AETII MEDICI

GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE TETRABIBLOS,

hoc est, quaternio, siue libri uniuersales quatuor, singuli quatuor sermones complectentes, ut sint in summa quatuor sermonum quaterniones, id est, Sermones sedecim, per Ianum Cornarium Medicum Physicum Latinè conscripti.

Accesserunt in duos priores libros (quos de Simplicibus scripsit) Scholia, rei medicæ studiosis plurimũ profutura, per Hugonem Solerium Sanionensem, Medicũ, nunc primum in lucem edita.

LVGDVNI,
EX OFFICINA GODEFRIDI ET MARCELLI BERINGORVM FRATRVM,
M. D. XLIX.

AMPLISSIMIS AC PRVDENTISSIMIS HONESTISSIMISQVE VIRIS, SENATVI, POPVLOQVE IMPERIALIS VRBIS FRANCFORDEN. IANVS CORNARIVS MEDICVS PHYSICVS S. D.

*

ETIVM medicum Græcum iam decennium quum uertendum suscepissem, multum operæprecij mox ab initio facere mihi uisus sum. Tametsi enim fragmentum tantum, uenerandæ tamen illud uetustatis, mihi obtigisset, attamen ex eo ipso colligebam non uulgare aliquod consilium illi uiro fuisse, sed institutum penitus optimum, & ab omnibus approbandum, totam uidelicet medicinam in breues quasdam summas contrahendi. Erat autem tum mihi, sicut plerisq; omnibus autor ignotus, nisi quòd Asulanorum apud Venetos familia, Græci exemplaris editionem pollicita erat, ante Hippocratis, & Galeni operum editionem. Itaq; etiamsi fragmentum illud meum sex sermonum, ab octauo usq; ad decimumtertium, contemptibile uideri poterat, ut in publicum ederetur: & incertum esset ad quot libros uniuersales, aut sermones partiales, autor opus ipsum extendisset: tamen neutiquam supprimendum ratus inuentum thesaurum (sic enim tum mihi placebam) sex illos sermones in Latinam linguam à me conuersos edidi. Neq; malè successit. Nam nouum & incognitum opus studiosi benigne exceperunt, per omnem adeò Europam, ut etiam Italiæ uisum sit, non paruum esse incommodum, totum illum autorem non ad Latinos translatum extare. præsertim quum totum Græcum opus in aliquot exemplaribus in Italia superesset. Et tum sanè excitatus est quorundã magnorum & rectis studijs beneuolentiũ Heroum stimulis Baptista Montanus, non incelebris apud Veronenses medicus, qui exemplarium illorum copia cõfisus, & priores, & posteriores, quos ego non habueram sermones, fragmento meæ translationis adiecit: & sic translationem meam suæ apud Venetos editioni inseruit. Et quia candore quodam hoc à se factum esse, in præfatione testatus est, ego uicissim illi hoc talionis uice rependam, quòd studiosis cognoscendum propono: hactenus translationem illius, unà cum mea lucem ferre potuisse. nam in posterum non erit, qui me iudice, uel meam priorem, uel illius conuersionem per omnia sequi debeat. Discipulus est prioris posterior dies. Honestissimum est certamen, non solum alios, sed etiam seipsum superare. Proinde totum opus Aetij etiam nos adepti, illud denuò ex toto conuertendum suscepimus, non tantum quòd uideam, dum exemplaria alia plus, alia minus adscripta habent, unum aliquod certum sequendum esse: sed etiam ut ne amplius sit styli diuersorum interpretum in uno opere pugna. Et hoc meum consilium si Montano sequi uisum fuerit, adeò non improbabo, ut ingentis candoris loco id habiturus sim, si etiam ipse totum Aetij opus ex sua interpretatione legendum edet. Quapropter meam operam non aliter studiosis approbare uolo, quàm ut putent me nulla quàm publici commodi causa commotum, huc progressum esse, & sincerè optimum medicum emendatissimum, ac optime Latinum factum (quantum eius per me fieri potuit) inuulgasse. Tantumq; abest ut in præsens eius translationem, propter meæ editionem, superfluam uideri uelim, ut uehementer expetam etiam illum, totum opus de suo denuò publicare. Et nisi fallor, hæc res non tam ad illius gloriam spectat, quàm publicam studiosorum utilitatem: præsertim eorum qui Latinam linguam solum nouerunt. Continget enim ipsis ex utriusque translationis collatione, ut ueram senten-

tiam aßequantur. Atq; utinam etiam hi qui ex Hispanis altas de montibus umbras nobis utrisq; offundunt, & in alienis libris ingeniosi sunt, huc incumberent: ut similem, aut potiorem (qualem ostentant) operam præstarent: plenis buccis studium hominum collaudarem. Iam quod illos facere iuuat, nemini prodeße uideo. Et reuera in quatuor uersibus, si quando aliquid è suo exemplari, uelut potiore citat ille, plures errores in conuertendo admittit, quàm in integro sermone prioris editionis inueniuntur. Deinde leuißima quæque & nullius momenti notat. Uerùm ubi nodus aliquis incidit, ibi transilit uelut angue conspecto, & nihil hic secat Tenedia ipsius bipennis. Sed huc progredi nolebam. Hoc uolebam, expetendum mihi uideri, ut & ex Hispanis Latina Aëtij translatio extaret: quò sic studiosi medici, uel auctã, uel decurtatam, aut etiam corruptam lectionem diuersorum Græcorum exemplarium cognoscerent. Hispani suum in hac parte ducem, itemq; Itali suum haberent. Profectò mihi satis est, si Germanis meis mea & placent, & prosunt. Iam uerò eiusmodi cauillationibus nihil proficitur, & in talibus annotationibus utcũq; ueri inueniendi studium prætexitur: tamen hæ sunt ipsißimæ maligni ac morbidi ingenij notæ. Facile est aliorum errores indicare: sed teipsum inculpabilem præstes, si quid simile tentes, aut etiam in his annotandis, hic opus hic labor est. Et cognosco pennas ex corpore commentariorum meorum medicorum in Galeni κατὰ τόπους libros conscriptorum, extractas, & sagittis illius adaptatas: ut uehementiore impetu in me ferrentur. Non enim non uidebam ipse quæ mihi in mea translatione displicerent. Uerùm ea, quia potioris, aut alterius exemplaris copia deerat, interim ferri poße sperabam, donec clarè à meipso iudicarentur: id quod factum est mox in relatorum commentariorum editione: in quibus potißimos locos prioris meæ in Aëtio translationis indicaui ac retractaui. Et iam amplius fiet in huius repetitæ meæ translationis editione, quam ad duo exemplaria præuia à me conscriptam, & ad Galeni, ac Pauli lectionem collatam, in omnibus sequendam puto. Neq; curandum arbitror, si alicubi aliam exemplaria plura, uel pauciora habent, aut etiam ordine immutato. Hoc enim in eiusmodi autoribus peculiariter contingere potest, ut certi loci ab alijs atq; alijs augeantur, aut imminuantur, dum quisq; postea uel sibi approbata addit, aut superflua iudicata detrahit. Quod ipsum fortaßis etiã ab ipsis iustis scriptorum autoribus aliquando fieri contingit. Hanc ipsam operam meam in urbe uestra, Uiri Francforden. à me perfectam, uobis inscriptam ac dicatam eße uolui. Nam quum aliàs hoc inscribendi libros magnis principibus, ac urbibus munus, publice receptum sit: ego qui apud uos iam in quartum annum medicum Physicum ago, neutiquam committere debui, ut ex scriptis meis nõ eximium aliquod specimẽ (quale sanè hoc Aëtij à me Latine conscripti opus eße iudico) urbi uestræ peculiariter à me destinaretur: quò uestro grauißimo iudicio approbatum, maiore gratia ac autoritate in publicum exiret. Atq; haud scio an post ullas alias imperij Romani urbes, uestra respublica numerari debeat, tot insignibus ornamentis præ cæteris clara. Primum enim quid præclarius urbi alicui contingere poßit, quàm quod urbs uestra iam per multorum annorum succeßionem habet, aureæ etiam appellatæ bullæ sacramento roboratum? Quòd uidelicet Romanus futurus rex in sola uestra urbe, excitis è sedibus suis Romani imperij electoribus, tanquam ad rem orbi terrarum imprimis, uelut etiam est, neceßariam eligitur, proclamatur, & ex urbe orbi rex & imperator suus innotescit? Quòd si priscos historicos omnes diligentißimos in hoc exquirendo, describendoq; eße uidemus, ut regum ac magnorum principum ortus, ubicunque tandem contigerunt, tanquam locis in quibus contigerunt clarioribus inde futuris, exactè prodant ac conscribant: & hodie in annales principum referre mos est natales ipsorum locos: quod monumentum satis amplum urbi uestræ statui potest? Ad quam non unus aliquis magnus princeps, sed tam multi, tot uoluentibus annorum seculis orbis imperatores, ueri ortus sui primordia referunt: maximè qui non fortuitò, ac incerta

nascendi

nascendi sorte ipsis contigit: uerùm septem sacramento adiuratis principibus, totius Germaniæ supremis, ob hoc Electorib. imperij appellatis, eius gratia conuenientibus, & summa fide, incorruptissimis iudicijs, firmissimaq; autoritate, noui regis Romani atq; orbis domini futuri, imò clementissimi imperatoris, ortum ac natiuitatem, hoc est electionem, orbi uniuerso salutarem pronunciantibus. At uerò, ut maximum est hoc urbis uestræ, uiri Francforden. decus, sic non minus ornamentum ex nobilissimo emporio uobis accedit, quod omnium totius Germaniæ emporiorum maximum esse cōstat. Possint fortassis alijs alia quædam emporia, aut ob mercium quarundam pleniorem ubertatem, aut uiliorem annonam, aut perpetuum emporij statum præferenda uideri. uerum ob mercium omnium æqualem apud uos copiam, mihi quidem nullum emporio uestro maius uidetur: præsertim quum duobus statis anni temporibus celebretur, quibus quisq; & sua commode aduehere ac diuendere, & aliena comparare potest, non dubito quin maiore utrinq; lucro, quàm si perpetuus emporij status apud uos extet. Quanquam si quis adeò extra statam duorum temporum oportunitatem uos adeat, reperire itidem possit & emptorem & uenditorem quarundam mercium ab ipso expetitarum. Quantæ uerò commoditatis res sit, talia emporia esse ac celebrari, uel inde palàm fit, quòd egentissimi sunt populi ad quos nihil peregrinarum mercium inuehitur: ut & hoc nomine insigniter celebris uestra urbs sit, quòd hanc commoditatem ex se in uniuersam ferme Europam deriuet. Atque sint hæc quidem præcipua duo uestræ urbis præconia. Mihi uerò neque hoc leuiter ad laudem uestram pertinere uidetur, quòd mechanicarum artium opifices per omnem Germaniam, morum, consuetudinum & rituum, unicuique arti peculiarium præscripta ac rationes, ex uestra republica uelut optime instituta, aut primum petunt, aut si prius habent, ex uestris emendant, ac confirmant. Quid uerò an non prædicandum uel imprimis erat, quòd artis gladiatoriæ apud Græcos ac Romanos olim celeberrimæ, hodie uerò ubique exoletæ ac interceptæ, nulla totius orbis parte tam insignia uestigia restant? Quum enim gymnastices partes pleræque omnes hodie sublatæ sint. Nam neque in usu sunt tam frequentia & priscis adeò quotidiana balnea. Neque defrictiones ex oleo quotidianas, aut ullas aliquas ualetudinis conseruandæ gratia hodie corporibus adhibemus. Et palæstra ferè tota intercidit, ut etiam strigmentorum ex balneis, & palæstra ueteribus medicis petitorum, æque materia atq; usu careamus: gladiatoria ars apud uos non tantum præclarè exercetur, sed eam exercentibus etiam præmia constituta sunt: & in ea præcellentes gladiatoriæ artis magistri publicè creantur. At uerò quàm utilis res sit humanis corporibus, imò etiam animis gymnastice, cuius pars est & ipsa gladiatoria: uel maximè ab ipso omnium studiorum doctissimo Galeno, in libris salubrium, siue de sanitatis tutela declaratur. Quin idem ad Thrasibulum scribens dubitare audet, num ad medicinam, aut gymnasticen pertineat sanitatis tutela: intantum uidelicet commodat apta corporum exercitatio, ut non minima pars artis tutelaris sanitatis ipsa gymnastice existat. Atq; hoc sane modo, idem fuerit optimus medicus, qui optimus corporis exercitator, ad sanitatem uidelicet conseruandam: quem Græci significantissime non medicum, sed ὑγιεινὸν, hoc est, sanitatis tutorem appellant. Quare minus mirum mihi uidetur, fuisse semper, & esse adhuc honoratissimam apud uos artem medicam curatiuam: quum uideam etiam superesse apud uos ferè solos, aut certe non alios quàm qui à uobis transsumpserunt, artem medicam sanitatis tutelarem. Hæ enim duæ maximæ ac principalissimæ sunt partes medicinæ, quarum altera ὑγιεινὸν, altera θεραπευτικὸν μόριον appellatur. Quanquam autem in hoc diligentia uestra omnibus admirationi sit, ut bonos apud uos medicos semper habeatis, tamen nescio quo malo fato id fiat, ut uulgus æque apud uos, uelut nunc ubiq; gentium, ferme pessimos sequatur, hoc est, ut ego puto, sui similimos. An autem hoc ex reipublicæ utilitate sit, indiscriminatim quosuis ad medicinam publice exercendam admittere, id quod apud uos

uelut

uelut in libera urbe, omnibus liberum est, ampliore consideratione opus habet. Illud certe magna laude præ omnibus Germaniæ urbibus facitis, quòd tot medicos, quot nulla alia, publico salario alitis. Par est, aut etiam amplius, studium uestrum in conseruandis bonarum literarum, ac artium studijs. Nec desunt uobis præceptores, uel maximis scholis pares. Quin & celeberrimos multos respublica uestra habet Iurisconsultos, quibus omnibus tum in iure dicendo, tum etiam priuatim quibusuis ad consulendum publicis constitutis stipendijs utimini. Quod uerò maximum est, pietatis studia, & renascentem ueræ Christianæ religionis cultum tanta prouehitis moderatione, ut etiam ipsis ueræ pietatis aduersarijs admirationi sitis, dum uident, ac audiunt populum à uerbi ministris ac doctoribus placate edoceri, & sedatis animis populum de sacris concionibus ad suas functiones obeundas abire, & à neutra parte tumultus cieri. Quæ res summam magistratus prudentiam declarat. Vulgo dicitur, Qualis princeps, talis populus. Sed egregie dixit poëta ille: Mobile mutatur semper cum principe uulgus. Quare amplißimi senatus imaginem, uel in ipso populo spectare apud uos licet. Sed heu cladem ingentem illam, ex quo magno illo, reipublicæ uestræ principe orbati estis PHILIPPO Forstenbergero, in omnibus bonis studijs, ac uirtuosis actionibus uiro admirando. Cuius ego priuatus priuatim, & amore, & admiratione adhuc ita afficior, ut eius sine suspirijs nunquam, sæpißime etiam lacrymis obortis, mentionem facere poßim. Quanto magis putandum est uos uestrum uulnus sentire, à quorum corpore ille resectus est? Erat uir eius ætatis, ut recte immatura morte ereptus dici poßit, sexagenario propior quàm quinquagenario. Sed corpus uegetum aderat, ac animus uiuidus, ingenium acre, iudicium exactum, mores mansueti, sermo suauis. Et in summa, natura ad benefaciendum omnibus, neminem lædendum nata, quod quò rarius est, eò maiorem laudem in magistratu meretur. Vtranq; insuper callebat linguam, Græcam supra mediocritatem, Latinam, ut cum magnis profeßoribus certare potuißet: quod aliquot ipsius ad me scriptæ epistolæ testantur. Et quum tota uestra respublica ex eo penderet, & perpetuis senatus curis grauaretur, tamen quantum succisiui temporis suffurari poterat, id totum conuertebat ad optimorum autorum lectionem. Et hoc tempore præter reliqua, totum Homerum Græcum perlegendum, ac conferendum susceperat. Hæc facientem superioris æstatis inauditus Germanis æstus corripuit, & ardentißima febris abripuit: quam eodem tempore in me sæuientem summa difficultate ego uix à me reieci. At siue bonorum usum nobis non fauent inuida fata, uelut poëtis quibusdam placuit: siue ostendit deus magis quàm tradit optimarum rerum fruitionem: profecto uestrum luctum priuatus meus dolor proferre coëgit: quo optimi, ac sapientißimi uiri obitus reuera reipublicæ uestræ immaturus, à me publice deplangeretur. Videor tamen mihi aliquanto leuius ferre illius ad meliorem uitam translationem, quum considero qualia reipub. decora post se reliquit, generos suos, uirum omnibus bonis studijs fouendis, ac prouehendis natum Iustinianum ab Holtzhusen. Et soceri uestigijs innitentes, ex ueteri familia ad Iuuenes appellata, Orthonem, ac Danielem. Nec desunt alij egregij uobis uiri, qui certatim conentur, ut sincera pietas uigeat, & literarum, ac bonorum studiorum honos perstet, ac conseruetur. Sed quorsum tandem hæc omnia? Nimirum quum in urbe uestra uiuo tot insignibus decoris celebri, ut uidear uirtutis uestræ aliquam rationem habuiße, dum & grauißimis iudicijs uestris approbatam hanc operam meam uideri uolo, & uicißim meam erga uos uoluntatem declarare cupio: quò utraque re cognita, studiosi rerum medicarum hoc Aetij opus à me Latine conscriptum, alacrius excipiant, auidius perlegant, studiosius sequantur, & medicando de humano genere bene mereantur. Quod ubi continget, non dubito quia intelligent hoc uestrum uiri Francforden. beneficium eße, quòd tantum autorem, insignem medicum, in publicum usum editum habent. Crede mihi quisquis es

rerum

rerum medicarum studiose, si totum Galenum contractum, si totum Oribasium explicatum, si Paulum ampliatum, si omnes ueterum speciales, tum per phramaca, tum per chirurgiam aggreßiones, ad omnes affectiones, in summa habere uoles, Aëtium habes, unde totum hoc petere, ac ferre potes. Neque refert an sit Aëtius ille Hæresiarcha, aut alius quispiam Amidenus Opsicij comes, uelut quædam exemplaria præscriptum habent. Certè Aëtium hæresiarcham uarijs artibus instructum fuisse, & philosophicis Aristotelicis ratiocinationibus ingeniũ exercitatum habuisse, D. Epiphanius abunde declarat, in opere contra Octoaginta hæreses, quod item recens in Latinam linguam transtulimus, ut fieri potuerit, eum etiam medicinam tractasse. Nam quòd comitis dignitas recentior sit, quàm ut Aëtio hæresiarchæ competat, penitus falsum est. Habet enim, iam citatus à me D. Epiphanius, Comitum appellationẽ ac dignitatem sub ipso Constantino Magno receptã. Et Iosephum quendam è Iudæo Christianum factum, ea dignitate à Constantino Magno donatum tradit. Potuit igitur fieri, ut aurifaber usq; ad perfectam ætatem Aëtius, & postea ad Aristotelicæ philosophiæ studia progressus, & deinceps à Georgio Alexãdrino Diaconus constitutus, tandem per principem aliquem Opsicij comes factus sit, & ut uir philosophiæ doctus, hoc opus ex ueteribus Medicis collegerit. Sed nihil pronuncio, neque quicquam refert. Cæterũ quod ad operis totius diuisionẽ attinet, manu scriptum exemplar meum habuit τετραβίβλου *inscriptionem, ante aliquot sermones partiales. Uelut uerbi causa, ante nonum sermonem*, Ἀρχὴ τοῦ θ. λόγου Ἀετίου, πρώτου τῆς τρίτης τετραβίβλου. *Et ante sermonem* XIII. Ἀρχὴ τοῦ ιγ. λόγου Ἀετίου, πρώτου τῆς τετάρτης τετραβίβλου. *Quam rationem sequutus, totum opus in quatuor Tetrabiblos, hoc est quaterniones uniuersales, singulos quatuor sermones siue libros partiales continentes distinxi, uelut autorem ipsum ab initio fecisse apparet. Porrò quod superest precor, ut & uobis, uiri Francforden. ex huius operis editione merita gloria, & studiosis lectionis ac imitationis fructus contingat. Mihi satis est, si in huius Dramatis actu nõ penitus (quæ quorundã malignorũ ingeniorũ improbitas est) fuero ex scena ac theatro explosus. Ualete. Francfordiæ, Calend. Nouembrib. Anno Christi* M. D. X L I.

Errata in *Annotationibus*.

In *Acoro, penultima capitis linea, flabe, lege, flambe.*
In Aconito, *linea* 49. *complicatis, lege, complicatas.*
In *Dipsaco*, διψακος, *legendum.*
In *Thapsia, linea* 8. *hapsiam, lege, thapsiam.*
In *Cymino, linea ultima, appellatus, lege, appellatur.*
In *Cypero, linea* 12. *ab ullo, lege, ab illo.*
In *Ligustico, linea* 6. *oleus, lege, olens.*
In *Malua, linea* 5. *quãm, lege, quàm.*
In *Rhu, linea* 2. *sumachi, lege, sumach.*
In *capite* 26. *libri* 2. *femriglio, lege, smeriglio.*
Cap. 143. *lin.* 4. *Delphinis, lege, Delphinus.*
Cap. 172. *lin.* 31. *dysoria, lege, dysuria.*
Cap. 183. *De cochleari, lege, cochlea.*

CLARISSIMO ATQ.

PRVDENTISSIMO VIRO, DOMINO HIERONYMO MONTVO, CHRISTIAnißimi Galliarum Regis Henrici secundi, medico eruditißimo & acceptißimo, Hugo Solerius medicus.

S. P. D.

*

EDICINAM à ueteribus Græcis copiosißimè traditam atq; illustratã fuiße, norunt omnes: à Græcis manaße in Arabas, qui postremã eius partem, ut diligenter excoluerunt, sic, neglectis Græcorum remedijs alijsq; mitioribus inuentis, nouas sibi medicaminum formulas condiderunt: quorum usum posterior ætas retinuit, approbauit, & nonnulla inuenit: quibusq;, penè dixerim, solis contenta fuiße, & adhuc nunc eße uidetur. Cumq;, sic ferente rerum omnium insigni uicißitudine, ab annis, plus minus, quinquaginta priorem suã maiestatem resumere, ac ueterem cultum induere cœperit: tantosq; sibi neruos ac robur nostro æuo cõpararit, ut nullo tempore celebrior magisq; culta fuiße uideri poßit: mirum profectò nulli non eße debet, cur Græcorum remediorum usus, penè solus, reparata medicinæ antiquioris maiestate, tanquam despicatus & inutilis exoleuerit. Quod cùm ego diligentius perpenderem, ac sedulò contemplarer, duas causas præcipuas fuiße comperio: inueteratum ac contumacem usum alteram: alteram simplicium craßam ac pudendam ignorationem: è quibus ille meticulosos minusq; audentes (nullo rerum habito discrimine) & antiquitatis studiosos: hæc negligentes laborumq; ac disciplinarum contemptores homines facit. Huius itaq; calamitatis ego atq; indignitatis sedulus æstimator, cùm exploratum haberem hunc uetustæ dignitatis neglectum, aut dißimulari omnino, aut à quàm plurimis saltem fieri minimi: cœpi cogitare, num arte quadã ac uia certitudine fieri poßet, ut cuiuis medicinæ studioso iudicare non eßet difficile, an scilicet ueterum Græcorum formulæ in usum (si id exigeret neceßitas) uocari poßent: aut omnino, ob simplicium tum inopiam, tum ignorationem negligendæ uenirent. Eam igitur ob causam consilij mei fuit, quendam è Græcis autoribus deligere, qui morbos omnis generis, à summo capitis uertice usque ad calcem, fuißet accuratißimè, iuxta ueterum normam ac traditionem, complexus: eumque, si id quidem fieri poßet, tam diligenter illustrare, & modis omnibus ornare, ut hac ratione priscæ medicinæ autoritas illucesceret, & antiqua claritudine ac celebritate tandem donaretur. Ex ijs itaque unus Aëtius dignior mihi uisus est, qui reliquis omnibus, (iuniores dico) hac in parte anteponi iure optimo debuerit. is siquidem medicinam omnem ita ex ueterum libris in unum uelut corpus ac uolumen contraxit: suoq; singula loco tam appositè collocauit & accuratè distinxit, ut ingentia Galeni & aliorum uolumina hoc quasi breuiario compræhensa & disertißimè explicata uideantur. Quam ob rem, ut huic tam funestæ ac deplorandæ calamitati tandem pro uiribus reluctarer, &, inducta rebus ipsis noua luce, depulsaque ignorantiæ caligine, uiam quandam ad simplicia, tum nobiliora, tum cognitu (si absit qui demonstret) ualde difficilia, studiosis pararem ac uelut sternerem: è mei instituti dignitate, reiq; publicæ literariæ utilitate eße putaui, breues, ac, quantum per maximam diligentiam liceret, perspicuas in singula simplicium eius capita adnotatiunculas (& eas quidem Græcis, Latinis, officinarum ac herbariorum, Italicis, Gallicis, Delphinaticis, ac nostratium uulgatis nomenclationibus: necnon soli natalitij plantarum inuentu difficilium

 indica-

indicatione, illustres) conscribere: quarum ope ac familiaritate nouus lector adiutus, caligare in expendendis & ad uiuum dijudicãdis priscorũ remedijs, posthac desineret, & quasi manu ad grauiorũ πολὺ χειρῶν τῶν ἀρχαίων autorum duceretur. In quibus si quid minus tersum, minus elegans, minus eruditũ, minusq́ comptũ à Zoilis alieniq́ cũ laboris, tum industriæ sapidis uellicatoribus iudicatũ fuerit, curatũ tamẽ religiosissimè est, ne diligẽtia ac fides alicubi nobis deesset. Quapropter admonitos uelim exactiores istos, seuerorisq́ notæ censores, ut terq́ quaterq́ nostra scripta sedulò prius expendant, quàm de re, fortasse illis parùm exactè cognita, temerariam sententiam ferre. Accedit tum ex Galeno Aetioq́, tum alijs non postremæ classis ac nominis autoribus, ea nos simplicia adnotasse, ac, quasi digito, cõmostrasse, quæ ueterum quorundam inopiam sarcirent, & eorum loco in usum medicum admitterentur. Cæterùm, ut in pauca tandem rem omnem contraham, nullis laboribus, nullis uigilijs, nulli deniq́ rei familiaris iacturæ, cum in conquirendis ac peruestigandis simplicibus, tum in hisce conscribendis & solertiore cura elimandis scholijs, pepercimus, quò νέος φιλίατρος promoueretur, facilioraq́ omnia ac expedita magis haberet. Unde, opinor, erit, quòd medicinæ studiosa iuuẽtus (eruditis enim & grauibus uiris hæc non scribuntur) nobis pro tot susceptis laboribus, cùm se mirum in modum adiutam senserit, aliquam se gratiam debere ingenuè fateatur: cùm nimirum multa nostris hisce (absit interim uerbo temeritas) scholijs luculenter ac dilucidè explicentur, quæ è recentioribus nemo adhuc satis disertè ac pro dignitate monimentis literarũ mandauit. Quamobrem cùm tam multorum hominum iudicia mihi sustinenda uiderem: puderétq́ tam multos, tamq́ uiriles & publicæ rei minimè obfuturos labores, priùs quàm in aliquod discrimen uentum esset, supprimere: anceps quid agundum esset, tantisper animo fui, dum, superata omni suspitione, deuoratoq́ inani metu, satius fore duxi, aliquid studioso homine dignum, etiã cum periculo, audere, quàm domi, sine fruge ac laude, segniter delitescere. In lucem igitur, quanquàm ancipiti marte, prodire statuimus: tibiq́ idcirco, doctissime Hieronyme, has nostrarum lucubrationum primitias consecrãdas existimauimus, quòd his regionibus nemo hoc, exiguo quidem, at non usquequaq́ contemnendo, munusculo, dignior te uno uisus fuerit: tum, quòd tutandis, & à sugillatorum grunnitu uendicandis nobis, aptior, uigilantior, disertior, doctiorq́ue quisquam, uix in orbe Christiano, nedum hic, etiam graui doctorum testimonio, inueniri queat. Cæterum quem, obsecro, magis decent celebrium medicorum congressus, studiosorumq́ medicinæ fauor, quàm eũ qui doctissimus medicus sit: suaq́ apud reges ac principes autoritate plurimum possit: & ad studiosos omnes promouendos, officiosissimus ac natura propensissimus iudicetur? quiq́ uanos lacessentium insultus compescere, clauumq́ clauo, si opus siet, retundere diligentissimè norit? Accipe igitur fronte serena benignoq́ uultu tenelli huius nostri partus, ac primogeniti opusculi patrocinium. Is enim, quanquàm uiribus adhuc, ob ætatem & exiguam corporis molem, imbecillis uideatur: quocunq́ tamen ire perrexeris, dum modò benignam adiutricemq́ manum non deneges, satis (quæ est προθυμοτέρου παιδὸς animositas) expeditè sequetur. Uale. Lugduni, Calendis Maij,

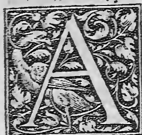
1549.

HVGONIS SOLERII

MEDICI IN II. PRIORES AETII LIBROS SCHOLIA.

*

ἀβρότονον, Abrotonum.

BROTONVM Græcis iuxtà ac Latinis idem nomen seruat. Duûm est generum: mas & fœmina. mas officinis nomen retinet: Gallis aurone, aut de la guarde robbe: Italis, abrotono & ueronica: Delphinatibus, de la gabiouse: nostratibus belambroys: fœmina uerò Gallis, Delphinatibus, & nostris, du cypres: Italis cipresso & santolina nominatur: officinis crispula.

ἄγνος, Vitex.

Ἄγνος Græcis, Latinis uitex: officinis, copulata tum Græca, tum Latina uoce, agnus castus dicitur: Italis agno casto: Delphinatibus, nostratibus, & Aquitanis pebrier, quòd eius semen piperis modo acre sit, appellatur. Duo uiticis genera: altera ex purpura, candicantibus floribus, quæ & notior: purpureis altera, eaq; minus nota.

ἄγρωστις, Gramen.

Ἄγρωστις Græcis, gramen Latinis nominatur. Officinæ, Delphinates, nostrates & Aquitani Latinum nomen retinuerunt. Galli autem eam herbam, dent à chien, Itali gramina uocitant. Duorum est generũ, uulgare & parnasiũ. Quod pro parnasio uulgo monstratur, plerisq; Fuchsij centum morbia putatur. & similius ueri est, parnasium gramen hisce orbis tractibus ignotum esse.

ἄγχουσα, Anchusa.

Ἄγχουσα Græcis: anchusa Latinis. Multa anchusarũ genera: Onochelos Gallis orcannete. Lycopsis officinarum cynoglossum censeri potest, & Gallorum bage. reliquæ species notæ sunt, & ex delineationibus petendæ.

ἀγαρικόν, Agaricum.

Idem nomen Græcis, Latinis, & officinis habet. Galli, Delphinates, & nostrates de l'agaric, Itali agarico appellant. duo eius genera, mas, fœmina, uulgaris tamen ambo notitiæ.

ἀγήρατον, Ageratum.

Græcis & Latinis idem nomen seruat: officinis & uulgo ignotũ: Italiæ anonymon. nostræ tamen officinæ herbam sanctæ Mariæ nominant. Nam in nostra prouincia quasi ubiq; luxuriat: sed præcipuè non procul ab Aquis sextijs in uuidis & argillosis locis.

ἀδίαντον, Adiantum.

Duo adianti genera: πολύτριχον, quod Theophrasto adiantum album: Gazæ Theophrasti interpreti, & officinis capillus Veneris, Italis capel uénere. τριχομανὲς, quod in duo genera distribuitur. Siquidem alterum Theophrasto adiantum nigrum, uulgo autem & officinis falsò polytrichũ nominatur: alterum uerò folijs filici effigie proximis, & uulgò simpliciter adiantũ nominari solet. Ad quartum adianti genus saluiam cognomento uitam referri quidam autumant: quidam Dioscoridis empetrum uolunt. ut ut tamen res habeat, constat eam multarum ac magnarũ uirium esse, ut in nostra simplicium historia, deo bene nostris cœptis fauente, dicetur.

ἀείζωον, Aezoon.

Ἀείζωον tum apud Græcos, tum apud Latinos dicitur. etsi Latini id quoq; sedũ uocent. Multa eius statuuntur genera. maius quod officinis semper uiua, nostris semper uiue: Gallis iou barbe: Italis sempre uiuo. minus Gallis de la trippe madame: nostratibus cacachet, Italis nunc uermicularia, nunc herba grassa, nũc granellosa, nominatur. Ad tertium genus referri potest officinarum uermicularis.

αἰγίλωψ, Aegylops.

Syluestris auena est, nostrisq; fiuado fero, Italis squala, nominat.

αἶρα, Lolium.

Officinis nomẽ retinet, loglio & giolio Tuscis, alijs orzo di topi dicitur. Galli autem iurée, quòd se comedentes uelut inebriet: nostrates uero iueil, nominant. uulgaris est apud omnes notitiæ.

ἄιγειρος, Populus nigra.

Latinum nomẽ officinis retinet: Gallis peuplier: Italis oppi: Longobardis pioppe: Delphinatibus un piuou: nostratibus pibóulo, quasi populus, dici solet. uulgo nota arbor est.

ἀκακία, Acacia.

Verã acaciam desyderat Europa: atq; idcirco eã nunc ex pruno syluestri colligunt officinæ.

ἀκαλήφη ἢ κνίδη, Vrtica.

Duûm est urtica generũ: syluestris, quę Gallis ortie grieche, aut græche: Tuscis ortica saluatica: nostratibus ortigo barbarano, id est barbara ac syluestris: altera mitior, nomenq; citra adiunctionem seruat. Officinæ Latinum nomen retinuerunt. Ambæ notæ sunt.

ἄκανθα, Acantha.

Officinarum est branca ursina: Italorum branca orsina. in locis maritimis copiosissima, ut & in Gallia, prouenit. Delphinatib⁹ inuẽtu rara, apud quos nusquã, nisi in hortis quibusdã uisitur.

ἄκανθα λευκή, Spina alba.

Existimatur à multis, etiam uiris doctis, ea esse herba, quam officinæ carduũ beatæ Mariæ nominant: quæ, inquam, ubiq; circa urbium fossas ac rudera pinguibus locis adolescit, affatimq; luxuriat: folijs amplis, candicantibus maculis conspersis, caule breui. Dioscoridis autem spina alba folijs constat, quàm albus chamæleon, angustioribus, caule procero, capite oblongo, echinato, & in montibus prouenit. Quæ rationes satis couincunt, uulgatum officinarum carduum Mariæ (qui Italis cardo di santa maria, & herba del latte, à lacteis maculis, nominatur) spinam Dioscoridis albã nõ esse. Vidi ego in montibus Delphinatus & in ipsis alpibus, locis asperis, cardui gen⁹, qui Dioscorideæ albæ spinæ imaginem prorsus referret. Folia enim angusta erant, candida, profundis diuisuris incisa, spinosa. Caulis cubito longior, molli incanaq; lanugine intectus: intus cauus, supremo quasi loco ramosus: caput echinatum, spinis ualde horridum, oblongum, oui gallinacei magnitudine: flores, ut plurimum, candidi, nonnunquàm purpurei. Radix digitalis crassitudinis, longa, foris ex flauo pallida, intus candida, gustus non insuauis, tantillum tamen adstringentis. Semen, quia nondum maturum tum esset, non obseruaui. Ex quibus notis certum est, eam plantam, ad spinam albam plurimũ accedere: non tamẽ ausim affirmare, donec res exploratior mihi fuerit.

ἄκανθα αἰγυπτία, Acantha Aegyptia.

His regionibus desideratur, Aegypto nimirum & Asiæ familiaris: Arabibus suchaa.

ἄκορον, Acorum.

Ad ueterum acorum reuocãt ex doctis quamplurimi galangam minorem officinarum: Alij contrà, nõ galangam (quæ illis cyperus Babylonicus est) sed officinarum calamum aromaticũ, ueterum acorum esse, multis ac ualidis argumentis affirmant: adeo ut hæc sentẽtiarum uarietas difficultate minimè careat. Verùm si gustum saporum (ut oculus est colorum, & reliquæ formæ) certissimum iudicem, consulamus: dubium non est, quin officinarum calamũ aromaticum, ueterum acorum esse existimemus. Is siquidem non calamus est, sed radix candicãs, odorata, plena, geniculis multis intercepta, gust⁹ acris, admixta (id quod Galenus lib. 6. simpl. in uero acoro requirit) tantilla amaritudine. Galanga autem minor quasi rubra spectatur, gustu, quàm sit aromaticus calamus officinarũ, acriore, citra amaritudinem, geniculis uidua. Quæ omnia conuincunt, nõ galangam quidem, sed calamum aromaticum officinarũ, esse ueterum acorum. Accedit calamum ex Lituania Ponti regione, non procul à Galatia, afferri, barbarorumq; lingua tattarschi zelij, id est, tartaricam herbam uocari: galanga uerò nõ ex Ponto, sed ex Syria Alexandriam, Alexandria Venetias, Gennuam ac Massiliam ad nos importari. Postremò cõspici nonnunquã apud solidarios, calamum cum siccis folijs, quæ iridis folijs omnino respondeant. E quibus colligere nõ sit difficile, calamum aromaticum officinarum esse ueterum acorum: ueterum autem calamum aromaticum adhuc ignorari (quòd ex India ad nos nõ adferatur) eiusq; loco sphagnũ, id est, arborum muscum, ex Galeni Pauliq; succidaneis, posse substitui. Plura de acoro & calamo odorato lege apud Petrum Andreã Matthiolum uirum apprimè eruditum, suis in Dioscoridẽ cõmentarijs. Habent officinæ suum acorum à ueterum acoro uiribus longè dissimile: radicibus purpureis, intortis, nodosis, gustu,

fis, gustu, sine calfactiõe, ualde adstringẽti, caule & folio iridis, sed folio angustiore, flore luteo. floret ineunte æstate. Nascitur ubiq; aquosis locis, & Gallis flabe bastarde, & glaieul d'eaue: nostris blaniou iaulne, quasi gladiolus luteus, nominat.

ἀκόνιτον, Aconitum.

Ἀκόνιτον Græcis: Aconitum Latinis. Duo sunt præcipua aconiti summa fastigia. Pardaliãches, quod, quorundam opinione, officinis una uersa nominatur. Id uulgò anonymum est: heremitis tamen syluæ Gallicę quæ de liury nuncupatur, nec procul à Lutetia Parrhisiorum uersus orientem solem est, lachryma Iob dici solet. Alterũ est lycoctonon, à perimendis lupis sic nominatum. Huius tria extant genera: duo ad luporum & aliarum ferarũ uenationes nata: tertiũ, quo ad purgationes, uomitu & deiectione moliendas, utuntur alpium rustici. Ea ipsa species eorum lingua nunc antõnno, nũc antõlo dicitur: Lyguribus autem & rusticis terrę cognomento nonę (quę agrum Delphinaticum & Pedemontanum interiacet, & usq; ad mediterraneũ mare, inter nostrã prouinciam & Lyguriã protenditur) anthoro, & practicis nonnullis anthora nominatur. Illi folia insunt platano similia, minora tamen, nigriora, profundè per ambitũ incisa: caulis palmũ aut cubitum altus: radices geminæ, oblongę, utrinq; obtusæ & continuæ magnitudinis, id est, in neutra parte aut maiores aut minores: foris ex fusco colore subflauę, intus candidæ: ubi siccatæ fuerint, fractu satis difficiles, friabiles tamen. Vtriuslibet radicis ad fabæ magnitudinem in iusculo aut uino derasam propinant, ad largas duriorũ corporũ per superna & inferna purgationes. Debilioribus autẽ pro uirium ratione exhiberi à iam cõmemoratis rusticis, scimus. Secundum lycoctoni genus herbarijs itidem anthora: Lyguribus anthoro & thoro: alpinis Delphinatibus de la thoro nominatur. Hoc radices quoq; geminas, uerum unam ex altera appendicis modo nascentem habet, ima parte ualde acutas, supernè crassas, quatuor circiter digitos longas, foris nigras, intus ex terreo cineritias, napi modo turbinatas, eiq; effigie simillimas, ac toto bulbo atris ferméque capillaribus radiculis uestitas. Caulis uerò bicubitalis, folia platani, subscabra, frequentibus ac profundis diuisuris incisa, nigricantia. Flos ex purpura cæruleus, lamij floribus haud absimilis. Semen in triangularibus tricuspidibusq; siliquulis exiguum, cnico quadantenus proximum, sed multò minus, uermiculorum exemplo rugosum, ima parte sessile, altera acutum. Hanc lycoctoni speciem esse officinarum napellum (ob eximiam similitudinem, quam eius radices cum napo habere, uel aspectu iudice, deprænhenduntur) existimare quis possit: quanquàm ex Auicenna, intra terram, iuxta napellum talpam inueniri, eius radicibus uictitantem, quidam existiment, seq; uidisse affirment: id quod ego, fateor, non tam curiosè obseruaui (etsi reliqua omnia in defossis & euulsis plantis sæpissimè fuerim in alpibus ad unguem contemplatus) ut musculum illum inuenerim. Quartũ aconitum, quod & ipsum lycoctoni quoq; tertia species est, uitigineis uel plataninis cõstat folijs, minus profundè, quàm aliorum sint folia, incisis, suppallidis: flore ex luteo pallido, secundi lycoctoni flori (ut semen triangularibus siliquulis contentum) effigie prorsus æmulo. Radice longa, crassa, multos in ramos siue appẽdices inter se complicatis, diducta, ab aliorum radicibus ualde dissimili, ut quæ nullo pacto bulbi imaginẽ referat. omnes tamẽ, & pręcipuè duæ lycoctoni posteriores, species gustus horrẽdi, supraq; modũ abominabilis. Hæc postrema est herbariorum luparia, uenatoribus haudquaquã ignota: uulgo Delphinatium nota quidem, sed tamen anonyma: Italis autem luparia, & herba de la uolpe. Florent omnes mense Iunio & Iulij initio. Semen maturescit circa finem septembris. Prima species in syluis ubiq; prouenit. Reliquæ mõtibus altis delectantur, & in umbrosis apricisq; nasci gaudent. Hæc tam multa de aconito literis mandanda duximus, non ut plantam alioqui uenenosam, & maxima religione uitandam (præter primã lycoctoni speciem anthoram uerè dictam, quæ usurpari à doctis & prudẽtibus adhibito iudicio potest) omnibus cognobilẽ redderemus: sed ut, historia accuratè distincta, studiosum lectorẽ admoneremus, ne posthac sibi, ab imperitis quibusdam tum herbarijs, tũ pharmacopæis, temerario nimis ausu, lycoctoni secundi generis radices, nigri ellebori radicum, (quibus nulla ex parte respõdent) uice, in usum medicum uocantibus, imponi, suo dedecore, & mortalium irreparabili danno, sineret.

ἀκτη, Sambucus: χαμαιάκτη, Ebulum.

Ἀκτη Græcis: sambucus Latinis. Duo eius genera: maior qui ἀκτη: & minor, qui χαμαιάκτη Græcis nominatur. Maioris duæ nobis cognitæ sunt species: uulgata ac omnibus nota, quam fœminam appellauimus: & alia in excelsis frigidisq; mõtibus nascẽs, omnibus herbariæ rei scriptoribus indicta, & paucis medicis cognita, quam certioris discriminis gratiâ, maris titulo insigniuimus. Vulgatior maioris sambuci species officinis omnibus Latinum nomen seruat: Gallis du sus: Italis sambuco: Delphinatibus, ut & sambucus mas, du sus, aut sur: nostratibus sambuc aut sambucquier & samicquier dicitur. Ebuli nomen tũ Latinis, tum officinis est cõmune: Galli uerò yeble, Delphinates & nostrates ougue, Itali ebulo appellant.

ἄλιμον, Halimum.

Inter doctos ambigitur quid sit. Existimant quidam esse Gallorum blanche putain, quam nostrates tatine, & Delphinates tatoulier appellant. Verùm descriptio illi parùm conuenit, ut tutius inter adhuc ignotas plantas sit reponendum.

ἀλόη, Aloë.

Visitur herba apud Gallias eò aliunde importata, uulgoq; du perrocquet, ab insigni uirore: Italis, ut & succus, aloë appellatur. Succus ipsius, herbæ nomen retinet.

ἄλυσσον, Alyssum.

Si, ut autori ex aliorum sententia placet, syderitis heraclea est, multorũ peritiam haudquaquam effugit. Quorundã opinione ad alysson referri potest uulgaris cauda uulpina. Nos autem alyssum relegandũ existimamus inter ignotas nostro æuo plãtas: quanquam spes est maxima excitatũ iri præclara ingenia, quæ in illius & aliorũ, quæ adhuc latent, peruestigationẽ pertinacissimè incumbãt, ac tandem multa tum difficilia, tum ignota, uulgatissima, mortalium omnium bono, uel maximo, sint redditura.

ἀλσίνη, Alsine.

Ἀλσίνη Græcis: alsine, & auricula muris tum Latinis, tum officinis dicitur: Gallis autem, Delphinatibus & nostratibus du morron: Tuscis centone appellatur.

ἀμάρακον, Amaracum.

Amaracũ autori & Galeno idẽ est cũ Dioscoridis parthenio: qui partheniũ ipsum amaracũ uocari à nõnullis, queadmodũ sampsychum à Cyzicenis & Siculis amaracũ quoq; nominari, cõmemorat. Magna est doctorũ in amaraco, quod est Dioscoridis partheniũ, controuersia. Quidã officinarũ matricariã esse uolunt: alij cotulã fœtidã, quę Tuscis cota, Ferrariensibus bru sciaculo, nostris, detractis tãtum duobus de ueteri nomenclatione elemẽtis, amarõ nominatur. Matricaria autẽ officinarũ Italis amarella, Gallis anonyma, Delphinatibus de blancheto, nostris l'herbo de nostro damo uocatur: ut hinc manifestum liceat agnoscere inter illos discrimẽ. Verũ si Dioscorides rectè cõsulatur, parthenij delineamẽta cotulę fœtidę multò magis fauebũt, quàm matricarię: nã dodrãtalis aut pedalis herba est (matricaria plerũq; bicubitalis) folijs coriandrinis, non (ut quidã peruerse calumniantur) fœniculaceis (matricaria multò amplioribus) odore graui ac tetro (matricaria nõ item) sapore amaro, matricarię cõmuni, ut & flos intus melinus, per ambitũ albus. Accedit cotulã fœtidã adhuc à nostrate plebe, amarõ nominari. Quę omnia efficiũt, ut ipse cotulã fœtidã, nostris amarõ dictã, uerũ Dioscoridis parthenium esse existimẽ. Suum tamen, aliter cogitandi, iudicium cuiq; liberum relinqui uolo.

ἀμβροσία, Ambrosia.

Ignota herba est: quanquàm immeritò apud Gallias herbam quãdam pro ambrosia ostentent: cui sanè tam cõuenit descriptio, quàm ruta similis est quercui.

ἄμι, Ami.

Latini & officinæ omnes Græcã nomenclationem retinuerunt. Lutetiæ notissima ac uulgatissima plãta, adeo ut uulgò ammi uocari iã cœperit: hic tamen & apud nostrates, quãquã inuentu nõ difficilis, pharmacopolarũ tamẽ desidiã, crassę ignorãtię magistrã, ignota delitescit, etsi quotidie illius semen in usum medicum uocent. Quidam uolunt ignotam plantam esse.

ἀμάρανθον, Amaranthum.

Autor Galenum secutus amarãthi nomine eius plãtæ uires exprimit, quam Dioscorides elichryson appellat: quamq; officinæ omnes stœchadem citrinũ nominãt. Delphinatibus ioye dieu appellatione notissimum. Est & aliud amaranthũ, flore purpureo, quod uulgus Gallorum, Delphinatium & nostratiũ passe ueloux, appellitat: Itali autem fiore uelluto.

ἀμόργη, Amurca.

Amurca fex est olei oliuarum, quę in fundo uasorum residet: nostris crappe d'huyle, Italis morca & morchia uocatur.

ἀμπελόπρασον, Ampeloprassum.

Latini Grecã nomenclationẽ in usum suum uerterunt. Sic dictũ est, quod uitium familiaritate oblectetur. Largus siquidem est illius in uineis prouentus, atq; ob id porrũ uineale, cepa canina ab ipso uulgo: Tuscis autem porandello dicitur.

ἄμπελος λευκή, Ampelos leuce, Vitis alba.

Officinarũ bryonia est, quę presertim apud Delphinates, pudẽdo errore uitẽ syluestrẽ (quã Galli uiorne, nostrates aũt redorto,

quasi

quasi retortã, quòd arboribus uehemẽter implicet, nominãt) uitis albę appellatiõe accipiũt. Galli uitẽ albã colouurée: nostrates cocordier de serpẽt: Itali uerò zucca saluatica uocitãt. Ad uitẽ nigrã referri cõtendũt: alij flãmulã, sed falso, quòd ea clematidis altera species sit: alij sigillũ beatę mariæ, cui⁹ delineatio illi nõ illepidè quadrat, quorũ certè sentẽtia nobis donec melior in mediũ adducta fuerit, ꝓbat. Italis uitis nigra tamaro dici solet.

ἀμύγδαλα, Amygdala.

Græci, Latini ac officinæ idem nomen usurpant. Duûm præcipuè sunt generum, dulcia, & amara. Ex dulcibus quædam molli fragiliq; cortice integũtur, ac ob id nostratibus Græcum idioma sequutis abalanos, quasi ἀβάλανα, id est, cortice glandis destituta, & Delphinatibus metathesi syllabarũ alauanes dicta fuerũt. Quædã internũ corticẽ duriorẽ habent, & absolutè cõmuni nomine insigniuntur. Gallis enim ac Delphinatibus amẽdres, Italis mandole, nostris aũt amendos & amelos dicũtur.

ἀμμωνιακόν, Ammoniacum.

Officinis Græcas uoces ignorantia partim, partim desidia adulterantibus, armoniacum dicitur.

ἄμωμον, Amomum.

Desyderatur uerum amomum.

ἀναγαλλίς, Anagallis.

Latini Græcũ nomen usurparunt. Officinis morsus gallinę: Gallis morgelline, & petit morron. Duo anagallidis genera: flore cæruleo fœmina: phœniceo mas insignitur.

ἀνδράχνη, Portulaca.

Ἀνδράχνη Grecis: Latinis & officinis portulaca: Gallis poulle pied, & pourpie: Delphinatibus pourchalle, nostris portolaigo, Tuscis procchacia: alijs Italiæ populis procellana nominatur. Duûm est generum, syluestris & hortulana: ambæ tamen uulgaris notitiæ.

ἀνεμώνη, Anemone.

Duûm est generum: syluestre unum: alterum in cultis nascens. Syluestris folio est fœniculaceo, flore ex uiolaceo, suppurpureo, magno, qui flantibus uentis patesit, atq; ob id herba uenti est appellata: (quanquã herbæ uenti appellatione parietariam helxinen usurpent officinæ) Gallis des coquelourdes. Hæc primo uere erumpit, floret, ac pòst paulum flos ipse uanescit in pappos. syluis Galliæ familiaris. Apud Delphinates in nemore Rossillionensi, & montibus Tincto oppido proximis inuenitur, nec non in agro Lugdunensi, ubi eius flos à rusticis des flascons nominatur. Quę uerò cultis locis prouenit, folijs est coriandrinis, puniceo flore, capitello rhœadis, frumentaceis agris familiaris. Gallicum nomẽ flori est des asphlenons, aut des rubis: alibi des passefleurs. Tertia florem lacteum aut purpureum edit, & ferè est ignota, nisi ea sit, quam passim Lutetiæ pro argemone ostentant. nam descriptio ei non ineptè conuenit, & penè tota adstipulatur.

ἄνηθον, Anethum,

Latini & officinæ Græcum nomen usurparunt. uulgus tum Gallorum, tum Delphinatium, tum nostratium de l'aneth appellat: Itali anetho.

ἀνθεμὶς ἢ χαμαίμηλον, Anthemis, Chamæmelum.

Chamæmeli nomen Latinis, officinis & uulgo Gallico, Delphinatico, & nostrati celebre est: illis enim camomille: Italis autẽ camamilla uocatur. Tria statuũtur anthemidis siue chamęmeli genera: leucanthemon chamæmelũ, chrysanthemon, & eranthemon: Ex quibus leucanthemon toti Galliæ notissimum, & usu multo clarissimum est: reliqua genera non item. Vult Fuchsius eranthemon consolidam regalem dici. Syluio præceptori nostro, Fuchsius erãthemi nomine cornuetam pingit, quam nonnulli ad edysarum referunt. Chrysanthemon chamæmelum hic inuentu rarum, & paucis notum.

ἄνισον, Anisum.

Officinis nomen retinet, uulgus Galliæ uniuersæ de l'anis: Italia autem aniso appellat.

ἀπαρίνη, Aparine.

Officinis rebulus & spargulum: Gallis du gratteron: Italis speronella. Philanthropi nomen ideo sibi adoptauit, quòd pertranseuntium uestibus adhærescat: omphalocarpi autẽ, quòd humani umbilici effigie semen eius sit æmulum.

ἄπιος, Pirus.

Varia ac penè innumera sunt pirorũ genera: Gallis des poires, Delphinatibus poires & perus, nostris de peros, Italis pera dicuntur. Arbor poyrier Gallis, & perier nostris.

ἀχράδες, Pira syluestria.

Notiora sunt pira syluestria, quàm ut explicari debeant.

ἀριστολοχία, Aristolochia.

In tria genera fastigiatur, longam, rotũdam, & clematitim. Longa officinis nomen retinet: Arabibus faufel, nostratibus fauterlo, & Delphinatibus de blousons, nominatur: Gallis iam aristolochie dici cœpit. Rotunda suam quoq; nomenclationẽ seruat. nostris autem fellayo ab amaritudine, quasi fellago, dicitur. utraq; officinis notissima, & quotidiano usu clarissima. Italię ambę anonymæ. Clematitis autem, quantũ equidem iudico, adhuc ignota delitescit.

ἄρακος, Aracus.

Cicerculæ effigie autori similis est, ut possit cicercula syluestris censeri.

ἄρκευθος, Iuniperus.

Iuniperi duo genera: maior & minor. Volũt quidã maiorẽ iuniperum cade uulgo appellari: minorem autem genefure: nostrates tamen utramq; speciem una appellatione, cade nimirum, complectuntur. Iuniperus maior Gallis infrequens, Delphinatibus inuenitur, apud nos autem copiosissime fruticat, & plerunq;, calidioribus syluis, in arboream proceritatem assurgit. ambo ginepro Italis dicuntur.

ἀρνόγλωσσον, Plantago.

Duo plantaginis genera: maior & minor. maior officinis nomẽ retinet: minor quinqueneruia aut lanceolata nominatur. Est & altera maioris plantaginis species, quæ priuatim officinis arnoglossum dicitur, rotundioribus folijs, lanuginosis & sessilibus, usuq; multo clarissima. Omnes uulgo notæ. nã Gallis & Delphinatibus du plantain, nostris plantage: Italis autem piantagine & centinerbia appellatur.

ἄρον, Aron.

Officinis iarrus, & pes uituli: Italis gigaro. Flos autẽ, quòd in uirilis pudendi speciem assurgit, Gallis uit de prebstre nuncupatur.

ἀρτεμισία, Artemisia.

Artemisia Græcis, Latinis & officinis, Gallis armoyse: Delphinatibus & nostris arcemise. Duûm est generũ: multicaulis, & unicaulis. Multicaulis in maiorem ac minorem diuiditur. Maior iam dictis nominibus appellatur. Minor quorundã sententia est uulgaris matricaria, quæ Italis amarella, Delphinatibus blancheto, nostris l'herbo de nostro damo nominatur. Aliorum non item, ut qui eam ad parthenium commodissimè referri putẽt. Tertiam artemisię speciem monoclonon dictam, ignorari est certissimum: ideóq; falli eos qui tanacetum officinarũ athanasiam, Gallorũ thanasie, Italorũ danéa, Delphinatiũ thanéo, & nostratiũ thanarido, artemisiæ speciem, præcipuè tertiã esse statuunt, ut quæ sit multicaulis, & grauissimũ spiret odorem: monoclonos contrà unicaulis, & suaue olens.

ἄσαρον, Asarum.

Officinæ antiquum nomen seruant: Gallis du cabaret: Italis baccachara dicitur.

ἀσπάλαθος, Aspalatus.

Desyderatur ueterum aspalatus: cuius loco suffici potest uiticis semen, ex Galeni succidaneis.

ἀσπάραγος, Asparagus.

Latini & officinæ Græca nomẽclatione utũtur. Duo asparagi genera. Altilis, & syluestris. Altilis ubiq; Galliarũ des asparges: Italis autẽ asparago. Syluestris qui & petræus, & myacãthinus Græcis dicitur, Delphinatibus rouge coniz: nostratibus (apud quos copiosissimus ubiq; ꝓuenit) romieu conieu, quòd cuniculis annuũ pabulũ suppeditet, nominatur. Apud Delphinates nusq̃, nisi in hortis, uisit. Gallia asparago syluestri caret, nisi eò aliũde importetur. Illius radices magni sunt in medicina usus.

ἀστὴρ ἀττικός, Aster Atticus.

Quid fuerit aster Atticus, hacten⁹ dubitatũ à doctis penè omnibus est. Nos tamẽ, multis laboribus & uigilijs huic disciplinæ insumptis, dei beneficio uerũ asterẽ Atticum in gratiã tãdem cũ suo Dioscoride primi (quod equidẽ sciam) in Gallia superiore anno reuocauimus. Ea siquidem plãta est, quã nostrates officinæ Christi oculũ appellãt: Galliæ ignota, Delphinatibus inuentu rarissima: apud nos ubiq; tam frequens & copiosa, ut nusquã nõ pedibus, si uel tantillum in agros uel itinerũ margines diuerteris, conculcetur, ut alibi copiosiùs dicetur. In Italia frequens, sed uulgato nominę destitutus.

ἀσταφίς, Vua passa.

Vulgaris est ubiq; gẽtium notitiæ. Galli de la panse, ou raisin de panse, Itali uua passa, Delphinates raisins cõfitz, nostrates agibisses nominant.

ἀσταφὶς ἀγρία, Astaphis agria,

Officinis staphis agria. Semẽ enim sub plantę appellatione usurpant. Planta his locis non ita familiaris. Apud Gallias in hortis frequens. Gallis, Delphinatibus & nostratibus de la graine de l'esparuier dicitur. In Italia anonyma.

ἀσφόδελος, Asphodelus.

Officinis aphrodilus. Apud Pictauios frequẽs, & alendis suibus accommodus. hic rarus. Apud nos copiosissimus nascitur, & uulgò de porraches, à similitudine foliorum porri, appel-

 latur

latur: in Italia uero amphodillo.

ἀτρακτυλὶς, Atractylis.

Ἀτρακτυλὶς Græcis: Atractylis Latinis: officinis & uulgo ignota. Nam cnici generibus, & acarna candidior à Theophrasto cap. 4. lib. 6. hist. plāt. pingitur: cuius foliū peculiare hoc habet, ut uulsum, & carni admotum sanguineum succum remittat. unde sanguinis cruentæ'ue nomen herbæ inditum. graui est præterea & maligno odore. Semen tardè perficit, autumno nimirum. Quæ notæ satis sunt ad improbandam eorum sententiam, qui syluestrem cnicum primi generis, atractylidem esse autumant: ut taceam ea omnia atractylidi parum aptè assignari, quæ Theophrastus loco iam commemorato, manifestis uerbis de cnico pronunciauit. Sit igitur atractylis ex earum plantarum genere, quæ adhuc parum cognitæ sunt: & putata atractylis, atq; carduus benedictus (ex Theophrasti sententia) syluestris cnici species: hic, posterior: illa, prior, ut in in cnico dicetur.

ἀτράφαξις, Atriplex.

Latinis & officinis idem obtinet nomen: Gallis nunc bonne dame: nunc prude femme: nunc des arroches: Italis autem trepe se, & reppese uocatur.

ἀψίνθιον, Absinthium.

Quatuor absinthij sunt genera. Ponticum, quod officinæ Romanum appellant. Santonicum officinis propè omnibus ignotum: eius tamen semen santonicæ aut seminis contra (uulgus Gallorum id mort à uers, & cum nostratibus, barboutine uocat) appellatione celebratissimum: quanquam non desint, qui absinthij marini semen id esse existiment. Seriphium seu marinum, tum officinis, tum medicorum non paucis incognitum, maritimis tractibus familiare ac copiosissimum. Et uulgare, quo solo, maximo tum errore, tum mortalium detrimento, utuntur omnes fermè officinæ: tanta est earum cæca ignorantia, & uirtutis inimica, desidia. Omnia absinthij genera Lutetiæ Parrhisiorum uisuntur, præter marinum, quod ipsi Tholone, & alibi passim maritimis locis millies uidimus. Ponticum in hortis Lugdunensibus copiosum diligentia Claudij Milleti, medici doctissimi, & rei herbariæ peritissimi iam luxuriat. Vulgare absinthium Lutetiæ de l'aloine: Belgis & Delphinatibus du fort, nostratibus d'eyssensis quasi d'absinthium, Italis assenzo nominatur. Reliqua genera, uulgata, quod sciā, nomenclatione carent.

βάλανος μυρεψική, Glans unguentaria.

Glans unguentaria Dioscoridi fructus est arboris myricæ similis, in Aethiopia, Aegypto, Arabia, & Petra secus Iudæam. Is Arabibus ben dicitur. Duūm est Mesuæ generum: maior & minor. Maior auellanæ magnitudine spectatur, triangularis quodammodo, superiore sui parte uētricosior, inferiore tenuior, & nonnunquam sessilis, interdum subacutus: & (quæ est naturæ in rebus fingendis uarietas) quandoq; multangulus, proq; sua magnitudine ponderosus: cortice pistacij, læui, sed fragiliore ac subfusco: intus carnosus, carne oleosa, leni ac pingui, quæ paulò diutius mansa nauseam proritat. Hic fructus copiosissimus nostra ætate in Hispania prouenit: iamq; inde Venetias portatur: solidarijs non ignotus: suffumigatoribus ben nomine notissimus. Est & minor myrobalanus, ciceris magnitudine, niger, malus: qui Mesuæ, si ex nigro albescit, & medulla est alba, leni, pingui, & uetus, est innocentior. Hic ambo inueniuntur. Minorem tamen nondum uidi. Maioris glādes habeo plures uiginti, quæ ueterum tum Græcorum, tum Arabū descriptioni tam elegāter conueniunt, ut certissimum sit ben suffumigatorum & solidariorum esse Græcorum balanon myrepsicam, & Arabum ben.

βάλανος, Glans quercina.

Glandis quercinæ, ut & quercus ipsius, uaria sunt genera: nota tamen, & speciei appellationem retinentia, ut de quercu dicetur.

βάλσαμον, Balsamum.

Nomine tenus cognita sunt tū liquor, tum fructus, tū lignum: tametsi uidere est apud solidarios & pharmacopolas fructum & lignum res plane à carpobalsamo & xylobalsamo diuersas. Ex Galeni tamen succidaneis opobalsami loco substitui potest myrrha stacte, quæ est purissima totius liquoris portio, &, doctorum sententia, styracis liquidi nomine cognita: aut oleum irinum, aut odoratissimæ iridis radix: aut xylobalsamum oleo ueteri incoctum, Manardo. Alijs aliæ misturæ, quas in recentiorum libris inuenies. Xylobalsami autem inopiam emendant, albæ uiolæ radices. Carpobalsamo nullum succidaneum est, ut tutius sit à uulgaris carpobalsami usu abstinere.

βαλαύστιον, κύτινος, Balaustium, Cytinus.

Hoc discriminis inter se duntaxat habent, quòd illud syluestris, hic hortensis punici mali flos sit. Ambo uulgaris notitiæ. Nomen enim apud officinas retinent.

βάτος, Rubus.

Bati nomen communiorem nobis appellationem sortitur, buysson scilicet, qui ad omnem spinosum fruticem se extendit. Rubus autem magis propriè accipitur ronse: nobis roumi: Italis rouo. Rubi duo genera, maior qui & celsus barbaris dicitur: minor qui bassi nomen ijsdem obtinuit: humilior enim est, humi fermè ubique repens, & in medicos usus accommodatior.

βατράχιον, Ranunculus.

In quatuor fastigia distribuitur. Vulgare flore luteo, uineis familiare, cuius flores Galli des baisins appellant: herbam, hic piepou. Lacteo flore insignitum, in syluis Galliæ & Delphinaticis copiosissimum. Vulgatum apium risus, in stagnantibus, aut pigro lapsu repentibus aquis frequētissimum. Purpureū, nobis non adeo familiare: quanquàm id ad pedem corui referri quidam uelint. Rari sunt his temporibus in medicina usus. Ranunculi Italis pie coruino, & pie di gallo nominantur.

βδέλλιον, Bdellium.

Officinæ, uocum adulterio gaudentes, bedelium uocant.

βλίτον, Blitum.

Betacei generis olus est, Gallis du bleti, Italis biedoni.

βολβὸς, Bulbus.

Bulbus: alius esculentus, qui Gallis des appetitz, quòd sit uelut quoddam gulæ cibos fastidientis iritamentum, appellatur: aut etiam oignonet, à forma cepe, quam repræsentat. Vomitorius alius, mihi ignotus. Non desunt tamen, qui utrunque bulbum ignotum esse uelint.

βούγλωσσον, Buglossum.

Vulgaris borago est. Cuius duæ sunt species: hortensis, quæ Italis borragine: toti Galliæ borrache: nostris borrayo: & erratica. Quæ uerò herba passim pro buglosso in usum medicum trahitur. ad Dioscoridis circium doctorum omnium consensu est referenda.

βούφθαλμον, Buphthalmum.

Cotula officinarum non fœtida est. Nam uulgarem cotulam fœtidam uerum Dioscoridis parthenium esse, eius delineatio demonstrat, ut suo loco, in amaraco uidelicet, diximus.

βούνιον, Bunium.

Gallis nauet, aut naueau: Italis nagoni. Semen eius de la nauette: Delphinates & nostrates etiam naueau appellant: nostri tamen, frequentius rabo nominant, buniadis ac rapi nomenclationem confundentes.

βράθυ, Sabina.

Officinis sauina: Gallis du sauinier: Delphinatibus & nostris sauine: Italis sauina. Duo sabinæ genera: unum folijs cupressi, notum: Alterum tamarisci, non ita multis cognitum. Facit Dioscorides sabinam herbam arborē coactæ breuitatis, quod ut plurimum accidit. nos tamen anno superiore duas apud Delphinates sabinæ plantas uidimus, quarum altera quatuordecim, altera duūm supra uiginti pedum altitudinem excederet, ac superaret.

βρεταννική, Bretanica.

Doctorum penè omnium iudicio, officinarum & herbariorum bistorta est: Galliæ & huius gentis montibus præcipuè familiaris: quidam tamen bretanicam ignotam putant.

βρῶμος, Auena.

Vulgaris est notitiæ: officinæ nomen Latinum usurparunt: Gallis & Delphinatibus auoine: nostris siuado: Italis uena, & biaua.

βρύον θαλάττιον, Marinus muscus.

Officinis corallina. Inuentu facilimus in mari, unà cum corallio, cum quo euellitur, & ab eo nomen sumpsit.

βρύον, Muscus arborum.

Is est, qui arborum caudicibus adhæret. duūm generum est: Procerior & prominentibus barbis adsimilis: umbrosarum syluarum & uallium arboribus adnascens: hic rarus est, & ueluti per floccos sparsus ac distributus: Alius breuior, densus & crassior roborum caudicibus agglutinatus: uterque uulgò dela mousse, officinis usnea, Italis mosco appellatur.

βρυωνία, Bryonia.

De bryonia in uite alba dictum est.

βουβώνιον, Bubonium.

De bubonio suprà in astere Attico diximus: copiosissimè eius historiam alibi exaraturi, si domino ita uisum fuerit.

γεντιανή, Gentiana.

Officinis nomen retinet: Gallis de la gentiane: Delphinatibus (apud quos, si usquam gentium, copiosissima progerminat) & nostratibus de genssano: Italis gentiana uocatur. In ore est

est omnibus. radix plurimis cognita, planta non ita multis. excelsis enim montibus, eorúmque planiciebus delectatur. Nec facile est gentianam calidiore solo, sponte natam, inuenire. Faciunt nonnulli & minorem gentianam, quæ alibi rarò quàm in montibus inuenitur, gustu amarissimo, folio quasi saponariæ, flore cæruleo, radice digitali, caule dodrantali, nodoso, læui. Eam sæpius uidi in montibus, argillosis præsertim in locis. Floret æstate. Semen uix maturescit. Aiunt eam quibusdã Italiæ populis uulgo petimborsa nominari: maximarúmq; ac nobilissimarum uiriũ esse. Ea Fuchsio cruciata nominatur.

γίγαρτα, Vinacea.

Officinis arilli, Gallis des pepins, nostris des grignõs, ac si dicas granula, appellantur: uulgaris sunt notitiæ.

γιγγίδιον, Gingidium.

Officinarum est chærepholiũ, uulgus item Gallorũ, Delphinatium & nostratiũ du cerphueilz nominat, nulli matronæ olitoriue incognitum. quanquàm sunt qui contendant uerum gingidium in his regionibus ignotum esse.

γλαύκιον, Glaucium.

Quidam, & quidem doctiores, putant apud seplasias memithæ nomine haberi: alij ignotum esse contendunt. Nos eam litem alijs dirimendam relinquimus. Constat tamen certumq; est, multas remediorum formulas parari posse, si memitha glaucium sit, quæ alioqui nequaquàm parabuntur.

γλήχων, Pulegium.

Officinæ nomen seruant: uulgo du polieu aut poliot: Italis pulegio.

γλοιὸς, Balnearum sordes.

Balnearum quasi obsoleuit usus, præterquàm in Italia: atq; ob id sordes huiusmodi ad usus medicos non expetuntur.

γλυκύρριζα, Radix dulcis.

Officinis corruptè liquiritia pro glycyrhiza: Gallis reglice: Delphinatibus & nostratibus regalice: Italis regolitia. Radix maximi in medicina usus. planta non ita multis cognita. Succi autem glycyrhizæ inopia ut sarciatur habes cap. 52. lib. 8.

γλυκυσίδη, Pæonia.

Officinæ nomen retinent. Duûm est generũ: mas folijs iuglandis, fœmina latioribus, rotundioribus, & insigniter dentatis, adq; smyrnij folia proximè accedentibus. Vtraq; species Lutetiæ in hortis inuenitur. Fœmina his locis copiosissima. Galli utranq; speciem una appellatione complectuntur: nã pæoniæ flores des roses nostre dame nominant: hic, quod sciam, anonyma est. Nostrates de piouno uocant.

γναφάλιον, Gnaphalium.

Putatur uulgaris officinarum cotonaria: quibusdam tamẽ ignotum est.

γογγυλὶς, Rapum.

Latinis & officinis idem nomen seruat. Gallis & Delphinatibus des raues: Italis rape: nostris rabes: quanquàm hac appellatione buniada quoque, id est, napum complectantur. Galli itidem ea uoce raue rhaphanum hortensem plerunque nominant.

Δαμασώνιον, Damasonium.

Ad damasonium referunt docti herbariorũ plantaginem aquaticam, cuius penuriam sarcit eryngium cap. 29. lib. 11.

Δαυκος, Daucus.

Officinæ nomẽ quidem retinent: At suspicio est uel maxima, primam dauci speciem his regionibus ignotam esse. Ad secundã reuocat Manardus lebysticũ officinarũ, quod sanè assentiẽte multorum doctorũ uirorũ iudicio ac testimonio smyrnion Dioscoridis est. Sed tamen ad secundum genus nõ ineptè referrentur saxifragæ uulgares, etsi eas quidam sui generis herbas existiment. Tertium genus uulgaris est notitiæ, & solum apud officinas, dauci nomine, in usu creberrimo.

Δάφνη, Laurus.

Officinis nomen seruat. lauri baccæ in usu sunt frequentissimo: planta rarissimo. Gallis, Delphinatibus, & nostris laurier, Italis lauro.

δίκταμνον, ψευδοδίκταμνον, Dictamnum, Pseudodictamnum.

Officinæ diptamum appellant. Verum dictamnon ex Creta insula (cuius unius soboles est) Venetias: Venetijs Lugdunũ importatur: quo loco id mihi, sed siccum, uidere contigit: rarum tamen negotiatorum incuria hic est. Pseudodictamnon in Hispania copiosissimum: hic ignotum.

δίψακος, Veneris labrum.

Officinis & herbarijs uirga pastoris. Duo eius genera: hortensis, Gallis chardon à bonetier, Italis cardo: syluestris nostratibus de brustis, id est, scopa uestibus emundandis dicata, nominatur.

δορύκνιον, Dorycnium.

Ignoratur.

δολιχοι, Dolichi.

Vulgo nostratium phaioulx rouges, Italis fagiuli turcheschi nominantur: maritimis præsertim locis assiduo cultu nobiles, & cibis ptopè quotidianis expetiti.

δρακόντιον, Dracontion.

Tria sunt eius genera: primum uidit Plinius in Hispania, nostris temporibus ignotũ: alterum est uulgaris serpentaria maior: tertium, minor, seu uirile sacerdotis. Dracontiõ Italis dragõcello & serpẽtaria. Ruellio placet hoc caput apud Dioscoridẽ ascititium esse, quod simile ueri non est. Nam id Galenus silentio minimè erat prætermissurus, quem constat lib 6. simpl. satis amplam de dracontio mentionem fecisse.

δρῦς, Quercus.

Δρῦς Grẹcis: Quercus Latinis & officinis: Gallis & Delphinatibus chaisne: Italis quercia: nostris roure. Ad quercum multæ glãdiferę arbores referuntur: ἰλὺξ, Latinis ilex, quæ duorũ præcipuè est generũ. Pumilla, quę post coccũ baphicum rubrum (nostri, apud quos plurimus colligitur, uermilhon appellant) glandẽ de se promit. Procera, quæ nostro sermone eulse, Italico elice dicitur. Est & tertia ilicis species aquifolia cognominata. Huius duo quoq; genera. Mas pumilla, quæ fructũ ex croceo purpureũ, pisi magnitudine, & effigie racemosum, autũno inclinãte ad hyemem, profert. In agro Delphinatico & Lugdunensi copiosissima. Fœmina procerior, arborq; iustæ magnitudinis, naturâ sterilis, folijs latioribus & magis aculeatis; quam Galli du houx, nostri greu uocant: ex cuius cortice uiscũ optimũ cõficiũt aucupes. Ad qntã ilicis speciẽ iure optimo suber referri potest: cuius cortex Gallis du liege: nobis tũ arbor, tũ cortex suue, Italis souero nominat. Maritimis (quod Plinius minimè existimauit) nostrę puincię locis, circa Forũ Iulij, & Grassã, urbes nõ incelebres, familiare. Ilicis species oẽs perpetua fronde uirẽt, & robustissima sunt materie. Quercuum generi à quibusdã assignatur fagus, quæ Gallis fausteau: Italis faggio: nostris faus. eius fructus Gallis des faines: nostris fayo: Italis ghianda di faggio nominatur. Is triãgularis est, & rusticis, instãte fame, in cibis, ob dulcedinem, expetitus: præcipuumq; ursorum pabulum.

ἰβίσκος ἢ ἀλθαία, Ebiscus, Althęa.

Nobilissima, quãquàm syluestris, species maluæ est, & usu medico celebris: uulgo officinarũ & herbariorum bismalua ab eius prẽstãtia, Gallis guimaulue, Italis malua uisco, nostris maulue blãche dicitur. Est & alcęa herbarijs herba symeonis, Italis nũc bismalua, nũc malua saluatica, interdum buon uischio, & mal na uischio nominata.

ἔβενος, Ebenus.

Autori lignũ est. Dioscorides indeterminatã eius generis, lignũ ne esset, an aliud, nomenclationẽ reliquit. Pausaniæ, in Attica historia, radix cẽsetur, qui, ex herbarij cuiusdã cyprij sentẽtia, hęc de ebeno scriptis mandauit. Equidẽ audiui Cyprium quendã, qui herbarum genera omnia ad medicandos homines optimè dignoscere sciebat: is ebenum folia producere negat, neq; ullum fructum ex ea existere: deniq; sub sole nusquam apparere, sed esse radices subterraneas, quas Aethyopes fodiant, apud quos sint qui ebenum reperire sciant. hæc ille. Ex quibus colligi potest, quid sit ebenus. Apud doctos nomen retinet: Italis de l'ebeno, officinis ignotus. De hebeno plura lege apud Solinum cap. 65. ad hæc apud Plinium, & Theophrastum.

ἐλαία, Olea.

Ἐλαία Græcis: Latinis olea. Duûm est generum, urbana & syluestris: urbana Gallis, Delphinatibus & nostris oliuier, Italis oliuo: fructus oliue nominatur: arborq; est omnibus nota. Syluestris autẽ officinis, medicorum plurimis, & Gallis incognita: nostris & Delphinatibus nostrę prouincię (nã frigida loca horret & calidis delectatur) conterminis alauerd, ac si dicatur olea uiridis, & d'alauerd, Italis oliuo saluatico nominatur. Folia enim quàm domestica uirentiora, minora, breuioraq; habet, & per ambitum molliter crenata. In syluis frequens nascitur, unde sibi apud Græcos id cognomentũ adoptauit. Apud nos copiosissima inuenitur.

ἐλαφόβοσκον, Elaphoboscum.

Officinarum & herbariorum gratia dei est, iam cognitu facilis: Gallis quibusdam de la phalouse. Lutetiæ innominatum, ut & Italiæ.

ἑλένιον, Helenium.

Vulgaris iam est notitiæ. Officinis & herbarijs enula campana: uulgo Gallorum, Delphinatium & nostratium, de la campane, Tuscis lella, alijs enola, & enoa, usu multo celebris.

ἐλλέβορος, Veratrum.

Veratri duo summa fastigia: album & nigrum. Album Gallis de l'ellebore: Italis elleboro bianco: rusticis alpium de uerare & de uararou: nostris uerayre nominatur. In excelsiorum montium pratis luxuriat, humidioribusq; præsertim locis (in quibus non rarò cãdidi ueratri caulem, tricubitalem implere longitudinem conspexi) delectatur. Frequens ac copiosum apud Delphinatiũ mõtes, & in alpibus prouenit, nulli è plebe ignotum. Nigrũ officinis nomen, ut & candidũ, seruat: quanquàm inter doctos non constat, an ea planta, quæ nigri ellebori nomine celebratur, & in medicos usus admittitur, nigrum ueratrũ sit. Scio plerosq; pharmacopolas ualde deceptos lycoctoni secundi generis radices inconsultò pro nigro ueratro in suis tabernis uenales habere, eisq;, quoties nigrum ueratrum expetitur, pudore omni deposito, uti. Fuchsio, placet consiliginem Plinij & Columellæ (quæ Gallis poumelée: Delphinatibus marsitre: nostris pomolueyo, quasi polmoniero, id enim nomen iam dictis autoribus quoq; habuit, nominatur) nigrũ elleborum uocandam, &, alterius inopia, in usum uocandam esse. Alij, etiam uiri celebres, tria nigri ueratri genera in Italia nasci contendunt: primum, cui purpurei: alterum, cui candidi: postremum, cui herbidi insunt flores. E quibus nos duo priora, lycoctoni aconiti species: postremum, Columellæ ac Plinij consiliginem esse existimamus. Siquidem Alpini Delphinates radicibus primi aconiti lycoctoni generis utuntur ad mouendas utrinq; purgationes: eorúmq; lingua antonno & anthoulo, Lygurum uerò anthoro dicitur: duas posteriores species ad luporum & aliarũ ferarum uenationes ac perniciem reliquas faciũt. Postremum, id est Columellæ ac Plinij consiligo, Fuchsio, ut dictum est, elleborus niger adulterinus: Gallis poumelée, Delphinatibus marsitre, nostris pomolueyo nominatur, maximarũmque uiriũ est contra omnis generis inflationes, maximè uenenosas: contra ellebori albi, ouillũ pecus malè habentis, uiolentiam: contra pestilentiæ contagia, ut quotidiana miréque salubria rusticorum experimenta testantur. Siquidem oues quæ pullulascentem candidũ elleborum, unà cũ reliquo pabulo, deuorarint, statim totæ intumescunt tantoperè, ut minimũ absit, quin præ immodica tensione disrumpantur, uomuntq; assiduè ac magnis conatibus. Vnde opiliones, nõ ignorata tã perniciosi alimenti inclemẽtia, cognitoq; salutari remedio, consiliginis ramis aliquot arreptis, malè affectarũ & de uita periclitantiũ pecudũ terga, uentrẽ, lateráque eis tandiu percutiũt, (eas obambulare cogentes) donec totus immodicúsq; ille tumor euaporarit, & uomitus sedat⁹ fuerit: id quod duabus tribúsue, ad summũ, horis perficitur. Ad hæc scio nostræ prouinciæ rura, ad quãuis pecoris contagionem, trunco cõsiliginis uti, perforatis ferro animaliũ auribus, truncóq;, ad extirpandũ uenenũ, foraminibus impacto. Quamobrem simile ueri non est, consiliginẽ, cùm ueratri candidi uitia emendet, eiúsq; malignitati aduersetur, nigrũ elleborũ esse: nihilq; mirũ uideri, si uiri docti, magno successu, primi generis lycoctono aconito, & Plinij consiligine, ad melancholicas affectiones utantur. Cæterũ si quis cõmemoratarũ iam plantarum radices diligenter expendat, nihil illas cum nigri ueratri radicibus (quæ teste Dioscoride, cepę modo bulbosæ sunt, erumpentibus ab imo earum bulbo multis radiculis) cõmune habere multò euidentius cõperiet, quàm ut pluribus demonstrari nunc debeat. Taceo nullam ex his plantis, dum uelluntur, capitis dolorẽ, ob uaporũ halitum, cõcitare, ut ipse millies sum expertus. Id qđ in nigri ueratri euulsione testatur Dioscorides: ideóq; citissimè, ad uitãdos dolores, euellendũ esse. Ex his igiť constat, nullã harũ triũ plãtarũ, ad nigrũ ueratrũ satis aptè posse reduci, qn duas priores, aconiti lycoctoni postremas species esse: postremã herbam sui generis: difficiléq; his in regionib. nigrũ ueratrũ inueniri, sed nomine ten⁹ cognitũ esse.

ἑλξίνη, Helxine parietaria.

Officinarum parietaria est. Delphinatibus de l'esparge: nostris spargoulo: Gallis paritoire: Italis uetriola.

ἔλυμος, Panicum.

Panicum nomen officinis & Gallis, du panicum appellantibus, retinet: Italis panico, & panizzo.

ἔμπετρον, Empetrum siue epipetrum.

Vulgatam cretam marinam ad empetrũ referri quidam uolunt, sed nequicquam: nam ignota his regionibus herba adhuc est. Epipetri tamen inopiam sarcit scammonium pari põdere cap. 76. lib. 3. Est & Fuchsio suum empetrum seu saxifragium, quod officinæ saluiam uitam: & Delphinates sauue uie appellant: quódq; dominus Iacobus Syluius præceptor meus longè doctissimus, ad quartum adianti genus reducit: quæ herba à ueterum empetro, siue epipetro longè diuersissima, tum delineamẽtis, tũ facultatibus est, queãdmodũ alibi suo loco dicemus.

ἐπίθυμον, Epithymum.

Officinis nomẽ retinet, omnibúsq; in ore est: thymo & satureiæ adnascitur. usus est in medicina celebris, & multi.

ἐρέβινθος, Cicer.

Officinæ Latino nomine utuntur. Gallis pois ciches: Delphinatibus & nostris ceses, Italis cece. Duo ciceris genera, album & nigrũ, quod arietinum uocatur, inq; medicinam recipitur, & officinis cicer rubrum nominatur. Album, aliud maius, aliud minus. Maius fabas sua fermè magnitudine æquat: coctionem paucam sustinet, & cibum palato suauissimum præstat: meis Sanionensibus familiare, qui, à magnitudinẽ sumptã appellatione, gros cese nominant: minus omnibus notum.

ἕρπυλλος, Serpyllum.

Nomen officina seruat. Gallis & Delphinatibus du serpoulet, Italis serpillo, nostris serpoulhet dicitur.

ἐρύσιμον, Irio.

Eruca nobilis herbarijs: Gallis noble roquette: officinis ignotũ. Italię anonymon. Erucæ species est. urbium fossis & itinerum marginibus familiare. Luteum florem promit.

ἐρυθρόδανον, Rubia.

Duo erythrodani genera, maius quod rubia maior, aut rubia tinctorum: minus rubia minor officinis & herbarijs dicitur. maior autem rubia Gallis de la guarence: nostris autem rouio, & Italis robbia, nuncupatur.

εὔζωμον, Eruca.

Officinis nomen seruat. ubique Galliarum de la rocquette, Italiæ ruccheta. omnibus nota.

εὐπατόριον, Eupatorium.

Officinarum est, & Italorum, agrimonia: Gallorum agrimoine: nostratum agrimoni. Quod autem officinæ eupatorium appellant, hydropiperi Dioscoridis maximè respondet.

εὐφόρβιον, Euphorbium.

Habetur, & nomen retinet. Si recens non adsit, ueteris duplum substituitur. cap. 31. lib. 12. Sin omnino desit, sulphur aut castorium eius loco admittitur, cap. 27. lib. 14.

ζέα, Zea.

Est uulgaris Italorum spelta. Gallis, Delphinatibus & nostratibus espeulte.

ζιγγίβερι, Zingiber.

Officinis gingiber, Gallis du gingembre, Delphinatibus & nostris gingibre, Italis giengeuo. Officinis duplex habetur: albũ à uulgo magis expetitum, & minus præstans, ob adulterium dolo contractum: flauum, aut penè terreum: ambo notissima.

ζῦθος, Zythus.

Potus genus est, ex ordeo aqua tãdiu macerato, donec in liquorem uino similem resoluatur.

ζύμη, Zyma, Fermentum.

Officinis fermentum: Gallis du leuain: Delphinatibus leuam: nostratibus leuame.

ἡδύοσμον, Menta.

Mentæ duo genera: satiua, & syluestris, quę mentastrum Latinis, nobis mentastre, Italis menta saluatica appellatur. Satiua in quatuor species distribuitur, quę nõ ita multũ à sese differunt. nomen omnes retinẽt, excepta una specie quæ balsami nomẽ sibi apud uulgus adoptauit. Nã du baulme passim oĩbus uocat.

ἡδύσαρον, Securidaca.

Ruellio placet edysarum, de la graue, quòd frumentis sit molestũ, Gallis nominari: alijs des cornuettes diciť, à similitudine quam siliquæ cũ corniculis habent. Hanc, cornuettã inquam, Fuchsius, ut Syluius noster annotauit, eranthemi chamæmeli nomine depinxit, queãdmodum in Anthemide diximus. officinis q̃ sit ignoratur. In Italia autẽ frequẽs est, sed anonymon.

ἡμεροκαλλὶς, Emerocallis.

Quid sit, non ita inter doctos constat. quidam lilium, cui flos est croceus, hemerocallim putant uocari: quidam adhuc inconsultiùs, ne ineptiùs dicam, genus quoddã satyrij flore pallido aut subalbido hemerocallim faciunt. Italis autem giglio saluatico nominatur. Memoria teneo me, anno domini 1547. mense Maio, non procul à Lugduno herbam quandã uidisse, cui notæ hemerocallis omnes magno cõsensu adstipulentur. Siquidem bulbosam habet radicem, satis magnã, tuniculis ceparũ exemplo intertextam, cãdidã, succosam: caulem rectum, teretem, caulis lilij aut asphodeli æmulum: per singulos exortus, uersus caulis summum, flores exiguos, suppallidos, florem lilij figura omnino repræsentãtes: folia porracea, non numerosa, humi strata, & alia omnia, quæ eam plantam hemerocallim esse apertè conuincant. Copiosissima nascitur in monticulo, seu uerius colle terreno quodam, qui planitiem, quã Lugduno Viennam Allobrogum iter est, terminat. Floret mense Maio. Quod illi sit uulgatum nomẽ, me ignorare ingenuè fateor: in ea tamen sum sententia, ut eam quam depinxi herbam

bam hemerocallim esse certò existimem.

ἠριγέρων, Senecio.

Officinis nomen retinet: Gallis du seneçon: Delphinatibus, & nostris de seniçon: Italis cardoncello & spelicciosa. herba est uulgo nota, & magni Aëtio in hepatis affectibus, momenti.

ἠρύγγιον, Eryngium.

Officinis iringus: herbarijs centum capita: Delphinatibus panchault: nostris panicaut: Gallis (ut & Italis) nullū, quod sciam, apud uulgus nomen obtinuit, ut alibi fusius annotauimus.

θαψία, Thapsia.

θαψία Græcis iuxtà ac Latinis: officinis prope omnibus, Gallis & Delphinatibus ignota. Musæ Brassauolo in quibusdam Italiæ mōtibus pronenit, & à rusticis crassegnana uulgo nūcupatur. In nostræ quoq; prouinciæ mōticulis quibusdā, prope Pertusiū celebre oppidū, quos uocātLes troys freres, nascitur, pharmacopolis eius urbis cognita, uulgo ignota. plurima quoq; in Apulia luxuriat: uulgo tamen anonyma. Nechoc loci id est de thapsia silentio obliterandū. Si quis spirātibus uentis: hpasiam (media existente inter illū & aurā herba) fossorio rastro euulserit, tā molestos illico pudendorū experietur pruritus, ut præ scabendi assiduitate ac pertinacia, absit quàm minimùm, quin sibi uirile membrū euellat. Id enim ab ijs q periculū fecerunt, nuper intelleximus: ut inde facilè sit obseruationē cōfirmare, quam in eruenda thapsia præcipit Dioscorides.

θέρμος, Lupinus.

Officinis nomen seruat, uulgo ubiq; Galliarum des lupins, Italis lupino. Duorum est generum, satiuus & erraticus.

θλάσπι, Thlaspi.

Capsella & scandulaceū Latinis: officinis ac herbarijs nasturtium tectorū, & sinapi rusticum. Duo thlaspios genera, maius & minus: utrūq; lapidosis & uineis delectatur, herbariæ rei studiosis iam notissimum, uulgo ignotum.

θρίδαξ, Lactuca.

Lactuca alia crispa: rotūda alia: alia capitata: officinis nomen retinet. Gallis & Delphinatibus laictue: nostris lachugo: Italis lattuga: omnes uulgo notæ.

θύμος, Thymus.

Latinis & officinis nomen retinet: Gallis du thym: Italis thimo: Delphinatibus & nostratibus frigoulo: tā ubiq; notus, ut ne trimum puellum eum ignorare existimem.

θύμβρα, Satureia.

Satureia Latinis & officinis: Gallis de la thymbre ou sariette: Tuscis coniella, in alijs Italię locis sauoreggia & peuerella. Delphinatibus de sauourée: nostratibus seiruegno. Duo eius summa fastigia: syluestris, quæ præstantior: & domestica, maximi in hybernis iusculis apud Delphinates usus. Iusculi genus appellant de la pouruólo, aut póuruora.

ἴντυβοι, Intybi.

Σέρις Græcis: intybus Latinis. Duo summa seridis genera: syluestris & satiua. Satiua seris bifariam distribuitur: In unam quę latiore constat folio, lactucæ similior: Hetruriæ corrupta ab intybo appellatione endiuia: officinis itidem hæc pro uera endiuia est usurpanda, longè ualere iussa illarum endinia, quę est syluestris lactuca: Gallis endyue: nostris endyuio. Delphinatibus cichorée. Alterā angustioribus folijs, & gustu subamaro. Hęc quadā uocum diminutione seriola dicitur, quam corrumpentes recentiores, scariolam dixerunt: ea Gallis scariole etiā nominatur, & officinis scariola, Lugduni passim cichorée, qua in acetarijs hyeme tota, maxima palati suauitate, utuntur. Syluestris item in duas species diuiditur. Alteram quæ ab insigni amaritudine πικρὶς ἢ κιχώριον, Latinis ambubeia, herbarijs & officinis cichorea: Gallis, & nostratibus cichorée: Delphinatibus cichorée bouschasse. Alteram, quæ hedypnois nomen à somno conciliando, aut ab eleganti inter serides odoris suauitate, sibi adoptauit. Hæc dens leonis, aut rostrum porcinum officinis, Gallis pisse en lict, Italis piscia al letto appellatur.

ἰξός, Viscum.

Latinis & officinis uiscū, nostris & Delphinatibus de uisch, Italis uischio: Gallis guis de chesne. Varijs in arboribus gignitur, & omnium rarissime in quercu, quanquam id solum ad medicos usus celebrari & expeti uideatur.

ἴον, Viola.

Hoc loci, uiolę noīe, martiam appellatam uiolā intelligit. Huius duo inueniuntur genera, cādida & purpurea. Cādida folio est minore, nigriore, quàm purpurea, subhirsuto. In hortis Lugdunēsibus, & syluis uicinis passim inuenitur. Purpurea duū est generū. Siqdē alterius flores, quinque: alterius uerò, quatuordecim folijs cōstāt. Hūc uiolette double: illum simpliciter uiolette uulgus totius Galliæ appellat. Ambo in Italia uiole mámole dicūtur. De reliquis autem uiolę generibus in leucoio agetur.

ἵππουρις, Equisetum.

Herbarijs & officinis cauda equina: Gallis de la prele: Delphinatibus, ab eius asperitate, d'aspretté: nostris, à cōsolidandis glutinandisq; uulneribus, consaulde nominatur. Trium est generū, sed omnes notæ, & idem nomen retinent. In Italia tamen minor asprella, maior coda di cauallo dicitur.

ἰσάτις, Isatis.

Officinis ignota. Duûm est generum. Satiua Gallis du guesde: Tuscis guado: Aquitanis, apud quos mercimonię nomine celebratissima est, ac nostratibus de pastel, nominatur. Syluestris, quanquàm doctis non ignota, nullum tamen, quod expiscari saltem potuerim, uulgatum sibi nomen adoptauit.

ἰτέα, Salix.

Officinis nomen seruat. Tria salicis genera, nigra omnium maximè procera, Gallis du saulx aut saule: Delphinatibus & nostris saulse, Italis salice. Candida, quæ mediæ est altitudinis, nostratibus uege dicitur, fluminū ripis familiaris. Viminalis, quæ in satiuam & erraticā distribuitur. Erratica rursus bifariam partitur: in pumillā omnium tenuissimā & ruberrimam, & aliā proceriorem, quę nigrā salicē quodammodo æmulatur ac mētitur. Viminales omnes sub amerinæ nomine intelligūtur & cōprehēdūtur, quæ Gallis ousier: nostratibus amarinier: Delphinatib⁹ armarinier, & stolones aut sectę uiticulę nobis amarinos, illis armarines, Italis uēchi nominātur. Aliam habes salicis diuisionē apud Fuchsiū ex Theophrasto, Plinio & Lucio Columella. Nos hāc sumus amplexi, ut qui has oēs salicis species exactè cognitas habemus, quarūq; historiā alibi copiosè tractabimus.

καλαμίνθη, Calaminthe.

Tria eius genera. Primum officinis nomē retinet: Italis calamēto. Alterū pulegij regalis (quod uerius clynopodium Dioscoridis est) nomē sibi asciuit. Tertiū putatur herbariorū & officinarum herba catti. Gallis, Delphinatibus & nostris l'herbe au chat. Nepeta Italis nipotella: nec desunt (quod est uerò similius) qui herbam catti calamenti speciem esse negent.

κάλαμος ἀρωματικός, Calamus aromaticus.

Ostētant officinæ radicē quādam, quam calami aromatici nomine uenditāt: quamq; nonnulli ad acorū referendā putēt: quorū nimirū sentētia ueterū odoratus calamus desyderet. Substitui calami, cuius laboramus inopia, potest arborū muscus.

κάλαμος φραγμίτης, Calamus phragmites.

Arundo. uulgaris est notitiæ: Gallis du rouseau: Delphinatibus & nostris de cannos: Italis canna.

κάνναβις, Cannabis.

Officinis nomen retinet: Gallis chanure: Delphinatibus channeuou: nostris cánnebe, & carbe: Italis canape. In satiuā & syluestrē diuiditur. Satiua in marē & fœminā, quę ad lineos usus est accommodatior: sed sterilis mas semen profert. Syluestris multorū ingenia torsit, nec tamē adhuc satis cognita est, quanquam non me latet herba, quā pro syluestri cannabi ostentant.

κάπνιον, Fumaria.

Fumus terrę officinis, Gallis, nostratibus, & Delphinatibus fume terre: Italis fumaria & fumo tere. omnibus nota est, & frequentis in medicina usus.

κάππαρις, Capparys.

Latini & officinæ Græcam appellationem usurparunt. Maritimis locis delectatur hic frutex. Lutetiæ quoq; in horto diuæ Mariæ uisitur. Fructus Gallis & Delphinatibus des cappres: Italis cappari: nostris, dictionē tantillum immutantibus tapperos nominaē. in nostra prouincia frequēs, maritimis pręsertim locis.

κάρδαμον, Nasturtium.

κάρδαμον Græcis: Nasturtium Latinis & officinis. Duo sunt nasturtij genera: hortense, & syluestre, quod quibusdam lepidiū minus, alijs iberis nominatur: & seorsim ab autoribus pingitur. Hortense in duo quoq; genera distribuitur. Alteri siquidē folia sunt coriandrinis quadantenus proxima, subalbida: caulis rectus, cubitalis, lęuis, teres, iunci crassitudine: flos exiguus lactei cādoris. Hoc Gallis craiscon halenoys: Italis agretto: Delphinatibus anitour: nostris nastours dicitur. Alterū uerò folia habet sisymbrij cardamines, aliquanto maiora, herbacea, caulē rectū, cubitū altum, crassiusculū, striatum: in cuius summo flos insidet luteus, aspectu gratus, alterius flore maior, & ei dissimilis. Hoc Lugdunensibus Frācíscanis, in quorū horto tantū hactenus uidere nobis licuit, anitour nominaē. Alterū enim illi ipsi crescō des iardins discriminis gratia appellāt. Ambobus in signis acrimonia: sed ī eo cui flores sunt lutei, aliquāto maior.

καρδάμωμον, Cardamomum.

Duplex est cardamomū: maius & minus. utrūq; triāgularibus siliquulis continetur. Verum in minori flauiores sunt siliquę, breuiores, multoq; magis articulatę: tunicę autē siliquarū tenues sunt, flauę, colore & cōsistentia maci officinarū similes. E maiori cardamomo eruitur uulgaris grana paradisi: è minori aūt

 uulgatum

uulgatū cardamomū minutis acinis, colore ex terreo flauis, & ita inter se compactis, ut sua effigie muscerdam ualde imitentur. Maioris semina multāgula sunt, colore fusca, uinaceis minora, gustus acerrimi, sine ulla adstrictione, cuius, quāquàm exigue, uidetur particeps esse minoris cardamomi fructus: & gustus est cum acrimonia minimè insuauis atq; tantillum aromatici. Quibusdam placet officinarum hoc cardamomum, nō quidem Grecorum, sed Arabum esse cardamomum: alijs neutrorum, sed aliquid tertium. Alij piper Indicum, quibusdam Plinij siliquastrum existimatum, ad cardamomum reuocare contendunt: sed quàm apposite uiderint ipsi.

κάρον, Caron.

Officinis carui. montibus huius gētis herba familiaris, macilentis locis dodrantalis, caule angulo so, non usquequaq; ; ut Fuchsio placet, quadrangulo, lætioribus & riguis bipedali, plurimum brachiato, flore albo, aut in purpura candido, in summis cauliculis semē angulosum ac copiosum. Folia staphylini, subalbida. Radix cādida, intorta, gustu aromatico. floret æstate. nascitur, ut dictum est, in montium pratis, uulgoq; cheruy nominari ab indigenis solet. Nam illi eius seminis assiduo esu corpora ab hybernis frigoribus tutantur.

κασία, Casia.

Vulgaris canella est. officinis falsò cinamomum dicitur. Nam uerum cinamomum desyderatur. cuius tamen loco optimæ casiæ duplum capitur cap. 91. & 101. lib. 13.

κάρυα, Caria nux arbor, nux iuglans siue regia, nux parua, pontica, auellana.

Nux iuglans siue regia, uulgò Gallorum Delphinatiumq; noyer: nostris noguyer: fructus illis noix, nobis nose aut noye: Italis noci. Huius innumera penè sunt genera. Auellanæ nucis duo genera. Nā altera edomita, altera syluestris statuit. Syluestris Gallis couldrier: nobis & Delphinatib⁹ oulagnier: fructus oulagne: domestica auellanier: fructus utriusq; Gallis auellaine aut noisette: nobis & Delphinatibus auellane: Italis auellana, nocella aut nociuolla. Sūt & Indicæ nuces, uomicæ, metel, & anacardi, de quibus recētiores multi abundè scripserunt: ad quos te remitto.

καστανία, Castanea.

Castanea tum Latinis, tum officinis dicitur: Gallis & Delphinatibus des chastaignes: nostris castagnos: Italis castania: multorū sunt generum. Nam aliȩ syluestres, aliȩ domesticæ: aliæ maiores, minores aliæ: aliȩ gustui suauiores, aliȩ min⁹ suaues. Quæ maiores & suauiores sunt, Lutetiȩ marons de Lyon appellantur. Maximus hic apud Delphinates castanearum omnis generis prouentus. In Gallia rarus: apud nos nullus, aut saltem minimus. Pedemontanorum quoq; ac Lygurū ager castanearum feracissimus est, nec non & Aruernorum.

Κέγχρος, Milium.

Officinis nomē seruat: Gallis & Delphinatibus dū milhet, & Delphinatibus iuxtà ac nostratibus etiam de melh, Italis autem miglio, uocatur.

κέδρος, Cedrus.

Cedri duo genera: maior, & minor. Maior his regionibus nomine tenus cognita. minor ea planta est, quam nostrates ormin appellant, folijs cupressinis, baccis iuniperi maioris, rotūdis, pisorum magnitudinē æquantibus, subflauis, gustu acri & aromatico. Planta huiusmodi ulnarū duarū, triūmue, aut ad summum quatuor (in tantā enim proceritatē assurgere interdum apud nos uidetur, quanquàm rarissimè) longitudinem, & uirilis tibiæ magnitudinē non excedit, materie dura est, uenis quibusdā santalinis intercursantibus distincta, suauiter spirās, fronde sempiterna, cortice rimoso, non supra modum duro. Nascitur in mōtibus, saxosis præsertim locis, calidisq; duntaxat regionibus. Cedria liquor cedri est, qui primus, dū pix ex cedro fit, ui ignis elicitur. eo liquore his regionibus carem⁹.

κενταύριον μέγα, Centaurium maius.

In Gallia infrequens. Lutetiæ tamē in hortis quibusdam uisitur. Audio à familiaribus rei herbariæ peritis, in alpibus nasci, in mōte qui cameraco Sabaudorum metropoli ad septentriones adiacet: tum à docto quodam herbario apud Hispaniam, in montibus ei urbi finitimis, quam uulgò nostram dominam de finibus terræ nominant. Doctorum penè omnium consensu radix, quā officinæ rhapōtici nomine uenditāt, centaurij maioris radix est. Explodendus igitur officinarū de cētaurio maiore absurdissimus error: admonendiq; sunt, ut doctos de simplicibus medicamentis consulant, desinantq; tam impudenter in tempus reliquum delirare.

κενταύριον μικρὸν, Centaurium minus.

Vulgò herbariorū & officinarum cētaurea minor: Gallis du saccotin: Delphinatibus de repairet: Italis biondella. Vbique frequēs. Duo huius inueniūtur genera: uulgatū, & aliud montanū, humilius, flore cæruleo, calathi aut campanulȩ effigiē repræsentante, caule item quadrangulo, gustu amarissimo. montícolis gentis Delphinaticæ uulgò repairet etiam nominatur. Sed de his aliàs copiosius agemus.

κέρασος, Cerasus.

Multa cerasi genera. Nā aliæ acidū fructū, aliæ dulcem ferūt. quȩ acidum fructū edūt, Gallis cerisiers, fructus cerises: nostris & Delphinatibus agriottiers, fructus agriottes, Italis ciregie. Huius duo genera. Dulces in multas species distribuūtur. Nā alia duracina, quȩ Gallis & Delphinatibus des cœurs, nostris grassions. Alia nigra quæ Italis corbine: nostris ceyrieros negros. Alia ex albo rubroq; mixta spectatur. hæc Gallis des guines: Delphinatibus & nostris cerises appellantur. Præstātius cerasi genus officinæ agriottam nominānt. De cerasi generibus uide plura apud doctissimum Ruellium cap. 64. libr. 1. suæ de stirpium natura historiæ: & Matthiolum cap. de ceraso.

κερατωνία, Siliqua.

Ea planta est, quam recentiores Græci ξυλοκέρατα καὶ καρρόβια appellarunt, nostrates de carrhubios: Italis carobe, & carobole. Lyguribus maritimis familiaris, & tam frequens, ut apud nos in prouerbiū abierit, carrhubia auenā esse asinorū Lygurū. Rarò in nostra prouincia inuenitur, apud Niceā & Villā cognomēto Francā, passim. Saxosis enim asperisq; locis delectatur.

κέστρον, Betonica.

Duæ betonicæ species. Prior officinis nomen retinet: Gallis de la betoine: Delphinatibus & nostris betoni: Italis betonica. Altera bifariam diuiditur, in altilem & syluestrē. Altilis Gallis oilhet: Delphinatibus giroflée: nostris girouflado. Syluestris officinis tunicis, Gallis des ameris. Inuenitur & in syluis altera agrestis betonica flore suppallido, mirè eleganti, quam Delphinates giroflée boschasse appellant.

κηκὶς, Galla omphacitis.

Galla duplex habetur. Alia ab oriētis partibus ad nos inuehitur, & uulgò galle de romanie appellatur: in Italia autē galla. Alia hic è quercu nascēs nobis familiaris, quæ simpliciter gallæ nomen retinet.

κηρὸς, Cera.

Officinis nomē seruat, uulgò de la cire. Ceræ species notiores, quàm ut in his explicandis immorandum existimem.

κιβώριον, Ciborium.

Pocilli genus est, ex Aegyptia faba conflati.

κινάρα, Cinara.

Cogitāti mihi ac memoria repetēti, quàm incerta sit & obscura carduorū nostra ȩtate cognitio: uix succurrit quid de illis, pro re ꝓbabili, nedū certa, sit pronūciandū. Nā, ut agrestes omittamus, duo fecit Theophrastus, cap. 4. lib. 6. hist. plāt. cardui genera: alterū, cui scolymi: alterū, cui cacti nomē insit. Scolymō hoc sibi peculiare uēdicasse, ꝙ radicē tum crudā, tum coctam, uescēdā subministret: sed cibo gratissimā, cùm florescit. Cùm solstitiū agitur, eius florē erūpere. Eundē senescētem in pappos fathiscere: partū oblōgū esse, nec spinosū. Eius quoq; folia spinis carēre, quāuis plāta ipsa acani speciē gerat. Cactō uerò statim à radice caules humi reptātes ꝓducere, quos uocent cactos, & foliū spinosum. Desquamatos eos esculētos esse, tātillūq; subamaros, & in muria seruari. Emittere prætereà alterum caulē rectū, quē uocēt pternicē: esculētū & ipsum quoq;, at uetustatis impatiētē. Seminis inuolucrū, forma quidē spinosum: qd᷑, detractis lanuginosis seminibus, uescum sit, & palmæ cerebro persimile. Dioscoridi autē scholymos chamæleonis folia obtinet, aut albæ spinæ, nigriora & crassiora: caulē lōgū, foliosum: spinosum caput: radicē nigrā & crassam. Ex quibus liceat, inter Theophrasti, & Dioscoridis scolymō, manifestū agnoscere discrimē. Accedit, Galenū lib. 2. de facultatib. alimēt. Paulū, cap. 74. lib. primi, & Aëtiū hoc loco, cinarā à scolymo (de quo in simpliciū cēsu meminerūt) distinxisse. Cinarā aūt Atheneo, lib. 2. Dipnosophistarū, nihil aliud esse, quàm Siculorū cacton, quæ à Romanis eorū uicinis, leui quadā literarum mutatione, carduus nominet. Vnde ex illorū scriptis hoc colligi possit, cinarā & scolymon, plantas quidē congeneres: sed hūc (præcipuè Dioscorideū) erraticū: illā, hortēsem esse: quæ, inquā, à Siculorū cacto diuersa planta non sit. Ad cacton igit᷑ reuocari posset cardui genus illud, quē Itali cardone: Galli autē cardon & carde nomināt. Siquidem radice est crassa, candida, folijs amplis, in ambitu profundè incisis, multis ac rigētibus aculeis armatis: caule recto, nō admodū procero: capite satis amplo, spinis horrido: flore purpurascente: semine uario, id est, ex cæsio, fusco, & nigro mixto, oblongo, cnici hortēsis magnitudine, læui nec angulo so. Verū in hac planta, radices crudæ ac coctæ in usum ciborum ueniunt: & inflexi deorsumq; nutātes caules, cacti dicti (nisi cactorum nomine foliorum pediculi ueniant, qui quasi humi reptant, uesci sunt, & modicè

modicè amari) desyderatur. Vt inde colligi possit eã, aut non uerã cacton, sed quandã eius speciẽ esse: quanquàm urbanam, & lautioribus mẽsis expetitã: aut, si uera cactos sit, ob regionũ & cultus uarietatẽ, aliqua nũc deesse, quæ in ea olim uidebantur: & adesse alia (uesca radix scilicet, tũ cocta, tũ cruda, & foliorũ pediculi, sed cocti) quæ olim ignota fuerint. Ad scolymon aũt Theophrasti, Italorũ carcioffi, q Lõgobardis archichiochi: nostris carchofles: Gallis & Delphinatibus artichault dicuntur: quanq̃ omnia illa nomina corruptã quandã cacti nomenclationẽ testent. Huic radix est crassa, cãdida, folia ampla, multò minus, quàm priora, in ambitu incisa, nullis spinis horrida, molli lanugine incana: dorsum pediculi foliorũ ꝓminẽs, ac ualde striatũ: caulis procerus: caput in cacumine ex rotunditate oblongũ, nucis pineæ quasi æmulũ: flos nũc purpureus, nunc ex purpura cãdidus: Semẽ cnici, alterius semine breuius, crassius, & minus nigrũ. Huius presertim esculentũ est pomũ. Radices (quas in scolymo esculentas facit Theophrastus) & reliquæ eius partes, uelut amariores, à mẽsis abdicãtur. Prioris autẽ pomũ, pediculi foliorũ, & radices expetuntur. Verùm foliorũ costæ minus, ob tantillã amaritudinẽ. Audio in Italia secundi huius generis, scolymi uidelicet, quosdã spinosos esse: ut inde elici possit cardui genus illud, quod Dioscoridis scolymo respõdet: nisi Italorũ presura, & Gallorũ chardonnette (ex cuius florib⁹ lac cogitur, unde ab Italis inditũ nomẽ) quę scolymos syluestris est, ad Dioscorideũ scolymon referatur. Radicẽ enim crassam ac nigrã habet: caulẽ rectũ, longũ, foliosum, spinosumq́; : in cuius summo insidet caput multis spinis horridũ: flores ceruleI, aut ex ceruleo purpurei: Semẽ reliquis min⁹: folia quasi albæ spinę aut chamæleonis, nigriora & crassiora. Hæc sunt q̃ de scolymo, cacto, & cinara, ex ꝓbatiorũ autorum lectione seligere ac depromere potuimus, adhibita interim plãtarũ nostri temporis oculari fide. Aequũ tamẽ ac beneuolũ lectorem optamus meliora in mediũ adducere, si ueri similiora, & lecturis utiliora apud eosdem inuenerit.

κικις, Ricinus.

Ricinus herbarijs & officinis palma Christi, Gallis & nobis paulme Christ: quibusdã tamẽ officinis cataputia maior nominatᷓ.

κίσθος, Cisthus.

Aquitanicis officinis præsertim Monspessulanis cognitus: Gallicis ignotus: uulgò Gallorũ, ut quibusdã placet, garriues aut englentier. Duo eius genera: mas flore rubro: fœmina pallido: ambobus roseo effigie. Altitudo fruticis cubitalis, rami multi, folia numerosa, ramorũ summitatẽ uestientia, rotũda, hirsuta. Frequẽs uterq; in nostra prouincia, & in Aquitania, syluosis, aridis & asperis locis prouenit. Vulgatum illi quod insit apud eosdem nomen, adhuc me latet. Fœmina cisthus apud Delphinates & in Gallia quoque multis locis inuenitur.

κίσθος ἢ λάδανον, Cisthus siue Ladanum.

Officinis lapdanum.

Κισσός, Hedera.

Κισσὸς Grecis: hedera Latinis, officinis & Italis: practicis quibusdã cussus, ineptè pro κισσός: Gallis hierre: Delphinatibus ere: nostris heurre. Tria Dioscoridi hederæ præcipua genera: Candida, nigra, helix. Cãdida, candidũ fructũ parit. Nigra, nigrum aut croci æmulũ, quã Dioscoridis ætate, uulgus Dionysiã nominabat. Helix fructũ nõ gignit, sed tenues emittit uiticulas, folia parua, angulosa, rubra. Hæ oẽs species notæ hodie sũt, & generis nomen retinẽt. Longè plures hederæ species fecerũt Theophrastus cap. 18. lib. 3. hist. plant. & Plinius cap. 34. lib. 16. nat. hist. ad quos autores breuitatis studio te remitto.

Κνῆκος, Cnecus.

Κνῆκος Græcis, Cnecus Latinis. Duo ei⁹, autore Theophrasto cap. 4. lib. 6. hist. plãt. genera: urbana, & agrestis. Satiuã officinis carthamus: Italis zaffarano saracinesco: Gallis & nostris, à crocatis floribus, saffran bastard. Syluestris duûm itẽ generũ. Altera hortẽsi cneco similis, sed caule magis recto, quo antiquæ mulieres colus uice utebãtur. Fructũ edit nigrũ, magnũ, amarum. Altera species hirsuta, caulibusq́; soncho proximis, qui ob foliorũ mollitiem terrã uersus inclinẽtur, & humi quasi reptare cogãtur. Semen profert amarũ, hirsutũ. Hę duę species syluestris cnici tã apertè putatã atractylidem & carduum officinarũ benedictũ (q Italis cardo benedetto, cardo santo, & herba turca: Gallis chardõ beniđ: Delphinatib⁹ l'herbo dau uerin: nostris cardũ beniđ nominatᷓ) exprimũt, ut significatiùs nõ possint. Vnde mirari subit, Pliniũ & alios quosdã Latinos scriptores eum sequutos, ea uni atractylidi attribuisse, quæ cneco diludicè adscribit Theophrastus. Sed inde, opinor, suæ argumẽtum sentẽtiæ deprompserũt, quòd eadẽ Theophrastus primæ cneci syluestris (qđ ad colus rationẽ attinet) speciei penè adscripserit, q̃ atractylidi Dioscorides: nec ineptè quidẽ, nisi (interserta acarnæ historia) atractylidis ilicò meminisset. Ex cui⁹ delineamẽtis non minus prõptũ sit colligere, uerã atractylidẽ esse adhuc ignotã: aut, si cognita sit, sine honore iacere. Nõ est interim hoc silẽtio obliterandũ, syluestrẽ cnicũ secundi generis, nostra ętate in hortis coli, & cultus mãgonio, deposita feritate, in domesticam cõsuetudinem iam transijsse. Quamquàm scio quosdam leuibus argumentis permotos, nolle carduum benedictum, ad syluestris cnici speciem alteram reuocari: qua si tãtula in una aut altera nota dissimilitudo, reliquis omnibus exactè consentientibus, herbæ speciem possit immutare.

Κόκκος κνίδιος, Coccus cnidius.

Coccus cnidius semen thymeleæ est. Thymelæa autẽ officinarũ mezereõ, & herbariorũ leo terræ. Ea folio est hortẽsis lini, flagellis cubitalibus, multis ab una radice cõsurgẽtibus, rotũdis, foliosis: fusco colore: flore albo, copioso: semine myrti penè magnitudine, primò uiridi, ubi maturuerit rubro. Floret ineũte æstate. Semẽ maturescit circa mẽsem augusti. In nostra prouincia ubiq; inuenitur, sed precipuè apud Aquas sextias urbẽ clarissimã, & quà inde Massiliã itur, in locis saxosis, aridis, & penè sterilibus: facilisq; uel hac nota inuẽtu esse potest, quòd nullã pede uno aut altero, prope se uirentẽ herbam patiatur, quin omnes sua perniciosa natura interimit, ut nõ immeritò leo terræ fuerit ab herbarijs cognominata. Inopiã interim radicum thymeleæ sarcit chamelæa cap. 78. 79. lib. 16.

κόκκος βαφική, Coccus tinctorius.

Nostratibus & Gallis du uermilhon: Italis grana, fructus est arbusti ilicei generis apud nos frequentis, ut suprà in quercus mẽtione annotauimus.

κοκκυμηλέα, Prunus.

Varia prunorum genera, sed quæ in duo præcipua reducũtur. Syluestre & satiuũ. Satiuo adscribuntur nigra multiplicia, alba, cerea, & rubentia: quorum item plures sunt species, ut alibi suo loco à nobis dicetur. Syluestria Asianis βράβυλα, & Galen. lib. 2. facult. aliment. ἀγριοκοκκυμηλέα: Gallis autem, Delphinatibus & nostris prunes: Italis. Tuscis succine dici solent.

κολοκάσιον, Colocasion.

Radix est Aegyptiæ fabæ.

κολοκύνθη, Cucurbita.

Multa cucurbitæ sunt genera, sed quę omnes nomẽ generis seruẽt: Gallis de courges: Delphinatibus & nostris coucourdes: Italis zucca. Est & colocynthis in usu frequens: Gallis colocynthe: officinis colocynthidos, aut colocynthida.

κόμαρος, Arbutus.

Κόμαρ⊕ Græcis, arbutus & unedo Latinis, incolis Corsicæ insulę ãrbyto: Italis albatro: Delphinatib⁹ & nostris arboux, & d'erbousiere: eius fruđ⁹ d'arboussos, q Grecis, teste Dioscoride, μιμαίκυλ⊕ nominatur. Arbor est coactæ breuitatis, cotoneæ malo similis, folio numeroso, lauri figurâ, ꝑ summa tamẽ obtusiore, & in ambitu lentè fimbriato: flore subherbaceo: fructu è lõgis pediculis inęqualiter depẽdẽte, pruni aut gallę (aliquãdo tamẽ parui mali arãcij) magnitudine, rotundo, fragum sua effigie penitus exprimente, primũ uiridi, ubi maturuit ex saturata purpura fulueścẽte, gustu cũ quadã acerbitate dulci, largiore q; esu nauseã proritante, intus granuloso, qui autumno maturescit. Plurimus nascitur in Corsica ac nostra Prouincia maritimis locis: & apud Delphinates in syluis: in quibusdã itẽ Sabaudię mõtibus, ubi d'arbesses noiatur. Gallię infrequẽs & parum cognitus. Lugduni, Valẽtię, & Tournone in hortis qbusdam plantatus uisitur. Dioscoridi nullius est in medicina usus. Nostrâ tamẽ memoriã à quibusdã fructus maturus in capitellum conijcitur, liquorq; qui inde ui ignis elicitur, recondito, aut prorsus ignoto multis experimento, ad renum & uesicæ calculos atterendos, felcissimè usurpatur.

κόμμι, Gummi.

Gummi nomine Arabicum puto intelligi: quod quidem habetur, & officinis nomen seruat, uulgo gomme.

κονία, Lixiuium.

Officinis nomen retinet. Gallis du lexif. Delphinatibus lexieu nostris leixieu.

κόνυζα, Conyza.

Pumicaria, & cimicaria, & herba sancti Rochi dicitur, Gallis l'herbe aux pulces: Italis pulicaria. Duûm est generum, maior & minor. ambę notę: officinis herba pulicaris. Tertium addit Dioscorides, hodie aut ignotum prorsus, aut paucis cognitum.

κορίανον, Coriandrum.

Vulgaris est notitię. Ab oĩb⁹ coriãdre: Italis coriãdroli nominatᷓ.

κόλλα, Colla, glutinum.

Galli, Delphinates & nostrates Græcũ nomẽ retinẽt, de la colle.

κορωνόποδιον, Pes cornicis.

Doctorũ propè omnium sententiã cornu cerui officinarum est. Gallis corne de cerf: Italis herba stella. Ad coronopodium reuocari potest herba, quam Galli uocant du targon.

Κόστος, Costus.

Costi unicũ genus Dioscoridi fuit: uerũ colore, cõsistentia ac regionibus

gionib⁹ distinctū. Arabicū eñ candidū facit, leuē, eximia odoris suauitate ꝑditū. Secundū locū tribuit Indico, leui, uberi, & ferulę modo nigro. Postremā sedē assignat Syriaco graui, q colore buxeus sit, & odore feriens. Galenus aūt costū modicè amarū dicit. Arabū scholæ duo costi genera faciunt: dulcē & amarū. Dulcis sapore quadātenus mētit̄ glycyrrhizā, colore fusco, gustu acri, substātia radicis solida & pōderosa. Amarus ex flauo pallidus est, leuis, lignosus, dulci crassior, minimę acrimoniæ particeps. Ex qbus intelligit̄ Arabū utrūq; costū à Grecorū costo alienū esse. Vnde tutius sit ex Galeni succidaneis ammoniacū, aut helenij radicē costi inopia usurpare. Aiūt docti nōnulli ueterū costū Venetijs iam haberi. Habet & uulgus suū costū qui Gallis Delphinatibus du coq: nostris cost: Italis piperella dicit̄. Radice numerosa, implicata, multis hinc & inde adnatis appēdicib⁹, exigua: caule cubitali: flore in cacumine luteo, flori uulgaris athanasiæ simili: folijs maioris lepidij, candidis, minimè crassis, in ambitu serratis, gustu feruido, sapore aromatico ac grato. In hortis ubiq; inuenit̄. quidā putāt costū uulgarē ad Plinij siliquastrū aut piperitim reuocādū. Alij nōnulli ꝑter omnē rationē ad Pauli & Plinij lepidiū, quasi uulgaris costus odore sit & sapore nasturtij: unde constat lepidium Græcis, agriocardamon & cardamanticē fuisse uocatum. Verùm in lepidij mentione, hac de re pluribus agemus.

κοτυληδὼν, Vmbilicus Veneris.

Officinis & Gallis ignotus: apud nos frequēs uulgóq; aureilhetos nominat̄, quod, meo iudicio, quadātenus humanas aures sua effigie ęmuletur. Delphinatib⁹ de bloudo: Italis cuptiuola.

κράμβη, Brassica.

Duûm est generū, Satiua, cuius plurimæ sunt species: & syluestris quæ officinis soldana aut soldanella nominatur, Aquitaniæ & nostræ prouinciæ maritimis præsertim locis familiaris. Satiua, ab insigni ac penè arboreo caule, Gallis & Delphinatibus chou: Tuscis caulo: Longobardis uerza: nostris caulet nomen obtinuit.

κρῆθμον, Crethmum.

Batis duo genera: syluestris, cui⁹ meminerūt antiqui, & crethmū appellarunt, quod officinarum creta marina, Gallorum crethe marine est. id Romanis finocchio marino: alijs quibusdā Italiæ populis herba di san pietro nominatur. Hortensianā batin neglexerunt ueteres Græci. Eius mentionē fecit Columella. Ea Italis baticula, Gallis bacilles: nostris tum basilhes, tum bassigues, maximè à maritima plebe, dicitur.

κριθὴ, Ordeum.

Officinis nomē seruat: Gallis & Delphinatibus orge: Italis orzo: nostris orge & ordi. Diuidit̄ in polystichū, & distichū, quòd aliud in duos, aliud in plures uersus siue ordines distribuatur.

κρίνον, Lilium.

Κρίνον ἢ λείριον Grecis: lilium & rosa iunonia Latinis: officinis liliū. Tria habentur præcipua lilij genera, candidū, purpurascens & croceum. Candidū in hortulanū & syluaticum diuiditur. Syluaticum à nemine hactenus depictū. Constat autē radice candida, succosa, in manus effigiem conformata, radiculis oblongis, radicibus albi ueratri æmulis, nō numerosis, caule dodrātali aut proceriore, folio porri aut narcisci, lōgo, angusto, flore hortēsis lilij, minore, in summis cauliculis prodeūnte. floret mense Iulio. Nascitur apud Delphinates in mōtibus altis, pręcipuè in mōtis cuiusdā pratis, qui eorum lingua Chironno appellatur. Situs est autem ad septentriones ei urbi quæ Die uulgò dicitur. Croceū & purpurascens Fuchsio cognita, distincta & depicta: Gallis hominibus nondum exactè cognita. Nos omnium historiam seorsum exarauimus. Sed ad rem. Lilium officinis nomē seruat: Gallis du lys, Delphinatibus ile, nostris yeli & ili: Italis giglio. Croceū, purpurascens & candidū syluestre, quia montibus sunt peculiaria, ideo uulgò ignorātur: purpureū tamē, ut quidā uolunt, Italis martagon dicitur. Croceum autē & purpurascens iam in hortis quibusdam maximè Lugdunensibus haberi cœperunt. Cœleste uerò officinarum lilium, iris Dioscoridis est.

κροκοδείλιον, Crocodilium.

Spinosa plāta, in aquatilibus syluarū pratis nascens pro crocodilio ostēdit̄: de qua tamē statui certi, meo iudicio, nihil potest.

κρόκος, Crocus.

Officinis crocus: Gallis, Delphinatib⁹ & nostris, Mauritana imitatione saffram, quasi zaffaram, Italis zaffarano nominatur.

κρόμυον, Cepa.

Ceparū duo pręcipua genera: Albæ mitiores, minorisq; acrimoniæ participes, ac, ut plurimū, maiores. Rubescentes, acriores, & sensum gustus magis ferientes. hæ Gallis & Delphinatibus oignon: nostris, Latinum nomen tantillum uitiantibus, cebo: Italis cipolla. Habentur ceparum species quædam perexiguæ, & in cibis magis expetitæ, quas Galli ciboules appellant, alij ciues.

κύαμος, Faba.

Vulgaris est notitiæ: Gallis fæue: Delphinatibus & nostris faue: Italis faua.

κυκλάμινος, Cyclaminus.

Duûm est generum: prior officinis cyclamen & panis porcinus: herbarijs panis porcinus: uulgò Gallico pan porcin: Italico autē pan porcino. Hec species copiosa nascitur apud Diuū Claudium nō procul à finibus Heluetiorū, & in montibus Aruerniæ, & alibi multis in locis. Altera species quæ sit, nondū doctis compertū est. Ruellius tamen contendit esse Gallicarum officinarum sigillum Mariæ, quo nomine Delphinaticæ polygonatum intelligunt.

κυμίνον, Cyminum.

Aliud Aethyopicū, nobis ignotum. Aliud his regionibus nascēs, quod officinis nomē seruat: Gallis & Delphinatibus du commin: nostris cumin: Italis cimino appellatus.

κυπάρισσος, Cupressus.

Vbiq; Galliarum cypres: In Italia cipresso. arbor est notissima.

κύπειρος, Cyperus.

Cyperus officinis nomē retinet: Gallis du souchet. Dioscorides cyperi radices oliuarū tuberculo facit tumētes, inter se cōmissas, nigro colore, iucūdè ꝑirātes. Inueniunt̄ tamē nōnullis in locis oblōgæ, nec à prioribus gustu differētes. Cypero caulis nūc triāgulus, nūc quadrāgul⁹, ut ob id angulosus Dioscoridi fuerit dictus. Herba est notissima, ubiq; in paludosis & humidis nascēs. Est & cyperus Indicus zingiberi similis, gustu leuiter, aut nihil prorsus, amaro, qui cōmanducatus croceū remittit colorē: & pilosis partib⁹ illitus, psilothron efficacissimū est. Hic assentiente descriptione, & doctorū omniū iudicio, nihil aliud est, quàm radix illa, quę ex India cum zingibere affertur, uixq; ab ullo, nisi à peritis, discernitur, quam Italicæ officinæ curcumā (non quidē radicem maioris chelidonij, quæ in Serapiōis codicibus curcuma corruptè pro chelidonia legitur) Gallicæ terram meritam nominant. Tertium cyperi genus herbarum coniectores fecerunt eam radicem, quæ officinis & medicis recentioribus, galanga dicitur: quòd subrubra sit, geniculis scatens, surculosa, in quosdam nodos crassiores ex interuallis intorta, sapore acerrimo, linguā admodū uellicante, odore quadantenus cyperum imitante. Hanc cyperū Babylonicum cognominarunt. Quidam contendunt eam esse ueterum acorum. Verùm multæ notæ repugnant, quo minus galanga dici acorum ueterum possit, ut in acori mentione dictum est.

κύπρος, Ligustrum.

Officinis alkanna, Gallis du troyne: Delphinatibus & nostris olivier saulauige. Tuscis guistrico, alijs quibusdā Italię locis olivetta, alijs oliuella, alijs nōnullis chēbrossene, nominatur. Nec me mouet, quòd Fuchsius cyprum plātā peregrinā ex Plinio esse uelit. Nā multa plerunq; è lōginquo petūtur, quæ domi citra magnum negocium inueniri possunt. Siquidem plātæ nō paucæ his in regionibus affatim luxuriant, quas antiqui soli, pene dixerim, Cretę peculiares existimarūt, ut de tordylio apparet, quod ipsemet Fuchsius copiosissimum nasci in Germania prodit: quodq; in huius Delphinaticæ gentis montibus, & alpibus ipsis, uel ad nauseam usq;, luxuriare certò scimus, quēadmodum alibi copiosius dicemus.

κύτισον, Cytisum.

Κύτισον Grecis: Cytisum Latinis: officinis & uulgò ignotum. Antiquis tum medicis, tum rei rusticæ scriptoribus celebratū fuit, & in precio habitū. Nostris temporibus à paucissimis notum. Hic tamen Lugduni in horto Franciscanorum habetur frutex quidam, qui cytiso antiquorū omni ex parte respōdet. Spectatur autem hac forma. Frutex est sesquiulnę altitudinem petens, nulla ligni gratia, brachio minus crassus, flagellis exiguis, oblongis, aspectu incano, folio sempiterno, folij fœnigræci aut loti trifoliæ æmulo, dorso medio prominente, supernè herbaceo, infernè candicante, quod digitis confractum erucam olet, commanducatum uerò, ciceris recentis gustum resipit. Flore quasi pisi luteo, nigricantibus uelut punctis maculoso: quo decusso semen in siliquis, spartij Dioscoridei siliquis, aut anagyridos (quæ uera Theophrasti cap. 17. libr. 3. hist. plant. colutea, & Plinij cap. 18. lib. 16. laburnum est) corniculis non absimilibus, recondit. Floret hyeme tota & usq; ad uernum æquinoctium, aut etiam mensem Maium: sed urgente hyemis inclementia, magis: appetente æquinoctio, minus: Maio uerò, minimum: quo nimirum tempore non tam multi sanè flores apparent. Exin sensim æstate siliquatur, ac tandem Autumno, in siliquis sparti Dioscoridei, aut coluteæ Theophrasti, quæ Dioscoridi anagyris est, & Plinio laburnum, siliquis non dissimilibus maturum semen recondit. Rarissima planta in Gallia est, & crediderim unica, ut quæ ante annos aliquot Roma à perito quopiam medico huc

huc allata fuerit. Olim iuxta aluearia ferebatur, tum in Italia, tum in Hispania. Verùm Plinij ætate (ut ipse testis est cap. 24. lib. 13) iam in Italia erat rarissima. Nostris temporibus aut nulla, aut (si Virgilio Marcello credimus) ignota sine honore iacet. Vnde mirari subit eorum sententiam, qui cytisum faciũt plantam toti Italiæ notissimam, quódq; patrio ipsi sermone trifoglio di cauallo & tribolo nominari dicant: & Fuchsio (ut ipsi dicunt) trifolium aspaltion inconsultò existimari. Verùm an ruta capraria herbariorum, quę nostris l'herbo de la cabriero, & Fuchsio odoratum trifolium dicitur, trifolium illud sit, an cytisum, capite de trifolio exactius in examen adducemus. Nunc autem, quoniam in coluteæ mentionem inciderimus, minimè alienum ab instituto nostro fuerit, huic orationi pauca de illa subnectere. Κολουτέα, Theophrasto: ἀνάγυρις, Dioscoridi: laburnum, Plinio: quibusdam Italiæ populis, eghelo: Delphinatibus, Sabaudis, & terrę nouæ incolis, metathesi quadam literarum à Latina nomenclatione minimum uariantibus, albour & aulbour nominatur. Arbor est fruticosa frutexue arborescens, in quatuor nimirum ulnarum altitudinem assurgens, caudice non admodum crasso, ramis hinc & inde diffusis. Aut nonnunquam (quia plerunq; cæditur, & coryli modo ab imo caudice regerminat) fruticosa spectatur, stolones numerosos ab una radice fundens, longos, rectos, ex uiridi candicãtes, agni uirgis similes: è quibus per certa interualla erumpunt folia terna, longo pediculo nitentia, fœnigræci folijs effigie ac numero similia, maiora tamen adq; uiticis folia plurimum accedentia, læuia, supernè uiridia, infernè candicantia. E ramis ipsis prope foliorum pediculos emergunt flores lutei, ut flores genistæ aut brassicæ, è longis pediculis inæqualiter dependentes, rarioreq; illa ac prælonga textura cubitalem æquantes longitudinem, olentes grauiter, atq; ob id, profectò, apibus ingrati. Floribus decussis prælonga succedũt cornicula siliquæue, nõ prætumidæ quidem, & multo spiritu distentæ, sed pisorum hortensium siliquis adsimiles, aliquanto tamen breuiores ac pressiores, fractu contumaces, in medio interdum inanes ac compressæ. In extremis autẽ ac nonnunquã intermedijs spatijs cõtinetur semen lentis magnitudinem æquans, ex latitudine subrotundum: imo loco, quà siliquę per petiolum hęret, tantillũ excauatum, renis prorsus æmulũ: quod, antè quàm maturuerit, uiret: post maturitatẽ uarium est, durũ, & ob læuorẽ splẽdidũ. Floret mẽse Maio & Iunij initio. dein sensim siliquatur æstate, ac tandẽ durescit maturescente uua, & circa calend. Octob. integrè perficitur. Nascitur in alpibus & montibus ferme omnibus Delphinatus, Sabaudię, & terrę cognomento nouæ, umbrosis & syluosis locis humidisq;, & nonnunquã siccis, àque eorum locorũ indigenis albour & aulbour nominatur. Ex quibus notis constat Dioscoridem, Theophrastum ac Plinium unam & eandem plantam uarijs nominibus descripsisse. Verùm obijciet aliquis: Si Laburnum Plinij & Dioscoridis (id quod negari nõ potest) anagyris cẽseri hæc plãta debet, q fieri potest, ut de anagyride seorsim Plinius tractarit? Sed his respõderi potest, Plinium anagyrin è Græcorum libris, ut pleraq; alia, transtulisse: & laburni historiam, qualem auditione à rusticis alpium cognouerat, aut fortè etiã plantam uiderat, summatim cõscripsisse: argumẽto inde sumpto, quòd nunquam Theophrastus, nunquã Dioscorides laburni meminerit: ut interim taceam illum, cap. 34. lib. 16. eadem de hedera: quæ cap. 10. lib. 24. de cistho: & alibi de marrhubio, quæ de porro dicenda erant, tradidisse. Ceterũ, ne longior sim, certò (præter reliquã historiæ similitudinẽ) ac indubitatò scio, laburni alpinorũ corticem siccatum, in pollinem redactum, & drachma plus minus una, ex quopiã liquore potui exhibitũ, maximas uacuationes moliri. uerum diuersa ratione. quandoquidẽ, si ab infernis ad superna procedendo corticem euulsum porrigas, uomitũ: sin uerò à supernis ad inferna descendendo, deiectiones uel insignes mouebis. Quę omnia fidẽ faciũt Plinij laburnũ à Dioscoridis anagyri, quę est Theophrasto colutea, nulla in re differre: eosdemq; autores unam eandemq; plantam uarijs nominibus expressisse & adumbrasse. Esto igitur, ut tãdem huic disputationi finem imponamus, Theophrasti κολουτέα, eadem ipsa planta, quę Dioscoridis anagyris, & Plinij laburnum: quæ, inquam, Italis quibusdam eghelo: incolis terræ nouę, Delphinatibus & Sabaudis albour & aulbour uulgo nominatur. Sena autem officinarum Arabum magis inuẽtum est existimanda: quã quàm coluteæ cõgenerem, & ab eius uiribus non usquequaq; abhorrentem, defendere quidam uoluerint. Verum de his alibi latius ac pluribus (si opus fuerit) agetur.

κώνειον, Cicuta.

Officinis nomen retinet: Gallis de la cigue: Aquitanis cegudo: Italis cicuta: nostris de fenoilhas aut fenolh de serp nominaẽ.

κῶνος κάρπος, Nux pinea, Cocalus, Strobilus.

Officinis nux pinea: Gallis & nostris pomme de pin: fructus ipse id est nucleus nostris, præsertim in maritima prouincia, de pignons: Italis pinochi & pignoli appellatur.

καγκάνου ῥίζα, Cancani radix.

Quidam putant esse carui syluestre.

καυκαλίς, Caucalis.

Gallis, ex Ruellij sententia, persilh bastard: Senis Italiæ urbe petrosello saluatico. Verùm domino Ioanni Vassæo, medico doctori Parrhisiensi peritissimo, placet caucalidem eam esse herbam, quæ Gallis l'herbe aux gouttes appellatur. Eius namq; uidendæ copiã nobis fecit anno domini 1543. cũ adhuc Lutitiæ essemus. Nam tum unicam illius plantam in suo horto studiosè, unà cum maiore centaurio (quod itidem ibi uidimus) colebat.

καρπήσιον, Carpesium.

Officinis cubebe: nomen ex Arabum disciplina obtinuit. Quidã negant cubebas carpesiũ esse, quòd eę fructus sint: carpesiũ autem caulis aut radix: cuius inopia augeri uolunt phu, aut ueram casiam minui.

λάθυροι, Cicerculæ.

Officinis ignotæ. Gallis, Delphinatibus & nostris iaysses.

λαθυρίς, Lathyris.

Officinis cataputia minor: Gallis & Delphinatibus de l'espurge: nostris, officinarum nomen usurpantibus cassapuce: Longobardis cacapuzza uocatur.

λαμψάνη, Lampsana.

Herba est officinis ignota. nostri à Græca nomenclatione tantillum euariantes, de lassenos: Itali lassana: Galli des armoiries appellant. In frumentaceis agris ubiq; copiosissima nascitur.

λάπαθον, Rumex, Oxylapathum.

Oxylapathum officinæ lapatium acutum, Galli de la parelle, aut de la patience: Itali rombice. Secundũ genus ea herba est, quã omnes hodie rheubarbe & putant & nominant. Tertiũ syluestre lapathũ est, exiguum, ubiq; copiosissimũ, & nostris lapas, Gallis & Delphinatibus du lapais dictũ. Quartũ oxalis dicitur: cuius duo sunt genera, syluestris & hortensis. Hortensis etiam bifariam distribuitur: in eam, quæ oblongis & nigricantibus folijs: & eam, quæ albicantibus & rotundiusculis constat. Est & syluestris oxalis omnium minima, & in medicos usus, plusquàm cætera lapathi genera, expetita. Officinis & Italis acetosa: Gallis oxaille: Delphinatibus & nostris aigretto, Lugdunensibus sallette: tum hæc, tum reliquæ oxalidis species dicũtur.

λειμώνιον, Limonium.

Latinis beta syluestris, limonium, terrę tintinabulum, quibusdam pyrola: Gallis, nostris, Delphinatibus, & officinis ignotum.

λειχήν, Lichen.

Officinis hepatica: ubiq; in locis riguis frequens.

In calce huius libri habes Leontopodij & Lepidij capita, quæ hîc per imprudentiam omissa sunt.

λευκόϊον, Leucoium.

Tria leucoij genera colore inter se disparata. Nã aliud luteum, quod keiri officinis nominatur: Aliud candidũ: & tertiũ quod purpureum florem emittit. Gallis & Delphinatibus des giroflées aut uiolettes: Italis uiola bianca: plante des uioliers: nostris de garranos, sumptâ, ni fallor, à Mauritanis nomenclatione, quasi keiranes, appellantur. Luteũ leucoion aliud spõte naturæ prouenit, aliud in hortis studiosè à mulierculis colitur. Cętera hortensia sunt. Cæterùm nostra memoria haberi cœpit planta, quæ radicibus constat exiguis, confibratis: caule cubitali, rotundo, molliter uilloso, folioso: folijs nigris, oblongis, folijs lysimachiæ proximis, acutioribus tamen, in ambitu lenè & ex interuallis fimbriatis: flore in cacumine albo, exiguo, agglomerato, barbulis prius quàm aperiatur molliter hispido, copioso, leucoij floris æmulo (ubi id nominis sibi apud uulgus adoptauit. Nam maxima ex parte uiolier d'espaigne, aut uiolier muscat appellatur) odoris suauitatẽ præstanti, & à styrace calamitide minimè alieno. Floret uerno tempore. In hortis ubiq; iam inuenitur. Violæ Hispanicæ aut moschatæ (aptius tamen styracina uiola diceretur) nomenclationem cum uulgo retinuimus, quòd ex Hispania primum huc allata fuit, &, re uera, species uiolæ censeri possit. Nullum tamen eius in medicina usum nouimus: etsi ex odore constet herbam esse uiribus ac dignitate præstantem, & ad multa utilem.

λεύκη, Populus alba.

Officinis populus alba: Gallis du tremble & peuplier: Delphinatibus piuou: Italis alberi: nostris piboulo & aulbero nominatur.

λιβανωτός, Thus.

Vulgaris est notitiæ: uulgus encens: Italia incenso, quòd passim in templis, & alibi incendatur, appellat.

λιβανωτίδες, Rosmarinus.

Coronaria rosmarinus ubiq; & frequẽs & cognita: Gallis & Delphinatib⁹ du romanin: nostris romain: Italis rosmarino. Reliq

eius species non item. Maximi usus olim fuit in medicina primæ rorismarini speciei semen, quod canchry dicit, eiusq; mētione scatent ueterum medicorum formulæ. Verùm tamen eius inopiā substitui potest tantundem pyrethri cap. 5. lib. 12. seu pyrethrum aut astaphis agria cap. 65. lib. 8. & cap. 34. lib. 9. Audio tamen Venetijs in quibusdam hortis primā rorismarini speciē inueniri, & doctorū studio ac diligentia coli.

λιγνὺς, Fuligo.

Variæ sunt fuliginis species.

λιγυστικὸν, Ligusticum.

Verum ligusticū adhuc desyderatur. Brassauolus nequicquā conatur herbariorū & officinarū imperatoriā, quæ est Delphinatium alegros, & Dioscoridis laserpitiū, ad ligusticū reuocare, argumēto inde uel firmisimo sumpto, q imperatoriæ semen oblongū nō est, subnigrū, fœniculaceo maius, acre, & aromaticum (quę sunt ueræ ligustici seminis notæ) sed latum lenticulæ modo, membrana in ambitu cinctū, & admodum pressum, quemadmodum alibi copiosius dicemus. Quidam docti affirmant se in montibus Lyguriæ uerū ligusticū uidisse: nomē tamen genti peculiare illius plantæ non exprimunt, ut ex illorū scriptis quod sit, cognosci posit, & postmodum haberi.

λινόσπερμον, Lini semen.

Officinis nomen seruat, & usu multo clarum est. uulgo semence aut graine du lin. Italis seme di lino.

λοβοὶ, Lobi.

Sunt dolichi, nostris phaioulx. de quibus in dolichis iā dictū est.

λινόζωστις, Mercurialis.

Officinis mercurialis: Gallis de la mercuriale: Delphinatibus panareaulx & uignolane: nostris corruptè marturiau pro mercuriale: Italis mercorella dicitur. Duûm est generum, mas & fœmina: ambæ notę.

λογχῖτις, Lonchitis.

Ignoratur.

λύκιον, Lycium.

Verum lycium his regionibus desyderatur: ut factitium haberi posit. uide cap. 63. lib. 8.

λυσιμάχιον, Lysimachium.

Herbarij corneolā uocāt: Galli poulse aut pelle bosse, q paulò suprà pestilētes tumores adalligata eius folia, præsens remediū laborātib⁹ suppeditēt. Duo statuūt eius genera: alterū flore luteo, qđ habem⁹. nā caule cōstat iūceo, lōgo, nodoso, folijs salignis ut plurimū ternis, gustu ualde adstringentibus, flore in cacumine luteo, specioso, radice purpurascēte, copiosa. Nascitur in pratis humidis, & iuxta alueorum margines ubiq;. Alterum purpureo, adhuc ignotum.

λωτὸς, Trifolium.

Officinis andacoca, & corona regia.

λωτὸς τὸ δένδρον, Lotus arbor.

Officinis ignota: Gallis alisier: nostris aliguier dici solet. Italis quibusdam balogaro; alijs perlaro.

μάκερ, Macer.

Macer ueterum desyderatur: in usum tamen eius loco uenit cortex nucis moschatæ, quem macis officinæ appellant.

μαλαβάθρου φύλλον, Malabathri folium.

Veterum malabathrum non amplius extat. foliū autem quo nūc utimur, inuentum Arabum est.

μαλάχη, Malua.

Maluæ tria genera, uulgaris siue domestica, quæ officinis Latinū nomē seruat. & uulgo maulue dicit: syluestris, quæ althęa siue ebiscus nūcupatur: officinis bismalua: Gallis & Delphinatibus guimaulue. Italis maluauisco: nostris maulue blanche. Tertia alcæa est, folijs quām reliquæ articulatiorib⁹, caule procero & lignoso: officinis incognita: herbarijs herba symeonis: doctis nō ignota. Est & arborescens malua, quā opinor antiquis hortulanam fuisse, caule quaternûm quinûmue cubitorum, folio amplo, circinnatæ rotūditatis, flore albo aut purpureo, inodoro. Hæc pasim in hortis inuenitur.

μανδραγόρας, Mandragoras.

Duo eius genera. mas, mihi cognitus: & fœmina, quē nōdū uidi. Officinis nomē seruat: uulgo mādragore: Galli tamē metathesi quadā syllabarū mōt de gloire, p mādragore nominât. Aiūt qui se uidisse testant, marē mādragorā, uirilis: fœminā, fœminei pudēdi imaginē i radice habere: eosdē meli⁹ adolescere, & fœcundiores esse, si mas iuxta fœminā plātet, & cōtrà: alioqui steriles esse. Mādragoras hic in multis hortis inuenit: & satu facilimè prouenit. Quidā mala insana, quæ uulgo pommes d'amours uocātur, ad mādragorā referri debere cōtēdūt. Si desint poma mādragorę, cortex radicū ei⁹ usurpat cap. 107. lib. 7.

μάραθρον, Fœniculum.

Duū est generū: domesticū, & syluestre, quod hippomarathrum, idest, magnū fœniculū. Domesticū aliud satiuū dulcius & humilius: uulgare acrius. officinis Græcum nomen insedit: uulgò fenoilh: Italis finocchio.

μαστίχη, Mastiche.

Duo mastiches genera: Aegyptia nigra, inuētu rarior: cuius inopiâ chia usurpari debet, cap. 14. lib. 15. Est & chia mastiche, mastix officinis, & Gallis du mastic appellata, candida, usu celebris, & uulgo nota. Hoc tamē silētio prætereūdū nō duxi, mastiche uires deijciēdæ alui ab antiquis nūquā attributas fuisse. Aëtius autē mastichen scrupulorum nouem pondere aluū mouere, scriptis mandauit cap. 67. lib. 8. & cap. ultimo eiusdē: eandemq; duodecim scriptulorum pondere alui excrementa deijcere, cap. 117. & 155. lib. 3.

μελάνθιον, Melanthium.

Officinis nigella Romana: Gallis de la poiurette: Delphinatibus de barbues: nostris fenoilh de sainct Ieā: Italis niella. Est & syluestre melāthiū, qđ quibusdā officinis temerè pro uero usurpatur, & à Fuchsio nō multo cōsultius pro lolio Græcorū accipitur. Gallis de la noyelle: Delphinatibus & nostris nielle. Habetur quoq; iam pasim Lutetię aliud ueri melāthij genus, semine subflauo aut rufo, quàm ipsum nigrū sit, odoratiore.

μελίλωτος, Melilotum.

Latinis sertula cāpana, & corona regia: officinis Græcū nomē insedit: Gallis du melilot. Tria hodie inueniunt meliloti genera. Primū odore suauissimo præditum, folio fœnigræci, lentè fimbriato, flagellis oblōgis, flore luteo, auenæ fere exēplo spicato. Id à doctis penè oībus uerū Dioscoridis melilotū existimat. Quidā id luteā saxifragā malūt appellari. Alterū aspectu incano, folijs minutis, crocato flore. Id pro uero meliloto in hæc usq; tēpora usurpatū ab officinis fuit. Tertiū Italicū, qđ nōnullis uerū melilotū putatur. Primi, id est, ueri generis duæ sunt species, solo floris colore distinctæ. Siquidem unius flos, luteus: alterius, cādidus est. In cæteris, caule nimirū, radice, folio, floris effigie, & pēdulo semine plantæ omnino similes: adeo, ut si saxifragæ titulo insiguiri debuit, nihilo secius saxifraga alba, q lutea appellari poterat: cū uidelicet plurimis nostræ puinciæ locis, uberior sit albi meliloti, q lutei puentus.

μέλι, Mel.

Prestantius Atticum, nostrū & Narbonense uiribus & præstantia Attico respondet. Reliqua quę frigidioribus locis proueniūt, inferiora sunt. Officinis nomen retinet: Gallis & Delphinatibus du miel: Italis melle: nostris meu & miel dicitur.

μελισσόφυλλον, Melissophyllum.

Officinis melissa: Gallis de la melisse: Delphinatibus & nostris melize: Italis cedronella & mellissa.

μήκων, Papauer.

Quinq; præcipua cōperiūtur papaueris genera: albū, nigrū, purpureū, rei herbariæ scriptoribus intactū, & de quo abūdè alias suo loco. Rhœas, cui⁹ duo genera: mas, cui flos purpure⁹: fœmina, cui pallidulus: & cornutū. Prima genera officinis nomē retinēt: Gallis du pauot: nobis paparri: Italis papauero. Purpureū autē officinis ignotū. Rhœas officinis papauer rubrū: Gallis du ponceau aut coquelicoc: nostris, corruptā Gręcā nomēclatione, rhoëllo: Italis papauero saluatico. Cornutū officinis nomen seruat: Gallis & nostris anonymum, quod sciam, est.

μέσπιλον, Mespilum.

Latinis & officinis Græcū nomen insedit: Gallis meslier & neflier, Delphinatibus nespoulier, nostris nesplier: Italis nespolo. fructus Gallis mesles aut nefles, Delphinatibus nespoulos, nostris nésplos. Duo mespili genera facit Dioscorides. Primum quod à quibusdā aronium dici cōmemorat. Id, ut autor est Manardus epist. 1. lib. 10. uulgò in Italia azarolo nominat. Alterū quod in Italia nascit; & à quibusdā setaniū; ab alijs epimelis uocatur. Theophrastus autem, cap. 12. lib. 3. histo. plant. & Plinius cap. 20. lib. 15. nat. hist. tria mespili genera fecerūt, anthedona, setaneā, & Gallicā: ad quos autores breuitatis studio te remitto. De epimelide uaria est doctorū sententia. Nam Dioscoridi mespili: Galeno arbuti genus esse uidetur: quāuis ipsi Galeno lib. 2. aliment. idē sit amamelis quod Dioscoridi epimelis: in censu autē simpliciū epimelida arbuti genus esse dicat, quæ Græcis κόμαρος uocetur: adeo, ut, in tāta sententiarū ambiguitate, quid certi pronūciari posit, sit prorsus difficile. Sed siue mespili Dioscoridi species sit epimelis, siue arbuti rusticis Italię, Galeno & Paulo autoribus, unedo, & Græcis κόμαρος nominata, non est huius loci cōsyderare. Verùm in præsentia hoc tantū addidisse sat fuerit, mespilorum apud Gallias duo haberi fastigia: maius, quod & mitius: minus, horridius. De comaro autem quibus nominibus uocetur, quibusq; in locis proueniat, abundè suo loco diximus.

μηλέα περσικὴ, Malus persica.

Persicæ mali genera non pauca. Quædam enim duracina uocantur, & sanguinolenta sunt, nucleoque tenacisimè adhærescunt. Quædam nucleum deserunt, & hæc duûm sunt generū. nā ficciora alia, friabili & solidiore carne, non postremæ inter persica

persica dignitatis: alia humidiora, omnibus uulgatissima. Corbelliana Lutetiæ in magno sunt honore. Officinis omnia nomē retinent:Gallis & Delphinatibus pesches:nostris persegues,ac si dicas persica:Italis pesche: quæ autem multum lutea sunt,pesche cotogne appellantur.

μηλέα ἀρμενιακή, Malus armeniaca.

Romanis Galeni sæculo præcocia dicebantur:unde, opinor, Galli ac Delphinates, deprauatā priscorū appellatione, abricotz: Itali autē bacoche & moniache,appellāt:nostri auant perses, quòd nimirum sint persicorum malorum uelut anteambulones quidam,ac præcursores. Varia his regionibus spectantur armeniacorum genera. Nam quædam hic habentur,quæ gallinacei oui magnitudinem æquent, subfulua,carnosa, & palato gratissima. Alia minora sunt,& multo minus suauia.

μηλέα μηδική, Malus medica seu citrea.

Ab insigni fructuū,tā in colore,sapore,quàm forma ac uarietate arbores horum feraces appellationē sibi cōpararunt:quanquā congeneres,& ita inter se similes sint,ut distingui, nisi magna difficultate,nequeant. Mala igitur fulgoris auri æmula,aurenges Gallis:Delphinatibus & nostris aranges:Italis arāci,parēs uulgo aurengier,& arangier. Quæ ex uiridi in luteum langue scunt,uulgo citrōs,Italis cedri & citroni:arbor citronier. Herbaceo uirentia colore,limons:Italis limoni: arbor limonier. Prægrādia instar melonum,orbiculataq; facie turgentia,poncires dicuntur:arbores ponciriers. De his plura apud Ruelliū cap.69.lib.1. Et nos quoq; singulorū tum fructuum,tū arborū mali medicæ faciem tuis oculis scripto aliquando ita subijciemus,ut etiam absens,quasi præsens,de illis iudicare possis.

μῆλα, Malus omnis.

Pomorū infinita genera,sed quę in tria quatuórue pręcipua reduci possint:austera nimirum,acida,acidodulcia, & dulcia. Nomē retinent officinis, Gallis,& nostris:priuatas tamē nomenclationes,aut à locis,aut ab imponentium arbitrio acceperūt, ut aliàs explicabitur.

μῆον, Meon.

Officinis fœniculus tortuosus:uulgo ignotum. Locis calidis gaudet. Inueuitur hic in agro Valentino:& in Gallia non procul à Lutetia copiosissimum apud nostrates prouenit:uulgo tamen nostrati, anonymum.

μορέα, Mora.

Mora duûm sunt generum,alba & nigra officinis mora: Gallis & Delphinatibus des meures: nostris amouros: Italis more:arbor illis meurier:nobis amourier: tum arbor,tum fructus,uulgaris sunt notitiæ.

μύκητες, Fungus.

Fungi Gallis des champignons:Delphinatibus bracoules:Italis prignoli:nostris bourigóulos:nullius in medicina usus. Alia multa sunt fungorum genera,sed planè inutilia ac perniciosa.

μυὸς ὠτίς, Auricula muris.

Officinis auricula muris:uulgo du morron. Italis anonyma.

μυρίκη, Tamarix.

Officinis tamariscus:uulgo du tamarix. Italis tamarigio: Copiosa nascitur in Narbonensi Gallia,apud nos passim in hortis:apud Delphinates in sylua Gratianopoli ad orientem posita. Adhęc in quibusdam Rhodani insulis.

μυῤῥίνη, Myrtus.

Officinis myrtus: Gallis, Delphinatibus & nostris de la nerte:Italis myrto. Duo myrti genera:maior,cui maris nomen:minor, cui fœmina discriminis gratia adaptari potest. Plurima Lutetię uisitur in fictilibus uasis. In nostræ prouinciæ maritimis tractibus uberrimè luxuriat.

μῶλυ, Moly.

Quid sit syluestris ruta,nisi ea cēseatur,quę passim in agris, tum apud nos,tum alibi inuenitur,nescio. Scio tamē eam herbam, quam Lutetiæ syluestris rutæ nomine ostentant, moly non esse. Audio tamen Plinianum moly (nam Dioscorideū ignotū est) in Cāpania Italiæ inueniri, radicibus eius pedum triginta longitudinem ęquantibus. nasci saxosis locis.

ναρδόσταχυ, Nardi spica.

Officinis Græcū nomē insedit:quāquā illis nō infrequēter turpiter imponitur. Nā institores quidā ac callidi nebulones hoc adulterio nardi spicā mētiuntur. Accipiūt enim superiorē radicis seseleos cretici (quod Delphinates ceitre, Lygures ceistre uulgò appellāt) partem siccis ac uelut comantibus staminibus refertam, truncoq; caulis & inferioris radicis amputatis, macerant,aut modicâ aquâ,in qua dissoluta est rubiæ maioris radix, respergūt: dein cinamomi decocto aromatisant, sicq; diligēter siccatam pro nardi spica dāt uenum. Nam hunc fucum mihi nuper detexit quidam,qui eodem ipso quotidie multorum detrimento uteretur. Volunt docti nonnulli nardi spicam officinarum,non Indicam,sed Syriacam nardum esse.

νάρδος κελτική, Nardus Celtica.

Si doctis creditur, à paucis hodie nota est. quanquam non desunt,qui Gallorum & nostrorū aspic ad Celticam nardū referendū putent,pseudonardū uulgarem lauandulam esse uolūt: uerùm nardus celtica in alpiū summitatibus prouenit, & à rusticis aspic adhuc nominatur. Et pseudonardi duo sunt genera:mas Italis spigo:Gallis & nostris aspic: fœmina omnibus Gallię populis lauande:Italis lauanda.

νάρθηξ, Ferula.

His regionibus ignoratur. In Apulia frequēs ac copiosa prouenit: uulgatū tamē gētis nomē nullū ex autoribus scire potuimus.

νᾶπυ, Sinapi.

Officinis sinapi:uulgo moustarde,aut uerius,graine de moustarde. Italis senape & mostarda.

νάρκισσος, Narcissus.

Νάρκισσος Græcis:narcissus Latinis:officinis ignotus. Duo præcipua narcissi genera: Cādidus & luteus: Cādidus in marē distribui potest & fœminā. utriq; flos est cādidus:sed mari in medio purpureus:fœminæ uerò, croceus. adhæc in mari narcisso maiora sunt oīa,flos,caulis,folia, radix: in fœmina, minora. Ambobus tamē idē nomē. Nā flos Gallis des narcis: Lugduni des ieānettes: Alpinis Delphinatibus (nā in alpiū pratis copiosissimus luxuriat) nunc fleur d'oye, nūc gonnette, nūc donnette: nostris courbo donno, quòd, more decrepitarum mulierū, caput deorsum inclinet: Aquis sextijs tamen, Massiliæ, & alijs nostræ prouinciæ tractibus maritimis, de iuyeufues, id est, iudeæ,aut iudaicus flos nominatur. Hæc species ubiq; in pratis uuidis tempore uerno florere inuenitur. In alpibus autē floret mensibus Iunio & Iulio. Obseruatione interim dignū est, ab uno candidi narcissi,præcipuè fœminæ,cauliculo eodemq; loco sępe duos,nonnunquā tres simul flores erumpere:id quod ego ualde, mehercle,sum,paucis ab hinc diebus, admiratus. Luteus narcissus in maiorē & minorē diducitur. Maior paucis medicis cognitus:officinis prorsus ignotus. Lugduni & locis circum uicinis, uulgo notissimus. Nam quibusdam illorum des ieannettes,alijs des campanettes,alijs des coculz, nominatur. Radice, caule, & folio cādido similimus est. flos euariat. Siquidem longus est, media sui parte calathi effigiē repręsentans,crispatim in ambitu fimbriatus, appendicibusq; septē in eius medio inclusis. in ambitu autem folia sex obtinet, stellæ modo radiata, molliter acuta, ab ipsoq; floris calatho, paulò infra medium,prodeuntia, suppallida. Floret statim primo uere, nondumq; bene exacta hyemis inclemētia:adeo,ut huius flores tum maximè appareāt,cū candidi narcissi folia è terra erūpere cœperint. Reliqua omnia illi similima habet. Minori luteo narcisso folia croci insunt: cauliculus quaternū digitorū. Radix bulbosa,nucis auellanæ magnitudine,foris nigra,intus candida & succosa. flosculus aurei penitus fulgoris,cādidi narcissi floribus effigie omnino similis: semē atrū, exiguis siliquulis cōtentū. floret mēse Martio,& Aprilis initio. Nascit dū taxat, ꝙ equidē explorare hactenus potuerim, in nostra puincia, apud Aptā Iuliā, saxosis locis ad occidētē urbi adiacētib⁹: quos patria lingua, ꝙ cauernosi sint, les baumos appellant: in quib⁹ terebinthus idæa, cedrus humilis, meon, thymus, clematis utraq;, onitis origanos, asterq; atticus maximè luxuriant.

νήριον ἢ ῥοδοδάφνη, Nerium aut Rhododaphne.

Quid sit his regionibus ignoratur. Fuchsio placet nerium in Germaniæ locis quibusdā inueniri. Audio Italię familiare esse, & uulgo oleādro nominari. notum quoq; iam est in Aquitania.

νυμφαία, Nymphea.

Officinis nenuphar. Duo eius genera:alia candido,alia luteo flore. ambæ notæ.

ξάνθιον, Xanthium.

Lappa minor officinis: Italis lappola minore dicitur. uulgo anonymum: frequēs ubiq; in ruderibus, urbium fossis, lacunosis ac stercoratis locis prouenit.

ξίφιον, Gladiolus.

Officinis spatula segetalis:uulgo Gallorum des espées:flos, Tuscis monacuccie.

οἶνος, Vinum.

Varia ac penè infinita sunt uini genera, sed nota.

ὄξος, Acetum.

Aliud album, aliud rubrum. uulgo du uin aigre. Italiæ aceto.

ὀπὸς, Laser, succus cyrenaicus.

Verus cyrenaicus ueterū succus, uix habetur. Syriacus officinarū beniuin aut belzuin: Italorum belgioino: si doctis creditur, est qui laseris purior ac nobilior portio uidetur. Est & officinis asa cognomento fœtida, purioris illius recrementum: aut certè laser è Media Syriæue allatum, Dioscoridi olens grauiter, & putorem resipiens. Aëtio tamen laser à cyrenaico lacte separatur, siue quia laser succus ipse sylphij, non lac esset, siue, quia

siue, quia laseris appellatione persicum aut medicum, ut cognobiliora, & uiribus ac dignitate posteriora, non cyrenaicū, uenirent: argumento inde sumpto, quòd cyrenaici succi inopiam emendari tradit laseris duplo cap. 40. lib. 8. & cap. 18. lib. 13. Vnde constat laser cyrenaico succo uiribus infirmius esse (quãquàm congener sit) & ob id duplum illius, alterius inopia, ad usus medicos desyderari.

ὀρίγανον, Origanon.

ὀρίγανον Græcis ἢ ὀρίγανος: origanum Latinis. Tria sunt origani genera: heracleoticum, onitis, & syluestre. Heracleoticū origanon officinis generis nomen seruat: Gallis (ut nonnulli uolunt) mariolaine d'angleterre: Delphinatib. ouriam: nostris l'herbo de nostro damo, nominatur. Quod in his regionibus adolescit, non usquequaq; uiribus ipsi ab antiquis adscriptis, respondet. Quare onitis origanos aut satureia cōmodius eius loco usurparetur. Onitis autem officinis omnibus ignota: paucis adhuc medicis cognita: nostrati uulgo notissima. Appellatur enim in nostra prouincia pebre d'ase, id est, asini piper: seruato nimirum Græco cognomento, assumptoq;, ab acrimonia, piperis nomine. Herba est pedalis altitudinis, radice capillari, nigra, inutili, numerosis ramulis ab eadem erumpentibus: folio hyssopi, aliquanto angustiore: flore ex dilutissima purpura cādido, semine exiguo, nigro. tota herba gustus est feruidi, unde sibi piperis nomen adoptauit, odore suaui, fragranti & ualde aromatico. floret quasi æstate tota. Nascitur in asperis, aridis & sitientibus ubiq; in nostra prouincia & alijs calidis regionibus. in frigidis enim nusquam sponte natum inuenitur. Syluestre origanum quod sit, nondum mihi est compertum. Tragoriganum esse uolunt eam herbam, quā Galli l'herbe du mastic appellant.

ὀξύσχοινος, Iuncus acutus.

Iuncus alius holoschœnus, mollissimus & ad uitilia utilissimus, qui Latinis marisca, Ruellio autore, dicitur: alius nobis acutus, Græcis ὀξύσχοινος: tertius melancranis, quasi atriceps, fructum gerens uuarum coherētium modo. Hoc nihil in uliginosis locis occurrit frequentius. uulgo ionc: Italis seruato generis nomine giunco.

ὄροβος, Eruum.

Officinis Græcum nomen insedit: nostris erre.

ὀροβάγχη, Orobanche.

Cuscuta quibusdā est: rusticis Gallię tigne: Italis herba lupa, & coda di leone: alijs herba tora. nomē à strangulādo lino sumpsit.

ὄρυζα, Oryza.

Officinis nomen retinet. practicis non paucis ryzum: uulgo du ryz: Italis riso.

ὄρχις, ἢ κυνὸς ὄρχις, Testiculus canis.

Officinis testiculus canis, & nonnunquā satyrium, quãquàm id minus propriè: Gallis, maximè Parisinis, du satyrium. Italis anonymos.

ὄρχις σεραπιας, Testiculus serapias.

Triorchis à triplici radice dicitur. Huius duo genera. mas flore purpureo: fœmina uariegato. officinis ignoti, aut saltem anonymi, in montium pratis copiosissimi. Testiculi præterea species sunt illæ plantę, quas Fuchsius satyrij basilici nomine describit. nam satyriū radice est bulbosa: illæ radices habēt multifidas, ut aptius inter testiculares numerentur.

ὄσυρις, Osyris.

Est officinarum & Italorum linaria. uulgo ignota: frequens tamen ubiq; prouenit.

παγκράτιον, Pancratium.

Radix est scillę similis, quam scillam maiorem eam uocant: multorum tamen sententia uulgaris scilla uerum pancration est. Italis scilla minore.

παλίουρος, Paliurus.

Ambigitur inter doctos de paliuro. Quidā Gallorum aulbe spine paliurum putant: quidam diuersum sentiunt, quòd nimirū uulgaris illa alba spina semē in siliquis minimè recondat. Verū, si ueteris ac clarissimi autoris Theophrasti de paliuro scripta paulò accuratius in examen adducantur, facilimè ueritas erui, horumque componi discordiæ poterunt. Siquidem ex capite 17. lib. 3. de plant. hist. nulli non manifestum ac perspicuum existit, plures Theophrastū paliuri species nouisse, sed duas præcipue: Alteram cuius semen in siliquis contineatur, quam ignotam existimamus: Alteram uerò (ut ipsemet autor est cap. 4. lib. 4. eiusdem historiæ) cui semen rotundū, rubrū, cedridum magnitudine, aut paulò minus: nucleum habens nō mandendum, modo acinorum punici mali: & hæc est uulgata Gallorū aulbe spine, & nostratium aubrespin. Accedit Dioscoridem fructui paliuri uires exterendi uesicæ calculi asignare: quæ quidem uires tam manifestis experimentis in albæ spinæ uulgaris semine inueniuntur, ut inde uel liquido cōstet, eam à Dioscorideo paliuro diuersam plantam nō esse. Sunto igitur duo paliuri genera: Alterum quod semen in siliquis recondit, idq; adhuc ignotum, & Dioscoridi intactum: Alterū uulgaris alba spina, cuius fructum Galli & Delphinates poyres sainct Martin nominant: nostris autem generis, id est, seminis nomenclationem seruat. Meminit & Plutarchus cuiusdam paliuri, ab his longè diuersi: sed is nobis ignotus.

πάναξ ἡράκλειον, Panaces herculeum.

Quid sit, non ita constat. Nam huic conuenit (delineamentis saltem, si non uiribus) ea planta, quam sphondilij nomine Lutetiæ uulgò ostentant: quámq; Gallica plebs panaie appellat. Ea, inquam, ubique locis pinguibus & humidis uberrimè luxuriat. Inuenitur quædam herba in maritima nostra prouincia, cuius notæ herculeo panaci omnes responderent, si eius caulis lanugine quadam incanesceret. Nam folia humi strata iacent, aspera, oblonga, à ficulneis non multum abhorrentia. Caulis rectus, cubitum excedēs, infernè candidus, supernè luteus, læuis. Flos illi luteus, sphæricæ rotunditatis. Radix candida, longa, succo prægnans, gustu feruida. Floret mēse maio. plura nō obseruaui. Nascitur in asperis & sitientibus soleq; illustratis locis. Hæc interim nō ineptè ad Peloponnense seseli reuocaretur, ut suo loco dicet. Herculeus panax in Apulia & in Apennino plurimus nascit, sed anonymus apud uulgus est. Reliqua panacis genera ignorantur. Quæ uero Lutetiæ chironij panacis appellatione falsò ostenditur, syluestre sisarum, quod & cheruilla herbarijs, officinis baucias, Delphinatibus chiroulo: nostris giroulho dicitur, est.

πεντάφυλλον, Quinquefolium.

Ad pentaphyllum uulgarem tormētillam (quæ Gallis & Delphinatibus tomentille dicitur: nostris autem penè ignota est) ferè omnes referunt. Quidam tormētillam herbam sui generis faciunt, quòd septem, non quinq; folia habere oculorum iudicio eam constet. uolunt tamen pentaphylli inopia in usum tormentillā uocari. Alij pentaphyllon in Italia nasci cōtendunt, sed uulgo anonymon: & uulgarē saniculam pentaphylli speciem quartam faciunt.

πέπλιον, Peplium.

Πέπλιον Aëtio cū Hippocrate: πέπλις Dioscoridi: utrumq; Latinis: officinis herba incognita. Nascitur in quibusdam maritimis nostræ ꝓuinciæ locis, sed in eo præcipuè, qui uulgo Istres dicitur. in faucibus enim amplissimi, & nobilissimi lacus maritimi est, qui nostro sermone le Martegue appellatur, stadijs plus minus sexaginta, à Massilia urbe antiquissima & clarissima, uersus occidentē solē. Herba est pumilla, portulacæ similis, folijs supernè uirētibus, infernè suppurpureis, à domestica portulaca minimum absimilibus. Officinis quibusdam nostratibus egregiè nota: quibus, ob similitudinem domesticæ, portulaca marina nominat. Est & peplos herba, appellatiōe ab hac nō omnino dissimilis, quā officinæ esulam rotūdā appellant.

πέπων, Pepon.

Cucumerum generi asignãtur pepones: Italis meloni & peponi dicti: quorum uaria genera existunt: de quibus lege Ruellium & Fuchsium. officinis nomen retinent. uulgo pompon.

πέπερι, Piper.

Tria piperis habentur genera: album, nigrum, & longum. omnia nota, Gallis poiure: Delphinatibus peure: nostris pebre: Italis pepe. Admonendus est mihi lector, haberi Lutetiæ in plerisq; hortis frutices quosdam, quinûm plus minus cubitorum altitudinis, caudicosos, ramis plurimis illustres, folio mori, aut rubi idæi (ribes officinæ appellant) non amplo, fructu iulorū modo à ramulis per pediculos propendente, ex herbaceo candido, quod piper appellent: fruticibus nimirum eo iam pridē ex peregrinis admodum regionibus importatis. Lōgi interim piperis inopiam sarcit album, & albi nigrum cap. 24. lib. 9.

περιστερεών, Verbenaca.

Duo summa uerbenacæ fastigia tradūtur, officinis nota, ut apud quas nomen seruēt. uulgo ueruene: Tuscis uerminolaca: alijs Italiæ populis berbena.

περσέα, Persea.

Ignota his regionibus arbor est, Aegypto familiaris.

περδικιάς, Perdicias.

Officinarū parietaria est. Gallis paritoire: Delphinatibus espargœ: nostris espargoulo: Italis uetriuola: de qua suprà in helxine dictum est.

παιονία, Pæonia.

Duo eius genera: mas & fœmina: illius flores Gallis roses nostre dame appellantur. officinis herba, pæonia: nostris piouno nominatur. nam copiosissimus est pæoniæ prouentus, in finibus nostræ prouinciæ & huius Delphinaticæ gentis, in montibus ignobilis uici, qui nostra lingua les Amergues dicitur: in Galliæ hortis multa quoq; inuenitur.

πετροσέλινον

πετροσέλινον, Petroselinum.

Selini multa genera. Hortēse: quod Latini apiū: officinæ petrose linon: Itali petrosello: Galli persilh: Delphinates pereseilh: nostri iuuerd, nominăt. Hipposelinon Latinis equapiū & olus atrū: officinis apiū: Gallis & Delphinatibus ache: nostris api. Oreoselinō & eleoselinō officinis ignota. Est & aliud selini genus, magnū quidē & amplū, quod officinæ petroselinon macedonicon uocant: cui nulla prorsus ex parte conuenit descriptio. Apud Delphinates in hortis quibusdā uisitur herba, cui petroselini macedonici historia, quāquàm breuis admodum, mirè adstipulatur. Ea uulgo l'herbo de la grauello nominatur. Radicem habet digitalem, non longam, radicis apij æmulam, nerùm duram, lignosamq; (plantā nimirū ad seminis maturitatem appropinquante) odoratā, gustu acrem, quiq; diu linguam uellicet, suauem tamen, & ad cheruillæ hortensis gustum nonnihil accedentem. A' radice erumpit caulis cubitalis, aut procerior, teres, geniculat⁹, inanis, intus medullaceus, læuis, uirens, multis alarum sinibus concauus: ramulis è singulis geniculis erumpentibus, inq; alios etiam ramulos diductis. in quorū omniū summitatibus flos insidet albus, minutulus, sparsus, nulla umbellæ aut muscarij seruata ratione. Florē illicò subsequitur ipsum semen, duobus granulis inter se cohærentibus, semini ameos uulgaris simillimum, odoratius tamē, initiò uirens, post maturitatem ex flauitie pallidulum, acre, aroma olens, diuq; os ipsum gustantis mira odoris suauitate comendans. folia quæ è singulis caulis erumpunt ālis, magna sunt, hortensis cheruillæ folijs similia, aliquoties utrinq; pinnata, & in ambitu serrata: & quo magis ad suum caulem acceditur, eo minora sunt. quæ uerò è ramulorū finibus exeunt, parua sunt, folijs hortensis apij effigie similia, pinnata semper, & per ambitum serrata. Cæterùm quæ è summis exiliūt, minutissima sunt, & quasi fœniculacea, nisi plana essent, & ut ceruinū cornu uulgare, perpetuo dentata. floret æstate. Semen mature scit circa autumni initia. Inuenitur in paucis Delphinatiū hortis (& iam hic quoq; nostra cura, ut terebinthus idæa ac macedonica, philyra, phillyrea, lotus arbor, cedrus humilis, & rhamni tertia species) diligentiq; matronarum studio, & seruatur ad exterendos renum calculos. Nam constat modicam eius seminis portionem tritam, & ex albo uino potui datam, magnam uim arenularum per urinas exigere. Vnde ab effectis uulgus eam l'herbe de la grauelle nominare cōsueuit. Adhæc certum est huius herbæ semina è Macedonia, superioribus annis fuisse allata: ut uel hinc probari posit, illam è genere selini macedonici esse.

πευκέδανον, Peucedanum.

Ad peucedanum meo iudicio reuocari potest ea herba, quæ passim Lutetiæ, Masiliensis seseleos nomine, ostenditur: cuiusq; maximus est prouentus in prato Gentilitio propter Lutetiam: necnon in tota Gallia: nam si (ut Ruellio, & alijs doctis placet) officinarum siler cognomento montanum, Masiliense seseli existimandum sit, è duobus alterum erit necessarium, aut duo Masiliensis seseleos statuere genera, aut alteram è plantis illis (quod ueri similius est) seseli Masiliense nō esse. Accedit, quòd ea planta à multarum gentium officinis peucedani nomine in usum medicum uocatur. Succo peucedani usi sunt ueteres medici: atq; idcirco, si illius copia non adsit, tantum siccæ herbæ, & dimidium sagapeni conijciendum monent, cap. 47. lib. 12.

πήγανον, Ruta.

Officinæ & Itali Latinum nomen usurparunt. Galli & Delphinates da la rue: nostri rudo nominant. Duo rutæ genera: hortensis, & syluestris. Syluestris apud nos calidis siccisq; locis copiosissimè prouenit: quæ autem planta Lutetiæ syluestris rutæ loco ostenditur, ruta syluestris, saltim ueterum, non est. Satiua ubiq; in hortis inuenitur.

πίσσα, Pix.

Officinis nomen seruat: Gallis de la poix: Delphinatibus peio: nostris pego: Italis pece. Multa picis genera, liquida, arida, brutia, cedria, & similes, de quibus copiosissimè ac doctissimè Ruellius cap. 113. lib. 1. sui operis de stirpium natura.

πιστάκιον, Pistacium.

Arbor est peregrina, folijs rotundis, capparinis proximis, odoratis, gustu aromatico. Lutetiæ uisitur in horto diuæ Mariæ. Fructus Græcis & Latinis pistacia: officinis fistica: Italis pistachi dicuntur.

πιτυΐδες, Pityides, nux pinea, nux picea.

Nomen seruant officinis. uulgo pomme de pin.

πίτυος, ὁ φλοιός, Pini cortex.

Officinis Latinum nomen insedit. Gallis escorce de pin: Delphinatibus rusche de pin: nostris rusco de pin. Hic cortex loti arboris cortici substituitur, si ille desit, cap. 48. lib. 9.

πλάτανος, Platanus.

πλάτανος Græcis: Platanus Latinis: officinis ignotus. Duo eius statui possunt genera. fertilis & sterilis, qui pseudoplatanus discriminis gratia dicetur. Ferax platanus Gallorum paucissimis cognitus: Delphinatibus & nostris ignotus. Hic Lugduni hac forma in horto quopiam spectatur. Arbor est adhuc non procera, trium aut quatuor ulnarum longitudine, caudice uirilis tibiæ magnitudine, candida ligni materie, cortice crasso, spadicei coloris, ramis oblongis, à pseudoplatano non absimilibus: fronde uitiginea, longo eoq; purpureo pediculo nitente: flore racemoso, ex luteo pallido, semidodrantem longo, la bruscæ magnitudine, multis appendicibus, ex pallido in luteū languescentibus, ornato. In summis illis petiolis mox oriuntur siliqnulæ, breues, triangulares, membranosis & pressis uelut corniculis, in tripodis formam, singulis eius angulis adnatis. Floret uere: fructus exin sensim increscit: ac tandem maturescit ad autumnum. Florem ipsi uidimus: & plantam totam. Fructum uerò cernere nondum licuit: uerùm quæ de eo scriptis mandamus, ab œconomo intelleximus. Audio in Sabaudiæ montibus inueniri, áque indigenis platain nominari: id quod à ueritate alienum non uidetur, cùm ea planta quæ hic uisitur à Pictauijs Galliæ populis huc fuerit allata. Habetur & apud Neapolim in hortis quibusdam. Pseudoplatanus autem ubiq; luxuriat, & Gallis du plan: Delphinatibus playe: nostris blaye: Sabaudis uerò planou uocatur. Huic folia quoq; uitis insunt, ligni candida materia, cortex crassus, spadiceus, ut ob similitudinem pseudoplatanus non ineptè appellari posit.

πολύγονον, Polygonum.

Duo polygoni genera: mas & fœmina. mas Latinis sanguinaria: officinis centinodia, corrigiola, lingua passerina: Apuleio proserpinaca: Parisinis autem herba sancti Innocentis (quòd frequens ac copiosum in eo cœmiterio luxuriet) nominatur. uulgo anonymum. Fœmina officinis ignota. Quòd autē in aquis stagnātibus aut pigro lapsu repentibus adolescat, idcirco Gallis pin d'eaue dicitur.

πολεμώνιον, Polemonium.

Πολεμώνιον Græcis, Latinis polemonium: officinis planè ignotū, nisi ea planta sit, quam herbarij bosci saluiam, & quædam Galliæ officinæ ambrosiam nominant. Verùm non ausim affirmare bosci saluiam, idest, syluaticam saluiam polemonium esse. Quidam se id nosse prædicant, quorum sententiam nec probo, nec improbo. Quibusdam alijs ruta herbariorum cognomento capraria polemonion existimatur: uerùm parùm probabiliter. quando quidem omnes illius notæ, ne minima quidem reclamante, asphaltiti trifolio tam adstipulantur, ut absurdissimum putem eam ad aliud genus reuocare. Sit igitur polemonion ex earum plantarum numero, quæ parùm adhuc exactè cognitæ sunt.

πόλιον, Polium.

Duûm est generum: montanum, quod officinis uomen retinet: alterum fruticosius, minus notum.

ποταμογείτων, Potamogeton.

Paludibus & stagnis familiaris: officinis & uulgo ignotus.

πολυπόδιον, Polypodium.

Latinis filicula: officinis polypodium. Quercinum laudant, quo rarò, herbariorum incuriā, utuntur.

πράσιον, Marrubium.

Duo prasij genera: album, officinis prasium album: Gallis, Latinā nomenclationem usurpantibus, du marrubium iam dici cœpit: Italis marrhubio: Delphinatibus & nostris corrupta uoce lapsuq; facili bon robin, pro eo quod est marrubium, nominatur. Nigrum officinis prasium fœtidum, balote Dioscoridis est, uulgo ignotum. Habet & prasium officinæ, cui uiridis nomen indiderunt, albo congener, & uiribus eisdem prædituni.

πράσον, Porrum.

Officinæ Latinum nomen seruarunt. Gallis porreau: Delphinatibus porreau & por: nostris porre: Italis porro. Duo eius genera: hortense, & uineale. ambo nota.

πρόπολις, Propolis.

Quid propoleos nomine accipiendum sit, ambigitur. Scribonio Largo cera uirginea dicitur. Alijs tamen rudis est & crassa materia in apum officinis nondum cera, odore graui, qua pro galbano ueteres utebantur. Emendari potest eius teneræ inopia, si terebinthinæ, aut, deficiente terebinthina ipsa, picis brutiæ par pondus substituatur, cap. 42. lib. 12.

πτελέα, Vlmus.

Officinis ulmus: Gallis & Delphinatibus orme: Italis olmo: nostris oume. Duo faciunt ulmi genera, domesticum & montanum. Italia, ut Ruellio placet, quatuor ulmi fastigia habet. Est & apud nos arbor montana, quam uulgus nostrum, quasi ulmo congenerem putet, oume teilh appellat. Ea species tiliæ

Latinorum est. De tilia autem arbore uariatum sententijs ab antiquis fuit. Dioscoridis nanq; φιλυρέα, quam nostri tiliam uerterunt, longè diuersa à Theophrasti (cap. 10. lib. 3. de plantarum historia) φίλυρα, quæ item nostris tiliæ nomen sibi adoptauit, uel sensu iudice, est. Nam Dioscoridis φιλυρέα, id est, tilia, dubio procul, si notæ omnes diligenter expendantur, ea arbor est, quam nostri patrio sermone amelanchyer, fructus autem amelancos nominant. φίλυρα uerò, hoc, est tilia Theophrasti, lõgo ab illa interuallo dissidere, cuiuis, uel mediocriter oculato, comperietur. Siquidem φίλυρας Theophrasti duo summa statuuntur genera: fœcundum, & sterile: fœcunda tilia fœminæ appellatione dotatur: officinis ignota: Gallis anonyma: Delphinatibus, præsertim montanis, notissima: Eam enim uulgata eorum lingua terlier, eius autem fructus terlis appellant. Sterilis tilia maris nomen obtinuit, Gallis tillet: Delphinatibus teilh: nostris, ut dictum prius est, oume theilh uocatur. Accedit tiliæ Dioscorideæ (quam nostris amelancquier nominari diximus) fructus nigros racematim cõgestos ac gustu subdulces: tiliæ autem fœminæ Theophrasti (quę huius gentis hominibus terlier dicitur) sorborum colore & figura penè æmulos, gustu (quanquàm ad summam maturitatem peruenerint) austeros, intus granulosos, semine, ut solanum halycacabum, copioso prægnantes esse. Quæ omnia etiamsi reliqua silentio prætereãtur, manifestum inter has plantas discrimen ostendere possunt. Sed harum prolixiorem atq; exactiorem, ne longior sim, tractationem in aliud tempus differendam institui. Nunc ad ea quæ sequuntur properemus.

πτέρις, Filix.

Duo filicis genera: mas, officinis osmunda regalis: Gallis osmunde. Fœmina officinis nomen seruat: Gallis & Delphinatibus de la feugiere: nostris faugiere: Italis felce dicitur.

πύρεθρον, Pyrethrum.

Pyrethri planta his occiduis regionibus desyderatur. Radix in usu frequentissimo est, & nomen officinis retinet: Gallis pied d'alexandre. Habent & herbarij suum syluestre pyrethrum, quod doctorum fermè omnium sentẽtia, ad Dioscoridis ptarmicam referri debet.

πυρὸς, Triticum: ἀμύλον, Amylum.

Tritici uaria genera: quanquam eius communi nomine omnia semina, quæ in panificium assumuntur, complecti uidentur. Vulgus Gallorum & Delphinatium froment: Tusci grano: Lõgobardi formento: nostri blad & annono appellant. Amylum officinis, & uulgò amydum, ideo hoc nomen obtinuit, quòd citra molæ usum ac operam fieri soleat.

ῥάμνος, Rhamnus.

Trium est generum. Prima species mihi adhuc ignota. Secunda exigua copia prouenit apud Geruanum Delphinatium propè Tinctum ignobilem uicum in sepibus, ubi ab indigenis l'espine de nostre Seigneur nominatur. Tertia, quæ fructum uerticillo similem gestat, & in ambitu menbranosum, copiosissima luxuriat in nostra prouincia ubiq;, maximè apud Aptã Iuliam, & quà Apta Iulia Auenionẽ & Caballionem itur: & uulgò ab omnibus arnaueau: Italis autem marruche nominatur.

ῥαφανὶς, Raphanis.

Duûm est rhaphanus generum. Satiuus, qui Gallis raue: nostris & Delphinatibus raiffort: Italis quibusdam radice: alijs rauanello. Syluestris etiã non rari est in medicina usus: quanquam inuentu nõn usquequaque facilis. officinis Græcum nomen seruatur. Italis ramoraci.

ῥῆον ποντικὸν, Rheon ponticum, Rha.

Verum rha ponticum occiduis hisce regionibus desyderatur. Quæ uerò radix à seplasiarijs rhapontici appellatione ostẽditur, centaurij magni radicem esse, longè plura argumenta con uincunt, quàm ut pluribus demonstrari nunc debeat. Ruellio & Manardo rha cognomento barbaricum siue sceniticũ eiusdem generis & uirium cũ põtico statuitur. discrimen tantùm in odore est, quòd hoc, id est, ponticum inodorum sit: illud autem, præsertim tritum, grauem spiret odorem. Rha pontici si quando non adfuerit copia, centaurij magni radix in usum uocari potest, cap. 57. lib. 8.

ῥητῖναι πᾶσαι, Resinæ omnes.

Resinarum multæ species. Terebinthina, abietina, laricea, picea, pinea, lentiscina, cui mastiche nomen est, iuniperina, cedria. Terebinthina è Cypro & Rhodo Venetias aduehitur: Venetijs in Galliam transmittitur, apud quam terebinthinæ Venetę nomen inuenit. Apud nos quoq; mensibus augusto & septembri uera terebinthina sudare ac stillare conspicitur, neglectaq; plebeiorum & aliorũ ignorãtia, adhuc manet. Abietina multa in alpibus colligitur, & occiduis his regionibus terebinthinæ nomine ostenditur & usurpatur. Vulgus alpinorum appellat bijouin: officinæ terbinthinam: plebs tormentine. Lariceam cum abietina permisceri suspicor ab his, qui omnia dolo uitiant. Picea huc adfertur in calathis è corticibus arborum (ut fraga reponi solent) contextis. Lentiscina mastiche est. Pinea calidis in locis nisitur, ut & iuniperina. Hanc postremam officinæ Arabas secutæ sandaracham nominant, quam à Græcorum sandaracha (quæ chymistarum auripigmentum rubrum est) diuersissimam esse constat. Resina igitur iuniperi officinis sandaracha & uernix dicitur. Vulgo autem du uernix aut de la glasse. Cedria his locis ignota. Plura de resinis lege apud Ruellium cap. 113. lib. 1.

ῥόδον, Rosa.

Rosarum tria præcipua genera: Rubræ, candidæ, & ex rubro dilutæ. Hæ postremæ uulgo incarnades, quòd floridum uiuidæ carnis colorẽ repræsentent, dicuntur. Rubrę nostris rosos encros: Italis rose rosse uocantur: officinis singulæ suum seruant nomen. Vidi ego admodum adolescens apud Saltum prouinciæ nostræ oppidum bifera roseta. Nam nihilo minor rosarum prouentus autumno in illis habebatur, atq; uerno tempore solet. Habentur & damascenæ rosæ, odore suauissimo ac fragrãtissimo præditæ, aliæ albæ, aliæ rubræ: quæ Tuscis damaschine: alijs moschette uocantur. Hic roses de damasc.

ῥοδοδάφνη, Rhododaphne.

De rhododaphne suprà in nerio dictum iam est. Dissimulandum tamen hoc loco nequaquam est, maritimis nostræ prouinciæ tractibus copiosissimum nasci fruticem, cui folia sint amygdalinis effigie proxima, gustu insigniter dulcia, cũ salsugine quadam, foliorum saluiæ modo aspera, glutinosa adeo, ut pressa tenaciter digitis hæreant. Flores edit caninis rosis adsimiles, ex rubro dilutos. Floribus succedit semen nigrum, melanthij semini non dissimile, colore nimirum, figurã & magnitudine, pilulis, aut, si mauis, corniculis quibusdam auellanarum magnitudinem æquantibus conclusum, collectis hinc inde tegminis asseribus, & in unum (ut in pæoniæ fœminæ nucibus apparet) coeũntibus. Frutici binũm ternúmue cubitorũ altitudo inest, rami multi, lignosi, cortex asper atq; horridulus. Radix lignosa, acuta, longa. Plura nondum obseruaui. Ex his tute iudicato, num hæc planta ad rhododaphnen possit reduci: quod ipse nolim affirmare. Verum, ut te ad eius apud ueteres inuestigationẽ incitarem, historiã apposui. Plurima Tholone & Areis, & tota maritima prouincia inuenitur. Floret ineunte æstate, ac subinde semen profert.

ῥόα, Malum punicum.

Malum punicum triplex: dulce: acidum, &, inter ea medium, acidodulce, officinæ malum granatum, à granorum siue acinorũ multitudine: Galli des grenades: nostri migranos: Itali pomi granati appellant. Inueniuntur & syluestria punica mala.

ῥοῦς, Rhus.

Planta quæ sit, à paucis scitur. Fructus seu semen in usu frequentissimo est. officinis sumachi.

ῥύπος, Sordes.

Sordium hodie nullus usus, atq; ob id, in Gallia præsertim, minimi habentur, nec inueniuntur omnino, quòd balnearum usus apud nos penè obsoleuerit.

Σαγάπηνον, Sagapenum.

Officinis corruptè, ut pleraq; alia, serapinum dicitur.

Σάμψυχον, Sampsuchum.

Latinis & officinis maiorana: Gallis & Delphinatibus de la mariolaine: nostris maiorano: Tuscis persa: alijs Italiæ populis maiorana: uulgaris apud omnes notitiæ.

Σαπρότης ξύλων, Caries lignorum.

Caries illiusmodi nostris coucrosson: Italis tarlatura di legno, dicitur: Cariem experiri courcossar: Delphinates chironnar.

Σαρκοκόλλα, Sarcocolla.

Officinis & Gallis nomen retinet.

Σατύριον, Satyrium.

Duplex est satyrium: trifolium & erythronium: neutrum officinis satis notum, ut quæ testiculi canis speciebus, quem satyrium abusiuè uocant, loco satyrij utantur. Addunt recentiores genus tertium, quod basilicum cognominant. Exiguum, flore saturata purpura nitente, cauliculo quaternûm digitorum, aut paulo altiore, radice in manus effigiem conformata: unde Auicennæ digiti citrini: officinis autẽ palmæ Christi cognomentũ accepit: quãquàm palmę Christi appellatiõe ricinus herba uulgo intelligatur. Huius duo genera. Purpureum, quod iam diximus, minus, quod mas dici potest: & uariegatum, aliquanto maius, fœmina. In classes tamen testicularium aptius relegabuntur, ob dissimilitudinem quam habent cum uero satyrio. Hoc montes præcipuè amat, alpium indigenis minimè ignotum. Vidi

tum. Vidi ego postremis annis uerum satyrium in montibus Delphinatium: radice bulbosa, oui gallinacei ferè magnitudine, foris russa, intus candidissima, succosa, gustus suauis ac prædulcis: folijs lilij, caule dodrante altiore, læui, terete: flore pyramidali ac penè rotundo, ex saturata purpura candicante, qui tamen calathodem uulgaris lilij effigiem non repræsentaret. Floret mẽsibus Iunio & Iulio. Semen, quia maturũ tum haudquaquam esset, non obseruaui. Copiosissimum adolescit in alpibus: & in eo Delphinatus monte, qui ex omnibus, quos unquàm uidi, herbarum medicarum feracissimus est: patria eorũ lingua Chironno uocatur, nec procul à Dia urbe ad septẽtriones est. Nam, præter satyria, illic uidentur testiculares omnes, gentiana utraq;, seseli tum Massiliense, tum Creticum, aconita: lilium purpurascens, & candidum syluestre, lunaria minor (quæ eorum lingua l'herbo de la routo nominatur) chamæleones, asarum, carui, petasites, narcissus candidus, centauriũ minus utrumq;, bistorta, oxyacantha, anagyris, & alia innumera quæ recensere longissimum esset. Distat & ab hoc monte uersus orientem solem milliaribus circiter octo, planities amplitudinis admirandæ, aquis abundans, monte excelsissimo ab oriente: locis præruptis & plane inaccessis à septentrionibus & occasu, saxosa uero planitie à meridie circunscripta: cuius angustissimum ingressum elegantissimus fons exornat. Ea priuata gentis lingua les pres de cheuallieres nominatur, & monti inaccesso (quem rustici indigenæ l'aigulle appellant) admodum uicina est. In quam, inquam, planitiem si quis studio simplicium adductus, concesserit: illi simplicium (& maximè seseleos Cretici, quod illic, si usquã gentium aut locorũ, copiosissimum & pulcherrimum luxuriat) copiam, uarietatẽ, nobilitatem, raritatem, & in his diuinam prouidentiam admirari licebit: quæ loca tam deserta, tam inuia, & quasi mortalibus inaccessa, tanta herbarum preciosissimarum uarietate atq; ubertate locupletarit.

Σέλινον, Apium.

De apio suprà in petroselino diximus.

Σερίς, Seris.

De seride copiosissimè in cichorio dictum iam est.

Σέσελι, Seseli.

Σέσελι Græcis: Seseli Latinis. Quatuor sunt & inueniuntur seseleos genera. Massiliẽse Stœchadibus insulis, & maritimis nostræ prouinciæ tractibus familiare: necnon in alpibus, & omnibus Delphinatium nostrisq; montibus frequens ac copiosum: officinis siler montanum: uulgo alpinorum sire mõtan. Quod Fuchsio Aethyopici seseleos nomine pingitur, iam dictis in montibus, alpibus nimirum, copiosum prouenit: inuentu & cognitu (si quis uigilantior fuerit) non difficile. Aut uerius Aethyopicum (quia in alio multæ notæ reclamant) seseli eam plantam dixerim, quam Lutetiæ, in hortis quibusdam, parùm consultò, pro terebintho ostentant. Cuius, inquam, largissimus est prouentus, propter Druentiam, rapacissimum nostræ prouinciæ flumen, saxosis locis, iuxta Orgonum Caballioni proximum oppidum. Siquidem delineatio uniuersa illi fauet, nullâ reclamãte notâ Nam frutex est binûm ternúmue cubitorum, caudice digitali, flagellis cubito lõgioribus, iuncoq; crassioribus ac lignosis, folio demesticæ oleæ, nigriore, molliore, & ad periclymeni folia satis accedente. Flos in ramorum cacuminibus insidet luteus, speciosus, circinnatæ (ut cepæ porríue flores) rotunditatis. Semen fœniculo crassius, nigricans, densum, solidum, & feruentis gustus. Radices ualidæ, in profundum actæ. Vulgatum nomen mihi nondum scire licuit. Floret mense Iunio & Iulio. Semen maturescit Autumno. Nascitur Orgone & Celone, oppidis nostrę prouinciæ, aridis, saxosis, & macilentis locis. Peloponnense, in maritimis nostræ prouinciæ luxuriat, folio cicutæ latiore, crassiore, subaspero & contrectatu ingrato, nullis tamen spinis horrido, humi strato. Caulis illi inest rectus, cubitalis, aut procerior, fœniculaceus, prope terram candicans, à medio sursum uersus auri fulgore nitens, læuis ac depilis, tereti forma. Summo cauli insidet umbella, orbiculatæ planè rotunditatis, floris Aethyopici æmula, flos luteus. Radix subest longa, recta, crassitudine digitali, teres, succo prægnans, candida. Floret mensibus Maio & Iunio. Plura nondum uidi. Nascitur in montibus & collibus terrenis mari propinquis, & aliquantum remotioribus, calidis tamen & sitientibus locis, & in humidis nonnunquàm. Tutò interim hanc plantam inuenies in agro ignobilis cuiusdam uici nostræ prouinciæ, qui uulgo Meunos appellatur: secusq; uiam est, quæ Tholone urbe maritima Sanctũ Maximinũ ducit. Vulgi nomenclationem non didici. Ex iam dictis itaq; tibi constare potest, hanc quã depinxi plantam, uerum seseli Peloponense esse. Quartum est Creticum, quibusdam tordylium, Paulo gordylium: officinis, & medicis fermè omnibus ignotum: Fuchsio cognitũ & bellè depictũ. Hoc Lygures & Hispani ceistre: alpini Delphinates, Sabaudi, & qui agro Pedemõtano sunt uicini, de la ceitro nominant. Herba fruticosa est, dodrantalis Dioscoridi (nos tamẽ pinguibus locis cubitalem frequẽtissimè in alpibus uidimus) radice crassa, longa, buxea aut ex buxeo candida, omnium maxime aromatica, gustu acri ac suauissimo: folio fœniculi, tenuiore tamen & fermè capillari. Caulis rectus est, palmo, aut cubito nonnunquàm longior, in summo brachiatus: umbella coriandri: flos lactei candoris. Semen primò ex rotunditate oblongum, & quadantenus angulosum, quod, ubi exactè maturuit, in duo ueluti scutula scinditur, gustu feruidum est, odoratum ac iucundum. floret æstate. Semen maturescit, in alpibus, circa finem Augusti. Herba tota tantæ profectò suauitatis, ut si æstiuis ardoribus euellatur, & cõfracta manibus attrectetur, uix aliud sis multo tempore palpaturus, quod tibi Cretici seseleos inusitatã, & uix satis explicabilem, suauitatem non resipiat: id quod ipsi frequentissimè sumus experti. Nascitur, ut dictum est, in alpibus ubiq;, nulli non è plebe notissimum.

Σήσαμον, Sesamum.

Sesami planta non ita multis nota est. semen officinis sisamum dicitur. Italiæ anonymon.

Σιδηρῖτις, Sideritis.

Sideritidis tres species Dioscoridi statuũtur: ex quibus prima tãtùm cognita est, & officinis tetrahil aut herba Iudaica nuncupatur: reliquæ species ignotæ: quanquàm non desint qui uulgarem carpentariam, Gallis mieulx uault qu'or, dictam, ad sideritin referendam putent, quorum sententia explodenda prorsus uenit.

Σίκυα, Cucumeres.

Cucumeris satiui multæ species. officinis nomen seruant. uulgo concombres: Tuscis cedriuoli: Longobardis cocomeri.

Σίκυος ἄγριος, Cucumis syluestris.

Cucumis syluestris Latinis nomen seruat: officinis cucumer asininus: Gallis concombre sauluage: Italis cocomero saluatico: nostris cocourmasso. Succus eius Græcis, Latinis & officinis elaterij nomen inuenit.

Σίλφιον, Laserpitium.

Quorundam opinione officinis & uulgo osteritium: quibus nequaquàm probatur eorum sententia, qui herbam quæ ab herbarijs, nunc imperatoria, nunc angelica, nunc sancti spiritus radix nũcupatur, eandem cum laserpitio existimarunt: ut quæ foliorum effigie à sylphio diuersissima, uel sensuum iudicio ac testimonio appareat. quando quidem hoc folia uulgaris apij, ex pallido in luteum languescentia, caulem ferulaceum habet: illi autẽ subnigra folia, per ambitum serrata insint: caulis concauus, flos ex purpura candidus (his tamẽ regionibus candidissimus). Veruntamẽn, cum in floribus, semine, caule, radicibus, &, quod omnium præcipuum est, facultatibus ipsis, tam inter se consentiant hæ plantæ, ut nullum, aut minimum saltẽ, statui discrimen posit: non erat, meo quidem iudicio, cur ob tantillam foliorum diuersitatem, plantæ inter se alioqui simillimæ disiungèrẽtur, notamq; tanti discriminis subirent. Nam si radix utrique foris nigra intus candida, aut uerius buxei coloris, semen latum, foliaceum, flos candidus, facultates omnino eædem: quî, obsecro, exigua illa foliorum uarietas, & dissimilis utcumq; effigies, congeneres plantas, genere diuersissimas efficere potuerit? quid? nónne utriq; folia sunt in ambitu serrata? nónne oblonga? sed illi quadantenus nigricantia, & septipartitò diuisa: (nam medius pediculus folium in tria dissectum: laterales singuli singula in duo distributa folia sustinent) huic ex luteo suppallida, & (nisi tergiuersari consilium est) in septenarium quoque numerum quodammodo dispensata. Sunto igitur duo Europei laserpitij summa fastigia: alterum, cui apud uulgus & Germanicas officinas osteritij nomen insit: alterum uerò quod Gallicis officinis & herbarijs imperatoria, angelica aut sancti spiritus herba: uulgo autem Delphinatium alpinorum alegros nuncupetur. Vtraque species Parisijs in hortis uisitur: prior tamen in alpibus inuentu rarior: posterior nullibi gentium aut locorum copiosior. Sed hæc alio loco accuratius demonstrabuntur. Nã quia hic specierum diuisionem omisit: ille plantas genere easdem, diuersas esse uoluit: nos generis (ut ita dixerim) idẽtitate seruata, speciebusq; exactè distinctis, eorũ discordias cõponemus.

Σίνων, Sinon.

Ignoratur.

Σίον, Lauer.

Officinis berula. uulgò de la berle. Sic enim metathesi syllabarum pronunciatur.

Σισύμβριον, Sisymbrium.

Sisymbrij duo genera. prius officinis balsamita: uulgò du cresson: Italis crescione. Alterum, quod & cardamines, à nasturtij odore, cognomentum accepit, officinis nasturtium aquaticum, Senis autem Italiæ urbe gorgolestro dicitur.

Σκάνδιξ, Scandix.

Quidam uolunt Romanis aciculam dictam fuisse. Quid tamen sit ignoratur. Dioscoridea enim breuitas eam nobis ignotam reddidit.

Σκίλλα, Scilla.

Officinis squilla marina, quanquàm & pseudoscilla alibi passim inuenitur. uulgò nostratium cebo marino. Italis scilla.

Σκόλυμος, Carduus.

Scolymi meminit Theophrastus cap. 4. libr. 6. hist. plãt. meminit & Dioscorides. Ex quorum scriptis uix aliud elicere possis, quàm Theophrastũ de hortensi (q Italis carciofli: Longobardis archichiochi: nostris carchoffles: Gallis & Delphinatib⁹ artichaultz, nominatur:) Dioscoridem uerò de erratico (qui Italis, à ui cogendi lactis, presura: Gallis autem chardonnette, dicitur) fuisse locutum: ut in cinaræ mentione dictum fuit.

Σκόρδιον, Scordium.

Officinæ seruata Græca nomenclatione, multis sæculis pudendo nimis errore ophioscorodon rudi plebeculæ obtruserunt. Nunc iam tamen uerum scordium nosci cœpit: In hortis siquidem Parisinis frequens inuenitur. Adhæc propter Gratianopolim Allobrogum ab occidente, & in nostra prouincia passim, maximè Tholone iuxta mare, luxuriat.

Σκόροδον, Allium.

Duûm est generum, hortense, & syluestre. Syluestris duo genera. Nam aliud est folio latiore, oblongo, molli, uirentissimo, flore albo, capitello paucioribus glebis conformato: radice non admodum bulbosa, candida: syluis umbrosis gaudet, & Plinio atque herbarijs allium ursinum dicitur. Aliud in excelsis ac nudis montibus luxuriat, ab aquilone, hortensi simile, nisi minus. nomen seruat. Gallis ailh: nostris alhet.

Σμύρνα, Myrrha.

Officinis myrrha: uulgò de la myrrhe.

Σμύρνιον, Smyrnium.

Σμύρνιον Græcè: Smyrniũ Latinè. Duo eius ex Galeni lib. 8. simpl. sententia genera: Alterum, quod à quibusdam agreste hipposelinon uocari commemorat: non autem, ut quidam perperam interpretantur, hipposelinon syluestre à quibusdam uocari smyrnion. Id officinis lybisticum: Gallis leueche: alpinis Delphinatibus, nostra etiam memoria, api, nominatur. Est & aliud smyrnion Amano monti familiare, quod olim Cilices petroselinon cognominabant. Id in Italia copiosum inuenitur: uulgóque (ut autor est Manardus epist. 24. lib. 9.) alexandrum, quasi olusatrum (sic enim Romæ Galeni ætate uocabatur smyrnium, ut ipse testis est lib. 2. de aliment. facult.) & Florentinis macerones, appellatur. Ea quoque species iam hic Lugduni, & apud Delphinates, omnibus nota: uerùm illic alexandre & alexandrine: hic macerons à quibuslibet uocatur. Ambæ plantæ in hortis habentur, & iamdictis nominibus uulgò cognitæ sunt.

Σόγχος, Cicerbita.

Officinis rostrum porcinum, & pastus leporis: nostris de cardellos: Gallis, à lactis, quam reddit, copia, laicteron: Delphinatibus lacheiron: Italis cicerbita, nominatur.

Σπάρτον, Genista.

Spartium quod à Dioscoride pingitur, genista est: sed ea, quam Galli geneſt, nostri genesto fero, Lugdunenses geneste de florence, Itali genestra, appellant. Est & iuncus quidam Hispanicus, qui, quia funibus, rudentibus ac ficarijs corbibus cõficiundis sit accommodus, à quibusdam ad sparti genus alterum reuocatur: uulgò autem sport, & ficariæ corbes ex eo conflatæ sportins, quasi spartins, dici solent.

Στακτή, Stacte.

Doctorum sententia officinarum styrax liquidus, ueterum stacte est.

Σταφυλῖνος, Pastinaca, Daucus.

Duo pastinacæ genera: hortensis, quæ officinis pastinaca: Gallis carrote: Delphinatibus pastenade & pastenaiye: nostris pastenargo: Syluestris quæ & daucus appellatur, de quo suo loco dictum iam est. quorundam tamen sententia pastinaca satiua candida: erratica autem carne est purpurea.

Στοιχάς, Stœchas.

Officinis stœchas Arabicus: plebi nostræ maritimæ morranilh. Citrinus officinarũ stœchas elychryssum Dioscoridis & Galeni amaranthum à doctis penè omnibus censetur, ut in amarantho dictum est.

Στρούθιον, Struthium.

Latinis radicula & herba lanaria dicitur. putatur esse officinarum saponaria. Alij uolunt esse ignotum.

Στύραξ, Styrax.

Officinis, mutata unà litera, storax dicitur. Duo faciunt styracis genera: Liquidum, qui doctorum opinione myrrha stacte est: Siccum, cui calamitæ nomen indiderunt, & is uerus styrax existimandus est. Siquidem Arabes duûm styracis generum, Græci autem unius duntaxat meminerunt.

Σταφυλή, Vua.

Vuarum innumeræ species, quæ ab imponentium arbitrio uaria nomina acceperunt. officinis nomen retinent. uulgò raisin. Italis uua. Vnde nostri principis & innocentioris uuarum speciei emphasticon nomen semper retinuerunt, eam uni aut unio, id est, uuam appellantes: Eam speciem Delphinates pachurelle nominant.

Σύκα, Ficus.

Ficuum ex uarijs antiquorum scriptis infinita genera obseruauit & annotauit Ruellius, ad quem breuitatis studio te remitto. officinis Latinum nomen insedit. uulgò figues.

Σύμφυτον πετραῖον, Symphitum petræum.

Herbarijs bugla: Gallis du bugle, nuncupatur: quamquàm in hæc usq; tempora non defuerint, qui herbam Fuchsio prunellam dictam, ad petræum symphytum referendam, nec id satis consultò, existimarint. Est & symphytum magnum, quod officinis consolida maior dicitur. huic flos est albus, & ex purpura dilutus. Symphytum medium est officinarum consolida media, uulgo des marguerites. Restat minimum, quod & bellis dicitur, consolida minor: uulgo Gallorum des pasquetes: Delphinatium & nostratium de marguerites.

Συκόμωρα, Sycomora.

Fructus sunt Aegyptiæ ficus, si Theophrasto credimus. his regionibus non habentur.

Σχοῖνος ὁ θάμνος, Lentiscus.

Σχοῖνος Græcis: lentiscus Romanis & officinis: Gallis & Delphinatibus ignotus: nostris lentiscle: Italis lentisco. Plurimus in maritimis nostræ prouinciæ tractib⁹ adolescit, frigida loca naturâ horret. E lentisco resudat mastiche, sed apud Chium, Rhodum, Cyprum, Cycladas insulas, Aegyptium, aliaqúe calidiora loca. Apud nos enim nulla colligitur, quòd locus ob remissiorem (si cum prædictis conferatur) calorem resudationibus, quàm illa, minus sit aptus.

Σχοίνου ἄνθος, Iunci odorati flos.

Officinis corruptè omnia pronunciantibus squinantum dicitur.

Σχοῖνος λεία, Iuncus leuis.

De iunci speciebus suprà dictum est.

Τερμίνθος, Terebinthus.

Τερέβινθος, ἢ τερμίνθος Græcis: terebinthus Latinis: officinis & Gallis ignota. Tria sunt Theophrasto & Plinio terebinthi genera. Syriaca mascula ac procera, Idæa & Macedonica breues. Syriaca his regionibus ignota est. Idæa ac Macedonica, quæ breues sunt & fœminæ, multis sunt notæ. Alteri enim fructus inest lentis magnitudine & figura, & folium propè cappari simile, uerùm longè maius. Alteri uerò racemosus, piperis magnitudine, primò uiridis, dein rubens, postremò nigricans, resinosus furfurosúsue, folia angusta, oblonga, lauri æmula, in uersus, ut sorbus, digesta, cui apud nos petelin uulgatum inest nomen: prior autem à rhus Latina feminis appellatione Rhous nominatur. Frequens utraque apud nos luxuriat, & iam dictis appellationibus uulgo est notissima. Quæ autem planta Lutetiæ Parrhisiorum inconsultò pro terebintho osten ditur, non terebinthus, sed seseli Aethyopicum est.

Τεῦτλον, Beta.

Vulgaris est notitiæ. officinis Latinum nomen insedit: Gallis de la poyrée: Delphinatibus de reparàs: nostris bledo: Italis bietola, nuncupatur.

Τέφρα, Cinis omnis.

Nomen retinet, uulgo cendre.

Τῆλις, Fœnum Græcum.

Officinis fœnugræcum. uulgo du fenegræc corruptè pro fœnogræc.

Τιθύμαλλοι, Tithymalli.

Septem tithymalli genera. Characias, qui hodie passim ab herbariæ rei studiosis amygdaloides: quibusdam espurge: Gallis reueille matin, dicitur: eiusqúe in syluis largissimus est prouentus. Paralios peculiariter reueille matin. Cyparissias passim inuenitur, & officinis tithymallus coronatus: Italis herba mora, nominat. Reliquæ species nõ ita cuiuis notæ. Tithymallorum

lorũ genera nota Delphinatibus thymonet: uulgo nostratiũ de chouſclo, à lactis dum franguntur eiaculatu, uocantur: qua appellatione lathyrides plerunq; comprehendunt.

τραγάκανθος, Tragacanthus.

Officinæ uitiosis pronuntiationibus assuetæ dragaganthum, aut adhuc ineptius draganthum appellant.

τρίβολος, Tribulus.

Duo tribuli genera. Paluſtris, officinis ignotus: Galliæ ruſticis chaſtaigne d'eaue. Terreſtris, qui eſſe putatur herbariorum calcitrappa: Gallorum chauchetrappe: noſtratium caucotreppo, aut aurnolo.

τρίφυλλον, Trifolium.

Τρίφυλλον ἢ ἀσφάλτειον Græcis: trifolium Latinis & officinis. Duorum habetur generum. Pratenſe officinis trifolium: Gallis treſle: Delphinatibus & noſtris triolet. Odoratum ſiue aſpaltite, paucis adhuc medicis notum, Fuchſio cognitum & eleganter depictum: officinis, ut quidam uolunt, trifolium odoratum, quanquàm illis ignotum ſuſpicor: Italis, quantum coniectare licet, lauaneſe & galega: herbarijs ruta capraria: noſtris l'herbo de la cabriero, nominatur: ut hinc conſtet rutam caprariam herbariorum uerum trifolium odoratum eſſe. Nam eius folia, dum primum erumpunt, rutam olent: ubi uerò adoleuerint & æſtate grauem ac uiolentum bituminis odorem ſpirant: maximè, ſi digitis atterantur, aut uulſæ herbæ inter lapides cõfringantur. Accedit notas trifolij aſpaltitis omnes tam apte noſtratium capraiæ reſpondere, ut nulla ita in contrarium adduci poſsit, quin perpetuò, adſtipulantibus eiſdem omnibus, capraria noſtræ prouinciæ uerum trifolium aſpaltite exiſtimanda ſit. Siquidem noſtratium capraria ſupra cubiti altitudinem attollitur, uirgas habens tenues, iunceas & nigras, unde ramulares naſcuntur appendiculæ: in quibus ſingulis terna exeunt folia loto trifoliæ aut meliloto ſimilia. Ijs recenter enatis rutæ odor ineſt: adultis autem, bituminis, id eſt, odor grauis, fortis ac ſua acrimonia ſenſum feriẽs. Florem edit purpureum aut ex purpureo cæruleum, agglomeratum. Semen quadantenus latum, ſubhirſutum, ex altera extremitate exertum. Radix tenuis, longa, ualida. Ex quibus notis eſt perſpicuum noſtratium caprariam eſſe odoratum ueterum trifolium. floret ineunte æſtate. Semen matureſcit auguſto, & ſeptembri decidit. Naſcitur ubique in noſtra prouincia, uulgoqúe l'herbo de la cabriero dicitur: & in alijs regionibus calidis. in frigidis autem nuſquàm ſponte naturæ naſci conſtat.

τρύχνον, Solanum.

Solani multa genera. Hortẽſe, officinis ſolatrum & morella: cuius duo genera faciunt: candidius alterum: alterum ad nigredinem magis tendens. Halycacabum, cuius duo genera habentur. nam aliud ſimpliciter nomen retinet: & officinis alkekẽgi: Gallis (communi cum alijs rebus multis appellatione) baguenaudes & cocrette: Delphinatibus bonne bue: noſtris de bonshommes nominatur. Alterum recentis notitiæ, quod diſcriminis gratià peregrini nomen obtinuit: uulgo pariſino pois de merueilles, ob elegantiam illius fructus dici cœpit. Habetur iam & his regionibus multis locis in hortis. Tertium ſomniferum, paucis adhuc notum: tractibus maritimis tum mediterraneis, tum occiduis frequens. Nam apud Niceã prouinciæ noſtræ conterminam, maximum eius prouentum ſaxoſis locis uidere eſt: tum in Gallia apud Turonenſes & Rochellanos. Eſt & manicum; de quo inter doctos ambigitur. Quidam enim uolunt eam plantam eſſe, quam hodie Lutetiæ ſolani manici nomine oſtendunt: quidam contrariam ſententiam tuentur. utcumque tamen res habeat, negari non poteſt, quin ea ipſa herba ſolani (crediderim autem ego ſomniferi) ſpecies quæpiam ſit. Quod autem ſolani lignoſi nomine uulgo oſtenditur, circæa Dioſcoridis exiſtimatur. Quidam tamẽ ſolani genus eſſe uolunt. ea planta Italis herba bella donna nominatur.

ὑάκινθος, Hyacynthus.

Ὑάκινθος Græcis: Hyacynthus Latinis: officinis ignotus. Tria ſunt hyacynthi ſumma faſtigia. Purpureus, cæruleus, ex cãdido pallidus. Purpurei Dioſcorides meminit, reliquis duobus intactis. Cæruleũ agnoſcunt rei herbariæ ſtudioſi. Is Gallis oignõs des boys & uaſsiel nominatur. Cæruleum hyacynthum eſſe, confirmatur ex Philoſtrati lib. 3. de uita Apollonij, his uerbis. Arbor Indica lauro ſimilis, ſiliquam calycis inſtar formatam, mali punici magnitudine, profert. Siliquæ autem pomum ineſt colore cæruleum, ac ueluti pulcherrimus hyacynthus: guſtatu uerò ſuauiſsimum omnium, qnæ in illo monte naſcuntur. Hæc ille. Ex quibus colligitur eſſe & hyacynthum, cuius flores cærulei ſint coloris. Eſt & tertium eius genus floribus pallidis, & in ſingulis foliorum floris ſummitatibus ex cãdido pallidóue herbidis, ut macula lentis magnitudine unicuiq; inſculpta uideatur. Omnibus folium ineſt porri, minus tamen, radix bulboſa, candida, ſucco prægnans. Primum genus crediderim parum notum eſſe. uolunt tamen nonnulli cepam caninam, quæ Italis cepola dicitur, eſſe primam hyacynthi ſpeciem. Quorum ſententiæ (etſi reliqua omnia non malè conueniant) reluctari uidetur, quòd eius flores, noſtris coculz dicti, nunquàm pendere deorſum appareant, quod in hyacyntho cumprimis requirit Dioſcorides. Secũdum in ſyluis frequẽs: in quibus, uerno tempore: & in admodũ umbroſis locis, æſtate, cæruleos flores emittit. Poſtremum in hortis Lugdunẽſibus uiſitur, & uulgò (communi cum alijs multis floribus nomenclatione) des campanettes, nominatur. Primus hic florũ, poſt ingentia hyemis frigora, erumpit, odoris non inſuauis: qui tamen promptiſsime marceſcit, & minimum temporis durat: quanquàm ſiccatus (expertus loquor) longo tempore inſitam ac uerè ſuauem odoris gratiam ſeruat.

ὕδνα, Tubera.

Gallis des truffes: Italis tartuffi: Delphinatibus & noſtris tartiffles. nullibi gentium, opinor, eorum maior uberióue prouentus, quàm apud Delphinates.

ὑδροπέπερι, Hydropiper.

Officinis eupatorij nomen falſò multis ſæculis obtinuit. doctis hodie cognitum, & nomen ſeruat.

ὑοσκύαμος, Hyoſcyamus.

Tria hyoſcyami genera. album, flaueſcens, & nigrum. officinis iuſquiamus: Gallis hannebane. Primi generis uſus frequens. reliquæ ſpecies improbantur.

ὑπερικόν, Hypericum.

Duo eius genera: terreſtre, omnibus notum. officinis hypericum, & Italis perforata, Gallis mille pertuis: Delphinatib⁹ trucheran: noſtris herbe de la ſainct Iean. Aquaticum caule quadrãgulo, craſsiuſculo, cetera terreſtri ſimile, in alueorum marginibus frequens: officinis & uulgo ignotum.

ὕσσωπον, Hyſſopum.

Duo hyſſopi genera, hortenſe & montanum. Hortenſe officinis hyſſopum: uulgo hyſſop: Italis hiſſopo. montanum in regionibus calidis frequens, & odore fragrantiſsimo præditum, noſtriſq; uulgata appellatione meirarmo nominatur.

φακοί, Lentes.

Duûm ſunt generum: maiores & minores. officinis lentes. uulgo lentilhes: Italis lenticie. Apud noſtros Græcæ lentis appellationis ſcomma in hodiernũ uſque diem eſt relictum. Appellant enim ineptum & nullius precij momentiue hominem phacquin, id eſt hebetem, ineptum ac lentis pabulo dignum.

φακὸς, Lens paluſtris.

Officinis lenticula aquæ nominatur. inuentu ubique facilis.

φασηλοί, Phaſeli.

Dioſcoridi hortenſis ſmilax appellantur. noſtris phaioulx: Italis fagiuli.

φλῶμος, Verbaſcum.

Multa habentur uerbaſci genera. Album cui fœminæ: nigrum cui maſculi nomen ineſt. Vtrumque officinis tapſus barbatus. Candidum autem Gallis du boulhon blãc, noſtris de torchos. Hæc duo uulgo nota ſunt. Eſt & tertium uerbaſcum anguſtis folijs, oblongis, fragilibus, ex herbaceo nigricantibus, flore albo, aut pallido, calathi formam repræſentante, caule recto, folioſo, cubitali aut ampliore, in ſyluis frequens, anonymum adhuc, & officinis ignotum. Quartum illud genus, quod marrhubio ſimile facit, uulgaris ſtachys eſſet, niſi ea ſubrubro flore prædita ſpectaretur. Triallis ſiue lychnitis, quæ ſit, ignoratur. Ad phlomides referunt uulgarem herbam, quæ quibuſdam herba ſancti Petri, alijs herba paralyſis, omnibus ſimul primula ueris (quanquàm, primulæ ueris appellatione, ſcio bellides, id eſt, primo uere erumpentes margaritas, quę ſunt Gallorum paſquetes, intelligi à quibuſdam & uocari) nominatur, tum eam quæ odorata eſt, tum quæ odore caret. Putant etiam nonnulli ad phlomides referendam eam herbam, quã Fuchſius ueronicæ fœminę nomine depinxit: quam, inquam, noſtrates corruolo blanco nominant, quæque nulli ex uulnerarijs herbis eſt dignitate ſecunda,

φοίνιξ, Palma.

Arbor eſt transmarina, ſaltem quæ fructum parit: cuiuſq; fructus ad nos importatur. Is officinis dactylus: uulgo dates ſolet nominari. Quæ autem in Italia, Lyguria & noſtra prouincia adoleſcit, ſterilis eſt, palmaq; uulgo nuncupatur.

φοῦ, Phu.

Doctorum omnium teſtimonio officinarum ualeriana eſt, quæ in maiorem & minorem diſtribui ſolet. In Gallia & Delphinatu frequens. Apud noſtrates in hortis tantùm inuenitur. Vnde eam minus calentibus delectari, & in eis ſponte naſci conſtat. Vulgus iam ualeriane eam appellat.

φῦκος, Alga, Fucus.
Maritima prouincia aulgo nominat, eaq; stercorandis uineis pro fimo utitur. Italia alga.

χαλβάνη, Galbanum.
Officinis galbanum. Vulgo garbane, nostris bon gaume.

χαμαίδρυς, Trixago.
Officinis Græcum nomen insedit. Gallis & nostris germandrée: Delphinatibus gelimandry: practicis non paucis germandrea. Italis calamandrina.

χαμαιλέα, Chamælea.
χαμαιλέα Græcis: Latinis chamælea: recentioribus, ut autor est Ruellius, oliuella: officinis mezereon Arabum more dicitur. Sed interim non est hoc loco silentio dissimulandum, quasdam officinas ausu, me hercle, parùm sobrio thymæleam pro chamælea usurpare. Nam chamælea (cuius ramum Viennæ Allobrogum, apud doctissimum Guidobaldum, medicum, illi ex Italia allatum, uidi) folijs est oleæ domesticæ, minoribus tamen aliquanto, & aspectu incano aut subcineritio. Mezereon autem, quo utuntur officinæ, folijs constat angustis, oblongis, foliorum lini hortensis æmulis, numerosis, crassiusculis, summos ramos præsertim uestientibus, gustu uiscoso gummosoq;, ac non uulgariter acri: flagellis cubitalibus aut longioribus, multis ab una radice erumpentibus: flore exiguo, candido, copioso: fructu primum uiridi, cum autem maturuit, rubro, myrti ferè magnitudine. Quæ notæ omnes satis arguunt eam plantam, id est, officinarum mezereon, non chamæleam, sed thymæleam esse. Floret mense Maio. Semen maturescit mense Iulio & Augusto. Copiosissima nascitur, in nostra prouincia ubiq;, maximè apud Aquas sextias in montosis, asperis, calidis ac sitientibus locis. Quo uerò apud eos nomine uulgato nuncupetur, nondum mihi compertum esse, fateor. In quibusdam Italiæ locis fructus tam chamęleæ quàm thymęleæ pepe montano nominatur.

χαμαιλεύκη, Chamæleuce.
Latinis farranum aut farfugium: herbarijs populago. Herba est rotundis folijs molliter per ambitum serratis, uulgari alliariæ effigie proximis: cauliculo recto, herbacei coloris, rotundo, pedali altitudine aut ampliori: flore luteo aut candicante, radice fibrosa, inutili: floret æstate. Humidis ac uliginosis locis, maximè pratis, gaudet. Toti Galliæ familiaris. Vulgo, si non ignota, saltem anonyma. Quidam tussilaginem chamęleuce congenerem putant: in qua sententia fuisse autorem uerisimile est, ut qui de becchio nobili herba nusquam anteà meminerit. Accedit becchium barbaris farfar appellari: officinis ungulam caballinam. Gallis pas d'asne: Delphinatibus de la pate: nostris unglo cauallino. Chamæleuces interim penuriam farcit conyza parua aut capparis cortex cap. 56. lib. 8.

χαμαιλέον, Chamæleo.
Albus ubiq; frequens: doctis non ignotus: officinis & uulgo carlina. Niger montibus fere delectatur, latoq; eius flos ambitu circumscribitur, qui ædium liminibus, ad arcendas fascinationes, clauo affigi, à plebeijs, solet.

χαμαιπίτυς, Chamæpitys.
Tres eius sunt species, è quibus una desyderatur. Ex his quæ habentur, altera iua muschata: altera iua arthetica & chamæpitys officinis dicitur: nostris iuo: Italis iua.

χελιδόνιον, Chelidonium.
Duo chelidonij genera: maius, & minus. Maius officinis chelidonia: alchymistis donum cæli: Gallis de l'esclaire. Delphinatibus soulongne, apud quos certissimo experimento constat, eius radices, si dentibus affricentur, aut manducentur, eos putrefacere, & ore, corruptos, euocare: tantum abest, ut eorum dolores, cum Dioscoride, finiant. Minus chelidonium officinis & herbarijs scrofularia. Parisijs uulgo l'herbe saincte geneuiefue. Tuscis fanoscello. Nec est silentio prætereundum minoris chelidonij radices salutari experimento duriorum corporum hernias sanare, si earum succus ex albo uino extractus, sesquicyathi mensurâ, supinis in lecto reclinatis herniosis, diebus circiter duodecim, ieiuno uentriculo, propinetur.

χονδρίλλη, Chondrilla.
Seridis species est, de qua in intybo dictum est.

ψύλλιον, Psyllium.
Officinis nomen retinet: nostrati uulgo de badassos. ubiq; in macilentis & arenosis prouenit.

ὤκιμον βασιλικόν. Ocymum regale.
Duo ocymi genera: maius, & minus, cui caryophyllati nomen officinæ indiderunt. Antiquis ocymum duntaxat dictum fuit: posteriores Græci basilicum, id est, regium addiderunt, unde euenit, ut basilici nomen apud uulgus obtinuerit. Nam Gallis du basil: nostris basilico e aut basieli: Italis basilico gentile, nominatur.

Quia suis sedibus exciderant Leontopetali & Lepidij annotationes, eas hîc attexendas duximus, ne forte prætermissas à scholiaste arbitrare.

λεοντοπόδιον, Leontopodium, siue Leontopetalon.
Ambiguum est quid sit. Nam Ruellio placet esse patam leonis officinarum, quam Galli poumelée, Delphinates marsitre, nostri poumoulueyo nominant. Eandem rursus cum Plinij consiligine confundit, non nominibus quidem, sed re ipsa, si diligenter consideretur. Fuchsius, ne ambagibus implicaretur, eam plantam leonis patam officinarum uidelicet ad elleborum nigrum adulterinum syluestrem relegauit. Verùm siue consiligo Plinij, siue leontopetalon Dioscoridis, siue adulterinus Fuchsij elleborus censeri debeat, iam in ellebori mentione diximus. Hoc tamen nunc addere præter rem ac institutum non erit, uulgarem officinarum patam leonis (quam Gallis poumelée, Delphinatibus marsitre, nostris pomouleyo nominari diximus) tantillum attritam, horisq; aliquot aqua maceratam, præcipuo ad omnis generis inflationes, præsertim uenenosas, remedio esse, si ex ea aqua cyathi tres aut quatuor ipsis inflatis ieiuno stomacho diebus aliquot continuis propinentur.

λεπίδιον, Lepidium.
Lepidium Galeno, cap. 2. lib. 10. compos. pharm. part. ea herba est, quam Damocrates in Clinico (ut Archigenes apud Aëtium cap. penult. lib. 3.) iberidem siue cardamanticen nominauit, ac nasturtio per omnia fecit similimam. Paulus item cap. 77. lib. 3. ex Galeni sententia: & lib. 7. iberidem syluestre nasturtium Græcis siue cardamanticam appellari commemorat: eandemq; genere cum Lepidio esse affirmat. Verùm Græcorum lepidio folia lauri ascribit, multò tamen ampliora ac molliora. Quinetiam Paulo assentitur Plinius, cap. 8. lib. 19. lepidium, inquiens, in cubitalem exire altitudinem, folijs esse laurinis, sed mollibus. Ex quibus liceat duo lepidij genera statuere: maius scilicet & minus. Maiori radix satis longa, candida, intorta, crassitudine digitali, gustus acris ac feruida, nasturtium redolens. Caules in cubitalem, aut paulò ampliorem, exeunt longitudinem, iunco crassiores, læues, per summa brachiati, ex candido cæsij ac tantillum per autumnum rubescentes. Folia longa, hortensis uulgarisque costi folijs similia, laurinis multò ampliora ac molliora, primùm uiridia, dein suppallida, aut quasi cineritia, nasturtium redolentia. Flos summis uirgis insidet albus, racemosus oliuæ modo. Semen copiosum, minutulum, gustu feruens. Minus autem lepidium ternos, quaternos, plures aut pauciores cauliculos ab una radice fundit, teretes, rectos, cubitales, sæpe breuiores, ramosos, folia nasturtij, gustus acris, nasturtij sapore, gustu, & odore. Florem lacteum, copiosum. Semen exiguum, teres, oblongum, foliculo lanceæ cuspidi simili geminatim contentum. Radix candida est, oblonga, minimi digiti crassitudine, feruentis gustus, odore nasturtij. Floret utrumq; æstate. Semen maturescit autumno. Minus in uiarum marginibus, sepibus, ruderibus, iuxta parietes ac murorum ruinas, apricis & soli expositis locis luxuriat. Maius in uuidis humentibusque, & in siccis nonnunquàm ubique, potissimùm in nostra prouincia. Hoc à gustus acrimonia nostris bon rhaphy, id est, bonus rhaphanus, dicitur: Gallis anonymum. Minus officinis & uulgò adhuc ignotum. Ruellio tamen & Hermolao raræ eruditionis uiris, Rhaphanus officinarum ueterum lepidium existimatur. Verùm si rhaphani nomine eam plantam intellexerint, quæ prælongis, latis, in dorsum, ubi adoleuerint, quadãtenus recuruis, herbaceisq; constat folijs, radice crassa, acri, caule cubito longiore, flore quasi brassicæ, & in hortis inuenitur: certum est illos cum sibi, tum alijs imponere. Sin uerò eam notent, quæ nostris bon Rhaphy nominatur, repræhensione omnino carere debent. Nam quòd maius lepidium nostræ prouinciæ uulgò bon rhaphy appelletur: ueri simile est, eam nomenclationem ab herbarijs in uulgus nostrum manasse: ut inde duo rhaphani genera subindicari uideantur: Alterum laurinis folijs, gustu & sapore nasturtij, & id uerùm lepidium maius esse: Alterum helenij aut uerbasci folijs, gustu acri quidem, sed uulgaris rhaphani, quod non lepidium, sed rhaphani species existimandum sit. Non desunt alij qui uulgarem piperellam lepidium maius esse putent, sentẽtia minimè probanda, nisi aliud Italis (quod magis suspicor) aliud Gallis piperitidis piperelleue nomine intelligatur. Nam quæ harum gentium officinis piperitis dici solet, Gallico & Delphinatico uulgò du coq, nostris cost uocitatur: folijsq; spectatur laurinis, multò tamen amplioribus,

ampliorib us, minimè crassis, in ambitu serratis, gustu cum quadã amaritudine acri ac suaui:caule cubitali:flore luteo, speciosò, athanasiæ, aut fœminæ abrotoni floribus æmulo:radice numerosa, candida, acri. Quæ notæ si conferantur cum ijs, quas nostratium bon rhaphy inesse diximus: conspicuum, ni fallor, inter ambas plantas agnoscent discrimen: cùm alterius flos candidus sit, racemosus, folia incana, læuia, pinguiuscula, gustus feruidi, & nasturtium, omnibus suis partibus, prorsum redolentis: quam ob id à Græcis cardamanticam & agriocardamon nominatam fuisse, constare, uel cuiuis mediocriter erudito, potest. Quare, ne longiùs excurrat oratio, in ea ipse sum sententia, ut nostratium bon rhaphy ueterum lepidium maius certò existimem. Nec obstat, quòd in pinguibus & humidis locis folia quæ radicibus propiora sunt, maiora aliquãto, quàm à Paulo Plinióque picta fuerint, nõnunquàm uisantur: Alioqui eadem ratione, ea rutæ planta, quæ in Herodio Iudeæ nobilissima atque munitissima arce, ingentem ficum arborem sua cum proceritate, tum magnitudine æquabat, (ut est autor Iosephus libris de bello Iudaico) ruta non erit, quòd in magnitudinem & altitudinem prorsus inusitatam adoleuerit: Nec ueratrum album, Dioscoridi pedalis altitudinis, ueratrum erit, quòd illud tricubitalem implere lõgitudinem, in alpibus, umbrosis & uuidis locis, oculis nostris sæpe (non tamen citra admirationem) uiderimus: Nec item sabinæ plãta una pedum duûm supra uiginti, alia quatuordecim longitudinis (quas ipsi superiore anno apud Delphinates conspeximus) sabina erit, quòd Dioscoridi arbor sit coactæ breuitatis.

FINIS LIBRI I.

HVGONIS SOLERII SANIONENSIS, MEDICI, IN II. AETII LIBRVM SCHOLIA.

*

σφράγις λημνία, Sigillum lemnium. Cap. 4.

HODIE ut plurimum desyderatur. Venditant tamen officinæ factitiam terram, quam uocant sigillatã, pro lemnia terra: cuius uiribus & delineamentis parum respondet. Euenit tamen nonnuuquàm, ut propter cõmercia, adulterina lemnia Constantinopoli in Gallias importetur. Siquidem affirmant docti bolum armeniam orientalem cognominatam esse, uerã lemniam terram, nullo sigillo impresso. Quæ uerò sigillata uisitur auaritia negotiatorum adulterata est.

μίλτος, Rubrica. Cap. 5.

Vera desyderatur, quanquam est & Gallis rubricæ genus quod sinople appellent, fabris lignarijs egregiè cognita, quam nostras uulgus aucano nominat.

Σαμία γῆ, Samia terra. Cap. 6.

Ignoratur. putat tamen Musa Brassauolus officinis talchum appellari.

γῆ σελινουσία καὶ χία, Terra Selinusia & Chia. Cap. 7.

Non habetur.

κιμωλία, Cimolia terra. Cap. 8.

Vera desyderatur. figulina tamen eius uiribus respondet: atque ob id, quando cimoliæ inopia premit, usurpari in usus medicos potest.

ἀμπελῖτις, Ampelitis. Cap. 9.

His regionibus desyderatur. quanquàm si etymon spectes, ubiq; inueniri poterit.

κρητική, Cretica. Cap. 10.

Putant eam esse, quam Galli de la croye nominant. uerùm uulgaris croye lapis est cãdidissimus, friabilis, & è fodinis erut9.

βῶλος τῆς ἀρμενίας, Armenius bolus. Cap. 12.

Factitius tantum his in regionibus habetur. Is attamen præparatus contra pestilentię contagia usurpari felici successu à multis solet: propinata nimirum ipsius præparati drachma una, ex stillatitij liquoris oxallydis cyathis tribus, diebus sex aut septem in aurora. Eruitur hodie è monticulis quibusdam propè cœnobium Montis maioris, nõ procul ab Arelatis urbe nobilissima & antiquissima nostræ prouinciæ, & uulgò boli armeni dicitur. quę autem terra boli armeniæ orientalis ueditur uerissima, Galeni terra lemnia est.

λίθος αἱματίτης, Hæmatites lapis. Cap. 13.

Quibusdam sanguinarius dicitur: quod nomen ambiguum est: officinis hæmatistes, sic ideo dictus, quòd in aqua dissolutus colorem sanguineum reddat. Est & alius hæmatites, qui coti attritus, colorem quendam sanguini non absimilem remittit.

σχιστός, γαλακτίτης, μελιτίτης. Scistus, Galactites, Melitites. Cap. 14.

Schistus est officinarum & lapidariorum specularis. In gypsarijs inuenitur. reliqui duo ignorantur. uolunt tamen nonnulli eũ ignotũ esse: sed quòd hæmatitis uiribus respondeat, hæmatitem eius loco substitui.

λευκογραφὶς ἢ μόροξος, Leucographis aut Moroxus. Cap. 16.

Dioscoridi morochthus & galaxias dicitur: quis autem sit ignoratur.

γαλακτίτης, Galactites. Cap. 17.

Aëtio duo galactitis genera, sed ambo nostris temporibus sunt ignota.

θυΐτης, Thyites. Cap. 18.

Lapis mortariorum alioqui dicitur, ignotus tamen est.

τηκόλιθος, Tecolithus. Cap. 19.

Galeno Iudaicus dicitur, eóque nomine officinis cognitus est.

πυρίτης, Pyrites. Cap. 20.

Officinarum & solidariorum marchasitam utramq; ad ueterum pyriten referri uolunt: Mesuæ stellatus lapis dicitur. Est & silicis quoddã genus igni excutiendo efficacissimum, quod nostrates peyrart, corruptâ tantillum pyritis nomenclatione, appellant: quod an ad pyriten reuocari possit, pluribus non contendo. Molaris tamen pyriti substituitur cap. 4. lib. 15.

φρύγιος, Phrygius. Cap. 21.

Ignoratur.

ἀγήρατος, Ageratus. Cap. 22.

Desyderatur.

ἄσιος, Assius. Cap. 23.

Assius lapis, & ipsius flos desyderantur. lapidis tamen loco substituitur pyrites, capit. 34. lib. 15. floris autem inopiam emendat sal ammoniacus ustus pari ad florem pondere, cap. 45. lib. 12.

γαγάτης, Gagates. Cap. 24.

Officinis ignotus. Gallis du geet: Delphinatibus, nostris & Aquitanis iayet, ex quo texuntur preculæ mulierum. Extant nobilissimæ gagate lapidis fodinæ in montibus Pyreneis, è quibus maximæ glebæ eruuntur, & in uaria utensilium genera tũ scalpro, tum torno ab indigenis conformantur. nomen priuatum genti est la conté de foys.

μαγνήτης, Magnetes. Cap. 25.

Vulgo de l'aymant: Marinarijs autem calamita.

σμύρις, Smiris, Pumex. Cap. 26.

Smiris uulgo esmeri: Italis semriglio. Pumex, pierre ponce.

λίθοι ἐν τοῖς σπόγγοις, Lapides in spongijs. Cap. 27.

Nomen retinent, & uulgo pharmacopolarum notissimi sunt.

ὀστρακίτης,γεώδης, Ostracites,
Geodes. Cap.28.

Ostracites lapis durus est,quo marmora poliuntur: geodes autem sic,quod terram in medio sui corporis contineat,dicitur. An habeatur, nécne, compertum nondum mihi est. P cote naxia lapis uulgò un acueur: mola est qua rasorij gladij acuuntur,nostrisq; molo dicitur.

ὀφίτης, Ophites. Cap.29.

Coloris propè terrei est, serpentinæ cutis æmulus, punctis creberrimis ac minutissimis notatus. uulgus lapidariorum serpentine appellat.

ἱερακίτης,καὶ ἰνδικός, Hieracites &
Indicus. Cap.30.

Ignorantur, aut saltem alijs longè diuersis nominibus uenduntur.

ὕαλος, Vitrum. Cap.31.

Nomen retinet.Gallis uerre.nostris ueyre.

ἀετίτης, Aëtites. Cap.32.

Duo eius genera, colore, magnitudine ac forma inter se distincta.Nam quidam maiores sunt,subrotundi, coloris penè terrei aut ex terreo pallidi,tuberculis quibusdam inequales,ouo Gallinaceo magnitudine pares,interdum maiores. Alij rubiginoso colore, oblōgi,amigdalæ aut oui figura, quodammodo pressi, & subasperi. Officinis lapis aquilæ: lapidarijs & uulgò pierre d'aigle nominatur.

ἀλαβάνδινος, Alabandinus.
Cap. 33.

Quis sit ignoratur,

ἤλεκτρον ἢ λυγκούριον, Succinum seu Lincurium, Cap.34.

Electri nomen à solis colore sortita est hæc lacryma. Vulgus & rura ambram citrinam appellant, ambre: officinæ autem charabe,more Arabum. Diuersa tamen res est à recētiorum ambaro seu amparo: cuius tria habentur genera: fuluum & præpingue, suppallidum, & nigrum,quod e piscium uentribus erui prædicant: cuiúsque portio,quæ dorsi spinæ adhæsit, ambra grysea nominatur. Tradunt recentiores Græci fontes quosdam esse, qui ambarum, ut sulphur, bitumen, & picem eructent,multisque in locis scaturire. De his tamē plura apud doctissimum Ruelliū legito cap.27.libr.1. & cap.29.eiusdem.

ἴασπις, Iaspis. Cap.35.

Tria hic statuit Aëtius iaspidis genera:uiridem, subuiridem, & iaspachatem. Duo priora genera habētur, & nomen retinent: Iaspe: Italis diaspro. Iaspachatem facilè crediderim esse eum lapidem, quem nonnulli magna religione uelut thesaurum preciosum seruant, uocantq; agathe. Aiunt enim eum lapidem pestilentibus carbunculis admotum ægrotantes à pernicie uendicare: uiridem autem Iaspidem collo appensum sanguinis è naribus profluuia sedare.

Σάπφειρος, Saphirus. Cap.38.

Habetur,nomenq; retinet, sapphyr.Italiæ saphyro.

Σμάραγδος, Smaragdus. Cap. 39.

Nomen retinet: esmeraulde. maximæ nobilitatis est, & uulgatæ notitiæ. Sunt & alij multi lapides non contemnendæ autoritatis, Aëtio & uetustioribus medicis aut incogniti, aut indicti,ut granatus, chalcedonius,turcicus,& alij cōplures:quos, quia de illis autor nullam fecit mentionem, silentio præterimus.

ἀδάρκης, Adarces, Cap.41.

Spuma est,ut quidam uolunt,lacustrium harundinum,in alarum cauis concreta,spongijs non absimilis. Inuenitur æstiuis sōlibus, exiccatis,ob ardores, stagnorum, palustriúmue locorum aquis. Facilè ubique haberi potest.officinis ignotus.

ἀλκυόνιον, Alcyonium. Cap.42.

Quinque Dioscoridi Alcyonij genera.Si,ut quidam uolunt, alcyonium est maris spuma in corpus spongiosum concreta, atque in littus ui undarum & perpetui motus eiecta,duo priora genera in littore mediterranei maris passim inueniuntur. reliqua minus nota sunt, etsi quidam uolunt quatuor alcyonij species inueniri. Brassauolo placet maris spumam, quam Ferrarienses officinæ dant uenum,uerum alcyonium esse.

ἅλες, Sales. Cap.43.

Sal fossitius, qui mineralis est, officinis sal gemmæ nuncupatur. Armeniacus officinarum factitius est: uerus antiquorum,ut & Cappadocius, ignoratur:ueri tamen Armeniaci loco usurpatur communis albissimus, lotus, & exiccatus, cap. 97.lib.13.Indus olim excidebatur è monte Oromeno Indiæ. Est tamen sal Indus Arabū saccharū candum naturale: cuius loco nos cando factitio utimur. Factitius duplex est,ex aquis nimirū,ut mari:puteis,ut in Hispania: fōtib⁹,ut in Burgūdia: è nitrosorū lignorū cineribus.Nā è quercu aut corylo adustis, donec carbo appareat segregatus, deinde pfusā aquā interdū salsā,interdum dulci,sal fit. Siquidem cinis ille qui posteà relinquitur,cōsumptis penè carbonibus,sal est.Verùm sal omnis è stirpium materia factus nigrescit. Salis flos ignoratur. Salis spuma haberi maritimis locis potest.

ἀρμενιακόν, Armeniacum pictorum.
Cap.47.

Desyderatur,nisi sit officinarum lapis lazuli, quem docti cæruleum Dioscoridis lapidem uolunt. Is ad melancholicas affectiones accommodatur,ut pictorum armeniacum: adstipulatur & color,qui,Dioscoride teste, ceruleus in armeniaco expetitur ac cōmendatur. Quidā uolunt, nos armeniaco lapide carere. Color tamen & facultates conuincunt aliquid esse, quod cæruleo(qui lapis lazuli transmarinus nominatus est) lapidi uiribus respōdeat. Quibusdam placet lapidem inueniri in fodinis metallicis, qui armeniaco ueterum respondeat.Is uerdasur nominatur.

ἀρσενικόν, Auripigmentum.
Cap.48.

Arsenicum officinis nomen retinet. Vulgo de l'arsenic. Vocatur & auripigmentum: Gallis de l'orpin, du realgar, aut risagal. Sublimatum enim ab arsenico diuersum est. Est & apud officinas auripigmentum rubrum,quod putatur ueterum sandaracha. Aduertendum est recentiores chymistas arsenici nomine tria intelligere,auripigmentum rubrum scilicet,risagalum, & quod peculiari nomine arsenicum uocatur. Nam chymistarum nomina hæc sunt. Arsenicum croceum,quod est auripigmentum:arsenicum rubrum; quod est sandaracha: & arsenicum album,quod priuata appellatione sic uulgo dicitur. Discrimen hoc faciunt docti nonnulli inter auripigmentum & sandaracham ueterum:quòd sandaracha, magis: auripigmentum,minus in terræ uisceribus coctum est, & idcirco minus rubicundum uideri.

ἄσφαλτος, Asphaltus,bitumen.
Cap.49.

Officinis omnibus bitumen iudaicum nominatur. Duo iudaici bituminis genera:liquidū,quod Musa officinis petroleum dici putat,& stercus dæmonis. Liquidi bituminis fontem admirandum esse aiunt in Aruernia: siccus idem uult officinarum & uulgi mummiam censeri. Alij uolunt mummiam esse ueterum pissasphaltum.

ἀφρόνιτρον, Aphronitrum,& Nitri
spuma. Cap.50.

Nitrum,aphronitrum,& nitri spuma obsoleuerunt, & in tantam uenerunt desuetudinem,ut,quid nunc fient, penitus ignoretur. Horum loco supponunt officinæ salem petræ purgatum, in panes coactum. Id,inquit Sylnius præceptor meus,mentiri satius esset cineribus betæ, brassicæ, & aliorum nitrosorum. Aliorum quorundam sententia baurach nitri loco à pharmacopolis substituitur:mentiri tamen posse sale, uini fæce, aut aceti fæce torrefactis. Aëtius cap. 56. lib. 2. uult salis fossilis (quem gemmam appellari diximus) inopiam pari nitri pondere emendari. Quod si illius loco hoc substituatur: pari ratione,ille huius pernuriam supplere poterit. Sal quoq; nitri loco sufficitur cap.66.lib.8.

γύψος, Gypsum. Cap.51.

Latinis & officinis idem nomen seruat. Gallis & Delphinatibus du plastre:nostris de gyp. Musæ Brassauolo gypsum nondum coctum alumen scaiole officinarum est:cum uerò decoquitur,id alumen in gypsi naturam transit.

διφρυγὴς, Diphryges. Cap.52.

Nisi sit scoria lota fusi eris,ignoratur. Quidam se uidisse in fodinis Tridentinis aiunt,nullum tamen uulgi nomen afferunt.

διαφανὴς, Lapis specularis. Cap.53.

Habetur hodie specularis lapis,in gypsarijs inuentus, quem tamen ad scisthum lapidem referri contendunt.

θεῖον, Sulphur. Cap.54.

Duo sulphuris genera: uiuum, & ex uiuo factitium uulgatissimum,ambo nota.officinis nomen retinent. Vulgo du soulphre.Italiæ solfo.

ἰὸς ξυστός, Aerugo rasa.
Cap.55.

Viride æris à recentioribus appellatur: uulgo du uerdet: Italiæ uerde rame. Vermiculata autem duplex est:naturalis, & factitia,ambæ tamen ignotæ.

καδμεία, Cadmia. Cap.57.

Barbaris catimia: officinis climia nuncupatur. Contendunt tamen multis argumentis docti quidam. ueram cadmiam esse officinarum tutiam.

κύανος,

κύανος, Cyanus. Cap.58.

Dioscoridi cæruleus: officinis & barbaris lapis lazuli (unde sunt Mesuæ catapotia de lapide lazulo tam celebria ad melancholicas affectiones): uulgo da l'azur. Agricola tamen, libello, quem de metallis edidit, putat lazulum lapidem cæruleæ argillæ speciem esse. Nos, cum ex scriptis ueterum constet easdem penè uires inesse huic lazulo atq; antiquorum armeniaco pictorum, suspicamur lazulum armeniaco congenerem esse, liberum interim suum cuiq; iudicium relinquentes.

λεπὶς, Squama æris ac ferri. Cap.59.

Obsoleuit utraq;, quamquam haberi, si opus fuerit, potest.

λιθάργυρος, Argenti spuma. Cap.60.

Arabibus merdasengi: officinis lithargyrus: uulgo du litharge. fuit & auri plumbiq; spuma quædam, quam antiqui impropriè lithargyri nomine appellarunt: officinis siquidem hæc nomina seruantur, litargyri auri, & litargyri argenti.

Νίτρον, Nitrum. Cap.61.

Galeno & antiquioribus nitrum: nostris temporibus nomine tenus cognitum. Quid autẽ litri loco substituãt officinæ, quidq; aptius suffici possit, dictum est in aphrolitro.

μελαντηρία, Melanteria. Cap.62.

Atramentũ metallicum dicitur. Scribonio Largo medicorum Latinorũ antiquissimo, & Galeno celebratissimo, sutoria creta est. Agricola argentum quoddam rude esse in fodinis ait. Hodie Parisijs ostenditur quidam lapis colore uehementer atro, denigrandisq; calceis aptissimo, quem uulgo de la pierre noyre: fabri autem ferrarij de l'armarie nominant: qui an ad ueterum melanteriam referri possit, aut debeat, non contendo. Nonnulli se uidisse melanteriam in fodinis Tridentinis affirmant. nec tamen quæ, qualisq; sit explicant.

μέλαν γραφικὸν, Atramentum scriptorium. Cap.63.

Habetur. Sed an idem sit cum atramento ueterum, iudicari non potest. Dioscorides de eo satis abundè tractat cap. ult. lib. 5. Deq; fuligine Vitruuius cap.10. lib.7.

μύσι, σῶρι, χαλκῖτις, Mysi, sori, chalcitis. Cap. 64.

Pro ueterum mysi uitriolum Romanum in usum uocatur: quod uulgus coupe rose appellat. Serapioni zeg uiride dicitur: Sori autem eidem zeg rubrum. ueterum sori, ut & chalcitis ignoratur.

μολύβδαινα, Plumbago. Cap.65.

Duplex est: alia flaua: alia plumbea. Plumbea uidetur is pharmacopolarum lapis, quem pro minio ostẽdunt: qui quidẽ molybdæna non est: nam ea funditur ac colliquatur: hic autem nequaquam, nec ex eo conflari potest argentum aut plumbum, sed minium duntaxat. De molybdæna tamen uide Plinium cap.6. lib.33. cap.16. lib.34. & cap.18. lib.24.

μόλυβδος, Plumbum. Cap.66.

Habetur, nomenq; retinet uulgo du plomb.

πομφόλυξ, Pompholyx. Cap.67.

Officinis thutia nominatur: Germanis (ut Manardus epistola 5. lib.12. est autor) uulgo nil. Alij negant tutiam pompholygem esse, sed ueram cadmiã eam multis argumentis esse affirmant:

Σανδαράχη, Sandaracha. Cap.69.

Galeno lib.9. simpl. σανδαράκη, id est, sandaraca. Alia est ueterum, alia recentiorum, siue Arabum sandaracha. Ad ueterum sandaracham referunt docti auripigmentum rubrum. Arabum autem sandaracha gummi siue resina iuniperi est, quæ alio nomine officinis uernix dici solet: uulgus autem eam du uernix aut de la glasse appellat.

Σάνδιξ, Sandix. Cap.70.

De sandice agetur in cerussa.

Σκωρία, Scoria. Cap.71.

Recrementum metallorum est. officinis generis nomen seruat, Ferri recrementũ uulgo mache fer, quasi magma ferri dicitur. Plumbago, si desit argenti recrementum, eius loco admittitur. cap.38. lib.15.

Στίμι, Stibium. Cap.72.

Syluio nostro, & reliquis doctis penè omnibus, officinarum antimonium est.

Σπογγίς, Spongia. Cap.73.

Nomen retinet uulgo esponge.

Στυπτηρία, Alumen. Cap.74.

Tria aluminis genera: rotundum, quod habetur, & aluminis nomine uenum datur: liquidum, quod alumen rochæ: scissile quod alumen plumæ officinis dicitur: quamquam non desint, qui alumẽ plumæ ad amianthũ lapidem referri uelint, qui amianthus lapis uulgo Gallorum meche sans fin nominatur, & propè solus pro alumine scissili magno errore uenditur.

τίτανος, Calx. Cap.75.

Officinis Latinum nomen insedit: Gallis de la chaulx: nostris de caulx: Italis calcina. Viuæ autem calcis præparatio dilucidè explicatur Dioscoridi cap.80. lib.5.

φῦκος, Fucus. Cap.76.

De fuco infrà in cerussa agetur.

χάλκανθος, Atramentum sutorium. Cap.77.

Colchotar Arabum est. Pro tribus chalcanthi generibus ostendunt officinæ tria uitriolorum genera. Candicans, quod uulgo coupe rose blanche: uiride uersus cæruleum, quod uitriolum romanum: tertium solidius, & partibus quibusdam uiride aut æruginosum, quod citrium appellant. Ad quartum genus potest referri officinarum colchotar, quódq; zegis & dragantum nominant. Nonnulli tamẽ uolunt duo chalcãthi genera haberi: naturale, coppa rosa dictum: & arte factum quod uitriolum nominetur.

χαλκῖτις, Chalcitis. Cap.77.

Volunt cholcotar Serapioni dici. Vera tamen ueterum chalcitis desyderatur. uerùm cupam rosam candidam (quæ uitrioli species est) eius loco usurpare solent.

χαλκὸς κεκαυμένος, Aes ustum. Cap.79.

Officinæ, & reliqua barbarismi familia, chalecumenon, pro eo quod est χαλκὸς κεκαυμένος, id est, æs ustum nominant.

χαλκοῦ ἄνθος, Flos æris. Cap.80.

Vulgo Gallorum du uerd de gris: fiore del rame Italis.

χρυσοκόλλα, Chrysocolla. Cap.81.

Putat Musa Brassauolus boracem officinarum ad chrysocollam referri. Omnium tamen fermè doctorum sententia ignota his temporibus est. Potest tamen haberi facticia, ut fusissimè docet Plinius cap.5. lib.33. & Vitruuius. cap. ult. lib.7.

ψιμμύθιον, Cerussa. Cap.82.

Officinis cerusa: Gallis du fard aut ceruse: Delphinatibus & nostris ceruso. usta pura cerussa in syricum, quod medicis sandyx nuncupatur, transit. Vt autẽ fiant cerussa, ęrugo, & sandaraca, lege Vitruuium cap.12. lib. 7.

METALLICIS absolutis pauca de piscibus, & alijs hoc libro secundo complexis sunt addenda, quò, quæ nouo lectori negocium facessere poterant, quàm fieri poterit breuissimè ac facilimè explicentur. Nam, ut sanis medico non est opus: sic, nec doctis, & his qui longè plura & accuratius elaborata præstare possunt, hæc scribuntur: quamquam nostram hanc diligentiam, & propensam in omnes studiosos uoluntatem, doctis quoq; (modò æquos se iudices præbeant) acceptam fore, ut spero, sic non dubito.

De cephalo seu mugile. Cap.137.

Mugil nomen retinet. nostris muiou.

Lupus, Trigla. Cap.139.

Ignorantur, aut reuera alijs nominibus cognoscuntur.

De petrosis piscibus. Cap.140.

Scarus ignotus est: nisi sit Italorum zaphyrus. Merula Gallis ung merlang, aut merlan: atq; idcirco falluntur qui putãt esse uulgarem merlus. Turdus incognitus est. Iuliæ, quanquàm sint merulæ similes, uulgato tamen nomine carent. Perca Gallis esperlenge. duorum sunt generum: marinæ, & fluuiatiles, marinis bonitate longè inferiores.

Gobius. Cap.141.

Gobij apud Gallos uocantur des gourgerons.

De piscibus mollis carnis. Cap.142.

Aselli sunt uulgares merlus, qui ijdem cum merulis essent, nisi carnem haberent duriorem. Sub passerum autẽ genere tria piscium genera continentur. Rhombus, qui Gallis un turbot: nostris un rhomb nominatur. Solea uulgo cognita, une sole, sic à soleæ pedis similitudine appellata: quamque quidam eam ligulam, & Græci βούγλωσσον, id est, bouis linguam appellarunt. Qui uerò tertio loco complectuntur pisces, generis nomen sibi adoptarunt. passeres enim dicũtur: qui, si magni sint, Gallis une plye: sin parui, ung carrelet dicũtur. Est & apud Gallos piscis quidam barbue nominatus, qui toto corpore, & carnis duritie ad rhombum proximè accedit. Inter mollis carnis pisces etiam hi Galeno adnumerantur: hamia, quam uulgarem truttam esse uolunt. uulgo truitte. Iecorarius, Gallis aiglefin: cytharus Gallis roussete: umbræ, une umbre.

De piscibus duræ carnis. Cap.143.

Pelamides nomen retinent: nostris palamidos. Hi autem ex Galeno accedunt: galexia olim Romanis dicta, quam putant uulgarem lampetram esse. ea Gallis, & Delphinatibus lamproye, nostris

nostris lampreso uocatur. Delphinis Gallis marsuyn. Nostrates appellāt daulphins, pisces è cetaceorum genere, magnos, oblongo rostro, dorso, ut cameli, multum protuberante: totóque corpore quasi in semicirculi figuram conformato. Sardini pisces, des sardines: Iberici des enchoyes. reliqui sunt ignoti.

De crustatis. Cap. 145.

Gammari Gallis hommar & hammar. Locustæ nostris langousto de mar.

Molles. Cap. 146.

Polypus un pourpre. Sepia nomen retinet: Gallis seiche: Delphinatibus uné seypo. nostris sepo, aut sipio. Loligines Gallis calamartz.

Echini marini. Cap. 148.

Gallis erissons: maritima nostra plebs orsins de mar nominat. Italia riccio marino.

De garo. Cap. 150.

Garum sanies est salitorum piscium, siue liquamen, quod ex piscibus aut carnibus sale maceratis defluit. Varias garorū compositiones habes cap. ultimo lib. 20. Dionysij Vticēsis de agri cultura, qui, autoris suppresso nomine, Constantino imperatori attributi ac dicati fuerunt.

Adeps, Pinguedo, Seuum.
Cap. 152.

Adipis, pinguedinis ac seui uariæ sunt differentiæ, pro animaliū, è quibus extrahuntur, uarietatē: quorum uicissitudines annotare necessarium instituto nostro duximus, quo nouum medicinæ tyronem rerum inopia non perturbaret, & à cœptis curationibus nōnunquā auocaret. Vrsini igitur aut uulpini adipis loco, si hi desint, suffici potest caprinus, taurinus, equinus, aut butyrum recens, cap. 125. lib. 13. Anserini inopia, gallinaceus aut phasianin⁹, cap. 118. lib. 5. Gallinace⁹ quoq; anserino, & gallinaceo porcinus succedit, cap. 4. libr. 15. Vrsino itē Vulpinus: amborum penuria taurinus, cap. 123. lib. 13. Adipum autem recentium gallinæ, anseris, phasiani, aut butyri, in infusis anodynis, inopiam emendat fœnogræcum, & althææ radices oleo incoctæ, cap. 5. lib. 11.

Medulla. Cap. 153.

Vitulina medulla ceruinæ inopiam sarcit æquo pondere, cap. 1. lib. 13. & cap. 83. lib. 16. Adhæc ceruinus adeps, ceruinæ medullæ penuriam reparat, cap. 42 lib. 12.

Succidæ lanæ. Cap. 159.

Lana succida deficiente, quæcunque alia usurpatur. cap. secund. libr. 15.

De terræ intestinis.
Cap. 168.

Intestina terræ, ut autor est Aëtius cap. 6. lib. 4. sunt lumbrici piscatorum, qui in limo fluminū inueniuntur. Hæc cocta, cumq; myrrha trita, ac ex passo sumpta icterum sanant, cap. 18. lib. 10. aquas hydropicorum ducunt, cap. 25. eiusdē. diabeten sanant, cap. 1. lib. 11. renum calculos comminuunt, cap. 5. lib. 11. uesicę calculos atterunt, & urinam mouent, cap. 10. & 22. eiusdē. suppressas item urinas mouent ex hydromelite pota, cap. 23. eiusdem. podagricis opitulantur, cap. 35. lib. 12. mammarū profundas duritias sanant, cap. 37. lib. 16. earundem abscessibus, opitulantur, cap. 39. eiusdem. uberibus illita lac promouent, cap. 142. lib. 3. & lumbricos ducunt, cap. 156. lib. eiusdem. sumpta lac augent, cap. 6. lib. 4. Aurium inflammationes mulcent cum rosaceo cocta, & instillato deinde oleo, cap. 12. lib. eiusdē. earúmque dolores leniunt eodem modo parata, cap. 120. lib. 5. Trita autem, & dolenti tempori adhibita, hemicranicos dolores mirè leniunt, cap. 49. & 50. lib. 6. Auriúmque dolores instillata mitigant, cap. 80. lib. 6. & externas aurium affectiones imposita sanant, cap. 88. lib. eiusdem. in testa autē usta, trita, & præeuulsis pilis supersparsa, eos renasci prohibent, cap. 67. lib. 7. Oculorum fluxiones & albugines sanant, cap. 99. lib. eiusdem. Dolores dentium mitigant, cap. 27. & 33. lib. 8. eosdémque dolentes citra doloris sensum extrahunt, cap. 34. libri eiusdem. Ad alia item multa utilia sunt, ut ex autoris contextu habere potes.

Draco marinus.
Cap. 169.

In littore Græco δράκαινα: Neapoli trachæna: Massiliæ aragno de mar. Hunc uolunt nonnulli esse Gallorum uiue. Draconem marinum uidere est Viennę Allobrogum, in ædibus doctissimi Guidobaldi, medici: cuius uidendi ac tractandi copiam mihi fecit anno superiore.

Vipera. Cap. 170.

Vipera accuratè autori describitur, cap. 21. & 90. libr. 13. & Galeno in libr. de Theriaca ad Pisonem. Iam in Italia recognosci cœpit, & à serpentarijs marasso nominatur.

Erinaceus marinus. Cap. 171.

Supra in echino marino dictum est, eum à nostris uocari oursin de mar. Pisciculus est magnitudine oui gallinacei, fusco colore, circinnatæ rotunditatis; spiculis quamplurimis horridus, qua uerò parte humi hæret, tantillū pressus. (nā ea parte humi pronus decumbit, & alimentū capessit) caruncula intus humida, iucundi cum salsugine quadam saporis, intercursantibus intus subrubētibus, per certa interualla, mēbranis. Crudus coctúsue estur, deiectámq; mirè excitat appetētiā. Frequēs inuenitur in littore mediterranei maris ubiq;: saxosis præsertim locis: præcipuè in saxis Bergansonis arcis loci natura munitissimæ, tribus circiter miliaribus à Stœchadibus insulis, quas uulgò les isles d'yeres nominant.

Erinaceus Terrestris.
Cap. 172.

Vulgò Erisson. animal omnibus notum, armentis boum, pecorum gregibus, & non rarò ipsis mulieribus infestum ac noxium. Traduntenim rustici (id quod experientia superioribus annis confirmauit (uaccam, ouem aut simile fœminei sexus animal, si herbas aut fructus, super quos genitale semen erinaceus effuderit, fortè fortuna pauerit ac deuorarit, erinaceum concipere, gestare, tandemq; parere, aut (si id ob spicula non possit) emori. Paucis enim ab hinc annis id compertum fuit in uacca, & oue (dissectis post mortem earum corporibus, & erinaceo in matrice inuento) in eo Delphinatus tractu, quem uulgò Royans appellant, non procul ab Isara flumine amplissimo, & antiquis scriptoribus celebratissimo. Fidem hisce rebus abrogandam censerem, nisi adhuc oculati ac fide dignissimi testes extarent, qui idipsum in mulieribus hic accidisse, uel iureiurando affirment. Nam uisæ sunt mulieres aliquot, quę erinaceos multos, cum diu uterum gestassent, pepererint. Alia quæpiam nobilis genere in monte Cemeno (is enim est, qui Lugduno Belicadrum usq; ab occidente Rhodanum comitatur) cum aliis mēsibus iam nouem intumuisset, sperans egregiam se marito sobolem parituram, quatuor cuniculos infantis loco est enixa. Alia quę scrophulā animal (sic enim uocant animaleculum quod æstate in algidioribus fontibus inuenitur: oblongum est & gracile, semicirculare, multis pedibus præditum, colore quasi millepedum, quæ in hydrijs stabulantur) quæ cubitum longitudine, & brachium magnitudine æquaret, edidit. Alia postremò (dictu mirum & horrendum uisu) monstrum peperit triceps, cubitale, capitibus domestici felis, corpore lacertæ, colore uario, brachijs ac tibijs orbum, cauda breui. Nec item quæ sequuntur sua carent admiratione. Refert Plutarchus grauissimus autor cap. 9. lib. 8. symposiacōn, quendam in dysoria hordeaceum culmum, geniculis aliquot cinctum, cum urinis expulisse. Alium uerò quendam hospitem ephebum Athenis bestiolam hirsutam, multisq; pedibus uelociter ambulantem, unà cum multo semine excreuisse. Noui prætereà ego, apud Aptam cognomento Iuliam, quendam è primatibus urbis Bertrandum Rizium, qui deuoratis intempesta nocte, ad aluum largiter solicitandam catapotijs, uenereo: quodam furore percitus, mox cum uxore rem habuit: unde accidit, ut, ui purgantis medicamenti cum uirili semine in uterum coniectā, indeq; per uniuersum mulieris corpus transfusā, illa plus minus decies aluum, intra horas pauciores septem, exonerarit: uir autem, qui catapotia deuorauerat, nihil omnino excreuerit. Id enim à medico primū: dein à uiro: postremò ab ipsa muliere, maximo risu simul & admiratione, anno abhinc quarto, didici. Quinetiam noui Aruernam quendam iureconsultum, ætatis mediæ, claris ortum parentibus, qui, ob quendam infimorū intestinorum morbum, ab annis iam pluribus quatuor, nihil prorsus per sedem excreuerit. Verùm præcluso inferiori meatu, immutatoq; naturæ ordine, quoties fecalibus excremētis grauatur, ea putria omnino & olentia grauiter, per os quasi uomitu expellit. Audio prętèrea quendam alium (id enim accepi ab ijs qui frequenter uiderunt) mensibus singulis, fœminarum more, largam sanguinis copiam per genitale membrum excernere cōsuesse. Quæ iamdicta omnia ideo adnotare & scriptis mandare uolui, partim quia rara aut inaudita: partim ut mecum discat beneuolus lector, multa quotidie in rerum euenire natura, quæ humanæ sagacitatis captum excedunt, fidemq; omnem superant.

Hippocampi marini.
Cap. 173.

Hippocampus Massiliæ cheual de mar dicitur, quòd capite & collo sit equino, rostro oblongo, fronte, ut equus, comosa, pilosa ceruice, cauda draconis: gallis une chenille.

Cantharides. Cap. 174.

Nomen ubiq; uulgo retinent cantharides.

Cancri fluuiales. Cap. 175.

Gallis escreuices: nostris chambres.

Locustæ. Cap. 176.

Locusta alia terrestris: marina alia. Terrestris multę sunt species, magnitudine & paruitate distinctæ. uulgo langoustes aut saulterelles. Marina nostris langousto de mar.

De castoris testibus. Cap. 177.

Κάστωρ Græcis & medicis: Latinis fiber: Delphinatibus nibre. Anncipitis uitę animal, lutræ simile, crassum, longum, pilo ceruino, crassiore tamen & asperiore: capite breui, rotundiusculo, rostro simo, dentibus binis, tum superiorem, tum inferiorem maxillam armantibus, oblongis, robustis, & aliquantum incuruis, auribus contractis, rotundis, breuibus: tibijs anterioribus dodrantis longitudinem æquantibus, pedibus simiæ ursiúæ æmulis: posterioribus autē breuioribus, & pedibus anserinis: cauda lōga, satis lata, densa, soleæ piscis æmula, squamosa, aspera, &, ubi pronectioris ætatis fuerit animal, pilis quibusdā breuibus (presertim uersus eius summum) munita: testibus (quod falsó est à plerisq; putatum) nusquam foris prominentibus, quin potius ita retractis, ut egerrimè tractari (tantum abest, ut periculo urgente eius dētibus amputari) possint, corpore uniuerso graueolente. Mirum est, castorem nocturno tēpore, relictis fluminum ripis, in uicinos locos concedere: & arbores omnis generis, maxime salices (quia teneriores opinor) duobus supra terram pedibus, adeo circumrodere, ut breui temporis interuallo eas excindat, & in miserabilē ruinam adigat. Hominum tamen cōspectum & strepitum ualde pertimescit: atq; ob id, repente, si quid insidiarum sibi moliri suspicetur, in uicina flumina se recipiens, saluti fuga cōsulit. Inuenitur in Sabaudia: in Isaræ & Rhodani fluminū ripis, maximè in ea Rodani insula, quæ uulgo la Camargo dicitur: uicina enim est mari, & Arelatis urbi nostrę prouincię antiquissimæ & nobilissimę. Multi de castore multa fabulantur: nos quæ uidimus, ea tibi bona fide liberoq; animo explicam⁹. De fibro uide Aristotelē cap. 5. lib. 8. de historia animaliū, Pliniū cap. 30. lib. 8. & cap. 3. lib. 32. & Solinum eiúsq; enarratorem Camertem cap. 24.

De buccinorum testis ustis. Cap. 181.

Bij cornuti buccina uocantur in Gallia: in Hispanico mari thelamonas purpuras appellant. Apud officinas duo genera inueniuntur: dentale, quod quorundam opinione, os est buccinorum, ut entale purpurarum: Syluio tamen entale uox & res barbara est.

De galerita uolucre. Cap. 182.

Κορύδαλος Gręcis: Latinis galerita, est ea auicula, quā Galli aloëte aut cochenix, nostri coculhado, quasi cuculatam, uocant. Meminit etiam Aëtius cap. 11. lib. 11. passerculi cuiusdam, cuius caro elidendis deturbandísq; renum calculis sit præcipuæ dignitatis: qui, inquam passerculus, quantum ex delineamentis colligere possum, nostris lardeyreto: Delphinatibus lardeno nominatur: quanquàm multorum opinione ea est auicula, quam nostri gingno quouo: Galli branle queue appellant. Verùm nō multum refert utranuis in usus medicos admittas. Congeneres enim inter se uidentur, nisi huic tremula, illi firma cauda inesset. Ego tamen re uera priorem anteponendam ducerem: & posteriorem, prioris inopia, in usum uocarem.

De cochleari terrestri. Cap. 183.

Eius multa genera. Alia enim oui gallinacei magnitudinem implent, rotundæq; sunt, subcandidæ, syluis & aquaticis locis familiares. Aliæ depressæ: Aliæ candidæ, in uineis & uepribus degentes, omnium delicatissimæ. Aliæ rotundæ quidem, sed magnitudinis mediæ, ac uulgares. Gallis limaces & escaragotz: Delphinatibus & nostris limaces.

De mænulis. Cap. 184.

Mænulæ uulgò de bogues. Mænularum item nomine complectūtur, omnes pisciculi, qui Gallis de la menuyse, nostris menudalho dicuntur.

Torpedo. Cap. 185.

Piscis est Gallicę plyæ similis, maior tamē, & laterib⁹ magis pinnatis, pressus, latus & penè circinnatæ rotunditatis, suo attrectatu totus egelidus, naturalem eam uim habēs, ut stuporem repentinum manibus & toti brachio afferat, quemadmodum experiētia me, in mari Lygustico, docuit. Massilię un tourpilhon, quibusdā tremorsa, quòd suo contactu tremorē inducat. Nautæ tamen qui mecum tum erant (erant autem Frontinianenses, patria Aquitani) gallino de mar, nisi me fallit memoria, appellabant. Venetijs autem tremolo: Romę batti potta & fotterigia nominatur.

Asellus. Cap. 186.

Vulgaris est merlus.

De ostreorum & purpurarum testis.
Cap. 187. & 188.

Ostreorum testæ sunt uulgares cocquilles. Testæ autem purpurarum uix inueniuntur.

Squatina. Cap. 189.

Ignoratur.

Scincus. Cap. 191.

Duo scinci genera: maior ignotus: minor officinis stincus.

Cicadæ. Cap. 193

Vulgares sunt cigales. frigida loca horrent, calidis delectantur, æstiuis ardoribus prætereūtium aures suis clamoribus ac garrulitate obtundentes. Hoc interim notatu indignum nō fuerit, cicadas in partu mori, discisso in fœtus exitu parentis uentre, ut de uipera memoriæ proditum est. Id enim obseruatione multa ac longa cognouimus.

Hyæna. Cap. 194.

Quod qualéque sit animal tradit Aristoteles cap. 5. lib. 8. de historia animalium. Hodiè, his saltem regionibus, ignoratur. Illius stercus olim in usu fuit, quo deficiente, suillum usurpari debet, cap. 6. lib. 13.

Hirundines. Cap. 195.

Nomen retinent. Gallis & Delphinatibus hirundelles: nostris dindoletos.

Scholiorum in loca difficiliora libri secundi Aëtij finis.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMAE SERMO PRIMVS, PER IANVM CORNARIVM MEDICVM PHYSICVM LATINE CONSCRIPTVS.

*

De simplicibus pharmacis ex plantis, iuxta ordinem literarum Græcarum. Item de multorum oleorum præparatione.

*

DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM VIRIBVS.

IFFERENTIAE particularum actionũ in singulis pharmacis fiũt, ex eo quòd singula ex ipsis ad tantam caliditatem, aut frigiditatem, aut siccitatẽ, aut humiditatem, aut partium tenuitatem, aut earũdem crassitudinem accedant. At uero ad quantã tandem accedant singula, enarrari non potest iuxta exactam sanè ueritatem. Sed nos tamẽ etiam hoc ipsum manifestis, & ad artis usum sufficientibus distinctionibus compræhendere tẽtauimus, unum quidem genus esse demonstrando, quod ad simile corporibus nostris temperamentum perueniat, ubi à caliditate quæ ipsis corporibus inest, transmutationis & alterationis principium quoddam assumpsit. Alterum uero calidius fieri quàm pro nostro temperamento. Atq; huius quatuor ordines facere mihi uisum est. Primũ qui adhuc ad sensum obscurus est, ut ratione depræhendere oporteat. Alterũ ab eo secundum, qui iam ad sensum manifestus est. Tertiũ qui fortiter calfaciat, nondũ tamen urat. Post hũc quartum & ultimum qui ustorius sit. Sic & frigefacientium primum ordinem eorũ quæ ratione indigent ad demonstrandum quòd frigefaciant. Secundum eorum quæ sensibiliter frigefaciunt. Tertium fortiter frigefacientium, nondũ tamen mortificantium. Quartum mortificantium. Iuxta eandẽ proportionem etiam humectantium & siccãtium. Fiat autem clarioris doctrinæ gratia harum distantiarum à tẽperamento ordo, ita ut frigidorũ primus sit, in quo quis locauerit rosaceũ oleum, aut ipsam rosam. Secundus ab eo sequens proximè, in quo rosæ succus. Deinde tertius & quartus, donec ad frigidissima perueniamus, cicutã & papaueris succum, & mandragoram, & hyoscyamum. Rursus in calidis anethum & fœnum græcum primo ordine ponamus. In secundo quæ secunda apparent: ita & tertia & quarta, donec ad ustoria deueniamus. Iuxta eũdem modũ in humectantibus ac siccantibus medicamentis, initio rursus à temperatis sumpto, ordines consequenter usq; ad summa faciemus. huiusmodi enim cognitio non parum ad medendi methodũ confert. Conuenit porrò pręexercitatũ esse in sensu gustus, & proprietatem uniuiusq; qualitatis saporum in memoria habere, uelut uerbi caussa: Quum corpus aliquod linguæ admotũ uehementer siccat, & constringit, ipsamq; ad multã profunditatẽ exasperat, uelut pira syluestria immatura, & corna, ac similia: omne tale Acerbum nominatur, hoc est intense austerum. Quæcunq; uero in contactu linguæ, ipsam non constringunt, neq; cõtrahunt, uelut adstringẽtia solent, sed contrarium facere uidentur, extergereq; & eluere, talia omnia Salsa appellamus. Quæ autem his adhuc amplius extergent, simulq; molestè exasperant, Amara uocantur. Quę uero mordẽt & cum ualida caliditate erodunt, Acria. Quæ uero absq; caliditate mordent, Acida dicuntur. Habẽtq; præterea uim fermentandi terram si ad ipsam effundantur. Quæcunque autem uelut sublinunt & replent & sedant exasperatas & quasi erosas linguæ partes, ipsas cum manifesta iucunditate contingentia, Dulcia nominantur. si uero sine manifesta iucũditate id faciant, Pinguia appellantur. Si quidẽ igitur Acrimoniam manifeste percipere uelis, in allio & cępis ac similibus freqũẽter degustatis ac diu cõmanducatis disces, ita ut affectus ex his sensum diligenter memoriæ commendes. Si uero adstringẽdi uim palàm percipere uoles, in Galla & Rhoẽ ac similibus assequere. si Amaritudinem, nitri ac fellis gustu. si Dulcedinem, sapæ ac mellis. Præterea siue qualitatis expers, siue qualitate ad gustũ mediũ cognoscere uelis, aquam accipe, eiusq; gustum diligẽter in memoria retine, & maxime purissimæ aquę, & nullam prædictarum qualitatũ resipientis, neq; dulcedinem, neq; acrimoniam, neq; acorem, neque amaritudinem, insuperq; neque multum calidę, neque nimium frigidæ. Inde enim progressus, promptus ad obscurorum saporum cognitionem peruenies, & eorum quos ego mediocriter dulces, alij aquosos uocare malunt, qualis est harundinum uiridiũ & graminis succus, itẽ tritici & ordei, & aliorum multorum moderate dulcium. & qualis est aqua qualitatis penitus expers, inter caliditatem ac frigiditatem manifestam, mediam quantũ eius fieri potest constitutionem habens, aut etiam paululum ad frigiditatem declinans. Quòd si quid eiusmodi sapore præditum, non liquidam sed siccam compagem habeat, id ipsum necesse est terreum esse, & citra mordacitatem siccare. Nominantur autem talia Emplastica Græcis, hoc est meatus obducentia, uelut est amylum, & plurima ex metallicis diligenter lota, pomphilyx, cerussa, Cadmia, terra Cimolia, Samius After, & similia. Quædã uero ex ipsis non solum terrea, sed etiam aquosa natura sunt, aliqua

etiam aërem non modicum intra se habent, uiscosa quidem hæc, & ob id meatus oblinētia. Duplex est enim medicamentorum meatus obducentium natura. Altera terrea exacte & sicca, altera uiscosa penitus, uerum mixta ex aqua & terra, & plerunque etiam aëre, uelut oleum dulce. At uero candidū oui simile quidem quodāmodo est, uerum magis terreum quàm oleum. Caseosum etiā in lacte meatus obducit, & pinguedo suis. Tauri equidem & hirci pinguedo siue adeps, acris & magis terrea quàm suis pinguedo est. Anseris autē & galli calidior quidem & siccior quàm suum est, sed tenuiū partiū, & nequaquā terrea. Itaq; pinguedines si non acrimoniam aliquam habent, meatus obducunt, & magis sicciores, & amplius terreæ. Talis est & cera probe lota. Et talia quidem sunt medicamenta Emplastica appellata. Quæ uero adstringūt terrea sunt, & crassarum partiū cōpagis suę mole, frigida autē qualitate. At uero Arida tenuiū partiū corporibus sunt, frigida autē similiter ut adstringētia. Quæcūq; autē in sapore terreas partes repræsentant, quę colliquatæ & contrahunt & resiccant humectiores sensiles linguæ partes, siquidē asperiora sunt, Acerba dicūtur: minus uero aspera, Austera: & recte taliū saporum tēperamentū Frigidū dicemus. Quādoquidē autem inæqualiter resiccant, hoc est enim exasperare, fuerint utique omnino etiam terrea. Omne enim aquosum æqualiter permeat corpora, & diuulsum rursus facile unitur. Terreum uero diuellitur quidem, non tamen facile rursum coit. Et sanè si sensus proprietatem in utraq; affectione in memoriā reuocaueris, iisdem testimonium præbebis. Etenim Acidorum saporū transitus, uelox est in sensilibus partibus: Acerborum autem, tardus. Et Acida per profundum corporū actionem suam magis ostendūt, Acerba uero in superficie. Cæterum ubi experiri uoles sinceræ acerbitatis actionē, si quidem eadē res gustanti tibi apparuerit acerba simulq; mordens, hanc speciem me monente relinques, & acerbum absq; mordacitate requires, & quod neq; acidum, neq; dulce, neq; amarum est, sed quātum eius maxime fieri potest, nullam omnino qualitatē & uim adstrictioni permixtam habēs. Superuacuum enim & uanum est, tale pharmacū experiri. Incertū namq; est an ob adstrictionem, siue aliam quādam ei permixtam qualitatem, siue per utrasq;, circa corpus cui admotum est, efficax fuerit. Chalcitis igitur & misy, atramentū sutorium, & squama æris, sori, & Armeniacum pictorium, argentū uiuum, & innumera alia adstringentia, simulq; mordētia, iuxta utrasq; qualitates in singula corpora quibus adhibentur agunt. & tamen impossibile sit docere palàm, num per adstrictionem, an per acrimoniam, urendi uim habeant. Nam si intra corpus sumātur talia crassarum partium existentia, & uiribus magis calida, & propterea temporis progressu in permutatione intra animalis corpus ignescentia, ad cādefacti igne lapidis aut ferri similitudinem exulcerant & urunt uētris partes, & neq; distribui in corpus possunt, ob grauitatem. Præstabilius igitur est plura alia consequenter degustare, ac diligenter cōsiderare sincerā adstrictionem seorsim per se, quantum eius fieri potest, atq; ubi talē repereris, iam tandem ad iudicandum illud medicamentū iuxta prędictā methodum progredere. Velut si gustanti tibi balaustium, aut gallam, aut cytinum, aut hypocystidem, aut acaciam, aut rhoēm, aut aliud quid eiusmodi, appareat exacte acerbum esse, ita ut palàm sit nullam aliam qualitatem habere, in eiusmodi iam expendere ac explorare adstrictionis actionē oportet. Acerbum itaq; corpus terreum est & frigidum. Resoluetur autē necessario tripliciter, aut calescens, aut humescens, aut utrumque simul perpetiens. Si igitur calescat solū, non euadet neq; humidius, neq; mollius, sed durius existens dulcedinem acquiret: quemadmodū quercinæ glandes, & præsertim quę castaneæ nominantur. Si uero humescat solum, & humiditas crassarum partiū ac aquosa existat, austerum euadet. Nam acerbū exolutum, austerū producit saporem. Omnis enim saporis uim aquosa humiditas hebetat. Si uero humiditas tenuium partiū & aërea accedat, Acidū reddetur. Frigiditas enim tenuium partium existens, acidam qualitatem efficit. At uero si humescat simulq; calescat, cū aquosa quidem humiditate, in dulcedinem transibit, cum aërea uero in pinguitudinem. Etenim arborum fructus qui natura iā facti dulces nobis apparent, acerbam primum & siccam compagem habent, singuli iuxta arboris suæ naturā, progressu uero temporis fiunt quidem humidiores. uerum aliqui aciditatem insuper ad acerbitatem assumunt, quam paulatim deponentes, rursus dulces euadunt maturitatē adepti. Quidam neq; in arboribus, sed decerpti post tēpus aliquod dulcedinem acquirunt. Alii quidam neq; media interueniente aciditate, sed statim ab acerbitate in dulcedinem transeunt, quemadmodum oleæ fructus. Cęterum calore maturi fiunt omnes, qui duplex natura existit: Alter proprius & singulis à natura insitus: Alter forinsecus à sole allatus. Atqui si ab initio quidē acerbiores sunt, maturi autem dulces fiunt, ex caliditate utiq; dulcedo, ex frigiditate aciditas & acerbitas ipsis adest. Et sanè manifestum iam factū est, quòd fructus ab initio acerbi existentes, progressu temporis partim dulcescūt, partim acescunt, partim austeri fiunt. Aliqui uero semper acerbi permanent. Quidam etiā redduntur pingues. Quin & iuxta dictarū qualitatū mixturas, multiplicem habent uarietatem. Acerbi itaq; in finem usq; permanēt, ilicis, arbuti & corni fructus, & cōsimiles. quoniam frigidi & sicci, uelut ab initio erant, permanent, nullam aliā alterationem pręterquam solius augmenti acquirentia. Acerbus autē simulq; dulcis est, myrti & piri syluestris & glandis fructus. Austerus tantum, uitis amineæ uua, & uinum, & quę his similia. Austerus simulq; dulcis, palmæ fructus, & uinum Surentinū, & quęcunq; dulcedinem adstrictione permixtam habent. Dulce autem solum est Theræum & Scybelites, & Siręū, siue hepsema quod nos sapam appellamus, & quęcunq; alia his similia. Pinguis uero exacte tum fructus, tum succus oleæ est: Imò etiam alii omnes ex quibus oleū paratur. Quemadmodum autem acerbus succus progressu tēporis dulcior primùm, deinde etiam acrior & amarior euadit, & postremū penitus amarescit. Eodē modo etiā frigidus succus acidior statim fit, & si perfectè perfrigescat, citius

adhuc

adhuc acescit: fructus quoque statim inter colligēdum multa humiditate repleti, item qui aliàs aquam adsumpserunt, promptè ex leuissima occasione acidi fiunt. Si enim uua immatura acida est, matura uero dulcis, & maturū fieri fructibus omnibus ex solari caliditate contingit. Manifestum est imperfectiorem ac frigidiorem, acidū esse, perfectiorem uero & calidiorem, dulcem. Quum igitur uinum ex perfrigeratione acescat, cōspicuum est quòd ad eundem rursus redit saporē, ex quo prodijt, uuæ immaturæ inquā. Distat tamen acetum ab uuæ immaturæ succo uiribus, in eo quòd acetum acrimoniam quandā ex putredinosa caliditate adeptum est. Vuæ autem immaturæ succus non habet acquisititiā caliditatē, & propterea neque aceti acredinem: Vnde etiam magis tenuium partium est acetū quàm uuæ immaturæ succus, uelut sensus quoque testatur. At uero acrimonia aceti frigiditatem aciditatis euincere non potest, uerum ad penetrandi celeritatem ipsi inseruit. Quanto enim citius meatus penetrat calidum quàm frigidū, tanto promptius acris sapor quàm acidus sensilium corporum meatus pertransit, ut acris uelut præuius iter struat, frigidus uero nō ita longe pòst sequatur. Et propterea sanè sensus mixtus ac ægre explicabilis non permittit pronuntiare, Acetū simpliciter frigidum esse. Percipimus enim in ipso igneam quādam acrimoniam. Verum frigiditas ex sequenti aciditate destruit & extinguit euestigiò acrimoniam, quare etiam multo maior sensus frigiditatis quàm caliditatis nobis cōtingit. Porrò quidam æstatis tempore poscam bibentes palàm refrigerātur, & sine siti permanent. Quādoquidem uero sitis dupliciter fit, altera ex humiditatis inopia, altera caliditatis redundantia: eam quæ ex siccitate oboritur non sanat acetum: eam uero quæ ex caliditate oborta est, sanat. Humectare enim nō potest acetū per se, sed non ingenerose perfrigerat. Igitur neque sitim ex sicca intēperie, neque ex calida & sicca obortam, acetum potatum unquam sanare potest. Si uero concurrant aliquādo simul humiditas cum caliditate, eiusmodi sanè sitis optima medela acetum erit, aliter sitiētibus, tum in febribus ardentibus alijsque omnibus adurentibus, tū in æstate ac calore uehementi, cōposita affectio est ex caliditate ac siccitate, ut merito cōpositam medelam requirant ex aceto & aqua: Acetū quidem ut non instrenue refrigerās, & partium tenuitate facile penetrans, Aquā uero ut quæ supra id quod refrigerat, & humidissima omniū existat. Nihil enim humidius aqua. Cæterum in ardore præcordiorum potior aceto est uuæ immaturæ succus forinsecus impositus, tum quòd nullam habeat uiolentā & offendentem frigiditatem, tum quòd neque permixtam mordacem caliditatem. Qui enim ita affecti sunt, lenimento inuiolento opus habent, quod forinsecus nullam mordacem acrimoniam inducat. Vuæ itaque immaturæ succus, non solū acidus est, sed etiam acerbus. Nam ut dictum est, omnes ferè arborū fructus circa primam generationem gustu acerbi sunt. Non autem acidū solum frigidum est, sed etiam acerbum ac austerū. Et si quis aliquando gustauit mala cydonia, aut myrti baccas, aut mespila, is sanè manifestè nouit aliū esse sensum ab acidis in lingua nostra productum, alium ab acerbis aut austeris. Acerba enim intus protrudere particulā uidentur, quam ex omni parte æqualiter contingunt, uelut exprimentia constringentiaque ac contrahentia. Austera uero in profundum subire uidentur, & asperum quendā ac inæqualem sensum inducere, ita ut resiccando omnem sensilium partiū humiditatem expellant. Quare alia est affectionum proprietas, nō satis clare explicabilis, & in acerbis, & in austeris saporibus. Sed nō puto tamen hominē esse qui nō ex iam relatis incitatus intelligat quid dicam. Omne igitur corpus acerbum & ab alijs qualitatibus purum, omni experimento facto frigidum inueni. Omne autem dulce calidum est, & non immodice superexcellit caliditatē quæ in nobis existit: Sed quemadmodū calidæ aquæ cōtactu delectamur, et maxime ubi fuimus frigefacti, donec corporis partes à frigore congelatæ diffundantur. excalfacit enim nos, & neque dissoluens, neque scindens partium continuitatē, iucūdissima est & utilissima. Sic etiā omne dulce edulium, calidum quidem omnino est, non tamen ad tantam caliditatem peruenit ut offendat, sed intra terminos diffundendi & æquādi demulcēdique ac mollīedi manet. Omnia enim alimenta his quæ aluntur natura conuenientia & tota substantia familiaria existūt. Statim autem oportet & moderate calida esse hæc, iuxta corporum quę aluntur proportionem. Et propterea eduliorum ac medicamentorū non una species omnibus hominibus cōuenit. Vnusquisque enim iuxta propriam substantiam simulque affectionem, ab utrisque tum utilitatem, tum uoluptatē percipit. Verū quum hæc ita habeant, Edulium sanè minus dulce, minus calidū est: magis dulce, tāto calidius est, quāto dulcius. Si uero modū caliditatis excedat, neque dulce tale est, sed iam amarum apparet, uelut mel inueteratū, & quod diutius coctum eorum est, & singula alia dulcia. Quæ enim temperamentis corporum quæ alūtur similia sunt, citra cocturam & preparationē, iam dulcia apparent. Quæ uero dissimilia, omnia iniucunda sunt prius quàm præparentur. Opus est autem calida castigare frigiditate, frigida uero calfacientiū condimētorum mixtura, & igne. Eodē modo per humiditatem emendātur quę terrea sunt & sicca, magis quàm cōuenit. Siccitate uero quæ plus humida & aquosa. Dulci igitur supra hoc quod calidum magis aut minus existit, necessariò etiam humidum magis aut minus est, Quòd uero uelut superassatum amarum euadit, simile calci & cineri, siccū & calidum necessariò redditur. Et sanè ob id omnia amara extergere solēt, scindere dissecareque uiscosos ac crassos humores, quēadmodum cinis & nitrum. Quod autem amarus sapor sicci ac terrei temperamenti est, tum ex eo quòd ægerrime omnium amara putrescunt, tum quòd nequaquā uermes & alia animalia gignant, qualia uidelicet in radicibus & herbis & fructibus putrescētibus innasci solēt, colligere datur. Nam in humidis corporibus maxime uermes & putredines gigni uidemus. Porrò exacte Amara (uoco autem sic quæ nulla alia sensibili qualitate participāt) omnia ferme animalia, non homines modò, in cibis auersantur. propterea quòd omne animal humidum magis aut minus existat, Amara autē sicca sint ad cineris ac calcis similitudinē. Quemadmodū igitur exacte quidem Dulce nutrit, exacte autem Amarum nō alit: sic quod inter hæc medium est nutrit quidē, sed minus quàm dulce. Propinquus autem amaro est sapor sal-

sus. nam & terrei utriq; sunt & calidi, differunt tamē inter se non obscura differentia, quòd amarus à caliditate & siccitate magis sit attenuatus & elaboratus ac quasi subactus. Sed & in salis generibus sic habet. Quæ enim dura sunt & densiora & magis terrea, qualia fere omnia fossilia existūt, minus calida ac tenuiū partiū sunt. Quæ uero friabilia ac laxa, magis tenuium partiū & uiribus calidiora sunt, & aliqua ex ipsis subamara, mediū quodammodo obtinentia inter salē & spumā nitri. Et sanè quicquid salsum diutius calfeceris, statim amarum euadet. Atq; sic etiam Asphaltitidis stagni aqua, quam mare mortuū appellāt, in cauo & calido loco cōtenta, & à sole exassata, amara redditur: & ob id etiā æstate magis quàm hyeme amara existit, & si haustā eam in uase cauo ad solem exponas tēpore æstiuo, confestim magis amara seipsa facta tibi apparebit. Quare in illa aqua neque animal innascitur, neq; plāta. Sed & quum flumina magna multumq; piscosa in ipsam influant, & præsertim id quod prope Hierichuntē est, quod Iordanē appellāt, nullus piscis oras fluminū superegreditur: & si quis captos stagno immittat, statim corrumpi ipsos uidebit: & propterea stagnum mortuum, siue mare mortuū appellāt. Adeo exacte Amarū omnibus plantis & animalibus inimicū est, squalidumq; ac siccum natura, uelut fuligo ex adustione factum. De Amarorum igitur saporum uiribus satis dixisse uidemur, dissectorios & extersorios ac attenuatorios ipsos esse declarantes, atq; adeò calidos in tantū, ut nondū urant. Ad Acres iam sermonem conuertamus, eosq; primū calidos exacte esse dicamus, deinde erosiuos & ustorios, crustāq; inducētes, & colliquatorios, forinsecus cuti impositos. si uero intra corpus assumantur, qui tota substātia quibusdā animalibus aduersantur, eos omnes putrefactorios esse, & infectorios illorū animalium, uelut cantharis & buprestis hominis. Qui uero secundū solius caliditatis excessum, si quidem crassiores sint & terrei, uelut auripigmentū & candaracha, ac similia, eos exulceratorios internarū partium pronūciamus. si uero tenuiū partiū sint, qualia familiaria nobis semina existunt, daucus uidelicet & anisum, ac similia, urinam ciētes & exudatorios, & simpliciter ac summatim loquendo, sectorios ac discussorios. Conferunt etiā quidam reiectionibus ex thorace, & mēstruorum fluxionibus. Cæterum acres sapores, non solū forti caliditate ab amaris differre uidētur, sed etiā in eo quòd amari omnes non modo calidi sunt, sed etiā sicci ad cineris similitudinē. At uero in acribus, quicq; nō sunt amari, multa aliquando permixta est humiditas, & propterea nō pauca acria nobis in ciborū usum ueniūt. Quando uero iam & de saporibus, quę dici par erat relata sunt, reliquū utiq; fuerit & de uaporibus dicere. Pleriq; certe uapores similiter ut sapores nos afficiunt. Nam acida omnia ipsumq; etiā acetū, & olfactum & gustum eodē modo excitant. Acria autem, uelut alliū & cepa & consimilia, non minus olfactū quàm gustū stimulant & recitāt. Eodem modo & in singulis aliis, similis ferme odoratus ac gustus sensus est, adeò ut quorundā corporum quę nunquā gustauimus, ueluti stercoris, persuasum habeamus nō scire qualitatē. & ob id neq; omnino talium rerū gustū attentamus, quòd olfactui ualde multū fidei habeamus. Quin & odorata edulia quæ cōputrefacta molestum odorē nobis afferunt, statim abiicimus, ne tētato quidē gustu. Et ferme in omnibus mutuo cōspirant odoratus & gustus. Ad duas autē appellationes pleraq; odorabilia reducimus, odorata aut fœtida nominātes. Odorata quidē iuxta proportionē dulcium ad linguā, fœtida uero non dulcium. Videtur porrò de corporibus non odoratis aut omnino parū quid uaporis defluere, aut multo minus quàm pro molis symmetria, uelut in salsis & maxime acerbis. Crassarum enim partiū & frigida est substantia acerborū, quare uerisimile est etiā quod defluit ab ipsis, modicū esse & crassum, & mole uelut terreū, ut neq; cerebrū sua respiratione petere possit. Quare nihil certi ex odore coniectare licet de ipsorū tēperamento, uelut ex gustu. Nam inodora crassarū partium substantiam habent, sed inde nō manifestū est, quātum caliditatis aut frigiditatis possideant. Odorata autē tenuiū partiū aliquo modo sunt & calida, quantitas tamen tenuitatis aut caliditatis, nō etiā ex odore indicatur, sed ex gustu. Quòd uero nihil certi de temperamēto indicent odorata, in causa est inęqualitas substantiæ ipsorū. Et propterea in Rosa ex odore coniecturam facere non possumus de omnibus in ipsa qualitatibus. In gustu uero omnes gustabiliū corporū partes æqualiter linguæ obueniūt, mouentq; singulæ sensum iuxta suam ipsarū naturā. nimirum Acerbū in ipsa, quod est terreum & crassarū partiū ac frigidū. item Amarū, quod tenuium partiū est ac frigidū. Et tertium insuper Aquosum, necessariò frigidū: ut nō sit certum, uelut dictum est, de simpliciū pharmacorum uiribus omnibus ex odore cōiectare. Amplius uero nihilo magis ex coloribus coniicere possumus, de iisdē. In singulis enim coloribus inueniūtur et calida & frigida, & sicca & humida. Possibile tamen est in singulis generibus aut seminū, aut radicū, aut succorum, etiā ex colore indicationē quandā sumere temperamenti. Velut uerbi causa, cæpa & scilla & uinum, quanto fuerint albiora, tāto minus sunt calida. subflaua uero & fulua, calidiora. Quin & triticū & cicera, & phaseoli, ac cicer. iridis quoque radix & asphodeli, & multorū aliorum, simile quiddā perpetiūtur. In singulis enim generibus in uniuersum quę fulua & ruffa & flaua sunt, calidiora albis existunt. Quare si quid etiā inde de medicamētorum uiribus coniectare licet, etiā hoc auctarium habes. Optimum quidē igitur, ut dictum, & sępe demonstratū est, singulorum uires ab exacto experimēto inuenire. neq; enim in hoc falli potes. Priusquā tamen experimento uim cognoscas, gustus multum indicat, cui attestatur paululum etiā ipse odor. Horum autem omniū, quemadmodum etiam aliorum quorundā utilissimorum, in summa cōpendium contrahā, postquàm sanè speciatim quantū possibile fuit, uniuersales uires & uniuscuiusq; actiones explicui. Quandoquidē uero medicamenta partim ex animalibus sunt, partim plantę aut fructus, aut horum succi siue liquores existunt, partim uero ex metallicis sumūtur. Præstabilius mihi uisum est de plantis primū differere, non omnibus scilicet totius terrarū orbis, sed de quibus compertum per experientiam habemus: nam & plurimum ipsarum genus prouenit, facultateq; potentissimum habetur (atq; id iuxta ordinem literarum Græcarū) Deinde consequenter etiam de metallicis dicere, atque sic ad animalium partes peruenire.

Abroto

Abrotonum.

Abrotonum calida & sicca ui prædituũ est, in tertio ordine & discessu à moderatis locatum, gustu multum amaro, qui sapor indicatus est terreæ substantię esse, & à largo calore attenuatus esse, ut nõ instrenue calfaciat & siccet. Quare coma huius herbæ unà cũ floribus in oleo coquitur, quo illito ante accessionem his qui rigore per circuitum repetente appræhendũtur, minus rigebunt. Eiusdem decoctum potum aut per clysterem infusum, lumbricos occidit amplius quàm absinthium. Modica autem participat acerbitate abrotonum, & ob id stomacho incommodum est. Species habet duas, marem & fœminam.

Abrotonum ustum.

Abrotonum ustum calidum & siccum uiribus est, magis quàm cucurbita sicca usta, & anethi radix: illa enim ulceribus humidis & sine inflammatione perfectis cõueniunt, & propterea maxime ulceribus præputij pudendi apta uidetur. Abrotoni autem usti cinis omnibus ulceribus mordax est, quare alopecijs confert, oleo cicino, aut raphanino, aut sicyonio, aut lentiscino, aut ueteri dilutus.

Agnos, Vitex.

Huius arbusti folia, flores & semẽ tertio ordine calida & sicca sunt, & multũ tenuium partiũ. Fructus in cibo assumitur, calfacitq; manifestè, simulq; capitis dolorem infert. Frictus minus caput tentat, sed modicũ alimentũ corpori sufficit, atq; id siccans ac calfaciens, minime uero flatuosum. Et propterea etiam impetus uenereos inhibet. Vnde non solũ in cibo ac potu acceptus ad castimoniam cõferre creditus est, sed etiam substratus. Et ad hepar ac splenem indurata ac obturata, uiticis semen magis conuenit quàm ruta.

Agrostis, Gramen.

Graminis radix moderatè frigida est & sicca, & ob id cruenta uulnera glutinat, ipsa herba imposita cataplasmatis uice nõ fortiter frigefacit, uerum in medio humiditatis ac siccitatis consistit. Mordacitas & partium tenuitas in radice modica est, ut aliquando calculos conterere cognita sit decoctũ eius bibentibus. Semen uulgo nascentis debile est: Parnasiacæ autem urinã ciet, et fluxiones uẽtris ac stomachi siccat: Estq; uis ipsius siccatoria, tenuium partium, & subacerba,

Anchusæ quatuor.

Non eiusdem facultatis omnes Anchusæ existũt. Quæ enim Onodea appellatur adstringentẽ simulq; subamaram abunde radicem habet, ut etiã corpora densare, & moderate attenuare, extergereq; ac abluere biliosos salsosq; humores posit: atq; sic & ictericis & splenicis ac nephreticis utilis existit. Frigefacit etiã multum, unde cum polenta in cataplasmate imposita, erysipelatis medetur. Exterget autem non solũ pota, sed etiam forinsecus imposita, & ob id uitiligines & lepras sanat cũ aceto. Folia huius herbæ debiliora radice sunt, non tamen siccandi & adstringẽdi ui carent. unde & uentris profluuiũ sanant cum uino pota. At uero Lycopsos appellata similiter erysipelatis cõducit & radicem habet magis adstringentẽ quàm onoclea. Onochilos autem quæ etiam Alcibiadium appellatur, uim habet magis medicatam, & morsis à uipera multũ conducit in cataplasmatis imposita appensaq;, & in cibo sumpta, Quarta parua est & ferè sine nomine, consimilis Alcibiadio, uerũ plus amara & magis medicata, & propterea ad lumbricos latos apta, acetabuli mẽsura cũ hyssopo & nasturtio pota.

Agaricum.

Agaricum uim habet calfactoriam & discussoriam & dissectoriam crassorum humorum, & obturationes in uisceribus repurgat, & ob id arquatum morbum sanat, in his qui ex hepatis obturatione eũ morbum contraxerunt, Prodest & comitiali morbo laborantibus, & rigoribus per circuitum repentibus, qui ex crassis & uiscosis humoribus sunt oborti. Prodest & commorsis aut pũctis à bestijs quarum frigidum uenenum existit, forinsecus ad locũ affectum impositum, itemq; potum hexagij pondere, hoc est drachmæ unius ex uino. Est & purgatorium.

Ageraton.

Ageraton facultatis est discussorię, & leniter quodammodo inflammationem arcentis.

Adianton.

Adianton siccat, attenuat, discutit. Nam & alopecias densat, & strumas & abscessus discutit, & calculos frãgit in potu sumptum, & reiectionibus crassorum ac uiscosorum humorum ex pectore ac pulmone nõ parum confert, & fluxiones alui sistit. Medij temperamenti inter caliditatem & frigiditatem existit.

Aizoon, Semperuiuum.

Semperuiuum utrunq; & paruum & magnum modicè siccat, moderatè item adstringit. Verũ non moderatè frigefacit; est enim tertij ordinis frigefacientium, & propterea ad erisypelata ac herpetas, & inflammationes ex fluxionibus conducit.

Aegilops.

Aegilops discutiendi uim habet. Itaque inflammationes induratas & ægilopas ac alopecias mirabiliter sanat.

Aera, Lolium.

Lolium calfacit & siccat efficaciter, ut propè ad acrium uim accedat, & magis quàm iris; nõ est autem uelut illa tenuium partium, sed ab illa longè præuertitur, & propterea locauerit ipsam quis in principio tertij ordinis calfacientium, & in fine secundi siccantium.

Aegiros, Populus nigra.

Populi nigræ flores calida ui præditi sunt, in tertio discessus à temperatis ordine. In differentia autẽ siccandi & humectandi paululum à temperatis ad siccitatem populus secesit, & magis tenuium quàm crassarum partium existit, Folia ferè floribus similẽ uim habent, sed ad omnia debiliora & inefficaciora, Resina etiam similem floribus uim posidet, & est adhuc aliquanto calidior, Semen magis tenuium partium & siccatorium est, quàm resina & flores: calidum autem non adeò ualide,

Acacia.

Acacia tertij ordinis siccantium est, & secundi frigefacientium, si quidem lota fuerit illota enim primi est. Nam quum non sit similariũ partium, partes quasdam dispersas habet tenues & calidas, quæ ab ipsa per loturam decedunt.

Acalyphe, siue Cnide, Vrtica.

Vrticæ folia & semen multum discussoriæ facultatis habent, citra uehementem calfactionem. Sanãt itaq; panos & parotidas, & crassos ac uiscosos humores ex pectore ac pulmone educunt. Habẽt autem & flatuosum quiddam, ut etiã impetum ad Venerem excitent, & præsertim semen si cum passo bibatur. Aluum subducit moderatè, uelut extergendo ac titillãdo,

do, non purgando. Gangrænosa item & cancrosa, & omnino quæ siccari opus est, absque mordacitate conuenienter sanat.

Acanthus, Melamphyllon, Pæderos.

Acanthus, quem alij Melamphyllũ, alij Pæderota appellant, folia habet discussoria ui moderatè prædita. Radicem uero siccatoriam & tenuium partium.

Acantha leuce, Spina alba, Leucacantha.

Spina alba, quam aliqui Leucacantham uocant, radicem habet siccantẽ moderatè & adstringentẽ. Quare & cœliacis & stomachicis prodest, & sanguinis reiectionem cohibet, & tumores laxos in cataplasmate imposita coërcet: item dentium doloribus conducit, si quis decocto eius colluat. Semen tenuium partium & calidum est, unde in potu sumptum conuulsis medetur.

Acantha Aegyptia, Spina Aegyptia.

Spina Aegyptia ex qua acacia preparatur, adstringẽdi ac siccandi uim habet: quare & fluxui muliebri prodest, & ulcera sedis insufflata ad cicatricem perducit.

Acorum.

Acori radix tertij ordinis calfacientium ac siccantium est, & tenuium partium compagem habet. Ciet itaq; urinas, & splenes iuuat induratos. Succus eius deterget & depurgat crassitudinem corniformis oculorum tunicæ.

Aconitum, Pardalianches.

Aconitum, siue pardalianches, simile quidem est seridi syluestri, uerum putrefactoriam & uenenatam uim habet. Quare uitandum ne in cibo aut potu accipiatur. Attamen ad erodendum ac putrefaciendum externas corporis partes, aut circa sedem utile est, & ad hanc rem commodior est radix eius. Dicitur herbæ succus, pilorum exortum inhibere.

Acte, Sambucus, Ebulus, Chamæacte.

Sambucus magna & arborea, quæ acte appellatur, itemq; humilis & herbacea, quę Ebulus & Chamęactæ, ambæ siccantis facultatis sunt, glutinatoriæq; ac moderate discussoriæ. Decoctum radicis in potu hydropicis prodest.

Halimon siue halmyris.

Halimi fruticis germina quidã comedunt, & recondita asseruant. Vim habet lactis & seminis generatiuam. In sapore salsum quid & adstringens habet, ex quo manifestum fit dissimilarium partium esse: plurima tamen eius substãtiæ pars tẽperatè calida existit, cum humiditate imperfecta ac incocta, leniterq; flatuosa. Radicis drachma una ex aqua mulsa pota, cõuulsa, rupta, ac tormina mitigat, & lac attrahit & auget.

Aloë.

Aloë tertij ordinis est medicamentorum siccantium, primi autem intensi, aut secundi exoluti calfacientiũ. In gustu mediocriter adstringit, et fortiter amarescit. Subducit uentrẽ ex genere eorum medicamẽtorum existens, quæ stercorũ eductiua appellantur. Est autẽ medicamentum stomacho commodũ si quod aliud, & sinus glutinat. Sanat ulcera ægrè cicatricẽ recipiẽtia, maximè circa sedẽ & pudenda, propter uim siccandi citra mordacitatem: prodest etiam inflãmationibus earundem partiũ aqua diluta, & uulnera glutinat, iuxta eundem modum. Simili modo conuenit & ad inflammationes in ore, & naribus atque oculis, & omnino repellere ac discutere solet, simulq; exterget paululum, quantum sanè puris ulceribus citra offensionem commodum existit. Oculis propterea iugi humore madentibus, maximè puerorum, præter opinionem medetur. Debet autem crassiore modo dilui, & oculorum angulis adhiberi.

Alysson.

Alysson aiunt esse Sideritim heracleum appellatã, quæ iuxta uias nascitur ubiq;, purpureum florem habẽs, & folia crassiora. Nomen inuenit ex eo, quòd commorsis à cane rabido mirabiliter succurrit. Vim habet moderatè siccãtem & discussoriam. Habet etiam quiddam extersorium, quo uitiligines & maculas faciei à sole prouocatas depurgat.

Alsine.

Alsine siue Auricula muris, herbula similẽ habet uim helxinę frigefacientẽ ac humectantem. Est enim substantia eius aquosa frigida; quare etiam citra adstrictionem frigefacit. Ideoq; ad feruẽtes inflammationes conducit, & ad mediocria erysipelata.

Amaracum.

Amaracum calfacit non ingenerose, siccat autem non uehementer. Verum in caliditate est tertij ordinis, in siccando secundi.

Ambrosia.

Ambrosia pro cataplasmate imposita, uim habet adstringentem & repulsoriam.

Ammium, Ammi.

Ammij semen maximè in usum uenit, calfactoriæ & siccantis facultatis in tertio ordine. Est & tenuium partium, & sapore subamarum ac acre, atque adeò urinam ciet, & discussorium est.

Amarantum.

Amarantum uim habet attenuandi ac dissecandi. Quare menses ducit coma eius ex uino pota. Grumos etiam sanguinis liquare creditur, non in uentre modò, sed & in uesica, si cũ uino mulso bibatur. Omnes autem in uniuersum fluxiones resiccat in potu accepta: uerum stomacho incommoda est.

Amurca.

Amurca secundi ordinis est calfacientium ac siccãtium intensi. Atq; hinc sanè corporum tẽperamento siccorum ulcera sanat, reliquorum omnium exacerbat.

Ampeloprason, Porrum syluestre.

Ampeloprason uim inter allium & porrum mediam obtinet. Stomacho magis incõmodat quàm satiuũ. uiscosos quoq; humores amplius eo dissecat, & organa obturata ab obstructione liberat. Quapropter etiam urinas & menses sæpe mouit, ubi uiscosorum & crassorum humorum culpa fuerunt suppressa.

Ampelos leuce.

Ampelos leuce, quæ & bryonia, itemq; psilothrũ appellatur, & Latinis Vitis alba, germina habet quæ recens producta omnibus familiarem cibum exhibent uerno tempore, tãquam edulium stomacho cõmodum propter uim adstringendi. Habent autem subamaram & acrem leniter adstrictionem, quare etiam urinam cient. Radix uero extersoria & siccatoria tenuiumq; partiũ facultate prædita est, & moderatè calida. unde etiam lienes induratos eliquat, tũ in potu accepta, tum forinsecus cum ficubus imposita. Item scabiem & lepras sanat. Vitis porrò nigra, per omnia ei consimilis est, sed debilior.

Amygdala.

Amygdala amara attenuatoriam uim palàm præ se ferunt, ut etiam maculas solares depurgent, & ad reie-

ctiones

ctiones ex pectore ac pulmone uiscosorũ & crassorũ humorum plurimum conferant. Sed & obstructione liberant ac depurgant hepar, splenem, colum, ac renes. Laterum item dolorem sedant. Arbor quoq; uniuersa similem uim habet, ut eius etiam radices coctas, maculis solaribus in cataplasmatis modum imponentes, eas depurgent. At uero dulcia amygdala amaris debiliora sunt.

Ammoniacum.

Ammoniacum mollientis intense facultatis est, ut etiã articulorum callosas duritias dissoluat, & lienes induratos sanet, & strumas discutiat.

Amomum.

Amomum uiribus acoro simile est, prẹterquàm quòd siccius est acorum, magis autem concoctorium est amomum.

Anagallis.

Anagallis utraq;, & quæ cæruleum, & quę puniceum florem habet, abstersoriã uim abunde habet, & præterea subcalidi ac attractorij quippiam, quo etiam aculeos è corpore euellit. Succus ipsarum caput per nares purgat, ob eandem causam, & in summa siccandi uim habent citra mordacitatem, unde & uulnera glutinant, & putrescentibus ulceribus auxiliãtur.

Andrachne, Portulaca.

Portulaca in frigefaciẽdo tertij ordinis est, in humectãdo secundi. Modicam autẽ austeritatem complectitur, quapropter fluxiones repellit, maxime biliosas & calidas, earum qualitatem transmutans, alterans, & multum frigefaciens. Atq; ea gratia etiam æstuosis febribus, ut si quid aliud cõmodat, super os uẽtris totaq; præcordia imposita. Sed etsi probè teratur, adiecto quo crudo unà cum uitello ac candido, ammixtoq; modico rosaceo, acetiq; momẽto, euestigiò non uulgarem lenitudinem inducit in ardentibus febribus, si corpus uniuersum inde illinatur, imò penitus extinguit, ut neq; amplius ulla exacerbatio contingat. Dentium quoq; stuporis medela est. Succus eius similem uim habet, quare non solum forinsecus impositus, sed etiam in potu sumptus perfrigerat. Quod ipsum contingit etiam, si quis totam herbam in cibo sumat. At uero propter uim subastringendi, etiam dysentericis cõmodum edulium est, & fluxui muliebri & sanguinis reiectioni: uerum ad hæc omnia multo efficacior est ipsius herbæ succus.

Anemone.

Anemonæ omnes acris & extersoriæ attractoriæq; ac uenarum oscula aperiẽtis facultatis sunt, unde radix quoque commansa pituitam prouocat, & succus ex naribus purgat, et cicatrices in oculis attenuat. Quin & sordida ulcera Anemonæ purgãt & lepras remouent, & appositę menses prolectant, & lacattrahunt & augent.

Anethum.

Anethum calfacit in tantũ ut aut secundi ordinis intensi, aut tertij exoluti esse depræhendatur. Verũ secundi ordinis principio est inter siccantia, aut primi fine. Si in oleo incoquatur, discussoriũ est, & dolores sedat, & somnum inuitat, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Vstum tertiũ ordinem calfacientium ac siccantium obtinet, & propterea ulceribus humidis inspersum prodest, & maxime in pudẽdo. Nam in præputio etiam inueterata ad cicatricẽ perducit. Porro uiride humidius est ac minus calidum, utpote adhuc succulẽtum. quare magis concoctoriũ est ac somnificũ quàm siccũ, minus autẽ discussoriũ.

Anthemis, Chamæmelum.

Anthemis, quæ & Chamæmelũ appellatur, calfacit ac siccat in primo ordine. Est autẽ tenuium partium, & propterea discussoria & rarefactiua ac laxatoria ui prẹdita: si quidem igitur fuerit uiridis, in oleo ipsam incoquere oportet, non præsente uidelicet oleo chamæmelino, in quo maceratus flos insolatus est. Si uero sicca fuerit, modico aceto prẹmadefacta, deinde in oleo cõcta, cõmoda fit his in quibus nondũ desijt materia ad caput afferri. Nam eã quæ iam adest, discutit, & alteram non attrahit, quæ commoditas nulli alteri medicamento contigit. Nechepson Aegyptius ipsum Chamæmeli florẽ purum in summo uigore colligere iubet, & in mortario tundere, ac probè cõterere, ac pastillos mediocres fingere, eosq; in umbra diligentissime siccare ac reponere. Vsus autem tẽpore unum ex ipsis terere, oleo primario quod satis est affuso, indeq; uniuersum corpus à capite usq; ad pedes illinere, in omnibus febrientibus, ac ęgrum stragulis coopertũ fouere: sudor enim inquit mouebitur bonus in his qui euasuri sunt, & à febre liberabũtur. Nam in plurimis experimento hoc cognitum est, & in peregrinationibus maximè congruum existit, ob circũferendi facilitatẽ. Præcipit etiã in potu pastillos exhibere febricitãtibus fabę quãtitate ex aqua calida.

Anisum.

Anisi semẽ maximè in usu est, acre & subamarum existens, ut propè accedat ad caliditatem ustoriorum. Est enim in tertio ordine calfacientium ac siccãtium: ob id & urinam ciet, & discussorium est, & inflationes circa uentrem sedat.

Aparine, Philantrophos, Omphacocarpos.

Aparine, quam alij philãthropon, alij omphacocarpõ uocãt, moderatè extergit ac siccat. Habet etiam quid tenuium partium.

Apios, Pirus.

Piri folia & ramuli austeri sunt, fructus dulcedinem quandam aquosam habet, ex quibus manifestum fit tẽperamentum inęquale iuxta partes existens. Quapropter in cibo quidem stomacho commodant, & sitim sedant: uerum in cataplasmatis imposita pira, siccant & mediocriter frigefaciũt, ut uulnus per ipsa conglutinatum esse sciam.

Achrades, Pira syluestria.

Quæ uero syluestria pira nominantur magis adstringunt & siccant, & ob id uulnera maiora glutinãt, & in cataplasmatis imposita fluxiones reprimunt, quẽadmodũ in malorũ tractatu absolutissimè traditur.

Aristolochia.

Aristolochiæ radix ad medicinã commodissima est, amara & subacris existens. Rotunda ex his maximè omnium tenuiũ est partium, & ad omnia efficacior: iccirco ubi crassus humor fortiter attenuandus est, rotũdę usus expetitur, atq; inde adeò dolores ex obturatione, aut crudorũ crassitie obortos curat, & infixa extrahit, & putrefactionibus medetur, & sordida ulcera purgat, & dẽtes ac gingiuas illustrat. Auxiliatur etiã anhelatoribus & singultientibus comitialibusq; morbis ac podagricis, ex aqua pota, ruptisq; ac conuulsis medicamentũ, ut si quod aliud, commodũ est. Ex reliquis duabus clematitis odoratior est, ut etiã unguentarij eã in ungenta assumãt: uerum ad

medendum minus ualet. Longa autem Aristolochia minus tenuiū partium est quàm rotunda, non tamen inefficax, sed extersoriā ac calidā uim habet, & ob id ulcera incarnat, & ad uteri fotus cōmodior habetur.

Aracus.

Aracorum semē simile est cicerculis & usu & uiribus, uerum durius quàm cicerculæ, & propterea etiā ægrius concoqui potest.

Arceuthos, Iuniperus.

Iuniperus calida est & sicca tertij ordinis in utroq; genere. Fructus eius calidus quidem similiter est, sed in primo ordine siccat.

Arnoglossum, Plantago.

Arnoglossum frigefacit ac siccat in secūdo ordine. Habet & austeri quippiā, quare fluxionibus & putrefactionibus ulceribusq; malignis conuenit, atq; ea gratia etiam ad dysenterias: nam sanguinis eruptionem compescit, & si quid perustum est frigefacit, & sinus glutinat. Est præterea etiam aliorum ulcerum recentium ac ueterum curatrix. Citra mordacitatē enim siccat, & frigiditatem possidet nondum stupefacientem. Semen eius itemq; radix similem uim habent: uerūm sicciorem & minus frigidam. Et semen quidem tenuissimarū partium est, radices uero crassiorum. Ipsa autē folia siccata, tenuiorum partiū uim, sed minus frigidam acquirunt. Propterea radicibus etiam ad dentium dolores utimur, tum commanducantes, tum decocto ipsarum colluentes. Cęterum ad hepatis ac renum obturamēta & radicibus, & folijs, & multo magis semine utimur.

Aron.

Ari radix primi ordinis calsacientium ac siccātium est. Habet & uim extersoriā, sed non adeò fortiter uelut dracontion. Radices etiā in cibo acceptæ humorum crassitiem moderatè dissecāt, ut etiam ad reiectiones sputorum ex pectore commodēt. Verum dracōtion in hos usus præstabilius est. Aliàs præparatur ac editur eo quo dracontion modo feruefacta.

Artemisia.

Artemisiæ ambæ calfaciunt in secundo ordine, siccant autem uel in primo ordine intenso, uel secundi principio. Sunt autem moderatè quoq; tenuium partiū, quare ad renum lapides moderatè conueniunt, & ad uteri fotus.

Asarum.

Asari radices in usu sunt, acori radicibus uiribus consimiles, uerū magis intensæ, quare ex his quæ de acoro diximus, etiā de asaro notionem sumere oportet.

Aspalathus.

Aspalathus ex dissimilaribus uiribus constat, acribus & adstringentibus. Et acribus quidem partibus sui calfacit, austeris uero frigefacit, utrisq; siccat, & propterea ad putrefactiones & fluxiones utilis existit. Ad putrescentes in ore gingiuas in uino cocta utiliter colluitur.

Asparagus, siue Aspharagus iuxta Athenienses.

Asparagus petreus siue Myacanthus, extersoriam uim habet, nec tamen ualidè calfacit, nec frigefacit. Iccirco renes & iecur obstructione liberat, maximè radices herbæ ac semen. Et sane etiam dentiū doloribus medetur siccando citra calfactionem.

Aster Atticus, Bubonium.

Aster Atticus, quem alij Bubonium appellant, quòd non solum in cataplasmate impositus, sed etiam adalligatus bubonas ac inguinum tumores sanare credatur. Habet etiam quid discussorium, ut mixtarum uirium sit, uelut rosa, sed bubonium non ita adstringit.

Astaphis, Vua passa, Caricæ.

Vua passa satiua concoctoriā simulq; adstringentē & moderatè discussoriā uim habet: eadē enim est ratio uuarū passarum ad uuas, quę est caricarū ad ficus. Et dulciores quidē calidiores sunt: Austeriores uero frigidiores, & adhuc magis acerbæ. Stomachum itaq; roborant austeræ, & aluū adstringunt, atq; his amplius etiam acerbæ. Medium uero statum inter has dulces tenent, neque palàm exoluente stomachum, neq; aluum subducentes. Vim tamen contemperandi humores semper habent dulces, itemq; moderatè extergendi, unde paruos circa os uentriculi morsus obtundunt. Nam maiores morsus generosioribus morsibus opus habent. Præstant uuæ passæ pinguissimæ & tenui cortice præditæ. Cæterum uuæ passæ minus quàm caricæ aluū subducunt ac extergent: uerum stomacho commodiores quàm caricæ existūt.

Astaphis agria.

Staphis agria ualde acrem uim habet, ut fortiter pituitam de capite trahat ac extergeat. Quare & ad scabiē confert: Et ustoria quadam ui participat.

Asphodelus.

Asphodeli radix in usu est, uelut ari, & asari, ac dracontij. Vim habet extersoriam ac discussoriam. Vnde in uino albo uetere cocta, & uino calido meraco ciathi mensura hausto, menses suppressos celerrimè ciet. Vstæ cinis calidior & siccantior, magisq; tenuium partium ac discussorius euadit, & ob id etiam alopecias sanat.

Atractylis, Cnicus syluestris.

Atractylis, siue Cnicus syluestris, uel Androsæmon, ut alij uocant, ex spinosarum plantarū genere est, & siccantis ac moderatè calidæ facultatis existit.

Atraphaxis, Atriplex.

Atriplex secundi ordinis est humectantium, primi frigefaciētium, adstrictionis nihil habet, sed aquosa est uelut malua, & facilè uentrem permeat. Hortensium genus humectius & frigidius syluestri est. Quapropter inflammationibus ac furunculis incipientibus & augescentibus hortenses, uigentibus & declinantibus syluestres commodiores sunt. Semen extersoriā uim habet, unde ad morbum regium ex iecoris obstructione obortum utile existit.

Absinthium.

Absinthium calidum est primo ordine, siccum tertio. Succus eius multò calidior quàm herba est, participat & adstringendi ui non obscura, maximè Ponticum, quare exterget, roborat, siccat: & propterea biliosos uentriculi humores ad infernam excretionem deducit, & per urinas euacuat. Magis autē biliosum intra uenas humorem per urinas expurgat. Iccircò ubi pituita in uentre continetur, nihil conducit. Sic etiam si eadem circa pectus aut pulmonem hæreat. Adstrictoria enim facultas in ipso fortior est quàm amara. Quoniam uero acrimoniam quandam possidet, calidum amplius quàm frigidum existit.

Balanos myrepsica, Glans unguentaria, Myrobalanum.

Glans unguentaria quæ myrepsica balanos, & myrobalanon appellatur, extersoriam & incisoriam uim habet

habet cum aliqua adstrictione, & propterea extersoriam ac adstringentē contrahentemq; ac coactoriam habet actionem, quapropter & ad uaros & lentigines, maculasq; solares, pruritum, lepram, scabiem, achoras & manantia capitis ulcera, ulcerosasq; papularum eruptiones, & omnia crassi succi uitia conueniens est, maximè cum aceto. Cicatrices etiā illustrat. Facit quoq; ad hepar induratū in cataplasmate imposita, & lienē consumit, præsertim si farina aliqua siccatoria ipsi commisceatur, uelut est loliacea ac eruina. At uero cortex ualde efficax est, ut eius usus ubi uehemēti adstrictione opus est requiratur. Si uero quis carnis eius drachmam unam bibat cum aqua mulsa, facilè uomet. Sæpe & per inferna aluū largè subducit. Vnde si hepar aut splenem purgare uoluerimus per huius medicamenti usum, in posca ipsum exhibemus. Stomacho enim incommodat. Verum aceto gaudet tum forinsecus impositum, tum per os acceptum.

Balanos siue Glans quercina.

De quercina glande in quercus tractatu commode dicemus.

Balsamum.

Balsamum calfacit & siccat secundo ordine, est & tenuium partium. Liquor eius adhuc magis tenuium partiū uim habet, non tamen adeò calidus est, uelut quidā opinantur per partium subtilitatem decepti. Fructus eius consimilem iuxta genus facultatem obtinet, sed partium tenuitate ab illis præuertitur.

Balaustium, Cytinus.

Balaustium syluestris mali punicæ flos est, uelut satiuæ Cytinus, gustum autem fortiter adstringit, & sanè siccantis ac frigefacientis facultatis est: quare si intertriginibus ac alijs ulceribus ipsum aridum tenuissimè tritum insperseris, citissimè uidebis ipsa cicatricem recipere citra mordacitatem. Iccirco nō est medicus quispiam qui non hoc pharmaco & in his qui sanguinem reiectant, ac dysentericis, uentrisq; ac uteri fluxionibus utatur.

Batos, Rubus.

Rubi folia maximè tenera itēq; germina mediocriter adstringunt, ut commansa oris ulcera cum alia, tum quæ aphthæ appellantur, curent. Imò & uulnera glutinent. Fructus maturus moderatam quandā caliditatem habet. Immaturus frigidam terreā substantiam possidet, & propterea acerbus & ualde siccatorius est. Siccatus autem reponi solet, & humido magis siccatorius euadit. Flos eandem uim quam fructus immaturus habet. Itaq; ad dysenterias & uentris fluxiones ac debilitatem, & sanguinis sputum cōmodus est. Radix supra uim adstringendi, etiam tenuium partium substantiam habet, quare renum lapides atterit.

Batrachion, Ranunculus.

Batrachiū quatuor speciales differentias habet, omnes autē fortiter acrem uim possidēt, ut cū dolore exulcerent. Quare si quis moderatè utatur, scabies ac lepras excoriant, ungues item leprosos remouent, & stigmata siue notas incussas discutiunt & uerrucas ac myrmecias ex earū gente dictas, auferunt. Quin & alopecijs prosunt modico tempore impositæ. Nam si diutius sinantur, non solum excoriant, sed etiam crustam cuti inurunt, atque hæc quidem folia uiridia unà cū cauliculis imposita faciunt. Radix autem siccata sternutatorium est medicamentum, quomodo omnia alia fortiter siccantia. Sed & dentium dolores mitigat, simulq; ipsos confringit.

Bdellium.

Bdellium Scythicū appellatū quod et nigrius & resinosius est, mollientē abunde & efficacē uim habet. Alterum Arabicū, quod etiā pellucidius est, magis siccat quàm mollit. Vtuntur aliqui his, & maximè Arabico, ad ramices gutturis ac hernias aquosas, bronchocelas & hydrocelas Greci appellant, ieiuni hominis saliua ad emplastri compagem redigētes. Arabicum etiā calculos renū atterere uidetur, urinasq; ciere in potu acceptum. Sed & crudorum flatuum insultus, & laterum dolores, ac rupta sanat.

Blitum.

Blitum olus est cibarium, temperamento humidum ac frigidum in secundo ordine locatum.

Bulbus.

Bulbus comestus frigidioris & crassioris uiscosiorisq; humoris genitor est: nam & ægrè concoquitur, & inflat, ac uenerem stimulat. In cataplasmate impositus glutinat & siccat. At uero qui uomitorius Bulbus dicitur, multo calidius temperamentū quàm prædictus habet.

Buglossum.

Buglossum humidum & calidum temperamentum habet, unde uino iniectum lætitiam facere potantibus uidetur. Conducit & tussientibus propter gutturis asperitatem, in aqua mulsa decoctum.

Buphthalmon.

Buphthalmon appellatum uidetur à floribus, qui figura oculi bouis similitudinem referunt. Nam colore chamæmeli floribus quàm simillimi existunt. Multò autē maiores ipsis sunt, & acriores, & propterea magis discussorij sunt, usqueadeò ut etiam duritias sanent ad ceratum permixti.

Bunion, Arction, Pseudobunion.

Bunion quod quidā Arction appellant, calfactorij generis in tantum est, ut urinā cieat, & menses ducat. Sed & Pseudobunion similiter ipsi calidum est.

Brathy, Herba Sabina.

Herba Sabina calefacit & siccat tertio ordine: est autē tenuium partiū, & propterea discussoria, & mensium ductrix si quid aliud, & per urinas sanguinē trahit, & uiuētes fœtus perimit, ac immortuos eijcit. Cōuenit putrefactis maximè malignis & inueteratis. Nā quę diu durauere citra molestiā pharmaci uim tolerāt. Quin & denigrata ac ualde sordida, cū melle expurgat, & carbunculos destruit. Quidā etiam duplum ipsius pro cinamomo conijciunt.

Britannica.

Britannicæ folia adstringunt, & uulnera glutinant, suntq; similia folijs syluestris rumicis, prĕterquàm quòd nigriora & hirsutiora existūt. Succus foliorū similiter adstringit, quare quidā coctū ipsum reponunt, ut pharmacū ad putredines oris efficacissimū.

Bromus, Auena.

Bromos paulò frigidiore tēperamento præditus est, & adstrictionis nonnihil habet, ut etiā uentris profluuijs commodet.

Bryon Thalassion, Muscus marinus.

Muscus marinus adstringit et frigefacit, unde in cataplasmatis uicem impositus, ea quæ calida sunt manifestè perfrigerat, ac iuuat.

Bryon

Bryon, Muscus arborum, Splanchnon, Hypnon.

Muscus arborum qui Bryon & Splanchnon ac Hypnon Græcis appellatur, adstringit & frigefacit moderate, ut prope ad temperata accedat. Quare & discutiendi ac emolliẽdi facultatis particeps est, maximè qui in cedrinis lignis reperitur.

Bryonia.

Dictum est de Bryonia, quum de uite alba nobis sermo esset.

Bubonium, siue Aster Atticus.

De Bubonio dictũ est in secũdę appellatiõis elemẽto.

Γ *Gentiana.*

Gentianæ radix efficax est, ubi opus est attenuare & depurgare, extergereq́; ac ab obstructionibus liberare.

Gigarta, Vinacea.

Vinacea sicca sunt in secundo ordine, frigida in primo. Acerba autem gustu sunt, proptereaq́; fluxidis uentris affectionibus plurimum prosunt.

Gingidium.

Gingidiũ ut gustu amaritudinis & adstrictionis particeps est, ita tẽperamento caliditatis & frigiditatis. Iuxta utranq; autẽ qualitatem siccatorium est, imò etiam stomacho ualdè commodum, ob adstrictionis non modicę participationem. Euadit autẽ multò magis stomacho commodũ, feruefactum & ex aceto comestum. Caliditatem itaq; non ualde manifestam obtinet, uerum in secundo ordine siccat.

Glaucium.

Glaucium adstringit cum quadam iucũditate, sed & frigefacit manifestè, adeò ut erysipelata nõ adeò fortia sanet.

Glechon, Pulegium.

Pulegium calfacit & attenuat uehemẽter, unde humoribus crassis ac uiscosis ex pectore ac pulmone reiectandis facilem uiam facit. Menses ciet cum uino albo coctum, ita ut uinum ipsum meracum bibatur. Forinsecus cataplasmatis modo impositum, tum ischiadicos, tum alios perfrigeratos rubificat.

Glœos, Sordes balnearum.

Sordes balnearum moderatè emollit.

Glycyrrhizon, Radix dulcis.

Glycyrrhizi fruticis radicũ succus maximè in usum uenit, dulcis existens cũ modica quadã adstrictiõe, quapropter asperitates lenit nõ solum arteriæ, sed etiã scabiosæ uesicæ. Quandoquidẽ uero omne dulce moderatè, etiam humido temperamento præditum est, pro eius sanè ratione, sitim quoq; eximit.

Glycyside, Pæonia, Pentorobos, Ephialtia.

Glycysiden etiã pæoniã, & pentorobon, & ephialtiã nominant. Radix eius tenuiũ partium & siccatoria ac mediocriter calida est: habet enim uim adstringẽtem leniter, cũ aliqua dulcedine. Quòd si quis eam diutius mandet, etiã acrimoniã subamarã percipiet, iccirco sanè & mẽses mouet, magnitudine amygdali contusa cũ aqua mulsa pota. Expurgat quoq; iecur obturatũ, lienemq́; ac renes. Per adstrictionem autẽ fluxiones uẽtris sistit, in uino quopiã austerorum generis cocta, & uino poto. In summa reficcãdi uim fortiter possidet, ut non improbauerim id quod à multis rationabiliter creditũ est, eã uidelicet etiã adalligatã puerorũ morbũ comitialem sanare. Aliquando enim puerulo octimestri comitiali apprehenso, magnã radicis recentis partẽ de collo suspẽdimus, iussione facta ut perpetuò eã cõtineret appensam, & de cętero ex hoc facto puer pfectè sanus euasit, neq; amplius apprehensus aut conuulsus est.

Gnaphalium.

Gnaphalium adstringentis moderatè facultatis est, & propterea dysentericis ipsum cum uino aliquo austero potandum exhibent.

Gongylis, Rapum.

Rapi semen ad rẽ uentereã stimulos addit, flatuosi spiritus generatiuũ existens, sic & radix ægrè concoctilis, & flatuosa, ac seminis genitiua est, succũ autẽ in corpus distribuit crassiorem. Quare si quis in nimio eius esu perduret, & maximè si ipsam nõ probè in uentriculo concoquat, humorẽ crudum appellatum congregabit, si uero crudior in coctura maneat, ægrè cõcoctilis & flatuosa & stomacho incõmoda existit, quandoq; etiam morsus circa uentrẽ excitat: melior autẽ fit si bis coquatur. multa enim coctura opus habet. Porrò ad uentris deiectionem neque conducit, neque officit.

Δ *Damasonium, Alisma.*

Damasonium etiã Alisma appellatur. Eius radicem experti sumus coctã in aqua, & aqua pota, calculos in renibus consistentes ac coactos confringere.

Daucus, Pastinaca, Staphylinus.

Daucus quẽ & staphylinum ac pastinacam appellãt, duorum generũ est. Alter syluestris minus comestilis quàm satiuus, uerũ in omnibus uehemẽtior. Satiuus autẽ in cibi usum aptus est, sed aliàs imbecillior existit. facultatẽ habent acrem & calfactoriam, & propterea etiã attenuatoriam. Radix itaq; possidet etiam flatulentum quippiã, & ob id Veneris stimulatiuum. Semen satiui quidẽ habet item aliquid in se uenerem stimulans, sed syluestris omnis flatus expers est, quare & urinam ciet, & menses mouet.

Daphne, Laurus.

Lauri arboris folia & fructus siccãt & calfaciunt uehementer, & magis ipse fructus. Cortex radicis minus quidem acris & calidus est, magis uero amarus, & aliquid adstrictionis habens. Iccirco & lapides atterit, & hepaticis conducit. Bibitur in uino odorato pondere obolorum trium.

Dictamnum, Pseudodictamnum.

Dictamnum magis tenuium partium est quàm pulegium, in cæteris ipsi cõsimile. Quod uero Pseudodictamnum dicitur, debilius est.

Dipsacos, Labrum Veneris.

Dipsaci radix secundi ordinis est siccantium. Habet etiam quid extersorium.

Dorycnion.

Dorycnium tẽperamento simile est papaueri & mandragoræ, & alijs eodem modo frigefacientibus. parum itaq; ex eo sumptũ soporem inducit, amplius occidit.

Dolichi, Lobi, Smilax hortensis, Phaseoli.

Qui nũc ab omnibus Lobi nominantur, apud omnes ueteres dolichi & phaseoli appellabãtur, & ab aliquibus smilax hortensis, nutriunt quidem non minus quàm pisa, consimiliterq́; flatus expertes sunt, uerum iucunditate & in alui deiectione illis cedũt. Appellantur autem Lobi, hoc est, siliquæ præ alijs præcipuè, quoniam ex omni siliquarũ genere quę indumento intectæ sunt, hæ solæ unà cum siliquis siue tegumentis suis ut plurimum comeduntur.

Dracon

Dracontion.

Dracontion acrius est quàm Aron, & amarius, & magis calorificum ac tenuium partium. Habet autē quandam breuem adstringendi uim, cum acrimonia & amaritudine permixtam, ut uel inde efficacissimum pharmacum existat. Nam radix uiscera & omnes crassos ac uiscosos humores expurgat, & malignorum ulcerū optimum medicamentum est. Depurgatq; ac extergit generose cū alia extersione indigentia, tum uitiligines cum aceto. folia autē ulceribus & uulneribus recētibus cōueniunt, quantoq; minus fuerint sicca, tanto magis glutināt. Quæ enim sicciora sunt, acriora quàm uulneribus conueniat existunt. Creditur etiā caseum à putredine asseruare forinsecus ipsi circumpositum. Semē autem radice fortius, cācros & polypos cōsumere creditur. Succus seminis oculorum albugines deterit.

Drys, Quercus.

Vniuersæ quercus partes adstringentis qualitatis participes sunt. Amplius autē omnibus mēbranula quę sub cortice trunci reperitur, & quæ sub cortice glandis super fructus carnem inducta est. Quare & ad fluxum muliebrē, sputaq; sanguinis ac dysenterias & uentris fluxiones diuturnas, utilis esse creditur. Vtuntur autē ipsa decocta. Vehementius adhuc adstringit phagus & ilex. Cæterū folia ex omni quercus genere pro cataplasmate imposita, uulnera recētia glutināt, quēadmodum ego ruri expertus sum. Glandes quercinæ comestæ alimentum quidem abunde corpori suppeditāt. Sed tardi transitus est id ipsum, & crassum ac ægre concoctile. Ex omni glādium genere optimæ sunt Castaneæ, quę & Lopima appellantur. Solæ enim ex syluestrium fructuū genere, memorabile alimentum corpori sufficiunt. Sunt tamen etiā ipsę capiti graues, utpote dolorem eius inducentes, sed multò magis his supradictæ.

E. *Ebiscus, Althæa.*

Ebiscus malua syluestris, est discussoria, laxatoria, inflammationem arcens, mitigatoria & concoctoria crudorū panorū ac tuberculorū. Radix eius itemq; semen, reliqua similiter faciunt uelut herba. Verum facultatem magis tenuium partiū, ampliusq; siccatoriam & extersoriam ex se ostendunt, adeo ut etiā uitiligines deterant, & semen calculos rhenum confringat. Decoctum radicis & ad dysenteriā & alui profluuium, & sanguinis reiectionem utile est, ut quæ uim quandam adstringentem habet.

Ebenus.

Ebenus lignū est ex eorum numero quæ in succū resoluuntur, uim habet calfactoriā, extersoriam, ac tenuium partiū. Vnde & ea quæ pupillis tenebras offundunt uitia, extergere creditur, & in alias ocula res compositiones ammiscetur, quę uidelicet ad ulcera uetera, & fluxiones, ac pustulas conueniunt.

Elæa, Olea.

Oleæ germina tantū frigiditatis, quantū adstrictionis habent: fructus exacte maturus moderate calidus est, immaturus adstringētior est, & frigidior. Oliuæ drupæ pinguem succum habent, & modicū alimentum corpori præbent. Colymbades uero muriæ innatantes, adstringentem succum habēt, & stomachum corroborant, appetētiamq; cibi excitant, & ad hoc commodissime sunt quæ cum aceto sunt asseruatæ. Ex his enim quæ ex æquo salubria sunt, id quod iucundius est facilius concoquitur.

Elæon, Oleum.

Oleum ex oleę fructu expressum, quod etiā propriissime oleū appellatur, humectans & moderate calidum est. Tale est dulcissimū ex oliua maxime drupa factū, quale est sabinum. Est autem calidum moderatè medij temperamēti, & magis discussorium quàm quod ex crudis oliuis expressum est, quod omotribes & omphacinū appellatur. Nam hoc tāto frigidius est, quanto plus adstrictionis habet. Oleum autē uetus, si quidem ex dulci oliua factum uetustatē contraxit, calidius est & magis discussorium. Si uero ex cruda, quousq; sanè aliquid adstrictiōis seruauerit, mixtæ facultatis existit. Vbi uero adstrictionem penitus abiecerit, alteri assimilatur. Lucernariū autē à medio ac tēperato, dulci inquā, in tantū ad calidiorē qualitatem progreditur, quātum omphacinum ad frigidiorē. Vtimur omphacino, capite calidiore facto. Dulci, sicciore facto & circūtenso. Lucernario, eodem frigefacto. Manifestum est autem quòd omphacinum aliquando etiā frigidum adhibere oportet, reliqua semper calida. Atq; hic quidē usus ad caput est. Cæterū si uniuersum corpus præter naturam siccius reddatur, dulce oleum cōmodissimè illinitur. Sed & si dēsatum sit ex adstrictione, aut frigiditate, aut mordacitate, aut acribus pharmacis, aut humore, aut etiam pruritu, idem oleum omnium aptissimū est, maxime cum exercitationibus aut etiam post exercitia. At uero stomacho & iecori inflammatis maxime congruit omphacinum irrigatum, ob adstringendi facultatem. Reliquis partibus dulce magis prodest.

Oleum Cicinum.

Oleum Cicinon in Aegypto paratur, ex ricini arboris semine, quod croton appellatur, sicut arbor ipsa cici, tuso & expresso, & oleo ex aqua calida electo. Est autem tenuium partium ac discussorium, uelut oleum uetus. Exterit uitiligines, maculas solares, lentigines, assiduo illitu. Consimile raphanino est, quo etiam uti licet, cicino aut uetere non præsente.

Oleum seminis Lini.

Sed & ex lini semine oleū pręparatur, quomodo prędictū est. Et usus eius iam est pro cicino. Nam cicinon nō amplius affertur, sed hoc pro ipso afferunt.

Oleum Raphaninum.

Raphaninum oleum in reliquis simile cicino est, uerum calidius.

Oleum Populi nigræ.

Oleum ex nigra populo in ęstate paratur, quum multa circa semen est resina. Sumunt itaque eius grana modiceq; confringunt, & ad pōdere expensum inde trientem, olei dulcis sextarium immittunt, & ad dies quadraginta insolant, atq; ita excolatum reponunt. Est hoc oleum calfactorium, tenuium partiū, mollitorium, cum odore iucundo.

Oleum Amygdalinum.

Amygdalinum oleum ex amygdalis amaris fit, estq; tenuium partiū, & calidius dulci uno gradu. Cōuenit maxime auribus à crassis flatibus obturatis, & ad auditus grauitatē, & sonitui ex frigiditate. Vermes quoq; aurium enecat. Experiētia enim nos docuit ipsum auribus maxime prodesse, reliquarum

partium

partium comparatione.

Oleum nucum.

Nucis oleum similiter ut amygdalinum præparatur, nucibus aut tusis & expressis, aut post contusionẽ in aquam feruentẽ coniectis. Commodũ est in eosdẽ quoq; usus: Insuperq; hoc priuatim habet, quod inaurantibus aut inurentibus conducit: Siccat enim & ad multum tempus inaurationes ac inustiones continet & adseruat.

Oleum Myrobalaninum.

Oleum ex myrobalanis uim habet depurgandi maculas faciei, lentigines, uaros, & omnem nigredinem. Sed & aluum purgat, prodest & aurium dolori, & ad sonitus, cum adipe anserino instillatum. Præparatur ut amygdalinum, glande unguẽtaria molita.

Oleum Laurinum.

Laurinum ex bacca lauri fit, quo modo iam dictum est. At uero mixtum hoc modo præparatur. Ad sextarios quinq; oliuarum maturarum, baccarum lauri pinguium & recẽtium sextarium unum adijcimus, atq; ita omnia simul conteruntur ac exprimuntur, uelut oleum aliàs ex oliuis solet. Calidũ ualde est & mollitorium quod purum ex solis lauri baccis factum est, quare uehemẽter perfrigeratis quadam corporis parte conducit. Multum quoque siccat, & propterea scabrosis, & asperæ cuti, impetiginibusq; asperis, in balneo illitum medetur. fugiendum est autem in impetigine inflammata, aut scabie inflammata, & in temperaturis calidis ac biliosis. Humidis autem & pituitosis conuenit, & omnibus articulis à frigore infestatis. Est & ischiadicis ex coxendicibus laborãtibus commodum. Occidit uermes & pediculos tum feros, tum mansuetos, itemq; lendes ac furfures capitis, & ophiases ac alopecias. Vsus est in balneo ieiunis, ita ut postea cũ ouo ac melle & fœni græci farina detergeatur. Cauendum ne capiti calido adhibeatur.

Oleum Sesaminum.

Sesaminum oleum ex sesamo fit cõtrito & in aquam iniecto. Viribus non longe abest ab oleo dulci. Caliditatẽ enim moderatam habet, & saporẽ omnino leuiter adstringentem: aptum est cibis, nam & saporis iucũdi est, & facile concoquitur, & aluum subducit, forinsecus illitũ uim obstructoriam meatuũ habet, propter crassitudinem. Cæterum ad præparationem oleorum quæ odoris gratia fiunt, aptius est quàm oleum commune, propter durabilitatem, & quod non facile putrescat.

Oleum Lentiscinum.

Et hoc ex lentisci fructu præparatur eo quo in alijs dictum est modo. Paratur etiam uelut in laurino diximus, fructu lentisci oliuis permixto. Vtile est purũ & immixtum ori ex fluxionibus infestato, & gingiuis inflãmatis, calidum in ore detẽtum, tum in balneo, tum citra balneum, repellit enim & roborat citra exasperationem. Mixtum autem magis mitigat, simulq; robur conseruat: Quare in iecoris ac stomachi fotus ac rigationes commodè assumitur.

Oleum Oenanthinum.

Oenathinum eadem efficacia est cum melino & rosaceo, præterquàm quòd aluum non mollit. Componitur hoc modo. Oenanthen, hoc est uitis syluestris fructum florentem, accipe odoram & marcescere sine, ac in nouũ uas unà cum omphacino oleo mitte, & ad dies xl. quotidie agita, ac excolato utere. Sit oenanthes sextans, olei sextarius unus.

Oleum Melinum.

Melinum paratur ex malis cydonijs, fit etiam ex alijs malis, corium habentibus acerbius & odoratius, hoc modo. Adimitur pediculus ad exortum, & festuca ad fundum, & pars interior unà cum seminis granis, deinde secantur mala unà, cum adhærẽte cuticula. Nã in ipsa & odoris gratia, & adstringendi uis cõtinetur. fiunt autem parua frusta, quorũ quadrans in olei omphacini sextarium inijcitur, & insolata ad dies xl. reponũtur. Vis melini olei magis ad frigiditatem nutat, non tamẽ ualde, propter mali uinositatem. Adstringit autem multũ, uelut lentiscinum. Magis uero stomacho familiare est, propterea quòd ex duplici materia nutritiua componatur, olei uidelicet ac mali. Quare consequens est ipsum stomacho inflammato ac debili competere, irrigatum, & in epithematis impositum, ac potum. Commodius est rosaceo, propter mali familiaritatem. Nam stomacho robur addit, & insitos in uentriculo acres humores uehementius propellit. Inijcitur etiam per sedem, quibus colum & crassa intestina ab acri bile uexantur. Cauendus est eius usus in affectionibus frigidis. In his enim magis conuenit, si absinthium habuerit simul incoctum.

Oleum Rosaceum.

Rosaceum oleum sic præparatur. Accipitur floris rosarum rubrarum exunguium, & per diem ac noctem siccatarum quadrãs, olei omphacini sextarius unus: Rosis iniectis, os uasis occludere oportet, intrinsecus linteolo, forinsecus pellicula, propter imbres repẽtinos, & insolare ad dies xl. atq; ita excolatum reponere, uasis super tabulas locatis in domo temperata. Quidam alia quædã rosis adijciunt. Verum optima est præparatio ex solis rosis & oleo constans. Alij non insolant, sed uas in puteum aquæ frigidæ ad dies xl. suspendunt. Conducit capiti calfacto ex sole, aut febribus, aut alia quadam eiusmodi causa, humectat enim & mitigat, ac somnium inducit. Et in febribus excalfactis uisceribus, conuenit ceratum ex ipso paratum, lotum ex frigida aqua, in æstate sæpe alterata, ita ut ceratum hoc uisceribus imponatur. Præparatur autem hoc modo. Accipitur ceræ uncia una, rosacei quadrans: Cera liquefit cum modico rosaceo in duplici uase, & in aquam diffunditur, & manibus emollitur per aquam eluta, mox rursus, ac tertiò liquatur, diffunditur, aquaq; eluitur: Deinde reliquum rosacei additur, liquatur, tollitur, agitatur, frigesit, & in mortarium inditur ac teritur, & aquæ quantum expedierit instillatur, mox sublatum medicamentum in frigidam subinde permutatam reponitur. Si uero pro aqua acetum instillaueris in mortario ad ceratum, optimum medicamentum efficies ad erysipelata, carbunculos & herpetas. Habetur etiam hoc ceratum Sermone quinto, capite nonagesimo primo. Quin & potum optimum rosaceum cũ aqua calida aut frigida, magnam utilitatem de se præbet his quibus stomachus ex acri bile, aut lũbricis, aut ascaridibus infestatur. Verum ad lumbricos maxime puerorum, melius facit sapæ permixtum & potum

potum, ita ut sapa ex uino coctura ad tertias redacto sit præparata. Celerrime enim ipsos expellit. Infunditur etiam colo uexato ex prædictis causis. Cauendus usus eius est his, qui non multam caliditatem habent, & quorum corpus superfluis excrementis redundat.

Oleum Chamæmelinum.

Chamæmelinum oleum sic præparatur. Olei dulcis sextarius Italicus unus, florum chamæmeli diem unũ præsiccatorum sextans, in uas mittuntur, cuius osculum raro linteolo integitur, quo perspirationem habeat oleũ, & sic per dies XL. insolãtur. Etenim si non perflêtur ac transpiret chamæmelinũ oleum, odorem garo similem acquirit. Post insolationem seruare ipsum oportet excolatũ, uase locato in tabulis in domo temperata. Vsus eius est ad caput mediocriter densatum ac dolens ex febribus non ualde ardentibus. Rarefacit enim meatus, & uapores discutit, ac acrimonias contemperat, & in summa magis mitigatorium est quàm rosaceum, in febribus non ualde calidis.

Oleum Anethinum.

Anethinũ ex anethi coma fit adhuc uirẽte, prius quàm semẽ solidum reddatur & acre, inutile enim ad usum hunc fit floribus abiectis: Resecare autem mollia tãtum germina, & unciæ unius pondere expensa, ad sextarium Italicum unum olei dulcis iniicere oportet, & osculũ uasis probe obturare, & diebus XL. insolare. Calidius hoc est quàm chamæmelinum. Itaq; fatigatis in hyeme commode adhibetur, mollit enim & humectat. Vtendum est eo & in febrientibus leniter à pituita, & omnino ægrotantibus ex causis frigidis, maxime circa tendines ac musculos conuenit.

Oleum Liliorum, Liliaceum, Susinum, Lirinon.

Liliaceum siue Susinũ, aut Lirinon oleum, fit ex albis lilij folijs ex unguibus: & solum iniectis, citra ipsorum croceum filamentum, ad sextarium Italicum olei dulcissimi, pondere sextantis. Siccare autem etiã hæc oportet in umbra per diem ac noctem: Deinde uasi iniicere, & diligenter obturata insolare per triduum: Deinde excolare, & alium sextantem foliorum immittere, prioribus uidelicet uelut inutilibus eiectis. Ternis enim alteratiõibus folia iniicere expedit, quare ubi rursus per triduũ insolaueris, rursusq; excolaueris, tertium sextantem liliorum immittes, similiterq; per triduum insolabis, & sic excolatum in umbra repones. Si quis enim mox à principio sexuncem foliorum immittat, putrefacta oleum fœtidum reddent. Commodũ est affectionibus muliebribus. Soluit enim duritias, & morsus ex acrimonia obtundit, & robur utero addit. In Susis testimonium præbent ipsi, quòd prægnantibus facilem partum faciat. Sed & alijs illitum, lassitudines eximit fatigatis, & mollientibus medicamentis adiectũ mollitorium est. Et in summa tepefactorium est, & mitigatorium ac rarefactorium, odoratumq;, ac facilẽ partum procurat.

Oleum Telinum, siue ex fœno græco.

Oleum telinum ex fœno græco uim habet mollificandi. Commodum est ad furfuris, & achoris ulcuscula capitis manantia, depurgat & maculas solares, & faciem dealbat ac extergit & innouat, prodest & ad uteri duritias ac abscessus, & ægre parientibus opitulatur. facit & ad sedis intestinorumq; inflammationes. Infusum soluit tenasmos, facit & ad perniones. Præparatur hoc modo. Fœni græci libræ quinq;, olei sextarij octo, cyperi libræ duæ, calami odorati libra una, macerantur hæc in oleo ad dies septẽ ter quotidie agitata, deinde expressa ac excolata reponuntur.

Oleum Narcißinum.

Ex albis Narcissi floribus fit oleum Narcissinũ, noctẽ ac diem præsiccatis, ita ut sextans ex ipsis in sextariũ unum Italicum olei dulcis conijciatur, & uas diligẽter obturatum ad dies quatuor insoletur. Oportet autem & hos alterare quemadmodum in lilio diximus, & reddetur oleum magis odoratum, præsertim si moderatè insoletur. Nam si diutius insolaueris Narcissinum, aut etiam liliaceum, uel uiolatum, aut aliud quoddam eorum quæ non fortem & permanentem odorem habẽt, inoderatum euadet. Vim habet Narcissinum calidiorem anethino. Quare ad eadem conducit in reliquo corpore, capite excepto. Acris enim est Narcissini fragrantia.

Oleum Violatum.

Violatum oleum præparatur ex purpureis uiolæ floribus, itemq; ex albis, quadrãte ex ipsis in olei sextarium Italicum dulcissimi cõiecto, ac tertium alterato, ueluti in lilio prædictum est. Vis eius pauló calidior est quàm rosacei. Quare si quis æstate fatigatus & insolatus rosaceo careat, uiolaceo uti potest, maxime ex purpureis floribus præparato, ita ut in balneo ex eo illinatur. Nam supra hoc quòd lassitudini medetur, etiam squalorẽ ac situm animi, odore suo in mansuetudinem ac uoluptatem transmutat, & somnum imperturbatum inducit.

Iasmoleum.

Oleum apud Persas Iasme appellatũ præparatur hoc modo. Candidorũ nimirum uiolæ florũ sextante in Italicum sextarium unum olei sesamini iniecto, ac alterato quemadmodũ in lilio dictum est. Vsus eius in epulationibus apud Persas odoris gratia receptus est. Conducit uniuerso corpori à balneis, in corporibus calore ac laxitate indigentibus. Grauiorem autẽ odorem habet, ut multi non libenter ipsum tolerent.

Oleum Myrteum.

Fit & hoc folijs myrti uiridibus pondere sextantis, in olei omphacini sextariũ Italicum unũ iniectis, addita uini odorati adstringẽtis quarta sextarij parte. Coquuntur hæc ad lentã prunam, donec folia arefiãt ac confringãtur, & uinũ consumatur. Deinde oleũ purum excolatur, & uitreo uase excipitur, ac reponitur. Adstringit & frigefacit hoc oleũ, amplius quàm lentiscinũ ac melinum, & propterea irrigationibus stomachi & hepatis non cõpetit, sed neq; alia uiscera benigne tractat. Experientia plurima usum eius reperit in ceratis ac emplastris, per quæ densare ac repellẽdo adstringere oportet. Cõmodat allabentibus fluxionibus, & humectis ulceribus cicatricem inducit. Cohibet pilos capitis mulierum, & est odoratũ.

Oleum Mastichinum.

Mastichinum oleũ fit, mastiches uncia una, in olei ualde acerbi sextarium unum immissa. Coquitur autẽ in duplici uase. Calidum est moderatè, & densandi ac obstruendi meatus ui præditum, si quidem partibus moderatè firmari adstringiq; ac calfieri indigentibus adhibeatur.

Oleum Styracinum.

Styracinum præparatur sic: Olei dulcis optimi sextarius

rius unus, styracis pinguis sextans, coquuntur in duplici uase, donec styrax uim suam in oleũ deponat. Paulo calidius hoc est quàm anethinum. Verum ualde mollitoriũ, & propterea corpora indurata præclarè attenuat & emollit.

Oleum Sicyonium.

Sicyonium oleũ sic præparatur. Olei dulcis sextarij decem, fœnigræci sextarius unus, libanotidis quadrãs, polij quadrans, sampsuchi quadrans, tædarũ triens, aristolochiæ libra una, meliloti semissis, cucumeris syluestris radicis libræ duæ, aquę quod satis est. Coquuntur hæc uelut oportet, & excolata in usum uertuntur.

Oleum Metopium.

In Aegypto præparatur oleum Metopium appellatũ, propter galbani lignum, fit ex oleo omphacino & amygdalis amaris, cardamomo, iunco rotũdo odorato, melle, uino, calamo odorato, carpobalsamo, galbano, & resina. Est calfactorium: Venarum oscula aperit, attrahit, & purgat ulcera. facit ad musculos ac neruos cõcisos. facit ad hernias aquosas, & in summa uim mollitoriam habet.

Oleum Mendesium.

Mendesium oleum maxime emollit, & corpora laxat, & pus facit. Componitur ex oleo myrobalanino, & myrrha, casiaq; ac resina. Quidam spissandi gratia etiam cinamomum inspergunt.

Oleum Megaleum.

Quod Megaleum oleum appellatur, quondam præparabatur, nunc autem in usu non est, pręparatur similiter ut amaracinum, nisi quòd resinam recipit. & ad eadem efficax est.

Oleum Amaracinum.

Amaracinum oleũ sic præparatur, herbæ sabinæ, ligni balsami, calami aromatici, floris iunci odorati, nardi celticæ, costi, singulorum libras V. amomi, casiæ, carpobalsami singulorum lib. III. myrrhę lib. I. Vini odorati sextarios V. Coquito uelut Nardinũ. Vis eius calfactoria sicut nardini, non autẽ adeò corroborat, uerum magis tenuiũ partium est magisq; mitigatorium ac lene, propterea quòd opobalsamum non recipit. Mulieribus in uteri sinum iniectũ menses ducit. Estq; omnino calidũ, emollit, ac aperit ora uenarum. Cõmodat fistulis, & ramici aquoso post chirurgiam. facit ad crustas & ulcera efferata, facit ad urinæ difficultatem circumlitũ sedi, facit ad uteri inflammationes ac duritias, & hæmorrhoidum oscula aperit.

Oleum Cyprinum.

Cyprinum oleum recipit olei sextar. XXV. cyperi, helenij, iridis, singulorũ libram unã, sampsuchi, hyssopi utriusq; quadrantẽ, seminis uiticis quadrantem, saluiæ quadrantẽ, floris cypri siue ligustri libram unã. Et hoc duabus cocturis coquitur. Nam reliquæ omnes species uino odorato rigatę pridie, postea oleo infarctæ coquuntur ad horas sex, sequenti die oleum excolatur, & affusa aqua pura tertia olei parte, flos cypri inijcitur, unã cũ tenerioribus ramulis non cõtusis, si uero siccus sit, contusis, atq; ita coquitur hora una. Calfacit cyprinũ non instrenuè, estq; tenuiũ partium, & ad uteros amplius perfrigeratos ualde cõmodum. Nam crassos in ipsis humores attenuat. Cæterum ubi copia fuerit herbarũ uiridium, cyprinum sic præparatur. Nimirum ex olei sextarijs XV. caperi, helenij, iridis, singulorũ semisse. sampsuchi, hyssopi, saluiæ, singulorũ sextante. uiticis foliorum uiridium sextante. citri foliorũ uiridium quincunce. chamælibani uiridis triente. lauri foliorum uiridium quincunce, cypri florũ dextãte, opobalsami semisse.

Oleum Irinum.

Irinum oleum recipit iridis, aspalathi, cyperi, helenij, singulorum lib. V. opopanacis semissem, quidã uero quadrantẽ, anchusæ sextantem. Olei sextarios XXX. aquæ sextarios XV. Cõtunduntur omnia crassius, & macerantur biduo, deinde coquũtur horis sex, deinde inijcitur opopanax uino præmaceratus ac tritus. Aliquando ad prædicta additur floris iunci odorati semissis, casiæ quadrans, ligni balsami, nardi celticæ utriusq; semissis. Vis huius calfactoria est, sed non acris, propterea perfrigeratis partibus commodat roborandiq; ac molliendi uim quandam possidet.

Oleum Nardinum Cyzicenum.

Nardinum Cyzicenum quod in Alexãdria præparaui, ualde cõmodum est, & recipit olei acerbi sextar. XII. Italicos, aspalathi, cyperi, iridis Illyricę. Seminis cardamomi, aristolochiæ, casiæ ligneæ, singulorum sexcũcem, helenij, ligni balsami, floris iunci odorati, casiæ, costi, singulorũ semissem. amomi, folij malabathri, spicæ nardi, styracis, carpobalsami, singulorum quadrantẽ. opobalsami quadrantẽ. herbæ sabinę unciam unã. Præparatur hoc modo. Aspalathus, cyperus, helenium, xylobalsamum, iridẽ, aristolochiam, decorticato & crassius cõtundito, ac triduo aqua calida macerato. Deinde affuso oleo coquito assiduè agitando, & aquã paulatim instillando, prout prior consumitur, & ubi tres aut plures coxeris horas, contecta iam cocta pernoctare sinito. Sequẽti die extractis his quę cocta sunt, & aqua ab oleo separata, rursus coquito alia aqua pura, ac modico uino affuso, et ubi ebullierint primum cardamomũ adijcito, deinde florem iunci odorati, & casiam ligneam contusa, coquitoq; ad horas duas, ac rursus pernoctare sinito. Tertia die similiter extractis his, & alia aqua rursus addita coquito, & quum efferbuerint, casiã, costum & reliqua singula seorsim cõtusa ac trita, seorsim inspergito, postremum autem spicam nardi, & folium malabathri, & styracem, in tenuissimas partes cõminutum, & ubi eliquatus fuerit, statim ab igne tollito & opobalsamũ addito, diligenterq; agitato, & operculo imposito ac probe uelatũ ad biduũ sinito, atq; ita conchula excipito. Porrò Secũdarium sic præparatur, His quæ ex tertia coctura superfuerint, olei sextar. VI, adijcito, & duabus horis ebullire sinito, deinde casiæ tenuissimè tritæ sextantẽ. nardi celticæ sextantẽ. herbæ sabinæ drach. IIII. styracis unciam unam. opobalsami sextantem addito. Nardinũ uim habet calfactoriam, roboratoriam, ac mitigatoriam. Quare stomacho perfrigerato, & inualido, item uentriculo atq; iecori eodem modo affectis commodissimum est. Infunditur per sedem quoq; in intestinis perfrigeratis. Item in uteros muliebres. Vsus est omnino præstantis & eximij.

Præcoctura Nardini.

Vini ueteris lib. XV. foliorum dendrolibani lib. I. rasdi lib. III. calamocrini libr. III. brullocyperi. libr. IIII. Hæc omnia in præcocturã mitte, ferueant horis XII. & ubi euacuata fuerint in uas purũ, & cacabus per spongiam detersus, rursus infundis uini lib. XV. & illud oleum desuper,

Nardini

Nardini præparatio alia.

Nardinum quod in Ecclesia præparatur. Tachis librã, cinamomi libram, caryophyllorum libram, amomi libram, florum iunci odorati libram, calami aromatici librã, ligni aloës librã, nucum myristicarũ librã, cachrÿ libram, xantocaryorum, hoc est, nucum flauarum libram, maceris libram, galangæ libram, balsami libram, carpobalsami libram, xylobalsami librã, myrobalani libram, folÿ indici libram, casiæ librã, ligni caryophylli libram, piperis longi libram, piperis albi libram, piperis cõmunis libram, laseris chaldaici librã, nardi celticæ libram, thymiamatis librã, myrrhę troglodyticę libram, costi libram, musci libram, ambræ librã, gomphiti librã, ladani libram, terebinthinæ librã, uini odorati quod satis est.

Nardini alia præparatio.

In præcoctura uini ueteris lib. XV. foliorum dendrolibani libram I. foliorũ myrti lib. I. rasdi lib. III. calamocrini lib. III. brullocyperi lib. IIII. Hæc omnia in præcocturã mitte ut ebulliant horis XII. & ubi euacuata fuerint in uas purũ, & cacabus per spongiam detersus, rursus infundis uini li. XV. & oleũ illud desuper. Sit autẽ intrita siue intrimentũ, cinamomi lib. III. galangę semisis, caryophyllorũ triẽs, spicę quadrans, nucũ flauarũ quadrans, ladani puri quadrãs, terebinthinæ unciæ XVIII. xyloaloës sextans, costi triens, laseris bucellarÿ libræ quatuor, thymiamatis regÿ quadrans. Hęc contusa & cribrata ac cum oleo præcocturę unita coquito iuxta experimentum, ut neque comburantur, necq; rursus defectuosa coctura fiat.

Alia Nardini præparatio, Ioæ Vngentarÿ.

Olei sextar. XII. aspalathi lib. IIII. xylobalsami lib. II. costi quadrantem. casiæ ligneæ trientem, carpobalsami semissem, amomi trientem, styracis calamitæ sextantem, opobalsami sextantem.

Alia præparatio Nardini, Ioæ Vngentarÿ.

Costi sextantẽ. foliorũ indicorum trientẽ. casiæ semissem. myrrhæ semissem. ligni caryophylli semissem. carpobalsami trientẽ. spicæ nardi trientẽ. calami aromatici unciam unã. iridis sextãtem. styracis pinguis dodrantem. croci drach. IIII. olei sextarios VI.

Oleum Salcæ.

Olei Salcæ præparatio quã in Alexãdria paraui, optima est, & recipit, Aspalathi semissem. xylobalsami dodrantẽ. cyperi trientẽ. helenÿ, iridis utriusq; semissem. calami aromatici uncias XVIII. floris iunci odorati sextantem & unciæ dimidium. styracis pinguis sextantẽ. nuces Indicas duas. folÿ uncias XVIII. spicę nardi unciã unam. caryophylli, arnabo, utriusq; sesquunciam. amomi quadrantẽ. casiæ sextantem. costi unciã unam. myrrhæ unciã unam. hypni, xylocasiæ utriusq; quadrantẽ. Olei sextar. X. Coquitur modo relato in nardino, ita ut in prima coctura iniÿciatur xylobalsamũ, iris, cyperus, helenium, xylocasia decorticata & crasius cõtusa, & aqua ad biduum aut triduum macerata. In secunda autem coctura iniÿcitur calamus, flos iunci odorati, hypnon, pręrigata uino ueteri odorato. In tertia reliqua: fit & secundariũ hoc modo. His quæ à tertia coctura superfuerũt adÿciuntur olei sextarÿ sex, & quantũ satis est coquuntur. Deinde iniÿcitur myrrhæ stactæ bonę albæ quadrans. Siromatis, hoc est, aquæ opobalsami semisis. mastiches semisis. styracis boni uncia una. Vtuntur oleo Salcę mulieres caput ex eo ungentes. Est autem relata præparatio longe optima.

Foliati siue malabathrini præparatio optima.

Foliatum oleum recipit aspalathi uncias XVIII. ligni balsami lib. II. cyperi lib. V. helenÿ lib. V. foliorũ malabathri trientem. amomi semissem. xylocasiæ trientem. myrrhæ trientem. costi dodrantem. styracis primarÿ lib. I. cassami siue carpobalsami semissem. calami aromatici lib. V. spicę nardi sextantẽ. caryophylli trientẽ. siromatis quæ est aquosa fex ac residentia opobalsami semissem. arnabo semissem. cardamomi semissem. iridis librã unam. Olei sextarios XX. Vini odorati quod satis est. Coquitur uelut Nardinum.

Vngenta odorata quibus commodent.

Vngenta odorata frigidioribus capitibus magis conueniunt, quàm moderatè calidis, atq; illis hyeme. Nã calidioribus nõ sunt apta. Si uero quis odoris gratia talibus uti uelit, rosacei parẽ modum ammiscebit. sic enim par pari ammixtum non amplius nociuũ est. Quandoquidem uero multæ mulieres tam calida capita habent, ut nullum calidũ oleum perferre queãt, his consultum est solo omphacino uti, quandoq; uero etiã rosaceo. Quædam uero ex ipsis omnino non utũtur oleo, propterea quòd capita ipsarum cito humectentur, & destillationibus obnoxiæ fiant, quas sanè ad unguentorum illitionem cogere non oportet. Nam hæc siccatione capitum opus habent, per commodas puluisculorum aridorum insperfiones, non humectatione per illitionem oleorum.

Olei suffumigabilis præparatio.

Oleum quod suffumigabile appellatur sic præparatur. Vnguium aromaticorũ magnorum quincuncẽ. thuris masculi, styracis primarÿ, bdellÿ puri, costi, singulorum quincuncem. olei boni dulcis sextar. V. hypni quod satis est. Costũ in crassas partes secato, similiterq; styracẽ ac bdellium, deinde simul permixta in uas nouũ testaceum ansis carens immittito, & osculũ eius hypno integito, ac forinsecus ad hypnũ aspalathi ligna, aut alicuius alterius odoratorũ generis surculos addito ac obturato, ut nihil ex uase excidere queat. Deinde aliud testaceũ uas ansis carens, & longi colli osculũ habens accipito, ita ut osculo eius congruat quod prædictas species in se continet, & in ipsum olei dulcis sextarios V. mittito, & effossa terra uas quod oleum habet usq; ad collum obruito, ut ne ignescat. mox alterũ uas in caput resupinatũ osculo eius quod oleũ continet adaptabis, forinsecusq; totũ circũcircà luto oblines, similiterq; oscula utriusq; coaptata, & sicca resines. sequenti die carbones multos circũpones, integesq; ex ipsis undiquaq; totum uas, ignemq; accendes ac uentilabis. Ignem autem accensum marcescere ac extingui finito, ut paulatim cãdefactæ per osculum uasis species oleum suppositum ipsis suffumigent, qua gratia suffumigabile appellatur. Deinde postera die aperito, oleumq; tollito ac seruato in uitreo uase, ac utitor. Hoc utuntur mulieres quibus menses retinentur, illinentes ex eo pectinem & lumbos. Conuenit etiã his quæ nõ pro ratione in partu purgantur similiter illitum. Vtile est etiã perfrigeratum pectus habentibus, & tenasmis infestantibus prodest, calidum lana conuoluta exceptum, & pectini ac lumbis impositum.

De ungentis reliquis.

Ex his iam facile est etiam de aliÿs oleis iudicare, quæ

Vngentorum quoque cognominationem habent. Etenim iuxta naturam eorum quæ iniiciuntur, oleũ alterabitur, quorum singulorum uim in hoc sermone deinceps condisces. Cæterum de reliquis remittentibus ac laxantibus unguentis, in sermone de medicamentorum compositione, post auxilia articularia dicetur, uelut est gleucinum & consimilia.

Elaphoboscon.

Elaphoboscon calidam & tenuium partiũ uim habet, ideoq; secundo ordine siccat. Conuenit ad uenenatarum bestiarum plagas, & in potu, & in cibo.

Elenium siue Helenium.

Helenij radix maximè in usu est. Dici potest calida & sicca, non tamen exactè uelut piper, sed cũ humiditate superflua, & propterea in linctus ac eclegmata, ad crassos & uiscosos humores ex pectore ac pulmone educendos, commodè miscetur.

Elelisphacos, Saluia.

Saluia calfactoriã uim euidenter habet, & leniter subadstringentẽ. Quidam narrant suffitã super prunas, menses immodicè fluidos mulieribus sistere, itemq; muliebrem fluxum. Agrippa autẽ inquit, saluiã herbam sacrã leænæ prægnantes uorant. Nam uitalem conceptũ continet. Quare si succi eius heminam unã cũ modico sale mulier bibat, quarta à puerperij purgamentis die, & uiro condormiat, infallibiliter concipiet. Aiunt cùm in Copto Aegypti pestis grassaretur, eos qui superfuerunt in ea regione coëgisse mulieres & uxores suas, ad huius succi potentem adeò usum, & ad plurimã sobolem peruenisse. Orpheus autẽ inquit, Sanguinem spuentibus succi saluiæ cyathos duos cum mellis uncia una dato, ieiunis in potu, & statim sistetur. Verum phthisicis ac tabidis ait, catapotia præpara hoc modo: Spicæ nardi drach. II. seminis saluiæ tosti tusi ac cribrati drach. XIIII. piperis drach. XII. excipe succo saluiæ, & redige in catapotia, ac exhibe drachmam unã mane ieiunis, itemq; in uesperam, & aquam puram insuper bibendam.

Elleborus, Veratrum.

Veratrum album & nigrum extersoriæ ac calidæ facultatis sunt, quapropter & ad uitiligines & impetigines psorasq; ac lepras cõueniunt. Et sane uirga etiã nigri in fistulã immissa callosam, in duobus aut tribus diebus callum consumit. Ponantur autem in tertio ordine calfacientium ac siccantium, purgat nigrũ humorem atræ bilis, magisq; per uentrem infernè. Album uero per eundem supernè, crassos ac uiscosos humores per uomitum expurgãs, mouet autem & uentrem infernè.

Elxine, Muralium, Parthenium, Perdicium.

Hanc aliqui parthenium, alij perdicium, alij muralium siue herbã muralem appellant. uis eius est extersoria, & leniter adstringens cum subfrigida humiditate. unde omnes inflãmationes sanat in principio ac augmento usq; ad uigorem, & maxime calidas. Sed & furunculis incipientibus imponitur. Et succus ipsius cum rosaceo ad aurium dolores modicè inflãmatos conuenit. Quidã succum gargarizant ad tonsillas inflãmatas. Quidam medici etiam in tussi inueterata exhibuerunt, propter manifestam uim extergendi. facit & ad alopecias ac impetigines ipsa herba per se assiduè affricta. Aperit & hęmorrhoidas sedis, & fistulas sanat, & sinus occludit, cum modico sale trita & cataplasmatis modo imposita.

Elymos, Panicum, Meline.

Panicum Gręcis elymos & meline uocatur. Est autem simile milio forma ac facultate, parum nutrit & siccat, & sanè uentris fluxiones sistit, quemadmodum etiam milium. si uero forinsecus in cataplasmate imponatur, siccat & perfrigerat.

Empetrum siue Epipetrum, Prasoides

Empetron solis purgationibus cõmodum esse uidetur, pituitam ac bilem ducens. Saporem habet salsum, ut etiam ad alia eo quis uti possit, ad quę uidelicet salsæ substantiæ usus est. Appellatur etiam prasoides.

Epithymum.

Epithymum per omnia fortiorem thymo facultatem habet, siccans ac calfaciens in tertio ordine sine distantia à temperatis. purgat humorem atræ bilis.

Erebinthus, Cicer.

Cicer legumen est flatuosum, probè nutriẽs, uentri cõmodum, urinã ciens, lac & semen generãs, mensesq; ducens. Decoctum ipsius etiã calculos in renibus atterit, maxime nigri. Alterum ciceris genus orobiæũ appellatum, uim habet attractoriã, discussoriam, sectoriamq; ac extersoriam. Quare & lienem & iecur & renes expurgat, scabiemq; ac impetiginẽ exterit. Item parotidas ac testes induratos discutit, maligna quoq; ulcera sanat cum melle.

Erpylos, Serpyllum, Zygis.

Serpyllum calfactoriã uim usq; adeò habet, ut menses & urinas moueat. Est autem & gustu satis acre. Duę eius species sunt. Altera hortensis sampsuchum odore referẽs. Altera syluestris quæ & zygis appellatur, non serpens, sed ramulos erectos, tenues, sarmẽtosos habens, folia ferme similia rutæ, subangusta & longiora, ac duriora, flores gustu acres, odoris iucundi. Radix autẽ inutilis est. Nascitur in petris, efficacior & calidior quàm hortensis, itemq; ad usum medicũ accõmodatior. Mẽses enim & urinas ciet pota. Prodest & ad tormina, conuulsa, rupta, hepatis inflãmationes, & ad reptilia ac serpentes, tum in potu accepta, tũ cataplasmatis modo imposita. Mitigat & capitis dolorem cum aceto cocta, capite ex ea irrigato, rosaceo ammixto. Maximè autem in lethargicis ac phreniticis inueteratis congruit. Sedat & sanguinis sputum, drachmæ unius pondere cum aceto pota.

Erysimon, Irio.

Erysimi semen uelut sapore nasturtio simile est, sic etiã facultate ipsi adsimilatur, feruens & calfactoriũ existens. Quãdo uero usus eius in eclegmate expetitur, pręstat ipsum aqua maceratum torrere. Commodat in eclegmatis ad crassorum ac uiscosorum humorũ in pectore ac pulmone eductionem ac per sputũ expurgationem. Iuuat parotidas induratas, & duritias ueteres mãmarum ac testium. Dioscorides ait in cataplasmate cum aqua aut melle impositum, etiã occultis cancris mederi.

Erythrodanum, Rubia tinctorum.

Erythrodani radix rufa qua tinctores utũtur, acerbą est & subamari saporis, unde & iecur & splenẽ purgat, & urinas crassas, ac multas, aliquando etiã cruentas euacuat. itemq; menses propellit. Moderatè quoque exterget ea quæ extersione opus habẽt. Itaq; uitiligines albas exterit illita cũ aceto. Quidã & in potu exhibent ipsam ischiadicis ac resolutis ex aqua mulsa.

Euzomon, Eruca.

Eruca olus palàm calfacit, sed & semen generare creditur

tur, & impetus ad uenerem excitare. Capitis autem dolorem inducit, atq; hoc magis si quis ipsam solam edat. Quapropter cum lactucæ folijs ipsum edere oportet.

Eupatorium.

Eupatorium tenuium partiũ uim habet, extersoriamq; ac sectoriã, citra manifestam caliditatem. Quare obturationes iecoris expurgat. Est etiam modicę adstrictionis particeps, per quam hepati firmitatem addit.

Euphorbium.

Euphorbium ustoriam & tenuium partiũ uim habet, similiter ut alij succi.

Z. *Zea.*

Zea media quodammodo est inter triticum & hordeum, ut ex illis cognobilis fiat.

Zingiberi.

Radix zingiberis fortiter quidem calfacit, sed non primo statim occursu uelut piper, propterea quòd crassiorum partium uim, aquosamq; ac excremẽtitiam substantiam possidet, ob quam etiam facilè à teredinibus perforatur.

Zythus.

Zythus acrior est quàm hordeum ex quo fit, & mali succi, nimirum ex putrefactione factus. Est autem & flatuosus.

Zima, fermentum.

Fermentum tenuium partiũ est moderatè calidum, & propterea citra molestiam ac mordacitatem, ex alto extrahit simulq; discutit. Compositum est autem ex contrarijs facultatibus, aciditate frigida, & caliditate putredinosa, insuperq; salis & farinæ, iuxta utriusq; naturam.

H *Edyosmon, Menta, Minthe.*

Mentam Gręci hedyosmon, aliqui minthen odoratam appellãt, uim habet calidã ut propè attingat tertium ordinem, uerũ ex hortensi cultu humiditatis superfluæ particeps est, quapropter & ad uenerem moderatè stimulat, & ob hoc tẽperamentum etiã cum polenta in cataplasmata uenit. Cæterum ob amaritudinem lumbricos necat, & decoctum eius per triduum consequenter potũ, colicis ualde prodest. Acerbitas porrò ipsius recens sanguinis sputũ cohibet, si cum posca bibatur. Tenuium partium ut si qua alia herba existit.

Edysarum, Securidaca, Pelecinus.

Hedysarum etiam pelecinus dicitur, itemq; securidaca, & inuenitur fuluum aut pallidum colore semen ancipiti acie ad similitudinem securis. Amarum autem & subacerbum apparet, unde in potu stomacho cõmodum est. Expurgat uiscerũ obturationes, id quod & totius fruticis ramuli faciunt.

Emerocalles.

Hemerocalles radicem habet similem lilij radici figura ac uiribus, quare similiter ut illa ambustis prodest. Nam discussoriã leniter uim habet, simulq; repulsorium quiddam possidet.

Erigeron, Senecio.

Senecio uim habet mixtam, frigidã, simulq; moderatè discussoriam. Et propterea medicamentis sedis commodè miscetur, cohibet & sanguinis sputum succus potus, & lumbricos occidit, & hepaticis prodest, & inflammatis efficax cataplasma est.

Eryngium.

Eryngium caliditate aut parum quid à temperatis, aut omnino nihil abscedit, siccitatis autẽ tenuiũ partium non modicæ particeps est. Radix eius aqua feruefacta & ipsa aqua in potu sumpta, colicos sanat, cum aqua mulsa feruefacta, calculosos, urinę stillicidium, eiusq; emittendę difficultatem, & nephreticos curat. Bibendum est autẽ hoc eius decoctum per dies XVI. ieiunis, itemq; ad noctem dormituris. Si uero lauer simul cum ipsa incoxeris, & potandum dederis, melius res procedet. Affirmauit mihi quispiam se ex assiduo eius usu, calculos per lotium eijcere desijsse, cum antea frequentissimè eo uitio diuexaretur.

Θ *Thapsia.*

Thapsia acris & fortiter calfactoriæ unà cũ humiditate facultatis est. Itaq; ex alto uiolenter attrahit, & attractum discutit. Verum lõgiore tempore opus suũ perficit, propterea quòd superflua humiditate largiter redundet, ob quam etiam facilè corrumpitur.

Thermus satiuus, Lupinus.

Lupinus edulcatus per cocturã, in cibo acceptus ægrè cõcoquitur, & alimentũ corpori præbet crassi succi, & crudos humores generat. Aluum autẽ neq; ducit, neq; sistit. At uero ut pharmacũ, edulcatus quidem, uim obducẽdi meatus habet. Qui uero insitam à natura amaritudinẽ habet, extersorius & discussorius existit. Occidit lumbricos cũ melle delinctus, aut cũ posca potus. Sed & decoctũ ipsius lumbricos expellere solet potũ, & per clysterẽ infusum. Farina quoq; eius forinsecus cum bubulo felle umbilico imposita idẽ præstat. Et sanè decocti fomentum foris admotũ uitiliginibus prodest, & capitis ulcusculis manantibus, eruptionibus papularũ, scabiei, gangrænis, ulceribus malignis, partim extergẽdo, partim discutiendo, & citra mordacitatẽ siccãdo. Expurgat etiã iecur & lienẽ cum ruta & pipere, iucunditatis gratia adiectis. Extrahit & menses, & fœtus, cũ myrrha ac melle appositus. Farina etiam lupinorum discussoria est. Non enim liuida tantum, sed & strumas & tubercula dura sanat, sed tũc in aceto, aut aceto mulso, aut posca eam coquere oportet, iuxta ægrorũ uidelicet temperamenta, & affectus differẽtiam oportuno liquore inuento. Discutit & liuida farina ipsa, reliquaq; omnia quæ prius in decocto relata sunt. Quidam & ischiadicis in cataplasmatis imponunt.

Thermus syluestris, Lupinus erraticus.

Syluestris Lupinus amarior & fortior est ad omnia satiuo: aliàs in genere eandem uim possidens.

Thlaspi.

Thlaspios semen uim acrem adeò possidet, ut etiam internos abscessus potum rumpat, & menses ducat, & fœtus perimat. Per sedem immissum coxendicũ morbis prodest cruenta euacuando, & aliàs quoq; purgatoriam uim habet supernè ac infernè humorũ biliosorum, acetabuli mensura potum.

Thridax, Lactuca.

Lactuca humidũ ac frigidum olus est, non tamẽ externè, sed iuxta fontanarũ aquarum frigiditatẽ, quapropter ad inflãmationes conuenit, & ad parua ac leuia erysipelata. Edulium est sitim sedans, & somnũ conciliens, maximè feruefacta cũ posca diluta sola comesta. Sed neq; incõcoctilis est uelut alia olera, neq; excretionem per aluũ inhibet, neq; promouet, & propterea neque mali succi sanguinẽ generat, non tamen perfectè boni succi. Semen potum seminis effluxum cohibet, unde & his quibus per somnum id effluit

 datur.

datur. Cæterum syluestris lactucæ succus cum muliebri lacte illitus, argemata & inustiones, quæ oculorum ulcera sunt, itemq́ caliginem depurgat.

Thymus.

Thymus incidit ac calfacit manifestè ut tertij ordinis sit calfacientiū, & propterea urinas ac menses ducit, ac fœtus detrahit, & uiscera purgat potu, adiuuat pectoris ac pulmonis excretiones. Atq; hæc quidē Galenus. Verū experimento sequentia cōstāt. Arthriticis thymi sicci minutissimè triti drach. IIII. cū aceti mulsi hemina dimidia dato ieiunis: purgat enim bilē, & acres serosos humores, & quæ circa uesicam hęrent. Ventre autem eleuato, quū intumescere iam incipit, drach. I. cū aquę mulsæ hemina exhibeto ieiunis. Ad lumborū ac coxendicum dolorem laterisq́ ac pectoris, & pręcordiorū eleuationes ac inflationes, drach. III. cū aceti mulsi diluti hemina una dato ieiunis. Similiter & melancholicis & mente perturbatis, & timore perculsis drach. III. dato cū aceti mulsi diluti hemina una. Lippientibus & in uehementi oculorū dolore similiter dabis ieiunis & ante cœnā. In podagricis doloribus ita auctis ut moueri non possint ægri, similiter dato cū uino diluto. In testibus eleuatis similiter drach. III. ieiunis dato cū hemina uini una. Verū tamen à nigro thymo elleboro appellato penitus abstinendū est. Corruptoriā enim uim habet, & bilē generat. Vtere autem eo qui florem purpureum habet ex natura, & album quid amplius complectitur.

Thymbra, Satureia.

Satureia hortensia consimilem thymo uim habent, sed sunt multò debiliora.

I *Intybi.*

Intybi lactucis consimilem uim habent, sed tamen iucunditate multum inferiores existūt: item ad reliqua omnia de lactucis relata minus efficaces sunt.

Ἰξός, Viscum.

Viscum ex plurima aërea & aquea substantia calida, minima autē terrea constituitur. Itaq; plus acrimoniæ in se habet, quàm amaritudinis. Quapropter humores ex alto fortiter trahit, non tenues solū, sed etiā crassiores, eosq́ diffundit ac discutit. Est autē ex medicamētis nō statim calfacientibus post primā impositionē, sed quæ tēpore indigent, uelut etiam thapsia.

Ion, Viola.

Violæ folia aquosam & subfrigidam substātiam prædominantem possident, propterea & per se & cū polenta in cataplasmate imposita, inflammationes calidas mitigant. Imponuntur & in ardore oris uentris, itemq́ oculorum.

Ippuris, Equisetum.

Hippuris adstringentē cum amaritudine qualitatē habet, et propterea siccatoriā fortiter simulq́ citra mordacitatem. Vulnera igitur maxima in cataplasmate imposita glutinat, etiā si nerui dissecti sint, itemq́ herniam intestinorū. Sed & sanguinis sputū, & fluxum muliebrē, maximè rufum, insuperq́ ad dysenterias aliasq́ uentris fluxiones, generosum pharmacū existit herba ipsa cū aqua, aut uino pota. Quidam de ea produnt, uesicæ etiā aliquando ac tenuium intestinorum uulnera curasse. Succus eius sanguinis è naribus eruptiones iuuat, & fœda uētris uitia, cum uino aliquo austero potus, aut in febrientibus cum aqua.

Isatis, Glastum.

Isatis satiua qua tinctores utuntur, fortiter siccantis facultatis est, nondū mordentis, amaræq́ simul ac adstringentis. Quapropter magna uulnera durorū corporum glutinat, etiamsi in musculorū capitibus existant. Sanguinis eruptionibus utile cataplasma præbet, & tumores laxos mirabiliter discutit, simul ac cōtrahit, & aduersus omnia maligna ulcera efficaciter resistit, siue cōputrescant, siue erodantur. Quòd si pro ægri natura ac uiribus fortior appareat, ad folia ipsius trita, aut panē, aut ordeaceā farinā, siue triticeā, aut etiā polentā ammiscere oportet, iuxta prædominantē in unoquoq; dispositionem ac affectionem.

Isatis syluestris.

Syluestris Isatis acre quid habet manifestū iā in gustu & actione, & propterea magis siccatoria quàm satiua existēs, aduersus humidas putrescētias fortius reluctatur. Verū ad alia prædicta deterior est: immodicè enim & cū mordacitate hæc siccat, iritatq́, & inflammationes excitat. Cæterum fortitudinis facultatis suæ gratia, etiam splenicis utilis existit, quibus satiua non profuit.

Itea, Salix.

Salicis folijs uti quis potest ad uulnerū cruentorū glutinationē, imò & flore ipsius quo omnes Medici ferme utuntur ad emplastri siccantis compositionē. Est enim uis ipsorū siccatoria citra mordacitatē; habent autē & adstrictionis aliquid. Quidam succū ex ipsis exprimunt, eumq́ pro pharmaco habent mordacitatis expertæ ac siccante, ad multa utili. Cortex quoque arboris cōsimilem floribus ac folijs uim habet, præterquàm quòd sicciore tēperamēto præditus est, quemadmodū omnes ferè cortices. Quidā hunc exurunt, & cinere utuntur ad ea quæ forti resiccatione indigent. Itaque clauos ac callos, insuperq́ uerrucas myrmecias appellatas, eo eximūt aceto acri subacto. Aliqui tēpore floris corticē incidunt, succumq́ quēdam inde colligunt, quo utuntur ad uitia quæ pupillis tenebras obducunt: est enim medicamentū extersorium ac tenuiū partium. Quare etiā ad alia multa eius usus assumi queat, quum tali facultate præstet.

Calaminthe.

Calaminthe tenuiū partiū substantiā habet, estq́ calida & sicca tertio ordine: sicca per se ex aqua mulsa pota manifestè calfacit, & sudores ciet ac discutit, & siccat totū corpus, quapropter aliqui ipsa usi sunt & ad rigores per circuitū repetentes, cocta in oleo, & illito inde toto corpore cū frictione strēnua, intra corpus uero assumunt uelut dictum est. Quin & coxendicis cataplasma est in ischiadicis generoso omnino auxilio: trahit enim ex alto ad superficiē, & totū articulū calefacit, & cutem manifestè adurit. Insuper & pota apposita menses efficaciter prouocat. Bonū est & in elephantiasi medicamētum non solū ob id quòd tenues humores discutiat, sed & quòd crassos attenuet & fortiter dissecet, qui sanè hoc morbi genus generāt. Sic & cicatrices nigras illustrat, & sugillata discutit. Præstat autē in talibus coctā in uino cataplasmatis uice imponere, uiridē magis quàm arefactā: siccata enim fortior euadit & prōptius inurit. Est & cataplasma in morsibus animaliū uirus eiaculantiū. At uero ob amaritudinē & ascaridas & lūbricos succus eius perimit tū potus, tū per sedē infusus, imò & uermes qui in auribus itemq́ ulceribus nasci solēt. Prodest & anhelosis & ictericis extergendo ac expurgādo iecoris obturationes. Cæterū ad omnia prædicta

efficacior

efficacior est mõtana. Orpheus ait succũ eius cũ pari rosaceo & cerussa tritũ ad strigmentitiã crassitudinẽ ac illitum, ambustis mederi, & quod omnẽ opinionem superat, neq; cicatricem apparere, & locũ pilos producere. Si uero cũ cimolia terra & aloë, paribus portionibus acceptis succus teratur, indeq; frons ac tẽpora illinantur, capitis dolores eue stigiò sanãtur.

Calamus aromaticus.

Calamus aromaticus modicã adstrictionem & quàm minimã acrimoniam possidet, maxima autem pars eius substantiæ terreæ ac aëreæ est, moderatæ caliditatis ac frigiditatis. Vnde & urinam moderatè ciet, & compositionibus stomachicis ac hepaticis quæ foris ipsis imponuntur ammiscetur, & in uteri fotus utiliter assumitur, qui inflammationibus, aut mensium iritationis gratia adhibentur. Ponatur itaque secundo ordine calfacientium ac siccantium, magis tamen siccantium quàm calfacientium.

Calamus Phragmites, Arundo Sepiaria.

Calami phragmitæ radix extersoriam uim non modicam habet, minimè acrem, folia tamẽ uiridia moderatè perfrigerant, itemq; non modicã extersoriam uim possident. Cortex eius ustus tenuium partium ac discussoriam uim abũde acquirit, & extersorium quid habet, ut calfaciat ac siccet tertio ordine, plus tamen siccans quàm calfaciens.

Cannabis.

Cannabis semen ægrè concoquitur, dolorem capitis inducit, & malum succum gignit. Si uero torreatur etiam sic caput tentat, multum calfaciendo, & uaporem calidum ac medicatum ad ipsum delegando. Ex eo uero quod sicco temperamento præditum est & flatus expers, genitale semen extinguit.

Capnion, Fumus terræ.

Herba fumaria acrem simulq; amarã habet qualitatẽ, neq; omnino expers est acerbę. Quapropter urinam multã biliosam promouet, & iecoris obturationes ac debilitates sanat. Succus eius uisum exacuit delacrymationẽ faciẽs. Ipsa herba arida trita aquę mulsæ insperfa ac pota, uẽtrem mollit. Vino autẽ diluto similiter inspersa, stomachum corroborat. Dato cõfidenter & decoctũ ipsius quomodocũq; febricitibus.

Capparis.

Capparis radicis cortex prędominantẽ habet amaram qualitatem, secundo loco acrem, & deinceps acerbã, ex quo palàm fit ex diuersis ac pugnantibus uiribus ipsum compositũ esse. Etenim extergere & expurgare ac incidere potest ob amaritudinẽ: calfacere autem & discutere ac attenuare per acrimoniam, cõtrahere uero ac cõstringere & cogere per acerbitatẽ. & propterea lienes induratos si quod aliud medicamẽtum curat, tum forinsecus cataplasmatis conuenientibus ammixtus, tum intra corpus acceptus, siue coquatur in aceto ex aceto mulso ac similibus, siue aridus tritus ijsdem inspersus: euacuat enim apertè uiscosos ac crassos humores sic acceptus, non per urinas solum, sed etiam per uentrem. Sæpenumero uero & cruenta egerunt hi in quibus lien opem sentit, & coxendicum dolores minuuntur. Quin & menses ciet, & pituitã à capite per os detrahit, & malignis ulceribus inspersus minutissimè tritus commodum pharmacum est, utpote extergere ipsa ualẽs & fortiter reficcare. Sed & dentium doloribus prodest cũ uino coctus aut aceto. Strumas quoq; et tumores duros discutit, si aptis ad hæc medicamentis permisceatur. Folia porrò & caulis, itẽq; semen siue fructus, consimilem cortici uim habent, nisi quòd debiliora existũt. Et sanè ego memini me aliquãdo folijs solis strumosam duritiẽ intra paucos dies discussisse. Ammiscetur autem ipsis aliquid quod uehemẽtiam facultatis ipsorum obtundat. Nihil uero miri est, si etiam aurium uermes succus enecat ob amaritudinẽ. At uero fructus in muria cõpositus, deinde lotus ac maceratus, donec omnem salis uim deponat, medicamẽtum est ad excitandum appetentiam prostratã, extergendumq; ac subducendum uentris pituitam, & ad expurgandum obturationes lienis ac iecoris. Vtẽdum est autem eo cum commodo liquore, aceti mulsi, aut aceti oleo permixti, præ omnibus alijs cibis.

Cardamum, Nasturtium.

Nasturtij semen ustoriã uim habet uelut sinapi, & propterea ischiadicos, & capitis dolores, & quicquid rubefactione opus habet idipsum calfacit, quẽadmodũ sinapi. Ammiscetur cõmodè & medicamẽtis ad anhelosos destinatis, nimirum ut medicamentũ crassos humores dissecare potẽs. Herba ipsa similem semini uim possidet: uerum imbecillior est. Quare comesta ualde calfacit. Capitis autẽ dolorem eadem inducit.

Cardamomum.

Cardamomum calidam facultatem abundè possidet, ut etiam exulceret in cataplasmate impositũ, minus tamen quàm nasturtiũ. Habet & amaritudinis quiddam in sese, ob quam etiam lumbricos enecat, & scabiem fortiter exterit cum aceto.

Caroum.

Caroi semen siccat & calfacit tertio ordine: acrem autem qualitatem moderatè possidet, & propterea flatus leuat discutitq;, & urinam ciet, non modo semẽ, sed tota planta.

Casia.

Casia calfacit ac siccat tertio ordine, estq; multũ tenuiũ partiũ: in gustu autem plurimum acrimoniæ habet, paruamq; quandam adstrictionem. Quare propter hæc omnia siccat simulq; discutit corporis superfluitates, & præterea robur organis addit. Cõmodat & ad suppressos menses, ubi prę copia simulq; crassitudine superfluitatũ, sufficienter euacuari prohibẽtur.

Carya, Nux arbor, Nux iuglans siue Regia,
Nux parua, Pontica, Auellana.

Nux arbor habet quidẽ tum in germinibus, tum in folijs aliquid adstringens, uerum insigniter & copiose in ipso nucis suæ cortice, & recenti & arido. Vtũtur itaq; ipso etiam tinctores. Nos autem eũdem exprimentes, succumq; similiter ut mororũ ac rubi, mororum cum melle coquẽtes, stomaticũ præparamus oris uitijs cõmodum medicamentum, quo etiam ad alia omnia utimur, ad quæ prædicti succi commodi existũt. Cæterũ ipsius nucis nucleus qui in cibi usum uenit, oleosus est & tenuiũ partium, particeps est autem & adstringentis qualitatis, sed modicæ & quæ temporis progressu euanescit, tota ipsius substãtia in pinguem succum transeunte, qui oleo ueteri similis apparet, & propterea omnino tandem edi non potest. At uero uiridis adhuc & recens nucleus, neque adstringentem qualitatem manifestè possidet, neque oleosam. Vnde ad alui excretionem commodior est quàm siccus, & maximè si cum garo, quẽadmodum aliqui faciũt, accipiatur. Sed & siccarum

nucum in aqua maceratarũ, uelut quidam facere solent, consimilis uis est ut uiridium. Concoquitur tamen melius nucis fructus, & stomacho commodior est, si cum caricis edatur. Aiunt si quis caricas cum nucibus ac ruta præ reliquis cibis comedat, eum non magnopere à letalibus medicamentis lædi posse. Porrò ex inueterata nuce oleum quoque exprimi potest, quod abunde discussorium existit, ut quidam eo etiam gangrænas & carbunculos ac ægilopas curēt. At uero putamen eius aridum ustum, tenuium partium siccatoriumque & lene pharmacum euadit. Cæterum nux parua, quæ & Pontica, & Auellana appellatur, frigidior est & austerior, utpote magis terrea existens. In cæteris regię, siue iuglandi similis est. Capitis autem dolorem in cibo sumpta inducit.

Castanea.

De castanea eiusque fructu dictũ est in querci tractatiōe.

Cenchros, Milium.

Milium frigefacit primo ordine, siccat aut tertio exoluto, aut secundo interō. Est & modice tenuium partium. Vnde comestum instar edulij, omnium ferme eduliorum frumentacei generis minimi nutrimenti est, sed & aluum exiccat. Verum forinsecus impositum in marsupijs siue sacculis, fomentum est aptissimum his qui leni resiccatione opus habent.

Cedrus, Cedria, Septica.

Cedri species duæ sunt, utraque tertio calfacit ac siccat. Cedria uero quæ ex ipsis fit, etiam quartũ iam ordinem attingit. Est autem primi ordinis erodentiũ, septica Græci appellant, multum calida ac tenuiũ partium existens. teneras sanè carnes promptè simulque citra dolorem corrodit caliditas ipsius, per caliditatē quæ in corporibus est aucta: uerũ in duris corporibus longiori tempore & uix tandem efficaciã suam ostendit. Vnde mortuorũ corpora incorrupta cōseruat, humiditates ipsorum superfluas depascēs, solida autem corpora nō attingens, propterea quòd non tã fortem uim habet, uelut alia erosiua appellata. Nihil uero miri est si eiusmodi ui pollet, quòd etiã pediculos, & lēdes, & aurium uermes, & ascaridas in recto intestino enecare potest. Fœtus insuper apposita uiuos quidem necat, mortuos autem eijcit, quēadmodum etiam ipsum semen genitale, in coitu pudendo oblita, & propterea sic usurpata medicamentũ conceptum impediens est nulli alteri posthabēdum. Sed & dētium foraminibus instillata dolores quidē minuit, ipsos autem dentes confringit. Attenuat & oculorum cicatrices, & hebetē uisum ob crassitudinem humorum sanat. Quod uero pinguissimũ est ex ipsa & exactè oleosum, quod superextentis lanis dũ coquitur colligitur, tenuiorũ quidem partiũ est quàm tota cedria, uerum minus acre ac mordax, quãquam nō minus, sed magis etiã quàm cedria efficax sit. Vnde & hoc idiotæ utuntur ad uulnera ouium in tōsura per forcipes illata, item ad scabiem, & ad ricinos. Cedri porrò baccæ & fructus cedrides Grecis appellati, moderatiorem uim habent, ut etiã in cibi usum ueniãt. Si quis tamē plures ex ipsis ingerat, & caput dolet, & excalefacit, & oris uētris morsum percipit.

Centaurea magna.

Centaureæ magnæ radix ex contrarijs uiribus cōposita est. Itaque in gustu acris simulque adstringens apparet, cum quadã dulcedine. In actione uero acrimonia caliditatis opera exercet, menses promouens, & fœtus mortuos detrahens, & uiuentes corrumpens, simulque eijciēs. Adstrictio autem frigiditatis crassioris ac terreæ opera designat, tum uulnera glutinando, tum sanguinem spuentes iuuando. Dare autem oportet ex ea drachm. II. febrientibus cum aqua, febre carentibus cum uino. At uero iuxta omniũ qualitatum actionem & ruptis, & conuulsis, & spirandi difficultatibus, & inueteratæ tussi conuenit: nō enim euacuare solum in his oportet quod pręter naturam est, sed roborare etiam ac firmare expurgata. Succus ad eadem ad quæ radix ualet. Quidam etiam eo pro lycio utuntur, illo non præsente.

Centaurea parua.

Centaureæ paruæ radix omnino inefficax est, ramuli uero & magis folia, & ipsorũ flores in usum ueniũt. Dominatur in ipsis qualitas amara, parũ quid adstrictionis possidens, & propterea fortiter siccatoriũ est pharmacũ absque mordacitate. Magna itaque & recentia uulnera glutinat herba ipsa uiridi in cataplasmate imposita. Vetera uero & ægrè cicatricem recipiētia, ad cicatricē perducit simili modo adhibita. Quin & sicca glutinatorijs ac siccatorijs cōpositionibus miscetur, quæ sinus ac fistulas curare solent. Sed & ueteres duritias mollire creditur, et maligna ulcera sanare. Miscetur & eis quæ fluidas affectiones sanãt. Decoctum herbæ quidã ischiadicis infundunt per sedē, uelut quod biliosum & crassum humorē ducat. Nã & purgat, & sanè ubi uehementer operationē suam exercebit, cruenta euacuat, & magis prodest. Succus eius consimilem uim habet, hoc est, siccatoriã & extersoriã, & tum alia prædicta probè efficere solet, tũ cũ melle oculis sublinitur, & appositus mēses ac fœtus educit. Quidã ipsum bibendũ dant in affectis neruis, uelut euacuantem ac citra molestiã siccantem infarcta. Cæterum & ad hepatis obturationes bonum pharmacũ est. Bonum & lieni indurato, forinsecus impositus, neque minus si quis bibere uelit. Herba ipsa exsuccanda est circa summum uigorem, & flore prægnans. Datur succi cochleariũ unum cũ aqua calida, & sale modico, ac pauculo aceto, & purgat generose humorem atræ bilis. Coma eius contusa & cũ melle cocto, aut sapa in collyria formata, fistulas circunscarificat, & callos eximit, collyrijs in fistulas immissis. Corymbi eius tusi ac cribrati cochlearij mēsura ischiadicis dãtur ieiunis cũ aqua calida, ad triduũ aut plures etiã dies. Eius certe pharmaci efficacia magno miraculo sæpe fuit. Et ad polypodas in naribus excrescentes idē medicamentũ siccũ inspergitur.

Cerasus.

Cerasus fructum fert moderatè adstringentē cum dulcedine: matura itaque cerasa & dulcia magis per intestina subeunt, minus uero stomacho commodant, immatura & austeriora uice uersa. Gummi arboris uino potum calculosis prodesse quidam tradiderũt.

Ceratonia, Siliqua.

Siliqua arbor siccatoriam & adstrictoriã uim habet, quemadmodum etiam fructus eius, ceratia Græcis, nobis siliquę appellatæ. particeps est autem & alicuius dulcedinis. Siliquæ aliquam cum cerasis similitudinem habent. Virides enim & humidæ aluum magis subducunt: Siccæ magis sistunt.

Cestron, Betonica, Psychotrophon.

Betonica cestron & psychotrophon appellatũ, uim habet sectoriã uelut gustus indicat: amara enim & acris herba

herba existit, uelut etiam particularis actio ostendit. Nam & rhenum calculos confringit, & pulmonem ac pectus & iecur purgat ac extergit, & menses mouet, & comitiali morbo prodest, & ruptis ac cōuulsis medetur. Acidum item ructum sedat, & ischiadicis conducit pota.

Cicis, Galla, Omphacitis.

Galla quæ omphacitis uocatur, abūde acerbū pharmacum est, substātiæ terreæ frigidæ plurimæ particeps, ob quam & siccat, & fluxiones repellit, & cogit ac adstringit laxas ac inualidas partes. omnibus etiam fluidis affectionibus resistit. Ponatur autē in tertio ordine siccantiū, in secundo uero frigefacientiū. Altera galla flaua laxa ac magna siccat quidē, sed tanto minus, quāto minus acerbæ qualitatis particeps est. Cocta itaq; per se ac trita, & in cataplasmate adhibita inflāmationū sedis ac prolapsus eiusdē insigne auxilium est. Coquere autē oportet si moderata adstrictione opus est in aqua, si uehemēti in uino, maximè austero. Gallæ uim supprimēdi sanguinis habent, & manifestū satis est quòd caliditatem et acrimoniā ex ustura acquirunt, & magis tenuiū partiū quàm non ustæ euadunt, itēq; siccatoriæ amplius. Oportet autē cādefactas super prunas, aceto aut uino extinguere.

Cera.

Cera in medio quodammodo est calfacientium, frigefacientium, humectantiū ac siccātium, habet & crassarum partiū quid & meatus obturatoriū, quapropter non solū siccat, sed & per accidēs humectare uidetur perspirationes prohibendo. Vnde & materia est aliorū pharmacorū. Ipsa autē per se ex concoctoriorū debiliū numero fuerit, quę forinsecus imponūtur. Habet enim parū ex discussoria ac calida facultate, cuius quàm plurimæ mel ipsum particeps existit.

Ciborium.

Viridem fabarum Aegyptiarum fructum ciboriū appellant. Quare in fabarum tractatione, etiam de hoc considerandum est.

Cinara.

Cinara mali succi eduliū est, maximè ubi durior euaserit. Nam et biliosum humorē in sese tunc uberiorem colligit, & totam substantiā lignosiorē habet. Quare ex hac quidem humor atræ bilis generatur. Ex succo uero ipsius tenuis & amarę bilis humor producitur. Præstat igitur præcoctam ipsam in cibo absumere.

Cicis arboris fructus, Ricinus, Croton.

Cicis arboris fructus, quem aliqui crotonem ac ricinū appellant, quiq; purgandi uim habet, extersoria ac discussoria facultate præditus est, folia eius imbecilliora sunt. Oleum quod ex fructu fit, calidius & magis tenuium partium est quàm cōmune, & propterea etiam discussorium.

Cisthos siue Cistharus.

Cisthos frutex adeò adstrictorius est, ut & folia ipsius in cataplasmate imposita uulnera glutinent. Flores efficaciores sunt, ut cū uino poti dysenterias, & uentris imbecillitatem, ac fluxiones, & humiditates sanent, in cataplasmate autem impositi putrefactis ulceribus conducunt, propter generosam siccandi uim ferè in secundo ordine. Ipsius fruticis frigiditas tepidæ quoq; qualitatis particeps est. Cæterum quę hypocysthis appellatur, multò magis quàm folia adstringit, estq; efficax pharmacum ad omnes fluidas affectiones, uelut sanguinis reiectionē, fluxum muliebrem, cœliacas & dysentericas affectiones. Sed & corroborare partes solet, & à plurima humiditate exolutis firmitatē addit, atq; sic sanè & stomachicis & hepaticis conducit. Firmat enim ac roborat non instrēnuè, epithematis aut antidotis aptis ammixta.

Cisthus siue Ladanum.

Cisthus hic in calidioribus regionibus nascitur, nō genere alius ab his qui in alijs locis nascuntur. sed à regione præcipuā quādam propriam discussoriā qualitatē adeptus est deposita frigiditate. In reliquis igitur consimilis est præcedenti. Verū ex ipso fit ladanum medicamētum calidū primo ordine iam completo, ut etiā secundū attingat, particeps est autem & adstrictionis cuiusdā modicæ, & tenuium partium substantiā habet, & propterea moderatè emollit, & similiter discutit, itemq; cōcoquit. Itaq; non mirum est uteri affectibus hoc præcipuè cōuenire, propterea quòd aliquid adstringens habet, per quod etiam defluos capillos retinet. Nā & uitiatos humores iuxta pilorū radices attenuat ac cōsumit, & meatus quibus impacti erant, adstringendi ui cogit & constringit.

Cissos, Hedera.

Ex cōtrarijs facultatibus hedera cōponitur: habet enim quid substantiæ adstrictoriæ, quàm frigidā ac terreā dicimus. Habet & quid acris, quam calidam esse gustus testatur, sed & aquosæ substātiæ tepidæ uiridis particeps est. Viridia itaq; folia cum uino cocta, etiā magna uulnera glutinant, & maligna ulcera sanant. Vlcerationes quoq; ex igne cicatrice includūt. Cum aceto autem cocta folia splenicis opitulantur. Flores eius fortiores quodammodo sunt, ut cum cerato triti ambusta curent. Succus ipsius per nares purgat, & antiquas aurium fluxiones sanat, & ulcera uetera tum aurium, tum narium ad cicatricem perducit. Si uero acrior appareat, rosaceo aut oleo dulci temperetur. Lacryma hæderę pediculos necat, & pilis nudat, in tantum calidam uim habens, ut etiam leniter urat. Prodest etiam lacryma calculosis in potu.

Cnicus.

Cnici semine ad purgationes tantum utimur. Est autem tertij ordinis calfacientium, si quis forinsecus admoto ipso uti uelit.

Coccus cnidius, Granum cnidium.

Cnidius coccus purgatoriam uim habet, estq; facultatis acris & ustoriæ.

Coccus tinctorius, Granum tinctorium.

Coccus tinctorius adstringentem simulq; amarā qualitatem habet, & per utranque leniter siccat, & ob id ad magna uulnera conducit, & ad sauciatos neruos, cum aceto aut aceto mulso tritus.

Coccymelea, Prunus.

Pruni fructus recens magis aluū subducit, siccatus minus. Sunt autem damascena pruna magis adstringētia, Hispana dulciora, & propterea magis aluum ducunt. In folijs autem manifesta quædam adstrictio apparet, unde decocta utiliter gargarissantur in inflammationibus gurgulionis ac tonsillarum. Cæterum syluestrium prunorū fructus adstrictorius est & uentrem sistit. Et in Asia sanè hæc planta prunus nominatur. Gummi omnis pruni cum uino potum lapides frangere quidam produnt, uerum cum aceto impetigines puerorum exterit.

Colocasion, siue Manzizanion.

Colocasij radicis similis uis est rapis ac cępis, uiscosum autem

autem corpus ipsius est. Vnde extersoriæ facultatis particeps est, & uentri in cibo sumpta commodat.

Colocynthe, Cucurbita.

Cucurbita humidi & frigidi temperamenti est, utroque secundo ordine. Vnde & ramentorũ eius succus auribus inflãmatis & dolentibus conuenit cum rosaceo. Sic & tota in cataplasmate imposita, calidas inflammationes mediocriter refrigerat. In cibo accepta nimia humectatione corpus implet, & sitim eximit, & alimentum humidum ac frigidum, & propterea etiã modicum corpori præbet. Concoquitur autem non malè, ubi non prius fuerit corrupta, id quod accidit ipsi propter malam præparationem, & ubi uitiosus humor in uẽtre fuerit coaceruatus. Imò si etiã diutius in uentre moretur, quemadmodum reliqua quoque humida edulia. Gaudet origani cõditura propter aquosam in ipsa qualitatem. Omnia enim huius generis acribus aut acidis, aut austeris, aut salsis saporibus miscere oportet, si modo neque insuauiter sumi debeant, neque sumentes nauseabundos efficere.

Comarus, Arbutus, Memæcylon.

Arbuti fructus memæcylon appellatur, estque stomacho incommodus, & capitis dolorem inducit. arbor ipsa simul cum fructu acerbam qualitatem possidet.

Commi, Gummi.

Gummi uim habet siccatoriam, meatus obducit, & asperitates sanat.

Conia stacte, Lixiuium.

Quod uelut ablutio est materierum ad cinerẽ redactarum, conia stacte Græcis, nobis lixiuium uocatur. Ex omnibus autem maximè extersorium est & siccandi ui prẹditum, quod ex cinere ficulneo & tithymallis fit, ut ferè uim erosiuam sortiatur. Verum ob substantiam tenuium partium citra dolorem urit.

Conyza.

Conyza & maior & minor consimilis temperamenti ac facultatis existunt, gustui acris & amaræ apparẽtes. Calfaciunt & siccant euidenter, ut utriusque qualitatis tertio ordine locetur. Decoctæ itaque in oleo, rigoribus per circuitum repetentibus salutarẽ medelã præbent. Quidam flores ipsarum unà cum folijs terentes cum uino bibendos exhibent, ad menses ciendos ac fœtus eijciendos. Est & tertium conyzæ genus, in humectioribus locis proueniens, magis fœtidum & imbecillius.

Corianum, Coriandrum.

Corianon item corion appellatur, & ex contrarijs facultatibus compositum est, multum habens substantiæ amaræ, quæ tenuium partium est & terrea, nec parum aqueæ humiditatis tepida ui præditæ. Habet & parũ quid adstrictionis, ex quibus omnibus multifariam efficax est facere ea quę Dioscorides prodidit, uerum non ob solam frigiditatem.

Colla, Glutinum.

Glutinum quod ex similagine aut polline ad libros cõficiunt, facultatem habet meatus obducentem & concoctoriam. At uero de taurino glutine ac similium in sermone de animalibus agetur.

Coronopodium, Pes cornicis.

Coronopodij radix in cibo accepta cœliacis opitulari creditur.

Costus.

Costus modicæ amaritudinis, plurimæ uero acrimoniæ ac calidæ qualitatis particeps est, ut etiam exulceret. Vnde ex ipso cum oleo perfricant corpus ante accessionem in rigoribus per circuitum redeuntibus. Alij idem & in resolutis ac ischiadicis faciunt, & omnino in his quibus aut partem aliquam calfacere uolumus, aut humorem aliquem ex alto ad cutem attrahere, usus eius competit. Ob eandem causam & urinam ciet, & menses ducit, & ruptis ac cõuulsis, & laterum doloribus confert. Verum ob amaritudinem, etiam latum lumbricum necare creditur, & ad solares maculas ipso utuntur, cum aqua aut melle. Inest præterea ipsius temperamento flatuosa quædam humiditas, ob quam & uenerem stimulat cum uino mulso potus.

Cotyledon, Vmbilicus ueneris.

Cotyledon mixtam uim habet, humidã & frigidam, & quandã obscurè subadstringentẽ & modicè amaram. Vnde frigefacit, & repellit, & extergit, & discutit. Inflammationes itaque erysipelatas, & erysipelata inflammata sanat, & in stomachi ardore cõmodum cataplasma existit. Creduntur folia cum radice comesta lapides atterere, & urinam ciere.

Crambe, Braßica.

Brassica comestilis siccatoriam uim habet, & in cibo accepta, & forinsecus imposita, nõ tamen manifestè acrem, sed ut uulnera glutinet, & maligna ulcera sanet, & inflammationes curet iam induratas ac ægrè solubiles, eiusdẽque generis erysipelata. Sed & epinyctidas ac herpetas sanat. Habet & quid extersorium, per quod etiã lepras exterit. Succus itaque ipsius quid purgatorium habet, corpus autem eius alui excretionem cohibet, eáque gratia in quibus humectum uentrẽ siccare uolumus, moderatè ipsam coquimus, & priore aqua diffusa, statim in alteram calidã præparatam immittimus ac feruefacimus. Non oportet enim neque aërem, neque frigidam aquam contingere quod bis coquitur. Neque enim exactè flaccidũ fit, etiamsi diutissimè coquas. Itaque in aliam calidam immissam coquimus donec flaccida fiat. Nam si uentris subducendi gratia sumitur, non ualde discoquitur. Siccat igitur brassica quemadmodum lenticula, & propterea uisum hebetat, & atræ bilis humorem generat. At uero asparagus brassicæ minus siccat, & magis urinam ciet. Semen autem potum lumbricos enecat, & maculas solares ac lentigines, & quæcunque alia moderata extersione opus habentia exterit. Cauliculi eius usti cinerem efficiunt fortiter siccantem, ut & ustoriæ facultatis particeps sit. Quapropter eo cum ueteri adipe ammixto, quidam ad ueteres laterum dolores, & sicubi eiusmodi alius dolor infestet, utuntur. Fortiter enim discussorium medicamentũ efficitur. Brassica porrò syluestris siccior & calidior multò est quàm satiua, quẽadmodũ omnia alia ferme syluestria satiuis fortitudine præstãt. Vnde neque citra offensionẽ intra corpus sumuntur. Discutit autẽ & extergit uehementius quàm satiua. Cæterum marina brassica ultra hoc quod uentrẽ emollit, subsalsum nimirum ac subamarum saporem habens, commoda quoque fuerit ad externos corporis usus, ad quos sanè eiusmodi qualitates conueniunt.

Chrethmon.

Chrethmon salsum quodãmodo in gustu est, unà cum modica amaritudine, propterea & uis ipsius extersoria simulque siccatoria existit. Vtraque tamen facultate amaris cedit.

Crithæ,

Crithæ, Ordeum.

Ordeum primi ordinis est siccantium ac frigefacientium, habet & modicum quid extersoriũ, & paulò magis siccat quàm fabarum farina à cortice depurgata. In reliquis omnibus forinseco usu consimilia existũt. Verum in cibo acceptum ordeum, hoc amplius fabis habet, quòd in coctura flatuositatem deponit, fabæ autẽ quomodocunq; coquatur flatuositas permanet. Craßioris enim substantię faba est quàm ordeum, & propterea etiam magis quàm ordeum nutrit. Ordeum uero succum generat tenuem & extersorium quid habentem. Nihil igitur calfacit corpus quomodocunq; tandem præparetur. Verum humectat & siccat diuersimodè præparatum. Etenim polenta ex ordeo tosto facta, manifestè apparet siccare. Prisana uero humectat, quũ uelut conuenit, preparatur. Panes autẽ ordeacei omnes minus nutriũt quàm triticei, & magis uentrem subeunt quàm illi. Cæterũ polenta ex ordeo tosta facta magis quàm ordeũ siccat, & modicum alimẽtum corpori sufficit quomodocunq; coquatur. Eadem ex uino Aminæo austero pota aluum siccat. At uero maza (uocãt autẽ sic polentam ordeaceã liquore aliquo subactã, uelut sapa, aut melle, aut alio quopiam) quę etiã cruda comeditur, quomodocunq; præparetur, minus quàm panes ordeacei concoquitur, & uentrẽ magis flatu implet, & si diutius in ipso moretur, turbationẽ efficit. Quũ enim ordeum ex natura non parum furfuris habeat, torrefactum ordeũ idipsum furfuraceum & siccius, & magis difficulter confringi potens habet, imò & id quod utile ex ipso in corporis alimentũ cedit, siccius euadit. Quicquid igitur furfuraceũ & durum in ipso est, quemadmodum forinsecus apparet quòd aqua non dissoluatur, eodẽ modo neq; in uentre dissoluitur maceratũ, sed permanet inconfectũ uelut est acceptum. Quũ igitur neq; concoquatur neq; in uenas distribuatur, per uentrẽ secedit, & presertim quũ extergẽdi uim ex ordeo habeat: magis autem secedit infernè sępius subacta ac trita. Si uero & mel assumpserit, adhuc citius subit. Porrò quod crimnõ Græci uocant, craßiorq; farina tum tritici, tum zeæ existit, magis alit quàm polenta, sed ægrius concoquitur. Vocatur ex ea sorbitio puls, & quæ ex zea fit uentrem lenius aliquanto sistit, magisq; si torreatur.

Crinon, Lilium.

Lilij flos temperamentum mixtum habet, ex substãtia quadam tenuium partium terrea, ex qua etiam in gustu amaritudinẽ offert, & quadam aquosa temperata, unde & oleum ex ipso lenis tum discussoriæ, tum mollientis facultatis existit, et ad uteri duritias aptũ. Radix etiã ac folia per se trita, siccãt & extergunt ac moderatè discutiunt. Est enim radix primi ordinis extersiuorũ, qua gratia & ambustis conducit. Radicem itaq; assatam, deinde rosaceo tritã ambustis imponunt usq; ad cicatricis inductionem. Nam & aliàs omnia ulcera optimè cicatrice includit. Sed & uterũ emollit, & menses promouet. Folia quoq; præcocta usq; ad cicatricem inductã imponunt, non ambustis solũ, sed etiã ulceribus. Reponimus aliquando & foliorum succũ coctum cũ aceto & melle ad liquidioris mellis cõpagem, ita ut succi partes quinq; sumantur, mellis autem & aceti utriusq; pars una, fitq; commodum pharmacũ ad omnia uehemẽti reficcatione indigentia citra mordacitatẽ, uelut sunt uulnera magna, & maximè quę circa capitis musculos fiunt, itẽ ulcera inueterata, fluidaq; ac ęgrè recipiẽtia cicatricẽ.

Crocodilion.

Crocodilij semen acre est, & aromaticum, urinã ciens, & menses ducens, ut & calidæ facultatis sit discussoriæq; ac siccatoriæ. Succus caulis & seminis cõsimilem uim habet, & nephreticis prodest. Radix expuitiones è pectore fortiter adiuuat. Estq; minus acris quàm semen, uerum non minus amara. Sanguinem quoque per nares ducit.

Crocus.

Crocus habet quidem aliquid modicè adstrictorium, quòd terreum frigidum esse ostensum est. Dominatur autẽ in ipso calfactoria uis ac qualitas, ut ex tota substantia sua secundi ordinis sit calfaciẽtium, primi siccantium, & propterea etiam concoctorium quid habet, quòd modica illa adstrictione adiuuatur.

Crommyon, Cepa.

Cepa quarti ordinis est calfacientium, substantia ipsius magis crassarũ partiũ existit. Vnde & hæmorrhoidas aperit apposita, & cum aceto illita in sole uitiligines exterit, & alopecijs affricta citius quàm alcyoniũ pilos prouocat: comesta calfacit corpus acrimonia sua, & crassos ac uiscosos humores attenuat. Inflat autẽ uentrẽ propter crassarũ partium substantiã.

Cyamus, Faba.

Faba frigefaciendo ac calefaciendo mediũ temperamẽtũ propinquißimè accedit, caro eius modicæ cuiusdã extersoriæ facultatis particeps est, quemadmodũ cortex adstrictoriæ. Quapropter aliqui medici fabã integram cum corio suo in posca decoctam, dysentericis & cœliacis ac uomentibus exhibent. Est autem edulij ratione, si quod aliud, ægre concoctile & flatuosum, etiam si quàm diutißimè coquatur, & quomodocũq; præparetur, ad exscreationes tamẽ pectoris ac pulmonis cõmodum. Et uiridis quidem faba comesta, magis aluũ subit, uerum minus quàm arida ingesta nutrit. Torrefactæ tamẽ fabæ flatuosum deponunt, sed ægrius concoquuntur, & tardius commeant, & crassum succũ generãt. Pharmaci autẽ loco faba forinsecus imposita, citra molestiã siccat: Et sanè ad podagricos sæpe ea usi sumus cocta ex aqua, deinde adipe suillo ammixto. Ad neruos uero cõtusos & ad ulcera, farinam eius imposuimus aceto mulso, aut uino mulso coctã, rosaceo etiam addito, si inflãmatio adesset. polẽta uero addita, ad inflãmatos iam ex plaga. Est & testium ac mãmarum utile cataplasma: Solet enim has partes inflammatas modicè perfrigerare, maximè ubi lacte in ipsis in casei speciem coagulato ubera fuerint inflammata. Nã lac ab eiusmodi cataplasmate extinguitur: Quemadmodum etiam puerorum pubes, farina fabacea cataplasmatis modo intecta, diutißime impubis permanet.

Cyclaminus.

Cyclaminus uariã uim habet: Nam & extergit, & dissecat, & uenarũ oscula operit, & attrahit, & discutit: Succus enim ipsius hæmorrhoidas aperit, & aluum irritat uiolenter, appositus. Sic & tubercula, & strumas, & alias duritias discutit, compositionibus discussorijs ammixtus. conuenit & suffusis oculis cum melle sublitus, & præterea per nares purgat. Adeò autem forti ui præditus est, ut etiam imo uentri illitus, aluũ subducat & fœtus corrũpat, sed & in pessi forma appositus similiter fœtũ perimit. Tota radix

succo imbecillior est. Est tamen etiam ipsa uehemẽs: Nam pota & apposita menses ciet, & ictericis confert, non uiscus solum ipsum uidelicet iecur expurgans, sed bilem in toto corpore per sudores euacuãs. Quare ab eius potu adiuuare omnibus modis oportet sudorum excretionem, corpore contecto ac uberius calfacto. Copiam eius drachmas tres, aut summum quatuor excedere non oportet, ex passo aut aqua mulsa. Exterget & cutem, quapropter maculas solares, & alopecias ac similia sanat, prodest & indurato lieni tum recens, tum sicca in cataplasmate imposita. Quidam aridam radicem etiam anhelatoribus exhibẽt. Eadem arida tusa & per tenuissimum cribrum excreta, unà cum caryophyllis, ita ut radicis sit uncia una, caryophyllorum grana x x i. naribus insufflata, crassos & uiscosos humores à capite purgat, unde antiquos capitis dolores sanat, & morbo comitiali magnopere opitulatur.

Cyminum.

Cymini semine præcipue utimur. Est autem facultatis calfactoriæ, urinam ciet, & flatus dissipat, tertij ordinis calfacientium existens.

Cyparissus, Cupressus.

Cupressi folia & germina pilulæq; recentes ac teneræ, magna uulnera in duris corporibus glutinãt, ex quo manifestum est quòd siccatoriam uim habent, absq; manifesta acrimonia ac caliditate. Plurimam autem habet amaritudinem, & multo ampliorem acerbitatem uniuersa planta. Tantum uero est in ipsa caliditatis, quantum satis est ad deducendam acerbitatem in altũ, citra calfactionis aut mordacitatis inductionẽ. quapropter humiditates in profundo, in humectis putredinosisq; affectionibus consistentes, citra molestiam simulq; securè depascitur, altera non amplius attracta. Atque sic herniosis confert in cataplasmate imposita. Siccat enim & robur addit corporibus ex humiditate laxis, mergente se nimirum in altum ui adstringendi, quum deducatur per ammixtam ipsi moderatam caliditatem. Vtuntur ipsa quidam & ad carbunculos ac herpetas polenta ammixta.

Cyperus, Iuncus quadratus.

Cyperi radices maxime in usum ueniunt calfacientes ac siccantes citra mordacitatem; Vnde & ulcera ob nimiam humiditatem ægre recipientia cicatricem, mirabiliter sanãt. Habent enim quid adstrictorium, & propterea oris ulcerationibus commodant. Habent & uim quandam sectoriam, qua & calculosis prosunt, & urinas ac menses cient.

Cypros, Ligustrum.

Ligustri arboris folia & uirgulta ac flores in usum ueniunt, mixtæ facultatis ac temperamenti existentia. Habent enim quid discussorium ex aquosa substantia moderatè calida: Habent & quid adstrictoriũ, ex terrea frigida. Vnde decoctũ fotu ambustis prodest. Commodat & ignitis inflammationibus ac carbũculis, citra molestiam ac mordacitatem siccãs. Sed & commanducata ulceribus oris sponte productis, & maxime ignitas aphthas referentibus cõducunt. Folia siccata in umbra tusaq; ac cribrata, mox in aqua ad calidum cinerẽ cocta, modico rhoẽ culinario insperso, & aceti momento, bonũ cataplasma præbent in podagricis ac chiragricis, in ipsis maximis inflãmationibus imposita. Nam & inflãmationes sedat, & fluxiones repellit, & quod iam in locis cõtinetur discutit per meatus occultos, quemadmodum per sudorem. Lædit tamen hoc cataplasma colorem, & maxime ungues. Quapropter prælinere locos oportet, liquido rosaceo cerato. Ipsum autem cataplasma integendum est ricini folijs, aut carpasi, si adsint.

Cytisum.

Cytisi folia discussoriæ sunt facultatis ammixta tepida aquosa, quemadmodum folia maluæ.

Conion, Cicuta.

Quòd cicuta extremè frigidã uim habeat, omnes norunt, & propterea ex summa illa frigefactione etiam enecat ac occidit.

Coni fructus, Nux pinea, Cocalus, Strobilus.

Coni fructus, quem & Cocalum, & Strobilum, ac Pineam nucem appellãt, integer quidem uiridis, amaritudinem quandam & acrimoniam cum humiditate habet, & propterea pectore suppuratis commodus est, itemq; alijs quibuscunq; ex pectore ac pulmone facilis screatus ac per tussim reiectio expetitur. Nucleus eius qui in cibi usum uenit, alimentum præbet ægre concoctile, ualidum, ac multi succi, propter oleositatem. Verum medicamenti loco asperitates læuigat, maxime ubi aqua maceratus omnem suam acrimoniam deposuerit.

Cancani radix.

Cancani radix uim habet moderatè siccatoriam citra mordacitatem, substantiam autem crassarũ partium meatus obducentem. Vnde uino macerata uelut tragacantha, & delincta, arteriæ asperitates sanat. Nihilo minus si quis ipsam manducet, succus præterfluẽs arteriæ prodest, similiter ut glycyrrhizes succus.

Caucalis.

Caucalim aliqui daucum syluestrem uocãt. Est autem similis ipsi & gustu & uiribus, calfacit enim uelut ille, & siccat, & urinã ciet, et muria cõdita reponitur.

Carpesium.

Carpesium simile est ei quod phu appellatur, & gustu & uiribus, uerum amplius tenuium partium existit, quapropter & magis quàm illud exterget uiscerum obturationes, & urinas mouet, & renes expurgat calculosos. Non tamen in tantum tenuium partiũ est ut pro cinamomo in usum assumi possit, si cinamomũ haberi nequeat, quemadmodum Quintus fecit. Præstat quidem igitur Ponticum Laërtico, nõ tamen etiam hoc ipsum uiribus cinamomo par est, sed etiam ab optima casia non modico interuallo relinquitur. Vtraq; appellatio à quibusdam Pamphyliæ montibus est, in quibus plurimum prouenit.

A. *Lathyri, Cicerculæ.*

Cicerculæ consimilem ochris & phaselis substantiam habent, itemq; similem succum, sed compage crassiorem, & propterea aliquo modo magis hæ quàm illi alunt.

Lathyris.

Lathyridem tithymalli speciem esse quidam aiunt. Semen eius purgatoriam uim habet.

Lapsana.

Lapsana in cibo accepta mali succi est, in cataplasmate imposita extersorium quid ac discussorium habet.

Lapathum, Rumex, Oxylapathum.

Lapathum moderatè discussoriam uim habet, & sanè caliditatis particeps est. Renum calculos radix eius cõfringit, & scabiem ac corporis asperitates sanat ex aceto cocta & affricta. At uero Oxylapathũ mixtam uim

uim possidet: Habet enim repulsoriam unà cum discussoria facultatē. Semen ipsorum manifeste adstringit, unde & dysenterias & alui profluuia sanat, praesertim oxylapathi. Cęterum Hippolapathum in paludibus nascitur, eadem ui praeditū, uerum imbecilliore. Syluestris porrò lapathi radix, quam myfen appellāt, ex aceto cocta siue uino, dētes corroborat, eorūq; dolores sedat, si eo decocto calido colluatur.

Limonium, siue Cynoglossum.

Limonij semen austerum existens cum uino exhibent cœliacis, & dysentericis, & hæmoptoicis. conducit & ad fluxum muliebrem.

Lichen siue muscus petrarum.

Lichen petrarum extersoriæ simulq; frigefaciētis moderatæ facultatis est, & siccantis iuxta utramq; facultatem. Sanat impetiginem cognominem sibi apud Græcos morbum.

Leontopodium siue Leontopetalon.

Leontopodij radice maxime utimur, discussoria & calfactoria ac siccatoria, in tertio ordine.

Lepidium.

Lepidium quarti ordinis est calfacientium.

Leucoion.

Leucoij uniuersus frutex extersoriam & tenuium partium uim habet, maxime tamē flores præsertim sicciores. Quare & cicatrices oculorū crassas attenuant, & decoctum ipsorū menses ac secundas promouet, & fœtus immortuos expellit. Nam & uiuum perimit fœtum in potu acceptū. Quòd si quis uehementiam facultatis ipsius multæ aquæ mixtura aut aliquo alio eiusmodi liquore mitiget, habebit et ad inflammationes commodum medicamentum. Sic & decoctum ipsius si non meracū fuerit, fomento uteri inflammationes sanat, & maxime diuturnitate induratas. Idem cum cerato ulcera ægre cicatricem recipientia curat. Semen ijsdem uiribus prædictum cōmodissimū est potum duarum drachmarū pondere, aut appositum cum melle, ad ciendos menses, & fœtus uiuos quidem corrūpit, mortuos autē eijcit. Radices cum aceto in cataplasmate impositæ, lienes induratos sanant, itemq; induratas inflammationes.

Leuce, populus alba.

Populus alba arbor temperamentum mixtum habet, ex substantia aquosa tepida, & terrea attenuata. Vnde & extersoriam uim habet. Gustu autem subamara existit.

Libanotus, Thus.

Thus calfacit ordine secundo, siccat primo. Habet & quid adstrictorium, quod in albo uix percipere est. Cortex ipsius uim adstringendi manifeste habet, ob quam etiam præclare siccat, ut secundi ordinis siccātium completi existat. Est & crassarum partium & minime acrimonię particeps. Ob has igitur qualitates ac uires, usus eius frequens est medicis, in hæmoptoicis ac stomachicis, profluuijsq; alui, cœliacisq; ac dysentericis, nō solum his quæ extrinsecus imponuntur, sed & quæ intra corpus sumūtur ipsum ammiscentibus. Fit ex eo & fuligo hoc modo. Granum thuris singulatim forcipe appræhēsum & à lucerna accēsum, in uas fictile cauum nouū imponito, deinde æneum operculum concauū probe detersum superponito, suppositis tamen ad utrumq; operculi làbrū lapillis quatuor digitorū altitudinis, ut locus sit alterum supponēdi granum, prius quàm penitus extinguatur, donec sufficiens fuligo fuerit collecta. Cæterū externa operculi ænei pars assiduè per spongiā ex aqua frigida extergeatur, ita enim omnis fuligo adhærebit, operculo nimirum non ualde concalfacto. Derasa itaque priore fuligine per pinnam, idem facias, quousq; collibuerit. Sed & exusti Thuris cinerem priuatim colliges. Melior est autem fuligo. Vim habet mitigatoriam inflammationum in oculis, sedat fluxiones, repurgat ulcera, replet concaua, sistit carcinomata. Eodem modo parantur fuligines & ex myrrha, & ex styrace. Conueniunt ad easdem omnes. Quin & aliarum lacrymarum fuliginem eodem modo colligere licebit.

Libanotides.

Libanotides omnes similem uim habent mollitoriam ac discussoriam. Succus autem & radicis & herbæ melle ammixto, hebetudinibus oculorum medetur ex humorum crassitudine obortis. Sunt enim libanotides participes extersoriæ ac incisoriæ facultatis.

Lignys, fuligo.

Omnis fuligo siccat, quapropter & substantiā terream habet, & reliquias ignis à materia exusta, sed has tamen tempore modico. Tota autem natura ipsius siccatoria est, terrea & tenuium partium. Partiales eius differentiæ sunt iuxta materiam exustam, prout ea ipsa calidior aut frigidior aut mordacitatis expers existit. Thuris porrò fuligine utuntur ocularibus cō positionibus ammixta, maximè his quæ ulceribus conferunt. Nam & hęc expurgat ipsaq; carne explet. Terebinthinæ quoq; ac myrrhæ fuligo similiter ut thuris nihil offendit. Verum styracis his fortior est, atq; adhuc magis quæ ex pice liquida fit, quam superat adhuc cedriæ fuligo. Vtuntur autem & acrioribus, & in palpebris glabris, & angulis oculorum corrosis, oculisq; humectis absq; inflammatione.

Ligusticum.

Ligustici radix & semen ex calfacientium ordine sunt in tantum ut & menses moueant, & urinas propellant, flatusq; discutiant.

Lini semen.

Semen lini comestum flatuosum est, etiamsi sit torrefactum, ita recrementosa humiditate plenum est. Est autem calidū in primo ordine, humiditatis ac frigiditatis in medio consistens. Stomacho incommodat & ægre concoquitur. particeps est tamen facultatis ciēdi urinā. & torrefactū uentrem aliquatenus sistit.

Lobi.

De lobis scriptū à nobis est quū de dolichis ageremus.

Linozostis, Mercurialis.

Mercuriali utuntur omnes ad uentris purgationes, ueruntamē si quis eius usum in cataplasmatis experiri uelit, reperiet eam multum discussoriam. Et semen huius nondum siccatum experientia docet, tubercula & eminentias in corpore, uulgo Carphia dicta, dissipare, si quis ipsa diligentius semine eo confricet.

Lonchitis.

Lonchitidis triangulare semen hastę simile habētis, radix urinam ciet. Eius uero quæ scolopendrio similis est, folia uiridia uulneribus glutinandis conducunt. Sicca eadem ex aceto pota, lienes induratos sanant.

Lycium, Pyxacanthos.

Lycium siue pyxacanthos spinosa est planta, ex qua quod Lycium appellāt fit, quo ad sugillata utimur, & ad sedis ac oris inflammationes ac ulcerationes,

herpetosq; ac putrefactiones, & ulcera maligna, & intertrigines ac paronychias qui sunt unguiũ abscessus. Habet enim uim siccãdi ex secundo ordine, aliàs ex diuersi generis substantijs cõpositũ: Altera tenuiũ partiũ, ac discussoria & calida: Altera terrea frigida, ex qua & moderatã adstrictionem habet. Quapropter & ad diuersos effectus hoc medicamento utuntur, ut extersorio quidem, adsumentes ad ea quæ pupillis tenebras offundũt, ut adstrictorio uero, cœliacis & dysentericis ac fluxui muliebri exhibẽtes. Cæterum Indicũ Lycium ad omnia cõmodius existit.

Lysimachium.

Lysimachium prędominantẽ habet qualitatem adstrictoriã, per quam & uulnera glutinat, & eruptiones sanguinis narium cõpescit insperſa, sed & aliàs sanguinis eruptiones supprimit tũ ipsa, tũ succus ipsius adhuc amplius. Quare & potus & infusus dysenterias ac sanguinis reiectionẽ, & fluxũ muliebrẽ sanat.

Lotus, Trifolium.

Lotus satiuus, quem aliqui trifolium uocãt, moderatè extergendi uim habet, itemq; siccandi, uerum in coniugatione caliditatis ac frigiditatis tẽperatus est. At uero syluestris lotus in Aphrica plurimus prouenit. Semen eius secundi ordinis est calfacientium. Habet & quid extersorium. Semen autem Aegyptij etiam ad panificium accipitur.

Lotus arbor.

Lotus arbor adstrictoriæ qualitatis non multæ particeps est. Est autem tenuium partiũ ac siccatoria. Ramentum itaq; lignorum eius, & ad fluxum muliebrem, & dysenterias, ac cœliacas affectiones conducit. Coquitur aliquãdo in aqua, aliquando in uino, prout usus postulat. & non solum infunditur, sed etiam bibitur. Atqui & defluos pilos cohibet moderatè adstringendo ac siccando.

M. *Macer.*

Macer cortex est qui ex India affertur, adstringẽs cum modica acrimonia, quapropter & siccat: Est & tenuium partium, propter odorem. & propterea cœliacis ac dysentericis compositionibus ammiscetur, in tertio ordine siccantium locatus. Iuxta caloris & frigiditatis differentiam nihil insigniter præstans.

Malabathri folium.

Folium malabathri spicæ nardi cõsimilem uim habet.

Malache, malua.

Malua syluestris leniter discussoriç, & paululum mollitoriæ facultatis particeps est. Satiua pro eo quod aquosa humiditate participat, etiã uiribus debilior existit. Subit autem uentrem non solum ob humiditatem, sed & ob uiscositatem, maximè ubi cum oleo & garo accipiatur, uino modico cibi tempore irrorato. Semen ipsorum tanto fortius est, quanto siccius. Quin & Dẽdromalache appellata huius generis est, sed magis quàm prædictæ discussoria. Nominatur autem & Althæa.

Mandragoras.

Mandragoras prædominantem frigidam uim habet, ut tertij sit perfrigerantium ordinis. particeps est tamen & modicæ caliditatis ac humiditatis in malis suis. Vnde & soporatoriam uim hæc posſident. Radicis cortex fortissimus existens, non solum frigefacit, sed etiam siccat. Reliquum internũ debile existit.

Marathrum, fœniculum.

Fœniculum fortiter calfacit, ut ex tertio ordine censeri possit. Siccat ordine primo. & propterea etiam lac generat, & suffusis oculis iuxta eandem rationem opitulatur. Ciet & urinas & menses ducit.

Mastiche.

Mastiche alba & chia, ex contrarijs quodammodo facultatibus composita est, adstringente & molliente. Quapropter & stomachi, & uetris, & intestinorum ac hepatis inflammationibus conuenit, secundo ordine calfaciens ac siccans. Nigra mastiche quæ Aegyptia appellatur, magis exiccat quàm illa, & minus adstringit, unde & commodior est quodã modo ad ea quæ fortiore discussione opus habent.

Melanthium, Nigella.

Melanthium calfacit ac siccat tertio ordine, apparet & in eo partium tenuitas. Sic itaq; & destillationes sanat, calidum linteolo illigatum naribus admotum, ut assiduè odor eius nares percellat. Sed & potum flatus uel maximè discutit. Occidit & lumbricos, nõ modò comestum, sed etiam foris uentri impositum, ob amaritudinẽ. Lepras & clauos ac uerrucas myrmecias, hoc est, fornicarias dictas abolet, & menses promouet ob crassitudinem & uiscositatem humorum suppressos, prodest & alopecijs ustum, & cum oleo tritum, ac illitum. Sic etiam recta ceruice spirantibus. Et in summa ubi dissecare & extergere ac siccare calfacereq; opus est, commodissimum medicamentum existit.

Melilotum.

Melilotum mixtas uires habet. Nam & adstringit, sed & discutit & concoquit. Amplius enim de calida substantia quàm de frigida in se complectitur.

Mel.

Mel calfacit ac siccat secundo ordine. Est autem simplicis quàm maximè tum facultatis, tum temperamenti, extersoriæ uidelicet appellatæ. Estq; maxime tenuium partiũ, præsertim quod prouenit ubi thymus plurimus nascitur. Quum autem tenuium partiũ sit, necessario etiam quid acre possidet, per quod uentrẽ ad excretionem impellit. Diximus autem quòd exterget, hæc itaq; extersoria uis si ipsi adimatur, magis ad urinam ciẽdam commodum reddetur, itemq; ad alimenti distributionem ac nutritionem accõmodatius. Adimi autem optimè potest, aqua plurima ammixta, & cocto melle, donec spumare desierit, ita ut spuma assiduè auferatur. Aqua uero mulsa nõ cocta uentrem subit antequàm cõcoquatur. Itaq; senibus & frigidis corporis tẽperaturis mel cõmodum est. Verum in ætate uigente constitutis ac calidis, in bilem transit ante cõcoctionem. Mel porrò coctum per se, minus acre ac mordax euadit, unde & magis nutrit, & ad sinus glutinandos cõmodissimũ existit.

Melissophyllum.

Melissophyllũ marrubio uiribus simile est, sed multo tamẽ ipso inferius, & ob id neq; usus eius ualde expetitur: Quum enim ubiq; marrubium abundet, superuacaneum est melissophyllo uti. Si tamen nõ adsit marrubium, pro ipso succedere potest in eosdem usus, ut tamen efficaciæ eius mancę memores simus.

Mecon, Papauer, Thylacitis, Rhœas.

Papauer omne perfrigerantem uim habet: Sed hortensis, thylacitidis Græcis appellatæ, semen moderatè somniferum est. Verum Rhœadis semen fortius frigefacit: Quare citra læsionem eo quis nõ utitur. Syluestris autẽ semen nigrum existẽs, medicatũ iam est

multum

multũ frigefaciens, maxime Thebani. Sed & succus fortiter perfrigerat, usq; ad stuporẽ & mortificationẽ. Est enim quarti & extremi ordinis perfrigerãtiũ.

Mecon ceratitis, Papauer cornutum, Paralium.

Papauer cornutum Græcis etiam paralium uocatur, quoniam ferè circa mare nascitur. Vim habet sectoriam & extersoriã. Quare radix eius cocta in aqua ad dimidias, hepaticis affectionibus prodest, folia & flores sordida ualde & maligna ulcera iuuãt. Sed ab ipsorum usu recedendum est, ubi ulcera fuerint depurata. Nam usq; adeò extergere solent, ut & depura carne aliquid eliquent ac consumant, & ob id etiam crustas ulcerum tollunt.

Mespilum.

Mespili arboris fructus acerbus est, & uentrem plurimum supprimit.

Melea persice, Malus persica.

Malus persica & folijs & ramis amaram qualitatem prædominantem habet, quare & lumbricos occidũt trita umbilico imposita, & aliàs discussorium medicamentum existunt. Fructus eius persicum appellatum, humidioris & frigidioris est tẽperamenti. Caro eius comesta facile corrũpitur, & omnino uitiosa est. Quare nõ oportet ipsa, uelut aliqui faciunt, à reliquo cibo ingerere. Corrumpuntur enim & uentri innatant. Porrò uniuersalis huius regulæ perpetuò memorẽ esse oportet: Quòd quęcũq; mali succi sunt, humida autẽ & lubrica, & quæ facilè aluo secedere possunt, ea prius quàm alia comedere oportet. Sic enim & ipsa cito subeunt, illisq; uiã pręstruunt. Quæ uero postrema sumũtur, etiã alia simul corrumpunt.

Melea Armeniace, Malus Armeniaca.

Armeniacæ mali fructum præcocia appellant. Est autem humidus ac frigidus hic fructus secundo ordine, ubi sanè fuerit maturus, à persico in hoc differt, ipsoq; præstat, quòd non similiter in uẽtre corrumpitur, neq; acescit. Multis uero et iucundior apparet, & propterea stomacho accommodatior.

Malus medica, siue citrea.

Mali medicæ fructus ab omnibus citrium appellatur. Id in semine acidam qualitatem & uim siccatoriam prædominantem habet, ut tertij ordinis sit siccantiũ ac perfrigerantium. At uero in cortice habet quidem siccatoriam uim in secundo ordine, nõ tamen frigidam qualitatem, propter aromaticitatẽ. Caro ipsius crassi succi est & frigida, ob duritiem: semen autem penitus edi non potest, neq; quod acidum esse diximus, neq; eius nucleus qui reuera semẽ existit, amaram qualitatem, & discussoriam ac siccatoriam uim in secundo ordine habens. Sed & folia siccandi ac discutiendi facultatem habent.

Mala omnia.

Cæterũ in alijs malis magna est differentia. Quæcunq; enim adstringunt, frigidum ac terreum succum habent: Quæ uero acida apparent, frigidum quidem, sed tenuium partium habẽt. mediæ autem temperaturæ sunt dulcia, ad caliditatem repentia. Austerorũ igitur malorum usus est, quum aut ob intemperiem calidam aut humiditatem multam, uẽter debilis est. Acerborum uero, ubi eadem multum fuerint aucta. nam adstringentia quantum in ipsis est, supprimunt infernas excretiones. Acida autem cient. Quum igitur suspicio fuerit crassum humorem in uentre collectum esse, non ualde frigidum, hæc exhibebis. Nam & hunc dissecant & infernè subducunt, & propterea excrementa humectant. Vbi uero purum repererint uentriculum, ipsum amplius supprimunt.

Meon.

Mei radices in usu sunt in tertio ordine calfaciẽtes. Siccant in secundo, humiditatem recrimentitiam in sese complexæ. Vrinas itaq; cient, & menses prouocant potu: Amplius acceptę capitis dolorem inducunt, & propter humiditatem, flatus.

Morus, Mora, Sycamina, Sycomora.

Mori arboris fructus, sicamina & sycomora frequenter à plerisq; Græcis uocatur. si quidem igitur matura & ante reliquum cibum in uentriculum purum ingerantur, celerrimè per intestina secedunt, & alijs cibis uiam præstruunt. Verum post cibum acceptæ, aut uitiatum humorem in uentre reperientia, celerrimè corrumpuntur, & peregrinam quandã, quæ dici commodè non possit corruptionem inducunt, similiter ut cucurbitæ & pepones, ubi non fuerint cõcocti. Tempus usus moris est itidem ut peponibus & cucumeribus, ubi siccum & calidum fuerit uẽtriculi corpus, & ex necessitate etiã hepatis. Tunc enim solummodo omnibus huiusmodi utiliter quis utetur, & ubi quis lõgo itinere aut multo ardore fuerit defatigatus. Tunc enim prosunt squalorem corporis rigantia, & moderatè perfrigerantia. Mora immatura sole siccata diligenter ac reposita, cõmodum adstrictorium medicamentum exhibent, ut etiam dysenterias sanent, & affectiones cœliacas, & alias fluidas. Tunduntur autem & obsonijs miscẽtur, quemadmodum Rhois fructus. Bibũtur etiam cum aqua & uino. Cæterum cortex radicis arboris purgatoriam uim habet cum quadã amaritudine. Quare & latum lumbricum occidit feruefactus cũ uino, eoq; calido meraco poto cyathi mẽsura, & diu suppressos menses prouocat.

Mycetes, Fungi.

Fungi frigidum ac humidum abunde edulium sunt, unde & propè ad uenenatricem uim accedunt, & sanè quidam ex ipsis occidunt.

Myos otis, Auricula muris.

Muris auricula siccat ordine secundo, nullam manifestam qualitatem habens. Succus eius cyathi mensura cum zytho potus, lumbricũ latũ efficaciter expellit.

Myrica, Tamarix.

Myrica incisoriam & extersoriam uim abunde possidet, citra manifestam siccationem. habet & quid adstrictorium, & ob has facultates lienibus induratis conducit, radicibus aut ramulis aut folijs cum aceto aut uino coctis. fructus & cortex non modicæ adstrictionis participes sunt, simulq; extergent, & tenuium partium existunt. Vstæ myricæ cinis siccandi uim acquirit.

Myrsine, Myrtus.

Ex contrarijs hæc planta composita est substãtijs, prædominatur tamẽ in ipsa terreum frigidum. Habet & quid tenuium partium calidum. unde fortiter siccat, & omnes partes ipsius restringendi uim habẽt, tum forinsecus corpori impositæ, tum intrà assumptæ.

Moly, Ruta syluestris, Harmala, Besasa.

Moly aliqui rutam syluestrem uocant, aliqui harmala. Syri Besasa. Vis eius tenuium partium & calida est tertio ordine. Vnde & secat & discutit crassos & uiscosos humores, & urinam promouet. Qui ruri habitant

bitant utuntur eo in diuturno capitis dolore, aqua coquentes, & caput inde rigantes. Similiter & ad reliquas corporis partes perfrigeratas.

N *Nardostachy, Nardi spica.*

Nardi spica primo ordine calfacit, siccat secundo completo. Composita est ex substantia multum adstringente, & acri calida non multa, & quadam modica subamara. Quare & ad iecur & ad stomachum merito conducit, pota & forinsecus imposita. Vrinas ciet quoque, & stomachi morsus sanat, & fluxiones uentris ac intestinorũ resiccat, itẽ capitis & pectoris. fortior est Indica, nigrior quàm Syriaca existens.

Nardus Celtica.

Celtica nardus consimilem in genere uim cum prædictis habet, sed ad omnia debilior est, præterquàm ad urinas ciendas. Est enim calidior illis, sed minus adstringit.

Narthex, Ferula.

Ferulæ semẽ attenuat & calfacit. Interna eius pars, medulla appellata, adstringentis cuiusdã qualitatis particeps est, ob quã hæmoptoicis & cœliacis prodest.

Napy, Sinapi.

Sinapi calfacit ac siccat quarto ordine. Optimum est Aegyptium aut Syriacũ, & quod mole minus est, & minus cruentè coloratum.

Narcissus.

Narcisi radix siccatoriam in tantũ uim habet, ut uulnera magna glutinet, etiãsi tendines sint concisi. Habet & quid extersorium ac attractorium.

Nerium, Rhododaphne.

Nerium aut Rhododaphne frutex est omnibus notus, qui si forinsecus corpori in cataplasmate imponatur, discussoriam uim habet: Si uero intra corpus sumatur, perniciosus & uenenatus non solum hominibus, sed & plurimis pecoribus existit.

Nymphæa.

Nymphææ radix & semen uim habẽt siccatoriam leuem: Itaque & uentris fluxiones, & seminis per somnum effluxum, aut si etiam aliàs immodicè feratur, sistunt. Prosunt & dysentericis. Cæterũ Nymphæa quæ albam radicem habet, uehementioris facultatis est, ut & muliebrem fluxum sanet. Bibitur & ipsa & quæ nigram radicem habet, in uino nigro austero. Possident & quid extersoriæ facultatis, unde & uitiligines sanãt aqua rigatæ, & alopecias cum liquida pice, præstat ad hæc quæ nigram radicẽ habet, ad reliqua quæ albam.

Ξ. *Xanthium, Lappa, Phasganion, Philantropos, Choëradolethron.*

Xanthium, quidam phasganium, quidam philanthropon, aliȷ choëradolethron appellant. Semen eius discussoriam uim habet. Decoctum corticis radicis potum lienes consumit, & dẽtes motos firmat eiusdem decoctum ex uino collutum.

Xiphion, Gladiolus.

Gladioli radix præsertim superior, uim attractoriam, discussoriam, atque adeò siccatoriam habet.

O. *Oenos, Vinum.*

Vinum ex secundo ordine est calfacientium. Antiquũ ualde, ex tertio, quemadmodum nouum mustum, ex primo. Eadem proportio est siccitatis ad caliditatem. Quandoquidem uero plurimas in uino differentias reperimus, distinguendum est de ipsis quàm breuissimis id fieri potest. Rufa itaque & crassa ex omnibus ad sanguinem generandum commodissima sunt, ut quæ parua egeant in sanguinem trãsmutatione. Deinceps nigra simulq; dulcia ac crassa. Deinde colore quidem rufa aut nigra, compage uero crassa & habentia simul adstringentem qualitatem. His minus ualent alba, simulq; crassa, ac acerba, ad nutritionem: Minime uero omnium alũt colore alba, compage tenuia, & quodam modo aquę similia. Concoquuntur autem in uẽtriculo & magis distribuũtur dulcia quàm austera, utpote calidiore ui prędita, sed & uentrem magis subducũt. Cæterum ualde crassa, & tardius cõcoquuntur, & tardius in corpus distribuũtur, ubi autem uentriculum robustum nacta fuerint, ut probè concoquantur, amplius nutrimentum corpori præbent. Manifestum est autem quòd & aluum sistunt, & urinæ ciendæ incommoda existunt, in quibusdam crassum succum generantia. Quædam ex ipsis etiam iecur & lienem ac renes obturant, atq; inde aliqui in aquam inter cutem incidunt, aliqui è calculo laborant ex nimio ipsorum usu, & præsertim senes. Optimum uinum est, & sanis, & ex morbo se recolligentibus commodissimũ, quòd colore rufum, compage tenue, & leniter subadstringens existit.

Oxos, Acetum.

Acetum mixtas substãtias frigidam & calidam, utrãq; tenuium partium habet. prædominatur tamẽ in ipso frigida substantia, quemadmodum in principio huius libri prædiximus. Est autem medicamentum abunde siccatorium, ut tertiȷ ordinis sit completi, ubi sanè forte extiterit.

Opos, Laser, Succus Cyrenaicus.

Laser siue succus Cyrenaicus, omnibus alȷs calidior & magis tenuium partiũ existit, & ob id etiã magis discussorius. Verũ tamẽ & aliȷ calidi sunt ac flatuosi, hoc est Medicus & Syriacus, quem Laser appellãt.

Origanum.

Origani herbæ tres sunt species, omnes incisoriæ & attenuatorię, siccantisq; ac calfacientis facultatis in tertio ordine. Tragoriganus autem aliquid adstrictorium assumpsit.

Oxyschœnos, Iuncus acutus.

De iũco acuto dicetur in schœni, hoc est, iũci mentione.

Orobus, Eruum.

Eruum siccat secundo ordine intenso, calfacit primo. Quantum autẽ amaritudinis particeps est, tantum siccat, & exterget, & obstructione liberat. Amplius sumptum sanguinem per urinam expellit.

Orobanche.

Orobanche frigidi ac sicci temperamenti in primo ordine est.

Oryza.

Oryza habet quid adstrictorium, quapropter uentrem supprimit. Et est edulium ægrè concoctile.

Orchis cynos, Testiculus canis.

Orchis herba, quæ cynos orchis, hoc est canis testiculus dicitur, duplicem radicem bulbosam habet, humidã & calidã, quapropter etiam sapore dulcis est, & maior quidem radix ob multam humiditatem, ad uenerem stimulat pota. Minor uero ad siccitatem repens impetus uenereos compescit.

Orchis altera.

Orchis altera, quam serapiada uocant, sicciorem priore uim habet: quare ad uenerem non similiter cõmoda est. Laxos

est. Laxos autem tumores in cataplasmate discutit, & ulcera sordida purgat, & herpetas sanat. sicca uero & putrefactis & malignis ulceribus medetur. Nã & subadstringens quid habet, per quod aluum supprimit cum uino pota.

Osyris.

Osyridis herbæ ex qua scopæ fiunt, amara est qualitas. Verum uis obturatione liberans. unde & malignas circa iecur obstructiones resoluit.

Pancration.

Pancratij radix & sapore & uiribus Scillæ similis est: quare aliqui etiam utuntur ipsa, scilla non præsente. uerum multo debilior existit.

Paliurus.

Paliuri folia & radix adstringentem non obscurè uim possident, quapropter & fluidum uentrem sistunt. Discussoriam autem in tantum habent, ut & tubercula curent, quæ sanè non ualde inflammata ac calida existunt. fructus incisioriæ facultatis eousque est particeps, ut uesicę calculos & confringat, & expurget, & reiectionibus ex pectore ac pulmone auxilietur.

Panax Herculeus, Opopanax.

Panaces Herculeus est, ex quo Opopanax appellatus fit. qui succus calidus est & discussorius in tertio ordine, siccus in secundo. Cortex radicis siccat & calfacit, sed minus quàm succus. exterget tamen, & propterea ad ossa denudata, & ulcera maligna conducit. Exterget enim & siccat, & carne replet citra mordacitatem. Semen calidum existens menses ducit.

Pentaphyllon, Quinquefolium, Mercurij herba.

Quinquefolium, quę Mercurij herba dicitur, radicem habet siccantem in tertio ordine, minime uero acrem. quapropter multi usus est & tenuibus partibus præditum.

Peplion.

Peplij semen in usu est: Ducit bilem unà cum pituita. flatus quoque discutit uelut Hippocrates scribit.

Pepon.

Pepon maturus substantiæ tenuioris est: Immaturus crassioris, abstersoria autẽ et incisoria facultate participat. Vnde & urinã cient, & corpus illustrius reddunt, præsertim si quis semen siccet, deinde tuso & cribrato pro smegmate utatur, ad maculas solares, & faciei lentigines, ac uitiligines in superficie hęrentes. Dominatur in ipsis humida & frigida temperatura, suntq; secundi ordinis in utraq;. semen & radix sicca secundi ordinis initio cõsistunt. Vis extersoria amplior est in radice quàm carne. Caro comesta unà cum extersione & urinas ciet, & infernè secedit magis quàm cucurbitæ. at uero semen magis exterget, ut etiam calculosis renibus conducat. Cæterum uitiosum succũ in corpore gignit pepo, magisq; si non probè concoquatur. Tunc enim cholericos quibus & supernè & infernè bilis prorumpit, efficere solet. Nam & prius quàm corrũpatur ad uomitum aptus est, si amplius edatur, & si quis non ab eius esu boni succi edulium ingerat, omnino uomet.

Piper.

Piper recens pullulans, longum est. quapropter & humidius existit. Quòd uero uelut fructus immaturus est, album piper est, acrius nigro existens. Nigrum enim uelut superassatum iam & superresiccatum est. Vtrumq; autem fortiter calfacit ac siccat.

Peristereon, Verbenaca, Veneris herba, Sacra herba.

Verbenaca, quam peristereona, & ueneris herbam, ac sacram herbam appellant, capitis dolorem egregiè tollit, inquit Archigenes, coronæ modo imposita, trita quoq; cum aceto & rosaceo illita, & cocta cum oleo, indeq; rigato capite, omnem ueterẽ capitis dolorem sanat, & defluos capillos cohibet. Decoctũ radicis calidum ore retentum, dentium dolorem sedat. & motos dentes firmat, & oris ulcera sanat. Cæterũ ad colicos radicem crassius tusam ex aqua ad dimidias coquito, & ad dies quinq; potui dato. Constat hoc experimento. At uero calculosis & incipienti elephãtiasi, decoctum similiter dato ex aqua mulsa. Vtere similiter & ad comitialem morbum, & ad febres quotidianas ac quartanas. Verũ ad podagricos & Ischiadicos in uino decoctã exhibebis. Radice exuccata fistulæ optime colluũtur, maximè mori succo & melle ammixto. Eadem radix usta itemq; sicca inspersa, fistulas sanat. Quin & melle cocto excepta, fistulæ collyrij modo inditur, & præter opinionem opitulatur.

Persea.

Perseæ folia astringentis facultatis moderatè participia sunt, ut & partibus è quibus sanguis erumpit, commodè imponi possint. Eadem arida trita prurítus sedant affricta.

Perdicias.

Perdicias relata est in quinto elemento, ubi Elxinen ipsam appellauimus.

Pæonia.

Pæonia relata est in tertio elemento, ubi glycysiden ipsam appellauimus.

Petroselinum.

Petroselini semen maximè in usu est. Herba ipsa imbecillior existit. Semen calidum est & siccum tertio ordine, & incidendi ui præditum. Itaq; menses ciet & urinas ubertim, insuperq; flatus discutit.

Peucedanum.

Peucedani radice maxime utuntur, liquoreq; ac succo eius. Omnia eandem uim habent. fortior est autem succus multum calfaciens ac discutiens. Vnde & neruorum affectionibus conuenit, & morbis pulmonis ac pectoris, ex crassitudine aut uiscositate humorum obortis, tum intra corpus sumptus, tum odoratu. Quo modo & lienes induratos sanat. Radicis usus ad eadem competit, sed & ossium squamas celerrimè disparat. & sicca malignis ulceribus inspersa optime medetur. purgat enim & incarnat, & usq; ad cicatricem perducit, calefaciens quidem ordine secũdo, siccans autem tertij initio.

Peganum, Ruta.

Ruta syluestris quarti ordinis est calfacientiũ ac siccantium, satiua tertij. Estq; nõ solum acris, sed & amara, unde & uim secandi ac discutiẽdi crassos & uiscosos humores habet, & per urinas euacuat. Et sanè tenuiũ quoq; partium est, & flatus discutit, & ob id inflationibus conducit, & uenereos impetus supprimit, ac præclare siccat. nã inter medicamenta fortiter siccantia censetur. Rufus hæc uerba prodit: Syluestris rutæ uis ignea est & ulceratoria, maximè uesicæ. Quapropter etiam qui podagricum pharmacum bibunt, ex ruta syluestri cõstans male affectam uesicam acquirunt. quicũq; tamen hoc medicamẽtum sustinuerint, manifestam opem ferunt. Nam ad arthriticos præcipuè

puè cōmodum est. Quòd si de satiua ruta quid ammiscueris, securius erit, quanquam & ipsa satiua uesicæ incōmodet, sed minus quàm syluestris. Vtimur syluestri in quibus perfrigeratum quid refouere uoluimus. prodest & hydropi flatuoso, & ei qui subtercus appellatur. prodest & morsis à uipera aut mure araneo, & magis si prægnans mus araneus momorderit, & præsertim animalia subiugalia. Est & forte medicamentū ad papaueris succū potum, & ad aconitū cū uino. Satiua ruta rigores per circuitū repetentes mitigat pota ante accessiones. mitigat & colicos dolores potū & infusum, itemq; uteri strangulatus. Visum acuit in cibo sumpta, & propterea pictores assiduè eam degustantes, acutius cernūt. Quin & melle mixtus succus ipsius, medicamētum euadit uisum exacuēs. Auxiliatur & urinæ difficultati cocta ex oleo, indeq; uesica fota, neq; est aliud medicamētum quod huic hac parte prætuleris. Cæterum in lumborū dolore & spirādi difficultate, data ex aqua mulsa confestim opitulatur. In lethargicis pota & infusa per clysterem, ualde cōmodat. Sed & tritam cum rosaceo & aceto capiti ipsorū illinere oportet. Soluit & coxendicum dolores pota, & in cataplasmate imposita, & infusa per sedem. In cataplasmate imposita podagricis genua inflata habentibus, citò auxiliatur, & dolores mox lenit. Crustas etiam carbunculorum citò disparat, in cataplasmate imposita cum melle aut uuis passis.

Pix.

Pix arida siccat & calfacit secundo ordine, plus autem siccat quàm calfacit. Liquida cōtrà plus calfacit quàm siccat. Habet & quid tenuiū partiū, quo & anhelosis, & suppuratis pectore opitulatur. Satis est delinxisse cyathi unius mensuram melle ammixto. Habet utraq; & extersorium quiddam, & cōcoctorium, ac discussorium. Quare & scabros ungues extrahunt addita cera, & impetigines exterunt. Cōcoquunt & duros ac crudos tumores omnes cataplasmatis ammixtæ. Ad omnia hæc præstat liquida. Sicca ad hæc deterior est, sed ad uulnera glutinādā accōmodatior. Fuligo ex liquida pice sic paratur. In lucernā nouam funiculo instructā ellychnio, liquidā picem mittes, incensamq; ac fictili uase opertā, uelut in thure dictū est, sines. & priore cōsumpto liquore, aliū infundes, donec fuliginē sufficiētē collegeris. Vsus est ad palpebras ornādas, & ubi pilos producere oportet, & ad oculos imbecillos ac lacrymosos & ulcerosos.

Pistacia.

Pistacij fructus substantiam tenuiū partium habet, quę & subamarum quiddam & aromaticum in se complectitur. Quapropter obturata expedit & expurgat, pręsertim circa iecur, imò & pectus & pulmonē.

Pityides, Nux pinea, Nux picea.

Pityides appellantur fructus pinorum, quidam etiam picearum sic appellant. Sunt autem mixtę facultatis, nimirum & adstringentis, & acrimoniam quandam cum amaritudine possidētis. Vnde & reiectionibus ex pectore ac pulmone conferunt.

Pini cortex.

Pini cortex prædominātem uim adstrictoriam habet, in tantum ut intertrigines inspersus optimè sanet, & ambusta ad cicatricem perducat, & aluum fluidam supprimat si potetur. Sed & piceæ cortex huic similis est, uerū uiribus debilior. Vtriusq; arboris folia uim glutinandi uulnera habent. Fuligo porrò ex his ad palpebrarū defluuia, & humectos ac erosos oculorum angulos, itemq; lacrymosos utilis est.

Platanus.

Platanus humidiore ac frigidiore substantia non multum à moderatis abscedit. Vnde et folia uiridia trita in cataplasmate imposita, inflāmationibus quæ adhuc generantur non obscurè opitulātur. Cortex eius & pilulę ficciorē uim habent. Quare cortex quidem aceto coctus, ad dentium dolores adhibetur. Pilulæ uero cum adipe, ad ulcera ambustorum. Quidā corticem exurunt, & medicamentum extersorium efficiunt, quòd cum aqua quidem sanat lepras. Ipso autem cinere per se insperso, ulcera uetera & ob nimiā humiditatem sordida curantur.

Polygonum.

Polygonum habet quidē & adstrictorium quiddam. Dominatur autē in ipso aquosa frigiditas, ut secūdi ordinis sit completi, aut tertij incipientis inter frigefacientia. Vnde et stomacho exusto prodest, foris in cataplasmate imposito, quemadmodū & calidis inflammationibus. Fluxiones enim repellit. Quare & herpeti commodum pharmacum est, & ulcerum omnium, maximè inflāmatorum & fluidorum, item quæ in auribus sunt. nam pus reficcat. Sistit & fluxum muliebrem, & dysenterias, ac sanguinis reiectionem. Ad omnia uero masculum ualidius est & pręstantius.

Polemonium, Philetærion, Chiliodynamon.

Polemoniū alij philetærion, alij chiliodynamō uocāt, tenuium partiū & siccatoriā uim habet. Quare quidam radicem ipsius cū uino ischiadicis, & dysentericis, & ad induratam lienem bibendam præbent.

Polium.

Polium amarū est & mediocriter acre, itaq; omnia uiscera obturatione liberat, & menses ac urinas ciet, & uiride quidem glutinat uulnera, siccum autem maligna ulcera sanat. Præsertim minus poliū, quo & ad antidotos utimur. Nā & amarius est, & acriusquàm maius, ut tertij ordinis sit siccantium, secūdi completi calfacientium.

Potamogeton.

Potamogeton adstringit & frigefacit, similiter ut polypodium. Verum crassiorum partium substantiam quàm polygonum habet.

Polypodion.

Polypodium dulcem simulq; austeram qualitatē prædominantem habet, ut uim habeat multum siccātem citra mordacitatem.

Prasion, Marrubium.

Marrubium calfacit secundo ordine cōpleto, siccat tertio cōpleto. Iecur & lienem obturatione liberat, pectusq; ac pulmonem expurgat, & menses prouocat, & ictericos per nares purgat. Facit & ad aurium dolores iam inueteratos. In cataplasmate impositū exterget & discutit.

Prasum, Porrum.

Porri acrē uim possident uelut cepæ, & iuxta proportionem calfaciūt corpus, & crassos in ipso humores attenuant, & uiscosos secant. Cient & urinā & sanguinem expurgant. Optimus usus est ipsorū bis coctorum. Nam sic comesta acrimoniā exuunt, & succi uitium non amplius habent. Abstinēdum est autē à frequēti usu omnium acrium, & pręsertim si is qui accipiat

accipiat natura biliosior existat. Solis enim his qui pituitosum humorem, aut crudum, aut crassum, aut uiscosum coaceruarũt, hæc edulia cõmoda existunt.

Propolis.

Propolis extersoriam uim non ualidã habet, attractoriã autẽ satis ualentẽ. Est enim substantię tenuiũ partiũ, & calfacit secũdo ordine cõpleto, aut tertij initio.

Ptelea, Vlmus.

Vlmi folijs aliquando uulnus recẽs glutinauimus: adstringunt enim & extergẽt. Cortex eius amarior est, & magis adstringit, quare & lepram sanat cũ aceto. Radices eandem uim habent. unde quidam decocto earum fracturas fouent ad callum recipiendum.

Pteris, Filix.

Filicis radix in usum uenit: occidit enim lumbricos latos quatuor drachmarũ pondere in aqua mulsa pota. Fœtus quoq; uiuos quidẽ enecat, mortuos uero expellit, sed & ulceribus inspersa, ea citra mordacitatem siccat.

Pyrethrum.

Pyrethri radix maximè in usu est, ustoriã uim habens, per quam dentium perfrigeratorum dolores lenit, affricatur & cum oleo in rigoribus per circuitũ repetentibus, ante accessionem. Stupefactis etiam ac resolutis conducit.

Pyri, Triticum, Amylum.

Triticum extrà impositum primi ordinis est calfacientium, & tamen neq; siccare manifestè neq; humectare potest. Quod ex ipso fit amylum, frigidius & siccius ipso euadit. Amylum ideo dictũ, quòd sine mola fiat. Panis triticei cataplasma discussoriam uim habet. nimirum quum sal & fermentum panis assumpserit. Habet enim fermentum uim attractoriam ex alto, simulq; discussoriam.

P *Rhamnus.*

Rhamnus secũdo ordine siccat, frigefacit primo completo, aut secundi initio. unde & herpetas sanat, & erysipelata non ualde calida.

Raphanus.

Rhaphanus calfacit tertio ordine, siccat secundo. Discussoriam uim habet adeò ut sugillata diuturna, aliaq; liuefacta sanet cataplasmatis modo impositus. uerũ ut obsoniũ magis quàm alimentũ, attenuãtis facultatis est simulq; calfacit. Quare meritò mirari subit illos qui à cœna ipsos crudos edũt, bonæ cõcoctionis ergò. Etenim ipsi magnũ eius rei experimẽtũ se fecisse iactãt, uerũ nemo citra læsionẽ ipsos imitatus est.

Rheon Ponticon, Rha.

Rheon ponticon aliqui rha appellant, mixtam autem facultatem habet, adstringentem & calfacientem, & tenuium partiũ. Vnde & rupta, & cõuulsa, & erecta ceruice spirationem emendat potum. Hæmoptoicis item ac cœliacis & dysentericis prodest. Impetigines quoq; & liuefacta persanat, cum aceto illitum.

Resinæ omnes.

Omnes resinæ siccant & calfaciunt. Differũt inter se secundum quod magis aut minus habent acrimoniæ in sapore, & calidæ facultatis, & simili modo iuxta alias qualitates, quòd aliarum magis, aliarum minus participes existũt. Omnibus autem præfertur lentiscina, mastiche appellata, propterea quòd parũ adstrictionis possidet, ut & stomachi & uentris ac hepatis debilitati conducat, insuperq; & citra molestiam siccet. Est autem maximè tenuium partiũ, minimeq; acris. Inter reliquas terebinthina principatum obtinet, nõ similiter ut mastiche adstringens, sed discutit magis quàm mastiche, & exterget in tãtum, ut & scabiẽ deterat, & ex alto attrahat, magis quàm cæteræ resinæ, quod etiam magis tenuium partium existat. Habet & quid mollitoriũ amplius quàm mastiche. Aliæ porro omnes resinæ acriores hac sunt, pro maioris ac minoris acrimoniæ ratione. Siccissima omnium resinarum est sicca pinus resina, quam priuatim pinus physema appellant.

Resinæ quomodo urantur.

Vritur omnis resina liquida in quadruplici uase, liquoris infundẽdi respectu. Oportet enim resinæ quidem congium unum, duos uero pluuialis aquæ in cacabũ diffundere, & ad prunas leniter coquere, assiduè agitando, donec resina odorẽ perdat, friabilisq; fiat, & penitus exarescat, ut etiã digitis confringi possit. quod ubi contigit, refrigeratã in fictili uase repones. Fit autẽ hoc modo excellenter alba. Oportet tamẽ urendam resinã prius excolare, & sordes ab ipsa separare. Vtuntur & citra aquam, primum quidem eliquatæ ac colatæ, deinde coctæ ad prunas per totũ diẽ, assiduè agitando, & ubi penitus expirarint tolluntur, ac reponuntur uelut dictum est. Excipitur ex resina etiam fuligo, ueluti in thure prædictum est, & confert ad calliblephara, quæ ornãdis palpebris deseruiunt, & ad lacrymosos oculos, & corrosos ipsorum angulos, & glabras oculorum genas. Torrefacta uero resina utilis est ad odorata malagmata itẽq; acopa appellata.

Rosæ.

Rosarum facultas ex aquosa calida, duabus alijs qualitatibus ammixta, adstringenti uidelicet & amaræ, composita est. Flos ipsarũ adhuc magis q̃ rosæ adstrictorius est, & propterea etiã siccandi ui præditus.

Rhododaphne.

De rhododaphne diximus, ubi nerion ipsam appellauimus.

Rhoa, malum punicum.

Omne malum punicũ adstringẽtis facultatis particeps est, nõ tamẽ ut ea omnino prædominetur: sunt enim aliqua ex ipsis acida, quædam dulcia, quædã austera. Quare ex his quæ in malorum tractatu diximus, etiã de his cõiectare licet. Succũ autem uberiorẽ habent quàm mala aut pira, saporemq; insuper iucundiorem quàm illa habent, & aliquando ad plures affectiones quàm illa cõmodant, cum aliàs, tũ siquando stomachus ob uitiatorũ humorũ redundantiam morsum percipit. quo sanè tẽpore succus ipsorũ cum polenta exhiberi debet, uelut Hippocrates in fœmina cardialgusa faciendum præcepit, quæ uidelicet oris uentris morsum & dolorem percipiebat. Acini punicorum magis adstringunt quàm succus, magis quoq; siccant. his uero amplius adhuc cortices. Quibus consimilem uim etiam cytini possident.

Rhus.

Rhois folium adstringit et siccat, hoc coriarij tinctores utũtur. Medicis fructus & succus magis in usum ueniunt, multum austeram qualitatem habentes. Siccant enim ordine tertio, perfrigerant secundo.

Rhypos, Sordes, Patos.

Sordes à statuis gymnasiorum discussoria est & mollitoria crudorum tuberculorum. Quæ uero in palæstris colligitur, patosq; Grecis appellatur, optimũ

medicamentum est inflammatarũ mammarum. Nã & feruorem extinguit, & influentia reprimit, & cõtentum discutit.

Σ Sagapenum.

Sagapenum succus est calidus & tenuium partium, uelut reliqui succi. Habet & quid extersoriũ, per quod cicatrices in oculis depurgat & attenuat. Quin & suffusionibus & hebetudini uisus, ex humorũ crassitudine obortis commodum pharmacum existit.

Sampsuchum.

Sampsuchum tenuium partium ac discussoriam uim habet: siccat enim & calfacit tertio ordine.

Saprotes xylon, Caries lignorum.

Caries ac putredo lignorum, maximè eorum quæ adstrictionis simulq; extersionis participia sunt, uelut est ulmus, humida ulcera optimè purgat ac replet.

Sarcocolla.

Sarcocolla lacryma est arboris persicæ, mixtis uiribus prædita, ex substantia quadam meatus obducẽte, & modica quadam amara. Vnde leuiter siccat, & sic uulnera glutinat.

Satyrion

Satyrion quidã etiam trifolium uocant, humidi est & calidi temperamenti, quapropter & gustantibus dulce apparet. Superfluã tamen & flatuosam humiditatem possidet, & propterea ad uenerẽ stimulat. Quod etiam radix herbæ facere solet. Quidam tradunt etiã opisthotonum, hoc est, neruorum retrorsum distentionem per ipsam sanare è uino austero potam.

Selinum, Apium.

Apium in tantum calidum est, ut & urinas & menses cieat. Flatus quoq; discutit, & magis ipso semine.

Seris, Cichorium, Picris.

Seris siue cichorium subamarum olus est, & magis utiq; syluestre, quod propterea picris Græcis appellatur. Est autem syluestris, frigidæ ac siccæ temperaturæ primo ordine. Satiua magis frigefacit quàm syluestris, uerum ob multæ humiditatis mixturam, siccandi uim perdit. Vtraq; autem adstringentis qualitatis particeps est, quẽadmodum & chondrilla. Nã & hæc seridis species existit.

Seseli.

Seselis & radix & semẽ in tantũ calfaciũt, ut urinę ciendæ sufficiant. Est autẽ tenuiũ partiũ, ut & morbo comitiali, & spirationi quæ recta ceruice fit, conducat.

Sesamum.

Sesamum nõ modicã uiscositatẽ & pinguitudinẽ in se habet, unde & meatus obducit & mollit, & moderatè calidũ est. Eandẽ uim habet & oleum ex ipso.

Sideritis.

Sideritis habet quidem quid extersorium, sed maior pars ipsius humida est, & moderatè frigida, estq; modicæ cuiusdã adstrictionis particeps. unde & inflammationes arcet, & glutinandi uim habet.

Sicya, Cucumeres.

Cucumeres satiui urinã ciẽt, uelut etiã pepones, sed minus quàm illi, propterea quòd & substãtia ipsorum minus humida quàm illorũ existat, & ob id neq; ita facilè corrũpuntur in uentre uelut pepones. Quidã ipsos cõcoquũt familiaritate quadã naturæ ad ipsos, & ubi in hoc confisi securè eos ingesserint, ignorant quod tẽporis progressu uitiosum & moderatè crassum succũ, ex ipsorũ esu in uenis coaceruarũt, qui sanè succus ubi putrescere inceperit, febres malignas inducit. Quapropter ab omnibus mali succi edulijs abstinere cõsultũ esset, etiã si aliq; facilè ipsa cõcoquãt.

Sicyos agrios, Cucumis syluestris, Elaterium.

Cucumeris syluestris seminis succus siue liquor, qui elaterium appellatur, imò etiam radicis & foliorũ succus, utiles sunt ad medendum. Elaterium itaq; mẽses ciet, & fœtus appositum perdit. Summè enim amarum est, & modicè calidum, ut secundi ordinis sit calfacientium. & ob id etiam discussoriã uim habet. Itaq; & angina laborantes quidam ex ipso illinunt. Infunditur & ictericis in nares cum lacte muliebri, atq; hoc modo etiam capitis dolores sanat. Cęterum succus radicis & foliorũ imbecillior est quàm seminis. Sed & ipsa radix consimilem uim habet. Nam & exterget, & discutit, & mollit. Verũ cortex ipsius maiori siccatoria ui præditus est.

Silphium.

Silphij calidissimus quidẽ succus est, sed & folia, & caulis, & radix generosè calfaciũt. Suntq; omnia flatuosioris & aëreæ substantiæ, & propterea etiam ægrè cõcoquuntur. Forinsecus tamẽ imposita efficaciora sunt, & maximè omniũ succus, attractoriã uim habens, corporis itẽ molem consumens ac colliquans.

Sinon.

Sinon calidi & subamari saporis est, unde & urinam ciet, & cõcoctorius existit, & menses prolicit, & obturationes uiscerum expedit.

Sion.

Sion in quantum aromaticum saporem habet, in tantũ calfacientis & siccantis facultatis particeps est. Discutit autem, & urinam ciet, & calculos renũ atterit, & menses ducit.

Sisymbrium.

Sisymbrium tenuium partium & discussoriam, calfactoriamq; ac siccatoriã uim tertio ordine habet. Semen quoq; ipsius tenuium partium & calidum est. Quare quidam id cum uino singultientibus & torminosis bibendum præbent.

Scandix.

Scandix syluestre olus est consimile gingidio, subacre & subamarum, ut in siccando ac calfaciẽdo tertij ordinis sit exoluti. Vrinam etiam ciet, et uiscera obturatione liberat.

Scilla.

Scilla incisoriam uim abunde possidet, non tamen fortiter calidam, sed in secundo ordine calfacientium.

Scolymus, Carduus.

Cardui radix multam urinam fœtidam ducit, si uino decoctam quis bibat, & propterea alarum & totius corporis fœtores sanat. Calida est tertij ordinis initio, sicca secundo.

Scordion.

Scordiũ ex multiformi facultate constat. Nam & amarum quid & acerbũ & acre habet. Expurgat itaq; simulq; calfacit uiscera, & menses & urinas mouet, & uulsa & rupta ac laterum dolores ex obturatione factos sanat potũ. Viride cataplasmatis modo impositum, uulnera magna glutinat. Aridũ inspersum, sordida repurgat, & maligna ad cicatricem perducit.

Scorodon, Allium.

Allium calfacit ac siccat quarto ordine. In cibo sumptum flatus dissipat, & sitim extinguit, & crassos uiscososq; humores secãdo obturatione liberat. Habet & quid medicatum & mali succi, quod abijcit aqua coctum.

coctum. Fugiendus est eius assiduus usus, præsertim in calidioribus habitudinibus.

Smyrna, Myrrha.

Myrrha secundi ordinis est calfacientium ac siccantium. Inspersa capitis uulneribus, ea glutinare potest. Amaritudinis autem non modicæ particeps est, per quam & lūbricos, & fœtus occidit ac eijcit. Habet & quid extersorium, unde & ocularibus compositionibus additur, quæ ad ulcera & cicatrices crassas compositæ sunt. Miscetur & in anhelosorum ac tussientium auxilia, item in arteriacas compositiones: non enim exasperat arteriam.

Smyrnium, Hipposelinon.

Smyrnium, alij hipposelinon uocant, ex eodem genere est cum apio & petroselino, uerum semē nigrum & multò maius habet, & est apio ualentius, petroselino imbecillius. calfacit ac siccat ordine tertio, menses ducit, & urinas ciet.

Sonchus, Cicerbita.

Sonchus uiridis adhuc & tener, uelut alia syluestria olera, comeditur. Cōponitur ex aquosa & terrea substātia, utrisq; frigidis, & adstrictionis quid habet. Manifestè itaque perfrigerat, tum stomacho cataplasmatis uice impositus, tum in cibo acceptus.

Spartum, Genista.

Sparti quo uites apud nos ligāt, & fructus, & uirgarū succus attractoriam uim non instrenuam possident.

Stacte.

Stacte appellatur recentis myrrhæ pinguitudo, si cum aqua modica tūdatur, & per organum exprimatur. Est autem ualde odorata & preciosa, & per se unguētum, quod stacte appellatur. Probatur quę nihil olei admixtum habet, & modica sui parte multam uim calfactoriam possidet, ad proportionem myrrhæ & unguentorum calfacientium.

Staphylinus, Pastinaca, Daucus.

Pastinaca satiua imbecillior est, syluestris, quā et daucū appellant, ad omnia fortior, urinas mouet, & mēses prouocat. Habet & quid extersorium in sese.

Stœchas.

Stœchas amarę & adstringētis qualitatis particeps est. Est & tenuium partium ex odoris argumento. Itaq; & obturatione liberare, & attenuare, & roborare, tum uiscera omnia, tum totū corporis habitū potest.

Struthium, Herba lanaria.

Struthij radix in usu est, calida & sicca quarto ordine existens. Est autem extersoria & iritatoria, proptereaq; sternutamenta mouet.

Styrax.

Styrax mollit, calfacit, cōcoquit. Quapropter & tusses, & destillationes, & grauedines ac raucedines sanat, mensesq; promouet potus & appositus. Fuligo ex ipso fit uelut ex thure, quæ eandē quoq; uim habet.

Staphyle, Vua.

Vua magis quàm omnes tēporarij & subcaniculares fructus, horæi Græcis appellati, nutrit, & maximè ubi probè fuerit concocta. Minus autē nutriunt unquàm ficus, & quod in ipsis pręcipuum est citò secedunt. Quare si quando retineantur, satis multum offendunt. Neq; enim probè concoquuntur retētæ, sed & iuxta distributionem in hepar ac uenas, crudum succum generant, qui non facile in sanguinem transmutantur, tum propter externam cuticulam, tū propter uinacea, quorum substantia sicca & adstrictoria existit. Quapropter rectè faciunt qui hæc ipsa uelut inutilia expuunt, & omnem internā carnem unà cum succo exugunt, & sanè uenter his magis subit. Reponuntur autē uuæ in hyemē uarijs modis. Alij in olla cōponunt, olla uidelicet diligenter operta, & operculo pice oblito, ut nullatenus perspirēt aut perflentur. Atq; talis uua exolutū uentrem firmat, & ciborum appetentiā excitat, non tamen aluo secedit, & uberius ingesta, caput tētat. Sed adhuc magis capitis dolorē inducit quæ in musto seruatur. Pensilis autē caput nihil omnino lædit, uentrē uero neq; sistit, neque promouet. Similiter neq; infirmam appetētiam excitat, neq; firmā exoluit. Vuæ quidem igitur dulces calidiorē succum habent. Quapropter sitim inducunt, & uentrem subducūt, præsertim ubi humectiores fuerint. nā inter calfacientia ac perfrigerantia medio modo habent. At uero acidæ & austeræ, & quæ cuticulam crassiorē habent, non solū prædicta uitia habēt, sed & concoctionē in uentre & distributionē ac nutritionē impediunt. Cæterum in summa de escarijs fructibus id nosse oportet: Humidos, humidū & tenue alimentū corpori prębere, & quod uniuersum corpus transeat ac citò penetret, facileq; & per urinā & per cutē euacuetur. Contrà solidorū compage fructuum, alimentū quod corpori accedit crassum est, & transitus tardiores, præsertim ubi crassum aut uiscosum aut adstringentem succum in se habuerint.

Syca, Ficus.

Quod non solum autumnales, sed etiam temporarij ac æstiui & subcaniculares fructus, horæi Gręcis appellati, cōmune habēt, id & ficubus adest. nam neq; ipsę succi malitiā effugere potuerunt. Verū hoc commodi ficubus inest, quòd facile per uentrem trāseant, & totum corpus penetrēt. Nam & uim extersoriā memorabilem habent, & nephritici ex ipsarum esu multa arenosa excernunt. Alimentum autē præbent corpori non solidum, sed laxum, & ipsum uentriculum flatu implent. Verum ob transitus celeritatem, flatus illi non durant: & ea gratia minus quàm reliqui fructus nocēt. Et sane ficus exactè matura ferè nihil noxij habet. Ficus uero siccæ calidiorem uim possident secundi ordinis initio. Habent & quid tenuium partium, quod ad multa conducit. Illud tamen mali ex nimio ipsarum esu accedit, quod non ualde bonum sanguinem caricæ gignant. Vnde & pediculorū copia ad earum esum consequitur. Si uero uitiosus succus iam tum in uentre contineatur, caricæ comestæ extremè lædunt. augent autem humorum maliciam in uentre corruptæ, & infernè non secedentes. Vim habent attenuantem & incisoriam, ob quam etiam uentrem ad excretionem incitant, & renes expurgāt. Iecori & lieni inflammatis quidem noxiæ sunt, quēadmodum etiam uirides ficus, iuxta communem rationem omnium dulciū. Iisdem uero obturatis aut induratis, cum thymo aut pulegio, aut thymbra, aut calamintha, aut origano, aut pipere, aut zingibere, multo ante reliquum cibum tempore intercedente medici præbent. Qui uero cum aliquo crassiore edulio ficus edunt, itemq; caricas, non paruam lęsionem incurrunt. Ficus siccæ duros tumores concoquunt ac discutiunt, ob partium tenuitatem, si in cataplasmate imponantur. Decoctum quoque ipsarum cōsimilem uim habet. Cæterum ubi concoquere uelis, triticeam farinam ammiscebis, ubi discutere, ordeaceam.

ceam. Et pinguiores quidem caricæ, tumores concoquunt. acriori uero sapore præditi extergent ac discutiunt. At uero mellitum ex ipsarum in aqua coctura paratur, uim melli similem habet.

Symphytum petræum.

Symphytum petræum ex cōtrarijs facultatibus cōstat: habet enim quid incisoriū, quo pus in pectore ac pulmone contentū expurgat. Habet & quid adstrictorium, quod ad sanguinis reiectiones auxiliatur. Verum ob humiditatē, commanducatum sitim extinguit, & arteriæ asperitates lenit. At uero ob omnes prædictas facultates, etiā intestinorum hernijs imponitur, & ad cōuulsa, ac rupta cū aceto mulso bibitur.

Sycomora.

Sycomorum fructus forma ficubus similis est, sed acrimoniam nullam possidet, modicæ dulcedinis particeps, humectior & frigidior quodāmodo ui sua existens, uelut mora. Et sanè in medio mororū ac ficuū meritò locatur, unde etiam nomen habet.

Schinus, Lentiscus.

Lentiscus arbustum ex substantia aquea leniter calida, & terrea frigida nō multa compositum est, propter quam etiam moderatè adstringit. Siccat igitur tertij ordinis initio, iuxta caliditatem uero & frigiditatē temperatū est. Similē uim in omnibus uis partibus possidet, unde & per se, & cum alijs medicamētis bibitur, ad cœliacas affectiones, & dysenterias, & sanguinis sputa, & sanguinis ex utero eruptiones, prolapsæ quoq; sedi ac utero præcipitato commodat, propemodum uelut hypocystis.

Schœni siue iunci rotundi odorati flos.

Iunci odorati flos calfacit moderatè, & adstringit moderatius, particeps est & tenuium partiū facultatis, unde & menses ciet, & urinas ducit, in fomentis, & potu, & cataplasmatis adhibitus. prodest & hepatis & uentris ac stomachi inflammationibus.

Schœnos lea, Iuncos leuis, Oxyschœnus, Holoschœnus.

Iunci leuis altera species oxyschœnos, id est, acutus iuncus; altera holoschœnos, hoc est, tota iuncea appellatur. Gracilior quidem & durior est iuncus acutus, crassior autem holoschœnus, & laxior. Huius fructus somnum inducit. Iunci acuti species duæ sunt. altera sterilis, & medicinæ inutilis. Altera fructifera, cuius item fructus somnum conciliat, sed minus superiore, hæc & capitis dolorem inducit. Vtraq; species torrefacta ex uino pota, fluxiones uētris siccat, & fluxum muliebrem rufum sistit. Et propterea temperamentum ipsarum terreum leniter frigidum esse indicatur, & aqueum leniter calidū, quapropter inferna siccat, & leniter ad caput decurrēs perfrigerat, atq; sic somnolentos eos qui utuntur facit.

T *Terebinthus.*

Terebinthi folia, cortex & fructus, habent quid adstrictorium, sed & calfaciūt ordine secundo. Fructus est propinquus tertio ordine siccantium. Quapropter & urinam ciet, & lieni prodest.

Teutlon, Beta.

Beta nitrosam quandam uim possidet, qua exterget & discutit, & per nares expurgat. Cocta nitrosum & acre deponit, & ad discussoriā leniter facultatē, uis arcendi inflammationes ipsi accedit. Alba extersioni ac discussioni efficacior. Nam nigra adstrictionis particeps est, & magis in radice. Quum autē extersorium succum habeat, etiam uentrem ad excretionem excitat, & stomachum quandoq; mordet, præsertim illis quibus subtiliore sensu prędirus est. & propterea incommodum stomacho eduliū est, si uberius ingeratur. Præstantior autē est quàm malua ad hepatis obturationes, atq; id magis ubi cū sinapi, aut aceto edatur. quomodo comesta etiam splenicis conducit.

Tephra, Cinis omnis.

Lignorum exustorū aut aliarum materierū reliquiæ, cinis appellantur. Constat ex contrarijs substātijs & qualitatibus. Habet enim in se quiddam terreum, & quid fuliginosum. Fuliginosæ itaq; partes tenuium partium sunt, & ubi cinis aqua maceratur & excolatur, simul decedunt. Quod autē relinquitur terreū, debile ac lene euadit, ut quod calidā uim in aquā deposuit. Porrò non omnis cinis eandem uim exactè habet, sed iuxta ustæ materiæ differentiā uariant. Nā ex lignis acerbis, uelut quercinis & similibus, nō parum adstrictionis habet in terrea sui parte, unde & sanguinis eruptiones cohibet. Cæterum ficulneus cinis multū acrimoniæ ac ustoriæ facultatis in fuliginosa sui parte possidet: in terrestri uero parte uim extersoriam. Cōsimilis huic est & cinis ex tithymallis. Est autem & titanus, hoc est, calx cineris species, magis tenuium partium existens, quàm is qui ex lignis reliquus est. Calx itaq; aqua exactè ter aut quater lota, & aqua diffusa, medicamentum euadit siccatorium citra mordacitatem. Quod si eadē aqua marina lauetur, discussoriam uim acquirit.

Telis, Fœnumgræcum.

Fœnumgræcum calidum est ex secūdo ordine, siccum ex primo, participat & extersoria facultate, & propterea feruentes inflāmationes exacerbat. minus calidas & induratas discutit. In cibi usum uarijs modis uenit, sed caput tentat amplius sumptum, præsertim absq; pane ingestū. quibusdam etiā stomachum subuertit. Succus decocti fœnogræci, cum modico melle acceptus, omnes uitiosos humores intestinorū commodè subducit. Sed parum omnino mellis ammisceri debet, ne mordax existat. Cæterum in uetustis pectoris doloribus citra febrē, palmulas pingues simul cū fœnogræco decoquere oportet, & expressum succū ammixto melle rursus decoquere ad prunas donec moderatè crassescat, atque ita eo uti multo tempore ante reliquum cibum intercedente. Vitādus tamē eius usus est in his qui caput læsioni obnoxiū habet. Nam & palmulæ ipsæ caput tentant.

Tithymalli, Galactides, Characias.

Tithymalli omnes, qui & galactides appellantur, acrē & calidam uim habent prædominantem. Inest ipsis & amaritudo. Fortissimus igitur est succus, deinceps fructus & folia. particeps est & radix prædictarum facultatum, sed non ex æquo. Ipsa quidem igitur cū aceto cocta, dentium dolores & maximè erosorum sedat. succus quarti ordinis est calfacientium, qui iam ustorius existit. Quapropter illiti succi pilos denudant, sed uehemens ipsorum uis oleo ammixto mitigatur, & si frequenter id fiat, radices pilorum exustę penitus extirpantur, & corpus glabrū redditur. Eodem modo & uerrucas, ac thymos ex eadem uerrucarum gente appellatos tollunt. Impetiginē quoq; ac scabiē exterūt. Cortex radicis eius qui priuatim Characias appellatur, in umbra siccatus, tusus & cribratus, generosè purgat potus. Oportet autem quatuor scrupu

scrupulorum pondus à uespera in uino dulci macerare, & manè excolatum uinum per panniculum tepefactum potandum exhibere.

Tragacanthus.

Tragacanthus succus est plantæ spinosæ, similem gummi uim habens, quæ & meatus obducit, & acrimoniam obtundit, & sanè siccat quoq; similiter illi.

Tribulus.

Tribulus ex moderata humida, & frigida ac sicca substantia constat. Cæterum in terrestri terrea frigiditas prædominatur, ob quam & magis adstringit. In aquatili uero aquositas. & propterea feruentibus inflammationibus conueniunt. Terrestris fructus renũ calculos atterit potus.

Triphyllon, Trifolium.

Trifolium Græci asphaltion è bituminis odore appellant, estq; calidæ ac siccæ facultatis in tertio ordine ueluti bitumen, & propterea potum laterũ dolores ex obturatione obortos sedat, & urinã ac mẽses ciet.

Trychnon, Solanum.

Trychnon aliqui adiecto ad caput uocis litera σ strychnon appellant, & hortense quidẽ adstringit & frigefacit ordine secundo. Quod uero halicacabon appellatur in foliorũ facultate simile est hortensi. uerũ fructus eius urinã ciet. At uero cortex somniferi appellati de radice detractus, frigefacit similiter ut papaueris succus, ut tertij sit ordinis perfrigerantium. Fructus etiam huius urinam ciet, sed si plures quàm duodecim corymbi sumantur, furorem inducit.

Y *Yacinthus, Hyacinthus.*

Hyacinthi radix bulbiformis primi ordinis est siccantium, secundi perfrigerantium. Creditur pueros diu impuberes adseruare, si cũ uino in cataplasmate imponatur. Semẽ moderatè adstringit & exterget, unde ictericis datur ex uino. Siccat ordine tertio, uerũ caliditatis & frigiditatis in medio consistit.

Ydna, Tubera.

Tubera terream substantiam prædominantem possident, modica tenuium partium ammixta.

Ydropiper, Hydropiper.

Hydropiper herbula est in aqua nascens, & folijs & ramulis mentæ similis, maior tamen, gustu acris uelut piper. semina fert parua iuxta singula folia, herba calida quidem est, sed non quantũ piper. Viridis imposita sugillata & duritias sanat. Vtuntur quidam ipsa unà cum semine pro condimento piperis loco.

Yoscyamus, Hyoscyamus.

Hyoscyamus cõmodissimus est ad medicinas, qui florem & semen album habet tertij ordinis perfrigerantium existens: Reliqui uenenati sunt.

Ypericon, Hypericum.

Hypericum calfacit ac siccat, substantiam tenuium partium habẽs, ut & urinas & menses prouocet. Ad hęc uero non modo semen, sed etiam folium conducit. Viride in cataplasmate impositum, ulcera ad cicatricem perducere potest, præsertim ambustorum. Siccũ tritum inspersum, humore flaccida & putredinosa ulcera sanat. Quidam etiam ischiadicis ipsum bibendum præbent.

Yssopus, Hyssopus.

Hyssopus calfacit ac siccat ordine tertio. Estq; tenuium partium substantiæ.

Φ *Phaci, Lentes.*

Lentes nõ ualidè adstringũt, in caliditatis autem & frigiditatis medio consistunt. Siccant ordine secundo. Itaq; corpus ipsarum siccat ac sistit uentrem. Decoctum autem promouet. Quapropter ubi sistendi uentris gratia sumuntur, prima aqua diffunditur.

Phacos palustris, Lens stagnorum.

Palustris lens humidi & frigidi temperamenti est, ex secundo ordine.

Phaseli.

Phaseli itemq; ochri, media quodãmodo edulia sunt, inter ea quæ boni sunt, aut mali succi, facileq; concoquuntur aut ægrè, tardéque commeant, aut citò, flatus expertia aut inflantia, parum nutrientia aut multum.

Phlomos, Verbascum.

Verbascum tres species habet, quarũ radix acerba est, unde & fluidis affectionibus auxiliatur. Quidã decocto eius dentes in dolore colluunt. Folia omnium discussoriam & extersoriam uim habent. Tertiæ usus est lucernarum lumina, quæ propriè thryallis appellatur.

Phœnix, Palma.

Palma arbor abstringentis qualitatis particeps est in omnibus suis partibus, ramorũ succus austerus est. similiter quod cerebrũ uocatur, quod in cibi usum uenit, fructus ipsius maximè dulcis, non modica caliditate participat, escarius & multi usus, tum forinsecus adhibitus, tum intra corpus sumptus, ubi roborare, & siccare, & cõstringere ac densare, & obturare opus est. Omnes palmulæ ægrè cõcoquuntur, & capitis dolorem inducunt amplius comestæ. Quidam ab earum esu morsum percipiũt in ore uentris, qui sanè etiam magis capite dolent. Succus qui ex ipsis in corpus distribuitur, crassus penitus est. Habet & uiscosum quiddam, ubi pinguis palmula fuerit. Quando autem crasso & uiscoso succo dulcedo permixta fuerit, iecur celerrimè ab ipsis obturatur. Si uero aut inflammatum fuerit iecur, aut induratum, ab ipsarum esu extremè læditur. Consequenter autẽ cum iocinore etiam lien obturatur, ac læditur. Cæterum multò magis lædunt palmulæ uirides etiã paulò uberius ingestæ. nam & flatu uentrem implent, & crudis humoribus, & qui esitarunt rigoribus ægrè calescentibus corripiuntur. Porrò germen tenerum quod Elaten uocant, uim eandem cum cerebro habet. Quod uelut tegmen & uelamen ipsius est, adstrictorium quidem est, uerum magis prædictis siccat. Est autem & radix arboris siccatoriæ citra mordacitatem facultatis, & modicè adstrictoria.

Phu, Nardum creticum.

Phu radix nardo similem uim habet, debilior tamẽ ad alia est, uerum urinam magis ciet.

Phycos, Alga, Fucus.

Fucus siue alga, muscus est marinus, qui uiridis exemptus frigefacit & siccat ordine secũdo. habet & quid adstringens moderatè.

X *Chalbana, Galbanum.*

Galbanum succus est ferulaceæ plantę, mollitoriam & discussoriam uim habens. Calfacit ordine tertio, siccat secundo.

Chamædrys, Trixago.

Chamædrys amaram qualitatẽ prædominantẽ habet, est & aliquo modo acris, unde & lienem colliquat, & urinas & menses mouet, & crassos humores secat, & uiscerũ obturationes expurgat. Tertij ordinis est

est calfacientium ac siccantiū. Decoctum ipsius diutius coctum, & assiduè potum, febre quartana correptos liberat.

Chamelæa.

Chamelæa amaram qualitatem prædominantem habet. Quapropter & sordida ualdè ulcera, & quæ maximas crustas habēt, cum melle repurgare potest. Est & pota ex purgantium numero.

Chamæleuce.

Chamæleuce calidam uim habet ordine tertio, siccam primo. Vnde suffita super carbones manifestè opitulatur ægrè spirantibus, si per infundibulum fumum inde hauriant.

Chamæleon.

Chamæleonis nigri radix uenenosum quid habet, unde eius usus forinsecus receptus est ad scabiem & impetiginem, ac uitiligin̄e, & in summa ad ea quæ extersiōe opus habēt. Particeps est & mollitoriæ ac discussoriæ facultatis, Siccat autem ordine tertio, calfacit secundo completo. At uero albi chamæleonis radix pota ex uino austero, acetabuli mensura, latum lumbricum expellit. Dant ipsam & hydropicis.

Chamæpitys.

Chamæpitys tertij ordinis est siccantium, secundi calfacientium, Quum autem plurimum amara sit, extergit uiscere magis quàm calfacit, unde in regio morbo exhibetur, & omnino quibus iecur facilè obturatur, cōmodum medicamētum existit. Ducit & menses pota & cum melle apposita. Ciet quoq; urinam. Quidam ischiadicis ipsam præbent coctam in aqua mulsa. herba ipsa uiridis magna uulnera glutinare potest, & putredinosa ulcera sanare, & mammarum duritias discutere.

Chelidonium magnum.

Chelidoniū magnū extersoriā & calidam uim abunde possidet, succus eius uisum exacuit, his quibus crassum quid quod discuti oporteat, circa pupillā colligitur. Quidā radice usi sunt in morbo regio ex iecinoris obstructione oborto, ex uino albo dātes cū aniso.

Chelidonium paruum.

Chelidonium paruum maiore acrius est, unde in cataplasmate impositum cutem exulcerat, & ungues leprosos exterit. succus eius per nares fortiter purgat: est enim quarti ordinis calfacientium ac siccantium. Maius tertij in utrisque.

Chondrilla.

De chondrilla diximus quum de seride ageremus: est enim seridis species.

Psyllium.

Psyllij semen maximè in usu est, Secundi ordinis est frigefacientium. Verum in siccando & humectando medium locum occupat.

Ocymum Basilicon, id est, regale.

Ocymum secundi ordinis est calfaciētium. habet & humiditatem superfluam, unde neq; utile est ipsum intra corpus sumere. uerum forinsecus in cataplasmate impositum ad discutiendum ac concoquendum cōmodat. Decoctum ipsius lippientibus ob crassioris materiæ copiam, calidum pro fomento adhibitum, magnopere prodest, præsertim pueris.

AETII TETRABIBLI PRIMAE, SERMONIS PRIMI, FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN SECVNDO SERMONE AETII CONTINENTVR.

*

Sanda

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMAE SERMO SECVNDVS.

*

Quæcunque sunt plantarum partes, & fructus, & succi, & liquores, superiore sermone relatum est. Nunc uero de reliquis medicamẽtis, terræ uidelicet speciebus, & metallicis iuxta propositum agemus: Deinceps etiam de animalibus.

DE TERRAE DIFFERENTIIS. Cap.I.

TERRAM omnes homines familiari usurpatione illam substantiã solum nominant, quæ liquore subacta, lutũ euadit. Nã quæ inter metalla reperitur, nõ liquescit, dico autem liquefieri, per totã substantiã in humorem resolui. madefieri autem in superficie, rigari tantum humore ad corporũ profunditatem non penetrante. omnis terra uim siccãdi habet, quoniã corpus ipsius natura durũ existit, & ubi penitus nullã igneæ substantiæ mixturã habuerit, leuißimè citra omnẽ mordacitatẽ siccat. Conducit ipsi ad hoc præstandũ lotura. Itaq; quædã lotura nõ habent opus. quędã iterum atq; iterũ lauari expetunt. Quòd si circa sensum gustus fueris exercitatus, ipse iudex esse potes, num lauare oporteat, siue non, id quod ex acrimonia aut adstrictione deprehendes. Quandoquidẽ uero impossibile est inuenire substantiã penitus immixtã ac simplicẽ, amplius cõsiderare ipsam mixturam oportet, ex his quæ accidunt ipsi, iuxta leuitatis ac grauitatis, itemq; saporis differẽtias. Siquidẽ enim adstringens apparuerit, tanto magis particeps est frigiditatis, quãto plus habuerit adstrictiõis. Si uero acrimoniã præ se tulerit, tantũ habet caliditatis quantũ acrimoniæ. Et leuis quidẽ terra fit, quum per omnẽ suã temperaturã, aëreæ substantiæ multæ particeps est. Contrà grauis, quãto fuerit grauior, tãto magis sincera terra existit. Calida quidem igitur terra calfacit. frigida & adstringens, perfrigerat & repellit. Quæ uero extersoriũ quid poßidet citra manifestã caliditatem, leniter siccat. Quæ autẽ glutinositatẽ ampliorem habet, non exterget, sed glutinositas substãtiam meatibus obducendis aptiorẽ efficit, ut extergere nõ poßit, ubi nulla alia acrimonia uiscositati affuerit, uelut in ouo uidere est. Porrò necessariũ est neque hoc ignorare, sed eius per omnem materiam quæ in medicũ usum uenit meminisse. etenim plurimi opinantur, omnia usta frigidiora seipsis euadere. quidã uice uersa calorem in ustis augeri putant. Vtriq; autem errant. Acria quidẽ igitur omnia usta, multum de calore suo perdunt. Quæ uero talia non sunt, usta caliditatẽ acquirunt. Nullum autẽ ustum penitus frigidum euadit. relinquitur enim in ipsis uelut igniculus quidã tenuium partium, atq; hoc est quod per loturam usta deponunt, quo per aquã decedente, quod reliquum est usti, substantia terrea frigida fit, quæ citra mordacitatẽ siccare potest. Aqua uero in qua medicamentum lotum est, calidam uim tenuium partiũ acquisiuit. His itaq; declaratis, tempestiuum iam est dicere, quo modo omnem terram non ustam lauare oporteat, si quidem lotura indigeat. Nam quædam, uelut dictum est, lotura non egent.

Quomodo terram lauare oporteat. Cap.II.

Omnis terra hoc modo lauatur. Aqua primum subigitur, quæ nullam medicamẽtariam qualitatem præ se ferat, deinde ubi lutum desedit, aqua superstans diffunditur, postea reliquum à subsidẽtibus infernè calculosis ac arenosis repurgatur.

Quas medelas agrorum terra præstet. Cap.III.

Agrorum terra quæ colitur, omnis quæ pinguis est, utilis est ad curationem omnium partium resiccatione indigentium. Quare & in Alexandria & Aegypto ipsa utuntur. In Alexandria itaque uidi hydropicos & lienosos aliquos terrę Aegyptiacæ luto uti.

Multi uero etiã furas, & femora, & cubitos, & brachia, dorsumq́ ac latera & pectus, eius terræ luto illinentes, opem senserunt. Quin & ueteres inflammationes & laxos tumores hoc lutũ sanat. Et sanè noui quosdam toto corporis habitu aquosos, ex immodica hæmorrhoidum euacuatione redditos, inde manifestũ auxilium sensisse. Quidam etiã diuturnos dolores iuxta partem aliquam firmatos, hoc luto perfectè sanarũt. Atq; hæc quidẽ Galenus. Verum Strato de terra sic scribit, Ad uetustũ capitis dolorẽ, sordes balnearũ aut aquæ calidæ, cum terra nigra lota misceto, ac utitor. Aut terram cũ decocto capitum rosarũ subigito ac utitor. Aut testam amphoræ acetariæ tritam terræ addito, cum lauri decocto. Aut clibani testam cũ nigra terra cõmittito, affuso sampsuchi decocto. Cæterũ ad pustulas ex corpore erumpentes scabiosas ac impetiginosas, terrã nigram cum amygdalarũ aut lupinorum amarorũ decocto subigito, ac utitor. Aut amphorã aceti cũ rutæ decocto eluito, eoq́ terram subigito, ac utitor similiter. Aut glebulas salis quæ in fundo amphorarũ gari reperiũtur terito, ac terræ ammisceto, & utere uelut efficaci. Aut columbinũ fimũ terræ misceto, & cũ halicacabi decocto subigito ac utitor. At uero ad tussim uetustam unà cũ uitiato corporis habitu, terrã ossium uitulinorum decocto subigito, & pectus illinito. Aut amphoram mellariã eluito, & terrã subigito ac utitor. Potes & cumini, & nigellæ, ac sampsuchi decocto similiter terram subigere ac uti. Porrò ad lienosos, cinerem sarmentitiam, & grumos fecis uini cum terra subigito, ac utitor. Aut foliorum capparis decocto subigito. Aut recremẽtum argenti leuissimè tritum, cum luto permisce ac utere. Aut decocto herbæ serapiadis tritesticularis subigito ac utitor. Ad hydropicos aũt testas amphoræ muriariæ inueteratas terito, ac terræ ammixtis utitor. Aut suillæ carnis siue uitulinæ garum ammisceto, ac similiter utitor. Aut sampsuchũ aqua marina coquito, eoq́ terram subigito ac utitor. Aut salsamentum cũ lupinorũ amarorũ decocto conterito, terræq́ ammisceto ac utitor. Aut alumen ustũ, & pulegij usti cinerẽ, cũ luto committito, & cum aceto mulso subigito ac utitor. Aut bubulũ fimum siccũ tritũ terræ ammisceto, & aceto mulso subactis utitor. Ad Ischiadicos, & omnes neruosarũ partiũ perfrictiones, sampsuchum uitulinorũ ossium decocto coquito, eoq́ terram albam subigito ac utitor. Aut anguillam cũ sale & nitro coquito, & decocto terram subigito ac utitor. Aut sordes strigmẽtitias cum calce uiua terræ ammisceto ac utitor. Aut porri siue allij decocto terrã subigito ac utitor. Aut costum, casiam, iũcum odoratum, aspalathum, xylobalsamum, & sampsuchum contusa, in aqua & oleo coquito, lutoq́ permisceto ac utitor. Aut caprarũ fimum ac bubulum, simul cum sorde cerati raphanini terito, ac ad terram ammixtis utitor. Ad podagram, à capite usq; ad inguina ex prędictis æger integatur, ab inguine autem infrà usq; ad digitos pedũ & ungues, ex subscriptis. Vituli pedes posteriores unà cum ungulis exurito, terito ac terræ misceto, & utitor. Aut lapidẽ leucographidem cum aqua in qua ferrũ sæpius extinctũ est terito, & aluminis unciam unam addito, ac cum terra subigito & utitor. Aut decocto foliorum cypri, id est ligustri terram subige ac utere. Aut gallas donec flaccescãt coquito, & terram eo decocto subigito ac utitor. Aliud. Aluminis liquidi unciã unã, aluminis scisi unciam unã, gummi sexcũcẽ, cærussæ dodrantẽ, melantheriæ quincuncem, misyos sexcuncem, foliorum salicis dodrantem, olei myrtei aut cicini uncias x x I I I I. aceti sexcũcem. terito simul ac tũ terra subactis utitor. Aliud. Acaciæ, atramenti sutorij, utriusq; drach. I I. aceto trita siccato, & ad terram ammixtis utitor. Aliud. Aluminis, spumæ argenti, misyos assati, singulorum drach. I I I I. excipe cerato myrteo liquido, & cum terra subige ac utere. Aliud. Cerusæ, spumæ argenti, utriusq; drach. x x I I I I. olei myrtei drach. x x x I I I I. aquæ quod satis est subigito cum terra ac utitor. Aliud, quo curatus est prǽses Philinus. Succi mororũ, aluminis scissi, ligustri, uiticis, gallarum, croci, fructus myricæ, thuris, singulorum sexuncem. Omnia simul tenuissimè trita reponito. Vsu expetente necessario aqua dilutis ac cũ terra subactis utitor. Cæterũ lauari non oportet, sed persicorũ immaturorũ decocto perfundi ac foueri. Atq; hęc quidẽ de agrorũ terra sufficiũt.

De terra Lemnia, Sigillum Lemnium, Sphragis Lemnia. Cap. I I I I.

Lemniam terrã, quam & lemnium sigillũ, siue sphragidem uocant, præparatam accipere est, semel lotam in patrio loco, ut altera lotura non habeat opus. Verum aliàs alio liquore dissoluta, diuersimode operatur. Et sanè in malignis ac putredinosis ulceribus semper feliciter & magno fructu, lemnia terra usus sum. Vsus est pro magnitudine maliciei ulceris. Quod enim ualde fœtidũ est, humectumq́ ac sordidum & inueteratũ, lemniam requirit acerrimo aceto dissolutã ad lutosam compagem. Vino autẽ diluta, recentia uulnera glutinat. pota ad sanguinis reiectiones conducit, & ad letalia medicamenta, & ad morsus uenenatorũ animaliũ. Infusa quoq; per clysterem cũ plantaginis succo, dysentericis magnopere auxiliatur, præablotis uidelicet ulceribus muria infusa. Datur ijsdem & sanguinem spuentibus in potu cum posca.

Miltos, Rubrica. Cap. V.

Rubrica siue miltos uim habet adstringendi, meatus obducendi, resiccandi, quapropter etiam emplastris ammiscetur ac pastillis siue trochiscis siccantibus ac adstringẽtibus. Sistit aluum cũ ouis in sartagine frictis accepta, itemq́ infusa. Lumbricos etiã pota detrahit. primas omniũ habet Sinopica appellata, uerum in Cappadocia nascens, densa existens & grauis, & colore iocineris, unicolor, & quæ diluta in multum succum diffunditur.

Terra Samia. Cap. VI.

Samia terra non lauatur. Vtimur autem altera eius specie frequẽtius, quam sanè Samiam Asterem siue stellam uocant, quæ ad sanguinis sputum facit pota, & undecũq; feratur idem, & pota & apposita. Vtimur & ad exulcerationes dysentericas & nomas serpẽdo depascentes, infundentes eam cum plantaginis succo, maximè in ulceribus quæ inflammatio præoccupauit, & acriora pharmaca non sustinẽt, & in corporibus molli carne prǽditis. Mitigat enim humectiores prǽsertim & laxiores partes. Vnde in mãmarũ ac testium inflammationibus adhibetur, trita cum aqua, rosaceo tanto adiecto, ut pharmacum exarescere non sinat. Bonum est hoc modo præparatum medicamentum

mẽtum etiam ad alias inflammationes calidas, & ad inguinum abscessus incipientes, ac fluctiones podagricas, & in summa ubi moderatè frigefacere unaq́ mitigare uolumus. ut ex hoc adeò manifestè appareat, samiæ terræ uim moderatè frigefactoriam esse. Est enim aërea & glutinosa. præstat autem stella samia, terræ samiæ, eò quòd glutinositatem & uim obducendi meatus ampliorem possidet.

Terra Selinusia, & Chia. Cap. VII.

Selinusia & Chia terra extersoriã uim ualde moderatè habent. Quapropter aliquę fœminæ ad faciem his utuntur. Verũ cum leui siccatione ac extersione, neq́ caliditatis neq́ frigiditatis manifestè participes sunt. & propterea ad ulcera in superficie corporum commodæ existunt, qualia sunt ambustorũ. Cęterũ quæ substantiam meatuum ualde obductoriam habent, nõ extergẽt, prohibet enim hoc ipsum glutinositas.

Cimolia terra. Cap. VIII.

Cimolia terra mixtæ facultatis est, habet enim uim frigefactoriam & repulsoriam, habet & modicã discussoriam. Lota discussoriam deponit. Verum iuxta naturã eorũ quæ ipsi ammiscentur, manifestè utrãq́ uim demonstrat. Nam repulsorijs ac frigefaciẽtibus permixta, lutum quod inde fit perfrigerans ac repulsorium efficit, discussorijs discussorium. atq́ ita ambustis cõducit aceto subacta & illita. Memineris tamen commune hoc in omni leui terra esse. Omnes enim ambustis prosunt euestigiò ex posca illitæ, bullas exurgere prohibentes.

Terra Ampelitis, Pharmacitis. Cap. IX.

Ampelitis terra etiã pharmacitis appellatur, eò quòd efficaciorẽ alijs uim possidet, & quòd agricolæ uere appetente ipsam diluant, ex eaq́ radices uitium quæ germen emiserũt illinant, ut animalcula uitibus noxia eas non cõtingant. Ex eo uero quod cnipas uermiculos perimat, satis indicat quantũ medicamentariæ facultatis possideat. At uero lenitatẽ & uim mitigatoriam non habet, sed magis siccat. Quapropter & mixtam his medicamentis reperies ipsam, quorũ scopus est siccare quippiam ac discutere.

Terra Cretica siue Creta. Cap. X.

Cretica terra similis quodam modo est samiæ & consimilibus. Sed ualde debilis est, multum aërositatis habens, quapropter etiam uim extergendi citra mordacitatem magis habet, per quam etiam argentum exterit ac depurat.

De omni terra usta. Cap. XI.

Quandoquidem uero quidam medici terrã urunt, neq́ id male excogitatum in usum ulcerũ quæ leniter resiccari oportet. Nosse expedit quòd ustu terra tenuiorũ partium & acrior euadit, ut ad discussoriam facultatem delabatur. Si uero usta lauetur, acrimoniã quidem in aquam deponit, uerum partium tenuitatem ex ustura conseruans, magis siccatoria fit. Quapropter quum omnis terra non usta ulceribus commoda sit, ea quæ post usturam lota est, magis adhuc ad ulcera ægre carnẽ ac cicatricẽ recipientia cõducit.

De bolo Armeniæ. Cap. XII.

Data nobis est in hac magna peste etiam alia quædam terra ex Armenia Cappadociæ cõtermina, maximè siccatoriam uim habens, colore pallida. Qui dabat ipsam, lapidem appellabat. Est autem friabilis, uelut calx & stella samia, non tamen similiter stellæ leuis. Nã & magis densa est, minus aërea. quapropter qui negligẽtius inspiciũt, imagine lapidis offertur. Valde autem siccat, tum in dysentericis, tum in fluxionibus uentris. Insuperq́ sanguinis sputo, & destillationi, & putredinosis oris ulceribus conducit. maximè autẽ defluxionibus à capite ad pectus prodest. Quare etiam his qui ob eam causam ægrè spirant ualide auxiliatur, nec non his qui tabe laborãt. sic enim resiccat ulcus, ut ne tussiant quidem amplius. Cæterũ si fortè quis à malo liberatus, per licẽtiorem diætam recidiuam sentiat, is itidem ex Armeniæ bolo opem sentiet, pręsertim difficili anhelitu iam diuturno. Porro in magna hac peste omnes qui de hoc pharmaco biberũt, celerrimè sanati sunt, quibus uero nihil profuit, omnes mortui sunt, neq́ ab alio quopiã opem senserunt. ex quo palàm cõstat, quòd solis his qui incurabiles erant non profuit. Bibitur cum uino substantia tenui, mediocriter diluto, si febre penitus careat homo, aut parum febricitet, sin ualde, cũ aquato penitus. sed neq́ sunt adeò uehementer feruidæ pestilentes febres. At uero quid attinet dicere quantam uim habeat hæc Armeniaca bolus siue gleba in ulceribus siccatione indigentibus? Appellatur autem illorũ lingua uernacula zarinaca, Syrorũ uero zarnacha. mons in quo nascitur, iuxta urbem est appellatã Bagana. Ager in quo mõs est, nominatur Agaraces.

Lapis hæmatites. Cap. XIII.

Hæmatites à coloris similitudine nominatus est. affrictus enim ad cotem, uel in pila tritus, sanguinolentũ succum remittit. tãtæ autem frigiditatis particeps est, quantæ adstrictionis. merito itaq́ ausi sunt medici hæmatiten lapidem ocularibus cõpositionibus addere. Ego uero etiam solo per se usus sum ad aspretudines palpebrarum, si unà cum inflãmatione essent oborta, per oui candidum diluto, aut potius per fœnogræci decoctum. si uero citra inflammationẽ, per aquam. Initium semper faciendum est à moderatè liquido per specillũ infuso, deinde ubi æger ferre uim eius potest, crassitudinem augere oportet, & postremum ita crassum facere medicamentũ, ut specilli nucleo subdito palpebræ illinere possis, aut euersæ affricare. Idem lapis ad cotem tritus ac potus, sanguinis sputo omnibusq́ ulceribus conducit. Aridus autem tritus & ad puluillum redactus, reprimit carnẽ excrescentem. nemo autem ipso per se utitur. ego uero ad ea quæ dixi usus sum, uiribus ipsius ex saporis qualitate cognitis. Quin & ipsa ulcera oculorum ad cicatricẽ perducit per se solus tritus, uelut paulò antè dixi, siue infundatur, siue sublinatur. Nam & hoc ipsum experimento cognoui.

Lapis schistos, galactites, melitites. Cap. XIIII.

Consimilem hæmatitæ, sed debiliorẽ uim schistos, hoc est, scissilis appellatus lapis habet. Ad cotẽ tritus colorem pallidum reddit. Ab eo consequens est Galactites, lactis colorẽ dilutus reddens. melitites aũt caliditatis cuiusdam particeps est. Nam à similitudine saporis mellis nomen inuenit. Singuli itaq́ hi paulum ab hæmatite uiribus desciuerunt, & ad oculos similiter in usum ueniunt, sed leniores existunt. Leniora autẽ medicamenta semper sunt inflãmatis partibus accõmodatiora, uerũ debiliora quàm ut depulsa inflãmatione ad perfectã sanitatẽ perducere queãt.

Communis doctrina de omnibus lapidibus. Cap. XV.

Quum communis sit omnibus lapidibus uis siccandi,

quicunque ex ipsis aut in succum resoluti, aut aliàs triti, nullam manifestam gustui qualitatem exhibent, eos putandum est debilissimos esse & leuissimos, & mordacitatis penitus expertes. Qui uero manifestā qualitatē gustantibus offerunt, iuxta qualitatis proportionem etiā uim habent. si quidem enim adstrinxerint, ad reprimendū, & constringendum spissandumque ac cogendū commodi erunt. si uero momordérint, ad calfaciendū & discutiendum ac colliquandum ualebunt. Inter hos medij sunt qui solummodo extergent, citra adstrictionem ac mordacitatem.

Leucographis aut moroxus. Cap. XVI.

Ex lapidum qui in succum resoluuntur numero est & qui in Aegypto nascitur, quo utuntur ad lintea illustrāda, quē alij moroxum, alij leucographidem uocant. Nam quum subuiridis appareat hic, si ad cotem affricetur, aut asperius pallium, locum inalbat. Expers est autem omnium qualitatū magis quàm prædicti, non adstrictionem, neque extersionem, neque mordacitatem in gustu exhibens. Vnde hoc tantum ipsi adest quòd citra mordacitatem siccat. & propterea cerato ipsum ammiscent, & ad ulcera cicatrice inducenda utuntur in corporibus mollibus. miscent eundem & ocularibus compositionibus. Quanto uero mollior est & qualitatum magis expers, tanto moderatior & mitior existit.

Galactites. Cap. XVII.

Galactites quoque consimilem prædicto colorem subuiridem habens, lacteum succum remittit. Est autem albior leucographide. Mulieres lacte multo implet, si à balneo tritum lapidem cum aqua aut uino dulci bibant. Miscetur & ocularibus compositionibus. Tradunt eundem dentientium puerorum collo adalligatum, facilem dentium exortum efficere.

Thyites lapis. Cap. XVIII.

Omnibus relatis lapidibus fortiorem uim habet, lapis qui ex Aethiopia apportatur subuiridis aliquo modo uelut iaspis, nominatus thyites. Dilutus hic succū reddit lactei coloris, saporis mordacis, & propterea solum ad repurganda & extergenda ea quæ pupillis tenebras citra inflammationem offundunt, cōducit. ex quo numero sunt & recētes oculorum cicatrices, quas attenuare solet. exterget & pterygium, oculorū uitium Vnguem Latinis appellatum, si nō ualde durum existat.

Tecolithos quem Syriacum appellant. Cap. XIX.

Est & alius lapis fortis facultatis in Syria Palęstinæ nascens, colore albus, figura cōcinnus, lineas habens uelut à torno exsculptas. appellatur Iudaicus & tecolithos. Cōfringit calculos in renibus natos, dilutus in cote, & ex aqua calida potus. Verum in uesicæ lapidibus nihil eximij præstat. Nechepson tradit hęc uerba: Tecolithum lapidem cū aqua terito ad sordium strigmentitiorum tenuium crassitudinem, & derasis circa uesicam ac pubem pilis illinito, & cōfringet ac liquefaciet calculos in uesica. Vnde & cantilena orta est,

Salue pelagus Arabiæ,
Cladum medelam proferens
Insigniter, tecolithum.

Idem oleo myrteo dilutus, podagricis commodè illinitur.

Pyrites. Cap. XX.

Est & pyrites ex lapidum numero qui fortem uim habent, colore argēto similis, cuius usus est discussorio emplastro ammixti, adijcitur ipsi etiam schistus. hoc pharmacum sæpe pus, sæpe & grumosas concretiones, in medijs musculorum regionibus consistentes discussit. Oportet autem lapides qui in usum uertuntur omnes læuissimos facere, ac conterere consimiliter ut eos qui in oculares compositiones miscentur.

Lapis Phrygius. Cap. XXI.

Phrygius lapis fortiter siccat, habēs quid adstrictionis simulque mordacitatis. unde et repellit ac discutit. Ego autem usto semper usus sum, ad putredinosa quidem ulcera aut per se, aut cum aceto, aut posca, aut uino mulso. Ad oculos uero siccum ex ipso facio medicamentum, de quo in opere ubi de compositione medicamentorum dicetur, agam.

Lapis Ageratus. Cap. XXII.

Lapis Ageratus quo coriarij utūtur, gurgulionem inflammatum euidenter sanat.

Lapis Assius, & flos ipsius. Cap. XXIII.

Est & lapis Assius in Asso nascens, unde & nomen inuenit, tofacei coloris ac cōpagis, friabilisque ac laxus. Innutritur autem in ipso quippiā simile tenuissimo pollini, qui parietibus molendinorū inhæret, quod petræ Asiæ florem appellant. Est autem tenuiū partium, ut humore flaccidas carnes eliquet ac reficcet, citra fortē mordacitatem. habet & quid salsum in sapore: ut coniectare liceat generationem ipsius salsam esse, rore quodam ex mari petræ insidente, qui postea à sole siccetur & obarescat. Similem flori uim habet & petra in qua nascitur, sed efficacia debiliorem.

Gagates. Cap. XXIIII.

Estque alius quidam lapis colore niger, qui igni admotus, bituminis odorem de se præbet. Hunc tradūt reperiri in Lycia circa fluuium Gagen, unde etiam Gagates appellatur. Cæterū ego crustaceos & planos lapides nigros, debilem flammā generantes igni admotos, ex Cana Syria attuli prope Hierichuntē, qui nati erant in uertice mortuū mare ambiente, ad partē eius orientalem, ubi & bitumen prouenit, unde & odorem huiusmodi acquisierunt. Vsus sum autē his ad inflationes genuum diuturnas & ægrè sanabiles, compositionibus ad hoc accidēs experimento cognitis ipsos ammiscens, & sanè uisi sunt mihi uim illarū longè efficacissimam reddidisse. Ammiscui eosdem & emplastro Barbaro appellato, & euasit pharmacum manifestè amplius siccatoriū, ut & sinus cōmitteret ac contraheret, non solum cruenta uulnera glutinaret, ad quæ barbarū emplastrum maximè commodum esse creditur. Aiunt Gagaten aqua coctum, & cū aqua potum, lumbricos expellere, adalligatū autem capitis dolores inueteratos sedare. Accelerat partū mulieribus ægrè parientibus, si parturiētis manu contineatur. Admiranda uis gagatæ igni admoti & accensi, deinde uino extincti existit. Nam uinum hoc cardiacis in potu datum, statim ipsos leuat, & sudore cōpresso, & pulsu excitato. Alij in puluillū conterunt gagatē lapidem, & per dies septem cū uino colicis exhibent, & penitus malū tollunt. datur in diem drachma una. Quin & poculum ex ipso suffumigāt, ex quo cum uino bibendus datur. Idem præstat efficaciter bitumen quoque potum. fugat serpentes ac reptiles bestias suffitus gagates, & menses ac secundas detrahit, deprehendit item ac arguit comitiales morbos. strumas quoque dissoluit tritus, commodis ad

ipsas medicamentis ammixtus sanat & sedis affectiones, quàm leuissimè tritus, & uuarum acerbarum succo ad tertias decoctus. Quo modo etiam alias omnes corporis fluxiones compescere potest.

Magnetes lapis. Cap. XXV.

Magnetes lapis qui & Heraclius appellatur, consimilem hæmatitæ uim habet. participat & attractoria facultate. Tradunt detentum manu chiragricorum ac podagricorum, dolores ipsorum sedare. æque & conuulsis opitulatur.

Smiris, pumex, testæ clibani, & similia. Cap. XXVI.

Smiris extersoriam uim habet. Dentes itaq; mũdos facit si ex ea confricentur, uelut experientia cognouimus. Et pumex extersoriam uim habet uelut smiris. Et figulina testa eadem ui præstat, maximè clibanorum. Cæterum smiris etiã acre quippiam habet, & propterea ustorijs ac siccatorijs compositionibus miscetur. Item eis quæ curant humore flaccidas gingiuas. Sed & pumex affrictus dentes illustrat, non solum extergendo, sed etiã per asperitatem. Vstus autem pumex nihilo inferior est smiride, ad eosdẽ usus. Lotus idem post usturam, caua ulcera optimè carne replet. At uero clibanorum testa, una cum extergendi facultate & siccatoriam possidet. Quapropter emplastra ephestias & magos, ex hac testa composita, optimè cicatricem ulceribus inducunt.

Lapides in spongijs. Cap. XXVII.

Lapides qui in spongijs reperiuntur uim atterendi habent, non tamen adeò ualidam ut uesicæ lapides cõfringere possint. uerum renum calculos cõminuunt.

Ostracites, Geodes, Naxiæ cotis retrimentum. Cap. XXVIII.

Ostracitem lapidem quosdã laudare audio, uelut qui multam siccatoriam uim habeat ex adstrictione & acrimonia permixtam. quemadmodum & eum qui Geodes appellatur: ita ut pupillas depurget, & mammarum ac testium inflammationes sanet aqua dilutus. Naxię tamen cotis retrimentum frigefactoriam uim habet: ut etiam podagris opituletur, cum cerato rosaceo adhibitum.

Ophites lapis. Cap. XXIX.

Ophites lapis ustus extergendi ac atterendi & confringẽdi uim habet. Quare potus ex uino albo ac tenui, lapides uesicę cõfringit. Adalligatu ad uiperæ morsus conducit.

Hieracites lapis & Indicus. Cap. XXX.

Hieracites & Indicus lapis hęmorrohoidas resiccãt dextro fœmori adalligati, cuius rei & nos periculum fecimus. Diogenes autem de lapidibus libro sic ait: Lapis hieracites subuiridis est ad nigredinem uergens, & alijs coloribus respersus, ut uarius existat. Vim autem habet hæmorrhoidas resiccãtem dextro ægri fœmori adalligatus. Probatio ueri hęc est. Vbi habueris ipsum in manibus, melle manus inunge, & muscæ non appropinquabunt tibi lapidem ferenti. At uero Indicus colore subfuluus est, tritus autem purpureum colore succum remittit, & neque densus neque rarus est, & cum uino potus hæmoptoicis prodest. Qui uero exalbidi coloris est & cineris imaginem repræsentat, etiam alias sanguinis eruptiones sistit.

Vitrum. Cap. XXXI.

Vitrum tenuissimè tritum, ex uino albo tenui potum, uesicæ calculos potenter confringit.

Lapis Aëtites. Cap. XXXII.

Aëtites lapis agitatus sonitũ edit, uelut ex altero lapide prægnans. fœtus uuluarum lubricarum retinet sinistro brachio adalligatus. Verũ tempore partus adimendus est de brachio & fœmori adalligandus, parietq; prægnans citra dolorem. Fures depręhendit, si quis ipsum in panem qui comeditur imponat. nã qui furtum fecit, commansa deuorare nequibit. Tradunt etiam simul cum edulijs coctum fures arguere. Neq; enim poterit fur deuorare quæ cum ipso cocta sunt. Tritus autem & cerato cyprino aut gleucino exceptus, aut alio quopiã calfaciẽte, magnopere prodest arthriticis ac paralyticis.

Alabandicus siue Alabandinus lapis. Cap. XXXIII.

Alabandicus coloris subnigricãtis est fuluo ammixto, pellucet quasi segmentis quibusdam aut fissuris discriminatus. Tritus hic superficiem pilorum alborũ nigram efficit.

Electrum siue succinum, seu lyncuriũ. Cap. XXXIIII.

Electrum quod & succinum, & lyncurium appellant, potum dysenterias sanat, & stomachicis opitulatur. Chryselectrum quoq; cum mastiche potum doloribus stomachi medetur.

Iaspis uiridis. Cap. XXXV.

Viridis iaspis proprietate quadam, uelut alia quędam, auxiliatur stomacho & ori uentris pro amuleto appensus. Quidam & anulis ipsum includunt, & draconem radios habentem in ipso sculpunt, quemadmodum Nechipsos rex scripsit. Huius itaq; lapidis etiam ego experimentum ingens habeo, & sanè catenulam ex talibus lapidibus concinnatam de collo suspendi, ea commensuratione ac modo ut lapides os uentris contingant. Cognoui autem nihil minus ualere ac prodesse eos qui sculpturam non haberent, quam Nechipson tradidit.

Iaspis subuiridis. Cap. XXXVI.

Iaspis subuiridis adalligatus, stomachi dolores sedat, et paralyticas resolutiones ac dolores mitigat. Qui uero capnias appellatur, hoc est fumosus, turbulẽtum ualde habens colorem, magna tutela ægrè parientes mulieres asseruat. Sed & hydropicis adalligatus cõmodat, & maxima uulnera ab inflammationibus asseruat, eosq; qui uulnerãtur dolore liberat itidem adalligatus.

Iaspachates. Cap. XXXVII.

Iaspachates ex iaspide smaragdeo, & achate compositus est. Vim habet leniendæ sitis, & hydropicis auxiliatur, hepaticisque ac peripneumonicis & pleuriticis potus. corpus quoque floridum ac speciosum facit.

Sapphirus lapis. Cap. XXXVIII.

Sapphirus cum lacte tritus potus, omnes internas ulcerationes sanat, & sudores sedat. Externas ulcerationes idem cum lacte illitus curat. fissuras quoque linguæ aridus tritus inspersus sanat. In summa siccatoriam uim habet.

Smaragdus lapis. Cap. XXXIX.

Smaragdus assatus & tritus cum melle Attico permixtus, oculorum hebetudines sanat. Cum melle uero & gummi illitus, elephantiasi laborantibus utilissimus est. idem quoq; potus ab eo malo in totum liberat. sistit & sanguinem undecunq; feratur.

De metallicis, & quæ ex aqua generantur. Cap. XL.

Metallica appellare mos est medicis ea quorum generatio

ratio in metallis est, siue sponte naturæ, siue per fornacem producantur. insuperque tertij generis quæ rursus ex illis ipsis homines suo ingenio faciunt, uelut est cerussa, ærugo, sandix, & similia. Itaque consequenter de omnibus iuxta literarum Græcarum ordinem trademus.

A. Adarces. *Cap. XLI.*

Adarces acerrimus ac calidissimus est. Quapropter hebetantibus uim ipsius miscetur. & sic multi usus fit, affectionibus calfieri indigentibus forinsecus admotus.

Alcyonia. *Cap. XLII.*

Alcyonia omnia extergent, ac discutiūt, habētq́ acrem qualitatem aliqua magis, aliqua minus. Quòd ex hoc genere Asperum appellatur, externam superficiem leuem habet, & internam substātiam asperam. estq́ calidissimum omnium Alcyoniorū, ut etiam pilos exurere possit. Quapropter ad lepras, uitiligines, scabies ac impetigines, alijs mitioribus medicamentis utimur. Nam Asperum Alcyonium non solum exterget ac depurgat cutem, sed etiam excoriat ac ulcerat. Quòd uero Milesium uocatur, figura uermi simile, purpurei coloris, & compage substantiæ molli, omnium tenuissimum est. Quare ustum alopecias sanat, cum uino fuluo ac tenui illitum.

Ales, Sal. *Cap. XLIII.*

Sal omnis & fossilis & marinus, eandē in genere uim habet. Differētia in eo est quòd ex terra effossi substantia magis sit coacta, quapropter crassitudo partium, & uis adstringendi, in his maior existit. Fossilis generis optimus est Ammoniacus & Cappadocicus. At uero marino specie similis est qui in quibusdam stagnis generatur. Omnis tamen sal in communi calfacit, discutit, adstringit, siccat, cogit ac densat substantiam corporum quibus adhibetur. Nam quicquid est in corporibus humiditatis idipsum depascitur, & quod reliquum est solidæ substantiæ ui adstrictoria spissat. Vnde & siccant, & incorrupta adseruant, quæ ob superfluam humiditatem putrescere solent.

Sal ustus. *Cap. XLIIII.*

Sal ustus discussoriam uim magis habet quàm non ustus, quanto sanè tenuius corpus ex ustura acquirit. Non tamen similiter ut non usta cogere ac densare solidam substantiam ualet.

Salis flos. *Cap. XLV.*

Salis flos compage quidē liquidus est, colore uero croceus, partium tenuitate ustū salem superat, & acrem qualitatem ac uim multum discussoriam habet. Colligitur sub æstum caniculæ. Est enim uelut flos quidam talibus aquis superstans.

Salis spuma. *Cap. XLVI.*

Salis spuma spumosus quidā flosculus salis est, uicinis petris adhærens. multò autem tenuiorum partium naturam habet quàm ipse sal, quare & attenuare & discutere multò magis potest, uerum quod reliquū est substantiæ densare uelut sal non potest.

Armeniacum pictorum. *Cap. XLVII.*

Armeniacum quo pictores utuntur ex Armenia apportatur, unde quoque bolus Armeniæ, de quo dictum est, affertur. Vim habet Armeniacum extersoriam cum modica acrimonia & paucissima adstrictione. Itaq́ quum tale sit ocularibus medicamentis ammiscetur. Quin & ipsum per se terunt in tenuissimum puluillum, utunturq́ sicco ad augmentum pilorum in supercilijs, ubi ob quandam humorū acrimoniam aliqui ipsorū excidunt, aliqui uero non augescunt, sed ob alimenti inopiam marcescunt. Nam acrimonia consumpta, particulam ad naturalem habitum reducit. Etenim uitioso humore consumpto, natura ad proprias actiones redit; quū nihil sit amplius quod ei impedimento sit. Nechepsus de eo sic tradit: Armenium quo pictores utūtur, duodecima drachmę parte melancholicis & crassum sanguinem habētibus dato. Datur & pueris pectoris morbo infestatis, reuomunt enim, nā uomitorium existit. Datur & morbo sacro obnoxijs, ac furiosis, hoc modo: Centaurij fasciculos manipulares tres in aquę marinæ heminis tribus coquito, donec una supersit, & cum excolato decocto Armuthei lapidis quē Græci Armenium uocant, tertiam drachmæ partem terito, ac confidenter exhibeto. Nihil enim periculi est. Itaque nosse operæprecium est quod Armenium penitus reuomitur, nihil memorabile sursum efferens, sed & infernè modicum quid paulatim, & in pluribus secessibus effert.

Arsenicum, Auripigmentum. *Cap. XLVIII.*

Arsenicum ustoriam uim habet tum ustum, tum non ustum. Manifestum est autem quod ustum tenuiorum partium euadit.

Asphaltus, Bitumen. *Cap. XLIX.*

Bitumen ex numero eorū est quæ in aqua marina aut consimili generantur. Optimum est quod in mortuo mari iuxta Hierichūtem prouenit. Vis est omni bitumini siccatoria ac calfactoria, ordine secundo. Meritò itaq́ ad cruenta uulnera glutinanda adhibetur, itemq́ ad alia quæ siccari expetunt cū moderata calfactione. Quapropter in tenasmi ad egerendum irritamentis, in quibus pituita crassa infarta est ut ægrè auelli queat, ipsius utimur suffitu. Similiter et ad dysentericos ex tali causa intestinis ulceratis. Potum bitumen nucis ponticæ aut fabæ magnitudine cum uino tritum, cardiacis qui animo linquuntur, magnopere e uestigió prodest. Maximè autem fœminis & pueris & corporibus mollibus conducit. Eodem modo datum & quartana citius liberat. Experimento constat uis eius poti ex aqua, in his qui à rabioso cane morsi sunt: præseruat enim eos ne in timorem aquæ delabātur, & eos qui iam inciderunt cōseruat.

Aphronitrum, & Litri spuma. *Cap. L.*

Aphronitrum, hoc est, nitri spuma, & litri spuma inter se differunt, quòd litri spuma medicamētum est magis siccatorium, aspectu farinæ triticeæ simile. Nam alba quoq́ existit. Aphronitrum autem non farinosum neq́ dissolutum, sed compactum est. Differt autem à sale aphronitrum, in quantum unum solum prædominantem saporem manifestè in ipso uidere est, amaram uidelicet, qui discussoriā uim habet, densatoriam uero non habet, quemadmodum sal possidet. Aphronitrum itaque extersoriam uim habet ut non solum sordes depurget, sed pruritum quoq́ sanet. At uero litri spuma eandem uim quam litrum habet, sed tenuiorum partium existit.

Γ Gypsum. *Cap. LI.*

Gypsum unà cum siccatoria facultate, uim quoq́ obducendi meatus assumpsit, lapidescit enim aqua maceratū. quapropter puluillo farinæ triticeæ molendini parietibus adhærenti mixtum, & oui candido

subactum, ac pilis leporinis exceptũ, sanguinis eruptiones præclarè sistit.

Δ Diphryges. Cap. LII.

Diphryges mixtam facultatem adstringentẽ cum acrimonia habet. Quapropter & malignorum ulcerum bonum medicamentum est, & ad putredinosa oris ulcera, tum per se, tum cum melle despumato. Item ad anginam, maximè ubi iam per adstringentia humorũ influxus fuerit repressus. Quin & gurgulione resecto, ipso solo mox usq; ad cicatricem inductã sæpe usus sum, utpote pharmaco omnia ulcera exactè cicatrice includente.

Diaphanes, Lapis specularis. Cap. LIII.

Diaphanes siue lapis specularis appellatus, ustus tritus fistulosis ulceribus inspersus celerrimè incarnat.

Θ Theion, Sulphur. Cap. LIIII.

Sulphur omne uim attractoriã habet, temperamento calidum, substantia tenuium partium existens, ut & ad multa uenenum eiaculantia animalia resistat. Ego autem & ad pastinacæ marinæ & draconis morsus ac ictus eo sæpe usus sum, arido uulneri insperso, aliquando etiam saliua ammixta, aliquando oleo uetere, aut melle, aut terebinthina, Sed et scabies ac lepras & impetigines sæpe cũ eo curaui addita terebinthina. Deterit enim tales affectus, nec materiã in altum repellit, quemadmodũ multa medicamenta faciunt.

I Ios xystos, Aerugo rasa. Cap. LV.

Aerugo rasa acrem qualitatem habet, discutitq; ac consumit & liquefacit omnem carnẽ. Quòd si ad multam ceram ammisceatur, extersorium & cicatricem inducens pharmacum.

Aerugo uermiculata. Cap. LVI.

Aeruginem uermiculatam ita facies. In pilam cyprij æris, quæ & pistillum æreum habeat, aceti albi acris dimidiam heminã infundito, & in sole terito donec strigmentitiam spissitudinem acquirat. Deinde aluminis rotũdi drach. I. & salis fossilis pellucidi albiq; ac solidi drach. I. addito, aut si hoc nõ adsit, nitri tantundem, & postea ad solem sub caniculæ æstum terito, donec colore æruginosum, compage uero strigmentosum euadat, atq; sic ad uermicularem figurã effingito, ac reponito. Efficacior fit ærugo, si aceti partem unam, urinæ ueteris duas contriueris.

K Cadmia. Cap. LVII.

Cadmia optima est botryitis. Vim habet omnis cadmia siccatoriam, participans & extersoria. In caliditatis ac frigiditatis differentia moderata est. Vsta uero & lota medicamentum siccans & extergens citra mordacitatem euadit, ad ulcera explenda tum oculorum, tum totius corporis commodum.

Cyanus. Cap. LVIII.

Cyanus acrem & discussoriam ac demolientem cõsumentẽq; carnẽ uim habet, participat & adstrictoria.

Λ Lepis, Squama æris ac ferri. Cap. LIX.

Squama alia æris est, quæ sanè helitis uocatur, alia ferri. Helitis itaq; in siccando primas habet, utpote tenuiorũ partium, & quę aliquid æruginis assumpsit. uerum ferri squama maiore adstringendi ui participat, atq; ea adhuc amplius ferri stomomatis appellati, hoc est, chalybis, siue in aciem efformati. Quapropter hę ābæ ad maligna ulcera meliores quàm squama æris existunt. Aeris autẽ squama cõsumit & eliquat carnes. Omnes uero squamæ multum mordaces sunt.

Lythargyros, Argenti spuma. Cap. LX.

Argenti spuma moderatè siccat, quemadmodum alia omnia consimilia, calfacit quoq; partimq; perfrigerat, ac exterget, atq; hæc omnia moderatè facit. Quapropter uelut materia sæpe ipsa utimur, eamq; alijs ammiscemus, quemadmodum etiam cera uelut materia quadam utimur.

Litrum. Cap. LXI.

Litrum inter aphronitrum & salem mediam uim habet. Vstum autem ad spumę litri substantiam propè accedit. Siccat itaque & discutit, & si quidem intra corpus sumatur, secat & attenuat crassos ac uiscosos humores, multò magis quàm sal. Aphronitrum autem nisi magna urgente necessitate, nemo deuorarit, ut quod stomacho incommodum existat. Et tamen ruralis quidam in strangulatu fungorum ipso utebatur magno successu.

M Melanteria. Cap. LXII.

Melanteria medicamentum adstringens est, simulq; tenuium partium, ferè omnium maximè pharmacorum quæ adstringunt.

Melan, Atramentum scriptorium. Cap. LXIII.

Atramentum scriptorium abunde siccat aqua dilutum, aut potius posca, & ambustis euestigiò illitum prodest.

Misy, Sori, & Chalcitis. Cap. LXIIII.

Iuxta Cypri metallum in Solorum montibus, magna quædã domus erat in monte effossa, iuxta cuius dextram parietem, ad ingrediẽtes uero sinistrũ, introitus erat ad ipsum metallum, in quo quasdã uidi plurimum extentas uelut zonas alternatim positas tres numero, infimã quidem soreos, supra ipsum chalcitidis, deinde misyos. Et progressu sanè tẽporis chalcitis paulatim transmutatur in misy, & diutiore adhuc tempore potest etiam sori in chalcitidem permutari. Quare nihil miri est, tria hæc eiusdẽ generis uim habere, & tenuitate ac crassitudine partium tãtum differre. Crassissimarum enim partium inter ipsa est sori: tenuissimarum misy. Mediam uero inter ambo uim chalcitis possidet. Vsta hæc tenuiorum partium fiunt, sed minus adstringunt.

Molybdæna, Plumbago. Cap. LXV.

Molybdæna siue plumbago similem argenti spumæ uim habet, ad frigiditatem uergentem, sed neq; extersoriæ facultatis particeps est.

Molybdos, Plumbum. Cap. LXVI.

Plumbum uim habet frigefactoriã. nam liquidã substantiam possidet à frigiditate coactã. Vnde & mole & pondere augescit plumbum, in domibus subterraneis turbidum aërem habentibus repositũ. Itaq; si pilam plumbeã unà cum pistillo plumbeo parare ueris, & in ipsam uinũ tenue, & oleum rosaceũ, aut myrteum, aut melinũ infuderis, et ad solẽ siue ignem triueris, ut succum quẽdam plumbũ remittat. Optimum pharmacum habebis, si eo succo ad sedis inflãmationes ulceratas, aut pudendorum, aut testiũ, aut mammarum uteris. Item ad omnes influxiones quę inguinibus, aut pedibus, aut alijs articulis incumbunt. Est & mirabile medicamentum ad maligna & cancrosa ulcera. Ad multos usus idem commodum erit, si ex adstringentibus ac perfrigerãtibus succum aliquẽ addideris, uelut est seridis, cotyledonis, semperuiui, portulacæ, psyllij, uuæ acerbæ. Quęcũq; uero ex his succũ non facilè remittunt, uelut portulaca,

his aliorum succũ ammiscere oportet, uelut uuę acerbæ. Lamina porrò ex plũbo facta & lũbis imposita, ueneris impetus cohibet in his qui exercitare se uolunt. At uero ustũ & lotũ plumbũ, ad maligna ulcera, & chironia, & cancerosa, optimũ pharmacum est cicatricẽ inducens tum per se, tum alijs ammixtum.

Π Pompholyx. Cap. LXVII.

Pompholyx lota ferè omnium primas obtinet quę citra mordacitatem siccant. Vnde ad cancrosa ulcera commoda est, & alia omnia maligna, & corrosas dentium gingiuas.

Ρ Rhoidarij preparatio. Cap. LXVIII.

Rhoidariũ uariè præparatur. Optimus modus hic est. Rhun olus accipito, & in aqua macerato, & lapidem cupholithon appellatũ terito, rhois cremore affuso, siccari sinito. Deinde anchusæ radicem cum oleo coquito donec oleum ruffescat, & ex oleo parum addito ac terito, & ad dies XV. siccari sinito, & tũc rursus ex cremore rhois affundito ac siccari sinito. Deinde in uas testaceum mittito, obturato ac assato, & erit bonum rhoidarium. Cæterũ cupholithos à Cęsarea Palęstinæ affertur. Qui cupholitho carent, calce uiua ad medicamentum præparandum utuntur.

Σ Sandaracha. Cap. LXIX.

Sandaracha ustoriam uim habet uelut arsenicum, unde in compositiones discussorias & extersorias ipsam ammiscent.

Sandyx quæ & Syricum. Cap. LXX.

De Sãdyce siue Syrico ubi de cerussa agemus dicetur.

Scoria. Cap. LXXI.

Scoria omnis multum siccat. Si itaq; ferri scoriam siue recrementum quàm leuissimè contriueris in acerrimo aceto, & postea coxeris, pharmacum maximè siccatorium ad inueteratas aurium purulentias habebis. At uero argenti scoria appellatur helcysma, itidem siccandi uim habens.

Stibium. Cap. LXXII.

Stibium ultra siccatoriam uim omnibus metallicis cõmunem, habet & adstrictoriam facultatẽ. Quapropter & ocularibus medicamentis ammiscetur.

Spongia. Cap. LXXIII.

Spongia pice liquida ac bitumine imbuta & usta, acrẽ & discussoriã uim habet, sanguinemq; sistit. spongia noua aqua frigida aut posca, aut uino madefacta, pro corporum uidelicet differentia, uulnera cruenta glutinat, uelut alia ad hanc rẽ idonea medicamenta.

Stypteria, Alumen. Cap. LXXIIII.

Alumen omne uehementissimam adstringẽdi uim habet. Scissile omnium maximè subtilium partiũ est. Deinde rotundum. Crassarum partium est liquidũ, itemq; crustaceum ac laterarium, placitin & plintitin Græci appellant.

Τ Titanos, Calx. Cap. LXXV.

Calx uiua uehementer urit, ut crustam inducat. Extincta euestigiò quidem & ipsa crustam infligit, uerum post unam aut alterã diem, & minus urit, & minus crustam inducit. & progressu temporis penitus crustam non infligit. Calfacit tamen adhuc & carnes cõsumit. Si uero lauetur, mordacitatem deponit, & lixiuium facit: ipsa uero citra mordacitatem siccat. & si bis aut ter, aut pluries lauetur, penitus lenis euadit, & generose citra mordacitatem siccat.

Φ Phycos, Fucus. Cap. LXXVI.

De fuco referam ubi de cerussa tractabo.

Χ Chalcanthus, Atramentũ sutoriũ. Cap. LXXVII.

De hoc pharmaco meritò mirari licet, quomodo fortissimæ adstrictioni caliditas non ignaua in ipso mixta sit. Quare manifestum est quòd omnium maximè humidas carnes siccare potest, humiditatẽ calore consumẽs, adstrictione uero densans ac spissans substantiam. Fit & hoc in Cypro prope locum ubi misy, chalcitis, ac sori reperiũtur, ut ex his intelligi possit, aquam pluuialem per collem illum excolatam, omnem illam terram circumluere ac abluere. Vidi autẽ hanc paulatim coaceruari quotidie in lacu quodam, & erat sanè tepida ac uiridis, chalcitidem & æruginem odore repræsentans. Quidam autẽ ipsam exhaurientes aquam, in urnas quadrangulares fictiles transfundunt, in quibus plurimis diebus coacta ac densata chalcãthus fit. Verum temporis progressu etiam chalcanthus in chalcitidem transit.

Chalcitis. Cap. LXXVIII.

De chlacitide iam diximus ubi de misy egimus. Nunc satis est illud tantum dicere, quòd adstrictoriam & acrem uim mixtim habet. Prædominatur autẽ acris, uehemens adeò existens, ut & carnem inurat, & crustam inducat. Vsta chalcitis mordet quidem minus, sed non minus siccat. Deponit & adstrictionis nonnihil. Quare penitus melior est usta chalcitis quàm non usta, tenuiorum partium uelut alia usta euadẽs, acrimoniam autem non adsumens. Nam quæ natura acria sunt, usta mitiora fiunt: reliqua acriora. Lota insuper chalcitis adhuc lenior euadit.

Chalcos, Aes ustum. Cap. LXXIX.

Aes ustum habet quiddam acre in se, sed & adstrictionis particeps est. Et propterea si lauetur, optimum pharmacum est ad ulcera cicatrice includenda. Verũ ante usturam, in his qui duras carnes habent usus eius assumitur.

Chalcu anthos, Aeris flos. Cap. LXXX.

Aeris flos tenuiorum partium uim habet quàm æs ustum, & squama ęris, participat & extersoria ui, unde ad magnas asperitudines palpebrarum conducit, sycoses Græci appellant.

Chrysocolla. Cap. LXXXI.

Chrysocolla ex eorũ numero est quæ carnes eliquant, non tamen fortiter mordet, discussoria uticq; satis est & siccatoria. quidam eam solam ita appellant quæ inter metalla reperitur. Verum præstat arte parata, in pila ænea ęris rubri, pistillo quocq; similiter ęreo, urina pueri impubis addita, ita ut diutius in sole calido teratur. Nam quod inter terendum resoluitur, id siccatum commodissimum medicamentum fit ulceribus malignis, tum per se, tum idoneis ad eandem rem pharmacis ammixtum.

Ψ Psymmithium, Cerussa. Cap. LXXXII.

Cerussa ex plumbo acri aceto dissoluto paratur, & tamen necq; acris necq; mordax est, necq; discussoria, sed & meatus obducit, & perfrigerat. Vsta autem pura cerussa, in id quod Syricum appellatur trãsit, medici sandycem nominant. Et usta quidem cerussa tenuiorum partium euadit, non tamen calfactoria. At uero sucus frigiditatem cerussæ seruans, partium subtilitatem insuper assumpsit, ut per ipsam in altum corporum penetrare queat.

Psoricum. Cap. LXXXIII.

Psoricum fit dupla chalcitide ad argenti spumam ammixta, ita ut hæc primum acerrimo aceto terantur,

rantur, deinde in ollam nouam indantur, quę media æstate per dies quadraginta in sterquilinio defodiatur. Hoc medicamentum magis siccatorium, & minus mordax fit quàm chalcitis, palàm est autẽ quòd & tenuiorum partium euadit.

De materia medica ex animalibus. Cap. LXXXIIII.

Plantarum materia explicata, non omni uidelicet per totum terrarum orbem, sed quantæ nos experientiã habemus. Imò & terrea & lapidea materia medica enumerata, superest adhuc materiam ex animalibus persequi, siue ea in aqua, siue in terra uitam degant. Quemadmodum autem in plãtarum materia, etiam de succis qui ex ipsis fiunt mentionem fecimus, sic etiam nunc non solum solidarum in animantibus partium uim trademus, sed etiam in ipsis contentorum, uelut sanguinis, bilis, urinæ, stercoris, et similium, relictis tamen abominandis ac detestandis, & quibusdam lege prohibitis, de quibus cum alij quidam, tum Xenocrates scripsit, uelut est homines comedere, urinas bibere, ac mẽses muliebres, et similia. Imò relictis quoq; medicamẽtis certa morbum genera inducentibus, itemq; compositionibus uenenosorum pharmacorum. Qui enim talia scribunt non minori sed maiori odio digni sunt, quàm qui perpetrant, quanto maior iniuria est cum multis malum aliquod quàm unum solũ perpetrare: Et cum actore quidem flagitiosarum speculationum experientia commoritur: Scribentium uero malefactũ immortale est, arma maliciæ improbis suppeditans. Dicemus itaq; nos de commodis hominibus rebus, quarum experientiam habemus, & sanè primum humorum in animalibus mentionem faciemus.

De sanguine. Cap. LXXXV.

Columbinum sanguinem solẽt hi qui ossa capitis fracta perforant, crassæ membranæ infundere, quòd si columbinus nõ adsit, palumbi aut turturis sanguine uti licebit. Quidam & ad sugillatos oculos eodem utuntur calido instillato de recens mactato animali, aut de uenis alarum dissectis. Ego uero sexcẽtos uidi ossibus capitis perforatos, & nihil læsos ex rosacei usu, citra sanguinem columbinum. Sunt autẽ & sugillatorum oculorum medicamina multa ex collyriorũ genere, & maximè Damocratis ex myrrha, itẽ quod ex thure constat, & quod ex croco. Sed et fœnigræci succus in hunc usum potior est sanguine columbino. At uero caprinum sanguinẽ quidã hydropicis pharmaci loco dederũt, & ad uentris fluxiones aut dysenterias eodẽ assato usi sunt. Hircinum quoq; sanguinẽ aliqui siccatũ, & alijs ad hanc rem commodis ammixtum, calculosis exhibent. Itaq; licebit ruri degenti & alijs auxilijs carẽti, etiã hunc in usum uertere, nam experientia periculo uacat. Quin & hœdinus sanguis in usum uenit, de quo Xenocrates sic scripsit: Hœdinus sanguis spuentibus sanguinem ualde cõmodus est. Oportet autem nondum congelato dimidiæ heminę mensura, aceti acerrimi tantundẽ ammiscere, deinde feruefactũ in tres partes diuidere, & singulis diebus partem unã absorbendam præbere. Vespertilionũ porrò & ranarum ac ricinorũ sanguinem pilos extirpare falsum reperi, quũ experiẽtia id explorarem. Quemadmodũ etiam aliorũ animaliũ sanguinis uanas promissiones cõperi, & partim experiri ne tentaui quidẽ, quũ pharmaca haberẽ aptiora & parabiliora ad singulos affectus, cauebã autem simul ne præstigiatoris opinionem incurrerem.

De Lacte, ex Rufo & Galeno. Cap. LXXXVI.

Duplex lactis utilitas est, altera ut alimenti, altera ut medicamenti, saluberrimum lac est purum ac syncerum, neq; amaritudinis, neq; aciditatis, neq; salsedinis, neq; acrimoniæ, neq; graueolẽtiæ particeps, sed ut ita dixerim, odoratum, aut odoris expers, aut si quidem modicè odoratum fuerit, palàm est quòd & gustantibus dulce erit, utpote modicæ dulcedinis particeps. Primum autem differentias ipsius considerare oportet.

De Lactis differentia. Cap. LXXXVII.

Quantum natura inter se distant uacca & equa, ac alia animalia, tantum & lac ipsorum inter se differt. Bubulum enim crassissimũ est ac pinguissimum, commodeq; nutrit ac partes subit. Liquidissimum autẽ & tenuissimum ac minimè pingue camelinũ est, & uentrem minus subit, quamuis multum seri habeat. Sed uice uersa equinum magis aluo secedit, similiter & asininum, quòd minimũ pinguis succi possidet. Quapropter etiam raro in uẽtre in caseum mutatur. Caprinum moderatã compagem habet, & ad purgandum debilius bubulo est, de cætero æquè cõmodum & multum nutriens. Ouillum hoc crassius est, uerũ uitiligines albas sub cute inducere solet, si quis assiduè ipso utatur. Suillum crassissimum est, ut neque coagulo opus sit ad id coagulandum, & serum modicum secernat, & in coctura celerrimè coẽat. Quare nec ad alui excretionem commodum est, & uentriculo nauseam mouet.

De lactis differẽtia ab animaliũ habitu. Cap. LXXXVIII.

Manifestum est autem quòd omne sanum animal melius lac quàm morbidum præbet. At uero morbos animalium ex tenuitate cutis depræhendere licet, & pili raritate, tuberculis, impetigine, scabie & inedia. Nigriora quoq; in brutis ferè in totũ fortiora sunt. Quòd & carnes ipsorum testãtur, utpote iucundiores. Alba contrà imbecilliora.

De lactis differẽtia à tẽporibus anni. Cap. LXXXIX.

Iuxta anni tempora liquidissimum & tenuissimũ est lac uernum, hoc est, post partum: spissatur autem tẽporis progressu, ut media æstate siccius ac crassius reddatur. Laudatur æstiuum ut concoctu facilius, & iucundi odoris.

De lactis differentia à pabulo. Cap. XC.

Quin & circa pabulum plurima differẽtia in lacte reperitur. Nam aliàs aliã herbam animalia depascuntur. & uiridis quidem herba, & iuxta aquas nascens, liquidius & modicum lac suggerit. Durior uero & montana, apta est ad boni ac multi lactis generationem. Omnia pabula adstringentia, acerbum & aluũ sistens lac præbent. Acria uero & præsertim purgãtia, uelut est scammonium, & ueratrum, & tithymalli, uentrem turbans lac exhibent. Cytisus autem pingue ac dulce.

De lactis differentia ab ætate. Cap. XCI.

Animalium in uigore ætatis consistentium lac optimum est. iuniorum liquidius, seniorum siccius.

Quibus lac conueniat. Cap. XCII.

Ex omnibus ferè edulijs optimum lac optimi succi est ac alimenti ex contrarijs substantijs ac facultatibus compositum, subducente ac sistente aluũ, obturante ac attenuante. Et sanè ubi qualitas ipsius nihil cõtrarium utẽtis naturæ habuerit, & uiscerũ ipsius exitus

ob uaso

ob uaſorum amplitudinē ſpatioſi fuerint, utilitas ex lacte conſequetur, & nihil mali ille ex eo experietur. Vtilitates autem lactis etiā ueteres medici recenſuerunt. Ventris moderatā ſubductionem, ſucci bonitatem, & alimoniā, & quòd cōcoctum probè carnem meliorē reddit, & mordaces ſuccos expurgat. Vnde in urinæ difficultate, & acri egeſtione alui, nō ſolum bibere conducit, ſed etiam infernè per clyſterem infundere. Ad acres enim & mordaces fluxiones cō modiſsimū eſt, non ſolum abluens ipſas de partibus infeſtatis, atq; hoc per exterſoriā humiditatē, quam in ſeroſa ſui parte complectitur, ſed etiam craſsitie ac pinguedine ſua corporibus oblitū ac inductum, nō ſinit influxum acrē nudis ipſis allabi. Ad pulmonis itaq; ac inteſtinorum ulcera, item renum, ueſicæ ac uteri, & ad papularum eruptiones, ac furunculos, & alias cutis aſperitudines, conuenientiſsimū eſt in potu. Item ad eos qui cantharidas hauſerūt, aut bupreſtin, & in ſumma ad medicamenta erodētia ac exulcerantia, & ad hyoſcyamum uelut peculiare remedium eſt. Non ſtatim reſipiſcere affectos facit. Cæterum in gutturis exulcerationibus, quæ cum ob alias multas cauſas, tū ex anginis fiunt, & his qui ephemerum ſumpſerunt, lac gargariſſare conducit. Idem potum magnopere prodeſt alimentum non ſentientibus, & ſiccioribus, ac qui ægrè uires recolligunt. Commodum eſt & ad oculorū fluxiones acres, & ad oculos ſugillatos. Quin & forinſecus palpebris impoſitum lippientium, ubi dormire uolent, cū roſaceo & oui candido, inflāmationes ipſorum concoquit. Eodē modo utimur & ubi ſedis ulcera mitigare uolumus, propter acres ſeroſos humores ac inflāmationes dolore affecta, ſimiliterq; ad pudēdorū ulcera, & in ſumma ad omnia lenimento opus habētia, ob inflāmationem, aut mordacitatē, aut ulceris malignitatē. Quapropter et canceroſis adhibetur ulceribus in medicamēta dolorē eximentia ammixtū, qualia maximè ſunt quæ ex pompholyge fiunt. In uniuerſum igitur mitigatoriū eſt lac, leuē naturam habens, atq; multò magis, ubi ſeroſi humoris maior pars per cocturam, aut aliā artem fuerit conſumpta.

De modo, tempore, ac menſura utendi lactis. Cap. XCIII.

Omnis qui lac bibere uolet, à reliquis cibis ac potibus abſtineat, donec concoctum ſit ac ſeceſſerit: ſi enim ante eius concoctionē, alium cibum quis ſumat, neceſſe eſt & ipſum lac corrumpi, ſimulq; corrumpi & cibum qui ſuperingeſtus eſt. Præſtat autē mane bibere recens mulctum, & tunc plures labores detrahere, quiete ac ſenſim ambulare, & interim ceſſare citra ſomni admiſsionem. Qui enim hoc modo ſe geſſerit, potum lac excernet, idq; inutilia ſecum educet. Opus eſt enim ſi quid aliud, primum acceptum ſecedere, quo facto aliud bibere. principio igitur ſecedit aluo cōmodè purgans, non totam corporis molem, ſed quæ in aluo & inteſtinis ſunt partibusq; uicinis. Poſt hæc iā in uenas defertur optimeq; nutrit, & nō amplius ſecedit, ſed uentrem ſiſtit. Menſuram ſumēdi definire omnibus, impoſsibile eſt, quēadmodum in alijs quoq; edulijs, ſatis eſt igitur quantum facilè quiſq; ferat. Cæterū ad mordaces humores & maximè infartos, cū modico melle bibere conducit. nā ſic & utilius & magis exterſoriū eſt, & citius aluo ſecedit, ammiſcenda eſt & ſapa & uinū dulce. Ita enim commodius ſtomacho euadit. Quòd ſi ſalem accipiat, magis etiam aluo ſecedit, ſed iniucūdius exiſtit.

Quibus lac noceat. Cap. XCIIII.

Lac quod plurimū ſeri habet, periculo maximè uacat, etiam ſi quis ſemper ipſo utatur. quòd uero modicū ſeroſi humoris, nō parū autem caſeoſæ craſsitudinis habet, non ſecuri uſus omnibus eſt, qui frequenter id ſumunt. Renes enim lædit qui apti ſunt ad calculorū generationē. obturationes quoq; & affectiones circa hepar efficit, in his qui prōptè affici poſſunt. Eiuſmodi ſunt quibus anguſti fines ſunt uaſorum trāſſumētium alimētum ex ſima hepatis parte in gibboſam. Sed neq; capiti cōmodum eſt, niſi quis ipſum ualde ualidū habeat. Quemadmodū neq; præcordijs quæ facilè inflantur pleriſq;, omnibus enim in uentre inflatur, ut paucisſimi ſint qui non hoc perpetiantur. Aſsiduus quoq; eius uſus dentes lædit, unà cū circūſita carne gingiuarū. Hanc enim humore flaccidam efficit, dētes uero putredini & eroſioni obnoxios facit, id quod craſsiori lacti maximè ineſt. Nā aſininū lac propterea quòd ualdè tenue exiſtit, non ſolū non lædit dentes, ſed etiā ipſis cōmodat, propter uim extergēdi. Oportet itaq; ab eſu lactis, uino mulſo aqua diluto dentes colluere: ita enim omne caſeoſum dētibus ac gingiuis infartū extergetur. Cæterū qui caput non facilè læſioni expoſitū habent, cōmodius eſt uino mulſo meraco citra aquę mixturā os colluere.

De lactis coctura. Cap. XCV.

Si quis præcocto lacte ſerū conſumpſerit, omnino uentrem nō ſubducit. dant autem hoc ipſum his quibus uenter ac inteſtina ab acribus ſuperfluitatibus mordētur, & qui ieiunum inteſtinū bilioſis fluxionibus infeſtatum habent, & dyſentericis. Modus præparādi duplex: Aut enim diutius cocto lacte ſerū inſumitur, aut ſilicibus iniectis, ſed quod per ſilices iniectos fit, craſsius pręparatur, & propterea uitioſius euadit cum aliàs, tum quòd cinis ex ignitis lapidibus lacti cōmiſcetur. Habet autem tale lac aliquid commoditatis in putredinoſis ulceribus, quare his exhibere oportet lac per ſilices præparatum, reliquis coctum. Coctura fit ad ignem aſsiduè agitādo ne dirimatur, & ſi quid ollæ labro adheſerit, etiā id ſpongia munda auferre oportet. Nā ſæpe hoc ipſum lacti ammixtum totum corrupit. Porrò per ſilices ſic præparatur. Lac præcoquitur donec plurima humiditas conſumatur, deinde lapides ſilices igniti in lac mittūtur, quot omnino ſuffecerint ad ſerū cōſumendum. Nec minus, imò magis idem efficiunt laminæ ferri ignitæ lacti immerſæ. Eſt enim ferrū adſtrictoriæ facultatis particeps, & proinde plures cylindros ferreos paraui, qui uerū ad finem aditū habent, ut hac quaſi anſa facilè quis ferrum ignitū tollere queat pannicu lis detentum, uelut in cauterijs facere ſolemus. Lac tamen hoc modo præparatum facilè in uentre caſei figuram accipit. quapropter ſecurius eſt aquā affundere, quemadmodum Medici non pauci faciunt, ubi ſerum primum conſumptum eſt, rurſus aquam puram affundentes: non enim humiditatem ſeri fugiūt, ſed acrimoniam per quam uentrem ſubducit.

De ſero lactis, Ex Galeno. Cap. XCVI.

Serum lactis exterſoriā uelut uim habens, ſubducendi uentris gratia aſſumitur, tum in potu, tum per clyſterem immiſſum. Nam acrimoniam inteſtinorū citra mordacitatē abluit & exterget. Poteſt & pr o aqua commo

commodissimè assumi ad ulcera acri sanie infestata eluenda. Quin & medicaměta discussoria ad sugillata liuoresq; ac nigredines, ex corpore melius eluuntur per serum quàm per aquam. Sic quoq; eodem ad contusa suffusa ac liuefacta utimur, cōmodis ad hæc pharmacis ipsum ammiscentes. Serum autě sic præparare oportet. Lac in ollam funditur, sed nō ouillū neq; suillum, utrūq; enim ineptū est ad serum detrahendum, coquiturq; igne concitatiore, & assiduè ac æqualiter mouetur, & ubi efferbuerit, à motu cessatur, & ubi adhuc amplius efferbuerit, aqua frigida in promptu sit in profundiore quodā uasculo sita, in quam olla in qua lac coquitur immittitur: statim enim sedatur. Sedato autě feruore, rursus coquitur, et ubi efferuescit, acetū mulsum aut aqua mulsa bis aut ter irroratur, quo facto caseus statim à sero disparatur, serum itaq; mox per panniculū excolatur. Vbi igitur crassas & pituitosas superfluitates abūdare suspicatus fueris, acetū mulsum irrorabis, ubi acres & biliosas, aquam mulsam. Quin & immisso in ollam, postquā lac bis aut ter efferbuerit, uase frigidissimā aquam habente, fissuram ac secretionē facimus. Vtēdum est sero ad debiles & cibos auersantes. Oportet autem sero quod primum bibitur salem ammiscere, ubi uero purgare cœperit citra salem dato: atq; hoc per interualla quædā facito, donec satis æger purgatus fuerit. Copiā iuxta uires expendere oportet, neq; tamen magnopere deliqueris etiam si quid amplius præbueris. In summa autem copia sit seri potus heminarum quinq;. Et modus quidē parandi seri talis est. Cares autem sic præparant. Cnici semen contundunt, eoq; lac coagulāt, & ualidum serum efficiunt. Deinde excolant, & salē aut aquā marinam addunt, rursusq; coquunt ac exhibēt. Fortiter itaq; hoc purgat, sed omniū iucūdissimè bibitur. Omnino autem longæ cocturæ medicatius serum efficiūt. Et his quidem qui forti euacuatione indigēt, thymi drachmas tres aut quatuor unà cū sero dabis in prima potione. si uero adhuc amplius purgare uelis, epithymi tusi ac cribrati drachmas tres dabis. Vitare tamen medicaměta oportet in quibus non magnū est id quod molestat. Cæterū simplicius pręparato sero uti oportet in corporibus mollibus, & in quibus euacuare & eluere solū ea quæ in uentre ac intestinis hærent uolumus, & in quibus intestinū exulceratur à quibuscūq; uulgaribus purgatorijs medicaměntis, & in quibus bilis pura uentrem infestat, & in quibus inanes uentrē ad egerendū stimulant cupiditates, & in quibus periculum est renes aut uesicā aut uterum exulcerari, & in macilentis ac tenuibus, purgatione tamē egentibus. Maximè omnium autem sero uti oportet in his qui imbecillum stomachum habent, & tamen purgatione indigent. His omnibus exhibendum est serū, neq; sale, neq; alio quopiā medicato ammixto. Sed & puero, & mulieri, & seni, hoc serum citra omne periculum exhibetur, & in caniculę æstibus intrepidè datur, quāquam tunc temporis alia medicamenta suspecta sint. At uero fortiori sero uti quis potest, & ad corpora & ad uitia uehementioribus medicamentis egentia. Præsertim ad inueteratas papulas, & uaros liuidos & uitiatos sub cute humores, uelut lepras & similia. Item ad ulcera uetera & efferata, & ad ulcera capitis manantia, ac similia. Ad oculos quoq; assidua fluxione uexatos, et ad scabiem palpebrarum, & maculas solares in facie, potest & quis eo in longis febrium circuitibus uti, & in quibus periculum ut ex morbis in aquam intercutē delabantur. Atq; hæc quidem de sero sufficiunt.

De his quæ iucunditatis gratia cum lacte coquuntur. Ex Gal. Cap. XCVII.

Lac cum aliquo crassi succi edulio diutius coctum, flatuositatē deponit, & magis nutrit, & alui fluxionibus, & tenuibus ex capite in pectus destillationibus conuenit, sed & in hoc considerandū est, ne clàm nobis alia quædā uiscera lædat. Quorundā enim natura ab hoc abhorret, et aliàs periculo eiusmodi edulia non uacant. Nam & iecur obturant, & calculos in renibus generant. Quæ autē cū lacte coquuntur hæc sunt: Amylū, similago, alica, tragus, oryza, lagana, placentæq; & panes quidā, neq; probè assati, neque probè præparati, neq; fermenti, neq; salis participes.

De lacte acido. Ex Galeno. Cap. XCVIII.

Lac acidum oxygala appellatum, dentes quidem non lædit qui naturali modo habent. Qui uero frigidiores aut debiliores sunt, uelut ab alijs frigidis, sic etiā ab hoc læduntur. Aliquādo autē & dentium stupor inde oboritur. Et uenter quidem frigidus, nō probè concoquit lac acidū. qui uero moderatè habet, ægrè quidem sed tamen concoquit. Qui uero calidiores æquo sunt uentres, suprà hoc quòd nihil læduntur, etiam commodi nonnihil ex eiusmodi edulijs percipiunt. Atq; tales uentres etiam per niuem circundatam perfrigeratum oxygala citra molestiam ferunt, nisi pectus frigidū fuerit, aut caput aut alia particula. Neq; enim calidā & acrem seri qualitatem oxygala habet, neq; pinguem & calidā butyri. Sed solū in ipso reliquum est caseosum, unde frigidum est & crassi succi, & crudos humores generat, & in frigidioribus uentriculis etiā calculos in renibus gignit.

De primario lacte. Cap. XCIX.

Primarium lac appellatur quod statim à partu mulctū est, id calido cinere modicè calfactū, citra coagulum statim coagulatur. Veteres Pyriaton hoc uocabant, alij pyriephthon, comeditur hoc ipsum cum melle. Melle enim non addito, ægrius cōcoquitur, & crassioris succi est, & tardius transit.

De lacte concreto. Ex Galeno. Cap. C.

Quidam lac etiam concretum exhibent, per coagulum uidelicet coactū, & sero ablato, melleq; addito. Quidam uero etiam seri plurimam partem absorbent. & contingit sanè his uentrem magis aut minus subduci, pro absorpti serosi humoris quantitate.

De caseo, Galeni. Cap. CI.

Casei omnes mali sunt, excepto oxygalactino qui ex acido lacte fit: nullum enim laudare possum, omnes ægrè cōcoquuntur, acidū ructum generant, & flatu uentrem implent, improbè aluo secedunt, pituitā & æstum uentri inducentes. Nam in præparatione ab immisso coagulo acrimoniā assumunt, & omnē humorem deponūt, præsertim inueterati, qui & acriores fiunt, & seipsis calidiores & æstuosiores, sitimq; amplius inducentes, & ægrius cōcoctiles, & peioris succi euadūt. Quapropter illud cōmodi quod crassi succi edulia attenuantibus medicamentis ammixta attrahunt & acquirunt, neq; caseus obtinet citra detrimentū. Maius enim ex succi malitia & ęstuosa humiditate damnū accedit, quàm utilitas ex crassitudine attenuata emergat. Itaq; fugiendus maximè talis caseus

caseus qui penitus nihil boni in se habet. At uero recens caseus appellatus oxygalactinus, omnium optimus censendus est. Nam & in cibo iucūdissimus est, & stomacho innoxius prae omnibus aliis caseis existit. minus ægrè concoquitur, & minus ęgre transit, neq; uero ualdè crassi succi est, quo crimine in cōmune omnes casei sunt infames. Inter reliquos porrò caseos recens melior uetere est, & mollis duriore, & rarus ac laxus ualdè denso & coacto, & qui praecellētem dulcedinem habet salso præstat, & qui moderatè salsus est, potior est eo qui plurimum salis, aut penitus nullum salem accepit, iucundus iniucundo, assatus crudo præfertur. Caseus coctus multò solidior est, sunt tamen omnes mali.

Pharmacum ex caseo uetere ad callosas concretiones podagricorū. Galeni. Cap. CII.

Quū arthriticus in sella ad me delatus esset, qui callosas duritias in articulis haberet, statim in mētem uenit mihi ut pernam suillam ueterem salsam coquerē, eiusq; decocto caseū uetustissimū rigarē subigerēq; ac in pila probè unirē, & duritiebus callosis imponerem, quo facto sponte rupta cute citra sectionem, quotidie callorū particulæ emergebant. & quū commoditatē homo ille experiretur, talē de cætero sibi parans caseū adseruabat, & inueterato utebatur, atq; sic in eius usu pseuerabat. Quin & alios similiter affectos ex amicis suis medicamēti eius uim edocebat.

De efficacia recentis casei foris adhibiti. Galeni. Cap. CIII.

Recens & humidus caseus magnopere auxiliari uidetur his qui spumam argenti hauserunt, si quis ipsum in cibo accipiat. Potest & uulnera cruenta simpliciora glutinare in cataplasmate impositus, superimpositis foliis ustis, aut lactucæ, aut betæ. Caseus autem oxygalactinus etiam magna uulnera glutinat. nam & discussoria ui participat.

De butyro. Galeni. Cap. CIIII.

Butyrū ex pinguissima lactis præsertim bubuli parte fit, concoctoriā autem uim habet, modica quoq; discussoria participans. Has uires tamen in mediis inter mollitiem ac duritiem corporibus exercet. Nam ubi hæc fuerint inflammata, concoquit ac facilè discutit. Quare parotidas aurium, & bubonas inguinū abscessus, ipso solo sępe perfectè sanauimus, puerilibus corporibus ac muliebribus affectis. Durorum enim penitus corporum tumores præter naturales butyrum discutere non ualet. Idem reiectionibus ex pulmone, in pulmonis ac lateris affectionibus magnificè confert cum melle datum, easq; cōcoquit. Si itaq; solum delingatur per se, magis concoquit, minus educit. Si uero unà cum melle & amygdalis amaris, magis sursum educit, minus concoquit.

De coagulo. Galeni. Cap. CV.

Coagulum omne acrē & attenuatoriam uim discussoriamq; & siccatoriā habet. Optimū coagulum est leporinum, dissoluit omne coagulū cum aptis ad hāc rem medicamentis potum, sanguinē in uentre in grumos concretum. Cætera quæ de coagulo à multis prodita sunt, superuacaneum adscribere existimo.

De felle. Galeni. Cap. CVI.

Humorem qui in uesica bilis susceptrice coaceruatur, nunc fel ac bilem nomino, non quam atrā, sed quam flauam appellant. Et est sanè humor hic omniū animantis humorū calidissimus. Differētiæ sunt in ipso plurimæ, tum iuxta naturam animalium, tum iuxta uictum. Nam pallidior colore bilis moderatè calida est, subalbida uero in quantū colorem exolutum habet, tantò caliditate inferior est. Flaua autē tantò calidior quàm pallida est, quāto crassior & flauior existit. Etenim flaua fit ex pallida amplius calfacta. Si uero adhuc amplius superincalescat, ad atriorē colorem transmutatur, qui aliquando ęruginosus fit, aliquando cæruleus, interdum etiam ad isatidis colorē transit. Itaq; & tu colorem bilis expendes, ubi pharmacum præparas in quod fel recipitur. Fit & bilis differentia circa corpus uterīū ipsa, prout subtili aut hebete sensu præditū est. Et suillū quidem fel omniū aquosissimū est, & propterea debilissimum, exceptis agrestibus suibus. Vtuntur autē felle suis domesticæ ad ulcera aurium. non cōtemnendo pharmaco, quo & tu uti poteris, si non aliud compositum adfuerit. Fel ouillum paulò acrius suillo est, atq; eo adhuc magis caprinum. Consimile huic est ursinum & bubulum. Taurorum his fortius est, sed inferius hyenarū felle. Callyonimi piscis & scorpii marini ac testudinis fel hoc etiam superant. Est & uolucrium animalium fel omne acrius ac siccius quàm in quadrupedibus. Ex uolucribus gallinarum ac perdicum fel in usum medicum præstat. Accipitrum & aquilarum fel multum acre est & corrosiuum. Has itaq; ubi noueris fellis differētias, sciuerisq; quæ affectiones magis, quæ minus siccatione opus habent, uix contingere potest ut circa curationem aberres.

De Sudore. Cap. CVII.

De sudoribus aliqui superuacanea conscripserunt, quæ per aliam materiā parabiliorem fieri possunt. Ammiscetur autem sudor eorum qui in palæstris exercentur, substrato pulueri, atq; hoc paton Græci uocant. Estq; pharmacum discussorium. itaq; inflammatis mammis auxiliū efficacius est solus is patos impositus. Si uero aridior est, cyprino aut eo non præsente, rosaceo emollire ipsum. Hoc pharmacum illitum lac in uberibus redundans extinguit. Et ego sanè aliquando ipso in inguinum abscessu usus sum, & breui tumorem sedatum uidi.

De Vrinis. Cap. CVIII.

Vrina hominis ferè omnium aliarum debilissima est, excepta suilla porcorum domesticorum castratorū. Vim habet extergendi hominis urina, si quod aliud urinæ genus, quod satis indicant fullones. Vnde & medici ad scabies ac lepras adhibent, ulceraq; multa humiditate sordeq; ac spurcitia plena, eā perfundūt, idq; multo magis si quid putredinosum habuerint. Manantia item capitis ulcera & porriginem eadē fouentes curant. Nos autē abominati sumus talia facere, quum alia pharmaca sint ad manum. Cæterū ulcera in digitis pedum pręsertim ex offensione, ubi non fuerint inflammata, etiam ego sæpe urina curaui, & sanè iter facietibus ac peregrè proficiscentibus linamentū urina tinctū in ulcus imposui, deinde forinsecus linamentū circūdedi, & quoties meiere uellet, urinam ad digitū demittere præcepi, & non soluere priusquam exactè curati essent. Permisi & ruri degētibus non præsente medico ulcera urina perfundere, ubi in partibus infernis essent à pectore usq; ad summos pedes. At uero bibere urinā, in difficili spiratione quæ erecta ceruice contingit, quēadmodum aliqui prodiderunt, non est necesse, quum sint plurima

alia pharmaca, quæ huic malo opitulantur. Et sanè quidam etiam pota urina ab effectu non conualuit.

De Saliua. Cap. CIX.

Saliuæ uires diuersas esse nosse oportet, tum iuxta animalium species, tum prout singula ex his sana sunt aut morbida, prout comederunt aut ieiuna sunt, potaruntq; aut non potauerunt. quemadmodum enim urinæ & fel & sudores, sic & saliuę, debiles quidem sunt eorum quę cibum & potum sumpserunt. fortes autem & acres eorum qui sitim nimiam itemq; famē tolerarunt. Medium locum occupant eorū quæ probè quidem concoxerunt, nondum autem cibum aut potum ingesserunt. Hac itaq; saliua postremum relata, nutrices infantium impetigines curant, madefacto ex ea paruo digito, deinde loco perfricto, atq; hoc assiduè faciunt. Sed & triticum quidam rurales manducant, & furunculis imponunt, qui sic ex saliuæ uiribus discutiuntur & cito concoquuntur. At uero iuxta omnem suam substātiam saliua siue sputum hominis reptilium uenenatorum generi maximè contraria est. Ego enim citra omnem incantationem, ex solo ieiuni sputo, scorpium pereuntem uidi.

De stercore. Cap. CX.

Stercus summam discutiendi uim habet. Humanum ob fœtorem abominamur. Verum boum, caprarū, ac canum, ubi ossa comederint, neq; fœtidum est, & magna experientia commendatum non nobis solū, sed multis ueteribus medicis existit. Ego itaque mirandam uim humani itemq; canini stercoris experimento cognoui.

De stercore canino. Cap. CXI.

Dicendum autem primū de canino stercore, quo frequenter quidam ex præceptoribus nostris utebatur. dabat autem cani ossa tantum biduo comedere, tertia die excretum stercus accipiebat, siccabat ac reponebat, & usus tempore terebat. Vtebatur autem ad anginas aliis huic malo cōmodis pharmacis id ammiscendo. Dysentericis idem aridum tritum in lac per silices coctum inspergebat, & præbebat multos ita fallēs. Hos itaq; duos canini stercoris usus multa experientia, uelut mirabilis medicamenti, didicerat. Sed & in malignissimis ulceribus parum de eo stercore addebat in pharmaca aliàs ad eiusmodi ulcera cōmoda, & palàm fortius seipso redditum pharmacum uidebatur. Quin & si quid discuti ac siccari opus esset, etiam illis medicamentis ammiscebat.

De stercore humano. Cap. CXII.

Stercoris humani eiusmodi experimentū habeo. Quidam faucibus assiduè inflammatis uehemēter uexabatur, ut periculum suffocationis ipsi immineret. & sanè uenam secare propter periculū cogebatur. Huic quidam obuiam factus promisit se pharmacū daturum experimento constans, & uocari se iubebat ante uenæ sectionem, si rursus fauces essent inflammatæ. Itaq; accersitus, & illito pharmaco quodam, celeriter hominem sanauit. Erat autem pharmacū stercus pueri aridum, quod cum melle Attico illinebat. Nutriebat autem puerum cuius stercus accepturus erat, uelut idem ille medicus docebat, lupinorū esu, eorum uidelicet qui in frequenti cibi usu sunt, cum optimo pane. Dabat & uinū bibendū uetus. Omnia hæc moderata mole, ut probè concoquere puer posset. Tertia die excretum pueri stercus sumebat, siccabat, ac utebatur uelut de canino stercore prędictū est.

De stercore lupino. Cap. CXIII.

Lupinum stercus quidā colicis bibendū dabat, non solum in exacerbationibus, sed etiam in interuallis, si quidem citra inflammationem affecti erant. uidiq; quosdā non amplius morbo hoc correptos, & correptos etiam non ita fortiter afflictos, neq; frequēter. Sumebat autem & ille albius luporū stercus, quod ab ossium esu excreuerāt. Sumebat autem nō quod in terram cecidisset. nam in fruticibus ac floridis herbis hoc stercus sępe reperitur. Miratus sum porrò de ipso, quòd etiam adalligatū sępe prodesset. Inuenitur & in ipso quid ex ossibus deuorati animalis quod manducationem effugit, itemq; cōcoctionem, quòd ipsum etiam tundens ac conterens colicis bibendum dabat, salem & piper aut tale quippiam ammiscens odoris commendandi gratia. Dabat autem cū uino substantia tenui, aliquādo cum aqua. Quòd uero lūbis ægri ex stercore adalligaretur, id ligamentū habere iubebat ex lana agni à lupo discerpti, aut si id haberi nō posset, ex corio ceruino. & sanè tum lorū quod lumbis circumdaretur, tum id in quo stercus inuolueretur, ac contineretur, ex eo parare iubebat. Nos autem in ollulam argenteā stercoris lupini fabæ magnitudinem iniecimus, & quibusdam experimenti gratia appendimus. & ammirati sumus quū uideremus manifestam opem inde eos consequi.

De stercore caprino. Cap. CXIIII.

Stercoris caprini usus frequentissimus est, acrē & discussoriam uim habet, induratis tumoribus cōuenit, non lienis tantum, sed aliarum partium. Itaque ego in genuum tumore inueterato & ægrè solubili, ipso usus sum ex posca, cataplasmate parato ex ordeacea farina stercore, ammixto & qui curabatur homo mirificè sanatus est, erat autem ruralis. Nam mollibus corporibus pharmacum acrius est. Equidem ustum tenuiorum partiū redditur, quare ad alopecias competit, & omnia quę extergentibus indigent medicamētis, uelut lepras, impetigines, & similia. Quin & cataplasmatis ad parotidas et inguinum abscessus ammixtum, discussorium existit. medicus certè quidam ruralis ipso ad uiperarum morsus, multoq; magis aliarum bestiarum utebatur cum aceto, & ualde multos seruauit. Idem ille etiam eiusdem stercoris pilulas ictericis ex uino bibendas dabat. & ad muliebrem fluxum cum thure apponebat.

De stercore bubulo. Cap. CXV.

Boum stercora exiguā habēt inter se pro pabuli ratione differentiā. Nam & ipsa siccandi uim habent. possident & attractoriam. Medicus quidam rei medicamentariæ expertus hydropicos stercore bubulo oblitos ad solem exponebat, & multis opitulatus est. Accipiebat autem humidum adhuc uere quum boues herbā depascunt, & exiccatum reponebat. Vtebatur eodem & ad strumas, & ad omnes induratos tumores cum cataplasmatis modo imponebat.

De stercore ouillo. Cap. CXVI.

Idem medicus & ouillo stercore utebatur ad uerrucas, & specialiter myrmecias appellatas, thymos itē uocatos, & clauos, aceto autem id diluebat. Sed & ambustorum ulcera ad cicatricem eodem perducebat, rosaceo cerato ammixto.

De stercore columbino. Cap. CXVII.

Columbarum foris uictum quærentiū stercore, uelut calfactorio pharmaco, ego ipse sæpe ad multa utor

cum

cum nasturtij semine, quod leuissime tritum pro sinapi admisceo, in ueteribus affectionibus rubificatione opus habentibus, qualis est, coxendicum morbus, hemicrania, cephalea, uertigo, & inueterati dolores iuxta spurias costas, aut scapulas, aut tendines, aut lumbos. Item renum, pedum & articulorum, ubi callosæ concretiones nondum fuerint coactæ.

De gallinaceo stercore. Cap. CXVIII.

Gallinarum stercore usus sum etiã ipse, ad eos quibus strangulationis periculum ex esu fungorum imminebat, inspergebam autem ipsum tritum cyathis tribus aut quatuor poscæ aut aceti mulsi, & breui conspicuam opem senserũt. Paulò pòst enim pituitosum crassissimum humorem euomebant, à quo perfectè suffocationis accidens conquieuit. Medicus qui me hoc remedij docebat, etiã inueterato colico dolori id ipsum stercus ex uino mulso dabat. Quidã & in angina bibẽdum præbent. est autem gallinaceum stercus debilius colũbino. sed & hoc ex gallinis in agris uictũ quærentibus, & non inclusis, accipere oportet.

De stercore anseris, accipitris, ciconiæ, & terrestrium crocod. Cap. CXIX.

Stercus anseris, accipitris, ciconiarum, & reliquorum de quibus quidam delirantes scripserunt, ipso experimento cognitum est inutile esse. terrestrium uero crocodilorum etiam ægrè parabilis est.

Sordes ouium ex qua œsypus. Cap. CXX.

Sordes quæ ouium lanis innutritur, ex qua œsypum fit, concoctoriã uim similiter ut butyrũ habet, & parum quid de discussoria. Oesypus uelut Dioscorides tradit sic præparatur: Sumito lanas sordidas ex alis ouium tortas, crispas, & molles, & calida aqua eluito, omni sorde ipsarũ expressa, deinde ipsam loturã in craterẽ amplioris mittito, & alia feruẽte aqua affusa cõturbato, ita ut poculo uel alio simili uase hau rias, & ex alto uiolẽter illidas donec spumescat. Deinde aquam marinam, uel frigidam illa non præsente, irrorato. & desidere finito, atq; ubi perfrigeratũ fuerit id quod superstat conchula tollito, & in aliud uas mittito. & affusa modica frigida aqua manibus subigito. Deinde diffusa aqua, aliã calidã affundito, & similiter ut prius cõturbato, & aquã maris uel frigidam irrorato. & desidere finito, atq; ubi perfrigeratũ fuerit, rursus id quod superstat cõchula tollito, & similiter manibus subigito. Rursusq; tertio calidã aquam affundito, & idem uelut prædictũ est facito, donec cãdidus & pinguis œsypus reddatur, & nihil impurũ habeat. atq; ita fictili inditũ ad dies aliquot in solem exponito ac adseruato. Sed & omnia prędicta ad solẽ æstiuum facito. Sic enim commodior reddetur, & albus, nihilq; duri ac contorti habens. Quemadmodum qui cerato, aut adipe adulteratur. Facit ad ulcera sedis & uuluarum cum meliloto ac butyro, itẽ ad plurima alia. Oesypus ustus fuliginem ex se reddit cõmodissimã ad erosos ac scabros oculorum angulos, & ad palpebras callosas & pilorum defluuio laborantes. Vritur autẽ in testa noua. donec in cinerem redactus omnẽ pinguitudinẽ depo suerit. Testa ipsa carbonibus imponitur, deinde exustũ colligitur, teritur, et ad prędictos usus adhibetur.

De carnibus ex Galeno. Cap. CXXI.

Non omnes animaliũ carnes hominẽ alunt, sed aliquæ etiam sunt letales. Quædam uero non solũ ut cibus, sed etiam ut auxiliare medicamen assumuntur. Et ex his quæ alunt non omnes eandẽ uim habent. Omniũ quidem igitur eduliorum caro suilla maximè alit, boni succi est, & melius omnibus concoquitur, cum aliàs, tum ob similitudinem ad homines. Carnes bubulæ non modicum & ipsæ alimentũ præbent, neq; facile transpirans, sanguinem tamen crassiorẽ quàm conuenit generant, & si quis natura atrabiliarium habuerit temperamentum, affectu quopiam melancholico corripietur, ex frequenti bubulæ carnis esu. Tales affectus sunt, cãcer, elephas, impetigo, scabies, febris quartana, & quæ priuatim uocatur melãcholia. Sed & lien quibusdam ex eius succo intumuit, unde deprauatus corporis habitus & hydropisis sæpe insequuntur. Siccioris enim & multo calidioris temperamenti est bos quàm porcus. Cæterũ uituli carnes concoctu faciliores habent quàm perfecti boues, sunt enim temperamenti humidioris. Sic etiam hœdi capris præstant. Et capra quidem minus sicco temperamento prædita est quàm bos, sed homini ac sui comparata multũ euariat. Humidissimã autẽ & pituitosam carnem agni habent. uerũ ouilla caro magis superfluitatibus redũdat & peioris succi est. Mali succi est caprina, cũ acrimonia, hircina autẽ pessima est & ad boni succi generationem, & ad cõcoctionẽ. Deinceps est arietina, deinde taurina. In omnibus autem his castratorum melior est. Vetustorum pessima est concoctu, succo & alimento. Quare & sues quamuis humidum temperamentũ habeant, senescentes fibrosam, & duram ac aridam, & propterea ægrè concoctilem carnẽ habent. Leporina quoq; caro crassiorem sanguinem generat, sed melioris succi quàm bubula aut ouilla. mali succi est & ceruina, duraq; ac ægrè cõcoctilis. At uero asinorum syluestrium caro: Nam & hanc quidã comedũt, uelut domesticorũ asinorum in Alexandria: crassissimi succi est & ægerrimè concoquitur, & stomacho incõmodat. Insuperq; esu iniucũda est. quemadmodũ etiam equina & camelina. nam & horum animaliũ carne, tum animam, tum corpus, asinini ac camelini homines uescuntur. Quidam etiam ursinas carnes edunt, & quæ his adhuc deteriores sunt, leoninas ac pãtherinas. Quid uero attinet dicere de canibus, quorum catulos pingues, pleriq; homines edũt: Horũ omniũ animalium carnes siccissimæ natura sunt, & acre alimentum corpori apponunt. Et pro modo præparationum etiã magis aut minus nutriunt, & magis aut minus cõcoquuntur. Nã quæ assatæ aut in sartagine frictæ comeduntur, siccius alimentum corpori sufficiunt. Quæ coctæ, humidius. Quæ uero conditæ sumuntur, mediũ inter utraq; locũ obtinent. Sed & harum ipsarũ non parua differentia est iuxta cõditurae modum. Quapropter ubi siccare corpus uoles, sicciorum temperatura animalium carnem dabis, ubi calfacere, calidiorum, frigidiorũ item & humectiorum similiter conuenienti proportione exhibebis.

De extremis terrestrium animalium partibus. Cap. CXXII.

Hæc itaq; in summa de terrestrium animaliũ carne dixisse satis est. Verum de alijs partibus consequenter quam uim habeant disce. Extremas partes appellãt in familiari usu homines, rostra, pedes, & aures. nam hæc minimè pinguedinem habent, minimè item carnosam naturã. prædominatur autem in his neruosa & coriacea species. Suntq; hæ partes multo motu

magis exercitatæ, & propterea etiã uiscosiores. Merito itaque paucius nutrimentum corpori præbent, & ob uiscositatem facilius aluo secedunt. Præstant autẽ pedes suilli rostro, quemadmodũ hoc auribus. Lingua laxioris & exanguioris carnis substantiam habet. Venter uero adhuc laxior & exãguior est quàm lingua, & propterea etiã friabilior, & concoctu facilior, citra adiacentium intestinorum ammixtionẽ.

De glandulis. Cap. CXXIII.

Omnes glandulæ hoc commune habent, quòd iucundæ & teneræ edentibus appareant. Mammarũ uero glandulæ quum lac habuerint, etiã illius dulcedinis nobis quid repræsentant, maximè in suibus. Alimẽtum ex ipsis probè concoctis, ad carniũ naturã propè accedit. Si uero defectuosè cõcoquantur, crudum siue pituitosum humorẽ generant, & humidæ quidẽ glandulæ pituitosum, siccæ crudum producent.

De testibus. Cap. CXXIIII.

Ex glandulosis corporibus sunt etiã testes. Suilli itaque & ouilli & hircini comesti ægrè concoquuntur & malum succum gignunt, propter urositatem quę in ipsis existit. Quãto autem suilla caro alijs melior est, tanto testes probè concocti magis alunt. De cætero soli gallorum testes per omnia optimi & iucundissimi sunt, & bonum alimentum corpori sufficiunt, præsertim saginatorum.

De renibus. Cap. CXXV.

Renes palàm est mali succi esse, ac ægrè concoqui, quãdo etiam in gustu urinæ qualitatem nobis repræsentant.

De cerebro. Cap. CXXVI.

Pituitosius edulium cerebrum est, crassique succi ac tardi transitus, & ægrè concoquitur. maximè uero stomacho incommodum est omne cerebrum. Quidam autem mollicie eius decepti infirmis ipsum exhibẽt, quum sit præter alia etiam nauseosum. itaque potius ubi uomere aliquem uolueris ab accepto cibo, cerebrum ipsi pinguius conditum postremum exhibebis. Verum uitabis ne cibum auersantibus præbeas. At uero cum calefacientibus ac incisiuis medicamentis præparatum, melius seipso euadit.

De terrestriũ animaliũ uisceribus. Cap. CXXVII.

Iecur omnium animalium crassi succi est, difficilis concoctionis, ac tardi transitus, præstat ex ipsis non solũ ad uoluptatem, sed ad alia quoque porcinum, eorum uidelicet porcorum qui ficubus aridis sunt saginati, quòd iecur propterea Græcis sycotum, hoc est ficatum appellatur. Lien mali succi esse creditur, ut qui atrabiliarium sanguinem generet. Pulmo utroque facilius cõcoquitur, quanto etiam rarior est. Verum multò minus quàm iecur alit. Alimentum igitur quod corpori inde accedit pituitosius est, propter cartilagineum asperæ arteriæ corpus in ipso sitũ. At uero cor ægrè concoquitur ac tardi transitus est. si uero concoquatur probè, alimentum non modicum neque mali succi corpori exhibet.

De aluo, intestinis, ac utero terrestrium animalium. Cap. CXXVIII.

Aluus & uterus & intestina, in terrestribus animalibus, duriora carnibus sunt. propterea etiamsi probè concoquantur, non exquisitum & inculpatum, sed frigidiorem ac crudiorem sanguinem gignunt.

De syluestrium animaliũ carne. Cap. CXXIX.

Omnium animalium per montes ac syluas uictũ quęrentium caro durior est, & paucissimæ pinguitudinis particeps. quapropter alimentum minus excrementitium ex ipsis quàm ex domesticis animalibus corpori accedit.

De uolucrium animalium carne. Cap. CXXX.

Omne uolucrium animantium genus minus alimenti corpori suppeditat, si terrestribus, & maximè suibus comparetur. facilior tamen cõcoctu uolucrium caro est, maximè perdicis, & attagenæ, columbæ, gallinæque ac galli. Verum turdorum, & merularũ, & paruorũ passerculorum, item eorũ qui in turribus degunt, durior est, atque his adhuc amplius turturis, & palumbi, & anatis. Gallinarũ carni similis est phasianorum, quantum ad concoctionẽ & alimentum attinet, sed iucũditate cibi præcellit. His durior est & ægrè concoctilis magis ac fibrosior pauonis. In cõmune autem in omnibus uolucribus animãtibus, uelut etiam in quadrupedibus, id nosse oportet: Quòd caro crescentiũ adhuc multò melior est quàm decrescentium. In uigore consistentium medium locum obtinet. Mala item est caro uetustorum, & infantium adhuc siue paruulorum. nam hæc mucosa, & humida & excrementis redundãs est, & facilè aluo secedit. Vetustorum autẽ dura, & sicca & neruosa est, & propterea concoctioni resistit. Atque huius memineris in uniuersum de omnibus animalibus. Neque uero parua differentia est eorũ quæ in stagnis, aut paludibus siue palustribus locis degũt, ad ea quę per montes ac siccos locos uictum quærunt. Etenim iuxta locorum proportionem, carnes animaliũ aut sicca, & superfluitatibus carentes, & cõcoctu faciles, aut contrà humidæ & superfluo excremento refertæ & ægrè concoctiles redduntur.

De anseribus & struthocamelis. Cap. CXXXI.

Harum caro excrementitia est, & difficilius concoquitur quàm prædictarum uolucrium. non tamen alas prædictis peiores habent.

De gruibus. Cap. CXXXII.

Gruum caro tota dura est & fibrosa, alæ uero adhuc carne ipsarum duriores existunt.

De partium uolucrium animalium differentia. Cap. CXXXIII.

Viscera in auibus eandem proportionẽ habent ad carnes, quam in pedestribus habere dictũ est. Intestina uero omnium ferme ad esum inepta sunt. Ventres uero esiles sunt & bene nutriunt. Quidam ipsorum etiam in cibo iucundi sunt, uelut anserinus, deinde gallinaceus. Aliqui falsò collaudant struthocameli uentriculum, uelut pharmacum concoctorium. Alij multo magis prædicant præferuntque huic mergi uentrem. Verum neque ipsi facilè concoquuntur, neque aliorum ciborum concoctionem uelut pharmacum adiuuãt. Alæ in iuuenibus ac pinguibus uolucribus optimæ. in macilentis cõtrà ac uetustis pessimæ existunt. Testes optimi gallorum præsertim saginatorum, atque adhuc magis eorum qui ex seroso lacte cibos sumũt. Sunt enim boni succi, probeque nutriũt, ac facilè concoquuntur. Cæterum alui excretionem neque proritant, neque inhibent. Cerebrum porrò in uolucrium genere longè præstantius est quàm in pedestribus, quanto sanè etiam siccius est, præsertim auicularum montanarum.

De ouis. Cap. CXXXIIII.

Oua gallinarum & phasianorum meliora sunt, deteriora

riora anserum & strothocamelorũ. Optima ad corporis alimoniã sunt tremula appellata. Sorbilia minus nutriunt, sed facilius aluo secedunt. leuigant autem faucium asprıtudines ex clamore, aut humoris acrimonia obortas. nã affectus partibus oblinuntur & adhærent uelut cataplasma quoddã, & substantiæ totius lenitate asperitatem curãt. Eadem ratione etiã stomachi ac uentris & uesicæ asperitates sanãt. Ouũ in aceto coctũm & comestum, uentris fluxiones resiccat. quòd si ammiscueris ipsi quid ex medicamentis ad dysenteriam uel cœliacã affectionem commodis, deinde ad prunas in sartagine frixeris, & in cibo præbueris, non parum ęgris opitulaberis. Commoda ad hanc rẽ medicamenta sunt, uuæ acerbæ succus, & rus inspersus, & cinis cochlearum integrè ustarũ, uinaceaq; uuarum, & myrti baccæ, ac similia. Oua cocta ægrè cõcoquuntur, tardi transitus sunt, & alimentum crassum corpori præbent. His autem adhuc magis tardi transitus sunt, crassiorisq; succi, in calido cinere assata. Fricta pessimum ad omnia alimentũ præbent. nam in concoctione in nidorẽ transeunt, & crassum humorem gignũt uitiosumq; ac excrementitium. coctis & assatis meliora sunt quæ dẽsata. uel, ut aliJ malunt, suffocata appellantur, cũ oleo & garo, & uino modico subacta, & in duplici uase ad moderatè dẽsam cõpagem cocta. Quæ enim amplius spissantur, coctis & assatis similia euadunt. Idẽ facere oportet & in ouis quę patinis infunduntur. nã dum adhuc succulenta sunt, patinam ab igne tolles.

Ouorum uis medicamentaria. Cap. CXXXV.

In cœliacis ac dysentericis affectionibus, ouum prædicto modo datum, commodum pharmacum existit. Candidum & tenue in recentibus ouis leuissimum & omnis mordacitatis expers medicamentũ est, nõ solum oculis adhibitum, sed etiã aliJs omnibus partibus leuibus pharmacis indigẽtibus, uelut sunt sedis & pudendorum ulcera, omniáque maligna, si ad ea quæ citra mordacitatem siccare illa solẽt ammisceatur, qualis est pompholyx, & similia. Vitellus eandem facultatẽ habet, & propterea lenibus ceratis additur, ouis præcoctis aut assatis. Quanto autẽ sicciora fiunt, tantum de leniendi ui perdunt. Testæ ouorũ ustæ medicamentum sanguinem sistens euadunt.

De alimento ex animalibus aquaticis. Cap. CXXXVI.

Animalium in aqua degentiũ & genera multa, & species differentiæq; plurimę existunt. Hoc loco referẽtur, uelut in superioribus fecimus, ea saltem quæ ad usum medicum & ad sanitatem conseruandam assumũtur. In uniuersum igitur illud scire oportet, quòd optima caro est piscium in puro mari degentiũ, magisq; ubi locus is uentorũ procellis agitetur, & neq; terrea, neq; leuia littora aquam ambiant, sed arenosa aut aspera & lapidea. Si uero etiam ad aquiloniares uentos loci conuersi sint multo melius est. manifestũ est autem mare mari præstare, in eo quod aliud perfectè purum est, aliud magnos et multos fluctus excipit. Nam pisces qui in eiusmodi mari degunt, quãto meliores sunt palustribus, tãto deteriores sunt his qui purum mare incolũt. nam & hi qui in protecto tranquillo mari degunt, peiorem carnem habent. At uero in stagnanti mari uiuentium piscium caro, medium inter fluuiatiles & marinos locum obtinet. Recrementitia uerè & multum mucosa est caro eorum qui in limosa ac sordida aqua degunt. hac adhuc deterior est caro in stagnis degẽtium. Si uero & parua sint stagna, neque magnos fluuios suscipiant, neq; fontes habeant neque effluxum largum, multo sanè deteriores piscium carnes sunt. Si uero in totum nihil aquæ defluat, sed stagnum perpetuò stans sit, omnino deterrimæ. cæterum in paludibus & cœnosis locis degentiũ extreme uitiosa caro est. Porrò ex fluuiatilibus meliores sunt, q eiusmodi flumina incolunt, quorum uelox est & multus fluxus. nam stagnantium fluminum pisces carnem habent cõcoctu difficilem, & bonum alimẽtum quàm paucissimum habent. pessimi autem sunt qui in ostiJs fluminũ degunt, quæ sterquilinia, aut balineas, aut culinas, & uestium ac linteorum sordes expurgãt, & si quę alia sunt retrimenta urbis quam præterlabuntur, & quæ in ipsa flumina expurgantur, maximè si populosa urbs existat. Cæterum & iuxta nutrimentum pisces meliores & deteriores fiunt. Quidam enim herba & optimis radicibus abundant, & propterea meliores sunt. Quidam & limosam herbam & radices mali succi edunt, & aliqui in fluminibus magnam urbem præterlabentibus degentes, stercora hominum & quosdam consimiles cibos uorant, atq; hi omnium pessimi, uelut dixi, existunt. & si paulò ampliori tẽpore mortui permanserint, euestigiò computrescũt, ac pessimè olent. Suntq; hi omnes esu iniucundi, & ægrè concoquuntur, & bonum alimentum paucissimum habent, sed non modicam recremẽtitiam superfluitatem, & uitiosum succum in corporibus eorum coaceruant qui ipsis quotidie uescuntur.

De cephalo siue mugile. Cap. CXXXVII.

Cephalus maximè omnium piscium utrisq; aquis utitur, fluuialibus & marinis. Qui igitur in mari uersatur, paruas & multas spinas non habet, iucundiorq; est, & pinguitudine carens ipsius caro. Verum in fluminibus degentes cephali, spinis referti sunt, & pinguem saporem habent, esuq; & concoctu deteriores sunt, stomacho incommodant, mali succi & uirosi existunt. At uero sale inueteratus cephalus melior seipso euadit.

De lupo. Cap. CXXXVIII.

Lupus ex pelagiorum piscium numero est, hoc est eorum qui in profundo mari degunt. huius itaque caro, uelut reliquorum pelagiorum piscium, tenuiorem sanguinem generat. Si uero ad flumina ascẽdat, cephalo similis euadit.

De trigla siue mulo. Cap. CXXXIX.

Ex pelagiJs piscibus est & mulus. Aestimationẽ apud homines reperit, tanquam excellenter iucundus in cibo sit, habet autem duriorem omnibus pelagiJ generis carnem, non pinguem, & friabilẽ, & propterea magis quàm aliJ pisces nutrit, ubi probè concoquatur. Quidam iecur eius & caput, uoluptatis gratia magni faciunt. At uero muli qui carcinadas: animalcula sunt hæc, ualde minutis cancris similia, colore fulua, uorant, fœtidi sunt, & iniucundi, ægreq; concoctiles ac mali succi. Cognoscuntur hi ex odore & sapore, sed si quis uentrem ipsorum discerpat, carcinadas in ipso inueniet. Quòd si quis in frequenti mulorum marinorum esu perseueret, hebetudinẽ uisus incurret.

De piscibus petrosis. Cap. CXL.

Petrosos & saxatiles appellant pisces, degentes ubi petræ sunt & littora saxosa. In hoc genere optimus cẽ-

setur uoluptatis gratia scarus, deinde merulæ & turdi, & postea iulides, phucæq; ac percæ. Alimentum ex his non modo concoctu facile est, sed & saluberrimum, sanguinem generans compage mediocrem.

De Gobio. Cap. CXLI.

Gobius littoralis piscis est, semper paruus manens, sicut etiam alij plures. optimus est & ad uoluptatem & concoctionem, distributionemq; in corpus ac humoris boni generationem, qui circa arenosa ac petrosa littora capitur. Qui uero in fluuiorum ostijs, aut stagnis degit, neque similiter iucundus est, neq; boni succi, neq; concoctu facilis. Si uero aqua uitiosa sit, etiã in ipsa pessimus gobius euadit. Si iure albo decoctus sit donec flaccidus fiat, ius ipsius potum aluum subducit. Assatus citra salem comestus, promptitudinem egerendi inanem sanat.

De piscibus mollis carnis. Cap. CXLII.

Ex piscium mollis carnis numero sunt, aselli, murænæ, buglossæ ac passeres, & ex his aliqui in fluminibus & stagnis degunt, aliqui in mari. Et propterea aliquando iucundi & probe nutrientes reperiuntur, aliquando uitiosi & mali succi.

De piscibus duræ carnis. Cap. CXLIII.

Ex duræ carnis piscibus sunt dracones, cuculi, scorpij, orphi, glauci, congri, pagri, amiæ, & parui thunni ac pelarnides, ægrius concoquuntur quàm pisces mollis carnis, & crassum humorẽ generant, & propterea fortiore uentre indigent ad concoctionem.

De piscibus testa intectis. Cap. CXLIIII.

Buccina & purpurę & reliqua ostrea ac chamæ, ostracoderma, hoc est, testa intecta appellantur. his omnibus cõmune est, salsum saporem & qui uentrem nostrum molliat, in propria carne habere. Verum in unoquoq; genere magis aut minus talis actio inest. Nam ostrea siue conchæ inter alia mollissimam carnem habent & magis uentrem subducũt. & quidam ipsa citra cocturam edunt. At uero paruę chamę, & purpuræ, buccinaq; ac murices & similia, duram & ægrius concoctilem carnem habent, & minus quàm illa uentrem subeunt. Quemadmodum autem ægrè concoctilem carnem habent ostracoderma durę carnis, sic etiam ægrè corruptilem habent. Quapropter exhiberi ipsa solent sępe his qui ex humorum prauitate cibum in uentre corrumpunt, coquunt autem ipsa, & aqua iterum atq; iterum diffusa, donec salsa qualitas deponatur. Sic præparata etiam uentrem sistunt. Si uero coquas & primam aquam diffundas, deinde sale aut magis garo condias, & ius bibẽdum præbeas, aluus bibentis multum subducetur.

De crustatis siue molli testa intectis. Cap. CXLV.

Gammari, paguri, cancri, locustæ, & squillæ, & quæcunq; alia crusta intecta, tenuem quidẽ habent ambientem testam, uerũ durã. minus superioribus salsum saporem habent, habent tamen, eumq; non modicum. Omnia autem carnis duræ sunt, ægrè concoquuntur, & multi alimenti, præcocta uidelicet. Horum caro uelut etiam ostreorum uentrem sistit, ubi præcocta salsum humorem in aquã deposuerit. Sed & hæc ægrè corruptilem carnem habent, similiter ut duræ carnis ostracoderma.

De piscibus mollibus. Cap. CXLVI.

Molles appellantur pisces, neq; squamas habentes, neq; cutem asperam aut testaceam, sed mollem. Suntq; tales polypi, sepiæ, loligines, & qui his similes sunt. Habent autem carnem duram, ægrè concoquuntur, & salsum humorem modicum in se continent. Si tamen concoquantur, alimentum non modicum corpori præbent. Plurimum autem crudum humorem hi ipsi gignunt.

De piscibus chartilagineis. Cap. CXLVII.

Asperam & nocte splendidam cutem hoc genus pisciũ habet. quapropter aliqui à Græcis selachia appellata uolunt, quòd selas, hoc est, splendorem emittãt. Mollem in se carnem habent torpedo & pastinaca, aluo moderatè subeuntem, & non ægrè concoquuntur, & moderatè quoque alunt.

De Echinis marinis. Cap. CXLVIII.

Echinos siue herinaceos marinos quidã ex uino mulso præsumunt & garo, subducendi uentris gratia, sed & patinas ex ipsis præparant. Referuntur autem inter edulia modici alimenti, & quæ mediam facultatem inter spissantia & attenuantia humores habent.

De Salsamentis omnium animalium, pedestrium, uolucrium, & aquaticorum. Cap. CXLIX.

Non modica differentia salsarum carnium est, prout quædam ex ipsis saliuntur. Nam adeo immutantur, ut sæpe animalis temperamento humidi caro salita longè siccior euadat, quàm caro animalis natura sicci non salsa. Apta itaq; ad salsuram sunt animalium corpora, quæ duras simulq; superfluitate redundantes carnes habent. Quæ uero aut ualde mollem, aut ualde durum, aut siccum & superfluitatũ expertem corporis habitum habent, ad salsuram inepta sunt. Quemadmodum enim sicca corpora salita corijs similia euadunt, sic ualde humida diffluunt, & salis familiaritate colliquescũt. Itaq; manifestum est, quòd dura & neruosa, & uelut pelliculosa ac coriacea omnia, salita ægrè concoquuntur. quæ uero ad salsuram idonea sunt, tenuim partium fiunt, & comesta crassos ac glutinosos humores attenuant. Cæterum uetera salsamenta omnia uitiosa sunt.

De garo. Cap. CL.

Garum uim habet multum calidam & siccam. Et propterea quidam medici usi sunt ipso ad putredinosa ulcera. Quin & dysentericis & ischiadicis per clysterem infundunt.

De muria. Cap. CLI.

Muria salsorum piscium, similiter ut garum, putredinosis ulceribus conuenit, & ad ischiadas ac dysenterias per clysterẽ infusum. Acrimonia enim sua humores coxendicem infestantes attrahit, & per intestina euacuat. In dysentericis autem putredinosa ulcera abluit & siccat. Maximè uero silurorum salitorum & mænularum muria ad talia medici usi sunt, & nos ad putredinosa oris ulcera adhibuimus. At uero oliuarum colymbadõ muria frequenter in dysentericis utimur, præmittimusq; eam hora una antea quàm crustifica infusa immittamus, ad ulcera uidelicet præmundanda.

De adipe pinguedineq; ac seuo. Cap. CLII.

Omnis pinguedinis uis est humana corpora humectãdi ac calfaciendi. Verum singulæ inter se differunt, prout magis aut minus eas uires habent. Differt pinguedo à seuo crassitudine. Quapropter animalia tota natura magis terrea, seuum habent, uelut humectiora pinguedinem. Et propterea adeps siue pinguedo

guedo facilè liquescit ab igne, non facilè autem congelatur. Seuum contrà non liquescit facile, & liquefactum celerrimè cōgelatur, & multo durius adipe apparet. Humidissima omnium ferme animalium pinguedo est suilla, magis molliens ac cōcoquens oleo, quare cataplasmatis inflammationum ammiscetur. Cęterum his qui in recto intestino aut colo morsum percipiunt, item in dysentericis & egerendi cupiditate inani, caprinū seuum magis inijcimus, non quòd acrimoniam obtundat, sed quòd congeletur ob crassiciem. Nam suillus adeps defluit uelut oleū. At uero anserinus adeps suillo quidē calidior est, & ualde tenuium partium, & propterea infundimus ipsum his qui in alto corporū morsum sentiunt. Nam partiū tenuitate tota corpora penetrat, & omnibus mordentibus serosis humoribus ammiscetur, & mordacitatem hebetat. Medium inter suillum & anserinū locum obtinet gallinaceum ac gallorum. Porrò taurorum seuum multo calidius & siccius est pinguedine suilla. Vitulinum inferius taurino est caliditate & siccitate. Similiter hœdinum inferius est caprino ac hircino. Rursus hircinum inferius est leonino. Maximè enim discussorium est leoninum, & tenuissimarum partium ferme præ omnium quadrupedum seuo. unde tumoribus inueteratis induratis, & cōtractis articulis adhibitū, ualidissimam uim discutiendi habet. Taurinum medium locum obtinet inter suillum ac leoninum. & propterea utriq; medicamentorum generi miscetur, tum his quæ induratis medentur, tum quæ inflammata cōcoquunt, quale est tetrapharmacum & regium appellatum. Quidam uiperarum adipem in principio suffusionum cōuenire tradunt. Verum ursinum alopecijs prodesse uere scripserunt. Quidam piscium pinguedinem collaudant ad suffusiones & auriū dolores, aiuntq; omniū piscium adipem ad hæc pollere. Omnis adeps ueterascens calidior ac tenuiorum partium euadit, & ob id etiam magis discussorius. id quod omnibus ueterascentibus contingit, quæ non putredo pręoccuparit. Summa autem huius sermonis in commune hæc est, cuius meminisse oportet. Nempe iuxta animaliū temperaturam, semper differentias adipis ac seui in ipsis fieri. Item iuxta differentiā generis. Nam masculum semper siccius & calidius est fœminino. mas autem castratus similis est fœminæ. Ita etiam omne iuuenile animal fœminæ assimilatur. Sic autem & syluestre calidius est & siccius domestico.

De medulla. Cap. CLIII.

Omnis medulla uim dura & indurata corpora emolliendi habet, siue musculi, siue tendines, siue ligamenta, siue uiscera, hoc modo sint affecta. Optimam autem semper expertus sum esse ceruinam, deinde uitulinam: taurorum & hircorū acrior est magisq; siccatoria, & propterea duritias in scirrhū induratas dissoluere nequit. Cæterum methodum reliquarum differentiarum, ex his quæ de adipe relata sunt, coniectare potes.

De pulmone. Cap. CLIIII.

Pulmo agninus & porcinus usti ac triti impositi, attritus calciamentorum sanant. Vulpis pulmo siccatus & tritus paulatim potus, anhelosos sanare creditur.

De capitibus. Cap. CLV.

Capita mænularum salsarum urebat quidam, utebaturq; ad rimas sedis, & putrescentes gingiuas, & ad gurgulionem induratum. Vis ipsorum siccatoria est non ualde acris. alius quidam caput integrum leporis urebat, & utebatur ad alopecias cum adipe ursino. Viperarum capita usta in olla ad cinerem, deinde trita cum decocto lupinorum amarorum crassissimo, & temporibus illita, fluxum oculorū diuturnum sistunt. Cinis ipsorum per se leuissimè tritus, & ut aridum collyrium adhibitus, hebetem uisum magnopere corrigit.

De cornibus. Cap. CLVI.

Cornibus cerui ac capræ ustis sæpe usi sumus ad illustrandos dētes, gingiuas quoq; flaccidas adstringūt. Aiunt cerui cornu si post usturam lauetur, dysenteriam ac sanguinis sputum, & cœliacas affectiones sanare. Ictericis quoq; utiliter præbetur. Datur omnibus duorum cochleariorum mensura. Vstum & lotum collyrijs ocularibus ad fluxiones oculorū destinatis ammiscetur. Est autem horum collyriorum uis siccatoria. Capræ cornu ad pruritus facere aiunt, itemq; ad scabiem, ulcera, affrictum.

De unguibus. Cap. CLVII.

Quidam ungues caprarum urunt, deinde cinerem aceto subigunt, & alopecijs illinunt. Sunt autē attenuatoriæ facultatis. Alij suum ungues urunt, & cinerem colicis in potu præbent. Aliqui asinorum ungulas ustas, comitialem morbum sanare aiunt, si assiduè bibantur. Easdem oleo subactas, strumas discutere. Cinerem quoq; earundem cum muliebri lacte probè tritum, & in collyria redactum, oculorum cicatrices detergere, si cum lacte item illinatur.

De impetigine in pedibus equorum. Cap. CLVIII.

Impetiginem equorum aceto tritam ac potā, comitialem morbum curare aiunt. Aliqui & ad omnis reptilis bestiæ morsum eadem uti iubent.

De lanis succidis, & puris & ustis. Cap. CLIX.

Lanæ sordidæ ac succidæ appellatæ, utiliter adhibētur ad contusas aut quomodocunq; percussas partes, fomentis excipiendis aptæ, quanquā non desit & ipsis sua utilitas, ob sordium efficaciam. Quomodo autē ex his œsypum parare oporteat, iam dictū est in hoc sermone secundo, ubi de ouium sorde tractauimus. Lanæ lotæ ad suscipiendas fomentorum humiditates materia apta existunt. Eædem ustæ uim habent acrem & calidam, cum quadā partium tenuitate, ut etiam humectas in ulceribus carnes celerrimè consument. Conijciuntur & in pharmaca siccatoria. Vrūtur in fictile nouū missæ, operculo addito multa foramina habente.

De pilis ustis. Cap. CLX.

Pili usti consimilem lanis ustis, calfactoriam ac siccatoriam uim habent.

De ossibus ustis. Cap. CLXI.

Ossa usta omnia discussoriam & siccatoriā uim habēt. Quidam tamen de hominū ossibus id maximè prędicant. Talum utiq; suillum ustum, deinde potum, inflationes ac tormina sanare prodiderūt. Et noui sanè ego quendam nostrorū hominum, qui ossa usta potanda dabat, ignorantibus bibentibus quid potarent, ne abominarentur, atq; sic in multis & morbū comitialem ac articularem curabat.

De pellibus & corijs. Cap. CLXII.

Pellis ouilla recens excoriata, flagris cæsis circundata, manifestè auxiliatur præ omnibus alijs auxilijs, ut in una die ac nocte ipsos curet. concoquit enim & discutit

discutit subcruenta. Hyænæ pellem quidam domi repositam adseruant, & usu expetēte ipsam à rabioso cane commorsis circūdant. Nam proprietate quadam prohibet ne commorsus in aquæ timorem delabatur, sed & iam illapsis auxiliatur. Coria uetera maximè solearum usta, cinere ipsorum trito insperso, attritus calceamentorum non inflammatos sanant. Nam inflammatos exacerbant.

De uentriculo mergi. Cap. CLXIII.

Mergi uentrem torrefactum & sali modico ammixtū, crudis bonam concoctionem facere tradunt.

De uulpibus. Cap. CLXIIII.

Quidam uulpes uiuas in oleo coquunt, eoq; articulares morbos sanant. Solia enim oleo calido replent, atq; sic arthriticos totos insidere faciunt, & diutius immorari iubent. Maximè autem discussorium fit hoc oleū, ut ad superficiem trahat in alto corporum contenta, istícq; dolores facientia, aut ob substantiæ crassitudinem, aut ob frigiditatem, aut uehementem acrimoniā, aut ob flatuosum spiritum egressum non habentem. Ex hoc enim non solum tumores in articulis ipsorū, sed etiam totum corpus repletione affectum euacuari cōtingit, & propterea maxima utilitas inde cōsequitur. nimirum quū causæ in articulis contentæ discutiantur, & nihil amplius affectis partibus influat, toto corpore à superfluitatibus liberato. At uero si quis improba dięta utatur, affectio redire solet, non tamen ita uehementer uelut antea. Nā & antea quū illæsum ab eo affectu esset corpus, uitiosa dięta malum id induxit. Idem facit & hyena tota oleo uelut uulpes cocta.

De aranearum telis. Cap. CLXV.

Aranearum telis quidam scripserunt ulcera in superficie ab inflammatione adseruare.

De ranis. Cap. CLXVI.

Ranæ palustres coctæ, & modico sale ac oleo modico conditæ, magnā medelam afferunt à reptilibus uenenatis cōmorsis, si ius ipsum in potu sumatur. Aliud, Rana in oleo cocta, & oleo pro fomento admoto, diuturni tendinum dolores sedantur. Idem oleum articularem morbum mitigat, & duritias emollit. Ranæ ustæ cinis membranæ cerebri sauciatæ, aut uenæ raptæ inspersus, sanguinis eruptionem sistit.

De mustela. Cap. CLXVII.

Mustelam arefactā & potā, morbum sacrū curare aiūt. Si tota uiua uratur in olla, cinis eius strumas sanat cū melle, aut terebinthina, aut butyro impositus.

De terræ intestinis. Cap. CLXVIII.

Terræ intestina trita & neruis dissectis imposita, e uestigiò mirabiliter auxiliantur, omnē quocq; ferri aut lapidis aut alterius rei plagā glutinant, præsertim in neruosis & ægrè glutinū admittētibus partibus, aut naribus, aut auribus, & similibus. Oportet autē ea lęuigare cū terra in qua reperiuntur, si non acrem aut salsam habeat qualitatē. Terræ intestina pota numero quincq; aut septem, cū passo urinam ciēt, & omne genus lumbricorum eijciunt eodem modo pota, aut quocunq; uelis. Verum latū lumbricū expellunt cū aceto mulso pota. Sed & morbum regiū ægrè curabilem per urinas expurgāt, similiter cū passo septem numero pota, aut etiā per se, & cū myrrha troglodytide magnitudine ciceris. Vtere confidenter. At uero in rosaceo cocta, auriū dolores sanāt, oleo calido infuso. Oportet autē terræ intestinorum drach. VI. esse, & rosacei librā unam. Dentium quocq; dolores idem oleū sedat, propinquo dolenti denti auri calidū instillatum. Eadem super prunas suffita dentiū dolores sedant, ægro per infundibulū fumum suscipiēte ad dolentem dentē. Molares quocq; quos tollere oportet, citra forcipem tollunt usta trita, circum dolentē dentem inspersa, prius tamen dentē exactè circūscarificare cōuenit. Cinis eorundem in testa exustorū leuissimè tritus, & ut collyriū aridum admotus, incipientibus suffusionibus magnificè opitulatur. Auxiliatur idem palpebris in pilos eluxuriantibus, præeuulsis antea superfluis pilis, deinde insperso cinere in loca ipsorū per specillum. Prohibet enim pilorum præter naturā regenerationem. Septem autē terræ intestina trita, ex uino mulso ad plures dies pota, calculos in uesica cōfringunt, & paulatim emingere faciūt. Rumpunt & internos abscessus, & ad excretionē deducūt septem aut nouē pota pro uiribus, trita in aquę cyathis tribus. Si uero quis ipsa trita in melle reposita asseruet, optimū auxiliū ad percussos à scorpio habebit. Neruorū nodos quos gāglia uocamus, eadē per se trita in cataplasmate imposita dissoluūt. Itē māmarū abscessus per se cataplasmatis uice imposita: suppurāt enim attrahūtcq;, & rūpunt, & ad cicatricē perducunt. Prosunt & erysipelatis usta trita cū aceto illitę. Podagrarū inflāmationes soluūt trita cū melle, ad cerati crassitudinē, locis illita & tertia die soluta, locis rosaceo antea sublitis. Sed & rosaceo cerato trita excepta, optimè pedū dolores mitigāt. Cæterū in capite nō sinūt leucas, uitiligines albas altius insidētes nasci, si fuerint cōsuetis medicamentis præadstrictæ, & pili postea ex ipsis tritis cum urina pueri illinantur. Oportet autē in testa prius exurere ipsa, et sic in urina uti. Dato & hydropicis septem cū uino mulso, uerum exulceratæ uesicæ aut renibus, septē item dato trita cum sapa diluta. Strumas porrò paulatim minuunt, uiua locis adalligata tot numero in pāniculū illigata, quot strumæ existūt. Sedāt omnē capitis dolorē et hemicraniā trita tēporibus illita. Subterranea autē sunt hæc terræ intestina, prodeuntia igitur & ad solem conspicua, tempestates ac pluuias significant.

De dracone marino. Cap. CLXIX.

Draconis marini squamas urito, et tenerrimè tritū cinerem sublinito, & turbatos ac hebetes oculos sanabis, item eos quibus animalcula uelut culices, præ oculis uolitare uidentur.

De uipera. Cap. CLXX.

Viperæ caro comesta palàm calfacit ac siccat. oportet autē capite & cauda amputatis ipsam excoriare, & omnia interanea eximere, aquacq; triplici carnē eluere. deinde in aqua uelut anguillam coquere, addito marrubio, & anetho modico, paucocq; oleo. atq; ubi iā cocta fuerit, moderato sale cōdire, & edenda præbere, itemcq; ius absorbendū. Quòd autē uiperæ carnes sic comestæ purgent per cutē totū corpus, ex his cognoscere licet, quę quū adhuc iuuenis essem, expertus sum. Homo quidā elephantiasi correptus abominabilis erat & graueolens. Itacq; casa prope uicū extructa in ipsa degebat. Metebant autē in uicino messores, quibus uinū in amphora apportabatur. Vbi ergo tēpus bibēdi adesset, messores uinū in craterem effundebant, atq; sic mortua uipera simul excidebat. Itaque plenum humanitatis opus se facturos rati, uinum ægrotāti elephantiaco largiuntur: melius enim

esse

esse iudicabant ipsum mori, quàm talem uiuere uitã. Verum is epoto uino mirabili modo sanatus est. Etenim uniuersa eius tumescens cuticula, uelut ostreorum tectorium decedebat, & quantum eius reliqui fieret, satis molle apparebat, uelut in locustis ac cancris uidere est, ubi testam exuerunt. Quin & in alijs plurimis cõsimiliter accidisse, ueteres memoriç prodiderunt. Et nos multos ex uiperis curatos uidimus, unde etiam theriacç ipsas miscemus.

De herinaceo marino. Cap. CLXXI.

Herinaceus marinus comestus superiori uentriculo cõducit, & cibos auersantibus, appetentiã excitat. Vrinam laxat idem uesicam expurgans, unaq; aluum leniter emollit.

De herinaceo terrestri. Cap. CLXXII.

Herinacei terrestris caro siccata & paulatim pota, elephãtiacis auxiliatur, & uitiato corporis habitu praeditis, conuulsisq; ac nephreticis, insuperq; aqua subtercutẽ laborantibus: habet enim uim discussoriã ac siccatoriã. Sed & iecur ipsius sole siccatũ ac potũ, elephantiacis opitulatur. Cæterũ utriusq; herinacei terrestris ac marini ustorũ cinis extersorius est ac discussorius, & carnẽ consumit. Quapropter & ulcerũ superexcrescentẽ carnẽ demolitur ac cõpescit, & sordida ulcera expurgat. Verũ herinacei terrestris usti cinis pice liquida exceptus alopecias sanat. Eiusdẽ cinis potus cũ uino mulso calculosos renes sanat. & aquã intercutẽ. Bibitur cineris cochlearij dimidij mensura. Omnẽ urinç difficultatẽ ex quacunq; causa obortã, soluit herinaceus, si intestina ac interanea ipsius suffiãtur, ægro undiquaq; cooperto: celerrimè enim sic malũ soluitur. Ad hãc rẽ interanea inueterata esse oportet, & sicca asseruata: quibus nõ præsentibus caro aut pellis sicca suffiẽda est. Multã urinã ciet interanea sicca trita pota, quantũ tribus digitis apprçhendi potest, ex uino. Eiusdẽ caput ustũ, & cũ adipe ursino illitũ, non modo alopecias persanat, sed etiã pilos ex cicatricibus producit. Corium autẽ ustum itidem cũ adipe, maximè ursino illitũ, similiter alopecias sanat. Totus porrò terrestris herinaceus uiuus in oleo ad mollem ac lẽtum ignem coctus diutiusculè, oleũ ex ipso coxendicum dolores ueteres, illitũ sanare facit. Fit ex ipso & psilothrũ pilis denudandis hoc modo. Herinaceũ uiuũ in ollam densissimum operculũ habentẽ, & duodecim sextarios capientẽ mittito, & ad ipsum olei sextarios sex tantũ affundito, & ollæ osculũ diligenter gypso oblinito, ut nullatenus trãspirare possit. deinde ad dies XL. ad solẽ sub caniculæ æstibus exponito. Postea apertã tudicula noua diligenter agitato, & mox excolato per panniculũ, utitor. Illinatur ex eo locus in sole, & diu cõfricetur donec exudent. postea aqua dulci affusa proluæ. Cauendũ autẽ ne alios locos cõtingat, quos depilare nolis.

De Hippocampis marinis. Cap. CLXXIII.

Hippocampi marini & assati comesti, & morsui impositi, à cane rabioso commorsos sanant. Verum cum aceto mulso & melle ipsos conterere oportet.

De cantharidibus. Cap. CLXXIIII.

Cantharidum magnificũ experimentum habemus ad scabros ungues. Extrahunt enim ipsos cõmodis medicamentis ammixtæ. Miscentur autem alijs erodentibus compositionibus, & excoriatorijs leprosorũ. Quidam ex præceptoribus nostris in pharmacum urinam ciens parum de cantharidibus addebat, reiectis alis ac pedibus. Ad hos usus commodiores sunt, uelut ego expertus sum, quæ in tritico reperiuntur, & uirgulas trãsuersales melini coloris in alis habẽt. Magis autem adhuc idoneæ fiẽt, si uiuas ipsas in uas fictile mittas. Deinde osculo uasis rarum linteolum obducas, deinde acetũ in olla feruefacias, & uas cantharidum inuersum supra ollam detineas, ita ut uaporem ab aceto elatum, per linteolũ cantharides excipiant, donec emoriantur.

De cancris fluuialibus. Cap. CLXXV.

Cancros fluuiatiles crudos tritos & lacti mixtos in potu præbe, & omnis reptilis morsum curabis, & prçsertim scorpij plagæ medeberis. & eum qui poto lepore marino iam perit, statim restitues. Manifestum autem est, quòd internam eius carnem cum lacte terere oporteat. Similiter exhibiti auxiliantur etiam phthisicis cõtabescentibus. Itemq; iure albo cocti & comesti, absorpto insuper iusculo. Cæterum cinis cremati cancri similiter ut alia usta siccat. Verũ quadam totius substantiæ proprietate, ad rabiosi canis morsum efficax est, tũ solus, tum multò amplius gẽtiana & thure additis, ita ut sit thuris pars una, gẽtianæ quinq;, cineris cancrorũ partes decem. Vsi sumus autẽ ustis aliquando quidem alio modo, ferè tamen quomodo præceptor noster utebatur. Patinam habebat is ex çre rubro, in quam uiuos cancros missos urebat, lignis uitis maximè subiectis, donec ad cinerem redigerẽtur, ut cõmodè teri possent. Atq; sic habebat semper præparatum domi suæ pharmacum. Vrebat autẽ ipsos cancros mense Augusto sub caniculæ æstibus luna decima octaua. Ex eo uero quotidie à rabido cane commorsis dabat usq; ad quadragesimum diem cochlearium satis amplum in aquã inspergens. Si autem nõ à principio, sed post aliquot dies à morsu commorsi curam suscipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, ut quadraginta dierũ exhibitio expleretur. Vtebatur uero & ad uulnus ipsum medicamẽto ex brutia pice, in quod recipiebat picis libram I. aceti acerrimi sextariũ I. opopanacis quadrãtem. Porrò cinere cancri fluuiatilis usti melle addito, plantas pedum à frigore ruptas, & digitorum rimas sanabis. Eodem etiam maligna & cancerosa ulcera curabis.

De carabo siue locusta. Cap. CLXXVI.

Locustæ testam ustam ac tritam cum meraco bibendã dato. & alui infernum fluxum compesces. Expurgat eadem & calculosos renes, multam arenosam urinam deducens.

De testibus castoris. Cap. CLXXVII.

Castoris testes castoriũ appellant, celebre et multi usus medicamentũ, hic in uniuersum uim eius referemus, ad quã si quis respiciat, particulares usus sibijpsi exquirere poterit. Calfacit itaq; & siccat, estq; multum tenuium partium medicamẽtum, siue quis humido corpori adhibeat egente siccatione, siue frigido indigo caliditatis, siue his qui ex repletione conuellũtur, ubi ea quæ præter naturam in neruis cõtinentur euacuare oportet, magnam quidem utilitatem ex se ostẽdit, & nulli parti ullum aliquod detrimentum affricat, præsertim si homo non uehementi aliqua febre laboret. Eadem ratione & tremulis ob crassorum ac uiscosorum humorum multitudinem, commodissimum est potum. utile est & singultui, ex humorũ frigidorum ac uiscosorum copia osculo uẽtris infarta

oborto.

oborto. Si uero ex siccitate, aut immodica euacuatione, aut acriū humorum mordacitate, singultus aut conuulsio oriantur, castorij usum uelut infestissimū fugere oportet. Sed & febrientibus non adeò calida febri, sed ut ita dixerim tepida, uelut in altiore sopore, ac lethargo fieri solet, ualde multis castoriū exhibuimus cū pipere, utriusq; cochleariū ex aqua mulsa, & nemo ex ipsis ulla parte læsus est. At uero in lethargicis ac alti soporis febribus, castorium rosaceo dilutū capiti imposuimus ac ceruici. Ad suppressos autem menses ob copiam ac crassitiem sanguinis, sanguine à talo moderatè detracto, cochlearium castorij cū pulegio aut calamintha exhibui, cognouiq; medicamentum ipsum purgationem menstruam ciere. Eijcit & secundas detentas, & morantes, similiter cū aqua mulsa potū. Inflatos uētres & torminosos propter crassum ac flatuosum spiritū conclusum, ex posca potum sanat. Datur & orthopnoicis recta ceruice spirantibus, cū aceto mulso aut posca. Suffitur & in carbonibus, hiante ægro & uaporem excipiente.

De canis fluuiatilis testibus. Cap. CLXXVIII.

Canis fluuiatilis testes ad eadem cōmodi ad quę castoris testiculi existunt, sunt tamen debiliores, eiusdem canis pellis ad calceamentum redacta, pedum ac neruorum morbum egregiè mitigat.

De canis terrestris catulo. Cap. CLXXIX.

Catulus canis terrestris probè saginatus iuxta ægrum accliuatus, siue stomacho, siue alia interna parte ęgrotet, morbū eximit ac sanat, affectu in ipsum transeunte. Aiunt eundē mortuū diligenter sepeliri oportere.

De cygni pullo. Cap. CLXXX.

Cygni pullus tener in oleo coctus, neruis affectis præter omnem opinionem medetur.

De buccinorum testis ustis. Cap. CLXXXI.

Buccinorum testæ ustæ uim multum siccatoriam habent, unde commodis medicamentis ammixtæ inflammationes induratas discutiūt. Consimilem uim habent purpurarum ac ostreorum testæ.

De galerita uolucre. Cap. CLXXXII.

Corydalus Græcis appellatur, & Latinis galerita, uolucre animal paruū, quod sæpe iuxta uias uidemus. id simplici iure coctum ac comestū colicis prodest. Oportet autē assiduè & freqūēter id edere, unà cum iure, Nam utilitatem ex ipso sæpe expertus sum. Habet autem eminentiam quandam in capite uelut cristam, ex primis sponte naturæ productam.

De cochlea terrestri. Cap. CLXXXIII.

Cochlea terrestris durā carnem habet, & propterea comesta ægrè concoquitur. Verum iusculū ipsius coctæ ex aqua & anetho, oleoq; ac garo, aluo secedit si potetur. Si uero prima & secūda aqua in qua coquitur diffusa, in tertia coxeris donec exactè flaccescat, & in fluxione uētris exhibebis, uentrē sistet. At uero cochlearum humiditas sola per se citra carnē accepta (uocāt autē eā ipsam cochleæ mucū) & thuri ammixta, aut aloæ, aut myrrhæ, aut aliquibus ex his, aut omnibus, donec cerati crassitudinē habeat, pharmacum euadit glutinatoriū, & submucosos auriū tumores probè siccat. Glutinat itē ac siccat oculorū fluxiones frōti impositū. Quum itaq; multū eius muci colligere uoles, carnē ipsarū stylo perforato. nō modicā enim humiditatē emittunt, præsertim si nō ante multos dies captę fuerint. Hæc autē humiditas palpebrarum pilos reglutinat. Ego autem aliquando in agro cuidam neruos sauciato unà cū tendinis contusione, carnē cochlearum imposui cū farinæ polline qui molendinis adhęret tritā, & citra inflammationē uulnus glutinatū est. Erat autē homo duræ carnis. Quod si ad manū sint, pręstat ammiscere in talibus myrrham aut thus, aut resinā frictam leuissimè tritā. Cæterum caro ipsa in pila prius cōtusa, deinde trita & imposita, omnes partes superfluam humiditatē habētes siccat, ut etiā hydropicis prosit. Sed & unà cū testis suis tritæ cochleæ uentri uniuerso hydropicorū imponūtur, & super articulorū tumores in arthriticis, & appositio quidē ipsarum difficulter auferri potest, uerū multum siccat, & sanè sinendæ sunt donec sua sponte decidant. Idem facere expedit & in tumoribus ægrè solubilibus ex plaga, aut cōtusione factis in auribus. Nam omnes hos exiccat, etiamsi uiscosum & crassum in alto cōtineatur. Integræ porrò cochleæ unà cum testis ustæ, galla omphacitide ac pipere ammixtis, magnopere prosunt dysenterijs, in quibus ulcera nondum sunt putredinosa. Oportet autem esse piperis partē unā, gallæ duas, quatuor cineris cochlearum. Quæ omnia exactè lęuigata ac mixta, reposita seruabis, & usu expetente cochlearij pleni mensuram obsonijs insperges, aut cum aqua calida aut uino bibendam dabis. Citra uero ullam admixtionē ipse cinis cochlearum ustarum siccandi uim habet, cui & quiddam caliditatis propter usturam inest.

De mænulis. Cap. CLXXXIIII.

Mænulæ salsæ caput ustum, excrescentes in ulceribus carnes, maximè in dentiū gingiuis, reprimit inspersum, & callos eximit, quos clauos uocant, & extuberantes sedis eminentias tabefacit ac consumit.

De torpedine. Cap. CLXXXV.

Torpedo uiua apposita, diuturnum capitis dolorem depellit, & prolabantem sedem intrò pellit. Mortua uero aut omnino non, aut modicè hæc facit.

De asello marino. Cap. CLXXXVI.

Asellus marinus aqua coctus cum anetho, & modico sale conditus, oleoq; pauco, omnem interaneorum morbum sanat, maximè alui ab acribus humoribus infestatæ.

De ostreorum testis. Cap. CLXXXVII.

Ostreorum testæ omnes leuissimè tritæ & ad puluillū redactæ, ulceribus malignis conueniunt, & præsertim in ulceribus corrodentibus labiorum optimum pharmacum sunt, citra mordacitatem ad cicatricem perducentes: participes enim sunt facultatis adstrictoriæ, per quam duræ ac terreæ existunt. Eam autē per usturam amittūt. Eædem cum aceto aut posca aut uino mulso tritæ, putredinosis commodè fiunt, pro habitu uidelicet ægroti, cōueniente humore ammixto. Quod si uratur ostreorum testa, tenuiorum partiū euadit quàm buccinorum testa. nam & minus durū est ipsarum corpus. Si uero lauetur hic cinis, commodus fit ad humectiora ulcera explenda & ad cicatricem perducenda. Atque ego sanè ostreorum testa hoc modo præparata semper utor, ad cauitates ac fluxiones diuturnas & ægrè carnem recipientes, etiam si fistulosæ essent ac profundæ. Circumpono autem eam forinsecus cum adipe suillo uetere, & in ipsum sinum quid indo ex his quæ talia carne replere solent, quale est pellucidus lapis, specularis appellatus. Quin & dētes ostreorū testa illustrat, uelut etiā buccinorū, & purpurarum, nō solum ui extersoria, sed

etiam substantiæ aspretudine. Quapropter nõ est necesse ad hanc rem ipsas ualde lęuigare. eædem lotę ac tenuissime tritæ humore flaccida ulcera exiccant.

De purpurarum testis. Cap. CLXXXVIII.

Purpurarum testæ cum aceto potæ lienes tumentes sanant. Suffitæ uero uteri strangulatus curant, & secundas morantes detrahunt. Vstarum cinis ad eadem facit ad quæ buccinorum adhibetur.

De Squatina marina. Cap. CLXXXIX.

Squatinam marinam ustam crassioribus corporibus in balineo inspergito.

De Sepia. Cap. CXC.

Sepia suffocata in aceto, si cum oleo acetum bibendum dederis, eum qui hippocampi marini uenenũ sumpsit seruabis. Testa sepiæ extersoriam & siccatoriam uim habet, estq; tenuium partium. Quapropter usta utimur ad uitiligines, maculas solares ac lentigines, & scabiem. Sed & sale ammoniaco ammixto, oculorum ungues exterit. Eadem non usta, dentes illustrat, & affricta oculorum cicatrices deterit, & ulcera in ipsis siccat. Magnas quoq; palpebrarum aspretudines, sycoses Græcis dictas, consumit.

De Scinco. Cap. CXCI.

Scinci circa renes partes, ad tentiginem pudendorum ciendam bibuntur. Neq; aliud magis contrariũ huic facultati destruendę uidetur, quàm lactucæ semen ex aqua potum. Quidam etiam lenticulæ decoctum cũ melle potum, tentiginem sedare tradunt.

De Tellinis. Cap. CXCII.

Tellinarum salsarum ustarum cinis cum cedria adhibitus, superfluos palpebrarum pilos renasci prohibet.

De Cicada. Cap. CXCIII.

Cicadis siccis quidam utuntur in colicis affectionibus, cum pari numero granorum piperis, exhibentq; aut tres, aut quinq;, aut septem, tum in interuallis, tum in exacerbationibus. Aliĳ tostas in uesicæ dolore, ac calculosis, edendas præbent.

De Hyena. Cap. CXCIIII.

Hyena uiua in oleo cocta, uelut de uulpe dictum est, oleum discussorium efficit, arthriticis utilissimũ. Vsus fiat uelut de uulpe indicauimus.

De Hirundinibus. Cap. CXCV.

Hirundinũ ustarum cinis cũ melle illitus, anginã sanat, & omnino omnes affectiões quæ in faucibus ac gurgulione cũ tumoribus fiunt. Quidã & ad acuendum uisum cinere utuntur, collyrĳ sicci modo adhibẽtes.

De electione optimorũ medicamentorũ. Cap. CXCVI.

Agaricum præstat quod strias rectas habet.

Acaciam eligito fuluam & odoratam.

Aloën elige purã, non lapidosam, ualde splendidam, densam, subflauã, friabilem, hepatis colore, facilè liquescentem, odoratã, amaritudinis intensæ. Nigra uero & ualde dura reprobatur.

Amomũ elige recens & albũ aut subruffum, non coactũ, sed solutũ & diffusum, semine plenum, simili racemulis, ualde graue et odoratũ, nõ cariosum, acre & gustu mordax, colore simplex nõ uariũ. Adulterãt qdã id amomide simili existẽte. Sẽper aũt fragmẽta reprobãda sunt, electis ramis pfectis ab una radice.

Ammoniacũ thymiama eligẽdũ est nõ lignosum, granis thus referens, purũ, densum, nihil sordiũ habens, castorei odorẽ præ se ferens, gustu amarum.

Aspalathus bonus est grauis, & post decorticationem subruber aut purpuram referens, densus, odoratus, saporis amari.

Absinthium melius est quod in Ponto & Cappadocia nascitur.

Bitumen optimum est purpurei coloris, splendidum, intenti ac grauis odoris. Nigrum autem uitiosum est. Nam pice ammixta adulteratur.

Bdelliũ præstat gustu amarũ, colore glutinis, pingue in altum & facilè molliri potens, nõ lignosum, non sordidum, iucundi odoris in suffitu, & ungui simile aromatico, onychi appellato.

Elleborũ nigrum eligito probè coaltũ, tenuem habentem medullam, acrem gustu ac feruidum. talis est qui in Helicone prouenit ac Parnaso & Anticyra.

Elleborũ album elige moderatè extentũ, & albũ fragilemq; ac carnosum, nõ acuminatũ & iunceum, aut puluerulentã lanuginẽ remittentẽ dum frãgitur. quiq; medullã tenuẽ habeat, gustu feruido nõ ualdè neq; aceruatim, saliuã attrahentẽ: qui enim talis non est suffocatorius existit. Primas obtinet Cyrenaicus.

Euphorbium elige pellucidum & acre.

Viscum optimum est recẽs, coloris prasini intrinsecus, foris subflauum, nihil asperum aut furfuraceũ habens, colligitur ex quercu, maloq; ac pyro, & aliĳs arboribus.

Gluten piscium bonum est non glaucum, subcrassum, non scabrum, facilè liquescens.

Calamus aromaticus bonus est fuluus, dẽsis geniculis, & qui in multas scissuras & segmenta assulosè frangitur, fistula telis aranearũ repleta, subalbidus, in manducando uiscosus, adstringens, & subacris.

Cardamomũ optimũ est quod ex Armenia affertur. Elige quod ægrè frangitur, plenũ & conclusum.

Cassiam elige fuluã, boni coloris, corallium referentem, arctam ualde, longam, crassam, fistulis plenam, gustu mordacem, & adstringentem cum quodam aromatico feruore, uinum redolentem, uerum purpurea & crassa zigir appellata, rosam odore referens, ad medicum usum maximè apta est.

Cera optima est subpinguis, odorata, pura, põtica.

Glutinum quod aliqui xylocollam uocant, optimum est Rhodianum, estq; album & pellucidũ. Nigrum uero deterius est.

Gummi elige uermiculatum, uitriforme, pellucidum, non lignosum. ab eo proximum est album, resinosum uero ac sordidum inutile est.

Costus optimus est Arabicus, albus existens ac leuis, plurimum habens & iucundũ odorẽ. secundum locũ obtinet Indicus densus existẽs ac leuis & niger uelut ferula. Tertius est Syriacus coloris buxei, odore nares percellens. Optimus est recens, albus, plenus ex toto, densus, siccus, teredinem non sentiens, gustu mordax ac feruidus. Quidam adulterant ipsum helenĳ radicem ammiscentes, facilis est cognitio. Nam helenium linguam non feruefacit, neq; odorem intentum & nares percellentem exhibet.

Crocus optimus corycius est, recens ac boni coloris, parũ albedinis in capreolo habens, oblongus, integer, probè coaltus, plenus, nõ friabilis, nõ pinguis, & tamen in attritu digitos facilè tingens, non cariosus, impetuosi odoris, & acris. Qui enim talis nõ est, aut uetustus est, aut maceratus. Quo uero facilè teri posit, in sole ac fictili nouo siccare oportet.

Crocomagma sic præparatur: Croci drach. centũ, rosarũ siccarũ drach. quinquaginta, amyli drach. L. myrrhæ

myrrhæ troglodyticæ, gummi utriusque drach. I. uno odorato terito, & pastillos formato, eisq́ in umbra siccatis, utitor.

Cyperi radix optima est quæ grauissima & densa ac plena, ægrè friabilis, aspera, odorata, cum quadam acrimonia.

Thus primas obtinet masculum, rotundũ, non sectum, album, & ubi incisum est intus pingue. Adulteratur resina pinus aut gummi, facilis est cognitio.

Thuris cortex præstat crassus ac pinguis, odoratus, nõ scaber aut pelliculis refertus: adulteratur cortice strobili aut pini ammixto, deprehẽditur id igne: alij enim cortices suffiti fumum edũt. Verum hic ardet odore iucundo uelut thus.

Malabathri folium bonum est recens, in nigrore subalbidum, nõ friabile, integrum, odore nares percellens, & dum diluitur odoratum, nardum sapore non salsuginem referens, quod uero in tenues partes contusum cariosum odorẽ repræsentat uitiosum est.

Medulla optima est ceruina, deinde uitulina, pòst taurina. Bona est quæ æstate accedente ad autumnũ colligitur: alijs enim temporibus cruenta uestigia in ipsa reperiuntur. curatur ad repositionem, recẽs mollitus aqua affusa, deinde per linteum excolatur, rursusq́ lauatur, donec aqua pura fiat, postea in duplici uase liquatur, sordibus innatantibus penna ablatis, postquam autem congelata fuerit, in fictili nouo reponitur, derasa diligenter fece quæ post liquefactionem & excolationem subsidet.

Panacis radices meliores sunt siccæ & albæ, extentæ, & incorrosæ, gustu feruidæ, & aromaticæ. Succus panacis commodus est gustu amarissimus, forinsecus uiridis, intrinsecus albus, pinguis, citò solubilis, grauis odoris, & gustu calfaciens.

Myrrha primaria est Troglodytica, subuiridis & & pellucida, odorata, acris. quæ uero colore picea est, inutilis existit.

Stacte myrrha bona est odorata, leuis, oleum admixtum non habens.

Styrax præfertur flauus & pinguis, resinosus, grumos habens subalbidos, ualde odoratus, & dũ mollitur, humiditatem melleam remittens.

Tragacantha optima est pellucida & leuis, tenuissima & pura, subalbida.

Hyoscyamo utendum est eo qui albos flores producit.

Galbanum optimum est thuriforme, grumosum, purum, non lignosum, quod & ex semine quid ammixtum habet, odore graue, & neq; summè liquidum, neq; ualde siccum.

Gagates lapis præfertur qui facilè accenditur, & odorem bituminosum repræsentat.

Melanteria optima est sulphurei coloris, leuis, æqualis, pura, & contactu aquæ citò nigrescens.

Pompholyx optima est Cypria, & quę aceto subacta æris odorem refert, colorem autem picis. Est autem & cœnosi saporis, & carbonibus ignitis imposita, ardet colorem aëreum repræsentans.

Ex Oribasij libris ad Eustathium & Eunapium, de simplicium pharmacorum facultatibus.

Quæ media sunt inter calfacientia ac frigefacientia. Cap. CXCVII.

Adiantum, asparagus myacanthinos, muscus qui & splanchnon dicitur, glycyrrhizæ succus, oleũ dulcissimum, cera, faba, lycium, lotus siue trifolium, citrij cortex, filicis radix, nuclei nucis pineæ, lentiscus, lẽs, terra chia & samia, cadmia, spuma argenti.

Quæ moderatè calfaciunt. Cap. CXCVIII.

Viticis folia & semen, urticæ semen & folia, amygdala dulcia, anagallides ambæ, atractylis, glycyrrhizæ radix, oleæ radix, & fructus maturus, fermentum, eryngiũ, resinæ omnes, cicerbita sicca, iunci odorati flos, palmę fructus, cochlearũ cinis, cynocrambe, batrachij herba & radix, pulegiũ, lauri folia, & magis baccæ, minus autẽ radicis cortex, dictamnum, pseudodictamnum, saluia, erysimum, lanæ ustæ, bryonię radix, aristolochiæ radix, asphodeli radix, daucus, chamædaphne, dracũculi radix, oleum raphaninum, cicerum species tres, uiscum, caucalis, ligusticum, ferulę semen, sagapenum, satyrion, apium, sion, sinon, styrax, hydropiper, hypericum, sal, sanguis, fel, urina, saliua, sulphur, uiperarum carnes, adeps, salsorũ piscium muria.

Quæ calfaciunt primo ordine. Cap. CXCIX.

Aloë, chamæmelon, agaricum, absinthium, ladanum, lini semen, malabathri folium, spica nardi, nardus celtica, uinum nouum, serum lactis, caseus, ficus siccæ.

Quæ calfaciunt secundo ordine. Cap. CC.

Amurca, anethum siccum, sed uiride minus, artemisia, balsamum, elaphoboscum, calamus aromaticus, crocus, thus, mastiche chia, mel, uinũ, pix, melissophyllum, marrubium, propolis, cucumeris syluestris succus, scandix, scilla, cardui radix, myrrha, terebinthi cortex foliaq́ ac fructus, fœnumgræcum, chamæleontis utriusq; radix, chamæpitys, ocymum.

Calfactoria tertij ordinis. Cap. CCI.

Abrotonum præsertim ustum, lolium, populi nigræ flores & resina, acorus, amomum, amaracum, ammium, anethũ ustum, anisum, iuniperus, asari radix, sabina herba, ueratrum utrunq;, epithymum, menta, calaminthe, thymbra, harundinis uallatoriæ cortex ustus, caroum, casia, cedrus utraq;, cnici semen, conyzæ, cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthiũ, mei radices, moly siue ruta syluestris, aut besasa, rhododaphne, uinum uetus, origanũ omne, opopanax, petroselinum, ruta, smyrnium, hyssopus, galbanum, chamædrys, rhaphanus, sampsuchus.

Calfactoria quarti ordinis. Cap. CCII.

Adarce, ampeloprason, euphorbium, oleum cedrinũ, costus, cepa, lepidium, sinapi, allium, sthruthij radix, tithymallorum succi, & omnia ustoria ui prædita.

Quæ frigefaciunt. Cap. CCIII.

Gramen moderatè, auricula muris, citra adstrictionẽ, pira in cataplasmate imposita moderatè frigefaciũt, balaustium, rubi folia & germina & fructus uiridis ac flos ipse. Auena moderatè, muscus marinus, glaucum moderatè, dorycnion ualde frigefacit, harundinis sepiariæ folia moderatè, cicuta summè, lichen in petris nascens, papauer omne, mali fructus, oleæ fructus & folia, oleum myrteum, sesaminum, balaninum, helxine siue perdicias moderatè, panicum, uiolæ folia & succus, mali persici & citrij caro, fungi multum frigefaciunt, item omphacij succus, amylũ moderatè, rosaceum mediocriter, sordes ex palęstra, cicerbita non sicca, tribulus uterque, ramorum palmæ succus. Samia terra moderatè, cimolia terra, naxiæ cotis detritum siue retrimẽtum, plumbago mediocriter,

diocriter, plumbum, cerussa, sandyx, caseus mollis recens coactus moderatè perfrigerat.

Quæ frigefaciunt primo ordine. Cap. CCIIII.

Acacia illota, atriplex citra adstrictionem, uinacea, milium, ordeum, platanus, rhamnus, seris.

Quæ frigefaciunt secundo ordine. Cap. CCV.

Acacia lota, plantago, blitum, galla, omphacitis, cucurbita, cucumis, pepo, solanum hortẽse, lens palustris, alga uiridis, circa prærupta maris littora collecta, psyllij semen.

Frigefactoria tertij ordinis. Cap. CCVI.

Semperuiuum utrunq;, portulaca, mandragoras, citrij pars acida, polygonum, potamogeton, hyoscyamus qui & florem & semen album habet.

Frigefactoria quarti ordinis. Cap. CCVII.

Succus papaueris, cicuta.

Quæ siccant citra mordacitatem. Cap. CCVIII.

Vrticæ semen & folia, amurca, anagallis utraq; auena, plantago, oleum dulce insulsum lotum, fermentum attrahit ex alto ac discutit. Lupinus amarus, hippuris fortiter, isatis, salicis flos & folia cum quadã adstrictione. Quidam & succum ex ipsis faciũt, & pharmacum habent citra mordacitatem siccans ad multa cõmodum. Verum multò amplioris usus est pharmacum siccans & adstringens, nucis cortex ustus, simulq; tenuiũ partium existit, miliũ, centauriũ tenue fortiter siccat, cerasi gummi, lilium, faba, forinsecus imposita, cupressi folia ac reliquæ partes, cyperi radix, nucis pineæ nuclei aqua macerati, nymphææ radix, siræũ siue sapa, quinquefolij radix, polypodiũ, myrrha, sarcocolla, stœbe, tragacantha, terra omnis, cadmia, asiæ petræ flos humore flaccidas carnes consumit, pompholyx sæpe usta, calx strennuè, oui candidum ac tenue, eadem uis & uitellorum est.

Quæ simpliciter siccant. Cap. CCIX.

Viticis folia & semen, graminis radix moderatè, adiãthum, semperuiuum utrunq;, amarantum fluxiones sistit potum, bryoniæ radix, anagyri folia sicca, pira in cataplasmate imposita moderatè, aristolochia, asparagus myacãthinus, asphodeli radix, & magis cinis, balaustium ualde, ruborum fructus immaturus, quercus partes omnes, phagi similiter, bulbus in cataplasmate, eryngium, isatis, salicis corticis cinis uehementer, cannabis semen, pæoniæ radix, lauri folia uehementer, & magis baccæ, oleum cyprinum, laurinum, panicum in cataplasmate impositum, nasturtiũ, caucalis, pastinaca syluestris siue daucus, lixiuiũ, præsertim ex cinere ficulneo, brassica, caules autem eiusdem cinerem fortiter siccantem faciunt, crethmũ, lilij folia & radix, omphacium, platani cortex & pilulæ moderatè, polypodium, amylum, sal, nitrum, gypsum pręcipuè ustum, cadmia omnis, omnia metallica & lapidea ac terrea, testa clibanorum, coagulum omne, stercus, anserum tamẽ & accipitrum inutile est propter multam acrimoniam, sordes, siue strigmenta, carnes uiperarum, capita mẹnularum salsarum, cornu cerui ac capræ, castorium, ossa usta fortiter, capilli usti, sepiæ testa, lanæ ustæ, cancrorum cinis, garum abunde, muria.

Quæ primo ordine siccant. Cap. CCX.

Chamæmelum, iuniperi baccæ, caroum, ordeum, polenta, crocus, thus, fœniculum, rhododaphne, uinum nouum, cucumeris & peponis semen, & radix sicca, fœnum græcum.

Quæ secundo ordine siccant. Cap. CCXI.

Lolium, amaracus, bitumen, anethum, balsamum, uinacea, gingidium, elaphoboscum, calamus aromaticus, thuris cortex, & folia arboris, itemq; semẽ, meũ, mastiche, mel, spica nardi, nardus celtica, uinum, eruum, opopanax, pix, rhamnus, rhaphanus, scandix, cardui radix, myrrha, lentiscus, terebinthi fructus & folia, lentes, alga humida & uiridis, malabathri folium, galbanum.

Quæ tertio ordine siccant. Cap. CCXII.

Abrotonum pręsertim ustum, acacia, acorus, aloë, ammium, anethum ustum, anisi semẽ, iuniperus, asarũ, absinthium, herba sabina, ueratrũ, epithymũ, thymbra, calamintha, harundinis sepiariæ cortex ustus, caroum, casia, cedrus, conyza, thuris fuligo, nigella, citrij semen, uinum satis uetustum, acetum, origanum, quinquefolij radix, petroselinum, smyrnium, ruta hortensis, marrubium, rhus, sampsuchus, seriphium, hyssopus, chamædrys, chamæleontis utriusq; radix, chamæpitys.

Quæ quarto ordine siccant. Cap. CCXIII.

Ampeloprason, oleum cedrinũ, sinapi, ruta syluestris, allium.

Quæ media sunt inter siccantia & humectantia. Cap. CCXIIII.

Graminis radices in cataplasmate impositæ, oleũ dulcissimum.

Quæ primo ordine humectent. Cap. CCXV.

Auricula muris, buglossum, succus glycyrrhizæ, lactuca moderatè, uiolæ folia moderatè, mali persicę fructus, fungi, rosaceum, satyrium, stratiotes fluuiatilis.

Quæ secundo ordine humectent. Cap. CCXVI.

Portulaca, atriplex, blitum, cucurbita, mali armeniacæ fructus, cucumis, pepo, lens palustris.

Quæ aquosam frigiditatem habent. Cap. CCXVII.

Acacia, auricula muris, portulaca, plantago, atriplex, rubi folia, blitũ, muscus marinus, glauciũ, dorycniũ, uiscum, salix, cucurbita, cotyledon, cicuta, picea arbor, malua satiua, papauer, mala pręcocia, fungi, platanus, polygonum, potamogeton, sideritis, cucumis cibarius, holoschœnus, cicerbita, tribulus, lenticula palustris, psyllij semen, plumbum.

Quæ tenuium partium sint. Cap. CCXVIII.

Abrotonum ustũ, uitex, scandix, populi nigrę flores et folia, urticæ semen & folia, amomum, acorus, asari radix, bryoniæ radix, chamæmelon, aparine, aristolochia, plãtago sicca, asphodeli radix, pręsertim usta, balsamum, herba sabina, sinapi, rubi radix, glycyrrhizæ radix, oleum uetus, oleum cicinum, elaphoboscum, euphorbium, fermentũ, salicis succus, calamintha, calamus aromaticus, harundinis sepiariæ cortex ustus, casia, carpesion, milium, oleum cedrinum, pruni gummi, mastiche, nigella, succus cyrenaicus, opobalsamum, ruta, pistacij fructus, propolis, terebinthus, rosaceum oleum, sagapenum, sampsuchus, seselis, cucumeris semen, ficus aridæ moderatè, flos iunci odorati, cinis, calx, salis flos, hyssopum, sal, alcyonium milesium, nitrum, auripigmẽtum ustum, gypsum ustum, sulphur, cadmia, pumex ustus, lixiuiũ, asiæ petræ flos, melanteria, misy, æs ustum, chrysocolla, sandix, fucus, adeps leonis ac pardi, itẽq; hyænæ ualde, castorium, sepiæ testa usta, lanæ ustæ.

Quæ crassarum partium sint. Cap. CCXIX.

Plãtaginis radix, balaustiũ, uinacea, zingiber, cucumis,

cepe, squamæ omnes, sori, alumen.

Corroborantia. Cap. CCXX.

Casia, galla omphacitis, stœchas, palmæ fructus, absinthium, mastiche.

Concoctoria. Cap. CCXXI.

Amomum, uua passa, cera, ladanum, glutinum librarium, crocus, thus, pix, mastiche Aegyptia, rosaceum oleum, myrrha, styrax, galbanum, alica, adeps suillus & uitulinus, butyrum, œsypus.

Suppuratoria. Cap. CCXXII.

Aquę temperatæ affusæ fomentum, aqua & oleum tẽperata, farina triticea, panis, alica, adeps porcinus & uitulinus, butyrum, thus, pix, resina.

Mollientia. Cap. CCXXIII.

Quæcunq; calfaciunt non tamen uehementer, simulq; nõ uehementer siccant: sunt autem talia, seuum caprinum, adeps gallinaceus, & porcinus, seuum taurinũ & hircinũ, medulla ceruina, uitulina, ammoniacum thymiama, styrax, galbanũ, bdellium, oleum sicyonium, oleũ liliorum, oleum dulcissimũ, chamęmelũ. althææ radix, cucumeris syluestris radix, maluæ syluestris folia, mastiche chia, & Aegyptia, terebinthina, resina colophonia, opopanax, sordes statuarum in gymnasijs, sordes palęstrarum, butyrum, œsypus.

Quæ indurant. Cap. CCXXIIII.

Semperuiuum, portulaca, psyllium, lens palustris, solanum. Indurantur autem corpora & partes aut ob siccitatem, aut ob plenitudinem, aut ob congelationem. Si quidem igitur ob siccitatem pars dura fiat, humectare omni modo ipsam oportet. Si uero ob plenitudinem, euacuare eã ipsam oportet. Si uero ob congelationem fuerit indurata, congelationem moderatè calfacientibus dissoluere oportet. Nam congelatio ex frigore est, quę autem uehementer calfaciũt, magis congelant.

Extersoria. Cap. CCXXV.

Stercus caprinum ustum & nõ ustum, omnes testæ, testa intectorũ, sepię testa, herinacei terrestris ac marini cinis, serum lactis, bryonię radix, mel, amygdala dulcia esui apta, & ipsorum arbor, anagallis utraq;, anemonæ omnes, plantaginis folia, maximè arida, aristolochia, aron, asparagus myacãthinus, staphis agrestis, asphodeli radix, atriplicis semẽ, absinthij succus, bulbus impositus, ueratrũ utrũq;, helxine, siue perdicias, salicis semẽ, calami sepiarij radix trita moderatè, fabæ caro, lapsana in cataplasmate imposita, lichen petrarum, leucoij partes omnes, platani radicis cortex, marrubium, meum, propolis moderatè, ulmi folia, & cortex ac radix, ptissana, terebinthina amplius quàm mastiche, sagapenũ moderatè, cucumeres, peponis partes omnes, cucumeris syluestris radix, beta, tithymallus, phu, chamæpitys, alcyonia omnia, terra chia & samia moderatè, smiris abunde, cornu cerui, & capræ ustum, & quæcunq; inueneris nitrosa & amara, ea omnia meatus expurgare possunt. Quæ uero tenuium partium sunt dulcia, extergent moderatè ulcerum sordes, & totius cuticulę, ue lut sunt fabæ, eruum, ordeum, lupinus, & similia.

Quæ uasorum oscula aperiant. Cap. CCXXVI.

Quæ oscula uasorum aperiunt, calida sunt non ualde, & crassarum partium: quæ enim uehementer calfaciunt, urunt & crustam inducunt, anemonæ omnes, cepa, allium, fel taurinum, irini & amaracini olei siue unguenti fex.

Rarefacientia cutem. Cap. CCXXVII.

Rarefactoria sunt quæ moderatè & citra molestiã calfaciunt, nequaquam uero siccant. Chamæmelon, althæa, cucumeris syluestris radix, costus, libanotides, nitrum, abrotonum, oleum uetus.

Densantia cutem. Cap. CCXXVIII.

Aqua frigida, semperuiuũ, portulaca, tribulus uiridis, psyllium, lenticula palustris, mandragoræ mala, & summatim omnia quæ frigefaciunt non siccantia.

Corrodentia. Cap. CCXXIX.

Auripigmẽtum, sandaracha, chrysocolla, cantharides, erucæ pinus, cedria, ueratrum nigrum.

Reprimentia eminentias. Cap. CCXXX.

Elaterium, cucumeris syluestris radix, ochra, mandragoras, asiæ petræ flos, ostreorum testæ, herinaceus uterque ustus unà cum testis suis, hęmatites lapis siccus tritus et ad puluillum redactus, faba, squama æris, chrysocolla.

Cicatricem inducentia. Cap. CCXXXI.

Quæcunq; adstringũt & siccant, alumen, galla omphacitis, æs ustum, præsertim lotum, mali corium aridum, recremẽtum plumbi, spuma argenti, helcysma, id est, argenti recrementum, plumbum ustum, testa, intectorum omniũ testæ, uitrum, pumex præsertim ustus, & uino extinctus, specularis lapis ustus, cerussa, pompholyx, spodium lotum, chrysocolla, stibiũ ustum, diphryges, sarcocolla. omnia prædicta si ulceribus insperseris, ipsa cicatrice includes. Verum cũ mordacitate cicatricem inducit atramentum sutoriũ ustum, cadmia, squama æris ac ferri, præsertim stomomatis, ærugo, calx usta & lota.

Exulcerantia in superficie. Cap. CCXXXII.

Rubi canini folia, betæ radix, allium, pulegium, hyssopum, origanum, sepiæ testæ, asphodeli radix, semen lini, & salsa, & acria, & amara.

Vstoria. Cap. CCXXXIII.

Cantharis, diphryges, fex aceti usta, anemona puniceũ florem habens, allium, cinis, præsertim ficulnus, nitrum assatum, æs ustum, alumen, buccinorum testæ ustæ, menularum capita, auripigmentum, staphis agrestis, granum cnidium, sinapi, pyrethrum, calx nõ extincta urit, extincta crustam inducit.

Attractoria. Cap. CCXXXIIII.

Anemonæ omnes, anagallis utraque, dictamnus, cicer, thapsia, cyclaminos, narcissi radix, propolis fortiter, fermentum, stercus omne, sagapenum, succus cyrenaicus & medicus, silphij succus & radix, sparti quo aucupes utuntur, & semen, & uirgarum succus generosę, terebinthina magis quàm aliæ resinæ, sulphur, stercus bubulum, præsertim si eruo boues pascantur, calaminthe in cataplasmate imposita, costus contritus cum oleo, fortiter autem attrahit uiscum.

Discussoria. Cap. CCXXXV.

Abrotonum, agaricum, adiantum, ægilops, urticæ semen & folia, sambucus, ebulus, chamæmelon, anisi semen, aristolochiæ radix, asphodeli radix præsertim usta, atriplex, bulbus, herba sabina, muscus qui splanchnon & hypnon Græcis appellatur, daucus, althæa, oleum dulce, oleum uetus, oleum raphaninũ & cicinũ, & thapsia, calami sepiarij cortex ustus abũde discutit, brassicæ folia, lilij folia & radix, ladanũ, mercurialis, malua syluestris, mel, mali pũicę folia, & germina, rhododaphnæ, grossi ficus, ficus syluestris,

mastiche

mastiche chia, opobalsamum, succus cyrenaicus uehementissimè, paliuri folia & radix, ruta, pix, marrubium, terebinthina, rosaceum oleũ moderatè, sordes à statuis, sordes palæstrarũ, quæ patos Græcis dicitur, sampsuchum, cucumeris syluestris radix, myrrha, caricæ acriores amplius quàm grosi, beta citra calfactionem, fortior est autem alba, galbanum, sal præsertim ustus, salis flos, nitrum, halcyonia omnia, terra samia, hyoscyamus, caseus tener ex acido lacte moderatè, butyrum, coagulum omne, stercus omne ualde, œsipus moderatè, carnes uiperarum fortiter, adeps præsertim leoninus, ossa usta eorundem leonum, & omnium aliorum cinis.

Adstringentia. Cap. CCXXXVI.

Oleaster, piraster, lentiscus, apiũ, semperuiuum, papauer, cytisus, aloë, urtica, uinacea, pira, crocus, althea, terebinthus glans, hyoscyamus, hedera, nymphæa, palmæ, oui uitellus assatus, paliurus, hippuris, sanguis concretus, ligustrũ, œnanthe, brassica bis cocta, coagulũ leporinũ, spõgia usta, rhamnus. sunt & multa alia adstringentia, quæ omnibus nota existunt.

Quæ semen generant ac prouocant in cibis ac medicamentis, & cibis medicamentarijs. Cap. CCXXXVII.

Ex edulijs omnia quæ amplius nutriũt & inflant. item medicamenta omnia flatuosa & calida. Itaque bulbi & cicer, & nuces pineæ, fabæq́ ac ficus, edulia sunt multum semen generantia. Scincus autem, & satyrion, ac similia, medicamenta sunt. Edulia autẽ simulq́ medicamenta sunt, lini semen, eruca, & horminum.

Quæ semen inhibeant. Cap. CCXXXVIII.

Semen inhibent omnia quæ frigefaciunt edulia ac medicamenta, itemq́ quæ crassefaciunt & condensant, uelut lactucæ, cucurbitæ, blitum, atriplex, cucurbita, mora, melopepones. Quæ uero siccant, ne ab initio quidem generari semen permittunt, etiamsi calfactoriam naturam habeant, uelut est ruta. Si uero calida non fuerint, multò magis siccant, & semen generari non sinunt, uelut nymphææ radix.

De alimentorum uiribus. Cap. CCXXXIX.

Sanitatis studiosum si quid aliud, alimentorum uires nosse oportet. itaque ea quæ attenuatoriam uim habent, angustos transitus obturatione liberant, & uiscosa infarta expurgant, ac crassa secant. Verum qui in ipsorum esu perseuerant, serosas & biliosas superfluitates congregant, & si quis adhuc amplius perseueret, atrabiliarium sanguinem reddet. Quare ab assiduo ipsorum usu abstinere oportet, præsertim eorum quæ temperamentum biliosum habent. Solis enim his qui pituitam & crudum humorem uiscosumq́ ac crassum coaceruarunt, talia conueniunt. At uero crassefaciente ui prædita, multum alunt, & si in uentre ac iecore probe concoquãtur, sanguinem boni succi generant, lienem autẽ & iecur obturant. Ex his uero quædam crassi tantum succi sunt, uelut lenticula. Quædam uero uiscosi, ut malua. quædã crassum simulq́ uiscosum succum posident, uelut est caro testa intectorum. Securior itaque est diæta & uictus attenuatorius ad sanitatis conseruationem, præ crassefaciente. uerum quum modicè alat, firmitatem non addit corporibus neque robur, & oportet aliquando etiam multum nutriẽtia moderatè assumere, ubi firmitatem acquirere uoles. Cæterum citra periculum crassa diæta uti possunt, qui exercitijs dediti sunt, & qui dormiunt, quantũ uolunt. Omnes autem qui ante ciborum acceptionem exerceri non possunt, alimenta crassi succi uitent. maximum enim ad sanitatis cõseruationem malum, perpetuum ociũ existit, quemadmodũ contrà moderatus motus maximum bonum. Omnium porrò eduliorum optima sunt, quæ inter attenuantia ac crassefacientia medium locum obtinẽt, & sanguinem substantia ac cõpage moderatum generant. Itaque tale alimentum corporibus nostris cõueniens est. nociuũ uero crassi succi, & propterea semper fugiendum. Quin & alimentorum uarietatem fugere oportet, præsertim si ex contrarijs uiribus ac facultatibus constiterint, itaque enim assumpta probè concoquuntur.

Attenuatoria alimenta. Cap. CCXL.

Allium, cepe, nasturtium, porrũ, sinapi, piper, smyrnium, pyrethrum, origanum, calamintha, hyssopus, sisymbrium, pulegium, thymus, satureia uiridis accepta, sicca enim medicamentum est. Ab his proxima sunt eruca, sion, apium, petroselinum, ocymum, rhaphanus, brassica, beta, fœniculum, coriandrum, ruta, anethum, ligusticum, cuminum, capparis & terebinthi fructus, carui semen, anisi, dauci, & omnium odoratorum & acrium ac palàm calidorum semina, uerum fortiter attenuat rutæ semen, ac cannabis, ut medicamẽta de cætero existant. Ex cerealibus seminibus attenuanti diætæ solum ordeum conuenit, deinde panes clibano cocti triticei, à reliquis abstinendum, præterquam si quis per longius interuallum pisum, aut lentem gustare uelit: plurimum autem eduliorum usum pro attenuantis uictus ratione suppeditant pisces petrosi & montanæ uolucres paruæ, in uniuersum enim omnia exercitata meliora sunt inexercitatis, & sicciore uictu utentia, & purum ac tenuem aërem inspirãtia, & ex piscibus qui mollem simulq́ friabilem carnem habent reliquis præstant. Nam qui duram aut uiscosam habent, ab his penitus abstinendum est. Habes autem notas carnis omnis animalis, friabilitatem ac molliciem, & quibus sanè utraque affuerit, ad satietatem edere licet: quibus altera tantum, edere quidem expedierit aliquando, sed uitanda satietas est. Neque gallinas prohibeo si quis exercitio utatur, neque columbas, neque turtures, maximè si in agro degant, ac montanis locis. Oportet autem non recens mactatas, sed unam minimum diem seruatas à mactatione edere, non solum turtures & gallinas, sed etiam perdices, & omnia quę moderatè duram carnem habet. Sed & salsi pisces abundè attenuant, & crassos ac uiscosos humores secant, eligendi sunt autem & ex his qui mollem carnem habent. Nam cetacei generis uitandi sunt. Præstat & plurima edulia aceto & aceto mulso præparata accipere, & sale prius condire quantũ eius fieri potest. Neque læsionem incurret, qui fructus pomorum aluum mollientes acceperit. Verum tarde transeuntes deteriores sunt, & magis si duri fuerint. Quare ex his ne gustare quidem oportet, præter eos qui repositioni apti sunt, uelut pira & mala, & uuarum nõ pauca genera: molliores autem magis edere expedierit, qui uero ualde austeri & acerbi sunt, ad hanc diætam inepti existunt. Omnium maximè autem aptæ sunt caricæ, & nuces, & pistacia, & amygdalæ subamaræ. Cæterum oliuas neque laudo, neque

 uitupero.

uitupero. Verum ex dulcibus non solum edulijs, sed etiã potionibus, mel ferè solũ exacte tenuem succum generat: Vina quoq; tenuia & alba crassos humores secant, & per urinas expurgant. Vtilissimum uero ad extenuantem uictum est acetum mulsum.

Crassi succi alimenta. Cap. CCXLI.

Panes furnacei, & siliginei, & nõ probè præparati, placentæ ex musto & similagine, itemq; liba, & omnis placenta non fermentata ex tritico, & quęcunq; eius generis inde parantur. Sunt etiã similago, ac alica, satis crassi succi, amylum uero moderatè. Sunt & dolichi crassi succi, & lupini, & interna lentis caro, nam cortex extersoriũ quid possidet, itemq; fabæ frictæ, & pisces molles appellati, loligines, sepiæ, polypodes, & cetacei generis, ex quo sunt & thunni, moderatiores autem ipsis sunt pelamides. Multum crassi succi sunt ostrea, & buccina, purpuræq; ac chamæ, patellæ, pectines, pinnæ, & omnia testa intecta, anguillæ itẽ ac cochleæ, bubulæ carnes, caprinæ, ceruinæ, leporinæ, suillũ hepar, renes, testes, moderatè lac coctum, casei omnes, uerũ recentes & ex acido lacte minus, oxygala, protogala quod & pyriepton uocatur, oua ad perfectam concretionem cocta & magis adhuc assata, atq; amplius etiámnum fricta in sartagine, palmæ, castaneæ, bulbi, rapa, fungi, tubera, nuces pineæ, coni ac strobili appellati, ficus non probè maturæ, citrij caro, cucumeres præsertim uberius ingesti, mala nondum matura, uina dulcia quoq; sanguinem crassum generãt, & his amplius sapa, & uinum nouum, uinaq; crassa ac nigra.

Media inter attenuatoria & crassefacientia. Cap. CCXLII.

Panes optimè præparati, carnes gallinarum, phasianorum, perdicum, columbarum, attagenarum, & paruarum auicularum omnium, optima edulia sunt. Insuper piscium petras ac littora & altum pelagus incollentium, gobiorum, murenarum, buglossorum, & omnium consimilium, qui neq; uiscositatem neq; graueolentiã in cibo repræsentant. Item ficus, pepones, & ex syluestribus oleribus seris, id quod cõmune pluribus genus existit, singulorum autẽ speciales appellationes sunt apud Atticos, uelut lactuca, chondrile, gingidium, & alia infinita syluestria olera quę seridis nomine ueniũt. Eius generis est & asparagus palustris, itemq; myacanthinus, & chamædaphnes, ac bryoniæ. Vinum itẽ fuluum simulq; dulce ac pellucidum, quale est aruisium, & lesbium, & dulce falernum, ac tmolites. Hæc enim bonum & moderatè crassum sanguinem generant.

Quæ uiscosum sanguinem generant. Cap. CCXLIII.

Triticum graue, densum, & in alto flauum, uiscosum succum generat: leue autem & rarum & intrinsecus album, minus uiscosum humorem generat. Est & similago itemq; halica satis uiscosa. Item tẽdines, præsertim in musculorum extremitatibus, aponeuroses Gręcis appellati, & partes circa labra, & lingua, suilla quoq; caro, & agnina, sesami item semen, & palmulæ pinguiores.

Quæ crudum humorem generant. Cap. CCXLIIII.

Palmulæ uirides uescentes crudis humoribus implent, & rapa, & testa intectorum caro, si diutius cocta salsum humorem deposuerit, & pisces molles appellati, uelut sepiæ, polypi, & alia huius generis: item cetaceum genus in mari, quapropter antea salsa hæc in usum cibi ueniunt. Talia sunt & intestina, & uětres, & uuluæ quadrupedum, & acidum lac, lupini, uua in uentre retenta.

Quæ frigidum humorem generant. Cap. CCXLV.

Qui se cucumeribus ualde explẽt, frigidum humorem coaceruãt. Insuper & qui uentres ac intestina & uuluas quadrupedum animalium ingerunt, & lac acidum, & mala nondum matura.

Quæ atrabiliarium succũ generant. Cap. CCXLVI.

Carnes bubulæ, caprinæ, & magis taurorum ac hircorum, & adhuc amplius ouium ac leporum, ac suum syluestrium, carnes item salsę quadrupedum animalium. Ex marinis piscibus thunni, balænæ, & omnia cetacei generis, cochleæ, brassicę, arborum germina, muria, & acida muria condita, uelut lentisci & terebinthi. Item cinarę caro, & lens edulium est maximè atram bilem gignens, & post hanc furfuracei panes, & qui ex typha ac alijs uitiosis seminibus fiunt, & casei antiqui, & uina crassa ac nigra.

Quæ biliosum humorem generant. Cap. CCXLVII.

Siliquæ, itẽ cinaræ succus amaram bilẽ gignit, præstat itaq; ipsam feruefactã in cibo sumere. Mel quoq; facile in bilẽ transit. Omnes quoq; dulcis saporis succi, materiam flauæ bili præbent, itemq; dulcia uina.

Quæ superfluitatibus redundant. Cap. CCXLVIII.

Palumbes, anseres, pisces, exceptis petrosis, uiscera omnia, medulla, spinæ dorsi, cerebrum, auiculæ palustres & stagnorum, cicer, fabæ uirides, faba Aegyptia, porcelli recens nati, ouilla caro, & omnium iuniorum animalium, & ociose uiuentium, pisces fluuiatiles & palustres, & qui in limosa aqua degunt, item omnia cetacei generis in mari.

Quæ superfluitatibus careant. Cap. CCXLIX.

Colla animalium, caudæ, alæ, syluestrium animalium caro, & eorum quæ siccis locis degunt.

Multum nutrientia. Cap. CCL.

Suum domesticorum carnes ex omnibus edulijs optimè alũt, cerebrum bubulum, testes, cor, medulla spinalis, itemq; reliquæ, anserum alæ, & magis gallinarum, omnium uolucrium uentres, cochleę pręsertim ter coctæ. Ex testa intectis quæ duras carnes habẽt, uelut purpuræ, buccina, & similia, gammari, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & consimilia. Item molles appellati pisces, uelut polypi, sepiæ, loligines, & cõsimiles. Ex cartilagineis, torpedo et pastinaca moderatè, squatina uero magis, mulli & gobij minus. Lac crassius quidem magis, & liquidius minus. Ex panibus siligineus maximè alit, deinde similagineus: tertio loco est cui furfures non decesserunt. triticum coctum, siligo, alica, fabæ carnis habitum non adstrictum & densum faciunt, sed laxiorem. cicer magis nutrit, phaseli & ochri magis fœnogræcum, dolichi quos lobos uocant Gręci non pisis minus nutriunt, castaneæ, lens, palmulæ dulces, uuæ passæ dulces, ac pingues, rapa, bulbi maximè alunt & præsertim bis cocti. Mel despumatum & ad distributionem & ad nutritionem aptum est, uinũ omne nutrit quod crassum est. Rubra itaq; & crassa ac adstringentia, magis alunt. minus uero his alba simulq; crassa & austera. Omnium minime alba & tenuia. omnia item crassi succi si probè concoquantur, ualde alunt.

Quæ parum nutriunt. Cap. CCLI.

Extremæ animalium partes, uulua, uenter, intestina, caudæ, aures, pinguedo, adeps, omne uolucrium genus

genus minus alit, terrestrium generi comparatum, caro quoque animalium annosorum minus alit quàm augescentium. Piscium esus sanguinem tenuiorem generat. Ex testa intectis quæ mollem carnē habent, uelut ostrea minus alunt, panes ordeacei, polenta ordeacea, panes furfuracei & sordidi omnes ac loti, amylū, masa ex polēta ordeacea, auena, milium, eoque magis panicū, oryza, fabæ uirides, semē papaueris, mora, amygdala, pistacia, pruna, persica, armeniaca, præcocia, oliuæ maximè drupæ, nuces auellanæ, & magis adhuc regię, serica, corna, pruna syluestria, mora rubi, capparis & magis sale condita, terebinthi summitates, brassicæ, betæ, rhaphanus, sinapi, asparagi omnes, pastinaca, daucus, carus, cepa, allium, porrum crudum quidem nullum penitus alimētum præbet, bis uero aut ter coctum paucissimum, punica mala, pira, cucurbitæ, uuę passæ austeræ & nō pingues. Porrò media quodam modo sint inter parum nutrientia, phaseli, ochri, ciceruclæ. ficus autem non similiter ut reliqui fructus parum nutriunt, uerum laxam carnem faciunt. Vuæ uero minus quàm ficus laxam & humectam carnem alunt.

Quæ boni succi sunt. Cap. CCLII.

Optimi succi est optimum lac ferè inter omnia quæ in cibo accipimus: optimum autē lac est animalium bonæ habitudinis, statim ubi mulctum fuerit calidum adhuc potum. Oua trementia & sorbilia gallinarum ac phasianorū. Volucres & pisces ferme omnes boni succi sunt, exceptis his qui in paludibus ac stagnis & fluminibus limosis ac turbidis degunt. Verum odore & gustu cognobiles fiunt: Nam fœtidi & insuaues ac mucosi sunt, propterea quòd in uitiosa aqua degunt. Carnes autē quadrupedum animalium si probè concoquantur, optimū sanguinē generant, maximè si bono succo prædita sint, uelut est suillum genus. at uero omnes circa labia partes, aliæque extremitates, & alæ uolucriū, intestinaque & uuluæ ac caudæ, minus boni succi sunt quàm carnes, glandulæ autem probè cōcoctæ, similiter ut caro boni succi sunt. Cor non est mali succi, pedes suilli meliores sunt quàm rostrū & aures: syluestriū quoque animalium carnes meliorē succum quàm domesticorum habēt. panis purus probè præparatus boni succi est, alica item, & ptisana probè præparata, fabæ, castaneæ nō habent malum succum, ficus maturæ, & uua matura itemque pensilis repræhendi non merentur. caricæ statim quidē in corpus digestæ ac distributæ, boni succi sunt: uerū si in uentriculo morētur, mali succi fiūt, & pediculos generant. si uero cum nucibus edantur, bonum edulium existunt. Cæterum si quis ficus & caricas assiduè in cibo sumat, non parum lædetur. Lactuca ut olus sanguinem bonum gignit, & ab ea intubi. Vina odorata boni succi sunt, sed omnium optimi succi est falernum dulce & tmolites.

Quæ mali succi sunt. Cap. CCLIII.

Ab omnibus mali succi edulijs abstinendū censeo, etiãsi facilè concoquantur. Latenter enim diutiori tempore uitiosus humor in uenis ex ipsis congregatur, qui leuissima putrefactionis occasione arrepta, malignas febres gignit. Est autem maximè uitiosi succi caro ouilla ac caprina, pessima uero hircina, deinde arietina, postea taurina. In omnibus his præstant castratorum carnes. Seniorum autē animalium pessimæ sunt: Caro leporina crassiorem quidē sanguinē generat, uerum meliorem ad succi bonitatem quàm bubula & ouilla. nihilominus tamen & ipsa mali succi est, itemque ceruina. renes & testes perfectorū animaliū mali succi sunt, exceptis gallis. Itē cerebrū & medulla spinalis, exceptis gallis. lien, oua in sartagine fricta, casei ueteres, boleti, amanitæ, fœnogręcum, lens, auena, cicer non est boni succi. olyra uero tanto deterior est tritico, quanto melior est quàm tipha & auena. panicum, milium, & similia non sunt boni succi. dracones, callionymi, scorpij, trachuri, mulli, orphi, glauci, zygænæ, congri, phagri, & quæcunque alia cetacei generis in mari animalia, omnia mali succi sunt. Item omnes fructus subcaniculares mali succi sunt, mala nondum matura, pira prius quàm concoquantur, persica, mala punica, mespila, corna, pruna syluestria, siliquæ, & terebinthi fructus, cinara præsertim ubi dura fuerit, cucumeres, pepones, cucurbita his quidem melior est, sed & ipsa in uentre corrupta satis mali succi euadit. ficus et caricę minus quàm alij subcaniculares fructus malū succum habēt, uerū his qui in ipsarum esu perseuerant, nō ualde bonum sanguinem gignunt. unde & pediculorum copia ex ipsis consequitur. Ex oleribus nullum boni succi est. in medio boni ac mali succi sunt lactuca, intubi, malua, blitum, atriplex. Radices plantarum olerum generis mali succi sunt quæcunque acres, uelut ceparum, porrorum, alliorum, raphanorum, & dauci. Medio loco sunt raporum & cari appellati radices. Ocymū pessimi succi est. rapum crudum, brassica, bulbi non probè cocti. At uero allium & cepę ac porrum bis cocta humoris malignitatem deponunt. Cæterum extreme mali succi sunt olera quæ syluestria appellant. Vina crassa simulque fœtida & iniucūda ac austera mali succi sunt, quale est bithynum quod in magnis dolijs apportatur. nam quod in paruis affertur, neque boni succi neque mali existit.

Quæ facilia concoctu sunt. Cap. CCLIIII.

Panes bene præparati, pisces petrosi omnes, gobio, torpedo, pastinaca, si uolucrum generi cōparētur. uolucrum caro terrestrium generi comparata concoctu facilior est, præsertim perdicis, attagenæ, columbæ & phasianorum, alæ anserum, magisque gallinarum, & in summa præstant alæ saginatorū & iuniorum, pessimæ autem sunt gracilium & seniorū. iecur anserum sero lactis saginatorum, itemque testes gallorū similiter nutritorum facilimè concoquuntur. Carnes suillæ cōcoctu idoneæ sunt, in uigore ætatis cōsistentibus & laborantibus porcorū uigorosorum, reliquis eorum qui adhuc crescunt. Vituli meliores concoctu sunt quàm boues perfecti, & hœdi quàm capræ. In uniuersum autem omnium adhuc augescentium caro facilior concoctu est quàm decrescentium, & animalium in siccis locis degētium facilius concoquitur quàm aliorum. Nux regia magis concoquitur quàm auellana, bulbi bis cocti melius concoquuntur, oua trementia & sorbilia, lactucæ, intubi, malua, cucurbita cocta, si nō corrumpatur. uina dulcia facilius quàm austera. Facilius autem cōcoctu est quicquid unicuique iucundum est.

Quæ ægrè concoquuntur. Cap. CCLV.

Caro caprina, bubula, ceruina, pessimè autem concoquitur hircina, deinde arietina, postea taurina. pessima est & seniorum animaliū caro. sues quæ senes fibrosam & siccam, & propterea ægrè concoctilem

carnem habent. Ventriculus ægrè concoquitur, itē intestina, uulua, cor, iecur, aures, caudæ, renes, cerebrum, medulla spinalis, & perfectorum animalium testes, anseres, exceptis alis, palumborum & sturnorum ac merularum & paruorũ uolucrium caro durior est, atq; his magis turturis antiqui, & anatis, ægrius tamē adhuc cōcoquitur, & fibrosior his est pauonis & ouiũ caro. uentriculi quoq; uolucrum omnium ægrè concoquuntur, propter substantiæ duritiam: falsò enim quidā laudant uentrem struthocameli ac mergi. Cochleæ item & lac acidũ, caseus uetus, recens autē & maximè ex acido lacte melior est, purpurarum caro ac buccinorũ, aliorumq; testa intectorũ duram carnē habentium. gammari, locustæ, cancri, paguri, squillæ, & omnia huiusmodi. polypi, sepiæ, loligines, & omnia molli cute prædita, raia, leuiraia, squatina, dracones, cuculi, callionymi, scorpij, trachuri, oua cocta, fricta, triticũ coctum, polenta, tipha, auena, fabæ, dolichi, phaseli, cicercula, cicer, oryza, lupini, panicũ, miliũ, & quæcunq; huiusmodi lens, sesamum, castaneæ, mala, pira nondũ matura, ficus non maturæ, uuæ acidæ & austeræ, palmulæ omnes, siliquæ, ocymum, rapũ crudius, bulbi crudiores, pastinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, ipsaq; olera uniuersa, excepta lactuca & intubis. uina crassa & noua ægrè concoquuntur, uerum multo magis concoctioni resistit aqua.

Quæ stomacho commodant, eumq; roborant. Cap. CCLVI.

Palmulæ austeræ, mala cydonia, oliuæ muria conditæ, aptiores tamen sunt aceto cōpositæ uuæ passæ austeræ. uua in uinaceis reposita. nux regia hac parte auellanæ præstat, multoq; magis si cum caricis sumatur. gingidiũ scandici simile, est ualde stomacho cōmodum, tum crudũ, tum coctum comestũ: longiorē autem cocturā non sustinet: cinara, sinapi, raphanus, rapum, nasturtiũ, asparagus palustris, chamædaphnes, oxyacāthæ & bryoniæ, bulbus appetentiā cibi excitat, itēq; capparis sale condita, citrij pars externa corroborat stomachum medicamenti loco sumpta. Vinum austerum os uentris roborat itemq; uentrem ipsum præsertim calida intemperie affectum.

Quæ stomacho incommoda sunt. Cap. CCLVII.

Beta stomacho incōmoda est, adeò ut & morsum inducat si uberius comedatur, ocymum, rapũ crudius, blitum, atriplex, si non cum aceto ac oleo & garo sumātur, fœnumgræcum stomachum subuertit, itemq; sesamum. Lac frigidum habentibus uentrem acescit, calidum habentibus in nidorem transit. Meritò itaq; nociuum est febricitantibus, & si quis amplius cum melle sumat, uomitũ ciet. Pepon non probè concoctus, cholericos, id est bilem supernè ac infernè eijcientes facere solet. Similiter & melopepon, omne cerebrum stomacho incommodum est, & nauseosum, uelut etiam ossium medulla. Vinum nigrũ & austerum facile acescit, & uomitum concitat. Item crassum & nouum.

Flatus expertia. Cap. CCLVIII.

Cuminum, ligusticum, uiticis semen, cannabis semen, fabæ frictæ, bulbi diutius atq; iterum cocti & ex oleo cum aceto comesti. mel quod in coctura omnem spumam deposuit, flatus discindunt panes ordeacei. Media porrò inter flatus expertia ac flatuosa, sunt pisa, phaseli, ochri, cicerculæ.

Flatuosa. Cap. CCLIX.

Cicer, lupini, panicum, milium, & huiusmodi, fabæ, lobi siue dolichi, minus tamen fabis, maza ex polenta, succi omnes, præcipuè cyrenaicus, silphij succus ac radix, ficuum flatus modico tempore durat, propterea quòd facile aluo subeant. quæ uero exactè maturæ sunt, propemodum nihil offendunt, similiter ut caricæ. palmulæ uirides flatuosæ sunt, rapum crudius, lac facile in uentre inflatur, bulbi crudiores, mel non perfectè coctum. uina dulcia flatum tarde transeuntē generant, item dulcia simulq; austera, mustum itidē, hoc est uinum nouum.

Quæ extergent, secant, obturatione liberant. Cap. CCLX.

Ptisana exterget, itemq; fœnogræcũ, melopepon, uuæ passæ dulces, fabæ, cicer, magisq; nigrum, capparis satis tenuium partium est, & exterget, & expurgat ac obturatione liberat, maximè ex aceto mulso aut ex oleo & aceto, præ reliquis omnibus cibis comesta: betæ succus exterget, & magis ubi cum sinapi & aceto comedatur. bulbi attenuatoriam uim habēt & obturationes aperientem, cepæ, allia & porri attenuant & secant crassos ac uiscosos humores. serum quoq; lactis humorum crassitiem attenuat. ficus extergent, quapropter multa arenosa de renibus expurgant. Caricæ attenuant ac secant & renes expurgant. amygdalæ extergent & attenuant, purgantq; uiscera, & humorum per sputum reiectiones ex pectore ac pulmone expeditiores faciunt. pistacia robori ac sanitati iocineris conducunt, & ad purgationem humorum id obturantium iuxta exitus ipsius, raphanus attenuatoriam uim habet. Mel tenuissimarum partiũ est, maximè quod ex calidis ac siccis plantis natum est. quapropter etiā aqua mulsa ad sputorum eductionē commodat. Acetum mulsum non penitus uiscosa ac crassa facile educit, & uiscera citra molestiam expurgat. Valde autē commodat his qui crassum humorem in pectore ac pulmone coaceruarũt. Vina tenuia ac uetera cũ acrimonia ad idem conferunt. At uero aquosum, hoc est albũ & tenuissimũ aptum est ad humorũ ex pulmone eductionē. roborat enim & humores humectiores reddit ac moderatè scindit. Vinum dulce in morbis acutis reficiendis uiribus accōmodatum est, uelut in peripneumonia & pleuritide, concoctione morbi iam facta.

Quæ obturant. Cap. CCLXI.

Lac modicum seri habens, & multum de caseo, nō satis tuti usus est, si quis in eius esu perseueret. Nam lædit renes, qui aliàs ad calculorum generationem aptitudinem habent, & iocineris obturationes facit his qui eas pati aliàs solēt. Caricæ hepati ac spleni inflammato nociuæ, uelut etiā ficus. omnia quoq; dulcia splenem ac iecur lædunt. Aqua mulsa incōmoda est his quibus uiscera indurata, aut laxo tumore occupata, aut inflammata in tumorem eleuata sunt. Palmulæ pingues obturant, & præsertim crudæ, omnia item liborum genera, & ex similagine præparata, obturant & splenem augent, & calculos in renibus generant. Similiter & triticea farina cũ lacte. Alica quoq; inepta his qui iecur obturationi obnoxium habent, & renes calculo generando aptos. Vinum dulce obturat, & uiscera auget siue inflat.

Quæ tardi transitus sunt. Cap. CCLXII.

Omnia liborum ac placentarum genera ex similagine facta

facta, trãsitus tardi sunt, fabæ frictæ, panes puri, lens cortice detracto, cerebrum, medulla spinalis, iecur, cor, triticum coctum, oua assata, fricta, lupini, phaseli, pisa, sesamum, mala, pira nondum matura, siliquæ, uina dulcia, & magis austerum & nigrum, citra dulcorem. item omne crassum ac nouum. Aqua autem adhuc tardius transit.

Quæ facilè corrumpuntur. Cap. CCLXIII.

Persica, armeniaca, præcocia, & omnes subcaniculares fructus, qui humidum temperamentum habent, in uentriculo corrumpi solent, ubi non probè & citò aluum subierint. Omnia porrò mali succi, humida autem & lubrica, ac facilè subire potentia, præ alijs edere oportet. Sic enim & ipsa citò subeunt, & alia deducunt. Si uero postremum accipiantur, etiã alia simul corrumpunt.

Quæ difficulter corrumpuntur. Cap. CCLXIIII.

Chamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & quęcunq; testa intecta duram carnem habent, dantur corrumpentibus cibum præ humorum uitiatione, ita ut bis aut ter aqua optima coquantur, semper in aliam puram feruentẽ translata, ubi prior salsa reddita fuerit. Sed & gammari ac paguri cancriq; ac locustæ, & squillæ, & quæcunque eius generis, carnem habent ægrè corruptilem, similiter ut testa intecta duræ carnis.

Quæ uentrem subducunt. Cap. CCLXV.

Lenticula, brassica, ex marinis testa intecta, & cochleæ compositam naturam habent ex cõtrarijs facultatibus. Ipsum enim solidũ uniuscuiusq; corpus, transitus tardi est, & uentrem sistit. uerũ humiditas ad excretionem iritat. Si quis igitur lenticulã aut brassicam, aut aliud quid ex prædictis coquat, deinde decoctũ ipsum oleo & garo ac pipere condiat, & postea cui uelit bibendum præbeat, palàm conspiciet ex ea potione uentrem subduci. Sed & herinaceorum marinorum ac conchularũ omnium, itemq; gallorũ ueterum iuscula uentrem subducũt. At uero si brassicam aluũ subducere uelimus, cacabo in quo cocta fuerit propè posito statim extractã, in oleum ac garũ mittimus. Neq; enim ualde ipsam coquere oportet. Panes furfuracei uentrem subducunt. fœnigræci succus coctus cum melle acceptus, commodus est ad subducendum omnes uitiosos humores in intestinis contentos. sed modicum esse oportet mel quod admiscetur, ne morsum stomacho infligat. Oliuæ salsæ subducũt præ reliquis cibis comestæ. Lac quo liquidius est, eo magis subducit. crassum, minus. Serum uero lactis ualde emollit uentrem. Injiciẽdum est ad ipsum mellis optimi tantum quantũ satis est ad condiendum solummodo, ne stomachus subuertatur. iuxta eandem rationem & salem indere oportet, ne gustus offendatur. Animalium ualde iuuenũ carnes facilius aluo secedunt, similiter & chartilaginei piscĩũ generis torpedo & pastinaca moderatè secedunt. beta quoq; moderatè subit, & recens caseus cũ melle, atriplex, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, uuæ passæ dulces, præsertim humidæ, mora ante reliquum cibum sumpta, nux adhuc uiridis, ad excretionem cõmoda est. imò etiam sicca, aqua præmacerata, et pruna sicca similiter aqua, aut aqua mulsa præmacerata edantur. etenim plus mellis habentia uentrem multum molliũt, etiamsi quis sola ipsa comedat, sed multò amplius si aquam mulsam insuper sorbeat, uentris subductioni conferent. cæterum à sumptione talium, uinum dulce bibere oportet, & pauco tempore interiecto prandere. Porrò mora, cerasa pręcocia, persica et omnia humecta, & aquosa, & in totum quæcunque nullam fortem qualitatem gustui aut olfactui offerunt, ea mediæ quodammodo facultatis inter subducentia ac supprimentia aluum existunt. Mel solum non coctum si quis delingat, probè aluum ducit. aqua mulsa item parum aut omnino nihil cocta aluum subit. uinum dulce confert ad uentris excretionem. Mustum aluum emollit ac subducit.

Quæ uentrem supprimunt. Cap. CCLXVI.

Palmulæ austeræ, uuæ passæ austeræ, mora rubi, pruna syluestria, poma adstringẽdi ui prædita, pira, mala punica, similiter gammari, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & quæcunque alia eiuscemodi molli testa intectorum, minus quidem quàm testa intecta uentrem supprimunt. uerum habent etiam hæc ipsa salsum in se humorem, quem ubi in aquam deposuerint, uentrem sistunt uelut ostreorum & testa intectorum caro. Lenticula item & brassica bis coctæ uentrem sistunt. & ubi humectam aluum siccare uelimus, quũ iam moderatè cocta esse uidetur brassica, prima aqua diffusa, aliam calidam statim affundimus, deinde rursus in illa ipsa coquimus, donec flaccida fiat. Oportet autem neq; aërem, neq; aquam frigidam attingere quod bis coquitur. nõ enim amplius exacte flaccescit, etiamsi diutissimè postea coquatur. Cæterum lenticula decorticata fortẽ adstrictoriã uim perdit, & non similiter siccat uentris humiditates. Si tamen ipsam bis coquas, prioremq; aquam diffundas, deinde parum salis aut gari addas, & aliquid ex sistentibus uentrẽ immittas, ita ut gustus non lædatur, iucundissimum simulq; utilissimũ pharmacum simulq; edulium efficies. Polenta ex uino austero pota uentrem siccat, oryza sistit, panicum item & milium, carnes leporinæ, uinum austerum, & nigrum citra dulcedinem, & album ac austerum, & fuluum ac austerum.

Quæ calfaciunt. Cap. CCLXVII.

Triticum coctum, & panes ex illis, tipha, auena, fœnogræcum, palmulæ dulces, mala dulcia moderatè, sesamum, uuæ dulces, quapropter & sitim inducunt, uuæ passæ dulces magis mediocriter, apium, smyrnium, eruca, rhaphanus, rapum, sinapi, nasturtium, pyrethrum, pastinaca, caros, allium, cæpa, porrum, caseus uetus, uinum dulce, moderatè calidum est, & propterea sitim inducit. Fuluum uero calidius est nigro. flauum calidissimum est extremè, deinde fuluum, deinde rufum, postea dulce, postremo album omnium minimè calfacit. Vinum uetustissimum multum calidum existit.

Quæ frigefaciunt. Cap. CCLXVIII.

Ordeum iuxta omnes utendi modos, milium, panicũ, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, mora, uuæ austeræ & acidæ, uuæ passæ austerę, mala adstringẽtia, & acida ac teneriora, & pira eiusmodi, et mala punica adstringẽtia, palmulæ frigidũ succum habent, lactuca, intuba mediocrius, portulaca, papaueris semen, aqua, uinũ aquosum non manifestè calfacit, ideo etiã febrientibus citra periculum datur. uinũ album & austerũ minimè ut uinum calfacit. uinum uero album simulq; austerum, & crassum ac nouũ sensibiliter frigefacit. frige-

facit autem & acetum. nam tenuiũ partium existit. quapropter neruos amplius quàm alia frigefaciẽtia lædit. Media porrò quodammodo inter calfacientia ac frigefacientia sunt, panes loti, amylũ, uuæ uinosæ.

Quæ siccant. Cap. CCLXIX.

Lenticula, brassica, polenta, uiticis semen, eruum bis coctum & aqua sæpius edulcatum, præstat autem album, sed & assatum aut frictum siccius alimentum corpori præbet, item quod simpliciter garum & uinum habet, siccius est non habente. maxima autem est differentia & seminum, & olerum, & plantarum omnium plus aut minus siccantium, iuxta eorũ quæ ipsis adijciuntur uires.

Quæ humectant. Cap. CCLXX.

Ptissana, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucurbitæ, nuces uirides, pruna, mora, sycomora, lactucæ, intuba, malua uero & blitũ ac atriplex aquosissima olera sunt. fabę uirides humectãt, et cicer. aqua calida humectat & calfacit, frigida humectat & frigefacit.

Quæ caput lædunt. Cap. CCLXXI.

Palmulæ omnes, eruca, fœnumgręcum, mora rubi, uinum quoque fuluum capitis dolorem inducit, & mentem tentat magis quàm nigrum. Austerum etiam & odoratum caput tentat. aquosum uero necp capitis dolorem inducit, neque neruos lædit. Vinum autem modicum aquæ mixturam ferens, capitis dolorem ex humoribus in uentre ortum sedat. lac non est commodũ capiti, nisi quis ualde fortè ipsum habeat. cremor uuarum, quem fecem dicunt, dolorẽ capitis inducit. item uua ipsa in uinaceis reposita.

AETII TETRABIBLI PRIMAE, SERMONIS SECVNDI, FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN TERTIO SERMONE AETII CONTINENTVR.

*

Purgato

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMAE

SERMO TERTIVS.

*

De his quæ per clysterem infunduntur, euacuantur, & exhibentur. Et de aëre, uentis, locis, aquis, rubificationibus, sinapismis, ac similibus.

DE FRICTIONE PRAEPARATIVA. Cap. I.

ANTE exercitationem corpus calfacere oportet, frictionis tum per lintea, tum per oleum, usu, fricandū[que] est corpus nudis manibus donec probè calescat, & molliatur, rubor[que] floridus efflorescat, & confricta particula in molem eleuetur.

De exercitationibus. Cap. II.

Exercitatio est motus uehemens. Vehementiæ autem terminus est respirationis alteratio ad celeritatem ac densitatē. Exercitatio ipsa partes instrumentales præparat, ut non facilè affectionibus impetantur, & ad actiones obeundas robustiores reddit, & alimenti attractionem fortiorem, & nutritionem meliorem, propter excitatum calorem facit. Sed & sensibiles item[que] obscuros meatus propter forte spiritus motum

tum expurgat. Quandoquidem igitur distributioni alimenti opitulatur, oportet sanè neq; humorũ crudorum, neq; ciborum inconcoctorum copiam, neq; in uentre, neque in intestinis contineri: periculum est enim ne ad omnes animalis partes deducantur antequam probè concoquantur. Manifestum igitur est etiam ante cibos exercitari corpora oportere. Opportunitatis nota ex bonitate coloris urinarũ sumitur. Aquosa enim urina, humorem ex uentre in corpus digestum ac distributũ, incoctum esse significat. Fulua uero & biliosa iamdudum perfectam concoctionem notat. At uero moderatè pallida, signũ est concoctionis nuper factę. Tunc itaq; ad exercitia prodeundũ est, uentris ac uesicę excremẽto prius deposito.

De exercitationum speciebus. Cap. III.

Cõmune est omnibus exercitationibus, caloris innati corporibus augmentũ. Cæterum singulatim robusta exercitatio, hoc est, uiolenta, musculos ac neruos ualidiores reddit. Tales sunt, fodere, onus maximũ leuare, & aut in loco permanere, aut paululum progredi & uelut deambulare. Huius generis est & per funem manibus appræhensum repere ac ascẽdere, & plurima alia eiuscemodi. At uero ueloces exercitationes, citra contentionem & uiolẽtiam, cursus sunt, & summarum manuum luctę ac exercitia, & parua pila. Cęterum robustis exercitationibus uelut uehemẽtibus uti quis potest, si celeres motus addat. Insuper exercitiorũ aliqua lumbos aut manus aut crura magis exercent, aliqua spinam, aut pectus, aut pulmonem solum. Exercendum est autem donec corpus in molem eleuetur, & floridũ euadat, motusq; expediti ac æquales & ualidi existant. In hoc autem corpore etiam sudorem conspicies calidum uapore permixtum. Cessandum uero tũc primum ubi quid ex prædictis fuerit alteratum, uelut si corporis moles contrahi uideatur, statim quiescendum est. Similiter etiam si coloris floriditas contabescat. Quin & si motuum uigor remitti uideatur, statim cessandũ est, & si circa sudorem mutatio aliqua apparuerit iuxta multitudinem siue qualitatem. Si enim paucior aut frigidior prodeat, e uestigiò desinẽdum est, oleumq; affundendum, indeq; corpus recurandum, moxq; frictione recuratoria, quæ post exercitationem adhiberi solet, utendum quemadmodum pædotribæ in usu habent.

De frictionum speciebus. Cap. IIII.

Frictio dura corpora constringit, mollis soluit. Quare quæ supra modum exoluta sunt corpora, frictione dura, quæ contrà adstricta, molli fricãda sunt. Si uero æqualiter habeant, palàm est quod neq; molliter neq; durè, sed quantum eius fieri potest, utroq; excessu uitato. Frictio multa gracilitatem inducit, pauca uice uersa, media mediocritatem.

De uociferatione. Cap. V.

Vociferatio exercitatio est pectoris & uocalium instrumentorum, insuperq; caloris naturalis purgans, attenuans ac roborans, & corporis partes solidas & robustas reddens, ut non facilè affectionibus impetantur. Vtendum est uociferatione in anhelosis, & recta ceruice spirantibus, tabidisq; ac doloribus diuturnis pectoris ac dorsi, & in pectoris abscessibus post rupturam, & ad raucam uocem ex plurima humiditate factam, & in febribus quartanis. Nam concretum humorem conuenientissimè excutit, & stomachi humiditatem, quam priuatim quartana febris inducere solet, expellit. Conuenit etiam stomachicis præsertim assiduè uomentibus, & acidum ructantibus. At uero capitis affectionibus incommodissima uociferatio existit. Cæterum qui uociferatione usurus est, aluo prius exonerata, & infernis partibus sensim cõfrictis, lotaq; facie placidè perfusa, & ubi mox à somno se moderatè loquẽdo & deambulando præparauerit, ita tandem ad uociferationem progredi. In ipsa autem uociferatione concinnitas, & uocis bonitas, ac iucunditas, nihil contulerint ad sanitatem. Verum grauiorum uocum sonus utilis existit, quare in hoc se exercere oportet. Sic enim plurimus aër in respiratione attractus, pectus distẽdit, & aluum ac totius corporis meatus dilatat ac disparat. unde in uociferationibus, & concitatis lectionibus redundantium humorum excretiones contingunt, & his quidẽ qui concitatius legunt, magis & per sudores, qui uero mitius uocem intendunt, per occultã transpirationem. Nam tota corporis moles in lectionibus ac uociferationibus intenditur. Contingit item propter attenuationem ex motu factam, multa sputa resoluta, mucumq; ac pituitam excerni. Porrò his qui propter frigiditatem caliditate opus habent, quódnam commodius auxilium afferri queat quàm actio per respirationem? Oportet itaque sæpe legere, & uniuersum corpus relaxare, fusaq; carne, ad corporis rarefactionem, asperam arteriam, & alios spiritus exitus commodè distendere, & grauissimas uoces concinnè sonare. Vtendũ autem uocis actionibus neque temere, neque inconsideratè, sed neque prauis ac corruptis humoribus corpore repleto, neque in magnis ac manifestis cruditatibus ad uocis exercitium progrediendum, ne amplior distributio corruptorum humorum aut uaporum in corpus fiat.

De gestatione. Cap. VI.

Reliquæ quidem exercitationes in motu corporis sitæ sunt, gestatio uero mixta est ex motu & dispositione quieti simili, quum plurimę corporis partes quiescere uideantur, uniuersum uero gestationis tractu moueatur. Atque hinc adeò utilissima simulq; lenissima exercitatio est gestatio, ut quæ neq; lassitudinẽ corporibus inducat, ipsaq; cosimiliter uelut magna exercitia moueat. Omnis autem gestatio insitum calorem uentilare & excitare potest, & materiæ multitudinem dispergere, habitumq; corroborare, & actiones stupidas suscitare. Differẽtiæ gestationis multæ sunt, uerum peculiares hæ sunt. Prima quidem in lecto, eoq; aut pensili, aut fulcra mobilia iuxta angulares pedes habente. Altera in lectica, quę & ipsa duplex est, ita ut qui gestãtur uel desideant uel decumbant. Tertia in curru. Quarta in nauigio. Ponenda etiam equitatio est inter gestationis partes. Itaq; gestatione in lecto utendum in febricitantibus, aut diuturno morbo decumbentibus, in quo corpora consumpta se erigere non ita ualẽt. Item in his qui uires recolligere à febrili afflictione iam incipiũt, & in his qui ueratrum sumpserunt. Vtendum & phreniticis. Nam spiritus perturbationẽ placidè lenit, & ad somnum illicit. Vtendum & in lethargicis, & appetentia ciborũ deiecta. At uero in lectica siue ferculo decumbẽtes gestamus, febri lethargica aut semitertiana, aut quotidiana correptos. Item hydropicos, stupore

pore attonito percussos, resolutos, nephriticos, podagricos. Desidentes autem in lectica gestamus, eos in quibus febris exactè remisit. Cæterum gestatio in curru cõcussorium quiddam habet, & diuturnos morbos cõmouet. Est autem & in hac alia uehementior, alia mitior. Mitiore itaq; utendũ in capitis affectionibus, & his quibus intestina fluxione laborãt. Vehementiore, in affectionibus pectoris ac stomachi, & in tumoribus laxis, hydropicisq; ac stupore attonito perculsis. Verum uertiginosos & dimidia capitis parte affectos, auersos ab itinere retrorsum desidere in curru oportet, eosq; leniter mouere. Etenim multos nouimus hoc modo curatos, qui nullo alio auxilio indiguerunt. Sed tamen sedem aliquãto supiniorẽ ipsis esse oportet. Porrò gestatio in nauigio si iuxta terram fiat, & in mari tranquillo, hydropicis conuenit, & elephantiasi laborantibus, syderatis, tumidis. Et stomachum quidem ab initio subuertit, paulò autem postea in adsuetudinem uenit. Verum gestatio per pelagus uehemẽtissima est, & mutationes plurimas ac maximas facit. Nimirum quũ anima mixtos affectus habeat, ex tristitia, & spe, timoreq; ac periculo, modò gaudentibus & lætis, modò in agone existentibus nauigantibus. Omnia autem hæc composita sufficientem uim habent omnem ueterem morbum exigendi & è corpore excludendi. Quin & mixtura ex quiete ac motu corporis, si quid aliud, probè corpus nutrit.

De equitatione. Cap. VII.

Equitationis usus modicus est in ægrotis: neque enim multam utilitatem opus ipsum præbet. Nam si leniter impellatur equus, nihil aliud quàm lassitudinem facit, maximè inguinum, iuxta crurum explicationem ac dependentiam. Si uero agitetur equus, uniuersum corpus dolorose concutitur. Et tamen etiam hic motus aliquid utilitatis habet in ualẽtibus. Suprà enim alia exercitia, & spiritũ & corpus, & maximè stomachum firmat, sensusq; purgat & acutiores reddit. Verum pectori pessimum est hoc exercitium. Cæterum in omni gestatione omniq; exercitatione, curandum est maximè, ut in salubri loco fiãt, & in aẽre puro, nec solum de alijs exercitijs hoc accipiendum est, sed etiam de nauigatione.

De re uenerea. Ex Ruso. Cap. VIII.

Naturale opus coitus est. nullũ autem ex naturalibus operibus nociuum est. Verum iuxta immodicũ & assiduum usum, itemq; iuxta tẽpus non conueniens assumptus, noxius euadit. Multò autem magis nociuus fit assiduus usus, his qui neruos, aut pectus, aut renes, aut lumbos, coxendicesq; ac pedes, imbecilles habẽt. Cuius rei coniecturam hinc facere licet, quòd omne hominis robur in coitus usu debilius redditur. Robur autem, est insitus in nobis calor. Vnde sanè concoctiones coëuntibus non integrę contingũt, & pallidi fiunt, & neq; exactè uident, neq; ut oportet audiũt, neq; alios sensus integros possidẽt. Quin & obliuiosi tales & tremuli existũt, & articulis maximè coxendicum dolent, & alij ex ipsis renum, alij uesicæ morbos incurrunt. Quibusdam etiam oris graueolentia, & dentium dolores, & gurgulionum inflãmationes oboriũtur. Et uisi sunt iam uiri multi qui ex multa uenere sanguinem exspuerunt, partim ob uiolentam spiritus compressionem ac intensionem, partim ob uenarum ac arteriarum quæ ex pulmone ad testiculos deferuntur communionem. Cæterum fœmina ex coitu sanguinem non spuit, cum propter reliquam corporis humiditatem, tum quòd in mixtione minus laboris perfert. imò etiã propter consuetas infernas purgationes. quare si contingat etiam fœminam spuere sanguinem, magnam ex purgationibus medelam acquirit. Itaq; propter iam relatas causas medici boni iubent uenere abstinere, siue adsit quis ex prædictis morbis, siue timeatur, ob naturalem corporis debilitatem. atq; hactenus quidem offensiones & consensus coitus, quantũ uires nostræ tulerunt, paucis retulimus. Restat ut etiã utilitates recenseamus, neque enim penitus inutiles & omnibus nociuæ res uenereæ existunt, si & usus, tempus, & modum, & sanã utentis constitutionem inspicere uelis. Vtilitates ex coitu hæ sunt: Repletionem euacuare, & leuius reddere uniuersum corpus, ideóq; ad augmentum promouere, & uiribus efficere. Duris habitudinibus ex longioribus interuallis usus eius cõmodat: mollit enim organa, & meatus dilatat, & pituitam expurgat, & impeditam rationis uim explicat, & maximas iras remittit. Quapropter et atra bile percitis, subtristibusq; & hominum consortia fugientibus, uelut magna quædam medela, cõmodissimus existit: sed et iuxta alium modum furiosos, ad saniorem mentem reducit, & quosdã comitiali morbo præhensos sanat, & capitis grauitatem ac dolorẽ ad uigorem ac integritatem permutat. Hippocrates summatim morbis à pituita rem uenereã optimam esse pronunciauit. Multi quoq; ex morbis alimentũ non sentientes, ex usu ipsarum refecti sunt, alij bene spirantes ex ægrè spirantibus euaserunt, alij cibos auersantes, appetentiam edẽdi assequuti sunt, quidam à frequentibus seminis per somnum effusionibus liberati sunt. Naturæ ad uenerem appositæ sunt calidiores & humidiores. nã eius usum plus quàm aliæ ferre possunt: minimè autem siccæ & frigidæ. Est & uigẽtium natura ad eam accõmoda, senum uero nequaquam. Ex temporibus uer aptum est, ineptus autumnus & ęstas, sed neq; hyems cõmoda est propter frigiditatem. Et sanè diæta quoq; calidior & humidior ad coitum idonea est, contrà siccans & frigefaciens inutilis. Humidæ enim diætæ etiam impotenti ad coëundum cõmodant. Oportet igitur humidum & calidum esse uictum, cui accedere debet labor moderatus, & cibus boni succi. Vinum itaq; sit colore fuluum, substantia tenue, panes puri furnacei recentes, carnes hœdorum, agnorum, & porcorũ. Ex uolucribus gallinæ, attagenæ, perdices, anseres, anates. Ex piscibus polypi, & molli carne præditi. Olerum horminum, irio, eruca, rapum bis coctũ & flaccidũ factum, hæc enim medicamẽti loco exhibentur. Leguminum fabæ, cicer, ochri, phaseli, pisa, dolichi. nã & flatu corpus implent, & luculẽter alunt. Magnopere etiam optimam uuam laudo, quod ad hanc uictus rationem attinet: humectat enim & sanguine ac spiritu corpus replet. Cæterum qui uenere uti uolet, recentes repletiones uitabit, cruditates item ac ebrietates, similiterq; famem. Malum est enim repleto corpore coire, item à gymnasijs & à balneis. Vitandæ lassitudines, & pręgressi uomitus, & alui profluuia recentia. nam inueterata aliquando per uenerẽ resiccãtur. Commodissimum coëundi tempus est à cibo non nimium ingesto, nam & ad robur conducit, & frigidita

frigiditates euenire solitæ minus fiunt. Et si quidem à prandio quis ad uenerem incitetur, quiescere oportet donec cibus desideat. Si uero à cœna, necesse est paululum antea dormire. Porrò uehementes impetus ac cupiditates ad uenerem non probo, sed eis resistere suadeo, præsertim si cui morbus sit qui ex uenere facilè offensionem perceptet.

De insolatione, & arenæ aggestione, ac alijs uaporatorijs fomentis. Ex Antylo. Cap. IX.

Quidam se ad solem exponunt, partim non uncti, alij etiam uncti, & alij desidentes, aut decumbentes, alij stantes & deambulantes aut currentes. Ex decumbentibus aliqui in strato, aliqui super corio, alij in arena, aut sale decumbũt. Solaris itaq; inustio citra unctionem, moderatè adhibita, perspirationẽ occultam auget, & sudores elicit, aluum autem sistit, et carnem conseruat, pinguitudinẽ uero abolet, & tumores laxos cũ alios, tum maximè hydropicorũ deprimit. Spiritum autem dẽsiorem ac uelociorem reddit, & propterea anhelos & recta ceruice spirantes exacerbat. uerum capiti diuturna frigiditate laborãti commodat. nam & firmum & ægritudinibus minus obnoxium efficit. Oportet tamen in his aluum præeuacuare. Inimica est enim insolatio capiti, euacuatione infernè nõ præmissa. At uero insolatio cum unctione, eadem similiter potest. Verum corpus magis siccat, uelut unguine assatum, quapropter & superficiẽ magis denigrat. Cæterum per occultam trãspirationem hæc minus discutit, nimirum ad cauterij similitudinem densans carnẽ. Qui uero desidentes aut stantes insolantur, uehementius quàm deambulantes & magis quàm currentes inuruntur. Decumbentes autem in strato, non magnopere iuuantur, sed capite magis replentur. Qui super corio se soli exponunt, magnam utilitatem consequũtur, præsertim hydropici & ischiadici, nephritici, resoluti, elephantiasi laborantes, intumescẽtes circa refectionem, cœliaci, & qui circa uesicã ueterem morbum habent: itemq; syderati, fœminæ quoq; quæ ab utero strangulantur, & adhuc amplius quæ alba uteri fluxione infestantur. Oportet autem magnũ esse corium, & oleo perunctum, & super tenuem arenã cribratam extẽtum, & ubi præcalfactũ est corium, tum demum ægrum super id decumbere, capite cum crudo linteo uelato. Permanendum est autẽ diutius in eadẽ decubitus figura, & postquã corpus multum fuerit feruefactũ, uertere iubendũ ac deuoluẽdum, & postea rursus in alterum latus reuoluendũ, ac quiescendum, atq; hoc ipsum sæpius facere oportet. Idem modus etiã in arena adhibetur, loco assiduè permutato. oportet autẽ ministrum adesse, qui calentissimam arenã colligat, & corpori defossi ac obruti superingerat. Si quidẽ igitur mare affuerit, utendũ est eius arena. Nã & leuior & magis resiccãs huius arenæ fomẽtatio ac feruor est, quàm eius quæ per corium cõtingit. Si uero fluuialis arena fuerit, præstat corio uti. Nã & arena fluuiatilis, & aër humectior est ex euaporationibus. Quòd si salis copia adsit, multò præstabilius est tenui sale substrato hominẽ decumbere. Oportet autẽ altitudinẽ esse non minorẽ tribus palmis paruis: si enim nõ fuerit altus sal, caliditas ipsius facilè difflatur, utpote quę ex alto emersum ac progressũ non habeat.

De uenæ sectione. Ex Galeno. Cap. X.

A similaribus corporis partibus primas actiones perfici, alibi demõstratum est, itemq; per instrumẽtales, secundas. Itaq; humores in corpore contenti cõsiderandi sunt, quam tandem utilitatẽ aut cladẽ partibus afferant, per quas corpus actiones suas facit. At uero plenitudo colligi dupliciter dicitur. Aut enim uiriũ respectu plenitudinẽ dicimus, aut respectu capacitatis uasorũ humores continentiũ. Queadmodũ enim is qui onus gestat, nõ statim ut grauatur & laborat, iam etiam concidit & uincitur ab ipso onere. Iuxta eundẽ modũ ubi uires à plenitudine grauantur, possibile est ipsas diu resistere, & nondũ hominẽ ægrotare. ubi uero quis diutius negligatur, uires cõcidũt. His itaq; magnopere prodest uenæ sectio priusquã uires uincãtur. Sed & plenitudine ac copia sanguinis in corpore non existente, uenæ sectio utilis fit, inflãmatione incipiente ob prægressam plagam, aut ob particulæ debilitatẽ, humoribus ex corpore aceruatim in ipsam congregatis. Aliquando enim sanguis aceruatim ad particulam quandã irruens, aut stupefacit eam, ut actio ipsius corrumpatur, aut memorabilem cladẽ inducit, uelut in syderationibus contingere uidemus: quãdoq; uero etiã ipsum uas perrumpit, uelut in sanguinis sputo cõtingit. Conandũ itaq; est ut redundantẽ sanguinem euacuemus quàm citissimè, priusquã magnum aliquod malum circa aliquam corporis partẽ operetur. Quin & magni alicuius morbi timore uenam secamus. Atq; ego sanè multos podagricos annis tribus aut quatuor infestatos ex interuallis, aut purgato redundãte humore in principio ueris, aut sanguine detracto curaui. nã & podagricis et arthriticis, comitialibusq; ac atrabiliarijs morbis, item sanguinẽ spuentibus, uertiginosis, & his qui frequenter angina arripiuntur, peripneumonijs, pleuriticis, lippitudinibus uehementibus, & in summa his qui magnos morbos frequenter incidunt, uenæ sectionẽ omnibus auxilijs potiorẽ pronuncio. Consideranda porrò ueniunt in omni uenæ sectione, plenitudinis quantitas ac qualitas, morbi magnitudo siue præsens sit, siue timeatur, ætas uigorosa, & præ his omnibus uiriũ robur aut debilitas. deinde naturalis habitus totius corporis, hora ac tẽpus anni, regio, præsens ambientis constitutio, prægressus uictus & diæta, copia ciborũ & potus, & maximè an multũ nutrientes cibos homo ingesserit, & an consueta exercitia reliquerit, & an cõsuetæ excretiones suppressæ sint. At uero aggrauante & infestãte plenitudine, non omnino sanguis detrahẽdus est: Aliquãdo enim crudus quidam humor in corporibus coaceruatus est, quapropter diligenti animaduersione opus est, quantopere uires ualidæ sint, & quãtopere humor ipse perfrigeratus est, quod ipsum ex urinis & alijs signis cognosces. Nam in eiusmodi affectionibus præexolutæ uires, in uenæ sectione extremè concidere solent, ut refocillari amplius non possint, quod ubi contingit, periculum nõ paruum consequitur, præsertim incidente febre, in constitutione æstiua, stomacho malè affecto, aut corpore uniuerso molli & temperamenti humidi ex natura existẽte. Exoluuntur enim tales, & celerrimè in animi deliquiũ collabuntur, etiamsi non magna febris in ipsos irruat. Sed & si hyems fuerit, aut regio frigida, & natura hominis frigidior, minimè uenæ incisionẽ admittemus: tales enim hoc modo dispositos moderatis frictionibus, et unctionibus moderatè calfacien

facientibus, & potionibus incisoria ui prȩditis sanamus.

De euacuationis mensura. Cap. XI.

Magnitudo morbi & uirium robur principales scopi sunt incidendæ uenȩ, qui ubi aucti fuerint, maiorem euacuationem fieri oportere indicant, sicut cōtrà ubi non fuerint aucti, euacuationis quantitatem imminuere oportet, in quantum uires imminutæ sunt, itemq́ morbi magnitudo. Consequenter autē simul consideranda est hominis natura. Nam eos qui moderatè graciles sunt & magnas uenas habēt, multūq́ sanguinis, largius euacuabis. qui uero uenas angustiores habent, & corpore albi & carne teneri sunt, parce. Sanguinem enim modicum hi habēt, & facilè humores ipsis transpirant. Iuxta eandem rationem, neq; pueris uenam secabis, usq; ad quatuor et decem annorū ætatem, imò neq; senibus, prȩsertim uiribus debilibus existentibus. Quòd si uires fuerint fortes, & necessitas urgeat, etiā septuagenarijs uenā secabis.

Quales uenæ secandæ. Cap. XII.

Reuulsionis gratia semper uenas in directum secabis in his à quibus sanguis erumpit. Nimirū ut sanguine è dextro nare fluente, uenam dextræ manus seces: è sinistro uero, sinistræ. Quòd si splen patiatur, uenā inter anularem & paruū digitum manus seca, aut in cubito internā. Sed & in pleuriticis uenam è directo affecti lateris seca. Grauissimos item oculorū dolores mirabiliter mitigat, uena è directo affecti oculi secta in cubito, quæ humeralis appellatur. Nā interiores uenæ sectæ, utilitatē prȩbent in partibus infra collum affectis. Externæ uero faciei & capiti: Mediæ utrisq;. Si autē in uenæ sectione error contingat, in media quidem uena neruus subiacens diducitur. In interna uero, arteria substrata. Et uitandum est ne hāc secemus citra magnam necessitatem. Nam minoris periculi est humeralē secare. Et sæpe facta in hac fissura magna, neq; inflammationes sequutæ sunt, neq; dolores. Quare hanc cōfidenter secare licet. Internam uero cum multo metu. Vitandum item ut ne tentemus mediam. Quēmadmodū autem prædictæ partes ex uenarum cubiti sectione opem sentiunt, ita inferiores his, hoc est, coxa, & uterus ac uesica, ex uenarum poplitis ac talorum sectione. Rhenes autem utrinq; opem ferunt, & ex cubiti & ex infernarum uenarum sectione. Scio autem coxēdicum affectionem in una die sanatam, per euacuationē à cruribus, quæ sanè non propter frigiditatem, sed uasis coxæ sanguine impletis facta erat. Oportet autē in omnibus inflammationibus incipientibus, reuulsoriè facere uenæ sectionem, uelut pede inflammato ex manu. Verum in affectibus diuturnis, maximè quidem ex ipsis affectis partibus, sin minus, ex propinquis.

Quomodo uena secanda est. Ex Antylo. Cap. XIII.

Punctim quidem uenæ incisionem facimus, ubi uasa fuerint obscura: Cæsim uero, ubi fuerint manifesta. ita ut firmemus manum in obscurioribus, & his qui ad ictum flectere solent cubitum. Oportet autem nō totum uas diducere. Nam dum labia ipsius euertūtur, fluxus non fit cum eiaculatione. Neque uero infernam uasis partem ad radiū diuidere oportet, sed supernam ad brachij exortum tendentem. Superna enim secta, speciosa sanguinis eiaculatio contingit. Et ad hæc commoda est supernæ partis uenæ sectio, quoniam è uase quis aberrare non potest.

De magnitudine sectionis. Ex Antylo. Cap. XIIII.

In his qui aceruata euacuatione opus habent, magna fissura facienda est. itemq́ in quibus crassitiem sanguinis contineri coniectabimus. In quibus uero reuellere & auertere uolumus lationē sanguinis, uelut in reiectantibus sanguinē, aut quibus de naribus aut alia quadā parte sanguis erumpit, parua uulnuscula incutimus. Non enim indigent euacuatione (quum euacuētur ab affectione) sed retractione ac reuulsione. Oportet igitur in his permittere ut sanguis fluat multo tempore per uenā. Paruis item fissuris utendū est in phreniticis aut mēte motis, aut aliàs delirantibus, quo cita cōglutinatio uulnusculi fiat: contingit enim ut deliri sæpe latenter uinculū manus soluant. & si quidem cōtigerit magnā esse fissuram, sequitur periculū ex sanguinis eruptione. In parua uero, etiā grumus uulneris osculo insidēs, sanguinis eruptionē prohibere poterit. Insuper & paruis fissuris utēdum est in paruis uasis, magnis uero in maioribus. Nam si in magnis uasis paruum uulnusculum fiat, necessariò grumi collecti fluxum sanguinis impedient.

De figura sectionis. Antyli. Cap. XV.

Sectionis figuræ tres sunt: transuersa, recta, non pungens sed findens uenā in directū, & inter has media, quȩ appellatur obliqua. Trāsuersa igitur utēdum est in quibus detractionem omnino non repetere uolumus: Curuato enim cubito oscula fissuræ cōponuntur. Et commoda est hæc figura, ubi magnā fissuram facere uoluerimus. Obliqua uero figura utilis est in quibus detractio repetenda est. Et eò quòd à uase nō aberramus dum sic secamus. Sed & sanguinis eiaculatio ex obliqua fissura pulchrior aspectu est uidentibus, dū uelut obtorquetur & obuoluitur sanguis in saltu. Oblonga uero in directum figura commoda est in his quibus non solum eadem die sectionem reiteramus, sed etiā post unam aut duos dies. Incuruato enim cubito disparantur oscula fissuræ. Commoda est item in directum fissura his in quibus prȩuaricatio labiorū fissuræ fieri solet. At in hac figura minus speciosa sanguinis eiaculatio contingit.

Quod sit oportunum uenæ secandæ tempus.
Galeni. Cap. XVI.

In omni diei ac noctis hora, necessitate urgente, uenam secabis: ita ut scopum habeas in his qui febriunt, exacerbationis declinationem: in his uero qui aut propter lippitudinem, aut aliud quid eiusmodi absq; febre, uenæ sectione indigent, magnitudinem doloris aut inflāmationis. Qua enim hora uideris dolorē mitigari, uenā secabis. At uero si nihil tale urgeat, melius est mane uenā secare, non statim ubi à somno surrexeris, sed ubi uigilaueris ad horā unā. Sed et quosdam prælauare præstat & prædeambulare. In quibus uero præseruationis gratia uenam secamus, licet etiā ab actu consuetarū operationum uenā incidere.

De repetita detractione. Galeni. Cap. XVII.

In quibus simpliciter euacuare uolumus, eadē die iterata detractio fiat. In quibus autem reuellere, prȩstat ut post duos dies fiat. Et in quibus quidem opus est multa euacuatione, uires autem nō sunt fortes, in his euacuationē reseruare oportet, & prima detractione defectuosiore facta, rursus iterato detrahere, aut si uoles tertium. Quum uero feruentis sanguinis multitudo febrem acutissimam incēderit, uelut in synochis, siue cōtinētibus, ibi aceruata euacuatione opus est.

est. Et oportet tentare ut euacuemus usque ad animi deliquium, uirium robore ex pulsibus considerato. In aliquibus enim noui sex libras statim esse detractas. Fluente itaque sanguine attendere oportet semper pulsuum tractui, ut ne citra animaduersionem, pro deliquio animi mortem inducas.

De arteriarum sectione. Galeni. Cap. XVIII.

Arterias secant medici in temporibus quidẽ, ob oculorum fluxiones, quum calidæ & flatuosæ fuerint. Eas uero quę sunt retro aures, in uertiginosis, & his maximè qui ex diuturnis morbis capitis calidis ac flatuosis laborant. Iam uero & ob alias plurimas affectiones circa caput consistentes diuturnas, quidã secant arterias retro aures. Verum aliqui arteriarum sectiones uerentur, propter sanguinis retinendi difficultatem, & quòd dum fissura in cicatricem abit, dilatatio uasis ipsius arteriæ fit, quę aneurysma Græcis dicitur, & inter tumorum genera recensetur.

Medicamentum sistens sanguinem arteriarum. Cap. XIX.

Quum igitur sanguinis eruptio ex incisa arteria consequatur, oportet hanc hamulis attractam totam trãsuersim dissecare. Deinde aloëm & mannam thuris terere, & ouorum albumine subigere, & tenellis pilis leporinis medicamentum excipere, & fissurę imponere. Dicitur autem de hoc amplius, in loco de sanguinis eruptione, inter uulneraria medicamenta.

De curcurbitularum usu. Ex Antylo. Cap. XX.

Necq; in morborũ principijs, necq; in corporibus repletis, cucurbitis utemur, sed quũ euacuatũ fuerit totũ, & nõ amplius influxerit parti cui cucurbitę sunt adhibendæ, & opus fuerit mouere ac excutere & attrahere relictã in parte inutilẽ fluxionẽ. Cauendum est autẽ ne cucurbitã prope mãmas affigamus. Nã illabentes in cucurbitas mãmæ & tumescẽtes, non facilè sinũt illas tolli. Tũc uero spõgijs ex calida expressis cucurbitas circũdare oportet: sic enim remittere solent. Si uero nõ sic remiserint, cucurbitæ perforandę sunt. Illud porrò nosse expedit, quòd nõ solũ localis uenę sectio detrimento est, antecq; uniuersum corpus euacuatur, per affectas partes sanguinẽ detrahẽs, sed etiã cucurbita. Et uenæ quidẽ sectio minus est periculosa: ꝑ ratione enim allationis materiæ, etiã sanguinis excretionẽ facit. Cucurbita uero tũ impetu affixionis uiolenter materiã attrahẽs, tũ multũ locũ occupans, & tamẽ necq; uasis sensibilẽ fissurã faciẽs, attrahit quidẽ memorabilẽ materiã, nõ euacuat autem pro ratione attractæ. Et præcordijs quidẽ intẽpestiuè affixa, præsertim in cõtinentibus febribus aut semitertianis, & maximè si etiã mẽs ęgri fuerit turbata, & sensus sit obtusus, strãgulatus et mortẽ eadẽ die inducit. Capiti uero intẽpestiuè admota, lethargos, & corporis ac mentis stuporẽ, & oculos prociduos facit. Quibus autem contigerit ut hęc effugiant, hi omnino in diuturnum capitis affectum hic incidunt.

De scarificatione. Ex Galeno. Cap. XXI.

Venã secare sępe in anno non arbitror cõmodum esse: simul enim cũ sanguine multus uitalis spiritus excernitur. Quum autẽ hic frequentius cõsumatur, & tota corporis moles perfrigeratur, & omnia naturalia opera deteriora fiunt. Probo igitur ut ab ignobilioribus partibus, uelut sunt crura, per scarificationem detractio fiat. Optimũ autem est hoc auxiliũ ad conseruationem sanitatis, & ad eandem recuperandam, si fuerit præuaricata. Prodest autem scarificatio etiã oculis diuturna fluxione affectis, & alijs capitis affectionibus, itemq; thoracis, & anginis. Oportet autẽ in unoquoque membro factas sanguinis inspissationes, post uniuersalem corporis euacuationem, soluere per localem scarificationem.

De sanguisugis. Galeni. Cap. XXII.

Sanguisugas captas una die seruare oportet, easq; pauco sanguine alere, usus autẽ tẽpore pars cui admouẽdæ sunt nitro pręparetur, & aqua dulcissima exactè abluatur. Postea è fomẽto sanguis illinatur. Atq; sic accipiãtur sanguisugæ ac mittãtur in aquã paruã, & fuligine ipsarũ per spongiam detersa sic admouebis: inhærentes enim nõ cessant trahere, donec salem aut nitrũ aut cinerem ori ipsarũ inspergamus. Postquã uero exciderint, fouẽdi sunt loci per spongiam. Et si sanguis erumpat, gallam ustam, aut linteum ustum, aut spongiam liquida pice imbutã ac ustam, insperge, & supernè chartam aceto madidam impone.

De purgatione. Ex Antylo. Cap. XXIII.

Eos qui sana habẽt corpora purgare difficile est. Nam & uertiginosi ac uoluulosi fiũt ac torquẽtur, purgatioq; difficulter ipsis procedit. Et ad hęc cito exoluũtur tales dum purgãtur. Quũ igitur purgare uolueris, præattenuare oportet ac secare crassos ac uiscosos humores & meatus aperire, per quos humores trãsferuntur ac trahũtur à purgatorijs medicamentis. Et serosos quidẽ ac tenues humores in principio morborũ euacuare oportet: in crassis uero ac uiscosis cõcoctio expectanda est, qualis est pituita, & bilis atra. Sed & in omnibus diuturnis morbis semper cõcoctionem expectare conuenit. In acutis uero quũ cõmotæ fuerint materiæ, etiã in principio pharmacum exhibe, & tamẽ cũ multa cautione. Nam quum humores sunt in motu, lationeq; ac fluxu, timor est ne quod ex uisceribus natura debile existens materiam cõmotam excipiat, & præsertim thorax. At in una aliqua parte firmatos humores, uelut in uiscerũ inflãmatione cõtingit, medicamentis aggredi nõ oportet, priusquã cõcoquantur: quicunq; enim inflãmata in principijs per medicamẽta soluere conãtur, inquit Hippocrates, à distento quidẽ & inflãmato nõ auferunt quicquã: nihil enim remittit cruda affectio. uerum sana & morbo resistẽtia cõsumunt: dũ enim debile fit corpus, morbus dominatur, quũ autẽ morbus dominatur, pernicies adest. Proinde materiæ remouẽdæ gratia utimur purgatorijs medicamẽtis in cephalæa, uertigine, hemicrania, comitiali, anhelatione, erectę ceruicis spiratione, coxẽdice, arthritide, podagra, nephritide, & in affectiõibus uesicę ac uteri diuturnis. Similiter autẽ etiã ubi fluxus assiduè infestauerit aures, aut nares, aut oculos, aut os, aut stomachũ, aut totã superficiẽ: & necq; resiccetur ab alijs auxilijs, necq; aliter sisti poterit: solet enim purgatio per aluũ fluxiones cohibere. Et in hoc ordine locari potest etiã humoris atræ bilis purgatio, quę hęmorrhoidarũ suppressarũ gratia assumitur post uenæ sectionẽ. At antiquæ affectionis emouendæ ac expurgandæ gratia, utimur purgatorijs in resolutione, sideratione, alimentũ nõ sentiẽtibus, torpore, sopore, grauitate perseuerãte in quacũq; corporis parte. Cęterũ ob corporis tẽperamentũ trãsmutandũ, utimur purgatorijs in diuturnis febribus, nimirũ quotidianis ac quartanis, insania, atra bile, mentis excessu,

malo

malo habitu corporis, his qui alimentũ non sentiunt propter uitiosum humorẽ. Insuperq́ in elephãtiasi, scabie, lepra, pustulis, morbo pediculari, & in ulceribus spontaneis ac grauibus, & affectionibus fluidis. At uero quo circũsitus & infestãs humor educatur, utimur purgatorijs, in aqua inter cutẽ, & regio morbo. Et hoc loco ponẽdę sũt etiã uẽtris fluxiões, in quibus purgatoria assumimus: aliquãdo enim acris & inutilis humor uẽtris tunicis insidẽs aut intestinorũ, similiter uelut acres glãdulæ aut infusiones per anũ, irritat intestina, & simul ipsa stimulat, & promptitudinẽ efficit ad excretionẽ, simulq́ per acredinẽ suam ex circũferentia corporis ac totius molis humorẽ attrahit. In his igitur consentaneũ est purgatorijs uti, quo talis humor ex corpore expellatur, & uenter ac intestina pura fiãt. In summa utendũ est purgatorijs medicamẽtis, in his quibus uires ualidæ sunt, & uolũtas prõpta est, & qui stomachũ robustũ habent, & multã inutilẽ materiã in corpore colligũt. At pigues & prægraciles ad purgationẽ inepti sunt. Insuper & qui multo sanguine abũdãt, & q assiduè animo linquũtur, & egrè reuocãtur, & q citò uomũt ex omni occasione. Pueri itẽ ac senes, & mulieres qbus mẽses ualidè purgantur. Et qui ualde purũ habent corpus. Et qui certã habẽt uictus rationẽ. Et quibus aluus est natura adstricta. Et q dysenteria & cœliaca affectione facilè corripiuntur. Omnes hi ad purgationẽ inepti sunt. Incipiendum est autẽ à bilem purgantibus.

Bilem flauam purgantia. Aloë. Cap. XXIIII.

Aloë totum quidem corpus non purgat, uerum sitam in stomacho & uentre ac intestinis bilem, citra molestiam educit, ac placidè unà cũ subiectis excrementis. Datur itaque his quibus caput affligitur, propter assiduas fientes ad ipsum de stomacho euaporationes. Excindit enim inutilium uaporum allationem. Danda est & lippientibus, propter eandem causam, & his qui ob bilis augmentũ sitiunt, quibus lingua & os facilè resiccatur: & qui circa stomachũ ardorẽ, aut nauseam, aut molestiã aliquám euersoriã percipiũt. Præbetur & his qui præter rationem pallidiores facti sunt, & in quibus superfluitates eductione indigent, & clyster adhiberi non potest ob aliquam causam. Dantur autẽ aloës drachmæ II. cũ aqua mulsa. Cõmoda est etiam si quis ipsam quotidie sumat, aut à cœna, aut mane ante cibum potius. Tritam itaque aloën corticis citrij succo excipe, aut si is desit, succo brassicæ utere. Habeant autẽ hinc formatæ pilulæ ciceris magnitudinem. Et dato tria aut quinque quotidie ei qui opus habet. Potes & cũ terebinthina ipsam efformare, & cũ melle cocto. Oportet autem in deglutiendo, aut postea absorbere aquã mulsam. Purgatoria equidẽ medicamenta omnem causam ex corpore extrahunt, instar cucurbitæ, principalibus partibus inhærentia, ipsaq́ per uentrem euacuãntia.

Scammonia. Cap. XXV.

Scammonia flauã bilẽ maximè educit. Inducit autem stomachi dolorem, & graue olet, ac iniucunda est, & ualde siticulosa. Quum enim omnia purgatoria stomachũ infestent, aloë excepta, scãmonia plus omnibus illi molesta est. Vitanda igitur est his qui debilem stomachum habent, & febricitãtibus: quũ enim leuissima sit, facilè abripitur in corpus, & omnem in ipso immunditiam cõmouet, prohibetur autem à febrili calore, ut ne superfluitates ad excretionẽ ducat. Danda igitur est his qui bonum stomachum habẽt, & non febriunt, atq́ non facilè uomunt, & nõ facilè animo linquuntur. Dantur ex ea scrupuli duo plus minus, pro uirium ratione. Ammiscetur ipsi sal, & thymi coma, aut pulegiũ. In his uero qui ferre possunt, pręstat aloën miscere. Datur & per se cum melle, aut ptisanæ succo, si clanculũ exhibere uolumus.

Peplium. Cap. XXVI.

Peplij semen, aliquãdo uero & ramulos simul, in umbra siccata, tusa ac cribrata dato, scrupulorum quatuor pondere, in aqua mulsa, adstillato modico aceto. Nam post flauam bilem, etiam nigram & pituitam ducit. Et flatus dissipat, quemadmodũ etiã Hippocrates alicubi dicit. Maxime igitur cõuenit flatuosis affectionibus, quæ sane atrã bilem lacessunt & auspicantur. Cõuenit etiã splenis inflationibus diuturnis, uteri itẽ ac coli, & laxis abdominis tumoribus.

Veratrum nigrum. Cap. XXVII.

Veratrum nigrum atram & flauam bilem ex toto corpore trahens, inferne expurgat, nõ tamen cum ulla difficultate. Quapropter etiam febrientibus per circuitũ & diu, ipsum exhibemus. Datur & furiosis, & hemicranicis, ac diuturno capitis dolore afflictis. Maximè uerò idoneum est uisceribus, & utero & uesicæ, si purgatorio medicamento opus habent. Maxima uerò ipsius uis est, priuatim educere si quid corruptoriũ sanguini fuerit ammixtũ. Vnde etiã in diuturno regio morbo cõmodum est, & ad asperitates cutis, uelut sunt lepræ, impetigines & similia. Est & elephantiasi utile. Dãtur ex eo scrupuli tres plus minus, ita ut tenuia circa radices lignula paululum in aqua madefiãt, deinde auferatur cortex, et siccetur in umbra tũdatúrque ac cribretur. Datur cũ passo aut aceto mulso. Condimenti porro gratia addere oportet ipsi, petroselini & dauci parum. Si uero efficacius purgare uolueris, misce & de scammonia parum.

Bilem atram purgantia. Cap. XXVIII.

Atram bilem ducentibus utẽdum est præcipuè in melancholicis atra bile uexatis, stomachicis, his quę facilè irritantur, iracundis, homines auersantibus, secessum quærẽtibus, & his qui in refectione uirium, purgatione opus habẽt, & in habitibus obaridis & parũ musculosis, & prȩsertim in autumno feruente.

Epithymum. Cap. XXIX.

Epithymum atram bilem infernè purgat. Dantur ex ipso contuso ac cribrato perfectis scrupuli XII. cum passo & aceto mulso ac modico sale. Confert affectionibus flatuosis & hypochondriacis præcordiorũ, & quibus iecur grauatur, & difficulter spirãtibus. Similiter autẽ uelut epithymum purgat flos in stœbe enascens, & flos qui in thymbra nascitur, atq́ epithymbrõ appellatur. uerũ uterq́ uiribus debilior est.

Polypodium. Cap. XXX.

Polypodium bilem maximè nigram ducit & pituitã. Dantur radicis purgatæ scrup. VI. affusa aqua mulsa diluta. Potest & super salsamentũ deradi, ac comedi ante prãdium. Purgat etiam mediocriter ac citra molestiam, radix cocta in iure gallinaceo, & in ptisana.

Pulegium, Tragoriganum, Leucanthemum, Alysson. Cap. XXXI.

Pulegium ducit atram bilem acetabuli mensura potũ in aqua mulsa. Similiter & tragoriganum, & parthenium, quod & Leucanthemum uocatur. Dantur singulorũ scrupuli sex. Sed & Alysson similiter pur-

mellis sexta.I.accipito. Et cnicum in crassas partes cõtusum ac linteo illigatum macerato, utitorq; uelut dictum est.

Vinum mulsum atrã bilẽ euacuans. Cap. LXV.

Polypodij drach.III. Vini sextar.V. mellis sextar.I. tunde, cribra, macera, & utere.

Conditum ad flauam bilem. Cap. LXVI.

Piperis drach.III. scammoniæ unc.I. seminis apij drac.I. uini sextar.V. mellis sextar.I. terito species per se primum, deinde etiam cum melle, & postea uinum adde, & sine ad dies quinq;, & utere.

Conditum pituitosis. Cap. LXVII.

Lathyridum unc.I. piperis unc.I. seminis anisi, apij, singulorum unc.I. uini sextar. V. mellis sextar.I. præpara uelut dictum est, & utere.

Conditum melancholicis. Cap. LXVIII.

Polypodij unc.I. piperis unc.I. seminis apij drach.I. Vini sextar.V. mellis sextar.I. præpara uelut dictum est & utere.

Absinthati præparatio flatus & stercora euacuans. Cap. LXIX.

Ligustici drac.I.S. cumini drach.I. spicæ nardi scrup.II. floris iũci odorati scrup.VI. mastiches scrup.VI. Vini sextar.V. mellis sextar.I. tusa ac cribrata terito cum melle, & uinum ammisce, excipe & utere post dies quinque ante prandium.

Absinthatum flauam bilẽ ducens. Cap. LXX.

Costi drach.I. mastiches drach.IIII. rosarum siccarum drach.II. spicæ nardi drac.II. floris iunci odorati drachmã I. aloës unc.I. scammoniæ unc.I. mellis sextar.I. uini sextar.V. præpara & utere uelut dictum est.

Absinthatũ ad pituitosos. Cap. LXXI.

Mastiches drach.IIII. costi drac.IIII. folij indici drach.I. spicę nardi drachm.I. floris iunci odorati drach.I. casię drach.I. polypodij unc.I. mellis sextar.I. lathyridum purgatorum unc.I. uini sextar. V. præpara & utere uelut dictum est.

Rosatũ flauã bilẽ ducens. Cap. LXXII.

Rosarum exunguium recentiũ lib.I. uini ueteris sextar.VI. mellis sextar.I. Rosæ ad diem unam præsiccatæ mittuntur in uinum, & macerantur per dies nouem. Deinde uinũ excolatur & adijcitur melli prius trito cum scammoniæ unc.I. oportet autem tundere ac cribrare scammoniam, atq; sic lęuigare cum melle. Postea uero recondatur in uasa, quæ exactè cooperta suspendes in puteum aquę frigidæ, & sines per dies septem aut nouem. Deinde extrahe & alios triginta dies sine, & sic propomate utere.

Rosatum pituitam, & serosum ac atræ bilis humorẽ euacuans. Cap. LXXIII.

Si præcedẽs descriptio acceperit grani cnidij unc.I. absque scammonia, euacuat serosum humorem & pituitam. Si lathyrida solum, pituitam euacuat. Si epithymum solum, atræ bilis humorem expurgat.

Mellis rosacei purgatorij præparatio. Cap. LXXIIII.

Mellis lib.I. succi rosarũ lib.I. mastiches drach.IIII. piperis drach.II. zingiberis drac.II. scammoniæ scrup.VIII. coquito mel cum rosarum succo ad compagẽ mellis liquidioris. Deinde insperge scammoniam & mastichen leuissime trita, & parum coque, & ablata ab igne cum reliquis in mortario unito & sepõito, & dato cochlearium. Euacuat flauam bilem. Quidã uero simpliciorem præparationem facere uolentes, præmacerant modica aqua scãmoniã, deinde feruefaciũt: & detracto superstãte ipsius cõcremẽto excolãt, & lęuigatã ad mel rosaceũ adijciũt, & simul coquũt uelut dictũ est. Si uero lathyridũ unc.I. acceperit prædicta præparatio mellis rosacei, absque scammonia, purgat pituitam. Si uero polypodij acceperit unc.I. atræ bilis humorem euacuat. Verum efficacior fit, si pro polypodio epithymum acceperit.

Aceti purgatorij præparatio. Cap. LXXV.

Scammoniæ unc.I. aceti sextarios V. terito simul, & sinito ad dies quinque, & dato ad intinctus cum cibo cochlearium I. aut II. purgat flauam bilem. Si uero pro scammonia, inieceris lathyridũ un.I. purgat pituitam. Si uero epithymi unc.I. inieceris, euacuat atræ bilis humorem.

Aceti mulsi purgatorij præparatio. Cap. LXXVI.

Mellis despumati sexta.I. aceti acerrimi sextar.I. coquito simul usque ad mellis compagem, deinde adijce epipetri triti ac cribrati unc.I. utere ad intinctus: aut cũ aqua dato bibere cochlearia.II. circa horam tertiã ieiunis. Euacuat bilem, si uero non affuerit epipetrũ, scammoniæ inijce unc.I. Aliud acetum mulsum. Mellis despumati sextar.I. aceti sextar.I. coquito simul ad compagem. Deinde inijce cnici internam partem purgatam & tritam pondere unc.I. & sine ad dies quinq;, et utere utuoles. purgat pituitã. Aliud. Mellis & aceti singulorũ sextar.I. coquito, & thymi leuissimè triti un.I. addito, & sinito per diem, ac utitor. euacuat atræ bilis humorem. Omnia uero quæ prædictis aceti mulsi præparationibus inijciuntur, linteolo illigata macerentur.

Acetum mulsum purgans omnes uitiatos humores. Cap. LXXVII.

Comæ hyssopi sesquiunciam, origani un.I. pulegij sesquiũciã, marrubij un.I. epithymi, seminis cnici, cacuminũ thymi, agarici singulorũ un.I. polypodij sextãtẽ, scãmoniæ un.I. scrup.VI. aceti sequisextariũ, aquę sexta.I. mellis lib.II. sapę sexcũcẽ. Herbas pręmaceratas aceto & aqua ad tertias decoquito & excolato, & mel addito, ac rursus coquito ad bonã cõpagẽ. Et scãmoniã, epythymum, agaricũ, trita ac tenuissimo cribro excreta, in mortario ammisceto. Et ubi moderatè purgare uolueris, scrupulos XV. exhibeto. medio uere modo scrup.XX. At uero fortibus perfectã dosim exhibere potes, unciã I. Quidã etiã alypiadis unciã I. addũt. Aliud flatus euacuãs. Aceti sextar.I. mellis sextã.I. bacarũ iuniperi dra.IIII. piperis un.I. zingiberis un.I. petroselini drach.IIII. seminis apij, ammij, ligustici, anisi, epithymi, singulorũ drach.IIII. cumini drach.II. seminis anethi drach.II. polypodij unc.I. præpara & utere uelut prædictum est. Conuenit colicis.

Acetum mulsum quod colicis ac nephriticis per sedem infunditur. Cap. LXXVIII.

Centaurij unc.I. alypiadis recentis sextãtem, rutæ uiridis sextantẽ, marrubij, agarici, casiæ, iridis, hyssopi, pulegij, singulorum drach.IIII. scillæ unc.I. aceti sexta.III. mellis sextar.I. omnia aceto macerata ad tertias coquito & colato, & adiecto melle ad mellis liquidioris cõpagẽ coquito. Deinde scãmonię tenuissimè tritæ un.I. spicę nardi unc.I. purgatorij medicamenti ex fœniculo unc.I. inspergito, & unitis utitor hoc modo, ubi ꝑuacuaris colicũ per clysterẽ stercora educentẽ, accipe aceti mulsi cochleariũ, & dissolue

cum

cum succo ptisanæ, & infunde. Vtere similiter & in nephriticis pituitosioribus. Euacuat pituitam citra molestiam & sanat.

Acetum mulsum amarum. Cap. LXXIX.

Fœniculi uiridis unà cum radicibus fasciculũ I. apij cũ radicibus, rutæ uiridis singulorum fasciculum unũ. aceti sextar. II. & dimidium, hoc est libras V. mellis sesquilibram. Coquito herbas cum aceto ad tertias & excolato, & mel ad acetum indito, & coquito donec mellis liquidioris cõpagem habuerit. Deinde aloës primariꝫ unc. I. in mortario terito ac cribrato, & ad ipsam paulatim acetũ mulsum addito, unito, excipito ac utitor: exhibetur ex eo cochlearium unum, ita ut ab ipso absorbeatur aqua calida. Caput egregiè purgat. Est autem & stomacho gratũ. Acetum mulsum uentrem emolliens, Prosomilitæ, pulegij, origani, thymbræ syluestris, polypodij, singulorum unc. I. radicum apij drach. IIII. radicũ anethi scrup. VI. agarici, epithymi, scammoniæ, singul. unc. I. mellis sextar. I. aceti sextar. I. macerato species & coquito uelut acetum mulsum. Vbi uero deuenerit ad bonam compagem, tollito ab igne, & adijce scammoniam, epithymum, & agaricũ. Et dato quadrantem cum aqua calida.

Posca aluum emolliens. Cap. LXXX.

Cymini quadrantem, hyssopi sesquiunciam, ammij sexquiunciam, pulegij sesquiunciam, petroselini drach. IIII. cacuminum thymi drach. IIII. zingiberis unc. I. seminis cnici unc. I. piperis drach. IIII. epithymi drach. IIII. salis capadocici dodrantem. Tundito & cribrato, & aridum seruato. Vsus tempore dato cochlearium I. ex posca.

Alia posca ualde clara. Cap. LXXXI.

Cumini quadrantem, pulegij sesquiunciam, fœniculi sextantẽ, seminis apij sextantem, anisi sextantẽ scrup. VIII. scammoniæ trientem, epithymi quadrantem, salis communis bessem aut libram I. Tundito, cribrato, & dato cochlea. I. ex posca, purgat imperuerse.

Gari purgatorij præparatio. Cap. LXXXII.

Scãmoniæ drach. IIII. piperis grana L. gari nigri quadrantem, misce, utere ad intinctus, aut quomodo uolueris, purgat bilem. Aliud. Cnici grana XX. piperis grana L. gari quadrantem. Internam cnici partem tritam unito ac utitor. purgat pituitam. Si uero pro cnico adieceris lathyridas, efficacius facies. Si uero polypodij drach. IIII. inieceris, atræ bilis humorem euacuat. Efficacius autem euadit, si pro polypodio, epithymi drach. IIII. aut tres inieceris.

Mellis emollientis præparatio. Cap. LXXXIII.

Fœniculi uiridis manipulũ I. aquæ sextar. III. coquito ad tertias, colato, & adijcito mellis lib. I. & coquito ad cõpagem mellis, et dato ex eo cochlearia. III. purgat bilem flauã. Si uero pro fœniculo, seminis cnici interiorem partẽ adieceris unciæ I. pondere, purgat pituitam. Si uero polypodium aut epithymũ eodẽ pondere simul coques, purgat atræ bilis humorem.

Garum aquosum. Cap. LXXXIIII.

Gari unc. I. piperis grana L. seminis apij obolum I. hoc est siliquas III. mellis cochlea. I. aquæ quadrantem, scammoniæ scrupu. I. s. aut II. Reliquis coctis & ab igne ablatis ammisceto scammoniam, & dato ante cibum. Si uero pro scammonia, seminis cnici granorum uiginti internam partem adieceris, purgat pituitam. Si uero polypodij drach. IIII. adieceris, purgat atræ bilis humorem.

Garum uinosum purgatorium. Cap. LXXXV.

Gari conchulas II. uini conchulam I. piperis grana XX. ligustici scrup. I. scammoniꝫ scru. I. mellis parũ, utere. Purgat bilem. Si uero cnici granorum XX. internam partem inieceris pro scammonia, purgat pituitam. Si polypodij drach. IIII. atram bilem.

Garum acetosum purgatorium. Cap. LXXXVI.

Seminis apij drac. I. piperis grana L. cumini obol. I. succi cyrenaici siue laseris tantundẽ, scammoniæ scrup. I. gari unc. I. aceti quadrantem, utere. purgat bilem. Si uero pro scammonia, cnici granorum uiginti internam partem adieceris, purgat pituitã. Si uero polypodij drach. IIII. atræ bilis humorem euacuat.

Iuscula emollientia. Cap. LXXXVII.

Aquæ sextar. I. olei conchulã I. gari parũ, salis pauxillum, anethi modicũ, omnia donec succulẽta fiant coquito. Deinde granorũ cnici XX. internã partem indito, & dato. Euacuat pituitam. Si uero polypodij drach. IIII. contusas ac cribratas insperseris iusculo perdicis aut phasiani, purgat atræ bilis humorẽ. At uero scammoniã non probo in iuscula cõiectam, eò quòd experimento compererim inidoneam esse.

Lac purgatorium. Cap. LXXXVIII.

Lactis asinini aut caprini heminam I. scãmoniæ scrup. II. misceto ac exhibeto. purgat bilem. Si uero cnici granorum XX. internam partẽ inieceris, euacuat pituitam. At uero polypodium aut epithymum non probo ut lacti misceantur, eò quòd tingant lac, & nõ potest hoc latere accipientem. Pleriqꝫ enim ob timiditatem purgari non uolunt.

Oliuæ purgatoriæ. Cap. LXXXIX.

Piperis drach. I. epithymi drach. II. silphij drac. I. mentꝫ uiridis drach. I. comæ pulegij drach. I. cymini drach. I. rutæ drach. I. scammoniæ unc. I. palmularum pinguium sextantem, mellis sextar. I. aceti sextarij dimidium, oliuas muria conditas CXX. numero. omnia prædicta per se tenuissimè territo, & deinde cũ aceto mulso. Postea oliuas singulas ter lacinatas inijcito, & sinito ad paucos dies, ac utitor. dato in cibo oliuas tres, & iusculi cochlearium I. aut II. pro uiribus.

Oxyporia purgatoria. Cap. XC.

Si ad concoctorium medicamentum quod ex malis cotoneis parari solet, cochlearij unius mensura acceptum, ammiscueris scammoniꝫ scrup. II. flauã bilem citra molestiam euacuabis. Si uero lathyridum grana XX. addideris, purgat pituitam. Si polypodij aut epithymi drach. IIII. addideris, purgat atram bilem. Similiter autẽ si quoqꝫ diospolitico cõcoctorio pharmaco uteris, idem efficies, & maximè in quibus pituita in thorace residet. Si uero ad cõcoctorium ex calamintha pharmacum ammiscueris medicamenta purgantia, euacuabis omnem citra cutẽ corporis uitiosum humorem, lepras, impetigines, & similia.

Oxyporium ex palmulis. Cap. XCI.

Zingiberis, piperis, cumini, petroselini, singulorũ unc. I. scammoniæ in fermento assatæ ac tenuissimè tritæ unc. II. s. palmularũ pinguiũ carnis triẽtem, foliorũ rutæ unc. I. mellis libr. I. aceti sextar. I. Coquito mel & acetum & palmulas, donec reliqua fiat tertia aceti pars. Deinde rutam cũ palmulis terito, & arida leuissimè trita inspergito ac unito, & paulatim acetũ mulsum coctũ addito, unito ac utitor, uelut admirando & multa experiẽtia cognito pharmaco. Perfecta do-

sis sunt cochlea. II. ad adstrictam aluum, dum adhuc in uigore est medicamentum. Si uero nõ ualde fuerit aluus adstricta, pro mensura illius adstrictionis exhibendũ est pharmacũ, aliquando cochleariũ I.s. aliquãdo I. solum. Subducit egregiè flauam bilem. Quapropter & in morbo regio utiliter exhibetur, & tertianarijs, ubi cõcoctio bona in urinis apparuerit. purgat etiã pituitã moderatè. Vtere cõfidẽter in omni tẽpore uelut imperuerso ac minimè curioso. Ego uero etiam his qui absq; rigore febricitant dedi, postquã apparuit cõcoctio in urinis, & cõfestim sanati sunt. In quibus autẽ atram bilẽ purgare uolueris, adde ad prædictam dosim, epithymi scrup. I. aut pro uiribus. Si uero pituita multa insidet, adijce agarici aut isij scrup. I. purgat enim moderatè pituitã.

Purgatorium ex cotoneis malis. Cap. XCII.

Malorum cotoneorum maturorum, magnorũ, odoratorum, fermento oblitorum & assatorũ, carnis purgatæ trientem, mellis despumati quincuncem, piperis drach. II. scammoniæ drach. VI. singula per se terito & unito, ac exhibeto cochlear I.

Purgatorium ex citrio. Oribasij. Cap. XCIII.

Purgat hoc caput, facit ad stomachicos, cœliacos, et qui non possunt forte purgatorium ferre propter imbecillitatem. Vnde etiam pueris citra noxã datur. Est enim stomacho commodum. Citrij corticis ac carnis lib. I. aquæ sextar. I. s. mellis sextarij dimidium, piperis unc. I. scammoniæ unc. I. Citrium in tenues partes secato, & cum aqua ad tertias coquito, deinde colato, & mel ad decoctũ adijcito, ac coquito ad bonam compagem, & reliquias coctorum citriorum terito, ipsisq; arida tenuissimè trita inspergito, et ubi simul triueris, coctam aquam illam mulsam adijcito, & unitis utitor, cochlear I. exhibens.

Purgatorium ex fœniculo ualde bonum. Cap. XCIIII.

Epithymi, zingiberis, piperis, scammoniæ, singulorum unc. I. fœniculi uiridis, rutæ uiridis, apij radicum uiridium, singulorum quadrantem, aquæ sextar. III. mellis libr. III. decocto ad tertias redacto adijce mel, & coque ad bonam cõpagem. Deinde insperge arida, & exhibe cochlear I. magnum.

Aliud ualde stomacho gratum. Cap. XCV.

Fœniculi, cumini, pulegij, apij, singulorum manipulũ, aquæ sextar. III. coquito ad tertias, & colato, & tantundem mellis addito, & coquito ad mellis compagem, & inspergito in mortario scammoniæ leuissimè tritæ unc. I. piperis unc. I. mastiches tritæ drach. IIII. unito datoq; cochleare I. Conuenit flatuosis.

Purgatorium ex fœniculo quod parari solet ad atram bilem. Cap. XCVI.

Scammoniæ sextantem, zingiberis, piperis, singu. unc. I. petroselini scrup. XII. corticis ueratri nigri scru. VI. epithymi unc. I. mellis libras III. succi fœniculi libr. III. Coquito succum cũ melle ad mellis compagẽ, et affundito paulatim ad arida tusa ac cribrata in mortario, & unitis utitor. Datur ex eo cochlear I.

Purgatorium atræ bilis. Oribasij. Cap. XCVII.

Aquæ sextar. III. mellis dodrantẽ, epithymi unc. I. epithymũ tusum ac cribratum inspergito, ubi illa simul ad tertias decoxeris. Dato bibendum pro uiribus. Mihi uero uidetur quarta pars exhibenda esse. his autem qui bono habitu præditi sunt, dimidium.

Aliud purgãs atram ac flauam bilem. Cap. XCVIII.

Scammoniæ, epithymi, singulorũ sesquiunciã, petroselini, zingiberis, mentæ, singulorum drach. II. excipe melle, & exhibe nucis ponticæ magnitudine.

Pastillus flauam bilem purgans. Cap. XCIX.

Piperis, mastiches, nucum pinearum, passularum enucleatarum, singulorũ grana X. cumini grana XV. scãmoniæ scrup. II. plus minus, mellis parum, trita simul dato, uelut pastillum. Huius dosis una est, purgat citra molestiam.

Buccella purgatoria. Cap. C.

Fermenti ex similagine libras II. scammoniæ unc. I. seminis fœniculi, cumini, folij malabathri, singulorũ siliquas III. piperis grana XXXIII. salis cõmunis parum, olei & gari cochlear. II. arida contundito ac cribrato, et cũ fermento mollito, & facias panes paruos duplam latitudinem miliaresij habentes. Torreto in clibano, & exhibeto perfectam dosim sextantem ex hoc pane edendam, quocunq; quis uoluerit modo, saltem ut ieiunus utatur. Est enim maximè alienum ab omni molestia. purgat bilem.

Aloëdaria citra molestiam purgantia. Cap. CI.

Aloës quadrãtẽ, agarici unc. II. s. scãmoniæ unc. I. bdellij drach. IIII. gũmi uermiculati sextantẽ, excipe succo brassicæ. in his uero qui humore flaccidũ stomachum habent, succo carnis citrij, & forma pilulas ciceris magni magnitudine. & dato perfectis septẽ ieiunis. Si uero uoles, etiã ante cœnã, & post cœnam. Si autem mollire uolueris, tria dabis ex his catapotia. Aliud sine molestia purgans. Scammoniæ sextantem, bdellij unc. I. aloës drac. IIII. gummi drac. IIII. & cum succo brassicæ fac catapotia ciceris magnitudine, & exhibe post cœnam. si mollire uolueris, tria: Si uero purgare, septem ut plurimum, aut quinq;.

Pharmacum pituitam ducens. Oribasij. Cap. CII.

Baccarum lauri recentium sextantem, euphorbij unc. I. mellis quod satis est, ut eclegmatis formã habeat. Datur cochlearij dimidiũ. Redundantibus humoribus plus datũ plus profuit. Vtere uelut optimo. Aliud pituitam euacuãs. Seminis anisi, piperis, casiæ, medullæ colocinthydis, singulorum drach. IIII. grani cnidij, seminis cnici, singulo. drach. IIII. mellis quod satis est, ut eclegma fiat. dato perfectis cochlear I. s. Aliud. Anisi, apij, ammij, piperis, grani cnidij, seminis cnici, lathyridum, singulorum drach. IIII. casiæ drachm. II. mellis despumati quod satis est. Perfecta dosis sunt cochlear. II.

Purgatorium atræ bilis. Philagrij. Cap. CIII.

Zingiberis drach. I. seminis apij drach. II. succi cyrenaici, piperis, ligustici, singulorũ drach. I. epithymi drac. IIII. excipe melle ut eclegma fiat, & exhibe cochlear. II. Aliud. Epithymi, agarici, aloës, singulorũ drac. IIII. corticis ueratri nigri drach. I. hyssopi, iridis, absinthij succi, singulorum drach. IIII. bdellij, gummi, utriusq; drach. I. Si uero nõ affuerit absinthij succus, adijce comæ tantundem, & excipe melle. & dato pro uiribus. Euacuat atræ bilis humorẽ, itemq; pituitæ.

Bilis & pituitæ, & atræ bilis ac reliquorum humorum commune purgatorium. Cap. CIIII.

Lathyridum, medullæ colocynthidis, foliorum chamelææ siccorũ, scammoniæ, epithymi, polypodij, anisi, singulorum drach. X. cacuminum thymi, piperis, mastiches, carpobalsami, casiæ, seminis apij, chamæpityos siccæ, singulorum drac. V. absinthij succi aut comæ drach. V. mellis quod satis est ad eclegma. Dato cochlear I. aut plus pro uiribus. Vtere autem hoc

non in omnibus, sed in quibus coniectaueris omnes humores æqualiter in corpore redundare.

Aloëdaria emollientia ex rosaceo melle. Philagrij. Cap. C V.

Aloës sexcũcem, costi, spicę nardi, carpobalsami, floris iunci odorati, singulorum unc. I. casiæ unc. I. agarici drach. IIII. croci drach. IIII. s. comæ centaurij scrup. IIII. mellis sextantem, succi rosarũ trientẽ, epithymi unc. I. rhei scrup. VIII. asari scrup. IIII. ligni balsami scru. VI. mastiches scru. VIII. excipe melle rosaceo, & da pro uiribus. Aliud ex rosaceo melle, molliens uẽtrem sine omni molestia. Vtere uero ipso ad articulorũ, & maximè coxendicũ dolores, itemq; lumborum. Aperit etiã iecoris obstructiones. Isij scru. VIII. agarici drach. IIII. aloës sextantẽ, spicæ nardi scrup. VIII. floris iunci odorati scru. VIII. croci scru. IIII. casiæ scru. XVI. costi scru. VIII. carpobalsami scru. VIII. mellis rosacei quadrantẽ & scru. VIII. terito & formato catapotia cũ melle rosaceo, & quinq; exhibeto, post cœnam quotidie si uoles, aut alternis diebus, aut prout uisum fuerit. Exterget enim stomachum & articulos, præcipue uero purgat pituitam. Est autem consueto more prandendũ ac cœnandũ. Aliud bilem & pituitam ducens. Absinthij comæ tusæ ac cribratæ, aloës tenuissimè tritæ, utriusq; unc. I. excipe succo tithymali, maximè myrsinitæ, & efformato catapotia phaseli magnitudine. & dato III. tãtum.

Aloëdarium ex Philagrio. Cap. C VI.

Purgat hoc bilem & pituitã. Colocynthidis medullæ, aloës, scammonię, singulorũ drach. V. succi aut comę absinthij drach. V. excipe succo brasicæ, & fac catapotia ciceris magnitudine, & exhibe perfectis XXI. Aliud, & ipsum multo experimento cognitum. Euacuat autẽ tres humores. Aloës, epithymi, scammoniæ, singul. drach. II. colocynthidis, agarici utriusq; drach. I. excipe succo brasicæ. Et dato catapotia XV. Aliud quod in Tyro præparatur. Scãmoniæ sextantem, aloës drach. I. mastiches, bdellij, piperis, absinthij, singulorum drachm. I. excipe succo medij citrij ac corticis, & fac catapotia. Et dato septem aut nouẽ. Si uero uoles probe purgare, habeant catapotia exhibenda pondere scrup. IIII. s. & amplius.

Aloëdarium Oribasij. Cap. C VII.

Conuenit hoc maximè lippientibus. Euacuat autẽ magis bilẽ flauã & atram. Scãmoniæ unc. I. corticis ueratri nigri unc. I. salis ammoniaci drac. I. radicis panacis drach. III. piperis, pulegij, utriusq; drac. I. efformato cũ aqua pilulas fabis græcis similes. Et dato ex eis sepiẽ mediã dosim, ita ut habeãt septẽ, drachmam unã & obolos duos. Aliud, Oribasij. Aloës sextãtem, spicæ nardi, asari, mastiches, croci, xylobalsami, sing. drac. VI. casiæ drach. XII. epithymi drac. XII. formato catapotia erui magnitudine, cũ decocto pulegij. Et dato XXI. Hoc quartanarios sanat. Possunt etiã cum melle cocto efformari.

Sal purgatorius. Cap. C VIII.

Salis ammoniaci sexuncẽ, silphij drac. II. seminis apij drach. II. zingiberis drach. I. piperis drac. III. folij indici, spicæ nardi, pulegij, singu. drach. I. scammoniæ unc. I. Datur cochleariũ unũ. Euacuat bilem. Aliud. Salis ammoniaci sexcũcẽ, seminis apij drac. I. zingiberis drach. II. piperis drach. III. spicæ nardi drach. I. pulegij scrup. III. s. folij scru. I. lathyridũ unc. I. dato cochlearium. Euacuat pituitã. Aliud. Salis ammoniaci sexuncẽ, zingeberis drac. IIII. piperis drac. II. anisi, seminis apij, utriusq; drach. II. folij scrup. I. epithymi unc. I. dato cochleariũ. Euacuat atræ bilis humorem. Sal subducens & euacuans circũsitam in uentre ac intestinis pituitam, & reliquos humores. Purgat moderatè etiã bilem. Cõueniẽtiss. est arthriticis, uertiginosis. hoc usus est quidã stomachicus, & frequẽter ex comitiali morbo cadere solitus, & ingentes gratias egit. A morbis uero præseruat familiariter ipso utentes. Petroselini drach. III. mastiches scrup. III. zingiberis drach. III. piperis, euphorbij, utriusq; scru. VI. salis ammoniaci drach. XV. scãmoniæ drac. VI. Datur cochlearij dimidiũ in prãdio, cũ carnibus uolucris aut gallinæ, aut piscis, ad intinctus. Sit autẽ pondus scrup. IIII. s. Si uero efficacius purgare uoles, dato ieiuno mane cũ succo ptisanæ, aut cum aqua mulsa, scru. VI. fortioribus etiã VII. dare potes. Debilioribus uero scru. III. aut IIII. s. Aliud purgatoriũ purgãs, citra periculũ non euertens stomachũ. Datur in omni tempore, & omni ætati, & pueris. Educit stercus & omnẽ materiam corruptã, à capite usq; ad ungues. Remouet furfures & reliquas circa caput nascẽtes pustulas. Facit ad uertiginẽ, lippiẽtes. Medetur omnibus circa cutẽ pustulis. Sanãt tertianam, quartanam, quotidianã, in interuallis exacerbationum datum, ubi concoctio bona in urinis apparuerit. Bilem autẽ præcipuè euacuat. Habet hoc modo. Zingiberis, petroselini, epithymi, sylphij, ammij, seminis apij, cumini, ligustici, piperis, singul. drach. IIII. scãmoniæ quadrantem & unciæ dimidium, salis ammoniaci tosti septuncẽ. Torreto salem ac tundito cũ reliquis. Scammoniã uero tritam cribratam unito in mortario, & dato scrup. IX. cũ succo ptisanę aut aqua mulsa meraciore. Aliud cõsimile, acutius experimento constans, imperuersum, euacuat magis bilem. Ammij scrup. VI. seminis apij scrup. III. piperis, petroselini, epithymi, cumini, singulorum scrup. IIII. s. scammoniæ unc. I. salis cõmunis quincuncem, salis ammoniaci trientem, datur cochlearium cũ ptisana. Aliud experimento constans ualde bonum. Epithymi scrup. XVIII. cacuminũ thymi scrup. VIII. salis ammoniaci scrup. VIII. piperis scrup. II. cumini Aethiopici, anisi, utriusq; scru. II. mastiches scru. XII. contusa trita adseruato. Vsus autẽ tẽpore scammonię scru. II. sumito, ac terito cũ modico melle, et adijcito aridi triti adseruati medicamẽti scrup. II. tantũ, & unito ac dato cum ptisanæ succo aut aqua mulsa.

Purgatoriũ pituitam ducens. Diogenis. Cap. C IX.

Euphorbij, piperis, salis ammoniaci, singulorũ unc. I. terito & redigito in puluillum, & dato in ouo sorbili cochlearij dimidium. hoc purgat pituitam solum. Dosis perfecta sunt scrup. IIII. s. Aliud flauam bilem purgans. Scammoniæ unc. I. costi, spicæ nardi, utriusque scrup. IIII. s. radicis rubiæ leuissimè tritæ scru. II. perfecta dosis sunt scrup. III. media II. minima I. Aliud atram bilem euacuans. Scammoniæ in malo assatæ drach. V. costi, spicæ nardi, utriusque scrup. IIII. s. cariophylli scrup. I. s. radicis rubię scru. II. epithymi scrup. II. perfecta dosis scrup. VI. media IIII. s. minima III.

Purgatorium aquam ducens. Oribasij. Cap. C X.

Ducit hoc item pituitam, piperis, seminis rutæ, scobis siue ramentorum eboris, euphorbij, æquales partes. Dantur scru. III. cũ aqua mulsa aut cõdito, facit & ad colicos

colicos & hydropicos. Aliud aquam ducẽs. Petroselini, anisi, cacuminũ thymi, singulorũ drach. III. foliorum chamelææ siccorum drach. X. mellis quod satis est ut eclegma fiat. Dato perfectã dosim cochlear. IIII.s. Si uero efficacius facere uoles, ammisce prædictis squamę æris drach. VI. Et dato perfectam dosim cochlear. III.

De Hieris. *Cap. CXI.*

Hiera Logadij. Medullę colocynthidis sextantẽ & unciæ dimidium, scillæ assatæ, agarici, ammoniaci thymiamatis, thymi, scãmoniæ, singu. drach. XX. corticis ueratri nigri, hyperici, utriusque drach. X. epithymi, bdellij, polypodij sicci, aloës, chamędryos, marrubij, casiæ, singulorũ unc. I. myrrhæ troglodyticę, piperis albi, lõgi, nigri, cinamomi, croci, opopanacis, sagapeni, castorij petroselini, aristolochiæ lõgæ, sing. drac. IIII. excipe melle. Dosis perfecta sunt drach. IIII. media III. minima II. adijce ad dosim dum exhibiturus es salis tenuissimè triti cochlearij dimidium.

Purgatorium citra molestiam purgãs. *Cap. CXII.*

Facit ad ischiadicos, & qui per circuitũ diuturnè uexãtur. Medullæ colocynthidis unc. I. nitri sextantẽ. terito probè, & dato robustis drach. I. cũ aquæ mulsæ potione magna ieiunis. Debilibus uero siliquas nouẽ. Vtere cõfidenter. Aliud eximiũ. Ad principia insaniæ, melãcholicis, paralyticis, ischiadicis, uertiginosis, comitiali morbo laborantibus, alopecijs, capitis doloribus. Veratri nigri, scãmoniæ, utriusq; drach. VIII. salis ammoniaci drach. IIII. gũmi drac. I. efformato catapotia ciceris magnitudine cũ succo brassicæ, & dato pfectis scru. V. Media dosis sunt scru. IIII. Minima III. his qui ualde debiles sunt. Est hæc descriptio Oribasij, cap. LXXVII. desunt autem huic species tres. Purgatoriũ medicamẽtũ, Prosomilitæ, epithymi quadrantẽ, isij unc. I. agarici drac. IIII. euphorbij drach. VI. spicæ nardi, folij, costi, piperis, singulorum drach. XXX. caryophylli scru. VI. Dãtur ex hoc scrup. VI. cum aqua mulsa. Si uero bilem flauam repereris cum alijs duobus humoribus redundantem, adde ad hanc dosim usus tempore etiam scammoniam, quantum satis esse iudicaueris pro uiribus. Habet autem hæc dosis, isij siliquas quinq;, epithymi scrup. I.s, agarici siliquas II.s. euphorbij siliquas III.

Hiera Galeni. *Cap. CXIII.*

Medullæ colocynthidis sextãtem & unciæ dimidium, chamædryos, agarici, scillæ assatæ, ammoniaci thymiamatis, scammoniæ, corticis ueratri nigri, stœchadis, hyperici, singulorũ sextantem, epithymi, euphorbij, utriusq; drach. VIII. polypodij sicci, bdellij, aloës, marrubij, casiæ, singulorũ sextantem. myrrhæ trogodyticæ, sagapeni, croci, aristolochiæ longæ, piperis albi, longi, cõmunis, cinamomi, opopanacis, castorij. petroselini, singulorũ drach. IIII. Mellis quod satis est. Dato perfectam dosim drach. IIII. Mediam III. Minimam II. cũ aqua mulsa & salis tenuissimè triti cochleario dimidio. Maxima porrò est huius utilitas: purgat enim ex profundo uarios humores excellẽter, ita ut neq; exolutionẽ, neq; tribulationẽ, neque debilitatẽ, neq; inappetentiã, neq; aliã angustiam ægro accipienti exhibeat. Sed potius facile sperantes & hilares & robustos efficit, ut mirabilis sit ipsius excellentia. Sanat itaq; hemicranicas affectiones, uertigines, comitialẽ morbũ, insaniã, melãcholiã, lethargum & similia, hebetudinẽ uisus, grauitatẽ auditus, uocem interceptam, anhelosos, stomachicos, affectiones antiquas, splenicos, nephriticos, colicos, ischiadicos, arthriticos, podagricos. Ducit menses. Conuenit tremulis, & resolutis, impetiginem feram, & omnes circa cutem corporis nascentes pustulas, & elephantiasim, & febres diuturnas per circuitum repetentes sanat, & omnia maligna ulcera.

Hiera Archigenis, ex epistola ad Marsum de atra bile. *Cap. CXIIII.*

Medullæ colocynthidis sextantẽ & unciæ dimidium, chamędryos, agarici, marrubij, stœchadis, sing. drac. X. opopanacis unc. I. sagapeni unc. I. petroselini, aristolochiæ rotũdę, piperis albi, sing. drach. V. cinamomi, spicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, polij, croci, singu. drach. IIII. excipe melle despumato, ut habeat strigmẽtitiã crassitudinẽ, & repone in uitreo uase. pfecta dosis sunt drach. IIII. (In alio exẽplari addũtur scru. III.) cũ aqua mulsa adiecto salis cochleario paruo. Quũ enim sordibus inquinatus & male affectus fuerit æger, strenuã cõstitutionẽ inducit, non solũ ob multitudinẽ eorũ quæ per aluũ subducũtur, sed etiã quod priuatim bilẽ atram imminuit. Pleuritidi itaq; primũ præparata est, & flatuosis affectionibus cõuenientissima est, & facilẽ spirationẽ facit, & impedimẽtis nutrimẽti aduersatur, & colorem cutis depurgat, sanguinẽ quidẽ defecãs, malè uero ardẽtẽ spiritũ lucidius accẽdẽs. Sed nõ est propositũ nobis encomiũ dicere eius, quæ nõ frustra hiera, id est, sacra appellata: longũ enim sermonẽ res ea requirat. Ad melãcholicas autẽ affectiões nõ est aliud pharmacũ quod huic cõparari mereatur. Et noui multos p assiduũ eius usum nullo alio opus habuisse, etiãsi nullã omnino bilẽ excreuissent: nõ enĩ q nigrã excernũt bilẽ soli melãcholici uocãtur, sed q etiã iã habẽt in solidis mẽbris talis cõstitutiõis structurã. Sed & pãniculorũ siue mẽbranarum cerebri malos habitus ualdè bene exterit: unde morbũ comitialẽ & insanias inde oriẽtes mirabiliter remouere uidetur. Ego reperi hãc descriptionem in medicamentario libro de Roma mihi allato ualde laudatã ad insanos, melancholicos, ischiadicos, paralyticos, uertiginosos, comitialẽ morbũ, alopecias. Non habebat autẽ opopanaca, neq; piper, neq; pulegiũ. Hiera Antiochi. Chamædryos, agarici, medullæ colocynthidis, stœchadis, singulorũ drach. X. opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochię, piperis albi, singulorũ drach. V. cinamomi, spicę nardi, myrrhæ troglodytidis, croci, folij, singul. drach. IIII. Mellis quod satis est. Facit ad melancholias, insanias, morbũ comitialẽ, & oẽs feculẽtũ sanguinẽ habentes.

Hiera Rufi, ad melancholias. *Cap. CXV.*

Medullæ colocynthidis sextantẽ & unciæ dimidium, chamæpityos drach. X. chamædryos drach. X. casiæ drac. V. agarici, marrubij, utriusq; drach. X. opopanacis un. I. sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotũdę, piperis albi, sing. drac. V. cinamomi, spicę nardi, croci, myrrhę troglodytidis, polij, sin. dra. IIII. Excipe melle, et exhibe drac. IIII. perfectã dosim cũ aqua mulsa, & sale. Habet aliquid ad intelligentiã utile, eò quòd à capite plurima ducit. Vnde uertiginosis, & capitis grauitati, & glaucomatis fieri minãtibus, comitiali morbo, paralyticis affectionibus, hoc pharmacũ priuatim adhibere soleo, et si opus fuerit memoriã reuocare. At melancholico nõ parua nec uulgaris utilitas ex ipso cõtingit. Quare sępe per ipsum purgãdus est.

Etenim alia medicamenta aliter alibi præparãtur, & ad alios quosdã morbos magis apta sunt. Si uero qs ad atram bilem uti uoluerit, hoc utile existit. Vtatur autem singulis diebus ex hac antidoto fabæ magnitudine, non purgationis gratia: magnopere enim cõfert ad concoctiones, & flatus discutit. Videtur porrò mihi conducibile esse, ut ob strenuas purgationes maluæ seminis drach. II. bibantur.

Hiera Iusti, faciẽs ad eadẽ uelut relatæ. Cap. CXVI.

Epithymi trientem & uncię dimidium, marrubij, stœchadis, chamædryos, corticis ueratri nigri, scammoniæ, agarici, piperis albi, cõmunis, longi, scillæ assatæ, singulorum sextantẽ, medullæ colocinthidis, euphorbij, aloës, croci, gentianæ, seminis petroselini, ammoniaci thymiamatis, sagapeni, singulorũ unciã I. opopanacis, polij, cinamomi, casiæ, myrrhæ troglodyticæ, spicæ nardi, floris iunci odorati, pulegij, singulorum drach. IIII. aristolochiæ longæ, & rotũdę, utriusq; drach. II. mellis despumati quod satis est. Perfecta dosis drach. IIII. s. cum aqua mulsa & salis tenuissimè triti cochleario uno.

Quomodo auxiliari oportet his qui pharmacum biberunt, & non purgantur. Cap. CXVII.

Si uero quis poto pharmaco non purgetur, aquã mulsam meraciorẽ assidue absorbendã dato, & nitri parũ in aqua liquefacti. Optimũ autẽ cognoui multo experimẽto masstichen, ut dẽtur eius scru. XII. leuissimè tritæ cũ aqua tepidiore. Optimũ est & glãdẽ anoindere, ex sale, nitro, ac melle. Et malũ aliquãdo mãducatum effecit quod debuit: corroboratũ enim os uentris, superfluitates infernè protrudit: Ob quot causas nõ exercuit uenter purgatorio dato? ob quinque causas. Aut propter naturæ ægri proprietatem, aut ob dati pharmaci paucitatẽ, aut propter stercus durũ impactum in quibusdã intestinis, aut quod natura impetũ per urinas fecit, aut propter errorẽ, pars quidẽ purgantis, ad hoc ut nihil lædat corpus, alimẽtum fit animalis, pars uero in pharmacũ uenenosum euertitur. At uero Hippocrates de purgationis excessu sic dicit: Quum purgationis excessus hominem arripuerit, statim in balneũ ipsum inducito, uinũq; bibendum & ante balneũ & post dato, fuluũ colore, & albũ substantia. Et mea experientia comperit hoc præstantissimum omnium, quare ne contempseris.

Cura excessus purgationis. Oribasij. Cap. CXVIII.

In his qui nimium purgantur, potũ contrahere oportet, & somnum procurare, dandũ est autẽ uinum austerum paulatim, cũ aqua fontana. Bonũ est & crassiorem polentã torrere ac potui inspergere. Aut parũ de calice papaueris, & gallæ parũ. Facit etiã probè lentis decorticatæ farina cũ aceto & beta nigra cocta, rhoẽ adiecto aut parũ de calice papaueris. Cõducunt & pira sicca expressa, & mala cotonea. Si uero adhuc perseuerat lationis impetus, utendũ est efficacioribus ad cœliacos descriptis. In his uero qui facile uomunt, aquam tepidã multam bibendã dato, & uomere iubeto, digito aut penna immissa. Atq; hoc facies bis & ter consequenter. Deinde oleum melinum & uinum calefacito, & in hoc linteũ tinctum uentri admoueto. & post modicũ interstitiũ antidoti theriaces fabæ magnitudinem cum uino bibendum dato.

De uomitu. Rufi. Cap. CXIX.

Quandoquidem in uiolentis uomitibus sæpe absurda quædã sequi solent, operæpretiũ fuerit prius modos referre, quomodo quis facile uomat. Nã pituitã mouet uomitus, & caput leuat: & eũ qui auidius cibum ingessit, aut plus uini hausit, lædi prohibet. Auxiliatur autẽ purgatio per uomitus nimio corporis moli. Opitulatur item excellẽter gracilibus. Omnes autem fluidas affectiones uomitus sanare solet, uelut ulcerationẽ renum, uesicæ, & ani, & aliarũ partiũ, elephantiasim, cancros, malos corporis habitus, articulorum affectiones. Cõuenit & hydropicis, maximè aqua inter cutẽ laborantibus, regio itẽ morbo, & comitiali in his quibus à stomacho initium affectionis accepit. Nam his qui in capite affecti sunt comitiali morbo, incongruus est uomitus. Cõducit itẽ tremulis, resolutis, siderationibus, spirationibus erecta ceruice, melãcholijs, impetiginosis. Cõtrarij uero sunt uomitus sanguinis reiectioni, strãgulatibus uteri, naturis nauseabũdis, animi deliquijs, his qui à suffocatione assiduè uexantur, & qui ex qualibet occasione caput dolẽt, & qui suffusionẽ suspectam habẽt, & in summa omnibus oculorũ affectiõibus. Sint autẽ uomitoria nõ acerba & arida, sed partim dulciora, partim acriora. Videtur autẽ inter hæc raphanus probari, & eruca, & salsamentũ uetus, origanũ uiride, cepe & porrũ. Coadiuuat uomitus etiam ptisana adiecto modico melle, & pingues carnes. Attamẽ nõ oportet prędicta aut huiusmodi decoquere, & succos ipsorum solos accipere, uerũ totã molẽ deuorare. Neq; uero circa mãducationẽ diu immorari oportet, si qs uomere uelit. sint tamẽ omnia ex coctura emollita. Manifeũ est autẽ ex uinis quoq; dulciora esse eligenda: hæc enim magis in uẽtre supernatãt. Et calidæ potu utendũ est. Oportet & amygdalas melle tinctas edere, & placẽtas gustare, & cucumeris semẽ maceratũ cũ melle offerre. Sed & cucumeris satiui ac peponis radix trita cũ melle uomitũ mouet, & Celticę radix trita septem drachmarũ põdere in aqua mulsa ac pota fortiter sursum purgat, ut aliquãdo etiã excessus purgationis consequatur. Qui uero fortioribus uti uolũt, narcissi bulbũ in aquã coquũt, & cũ decocto quidẽ tẽperãt uinũ: Ipsum aũt bulbũ edũt coctũ, cũ oleo & modico sale. Mouet etiã uomitũ ungentũ irinũ, & plus adhuc cyprinũ, si quis illitis ex his digitis iritet. Citra molestiã mouet uomitũ etiã hyssopi decoctũ, & thymi, & cnici semẽ tritũ cum sesamo, ac cũ aqua mulsa plurima potũ. Et nasturtij semen. Similiter oleũ sesaminum, raphaninũ, narcissinũ. Daphnoidis folia uiridia tria comesta. Optimum est & hoc raphani decoctũ, & caricarũ cremorẽ simul misceto, tepefacito, & bibendũ dato. Pleraq; igitur & curiosiora uomitoria reprobanda sunt. Dandi uero sunt raphani ieiunis qui inediam tulerunt, & à cœna prius uomuerũt. Sint autem raphani ualde acres, & secentur in tenues laminas, macerentur autẽ hæc frustula à uespera in aceto & melle. Edat autem uomiturus ex his magnã copiam, & assiduè superingerat acetum mulsum. Deinde ad horas duas lentè obambulet, & plurima aqua tepida hausta uomat, per digiti aut pennæ iritamentum.

Præparatio raphanorum cũ ueratro albo. Cap. CXX.

Præparantur etiã alio modo raphani ad diuturnas affectiones, & fortiore exagitatione indigentes. Veratri enim albi & optimi festucarũ drach. VI. in raphanos figuntur, ita ut raphani prius harundine compungãtur, & deinde festucæ ueratri in foramina immittantur,

tantur. Hæ festucæ ubi totam noctē in raphanis māserint, sequenti die eximuntur, ui ipsarum in raphanis relicta. Postea uero raphanos conscindere oportet & in aceto mulso macerare, & similiter edendos exhibere. Diligēter autem considerandū est, ne quid ex cortice ueratri in raphanis permaneat.

Quibus dandum sit ueratrum, & quibus non. Ex Antylo ac Posidonio. Cap. CXXI.

Ipsum ueratrum dandum est his qui diuturno ac forti morbo laborant, & qui in aliis auxiliis spem nō habent. Dandum est hydropicis, elephantiosis, malo habitu præditis, resolutis multo tempore, comitialibus & melancholicis, arthriticisq; ac podagricis. At enumerare in quibus affectionibus probetur ueratrum, non facile est propter multitudinem. Præstat itaq; dicere qui morbi à ueratro lædantur. Incommodū est itaq; ueratrum, sanguinis reiectioni, spirationi erecta ceruice strangulationem minanti, & in suffusione imminēte, capitisq; affectibus qui ex interuallis uiolentos dolores inducunt, cum rubore faciei & uasorum distentione: & in uteri strangulationibus, & his qui assiduè animo linquantur.

Quid ueratrum facere possit. Cap. CXXII.

Veratrum potest corpora transmutare ac permutare, temperaturam ipsorum recētiorem ac robustiorem efficiens.

Quòd multi accepto ueratro nihil quidem uomuerunt, nihil tamen minus quàm purgati utilitatem perceperunt. Cap. CXXIII.

Multi accepto ueratro ipsoq; concocto, omnino quidem non sunt purgati, utilitatem uero non minorem perceperunt quàm hi qui purgati fuerant.

Qui sint magis apti ad ueratrum. Cap. CXXIIII.

Viri aptiores sunt ad ueratrum mulieribus, & ex ipsis uiris hi qui fortiorem habitum possident. At muliebrosi, & habitu ualde pingues, aut graciles, aut thoracem non carnosum habentes, & longam ac angustā ceruicem habentes inepti sunt. Pueri quoque ac senes inepti sunt: & qui ualde frigidam temperaturam habent, & qui sana corpora habent, & multo sanguine abundant, inepti sunt. Item difficulter uomentes & pusillanimes.

Tempora uniuersalia ac particularia adsumendum ueratrum apta. Cap. CXXV.

Tempus uernum aptissimū est ad sumendum ueratrū, Deinde autumnus. Aestas incōgrua est, & nimirum hyems quoq;, nisi ualde magna urgeat necessitas. Et tunc hyeme quidē qui ualde calidum temperamentū habent aptiores sunt. Aestate uero senes. Cōstitutio idonea est serena & calida & insolata. At in morbis in quibus interualla sunt, dandum est in interuallis. In aliis, quandocunq; cōtigerit. In quartanis uero & intestinis fluxione uexatis, in ipsis accessionibus.

Veratri probati notæ. Cap. CXXVI.

Optimum est ueratrū quod ab una radice plures festucas siue surculos habet, eosq; paruos & extentos, & non rugosos, & non in acutū desinētes, neq; caudam muris referentes. Intus uero ualde albos, foris autem pallidiores, profundam medullam habentes, friabiles, qui non flectuntur ob mollitiem, sed franguntur trāsuersim instar caulis, & qui in fractura fumosum quid cōtinent ac remittunt, atq; hoc purum. Nam si puluerulentū id fuerit, uetustatē ueratri indicat. Bonum porrò ueratrū mansum primum dulcedinis indicationem de se præbet, deinde modicæ acrimoniæ, postea feruorem fortem inducit in ore, & saliuam multam ducit, & stomachum euertit. Oportet autem uere colligere ueratrum radice adhuc prægnante.

Victus ratio ueratro purgandorum. Cap. CXXVII.

Victus ratio accuratissima constituenda est his qui ueratro purgādi sunt. Attenuatis enim corporibus nō citra periculum exhibetur. Diebus tribus antea abstineāt à carnibus aut reliquis crassi succi eduliis ac potibus. Adsuefaciāt autē seipsos ad uomitū, & ter aut quater prius uomant à cœna, & aluus subducatur. Oportet autem declarata antea domesticis anxietate certaminis futura, sic ad hoc auxilium procedere.

Differentiæ exhibitionis ueratri. Cap. CXXVIII.

Datur diuersimodè ueratrum. Alii enim decoctū ueratri dant, alii cremorem, alii ipsam eius substātiam. Et alii forpice in ramenta confectum exhibent. Alii tusum & cribratum. In ramenta igitur confectum citò incipit purgare, post horas in totū duas, bilem & pituitā educens citra multam lancinationē. Et ipsum simul uomitu reiectū, in quatuor aut quinq; horis purgationem sedat. At in puluillum redactum ualde tarde operatur, ut post quatuor aut quinq; horas sæpe incipiat. Verū omnes species bilis & pituitæ educit, & ad periculum contractionis & nimiæ purgationis deducit. Ad longum etiam tempus producit purgationem, sed utilitatem multiplicem exhibet.

De cremore ueratri. Cap. CXXIX.

Cremor in quo maceratū est ueratrū, datur senibus & pueris, & his quibus habitus defluxit, & qui morbū facile solubilē habent. Datur & his qui elephātiasim futurā timent. Oportet autē drach. V. ramentorū, in aquæ pluuialis hemina dimidia macerare ad triduū, deīde colare et calfacere, atq; exhibere totū cremorē.

De ueratri decocto. Cap. CXXX.

Decoctum ueratri dandū est tum prædictis, & qui illis adhuc sunt robustiores, insanientibusq; ac atra bile percitis. Præparatur hoc modo. Veratri librā I. cōcisam in aquę pluuialis sextar. II. macerato ad triduū. Deinde ad prunas mitiores coquito ad tertias. Post a colato & adiicito ad decoctū, mellis despumati primarii lib. II. & coquito usq; ad mellis compagem. & cochlearium magnū delingēdum dato. Licet etiā aqua calida miscere, & dare cum sorbitione quadā. hoc neq; conuulsiones, neq; contractiones, neq; nimiam purgationem facit. Exercitium autem est uolenti ad ipsum ueratrum transire, ut etiam confidenter ramenta eius confecta accipiat.

De ramentis ueratri, item de contuso ac cribrato. Cap. CXXXI.

Cæterum his qui maiori molimine ac exagitatione opus habent, fortioribusq; ac confidentioribus, & facile uomētibus ramēta cōcisa danda sunt. At uero his qui adhuc audentiores sunt, aut etiā consuetudinē habent, cōtusum & tenuissimo cribro excretum dabis. Ramenta uero sic exhibe. Accipe festucas, conscinde forpice ad polentæ aut furfurū magnitudinē. deinde puluillū linteo exterge, & detractis omnibus tenuibus particulis, ut ne strangulet, dato: timidioribus quidē cum ptisanæ aut alicæ succo, ubi parū decoxeris: fortioribus uero cū aqua calida, aut aqua mulsa, ita ut cogas ipsos insuper sorbere aquā mulsam purā aut aquā, ut ne relinquatur quid in faucibus aut stomacho. Dosis perfectissima fortibus, de ramētis cōcisis,

cisis, sunt drach. II. s. de puluere crassiore, drach. una & oboli II. de pululillo drach. I. & oboli II. Cōtundimus autē crassiorē eius farinam in mortario, & per angustissimum cribrum excernimus, & tenuissimū auferentes, id quod crassius est, exhibemus cum succo alicæ, aut mazæ ex polenta factæ. Tenuem uero pululillum tundimus, & exactè cribramus. Et postea cum cocto melle solidissimo in catapotia coactuum ac efformatum exhibemus.

Quæ præparare oportet exhibitionis tempore. Cap. CXXXII.

Præparantur porrò ipsis ad opem ferēdam lancinationibus, animi deliquijs, & conuulsionibus hęc: Aqua calida & frigida, & decoctum hyssopi, mel, ruta, pulegium, acetum, mala, panis calidus, uinum, pullus gallinaceus coctus, oleum commune & sicyonium, sal, galbanum, castorium, cremor ueratri, oleum cyprinum, aut irinum, aut narcissinum, pennæ, sternutatorium, cucurbitulę diuersæ, lectica siue ferculum, lectus stratum molle habens, clyster.

Quomodo post potum curandi sint. Cap. CXXXIII.

Si quidē facile purgētur postquā biberunt medicamētū, dabimus ipsis aquā frigidā absorbēdā aut colluēdam. Deinde odoramentū quoddā corroborans. Et iubebimus ipsos sedere aut reclinari, & in quiete manere ad horas duas, ut ne citius quàm oportet pharmacū reuomatur. Postea iubebimus ipsos moueri. Prima perceptio caloris circa stomachū & fauces cōtingit: Deinde saliua multa in os colligitur: Postea partē alimenti & pharmaci cū pituita uomūt: deinde pituitā & bilē cum pharmaco: Mox purā bilē. Sæpe uero etiā uēter infernè subducitur, quādo sanè etiā tolerabilior purgatio cōtingit. Singultiūt leuiter, & facies rubicūda est. Si uerò facilè procedit purgatio, & facies bonū colorē habebit, & singultus cessabit. His uero qui circa mediā purgationē singultiūt, aquam mulsam dabimus, aut decoctū rutę, & aquā tepidam in potu. Deinde purgatos lauabimus, & alimētum stomacho gratū exhibebimus. Perseuerāte uero purgatione, oportet dare aquā mulsam calidā absorbendā in qua decocta est ruta, aut aquam cū oleo. Penna quoq; cyprino aut irino oleo, aut aliquo simili tincta iritentur, & lecto pēsili reclinati cōmoueātur. Si uero ualde uexētur à strāgulatione, cremoris ueratri cyathos tres offeremus. Nā ex qualitate adiuuat purgationē. Quòd si neq; sic strāgulationis periculū leniatur, acerrima infusione per clysterē euacuabimus. Dabimus ipsis etiā galbani obol. III. deuorādos, nō ut uomitū cōcitemus, sed ut strāgulationē sedemus. Aut sternutatoriū forte admouebimus, assiduè per lectū pensilē agitātes, & pēnarū immissione iritātes. Vbi uero incipiūt purgari, mitigādus est singultus, uelut antea dictū est. Si uero uiolētus fuerit singultus, sternutatorio utemur, & cucurbitis per totā spinā, & maximè circa magna scapularū uerticula, detrahētes ipsas ad spinā. perseuerantes enim cucurbitæ sæpe corrigūt stomachū cōtractū & uelut cōtortū à singultu. Ligabimus etiā extremas partes, & fouebimus immissas in aquā calidā. At uero succedētes in quibusdā contractiones, crurū maximè & manuū: (solēt em̄ plerisq; hæ accidere) leniemus fortiter illinendo, fouēdoq; ac calfaciēdo & fricādo extrema & musculos in suris. Sit autē oleū sicyoniū, aut quoddā ex mollietibus & lassitudinē ac dolorē eximētibus, acopis appellatis. Sed & castoriū unguēto ammiscebimus, et in potu exhibebimus. Maximè uero ꝓdest cōtractis balneū si affuerit. Sin minus, in scaphā aut in soliū immittemus, ita ut oleo multo dulci totū corpus, maximè uero cōtractas partes illinamus. Sit autē aqua probè tēperata, ut in ipsa diutius manere possit. Porrò ubi cessauit cōuulsio ac purgatio, statim nutrire oportet, panē exhibēdo uino diluto madefactū, aut in omphacomeliti, his qui ualde sunt euacuati. Si uero caloris sensus circa stomachū post cibū contigerit, ipsum omphacomeli aqua calida tēperatū bibendum dabimus. Aliquando uero etiam cum frigida mixtū secunda die dabis. Cibi uero postea boni succi omnes sint, & uinum tenue ac ualde uetus.

De purgationis excessu. Cap. CXXXIIII.

Nimias purgationes sistemus aquæ calidę potu, & extremarū partiū ligatura, & frictione uehemēti, & cucurbitis ad pręcordia & dorsum affixis. At absinthij potus egregiè supprimit uomitū. Si uero adhuc perseuerarit, utemur somniferis dolorē sedātibus. Nam talia resiccandi ui prædita purgationes sistunt. Et somnus excretiones sistendi uim habet. Succedit tamē somnus sua sponte probe purgatis per ueratrū, multus & profundus, si nō periculū imminet. Quibus sanè in tantū cōcedere oportet, quantū somno tenētur. Si uero sudores immodici consequantur, sedabimus ipsos corporis uentilatione, & spongiæ ex frigida aqua aut posca expressæ detersione. Vtemur etiā puluillorum adstringentium & meatus obducentium inspersione, & reliqua cura in cardiacis referenda.

Epithemata purgatoria. Cap. CXXXV.

Medullæ colocynthidis, seminis erucæ, rutę syluestris, elaterij, grani cnidij, lathyridū purgatarū, galbani, ceræ, nitri rubri, singulorū drac. IIII. opopanacis drac. II. terebinthinę drach. VI. Tunditur hoc pharmacum adiecto paulatim felle taurino, quantū satis est. Et si quidē super umbilicū positū fuerit usq; ad pubē, inferiorē aluū mouet. Si uero super uentrē, superiorem purgat per uomitū. Aliud: Nitri rubri, seminis securidacæ, medullę colocynthidis, fellis taurini, staphidis syluestris, stercoris columbini, radicis cucumeris syluestris, scillæ, mercurialis, singulorū æquales portiones, tūdito, cribrato, & felle excipito ac melle sufficiēti, & ubi ad malagmatis formā redegeris, utitor. Aliud quod pollicetur sanguinis per nares eductionē, si frōti imponatur. Vbi uero sistere uolueris, inquit, sanguinē, ablato ipso locū diligēter deterges per spōgiam ex posca aut frigida aqua expressam. Si uero imo uentri impositū fuerit quadrāgulari nouē digitorū figura, ciet mēses, & fœtus corrūpit. Imponitur & renibus in exacerbationibus. Cōpositio hæc est: Ceræ, galbani, euphorbij, radicis lanarię herbę, sing. unc. I. talorum ceruinorū ustorū drach. IIII. succi absinthij drach. IIII. terebinthinæ liquidæ drach. IIII. Sicca trita cribrata, rursus terito cū felle uitulino, ad strigmētitiā crassitiē, & liqda ac eliquata affundito, & unito ac utitor, inquit, uelut admirando. Aliud emplastrū purgatoriū, quo utor, Chezananze appellatū. Hoc impositū umbilico, mouet inferiorē uentrē: thoraci uero & stomacho impositū uomitū ciet, donec spleniū cui illitū est tollatur. Menses aūt fœminarū ducit, & fœtus corrūpit imo uētri & lūbis impositū. Cōpositio hæc est: Grani cnidij drach. III. lapidis assij drach. X. ueratri albi drach. IIII. adipis ca-

prini drach. v. elaterij drac. IIII. succi tithymali drac. IIII. amurcæ drac. XII. fellis taurini drach. II. spumæ nitri drac. v. farinæ lupinorũ amarorũ sextantẽ, comæ absinthij drach. II. Reliqua tundito ac cribrato, deinde fel tritũ adijcito, mox amurcã, & postea adipẽ liquefactũ affundito, & unitis utitor. Aliud umbilicariũ. Et hoc uomitũ ciet uentri impositũ. Et mẽses ducit nõ ob uasorum conclusionẽ suppressos, fœtusq; corrũpit, imo uentri ac lumbis impositũ. Absinthij, succi radicis cyclamini, artemisiæ, elaterij, singulorũ drac. VI. medullæ colocynthidis drac. X. radicis cucumeris syluestris, farinæ lupinorũ, chelidonij, seminis uiolæ albæ, singu. drac. VI. opopanacis drac. II. ceræ drac. C. terebinthinæ drac. L. cyprini drach. L. aut quantũ satis est. Impositũ autẽ ubi aluũ commouit, mox ipsum tollere oportet. Aliud, facit & ad colicos. Nitri scrup. IX. terebinthinæ scrupu. VI. elaterij scru. III. staphidis syluestris scru. I. S. castorij, seminis rosmarini, sampsuchi, baccarũ lauri, grani cnidij, lupinorũ siccorũ, medullæ colocynthidis, singulorum sesquiunciã, scammoniæ unc. I. fellis taurini unc. I. ceræ sextantẽ, adipis anserini quadrantẽ. Aliud. Cucumeris syluestris succũ, & cyclamini succum, paribus portiõibus, cũ melle misceto, & hæc exactè unito in sole aut calido cinere, & utitor illinens ab umbilico usq; ad pubẽ. Aliud. Elaterij drac. III. colocynthidis drac. I. scãmoniæ, squamę æris, radicis cucumeris syluestris, sing. drac. I. lathyridũ drac. I. aut pro ipsis succi tithymali tãtundẽ. Tũdito, cribrato ac terito cũ oleo plurimũ salis habẽte, & hapsum lanæ magnũ facito, ipsumq; pharmaco imbutũ imponito ubi uolueris, umbilico inquã, aut uentri, aut imo uẽtri & lumbis. Aliud. Mespilorũ exẽptis nucleis scrup. XVIII. scãmoniæ scrup. XII. atramẽti sutorij scrup. XVI. sagapeni scrup. XXXII. lathyridũ scrup. XII. colocynthidis seminis scrup. XII. Trita excipe oleo & utere.

Cõpositio olei siue ungẽti purgatorij. Cap. CXXXVI.

Fellis taurini sextantẽ, elaterij unc. I. grani cnidij uiridis triẽtẽ, lupinorũ uiridiũ succi sextantẽ, euphorbij unc. I. medullæ colocynthidis unc. I. adipis uulpini recentis sextantẽ, adipis uiperæ sesquiunciã, stercoris muris drac. IIII. succi pæonię drac. IIII. castorij drac. IIII. olei cyprini sexuncẽ, olei ueteris lib. I. arida tũdito ac cribrato per tenuissimũ cribellũ. Adipes autẽ præmollito in mortario, præsertim uulpinũ: fibris enim refertũ est, deinde ad lentas prunas liquefacito cũ oleo, & ipsis reliqua omnia inspergito, & parum ad prunas coquito ac seponito in stãneo uase, diligẽter operto, ut ne trãspiret, & deponito in domo superiore nõ humecta ad dies XXX. Et postea utere in omnibus & ad omnẽ affectionẽ: Citra molestiã enim purgat. Sanat autem cũ reliquis etiã mentis perculsionem. Mensura quę in usum assumitur ut plurimũ est cochleari orũ duorũ, in qbusdã etiã unũ solũ. Inuncto em̃ umbilico pfectã feci euacuationẽ. Si uero immodicè feratur uenter, & uoles supprimere, spongiã uino tepido imbutã ac expressam adhibe, & sistetur. Aliud epithema. Hoc umbilico imponitur, & splenem purgat. Veratri nigri quadrantẽ, ueratri albi trientem, ammoniaci thymiamatis, nitri, utriusq; trientẽ, scammoniæ sextantẽ, piperis grana XXX. cõtusa cribrata excipe terebinthina ut malagmatis formã induãt. Et ubi præfricueris locũ ac fomẽto præparaueris, formato quadrangulari quinq; digitorũ figura splenium, & imponito. At pectini impositũ, fœtus corrũpit. Epithema sanguinẽ ducens, ut hæmorrhoidas iritet, & mẽses muliebres. Elaterij, myrrhæ, galbani, farinæ ordeaceæ, sing. drach. IIII. foliorum rutæ uiridis drac. II. fellis taurini quod satis est. Singula seorsim tenuissimè terito, deinde unito, & fellis quod satis est affundito. Vsus uero tẽpore locũ sub umbilico, & partes circũcirca sitas illinito. Aliquando etiã lũbos. Ducit menses & hæmorrhoidas.

De localibus euacuationibus. Cap. CXXXVII.

Et de his quidẽ quæ superfluitates quæ in toto corpore sunt, purgare possunt, sufficiũt relata. Tempus est autẽ transeũdi ad locales euacuationes. Verũ illud meminisse te uolo per totã tractationẽ, ut primum totũ corpus purges, & à superfluitatibus liberes per prædicta purgatoria medicamenta. Et postea per localia euacues. Si enim antè totius corporis euacuationem aut purgationem, per localia auxilia uolueris partiũ affectiones curare, in magna mala immiseris ęgrotũ. Ampliorem enim materiã ad debiles locos attrahes.

Quæ oculos purgant & lacrymas prouocant. Cap. CXXXVIII.

Lacrymas prouocantibus utemur ad oculos diu resiccatos, & palpebras scabras ac pruriginosas. Extergẽtibus uero & repurgantibus ad hebetẽ uisum & suffusionis principiũ. Prouocãt autem lacrymas & extergent omnia hæc: mel, oleũ uetus, ricininum, amygdalinũ, ex nucibus regijs, è fœno græco, lentiscinũ, laurinum, anethinum, susinum, nardinum, opobalsamum. Ex succis autem oculos purgant, succus uuæ acerbæ, lactucæ syluestris, lyciũ, radicis acori succus. Itẽ chamędryos, centaurij, chelidonij, ocymi, ceparũ, rutę hortẽsis ac syluestris, quæ etiã besasa appellatur, itẽ mali punici succus, fœniculi, utriusq; anagallidis, marrubij, trifolij, ueratri albi, et anemones. Ex liquoribus uero spissis, myrrha, sagapenũ, opopanax, cyrenaicus, & Medicus, ammoniacũ thymiama, galbanũ, thus: ex animãtibus, testudinis terrestris sanguis: hepatis caprini cruor, itẽmque siluri. Sed & siluri fel, & hyænæ, capræ, gallinæ, perdicis, uulturis, ursi, scari, callyonymi, & coracini. Ex adipibus, uiperæ adeps, gallinarũ, pisciũ fluuiatiliũ, castoris testes. Ex cineribus, hirundinũ pulli exusti, lacertæ ustæ, cornu cerui ustum. Ex metallicis, lapis hæmatites, & scissilis, æs ustum, atramentum sutorium, chalcitis, misy, alumen omne, squama æris, rubrica, lapis phrygius, iaspis, magnes, moroxus qui & leucographis appellatur, lapis galactites. Ex plãtis, cortex thuris, ericæ fructus, & quæ eiusdem generis sunt.

Quæ aures purgant. Cap. CXXXIX.

Mel, uinũ mulsum, uinũ dulce, oleũ nucũ regiarũ, amygdalinũ per se, & cũ anserino adipe, irinũ cum aceto, myrrha cũ alumine, acetoq; ac aqua: spuma nitri cũ melle & aceto, alumẽ cũ aceto, senecta serpentis cum aceto, fel bubulũ, suillũ, & omne fel pisciũ, betæ succus, foliorũ capparis succus, corticis raphani succus, mercurialis succus, bdelliũ, galbanũ, castoriũ, casia, ueratrũ albũ & nigrũ, herba lanaria, capparis folia cũ oleo cocta, acetũ mulsum, nitrũ cum aqua calida infusum. Cæterũ ex prædictis quædam ad pruritus, quædã ad ulcera, quædã ad ea quæ in meatum inciderunt, aliqua ad sordis duritiẽ, item ad sonitus, & grauẽ auditũ ac surditates cõmoda sunt. Capitis itẽ doloribus antiqs, & morbo comitiali hęc prosunt.

Quæ

Quæ per nares purgant. *Cap.* CXL.

Per nares purgat caput, radicis betæ ſuccus, elaterium, anagallidis ceruleũ florẽ habentis ſuccus, oleũ irinũ, amygdalinũ, cyclamini radicis ſuccus, & ipſa arida trita inſufflata, piper, nitrũ, atramẽtum ſutoriũ, mel, thlaſpi, ueratrũ albũ, euphorbium, herba lanaria, caſtoriũ, calamintha, melanthiũ, iris, marrubium, anemone. Hęc uero manibus admouentur, propter diuturnas capitis affectiones, & ad morbũ comitialem, & oculos arquato morbo infeſtatos. Item ad obtuſum auditum ac uiſum, & ad narium obſtructiones antiquas, & in læſo olfactu, & ad eos qui caninam conuulſionem paſsi ſunt.

Quæ humiditatem ex ore trahunt. *Cap.* CXLI.

Lẽtiſcus & ipſius folia, & quod ab ipſa reſinaceum defluit, maſtiche appellatũ, cũ ſtaphide ſylueſtri, piper, granum cnidiũ, ſinapi cum aceto mulſo, ac nitro gargariſatum multã pituitã euacuat: rumicis radix cum aceto cocta, pyrethrũ, capparis cortex, tæda, mel, origanũ, thymus, pulegium, hyſſopũ, rhus cũ melle, alumen, chalcitis, miſy, myricæ fructus, terebinthina cũ melle, omphacij ſuccus cũ ſilphio, cyrenaicus ſuccus, caſia, & omnia quæ ori illini ſolent. Cęterũ quæ ualde efficacia ſunt, in diuturnis affectionibus aſſumẽda ſunt, ore prius ex oleo colluto, ut ne acrimonia impediat uſum. Adhibẽda uero ſunt hæc omnibus diuturnis capitis affectionibus, & hebetudini uiſus, & graui auditui citra dolorẽ. Ad linguę itẽ ac guſtus reſolutiões, ad parotidas, anginas, puſtulas capitis aut faciei, ad caninã cõuulſionẽ. At uero recuratiõis gratia, adhibẽda eſt poſtea aqua calida, ſapa, aqua mulſa, lac micarum, panis cremor, aut ptiſanæ ſuccus.

Quæ lac generant ac mouent. *Cap.* CXLII.

Generant ac mouẽt lac in potu accepta, ptiſana cũ fœniculo cocta prẽſertim uiridi: ſin minus, cũ ſemine. Sed & ipſum fœniculũ per ſe comeſtũ, & anethũ, ſeſamũ, aniſum, ſemen lini, cuminũ, milij farina cocta, tritici decoctum, eruca uiridis, cucumeris ſemen: foris autẽ illita uberibus prouocant & mouẽt lac, inteſtina terræ, nigella, fel tauri, ordei macerati ſuccus, portulacę ſuccus, adeps anſerinus, cera, ſulphur, recrementum ferri. Hæc adhibentur in his quibus lac deficit.

Pulmonem ac pectus purgantia. CXLIII.

Semen urticæ, dauci, apij, thymus, ſemen raphani, in potu ac cibo accepta, item ſinapi, ſeſamũ, naſturtiũ, eryſimum, cardamomũ, cucumeris ſemen, nigella, piper, ruta, poliũ, marrubium, baccæ lauri, caſia, aron, dracũculus, bulbus, cepe, alliũ, coſtus, amomum, ſpica nardi, ſulphur, ſtyrax, galbanũ, terebinthina, myrrha, opopanax, ſcilla, origanũ, pulegium, hyſſopũ, abrotonũ, bryoniæ radix, amygdalę amaræ, caricæ, uuæ paſſæ, nuces pineæ, maximè recentes, mel, ſapa, uinũ dulce, caſtoriũ, farina erui, picearũ nuclei, ammoniacũ, bdelliũ, thus, ſilphiũ, & ſuccus æris, ariſtolochia, baccæ iuniperi, ſtœchas, porrũ capitatũ, cũ ptiſana coctũ in cibo acceptũ, ouũ recẽs abſorptum, butyrum per ſe, & cum melle, glycyrrhizæ ſuccus & ipſa radix. His utendũ eſt ad anheloſos & erecta ceruice ſpirantes, & ad ueterem tuſsim. Pleraq; uero ex ipſis etiam phthiſicis & ſuppuratũ pectus habentibus conueniunt, propter eductionẽ eorum quæ in thorace collecta ſunt, & ad ulcerum repurgationem.

De ſuffitionibus. *Cap.* CXLIIII.

Suffitus nõ commodi ſunt omnibus affectiõibus circa thoracẽ conſiſtentibus: neq; enim in ſanguinis ſputo idonei ſunt, quũ per acrimoniã eorũ quæ ſuffiuntur uaſa rurſus aperiãtur: neq; his qui ſiccũ morbum circa thoracẽ habent: uerũ ſolis anheloſis & erecta ceruice ſpirãtibus, & quibus thorax ob copiã frigidorũ humorũ infeſtatur. Vtendũ autẽ eſt ſuffitiõibus toto corpore euacuato. Collocãdus eſt homo, & ubi ueſtibus cõtectus fuerit, iubendus eſt crura diſparare, & deorſum nuere, ut facies prope genua exiſtat, atq; ita os aperire, quo ſuffimẽto inter crura poſito, fumum ore ſuſcipiat. Præſtat tamen per infundibulũ fumum ſuſcipere. Sunt autẽ ſuffimẽta hæc, Caſtorium ſuffitũ humidã & frigidã affectionẽ pulmonis ac cerebri ſanat. Similiter ariſtolochia, bitumẽ, ſandaracha, ladanum, loliũ, paleæ antiquæ, funiculus uetus marina aqua maceratus, terebinthina, chamæleuce, calaminthe, ſtyrax, maſtiche, thus, eryſimũ, leporis ſtercus ac pili, dorcadis ſtercus, cucumeris ſylueſtris radix, centauriũ, fœniculi ſemẽ. At nos habemus ſuffumigium per experiẽtiã cognitũ, quatuor ſpecierũ, nimirũ ſtyracis, terebinthinę, ſandarachæ, maſtiches, æqualibus portiõibus cõmixtis. Hoc fidẽ reperit quòd anheloſas, & ſuppuratas, et pleuriticas affectiões ſanet, itẽq; tuſsim, quemadmodum & quæ prædicta ſunt.

Quæ tenuia inteſtina euacuant. *Cap.* CXLV.

Tenuia inteſtina purgat fructus tithymali, & ſemen ipſius quãtũ guttę quoq; caricis aut palmulis exceptę, atriplicis ſemẽ, braſsicæ ſuccus, cicerũ decoctũ, thymbrę & polypodij decoctũ, pulegij decoctũ, uiticis folia, thymi decoctũ, chamæpitys, butyrũ recẽs aſsiduè delinctũ, chanæ ualde coctæ ac comeſtę, iuſculo inſuper abſorpto, oleũ omphacinũ potatũ, roſaceũ, itẽ ac ricininũ. Agaricũ cũ aqua mulſa, ſed hoc cũ moleſtia purgat: eſt enim ſtomacho incõmodũ, eò quòd leue ſit, & ſtomacho innatet, aloẽ cũ aqua frigida, aut aqua mulſa, aut lactoſa ſiue lactei teporis pota, itẽq; cocto melle excepta ac deuorata, citra moleſtiã purgat, ſtyrax terebinthina exceptus ac deuoratus, abſinthium & abrotonũ ſimiliter. At uero tenuiũ inteſtinorũ purgatio recẽtes obturationes, & crudorũ humorũ generatiões, & lũbricos rotũdos curat. His uero purgatis, etiã ueſicæ bilem ſuſcipiẽtis meatus, qui ieiuno inteſtino inſeritur, propriã actionẽ minimè impediente perficit. Quin & inflationes & tormina uertiginoſa ac uoluuloſa horũ purgatio perſanat.

Quæ ſima hepatis purgant. *Cap.* CXLVI.

Polypodiũ, mercurialis cocta comeſta, lathyrides cum aceto mulſo, chamelæa cũ abſinthio & aqua mulſa pota, braſsicæ ſuccus, cyclamini radix, lactis ſerũ, heliotropij, ſcorpiuri appellati ſuccus, galli ueteris iuſculũ. Hæc auxiliãtur diuturnis inflãmationibus circa ſima hepatis. Nã incipientibus proſunt mitiora.

Quæ gibba hepatis purgant. *Cap.* CXLVII.

Amomi decoctũ, flos iunci odorati, acori radix, gentiana cũ aqua, agaricũ cum uino mulſo. Eſt autẽ ſtomacho incõmodũ, radicis lauri cortex cũ uino, rheõ Ponticum, glycyrrhizæ ſuccus, amygdalæ amaræ præſertim, abſinthij coma, aniſum, fœniculi ſemen, ſpica nardi, radicis quinquefolij ſuccus, uiticis ſemẽ, dauci ſemen, petroſelinum, cẽtaurij decoctũ, pæoniæ fructus, ſeſamũ torrefactum, lauri, palmularum oſſa uſta, ſymphyton, polygonũ, erigeron, ſmyrniũ, hipposelinum, anagallis ceruleũ habens florem, fumaria ſiue chelidonia quæ in ſepibus naſcitur, ſecuridacæ

semen, cornu cerui ustũ, mentæ succus & decoctũ, calamintha, costus, fœnum græcum modicè frictum, bacanum, opobalsamũ, radicis myrti syluestris cortex, ordei cremor, lupini, phu, asarũ, meon, pix. Hęc sanãt diuturnos circa gibba hepatis morbos, siue cũ tumore aliquo sint, siue sola intemperatura adsit cũ dolore, siue obturatio.

Splenem euacuantia. Cap. CXLVIII.

Veratrum nigrum, epithymum, polypodium, scolopẽdrium, pæoniæ radix, chamædryos decoctum, item chamæpityos, centaurij præsertim minoris, pulegij decoctum, capparis cortex, colocynthidis cremor potus, mercurialis comesta, & decoctum ipsius potum, latyrides cum aceto mulso potæ, chamelęa, aqua marina calida pota, ericæ fructus cum petroselino, uiticis semen. Hæc omnia splenem purgantia, etiam hepar ab obturatione liberant, & malos habitus, & hepaticas ac splenicas, morbiq́ regij & aquæ inter cutem affectiones generari prohibent.

Renes purgantia. Cap. CXLIX.

Omnia incisoria ui prædita, plantaginis radix & folia & semen, arida trita pota, asparagus myacanthinus, pæoniæ radix, cicerum nigrorum decoctum, amygdalæ præsertim amaræ, eryngij radicis decoctum, damasonium, adiantum, apij semen, fœniculi, dauci, petroselini, ammij, anisi, ligustici, asari decoctum, meon, phu, flos iunci odorati, seseli, acori radix, gramẽ, uitis lacryma & cortex, sanguis hirci aridus. Auxiliantur autem hæc pota post remissum inflammationum uigorem: dissoluũt enim duros tumores qui fieri parant, & lapides generari prohibent.

Vesicam purgantia. Cap. CL.

Vrinas à uesica ducit, acori decoctũ potum, itemq́ asari, oleũ amaracinum, amygdalæ amaræ cũ passo potæ, radicis althææ decoctũ, adianti decoctum, hæmatites lapis tritus cum uino potus, gallinarum stercus siccum, anchusæ decoctũ, abrotoni, anisi semen, sanguis hirci aridus, atriplicis semen, artemisię decoctũ, aristolochiæ decoctum, sabinæ leuissimè tritæ drachma una cum aqua mulsa, in nõ febrientibus cũ uino, balsami semen, glãdis decoctũ, bdellium, apij semen, bryoniæ radix, glycyrrhizę succus, pulegium, pæoniæ fructus, dictãnum, dracunculus, abietis decoctũ, rubiæ decoctum, serpyllum, eryngij radix, heliotropium, senecio, menta, saluia, foliorum oleę decoctum. Hæc non sinunt lapidum generationem in uesica fieri. Et crassicies ac feculentas subsidẽtias. Insuperq́ scabiosas & ulcerosas affectiões sanare solẽt.

Quæ glãdi indãtur ad prolectãdas urinas. Cap. CLI.

Postquã uero repleta fuerit uesica urina, & cõtrahi nõ poterit, neq́ urinã exprimere, in glãdem hæc indere solemus, nitrũ aqua dilutũ, muriã, fel, cyclaminum.

Lapides in renibus ac uesica euacuantia. Cap. CLII.

Hæc lapides frangunt, cardamomum cum cortice radicis lauri potum, cyperus, oleum amygdalinum, paliuri semen, bellium, fœniculi radix, libanotis, myrti syluestris folia, cerasorum fructus, prunorũ succus, amygdalæ amarę, rumicis radicis decoctum, seminis althææ decoctum, triboli uiridis decoctum, adianti decoctum, uitis lacryma, apri uesica sicca, lithospermon, tecolithos, betonica, saxifraga, lapides in spongijs, electrum.

Vterum euacuantia. Cap. CLIII.

Sanguinẽ ab utero ducũt iniecta & apposita hæc. Casia cum myrrha, calami aromatici decoctum, oleum amaracinum, uiola alba, thymi ac thymbrę decoctũ, centaurij radix, & ipsum centarium, opopanax, uiticis semen, amygdalæ amaræ, nucum regiarum nuclei usti cum uino appositi, decoctũ absinthij, itemq́ succus, sampsuchus, seseli, galbanum, lilij radix, chamæpitys, artemisiæ decoctum, dictamnum, conyza fœmina, rubiæ radix, urticæ semen cum myrrha, elaterium, ueratrum nigrum, lupinorum decoctum, raphani cortex, herba lanaria, adeps cerui recens, adeps anseris, resina terebinthina, fel taurinum cum mastiche, muscus qui & splanchnum & hypnon dicitur, cyperus, ungentum irinum, succus cyclamini, anchusa, quinquefolium, cuminum, sysymbrium, heleniũ, saluia, heliotropium, mercurialis, granum cnidium, uua exemptis granis, fœnum græcum, sesamum, nucleus baccarũ lauri, amygdali amaræ radix, cochleæ paruæ, lanæ succidæ, œsypum, lactucæ syluestris succus, porrum, ceparum succus, calaminthæ folia. Tot quidem sunt quæ in pessos, hoc est, talorum formas excipiuntur, iniciunturq́ ac apponuntur. Vitãdus tamen est assiduus usus eorum quæ inter ipsa sunt acriora. Solent enim ulcerationes inducere.

Quæ in potu sumpta menses ducunt. Cap. CLIIII.

At uero in potu accepta sanguinẽ ab utero ducunt pleraq́ quidem ex prædictis, & omnia quoq́ urinam cientia. Sed & erysimũ & asarum cum aqua mulsa, calamus aromaticus, alumẽ, castoriũ, cicerũ decoctũ cum pipere & ruta, radicis asphodeli decoctũ in uino elixatæ, itẽ pulegij in uino cocti, radicis eryngij decoctũ, abrotoni semẽ, origani, thymi, thymbræ, rutæ decoctũ, fœniculi decoctum, crethmõ, cuminum, sinapi, marrubij semen, & succus & decoctum, smyrnium, sion, oreoselinon, dauci semen, thlaspi, nigella, uiolæ albæ semen, carpobalsamũ, pæonię semẽ, baccæ lauri, myrrha, cardamomũ, cyclaminus, sagapenũ, galbanũ, semẽ fœniculi, spica nardi, mercurialis, costus, styrax, cẽtaurij magni radix, sabina, iris, aristolochia, bryoniarũ flos & succus, radicis rumicis decoctũ, artemisia, dictãnum. Singula ex his cocta cũ uino, aut trita et pota, sanguinẽ ducere creduntur. Cõueniũt autẽ hæc his in quibus purgationes impediuntur, uel guttatim purgantur, aut occlusio uteri adest. Auxiliantur autem & declinationibus, & recursibus sursum uersus, & strangulationibus uteri.

Quæ stercora euacuant. Cap. CLV.

Stercora euacuãt styrax deuoratus, mastiche cũ aqua frigida trita pota, scrupul. XII. pondere, aloẽs drach. I. terebinthinæ cochlearium, sinapi, allium cum oleo & garo feruefactum, ficus cum nitro, cnici seminis medulla. Omnia uero prædicta ad tenuia intestina commoda, etiam magna intestina purgant.

Lumbricos educentia. Cap. CLVI.

Lumbricos rotundos & latos & ascaridas expurgant ea quæ de tenuibus relata sunt, in potu accepta. Propriè uero expellit ipsos, auriculæ muris succus cum melle potus, aut cum zytho, utriusq́ cyathi mensura. Senecio in cibo acceptus, santonicum cum fico comestum, abrotoni decoctum, intestina terræ trita cocta cum passo pota.

Sudores excludentia. Cap. CLVII.

In potu accepta sudores excludunt, cuminũ, baccæ lauri, anisum, uitex, serpillum, calamintha, poliũ, raphani cortex comestus, costus, sysymbrium, dictãnum, artemisiæ,

artemisiæ, cardamomũ, libanotis, mel, lac bubulum, casia, iunci odorati decoctũ, succus cyrenaicus ciceris magnitudine deuoratus in frigidioribus morbis, chamædrys, castoriũ cũ aqua mulsa, centaurij magni radix, radicis capparis cortex, ligusticum, petroselinũ, nigella. Hæc aliquãdo cũ uino, aliquãdo cum uino mulso bibuntur, & sudores mouere creduntur. Sed & pistacia comesta sudores citra molestiã cient. At uero forinsecus illita sudores mouent, nitrũ cũ oleo, ungentũ irinũ, anethinũ, chamæmelinũ, laurinũ, raphaninũ, sycioniũ, myrobalaninũ, althæa, costus, balsamũ, aristolochia, casia, calamus aromaticus, libanotis, singula cũ oleo cocta. Suffita uero sudores mouẽt, castoriũ cũ pulegio, semẽ balsami, bdelliũ, uiticis semẽ. utẽdum est his ad morbũ regium, & ad eos qui ob frigiditatem, aut cutis adstrictionem, nõ sudant.

Quæ euacuant & corrumpunt pediculos omnis generis circa corporis superficiem. Cap. CLVIII.

Sandaracha, aristolochia, staphis syluestris, sulphur uiuum, cinamomum, calamus aromaticus, casia, pyrethrum, cinis quercinus, cucumeris syluestris radix.

De infusionibus sedis. Cap. CLIX.

Plurima mala quæ in perniciem animalis generantur, propinat uẽtris suppresio. Sequitur enim ad ipsam uentris adstrictionem, capitis grauitas & uertigo, euersio stomachi, lancinatio uomitoria, nauseæq́ ac prostratus appetitus, oris siccitas & amaritudo, ructus iniucundi, ac uirosi, spiritus graueolens, somni suspensi, ac iniucundi, inflationes, tormina, uoluuli. Generat itẽ plenitudinis, et articulares, podagricosq́ ac coxendicũ morbos, omniaq́ auget, & malignio ra ac diuturniora mala efficit. Aliquando uero etiã perniciosa ac letalia. Contingit autẽ infusionum per sedẽ usus etiã in alijs affectionibus, quarum ex parte mentionẽ faciam. Ex infusionibus igitur quæ injiciuntur, aliæ simplices sunt & teneræ, aliæ acres, aliẽ uero aliũ usum ac uim habent. Ex simplicibus igitur, aqua calida ipsa per seipsam facit, eliciendorum stercorum gratia, in cõtinuis febribus, malignisq́ ac æstuosis, & in his qui ex lõga imbecillitate uires recolligunt, in quibus difficiles secessus fiunt. Calidiorem autẽ immittimus, inflat enim tepida. Verũ aqua & oleo utimur in detentione duriorũ stercorũ, & in his qui ulcerosum ac mordacẽ sensum circa intestina habent. Vitare tamen aquam & oleũ oportet, ubi capitis grauitas fuerit, aut stomachus subuertitur, aut prostratus appetitus obtinuerit. Rosaceũ autem pro oleo cũ aqua iniectum, aptũ est in æstuosis febribus, & feruoribus excellentibus circa media, & maximè circa colũ. Caput autẽ complet, & minus lubricum est quàm aqua & oleũ. Immittẽdum est autẽ rosaceũ quarta aquæ parte. At uero cũ ouo & ptisanæ succo injicimus rosaceũ in æstuosissimis febribus, aut ubi mordacitas circa intestina adest. Chamæmelinũ uero oleũ, & oui luteũ ac candidũ, cũ ptisanæ succo infundimus ad noctẽ, in ardentibus febribus, iubentes ipsum cõtinere per totã noctẽ. Nam & somnũ iucundum inducit, & causas febris sequẽti die secum educit. Butyrũ uero cũ aqua iniectũ morsus & tormina mitigat. Modicũ autẽ esse oportet in his butyrũ. Facit et ad eos in quibus propter inflãmationẽ intestini recti detinẽtur stercora, & in sordidis ulcerationibus circa intestinũ. At fœnigræci decoctũ ex aqua citra pinguedinẽ infundatur in febribus ex pituita accensis, & in mollibus ac mulierosis corporibus, et in intestinorũ morsu. Caput autẽ abũde cõplet. Quapropter nõ utendũ est eo, nisi caput à læsione fuerit alienũ. Maluæ autẽ decoctũ conuenit in torminibus ac morsibus, & præsertim si durũ subest stercus. Seminis lini uero decoctũ in corporibus ac morbis siccis cõuenit. Vtile est & morsibus, & nauseabundis, & ualde sitiẽtibus. Caput autẽ cõplet quidẽ, nõ similiter autẽ uelut fœnumgræcũ. Ptisanæ uero succus stercora dura dissoluere potest, & intestina extergere, & morsus mitigare. Alicæ succus morsus quidẽ mitigat, maximè uero cõuenit cardiacis, & qui ex animi deliquio exoluuntur. Nam ad hoc quod nutrit, etiã uires reficit infusus. Insuperq́ lubricitatem subiectis stercoribus exhibet. Furfurũ succus febribus siccis, & doloribus colicis, & intestinorũ ulcerationibus cõmodus est. Exterget enim absq́ morsu. Portulacẽ succus febribus accõmodatissimus est, in morsibus ac feruoribus, tũ alijs, tũ in quibus propter durorũ ac acriũ stercorũ excretionẽ, anus aut intestinũ rectũ læsum, ignis sacri affectionẽ incurrit. Verũ in his miscere ad succum oportet & ouum, & rosaceũ. Sed & per se succus portulacæ cõmodus est, ubi sacri ignis ardor in profundo circa intestina cõsistit. Lac injicitur, ulceratione & inflãmatione circa intestina consistente, itemq́ in renibus & uesica atq́ utero. Serum lactis infusum, egregiè stercus educit, & omnes superfluitates in intestinis repertas expellit. Exterget etiã sordidiora intestinorũ ulcera. Verũ citra coagulũ paretur. Oleum per se immissum calidum, cõmodum est inflãmatis intestinis. Idoneum est etiã in extremè senibus, in quibus stercus induratur. Aqua mulsa cõuenit infusa in mitioribus febribus, & in mulierosis corporibus, & in decrepitis, quibus intestinũ rectum aut colũ perfrigefactũ est. Rutæ decoctum, itẽ anethi, et cumini cũ oleo, dissoluit flatus. quapropter colicis immittitur. Oportet autẽ in his esse duas partes decocti, & unã olei. Fœnigræci succus butyro & terebinthina ammixtis, ita ut sit de utrisque quarta pars succi, maximè mitigat tormina, siue concussiones circa intestina. Nã & diu intus manet citra mordacitatẽ, & superfluitates educit citra turbationem. Vtilissimus est etiã ad uteri morsus. At ptisanæ succo miscetur butyrũ & mellis ualde parũ, & fit cõmodus in detẽtis stercoribus propter intestinorũ ulcerationem, & in sordidis intestinorũ ulceribus. Rutaceum oleũ cum butyro & terebinthina, utiliter infunditur in colicis doloribus. Aliquãdo uero picis liquidæ drach. III. aut bituminis drach. IIII. cũ rutaceo oleo terentes infundimus, & sedat dolores, & pituitã euacuat citra molestiã. Aliquando uero lanas sordidas in uino dulci coquimus & excolamus, atq́ hoc ipsum oleo rutaceo ammixtũ infundimus, & coli dolores sedat, ita ut sint uini mẽsuræ tres, olei uero duæ. Si uero neruorũ ex quibus testes pendent, aut uesicæ dolor affuerit, etiã petroselinũ leuissimè tritũ rutaceo oleo inspergatur. In doloribus uero abscessuum, aut doloribus ulcerosis in intestinis, butyrum cũ mãna thuris immittimus, aut medullã cerui aut uituli cũ oleo. Vbi uero frigidi fuerint morbi, & dolores lenti, galbanũ cũ butyro injicimus, ut sit galbani drach. una, butyri sexcũx. Aut styracis oboli tres cũ butyro. Cæterũ acribus infusis utimur in ischiadicis, lethargicis, erecta ceruice spirãtibus, & frigidis morbis,

morbis,& ad eos qui letale pharmacum acceperunt, & in his quæ propter frigiditatẽ, aut concretionẽ in grumos,occidunt. Proinde in frigefactis toto corpore,syderatis,ischiadicisq; ac nephriticis,castorij obol. IIII.tritos cum oleo immittimus addito modico sale. Verum pro sale nitrum addimus, quũ bis aut ter promptitudinẽ ad excernendũ facere uolumus. Sal etenim aceruatim quidẽ mordet, non perseuerat autem diu ipse morsus. At nitrum caput male afficit ac replet,& stomachũ euertit,quale nihil sali adest. Efficacia autem sunt ad paulò antè relatos,garũ à siluro, marina aqua,muria,decoctũ centaureæ,colocynthidis,aristolochię,cucumeris syluestris radicis,agarici, thymi,chamæpityos, seminis rosmarini. Hæc enim & sanguinem ducunt,& hoc ipso affectiones leuant.

De glandibus. Cap. CLX.

Glandibus subdititi's utimur, aliquãdo ob ęgrorũ imbecillitatẽ,qui infusis uti nõ possunt. Aliquãdo propterea quòd stercora sint apud intestinũ rectũ,& infuso nõ habeant opus:præsertim in febribus uehemẽtibus ac ardentibus,& materiã sursum repentẽ habẽtibus,in quibus nociuus est infusionũ usus. Nam in his absq; omni molestia educuntur superfluitates insitæ,per glandes subditas. Cõmodæ sunt etiã omnibus frigidis capitis affectionibus,altiore somno pressis ac deliris. Cõtingit etiã ipsorum usus sæpe in his quibus nõ excernitur id quod per clysterem immissum est.Præparãtur autẽ diuersimode glãdulæ ipsæ. Nam & ex melle cocto,& sale tosto,& nitro præparantur.Et ex cumino & ruta nitroq; ac melle cocto, in quibus inflatio magis infestat.Sed & thymus tritus cocto melle excipitur.Et cyclaminus trita cũ melle.Et absinthiũ,aut abrotonũ, aut lupinorũ farina cũ melle. Hæc autem glandula ad lumbricos cõmoda est. Aut hyssopũ & tragoriganũ & epithymum cũ melle.Hæc in stomachi subuersiõe utilis est. Aut granum cnidiũ cũ resina sicca siue melle cocto.Aut pyrethrum cũ resina sicca. Aut sinapi cũ sicca resina. Aut centauriũ cum pice & cera. Hæ cõmodę sunt in partium resolutione. Aut bitumẽ,radicis panacis parũ, hyssopũ,galbanũ,& resina sicca.Vtilis est hæc glans ad resolutos toto corpore,& propterea facultatẽ excernẽdi debilẽ habentes. Facit & in resolutione intestini recti.Facit ad ascaridas. Potest autem pro melle resina sicca in usum assumi,aut pix,aut ficus pinguissima trita,aut uua passa exẽptis granis,aut sapo. Optima uero glandula fit ex folijs mercurialis uiridibus tritis ac efformatis & siccatis. In infantibus autẽ etiã grumus salis inditur,cepaq; ac porrũ capitatum.

De tomentis siue floccis. Cap. CLXI.

Sæpe etiam opus est aliquid subdere, in his qui scissuras aut condylomata in ano habent.dilaniantur autẽ hæc à glandium duritie.Vnde cogimur tomẽtis pro illis uti. Materia uero horum sunt omnia antè relata, quæ trita cum mellę, & tomento siue flocco excepta ano induntur.

De aëre. Galeni. Cap. CLXII.

Bonus est aër in omni tẽpore qui exactè purus est. Talis autẽ fuerit is qui nõ ex stagnorũ aut palustriũ locorum euaporatiõe turbatur,neq; ex barathro quopiã uenenosam aurã concipit. Velut uerbi gratia. Si ex quibusdã cloacis magnã ciuitatem expurgãtibus cõturbatur,malus est. At uero & qui nebulosus est, non est bonus. Quemadmodum etiã qui in regione caua undiq; altis montibus includitur, malus est & æstuosus ac strangulatorius.Qui uero in mõtibus altisq; regionibus est, & nullã aurã suscipit, salubrior est,cõmodus erecta ceruice spirantibus & tabidis,& omnibus thoracis ac capitis affectionibus. At qui in humilibus regiõibus purus est, cõmodus est animo deliquẽtibus ac senibus.Marinus uero hydropicis et fluidis affectionibus, & præsertim frigidioribus utilis est,& neruis per consensum affectis, & prostratæ appetẽtiæ. Qui uero in petrosis locis est,hyeme quidem grauis est, frigidus enim est:æstate uero æstuosus est.Malus est etiã qui ex metallis exhalat. Qui uero ex argillosis,stomachũ exoluit. At ex locis terræ fuluæ,magis priore siccat.Optimus autẽ est ex terra nigra.Sed & circa anni tẽpora,mutationes aëris fiũt. Et uerno quidẽ tempore humidus & calidus est aër. Aestate uero siccus & calidus.Autumno frigidus & siccus, hyeme frigidus & humidus.Rursus autem in singulis tẽporibus tres differẽtiæ fiũt, prima,media, & ultima.Media itaq; sincerissimũ temporis tẽperamentũ habẽt. Prima uero & ultima à uicino tẽpore imminuũtur. Sed & luna secundũ mẽsem quatuor differẽtias in aëre operatur. Primus igitur septenarius à nouilunio usq; ad septimã diẽ,similis est ueri,humidus & calidus existẽs.Secundus uero septenarius usq; ad pleniluniũ,æstati similis est. Tertius sextenarius decrescẽte luna,autũno.Quartus et ultimus,hyemi. Sed & singulis diebus differẽtiæ aëris fiũt. Matutinũ enim tempus humidũ est & calidum,uelut uer: Quapropter etiã corpora tũ sanorũ, tũ ægrotorũ remittũtur, ut etiã febrientibus hoc tẽpus facilimè toleretur. At mediũ diei, æstati assimilatur. Crepusculũ autũno, uespera hyemi. Quin & noctis prima pars ueri assimilatur,media æstati, & reliqua cõsequẽter.

De uentis, Adamantij Sophistæ. Cap. CLXIII.

Quandoquidem uero ex terræ exhalationibus uẽti generantur, etiã de his paucis tractandum est. Ventos quidem parturit terra.parit autẽ fuliginosas exhalationes. Nam caliditas humiditati inuoluta, sicciores exhalatiões,& uelut fuliginosas faciẽs,uentos generat.Siccam autẽ exhalationẽ nunc accipe ad cõparationẽ aliorũ,uelut si uinũ siccius dicamus. Vniuersales uẽti duodecim sunt numero.Oriẽtales tres,eurus, subsolanus,cæcias.Occidentales tres,aphricus,fauonius,thrascias. Vnus autem meridionalis appellatus auster,& unus septentrionalis boreas: ut sint relati octo.alij uero quatuor inter relatos medij sunt, et ab angulis mũdi excitãtur. Inter orientẽ & meridiem, Euroauster. Inter meridiẽ & occidentẽ, Aphricoauster.Inter orientẽ & septẽtrionem, Aquilo. Inter septentrionẽ & occidẽtẽ, Argestes,siue Circius:ut sint omnes uniuersales XII. Alij uero qui uernaculi sunt singulis regionibus,spurij existũt. At uero aliæ exhalationes ex terra fientes, humidiores his sunt quæ uentos generãt. Si quidẽ igitur modica & tenuis fuerit exhalatio,uapor nubilosus generatur.Si uero amplior & crassior,caliginosus.Si uero adhuc crassior, tenebricosus.Plurima uero ac crassissima humiditate exhalãte, uapor diffunditur in ambientẽ roscidus. Ex his quatuor exhalationibus cõcretis rores & imbres fiunt ac deferũtur:cõgelatis uero pruinæ, & niues,& grandines,pro frigoris qualitate ac quãtitate. Nulla uero harum uentũ generare solet, quũ segnes sint & impetu careãt. Et humida qdẽ exhalatio quæ uapor

uapor appellatur, rores & imbres facit. Siccior autẽ facit uentos, & est sicca humidę contraria. Quomodo uero sępe simul imber & uẽtus fit: dicimus, quia ex alio atq; alio loco afferuntur. Quũ enim ex diuersis latitudine locis contrariæ exhalationes fiunt, tunc & pluit & flatus fit. Cur autẽ aliquando post pluuiã uenti fiunt, aliquãdo post uentos pluuia sequitur: dicimus, Quoniã caliditas in terra nõ habet in illo tẽpore humorẽ quẽ accẽdat, & propterea manet ociosa. ubi uero arripit pluuialẽ humiditatẽ, efflorescit: et per materię incensionẽ fuliginẽ excitans uentos efficit, qui iam sanè cõsumpta pluuia nube, manẽt in serenitate spirãtes, aut impellunt id quod ipsos genuit. Pluuia itaq; hoc modo uentos generat. Ventus autẽ pluuias hoc modo generat. Ostendimus quod cõmunis est caliditas utrisq; exhalationibus. Verũ humiditas quãtitate diuersa est. Quum igitur multa fuerit caliditas, larga uero humiditas, tũc appropinquantẽ humiditatẽ in superficie exurit, & fuliginẽ simul ac uapores facit. Transpirans autẽ caliditas ex multa humiditate paulatim imminuitur, & non amplius humiditatẽ exurit, sed diffundit, & uapores pro fuligine facit. Atq; sic succedit imber pòst. Et sępe ad multos dies obtinet pluuia calido exoluto, & non amplius materiã exurere potente. Cur autem multi & assidui boriales ac anniuersarij uenti in æstate fiunt? Quoniã sol sub boreali polo plurimã reperiens humiditatẽ, partim in niue, partim in aquis cõgelatis, & hãc paulatim eliquãs, diuidit quidẽ in fluuiorũ ac stagnorũ generationẽ, effundit autẽ & fontes in terra. Et proptérea multas exhalationes efficit, quas in flammã exurẽs, unà cũ caliditatibus multo tempore in terra occultatis, fuliginosas ipsas reddit, & quod exuritur ad uẽti diuturni fluxũ paulatim redigit. In cõmuni igitur omnis uentus longiorẽ aẽris fruitionem exhibet corporibus, uiolẽto motu aẽrem inducẽs. Porrò locales uenti similes sunt locis ex quibus spirãt, à salubribus locis, salubres, à morbosis, morbosi. Quare ex relatis de aẽre, etiã de his coniectare oportet. Quo uero in summa dicamus, omnes locales uẽti uniuersalibus morbosiores sunt. Nã corpora inæqualiter afficiũt, neq; totum aẽrem cõmouentes, neq; per totũ diem spirantes. Maximè enim locales uenti circa matutinũ solũ tempus spirãt, quos nautæ Apogeos, uelut è terra eleuatos appellãt. At ex uniuersalibus uentis hi qui à meridie spirant Austri appellati, calidũ temperamentũ habẽtes semper, ferme etiã humidi sunt. Trãsmutantur autẽ ad tempora anni, & fiũt calidi ac sicci. Et propterea uarios morbos generant. Boreales uero frigido sunt temperamẽto, & ideo omnium uentorum saluberrimi, & præsertim in calidioribus ac carnosis corporibus. At uenti orientales uehementissimi sunt, & morbos à siccitate contingentes efficiunt. Occidẽtales autem humidi sunt ac lenes, et corporibus nostris magis familiares.

De accessione ac significatione stellarũ. Cap. CLXIIII.

Quandoquidem etiã stellę in cœlo orientes iuxta tempora à deo ipsis ordinata, & similiter occidẽtes, aẽra mutant, ut contingat ex hoc etiam uentos aliàs aliter spirare: necessarium duxi hic tempora indicare, in quibus earum quæ palàm aẽrem alterant, ortus & occasus fiunt. Nam sanorũ corpora, & multò magis ægrotorum iuxta aẽris statũ alterãtur. Mense Martio qui Dystros Græcis est, equus mane oritur decima nona die. Mense martio die XXIII. æquinoctiũ uernũ est, & maxima aẽris turbatio. Mense aprili hoc est Xanthico, prima die intempesta nocte pleiades apparẽt. Mensis april. XIX. pleiades uesperi occultantur. Mensis april. XXI. pleiades cum solis ortu oriuntur, & est maxima circa aẽrẽ turbatio. Mensis aprilis XXVII. orion uesperi occultatur. Mense Artemisio, hoc est Maio, prima die hyades simul cum solis ortu oriũtur. Mensis maij quarta, lyra uesperi oritur, & aẽr multũ alteratur. Mensis maij sexta, capra mane oritur, & ualde alteratur aẽr. Mensis maij septima, pleiades mane apparẽt, et aẽr sedari incipit. Mensis maij XIX. hyades mane apparẽt, & aẽr ualde alteratur, pridie aut nudiustertius eius diei. Mensis maij XXIIII. capra uesperi occultatur, & nudiustertius eius diei aẽr mouetur. Mensis iunij secunda, aquila uesperi oritur. Eiusdem sexta arcturus occidit. Nona delphin uesperi oritur. Vigesima quinta oriõ mane oriri incipit. Sunt autẽ solstitia æstiua, & aẽr tribus diebus antea ualde alteratur. Mensis iulij tertia oriõ totus oritur. Decimaquarta procyõ, siue canicula mane oritur. Decima nona canis oritur, & contingit maxima aẽris turbatio, aliquando etiã nudiustertius eius diei. Vigesima quinta aquila mane occidit. Mensis augusti decima quinta lyra mane occidit, decima nona delphin mane occidit. Et est mutatio æstatis ad frigiditatẽ. Vigesima octaua uindemiator mane oritur, & malus nauis occidit. Et est finis dierũ post exortũ canis. Mensis septembris septima capra uesperi oritur. Decima septima arcturus oritur, & alterat sequenti die aẽrem. Decima nona spica mane oritur. Alteratur aẽr duobus diebus antea. Vigesima quinta æquinoctiũ fit autumnale, & est maxima aẽris turbatio tribus antea diebus. Quare cauendum est ne uenam secemus, neq; purgemus, neq; aliàs corpus uehemẽti motu moueamus, à decima quinta septẽbris usq; ad uigesimam quartã eiusdẽ mensis. Mensis octobris sexta corona mane oritur, & est uehemẽs aẽris mutatio. Septima hœdi uesperi oriuntur. Decima septima hyades uespere oriũtur, & magna fit aẽris turbatio. Vigesima tertia unà cũ solis ortu pleiades occidunt. Et cõtingit pridie maxima aẽris turbatio. Mensis nouẽbris sexta pleiades mane occidunt, & incipit aẽr sedari. Vndecima lyra mane oritur. Vigesima prima hyades mane occidũt, & sequenti die turbatio fit circa aẽrem. Vigesima septima orion oritur, & corona occidit. Mensis decembris prima, canis mane occidit. Obseruatũ est autem à multis, quòd si tempestuosa fuerit hæc dies, perseuerat plerũq; turbatio aẽris ad dies XXXVII. Si uero serena fuerit, per tot dies serenitatem fore significat. Decima hœdi mane occidunt. Vndecima capra mane occidit, & perturbatio aẽris fit postridie. Vigesima tertia solstitium est hybernum. Mẽsis ianuarij quarta delphin oritur. Quinta aquila uespere occidit, & fit turbatio uehemens post duos dies. Vigesima quinta illustris stella in leone occidit. Mensis februarij sexta fauonius spirat. Vigesima secunda malus nauis uesperi occidit, & est turbatio aẽris magna. Vigesima quinta arcturus uesperi oritur. Vigesima sexta hirundines uolant & apparent.

De aquis, ex Ruffo. Cap. CLXV.

Aquarũ potabiliũ quinq; sunt uniuersales differentię, pluuia, fontana, puteana, fluuialis, stagnina. Ex his apparet aqua pluuia leuissima et facilimè mutabilis, & in alijs affectionibus potu optima, si statim exci-

piatur ac coletur. Verum febribus & his qui bilem superne ac inferne reddunt, & regio morbo incommoda est. Mutatur enim facilè & in bilem trãsit. Idonea uero est ocularijs medicamentis, ad fluxus aut ulcera destinatis. At his quæ uisum acutiorem reddunt, inepta est. Itemq; ad metallicorum pharmacorum lotu ram. Adstringit enim amplius quàm fõtana. Quare neq; exterget, neq; concoquit, neq; madefacit, & excretiones impedit. Diuturnior autem acerbior fit, & difficilius transit, & ægrius secernitur, tardius item concoquitur ac digeritur. Generat autẽ destillationes, præsertim si frigida bibatur. Fõtanæ uero aquę, quarum fontes ad septẽtrionem erumpunt ex petris stillãtes solẽ auersum habent, incoctiles ac tardi trãsitus sunt, & tarde calefiunt, ac frigefiunt. Quarũ uero fontes ad orientes erũpunt, & per meatũ quendã aut terram purã excolantur, calefiuntq; ac frigefiunt citissimè, hæ optimæ sunt, nisi ex cloacis quibusdã uitium ipsis accedat. At puteana frigida est, terrea, difficulter excernitur, ægrè digeritur: & propterea æstuoso stomacho aut uentri cõmodior est quàm fontana. Fluuiales autẽ aquæ & stagninæ omnes malæ sunt, Nili aqua excepta, hęc enim omnibus uirtutibus exornata est. Nam & in potu iucũda est, & moderato tẽpore in aluo moratur, sitimq; extinguit, & si quis frigidã bibat, minimè molestat, & ad cõcoctionem ac digestionẽ utilis est. Vnde concinnũ, & robustũ, & bene coloratũ corpus facit. At aliorũ fluuiorum aqua ęgrè cõcoquitur, siccat, & siticulosa est, & pręsertim si uitiosas aliquas regiones pertransit. Meliores autẽ sunt fluuij, qui per fontes perpetuos fluunt, & alijs fluuijs non miscentur. Stagnina uero aqua, propter cœnosam circũferentiã, limosa & grauis est: & propter stationem ac immobilitatem, uelut mortua & putrefacta. Quare nunquã alia pręsente aqua, exhibẽda est hæc debilibus. Porrò iuxta terrã quoq; ac regiones, plurimæ aquarũ differentiæ fiunt. Verũ ut in summa dicã, quæ gustui congrua est, & cui inhabitatorũ experientia testimonium prębet, optima censenda est. Nam quæ cito calescit ac frigescit, & facilè carnes ac alia omnia coquit, ea etiã cibos in uentre concoquit. Quæcũq; uero aquæ adstrictionem, aut salsedinem, aut nitrositatem, aut crassitiem, aut aliud quid in gustu detegunt, malæ sunt. Itẽ quæ graue olent, & quę concretionem superstantem habent, & subsidentiã fœtidam ac solidam, & quæ instar lapillorum æreis uasis adhærent, & quæ hirudines nutriunt, aut talia quædã praua animalia: & stantes, & palustres, & quæ sunt in metallis auri & argẽti, aut aluminis, aut sulphuris, aut similibus. Et quibus radices insitæ sunt, incommodę sunt. Et quibus uicinæ sunt calidæ aquæ siue spontanee erumpentes, omnes tales malæ sunt. Optimum igitur fuerit talem aquã præcoquere in fictilibus uasis, & frigefacere, & rursus calfactã bibere. Cæterum in peregrinationibus aut exercitu, fossæ consequenter faciendæ sunt, ab altissimis locis ad decliues, & per has ducenda est aqua, ita ut in totas fossas terra dulcis ac pinguis mittatur, ex qua fictilia fiunt. Semper enim in fossis relinquitur aquæ malitia. In summa, omnis aqua tarde transit, ægre concoquitur, & flatuosa est, & præsertim frigida destillationẽ facit. Si uero ab acceptis in cibo oleribus quis aquam bibat, maius est periculum, ne homo tenuia capitis ulcuscula, & scabiẽ, & lepras, pustulas, impetigines, furfures, putrida ulcera, herpetas, satyriases, aut ex his aliqua incurrat, & ad hoc urinas mordaces talesq; etiam egestiones habeat, & præsertim si nitrosa fuerit aqua. Incõmoda est etiã thoraci, arterię ulceratę, nitrosa aqua, renibus item ac uesicæ & omnibus ulceribus. Emendant autem nitrosam aquã, cibi hebetantes ac uinum. Crassam uero, secantes & attenuantes, uelut sunt allia & similia. Aluminosam, uinum tenuissimum, omnia urinam cientia, & omnia excretionem impellentia. Videtur porrò aqua cõuenire capitis doloribus, hebeti uisui, comitiali morbo, articulari morbo, tremulis, resolutis, per se, & cum melle pota. Commodior est autem his quæ ab utero strangulantur, & qui bilem generant nigram siue flauã, à quibus os uentris roditur & robusto uentri, ac intestino ieiuno, & iuuenibus exudantibus carnosis, & omnibus pinguibus, & nimium purgatis, & ex uulnere sanguinem fundentibus, aut ex naribus, aut alio loco. Commodat & æstuosę febri tempestiuè data. Cõuenit etiam his qui assiduè in somnis semen effundunt, & qui alias seminis profluuio laborãt, in potu accepta: quãquam prosit etiã in ipsa natare, ex eaq; perfundi conuenit mulieribus è fluxu, aut pica laborantibus. Cõuenit singultientibus, & oris graueolentiam habẽtibus frigida pota. Tepida uero cõuenit morbo comitiali, capitis doloribus, lippientibus, gingiuis dentiũ corrosis, dentibus perforatis, gingiuarum abscessui, & gingiuis cruentis, faucibus ulceratis, tonsillarum morbis, fluxioni capitis, atræ bilis feruori, bili superne ac inferne erumpenti in principio, & uomentibus in febri biliosa. Conuenit etiã tepida aqua quũ frigidæ impedimentũ fuerit, & his qui ulcera habẽt circa septum transuersum, & sanguinem spuentibus, & rupturis in succingẽte costas membrana. At uero calida aqua conuenit, ubi oportet excretionem præparare, & ubi quid attenuare, & ubi diffundere, aut liquefacere, aut mollire, aut eluere, aut concoquere, aut discutere uolumus. In uniuersum igitur calida pota hæc potest. Particulatim uero, mucum ducit, & screatum adiuuat, & dolorem omnẽ mitigat, & pręsertim in præcordijs ac intestinis, ructum mouet, & flatum prouocat, urinam ac secessum ducit. Bona est etiã ad concoctionem, ac digestionem, & nutritionem, atq; augmentũ. Menses ducit, neruis & cõuulsionibus idonea est. Pleuritidi itẽ ac peripneumoniæ & anginę. An uero nutriat, aut non nutriat, & an sit alimenti uehiculum, non est propositum hic quærere. Quod uero dicere necessarium est, hoc est, quod sine aqua alimentum concoqui non potest: Sicut neque citra aquam quicquam commodè coqui potest. Cæterum aqua lixiuij pota splenicis prodest. Et si quis panem cum tali aqua præparatum ipsis præbeat, multum prodest.

De Balneis. Ex *Galeno.* *Cap.* CLXVI.

Balnea quædam sunt dulcia, quædam qualitatis exortia, quædam qualitatem aliquam habent. Et quæ aliam quandam qualitatem habent, partim ex nostro studio uim habẽt, partim naturalem uim per se possident. Primum igitur de dulcibus dicendũ est, quandoquidem horum usus frequẽtior existit. Dulcium itaq; aquarum uis humida et calda est, si quidem fuerint tẽperatæ. Si uero tepidæ fuerint, humida & frigida. Si uero calidiores æquo factæ fuerint, calida quidem

quidem ipsarum uis est, nõ autem similiter humida. Inhorrescere enim cogunt corpora, & meatus ipsorum densari, ut neq; extrinseca humiditate fruantur, neq; ex internis superfluitatibus quid euacuetur. At enim à temperatis incipiendum est. Temperatę itaq; semper humectant per seipsas ac calefaciunt. Contingit autem ipsas aliquando aut discutere humiditates ex corporis quibusdam partibus, aut mollire, aut concoquere, aut corroborare uirtutem, aut dissoluere. Ad hęc tamen etiam quantitas ipsarum non parũ confert. Commoda uero sunt talia balnea, dulcia inquam & tẽperata, in febribus siccis & humoris exortibus, & præsertim in immodicè sitientibus, & in forti insolatione, & in pustulis scabiosis. Oportet autem & aërem balnei humidum efficere pauimẽto & parietibus atq; conspersis. At uero calida ex nostra industria parantur balnea, quum frigiditatem infestãtem sedare uolumus, aut lassitudinis affectum, aut conuulsionem, aut dolorem mitigare. Fiunt autem calida, calfactorijs quibusdam aquę immixtis, uelut pulegio, origano, hyssopo, thymo, thymbra, saluia, folijs lauri, pyrethro, chamępity, panacis radice, rosmarini semine, & similibus. Balneis autem discussorijs utimur, aut habitum corporis graciliorẽ reddere uolentes, uelut in pinguibus, & ex affectione tumefactis, aut toto corpore, aut aliqua parte, uelut abdomine, testibus, pedibus, uelut in hydropicis cõtingit. Vtimur etiam in fluidis ulceribus, propter subiectam in toto corpore multitudinem, aut uaricibus ulceri subiectis. Fiunt autem discussoria balnea, iniectis aquę talibus quibusdam, qualia sunt, sal, nitrum, aqua marina calefacta, & mel aquæ ammixtum, aut staphis syluestris cocta cum aqua ex cinere ficulneo aut uitis percolata. Item baccæ iuniperi cum eadem aqua coctæ, & sulphur eadem aqua elutum, adarce & alumen cum eadem coctum. At uero mollibus, & lenibus balneis utimur, in inflammatione ac duritie quadam partium. Talia autẽ fiũt malua in aqua cocta, tum hortensi, tum syluestri, & semine lini, & fœnigræci, & meliloti. In fluidis autem inflãmationibus, plantago aut polygonum aquæ incoquitur, aut malicorium, aut rubi folia. In conuulsionibus autem inflammationem minantibus, utimur his quæ iam relata sunt in inflammationibus absq; fluxionibus. Maximè uero prodest his aqua & oleum, in quibus malua, fœnumgræcum ac semen lini sunt incocta. Si uero duritia est citra inflammationem, prædictis discussorijs utemur.

De balneis naturalibus. Archigenis. Cap. CLXVII.

Ex balneis naturalibus quædam sunt nitrosa, quędam salsa, quædam aluminosa, aliqua bituminosa, aliqua sulphurulenta, aliqua ferri, aliqua æris qualitatem habent. Quædam uero ex his composita sunt. Horum autem omnium uis est siccare. Aliqua uero unà cum hoc quòd siccant, etiam strenuè calfaciũt. Quædam unà cum siccando etiam adstringunt, uelut aluminosa, ex parte uero etiam salsa, & quæ æris qualitatem habent. Omnia autem sunt commoda humidis & frigidis præter naturam corporibus, & talibus morbis diuturnis. Quapropter cõueniũt morbo articulari, podagræ, resolutionibus, nephritidi, anhelosis, fracturis calli inductione egentibus, ulceribus fluidis, inflãmationibus diuturnis & iam induratis. Et nitrosa quidem ac salsa capiti conueniũt, & thoraci fluxionibus uexato, & stomacho humido, & hydropicis, & tumoribus omnibus. Aluminosa uero, sanguinis reiectioni, stomacho uomenti, & his qui immodice ab hæmorrhoidibus euacuantur, & fœminis quæ inordinatè purgantur, aut nimium purgantur, & quæ citra manifestam causam frequenter abortiunt. Prosunt & his qui immodicè exudant, & tardè concoquunt, & tumoribus surarum. Commodant etiam uaricibus. At sulphurulenta & neruos molliunt, & tenasmi dolores mitigant. Verum stomachũ exoluunt ac subuertunt. Purgant autem cutem, & propterea conferunt uitiligini albę ac nigræ, lepræ, scabiei, impetigini, & ulceribus antiquis, articulorum fluxionibus, spleni indurato, hepatiq; ac utero, resolutis, coxẽdicum morbo, & prurітui. Bituminosa uero caput replent, & sensuũ instrumenta lædunt. Perseueranter autem calfaciũt, & cum tempore molliũt, & præsertim partes circa uterum & uesicã ac colum. Quæ uero æris qualitatem habent, ori & tonsillis, & uuæ, atq; oculis excellẽter cõmodant. Ferri uero qualitate prædita stomacho & spleni conuenientissima sunt. Porrò quæ mixtam qualitatem habent, iuxta dominium mixtorum operantur. Oportet autem ingressus ad naturalia calida balnea citra turbationẽ facere, quo uis ipsorum remisso corpori allabens immergatur. Nã qui perturbati ingrediuntur, eorum corpus horrescens densatur, & nõ suscipit ab aqua qualitatem. Cæterum bituminosis & sulphurulentis aquis salientibus, caput supponere non oportet, facile enim inde læditur.

De frigidæ lotione. Ex Galeno. Cap. CLXVIII.

Frigida balnea conueniunt inculpatè sanis. Corroborant enim totum corpus, & cutem duram ac densam efficiunt. Optimum est autem hoc præsidium contra læsionem ab externis. Non autem dico conferre frigidæ lotionem his qui uulgari uictu temere utuntur, sed solum his qui exactè uiuunt, & laboribus ac cibis conuenientibus utuntur. Sint autem neque ex uenere, neque aliàs lassati, neque crudi, neque prius uomuisse debent, neq; uentre malè affecti esse, neque uigilasse. Alioqui periculosus fuerit eius usus. Oportet autem insuetos ad frigidæ lotionẽ paulatim adsuefacere: Et primum quidem in æstate ipsius usum auspicari, & primum non in sinceram frigidam ingredi, sed quæ superficiem habet exolutam. Deinde ubi paulatim per totam hyemem adsueuit quis, ita ad frigidam accedere. Sit autem dies in qua auspicatur, à uentis tranquilla, & quàm maxime pro illo tempore calida, & in meridie initium faciat. Qui uero frigida usurus est, sit ętate circa quintum & uicesimum annum, sit animi alacris & ualde uirilis. Et primum fricet corpus linteis diutius frictione duriore: Deinde per oleum fricetur consuetum, postea exerceatur, atque ita in frigidam descendat, non lentè, sed confertim insiliẽs, quo in uno tempore omnibus corporis partibus aqua circumfundatur. Nam quæ paulatim appropinquat, horrorem inducit. Sit autem aqua uelut dictum est, neque tepida, neq; purè frigida. Postquàm autem egressus fuerit ex aqua, à pluribus per oleum fricetur, donec cutis incalescat. Et postea cibos plures quàm solet ingerat: Nam plures appetunt à frigidæ lotione, & melius concoquunt, & minus sitiunt: Quare etiam paucior potus ipsis dandus est.

De insessu

De insessu in solium ex oleo. Galeni. Cap. CLXIX.

Insessus in solium ex oleo, conueniunt diuturnis cum frigore febribus, & lassatis, & dolentibus neruos ossibus incumbentes, & conuulsis, & urinæ suppressæ. Oportet autem quintam olei partem ad ignem calfacere: Reliquum uero in solium immittere. Satis autem calidum sit, quod in parua solia balneorum immittitur. Quinta uero pars ad reliquum calfacta adijciatur, atque sic æger inducatur.

De spongiæ usu. Archigenis. Cap. CLXX.

Spongiæ usum assumimus in alijs quidem partibus, aut ad sordes incumbentes detergendas, aut ad saniē, aut sanguinem, aut pus, aut ipsa medicamenta, aut ut corpora à mordacitate aut pruritu uexata mitigemus. Verum in facie, ut spiritum renouemus ac resuscitemus, uelut in his qui animo linquūtur aquam adhibemus æstate quidem frigidam, hyeme uero lactosam siue lactei teporis. In ægrotis autē cautè hoc faciendum est, non in principio, neque in augmento exacerbationis, sed in uigore ac declinatione. In principijs enim impetuum refocillamus per odoramenta. Vult autem Archigenes in febris ardentis excessu iuxta ipsum uigorem, ut non solum faciei spongiam adhibeamus, sed etiam pectori.

De aspersionibus. Cap. CLXXI.

Sed & aspersiones faciei assumimus in ægrotis, ob prędictas causas. Et æstate quidē in ardentissimis febribus frigidam adhibemus, hyeme uero calidiorem. Verum in simplicioribus febribus, & in stomachi subuersione, etiam poscam aspergimus. Cauendum autem ne diutius immoremur, & præsertim in his qui caput quod facile lęditur habent. Nam delationis in soporem grauiorem ac periculosæ frigiditatis initium præbet. Vtimur etiā aspersionibus in oculis fluxione infestatis, ocymi decoctum uelut efficacissimum adhibentes, & ramulorum pinastrorū contusorum decoctum. Subijciatur autem mento spongia sicca, ut ne defluat aqua ad pectus.

De irrigationibus. Cap. CLXXII.

Irrigationibus utimur ubi ob aliquam circūstantiam balneum adhibere prohibemur. Et in uigilijs, in febribus, & ad delirantes ipsis utimur, uelut est decoctum chamæmeli, aliquando etiam calicum papaueris. Quin & decoctis in oleo calicibus papaueris, caput irrigamus, & statim iucundus somnus sequitur. Archigenes autem præceptorem suum Agathinum ex uigilijs delirantem, cōfestim à delyrio ac uigilijs liberauit, capite eius multo calido oleo irrigato. At in conuulsionibus caninis oleo sicyonio calido, aut aliquo consimili caput perfundendū est. Item in his quibus nerui fortiter sunt afflicti. Si uero frigiditas & tremor ad afflictionem neruorum consequatur, etiam castorium ad sicyonium ammiscendum est. Podagricos uero marrubio in aqua aut uino cocto irrigamus.

De insessionibus. Cap. CLXXIII.

Insessiones assumimus in partibus inflammatis, aut ob balnei penuriā, aut propter uirium debilitatem, aut ob aliud quoddam impedimentum. In inflammatis igitur renibus, utimur decocto fœnigræci, maluæ hortensis ac syluestris, seminis lini. In calculosis uero, ijsdem propter inflāmationem, & artemisiæ decocto, ac rosmarini, & petroselini, ac spicæ nardi. Iisdem etiam utendum est in uesica, adiecta etiam ruta. Ad uterum uero, artemisiæ decocto, saluiæq; ac lauri, & similium. Ad colum autem, sinonis & panacis decocto, & lauri ac similium. Ad sedem, meliloti, calicum papaueris & rosarū decocto. Ad fluxiones autem uteri & hęmorrhoidas ani, plantaginis decoctum conuenit, & polygonij, malicorij, rosarum, ruborum, ac similium. Ad uulnera uero cōuulsionem denuntiantia, aqua & oleum. Omnes igitur illinēdi sunt, & inducendi usq; ad imum umbilicum. Oportet autem & partes quæ non madefiunt, prius inungere, & præsertim caput, & tegere ut ne repleatur.

De humectationibus. Cap. CLXXIIII.

Humectatio differt ab irrigatione, eò quòd perseuerātem ex adhibito auxilio habet utilitatē: Nam aut lanam aut linteum humectantes imponimus partibus affectis post perfusionem siue humectationem. Habent igitur minorem uim quàm cataplasmata. Vtimur autem ipsis ad caput, quod non probè ad cataplasmata dispositum est, & ad eos qui ob debilitatē ferre non possunt cataplasmatum grauitatem, & ad præcordia inflammata, circa morborum principia, quum intempestiuus sit tunc cataplasmatum usus. Vtimur etiam ad fracturas ac contusiones necessitate expetente, quando emplastica pharmaca assumere non possumus.

De fomentis, perfusione, cataplasmatis, ac cucurbitis. Ex Galeno. Cap. CLXXV.

Fomenta cutem rarefacere solent, & facile transpirabilem efficere, & sanguinem in inflammationibus attenuare ac discutere, toto nimirum corpore tunc superfluitatibus carente. Nam superfluitas quę redundat in quibusdam per omnem cutem, plus ad calefientem partem trahetur quàm discutietur. Quapropter ante fomenta totum corpus euacuare oportet. Humida itaq; fomenta inflāmationibus conueniunt à biliosioribus humoribus factis. Sicca uero his quę à tenui & aquoso sanguine productæ sunt. Et leuia quidem fomēta mordacibus humoribus conueniūt: Mordacia uero & attenuantia, crassis ac uiscosis. At uero calfacere pręcordia cataplasmatis aut irrigationibus, non semper tutum est. Sed in illis solum ęgrotis, in quibus nulla superfluitas in toto corpore oberrat. Alijs omnibus extremum malum est. Cōtingit autem in plenitudinis morbis, ut diuites magis quàm pauperes male curētur. Pleriq; enim ipsorum præ delicijs non sustinent uenæ sectionem, & quidē quum magis quàm pauperes plenitudinis affectionibus corripiantur, ut qui etiam magis impleātur & ociosius uiuant. At qui curant ipsos medici, eò quòd relictum est maximum auxiliū, arbitrantur se aliorum usu expleturos esse quantum deest. Et sanè ipsi etiam ægri putantes quietum uictum, negligentiam esse, & quodcunq; tādem facere, curationem esse, cogunt medicos quotidie aliquid pręcordijs adhibere, consentientibus sanè etiam medicis in hoc ipsum, ut semper aliquid facere uideantur. Hinc enim sperant se plus lucri facturos esse. Atq; sic ipsi efficiunt inflāmationes per ea quæ faciūt, semper aliquid præcordijs adhibentes. Proinde contingit in illo tempore inflammationes incipere in diuitibus, in quo iam in pauperibus morbus est prope solutionem. Vena enim secta in principio præsertim continentis febris, & pauperes, & serui diuitum plerique in quinta die iudicati sunt, aliqui uero in septima. At uero diuites,

plenitu

plenitudinem & superfluitates plures quàm serui & pauperes habentes, & uenæ sectionis auxiliũ transgressi, & postea quotidie per calidũ oleũ foti, & laxatorijs cataplasmatis íntecti, inflãmationem quandam conflatã habent, aut circa hepar, aut uentrẽ, aut alia uiscera, aliqui in quarta die, aliqui in quinta, aut omnino in sexta. Vidisti autem etiam tu qui eodem tempore dum fomentum adhiberetur difficulter spirauit, omni superfluitate ad præcordia attracta à caliditate. Hic itaq; mortuus est, & alij innumeri quotidie moriuntur, quũ cataplasmata instar cucurbitæ attrahant ad uiscera superfluitates ex toto corpore. Quidam uero etiã ipsa cucurbita usi sunt in præcordijs, hoc unum etiam illi cogitantes, ut uiderentur aliquid semper facere circa ægrotum. In principijs igitur dum adhuc ferũtur fluxiones ad affectum locum, melius est repellere ac reprimere, non attrahere ad ipsum. Cõmoda autem sunt in principijs adstringentia cum oleo adhibita: quæ simul & firmitatem addunt partibus affectis, ut ne facile affluẽtes superfluitates suscipiãt, & simul iam in ipsis cõtentarũ tenuitatẽ intus reprimũt. Postquàm uero latio quieuerit per repulsoria auxilia, & densitas ex adstrictione inducta partibus affectis, cõtinet superfluitates, tunc iam tempus est laxare, quo contentæ superfluitates euacuentur: præsertim uero ubi ad hepar aut uẽtrem impetũ fecerint superfluitates, moderatè adstringentibus uti conuenit in principio. Valde enim principales sunt hæ partes. Imò ubi etiam tempus iam fuerit discutiendi firmatas, tunc quoque partes hæ adstrictione opus habẽt. Quare decocto in oleo absinthio irrigabimus. In quibus autem fortiore adstrictione opus est, omphacinum sit oleum, in quo decoquitur absinthium. In penuria uero absinthij, melinum aut mastichinum aut lentiscinum ad hoc sufficiet. Si uero minor fuerit febris, etiam nardinũ unguentum addatur. Si uero declinatio febris nõ ualde mitis fuerit, à nardo cauere oportet, uti uero melino. Quo non præsente, rosaceum ad nardinum miscendum est. Similiter etiam cataplasmata compositam uim habeant, ex laxatoria ac tenui, & ex amara ac adstringente. Quòd si colum fuerit affectum, aut alia intestina tenuia, aut musculi pręcordiorum, aut pellicula aluum & intestina amplectens, nequaquam miscenda sunt adstringentia. quemadmodum neq; si uesica aut uterus, quum uelut dictum est, neq; influxerit quid amplius, neque superfluitas fuerit in toto corpore. At uero renes & thorax in medio relatorum sunt: Neque enim multa adstrictione in his opus est, neq; tamen exoluere conducit. Splene uero inflammato, in principijs adstringentia miscenda sunt. Euacuato uero corpore, etiam discutiẽtia. Quin & si cucurbitis opus fuerit, pręeuacuato toto corpore utemur ipsis, non in principio affectionum.

De cataplasmate ex fermento. Ex Lyco. Cap. CLXXVI.

Hoc cataplasma diffundere ac eliquare compacta ualde potest, & aculeos infixos extrahere, & tumores induratos mollire. Oportet autem fermentum dissoluere in oleo sufficienti, atq; sic imponere. Quòd si uehementius efficere uolueris, nitrum modicum admisce: Si uero etiam aceto dissolueris fermentum, & rursus coctum per cocturam spissaueris, conuenientissimum erit ad induratos tumores in splene ac hepate. Si uero thymum & pulegium, aut absinthium, aut abrotonum fermento miscueris, optimum efficies pharmacum.

De cataplasmate ex pane. Cap. CLXXVII.

Cataplasma ex pane efficacissimum est ad omnes inflammationes. Multis autem modis paratur. Nam & frigida aqua madefactis, & tritis, & adiecto modico rosaceo, & coriandri succo, commodum fit cataplasma inflammationibus ignis sacri. Aut pro aqua, ex aceto paratur, atq; sic magis conducit igni sacro. Verum si pro oleo butyrum addatur, commodum fit cataplasma ad inflammationes ægre concoctiles. Paratur etiam sic. Panis multa aqua dissoluitur, ut succi spissitudinem habeat, & huic miscetur oleum aut butyrum. Deinde coquitur ad compagẽ. Hoc præstantissimum omnium est ad uulnerum inflammationes, & ut citius suppurẽtur. Hoc utimur ubi neruus aut neruosum quid intus contusum fuerit. Ego uero etiam picis liquidæ parum ammisceo, & utile cataplasma expertus sum. Hoc et podagricis inflammationibus idoneum est. Alia præparatio panis cum melle. Pridiani panis medullam manibus conterimus, & ubi uelut similago dispersa fuerit, mel in olla calefacimus, & sic tritum panem inspergimus, ac coquimus ad moderatã compagem, deinde oleum moderatum adijcimus, & unita imponimus. Hoc cataplasma commodum est inflammationibus præcordiorum. Præstat autem parum aquæ melli ammiscere. Sic enim in coctura diffunditur. Farinæ quoq; triticeæ cataplasma eadem ferme facere potest, & eodem modo præparatur.

De cataplasmate ex furfuribus. Cap. CLXXVIII.

Furfures in mortario tũdimus ac cribramus ut tenuissimi fiant, & utimur ipsis ad tumorem induratum in omni corporis loco consistentem, & præsertim in hepate aut splene. Oportet autem ipsos præparare cum aceto mulso. Aut ammoniacũ thymiama cum aceto mulso terimus, & furfures ammiscemus, & cataplasma imponimus, atque adhibemus lenticulata uasa uaporatoria aqua calida plena, ut ne frigesiat cataplasma. Aliquando uero ad testes inflammatos utilissimum est hoc cataplasma. Verum ad hos sine aceto paretur, cum aqua mulsa uidelicet. Commodum est hoc cataplasma etiam furunculis, & alijs duris tumoribus ac tuberculis. Verum ad uenenũ iaculantes bestias, furfures aceto imbuti commodius cataplasma efficiunt.

De cataplasmate ex ficubus. Cap. CLXXIX.

Ficus pingues exactissime contuduntur, ut nihil inalteratum in ipsis appareat. Deinde ungenti irini parum additur, & cataplasma imponitur. Facit autem ad duritias neruorum, & ad articulos contractos, aut plus iusto laxatos: & ad duros tumores, præsertim hepatis ac splenis. Vbi uero ad relatum cataplasma nitri parum additum fuerit, rumpit abscessus & aculeos extrahit: Si uero ad ficus ita paratas ammiscueris pulegium, aut origanum, aut thymũ, aut absinthij comam tenuissimè cribratam, hydropicis cõfert, Sed & si coquantur ficus probè, & deinde cum decocto terãtur, & ordeacea aut triticea farina ammisceatur, & rursus coctura fiat ad compagem, commodũ fit cataplasma abscessibus qui non facile maturi fiunt. Si uero uoles pinguitudinem adijcere, aut butyrum ammiscere, aut rutę folia trita, dolores intestino

intestinorum à flatu factos sedabis. Misceatur autem similiter & cuminum & oleum.

De dropace ac picatione, Archigenis. Cap. CLXXX.

Dropax à quibusdam etiam picatio appellatur, diuturnis autem maximè morbis conuenit. Omnino autē & ante sinapismum assumitur, ut corpus ad sinapi præparetur, & post sinapismū, ut reliquiæ affectionis excindātur. Simplicissimus itaq; dropax est qui picatio uocatur. Pix arida cum ualde modico oleo liquatur. deinde calida adhuc cuti illinitur, & prærasis locis agglutinatur, & priusquam perfectè frigescat auellitur. Et rursus calefacto emplasmate ad ignē agglutinatur, & similiter priusquam frigefiat auellitur: atque hoc sæpe repetitur. Vtilissimus est assiduè uomentibus & crudis ac non concoquentibus, & cœliacis affectionibus, & reliquis partibus alimentum non sentientibus. At uero ad hunc communem dropacem, calfaciēdi gratia adijcitur piper, pyrethrum, semen rosmarini, bitumē. Si uero siccare opus fuerit, sulphur uiuum, sal, cinis sarmentorum. Sin lācinare, limnestis, quę & adarce uocatur, adijcitur, aut euphorbium. Singula autem hęc trita liquefactis insperguntur. Est autem dropax qui à multis in usum assumitur & Gallas appellatur, hic: Colophoniæ thus redolentis, & resinæ sordidæ lignosæ quæ in dolijs affertur, resinę à nauibus derasæ, quam Græci aliqui apochyma uocant, picis siccæ, singulorum lib. I. s. picis liquidæ brutiæ lib. II. cerę lib. IIII. nitri lib. I. bituminis, galbani, adarces, pirethri, ueratri albi, piperis, singulorum trientem, sulphuris uiui quadrantem, castorij, ammoniaci thymiamatis, staphidis syluestris singulorum sextātem. olei sicyonij lib. I. opobalsami sexuncem. Alius dropax optimus & probatus. Picis, ceræ, colophoniæ, singulorū lib. I. nitri sexcūcem, bituminis quadrantem, sulphuris uiui sesquiūciam, piperis, euphorbij, adarces, singulorum unciam I. Cantharidū drach. IIII. olei cyprini trientem. Vtere. Oportet autem, uelut prędictū est, dropacem calidum illinere, crassitudinem habentem pro ratione uirium ægri, prærasis pilis in locis quibus adhibetur. Eos uere qui robusti dropace utuntur, etiam lauare conuenit incumbente dropace, & si fieri potest, etiam exerceri. At dropax confertim auulsus, remissum spiritum firmare potest, & ad superficiem reuocare, & propriorum operum commonefacere.

De sinapismo, Archigenis. Cap. CLXXXI.

Cataplasma ex sinapi sinapismū uocare omnes solent. Est autem efficacissimum auxilium. Verum in acutis morbis nō ualde probatur, paucis exceptis. Nam in solis segnioribus ac pigrioribus, & in acutis affectionibus immersis, sinapi utimur. At in diuturnis ferme omnibus, postquā reliqua auxilia nihil profuerunt, sinapismus efficacissimus reperitur. Quandoquidem igitur in omnibus ferè diuturnis conuenit, præstat ut dicamus in quibus non utendum est ipso. Itaque in ulceratione pulmonis sinapismus non assumitur, neque in alia in profundo exulceratione. Efferantur enim ulcera & exacerbantur, ob acrimoniam. Sed neq; in exulcerata cutis superficie, neq; in cartilaginosis partibus, uelut sunt aures aut nasus summus. Exuruntur enim ab ipso, et nigrescūt partes quæ ualde sunt excarnes. At reliquæ partes corporis itē q; affectiones, hoc auxilio gaudent, præcipue uero caput, in diuturnis capitis totius itemq; alterius partis doloribus, & in uertiginibus, comitialiq; morbo ac insania. Sed & thoraci commodus est in erectæ ceruicis spiratione, anhelationibus, tussi diuturna. In destillatione uero caput unà cū thorace sinapismo integendum est. Stomachus autem & intestina in omnibus diuturnis affectionibus, & maxime prostrato appetitu, & in renum affectionibus ac lumborū, & in spinæ colisq; ac uesicæ resolutionibus. Quin & omnes resolutæ ac frigefactæ partes hoc auxilio gaudent. Commodum est & arthriticis & ischiadicis ac podagricis. Inditur & in intestinum rectum glans ex sinapi, ubi illud fuerit resolutū, & post morsum ablata glande, infunditur aqua mulsa. Modus autem præparandi hic est.

Sinapismi præparatio.

Caricas pingues in aqua tepida pridie macerare oportet, frequenti autem die fortiter expressas probè conterere, deinde acre sinapi acceptum per se terere, & inter terendum paulatim de caricarum cremore affundere, quo facilius teri possit, nō tamen aquosum fiat. Deinde utrunq; per se in massas redige, & inter se misce prout usus postulat. Si quidem fortiter sinapissare uoles, duas sinapi partes ad unam caricarum. Si uero mediocriter utriusq; parem portionem. Sin mitius, tertiam partem sinapis, & duas caricarum. Cæterum in corporibus molli sensu præditis, & in quibus circa superficiem est affectio, panem pro caricis ad sinapi ammiscere oportet. Sed & hoc noscēdū est: Si in aceto maceretur sinapi inefficacius redditur: Acetū enim sinapis uim discutit. At ubi tenue factum est cataplasma, in omnibus prædictis infarciatur in linteum, & locis adhibeatur. Temporis porrò longitudinē in omnibus decernere impossibile est. Quare frequenter leuandum est cataplasma, & caro consideranda an exactè rubefacta est. Et hoc maximè facere oportet in partibus hebetiore sensu prędititis. In quibus uero celeriter operari ipsum uolumus, locus spongijs ex calida expressis fouendus est incumbēte adhuc cataplasmate, hoc est, super linteum spongiæ adhibendæ sunt. Post sufficientem usum, in balneum ducendus est æger, & in calidum solium ponendus, & pars iterum perfundenda citra inunctionem. Post balneum uero rosaceo illinimus locum. At in uehementi dolore aut etiam ulceratione, hapso lanæ aqua & rosaceo imbuto integendus est, & imponenda est malua cocta trita cum pane. Post sedatum dolorem utendum est cerato rosaceo cum cerusa. In quibus uero balneum adhiberi non potest, in his per reliquum corpus spōgiarum ex calida aqua expressarum fomentum utendum est. Verum in capitis & præsertim frigidis affectionibus, olei calidi perfusione locus mitigandus est.

Quòd caprarum fimi pilulæ cum aceto impositæ priuatim coxendicum morbo conueniunt. Cap. CLXXXII.

Caprarum fimi pilulæ in aceto tritæ, sinapismi usum exhibent. Priuatim uero ischiadicis, hoc est coxendicum affectione laborantibus conuenit hoc cataplasma, ut quod longe efficacius sinapismo in ipsis compertum est.

Quæ sint alia rubificantia. Cap. CLXXXIII.

Rubificat nasturtij semen, & calefacit uelut sinapi. Similiter helenij radix, & syluestrium columbarum fimus,

simus, quo ualde frequẽter utor. Sed & cum nasturtij semine contuso ac cribrato, pro sinapi illo utor, in ischiade, hemicrania, uertigine, capitis dolore antiquo, in doloribus diuturnis laterum, humerorũ, tendinum, lumborum. Et ad hæc in nephriticis ac colicis affectionibus, & arthriticis ac podagricis, quum nondũ pori ac duricies callosę fuerint coactæ. Quin & scilla contusa in mortario, consimilem sinapi uim habet in cataplasmate imposita. Verũ ad modicum tempus imponatur, nam diutius immorans locum exulcerat. Vtendũ est ipsa priuatim ad erecta ceruice spirantes thoraci imposita. Item in resolutione, quãdo nõ solum motus, sed & sensus tactus defecit. Post hæc autem mitigandæ sunt partes, uelut in sinapismo prædictum est. Priuatim uero scillæ morsus mitigat perfusio olei, præsertim rosacei.

De Iberide siue Cardamine, quæ & Lepidium uocatur. Cap. CLXXXIIII.

Ex his uero quæ ualde utiliter rubificant, est & iberis, quæ etiã cardamine uocatur. de qua Galenus in tractatione de ischiade plurima scripsit. Sed & Archigenes ipsa usus est in splenicis ac coxendicibus. Verum in epistola ad Aristonem Archigenes sic scribit de ipsa: Vellem autem te uti etiã radice eius herbæ quæ nunc hic Iberis appellatur. Habet autem folia uelut nasturtium, uere floridiora, caulem longitudine cubitali ampliorem aut minorem. Et nascitur quidem in incultis locis: Aestate uero lacteũ florẽ producit, tuncq́ efficacissima est. Radices nasturtiũ odore referunt. Radices igitur accipe prædicto tẽpore, ipsasq́ diligenter tunde, ægre enim conteri possunt: & adipis suilli inueterati tantum adijce quo emplastri formæ cataplasma fiat, quod non minus horis quatuor impositum habe: Deinde in calidum balneum citra inunctionem ingressus, post modicã corporis exudationem, in solio mordaciore morare. Egressus autem uino & oleo multo perfusus ac detersus, coxendicem lanis puris intege. Atque hic quidem est sinapismi modus. Verum utilitates spe maiores habet, eò quòd medicatiorem uim possidet, & cum minore mordacitate curet.

De euocãtibus ex alto auxilijs. Galeni. Cap. CLXXXV.

In omnibus diuturnis affectionibus, quum nihil profecerint ulla auxilia, euocantem ex alto curationem, metasyncriticam à Methodicis appellatam, hoc est, quæ meatuum miscellæ corporis statum præter naturam habentem transmutat, facere plerique solent. Ego uero ubi intemperies quædam humida & frigida in affectis partibus est, aut obtusus aut stupidus sensus, adhibeo ipsis pharmaca ex sinapi, aut thapsia, & similibus confecta. At siccis & calidis affectionibus ea non adhibeo.

AETII TETRABIBLI PRIMAE, SERMONIS TERTII, FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN QVARTO SERMONE AETII CONTINENTVR.

*

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMAE SERMO QVARTVS.

*

DE SANITATE TVENDA. GALENI PRAEFATIO. Cap. I.

VVM una sit ars quæ circa humanum corpus uersatur, duæ sunt ipsius primæ ac maximæ partes: prior quę sanitatem tuetur, altera quæ morbos curat. Quandoquidem uero et dignitate & tempore prior est sanitas morbo, oportet sanè etiã nos prius considerare quomodo quis hanc custodiat. Deinceps uero etiã quomodo quis quàm optimè morbos curet. Dicitur autem sanitas dupliciter: Altera exacta, & optima, & perfecta, & summa: Altera deficiẽs quidẽ ab hac, nõ tamẽ in tantum ut animal ægrotet. Et huius graduũ non parua est in corporibus differentia circa magis ac minus. Prius autem recensere conuenit, quomodo quis optimæ ac inculpabilis naturæ sanitatẽ conseruet, & adhuc ante hoc mẽtionem facere, quænam sit optima corporis structura. Est autem si quis iuxta ipsam essentiam rei exponet, temperatissima, & quę formationẽ partium, ac actionibus ipsarum exacte conuenientem habet. Et ad hæc numerũ omnem, & magnitudines, & compositionem omnium ipsarum inter se, actionibus commodã exhibet. Si uero quis iuxta notas designare uolet, corpus exacte bene carnosum tale est, quod mediũ est inter gracile & multa carne obesum: & neq; hirsutum est, neq; pilis nudum, neq; moderato mollius, neq; durius, neq; albũ aut nigrũ, aut uenis occultis aut amplis, aut animosum aut deiecti animi, aut somnolentũ aut uigilans, aut hebeti mente præditum aut uafrum, aut ueneri deditum aut uice uersa. Si uero etiam omnibus partibus fuerit exactè inter omnes excessus mediũ, erit profectò etiam pulcherrimum aspectu tale corpus, ut quod sit moderatum, & ad omnes labores idoneum. Habebit autem & alia omnia signa temperamenti boni per singulas partes. De quibus pro uiribus pauca indicabimus circa finem huius sermonis. Multa enim corpora temperata quidẽ sunt, si ita contingat, capitibus, uerum intemperata pectoribus, aut uentre, aut genitalibus. In quorundam uero artubus est intẽperies, & plerisq; in uno uiscere, aut alia quadam parte. Sed & de his in prauis corporũ structuris postea dicetur in hoc sermone. Cæterum de optima structura iam dicamus, cuius singulæ partes uniuersam habent inculpabilem essentiam. Dicetur autẽ primum quomodo quis ab initio susceptũ eiusmodi hominem, per omnem uitam sanum cõseruarit, nisi si quid extrinsecus uiolentum ipsi accidat.

Quomodo infans recens natus sanus cognoscitur. Cap. II.

Indicabitur autem sanus infans statim ex natiuitate, primum quidem ex eo quòd genitrix per totum gestationis in utero tẽpus sana uixit. Deinde ex eo quòd ubi natus est & in terrã positus infans, ipse eiulatum edit cum cõueniente firmitate. Et ex eo quòd omnibus partibus ac sensibus integer est, & naturales meatus omnes expeditos habet, uelut sunt aures, nares, fauces, urinæ meatus, podex. Et quòd unicuiusque membri naturales motus non segnes, neque exolutos habet, & iuncturarum flexuras ac extensiones, magnitudinesq; ac figuras, & sensum exactum.

De infantis educatione. Cap. III.

Proinde recens natus infans, hic nimirum per omnem structurã inculpabilis, primum ita tractetur, ut ipsi umbilicus quatuor à uentre digitis acuto scalpro resecetur: Reprobamus enim aliam materiam harundinum

dinum ac uitrorum, ut ne quid atteratur. Deinde cõtentus in ipso sanguis grumosus exprimatur, & spõgia detergeatur, ac lana carpta obturetur. Postea moderato sale per se tenuissimo conspergimus. Aliquando uero etiam in delicatioribus totum corpus succo ptisanæ aut fœni Græci depurgare oportet: & aqua tepida uiscositatem corpori obsitam abluere, & sordes naribus insitas digitis exprimere, & os atque aurium meatus purgare, palpebras diducere, & oculos detergere, ac oleũ ipsis instillare. Digitis item disparare ipsum anum. Confestim itaq; excernit per sedem id quod Græcis meconium uocari solet. Porrò supra umbilicum hapsus lanæ madefactus imponatur, ad umbilici figuram formatus. At cuminum ipsi inspergere reprobamus, propter acrimoniam, etiamsi quidam id usurpare soleant. Deinde duplicatus umbilicus, & lanæ inuolutus, leniter in medio componatur. Et postea infans pro more fasciis inuoluatur. Exhibendum est autem ipsi mel præ omni alimẽto, quod optime est despumatum ut delingat, reprobato butyro uelut stomacho incõmodo. Deinde instillanda est aqua mulsa tepida. Postea uero mater, ubi prius crassum ex uberibus emulxit, & ipsa aqua calida fouit, lac præbeat infanti. Præstat enim non accipere matris lac usq; ad quartam diem. Lauare uero oportet puerũ bis in die, horarum aliquot interstitio post cibum. Postquàm uero exciderit umbilicus post tertiam aut quartã diem, cochleæ testam ustam tritã loco insperge, aut talum suillum ustum, aut plũbum ustũ cum uino illine, & obliga.

De nutricis electione. Cap. IIII.

Præ omnibus his eligenda est nutrix, neque iunior uiginti annis, neq; senior quadraginta, quæ bis aut ter peperit, non morbida, boni habitus, iustæ magnitudinis, ampli pectoris, ubera habens moderata, non rugosa, papillas neq; magnas, neq; paruas, neq; angustiores, neq; ualde latas, aut cauernosas. Magna enim ubera plus quàm opus est lactis præparant, & hoc manens in ipsis corrumpitur, & infantem lędit, simulq; etiam matrem grauat. Parua uero parum lactis exhibent. Et magnæ quidem papillæ offendunt gingiuas, & impediunt linguam ne iuuet deglutionem. Paruæ uero ægrè appræhendi possunt, & propterea affligunt maxillas. Sed & eiaculatum lac per angustos meatus, sublinentem os pelliculam ferit, & aphtham Græce appellatũ ulcus igneę caliditatis generat. At latiores & cauernosæ papillæ aceruatim remittentes lac, suffocationis causa fiunt. Pręterea conuenit esse nutricem castam, sobriam, mansuetã, mundam, hilarem, et non tristẽ. Ego inquit Galenus, quũ puer aliquando ploraret per totam diem & indignaretur, ubi uidissem stratum ipsius & uestimenta sordida, & ipsum puerum sordidum; iussi & ipsum, & stratũ ipsius lauari, & uestimenta mutare, quo facto ab eiulatu & indignatione cessauit & obdormiuit.

Probatio lactis. Cap. V.

Probandum est lac gustu, uisu, & olfactu. Nam & gustantibus & olfacientibus iucundum, & uidentibus album ac æquale, & inter liquiditatem ac spissitudinem medium habẽs, ipsum esse oportet. At uitiosum lac, aut crassum est & caseosum, aut liquidum & serosum, aut liuidũ, aut strias floridas habens, aut spumosum, aut graueolens, aut fœtidũ, aut cito acescẽs, aut gustanti amaritudinis, aut muriæ, aut alterius cuiusdam peregrinæ qualitatis significationem exhibens. Hæ igitur sint notæ uitiosi itemq; boni lactis, ex quibus coniecturam facies mulierem morbosam esse, & ad aliam transibis. Cæterum opulentis plures nutrices esse oportet.

Victus nutricis. Cap. VI.

Exercere oportet nutricem moderatis exercitiis, & maximè supernis partibus. Cibos autem exhibere boni succi & qui facilè digeruntur, & tempore conuenienti, & mensura congrua. Atq; ita etiã potus. Abstineat à porro, cepis, allio, salsamentis, & omnibus fœtidis & graueolentibus. Et à plerisq; bellariis, pręsertim nucleis pineis. Sunt enim oleosi, & propterea bilem faciunt, & uentriculo innatãt. itemq; uenerem stimulant. Itaq; penitus ab his nutricem abstinere oportet. Irritatur enim in coitu lunares purgationes, & propterea lac corrũpitur, & uitiosum ac paucissimum fit. Quædam uero etiam concipiunt, quo nihil nocentius fieri infanti qui ex ipsa alitur possit. Vbi autem imminuitur lac, aut corrumpitur, aut etiam omnino extinguitur, aut spissatur, aut attenuatur, pręstat quidem alterius nutricis lac præbere. Sin id non permittat res aliqua instans, uictu nutrix curanda est, ut ne in morbũ incidat infans. Extincto itaq; lacte, considerãdum est an totũ corpus, aut una pars ægrotet, & lædẽtem affectionem corrigere oportet. Si uero ob penuriam extinctum est lac, alimentum augere, & melioris succi cibos dare, & plures auferre, aluumq; si plus iusto fertur adstringere, & exercitiis supernarum partium uti, & uberum frictione, & fomentis per spongias, ceratis item liquidioribus ad ubera ex oleo irino aut gleucino. Lini uero semẽ delingere cum melle aut passo. Aut sesamũ crudum cum palmula passa, quam pateton Græci uocant, æquis portionibus edendam prębe, & bibat zythum, & eadem die ubera lacte replebũtur. Putabit autem mulier simul ut acceperit potũ, omnia sua membra resoluta esse, donec lac in uberibus factũ fuerit. Aut lumbricos piscatorum, qui in limo fluminis reperiũtur, & intestina terrę appellantur, quinq; aut septem terito, & palmulas passas addito, & simul terito, ac dato in zytho bibendos prælotæ mulieri ieiunæ ad dies decem: & de multitudine ac bonitate lactis miraberis. Præstat autem etiã præcedens pharmacum similiter cum zytho conterere, & bibendum præbere. Vinum uero exhibendũ est dulcius. Et fœniculũ aut anethum uiride cum ptisana coctum, sorbẽdum dato. Si uero tenue fuerit lac, balnea reprobãda sunt, uelut quæ humores aquosos reddant. In cibo utendum est alica, ouis sorbilibus, pane similagineo, pedibus ac extremitatibus porcinis, uolucribus tenerioribus, carnibus hœdinis, & uino dulci. Sin crassius fuerit lac mulieris, attenuante alimento utẽdum est, ac minus nutriente, & balneis frequẽtibus. Crassius enim lac abscessus & furunculos circa infantis corpus generat, & uenter ipsius cohibetur. Sed neq; urinæ pro ratione prodeũt, & uomitus pituitosi infestant, & ægrè mobilis ac difficulter spirans puer euadit, & appetitũ perdit, ac decolor fit, & sordes oculorum habebit crassas, & mucos similiter, & flatus multi ab eo prodeunt. Si uero acrius fiat lac, excretiones per uentrem plures fiunt cum mordacitate, & appetitus deficit, & pustulæ acerrimæ in corpore fiunt, & præsertim circa supernas partes, imò etiam

infernas, & infans paulatim gracilescit. Quare omni modo temperandum est corpus nutricis, balneis dulcibus, & boni succi alimento. Si uero lac quod multum fertur imminuere uoles, cibos minus alentes & paucissimos dato. ubera uero lenticula cocta integito, aut cuminum cum aceto illinito. Aut lapidem album simplicem, quo ad ædificia utimur, similiter cum aceto. Aut hyoscyamum cum aceto. Aut linteum aceto imbutum imponito, & assiduè humectato. perfundito autem aqua marina, aut muria calida, aut myrti decocto.

Ad stertentes infantes. Cap. VII.

Quandoquidem pleręque nutrices ineptis, uelut dictum est, utentes cibis, uitiosum lac suũ efficiunt, & ex hoc diuersis morbis infantes, qui etiam optimã structuram adepti sunt, obijciunt. Aliquãdo uero etiam ex forinsecus corpori accidentibus morbi accedunt; necessarium est etiam de diuersis affectionibus pueros infestantibus, pro uiribus breui tractare. Si quidem igitur infans crassiore alimẽto nutritus, pituitam in uentre colliget, & propterea stertat, lini semen cum melle delingendum dandum est, aut cumini parum cum melle. Et aqua mulsa instillanda est ori assiduè calida. Si uero hęc pressura perseueret, oleo medium digitum tingito, & tonsillas illinito, & depressa linguæ radice ad uomitum iritato. ubi enim uomuerit, ab omnibus uexationibus confestim liberatur.

Ad uocem infantium interceptam. Cap. VIII.

Ad interceptam in infantibus uocem, ob quancunque causam pręcedentem (contingit autem hoc maximè suppressa aluo) brassicę succum cum modico sale bibendum dato aut instillato. Statim enim soluit aluũ, & uocem restituit. Sed & glans ano indenda est.

De dentitione. Cap. IX.

Circa septimum mensem incipiunt infantes proferre dentes, & dum punguntur ac stimulantur uelut ab aculeo, dente gingiuas disparante, inflammationes succedunt ipsarum gingiuarum ac maxillarũ & tendinum, ad quas etiam febres omnino consequũtur. Accedit & pruritus auditoriorum meatuum. Et aures humectantur. Aliqui uero etiam lippitudinibus capiũtur, & sanguis ex oculorum angulis fluit. Plerisque uero etiam exturbatur uẽter, propter stomachi inflammationem, & uentris exolutionẽ. Itaque lenire ac pinguefacere oportet tendinem & maxillas, mollium lanarum ac mundarum circumiectu, circa collum & ipsius neruum, per oleum dulce ac calidum. Instillare quoque auditorijs meatibus oleũ calidum. Perseuerãte uero inflammatione, etiam ceratum rosaceum liquidum locis imponere. In cibo offerendũ est puero cerebellum, maximè quidem leporis coctum aut assatum; Sin minus, ouiculæ: Naturaliter enim opitulatur. Sed & melle moderatè cocto illinendæ sunt gingiuę. Efficit enim minimè molestum dentium exortum. Nihil uero duri dandum est ipsis ad mandendum, ut ne gingiuæ callosiores redditæ impedimento sint dentiũ exortui. Balneo autẽ utendum est febribus remittentibus. Neque studio habendum est ut uenter adstringatur, ut ne materia sursum repens, supernas partes, præsertim oculos lædat, & febres uehementiores efficiat. Sed & nutrix cogenda est ut aquam bibat, & cibos leuissimos ac sorbiles accipiat. Aiunt autem naturaliter auxiliari dentientibus pueris, colocynthidis syluestris radicem, in aureo aut argẽteo canali gestatam. Itemque rubi radicem. Sed & uiperæ, præsertim masculæ, dentem, in argento pro amuleto appende. At circa stomachum gestent semper uiridem iaspidem de collo suspẽsum, ita ut stomachum contingat.

Ad inflammationes oculorum. Cap. X.

Lycium Indicum præsertim, sin minus, Pataricũ cum lacte diluito, & supernas palpebras cum superciljs illinito. Aliquãdo etiam ipsis oculis instillato, multo lacte dilutum. Mirabiliter etiam facit Nili ex rosis collyrium illitum. Ipsos uero oculos ocymi decocto abluito.

Ad albugines puerorum. Cap. XI.

Ad albugines puerorum ab eiulatu factas, solani nigri succum illine.

Ad inflammationes & humiditates aurium. Cap. XII.

Ad inflãmationes & dolores auriũ, oui cãdidum cum lacte muliebri instilla. Aut intestina terrę cũ rosaceo cocta. Ad humiditates uero auriũ, alumen uino dilue, & lanam puram ac mollem in ipso imbue, & in sole assicca. Et rursus imbue ac sicca. & ubi ter hoc feceris, lanam siccã asserua. Vsu uero expetente, de ipsa accipe & in aurem inde. Ad ulcera uero in auribus, pastillo Musæ utere, diluto cum sapa ac modico aceto. Si uero caro superexcreuerit, primum reprime per pastillum Bithynum dilutum cum uino. Deinde utere Musæ pastillo, uelut dictum est.

De inflammatione Siriasi Græcis appellata. Cap. XIII.

Ex affectionibus quæ cum febre accidunt, est & siriasis in infantibus appellata, quæ est inflãmatio partium cerebri & membranarum, adeò ut sincipitis & oculorum cauitas consequatur, cũ febre ardente, & pallore, & corporis siccitate, ac prostrato appetitu. Siriasis autem appellata est à sincipitis cauitate. Siros enim apud Græcos dicitur fossa ac corpus cauum, in quo semina seruantur. Quare omnia uelut ad inflãmationes facere oportet, ita ut leniamus & mediocriter frigefaciamus caput, coriandri succo cum rosaceo humectantes. Sed & totum corpus ex hoc illinatur. Aut cucurbitæ ramenta sincipiti impone. Aut uitis folia, aut portulacam cum rosaceo tusam, sincipiti illine. Aut heliotropij scorpiuri succo sinciput illine. Aut oui luteum cum rosaceo cõcutito, & sincipiti illinito, & assiduè permutato.

Vt exudet puer in febre. Cap. XIIII.

Arundinis uiridis medullã terito, & ex ea sinciput ac pedes illinito, ipsumque puerũ uestimentis contegito.

De aphtha ulcere oris ardente. Cap. XV.

De aphthis ulceribus, & inflammationibus tonsillarũ, dicetur absolutissimè in sermone de affectionibus quæ perfectis accidunt circa has partes, in octauo nimirum.

Ad deuoratas spinas aut festucas eximendas. Cap. XVI.

Alumen quo ad coria utuntur cum oleo terito, & gulæ illinito, radicem linguæ digito ualde cõprimens, & facilè ipsas sursum effert.

Ad assiduas sternutationes infantium & grauedines. Cap. XVII.

Ocymum siccum tusum ac cribratum naribus admoue, ut per respirationẽ attrahatur, aut insuffla. Idem etiam ad grauedinem facit.

Ad

Ad tusses puerorum. Cap. XVIII.

Nucleorum nucum pinearum modice tostorũ drach. IIII. seminis cucumeris parum tosti drach. I. tragacãthi drach. III. mellis despumati dodrantem. Præpara & præbe delingendum. Tragacanthum autem in uino ueteri dulcissimo macerato. Aliud Hippocraticum. Vitellum oui assatum, & sesami duplum, & salis granum unum moderatum terito sufficiẽter, & cum melle delingendum dato. Aliud. Nucleos pineos tostos XXX. amygdalas decorticatas XXX. seminis lini tosti, succi glycyrrhizæ, utriusq; sextantẽ. Mellis quod satis est, dato delingendũ. Probè etiam facit cuminum cum melle. Item ammium.

Ad alui infantium profluuium. Cap. XIX.

Si aluus infantis fluxione laboret, balneum & gestationem reprobamus. Vtimur autem humectatione stomachi ex uino & oleo melino. Si uero fluxio extendatur, œnanthen leuissimè tritam, & acaciam, ac mastichen, æquis portionibus singulis tritis, oui luteo quantum satis est excipe, & ex emollito stomachum illine, & dorsum, & hapsum lanæ purpureæ impone ac deliga. Facit enim citra molestiam. Præ omnibus uero nutricẽ alimentis boni succi uti oportet, & potibus adstringentibus. Si uero aluus infantis farinæ similia excernat, mentam tritam cum uino nigro, aluo impone ac obliga.

Ad aluum suppressam. Cap. XX.

Si uero supprimatur aluus, glande iritanda est, aut ex sola aqua mulsa infusum immittendum est. Et mel alimentis ammiscendum. Cæterum florem artemisiæ cum oleo tere, & circa umbilicũ affrica, & fluet aluus. At de lumbricis dicetur in uniuersalibus auxiliјs in nono sermone.

De pustulis puerorum. Cap. XXI.

Iam antea dictum est quòd infantes uitioso alimento utentes, uarios incidunt morbos, ut cum aliјs & pustulæ & papulæ instar bullarũ efferuentes, & humida ulcera in cute fiant, quæ bubastica uocant, & alia consimilia. Itaq; muriam & urinam, & alia quę aliqui adhibent, reprobamus, ob acrimoniã. Lauamus autem ipsos rosarũ decocto aut lentis. Et si ampliori adstrictione opus habemus, myrti aut malicoriј. Magis uero ulceratis, cataplasma ex plantagine imponimus: Aut ex seride siue intubo cum pane: Aut ex flore polẽtæ cum portulaca, aut semperuiuo, aut ueneris umbilico, aut hyoscyamo. Aut rosas uirides aut siccas coctas cum meliloto & palmulis adhibemus. Aut spumam argenti, melilotum, alumẽ, cum aceto terito, & myrteum oleum siue rosaceum adiјcito, atq; illinito. Aliud ad bubastica ulcera. Recrementum plumbi & amylũ, æquis portionibus cum solani succo terito, & adiecto rosaceo illinito. Aliud pulcherrimum. Cadmiam tritam cum aqua illinito, aut cimoliam cum uino. Aliud. Spumæ argenti, cerusæ, utriusq; trientem, malicoriј sicci leuissimè triti sextantem, succi stratiotę fluuialis quod satis est, utere. Quòd si non adsit stratiotes, lentis palustris succum accipe, & utere, aut herbæ uiridis quæ in aquis inuenitur, & stratiotæ similis est, succum ammisce, probè etiam facit serapiadis tritesticularis succus. Aliud. Retrimentum ferri terito cum uino, ac illinito. Valde enim bonum est hoc. Probè facit & emplastrum ex ladano, & emplastrũ ex hordeo, oui candido, & rosaceo aut myrteo oleo diluta. Aliud, ad infantium pustulas ac papulas feruidas post rupturam. Cadmiæ drach. LXXX. æris usti drach. LXXX. acaciæ, croci, utriusque unciam I. tragacanthi sextantem. Tragacanthum aqua macerato ac terito, & cum ipso reliqua excipito, ac pastillos formato. Et usus tẽpore cum succo senecionis, aut intubi, aut solani, diluito, & addito rosaceo, illinito. Ego, inquit, succo senecionis aut intubi excipio tragacanthum ac reliqua, & pastillos effingo.

Ad capitis ulcera, & achores tenuia capitis ulcuscula. Cap. XXII.

Pharmacum ex cuius usu ego nomen assequutus sum. Spumæ argenti, cerusæ, utriusq; bessem, seminis ericæ, thuris, utriusq; drach. IIII. uino & oleo raphanino terito ac utitor. Aliud. Acaciæ fuluæ unciam I. ladani trientem, myrrhæ sextantem, opiј unciam I. Aqua palustri excipe & forma pastillos, & utere assiduè. Aliud. Cochleas albas unà cum testa exustas insperge. Aliud. Aloën leuissimè tritã, cum plantagine arida trita insperge. Aliud. Balaustium aridum tritum insperge. Aut cum aqua tritum impone & illine. Aliud. Herbam quam in Alexandria Liparonem uocant, aliqui uero cnestrum appellant, urito, & cinerem cum uino tritum illinito. Vtere etiam reliquis cum discriminationibus referendis in sexto sermone, de uniuersalibus auxiliјs ad achoras.

Ad ulcus Melicerida à mellei humoris similitudine dictum, quod & Dulce appellatur, & Syriacè Sanalia. Cap. XXIII.

Spumæ argenti, baccarum lauri, æquales portiones terito cum aceto & oleo, & illinito. Sæpenumero eius experimentum fecimus.

Ad sedem infantium procidentem. Cap. XXIIII.

Spongitide herba podicem assiduè deterge. Acaciam cum sapa & uino nigro tritam podici illine. Cochleam ustam tritam quum egreditur prælotæ sedi insperge, & sanabis. ostreorum testas crudas tusas ac tenuissimo cribro excretas insperge. Myrrhi baccas uirides cum uino tritas impone. Vtere autem perfusione aqua fabrorum, in qua ferrum tingunt. Ego uero semper utor muria tepida, & ualde probè facit. Similiter autem & aqua marina. Vtere etiam dicendis in uniuersalibus auxiliјs, quæ suo loco referẽtur.

Ad femorum intertrigines. Cap. XXV.

Myrtum siccam tritam insperge, aut cyperũ cum rosis.

Ad procidentes puerorum umbilicos. Cap. XXVI.

Procidunt pueris umbilici, dum aut in eiulatu diu & multum distenduntur, aut ex plaga, aut ex casu. Talibus igitur ammium cũ muria tritum umbilico illine, & rasuram lintei impone, ac ad triduum obliga. Et rursus eo soluto, idem facito. Aut lupinos amaros et ungulam asini ustam, & laterem ustum, simul terito ac imponito, & obligato. Si uero efficacioribus opus fuerit, his quæ ad herniã inguinum referuntur utere. Critonis ad pueros exumbilicares, ob quancunq; causam, Resinæ pinus unc. XVI. aluminis scissi dextantem, mellis dextantes duos; Alumen tritum cum melle ad prunas coquito, & ubi bonam compagem habuerit, resinam addito, assidueq; moueto, & ubi dissoluta fuerit, laminã de hoc pharmaco accipito, & umbilico imponito, ac quotidie alterato. Verum supra laminam plãtaginis folia aut hederæ imponito. Aliud. Aluminis scissi uncias XV. fecis uini austeri dextantem, gallarum drach. II.

uino dilue ut spissitudinem habeant, & umbilicum illine, & forinsecus spongiam impone, posca imbutam ac expressam.

Ad hispidos pueros. Cap. XXVII.

Crassioribus & pluribus fuliginosis superfluitatibus sub cute collectis, ex quibus pili generantur, hispidiores infantes fiunt. Itaque caricas urito ac terito, & cum hoc cinere pilis obsitos locos confricato. Ex alio exemplari. Resinā coquito in aqua, & puerum lauato, ac leuiter detergito, ac cum caricarum ustarū cinere & fabarum cremore confricato. Aliud smegma corroborans ipsos. Farinæ fabrum, cimoliæ, spumæ nitri, candidi ouorum, & testarū, æquales portiones pro smegmate adhibe.

Quando ablactandi sunt infantes. Cap. XXVIII.

Donec firmetur infans lacte nutriatur. Postquam uero solidus factus fuerit, micis panis ex uino mulso, aut uino dulci, aut lacte. Deinde etiam oua sorbilia sumat. Nam quæ mandere oportet, saliua in ipsis replentur. Potus dandus est uinum dilutum. Vbi uero iam intrepide frumentaceū alimentum infans sumit, quod plerunque circa uigesimum mensem cōtingit: tunc latenter & paulatim ab ubere desuescat. Si uero ablactatus morbū inciderit, rursus ad lac transferatur. Et ubi cessauit morbus, refocilletur corpusculum, atque sic ablactetur.

Victus ratio post ablactationem puerorum, & aliarum ætatum. Cap. XXIX.

Ablactati infantes in remissione ac hilaritate exercitiorum uersentur, denturque ipsis cibi leues ac boni succi. Verum à multo uino abstinere oportet eum qui bonum corporis temperamentum habet. Nam in humidis ac calidis corporibus, uinū replet caput uaporibus. Neque uero à frigidæ aquæ potu penitus arcere iubeo tales pueros. Sed inter cibos plerunque, & in calidioribus oris, optima aqua uti permitto. A septimo anno ad literas ueniant, & mitibus ac humanis magistris tradātur. At à decimoquarto anno usque ad uigesimum primum conuenit exercitatio in disciplinis philosophicæ doctrinæ. Prohibendi sunt à ueneris usu. Contrahendum est & uberius uinū, & plura exercitia iam sunt assumenda. His uero qui iam in uigore ætatis degunt, uictus ratio remissa cōuenit, tum animi, tum corporis. Et corporis exercitia qualiacunque fuerint, pro ratione his detrahenda sunt, & alimenta sensim contrahenda, quum habitus ipsorum frigiditatis principium sumat. Maximam autem optimè constructi corporis notam esse statuo ipsius naturæ promptitudinem, quicquid tādem fuerit agendum, ipsa suiipsius mensuram excogitante in optimis constitutionibus. Nam & dum exercentur ac fricantur, aut quiduis aliud agūt, tunc primum pigrescunt, quum sufficienter fuerint exercitati. Et sanè etiam à cibis ac potibus tunc abstinēt, quum sufficienter fuerint impleti, neque plus iusto appetentes, neque minus ingerentes. Quare nullus timor est de optimæ constitutionis homine, ne uel nimium labore fatigetur, aut cibis nimium expleatur. Ipsum enim sanum corpus omnia sibiipsi excogitat, naturæ motibus impulsum, præsertim si animus ipsius à puero probè fuerit institutus. Plerique enim in improbis moribus educati, dum licētiore aut negligentiore uictu utuntur, bonas naturas corrumpunt. Quemadmodum aliqui uice uersa uitioso corpore à natura producti, moderato uictu & tēpestiuis exercitijs, multa naturæ uitia ac delicta correxerunt. At de exercitiorum mensura, & utendi modo, dictum est in præcedenti sermone.

Victus senum ratio. Cap. XXX.

Naturalis senecta est sicca & frigida corporū temperatura, ex longæuitate proueniens: quum enim corporū essentia unà cū insita caliditate paulatim defluat, & instrumenta iā ulterius quàm conueniens erat sicca fiant, tum actiones deteriores redduntur, tum animal ipsum excarne & seipso gracilius euadit. Postquam uero adhuc amplius fuerint reficcata, non solū excarne, sed etiā rugosum efficitur, & mēbrorū impotēs, & in motibus ambiguū. Qui itaque affectionē ex scientia nouit, quod uidelicet siccitas est cū frigiditate, is bonus fuerit senū Medicus. Cognoscet enim quòd horū correctio per humectantia ac calfaciētia contingit. talia autē sunt, aquarū dulcium balnea calida, & uini boni potus, & cibi qui humectant simulque calfaciunt. Et frictiones per oleū mane moderatè fiētes. Deinde deambulationes & gestationes citra delassationē, uirium senis coniectatione facta: nō enim parua est etiā in ipsis senibus differentia. Dandus autem est cibus modicus quidem, uerum sæpe. Nam si paululum iustā mensuram senes excesserint, non parum lęduntur. Securius itaque est debilibus senibus parum cibi offerre, uerum ter in die. Circa tertiam quidem horam panem probè paratum recentē, cum optimo melle despumato. Circa septimā uero præfrictis, & cōuenientibus senibus exercitijs exercitatis, ac lotis, prandium exhibendum est, & primū quidem danda quæ uentrem molliūt, uelut sunt olera ex beta ac malua. Deinde pisces petrosos ac pelagios præbere conuenit, postea uero paululū in lecto quiescere, deinde moderato motu uti. Ad uesperam autem cœnantes, à piscium esu abstineant. Accipiant autem cibos boni succi & ægrè corruptiles, uelut est gallina aut uolucris aliqua ex simplici iure. Vinum uero senibus utilissimum est. Sit autem ex calidioribus natura. Quale est quod substantia quidem tenue est, colore autē fuluum aut flauum. Atque unum quidem hoc maximū bonum senibus ex uino accedit, quòd calfiunt omnes ipsorū partes. Deinde quòd serum sanguinis per urinas purgatur. Quæcunque uero uina pallida sunt aut flaua, & simul crassa, ea sanguinē generant, & corpus nutriūt. Quapropter etiā ipsa aliquando cōmoda fuerint senibus, quo uidelicet tēpore neque serosum humorē in uenis habēt, & ampliore nutrimento indigent. Vt plurimum enim uino urinam ciente opus habent, eò quòd aquosa superfluitas in ipsis redundat. At uero à nigris & acerbis ac crassis & similibus uinis abstinere ipsos oportet. Diutius enim in uentre manēt, & propterea incommoda sunt. Dulci uero si senex uti uelit, post balneū sumat dulce simulque pallidū colore. Non prohibeo etiā uinorū ex melle paratorū usum, et pręsertim his senibus qui suspecti sunt de calculi in renibus generatione, aut quos podagra aut articularis morbus infestat. Et tunc in uinū iniiciendū est petroselinū solum. Sufficit enim hoc arthriticis. Ad calculosos uero betonica ammiscetur, quæ & cestrū appellatur et saxifraga. Abstinere autē oportet senes ab edulijs & potibus, uiscosum & crassum humorē gignētibus. Qualia sunt alica, caseus, oua cocta, cochleæ, bulbi, fungi,

lenticula, & ostreorum caro, & reliqua suprà relata in alimentorũ crassi succi mentione, sermone secundo. Si uero ex necessitate aliquãdo contigerit aliquo ex talibus uti, statim exhibẽdum est pharmacum ex calamintha, aut ex tribus piperis generibus. Si uero non sit ad manũ quid ex his, piper tundendum est & exactè cribrandũ, & tum cum obsonijs edendũ, tum potui inspergendum. Et allium tunc gustare conducit. Postquam autẽ soluta est obturatio, & aluus subducta, etiã theriacam antidotũ, & mithridaticam, aut aliam quandam ex his quæ ex aromatibus constant exhibere conuenit. A' talium uero usu trãsire statim ad humectantẽ ac calfacientem uictus rationẽ suprà relatã. Dandæ sunt ipsis etiã maturæ & dulcissimæ uirides ficus, ante aliũ cibũ. Sed & in hyeme caricæ, nisi accidens aliquod circa dextram præsertim præcordiorum partẽ adsit. Quando quidẽ uero serosæ ac pituitosæ superfluitates in senum corporibus, uelut dictũ est, colliguntur: urinã quotidie propellere oportet, non per medicatas res, sed apij decocto cum melle, & uinis urinã cientibus uti. Venter quoq; per oleum bonũ subducendus est, præsertim absorptum ante cibos. Manifestũ est autem quòd & oleracea omnia præ alijs cibis edere oportet, ex oleo & garo. Emolliunt autem uentrem & pruna sicca, præsertim quæ ab Hispania afferũtur. Damascena uero in aqua mulsa meraciore præmacerẽtur, aut in ipsa decoquãtur. Sed & oliuæ muria conditæ, si fieri potest albæ, præsumendæ sunt. Ventre uero amplius suppresso, etiam mercurialis cocta detur, & cnicus cũ ptisana, sed & resina terebinthina. De hac uero accipiendum est aliquãdo ad nucis regiæ magnitudinẽ, aliquando ad duarũ aut trium. Non enim solũ citra molestiam mollire solet, sed etiam uiscera extergere, & pulmonẽ & renes. At perfecta dosis eius est uncia una. Idoneum est ipsis & hoc. Caricas pingues accipe, & corium forinsecus ipsis obsitũ detrahe, deinde in mortario tũde, & cnici medullã ipsis adijce, decima plus minus caricarum parte. Deinde ambo tusa misce, ex hoc duarũ aut trium caricarũ magnitudinẽ præbe. At uero ex relatis pharmacis nullum unquã largius accipiendũ est. Quidam enim gaudẽt quòd cõfestim uehemẽter sunt purgati. Verũ quanto magis fuerint euacuati, tanto amplius uenter sistitur per sequentes dies. Suppressa autẽ aluo ipsorũ, infundere oportet oleum solũ calidũ. Nam & dura stercora hinc educuntur, & lubricitas quædã fit in transitu, & ipsum senũ corpus mollescit, instar aridarũ pelliũ induratũ.

Victus ratio eorum qui in ocio degunt. Cap. XXXI.

Qui uitã in ocio degit considerare debet, an in priore uita exerceri cõsueuit, aut citra exercitationẽ lauari. Nam quidã hunc morem moderatè ferunt, ut aliqui ex ipsis nõ assiduè ægrotent, ubi corpore facile trãspirante præditi fuerint. Atq; talem sanè corporis naturã, ad aliam consuetudinẽ transferre minimè oportet: quemadmodũ neq; illã aliam, eorũ qui per multum tẽporis interuallum ægrotant. Si uero assiduè quis ægrotet, cõsideranda est in ipso causa, an ob plenitudinẽ, aut propter humorũ uitiationẽ ægrotet. Et si quidẽ è morbis ex plenitudine ægrotare uideatur, scopus tibi erit propositus, ut omnino salubrẽ ipsius diætã conserues, quo semper moderatos habeat humores. Si uero propter uitiatos humores ægrotare solet, optimos facere humores. Quidã igitur plenitudinem coaceruãt, quũ ea quæ per corpus transpirant pauciora fuerint his quę accipiũtur. In his itaq; seruãda est symmetria ac proportio eduliorũ ac potuum ad ea quæ euacuãtur. Symmetria autem est, ut in utrisq; cõsideremus nos quantitatẽ, tum eorũ quæ ingeruntur, tum eorũ quæ euacuãtur. Nã qui in priore uita statim priusquã exercerẽtur, in balneũ ingressi sunt, in his nũc frictione moderata utendum est, & breui motu. Qui uero exercitabãtur ante balneum, his cõsulo ut nunc paululũ augeant consuetudinem. Detrahere uero oportet etiã aliquid de cibis, & quãtitate ac qualitate moderatos exhibere. Qualitatẽ autem dico, uelut in carnibus porcinis: celerrimè enim plenitudinem & copiam boni humoris congregant. Itaq; ad olera ducẽdi sunt, & ad pisces similiter ac uolucres, qui non multũ nutriunt. At uero in his qui uitiosos humores colligũt, nõ unus est scopus, quoniã neq; una est uitiosi humoris species. Quidã enim frigidiorẽ ac pituitosiorẽ uitiosum humorẽ congregãt. Aliqui uero calidiorẽ & biliosiorem. Sicut alij atra biliarium. Fugiendi itaq; sunt singuli cibi ac potus, qui promptè generare solẽt humorẽ qui in ipsis cõgregatur. Dictum est autem de ipsis abunde, in boni succi & mali succi eduliorũ mentione, in secũdo sermone huius operis. In quo sanè de attenuãtibus edulijs dictũ est, quę commoda sunt, his qui crudũ appellatum humorẽ coaceruant, qui semper quidem crassus est, nõ tamen semper uiscosus. Porrò in omnibus his cõmune auxilium est, moderata uentris subductio, & maximè quibus uẽter est natura durior. Cõmune auxilium est etiam ueneris usus moderatus.

De carnium subuersione. Cap. XXXII.

Quum ad immodicã carnium multitudinem deuenerit corpus, liquare ipsum ac subuertere oportet. Ostẽsum est autem quòd calidius & siccius temperamentum, gracile corpus efficit. Huiusmodi igitur faciendum est carnosorum hominum temperamentum, si moderatũ fieri debet. Didicisti autẽ iam quòd uelocia exercitia atq; acuta, & dięta attenuãs, itemq; eiusmodi medicamenta, sed & animæ curæ, totũ tẽperamentũ calidius ac siccius reddũt, & ipsum corpus tenuius. Attenuãs itaq; diæta manifesta est, pharmaca uero uehemẽtiora sunt, rutę semen, & præsertim syluestris cum cacuminibus, aristolochia rotunda, centaurea tenuis, gentiana, & polium, & quæcunq; fortiter urinam ciẽt, uelut petroselinum. Singula enim hæc & per se, & inter se uniuersa mixta, attenuare & euacuare humores possunt. Sed & sal ex uiperis ustis multum attenuat. Quin & ipsa theriaca antidotus attenuat & discutit. Illinatur autem oleo, in quo cocta est cucumeris syluestris radix, & althæa, & gentiana, & panacis radix, & aristolochia rotunda, poliumq; ac centaurea. Cibi uero non statim à balneis dandi sunt, sed permittendum est ut prius quiescant aut quid consuetarũ actionum obeant, & rursus ad secundũ balneũ ducantur. Præstat autẽ & balnei aquã discussoriã esse, si naturalem habere possent. Sin minus, flos salis marinę aquæ ammisceatur. Deinde uero edulia magna quidẽ mole, pauci uero nutrimenti danda sunt, ut impleatur quidẽ, modicũ uero alimentũ ex ipsis in corpus distribuatur. Talia uero sunt olera, & panes sordidiores, & similia quæ iam in secũdo sermone relata sunt. Vino autẽ utendum est albo colore, & tenui substantia. Neq; uero

ante cibos potus permittendus est, neq; copiosus potus indulgendus. Sed & semel in die cibũ capere melius est, & pro exercitiorum ratione pauciores cibos exhibere. Quin & frictio sicca ex mappis crassioribus, sufficiens est ad attenuandum. Sed & nitro ac asperiore sale frictionem facere conuenit. Multũ itaque nitrum in balneis attenuat. Modicum uero, iritamentum est ad carnositatem uberiorem, & ad meliorem nutritionem. Prodest etiam insolatio carnosis. Probe attenuat etiam potum hoc pharmacum. Petroselini trientẽ, piperis sextantem, anisi, asari, utriusq; unciam unam. Hoc & lotium ciet, & aluum promouet.

Quomodo graciles renutrire oportet. Cap. XXXIII.

Gracilitas corporibus accedit, quibusdã ex totius corporis intẽperatura frigidiore ac ficciore, quibusdam uero digerẽdi facultate, aut nutriendi, aut utrisq;, imbecillioribus natura existẽtibus. Omnes autẽ sic habentes iuuant edulia boni succi, & exercitia tarda ac moderata, & frictio consimilis. Et in summa, omnia cõtraria relatis ad carnosos. Cõmodum est etiã ipsis picari per dies tres aut quatuor. Nã & digestioni cõfert, & nutritioni. Et multos uidere est crassefactos ex hoc picationis auxilio, & præsertim eos quibus facultas digerendi debilis est. Nutriendi uero facultas nõ debilis quidem est, sed ob idoneæ materiæ penuriã nutrire non potest. Si uero ieiuni lauentur, ante balneũ corpus linteis cõfricare oportet, donec rubefiat. Deinde frictione nõ ualde dura uti, ut ne constringentes, cutẽ densam ac duram efficiamus. Oportet autem decoloribus & alimentum non sentientibus iracundiã inducere, & commotiones animales.

Quomodo quis partes attenuatas sanare possit. Cap. XXXIIII.

Ex his qui in quibusdam partibus graciles fiunt, plerique aut ob diuturnam ipsarum quietem, aut ob deligationis fracturæ modum, ad hanc affectionẽ deueniunt. Oportet igitur uires quidem in membro corroborare, largum uero sanguinem attrahere, tũ per moderatarum frictionum usum post cibum, tũ per cõmodos parti motus, & per moderatas aquæ calidæ affusiones. Hęc autem post cibum facere oportet, donec pars rubicunda facta eleuetur, & tunc statim à perfusione cessandũ est. Oportet etiam picatorũ medicamento uti, de quo dictum est in præcedenti sermone, ubi uero frigiditatis sensus circa attenuatam partem fuerit, linteis ipsa perfricanda est, & quodam pharmaco calefaciente. Sed & thapsia illinenda est, aliquando cum melle, aliquando cum cerato.

De lassitudinibus à gymnasijs, aut ex itinere obortis. Cap. XXXV.

Lassitudinum primæ ac simplices tres sunt differentię. Quæ ulcerosa appellatur, & quæ tensiua, & quæ inflammatiua. Et ad has insuper ea quæ ob multã musculorum siccitatem generatur, quam lassitudinem uocant abusiuè, quum non sit lassitudo, sed siccitas.

De lassitudine ulcerosa. Cap. XXXVI.

Vlcerosa itaque lassitudo in superfluitatibus tenuibus simulq; acribus ac mordacibus generatur. Nõ enim in his plenitudinis copia est quæ affligit, sed humorum acrimonia, qui exercitiorum tempore, aut aliorum uehementium motuum, ex duplici causa generãtur. Aut crassioribus superfluitatibus diffusis quidem ac attenuatis, non autem omnibus excretis. Aut colliquata aliqua pinguedine, uel carne tenera, in uehementibus motibus: necesse est enim à talibus tenuibus humoribus & acribus pungi ac uelut sauciari cutem & carnes, ut & horror aliquãdo fiat, & rigor, quum fortiter fuerint acres & multi. Tumor autem non est oculis expositus in partibus dolentibus. Accidit hęc lassitudo præcipuè corporibus uitiosis humoribus ac superfluitatibus refertis. Consequitur & ad recentes cruditates, quũ aut immodestius se exercuerint aliqui, aut in sole diutius uersati fuerint. Sed & citra cruditatẽ in boni succi corpore cõflatur, propter immodici exercitij excessum. Densa autẽ & horrida apparet his cutis, & dolent uelut qui ulcus habent, alij cute tantũ, alij etiam carnibus sub ipsa. Sanatio porrò cõtingit ex eo quod contrariũ est affectioni. Oportet enim superfluitates discutere, & sedabitur affectio. Discutiẽtur autẽ frictione multa & molli cum oleo dulcissimo nulla adstrictione prædito. Quale est dulcissimum sabinum. Maximè enim aduersatur his omphacinum. In prima igitur die largo oleo cũ multa frictione utendũ est, quo omnino nullus percipiatur futuræ lassitudinis sensus. In secunda uero, quo ea quæ facta iam est soluatur. Soluit autẽ ipsam, exercitiũ moderatum, & frictio multa, pluribus ministris simul contrectantibus, quo pars ipsa nõ frigefiat, & superfluitates celerrimè discutiantur. Hæc autem lassitudo plerunq; extendi solet usq; ad quartã diem. Itaq; quarta die lauentur & cõsueto cibo nutriantur. prioribus tamẽ diebus pauciores sint ac humidiores cibi, & nihil uiscosi habentes. Sit autẽ & balneum non moderato calidius. Laxare enim & discutere uolumus ipsum corpus.

De lassitudine tensiua. Cap. XXXVII.

Lassitudo tensiua nullam memorabilem superfluitatem in corporibus sitam habet. Verum in musculis ac neruis affectio est ob uehementes distentiones facta, quas per exercitia fecerunt. Contingit enim in his rectas in musculis fibras laborare ac tendi, ut proximæ sint diuulsioni. Fit autem hæc lassitudo uiris maximè boni succi, qui nõ acuta & uelocia exercitia faciunt, sed magis robusta. Et efficit sanè lassatos ualde pigros & ad motum ægros. Non tamen horridi fiunt, uelut qui ulcerosam lassitudinem inciderunt. At uero corpus in his nihil minus quàm in ulcerosa lassitudine, & in musculorum squallore, contractum uidetur. Et calidiores quàm pro natura cõtingentibus esse uidentur. Sanatio autem in his est tensarum partium laxatio. Frictio igitur his conueniens est modica simulq; mollis, per oleum dulcissimum tepidum fiens: & ocium ac quies, & balnea maximè temperata moderato non calidiora, & mora in calida aqua diutius facta. Quare etiam si bis talẽ laueris, magnopere profueris. Hi etiam post balneũ unctione opus habent antequam induãtur. Et si quidẽ postea sudauerint, detersos rursus inungere conuenit. Quin & sequenti die ubi surrexerunt de strato, post defrictas superfluitates, & subductam aluũ, unctione opus habẽt, ita ut neq; extremè frigido oleo, neque dura frictione confricentur. Cibus dandus est his modicus quantitate, uerum boni succi, & nihil uiscosum habens.

De lassitudine inflammatiua, ad ossa pertingente. Cap. XXXVIII.

Tertia lassitudo est, in qua uelut cõtusas ac inflamma-

tas sentiunt partes. hæc tunc accidere solet quum ob uehemētissimos motus calfacti musculi, attraxerint quid de circunfusis ipsis superfluitatibus. Et sola hæc eleuat musculos præter naturā, ut inflammationi similis sit affectio. Et propterea ex contactu dolent, & calidiores apparent. Dolent autē magis quum moueri uolunt. Si uero circa tēdines aut neruos in profundo eandem affectionem fieri contingit, ossium lassitudinem affectionē eam appellant, ob sensus profunditatem. Hæc lassitudo accidit ut plurimum hominibus ad exercitia non adsuetis. Sanatio scopos tres habet, quemadmodū omnia inflammata: superflui euacuationem, distentæ partis remissionem, & inflammatæ refrigerationem. Oleum itaq; multum dulce tepidum, & fricationes molliores, & in temperatissimis aquis mora diutissima, tales lassitudines sanant. Si uero etiam paulò tepidior fuerit aqua, magis his prodest. Ita uero & quies multa & assiduæ inūctiones. Cibi dādi sunt his boni succi, uerum pauciores, & nihil omnino uiscosi habentes.

De laßitudine ob siccitatem ac gracilitatem. Cap. XXXIX.

Alia præterea est quarta affectio, similis quidē lassitudini, sed nō est lassitudo, eò quòd neq; ulcerosam, neque tensiuā, neq; inflammatiuam affectionem habet, imò neq; horrorē aliquem, neq; dolorē, neq; ad motus pigritiam similē lassitudinibus infert: uerū solam gracilitatē cum siccitate. Cōtingit igitur in boni succi & exercitatione utētibus corporibus, quū immodestius exercitata nō probe recurata fuerint. Discutiuntur enim sic superfluitates, & laxātur distēta corpora. Et nihil reliquū fit in corpore præter siccitatē, quā ex immodica euacuatione habet. Quare etiā correctio huius affectionis in appositione ac repletione euacuati cōsistit. Non potest autē hęc fieri, dum cutis rarefacta est. Proinde cutē contrahere oportet, ac densare, & adstringere. Contrahit autem & adstringit, tum frigida aqua, tum feruens. At à frigida periculū est ne homo lædatur, qui iam rarus simul ac uacuus ob exercitiorum copiam factus est. A' feruenti uero nulla læsio, sed secura densitas cuti accedit, ita ut etiā relictus in ipsa calor reuocetur ex feruentis aquę solio. Vnde feruentius calidæ solium parandū est. Exiliant autem ex ipso statim in frigidum, quo in ipsis maneat firmitas in cute unà cum caliditate. Nam & in sequenti tempore minus discutiuntur, & alimentum facile in carnes & in cutem suscipiunt: quo bono nullum maius ipsis excogitare possis. Vitāda est autem longior in frigidæ solio mora. Exoluit enim frigidæ lotio, calidæ lotionis utilitatem. Prima itaq; die lotus uelut dictum est, cibum accipiat boni succi & humidiorem. Secunda uero recuretur, modicæ simul ac mollis & lentę frictionis usu, & solio calido. Atque hoc faciat consequenter per multos dies.

De lassatis ex uenere. Cap. XL.

Debilitas uirium sequitur ad immodicū ueneris usum, præsertim in corporibus natura debilibus. Rarefit autem ipsis & cutis, ex uehementi motu. Et plurima fit per trāspirationem discussio ac exhalatio, & propterea siccitas. Aliquando uero etiā frigiditas consequitur, tum propter raritatem, tum propter caloris transpirationem ac sudores. Correctio igitur horū est per constringentia spissantiaq; ac corroborantia cutem. De quorum numero est & moderatum exercitium, & feruentius calidæ aquæ solium. quies item ac somnus multus. Edulia uero sint multitudine quidem pauciora, qualitate uero humidiora, & moderatè calidiora: quo & concoctio bona fiat, & siccitas ex lassitudine corrigatur.

De laßitudinibus spontaneis. Cap. XLI.

Quum de lassitudinibus ex gymnasijs, aut ex itinere obortis dixerimus, nunc de his quæ sine uehementi motu sponte fiunt docebimus: tales enim morbosæ sunt, uelut etiam Hippocrati uidetur: Lassitudines enim, inquit, spontaneæ denuntiant morbos. Sunt autem, & harum tres differentiæ, ulcerosa, tensiua, inflammatiua.

De laßitudine ulcerosa spontanea. Cap. XLII.

Spontanea igitur ulcerosa lassitudo, ob uitiosos humores clandestine coalitos fit, qui acres & tenues ac calidi sunt, ut corrodant & stimulent ac pungāt corpuscula sensu prædita. Et quam diu quidem ipsi in uenis ammixti sunt sanguini, latet ipsorū uis à sanguinis bonitate superata. Vbi uero in carnes et cutē trāssumpti fuerint, & per mansionem confirmati, tunc ulcerosam affectionē ac sensum inducunt. Et tunc maximè in talibus augentur, quū moueri uolunt. Considerandum est autem in his, utrum in cute & carne sola uitiosi humores contineantur, aut etiam cū sanguine intra uenarum uasa. Horum autē signa habes ex urinis, & morsu circa cutem, & sudoribus. Quando enim unà cum hoc quòd etiam in urinis apparent uitiosi humores, sensus quoq; ipsorum mordax circa cutē contingit, & sudores alieni, tū colore, tum sapore apparent, manifestum est quòd & in uenis cum sanguine uitiosi humores continentur, & quòd in cute sunt ac carne. Si quidem igitur modicus sensus uitiosorum humorum cōtingat, ieiunū hominem per totum diē seruabimus, quiescere ac dormire iussum. Deinde uesperi multū & pinguius illito, atq; temperatissima calida loto, paucissimum boni succi ac sorbilem cibum dabimus. Neq; uero uinum prohibebimus: concoquit enim uinum semicrudos humores, si quicquam aliud hoc facit, & sudores ac urinas prolicit, & ad somnum cōducit. Si quidem igitur à prædictis quieuerit hoc symptoma, paulatim ad cōsueta reducere hominē oportet. Si uero sequenti nocte ac postera die adhuc permanserit, aut auctum fuerit, uidendum est de auxilio fortiore. Nam tales ubi uires robustæ sunt, alterū ex duobus facere oportet, ut aut uenam secent, aut purgatione utantur, ita tamen ut decernas utro auxilio magis opus habent, uelut consequenter dicam. Sin uero debiles fuerint uires, minime secanda est uena. Purgādum uero moderatè aut omnino non. Si quidem enim cum multitudine sanguinis robustæ fuerint uires, uena secanda est, aut cōsuetæ excretiones suppressæ mouēdæ: uelut sunt hæmorrhoides in sede, & in mulieribus lunares purgationes. At ubi soli uitiosi congregati sunt humores, citra sanguinis multitudinem, ad conuenientem redundanti humori purgationem ueniendum est. Affligit autem quandoq; bilis amaræ humor, aut atrę, quandoq; pituita salsa aut acida, aut serosi humores. Siquidē igitur ociosiorē uitā habuerit homo, et cibis crassi succi usus fuerit, & præsertim in hyme, pituitosus humor colligitur. Verum in pluribus laboribus & cibis acrioribus, & in æstate, amara bilis coaceruatur. In autumno uero, & edulijs eiusmodi, ac laboribus

boribus diuturnis, atra bilis. Horum uero notas sumere oportet, & ex colore, & ex hominis motibus, & ex urinis ac sudoribus, & ex siti ac ciborum appetentia. Proinde sanguine prædominante reliquis humoribus, unà cum uiribus robustis, uenam secabis. Si uero uitiosi humores prædominantur, & uires robustæ sunt, purgatione cõuenięti utemur. At post uenæ sectionem aut purgationem, nutrire oportet hominem edulijs boni succi quæ extersorium quid habẽt, uelut est ptisana: & quæ nulla uiscositate prædita sunt, neque crassi succi sunt, neque multum nutriunt. Vtendum est & balneis temperatissimis, & unctione ac frictione moderata. Sed & reliqua diæta ac cura sic facienda est, uelut relatum est in lassitudine ex gymnasijs generata. Si uero bonus sanguis paucus fuerit, crudi uero humores omnino multi, uires autem debiles: Neque uena secanda est, neque purgatione, neque exercitio utendum: Imò neque omnino motu utendum est, neque lauandum: Nam uenæ sectio bonum sanguinem euacuat, uitiosum autem, qui sanè in magnis uenis circa hepar & mesaræum congregatur, ad totum corpus trahit. At purgatio in his tormina ac morsus efficit, & animi deliquia intẽta, ad hoc quod nihil memorabile euacuat. Crudi enim humores omnes pigri sunt ac ægre mobiles, ob crassitudinem ac frigiditatem. Itaque obturant omnes arctas uias, per quas oportet id quod in purgationibus euacuatur ad uentrem accedere ac inferri. Et ob hanc causam neque ipsi euacuantur, & alios impediunt. Ob eandem uero causam neq; exerceri, neque omnino moueri, neque lauari hos conuenit. Omnes enim tales motus humores in totum corpus ducunt, & angustos transitus obturant. Seruandi igitur sunt in omni quiete, & danda edulia potusq; ac pharmaca attenuantia ac secantia, & crassitudinem humorum conficientia, citra manifestam calfactionem. Nam humores quomodocunque fortiter calfacti, undique per corpus meant. Vtantur igitur in uictu aceto mulso præsertim, aliquando & ptisana: Aliquando uero danda est & aqua mulsa. Possunt enim ferre tenuem diætam, si qui alij idem possunt, propter subiectam crudorum humorum multitudinem. Quandoquidem uero præcordia omnibus talibus eleuata sunt ac inflata, & facile sanè inflantur, quicquid tandem ingesserint: præstiterit ipsis dare cum cibo modicũ piperis, præsertim longi. Melius fuerit & dispolitico uti medicamento. Commodissimum est autem ipsis acetum mulsum, ex solo optimo melle & aceto præparatum: ut sint mellis quidem despumati partes duę, aceti uero pars una, plus minus. Præstat enim ex accipientium sensu modum iudicare, non nostris commoditatibus. Nam quod naturæ iucundum est, hoc commodum est. Quod uero iniucundissimum est, id maxime aduersarium est. Prodest talibus etiam apomeli, & pręsertim aridum factum. At ubi iam attenuati aliquãtulum fuerint humores, etiam uinum dandum est moderatum, album ac tenue. Sed & in apomelite ac aceto mulso coquendum est aliquãdo hyssopum & pulegium. Edulijs uero utendum attenuantibus, citra uehementem calfactionem: qualis est capparis ex aceto mulso, aut ex aceto & oleo. Postquam uero omnia perfectè bona tibi apparuerint, tunc ad familiarem uictum paulatim reducere conare, ita ut moderatis exercitijs utantur, & balneis, & unctionibus. Idoneum est autem ipsis unguentum lassitudinem eximens ex abiete paratum, itemq; quod ex populo nigra fit, quorum præparandi modum inter Acopa uocata referemus. Congruũ est ipsis & oleum chamæmelinum, & anethinum. Item sampsuchinum tempore hyberno. Sampsuchinum uero oleum sic præparatur. Coquitur sampsuchus in duplici uase cum oleo. Similiter coquitur & rosmarinus herba. Si uero hæc non habeas, radicẽ cucumeris syluestris, aut althæa, aut bryoniæ, aut betæ albæ accipe, & cũ oleo coque, multum enim discutiunt.

De laßitudine tensiua spontanea. Cap. XLIII.

Tensiua spontanea lassitudo, si sine exercitijs, aut alio quodam motu excitata fuerit, multitudinem nimirũ humorum indicat, qui nimia copia solidas animantis partes distendunt, & præsertim musculorum fibras. Vlcerosus sensus non est in hac lassitudine. Sed neque tumor alicuius partis sub tactum aut uisum cadens. Verum solum grauitatem & distentionem percipiũt. Manifestum est autem quòd sanguine redundante, optimum auxilium est uenæ sectio in cubito. Possunt & uenæ in talis secari. At uero post totius corporis euacuationem, ad distẽtarum partium laxationem procedendũ est, per unctiones ac frictiones molles, ociumq; ac quietem. Et utendum est balneis temperatis, & cibis citra mordacitatem extersorium quiddam habẽtibus, qualis est ptisana, & apomeli, & consimilia. Et ut in summa dicam, post uenę sectionem eadem cura uti oportet, quæ relata est antea ad tensiuam lassitudinem ex gymnasiorum exercitijs obortam.

De laßitudine inflammatiua spontanea. Cap. XLIIII.

Inflammatiua lassitudo quum sponte citra aliquẽ motum oborta fuerit, tum propter doloris magnitudinem, tum propterea quòd cum manifesta inflammatarum partium caliditate consistit, coëleuans musculos in tumorem, neque paucarum horarum, nedum dierum duorum aut trium moram ac dilationem tolerat. Sed statim febrem uehementissimam inducit, nisi quis sanguinem detrahendo præueniat. Calidissimus est enim talium sanguis, & plurima opus habent ipsius euacuatione, omnes ferme ab hoc malo appræhensi, & pleriq; ipsorum etiam post uenæ sectionem febriunt. Quare neq; cunctari, neq; parum detrahere conuenit. Sed & cito euacuare, & usq; ad animi deliquium ducere, si nihil aliud amplius impedierit. Præstat autem & detractionem repetere in eadem die, ita ut in priore euacuatione homo non animo linquatur. In posteriore neque ferendum est animi deliquium. At quibus hoc modo affectis uena secta non fuerit, aut sponte aliunde sanguis eruperit, hi bona fortuna opus habent ut seruentur, & neque seruantur. Si quidem igitur in capite & collo dolores magis hæserint, humeralem appellatam uenam secare oportet. Si uero thoracem & dorsum & lumbos doleant, internam uenam secabis. Sin æqualiter totum corpus, mediam. Si quidem igitur à uenæ sectione febris permanserit, curationem facere oportet, quam in febrium tractatione referemus. Si uero sine febre maneant, in prima quidem die à uenæ sectione, ptisanæ succus aut alicæ solum dandus est. Similiter autem & secunda. Si autem & in tertia die sine febre manet, etiam lauato & largo oleo inungito.

inungito. Etiamsi autem laueris, moderatum tamen uictum exhibebis ex lactuca, aut si ea non adsit, cucurbita: & alicam uelut ptisanam coctam. Sed & beta, & malua, & atriplice utendum est, si non adsit lactuca. Ex piscibus dandi sunt petrosi, & asellus ex albo iure probè coctus. Vtatur aquę potu. Aquæ potum dico, non frigidæ aquæ potionem, sed calidæ. Post tertiam si tolerabilis manet æger, inspergere oportet in potum, uini parum albi ac tenuis, & de cætero pro ratione reficere, per boni succi & neutiquã calfacientis diætæ usum.

Quali curatione ad frigiditates utendum est. Ex Herodoto. Cap. XLV.

Duplex est frigiditatis curandæ modus. Nam & futuram frigiditatem præcauere oportet, & corrigere iã factam. Quo igitur non capiatur frigiditate is qui in frigido aëre uersaturus est: neque famem tulisse, neq; præuomuisse oportet, neq; cruditatem pertulisse, aut fatigatum esse, aut crapula impletum esse. Frigiditas enim consequens ad ciborum cruditatem, morborum causa est. His uero qui famem pertulerũt, frigiditas ad ipsos neruos penetrat, qui nudi quodam modo sunt, & propria materia priuati. Quapropter qui in frigido aëre uersabitur, totum corpus nardino aut gleucino oleo præinungere debet. Plantas autem pedum, cerato ex laurino parato illinere. Aut ipsas lauri baccas cerato excipe, ac utere. Verũ ex ueteribus quidam succum cyrenaicum milij magnitudine, in talibus necessitatibus deuorandum dederũt, cera oblitum. At uero à conuersatione in frigido aëre, desidere non oportet, sed ambulare prius in tepidiore loco. Et postea ad balneum ingredi, & in calida aqua diutius morari. Non præsente uero balneo, ad ignem corpus illinendum est, ac confricandum diligentius tum per seipsum, tum per alios. Deinde accipiendus est cibus calidus potentia & actu. Vinum uero neque ualde acerbum, neque nimis uetus dandum est. Tale enim neruosas partes offendit, iam à frigore uexatas, & præsertim uesicam ac renes. Si uero sequenti die frigiditas perseueret, curatio per balneum aut inunctionem conuenit. Et diæta consimilis, & acopa ex oleo gleucino & amaracino ac similibus præparata.

Cutis densatæ curatio. Galeni. Cap. XLVI.

Densatur aliquando cutis, tum per uehemens frigus, tũ per balnea aluminosarum aquarum, aut aliquid huiuscemodi. Fieri potest autem ut & post balneum, & post sudores, aut alio quodam modo rarefacta ac frigefacta cutis densetur. Cognoscitur affectio calore albidiore quàm pro natura, & cutis ariditate ac dẽsitate, & quòd sic affecti in exercitijs ægre calefiant. Neque enim sudant, neque bonum colorem habent. Si uero etiam à plurimis exercitijs coacti sudauerint modicum ac frigidum sudorem excludunt. Sanatio horum est calfactio & cutis rerefactio. Vtendum igitur est exercitijs, & balneis calidioribus. Præstat autem in prima balnei domo super lęui lapide sedẽtem perfundere. Vngantur etiam oleo quopiam laxatorio, uelut est quod dulcissimum est, uerum duorum aut trium annorum. Vtantur & lauacro natationi apto, calido, temperato diutius. In frigido uero ne immorentur. Neq; uero aqua sit ualde frigida. Vbi uero induere se uolunt, inungantur aliquo moderatè calfaciente, quale est anethinum aut cicinum. Ex ungentis uero gleucinum, aut susinum, aut irinum, aut amaracinum. Cibis porrò utantur moderatis, nihil uiscosi habentibus.

Quomodo curandus sit æstuosus ardor. Herodoti. Cap. XLVII.

Quemadmodum frigiditas famelicos magis lædit, sic ardor repletos. Quare qui in æstiuo sole uersari uolet, repletionem & acrium esum uitet, uinositatem item ac cruditatem. præhumectet autem corpus balneis potabilium aquarum, & cibis humectantibus. prospiciendum est & in mora ipsa sub sole, ut caput tegatur leuiore aliquo uestimẽto, aut folijs uitis, aut myrti, aut polygoni. Si uero sitis uehemens oriatur, non aceruatim ingerendus est frigidæ potus. Plurimis enim hinc præterfusio aquæ inter cutem contingit. Alijs uero ad ardentem pulmonem aquæ frigiditas illapsa, tusses & grauedines excitat, aliquibus etiam tabem. Pręstat igitur prius faciem frigida proluere manusq; ac pedes, deinde colluto ore paulatim ex interuallis absorbere. Postquam autem discesit à sole, temperata calida se lauet, & in frigida natet. Si uero nõ adsit balneũ, aqua & oleo, aut aqua & rosaceo totum corpus humectetur, & mollibus manibus præfricetur, & tunc in frigidam insiliat; præsertim si asuetus fuerit. Si uero nihil tale adest, aqua perfundatur. Postea potus quidem sit aqua. Edulia uero, lactuca, intyba, cucumis, cucurbita. Vinũ quoque dilutius solito sit. Obsonium pisces delicati, domestica gallina ex iure albo. A' coitu uero abstineat. At ubi caput uehementer calfactum est, aut stomachus adhuc exardet, ut alba & glutinosa sit saliua, ut uix sputo reijci posit, & reliquum corpus pigrum apparuerit, ac uelut exolutum: caput rosaceo irigãdum est, aut rosarũ succo cũ oleo omphacino, aut polygoni succo, aut pampinorũ uitis, aut intubi, aut alicuius similis succo. Totum uero corpus humectãdum est aqua & oleo, aut aqua & rosaceo. Super stomachum autem molle linteolum imponendum uino & oleo imbutum. Aut ceratum rosaceũ, aut melinum quod absinthium habet aut portulacam. Optimum est autem & absinthij cremorem bibere, ad detergendas biliosas & acres in uentre congregatas superfluitates. Conducit & rosaceum absorbendum dare ad cyathi unius mensuram.

De matutina frictione. Galeni. Cap. XLVIII.

Matutinam frictionem assumimus post superfluitatum excretionem, excellenter quidem mollẽ in plus iusto resiccatis, & in his qui in uehementi frigore uersari uolent, & quibus propositum est frigida lauari, & qui lassitudinis sensum habent, & in quibus cutis densitatem corrigere uolumus cum largo oleo. At uero densitatem ex frigore obortam sanamus, primum quidem siccarum & asperarũ frictionum usu, deinde frictionibus ex oleo calido. Ad raritatem uero cutis obortam ex balneis, aut frictionibus, aut ob ueneris usum, paucis quidem siccis frictionibus utimur, paucis uero etiam post ipsas, ex oleo frictionibus, & eo quopiam ex adstringẽtibus. Cæterum humiditates ex multo potu obortas solæ siccæ frictiones curant, per lintea factæ, citra pinguitudinem, aut cum aliqua ex discussoria ui præditis.

De uespertina frictione. Cap. XLIX.

Vespertina frictio lassatis, aut resiccatis, aut alimẽtum non

non senioribus cõmoda est. Prandium in his parcius fiat, & amplius tẽpus intercedat usq; ad cœnã, & plerunq; in quiete. Deinde etiã paululũ deãbulent. Melius enim est si subductis cibis etiã uentrẽ exonerauerint. His ita factis, citra periculũ frictio assumitur. Frictio fiat cũ oleo dulci, uentre penitus nõ cõtacto. Periculum est enim & ipsos cibos prius cõcoqui, & semicoctum aliquem humorẽ digeri, & caput perturbari, & stomachum subuerti. Quare nardino ungento uenter perfundendus est absq; defrictione.

De cruditate. *Cap. L.*

Quot modis cruditas fiat, & quomodo uariè resistere oportet oborientibus ex hac corpori detrimentis, in loco de alui affectionibus postea declarabitur. Nunc uero necessarium est dicere quomodo ad urgẽtia accidentia instare oportet. Ructu itaq; accedente ac irritante, & grauitate circa præcordia existẽte, & ex hac molestia quadã in totum corpus se diffundente, non cunctandũ est ad uomitum deuenire, sed aqua plurima tepida hausta cogendus est, ut cibi penitus excernantur. Vbi enim permãserint, & torminum, & dolorũ, & grauitatis capitis, & destillationis, aliquãdo uero etiã febris, causa fiunt. Si uero quis natura difficulter uomat, aut ob aliã quandam causam uomere impediatur, elaborãdũ est omni modo ut cibus subducatur, & ex præcordijs secedat. Ad hæc erectior decubitus paretur. Adiuuat enim, si quicquã aliud, concoctionẽ. Et si uigilans quis fuerit, propter nimiã expletionem somnũ assequi non potens, is immotus permaneat, & eandẽ decubitus figurã conseruet. Nã assiduæ conuersiones flatus pariunt. Flatus autẽ materiam sursum uergere faciunt. Si uero perseuerarit hoc accidẽs, etiam pharmaci cõcoctorij ex malis cydonijs præparati, cochlearij mensura danda est. Si uero quis adsuetus sit ad frigidę potũ, & multam sitim percipit, non incongruũ fuerit sinceræ frigidę heminam exhaurire. Celerrimè enim corroboratum os uentris, quæ in aluo sunt expellit. At uentrẽ nardino ungento illinere oportet, & partes circa præcordia fouere, & extremarũ partiũ frictione uti. Exonerata aluo ad deambulationẽ procedẽdum est, tarde progrediendo, ne uapores ex cruditate ad caput allati concutiantur. Postea uero ad consueta uitæ munia pergendum est. Deinde succedat balneũ, & inunctio ex oleo dulci. Vtilis est & absinthij potus. Cibo uero utendum est facile concoctili ac moderato, & cui addita sunt quæ aluo commodant, uelut sunt erinacei & cancri. Deinde olera, beta, malua. Modicè utendum est uino, uerum calidiore. A' reliquis uero abstineat, uelut sunt acriũ esus, & bellaria, ac placentæ ex melle, & fructus dulces. Talia enim omnia ægre cõcoqui ac digeri possunt. Hinc autem somnus imperturbatus succedat.

De crapula. Philumeni. *Cap. LI.*

Sed & cruditates ex uino obortas, quas crapulas uocãt, ferè eodẽ modo tractare oportet, ita ut cogamus ipsos uomere à tepida aqua, aut sola immissione digitorũ aut pennarũ, & in lecto quiescere iubeamus, & turbationẽ somno sedemus. Et si quis sanè ad frigidę potum adsuetus sit, & stomachi ac uentris uexationem siue morsum perceptet, dãdi sunt ipsi cyathi duo aut tres synceræ puræ frigidæ aquæ ex interuallis. Sedata uero turbatione, cibos exhibebimus boni succi, & magis frigefacientes. Potus autẽ sit modicus, uinum album & tenue, dilutius temperatũ. Optimus uero in his est uini absinthitæ potus à balneo.

De æqualibus intẽperaturis. Galeni. *Cap. LII.*

Quũ tractauerimus quomodo quis à prima ętate usq; ad senectutem conseruet hominem optime constructum: transibimus nunc ad eos qui statim ab initio morbosam corporum constructionem adepti sunt. Duplices autem sunt secundum genus uitiosæ corporum structuræ. Quædam enim æqualiter habent tẽperatas uniuersas corporis primas partes, quæ similares appellantur. Quædam uero inæqualiter. Dico autem ęqualiter, quum ad aliquã intemperaturã immutatæ fuerint omnes simul corporis partes, frigidiores quàm conuenit, aut calidiores, aut sicciores, aut humidiores factæ. Et per coniugationem, quædã calidiores & sicciores, quædam humidiores & frigidiores, quædã calidiores & humidiores, quædã frigidiores & sicciores. Et sanè iuxta instrumentaliũ partium compositionẽ, aliquæ æqualiter, aliquæ inæqualiter compositæ sunt. Vidi enim iam quosdã habere uentrem quidem frigidũ, caput autem calidum: alios uero caput frigidũ, uentrem uero calidũ. Vidi autem & uentrẽ per accidens assiduè bile uexatum, qui non esset natura calidus. Quemadmodum etiam alium frigefientẽ, qui nõ esset frigidus. Sic & caput, & hepar & splen, & omnes alię partes, fruuntur aliquando alterius intemperatura, quũ ipsæ ex natura nihil læsæ sint in propriũ temperamentum, neq; cõtrario modo dispositæ. Proinde de primis optimũ temperamentũ adeptis à me dicetur, quo hoc exemplum habeas quod temperatũ est. Deinde de his qui æqualẽ intemperaturã habẽt. Demonstratũ est à me sæpe, impossibile esse unam aliquam intemperaturã diutius perseuerare. Ipsa enim sibijpsi necessariò aliã quandam asciscit. Illud porrò nosse expedit, quod quæcunq; corpora morbosam structuram in prima natiuitate habuerunt, ea omnino non perueniunt ad senectutem. Si uero etiam peruenerint, unum quendam morbum diuturnũ habent. Proposuimus autẽ in hac tractatione de uitiosam structuram habẽtibus agere, considerantes quomodo quis ipsa conseruet ut plurimum sana. Prius uero referendæ sunt temperamentorum notæ, postea consequenter etiam intemperaturarum correctiones.

Optimi temperamenti dinotio. *Cap. LIII.*

Optimè tẽperatus est homo quũ corpore apparet exactè medius inter omnia extremè disposita corpora, in gracilitate ac crassitudine, mollicie ac duricie, caliditate ac humiditate, siccitate ac frigiditate. Et, ut in summa dicã, si animales ac naturales actiones inculpabiles habuerit. Medio item modo se habuerit inter hirsuta corpora ac glabra, & inter nigra colore ac alba. Habuerit autem capillos, dum quidem puer est fuluiores, in uigore uero ætatis flauiores.

Temperamenti calidi notæ. *Cap. LIIII.*

Calidius quàm conuenit temperamentũ totius corporis, nũc dico illud quod proportionẽ secundũ humiditatem ac siccitatẽ inculpabilẽ habet. Qui igitur ab initio talẽ corporis naturã adepti sunt, saniores alijs apparent, & articulata uoce loquuntur, & canũt, & citius gradiuntur. Augebitur autẽ ipsis caliditas pro annorũ proportiõe. Iuxta uigorẽ autẽ ætatis palàm calidiores apparent. Quare morbis & accidẽtibus à flaua bile facile capiuntur: Nã multa caliditas paulatim

latim consumens humiditatem, siccius temperamentum efficit. Hi colore rubicundi sunt, & nigros capillos habent, progressu uero temporis etiam moderatè densos. Habentque uenas amplas, sunt enim & graciles. Nam pingues & uenas amplas habentes, nō natura pingues sunt, sed acquisitum temperamentum habent.

Temperamenti frigidi notæ. Cap. LV.

Frigidum ad contactū est his corpus, depile, & pingue. Color autem unà cū capillis, fuluior his est. Si uero multa est frigiditas, liuidi sunt & plumbei coloris, et angustas uenas habent. Si uero quis angustas habet uenas, & gracilis est, is necessario acquisitum temperamentum habet, & non ex natura gracilis est.

Siccioris temperamenti notæ. Cap. LVI.

Aegrè mobile, & siccum, & squallidum in his fit corpus facilime ab omnibus siccantibus. Nam & natura excarnes sunt ac graciles. At cū hoc quòd hi graciles sunt & excarnes, amplius etiam durū & asperū apparet tangentibus horum corpus. Gracilitas autem non solum ad naturales consequitur temperaturas, sed etiam ad acquisitas ex longa consuetudine succedit.

Humidioris temperamenti signa. Cap. LVII.

Humidius temperamentum in reliquis consimile est temperato. Verum mollius & carnosius. Nam mollicies ab humida temperatura separari non potest. Quemadmodum sanè & crassicies non solum ad naturalem sequitur temperaturam, sed etiam ad eā quę ex longa consuetudine facta est, succedit. Proprium autem est humiditatis etiā grauari corpus ab omnibus humectantibus.

Calidi ac humidi temperamēti notæ. Cap. LVIII.

Mollius & carnosius est hoc, optimo temperamento. Vbi uero plurimum fuerit auctum, putredinosis facile capitur morbis. Si uero paulò humidius, multò uero calidius fuerit, tales molliores sunt moderatis, & carnosiores, & non paulò calidiores. Nigri autē sunt ipsis capilli, & caro non pinguis. Si uero paulò calidius, multò autem humidius fuerit, mollis his & multa est caro, & color mixtus ex rubro ac albo: & ad contactū paulò sunt calidiores. Quò uero in summa dicam, in cōiugatis temperaturis semper prædominantis qualitatis notæ præualent.

Calidi & sicci temperamenti notæ. Cap. LIX.

Calidum & siccum temperamentum hispidius ac calidius est, & gracile. Capitis autem pilos boni habitus & nigros ac multos habet in iuuētute. Temporis uero progressu etiam caluicies sequitur. At uenę ipsius amplæ sunt, & arteriæ magnę ac uehemētissimè pulsantes. Et sanū & firmum, & articulatum, & musculosum, & minimè pingue totum corpus. Et cutem ipsam duriorem ac nigriorem.

Frigidi & humidi temperamenti notæ. Cap. LX.

Thorax his angustus est, & pilis nudus, quemadmodum etiam totum corpus. Cutis autem tenera & alba. Capilli subfului, præsertim in iuuentute, & senescentes non caluescunt. Sunt item timidi, & minimè audaces, ac pigri, & obscuras habent uenas. Et crassi sunt ac pingues, & femoribus ac musculis infirmi & inarticulati, & fiunt blęsi. Quòd si frigiditas ac humiditas amplius augescant, color unà cum capillis fuluus euadit. Si uero plurimum augescant, liuidus. At si inæquale fuerit qualitatū augmētum, eius quæ magis aucta fuerit propriæ notæ prædominabūtur.

Frigidi ac sicci temperamenti notæ. Cap. LXI.

Si uero frigiditas ac siccitas ex æquo fuerint auctæ, natura durū & gracile habent tales corpus, albumque ac non musculosum, & inarticulatum, ac depile, & ad tactum frigidū, pinguitudo tamen ipsis etiamsi graciles sint, per carnē disseminata est. Pili & color corporis pro mensuræ frigiditatis portione se habent. Porrò quum calida & sicca temperatura, in tempore inclinatæ ætatis, sæpe transeat in siccam ac frigidam: habitus talium gracilis ac durus similiter fit, uerum melancholicus est. Et propterea colore nigriores ac hispidiores fiunt. Prædominabuntur autem semper prædominantis temperamenti notæ, obscuræ uero alterius notæ erunt.

De capitis dinotione. Cap. LXII.

Caput paruum quidem uitiosæ cerebri structuræ proprium signum est. Magnum uero non necessariò bonæ. Si quidem enim propter robur insitæ uirtutis materiam multam ac bonam creantis factum est, bonum est. Si uero propter solius materiæ multitudinem, non bonum. Distinguendum uero de ipso tum ex figura, tum ex his quæ ab ipso ortum habent. Ex figura quidem, si fuerit concinna. Semper enim hoc signum bonum est. Ex his uero quæ ab ipso ortum habent, si ualidam ceruicem habet, & alijs ossibus optimè dispositū est. Et si uniuersum ipsorum neruosum genus bene nutritur, ac robustum est. Et si oculi acri uisu fuerint præditi. At uero acuminata capita defectuosam circa occiput aut frontem eminentiam habent, aut ultra iustum modum auctam. Proinde utplurimum sicut magna, ita etiam hæc capita uitiosa comperimus. Raro autem & ex his aliqua sunt, bona, efformatrice ipsorum uirtute forti existēte, & multitudinē materiæ bonam adepta. Nam qui acuminata capita habent, & ceruice ualida præditi sunt, hi tum alijs partibus omnibus, tum ossibus robusti sunt, ait Hippocrates.

Cerebri temperati notæ. Cap. LXIII.

Temperatum cerebrum naturales actiones moderatas habet, itemque superfluitates quæ per palatum, aut aures, aut nares purgantur: minimeque lędetur ab omnibus extrinsecis quæ calfaciunt, & frigefaciunt, & siccant, & humectant. Talibus pili capitis dum infantes sunt, subfului sunt, pueris uero subflaui: perfectis autem flaui fiunt, medium quodammodo tenentes inter exactè crispos ac simplices. Nec uero facile caleſcunt.

Cerebri calidioris notæ. Cap. LXIIII.

Si uero moderato calidius fuerit, uniuersa circa caput rubicundiora ac calidiora erunt, & oculorum uenæ conspicuę. Pili his genitis cito in capite oriuntur, ubi multò sunt calidiores temperatis, nigri & multi, & crispi ac robusti. Vbi uero non multò, subflaui primum, deinde nigrescunt, & progressu ætatis caluescunt. Superfluitates in palato, & naribus oculisque ac auribus, pauca his sunt ac matura, quum inculpatè sani fuerint. Replentur autem capite maxime, quum incauta diæta utuntur, & grauantur à calfacientibus edulijs, potibus, & odoribus, atque omnibus forinsecus accidentibus. Et hoc magis adhuc, si non solum calida ex natura fuerint talia, sed etiam humida.

Frigidioris cerebri notæ. Cap. LXV.

Superfluitates plures circa proprios meatus hi habent.

Capilli uero ipsis recti sunt & fulti ac stabiles, & multo tempore à natiuitate orientes, tenues ac macri primum. Et citò à frigidis causis læduntur, & iuxta ipsum læsionis tempus destillationibus ac grauedine corripiuntur. Neque uero capitis partes ad tactū calidæ sunt, neq; rubicundæ apparent. Et oculorum uenæ inconspicuæ sunt. Et ipsi quodammodo somnolentiores.

Siccioris cerebri signa. Cap. LXVI.

Meatuum à superfluitatibus puritas, & sensuum sinceritas, signum sunt talis temperamenti. Vigilantissimi uero sunt, & pilos robustos celerrimè ubi nati sunt producunt, crispos magis quàm rectos. Citò uero canescunt.

Humidioris cerebri notæ. Cap. LXVII.

Pili simplices, & omnino non caluescunt, & sensus caliginosi sunt & superfluitatum copia adest, & somni multi, ac profundi.

Calidioris & humidioris cerebri signa. Ca. LXVIII.

Si uero caliditati affuerit humiditas, utrisq; parum excedētibus modum, bonus color adest, & calor, & uenæ oculorum magnæ sunt, & superfluitates plures moderatè maturæ. Et capilli recti ac subflaui. Et non facile caluescunt. Replentur autem & grauantur capite à calefacientibus ac humectantibus. Quum autem ad plurimam humiditatē ac caliditatem ueniūt, morbosum fit his caput, & superfluitatibus redūdās, & quod facile ab humectantibus ac calfacientibus læditur. Auster his ualde aduersatur, optime autem in aquilonarijs locis degunt. Neque uero uigilare possunt diutius, & ubi ad somnum seipsos conuerterint, simul sopore premuntur altiore, & uigilijs, & insomnijs uarias imaginationes obuersantes habēt. Visum item habent caliginosum, & sensus non exactos. Si uero una temperatura fuerit intenta, notæ ipsius magis prædominabuntur.

Calidi ac sicci cerebri notæ. Cap. LXIX.

A' superfluitatibus puri sunt hi, & sensibus sinceri, ac uigilantissimi. Et cito caluescunt: prima capillorum generatio ipsis celerrima est, & probe nutritur. Sunt autem nigro ac crispo capillo præditi, & calidi ad capitis cōtactum, rubicundiq; usque ad uigoris tēpus.

Frigidi ac sicci cerebri signa. Cap. LXX.

Frigidum ac decolor caput efficit hoc temperamētum, quantum in se est. Alterantur enim aliquando partes ipsius, ex humorum in toto corpore temperamē to. Tales temperaturæ uenas oculorum latentes habent, & à frigidis causis promptè læduntur. Quare etiam inæqualiter sani sunt isti, aliquando quidem capite leuissimi, & meatibus à superfluitatibus puri: Aliquando uero destillationibus ac grauedine ob paruas causas corripiuntur. Sensus ipsis sunt in iuuentute quidem sinceri, & per omnia inculpabiles. Verum progressu temporis citò contabescunt. Et ut in summa dicam, Omnibus capitis partibus citò senescunt, quare etiam citò caluescunt. Capilli ipsis geniti prodeunt quidem uix, uerum macri ac fului. Progressu temporis frigiditate prædominante siccitati, non caluescunt. Si uero siccitas obtinuerit dominiū, parum hi caluescunt.

Frigidi ac humidi cerebri notæ. Cap. LXXI.

Humidæ ac frigidæ cerebri temperaturæ soporosos faciunt & somnolentos, & sensibus uitiosos, ac superfluitatibus redundantes, & quibus caput facile frigefiat ac repleatur, & qui destillationibus ac grauedine facile corripiantur. Tales tamen non caluescunt.

Ventris siccioris signa. Cap. LXXII.

Si citò siticulosi fiūt, & modicus ipsis suffecerit potus, & uberiore grauentur, & fluctuationes habuerint superfluitate ipsis innatante, & edulijs siccioribus gaudeant.

Ventris calidioris notæ. Cap. LXXIII.

Calidior uenter cōcoquit melius quàm appetit, & multò magis quæ dura sunt & difficulter alterātur. Quæ enim facile alterantur, in ipso corrumpuntur. Gaudet autem edulijs ac potibus calidis, & neq; à frigidis læditur, si moderatus contigerit ipsorum usus. At uero calidorum forinsecus allabentium diuturnā conuersationem ferre non potest.

Humidioris uētris notæ. Cap. LXXIIII.

Hi neque siticulosi fiunt, & ampliorem humorem citra molestiā ferunt, edulijsq; humidioribus gaudēt.

Frigidioris uentris notæ. Cap. LXXV.

Frigidior natura uenter, bene quidem appetit, non autem bene concoquit, & præsertim edulia quæ ægre alterantur & frigida sunt. Facile itaq; in ipso acescūt, & propterea ructum acidum habet. Et gaudet quidem frigidis, læditur autem facile immodico eorum usu. Atque ita etiam extrinsecus allabentium ipsi frigidorum diuturnam conuersationem ferre nequit. Cæterum ex morbo conflatæ in uentre intemperaturæ in hoc differunt à naturalibus, quòd contraria cōcupiscunt, non similia, uelut naturales. Si quidem igitur concoquit probe, temperatus est uenter. Si uero non cōcoquit, non omnino intemperatus est. Sed si quidē nidorosos ac fumosos efficit ructus, immodicus est ipsi ac feruens calor. Si uero acidos, uiceuersa. Sic etiam uentres qui ægre concoctilia probe cōcoquunt, immodicum calorem habent. Si uero ipsa non concoxerint, debilis est ipsorum calor. Considerandum est autem an ob aliquem humorem aliūde in uentrem confluentem, hoc ipsis cōtingat. Nam ad pituitosos humores, acidi ructus consequuntur: Ad biliosos uero, nidorosi aut uirosi, aut aliæ quædam peregrinæ qualitates. Communia autem accidentia omnium redundantium in uentre humorum sunt nauseę. Verum si quidem in uentris amplitudine humores innatarint, supernatabunt in his quę per uomitum reijcientur. Si uero in ipsis uentris tunicis impacti fuerunt, frustra lancinabunt per inanes nauseas, ita ut nihil uomitu reijciatur.

Pulmonis notæ. Cap. LXXVI.

Non solū uenter siticulosos & non siticulosos facit, & frigidi ac calidi potus appetentes. Sed etiam thorax, cor, & pulmo. Verum qui propter horum caliditatem sitiunt, plus inspirant, & amplius ac diutius efflant. Percipiunt autem æstum in thorace, non circa pręcordia siue hypochondria Gręcis appellata, quēadmodum qui propter uentrem siti uexantur. Et sanè ubi bibunt, non statim quiescunt: & frigidus potus magis ipsorum sitim sedat, quàm multus calidus. Refrigerat autē ipsos & frigidus aër inspiratus, qui ne alleuiat quidem propter uentrem siticulosos. Sic uero etiam frigefactum thoracem habentes, à frigida inspiratione sensibiliter lędūtur. Et maxima est hæc frigidi pulmonis nota. Quemadmodum autem frigidum aërem inspirantes, palàm sentiunt molestiam ac frigiditatem: sic calidus ipsis est gratus. Sed & pituitosas

tuitosas superfluitates hi cum tussi rejiciunt. At pulmonis siccitates superfluitatibus carent, & uocem puram habent. Quemadmodum humiditates obscurã & raucam uocem efficiunt, & ubi amplius aut acutius loqui uolunt, superfluitates ipsis incurrunt.

Cordis calidioris notæ. Cap. LXXVII.

Magnitudo respirationis, & pulsus uelocitas ac densitas, calidioris cordis notæ sunt, audaciaq; ac uelocitas ad actiones obeundas impigra. Si uero amplior fuerit caliditas, excandescentia & furiosa temeritas. Est & thorax ipsis hirsutus, & maximè pectus, & præcordiorũ partes thoraci uiciniores. Vt plurimũ uero & totũ corpus calidius fit ex calido corde, nisi hepar magnopere reluctetur. Sed & thoracis amplitudo, caliditatis signum est, nisi etiam hic magnopere cerebrum resistat.

Frigidioris cordis notæ. Cap. LXXVIII.

Pulsus sunt moderatis minores, non tamen tardiores necessariò, aut rariores. Timidi uero ex natura sunt tales, & socordes, ac minime audaces, & pectus pilis nudum habent.

Siccioris cordis notæ. Cap. LXXIX.

Pulsus sunt duri, & animi concitationem non facilem, sed feram & ægre sedabilem tales habent. Et ferme totum corpus his siccius est, nisi hepar reluctetur.

Humidioris cordis signa. Cap. LXXX.

Pulsus molles, & mores ad iram procliues, ac facile sedabiles. Et totum corpus humidius, nisi hepar restiterit.

Calidi ac sicci cordis signa. Cap. LXXXI.

Pulsus duri & magni, & ueloces ac densi, & respirationes magnæ ac ueloces & densæ. Et sane multò magis uelocitas ac densitas ipsarum augescit, si thorax ad proportionem cordis responderit. Hi omnium maximè pectore hirsuti sunt, & circa præcordia. Ad actiones uero expediti, & animosi, & tyrannicis moribus prȩditi, & celeres ad iram, ac pertinaces in ipsa.

Calidi & humidi cordis notæ. Cap. LXXXII.

Si uero humiditas unà cum caliditate dominetur, minus quidẽ prædictis hi hirsuti sunt, nihil uero minus ad actiones expediti. Verum non adeò ferus est ipsis animus, sed ad iram solam sunt procliues. Pulsus uero molles sunt & magni, & ueloces ac densi.

Frigidi & humidi cordis notæ. Cap. LXXXIII.

Pulsus molles sunt. Mores minime audaces, ac timidi, & pigri. Sunt autem hi pectore pilis nudo, & minime furiosi fiunt. Nam neq; ad irã procliues sunt. De thorace ac toto corpore similiter uelut in superioribus distinguendum est.

Frigidi ac sicci cordis notæ. Cap. LXXXIIII.

Pulsus duri & puri: Hi omnium maximè ab ira alieni sunt. Coacti tamen ad irascendum, in ira perseuerãt. Sunt autem pectore omnino depiles.

Hepatis calidioris notæ. Cap. LXXXV.

Venæ amplæ, flaua bilis copiosior. Tempore uigoris etiam nigra. Calidior est ipsis sanguis. Et propterea etiam totum corpus, nisi cor resistat. Præcordia & uenter hirsuta sunt.

Frigidioris hepatis notæ. Cap. LXXXVI.

Angustia uenarum, pituita copiosior, & sanguis frigidior, & totius corporis habitus frigidior, nisi à corde calefiat. Præcordia & uenter his pilis nuda sunt.

Siccioris hepatis signa. Cap. LXXXVII.

Sanguis crassus & paucus, uenæ duræ, & uniuersus corporis habitus siccior.

Humidioris hepatis signa. Cap. LXXXVIII.

Sanguis copiosior & humidior. Venæ molliores. Sic & totum corpus, nisi cor reluctetur.

Calidi ac sicci hepatis signa. Cap. LXXXIX.

Præcordia hirsutissima. Sanguis crassior ac paucior. Amara bilis plurima. Iuxta uigorem etiã atra. Venarum amplitudo ac duricies. Sic & totum corpus calidum ac siccum. Nam caliditas ex corde proficiscens, frigiditatem ex hepate proficiscentem superare potest. Quemadmodum etiam frigiditas cordis, caliditatem hepatis superare potest. At siccitatem hepatis, cor humidius ad contrariũ transmutare non potest. Quare manifestum est quòd ubi amborum temperatura in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur.

Calidi ac humidi hepatis notæ. Cap. XC.

Minus quidem quàm calidum ac siccũ præcordia hirsuta facit. Verum plurimum sanguinẽ & uenas magnas habent tales. Et habitum humidum ac calidum, nisi cor resistat. Si uero amplius utrisq; qualitatibus naturalem modum excesserit, facile capitur morbis, putredinosis ac mali succi, atq; hoc adhuc magis, si amplius aucta fuerit humiditas, paululum uero caliditas. Si uero uiceuersa, modicè aucta fuerit humiditas, plurimum uero caliditas, uitiosi humores minime gignuntur.

Frigidi & humidi hepatis notæ. Cap. XCI.

Depile habet præcordium, sanguinem uero operatur pituitosiorẽ, unà cum uenarum angustia. Et corpus totum frigidius ac humidius, si non à corde ad contrarium transferatur.

Frigidi ac sicci hepatis notæ. Cap. XCII.

Frigidum ac simul siccum hepar, corpus modici sanguinis, & angustarum uenarum facit, atq; frigidius. Prȩcordia uero pilis nuda talibus sunt, nisi & hic cor superarit.

Testiũ tẽperamenti signa. Cap. XCIII.

Calidum testium temperamentum uenereum est, fœcundumq; ac masculorum generatiuum. Et citò hirsutus facit genitales partes, & circumsitas moderatè. Frigidum uero uice uersa. Humidum autem multo & liquido semine abundat. Siccum uero pauco & moderatè crasso. At calidum & siccum, crassissimi seminis est ac fœcundissimum. Et celerrimè ad coitũ stimulat animal statim ab initio. Tales etiam celerrimè hirsuti fiunt circa genitales partes, & omnes circumcirca sitas, sursum usq; ad umbilicum, deorsum usque ad media femora. Cõcitatum quidem igitur est tale temperamentum ad uenerem, uerum citissimè satiatur, & si cogatur læditur. Si uero humiditas ad caliditatem accedat, minus quidem hirsuti sunt hi, sed plus seminis habent. Non tamẽ magis alijs appetunt, sed multȩ ueneri minore detrimẽto sufficiũt. Si uero & humiditas & caliditas multum fuerint simul auctæ, ex ueneris abstinentia magis læduntur. At si testes humidi ac frigidi temperamento fuerint, partes circumcirca pilis nudæ sunt. Et tarde rem uenercam agere incipiunt, & neque ad actionem procliues sunt. Aquosum autem & tenue est ipsis semen & infœcundum ac fœminarum generatiuum. Siccum autem & frigidum temperamentum, prædicto quidem in reliquis simile est. Crassius est autẽ ipsis semen, & omnino modicũ. Porrò quicunq; totum

scrotum cum testiculis laxatum habet, & uelut exolutum, hi uiribus ut plurimum sunt debiliores. Qui uero contractum habent scrotum unà cum testibus, & uelut adstrictū, robustioribus uiribus ferme præditi sunt. Et huius rei signa sumi possunt ex omnibus quadrupedibus animantibus.

Calidorū temperamentorū correctio. Cap. XCIIII.

Quandoquidem in calidis intemperaturis biliosa sperfluitas redundat: considerare in his oportet, utrum subit ipsis bilis cum secessibus ac excremētis alui, aut ad supernum uentrem procedit. Si enim subit, nihil moliri oportet. Si uero ad supernum uētrem fertur, per uomitus euacuare à tepidæ aquæ potu. At si ægrè uomant, uinum dulce tepidæ aquæ permixtum bibendum dato, atque sic uoment. Exercendi autem sunt exercitio non ueloci ac concitato, sed tardiore ac molliore. Quidam uero ex uehemēter calidis omnino non opus habent exercitijs. Sed sufficit ipsis deambulatio, & balneum, inūctis oleo cum mollibus manibus. Hi etiam post cibum balneis gaudent, & aliqui ipsorum crassefacti sunt ob talem diætam. Vinū his conuenit aquosum, tenue & album. Nam fulua calida sunt, item ualde uetusta. Quare his ualde aduersantur. Attendēdum est autem in omnibus qui post cibum lauātur, ne hepar affectum sit: Extremè enim læduntur tales, si post cibum lauentur. Qui uero cū siccitate calidi sunt, circa ætatis uigorem maxime opus habent humida diæta ex edulijs ac balneis, & cōcitatorum ac multorum exercitiorum abstinentia. Quare æstatis tempore citius lauentur, & post cibū rursus, nisi aliquod ex uisceribus affectū fuerit. Proderit his & frigidæ potus, si nihil impedierit. At siccioribus temperamētis ualde aduersatur uenus. Abstineāt item ab ardore, lassitudinibus, uigilijs, curis, & omnibus motibus acutis. Biliosi uero ira perciti exardescunt, & in acutas febres incidunt. Verum excessus quantitatem considerare oportet, & pro portione aucti caloris, augere etiam frigefacientem ac humectantem uictus rationem.

Frigidi intemperamenti medela. Cap. XCV.

Quicunque frigidioris natura sunt, circa siccum uero temperamentum ac humidum moderatè se habent, minus uitiosi sunt ad corporis robur ac sanitatē. Excitare igitur oportet ac corroborare ipsorum caliditatem. In humiditate uero ac siccitate totius diætæ medium eligere.

Humidi intemperamenti correctio. Cap. XCVI.

Humidæ naturæ in puerili ætate fluidis & plenitudinis morbis corripiuntur, & insuper putredinosis. Opus igitur habent pluribus exercitijs, & exacta in uentre concoctione. Nam cibi qui in hoc corrūpuntur, putredinosorum morborum materia fiunt toti corpori. Quapropter ante cibum hi loti, & naturalibus calidis aquis utentes, magnam opem sentiunt. Scopus enim in ipsis est ipsas corporis partes humidas seruare. Atq; hoc commune est omni temperamento. Nam cōtrarium, ipsa inquam siccitas, omniū animalium corpora citius ad senectā perducit. Quare si quidem possibile esset semper cōseruare humidū temperamentū corporis, uerus profectò esset sophistæ Philippi sermo, qui obedientem ipsi immortalē fore promisit. proinde diutissimè uixerit, qui minimè resiccatur. Quum autem humida diæta superfluitates & humorum multitudinē generet, difficile est congruam tenere proportionē, ut neq; morbis corripiantur, neq; citò senescant. Quantū igitur ad tēperamenū attinet, qui humidissimi sunt, diutissime uiuunt. Et sanè etiam plus alijs sani sunt, ubi corpus fuerit corroboratum: quemadmodū etiā robustissimi sunt omnium eandē ætatem habentiū, usq; ad extremam senectutem. Et propterea laudatur hoc temperamentum ab omnibus ferè medicis ac philosophis, qui corporis elementa exactè cognouerunt. Et quidam solum hoc naturale esse putauerūt. Melius enim alijs progressu temporis euadit, quū ab initio sit deterius. Quare qui tali corpori corrigendo præfectus est, ea quæ desunt ipsi prouidere debet, per exercitia ante cibum fientia, & balnea ac cibos idoneos: & per plures excretiones tum per urinas, tum per uentrem contingentes. Nihil autē uetat & apophlegmatismis pituitam à capite trahentibus uti, & purgationibus tempestiuis: & præ omnibus, edulijs boni succi, & uini urinam proritantis potu.

Sicci intemperamenti medela. Cap. XCVII.

Balneum siccis corporis temperaturis omnibus commodissimum est. Temperata autem sit & dulcissima aqua. Et si bis aut ter in die lauentur, magis conferet. Sed & uniuersa diæta humectans sit. A lassitudine uero & curis ac uigilijs abstinendum est.

Calidi ac sicci intēperamēti curatio. Cap. XCVIII.

Calidum ac siccum temperamentum uarijs curationibus subiacet. Non tamen iniucundus est similiter frigefaciētium usus. Nam iuxta siccas dispositiones necessarium est, non solum uicinas uentri partes, sed etiam totum corpus gracilius fieri.

Humidi ac calidi intemperamenti medela. Cap. XCIX.

Quòd si humida intēperatura est cū caliditate, adstringentium eduliorum usus utilis est. Sunt autem hæc austera citra caliditatem. Et sanè etiam frigidus potus ipsis commodus est.

Humidi ac frigidi intemperamenti sanatio. Cap. C.

Humidi uero cum frigiditate temperamenti, optimæ medelæ sunt omnia acria ac calida. Misceātur autem ipsis etiam acerba, citra manifestam frigiditatē. Optima item medela est his modicus potus. Sit autem uinum calidum fortiter & adstringens, ac ualde uetustum. His uero etiam ea quæ forinsecus adhibentur proportione respondeant.

Frigidi ac humidi intemperamenti curatio, frigiditate prædominante. Cap. CI.

At si frigiditas humiditatem superauerit, uitiosæ fiunt tales tēperaturæ, & hæ maximè fluidis morbis corripiuntur. Prodest autem ipsis illuuies, & exercitia pura, & ratio uictus attenuans, & ungenta moderatè calefacientia.

AETII TETRABIBLI PRIMAE, SERMONIS QVARTI, FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN QVINTO SERMONE AETII CONTINENTVR.

*

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI SECVNDAE SERMO PRIMVS, ET EX ORDINE QVINTVS.

DE FEBRIVM COGNITIONE AC CVRATIONE.

SALVBRIS diætæ pręcepta ad conseruandam sanitatem cõmoda ac necessaria, iã antea præscripta sunt, didicisti itaque ex ipsis, qualis & cuiusmodi diætæ usu, tum ipse quantum eius fieri posset, maximè sanus esses, tum tuæ curæ commissis singulis cõuenientem sanitatem conseruares. Quandoquidem uero clàm nobis ipsis sæpe contingit, ut negligentiore diæta utamur, aut ut propter aliquas actionum circunstantias, aut ob ambientis nos aëris uiolentiam, læsi aliquando morbosis structuris acutarum aut diuturnarum affectionum corripiamur. Præstat etiam de ipsis morbis tractare, & ab uniuersalibus febrilium morborũ notis auspicari, tum quòd hi magis abundãt omnibus ætatibus communes, tum quòd nõ periculo uacant, turbantq; ac tumultum repentinum inducunt, ob symptomatum accidentium copiam.

Quòd oportet Medicum naturæ operum gnarum esse. Cap. I.

Quare circa prognosticum Hippocratis & alios eiusdem libros, Medicum exercitatũ esse oportet, & naturæ opera nosse. Naturę enim sunt morborum medici. Adiuuare igitur naturam oportet ad salutẽ decertãti aduersus morbum. Sic enim natura, ubi Medicum ea quæ oportet facientem auxiliarium accepit, & ipsum ægrotum obedientem, & nihil in diæta delinquentem, morbum facile superarit. Oportet autem cooperari etiam ministros, & extrinseca, quo nihil his quæ rectè fiunt resistat.

Quòd citra prænotionem morbi fieri nequit ut probe cures. Cap. II.

Propositum est autem nobis partem eam quę de signis ac notis morborum tractat, prius exponere. Nam citra hoc ut pręnoscas in quid desinet morbus, fieri nõ potest ut modus diætæ tibi probe suppetat: & præsertim in acutis, & citum periculum inducentibus morbis.

Quæ sint bona signa. Cap. III.

Facies bonis signis prædita, poteris enim uel ex sola facie cõstantẽ ac firmam prænotionẽ sumere, priusquã ægrum contingas: dico autẽ ex sensibus in ipsa, uisu, auditu, olfactu. Et ad hæc ex respiratione, sine qua uiuere non datur, & quæ indicat nobis dispositionem cordis. Adest autẽ & loquendi instrumentũ in facie, ipsa lingua, quæ ostẽdit nobis rationalis animę partis robur ac debilitatẽ. Bonũ signũ est & decubitus decorus, prout maximè consueuit etiã in sanitate se facile conuertere. Bonum signũ est & totũ corpus ad portandũ facile esse, & æqualiter ac leniter calidum, & sitis quantũ eius fieri potest exors. Item sanã esse mentẽ, & bene se habere ad ea quæ offeruntur. Bonũ signũ est facilis spiratio, & ordinatus pulsuum motus. Ex his enim & quæ adhuc referentur, cognoscemus tũ robur, tum debilitatẽ, trium animæ actionũ. Nam sanam esse mentẽ, & nõ defluere corpus in decubitu ad pedes, cerebrũ per omnia sanũ esse indicat. Faciei uero floriditas, & facilis spiratio, & pulsus ordinatus, cor sanum esse arguunt. Quandoque enim florida fit facies cum difficili spiratione, uelut in peripneumonicis fieri solet. Ac sitis exortẽ esse, & bene se

se habere ad ea quae offerũtur, naturalem facultatem in hepate & toto corpore sanam esse indicat. Bonum signum sunt & somni boni, & sudores per totum corpus temperati & æquales ac moderati, & oportuno tempore apparentes. Bonum item signum est præcordia doloris expertia ac mollia esse. Et ad hæc secessus alui & urinarum ac sputorũ expeditos esse, & bona concoctionis signa.

Quæ sint mala signa. Cap. IIII.

Totius faciei ac temporũ collapsio, oculi fixi ac caui, lacrymæ inuoluntariæ, & alba oculorum in somnis apparentia, si non adsuetus fuit sic dormire, & deflue re corpus ad pedes, & præter morem pronũ iacere, dentibus frendere, totũ corpus inęqualiter calfieri ac frigefieri, & ad portandũ difficile esse. Item sitis intolerabilis, & ardor internarũ partium externis frigidis existentibus, excessus mentis & uelut delyrium quoddam aut stupiditas, sopor profundior, auersio totius appetitus. Frigiditas oboriens ex inflãmatione thoracis ac costarũ, difficulter spirare, & frigidum respirare, & foras multũ expirare, intrà uero parum inspirare: hoc enim iam futurã cordis mortificationẽ indicat, quemadmodum etiam pulsum interceptum esse, aut malè ferire. Facilem enim spirationẽ inquit Hippocrates, putare oportet ualde magnã uim habere ad salutẽ, in omnibus acutis morbis, qui cũ febre fiunt, & in quatuordecim diebus iudicantur. Malum signum sunt & uigiliæ cõcomitantes, aut etiam somni fientes quidẽ, uerum turbati. Sudores frigidi & inæquales, & non per totum corpus, & aliquando milij figuram præ se ferentes ac uiscosi. Frigiditatem enim fortem hæc indicant. Et non in debito tempore apparere sudores malũ est, & sudores statim febrim sequi. Item suppresio retrimentorũ alui, & maximè uesicæ, & aliarum excretionum. Imò etiam si hæc procedant, & alicuius perniciosi notas ferãt: & præsertim urinæ graueolentes ac crassæ & nigræ: Tales enim in acutis ac malignis morbis omninò periculũ significant. Præcordiorum distẽtio, & principalium partium inflammationes maximæ, cerebri inquam ac cordis & pulmonis, & membranæ costas succingentis, hepatisq́ ac uentris: ubi enim aliquis ex talibus morbis adest, ualde mala signa apparentia periculosa sunt. Oportet autem uniuscuiusque signi uim perdiscere. Vnum enim aliquando signum forte ac fidum, plura signa infida ac debilia uincit.

Quæ prima dies totius morbi dicenda est. Cap. V.

Principium totius morbi dicere oportet, illud tempus quando homo febrire incepit adeò manifestè, ut continuitatem corporis sibi solutã esse putet, & non amplius in publicũ prodire ualet, & consueta uitæ munia obire, & propterea decubitu opus habuit. Non enim idẽ est displicentiã habere & febrire. Qui enim caput dolet, aut displicentiam habet, & corpore grauatus est, potest ferè in principijs consueta facere, donec præualens ipsi morbus uires eius deijciat.

Principium morborum trifariam dici. Cap. VI.

Principium propriè dicitur impartibilis illa ac indiuisibilis primi morbi impetus inuasio, in qua uictus homo decubuit. Principium etiam dicitur quod per dilatationẽ nominant, quod usq; ad tertium diẽ extenditur. Principium quoq; dicitur proprium ac necessarium, quod uelut partem totius morbi, principium nominamus: quod sanè non dierum numero cognoscitur, sed exacerbationum qualitate, & concomitantium accidentium lenitate. Nam in augmento & morborum & symptomatum accidentium incrementum fit. Exacerbationes enim anticipant, & longius extenduntur in augmento, & symptomata grauiora fiunt. Principium igitur totius morbi dicitur, donec apparuerint manifesta & bona concoctionis signa. Si quidem igitur principium breuis temporis fuerit, morbum uelociter soluendum ostendit, uelut etiã Hippocrati uidetur. In pleuriticis inquit, si sputum statim appareat, in principio quidem breuis fit: Si uero posterius appareat, prolongatur: morbus ipse uidelicet. Qua igitur die apparuerint in superfluitatibus quæ excernuntur manifestæ concoctionis signa, in ea dicimus principiũ totius morbi cessasse, & incipere ipsum augmentum. Concoctionis enim signa nunquam malè apparent.

Quid est febris. Cap. VII.

Febris est calor pręter naturã, cordis & arteriarũ, uitalem firmitatem lędens, ex profundo emergens, & acris ac mordax ad tactum allabens, præsertim circa thoracem, & ubi arteriæ magnæ sitæ sunt. Verũ ad talem calorem inæqualitas quædam & inordinatus motus pulsibus accedit iuxta ipsam febris speciem.

Quid est exacerbatio. Cap. VIII.

Exacerbatio, quam paroxysmũ Græci uocant, est motus morbi particularis, à remissione ad deterius. Particularis autem motus dictus est, ad discretionẽ uniuersalis morborum augmenti.

Quid est remißio. Cap. IX.

Remissio est particularis exacerbationis temporaria quies symptomatum corpori coincidentium.

Remißionem dupliciter dici, compræhenditur enim & interuallum. Cap. X.

Ex remissionibus ea quæ sincera est, cognoscitur ex quiete concomitantiũ ad exacerbationẽ symptomatum circumscripta. Et propterea dicitur Interuallũ, quemadmodum in his qui per circuitum quendam exacerbant, uelut tertiana, quartana, quotidiana, capitis dolor, morbus comitialis, podagra, & cõsimiles. Quæ uero insincera est & non pura, depræhenditur ex symptomatum diminutione, quemadmodum in continuis maximè febribus contingit. Nam in his ante absolutam morbi solutionẽ, non contingit pura remissio.: Declinationem enim prioris posterior exacerbatio excipit.

Quod est principium febrilis accessionis. Cap. XI.

Principium febrilis exacerbationis, fermè est cõtractio extremarum partium omnium, & maximè nasi. Et quandoq; etiã frigiditas totius corporis. Et aliquando tussicula parũ iritans, unà cũ frigiditate irruens. Item oscitatio & partium corporis extẽsio, aut nausea, aut uomitus, aut animi deliquium. Et capitis dolor, aut alterius cuiusdam partis, & in profundum somnum delatio. Pulsus insuper paruus & contractus, tardè feriens ac relidens: Et symptomatum ad præsentem morbum concomitantium iritatio.

Augmẽti particularis exacerbationis signa. Cap. XII.

Iuxta augmentum exacerbationis, aliorum quidẽ accidentium incrementum & unio accedit, contractio uero & frigiditas cessant. Et pulsus inæqualis emicat. Et corpus calefit quidem, uerum non exactè.

Vigoris particularis exacerbationis signa. Cap. XIII.

Iuxta uigorem exacerbationis, calor æqualiter diffun-

ditur, & particulatim distribuitur, per totū corpus, Et pulsus totam augmenti magnitudinem accipientes, ad subiectæ materiæ proportionem extenduntur, itemq; reliqua exacerbationis accidentia. Tunc uero iam tempus est ægroto potum dare.

Declinationis particularis exacerbationis signa, Cap. XIIII.

Declinatio est ubi incipiunt aliqua, aut omnia prædicta accidētia minui. Et pulsus ad ordinatum quodāmodo motum deueniunt. Aliquando uero & humores exudant. Et calor nimirum contabescit. Quādoq; etiam somni boni concurrunt, si longum tempus inter accessiones futurum est, uelut in puris remissionibus fieri solet. Contingit enim in quibusdā morbis, ut exacerbatio posterior prioris declinationem excipiat, uelut in febribus continuis apparet.

Quod est principium totius morbi. Cap. XV.

Iam antea dictum est, quòd principium totius morbi illud tempus dicimus, quando per morbi uiolētiam uires hominis uictæ, principiū decubitus factæ sunt.

Quod sit augmentum totius morbi. Cap. XVI.

Augmentum totius morbi est, quum exacerbationes consuetam horam anteuerterint, & longiores ac maligniores, & cum pluribus ac grauioribus accidentibus factæ fuerint.

Vigoris totius morbi cognitio. Cap. XVII.

Quum exacerbationes statum acceperint, & similiter per omnia consequenter contigerint, & concomitātia symptomata neq; detraxerint, neque addiderint, tūc iam in uigore esse morbus dicatur. Vigor enim uehementior morbi totius pars est, quādo etiam bonæ iudicationes uel maximè fieri solent.

Declinationis totius morbi dinotio. Cap. XVIII.

In declinatione totius morbi, contraria augmento fiūt. Remoratur enim exacerbatio consuetæ horę impetum, & modico tempore occupat. Et symptomata leniora ac simpliciora fiunt, & bona tolerātia ac remissio adest per omnia.

Quòd declinatio totius morbi in iudicationibus confertim fientibus, sensum nostrum effugit. Cap. XIX.

Quicunque morbi in uigore confertim iudicantur, & perfectam solutionem recipiunt, eorum declinatio difficulter compræhendi potest, ut neq; sensui manifesta fiat. Imò neq; commodum est de ipsa inquirere. Satis enim est cognoscere quòd morbus fideliter, securè, ac perfectè solutus est.

Quòd seruandus æger quatuor totius morbi tempora pertransit. Cap. XX.

Si quidem igitur sine periculo fuerit morbus, acuteq; moueatur, & ad hæc bona & commoda signa affuerint egroto, quatuor morbi tempora citò pertrāsit, & manifestum est quòd etiā seruabitur. Si uero his cōtraria affuerint, ante uigorem plerunq; morietur.

Vtrū tardius aut citius morbus iudicatur. Cap. XXI.

Tardiùsne an citius iudicabitur morbus, ex morbi magnitudine, & motus uehementia, manifestum fit. Nam magni morbi citò mouentur. Quòd uero citò mouetur, etiam citò iudicatur.

Quomodo prænoscere oportet, an iudicabitur morbus, aut non, & quando. Cap. XXII.

Magni morbi qui & citò & uehementer mouentur, omnino iudicantur. Parui uero & obscuriores, & qui debiliter mouentur, si diuturni sunt, soluuntur tantum paulatim citra iudicationem. Raro uero & ad abscessum tales procedunt. Tertiana enim etiāsi intermittat, tamen quia citò & uehementer mouetur, iudicatur. Quartana uero, quia diuturna est, paulatim ferè soluitur. Item omnes qui pigrius mouentur. Naturam itaq; morbi inspicere oportet, an biliosus sit, aut pituitosus, aut atrabiliarius. Deinde anni tempus, & ægroti ętatem, & temperamentum, ac studium, & prægressam uictus rationem. Imò & regionem, & statum ambientis nos aëris. Postea uero considerare exacerbationum circuitus, uelut antea dictum est: & an intermittant, siue non, uelut in continuis ac continentibus febribus uidere datur. Si enim festinauerint, & semper anticipauerint conuenientem horam, & uehementiores facti fuerint, & per tertiam occurrerint, breui iudicationē futuram indicant. Si uero pigrè moueantur, & eadem hora irruerint, & quotidie contigerint, tardam fore iudicationem significant. Considerandæ insuper sunt & superfluitatum concoctiones, an bonæ sint, & an in diebus indicatiuis fiant, uiribus robustis. Si enim morbus statim ab initio ostenderit omnia signa extra periculum, in primo quaternario iudicationem promittit. Si uero in quarta præsignificarit, septimam non transgreditur. Leuissimæ enim febres & in signis securissimis fientes, quarta die quiescunt, aut citius, inquit Hippocrates. Maligniores uero & in signis grauissimis fientes, quarta die occidunt, aut etiam citius.

Futuræ iam iudicationis signa. Cap. XXIII.

Vbi iam affutura est iudicatio, non parua turbatio in ægri corpore præcedit, & præsertim in nocte iudicatoriam exacerbationē præcedente. Quibus enim iudicatio futura est, his nox grauis est ante exacerbationem, inquit Hippocrates. Grauitates enim & uigiliæ, & delyria, & graues sopores, & spirādi difficultates, & uertigines, & sensus obtusi, & dolores capitis, colli, stomachi, ac multarum aliarum partium adsunt. In quibusdam uero aurium sonitus. Et splēdores oculis obuersantur. Et lacrymę inuitæ fluunt. Et urina supprimitur, & labium concutitur, & alia quæcunq; pars tremula efficitur. Et cōtingit obliuio ac ignorantia præsentiū. Et uehemens rigor aliquando incidit, aut ardor antea non factus, & in summa exacerbatio ante solitam horā irrūpit. Et multus sopor ac sitis intolerabilis sequitur, & uociferantur ac exiliunt uelut consternati. Et decubitus figuram seruare non possunt. Et timor impendet uidentibus. At imperitus medicus uidens symptomatum accidentium tempestatem perturbatur, & cum familiaribus ægri calamitatem deplorat, & per condolētiam occultat imperitiam. Verum generosi medici est non turbari, neque ignorare quod euenturum est: sed ex præsentibus prænoscere, non solum quòd iudicatio futura est, sed etiam qualis futura est.

Quomodo prænoscere oportet bonáne an mala iudicatio futura sit. Cap. XXIIII.

Optimam iudicationem, quam etiam solam simpliciter iudicationem nominamus, non per coniecturā, uelut alias, sed constanter quis prænoscere poterit. Omnia enim signa in talibus morbis statim à principio citra periculū apparent. Quemadmodum rursus in morituris, ut plurimū ab initio omnia mala apparent. Primum omnium igitur considerare oportet ægri

ægri uires. Deinde concoctiones ex urinis ac secessibus & sputis. Nullũ enim unquã perire uidimus, ex his qui ob præostensam bonã concoctionem iudicati sunt. Tertio quòd in uigore & totius morbi, & particularis exacerbationis, & in die testabili iudicatio contingit. Consequenter autem & speciem morbi, & mores. Speciem dico, tertianam, aut quartanam, aut quotidianam, aut aliquam aliam. Mores autẽ, an sint moderati & leues, aut mali ac maligni. Et mores præcipuè indicabunt tibi, an seruabitur, an morietur. Et in affectionibus quidem thoracis ac pulmonis attendere oportet sputis, neque uero urinarum inspectio negligenda est. Considerandæ uero sunt etiam egestiones. At in febrientibus absque inflammatione alicuius uisceris, urinis maximè mẽtem attendere oportet. Ceterum in perniciosis morbis primum ac maximum signum est futuræ mortis citra iudicationem extrema uirium debilitas: Non enim excitantur ad pugnam. Secundum si nullum omnino fuerit ac ne minimum quidem concoctionis signum. Imò etiamsi præmanifesta fuerit indicatiua dies, futuram iudicationem simul præmanifestat, & malam fore indicat. Ad hæc uidendum est an magnus sit ac malignus morbus, nõ tamen citò moueatur. Magnum autem dico peripneumoniam pulmonis abscessum, semitertianam, febrem ardentem, & consimiles. Velut uerbi causa, contingat ut uideatur in quarta die primum in urinis nubecula nigra, aut simile quiddam in medio ipsarum pendens, aut subsistentia nigra. Sint autem & omnia accidentia perniciosa, morietur quidem talis homo. Verum si quidem celeriter moueatur morbus, in sexta: si uero tardè, in septima.

Qui sint boni iudicatorij dies, & qui mali. Cap. XXV.

Septima ab initio morbi dies omnium maximè semper perfecte soluit ac fideliter, & bene ac citra periculum, & manifestè ac signanter. Septimæ uero fidem decimaquarta maximè imitatur. Propinqua autem ipsis est nona & undecima. Et huic propinqua est decimaseptima, & quinta. Post has quarta. Et post hanc tertia, & uicesima. Sexta uero sæpe quidem iudicat, uerum plures iudicationes malas, aut etiam letales inducit, aut certè non perfectas neque fideles. Reuertuntur enim morbi qui in sexta die iudicantur, etiamsi soluti esse putentur. Si uero etiam perfecta iudicatio, id quod rarum est in sexta, contingat, tamen cum periculosis ac grauibus accidentibus contingit. Proinde sextæ naturam nulla alia dies imitata est. Si uero aliquando in octauam diem aut decimam solutio morbi aceruata exciderit, assimilatur quodammodo ei quæ fit in sexta: Raro enim in his morbus soluitur, & neque fideliter, neque bene neq; perfectè: sed & obscurè ac minimè signanter. At medio quodã modo inter primas bonas relatas, & inter postea malas, tertiadecima locata est, neq; similiter reprobanda uelut mala, neque tamen similis bonis existens. Quòd si bona iudicatio futura est, oportet omnia prius iudicata esse, in urinis prę sertim, imò etiam in alijs signis. Tertia igitur & quarta ac quinta dies statim ab initio præiudicantur. Quarta uero septimam præiudicat, & septima undecimam. Vndecima uero decimamquartã. Decimaquarta decimamseptimam, decimaseptima uigesimam. Terminus porrò acutorum morborum est decimaquarta. Quare si hanc transgressus fuerit morbus, ab acutis excidit.

In quibus ambigua est dies principij morbi, & nulla præiudicatiua facta derepẽte contigit iudicatio, quomodo ambigua inuenire oportet. Cap. XXVI.

In quibus nulla præiudicatiua die facta, derepente contigit iudicatio, & in quibus nõ exactè cognoscimus principium morbi, in his respicienda sunt signa, & ambiguum reperietur, si ad exacerbationum proportionem, & ad dierum naturam, mentem aduerterimus. Si enim imparibus diebus facta fuerit exacerbatio in intermittentibus, aut seipsa uehementior facta fuerit in continuis febribus, æstima præsentem iudicationem imparis diei propriam esse. Si uero in paribus exacerbetur, illarum proprie iudicatio erit. Nam ad uehementiores exacerbationes omnino sequuntur iudicationes. Cæterum ad ipsam dierum naturam sic animum aduertere oportet: si ambiguũ sit utrũ nonæ aut decimæ diei iudicatio sit. Si enim accidentia omnia mitiora fuerint, & citra periculum ac bona facta fuerit iudicatio, & consequuta fuerit ad iudicationem bona tolerantia, nonam potius esse iudicatoriam diem dicere oportet. Si uero periculosa & mala facta fuerit iudicatio, & cum grauibus accidentibus, & grauis tolerantia post iudicationem sequatur, decimam diem magis iudicatoriam fuisse dicendum est.

De notis ex pulsibus. Cap. XXVII.

Quum iam expectatur iudicatio, ante omnia pulsus tangere oportet. Nam altus pulsus, quemadmodum etiam uehemens, omnis bonæ iudicationis nota est, & constãs signum iam adesse morbi iudicationem. Si uero uehementer ac fortiter ferit digitos, & cum hoc etiam magnus fuerit, & ad distentionem magis quàm ad contractionem festinarit, motus externi potius signum est. Externum autem motum dico, sanguinis eruptionem ac sudores. Internum uero, uentris exturbationem ac uomitus. Si quidẽ igitur magnus fuerit pulsus, & undosus, & simul mollescat, unà cum hoc quod etiam ipsum arteriæ corpus humectum est, & ad distentionem magis festinat: per sudorem futuram iudicationem sperare oportet. Si uero magnus simpliciter fuerit ac uehemens, & magis ad distentionem quàm ad contractionem festinarit, sanguinis eruptionem per nares fore significat, ubi uidelicet simul testimonium prębuerint signa in sanguinis eruptione referẽda. Si uero uehemens quidem fuerit, non autem magnus, & durior seipso factus fuerit ac inæqualis, & ad contractionem magis festinarit, inclinatione iam ad intestina facta, per uentrem iudicationem facturam expectare oportet.

De urinarum notis, & primum quæ sit naturalis. Cap. XXVIII.

In febrilibus maximè morbis, notæ ex urinis commodissimæ sunt. Quandoquidem uero quicquid est præter naturam ex naturalibus inuenitur, à naturalibus initium faciamus. Vrina igitur optima est in sanis ac optimo habitu præditis hominibus, subfulua aut subflaua, & moderatè crassa, & talis manens colore, qualis micta fuit, & leuẽ ac albam & æqualem subsidentiam habens omni tempore, copiã uero pro potus ratione. At in fœminis naturalem urinam

nam colore albiorem uirili esse conuenit, & subsidentiam habere ampliorem. In puerili uero ætate, multum crassam subsidentiam habere oportet, propter puerorum uoracitatem, & inordinatos ac intempestiuos motus. Leuem autem subsidentiam Hippocrates uocat, cohærentem ac indiuulsam indicare uolēs. Aequalem uero dicit, ut per totū semper similis mingatur, & non hodie quidem concocta, cras uero cruda: & ut neq; subsidentiam, aut totam diffusionē inæqualem habeat. Proinde in naturali urina quærimus colorem, & diffusionis compagem, & quæ in ipsa diffusione obiter ferūtur, uelut est nubecula, aut simile quiddam in medio pendens, & subsidentia siue residentia quæ fundum occupat. Manifestum igitur est quòd urina in aliquo ex istis mutata, cruditatem in uenis indicat.

Qualis urina optima est in ægrotis. Cap. XXIX.

Optima igitur est urina in ægrotis quę similima est sanis, subpallida aut subflaua, albam ac leuē & æqualem subsidentiam habens. Defectuosior est, quæ id quod in medio pendet album ac leue & æquale habet. Crudior autem adhuc hac est, quæ nubeculam talem habet. In qua enim flatus est in profundo crassus ac crudus, si quidem paucus fuerit, permittit materiam ad fundum uasis deferri, diuidens autem ipsam, uniri non permittit. Si uero redundauerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam ad medium diffusionis urinæ, & facit id quod in medio pendet. Si uero adhuc amplior fuerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam, & ad supernam superficiem diffusi urinę liquoris attollit. In quantum igitur flatus diuidere ac eleuare ualet ipsam subsidentiam, in tantum crudiorem urinam putes. Si uero neque subsidentiam, neque quid in medio pendens, neque nubeculam habuerit urina, nosse oportet quòd natura nondum humorem concoxit. Si uero aliquando habet subsidentiam, aut illud in medio pendens, aut nubem, aliquando uero non, pugnam indicat naturæ aduersus morbum, atque hinc modò cruda est, modò non. At uero in tertianis exquisitis & in diarijs febribus, nubecula sola, aut illud in medio pendens, ad morbi solutionem sufficit. Aliquando uero etiam urinā solum boni coloris factā esse.

Quòd non omnis alba subsidentia bonum significat. Cap. XXX.

Sæpe uero albus color eius quod in urinæ fusura siue diffusione fertur, idiotas decipit, ut subsidentiam bonam putent quæ bona non est. Contingit enim crudum ac album humorem unà cum urina excretum subsidere, & bonæ subsidentiæ imaginationem exhibere. Quandoque uero hepate aut renibus affectis, pus excernitur cum urina, & subsidens decipit artificem. Verum primum distinguendum est, an homo antea affectos habuerit renes, aut hepar, aut aliam quandam partem per urinam expurgari solitam. Deinde etiam graueolens reperitur urina pus habens. Crudus uero humor à bona subsidentia distinguitur, per inæqualem subsidentis substantiam siue compagem. Non enim cohærens sibijpsi manet, sed in paruas uelut arenulas diuiditur. Et omnino non leuis est, quemadmodum uera subsidentia. In bonis igitur urinis, primum supernè apparet nubes. Deinde subdescendens facit id quod in medio pendet. In fine uero subsidens in fundo uasis, nimirum ubi perfectè fuerit concocta. In crudis uero humoribus, statim ab initio ad fundum uasis multa copia secedit, unà cum hoc quòd mali coloris est tota fusura. Postea uero etiam paulatim concoctus ac attenuatus, circa medium fusuræ urinæ conspicitur, & facit id quod in medio pendet. Quum autem amplius attenuatus fuerit ac concoctus, in superficie diffusionis urinæ consistit, & nubeculā facit, decipitq; idiotas ut putent morbum ad deterius procedere.

Quid indicet tenuis & pallida urina. Cap. XXXI.

Tenuis & pallida urina, cruda quidem est substantiæ compage, concocta autem mediocriter colore. Debilitatem autem indicat etiam hæc naturæ, quòd colore quidem concoxit, uelut quæ res facilis sit: non autem etiam compage, propter difficultatem. Si uero per multum tempus hæc fertur, periculum est ne sufficere possit homo, donec concoquatur morbus. Nam quæ ualde tenuis est, mala est. Indicat enim cruditatem, in quātum calorem id quod tenuius est depascere oportet.

Quid indicet tenuis & fulua. Cap. XXXII.

At tenuis in substantiæ compage urina, & fulua colore, melior est quàm pallida. Et tamen repræhensione non caret propter substantiam.

Quid indicet rufa urina. Cap. XXXIII.

Rufa urina cruditatem indicat, non mortem. Verum tempore opus habet ad concoctionem. Est enim ex sanguine seroso, nondum ualde concoctionem adepto, neque proprium colorem. Et propterea diuturniorem morbum significat. At in febribus continentibus, ob sanguinis multitudinem consistentibus, excernitur urina rufa & crassa, & subsidentia rufa, & colore, & fusuræ compage, & subsidentia cruda.

Vrina tenuis micta & postea turbata. Cap. XXXIIII.

Vrina quæ tenuis mingitur, & postea foris turbatur, cruda est propter flatus crassi redundantiam. Indicat autem naturam incipere concoquere.

Vrina crassa micta, & crassa manens. Cap. XXXV.

Vrina quæ crassa mingitur, & crassa manet, & non desidet, qualis est iumētorum, significat uigere crassorum flatuum ac humorum uelut fermentationem. In his capitis dolores aut adsunt, aut aderunt, propter humorum turbationem ac euaporationes.

Vrina crassa micta, & postea desidēs. Cap. XXXVI.

Quæ crassa mingitur urina, & postea desidet, indicat humorum fermentationem quiescere, & quodammodo attenuari. Et separationem ac secretionem incipere.

Vrina tenuis micta, & talis manens. Cap. XXXVII.

Extremam cruditatem tenuis & alba urina significat. Non enim aggressa est in his natura concoctionem. Cōtingit autem hoc aut ob uirium debilitatem, aut propter obturationem, aut ob morbi lōgitudinem. Nam in quartanis diuturnissimis, in principio ob crassitudinem & intractabilitatem materiæ, urina excolata tenuis uocatur. Mingitur autem tenuis, etiā ob hepatis obturationem aut renum. Verū cognoscitur ex locali dolore. Mingitur etiam aliquando tenue & album in febribus ardentibus. Febris enim ardens bilis multitudinem indicat, atque hæc urina phrenitidem imminere significat. Non tingitur autē urina, quia non manet in uasis ipsa bilis, sed leuitate sua ad cerebrū decurrit. Si quidem igitur nō adest in

his

his phrenitis, scito ipsam iam affore. Si uero adest, & urina tenuis ac alba mingitur in ardentissima febre, ut plurimũ mortem pręnunciat. Non enim tolerare possunt uires cerebri iam prostratę ab ardente febre, acrimoniam ac mordacitatem bilis iam putrefactæ.

Differentiæ urinarum oleosarum, & quid significent. Cap. XXXVIII.

Solet febris primum pinguedinẽ eliquare, postea carnem, postremum etiam ipsa solida corpora inuadit. Pinguedine igitur liquefacta oleosæ urinę excernũtur. Paulatim autẽ liquatur pinguedo, unde & principium habet, & augmentum, & uigorem. In principio igitur colliquationis, ita oleosi coloris facit urinas, ut ambiguum sit, aquosæ'ne sint an oleosæ. In augmento uero oleosæ fiunt, ita ut notabiliorem oleosi mixturam habeant. In uigore autem colliquationis totæ urinæ per totum, tum in colore, tum in substantiæ compage, uelut oleum sunt. At hæc pinguedo eliquata, aut renum solum est, aut totius corporis. Si igitur renum solum fuerit, cõfertim excernitur talis copia, imò & caloris sensus amplior circa renes contingit. Si uero totius corporis fuerit, paulatim additamentum facit.

Quid significent eruinæ subsidentiæ. Cap. XXXIX.

Quando consumpta est pinguedo, deinceps caro liquescit, & eruinæ subsidentiæ in urinis fiunt. Sed & hæ aut renum solũ sunt, aut totius corporis. Si quidem igitur in febribus apparuerit talis urina: totius corporis affectionem esse indicat. Si uero non, in renibus solum. Et rursus, si crudæ sunt urinæ, totius corporis est malum. Si uero concocta est urina, eruinæ autẽ sunt subsidentiæ, renum affectionẽ indicant.

Quid indicent furfuraceæ subsidentiæ. Cap. XL.

Quum febris pinguedinem consumpserit, & maiorem carnis partem, & in profunditatem uasorum irruerit, furfuraceæ subsidẽtiæ fiunt, angustiores quidem lamineis, uerum crassiores ipsis. Et hæ similiter aut ex toto corpore, aut ex uesica excernuntur. At si quidem febris affuerit, ex toto corpore. Si non, ex uesica. Et si quidem cruda fuerit urina, corporis est affectio. Si uero concocta, solius uesicæ. Sed & localis adest dolor.

Quid indicent lamineæ subsidentiæ. Cap. XLI.

Quum ipsæ solidæ partes affectæ fuerint, primum in superficie deraduntur, & quæ in urinis subsident laminea fiunt. Sed & ex uesica sola talia excernuntur. Si quidem igitur fuerit febris, totũ corpus afflictum est. Si non, uesicæ affectio est.

Quid indicet polentaceum in urinis. Cap. XLII.

Quum febris post occupatam profunditatem, & maiorem & longiorem profunditatem inuaserit, fiunt talia furfuribus crassiora, & uocantur polentacea. At duo significant hæc polentacea. Aut enim sanguinis assationem indicant, aut fortem solidorum colliquationem. Si quidem igitur alba fuerint polentacea illa, solidorum corporum affectio est: Si rufa, sanguinis.

Quid indicet graueolens urina. Cap. XLIII.

Graueolens urina putrefactionem indicat, & futuram naturæ mortificationem.

Vrina nigra quid significet. Cap. XLIIII.

Omnes nigræ urinæ statim etiam crassæ, omnino perniciosæ sunt. Raro enim aut nunquam inuenitur tenuis & nigra. Nam niger color accedit urinis, dum expurgatur atrę bilis humor, aut ipsa atra bilis, tum quæ ob frigiditatem, tum quæ propter nimiam assationem facta est. Et uiris quidem ac fœminis nigræ urinæ pessimæ sunt. Pueris uero aquosæ. Minus autem perniciosæ fiunt nigræ urinæ, his qui debilem habent splenem, quibus non ex adustione, neque ex perfrigeratione, nigrescit ac liuescit sanguis, quẽadmodum in alijs quibusdam contingit: sed ex melancholici humoris diffusione. At hæ tres differentiæ crassitudinem substantiæ habent. Necessariò igitur etiam crassæ reperiuntur nigræ urinæ. Proinde in acutis morbis perniciosissima est omnis urina denigrata, & præsertim quum & graueolens fuerit & crassa, & nigram subsidentiam habuerit. Fieri enim non potest ut seruetur æger ex acuto morbo, qui talem urinam minxit: Et si quidem subsidentia fuerit nigra, perniciosissimum est. Si uero id quod in medio pendet nigrum fuerit, minus malum, aut non similiter malum. Si autem nubecula fuerit nigra, adhuc mitius & non similiter malũ. Nigra porrò urina, aliquando indicat frigiditatem, aliquando caliditatem, siue superassationem. Si quidẽ igitur prius micta fuerit liuida urina, deinde sic nigra fiat, frigiditatem causam habet. Si uero flaua præcesserit, & postea nigra inuenta fuerit, ab ampliore nimirum caliditate superassata nigra facta est. Scire tamen operæ precium est quòd & in febris quartanæ declinatione, & in melancholici delyrij solutione, urinę apparent nigræ ac crassę. Splenicis autem ut plurimum talis urina mingitur, quando debilis fuerit splen. Nullam enim concoctionem ac distributionem melancholicæ superfluitatis facit.

De egestionum notis. Cap. XLV.

Quòd de urinis antea dictum est, hoc etiam in egestionibus cognoscere oportet. Dico autem, qualis sit naturalis egestio. Nam ab hac euariatio in aliqua parte, cruditatem indicat. Optima igitur est egestio mollis & compacta, & leuis, & iuxta consuetam horam quàm maximè prodiens, & ad proportionem comestorum, colorata quidem moderatè bilioso humore, hoc est, subfulua, & non ualde graueolens. Quæ enim talis est, naturalis est. Et manifestum est quòd significat sana esse omnia circa uentrem ac intestina. Si uero aliqua parte à relatis euariauerit, præter naturam iam dicitur. uelut est, ualde graueolens, aut crassa, aut sicca, aut dura, aut distorta, & non humori ammixta, & quæ cum stridore & uelut strepitu quodam præter rationem excernitur. Tales enim omnes concoctoriæ actionis debilitatem indicant. His adhuc deterior est exactè fulua. Est enim bilis intemperatæ ac puræ signum. Nigra uero egestio, atræ bilis signum est, aut sanguinis adusti. Liuida uero intestinorum frigiditatis ac mortificationis. Pinguis autem & oleosa, pinguedinis colliquationem significat. Viscosa uero ipsorum solidorum corporum colliquationem indicat. Quæ autem uaria est colore, & ualde graueolẽs, uariorum humorum excellentem putrefactionem significat. Cæterum in omnibus his considerare conuenit, an edulia talia fuerint, aut intestinum ex more fluxione laboret, quum debile sit.

De egestionibus iudicatorijs. Cap. XLVI.

Si porrò iudicatio alicuius morbi per uentrem futura est, nihil quidem præiudicans, uelut in alijs, neque

quie

quicquam proprium ac firmum præsignificans habet. Verum ex eo quòd adsunt quidem iudicationis signa, non autem adsunt signa uomitus, aut eruptionis sanguinis nariũ, aut sudoris, colligere datur. Cõsiderare tamen oportet ex aluo egesta, an plura prodierint quàm prius ante iudicationem. Indicãt enim inclinationem hac magis fore, & præsertim ubi imminutæ fuerint urinæ. Insuper autẽ & grauitas notabilis, & dolor, & tensio circa præcordia & lũbos, uentris excretiones præcedunt. Quandoquidem uero & per hæmorrhoidas, & per locos muliebres, iudicationẽ fieri possibile est, communia etiam amborum sunt signa quæ nunc sunt relata. Verũ considerandum est an horum quid ex more expectetur. Si quidẽ igitur in principio morbi aut augmento, uenter perseueranter liquidiora egerit, aut uelut biliosa quædam pura, & febris perseuerat, & bilis magis augescit: tunc & ardentior & periculosior ut plurimum est morbus. Si uero in uigore multum exturbetur aluus sua spõte, ferè morbi solutionem efficit. At circa uigorem aliquando in morbis diuturnioribus uenter exturbatus, omnẽ materiam morbum facientem deterit. Verum in acutis morbis, & nigra pura & graueolentiã inducentia, præsertim in principio pessima sunt. Quibuscunque enim morbis inchoantibus bilis atra sursum aut deorsum prodierit, mortale est. Et rursus quibuscunque ex morbis acutis, aut diuturnis, aut ex uulneribus attenuatis, bilis atra subierit, postridie eius diei moriuntur. Non autem simpliciter si quid nigrum excernitur, iam etiam hoc atra bilis est. Potest enim & sanguis è proprijs locis excidens, & tempore aliquo manens frigefactus in grumos congelari. Atram itaque bilem cognoscemus ex eo quòd ad terrã fusa, ipsam radat ac fermentet, uelut acerrimum acetum.

De Vomitus prænotione ac significatione. Cap. XLVII.

Instante iam iudicatione, uomitum fore expectare oportet, si pulsus fuerit uehemens, & ad contractionẽ magis festinarit, & durissimus existens ac inæqualis. Cordis item punctura & uehemens oris uentris morsus adest unà cum capitis dolore, & uertigines oculorum, tenebris simul obuersantibus. Et labium concutitur, & saliua multa ac tenuis defluit, & nauseæ infestant, & infernæ præcordiorum partes frigidæ tangentibus apparent. Omnia enim hæc coincidunt, bilioso ac mordaci humore in uẽtre ac stomacho coaceruato, mordenteq; ac simul contrahente totum stomachum infernè. Vnde & labiũ concutitur, & saliua defluit. Si uero cum his etiam rigor accesserit, citissimè uomunt. Quòd si etiam cibos recens ingesserint, & maximè potum, citò uomunt. Vtilissimus est uomitus pituitæ ac bilis quàm maximè mixtorum. Vomatur autem nõ crassus. Nam sinceriores, hoc est, non mixti, reprobandi sunt. Tales enim & cum uiolentia & lancinationibus ac molestia uomuntur, unà cum hoc quòd signum sunt, solã bilem prædominari. Quin & uarij repræhendi merentur, uelut sunt liuidi & nigri ac porracei: Mali enim sunt hi inquit Hippocrates. Si uero omnes hos colores idem homo uomuerit, perniciosum est. Deteriores tamẽ sunt liuidi ac nigri, in acutis & ardẽtibus morbis fientes, & præsertim si fuerint graueolentes. Attendere uero oportet & in his, num sanguis confluxerit in uentrem, & tempore quodã in ipso moram traxerit, & grumosus excernatur. In plurimis enim tale quiddam contingit, ex circuitibus quibusdam. Et non solum nihil molesti infert, sed etiam tolerantiores seipsis fiũt, ubi hic per uomitũ fuerit reiectus.

De eruptionis sanguinis ex naribus prænotione ac significatione. Cap. XLVIII.

Si sanguinis ex naribus eruptio futura est, propria signa præcedunt hæc. Splendores oculis obuersantur, eò quòd flauus est humor. Obtusus autem est uisus, propter multitudinis sursum uersus lationem. Quapropter etiam lacrymantur oculi. Facies rubicunda est, & præsertim malę. Præcordia distenduntur citra dolorem. difficultas spirandi adest, propter trãsitum sanguinis per thoracem. Capitis item dolor, & temporum pulsus irruens simul cum iudicatoria exacerbatione, & non in principio morbi existẽs. Collum dolet, & delyria sæpe ac exultationes fiũt. Pulsus autem alti sunt & magni, & ad distentionem magis festinant. Si uero cum his omnibus etiã nares scalpat, iam adest tempus ut sanguis erumpat, & præsertim quum dolor fortiter circa frontem ac tempora incũbit. Quòd si etiam sano sanguis erumpere consueuit, augebit sanè etiam hoc ualde spem tuam. Atq; hæc sunt signa iam futuræ sanguinis eruptionis. In principio uero apparentia crudo existente morbo, periculum significant, & tales plerunque moriuntur. Si uero facta iam concoctione, præsertim in urinis, hęc signa appareant, circa uigorem morbi cõmodè conspiciuntur. Soluũt autem tales sanguinis eruptiones etiam uiscerum inflammationes in febribus, quãdo maximè ex directo fiunt, uelut inflammato hepate, ex dextro nare: inflammato splene, ex sinistro. Vnde facilimum iam fuerit etiam medicum prædicere, utra naris sanguinem emissura sit, occasione ex dolente parte accepta. Soluunt etiam sæpe sanguinis ex naribus eruptiones phrenitidem, non tamen lethargum aut peripneumoniam.

Quòd & per hæmorrhoidas, & muliebres purgationes, sæpe soluitur morbus. Cap. XLIX.

Vidimus in multis etiam per hæmorroidas prius existentes in sede apertas, morbum solutũ. Similiter & in fœminis menstrua purgatione facta. Oportet autẽ & in his pręgressa concoctione, in morbi uigore excretionẽ fieri, quo bona & tuta iudicatio fiat. Pręcedit & in his notabilis grauitas, & dolor lũborum, imò etiam imi uentris dolor ac distentio.

De significatione ex sudoribus. Cap. L.

Febrem per sudores soluendam cognoscemus ex eo quòd ardẽtissima est, qualis est quam inde Causum Græci uocant. Biliosus est enim hic morbus, & ubi fortiter motus fuerit, rigorem efficit. Si quidem igitur pro ratione suppressa fuerit aluus, aut urina, iudicatione propinqua existẽte, rigorem expectare oportet. Si uero amborum suppressio facta est, & nõ adsunt signa uomitus aut eruptionis sanguinis, sudor necessario erit multus, & hoc magis fiet ubi augescente exacerbatione ægri mente moti fuerint, & forinsecus calidiores facti, & uapor quidam calidus ex corpore ascenderit, qualis antea non cõtigit, uelut uidere est in recens lotis. Pulsus item his sunt magni & alti & ueloces, & ad distentionem magis festinantes ac uelut undosi. Et arteriæ tunica mollis ac humecta apparet. Superficies autem totius corporis pru-

riginosa

riginosa & mollis, & quibusdam horis rubicunda. Hęc in exacerbatione iudicatoria fientia, concoctione prægressa, & iudicatoria die bona existente, salutares & solutorios sudores significãt. Manifestum est autem quòd moderatè calidum esse oportet solutorium sudorem, & per totum corpus fieri, & pro ratione leuare, ac tolerantiorem facere ægrotum. At frigidi sudores cum acuta quidẽ febre mortales sunt, cum mitiore uero, longitudinem morbi significant.

Abscessuum signa iudicatoria. Cap. LI.

Si ad abscessum conuertatur morbus, salutariter se habente ægro, ad hoc maximè animũ aduertere oportet. Durante quidem febre & continua existente, & urinis tenuibus ac crudis semper existẽtibus, & subsidentiã non habentibus, si postea apparuerit in aliqua inferiori parte, uelut cruribus aut circa iuncturã aliquã, aut grauitas, aut tensio, aut ardor, aut dolor, absq; manifesta causa, in ea parte abscessum fore expecta. Si uero æger derepente difficulter spirãs, citò quidem à difficili spiratione liberatus fuerit, successerit autem dolor & grauitas capitis, & altus sopor ac surditas, huic in glandulis circa aures abscessum fieri necesse est. Fiunt autem abscessus magis in hyeme, & senioribus qui trigesimum annum excesserunt.

De sputorum significatione. Cap. LII.

In peripneumonicis ac pleuriticis affectionibus, sputa propriè appellata, subsidentijs in urinis similes sunt. At nihil omnino expuere, sed solum siccè tussire, est ueluti in urinis quum extremè crudæ sunt. Si uero incipiat æger humida & perfectè cruda educere, obscura est & incerta talis transmutatio, & desinit primum morbi tempus, hoc est principium. Vbi uero inceperit spuere pauca & matura, & semper plura ac facilius educit, tunc augmẽtum esse dicimus. Quum autem exactè fuerint concocta ac mollia, & non ægrè eduncuntur, tunc instat uigoris tempus. Vbi uero concocta fuerint, ac citra molestiam educuntur, & imminuta est copia, & dolor non amplius fuerit, & homo facilè spirat, ac bene tolerat, uigorem cessasse putandum est, & morbum iam declinare. Cæterum ante alia animum aduertere oportet, utrũ citius aut tardius sputa extussire incipiat, quemadmodũ etiam Hippocrati uidetur. In pleuriticis inquit, si sputum statim appareat, in principio quidem breuis sit: si uero posterius appareat, prolongatur morbus ipse uidelicet. Quæcunque igitur sputa subflaua sunt & subfulua & subspumosa ac tenuia, solius cruditatis notæ sunt, & nihil notabilis mali indicant. Quæ uero purè flaua & fulua & uiridia ac spumosa sunt ac uiscosa, insuperq; nigra, mala sunt. Nam excepto sanguine quicunque alius humor purus fuerit, malam affectionem indicat ex calore generatam. Sanguinea igitur & pituitosa sputa, moderata sunt. Flaua uero ac nigra, mala. Considerare uero oportet & eductionis ipsorum modum. Si enim facilè expuuntur, iudicium est quòd talia bona sunt. Si uero ægrè educuntur, mala: & præsertim si nigra, aut liuida, aut æruginosa fuerint, aut ualde graueolentia, ut prunis iniecta graueoleant.

Signa perfectè ac fideliter soluti morbi. Cap. LIII.

Perfectè ac fideliter solutum esse morbũ putare oportet, quum in idem simul conuenerint omnia solutoria signa. Siue igitur in uigore statim & confertim ac cõstanter iudicatus est morbus: siue paulatim declinando fideliter solutus est, ex his sanè cognoscere poteris. Primum enim & maximum signum bonæ ac fidelis iudicationis, sunt concoctiones superfluitatum apparentes in diebus indicatiuis, cum uiriũ fortitudine. Deinde si in impari die iudicatio facta est, & ad hæc insuper, si febris soluatur ęgro iudicato, & ipse æger ab omnibus accidentibus liberetur, & coloratior fiat tum in facie, tũ reliquo corpore, pro euacuationis ratione: & subtiliore pulsu pręditus, ac fortior dum assurgit, & bene tolerãs per omnia, & maximè circa concoctiones ciborum ac digestiones: & si omnes naturales actiones inculpate facit, et corpus pro refectionis ratione roboratur: & color ex non naturali in naturalem transmutatur. Hæc est optima iudicatio, & oportet ipsos confidenter renutrire conuenienti uictu ac balneis uidelicet. Si uero defectuosa facta fuerit iudicatio, morbus recidiuare solet.

Signa morbi non perfectè soluti. Cap. LIIII.

Suspectos de recidiua cognoscemus, ex eo quòd putatur quidem solutus esse morbus, perseuerant autem consimiles prioribus urinæ ac pulsus. Et quòd adhuc pallidus est ęger, & difficulter tolerat, & reliqua contraria omnibus prædictis bonis fiunt. Et in summa, quoties præter rationem solutus est morbus, bis ipsum reuerti timor est.

Prænotio diei qua moriturus est æger. Cap. LV.

In perniciosis morbis considerare oportet exacerbatiões per singulos insultus, an quotidie, aut alternis, aut alio modo fiant. Si uero febris est non intermittentium generis, uide an in imparibus diebus, aut paribus, æger magis intolerãs seipso fit. Nosse enim clare oportet quòd in illa die aut nocte, in qua magis intolerans seipso fit ęger, morietur: Et si morbus multo plus uires excedit, citò morietur: Si uero uires parum resistunt, differri poterit ad unã atq; alteram diem. Fieri autem non potest ut moriturus ad declinationis morbi tempus deueniat. Raro uero in declinatione morbi aliquem mori cõtigit, nisi alius morbus priori succedat. Neq; uero necessariò ad uigoris tempus peruenit moriturus: sed utplurimum in principio aut augmento ægroti moriuntur.

Quòd etiam horam mortis ægri prænoscere poßit doctus medicus. Cap. LVI.

Quum quatuor sint particularis exacerbationis tẽpora, obseruare oportet qua hora diei aut noctis grauior exacerbatio irruere solet. Insuperq; in qua parte exacerbationis æger seipso grauior factus est, nimirum an circa accessionem, aut augmentũ, aut uigorem ipsius exacerbationis. In illa enim hora, in qua languidior, aut præter solitũ magis pulsu destitutus factus fuerit, morietur. Et in accessione quidem exacerbationum moriũtur, ob inflammationes magnas in partibus principalibus, aut propter multitudinẽ crassorum ac uiscosorũ humorũ aceruatim intrò lapsorum, ut transitus spiritus perfectè obturentur: ita ut suffocetur ac uelut extinguatur natura, quemadmodum si quis uiridium lignorũ copiam accumulet in flammam. In uigore uero exacerbationũ moriũtur, emota natura per uiolentiam ac uehementiã morbi. Eodem modo contingit ipsos etiã in exacerbationis augmento mori. In declinationibus autem exacerbationum moriuntur, exoluta ipsis per uiolentiã uitali firmitate. Obscurior enim & collabẽs semper fit pulsus in perniciosis exacerbationis declinationibus.

Diffluit enim tunc unà cum alijs in corpore, etiam febrilis calor. Atque hinc idiotæ melius rē habere imaginantur. Aegri uero aut ad exonerandum aluum surgentes, aut alio motu facto, animo linquūtur. aliqui uero pauco ac uiscoso sudore excluso moriūtur.

In acutis morbis mortem non esse prædicendam. Cap. LVII.

In acutis morbis coniectatione uti nō oportet, in quibus maximè repētina mors, aut periculum ingruit. In his enim facilè transfluit & ardentior est humor, & uehementissima febris uiolentia. Et de his morbis Hippocrates pronunciauit: Acutorum morborum non omnino tutæ sunt prædictiones, neque sanitatis, neque mortis.

Febrium diuisio, & de diarijs febribus. Cap. LVIII.

Ex morbis ob intemperiem orientibus unus est & febris ipsa, calore præternaturali ad tantam immodestiam euecta, ut angat hominem, & actionem lædat. Differētiæ huius caloris maioris ac minoris ratione distinguūtur, & iuxta subiectum siue materiam, aut ipsum cordis corpus calore occupāte, aut humores, aut aëream essentiam. Incipit igitur hæc præternaturalis caliditas, aliàs ex alio de prædictis, & nisi soluta fuerit, progressu tēporis similiter reliqua duo genera afficit. Et si quidem in spiritibus permāserit hic calor, diariam febrem efficit. Si uero humores occuparit, febrem putridam incendit. Si uero ipsum cordis corpus iniuria affecerit, hecticam ac habitualem febrem facit. Nam aliqui febricitantes facilè solubilem affectionem habent, uelut calefactum in sole lignum. Aliqui uero ægrè solubilem, uelut accensum ab igne lignum, ut etiam fumum edat. Quidam uero planè exuruntur, uelut lignum ad carbonis naturam adactum. Tria igitur sunt genera, diariæ, putridæ, & hecticæ. Primum itaque de diarijs tractabimus. Fiunt hæ febres, uelut dictum est, citra humorum putrefactionem, solo spiritu feruefacto, & propterea diariæ appellantur. Nam ubi loti sunt ægri in prima huius febris declinatione, & cibum boni succi ac humectum acceperint, non amplius secundario febricitant. Proprium autem & inseparabile signum diariarum febrium est urinarum cōcoctio in prima die, & caloris iucunditas. Verum post exacerbationem sedatam, certiorem habebis cognitionem. Nam arteriarū motus, per omnia assimilatur motui sanorum, quòd nulli alij febri adest. Et ipsa bona ægri tolerantia maximum liberationis signum est. Et urinæ multò meliores post exacerbationē quàm in febris principio tibi apparebunt. Et si ipsis dum lauantur, neque horror aliquis insuetus acciderit, neque alia aliqua iniucunditas, & post balneū consequenter bona tolerantia manserit, cōfidenter nutrire potes ipsum, & uinum exhibere intrepidè bibendum, quātum in præsens moderatū est. Facilè uero à talibus febribus capiuntur hi in quibus defluxiones corporis nō uaporosum, sed acre quid ac fumosum habent. Quare si quando suppressus fuerit coaceruatus in ipsis calor, febrilis efficitur. Auspicantes uero ac externè lacessentes harum febriū causæ sunt, lassitudines, frigiditates, uigiliæ, curæ, tristitiæ, iracūdiæ, rigor, ardor ac exustio cutis, ut difficulter trāspirationē admittat.

De diarijs ex lassitudine febribus. Cap. LIX.

Qui ex lassitudine febricitant, cutem sicciorem quàm qui ex alia quadam diaria febre laborant, habent. Et hoc maximè cōtingit his qui simul frigefacti sunt ex multa lassitudine, ut etiā post febris uigorem permaneat ipsis siccitas. Et pulsus his parui fiunt. Qui uero non nimium fatigati sunt, his humiditates quædam, aut uapor calidus ex profundo effertur. Magni autē sunt & his pulsus. Oportet autē ipsos statim post exacerbationis declinationē, in balneum ducere. Et accuratè simul ac molliter modico oleo dulci tepido perfrictos, aquarū dulciū lauacris lauare. Sed neque si in aëre balnei ipsos morari iusseris, quicquā læseris propter frigiditatem. Postea quietis studiū prodest.

De febrientibus ex uigilijs, & cura, & tristitia, aut ira. Cap. LX.

Eos qui ex uigilijs febricitant, distinguit etiam coloris species. Est enim subtumida. Sed & oculorū motus manifesti sunt: uix enim attollunt supercilia. Et caui fiunt ipsis oculi, imò etiam sicci. Pulsus autem dēsiores fiunt omnibus ob uigilias, curam, ac tristitiā febrientibus. Qui uero ex ira febriunt, his neque cauitas oculorum adest, neque color ille. Et calor his est amplior, & uelut ex profundo emergens. Et magni sunt his pulsus. Omnes igitur relati neque frictionibus, neque balneis multis opus habent. Sed multi olei perfusione omnino non adstringentis. Atque ubi parum defricti sunt, pro more lauentur.

De febrientibus ex ardore. Cap. LXI.

Febrientes ex ardore statim ab initio perfrigerantibus sanare oportet, & balneis pluribus dulcissimarum ac temperatissimarum aquarum. Oleum autem modicum adhibendum est, & omnino non affricādum. Sint autem quæ adhibentur capiti frigefaciētia, omphacinum & rosaceum ex ipso præparatū sine sale. Facere autem hæc possumus frigida, uas in quo continentur suspendentes in puteū ut aquam contingat. Sed adhuc magis saliens aquæ frigidæ, oleum frigefacit, & magis adhuc nix forinsecus uasi circumposita. Perfundēdum est autem sinciput ex oleo sic frigefacto, lana moderatè excepto, ita ut manū in sublime leuemus, & hoc indesinenter faciamus, usque ad febris declinationem: atque ita in balneum dulcium ac temperatarum aquarum ducamus, accessu solo aëris balnei per transitum concesso.

De febrientibus ex frigore. Cap. LXII.

Si quis frigefactus febricitarit, suppressis uidelicet fumosis transpirationibus, quę per cutē fiunt, & hic in balneum ducendus est in febris declinatione. Caput autem calfaciendū est & ante balneū, & post balneū, in declinatione, ex unguēto amaracino aut nardino.

De febrientibus ex grauedine ac destillatione. Cap. LXIII.

Qui ob grauedinē febriunt lauare non oportet, priusquàm ea concoquatur, si ex frigiditate aut cruditate destillatio facta est. Caput autem humectandum est irino ungēto aut amaracino aut nardino. Si uero ex ardore facta est destillatio capite calfacto, & instar cucurbitæ attrahente materiā ex locis subiectis, hunc statim in balneū dulciū ac temperatarū aquarum ducere oportet, & in frigidā immergere, & sub salientē locare. In balneis autē frigefacientibus caput humectare. Sunt autem ea moderata, propter balneum.

De febribus ex cutis densitate. Cap. LXIIII.

Densatur cutis aut ex frigore, aut acerba qualitate ipsi præter adsuetudinem allapsa: Quale quid accidit etiā his qui in aluminosa aqua lauantur. Arctissima est his cu

his cutis, ut etiam tacto cognoscatur. Imò & caloris motus, leuis quidem iuxta primā manus admotionem apparens, acris efficitur, si diutius tactus perseueret: Vrinæ autem non uelut alijs fuluæ sunt. Quare non accusamus in his quòd alimentum non sentiant, unde corporis moles contrahitur. Neque uero oculi caui ac sicci fiunt. Verū sunt quibus humidiores & prominentiores esse uidentur naturalibus, eò quòd non contigit transpiratio in ipsis, sed materiæ magis intus concluduntur. Vnde neq; pulsus parui sunt uelut in tristitia, aut cura, aut uigilijs, & ualde immoderatis exercitijs. Curare porrò eos oportet aquarum dulcissimarū ac temperatissimarū balneis, post exacerbationis declinationē, & præcipere ipsis ut aliquandiu in balnei aëre moretur, affundendūq; est ipsis oleum dulce tepidum, & fricatio mollis ac moderata adhibenda. Tenuis autem uictus præscribendus est, & uinum dandum tenue & album.

De febribus ex fame. Cap. LXV.

Si ob famē fiat febris, exacerbatione declinante in balneum ducantur, & plurimo oleo tepido dulcissimo perfusi leuissimè fricentur, & plurimo tēpore in calido solio morētur. Egressi deinde ac uiribus refecti rursus in balneum ducantur, & in calidum soliū locentur. Postea egressis post balnei turbationē sedatā, dāda est aqua calida potanda, deinde ptisanæ succus: aliquando etiam pisces petrosi in iure albo parati.

Diæta cōmunis omnium diariarū febrium. Cap. LXVI.

Diæta in febribus diarijs omnibus cōmunem scopum habet, ut sit ex edulijs boni succi & quæ omnino cōcoquuntur, & nusquam circa meatus detinentur: his quidem qui ex ardore aut ira febriunt, quæ simul frigefaciunt ac humectant: frigefactis uero, minus alentia & moderatè calfacientia. His autē qui uigilarunt, aut tristes fuerunt, aut curis uexati, humidus & somnificus cibus congruus est. Fatigatis autem, plurimus & maximè nutriens. At in quibus intēperatura corporis calidior ac siccior facta est, eos oportet aliquando circa primum exacerbationis impetum nutrire. Vinum autem dandū est omnibus qui ex diaria febre laborant, aquosum, tenue ac album, quòd & concoctionem adiuuat, & urinas ac sudores propellit. His uero qui uigilarunt, aut tristes fuerūt, aut curis uexati, magis intrepidè uinum datur. Sed & fatigatis nimium, dandum est quātum superare possunt. Iratis autem priusquàm ab affectu omnino liberati fuerint, minimè tutum est uinum dare.

De febrientibus ex inguinū inflāmatione. Cap. LXVII.

Si quidem citra lacessentem externā causam, inguinis glandularum inflammatio fiat, multitudinē sanguinis plerunq; in uniuerso corpore indicat. Nam & calor in his amplior est quàm in prædictis, & facies rubicūda ac tumida apparet. Oportet igitur celerrimè uenā secare priusquam materia in inflāmato putrescat, ac febrem putridā accendat, post uenæ sectionem utendum est tenui diæta, usq; ad perfectā liberationē. At inflammato inguini, ante uenæ sectionē adstringentia ac repellentia imponenda sunt, post uenam sectam, laxantia ac moderatè discutiētia. Cæterū quibus propter offensionem digitorum pedis, aut aliud quid tale, inguinis inflāmatio facta est, & ea de causa febris diaria consequuta, tales ne interrogāt quidem Medicum quid facere oporteat, sed ulceri ex quo inguinis inflammatio facta est prospicientes, lauantur circa exacerbationis declinationem. Prohibendum autem est uinum omnibus ex inguinis inflāmatione febrientibus, donec inflammatio fuerit soluta. Et uictus ratio tenuior ipsis constituenda est.

De diarijs febribus ex cruditate obortis. Cap. LXVIII.

In corporibus ex malis humoribus uitiatis cruditates orientes citissimè febrē accendunt. Minus autem fit malum, si ob cruditatē aluus infrà erūpat. Non paruum autem malum est, si fuerit suppressa. Febriunt autem aliqui etiam in quibus profluuium uētris ob cruditatem fit. Si quidē igitur sola corrupta euacuata esse apparuerint: lauandi sunt ac nutriēdi in febris declinatiōe. Si uero plus iusto euacuatio fiat, melius est nutrire citra balneū, prospiciendo uentri ipsi. Cura uero uentris dupliciter fiat. Si enim non amplius feratur ipsa aluus, absinthium modicum aqua macerans coquito cum oleo in duplici uasculo, & ex hoc locos circa uentrem humectato. Deinde hapsum lanę purpureæ oleo imbutū uentri imponito. Si uero debilius est os uentris, mastichen cū ungento nardino ad strigmentitiā crassitudinem redige, & purpuram ex eo imbutā impone. Sint autem ea quæ imponuntur ad tactū calida: tepida enim robur uentris exoluūt. At si adhuc feratur aluus, melius est optimo melino uti pro nardino, cū modico uino. Cōmodum est ad hæc & mastichinum. Si uero etiā uenter exuratur post euacuationē, melino similiter utaris, aut cerato ex ipso parato. Nutriēdi porrò sunt adhuc fluēte aluo, ex polenta & panibus paucissimum acetum habentibus, quos hinc oxylipes Gręci uocāt. Inspergenda est autem polenta succo malorū punicorum, aut pirorū aut malorum, præsertim cotoneorū. Vel in ipsorum decoctū, aut myrtorum. Si uerò fluxus cessarit, alica detur, & gallorū testes, & pisces petrosi in iure albo parati, & fructus adstringentes. Si uero inappetentes fuerint, ut auersentur cibos, ex cōcoctorio medicamēto ex malorum cotoneorum succo ac melle composito, cochlearium unum aut duo dāda sunt. Si autem non affuerit id quod ex succo cōpositum est, detur id quod ex carnibus cotoneorū paratur, cui nihil omnino piperis additum est, aut ualde exiguum quiddā. Si uero supprimatur aluus in his qui ob cruditatē ex diaria febri febricitāt, si quidem cibi adhuc in uētre continētur, plurima tepida pota, digitis aut pennis immissis, per uomitū iubebimus id quod molestū est reijcere, deinde præcordia fouere, & quietē agere. Si uero cibi iā descenderūt ad intestina, reclinatis ipsis ita ut partes circa caput & stomachū sursum uergentes habeāt, foueatur uenter, & somnus concilietur. Post somnū autē glandula subdetur, ad superfluitates quæ descenderunt educēdas, aut per mitiorē clysterem, quale est furfurum decoctum, euacuatio fiat. Diæta sit tenuissima, quę plurimam exteriorem uim in se habet. Quòd si inflatio accesserit, incoquere oportet in oleo cuminum, aut rutā, & infundere per sedē. Euacuata uero aluo, statim nutriantur. Si uero etiam citra molestiam dormierint, postridie lauentur, adhibentes uentri ungentum nardinum cum modico uino. Et post balneū similiter tenui uictu utantur. Si uero etiam tertia dies febrem aliquam induxerit, neq; sic timendum est, sed similiter lauandum, ac moderatè nutriendum. Dare autem oportet talibus ante cibum aliquod concoctorium, oxyporium à cita penetratione appellatum

medicamentum, & præsertim quod ex cotoneis malis fit cochlearij mensura.

Curatio diariarum febrium multarum dierum, quarum aliquæ ex mutatione diariarum generantur, ob cutis obturationem. Cap. LXIX.

Quædam febres propter obturationem uasorum circa cutem fiunt, ex diariarum mutatione, quũ non probè curatæ fuerint statim ab initio. Cõtingit hoc maximè in corporibus uitiosis humoribus præditis, quum multũ fuerint uoraces. Nam in talibus circa primã ac secundã diem aliquantisper, non est in pulsu putredinis signũ, sicut neq; in urinis, cruditatis: dũ enim prolõgatur quidem declinatio, & nõ amplius iuxta proportionem remittit, suspecta est affectio: si enim nõ transpirauerint perfectè, necesse est putrefactos esse uitiosos humores. Si quidẽ igitur puer aut senex fuerit ægrotus, uenã secare non expedit. In medijs autẽ ætatibus, robore præsente ægroto, uena secetur, si sanè etiã plenitudinis signa affuerint in corpore. Detrahendũ est autem pro uiribus, & obturationis magnitudine: maior enim febris ob uehementiores obturationes incidit. Minor autẽ ob minores. Euacuata uero multitudine, & rarefactis meatibus, fumosæ ac fuliginosæ superfluitates transpirãtes pauciores fieri poterint. Periculosum enim est aperire potentibus obstructiones, uti ante euacuationẽ. Quę enim uim extersoriã habent, exhibita dum exhalant simul attrahũt quid ex crassis ac uiscosis humoribus in uasis, & duplicãt in angustis meatibus obturationes. Si uero etiã extrinsecus cuti admoueãtur extersoria, periculum est ne attrahant etiam aliud quid ad meatus obstructos. Quò igitur securè & intrinsecis exhalatio, & extrinsecis attractio contingat, utilissimũ est euacuare pro uiribus corpus: pòst euacuationẽ uero non longa facta dilatione, aliqua extersoria edulia aut pharmaca dare. Eduliorũ quidẽ loco ptisanam & aquã mulsam, pro pharmacis autẽ, acetum mulsum ex solo aceto ac melle paratũ. Quæ enim in aceto mulso coquuntur aliàs, uelut calamintha, & similia calida, febres accendũt, uelut etiã uinũ. At post tertiã diem, neq; putredinis humorũ signo in pulsibus præsente, neq; in urinis cruditate, & ubi hora suspecta in qua febris accessit in prima die transijt, confidenter iam hominẽ lauare oportet. Si uero etiã circa decimã horã suspectus tibi fuerit paroxysmus siue exacerbatio, lauare oportet ante horã sextã. In balneo uero corpore præcalefacto illinire oportet oleo dulci tepido, & moderatius cõfricare, postea depurgare & abluere forinsecus corpus. Eligenda ad hoc quædã moderatè extergentia, qualis est ordeacea farina & fabacea. Deinde immittere in soliũ calidæ tẽperatæ, deinde etiam in frigidã. Si uero circa decimã horam, ut ita demus, turbatio quædã suspecta sit, nihil exhibendum est præter aquã cui incocta est hyssopus & parũ apij. Deinde si nihil mali intulerit hora, nutriantur: Si uero etiam quid attulerit, omnino moderatum apparebit. Quare & lauare poteris postridie ac nutrire. At ubi magna facta est obturatio, necessariò putrefactio contingit. Vnde curatio in putredinosa febre referenda, etiam his congrua est.

De febribus continentibus, siue synochis. Cap. LXX.

Continens febris nominatur, cuius ab initio usq; ad finem una est exacerbatio, nullã alterius exacerbationis princip ij significationẽ faciens. Corporibus bono habitu præditis, & multo sanguine refertis, & ętati calidæ peculiaris est continens febris. Conflatur enim ob calidi sanguinis copiam nõdum putrefacti, & eò quòd nõ transpirat, feruore solũ caliditatẽ excitantis: quemadmodũ nouum uinũ solet in dolijs: tempus autem talium febrium maximè uernum est. Sunt autem differentiæ febris continentis tres. nã aut ęqualis permanet magnitudo ab initio usq; ad solutionem, aut additamentũ facit, aut detractionem: hoc autem contingit prout maiores aut minores fiunt transpirationes, ex eo quòd densior aut rarior est habitus corporis affecti. Est autem multa copia quæ in talibus affligit, & feruorem sanguinis ebullientem cõsequenter febris accendit. Aliquãdo uero etiã crassitudo. Scopus igitur curationis in ipsis est euacuare copiam, & extinguere calorem præternaturalem, & crassitudinẽ secare, si quidem affuerit. Deinde ueterẽ bonam temperaturam debilitatis partibus reparare.

De uenæ sectione. Cap. LXXI.

Si ualidæ sunt uires, & ætas permittit, & nihil aliud fortiter resistit, sanguinis tantum auferre oportet, quantum uires tolerant. Præstat autẽ si uires adsunt, usq; ad animi deliquium ducere. Quibus uero nõ sic uena secta est, hi ad extremum periculum deueniũt, ut aut suffocẽtur, aut animo linquantur, nisi uirium robur, aut larga sanguinis eruptio, aut multus sudor, ex manifesta pernicie ipsos eripiat. Nam multitudo in his non amplius à uenis contineri potẽs, obturat ac distendit corporis molẽ, & propterea ipsum aliquando dirumpit, & uasa maximè in naribus aperit. Ea gratia festinare oportet ad sanguinis detractionem, quantum uires ferũt: quò uasorum natura ex transpiratione ac uentilatione, naturale temperamentum conseruãs, iuxta morem ab initio humoribus dominetur. Verum animaduertendum est & ad ipsius uenæ sectionis scopos. Præcedente enim ciborum cruditate, eousq; uenę sectionem differre conuenit, donec tibi satis esse uidebitur concoctio ipsorũ in uentre peracta, itemq; secessus superfluitatũ in intestinis. Si uero suspectam habes post uenę sectionem, aliam fore sanguinis euacuationẽ, uelut muliebrem purgationẽ, aut hęmorrhoidũ in sede fluxum, relinquere oportet in uenę sectione tantũ sanguinis, quãtum per alios locos euacuandum putas. Quare siue menses fuerint moti, siue hæmorrhois aperta, totum negociũ naturę permittito. Si uero non tantũ quantum oportebat euacuatũ fuerit, tunc uenã secato, quo ex utrisq; compositis perficiatur quod conuenit. Aptus est ad uenæ sectionem habitus corporis durus, multi sanguinis, densus, & ægrè transpirans. Status aëris humidior. Resistit uenæ sectioni puerilis ac senilis ætas, temperamentũ calidum, ac siccũ ualde, & tempus ac regio cõsimilis, & qui natura humidiores sunt, & præsertim cum caliditate, & qui raro habitu præditi sunt. Insuper quibus os uẽtris aut amara bili ualde uexatur, aut debile est, aut ultra iustum subtili sensu præditum: hi enim omnes facilè transpirãt, & in uenę sectione animi deliquijs corripiũtur, ex quibus ægrè reuocari possunt. Similiter autẽ etiamsi triginta annorũ fuerit is cui uena secãda est, uerũ humidus & mollis, & pinguis ac albus corpore, & paruas uenas habuerit: huic aut omnino non uenã secabis, aut parũ detrahes: omnino quidẽ non, æstatis tẽpore & in reliquis eiusdẽ ordinis: parum uero, alijs tempori-

temporibus ac reliquis cõstitutionibus. Proinde aliqui in animi deliquiũ collapsi in ipsis medicorũ manibus, nõ sunt reuocati. quare si quis euacuasset citra uiriũ dissolutionem, non perijssent. Aliqui uero per omnẽ deinceps uitã, totum corporis tẽperamentum frigidius habuerũt, propter immodicã euacuationẽ, ut quidã in malo corpore ac habitu uitam degerint: quidã uero ex hoc ipso perniciosis morbis correpti sint, ab aqua inter cutem, & erectæ ceruicis spiratione, hepatisq; ac uẽtris debilitate, & semi sideratione: optimũ igitur est, quẽadmodum nos semper facere uidisti, nõ dierum numero animum aduertere, neq; soli multitudini, sed uirium robori, in omnibus quidem, uerum maxime in continentibus febribus: si enim uires conseruentur, non solum sexta ac septima, sed etiam sequentibus diebus uenam secabis.

De frigidæ aquæ exhibitione. Cap. LXXII.

Si aliquando coactus fueris curare ægrotũ, qui non solum antea uenæ secandæ auxilium omisit, sed etiam nunc aut propter timiditatem ægroti, aut cognatorum sanguinẽ detrahere prohibearis: ad frigidæ exhibitionem deueniendũ est exacta præscriptione facta, quantũ ex ipsa fieri posit detrimentũ. Nã si hoc paruum uel omnino nullum futurũ est, danda est in potu frigida sincera quantũ ęger eius uoluerit. Tunc autem danda est frigida, quum in urinis uideris concoctionis signa. Neq; autem in principio, neq; in augmento danda est frigida, sed in ipso uigore totius morbi, ac particularis exacerbationis. Oportuno enim tẽpore data frigida, corroborat solidarũ partiũ naturam. Corroborata uero natura præattenuatos humores aggreditur, ut bonos quidẽ detineat, inutiles uero eijciat, aut per uẽtrem, aut per uomitus, aut sudores. Si uero frigidæ potor fuerit ęger tẽpore sanitatis ualde confidenter frigidã dato, ipsa experientia doctus, omnia uiscera frigidæ familiaritatẽ sustinere. Si enim omnino aliqua pars adeò frigida esset, ut ab ipsa læderetur, sanitatis itaq; tempore euidens detrimentum ostẽdisset. Quum autem nulla pars in sanitate læsa sit, ne in febre quidem lædi poterit, quũ maximum propugnaculum habeat in profundo ardentis caloris multitudinẽ. Quapropter his qui modicum sanguinem, & minimũ carnis habent, frigidæ potus periculosior est. Citò enim ad solidas animalis partes penetrat carnibus nudatas. Quapropter etiam habituales febres, neq; sincera, neq; multa frigida opus habent: Tenuia enim sunt in ipsis ac modici sanguinis corpora. Vnde quũ magni detrimenti timor immineat in ineptis, à frigidæ exhibitione abstinere oportet, & uti alijs auxilijs, quæ obturationes reserant, & multitudinem euacuant, & feruorem febris mitigãt. At uero detrimẽta ex intempestiuo frigidæ potu orientia hæc sunt: Viscosos ac crassos humores attenuari ac transpirare frigida impedit. Quare siue inflammatio fuerit in aliquo uiscere, siue ignis sacer, siue indurata, siue mollis ac laxa affectio, frigidæ potus ad huius sanationẽ nihil cõfert: sed euestigiò quidem non modicam affert lenitatem, eò quòd febrem iam factã extinguit. Manente autem intus causa, quũ ex frigida densatum fuerit corpus, aliam febrem accendit priore grauiorem. Atq; hæc quidẽ detrimenti species contemni poterat. Verum pleriq; debilia habentes uiscera, citius ac facilius à frigidę exhibitione læduntur. Quibusdã enim stomachus siue gula adeò fortiter affectus est, ut perdiderit actionẽ, & uix potuerit deglutire: Alijs uẽter læsus est, ut uix cõcoquere potuerit: Alijs hepar, ut ex hoc in aquã inter cutẽ inciderint. Alijs colũ, aut pulmo, aut renes & uesica, aut aliud quid à frigida læsum, debile ad propriam actionem factũ est. Quidã ipsorum statim erectæ ceruicis spiratione, aut alto sopore, aut lethargo, aut auriũ abscessu, aut conuulsionibus, aut tremoribus, aut siderationibus corripiuntur. Et ut in summa dicam, Omne neruorũ genus & caput ipsis affligitur. Noui quòd formidinem tibi induxerim per ea quę retuli, ad frigidæ exhibitionẽ. Verum uidisti me sæpe ipsa oportunè usum esse, & in qbus dare oportet. Et semper utilitatem assequutum esse, citra ægri læsionem.

Diæta in febribus continentibus. Cap. LXXIII.

Quibus uena secta est, his ego post duas uenæ sectæ horas, semper do modicum ptisanæ succum, & iubeo quiescere. Et postquàm ex somnis surrexerint, rursus similiter ptisanæ succum exhibeo, & in hoc perse uero usq; ad tertiam diem. Quarta ferè semper in balneum duco. Tales enim oportunè uena secta uiribus robustis, & ad animi deliquiũ euacuati, necessariò sequitur non longè postea uentris secessus, attenuatis uidelicet humoribus, & leuatis ac corroboratis uiribus. Aliquando uero etiã bilis uomitus. Ad quæ statim etiã humiditates per totum corpus aut sudores succedunt. Quare cõfidenter hos lauato quarta die. At uero tempus exhibendi cibi in febribus continentibus, tum his, quæ iam relatæ sunt, tũ his quę postea referentur, quæ sanè unã solum ab initio usq; ad finẽ exacerbationẽ habent, est bona ægri tolerantia & cõsuetudo. Tunc enim ipsis cibi dandi sunt, quando tolerãtissimi sibijpsis esse uidetur. Et illo præsertim tẽpore diei, in quo etiã prius morẽ accipiendi cibi habuerunt: maximè enim toleranter pertulerint cibos isto tẽpore acceptos. Robustis igitur uiribus, & dũ uigor morbi breui expectatur, tenuissimo uictu uti licet. Vbi uero uires ægræ sunt, non licet tenui uictu uti, citra magnũ detrimentũ. Quare alimentis tãtum apponendũ est, quantũ roboris uiribus detractũ est.

Vniuersalis doctrina de febribus putredinosis. Cap. LXXIIII.

Transpirationis angustia ac impedimentum meatuum obscurorum totius corporis obturationem facit, per quos fumosæ & fuliginosæ superfluitates quotidie transpirant. At obturationis affectio quũ parua fuerit, & probe tractata, diariã febrem effecit. Quum autem siue propter magnitudinẽ, siue imperitiã Medicorum consuetũ diariarũ tempus excesserit, aut continentem, aut aliã quandam ob humorũ putrefactionem accendit febrem. At uero transpiratio multiformiter impeditur, & dum densantur meatus propter siccitatẽ, aut adstrictionẽ cutis: & dum obturantur propter multitudinẽ & crassitudinẽ ac uiscositatem humorum. Dũ itaq; quotidie fumosarũ ac fuliginosarum superfluitatũ trãspiratio impeditur, naturalis in nobis calor affligitur. Alius uero præter naturam corporibus accedens, primũ humores propter humiditatem putrefacit ac corrũpit: Progressu uero tẽporis etiã pinguedinem ac carnem, & ipsa solida corpora inuadit. Est autẽ putrefactio essentiæ putrescentis corporis ad corruptionẽ transmutatio, à calore præter naturam fiens. Putrescentes igitur humores, aut intra uasa arctati, continuas & nunquã intermitten-

tes usq; ad perfectam morbi solutionẽ febres efficiũt. aut per totũ corpus delati, & extra uasa elapsi, quandã febrem per circuitũ accedentem, & interualla habentẽ accendũt, uelut tertianã, quartanam, quotidianam, aut aliã consimilẽ. Causa uero cur nõ excidant extra uasa humores in febribus cõtinuis, est aut multitudo, aut crassitudo, aut uiscositas ipsorum. Quẽadmodũ igitur dum inanimata corpora putrescunt, primũ abijcimus ex ipsis quæ iam putruerũt, deinde reliquũ in aẽre frigido suspendimus, & perspirationes perfrigerantes molimur: Eodẽ modo sanabimus in humanis corporibus putrefactionem, quod quidẽ iam corruptũ est omni modo euacuantes. Reliquum uero gestationibus moderatis & transpirationibus perfrigerantibus, ad exactam ac naturalem proportionẽ reducentes. Proinde ubi prius de non intermittẽtibus febribus tractauerimus, mentionem faciemus deinceps & reliquarum.

De febribus putridis. Cap. LXXV.

Quum in omnibus uasis, & præsertim maximis, circa alas ac inguina, ac cõsimilibus, sanguis calidior ęqualiter redundans putruerit, febrem putridã continentẽ efficit. Plerunq; uero in corporibus multi sanguinis ac carnosis, & denso habitu præditis, & superfluitatibus calidis refertis hæc generatur. Proinde his iam febriẽtibus pulsus maximus & æqualis ac uehemẽs est, & qui cõpagem arteriæ neq; duriorẽ, neq; molliorem habet. Ad tantã uero uelocitatẽ ac densitatem uenit, ad quantã magnitudinẽ ipsa febris uenit. Atq; hæc quidem ambabus cõmunia sunt, huic uidelicet, & prædictæ cõtinenti citra putrefactionẽ febri. Verum huic pręcipua putrefactionis signa in urinis, & pulsibus, & caloris specie adsunt. Curatio uero harũ febriũ, in utroq; genere cõmunicat, tum in eo quod cum putrefactione, tũ eo quod sine hac est. At essentia quidem & uniuersa ipsarũ natura, ex genere putridarum est. Verũ quatenus una est tota ipsarũ exacerbatio, ab initio usq; ad totius morbi solutionẽ, eatenus cõmunicat cum cõtinenti absq; putrefactione. Oportet itaq; etiam curationẽ ipsis in hoc solum cum illis continentibus cõmunem esse. Per alia uero omnia bifariam secari, ita ut quosdã medẽdi scopos ex genere putridarũ accipiamus, quosdam uero ex propria ipsarum essentia. Sãguis enim est qui in hac febre putrefactionem suscepit. Sic uero etiã alias differentias putrefactorum humorum sanare cõuenit, iudicationem partim à putrefactione sumendo, partim à propria uniuscuiusq; differentia, uelut pituita, aut utraq; bile. Quandoquidem igitur putridarum febrium septem subiecta sunt præter naturam, à quibus iudicationes sumũtur, nempe copia humorum, & crassitudo, & uiscositas, & obturatio, & transpirantiũ suppressio, & putrefactio, et febris non habẽs interuallum, unãquanq; sanè ex relatis affectionem sanare oportet per cõtraria. Copiam per euacuationem. Crassitudinẽ per secantia. Viscositatem per extergentia. Obturationẽ, aperientibus. Transpirãtium suppressionem, si quidẽ propter cõstrictionem cutis facta est, per diffundentia: si uero propter densitatẽ, per rarefacientia. Deinde putrefactionem, extergẽtibus & alterãtibus ac transmutantibus. Febrem autẽ, per frigefaciẽtia. Quũ igitur uires fuerint fortes, uena & his secanda est, nisi cruditas uentris, aut alterius cuiusdã partis prohibeat, uelut antea dictũ est. Nam ex his quæ de illis diximus, considerare oportet conuenientia etiam de his. Quandoquidẽ uero neq; obturatio neq; putrefactio curari potest per solã uenæ sectionem, quum alijs auxilijs opus habeant, reseruare aliquid sanguinis oportet ad curationis tẽpus, ut ne necessitas aliqua ingruat, ob inopiam, intẽpestiuè nutriendi. Quantũ enim ad talem febrẽ attinet, omnino non nutrire oportet: Quãtum uero ad sanguinis euacuationem, nutrire opus erit. Quare ex duobus alterum necessarium erit, ut aut nutrientes febrẽ augeamus: aut non nutrientes, uires dissoluamus. Melius igitur, uelut dictũ est, relinquere sanguinis proprium alimentum animalis partibus. Et ipsum contentum esse modicis sorbitionũ exhibitionibus, uelut sunt ptisana & aqua mulsa, quibus ut medicamẽtis magis quàm alimẽtis opus habemus. Si uero ob aliquã causam relictũ fuerit uenæ sectionis auxiliũ: homini per tenuem uictum connutrito, quum iam concocti fuerint humores, & crassitudo ipsarum fuerit præattenuata, febre in uigore existente, dabimus frigidam aquam, uelut in superioribus cõtinentibus febribus, nisi quid ex illic relatis prohibeat exhibitionem. Quòd si uero etiam frigidæ potionis auxilium fuerit relictum, alijs auxilijs utendum est, quæ obturationes aperiunt, & multitudinem euacuant, & feruorem mitigant, uelut antea dictum est, & deinceps consequenter referetur.

Communis diæta omnium febrium putridarum. Cap. LXXVI.

In omnibus putridis febribus in cõmuni putrefactos humores expurgare oportet, per urinã, & uentrem ac sudores. Hoc enim cõmune est omni putredini. Si uero aliquando sua sponte ad os uentris impetũ fecerint, per uomitus euacuentur. Alioqui non oportet ægrè uomentes præter naturam iritare, ut ne uires oris uentris exoluantur, quibus maximè in morbis opus habemus. Eligenda uero sunt quæ citra calefactionem ac reficcationẽ prædictas euacuationes perficere possunt: Velut est ptisanæ succus, & aqua mulsa, acetum mulsum simplicissimum, & fauorũ mellis elotorum cremor, apomeli Græci uocãt, & radicis apij decoctum. Aqua itaq; mulsa ad secãdos crassos humores, & detergendos uiscosos, & promouendas excretiones, optima fuerit, in febribus ex coarctatione ac putrefactione obortis, & præsertim continentibus putridis. attamẽ febrilem calorem auget. Quare si immodica fuerit caliditas ab aqua mulsa abstinendum est, & utendum ptisanæ succo. Si uero obturationes ægrè solubiles esse iudicauerimus, acetum mulsum dandum est: quanquam & hoc si quis immodicè utatur, intestina radit, & tussim mouet, & neruosas partes lædit, ut difficilè sit reperire tale auxiliũ, quod nihil lædens multũ prosit. atq; hoc cõtingit propter cõplexum affectionũ pręter naturã in corpore. Quapropter his qui facilè à quacũq; re exhibita læduntur, melius est ut ptisanæ succo utantur, donec ualidius alimentũ accipere possint. At si aluus nõ egerat, aqua mulsa cum solo oleo infusa eluatur. Totũ uero corpus forinsecus ante euacuationem discussorijs difflare nõ oportet, post euacuationẽ uero discussorijs uti licet. Pharmacis autem utẽdum est tepidam caliditatem habentibus, uelut est oleũ chamæmelinum. & in hoc tempore, inter discutiendum inquã, etiã uinum aquosum, potũ omnes excretiones mouet.

mouet. Cōcoctione uero manifesta in urinis apparēte, etiam lauare licet, dulcis & potabilis aquę balneo.

De febribus continuis. Cap. LXXVII.

Febres continuæ eiusdem generis sunt cum intermittētibus siue interpolatis. Eiusdem autem generis dico cum tertiana exquisita, febrem ardentem (causum Græcis dictam) exquisitam, & cū quotidiana, eā quę quotidie exacerbatur, & tamen nō intermittit. Nam & febris ardens omnes alias exquisitæ tertianæ notas seruat, & in hoc solum ab illa differt, quòd cum rigore non irruit, neq; intermittit. Et quæ quotidie exacerbatur, similiter omnes notas habet cū quotidiana. In eo uero quod non intermittit, eiusdē cum illa generis est. Eodem modo etiam quæ per quartā exacerbatur, non autem intermittit, eiusdem generis est cū quartanis. Et manifestum est quòd neq; rigor exacerbationes præcedit, neq; sudor consequitur in hac febre, quemadmodū neq; in febre ardēte. In febre ardente rigor superueniēs soluit ægritudinem. Differt autē febris ardens à continente putrida, eò quòd hæc ex sanguine putrefacto conflatur, & à principio usq; in finem unam habet exacerbationem. Febris autem ardens ex flaua bile putrescente incenditur, & alternis diebus exacerbatur, & quādam habet febris imminutionem ac uelut remissionem. Continens uero putrida similis manet usq; ad solutionem.

Cura febris ardentis. Philum. Cap. LXXVIII.

Est igitur febris ex flaua bile putrefacta incensa, continua ardentissima, & neq; medicis, neq; ægris bonū ordinem exhibet. Lingua enim in his arida est, & nigra ac aspera. Morsus item uentris, ac sitis intolerabilis, & uigiliæ. Aliquando etiam delyrium. Primum itaq; leniter ac blandè hanc febrem aggredi oportet. Vbi uero concoctionis signa apparuerint in urinis, & morbus iam uiguerit, acrius instare, & ad frigidę potum accedere. Nisi & hic aliquid prohibeat ex his quę de cōtinentibus febribus relata sunt. Prima uero auxilia in febre ardenti sunt: Decubitus in locis frigidis, qui ad purū aërem patent ac perflantur. Stratum molle & sępius renouatū. amicula assiduè permutata, & satis gracilia & non sordida. Lectus sit abunde amplus, quo possint mēbra calefacta subinde ad alias atq; alias eius partes transferri. Et per flabellum aër ignauior cōcitetur. Epithemata cōueniunt pectori ac stomacho imposita, palmulæ cū uino & rosaceo, aut melino tritæ. Sunt & frigefacientia commoda, uelut sunt pampini uitis triti, seris, polygonū, plātago, ramenta cucurbitæ, lactuca, rumex acutus. Singulis autem ammisceantur micæ panis præmadefactæ, aut polentæ. Oportet tamen assiduos horum usus deuitare. At uero panniculi linei complicati moderatè graciles aqua & oleo calido imbutę, & pectori ac stomacho impositæ, ardētem febrē mirificè mitigant. Sed & aqua & oleum calidum, aut aqua & oleū rosaceum, ex alto in pectus delata per lanę manipulū, uehementiā ardoris facile obtundunt. Oportet autē abunde calida esse aquam & oleū, aut aquā & rosaceum. Tepida enim partium firmitatem exoluunt. Si uero parum nitri his ammixtū fuerit, sudores excludere poterint. In ardentissimis autem febribus etiā aceti parū ammiscēdum est. nā & hoc quod debet facit. Cibi porro offerendi sunt humidissimi, & nihil acre habentes, uelut sunt lactucæ, caules cum posca aquosa feruefacti, & cucurbitæ similiter cum posca. Sed & ptisanę succus tenuior dandus est absq; sale, aut alio additamento. Et aliquando post cibum aquam frigidam cochlearij unius aut duorum mensura absorbeant. Aut sit potius ipsorum potus in totum lactei teporis. Sed & aqua frigida fracta colluēda ac gargarissanda præbeatur. Et rosarum succi cochlearium absorptum stomachum refrigerat. Quin & alia animi oblectamenta procurentur. Folia uitis uiridia, item myrti ac rosarum per pauimentū spargantur, & aqua frigida frequenter irroretur. Et aquę salientes in uicinia sonum edant. Tempus autem frigefacientium epithematum ac similiū, est uigor exacerbationis. Nam in principijs ac augmentis exacerbationum, dum adhuc inæqualiter affectum est, & caliditas circa uiscera residet, si hæc adhibeantur, diffundunt quidem sensum, uerum repellentia caliditatem in profundum, maius detrimentum inducunt, incluso intus feruido calore, & rursus febrem ardentiorem efficiente. At in uigore exacerbationum, ex passa caliditate per totum corpus, facile extingui poterit ea quæ adhuc reliqua est circa uiscera. Nam & melius spirantes, & minus siticulosi fiunt, his in tempore adhibitis. Et ipsorum roscido uapore excluso, ad somnum conuertuntur. Cæterum instante iam uigore totius morbi, & nullo prohibente ex his quę in cōtinenti febre relata sunt, tempus iam est frigidæ exhibendæ. In quibus igitur confidimus, nullum ex uisceribus, neque caput, uelut dictum est, læsionem incursurum, sinceram sanè frigidam exhibemus. In quibus uero metus est, atque is uel minimus impedimento est, pro prima uice fractum exhibebimus potum siue frigidam. Frangitur autem si quis temperatæ aquæ calidæ cyathum unum, ad quinque frigidæ puræ sinceræ ammiscuerit. Atque talis potio suspectis corporibus exhibetur. Quidam uero olei rosacei cyathum frigidæ exhibendæ affundunt, & sic exhibent. Ipsum enim rosaceum non ualde frigefacit, & oleositas eius corporibus intus oblita, non permittit ipsa à frigida aqua lædi. Et simul firmitatem quandam exhibet uentri rosaceum, & lubricitatem, propter oleositatem. Quidam pro rosaceo, melinum exhibent. Porrò balneum illis solum cōuenit in ardenti febri, qui citra tumorem aliquem inflammatum, aut erysipelatum ægrotant, ubi concoctionis signa apparuerint in urinis. Quòd si quis iuuenis sit carnosus, tempore æstatis, & constitutione calida ac sicca, febre in uigore existente, & concoctione in urinis apparente, citra uisceris alicuius inflammationem, & in lauacrum frigidæ notatorium seipsum inijciat, atq; natet, sudores utiq; commouerit. Si uero etiam ad frigidæ balneū adsuetus fuerit, ualde confidenter hoc auxilio utatur. Quibusdam enim statim uenter biliosa egessit. At si moderata est febris, & uires robustæ, unà cum cōcoctionis signis, prosunt ipsis balnea dulcium ac temperatarum aquarum, & ex ungentis chamæmelinū, præsertim si aër ambiens, frigidus fuerit. Nam si aliquando contigerit, ut frigido existente ambiente æger fortiter à febre exuratur, modicam salutis spem de ipso habere oportet. Si uero neq; concoctionis signa affuerint, in tali aëris statu, neq; uires fortes habere apparuerit, talē seruari impossibile est. Quare neq; lauabis ipsum, neque inunges rarefacientibus medicamentis, neque uinum dabis, neq; frigidā. In quibus enim desperata

est salus, uanum est auxilia multos seruantia imperitorum calumniæ exponere. Proinde ego sanè Medicos quosdam noui methodi ignaros, qui imitati sunt ea quæ à nobis fieri solent, & usi sunt his auxilijs, in his qui penitus mortui fuerunt, & neq; quicquam profecisse, & oportunum ipsorum usum suspectum ac horrendum fecisse. At nos & temporum occasiones, & auxilia describimus, in his qui seruari possunt. Nam qui incurabiles sunt ægri, his neq; occasio neq; auxilia commodant.

Tertianæ exquisitæ dinotio. Cap. LXXIX.

Febris tertiana exquisita in corporibus natura biliosioribus omnino consistit, & in ætate uigoris, & maximè tempore æstiuo, & in locis calidis ac siccis temperamento, & in tali ambientis nos aëris statu. Sed & uita in laboribus, & curis, ac uigilijs, ardoribusq; & pauco alimento, eoq; calido & sicco. Et immodicus calefacientiũ ac siccantium potionũ ac medicamentorum usus, apta sunt ad febrem tertianam. Quum igitur gignatur tertiana, ex flaua bile putrefacta, ac mota, & extra uasa lata, statim à principio rigorem insignẽ inducit, qui à quartanæ febris rigore in hoc differt, quòd in tertianis pungi ac uulnerari corpus uideatur. Nam in quartanis inuasio uehementem perfrigerationem habet, & magis in profundo. Quotidianam uero neq; rigor omnino præcedit, sed magis circumfrigesiunt. Est etiam in tertianis febribus ordo pulsuum exquisitus, & æqualitas. Excitatur autẽ in progressibus exacerbationum pulsus ipse ad uehementiam ac magnitudinem & densitatem. Sitim etiam inducit tertiana, maximè in uigore, & hominẽ exurit, ut se denudet & abijciat uestitum, & magnũ ac densum spiritum ducat, & uelut flammam quandam efflet, & frigidam bibere expetat. Et paulò pòst calor æqualiter per totum corpus extenditur. Quòd si etiam manum inieceris corpori, iuxta primũ contractum calor multus & acris occurrit, qui uelut cũ uapore quodã affertur. Vincitur autem paulò pòst à manu, & sanè iam etiam bibere tempus est ægro, atq; ubi bibit, statim multitudinẽ calidi uaporis per cutem remittit, prænuntiam sudoris, & uomitus bilis apparet, & aliquando etiam uenter egerit. Vrinæ uero his sunt biliosæ & subfuluæ ac subflauæ, & moderatè crassæ, & paulò pòst aut nubeculã albam, aut quiddã in medio dependens bonũ efficiunt. At si fuluiores fuerint urinæ, & neq; quid in medio pendens, neq; nubecula, in primo circuitu apparuerit, ad septẽ circuitus extendetur morbus. Verũ exquisita tertiana quæ in prima die ostendit in urinis subsidentiam albam ac leuem, & æqualem, tertium circuitum non transgredietur. Hæc febris in integrã febris quietem desinit post exacerbationem, uniuersum exacerbationis tempus duodecim horarum ad summum faciẽs, & non plurium. Atq; hanc exquisitã tertianam nominamus. Quæ uero diuturniorem habuerit exacerbationem, eam appellamus extentã. Si uero quotidie exacerbauerit, cum rigore irruens uehementi, habuerit autem omnes prædictas notas in pulsibus, & urinis, & reliquo corpore, hanc duplam tertianam nominamus. Et hoc contingit propter multitudinẽ & crassitudinem & bilis inæqualitatem.

Tertianæ exquisitæ curatio. Cap. LXXX.

Tertianam igitur exquisitam uelut à flaua bile cõmota fientem, humectare ac frigefacere quantum eius fieri potest, conuenit. Et quæ quidem in supernũ uentrem confluunt, euacuare per uomitus. Quæ uero infernũ subeunt, similiter per infernã excretionem. Sed & urinis ac sudoribus uia aperienda est, & uenter quidẽ mollibus infusis euacuandus est. Vrinæ autem propellendæ sunt, apio & anetho in potionibus maceratis. Et si concoctionis signa apparuerint, confidenter iam etiam absinthij comam aqua mulsa macoratã ac excolatam dabis. Balnea uero ipsis cõueniunt, ex aqua calida potabili temperata, & neq; nitrum, neque aliud quiddã tale in balneis adhiberé, sed aquam & oleũ præcalefacto corpori circũfundere, & in calidæ solium locare, ac hortari ut in ipso moretur quãtum eius fieri potest. Eos uero qui balneum amant, etiam si bis laueris, non peccaueris. A' uino uero abstinendum est penitus priusquã cõcoquatur morbus. Vbi uero cõcoqui incipit, tenue & aquosum ac modicũ, primum dandum est, prope solutionem uero, uberius. Cibi qui humectant ac frigefaciunt, omnes cõmodant tertianis exquisitis. Quantitas uero in ipsis tanta sit, quantũ probè concoquere possunt. Et ex oleribus quidem cõueniunt atriplex, blitũ, malua, lactuca, & cucurbita. Ex reliquis autẽ ptisanæ succus, & sorbitiones ex alica, & pisces petrosi, & ex uolucribus quę mollem carnẽ habent. Ex alijs alas, & gallorũ testes, & suillos pedes, ac cerebella, & paruorũ porcellorũ extremas partes dare conuenit. Sorbẽdi sunt etiã ouorũ uitelli, & fructus gustandi non ægrè concoctiles. Abstinendum uero ab omnibus dulcibus & acribus, & salsis, nidorosisq; ac uirosis edulijs ac potibus. Et à ueteribus ac natura calidis uinis.

Tertianæ spuriæ curatio. Cap. LXXXI.

In non exquisitis tertianis, neq; lauare statim ab initio bonũ est, sed quando iam apparuerint signa concoctionis: neque quotidie nutrire, sed satis est alternis. Quies autem & calfactio præcordiorũ ipsis conducit, & sorbitiones cõcoctu faciliores. Infusa item inferni uentris non ualde mollia. Et si sanguinis detractione opus habuerint, neq; hæc relinquatur, sed statim ab initio distinctione facta, uelut in Sermone de uenæ sectione dictum est, moderatus sanguis auferatur, quantum in præsens satis est. Totus uero diætæ status non frigefaciens & humectans sit in totum, uelut in tertianis exquisitis, sed etiã quid de incisorio ac calfactorio modo assumat. nimirũ uelut crassiore bile subiecta, & nõ ualde calidiore. Maximè uero contulerit ipsis ptisanæ succus, iniecto pipere & hyssopo aut origano. Sed & nardi spicam cũ aqua mulsa coctã bibendã dato. Et alia quoq; quæ urinã cient, prętérquã extremè calfaciẽtia ac siccãtia. Maximè quoq; absinthij cremor assiduè dãdus est post septimã diẽ. Sed & acetũ mulsum multis profuit potum. Et aliquod lene purgatoriũ, bona cõcoctione in urinis apparente. At uero uomitus ab accepto cibo, usq; adeò cõmodus est his qui in hac febre perseuerant, ut multos nouerim statim perfectè liberatos ex huius usu.

De hemitritæo, hoc est, semitertiana. Cap. LXXXII.

Febris semitertiana appellata, fit pituita putrefacta ad putrefactũ amaræ bilis humorẽ ammixta, & est ex duabus febribus cõposita: quotidiana enim cũ circũfrigefactione irruente, tertiana uero cũ rigore, febris ex ambabus mixta, horrorem inducit, & de rigore quidẽ minus, plus autẽ de frigefactione, id quod extremitatibus permixtis contingit. Itaq; neq; absonũ

nomen

nomen huic febri imposuerunt qui hæmitritæū dixerunt. Duplex est autem modus generationis eius. Aut duabus exacerbationibus uno tēpore coincidētibus: Aut statim ab initio utrisq; inter se permixtis. Quum igitur tertiana prædominatur, horridior febris fit, & iuxta accesionē etiam aliquid rigoris assumit. Statim uero talis etiam calidior est & æstuosior, & quendā bilis uomitum, aut egestionē, aut sudorē inducit. Vbi uero altera pituitosior febris prȩualet, prædominatur quidē frigiditas extremitatū, uerum modici sunt horrores: & non sunt siticulosi, neq; æstuosi. At ubi æquales magnitudine fuerint, & tertiana interpellata, & quotidiana cōtinua, inuasio quidē exacerbationis cum horrore contingit. Et quum pituitosa febris dominatur, cōtractiones fiūt ac horrores. Quum autē biliosa febris præualuerit, aceruatim incalescunt. Atq; hæc quidem est semitertiana exquisita, ex tertiana intermittēte & quotidiana continua cōposita, ambarum febriū temperatura æquali existente. Cæterū semitertiana nō exquisita, aut biliosum humorē habet, aut pituitosum. Quū igitur ex utrisq; relatis humoribus semitertiana febris cōfletur, etiā curationē mixtā esse cōuenit. Quare ex his quæ de tertiana relata sunt, & ex his quȩ de quotidiana dicentur, curationem cōponere oportet.

Quartanæ exquisitæ dinotio. Cap. LXXXIII.

Quartana exquisita omnem ætatem inuadit, præcipuè tamen inclinatam. Hippocrates autem in libro de septenario, uigoris ætatem dixit. Idem asserere uidetur, eundem hominem non bis quartanam febrem incidere. Verba eius sunt, Primum quidem quartana febre idem homo bis neq; capitur, neq; unquam captus est, neq; de cætero corripietur, si semel sanus fiat, & hoc propterea: Iuxta propriā uniuscuiusq; hominis naturam, & ætatem uigoris contingit. Necesse enim est uigentem hominis naturā in hoc tempore quartana febre corripi. Præterito autē uigore, exolutam esse & à quartana, & ab inuasione. At uero naturæ corporum magis atrabiliariæ hanc febrem perferunt, & ex temporibus Autumnus, & præsertim ubi ipse seipso fuerit frigidior ac siccior, & inæqualis. Edulia item ac potiones, & totus uitæ uictus siccus & frigidus tempore existens, quartanarū febrium signū est. Et lienes aucti. Hæc autem febris nō statim à prima die omnino irruit cum rigore: Sed aliquando ex aliȷs in hanc fit transmutatio, ex his quȩ erroneæ ac inordinatæ uocantur. Verum in progressu rigor accedit, & cum augescente etiam rigor augetur. Sensus autem ægrotis contingit, non uelut pungatur & stimuletur cutis, uelut in tertianis cōtingit, sed & perfrigerantur uehementer, & uelut franguntur usq; ad ossa. Proinde audire est ægros dicentes, quòd ossium lassitudine tenentur, & carnem cōfringi imaginantur. Pulsus porrò sunt parui, obscuri, ac tardi & rari in principiȷs accessionum, uelut in nulla alia affectione. Etenim iuxta inuasiones quartanarū arteria tibi ligata esse uidebitur, & introrsum retrahi, ac prohiberi à regressu. Quare etiamsi iuuenis fuerit æger, tamen senilis extremæ ætatis motū arteria imitatur. Si enim ægrotantis naturalem pulsum noueris, aut in principio exacerbatiōis alterius morbi affueris, nihil aliud expectaueris quo minus pronūcies, irruentē à principio febrem quartanam esse, adeò immēsa quædā mutatio pulsus ad raritatem ac tarditatē fit. Vrinæ uero his in principio quidē albæ ac tenues & aquosæ, nimirū propter materiæ crassitudinē percolatæ. Progrediente uero morbo, pro ratione coloratiores fiūt, & subsidentiā habēt crassam. Sequitur autē sudorū copia circa exacerbationis declinationē. Ex Rufo. Quartanæ igitur à splene initiū sumentes, diuturniores sunt. Fiunt autē manifestȩ ex colore, & cruditatibus, & quod uenter non facile egerit, & ex splenis tumore, & quòd ad sinistrā magis se reclinent. Est autem periculū ne progressu temporis etiam in aquam inter cutem incidant. At uero propter hepar inflammatū quartanariȷ, coloris sunt albicantis, & toto corpore tumidi, & urinæ his sunt ualde rubræ, sandaracham referentes. Et ad contactū tumor dextri præcordiȷ occurrit. Et hi etiā magis difficulter spirant quàm splenici, & subtussiūt, & postremum in hydropem ineuitabilem delabuntur.

Quartanæ curatio. Cap. LXXXIIII.

In principio igitur moderatè ac leniter tractādi qui ex quartana febri laborāt, ita ut neq; medicamentū aliquod forte adhibeamus, neq; euacuationē, nisi sanè sanguis ualde abundare uideatur. Tunc enim moderatè sanguinē auferre oportet. Et si diducta uena sanguis fluens niger ac crassus fuerit, cōfidenter euacua: Talis autē in splenicis maximè reperitur. Vbi uero flauus ac tenuis apparuerit, statim cohibe. Secāda est autē uena, aut interna, aut media, in sinistro cubito, si splenicus fuerit homo: Aut in dextro, si circa hepar fuerit affectio. Diæta uero sit flatus expers, & bona. Venter autem molliatur quantū eius fieri potest, per consuetos cibos. Si uero hi nihil profecerint, infusis per clysterem utendum est, primum quidem mollibus, postea acribus. Prohibendæ sunt carnes porcinæ, & omnes uiscosæ ac tardi transitus. Item frigida ac humida edulia omnia. Vino utendū est pauco, albo & tenui, ac moderatè calido, uolucribus autē mōtanis, Et piscibus mollis carnis, ac facilis cōcoctionis, & nihil uiscosum habentibus. Vtendū est etiam salsamentis ac sinapi. Et per dies aliquot accipiendū est pharmacū ex tribus piperis generibus, & diospoliticum appellatū. Et si piper solū tritum quotidie acceperint, rectè utiq; fecerint. A' frictionibus autem & deambulationibus & aliȷs consuetis, non penitus arceantur. A' balneis uero abstineant, frictionibus cōtenti, quæ ualde prosunt. Et si breuis fuerit ac nō ualde uiolenta quartana, non malū fuerit in intermediȷs diebus cōsueta exercitia contingere. Atq; hæc quidē in principio ac augmento facienda sunt. In uigore uero morbi tenuiore uictu utendum est, & iubendi sunt ægri diu quiescere, & uisceribus prospiciendum est, adhibitis fomentis ac cataplasmatis mollire ac laxare potētibus, & flatus dissoluere. Talia uero sunt, farina ordeacea, & semen lini, iris, cuminū, chamæpitys, & ruta, in aqua mulsa cocta. Oleum quoq; à fomento cataplasmati miscendū est. Oportet autem primum olei fotu per paucos dies irrigare, atq; ita cataplasmatis uti, in die uidelicet adhibitis, si æger ferat. Epithematis autē utendū est polyarchio, & eo quod ex styrace paratur, & similibus. Cōsequenter autem etiā urinam ciētibus utendū est. Et aqua mulsa in potu exhibenda, in qua cocta est ruta & anethū. Quòd si concoctionis morbi signa euidenter apparuerint, confidendum est statim pharmacis humores nigros euacuantibus, & nō semel, sed sæpius, si opus fuerit. Conuenit

Conuenit autem Epithymũ quartanis potum, & Veratrum nigrũ maxime prodest, eò quòd citra molestiam euacuat ea quæ molestant. Et uinũ dulce in uacuum colocynthidis calicẽ infusum. Omnibus tamẽ miscendũ est apium, aut anisum, aut dauci semen, iucunditatis gratia. Assiduè etiam betæ ac ostreorum decoctum bibant. Conueniunt his quoq; aloëdaria Oribasij, quæ sic habent. Aloës drach. c. spicę nardi, asari, mastiches, croci, xylobalsami, singulorũ drach. VI. casiæ drach. XII. epithymi drach. XVI. ueratri nigri exempta medulla drach. VIII. forma pilulas magnitudine erui cũ pulegij decocto, & exhibe pro uiribus. Possunt & cũ melle cocto pilulę formari. Ego uero etiam ueratrum internum adieci. Vtendum est & uomitibus à cibo, & à raphanis, si nihil impedierit. Pleriq; enim ipsis assiduè usi, partim perfectè à morbo liberati sunt, partim facile pertulerũt. Nam unà cũ hoc quòd euacuant ea quæ stomachum infestant, etiã facilius concoqunt tales. ubi uero nihil iam prohibet, etiã album ueratrum dandum est, primum quidem raphanis infixum uelut in Sermone de purgatorijs dictũ est, postea uero etiã ipsum per se. Qui uero uomere non possunt, his uehementius infernè purgatis dandum est medicamentum ex uiperis, theriaca appellatum, & reliqua quæ ad tales febres laudantur. Inter quę est & familiare illud nobis omniũ probatissimum, quod recipit succi cyrenaici, & piperis, & myrrhæ troglodyticę, & foliorũ rutę uiridiũ, singulorum æquales partes. Singula seorsim leuissimè teruntur, & ruta cum melle trita excipiuntur, fiuntq; pilulæ, de quibus aliquibus obolus unus, alijs duo exhibentur. Aliud Asclepiadæ, hoc etiã somnũ facit, quo etiam ipse utor piperis longi, myrrhæ troglodyticæ, succi papaueris, castorij, singulorum pares portiones, efforma & utere, obolum unum aut dimidium exhibens cum aceto mulso, duabus horis ante accessionẽ. Aliud ad quartanam, facit & ad arthriticos: hoc in quartanis dato prælotis duabus horis ante accessionem, drachmæ unius pondere cum aceto mulso. Arthriticis uero cum aqua mulsa. Bituminis unc. I. myrrhæ troglodyticæ drach. II. folijs mentæ uiridibus leuissimè tritis excipe, ac utere uelut prædictum est. Cæterũ qui in principijs talium pharmacorũ aliquod exhibuerunt, aut omnino ante uigorem, hi sæpe simplicẽ quartanam duplicem fecerunt, aut omnino maiorẽ ac difficiliorem effecerunt. Aut duplicẽ antea triplicem reddiderunt, aut omnino duas difficiliores ac maiores effecerũt. Noui ego quendam medicum qui ausus fuit è tribus quartanis correpto dare theriacã ante morbi uigorem. Deinde auctis omnibus accidentibus, quum febris continua successisset, hominẽ peremit. Archigenis. Quartana febre laborantibus, inquit Archigenes, trifolij bitumen olẽtis seminis drac. I. in tribus aquæ mulsæ cyathis exhibere soleo. Mirificè etiã ipsis prodest bitumen ipsum iudaicum tritũ potum cum uino diluto drachmæ pondere. Verum pharmacũ minimè molestum, & sæpe successum sortitũ expertus sum ego hoc, maximè in quibus splenes tument, & hydrops initium capit. Hederæ corymbiferę folia quinq; cũ myrrhę troglodyticę magnitudine fabę trita, in aquę mulsæ dulcioris hemina exhibentur. Sed & castorium potũ rigores mitigat, & morbosam carnẽ cõsumit, & concoctionibus in uenis opitulatur, & segniciem admotũ eximit. Rufi. Absinthij cremor humores uentrẽ infestantes deterget, & concoctioni auxiliatur. Vnde neq; saliuã colligunt qui absinthium bibunt. Mitigat etiã inflammationes hepatis ac splenis, & urinas impellit, & menses muliebres. At si æger adsuetus fuerit, & habitus uentris euacuatione gaudeat, & mordaces humores secedant, lac recens mulctum asininũ aut equinũ, quibusdam dedi, quos magis purgare uolui. Alijs uero caprinum, propter familiaritatem & parabilitatem. Exhibui autem ab initio heminas tres, & progressus sum usque ad sex. Deinde intermisso uno circuitu, similiter à tribus heminis incepi, & addita quotidie hemina, ad sex progressus sum, et postea detracta quotidie hemina una, rursus per duos circuitus quieui. Et simul morbus dissoluebatur, & corpus nutriebatur. Oportet autẽ animal boni succi esse, cuius lac exhibemus. Si uero alicui nõ acescit, neq; nidorosum fit, neq; per uẽtrem erumpit, etiã in suspecta die, sorbitionis loco moderatè dandũ est, multo tempore ante accessionem, & buccellæ panis modicę superingerẽdæ. At uero morbo in uigore cõstituto, apparente manifestissima cõctione, nullo uiscere læso, adsuetis tẽpore sanitatis, etiã aquam frigidã exhibui duarum heminarũ mensura, instante iã propè inuasione, & reuera à multis rigorẽ prohibui, non parũ sæpe etiam febribus excẽptis. Melius est autẽ etiam forinsecus calefacere corpus cyprino aut sicyonio, ante exacerbationes quidem, ut ne rigeant; sedatis autẽ exacerbationibus, ut ne ab extrà allabentibus perfrigerentur. Dioscorides porrò dicit prodesse his qui quartana tenentur febre, hæc in potu accepta etiã ante accesionẽ. Plantaginis radices IIII. siccæ tritæ in uino bibuntur. Verbenacæ rectę quartus à terra geniculus tritus cũ uino potatur. In tertiana uero tertius. Radicis itẽ libanotidis drach. I. in uino exhibetur. Quòd si oleo illeueris totum corpus, extremitates autem ex ungento aliquo ad rigores destinato inunxeris, & ægrum cõtectum quiescere siueris, non experietur rigorem.

Quotidianæ febris dinotio. Cap. LXXXV.

Quotidiana febris in pituitosioribus naturis consistit, & tẽpore hyemis, & in humidioribus ac frigidioribus cõstitutionibus. Et senes quoq; magis infestat & pueros, propter edacitatẽ, & pręsertim eos qui in humidis ac frigidis regionibus degũt, & uitã ociosam agunt cum repletione, atq; hoc magis ubi post cibos assiduè balneis utãtur, et adhuc multò magis ubi ipsi cibi natura sunt pituitosiores, & inordinatus est ipsorũ usus. Hæc igitur febris neq; cum rigore irruit statim in prima die, sed tẽporis progressu nõ rigor, sed circumfrigefactio ægrè cõcalescens ipsis accedit. In pulsibus autẽ manifesta ordinis cõfusio, & inæqualitas adest, tẽpore irruptionis exacerbationis præsertim, & uelocitas ac uehemẽtia motus ipsis nõ adest. Nõ autẽ exurit febris hęc ægrotos, neq; dẽsam respirationẽ facit, neq; crebras efflatiões, neq; frigidæ expetentiam excitat. Sed hæ febres minimè siticulosæ sunt. Vomũt autẽ pituitosa. Et quæ per uentrẽ infernè ipsis euacuãtur, frigidiora, pallidiora, crudiora, & aquosiora omnino sunt. Exudant autẽ nequaquã in primis diebus, neq; ad perfectã febris quietem deueniunt. Albus est ipsorũ color. Vrinæ albę & tenues in primis diebus minguntur, postea uero crassæ ac cõturbatę. Hic humor quotidie exacerbatur, desinit autem

autem in quiete febris non integram, uniuersum tempus faciens horarum plerunq; octo & decem. Quapropter etiam amphemerina febris Græcis uocatur, de ambabus enim participat, die ac nocte.

Quotidianæ febris curatio. Cap. LXXXVI.

In quotidianæ febris curatione aceto mulso utimur in primis diebus, & his quæ urinas probè impellere possunt. Et tota diætæ forma secãdi uim habeat. Circa uigorem uero uentri prospicere oportet, & præsertim ori ipsius. Et postea uomere à cibis & raphanis & purgatorijs pituitam euacuantibus uti. Reliquam diætam ad communes scopos respectu facto comperies, ut scilicet attenuante diæta, & pharmacis incisorijs ac attenuantibus utaris.

De Epialis febribus. Cap. LXXXVII.

Prædicti generis, pituitosi inquam, est & febris quæ priuatim à leni afflictione Epiala appellatur, quum simul & febricitant & rigent, & utrunq; percipiunt eodem tempore in omni corporis parte. Pituita enim acida, & uitrea appellata, citra febrem quidem, rigorem inducit. Si uero putredo aliqua moderata ipsis accedat, febrẽ epialam efficit. Si uero amplius putrescat, præcedit quidem rigor, sequitur autem febris, exuperata frigiditate à multitudine caloris, ut omnino non appareat iuxta augmenta & uigores exacerbationum. Fortasis autem & pituita uitrea acidam qualitatem habet. Curatio porrò consimilis est his qui quotidiana febre laborãt, incisorio curationis modo amplius aucto.

Communia auxilia febrium per circuitum repetentium. Dioscoridis. Cap. LXXXVIII.

In communi ad omnem circuitum ac rigores utiliter exhibentur ea quæ sudores mouere possunt, & sunt hęc. Seminis smyrnij drach. I. datur potãda ex uino duabus horis ante accesionẽ. Item aristolochię drac. I. & iridis drac. II. & calaminthes decoctũ cum castorij drac. I. in quartanis & quotidianis. Chamędryos item decoctũ asiduè potatũ, quartanã et quotidianã soluere solet. Caroi quoq; semen, ferulæ semen, uerbasci radix, aut succus cũ uino. Aliud, quod ad omnẽ circuitũ, & maximè ad quartanas datur, duabus horis ante accesionem. Facit & ad calculosos, ac dysentericos, & stomachicos. Est etiã anxiosis ac desperatis, & lippientibus cõmodum. Seminis hyoscyami albi, seminis apij, seminis anisi, styracis, singulorum drac. IIII. croci drach. X. opij drac. III. castorij drac. II. myrrhæ drach. II. cũ aqua ad fabæ ægyptiæ magnitudinẽ formato, & cũ duobus aquæ cyathis exhibeto. Aliud ad omnẽ circuitum. Aphrodæ. Seminis hyoscyami, myrrhæ troglodyticæ, opij, styracis, singulorum drach. I. croci, zingiberis, aloës, singulorũ drac. X. & obolos III. excipe melle, & exhibe nucis ponticæ magnitudine, cũ aquæ cyathis III. præillitis extremitatibus ac cruribus, & sine ut dormiant. Ego uero etiã castorij drach. I. adieci, & mirificè uim suã declarauit. Vtere etiã confidenter antidoto pœonia, & ea quæ ex sulphure cõstãt. Miram enim efficaciam habent aduersus omnẽ circuitum, præsertim quartanas ac quotidianas febres. Cæterũ quæ trita cum oleo illinũtur, prosunt omnibus qui per circuitum exacerbantur cũ rigore, fouent enim corpus, & sudores mouẽt. Sunt autem hæc. Chamæmeli flos tritus, & in pastillos efformatus, ac in umbra siccatus; & usu expetente cũ oleo tritus ac illitus. Semen uiticis cum oleo, semẽ libanotidis, flos salis, nitrum, spuma nitri, baccæ lauri, pyrethrum, smyrnij semen hypericum, calamintha, cãchryon, castorium, conyza, costus, granum cnidium, cũ nitro, oleo & aceto oleum amygdalinum, cyprinũ, irinum, gleucinum chamædrys, staphis agrestis. Asclepiadæ ungentum ad accesiones cum rigore. Hoc sæpe tertianas depulli inquit: Spumæ nitri drach. II. myrrhæ drach. II. piperis grana XX. ceræ drac. IIII. olei cyprini, aut irini, aut gleucini, aut amygdalini sexuncem, liquefacta aridis ammisceantur. Vsus est hora ante accesionẽ. Magis autem confricandi sunt pedes, unde horrores initium sumere uidentur. Aliud ad tertianas. Grani cnidij, spumæ nitri, piperis, ęquales portiones excipe irino, & ad strigmentitiam crasitudinem redige, & utere extremitates leniter confricans. Hoc medicamentum sudores ciet, & per duos aut tres circuitus sanitatẽ reducit. Aliud, ad quartanas, tertianas, ac reliquos circuitus. Myrrhæ drachm. VIII. casiæ drach. X. piperis drach. XII. staphidis agrestis drach. III. nitri drach. IIII. ceræ sexcũcem. Cyprini aut alterius talis libr. I. Myrrham uino dilue, & staphidem & reliqua contunde ac cribra, & cum myrrha tere, ac cerato affuso excipe. Vsus autem tempore pharmacum cum pari cyprini portione illine.

De ignis sacri circa uiscera affectionibus. Cap. LXXXIX.

Fiunt aliquando ignis sacri affectiones circa aliqua uiscera, febrem ardentẽ ac habitualem inducentes. Et si quidẽ circa uentrem fuerit ignis sacer, erysipelas Gręcis appellatus, febrem ex his accensam lipyriã nominant. Si uero circa hepar, urentem siue fumosam. Si circa pulmonẽ, algidam. Talis autẽ febris frigefacientibus ac humectantibus opus habet edulijs ac potibus, & his quæ extrinsecus imponuntur. Quum igitur febris habitualis aliũ morbum ammixtũ non habet balneo indiget, quẽadmodum etiã alię omnes caliditates ac siccitates. Si uero affectio fuerit circa uiscera ignis sacri, à balneo quidẽ abstinere oportet in totum. frigida uero in uigore morbi utendũ est contentiosa, sic autẽ appellare solemus, quum semel frigidissimam & multã damus. Ante uigorem autẽ frigida nõ est danda, nisi ab ægroto cogamur, cui mos sit frigidam bibere, & qui sitim non ferat. At forinsecus imponẽda sunt frigefacientia, & si nihil profecerint, tunc etiam frigidæ potus exhibeatur, aut edulia potius frigefacientia. conueniunt autẽ maximè lactucæ humidæ ac dulces, pura frigida elotæ. Atq; sic quidẽ acceptæ optimę sunt. Si uero opus fuerit aliquando ad preces ægrorũ, in suauitatẽ ipsarum mitigare, acetum multæ aquę frigidæ ammixtũ, ad intinctũ cõcedemus. Sit autẽ acetũ exactè separatũ ab omni uinosa qualitate. Forinsecus autẽ etiam ipse lactucæ succus aptus est. Imò etiã semperuiui, & intybi, portulacæ, atriplicis, solaniq; ac plãtaginis, cũ pane sicco trito, & modico bono rosaceo, & his quæ similiter resiccãt. Optimũ uero est id quo nos utimur, iuxta uuarum acerbãrũ tempus. Expressum enim ipsarũ liquorem in mortarium conijcimus cũ portulacis uiridibus, tũdimus, & utrunq; liquorẽ in uas mittimus, osculumq; eius diligẽter obturamus, atq; sic uas in aquam immittimus. Melius autẽ est etiã niue uas obruere. Vsus autẽ tempore polentam tenuisimã ammisceo, & postea subigo, ut liquidius euadat medicamentum

camentum, idq; duplici linteolo infarctũ præcordijs impono, non immorari sino, sed ubi tepidum factũ fuerit tollo, ac alterũ impono. Atq; hoc semper consequenter facio, donec æger sentiat profunditatẽ quodam modo perfrigeratam, & à siti liberetur. Ammiscemus autẽ aliquando etiã oleum omphacinum, aut rosaceũ, ubi circa præcordia fuerit ignis sacer, inflammationis naturam habẽs. Vidi mulierem supinam decũbentem in terra & uoce destitutã, habẽtemq; pulsum formicãtem, unà cũ manuum ac pedũ perfrigeratione. Putabã autem calidã esse affectionem. Nam simul cũ relatis pessimis signis, densiorẽ uidebam respirationẽ factam. Hoc autem signũ est magni doloris, ac calidi morbi in præcordijs ac thoracis partibus existentis. Dixit autẽ quidam ex astantibus se audiuisse mulierem dicere, quòd arderet eius stomachus, & frigidæ potionis magnã cupiditatẽ haberet. Quapropter etiã in pauimento iacet, inquit, uenans frigiditatem. Itaq; confisus dedi ipsi per cochleariũ aquã frigidam, iterum atq; iterũ immittens ipsam ori eius uiolenter. Videbã autem labia ipsius placide aquam intus attrahere. Et ratiocinatus ipsam expetere frigidæ potũ, propter insitã uentri feruidã affectionẽ, rursus amplius exhibui. Post hoc autẽ oculis quoq; annuere incepit, indicans sic me facere debere. Accepta itaq; cõfectione ex papaueris capitibus cõstãte, diacodion appellata, parũ de ea cũ uino cnidio & aqua frigida, per cochleariũ ori infudi. Et ex hoc nimirum paulò pòst sensim loqui cepit. Quare rursus amplius de hac potione dedi, uino emmeleo pro cnidio accepto, cũ modica aqua. Ori itẽ uentris semperuiuũ & lactucam, cũ pane trito & rosaceo imposui. Frigida autẽ hæc adhibui propter affectionis caliditatem, & tempus æstatis, donec frigiditatem abunde sentiret.

De colliquatione, Philagrij. Cap. xc.

Colliquatio nominatur quũ excernitur quid per uentrem, non ex comestis aut concoctis, sed ex humoribus ex toto corpore in ipsum cõfluentibus, quod simile quidẽ est bili quę assiduè per uomitũ reijcitur, ac per uentrẽ secedit. Differt autẽ ab ipsa fœtoris graueolentia, & quòd egestio fuluior apparet, & cassitudinẽ habet strigmentitiã, aliquando etiã oleosam, aut adiposam. Colliquatio autẽ appellatur hic morbus, quoniã recens cõpacta essentia pinguedinis ac carnis ab ardentissima febre dissoluitur ac colliquescit. Et ubi iam diuturnũ est malũ, etiam ipsarũ solidarũ partium essentia ex parte eliquatur. Quapropter grauissima omniũ est hæc febris. satis autem clarũ est quòd extinctorijs medelis utimur, ita ut ualde frigidam aquam potandã exhibeamus, & cataplasmata & epithemata frigefacientia thoraci ac præcordijs imponamus. Et cibos humectãtes ac frigefaciẽtes demus. Dictũ est autẽ de his in tractatione de febribus ardentibus. Dicetur item consequenter in sequenti capite.

De febribus quæ in calidis ac siccis temperaturis fiunt, citra inflammationem ac putrefactionem. Cap. xci.

Quicunq; tẽperatura biliosi, & habitu graciles & natura aridi, & stomachũ subtili sensu præditũ habentes, & qui facile in bilẽ efferuescit: hi ubi famẽ aut uigilias pertulerunt, aut nimiũ delassati sunt, & pręsertim in profectione ac ęstiuo sole, aut tristitia affecti sunt, aut grauibus curis pressi, promptè ab horroribus ac febribus corripiũtur. Nã habitus in biliosis naturis, ob famẽ ac omnia relata, facile in bilẽ efferuescit. Et primũ quidẽ inæqualitatẽ percipiunt, postea etiam horrorẽ. Et si quidẽ in motibus perseuerarint, aut cibum nõ acceperint, statim febricitãt. Mordaces enim humores ac uapores per sensitiua corpora delati, horrores ac rigores generãt. Et propterea horrente ac dẽsata cute, uelut quæ ex natura in his aridior est, cohibẽtur fuliginosæ ac fumosę superfluitates, antea trãspirare solitæ, & sic febrẽ accendũt, nisi talis cibũ accipiendo uelut dixi præuerterit. Ostendi autẽ tibi aliquos qui sic febricitarunt, & maximè qui ex longo morbo se recolligebãt. Ex quibus uni in foro obuiã factus horrore incipiente, introducto ipsi in officinã quandã, panem ex uino diluto exhibui, & euestigiò horrorem sedaui, & febrem prohibui. Alios uero in suas domos abire festinantes, in principio horroris, aut paulò pòst nutriui. Et in summa, quibus adhuc sunt principij exacerbationũ accidentia in talibus tẽperaturis, his omnibus panẽ ex uino diluto citò exhibui, & horrorẽ statim sedaui, & febrem prohibui. Quanto enim citius ipsos nutries, tanto magis febrẽ impedies. Si uero aliquando paulò tardius ipsos nutriui, febris quidem facta nõ est. Calor autẽ modicus ipsis accedet, ut si diutius moreris nutrire, tali caliditate excalescet, ambiguum ut sit an febrem appellare ipsam oporteat. Si uero duæ horæ post horroris initium factæ fuerint, manente adhuc horrore etiã tunc nutrire oportet. Verũ prædicere quòd febricitabunt hi febre nõ molesta, ad quã exudationes consequentur. Et hoc facto, & lauare oportet, & rursus nutrire. At postquã sedatus est horror, incepitq; febris cũ cõtractione, nõ amplius nutriendi sunt illo tẽpore. Declinãte uero exacerbatione statim alãtur, & ne expectetur donec febris integrè quiescat. Detur etiam potus aqua calida in uigore amplior. In omnibus enim squalẽtibus affectionibus nõ cessant exacerbationes priusquam aut balneis, aut alimẽtis humectãtibus rigẽtur. Quosdã uero etiã declinatione incipiẽte: Alios autẽ uigore exacerbationis instante nutrio. Fames enim in his tẽperaturis, maximè febrientibus, nõ simpliciter nociua est, sed si quid aliud perniciosa. Aut enim ex fame in ardentes febres incidunt, ex quibus si nõ morte præuẽti fuerint, in habituales delabũtur, & ex his rursus in tabẽ. Aut statim ab initio habitualis febris ipsis coincidit. Proinde à principio sic nutrire oportet eos qui talẽ temperaturã habent. Quum uero aut ex lassitudinibus, aut ira, aut curis pluribus, aut uigilia, aut tristitia, aut ex omnibus simul cõmissis, corpore uehemẽter resiccato, febris inuaserit, squalidã quidẽ habens cutẽ, ardentem autẽ caliditatem, timor profectò est talẽ hominem habituali febre corripiendũ esse, & præsertim in æstate, & sicca ac calida cõstitutione. Opus igitur habent tales humectãtibus ac frigefacientibus edulijs ac potibus. Qui enim temperatura calidi ac sicci sunt, hi etiam necessariò uires debiles habent. Non enim fieri potest, ut corpus calidum ac siccũ, ubi febricitet uires ualidas habeat. Cõuenit igitur quàm celerrimè per ptisanæ succum, aut sorbitiones ex alica nutrire, & paulum panis insuper exhibere, atq; sic per frigidæ potum ægrum curare. Extinguitur enim statim ac sedatur febris perfectè, si non inflammatio aliqua ipsi adest, neq; humorum putrefactio. Si tamen magnum detrimentum futurũ coniectaris, exhibitionem eius inhibe, & per ea quæ extrinsecus corpori adueniũt ac adhibentur, curat

curationem molire. Forinsecus autem adueniũt, aër nos ambiens, & quæcunque humectare ac frigefacere solent medicamenta. Et ad hæc aquarum dulciũ balnea. Si itaque ambiens nos aër temperatus fuerit, utẽdum est eo uelut habet, nihil amplius moliendo. Si uero aut multum calidus est aut frigidus, calido quidem uice uersa excogitãdæ sunt subterraneę domus, frigidæque, ac quæ uentis perflantur ad septẽtrionem conuersæ. Auras quoque ipsis quasdam proprias excogitabimus. Aliquando ex Euripis in quos plures aquæ salientes se præcipitant. Aliquando aqua frigida ex uasis in uasa transfluente. Hæc uero statim etiã somnum cõciliant. Respergenda est etiam domus assiduè frigida aqua pura. Et rosæ multæ, aut uitium pampini, aut myrtus per terram sternantur: aut aliæ quædã plantæ frigefacientes. Arcenda est ab ingressu hominum copia. Nam & hoc domũ calfacit. Si uero frigidissimus est aër, uelut in hyeme maximè, per tegumenta corpus foueatur. Frigus enim densat ac constringit cutem, & humorũ qui intus adurũtur defluxiones transpirare prohibet. Maiorem enim ex frigida inspiratione utilitatem fore nõscendum est, quàm ea est quæ ex cutis perfrigeratione contingit. Similiter autem & in his quæ forinsecus imponuntur, eligenda sunt frigefacientia citra fortem adstrictionẽ, densationemque ipsius cutis. Et nõ solum quæ frigefaciunt, sed etiam quæ cõpage corporis fuerint partium tenuium, quantũ eius reperire est in frigefacientibus aut citra ammixtionem alterius uehementis qualitatis. Est autem simplicissimum medicamentum ex humectantibus ac perfrigerantibus, quò & ad ignem sacrum utor, & ad pudẽdorum inflammationes in principio. Ceram albissimam in duplici uase liquato, & in aquam frigidã diffundito, ac manibus emollito diu eam eluens. Deinde similiter ipsam liquatam, in aliam aquam diffundito, & rursus tertiò idem facito. Ad hanc autem ceram sic lotam, rosaceum ex optimo oleo omphacino pręparatum adijcito, ut sit quidem cerę unc. I. rosacei uero triens. Hęc similiter in duplici uase liquato, et ab igne ablata moueto, donec aliquantulum frigefiant. Postea in mortarium diffunde, & pistillo fortiter tere, aqua potabili ac frigidissima paulatim instillata quantum satis est. & tandem fictili puram aquam habente excipe, & aquam quotidie permuta. Hoc pharmacum tenui linteo inductum impone, non super totum pectus, uelut quidam faciunt, neque super tota præcordia, sed illo maximè loco in quo multæ caliditatis sensus percipitur. Permutetur autem pharmacum semper priusquam manifestè calefiat. Aliud epithema optimum. Rumicis acuti succus polenta tenui ammixta, duplicato linteo detrito excipiatur, & frigidus imponatur. Facit & portulacæ succus, & semperuiui, cum uuæ acerbæ succo & polenta. Item tribuli uiridis succus, & polygoni, ac seridis, & lactucæ cum polenta. Sed & ipsa horũ folia trita imponito. Bonum pharmacum etiam hoc est: Palmularum pinguium carnem exemptis membranis, cum posca meratiore ad flacciditatem usque coctam, & cũ tenuissima polenta tritam impone. Si uero aridius hoc uidebitur, ex prædicto cerato parum, aut rosacei optimi minimum quiddam ammisce. Bonum etiã pharmacum est rosarum succus cum tenui polẽta. Et ipsæ rosæ tritæ impositæ. Et hæc quidẽ assumimus multum frigefacere uolentes. Si uero moderatè hoc facere uoluerimus, non modica est copia emplastrorum leniter perfrigerare potentium. Ego enim noui, imposito aliquando frigido medicamento præcordijs, hominem euestigiò difficulter spirasse: alium autem statim tussiuisse. Et paulò pòst amborum accidens quieuisse, frigido pharmaco sublato. Balnea porrò dulcium ac calidarum aquarum, aut potius temperatarum, utilissima sunt omnibus siccam ac calidam temperaturam habẽtibus. Lauandi autem sunt quẽadmodum hectici, in secunda balnei domo, corpore ex aqua & oleo calido perfuso, & ipsis statim in tẽperatæ aquæ solium locatis. Deinde etiã in frigidæ solium. In frigida tamen moram diutius trahere nõ oportet. Si uero inflammatio alicuius uisceris accedat, balneum recusare oportet. Illud tamẽ nosse expedit, quod si quando inflammatio principalis partis in talibus febribus ac corporibus coinciderit, omnino morientur. Et præsertim si pulmonis, aut mẽbranæ costas succingentis, aut uentris, aut hepatis inflammatio fuerit. Nam quãtum ad inflammationes harum partiũ attinet, minimè nutrire oportet. Quãtum uero ad uirium debilitatem, sæpe nutrire oportet. Quare necessarium est ut aut dum non nutrimus, uires exoluamus: aut dum nutrimus, inflammationes augeamus.

De febribus Hecticis ac tabidis. Cap. XCII.

Hectica, hoc est, habitualis nominatur febris, quum ad tantã immodestiam uenerit caliditas præter naturã, ut in habitu sit ipsius solidæ essentiæ similaris corporis cordis. Et propterea ægre solubilẽ habet structuram. Primum igitur calor præternaturalis eliquat, & resiccat, ac cõsumit essentiam in partibus uelut ex humore concretã, qualis est pinguedo & caro: Deinde uero propriam humiditatẽ consumit, ex qua corpora nutriuntur: Quæ sane circũfusa est ac instar roris dispersa, circa omnes animalis partes. Hinc autẽ transit ad carnosum genus, quod fibris & membranosis partibus solidorum corporum insitũ est, quod sanè discindentes coqui tollunt, fibras uero abijciũt. Exactum autem eius complementũ in hoc est, si ipsa solida similarium partium essentia siccior facta est, quando & tabida febris uocatur. Duplex est autem genus hecticarũ febriũ. Quædam enim ex ipsis post febres ardentes plerunque fiunt, aut usque adeò in longum extentas, ut tẽporis progressũ humorẽ corporis cordis cõsumpserint. Aut manente adhuc humiditate fiẽtes, & cordis corpus occupãtes, hinc incẽdũtur: quemadmodũ lucernarũ flamma ex funiculo, superstite adhuc in lucernis oleo. Et hæc quidẽ una est ipsarũ generatio: Altera uero quũ ab initio statim irruerint, primã generationẽ diarijs similẽ facientes, ob tristitiam, & iram, & lassitudinẽ ampliorem simul cũ ardore factam. Has igitur non difficile est curare. Eas uero quæ in tabem procedũt, sanare impossibile est. Natura enim ipsarum calida est & sicca, simile quiddam patiente corde, quale quid patitur funiculus in lucernis, ubi plurimũ fuerit exustus. Qui enim exustus est comminuitur, ut neque si largum oleũ affuderis, luculentam flammam excitare possis. Proinde parua hæc & infirma flamma circumcirca tremit, semper amplius minor euadens, donec fuerit extincta. Facilis autem cognitu est hæc febris. Priusquam enim cõtigeris pulsus ac caliditatem, oculos immo-

dicè cauos uidebis, uelut in foueis quibusdam sitos, & gramas in ipsis reperies siccas, & squallidā quandam affectionem, qualis his fieri solet qui per totum diem in sole æstiuo multum puluerem percurrunt. Perijt autem & ipsorum coloris uitalis flos. Et cutis circa frontem sicca est ac circũtensa. Et plerunq; palpebris nictant, uelut somno grauati. Est autem hæc affectio non somnus, sed impotentia uigilandi. Et tẽpora sunt collapsa, ut loci caui appareant. Et quid aliud quàm ossa & cutis sunt in totum? ut etiam si denudatum consideraueris uentrem, neque aliquod intestinum, neque uiscus aliquod saluum esse putes, & præcordia uehementer retracta esse ad thoracem, & cutem totam siccam ac obaridam; & si distenderis digitis appræhensam, uelut corium quoddam producitur. Febris itaque exactè tabida incurabilis est uelut dixi. Tabescit enim in ipsis totum corpus, instar arboris extremè arefactæ, aut ob flammæ uiciniam, aut ob uehementem ac immodicam siccitatem. Atq; hæc est quam senectam ex morbo uocant. Tale enim corpus fit in his qui secundum naturam ad extremã senectam perueniũt citra febrem, paulatim extincto in ipsis insito calore. Verum eorum qui secundum naturam consenuerunt, mors sine molestia cõtingit, ob frigiditatem ac siccitatem imminens. Tabida uero febris non solum sicca, sed calida affectio est. Hæc igitur uelut dixi incurabilis est. Illud porrò omnibus febribus hecticis commune est, ut debiles sint & æquales semper, à prima die usq; ad extremam respirationem. Maximum autem & minimè ambiguũ naturæ ipsius signum habebis, si cibum homini prębueris. Alimento enim accepto accenditur calor, & pulsus augetur ad magnitudinem ac uelocitatem. Et quod in ipsis contingit simile est ei quod accidit in calce ac lapidibus calefactis. Si enim frigidissimam aquam ipsis affuderis, multò calidiores apparent, ua porosa in ipsis caliditate, ab humida essentia irrigata. Donec igitur aliquid humidæ essentiæ seruatur hectica solum febris est. Quum uero in periculũ uenerit, ut non amplius supersit aliquid humiditatis, exacta iam tabes, Marasmus Gręcis dictus, consistit. Nos autem earum solum curationem aggredimur, quæ sanari possunt.

Hecticarum febrium curatio. Cap. XCIII.

Hecticas febres omni modo statim refrigeramus, priusquam progressæ in tabem desinant. Caput autem curationis ipsarum in humectantibus ac frigefacientibus consistit, tum his quæ foris adhibentur, tũ quæ intra corpus accipiuntur. In quibus est & aër qui inspiratur. Omnes igitur hecticos, etiamsi iam principium tabescendi acceperit, absque hoc ut alia febris ipsis sit implicata, aut propter humorũ putrefactionem, aut cum principalis partis inflammatione, confidenter lauato, citra omnem tamẽ laborem, ut ne uires exoluantur. Deferatur itaq; æger in lecto ad balneum. Præparata autem ipsi sindone calida, in ipsa ad primam balnei domum gestetur. Sint autem quatuor qui sindonem teneant, in singulis angulis unus: deinde in prima domo nudatus, ad secundam portetur. In qua toto corpore ex oleo tepido dulcissimo perfusus, ad tertiam domum feratur, & in solium locetur. Sit autem aër balnei temperatus, & humidus præparetur, parietibus aqua calida respersis. In ipsa uero solij aqua temperata abũde quiescat, moderatè in sindone uectus, nulla corporis perfusione fiente, neque item capitis perfusione. Hinc autem extractus à quatuor adolescentibus sindonem gestantibus, in frigidam aquam confertim mergatur, ne minimum quidem moræ in ipsa trahens. Statim autem alius paratam habens sidonem aliam, ipsi inijciat, & alius aliam simili modo. demissus autem in lectum, mollibus linteis lenissimè detergatur. Postea uero unctus & uestibus contectus ad domum in lecto referatur. Sit autem & domus balneo uicina. Eos quidem igitur qui iam tabescunt, lauare oportet uelut dictũ est. Qui uero in hecticis febribus sunt, nondum tabescẽtes, hi etiam citra sindonẽ lauari possunt. Deferendi tamen & hi sunt ad domũ siue in lecto, siue in uehiculo quopiam, aut lectica: Deinde oleum ipsis infundendum, uelut dictum est. Et postea ad calidã aquam ducantur, ut in illa immorentur. Deinde ad frigidam prodeant, ut nullam omnino moram in ipsa trahãt. Atque ita detersi ac inuncti ad domum reducantur. De balneis igitur satis dictum est. Consequens est ut de alimentorum uiribus addamus. Quod quidẽ igitur frigidos & humidos conuenit esse cibos hecticis febribus profuturos, omnibus manifestũ est. Tales autem sunt, ptisanæ succus frigidus acceptus, & alica uelut ptisana præparata, conuenit etiã panis aqua frigida madefactus. Verum nullius horum frigiditas sincera sit, ueluti potus. Nam quæ bibuntur, & citò calescunt, & meatus penetrant. Quæ uero edũtur aut sorbentur, diutius in uentre perseuerantia, perfrigerant ipsum, si immodicè fuerint frigida. At ubi iam diuturna est febris, lac asininum dandum est, diligenti animaduersione habita, ne in uentre in caseum coaguletur. Hoc uero aliquando etiã ipse æger nos docebit, ut qui suæ naturæ habet experimentum. Quandoq; autẽ nos ipsos depræhendere oportebit paulatim ad eius usum progrediendo. Fugienda est autem quãtum eius fieri potest, mellis mixtura in omnibus hecticis febribus. Dandum uero est primũ lac asinæ in cubiculũ adductæ, quo calidũ adhuc lac potetur. Si quidẽ igitur probe fuerit concoctũ, & non corrũptum, copia eius augeri potest, ut in exhibitione cyathus dimidius addatur. Reliqua uero diæta facienda est, uelut in siccis uentris intẽperaturis, uelut in proprio loco dicetur. Quantò autem hecticarum febriũ caliditas maior illis est, tantò frigidioribus auxilijs opus habet, & diligentia ampliore, ut ne damnum aliquod cõsequatur, ex fortiorum auxiliorum usu.

De popularibus paßim uagantibus, ac pestilentibus morbis. Cap. XCIIII.

Populares & cõmunes morbos uocant eos qui simul multis hominibus coincidunt: quorũ uelut generatio, ita & causa cõmunis est. Communia itaq; edulia praua, morbos cõmunes pariunt. Item uitiosæ aquæ potus, & ærũnæ immodicæ, & labores consueti relicti. Fames, & repletio, præsertim ubi post magnam indigentiam, abũdantia succedit. Sed & regionis natura sępe communes morbos inuexit, aëre quem inspiramus à putredinosa euaporatione iniquinato. Causa uero talis putredinosæ euaporatiõis, aut mortuorum multitudo est, uelut in bellis contingere solet. Aut paludes quædã, aut stagna, aut barathrũ aliquod profundum in propinquo, uenenosam ac prauam exhalationẽ remittunt. Hæc igitur assiduè contingere solent. Sed & ambiens nos aër, temperamẽta assidue

asiduè peruertit, dũ aut immodicè calidior, aut sicior, aut frigidior, aut humidior euadit. Nam reliquis causis non omnes simul obnoxij sumus, neque per totũ diem occursamus. Aër autem nos ambiens forinsecus omnibus circũfusus est, & per inspirationẽ trahitur. Necesse igitur est ut ad mutationes eius, iuxta temperamentũ ipsius coafficiantur etiam animalium corpora. Aliquando uero ambiens nos aër humidior ac calidior factus, pestilentẽ constitutionẽ inducit. Et quia sunt in corpore humores ex uitioso uictu ad putrefactionẽ idonei, principiũ fit pestilẽtis febris. Quare si quis moderatis laboribus, & uictu modesto ac castigato utatur, in totũ illæsus manet per omnes eiusmodi affectiones. Et nos sanè hoc prænoscentes, statim incipiente tali constitutione, quæcunq; corpora humida uidemus, omni modo siccare conamur. In his autẽ quæ natura sicciora sunt, pristinam naturam conseruamus. Quæ uero superfluitatibus redũdant, purgationibus sanamus. Obturationes autem meatuũ aperimus ac extergemus. Et in summa sanitatem corporibus custodiuimus, contraria adhibentes. Et quãdoq; refrigerationibus usi sumus, si ita opus esset: quandoq; uero calfactorijs. Sed & rogo ingenti extructo & intenso, aërem ad caliditatem ac siccitatem transmutare quis potest, humidum & frigidum factum, quemadmodum Hippocratẽ Athenis fecisse dicunt. Itemq; Acronem Agrigentinum.

De peste. Rufi. Cap. xcv.

Omnia horrẽdißima in peste fieri possunt, & nihil occultatur, uelut in singulis morbis. Plurima enim & uaria fiunt. delyria uaria, bilis uomitus, præcordiorum distentiones, dolores, sudores multi, extremitatum frigiditas, profluuia biliosa, tenuia, flatuosa, urinæ, alijs aquosæ ac tenues, alijs biliosæ, alijs nigræ, malas subsidentias habẽtes, & pessima ea quę in medio uasis dependent. Sanguinis nariũ destillationes, æstus in thorace, linguæ torrefactæ, uigiliæ, conuulsiones uiolẽtæ. Sed & ulcera praua & carbunculosa & perniciosa, in peste fieri possunt, & in reliquo corpore, & in facie, ac tonsillis. Si uero solerti ingenio quis præditus sit, futuram pestem prænoscet, attendens anni temporibus, quæ & mala sunt, & in bruta animantia impetum faciunt. Si enim ambiens nos aër, pestis causa fuerit, uolucrium generis prior interitus erit. Si uero ex prauis de terra exhalationibus hoc contigerit, quadrupedium animantium prior corruptio fiet. Quum autem hæc tecum expenderis, amplius etiam illud cogita. Quale est pręsens anni tempus, qualis totus annus, hinc enim comperies quomodo uictus rationem optimè constituas. Verbi causa: Debebat esse, si rectè res fieret, tempus siccũ, nunc uero humidum factum est. At si quidem humidum factum est, necesse est etiam uictum resiccantem constituere, quo excedens humiditas cõsumatur. Respicienda sunt etiam studia hominum, an non ad sanitatem conducant, & ea prohibere. Ventris quoq; cura habenda est. Si uero superior uenter pituitam habuerit, uomitu euacuetur. Quibus autem sanguis abundat, his uena secetur. Bona est & per urinas purgatio, & quæcunque aliæ. Si uero æstuosus fuerit æger, & flamma usque ad pectus ascenderit, non fuerit alienum frigefacientia pectori adhibere, & frigidæ potum dare, non paulatim exhibendo, uincitur enim ab ampliori in uentre caliditate, & plus nocet, ac amplius exurit. Sed & multa & aceruatim frigida danda est, ut copia eius flama extinguatur. Si uero ardor occuparit interiores partes, extremitates autem & superficies frigidæ fuerint, & præcordia distendantur, & uenter colliquamenta partim sursum, partim deorsum mittit, uigiliæq; affuerint ac delyrium, & linguæ asperitates, his calfactoria fomenta adhibere oportet, ut calor ad superficiẽ corporis trahatur, & quibuscunq; id fieri potest modis conandũ est, ut calor ex profundo ad externa educatur.

De his qui ob crudorum humorum multitudinem, animo linquuntur. Cap. xcvi.

Quidam febricitare incipiunt, ex magna crudorum hũmorum copia collecta, unà cum hoc quòd os uẽtris male affectum est, aut ex cruditatibus, aut aliàs. His inflata sunt præcordia, & totũ corpus maiorem naturali molẽ habet. Et color alijs quidẽ albidior & aquosior fit naturali. Alijs autem nigrior ac liuidior euadit, quos plũbicolores aliqui appellãt. Pulsus uero omniũ minores sunt, quàm pro caliditatis ratione, obscurioresq; ac omnino inæquales. Si quidem igitur hi humores copia sua uires grauarint, & crassitudine ac multitudine meatus animalis obturarint. multis de causis perniciosa est affectio, & animi deliquium inducens, tum quòd animal nõ nutritur, tum quòd suffocatur: & quòd tẽperamenti symmetria alteratur ac corrũpitur. Etenim crudi humores nutrire nõ possunt prius quàm cõcoquantur. Multi uero grauant aut obturãt transpirationes, & calorẽ extinguunt. Si uero neq; obturarint, neq; grauarint, hi animi deliquia quas syncopas uocant, nõ inducũt, sed omnino animo exoluũtur tales, si nõ frequentius alantur. Danda est autẽ eis copia, nõ pro una uice, neque cibi crassi aut uiribus frigidi, sed ex genere attenuantium & calefacientium. Sic etiam medicamenta ipsis danda sunt, quæ homo febricitans accipere potest, attenuantia ac calefacientia. His cõmodum est uinũ aquosum album ac tenue, nisi ualde febricitarint. quod tamen non adeò contingit in relata affectione. Debiles enim sunt his febres, & adhuc magis si fuerint senes. Vinum autem dandum est ipsis ad singulos cibos, & potius ad uesperam & noctem, non mane & usque ad meridiem. Iuuenibus uero nõ statim ab initio uinum detur. Nulli porrò talium sanguinis ablatio citra maximum detrimentum fieri solet, etiamsi euacuatione indigent. Imò neque uenæ sectionem, neq; purgationem ferunt, qui sanè etiam citra hęc derepente animo concidunt. Quomodo igitur hos sanare oportet? qui egent quidem euacuatione, euacuantia uero non ferunt, nullum equidem inueni in his euacuationis modum præter confrictionem. Incipere uero statim ab initio morbi conuenit, primum à cruribus supernè deorsum per lintea moderatè aspera. Deinde etiam totæ manus confricentur, supernè deorsum. Postquam autem artus satis calidi apparẽt, & timor fuerit lasitudinis sensum ipsis accessurum ob multitudinem frictionis, oleo laxante utendum est, quale est quod dulcißimum est. Abstinendum autẽ ab omphacino, & omnibus adstringentibus. hyemis autem tempore etiam discussorio utendũ est, quale est oleum sicyoniũ, & chamæmelinum, aut aliud simile, uelut anethinum. Postea uero oleum detergeatur, & progressus ad totam spinã fiat, & hęc similiter fricetur, primũ per lintea, deinde

oleo. Postea rursus ad crura progressus fiat, & rursus ad manus, deinde rursus ad spinam, ita ut per totam diẽ hoc agamus in domo lucem habẽte puram, & minimè humecta. Sit autem & caliditate moderata domus. Commodissima est his aqua mulsa, in qua coctum est hyssopum. Verum neq; cibi, neq; sorbitio, neq; aqua ipsis danda est, neq; permittendũ ut largè bibant, sed aqua mulsa sola utantur per primos tres dies, ita ut per successionẽ fricemus, & illud solum tempus remittamus, in quo somnus ipsos occupaerit. Ad hunc autem conducit maximè amplior frictio. Sed neq; amplior somnus talibus cõmodus est, neq; enim humores discuti permittit, & uiscera grauat. Vtrisq; igitur moderatis natura opus habet, somno & uigilijs. Si quidem igitur pulsus ipsis ualde paruus & fortiter inæqualis est, extremum periculũ imminet, & facere oportet quę dicta sunt, nihil aliud curiosius conando. Si uero firmitatẽ & magnitudinem moderatam habuerit, & non fractus neq; mollis fuerit ac ęqualis, uentrem considera, & clysterem adhibe confidenter, si non probe egestionem faciat. Contingit enim ex aquæ mulsæ potu, ut probe euacuetur omnis superfluitas, quæ in primis uenis congregari solet, iuxta simas hepatis partes & mesenterium. Si uero superfluitatũ impetus amplius quàm oportet in uentrem fiat, primum amplius ipsam decoquito. Talis enim minus aluum subit. Si uero etiã postea superfluitas humorum amplius feratur, neq; sic sistere oportet, sed pro aqua mulsa ptisanæ succũ dare. Si uero ferri adhuc perseueret, sorbitionem ex alica dato, pulsus nimirum in hoc sequens. Aliquando enim derepente mutantur ad debilitatem, aut inæqualitatem, aut paruitatem, quo tempore conuenit exhibere panẽ ex uino diluto, neq; uentre uidelicet, neq; hepate inflammato. Nam si inflammatę fuerint hæ partes, corpore crudis humoribus repleto, desperatus est æger pulsibus ita mutatis. In talibus igitur ægrotis si mortem prædixeris, & nullum strenuum auxilium adhibueris, teipsum inculpatũ seruabis. In quibus autẽ spes est salutis (est autem in omnibus citra inflammationẽ ita ægrotantibus) quum à principio susceperimus ipsos, turpissimum mihi uidetur ut animo concidat æger. Si uero perceperis aliquãdo crassos esse humores, semper acetum mulsum dabis pro aqua mulsa. Et si quidem æstas fuerit, & æger frigidæ potor, huic frigidũ acetum mulsum dabis. hyeme uero omnibus calidũ. Aduersissima sunt his balnea, & aër nos ambiens multũ calidus aut frigidus factus. Quare neq; lauare cõuenit, & reclinare tempore æstatis in domo frigida, hyeme uero calida. Læduntur enim ualde ex utroq; excessu. Nã in balneis, & æstate, & omni caliditatis incremento, crudi humores diffunduntur, & per totũ corpus diffluunt, ut periculum sit etiã ad pulmonem & cor peruenturos esse, & quandoq; etiã ad cerebrũ recursuros esse. Melius igitur est circa hepar & uenas ipsos permanere. At uero in domibus immodicè frigidis, & hyeme, & omnino in frigido ambiente, humores crudi incocti permanẽt, & obturationes hepatis augent & exacerbant, si paruæ fuerint. Si uero nõ fuerint, generãt: propter crassiciẽ detenti ac impacti. A cataplasmatis autem & perfusionibus abstinere oportet, donec multitudo partim euacuetur, partim concoquatur. Qui enim hæc in talibus affectionibus adhibent, ipsi inflammationes per ea quæ faciunt efficiunt, non animaduertentes præcordia lædi. Hæc igitur facienda sunt à prima die, ubi ipse inceperis curationem. Si uero ubi iam animo concidunt uocatus fueris, pręcordijs non inflammatis, dabis ipsis panem non multũ uino fuluo madefactum. Et si quidem fuerit æstas, aut regio natura calida, aut cõstitutio calida, cũ aqua frigida. Sin contrà, cum calida uinum dabis. Postquã autem sedatum fuerit eiusmodi animi concisi accidens, experiendum est ut calidæ potum exhibeas. Nam ad totam curationem melior est calida, crudorum humorum concoctionem adiuuans. Statim uero & in his ad frictionem deuenies, eo quo dictum est modo.

De his qui animo concidunt, ob flauã bilem os uentris lædentem. Cap. XCVII.

In quibus ob flauam bilem os uentris lædentem animi deliquium contingit, his exhibendus est frigidus potus, sit tamen hic uinum calidum natura, fuluum, tenue, & uetus.

De his qui ob tenues humores animo concidunt. Cap. XCVIII.

Qui ob tenues ualde humores animo concidunt, ut citissimè tum per sudores, tum per obscuram transpirationem exoluantur, contrario modo curentur his qui ob crudos humores animo linquuntur. Nos enim paulatim euacuamus, eò quòd uires aceruatam euacuationem nõ ferant. Qui uero ob tenues humores animo concidunt, paulatim assiduè nutrimus. Si uero à principio hos exceperimus, uiribus adhuc robustis, non paulatim alimus. Possunt enim hi amplius alimentum semel exhibitum superare. Quemadmodum autem diximus priores perniciose affectos esse, ubi uiscus quoddam inflammatum fuerit: Eodem modo etiam hos incurabiliter habere putandum est, si aliquod uiscus fuerit inflammatum, uiribus iam languentibus. Neq; enim possibile est ipsos assiduè nutrire, sed in declinationibus solum. Neq; si non nutriuerimus possibile est ipsos seruare. In talibus affectionibus letalis constitutio celerrimè fit in facie: Nasus acutus, oculi caui, tempora collapsa, & quæ deinceps recensentur. Et siue amplius excreuerint, siue uigilauerint, aut tristitia affecti fuerint, si non citius alantur, statim talem faciem habẽt. Si igitur propter uigilias, aut tristitiam, aut ampliorem excretionem, tale factum fuerit, parum mali esse puta. Si uero citra hęc, perniciosum. Atq; hoc magis, si statim à morbi initio sic habuerint. Non enim durabunt ad ipsius concoctionem. Nutrire igitur ipsos tunc necessarium est, & cutem ipsorum densare, & aërem domus frigidum præparare, uelut dictum est de his qui ex sicca intemperie febricitant. Vngendi quoque sunt adstringentibus ungentis, & cibi exhibendi non ualde promptè defluentes. Et neque aqua mulsa, neque ptisanæ succus eis exhibendus est, sed panes, & sorbitiones ex alica, & fructus austeri, ac ægrè corruptiles, tum per se ipsi, tum cum pane & alica ex aqua cocta. Dentur etiam ipsi ouorum sorbilium uitelli soli, & gallorum testes, & cerebella suilla probe assata, aut bene cocta. Nam crudiora extreme lædunt. Et in summa, omnia facienda quò crassior materia fiat, & cutis densetur, & transpirationes impediantur. Prodest his uinum aquosum ab initio post cibos acceptum.

De alijs animi deliquij causis. Cap. XCIX.

Sunt & aliæ quatuor causæ, ob quas homines animo concidunt. Dolor uehemens, uigiliæ, euacuatio immodica, & in delyrantibus ipse motus. His quintam si libet adde, principiorum intemperiem. Celerrima igitur pernicies instat corde affecto, consequenter autem cerebro.

De dolore animi deliquium inducente. Cap. C.

Dolor est repentina temperamenti mutatio, & futura continuitatis solutio. Non enim quæ paulatim fit alteratio, animal dolore afficere potest. Apparet enim corpora non solum dum aceruatim ad non naturalem habitum ducuntur, molestam habere mutationem, sed etiam dum ad naturalem habitum reducuntur, nisi paulatim id contingat, dolore affici. Proinde eos qui in uehementissimo frigore iter fecerunt, aceruatim calefactos dolore affici scimus circa unguium radices adeò ut ferre non possint. Quærimus igitur quomodo ægrotantes dolent, nullo forinsecus accedente ipsis dolorem inducente. Necessarium est in corpore talem quandam causam quærere, quæ calfaciens uehementer, aut perfrigerans, aut essentiam alicuius sensitiui corporis diuidens, angorem nobis inducat. Et primum sanè considerabimus cuius naturę esse oportet id quod corporum diuisionē facere poterit. Necessarium igitur est aut rupturam, aut contusionem, aut erosionem esse affectionem, in qua continuitas diuiditur. At ruptura fit ex tensione, contusio ex grauitate, erosio ex mordaci qualitate. Quum igitur foris nihil fuerit quod dolorem inducat, aut tendens, aut grauans, aut mordens, sed ex seipso aliquid horum patitur corpus, omnibus nimirum manifestum est, quod ab aliquo intrinsecus fit. Attensio quidē ab essentia distendēte corpus ipsum continens fieri potest, aut ab immodica siccitate. Contusio uero ab aliquo tumore duro adiacente. Morsus autem ab acri humore. Considerandum igitur est in doloribus, an sit humor multus, aut flatus transitum non habēs, uelut in colicis. Aut grauis moles, uelut in inflammationibus & tumoribus induratis. Aut humor mordax, aut affectio sicca, uelut in conuulsis. Aut frigiditas uehemens. Aut caliditas. Et horum singulorum correctio ritè faciēda est. Stupidus itaq; dolor ex frigida fit affectione. Pulsatiuus autem dolor proprius est magnę inflammationi. Si uero uelut ab aculeo infixo, aut uelut à cerebro perforari quis sibi uideatur, crassi intestini, quod colum nominamus, hęc doloris species existit. At uero in renibus cum grauitate quadam dolor est in uno loco firmatus, circum lumbum dextrū aut sinistrum, retrorsum magis. In colo uero dolor ex loco ad locū transit. Pungitiuus autem dolor circa membranas consistit. Qui uero prosiliens dolor appellatur, contingit in uehementibus hemicranijs, dimidia capitis parte affecta. Cognoscitur ex hoc, quòd uelut à radice quadam, à primario affecta parte dolor initium sumens, celerrimè ad adiacētes utrinq; partes fertur. Quapropter ad ambas extremitates contingentibus distentionibus, etiam nerui ad utranque partem distenduntur. Minimè ad latitudinem distentos dolores nerui ipsi habent. At uero membrana subter omnem cutem distenta, tensiuos & stupidos dolores inducit. Quæ uero inter carnem sunt membranæ, dolores uelut diuellentes faciunt. Sunt enim multæ, & inæqualiter insitæ, & forinsecus ipsam carnem ambientes. Cæterū circūcitarum ossibus membranarū dolores profundi sunt. Et ipsorum ossium dolētium imaginationē inducunt. Quum igitur nulla externa causa doloris apparet, prægressam causam & diætā cōsidera. Si enim fuerit præter cōsuetudinē ociosior, aut cibis pluribus homo usus est, aut multū nutrientibus: Aut cōsueta excretio suppressa est. Si quicquā horū, aut omnia apparuerint, multitudo est doloris causa. Et propterea quàm celerrimè homo euacuetur. Sic enim cū omni securitate tibi licebit his quæ fluxiones repellunt uti in partibus dolore affectis. Si quidē igitur multitudo fuerit quæ distendit, uiribus fortibus existētibus, uena secetur, & ex magna uena inflammatæ aut dolenti parti propinqua sanguis auferatur. Si uero debiles fuerint uires, reuulsio fiat & deriuatio sursum, aut deorsum, aut utrinque, aut per frictiones. Vitiosis autē humoribus solis infestantibus, purgatio fiat. Ambobus autem cōcurrentibus, utrisq; euacuationibus utendū est, primum uenæ sectione, postea purgatiōe. Si uero his factis dolor remanet, manifestum sanè est circa partē affectam impactum esse id quod molestat. Manifesta est etiā curatio, per discussoria fiens medicamenta. Eodem uero modo etiā propter spiritum flatuosum, aut pituitam uiscosam fiente dolore, uelut in colicis per fomenta & irrigationes medemur. Si uero tumor grauās aut contundens, dolorem effecerit, tumor ipse curandus est per attenuantia ac rarefacientia. At si ob mordacem humorem dolor fiat, aduersissima his sunt attenuantia ac calefacientia. anethum autem uiride in oleo coctum, dolorem eximit, & somnum inducit, si affecta pars oleo calido irrigetur.

De animi deliquio propriè dicto. Cap. CI.

Hactenus de animi deliquio dictum est, quod syncopē Græci uocant, hoc est, animi concisionem. Tale uero quiddā est & quod propriè animi deliquiū, hoc est, lipothymia uocatur, itemq; exolutio. Et nomē quidem animi deliquij unū est: Causæ uero ipsius plures, & curationes iuxta singulas species. In tantū autem de ipsis nūc dicemus, in quantū quis his satis cognitis, resistere possit exacerbationibus derepēte incidentibus. Differt autē animi deliquium à syncopa, quòd animi deliquiū derepēte incidit, sensu & motu hominē priuans, & omnino non sudant: Syncope uero, & uigilantes, & dormientes inuadit, & omnino cum sudoribus qui syncoptici appellari solent.

De his qui ob uentris profluuium, aut sanguinis eruptionem, aut immodici sudoris euacuationem animo linquuntur. Cap. CII.

Qui ex bilis supernè ac infernè excretione, & alui fluxionibus, & alijs immodicis euacuationibus animo linquuntur, his aqua aspergenda est, & nasus appræhendendus, & os uentris confricandū, & digitis aut pennis immissis lancinandum, & ad uomitum cogendum. Manus & crura pluribus & uehementioribus uinculis deligētur: manus in euacuationibus infernè fientibus: crura uero in supernè fiētibus. Auxiliatur etiam in talibus euacuationibus uinū aquosum uetus frigida dilutum. Balnea uero fluxionibus in uētrem commoda sunt, uerum his qui ob sanguinis eruptionem, aut sudorum immodicorū euacuationem animo linquūtur, aduersissima sunt. Adstrictione enim hi indigent & frigiditate, non laxatione.

tione. Vinum uero frigida dilutum uelut dictũ est, etiam his commodum est. Neq; uero extremitates ligare conducit, neq; uomere, neque omnino moueri. Sed densari his conuenit ac frigefieri. Quapropter aërem domus frigidum paramus, frigidos uentorum flatus inducentes, & pauimenta adstringente qualitate sternentes, uelut myrto, rosis, pampinis uitis.

De his qui ob humorum copiam, animo linquuntur. Cap. CIII.

Qui ob humorum copiam animo linquuntur, plurimum fricentur & calefiant, & manuum iuncturæ ac malleoli ipsis deligētur. A cibo uero & uino, ac balneis omnino arceātur, si febricitarint. In potu autem detur acetum mulsum.

De his qui ob quandam uteri affectionem animo linquuntur. Cap. CIIII.

Similiter etiam hæ quæ ab utero affecto exoluuntur ex aceto mulso curandæ sunt. Et crura fricanda ac liganda, maximè his quæ ab utero strangulantur, & in quibus retractus aut loco motus est uterus. Cucurbitas quoq; inguinibus à femoribus affigemus, Et naribus quidē odoramenta graueolentia adhibebimus. Vtero uero beneolentia, & laxare ac calefacere potentia medicamēta admouebimus. At uero his quæ ob immodicam mēsium euacuationem animo linquuntur, manus magis deligabimus, & fricabimus, & cucurbitam pectori affigemus.

Ad eos qui ob stomachi debilitatē, animo linquuntur. Cap. CV.

Ad eos qui ob stomachi debilitatem animo linquuntur, cataplasmatis utemur ad stomachum roborantibus, ex palmulis, uino, polēta, croco, aloē, mastiche. Et irrigationibus ex absinthio, & oleo melino & mastichino ac nardino, & uino. Et si stomachus exuratur, ammiscenda sunt etiam frigefacientia, uelut est ramentorum cucurbitæ succus, aut lactucæ, aut portulacæ, aut solani, aut intybi, aut rumicis acuti, aut uuæ acerbæ. Hic autem non solum frigefacit, sed etiā adstringit. Prodest etiam generose ipsis extremarum partium frictio. Si uero ex horum usu melius habuerint, eos quidem qui stomacho exuruntur statim ad balneum ducere oportet. His autem qui quendā frigiditatis sensum habent, parum dandum est de medicamento ex tribus piperis generibus constante. Aut ipsum piper album.

De his qui ob uitiosos humores, os uentris rodentes, animo linquuntur. Cap. CVI.

Quicunq; uitiosis humoribus os uentris mordentibus exoluuntur, his aqua calida data uomere iubeto. Si uero ægrè uomant, stomachus & pedes ac manus prius foueantur. Deinde digitis aut pennis immissis uomant. Si uero uomitus non contingat, uentris excretionem adiuuare oportet glandulis subditis. Si uero ex his melius habuerint, comam absinthij in aqua mulsa coctam, bibendam dato, & omnibus modis stomachum corroborato, tum per ea quæ foris imponuntur, tum per ea quæ intra corpus sumūtur. Non tamen à principio hoc facere conuenit, neq; absinthium præbere. Sed posterius post uitiosorū humorum euacuationē, ubi iam pura facta fuerit aluus.

De his qui ob pituitā in stomacho collectam animo linquuntur. Cap. CVII.

Si pituita multa & frigida in stomacho collecta, exolutiones fieri contingit, stomachū oleo calido in quo absinthium coctū est, plurimum rigabimus. Deinde aquam mulsam dabimus, in qua hyssopus aut simile quid commaduit. Item acetum mulsum & piper, & pharmacum ex tribus piperis generibus constans, & id quod diospoliticū appellatur. Et tota rationis uictus summa ad incisoriū ductū sit destinata.

De animi deliquio ob fortem frigiditatem. Cap. CVIII.

Exolutiones ob fortes frigiditates, similiter ut bulimo, hoc est magna fame ex frigore oborta, correpti curētur, ita ut omni modo ipsos calefaciamus. Vinū igitur dandum est ipsis calida dilutum, & cibi calefacientes. Fricandi sunt etiam ac fouendi iuxta ignem.

De animi deliquio, ob multam caliditatem. Cap. CIX.

Qui ob multam caliditatem animo linquuntur, aut in aëre suffocante uersati sunt, aut in balneo diutius moram traxerunt, eos roborare oportet confestim quidem frigida aqua aspersa, & uentilatione facta, & ægro ad uentum conuerso. Fricandum est etiam ac lancinandum os uentris. Et consequenter uinum & cibi dandi.

De animi deliquio, ob inflammationem, aut malignam febrem. Cap. CX.

Qui ob inflammationum magnitudinem, aut uehemētis febris malignitatem, animo linquūtur in ipsis accessionibus, & artus perfrigeratos habent, eos fortiter fricare oportet ac fouere, & crura ac manus ipsorum deligare, & iubere ut uigilent, & ab omni cibo ac potu abstineant. Optimum est autem in his prænosse quod futurum est, & ipsum ante exacerbationem lenire ac mitigare.

De animi deliquio ob siccitatem. Cap. CXI.

Sed & eos qui ob siccitatem animo linquuntur in exacerbationum principijs, optimum est prænoscere. Si enim duabus aut tribus horis ante accessionem nutrieris, & manus ac pedes ligari iusseris, non interibunt. Oportet autem cibos esse concoctu faciles & stomacho commodos. Si uero etiam uehemens periculum fore suspicaberis, panem ex uino dabis, aut alicam coctam uino infuso exhibebis. Si uero modicam syncopam fore speras, uinum ne dederis, sed mala punica, aut alia poma, & adstringentes fructus cibis ammiscebis. At post exacerbationem non est necessarium fructibus uti. His uero qui derepente in periculum incidunt, uinum calidum dandum est, & panis, & alica omnino modica. Si enim aut amplius dabis, aut cibos concoctioni resistentes, hi qui sic affecti sunt suffocabuntur.

De animi deliquio ob principalis membri obturationem. Cap. CXII.

Qui ob principalis partis obturationem animo linquuntur, his acetum mulsum dandum est, & potiones ex hyssopo, origano, pulegio & melle, & cibi incisoria ui præditi. Crassi enim & uiscosi magno his detrimento sunt. Quare ab ipsis abstinendum est. Fricandi sunt artus & ligandi, & potionibus urinam cientibus utendum, ex apio, petroselino, dauco, & similibus. Vbi uero manifesta consequitur utilitas, etiam uino aquoso ueteri utendum est.

De animi deliquio ob repentinam euacuationem. Cap. CXIII.

Si ob repentinam & aceruatim factam abscessus rupturam

pturam, aut sectionem, aut euacuationem, uelut in hydropicis, animi deliquium contigerit, statim quidem odoramentis reuocentur, postea uero sorbitionibus probè concoctilibus nutriantur.

De animi deliquio propter affectus. Cap. CXIIII.

Si propter tristiciam, aut gaudium, aut timorem, aut iram, aut terrorem, exolutio fiat, per odoramenta, & narium ac oris apprehensiones reuocatos, ad uomitū cogito. De cardiacis & bulimo dicetur suo loco in stomachi affectionum tractatu.

De capitis dolore in febribus. Cap. CXV.

In his quibus in febribus caput dolet, uitanda est multa lux: Lædit enim uisum, & membranas ad motum ducit. Vtendum est autē frictione pedum, & extremitatum deligatione, ac constrictione. Vitanda est etiam caliditas à carbonibus, aut lucernis, aut sole & fumo. Item iniucundi & humiditate referti odores. Et clamores, & iræ, & frequens potus, ac collutio oris. Nā aut statim ab ore, aut humecto stomacho, uaporum multitudo ad caput defertur; quod aliàs iam ignitum est. Maximè uero irrigationibus largioribus utendum est, ex oleo omphacino, aut optimo rosaceo, lanæ manipulo excepto, & digitis ex alto expresso, & instar salientis cum ictu quodam delabente. Quòd si non resistat aër ambiens, frigida sit irrigatio, aut per se, aut ex nostro studio. Aucto autem dolore, etiam in aurem rosaceum fundatur. Si uero tempus permittat, & dolor cū ardore quodam innitatur, ocymi succus aut polygoni, aut mentæ, ex tertia aut quarta parte rosaceo ammisceatur. Et tunc etiam parum aceti ipsis diligēter ammisceatur, maximè in quo acetum fuerit coctum. Perseuerante uero dolore, ad uenæ sectionem deueniendum est, si nihil aliud fuerit quod prohibeat. Odoramenta quoq; non incommode assumuntur, myrtus, rosa, pulegium. Cataplasmata uero conueniunt in sincipite ac fronte, polygonum tritum cum flore polentæ, & folijs seridis ac plantaginis. Si uero dolor uehementer incumbat, hyoscyami folia uiridia aut papaueris cum micis panis. Præstant autem amygdalæ amaræ madefactæ ac decorticatæ, & cum micis impositæ temporibus ac frōti. Optima uero est aloë fronti illita cum aceto. Aut crocomagma. Et intestina terrę trita illinuntur, & celerrimè mirificè opitulantur. Vēter porrò in ipsis facilè solubilis præparetur. Considerandum tamen ne stomachus uehementer infestatus, caput ad consensum perducat. Et conandum ut quæ molesta sunt per uomitus euacuentur.

De uigilijs in febribus. Galeni. Cap. CXVI.

Si uigiliæ nimium infestauerint, manus & crura deligari iubebimus, eò tempore quo ad somnum conuerti solent, & hortamur ut assiduè aperiant ac claudant palpebras, donec satis fatigati fuerint. Deinde repente soluimus ligamenta, & tollimus lucernam, & multam quietem esse iubemus. Ex Herodoto & Philumeno. Puluinaribus uigilantium subdantur capita papaueris, aut radices papaueris nigri, aut mala mandragoræ, aut hyoscyamus. Odoramentis autem utendum est, papauere uiridi, & lactucis, quę meconitides appellantur, & menta, & coriandro ac rosis. Nos autem minus horrenda faciei prolutione utimur, incoctis in aqua calicibus papaueris nigri, & meliloto. Aut calamintha, aut pulegio, & melius facit. Odoramentum uero optimum hoc est. Papaueris albi calicum tostorū, corticis radicis mandragoræ, æquales portiones terito, & uino ac pauco rosaceo subactas olfaciendas exhibeto. Suffumigio autem somnifico utendum est tali. Styracis, amomi, ammoniaci thymiamatis, bdellij scythici, corticis radicis mandragoræ, opij, singulorum æquas partes præparato & suffito in lignis cupressinis. Mirificè facit etiam berenices suffumigium, similiter suffitū: Ducit enim ad somnum. Descriptum autem habetur in tractatu de theriacis, Sermone inquam decimo tertio. Vngento uero somnifero utere hoc. Styracis sextantem, rosarum siccarum unc. I. seminis hyoscyami nigri unc. I. baccarum myrti nigrarum unc. I. olei rosacei lib. I. Vini ueteris odorati quantum satis est. Contusa & cribrata terito cum uino, & adijcito oleum, & unitis utitor, illitis ex eo naribus intrinsecus ac extrinsecus, & fronte. Imponendum est etiam fronti serpillum cum meliloto in passo coctum. Item semen ocymi, & atractylidis semen, hyoscyami semen & folia, similiter & solani halicacabi, itidem faciunt. Illine etiam frontem ex cyphi cum uino, & crocomagmate. Si uero perseuerarit uigiliarum symptoma, frontem & tempora aliquo pastillo dolorem eximente illine. Et si nihil profecerit, prædicta rei difficultate, ad dolorem eximentia, in potu exhibenda procede. Est autem minus molestum, & sapore iucundius omnibus pharmacis somnificis, id quod ex calicum papaueris decocto ac melle componitur. Cuius compositionem paulò pòst in hoc Sermone referemus. Vtere & cataplasmate optimè ex palmulis maceratis aut coctis in uino, & cum polenta tritis, adiecto modico rosaceo, aut melino. Pectori enim impositum quodāmodo præparat ad somnum.

De graui sopore. Herodoti. Cap. CXVII.

Perfectam curationem eorum qui in grauem soporem delapsi sunt, in sequenti Sermone de capitis affectionibus trademus, in quo etiam de phrenitide docebimus. Nunc autem dicere necessarium est quomodo quis urgentibus symptomatis resistere possit. Proinde spongia posca imbuta, non ualde frigida, faciem detergere oportet, & extremitates fortiter deligare. Odoramenta uero adhibeantur incisoriā uim habentia & excitatoriam, & maximè castorium. Et in exacerbationum remissionibus cucurbitæ dorso ac spinæ efficaciter affigantur. Perseuerante uero morbo, etiam sternutatoria in exacerbationum remissione adhibeantur. Cauendum autem est à lucernarum usu. Caput enim inde repletur. Sit autem & ciborum materia incisoria ui prędita. Habent autem uim excitandi etiam in ipsis, ea quę sequenti Sermone ad lethargicos describentur, tum per se, tum cum aceto naribus admota.

Quomodo linguæ asperitas in febribus curanda sit. Cap. CXVIII.

Lingua in febribus aliquando siccatur, & opus habet humectatione. Aliquando uero exasperatur magis aut minus, & diffringitur, aut nigrescit, aut carbonis speciem induit: quod à uiscerum inflammatione contingere solet. Si uero ipsa quidem lingua, uelut dictum est, affecta fuerit, præcordia uero mollia reperiuntur, periculosum signum est. Humectare autem ipsam oportet, seminis lini decocto in ore detento. Efficacius id erit, si myxę cum semine lini fuerint

coctæ. Sed & digito in hoc succo madefacto linguā confricabimus, simul detrahentes etiam sordes dentibus adhærentes. Deinde colluant os aqua pura, aut spongia pura detergeant. Deinde rosaceo diligenter illinantur. Sed & ipsum rosaceum melli ammixtum egregiè efficax est. Et portulacæ succus in ore detentus, locos humectat. Et rhus culinarius aquæ, aut aquæ mulsæ ammixtus. Et prunorum damascenorum aut myxarum ossa in ore detenta mitigant. Sępe etiam lactucæ caulem ad oliuæ magnitudinem desectum, aut de symphyti radice, in ore tenendum dedimus, & quod oportuit fecit. Sint autē cibi mordacitatis exortes, & omnino non adstringentes, leuesq; ac sorbiles. Si uero etiam præcordia inflammata fuerint, horum curationem facere oportet. Principium enim & finis interaneorum lingua est. Si uero diutius durarit linguæ asperitas, adipem anserinum si affuerit, sin minus, gallinaceum, aut qui adhuc præstantior est phasianicum duplici uasculo liquato, & digito in ipso intincto, linguam abunde fricato. Si uero adhuc perseuerarit asperitas, butyro recenti similiter utere, facit optimè, sed in principio eo uti non conuenit.

Quomodo sitis curanda sit. Philumeni. *Cap.* CXIX.

Sitis duplex est, altera ob humiditatis inopiam: altera ob caliditatis redundantiam. In febrientibus itaque ambæ affligunt. Nam caliditas in his multa est, & siccitas succedit, multa humiditate per uiolentiam febris consumpta. Si quidem igitur sine detrimento bibere possent quando uellent, hanc sanè sitis medelam statim amplecteremur. Quandoquidem uero & mensuram & tempora potus decernere oportet, lenimenta quædam sitis excogitanda sunt. Nam intempestiuè sumptus potus, non solum sitim non extinguit, sed etiam uice uersa auget. In principijs enim acerbationum omnes materiæ febres accendentes, ad profundum declinant, & propterea sitim intendunt. Datus autem in illo tempore potus à materiæ multitudine superatur, & simul uitiatus accessio fit mali. Quare in principijs & augmentis potus exhibitionem prohibere oportet. In uigoribus autem, primum per gargarismos, & per collutiones oris, squallorem corporis mitigare oportet. Deinde declinatione incipiente potum dare. In remissione uero etiam nolentes aliquando cogantur potum assumere, ut ne humore indigi ad exacerbationis accessionem delati resiccentur ac exurantur. Mitigare autem aliquo modo sitim oportet olei frigidissimi irrigatione, aut rosacei instar salientis delabentis. Sed & auxilia ad febres ardentes relata, & ea quę ad linguæ asperitatē dicta sunt in ore retinenda, sitim mitigant. Omnibus autem præstat lactucæ semē commansum, & radix dulcis appellata, & cucumeris semen. Oportet autem post horum commanducationem collutionibus ac gargarismis uti. Sint autem & cibi omnes humectantes. Catapotio sitim eximens. Ex Dioscoride. Seminis cucumeris drach. VIII. tragacanthæ drac. IIII. tragacātham tusam ac cribratam ouorum crudorum recentium candido dilue, & ex contritis simul catapotia efforma, eaq; in umbra sicca, & unum sub lingua tenendum præbe, ita ut dissolutus liquor absorbeatur. Dato etiam cremorē malorum cydoniorum absorbēdum, aut pirorum, aut omphacij succum, aut hydrorosatum, aut mel rosaceum cum aqua calida. At uero in sanis, sitis ob siccitatem factæ medela est somnus. Concoquit enim humores. Sitis autem ob caliditatē, medela sunt uigilię. Caliditas enim in uigilijs circa superficiem expanditur. Sitis uero ob caliditatem eduliorum factæ, aut ob multum uini potum, medela est frigidæ potus.

De aurium dolore in febribus. Philumeni. *Cap.* CXX.

Aurium dolor in febribus fit, & aut ipse febrem auspicatur, aut succedit, & periculosiores febres efficit. Succedunt dolori atque inflammationi etiam uigiliæ. Si uero perseuerarit, etiam mentis emotiones. Hippocrates autem letales fieri dicit in his dolores. Si igitur moderatus est dolor, & in principio, rosaceum tepidum auribus instilletur. Aut candidum & aquosum oui, cum lacte muliebri, forinsecus autem hapso lanæ oleo imbuto, in quo anethum coctum est, aures obturentur & integantur. Caput item rosaceo irrigetur, aut oleo omphacino. Si uero dolor amplius intendatur, & uenæ sectio assumatur, & aluus iritetur: Postea quoque forinsecus per ambitum aurium cataplasma ex pane, aut semine lini imponatur, hyoscyami aut papaueris uiridibus folijs simul contritis. Butyrum autem pro oleo in cataplasma misceatur. At in dolorum exacerbationibus, fouendi sunt loci spongijs aqua & oleo calido imbutis, donec dolor sistatur. Vehementer enim hæc mitigant, & rursus prędictum emplastrum imponatur. Instillandum est etiam auribus oleum amygdalinum, aut rosaceum, in calice papaueris ad calidum cinerem calefactum. Aut intestina terræ in rosaceo cocta instilla. Aut asellos sub hydrijs stabulātes, aut araneos.

Auris suppuratæ curatio. *Cap.* CXXI.

Suppurata inflammatione & eruptione per meatum facta, ubi lana specillo obuoluta pus eduxerimus, primum aqua mulsa eluimus: deinde uino mulso: Postea aceto mulso: deinde modica nitri spuma aceto mulso ammixta. In meatum uero indemus nostrum medicamentum lana exceptum, quod egregiè facit. Est autem alumen liquidum, mel, & rosaceum, æquis portionibus singula modice cocta. Optimè facit & Musæ pastillus optima sapa & modico aceto dilutus. Cæterum de sonitu & audiendi difficultate, inter communia auxilia dicetur. Nosse tamen oportet pessimum signum esse in acutis febribus auditus difficultatem. Nam aut lethargum, aut mentis appræhensionem, aut parotidas perniciosas, aut aliud quoddam periculum minatur. Raro autem permanet audiendi difficultas in aliquo qui morbum superauit, sed simul cum morbo intercidit. Etenim aliquando per circuitum repetit in exacerbationibus augescens. In remissionibus uero simul discedens. Quò contingente auditorum meatum uexare non oportet: sed solum caput irrigare cum his quę in febribus ad capitis dolorem conueniunt.

De lippitudine in febribus. *Cap.* CXXII.

Si lippitudo in febribus fiat, abstinere oportet ab omni medicatione. Infundendum est autem oui tenue & candidum cum lacte. Et foris illinendū glaucium, aut Nili collyrium ex rosis, aut aliud quoddam ex croco, ex his quæ fluxiones repellunt cū refrigeratione. Si uero dolor uehementer uexet, fomētū fiat per spongias, & hapsus lanę ouo imbutus pro

more

more imponatur. Si uero augeatur dolor, etiam panis imponatur, in calicum papaueris ac meliloti decocto madefactus, cũ oui assati uitello, aut etiam cocti, addito modico rosaceo. Aut psyllium feruenti aqua medefactum imponito. Suppurata inflammatione collyrijs dolorem eximentibus utendum est.

De oculorũ obscuratione. Philumeni. Cap. CXXIII.

Fieri solet circa morborum solutiones, aut etiam ubi uires recolligunt ægri, circa utrunque oculum aut circa alterum obscuratio, ut uix uidere posśint, uelut per caliginem quandam, & ut aliquando quædam ante oculos uideantur pilis similia. At dum oculi cõsiderantur, puri apparent. Rarisśime uero in talibus circumstantijs, circulus pupillæ aut minor aut amplior reperitur. Ipsum porrò obscurationis oculorum accidens, ut plurimum seminis in somno effusione prægressa, iuxta morbi solutionem, aut refectionem euestigiò incidit. Et est signum debilitatis spiritus uisiui ac neruosæ partis. Itaque in perfecta corporis conualescentia, etiam uisus actio integrè restituitur. Quapropter à localibus auxilijs abstinere oportet, & neque fomenta, neque illitiones adhibere. Verum refectorij totius corporis ductus usu, hoc ipsum accidens corrigere.

Fluxus sanguinis narium in febribus curatio. Cap. CXXIIII.

Fluxum sanguinis è naribus in quarta die in febribus sientem, pesśimum signum Hippocrates dicit. Multitudinem enim significat in toto corpore, aut in capite. Destillat enim sanguis aut ob compresśionem, aut ob densationem meatuum. At uero uberior excretio eius, multitudinem & laxare, & minuere potest. Paulatim igitur euacuationem facere oportet inde, unde natura impetum habet. Hac ratiocinatione facta, ausus fui in destillationibus in quarta die fictibus, per graminis cauliculum, uelut mos est, uasa narium sauciare. Non autem oportet modico fluxu contentum esse, sed pro uiribus detrahere. Sufficiente autem facta euacuatione, consuetò more eundem supprimere.

Vesicæ & urinæ difficultatis curatio in febribus. Philumeni. Cap. CXXV.

In principio pesśimarum febrium etiam hoc accidit, ut uesica doleat, & paulatim ac cum dolore urinam emittat. Et hoc non solum molestum est, sed etiam signum quòd tota pars neruosa doleat. Est enim totũ corpus crudioribus humoribus refertum. Confluit autem ex ipso aceruata multitudo in uesicam, quæ amplius distenta ad actiones suas inefficax fit, & periculum suppressæ urinæ inducit. Proinde imo uentri, pectini, ac inguinibus, lana pura oleo dulci calido aut scyonio imbuta imponatur. Præstat autẽ rutam, & anethũ, & apij semen in oleo cocta esse: Aut cuminum tritum lanæ inspergere. Si uero dolor augeatur, etiam cataplasmata post irrigationes adhibeãtur. Et in intestinum rectum oleum & butyrum cum fœnigræci decocto infundantur: In mulieribus uero & in uterum, & in intestinum rectum. Si uero inflammatio urgeat, & rubor cum multa caliditate in summo uentre appareat, etiã uenæ sectio adsumatur. Diæta autem sit tenuis & exquisita. Vtanturq́ ptisana, aut alica lota ex aqua mulsa, aut ouis sorbilibus. Post hæc etiam micæ panis probè lotæ exhibeantur. Deinde malua friabilis assumatur, & porrum capitatum pluribus aquis coctum. Et pisces tenerrimi. Insesśio quoq; apparetur usq; ad umbilicũ & totos lumbos, ex artemisiæ, fœni Græci, pulegij decocto, & oleo ammixto. Progressu uero temporis, castorium lanæ inspergatur. Cæterum potus ita affectis commodisśimus est, post augmentum quietum, cucumeris satiui semen, quòd præmaceratum decorticatur, & tritum datur cochlear. II. mensura cum aceto cyathis tribus. Et mouet quidem urinam citra molestiam. Dolores autem euestigiò soluit. A reliquis autem urinã cietibus, quàm diu febres perseuerarint, in totũ abstinẽdum est, ut ne urinæ copia ad uesicam delata, ipsam distẽdat, & malum augeat.

Lumborum doloris curatio. Cap. CXXVI.

Lumborum dolores fiunt plerunq; in febribus prauis statim ab initio, & permanentes maximas uexationes inducunt, & repente disśipati, periculosiorem fore morbum indicant. Circa primos igitur dies irrigatione ex uino & oleo utendum est. Deinde spuma nitri, & uinum dulce mari mixtum, & oleum, simul unita & lana sordida excepta, locis adhibeantur. Tales autem irrigationes uehemẽtiam quidem doloris mitigant, dolorem autem non omnino tollunt. Progressu uero temporis uenæ sectione utẽdum est. Deinde cucurbitæ loco adhibendæ. Postea cataplasma parabimus ex semine lini & fœno Græco, & hoc in sacculum coiectũ lumbis supponemus, ut super ipso decubitus fiat. Deinde irrigatio ex oleo rutaceo fiat. Et cerata ex cyprino facta adhibeantur. Venter autẽ à principio facilè solubilis per cibos paretur. Vehementer autẽ prodest ipsis clyster, ex decocto cucumeris syluestris & melle solo iniectus. Euacuat enim pituitã & citisśimè alleuat, nisi uehemens fuerit febris.

Vlcerationis circa os sacrum in febribus curatio. Philumeni. Cap. CXXVII.

In diuturnis & aliàs habitum eliquantibus febribus, consumpta carne, super nudis ośsibus decubitus fit: & eminentes maximè ipsorum partes, dolorosas & ægrè curabiles ulcerationes habent, eò quòd per stratum trahantur. Non solum autẽ ob curationis difficultatem graues sunt ulcerationes: dilatantur enim & profundæ fiunt, & crassa labia habẽt, proserpũtq́ & usq; ad nuditatem procedunt: sed etiã notatæ sunt à ueteribus, uelut hæc affectio perniciem portendat. Quapropter antequàm immedicabilis fiat, curationem eius aggredi oportet. Primum itaque ubi locus rubicundus & dolorosus fieri incepit, circulum laneum iustę magnitudinis loco subdemus, quo affecta pars per uacuum firmata, à compresśione liberetur, & decubitus minimè ærumnosus fiat. Postea uero ceratum ex rosaceo aut myrteo oleo paratum, quòd recipit spumam argenti, cerussam, ordeum ustum imponemus, subiecto uidelicet ex lana circulo. Idem faciunt etiam omnia sedis cerata. Et adhuc magis id quod residet in ęreis uasis in quibus aqua coquitur, quod uelut testa adhæret fundis ipsorum, si cerato rosaceo ammisceatur. Reperitur autem eius copia in æneis balneorum uasis. Item ceratum ex melle, quod quatuor hæc æqualiter recipit, spumam argenti, oleum, ceram, mel. Diluitur autem rosaceo, & mirificè facit. Adhibeatur etiam fomentum per spongias. Si uero inflammatio fiat, panis cataplasma locis imponatur, cum solano, aut polygono, aut plantagine, aut brasśicæ folijs. Si uero

uero pascendo proserpat, ulceratio, lenticula cocta cũ malicorio imponatur. Vtendum est & medicamentis ad nomas paratis, cum rosaceo dilutis. Item emplastro uiridi Epigonij. Et pastillo qui Corax appellatur, & Andronis aut Musæ pastillo cum sapa. Cõtracta autem & repressa noma mitioribus communibus auxilijs utendum est.

Vlcerationis circa scrotum & anum, in febribus curatio. Philumeni. Cap. CXXVIII.

Sæpe in ægrotantibus exulcerantur partes hæ, quandoq; ob solam negligẽtiam. Aliquando uero etiam à prauis & acribus humoribus, & malignis febribus. Itaq; reperire est ita affectos etiam mente læsos, & non percipientes dolorem, neq; animaduertentes feruorem, nisi is qui curam ipsorum gerit ex odore cognoscat. Primum itaque per spongiam fouendus est locus ex aqua leniter calida. Deinde illinendus myrteo aut rosaceo oleo. Et postea scrotum myrto sicca leuissimè trita conspergatur. Deinde ex candido oui, cum cerussa & modico rosaceo aut myrteo illinatur, ut ne exarescat. Si uero illitionum inquinamenta non ferant, ceratum molle præparetur ex rosaceo, quod cerusam & argenti spumam habeat, & uitellos ouorum coctos. Cõuenit etiam ceratum butyrinum, & quod ex anseris aut gallinaceo adipe paratur. Et emplastrum siue ceratum ex ordeo. Et omnia ad sedem parari solita. Si uero nome succedat, utendum est curatione in osis sacri ulceratione relata. Cibi uero exhibeantur ipsis dulciores, pro facta de febribus coniectatione. Ventris quoque cura habeatur maximè locis circa sedem alleuatis.

Pustularũ in febribus curatio. Herodoti. Cap. CXXIX.

In febrientibus asiduè fiunt pustulæ circa labia & nasum, iuxta febrium solutionẽ. Verum in principijs febrium non simpliciorum, sed à prauis humoribus ortarum circa totum corpus exoriuntur uibices similes culicum morsibus. In malignis autem & pestilentibus febribus exulcerãtur, & quædam ad carbunculorum speciem accedunt. Omnes autem multitudinis corrupti & habitum erodentis humoris signa sunt. Quæ uero in facie oriuntur, omnium malignisimæ sunt. Deteriores autem sunt plures quàm pauciores, & maiores quàm minores, & quæ citò delentur quàm quæ multo tempore durãt. Deteriores item feruentes quàm quæ pruritus inducunt. Et quæ quidem succedunt aluo suppressa, aut moderatas egestiones faciente, bonæ sunt. Quæ uero fluente aluo & uomitibus uexantibus fiunt, malæ. Si uero succedentes aluũ resiccent, bonæ. Sequuntur ad pustulas, febrium malignitas, & plerunq; etiam animi deliquia. Eas igitur quæ circa febrium simpliciorũ solutiones fiũt circa labia & nasum, rosaceo illinere oportet per se, aut cum cerusa & spuma argenti. Cõfert etiã pastillus ex croco, myrrha, & alumine, quę iridem uocant. Et niger pastillus, qui recipit crocomagmatis, balaustij, atramenti sutorij, myrrhæ, & aloës, singulorũ partes æquales. Teruntur hæc cum uino uelut collyrium, & in pastillos efformantur, & usus tempore cum aqua aut lacte illinuntur, aut cum uino, ubi adstrictionem augere uoluerimus. Agglutinantur autem hæc post illitionem, aut sine hac, pellicula palmulæ osi adhærente, aut membrana oui. At uero pustulæ uibices referentes curentur uenę sectione in principio, si nihil impedierit. Solent enim reuersæ intra corpus periculum afferre, si nõ per uomitus, aut per aluũ acrimonia secedat. Quapropter etiam aluus per prisanæ succũ, & oua, & oleum chamęmelinum molliatur. Detineant autem uesperi infusum per totam noctem. Sed & ciborũ contractione utendum est, quò undiq; multitudo tollatur. At in accesionibus propter succedentes circa stomachũ uehementissimos morsus, aqua tepida data uomere iubemus, digitis aut pennis immisis. Cibi uero exhibeãtur contemperandi uim habentes, uelut est ptisanæ succus, aut alica cum aqua mulsa. Si uero febris ardens infestet, illinatur corpus aqua & oleo, nitro modico ammixto. Pustulas enim circa superficiem retinet, & materiam in profundo attrahit, & profunditatem refrigerat, & sæpe sudores excludit, qui acrium humorum multitudinem in uaporẽ difflare possunt. Cæterum in pestilentibus & carbunculosis, uenæ quidem sectionem adhibemus statim in principio, non autem cibi contractionem. Fames enim peiorem materiam facit, & uires in his conscindit, quas integras seruare uolumus in omnibus febribus, maximè pestilẽtibus. Si quidẽ igitur admiserint loci, illinendæ sunt pustulæ pharmaco crasso, ex rosaceo & cerussa, & thure ac uino dulcissimo. Aut ex spuma argenti & manna thuris cũ rosaceo. Reliquæ uero partes cerato integantur ex eadem materia parato. Conueniunt etiã ipsis omnia cerata & emplastra quæ ambustis adhibentur. Et pustulas quidem circa faciem, calidæ prolutione mitigabimus. Quæ uero in reliquo corpore sunt, per spõgias diutius foueantur, maximè prurientes. Si uero serpentia fuerint ulcera, etiam calcis uiuæ parum ammisceatur: mirificè enim resiccat, & serpiginem ipsarum sistit. Quæ uero iam depascunt, lenticula cocta cum malicorio ac melle, aut plantagine, aut polygono, aut rosis cum pane integantur. Bonum est etiam his caprinum lac, ad humorum prauitatem contemperandã. Oportet autem quartam partem lactis aquam ammiscere, & simul coquere asiduè uersando, donec dimidium de toto supersit. quo neq; in casei naturam trãsiens exacescat, neq; feruefactum nidorosum fiat, propter febrẽ detinentẽ. Declinatione uero facta, per medicamentũ purgatorium idoneum materiæ euacuentur. Postea autem Antidotus theriaca detur, aut mithridatica, aut alia quædam ad letalia uenena, & uirus eiaculantia facta. Nam humorũ fortis mutatio per corruptionem facta, uenenoso pharmaco similis est. Fiunt porrò aliquãdo pustulæ magnæ colore albæ, modicum pruritum inducentes, redundantes in fœmoribus, natibus, lateribus, & summa uentris plerunq; parte. Originem autem ex multa lẽta & alba materia habent. Hæ uero cum toto corpore curãtur. Neq; enim grauem morbũ minantur, si saltem modico uictu quis utatur. Quòd si febres in his urentes fiant, commodum fuerit frigidam dare in exacerbationum uigoribus, morbo in uigore existente, nisi uiscera habeãt quæ facilè læduntur. Fiunt etiam aliquando pustulæ rotundæ, inæquales, subalbidæ, aut subrubræ, cum eleuatione carnis. Aut uaris similes, qui in facie oriri solent, & duræ sunt, ac multũ pruritum inducũt, ut uigiliarum causa fiant, dum indesinens adest cupiditas ad scalpendum. Consequũtur autem hæ plerunq; ad febres intermittentes, & minimè grauem indicant morbum, Quapropter cõuenienti

nienti tempore æger in solium calidum intentè insideat. Vtendum est & his quæ foris illinuntur, uelut est oleum myrteum aut lentiscinum cum myrto, aut manna thuris, aut cimolia torrefacta, aut alumine liquido, aut farina fabarum. Aut sesamū tritum cum modico aceto illinito. Si uero pruritus urgeant, linteis crudis aut per spongias ex aqua feruente foueto. Si autem exulceratæ fuerint, utendum est ceratis ad ambusta destinatis, præsertim eo quod ex ordeo paratur. Porrò quæ ualde rubræ sunt, pessimè existūt. His autem deteriores sunt liuidæ, nigræ, & tumidæ, similes existentes carnibus compunctis, redundant autē in facie & pectore, & uentre, lateribusq; ac dorso. Tales à principio aggredi non oportet, sed differre. Si enim non successerit, in eum qui curationē aggressus aut pollicitus est, culpa recidit. Si uero permanserint hæ usq; ad uigorem, & non progrediantur in peius, non omnino negligere oportet, etiam si rarò, attamen aliquando opem ferre, & oportuno tempore medicamēta adhibere, atq; magna animaduersione curare. Quę enim post mortificationem superficiei ex alto emergunt, quid aliud significarint, quàm uitam aliquo modo ab internis efferri?

De tremoribus in febribus. Herodoti. Cap. CXXX.

In malignis febribus fiunt tremores. Conflantur enim ex uitiato uictu, & frigidæ potu, & poscæ, ac multi uini, & ex immodico rei uenereæ usu, ac similibus. Abstinendum itaq; est ab his quæ nocuerunt, & exhibenda quæ prodesse possunt. Necesse est autem omnino affectam esse in omnibus spinalem medullā. Quapropter tota spina contegēda est, & affectę partes, lanis sicyonio aut potius gleucino imbutis: aut cerato liquidiore ex aliquo taliū parato, aut ex oleo rutaceo. Rigandum est etiam caput in primis diebus oleo dulci. Si uero protrahatur morbus, anethino in accessionum interuallis. Deinde adhibeantur cucurbitę à primo uerticulo usq; ad lumbos, impositis cataplasmatis ijsdem partibus unà cum præcordijs, ex cruda ordeacea farina oleo & aqua diluta ac cocta. Integantur autem hæc lanis oleo ueteri aut sicyonio imbutis. Cibi exhibeantur sorbiles calidi. Prouidēdum etiam ut facilè solubilem faciamus aluum, permanendumq; in hoc ductu, donec febres minuantur aut soluantur. Progressu uero temporis si perseuerarint tremores, cōmunis auxiliorum modus uelut in alijs tremoribus adhibeatur. Ita ut alterius in olei calidi soliū locemus, & ante solij insessum & postea, sicyonio aut antiquo oleo illinamus. Aliquando etiam castorium ungento ammiscendum est. Si uero perseuerarint dolores, etiā in potu exhibeatur castorium. Etceratū imponatur ex ipso paratum. Et communia ungenta ad resolutiones in usum assumatur.

De cōuulsionibus in febribus. Galeni. Cap. CXXXI.

Conuulsiones plerunq; fiūt propter repletionem neruosarum partium, qua ratione etiā fortiter inflammatis accidere solent. Insuperq; ob mordacē tenuem humorem, neruosas partes erodentē. Et propter fortem frigiditatem congelatio simile quiddam efficientem. Fit etiam conuulsio ob excellentem siccitatem. Sequitur autē maximè ad perniciosas phrenitidas, & tum propter febris uehemētiam, tum ob intentos & agrestiores motus. Et ex his qui sic conuulsi sunt, neminem seruatum esse ipse uidi, neque qui uidisset audiui. Proinde prædictæ tres conuulsionis species sæpe curantur. Incurabilis est autem ea quæ ob neruosarum partium fit siccitatem. Aliquando uero in ore uentris humor tenuis, & acris, ac maximè æruginosus, conuulsiones fortes & syncopam inducentes efficit, ut frigidæ exudationes fiant. In his aqua tepida in potu oblata, digitorum aut pennarum immissione, uomitum mouemus. Si uero circa intestina morsus sensus contingat, prisanæ succum per clysterem inijcimus. Damus autem cibos ægrè corruptiles, uelut est alica cum mali punici granis, & similia. Si uero nihil tale fiat, cōuulsiones per totum corpus fientes similiter ut tetanicos, qui antrorsum ac retrorsum conuelluntur, curabimus. In partialibus uero primum partes contractas blandè contrectabimus, & dolores ipsarum mitigabimus, molliterque fricabimus oleo sicyonio antiquo calefacto. Si uero adhuc perseuerent, etiam castorium ammisceatur, & reliqua relaxantia ungenta adhibeātur. Qui uero ob siccitatem conuelluntur, propter febris uiolentiam, & præsertim delyrio præsente, his lauandum est caput multa calida dulci ac temperata aqua. Manus quoque ac pedes multa calida perfundantur. Deinde oleo dulci calefacto caput irrigetur, & manus ac pedes illinantur, & amiculis foueantur, & quies inducatur. Quòd si sanguinis multitudo adsit, & conuulsionem inducat, uena secanda est. Deinde cucurbitæ affigendæ cum scarificatione. Et si quidem crura fuerint contracta, postremo uerticulo cucurbita affigatur. Manibus uero conuulsis, septimo uerticulo, & ei quod humeri articulo subiectū est cucurbitas affigemus. Si uero toto corpore ab affectione immuni, labium contrahatur aut palpebra, graue hoc accidēs ducendū est. Detractiones autē sanguinis per cucurbitas in his fiant à ceruice & primis duobus uerticulis. Caput uero oleo anethino calido irrigetur. Vbi autem tempus balnei oportunū apparuerit, lauetur, & in aquæ potu adhuc seruetur. Si uero uinum exhibere opus fuerit, modicū & aquosum præbeatur.

De iucundis ac commodis potionibus in febribus. Philumeni. Cap. CXXXII.

Duplex robur & admirandum simul auxilium exhibet, id quod etiam naturæ ob iucunditatem gratum existit. Venter enim ubi quod blandum est suscepit, & in se complexus est, tenet et probè concoquit pro uiribus, maximè si fuerit quantitate moderatū. Excitatur enim natura, & actiones sępe ab affectionum feritate misere afflictas suscitat, ac morbo repugnat iuxta duplicem modum. Ipsum quidem malum palàm contrarietatis natura castigans: uires autem animal gubernantes consolans, & excitans, ac fortificās, ad superandum morbū. Omnes igitur homines utplurimum dulcibus gaudēt potibus, & præsertim si adstrictionē, & caliditatem, & quasdam eiusdem generis qualitates habuerint ammixtas. Quale est uinum dulce, & uinum mulsum. Verū hos potus non tutum est in febribus exhibere. At eos quos nunc referemus, etiāsi magna animaduersione opus habeāt, tutius tamen quàm prædictos exhibere possumus.

De potione pharmaci ex capitibus papaueris. Galeni. Cap. CXXXIII.

Sumatur autem in manus medicamētum ex papaueris capitibus, quòd optimum potu est iucunditatis gratia, & optimum ad calidas ac magnas affectiones circa uiscera consistentes, & totum corpus appræhendentes,

dentes. Item febricitantibus, & cholericis in quibus bilis inferne ac superne erũpit, affectionibus. Et his qui delyrijs in febribus ac uigilijs affliguntur. Prodest & tusi frequẽti ex tenui fluxione factæ, quæ ex capite calidiore in pectus destillat. Pręparatur autem hoc modo. Capita papaueris moderatæ magnitudinis decem numero unà cũ ipso semine, recentia, neq; ualde mollia, neque dura, in aquæ pluuiæ optimæ sextario uno per diem ac noctem macerare oportet. Deinde ad ignem non fumantẽ coquere, donec flaccida appareant, & expresso liquore, & per panniculum rariorem excolato, mellis optimi despumati dimidiam aquæ mensurã ammisce, & agitando coque ad compagẽ mellis Attici. Pręstat autem per passum Creticum, aut per sapam, mellis loco præparare, ubi fluxus fuerit ualde tenuis. Ammisceo etiam aliquando ad hoc pharmacum glycyrrhizę radicem, ut unà cum papaueris capitibus coquatur. Si uero hæc non affuerit, succum ipsius siccum inijcio. Si uero continetur in pulmone humor delapsus eductione indigens, melius est per mel ipsum parare. Datur moderata mensura duorũ cochleariorum. Augebis autem & minues copiam, pro corporis magnitudine cui id exhibes, & pro ætate, animiq; tempore ac regione. In omnibus enim his ad frigiditatem declinantibus, minimum dabis. Ad caliditatẽ uero, plus. Sed & destillationis quãtitatis ac qualitatis respectu, plus aut minus dabis. Certè ex eo quod ex capitibus papaueris Thebaici præparatur, datur ad summum uncia una. Talis est descriptio Galeni huius pharmaci. Ego uero semper in usu eius quod ex passo præparatur perseuero, aliquãdo mel ammiscens ad eius exhibitionẽ, aliquando acetũ mulsum, aut mel rosaceũ, aut omphacomeli, aut aliud quoddã pharmacum hepaticum, aut splenicũ, aut stomachicũ, & uires eius ad pręsentẽ semper affectionẽ transmutans. Exhibeo autem ipsum non solũ somno indigẽtibus, ad uesperã, & ad tussim: Sed etiã insania laborantibus post uenę sectionem & febrientibus uehementer, & quibus os uentris intolerabiliter perustum est, et in igne sacro, atq; aliàs calida affectione thoracis & pulmonis, hepatis item ac intestinorũ & mesenterij. Et non solum semel, sed iterum, & non solum in febriũ uigore, sed etiam ante uigorẽ, & ante manifestã concoctionẽ, in quibus uigiliæ, aut caliditas acris & magna hominẽ affligunt. Præstat autem ea quę sexcenties feci in huius pharmaci exhibitione recensere. Etenim in febribus putridis ante morbi uigorẽ, & in his qui ex hepatis, aut splenis, aut pulmonis affectionibus ægrotant, acetũ mulsum simplex exhibitioni eius ammisceo, In uigore uero febriũ, omphacomeli, aut mel rosaceũ adijcio. In rarioribus quidem corporibus, & qui os uentris debilius & non appetens habent, omphacomeli. his uero qui dulci potu gaudent, & qui medicatum aliquẽ humorem, aut biliosum in uentre habẽt, mel rosaceum. Atq; hæc quidem in febrilibus affectionibus. Vrinæ autem stillicidium ex urinarũ acrimonia obortum, magnificè sedat maximè in balneo, & ante balnei ingressum largè datũ. In quibus etiam uictus rationem pleniorem & melioris succi esse iubemus. Sed & in nephriticis ac lũbis calidioribus medẽdi uim habet. At uero his qui urinę profluuio laborant, & quibus bilis supernè & infernè erumpit, exhibeo frigida ammixta, præsertim in calidioribus temperamentis. Oportet autem in bilis supernè ac infernè effusione, habitum corroborare forinsecus per adstringentes irrigationes, & similia. atque sic pharmacum exhibere, cum omphacomelite calido temperatum. Si uero thoracem humoribus repletum per tussim euacuare uolueris, acetum mulsum uariè ad eius exhibitionem ammisceto, & calidum exhibeto.

Omphacomelitis præparatio. Cap. CXXXIIII.

Botri uuæ acerbæ accipiantur qui iam maturescere incipiunt. Deinde in domo temperie moderata ad biduum uel triduum expandantur, & resiccati exprimantur, & liquor uase uitreo excipiatur, & optimi mellis despumati pars una, ad tres succi partes ammisceatur, & ad dies aliquot ad solẽ exponatur hoc pharmacũ, donec feruere desiuerit ac quieuerit: Deinde in domo superiore seruetur ne putrescat. Hæc autẽ proportio tibi pro regula sit in optimo melle & optimo uuarum acerbarum succo. Augebis autẽ & minues quãtitatem mellis, pro tenuitate aut crassitie succi. Vtendum est ipso in tenuibus ac diuturnis uentris fluxionibus, ob calidas affectiones factis. Et in his quibus os uentris appetentiam nullam habet, propter caliditatem. Et in his qui humectum stomachum habent, post uentris per uomitus euacuationẽ. Et in prægnantibus mulieribus, & quæ terram aut carbones, aut alia quædam aliena edunt, ubi per picram ex aloë purgationem feci, omphacomeli exhibeo. Bonum est & his qui ob excedentem uentris euacuationem, animo linquuntur.

Mellis rosacei præparatio. Cap. CXXXV.

Mel rosaceum tres partes succi rosarum exunguiũ excolati accipit, & mellis partem unam. Coquitur autem ad solem calidum expositum ad plures dies, eodem modo quo omphacomeli. et postea adseruatur. Si uero turbulentus fuerit aër, aut frigidior, quando mel rosaceum paras, ammixto optimo melle ad rosarum succũ, & per rarum panniculum siue linteum excolato, simulq; ad lentum ignem coquito, donec quartam aut tertiam succi partem cõsumpseris, atq; sic exceptum medicamentũ uelut dictũ est adseruato. Et ubi calidiorẽ uideris aërẽ, uelut omphacomeli insolato. Adstringit equidẽ leniter, & propterea frigefacere potest. Habet uim extersoriã ex melle. Habet & subamarũ quiddam & leniter acre, unde ori cõmodum est calidam quandam inflammationẽ habẽti, propter calidi fluoris influxũ, itemq; in acribus ac biliosis fluxionibus in uentre, ubi uidelicet affecti prius uomuerint. Exhibemus etiam ipsum his qui uentre exuruntur, citra humorum superfluitatẽ, atq; hoc absq; uomitu. Item febricitantibus, uigore iam totius morbi instante, & particularis exacerbationis. Sæpe enim in febrilibus morbis etiam unica potio larga sufficit in conuenienti tempore data, ad affectionis solutionem, tum per sudorum eruptionem, tum per uentris subductionem. Inter reliquos enim potus mel rosaceum conuenientissimum est his quibus acres humores per uentrem subire uelis.

Hydrorosati præparatio. Cap. CXXXVI.

Rosarum recentium exunguiũ, & per diem ac noctem præsiccatarum lib. I. mellis sextar. I. aquæ pluuiæ ad tertias decoctæ sextar. III. commisceto hoc modo. Aquæ pluuiæ sextar. IX. coquito donec tres reliqui fiant, & ad ablatam ab igne aquam feruentem præsiccatas

siccatas rosas iniice, & uas pluribus operimentis probe contectum adserua. Sequenti uero die aquam excola, & rosas non expressas abiice, ut ne aspera aqua fiat, & colecto melle in mortarium, & probe trito, aquam cum ipso unito, & fictilibus uasis praesertim recentibus ac crudioribus excepta, ad paucos dies insolato, & in domo in qua uinum repositũ est adseruato. Hoc multò magis quàm mel rosaceũ frigefacit.

Apomelitis præparatio. Cap. CXXXVII.

Apomeli sic præparare oportet. Fauos accipe melle plenos, colore quidem albos, uerũ mel pellucidum continentes, & mel ipsum manibus exprime, & ad aquam fontanam optimam ammisce. Et si quidem crassius fuerit mel, quatuor aquæ partes, ad unam mellis ammiscemus: Si uero liquidissimũ fuerit mel, tres aquæ partes ad unam mellis adiicimus. Si uero sicciores tibi uidebuntur faui, ipsos in tenues partes cõminutos in mẽsuratam aquam mitte, & manibus sufficienter tere, exprime, excola, & metire, & cognosces quantum mellis addere oporteat. Deinde in ollam nouam mittimus, in qua prius aqua fuerit feruefacta, propter terream qualitatem, & ad ignẽ non fumantem coquimus, detrahentes semper inter ebulliendum insidentem spumam, aut cerosam partem. Postquàm autem neq; spuma, neque quicquam fecis superititerit, & octaua aut septima pars de tota mensura decesserit, ollam ab igne tollimus ac frigefieri sinimus. Et post perfectam perfrigerationẽ, sequenti die id quod supernè fluitat detrahimus, & in uasa fictilia recentia ac crudiora transfundimus, & in uinaria cella adseruamus. Est autem apomeli extersoria ac incisoria ui præditum, & biliosa per aluũ ducit, & ad urinam ciendam conducit, & febres putridas ad solutionem præparat. Calidis tamen & siccis naturis aduersatur. Et in morbis calidis, & præcordiis inflammatis nociuum est. Et neq; sitim sedat, imò etiam auget. Dandum est autem ante sorbitiones. Nam post cibum datum nociuum est.

Hydromeli & crustuminati præparatio. Cap. CXXXVIII.

Hydromelum sic præparatur. Succi malorum lib. VI. mellis lib. XII. aquæ ad tertias decoctæ libr. XVIII. Alia præparatio. Malorũ dulcissimorum & odoratissimorum, ac friabilem carnem habentiũ, corticem & interna grana detrahito, deinde contusa exuccato, & succum per panniculum purum ac densiorem excolato. Sumito autem succi sextar. I. mellis sextar. II. aquæ pluuialis in coctura ad tertias redactæ sextar. III. Postquàm igitur præcoxeris aquã ad tertias, adiice ad ipsam mel, & ubi efferbuerint simul, ab igne ablata quodãmodo frigefieri sinito, et sic omni spuma detracta, malorũ succũ adiicito, & uasis fictilibus excipito, oblinito, & in cella uinaria reponito. Vtimur autẽ eo post dies quadraginta. Quũ autẽ rosas exũgues ad hydromelũ ammiscere uolueris, unciam rosarũ per diẽ ac noctẽ in ipso macerato, deinde excolatũ adseruato. Bonũ enim colorem inde acquirit, & nõ acescit. Eodẽ uero modo etiã ex crustuminis, & aliis pirorum generibus præparare potes.

Cydonati præparatio. Cap. CXXXIX.

Preparatur etiam ex malis cydoniis magnis, cortice & internis granis exemptis, deinde contusis & exuccatis, & succo per panniculum excolato. Sumantur autem succi sextar. IIII. Mellis sextar. VIII. aquæ pluuialis ad tertias decoctæ sextar. XII. Primum itaque aquæ sextar. XXXVI. coquimus, & ubi reliqui fuerint sextarii XII, mel adiicimus, & quũ ebullierint, ablatã ab igne ollam aliquatenus frigefieri sinimus. Postea detracta superstante spuma, succum cydoniorum adiicimus, & unita excipimus, ac uelut hydromelum adseruamus. Aliquando uero ut ne præparata potio corrũpatur in hyeme propter frigus, mel prius despumamus, & succum excolatum ad ipsum iniicimus, & in fictili oblito per totam hyemem seruamus. Postea in uere aquam ad tertias decoctã, uelut dictum est, accipimus, & mel cum succo ipsi ammiscemus, atq; sic utimur. Idem facimus etiã in malis, & crustuminis ac aliis piris. Quomodocunq; uero preparauerimus cydonatum & hydromelum, & ante hyemem, & post hyemẽ insolamus ipsum per dies quadraginta, cauentes ab imbribus ac uentis, & sic in uinaria cella reponimus. Melius igitur est præparare id quod cũ melle seruatur sub caniculæ æstu. Potest etiam rosarum exungulum, & per diẽ unam siccatarũ uncia una, ad sextarium mellis despumati adiici, & aqua uelut dictum est sub canis ęstu coqui, & uniri, & sic excolari, ac per dies quadraginta insolari. Conuenit hoc quod ex succo malorum cydoniorum præparatur, morbis qui adstrictione & extersione opus habent, qui internis partibus exulceratis fiunt, ore, stomacho, uentre & intestinis. Auxiliatur etiam scabiei in uenis. Et renibus ac uesicæ, in quibus furfuraceæ ac squamosæ & capilliformes urinarum sunt subsidentiæ.

Aceti mulsi præparatio. Cap. CXL.

Acetum mulsum componitur ex optimo melle, & pellucidissimo aceto, ita ut sint mellis partes duæ, aceti pars una. Hæc proportio pluribus corporibus conuenit. Variari tamen potest semper pro gustus & temperamenti ægroti ratione, ut habeat, quod blandum ac gratum est naturæ. Coquitur ad mellis cõpagem, & exhibetur calida temperatum. Potatum exterget uiscosos humores, & crassos attenuat. Quapropter uiscera omnia ab obturatione liberat, hepar, splenem, uentrem, mesenterium, & renes. Commodũ est enim his, siue in febribus, siue citra febres detur. Aquæ uero multæ ammixtione, uehementia uirium ipsius exoluitur. Tussim autem mouere quę non est, & intestina radere acetum mulsum, Hippocrates & Galenus dixit; non in corporibus crassis & glutinosis humoribus refertis, sed puris & non redundantibus superfluitatibus. Aut his quæ ex tenui & acri fluxione laborant, & quæ neruosas partes ualde subtili sensu præditas habent. FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN SEXTO SERMONE AETII HABENTVR.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI SECVNDAE

SERMO SECVNDVS, ET EX ORDINE SEXTVS.

*

De cerebri, capitis, & neruorum affectionibus, aurium item ac narium.

DE HYDROCEPHALA AQVOSA capitis affectione, Leonidæ. Cap.I.

HYDROCEPHALA affectio appellata est ab aquoso humore in capite collecto. Plerunq; igitur aquosus humor colligitur. Aliquando autem feculẽtus aut cruentus. Sẽper uero lentus consistit, aut ex obscura, aut ex manifesta causa. Ex obscura quidem, localibus uasis suæ spõte rarefactis, & aquosa in ipsis essentia, quæ cum sanguine permixta est, depulsa & in unum locũ congregata. Atque ex huiusmodi causa aquosus humor colligitur. At uero ex manifesta causa fit, uasis localibus ex plaga aut contusione ruptis, & sanguine in ipsis præteresfuso, & deinde rarefacto, ac in essentiã feculentam, aut cruentam dissoluto. Frequentissime uero fit hæc affectio ex tali causa in infantibus, quũ obstetrix

obstetrix functionis suę inexperta, & duriore manu rem tractans, corpora aliqua in capite infantis attriuerit. Colligitur autē hic humor in hydrocephalis, aut inter cutem et membranam caluam ambientem, siue musculum temporum. Aut sub membrana caluam ambiente, inter ipsam & os capitis. Aut sub calua, inter os & cerebri membranam. Maiores autem nostri dicūt etiam inter cerebri membranā & ipsum cerebrū colligi, id quod perniciosum existit. Si quidem igitur lētus humor fuerit collectus sub cute extra membranam caluam ambientem, aut inter hanc mēbranā et os capitis, tumor adest iuxta capitis partem ubi collectio facta est, concolor, citra dolorem, mollis ad tactum, cedens ac transiens ad digitorum contactum. Et si quidē sua sponte fiat ab initio, doloris exors & concolor est locus. Si uero ex plaga, aut contusione, primum quidem rubicūdus & dolorosus fit tumor, postea uero lentescēte humore & in tenuem essentiam transeūte, tumor concolor citra dolorem euadit. At ubi collectio sub calua facta est, inter os & membranā cerebri, ab initio dum modicus est humor, caput grauatur, et uertigines assiduę fiūt, & sensus hebetantur, uisus inquam, auditus & reliqui. Quum autem redundauerit humor, suturę capitis ob multitudinem disparantur, & propterea caput magnum fit, & locus collectionis apparet. Humor enim ad digitum cedit. In communi igitur in collectione sub cute, & in ea quae inter membranam caluam ambientem & ipsum caluæ os fit, ijsdē aggressionibus utimur, ad humoris excretionem. Et si quidem paruus est tumor, apex ipsius unica sectione diuiditur: Si uero maior, duæ aut tres sectiones fiunt, aut plures iuxta magnitudinis proportionem, in locis ad effluxionem commodis. Non oportet autem uelut in abscessibus, post chirurgiam limniscos trāsmittere, sed ipsas solas sectiones linamētis disparare. Nam post humoris excretionem, corpora in his facile agglutinantur. Quapropter linamentorum usu in ipsis contenti sumus. Post indita linamenta, si infans fuerit cui chirurgia adhibetur, deligationē propter grauitatem recusamus, uerum lana ouo imbuta imponatur, & caput pileo contegatur. In robustioribus autem linamenta forinsecus custodiantur, & deligatio fiat. Poterit autem à tertia die conglutinatio adiuuari, per emplastrum quoddam glutinatorium. Quòd si sub temporū musculo collectio fiat, expectare oportet donec humor redūdet, ut ne musculus incidatur. Et postea à lateribus musculi sectionem facere. Et si quidē humor in profundo sub musculo contineatur, duæ sectiones fiant utrinq; à lateribus musculi ipsius. Deinde corpuscula securè per scalpelli manubrium excorientur. Post totius autem humoris excretionem, curatio fiat uelut dictum est. At si sub calua collectio facta fuerit, itidem expectare oportet, & quum redundauerit humor, & suturæ fuerint disparatæ, fastigiatum locū dissecare, & consequenter facere uelut in capitis suturis disparatis.

De phrenitide. Ex Posidonio. *Cap. II.*

Phrenitis inflammatio est membranarum cerebri cum febre acuta, delyrium & mentis perculsionem inducens. Raro autem ab initio phrenitis cūm febre irruit, plurimis uero à quarta aut quinta aut sexta incipit, & adhuc serius, cum ipso ferme periculo incidens, ut iam aliqui septima, aliqui nona delyrare inceperint. Differentiæ autem phrenitidis plures sunt, sed tres principalissimæ. Aut enim imaginatiua facultas solum læsa est, seruatur autem ipsis ratiocinatiua & memoria. Aut ratiocinatiua solum læsa est, seruatur autem imaginatiua & memoria. Aut etiam imaginatiua læsa est, seruatur autem memoria. At uero ubi memoria deperdita est in febrilibus morbis, simul perit omnino et ratio, & imaginatio. Proinde anteriore cerebri parte læsa, imaginatio solum læditur: Medio uero cerebri uentriculo læso, ratio peruertitur. Posteriore autem circa occipitium parte læsa, perit memoria, & cum ipsa omnino etiam reliquæ duæ facultates. Quibus igitur imaginatio lęsa est, hi iudicant quidem recte, imaginantur autem peruerse. Quibus uero ratio solum læsa est, imaginantur quidem recte, iudicant autem nō recte. Quibus autem memoria læsa est, nullius antea factorum meminerunt, imò neque omnino recte imaginātur, neque iudicant. Conuenit itaque parti magis læsæ auxilia adhibere, & tamen neq; alias negligere. De memoria itaque perdita priuatim paulò pòst dicemus. Nunc uero quomodo phreniticos curare oportet dicendum est. Aeger igitur decumbat hyeme quidem in domo tepida, æstate uero, frigida. Quies autem imperanda est & ipsi ægroto, & omnibus in domo, & uicinis. Et qui quidem ad lucem efferuntur, in tenebricosa domo decumbant. Qui uero ad lucis splendorem resipiscunt, in lucida domo degāt. Si quidem igitur phrenitis cū febre ab initio in prima die, aut secunda, usq; ad quartam irruat, & non ex transmutatione alterius morbi succedat, & urinæ fuerint subcruentæ, & facies rubicunda, & ætas uigoris, & bona corporis habitudo adest, & omnia signa simul indicant sanguinis multitudinem, uena cubiti secetur, ea quæ media est, & pro uiribus detrahatur, & nō usq; ad animi deliquium. Minus autem quàm oportet auferatur, ob plurimam quæ in ipsis ex uehementi motu contingit discussionem ac exhalationem, & propter lassitudinem. Sed & sectio moderata fiat, ut ne æger clanculum brachij uinculum exoluat. Cōsequitur enim periculum sanguinis eruptionis. Quòd si ob aliquam causam, uenæ sectionis auxilium relinquatur per clysteres uentrem euacuare oportet, cum furfurum aut ptisanæ succo, modicaq; nitri spuma ac pauco melle. Caput autem rosaceo magis tepido irrigetur. Nam cerebri membrana inflammata, frigiditas rosacei non est tuta. Imò neq; caliditas. Frigidum enim dēsat meatus, & superfluitates in capite discuti non permittit. Quod uero ualde calidum est, feruorem duplicat. Quare ęstate exactè tepidum rosaceum adhibēdum est, cum modico aceto: hyeme uero moderatè calidum. Commodum est & chamæmelinum ex æquo ipsi ammixtum, si ambiens frigidior fuerit. Si uero uehementius fuerit delyrium, post factam euacuationem, uelut dictum est, per uenę sectionem aut clysteres, capitibus papaueris in oleo coctis caput rigato, & faciem assiduè prolui præcipito ex aqua, in qua papaueris capita sunt cocta. Frontē uero somnifero aliquo pastillo illine. Olfaciant etiam assiduè somnifica, in præcedēti sermone conscripta ad uigilias. Et sub ceruical capita papaueris subdantur, aut mandragoræ mala. At uero auctis malis, dandum est etiam somniferū ex capitibus papaueris pharmacum, cochlearij mensura

plus aut minus, pro uiribus. Dandum est autem id quod ex melle præparatur, non quod ex passo, propter uinositatem. Detur autem hoc pharmacū in exacerbationis declinatione: Si enim datū fuerit in uigore, trahit quidem ad somnū, febris autem excitatur, & ęger ad ambo partitus, grauius fert quod cōtingit. Dato uero pharmaco quiescere iube. Præstat autem mel rosaceum ad pharmacū ex capitibus papaueris adijcere, contemperat enim acrimoniam, & aluum subducit. Quapropter etiā aquæ quę bibitur, mel rosaceū irrorare bonū est, in exacerbationis uigore. Cæterū assiduū usum stupefacientiū pharmacorum, potionū, irrigationum ac illitionū uitare oportet. Facile enim in his qui immodicè perfrigerantur, transitus fit à phrenitide in lethargū, quando etiā perniciosus fit morbus. Quare ubi delyriū moram traxerit, serpyllum aut spondylium in oleo coquatur: Crassos enim uapores trāspirare faciunt. Quum autem manserit facies etiam post uenę sectionem incontracta & rubicunda, cucurbitas occipitio affige, & moderatis uulnusculis impactis cutē scarifica, & ad libræ mensuram sanguinem detrahe. In cibo porrò dādus est ptisanæ aut alicæ succus, aut micæ panis sæpe lotæ cum rosaceo melle. Mitigata uero febri, dentur oua sorbilia, & lactucæ feruefactæ, quæcunque moderatè humectant ac frigefaciunt, unaq; nutriunt, propter uirium debilitatem.

De lethargo. Archigenis & Posidonij. Cap. III.

Lethargi principio duo sunt. Quibusdā enim septum trāsuersum & uiscera primariò affecta, cerebrum ad consensum ducunt. In quibusdam uero cerebrū affectionem auspicatur. Et quibusdam statim ab initio affectio incidit. Quibusdam autē ex mutatione alicuius acuti morbi. Nam à phrenitide maximè in his qui per stupefacientia pharmaca perfrigerati sunt, transitio ad lethargum fit. Quin & à cōtinente febre mutatio in lethargū fit sæpissime, itemq; ex alijs plurimis morbis, præsertim in quibus plures euacuationes subsequutæ sunt. Aliquando etiā in diuturnis febribus, per circuitū contingit ægrotos somno immergi, uelut in quotidianis fit & semitertianis, quandoq; etiam quartanis. Et alij quidem cū conuulsione & contractione neruorū in soporem deferūtur. Alij pedetentim facta accessione. Et alij quidem unā immersionem sustinent, in quo extremè periclitantur: Alij in circuitibus in somnum deferuntur, & rursus reuocantur. Proinde cōsiderare oportet speciem delationis in soporē. Qui enim per circuitum somno immerguntur, manifestiorē pulsum habent. Qui uero semper affecti sunt, minutissimum & ęgrè mobilem. Hi uero etiā dum excitantur, aliena loquuntur, & obliuiosi sunt. Qui uero per circuitum afficiūtur, nihil tale patiuntur. Et alij quidem cum grauitate & elata respiratione in somnum deferuntur, ut & stertant, & singultus ac suspiria edant dolorem indicantia, quē reuocati neq; eloqui possunt, propter rationis læsionem. Alij uero quietissimè dormire uidentur. Et alijs quidem perfrigerātur artus, & rugosi ac pallidi sunt, et corporis miscella ferè cōgelatur. Alijs uero diffunditur, & uelut rorem effundit circa exacerbationū declinationes. Qui igitur hac affectione occupati sunt, his hæc adsunt. Præcordia reuellūtur, uenter contrahitur, & uiolenter ab assidentibus excitati, rursus in somnum deferuntur, & obliuio ipsis. Nam dum sæpe ad mictionē urgētur, porrecta ipsis matula, se in manibus ipsam tenere obliuiscuntur. Aucto uero malo, totū corpus segne redditur ac uelut mortificatur. Supini autem decumbētes, ad pedes defluunt, distentis manibus ac cruribus. Nasus quibusdam destillat. Os ipsis hiat, & fortior eius hiatus succedit. Inferna mandibula uelut resoluta ac laxata uidetur. Atq; hæc quidē adsunt lethargicæ affectioni. At uero curationem ipsorum aggredientes in domo lucida ad splendorem ipsos locamus. Sit autem domus tepida. Pedes & manus confricētur. Odoramenta excitatoria exhibeantur, uelut est castorium, funiculus lucernarius extinctus, pix liquida, bitumē, galbanū. Suffita quoq; lethargicos excitāt, lapis gagates, bitumē, castorium, peucedanū, sulphur, galbanum, sagapenū, cornu ceruinū, hirci sordes, abrotonum, silphium. Sternutatoria quoq; naribus admoueantur. Si uero multitudo humorū in corpore est, si quidem sanguis fuerit redundans, uena secetur secūda die, & pro uiribus euacuetur. Si uero pituitosa & lentior materia fuerit, uelut in lethargicis redūdare solet, attenuantia exhibere oportet, & quę crassiciem secare possunt, ita ut his quibus neruosa pars læsa non est, acetū mulsum exhibeamus: quibus uero læsa est, decoctum apij, fœniculi, adianthi, & similium. Sed & aluus efficaciore infuso eluatur, & glandes subdātur ex ruta, nitro, cumino, & melle cocto. Caput autem rigetur in principio quidē serpillo in aceto & oleo cocto. Verum in intētis affectionibus peucedani radicē pro serpillo in aceto coquito, & cū oleo capiti adhibeto. Bonū est ipsis & oleum irinū. Tremoribus autem & cōtractionibus succedētibus, castoriū cum modico aceto terimus, & oleo addito caput irrigamus. Si uero præcordia sint inflāmata, in principio cataplasmata adhibeatur, ex polline aut pane, & malo cotoneo cocto, aut pampinis uitis. In progressu uero, semē lini ad pollinem aut panē ammisceatur, & absinthiū, & althææ folia cocta. Postea uero ex ordei farina, & fœno Græco, & althææ radice cataplasmata fiant. Omnibus autem absinthium ammisceatur. Sit autem latū linteū, ut utrinq; latera, & pectus sub māmis amplecti possit. Post cataplasma uero partes nudas sinere non oportet, sed cerato nardino aut cyprino contegere, Retro autē dorso ceratum ex sicyonio factū imponere, quòd terebinthinam & baccas lauri tritas infartas habet. Et si quidē inflatio adsit, ammisceantur cataplasmatis ea quæ flatus discutiunt, uelut sunt cuminum, baccę lauri, ruta, & similia. Si uero quid induratum fuerit, & libanotis addatur, & farina fabarum. At uero in diuturnis iam lethargicis uiribus præsentibus danda est hiera ex colocynthide. Et sternutatoria adhibenda, ex ueratro albo, struthio, pipere, castorio. Et naribus infundendum elaterium cum lacte, aut cyclamini succus, aut ipsa radix sicca trita insufflanda, & ori ac palato sinapi cum melle illinendum. Deinde occipitio cucurbitæ affigendæ cum multa flamma, item circa primum & secundum uerticulū, sanguisq; detrahendus ex posteriore capitis parte. Postea derasis capillis capitis sinapismus adhibendus ex caricis cum sinapi aceto macerato. In trementibus uero etiam castorium sæpe potādum detur. Affectione autem declinante æger ad balneū ducatur, & smegmate mordaciore utatur. Velut est fex usta, sinapi, pyrethrum,

piper,

piper, baccę lauri, calx uiua, nitri uero duplum adijciatur. Cibi porrò sint tenues & incisorij ac resiccantes. Et cum condimentis parati, apij, anisi, cumini, pipere & baccis lauri. Et ex uolucribus conueniunt, gallina domestica, columba, auiculæ montanæ, & perdix. Ex piscibus, petrosi. Ex oleribus, porri, asparagus, petroselinum, chamædaphne. Vinum aquosum, tenue, album subadstringens. Sed & reliqua curatio iuxta eundem modum fiat.

De catocha & catalepsi. Cap. IIII.

Mediam inter phrenitidem & lethargum affectionem reperies, quæ species est delyrij siue amentiæ. Medici autem catochã & catalepsim, hoc est mentis occupationem & appræhensionem uocare solent, ex humore atræ bilis magis contingens. Periculosior est autẽ hæc affectio quàm lethargus. Verum in febribus lethargo similibus consistit, & aliquãdo dormire, aliquando uero palpebras apertas habent, aut nictant, aut intẽtè uident, & uelut fixos oculos ac palpebras habẽt, & penitus immobiles, adeò ut neq; si quis manum oculis ipsorũ obtendat, eos claudant. Voce insuper ac sensu priuantur, neq; audientes neq; respondentes. Admouent autẽ manus suas aliquando ad caput & oculos ac nares, uelut qui uellicentur, atq; hoc non sentiunt. Pulsus sunt parui, languidi, ferme deficientes. Spiritus aliquando densus, aliquando rarus. Et per interualla quædam magnum spiritum ducũt. Aluus & urinæ supprimuntur, nõ præ siccitate: Habent enim multũ humorem, sed propter sensuũ stupiditatem, gramæ his subaridæ in angulis oculorũ fixæ sunt. Et aliquando uicinos parietes attingũt. Et in summa, neq; phreniticis omnino similes sunt, neq; lethargicis. Quandoq; etiã ob sanguinis multitudinem confertim caput occupantis & ipsum superimplẽtis fit hęc affectio: quemadmodũ uidimus in adolescente quodã multo sanguine referto. Qui quũ triduum exegisset, neq; claudens palpebras, neq; ad uehemẽtes uociferationes transmouẽs oculos, neq; respondens, quarta die sanguinis eruptione larga per nares facta, ab omnibus molestijs cõfestim liberatus est. Quare si ęger multo sanguine refertus appareat, citra dilationẽ uenam supernã in cubito seca, & pro uiribus detrahe. In alijs autem primũ uentrẽ per clysterẽ eluere oportet, simpliciore infuso immisso, uelut est furfurũ succus cũ spuma nitri & melle. Postea uero etiã polypodij radix cũ furfuribus coquatur. Caput autẽ primũ irrigetur oleo dulci tepido. Deinde si caput calidius apparuerit, caput papaueris in oleo coquatur. Si uero frigidius, serpillũ. Et si quidẽ facile solubilis fiat aluus ex prædictis infusis, in ipsis perseuerandũ est. Si uero sistatur, ueratri nigri radix cũ furfuribus coquatur. Potus ipsis cõuenit apomeli, aut aqua mulsa pro tempore diutius cocta. Quòd si urinæ crassę fuerint, etiam anethi & apij decoctum detur. Cibi sint, ptisanæ succus & similia. Aqua his aduersatur, auget enim inflammationem, & fluctuationes facit, & splenes excitat, & sitim nõ sedat. Totum autem corpus oleo anethino inungatur, maximè hyeme. In quibus uero etiam tremor succedit, castorij drach. I. cum aqua mulsa ori infundatur.

De caro. Posidonij. Cap. V.

Quum frigidi & humidi humores cerebrum occupãt caros appellata Gręcis affectio succedit, hoc est, capitis percussio, cum debili febre. Consequitur sensum stupor, & totius corporis immobilitas, cum principalium actionum læsione. oculi uero ipsorum semper sunt clausi. Differt autem caros à lethargo, quòd lethargici interrogati respondeant, & non omnino sine uoce decumbant. Verum qui in caron collapsi sunt, somno profundissimo detinentur, ut dum punguntur sentiant quidem, non tamen loquantur, neq; oculos aperiant. Curandi uero sunt & hi similiter uelut lethargici, ita ut magis incisorium & attenuatorium curationis ductũ faciamus. Stomachi quoq; cataplasmata, unà cum hoc quòd calefaciant, etiam corroborandi uim habere oportet.

De comate. Posidonij. Cap. VI.

Soli uapores calidi & humidi, & subiectis partibus ad caput in febribus delati, & ipsum implẽtes, affectionẽ faciunt, quam Medici coma nominãt. Cognoscitur si somnus amplior naturali fiat, & in somnis peregrina loquuntur, & corpore inæqualiter habent, & infernã mandibulã inter dormiendũ laxatam. Et sæpe excitati cõfertim rursus in somnũ deferũtur, & caput humidius habẽt. Curantur ex irrigatione rosacei, aut chamæmelini cum aceto. Sit autem acetum acerrimum. Si uero frigidius appareat caput, anethinum cum oleo dulci ex æquo permixtum ac calefactum adhibe. Et in summa, in quantũ intenta est frigiditas, in tantum calefactoria augeantur, ut etiã pulegium aliquando & rutã in oleo coquamus. Glandes quoq; sedi subdantur, quæ multum iritare possunt. Nutriantur autem ptisanæ succo, & apomelitę.

De uertiginosis. Archigenis & Posidonij. Cap. VII.

Vaporibus calidis & acribus ad caput delatis, & animalem in cerebro spiritum euertentibus, primũ hebetudines quædam in oculis fiunt. Postea etiam aurium sonitus assidui, & auditus grauitates, atq; hæc maximè contingunt circa ciborũ coctionem, & ubi ex somno exurgunt, augescente affectione, uertigines & obtenebrationes oboriuntur, ut putent se uidere omnia circũuerti. Contingit hoc etiam ubi confertim ex sellis surrexerint, cruditate quadã pręgressa. Perseuerãte uero diutius malo, ex facili occasione uertigine afficiuntur, ut etiam concidant aliquando, maximè ubi in circulum circumuertãtur. Nã quod alijs ob multas circuitiones contingit, hoc illis ex una. Sed & si alium quendam circumuerti uiderint, uertigine afficiũtur, aut si trochum, aut tale quid circumuerti conspiciant, idem perpetiuntur. Spiritus enim uisiuus ad trochum qui circumuolutatur allabens mouetur, & simul cum illo circumfertur. Atq; sic inæqualem & turbulentum ac inordinatũ humorem, ac spiritus motum efficit. Facile uero corripiũtur hac affectione quibus consuetæ excretiones sunt suppressæ. Sed & cruditates & ardores assidui, & ebrietates, affectionem hanc efficiunt. Cõsequitur & alui suppressio, & propterea multa inflatio, & urinarum tenuium ac paucarũ excretio, materia ad caput accurrente. Graciles autem in totum ferme fiunt, & pigri ad omnem aggressionem. Si quidem igitur ea quæ oculis obuersantur sanguinolẽtiora se uidere putant, ad insaniã magis apti sunt. Qui uero purpurea uident, ad morbum comitialem. Si igitur uires robustæ fuerint, & nihil aliud aduersetur, uena secanda est, siue principiũ affectionis fuerit, siue tempus iam progressum fecerit. In uenæ autem sectione uitandum est ne aceruatim euacuemus, eò quòd ex

qualibet occasione concidat. Quare pluribus detra-ctionibus ex quibusdam interuallis utētes congruā mensuram explebimus. Irrigetur autem caput tempore sectionis uenæ aceto & rosaceo, polygoni aut hederæ succo ammixto. Et lana conuoluta rosaceo aut œnanthino madefacta eodem tempore uētri imponatur. Si uero quid sanguinis detractionē impediat, uelut gracilitas, aut aliud quid ex sæpe relatis, subducatur aluus, primum per clysterem ex furfurū succo, spuma nitri et melle. Postea uero picra ex aloē compositio assiduè detur. Si uero accidentia perseuerarint, etiam uehementioribus purgatorijs utēdum erit, ita ut ad redundantem humorem pharmacū adaptes. Ex efficacioribus autem purgatorijs commodant his quæ fœniculum in aceto mulso coctum habent. Et quod ex palmulis, ruta, & scammonia præparatur. quorum compositiones relatæ sunt in purgatoriorum Sermone. Sed & pituitā à capite per os detrahentibus, & gargarismis utēdum est, ex origano, pulegio, & aceto mulso. Postea uero etiā anagallidis succus naribus infundatur, aut cyclamini, aut radicis betæ, aut elateriū cum lacte. Sed et nitrum cum nigella tritum, & oleo ueteri ammixtū, generosam per nares purgationem facit. Post hæc autem ad balneum ducantur. Tale uero frictoriū caput corroborans ipsis cōuenit. Lapidis asij unc. I. spumæ nitri albæ unc. I. iridis unc. I. floris iunci odorati sextans. Ex hoc quod satis est accipe, & sincipiti insperge, modicam aquam calidam irrorans. Deinde ubi lauisti, & caput calida non madefecisti, sed solū abluisti, egressus de solio frigida ter aut sæpius madefacito. His uero qui ualde calidum caput habent, etiam rosaceum cum aceto sæpe adhibeas, & ipsum ex salientibus aquæ in balneo frigefacias. Et si quidem ex his cesserit affectio, cessandum est à medicationis molestia. Si uero perseuerarit, arteriæ in capite iuxta tempora supra aures incidantur, uentre prius euacuato, aut per hieram, aut per clysterem. Postea uero confrictorijs fortioribus utendum est, quæ ad insanos referentur. Cibi sint boni succi, facile concoctiles, flatus exortes, omnino stomacho commodi, uentri commodi, urinam cientes. Vinum modicum sit, album & tenuissimum, & non ualde uetus. Cōueniunt his balnea naturalia aluminosa. Maxima uero & prima ac ultima in his præseruatio ac curatio est, ut suppressæ excretiones commoueantur, & officij sui commoneantur, maximè in mulieribus.

De insania. Archigenis & Posidonij. Cap. VIII.

Insania fit citra febrem, multo sanguine nō putrefacto ad cerebrum confluente, qui aliquando purus est, & multitudine solum affligit, uelut in ebrijs. Aliquādo uero flaua bile ammixta. Præcedit insaniā capitis debilitas, uelut in podagra debilitas pedū semper adest: Tunc autem dolent, quum materia locis influxerit. Si itaq; ob solum sanguinem insania fiat, hæc cōsequuntur. Risus immodicus ipsis commouetur uidentibus sæpe ob oculos imagunculas quasdam risu dignas, & hilaris est ipsis facies, & assiduè canunt. Aliquando enim ex contingentibus euaporationibus sonitus circa aures adsunt, ut putent se tibicines quosdā audire. Seruatur in ipsis memoria, uelut ex cantilenis quas familiares habent conijcere licet. Læsa est autem imaginatio & ratio. Si uero flaua bilis ad sanguinem fuerit ammixta, & mordacē ipsum effecerit, uelut ex ipsa stimuletur ac pūgatur cerebrū & membranæ eius, iracundi & temerarij & percussores ac iniuriosi fiunt. In quantū enim bilis sanguini mixta est, in tātum mutat iucunditatem, & auget tristitiam ac irā. Si uero amplius fuerit bilis superassata & crassefacta, & ipsi corpori cerebri ac mēbranarum instar uisci agglutinata, pungatq; ac diuellat, ferina delyria efficit. Quidā enim iam propriam carnem gustarunt, & domesticos uelut insidiatores tractarunt, occiderunt, percusserūt, uulnerarunt. Cōtingit autem eundē hominem aliquando risu immodico teneri, aliquando ira & indignatione. Nā in fame ac inedia tolerata, & ex acrioribus ac salsioribus alimētis, & in pluribus moribus ac turbationibus, sanguis seipso acrior efficitur. In cōtrario uero statu, mitior. Sæpe autē etiā nullo auxilio adhibito, per modicum cibum & cōmoda alimēta, progressu temporis id quod lædit consumitur, & cerebrum à superfluitatibus intactum manet, & purū mentis emotionis interuallum ac defectus & intermissio consequitur. Quibusdā per circuitum quędam irruit affectio: Alijs semel in anno. Alijs bis, aut sæpius, coaceruato uidelicet paulatim eo quod molestū est. Corripiuntur hac affectione pauci ante uigorē ætatis. Plurimi in ipso uigore, & post ipsum. Viri magis quàm mulieres. Et ex illis magis qui animalibus affectiōibus diuexātur, uelut sunt irrisores, risu multo & intempestiuo utentes, intractabiles, iracundi, curiosi, auari, potores, item & assidua cruditate laborātes. Et quibus consuetæ excretiones suppressę sunt. Et propterea etiam mulieres aliquando insaniunt, quibus menses suppressi sunt. Infinitæ uero sunt insaniæ species, quas exponere superfluum est. In delapsuris igitur in hāc affectionem, prædictorum procemia quędam præcedunt, uelut risus præter rationem non assuetis id facere, & facili occasione irascuntur, & aurium sonitus adest, & splendores oculis obuersantur: Et uigiliæ adsunt intentæ, & curæ per uices repetentes ac peregrinæ, grauitas item & uibratio capitis. In progressu uero temporis omnia hæc intendūtur, & appetentię ipsis putidiores fiunt, & ad uenerem prompti sunt. Et ideo assiduæ seminis in somno effusiones ipsis fiunt, & oculi cauantur, simulq; intenti ac fixi consistunt. Atq; hæc cōsequuntur usq; ad perfectam mentis emotionem. Oportet igitur doctum medicū ægri curam gerentem, his apparentibus, aut quibusdam ex ipsis, facere quæ oportet. Si itaq; tales notas affectio præmiserit, aut etiam iam institerit, uictum tenuem exhibere conuenit, sorbilem, liquidum, non percellentem, uentri commodum, & qui neutiquam sanguinem generare potest. A' uino abstinēdum est penitus. Vbi uero per triduum hominem eo uictu curasti, aliquam cubiti uenam secato, præcipuè quidem supernam. Si uero non appareat, mediam. Aut si hæ non appareāt, uenas circa talos perquirito, maximè in mulieribus, eò enim momento etiam menses impelluntur. Quòd si neque hæ appareant, ad eas quę in summis manibus ac pedibus sunt, transeundū est. Studendū enim est ut prius per uenę sectionē generosa euacuatio fiat, atq; sic affectarū partiū curatio sequatur. In uenæ autē sectione pro uiribus euacuationem facere oportet. Extincto enim feruore, euestigiò quidē considerantes fiūt. Simul autem & locus alijs auxilijs datur. Quandoquidem uero aliqui in prima

prima detractione generosè ferunt euacuationem. In repetitis autẽ detractionibus animi deliquia incidũt, cõuenit hos in prima detractione euacuare quantum opus est. Sic enim multũ de flatuosa & uaporosa superfluitate coëuacuatur. Itaq; pulsus assiduè tangere oportet, dũ sanguis fluit. Et si cõciderint, reseruare ad repetendã detractionem. Sæpe enim recuperatis uiribus postera die detractionem repetimus. Aliquando etiã tertiam sectionem seruantes apposito sale. Caput uero irrigare oportet rosaceo cũ aceto, aut polygoni succo, aut oleo œnãthino, aut melino. Lana autẽ sordida oleo imbuta sincipiti imponatur, & frequẽtius renouetur. Post euacuatiõnẽ omni modo procurandus est somnus. Sanguine enim euacuato si successerint uigiliæ, acriores & feriores ipsos faciũt. Quapropter cõfidentes pharmacũ ex papaueris capitibus dabimus, quod somnũ inducit, cũ ptisanæ aut alicæ succo, aut cũ aqua. Iucundum enim fuerit, & postea somnus succedet. Plerıq; enim ipsorũ omnia somnifica contẽnunt. Quapropter etiamsi prima die eo accepto dormierunt, intermissa die una, rursus dãdum est de eo cochleariũ unũ. Solet enim uel solũ post uenæ sectionẽ perfectè liberare ab affectione, unà cũ conueniente diæta. Cauendũ tamẽ est ne cõsequẽter ipsum exhibeamus. Stupefacit enim sensus. Stüdendũ etiam est ut uentrem facile solubilẽ faciamus, tũ per cibos, tum per clysteres. His autẽ factis, à localibus auxilijs incipere oportet hoc modo. Sanguinẽ à uena in fronte eleuata media detrahere cõuenit, ita ut per phlebotomum instrumentũ ipsam diuidamus nõ facta impulsione, uelut quidã facere solent, propter maximas inflammationes mẽbranæ caluã ambientis, quæ sæpe sauciata ipsa succedere solent. Detrahenda est autẽ sanguinis libra ferme una. Post hanc euacuationẽ, in his qui sanguinẽ biliosiorem, intermissis quinq; diebus, detur picra ex aloë, cochlearij magni mensura cum aqua mulsa. Deinde etiam per nares caput purgetur, radicum betæ succo infuso, aut elaterio, aut atramẽto sutorio cũ lacte. Sternutatorium quoq; adhibeatur ex ueratro albo et herba lanaria. Sed & per os pituita detrahatur, per mastichem & staphidẽ agriam. Et per gargarissatiõnẽ aceti mulsi, in quo coctum est pulegiũ & hyssopũ. Subducatur etiã aluus purgatorijs ex centaurea, & ex gentiana. Sed & ipsa per seipsam radix gẽtiana cõmoda est pota drachmæ unius pondere cũ aqua mulsa. Datur & aristolochia eodẽ modo. Prodest autẽ maximè ipsis fœniculi magni syluestris radix & semẽ, ex aqua quotidie pota. Et radicis bryoniæ drachma una. Postea uero sanguisugæ toti capiti circũcirca affigantur, & præsertim sincipiti. At in mulieribus studendum est ut menses moueamus. Deinde uiribus reparatis per dies septem Galeni hieram dato, quæ maximè ob stœchadis copiam euacuat. Dato autem drach. IIII. ex aqua mulsa. Deinde rursus narifusoria adhibeantur. Declinante uero affectione ad balneũ ducantur. Frictoriũ autem commodum ipsis in balneo, hoc est, iridis illyricæ, lapidis asij, mannæ, thuris, spumæ nitri albæ, punicis, buccinorum ustorum, floris iunci odorati, apij, cassiæ, rosarum siccarum, singulorũ unc. I. tundito & cribrato, ac utitor in prima balnei domo, inspergens sincipiti quantum satis est, & aquam tepidam irrorans, ita ut satis longam morã in domo trahat quo uires pharmaci usque in profundum distribuantur. Deinde capite leniter deterso & abluto, ubi lotus est ita ut caput non madefecerit calida, ex solio exeat, & frigida iterum atq; iterum irriget. Si uero ualde calidũ caput habuerit, etiã sæpius frigida perfundatur. Post hæc per rubificatoriũ ex sinapi & caricis caput corroboretur. Et per interualla quædam pituita per os detrahatur, & narifusoria adhibeatur. Diæta uero statuatur tenuior, concoctu facilis, uentri commoda, flatus exors, uim contemperandi habens. Vini usus his rarus sit. Si uero reliquiæ affectionis superfuerint, ad ueratrum albũ deueniẽdum est. Modus autem utendi relatus est in Sermone de purgantibus medicamentis. De cætero uero admonendi sunt, ut ab omnibus edulijs & potibus bilem gignentibus abstineant. In uere autem quotannis uenam secent gratia præseruationis. Deinde etiam purgentur, & præsertim si bilis magis redundarit. Mulieribus uero menses consueto tempore proritentur ut fluant citra impedimentum. Sed & in alijs cõsuetæ excretiones procurentur.

De melancholia. Ex Galeno & Ruffo. Cap. IX.

Quemadmodum in apparentibus corporis partibus, aliquando omnibus eadem temperatura apparet, uelut in malo corporis habitu, elephantiasi & hydropisi: aliquando uero una quædam pars, aut amaræ bilis, aut pituitæ, aut atræ bilis humore suscepto, ipsa solum temperaturam mutat: Sic etiã circa cerebrum fieri potest, ut aliquãdo toto in uenis sanguine atrabiliario facto, ex cõmunis detrimenti ratione etiam cerebrum lædatur. Et rursus ut alio tempore, sanguine in toto homine illæso permanente, is qui iuxta solum cerebrum est alteretur. Et contingit hoc dupliciter, aut aliunde confluente in ipsum, aut generato in loco atræ bilis humore. Generatur autẽ à caliditate multa indigena, aut flauam bilem, aut crassiorem & atriorem sanguinem adassãte. Plerunq; uero partes circa præcordia primariò affectæ, caput ad cõsensum perducunt, & delyrium efficiunt, aut ipsa bile cerebrum occupante, aut aliqua uaporis melancholici exhalatione; quemadmodum in morbo flatuoso & præcordiali appellato. Nil enim rationi nostræ obstat, aliunde & ex alia parte principium & generationem affectionis esse. Nam os uentris quomodocunq; affectum facile ad consensum ducit cerebrũ ob cognationem, per maximos duos neruos qui ex supernis ad ipsum deferuntur. Perducit etiã ad consensum cor ipsum ob uicinitatem. Similiter quoq; septũ transuersum, quod etiam ipsi inseritur. Communitas est etiam stomacho ad spinalem medullam, qua parte & incumbit, & colligatur uerticulis colli. Principium itaq; eiusmodi melancholiæ plerunq; ex cruditatibus: Flatus enim ipsis succedunt multi, qui facile eleuantur, & circa præcordia diutius morantur, & ructus ipsis acidi consequuntur, nullo eiusmodi cibo accepto. Ventres plerunq; ipsis sicci sunt, somni parui diuulsi, insomnia turbulenta & peregrina, uibrationes corporis aliæ aliàs, uertigines capitis, & flatuum sonitus circa aures. Et alijs quidem caput plenum & graue esse uidetur, alijs uero leue & uacuũ, alijs siccũ. Quidam neq; omnino caput se habere putauit, ad quem excogitasse dicitur Philotimus supra reliquam curationem plumbeum pileum, à quo grauatus caput se habere intelligeret. Fiunt etiam mente capti, & timidi, & misericordes, & lacrymantur ac

deserta persequuntur. Quidam etiã dæmones ab inimicorũ præstigijs sibi immissos esse putant. Alij uenenosum pharmacũ accepisse suspicantur, & suspicionem ipsorũ confirmãt uirosi ac peregrini ructus qui ipsis adsunt. Et est morbus hic omnifarius & nõ facile enumerabilis. Velut uerbi causa circa timores. Alius amicissimos timet, alius oẽs homines. Et alius ad lucẽ prodire timet, & tenebras persequitur. Alius fugit caliginosos locos. Pleriq; tamẽ in tenebricosis locis degere cupiunt, & in monumentis ac solitudinibus. Quidam uero etiã aquã timent, & uinum & oleum, & omnẽ liquorem, uelut qui morsi sunt à rabioso cane. Et in summa, Melancholica delyria multiformia quidẽ sunt, ob particulares corruptas imaginationes. Vnum uero omnibus ipsis, cõmune est: Timor & tristitia. Tristantur enim omnes præter rationem, & neq; si interroges habent quod dicant cur tristentur. Non pauci uero ipsorũ mortem timẽt, & alia quædã nullo timore digna. Sunt etiam qui mortem uehementer exoptant. Quod igitur ob atram bilem ratiocinalis animæ principia occupãtem, timor fit, & tristitia, & mortis formido, nihil miri est. Videmus enim etiã extra corpus nihil nobis ita horrendum, uelut sunt tenebræ. Quum igitur uelut caligo quædã rationali animæ parti circũfusa fuerit, necesse est timere hominẽ, ut qui causam timoris secũ in corpore circũferat. Sicut enim in profundis tenebris pueri timent, itemq; adulti imperiti: Ita etiã atræ bilis color, uelut tenebræ rationis locũ obúmbrans timores efficit. Quapropter omniũ symptomatum singulas accidentiũ causas enarrare impossibile est. Pleraque enim multam difficultatẽ habent, uelut uerbi gratia, Cur fugiunt uelut horrenda, quæ non sunt horrẽda. Alia uero persequuntur uelut bona, quæ nõ sunt bona. Et cur alius domesticos timet, alius uero omnes homines, & huiuscemodi. Plurimorũ uero symptomatum causas medicũ dicere, non est difficile, uelut, qui sibi uidetur uas fictile esse, propter siccitatem hoc patitur: frigidus enim & siccus est melancholicus humor: similiter etiã qui cutẽ suam siccis pellibus similẽ esse putat. Qui uero putabat se caput nõ habere, fortassis ob leuitatẽ hoc passus est, quam flatus uẽtosus sursum latus ipsi exhibuit. Cur uero appetunt melancholici plures cibos? nũ quia frigescit ipsis os uentris? Cur autem aliqui ipsorũ uini potores sunt? num quòd frigiditas calfactione opus habet? Cur autẽ occidunt seipsos? num quia à maioribus malis liberari se putant? Nisi fortassis talẽ opinionẽ induunt, quòd bonum est mori, quod barbaris quibusdam uidetur. Cur autem cruditates assiduæ ipsis fiunt? num quia turbatũ & superfluitatibus plenum est ipsorum corpus, & propterea etiã uenter intẽperatus, ut qui semper ex atræ bilis humore perfrigeratur? Cur autem alui plerunq; ipsis siccantur? num quia flatus supernè circa præcordia consistunt, & non ualde infrà secedunt? Necesse itaq; est ob hoc ipsum etiã uentres siccos esse. Ex multa uero retentione, aliquando coaceruata ac colliquata egerunt. Oculis autem plerunque nictant, & oculi ipsis procidũt, & crassa labia habẽt, propter crassum flatum. Atri uero coloris, propter humoris diffusionem. Hirsuti uero pleriq; ipsorum sunt, propter multitudinẽ crassarum superfluitatum. Veloci uero plerunq; lingua sunt, & balbi, & gracili uoce præditi, ob linguæ incõtinentiã. Motus enim concitatiores à flatu fiunt. Quicquid autẽ concitatè mouetur, citò defluit. Et procliuè sane fuerit etiã aliorum symptomatũ causas reddere, si quis ex his progressum facere uolet. Porrò nigrescit aliquãdo hic humor supercalefactus, aliquãdo superfrigefactus. Nã quale quiddã patiuntur carbones, dum uruntur lucidissimi ob flammã existentes, extincta autem flamma nigrescentes: tale quiddam circa clarũ sanguinis colorem frigiditas facit. Videmus enim etiam in externis, quædã corpora liuida fieri ac denigrari à frigiditate. Et rursus excessus caloris resiccans ac cõsumẽs humiditates à quibus calor nutritur, humores nigrefacit, quemadmodũ etiã sol fructus, & hominũ corpora. Hæc igitur sunt quę ante curationẽ Medicum cognoscere oportet. Quæ uero discenda sunt ut quis ita ægrotantibus opẽ ferre possit, iã tempus est subiungere. Nõ parum autẽ refert ad curationem, nosse unde morbus initiũ habuit. Cognoscere itaq; oportet quòd duplex est melãcholiæ species. Quidã enim ex natura & temperatura ab initio atrã bilem habẽt. Quidã uero ex mala diæta postea id temperamentũ acquisiuerunt. Et est hæc species segnis semper & tristis. Qui uero ex flauæ bilis superassatione in delyrium incidũt, audaciores & iracũdiores alijs sunt, & percussores, & omnia horrenda faciẽtes, & maximè tẽpore quo bilis superassatur. Quo uero tẽpore ipsa extincta fuerint, tristes, mœsti ac timidi fiunt. Quum igitur totũ corpus melancholicũ sanguinẽ habuerit, à uenæ sectione principium curationis facere conuenit. Quum autẽ solum cerebrum, æger uenæ sectione non habet opus, nisi multo sanguine redundarit, & præseruationis gratia detractionẽ faciamus. Cognitio uero an totum corpus melancholicũ sanguinem habeat, aut iuxta solũ cerebrum talis sit, ex his à te fiat. Nigriores & hirsuti, & qui uenas amplas habẽt, aptissimi sunt ad atrę bilis generationẽ. Aliquãdo etiam homines colore rubicundi, cõfertim in melancholicam temperaturã transeunt. Consequenter autem ab ipsis, flaui, & præsertim ubi uigilijs, & laboribus pluribus, & curis, & tenui uictu, aut melancholicis edulijs fuerint usi. Ad hæc si suppressa est hæmorrhois in sede, aut alia excretio cõsueta, aut mulieribus menses, nec parũ confert anni tempus, & aëris status, & regio, & ægri ætas ac studiũ. His omnibus præcõsideratis, ubi speraueris in totius corporis uenis melancholicũ sanguinẽ contineri, certissimũ experimentũ adhibeto, ex uenæ cubiti mediæ præsertim sectione. Si enim effluẽs sanguis nõ uidebitur atrabiliarius esse, statim cohibeto. Si uero talis apparuerit, quantũ pro ægri corporis habitu satis fore putaris, euacuato. At uero tertia melãcholiæ differẽtia, cuius principiũ à uẽtre hærere diximus, & quæ affectio præcordialis appellatur, sæpe ex relatis cognoscitur. Primũ enim incipiũt uentris symptomata, uelut sunt inflationes, rugitus, ructus acidi ac uirosi, & quòd uẽter resiccatur, & quòd in secessibus ac uomitibus & ructibus alleuatur, & quòd ipsi ægri percipiunt omnes uexationes circa præcordia consistere. Quẽadmodũ igitur dũ quibusdã sæpe ex uẽtre fuliginosa quędã aut fumosa, aut omnino crassorũ uaporum exhalatio sursum fertur, uelut in suffusos oculos habentibus, aliqua ob oculos uersantur. Eodẽ modo etiã nunc dũ melãcholica exhalatio ad cerebrũ, uelut fuligo aut fumus fertur, melancholica quoq; symptomata

promata

promata circa mentem cõtingent. Quum igitur melancholici delyrij propria symptomata apparuerint magna, circa uẽtrem uero aut nihil molesti, aut minimum fuerit, in his cerebrũ primariò affectum esse putandum est, uelut prædictum est.

Curatio melancholiæ. Galeni. Cap. x.

Melancholiã ex cerebro primariò affecto obortã, per balnea asidua, & diætã boni succi humidam ac flatus exortẽ curare oportet, citra aliud efficax auxiliũ, nisi ob tẽporis longitudinem humor affligens ægrè euacuetur: quando sanè magis uarias ac fortiores curationes adhibere oportet. Incipientẽ autem affectionem curare cõuenit. Nam inueterata ac aucta, ægrè tractabilis euadit. Rufi. Siue autẽ cerebrum primariò affectũ fuerit, siue præcordia, cõmunia sunt subducentia uentrẽ auxilia. Primũ igitur bonæ concoctionis curã habere oportet. Postea uero purgare primum epithymo & aloë. Horũ enim etiamsi parum quotidie acceperit, prodest tamẽ moderatè & paulatim subducẽdo. Posidonij. In quibus sanguis redũdare apparuerit, statim ab initio uena secetur in cubito, & præsertim in quibus cõsuetæ sanguinis excretiones sunt suppressæ. Verum in mulieribus quibus menses defecerunt, uenã in talo secare oportet. Et in singulis pro uiribus sanguinem euacuare. In quibus autẽ uitiati humores magis redundant, præparatum per uictũ ęgrũ purgabis per hierã Rufi, aut Archigenis, aut Iusti. Si uero utriq; redũdent, facta prius uenæ sectione purgato. Postea interpositis aliquot diebus, aluũ per clysteres euacuato, primũ cũ furfurum succo, spumaq; nitri ac melle. Deinde etiã polypodij radices cõtusas, aut epithymũ cũ furfuribus coquito. Post triduum à clysteris usu, detur ipsis picra ex aloë cõpositio, quæ supra reliqua oĩa, etiã epithymũ accepit. Præparãda est autẽ, uelut Themison iubet, ita ut aloës accipiat drac. c. mastiches, croci, spicæ nardi, cinamomi, aut casiæ duplũ, asari, carpobalsami, singul. unc. I. His uero etiam epithymi sextans addatur. Detur autẽ cochlearij magni copia cum aqua mulsa. Deturq; ipsis ex modicis interuallis iterũ atq; iterũ. Deinde rursus per uictum reparatis uiribus, rursus dato hieram Rufi, aut Archigenis, aut Iusti. Sit autẽ pondus drach. IIII. cũ aqua mulsa, & salis cochleario paruo. Melius est autẽ per euacuantia quotidie leniter uentrẽ subducere. Atram uero bilem ducit amaracus, & cunila appellata, drachm. II. pondere aquæ mulsæ inspersa & pota. Conducit & lactis sero aluũ subducere. Sed non de caseis dandũ est serum. Præstat enim quod à lacte per coctură separatur. Sit autẽ lac equinum, aut si non posit haberi, bubulum. Lac ipsum in ollam nouam mittatur, & fici ramulo agitetur. Postquã autẽ ter aut quater ebullierit, acetum mulsum irroretur. Deinde per colatũ in potu detur. Et primũ quidem ammiscendũ est mel, quum autem uenter subire inceperit, nõ amplius addatur mel. Accipiat autẽ æger hoc serũ per heminas, nõ infra quinque heminarũ mensurã. Ab omni uero euacuatione utendũ est maluæ semine leuisimè trito, duarũ drachmarum pondere, cũ aquæ cyathis tribus. Egregiè enim facit. Quare sæpe ipso utẽdum est. Optimũ est & pulegij decoctũ sæpe bibere, & ante purgatoria, & post ipsa. Et similiter cẽtaurij parui. Absinthij autem decoctũ & asiduè & consequẽter præbe. Stomacho enim & uentri in his commodũ est. Et neq; flatũ multũ in uentre fieri permittit, neq; secessum penitus resiccari, & urinam ciet, & concoctionẽ probè adiuuat, adeò ut ego ex huius solius usu nouerim quosdam à morbo liberatos. Danda sunt etiam urinã mouentia, anisum, daucus, petroselinũ, asarum, nardus: & his adhuc amplius fœniculi magni syluestris semen, & radix. Chamæpitys autem & chamædrys prõptius accipienda sunt, ita ut singula hæc cũ aqua coquantur, aut arida trita potioni inspergãtur. Cõmodæ sunt etiam euacuationes per sudorẽ, & labores, & balnea fictes, & per illitiones in sole, qualis est quæ cũ oleo chamæmelino fit, & cum oleo ac nitro. Quod si habitus permiserit, rursus per hierã purgato. Conuenit autẽ neq; præcordia negligere, & maximè ubi accesserit Medicus, curationis ipsorũ coniecturã faciet. Fomẽta igitur cõueniũt ex oleo, in quo cocta sunt ruta, anethum, serpyllũ, absinthiũ, artemisia, pulegiũ, uiticis semẽ, baccę lauri, aut folia tenera. Hæc enim dolores mitigãt, & flatus minuũt. at uero in inflationibus stomachi cũ morsu, cuminũ & pulegiũ in aceto coquere oportet, & per spõgias stomachũ fouere. Aliquãdo etiã alumẽ aceto inspergimus. Cataplasmata autẽ habeãt aut anisum, aut apium aut cuminũ in oleo pręcoctũ. Et cyperus leuisimè trita, & iris, & libanotis cataplasmati addatur. Permittantur autẽ diutius, & ante & post cibũ. Ablato autẽ cataplasmate pręcordia cõtegantur, aut lana amplisima, aut leuisima & pura pelle agnina, præillitis locis ex nardino. Vtendũ est etiã cucurbitarũ adhibitione, ad flatus quidẽ inaniũ, ad inflãmationes uero ac duricias, cũ scarificatione. Postea uero ceratis ex cyprino utendũ est, & polyarchio, & quod ex styrace paratur, & quod ex seminibus fit, & similibus. In progressu autẽ curationis, etiã rubificatione ex cariicis ac sinapi uti, ualde proderit, & cõcoctiones reuocat. Nã & uẽtri robur addit, & si quis dolor in præcordio restat, eũ eximit. Vtendũ est etiã acribus smegmatis ad præcordia, & picatorũ medicamẽto, hoc est, pice sicca per seipsam liquefacta, aut cum modico oleo. Calida aũt imponitur cuti, & uẽtri ac dorso adhibetur, ac sinitur donec sua sponte decidat. Quare licet cũ ipsa lauari, & quod paulatim disparatur forfice auferre. Valde uero prodest eis stercus bubulũ aridũ aceto mulso infartũ ac impositũ. Prosunt etiã bulbi cum nitro aut alumine triti ac impositi. Sed & his ad bubulũ stercus ammixtis utile fit cataplasma, & præsertim ubi morsus ab ipsis circa stomachũ percipitur. Cæterũ in qbus cõuulsiones asiduæ corpori adsunt, confert etiã castorij potus, & illitio corporis ex castorio cum oleo sicyonio. Conuenit & moueri & exerceri ipsos pro uiribus ante cibos. Balnea uero probe cõcoquenti non sunt ualde necessaria, nisi lassitudini alicui mederi uelis. Qui uero non bonũ uentrem habet ad concoquendũ, huic cõducit frequẽtius lauari, aut ieiuno, aut post perfectam cõcoctionem. Post balnea cibos damus concoctu faciles, flatus expertes, ex aluo secedentes, exacta consideratione facta quomodo ex singulis homo afficitur: non enim omnes ad omnes cibos similiter dispositi sunt. Plerũque tamẽ cõueniunt panes clibano cocti probe præparati. Volucres nõ pingues, non uirosæ, montanæ. Oua gallinarum mollia. Pisces petrosi & molles carne. Herinacei uero marini plurimum præstant ad iucunditatem & utilitatem. Vitanda sunt omnia in stagnis

stagnis degentia, & in paludibus. Ex carnibus conueniunt hœdinæ, & lactentiũ animaliũ, & ex his magis extremæ partes probe coctæ. Non inutiles sunt etiã uuluæ, & uentriculi, & pedes suilli. Ex oleribus ad cõmunem uictũ cõferũt dulcia. Acriora uero aliquando danda sunt pharmaci loco, uelut est asparagus palustris, petroselinũ, & similia. Moderata uero copia omnia accipiãtur. Vinũ sit tenue & albũ & nõ ualde uetus. Non autẽ aceruatim detur potus inter cibum, neq; magna copia potus exhibeatur, ut ne cibi in uentre fluitent. Acetum quoq; acerrimũ cochlearij mensura post omnẽ cibum absorbeatur ubi iam uult dormire. Sed & pleraq; obsonia in aceto tincta edere conuenit. Præstat autem aceto ammiscere parũ de scilla, & ruta, & aristolochia tenui. Posidonij. Cõmodum est autẽ ad inflationes tale oxyporium præparare. Ligustici, seminis apij, zingiberis, thymi, singulorũ unc. I. mellis despumati quantum satis est. Dato cochlearij dimidiũ mane, & uespere similiter. Quod si mellis dulcedinẽ auersentur, salem concoctoriũ eiusmodi ipsis præparato. Scillæ assatæ unc. I. salis ammoniaci quincuncẽ, seminis apij, fœniculi, thymi, petroselini, anisi, sinonis, zingiberis, singulorum drac. IIII. panis puri sicci quincuncẽ, piperis sesquiunciam. Ex hoc cochlearij mensurã edendam dato cum cibo, prout uoluerit. Detur etiã ipsis antidotus theriaca ex quibusdam interuallis, & præsertim hyeme, & inchoante uere. Rufi. Vomant ex lõgioribus interuallis etiã à cibis. Verum à raphanis, aut origano, aut thymo ieiuni. Non tamen fortioribus uomitorijs utendũ est. Sunt enim talia nociua in his, ærumnã uentri ac stomacho addentia, iam antea ex morbo afflicto. Videntur enim aliqui ex efficacioribus uomitorijs melancholia correpti. Proinde operæpretiũ esse nosse, quòd multi sic ægrotantes, in tẽpore curationis nihil cõmodi perceperunt. Dimissa uero curatione restituti sunt, natura ante curationem præualente cõtra morbos debiles ex medela factos. Quapropter naturæ remissionẽ dare oportet. Videtur enim unà cũ curationibus affligi. In quiete uero inualescere, & superare morbos iã antea attenuatos.

De insania lupina aut canina appellata. Ex Marcello. Cap. XI.

Qui morbo lupino siue canino appellato corripiũtur, in februario mense noctu exeunt, per omnia imitantes lupos aut canes, & usq; ad diem monumenta maximè aperiunt. Cognosces autem ita affectos ex his signis, pallidi sunt, & uisu imbecilli, & oculos siccos habent, & nõ lacrymantur. Videbis etiã ipsos cauos oculos habere, & linguã siccam, & saliuã omnino nõ profundunt. Sunt quoq; siticulosi, & tibias habent exulceratas immedicabiliter, propter assiduos casus & canum morsus. Ac talia quidem sunt signa. Nosse uero oportet melancholiæ speciem esse hunc morbum. Quem curabis tempore accessionis uenã secando, & sanguinem usq; ad animi deliquium euacuando, & ægrum boni succi cibis nutriendo. Vtatur autem balneis dulcibus. Deinde sero lactis per triduum usus, hiera ex colocynthide Rufi, aut Archigenis, aut Iusti purgetur, iterũ atq; iterum ipsam sumẽs ex interuallis. Post purgationes etiam theriaca ex uiperis utendũ est, & alia adhibenda in melancholia iã antea relata. Ad uesperam uero inuadente iam morbo, irrigationibus capitis somnum inducere solitis utendum est, & talibus quoque odoramentis. Nares item opio illinantur. Quandoq; uero etiam somnifica in potu exhibeantur.

De incubo. Posidonij. Cap. XII.

Qui incubus appellatur non est dæmõ, sed magis præludium & procemium morbi comitialis, aut insaniæ, aut syderationis. Nam cruditates ex uoracitate affectionẽ præcedunt. Dum enim uentriculi cerebri uaporibus crassis ac frigidis implentur, prohibent hi facultates per neruos transire, & morbũ ægrè excitabilem efficiunt, & qui uix ad rectã actionem perducitur. Vnde etiã immobiles penitus tales permanent. Præcedit enim incubũ suffocatio, uocis priuatio, grauitas, & immobilitas. Per multã uero anxietatẽ attenuato ac discussu spiritu, & apertis meatibus derepẽte excitatur. Cauendũ igitur est à malo dum in principio est. Inueteratũ enim & assiduè incidens, quosdam ex relatis morbis inducit, dum paulatim in uẽtriculis cerebri crassus humor coaceruatur. Quæcũq; enim patiuntur comitiali morbo correpti in exacerbationibus, eadem perpetiuntur incubo pressi dum dormiunt. Si quidẽ igitur sanguis redundat, uenã in cubito secare oportet. Si uero uitiosi humores magis prædominantur, purgatio facienda est per hierã Archigenis. Maximè autẽ opitulatur ipsis hoc. Corticis ueratri nigri drach. I. scammoniæ obol. III. anisi, aut dauci, aut petroselini parum. Diæta uero sit tenuis & penitus flatus exors. Auxiliatur etiam ipsis niger pæoniæ fructus, si quindecim grana trita cum aqua in potu exhibeantur. Rigare uero oportet etiã caput oleo anethino calido, & pileo cõtegere ubi cubitum uadit æger.

De morbo comitiali. Galeni. Cap. XIII.

Tres sunt morbi comitialis differentiæ. Omnibus autẽ cõmune est, cerebrum affectũ esse. Aut primariò cõsistẽte in ipso affectione, aut per cõsensum oris uẽtris. Rarò autẽ fit etiam tertia species ex parte quadam, in qua incepit affectio, & deinde sensibiliter ægroto ad caput ascendit. Atq; hanc speciẽ in puero quodã uidi, qui principiũ affectiõis in crure habebat, & postea per tempus quoddam per femur & lumbos ac spinã ad collũ & usq; ad caput ascendebat. Vbi uero caput pertigisset, nõ amplius sui cõpos erat. Tale quiddam contingit etiã in his qui à scorpio, aut aliqua alia uenenũ eiaculante bestia icti sunt. Quidam enim ictus à scorpione, grandine se impeti putare dixit. Et erat totus subfrigidus, & frigidũ sudorem excludebat, & medicamentis adhibitis uix seruatus est. Non igitur impossibile est circa aliquos non principales partes eiusmodi essentiã generari, citra externã causam. Et hãc ipsam ubi in neruosa parte cõstiterit, uim suã per continuitatẽ ad neruorũ principiũ transmittere. Posidonij. Cõuulsio sequitur ad morbũ comitialem, eò quòd principiũ neruorũ affligitur ab infestantibus ac molestiã exhibentibus. Quemadmodũ enim stomachus, dũ aut alimẽti copia grauatur, aut ab acri humore mordetur, non solũ singultũ, sed etiã conuulsionẽ inducit: Sic etiã principium neruorũ ad talem motũ perducitur, dum rejcere conatur quicquid tandẽ fuerit id quod ex primariò affecta parte ad ipsum affertur. Cæterum ordinati aut inordinati circuitus ipsis fiunt iuxta diætæ modum. Aut enim per omnia æqualiter diætã habent ægri, aut inæqualiter & inordinatè. Irruente igitur comitialis morbi

exacer

exacerbatione, conuulsas & obtortas partes deligare oportet, inungereque ac dirigere. Deinde disparato ore pennã oleo illitã immittere, cyprino præsertim, aut irino, aut narcissino, & uomitũ iritare, quo incumbentes stomacho humores extrahantur. Oportet etiam odoramentis sensum iritare, uelut peucedano aut succo cyrenaico. Perseuerante uero exacerbatione, Medicus confidenter cogens, ac mandibulas diducens castorium ori infundat, & succum cyrenaicum cum aceto mulso. Reuocatis autem ipsis, per sedem infundatur centaurij ac calaminthæ decoctũ, aut aristolochiæ. Deinde recuperatis uiribus, per hieram Galeni ex colocynthide purgetur. Eiusmodi sanè est recentis & acuti comitialis morbi curatio. Deinceps autem quæ ad inueterati demolitionẽ pertinent tr-ademus. Oportet itaque ægros in longo aquę potu cõtinere, & in curationis aggresione, si nihil impedierit, uenam secare, & intermissis diebus quatuor aut quinque corpus reficere, ac sic infrà euacuare, maximè per ueratrũ nigrum, aut colocynthidẽ. Veratri autẽ corticem siccum tundere ac cribrare oportet, & eius drach. I. cũ aqua mulsa præbere. Aut modico pipere addito melle excipere, & catapotia deuoranda dare. In colocynthide uero eiecto semine, & relicta medulla, uinũ dulce infundito, ac per noctẽ sinito. Mane uero uinũ excolatum ac tepefactum bibẽdum dato. Post sufficiẽtem purgationem lauare ipsos oportet. Tertia deinde die cucurbitas affigere præcordijs ac dorso cum scarificatione. Deinde intermissis aliquot diebus ac refecto corpore, purgare per hieram Galeni ex colocynthide. Postea uero etiam capiti cucurbitas affigere. Et sequenti die cataplasma capiti adhibere, ex pane cocto cum aqua mulsa, amygdalis amaris simul cõtritis, aut serpillo, aut calamintha, aut mẽta, aut ruta. Et hoc faciendum est per triduum. postea radendũ est caput, & illinendũ peucedani succo in aceto diluto. Aut spondylium, aut serpillũ, aut iris in aceto coquatur, & facta intermissione, rursus ex hiera drach. III. solum dato. Deinde sternutatorijs utendum est, & pituitam per os ducentibus, & narisusorijs, ita ut cyclamini succũ naribus infundamus, aut ipsam radicẽ siccam tritam insufflemus, aut elateriũ cum lacte. Et rursus facto interstitio, clysteri ex centaurio & colocynthide utere. Deinde sinapismũ capiti adhibe, & eduliorũ acriũ esu per interualla utere.

Quæ arguunt morbum comitialem. Cap. XIIII.

Arguunt comitialem morbum & eo affectos collabi faciunt suffita, bitumen, lapis gagates, cornu ceruinum, odor hepatis caprini assati, & ipsum hepar dũ editur.

Quæ collabentes comitiales excitant. Didymi. Cap. XV.

Si magnum pedis ægri digitum diuiseris ex quacunque parte, & destillante sanguine labia ipsius collapsi illeueris, statim excitabitur. Asclepiadæ odoramentum excitans comitiales. Sagapeni, piperis, castorij, amygdalarum amararum, radicis peucedani, spõdylij, galbani, singulorum drach. II. silphij drac. I. opobalsami drach. I. aceto dilue ac pastillos efforma. Vsu uero expetente aceto dilue ac naribus subline. Vtendum est hoc in exacerbationibus. Facit & ad uteri strangulationes. Pharmacum hoc repositum seruetur in ærea pyxide, quam naribus ægri admouebis. Aliud. Galbani, spondilij aut serpilli, æruginis rasæ, castorij, acori, singulorum drach. IIII. succi peucedani drach. II. aut radicis drach. III. succi cyrenaici drac. I. opobalsami drac. I. piperis grana XXIIII. amygdalas amaras decorticatas XXX. picis liquidæ quãtum satis est, aceti tantundem. Excipe & utere.

Auxilia ad comitiales. Dioscoridis. Cap. XVI.

Ad comitiales facit rutæ syluestris semen cum aqua potum. Et spondylium eodem modo. Item radicis bryoniæ drach. I. seminis siue fructus balsami drach. III. Cardamomi drach. I. Ramentorum loti arboris cremor. Foliorum quinquefolij drach. I. quotidie pota. Testudo terrestris cocta ac delincta. Laser cum cibo acceptum. Summe uero prodest castoriũ post aliquam purgationẽ acceptum, ad dies quinque aut plures, drach. I. pondere cum aqua mulsa. Et eboris ramenta magnopere profuisse cognouimus, ad dies quinque aut plures. duorum cochleariorum mensura quotidie pota cum aqua mulsa. Ex Asclepiade. Oxallidem, siue rumicẽ acutum, uiridem prꝑsertim, quotidie dato à prima lunæ usque ad trigesimã. Eadem oxallis herba uiridis data cum uino delyrantibus, in naturalem statum eos restituit. Aliud, ut ne assiduè cadant inquit Archigenes. Eryngij montani appellati, cuius folia angusta & parua, & flores auricolores & oculorum speciem præferentes. Huius radicem contũdito ac diligenter cribratam reponito. Et ex hac mystra duo ad dies quinque dato, sufficienti melle adiecto, ut eclegmatis crassitudinem habeat. Et hoc facito ex interuallis ut trecẽtos sexaginta quinque dies expleas. Qui enim hoc pharmacum per anni spacium, hoc est trecentos sexaginta quinque dies sumit, ab hac affectione non corripietur. Aliud. Scillæ assatæ internæ partis tritæ, anethi, singulorum acetabulum, apij acetabula tria. Excipe melle, & nucis ponticæ magnitudine exhibe cum aceto mulso. Et qui bibit si potest, currat. Sin minus, concitatè deambulet. Aliud Asclepiadæ. Folijs oleæ XXV. & castorio cum aceto mulso usus est Themison. Facit ad comitialem morbum & elephantiasim. Est & hęc theriaca bona. Seselis drach. V. scordij, castorij, cinamomi, seminis trifolij, singul. drach. VI. staphidis syluestris drach. III. gentianæ drach. VIII. aristolochiæ drach. VI. pyrethri drach. VIII. euphorbij drach. V. piperis albi drach. X. opobalsami drach. III. succi cyrenaici drach. III. Excipe aceto mulso simplici, & dato comitialibus cum aqua mulsa drachmas tres, elephantiasi uero affectis sesquidrachmã præbe. Aliud. Quo Serenus utebatur ad comitiales, cui nullum cõparari potest. Idem concoquit & euacuat. Castorij, ueratri nigri, scammoniæ, singulorum drach. II. opopanacis, cumini thebaici, centaurij, nitri, sulphuris uiui, abrotoni, ammoniaci thymiamatis, seminis rutæ syuestris, absinthij, singulorum drach. I. cõtusa & cribrata excipe aqua, & efforma pilulas fabæ Aegyptiæ magnitudine, & unam quotidie præbe cum aceti mulsi cyathis IIII. Diuina huius cõpositionis uis est. Recipit autem simplicia XII. & habet drach. XV. Aliud. Coagulum leporis quotidie ieiunus bibat erui magnitudine aqua dissolutum. Si non adest leporinum, hœdino utatur. Aliud Archigenis. Ad comitiales, & qui per circuitũ cõuelluntur, & à uoluulo uexãtur, & ex diuturno capitis dolore laborãt. Castorij, abrotoni, radicis panacis, pyrethri, croci, singul. drac. VIII. seminis rutę syluestris, myrrhæ,

piperis, singulorum drach. IIII. Terito in aceto mulso scillitico, & pastillos drachmales formato, & unũ exhibeto non febrientibus cum aceto mulso. Febrientibus in remissione ac interuallo cũ aqua mulsa per triduũ. Deinde interposito triduo, rursus per aliud triduum dato. Facit etiam ad arthriticos. Ducit mulieribus menses, si nouies per interualla uelut diximus bibatur. Aliud consimilis usus. Castorij, piperis, radicis panacis, singulorum drach. VIII. pyrethri, staphidis syluestris, abrotoni, seminis rutæ, zingiberis, acori, dauci, singulorum drach. IIII. croci, iridis, cardamomi, singulorum drach. II. Dato ex hoc arido cochlearium cum aqua mulsa. Facit ad comitiales, resolutos, & tremulos.

De his qui ex stomacho primariò affecto, comitialis morbi modo exacerbantur. Galeni. Cap. XVII.

Quando stomacho primariò affecto fit morbus comitialis, oportet ægro præcipere ut bonæ concoctionis studiosus sit, & circa horam tertiam panem accipiat probe præparatum, ex uino ueteri albo & tenui diluto ac leniter adstringente. Dato autem ipsis etiã amarum ex aloë pharmacum sæpe in anno. Dicetur autẽ amplius de his qui ex stomacho comitialis morbi modo affliguntur, in Sermone de stomachicis. Multum uero prodest ipsis seseli, & spõdylij radix ac semen, & aristolochia, cum aqua trita pota. Auxiliatur his magnifice & uenæ sectio à talis & poplite, si assiduè fiat. Noui etiam puerum qui omnino non corripiebatur comitiali, ex quo pœoniæ radicẽ gestabat magnam & recentem de collo suspẽsam, ut indesinenter stomachum contingeret.

De his qui ex parte aliqua habent morbi comitialis causam. Posidonij. Cap. XVIII.

Quibuscunq; uero ex alia manifesta parte morbus comitialis principium habet, uelut in prædicto puero ex crure: Post totius corporis euacuationem, ungentis locum prius excalfacere oportet. Deinde epithema ex seminibus imponere. Et ex emplastris quæ rarefaciunt & intemperiem transmutant. Quale est quod Ebrietas appellatur, & quod ex althæa paratur, & mnasææ inscriptum. Postea uero phœnicinũ appellatum. Post temporis autem interstitium dropaces ac sinapismi loco adhibeantur. Et sic quidem adolescentes ac iuuenes, & inclinatę ætatis homines, fortiter curare oportet.

Curatio senum ac puerorum comitiali correptorum. Cap. XIX.

Senes autem & pueri affecti hoc modo curentur. Corporis equidẽ euacuationes in his uitare oportet per purgantia medicamenta. Imbecille est enim & senibus & pueris corpus, ad resistendum fortitudini purgatiuorum. Per clysterem uero euacuandi sunt præsertim senes, ex centaurea, aristolochia, polypodio ac anetho. Sed & manducationum usus senibus conuenit, & gargarismatum, ac eorum quæ naribus indũtur. At uero pueris simplicissima infusa immittantur. Frictoriorum quoque ac sinapismorum simpliciorum usus pueris adhibeatur. Senibus autem efficaciorum. Sed & antidoti præscriptæ senibus sunt exhibendæ.

Curatio ualde senũ comitialium. Posidonij. Cap. XX.

Valde senibus cõsulendum est, ut uictu solum calidiore utantur, & ut bonæ concoctionis rationẽ habeãt. Impossibile est enim eos qui cum hac affectione cõsenuerunt, humana ope curari, ac à morbo liberari. Quibus autem temperaria est affectio, ab aliquibus occasionibus allapsa, etiamsi ualde senes fuerint, ab ipsorum curatione desperandum non est.

Curatio puerorum recens natorum comitialium. Posidonij. Cap. XXI.

Afficiuntur etiam recens nati pueruli à morbo comitiali, & difficilem curationem habent, non tamen desperatam. Possunt enim ipsorum matres aut nutrices calidis cibis ac potibus nutriri, quo lac semper calidius ac tenuius fiat. Possunt etiam capita infantium puluisculis calidioribus conspergi, uelut est cyperus, adiantum, iris. Oleo item anethino assidue illini, & irino, ac amaracino calidis. Lauari quoq; possunt, ita ut caput non rigetur, neque calida, neque frigida. Nisi ubi opus fuerit sordes detergere per spumam nitri ac mel, & sic caput solum calida abluere, non autem immergere. Dandum est etiam ipsis mel despumatum ad delingendum. Et collo alliganda est pœoniæ radix recens, ut semper stomachum contingat.

De fatuitate. Cap. XXII.

Fatuitatis quoq; ac delyrij curationem aggredi oportet à principio generationis ipsorum, si partes corporis uniuersæ, & præsertim capitis, moderatè se habuerint, & si rationem antea moderatam ac integram habuerunt, postea uero dementes apparuerunt. Oriuntur ambæ affectiões frigidiore cerebro facto, aliquãdo ex sola qualitate, uelut fieri solet in profectionibus dum pluuia caput frigefacit, aut etiam uehemẽs uentus. Aliquando uero etiam modica pituita ad cerebrum illapsa. Differt autẽ fatuitas à delyrio, quòd fatuitas quidem consequentia & dicit & facit: Delyrium autem transgressionem inconsequentem habet, & sermonem alium alij cõnectit, ita ut posterior nihil commune habeat cum priore. Delyrium item senibus plerunq; accidit. Fatuitas autem & in pueris, & adolescentibus, ac reliquis ętatibus, ex prægressis quibusdam morbis consequitur. Cæterum curatio amborum morborum cõsimilis est ei quæ ad comitiales relata est, per calefactoria auxilia similiter fiẽs, non tamen similiter siccantia.

De memoria amissa. ex Rufo ac Galeno. Cap. XXIII.

Memoriæ detrimentum sæpe in quibusdam morbis factum esse compertum est, læsa simul etiam ratione. Ita ut affectio quidem utraque eadem sit, intendatur autem quãdo unà cum memoria etiam ratio perijt, quod sane fatuitas appellatur. Pereunt autem ambo hæc in lethargo, & omnibus affectionibus soporiferis. Vnde etiam curatio ad prędictas affectiones descripta adhibetur instantibus iam morbis. Contingit autem hoc etiam ex peste, quemadmodum accidit in peste Athenis facta. Si uero irruerit aliquando ex aliquo prædictorum morborum, soluto iam in totũ, & in obliuionẽ transeunte: considerare oportet qualitatem magis prædominantem, hoc modo. Sola quidem humiditas redundans, profundos ac lõgos somnos facit. Sola uero siccitas, uigilias. Si uero frigiditas fuerit cum humiditate, soporiferę ac stupidæ affectiones fiunt. Si uero humiditas fuerit cum modica frigiditate, memoriæ detrimentum & fatuitates succedunt. Quum autem multa sit differentia temperaturarũ, pro maioris ac minoris ratione, multiformis fit uarietas causarum animales actiones lædentium. Obseruare igitur oportet somnos eorum

qui

qui memoriam perdiderunt, aut intelligentiam: Intelligentiæ enim amisio fatuitas est: utrum somnolenti sint ualde, an moderatus ipsis sit somnus. Ita enim repereris intemperaturam prædominatem. Insuper autem considerandum est utrum multa excernantur per os & nares de humoribus ex capite delabentibus, aut siccæ appareant partes hæ. Si quidem igitur frigiditas sola est, calefacere solũ cõuenit, non item siccare. Si uero cũ siccitate fuerit frigiditas, calefacere ac humectare. Atq; ego sane noui quendã qui ferme memoriam amiserat, & ratione læsus erat, ob studium & uigilias circa disciplinas. Alium item uinitorem ob uineæ labores similiter affectũ. Et uterq; ipsorũ palàm à calefacientibus ac siccantibus lædebatur: Ab humectantibus uero simulq; calefacientibus opem sentiebat. His autem prædistinctis curationem annectamus. Si igitur ob purgationes quasdam, aut alias immodicas euacuationes, aut animi deliquia, fractis uiribus, memoriæ detrimentum succedat, refectoria diæta uti couenit, nihil aliud curiosius moliendo. Roboratis enim corporibus & collectis uiribus, restituitur etiã memoria. Eodem uero modo si propter extremã senectutem accesserit memoriæ detrimentum, non oportet curiose quid moliri, sed solum conueniente diæta contentum esse. Quibus autem derepente deficit memoria, alia uero sana esse uidentur, in his comitialem successurum timere oportet, aut resolutionem, aut etiam syderationem. Et in summa magnum quoddam malum in ipsis comperies. His igitur sufficiunt aliquando præseruationes à morbis imminentibus. Dum enim morbi aduentum prohibemus, ex hoc etiã memoria conseruatur. Prohibent autem prædictos morbos, primum attenuans & incisoria diæta. Deinde etiam purgationes conueniunt, & similia. Si uero ex morbis uelut dictum est irruerit, uelut lethargo aut peste: horum curationem contentiosius aggredi oportet. Summa uero medelæ est in calfaciendo uniuersum ipsorum corpus, intrinsecus ac extrinsecus, iuxta mensuram euariationis habitus naturalis. Calefactoria quę ferme talibus conueniunt æstate quidem oleum per se calidum: hyeme uero irinũ cum aceto acriori, aliquando serpillo, aut spondylio, aut calamintha in ipso cocto. Aliquando etiã nitro iniecto & pipere, aut baccis lauri. Commodum est etiam castorium cũ oleo occipiti adhibitum. Auxiliatur autem his maiorem in modum hieræ Rufi purgatio. Quandoque enim inquit huius solius purgatione usus, multum profeci in purgando, quum nihil boni secum detrahat. Incipit enim superne à capite detrahere, & postea etiam alias partes pertransit, nullam uiolentiam, nullum dolorem inferens, non ardorem, nõ stomachi dolorem, non sitim. Verum semper pro euacuationis ratione alleuat. Vnde etiã stomachum corroborat per purgationem, ut ciborum quoq; appetentiã augeat. Creditur etiam post purgationem per hieram, eboris ramentum memoriæ opitulari, drachmæ pondere potum cum aqua mulsa, & similiter cerui cornu. Quin & castorium similiter drachmæ pondere potum, post purgationem cum aqua mulsa magnopere prodest. Maximum auxilium est & ueratri albi potio, non uelut quidam putant postremum, sed ab ipsa recte etiam quis incipere posit. Quid enim opus est diu & multum laboribus fatigari, quũ ex maximo auxilio maximam medelam consequi liceat? Quare citra omnem formidinem ueratrum dãdum est, priusquam ęger per morbum excoletur, & uires auxilij exiles fiant. Commoda sunt quoque sternutatoria ex ueratro albo & castorio, naribus admota post euacuationes; & quæ naribus induntur ac insunduntur: & quæ pituitam per os detrahunt. Alimentum uero conuenit friabile & aliquo modo calefactorium ac attenuatorium. Ab oleribus autem omnibus frigefacientibus abstinendum est, & à fructibus ac bellarijs, caseoq; ac lacte, & à cibis crassefacientibus ac inflantibus. Alia enim ex ipsis spiritum cõturbant, alia dẽsant. Acriora uero ex interuallis exhibeantur, uelut sunt allia, thymbra, origanum, pulegium, & raphani. Sed & horum copia uitanda est. Semper autem cruditas cauenda. Nam cruditates omni re magis mentem uitiant. Vinum his conuenit tenue, album, & non ualde uetus. Per moderatam enim caliditatem tum alia non pauca potest, tum animam mãsuefacit & ad tripudia aptam facit, motum ei præbens concinnum ac sedatum. Multus autem aquæ potus, & adhuc magis uini, pessimus est. Caput enim ualde humectat. Multa autem humiditas obliuiosissima est. Somnus sit moderatus, & à repletiõe ne fiat. Veneris uero usus sit rarissimus. Neque enim ad totam sanitatem conducit, neque ad animæ ratiocinationes. Imò & tristitiã inducit, & lancinatio illa in coitu contingens, conuulsioni quodãmodo cognata est. Et perfrigeratio quæ succedit cõgelat quodam modo ac stupefacit intelligẽtiam. Cæterum post purgationes uniuersales ac locales, etiam sinapismus occipitis commodus est, & post sinapismum, balneum. Cruditas autem & lassitudo penitus uitentur, tum aliarum corporis partium, tum maximè capitis ac ipsius mentis: Vitandi quoque uehementes ardores ac frigora. Ambo enim caput replent. Vitanda & edulia crassefaciẽtia, & inflantia, ac humectantia. At uero si quis ex his progressum faciat, etiam in sanis qui humidius caput habent, uictus rationem commodam præscribere poterit, ut quis optima memoria præstet.

De commorsis à cane rabioso, aut his qui aquam timent. Ex Rufo & Posidonio. Cap. XXIIII.

Quum canes natura calidi ac sicci sint, per æstatem ex ambiente nos aëre aliam caliditatem ac siccitatem acquirunt, & ob immoderatam intemperaturam insaniunt, & hæc insania rabies uocatur. Patiuntur autem hoc magis in illis regionibus, in quibus maximæ & inæquales ambientis mutationes inordinatè fiunt. In quibus & hyemes uehemẽtes fiunt, & æstus excellentes. Insanientes autem canes, & siti uehemẽti correpti potum nõ admittunt, eò quòd insaniunt. Vnde etiam magis intenditur ipsis ueneni malignitas. Signa canum rabiosorum hæc sunt. Muti sunt & adeo delyri ut ne familiarissimos quidem cognoscant, sed hos primum attingant. Cibum auersantur, & siticulosi quidem sunt, non tamen bibunt, & plerunque anhelant. Ore autem hiant, & linguam exerunt, ac saliuam largam & spumosam profundunt. Aures item inclinant, & caudam laxatam habent, segniusq; incedunt & uelut somnolentiores existunt. Si uero etiã cucurrerint, uelocius solito currunt intẽpestiuè ac inordinatè. Huiusmodi canes fugere oportet. Omnes enim qui à rabioso cane morsi sunt, si ne-

glecti fuerint, aut male curati, in affectionem timoris aquæ incidunt. Et hoc maximè patiuntur qui uitiosis humoribus repleti sunt. Vnde quidā statim ubi commorsi sunt, aquam & alios liquores timēt. Alij post quadraginta dies. Alij post longius tempus. Contingit autem ipsis grauior perturbatio, quum aquam, aut aliud quoddam pellucidum speculum uiderint. Aspiciunt enim faciem suam rubicundam, ac toruè tuentem, atque ira plenam. Fieri autem potest, ut quemadmodum aliqui dicunt, etiam canis à quo morsi sunt imaginem in aquis apparere imaginentur. Recordati autem formæ canis, cōfertim ab immodico timore corripiuntur. Hoc uero patiuntur ob immodicam siccitatem. Nam philosophus quidā morsus à rabioso cane, & generoso animo affectioni resistens, & inconsequens ratus canem in balneo apparere: apparebat enim ipsi quemadmodum etiā alijs hoc modo affectis: Ratiocinatus igitur & sic secum loquutus, Quid cani & balneo commune est? superauit affectionē, & sanatus est ab affectione, ubi citra timorem bibisset. Quum igitur aliquis à rabioso cane commorsus est, ei quàm celerrime per receptam curationē auxiliari oportet, etiamsi paruus & in superficie consistens fuerit morsus, de hac re certi, quòd nullus ex his qui non probe curati sunt effugit. Primum itaque uulnus maius facere oportet, osculo ipsius per scapellum diuiso ac dilatato. Deinde etiam fissuris incussis omnem circum circa locum uellicare, eo studio ut effluxum sanguinis multum per locum efficiamus. Vlcus uero cauterijs ignitis amplioribus inurere. Deinde porrum imponere, aut panem cum sale trito, aut cepas, aut allium. Et ubi crustę exciderint, ulcera ad dies quadraginta aut sexaginta à cicatrice arcere. Et si ad cicatricem peruenerint, rursus per cinerem uitis aut ficulneum, & similia ulcera resoluere. Hac de causa bonum est etiā folia marrubij, & anagallidem imponere. Hæc uero etiam à ceraste serpente morsis magnopere auxiliatur. Vlcus autem perfundendum est chamæmeli, & radicis rumicis acuti, quem oxallidem uocāt, decocto. Noui ego quendam senem, qui ubi quis morsus esset à rabioso carne, sola oxallide curabat. Nam & ulcus decocto perfundebat, & herba integebat, & de ipsa bibendum dabat. Et hoc pharmacum uelut robustiū ualde laudabat. Mingunt aut homines qui ipsam acceperunt multa & intemperata. Et propterea morbum regium hæc expurgat. Nos uero etiam impetiginem ex ipsa cum aceto confrictam depellimus, & pruritui auxiliamur per eandem radicem. Vtimurq; etiam ipsa ad morsus canis rabiosi cum alijs auxilijs. Similiter facit etiam syluestris rumex aculeatus, radicem habens oblōgam, uelut raphanus paruus. Commodum est etiam ipsis pharmacum Galeni ex pice brutia. Est autem hoc. Picis brutiæ lib. I. opopanacis quadrantem, aceti heminas II. Opopanacem cum parte aceti terito. Residuum uero aceti ad picem adijce, & coque donec acetum cōsumatur, atq; ita ad tritum in mortario opopanacem diffunde, & unita excipe ac impone, & hoc pharmaco per dies quadraginta aut sexaginta utere, & nō permittet ulcus cicatrice includi. Bonum est & theriacam antidotū ex uiperis oleo rosaceo dilutā uulneri imponere. Sed & aridum hoc ipsis cōuenientissimum est. Salis fossilis drach. VIII. chalcitidis drach. XVI, scillæ drach. XVI. rutæ uiridis drach. IIII. æruginis rasæ drach. IIII. seminis marrubij drach. I. Reponitur siccatum in sole, in ærea pyxide. Vtere primum sicco, donec crusta inducatur. Deinde cum rosaceo, donec crustæ excidant. Sed & potamogeton cum sale impositus non permittit incidere in affectionem timoris aquæ. Vtere autem hac herba & humida & sicca. Danda est antidotus theriaca in potu per primos tres dies, nucis auellanę magnitudine. Neque enim aliquem noui, qui eam accepit aquę timore correptum. Nec uero ab alijs auxilijs abstinendum est; sed danda maximè est antidotus celebris ex cancris fluuialibus. Est autem compositio eius hæc. Cancrorum fluuialium magnorum uiuorum, in uase æris rubri ustorum cineris dextantem, gentianæ quicuncem, thuris unc. I. pręparandum est hoc pharmacum mense Augusto luna decima octaua. Si uero nō affuerit quod sic præparatum est, nihil de hoc curiosius sis, sed quocunq; tempore paratum exhibe uelut dictum est. Præstat tamen lignis uitis exustionē ipsorum facere. Dato cochlearij mensuram cū aqua calida ad dies quadraginta, si ab initio hac potione usus fuerit. Si uero non ab initio, sed post aliquot dies, dato quotidie cochlearia duo, donec impleueris quadraginta dies. Facit quoq; per seipsum cinis cancrorum potus, & cum melle uulneri impositus. Præparatur quoq; antidotus ex nucibus, etiam febricitantibus iam conueniens. Nam supra hoc quod affectioni resistit, etiam somnum conciliat. Compositio eius hæc est. Sagapeni drach. II. opij thebaici drach. II. croci sesquiscrupulum, lycij indici scrupulos XI. & dimidium. carnis nucum iuglandium non ualde ueterum drach. XL. excipe & exhibe drach. I. cum aqua pluuiali calida ad noctem, post uigorem febris. Ita ut mane quidem antidotū ex cancris, uesperi uero ex nucibus præbeas. Quòd si hæ antidoti non adsint, dato confectionem cyphi appellatam, siue eam quæ ex rebus XXXVI. constat, siue eam quæ ex XXVIII. paratur, habueris: cōmodus est etiam succus cyrenaicus aut parthicus, fabæ magnitudine deuoratus. Quidā hepar ipsius canis qui momordit coctum præbent commorso. Mergi quoque iecur assatum datum cū oleo ac modico sale commodum est. Aiunt enim ita efficax ipsum esse, ut ęger e uestigiò aquam petat. Sed & hippocampus marinus assatus comestus prodest. Sanguinē enim ipsius amorē aquæ inducere dicunt, & formidini aquæ resistere. Vnde iterū atq; iterum hippocampum edere iubent. Et ipsos hippocampos cum acri aceto tritos ulceri imponunt, & hoc pharmaco sæpe rabiem superarunt. Quin & catuli coagulū cū aqua datum, utilissimè ab ipsis bibitur. Et ubi semel ipsum acceperint, assidue cōmouet ipsis potus cupiditatem, & bibunt etiam alios liquores intrepide. Oportet autē catulum non multorū dierum esse, sed recens natū & adhuc lactentem. Prodest ipsis etiā leucanthemū herba pota. Tantam autē eius uim esse aiunt, ut si ex ea fundum poculi sublinatur ac exhibeatur, ipsi libenter potum accipiant. Idem etiam de chamæmelo traditur. Vtilissimum autem est ipsis bitumē Iudaicum potum cum aquæ cyathis tribus. Datur ex ipso perfectis scrupulus unus, aut, uelut aliud exemplar habet, drachma una. Vtiliter etiam datur syluestris fici uirgultorum cortex siccatus ac tusus & cum aqua potus. Et lycium indicum. Et absinthium,

thium, & scordiũ, & centaurea parua. Aristolochia, artemisia, chamedrys, bryoniæ radix, polium, laser, cancrorum fluuialium decoctũ multo anetho cũ ipso cocto. Substernitur autem commode & insternitur ipsis ursæ pellis, & phocæ. Sed & hyænæ pellis efficacissima est, ut ipsis intecta uelociter mentẽ in integrũ restituat. Quin & pellis hyænæ exusta, ita ut cinis in potu detur, affectionem formidinis aquæ sedat. Cognitionẽ autem an homo à periculo liberatus sit, ex his sumito. Vlcus nucibus regijs leuissimè tritis intege. Sequenti uero die solue, & cataplasma gallo aut gallinæ edendũ obijce. Si enim ex eius esu nõ mortui fuerint, tunc ulcus ad cicatricẽ perducito, nimirum uelut liberato ægro à periculo. Vtere autẽ eodem etiam ab initio ad dinotionem. Si enim gallina ex esu cataplasmatis prima die impositi ulceri nõ moritur, scito non à rabioso cane hominem morsum esse. Si uero mortua fuerit, uice uersa. Primum enim ne attinget quidem. Si uero à fame coacta ederit, morietur, si rabiosus canis fuerit. Hoc igitur quotidie alterare oportet, donec ex eius esu gallina non moriatur. Cæterum ulcus ipsum optimè ac tutissimè ad cicatricẽ perducit antidotus theriaca, cum rosaceo diluta. Vlceribus autem ad cicatricem perductis, ueratrum album præbeatur ad totius affectionis destructionem. Nam & rabiosi canes hoc cũ polenta accepto uomunt, & statim resipiscunt à rabie liberati. Fieri etiam poterit quod opus est, si per Rufi hieram infrà purgaris, ubi quid prohibuerit ueratri acceptionem. Danda est etiam quotidie hiera, non ad purgationem, sed tanquam auxiliare medicamentũ, nucis auellanæ magnitudine, cum cyatho decocti saluiæ, aut herbæ sideriddis, quam heracleam appellant. Quidam etiam sola ipsa utuntur, & multum prodesse dicunt, & propterea etiam Alyssum, ab eo quod rabiem eximat, ipsam nominant. In uictu indigentia & repletio uitanda sunt, & magis indigentia. Nam indigentiæ humorum malignitates augent, quod nequaquam commodum est ulceri maligno. Quapropter alimentum moderari oportet, quo & probe concoquat corpus, & succulẽtissimum ex bono succo fiat. Quin & egestionum quotidianarũ & mictionum cura habenda est. Ad hoc autem faciunt & prædictæ radices, & scandix comesta, & fœniculum. Cretinum autẽ tum uentrem, tum urinam mouet. Cichorium uero syluestre etiã stomacho cõmodum est crudum comestum. Appellant ipsum aliqui serim, aut picridem. Cõmodus est & brassicæ asparagus, & asparagus palustris, & rumex hortensis, & agrestis, & acutus. Et ex piscibus qui tenera carnem habent gammari & cancri, & herinacei recentes cum uino mulso. Ex carnibus extremæ partes, & uolucres omnes montanæ, concoctu faciles ac boni succi. Vinum tenue & albũ, non ualde uetus. At uero præseruationis gratia singulis annis appropinquante eo tẽpore, per hieram præpurgari oportet. Et instante iam die theriacam antidotum accipere per triduum.

De cerebri inflammatione. Cap. XXV.

Cerebrum inflammatũ sæpe ita intumescit, ut etiam suturæ capitis disparentur, & dolorem maximum ac exurentem compressis membranis inducit. Consequitur nausea stomachi multa, & bilis uomitus, & rubor multus in facie consistit, & oculi prominent, & facies intumescit, itemq; totũ caput. His ergo uena secanda est à cubito. Oportet quoq; à naribus & uenis sub lingua sanguinem euacuare. Vtere etiam irrigationibus capitis, quarum usus aliàs ad inflammationes adhibetur, & cataplasmatis humectantibus & concoquere ac maturare potentibus.

De erysipelate cerebri. Cap. XXVI.

Fit & erysipelas, hoc est, ignis sacer, in cerebro, & patitur æger hæc. Dolet totum caput, & uidetur sibi flãmã in ipso habere. Et facies ipsius frigida est, itemq; præcordia. Et os siccatur. His igitur uena secetur, & præsertim uenæ sub lingua incidantur. Forinsecus autem adhibe capiti frigefacientia ungenta, & pastillos quibus ad erysipelata utimur.

De syderatione. Ex Galeno. Cap. XXVII.

Syderatio propter repẽtinum exortum, indicat humorem crassum, aut frigidũ, aut uiscosum implere principaliores cerebri uentriculos, & non propter intẽperiem totius essentiæ eius fieri. Magnitudinẽ itaq; periculi, ex magnitudine læsionis respirationis cõiecta: Quum enim respirationem multũ impediri, & uix fieri uideris, non paruam morbosam affectionẽ cõijce in cerebro factam esse. Est autem syderatio Græcis apoplexia appellata, priuatio sensus & motus totius corporis, unà cum læsione principaliũ actionum, derepente incidens. Ex Archigene. Syderationis affectio ex natura magna est, & uehementer acuta. Contingitq; ut qui periculũ effugerunt in diuturnũ morbum incidant, resolutionis aliquarum partium, aut etiã totius corporis, aut etiam uiolatæ rationis. Senibus autẽ magis accidit affectio, & magis in hyeme, & cõstitutione frigida, & ex uehemẽtibus cruditatibus, & ardoribus uehementibus, & immodico uini potu ac ebrietate. Talia enim habitũ perfrigerat. Et in summa qui in hanc affectionẽ collapsi sunt, uiuentes sunt cũ mortificatione, aut cũ tota sensus priuatione. Primũ igitur corpus oleo calido inungendũ est. Caput autẽ rigãdum rosaceo cum aceto. Coquendũ est autẽ in aceto serpillum aut spondiliũ. Odoramenta quoq; adhibenda sunt, castorium, opopanax, & galbanum. Et aperto ore instillandũ est acetũ mulsum. Et pinnæ oleo cyprino, aut irino, aut narcissino imbutæ immittendæ sunt, & uomitus prouocandus, & sedes assiduè illinenda cũ ruta & cumino, addito nitro ac melle, ad flatus prouocãdos. Si uero hæc nihil profecerint, clysteribus utendũ est ex decocto fursurum, & cucumeris syluestris radice, & centaurio, nitroq; ac melle. Aut ex muria cum melle ac oleo rutaceo. Enitendũ autem est ut quod infusum est emittatur, per lũborum ac uentris frictionẽ. Et si opus fuerit etiã digiti in sedẽ immittantur & obturamẽta educatur. His peractis uenã secare oportet periculo prædicto. Detractio autem fiat è dextra manu, & copia eius qui detrahitur diuidatur. Commouere enim oportet tantũ, non exoluere uires, & calorẽ extinguere. Inspiciantur etiã pulsus in euacuatione, & faciei color, ac respiratio. Et si nihil mali cõsequitur, etiam repetenda est detractio. Post uenæ sectionem, adhibeantur odoramenta excitatoria, & uociferationes. Et corpus totum inungatur. Et si qua pars resoluta fuerit insigniter, hapso lanæ integatur sicyonio aut pingui ueteri oleo imbuto. Qui uero ad uenæ sectionem inepti sunt, primum ad uomitum, uelut dictum est, cõmoueantur, & sedes ipsorum illinatur his quæ flatus educunt. Deinde post illitiones, cucurbitis cõ-

cutere conamur magnis & fortibus, retrorsum iuxta lumbos affixis, & ubi per tempus aliquod attraximus, transferimus ipsas utrunque ad pectinem ac imum uentrem. Sæpe enim expresserunt ea quæ in uentre sunt, & simul cum expresione reuocarunt morbo occupatos. His uero nihil efficientibus, aliquãdo ipsi ausi fuimus ori hieram infundere. Et quũ suscipere non possent, quantum oportet, per clysterẽ infundimus. Et priusquam quicquam egereretur, accidentia concurrentia reuocarunt me ad ampliorem aggresionem. Et sane permittit hæc affectio, ac cogit uel temere omnia tentare. Hæc igitur in necesitate fiunt. Vbi uero tolerare possunt, etiam reliqua auxilia annecte. Febris tamen occupat hominem, alios prima, alios secunda die, & exhibet spem salutis ipsa calamitas febris. Sed neq; negligenda est. Verum si qua resident in intestinis, ea educere oportet. Si deorsum repant, per clysterẽ. Si sublimia sint, per purgatorium inferne pharmacũ, & maximè per hieram Archigenis. Post purgationem cucurbitæ præcordijs ac capiti affigantur cum scarificatione. Si uero aliqua compunctio etiam inferius fiat, illic quoq; scarificatio adhibeatur, præsertim in mulieribus, iuxta uteri regionem. Quòd si ad aliam quandam affectionem transitus fiat, curatio ad illam adaptetur. In summa uero prouidendum est in syderatis, ut facilis fiat per aluum ac urinas excretio. Curandum est autem ut accipiant cibos quotidie quidem, uerum paucos & leues ac calidos, & extersoria ui præditos, pleneq; cum melle edulcatos.

De resolutione ex Archigene. Cap. XXVIII.

Quum omnes nerui sensum simul ac motũ amiserunt, Syderatio appellatur affectio. Si uero iuxta alteram partem, siue dextram, siue sinistram hoc contigerit, Resolutio uocatur, illius partis uidelicet iuxta quam facta est. Conflatur hæc affectio, humoribus multis uiscosis ac crasis neruos obturantibus, per quos motus uoluntarij perficiũtur. Manifestũ igitur est quòd redundantem humorem euacuare oportet. Nec uero aptius principium in his reperire datur quàm à uenę sectione, si quidem permiserit ætas, habitus, tempus, studium, prægressus uictus, & reliqua quæ prohibere solent uenæ sectionem. Oportet autem moderatã detractionem facere, ut ne perfrigerentur. Frigiditas enim cum siccitate, uelut dictum est, affectionem inducit. Quapropter solum imminuenda est materia paululum per uenæ sectionem, & præsertim in prouectiori ætate. Detractio uero fiat à sanioribus partibus. In hoc autẽ tempore contecta esse oportet mẽbra, hapso lanæ oleo sicyonio aut gleucino imbuto. In prouectioribus ætate etiã castorium inspergendũ est irrigationi. At in his qui derepente resoluti sunt, uelut ex ardore, pręstat irrigatio ex lanis succidis, & oleo ac aceto, aliquãdo etiam nitro. Sæpe uero irrigationẽ renouare oportet. Cibus cõuenit his modicus. Sint autẽ sorbitiones alicæ lotæ, & succi ptisanę. Interpositis diebus quibusdã à uenæ sectione, aluus subducatur, primũ clysteribus. Deinde etiã per aloës & polypodij ac colocynthidis cremorem purgetur. Conuenit etiã hiera Archigenis pro uiribus accepta. Post purgationẽ cucurbitę affectis partibus adhibeãtur. Si uero hæ ineptæ fuerint, uicinis affigãtur. Post cucurbitas utendũ est cataplasmatis ex semine lini, & fœno græco, ac ordei farina, cum oleo ueteri coctis, & pulueribus insperfilibus ammixtis. Aut etiã emplastris quæ acceperunt picem, resinam, mannam thuris, aliquando etiam bitumen. Egregiè facit & artemisia coincocta, & calamintha, ac ruta, & conyza. Postea uero etiam nitrum ammiscemus, & in muria cataplasmata coquimus. Modicam autem aquam esse oportet, quæ & ipsa in coctura consumatur. Postea autem pro lini semine, farinam loliaceam & fabaceam adhibere cõuenit. Optimum est & erysimum. Deinde cerata & ungenta adhibeatur. Aluus autem semper facile solubilis sit. Catapotia ad resolutiones, tremores, & opisthotonicos. Succi cyrenaici, piperis, galbani, singulorum drac. I. passo dissoluito ac facito catapotia, & dato ex eis obol. II. & his acceptis absorbeant aquæ mulsæ cochlearia duo aut tria. Aliud ad tremulos, resolutos, & opisthotonicos. Myrrhæ, castorij, styracis, piperis, æqualibus partibus utere. Aliud. Opopanacis, sagapeni, castorij, myrrhe, succi cyrenaici, piperis, uirgultorum rutæ, singulorum drach. I. præpara catapotia & exhibe, & insuper absorbeant aquam mulsam. Vngenta uero idonea sunt huiusmodi. In aliquo ex prædictis oleo scillam macerare oportet in sole ad dies quadraginta. Si uero tale oleum non affuerit, in præsens scillæ sextantem in olei sextario coquere oportet. Similiter etiam canchry, hoc est libanotidis semine utendum est. Ammiscendum est & ceræ parum, & galbani, & propolis, aliquando etiam castorij unc. I. & adarces ac euphorbij, sing. drach. IIII. & nitri drac. IIII. Commoda est quoque ranunculus herba similiter preparata. Manifestum est autem quòd à lenioribus incipere conuenit. Sed & cerata ex his parari possunt, adiecto pyrethro, baccis lauri, nitro, sinapi. Malagmata uero conueniunt ex baccis lauri, & quod uiride appellatur. Sæpe uero sufficit ceratum cyprinũ, largo sinapi ammixto, quod malagmatis usum exhibet. Conueniunt etiam smegmata ex fece uini, & aceto, & combusta adarce, euphorbioq; ac calce uiuã parata. Sed & dropaces ipsis cõmodissimi sunt. Sint autem leuia omnia quę imponuntur, propter corporum debilitatem. Reuocat autem sensus etiã thapsia cum aqua illita aut cum aceto, post dropaces. Item illitio ex cantharidibus. Verum ulcerationes ex talibus fientes cicatrice citius includere oportet. Quin & sinapismi ipsis commodi sunt, & postea balneũ. Vtendum est post purgationem etiam potionibus ipsis conuenientibus. Castorium itaq; asidue ipsis detur drach. II. pondere cum aqua mulsa. Et opopanax magnitudine fabæ, cum castorio, & sagapeno erui magnitudine ab ipsis deuoretur. Item succus cyrenaicus eadem magnitudine. Sed & sarmentorum uitis uiridiũ decoctum, à ieiunis asidue potum, ualde prodest partibus corporis resolutis. Vtilissima est etiã post purgationes & alias euacuationes, theriaca ex uiperis antidotus, & mithridatica. Est & simplicius pharmacũ ualde celebre ad huiusmodi affectiones, hoc. Castorij, seminis rutæ syluestris, opopanacis, sing. obol. II. pyrethri obol. I. acori tantundẽ, piperis grana X. Cũ aque mulsæ cyathis II. dimidiũ huius totius primũ dato, robusto uero totũ. Vniuersa uero curatio à capite initiũ sumat. Hoc enim radix est & principium totius affectionis. Quapropter illitiones ipsius sint, castoriũ, peucedanum, baccæ lauri, & menta. Hæc modico acri aceto excipiatur, addito

irino

irino ungẽto, ut liquidioris cerati crassitudo fiat, & illinatur ex hoc totũ caput usq; ad frontem. Sed & odoramenta eiusdem generis adhibeantur. Postquã autem aluus efficaciore clystere præeuacuata est, & totũ corpus iam minus superfluitatum habet, cucurbitæ capiti adhibeantur cũ scarificatione, primũ quidem tali quæ multum sanguinem extrahere potest. Deinde uero moderatiore. Hoc autem auxilium sæpe adhibendũ est, leuibus & inanibus cucurbitis primum capiti circumpositis, & deinde locis agglutinatis. Sic enim affixę nihil minus quàm repetita sanguinis detractio possunt. Tonsura uero non solum cucurbitarum gratia, sed etiam per seipsam assiduè fiat. Si uero ambiens nos aër non fuerit frigidus, etiam rasura commoda est. Statim autem prædictis illitionibus caput modicè confricandum est. Postquam autem detracta fuerit materia, etiã sternutatorijs & pituitam per os ducentibus utendum est. Ego uero etiam crustas inurere non dubitarim per ignem, aut per medicamẽtum. Vnam quidem circa occipitis cauitatem, quo loco spinalis medulla initium habet. duas autem ab utraque ipsius parte. Tres aut quatuor in uertice. Vnam ex his in medio capitis, tres circum ipsam. Vlceribus enim diutius fluidis permanẽtibus, non despero perfectam restitutionẽ. Reliqua diæta sit attenuatoria, uentri cõmoda, nihil uiscosi aut uirosi habens. Et quæ urinam cient alimẽtis ammisceãtur. Vtendum est etiam potionibus relatis ad morbum comitialem, & ungentis ad arthriticos referendis. Quum enim communia sint hęc, superfluum est eorum etiam hic meminisse. Si uero fuerit æstas, etiam in totum detegantur loci, & denudati aëri exponantur. Quibusdam enim hoc tempore principiũ recuperationis actionum contigit.

De supercilij aut palpebræ resolutione. Ca. XXIX.

Si superciliũ aut palpebra fuerit resoluta, curabũtur ungentis calidioribus & acrioribus fronti illitis. Palpebra uero collyrio ex sandice & germinũ oleæ succo illinatur. Optimum autem in ipsis, & maximè in supercilio relaxato, hoc. Mastichẽ cũ succo brassicæ nõ lotæ terito, & distẽta frontis cute, fronti crassius illine. Perseuerante uero affectione, palpebrã quidem sutura curat. Superciliũ uero fasciolæ de frõte ablatio.

De conuulsione canina. Cap. XXX.

Caninam conuulsionem uocant mandibularium musculorum resolutionẽ. Distorquetur igitur in obliquum os, nasus, & oculus, & in summa, dimidia faciei pars. Auxilia itaq; resolutæ parti adhibeantur, non oppositæ. Decipiuntur enim aliqui, qui mandibulam ab opposita parte distrahi putant. In communi igitur ipsis commodant omnia in resolutione relata. Nã & sanguinis detractio, si nihil prohibuerit, & purgatio, & clyster, & cataplasmata, & ungenta, & malagmata, & sinapismi, & tapsiæ usus, cõducũt. Priuatim uero deligatura quæ ad opposita reducit. Et sanguinis detractio à uenis sub lingua. Et cucurbitæ duobus uerticulis impositæ. Et quæ pituitam per os detrahunt, itemq; quæ per nares. Iam uero etiam acribus illitionibus utendũ est ad oculũ affectũ, præsertim collyrio ex sandyce & germinũ oleæ succo.

Linguæ resolutæ curatio. Cap. XXXI.

Si lingua fuerit resoluta, uenæ sub ipsa secentur, corpore uniuerso prius euacuato. Et cucurbita sub mẽtum ponatur. Et quæ pituitam per os detrahunt, & collutiones ex sinapi, & linguæ exercitia adhibeantur. Reliqua item occipitio ac collo uniuerso admoueantur, uelut sunt illitiones acres, & epithemata, & sinapismi.

De instrumenti uocalis resolutione. Cap. XXXII.

Resoluitur & uocale instrumentum, faucium inquam musculi, & extremitatis asperæ arteriæ, imò etiam thoracis superiores. Spiritus itaq; in ipsis supprimitur. Quidã etiam gracilem uocẽ acquirunt. Alij uix loqui possunt. Et alijs aliter uox impeditur. Proinde post uniuersalia auxilia, etiã thoraci adhibeantur ea quæ antea enumerauimus. Et gargarismi acres ipsis exhibeantur. Priuatim uero ad ipsos utẽdum est spiritus detentione, & coaceruata expiratione, & concinna uociferatione. Post hæc autem per uictum ac exercitia uniuersum corpus corroboretur.

Deglutitionis resolutæ curatio. Cap. XXXIII.

Si deglutitio resoluta fuerit, hoc est, delatrix ciborum promptitudo: nã si stomachus, hoc est, gula resoluta fuerit, perniciẽ inducit: calida omnia adhibẽda sunt. Priuatim uero conandũ est ut cibi indãtur quàm penitissimè, ut ne ad asperã arteriam dilabãtur. Cucurbitæ quoq; mento affigãtur. Et ungenta usurpentur ad partes iuxta tonsillas acria, ex castorio, sagapeno, succo cyrenaico præparata. Gargarismi itẽ ex sinapi. Et quæ cõmãsa pituitã ducũt. Forinsecus quoq; adhibendæ sunt illitiones cõmunes prædictæ ipsi mẽto.

Vesicæ resolutæ curatio. Cap. XXXIIII.

Vesicæ resolutio siue detinuerit urinas, siue inuoluntariè excreuerit, ijsdem communibus auxilijs curabitur, circa pectinem & maximè circa intercapedinem inter anum ac scrotum adhibitis, qua parte situm est uesicæ collum, quem locum quidam siran, id est catenulam appellant. Vtendũ est autem supra prædicta, irrigationibus pectinis ex ungẽto nardino, & malabathrino susinoq; ac sicyonio, in quo cocta est eryngij radix, cyperus, cardamomũ, ruta. Sed & sedes his illinenda est. Post cõmunia uero auxilia, etiã per infusa in annum conandũ est reuocare uesicæ actiones. Sunt autẽ hæc, à principio quidẽ castorium cũ oleo sicyonio, aut ruta, aut cumino, aut anetho in oleo cocto. Deinde centaurij & colocynthidis decoctum, ita ut modò cũ aqua, modò cum ptisanæ succo simul coquantur. Optime facit & anagallidis succus. Et origani ac thymi decoctũ. Omnibus autem ammiscẽdum est oleũ sicyonium & castoriũ. Aliquando etiã opopanaca & galbanũ in ipsis eliquamus, si frigoris sensus ipsis affuerit. Infundimus etiã per colem oleũ sicyonium cũ castorio aut opopanace. Quandoq; etiã silphiũ in oleo coquimus. Priuatim uero in his qui urinas detinent cathetere instrumento immisso ad urinas prolectandas utimur. Et post urinæ euacuationem, cathetere adhuc insito, aliquod ex prædictis infundimus, angustissima fistula ad utrẽ parata, quę catheteri adaptari posit. Et mirũ est quanta inde utilitas emergit, ex infuso uidelicet post urinas excretas. Vtendũ est autem in utrisq; etiã urinam cietibus, per interualla: Velut est sion, & iunci odorati flos, ac similia. Vtendũ & aceto ac uino scillino. Dicetur autẽ de his amplius in Sermone de affectionibus uesicæ.

Colis resoluti curatio. Cap. XXXV.

In colis resolutione urinæ excretiones non impediuntur. Seminis autem excretio & coitus impeditur. Oportet igitur auxilijs ad uesicã relatis uti. Priuatim

uero nunc etiã coxendicibus calefactoria adhibere. Et iam quoq; tentiginem scicia, de quibus suo loco dicetur, exhibere. Facit autẽ cum reliquis pudendum cerui femori uelut zona alligatum. Et carnes ipsius comestæ, & polypi marini, & herinacei. Et ex uolucribus sturni. Castorium autem in omni resolutione commodum est. Cauenda uero sunt in ipsis omnia frigida edulia ac potiones.

Intestini recti resoluti curatio. *Cap. XXXVI.*

Intestino recto resoluto omnino inuoluntarie stercora excernuntur. Aliquando uero etiam sistuntur. Itaque etiã auxilia eadẽ sint quæ in uesica sunt relata, coxendicibus adhibita. Priuatim uero in his, nũc adstringẽtia & corroborantia, nũc pinguia & leuia, per clysterem infundimus, & rursus mordacia ac lancinantia. Proinde cupressi ac rubi decoctum adstringit, maxime ubi immodice egerit. Suillus autẽ & anserinus adeps, & oleũ maluæ maxime pinguefacit ac lenit, ubi stercora supprimuntur aut acria existunt. Muria uero & colocynthidis decoctũ, itemq; centaurij, artemisiæ, conyzæ ac thymi lancinãt ac mordent. Egregie facit & trifolij bitumẽ olentis decoctũ. Quum autem frigiditatis sensus affuerit, cõmodum est silphiũ, & gentiana, & bryoniæ radix, in omnibus infusis sedis. Ego uero aliquando etiã acopon lassitudinẽ eximens ex euphorbio paratum dilutũ, per clysterem cum fœni græci decocto immisi, & bene successit.

Cruris aut alterius cuiusdam mẽbri resoluti curatio. *Cap. XXXVII.*

Si crus aut manus, aut aliud membrum resolutum fuerit, communia auxilia in resolutione relata adhibeantur, & exercitia moderata unicuique parti congrua. Vtendum est etiã in omni resolutione ungentis quæ ad arthriticos referentur. Cibi uero sint in omnibus faciles cõcoctu, attenuatorij, uentri commodi, nihil uiscosi, aut mali succi habentes. Vinum sit album, tenue, & non ualde uetus. In summa uitanda est corruptio, frigiditas, ardor, ocium, lassitudo, coitus, uini multi potus. Ex epistola Archigenis ad Marsum, potio resolutis conueniens, de qua sic ait: Optimum est hoc pharmacum, & ad eiusmodi affectiones ualde à me probatum. Castorij, seminis rutę syluestris, opopanacis, singulorum obolos II. pyrethri, acori, singulorum obolum unum, piperis grana X. Cum aquæ mulsę cyathis II. dimidium ex hoc primum dato: robusto uero totum. Indicat autem obolum habere siliquas tres.

De cõuulsionibus aut distẽtionibus. *Cap. XXXVIII.*

Quum statim à principio, aut non multò post principium morbi, fiunt conuulsiones, & permãserint, ex repletione originem ducunt. Quum autem multis sudoribus prægressis, aut uomitibus, aut uentris excretionibus, aut sanguinis eruptione, aut post uigilias, aut famẽ, aut motus multos & uehementes conflatæ fuerint, ad euacuationem consequuntur. Et ubi etiam in sanis contigerit aliquas partes repente conuelli, ob repletionem fieri necesse est. Si uero ex febribus ardentibus succedit conuulsio, ob uehementẽ nimirum totius corporis, & maxime neruosarũ partium siccitatem contingit, & est huiusmodi malum maximum ac fere incurabile. Quum igitur corporis partes antrorsum distenduntur, emprosthotonus appellatur: quum retrorsum, opisthotonus, quum uero æqualiter in utranq; partem tenduntur, tetanus uocatur, conuulsiones itaq; ob uehementem siccitatẽ nemo curauerit. Eas autem quæ ob plenitudinẽ aut inflammationem fiunt curaueris, plenitudinem quidẽ euacuãdo, inflammationem uero, proprijs ipsius auxilijs adhibitis. Fit etiam conuulsio in his qui uehementer ob uomitus lancinantur, & sedatur ubi quæ molesta sunt per uomitũ fuerint reiecta. Auxiliatur conuulsis succus centaurij tenuis potus, & seseli cum aceto mulso aut posca. Castorium autẽ non solũ potum, sed etiam foris illitum cõmodat. Atq; hæc exhibemus his qui ob plenitudinem conuelluntur.

De Tetano siue distentione & conuulsione. Ex Archigene. *Cap. XXXIX.*

Quid significet tetani nomen, iam ante dictũ est. Corripiuntur autem hac affectione cum ob alias causas, ut est dictum est, tum ex uulneribus, & in fœminis ex aborsu. Verũ tetani ex uulnere fientes non ita sanantur. Neq; autem pueris, neq; senibus conuulsio fit tetanica. Infantes enim magis infestat morbus comitialis. Quare negligendũ non est, sed uena secanda, si distentio ex uulnere cõsequitur. Copia uero detrahenda est multa quidem, sed tamen nõ usq; ad animi deliquium. Et paulò pòst exhibeatur alica cũ aqua mulsa. Sit autẽ modicum quod exhibetur. Et ex aqua & oleo tepido ægri illinantur, & in solio desideat infra umbilicũ. Oportet autem & partes quę nõ madefiũt præillinire, & præsertim caput, & probe contegere ut ne impleatur. Vngenta autem & illitiones adhibeantur ex oleo sicyonio & gleucino, aut irino, aut oleo ueteri. Conueniunt & ungenta lassitudinẽ eximentia moderate calfacientia, uelut est quod fœtidũ appellatur, & quod ex sampsucho fit, & quod ex populo nigra, & similia. Quorum cõpositiones in Sermone de arthriticis referentur. Si uero non à uulneribus, sed ex repletione fiat tetanus; post uenæ sectionem, ungentis magis lancinatibus utendum est, quæ adarcen habet, & similibus. Deinde etiã cataplasmata locis affectis adhibeantur, quæ laxare ac discutere possunt simulq; lenire. Et hæc maxime musculis circa collũ & maxillas ac spinam adhibeantur. Horum autem materia sit fœnum græcũ, & semen lini, & farina ordacea ac loliacea. His addatur terebinthina resina, & galbanũ, & mel ac oleum multũ, in quo decocta sunt ruta, conyza, aut artemisia, aut libanotis. Infartiatur etiã aliquãdo ammoniacum thymiama. Sint autem mollissima ac leuia cataplasmata. Sed & fomentum adhibeatur incumbente cataplasmate, ex uesica magna & oleo calido semiplena. Aut ex sale fricto, aut ex milio in sacculis. Sed & cataplasmata in saccos cõiecta imponantur, ut fomentũ citra inquinamẽtũ fiat, & præsertim si capiti id imponere oportet. Vitandæ autẽ sunt assiduæ irrigationes capitis. Caput enim inde repletur. Occupet cataplasma & irrigatio, ceruicem & maxillas ac totã spinam usq; ad lumbos. Inspergatur irrigationibus castorium. Et cucurbitæ cũ scarificatione locis affectis omnibus affigatur. Temporis autem successu etiam folia ex oleo assumantur moderate, bis aut ter in die, ita ut quinta olei pars ad ignẽ calefiat, reliquum in solium mittatur. Domus autem calida appareetur. In potu conueniunt optimũ apomeli, & radicis silphij decoctũ, & ipsa trita, & hyssopi decoctũ, & succi cyrenaici magnitudo erui deuorata, & myrrha troglodytica magnitudine fabæ. Ex omnibus autẽ minime offendit,

& maxi

& maximè efficax est castorium tritum datum cochlearij mensura. Post hæc commodant sedis illitiones ex ruta & opopanace. Auxiliatur & olei infusum rutacei cum terebinthina. Danda est ipsis & Archigenis hiera drach. II. pondere cum pari castorio, cum ptisanæ succo ac melle. Deinde quædam ex alijs dentur, & ipsum castorium per se.

De capitis dolore distinctiones. Ex Galeno. Cap. XL.

Qui citra distinctionem doloris capitis auxilia descripserunt, maius detrimentum quàm emolumentum his qui eis fidem habuerunt, attulerunt. Neque enim omnes ob unam affectionem caput dolent. Sed tum ipsę affectiones plures sunt, tum curatio ipsarum singularũ propria existit. Vna enim affectio est iuxta intemperiem simplicem citra humorum complexũ: Alia iuxta humorum qualitatem: Tertia uero multitudinem tantum ipsorum humorum contingit: Quarta quum multitudo hæc transitus humorum ac uaporum obturarit. Et ad has adhuc alia, quum ob imbecillitatem in aliquibus capitis partibus spiritus flatuosus innascitur. Vehementissimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatem ac frigiditatem. Moderati uero iuxta siccitatem. Ad humiditates autem nullus consequitur dolor. Eodem modo quum ob redundantes humores, siue iuxta omnes capitis partes, siue iuxta unam quancunque tandem dolor contigerit, uehementior quidem ob calidos ac frigidos: moderatior autem ob resiccantes citra caliditatem aut frigiditatem manifestam oboritur. Humectantes autem penitus nullum dolorem inducunt, quantum ad qualitatem ipsorum attinet. Nam ob multitudinem, citra quidem obturationem, grauant caput. Cum obturatione uero dolores inducunt. Si uero multitudo mordacem qualitatem habuerit, dolorem augebit. At uero spiritus flatuosus & uaporosus distentionem efficit citra mordacitatem.

De dolore capitis ex ardore aut caliditate oborto. Cap. XLI.

Capitis dolores ex ardore solis, aut caliditate obortos sanant quæ frigefaciendi uim habent, citra manifestã adstrictionem. Optima uero ex ipsis sunt quæ essentiam tenuiorem habent. Quapropter nihil melius est ab initio quàm optimum rosaceum frigidissimũ factum, & sincipiti affusum. Sit autem rosaceum eo anno factum ex oleo omphacino, citra salis ammixtionem. Proximum à rosaceo locum habet chamæmelinum, ubi moderatam frigiditatem inducere uolumus. Quum enim uehementer frigefacere uoluerimus, semperuiui succum ammiscere conuenit, aut polygoni, aut lactucæ, aut uuæ acerbæ, aut portulacæ, aut pampinorum uitis, aut psyllij, aut intybi. Papaueris autem & mandragoræ succus uehementer frigefacit. Quapropter nociuus est. Cæterum Erasistratus maximum præseruatiuũ in calidioribus habitibus esse dicit, ubi quis in sole uersaturus sit, si spõgiam latam, densam, aqua imbutã, & probè expressam capiti imponat. At si dolorosa caliditas in capite inualescat, unà cum spiritu flatuoso, ab initio quidem curatione per repulsoria utendum est, quæ ex adstringentibus ac frigefacientibus contingit. Postea uero ex mitigatorijs ac concoctorijs medicamentis aliquid ad repulsoria ammiscere oportet. Deinde etiam ex discussorijs quippiam addẽdum, paulatim detractis pharmacis quæ repellunt.

De dolore capitis in febribus. Cap. XLII.

In capitis doloribus in febribus coincidentibus, uena secanda est in prima aut secunda remissione, si nihil impedierit, & præsertim in bono habitu præditis ac multo sanguine refertis. Animaduertẽdum est autẽ, ne ob exhalationes ex uentre fiãt, aut propter aluum suppressam. Si uero posterius post septimã irruant, præeuacuata memorabiliter per clysterem aluo, cucurbitæ occipitio aut ceruici affigantur. Et caput ex olei irrigationibus mitigetur, rosacei quidem, in calidioribus, & hora æstatis, cũ modico aceto, chamæmelini uero in non ualde calidis. Anethini autem in frigidioribus habitibus, & in hyeme, quinta aceti parte addita. Frons uero illinenda est ex cypheos cõfectione in frigidioribus. Crocomagmate autem in calidioribus. Porrò medele doloris capitis ex febriũ magnitudine oborti, in febrium tractatione suprà descriptæ sunt.

Ad capitis dolorem ex ebrietate, & meri potu. Cap. XLIII.

Vina temperie calida maximè generant capitis dolorem, ut quę omnino quidẽ uaporibus caput replent, aliquando uero etiam humoribus calidis. Proinde opus est multitudinem quidem euacuare, caliditatẽ uero frigefacere. Rosaceum igitur aut tale quoddam non ualde frigidũ satis est capiti adhibere. Somnum item ac quietem. Et ubi talia per totum diem fuerint adhibita, in uesperam lauare oportet, & boni succi cibis nutrire, non tamen calefacientibus. Qualis est ptisanæ aut alicæ succus, & panis ex aqua, & oua sorbilia sine garo, & lactucæ feruefactæ. In potu omnino utendũ est aqua. Post omnẽ uero cibum, parum dãdum est de malo punico, aut piro, aut pomo, aut uua passa. Sequenti uero die lauetur, & boni succi cibo nutriatur. Et uinum tenue album modicum detur. Cæterum præsumpta ebrietatem arcent hæc. Amygdalæ amaræ quinque aut septem à ieiunio comestæ. Vinum absinthites aut myrteum præsumptum. Et ipsæ myrti baccę præsumptæ. Brassicę cauliculi præcomesti. Ebrietatem autẽ extinguunt postea ingesta, centaurij tenuis decoctum, ceruinum cornu, uerbenacæ rectæ semen cum aqua.

Perfrigerati capitis medelæ. Cap. XLIIII.

In capite recens frigefacto, rutaceo oleo calido, sinciput irrigare oportet. Si uehementiore caliditate opus habuerit, parum euphorbij oleo inijciatur, aut ungentum irinum illinatur, aut amaracinum, aut laurinum, aut serpillinum, aut nardinum. Frons quoque talibus inungatur, & narium ac aurium meatus illinantur.

De capitis dolore à stomacho. Cap. XLV.

Quidam etiamsi modicus in uentre, & maximè circa os ipsius, humor acris fuerit collectus, statim caput dolent, humoribus in uentre prauos uapores ad caput mittẽtibus, ut aliquibus ipsorum suffusis similia symptomata accidant ex exhalationibus, si non cibũ ingesserint. Et propterea famem ferentes læduntur. Augescit enim ipsis huiusmodi humorũ malignitas ꝑpter inediã. Oportet itaque sic uexatos sanare, ita ut nihil capiti adhibeamus, uerũ quàm citissimè molestos uẽtris humores euacuemus, aqua tepida exhibita in potu, et immissis pẽnis uomitu proritato, deinde uero post modicũ interstitiũ cibus boni succi et stomacho cõmodus detur, si fieri põt lotis post uomitũ;

Sin minus, ante balneum. Atque hic tantus sit ut ne lædantur dum lauantur. A cœna uero parum bibant, & sequenti die mane absinthio & eadem diæta utantur. Et de cætero quotidie circa horam tertiam aut quartam modicum panem accipiant cum oliuis albis, aut cũ uua passa, aut aliquo huiuscemodi, per experiẽtiam reperto, eò quòd singulis optimum est. Aliud enim alij optimum est, iuxta naturę proprietatem. Interpositis autem horis duabus balneum petant. Pessima porrò affectio est, ubi uitiosis humoribus in uentris tunicis absorptis, aut ineluibiliter infartis, nauseæ ac lancinationes inducuntur. Quibus optimum auxilium est aloë pharmacũ, quòd aloës quidẽ habet drachmas centũ, reliquorum uero quæ recipit singulorum drach. VI. croci uero drach. IIII. aut minus, crocus enim caput percellit. Datur ipsis ex hoc pharmaco drach. I. cum aquę cyathis duobus. Cauenda autem sunt in omnibus, & præsertim his, edulia natura capitis dolorem inducentia.

Quæ ex natura capitis dolorẽ inducũt. *Cap.* XLVI.

Non solum in his qui caput per stomachi consensum dolent, sed etiam in omnibus capitis affectionibus, uitanda sunt quæ natura capitis dolorem inducunt. Sunt autem hæc uiticis semen, absinthij succus, lactis potus, glandes quercinæ comestæ, oliuæ nigræ, memecyla, eruum. Hoc etiã articulos exoluit. Amplius autem lædunt myrrha, thus, hederæ corymbi. Mentem uero perturbant lentisci fructus, crocus, peucedanum, cyclaminos sicca cum uino pota, styrax modicus quidem potus, tristitiam discutit, multus autẽ turbulentos somnos facit.

Ad dolorem capitis ob plagam. *Cap.* XLVII.

Si uulnus ob plagam factã fuerit, glutinatorijs & inflammationem arcentibus pharmacis utendum est, postquàm ulceris labia fibulis impositis constrinxerimus. Si uero usque ad pelliculam os caluæ ambientem plaga penetret, diducta pellicula caluariam ambiente, osseque conscalpto, iuxta concarnationis modum curare oportet. Contingit autem non parũ sæpe, in casu præsertim ex sublimi facto, ut quædam partes circa cerebrum aut membranas eius abrũpantur, quando sanè etiam periculum uehementius & acutius imminet. Optimũ itaque fuerit in his, nisi ætas prohibeat, & nisi uitalis facultas debilis appareat, à uenę sectione curationis initium facere. Quòd si aliquid uenę sectionem impediat, aluum per clysterem euacuabimus, reuulsionis simul ac euacuationis gratia. Deinde auxilijs ad inflammationes commodis utemur. At uero membranam cerebri sauciatam, inquit Archigenes, probè glutinat calaminthæ succus infusus, & farina milij arida inspersa. Deinde butyrum, & rosaceum, & adeps suillus insulsus, uetus, simul mixta & tepefacta infusa.

De cephalea. Galeni. *Cap.* XLVIII.

Cephalea inueteratus & ægrè cedens capitis dolor appellatur, qui ex facili occasione maximas exacerbationes habet, adeò ut neque strepitus, neque uocem uehementiorẽ, neque lumen splendidũ, neque uini potũ, neque odoramẽta caput replẽtia tolerare possint, neque item motũ. Sed in quiete ac tenebris ob dolorũ magnitudinẽ decũbere uelint. nã uelut à malleo sibi pertundi uidentur: quidã uero uelut contundantur aut distendantur, & quæ circa caput sunt sentiunt. Non paucis autem usque ad oculorũ radices, dolor progreditur. Habet autem hæc affectio aliquando continuos dolores, aliquando exacerbationes & interualla, siue ordinata, siue inordinata. Intermittunt enim aliquãdo eiusmodi exacerbationes, uelut in comitiali morbo correptis, interceditque tẽpus aliquod quod omnino accusari non potest. Manifestũ igitur est hanc affectionem consimilẽ aptitudinẽ capitis, ut facilè lædatur, uelut in cephalalgicis, habere. Verũ ad maiorem debilitatem deueniũt in hac affectæ capitis partes. Et quidam ex eis cerebri membranas dolitãt. Quidam uero membranã tantum caluariã ambiẽtem. Dolores igitur cum grauitate, humorũ multitudinem indicant, cum mordacitate uero aut humorũ aut uaporum acredinem. Cum pulsu autẽ inflammationem. Cum tensione uero, si quidem citra grauitatẽ ac pulsum fiat, flatus tenuis & uentosi multitudinẽ demonstrant. Si uero cum pulsu, mẽbranosi corporis inflãmationẽ. Si uero cum grauitate distentio fiat, humorum multitudinẽ intra membranas cõtentam. Et dolores quidem in superficie hærentes, mẽbranæ os caluæ ambientis affectionẽ significãt. Qui uero in profundo sunt cerebri, membranarũ. Quibus enim affectio inter caluariã est, his dolores usque ad oculorum radices procedunt, eò quòd oculorũ tunicæ ex cerebri membranis ortũ habeant. Si quidẽ igitur humorum aut uaporũ multitudinem repereris causam, si quidẽ propter totius corporis repletionẽ facta est, uniuerso corpore euacuato capitis dolorẽ sanabis. Si uero uelut debile existẽs caput, ad se sublatos humores ac uapores susceptet, materiam reuellere oportet in totum corpus, atque ita particulæ mederi. Per clysteres itaque reuulsio fit, & ligaturis extremitatũ, & pluribus infernarum partiũ confrictionibus. Interdum etiam sanguinis detractione. Caput autem curabis, quãdo quidem reuulsorijs uti oportet, per repulsorias irrigationes. Post totius uero corporis euacuationem iam caput euacuãtibus ac discussorijs uteris. Deinde his quę corroborare possunt. Repellit igitur oleum omphacinũ, & rosaceũ per se, & cum aceto, & quod ex papaueris capitibus, & oleę teneris germinibus, & hederæ cacuminibus, ac mẽta uiridi apparatur. Adhibeantur autem remedia tepida quidẽ, ubi frigidior & crudior fuerit humorũ multitudo. Frigida uero, ubi calidior & biliosior extiterit. Discutit autem oleũ dulcissimũ calidũ, & hoc magis inueteratum, item sicyoniũ. Si uero crassior fuerit humorum multitudo, spondylium aut serpillũ, aut pulegij comam, aut calamintham, aut mentã oleo incoquens, multitudinem euacuabis. Eadẽ hęc etiã robur parti addũt. Quapropter usque ad perfectam curationem eis uti conuenit. Omniũ porrò maximè discutit, & mirificè corroborat, uerbenaca recta, præsertim uiridis. Imò etiam arida cum radicibus, & simul cum serpillo, oleo incocta. Conijcienda etiam ad ea crocodiliadis maximæ circa aquas nascentis radix. Quin & ipsam per se uerbenacam, si oleo incoxeris, caputque inde rigaueris, omni capitis dolori antiquo, ex frigiditate aut ex crassis humoribus oborto medeberis. Maximè etiã prosunt sub aquario uase nascentes aselli, millepedę appellati, si cũ oleo coquãtur.

De hemicrania. Ex Galeno. *Cap.* XLIX.

Affectio dolorosa iuxta dimidiam capitis partem contingit, quam hemicraniam appellant, & ut plurimum per circuitum exacerbatur. Fit autem propter influxum

influxum uaporum aut humorum, siue multorum, siue calidorum, siue frigidorum. Et aliquibus cōtingit ut extra caluariā doloris sensum percepent. Quibusdam autem in capitis profunditatē penetrat. Aliqui uero temporū musculos uehementer dolent. Dinotiones autē ex his quæ de cephalea dicta sunt fiāt. Proinde purgare ipsos oportet, aut prius uenā secare, atque sic localibus auxilijs uti, ita ut quis tum per digitos suæ manus, tum per lintea, dimidiam frontis partem, & maximè circa temporū musculum, confricando excalfaciat, ante exacerbationis tempus hoc faciens. Post exacerbationē uero hemicranicis appellatis pharmacis utendum est, si quidē multa caliditas in doloribus percipiatur, his quæ refrigerans quippiam habent, non præsente uero caliditate, his quæ multum calefaciunt. Vtrisq; uero aliquid ex his quę robur addunt misceatur, quod adstringētem habeat facultatem. Optimū porrò est ungentū quod habet euphorbij unc. I. ceræ quadrantē, olei dulcissimi lib. I. Ex hoc dimidiam frontis partem unà cum temporum musculo illine. Cōmodissimum est ad frigidas affectiones, ut sæpe ex unico eius usu ante balneum, dolor cessarit. Sic autē affectis prodest etiam in aurē infusum oleum tepidū, modico euphorbio adiecto. Satis est enim si ad librā olei, drach. IIII. euphorbij addatur. Cæterum naturali quadam ratione aut potentia, euphorbium ad hemicranicos facit sic adhibitum. Terito ipsum cū aceto, & si quidē dextrū tempus dolet, illinito sinistrū: si uero sinistrū dolet, illinito dextrū: & celerrimè sanat dolorē. Itē intestina terrę terito, & dolēs tēpus illinito, mirificè faciūt. Similiter utere carne cochlearū. Vtere etiā paulò post describendis cōibus omnis doloris capitis auxilijs.

Communis curatio cephaleæ & hemicraniæ, Ex Archigene & Galeno. Cap. L.

Inueterata & ægrè solubili cephalea aut hemicrania existente, principium curationis à uenæ sectione, aut purgatione facere cōuenit, aluo prius per clysterem euacuata. Manifestum est autem quòd multo sanguine refertis uenam secare oportet. Vitiatis autem humoribus referti, purgandi sunt. Et deinde irrigationibus cōmodis utendum est. Et à naribus sanguis detrahendus, deinde pituitam per os ducentibus, & his quæ naribus induntur utendum. Postea raso capiti illinendum est id quod ex scammonia & peucedano ac aloë constat. Epithema uero conuenit ex amygdalis amaris, & thure ac myrrha. Emplastra uero ex agarico, & quod ex scilla constat, & nigrum ex cucumere syluestri, conueniūt pustulas locis inducentia, & quæ in profundo sunt ad superficiem transferentia. Non incongruum est etiam malagma ex baccis lauri. Nos autē utimur cataplasmate ex cantharidibus, & mirifice facit, dum per longū tempus ulcuscula ab hoc pharmaco fientia sanie manāt. Oportet autem munitam esse uesicam per lactis potum ac irrigationes, eò quòd facilè ab ungentis ex cantharide lædatur. Perseuerante uero affectione, secandæ sunt arteriæ circa aures, & præsertim quę in temporibus sunt. Quidā etiā ustione profunda usi sunt in cephalea, qui hoc solum cauerūt, ne quis musculus sub cauterium caderet. Adhibentur autem cauteria nucleoformia, ubi magis dolor heret. Et licet usq; ad os urere quousq; ime discedat. Barbari uero luniformem diuisionem faciunt circa anteriorē capitis partem, supra frontem, à sinistra aure usq; ad dexteram, pelliculam caluam ambiētem exoluentes, & capitis os deradentes, caput tamen munientes. Et nō potest temere assumpta esse uideri his qui mali difficilem tractationem nouerunt, propter quam neque talia auxilia maiora quàm opus est existunt. Veratrum autē non minus cauterijs prodest, imò etiam magis. Inducendi igitur sunt prius per uomitum à raphanis: Deinde dandum est ueratrum. Ego uero tum his, tum cōmitialibus, ueratri albi bulbum tritum & in puluerē redactum exhibui drachmæ unius pondere, uelut in Sermone de purgatorijs dictum est. Purgātur enim hinc efficaciter cum ualde multa excretione. Deinde interpositis quibusdam diebus de surculis exhibeo drach. II. Amplius enim hinc lancinantur quàm excernunt. Et rursus tertiò similiter præbeo. Nam ad affectionem iam firmatam, & in ipsis ut ita dicā ossibus fixam, non est alius efficacior modus. Post hæc reparatis uiribus infrà purgamus, per interualla quędam per nostram hieram, quò illuc repere cogamus materiam sursum uergentem. Vitare autem oportet frigiditatem, ardorem, lassitudinem tum reliqui corporis, tum ipsius capitis, per uisum, auditum, olfactū & gustum, & præcipuè tactum. Vitanda sunt etiam acriora edulia, uelut ceparum, alliorum, & similiū: Item ea quæ inflant, & quę difficulter transeunt, uelut sunt casei, lac, fungi, tubera, bulbi, rapa. Eligantur autem uentri commoda & quæ facile concoquuntur, friabilia, non pinguia, non uirosa, stomacho grata, urinam cientia. Fugiendū est etiam mel & omnia dulcia. Vinum uero album & tenue sit, & non ualde uetus, neq; ualde odorum, & copia moderatum. At uero stœchadem herbam coctam cum aqua, aut aqua mulsa, in omni capitis dolore, uelut solum & maximum remedium exhibeto. Aliud ad omnem capitis dolorem. Os cerui ustum & tritum cum rosaceo dolenti loco illinito. Aut ocymum tritum imponito. Aut mentam cum aceto tritam bis in die illinito. Aut rumicem syluestrem & gallas simul tritas temporibus ac fronti illinito, & euestigiò sanabis. Aliud. Stercus hirundinum antequàm in terram cadat, unà cum luto quod in nido reperitur, aceto in ligneo uase madefacito ac illinito. Aliud. Pilulas caprini stercoris tritas illinito ac alligato, atq; hoc mane ac uesperi facito, & sanabis. Aut nasturtium torrefactum cum aceto & rosaceo terito, & cerati crassitudine imponito, & citissimè medeberis. Aut intestina terræ trita illine. Aut cochlearum carnis cinerem, stercus bubulum, thus, æqualibus portionibus cum aceto trita illine. Quidam uero ex nostris præceptoribus, inquit Galenus, hoc utebantur ad hemicranias, piperis drach. II. crocomagmatis drachm. II. euphorbij recentis drachmæ dimidium. Si uero uetus fuerit, drachmā unam, stercoris columbarum in agris degentium drachmæ dimidiū, atramenti scriptorij boni drachmę dimidiū. Terito cum acerrimo aceto, & illinito tēporis musculū & dimidiū frontis, ac totā affectam partem. Crocomagmatis præparatio. Croci drach. centū, myrrhæ troglodyticæ drach. quinquaginta, rosarum siccarum drach. quinquaginta, amyli recentis drach. quinquaginta, gūmi drach. quinquaginta. Teruntur cum uino. Ad capitis dolorem temporibus illinitur. Miscetur etiā in præparationes aliorū pharmacorum. Aliud quod nō solum hemicra

hemicranicis commodat, sed etiam omni inueterato capitis dolori, illitum. In dolore quidem capitis, à tempore ad tempus per totam frontem, in hemicranijs uero dimidiæ parti affectæ. Croci drach. xv. atramenti sutorij drach. x. aluminis drach. III. myrrhę drach. IIII. opij, omphacij sicci, chalcitidis crudę, singulorum drach. III. gummi drach. xv. Cum uino falerno uelut collyrium terito, & pastillos formato. Et usus tempore cum posca, aut aceto meraco illine. Aliud. Scammoniæ drach. VI. croci drach. II. comæ hederæ drachm. VI. sulphuris uiui drach. IIII. anisi drach. VIII. seminis apij drach. VIII. diligenter terito & cum ocymi succo pastillos efformato. Hoc multo rosaceo dilutum irrigatio fit capitis lethargicis commoda. Verum in capitis dolore cum aceto adhibetur. Aliud pharmacum non solum in his commodum, sed etiam ad uertiginosos faciens. Radicis peucedani drach. IIII. iridis, myricæ drach. II. æruginis, acori, singulorum drach. I. spondylij drach. IIII. piperis nigri drach. II. & dimidiam, serpilli drachm. IIII. myrrhæ drach. II. castorij drachm. II. & dimidiam, baccas lauri xxxv. rutæ uiridis drach. VIII. mentæ uiridis drach. IIII. opij drach. I. Vino excipe & forma pastillos. Vsus autem tempore, aceto & rosaceo dilutos illine. Sed & cerato rosaceo excepti fronti imponuntur, uelut malagma. Pastillus qui non solum hemicranicis prodest, sed etiam ischiadicis. Thapsiæ drach. III. euphorbij drach. IIII. succi medici drachm. III. myrrhæ drachm. I. opopanacis drach. I. Contusa simul ac trita cum uino efforma, & utere cum aceto. Alius. Radicis peucedani drachm. IIII. croci drach. I. myrrhæ drach. IIII. opij drach. I. Cum aceto formato pastillos, & utere cum aceto in irritationibus. Euestigiò soluit dolores. Alius ad omnem capitis dolorem & hemicraniam, per multam experientiam cognitus. Succi absinthij, succi hederæ, stercoris caprini, cochlearum una cum testis exustarum, chartę ustæ, baccarum lauri, bulborum, thuris, euphorbij, atramenti scriptorij, crocomagmatis, gallarum, foliorum raphani, uitellorum oui, succi maluæ, æquales portiones terito cũ aceto, ac formato pastillos, ac utere cum aceto.

Epithemata ad capitis dolorem. Cap. LI.

Amygdalarum amararum, floris uiticis, radicis peucedani, mentæ uiridis, uirgultorum rutæ, baccarum lauri, serpilli, spondylij, castorij, singulorum unc. I. rosarum siccarum sextantem. Dissoluito cum aceto, & excipe cerato rosaceo. Deinde in linteum infarta, derasis capillis, toti capiti imponito, & per fasciam deligata usque in sequentem diem seruato, & rursus exoluito, ac renouata imponito. Aliud malagma, ad omnem capitis dolorem. Aeruginis drach. IIII. æris usti drach. IIII. squamę ferri stomomatis appellati drach. II. terræ cimolię drach. IIII. chalcitidis crudæ drach. IIII. pumicis crudi drach. III. terebinthinæ unc. I. ceræ septuncem, olei ueteris quincuncem. Aridis leuissime tritis liquabilia liquefacta affunde, & emollito ac utitor. Si uero durius esse uideatur, oleo amygdalino emolli, & utere uelut dictũ est. Facit etiam fronti ac temporibus impositũ. Facit quoque mirifice emplastrum nigrum Archigenis corio inductum, & dolenti tempori impositum. Euestigiò enim soluit dolores. Habetur autem inter auxilia ad orthopnoicos descripta Sermonis octaui capite quinquagesimo septimo.

Quæ naribus indita caput purgant. Cap. LII.

Quòd si necessitas postularit, etiã per nares caput purgare oportet, post totius corporis euacuationem, anagallidis succo naribus infuso, aut cyclamini. Aut ipsa cyclamini radice insufflata. Aut elaterio cum lacte infuso. Cæterum pharmaco parabili sæpe usus sum nigella pridie in acri aceto macerata, & deinde cum aceto trita, ac naribus infusa. Facit etiam ad narium obturationem. Aliud. Hederæ succus aut calaminthæ, per narisusorium instrumentum naribus infusus, multum mucum ducit. Aliud. Nucleum specilli in aquam tingito, & eo atramentum sutoriũ leuissimè tritum excipito, & nares penitissimè indito. Hoc multum purgat, & dolores euestigiò leuat. Aut atramentum sutorium lacte tritum infundito. Purgat maximè ictericos. Aliud. Nigellæ tritæ drach. VIII. spumæ nitri drachm. I. salis ammoniaci drach. I. oleo ueteri aut irino, aut cyprino dilue, & tomentum specillo obuolutũ medicamento immerge, & ex eo nares assiduè illine. Et defluet quicquid caput infestat. Habeat autem pharmacum compagem cerati liquidioris, & seruetur in cornea pyxide. Aliquando pro spuma nitri elaterium adijcito, & facit ad diuturnas lippitudines, ac morbum comitialem. Ducit enim multam humiditatem. Aliud citra molestiam purgans, & confestim dolorem eximens. Cyclamini siccæ drach. VIII. iridis siccæ drach. II. nitri rubri drach. I. Ego uero elaterium pro nitro adieci, & probè trita per stipulam insufflaui, sursumq́ attrahere iussi, & postea deorsum inclinari, ut collectus humor deflueret. Sed et per sternutatoria caput concutere oportet, quę describentur in Sermone hoc inferius ubi de narium affectionibus agemus.

Apophlegmatismi pituitam per os à capite detrahentes. Cap. LIII.

Nitri semissem, staphidis syluestris quadrantem, anisi trientem, foliorum lauri uiridium sextantem, uuarum passarum uinaceis exemptis quantum satis his excipiendis. Ex hoc commanducandum præbe pro una uice quadrantem, & commansa exspuere iube. Aliud quod commansum, caput purgat. Pyrethri, piperis, hyssopi, staphidis syluestris, singulorum æquales portiones uuarum passarum carne excipe, & manducanda præbe. Verum post horum usum, sale ac melle recurentur. Aliud caput purgans, quod neque caput dolere permittit, neque oculorum caliginem fieri. Prodest & auribus & dentibus. Et qui per tempus ipso utitur, in nullam ex his affectionibus incider. Est autem optimum. Sampsuchi sicci, iridis illyricæ, pyrethri, hyssopi, nitri, piperis, seminis apij, radicis panacis, staphidis syluestris, singulorum drach. IIII. Si uero uim eius intendere uoles, adijce etiam myrrhæ drach. IIII. Singula primum seorsim, deinde simul terito cum aqua, & formato pastillos, pauco melle ammixto. Vsus autem tempore, melle & aqua diluito, ac pro gargarismate utitor. Aut oleo cyprino aut irino, aut ueteri ammixto naribus infundito.

Smegmata & puluilli inspersiles, caput densantes. Cap. LIIII.

Smegma densans caput, nitri Bernicarij semissem, baccarum lauri, sinapis, sampsuchi, singulorum sextantem, cyperi unciam I. fecis uini ustæ unciã I. Hoc

smegmate

smegmate in balneo illito defricetur. Oculis autem linteum multiplex aut spongia prætendatur. Aliud. Nitri assati lib. I. baccarum lauri lib. II. staphidis syluestris, sinapis, singulorum libr. I. radicis cucumeris syluestris semissem: Vtere uelut dictum est in inueteratis affectionibus. Smegma capitis, faciens ad destillationes & aquosam capitis affectionem, experimento constans. Nitri assati uino extincti semissem, iridis, aristolochiæ, helenij, singulorum unc. I. aceti mulsi quantum satis est. Contusa ac cribrata aceto mulso permisceto, & præraso sincipiti ante balneum illinito, & breui tempore sinito, ac affricato. Smegma ad omnem capitis dolorem & oculorum fluxionem, experimento constans. Helenij, myrrhæ, calami aromatici, farinæ lupinorum, farinæ erui, sulphuris uiui, spumæ nitri, æquales portiones ptisanæ succo excipe, & pastillos forma. Vsu uero postulante, ptisanæ succo dilutis utere. Hoc smegma in balneo sincipiti, inspergere oportet, capillis antea inter se disparatis, ut corpori auxilium adhæreat, præcipereq; ut os claudatur, quo per nares calidũ aërem uehementer attrahentes subiectam materiã citius transmittant. Sapo Constantini resiccãs fluxiones. Balaustiorum sextantem, myrrhæ, sandarachæ, spicæ nardi, singulorum sextantem, costi, aloës, gallarum, thuris, malicorij, foliorũ rosarum, sarcocollæ, singulorum quadrantem, saponis gallici lib. I. decocti lupinorum amarorum sextarium I. Arida contundito ac cribrato, & cũ liquidis conterito, sapone adiecto, & pastillos formato ac utitor, ubi opus fuerit diluẽs quantum satis est cum uino, & illinẽs ante balneum sincipiti præraso. Deinde paulò pòst affricans & abluens. Sapo Andreæ comitis ualde celebris: Floris iunci odorati, casiæ, cyperi, amomi, folij malabathri, costi, singulorum unc. I. gallarum sesquiunciam, nardi celticæ, aluminis, iridis, fecis uini antiqui ustæ, gypsi usti, nitri, singulorum scrupul. XII. rosarũ siccarũ scrupul. VIII. salis scrup. VIII. testarum purpurarum ustarum quadrantem, saponis gallici lib. I. lupinorũ decocto trita accipe ac utere. Xeromyrõ, hoc est unguentum siccum ad capitis fluxione laborantis curationem minimè uanum. Iridis helenij, floris iunci odorati, singulorum lib. I. rosarum siccarum quadrãtem, amomi, costi folij, gallarum singulorum semissem. Vtere post balneum, præillito capite ex uino austero, & tunc insperge. Aliud optimũ. Iridis quadrantem, gallarum unc. I. casiæ, costi, folij, spicæ nardi, balaustiorum, rosarum siccarum, carpobalsami, singulorum sextantem, myrrhæ drach. IIII. Cõtundito, ac cribrato, & præillito capite ex uino austero, inspergito, maximè post balneum. Alius puluis inspersilis Theodosij, caput resiccãs. Gallarum, balaustiorum, singulorum trientem, cyperi sextantem, spicæ nardi, folij, corticis thuris, corticis pinus, nardi celticæ, singulorum unc. I. iridis sesquiunciam. Cõtusis ac cribratis utere. Alius ualde bonus. Iridis quadrãtem, gallarum, rosarum siccarum, singulorũ sextantem, aluminis unc. I. Vtere uelut dictum in capite calidiore. Alius puluis ad caput humidum, à quo tum oculi, tum aliæ partes fluxione infestantur. Radicis pæoniæ unciam I. aluminis scisi unc. I. baccarũ lauri drach. IIII. cyperi sextantem, nardi celticæ semissem, contusa cribrata insperge. Hoc ego sæpe expertus sum. Puluis caput corroborans, facit & ad eos qui oculos assidua fluxione laborantes habent. Florum mali punici satiui unciam I. gallarum unciam I cyperi, iridis, helenij, singulorum trientem, seminis rutæ syluestris, quod Harmala & Besasa uocant, sextantem. radicis chamæleonis nigri sextantem, carpobalsami unc. I. floris iunci odorati sextantem, aristolochiæ, rosarum siccarum, myrti siccæ, nardi celticæ, singulorum unciam I. xylobalsami sextãtem, amomi, malicorij, staphidis syluestris singulorum unc. I. contusis cribratis utere. Aliud smegma resiccans omnigenas fluxiones, & præsertim acres, & subcrassas, multo experimento comprobatum. Milij quadrantem, ladani sextantem, floris iunci odorati sesquiunciam, seminis rosarum sicci sesquiunciam, aluminis liquidi sextantem, spicæ nardi unc. I. sinapis sextantem, iridis, acaciæ, piperis, staphidis syluestris, singulorum sextantem, costi, folij, pyrethri, singulorum unc. I. calami, musci quem sphagnum siue hypnon uocant, singulorum sesquiunciam, nitri rubri lib. II. Nitrum urito & aceto mulso extinguito, & ad reliqua trita ammisceto, ac utitor ita ut sincipiti inspergas, & paulatim affrices.

De Alopecia. Cap. LV.

Quemadmodum plantæ aliquæ ob humoris inopiam resiccatæ corrumpuntur: aliquæ uero ob humoris alieni ab ipsarum natura attractionẽ. Eodem modò & capilli, aut propter humorum ex quibus nutriri consueuerunt inopiam, aut propter eorũdem uitiationem corrumpi solẽt. Et propter inopiam quidem humorum, caluicies contingit: propter uitiatos uero humores alopecia & ophiasis: unum quidẽ ambæ secundum morbosam affectionem malum, nomina uero iuxta figuram habentes diuersa. Serpenti enim similis læsa capitis pars in ophiasi apparet. Alopecia autem sic appellata est, quoniã uulpibus frequenter accidit hæc affectio, uelut tradunt. Humorũ igitur prauorum redundantia causa est affectionis. Quales autem sint hij, ex colore cutis capitis cognosces. Si enim albidior est, pituitam: Si nigrior, bilem atram: Si pallidior, bilem flauã significat. Et sanè redundantes uitiatos humores euacuare oportet, aut per pilulas ex aloë & colocynthide, aut per Galeni hieram ex colocynthide. Si quidem atræ bilis humor redundauerit, ueratro nigro ad ipsam ammixto: Si uero amara bilis, scammonia: Si pituita, ipsa per se ipsam detur. Post totius corporis purgationem, pituitam per os ducere melius est, atq; ita localibus auxilijs uti. Hæc autem discussoria uitiati humoris esse oportet, & essentiæ tenuium partium. Si uero supra hoc quod discutit uitiosos humores, aptũ fuerit pharmacum ad bonum sanguinem attrahendum, optimum sanè tale fuerit. Porrò præraso capite locũ linteo cõfricare oportet, ac cõsiderare. Si enim post modicam frictionem pars rubescit, affectionẽ sanatu facilẽ putato. Si uero post multã frictionem rubescit, sanatu difficilem. Deinde Thapsiam recẽtem tritam, uiribus ipsius larga aquæ ammixtione exolutis, illinere. Considerare autẽ oportet post thapsiæ illitionem, num ob uehementiam ultrà quàm conuenit cutem rubefecerit. Hoc manifestum erit, si flauior colore euaserit. Periculum est enim ne exuratur cutis, si nos sæpe ipsa utamur. Proinde aut ad aliud mollius transire oportet. Aut si ipsa uti uelimus, uim ipsius exoluere, per cerati aut adipis ammixtionem,

Animaduertas autem ne alopecia ulceretur, quod si fiat, anserino adipe aut alio quodam tenuium partium illine. Adhibeantur autem hæc auxilia in aëre calido, citra auram frigidam in sole, hyeme uero in balneo. Ex reliquis porrò pharmacis huiuscemodi affectionibus conuenientibus calidissimũ est euphorbium: Minus autem ipso calida est thapsia, post thapsiam uero sinapi, & nasturtium, iuxta aliũ autem modum adarce: Deinde nitrum berenicariũ, & sulphur, & spuma nitri, & utrunq; ueratrum, & erucæ semen, & oleum laurinũ, et alcyonium utrunq;, ustũ & non ustum, & pix, & cedria, & radices calami sepiarij, & cortex, ambo usta. Et murinum stercus, & anserinus adeps, & maximè ursinus ac hyenæ. Et amygdalæ amaræ totæ ustæ, & uiperæ pellis ac caput ustum. Et fortibus quidem ex his ceratum liquidũ ammisce: Imbecilliora uero oleo laurino aut pice liquida excipe. Et diuturnas ac ægre curabiles affectiones, per fortia curato, incipientes uero & curatu faciles, per debiliora. Critonis medicamenta ad alopecias. Pilorum ursi ustorũ, radicum calami ustarũ, adianti usti, foliorum fici ustorum, panniculi Cilicij usti, singulorum æquales partes adipe ursino & cedria excipe. Vsus autẽ tempore, loco foto & per fici folia confricto, ac per nitrũ deterso, pharmacũ illine. Archigenis ad alopecias. Verbenacam rectam in sole cum aceto tritam, loco prius per nitrum præparato illine, & rarum linteum superimpone, hoc præmadefacto loco tollendum est. Aliud. Alcyonium clarius ad lucernam exurito, & opobalsamo nõ adulterato extinguito, & cum eodem tritum illinito. Adhæret enim in totum, & non discedit donec pili fuerint exorti. Aliud. Equinos dentes exure, ac utere cum aceto. Ad diuturnas autem alopecias egregiè facit thapsiæ succus cerato exceptus, ac loco impositus, ut nihil aliud facere satagas. Decedit enim summa superficies, et sanies effluit, & pili sua spõte enascuntur. Aliud. Squamam ferri stomomatis diu cum aceto in sole tere, & modico oleo addito illine. Aliud, ad alopecias & pilorum defluuium ac uitiligines inueteratas. Buccina usta cum oleo ueteri terito, ad strigmentitiam crassitudinem, & prerasõ ac confricto loco illine. Insigne hoc est. Aliud Asclepiadis. Spumæ nitri partes II. salis ammoniaci partẽ I. hæc usta & cum acerrimo aceto ad strigmẽtitiam crassitudinem trita, illine & affrica, donec pharmacum in profundum penetret, alopecia prius leuiter conscalpta ut locus pilis commodè densetur. & hoc bis per diem facimus. Aliud. Marrubium uiride tritum illine. Aliud. Perdicij herbæ uiridis folijs locũ assidue confrica. Aliud. Spœritidis, hoc est cupressi folia trita cum aceto adhibe. Aliud. Herinaceorum marinorum testas ustas cum melle illine. Aliud. Herinacei terrestris pellem, aut caput ustũ, adhibe cum melle. Aliud. Alcyonij drach. II. sulphuris uiui drachmã I. muscarum tostarũ ut resiccentur, cyathos II. Muscas per se terito, alcyoniũ uero urito, & sulphur ustum & contusum ac cribratum cum aqua contere, & fel suillum & acetum paulatim siccis affunde donec strigmen tostum fiat. Deinde axungiam à rotis curruũ derasam, & in manu emollitam, ut emplastri forma fiat, ammisceto, & prerasis ac confrictis confidenter, uelut optimũ, illine. Aliud. Herinacij terrestris usti cinis pice liquida exceptus, alopecias remouet. Aliud. Sorani, quo etiam Archigenes usus est, & id uehementer laudat. Alopeciam prescalptam & confrictam, deinde in superficie scarificatam, ceparum aut raphanorum cortice trito intege, addito melle. Aut cum his confrica, & nasturtij semẽ, & muscerdas, & piper, & ueratrum album, æquis portionibus cum aceto illine. Est enim ualde insigne. Aliud Archigenis. Rhois culinarij drach. IIII. sinapis drach. II. cum aceto illine. Aliud. Cantharides ustas, & tritas cum melle affrica. Aliud. Corij noui partem lanuginosam, in æreo uase ustam, cũ oleo antiquo, aut melle, aut aceto tere ac illine. Citò pilos producit. Aliud. Cyclamini radicem uiridem tritam illine. Aut siccã ustam adhibe. Aliud. Felis stercore cum sinapi ac pipere, addito aceto utere. Aliud. Allium ustum cum rosaceo illine. Aut betæ radicem eodẽ modo. Aliud. Vngulas asini ustas, asphodeli radicem ustam, alcyonium, nitrum, ęquis portionibus oleo ueteri excipe, ac utere. Aliud. Herinaceorum marinorum cum testis exustorum drach. II. muscerdæ drachmam I. aceto dilue, ac illine loco præfricto. Aliud. Alcyonij usti, cornu ceruini usti, cyperi usti ex toto, æquis portionibus utere cum aceto. Aut abrotonum ustũ cum oleo uetustissimo adhibe. Ad alopecias & caluiciem ac pilorum raritatem ægre curabilem, in capite, in mento, & in superciliis. Pilorum ursi unciam I. radicis calami quadrantem, filicis cum radice quadrantem, castanearum hispidi corticis quadrantem, lanarum succidarum pinguissimarum sexcũcem, capita muscarum XXX. muscas quinque sine capitibus. Omnia in nouam ollam cõiecta, in furnum ponito ut exurantur. Deinde cinerem terito. Habeas autem in uino Aminæo prius trita, ladani unciam I. folij malabathri unc. I. myrrhæ sextantem. Et adijciatur his olei ueteris sextans, olei cedrini unc. I. atque ita aridis inspersis excipe. Deinde ubi linteolo alopeciam perfricueris, & leui scarificatione usus fueris, aut cepa, aut scilla, aut fici folijs exscalpseris, pharmacũ ipsum illitum affrica. De cętero uero locum rigido ac aspero linteo confricato, & hoc modo illinendo usque duos menses progreditor. Quòd si amplius in hac curatione perseueraris, etiam caluiciem persanabis. Aliud Oribasij. Muscerdarum unciam I. stercoris cameli exusti, ordei usti, singulorum pugillum unũ, foliorum lauri ustorum manipulum unum, excipe sorde ab axibus derasa, hoc est, qui à rotis curuum deraditur.

De defluuio capillorum. Cap. LVI.

Est & alia capillorum affectio, quę ex raritate cutis, & penuria essentiæ pilos generantis consequitur. Quapropter etiam curatio hoc modo læsorum, non eundem scopum cum alopecijs habet. In alopecijs enim scopus est, ut uitiatus humor consumatur. In his uero, ut habitus capitis corroboretur, & boni succi allatio procuretur, & cutis densitas ac raritas moderata reuocetur. Solet autẽ hæc circa pilos affectio plerumque his qui ægrotarunt accidere. Raro uero etiã citra morbum. Et plurimi ægrotantes citra pharmacum, per reficientẽ corpus uictum breui sanati sunt. Quare pharmaca in ipsis sint quæ moderatè cutem densant, unà cum hoc ut nõ perfrigerent ipsam. Quę enim ualde adstringunt, omnino etiam frigefaciunt, & alimẽti affluxum repellunt. Vnde etiam amplius pili defluunt. Quapropter moderatè adstringentia ammis

ammiſcere oportet humectātibus pharmacis, quale eſt ladanum, & oleum lentiſcinum, quæ ex natura ſua adſtringunt & moderatè calefaciūt. Itaque neq; expertus ſum, neque mente concipere poſſum, aliud præſtantius fore medicamentum ad defluos pilos, eò quòd ex ladano & lentiſcino oleo paratur. Si uero non affuerit lentiſcinum, crudo & immaturo oleo utendum eſt. Illud autem manifeſtum eſt, quòd raſo capiti pharmacum craſsius adhibere oportet. Verum ad cutem detonſo, liquidius. Quod ſi magnum fuerit pilorum defluuium, & coniectes magnam cutis capitis raritatem factam eſſe, oleū myrteum pro lentiſcino, ad ladanum ammiſcebis. Potes & ungentum nardinum ammiſcere in ætate frigida & tempore hyemali. Commodum eſt etiam ad hæc pharmacum, ungentum illud diuitum fœminarum, ſpicatum appellatum, & quod Salca appellatur. Quare his uel ſolis diuites uti iubeto. Cleopatra porrò inquit, ad defluos pilos utere hoc: Terram cimoliam ſolidiſsimam in uino auſtero macerato, addito mororum ſucco tanto quantum combibere poteſt, & ſemen hyoſcyami tenuiſsimè ſufficiente menſura adijcito, terito, ac paſtillos formato, eóſque in umbra ſiccatos in fictili nouo reponito. Vſu uero expetente, aqua dilutos affricari iubeto. Deinde reſiccatos eluito, & per dies quinq; rurſus illinito. Vtere hoc in capitibus calidioribus. Facit etiam ad faciei ac colli impetigines. Aliud ad defluos pilos. Verbenacam rectam uiridem unà cum radicibus in oleum omphacinum coniectam per plures dies inſolato, & oleo excolato utitor quotidie pro communi. Si uero non affuerit uiridis herba, ſiccam unà cum radicibus contuſam ac cribratam oleo ammiſce, ut ſtrigmētitiam ſpiſsitudinem accipiat, & ubi per aliquot dies ſiueris, utere. Et minimè uanum medicamentum comperies. Aliud ad pilos ex morbo defluentes. Chamæleonis nigri radices uino coctas craſsius capiti illine. Aliud. Sambucum uſtum, & cerato liquidiſsimo exceptum illine. Auget hoc pilos, & cutem denſat, & defluere non permittit. Sed & narciſsinum ungentum illitum pilos defluere non ſinit. Aliud. Ladanum & roſas in uino ueteri terito ac illinito. Conſeruat enim pilos, eoſdémque nigros facit. Aliud conſeruans pilos: idem etiam nigrefacit. Myrti baccarum nigrarum ſextar. I. uirgultorum myrti ſextar. I. ſeminis apij ſextar. I. adianti ſextarij dimidium, ladani tantundem, uini nigri ſextarios V. Coquito ad perfectam diſſolutionem. Et ubi tertia pars reſtat, adijcito olei omphacini aut alicuius ungenti ſextar. II. ac rurſus coquito. Poſtquàm autem bis aut ter ebullierit, expreſſum ac excolatum humorem diligenter reponito. Vſu uero expetente, in præraſis omnino utitor, bis per diem illinens ex eo capillos. Cæterū in pueris pulchros ac denſos pilos facit, nucis teſta uſta ac uino trita, & illita. Aliud. Loti arboris folia trita illinito.

Ad ſupercilia pilis denudata. Cap. LVII.

Vt ne defluant pili neque à ſupercilijs, neque alia corporis parte, melanthum uſtum & cum aqua tritum impone, ubi pilos emergere uolueris, præſertim uero in ſupercilijs. Aliud. Apes plurimas uſtas ac oleo ammixtas illine animaduerſione habita ne aliū locū contingas, ubi pilos enaſci nō oportet. Aliud. Adamātem lapidem cum aqua tritum illine: quòd ſi albos producere uoles pilos, cum aceto eundem territo.

Tingentia ac nigrefacientia capillos. Cap. LVIII.

Medicamenta quæ albos pilos tingunt ac nigrefaciūt, ex auſteris ac acerbis compoſita magnopere lædunt. Non enim ſolum in ſuperficie, ſed etiam in profundo cutem alterant, uſque ad locum radicum pilorum. Detrimentum uero fœminis utentibus illic accidit, aliquando ad morbum comitialem, aut ſyderationem, aut ueternum, aut ſoporem profundiorem: Aliquando uero etiam deſtillationibus ægre ſolubilibus corripiuntur, ut tabes conſequatur. Et ſcio multas fœminas mortuas eſſe, ex perfrigeratione à talibus pharmacis inducta. Magis autem læduntur quæ frigidius temperamentum habent. Cæterum quæ citra læſionem adſtringentium pilos nigrefacere uolunt, cedria illinantur. Illinantur autem tribus uel quatuor horis ante balneum. Deinde lotæ confricentur. Oportet autem ipſam citra olei ammixtionem adhibere, in capitibus uehementi reſiccatione ac calefactione indigentibus. In alijs uero oleum ammiſcendum eſt. Nam unà cum hoc quod conſumit humiditates, etiam pilos nigrefacit, & defluos corrigit, & non defluos habitiores efficit. Idem facit & pix liquida cum oleo adhibita. At uero Archigenes pilos nigrefacientia ſic deſcribit. Radicis capparis corticem cum lacte aſinino ad tertias coquito, & trita in noctem imponito, pilis antea confrictis. Aliud. Radicis ilicis corticem aqua coquito donec mollis euadat, & imponito. Aquam uero coctura affricato. Aliud. Quod intrinſecus in anemona nigrum eſt, cum oleo myrteo tritum illinito. Aliud. Corticis ſalicis ſuccum cū oleo affrica, ſumme denigrat. Aliud. Lapis Alabandicus ſiue Alabandinus uocatus, colore ſubnigricās cum fuluedine ac pelluciditate, quo mulieres ad ornatum utuntur, tritus & cū uino nigro ac oleo omphacino affrictus, ſuperficiem pilorum nigrefacit. Aliud. Malum punicum uiride immaturum accipe, & collum eius diligēter reſera, quo id quod amputatum eſt, congruum operculum fiat. Deinde eiectis granis, & tenuibus membranis intus relictis, in uacuum mali calicem ſeſami illoti drach. IIII. inijce, & thuris tantundem, utriſque uiciſsim locatis donec impleatur. & tunc proprium operculum impone, & luto aut fermento triticeo obline, & in clibano torre. Poſtea uero lutum aut fermentum adime, ipſum uero malum punicum leuiſsimè tere, & in uitreo uaſe repone. Deinde præfricto ac reſiccato capite modicum de pharmaco ad paucum oleum ammiſce, ac pilos illine. Et hoc quinquies repete, hoc etiam criſpos ipſos facit. Quidam pro ſeſamo ac thure, nigellæ ac gallarum contuſarum, ſingulorum drach. IIII. in mali punici calicem conijciunt. Aliud quod pilos denigrat, ac criſpos facit. Oportet autem per terram cimoliam pilos confricare, & tunc tingere. Præſtat quoq; caput præraſum eſſe, & craſsiore medicamento illinere, uitata fronte & omnibus uicinis partibus. In multis celebre factum eſt, & eſt ualde neceſſarium. Sulphuris fullonici, atramenti ſutorij, gallarum, calcis uiuæ, ſpumæ argenti, ſingulorū ſextātem. ferruginis unc. I. Singula ſeorſim terito, & cum aqua ad ungenti formam reducito, ac

confidenter utitor nihil ueritus calcem. Non enim urit, eò quòd uis ipsius à reliquis est oppressa. Hoc & ligna & cornua & lanas tingit. Aliud efficax experimento cognitum. Denigrat pilos ad miraculum usque. Foliorum fici nigræ, foliorum uitis nigræ, foliorum mori, singulorum lib. I. Omnia in aqua pluuiali per diem unum macera, deinde diligenter coque, & prærasis pilis impone. Aut si hoc nolueris, radicibus pilorum liquidius illine. Aliud quod pilos nigrefacit. Ladani, gallarum, amygdalarum amararum depurgatarum, fecis uini, foliorum adianti, singulorum sexuncem. uini è uinaceis expressi (quod loram uocant) sextar. III. Omnia in uas æreum stanno obductum conijce, & ad tertias coque. Deinde excola, & in alio uase paruo ad mellis consistentiã coque, & ad hæc ungenti Mendesij, aut alterius huiuscemodi, parem mensuram adde, & conquassata repone, & hoc quotidie utere. Sit autem plumbum potius quàm stannum, id metallum quo æneum uas obducitur. Aliud quod à canis præseruat. Colocynthidem syluestrem perforato, & interna probe repurgato. Deinde ipsam oleo expleto, & integrum hyoscyami albi semen adijcito, & per diem unã sinito. Et hoc per annum semel cõmode illinito. Aliud barbam nigrefaciens. Recrementum ferri & plumbum in aceto coquito, donec tertia pars restiterit, & illinito, atque ab oleo penitus abstineto.

Vt fului pili fiant. Cap. LIX.

Fuluos pilos faciunt lupini crudi, & nitrũ cum aqua illitum: loti arboris ramentorum decoctũ. Ligustri folia trita cum herbæ lanariæ succo imposita. Fex uini ueteris usta, & cum oleo balanino trita, ut iustam spissitudinem habeat. Hoc ubi dormitum ire uoles, illine, & mane flaui erunt.

Vt albi pili fiant. Cap. LX.

Hirundinis fimum cum felle taurino tritum illine, & albi euadent. Aliud. Verbasci albi florem urito, & aceto extinguito, & ad smegma ammixto utitor.

Vt crispi pili fiant. Cap. LXI.

Spumam salis cum myrrha affricandam præbe. Aliud. Carpasi succum illine, & manebũt crispi ac nigri. Aliud. Asphodeli radices urito, & tritis cum uino utitor. Aliud. Semen lini uino maceratum modicè coquito ac excolato, & ad succum oui candidum ammisceto, & ex eo uesperi pilos cõfricato, ac caput obligato. Postera uero die in balneo abluito, & hoc sæpe facito. Verum in his qui caput habent quod facile perfrigeratur, in balneo illinito, & illa die non abluito. Aliud celebre. Nucem pineam integram uiridem bonam unam, iridis scrupu. XII. myrti unc. I. baccarum myrti unc. I. polytrichi sesquiunciam, ladani sextantem, gallarũ unciam I. mastiches Aethiopicę unciã I. pampinorũ uitis sextantem, lacrymæ palmæ arboris scru. XII. adipis ursini scrup. XII. seminis betæ scru. XII. rhois coriarij scrup. VI. aluminis scissi scrup. VI. olei omphacini sextar. III. succi artemisiæ, succi serapiadis triesticularis, succi polytrichi, succi asphodeli, succi anagallidos, singulorum quadrantem. Misce ac utere.

De his quæ pilos corrumpunt. Cap. LXII.

Eorum quæ pilos corrumpunt tres sunt differentiæ. Nam quædam proprie psilothra appellantur, quędam attenuatoria, quædam omnino ipsos extirpantia. Quæ igitur ipsos penitus extirpant, periculosi usus sunt. Aliquando enim non solum illitas partes corporis, de cætero penitus depiles reddunt, sed & usque ad caput & mentum, superciliáque ac palpebras, nuditas pilorum procedit. At uero attenuatoria & psilothra minimè periculosum usum habent.

Quæ pilos extirpant. Cap. LXIII.

Pilos penitus extirpare dicitur thynni hepar putrefactum, ranarum in arundinetis degentium sanies, testudinis marinæ sanguis, uitis albæ lacryma, lacryma hederæ, itemq; bryoniæ, scolopendra marina, stellæ marinæ. His ammiscetur nitrum, amurca & cedria, & oleum quod insulsum appellatur: Item Alcyonia & sandaracha, & his similia. Aliud. Vrticæ syluestris semen cum oleo tritum fortiter affrica, & defluent pili. Tardius autem circa pubem puerorum pilos enasci facit, aliquando uero etiam eos qui sunt, extirpat, uitis lacryma cum oleo illita, & humor qui ex uiridi sarmento dum uritur exudat. Aliud. Succi tithymali characitæ cyathum I. uini & olei singulorum cyathum I. misce, & illine in balneo: Et ubi modicum sudaueris, & deinde per strigilem confricueris, reperies pilos in strigile. Qui uero post dies quadraginta exorientur, lanuginosi erunt. Aliud. Asellorum sub hydrijs stabulantium drachm. XII. sandarachæ drach. IIII. calcis uiuæ drach. VIII. auripigmenti drach. VIII. lixiuij ex ligni ficulnei cinere excolati heminas II. aceti cochlear. II. Omnia unita in olla coquito, donec experimentum tibi facienti, illita pilos tollunt: Et utere in balneo uelut dictũ est. Aliud. Buglossi & semperuiui succum, æquis portionibus cũ stercore hircino terito, & uitrea tabella excepta densari sinito, ac utitor in balneo. Aliud. Bulbum hyacinthi purpureos flores habẽtis cum thure & amygdalis amaris terito, & oleo affuso unito, & in balneo ungito ex hoc: itemque citra balneũ quotidie, & paulatim pili corrumpentur.

Psilothra pilorum. Cap. LXIIII.

Ex his quæ pilis denudant, & psilothra appellantur, utile est lixiuium, & auripigmentũ, & sandaracha, & calx uiua. Manifestum est autem uehementiam ipsorum frangi, debiliorum & liquidorum ammixtione, ptisanę inquam aut oryzæ succi. Crito itaq; tale psilothrum in libris de ornatu describit. Calcis uiuæ partes II. auripigmẽti partem I. Hæc in mortarium plumbeum coniecta, aqua calida aut ptisanę succo affuso terito, & ubi nigra facta fuerint, in balneo illini iubeto. Hoc statim corpus glabrum facit, & pilis enascens tenuis emergit. Aliud. Oryzam, fabas, cicer, ptisanam, simul in aqua coquito, & ad hoc decoctum primum calcem ammisceto sufficientem, & prout moris est, agitato: Et ubi dissoluta fuerit, auripigmẽti unc. I. inspergito, unito, & myrrhæ tenuissimè tritæ unc. I. mastiches unc. I. pumicis torrefacti drach. IIII. opobalsami cochlearia II. adijcito. Aliud. Sandaracham cum hyoscyami succo tritam illine. Aliud. Fructus fici syluestris sexuncem, & foliorũ eius sexuncem, herinacium terrestrem integrum uiuum, succi aconiti, hoc est, iridis syluestris lib. I. ueratri nigri lib. I. fecis uini ustæ lib. I. caricarum pinguium nigrarum lib. I. auripigmẽti auricoloris trientem, costi trientẽ, casiæ trientem,

carpo

carpobalsami trientẽ, olei sextar. I. Omnia contusa cum herinacio terrestri uiuo, in duplici uase cũ aqua coquito: Sint autẽ aquæ marinæ lib. v. donec aqua fuerit cõsumpta. Et ab igne ablata per triduũ sinito, & ubi sedata fuerint, excolato, ac utere oleo in prima balnei domo antequàm sudare incipiunt.

Quæ pilos attenuant. Cap. LXV.

His quæ pilos attenuãt uti poterit medicus, in his qui duros ac magnos pilos habent. Sunt autem talia extersoriæ & attenuatoriæ facultatis. Quemadmodum autem in omnibus alijs medicamentis differentia secundum excessum & defectum est, ita etiam in extersorijs. Ordei itaq; farina & fabarum, & erui, spumaq; nitri ac nitrum, moderatiorem uim habẽt. Quæ uero his fortiora sunt, in his qui duros ac magnos pilos habẽt cõueniunt. Quale est nitrum ustũ, & nitri spuma & aphrolitrũ, & testæ calainæ. Item sepiæ testa usta ac non usta, & fictiliũ ac clibani testæ, & pumex ustus ac non ustus, & muricũ ac purpurarum ac reliquorum ostreorum testę, alcymiaq; ac herbæ lanariæ radix. Veratrum item utrumque, & bryoniæ radix ac dracunculi, aristolochiaq; ac panacis radix, & canchry ac huiuscemodi. Quòd si odorata hæc facere uolueris, cyperũ & melilotum, & rosas siccas, & iunci odorati florem & iridem, & melissophyllum ammiscebis. Diuitibus uero nardum celticam & indicam, amomum, folium malabathri, myrrham & costum. Attenuat etiam pilos cinis sarmentorum uitis, & ficulneus, & ex tithymalis, tritus & in balneo affrictus. Et ab exustis uinaceis cinis, & alumen scissum, & stercus caninum siccum. Aliud smegma illustrans cutem, & pilos lanuginosos faciens, ualde bonum. Mora crudissima cum terra cimolia ac nitro, æquis portionibus trita adseruato, ac utitor. Puluillus attenuans pilos in balneo, multo experimento constans. Punicis costi, testarum sepiæ ustarũ, nitri, cimoliæ æquis portionibus utere confidenter. Alius. Testarum purpurarum ustarũ sextantem, alcyonij sextãtem, nitri bessem, cimoliæ bessem, punicis unc. I. omnia tosta terito, & utitor in balneo, ac miraberis. Alius, quo usi sumus in cubicularia. Calcis uiuæ ex marmore factæ lib. I. auripigmenti unc. I. staphidis syluestris, cimoliæ testarum sepiæ, radicis bryoniæ siccæ, aluminis scisi, singulorũ drach. IIII. cerusæ unc. I. sampsuchi, aloës, ueratri nigri, singulorũ scrup. VI. Contusis ac cribratis utere, inijciens ex eo in familiare psilotrum drach. IIII. & ouorum candida. III. Deinde psilothrũ ablue, & rursus siccũ affrica, & quotidie in balneo hoc utantur. Aliud smegma attenuatorium, & lanuginẽ producens. Farinæ fabarũ, pumicis, similaginis, spumę nitri albæ, singulorum chœnices atticas II. fœniculi cum ptisana cocti, & postea aceto mulso eloti ac siccati, tusiq; ac cribrati chœnices II. saponis gallici lib. II. Saponẽ reliquis antea tritis ammisce, ac manibus subige, & utere.

De furfuribus siue porrigine. Cap. LXVI.

Quibusdam se scalpentibus, furfuribus similia sæpe ex capitis cute decidunt. Contingit autem hæc affectio à uitiosis serosis humoribus, quos consumere scopus est in eius curatione. Itaq; discussoria ac extersoria adhibenda sunt pharmaca, ubi per purgatorium medicamẽtum prius totum corpus euacuauerimus, si uitiatis humoribus fuerit refertũ. Quidam etiam aliqua adstringẽtia ad discussoria ammiscuerunt, quo per ipsa affecta pars corroboretur, ut ne facile in seipsam suscipiat influentes serosos humores, sed resistat, eosq; repellat, ueluti est sutoriũ atramentum, & similia. Deterget itaque furfures in capite: Cimolia cum betæ succo aut fœnigræci, aut utrisq; simul ammixtis. Aliud. Fabam unà cum cortice molito, & cum betæ succo utitor. Aliud. Furfurum dimidiam chœnicem in aquæ sextar. I. macerato, deinde diu manibus terito, & succum excolato, & ad ipsum aceti heminam dimidiam addito, & ad spissitudinem coquito, & sic affricato. Deinde betæ, aut fœnigræci, aut lupinorum decocto abluito. Aliud. Terræ cimoliæ, sulphuris uiui, æquales portiones terito cũ aceto, & affrica in balneo, & calida aqua ablue, & illine non solum in balneo, sed etiam citra balneum. Aliud. Spumæ argenti, olei rutacei, aceti, pares portiones terito & illinito. Hoc multo experimento constat. Aliud. Cucumeris syluestris radicem coquito, & decocto utitor. Archigenes de medicamento ex bryonia dicit, præ omnibus, inquit, hoc tibi paretur. Si igitur iuxta pondus præparare uoles, sic facito. Cimoliæ sexuncem, nitri quincũcem, farinæ fabaceæ quadrãtẽ, corticis aridi radicis cucumeris syluestris sextantem, bryoniæ sextantem, farinæ ordaceæ ac lupinorum, singulorum unc. I. Aliud. Cimoliæ lib. II. nitri bryoniæ, corticis radicis cucumeris syluestris sicci, farinæ fabarum singulorum lib. I. farinæ ordeaceæ ac lupinorum, singulorum sextarij dimidium. Singula seorsim leuissimè terito, mensurato ac unitis utitor in balneo. Archigenes dicit, ad furfures farinam fœni græci, & nitrum, & cimoliam, cum betæ succo affrica, & fel bubulum aut suillum addito aceto illine. Deinde post horã ablue, & atramento sutorio ac nitro cum modico oleo tritis illine. Aut cuminum, & myrobalanum, & fabaceam farinam, æquis portionibus cum aqua lixiuij terito, & affricato. Aut amygdalas amaras decorticatas, cum aqua aut aceto tritas affrica. Postquàm uero resiccati fuerint pili, calida aqua ablue. Aut maluã syluestrem in aqua marina, donec decima pars supersit terito & affricato. Aut nitrum & pumicem, & fecem uini, pari portione cum aqua calida affrica. Aut spumam nitri, & atramentum sutorium, æquis partibus cum uino adhibe, ter aut quater in mense. Hoc adeò efficax est, ut nihil reliquum faciat. Aliud. Thus tritum cũ aceto illine. Aut scorpiuri succum illine. Aut scillã assato, & ubi mollis facta fuerit, expressum succũ oleo ammixto illine. Victus sit flatus exors, nihil ex crasso humore præditis habens, uelut sunt tubera, fungi, bulbi, legumina, & carnes bubulæ ac similes. Sin autem quæ ingeruntur uentri cõmoda, concoctu facilia, & mel cibis addatur. Ad intinctus confert acetũ cum sapa. Condimentũ sit cuminum, apiũ, fœniculum, aliorũ parcus sit usus. Et maximè ab omnibus bellarijs abstinendum est. Vinum utile est tenue & albũ. Iucunditatis tamen gratia etiam uinum dulce & uinũ mulsum permittitur. Ex fructibus uua arefacta optima est, deinde ficus ante cibum. Postea malũ punicum post omnem cibũ. Et amygdalæ uirides cõmodę sunt ante cibũ. Et bonę cõcoctionis potissima ratio habenda est. Deambulationes lenes plurimæ

mane ac uesperi optimæ sunt. frigidæ lotio balneis præstat. Verum in calida se lauanti incommoda est multa in aëre conuersatio. Et capitis perfusio solijs melior est. Et post hæc large per frigidam refrigera. Dormire ad satietatem commodũ est. Ab ira & indignatione, insolationeq́ ac uehementi frigore abstineant, itemq́ ab omnibus quæ caput replent.

De morbo pediculari. Cap. LXVII.

Pediculorum generatio quibusdam aceruatim in capite cõtingit, multis humoribus moderatè calidis in profundo cutis collectis, ubi etiã pediculos generari contingit, nõ in superficie cutis, in qua furfures con sistunt. Itaq́ pharmaca ipsorum necessariũ est siccan tia esse, & quæ magis ex profundo attrahere ac euacuare possunt. Lupinos igitur in aqua coquito, & decoctum ipsorum affricare iubeto. Aut myricę decocto, aut aqua marina, aut muria meraca cum aceto perfundito. Aut hederæ succũ melle mixtum illinito. Aut perdicij succum dormitũ eunti illinito. Aliud ad pediculos capitis, ac totius corporis. Ligustri florem cũ uino tritum, capiti ac toti corpori affrica, ubi dormitũ ire uolet. Aut staphidis syluestris partes II. sandarachæ & nitri, utriusq́ partẽ I. adhibe cũ aceto. Aut rhoëm culinariũ cum oleo tritum illine. Aut alumine cũ oleo trito utere. Aut ueratrũ albũ, & staphidẽ syluestrem, ac nitrũ, æquis portionibus cum oleo trita, in balneo adhibe. Aut rumicis syluestris radice cũ oleo in balneo utere. Aut modico pipere cũ multo oleo utere. Aut oleũ laurinũ aut raphaninũ illine. Si uero pili denudati sũt, staphide syluestri cũ aceto & oleo utere. Aut alumine liquido cũ oleo. Prodest itẽ ipsis potus allij drachmarũ duarũ, cũ origani triti drachma una ex aqua mulsa.

De achoribus & reliquis pustulis capitis. Cap. LXVIII.

Vlcusculum quod achor Græcis appellatur, in capitis cute consistit, tenuia foramina habẽs, per quę tenuis sanies effluit mediocriter uiscosa. Similis autẽ est ipsi alia affectio, quæ Corion, hoc est, fauus appellatur. Quæ quia foramina maiora habet, humores melli similes cõtinentia, Meliceris uocatur, hoc est, fauus mellis. Proinde scopus in his est ut humores affectionẽ facientes euacuemus. Si uero adhuc influxerint, ut prius influxionẽ impediamus, euacuato primum corpore per purgatoriũ medicamentum, initio sumpto à uenæ sectione, si æger ferre potest. Deinde purgatorio utimur sero lactis præparato ex aqua mulsa, ammixtis ad ipsum epithymi drach. III. Relata est autẽ seri præparatio Sermonis secundi capite nonagesimo sexto. Si uero intempestiuus est lactis usus, colocynthidem perfectã accipe, & semen ejce, & in ipsam tomentũ siue pulpam adhuc habentem, sapam aut uinũ mulsum infunde, & per diem ac noctem macerari sine, & postea calefactũ exhibe. Deinde uero etiã caput purgandũ est per ea quæ naribus induntur, & quæ per os pituitam extrahunt. Conueniunt autẽ ipsis secantia & discussoria medicamenta, eò quòd uiscosus est humor qui affectionẽ generat. At uero incipientes achoras, ubi totum corpus superfluitatibus caruerit, per adstringẽtia ac repellentia curabis. Talia autẽ sunt myrti, & pini cortex, & rubi folia imposita, plantago imposita, oleæ syluestris succus affrictus, salicis folia & flos imposita, similiter poligonũ. Quædam uero prohibẽt ne achores augescant, simul reprimẽtia quod influit, simulq́ cõcoquentia ac discutientia quod iam cõtinetur, ut quæ mixtas uires habent, quibus sanè post principiũ uti oportet. Tale est oleũ myrteum & rosaceũ & lentiscinum, rubi succus cũ oleo, portulacæ succus cũ oleo, ladanũ cum uino illitum, ligustrũ & lẽtes. Quædã uero antiquis & moderatis auxiliantur, discutientia & extergẽtia citra sensibilem calidi tatem, nõ tamen aliquid iritans habentia. Quibus utendũ est maximè ubi dolor aliquis cũ achoribus affuerit. Sed & in his à debilioribus initiũ facere cõuenit. Cimolia igitur ad hãc rem apta est, & Cretica ac Samia terra, pompholyx itẽ ac spodium, & spuma argenti & Cadmia tenera, & adiantũ cum rosaceo illitũ, & fœnigræci decoctũ affrictum, & malua trita cũ loliacea farina imposita. Aut melilotũ cũ farina fœnigræci ex uino impositũ. Item cicerũ decoctum, & ipsum cicer coctũ impositũ, nuces rãcidæ cõmansæ ac illitæ. quòd si his nihil effeceris, siccũ ex charta pharmacũ illine cũ aceto. Si uero acrius tibi uideatur, spumã argenti pari portione adde. Si uero nõ affuerit siccũ pharmacũ ex charta, chartam ure, & cinerem eius aceto subige, ac utere in his qui durã carnem habent. Quædã porrò uehementẽ adeò uim habẽt, ut ualde crassos ac uiscosos humores euacuare possint, ipsosq́ dissoluere achoras, etiamsi iam in scirrhum indurati fuerint. Talia sunt chalcitis, fex uini usta, sandaracha, & calx. Acetũ autem fortissimũ est omni tempore ad achoras, & discutiens & repellens. Sit autẽ acerrimũ. Discutit etiam optimè lilij radix affricta, & thus cũ aqua & nitro, & lupinorũ amarorũ decoctũ affrictum, & cucumeris syluestris radix cocta, & fici folia cum aceto trita, bulbi cũ nitro affricti, rutæ folia imposita, farina fœnigræci cũ nitro affricta, thus cũ aceto illitum, malicoriũ cum laurino oleo illitum, alliũ cum cauliculo ustũ, ac cinere cũ oleo illito. Hoc ualde bonũ est. Aliud. Mulier quædã nuces regias mandebat, & puero achoras habenti imponebat, & sanatus est. Aliud. Radices anchusæ ustas, ac cũ oleo ad strigmenti spissitudinẽ tritas, illine cũ penna, & sanabis. Aliud. Thymũ urito, & cinerem cũ uino & oleo subactũ illinito. Aliud. Cnestrũ quam in Alexandria liparona uocãt urito, & cinerem cũ uino tritũ illinito. Aliud. Buccinarum ustarũ cinerem cũ aqua adhibeto. Est hoc salutare pharmacũ non solũ ad achoras, sed etiã ad omnem papularũ eruptionem. Quòd si incideris in achoras inflãmatos & dolẽtes, dolorem prius liquido medicamẽto concoctorio mollienteq́ ac leni mitigabis, quale est parhygrũ, & omnia ad sedem parata, & quæ ad carcinomata descripta sunt. Farinã itaq́ fabaceã uino madefactã ac tritam, ut emplastri formã acquirat, imponito. Facit & ad feruẽtiora & agrestia in capite pustularũ genera. Aliud ad maximos & inflãmatos dolores, leniens, dolorẽ eximens ac percurans. Collyriũ quod aster appellatur, aut aliquod ex Libianis appellatis, aut consimile quoddã cũ modico hyoscyami succo terito, & adiecta sapa ac rosaceo illinito. Alia pinguis cõpositio, ad achoras, pustulas, papulas feruidas, intertrigines. Est & ad sedem bona. Spumæ argẽti drach. VIII. foliorũ rutæ tenerorũ drach. XXV. Aceto dilue, & rosaceo aut myteo excepta pennis illine. Hoc magno experimẽto nobis constat. Alia similis. Spumæ argenti

gẽti drac.IIII.cerusę drach.VI.sulphuris uiui drach.IIII.ceræ drach.IIII.rosacei aut myrtei quantũ satis est, ut liquidi cerati spissitudinem accipiat. Liquida siccis affũde, & unitis utere. Hæc ad totius corporis pustulas cõmoda est. Alia ad humidos achoras. Ladani drach.VIII.cerusæ tãtundẽ, sulphuris uiui drac.VIII.utere cũ uino & myrteo oleo. Aliud pharmacum. Ladani, baccarũ myrti nigrarũ, spumæ argẽti, sulphuris uiui, seminis hyoscyami, malicorĳ, æquas portiones terito, & uino ac myrteo, aut rosaceo oleo affuso utitor. Aliud ad feruidas, saniosas & impetiginosas papulas. Verbenacæ supinæ drach.VIII.acaciæ drach.VIII.myrrhæ drac.II.uino austero trita illine. Aliud. Facit & ad eas quæ in mento sunt. Baccarũ myrti, malicorĳ, atramenti sutorĳ, spumæ argenti, æquales partes tritas cũ uino & oleo myrteo adhibe. Emplastrũ ad achoras uetustissimos. Resinæ pinus siccæ, ceræ, adipis suilli, aut bubuli, æquas portiones simul liquatas in aquã excolato, & diutius manibus emollitis utitor. Aliud. Quo usus est Aegyptius in Palladio Magistriano in Alexandria, ubi medicorũ auxilia frustra tentasset. Colophoniæ semissem, ammoniaci thymiamatis sextãtẽ, galbani scrup.IIII.opopanacis scrup.III.olei drach.IIII.mastiches, ceræ, singulorũ unc.I. resinæ pinus lignosæ drach.IIII.æruginis scru.IIII. Quòd si magna affuerit acrimonia, æruginem ne adĳcias. Hoc abscessus discutit, & iam ruptos euacuat ac sanat.

Ad capitis scabriciem. Cap.LXIX.

Rutam & alumen terito cum melle, & prærasis pilis illine. Aliud. Sulphur uiuum & staphidem syluestrem terito, & picis sero ammixto illinito.

Ad parua & densa ac rubicunda capitis ulcuscula. Cap.LXX.

In paruis ac densis & rubicũdis capitis ulcusculis, mãmarũ papillis similibus, à quibus etiã sanies effluit, caput radito, & semen lini tritũ ac melle subactũ imponito. Aut cõchyliũ urito, & cũ aqua tritũ imponito. Aut emplastrum è lolio imponito. Et ubi euacuati fuerint humores hoc sublato myrsinatũ appellatũ imponito. Cæterũ ad rubicũdas papulas in capite, cerusam cũ laurino illine. Aut pini corticem cũ cerato. Aut testam clibani cũ aceto aut uino. Aut betam coctã impone. Aut betæ succũ ad ceratum rosaceum quantum eius admittit, adĳce & impone.

Resiccantia & cicatricem inducentia achoribus. Cap.LXXI.

Spumæ argenti drach.XXI.calcis uiuæ tantundẽ, aceti unc.I.rosacei tãtundem, utere. Aliud ualde bonum, quod humida ulcera resiccat, & cicatrice includit. Spumæ argenti, cerussæ, ordei usti, æquales partes cum rosaceo aut myrteo illine. Emplastrum melinum, resiccans omnẽ fluxionem, & cicatricem inducens, præsertim in antiquis ulceribus. Spumæ argẽti, cerusæ, salis fossilis, singulorũ lib.I.aluminis scissi semissem, atramenti sutorĳ semissem, olei lib.II.aceti sextãr.I.oleum, spumam argenti, & salem, ac cerusam coquito, singula per se & simul leuissimè trita. Vbi uero nõ amplius inquinauerint, alumẽ & atramẽtum aceto diluta, ad pharmacũ ab igne ablatũ & aliquo modo frigefactũ paulatim adĳcito, unito, & in mortarium diffundito, & probè mollito, utitor.

Smegmata ad achoras, furfures, asperitates, ac scabriciem. Cap.LXXII.

Quòd si in declinatione fuerit affectio, & omnino ad cicatricem uergat, ad totam affectionẽ eradicandam huiusmodi smegmatis in balneo utendum est. Terræ Cimoliæ lib.II. nitri rubri tantundem, myrobalani lib.I.myrrhæ, iridis, piperis, singulorum unc.I.nardi celticæ, costi, casiæ singulorũ unc.I.contudito, cribrato, ac utitor in balneo.

De aurium affectionibus. Cap.LXXIII.

Aurium dolores fiunt, tũ ob frigiditatem à uentis inductam, aut à frigidis aquis, aut ĳsdẽ medicatis, in quibus homines se lauant: tũ ob inflãmationẽ cutis in meatu, aut nerui auditorĳ in profundo. Fit etiã dolor propter spiritũ flatuosũ, q trãsitũ non habet.

Ad dolores ex frigiditate. Cap.LXXIIII.

Dolores itaq; à sola frigiditate obortos, calefacientia quàm celerrimè curant. Cepa igitur aut allium in oleo feruefactũ frigiditates omnes sanat. Ego uero euphorbio modico ad multũ oleũ ammixto utor. Aut pipere exactissimè trito cũ uino & oleo. Prodest & amaracinum, & optimum nardinum, & laurinum. Sed & ruta in oleo dulcissimo cocta magnifice facit.

Ad dolores ex aqua medicata. Cap.LXXV.

Quum medicata aqua circa auditoriũ meatum cõtinetur, oleum assiduè infundere conuenit, ita ut aurem eluamus, & per mollẽ lanam detergeamus, & deinde rursus infundamus. Magnopere uero ipsos mitigat oui candidum cũ lacte muliebri tepidum infusum. Omnia enim quæ adhibentur, moderatè calida sunt. Prodest ipsis & anserinus adeps. Sed & exuctio per os aquam attrahit. Aut per arundinem, uelut per aquæfusorium instrumentũ (siphonẽ Græci dicunt) exuctione facta, ceparum succũ cum anserino adipe instilla. Valde enim mitigat. Si uero quis uno pede auri affectæ proximo exiliat, inclinans quodammodo seipsum, aquam facilè excernit.

Ad dolores auriũ ob humorũ crassitudinẽ. Cap.LXXVI.

Si dolor auris cũ capitis grauitate obortus fuerit, crassi & pituitosi humores causa doloris existunt. Dinotio autẽ ex prægressa diæta tibi continget. Nitrũ igitur ac spumã nitri auricularibus pharmacis miscebis. Veratrũ item album ac nigrum, & amygdalas amaras, & ex aristolochĳs eã quæ ad manũ est, & cucumeris syluestris ac bryoniæ radicẽ, & centaurĳ magni radicẽ, & parui comã, & iridem, & cassiã. Et in summa, omnia amara citra mordacitatem ac molestiam meatus purgant, & extergent, & crassos humores impactos secant.

Ad aurium sordes. Cap.LXXVII.

Ad aurium sordes ungentũ nardinum tepidum instilla, & sequenti die per specilli cõcauum eas quæ expositæ magis sunt expurga, & rursus nardinũ infunde. Si uero locus durus fuerit, aut etiã sordes duræ, nitrum torrefactũ ac leuissimè tritum in aurem insperge, & acetum calidum instilla, & apposita lana pernoctare sine. Postera uero die, aqua & oleo calefactis elue.

De sonitu aurium. Cap.LXXVIII.

Sonitus in auribus plerunque ex flatuoso spiritu generantur. Fiunt etiam aliquando ob sensus auditus subtilitatem, ex euaporationibus. Dinotio cõtingit tibi primum ex temperatura & habitu hominis. Deinde etiam ex omni prægressa diæta. Sed & ex eo quòd aut paulatim, aut aceruatim fit sonitus, inuenire

uenire datur affectionem. Quin & ex eo quòd hoc sonitus accidens aut per interualla redit, aut perpetuò pemanet, affectio cognoscitur. Exacta uero dinotio hęc à te fiat. Si enim quis putet à spiritu flatuoso exitum nō habente, sonitum fieri, & secantia ac attenuantia adhibeat, & nihil proficiat unà cum hoc quod etiam his quæ pituitam per os ducunt utatur. Tunc sanè ob auditus subtilitatem, sonitum fieri cōiectet. Ego uero in talibus ammisceo ex his quæ sensum stupefaciunt, uelut est mādragoræ succus, & opium paucissimū. Aut oleū in quo intestina terræ cocta sunt infundo. At uero ad sonitus ob flatuosū spiritū generatos, talia cōmoda sunt. Apolloniij ad sonitus ac bombos & sibilos derepente fientes. Acetum acerrimū calefactum instilla. Aut acetum cū rosaceo calefactū instilla. Si uero perseuerarint, cuminum, rutam, anethum & nigellā, cū aceto coquito, & rosaceo adiecto utitor. Aut colocynthidis medullam in oleo coquito, & oleū infundito. Si uero adhuc remanet ampliori tempore, omnibus amaris & acribus, & attenuatoriis ac discussoriis utere, quæ paulò antea descripta sunt ad eos qui ob humorum crassitudinem aures dolēt, ita ut singula cū aceto coquas, & mel addas. Facit autē ad inueteratos sonitus, castorium & spica nardi, æquis portionibus cū aceto & rosaceo. Aliud ad sonitus diuturnos. Herbæ lanariæ, croci, castoriij, ueratri albi, æquales partes tere cum aceto, & informa pastillos, & utere cū uino. Cæterum ad sonitus ex morbo, fomento per absinthiij decoctum adhibito, acetum cum rosaceo infunde, aut raphani succum cū rosaceo. Aut aloën optimam cum uino mulso. Si uero adhuc perseuerarint, ueratro nigro cum aceto cocto utere.

Ad auditus difficultatem ac surditates. Cap. LXXIX.

Qui difficulter audiūt, per hieram ex aloë, aut per catapotia ex colocynthide purgādi sunt, & pituita per os detrahenda est, & caput omni modo resiccādum ac corroborandum. Vtendum est & attenuatoria diæta. In ipsam uero aurem immittenda sunt pharmaca quę findunt ac secant, & attenuant uiscosos ac crassos humores. Quorum sylua iā antea relata est in his qui ob humorum crassitudinem aures dolēt. Fomenta ad grauē auditum, Apolloniij. Ad audiendi difficultatem derepente obortā, & ex capitis dolore, absinthiū cum aqua in olla coctum per arundinē pro fomento adhibe, ita ut alterā arundinis partem cauitati auris adaptes, alterā uero foramini operculi ollæ inseras, quo uapor qui exhalat ad auditorium meatū allabatur. Aliud. Baccas lauri aut folia in aqua coquito, & similiter utere, aut originū, aut hyssopū eodem modo, aut aquā marinam cum aceto similiter. Est & hoc optimum, urinam tauri, aut bouis, tertia aceti parte addita, pro fomento adhibeto. Itē myrtum cōtusum similiter coctū adhibeto. At uero circulū ex lana auri circundare oportet, ut ne loci uicini amburantur. Elotiones porrò his conueniunt, acetum acre albū, cum pari aquæ mensura, & nitro leuissimè trito calefactū infunde per multos dies. Et postea aqua calida elue, atq; sic subscripta infunde. Quæ auribus in auditus grauitate infundantur. Porri succū irino ungento ammixto infunde. Veratri nigri radicem cum aceto tritam, & melle exceptā, in aurē inde, & per dies quinq; sine. Capræ recens mactatæ cornu urina eiusdē exple, ea maximè quæ in uesica ipsius reperitur, aut alia asseruata, & cornu in fumum ad dies nouē suspende, ac utere. Clauos caligarū ueterum numero centū, in uino Amineo ad dies septē macerato, & donec septies ebulliāt coquito, excolato, & adseruato, & usus tēpore quātum satis est calefactū infundito. Hoc usus ego surdū curaui. Aliud. Asphodeli radicē in oleo coctā adhibe. Hoc etiā inueteratā audiendi difficultatē sanat. Optimus est etiā cucumeris syluestris radicum aut foliorū succus cū aceto infusus. Aut capræ urinā & fel eiusdē simul calefacta infunde. Aut castoriū cum baccis lauri & aceto. Aut ueratrū nigrū cum aceto terito, & melle diutius cocto excipito, & collyria ad glādis figurā formato, & in meatū indita per triduū sinito. Aliud. Nasturtiij seminis quantū satis est, & nitri parū, ficus pinguis carne granulis exeptis excipe, & collyria meatui auris congrua efforma ac inde, & per triduū sine. Hoc sordes multas ducit, & statim alleuat. Aliquādo uero pro nasturtio sinapi coniicimus. Vtere hoc etiā ad aurium sordes. Multū quoq; opitulatur ad auditus grauitatem spōgia in tenues partes cōcisa, ac intorta & melle imbuta meatui indita. Idē cōmodum est ad enascentem in auditorio meatu superfluā carnē. Aliud. Omnis piscis fel infusum prodest, itē perdicis, & capræ. Aliud. Fel tauri cū anguis senecta tritissima aceto exceptum, & meatui inditū, grauem auditum soluit. Quidā cum rosaceo indunt. Aquæ uero fomentum adhibere oportet. Aliud. Saluiæ succū cū oleo omphacino in aurē instilla. Vtere, est ualde cōmodum. Aliud. Herinacei terrestris fel cum oleo infunde. Aliud. Veratri albi drach. IIII. castoriij drach. I. spumæ nitri drachmam I. infunde cum aceto, & utere uelut optimo. Vtere etiam pastillo ex amygdalis amaris cum aceto mulso. Descriptus est ad aures purulentas.

Ad aurium inflammationes. Cap. LXXX.

Moderatas & nō pulsātes inflāmationes sanat rosaceū cum aceto tepefactū. Et glaucium in cote medica tritum cum uino dulci ac modico aceto. Si uero uehementior fuerit inflāmatio, dolores quidē mitigat, tenue, ac candidū oui cum lacte muliebri tepidū infusum. Optimū uero ad ipsos pharmacū est nardinum ungentum, cū modico medicamēto Basilico appellato, aut cū adipe anserino, aut phasianino. Vbi uero magnus est dolor, necesse est stupefacientibus sensum uti, ita ut ad lac muliebre, & oui cādidum modicū opij ammisceamus. Ammiscendū est & castoriū, ad uehemētiores dolores pari mensura, ad leuiores dupla proportione. Nos autē opiū & castoriū cū sapa probè conterimus, & tepefacta infundimus. Oportet autē omnino nō cōtingere auditoriū meatum tempore doloris. Et fomentū adhibere per auricularium specillū, lana mollissima circūdatum, ita ut lanā tepido Basilico medicamēto, cum nardino aut alio ex his quæ infundūtur tingamus, & ad principiū auditoriij meatus indamus, & pharmacū in profundū destillare sinamus. Et hoc assiduè facere oportet. Postquam uero repletus est meatus, lanā supernè obdito. Quòd si æstas fuerit, & multæ caliditatis sensus ægrū circa inflāmatā aurē uexarit, fomētum per rosaceū bonū fiat. Mitigat porrò feruētes inflammationes tepida cū rosaceo instillata, auriculæ muris succus, & polygoni, & portulacæ, & ramētorū

cucurbitæ succus. Itẽ aranei cũ rosaceo cocti, & aselli sub hydrijs stabulãtes similiter, & intestina terræ eodẽ modo. Et blattæ domesticæ interanea cũ rosaceo. Et oleũ amygdalinũ ac hyoscyaminũ. Medicamentũ auriculare è succis, ad inflãmationes quæ ægrè transmutãtur: citò enim ipsas suppurat. Succi ramentorũ cucurbitę, succi calami, succi perdicij, succi brasicæ, singulorũ cyathum unum, nitri tosti, myrrhæ, croci, singulorũ drach. IIII. ungẽti nardini unc. I. aluminis liquidi unc. I. aceti scillitici sextantẽ, mellis optimi lib. I. excipe & repone in uitreo uase. Et usu postulante, cũ nardino aut rosaceo diluto utere. Aliud, ad diuturnas & ægrè trãsmutabiles inflãmationes. Galbani drach. VII. seui taurini drac. IIII. ceræ, colophoniæ, saponis, singulorũ drach. III. picis drach. I. Colophoniã, picem, seuũ liquefacito, & galbanum cũ cera præmollitum adijcito, & deinde etiã saponẽ, & excolatis utitor, ita ut in cote cum aqua aut oleo aliquo diluas. Ad maximos dolores. Aloẽn optimam uino mulso dilutã instilla, aut lanas succidas aceto feruefacto, & instillato, insuperque ipsam lanam in aurem indito. Quod si mitius facere uelis, cum aceto aut sapa coquito.

Ad aures absq; ulceratione humectas, quæ uelut exudãt, & serosum humorem excludũt. Cap. LXXXI.

Misy in linteolum illigatum & prunis obrutum, exurito, & unà cũ exusto linteolo terito, & per arundinem insufflato. Aut gallas terito, & linteo illigatas exurito, ac similiter utitor. Aut alumen in testa exustũ, & oleo præaffuso tritũ insufflato. Porrò postquã penitus sedata fuerit inflãmatio, castoriũ cũ oleo infũdatur, quo detrimẽtũ ex afflictiõe soluatur.

Ad ulcera in meatu auris. Cap. LXXXII.

Recentia quidẽ ulcera glaucium curat solũ cum aceto tritum, & omnia ex ipso collyria, & quæ ex croco, itemq; ex rosis fiunt & appellationẽ habẽt. Curat etiã eadem collyrium Damocratis ex myrrha. Quæ uero purè manãt citra dolorem, & moderatè hoc patiũtur, per eadẽ curantur. Quæ uero fortiter purè manant, per pastillos. Qualis est Andronis & præsertim Musę, cum sapa & modico aceto infusus. Quòd si etiã hæc superentur, recrementũ ferri cum acerrimo aceto, in caniculari æstu ad solẽ terito, & pastillos efformato, & utere cũ aceto. Si uero nõ est canicularis æstus, recrementũ ferri leuissimè tritum cũ aceto ad prunas coquito donec resiccetur, & utere cũ aceto. Auriũ elotiones. Cæterum Apollonius ad auriũ ulcerationes talia scribit. Vino mulso calido frequenter ipsas elue. Aut myrtũ cũ uino coquito ac utitor. Si uero fœtidũ fuerit quod prodit, malicorium & lentẽ cum uino coquito, & tepidũ infundito. Post elotiones autẽ cõueniunt ad infundendũ, fel bubulum, & maximè porcinũ, in malicorio tepefactũ instilla. Idem facit & caprinũ fel, & omnis piscis fel rosaceo ammixto. Aliud optimũ. Alumen scissum tritũ, cum sapa & aceto in feruẽti cinere coquito ad mellis spissitudinẽ, ac utitor. Facit etiam omne alumen cũ polygoni succo, & Erasistrati Panchrestos appellata ab omnimoda utilitate, liquida. Habetur autem inter ocularia medicamẽta. Aliud. Aluminis scisi, croci, gallarum, æquis portionibus utre cũ uino. Auricularis cõpositio ad dolores magnos, & pus albũ. Amygdalas amaras decorticatas VIII. spumę nitri albę drach. III. thuris drac. III. opij drachmas tres, croci drach. IIII. galbani drac. II. myrrhæ drach. I. aceto trita excipe, & forma pastillos ac utere, si dolor adest, cũ rosaceo. Si pure manãt, cũ uino mulso, aut aceto aut sapa. Si uero auditus grauitas affuerit, cum aceto ad diuturnas ulcerationes. Aloës, thuris, myrrhæ, singulorum drach. IIII. misyos dra. II. efforma cum aceto, & utere resolutis cũ aceto aut rosaceo.

Ad corruptiones ac fœtores aurium. Cap. LXXXIII.

Malicorij & lentis decocto elue uelut prædictũ est, & utere subscriptis. Aluminis scisi libram unam, atramẽti sutorij drach. VIII. myrrhæ drach. VIII. crocomagmatis drach. VIII. uini dulcis mytei sextar. III. Alumen cũ uino coquito, & ubi ad compagem redactũ fuerit, reliqua prius trita cum aceto adijcito, & unitis utitor cũ sapa & aceto. Aliud, ad purulentas & graueolẽtes aures. Vrsi fel instilla, si uero aridum fuerit, cum aceto & sapa diluto utere. Summè enim prodest. Aegyptium pharmacũ ad omnes relatas affectiones, etiãsi fuerint cõgenitę. Amygdalarũ amararũ drach. II. piperis albi drac. II. fabarũ Aegyptiarũ internam partem drach. II. põdere, croci, myrrhæ, opij, thuris, castorij, singulorũ drach. II. omphacij drac. IIII. atramẽti sutorij drach. IIII. spumæ nitri drach. II. Terito cum aceto in quo malicorium coctum est, & excipe ad strigmẽtitiam spissitudinem. Vsus autem tempore quantum satis est de hoc pharmaco accipe, & nardino ungento dilutum instilla.

Ad superexcrescentes in aurium ulceribus carnes, Heraclidæ Tarentini. Cap. LXXXIIII.

Aeruginis drach. VIII. squamæ æris drach. IIII. mellis heminæ dimidiũ, hoc est dodrantẽ. Arida trita melle excipe, ac coque ut rubicũdum pharmacum euadat, & utere super eminentẽ locum hoc ponens. Aliud. Aeruginis drachmas quatuor, atramẽti sutorij drach. IIII. succi marrubij cyathos tres, mellis quantũ satis est, præpara & utere uelut dictũ est. Aliud Apollonij Memphitæ deprimit omnẽ superexcrescentẽ carnem, citra dolorem. Aluminis scisi drach. IIII. misyos usti drac. IIII. æruginis drach. II. lemnij sigilli drac. II. gummi drac. II. (alij singulorũ tot uncias pro drachmis habẽt.) Terito cũ aceto, & formato pastillos, ac utitor cum uino aut aqua. Deprimit & cicatricẽ inducit. Facit & ad nares exulceratas.

Ad uermes in auribus. Cap. LXXXV.

Vermes in auribus aut generatos, aut extrinsecus illapsos, amara & acria in summa occidunt, uelut sunt, capparis foliũ aut succus, cedria, urina humana uetus, singula cũ melle: aut aristolochiã tritã insuffla: aut calaminthæ succũ infunde. Aut ueratrũ album cũ uino: aut colocynthidis decoctum, aut cẽtaurij, aut absinthij, aut polij cum uino: aut scordij, aut marrubij succum, aut elateriũ cum aceto. Facit & maluę hortensis aut syluestris succus: maximè in his quę sunt inflammatæ.

Ad sanguinis ex auribus eruptiones. Cap. LXXXVI.

Ad sanguinis ex auribus eruptiones, ut ne in grumos coëat, porri succum & acetum mixta infunde, & sanguinẽ sistet, & grumos dissoluet. Aut malũ punicum in aceto coctum infunde, Aut gallum in aceto coquito & excolato, & rubi succum misceto ac infundito. Aut poligoni succum cum modico aceto, aut acaciam, aut amurcam, aut lycium cum aceto instillato.

De calculis aut alijs corpusculis in aurem illapsis. Cap. LXXXVII.

Si calculus, aut faba, aut consimile quid in meatũ auris illapsum fuerit, elue. Aut specillum lana obuolutũ resina tinge, & extrahe. Aut per glutinosum aliquod pharmacũ aut dropacem idem facito. Quod si nõ successerit, sternutatorium naribus inde, & os obtura ac nares. Nam iuxta contingentem spiritus extensionem id quod incidit efflatur. Hoc autẽ assidue fiat, donec exciderit. Si uero intus manserit, auris inflãmata cõuulsiones inducit. Optime uero eorum quæ illapsa sunt eiectionẽ adiuuat concussio, ita ut si puer fuerit, pede teneatur, & cũ concussione in caput eleuetur. Si uero perfectæ ætatis quispiã ita fuerit affectus, ipsum in tabulã secundum affectã aurem reclinatũ, caput ad tabulã firmare iubeto: Deinde leuata tabulę circa caput parte deferri sinito, idq; sæpe repetito. Mouebitur enim quod incidit, & ad expeditiores meatus partes progredietur, atque ita angusta & cõcaua specilli parte immissa scite extrahito. Si uero faba aut cõsimile quid in aurẽ illapsũ, in ea maneat, madefactũq; ac tumefactũ dolores inducat, impossibile est ipsum integrũ eximere. Quare per specilli concauũ industriè partiri ac diuidere ipsum oportet, atq; sic particulatim extrahere. Deinde sapam aut uinum dulce calidum infundere ac lenire meatum ex lancinatione offensum.

Ad affectiones auriũ extra meatũ. Cap. LXXXVIII.

Foramina in pulpis auriũ in pueris inflãmata, oleo quod in ærea lucerna æruginẽ contraxit, assiduè illine, & sanabis. Ad cõtusas autẽ aures, myrrhã, mannam thuris, terrã nigram, qua quidam pro smegmate utuntur, cũ aceto ad cerati spissitudinẽ unita imponito, & nequaquã amplius iritato. Aliud. Sulphur uiuũ, myrrham, thus, cũ pice liquida in splenio imponito. Philagrij ad contusas aures. Mannam thuris aut ipsum thus, & aloẽm, cũ uino & rosaceo terito & imponito. his etiam cochleas paruas integras tritas, si haberi possunt, addito. Aliud. Intestina terræ cũ modica terra ex qua accepta sunt, tere & impone. In quibus uero fractæ sunt aures, intrinsecã expeditiorem cõcauitatẽ cartilagineam figulina terra expleto, & resiccari sinito, ac solanũ cum cerusa illinito, donec in integrũ restituantur. Si uero inflãmatio ad contusionẽ accesserit, meatui quidem butyrũ tepidum, aut adipem anserinum, aut gallinaceũ instilla. Aut etiam ocymi succum cũ aliquo ex relatis adipe. Forinsecus uero cerusam cum solani, aut polygoni, aut coriandri succo illine. Aut putamen mali punici dulcis in uino coctum ac tritum obline. Aut glaucio utere. Emplastrum autem hoc adhibeto. Sandycis lib. I. olei lib. I. aquæ semissem. Coquito simul, donec non amplius inquinent, & utere.

De parotidibus. Cap. LXXXIX.

Parotides ex genere sunt inflãmationum. Fiũt autem glandulis circa aures affectis. Non tamen utimur in ipsis, uelut in alijs partibus inflãmatis, in principio repellẽtibus. Imò uice uersa attractorijs utimur, affligentem humorẽ ex profundo ad cutem attrahere conãtes, & naturæ opem ferre, quæ per humorũ ex loco in locum, impetuosum illapsum, febres curat. At uero quum uehementi impetu fluxus illabitur, nihil nos curiosius agentes, omnia naturę permittimus. Si enim aut cucurbitã, aut pharmacũ quoddã humores ex profundo ad cutem attrahẽs adhibuerimus, uehemens dolor hominẽ occupat, ut ex ipso & uigiliæ succedant, & febres intendantur, ac uires exoluantur. Mitigare igitur tunc potius cõuenit, & non humorũ influxui opitulari, per cataplasmatum maximè leniẽtium usum, quæ ad hoc quod moderatè humectã habent caliditatem, per quam mitigare dolores ualent, etiã influentes humores cõcoquere possunt ac suppurare. Vbi uero suppurati fuerint, discutere ipsos aggrediemur. Si uero duricia cũ dolore apparuerit, emollientia ad attractoria miscebimus. Proinde ubi uehemẽs dolor obtinet, & humores adhuc influunt, butyro utemur locũ assiduè illinentes, aut adipe suillo, aut butyrũ & adipem simul liquefaciemus, & modica cera adiecta, ut mollius ceratũ fiat imponemus. At uero moderatas parotidas, in quibus neque multa copia influit, neq; dolor uehemẽs adest, neque suppuratio expectatur, facilè curabimus per fomenta ex muria, & cataplasmata ac pharmaca discussoria. Quale est Mnasææ emplastrum, & emplastrũ ex succis, & his adhuc magis ea quæ molliora sunt & ceratiformia, ex butyro & œsypo parata, quæ assumunt ostrea usta, aut buccina, aut purpuras. Quale est & hoc. Adipis anserini ueteris insulsi sexuncem, butyri unciã unã, ceræ sextantem, ostreorũ ustorum tritorũ sextantem. Liquabilibus liquatis ostrea insperge, & unitis utere confidenter. est enim efficacissimũ hoc. Aliud ualde bonum. Apochymatis sexuncẽ, picis bessem, ceræ quadrãtem, colophoniæ sextantẽ, adipis uitulini sesquiunciã, bituminis sextantẽ. Reliqua liquato ac excolato. Bitumen uero cũ modico aceto terito, & liquata ad ipsum affũdito, & emollitis utitor. Quin & in induratis iã ac diuturnis parotidibus, buccina usta & omnia ostrea adipi ueteri porcino liquato ammixta, uelut dictũ est, citra omnẽ molestiã discutiũt omnes diuturnas ac induratas inflãmationes. Quapropter utẽdũ est in durioribus parotidibus albo emplastro ex buccinis, quod Ariobarzaniũ appellatur, & eo quod Dionysia appellatur, & ex misy paratur. Describẽtur ea in sermõe de emplastris. Ego uero soleo parotidas puerorũ & mulierũ solo butyro curare.

De narium affectionibus. Cap. XC.

Ex genere tumorum præter naturã polypi in naribus generantur. E genere uero ulcerũ ozænæ. De excretionibus autẽ præter naturã sunt sanguinis eruptiones. Ozænæ itaq; ex acrium & putredinosorũ humorum influxu fiunt. Nam si solũ acres fuerint, incurabilia ulcera facere solent, non tamen graueolentia. At polypus appellatus, polypi marini carni iuxtà essentiæ proprietate, & colore & compage similis, ex crassis & uiscosis humoribus generatur. Cæterũ curatio utrisq; cõmunis est, ozænæ & polypo, ut primũ caput resiccetur ac corroboretur. Manifestum est enim quod uitiosorũ humorũ redundantia naribus ex capite influit. Quomodo uero caput roborare oportet, iam dictũ est, ubi de capitis dolore egimus, ubi diuersa smegmata & epithemata descripsimus, quæ sincipiti ac toto capiti prę raso imponũtur. Verũ ad iã præscripta optimè ad ipsos facit emplastrũ ex anemona capiti impositũ. Itẽq; hoc: Myrrhę unc. I. thuris unc. I. cochleas integras V. ouorũ cãdida II. Omnia in mortario cõtusa ac mixta illinito, linteo capiti superimposito, & sinito per dies IX.

Atque ita postea localibus auxilijs utere.

Ozænarum curatio. Cap. xci.

Postquam itaq; per prædicta caput corroboratum præparaueris, ad nasi curationē procedes, scopum propositū habēs in ozænis, ut affectam partem per pharmaca mixtam uim habentia resicces, repellentia uidelicet ac discussoria. Repellūt igitur austera & acerba, quæ in communi adstringentia appellantur. Discutiunt autē siccam & calidā uim habentia. Archigenes autem ad dolores in naribus & ozænas talia describit. Calaminthæ succū infunde. Aut ipsam siccam tritā insuffla per arundinē. Aut erucę succum assiduè infunde. Aut mel in nasum stillato, & per sternutatoriū concussione facta, tectoria ulceri obducta excutito. Deinde ueratrū album cū multo nasturtij semine naribus attrahere iubeto, & postea amurcam cū melle illinito. Aut ranunculi succum cū alumine liquido in nasum instillato, & attrahere iubeto, atq; hoc facito donec persanaueris. Si uero antiqua fuerit affectio, etiā acetum acerrimū ammisceto. Meatus autem nasi ex hoc illinito. Spicam nardi & misy, æquis portionibus trita cū uino austero ad strigmentitiam spissitudinē illine, & lana obtura. Optime uero facit ad ozænas atramentū sutoriū melle cocto exceptū, & chalcitis eodē modo, & ærugo, & squama æris, & floridum medicamentū ori destinatum. Et hoc, chalcitidis crudæ drach. xii. cadmiæ drach. viii. terito cū aceto ad multos dies sub caniculæ feruore, & exiccato, utere cū uino ipsum diluēs, aut siccum insufflans. Aliud. Mysios, chalcitidis, myrrhæ, singulorū drach. iiii. atramenti sutorij drach. iiii. aluminis scissi, gallarum, squamæ æris, singulorū drach. iiii. aluminis rotundi drach. ii. thuris drach. i. aceti lib. i. Omnia trita simul coquito in æneo uase, & ubi ad mellis cōpagem redacta fuerint ablatis utere, linamēto intincto & naribus penitissime indito. Siccus puluillus ad ozęnas. Fructus ericæ, myrrhæ, nitri, malicorij, singulorum drach. iiii. croci, costi, singulorū drach. ii. trita insuffla. Alius. Aluminis scissi, myrrhæ, singulorū drach. iiii. sandarachæ, rhois culinarij, salis ammoniaci, croci, costi, singulorum drach. ii. trita insuffla, naribus prius uino mulso collutis. Aliud Theodori ad graueolentiā nariū. Amomi, myrrhæ, casię, rosarum siccarū, æquales partes tritas cū ungento nardino dilue ac utere. Aliud. Myrrhæ, casiæ, rosarū, singulorum æquales portiones contusas ac cribratas melle excipe, & mane ac uesperi illine, donec malum cesset. Aliud. Hedichroo cū uino mulso trito utere. Aliud, Iucundū appellatū. Myrrhæ drach. iiii. casię drach. iiii. floris iunci odorati drach. iiii. rosarum siccarū drach. i. terito cum uino mulso ueteri, reponito ac utitor illinens ex eo nares. Aliud. Cyperi quadrantē, sandarachæ, aluminis scissi, myrrhæ, croci, singulorū unc. i. aridum insuffla. Aliud Apollonij ad polypos. Veratrū & origanum trita insuffla. Aliud. Veratrum nigrū & sandaracham, æquis portionibus cum oleo terito, & lana excepta naribus indito. Aliud. Atramentum sutoriū, æruginem, laser, æquis portionibus, cū oleo illine naribus per specillū lana obuolutū, ad dies nouē. Deinde uolsella trahe ac exime. Aliud ad ozęnas quo assidue utor. Ad pastillum Musæ adijce chalcitidis drac. vi. aliquādo etiā xii. & ueratri albi drachmas ii. Vtereq; cū uino mulso. Aliud. Auripigmētū tritū per specillū large admoue. Vbi uero intumuerit & eminuerit, ueratro nigro arido trito moderato utere, & in septem diebus ut plurimū nasus uacuus redditur. Deinde diphryge trito cū melle expurga. Aut auripigmētum, calcē, & ueratrū albū trita cum melle adhibe. Aliud celebre. Myrrhæ drach. iii. chalcitidis drach. iiii. casię drach. iii. spicæ nardi drach. ii. mysios drach. ii. ueratri albi drach. i. Vtere sicco, & cū uino mulso. Aliud bonum. Mysios torrefacti drach. viii. iridis drach. iiii. croci drac. i. excipe melle ac illine. Aliud. Aluminis scissi unc. i. myrrhæ unc. i. thuris sesquiunciā, muscij herbę quæ & dorcadias appellatur drach. iiii. æruginis drach. ii. salis ammoniaci scrup. iiii. terebinthinæ unc. i. mellis trientē, aceti quantū satis est. Aliud, facit & ad polypos. Aeris usti, squamæ ferri stomomatis, aluminis scissi, singul. unc. i. myrrhæ unc. i. thuris sesquiunciam, aristolochiæ, uerbenacæ rectæ, squamæ æris, æruginis, singulorum unc. i. aut omnium æquas portiones, adhibe aliquādo uino diluta, & per linamentū inde. Aliquando uero cum compositione ex moris, aliquādo cū melle. Aliquādo etiam siccū insuffla, aquā in ore continere iubens. Aliud cuius utilitatē ne cōtempseris. Centaurij tenuis usti, polij usti, chamæmeli usti, singulorū drach. viii. æruginis, squamæ æris ustæ, radicis cyclamini siccæ, myrrhæ, aloës, malicorij, singulorū drach. iiii. tritis utere prout uoles. Aliud, ad ozænas, & erosiones, & nomas, & crassitudinē, & omnia nariū uitia: Succi foliorū uitis albæ quadrantē, mannæ thuris, atramēti sutorij, chalcitidis, aristolochiæ, singulorū drach. iii. terito & siccato ac insufflato. Pastillus ad ozænas Cyri Archiatri Edessæ. Cadmiæ ter ustæ ac uino extinctæ, plumbaginis, plumbi usti, spumæ argenti, spicæ nardi, thuris, foliorū cupressi, herbæ sabinæ, gallarum, Lycij indici, gummi, singulorum drach. iiii. cerusæ, glaucij, folij, balaustiorum, floris iunci odorati, malicorij, aloës, acaciæ, singulorum scrup. viii. florum rosarū & foliorum singulorum scrup. vi. cōtusa & cribrata terito cum aceto, & formato pastillos, ac utere cum uino, aut sapa.

Polyporum curatio. Cap. xcii.

Iam antea dictū est quòd ex crassis ac uiscosis humoribus polypus generatur, & propterea mixta materia opus habet, adstringēte & secante, & discutiente, ac siccante. Quorum sylua talis est. Aluminis scissi, myrrhæ, sandarachę, singulorū drach. iiii. atramēti sutorij usti drach. i. gallarum drach. i. tritis utere, ubi prius nares uino odorato elueris, ita ut postea per specilli nucleū illinas. Vtere etiā his quæ ad ozænas præscripta sunt. Aliud. Soreos drach. ii. chalcitidis tostæ drach. ii. fructus myricæ drach. i. croci drac. i. myrrhę drac. i. trita insufflato uelut dictū est. Aliud. Chalcitidis tostæ drach. ii. misyos drach. ii. atramēti sutorij usti drach. ii. amomi drach. ii. myrrhæ drach. iiii. croci drach. i. terito & utitor siccis. Aliud mirabile. Soreos quadrantem, aluminis scissi quadrantem, gallarum sextātem, myrrhæ sextantē, utere sicco. Aliud ad polypos, ozænas, ægilopas, & quæ citra sectionem ac ustionem remouere uoles. Disparat etiam ossa corrupta. Ramentorum æris rubri unc. i. salis ammoniaci sextantem, aluminis rotundi quadrantem, aceti acerrimi heminas

vi. Arida trita adiecto aceto aeris rubri uase excipe, & ad solem expone ac pistillo aeneo sub caniculari aestu agita, donec resiccentur. Deinde trita uase fictili reconde. Vsus autem tempore aquã in ore teneri iube, & per arũdinem naribus insuffla. Ad polypos & ozaenas. Sinapi tritũ aquae misceto, ac subigito, & collyria glãdiformia formato. Deinde gracile linteolum sinapi obducito, quo ipsum extrahere posis ubi uoles, & naribus indito, principio lintei foris relicto, & totam diem sinito, & excidet polypus. Aliud ad polypos & ozaenas ac superexcrescentẽ carnem. Aluminis scissi scrup. ix. aluminis rotundi scrup. vi. atramẽti sutorij scrup. vi. chalcitidis scrup. xviii. myrrhae scrup. xviii. squamae aeris scrup. ix. thuris scrup. iiii. gallarũ scrup. xii. contusa cribrata terito cũ aceto uelut collyrium, & formato pastillos. Vsu uero postulante, quantũ satis est cũ melle contere, & linamẽtum intinge, ac naribus inde, & ad diem unam sine. Altera uero extrahe, & sequetur polypus, quod plerũq; fieri solet. Aliud Oribasij. Squamae aeris drach. viii. sandarachae drach. iiii. ęris drach. vi. ueratri nigri drach. ii. Siccum hoc insufflato, & uelut optimo utitor. Nã in diebus decem manifestam utilitatẽ declarat. Nechepsos rex ad carnẽ in naribus enatam. Squamam aeris, & squamã ferri, ac alumen scissum, aequis portionibus terito ac insufflato, aut per specillum adhibeto, aut in linamento utitor. Asclepiadae ad polypos. Atramẽti sutorij drach. i. diphrygis usti drac. ii. calcis uiuae drach. ii. sandarachae drach. ii. sicca adhibe. Aut linamẽtum intortũ aqua madefactum ac pharmaco imbutum inde. Aliud quo Antipater usus est. Atramenti sutorij, sandarachae, aequales partes tritas insuffla, & per specillũ admoue. Aliud. Atramenti sutorij usti drach. iiii. rubricae sinopicae drach. i. trita insuffla. Naturale Apollonij ad polypos. Nycticoracem iugulato, & calido ipsius sanguine polypum illinito: Reliquũ uero in sole siccato ac reponito, & aridum tritũ inspergito. Aliud eiusdẽ ad exulceratos polypos, & ad ozaenas. Dracunculi radicem aridam tritam insperge, facit & succus ipsius illitus. Aut cupressi folia, aut pilulae ficus carne exceptae. Facit & saluia imposita. Et laser cum atramenti sutorij, aut aeruginis pari portione. Galenus autem ad polypos inquit & ozaenas comperi egregiè facere subscripta. Primũ quidem id quod ex malis punicis paratur. Sin autem aequali numero ac magnitudine ex tribus generibus accepta, de austeris, de dulcibus, & de acidis. Oportet autem ipsa recentia matura contundere, ipsaq; tota confringere exactè, quo succus ex ipsis exprimi posit. Quẽ modicè coctum reponimus in stanneo uase. Quod uero restat solidum & crassum, diligenter in mortario tundito, & ualde bene in pila terito, ac collyria formato, oblonga, & crassitudine & longitudine differentia, eaq; siccato. Et usus tempore congruũ ex his collyrium in nasi meatum inde, in quo polypus existit. Nam citra mordacitatem & consensum tollit polypum longiori tempore. Si uero humidior & mollior polypus tibi uideatur, amplius accipies de austeris punicis malis: Si uero durior, de acidis. Quandoquidem autem molestum est semper collyrium ferre, cõuenit ab eius usu interquiescere, & interim dum collyriũ non adhibetur, succo expresso uti, & ex ipso internas oris partes illinere, hiante aegro, eo maximè loco quo nasus ad palatũ perforatus est, atq; hoc per pennam, aut lanã specillo obuolutam. Caeterũ ex siccis pharmacis noui aliquãdo diphryge polypũ consumptũ. Cõuenit in ipsis quoq; praedictum collyriũ ex malis punicis siccum, leuissimè tritũ ac insufflatum. Aut per specilli nucleũ naribus inditum. Omnia autẽ haec asidue facere oportet, ut nunquam desit medicamentũ loco affecto. Facile enim ab influente humiditate eluitur. Philagrij. At in eunuchis & molle corpus habentibus, & propterea nullam mordacitatẽ ferentibus, rosas siccas leuissimè tritas adhibe, mirifice enim prosunt mollibus & humidis corporibus. Nã pleraq; quae efficaciter polypos eximunt, exacerbant quodam modo ubi scopum non contigerint. At uero in diuite quodam qui odoratum pharmacum expetebat ad ozaenae curationem, pastillo hedychroo usus sum, subegiq; ipsum cum uino ueteri odorato. Et mirum est quàm breui affectio curata est. Relata est autem huius praeparatio in theriaces descriptione.

Ad ulcera in naribus. Cap. xciii.

Vlcera in meatibus nasi simpliciora semper curaui per pastillos Andronij, & Pasionis, & Polyidae, & Musae, & Bithynum appellatum, aliquando uino dulci ipsos exoluens, aliquando austero. Et quandoq; per acetũ uinosum aut acre, ita ut ab affectionũ symptomatis, pharmacorũ usum inueniamus. Archigenes autem pinguibus emplastris eiusmodi ad ipsa usus est. Plũbi recremẽtum tritum, cũ uino ueteri ac myrteo oleo, aequis partibus in fictili uase coquito ad prunas, semperq; agitato. Et ubi strigmentosum factum fuerit pharmacum, ablatũ in pyxide plumbea seruato. Oribasij ad nariũ ulcera. Spumae argenti drach. vi. cerusę drach. vi. plumbi usti & loti drach. iiii. myrrhae, aloës, singulorum drach. ii. gallarum drach. i. uino & myrteo oleo dilutis utere. Facit etiã ad sedis uitia. Aliud Oribasij. Atramenti sutorij drach. vii. aluminis scissi drach. vi. gallarum drach. iii. malicorij drach. iii. Ex uino aut aceto terito. Aliud eiusdẽ, ad simpliciora in meatibus nasi ulcera. Spumę argẽti drach. vi. cerusae drach. viii. malicorij drach. iiii. aluminis scissi drach. iiii. terito cũ uino & affuso oleo myrteo, in plumbeo uase seruato ac utitor. Optime faciunt ad eadem: Asteris collyria, & Libiana appellata, & praesertim Cleonis ac similia, cum uino & oleo myrteo diluta.

Ad sanguinis è naribus eruptionem. Cap. xciiii.

Sãguinis è narib⁹ eruptionẽ sistit foliorũ urticę succus per linamẽtũ inditus. Et ipsa folia trita frõti imposita. Itẽ chalcitis arida trita linamẽto excepta ac indita. Oportet autẽ linamentũ lucernariũ frigida aqua tinctũ in chalcitide obuoluere. Sistit & lysimachij herbę succus, & anthyllidis. Et ferulę pars lanuginosa cũ aceto indita. Thus cũ polygoni aut porri succo asinini stercoris recẽtis succus, cũ porri succo, & aceto per linamentũ inditus. Aut stercus idẽ ustũ insuffla. Aut spõgiã nouã pice liquida imbutã inde. Aut hippureos succũ, aut ipsam herbã tritã inde, & frõti impone. Aut saluiae folia trita adhibe. Aut ouorũ testas urito ac terito, & de his duas partes sumito, & de galla omphacitide partem unã, & linamẽto aqua aut aceto tincto excepta indito. Frõtẽ uero bulbis tritis cũ porri succo aut aceto integito. Aut gypsum

ipsum oui candido subactum fronti ac naribus imponito. Magis autem facit lapis specularis translucidus cum aceto. Aliud. Cochlearum carnes cum aceto tritas adhibeto. Aut cochleas ustas ac tritas, fronti ac naso cum aceto imponito. Apollonius autem inquit, cochlearum carnes cum thure tritas naribus indito, & sanguis sistetur. Iisdem etiam frontem intege. Aut siccum ex anemona pharmacũ emplastri forma fronti impone. Aut emplastrum ex salicibus. Optimum autem est hoc, ex cuius usu sæpe laudem assequutus sum. Lapidem molarem feruefactum ac ignitum acerrimo aceto extingue, & uaporem naribus admoue, ac sistetur. Commodũ est & per spongias frontẽ frigefacere, & caput in sublime leuare, & manuum iuncturas inguinaq; ac genua deligare. Apollonius porrò ait, pedis è directo naris unde sanguis erumpit, magnum digitũ ligato, & multum ac ægrè sisti se sinentem sangnuinis lationem sedabis. Commodum est etiã cera aures obturare, & in ore aquam pluuiam frigidam continere. Sed & cucurbitam occipiti affige cum scarificatione. Et circa uiscera magnam cucurbitam adhibe, si dextra pars sanguine manarit ad hepar: si sinistra, ad splenem. Aliquando etiam uenam secare cogimur. Sũme uero facit hoc. Rhoidarij & ochræ æquales partes cum aceto in oppositam nari aurem instilla. Nimirũ si dexter nasi meatus sanguinẽ fundit, in sinistrã aurem: si sinister, in dextrã. Sed & quę ad sanguinem spuentes describentur potãda præbe.

Quomodo sanguis è naribus eliciatur. Cap. XCV.

Mentam tritam melle exceptam ad collyrij formam redige, ac naribus inde. Aut rubiæ radicem leuissimè tritã oleo subige, & naribus penitissimè illine. Aut graminis florẽ, aut summã eius asperiorẽ partẽ naribus inde, & obtorque donec sanguis erumpat.

De narium obturatione, & odoratus oblæsione, Galeni. Cap. XCVI.

Oculis & linguę ac uniuerso corpori sensum ac motũ suppeditat cerebrũ per neruos. Verũ odoratus sensus intra caluariã est in anterioribus cerebri uentriculis uaporosum quendam spiritũ habentibus. Cæterum necessariũ est prius nosse quomodo nasus cõstructus est, & quæ corpora meatibus ipsius cohærent. Quũ itaq; nasus habeat mediũ interseptum, & duos memorabiles meatus, qui sanè apparent, unus in singulis naribus: nosse oportet supra nasi partes utrunq; ipsorũ dextrum ac sinistrũ bifariam findi. Et altera quidem pars ad internã oris partem circa palatum uergit: Altera uero recta uelut ab initio ferebatur, ad ipsum cerebrũ ascendit. Sunt autem in cerebro duæ propagines oblongæ ac cauæ, principiũ quidẽ ex anterioribus uentriculis habentes, progredientes autem ad illã caluariæ partẽ, unde nasus initium habet. Iuxtà hãc uero partem etiã ossa coliformia sita sunt, per quæ inspiratio & expiratio iuxta cerebrũ cõtingit, & superfluitates in ipso expurgantur. Sed & crassa cerebri mẽbrana, qua parte coliformia ossa cõtingit, tenuibus cauernis perforata est. Et per hãc sanè primam excolatur crassiores cerebri superfluitates, quas mucũ appellamus. Et hæ deferuntur, primũ quidem ipsam membranam penetrant, postea uero per coliformia ossa excolatur, atq; sic in nasi meatus incidũt. At in transgressu per hos meatus, aliquando pars aliqua ex his quæ deferuntur, præterfluit in os, per prædicta foramina ex naso in palatum, & præsertim ubi fuerit mucus ille uiscosus ac crassus. Reliquũ autem quod defertur, per nares euacuatur. Adiuuamus autẽ excretiones per os ex palato, per screatum. Excretionem autẽ ex naso, per uiolẽtioris efflationis ac sternutatoriorũ usum. Respirationis equidem ac olfactus gratia facta sunt foramina cerebri in nares. Vtitur autẽ ipsis natura ad retrimentorũ cerebri purgationem. Proinde odoratus læsio nõ in meatibus nasi est. Sed aut anterioribus cerebri uentriculis ad intemperiem perductis, aut meatibus in ossibus colatorijs obturatis, muco ac destillatione ut plurimũ prægressis, aut his partibus perfrigeratis uel humectatis. Nam & aër qui palàm per inspirationes attrahitur, tũ nares aliquando perfrigerat, tum uicinas ac cõtiguas partes, & hoc maximè ubi ambiẽs nos aër frigidus factus est. Archigenis. Primum igitur cõuenit eos qui olfaciendi facultatẽ lęsam habent, aut colatorios meatus obturatos, in siccioribus locis diuersari, quales maximè sunt maritimi, & gymnasijs pro uiribus uti, itẽmque unctionibus singulis diebus, ita ut erectum habeant collum, & per alios confricentur. Caput quoq; pectine perfricare oportet, & nitro detergere in balneo, & aqua marina calida abluere, ac caput perfundere, marina calida affusa. Deinde etiam aquæ frigidæ modicè immergere in egressu. Optimum est & in marina aqua assiduè natare. Vtendũ est & medicamentis quæ naribus indita caput purgant. Cæterum tota uictus ratio attenuatoriæ sit facultatis. Quare etiam acriũ rerum esus ex interuallis adhibeatur. Domus in qua degunt, moderatè calida sit, pro temporis anni ratione. Somnus diuturnus incõmodus est ipsis. Dum autem dormiũt, ceruicalia sublimia habeant, & in latus reclinẽtur, & non secundũ affectam partem, uelut si contingat unum ex colatorijs meatibus esse obturatũ. Quotidiana itaq; uictus ratio talis sit. Claro autem instante aëre, primum uentrẽ expurgare tenta, per Archigenis ex colocynthide hieram. Deinde hirudines sublimiori nasi parti adhibe, & multũ sanguinẽ trahere sine. Post tertium autẽ diem, splenio ab intermedio superciliorum usq; ad malam obturatã nasi partem integẽ, sit autem factũ ex emplastris discussoriam uim habentibus. Quale est melinũ Serapionis, & emplastrum Icesij, & nigrum Archigenis, & quod ex tithymali succo paratur, & quod ex scilla, ac consimilia. Horũ autem usus nõ fiat infra quindecim dies. Post hęc picra ex aloë assiduè uenter subducatur. Cõmodus est enim frequẽtior ipsius usus. Postea pituitã per os ducẽtibus utendũ est, ex staphide syluestri ac mastiche. Postquam autẽ sufficiens euacuatio per os facta est, emplastro ex agarico, aut ex cãchry, aut malagmate ex baccis lauri, aut aliquo consimili nasus integatur, & frõs usq; cutis rubificationẽ. Solẽt enim talia mucosam humiditatẽ per cutẽ attrahere. Postea uero sternutatorio utẽdũ est, primũ simpliciore, deinde efficaciore, quale est ueratrũ albũ leuissimè tritũ. Tertia deinde aut quarta die à sternutatorij usu, radẽdũ est caput, & sinapism⁹ adhibẽdus usq; ad frõtẽ. Deinde lauetur. Et post multos rursus dies si opus fuerit, rursus caput per narifusoriũ instrumẽtũ purgetur. Sit autẽ efficax medicamẽtũ quod adhibetur. Quale est elateriũ cũ lacte, aut cyclamini succus. Aut

Aut ipsam cyclaminum siccam tritam insuffla. Aut cucumeris syluestris radicem. Aut nigellā tusam ac cribratā, & oleo uetustissimo addito probè tritam, per nares infunde, & pharmacū per respirationem uehementius attrahere iube. Aquam autem ægro in ore tenēdam exhibe. Hoc ego usus sum in quodam adolescente, qui ex muco ac destillatione diuturna olfactus sensum læsum habuit, & ubi consequenter per triduū hoc auxilio usus esset, magnopere auxiliū percipiebat. Quarta uero die attracto uehementius per inspirationē pharmaco, fortē mordacitatem in profundo capitis sentiebat, & quū hæc paulatim imminueretur, postera die penitus conualuit. Vtiliter etiā nigella assumitur cum aceto. Cōuenit autem post horum usum, post triduū uidelicet, sinapismū frōti adhibere, facieiq; ac naso, & postea lauare. Sed & odoramenta assiduè adhibeantur odorata hæc, Narcissus, sisymbrium, serpillum, liliј folia, uiolæ, menta, poliū, ruta syluestris, & thymbra. Omnium uero utilissimū est castoriū aceto dilutum. Quin & potum castoriū tritum cum aquæ mulsæ cyathis tribus, præ multis auxiliјs proderit. Efficacius autē redditur, aceti scillitici cyatho dimidio addito. At uero acetum scillinū quotidie à ieiunis trium cochleariorum mensura acceptum, utilissimū ipsis existit. Cæterum post has omnes lancinationes, si adhuc affectio aliquo auxilio opus habet, adhibendus est etiā à raphanis uomitus, ita ut ipsi concisi aceto mulso aut garo madescant. Sequenti uero à uomitu die, æger absinthiј decoctū bibat, aut pulegiј. Et post hoc imponendum est naso emplastrū ex scilla, cuius experientiam feci, relinquendumq; aliquo tempore ut uaros in loco excitet, & strigmentosam humiditatem extrahat. Habetur autem hoc emplastrū in Sermonis de emplastris tractatu. Atq; hæc omnia etiā bis ac ter & sæpius adhibenda sunt, ad pertinaciores affectiones.

De sternutatoriјs, Hippocratis. Cap. XCVII.

Sternutatio fit calefacto cerebro, aut humectato eo quod in capite uacuum est. Aër itaq; intus existens erumpit, sonitus autem fit, quoniam per uacuum & angustum spiritus trāsit. Consideremus autē quomodo sternutationes capitis grauitatem sanāt. Fiūt equidem sternutationes, maximis inspirationibus prægressis, & efflatione celerrimè sequente. Appello autem efflationem, aceruatam expirationem. Habet enim cerebrum duas has facultates, per quarum alteram superfluitates in anterioribus uētriculis excernit ad seipsum contractas: per alteram uero alas nasi expandit, & spiritū attrahit. Quum itaq; à spiritū grauatur, tunc ipsum excernit per contractionē sui. Si uero obturatis in naribus uiјs, impeditur excernere grauantē spiritum, aut mucum: tunc uiolēto motu ad sternutationē procedit, depellere conans ea quæ meatus obturāt. Vnde sternutationes capitis grauitatem, uelut dictum est sanant. Imò etiam affectiones quasdam circa cerebrum consistentes. Quales maximè sunt, lethargus, & profundi sopores, ac cōsimiles. Tales enim per sternutatoria maximè curantur. Sed & ad solem respicientes ad sternutationē iritamur, diffusis uelut arbitror à caliditate crassis cerebri spiritibus. Extrudunt autem sternutationes etiā mucos ex cerebro crassos ac uiscosos, per uehementem spiritus impetum, etiam hos foras coēјcientes. Porrò sternutationem mouet, ueratrum album, herba lanaria, piper, castorium, cyclaminum, euphorbium, nitrum, herba ptarmica, hoc est, sternutatoria appellata, cuminū, singula seorsim ac simul leuissimè trita & admota. Non autē hæc insufflare oportet, sed motā pyxidem naribus admouere, aut per specilli nucleum naribus penitissimè indere. Et simplicia quidem sunt hæc: Sunt & composita ex ipsis adeò conflata, quale est hoc. Sternutatoriū Heraclidę Tarentini. Cumini Aethiopici, piperis, herbæ lanariæ, castoriј, singulorum æquas portiones, contusas ac cribratas in ęreā pyxidem repone. Vsus autem tempore agitatā pyxidem aperi, & naribus adhibe. Aut per specillū penitissimè inde. Aliud. Piperis, ueratri albi, herbæ lanariæ, euphorbiј, castoriј, succi cyclamini sicci, æquis partibus utere uelut dictum est. Aliud ad diuturnos capitis dolores, uertiginē, capitis grauitatem, & comitialē. Veratri albi drach. IIII. nitri rubri, herbæ lanariæ, castoriј, piperis, singulorum drachmam unam, utere uelut dictum est.

Ad sedandas redūdantes sternutationes. Cap. XCVIII.

Redundantes sternutationes sedant ea quæ etiam grauedinem sanant, oleū rosaceum naribus infusum, & oleum dulce, & ungentum nardinum. Olfactu uero sedant sternutationē, anisum, ocymi festucæ siccæ tusæ, nigella sicca trita. Aut thymum fermento oblitum, & cinere obrutum, & ubi tostus est, tritū adhibe. Singula uero hęc raro linteolo illigatā olfacienda dato. Sedat sternutationes & grauedinem, etiam myrrha per se, uel cum thure & uino odorato trita, illitis hinc naribus. Facit & menta, & hedychroon, & cyphi. Sed & aqua tepida fronti aspersa sternutationes sedat. Quin & si ab utraque nasi parte, iuxta magnos oculorum angulos uenas sitas digitis compresseris, sternutationem sedabis. At uero Apollonius naturale auxilium prodit ad hoc, ut pueri non sternutent. Ciconiæ, inquit, pennæ in domo habeantur, & impossibile est ut sternutent.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN SEPTIMO SERMONE AETII HABENTVR.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI SECVNDAE SERMO TERTIVS, ET EX ORDINE SEPTIMVS.

*

De morbis oculorum.

DE NATVRA OCVLORVM. *Cap.I.*

VRATIO circa oculos uaria est & diuersa. Nã & ipsa particula, oculus inquam, non simplex est, sed compositionẽ sortitus est ad suam essentiam cõstituendam, tunicis nimirum & humoribus, insupérque palpebris ornatus. Natura enim neruos à cerebro ad oculorum regiones descendentes, uisiuos uidelicet, & partẽ duarũ membranarũ cerebrum complectẽtium, quæ cũ ipsis neruis excurrit, augẽs & uelut dilatãs, tunicis oculorũ originẽ essentiæ largita est, ut quæ omniũ intimam tunicã retiformẽ appellatã, ex neruo uisiuo construxit. Acinoformem uero tunicam huic præpositã, ex tenui mẽbrana produxit. Similis est enim acino uuæ, & figura, & colore, & rotũdiore foramine perforata est iuxta pupillã. At uero tunica quæ ambabus his forinsecus prætenditur corniformis uocata, ex crassa membrana originem habet. Quæ uero his omnibus foris obducta est, alba illa quam agnatam appellamus, ex pellicula forinsecus ossi capitis circũsita, quæ circũossalis & circũcalualis appellatur, generationẽ habet ex propaginibus corporum oculo circundatorũ. Cęterũ humores in oculo tres sunt: Intimus omniũ est qui in cauitate retiformis tunicę cõtinetur, uitriformis dictus: similis est enim & colore, & substantia uitro fuso. Exterius autem ab hoc situs est ad finẽ retiformis tunicæ, humor glacialis siue crystallinus, qui etiã discoformis & lentiformis appellatur: similis est enim colore quidẽ glaciei, figura uero lenti, aut disco. Forinsecus autẽ circunfusus est, ouatus siue ouiformis humor: similis est enim colore & substantia, humori albo ac tenui in ouis. Omniũ igitur intimus humor uitriformis, ad hoc ut glacialẽ alat constructus est. qui uero forinsecus ipsi circunfusus est ouiformis, ad hoc ut hunc humectet factus est, & ad hoc ut ipsum à solis splendore iniuria affici nõ permittat. Palpebras porrò constituit tunica agnata: ex his autem singula è naturali statu emota, oculum ægrotare faciunt.

Quot & quæ affectiones circa singulas oculi partes fiunt. Cap. II

Quæ propriè dicuntur lippitudines, & chemoses, & perturbationes, & tumores, & suffusiones ex plaga, & pterygia, affectiones sunt tunicæ agnatæ. Eadem etiã ulceratur, & carbunculo infestatur, & cancerosam affectionẽ habet. At lippitudo dura & lippitudo sicca, cõmunes affectiones sunt palpebrarũ, & ipsius oculi. Cæterũ circa externã palpebrarũ superficiẽ, pustulę aquosæ, melicerides & steatomata. Verũ ex his quę circa internã palpebrarũ cõsistunt, est densitas, asperitudines, sycoses, grandines, calculi, cõcretio, cõclusio. Et lagophthalmi appellãtur, quibus superna palpebra reuulsa est, ut oculũ cõtegere nõ possit. Ectropij uero quibus inferna palpebra euersa est. Sed & mutilationes & corrosiones, & ulcerationes in palpebris cõsistunt. Circa palpebrę uero extremitatẽ fit trichiasis, hoc est pili pũgentes, & defluuiũ pilorũ, quod madarosis & ptilosis dicitur. Fit & morb⁹ pedicularis, ac porrigo, & paruus instar ordei abscessus. Sed & Milphosis, id est, pilorũ nuditas, affectio est extremitatis palpebræ. Rubicũda enim his est palpebræ ala, colore miltũ, hoc est, miniũ referens, unde etiã Miltosis uitiũ appellatur. At uero anguli afficiuntur quidẽ etiã in Aegilopis, sed nõ soli. Carunculę autẽ naturalis supra iustũ modum incrementũ, & eiusdem decrementũ, solorũ angulorũ affectiones sunt. Porrò circa tunicã corniformẽ, consistit caligo, nubecula, argemon, epicauma, cœloma, bothriũ, ruptio, prolapsio, unguis, pus, pustulæ, carbũculi, cãceratæ affectiones. At circa acinoformẽ tunicã fiunt, prolapsio, myocephala, staphylomata, pupillæ dilatatio, quę mydriasis & platycoria appellatur, tabes, cõfusio, pupillæ distractiones. Suffusio uero circa ipsum foramẽ acinoformis siue uniformis tunicæ cõsistit, hoc est, iuxta pupillã. Sed & ouiformis humor amplior seipso factus, aut crassior, exactũ uisum impedit. Quin & imminutus idẽ humorẽ crystallinũ reficcat. Quę uero glaucedo appellatur, siccitas est uehemens humoris crystallini. Obscuratio autẽ obturatio est nerui uisiui, ut omninõ non uideat, qui sic affectus est, pura tamen apparente pupilla. Læsos etiam oculos habẽt, citra hoc ut aliquid mali appareat circa oculos qui nyctilopes appellantur. Tororum uero oculorum manifesta læsio est, quæ expressio uocatur. Est autem prominentia oculi uelut extrà positi. Cæterum curationis tractationẽ à simplicioribus & superficialibus morbis in oculis incipiendam putamus.

Perturbationis oculorum curatio. Cap. III.

Perturbationes oculorũ à fumo factas, & ardore, aut puluere, aut alio consimili, facilè curabis, si iusseris ægrũ à lædente causa discedere, uelut sole aut fumo, aut alio simili. Deinde oculos lauare, primum aqua tepida dulci, postea etiã frigida. Iubendus est etiam splendorẽ auersari, & oculos claudere. Ex his enim sedatur malũ, nulla alia re adhibita, sed solũ indigentiore uictu. Si uero ex ardore obortæ sunt perturbationes, ampliore potu utendum est. Si enim somnus successerit profundior, etiã lippitudo formidata concoquetur. quare neq; à balneis abstinendũ est. Verũ diæta exquisitiore utendum. Perseuerãte uero affectione quiescere oportet, & palpebras illinere collyrijs ex croco, aut rosis, & maximè collyrio Nili ex rosis. Granas autẽ, & glutinationes noctu circa oculos fiẽtes, expurgat, & probè iuuat posca aquosissima, & ipsa aqua per se frigida affusa. Et aliquod ex

siccis delacrymatiuis appellatis, presertim quod croceum procatalepticum, hoc est, præoccupatiuum, siue perseueratiuum, appellatur.

Inflamationis oculorũ superficialis curatio. Cap. IIII.

Quòd si inflãmatio superficialis fiat in tunica agnata, & dolor uehemẽs non adsit, repulsoria in ipsis adhibenda sunt collyria, ita ut uehementiã mordacitatis ipsorũ, per oui ammixtionem mitigemus. Plerunq; enim tenuis oui liquor cũ collyrijs Monohemeris, hoc est, diarijs appellatis, sufficit ad curandas superficiales & incipientes lippitudines, citra magnã inflammationẽ, & uehementem dolorem. Sæpe enim ita inflãmationes mitigauit, ut homo ad uesperam balneo usus sit, & postridie collyrio nardino ad restitutionẽ in integrũ, & corroborationẽ se illeuerit. Ammiscetur autẽ ad collyriũ nardinũ circa primã illitionem, minimũ quiddam ex repulsorijs, circa secundã adhuc minus. In quibus igitur collyrijs dominantur adstringẽtia, plurimũ liquorẽ oui esse oportet, modicũ uero collyrij. In quibus autẽ præualent concoctoria, uelut est nardinũ, ea crassius adhibenda sunt. Fomentũ adhibendũ est his per spongiã, si moderatus est dolor, semel aut bis: Si uehemẽtior, melius est uel quinq; uicibus eo uti, animaduersione tamen habita ad oculi qui curatur sensus subtilitatẽ aut hebetudinẽ: Quicunq; enim oculi secundũ naturã uenas amplas habẽt, & sanguine plenas, iteq; qui glauci sũt, omnino nõ ferũt collyriorũ adstrictionẽ. Quare aquosiora in his collyria adhibere oportet.

De inflammatione ob plenitudinem, & chemosi oculorum. Cap. V.

Si plenitudo in toto corpore subiecta est, & inflãmatio in oculis magna fit, & dolor uehemẽs adest, non amplius sufficit collyriorũ usus ad talẽ affectionẽ. Vario itaq; opus habemus in his medicationis ductu. Et oportet prima ac maxima auxilia adhibere. Quorũ etiam Hippocrates in aphorismis meminit, ubi ait: Dolores oculorũ soluit meri potus, aut balneum, aut fomentũ, aut medicamẽtum purgatoriũ, aut uenæ sectio. At non eidẽ homini omnia auxilia hæc adhiberi iubet. Sed alij uenæ sectionẽ, alij purgatorium pharmacũ, alij fomentum, alij balneum, alij uini potum. Itaque à balneo initium faciamus.

De balneis. Cap. VI.

Balneum cõuenit his quibus inflãmatio tumida in oculis est. Est autẽ tumor mole quidẽ laxus, sed ad tactũ frigidior, & colore albus, & qui influit fluxus, minus mordax est, & minus calidus. Imo neq; chemosis in ipso oculo subrubra est, neq; distenta. Hæc autẽ affectio magis in senili ætate contingit, & plerunq; hyemis tempore, & magis fœminis pinguibus. Et ut cõpendio dicã, omnibus frigidũ ac pituitosum cerebrũ habentibus, inflãmatio tumida contingit. Quum itaq; omnia relata signa uideris, confidenter balneũ assumito: adeò enim ægrum leuat, ut alio auxilio nõ habeat opus. Oportet autẽ magis in aëre morã trahere, & oculos plurimũ fouere sicciore fomento per spõgias multũ expressas. Quod ubi feceris, palàm percipies tumorẽ in calido aëre disparuisse, & interim ægros penitus ab affectione liberatos. Si uero quid ad perfectã curationẽ defuerit, nardinũ collyriũ in balneũ ituro instillato. At si moderatus apparuerit dolor, etiã crassius collyriũ adhibebis, præcalefactũ uidelicet in cote, ita ut loto, uelut dictũ est, & è balneo egresso, humiditatẽ diligenter per spongiã detergeas, & sic idẽ collyriũ illinas, obseruãs ne quid ex ipso in oculũ preterlabatur. Solet enim magnũ damnũ excitare. Quare neq; sudãtibus illinẽdũ est. Fit enim in balneo humorũ diffusio, & præterlapsum collyriũ mordacitate quadã inducta, materias facilè ad oculũ trahit, & duplicat inflãmationes. Si uero relata affectio durabilior fiat, & fluxionis essentia, ad frigiditatem magis ducatur, tum smegmata capitis in balneo adhibenda sunt, & pulueres inspersiles post balneum. Et primũ quidẽ simplicibus uti oportebit. Si uero causa perseuerarit, etiã ad cõposita transeundũ est, quorũ sylua talis est. Baccæ lauri, nitrũ tostũ uino extinctũ, sampsuchus, fex uini usta, & similia. Puluisculi uero mulieribus presertim cõsueti adhibẽdi sunt, qualis sunt ex iride, & apij semine, & cupressi pilulis, & ungentis siccis appellatis. Oportet autem nõ immodicè calida esse, neq; acria quæ adhibẽtur, sed leniter calida, & habere adstrictionem ammixtã. Horũ uero compositiones iã relatæ sunt in præcedẽti sermone. Smegmata igitur in balneo inijcere oportet sincipiti, pilis prius inter se disparatis, quo auxilium corpus contingat, precipiendumq; ut in balneo os claudat, quo calido aëre uehemẽter per nares attracto, subiectã materiã citius trãsmutent. Post balneũ autẽ detersis capillis, puluisculi inspergãtur, uelut dictũ est. Et de balneis quidem hactenus. Consequẽter etiam de uini potu.

De uini potu. Cap. VII.

Vinum attenuat, & incrassatos humores trãsmutat. Et sepe per accidẽs aliquod horũ euacuationẽ facit. Cõuenit autẽ esse uinũ colore fuluũ, & substãtia tenue, & nõ uetus, neq; uehemẽter adstringens. Dandũ est autem uinũ his maximè qui ipsi adsueti sunt, & qui siccã ac frigidã intemperiem magis prædominãtem habẽt. Videtur enim societatẽ quandã ad balneũ habere uinũ ipsum. Quũ igitur euacuatione ac trãsmutatione humorũ opus fuerit, balneũ assumendũ est. Quũ autẽ transmutatione, & renutritione, ac humectatione & calefactione, moderataq; euacuatione, uino opus habemus: miscere igitur uinũ oportet aqua calida nõ multa. Sit etiã meracius quàm pro cõsueta tẽperatura. Sit & aqua quæ adijcitur purissima, & fumi ac odoris exors, & ualde feruida, quo etiã seipsa tenuior euadat, & sufficiat ad amplioris uini tẽperaturã. Sit & poculũ in quo exhibetur amplius, & conetur eger oculos inter potandũ aperire. Sic enim exoluta obstructione, & multa naturali ac saluberrima lacryma influẽte, à dolore liberabitur. Statim enim laxantur palpebræ, & seipsis magis mobiles fiũt, ac leuiores. Illud uero considerare oportet, anne caput hominis facilè lædatur. talium enim caput facilè leditur ex uini potu. Cæterũ ad reliquias affectionis oculi, collyrio uti oportet, primũ leni ac dulci instillato, ad accessoriã perturbationem curandã. Et ubi oculi in quieto statu fuerint, & à feruore inflãmationis liberati, tunc repulsoriũ collyriũ adhibeatur: quale est quod Hermolaus appellatur, & cõsimilia sistentia appellata. Dũ enim rubor adest, & inflãmatio, adstringentibus collyrijs uti non oportet. Conclusis enim per adstrictionem materiæ reliquijs, dolorem maiorem faciunt. Et de uini potu hactenus. Dicendum & de uenæ sectione.

De uenæ sectione. Cap. VIII.

Adhibenda est uenæ sectio, si nihil ex sæpe relatis impedierit, in dolore oculorũ, in his quibus multa oculorum

lorum distẽtio est, & multus rubor, & ad contactũ resultus, & ardor, & lacryma multa ac calida, & chemosis iuxta corniformẽ & agnatã tunicã, ut à uehementi inflãmatione palpebræ euertãtur, ut uix oculos operiant, & subrubra apparet tunica agnata, & maiori tumore prædita est, & totũ corpus sanguine repletum. Secãda est autem potius superna in cubito uena, humeralis appellata, faciendaq; est maior sectio, ad hoc ut crassior sanguis euacuetur, uelox́q; animi deliquiũ succedat, quo dolor eximatur, & inflãmationis feruor extinguatur. Euacuato autẽ toto corpore, collyrijs & reliqua curatione, reliquiæ affectionis percurentur. Vtendũ est autem collyrijs, qualia sunt cygnaria, & Libiana, ita ut aquosiora calida instillemus. Fomẽta in his nõ ualde adhibenda sunt, sed per spongiã ex aqua tepida leniter detersio fiat. Alimẽta danda sunt lenia, facilia, cõcoctu & ad digerendũ uentri cõmoda, urinam ciẽtia, nihil acrè & salsum habẽtia aut crassi humoris aut ægrè cõcoctile. Post inflãmationis depulsionẽ, nardinũ aquosius instillandum est usq; ad perfectam sanitatem. Et uenæ quidem sectionis hactenus mentio facta sit. Transeundũ est hinc ad purgationem.

De pugatione. *Cap. IX.*

Si neq; ætas, neq; anni tẽpus, neq; stomachi in primis debilitas, aut alterius cuiusdam uisceris, neq; aliud quoddã maximum impedimentũ fuerit, purgatio assumenda est, in his quibus tenuis & multa lacryma defertur, aut salsa, aut acris, aut frigida. Et uniuersum corpus uitiatis humoribus refertũ, & caput superfluitatibus redundãs, & aluus assiduè suppressa. & copiã ex hoc malarũ superfluitatũ congregãs. Et ad hæc uehemens doloris uexatio adest. Nam in uenæ sectione plenitudinẽ totius corporis suspectã habemus. In purgatione uero uitiosos humores auersamur. Pugatoriorũ autẽ natura nõ una est, sed plures. Iuxta redundantẽ enim & affligentem humorẽ, pharmacorũ materia euariat. Si quidẽ igitur aluus assiduè fuerit suppressa, aloẽ ipsis exhibenda est, cũ brassicæ succo trita, & in catapotia redacta. Si uero pituita magis redundarit aquosa, exhibe pharmacũ ex euphorbio, pipere, & sale ammoniaco præparatum. Si uero bilis abũdarit, picrã ex aloẽ dato, scammoniæ leuissimè tritæ duobus scrupulis, aut minus additis, pro uiriũ ratione. Si autẽ atræ bilis humor dominatur, addãtur ad picræ dosim, epithymi scru. VI. & scammoniæ obol. III. Cæterũ post sufficientẽ per purgatoriũ euacuationem, si quidẽ simplex & sine uulnere fuerit affectio, adstringẽtibus collyrijs utendũ est: quale est Hermolaus, & similia. Et hæc per instillationẽ adhibenda sunt. Si uero uulneratus fuerit oculus, teneris utendũ est. Qualia sunt cygnaria, & Libiana. Iam igitur Aphorismi Hippocratis scopus, quantum in præsens opus est, relatus est, hoc est, quomodo ad maximos dolores ac inflãmationes citò instare ac reniti oportet. Quando quidẽ uero in multis maxima auxilia relinquũtur, uenæ sectio maximè & purgatio, considerandum sanè est quomodo tales tractare oportet. Proinde cũ uniuersalibus iam relatis signis, etiam peculiaria quædam circa oculũ signa uidere est, totũ morbũ redarguentia ac indicantia. Gramæ itaq; & lacrymæ apparẽt, aliquãdo glutinosę ac crassæ, aliquãdo tenues & citò destillãtes. Et aliàs salsę, aliàs acres, aliàs mordaces. Et quãdoq; calidę, quãdoq; frigidę. Grama itaq; statim in principio lippitudinis apparẽs, magis cruditatis signũ est, & diuturnã lippitudinẽ fore significat. Oportet itaq; in talibus leniter curationẽ facere per dulcia collyria instillata, & reliquũ consimilem ductũ, quo temporis progressu concoctio uere fiat. Nã repulsoria collyria, quũ sint ferè uiribus frigidiora, obstructionẽ & corporũ codensationem faciunt, & dũ humorũ materias concludũt, maximas inflãmationes ac graues dolores inducũt. Aliquãdo etiã ruptionẽ tunicæ corniformis faciũt, propter humorũ distẽtionẽ, & maximè ubi rubor adest, & inflãmatio, & materiæ multitudo in oculis subiecta est. talia uero collyria sunt quæ ex uberiore opio & acacia præparãtur. Quale est quod Antoninus, & quod Hermolaus appelllatur, & quę Pelaria appellantur, & his similia. Quidã enim collyrio Antonino amplius usi, unà cũ dolorũ augmẽto, etiam uim uisiuã iniuria affecerũt. Nã per immodicã perfrigerationẽ, portulacæ mortificationẽ magis induxerunt.

De fomento. *Cap. X.*

Fomento utendum est multò, maximè si in principio crassissimæ gramæ apparuerint, quo ipsæ extenuentur. A' balneis autem penitus abstinendum est. Aliquando etiã à uino. Cibi exhibendi sunt modici, uentri cõmodi, ac attenuantes. Quòd si duriorẽ aluum habuerint, per betarũ ac furfurũ decoctũ eluatur, cũ melle ac sale. Os autẽ per pharmacum ex moris illinatur, ad materię euacuationẽ. Aut per collutionem aliquam pituita per os detrahatur: pleriq; enim maxillares musculos læsioni obnoxios habentes, manducationem ægrè ferũt. Postea uero, uelut dictũ est, simplicia collyria infundantur. Et si quidem calida fuerit affectio, Libianis collyrijs utendum est. Quale est quod à nobis ad huiusmodi affectiones experientia cognitũ est, & in Herętomis reperitur, & ab ipso Tephrum appellatũ est, pompholygemq; nõ habet. Vnde etiam nos descriptionẽ ipsius delegimus. Nã põpholyx rara inuenitur, & facilè adulteratur. Optima est autẽ pompholyx colore non alba, sed magis ad liuedinẽ uergens. Signum optimæ est, si in prunas inspersa, auricolorem ignis speciẽ efficit. Vtendum est igitur collyrio Tephro appellato, ad lippitudinem à calido humore obortã. Si uero non affuerit hoc, alio quodã ex Libianis appellatis utendum est, aut cygnario. At si inflãmatio affuerit, cũ lacrymæ calidæ influxu, hecatontarchiũ collyrium aquosius instillare conducit, si non ulceratus fuerit oculus. Et si quidẽ inflãmatio prædominatur, addenda sunt ad hecatontarchiũ quædã nõ adstringẽtia collyria. Si uero influxus magis præualet, ipsum per se ipsum aquosius infũdatur. Omnibus autem pręstat, in quibus gramæ crassæ sunt ac uiscosæ, id quod ex uino paratur, & Isotheũ inscribitur, cum albumine oui infusum, atq; hoc aquosius, ut coloretur solum ouũ ex collyrio. Citissimam enim opem affert citra aliud auxiliũ. Post collyriorũ usum, si puncturã aliquã aut mordacitatẽ, aut caliditatem perceperit, solum albumen oui calefactum infundatur. Nam lacryma ex supernis partibus delata, apud palpebram colligitur, & arenæ imaginationẽ exhibet. Et quidam Medici fidẽ habentes his quę ab ægro dicũtur, uelut sit aliquid sub palpebra arenę, inuersam palpebram spongia detergent. Et uidentur sibi in præsens quidem

quidem ægrũ ab omni suspicione liberare. Verum maximũ detrimentum in posterũ ipsi inducunt. Dũ enim exasperãt palpebrã, pungitiuum dolorẽ conduplicãt. Proinde his quæ ab ægris dicuntur, nõ ual de attendere oportet. Doloribus enim perturbati, ignorãt id quod ipsos lędit. Cõuenit igitur post col lyrij usum, largo fomẽto uti: hinc enim lacrymę influxus dissoluetur. Deinde solũ oui cãdidum præca lefactũ infundere. Statim enim à punctura liberantur. Rarefacit enim albumẽ oui meatus & per uisco sitatẽ facilè euacuat, lacrymã & meatus obducit, ac humorũ acrimoniã cõtemperat, & ipsorũ tenuitatẽ ad iustam spissitudinẽ transmutat. Et in summa, siue punctura infestarit, siue nõ, infundendũ est oui cãdi dũ per seipsum, post collyriorũ usum. Omnẽ enim morbosam putredinẽ deterget. Nã collyriorũ essentia quomodocũq; tenuis fuerit, tunicis tamen oculorum ac palpebris insidẽs, aspretudinẽ quandã indu cit, quæ ubi oculũ cõtigerit, minimè bona censenda est. Quidã porrò dolorẽ obtundere uolentes, & caliditatẽ & acrimoniã edulcare, lac pro ouo infundũt. Decipiunt autẽ seipsos ex ignorantia, pro paruo solatio, diuturnã affectionẽ ægro propinantes. Idem enim faciunt quod hi qui uulneri pinguia adhibẽt, & carnẽ superexcrescẽtẽ augent. Sed & quũ lac facilè alteretur, à caliditate in oculo præter naturam acrius euadit. Et de calida quidem lippitudine hacte nus. Consequenter etiam de frigida dicendum est.

De frigida oculorum intemperie. Cap. XI.

In frigida oculorũ intemperie minus quàm in calida dolores fiunt. Tardius autẽ curãtur, & si successerit in his inflãmatio, tumida fit & colore uelut plũbea. Plerunq; autem oculus his nõ ualde pertubatus est, neque rubicundus. Lacryma uero ipsis destillat per paruũ angulũ, aliquando etiã per magnum modica ac frigidissima. Progressu uero temporis etiã palpebræ inflãmatur, & puncturæ cõsequuntur. Conflatur hæc affectio humoribꝰ pituitosis ac frigidis in ca pite redundãtibus. Aliquando etiã ex mora in aëre frigido, & maximè post balneũ. His igitur tẽpestiuè pręeuacuatis per clysterẽ balneũ adhibeatur. Sed & uinũ dandum est, uelut paulò antè in aphorismo Hippocratis dictũ est. Infundendũ est autẽ ipsis inci piente lippitudine collyriũ nardinũ Zoili ad aquosiorem compagem dilutũ. Et quãtum lacrymæ imminuuntur, tantũ collyrij cõpages inspissetur. Sitq; tibi hic uniuersalis scopus curationis oculorum, ut pro decremẽto influentium humorum, crassefacias compagem collyriorum quæ adhibẽtur. Declinante uero lippitudine nardinum collyrium aqua dilu tum per specilli nucleum palpebræ sublinatur.

De oculorũ inflatione. ex Demosthene. Cap. XII.

Inflari oculum dicunt, quũ absq; manifesta causa intu mescẽs, decoloratior & pituitosior ac fortiter pruriginosus fit cũ fluxione. Cõtingit autẽ hoc plerunq; senioribus, pruritu ab angulo ad nasum incipiente, uelut si quis à musca aut culice sit commorsus. Frequẽs est hæc affectio in æstate. Curatur spongiæ fotu. Deinde palpebrã intrinsecus subline melle per se, & cũ croco trito. Commodat & liquida Erasistrati panchrestos. Illinendæ sunt & palpebræ forinsecus cũ melle. Cõducit & euacuare aluũ. Deinde etiã lauare, & temperata calida aqua caput perfundere. Et post balneũ dare uinũ. At si pruritus uehemens est, & ætas ac reliqua permiserint, & nihil aliud obstiterit, uena secanda est in cubito, aut aluus purganda. Prodest & aqua marina affusa præsertim hyeme.

De tumore oculorum. Cap. XIII.

Tumere oculum dicunt, ubi palpebrã forinsecus eleuari contigit, decoloratiorẽq; esse ac grauiorẽ, & ægrè mobilem. Itemq; dũ pallidior apparet. Aliquando etiã album palpebræ aliquantulũ excedit nigrum. Est autẽ tumor laxus forinsecus circa palpebrã obortus, qui digito cõpressus citò cedit, & citò rursus repletur. Est & ut plurimũ citra dolorẽ, & concolor naturali habitui. Fit autẽ plerunq; à fluxione aquosa. Curandi porrò sunt tumores qui circa solas palpebras forinsecus sunt, citra oculi cõsensum, præeua cuata per clysterẽ aluo, solis illitionibus, præmissis fomentis per spongiã. Laxi uero tumores & concolores, præeuacuata similiter aluo, & præmissis fomentis, melle illinãtur intrinsecus palpebræ sublito. Prodest & Erasistrati liquida illita. Vtendũ etiã ad ipsos apophlegmatismis ex melle cocto, uua passa, thymo & pulegio. Acriora uero uitanda sunt, uelut est staphis syluestris, & similia. In quibus autẽ oculus condolet palpebræ, præeuacuata aluo, & inedia imperata, spongiæ fomentũ adhibeatur. Aliquando etiã faciei perfusione utendum est, & præsertim ubi pruritus cõsequitur. Deinde absinthiũ aut hyssopũ tritũ supernè illinatur cũ melle. Si uero corpus debi le fuerit, lentem coquito, & per colum culinarium, aut cribrũ, aut rarum panniculum seu linteum exco lato, & ammixto melle expressum liquorem illinito. Quòd si æstas fuerit, crocum cum uino mulso il line, aut cũ coriandri, aut solani, aut intubi succo. Facit & glauciũ. Oculus uero Erasistrati liquida sublinatur, aut aliquo alio medicamento quod plurimam humiditatem ex oculis ducere potest.

De tumore indurato. Cap. XIIII.

Fiũt etiam indurati tumores forinsecus circa oculum, plerunq; renitentes ad cõtactũ ac duri, progrediẽtes usq; ad malas & supercilia. Hoc autẽ maximè contingit ex carbunculosis affectionibus, & diuturnis lippitudinibus præcipuè in mulieribus. Oportet igi tur ubi palpebræ simul intrinsecus fuerint crassefactæ, ipsas euertere, & collyrijs exasperationi destina tis confricare. Si uero forinsecus solũ fuerit affectio, nequaquã oculus sublinatur. Sed frictio totius corporis & induratæ partis adhibeatur. Post hęc impe randum est ut oculos claudant, quo interim diutius confricẽtur. Deinde subscriptũ collyrium oculis illinatur. Thuris drach. VI. gummi drac. VI. aluminis scissi drach. I. malicorij drach. I. Trita ex aqua illine, & siccari permitte. Ad uesperam autem linteũ molle & lana superligetur. Imò etiã interdiu, si fuerint. Deambulatione utendũ est multa & lenta. Vitanda sunt balnea, sol, & reliqua calfactoria, legumina item & bellaria. Ira etiam & detentio spiritus, & uomitus, & coitus tollatur.

Vlcerũ in oculis cõmunis curatio. Seueri. Cap. XV.

Exulceratur oculus aliquãdo extrinsecus aliqua re illabente. Aliquãdo ex humorũ influxu, aut erosione tunicæ agnatæ, siue corniformis, aut palpebrarum, aut angulorũ. Curanda autẽ sunt in cõmuni omnia in oculis quomodocunque fientia ulcera, uniuerso corpori præ omnibus prouidentia adhibita, quo id quod redũdat in habitu tollatur, per uenæ sectionẽ,

aut purgationē, aut clysterem. Si uero rei circunstantia omnibus his opus habuerit, omnibus utēdū est. Diæta uero constituenda est cōtraria afflictioni, ita ut tenuem humorē inspissemus, crassum autem attenuemus, & uiscosum secemus, corruptorū & acriū temperamentū inducētes, & undiq; naturale temperamentū ægro exquirētes. Aluus autē facilè solubilis semper per cibos reddatur. Et fricatio multa inferiorū partiū fiat. Vtēdum & deambulationibus pluribus lentis, & aquæ potu. Et balneū rarissimè adhibendū. Collyria uero tenera ulcerato oculo infundātur. Quale est quod Aster appellatur, cōmodissimum ad ulcera medicamentū. Sed & alba cygnaria à colore appellata, & præsertim quæ ex fœnigræci succo parātur. Si uero sordidū fuerit ulcus, cū fœnigræci succo collyria diluere oportet, & sic infūdere. Viscositas enim ipsius facilè remouet sordes. Possidet autē cum uiscositate etiā laxatoriam facultatem. Quare sæpe in ulceribus ipso solo fœnigræci succo usi perfecimus quod opus fuit. Si uero multa fuerit sordes, ad fœnigræci succū parū mellis addere cōuenit. Oportet autē fœnūgræcū exactissimè purgare, & sæpe abluere, ac pura dulci aqua madefacere in fictili uase probè torrefacto: (uitare enim cōuenit æneum uas ad eius coctură) postera uero die diffusa aqua, aliā purā adijcere, & ad lentum ignē fumū nō edentē coquere. Reijciatur autē primū & secundum decoctū, quo omnis amaritudo excludatur. Deinde purissima aqua affusa, & olla probè operta, coquito ad cōpagem mellis liquidioris. postea per linteū excolato, fœnogræco nō expresso, sed succo sponte defluēte cōtentus, utere uelut dictū est. Cæterū decoctū hoc usq; ad secundā, aut ad summū tertiam diem seruare oportet. Inueteratū enim acrius euadit. Postquam autē pura facta sunt ulcera, à fœnigræci succo abstinendū est. Et si profundiora fuerint ulcera, libiano utendum, aut potius collyrio ex thure. Vbi uero incarnata fuerint ulcera & explanata, aut etiā adhuc paulò profundiora, adhibēda sunt collyria quę cicatricē inducere possunt, quale est Cleonis. Et de cōmuni quidē ulcerū curatione sufficiūt relata. Cōsequēs est ut dicamus quomodo ad singulas affectiones instare oportet. Et primum dicendum est de ulceribus ab extrinsecus illabentibus obortis.

De illabentibus in oculum animalculis aut paleis, aut arena, Demosthenis. Cap. XVI.

Si in oculū inciderit culex, aut aliud quoddā animalculū, altero oculo clauso, & affecto aperto, animalculum sua sponte prodibit. Si uero palea, aut arena, aut tale quid inciderit, tunc etiā idem facere tenta. Si uero permanserit, digito exime. Aut potius aquam, aut lac, aut aquam mulsam instilla. Si autē amplius oculo adhæserit per pharmacū quoddam nō inquinās, & nō acre eripe, quale est qđ ex melle paratur.

De calce uiua in oculū illapsa. Cap. XVII.

Si calx uiua in oculū inciderit, aqua quidē & lac infusa attrahūt & exurūt. Verū albumē oui infusū, ui ustoriā calcis obtūdit, & eo adhucmagis oleū rosaceū.

De ulcerationibus ab igne. Cap. XVIII.

Quæ ab igne fiūt ulcera, duriores crustas faciūt. Quapropter frequentius humectentur lacte infuso cum albumine oui. Collyrijs autem utendum est ex stibio, & quod Cleoni inscribitur.

De his quæ oculo infiguntur. Cap. XIX.

Si in oculum infixus fuerit aculeus, aut ossiculū, forcipe extrahatur, atq; hoc attentè in directū, ne frangatur. Si uero nihil eminuerit, sed æquale corpori fuerit, specilla duo accipito, & nucleis ipsorum utrinq; admotis, oculum cōprimito, ut quod infixū est, in medio consistat. Vbi uero prominuerit, uolsella extrahatur. Deinde turturis aut columbæ sanguis infundatur, aut albumē oui. Si uero statim eximi non poterit, oculis infusis & cataplasmatis ad inflammationes congruis curetur. Nam post dies aliquot suppurata punctura, id quod infixum est emerget.

De sugillatione. Cap. XX.

Sugillatio dicitur quum ex plaga quadā, ruptis aut cōtusis uasis in oculorū tunicis sanguis sub tunicā subierit, & statim quidē cruentus color oculi fuerit, postea uero liuidus. Sic affectos curare oportet cōmuni prædicta ulcerū curatione, per uenæ sectionē, aut purgationē, & quæ cōsequuntur, infuso cādido oui tepido, aut sanguine turturis uel columbæ. Supernè uero imponēda est lana uino & rosaceo ac ouo imbuta, & deligatio leuis adhibēda. Postera die oculus sæpe foueatur per spongiā cum absinthij aut hyssopi decocto, forinsecus autē lana imponatur. Quum uero oculus ab inflāmatione liber factus fuerit, melle, aut Erasistrati liquida illinatur, aut collyrio aromatico. Bene facit & solani succus cū melle infusus. Et thus suffitū cum pari bitumine. Cęterum ad inueteratas sugillationes probè facit hoc. In æris rubri uas pueri incorrupti urinā mittito, & æreo pistillo in sole ad multos dies terito, ut multū succum remittat, & siccatū melle excipito, ac utitor. Apollonius autē Memphites ad sugillationes ac uibices, tale collyrium prodit. Lapidis hæmatitæ, sanguinis asinini de corde siccati in sole, æquales portiones cū urina pueri incorrupti tere, & cardamines iberidis appellatæ succum adijce ac simul tere, & infunde. Aut collyria ex his efforma, & usus tempore cū muria instilla. Aliud. Lapidis hæmatitæ drach. IIII. sanguinis columbæ sicci drach. IIII. sanguinis asinini drac. IIII. gummi drac. II. terito ac utitor, uelut dictū est.

De puncturis oculorum. Cap. XXI.

Omnes pūcturę in oculo, quales à stylo aut aliqua cōsimili re fiunt, post cōmunem prędictam curationē, sanguine turturis aut columbæ statim ab initio irrigato, aut oui candido. Et ab initio quidē uitāda sunt fomenta & cataplasmata calida. Post quartam uero aut tertiam diem, toto copore præeuacuato, spongijs foueto, & cataplasmata ad inflāmationes destinata imponito. Collyria uero adhibeantur leuissima, etiā si impura appareāt ulcera. Vtēdū igitur est spodiaco, & tephro, & astere, ac similibus. Facit & collyrium Nili ex rosis aquosum cū ouo instillatū.

De uulneribus profundioribus. Cap. XXII.

Quum profundius & maius factū fuerit in oculo uulnus, ut periculum sit ne effluant ex oculo humores, animaduertendum est ne inflāmatio succedat, & febris subsequatur. Præ omnibus igitur uenæ sectione utēdum est, si uires sustineant. nullum est enim efficacius auxilium ab initio. Si uero uenæ sectio relinquatur, purgatorio idoneo utamur. sin minus, clysteribus aluum subducentibus euacuatio fiat. In oculum uero calidum oui instilletur. Et cataplasma adhibeatur ex ouo simul contuso uitello, cum rosaceo & uino, ita ut leniter tepefactum & lana exceptum imponatur. Sequētibus diebus fomētum fiat ex decocto rosarum aut meliloti, & infundatur lac

muliebre

muliebre cum ouo tepidũ. Cataplasmata adhibeantur ad inflãmationes descripta, & maximè id quod ex capitibus papaueris, meliloto, croco, & pane paratur. Illinenda est etiã frons ac tẽpora modico apio cum croco. Sint autem leuia cataplasmata, & superna palpebra sola ex his integatur, quo aperiri possit oculus, & lacrymas influentes excernere. Oculus quocp leuiter deligetur. Si uero aliqui cataplasmata ferre nõ possint, his palpebræ, ac tempora, & frons collyrio Nili ex rosis illinãtur: Si uero uehemẽtiores fiunt dolores, caput pilis denudetur, & cucurbita occipiti ac uertici affigatur. Et in nocte quædam dolorem eximentia in potu exhibeatur. Circa quartam uero aut septimam diem Nili collyriũ ex rosis instilletur aquosissimum usque ad perfectã curationem. Cibus dandus est sorbilis, boni succi, uentri cõmodus: oportet enim uentrem semper probè solubilem esse. A uino uero abstinendum est uscp ad declinationem. Cauenda sunt autem & quæ caput replent, & fluxionem iritant.

De ouiformis humoris excretione. Cap. XXIII.

Si puncto oculo ouiformis humor excernatur, ut etiã oculus aliquãtulũ contrahatur, reliqua quidẽ similiter, uelut dictũ est fiãt, ut ne inflammatio succedat. Verum post inflammationis ac ulcerationis declinationem, balneum conducet, & uinum tenue moderatum. Et cibus boni succi, quo humor probè renutriatur ac rursus expleatur.

De oculi prolapsu. Cap. XXIIII.

Prolapsus totius oculi, ex uiolẽta quadã capitis plaga contingit, aut ex ulceribus carbunculosis, aut internis uasis ac pelliculis, quibus adhæret oculus, ruptis aut laxatis. Procidit enim quibusdã totus oculus foras, ut à palpebris cõtegi nõ possit. Aliquando etiã uscp ad malas & supercilia procidit. Atcp hoc maximè cõtingit ex casu ab alto loco, aut ex plagis capitis uiolentis. Periculosa est autẽ affectio. Itacp curatio statim adhibenda est, per uenæ sectionẽ, aut purgationẽ. Sed & reliqua adhibeantur quæ relata sunt in cõmuni ulcerum curatione. Contrahendus est cibus, & postea in ouo & rosaceo ac uino simul cõtusis lanam imbue & impone. Deinde uero cataplasma ex meliloto & papaueris capitibus adhibe, cui addita sunt hyoscyami folia cũ pane aut psyllio modicè madefacto. Asiduè uero alterentur cataplasmata, ut ne calefactæ partes suppurentur. Sequentibus diebus remittẽte inflammatione, cucurbita occipiti cum scarificatione affigatur. Præsente uero inflãmatione, cucurbitæ sunt ineptæ. Asiduè autẽ ouum & lac tepida instillentur. Remittẽte uero inflãmatione, collyrio Nili ex rosis cum ouo utendum est. Aut etiam mellis fumi exortis parum ipsi ammiscẽdum, ad saniẽ excernẽdam. Simul autẽ sub palpebrã subijciendus est specilli nucleus, ut ne concretio aliqua fiat. quòd si prolapsus magnus factus fuerit, & nulla spes est ut uisus restituatur, cataplasmatis suppuratorijs utendũ est, qualia sunt quę ex polline fiũt. Sed & lentem cum melle imponere oportet. Et inflammatione declinante balneum petendum est.

De ulcerationibus superficialib. ex humorum influxu obortis, nubecula, caligine, epicaumate, & encaumate. Cap. XXV.

Quæ ex humorũ influxu fiunt superficiales ulcerationes, diuersimodè nominãtur: caligo enim est ulcus superficiale in nigro oculi factũ, consimile caliginoso aëri, colore cæruleo, quod multũ locum nigri occupat. Quũ uero in pupilla factũ fuerit, nõ facilè ægri uidẽt. Nubecula autẽ uocatur profundius ac minus caligine ulcus in nigro, & est colore albius. Epicauma uero dicitur, quũ nigrum oculi in superficie exasperatũ, inustũ fuerit, & colorem cinereũ præ se tulerit. Encauma uero est ulcus ut plurimũ ex febre fiens, cum crusta impura, in nigro aut albo. Et in nigro dũ fit in profundo, plerunqp in purgatione, maiore tunicarũ corrosione cõtingẽte, humores paulatim foras effundũtur, & totus oculus effluit. Has igitur superficialissimas ulcerationes, cũ febre aut sine febre fiẽtes sanare oportet, aluo per clysterẽ præeuacuata, ita ut collyriũ Nili ex rosis aquosius instillemus, & in ipsis interuallis infusionis collyrij, lac infundamus. Præteritis deinde aliquot diebus, ammiscendũ est ad Nili collyriũ, chiacũ appellatũ Apollonij, aut aromaticum. Deinde uero etiã meracis his utendum. Citò enim cicatrices, eascp tenues & ferè non apparentes inducunt.

De argemo. Cap. XXVI.

Argemum est ulcusculũ circa iridis circulum factum, partem albi, & partẽ nigri occupans, & album apparẽs. Quum igitur profundius & sordidũ factum fuerit circa iridis circulũ, & citius repurgatum, aliquãdo procidit tunica uuiformis. Quapropter meatus obducẽtibus pharmacis in ipsis à principio utendum est, quo ulcera ab inflãmatione liberentur, & tunica oculi subnutrita crustam reijciat.

De fossulis, & concauis ulcerũ generibus. Ca. XXVII.

Fossulæ appellantur quũ in nigro fiunt caua, angusta, & pura ulcera, puncturis similia. Concaua uero uocantur, rotũda & ampliora fossulis ulcera, & minus profunda. Nõ igitur ipsa purgare oportet per acria collyria, sed potius per mitia renutrire, & maximè ea quæ fossulæ appellãtur. Concaua uero diuturna primũ leniter detergẽtibus curabimus, & deinde ad renutrientia transibimus, qualia sunt quæ ex thure fiunt. Vbi uero explanata fuerint, aut etiã adhuc cauiora sunt, Cleonis collyrio utendũ est. Si uero sordes multæ ulceribus insitę fuerint, aqua mulsa infũdatur. Nos autẽ ad fœnigræci decoctũ paratũ uelut antea dictũ est, modicũ mellis ammiscuimus, & citius rẽ quęsitã assequuti sumus. Vtimur etiã in cauis ac sordidis ulcerib. collyrio Theodotij Seueri aquosiore cũ ouo, & citra omnẽ dolorẽ repurgat, & celerrimè ad cicatricẽ perducit. Meminisse uero etiã in his oportet prædictę cõmunis ulcerum curationis.

De suppuratione aut ungue. Cap. XXVIII.

Suppurationes in ulceribus fientes diuersas appellationes habent. Vnguis enim dicitur quum à profundiore ulcere pus defluens, & inter tunicas illapsum, & in circulo iridis figuratum, similem ungui resecto imaginem præ se fert. Ampliore uero pure collecto, & dimidium nigri occupante, aut per totam corneam tunicã pellucẽte, suppuratum esse oculum dicimus. Fiũt autẽ hæc etiam circa exulcerationem, dolore capitis, aut lippitudine prægressa. Contingunt etiam inflammatione prægressa, propter ampliorem humorum repletionem diruptis quibusdam uasis, & sanguine ex ipsis profuso suppurato. Consequitur autem ad suppurationem dolor uehemens pulsatorius, & rubor circa oculum totum, & temporum dolor. Curatio facienda est ab initio reiectis fomẽtis, per alui per clysterẽ euacuationem

tionem. Deinde per uenæ supernæ in cubito sectionem. Ita ut postea etiã uenam circa magnũ oculi angulum secemus, citra colli ligationẽ aliàs fieri solitam. Sed & cucurbitã occipiti affigemus, aut hirudines temporibus. Deinde collyrijs ad inflãmationes destinatis utendũ est, & maximè Nili ex rosis, cum ouo aut lacte aquosius instillato. Post tertiã uero diem fomẽtum per spongiã adhibendum est, moderatè primum, deinde paulatim semper facta maiore accessione. Et collyria quidẽ meatus obstruentia uitanda sunt. Vtendũ autẽ discussorijs ac lenientibus, maximè chiaco Apollonij, & similibus ex myrrha paratis, quæ diasmyrna appellantur: Quæ enim uehementer discutiunt ac resiccãt, statim quidẽ multã tenuioris euacuationẽ faciunt. Quod uero reliquum est & crassius cõdensat, & ut ægrè dissolui possit resiccat. Galeni. Medicus quidã apud nos expertissimus ophthalmicus etiam capitis cõcussione multos sanauit. Et locabat quidem ipsos in sella erectos, & utrũq; à lateribus caput appræhẽdebat, atq; ita cõcutiebat, ut nos manifestè uideremus pus deorsum ferri, & infrà manere, propter grauitatẽ uidelicet. Quũ igitur in superficie fuerit pus, & ulceri contiguũ, dum purgatur ulcus omnino etiã in uaporẽ exhalat pus: quum uero ulcus superficiariũ fuerit, & superius. Pus autẽ amplius, & in profundo inferius ulcere, & à pharmacis non excolatur, oculũ sub pure perpungere oportet, acu obliquè circa iridẽ & coronã appellatã immisso, & pus excernere. Atque hanc chirurgiã locis non inflãmatis adhibere oportet. suppurationes autẽ in albo tunicæ agnatæ fiẽtes, scalpro uenæ sectorio ex inferna parte diuidito, & tunicã agnatã leniter subexcoriato. Cæterũ post humoris euacuationẽ, in utrisq; oui cãdidum instillato. Deinde integrũ ouum cũ uino mulso cõquassato, & molli lana exceptã oculo superponito ac deligato. Postera uero die fomento ex aqua calida per spongiã adhibito, & ouo infuso, rursus prædictũ lanæ hapsum imponito, & post triduũ collyrio Dionis illinito, aut quopiã ex his quæ ad perpũctiones adhibẽtur. Est autẽ Dionis collyriũ hoc. Spodij dra. III. thuris, squamę æris, myrrhę, acaciæ, spicę nardi, opij, singulorũ dra. I. gũmi drac. VI. excipe aqua pluuiali. Vsu uero expetẽte infunde cũ candido oui, & prædictũ lanæ hapsum superpone. Si uero postquã inflãmatio cessauit, caro ex diuisione prominuerit, prædictum collyrium cũ lacte dilutum illine. Probè etiam deprimit & repurgat chiacũ Apollonij.

De pustulis. Cap. XXIX.

Pustulæ fiunt & in albo, & in palpebris. Plerunq; uero circa corniformem tunicam. Et aliæ in superficie fiunt, aliæ in profundo: cõstat enim tunica corniformis ex quatuor uelut mẽbranosis corpusculis, densissimis ac fortissimis. Aliquando igitur sub prima membrana pustulã fieri contingit, quando etiam colorem nigriorẽ præ se fert. Aliquãdo sub secũda aut tertia cõsistit, quando sanè etiã albidior pustulæ color fit, eò quòd in profundo tunicę corniformis occultatur: naturalis enim pustulę color niger est. Tunica uero corniformis alba est, & cornibus simillima. In quantũ igitur in profũdo corniformis tunicę pustula occultatur, in tantũ colorẽ assimilat, & maiorem dolorẽ inducit, & molestior est. Nã siue ob plenitudinẽ rupta fuerit pustula, siue ab acrimonia corrosa, ut tunica ulceretur, facilis curatu est superficiaria ulceratio. Difficilis autẽ profunda. Periculum est enim ne reliquũ corniformis in profundo tenue existẽs rumpatur, & uuiformis procidat, ac effluãt oculi humores. Præsertim si iuxta pupillam ruptio fiat. Facta enim iuxta pupillã ruptione, etiamsi pro more ægri, tamẽ aliud quid graue cõsequitur. Nam inducta ulceribus cicatrice, homo non uidebit, propter inductas cicatrices. Quandoquidẽ uero aliquãdo etiã ob corniformis corrosionẽ uuiformis tunica procidit, & superficialis pustulæ imaginationẽ facit, operæpretiũ est de his exactius distinguere. Pustula itaque superficialis, similiter undiq; nigra est, nõ tamẽ nigredine exactè saturata. At in uuiformi tunica pars quæ procidit, aut nigra est, aut cærulea. Quod uero maximũ signum est, fundum prolapsæ uuiformis per circulũ reperies albũ. Alba est enim colore corniformis tunica, qua rupta uuiformis procidit. Sed & pupillæ magnitudo imminuitur in uuiformis prolapsu, aut sanè omnino euariat secundũ figuram: nõ enim pupilla exactè conseruat rotũdam figurã in prolapsu, sed iuxta partẽ quandã uelut diuulsa apparet. Proinde relatis signis diligenter intẽdere oportet, & affectiones inter se distinguere. Nã iuxta affectionũ differẽtias etiam curationẽ uariare oportet. In prolapsu enim uuiformis, magis adstringẽtibus ac repulsorijs utimur. In pustulis uero his quæ leniter discutiũt. Curãdæ igitur sunt pustulæ ita ut caueamus primũ multiloquiũ, sternutationes, iras, spiritus, detẽtiones, clarũ splẽdorẽ, deinde cõtrahendus est etiã potus ac cibus, & ad alui euacuationẽ acri clystere utendũ est. Tẽtandũ quoq; ut lacte aluus soluatur, in quibus id neq; acescit, neq; in nidorẽ uertitur, neq; uomitu reijcitur. In talibus enim uitandũ est lac, & utendũ gallinę iure, aut cnici succo, aut aloë, aut per simplicius quoddam aluus soluenda. Vitanda sunt etiã uehemẽtiora purgatiua, & maximè quæ stomacho sunt magis infesta. Deligationes autẽ & multos lanæ hapsos in his reprobamus. Valde enim nocent nõ solũ in his, sed etiam in omni lippitudine, ex humorũ acrimonia facta. Cataplasmata igitur adhibere oportet, ubi inflãmatio affuerit, maximè in principio, leuia quidẽ, sed lata. Sunt enim cataplasmata tenuibus ac mollibus linteolis illinẽda, & super totũ oculũ imponẽda, supercilio ac mala & tẽpore simul cõprẹhenso, & sinenda, quàm diu fuerint madida. Postquã uero siccata fuerint, tollenda & alia imponẽda. Adhibeantur ea quę ad inflãmatiões cõgruũt, uelut est tenue ouorũ, & uitelli ouorũ triti cũ croco ac modico opio, moderatoq; passo ac pane. Conueniũt etiã adstringẽtia, uelut sunt mala cydonia cocta, aut malicorium in aqua coctũ. Verum uitandũ est, uelut dixi, ne oculus in his diutius deligetur: est enim nocẽtissimum hoc. Mitigata uero inflãmatione, etiã ab emplastris abstinendũ est, propter grauitatẽ. Collyria uero in principio cõueniũt, Nili ex rosis, cũ lacte dilutũ & infusũ. Proficiẽte autẽ curatione, adhibendũ est id quod ex thure, myrrha, ac croco paratur. Postea etiã nardina. Forinsecus autem illinendæ sunt palpebræ collirio Nili ex rosis, frons uero acacia & hypocisthide, cũ croco & modico opio. Fomẽta ab initio tepida adhibeantur. Nam intenta à principio inflammationes exacerbant. Postea uero caliditatẽ intendere oportet. Deambulationes & alij motus ab initio nõ conueniũt. Balnea uero & reliqua uaporatoria fomenta

menta post principium. A uino abstinere oportet per omnẽ curationẽ, & aqua calida in potu uti, & cibos molles ac facilè concoctiles accipere. Fugienda est in his sanguinis ex fronte aut uenis angularibus detractio: procidit enim oculus, & maximè si inflãmatio simul affuerit, aut profundior exulceratio.

De carbunculis in palpebris Seueri. Cap. XXX.

Quandoquidem carbũculi sunt ex genere pustularũ, & fiunt hi quoq; aliquando in palpebris, oculumq; ad maximũ consensum perducũt, age & ad hos pauca auxilia proferamus, dinotiones ipsorũ primum exponentes, quũ sint etiam alij quidam abscessus palpebrarũ, qui imperitis carbũculi uideri possint. Nã & ordeolum tuberculũ, & pani, & uari circa palpebras fiunt, sed cum tumore quodã hæc, & ferè citra inflãmationẽ, & non cũ uehementi dolore. Carbunculi uero ruborẽ ab initio habent, ut oculũ sibi peruri putent: tumorem uero aut eminentiam nõ statim inducunt. Nam ob immodicã caliditatem, uelut ruptionẽ quandã carbunculus sustinet, & quod effluit ex ipso quũ sit acre ac mordax, superficiẽ quidẽ carbunculi resiccat, & crustã inducit, uicinis uero lotis morbũ inserit. Cõsequitur igitur ad ipsos fortis inflãmatio, tũ ipsius oculi, tum partium circũsitarum, & maxime glandularum circa aures, ut quandoq; magnarum ulcerationum, & ruptionũ oculi causa fiunt, insuperq; prolapsuũ, & nuditatis palpebrarũ. Et cicatrices à carbunculis crassæ fiunt, & assiduè ulcerantur. Et in reliquo quidem corpore sanguis qui effluit ex carbũculis niger reperitur, propter superassationẽ. In oculis autẽ sanguis nõ omnino ex carbunculis manat, eò quòd neq; redũdet in oculo sanguis. Vnde plerunq; etiã albi colore sunt carbũculi in palpebris. Et si quidẽ emotio affectionis cita contigerit per cõuenientem curationẽ, carbunculus penitus disparet. si uero durauerit, & ægrè discuti poterit, necessariò locus nigrescit. Proinde incipiẽtibus carbunculis nõ statim ad cataplasmata & illitiones progredi oportet, sed per clysterem primũ aluũ euacuare. Deinde lactè moderatè cocto purgare. In sanguineis corporibus etiã uena secanda est. Postea per spongias fomentũ adhibendũ, primũ ex simplicioribus. Adstringentibus enim & frigefacientibus, & aliquando etiã resiccãtibus pharmacis usi, hos sanabimus. In principio igitur, quũ feruor adest, humorem extinguere conantes, coriandro trito ruborem oculi illinimus. Et solanũ cum passo tritũ & carbunculo adhibitũ, statim ipsum abolet. Atq; hic ductus in principijs magnopere prodest. At frigefaciẽtia cataplasmata oculo in carbunculis adhibita, repellunt quidẽ id quod influit carbunculo, & externas inflãmationes sedant, uerũ periculũ est ne in ipsum oculũ impetũ faciat: hoc enim solanũ aliquando perpetrauit. Adhibitũ enim cũ passo statim quidẽ tumorem aboleuit, oculus autẽ hinc repletus est. Cæterũ carbunculos iã depascentes uariè curare oportet. Nam quod defluit acre ac mordax existit, ut etiã uicinos locos depascatur, & periculũ sit ne oculus lędatur: solet enim erosio his cõtingere. Conuenit igitur spõgia detergere, & oculũ moderatè perfundere, rosarũ, aut rubi, aut pampinorũ uitis decocto. Sit autem tepidius decoctũ, aut potius lactei teporis. Quod si etiã sordidi fiãt loci, ex eo quod nome depascẽs pręualuit (sæpe enim etiam palpebræ excidunt) ad huiusmodi fluxiones etiam hypocisthidis succũ aquæ ammiscemus, & myrtũ & acaciam passo diluta locis illinimus. Oportet enim pro corporis curandi ratione, etiam materias eligere maximè medias. Valde enim efficacia pharmaca loci nõ sustinent, qualis est ærugo, & similia. Per mordacitatẽ enim etiãsi salutis spem habeat oculus, hac quoq; priuatur: neruosæ enim partes & præsertim carnibus denudatæ, à uehementer mordacibus læduntur, ut etiã cariem inducant. Malicoriũ itaq; ex malis punicis acidis cũ lenticula feruefacimus, & derasa interna parte, cum modico melle terimus, & ex eius usu magnopere profecimus: celerem enim purgationẽ facit, & humores qui oculis inferũtur, quodammodo supprimit. Nã pinguia nomas augent. Aucta uero noma, in uino malicoriũ coquere oportet, & per se citra lẽticulã imponere. Crustas autẽ magis malicoriũ coctum tritum cũ melle impositum resoluit. Sunt & cõposita pharmaca carbunculis conuenientissima. In principijs enim feruorũ, pastillus ex halicacabis illitus excellenter extinguit. Frigefacit enim & resiccat moderatè: Si uero cõtrahere oportet carnem superexcrescentẽ, Musæ pastillum aridũ tritum adhibemus. Si uero incarnatione opus est, ipsum Musæ pastillum cũ sapa dissolutum illinimus. At si cicatricem inducere intendimus, rursus pastillũ ex halicacabis assumimus. Apollonius autẽ ait: Ad carbunculos oculorũ hoc pharmaco utimur. Spodij drach. IIII. lapidis scissilis drach. II. croci obol. III. myrrhę paululum torrefactæ obol. III. Terito cũ uino odorato donec arescant, & passi cretici, aut alterius non acris heminã ammisce, cõtere, excipe ac subline. Disparat crustas, & purgat ulcera, siue extra palpebras affectio fuerit, siue intrinsecus in profundo. Facit & ad fluxionẽ ac inflãmationes. Si uero dolor oculum uexarit, hoc collyriũ illine, & euestigiò sistet nomẽ. Recremẽti plũbi triti loti & exiccati drac. IIII. spicę nardi drach. I. gummi drac. II. foliorũ oleæ centum uiginti succũ. Succum aquæ hemina adfolia adiecta exprimito, excolatoq;, & ad reliqua cõterenda utitor. Facit & collyriũ Nili ex rosis cũ ouo infusum. Maximè uero Nardinũ candido inscriptũ, per submissionẽ palpebræ sublitũ, usq; ad perfectam curationẽ: oportet enim ubi pura facta sunt ulcera, fomẽto præmisso, specilli nucleũ lacte tingere, & palpebris submittere, atq; angulos inter se disparare, ne distorta cõcretio fiat. Et ob hoc neq; oculũ deligare oportet, maximè post ulcerũ purgationẽ. Nam circa principia si inflãmationes maximæ & distentiones fuerint, lẽticulæ coctę cataplasma cũ pane imponere cogimur. Sed & psylliũ impositũ inflãmationes mitigat. In doloribus enim aliarũ oculi inflãmationũ adhibitũ, somnũ inducit. Sint autẽ leuissima cataplasmata. Sed neq; diu in cataplasmatũ usu perseuerare oportet. Augẽt enim putrefactionẽ, & oculum magnopere lędũt, uelut etiã in pustulis prædictum est. Postq̃ igitur aliquãtulũ mitigauim⁹ inflãmationes, statim à cataplasmatis, tũ in carbũculis tũ in pustulis abstinebim⁹. At uero in locis circa aures per cõsensũ inflãmatis, splenium ex cerato butyrino imponito.

De canceratis oculorum ulceribus. Cap. XXXI.

Vlcuscula in nigro oculi fiẽtia, cicatricem nõ recipientia, parua, dolorosa, parua uasa habentia uaricosa, cancerata dicuntur. Et aliquando quum cicatricem accepisse

accepisse putantur, resoluuntur citra manifestã causam. Fiunt autẽ in his punctorũ discursus usq; ad tẽpora. Et cõsequitur in ipsis fluxio humoris moderatè acris ac tenuis. Et albũ in oculo itemq; nigrũ, semper rubicundũ est. Et auersantur cibũ. Augentur autem ipsis uehemẽter dolores, illitis acrioribus medicamẽtis. Cõtingit hæc affectio maximè senioribus, ex diuturnis lippitudinibus. Et fœminis quibus mẽses defecerunt. Curatio porrò adhibenda est, habita totius corporis cura, cũ prædictione quòd fieri non possit ut perfectè sanentur, sed fieri posse ut mitigentur, primũ per conuenientem diætam: deinde etiam per pharmaca dolores lenire potentia. Diæta igitur huiusmodi sit. Postquã à lecto surrexerunt, corpus moderate illinant oleo dulci. Caput autẽ modico rosaceo aut omphacino. Et uiridi sindone oculo prætenta, deãbulare iubeto in tenebroso ac nõ uentoso loco, cũ silentio & absq; alia distentione, ita ut neq; caput agitent, quantũ eius fieri potest. Postquã autẽ ampliore & lenta deambulatione usi fuerint, ad domiciliũ tenebrosum, & nõ ualde lucidũ se recipiãt, & rursus ab alio corpus ipsorum illinatur, excepto capite, cõfrictis maximè lũbis ac infernis partibus. Postea uero lactis moderatè cocti, remota cõcretione superstante, heminæ mensurã accipiant. Nã acrimonias quæ affluunt hebetat, & aluum facilè solubilẽ facit. Si uero ineptus sit ad lactis potũ, pollinẽ polentę passo moderatè calido diluto inspergito, & sorbendũ dato: Postea si fame uexẽtur, duobus ouis sorbilibus utãtur, & somnum diurnũ uitent. Circa decimã autem horã confricti assumãt panem purũ, cum obsonio quodã uiscosum quippiã habente, uelut sunt oua sorbilia, cerebellum porcinũ duabus aquis coctum. Ex piscibus muræna, torpedo, glaciscus. Ex oleribus malua, atriplex, lactuca. Assumenda etiã alica ac oryza, & laganũ in gallinæ iusculo coctũ, & pedes suilli ac tali probè cocti. Omnia uero sint moderata. Vinũ bibant & tenue subadstringens, & ipsum moderatum. Ab omnibus autẽ salsamẽtis & leguminibus penitus abstineãt. Item à balneo, nisi necessariũ hoc fuerit, aut lassitudinis gratia, aut tardæ concoctionis. Atq; tunc tardandũ in ipso est, sed citò exeundũ. Dolore uerò & fluxione oborta illinãtur pharmaca lenia ad pura ulcera cõuenientia, uelut est spodiacũ, & collyriũ Cleonis, & similia. In oculũ autẽ assiduè infundendũ est ouũ, aut lac muliebre tepidum. Mitigat etiã lentis decoctũ infusum, aut plãtaginis, aut portulaca. Verũ ad temporũ dolores utendũ est collyrio Nili ex rosis. Si uero ad uehemẽtes inflãmationes cataplasmatis uti cogamur, cataplasmate ex papaueris capitibus utendũ est leuissimo. Antea enim dictũ est quòd fugere oportet cataplasmata in oculis calidã affectionem habentibus. Ammiscẽdum est autẽ cataplasmati ex papaueris capitibus, in his & crocus, & lac muliebre.

De malignis oculorũ ulceribus. Cap. XXXII.

Fiunt & alia maligna ulcera, partim à magno angulo initiũ sumentia, partim à nigro, partim ab albo, & oculũ citò corrodũt, & præsertim in corporibus uitiosis humoribus refertis, & quæ acrium rerum esu usta sunt. Sanies etiã ab ulcere manat multa ac graueolens, & sequuntur dolores uehemẽtes ac febres. Sæpe etiam alui fluxus. Depascuntur etiam aliquãdo ulcera uicinos oculis locos. Curandæ uero sunt etiam huiusmodi nomæ, per prędictæ diætæ usum. Veruntamen eiusmodi exhibenda sunt quæ aluum non soluũt. Vnde in his magis uolucriũ genere utẽdũ est, maximè montanarũ. In oculũ uero infundendũ est lac, aut ouũ, & prædicta collyria. Si uero nome transgressa fuerit oculos, curatio ita fiat. Pompholygem optimè lotam, ex muliebri lacte illinere oportet, & superimponere, sanie prius per aquam elota, deinde per lac. Facit similiter & cerusa lota ac siccata, & cum lacte adhibita. Et plũbi lotura sicca, quæ confricto plumbeo mortario cum plumbeo pistillo colligitur. Facit & plumbi recrementum lotum, & amylum. Singula cũ lacte muliebri. Cataplasmata uero si coacti fuerimus adhibere, mala cydonia cocta adhibeantur, aut rosæ uirides, aut siccæ uino maceratæ, polygonum item ac solanũ, & semperuiuum, & seris cum polentæ polline. Si uero uasa in fronte ac temporibus fuerint eleuata, etiam sectionis uasorum rationem habere oportet.

De myocephalis. Cap. XXXIII.

Quum ulcera quæ propter erosionem aut ruptionem corniformis tunicæ fiunt, profunda euadunt, pars acinoformis tunicæ procidit, & quod prolapsum est nigrum aut cæruleum apparet. In circuitu uero circa fundum eius partis quæ procidit, labia corrosæ corniformis tunicæ alba apparẽt. Et si adhuc magis pars prolapsa durauerit, labia ruptionis tunicæ corniformis callosiora facta adhuc magis alba apparent. Diuulsa est autem omnino in uuiformis siue acinoformis tunicæ prolapsu pupilla ipsa, ut omnino nõ appareat, aut & situ & figura immutata. Et per hæc discriminatur myocephalon à pustula. Dicitur autem myocephalon, quoniã figura simile est capiti muscæ. Repulsorijs autẽ & adstringẽtibus opus habet pharmacis, qualia sunt maxime quæ ex uino fiunt. Est autem & hoc celebre ad ipsum: Cadmiæ, æris, chalcitidis crudæ, singulorũ unc. I. æruginis drachm. IIII. myrrhæ troglodyticæ drach. II. & dimidiam, croci drach. III. salis ammoniaci drach. IIII. gummi drach. IIII. Excipe uino ueteri adstringente. Aliud, ad pterygia, carnis incrementum iuxta magnum oculi angulum, aspritudines. Exterit etiam cicatrices. In alio exemplari reperi, etiam staphylomata facere. Misyos crudi drach. XII. cũ aquæ cochleario terito, deinde croci leuissimè triti drach. XX. adijcito, ac rursus terito, & additis myrrhæ dra. IIII. excipito ac utitor. Post illitionẽ uero ex ipso factam, spongiam teneram imponito ac deligato. Aliud bonum. Facit & ad data staphylomata. Misyos crudi sextantem, croci unc. I. gummi unc. I. tere cum uino & utere. Mirificè etiam facit in ipsis theodotiũ Seueri, & si quidem inflammatio non affuerit, crassius illine: si uero affuerit, cum ouo infunde. Adhibeatur ipsis quoque conueniens deligatio. Et inflammatis cataplasma ex papaueris capitibus impones. Aut psyllium aqua calida madefactum. Collyrium Hori faciens ad myocephala cum Theodotio. Facit & ad diuturnas tenues fluxiones. Cadmiæ, squamæ æris, croci singulorum drachm. VIII. opij drachm. XII. misyos usti, myrrhæ, acaciæ, gummi, singulorum drachm. IIII. Excipe aqua.

De staphylomate. Cap. XXXIIII.

Differentiæ staphylomatum plures sunt: Nam & causæ affectionis uariæ sunt, plerũq; tamẽ quomodocunq;

cunq; factũ fuerit staphyloma, uisum destruit. Appellatur autẽ staphyloma, quum corniformis tunica fuerit eleuata, & eminentiã acino uuæ similem fecerit. Fit autem aliquando humoribus sub aliquam corniformis tunicę striam collectis, à quibus humoribus coactã corniformem tunicã sustinere contingit ac eleuari & incuruari, facereq; staphyloma citra ruptionẽ. Fit hoc etiam ex pustula quadam inter strias corniformis tunicæ satis profunde cõsistente, quæ tunicam eleuauit, non tamen rupit. Appellant etiã staphyloma quam ob corniformis tunicæ rupturam, magnus uniformis tunicę prolapsus factus fuerit. Differt hoc à primo, quoniam in illo eleuatio sola est tunicæ corniformis, unde etiã tota moles albidior apparet. In hoc uero ruptura quoq; facta est tunicæ corniformis, & quod prolapsum est, cæruleum aut nigrũ apparet. Quum autẽ maximum factum fuerit staphyloma, ut extra palpebras trãsgrediatur, & induretur, ita ut ipsa corniformis circumcirca callosa facta sit, & talem affectionẽ cõstringat, clauus appellatur, quoniã per omnia claui capiti similis existit. Hæc igitur affectio quomodocunque fiat, duobus malis subiacet, uisus uidelicet detrimento, & figuræ deformitati. Et sic quidẽ affectũ oculũ ad naturalẽ statũ reducere, imposibile est arti. Figuræ uero deformitati consiliũ cõtingere potest, maximè per chirurgiã. Quæcũq; igitur staphylomata recentia sunt, & propter inflãmationẽ eleuatę sunt tunicę, curãda sunt cataplasmatũ ad inflãmationes descriptorũ usu, & simili quoq; diæta. In quibus autẽ sub corniformis strias humores aliqui collecti eleuationẽ fecerunt, si dolor affuerit, semen lini cũ fœnograeco ex aqua mulsa cocta imponemus. Declinantibus uero doloribus, farinã fabaceam cũ rosis aut semine lini ex aqua impone. Aut rubi folia, aut bryonię botros immaturos cũ butyro & terebinthina, æqualibus portionibus impone, & deliga. Ad dolores uero cõuenit etiam solani succus cum lacte muliebri infusus. Collyriũ autem ad non inflãmata staphylomata cõmodũ hoc est. Alcyonij drac. IIII. salis ammoniaci unc. I. spumę nitri drach. I. lacrymę oleæ syluestris drach. I. gummi sextantem. Excipe aqua. At Theodotium Seueri brasicæ succo dilutum, & crassius oculo adhibitũ, unà cũ spongię deligatione, molẽ disipat, si nõ diuturna fuerit affectio. Cæterũ ægrè curãtur staphylomata quæ ampliorẽ fundũ habent, & quæ uenas sanguine plenas habẽt. Incurabilia autẽ sunt eminentia, & colore uaria, & temporũ dolores inducẽtia. His sane nihil aliud adhibẽdũ est, quàm ea quæ dolores mitigare possunt, quæ in malignis ulceribus iam antè relata sunt.

Staphylomatum chirurgia. Cap. XXXV.

In staphylomatis quæ angustũ habent, & nõ maligna sunt, cõmoda est actio secũdum cõstrictionẽ appellata, cuius hic est modus. Duas acus accipere oportet filũ duplex intortũ habentes æquali prorsus lõgitudine. Deinde hominẽ ad pedes tuos collocato, capite ipsius reflexo, ita ut occiput ipsius genibus tuis innitatur. Et deinde disparatis palpebris, per medium staphylomatis fundum, ex supernis deorsum acum transmittito. Sit autem non ualde crassa, neq; oblonga. deinde dum detinetur oculus ab acu transmissa, alterã acum duplex filũ habentẽ similiter trãsmittito à paruo angulo ad magnũ, per mediũ itidẽ staphylomatis fundũ, quo figura duarũ acuum trãsmissarum cruciformis fiat, aut literæ græcæ x. similis. Nam quũ pauló obliquior facta fuerit transmissio, facilius acus extrahũtur. Deinde incisis duplicatorum filorũ principijs, superna duo principia, superno acus principio subijcientes, inferna uero inferno, strennuè constringimus. similiter autem & obliquę acus principia constringimus: optima uero constrictio fit rectis principijs ad obliqua ductis, & hoc modo colligatis. Deinde apicem staphylomatis resecamus, solo fundo ipsius relicto gratia filorũ, ut ne elapsis ipsis humores oculi effundantur, & oculus cauior fiat. Cur autem staphyloma excindimus? primũ quidẽ compendiariæ curationis gratia. Citius enim fila excidunt, & ulceratio curatur. Deinde etiã minori dolore æger affligitur per totũ curationis tempus, quũ & corpora transpirent, & neq; magna inflãmatio cõsequatur. Post resectionẽ uero apicis staphylomatis, acus extrahere oportet, filis uelut dictũ est constrictis, & tunc lac infundere, aut oui cãdidũ. Supernè uero oculo imponatur ouũ cũ rosaceo ac modico uino cõcussum, & molli lana exceptũ. Imponatur etiã tempori alius lanæ hapsus ijsdem imbutus. Et facta deligatione, æger in quiete seruetur. Postera die fomentũ fiat per spongias probè expressas, & lacte infuso, lana ouo imbuta imponatur & deligetur. Atq; hoc faciendũ est per plures dies, donec fila excidant. Elapsis autẽ filis illinantur tenera ad ulcera descripta, ut pura exulceratio fiat. Deinde cicatricem inducentibus utendum est.

De ulceribus cicatrice indigentibus. Cap. XXXVI.

Purgatis oculorum ulceribus, & expletione indigentibus, animaduertere oportet ut ne carne redundent, sed aliquanto cauius ad cicatricem perueniant. præsertim si in pupilla fuerit ulcus. Nam supereminentes cicatrices uisum impediũt, & deformitatem afferunt, & dum ex palpebris punguntur, fluxiones inducunt. Quæ uero aliquantulũ cauæ sunt, melius apparent ac splendorem excipiunt, & decorę si fuerint partim cõcolores. Tales autẽ consequuntur, si à mollibus & meatus obstruentibus pharmacis, compendiò ad cicatricem inducentia transeamus. Præstat autem si aliquãdo clandestinè caro superexcreuit, citò reprimere ac eminentias attenuare, & sic cicatricem inducere. Vitanda autẽ sunt tingentia cicatrices pharmaca, & maximè si iuxta pupillam fuerit ulcus: dũ enim denigrantur, impediunt uisum. Sed & deligationes oculorũ in ulcerationibus uitãdæ sunt, quibus aliqui utũtur uolentes humiliare cicatrices. Deligatus enim exulceratus oculus, & immobilis factus, sæpe palpebris agnascuntur. Porrò ulcera ad cicatricẽ perducta diligenter notare oportet. Quidã enim decipiuntur, & cauiores factas cicatrices, caua ulcera esse putãtes, mollia & replentia collyria illinunt. Deinde cõtingit locos quidẽ non impleri, uerum tunicas ex hoc crassas fieri. Quũ itaq; superficiẽ ulceris clarã factam uideris, & albam ac leuẽ: & album oculi naturalem colorẽ recepisse, & totũ oculum à fluxione liberatum, scito cessisse iam ulcus, & cicatricem inductam esse. Est autem optimum collyrium quo usi sumus in puris ulceribus & cicatrice indigẽtibus, quod Cleoni inscribitur.

De cicatricibus & albuginibus. Cap. XXXVII.

Omnes cicatrices in nigro oculi albæ apparẽt. Densata enim corniformi tunica subiectus ipsi cæruleus color non translucet. Maximè tamen supereminentes

tes albescũt. Aequales autẽ minus sunt albę. Cauiores uero quodāmodo cõcolores sunt nigro. Quę uero adstringentibus pharmacis usq; ad inductā cicatricem curantur, magis obscurantur, eò quòd pelliculæ per adstrictionem multum densantur. At uero callosas ac diuturnas & crassas cicatrices curare non oportet. Necesse est enim in talibus, collyrijs ualde acribus uti, & à uehementi mordacitate aliæ oculi partes ulcerabuntur. Si uero etiā suffusio aut glaucedo affuerit, uanũ est cicatrices extergere. Oportet autem eum qui cicatricem exterere uelit, per uictũ corpus accommodare, quo moderata materia & boni succi, in toto corpore adsit. Itaq; ab omnibus acribus abstinere oportet, salsisq; ac crassi succi cibis. Et à multo uino. Et bonæ cõcoctionis maximè curam gerere, & moderatè boni succi edulijs uti. A balneo uero curationis tempore abstinendum est. Illitio autem facienda est ante cibũ, ubi probe cõcoxit, & capite ac toto corpore leuis est, uẽtris onere prius deposito, & nõ statim à lecto ad illitionẽ transeundũ, neq; ante cœnā. Vitanda sunt excoriantia cicatrices pharmaca. Quidā enim illinentes ipsas acribus medicamẽtis, & excoriātes, ac candida ramenta per spõgias detrahentes, ea in coticulis nigris circumferẽtes ostentāt. Deinde illinũt aliquod medicamentũ quod tingere potest. Verum fluxionibus succedẽtibus ex pharmacorum acrimonia, itemq; inflāmationibus, & aliquando resolutis cicatricibus, ulcera magis profunda fiunt. Deinde cogantur rursus adstringentibus ac meatus obstruentibus collyrijs uti, & cicatrices magis crassas faciunt.

Materia attenuans cicatrices & albugines, Galeni. Cap. XXXVIII.

Proinde in his quæ attenuari possunt, utendũ est pharmacis moderatè extergentibus. Extersoria autẽ non minima facultate, participat æs ustum, & squama æris, & flos eiusdẽ, & chalcitis usta. Si uero lota fuerint talia, extersoria quidẽ adhuc manent. Tanto uero imbecilliora actionibus fiunt, quāto etiā leuiora. Securius est autem leuioribus uti. At fortiora his sunt, Misy, & ærugo. Quare etiam ad sycoses & callos cõueniunt, si ammiscentur. Quidam his adijciũt etiam gallas, pharmacum uehementer adstringens. Sed uehementius est adstrictione simulq; acrimonia atramentum sutorium. Multò uero moderatius euadit ustum ac lotũ. Eiusdem materiæ est & squama ferri stomomatis. Quæcunq; igitur ex adstringentibus multum terream compagem habent, aspritudines sycosesq; ac callos eliquāt, uelut sunt Misy, & ærugo, & similia. Quæ uero ex succorum genere sunt, uelut omphaciũ & hypocistis, glauciumq; & acacia, in sublitionibus facile cum lacryma eluũtur. Citra mordacitatem autẽ extergent, cornu cerui ustum, & cornua caprarum. At thus tardissimæ particeps est extergẽdi facultatis, eximitq; dolorem ac cõcoquit. Prædictorũ uero animalium cornua, extersoria quidem sunt, sed neq; uim eximendi dolorem, neq; cõcoctoriam habent, quum frigidæ ac siccæ sint temperaturæ. Thuris autẽ cortex adstringit quidem & ipse nõ instrẽnuè, sed multum omnibus prædictis inferior est. Thuris uero inter onera cõfracti pollen, quod mannā dicunt, differt à thure, eo quod modicam adstrictionem assumpsit. Parua enim quædā corticis segmenta ipsi ammixta reperiuntur. Habet & armeniũ appellatũ uim extergendi, quo uidelicet utuntur pictores. Item atramentũ indicũ, & propterea ulceribus nõ inflammatis citra molestiam adhibetur. At aloë mixtæ facultatis est, uelut etiā rosa. Habet enim amarũ quiddam, quod extergit. Habet & adstringẽs quiddam, quo cõtrahit ulcera & ad cicatricẽ ducit. Sal uero ammoniacus, & lapis Asius, & flos ipsius, fortissima sunt pharmaca. Quare etiā ad scabras oculorum affectiones cõueniunt. Cæterum ex aromaticis cõmodè his miscentur, casia & malabathrum, ac amomũ, discussoria quidem facultate prædita, uerum etiam adstrictione participātia. Nam in communi de omnibus extersorijs medicamentis nosse oportet, quæ moderata sunt, & quæ sycoses ac collas consumunt, ea omnia etiam ad cicatrices crassas conueniunt.

Auxilia ad cicatrices & albugines. Cap. XXXIX.

Ad albugines dracunculi semen habentis occultatum in terra simile piperi, idipsum semen accipe, & tritũ cum melle illine. Aliud, ad cicatrices & hebetudinẽ uisus. Seminis rutæ scrup. II. armeniaci scrup. VIII. salis ammoniaci scrup. III. ammoniaci thymiamatis scrup. III. utere sicco. Aliud. Cicatrices recentes exterit citra omnẽ molestiam, lac equinum cum modico melle assiduè illitum: Aut anethi florem purpurascentem cũ modica aqua terito, & per linteum excolato, ac succũ oculo bis in die instillato. Et postea cucumeris hortensis semen cõmande, & expressum per linteolum succum in oculum instilla, & hoc assiduè facito. Aliud ad albugines. Sideritidis herbæ fructũ leuissime tritum insuffla. Deinde cõpræhensum manu oculum, frigida aqua paululum proluе. Exterget etiā generose: Alcyonium milesiũ cum melle. Ammoniacum thymiama tritũ cum uino & melle. Quòd si puero paruo albugo facta fuerit in oculo, mater pueri ammoniacum cõmandet, & in pueri oculum sufflet. Facit & Anemones radix biformis leuissimè trita illita. Et anagallidis cęruleũ florẽ habẽtis succus cum melle. Aliud Capnij Chelidonij appellati succus cum melle. Nitrũ cum oleo ueteri, mentæ succus mirifice facit. Columbæ fimus in cote cum aqua dilutus pręter opinionẽ facit. Item felis fel illitum. Aliud ad albugines certum. Butyrum liquefactum solum illine, summe prodest, & utere. De hoc plura promittere nõ oportet, omnem enim promissionem uincit. Aliud optimũ, Lac muliebre, melanteriam ex clauis uetustis ac aceto paratam, mel bonum, hæc tria æquis portionibus simul mixta & excolata adhibe uelut diuinũ pharmacũ. Aliud. Rumicis hortẽsis & plantaginis semen in testa exurito, & cinerẽ exactè terito, ac utitor. Aliud. Crocum, piper, æquali põdere lenissimè trita, cum felis felle in collyria redigito, ac utitor. Aliud. Pullorum hirundinum capita detracta in olla exurito ac terito, & in corneo uase reponito, ac utitor. Est enim utilissimũ auxilium etiam ad percussos oculos illitum. Aliud. Lapidem sarcophagum appellatum, ex quo loculos defunctorum magnos faciunt, tundito, cribrato, & cum sputo ipsius ægri præsertim ieiuni terito, ac confidenter illinito. Aliud. Vitulæ fel heminæ mẽsura ad ignem modice coquito, & optimi mellis parẽ mẽsuram adijcito, & myrrhę drach. II. croci drach. II. simul terito, ac rursus in æneo uase sufficienter coquito, & in pyxidem æream reponito,

reponito, ac utitor. Aliud. Lapidis magnetis uiui, lapidis ophitæ, stibij, æquas portiones tusas, cribratas, ac rursus probè tritas, nicteridis herbæ succo ac optimo melle addito, illine per specillum ex lapide sarcophago factū. Aliud. Galbanū cū melle liquefactum ac simul tritū adhibeto. Aliud collyriū, tollit albugines mirificè ac citò. Squamæ ferri stomomatis drach. II. aluminis scissi drach. II. gūmi uermiculati drac. III. terito ex aqua, & formatis collyrijs utitor. Aliud. Rhāni succum, si fieri potest de semine, sin minus, de folijs, sextantē, ammoniaci thymiamatis unc. I. testarū sepiæ unc. I. mellis attici sextantem. Trita excipe ac utere. Quidā solū ammoniacū cum rhamni succo terentes illinūt. Ipse uero succus per se illitus cicatrices tingit. Archigenis collyriū ad albugines, quod ex una illitione plurimā albuginis partem tollit. Summe etiam facit ad omnē periculosam ac diuturnā lippitudinē. Cochlearū ustarū drac. III. æris usti drac. IIII. squamæ æris drach. VI. squamæ ferri stomomatis drac. XII. æruginis drac. VI. lapidis scissi drac. I. aloës drac. I. omphacij sicci drac. II. lycij indici drac. IIII. chalcitidis drac. III. myrrhæ drach. III. thuris drac. III. corticis thuris drac. II. croci drac. II. crocomagmatis drac. II. spicæ nardi drac. III. cytinorū drac. II. gummi drac. VIII. terito cū aqua, & formato collyria, ac utere cū aqua. Quòd si aridū facere uoles, trito collyrio utere sicco. Facit & harmatium collyriū, & præscriptū ad myocephala ex uino, & his similia. Probè etiam facit ad cicatrices, inquit Apollonius, collyriū pepiesmenon, id est pressum appellatū, quæ omnia in tractatu de multi usus collyriorū cōpositione describētur. At uero theodotiū Seueri cū aqua crassum illitū, ad tātam tenuitatē perducit cicatrices, ut sensu cognosci nō possint. Optimū autē in ipsis est siccū collyriū Alexādro regi inscriptū ex croco, spica celtica, & terra ampelitide paratū. Habetur autē inter sicca multi usus collyria.

Albuginum tincturæ. Cap. XL.

Iam antè dictū est quòd abstinere oportet à pharmacis cicatrices tingentibus. Verū ut ne ignorētur ea quæ hoc facere possunt, etiā horum mentio facienda est. Gallam inquit tritā repositam habe, & usus tempore nudeū specilli calefacito, & eo de pharmaco excipito, ac albugini admoueto. Postea uero atramentū sutorium aqua dilutū adhibeto. Aliud. Malicoriū tritum admoueto, & postea atramentū sutoriū cum aqua tritum. Aliud. Mali punici dulcis carnē tritam modica aqua adstillata, & leuissimam factā reponito. Et usus tempore, ubi hāc sæpe affricueris, & præadstrinxeris, hyoscyami succum illinito, ad dies XV. hoc & tingit albugines, & dissipat, multoties illitū. Aliud, Facit & ad glaucos oculos. Misy cū aqua tritum in collyria redigito. Similiter autē aliud collyrium ex galla formato. Vsus autē tempore, ubi per collyrium ex galla præadstrinxeris, collyriū ex misy illinito. Aliud siccum. Gallæ drac. I. acaciæ drac. I. atramēti sutorij drach. II. Vtere. Aliud collyriū. Florum mali punicæ, atramenti sutorij, acaciæ, gūmi, singulorum drach. IIII. stibij drach. IIII. gallarum drach. II. Aqua excipe. Si uero flores punicæ non affuerint, id quod in ipsis malis inter grana mēbranæ speciem præfert inijce.

Ad glaucos oculos ut nigras habeāt pupillas. Ca. XLI.

Malicorij punici dulcis succum infunde. Deinde interstitio facto hyoscyami cæruleum florem cum uino tritum instilla, aut hyoscyami succum. Oportet autem debito tempore flores colligere ac reponere. Aliud. Acaciæ fructū, & parum gallarum diligenter tere, & anemones succo excipe, ut mellis crassitudo fiat. Deinde liquorem per linteum diligenter exprime, ac repone, & utere uelut dictum est. Aliud. Cucumeris syluestris succum illine. Hic mulieres glaucoculas oculis nigricātibus facit. Aliud: Hyoscyami cæruleum florem in umbra siccato ac reponito. Vsus autem tempore florem uino austero dilutum præillinito: Et postea ipsum florem leuiter tritum per se illinito. Hoc uim suam statim declarat.

De puerorum curatione. Seueri. Cap. XLII.

Ingens gramarum copia in oculis puerorū reperitur, & inflantur plerunque horum palpebræ à materiæ multitudine. Sunt enim pueri natura humidiores ac calidiores. Itaq; horum collyria perfrigeratoria sunt, & aliquo modo resiccatoria, participantia etiā non modica astrictione, quo sordiū copiam influentem repellere possint. Ad tantam enim adstringendi facultatem progressa sunt puerilia collyria, ut etiam aspritudines tollant. Hebetatur enim in pueris collyriorū acrimonia à locali humiditate, & gramarū multitudine. Sed & per allabentium humorum copiā, propter ploratum fientē, collyria eluuntur. Est autē nobis experientia cognitū in ipsis primariū & mirabile collyriū, quod recipit lapidis scissi drach. XX. lapidis hēmatitę drach. XX. æruginis drach. IIII. chalcitidis crudæ drach. IIII. æris usti drach. IIII. opij drach. VI. myrrhæ drach. VI. gummi drach. XVI. Hæc est collyrij compositio ratione approbata, & experientia utilis cognita. Teritur ex aqua. Sed & aliud collyriū ad ipsos utile experiētia cōstat, quod recipit: Lapidis scissi drach. XXIIII. Lapidis hæmatitæ drach. XXIIII. æris usti drach. VIII. ammoniaci thymiamatis drach. VIII. misyos usti drach. VIII. opij drach. IIII. seminis hyoscyami drac. IIII. gummi drach. VIII. Excipe aqua. Oportet autem & in his à principio ammiscere lenia collyria, atq; sic paulatim ad efficacem auxiliorū facultatem progredi. Mirifice etiā ad ipsos facit theophilium collyrium, & quod Mono inscriptum est, quę inter multi usus collyria habentur.

De aspritudinibus, ac densitatibus, sycosiq; ac callis Seueri. Cap. XLIII.

Quandoquidem ratio auxiliorū cognationē respicit, & uelut inter se cōdependētes facultates reperit, admonet sanè eadem ut nihil aliud ab ipsis interponamus. Proinde asperitates quæ etiam ab aliquibus densitates uocantur, ex mala curatione sæpe fiunt, dum medici diutius collyria instillant. Quemadmodū enim in externis uulneribus pinguium adhibitio, carniū quarūdam inutilium causa est: Sic etiam in præsenti fieri cogitare oportet. Sint autem & ex fluxione diuturna minime mordaci: Si enim acris esset, citius oculis damnū induceret, quàm palpebris affectionem inseminaret. Fit etiam aliquādo non prægressis fluxionibus, neque manifesta causa præsente. Et sunt huiusmodi non similes his quæ ex fluxionibus fiunt. In illis enim densiores & asperiores ac cruentiores euersæ palpebræ apparent: In his uero uelut milij grana, aut erui parua semina uidere est, intra palpebras exurgentia. Estq; hæc species

reliquis curatu difficilior. Differunt tamen hæ inter se: Nam densitas in superficie est & cũ rubore: Aspritudo uero maiorem inæqualitatem ac eminentiã habet, cum dolore simul ac grauitate. Ambæ autem oculos humectãt. Quæ uero Sycosis dicitur, altiores eminentias habet & uelut incisas, & cui alij rei quàm fícui hianti similis est: Callositas uero aspritudo est diuturna, induratas & callosas inæqualitates habens. Quidam igitur aspritudines radere conantur, partim ferro, partim folijs fici. Est autem hic conatus nociuus. Amplius enim ipsas augent, & duras cicatrices inducunt, & assiduarum fluxionũ autores fiunt, dum semper oculi ex succedentibus durioribus cicatricibus punguntur. Curare uero oportet aspritudines, nullo ulcere circa oculũ existente, collyrijs ad pueros relatis, ita ut euersis palpebris, si nõ inflãmatæ fuerint, illinantur, & per specilli nucleum diu affricentur. Qui enim cito ab affrictione desistunt, densant magis, & oculis fluxionem inducunt. Si uero permanserit causa, efficacioribus uti cõuenit. Quale est hoc. Testę sepiæ drach. VIII. punicis drach. VIII. rubricæ sinopicæ, ammoniaci thymiamatis, singulorũ drach. X. gummi drach. VIII. Excipe aqua. Ex huius usu magnã laudem reperies. Statim enim ab illitione cuticulæ quædam in spongiæ admotione excidunt. Oportet autem post collyrij illitionem, aquã frigidam per spongiã adhibere. Est & aliud collyrium ad huiusmodi affectiones, quod recipit cadmiæ drach. IIII. squamæ æris drach. IIII. salis ammoniaci drac. IIII. opij drach. II. gũmi drac. XII. Excipe aqua. Ego uero seueriano sicco collyrio usus profeci, cuius & tu experientiã magistrã habebis. Apollonius autẽ dicit, ad exasperatas palpebras utendũ est pharmacis, quibus etiã crassissimas cicatrices depurgamus. Quale est hoc. Aeris usti drach. VIII. myrrhæ drach. I. squamæ æris drach. I. acaciæ drac. II. cadmiæ drac. II. spicæ nardi drach. I. cinnamomi drach. I. croci drachmã I. piperis grana XVI. hyperici drachmas III. ammoniaci thymiamatis drachmas tres, æruginis obolos duos, gummi drachmam unã, terito cum uino ueteri austero, & collyria formato, ac utitor. Aliud. Ad fluxiones antiquas, & palpebras densas. Cadmiæ drach. XVI. æris usti drachmas IIII. seminis hyoscyami drachmã I. opij drachmas II. myrrhæ, fructus ericæ, acaciæ, singulorũ drac. IIII. gũmi drac. VIII. Omnia sicca leuissime terito, & lac muliebre adijcito, ac simul trita in collyria efformato. Et ea similiter lacte trita crasse illinito, adhibito prius fomento. Liquida cõpositio ad aspritudines: Facit & ad oculos suppuratos. Chalcitidis ustæ drachmas III. croci drac. VIII. mellis drach. IX. Arida cũ aqua terito, & ubi probè siccata fuerint, mel ammisceto ac utitor. Theophili liquida. Ad omnes sicosas eminẽtias, & omnẽ carnis extuberantiã. Aeris usti drac. II. misyos usti drach. I. myrrhæ, croci, omphacij, singulorũ drach. I. uini chij aut alterius adstringẽtis ueteris, odorati, unc. sedecim, mellis Attici dextantẽ. Sunt & alia collyria facientia ad aspritudines. Quale est phœnix, & dionysus, & similia, quæ inter multi usus collyria describentur. Cæterũ in quibus cum palpebrarum aspritudine, etiã tunicæ oculorum inflãmatæ dolore uexantur, ammiscere oportet aliquid de extersorijs, ad propria inflammationi medicamenta: Qualia sunt collyria ex uino parata. Sedata uero oculorũ inflammatione aspritudines exterere oportet. Verum in his qui ulcus habent cum fluxione mordaci, fieri non potest ut huiusmodi medicamẽto utamur. Corniformis enim amplius corrodetur, & uuiformis prolapsus maior fiet, & uehemens dolor hominem appræhẽdet. Augebitur autem & malignus fluxus. In his igitur collyrium huiuscemodi parare oportet. Pumicem leuissime tritum tragacantho aut gummi madefacto excipimus, & parua collaria formamus. Deinde euersis leuiter palpebris diutius asfricamus. Et postea lac infundimus, & collyrijs ad pustulas ac ulcera destinatis utimur. Cessante uero in temporis progressu fluxione, ad acriora collyria transimus, ac cum ipsis palpebras, uelut dictum est, confricamus. Miscemus etiam ad ea quæ ulceribus conueniunt, collyria ex uino, paulatim augentes ipsorum mixturam, quo neq; palpebræ uexent tunicas oculorum, & ulcera pura facta impleantur ac cicatricem recipiant.

De oculorum debilitate. Demosthenis. *Cap.* XLIIII.

Debiles oculi dicuntur, qui neq; album, neq; splendidum, neq; igneum uidere sustinent, sed ex quauis occasione uisum continent & lacrymantur, præsertim inter legendum. Differunt autẽ hi à fluentibus propter carunculæ naturalis circa magnum angulũ decrementum: fluentes enim hoc modo, etiam citra aliquam externam causam lacrymantur, hi uero occasione aliqua oblata. Curãdi uero sunt deambulationibus, cursibus, exercitijs supernarum partium, cum frictione & spiritus detentione, capitisq; rasura, ac leui oculorum frictione post exercitia, & frigidæ in caput persusione. Vtendum est & aquæ potu, & uictus ratione media. Conducit & legere cum clamore, itẽq; sic scribere. Si uero pharmacis opus fuerit, adstringentibus & perfrigerantibus ac meatus obstruentibus utemur.

De myopia. *Cap.* XLV.

Myopes dicũtur qui ex natiuitate parua quidem propè uident, magna uero procul uidere non possunt: Et qui scripta admotis oculis legunt. Et alij quidem inæquales, alij æquales oculos habent. Incurabilis est autem talis affectio.

De nyctalope. *Cap.* XLVI.

Nictalopas uocant qui die quidem uident, occidente uero sole obscurius. Deinde noctu penitus nihil cernunt. Hoc autẽ magis fieri uidetur propter aliquam capitis debilitatem, & maxime uisiui spiritus crassitudinem, itemq; reliquorum oculi humorum ac tunicarum. Quibusdã uero contingit, ut noctu quidem melius uideãt, interdiu autem deterius. Et si noctu luna appareat, nihil cernunt. Sed hoc rarum est, illud autem prius plurimis contingit. Curãdi porrò sunt qui in nocte non uidẽt: Si bono habitu præditi fuerint, uenæ cubiti sectione, itemq; ab angulis oculorum: qui uero uitiosis humoribus redundãt, conuenienti pharmaco purgentur. Postea post uniuersalem euacuationem utendum est his quæ pituitam per os ducunt, & quæ per nares purgant, & sternutationes ciendæ. Narifusorium autem pharmacum ipsis commodum hoc fuerit. Piperis, staphidis syluestris, singulorum scrup. II. sinapis scrup. I. tundito ac cribrato, & radicum betæ succum adijcito, ut mellis liquidi cõpages fiat, & cõtrita naribus

infunde, ac attrahere iube. Atque hoc ad dies v. aut vii. facito. Vtere etiam alijs quae in nares mittũtur, in Sermone de nariũ affectionibus præscriptis. Ante cibum uero bibant hyssopum, origanum, rutam. Diæta autem attenuatoria sit ex toto. Si uero per hæc non successerit, rursus purgatorium dandũ est, quale est hoc. Scammoniæ obol. iii. castorij obol. ii. salis obol. iii. In debilioribus autem scammonię obol. ii. inijce. Talis enim purgatio sæpe euestigio ab affectione liberauit, aut multo meliorem dispositionem induxit. Post paucos autem dies dãdum est purgatorium pituitam & bilem ducens, quale est hoc. Colocynthidis obol. ii. scammoniæ obol. iiii. salis obol. iiii. Excipe in catapotia sex, & medijs habitibus tria præbe, fortibus autem omnia. Oculi uero illinãtur melle cocto, & ad continendum liquorẽ immissum claudantur. Aut oleo uetustissimo similiter illinantur. Aut aluminis scissi in testa exusti drac. ii. salis ammoniaci aut cappadocici drac. i. terito, & cum melle illinito, aut cũ lacte muliebri. Aut hyænæ fel cum melle. Vitandus tamen est frequentior acriorum pharmacorum usus. Assidue uero utẽdum est oleo uetustissimo. Putatur ipsis prodesse hepar hirci assatum, cum sale citra oleum, calidissimum comestum. Quidam etiam destillante ex hepate dum assatur sanie ipsos illinunt. Aliqui hepar coquunt, & oculos super elatum uaporem detinentes, hoc fomento utuntur. Auxiliatur etiam elateriũ ex interuallis cum melle illitum. Et perdicis fel aut capræ syluestris, aut hirci. Buglossi etiam piscis fel illitum ualde prodest. At uero diæta tota attenuatoria sit. Et ab initio etiam à uino abstinendum est. Et uitanda omnia crassefacientia. Cæterum in his qui noctu melius uident, interdiu autem deterius, nos coniectamus spiritum multũ attenuari, aut tunicas rarefieri, atq; ex hoc spiritũ dissipari, ac uisum obscurari. Noctu uero crassefieri colligiq;, ac sensum mouere. Et oportet in his robur oculis addere. Herophilus tamẽ uice uersa in libro de oculis dicit, ad eos qui in die non uident, gummi, crocodili terrestris stercus, misy, hyænæ fel, trita cũ melle illinito bis in die, & ieiunis hirci hepar edẽdum præbe. Ego uero cõiecto hoc magis facere ad eos qui noctu nõ uidẽt.

De hebetudine oculorum. Galeni. Cap. XLVII.

Hebetudo oculorum est obscuritas uidendi, ob plurimas causas contingens. Aut dum uisiuus spiritus incrassatur, aut dum tunicæ densantur ac crassefiunt. Aut dum humores in oculo crassi ac uiscosi fiunt. Contingit etiam his hebetudo, qui diuturno morbo detenti fuerunt, & tristitia ingenti. At in senibus unà cum hoc quòd crassi facti sunt humores, & tunicæ, & spiritus uisiuus, etiam debilitas adest spiritus uisiui, & imminutio multa, ac collapsio, & uelut corrugatio nerui uisiui ac tunicarum in oculo densatarum ac crassefactarum. Nam dũ imminuuntur humores in oculo senibus ipsis, & minus de spiritu ex supernis ad pupillam defertur, usq; adeo rugosa fit sæpe corniformis tunica, ut senes partim omnino non uideant, partim male & uix adhuc cernant. Corrugationes enim mutuo inter se incidunt, & tunica uelut conduplicatur, & aliã crassitudinem aduentitiã assumit. Porrò auxilia in cõmuni ad hebetudinẽ, ex eadẽ materia componũtur, ex qua etiã in incipiẽtibus suffusionibus, & partim in collyriorum formas effinguntur, partim liquida sunt, quæ etiam induratis inflammationibus tunicarum conueniunt: partim sicca. Horum compositiones in fine huius Sermonis habentur.

De obfuscatione oculorum. Demosthenis & Galeni. Cap. XLVIII.

Obfuscatio est perfectũ ut plurimũ uidendi impedimẽtum, citra manifestã circa oculũ affectionẽ, pura uidelicet apparente pupilla. Et quibusdã paulatim affectio conflatur, alijs cõfertim incidit, ut minimũ aut semel in totũ nõ uideant. Et obfuscationis quidẽ paulatim cõflatæ plures causæ sunt de hebetudine iã relatæ. Eius uero quæ cõfertim incidit causa est obturatio nerui uisiui, crassis ac uiscosis humoribus cõfertim ipsis illapsis, aut eiusdẽ nerui resolutio. Præcedunt affectionẽ assiduæ cruditates, & meri potus, insolatio, capitis inustio ac ardor, aut perfrigeratio. Aut assidua lectio post cibũ, aut balnea similiter assidua post cibũ. Et uomitus intempestiui, coitus immodicus ac intẽpestiuus, spiritus detentio uiolenta, quẽadmodũ in tubicinibus contingit. Hæc enim & his similia, dũ modicè fiũt, uisus hebetudinẽ efficiũt: dũ uero immodicè, obfuscationẽ. Fit etiã aliquando obfuscatio ob fortes capitis plagas, aut casus ex alto, resoluto quãdoq; neruo uisiuo, aut rupto, aut quod omniũ mitissimum est, humorũ copia per uehementem cõcussionẽ illata, & uisiuum neruũ obturante. In resolutionibus igitur nerui, tarde mouetur oculus, aut omnino nõ. Quum uero ex uiolenta plaga in caput facta, aut ex casu, à cerebri connexu ruptus fuerit neruus, primũ quidẽ oculus prominẽtior fit, deinde cauatur, & alimẽtum nõ sentit. Quum autem ob humorũ crassorum aut uiscosorũ copiã, neruus confertim obstructionẽ sustinuerit, absq; alia causa, necesse est capitis grauitatẽ cõsequi, maximè in profundo iuxta radices oculorũ. Eos igitur quibus oculi confertim obfuscantur, curare oportet, uena cubiti incisa, si plenitudine grauatus fuerit ęger. Validissimũ enim auxilium in ipsis est uenæ sectio. Deinde interpositis aliquot diebus, fasciã collo circundabimus, ac cõstringemus, & postquàm frontis uenę eleuatę fuerint, rursus exoluemus, & hoc iterũ atq; iterũ faciemus: quo per spiritus motũ, humores obturati uiolẽter concutiantur. Postea eleuatas angulares uenas, ab utraq; nasi parte secare oportet, & fortem euacuationẽ facere. Ego enim ad tres heminas ex angularibus uenis aliquãdo euacuaui. Post hæc confestim cucurbita occipitio affigẽda est cũ scarificatione. Cõtingit enim plerũq; statim incumbente adhuc cucurbita hominẽ respicere. Sed nõ oportet hoc auxilio cõtentũ esse, uerũ reparatis uiribus, post tertiã diẽ purgare. Deinde ad dıętam deducere. At uero in his quibus paulatim per multũ tẽpus oculi obfuscãtur, præmissa recta uictus ratione, à uenis angularibus euacuationẽ, uelut dictum est, faciemus. Et in his qui nõ multo sanguine abundãt, statim ab initio ab angulis auferatur. Deinde cucurbita occipitio affigatur. Et postea purgatio fiat. Per diætã uero maxime aluũ facile solubilẽ facito per cibos, bonæ cõcoctionis præ omnibus ratione habita. per aliquot autem dies dãda est aloẽ deuorãda, terebinthina excepta in catapotia, facit & cnici succus cũ melle. Vtẽdũ est & exercitijs infernarũ partiũ, & deãbulationibus pluribus in umbrosis locis. Vitandus est uini potus, & aquę potio, uiriliter tolerãda. Vitãdus est etiã omnis cibus crassefaciẽs, & assiduus coitus, & capitis insolatio.

latio. Necq; uero balneũ cõuenit, necq; somnus diurnus, necq; uehementior à cibo motus, necq; legere aut scribere. Vitandæ sunt iræ, indignationes, & curæ pertinaces, & uehemẽtes perturbationes, ac timores, præsertim post cibũ, & assidui uomitus. Quotidie autẽ proluẽda est facies aqua frigida, præsertim pluuiali, & illinendũ corpus per alios. Perseuerante uero affectione, etiã per narifusoria caput purgetur, ita ut naribus infundamus quæ ad capitis dolorẽ dicta sunt. Vtendũ est & pituitã per os detrahentibus ibidem relatis. At uero illitio oculorũ, diuturna iã existente affectione, primũ per simplicia fiat, ueluti per mel nõ fumosum, aut oleũ uetus: postea etiã cõpositis utendũ est: Nos autẽ laudem assequuti sumus in ipsis ex Diacenteti collyrij usu, & liquida Aglaidæ cõpositione ad suffusiones destinata. Cõmune uero ad omnẽ obfuscationẽ ac hebetudinẽ hoc est. Videtur autẽ & ad mẽbranarũ crassitudines facere. Croci drac. I. myrrhæ dra. I. piperis grana XV. spicæ nardi obol. II. succi fœniculi drac. XVI. ammoniaci thymiamatis drac. I. mellis quincuncẽ. Ad omnia leuissime trita fœniculi succũ affunde, deinde tere ac resicca, & amixto melle ænea pyxide excipe, ac utere. Ante illitionẽ uero, fomentũ per spongiã in aqua calida marina tinctam oculis adhibendũ est. Aliquando etiã tota facies in marinã tepidam immittẽda est. Atq; hæc quidẽ cõmunia in omni obfuscatione. Cęterum his quibus ob coarctationẽ multorũ aut crassorũ humorum ad neruũ delatorum, uisus impeditur, post uenæ sectionẽ, & cucurbitæ admotionẽ, & purgationem, caput sinapismo integendum est. Et postea etiam caustico pharmaco occiput exulcerandum. Et capitis ex aqua calida perfusione utendum. Præstat autẽ salsuginosam aut nitrosam esse aquam.

De resolutione oculorum. *Cap. XLIX.*

Non solũ neruus uisiuus, uelut prædictũ est, sed etiam totus oculus aliquãdo resoluitur, aliquando cũ reliqui corporis dextris aut sinistris partibus resolutis. Aliquando uero priuatim circa solã palpebram fit resolutio. Aliquãdo uero etiã totus oculus resoluitur. Et si quidẽ palpebra fuerit resoluta, oculus semper cõclusus est, & palpebra nõ sentit. Si uero totus oculus resolutus fuerit, motus ad dextrã ac sinistrã, sursumq; ac deorsum perficere non potest. Et siquis acrius pharmacũ sublinat, non percipit morsum. Si igitur palpebræ solius fuerit resolutio, præpurgato per aloẽdaria uniuerso corpore, & post aquæ potus & frequentioris deambulationis, ac multæ infernarum partiũ frictionis usum, palpebra assiduè alumine scisso cũ acri aceto illinatur, & collyrijs calidioribus, aut eo quod ex sandice cõstat. Quòd si hinc nõ restituatur, sursum suere ipsum oportet. Totius autẽ oculi resolutiones ægrè curabiles sunt, maxime in ætate prouectis. Si uero ex natiuitate cõtigerit resolutio, impossibile est hanc corrigere. In quibus igitur salutis spes est, talis curatio faciẽda est pręomnibus: si bono habitu præditus fuerit, uena cubiti secetur: Deinde anus per clysterẽ eluatur. Postea purgatorio corpus euacuetur. Deinde pituitã per os ducẽtibus utendũ. Deinde per ea quæ naribus induntur purgandũ. Postea cucurbita occipitio affigenda cũ scarificatione. Et hirudines temporibus admouẽdæ.

Propinandũ etiam castoriũ per se, & cum absinthio. Dandũ & pulegium, hyssopũ, ruta, cum aceto mulso ac sale. Postea caput castorio illinatur, cũ rosaceo & aceto. Et ex eodẽ ungento, mollis lana imbuta, oculo clauso imponatur, cauendo ne in oculũ instillet. Atq; hęc curatio bis in die fiat. Palpebræ uero forinsecus & frõs, castorio cũ croco ex aceto illinantur. Mihi uero uidentur liquidæ ex castorio ac melle ad affectionẽ commodę, quæ cõpositiones & sublinendæ & superlinendæ sunt. A uino uero, & carnoso multũq; nutriente ac crassi succi cibo omni abstinendũ est, & assumẽdi qui excretiones facile solubiles faciũt, ac humores attenuãt. In primis tẽporibus uitãda sunt etiã balnea, & uaporatoria, & insolationes. Vomitib⁹ autẽ ex interuallis utẽdũ ieiunis à raphanis, deligato oculo, & citra multã lãcinationẽ.

De glaucedine. *Cap. L.*

Glaucedo duobus modis dicitur. Glaucedo enim proprie mutatio est cristallini humoris ad glaucũ colorem, siccitasq; ac cõcretio. Altera autem glaucedinis species ex prægressa suffusione, fit humore iuxta pupillam uehementissime cõgelato ac resiccato. Et hæc species incurabilis est. At propriè dictam glaucedinem incipientẽ aliquando sanare datur, ex deambulatione pro uiribus, & totius corporis frictione, ac lauacris maxime capitis. Aestate uero etiam frigidę lauacrum conuenit, & tonsura capitis ad cutem. Oculi uero solo oleo antiquo sublinantur.

De suffusione. Ex Demosthene. *Cap. LI.*

Suffusio est præterfusio humorũ circa pupillam congelatorũ, ut ubi perfecta fuerit, uisum impediat. Incipiente uero suffusione, talia ægris accidunt. Velut culices parui caliginosa quædam oculis sæpe obuersari uidentur. Et quidam ex ipsis piliformia uident, alij uelut lanarum filamenta, aut araneorũ texturas. Quibusdã circa lucernas circuli apparent. Hæc autẽ ubi apparuerint, aliquãdo pura pupilla apparet his qui negligentius considerant. Aliquãdo uero colorem maris refert. Augescente deinde affectione, augescunt etiã accidentia: perfecta uero eadẽ, homo nõ uidebit, pupillaq; colorem ad albedinem mutat, & omnino nõ translucet. Plures autẽ sunt coloris species. Quædam enim suffusiones aërem assimilant, aliquæ uitrum referunt, aliæ albicantes sunt, aliæ ad cæruleũ colorem magis mutãtur, aliæ glaucescunt, quæ etiam incurabiles sunt. Curãdi autem sunt qui suffusione tentãtur, in principio sanguinis de cubito detractione. Et si nihil impedit, etiã clysteribus acrioribus, & purgationibus. Deinde quoque cucurbita occipitio affigenda est cũ scarificatione, & pituitam per os detrahentibus, ac narifusorijs, ex interuallis utendũ. A uino uero abstinendũ est per totam curationẽ, & ab omnibus replẽtibus caput. Itemq; à balneo, nisi quis lassitudinis ac tardę cõcoctionis gratia ad lauandum se cogatur. Et tunc omnino nõ in aëre balnei moretur, necq; in solio morã trahat. Sed paululũ inscẽdat, & cito exeat. Diæta uero omnis sit attenuatoria. Medicamẽtis autẽ utendũ est, primũ simplicibus, uelut melle, & oleo ueteri, ac fœniculi succo. Deinde etiã cõpositis liquidis ac siccis collyrijs, quæ paulò pòst describẽtur inter cõmunia auxilia.

De mydryasi, hoc est, pupillæ dilatatione. *Cap. LII.*

Pupillæ dilatatio appellatur, quũ pupilla colore quidem nihil abalienatur, multo uero latior quàm pro naturali modo euadit, ut aliquando ad iridis circulum accedat, & quãdoq; in totum uisum impediat.

Aliquando

Aliquando tamen uident, uerum obscure, & quae uidentur ab ipsis, omnia minora putantur, diffuso uidelicet spiritu uisiuo. fit hæc affectio propter humorũ allapsum, qui aut aceruatim, aut paulatim feruntur, à quibus citra sensum uuiformis tunica distenditur, & pupilla amplius dilatatur. Est autẽ affectio ualde ægre curabilis. Quũ enim membranosa sit tunica uuiformis, ubi semel distenta fuerit induratur, neq; facile amplius cõtrahi potest. Accidit autem affectio hæc magis pueris, propter tunicarũ debilitatẽ. Sunt & quę ex natura nigros oculos habẽt, magnas etiam pupillas habẽt. Quapropter facile in hãc affectionem delabuntur. Curanda est autẽ affectio, si nihil impedierit, uenæ sectione in cubito, aut purgatione. Si uero hoc fieri nõ poterit, angulares uenę soluãtur. Deinde cucurbita occipitio affigatur. Vtendũ est & deambulationibus lẽtis ac pluribus, in locis umbrosis. Et omni modo conandũ, ut materia ad infernas partes detrahatur. Quapropter in principio etiam clysteri utẽdum est, & infernarum partium frictione per alios. Post deambulationẽ & inunctionem, facies aqua marina proluatur, hyeme tepida, æstate frigida. Tota etiam facies in aquã mittatur oculis per tempus quoddam apertis. Quòd si marina non adsit, parum salis aquæ misceatur, aut posca aquosa assumatur. A uino abstinendũ est donec affectio fuerit soluta. Et tota diæta tenuior sit & uentri commoda. Balnei usus rarior sit, & tũc caput non ualde perfundatur. Pharmacis utẽdum est subadstringentibus, uelut rosa, croco, nardo, thuris cortice, pompholyge, spodio & acacia. Nã ualde acres pharmacorũ facultates, humorũ copiam attrahẽtes, distendunt membranas, & latiorẽ pupillã efficiunt. Quapropter & quæ uehemẽter astringunt, uelut est chalcitis, misy: & quæ amplius frigefaciunt, uelut cicuta, membranas indurant. Sed & amplius contrahere ac coarctare pupillam incommodum est. Nam hæc res pupillam ad tabem perducit.

De tabe pupillæ. Cap. LIII.

Tabes pupillæ dicitur, quum angustior & hebetior facta fuerit. Hoc autem plerisq; cõtingit ex periculosis debilitatibus, aut ingenti capitis dolore. His autẽ maiora apparent quàm pro naturali modo, quæ ab ipsis uidẽtur, propter pupillæ angustiam. Curationem porrò in his contrariam midryasi facere oportet, ita ut exerceamus supernas partes, humeros ac manus, cum spiritus detentione. Et caput ac faciem diligenter confricemus. Deinde oculos summis digitis. Facies etiã aqua calida proluatur. Et caput ungento quodã moderate calefacere potente illinatur, quale est irinum. Et modico facto interstitio, oculi rarefaciente, & acriore, ac humiditatẽ attrahẽte pharmaco sublinantur. Quale est hoc collyrium. Ammoniaci thymiamatis drach. I. crocomagmatis drach. IIII. croci drach. II. æruginis drach. IIII. Trita cum aqua efforma & utere. Facit & Erasistrati liquida cõpositio. Victus sit optimi succi & sorbilis. Vinũ fuluũ & odorũ. Somnus excipiat cibum. Sed & balnea cõueniunt, & capitis ex aqua calida perfusio.

De macie oculi. Cap. LIIII.

Oculus macer esse, & alimentũ nõ sentire dicitur, quũ ex uehementi capitis dolore, aut in febribus acutis, paulatim humiliatur & cauatur, & in totum minor fit, & aliquanto obscurior, & uisum impedit. Contingit autẽ hoc sæpe ex caluæ incisione & perforatione, quando sanè etiã ægrè curatur. Differt autem macies à tabe, quòd tabes pupillã solam minorẽ facit: macies autem totũ oculum minorẽ & humiliorem efficit. Curandi porrò sunt sic affecti, spongiarũ ex calida aqua expressarum circa oculos fomento. Lac quoq; tepidũ ipsis infundendũ, & ab omni collyrij adhibitione abstinẽdũ. Cibi dẽtur ipsis multũ nutriẽtes & optimi succi. Vinũ sit fuluũ & tenue. Vtẽdũ est balneis, & capitis ex calida aqua perfusione. Exercitijs itẽ partiũ supernarũ & spiritus detẽtione.

De expreßione oculorum. Cap. LV.

Exprimuntur oculi aliquãdo ut prominentes permaneãt. Et hoc cõtingit his qui strangulãtur, & in athleticis certaminibus, & fœminis quæ in partus doloribus amplius distendũtur. Aut ex fluxionibus plurimis, quę aceruatim à capite defluxerũt. Qui igitur ex strangulatione in hoc inciderunt, his uena cubiti secetur. Si uero aliàs crassi humores influentes oculos impetiuerũt, purgentur ueratro nigro, aut scammonia. At expreßiones oculorũ in fœminis ex partus doloribus sæpe cõtingentes, purgationes per locos muliebres soluũt. Quare has procurare oportet. In uiris autem post uenæ sectionem, aut purgationem, si permanserit affectio, cucurbita occipitio affigatur, & aquæ potus exhibeatur, & cibi contrahantur. Oculo uero imponatur lana melle imbuta cum modico croco, & hapsus lanæ superimponatur, & placida compreßione deligetur. Conducit his etiam post principium, aqua marina frigida faciei affusa, & intybi succus ac polygoni, & psyllij cũ opio illitus. Et quæcũq; alia cõprimere ac cõtrahere possunt.

De confusione. Cap. LVI.

Confusio oculi plerunq; ad uehementes plagas consequitur. Sed & ex uuiformis tunicæ inflammatione contingit, ruptis in ipsa uasis. Pupilla uero colore turbida fit, & aut maior, aut minor seipsa euadit. Curandæ igitur sunt confusiones ex plaga, per uenæ in cubito sectionẽ. Et totus oculus sanguine recens mactati turturis, aut in illius penuria, columbę expleatur. Et mollis lana in ouo cũ uino & rosaceo conquassato madefacta imponatur ac deligetur. Et postera die idem fiat. Tertia uero fomentũ adhibeatur, & lac instilletur. Postea ouorũ assatorum uitelli imponãtur, cum melle & croco trito, linteolo illiti. Quum autẽ pupilla iã purgata fuerit, collyria ad antiquas affectiones destinata sublinãtur, quale est aromaticũ, & chiacũ Apollonij, & similia. Facilior autẽ curatu est confusio in his quibus pupilla sola ampliatur, colore uero & figura simili permanet. Difficulter autẽ curatur in his quibus pupilla diuulsa est.

De his quæ in albo oculi nascuntur. Cap. LVII.

Omnia quæ præter naturam in albo oculi nascuntur, quæ quidem doloris exortia sunt, in quibus pili sæpe exoriuntur, & quæ non ualde à naturali colore euariant, curabis hamo appræhendens ac extẽdens, & postea scalpro pterygijs destinato resecãs. Deinde salem tenuem inspergens, & lanæ hapsum imponens ac deligans, & reliquam curam adhibens uelut in pterygiorum resectione. Quę uero subrubra, & tumida, ac uaricosa sunt, dolorificaq; & aspera, & tempora per consensum afficiunt, ea omnia fugere oportet uelut maligna, & pericula, ac oculorum pr olapsus inducentia in chirurgia.

De pterygijs. *Cap.* LVIII.

Pterygium, unguis latinis quibusdã uocatus, dicitur quum album in oculo amplius augescit, aut carne superexcrescit, ex scabra quadã lippitudine, aut assiduis fluxionibus. Incipit autem huius augmentum, sæpe quidem ab angulo magno appellato iuxta nasum: Rarius autem à paruo: Et adhuc rarius generatur à superna aut inferna palpebra. Extẽditurq; usq; ad nigrum. Quum uero maius factum fuerit, etiam pupillam cõtingit, & uisum impedit. Facilia uero curatu sunt pterygia albicantia, & angustũ fundum habentia. His uero contraria, ægre curantur. Nam subrubra post curationem chirurgicã, cariem ac dolores dimidiæ capitis partis inducunt, attamen post symptomatũ sublationẽ oculus liberatur. At pterygia in quibus etiã principia sunt suffusionis, curare nõ oportet. His enim sublatis, citius suffusio conflatur. Sed neq; crassa pterygia curanda sunt, & euersa, & eminentia, ac indurata, & quæ tẽpora per cõsensum afficiũt. Sunt enim maligna & cancerata. Quæ uero usq; ad pupillã pertingũt, & propterea uisum impediunt, si tollantur, liberãt quidẽ oculum à fluxionibus, cicatrix autem quæ ex chirurgia iuxta pupillam succedit, nihilominus uisum impedit. Cæterum ex pterygijs ea manu curare oportet, quæ aucta ad nigrum se extendunt: Quæ uero parua & in albo sunt, ea conãdũ est ut pharmacia cõprimamus.

Pharmaca ad pterygia. *Cap.* LIX.

Pterygia probe deprimit siccum ad scabiem destinatũ, ex chalcitide & cadmia compositũ, quod ad scabros angulos descriptum est. Et theodotium collyrium Seueri tritum ac siccum adhibitum, & omnia extersoria collyria, ad aspritudines & sycoses descripta, & quæ ad myocephala & staphylomata conueniunt, maximè ex uino parata. Archigenes autẽ ad pterygia, inquit, atramẽti sutorij drach. II. salis ammoniaci drach. II. gummi drac. I. terito ex aceto, & collyria formato ac utitor. Aliud, celebre quod celerrimè ipsa consumit. Chalcitidis ustæ ut fulua euadat, drach. IIII. croci drach. I. tritis utere siccis. Aliud, experientia cognitum. Chalcitidis ustæ drach. XX. cadmiæ drach. X. squamæ æris rubri drac. I. piperis drac. I. utere. Aliud, ex fundo tollẽs pterygia. Atramenti sutorij torrefacti drac. II. æris usti drac. I. siccum adhibe. Et post detractionem, collyrio ex rosis cura, aut ex croco collyrio. Aliud. Magnetẽ lapidem uiuum diligenter terito, & semel in die utitor. Aliud. Populi nigræ succũ cum duplici melle illine. Aliud. Atramentum sutorium cum felle suillo, æquali pondere trita illine. Aliud. Sepiæ testas ustas, cũ sale ammoniaco, æquis portionibus tere ac utere. Aliud. facit & ad sugillationes & hebetudines. lapidis magnetis uiui drach. IIII. æruginis drach. I. minij Sinopici drach. IIII. ammoniaci thymiamatis drach. IIII. croci drac. II. Mellis quincuncem. Hoc etiam ad albugines facit. Aliud. Glaucium tũdito, cribrato, & modica aqua terito, & sufficienti pompholygis cinere addito, collyria formato. Et utere cum aqua bis per diem. Aliud. Aes ustum cum pueri incorrupti urina terito ac utitor. Aliud. Squamæ æris rubri, nitri rubri, punicis, cimoliæ, singulorũ dra. IIII. Terito ex aceto donec siccẽtur, & utere. Reponito autẽ in testaceo uase puro.

Chirurgia pterygiorum. *Cap.* LX.

Ad pterygij uero sublationẽ ita chirurgiam aggredimur. Palpebras inter se disparamus, & hamulo circa medium pterygij transfixo, leuiter distendimus, ut ne cuticula corniformis tunicæ eleuetur. Simul enim sublata maximas inflãmationes inducit. Deinde acum accipimus, quæ filũ & pilum equinum transmissum habet, & hanc distẽto per hamulũ pterygio subijcimus. deinde deligatũ per subiectũ filũ pterigium distendimus, filum leuiter sursum trahẽtes, & fili principiũ ministro industriè tenendũ prębentes. Nos autẽ utraq; manu pilũ tenentes, sursum ac deorsum ipsum cõmouemus, & pterygiũ subexcoriamus, initio à nigro facto usq; ad angulũ. Deinde cõtinuitate ipsius ad nigrũ exoluta per pilum, & distenta per filum, scalpro ad pterygia destinato funditus auferimus pterygij partẽ iuxta angulum, palpebras & angulũ cauentes. Quibus enim palpebræ simul inciduntur, his cõcretiones fiunt. Quibus autem funditus angulus resecatur, his naturalis eius loci carnis decrementum succedit. Si uero fundum pterygij fuerit relictum, regeneratur, si non pharmaco aliquo ex prædictis fuerit consumptum. Congruentis igitur modi coniecturam facere oportet. Quòd si ægri formidolosi oculos aperire non fuerint ausi, hamulo supernæ palpebræ submisso, leniter ipsam extra distendimus, atque sic uelut dictum est operamur. Post detractionem uero, muriam acriorem oculo infundimus, deinde lanam ouo imbutam imponimus, & oculum deligamus. Sequenti deinde die soluimus, & moderato fomento adhibito, album ac tenerum Seueri collyrium infundimus. Quarta uero collyrijs ad affectiones commodis utimur, de cætero uitantes tenera & incarnantia collyria. Sunt autem ad affectiones commoda, nardina & theodotia, & omnia ex uino fientia collyria.

De carnis in angulo magno incremento. *Cap.* LXI.

Encanthidem uocant, quum magnus oculi angulus ad nasum auctus carne superexcreuit, id quod maximè in canibus contingit. Verum in hominibus redundat, qui in mari uersantur. Proinde si benignum fuerit hoc carnis incrementum, dolore uacat, & tenerum est ac laxum: Si uero malignum, durum erit & inæquale, & dolores punctorios inducet. Oportet autem benignum curare ac paruum pharmacis siccis, tum eo quod ex cadmia & chalcitide ad scabros angulos paratur, cum hoc ipso quod optimum est. Aluminis scissi, misyos torrefacti, atramenti sutorij, partes æquales. Hoc egregie consumit omne carnis angulorum incrementũ. Vtere etiam theodotio Seueri collyrio, sicco trito adhibito, & eo quod ad myocephala ex uino paratur.

Chirurgia incrementi carnis in angulo. *Cap.* LXII.

At uero maius & malignũ carnis in angulo incremẽtũ, uolsella appræhensum resecare oportet. Si uero maior fuerit eminẽtia, acũ duplex filum habentem trasmittere ad fundum oportet, deinde filum cõstringere, & paruo interstitio facto, donec caro liuescat, scalpro auferre, & siccum scabiei destinatum adhibere: & hapsum lanæ aut cõduplicatum linteum superimponere. Postera uero die fomentum adhibere. Et post tertiam mellis usu curam absoluere. Cauendum est autem ne unà cum carne pręter naturam aucta, etiam ipsum angulũ funditus tollamus, alioqui rhœas, hoc est naturalis carnis in angulo decrementum succedet.

De san

De sanguinis ex angulis eruptione. Cap. LXIII.

Fit & sanguinis ab angulis eruptio, maxime pueris, ob assiduos eiulatus ac distentiones apertis circa palpebras uasis. Curādi autem sunt poscæ frigidæ aut aquæ frigidæ perfusione, tum super angulos, tum super caput facta. Infundendū etiam oui candidum per se, & cū aliquo collyrio ad tenues fluxiones conueniente. Vtendum & infernarum partium deligatura & cibo crassefaciente. In perfectis autem ætatibus cucurbita occipiti affigenda est cū scarificatione.

De concretione palpebrarum ac contractione. Cap. LXIIII.

Concrescunt & agglutinātur palpebræ ad album aut nigrum in oculo, aut inter se, ulceratione prægressa. Quum igitur ad album concretio palpebrarum facta fuerit, & oculi motus impeditur, affectionē hanc Ancylosim uocāt, hoc est cotractionem. Quæcunq; igitur cōcretiones iuxta angulū factæ sunt utriusq; palpebræ, eas hamulis distentas dissecare oportet, & linamento indito disparare. Et postea uelut communia ulcera curare. Quæcunq; uero concretiones factæ fuerint extremitatis palbebrarū ad oculi tunicas, eas cæco hamulo distendere oportet, & scalpro pterygij destinato concretionem exoluere, deinde carnis incrementum sicco aliquo deprimere, & ære leuissimè trito palpebras sublinere, & oculum usq; ad perfectam curationem indeligatum sinere.

De pediculis palpebrarum. Cap. LXV.

Pediculi generantur in palpebris lati, parui, multi, ex ingluuie, & illuuie ac mala diæta ortum habentes. Curatio igitur adhibenda est primum, ut pediculi diligenter expurgentur. Deinde aqua marina tepida affundatur. Et postea subscriptū pharmacum loco adhibeatur. Aluminis scissi drachm. II. staphidis syluestris obol. I. piperis obol. II. æris usti drachm. I. myrrhæ obol. duos, lapidis scissi obolos tres, misyos torrefacti drachm. I. terito ac utere sicco. Adhibenda præterea sunt balnea, & caput discutientibus ac corroborātibus confricandum. Et exercendæ infernæ partes, & uictu boni succi utendum. Similis autē curatio lēdibus quoq; palpebrarū adhibeatur.

De pilis pungentibus palpebrarum, & de duplici pilorum ordine, itemq; multiplici quam phalangosim dicunt. Cap. LXVI.

Pilorum pungentium in palpebris exortum, Trichiasim Græci uocant, quam sanè sub pilis naturalibus in palpebris alij exorti, & intrò nuētes, tunicas pungūt, & oculorum fluxiones concitāt. Dicitur etiam trichiasis, quum ipsæ palpebræ laxatæ sunt, aut ipsarum extremitas intrò nutat, ut pili non facile appareant, nisi quis distendat ac disparet palpebras. Vocant autem medici palpebræ laxationem phalangosim, aut casum. Pilorum uero subcretionem, duplicem pilorum ordinem, hoc est distichiasim. Fiunt autem hæ affectiones, & præsertim duplex ordo, ex multa humiditate. Qemadmodum enim in terra largitas aquarū plurimas herbas profert: sic etiam in palpebris, maxime ubi influentes humores minime mordaces fuerint. Si enim id quod influit salsum fuerit, etiā naturales pilos reijciet. Perfecta igitur pilorum pungentium curatio, est consutio palpebrarum sursum uersus. Quādoquidem uero aliqui ob molliciem nō audent seipsos chirurgiæ submittere, auxilium ferendum est ipsis quantum eius fieri potest. Veteres itaque huiusmodi auxilia ad ipsos conscripserunt.

Pharmaca ut euulsi pili nō renascātur. Cap. LXVII.

Pungentes pilos euellito, & euersa palpebra, sanguinem ranarum recentem illinito, & frigefieri sinito. Aut cimicum sanguine similiter utitor. Aut chamæleonem album urito, & cinerem sanguine ranarum excipito. Et usus tēpore saliua diluito, & præeuulsis pilis loco illinito. Aliud. Succum Chelidonij herbæ quæ etiam capnium dicitur, sufficiente gummi excipito, siccato, ac parua collyria formato, & utitor uelut prædictum est. Aliud. Cochlearum carnes cum uiridium ranarum in harundinibus degentium sanguine, aut herinacei terrestris cruore terito, & atramento scriptorio moderato adiecto siccari sinito. Et utere uelut dictum est, uitata pupilla. Aliud. Hirudines urito ac terito, & utitor assiduè pilis præeuulsis. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerē exusta, ac leuissimè trita, præeuulsis pilis inspergito. Aliud Lacertam in olla exurito, & ad cinerem tritum par pondus sandarachæ adijcito, ac utitor. Aliud bonum minimè molestum. Siliquas siccas non antiquas diffringito, & humorem qui in ipsarum cauitatibus uiscosior, modicus, ac melleus reperitur, specilli nucleo exceptum, præeuulsis pilis loco illinito. Atque hoc assiduè facito. Summe autem facit, inquit Archigenes, herinacei terrestris fel, & sanguis pari mensura, cum modico castorio. Castorium itaq; leuissimè tritum sanguine ac felle excipito, & uelut piscium squamas formato. Vtere autem ita ut pilos radicitus euellas, deinde squamam unam saliua ex ore ieiuni dilutam euersæ palpebræ illinas, & ad dimidium horæ in loco detineas donec siccetur. Dolore quidem afficiuntur ægri, sed pili non amplius enascuntur. Aliud. Psyllium & cicutæ semen, ac cedriam, pari portione uespertilionis sanguine excipe, ac utere uelut dictū est, ne oculum contingas. Aliud. Linteum ex naui uetus accipe, & in lucernam pro funiculo lucernario inde, & lucerna ex oleo cyprino impleta, fuliginem in æreo uase collige, ac utere pilos euellēs, & locum assiduè illinens. Et si renati fuerint, idem repetito. Aliud. Potamogitonis succum & artemisiæ succum, æquis partibus adhibeto. Aliud. Fel uituli, & castorium, & gummi, æquis portionibus citra aquam conterito, efformato ac utitor, præeuulsis pilis illinens ter in die, & comperies successum. Aliud. Porci masculi fel, & adipem eiusdem, in fictile uas nouum densissimum ac leuissimum mittito, & aceti acerrimi heminæ quartam partem, & olei aleni tantundem affundito, & denso linteo obligatum ad dies septem sinito, & postea diffusa in mortariū terito, & uelut ungentum excipito. Idem etiam in toto corpore probe facit. At uero alenum oleum, amygdalinum oleum esse dicitur.

Agglutinatoria pilorum. Cap. LXVIII.

Pilos in palpebris præter naturam introrsum refractos, glutinat mastiche per specillum calidum admota, & sic pilis ad proprium ordinem refractis. Bitumen eodem modo. Glutinum similiter. Cochleæ glutinositas acu excepta. Hieracij succus. Medicamētorū agglutinatoriorū appellatorū liquor. Ammoniacū thymiama. Compositum autem hoc. Resinæ siccæ, picis siccę, sulphuris uiui, bituminis singulorū

drac. I. ceræ drachmæ dimidium. Liquata reponito. Et usus tempore specillum igne feruefacito, & pharmacum contingito, ac eo pilos reglutinato.

De sutura palpebrarum sursum uersus. Cap. LXIX.

Ad suturam palpebrarum sursum uersus faciendam, æger desideat ad sinistram chirurgi partem, humilior ipso, ad splendidam lucem. Sunt autem ministri duo probè periti adstãtes, alter retrorsum, alter à latere. Et chirurgus primũ per collyrium, aut superficiarias scarificationes, notet sufficienter quantum in palpebra redundat, & corrugatæ cutis resectionem, ut neq; plus neq; minus quàm oportet rescindatur. Si enim latius resecta fuerit, æger lagophthalmus euadit. Si uero angustius, rursus palpebra laxatur, & pili similiter pungũt. Notetur etiam circa mediũ palpebræ iuxta extremitatẽ locus superficiaria cęsura. Post factã uero notationẽ, euersa palpebra, subsectionem intrinsecus facimus ultra pilos præter naturam exortos, quo ipsi ad naturales foras tendant. Aliquando uero in ipsos pilos præter naturales, si penitus insiti fuerint, subsectionẽ facimus, ut succedens cicatrix ipsos rursus enasci prohibeat. Nihil autem uetat etiã duas subsectiones facere, unã ultra pilos præter naturam exortos, quo extremitatis palpebræ fiat resiccatio. Alterã super ipsos præternaturales pilos. Sit autem profundior subsectio: Adiuuat enim refractionẽ & palpebræ leuitatem: & ab altero extremitatis siue marginis palpebrę termino usq; ad alterũ procedat. Deinde linteola parua duplicata, figura triangulari imponantur, unũ iuxta magnum angulum, alterum prope paruum. Super hæc autẽ litea minister qui retro adstat apices magnorũ digitorum firmet, & uno impetu palpebram distendat, imprimẽs digitum sub supercilio, quo æqualis palpebræ tensio fiat. Signũ autẽ sit tibi optimæ tensionis palpebrę, quũ media nota proprium seruarit locũ, hoc est circa medium fuerit reperta. Post distẽtionem uero, primũ facienda est obliqua & ad ueru similitudinem sectio superficiaria infernè, ut ne ex superna influẽs sanguis chirurgiam impediat. Sitq; hæc sectio propinqua palpebræ extremitati. Deinde supernè luniformis sectio fiat. Initiũ autẽ & ipsa sumat ex infernis à magni anguli loco, & delata ad notam, rursus deorsum uergat ad paruũ angulum. Sitq; etiã ipsa superficialior, ut ne musculi sauciẽtur. Deinde minister qui à latere stat, palpebram distendat. Postea hamulus in circumscriptæ fasciolæ principium transfigatur, in sinistro oculo, ad paruũ angulum, in dextro ad magnum. Distento autẽ hamulo per sinistrã manum, fasciola scalpro ad hanc rem destinato subexcorietur, animaduersione habita ne si profundior excoriatio fiat, musculi uulnerentur, & incurabilem habeãt palpebræ laxitatem. Post cutis autem excisionem, ad suturam sursum uersus ueniendum est. Et prima sutura media fiat. Deinde utrinq; aliæ duæ, ut in totũ quinq; fiant suturæ. Post suturam, distẽta palpebra propter uulnera, moderatum spleniũ glutinosum suturis sub supercilio impone. Super ipsas uero sectiones spleniola parua glutinatoriã & inflammationem arcentem uim habentia imponãtur. Postea lana ouo imbuta toti oculo imponatur, ac deligetur. Quandoquidem uero augescens & acris ac salsa fluxio illota, pilos naturales reijcit, & palpebræ marginem duram efficit: pilis autem præter naturam subenatis etiam augmentum præbet: difficilisq; fit in his palpebræ euersio: conuenit acum robustum filum habentem, per mediam marginem palpebræ trãsmittere, & filum sursum trahere, atq; sic per specillum palpebrã pro ut moris euertere, & sectionẽ, uelut dictum est, facere.

De sutura palpebrarum deorsum uersus. Cap. LXX.

Quòd si inferna palpebra pilos pungentes produxerit, sutura deorsum uersus probatur. Et prius quoq; in his sufficiens laxatæ superfluæ cutis resectio notetur. Nam & hic latiore fasciola excisa, euersio contingit: angustiore uero, inutilis est chirurgia. Post factam notationem, lintea complicata uelut dictũ est angulis imponantur, & palpebra distendatur. Postea minister digito malæ impresso, ipsam detrahat. Fiat autem prima sectio luniformis inferior. Deinde ad ueru similitudinem & obliqua appellata circa palpebræ marginem. Faciẽda est autem excoriatio, & sutura, uelut antea dictum, & reliqua eodem modo. Cæterum sola deorsum uersus sutura contenti sumus in inferna palpebra, uitata subsectione, ut ne palpebræ euersio contingat.

De euersione palpebræ. Demosthenis. Cap. LXXI.

Palpebræ amplius euerti solẽt, ulceratione prægressa, & carne ipsarum superaucta. Aliquando etiam à duriore cicatrice palpebra contrahitur ac euertitur. Cõtingit autẽ hoc magis circa infernas palpebras. Curanda uero sunt moderata carnis incrementa, arido subiecto. Aeris usti drachm. I. atramenti sutorij, misyos tosti, chalcitidis tostæ, singulorum drachm. I. Aliud. Aeris usti drachm. VIII. misyos torrefacti drachm. II. chalcitidis tostæ drachm. I. atramenti sutorij drachm. I. Aliud. Ad inueteratas iam euersiones. Aeruginem in testa torrefactam terito, & per se adhibeto. Aut plumbi usti parem portionem admisceto.

Chirurgia euersionis palpebrarum. Antyli. Cap. LXXII.

Maiora uero carnis incrementa scalpro auferre oportet, deinde ære usto trito contingere, aut aloë cum manna thuris. Et sequẽti die fomento adhibito similiter curare. Tertia uero die post fomentum melle utendum est usque ad perfectam curationem. Si uero maior fuerit euersio, sic chirurgia facienda est. Ex interna palpebræ parte duæ sectiones fiant, literæ Græcæ Λ. figuram habentes, ita ut angusta literæ Λ. pars infernè sit ad malam, lata uero supernè ad palpebræ marginem. Deinde fasciola illa literæ Λ. figuram referens excindatur, resecta simul etiam subiecta carne. Non est enim chartilaginosa inferna palpebra. Cutis tamen indiuisa seruanda est. Deinde labia excisionis sutura contrahenda. Sufficiet enim una sutura iuxta partes marginis palpebrarum facta. Sic enim incuruata & eleuata palpebra, ad internas partes reuertetur. Si uero cicatrix ex aliqua causa extra palpebram facta, palpebram euerterit, tollenda quidem est, uelut dictum est, ex internis partibus palpebræ fasciola illa literæ Λ. figuram referens, non profunda sectione facta, & labia sectionis uelut dictum est, per suturam cõtrahenda. Postea cicatrice forinsecus per hamum distenta, acum duplex filum habentem, sub totius cicatricis carnosam molem transmittimus, à paruo angulo initium facientes, & ad magnum ipsam acum ducẽtes.

Deinde

Deinde acu sic posita, filum utrisq; ipsius partibus subijcimus, & per ipsum totam carnosam cicatricis molem distẽdimus. Et sic ipsius exectionẽ facimus, tollentes simul cum carnosa mole, etiã infixam acũ. Post chirurgiam autẽ, externam sectionẽ linamentis disparamus, & conduplicato linteo ex frigida aqua imposito, deligatione utimur usq; ad tertiã, frigidã irrorantes, & linteum cõplicatũ incumbere sinẽtes. Tertia uero die soluimus, & spõgias ex aqua tepida adhibemus. Fomentum enim in his non conducit. Cauere enim oportet, ne forte glutinatio intrinsecus non succedat. Postquàm uero exciderit suturæ, corporibus glutinatis, de cætero impauidè fomentum adhibeatur, ad hoc ut etiã cicatrix tenuior fiat, & oculus mitigetur. Deinde repressiua collyria palpebræ intrinsecus sublinantur. Externa uero sectio disparata seruetur, per omnem curationẽ mollioribus pharmacis adhibitis. Continget enim ex intrinseco cutis incremento, auxilium quoddam, ut palpebra intrò uertatur. Si uero propter carnis in angulo magno incrementum, facta fuerit palpebræ euersio, exciso eo incremento, palpebra ad naturalem habitum reuertetur. Cæterum illud nosse conuenit, quòd supernæ palpebræ euersio curabilis est. Sed & illa quæ ob infernæ palpebræ resolutionem contingit, sanari nõ potest. Similiter & ea quę propter resectionẽ latioris fasciolæ in suturis deorsum uersus contingit. Et quæ ob latam cicatricem fit, ulceratione uidelicet pręgressa, quemadmodum in carbunculis contingit.

De lagophthalmis. Demosthenis. Cap. LXXIII.

Lagophthalmi appellantur, in quibus superna palpebra reuulsa est, & apertus est oculus inter dormiendũ, uelut in leporibus fieri solet. Contingit autẽ affectio aliquando ex sutura sursum uersus, palpebra plus iusto reuulsa, ut oculũ contegere nõ possit, aliquando ulceratione spõtanea prægressa, uelut in carbunculis. Curãdi uero sunt hi luniformi sectione in totã cicatricẽ facta, ut superior sectionis circunferentia sursum tendat, apices autẽ deorsum ad margines palpebrarũ spectent. Postea ramẽtis linteolorum sectio disparetur, & palpebra deorsum detrahatur, & æqualis naturali figuræ fiat. At uero in cõuulsis palpebris qua parte contrahũtur, istic sectio fiat, & palpebra similiter laxetur. Verũ in curatione fugere oportet resiccãtia medicamẽta, & aquã mulsam. Adhibendũ est autẽ emplastrum tetrapharmacũ, & succo fœni greci perfundãtur. Et in sũma totus curationis duct⁹ laxatorius ac impinguãs in his assumatur.

De lippitudine dura. Demosthenis. Cap. LXXIIII.

Lippitudo dura est, quum palpebræ duriores fuerint, & ipse oculus durior, & ad motũ pigrior fuerit, dolensq; ac rubicundus, & præsertim quum post surrectionem ex somno, palpebræ difficulter aperiri possunt, & nulla humiditas euacuatur, gramæ uero in angulis consistunt paruæ, contortæ, subaridæ. Et quum ipsas palpebras euertere uolumus, non facilè à nobis uerti possunt, ob duriciam.

De lippitudine sicca. Cap. LXXV.

Lippitudo sicca est, quũ subaridus factus fuerit oculus, & pruriginosus, & leniter dolens, citra duritiã palpebrarum.

De lippitudine scabra. Cap. LXXVI.

Lippitudo scabra est, quum anguli ulcerosi sunt, ac rubicundi, & ualde pruriginosi, & palpebræ rubicundæ, & lacrymæ salsæ ac nitrosæ destillant.

Curatio lippitudinis duræ, siccæ, scabræ. Cap. LXXVII.

Prædictarũ affectionũ diligens cura habenda est. Neglectæ enim suffusionum, glaucedinis, & lippitudinis diuturnæ, ulcerationũq; ac staphylomatũ causa fiunt. Curanda itaq; est lippitudo sicca, cum reliqua corporis cura, etiã per ea quæ humiditatem ad oculos prouocãt, qualia sunt sicca pharmaca postea describẽda, stratiotica appellata, & collyriũ diacentetũ, ac similia. Dura uero lippitudo similiter curãda est, per pharmaca humiditatẽ excernere potẽtia, sublita Erasistrati liquida cõpositione ac similibus. Ad hæc etiã mollientibus ac humectantibus utendũ est, uelut calidæ leniter temperatæ prolutione. Et fomẽtum per spõgias assiduè adhibendum. Vitanda uero sunt pharmaca frigefaciẽtia, meatus obstruentia, & agglutinatoria, & aquæ frigidæ affusio. Ex his enim oculus magis induratur. Si uero simul fuerit scabra ac dura lippitudo, (ex humorũ enim acrimonia palpebræ indurari solent, ut anguli quidem erodantur & ulcerosi sint, oculus autẽ & palpebræ ægre moueantur & indurentur) in talibus præmisso spongiæ fomẽto, primum per siccum ad scabriciem paratum medicamentũ, anguli contingantur. Et moderato tempore interposito, rursus spõgia fomentũ adhibeatur, & pharmacum humiditatem detrahere potens sublinatur. Quale est Erasistrati liquidũ, & collyrium stratioticum, & diacentetum. Est autem cõpositio sicci ad scabros angulos medicamẽti hæc. Chalcitidis crudæ drac. V. cadmiæ drach. V. Hæc trita in ollam induntur, quæ addito operculo, gypso oblinitur, & in uas acetum dilutum habens imponitur, ut olla forinsecus quidem madefiat, non diffluat autem in ipsam humor, & sinitur ad dies VII. Deinde siccatur in sole, ac teritur. Aliud. Philoxeni siccum, Acharistõ appellatum, (eò quòd digna ipsi gratia referri non possit) ad corrosos angulos, & scabras affectiones, & lippitudines siccas. Cadmię dra. II. chalcitidis crudę dra. I. aloës obol. II. æruginis obol. II. piperis grana X. florũ rosarum drach. IIII. Tritis utere. Aliud. Ad scabrã lippitudinẽ. Cadmiæ drac. I. æris usti drach. I. spicæ nardi drac. I. piperis torrefacti obol. II. Terito cum aceto in sole, & siccato utere uelut probato. Aliud Menedis, ad corrosos angulos, facit ad delacrymationẽ. Spodij dra. IIII. omphacij sicci drach. II. spicæ nardi obol. III. piperis torrefacti grana XV. tritis utere. Aliud. Cadmiæ sextantem, salis ammoniaci sextãtem, folij malabathri sextantem, piperis unc. I. utere. Aliud. Facit & ad carnis in angulo decrementum. Costi quadrantem, æris sextantem, fuliginis cedriæ unc. I. misce ac utere. Aliud. Ad scabras lippitudines, sycoses, putredines, & carnem superexcrescentẽ. Cadmiæ drach. III. chalcitidis drach. VIII. piperis grana quinquaginta, spicæ nardi drach. I. Cadmiã & chalcitidem terito cum uino, & ubi siccata fuerint, nardum & piper leuissimè trita adijcito, & in puluillũ redactis utitor. Aliud Capitonis ad lippitudinem siccam, & corrosos angulos, ac oculos humectos, & palpebras ficosas. Cadmiam ad polentæ magnitudinẽ confringimus, deinde melle Attico subactã in fictile uas mittimus, & operculo foramen habente imposito, eoq; luto oblito, uas rectũ inter prunas locamus,

locamus, ac uentilamus. Quum autem albidior factus fuerit uapor exhalans, sublatam ollam aperimus, & cadmiam uino uetere extinguimus. Deinde eius accipimus drach. VIII. æris usti drach. VIII. stibij drach. IIII. Et armenij si affuerit, drach. VIII. & hæc contusa ac cribrata, cum uino uelut collyrium terimus, & resiccatum tollimus ac utimur, per specilli nucleum sublinētes palpebras, mane ac uesperi. Nos autem cadmiam, & reliqua omnia simul adipe uiperæ subacta torrefacimus, & postea uino extinctis siccatisq; ac tritis utimur. Aliud. Tomenti purpuræ ueræ drach. VIII. cadmiæ drach. XX. æris usti drach. X. lapidis hæmatitæ drach. X. Omnia trita ac melle subacta, uelut prædictum est torreto, & extinctis uino, ac tritis & arefactis utitor. Aliud. Archigenis, ad omnia prædicta. Amurcam coctam terito cum melle, & utere. Vtendum etiam collyrijs & siccis medicamentis, infra inter multi usus pharmaca describendis.

De defluuio pilorum palpebrarum, quod uitium & Madarosis, & Ptilosis, & Milphosis à Græcis dicitur. Cap LXXVIII.

Madarosis & ptilosis extremitatis siue marginis palpebrarū affectiones sūt. Et Madarosis quidē, ipsum solum pilorū defluuiū est, ex acri fluxione obortū. In ptilosi uero & crassescunt & callescunt hę partes, ut composita sit affectio ex madarosi & lippitudine dura. Quare etiam auxilia in hac similia sunt relatis ad illā. Optimum autē est ad ipsos pilos, siccum Philoxeni ad pruriginosos ac corrosos angulos. Facit & ad uisus hebetudinē. Cadmię drachmas VIII. salis ammoniaci drachmas II. croci drach. II. spicæ nardi drach. II. piperis albi drachmā I. utere. Aliud stibium muliebre, facit ad corrosos angulos, ac ptilos. Stibij usti & lacte muliebri extincti drachmas XIII. aloës, myrrhæ, spicæ nardi, singulorum drachm. II. ordei usti leuissime triti drachmas IIII. utere sicco. Aliud. Ad ptilos & corrosas palpebras. Medullam bubulam ex anteriore dextro pede, cū fuligine terito ac utitor. fuliginem autem sic facito. Papyrū pro funiculo lucernario in lucernā inde, & oleo sesamino repletum accende, & supra lucernam leue testaceum aut æneum uasculum pone, eoq; fuliginē excipe, & paulatim per prunam collige, ipsaq; cū medulla trita utere. Facit etiam egregie uituli coagulū. Aliud Sosandri, ad milphoses, & inueteratas affectiones. Facit etiam ad carnis in angulo incrementū: Cadmiæ, stibij, chalcitidis crudæ, misyos crudi, singulorum drach. VIII. Hæc contusa & melle subacta torre uelut dictū est, deinde uino extinctis ac tritis, adijce spicæ nardi drach. II. croci torrefacti drach. II. piperis drach. I. & simul contritis, utere. Cæterū simplicia ad ptilos, & corrosas palpebras facientia hæc sunt: Amurca cocta, lyciū indicum, armenium quo pictores utūtur: Nam cū aqua illitū consumit uitiosos humores, & pilos naturales auget: Rubigo ferri ad multos dies in sole trita, & cum uino ac myrrha in collyria redacta. Spodiū ceparū succo exceptum.

De abscessu in palpebris, Demosthenis. Cap. LXXIX.

Abscessus in palpebris internos, apice ipsorum inciso, & humoris expressione, curare oportet. Deinde muria infundatur, & lana ouo imbuta imposita deligetur. Postera die fomentum adhibeatur, & mel sublinatur, & de cætero collyrium repressum instilletur. Externos uero post sectionem & humoris euacuationem, impositis linteorum ramentis ex melle, & addita lana deligabimus. Quicunq; uero abscessus palpebrę chartilaginem corruperint, si quidē extrinsecus fuerint, eos possibile est ouo, ac melle purgatos, capitali sicco medicamēto incarnare. Si uero intrinsecus fuerint, euersa palpebra, & nudata chartilaginis parte derasa, æs leuissime tritum adhibeatur, & supra palpebram ouum cū uino & rosaceo conquassatum imponatur. Postera die fomento adhibito, ęs leuissimè tritū inspergatur, & rursus supra palpebrā ouum ponatur. Tertia uero die mel palpebræ sublinatur. Et postea collyriū repressiuū adhibeatur.

De calculo palpebrarum. Cap. LXXX.

Calculū in palpebris dicunt, quū euersis palpebris, tofis similia circa ipsas extiterint alba ac aspera, uarorū speciem præ se ferentia. Eorū curam facere oportet euersis palpebris, & cute iuxta apicem tenui scalpro dissecta, ita ut per specilli concauitatē tumorem molis collectæ excalpamus. Deinde æs ustū tritum adhibeamus. Et ouum cum uino & rosaceo in lana exceptum imponamus ac deligemus. Postera uero die, eadem curatio repetatur. Tertia mel sublinatur. At uero in tofis forinsecus palpebris innascentibus, post dissectionem & scalpturam, splenium emplastri tetrapharmaci imponito.

De grandine oculi. Cap. LXXXI.

Grandine affici dicunt palpebras, quum euersis ipsis rotundæ quædam eminentiæ pellucidæ grādini similes apparent, quibus dissectis humor euacuatur similis candido oui. Curatio autem faciēda est euersis palpebris, & incisione per scalprum facta, ita ut humore excreto subiectū aridum pharmacum affricetur. Aeris usti drachmas II. squamæ æris drachm. I. sandarachæ drachmā I. æruginis, salis ammoniaci, croci, singulorū drachmas III. myrrhę obulos duos, utere tritis. Fiunt etiam aliquando extra palpebras grandines subduræ, fabis similes. Has si quis uiolentius contingat, dolores intentos inducit. Et quādoq; animi exolutionem. Has autem curare oportet cute iuxta apicem incisa, & scalptura per specillum concauum facta. Sanatur facile mellis & ramentorū ex linteis impositione, & fomentis. Si uero pharmacis ad grandines uti uelis, his utaris. Fici syluestris grossos coctos impone. Aut fici folia. Alia illitio optima. Pollinis tritici quadrantem, sulphuris uiui unc. I. terito cum aqua, & formato pastillos, ac utitor. Faciunt & ea quæ ad ordeola descripta sunt.

De ordeolo siue præputiolo. Cap. LXXXII.

Ordeolum aut præputiolum uocant, quum in palpebris forinsecus iuxta pilos maximè suppuratum quoddam tuberculum factum fuerit, figura ordeo simile. Facile uero curatur nuclei specilli calefacti fomento. Sed & ceræ albæ calidæ fomento id discuties. Aut de musca capite abiecto, reliquo corpore ordeolum confrica. Aut galbanum mollitum modico intro addito impone. Aut cum cera emollita parum misyos crudi commollito, ac imponito. Faciunt & ficus siccæ cum uino mulso coctæ, & cum modico galbano tritæ. Aut sagapenum cum aceto tritum illine. Facit etiam ad grandines. Fomentum uero loco adhibeatur per spongiam, & per panem calidum. Post humoris excretionem mel illinatur. Deinde collyria ulceribus commoda.

De ganglijs, atheromatis, steatomatis, & meliceridibus palpebrarum. Cap. LXXXIII.

Fiunt aliquibus extra palpebras etiam hæ affectiones. Curantur autem gangliaceratis & malagmatis ad ganglia describendis, & aquæ calidæ affusione. Est enim nerui cõtortio ganglium. Melicerides autem, & parua steatomata, ac atheromata, curãtur aliquãdo ustorio medicamento apici ipsorum imposito, donec incumbens cutis in profundum crustam accipiat. Deinde post crustæ casum, exscalpta tunica humorem continente per specilli concauitatem. Si uero tunica eximi non posit, per subiectum pharmacum erosiuum cõsumatur. Sandarachæ drach. II. arsenici drach. I. squamæ æris drachm. I. ueratri nigri drachm. I. elaterij drachm. II. chartæ in cinerem exustæ drachm. II. utere cum rosaceo. Magna uero chirurgia curantur, quemadmodum in reliquo corpore ex fundo ablata, unà cum tunica humorem continente. Deinde labia cutis per suturam contracta curentur, uelut in sutura palpebrarum sursum uersus fieri solet. Cauendum autem ne lata fasciola cutis in chirurgia auferatur, ut ne lagophthalmi fiant.

De uaricibus palpebrarum & malignis agnatis eminentijs. Cap. LXXXIIII.

Varices in palpebris ne cures: Sunt enim maligni: Neq; etiam agnatas eminentias in palpebris tumidas, dolentes & subrubras, & ad digitorum compressionẽ in seipsas se contrahẽtes. Sunt enim etiam hæ malignæ ac incurabiles.

De ægilope. Seueri. Cap. LXXXV.

Aegilops abscessus est iuxta magnũ angulum. Est autem affectio ægre curabilis, propter corporũ tenuitatem subiecto osse corrupto. Ob situs autẽ uicinitatem etiã ipsi oculo damnum infert aliquando, per naturale paruum iuxta angulũ foramen. Incipiente itaq; inflammatione, statim in prima die conandum est ut repellatur, ipso solo inflammato loco illito ex collyrio Antonino, aut alio quodã uehementer repellente, ac stupefaciente. Solet enim hæc illitio id quod confluxit dissipare. Si uero perseuerarit inflãmatio, tentandum est ut similiter uelut aliæ inflammationes curentur, per discussoria medicamẽta, quę citra mordacitatẽ agũt. Coafficitur enim oculus ex acribus, & in ipsa affecta parte inflãmatio augescit. Nos autẽ in inflãmationibus nõdum transmutatis, ex emplastri Barbari, aut Leænæ, aut Athenæ, aut ex salicibus, aut ex aceto & oleo parati usu, abscessũ discutimus ac resiccamus. Asclepiades autẽ ad ęgilopas pharmaca talia conscripsit. Succi illecebræ, quã quidam portulacã syluestrem uocant, aut semperuiuum paruũ, succi solani, singulorũ sexuncem, thuris drachm. VIII. galbani sexuncem, masticheS quadrantem, thus tritum cũ succis coquito & ubi dissolutum fuerit, galbanum præmollitum adijcito. Masstichen enim improbamus. Aliud. Thuris drach. VIII. myrrhæ drach. VIII. ladani drach. I. ceræ drach. VIII. aluminis scissi drac. IIII. spumæ nitri drac. IIII. coaguli leporis drac. IIII. Tundito hoc pharmacum, & cum fece ungẽti irini emollito. Si uero uictis discussorijs medicamentis inflãmatio suppurabitur, quàm celerrimè secare oportet, & humorem euacuare, ac subscriptis uti. Bdellij, myrrhæ, ladani, spumæ nitri, colophoniæ, singulorũ drac. IIII. ceræ drac. X. ungenti irini quantũ satis est. Alij pro colophonia, oleę folia trita habent. Et cum axungia ægilopi imponunt. Et sordes subalares ouium cũ axungia eodem modo. Aut ueratri nigri radicem madefactam impone. Aut perdicium herbã pro cataplasmate adhibe. Aut farinam erui cũ melle. Aut cinerem lignorum uitis aceto subactum impone. Aut staphidem syluestrem & ammoniacum thymiama cũ melle impone. Aut alumen scissum cum terebinthina uelut splenium impone. Si uero ad angulũ repserit, ad superficiem autẽ omnino non processerit, tunc scalpro ad uenę sectionẽ, aut pterygijs destinato, mediũ anguli corpus diducere oportet, & bonam carnẽ ex profundo producere. Deinde ipsam enatã carnem resiccare. Id quod continget, si penitus non pinguia loco ahibuerimus. Quare sanè in principio post apertionem lenticula cocta, aut malicorio cum melle utemur. Repurgato uero loco, & nascente iam carne, uitrum leuissimè tritum, siccum inspergimus, & in eius usu perseueramus usq; ad absolutam curationem. Est enim admirandum auxiliũ, cuius efficacia satis expendi nõ potest. Sed & alumẽ scissum leuissimè tritum, & modica terebinthina exceptũ, ad emplastri formam, purgat & incarnat ac cicatricem tutò inducit. Oportet autem & in ulceris cauitatem de pharmaco indere, & forinsecus paruum spleniũ ex ipso imponere. Profectò nos hoc curationis ductu usi, alio auxilio ad recentes ægilopas non indiguimus. At uero quæ ab antiquis ad hanc affectionem descripta sunt auxilia, huiusmodi sunt. Aegilopa cũrant, si non per profundũ corruptum fuerit os, chamęmeli folia commansa imposita. Aut maluæ folia commansa cum sale impone. Post apertionem uero ipsa malua trita utere usq; ad cicatricem inductam. Aut solanũ maxime halicacabum, aut myrtum cõmansam impone. Aut œnanthes, aut auriculæ muris folia. Facit & ægilopis frumentacei succus cum farina frumenti impositus. Et plantaginis folia manducata ac imposita. Thus item & columbinum stercus cõmiscentur ac imponũtur, & lapidescunt ac inhærent usq; ad inductã cicatricem. Aliud. Propolim, terebinthinã & thus, paribus portionibus splenio illita adhibe. Facit & siccum pharmacũ ex eruo cum melle. Aliud. Fel porci fumo resiccatũ terito, ac exulcerato ægilopi imponito. Aliud. Thus tritũ pice liquida excipe, & emplastri forma impone. Incipientes enim ægilopas hoc pharmacum dissipat. Iam uero ruptos sanat, ulceri inditum, & superimpositũ. Aliud ad ægilopas experientia cognitum. Itemq; ad strumas. Radicẽ lilij recentẽ ad emplastri formã terito, & imponito. Rumpit enim, & repurgat, & usq; ad perfectã curationẽ cicatrice includit.

De ustione Aegilopis. Cap. LXXXVI.

At in quibus affectio diuturna os corrupit, aut ad angulum in fistulã abijt, cicatrice superficiei inducta, in his triãgulari incũbentis carnis detractione facta & angusta sectionis parte ad angulũ adaptata, & deinde spõgia oculo imposita, cauteria ignita ipsi sectioni adhibemus, usq; ad os ad squamæ remotionẽ inurẽtes, ita ut etiã obliquas in ulceris cauitate partes, & maxime supernas inuram⁹. Si enim post primi cauterij admotionẽ spectaueris, apparebit tibi angustissima cauernula, q̃ supernè ex obliquis humorẽ ulceri trãsmittit, uelut lacrymã. Quare oportet cauteriũ cauernulæ fortiter apprimere. Et ubi sufficiens facta fuerit

fuerit ustio, lenticulam coctam cum melle adhibere. Elapsa uero crusta, & ulcere aliquo modo purgato, alumen scissum tritũ terebinthina liquida exceptum modica, ut emplastri forma fiat, cauitati ulceris indimus, & splenium ex eodẽ factum, supra ulceris cauitatẽ imponimus. Celerrimè enim repurgat, incarnat, & cicatricem inducit. Probè etiam incarnat uitrum leuissimè tritũ inspersum. Vtere, & probabis.

De anchilope. Cap. LXXXVII.

Circa predictum locũ ubi ægilops fit, colligitur etiam lentus humor melleus aut pultaceus, plerunq; in tunica contentus, dolorem nõ inducẽs, paulatimq; augescens. Curatur autem chirurgia, quemadmodum etiam reliqua circa corpus atheromata, ita ut superficies dissecetur, & subexcorietur, & tunica humorẽ continens funditus tollatur. Post sublationẽ autem ipsius, quo secura curatio fiat, & affectio non regeneretur, cauterijs ignitis crustas loco inurimus: Et deinde lenticula cum melle curamus. Elapsa uero crusta, alumine cum terebinthina, uelut antea dictũ est, usque ad cicatricem inductam.

De carnis in angulo magno decremẽto. Ca. LXXXVIII.

Carnis in angulo oculi magno imminutio ac decremẽtum fit, quũ exulceratione, aut pterigij, aut incrementi carnis ablatione, totus angulus funditus fuerit sublatus, & allabentem lacrymã continere nõ poterit, sed ad malas defluit. Contingit hoc etiam aliquãdo ex male curatis ægylopis. Et uocatur hoc uitiũ Græcis Rhoeas. Dicuntur autẽ etiam Rhoeades, qui ob assiduas fluxiones oculorum, semper lacrymantur. Curandi uero sunt illi quibus angulus funditus sublatus est, adhibito pharmaco locos densare potente ac consolidare, quale est quod tephrũ dicitur. Si uero callus fuerit, præiritare oportet per aliquod acrius medicamẽtum. Sed & chirurgia utendum est. Collũ enim fascia circundata cõstringitur, & uas circa nasum notatur. Deinde uas illud scalpro biangulari dissecatur. Deinde spõgia oculo imposita, cauteriũ loco apprimitur, non usq; ad os, sed ut cutis & sectio solum flammam sentiat. Sit autem cauterium triangulare. Postea lenticula cũ melle adhibetur. Vbi uero pura facta sunt ulcera, oculus disparatus seruatur, donec angulus carne pura fuerit repletus, ut ne concretio fiat. Probè facit in ipsis etiã alumen cum terebinthina. At uero oculos præ diuturna lippitudine flẽtes, aut humectos, curare oportet præ omnibus aquæ potu, & parco cibo, exercitijsq; ac deambulationibus, & capitis frictione ac rasura, & frigidæ perfusione. Est & diæta optimi succi ac incrassante utendũ, & oculi sublinendi ex medicamentis meatus obstruẽtibus, frigefacientibusq; ac adstringẽtibus. Post aggressionẽ uero frigida aqua & posca oculi proluãtur. Optimũ autem pharmacũ ad hos experimento cõstans hoc est: Plantaginis folia exuccato & excolato, ipsumq; succum in fictili nouo ad solem exponito, & linteo tenui puro uelato, quotidieq; agitato, & resiccatum tritum reponito, & pro collyrio sicco utitor. Stibiũ ad anguli magni decremẽtum Alexandri regis ualde bonũ. Facit etiam ad ptilosim palpebrarum. Terrę ampelitidis, croci, nardi celticæ, æquales portiones tusas melle subigito, & in ollam missa, addito operculo foramen habente, eoq; oblito, prunis imponito, & non uentilato. Quum autem non amplius caliginosus uapor per foramina exhalarit, ab igne tollito ac frigefieri sinito. Deinde tusa, cribrata, ac trita in tenuissimum puluillum pro stibio adhibeto. Aliud. Stibium ad Rhoeadas. Aeris usti sesquiunciam, stibij sesquiunciam, croci unciam I. spicæ nardi unciam I. folij malabathri trientẽ, rosarum uiridium sesquiunciam. Reliqua leuissimè terito. Deinde rosas per se bene leuigatas aridis unito, & simul tritis donec siccentur utitor. Aliud stibium, multa experientia cognitum. Aeris, cadmiæ, stibij, singulorum sextantem, piperis grana XIIII. chareophylli unc. I. spongiarum nouarum quadrantem, mellis quantum satis est. Aes, cadmiam, stibium, tusa sufficiente melle subigito. Deinde ipsa spongia excepta in ollam mittito, oblinito, urito. Et ad cinerem exactissimè tritũ piper & chareophyllũ adijce, & tusis, cribratis rursus exactissimè tritis utere.

De his qui tempora inurunt. Cap. LXXXIX.

Quidam barbaris legibus seruientes, in diuturnis oculorũ fluxionibus, tempora inurũt, aut per pharmacum, aut per medullã lignorũ nucis iuglãdis, quod hyscas appellant. Quidã etiã ferrum candefaciũt, & ustionẽ perficiunt. Ego itaq; eiusmodi affectionem ex temporũ ustione cõflatam uidi. Hi enim immodeste pharmaco usi, & ustione usq; ad profundum facta, unà cũ alienis humoribus, etiã naturales consumpserunt, & ad extremã siccitatem oculum deduxerũt, & nõ intelligebant se morbũ incurabilẽ præparare. Quid enim aliud contingere poterat, quàm quod hic contigit? Primum dolor molestus, & immodicus ardor. Quũ igitur tentassemus per collyria obtundere dolores, amplius ægrũ grauauimus. Liquidum enim collyriũ oculo illitum, uelut arenulas quasdã producit, ab immodica caliditate torrefactum. Et quũ rursus per ouũ mitigare uellemus, rursus per caliditatẽ etiam ipsum crassefactũ est, & uelut ad membranas quasdã redactũ, quę ægre ab oculis secedebãt. Sed & lacte usi sumus, & ipsum similiter inspissabatur, & in summa, uelut ab igne humores coacti inspissabantur. Proinde multo labore insumpto, quũ foenigræci succũ instillassemus, moderatè dolorẽ mitigauimus. Nam & hic à morbo superabatur. Postea uero rationẽ ducẽ sequuti, ad rosacei usum deuenimus, tepefaciẽtes hoc ac infundẽtes, ut etiam æger nobis absentibus, ipsius solius usu ab accedentibus alleuaretur. Quin & ad alia multa utile nobis uisum est rosaceum ad oculos. Si enim ex natura siccitas affuerit, ut ęgre mobilis & penitus lacrymarum exors sit oculus, etiam his commodum est pro collyrio sublitum.

De arteriarum sectione. Seueri. Cap. XC.

In chirurgijs circa caput & frontem, unus generalissimus nobis scopus est, ut ægrũ à fluxionis affectione liberemus. Verũ priuatas & uelut particulares aggressiones facimus, propter uires, propter accidẽtia, propter locos, propter materiæ fluxionum qualitatem. Quum igitur arteriarum genus unum sit, loci uero diuersi, nũc de posterioribus expendemus. Hæ enim uelut principia quædam earũ sunt, quæ circa superficiem capitis existunt. Cõuenit igitur in magnis doloribus, cario, staphylomatis & prolapsibus, arterias in posterioribus capitis partib9 secare. Statim enim utilitatem inde percipiunt ægri. Prædendi autẽ sunt loci, & sic pulsus exacte per tactũ notandus

notandus, & spatium dimetiendum ab auribus triũ digitorum, ad caluam posteriorem appellatã. Conuenit autem secare non obliquè, sed trãsuersim, usq; ad os, & membranam caluam ambientem exactissimè radere; & sanguinis excretionem usque ad animi deliquium expectare, in quibus uidelicet uires robustæ sunt, & dolor uehemẽs. Sic enim sopies accidens symptoma. Deinde cuneolum sectioni parem indimus, & linamẽta conuulsa plurimo cuneolo imponimus. & lanæ hapso posca imbuto pro linamentorũ custode utimur. Deinde ligamento utimur sufficienter adstringentes, & ad frontem ambo principia ducentes ac deligantes. Postera die uino & oleo ligamentũ rigamus, & non soluimus. Tertia die soluimus, & uibices moderatè proluimus, & os deradimus. Et postea quoq; ossis rasura utimur, & hoc facimus, usq; ad quatuor, aut quinq; dies, donec os sanguinẽ emiserit. Hoc enim signũ est sufficiẽtis rasuræ. Cæterum medicamẽtis, quæ linamẽtis illinuntur, utendũ est in his, ex pumice et cera ac oleo paratis. Et postea cephalico sicco appellato ex eruo utendũ est. Sed & id quod à nobis præparatur, unicè ad hos facit. Statim enim post ossis rasurã impositũ, carnẽ producit. Accipit autẽ farinę triticeę tenuissimæ par. II. colophoniæ liquidissimæ partẽ I. Hoc ubi siccũ inspersum est linamẽtis & splenio, custos linamẽti adhibẽdus est ex aliquo pharmaco è cerussa parato. Nã & ad cicatricem inducendã confert.

De caluariæ circuncisione. Cap. XCI.

Sed & caluariæ circuncisionem, periscyphismũ Græcis dictũ, assumimus, in quibus diuturna & tenuis oculorũ fluctio existit, & multa uasa fluctionem delegantia. Oportet igitur rasos locos notare, ut ne in coronalem suturã, aut tẽporũ musculos, sectio fiat. Faciẽda autẽ est sectio paululum supra frõtem trãsuersa initio à tempore ad tẽpus facto, ita ut mẽbrana caluã ambiens simul dissecetur, & diligenter radatur. Deinde cuneolis sectioni inditis linamẽta adhibemus, & reliqua consequẽter facimus, uelut prædictum est in arteriarũ sectione, assumpta ex uino, & oleo irrigatione. A tertio die curatio suppuratoria fiat. Deinde ea quæ resiccationem promittit. Siquidẽ igitur à solo sincipite oculi fluxione infestãtur, prædicta sectione contenti sumus. Si uero unà cum supernis uasis, etiã ex temporibus fluxio feratur, post factam relatam supernam sectionem, alias duas luniformes assumimus, unam ab utraq; parte. Habeat autẽ principium, tum ea quæ à dextris fit, tũ quæ à sinistris, à principijs trãsuersæ sectionis superne factæ, ita ut ex supernis ad tempora deferantur, usq; ad mediũ frontis. Procedant autẽ luniformiter ad supercilia cõuersæ, ut ne temporũ musculos iniuria afficiant. Sit autẽ figura trium harũ sectionum similis literę Græcę π, ita tamen ut apices ad internas partes incuruatos habeat hoc modo ⁀(. Oportebit autem & hic cuneolos sectionis indere, & cõsequentia facere, uelut antea dictum est: Porrò dicunt Aethiopas à natiuitate frontem circuncidere, ut ne oculorum fluxione infestentur.

De frontis per submissum scalpellum excoriatione. Cap. XCII.

Frontis per submissum scapellũ excoriationem, hypospatismum Græcis appellatũ, assumũt qui deformitatem cicatricis maximæ per circulum fientis in frontis circuncisione, deuitant. Verum hæc curatio imperfectior illa est. Vnde magis frontis circũcisione periscyphismo appellato utendũ est, ita ut rei magis necessariæ curam habeamus.

De uasorum sectione. Cap. XCIII.

Vasorum sectionẽ assumimus uno oculo affecto, & in oculorũ perpetuis lacrymis, & in hemicrania. Assumimus autẽ in his, quibus manifesta & eleuata sunt in fronte uasa. Vas uero atramẽto notamus, & summis utriusq; manus digitis, frontis cutem ab utraq; notæ parte eleuamus, & superficiariam sectionem in ipsam notam, ex directo uasis facimus. Et rursus paulatim subiacentes cuti membranas dissecamus, donec nudum uas apparuerit. Atq; sic hamulis duobus trãsfixis labia sectionis eleuamus, & paulatim per scalprum subradentes, uas à circumsitis mẽbranis liberamus. Et cæco hamulo subiecto, uas ex profundo attollimus, & ita eleuato acum duplex filum habentem submittimus, & mox ablata acu filũ dimittimus. Idẽ etiã in altero uasis termino facimus. Et postea uas perpungimus, & euacuationẽ fieri sinimus. Sufficienti uero sanguine euacuato, utrosq; terminos uasis, per subiecta iã fila deligamus, & medium ipsius resecamus: atq; ita linamentis inditis, & hapso lanę ex aqua frigida imposito, deligatiõe utemur. Postera die uino & oleo irrigamus. Tertia uero exoluimus, & moderata pfusiõe facta linamẽta ex aqua mulsa indim⁹, donec exciderint fila. Et usq; ad perfectam incarnationẽ eadem utimur. Est enim bonum auxilium. At uero cicatricis inductionem per emplastrum melinum facimus, aut per id quod ex cadmia paratur. Leonides porrò, soleo, inquit, ubi mixta est fluxio, & à fronte, & à musculis temporum, iuxta paruos oculorum angulos tẽporibus uicinos, supra fines superciliorum, crustas inurere per cauteres nucleoformes, id uehementer cauens, ut ne temporum musculos contingam. At in fluxionibus à sincipite, constringo collum, & uasa in fronte magis eleuata noto, & hæc ipsa præerasis pilis inuro. Illitio ualde celebris ad diuturnas fluxiões. Viperarum capita in olla probe exurito, & cinerẽ cum lupinorum amarorum decocto tritum temporibus illinito. Et miraberis de medicamẽti efficacia.

De musculorum temporum cataplasmatis, agglutinatorijs, ac illitionibus. Seueri. Cap. XCIIII.

Quandoquidem fluxiones ad oculos ex superincumbentibus locis suppeditantur: Nam hemicraneæ, & caries, & fluxiones capitis, dolores oculorũ augẽt: operæprecium esse puto etiam ad hos pauca auxilia referre. Vtendum igitur est agglutinatorijs & illitionibus, uelut dictum est, in his quibus oculi fluxione infestantur, & in quibus uasa circa frontem ac tempora eleuata distendũtur. Nã si influxio non ex uasis circa frontem, & tẽpora, ac palpebras contingit, sed ex profundius sitis agglutinationes & illitiones magis lædunt. Insuper autẽ si citra inflãmatiõe fluxiones oculorũ fiunt, agglutinatoria ipsas cohibent. Si uero inflammatio affuerit, humores ex circunsitis locis ad inflammatos impulsos, per compressionem magis distendent. Itaq; agglutinatoria ex similagine & ouis ac thure composita uitãda sunt. Resiccata enim distendũt uasa, & fluxiones augent. Quæ uero mollia permanent, aut distentionẽ non efficiunt, & tum frigiditate, tum adstrictione

uasa deprimunt, his utendū est. Si igitur calida fuerit intemperies quę lædit, Crocum, opium, myrrhā, thus, ex aqua trita, & ad strigmentitiam spissitudinem redacta illinimus, & statim inducto somno, dolorem depellimus. Idē præstant & fluuiatiles stratiotæ cum aloë contriti. Sed & polygonum cū mastiche tritum ac illitum, dolorem mitigat. Et mādragoræ cortex cū thure mirificè facit. Et mastiche cū succo brassicæ illotæ trita mirificè resiccat. Item fabrorum fuligo, quam uulcaniam appellant, leniter cum ouo subacta. Et calx uiua cum ouo in frigidis intemperiebus. Et hirundinum stercus cum mastiche & oui candido.

Totius capitis illitiones Seueri. *Cap. XCV.*

Totum caput intemperie calida affectum, acacia cum uino trita illinendum est. Nā acetum in huiusmodi capitis illitiōibus uitare oportet. Facit & samia terra cum plantaginis aut solani succo trita. Si uero frigidior fuerit causa, ut æger clarè frigiditatem in capite sentiat, & lacrymas frigidas deferri, contraria calidæ affectioni auxilia adhibenda sunt. Nasturtio enim cum ouo trito multum profecimus. Et per erucæ semen cum aceto tritum idem effecimus. Sed & thapsia cum sinapi aceto trita, magnopere prodest. Et cochleæ Aphricanæ cum thure ex aceto tritæ, multā fluxionis illationem relidunt ac excindūt. Et hirundinū nidus cum stercore in ipso reperto, aceto subactus graues dimidij capitis dolores sanat. Et euphorbium cum aceto tritū. Vtere etiā smegmatis & puluillis inspersilibus, suprà ad diuturnum capitis dolorem descriptis.

Cataplasmata oculorum lippientium, Dioscoridis. *Cap. XCVI.*

Cataplasmatis uice imposita mitigant oculorum inflammationes, folia rubi aut auriculæ muris, aut tribuli uiridis, aut portulacæ, aut semperuiui, aut polygoni, aut intybi, aut coriādri, aut cupressi. Aut hyoscyami folia trita. Aut cucurbitę ramēta. Aut peponis caro, aut calicum papaueris decoctum affusum. Aut ipsi calices cocti triti impositi. Cōmodus est etiam panis aqua madidus tritus cū modico rosaceo impositus. Et ouum cū rosaceo ac uino conquassatum, & hapso lanæ exceptū ac impositū. Aut ouorū assatorū uel coctorū uitellos, cū modico croco, & opio phaseoli magnitudine, ex sapa tere ac impone. Aliud Asclepiadę, ad maximos humorum influxus ac dolores. Rosarum siccarum drach. I. opij drach. I. croci drah. I. efforma in pastillos cū passo, in quo melilotum coctū est. Et usus tempore ex ipsis terito cum passo, & ammixto pane imponito. Aliud ad maximos dolores ac uigilias. Psyllij semē in feruētē aquā cōiectū, paululum sinito. Et ubi dissolutū fuerit, conquassato, ut emplastri formā acquirat, & ex eo oculū integito. Suauē enim somnū inducit. Aliud Demosthenis, ad dolores & prolapsus oculorum, egregiè facit. Calices papaueris in aqua mulsa coquito, & ipsos quidē expressos abijcito, aquā mulsam autē triticeo, aut ordeaceo polline ammixto imponito, modico etiam rosaceo adiecto. Aut polentę florē ꝓ polline, aut panē purā accipito. Cæterum cataplasmata omnino tēpora compræhēdant, & supercilia cū frōte. Solam autē supernam palpebrā cataplasmate integimus, infernā non comprimentes, quo aperiri oculus possit, & lacrymam illatam excernere. Assidue uero permutētur, & maxime æstate, ut ne feruefacta exacerbent. Ad contactum autem summè tepida apponantur, hyeme uero leniter calida.

Illitiones oculorum. *Cap. XCVII.*

In uehemētibus doloribus palpebras forinsecus illinire oportet, maximè quidem collyrio Nili ex rosis, aut aliquo dolorē eximēte ex croco parato, aut croco trito cum modico papaueris succo, affuso lacte aut hyoscyami succo. Alia illitio Asclepiadę, ad doloris uexationes. Aloës, lycij Indici, rosarū uiridiū, croci, opij, myrrhæ singulorum æquales portiones terito cum uino, & formato pastillos, ac siccato in umbra. Vsu uero expetente, passo dilue, & oculos ac tempora illine. Alia illitio repulsoria optima. Foliorum mali siccorum tusorum ac cribratorū lib. I. myrrhæ sextantē, glaucij sextātē, gūmi sex uncē. Excipe aqua. Illitio Asclepiadæ mordax, eue stigiò fluxionem cōpescēs. Facit & ad lippitudines scabras. Aeris usti drach. IIII. croci drach. IIII. piperis drach. II. opij drach. II. gummi drac. IIII. Excipe aqua. Hæc forinsecus illita maximos humorū illapsus relidit. Verum uitare oportet ne quid de pharmaco in oculum præterlabatur. Aliud phloginū inscriptū linimentū. Aeris usti ac loti drach. XII. croci drach. VI. piperis drac. III. myrrhæ drach. III. opij drac. III. gūmi drach. XII. Terito cum uino ueteri odorato adstringente. Alia illitio ex sandyce, ad perfrigerationes & resolutiones palpebrarum, quales cōtingunt & in his qui canino more conuelluntur. Facit etiā ad acuendum uisum ante balneum illita. Sandicis drachm. XIIII. crocomagmatis drach. VI. piperis drachm. IIII. gummi drach. VI. Excipe aqua. Aliqui adijciunt etiam opobalsami drach. IIII. & illinunt ad hebetudinem uisus.

De aridis collyrijs, Galleni. *Cap. XCVIII.*

Ex aridis pharmacis quędā affectionē in oculis cōgregari prohibent, humorū uidelicet influxiones impedientia, ex quibus oculi affligi solent. Pręstantissimum autem ex his apparuit, & experientia iudicatum est, quod ego composui, inquit Galenus: & ob id apud multos in usu est, ac ferè per omnes gentes, quibus Romani imperant. Ac primū sanè ipsius cōpositionē scribā, quum præstātius esse putem, nullis omnino affectionibus corripi, quàm eas quæ iam præoccuparunt sanare. Vtilissimū aūt est sanis oculis pharmacū. Vritur lapis phrygius in fabaceas magnitudines confractus. Eum uero in ollam nouam missum, deinde forinsecus luto oblita olla, addito operculo foramen habente, eoq; oblito, ollam prunis imponimus. Quū autē lapis ignitus factus fuerit, tunc iā ollam in aliud uas purum euacuare oportet, & recenti butyro extinguere. Facta autem extinctione, rursus in eandem ollam missum, prunis adhibemus, ac uentilamus. Ignito uero lapide, ubi purum uaporem efferri uiderimus, rursus euacuatum extinguimus uino ueteri fuluo odorato. Deinde rursus missum in ollam lapidem, tertio urimus, & rursus extinguimus melle Attico non multo. Postremum autem melle extinguitur, ut mellis qualitas in lapide permaneat. Cæterum diebus trita ac prælęuigata in promptu habere oportet, ita ut in tenuissimū puluerē redacta sint subscripta. Aeris usti unc. I. piperis albi unc. I. folij malabathri unc. I. sti

bij drach. XII. His ammisce lapidis usti, tusi, cribrati ac triti lib. I. Et postquam omnia simul probe fuerint unita, & reponere medicamentum uoles, adijce opobalsami primarij drach. XII. Sit autem opobalsamum tenue, & pellucenti compage, non crassum. Impedit enim crassitudo, ne siccum pharmacū euadat. Vtendum autem est ipso ad palpebras solas, inducto specillo citra tunicarum oculi contactum. Iubedusq; est homo cui hoc sublinitur, palpebras apertas habere. Hoc itaq; à me compositum est, non permittens hominem qui ipso recte utatur, oculorum lippitudine appræhendi. Stibium ornandis palpebris præseruatiuum, pueris maximè commodum. Stibij drach. XVI. plūbi usti ac loti drach. VIII. squamę æris drach. I. croci drach. I. florum rosarum, myrrhæ, spicæ nardi, thuris, piperis, singulorū drach. I. palmularū ossa decē. Omnia in fictile uas cōiecta diligenter torrefacito, deinde tusis ac tritis opobalsami primarij cōpage tenuioris cochlearia duo adijcito: Et tritis ac siccatis utitor. Aliud Seueri, facit ad oculorū & palpebrarum pulchritudinē. Stibij quadrantem, purpuræ ueræ ustæ sextātem, spicæ nardi unc. I. Vtere. Stibium ornans palpebras. Stibij usti & loti drach. VIII. ossium palmularū ustorum drach. VIII. atramenti sutorij drach. II. nardi celticę drach. II. Vtere, cōstat experimēto. Aliud, faciēs ad decorē, angulos rarefactos ac humectos moderatè reficcās. Cornu ceruini usti, purpuræ ustæ, singulorū drach. III. folij scylmatis unc. I. Vtere. Stibiū optimū ad tenuē fluxū, & corrosos angulos. Nutrit hoc etiā oculos debilitatos, in multis affectionibus cōprobatū, & mirifice omnibus se opponens. Facit etiā ad ornatū. Inductū enim multo tēpore in angulis permanet. Habet aūt hoc modo. Carnis purpuræ torrefactæ drach. IIII. succi anemones drach. VI. stibij usti & uino extincti drach. III. succi baccarū sambuci drach. III. spinæ ægyptiæ drach. II. ordei usti drach. II. gallarum nigrarum drach. II. acaciæ drach. II. mororū rubi aridorū tusorum drach. III. costi tusi drach. III. folij tusi drach. IIII. Singula seorsim terito, & simul in uase plumbeo reponito, ac utitor. Aridū Danai, quod uelut res sacra in regia urbe uēditū est numismatis CXX. & cū multo labore ab eo impetratum. Præseruat ab omni lippitudine, palpebris inductū. Aeris usti unc. I. ungues siue onychas aromaticos ustos magnos tres, piperis grana XXI. ordei usti grana XXI. palmularū ossa usta IX. æreas muscas XXI. folij scrup. IX. sanguinis dracōtij scrup. IIII. Aes accipe quod ab ęeris uasis dederaditur, & in fictile uas missum, ac prunis impositū, ad triduū ure, ita ut quotidie ter ipsum urina pueri incorrupti extinguas, & postremū aqua dulci. Aereas aūt muscas accipe ex locis ubi boues degunt, aut si ibi nō reperias, ex mortuis animalibus. Aliud palpebras ornans, pharmacū quod prospere accōmodatur. Facit & ad diuturnas lippitudines. Stibij usti & uino extincti drach. III. plūbi usti ac loti drach. VIII. fuliginis thuris, spicæ nardi, myrrhæ tostæ, croci tosti, squamæ æris, singulorum drach. I. Tritis utere. Aridum ad angulos calidiores & rubicūdos ac exasperatos: Seueri croci drach. IIII. cadmiæ lotæ drach. II. cerusæ drach. I. Aliud Seueriani, cerussæ bessem, cadmiæ trientem, salis ammoniaci sextantem, piperis sextantem, folij trientem. Aliud palpebras ornās, facit & ad lippitudinem siccā. Sanat etiā omnē lippitudinē, post mitigatos dolores illitū. Aeris usti leuissimè triti unc. I. cedriæ puræ trientē. Aes cū cedria ad strigmētitiā spissitudinē terito, & in arūdinē mittito, & hanc obturatā forinsecus totā luto oblinito, & in dibano prunis obruito, & per diē ac noctē sinito: & exemptam terito, & collyrij Pelarij drach. XXIIII. adijcito, & croci drac. II. & folij scrupul. II. & utitor. Aliud siccū collyriū celebre, resiccans multas fluxiones, & uisum acuēs. Optime quoq; attenuat cicatrices. Aeruginis unc. I. cadmiæ unc. I. chalcitidis unc. I. stibij unc. I. mellis mensurā congruam. Omnia leuissimè trita, & melle subacta, in ollā mittito, & addito operculo foramē habēte, oblinito, ac urito donec tenuis uapor progrediatur. Deinde exēpto ac trito utere. Quod si ipsum paululū mordax facere uolueris, post ustionem adijce piperis grana XXV. Aliud aridū ualde bonū: Cadmiæ sextantē, mellis sextātē, æris usti drach. IIII. salis ammoniaci drach. II. piperis drach. IIII. spicæ nardi drac. II. Cadmiā leuissimè tritam melle subige, ure, & uino austero extingue, & cum reliquis tere ac utere. Est delacrymatiuū. Facit & ad asperas palpebras. Aliud siccū ad lacrymantes oculos, & eos qui à lōga lippitudine nō probe sanati sunt. Est etiā præoccupatiuū. Cadmię drac. VIII. æris usti drach. VIII. stibij drach. IIII. Cadmiam cū ære in frusta crassiora contusam, & melle subactā in olla exurito, uelut antea dictum est, & uino ueteri odorato extinguito, ac siccato. Et deinde stibium per se ustum in olla ammisceto, & tusis cribratis ac tenuissimè tritis utitor. Quidam etiam armeniaci drach. duas ammiscent. Hoc siccum pharmacū sæpe cū uino uelut collyrium cōtriui, & siccato usus sum, inducēs ipsum palpebris mane & uesperi. Aliquādo autē etiā stibij drach. octo inieci.

Aliud siccū croceū, procataleptic ō, id est, pręseruatiuū. Aloës, croci, glauci, sarcocollę, singulorū unciā unā leuissimè tritis utere. Aliud, quo utor, & affectiones illino. Sistit fluxionē in una die, si dēse ac sæpe illinatur. Facit etiā ad ęgilopas, & palpebras corrosas, & pilos pungentes in palpebris, post euulsos pilos, pilorum locis illitū. Sarcocollę, croci, glaucij flaui, aloës, chelidonię, singul. unc. I. myrrhæ troglodyticæ drac. quatuor. Chelidoniā tusam cribratā reliquis adijce, & cōtritis utere. Ego cū aqua uelut collyriū cōtero, & sicco utor. Aliud siccū collyriū celebre, uisum acuēs, inoffensos cōseruās oculos. Stibij scrup. IIII. fuliginis purpuræ ueræ, rosarū siccarū, singulorū scrup. II. croci scrup. III. folij scrup. III. spicæ nardi scrup. III. Tritis uere. Fuliginē aūt sic facito. Lanā purpuræ cedria tinctā incēde, & pelui leuissimo, aut ęreo uase cōtege, & cōflatā fuliginē penna collige, ac utere. Aridū albū, uisum acuēs. Facit ad pruritus, & ustiones ex sole, & lippitudines incipiētes ex frigiditate, ante & post cibum. Cadmiæ drach. II. salis ammoniaci drach. I. piperis drach. II. aluminis scisi drach. II. folij drach. II. cerusæ oboli dimidium. Terito cum uino albo, & siccato utitor.

Aliud siccū acre. Cadmię drac. XXIIII. salis ammoniaci drach. II. spicę nardi drach. I. piperis albi drac. I. tritis utere. Aliud optimum. Cadmiæ drach. VIII. croci drach. II. salis ammoniaci drach. II. spicæ nardi drachm. I. piperis albi drach. VI. Tritis utere. Aridū Seueriani. Cadmię ustæ & lotæ drac. VIII.

salis ammoniaci drach.II. piperis albi drach.II. folij drac.I. cõtusis, cribratis, ac probe tritis utere. Aliud aridũ acre. Cadmiæ drach.VIII. testarũ sepiæ sextantẽ, salis ammoniaci unc.I. piperis unc.I. folij unc.I. utere. constat experientia. Aliud aridum uisum acuens, Oribasij. Radicis chelidoniæ sextãtem, aloës sextantem, folij unc.I. piperis decorticati drac.IIII. ueratri albi drac.I. Vtere. Aridum Apollonij ad uisus hebetudinẽ. Cadmiæ drach.VIII. fecis uini ueteris siccæ ustæ drach.V. piperis albi drach.V. salis ammoniaci drach.X. sandarachæ drach.II. folij drac.II. nitri usti drach.III. Aliud aridũ ad suffusiones & hebetudines. Viperam masculam totam uiuã in ollam mittito, & succi fœniculi cyathum unum adijcito, & thuris non secti granum magnum addito. Deinde totam ollam forinsecus luto oblitam, urito donec in cinerem redigãtur indita, teritoq́ ac utitor hoc arido medicamento uelut celebri. Faciunt & uiperæ capita usta, trita, & inducta. Aliud. Incomparabile. Veratri albi & piperis æquas portiones tusas ac tritas adhibe per triduum, purgatione prius per uentrem facta, & per os ac nares. Aridum ad incipiẽtes suffusiones, glaucedines, & pellicularum crassitiem. Cadmiæ drach.XXIIII. salis ammoniaci drach.X. sandarachę drach.IIII. ueratri albi drac.II. folij drach.II. utere. Ego si aliquando opus habeo arido collyrio ad præsentes affectiones commodo, hoc trito & in leuissimum puluillum redacto utor. Aliud siccum acuens uisum, experientia cognitum. Cadmiæ drach.VIII. folij drach.VIII. spicæ nardi, drach.II. piperis, croci, auripigmenti, salis ammoniaci, chelidoniæ, singulorum drach.II. artemisiæ, folij malabathri, singulorum drach.I. utere.

De liquidis collyrijs. Galeni. Cap. XCIX.

Liquida ocularia medicamẽta cõponuntur ex succis, & liquoribus, felleq́ ac melle, & ammoniaco thymiamate, ita ut ammisceãtur ipsis etiam moderatiora quędã, uerum uiribus nõ repugnãtia, myrrha inquã, & thus, & crocus, & galbanũ, & quæcunq́ alia huiuscemodi, quæ tunicas rarefacere, & crassitudinẽ humorũ ac spiritus attenuare possunt, & humiditatẽ præternaturalẽ discutere, & tunicis oculorum per suum temperamentũ, robur prębere. Liquidũ acuens uisum. Succũ ex malis punicis expressum, in uas fictile Atticũ leuissimum ac densissimum mittito, & tenui linteo obligatum ad solẽ exponito, donec mellis crassitudinem acquirat, & parem mẽsurã mellis ad succũ adijcito, & fictili uase exceptũ reponito. Inueteratum enim melius euadit. Quum autẽ dormire uolueris, ex hoc leuiter oculos sublinito. Hoc pictoribus, & scriptoribus, & aurifusoribus ac senibus cõuenit. Aliud. Ampullam uitreã oleo expleto, & iniectis fœniculi folijs teneris in solẽ exponito ad dies quadraginta. Et expresso fœniculo, oleo utitor. Aliud uisum acuens. Adipẽ uiperæ in uitream ampullã mittito, & ubi liquatus fuerit, specillũ in eo tingito, ac illinito. Hoc ualde cõmodũ est. Aliud uisum acuens. Colocynthidis semen tusum, cribratũ, ac leuissime tritum cũ melle adhibeto. Experimento cõstat. Aliud ad uisum acuendũ, & ad suffusiões ac cicatrices oculorũ. Chamęleontis nigri radicem ustã, ac leuissimè tritã illinito. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerem exure, & cinere trito cum melle utere. Ego hoc arido usus sum ad albugines. Aliud ad inchoantes suffusiones. Mel, oleum uetus, & fœniculi succũ, ęquis portionibus misce ac utere. Aliud. Sagapeni drac.II. spumæ nitri drac.V. mellis lib.II. Aliud Demosthenis. Ego uero subscripto utor: Caucalidis succũ, coronopodis succũ, chamædryos succum, æquis portionibus excolato, siccato, collyria formato, ac utitor. Si uero liquido uti uoles, cum melle tritis utere. Aglaidę liquidũ ad principium suffusionis. Floris æris obol.V. piperis obol.V. croci drach.II. castorij drac.II. fellis galli drach.I. omphacij drach.III. & dimidiam, spicæ nardi obol.I. lapidis hæmatitæ obol.II. spumæ nitri obol.II. floris salis drach.XXXII. opobalsami drach.XXXII. mellis quincuncem. Omnia trita in argenteo uase reponito. Erasistrati panchrestos liquida cõpositio. Ad inflationes pruriginosas, & lippitudinem scabram, aures purulentas, ulceras ægre recipiẽtia cicatricem, cynãchen siue anginã, & ad nomas in ore ac pudẽdis. Aeris usti drach.II. myrrhę drach.III. misyos tosti drach.III. piperis drac.I. croci sesquidrachmam, uini austeri ueteris cochlearia.III. passi cretici cochlearia II. trita rursus terito cum uino, & ubi id combiberint, passum adijcito, & unita in ęreo uase ad mollem ignem coquito, usq́ ad mellis spissitudinẽ, & in ænea pyxide reponito. Alia liquida ex succo uerbenacæ. Facit ad hebetudinem uisus, pupillæ debilitatem & obfuscationẽ, facit & ad corrosos angulos, ad tenuem fluxum, & inchoantes suffusiones: Fellis capræ drac.VIII. mellis attici sexuncẽ, lycij indici drach.III. piperis drach.IIII. succi uerbenacæ rectæ deuncem, & sicci succi drach.VIII. piper tusum ac angustissimo cribro excretum, postea diu in mortario terito, & sicco succo adiecto, simul terito. Deinde etiã liquidum succũ, & mox lyciũ addito. Et ubi leuigata fuerint, mel adijcito, & mox fel ipsum & unita excipe, ac utere. Quidã ipsam herbã, uerbenacã dico, tũdunt ac cribrãt, & drac.VIII. adijciunt. Si uero siccius medicamentum euadat, collyrium efformato ac utitor. Siccum cassij, ad uisum acuẽdũ & ad glaucedines, antiquas lippitudines, uisus hebetudines, ac obscurationes. Fel taurinum totũ in æneã pyxidem euacuatum, ad dies X. sinito, deinde trita adijcito, croci, myrrhæ, opobalsami, singul. drach.I. piperis grana XX. mellis Attici duplum fellis. Et omnia simul trita in uas æneum inijcito, & ad mollẽ cinerẽ ad mellis spissitudinem coquito, & in ænea pyxide reponito, ac utitor uelut bono. Simul enim ut illitum est, efficaciam suam declarabit. Alia liquida Bolæ inscripta, ad suffusiones. Fellis felis partem unam, mellis Attici duplum, succi hieracij parem mellis mensuram, misce & utere. Alia ad suffusiones celebris. Fellis coruorum recentium trientem, sagapeni persici drac.I. succi cyrenaici unc.I. opobalsami unc.I. mellis dodrantẽ. Alia ualde celebris, ex cuius usu successum habui. Fellis capræ drach.IIII. opobalsami drach.II. croci drach.II. spicæ nardi, casiæ, lacrymæ oleæ æthiopicæ, aluminis scisi, medulæ struthocameli, myrrhæ, singul. drach.I. mellis unc.XVIII. præparato diligenter, & reponito in pyxide æris cyprij, ac utere. Alia. Theriaces Andromachi drachm.IIII. succi cyrenaici drachm.VI. opobalsami drach.II. mellis non fumosi drach.V. Theriacam primum uino ueteri dulci dissolue, & opobalsamum ac mel adijce, & utere.

Alia

Alia liquida Apollonij, ualida cōpositio ad suffusiones. Sagapeni drach. II. succi cyrenaici obol. II. ueratri albi drach. IX. rutae syluestris drach. I. spumae nitri obol. IIII. mellis quadrātem. Alia. Omphacij drach. I. myrrhae drach. I. salis ammoniaci drach. I. opobalsami, lacrymae oleae Aethiopicae, ammoniaci thymiamatis, singulorū drach. I. fellis hyænae drachm. II. Excipe melle & utere. Alia. Fellis hyænae, adipis uiperæ singulorum sesquidrachmā, croci drach. I. omphacij drach. I. opobalsami drach. I. myrrhae drach. III. & dimidiam. Mellis quantum satis est. Alia, ad suffusiones, etiam si fuerint diuturnæ. Lapidem Scyticum cum felle aspidis tritum illine. Breui liberat. Sit autem Aspis quæ Acōtias appellatur. Fel eius reperitur ad dorsum hepati annexum. Alia, ad omnem uisus hebetudinem ac suffusiones, facit etiam ad palpebras pungentes pilos producentes. Mellis sextantem, opobalsami drac. II. myrrhæ drach. II. succi cyrenaici drach. I. opobanacis drac. I. utere. Alia, ad suffusiones, ut æger intra quinque dies uisum recipiat, adeo magnū ac admirādū auxilium est: Facit etiam ad asperitates palpebrarum. Et raro quis tale habere potest. Adipis uiperæ, fellis galli albi, floris æris, succi rutæ syluestris, lactis canini, opobalsami, æquis portionibus tritis utere. Aliquando uero pro æris flore, atramentum sutorium conijcio. Alia liquida nigra. Ad hebetudines, & fluxiones, ac affectiones. Clauorum caligarū ueterū prælotorū ac probe siccatorū librā I. in sextar. I. aceti acerrimi mittito, & per dies quinque sinito. Deinde in olla fictili aut ferrea, lēto igne donec ter ebulliat coquito & excolato, & mellis despumati & colati lib. I. adijcito, & ad mollem ignem usque ad strigmētitiam spisitudinē coquito, ramulis fortibus absinthij tribus simul colligatis agitando. Deinde ubi coactū fuerit medicamentum, atramenti sutorij leuissimè triti unc. I. inspergito, ac utitor per specilli nucleū angulos inde cōtingens. Alia repellens fluxiones, & detergens oculorū tunicas. Attenuat etiā cicatrices, & forinsecus supernæ palpebræ illita repellit fluxiōes, si statim ab initio illita fuerit. Melāterię, uelut iā diximus de clauis, præparatæ, & mellis parē mensuram, & succi fœnigræci tantundem, simul mixta & excolata, ad lentū ignem coquito, assidue agitando donec mellis cōpagem acceperint, & repositis utere. Cæterum fœnigræci succum præpara uelut dictum est in ulcerū oculorū tractatu. Sed & dū excolas fœnigræci succū, ne exprimas ipsum, sed spōte defluentē inijce. Si uero ubi paratū fuerit pharmacum & frigefactum, grumi in ipso fuerint, totum paulatim in mortarium transfundito, & dissolutis grumis reponito ac utitor. Alia liquida, ad ficosas eminentias, & omnem carnis extuberantiam, & ad carnis in angulis incrementum, & ad incipientes lippitudines. Misyos tosti drach. VIII. myrrhę drach. II. mellis quod satis est. Alia. Misyos tosti drach. VI. atramenti sutorij drach. IIII. myrrhę drach. IIII. mellis quod satis est. Oribasij liquida ad suppuratos ex ulceratione. Atramenti sutorij drach. VIII. croci drach. VIII. myrrhę drac. IIII. mellis lib. I. Alia liquida eiusdem. Mellis sextantem, opobalsami drach. II. succi cyrenaici sesquidrachmam, opoponacis sesquidrachmam. Ex eodem liquida Basii, ad suppuratos oculos. Croci, aloēs, myrrhæ, singulorum sesquiunciam, uini quadrantem, mellis sexuncem: Crocus teritur cum modico uino: Deinde aloē & myrrha, & ubi ad compagem redacta fuerint, inspissata melli adijciuntur, & unita reponuntur in uitreo uase. Vtere hoc bis illinens in die, aut si res urgeat, etiam ter, & oculum deliga. Repurgat, incarnat, cicatricem inducit, usque ad finem illita. In plerisque uero post repurgationem, ad collyria transimus, & maximè id quod inscriptum est scutulare, capræ faciem præferens. Alia liquida experimēto cōstans. Succi uerbenacæ rectę, lycij indici, ęquales partes, hoc est, sing. unc. I. mellis tantūdē. Alia liquida ex adipe uiperę. Mirificè facit ad incipientes suffusiones, & hebetudines oculorum sanat. Succi rutæ, opobalsami, succi fœniculi, succi chelidoniæ circa sepes nascentis, adipis uiperæ in duplici uase eliquati, mellis non fumosi, singulorum æquas portiones simul mixtas per purum linteum excolato, & utere cōfidenter, ita ut aliquādo mellis sesquiunciam, & reliquorum unc. I. conijcias.

Collyria ex croco, & ex succis diuersa. Cap. C.

Collyrium ex croco ad initiū lippitudinū. Glaucij drach. XXIIII. sarcocollæ drach. XVI. croci drach. VIII. gummi drach. VIII. tragacanthæ drach. IIII. Arida omnia trita ac leuissima facta, tragacantha madefacta excipe. Aut sic prępara. Sarcocollam aqua terito, deinde glauciū cribratū adijcito, ac rursus terito. Deinde crocū siccum leuissimè tritum, & tragacanthā siccam in tenuissimū puluillū redactā, & gūmi similiter insperge, quo eadē die aut postera in collyria redigātur. Nam collyria diu in mortario manentia nigrescūt, & uires immutāt. Vtere aūt ipso, aquosum infundēs per ouū, lippitudine incipiēte. Incipiēte uero declinatione crassum instilla. Constāte autē declinatione sicēe, cū aqua illine. Aliud ex myrrha. Glaucij drac. XLVIII. sarcocollæ drach. XLVIII. croci drach. XXIIII. opij drach. VI. myrrhæ drac. VI. tragacāthæ drac. XLVIII. lapidis hæmatitę drac. VI. gūmi drach. XVI. Excipe aqua. Vsus est per ouū. Aliud Phosphorus appellatū, ad dolorē, & omnē inflammationē, & intētos humorū influxus. Glaucij drac. XXIIII. sarcocollę drac. VIII. croci dra. VIII. opij drach. VIII. myrrhæ drach. VIII. misyos usti drach. VIII. gummi drach. XII. Excipe aqua. Aliud Euchron à colore bono dictū. Facit ad ea quæ Phosphorus. Cōmodat & asperis palpebris. Est & pueris cōmodū. Glaucij dra. LXIIII. sarcocollæ drach. XXXII. croci drach. XXIIII. opij drach. VI. myrrhæ drac. VI. hæmatitæ drach. VI. tragacanthæ drach. XVI. gūmi drac. XVI. Excipe aqua, & instilla in principio per ouū. Aliud dolorē eximēs ex succis ad omnē doloris uexationē. Somnū inducit cōfestim. Glaucij drach. XLVIII. sarcocollæ drach. XVI. croci drachm. VIII. opij drachm. IIII. Lycij indici drachm. IIII. succi rosarum drachm. IIII. succi mandragoræ drach. IIII. succi hyoscyami drac. IIII. succi cicutæ drachm. IIII. tragacanthæ drac. XVI. gummi drach. XLVIII. Excipe decocto meliloti. Componitur autem hoc modo. Accipe meliloti lib. I. aquæ pluuialis sextar. VI. Coquito ad tertias, & excola liquorem ad pharmaci pręparationem. Collyrium ex succo polygoni. Succi polygoni sexuncem, lycij indici drach. VI. aloēs drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. thuris drachm. IIII. opij drachm. III. acaciæ ni

græ primariæ drach. XII. Vini ueteris odorati quãtum satis est. Facit ad omnes in oculis affectiones, reprimit fluxiones, & sedat dolores. Amat autem balneũ. Quare ubi illeuisti, lauari iube. Facit & ad ulcera. Collyrium ex succo Rhamij, ad chemoses & dolores, de quo quidam magnopere gloriantur. Aeris sextantem, cadmiæ sextantem, opij sextantem, aloës scrupu. XII. croci scrup. XII. acaciæ bessem, gũmi bessem, succi fructus rhamni lib. I. Aquæ quantũ satis est. Si uero abundas, succum fructus totum inijce, & gummi aqua macera. Collyrium è succo uerbenacæ, quod maximas humorum influxiones intra secundam illitionem exoluit. Croci drach. III. meliloti drach. VI. glaucij drach. XII. opij scrup. III. amyli drach. IIII. gummi drach. I. terito, & succum uerbenacæ rectæ affundito, efformatoq; ac utitor. Est & alia efficax compositio, ut uix credi posit, facit ad lippitudinem, tumores laxos, & inflationes, omnemq; humorum influxionem, & desperatas in oculis affectiones intra triduũ remouet. Croci drac. XIIII. amyli drach. XII. glauci drach. XVI. albuminis oui drachm. III. tragacanthi drachm. IIII. tere, & succum uerbenacæ rectæ affunde, efformaq; ac utere. Collyrium ex succo fœniculi. Cadmię dodrantem, stibij bessem, misyos crudi sexuncem, omphacij sesquiunciam, chalcitidis unc. I. croci sesquidrachmam, folij unc. I. succi fœniculi bessem. Et rursus aliud fœniculum cum aqua pluuiali decoquito, & cum eo decocto prædicta terito ac efformato. Hoc multi præparatum habent.

Collyria unius diei, monohemera appellata. Cap. CI.

Collyria unius diei cum candido oui illita, plerũq; statim ab initio lippitudines absq; humorum multitudine factas curant. Reuera enim non parum sæpe hæc magnas inflammationes mitigauerũt, ut in uesperam quidem homo balneo usus sit, postera uero die collyrio nardino illitus fuerit ad instaurationẽ ac corroborationem. Ammiscetur autem ad nardinum in prima illitione, parum quiddam de acribus ac sistentibus appellatis collyrijs. In secunda uero illitione, paulò amplius quiddam de ijsdem. Sufficiunt enim duæ pharmaci adhibitiones, & deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum, ad perfectam restitutionem. Collyria igitur unius diei, quæ priuatim feculenta nominantur, multam habent acaciam. Quædam uero aut omnino modicam, aut omnino non habent. Complectuntur autem in se, alia æris squamam, alia æs ustum modicum, cum multis alijs quæ moderatè adstringunt, & concoquunt ac discutiunt. Talia autem sunt, crocus, myrrha, lycium indicum. Sed & castorium ac thus citra adstrictionẽ concoquunt, simulq; discutiunt. In quibus igitur adstringentia prędominantur, plurimum oui liquorem, & parum de pharmaco esse oportet, & præsertim si quid ex metallicis pharmacum in se complectatur. In quibus uero crocus, & myrrha, castoriumq; ac thus, & lycium præualent, paulò crassiore pharmaco utendum est. Fomentum præterea omnino adhibendum est ipsis per spongiam, si quidem mediocris sit dolor, semel aut bis in die. Si uero uehementior dolor urgeat, præstat ter aut quater, & sæpius uti, in longis præsertim ęstiuis diebus. Fiat autem fomentum per meliloti ac fœnigræci decoctum. Oportet tamen horum collyriorum usum uitare, in quibus humorum multitudo in toto corpore adest. Nam monohemera quum sint facultate frigida, obstructionem corporum, & densationem meatuum faciunt. Si uero materię multitudo in oculis fuerit, ruptionis corniformis tunicæ causa fiunt. Nos autem in recentibus lippitudinibus, Theodotio Seueri illito ex aqua, & spõgia forinsecus oculo imposita ęgrum ab affectione liberauimus. Et plerunq; balneo uti iubemus statim post primam illitionem. Cæterum Monohemera collyria hæc sunt. Collyrium Monomelum appellatum, eò quòd ex unica specilli inductione, inquit, curat. Est autẽ multi usus. Facit ad diuturnas ac ægre solubiles affectiones, & maximè in quibus etiam palpebræ exasperatæ sunt, per subiectionem illitum. Oportet autẽ post illitionem diu claudere oculum. Facit etiam ad confusionẽs oculorum, & ad staphylomata. Est etiam pueris commodum. Vtere cum aqua diluto in his qui mordacitatem ferre possunt, in alijs cum ouo. In omnibus autem per subiectionem palpebrę subline. Si uero uehemens fuerit inflammatio, cum ouo infunde. Habet hoc modo. Cadmiæ drach. XXIIII. æris drach. XII. chalcitidis tostę drach. XII. opij drac. XI. piperis grana XXIIII. mellis sesquiunciam, gummi drach. XXIIII. Excipe aqua. Mel postremũ adijcitur. Pelarium, quod in principijs aquosum cum aqua dilutum adhibetur. In uigore uero aquosum cum ouo. Ad diuturnas autem affectiones crassius cum ouo. Deinde sensim progressu facto, etiã aqua ad ouum ammiscetur. Ad finem uero ex aqua sola diluitur. In ulcerationibus tamen minus efficax est. Cadmię drac. XVI. cerusæ drac. XLVIII. acaciæ drac. XXIIII. opij drach. IIII. amyli, tragacanthæ, gummi singulorum drachm. XII. æris usti sesquidrachmam, mirrhæ drach. III. croci sesquidrach. Excipe aqua. Aliud pelarium Antoninus appellatũ. Cadmiæ drach. XXIIII. cerusæ drach. XXIIII. acaciæ, opij, singulorũ drach. XVIII. gummi, tragacanthæ, amyli, singulorum drach. IX. myrrhæ drach. III. æris usti sesquidrachmam. Excipe aqua. Hoc magis facit ad exulcerationes. Aliud pelarium, quod Comitem uiæ uocant. Cadmiæ quadrantem, cerusæ quincuncem, pompholygis quadrantem, opij sesquiunciam, acaciæ, myrrhæ, gummi, singulorum drac. VIII. tragacanthæ quadrãtem, amyli sexuncẽ, æris usti drac. IIII. croci drac. IIII. Excipe aqua. Est autem optimũ ad chemoses, & reliquas lippitudines etiam in uigore, & ad omnes ulcerationes in quibus densæ factæ sunt palpebræ. Repurgat enim & replet ac cicatricem inducit. Maximè uero hoc utor, si pro pompholyge, cadmia ter usta ammixta fuerit. Pelarium Edessenum; Tragacanthæ, gummi, acaciæ, amyli, sarcocollæ, singulorum drach. II. opij drach. IIII. cerusæ drachm. VIII. cadmiæ drach. XVI. Excipe aqua.

De collyrijs sistentibus. Seueri. Cap. CII.

Collyria quoq; quę sistentia appellantur, repulsoria sunt. Sistunt enim inordinatum fluxionis impetum. Et quædam ex ipsis Hermolai uocantur, quædam uero Hexacontarchia, ex eo, uelut puto, quòd uniuersus ipsorum apparatus sit sexaginta drachmarum. Quædam autem Hecatontarchia. Multæ uero sunt etiam horũ materiæ, ob quorũ copiam medicus

cus indignatus, uelut in pelago uertigine affectus, à scopo aberrat. Oportet igitur omniũ facultates discernere, & ad unũ finem horum efficacias adaptare. Nosse enim oportet quòd omnia sistentia collyria frigefaciũt & adstringũt, alia magis, alia minus. Sed & resiccant aliquo modo. Proinde ad calidiores lippitudines talia cõmodant, nõ tamen statim à principio, priusquàm cõcoctio apparuerit. Optimũ uero & admirandũ nobis uisum est: Album Seueri collyriũ, quod ex fœnigræci succo præparatur, & cadmia, & cerusa, ac tragacantha. Et quod post ipsum scriptũ habetur. At ubi ad concoctionem perducta est affectio, rursus ex multis sistentibus cõmodum reperimus Hecatontarchiũ, & adhuc magis ipso, id quod post ipsum scriptum habetur. Recipit autem Hecatontarchiũ: Aeris drach. XII. cadmiæ drac. XV. myrrhæ drach IIII. acaciæ drach. XXXII. opij drac. IIII. gũmi drach. XXXII. Quidam etiã croci drac. I. Excipe aqua. Hoc collyriũ aquosum ad illitionẽ assumptũ, ad complicatas affectiones cõmodum compertũ est, in quibus est inflammatio, & distentio, & fluoris influxio. Attenuat enim palpebras, & ipsarum densitates ac aspritudines exæquat, cum aqua illitũ. Sed & uisus hebetudines sistit, adstringens ac uelut exprimens incũbentes oculo humores. In his tamen qui subtili oculorũ sensu præditi sunt, cũ oui candido collyriũ diluere oportet. Si uero oui candidum desit, panem purũ non aridũ, neq; multi salis participem, aqua maceramus, & aquã excolatã ad illitionem accipimus. Sin minus, farinã purã madefacimus excolamusq; ac cremore utimur. Conuenit autem ut ne aceruatim auxiliorũ mutationes faciamus, neq; aliud illinamus, & aliud superillinamus. Oculus enim à peregrina innouatione magis perturbatus iniuria afficitur. Itaq; hecatõtarchio, uelut dictum est, utendũ est ad complicatas affectiones, ita ut aquosum ipsum faciamus in usu. Hic enim est admirãdus ipsius ductus. Est & aliud collyriũ sistens, ex eadẽ materia constans, sed dissonantiã solum in apponderatione habens. Excedit autẽ præcedens in sua actione. Vidimus enim operum ipsius euẽtum. Sed & hoc à uulgo medicorum ignoratur. Accipit autẽ, Aeris usti quadrantẽ, cadmiæ quadrãtẽ, opij, myrrhæ, singulorũ drach. IIII. acaciæ, gummi, singulorum septuncem & unciæ dimidium. Excipe aqua. Hoc collyrium inenarrabilem quandam uim habet, & tempestiue adhibitum, desperatas affectiones sanat, & graues dolores mitigat ac sedat. Tempus autem adhibitionis eius est, lippitudinis uigor, quando concoctio facta fuerit, & gramæ in oculo conspectæ, & uelut subcruẽtum quiddam in oculo apparuerit. Siue enim chemosis fuerit id quod affligit, siue palpebrarum inflãmatio, cõgruum est ipsis hoc auxilium. Tantam enim quietem ex eius usu ægri consequuntur, ut quum antea diu uigilias tolerarint, statim ab illitione somnũ assequantur. Confidenter igitur ad pharmacum accurre, considerans num tenuis lacryma post collyrij illitionem defluat. Habebis enim & in hoc successus signum, si omnino non post illitionem lacryma defluat. In quibus enim ex prima illitione lacryma sistitur, sed inadstricti permanent, & uelut somnus succedit, in his statim sanitas expectanda est, ut non opus sit secunda illitione. Si uero adstrictio fiat in prima illitione, infundendum est ipsis oui candidum per se moderatè calefactum. Verum in secunda illitione aut tertia, ab eo symptomatis accidente liberabuntur. Primum enim oculus uelut re peregrina offensus, mordetur: Deinde uelut adsuetus, magis delectatur. Pruritus enim modicus ipsis oboritur cũ quadam uoluptate. Atque hoc est signum successus. Nã corpora in profundo liberata, causas ad superficiem propellunt. Præcipiendum est autem, ut quibus illitum est pharmacum, oculos ne aperiant ante collyrij concoctionem. Commoti enim meatus raresiũt, & collyrium ad profundum cõdescendens, mordacitatem inducit. Post concoctionem autem collyrij spõgias adhibere oportet, nõ magno facto fomẽto, & ipsũ collyriũ aquosius illinere. Distenditur enim palpebra in crassioribus illitionibus, ut ægre ferat æger, & palpebræ grauentur. In principio igitur cũ ouo illinatur aquosius dilutum. (At uero coactio eius fiat in feruida cote, calefactum enim crassius se ipso euadit). Nam sic adhibitũ in dolore admirãdũ collyrium compertũ est. Etenim ex hoc ductu etiam paruã in ipso apparẽtem adstrictionẽ penitus excludimus. In uigore uero itidem cũ aqua adhibeatur. In declinatione autẽ cum aqua, & sub palpebrã illinatur. Etiamsi enim densitas relicta fuerit, & hanc itidem sanat. Magnopere quoq; pueris confert. Curat enim etiã horum ardores. Possemus porrò plura auxilia recensendo, maiorẽ legentibus difficultatem parere, uerum quũ paruo labore susceperimus, imò potius experientia inuenerimus præscripta collyria, efficacias ipsorum simul cũ præparationis modo candide exposuimus. Collyriũ sistens ex oleo. Oribasij. Cadmiæ ustæ & lotæ drac. XL. æris usti & loti drac. VIII. opij, myrrhæ, singulorũ drach. X. acaciæ drach. centum, gummi drac. centum uiginti. Terito ex aqua, & ad excipiendum adijce olei omphacini quadrantẽ, & drac. III. Adhibetur in principio aquosum cum ouo. Aliud ex oleo, uelut expertus sum, facit ad principia lippitudinis, & fluxiones, & ueteres affectiones, & ad corrosas palpebras. Cadmiæ drachm. XXIIII. æris drachm. XXIIII. myrrhæ drachm. VI. opij drach. I. acaciæ, gummi, singulorũ drachm. XLVIII. olei omphacini sextantem. Terito cum aqua. Collyrium Scutulare appellatum, capræ faciem præferens, & sistendi uim habẽs, in principio quidem cum ouo crassum, & ad declinationes similiter. Ad uigores autem aquosum. Facit mirifice ad suppuratos oculos, & sordida ulcera paulatim repurgat, & dolorem euestigio eximit. Cadmiæ sesquiunciam, æris sesquiunciam, croci drachmas IIII. aloës bessem, lycij indici sextantem, acaciæ sexuncem, opij sesquiunciam, myrrhæ drachm. IIII. tragacanthæ unc. I. gummi sexuncem. Hermolaus paruus. Cadmiæ unc. I. croci drachm. IIII. myrrhæ drachm. IIII. aloës drachm. VIII. acaciæ drachm. VIII. gummi drachm. XX. Excipe aqua. Vtere hoc ammixto alijs collyrijs lenibus, & infunde in principio cum ouo. Hermolaus magnus. Facit ad prædicta multò melius. Cadmiæ bessem, spicæ nardi sesquiunciam, æris sesquiunciam, croci trientem, aloës bessem, lycij indici sextantem, acaciæ sexuncem, opij trientem, myrrhæ trientem, tragacanthę unc. I. gummi sexuncem. Excipe aqua. Collyrium Olympionici. Facit ad maximas doloris

uexationes, & chemoses, & in summa est ex collyrijs prosperi successus, statim enim liberat. Cadmiæ lotæ drachm. VIII. stibij loti drach. VIII. aloës drac. VIII. myrrhæ drach. IIII. croci drach. IIII. opij drac. IIII. gummi drach. VIII. Excipe aqua. Vsus est cum ouo. Temperatura uero crassior fit. Ego pompholygis drachm. IIII. & thuris drachm. IIII. adijcio. Collyrium Ericerum Achariston appellatum, ab erica, & dignæ gratiæ desperatione. Facit ad maximas humorum influxiones. Ex huius usu in Aegypto successum sentiunt, præsertim in agrestioribus corporibus. Cadmiæ drachm. XVI. æris usti ac loti drachm. VIII. opij drach. IIII. seminis ericæ drach. IIII. acaciæ drach. VIII. myrrhæ drach. IIII. gummi drach. XVI. Terito cum aqua & excipe. Vsus est cum lacte muliebri. Temperatura sit media. Vbi uero circa oculos affectio est, à collyrio abstinere oportet. Ego porrò hoc usus sum. Cadmię drachm. XVI. æris usti loti drachmas IIII. seminis ericæ drach. II. opij drac. II. myrrhæ drachmã I. acaciæ drach. I. gummi drac. VIII. Excipe aqua. Vsus in principijs sit aquosus, & lauato. In declinationibus autẽ crassum cum ouo illine. Aliud Ericerum, quod cum magno labore accepi, uelut magnũ donum. Facit ad prædicta multò melius. Et ad asperas palpebras, & ad ipsorum debilitatem. Si non prius mercedem acceperis, ne illinas. Cadmiæ drach. VIII. æris usti drach. IIII. chalcitidis crudæ drach. VIII. aloës drach. VI. opij drach. IIII. croci drac. IIII. seminis ericæ drac. IIII. acaciæ drachm. XII. gũmi drach. XII. Excipe aqua. Aliud Ericerum celebre, quod appellatur fissum Achariston, eò quòd digna gratia ipsi rependi non potest. Facit ad fluxiones antiquas, & dolores maximos qui sunt citra ulceratione͂, ab initio usq; ad finem cũ aqua cohibet diuturnos fluxus in ulcerationibus aquosum cum ouo. Aspritudines autẽ attenuat cum aqua, & albugines deterit, & diuturnas uisus turbationes sanat: Et post sublata pterygia commodũ est. Attenuat enim pelliculas, & cicatrices planas efficit. Valde utile est in suffusis post perfunctione͂. Per lenem enim adstrictione͂, robur oculo addit. Est etiam pueris commodũ. Cadmiæ drach. XVI. æris drach. IIII. seminis ericę, opij, myrrhæ, singulorum drach. VIII. acaciæ drach. IIII. gummi drach. VIII. Huius equidem periculum ego non feci. Quæ uero de ipso dicta sunt, præstat id quod ipsum præcedit.

De lenibus collyrijs. Galeni. Cap. CIII.

Ex collyrijs lenibus appellatis quædam terreã essentiam habent citra frigiditatem aut caliditatem manifestã, in medio quodãmodo horum consistentia. Et ex his ipsis aliqua, modica frigiditate aut caliditate participãt. Aliqua uero omnino nullã tale͂ uim præ se ferunt. Totũ itaq; genus ipsorum obstruendi uim habet; contrariam his quæ ab obturatione liberant. Qualis est Samius Aster appellatus, qui tenuiorum partium est quàm terra simpliciter samia nominata. Et pompholyx lota, & cinis ipsius lotus. Et cadmia usta ac lota. Huic autẽ parum quiddam facultatis extersoriæ adest, siue post ustionem, siue sine hac lauetur. Pompholyx autem & spodium modicam adstringendi uim habent, quemadmodũ etiam ustũ ac lotum plumbum. Est enim mordacitatis exors, habet autem & astrictionis quippiam. Est & amylum lene, & cerussa lota, uicina est facultati plumbi usti ac loti. Lene est item fœnigræci decoctum. Et quod in ouis est album ac tenue. Et lac boni succi in horum genere esse putandum est, itemq; gummi ac tragacantham. At stibium non lotum quidem, fortem adstringendi uim ostendit. lotum autem exoluitur, ut propè mordacitatis exors euadat. Alterum porrò genus est eorum quæ paruam habent mordacitatem, ex eo quòd ammixta sunt ipsis quædam ex modicè adstringentibus: qualia sunt rosæ & thus. quum modicam quidem adstrictionem habeant rosæ, & parũ de extersoria facultate ipsum thus. Quũ autem moderatè calidum sit thus, ob id quandam concoquendi ac dolores eximẽdi uim habet. Ex eodem uero genere cum ipso, in concoquendo ac moderatè discutiendo, putandus est crocus, & myrrha, quæ inter se differunt, eò quòd crocus moderatè adstringit, myrrha uero citra adstrictione͂ discutit, & humiditates non instrenuè reficcat. Adhibentur igitur à medicis lenissima ad affectiones ægrius curabiles, in quibus ulcus est aut solum, aut cum tunicæ corniformis corrosione, & uuiformis prolapsu, sanie mordacissima effluente. In his enim nullum aliud pharmacum conuenire uidetur. Quum adstringentia quidem effluentem saniem detineant, & propter hoc ex mordacitate dolorem augeant. Acria uero affectionem intendant. Laxatoriorum autem ac discussoriorum pharmacorũ facultas, euacuare quidem potest quod generatur: neq; autem ulceratum renutrire, aut cicatricem inducere, neque quod prolapsum est reprimere ac concludere. Quemadmodũ neq; concoctoriorum facultas, etiamsi concoquere affectiones non parum possit. Quid uerò dicere amplius opus est de pharmacis acidas aut amaras uires habentibus, quòd huiusmodi affectiones mordent ac exacerbant? Ad maiorem autem malignitatem procedunt, quæ nitrosam ac salsam uim habe͂t. Ad has igitur affectiones conuenire uidetur relatorum lenium pharmacorum genus, quod citra mordacitatem curare potest ulcera cũ acri fluxione, per multum tempus uitiatos humores in affecta parte consumens ac reficcãs, qui sanè uitiati humores bonum sanguinem locis influentem corrumpunt. Vocatur autem talia collyria à Medicis Libyana & Cygni, adhibentque ipsa oculis trita cum lacte mulieris boni succi, eò quòd uitare cupiunt obstructoriam uim ouorum. Quum enim serosa quædã extersoria pars in lacte contineatur, usus ipsius congruus fit ad propositam curationem. Vlcera enim quæ impletione indigent, extersorijs citra mordacitatem opus habent. Si uero non affuerit tale lac, per fœnigræci decoctum talia collyria terere præstat, quum etiam ipsum aliquam extersoriã uim habeat. Proinde quæ spodiaca ac tephrica collyria, à cinere & spodio appellantur, communem habent uim leniendi ac frigefaciendi, & moderatè mordacitatis exortem.

De lenibus ac albis collyrijs. Cap. CIIII.

Aliud porrò est album collyrium, quod multos latet, ob præparationis utilitatem, putatúmque est à plerisq; hoc nihil posse. Magnã uero ex hoc utilitatem percepi ad propositam affectionem. Egregiè itaq; facit ad omnem calidam lippitudinem. Efficax est etiã ad pruriginosas ac corrosas palpebras. Nos enim sepe multis perpetratis in tali inte͂perie, nullũ successum habuimus. serò autẽ aliquando huius copiam adepti

adepti, magnam uim cõperimus in ipso, in ægrè curabili ac ferè incurabili affectione. In tantū enim mitigatus est ęger, ut ex deo esse collyrium diceret. Sed & ad suppuratos oculos eximiè facit. Resiccat enim humorē ipsorum citra mordacitatem in breui tempore, & oculum inperturbatum conseruat. Curat etiam compēdiò rubores sub paruis angulis in albo oculi fientes. Adest autem ipsis iuxta medium, uelut pustula quædam, à qua etiam totus rubor cōtingit. In prædictis igitur affectionibus, inter quas etiā ulcerationē posuimus, eximiè facit, ut neq; fœnogræco opus habeamus. Nam & hoc in collyrÿ compositionem recipitur. Vtimur autē ipso aliàs aliter, in doloris uexatione, cum oui cādido: sic enim ipsum statim mitigat. In quibus autē dolor non præualet, palpebræ uero crassefactæ sunt, etiam cum aqua infundimus. Aliquādo etiā illinimus. Et in summa ad omne lippitudinis principiū, reliquam collyriorū materiam superfluam ducimus. Excedit enim ui sua omnia eiusdē generis. Est enim lenius ac doloris magis mitigatiuū quàm alia: alia enim opium recipientia & amylū, & quandoq; etiā myrrham, adstrictionem aliquā inducunt. Hoc autem collyriū ab his liberum est, nam croceū excedit in efficacia, & ad feruores ac ardores palpebrarū facit. Et ad solis æstus. Sed & tenues ac acres fluxiones obtūdit cum aqua illitum, aliquando & cū rosarum decocto. Et glaucos oculos habentes, & eos qui prominentē habent crystallini humoris sitū, bene illustrat aquosum infusum. Et in quibus oculorum natura nō fert adstrictionē, his omnibus optimū est auxilium. Compositio autē collyrÿ hæc est. Cerusæ lib. I. cadmiæ semissem, tragacāthæ quadrantē. Præparatur hoc modo: Cadmiā racemosam prunis ignitis obruimus, & flāmā uentilando excitamus. Et ubi ignita fuerit cadmia, ablatā lacte asinino extinguimus. Deinde rursus prunis ipsam obruimus, & ignitam rursus lacte extinguimus. Et tertio idē facimus. Deinde tūdimus & angusto cribro excernimus, & in profundū quoddā mortariū coniectā, aqua fontana pura affusa terimus. Et postea desidere sinētes, per aquæ fusoriū instrumentū, aquā unà cū superstāte concretione extrahimus, & rursus aliam puram aquam infundimus, & ubi satis cōtriuimus, & rursus desidere siuimus, rursus aquā per idē instrumētum extrahimus. Et hoc sæpe facimus, donec non amplius concretio aquæ superstat. Postea uero cadmiam exactè siccamus, & semissem siue sexuncem apponderamus, ipsamq; in mortarium collyriacum cōiectam, aqua pluuiali purissima affusa, exactissimè terimus, ut nulla asperitas linguæ occurrat. Atq; sic ad cerussam prædicto modo ablutam, cadmiā adÿcimus, & ipsa ad dies XV. cū aqua pluuiali cōterimus. Et tunc tragacātham albā ac lucidissimam accipimus, eamq; lotam, & reiecto quod in ipsa est arenoso, in fœnigręci decocto maceramus, & per diem ac noctē solum macerari sinimus. Plurimum autem inÿcere oportet de fœnigræci succo, præparato uelut dictum est in principio huius Sermonis capite decimo quinto. Nam à tragacātha, uelut à spongia, absorbetur. Postera igitur die in mortario puro paulatim tragacantham lęuigamus, & alia prius trita in mortariū adÿcimus, & probè per mixta patinis uitreis excipimus, & tenui linteo contecta, in locum humiditatis exortē, ubi uentus spirat, reponimus. Dehiscit enim collyrium, & efformationem moratur, si in humido depositum fuerit loco. Non enim tantum temporis postulat ad contritionem, quantū ad efformationem. Est itaq; hæc collyrÿ præparatio. Et poteris ex hac methodo, ad eiusdem generis materias trāsire. Talia autē sunt libyana, & tephra ac spodiaca appellata, itemq; cygnaria, & alba quæ ex rosis, & quæ ex coriandri succo præparantur. Quibus omnibus præferendum compertū est propositū collyrium. Optimum uero experientia iudicatū est & hoc, Cadmiæ ustæ ac lotæ uelut dictum est trientē, cerusæ similiter lotæ unc. XVI. amyli recentis unc. XVI. opÿ drac. IIII. tragacanthę trientē: reliqua cum aqua terito. Tragacantham autem fœnigræci succo diligēter uelut dictū est præparatā, macerato. Amylum uero neq; acidū sit, neq; graueolēs. Aliud, Nilamnon appellatū, tenerum, dolorē eximens, stupefactiuū, ex genere cygnariorum. Facit & ad ulcerationes, post primū uigorē dolore præsente crassum illitum. Cerussę lotæ sexuncem, cadmiæ ustæ & lotæ trientē, pompholygis per linteum lotæ sextantē, opÿ sextātem, tragacanthę sextantem, gummi sextātem. Excipe aqua. Aliud collyriū Asclepiadæ dolorem eximens, facit ad fluxionē omnis generis, ulcera, doloris uexationes, pustulas, prolapsus, chemoses, affectiones omnis generis. Cerusę lotę dra. VIII. terræ samiæ drachm. VIII. cineris pompholygis lotæ drac. II. tragacanthæ drac. II. opÿ drach. II. gummi drach. IIII. Excipe aqua. Vsus est cum ouo. Aliud Athanasia appellatū. Cadmiæ ustę & lacte asinino extinctæ, ac lotæ lib. I. opÿ quadrantē, cerussæ lib. I. succi mandragoræ lib. I. amyli ordeacei libr. I. Tere cum aqua, & ad efformationē adÿce ouorū recentiū albumina, quantū satis est. Collyriū, Cignus reginę, ad maximos dolores ac affectiones: Cadmię lotæ drac. XVI. cerussę lotæ drach. VIII. acaciæ flauę drach. II. opÿ flaui drac. II. tragacāthæ drac. II. gūmi albi drach. II. amyli drac. II. Terito cū aqua. Et amylum postremū insperge. Nā si morā traxerit in mortario, acescit, & collyriū acre facit. Ad excipiendum uero adÿce ouorū recentiū quatuor candidū. Collyriū Bolæ. mitigat & cōcoquit omnē inflāmationē. Cerusæ tostę drac. XXXII. croci drac. III. opÿ drachmas quatuor, amyli recentis drac. VIII. gūmi drach. XXXII. Excipe aqua. Aliud collyrium ex spuma argenti quod Augustū uocant. Spumæ argēti ustæ ac lotæ sextantē, pompholygis lotæ unc. I. cadmiæ ustæ ac lotæ sextantem, amyli sextantē, gummi sextantem, tragacanthæ unc. I. Excipe aqua. Hoc maximè & dolores eximit, & fluxiones intercipit, & oculum imperturbatum seruat.

Collyria libyana, & tephra, ac spodiaca. Cap. CV.

Collyriū libyanum Asclepiadæ. Ad pustulas, epicaumata, ruptiones, cœlomata, oculos suppuratos, chemoses, staphylomata, doloris uexatiōes, & affectiones. Deterit etiā cicatrices. Cadmię ustę ac lotæ drac. XVI. cerussæ ustę ac lotę drac. XVI. stibÿ usti ac loti drac. XII. amyli drac. XII. cineris pōpholygis drach. VIII. plumbi usti ac loti drac. VIII. tragacanthę drac. VIII. opÿ drach. II. gūmi drac. VI. Et ad excipiendū ouorū cādida VIII. Oribasÿ inexuperabile, collyriū inquit, Philumeni tenerū libyanū, ad suppuratos oculos, in uigore, ulcera, dolores, chemoses. Cadmię, cerussę, pompholygis singulorum drach. XVI. stibÿ drach. duodecim, amyli drac. XII. plumbi usti,

terræ

terræ Samiæ, tragacanthæ, singulorũ drachm. VIII. gummi drach. VI. myrrhæ drac. II. opij drac. II. Excipe aqua. Vsus est cũ lacte muliebri, aut cum ouo. Aliud lybianũ Oribasij. Ad principia, & ulcerationes. Cadmiæ ustę & lotæ drach. XII. amyli dra. XII. plũbi usti & loti dra. VIII. cerusæ lotæ dra. VIII. tragacanthæ drac. XVI. gũmi drach. XIIII. stibij usti ac loti drac. XII. terræ Samiæ, pompholygis lotæ, singulorũ drac. VIII. myrrhæ drach. II. opij drachm. II. Excipe aqua. Aliud collyrium, Aster Magni, quod præparari solet. Cadmiæ lotæ drac. XXXII. plumbi usti ac loti drach. XXXVI. cerusæ lotæ drach. XXXII. stibij usti ac loti drach. XXIIII. pompholygis lotæ drach. XXXII. thuris dra. VIII. terræ quæ Aster appellatur drach. VIII. myrrhæ, opij, singulorũ drac. IIII. tragacãthę, gummi, singulorũ drac. XVI. amyli drac. XXXVI. Excipe aqua. Asclepiadæ, aster inexuperabilis, dolorem eximens. Facit ad doloris uexationes, pustulas, staphylomata, ulcera sordida & serpẽtia, facit ad inueteratas affectiones. Et cicatrices exterit. Cadmiæ ustæ ac lotæ drachm. XVI. stibij usti drach. XII. cineris pompholygis lotæ drach. VIII. myrrhæ drac. II. opij drac. II. tragacãthæ drac. VIII. gummi drach. VI. Excipe aqua. Aliud collyrium Vranium, uelut Oribasius habet, ad ulcera, pustulas, ruptiones, inustiones, prolapsus, staphylomata, oculos suppuratos, corrosiones, nomas, carbunculos, & ad omnes magnas affectiones. Maximè conuenit ad ruborẽ ac glaucedinẽ oculorũ. In principijs aquosius infunditur. Quum autem tenuis fuerit & mordax & feruida fluxio, utere cũ lacte. Vbi uero crassam fluxionẽ dissoluere uolueris, cũ aqua. Cadmiæ ustę ac lotæ sextãtẽ, squamæ æris lotæ trientẽ, terræ Samiæ ustæ ac lotæ sextantẽ, cineris pompholygis lotę unc. I. opij drach. VI. gummi trientẽ, stibij loti sextantẽ. Excipe aqua, & utere cõfidenter. Collyriũ Spodiacum Demosthenis. Facit ad inflammationes & fluxiones, cadmiæ drac. XXIIII. stibij loti drac. VII. cerusæ lotæ drachm. XXIIII. terræ Asteris drac. VI. thuris drac. IIII. opij drach. VI. gũmi drach. V. Terito cũ succo foliorũ oleæ. Succum autẽ sic facito. Tenera oleæ folia lauato, deinde in pila tundito moderata aqua affusa, ut sufficientem succũ remittant, deinde exprimito, & per linteũ purũ excolato, ac utitor. Aliud Spodiacũ admirandũ, tenerum, faciens ad fluxiones & epiphoras humorũ impetuosas, ulcera, inustiones, pustulas. Cadmiæ ustæ ac lotæ drac. VIII. stibij usti ac loti drach. II. terræ Asteris drac. IIII. opij dra. II. gũmi dra. II. Excipe aqua. Collyriũ Tephron, inspissat ac adglutinat tenues fluxiones uelut præcedẽs. Optimũ uero est hoc ad calidas fluxiones. Cadmiæ ustæ ac lotę dra. XXV. stibij loti drac. VIII. terræ Samiæ dra. VI. cerussę drac. VI. opij dra. V. gũmi dra. VIII. ouorũ recentiũ albumina sex. Excipe aqua. Collyriũ Philagrij penitus lene. Obfuscat enim fluxionũ mordacitatẽ. Quapropter confidẽter ipso utendũ est in acribus ac tenuibus fluxionibus. Obtundit enim has & resiccat. Hoc Syricum aut Sandycẽ appellãt. Pompholygis lotæ dra. XXV. cerussæ ustæ ac lotę drac. XXV. terræ Asteris, plũbi usti ac loti, singul. dra. XXV. gũmi albi dra. XL. aquę pluuialis purissimæ nõ olentis quod satis est. Singula seorsim usta lota, siccata, ponderata, adijcito ac terito. Et in fine gũmi addito, deinde amylũ. Aliud eiusdẽ, ad ulcerũ repletionẽ, præsertim malignorũ. Cadmiæ ustæ ac lotæ drachm. XXV. pompholygis lotæ drach. XXV. tragacanthæ drac. X. Excipe aqua.

Collyria ex thure. Cap. CVI.

Collyriũ ex thure ad fluxiones, & chemoses, & caua ulcera. Cadmiæ drach. VIII. thuris drac. VIII. cerussæ drac. XL. opij dra. VI. terræ Asteris drac. VI. gũmi dra. VI. Excipe aqua. Vsus est cũ ouo. Aliud Delicatũ inscriptum. Ad inustiones, pustulas, chemoses, præsertim in his qui nullã omnino mordacitatẽ ferre possunt. Cadmiæ lotæ dra. VIII. cerusæ lotæ dra. XLVIII. thuris drac. VIII. opij drach. VI. amyli drac. VIII. gũmi drac. XVI. Excipe aqua. Vsus est cũ ouo.

Collyrium Cleonis. Cap. CVII.

Collyriũ Cleonis, uelut Demosthenes habet, ad ulcera pura & iam cicatrice indigentia, ex cuius usu nos ualde laudati sumus. Nam profundissima ulcera & pura celerrimè replet, & compẽdiò ad cicatricẽ perducit, tenuibus & obscuris cicatricibus relictis, & ulcera absq; inflammatione conseruat. Habet hoc modo. Spodij loti drach. IIII. plũbi usti ac loti dra. IIII. squamę ferri stomomatis lotæ drach. I. gũmi dra. II. Excipe aqua. Et utere cum lacte aut ouo. Vtimur autem ipso, inquit Apollonius, in profundiore ulceratione, cũ cremore tragacãthæ aquoso. Quidã croci sesquidrachmã inijciunt, & pro spodio pompholygis, cadmiã ter ustã accipiũt. Est autem lene quidem & mordacitatis exors, uerũ graue. Quare nunquam crasso ipso utendum est, sed aquoso.

Collyria ex rosis uiridia, ac alba Cap. CVIII.

Collyrium Nili ex rosis, ad dolores, fluxionẽ tenuem ac multam, pustulas, prolapsus, & ulcera sordida, & palpebras asperas. Rosarũ uiridiũ resectis unguibus drac. XXIIII. croci corycij dra. XII. opij drach. I. spicę nardi dra. I. gũmi drach. VI. Excipe aqua. Vsus est cum ouo. Temperatura sit liquosissima. Quidam etiam ad confusiones & pupillæ dilatationem ipso utuntur. Collyrium ex rosis Diagoræ, quod Magnũ appellatur, aut uiride ex septuaginta duab. rosarum drachmis. Ad chemoses, & doloris uexationes, pustulas, epicaumata, siue inustiones, staphylomata, prolapsus, oculos suppuratos, fluxiones antiquas, lippitudines inueteratas, & affectiones ægrè curabiles. Rosarum uiridiũ exunguiũ drac. LXXII. cadmiæ lotæ dra. XXIIII. croci dra. VI. stibij dra. VI. æruginis drach. II. spicæ nardi drac. II. opij drac. III. myrrhæ drac. III. gũmi drach. XXIIII. squamæ æris drach. II. Excipe aqua. Collyrium quo usus est Florus in Drusi matre, quæ parũ abfuit ut ab alijs Medicis excæcata fuisset. Acaciæ drach. XLVIII. rosarum siccarum drach. XLVIII. meliloti drac. XLVIII. spodij põpholygis drac. XXIIII. croci drac. XXIIII. malorum mandragorę drach. XII. seminis hyoscyami drach. VI. opij drachm. VI. myrrhæ drachm. IIII. æris usti drachm. IIII. gummi drachm. XL. Vini falerni heminas III. aquæ pluuiæ heminas III. Aquam & uinum misceto. Et in hæc rosas, melilotum, hyoscyami semen, & mandragoræ mala, aut si hæc non adsint, corticem inijcito, & ad triduum macerari sinito. Deinde expresso liquore ad pharmaci compositionem utitor. Vtere hoc uelut probatissimo. Aliud Philagrij ex rosis, ad inflammationes congruum, si suprà relato leni Philagrij collyrio fuerit ammixtũ. Rosarum uiridium.

exunguium

exunguium drachm. LXXX. æris usti drach. XXXII. Tere cum uino odorato ueteri astringente, & utere. Collyrium album ex rosis nostrum inquit Oribasius, ad uigores & ulcera, & oculos suppuratos, inustiones crustas, & ulcerũ sordes. Cadmiæ ustæ ac lotæ, stibij usti ac loti, rosarum recentiũ exunguiũ, singulorum drac. XVI. cerusæ lotæ drac. VIII. croci drach. VIII. opij drac. IIII. gummi drac. XVI. Excipe aqua. Vsus est cum ouo aut lacte. In declinatione cum aqua. Aliud eiusdem. Facit ad uigores. Cadmiæ ustæ ac lotæ, drachm. XVI. rosarum recentium exunguium drachm. VIII. opij drachm. IIII. lactis drach. IIII. gummi drach. IIII. tragacanthæ drach. III. amyli drachm. IIII. Aliqui etiam samij Asteris drachm. II. Collyrium ex rosis album, quod cum hyoscyami succo præparatur. Cerusæ uncias XXV. croci quincuncem, opij librã I. myrrhæ quincuncem, rosarum uiridium exunguium lib. I. cadmiæ ustæ ac lotæ bessem, gummi librã I. Cadmiam, crocum, rosas cum aqua terito. Deinde cerusam adijcito. Succos autem & gummi, in hyoscyami succo macerato, & efformato. Vtere ad tenuissimas ac acres fluxiones, & in his quæ sunt cum ulceratione: generose repellit. Collyrium uiride ex Galbano. Ad doloris uexationes & affectiones ueteres. Cadmiæ lotæ drach. VIII. spodij loti drach. VIII. æris usti ac loti drach. VIII. opij drach. VIII. galbani drach. VIII. myrrhę drach. VIII. gummi drac. VIII. Excipe aqua. Quidam spodium non adijciunt.

Collyria diasmyrna, & chiaca appellata ex uino. Cap. CIX.

Collyrium diasmyrnum odoratum Synerotis, pharmacum accõmodatũ ad inueteratas affectiones. Facit & ad rhoeadas, hoc est, angulos antrosos, siue carnis in angulo magno decremẽtum, & ad ægilopas. Cadmiæ lotæ drach. XXVIII. lapidis hæmatitæ loti drach. XXVIII. spodij pompholygis drach. XXIIII. myrrhæ drachm. XLVIII. croci drachm. XIIII. opij drachm. VIII. piperis grana XXX. gummi drachm. VI. Terito cum uino ueteri adstringente. Vsus est cũ ouo in recentibus affectionibus. Temperatura sit aquosa. Aliud Asclepiadeũ Paccij. Ad doloris uexationes, fluxũ tenuem & multũ, inustiones, pustulas, pellicularum eminẽtias, aspritudines, diuturnas affectiones, & eos qui à multis illitionibus læsi sunt, cõfestim opitulatur. Cadmiæ lotæ dra. XII. Aeris usti drac. XII. croci drac. XII. squamæ æris lotæ drach. XII. myrrhæ drac. IIII. lapidis hæmatitæ drac. IIII. spicæ nardi drach. IIII. piperis grana XXIIII. rosarũ siccarum drachm. IIII. opij drach. IIII. gummi dra. XII. Terito cum uino ueteri odorato adstringente. Vsus est cum ouo. Temperatura uero aquosa. Collyrium Isophoton, hoc est, uiro par, ab aliquibus autem Isotheon, hoc est, deo par appellatum. Facit ad oculos suppuratos, & ulcera impura, ac caua, & fluxionum principia, præsertim in corporibus repletis, in quibus gramarum copia crassissimarum in oculis reperitur. Est & pueris commodum, & ad aspritudines bonum. Cadmiæ drach. VIII. æris usti drach. IIII. rosarum siccarum drach. IIII. croci drac. I. folij drach. I. lapidis scissi drach. I. myrrhæ drach. I. gummi drach. VI. Tere cum uino uetere odorato adstringente, & utere in omnibus prędictis cũ ouo aquosius per se infundens. Post perfectam uero restitutionem cum ouo dilutum illine per subiectionẽ, & lauato. Si uero adstringantur post illitionem, cãdidum oui infunde. Verum ad attenuandas cicatrices, cũ ouo aquosius illine. Quidã etiam piperis grana nouem scripturæ adijciunt. Nos autem in his piper reijcimus. Collyriũ Dionysius. Facit ad myocephala, aspritudines, fluxiones, hebetudines. Maximè autẽ facit ad fluxiones inueteratas. Cadmię dra. XIII. æris drach. V. lapidis scissi drachm. III. lapidis hæmatitæ drach. IIII. casiæ drac. I. aloës drac. II. croci drac. II. spicæ nardi drac. III. folij drachm. II. lycij drac. I. piperis grana XXI. opij drac. I. myrrhæ drac. IIII. acaciæ drac. II. gummi drac. VI. Tere cum uino Chio, aut alio austero ueteri, & utere uelut efficacissimo, etiam ad oculos purulentos, & aspritudines, in principijs cũ ouo, deinde cum aqua. Efficacia eius superat omnem pollicitationẽ. Collyriũ Chiacum. Ex Demosthene, inquit Apollonius, & ad pura ulcera & proserpentia, & eminentias, & ueteres affectiones, asperas palpebras, sycoses, euersiones, clauos, staphylomata, omnes doloris uexationes, lippitudines scabras. Facit etiam cicatrices obscuras, & recentes ac crassas cicatrices attenuat. Oportet autem modò crassum, modo medium, modò aquosissimũ sublinere. Et quandoq; ex interuallis, quãdoq; assiduè. Facit ad carbunculos & suppurationes: pus enim percolat. Et in summa ad omnia oculorũ uitia optimũ est. Spodij drac. III. æris usti drach. II. croci drac. I. myrrhę obol. IIII. opij tantundẽ, piperis grana XII. gũmi dra. I. Terito cũ uino Chio, aut alio austero uetere. Aliud Chiacũ Oribasij. Ad staphylomata & oculos purulentos, ulcera pura & sordida, & ad antiquas affectiones. Cadmiæ, rubricæ sinopicæ, gallæ omphacitidis, croci, rosarũ recentiũ exunguium, gummi, singulorũ quadrantẽ, opij unc. I. Tere cũ uino chio, aut alio austero uetere maris exorte. In principijs ad cygnariũ aut pelariũ quoddã miscetur. Cicatricẽ quoq; optimè inducit cũ aliquo horũ, & per se. Fuscũ nostrum inquit Oribasius. Ad oculos purulẽtos, & magnas affectiones, & omnẽ ulcerationẽ, prȩsertim diuturnã: Rosarũ exũguium sextãtẽ, cadmię teneræ dra. XXIIII. cerusę drac. XVI. opij drac. XXIIII. æruginis dra. XII. æris dra. I. seminis ericæ drac. XII. stibij drac. VIII. myrrhæ drac. VI. spicę nardi drac. IIII. croci drac. IIII. acacię dra. IIII. nitri drac. IIII. lycij dra. IIII. aluminis scissi drac. III. chalcitidis ustæ dra. III. castorij drach. III. omphacij dra. II. gũmi drach. XXXIIII. Terito cũ uino austero ueteri odorato, & utere aquoso, per fœnigræci succũ, aut ouũ diluto. In progressu uero crassius adhibe. Collyriũ Aromaticũ, ex Demosthene. Ad inflãmationes ex humorũ crassorũ multitudine obortas. Attenuat breui ac diffundit, & discutit humores. Facit & ad impura ulcera. Pompholygis drach. I. æris usti drac. II. myrrhæ drac. III. lapidis hæmatitæ dra. IIII. opij drachm. IIII. piperis grana XVIII. croci drach. II. gummi drac. III. Tere cum uino chio, aut alio austero. Collyrium Scylacium inscriptũ, ex semine hyoscyami. Facit ad chemoses, & affectiones fluidas diuturnas omnigenas. Facit etiã ad staphylomata, & repellit fluxiones. Primũ cum ouo aquosum, deinde etiã solidum illitũ cum ouo. Cadmiæ, æris usti, lapidis hęmatitę, chalcitidis ustę, singulorũ quadrantẽ, misyos sesquiunciã, ammoniaci thymiamatis

matis sesquiunciam, myrrhæ sesquiunciam, opij sesquunciã, hyoscyami seminis unciã unam, aloes sexuncem, gummi sexuncem. Tere cũ uino austero. Aliud collyriũ mirifice faciẽs ad myocephala. Consumit etiã pterygia, & carnis in angulo magno incrementũ deterit, itẽq; cicatrices. Est & ad aspritudines cõmodum. Cadmiæ unc. I. æris usti unc. I. chalcitidis crudę unc. I. æruginis rasæ drac. IIII. myrrhæ sesquidrachmã, croci drac. II. salis ammoniaci drac. I. gummi drach. IIII. Terito cũ uino austero. Collyrium Philagrij, de quo ita scribit: Tertium ab his est meum collyriũ, quod appellamus Præseruatiuũ, repellens in principio fluxiones, & roborare potẽs debiles & læsioni obnoxios oculos. Quare non solum in principijs lippitudinis, sed etiã sanis, præseruationis gratia ipsum adhibere oportet. Cytinorũ, hoc est, florũ mali punicæ, qui floribus anemones similes sunt, drac. XXV. acacię flauæ dra. XXXV. glaucij drac. XVI. aloes drach. V. myrrhæ troglitidis dra. III. atramẽti Indici drac. VII. folij malabathri drach. I. omphacij sicci drac. III. gũmi drac. V. opobalsami ad excipiendũ drac. V. Terito cũ uino uetere austero. Collyriũ ex Bdellio & Styrace concoctorium. Philagrij. Cuius multã experientiã habeo, non solũ probè concoquẽtis, sed etiã læsiones ex frigore obortas citra inflãmationem sanantis. Bdellij drac. VI. thuris masculi drachmas X. myrrhæ drach. X. sarcocollæ drach. V. castorij drac. II. galbani drachmas V. styracis drac. V. croci drac. V. lycij drac. II. ammoniaci thymiamatis drac. II. gũmi drac. II. Excipe aqua.

Collyria ad aspritudines, & extersoria. Cap. CX.

Collyrium ad aspritudines Phœnix appellatus. Facit & ad milphos, & diuturnas affectiones, & ad eos qui palpebras & angulos exacerbatos habent. Lapidis hęmatitæ usti ac loti drac. XXXII. æris usti ac loti drac. XVI. lapidis scisi usti ac loti drac. XVI. æruginis drachmas sedecim. Cadmiæ racemosæ drachm. IIII. opij drachmas sex, chalcitidis tostæ drachmas quatuor, gummi drachmas XVI. Excipe aqua. Collyrium ad aspritudines Mono inscriptũ. Lapidis hæmatitæ sexuncẽ, lapidis scisi sexuncẽ, æris usti quadrantem. Cadmiæ lib. I. æruginis rasæ quadrãtem, chalcitidis tostæ unciã unam, opij sextantem, gummi sextantem. Excipe aqua. Est & pueris commodissimum. Collyrium Theophiliũ, ad pueros mirificum, & aspritudinibus cõmodum. Cadmiæ lib. I. æris unc. XIIII. æruginis quadrantẽ, opij lib. I. gummi lib. I. Excipe aqua. Vsus est cũ ouo in principio aquosi. In declinatione uero cum ouo crassius illinito. Aliud collyriũ, Xyster à deradendo appellatum. Facit ad albugines. Cicatrices attenuat, & oculum imperturbatũ conseruat. Ammoniaci thymiamatis, minij sinopici, singulorũ quadrantẽ, cerussæ, gummi, singulorũ sextantem, pumicis tosti unciam unã, excipe aqua. Collyriũ aliud ad aspritudines. Facit ad milphoses, ulcera, fossulas, ualde uetusta uulnera, staphylomata, myocephala. Lapidis hæmatitæ trientẽ, lapidis scisi trientẽ, æris usti triẽtẽ, cadmiæ sextantẽ, æruginis sextãtẽ, chalcitidis ustæ unc. I. opij triẽtem. Rosas uirides si affuerint, sin minus, siccas, per diẽ ac noctẽ aqua macerato, & cũ expresso ac excolato cremore terito. Aliud collyrium Xyster appellatum, celebre ad aspritudines. Pumicis usti, ostreorũ ustorum, misyos usti, gummi æquales portiones aqua excipe. Collyrium ad aspritudines Euronum, ab efficacię pertinacia uocatum. Ex Oribasio. Aeris usti drachm. XXIIII. cadmiæ drach. XXIIII. æruginis drac. II. croci drach. III. opij drac. III. myrrhæ drac. III. gummi drachmas nouem. Excipe aqua. Egregiè facit ad asperas palpebras ac callosas, lippitudines scabras, euersiones, fluxus diuturnos, citra ulceratione, ammixto cygnario, aut collyrio ex croco, facit ad uigores. Sit autem quod ammiscetur decima ipsius pars. In summa palpebras euertere nõ est opus, sed simpliciter illinere. Hoc alij Harmation, id est, currum. Alij opisthobares, à grauitate. Nos autem Euronũ uocamus. Aliud eiusdem, collyriũ extersorium, inquit, Gryali, ad aspritudines ex duobus lapidibus. Hęmatitę lapidis dra. XVIII. scisi lapidis drach. XVIII. æris usti drach. IX. cadmiæ drac. IX. æruginis drach. IX. chalcitidis ustæ drac. III. opij drac. VI. gũmi drac. IX. Tere cum aqua & illine donec tolerarit æger, nõ confricans palpebras, neq; subijciẽs specillũ, sed per specilli nucleum explens oculum. Aliud eiusdẽ, ad multas affectiones. Chalcitidis drac. XXVII. cadmiæ drac. XXII. æris usti drach. XVI. lapidis hæmatitæ drac. XIII. croci drac. XVI. misyos drac. XVI. myrrhæ drachmas sedecim, opij dra. XIII. gũmi dra. XIIII. Tere cũ uino uetere. Collyrium ex oleę folijs. Facit ad diuturnas fluxiones. Deprimit etiã aspritudines, & oculũ corroborat. Syrici sexuncẽ, æris quadrantẽ, opij trientem, gummi drac. VIII. Foliorũ oleæ tenerorũ à fibris depuratorũ drac. VIII. Cum uino spathite teruntur folia exactè fibris exemptis, ita ut per se in mortario biduũ probè teras, uinum paulatim irrorans. Quum autẽ leuissima facta fuerint, æs adijcito, & simul diu terito, & sic uinũ affundito. Si enim ab initio infusum fuerit uinũ, folia innatãtia incontrita permanent. Contrito autẽ ære, syricũ adijce, deinde opium, postea gũmi, & efforma, ac utere ab initio infundẽs. In declinatione uero etiã illinens. Ego uero, uelut Demosthenes iubet, folia in mortario mittò, ac cõtundo, uino sufficiente paulatim instillato, exprimoq; ac excolo, & cum uino excolato reliqua tero, retrimento foliorũ reiecto. Collyriũ Harmation, id est, Currus inscriptum: quo usus est Ptolemęus rex. Exterit cicatrices. Acuit uisum, & ad aspritudines commodum est. Aeris usti ac loti drachm. VIII. ammoniaci thymiamatis drachm. VIII. corticis thuris drachm. VIII. gummi drachm. VIII. Excipe aqua. Vsus est cum aqua. Quædam descriptiones habent etiam æruginis drachm. II. Aliud ex lapide Hęmatite, ad uisũ acuendũ, cicatrices & callos exterit. Ammoniaci thymiamatis drac. XXIIII. æris usti ac loti drac. XXIIII. lapidis hæmatitæ drac. XXIIII. æruginis drach. VIII. gummi drach. XXIIII. Excipe aqua. Extersorium Oribasij. Facit in principijs, & ad chemoses, aquosum cũ ouo infusum. Cadmiæ drac. VIII. æris drachmas duodecim, croci dra. III. myrrhæ drac. III. opij drac. VI. lapidis hæmatitę drac. XVIII. lapidis scisi drac. XVIII. chalcitidis tostæ drac. VI. æruginis drac. XII. gummi drac. IX. Terito cum uino, & utere cum ouo. Collyrium extersorium Philagrij per se adhibitum, & cum collyrio suprascripto Philagrij ex rosis. Aeruginis dra. VI. pumicis drachm. XVI. testarum sepiæ drachm. XVI. gũmi drachm. XXXII. His ego inquit adijcio, squam

squamæ æris drach.XVI. ubi fortius ipsum efficere uoluero. Collyrium Rinema, hoc est lima inscriptum. Facit ad callosas affectiones, & cicatrices exterit. Facit etiam ad suffusiones. Cadmiæ drachm. XLVIII. ammoniaci thymiamatis drachm. XLVIII. opij drach.XVI. lapidis hæmatitæ drach.XXIIII. galbani drach.XVI. aloës drach.XVI. opopanacis drac. VIII. fellis taurini drach.VIII. salis ammoniaci drac. IIII. æruginis drach.XVI. myrrhæ drachmas XVI. gummi drachm. XL. Excipe aqua. Temperatura sit aquosa. Collyrium extersoriũ albuginum, per unam illitionem multã efficaciam ostendens. Facit ad pterygia, & carnis in angulo magno incrementum. Est autem collyriũ lene & mordacitatis exors. Conchylij purpuræ carnis ustæ drachmas decem, æris usti drachmam unam, squamæ æris drachm.II. æruginis drachm. VI. atramenti sutorij drachm. III. aluminis scissi obolum unum, lapidis scissi drachm. I. lapidis hæmatitæ drachmam unam, stercoris crocodili drachmam unam, lycij drachm.I. succi omphacij sicci drachm.V. chalcitidis obolos duos, myrrhæ drach. III. thuris masculi obolos duos, corticis thuris drachmam unam, florum mali punicę drach. I. Excipe aqua. Collyrium Heliadæ, albugines tollens ualde citò, ut mireris. Lapidis armenij quo pictores utuntur, gypsi, atramenti sutorij, floris æris, æruginis, testarum sepiæ ustarum, ammoniaci thymiamatis, lapidis magnetis trahentis, lithospermi, gummi æqualibus portionibus utere, & excipe aqua. Aliud quod præparat Petrus Archiathros, & ipsi bonum testimonium præbet. Salis ammoniaci scrupulos sex, lapidis armeniaci scrupulos duodecim, seminis rhaphani scrupulum unum, seminis uiolæ albæ scrup. VI. ammoniaci thymiamatis scrupulos nouem, gummi scrup.XII. Excipe succo rutæ. Facit & ad suffusiones incipientes. Collyrium Pressum. De quo Apollonius dicit, optimum esse pharmacum ad cicatrices, & superexcrescentem carnem. Et ad asperas palpebras, & sycoses, & euersiones palpebrarum: calculos item ac grandines, & induratas affectiones, & pterygia, & carnis in angulo magno incremẽta, & lippitudines scabras, & pellicularum crassitudines, & multæ ac crassæ fluxionis depurgationem. Sed & aquosum ac multum fluxum cohibet. Consumit autem & depurgat securè, attenuatq; ac exterit sufficienter mordens. Verum oculum imperturbatum seruat, iucũdissimumq; ac leuissimum est, & quod debet facit. Est autem hoc, Aeris usti ac loti obol. V. croci drachm. II. myrrhæ trogloditidis obol.III. spicę nardi obol.II. casię obolos tres, cinnamomi obol. II. opij obol. II. piperis grana XV. gũmi drac.I. uini Chij aut alterius austeri odorati quod satis est. Quod si ad hanc descriptionem spodij drach.IIII. addere uolueris, ad omnem fluxionem ac lippitudinem optimum euadet. Collyrium Isidori Memphitæ ad acuendum uisum. Inungebam, inquit, non uidentes, & incipiebant uidere. Appellatur Rhinariũ, id est, limula. Ego hoc pręparaui. Ammoniaci thymiamatis drachm. XVI. æruginis uermiculatæ drach.XII. testarum sepiæ quod molle est, drach.VIII. sagapeni drach. VIII. opopanacis drachmas duas, succi cyrenaici drachm.I. gummi drac. I. Omnibus aqua prætritis, succi fœniculi dra. XII. adijce, & mellis Attici drac. XII. Et efforma collyrium ac utere. At uero quidam amicus ipsum nũc sic præparat. Ammoniaci thymiamatis unc. XV. æruginis rasæ deuncem, & drac.II. testarũ sepiæ triẽtem, & unciæ dimidium, sagapeni quadrantem & drachmas sex, opopanacis sextantẽ, succi cyrenaici sextantem. Excipe aqua. Gummi autem non recipit. Aliud, ad uisus hebetudinẽ, albugines, suffusiones, Harmatium, id est, Currus appellatũ. Fellis hyænæ drach.IIII. spumæ nitri drac.III. gũmi drac.II. æruginis drac.III. sagapeni drac.III. galbani drac.II. ammoniaci thymiamatis drac.II. baccarũ lauri decorticatarum drac.LXX. aristolochiæ rotundæ dra.I. Excipe aqua. Collyrium ad incipientes suffusiones, ut aqua etiã ex auribus fluat, uocatur Aureũ. Sagapeni persici puri drac.VIII. æruginis drachmas sex, ammoniaci thymiamatis drac.II. gũmi drac.II. Excipe aqua. Tere & utere aquosum illinẽs, & intra quinq; dies efficaciã suã tibi comprobabit: splendidã enim reddet pupillã ac claram. Collyrium Martiani, quo inquit, in meipso usus sum ad imminentẽ mihi suffusionem. Chelidonij capnitidis circa sepes nascentis, rutæ, fœniculi, coriãdri, herbas singulas per se exuccato & excolato, & de succo uniuscuiusq; quadrantem cõijcito, & opobalsami drac.IIII. mellis Attici drac.IIII. adijcito, ac terito, donec strigmentitiã habuerint spissitudinẽ, & tunc succi conyzæ tenuia folia habẽtis unciã unam addito, ac terito. Et ubi probè habuerint ad excipiendũ, gummi puri tusi ac cribrati quantũ satis est pro tua uelut Medici cõiectura adde quo collyriũ fiat, efforma ac utere, ad incipiẽtes suffusiones cum uino. Ad hebetudines uisus cum aqua, illitũ autem ad solẽ locato. Collyriũ Proteus. Cui nullũ simile est ad initia suffusionis, & ad omnẽ uisus hebetudinem. Cicatrices etiã ac callos exterit. Cadmiæ drac.XL. cerusæ drac.XL. piperis albi drac. I. succi cyrenaici drachmas octo, croci drachmas sex, opij drachmas decẽ, sagapeni dra.XII. lacrymæ oleę Aethiopicæ drachmas duodecim, auripigmẽti drac. VIII. myrrhæ drach. XII. ammoniaci thymiamatis drac.VIII. gũmi drac.VIII. opopanacis drac.XVI. opobalsami drac.XII. Excipe aqua pluuiali. Vsus est cũ aqua. Collyrium Hermophili Thalasserum, hoc est, marinum, ad omnẽ hebetudinẽ accõmodatum, & ad omnem incipientẽ suffusionem. Estq; odoratissimum. Cadmiæ drach.XVI. æruginis drach.IIII. atramẽti Indici drachmas sedecim, piperis albi drac. VIII. succi Medici drac.IIII. opobalsami drach.IIII. gũmi drac.XII. Excipe aqua, & utere cũ aqua. Temperatura diuersa est iuxta affectiones. Collyriũ Indicum Regiũ inscriptũ. Facit ad principia suffusionum, & omnẽ uisus hebetudinẽ. Et cicatrices exterit. Cadmiæ ustæ & lotæ lib.I. & trientẽ, atramẽti Indici sexuncẽ, cerussæ trientẽ, piperis albi sexuncem, fel hyenæ integrum quantũ est, fel scarorũ piscium decem, fel perdicũ IIII. opij unciã unã, opobalsami sextantẽ, opopanacis sextantẽ, sagapeni sextantem, gũmi lib.I. Excipe succo fœniculi. Collyriũ fuluũ Panchreston, ab omnimoda utilitate inscriptum, accommodatũ ad scabros ac corrosos angulos, & intentos pruritus, & palpebras ficosas, cadmiæ drac. LXXX. chalcitidis ustæ drac XL. piperis albi drac. XL. gummi drachm. XL. Excipe aqua. Quidam adijciunt his etiam croci drachmas duodecim, myrrhæ drac. XII. Collyrium psoricum Ptolemæi, accommo-

datum ad scabros ac corrosos angulos, & intentos pruritus, milphoses, hebetudines: Psorici drach. XL. sandarachæ drac. XXX. chalcitidis ustæ dra. XXVIII. croci drac. XXIIII. myrrhæ drac. XII. opij drach. IX. casiæ drach. XII. piperis albi drach. XL. piperis nigri drach. XVII. omphacij drac. XVI. misyos usti drach. III. folij drach. I. gũmi drach. XXXVI. Excipe aqua. Collyriũ Hygieni aureũ, ad corrosos angulos, & scabras affectiones, sandarachæ drac. XXIIII. piperis albi grana XII. myrrhæ drach. VI. croci drach. VI. gũmi drach. XII. Excipe aqua, & utere cũ aqua. Collyrium Diacẽteton ex Demosthene, Aeruginis obol. III. misyos tantundẽ, succi papaueris tantundẽ, gummi drach. IIII. Excipe aqua. Facit ad prædictas affectiones, & ad uisus hebetudinem, & incipientes suffusiones. Attenuat etiam cicatrices. Sit autem calidum. Collyrij Stratiotæ compositio hæc est. Cadmiæ drach. VIII. cerusę drach. XVI. piperis albi drac. II. æruginis, opij, omphacij, singulorũ drach. II. gũmi drachm. IIII. Facit etiam ad asperas palpebras. Collyrium extersoriũ. Aeris usti, croci, ammoniaci thymiamatis, singulorum sextãtem, gummi unc. I. Excipe aqua. Facit ad oculos purulentos, argema, nubeculas, caligines. Ad aspritudines uero cum melle. Collyrium celebre, priuatim ad cicatrices in oculis faciens. Facit etiam ad uisus hebetudines, aspritudines & pterygia. Testarum sepiæ, pumicis, squamę æris, ammoniaci thymiamatis, æruginis, cornu ceruini usti, singulorũ lib. I. myrrhæ sextantem, thuris sextantem, opij quadrãtem, gummi bessem, osium palmularũ ustorum dextantẽ, mellis sextantem. Excipe aqua. Hoc præparabat Afer, & ualde ipsi confidebat. Nominabat autem ipsum Phœnicem nigrũ, eò quòd osium ustorum palmularum, (quæ phœnices appellantur) dextantem recipit.

Collyria enstacta, hoc est, instillatitia appellata. Cap. CXI.

Collyrium instillatitiũ Paccianum appellatũ, cadmiæ drac. LXIIII. misyos dra. XXXII. stibij dra. XXXII. atramẽti sutorij dra. XXXII. piperis albi drac. XXXII. æruginis dra. XVI. opij drac. XVI. opobalsami drac. XVI. gũmi drac. LXIIII. Excipe aqua pluuiali. Facit ad acuendũ uisum, & callos exterit. Collyriũ Aromaticũ inscriptum. Aeris usti drach. XVI. æruginis dra. IIII. myrrhæ dra. IIII. spicæ nardi drac. II. piperis albi drac. IIII. opij drac. IIII. croci drac. IIII. opobalsami drac. II. gummi drachm. IIII. Excipe aqua. Aliud instillatitium nõ perturbans, Oribasij. Cadmiæ drach. XVI. cerusæ drach. VIII. opij drachm. III. opobalsami drach. III. æruginis drac. II. omphacij drac. II. piperis albi drach. II. gũmi dra. V. Aliud instillatitiũ, uisum acuens, cadmiæ ustę, & urina pueri extinctæ drach. X. stibij dra. VI. atramẽti sutorij sesquidrach. æruginis sesquidrachmã, piperis drac. II. misyos drach. II. opij drach. I. opobalsami drach. I. gummi drac. VI. Excipe aqua. Aliud nigrũ, uisum acuens. Facit & ad corrosos angulos. Stibij usti ac loti drac. XL. acaciæ drac. XL. gummi drac. XL. cadmiæ drach. XVI. nardi celticæ drach. VIII. myrrhæ drachm. VIII. croci drachm. VIII. omphacij drachm. VI. opij drachm. VI. Excipe aqua.

Collyria ex cornu ceruino. Cap. CXII.

Collyriũ Asclepiadæ ex cornu ceruino. Ad ulcera, & pustulas, & cicatrices exterit. Cornu ceruini usti ac loti drach. IIII. plũbi usti ac loti drach. IIII. squamæ æris lotæ drac. II. thuris dra. IIII. opij drachmã unã, gummi drach. IIII. Excipe aqua. Aliud, ad calidiores affectiones, & acerrimas fluxiones cum ulceratione. Cornu ceruini usti ac loti drachm. XVI. spodij pompholygis lotæ drac. VIII. squamæ æris drac. II. croci drac. II. acaciæ drach. VIII. thuris drac. VIII. opij drac. II. myrrhæ drach. I. gũmi drac. VIII. tragacanthę dra. I. amyli drac. IIII. terito cum hyoscyami cremore. Collyriũ ex cornu ceruino, uelut Oribasius habet, maximè quidẽ ad ulcerationes in uigore, clauosq́ ac staphylomata, & huiusmodi omnia, ut non simul sint palpebræ densatæ. Et ad ulcera ægrè recipientia cicatricẽ, & resolutas cicatrices. Cadmiæ drachmas sex, acaciæ drach. XL. stibij drachm. XXXII. plumbi usti ac loti drac. VIII. cornu ceruini usti ac loti drach. VIII. gummi drach. VIII. æris dra. XVI. opij drachm. XVI. myrrhæ drachm. IIII. thuris drach. IIII. Excipe aqua. Vtere uerò ad caua ulcera cum lacte ad sordida, cum succo fœnigræci. Aliud collyrium è cornu cerui, efficacissimè exterit cicatrices in oculis, cũ aqua illitum. Vtere etiã ad exulceratos oculos, cum ouo instillans. Aeris usti ac loti deũcem, & scrupul. VI. cornu ceruini usti ac loti tantundem, stibij loti sextantem, & unciæ dimidiũ, testarum sepiæ trientem, & unciæ dimidium, æruginis sextantem, ammoniaci thymiamatis sextantem, & unciæ dimidium, myrrhæ sextantẽ & unciæ dimidium, thuris sextãtem & unciæ dimidium. Opij sextantem & unciæ dimidium, acacię quincuncem, & scrupul. XV. gummi deuncem. Excipe aqua.

Collyria Nardina & Theodotia. Cap. CXIII.

Collyrium nardinũ Zoili, ad ueteres lippitudines, & myocephala, & ulcera uetera ac staphylomata. Cadmię dra. VIII. æris usti dra. VIII. stibij drac. VIII. cerusæ dra. IIII. castorij dra. IIII. spicę nardi sesquidrachmã, aloës sesquidrachmã, folij, croci, chalcitidis tostæ, atramenti sutorij, lycij Indici, opij, singulorum drac. I. myrrhæ drac. II. acaciæ drac. XX. gũmi drac. XX. Excipe aqua. Collyrium nardinum Candidi leuissimum ac ualidissimè resiccans. Facit ad myocephala & staphylomata mirificè, & maximè glaucis oculis conuenit. Vtere etiam in his qui nullam omnino collyrij mordacitatẽ sustinere possunt. Cadmiæ ustæ & lotæ lib. I. cerussæ septuncem, stibij loti sextantem, croci trientẽ, myrrhæ troglodyticæ trientem, aloës unc. I. acaciæ unc. I. opij sextantem, spicæ nardi unc. I. gummi bessem. Excipe aqua. Theodotium nardinũ. Cuius multã experiẽtiam habemus in myocephalis, & diuturnis ulceribus oculorum, & confusionibus. Maximum extersorium est & uehementer corroborat debiles oculos. Cadmiæ lotę, stibij loti, acaciæ, gummi, singulorum drach. XXV. rosarum siccarum depurgatarũ drach. XII. æris usti loti drach. VIII. myrrhæ troglodyticæ drach. VIII. castorij, lycij indici, croci, folij, spicæ nardi, chalcitidis tostæ, cerussæ, glaucij, seminis ericæ, opij, gallarum omphacinarum, singulorũ drach. II. Excipe aqua. Vtere in principijs cum ouo instillans. In declinationibus cum aqua. Collyrium Nicarium Zoili, ex lacte nardinum. Ad affectiones & fluxiones diuturnas, ulcera, fossulas, myocephala, staphylomata, ueteres lippitudines. Tingit etiam cicatrices, & ipsas incõspicuas facit. Cadmiæ ter ustæ & muliebri la-

ɗte extinctæ ac lotæ drach. c VIII. stibij usti ac muliebri lacte extincti ac loti drach. X. æris usti et extincti ac loti drach. XXXVI. cerusæ lotæ drach. XXIIII. myrrhæ drach. XII. opij drach. XII. spicæ nardi drac. III. aloës drach. III. acaciæ drach. c VIII. gūmi drac. c VIII. Excipe aqua. Collirium Hygidium, quod quidā Ammonij dixerunt. Facit ad incipientes suffusiones, & inustiones. Et ad omne ulcus, & oculos purulentos, confusiones, chemoses, prolapsus, & ad diuturnam myocephala, staphylomata, ungues ulceris genus. Repurgat, replet, & ad cicatricem perducit. Eos uero qui ob aliquā causam, aut propter capitis aut oculi dolorē, dormire nō possunt, præclarè ad somnū perducit, uelut somniferū medicamentum. Vtere cū ouo, aut lacte, aut aqua, tēperatura sit media aut crassior, pro sensus ægrorum subtilitate. Habet autem hoc modo: Cadmiæ lotæ drach. XVI. cerusæ lotæ drach. XVI. castorij drach. VI. nardi Indicę drach. IIII. stibij loti drac. XL. æris usti loti drac. XV. rosarum drach. XX. squamæ æris ustæ drach. V. Aloës drach. VI. casiæ drach. IIII. myrrhæ dra. VI. lycij Indici drac. III. lapidis scissi loti drac. IIII. & dimidiam, croci drach. VI. plumbi usti ac loti drac. VIII. & dimidiā, opij drach. III. acaciæ drach. XL. gummi drac. XL. Excipe aqua. Est ex ualde celebribus. Collyrium Indarium: Piperis drach. II. cadmiæ drach. IIII. costi drac. I. stibij. drach. VIII. gallarum drach. IIII. spicæ nardi drach. IIII. nardi drach. IIII. acaciæ drac. IIII. gūmi drac. IIII. opobalsami drac. II. Excipe aqua. Facit ad uisus hebetudinem. Exterit etiā cicatrices. Collyriū Theodotiū Paccianū. Facit ad maximos humorum illapsus, et doloris molestias. Liberat citra uenæ sectionē. Cadmiæ ustæ ac lotæ drac. VIII. æris usti ac loti drach. VIII. stibij loti dra. XVI. croci drach. III. castorij drachm. IIII. ęruginis drach. I. aloës drac. IIII. myrrhæ trogloditicæ drac. III. lycij Indici drach. II. opij. drac. II. acaciæ drach. XXIIII. gummi drac. XXIIII. Excipe aqua. Vsus est cum ouo. Temperatura sit crassior. Collyrium, quod tumorē laxum palpebris inducit, appellatur Testamentū Aurifabri. reliquit hoc moriēs templo Ephesio dicatū, quò hi qui à Medicis relicti essent, in tēplo sanitatem cōsequerentur. Inuentum est autē ab Adriano Cæsare. Facit ad humorum illapsus, & aspritudines, & ad omnes desperatas affectiones, pustulas sanat, caua ulcera explanat, cicatrices incōspicuas facit, oculum imperturbatum cōseruat. Instillatur cū ouo aut lacte, prout necessitas expetit. Sit autem in omnibus dilutū aquosum. Optimū est insuper ad acuēdum uisum. Habet hoc modo: Cadmię lotæ drac. VIII. stibij loti drac. XVI. spicæ nardi dra. IIII. myrrhæ troglodyticæ drac. II. croci drac. I. castorij drac. II. squamæ ferri stomomatis drach. IIII. ęris usti ac loti drac. XII. ęruginis drac. II. cerusę dra. III. piperis lycij, Indici, opij, thuris, opobalsami, casiæ sing. dr. II. lapidis scissi drac. IIII. æruginis uermiculatæ drac. III. atramenti sutorij drac. II. succi fœniculi drac. IIII. fellis capræ dra. IIII. gummi drach. VIII. Terito cū uino Aminæo aut Falerno, aut alio austero ueteri odorato. Collyriū Testamentū, uelut habetur apud Asteriū. Cadmiæ drac. LXX. stibij dra. LIIII. myrrhæ drach. V. & dimidiā, spicæ nardi drac. X. croci dr. X. castorij drac. VII. squamę ferri stomomatis drac. XIII. folij drac. XIIII. æris usti drach. V. & dimidiā, piperis drac. VII. cerusæ drach. XIIII. lycij, thuris, casiæ, opobalsami, singulorum drach. XIIII. opij drac. VII. lapidis scissi drach. XIIII. æruginis uermiculatæ drac. VIII. atramenti sutorij drach. XIIII. gummi drac. LXX. succi fœniculi drac. XIIII. fellis caprini drac. XIIII. Terito cum uino aminæo.

Collyrium Theodotiū Magnum. Cadmiæ lotæ bessem, æris loti bessem, stibij loti uncias XXV. rosarū siccarū, cerusæ, chalcitidis, gallarū, æruginis, lycij Indici, croci, aloës, spicæ nardi, myrrhę troglodyticæ, ramentorū ebeni, castorij atramēti Indici, thuris, opij, sarcocollæ, pōpholygis, singu. unc. I. cornu ceruini usti ac loti unc. I. acaciæ unc. XXV. gūmi un. XXV. Excipe aqua. Quidam uero etiam folij unciā unam adijciunt, & amomi unci. I. rosarū uerò quadrantem, gummi uero & acaciæ, singulorum unci. XXIIII. Reliqua autem eodem modo. Facit ad incipiētes lippitudines, & exulcerationes omnes, & fluxum recentem, ac ueterem, inflammationes, carbunculos, oculos purulentos, nomas, puncturas, prolapsus, myocephala, staphylomata, palpebras asperas, & ad desperatas affectiones. Et ad ardores solis, aut calcis, aut pulueris, aut similis rei. Tollit etiā pterygia inflāmata cū butyro. Ad ulcera uero cū ouo adhibetur. Ad maligna autem cum lacte muliebri. Theodotium Seueri. Aliud quoddā collyrium etiā apud nos reperitur, inquit Seuerus, à ueteri quodā descriptum. Et hoc quidem cōpositā materiā habet, uerum efficaciā diuersam. Nam omnibus simul relatis collyrijs cōmodius cōpertum est. Quare etiam ipsius præparationē referre necessarium puto, quū neq; oībus hoc sit notū. Recipit autē cadmiæ drac. XXIIII. æris usti drach. XII. stibij drach. XL. cerusæ drac. VIII. chalcitidis tostæ drach. IIII. misyos tosti drac. IIII. ramentorū ebeni dra. II. nardi Celticæ dr. IIII. folij drac. IIII. spicæ nardi dra. IIII. croci drach. III. castorij drac. VI. aloës drac. VIII. lycij Indici dr. IIII. rosarum siccarum drac. IIII. gallarum drach. II. opij drachmas II. myrrhæ drach. VIII. acaciæ drach. XL. gummi uermiculati drac. XL. Cadmiam prunis obruimus, & uentilamus, & ubi ignita facta fuerit, ablatam lacte asinino extinguimus. Stibium uero in fictile uas coniectū, addito operculo, foramen habente urimus, & similiter lacte extinguimus. Vsta uero singula per se tusa ac cribrata lauamus, & diligenter siccamus, & deinde pōderata ad præparationem adijcimus. Cęterū gummi nō cōtusum inspergimus siccū, sed madefacimus: sic enim neq; lignosum quiddam, neq; arenosum, cū ipso penetrabit dum excolatur, & optima coactio collyrij fiet. Quidam ad relatā præparationē adijciunt etiā costi dra. VIII. Et magis ita cicatrices exterit, inquit, & pterygia ac carnis in angulo incrementū consumit. Verū ad inflammationes & ulcera incommodus est costus. Huius igitur auxilij actiones ac efficaciam dicere non est facile. Audiētes enim uix crediderint. Nā desperatas affectiones ad naturalem statum reuocat. Et ut in summa dicā, omnia quæ Theodotijs appellatis nardinis, & his quæ ex cornu ceruino parātur adsunt, multò plus in hoc comperiuntur: in recentibus enim affectionibus eo illito, & spongia oculo imposita, ægrum ab affectione liberauimus. In diuturnis autem ac desperatis, partim instillantes, partim illinentes, scopum attigimus. Nam in facili so-

lubilibus oculi affectionibus ipsum illinimus. In cauis autem & sordidis ulceribus, diluto ipso utimur cum ouo aut fœnigræci succo. Quandoq; etiã cum aqua mulsa. In myocephalis autem, crassius cũ aqua sublinimus per subiectionem. Sed & cicatrices similiter attenuamus. Ad tantam autem tenuitatẽ perducit cicatrices, ut penitus nõ cognoscãtur per sensum. Et in summa, inenarrabilem quãdam uim possidet. Etenim in staphylomatis, brassicæ succo dilutũ collyrium, & crassa copia oculo adhibitum, unà cũ spõgiæ deligatione, molem inconspicuam facit. Quin & carnis in angulo magno incrementum consumere potest hoc collyrium tenuiter tritum, & in siccũ puluillum redactum, itemq; pterigia attenuare. Sed & ad alia mirificum compertum est collyrium. Et nos quoque permittimus posteris per experiẽtiam deductis, ut auxilio testimonium præbeant: iam enim quidam ad diuturna ulcera ac fistulas sedis ipso usi, scopum attigerunt. Vnde non absurdum fuerit etiam ad polypos ac ozænas narium ipsum adhibere. Collyrium ex succo fœniculi. Cadmiæ dodrãtem, stibij bessem, misyos crudi sexuncem, æruginis sexuncem, piperis quincuncem, atramenti sutorij sexquiunciã, chalcitidis unc. I. croci sesquiunciã, folij unc. I. omphacij sesquiunciam, spicæ nardi trientem & unciæ dimidium, opij quincuncem, & unciæ dimidium, opobalsami trientem, gummi sextantẽ, succi fœniculi bessem. Et rursus aliud fœniculum in aqua pluuiali decoquito, & cum decocto illa terito ac efformato. Hoc à multis præparatur.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN OCTAVO SERMONE AETII HABENTVR.

AETII

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI SECVNDAE SERMO QVARTVS, ET EX ORDINE OCTAVVS.

*

De faciei, oris, & tonsillarum affectionibus: Cui annexum est, De destillatione, & tussi, asperæ arteriæ, pulmonis, ac thoracis affectionibus.

AD SVPERCILIORVM ORNATVM. Cap. I.

QVANQVAM quod ad hanc rem attinet, iam antè à nobis dictũ sit, ubi de defluuio capillorum capitis, Sermone sexto mentionẽ fecimus, dicemus tamen & hic nõ importunè, sed ut habet, paucis. Illitio augẽs superciliorũ capillos, atq; etiam aliarũ corporis partium, eadẽ etiã eosdem nigros reddit. Nucũ ponticarũ interiora in uase figulino torrefacta contere, & pinguedine capræ syluestris excipe, atq; cũ hoc ipso partes inũgi pręcipe. Aliud. Adiãti unc. I. ladani sextãtem, passi cretici heminã unã, cõtunde ac subige cũ passo: deinde torre, ut dictũ est, ac rursus cum pingui capræ syluestris, aut ursi cõtere, & utere. Potes & huc accõmodare ea, quorũ meminimus Sermone VI. Itẽ ex armeniaco lapide, de quo Sermone II. cap. XII. diximus, sicco trito supercilia inspge.

De hipopijs, hoc est, his quæ sub oculis fiunt sugillationibus. Cap. II.

Quòd hipopia sub oculis fiant, ipsum nomen indicat: siquidem hypopium Gręcis hypophthalmiũ significat, quod Latinis, sub oculis sonat. Sunt autẽ hypopia ex genere suffusionũ sanguinis in locum contusum: fiuntq; ex plaga, quum tenuibus sub cute uenulis contusis, sanguis per fissuras sub ipsam cutẽ, affatim effunditur, neque id uno loco. In grumos enim coit statim, & liuet locus, progressuq; tẽporis nigrescit. Quare medela occurrendum est, antequàm nigrescat, cura potissimum ad hoc adhibita, ut concretus sanguis discutiatur. Quòd si tunicula quoq; rũpatur uenularũ, ex quibus effunditur sanguis, miscendũ est his quæ discutiendi uim obtinent, parum quiddã ex cõstringentibus. Nã si in principio sola discutientia exhibeantur, nõ tantũ id quod effusum est discutient, sed per ipsas uenarũ contusarũ fissuras amplius quiddã elicient ex sanguine in ipsis uenis contento. Quum uero in naturam suã redierint uenulæ, etiã citra admixtionẽ cõstringentiũ, ad discussoria trãseundũ. Atq; ego sanè in principio utor Nili ex rosis collyrio, ex eo in aqua dissoluto, locũ sugillatũ illinens. Vtor autẽ pro fomẽto, decocto meliloti & fœnigræci. Deinde collyrium quoq; in eodem decocto dissoluo, aut etiam in solo fœnigræci decocto. Quod si reliquię quędã restiterint ipsius affectionis, dissolutis ex myrrha collyrijs in fœnigræci decocto, illino bis in die, prius tamen cum spõgia in decocto madefacta loco foto. Idẽ præstat in principio, nõ præsente ex rosis collyrio glauciũ illitum, & fex olei coquẽdo cõdensata. Inueteratũ autẽ iam malũ ex sandice collyria tollũt, & quæcũq; præclarè omnino discutiunt, qualia Diosco. inter facile parabilia enumerauit. Ea enim quæ sub oculis fiũt sugilata, inquit, & liuores iã inueteratos tollũt, raphani cortex cũ melle illitus, bryoniæ radix uino aut cerato excẽpta, bulbus cũ uitello oui impositus, aqua marina calida pro fomẽto, aut muria uel salsugo, caseus antiquus cũ decocto hyssopi impositus. statim autẽ tollit sepiæ testa cũ aceto illita, sinapi cerato exceptũ, cucumeris syluestris radix cõtrita cũ melle, lini semen cõtritum cũ lacte. Critonis compositio. Ad liuores altè infixos, & ea quæ sub oculis fiũt sugillata, seminis uiticis albi drach. III. radicis herbæ lanariæ siue radiculæ drach. tres, nitri rubri, corticis raphani, hyssopi, farinæ fabarũ, uniuscuiusq; drach. tres, mirobalani drachm. XL. cineris pulmonis agni exusti drach. XL. bulborũ rubrorũ drach. XL. radicis tapsiæ aut succi drah. XL. corticis thuris drac. unam: excipe cerato ex oleo rosaceo apparato, ac linteolo infartũ impone. Oportet autẽ assiduè amouere, cum cautione, ne locus exulceretur. Ego autem expertus sum, nucem pinguẽ, uetustate rancidam, certissimũ ad liuores remedium. Porrò reclinato ac supino remedia adhibere conuenit, ut adhæreant spatio horarum trium quàm optimè contrita.

Circunlitiones præseruantes faciem, ne à sole aut uento exuratur. Cap. III.

Circunlitio faciei, quæ aurea appellatur: Lupinorum siccorum sextarios III. aquæ pluuialis sextar. XIIII. inijce in uas æreũ stãno obductũ, sinasq; madefieri per triduũ: quarta autẽ die decoque ad prunas usq; quò dissoluantur lupini: deinde per colũ exprime liquorẽ, ac eũ seorsim decoque, atq; ubi condensatus fuerit, in uas uitreũ repone. Vbi uero uti uelis, quãtum satis uidebitur accipe, & cũ eo in modica aqua dissoluto faciẽ illine. Alia ualde laudata. Similaginẽ lotã & per pãnũ percolatã sinas desidere, aquãq; abijce, fecem autem cum albumine oui permisce, donec mellis crassitiẽ accipiat, & cum hoc faciẽ obline uersaturus in sole: quum uero à sole recesseris, frigida multa ablue. Alia. Boni coloris faciẽ hæc reddit, atq; itẽ uniuersum corpus. Mastichẽ cũ oleo omphacino dissolutã circũline: aliquãdo autẽ & olei loco medullam ceruinã, aut uitulinam accipimus: aliquãdo ceratũ liquidum. Alia. Cupressi ac ilicis scobem in oleo decoctã oblini. Alia. Solani succum cum oleo illine. Alia. Nuces pineas cum modico aceto cõtere, adiecto melle sufficienti, ac oui crudi uitellis, atq; hoc ipso faciẽ oblini: neq; refert etiã si citra acetũ eo utaris. Alia. Hęc in æstate conuenit, faciẽ pręseruãs: tragacanthi, ammoniaci thymiamatis, costi contusi, cuiusq; sextantem, aluminis liquidi drachmas

chmas IIII. thuris sextantem, amyli sexuncem, oua cruda recentia XIII. mellis libras tres, mulsi sextarios tres. Tragacanthũ, ammoniacũ, & thus in mulso madefieri per noctẽ unam, in uase uitreo sinito: oua autẽ integra in acetũ uetus & acre proiecta, per triduum macerato: alumẽ uero optimè lauato: deinde omnia simul in mortariũ fictile coniecta ac diligenter cõmixta, melle cocto excipito, atq; utere, faciem ex eis oblinendo. Ante ingressum uero balinei medicamentum hoc tollatur, atq; id particulatim auellere conuenit leni tractu ex facie induratum: deinde aqua tepida abluere, & spongia abstergere: quod ubi factum est, manna thuris in albumine oui dissoluta, faciem illinito.

Vt ne rugosa fiat facies. Cap. IIII.

Faciem corrugatam extendit medicamẽtum hoc: cornu cerui non antiquũ in aqua decoque, donec succu lentum quid remittat, percola deinde ipsam aquam, & cũ ea farinã fabaceã subige, ac pastillos informa, eosq; in umbra exicca. Vbi autem usus postulauerit, quantum opus fuerit in aqua dulci dissolue, ut cerati liquidi crassitiem accipiat, & cum eo faciẽ oblinere iube, atq; cum adglutinatum fuerit, faciẽ aqua tepida abluere præcipe.

Ad faciei nigredines. Cap. V.

Ad faciei nigredines his utendum est, iridis contritæ, farinæ ptissanæ, farinæ fabaceæ, cuiusq; sextarium unũ & dimidiũ, salis ammoniaci, cornu ceruini usti ammoniaci, thimiamatis, cuiusq; sextãtem, in aqua dissolue, & pastillos informa, quos in umbra exiccatos adserua, atq; usus tempore, in aqua resolutos ante balineũ faciei illini. Aliud. Farinæ ptissanæ, thuris, iridis, farinæ fabarũ, farinæ erui, spumæ nitri, costi, cuiusq; chœnicis partẽ quartam, amygdalas amaras XX. informa cum cãdido ouorũ & lacte asinino, exicca in umbra, ac utere ut dictum est.

Smegmata & medicamenta faciem nitidam reddentia. Cap. VI.

Quandoquidẽ post unguentorum ablationem pleriq; faciem extergere conantur, utendũ ad hãc rem cõpositionibus infrà scriptis. Smegma illustriorẽ reddens faciẽ. Amygdalas decorticatas XL. thuris, spumæ nitri, gummi cuiusq; drachmam unam, farinæ fabaceæ drachmas XII. excipe oui candido, & in pastillos digere, quibus cum aqua solutis, passim tum in balineo, tum citra balineũ utaris. Aliud. Smegma faciei celebre & admirandum, quod & faciem illustriorem reddit, & rugas expolit, asperitates pellit, incipiẽtem elephantiasin arcet, si quidem cũ alijs remedijs adhibeatur: usus eius etiam reliquo corpori cõueniẽs est. Mastiches, thuris, ammoniaci thimiamatis, iridis, cuiusq; unciã unam, tragacanthi sesquũciam, succi uuæ acerbæ immaturæ dodrantem, seminis peponis unà cum concluso in ipso humore dextãtem, cãdidũ ouorum XXI. similaginis sextarios quinque: contunde omnia, ac cum candido ouorũ, & humore peponis, succoq; uuæ acerbæ commisce, & in pastillos redige, ac exicca, pòst uero contusos ac attritos, in uase uitreo ad usum adserua. Smegma faciei, quod simul & ipsam rubicundam reddit. Farinæ erui, fabarũ, lupini, ptissanæ, ciceris, bulborum narcissi, cuiusq; sextarij Italici dimidium, similaginis sextarium unum, contunde ac cribro tenuissimo excute: deinde oui candido commixta, in pastillos digere, & in umbra desicca. Vsu uero expetẽte, quãtum libet accipe, & in aqua dissolue, atq; à balneo utere. Aliud faciem illustrans, & uniuersum corpus: dissipat autem & rugas, & cutem depurgat. Vitis albæ radicem delibra, ac in sole æstiuo exicca, deinde contusæ ac cribratæ Italici chœnicis dimidium accipe, iridis contusæ tantundem, myrobalani siccæ decorticatæ tantundem, farinæ fabaceæ chœnicem unũ: hæc in uino ueteri odorato subacta, in pastillos digere, quos in umbra exiccatos adserua: & usu expetente, contusis & cribratis cum aqua utere.

Aliud Cleopatræ reginæ odoratum & preciosum. Costi, myrrhæ troglodyticæ, iridis, spicæ nardi, amomi, folij malabathri, casiæ, floris iunci odorati, cuiusq; unc I. Myrobalani lib. IIII. spumæ nitri lib. I. cõtundito, cribrato, utitor. cõfert uniuerso corpori. Aliud efficax & odoriferũ. Floris iunci odorati, iridis cuiusq; drach. II. mastiches drach. I. contere, & cum succo ptissanæ crassissimo pastillos forma, & in umbra desicca. Vbi uero usus expetit, in aqua dissolutos illinito, & post horę spatium frigida abluito. Aliud, splendidam & erugatam reddens faciem, ac totum corpus: Farinæ fabaceæ Italicum modium unum, similaginis Italicos sextarios quatuor, trifolij cõtusi sextarios quatuor, myrobalani tantundem, iridis contusæ tantundem, ammoniaci thymiamatis libram unã, costi tantundem, cãdidum ouorum recentium crudorum sexaginta, seminis peponis unà cum humore chœnicem unam, succi uuæ acerbæ tantundem, subige & informa pastillos, quos sufficienter in umbra exiccatos à balneo illine. Pręclarè facit, & ad eas quæ in collo sunt & reliquo item corpore nigredines. Aliud ad faciei nigredines, multo usu exploratum. Thuris sesquunciam, cerusæ probè lotæ, spumę argenti in decocto cicerum alborum, ad solem frequenter ablutæ, amyli recentis, scobis marmoris albissimi, mastiches puræ, spumæ nitri albentis, testarum sepiæ, singulorum unc. unã, saponis Gallici unci. duodecim, cãdidum ouorum decem, appara, & utere, ut dictũ est. Aliud mirabile faciem depurgans & illustrãs. Farinæ fœnigræci trientẽ, terræ Samiæ quæ Aster appellatur, quadrantẽ, amyli trientẽ, mastiches sexũcẽ, medullæ ceruinæ recentis sex uncem, tragacanthi triẽtem. Tragacanthũ in lacte muliebri, aut asinino macerato, ac cum eo dissoluto, reliqua tenuissimè trita in pastillos digerito, quibus in umbra desiccatis, ut prędictum est utitor. Aliud smegma. Ricini seminis interioris dra. VIII. bulborũ narcissi siccorũ ac decorticatorum drac. VIII. similaginis drac. IIII. thuris drach. II. candidum ouorum VIII. appara ut dictũ est, & utere. Sapo quo usa est Pelagia patricia, ad faciem illustrandam. Saponis Gallici sexuncem, cerusæ sextantem, mastiches unciæ dimidium, medullæ cerui unc. I. spumæ nitri albæ trientem, ceræ albæ quadrantem. Præmacera saponem in aqua in uitreo uase ad dies V. aqua pluuiali quotidie permutata, & sapone excolato. Postea in ollam nouam immitte saponem, & sexta die rursus affusa pluuiali aqua, ad lentas prunas decoque, donec sapo dissoluatur. Deinde ceram & medullam adde, & ad dissoluta mastichẽ & spumã nitri insperge, olla amota, et assiduè per spathum commota. deinde etiam cerusam modica aqua tritã adde, & medicamẽtũ in testã

missum

missum contentè manu subige, & reposito in uitreo uase utere uelut dictum est. Smegma ex Rufi libris, ad totius corporis erugationẽ. Ficus pinguissimas, uitis albę radicem siccã delibratã, sepiæ testã ustam, farinã erui: unumquodque seorsim contunde: deinde etiam simul, & modico adstillato melle, utere. Aliud smegma, quod uniuersum corpus odore imbuit. Terræ cimoliæ bessem, iridis tenuissimè tritæ drac. XXIIII. nardi Celticæ drac. XXIIII. cyperi, cardamomi, styracis flaui & pinguis, cuiusqꝫ drac. XII. styracẽ in uino ueteri odorato dissolue, & in promptu habe: terrã uero cimoliã in fictile uas cõiectã carbonibus impone, atqꝫ ubi satis cãduerit ab igne, eã ad dissolutum styracẽ iniice, deinde reliqua sicca tenuissimè trita insperge, ac simul sufficiẽter unita in pastillos digere, quibus in umbra exiccatis, pòst uero tritis & cribratis utere.

Cataplasmata æstiua, odorum corpus reddentia. Ex Critone. Cap. VII.

Quũ sudores corpus uexãt, magna oboritur ex eis molestia, præsertim in æstate. Nã & sordes multas inuehunt, & tetrum odorẽ de se præbent. Quare subscriptis remediis uti conuenit, non ad mulieres tantum, sed ad ipsos etiam uiros. Non importunum enim esse puto & in hoc smegmatum tractatu harũ rerũ mentionẽ facere. Cataplasma, hoc est, inspersio totius corporis odorẽ bonum efficiẽs, æstiuum. Rosarum siccarum quadrantẽ, casiæ quadrantẽ, amomi, costi, spicæ nardi, cuiusqꝫ drach. II. aluminis liquidi sextantẽ, dissolue in uino ueteri odorato, & in pastillos digere, quos in umbra exiccatos usu expetente contundito, ac cribrato, atqꝫ in balneo inspergendos exhibeto, ita ut diligenter perfricent, & cũ frigida aqua abluant. Aliud. Spumæ argenti in decocto cicerũ ad solẽ inalbatæ, amomi, casiæ, folii malabathri, costi, spicæ nardi, aluminis liquidi, iridis, omniũ par pondus, appara, & utere ut dictũ est. Potes autẽ præscriptis cataplasmatis uti quocunqꝫ tẽpore uelis. Aliud odorum & lene. Rosarum uiridiũ & tamẽ siccarũ dra. XL. myrrhę troglodyticę drachmas octo, iridis Illyricæ, spicæ nardi, casiæ, cuiusqꝫ drach. VIII. uino odorato subige, & pastillos informa: quibus ubi uti uelis, cõtritis & cribratis corpus insperge, maximè à balneo. Aliud. Amomi, casię, spicæ nardi, costi, folii, myrrhæ, singulorũ æquales portiones. Vini quod satis est, para ac utere uelut dictũ est. Aliud. Cassię, iridis, myrrhę, aluminis optimi, pares portiones uino subige, & pastillos forma ac utere. Aliud. Iridis, spicæ nardi, floris iũci odorati, cuiusqꝫ drac. IIII. amomi drach. II. myrrhæ dra. II. meliloti drachmas quinque, appara & utere similiter. Archigenes autẽ inquit: Ad omnes corporis tetros odores, atqꝫ eos qui grassoniæ à Græcis appellãtur, ante omnia cõducũt exercitia, inũctiones, siccę fricationes, alui frequẽs subductio. Sunt etiã cibi ad destruendũ hoc malũ cõmodi, itẽqꝫ illitiones. Conueniunt itaqꝫ oleũ rosaceũ, melinũ, myrteum, iris sicca per se in puluerẽ redacta & intrita. Aut, alumẽ liquidũ in aqua uel uino dilue, & myrrham tenuissimè tritã admisce, ac ad mellis crassitudinẽ redige, & ex eo collũ, locos sub alis, inguina, & reliquos exudantes locos inunge. Aliud. Aluminis liquidi drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. spumæ argenti lotæ drach. II. casiæ drach. I. contere, & cum eis sub alis locos, intermedia coxarum & inguina cõfrica: tollit enim euestigio eorum fœtorẽ. Aliud. Casiæ drac. IIII. aluminis scissilis drachm. II. utere cum uino per se.

Aliud. Mastiches quadrãtẽ, aluminis scissilis unc. I. utere cum uino. Aliud. Myrrhæ troglodyticæ, iridis illyricæ, florum rosarum siccarũ, æquales partes cõtunde, & cribra, ac forma pastillos cum uino, eosqꝫ in umbra sicca, ubi uentus non spirat. Deinde cõtusos ac cribratos in pyxide repone coopertos, ut ne transpirent, & utere à balneo inspergens ac defricans locos leniter, atqꝫ ita imbibi sine, & postea frigida ablue, & manet odor, de quo meritò mireris. Probè facit & alumen cum uino, & crocomagma cũ myrrha. Et cupressi ramenta ac alumen cũ uino.

Potiones ad eos, qui tetrum habent corporis odorem. Cap. VIII.

His uero qui fœtentẽ habent corporis odorẽ, eiusmodi potiones exhibere conuenit. Cardui radicẽ in uino albo decoctã propina, & eiiciẽt urinã crassam & fœtentẽ. Aliud. Resinã terebinthinã oliuæ magnitudine cũ pari melle decoque, & quotidie deglutiendã exhibe, & uinum insuper absorbendũ. Aliud. Myrrhã & serpyllum paribus partibus terito, & in pilulas formato, quarum duas deuorandas dato, & uinũ insuper absorbendum. Hæc etiam ad oris graueolentiam faciunt.

Ad menti scabriciem, ex Galeno. Cap. IX.

Fiunt & in mento aspredines ut plurimum seroso humore à capite destillante, & præcedentibus furfuraceis in collo ac uicinis partibus squamis, aliquando autẽ usque ad auditorios pertingit ac perreptat meatus. Estqꝫ omnino hæc affectio dolorosa, pruritum inferens, ac distendẽs corpus: quare subscriptis remediis est subueniendum. Critonis. Amurcam ex oliua prius quàm exprimatur destillãtem, decoque quousque cogatur, eáque assiduè locos inunge.

Aliud. Myrrhæ unciã unã, ouorum crudorũ uitellos quinque, myrrhã cum lacte dilue, deinde adiice ei oua, eaqꝫ simul passo excipe, ac assiduè illini, & miraberis effectũ. Aliud pharmacũ efficax, quo multos hac affectione detentos liberauimus. Glaucii dra. XVI. gũmi drachmas quatuor, lacrymæ oleæ tãtundẽ, dissolue, & ad strigmentitiã crassitudinem cũ passo redige, atqꝫ assiduè illine. Exulcerata autẽ cute & circundolente, sequentibus utendum. Pinguis compositio ad faciei manantes & squamosas affectiones, ac asperitates, utilis etiam existit sedi, conuenitqꝫ ambustis ab igne. Spumæ argenti unciã unam, ceræ tyrrhenicæ trientẽ, ouorum assatorum uitellos tres, adipis anserini bene subacti trientem: spumam argenti in farinã redige, ac adiice ei oua, deinde his simul unitis infunde quantũ sufficit lactis, ut ad strigmentitiã crassitiẽ redigãtur, postea cerã liquefactam unà cũ pingui, refrigeratãqꝫ ac erasam, coniice, ac simul cõmisce, atqꝫ in pyxide reconde. Vsu uero exigente, de eo quãtum satis esse uidebitur accipe, ac cũ rosaceo dilutum impone. Potes autem & sedis remediis, & quæ ad ambustos ab igne descripta sunt, consimiliter in hac affectione uti.

Ad faciei lentigines remedia, quibus etiam ad maculas à sole prouocatas, & ad uaros utilicet. Cap. X.

Vitis albæ itemqꝫ nigræ radices cum oleo decoque, donec succulentæ reddantur. Tollit etiam tum

lentigines, cum uaros, oleum amygdalarum cum cera, radix lilij cum melle. Maximè omnium autem lentigines delet gummi & nitrum æquali pondere, melle permixta. Aliud. Brassicæ semen aqua contritum illini, absterso tamen & confricato prius loco. Vbi uero exaruerit atq; cutis attollatur, prolue aqua multa frigida, & illinito pingui anserino, aut medulla cerui, aut etiā cerato ex aliquo huiusmodi apparato. Cauēdū aūt est, ne quis post excoriationē incidat in ea quę faciē offendere possunt, qualis est aër frigidus, aut uentus, aut prolutio faciei. Aliud. Sandarachā attere cū melle ad strigmēti densitatē, & per dies sex illinito, arefacta autē cute atq; eleuata, utere galbano cū modico nitro & aceto dissoluto. Aliud, ad uibices ac lentigines: Columbę stercus cū acri aceto tere ac utere, & miraberis. Ad diuturnas autē lētigines his utere. Radicis cucumeris syluestris sextātē, cimoliæ unc. I. in puluerē redige ac repone. Vsu uero expetēte, quātū suffecerit in aqua dilutū illini. Aliud. Bulborū depuratorū unc. I. thuris unc. I. cōtere, adiecto cochlearū terrestriū magnarum cruore. Oportet autē ipsas adhuc uiuas stylo pūgere, atq; id quod effluit muccosum, pharmaco inijcere: quod ubi usus tēpore dissolueris, melle exceptū inūge. Eūdem effectū pręstat ari radix, sicca cū melle, & umbilici, ueneris radix, cerato liquido excepta ac illita.

Smegmata ad lentigines in calli modum obduratas. Quandoquidem contingit aliquando sublatis lentiginibus callosam reddi cutem, ac uix curabilē fieri affectionem, utēdum est post lentiginū excoriationem huiusmodi smegmatis. Farina erui chœnicis Italici dimidium, farinæ hordaceę tantundem, scillę assatæ sextantem, omnia in puluerem redacta, candido oui excipe, & in pastillos redige, quos in umbra desiccatos adserua: usu uero expetente cum aqua dissolutos illinito, & post modicā temporis intercapedinē frigida abluere iubeto: aut cremore in quo furfur maceratus est, maximè si adest inflammatio.

Aliud. Spumę nitri drachmas octo, alcyonij dra. VIII. galbani drachmas octo, amygdalarum amararum delibratarum drachmas tres, melle excipe, ac illitum sinas arefieri. Deinde iube faba dentibus contrita extergi, ac ablui aqua moderatè frigida: cautosq; esse pręcipe, ne aut à uento, aut à sole lædantur.

De maculis à sole prouocatis, quas Græci ἐφηλίδας uocant, ex Critone. Cap. XI.

Fiunt etiam in facie maculæ, quas Græci ἐφηλίδας uocant, eò quòd à sole prouocentur, maximè circa malas & nasum: & apparent sanè non in alto fixæ, sed instar flosculorum productæ, quare leniter eas confrictas attollere oportet, ac sinere arefieri, cōmonereq; ut uno aliquo ex smegmatum genere extergantur. Discutiūtur enim ab illis, aut certè ita abscedūt, ut digitis auelli queant. Verum non uiolenter id facere conuenit, sed leniter & paulatim. Quòd si adhuc inhæreāt, nihilo leuiores redditę, subscriptis utēdum est. Brassica contrita, & illita, ad maculas à sole productas, & lentigines, atque omnia alia quæ mediocri extersione ac repurgatione indigēt, utilis est. Similiter autem & sepiæ testæ ustæ, aut testæ purpurarum, ac buccinorum cum melle illitæ. Oportet autem has testas in crudam ollam coniectas in fornacem immittere ac assare. Oribasij ad maculas à sole prouocatas, uarosq; & uitiligines. Farinæ erui libras duas, seminis erucæ libram unam, amygdalarū amararū, cucumeris syluestris radicis, cuiusq; librā unam, in uino mulso dissoluta & contrita illini, ac post horæ spatium spongia absterge. Aliud ualde admirabile. Ceræ tyrrhenicæ drachm. XV. olei rosacei drachmas septem & dimidiam, pinguis anserini unciam unam, spumæ argenti lotæ & dealbatæ unciam unam, cerussæ unc. I. gummi drachmas quatuor, mellis Attici unc. I. dissolutis illini faciem: & post spatium horarum sex spongia deterge, ac laua cum sapone. Aliud Oribasij. Lupinos in lixiuio per triduum maceratos contere, & cum eis lentigines illini, donec auelli possint. Aliud. Saponem Gallicum aqua tritum modico adiecto melle inunge, & per horas tres inhærere sine, aut stercus columbinū linteolo exceptū ac in puluerem exustū, cum oleo contere, ac illine cōfidenter. Idem probè efficit myrobalanos contrita illita: itemq; bulbus crudus per se uel cū oui luteo & aceto aut melle. Exusti autem bulbi unà cū alcyonio illiti depurgāt lētigines: quod facit elateriū quoq; illitū, & cassia cum melle, brassicæ semen cū aceto, hederæ folia uino decocta, radix umbilici ueneris cū cerato liquido illita: aut cucumeris syluestris radix: aut fici uirgulta in aceto decoque, ac cōtusis utere: quod idē & uitiligines sanat. Aut rubiā oleo cōtritā, aut costū aqua cōtusum, aut nitri spumā cerato liquidiore exceptā, aut lupinos crudos cū lixiuio coactiliariorū decoctos & cōtusos, cū melle illini. Aliud. Radices narcissi delibratas in aceto decoque, ac tere, iniecta farina erui sufficiēte, & pastillos informa: quos in umbra exiccatos, in usum adserua. Qui ubi postulauerit contritos cū melle, ad uesperam illine: mane autē rursus ablui præcipe. Aliud. Lilij bulbos quinq; cōtere, & conijce spumæ nitri lib. I. deindè melle quantū suffecerit cōmistū illini, usquequo integrè curentur, ut iā antea dictū est. Aliud. Amygdalarū amararū partes II. melāthij torrefacti partē I. unumquodq; seorsim contere, & cū melle cōmisce: illinito autē ad uesperā, maneq; abluito cū aqua dulci. Vtere autē uno aliquo ex smegmatis superius ad faciei nigredines præscriptis: itemq; his quæ sunt illis uicina, ac similia. Vtile aūt est & hoc, præsertim si fuerint diuturnæ, buccina exure, ac cū melle contere, & ad uesperā illine: mane autem ablui cum aqua dulci præcipe.

Aliud ad solares maculas, ualde pulchrū. Oua integra in aceto macerato, donec testa quàm tenerrima fiat, deinde superius perforato, ac extrahe ab eis candidū: pòst uero iridis Illyricę tusæ ac cribratę, & melanthij in tenuissimum puluerē redacti, & thuris ęquas partes cū eis cōterito, adiectoq; melle sufficiēti, ut dictū est, utitor. Quòd si adhuc perseuerauerit affectio, huiusmodi excoriatorijs utendū erit. Excoriatoriū macularū à sole prouocatarum & lentiginū. Melanthij quadrantem, seminis ocymi quadrātem, radicis ari quadrantem, aqua subigito & imponito, ac sinito adglutinari: post aliquantū uero interstitiū detrahito, atq; aqua calida quàm plurima proluito. Aliud. Quod ad callosam faciē cōducit, siue per ætatem, siue per continuā pharmacorū acriorū excoriationē calli sint cōtracti, seminis erucæ sexuncem, ammij, cardamomi, radicis ari, costi, cuiusq; quadrantem, contundito, cribrato, ac reponito. Vbi uero necessitas exigit, quātū satis uidebitur accipito,

aceto& subactum imponito satis cōdensatū: quū uero adglutinatum fuerit, acetum aut aquam per spōgiam instillato. Facta autem excoriatione, multam aquā calidā adfundito: à prolutione uero subiectam mixturā panniculo laneo exceptā imponito. Cerussæ drac. VIII. spumę argēti lotę drac. IIII. adipis anserini sexūcē, medullę ceruini sexuncē, œsypi medicamēti quadrantē, adipis suilli recētis quadrantē, olei sesamini quantum sufficit. Oportet autē fomentū adhibere bis in die: eleuata autē cute, sequens ceratū est imponendū. Adipis caprini à fibris depurati & loti lib. II. olei susini sexuncem, olei rosacei, & amygdalini, ceræ, mastiches, cornu ceruini usti, salis ammoniaci, cuiusq; unc. I. terræ cimoliæ trientē. Ea quę eliquari possunt liquefacito & percolato, deinde rursus ad carbones lentè decoquito, & ad ea quæ sicca sunt in mortariū adfundito, ac probè unitis utitor. De exulcerata mēti scabricie. Vtendum est ad eā his, quæ paulò pòst in capite uidelicet decimoquinto descripta sunt, ad manātes menti papularū eruptiones.

De stigmatis siue notis à uerbere illatis. Cap. XII.

Stigmata appellant, quę in facie, aut alia quapiā corporis parte infliguntur, notas, quales uidemus in manibus eorum qui militiam exercent. Atramento autem utuntur illi tali: lignorum spinę Aegyptię & maximè corticis libram unā, æris usti sextantē, gallarum sextantē, atramenti sutorij unciam unā, cōtundito ac cribrato, primumq; æs ustum cū aceto terito, deinde & reliqua cōtrita conijcito, affusisq; aquę quidē partibus duabus, succi uero porri parte una, & probè unitis utitor. Oportet autem locis prius cū acubus punctis sanguinem extrahere, & primū porri succo illinire, postea uero ipsum adhibere pharmacum. Porrò quibus eiusmodi stigmata extirpare penitus uolumus, illis subscriptas mixturas adhibebimus. Calcis partē I. nitri assati partē I. cum lixiuio coactiliariorū terito, & nitro asperso locū prius pręparato & extergito: deinde illinito continenter. Idē quoque ad uerrucas myrmecias dictas, efficax existit. Aliud, quod stigmata tollit. Piperis drach. II. rutæ dra. IIII. auripigmēti drac. IIII. cōtere, & adiecto melle, in pyxide figulina repone. Vbi uero usus expetit, supra stigmata prius nitro confricta, resinā terebinthinā impone, uinculo adhibito in dies V. postera autē die sexta solue, atq; acu stigmata penetra, & cū spōgia sanguinē exterge, salemq; tenuissimū in ipsas puncturas insperge: quē tamdiu inhærere sinas, donec stadia decem quis cursu cōfecerit: deinde prędictū pharmacū linteo exceptū impone, neq; soluas per dies quinq;: sequēti uero sexta solue, & stigmata scalpēdo expoli, atq; ubi quod nigrū fuerit detraxeris, rursus pharmacū ipsum illinito cum pēna. Eruit enim in uiginti diebus citra magnā exulcerationē, non relicto etiam uestigio cicatricis. Idem efficiunt mordendo erodentia medicamina in uulnerū tractatu descripta.

De uaris faciei, qui tum Ionthi, tum Acnæ Græcis uocantur. Cap. XIII.

Solet circa faciei cuticulam tuberculum oboriri, paruum quidem, sed durum, quod uari nomine appellatur. Id sanè à crasso humore producitur. Quare cura eius per ea quæ duriciem emolliunt, & tumorem discutiunt, medicamina perficitur: quorum syluam eiusmodi tibi parabis. Lilij radicem tritam cum melle illinito, aut cyclamini radicem cum melle, aut narcissi radicem cum melle, aut cassiam cum myrrha & melle, aut plumbaginem cum aceto, aut pulegium tenuissimè tritum, ac cerato exceptum impone.

Aliud. Mellis & aceti acerrimi, cuiusque æquales partes simul permixtas illini, ac digito circumtere. Aliud. Sepiæ testæ ustæ sextantem, costi sextātem, myrobalani unciam unam, contere cum aqua & illini, arefactum uero rursus humecta. Aliud. Costum contunde, & cribratum in tenuissimum puluisculum redige, deinde cum felle caprino commixtum in cerati modum effinge, & cum eo uaros ad uesperam illini: mane uero à somno, lacte, quale cunq; adfuerit, faciem abluere iube. Aliud. Alumen scissile quàm tenuissimè contere, & resina terebinthina exceptū impone. Quū autē diu perstiterint uari, his utendū erit. Saponis Gallici drach. IIII. ammoniaci thymiamatis drach. I. thuris drach. I. dissoluito in aqua, & ad cerati densitatē reducito, sicq; illinito, ac post horę spatium ablui cū calida pręcipito.

Aliud. Rhois culinarij, hissopi, pulegij, salis fossilis, seminis ocymi, cuiusque æquales partes, cerato rosaceo excipe, ac utere. Aliud, quod ad eminentiores faciei affectiones, itemq; pruritus efficax est, necnō ad principiū elephantiasis. Gummi albi & nitri ęquas portiones, acri aceto dilue & illini. Vbi uero exaruerint, subscripta mixtura depurga. Saponis Gallici lib. I. ammoniaci, spumæ nitri, thuris, mastiches, cuiusq; quadrantē, saponem, & ammoniacū in uase fictili cū aquę chœnice unà decoquito. Vbi uero dissoluta fuerint, sicca cōtrita ac angustissimo cribro excussa, inijcito: deinde transfer in pilā, probeq; cōtusum uitreo uase recōdito. Necessitate uero expetente faciem illinito, & post paruū interstitiū multa aqua abluito: prius leniter facie confricta. Hoc pharmaco semper ad uaros utere. Aliud ad uaros, celebre. Nitri rubri sextantē, cimoliæ unciā unā, thuris drach. IIII. farinæ erui unciam unā. Vtere autē hoc modo: Accipe halcyoniū, ac per se optimè cōtere, deinde iniecto oleo simul tere, & ex eo faciem ad uesperā illini. Mane uero à somno præscripta compositione exterge. Aliud smegma, quo per omnē curā uarorū uti conuenit. Farinæ fabarū, farinæ sesami, medullæ peponis siccę, cuiusque drach. IIII. contere, & cum his exterge. Aliud. Nitrum cū myrrha tritum aqua permixtum exhibe, eoq; extergatur.

De ficosis faciei tumoribus. Ex Galeno. Cap. XIIII.

Est & hæc una aliqua ex menti affectionibus, in hoc differens à uaris, quòd non solum crassus existit humor à quo producitur, sed serosa etiam tenuitate participat, ob quam & citius exulceratur, si quidem nō ut conuenit cures, & sicciorib. etiamnum indiget remedijs, quàm ea sunt quæ uaris adhibentur. Oribasius ad Eustathium. Ficos appellant germina ulcerosa, rotunda, subdura, rubicunda, quæ consequitur etiam dolor. Nascuntur autem ut plurimum in capite, atque etiam reliquo corpore, de quibus Crito sic scripsit. Ad ficosas menti eminentias, Critonis. Spumæ argenti drach. IIII. thuris drach. II. salis fossilis drach. II. sandarachæ drach. I. contrita simul impone. Aliud ualde præclarum. Elaterij drach. II. salis fosilis tantundem, chalcanthi drac. II. sandarachæ drachmam unam, misce: & cum specilli instrumēti, quod melā Græci appellant, extremo admota impo-

impone, præhumectato prius loco quo pharmacum melius insideat: post impositionem uero cataplasmate seminis lini aqua dissoluti superne contege. Aliud, Archigenis, ad capitis & mēti ficos. Chalcanthi assati, aluminis scissilis, glutinis, cuiusq; ęquales partes, squamæ æris duplum: glutinum in aceto maceratum dilue, & cum eo reliqua trita committe. Vbi uero uti uelis, in aceto rursus dilue, ac ex eo ficosas eminentias inunge, & rasura tenuis linteoli contege. Inhæret autem pertinaciter, atq; citra cicatricem ficos depurgat. Vtor autem & hoc ipso pharmaco ad callos fistularum leniēdos in collyria informato. Quòd si humidi sint tumores, nimirum aqua effluēte ex eis, uelut à fonte, pura, subscriptis remedijs utendū erit. Pastillus ad ficosas mēti eminētias. Reprimit autē omnes tumores qui accidūt illis, qui male cicatricem obduxerunt: quemadmodum uidemus in his, quibus palpebræ aut labia sunt consuta: Squamæ æris sextantem, misyos assati sextantē, auripigmenti sextantē, diphrygis drachmas tres, chalcitidis ustæ drachmas quatuor, æris usti drachmas quatuor, glutinis fabrilis drachmas quatuor: cōpone & utere ut dictum est in priore. Nam & ob eius usum, magnum nomen adeptus sum.

Ad manantes menti papularum eruptiones, ex Critone. Cap. XV.

Conferunt quidem & his plurima eorum quæ antea ad capitis ulcera manantia præscripta sunt. Proprie autem prosunt hæc: Spumæ argenti, chalcanthi, mali corij, baccarum myrti, singulorum ęquales partes cum uino & oleo myrteo tritas illinito. Aliud. Prēclarum & hoc est: Verbenacæ supinæ drachmas octo, acaciæ drachmas octo, myrrhæ drachmas duas: cum uino tritis utere. Aliud. myrrhæ unciā unā, thuris sextantem, acaciæ trientem, utere cum uino. Aliud. Spumæ argenti, ladani, baccarum myrti nigrarum, seminis hyoscyami, mali corij, æqualibus partibus cum uino & oleo myrteo aut rosaceo permixtis utere. Aliud, quod & ad ea quæ instar faui melle manant ulcera, melicerides Græcis appellata, cōducit: siue ea in mēto, seu in capite existāt: quę à Syris appellātur Sanalia. Spumę argenti & baccarum lauri, ęquales partes cum aceto ac oleo myrteo illinito. Experimētū enim bonū de se prębuit sæpe.

De impetiginosis tum menti, tum reliqui corporis tumoribus ex Galeno. Cap. XVI.

Præterea & hæc affectio ex mixto quopiam generatur humore, nimirum serosis & tenuibus acribusq; humoribus unà cum crassioribus permixtis: quapropter etiam facile in psorā & lepram transit. Indiget itaq; hęc affectio pharmacis fortiter desiccantibus. Quòd si uero in psorā aut leprā trāsierit, ad hoc quòd desiccantia remedia adhibēda sunt, necesse erit & repurgantibus uti. Itaq; Crito ita scripsit, ad eas quæ in mēto prodeunt impetigines, lichenas appellatas: Affectio, inquit, est insuauissima, & pruritum inferens, & circumtensionem, & periculum nō minus. Proserpit enim aliquando per uniuersam faciē, & oculos ipsos cōtingit. Quare diligētiori cura utēdum erit, ubi ea quæ iam longo tempore perseuerarunt, ab his quæ recēs prodierūt discreuerimus. Ad recētes igitur impetigines cōueniūt hęc: Perdicij herbæ folia cōtinenter in loco cōfrica, aut thus, aut ammoniacū cum aceto terito, aut etiā cū perdicij succo, ac illinito. Aliud. Liquorem qui ex humidis oleę lignis dū cōburuntur effluit, illini. Idē facit quod ex brassicæ caule dū aduritur, destillat, illitū. Aliud. Maluę agrestis semē depuratum collige, contereac expressum inde succū repone, eumq; assidue illine.

Aliud. Portulacæ succum continenter illinito.

Aliud. Lacrymam syluestris oleæ cū aqua diluito, & adiecto modico styrace, unito ac imponito. Vbi uero iā diu durauerint impetigines, uiticis folia cum aceto trita illini, aut hastulæ regiæ radicem in aceto decoctā & tritā adfrica. Aliud ad diuturnas impetigines. Chamæleonis nigri radicē in aceto decoque, cōtere, & illine. Verū quū ad diuturnas impetigines multa & uaria excogitata sint remedia, particulatim de singulis dicā, initiū sumēs à pastillis. Pastilli. Pastillus ad impetigines in quacūq; corporis parte cōsistāt: Alcyonij usti drach. II. sulphuris uiui, thuris, pyretri, spumæ nitri, cuiusque drah. II. chamæleonis nigri radicis dra. IIII. hastulæ regiæ radicis dra. IIII. glutinis drachmas quatuor. Glutinū in aceto dilue, & cū eo reliqua excipe, desicca, & utere cū aceto. Pastillus ualde celebris. Foliorū fici siccorū dra. XII. chalcitidis crudæ dra. X. calcis uiuæ drachmas octo, misyos crudi drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, sulphuris uiui drachmas octo, aceto subige, & cum aceto utere. Pastillus ad impetigines. Qui & callos extirpat, & cicatrices supra opinionem: Thuris, testarum buccinorum ustorū, fimi columbini, alcyonij, gummi, singulorum æquales partes contere cum lacte, & informa pastillos, ac utere cum aceto. Pastillus alius. Lacrymæ oleæ syluestris drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, sulphuris uiui, alcyonij, spumæ nitri, halicæ cōtusæ & cribro excussę, cuiusq; drachmas octo. halicam in acetum multū atque acerrimū coniectā tā diu decoque, donec uiscosa reddatur: reliqua uero cum ea ipsa cōmissa in pastillos informa, ac cū aceto utere. Circūlitiones ad impetiginē. Ad impetigines maxime feras: Nitri, chalcitidis assatæ, ammoniaci thymiamatis, succi serapiadis tres testiculos habētis, ęquales partes cōtunde, & cū aceto illini: efficax est & ad humentes impetigines, atque ego sane usus sum, & ex animi sententia successit. Aliud. Stercoris dorcadis unciā unā, thuris unciā unā, contusis utere cū aceto, ita ut cum nitri spuma impetiginē prius cōfrices, & miraberis. Aliud, quod & ad impetigines & uitiligines ac lepras ualde cōmodū existit. Stercoris muris, chalcanthi, sulphuris uiui, cuiusq; bessem, farinæ fabarum uncias XIIII. aceti sextarios quatuor. Muscerdam contunde, & cum aceto decoque: atque ubi bis aut ter efferbuerit, sulphur insperge & chalcanthum, animaduersione habita, ne efferueant & effundantur: deinde ubi parum saltem concocta fuerint, etiam farinam fabaceā inijce, & simul ad strigmenti crassitiē decocta redige, & ablatis ac reconditis utere. Ad lepras quidē linteolo exceptū impone, ac post quintum tandē diem abstrahe. Ad impetigines uero aceto dissolutum continenter inunge. Illitio cocta, ad diuturnas impetigines, quæ citra exulcerationem eas summouet. Halicæ mola tritæ ac cribro quàm arctissimo excussæ uncias quatuordecim, chalcitidis, cimoliæ, sulphuris uiui, misyos, cuiusque sextantem, spumæ nitri, aluminis scissilis, alcyonij, radicis hastulæ regię, thuris

ris,lacrymæ oleæ, ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,cuiusque unciã unã,aceti chœnicas tres. Alcyonium,hastulam regiam cum aceto decoquito: atque ubi ad medietatem redactũ fuerit,percolato. In colamento uero ammoniacum,thus, & reliqua sicca dissoluito:halicam uero in aceto quod superest decoquito: deinde reliquis adijcito,ac simul commissis utitor. Aliud ualde præclarum. Aceti acerrimi sextarios octo,farinæ hordeaceę uncias uiginti quatuor,mannæ thuris uncias quatuordecim,radicis rumicis syluestris drachmas octo,radicis albuci drach. VIII.ueratri albi drach.X.alcyonij dra.X.cardamomi drachmam unã,terræ cimoliæ drachmas octodecim,glutinis drachmas XVI. spumæ nitri drachmas XVI.uirgultorũ halicacabi uiridium fasciculũ quantum manu comprehẽdere potes,appara & utere ut dictum est.Quòd si hæc affectio diutius producatur extendaturq́;,& in callos transeat,nihilominus his quæ dicta iam sunt utendum est:maxime uero congruum est quod sequitur.Misyos, myrrhæ, thuris, aluminis scissilis,cuiusque drachmas octo,aloës,sulphuris uiui,cuiusque drachmas quatuor:hæc cũ passo ad strigmenti crassitudinem redige, & bis ac ter in die loco prius confricto,illine:foris autem conseruandi pharmaci gratia pelliculam uesicę,aut ex ouo suprapone. Oribasij lichenicum pharmacum,facit idem etiam ad pruritus. Chalcanthi,sulphuris uiui,nitri,thuris,æqualibus portionibus utere:ad impetigines quidem,cum aceto:ad pruritus uero,cum uino. Aliud,quod impetigines in paucis arcet diebus,ualde commodum,quare præexigendam suadeo mercedem. Sulphuris drachmas octo, calcis drachmas octo, chalcitidis crudæ drachmas octo, thuris drachmas quatuor, misyos drachmas quatuor,foliorum capparis uiridium depuratorũ drachmas duodecim,cum aceto tere,ac informa pastillos,& utere. Emplastrum liquidum,multi ad impetigines experimenti,cuius rei nuper adeò periculum feci. Picis siccæ,ceræ,resinæ colophoniæ, ueratri triti,olei,æquales partes.Per experientiam cõmẽdatum hoc tibi habe,propterea & mercedẽ præexige.Quãdoquidem uero plurimi sunt,qui illitionum usum auersantur,malũtq́; adhibere emplastra, utpote quæ neque per sudores obortos defluant,neque arefacta etiam cutem circumtendant, annectam & horum aliquot apparatus. Emplastrum ad impetigines,quod citra exulcerationem eas submouet. Ceræ,picis liquidæ,thuris,resinæ terebinthinæ,sulphuris uiui,cuiusque sexuncem.Quæ liquefieri possunt,liquefacito,siccaq́; cũ eis committito. Aliud quod similiter citra exulceratione opitulatur. Picis liquidæ libram unam,mannæ,sulphuris uiui,farinæ lupinorum, cuiusque unciam unam, galbani sextantem.Picem calefacito,& galbanum præmollitum adijcito:liquefactis uero,ac ab igne ablatis reliqua inspergito ac unito. Vtere autem hoc ut uehementer commodo. Aliud,quod citra exulcerationem auxiliatur. Chrysocollæ siccæ qua aurifabri utuntur, chalcitidis assatæ, misyos assati, squamæ æris,diphrygis,salis ammoniaci,terræ cimoliæ,cuiusq́; drachmas quatuor,æruginis drachmas duodecim,chalcanthi drachmas VI. lapidis asij, æris usti, utriusque drachmas sex,soreos drachmas quinque, aluminis liquidi drachmas quatuor, contunde omnia diligenter, & adiecto aceto sedulo in sole subferuentis caniculæ æstu contere,donec ipsum pharmacum æruginem contrahat.Apparetur autem in alio quopiam mortario,thuris sextãs,myrrhæ sextans,aloës uncia una,ladani uncia una,opoponacis uncia una:hęc in aceto diluta & ad strigmentitiam crassitiem redacta,illis quæ antea in æruginem commutata sunt inijce,ac rursus contere,atque his omnibus aristolochiæ contusæ & cribratæ unciam unam adijce,& rursus tere.Quum uero omnia in formam emplastri redacta fuerint,liquescibilia liquefacito,ac affundito. Sunt autem liquescibilia hæc,ceræ drachmas centum,terebinthinæ drachmas CC.galbani drachmas nouem, olei libram unam, emollita in usum adseruato simul omnia. Hoc ipsum pharmacum duplici aspectu se uidentibus offert. Aliud, quod similiter ad dictas impetigines efficax est,ut etiã ea quæ intus relinquũtur reprimere possit. Picis,bituminis,resinæ pinus,ceræ,sulphuris uiui, mãnæ,æquas portiones,olei cyprini quantum sat fuerit:Liquescibilia liquefacito,& inspergito sicca:in tenui autem pellicula excepta imponito.Emplastrũ aliud ad impetigines.Picis siccæ quadrantẽ,picis liquidæ unciam unam,salis unciam unam,resinæ colophoniæ, ceræ, sulphuris uiui, cuiusque unciam unam,nitri fului unciam unam, chalcitidis unciam unam,olei sextantem:utere. Excoriatoria impetiginum. Verum ubi iam affectio stabilis facta fuerit,& pharmacorum adhibitioni & molimini resistit,utẽdũ erit excoriatorijs.Ea enim ex facili superficiem auellunt. Excoriatorium impetiginũ,quo Pamphilus usus est Romæ:& plurimum sanè profecit,quum in urbe mentagra grassaretur,quæ impetigo uera existit. Squamæ ęris drachmas octo,auripigmenti drachmas quatuor,sandarachæ drachmas quatuor,æris usti,ueratri albi,cantharidum,reiectis alis & pedibus,singulorum drachmam unam & dimidiam:unumquodque per se contere:deinde simul contusa cedria excipe,ac in densitatem strigmentitiã redacta,in pyxidem æris Cyprij repone.Vbi uero necessitas exigat,nitro ac modico aceto impetigine confricta,pharmacum hoc cum specillo lato,spathomelam Græci uocant,illine:atque ubi iam adfricueris,modicúmque temporis spatium intercesserit, cũ specillo derade,ac rursus aliud illine:bisq́; ac ter eodem repetito,locos illitos cum pellicula uesicæ bouillę,aut alterius cuiusdam animantis contege: post pelliculæ uero impositionem fasciola leuiter colligato,ac sinito pernoctescere,si quidem tamdiu sustineat:si uero non,ad horas aliquot,donec bullas exuscitet sanie crassa & glutinosa repletas:quibus productis lauari iubebimus,atque remorari aliquãdiu in balineo: etenim hoc ipsum curã adiuuare solet. Sit autẽ calidius ipsum balineũ.Quòd si prohibeat quid balineo uti,fomenti utendum est calida aqua multa:quæ ubi iã ad molestiã usque affusa fuerit,extergere cõuenit,ac panẽ cũ aqua mulsa subactũ imponere. At ubi sordibus ulcera scatuerint, emplastrũ uiride spleniolo exceptũ adhibeto,modico itidẽ de excoriatorio præscripto admixto.Exclusa autẽ sanie,& nullo amplius tectorio ulceri incumbente, exemplestro albo linteolum paruum illitum imponimus: eoq́; utimur donec omnino ad cicatricem perducatur, quotidie fomento adhibito,

ac no

ac nouo spleniolo ex emplastro albo illito. Porrò ante admotionē excoriatoriorum, uicinas impetigini partes munire oportet pharmaco quopiā ex his quæ ab inflammatione locos tuentur, atque ita excoriatorium ad impetiginem solam adhibere. Excoriatorium ad mentagras, ut citra cicatricis uestigium ad sanitatem perducantur. Efficax est & ad alopecias ad solem uel ad ignem illitum. Vbi uero bulla producta fuerit, eā acu penetrare oportet, excluso autem humore, ceratis curare: cicatrice enim inducta, enascuntur pili. Atque ita quidem ad alopecias adhibetur. Ad impetigines uero utendum est eo modo qui prædictus est in excoriatorio primo. Pharmacum uero ipsum huiusmodi est: Sandarachæ, auripigmenti, squamæ æris, ueratri nigri, cuiusque drachmas duas, elaterij drachmas quatuor, uentrium cāntharidum drachmam unam, excipe cedria. usus autē iam antè ostensus est. Emplastra uiridia post excoriatoria adhibenda. Post ipsum excoriatoriorum usum, subiecta uirida emplastra adhibenda sunt: nimirum ad ulcerum ipsorum repurgationem. Viride emplastrū, quo Pamphilus usus est ad mentagram, post eruptionem scilicet bullarum. Ceræ libram unam, resinæ pinus siccæ libras duas, æruginis quadrantē, olei ueteris bessem, aceti acerrimi quantum suffecerit. Aeruginem ad solem cū aceto conterito, liquescibilia liquefacito, & frigefacta, ac in mortarium coniecta simul unito. Aliud. Aeruginis drachmas II. mannæ drachmas IIII. galbani drachmas III. adipis uitulini drachm. XII. ceræ drachmas octo, resinæ pinus drachmas octo, aceti quantum satis uidebitur, committe. Aliud, quod euchron, hoc est, boni coloris, appellatur. Aeris usti quadrantem, aluminis rotundi, æruginis, salis ammoniaci, mannæ cuiusq; sextantem, ceræ libras duas, resinæ pinus siccæ libras duas, olei dextātem, aceti quantum ad sicca conterenda suffecerit. Emplastra alba ad cicatricem perducentia. Verum ubi iam per præscripta emplastra uiridia, ulcera ipsa repurgata uideris, utendum erit emplastris albis, quo absq; cicatricis uestigio ad sanitatem perducantur, quare neutiquam hæc reliquenda censeo, ut quæ ea multa ad tactum lenitate cōmittunt. Emplastrum album, quod aquosum appellatur. Hoc emplastro Magnus medicus usus est, post impetiginum excoriationem. Cerussæ, spumæ argenti, ceræ thyrrenicæ, aquæ puræ, singulorum libram unā, olei omphacini libras duas. Spumam argenti, cerussam, & aquam simul contere, atq; ubi tenuissima facta fuerint, oleum guttatim instillatum simul contere, donec sufficienter fuerint counita: deinde in fictili uase ad ignem adhibe, ac continenter agita: quum uero aqua cōsumpta fuerit, inijce ceram: Atque hoc modo in mortarium infusa emollito, ac utere. Aliud, Cerussæ libras duas, misyos crudi sextātem, terebinthinæ unciam unam, ceræ sexūcem, olei libras tres, aquæ chœnicas duas, compone ut prædictum est, ac utere. Licebit etiā uti ceratis sedis, & quę ad ambustos descripta sunt tenerioribus.

Ad molestum oris odorem. Cap. XVII.

Ad grauem oris odorem, qui citra exulcerationē accidit: Irin in uino ueteri odorato maceratā, ad colluendum continuè exhibe, atque etiam in ore retinendam aliquandiu: aut myrrham in uino meraco dilutam colluendam præbe: aut acre acetum colluat quotidie, uespere dormitum iturus: mane uero spicæ nardi decoctum ore colluat, aut ipsam sub dentibus conterat: aut potamogetonis folia quotidie dentibus contrita expuat: aut rosarum floribus continuè confricato: aut fici syluestris radicem urito, & cinerem eius cum melle illinito: aut parum cyperi, aut floris iunci odorati contundito, & gingiuas continuè confricato: aut cimoliam cum sale terito & affricato. Aut hordeum cum sale, melle subactum & linteolo illigatum urito, & contritis utere: aut similaginem melle subactam ac exustam adhibe. Aliud. Salis albi, pumicis, origani, cuiusq; unciam unam, iridis sextantem, floris iunci odorati sextantem: his simul contritis dentes fricato & uniuersum corpus. Bonum enim odorem facit, & dentes dealbat.

Aliud, ad fœtorem oris. Chalcitidis crudæ drachmas XII. ueratri albi drachmas octo, trita illine.

Aliud. Chalcitidis drachmas XII. cadmiæ drachmas octo, in aceto tere, & per aliquot dies ad solem æstiuum expone, desiccatoq; utere. Vtile est & ad sanguinolentas gingiuas, itemq; putrescentes. Bibāt autem & ipsi ea quæ præscripta sunt illis, à quibus per totum corpus teter odor transpirat, in hoc ipso Sermone, capite octauo. Aliud, ad crassitiē labiorū. Prominet in plerisq; superius labrum, aliquādo etiam inferius, ex defluxu uehemēti à capite delato, ut præ densitate labrum intumescat, & ad sermonis prolationē præpediatur: ultra hoc, quòd aliàs indecentia quadā faciem dehonestet. Quare curabis hos aut incisa uena, aut purgatos per consuetas excretiones. Post hæc aūt adhibebis illitiones ac pophlegmatismos, quibus defluxus pituitę à capite tollitur ac sedatur. Deinde illitionibus ad os descriptis illines palatum: quibus præmissis, porri succū cum oleo uetustissimo ad interna labiorū illini, aut foliorum brassicæ succum unà cum oleo ad affectum labrum continue admoue: aut glauciū cū uino, aut cimoliā, aut Musæ pastillum, aut pastillū ex halicacabis cū uino.

Ad labiorum fissuras. Cap. XVIII.

Oui internam pelliculam fissuris labiorū adglutina, aut quod pelliculæ similitudine, circa palmarum ossicula adhęret, aut araneorū à trabibus depēdentium texturam maxime albā. Eas uero quæ in altum magis se extendunt fissuras, cum adipe anserino, aut caprino curabis, aut cū medulla bouilla, aut ceruina, ita ut cū semperuiuo atq; terebinthina unita, illinas. Aut gallā omphacinen tritā, terebinthina aut œsypo liquido, aut melle excipe, & impone.

Aliud. Gallā & mastichen quàm tenuissime trita, œsypo, id est, lanæ succidæ sordibus, in formā cerati redactis, excipe, ac utere. Aliud. Gallarum unciā unā, cadmiæ unciam unam, cerussæ quadrantem, cōtere cum rosaceo, & illine. Aliud. Cyperi sextantem, gallarum unciam unam, aluminis scissilis drachmā unam, contere, ac siccū insperge. Aliud. Mastichen cum uino tritā & dilutam illine. Aliud. Fecem aceti ustam, myrteo aut rosaceo cerato exceptam, impone. Idem etiā ad magnas in extremis ac summis corporis partibus inflammationes conducit. Aliud. Testarū ouorum ustarum, gallæ, myrrhæ, aluminis scissilis, singulorum æquales partes lanæ succidę sordibus exceptas impone. Ad omnia labiorū ulcera, & ad ea quoq; quę cacoēthe appellāt.

Ostrea

Ostrea usta tenuißimè trita insperge. Ego autē & non usta contriui, eisq; usus sum, neq; male cessit.

Aliud, ad fissuras labiorum. Musę pastillum cum sapa aut uino dilutū, satis crassum illinito. Optime prodest & id quod ex amurca, ad ulcera oris quae aphthas appellant, apparatur. Ideóq; similia remedia efficiūt, quę ad fissuras sunt descripta, atq; etiā pastillus ex halicacabis cū uino. Ad tubercula in labris.

Vtēdū est & ad hæc pręscriptis ceratorū formis, atq; etiam hoc ipso quod subieci: Radicis rumicis ustæ, nitri usti, terebinthinæ ustæ, singulorū æquas portiones, cōtritas cerato excipe, & illine. Aliud. Adipem anserinum, melle ac solani succo mixto adhibe. Confrictis autem prius ulceribus, cum penna sæpe illini. Repurgat enim tubercula in internis labris oborta. Colluat autem ea & ante illinitionē & post eam, cum lacte.

De dentium affectionibus. Cap. XIX.

Pars quædam ex tertia coniugatione neruorum à cerebro utrinque delatorum, distribuitur quidem in pelliculam quæ ipsum os, & linguam, ac gingiuas complectitur ac ambit, sensum eis suppeditans. Ingenerat autem seipsam tum superiori, tū inferiori maxillæ inuoluens, ac omnibus dentibus ad eorū radices substrata, ut ob hanc causam inter ossa soli dētes dolore afficiantur. Illi ipsi sanè nerui delatum ad se nutrimentū suscipientes: quod in ipso liquidius existit, sibi lucrifaciunt: quod autem siccius quàm cōueniat existit, tanquam alienum à se abijciunt. Ea ipsa uero à neruis redundans superfluitas in concauitatibus locellorū, in quibus ipsi dētes sunt infixi, aggregatur, paulatimq; tenacior ac densior seipsa facta, ob diuturnam isthic conuersationem, in ossium formā transmutatur. Atque hoc modo nutrimentū dentibus accedit. Itaque dētes hac nutricatione suscepta, usq; in senectutem augescunt. Vnde sanè in senibus ob defectum connutrientis materiæ attenuantur dētes, mobilesq; fiunt, ac excidunt. Cæterum quantū augescunt ipsi dentes, tantum ex attritione ciborum cōsumuntur. Impoßibile est autem citra nutricationem augeri. In uniuersum itaque duabus affectionibus dentes sunt obnoxij, & his quidem cōtrarijs: Indigētiæ uidelicet, & abundantiæ eius quod defertur ad eos alimenti. Indigentia ergo sicciores & alimentum non sentientes, atque ob id tenuiores eos efficit. Abundantia uero consimilem in eis dispositionem facit, ei quæ contingit in carnosis partibus inflāmationi. Huius igitur adfectionis cura iuxta eundē scopum fiet, quem propositum habent hi, qui inflāmationibus medētur. Nimirum ut abundantia partim discutiendo, partim repellendo euacuetur. Eius uero quæ indigentia alimenti contingit, tenuitatis dentiū nullum remedium existit. Necessarium est enim laxari ac commoueri dentes, ubi compages eorū flaccidiores reddantur, quum nō solum ipsi dentes, sed & loculi eos continentes graciles fiant. Hæc igitur adfectio necessario accidit senibus, quibusdā citius, alijs serius. Auxilio autē eis erunt pharmaca adstringentia, quæ gingiuas confirment, & ad arctius complectendum dentes adiuuent. Qui uero facile exteruntur dentes, eos, si quidem id ex mollicie eorū cōtingat, duriores reddere conuenit, & affectionibus minus obnoxios, per austera uidelicet & acerba adhibita remedia.

Ad inflammatas gingiuas. Cap. XX.

Gingiuis autem ob inflammationem dolore affectis, optimum remedium existit oleum lentiscinum conduplicato uasculo calefactum, ac in ore retētum: Sit autem recens oleum. Nociuum enim existit inueteratum. Repellit autem oleum lentiscinum citra asperitatem, & discutit absq; mordacitate quibus maxime indigent inflammata. Atqui asininū lac in ore retentum, ubi maxime infestauerint dolores, eos mitigat, ac ex tempore sedat. Et hoc quod ex uino ad tertiam usque mensurę partē decocto, apparatur, quod sapam dicimus itemq; hepsema, & palmularum stillamentum similiter ore retentum calidum uehemēter lenit. Oportet autem aquam calidam ad palmarum stillamentum adfundere, quo crasities eius diluatur. Valet etiā semperuiui minoris decoctū per se, aut cum rosaceo melle: aut cum sapa, aut palmarū stillamēto in ore retentum. Conuenit etiam inflammatis gingiuis hyoscyami succus, aut decoctum per se calidum, aut cum sapa ore retentum. Supra opinionem autem lenit succus portulacæ. Infensißimū uero inflammatis gingiuis est acetum, omniaq; acerba, & acria, & salsa.

Ad cruentas gingiuas. Cap. XXI.

Cruentis uero ob bilis acredinem gingiuis, pręter opinionem utilis est foliorum hyoscyami succus, aut decoctum cum sapa, aut cum palmarum stillamento calidum ore retentum. Folijs autem ad manum non existentibus radicem eius decoque cum passo, & retinendum exhibe decoctum. Vtile est & alumen scissile cum myrto, si quàm tenuißimè trita adhibeantur. Vbi uero adstrictas iam cognoueris gingiuas, colluendā sapam calidam exhibeto. Aliud, Asclepiadæ, ad cruentas gingiuas. Balaustiorum, florum rosarum, ramorum myrti, singulorū ęquales partes, cum posca dilutione decoquito, & liquorē inde percolato, ac eum in ore retinendum exhibeto. Aliud. Ramorum lentisci, balaustiorū, radicis mali cotoneę, singulorū ęquale pōdus in posca decoctū exhibeto. Epithema ad sanguinē ex gingiuis erumpentem. Polentę partem unam, uinaceorum uuæ tantundē, succi sanguinariæ quantū satis est, cōtere, & ad cerati crasitiem redacta, impone ad sanguinolentū locū, aut simul cū succo tādiu tere donec arefiāt, atq; hoc modo trita insperge. Aliud. Spongiam nouā siccam in sanguine taurino madefactā in uase fictili exure, contere ac repone. Vbi uero uti uelis, cineris ipsius drachmas quatuor accipe, thuris drachmas duas, chalcitidis crudæ drachmas duas, & simul trita insperge. Aliud. Terebinthinæ aceto torrefactæ drach. IIII, æris drach. II, tritis utere. Calidas uero in ore inflāmationes & gingiuas corrosas, in quibus salsæ cuiusdam aut mordacis humiditatis sensus percipitur, maxnopere iuuant dulcium aquarum balnea, quę superfluitatem quidem per sudores euacuant, sanguinis uero acredinem obtundūt. Quare si nihil prohibuerit, bis ac ter lauans, nō lædes. Illinendum est autem caput oleo rosaceo cum aceto.

Ad excrescentes gingiuas, putrescentesq;, ac tumentes. Cap. XXII.

Ad gingiuarum tumores, easdemq; excrescētes & putrescentes, conueniunt tum colluta, tum ore retenta, oleū ex immaturis oliuis expressum, oliuarū colymbadum muria, cedria cū aceto, gallarū decoctū,

pruni folia ex aceto decocta, cytinorum decoctum, corticis mori aut etiã foliorũ eius decoctũ. Arida uero & trita, gingiuis admoueri cõmode possunt hęc: radix aristolochiæ, plantaginis semẽ tritũ, bitumẽ tritũ, fœniculi radix usta, pulegiũ ustũ, diphryges, rubigo ferri, chalcanthum assatũ, gallæ, cytini, malicoriũ, balaustia. Optime aũt prodest gingiuis à fluore affectis: aceti & mellis, cuiusq; librã I. aluminis sextantẽ. Decoque ad consumptionẽ aceti, & utere.

Aliud. Aluminis scissilis, myrrhæ & thuris, ęquales partes cũ melle illine, ac postea uino collue. Medetur aũt exesis gingiuis & humore pręgnantibus, lac asininũ calidũ collutũ: foliorũ oliuæ decoctũ, aspalathi decoctũ. Platani folia in aceto aut uino decocta. Sicca aũt adhiberi possunt, rubigo ferri, balaustia, & cytini. Aliud siccũ: Quod ad putredines oris gingiuasq; depastas ac cruentatas efficax est: ad tõsillas etiã, ac glãdulas & columnellã siccũ admouetur: ad quassatos uero dentes, aceto dilutũ detinetur in ore. Gallarũ quæ omphacitides appellãtur, aluminis scissilis, æquales partes accipe, ac ut ualde efficaci utere. Siccũ floridũ, quod Græci antherõ appellãt. Cyperi dra. VIII. crocomagmatis, myrrhæ, aluminis scissilis, iridis, cuiusq; dra. II. croci dra. I. sandarachę drac. III. permixtis utere. Alius siccus puluis, floridus Oribasij. Cyperi, croci, utriusq; dra. II. aluminis scissi, sandarachę, iridis, gallæ, cytinorũ, singulorũ dra. IIII. floris rosarum, dra. VI. misce ac utere. Ad putredines in ore. Foliorũ oleę ustorũ, radicis lactucæ, malicorij, singulorũ dra. I. costi parũ, utere.

Ad corrosas & ab ulcere serpente infestatas gingiuas. Cap. XXIII.

His qui corrosas gingiuas habent cũ tumore atq; etiã dolore, atque etiam quibus à serpente ulcere depascuntur, summe auxiliatur fomentum hoc. Specillo auriculario lanam innecte, ac in feruẽs oleum intinge, eamq; donec exæquentur gingiuis adhibe, & quousq; undiquaq; appareant albæ. Ita enim ulcus serpens sistitur, atq; ex sana carne id quod corrosum est connutritur. Post hæc autem utere adfrictorijs ad gingiuas descriptis. Proprie autem cõuenit galla tenuissimè trita, acetabuli mensura, cum myrrha magnitudine fabæ, quibus tritis utere siccis. Præter opinionem autẽ ad corrosas, & quæ serpente ulcere infestantur gingiuas prodest id quod ex chalcitide & cadmia constat siccũ. Sint autem chalcitidis crudæ drachmæ duæ, cadmiæ uncia una. Cadmia in aceto ad solẽ ęstiuũ aliquot diebus sufficienter conteratur: deinde adijciatur quoq; chalcitis, & similiter cũ ea cõteratur, adfuso sæpe aceto: pòst uero ambobus exiccatis, tritis & cribratis: utere siccis, sed cum cautione, ne quid ex pharmaco hoc deglutiatur. Pręclare facit etiam in serpẽte gingiuarũ ulcere, id quod Heliocaẽs, hoc est, sole ustum appellatur siccum, constans ex calcis partibus duabus, auripigmenti una & dimidia. Verũ cõterere oportet & hoc ipsum in aqua, sub exoriẽtis caniculæ ardoribus, ita ut ter aqua diffundatur, & postea pharmacũ desiccetur. Cauẽdum etiam, ne ex hoc quicquam deglutiatur. Admirãdã etiã opem corrosis gingiuis affert, id quod ex charta usta constat siccum, siue per se solum, siue cũ melle adhibeatur. Aliud, ad ulcera serpentia gingiuarum. Aluminis scissilis, florum rosarum, cuiusq; drach. II. salis fossilis drach. IIII. croci drach. I. utere sicco, aut cum melle cocto. Floridum ad gingiuarũ abscessus, ac ulcera oris ꝓfunda ac crustosa. Aluminis scissilis, cyperi, cuiusq; drachm. III. myrrhæ drach. VIII. sandarachæ drach. IIII. iridis drach. III. croci drach. unam. Aliud: Cyperi drach. III. sandarachæ dra. III. myrrhæ, croci, aluminis scissilis, iridis, cuiusq; dra. II. utere sicco, & cũ melle. Denudatas autẽ gingiuas carne implet pharmacũ hoc. Seminis rosarũ nõ antiqui partes duas, calami odorati Indici partem unã, siccũ tritũ adhibe. Aliud. Florum rosarũ dra. IIII. calami dra. III. malicorij drac. II. aluminis scissi drach. I. Optime autẽ carnem gignit & hoc quod ex eruo constat, siccum capitale. Relatum est autem in his quæ uulneribus adhibentur remedijs.

Ad parulidas, hoc est, gingiuarum inflammationes. Cap. XXIIII.

Parulis est inflammatio partis alicuius gingiuarum cum tumore, quæ ubi non dissoluitur, suppuratur. Quare in principio adiuuare oportet quo submittatur, per dissoluẽtes uidelicet collutiones, quales sunt succus ptisanæ, decoctum seminis lini, aqua mulsa calida, aut mulsum. Deinde siccis deprimẽda est eminentia carnis. Conuenit autem eis hoc: Sulphuris ui, piperis, aluminis scissilis, partes æquales. Deprimit autem parulidas alumen omne ustum, aut etiam sori, si trita adhibeãtur. Quod si suppuretur, ferro uenæ incisorio distractam & excisam linamento imposito disparato, aut cum linteoli rasura. Amãt autẽ magis excisionem gingiuarũ abscessus. Simpliciter enim incisi, in fistulam proficiunt. Post excisionem medicandum est ipsum hulcus per collutiones: & cauum quidem eius, eo quod ex eruo constat sicco capitali impleto: ubi uero ad æqualitatem peruenerit, eo quod floridum appellatur utitor.

De epulide, id est, excrescente gingiuarum carne. Cap. XXV.

Epulis est excrescentia carnis ab inflammatione consequuta, iuxta interiorem dentem molarem, aliquando cum febre & uehementi dolore internarum mãdibularum, ut neque os ægro aperire liceat, contingens. Primum itaque inflammationẽ soluere oportet per collutiones eam submittentes, qualis est aqua mulsa, succus ptisanæ, decoctum seminis lini. Proderit autem & totam maxillam cataplasmate ex semine lini & aqua mulsa integere. Vbi uero inflãmatio soluta fuerit, & hiare iam poterit infirmus, medicari oportet epulidem sicco deprimente: maxime eo quod iam in parulide dictũ est, atque etiã eo quod ad serpentia gingiuarũ ulcera descriptum est, ex chalcitide & cadmia. Imponenda est etiam rasura linteolorũ. Vbi autẽ serius caro cõsumeretur, siccũ quod carnẽ excedit apponatur: uelut est ærugo per se, aut cum æqualis ponderis galla, aut siccum quod appellatur flauum: deinde rursus rasuram lintei impone. Qđ si adhuc morã traxerit epulis, forcipe arrepta, excindatur cum tenui scalpello, aut si mauis ensiculo paruo. Sequentibus uero diebus curetur hulcus per collutionẽ aquæ mulsæ, & per capitale siccũ, rasura linteoli adimposita. Postremũ florido sicco tota cura cõpleatur. Deprimit autẽ epulidas, galla per se, chalcitis cruda & usta, sori ustum, alumen omne ustum, balaustia, squama æris in aceto ad solem aliquot diebus exposita, contrita, & rursus exiccata.

Probe

Probe facit & hoc: aluminis scissilis drachmas II. gallarum drachmas quatuor, salis torrefacti drachmam unam. Vtere sicco.

De gingiuarum fistulis. Cap. XXVI.

Gingiuarum fistulas dissecare ac explanare conuenit, atque post incisionem curare hulcus eo modo quẽ paulo antè diximus. Vbi uero usque ad radices propinqui dentis fistula ipsa extenderetur, conandũ est, ut quãtum possibile sit, per fistularia collyria explanetur, & per siccum, quod flauum appellatur, melle exceptum curetur, & consimili modo id quod constat ex eruo postea adhibeatur. Quòd si confusio & perturbatio ægri non comitetur aut potius libenter hoc ferat, priuabis eum dente affecto. Hocq; modo eruetur & fistula, & considet gingiua: atq; omnino facilis erit, ea quæ deinceps requiritur, cura.

Cura dentium à calido morbo doloroso affectorum, ex Adamanto sophista. Cap. XXVII.

Gingiuis dolore affectis propter inflammationem aut corrosionem, conuenientia ad hanc rem remedia locis affectis nudis adhibenda sunt, quæ sanè aut omnis mordacitatis expertia sint, aut mediocriter acerba, & terrei temperamenti. Vbi uero dentes solũ patiuntur, aut cum eis simul cõcreti nerui & pelliculæ: tum ipsis curatiuis pharmacis, ea quę tenuium partiũ in sua substantia existunt adijcimus, quo uis ipsorum in profundũ perferatur. Et si quidem frigidus sit morbus, calida tenuium partiũ adnectimus. Si uero calidus, ea quæ refrigerare possunt, & simul tenuium partium existunt, commiscemus. Calida itaq; existente affectione, & uigente ætate, & temperamẽto calido, & regione & aëris statu cõsimili, ad collutionem oris pręparabimus, in aceto albo decoctam radicem halicacabi, semperuiuũ minus, portulacam, perdicium, & glycyrrhizam. Quòd si intolerabilis existat caloris sensus, utẽdũ est hyoscyami folijs, aut semine papaueris hortensis, & semine lactucæ, decoctis in aceto albo. Si uero unà cum dentibus gingiuæ ipsæ doluerint & inflãmatæ fuerint, acetũ ut acutũ & hostilẽ gladium deuita: suo enim acore gingiuas corrodit: maxime itaque cõsolatorium eis existit, lac asininũ. Ego autem aliquando cuidam huiusmodi temperamenti existenti, & in hanc affectionem delapso, oleum rosaceũ & myrteum in ore detinendum exhibui, & sanè uri sibi uidebatur hic homo, tanquã à face accenderetur. Niuẽ itaq; cũ melle rosaceo miscui, & moderatè tepefeci, quo frigoris uehementia frangeretur, & ore detinendã exhibui, & à dolore liberaui. Maximũ etiam auxiliũ affert, ea quæ ex papaueris capitibus apparatur antidotus soporifera, si tepida ore retineatur. Similiter & lac asininũ assidue collutum: & sapa quoq; ore retenta. Optimum etiã remediũ eis existit, pastillus qui ex seminibus cõstat soporifer, & consimiles, sapa subacti, & affecto loco obducti. Oportet autem & caput madefacere ex rosaceo cum modico aceto diluto: idemq; auribus instillare cũ aceto. Aut terrenos uermes oleo decoctos in propinquã aurẽ instilla. Aut millepedes sub aquario uase stabulãtes, quæ & aselli à Gręcis appellantur, eodẽ modo. Similiter & araneos, & blattę interanea oleo decocta in aurẽ infunde. Nutriãtur aũt ex ptisana, halica, ouis, lactucis, & cucurbita, & quęcũque tandẽ his potestate sunt propinqua. A uino autẽ abstineãt. Ad cõmanducandũ uero exhibe sub dolentem maxime dentem, herbæ perdicij radicẽ, aut hyoscyamum: præsertim in balineo, ita ut contineat in ore succum ex eo donec inde egrediatur. Suffire etiã conuenit ęgro hyoscyami semẽ, aut canis mortui dẽtem. Inde enim statim dolor sedatur. Eodem modo etiã terrenos uermes suffito.

Cura eorum quibus ex frigiditate dentes dolore afficiuntur. Cap. XXVIII.

Frigidus dentium morbus cognoscitur ex figura tum capitis, tum reliqui corporis, & ex ea quæ pręcessit diæta, itemq; exercitio, ac reliquis quæ ad hunc ordinem referuntur. Medeberis autem diæta omni ad caliditatem ordinata. Sint itaq; cibi, ptisana cum pulegio decocta aut cũ ruta, aut cui post cocturã additum est piper. similiter & halica, olera, petroselinũ, & similia. In potu exhibendum est uinum, modicũ tamen, & mulsum, atq; etiam quod appellant Conditum. Sero uero ubi dormire uoluerit, confectionẽ ex calamintha cito penetrantem, aut potu, aut linctu deuorandam exhibe. Ad oris collutionem, in aceto decoquito origanum, calamintham, hyssopum, pulegium, dictamnum, satureia, tithymalli radicem, chamæleonis nigri radicem, uerbenacę rectæ radicem, eryngij radicem, uerbasci radicem, ueratri nigri & capparis radicem. Vnumquodque enim eorum aceto decoctum ac ore collutum dolores dentiũ sedat, qui à frigiditate sunt oborti. Ad eos uero quorũ sensus citius afficitur, hęc cum posca decoquãtur. Porrò ex uino si decoquas prædicta ac colluas ter aut quater in mense, pręmuniunt ac conseruant eos qui frigidiore temperatura sunt, ne dolore dentium adficiantur. Obseruatum est & pinguium lignorũ, ueluti tedarũ ac picearum, decoctũ ipsis prodesse: cõtunduntur autem hæc ac cũ caricis decoquuntur adfuso uino: collutum enim hoc ipsum dentium dolores mitigat. At uero & ipsas tedas contusas in oleo decoquere licebit, oleumq; calidum in ore continere. Quinetiam ipsas tedas conquassatas solas ore detinere commodũ existit, circa affectum maxime dentẽ. Succus etiã balsami in ore retentus, non paruã de se præbet cõmoditatem. Itemq; castoreũ cum nardo auribus infusum. Quòd si omnes ex æquo doleant dentes, in ingressu balnei cedriã in os coniectã usquequo egrediatur contineat, & dolore liber erit. Commodum etiã erit manducandas & loco dolenti admouendas exhibere, radicem pyretri, radicem tithymalli, & ricini. Similiter autem & theriacen, aut Esdræ antidotum, sapa dilutum ore detinendũ exhibe. Præclarè facit & Philonis antidotus illita, & quæ appellatur Sotira. Suffito autẽ canis mortui dentẽ, ita ut fumus inde progressus ore excipiatur. Post uero ipsum dentẽ ustum, & modico aceto tritũ, calidum ore retinendũ prębe, & dolore liber erit. Poteris & alcyonium suffire. Capitis uero cura in primis habenda est. Ad id ergo huiusmodi inspersione utaris: helenij quadrantẽ, iridis sextantẽ, aristolochiæ lõgæ unciã unã. Quod si fortiter infestauerint dolores, fomentũ adhibe ex milio, aut eruo, aut tritico torrefacto cũ baccis lauri, modico adiecto sale. Vt ne putrescãt molares immobilesq; conseruentur. Succi racemorũ uitis albæ libram unam & dimidiam, corticis radicis mori sexuncem, decoque ad dimidium, calidũq; ore retinendum per septem continuos dies exhibe. Qui enim hoc utitur nunquam dentis dolore afficitur,

tur. Collutio,proprie ad dentes ualēs. Corticis radicis hyoscyami drach.VIII.pyretri drac.IIII. spicæ nardi drach.I.mellis dodrantem,aceti libras tres: decoque cum aceto in fictili nouo,& percola: deinde adiecto melle utere.

Cura dentium ab humiditate dolore affectorum, & laxatorum. Cap. XXIX.

Assumamus autem mox alium ęgrotum,qui uniuersam corporis mixturam,in primis uero capitis habeat humidiorē,uiuatq; delicatius, & domū habeat in humiliore loco sitam:instet aut tēpestas humida, & hora uerna,quū afficitur.Quisnā sanā mentē habens,his uisis,non dixerit à superabundante humore in hoc morbum esse productum? Etenim quum nerui qui se ad dentes inserunt,permadescunt,laxioresq; fiunt unà cum circumadherentibus corporibus,necessariò dentes mobiles fiunt: uerum multis hoc citra doloris sensum accidit.Sæpe enim iam diximus,humiditatē per se non solere dolores inferre. Et dictū quoq; antea est,ob ætatē senilē quibusdam dentes laxari, & quòd pharmacis adstringentibus gingiuas,ac densantibus easdem,senes queāt iuuari. Porrò percussis etiam dentes laxantur,his maximo pere prodest alumē scissile,cū myrrha troglodytica tritū,ac inspersum ad dolentē dentē,atq; id ubertim & continuè facere oportet.Nā ipsum cōfirmat. Eos uero quibus ab humiditate uacillant,curare conuenit per diętā ad siccitatē ordinatā, & cū diuturniore abstinētia ciborū.Cibi itaq; eis cōuenientes sunt sorbiles,halica,panis ex iure madidus, aut oryza, aut polenta cū aqua mulsa.Neq; male cōuenit eis miliū & lenticula,pisces muria cōditi,uolucres montanæ & sicciores.Ex oleribus,brassica, & similia.In potu aqua exhibēda est,sed nō multa. Quod si concoctioni non officeret,aqua mulsa danda esset:itaq; si hanc ferre nequeunt,ad aquā modicū uini addatur.Tēpore autē adflictionis,fouere cōuenit locū cū milio & sale.Collutiones exhibendæ adstringentes,& desiccantes,aut salsæ,nisi gingiuę simul sint affectæ. Quare gallas,quas omphacitidas appellant,ex acri aceto decoctas,& alumen aceto permixtū exhibebimus: itemq; spinę Aegyptiæ semen,malicoriū,myrti baccas,cytinos,balaustia, oliuę folia,platani folia, cupressi pilulas,rumicis syluestris radicē, lappæ radicē,folia rubi,& quæcunq; alia acerbā in se qualitatē complectūtur:ita ut his cū aceto puro,aut etiā aqua mixto,aut uino decoctis,os colluere præcipiamus, & in eo detinere adhibitū liquorem,sensui uidelicet ægri maxime gratū & conuenientē.Iudicata etiam & perpēsa eorū quæ offerimus potentia, nimirum plúsne an minus exhibere oporteat,iuxta exuperātis humoris multitudinē.Ego autē optimā ad collutionē oris expertus sum,oliuarū muria conditarum aquā,in quā uidelicet cōdiuntur.Etenim omnē oris humiditatē muria ipsa extergit:corporū uero hiatū & laxitatē,oliuarū spissamētū coërcens corroborat & firmat.Aliquando etiam oliuarū albarū contusarū & expressarū accepimus succū,eoq; cū rutæ succo & melle permixto,confricauimus dentes: postea uero inspersimus indicam nardum cum pari pondere aluminis rotundi, & salis duplo adiecto.Optime quoq; faciunt ad hanc rem illitiones acerbæ: uelut est confectio de moris ori ualde conducens, maxime si alumen scissile habeat adiectum,& ea quæ ex nucum succo apparatur eodem modo. Aut alumen scissile,& misy pari pondere cedria excepta,in cerati liquidi densitatem redige,& cum eis dentes illine, ac pituitam defluere permitte: deinde lacte asinino calido mordacitatē eleuant,aut uino dulci.Aut alumen,& myrrham troglodyticen inspergito,aut cū aceto,aut melle illinito.Siccæ autē inspersiones semper eis sunt cōuenientes. Vltra hoc enim quòd dentes commotos firmant,etiam ex humiditate hiantes gingiuas cōmittūt.Itaq; spodiū cypriū lotū,& exiccatū inspergēs,os collui præcipe ex aqua myrti aut rubi, aut alicuius consimilis decocti.Postea rursus spodio inperso,quiescere iube.Aut etiam rubiginē ferri siccam tritā admoue, aut sori ustum. Aliud, ad laxatos dentes & gingiuas humectas. Aluminis scissilis in fictili usti drach.VII.myrrhæ dra.IIII.gallarum,florum rosarum,iridis,singulorum drac.II. croci dra.I.utere. Aliud. Cornu cerui usti drach. VIII.rhois culinarij drac.IIII. omphacij sicci drachmas II.balaustiorum drach.IIII.corticis pinus,myrrhæ,croci, singulorum drach.I. Aliud. Alumē rotundum cum duplo salis pondere tritum, dentibus ob humiditatem labātibus inspergito. Aliud. Myrrhæ, aluminis scissilis, amyli, pompholygis, æquales portiones,siccę,tritæ,inspersę,labātes dētes firmant. Aliud remedium,quod laxatis ac dolētibus dentibus præsentem fert opem.Aluminis scissilis sextantem,radicis struthij siccæ tritæ unciā unā. contritis simul affectum dentem adsperge, teneatq; donec saliua os impleatur:& tūc sanè ipsam expuat, & effundat, moxq; dolore liberabitur. Aliud, quod & dentes dealbat. Aluminis scissilis trientē, mastiches unc.I.thuris drach.IIII.folij drachm.IIII.

Aliud,quod & firmat,& corroborat dētes. Aeruginis,aluminis scissilis,aut magis quod appellatur phorimō,minij,singulorum æquales partes:utere sicco,aut cū passo. Aliud. Florū rosarum, balaustiorum,myrrhæ,mastiches,cuiusq; unc.I. chalcitidis assæ,thuris masculi,corticis pinus,cuiusq; dra. IIII.salis ammoniaci unc. I. Vtere sicco. Aliud, quod & ad exulcerationes oris cōmodū est usurpare.Rubiginē ferri,aut ipsum ferrum multa rubigine oppletū,igni candefacito,& in aceto puro,aut cum aqua diluto,aut uino,in his quibus sensus facile læditur,extinguito,ac liquorem ipsum in quo extinctio facta est, ore cōtinendū exhibeto.Dentes enim firmat, & ulcera curat,præclarè etiam facit siccum, quod floridum appellatur. Aliud,Galeni. Quo ego utor,inquit Galenus,polytrichi paleарū ustarū sextarium unū:continet autem sextarius harū unc. XXVIII.aluminis scissilis quadrātem, aluminis rotundi quadrantem, spicæ nardi sextantem, folij unc.I.piperis unc.I.pyrethri drachmas. V. contusa & cribrata gingiuis usque ad dentium radices adhibeto.Vtile etiam existit his,thus cum pipere manducatum:itemq; rubus commanducata ac ricini radix. Prodest etiam Esdræ antidotus sapa diluta ac ore retenta,eodemq; modo theriace Andromachi. Quinetiam in uesperam potu accepta theriace magnificè auxiliatur.Scribit Archigenes,ut uerum & naturali modo ad labantes dentes accommodatum. Dentem,inquit,canis mortui in nomine eius, qui ægrè habet acceptum, super prunas pone, uaporemq; inde prodeuntem æger aperto ore admittat,

& firmabuntur ei dentes. Similiter autem & exustũ canis dentem cum aceto calido tritum, ore retinendũ exhibe. In his uero qui facile ab aceti sensu offenduntur præbe cum uino.

De dentibus lima atterendis. Cap. XXX.

Solent ferè dentes moti ac labantes reliquis esse prominentiores, maximè quum ex uerbere hanc affectionem incurrerint. Quare uisum est mihi eos lima atterendos esse, inquantum scilicet præ alijs prominent, ne in loquendo uel etiam manducando, eos qui obijciuntur, offendant. Adtestatur autem & experimentum ipsum, quantum sanè ego eius rei periculum feci. Ferream namque limulã ad hanc rem apparaui, quo citius ac efficacius res procederet. Nam multæ aggressiones cõcutiunt dẽtem, quiete opus habẽtem, si modo aliqua spes est, moti dẽtis firmandi. Sit autem caput ipsius limæ obtusum, forma nuclei, & quàm leuissimum. Itaq; aliquando quidem inæquales quædam dentiũ eminentiæ apparent, in quibus partes tãtum aliquas lima atterere opus est. Aliquãdo autem æquali planicie extremitates prominent, quare ęquali etiam ac plana per limam attritione indigent. Oportet autem molle quoddam linteolum gingiuis ipsis usq; ad dentium radicẽ adhibere. Deinde leniter sinistræ manus digitis appręhẽdere, cauteq;, ac citra offensionem limam adfricare: ne dum limam tolerat, dens ipse cõcutiatur. Quòd si omnino dolorem percipiat ęger, dum lima adhibetur, aut ob id quòd uehementius digitis dentes appręhẽdantur, quiescere statim conuenit, interimq; collutiones, dolorem mitigantes, offerre: deinde rursus, ut dictũ est, rem aggredi, & paulatim lima deterere. Atque hoc non prima saltem die bis aut ter conari, uerum & secunda repetere: ita ut ægro imperes, ut neq; sermone nimium utatur, neq; ullum aliquem duriorem cibũ adsumat. Vtatur autẽ cibis sorbilibus, aut pane madefacto. Quòd si citra laxitatem, quibusdam dentes præter morem augescant, eos similiter lima atterere oportet, ac collutiones eos cohibentes ac densantes offerre.

Cura dentium à siccitate dolore affectorum, ex Adamanto Sophista. Cap. XXXI.

Quartus iam ex ordine subijciendus est ægrotus, qui uidelicet à sicca intemperie afficitur. Eam autem efficiũt, autumnalis tempestatis cõstitutio in primis, & uita erũnosa, tenui accedente diæta. Præterea regio sicca, & ambientis nos aëris status cõsimilis. Ad hęc accedit id quod nunc adest corporis ipsius temperamentũ siccũ, & maximè si caput eiusmodi sicca intẽperie est affectum. Sitis aũt insidet semper, nisi adsit frigiditas unà cũ siccitate. Minimũ etiã sputi ejciunt sic adfecti. Et ob siccitatẽ dolor intolerabilis ferè eos concomitatur: austerorum & acerborum usus maximè contrarius eis existit. Quare confectio ex moris sępe his uehementẽ dolorem induxit. Itaq; collutiones minimũ adstringentes, & mediocriter humectãtes apparare oportet: aquam calidã per se, aut furfurum decoctum, aut radicis dulcis, aut ptisanę succũ, aut amylum cũ sapa aqua calida diluta: lac per se, maxime asininũ, malue decoctũ, & alia quęcũq; his sunt similia. Cibus autem his conueniens est succus ptisanæ, micæ madefactæ, cucurbitę, maluę, oua sorbilia, & quæcunq; his prosunt qui humectatione indigent. Atq; hactenus quidem simplicium intemperierum curam ostẽdimus. Manifesta uero & hinc fit ea, quam cõpositæ requirunt: Nimirum ex dictorũ mixtura cognobiles, & ex tẽperatura ostensorũ auxiliorũ curã accipientes. Verũ propter eos qui se nuper ad hanc disciplinã contulerunt & inexpertos adhuc, age paucis unius tantum compositæ intemperiei mentionem faciamus, quæ ut manifestum exemplum ad reliquas cognoscendas statuetur.

Cura dentium ob caliditatem & humiditatem dolore affectorum. Cap. XXXII.

Sit sanè regio calida & humida, tempus autẽ anni uernũ, & aëris quoq; status calidus & humidus, qualis est austrinus. Cõtingat itaq; ęger, qui caput habeat, quod facile eiusmodi humiditate impleatur, cuiusq; coma plurima sit & subrufa, & totius corporis temperamentũ calidum & humectũ, & cõsimili quoq; utatur diæta. Quis autẽ, qui saltẽ probatus medicus haberi uelit, in hoc calidũ & humidum esse morbũ nõ imaginetur? Medeberis igitur ita affecto bifariã: Si enim excessus naturę cõtigerit iuxta qualitates tãtũ, scopus curationis dirigendus est ad alterationem solam: Si uerò unà cum qualitatũ excessu, & humorum multitudo adfuerit, palàm est primum oportere corpus euacuare, deinde ad temperiem reducere: cuius rei in omni corporis intemperie memorem esse conducit. Eũ uero qui à calido & humido morbo affectus est, de quo nũc dicere instituimus, per uenæ incisionẽ euacuare cõueniẽs est, utpote à sanguinis multitudine exagitatum. Calidus enim & humidus sanguis ipse existit. Incidere autẽ oportet uenam cubiti superiorẽ, quæ Græcis humeralis appellatur: quæ si non contingat, eam quę media existit. Quòd si quid prohibeat uenæ incisionem facere, modico & tenui uictu superfluum & non necessarium detrahito humorem. Atq; hoc modo etiam circa reliquas cõpositas intemperies operaberis: ita ut eas quę iuxta qualitatem tantum cõstiterint, alteres, & contrarijs qualitatibus permutes. Eas uero quæ cum substantia quadam cõsistunt, humore per conuenientes purgatiões detracto euacues: nisi quid & in his purgationem fieri præpediat. Reliqua autem quę adferre oportet auxilia, ueluti sunt collutiones, & uictus constitutio, facile ex prædictis inuenire licet. Qui enim formam tractandi simplices morbos cognouerit, in promptu habebit & circa mixtos conuenientia remedia inuenire. Cognoscitur autẽ affligens humor, quum ex reliquis circa corpus signis, tum ex consequenti dolore. Flauæ namq; bili dolor pungitiuus comes existit. Pituitam uero sequitur unà cũ frigiditate distensio locorum: & fece quidẽ sanguinis siue atra bile affligente, sensus adest, uelut corpuscula quædam in profundo confringantur: ubi uero æqualiter omnes augescunt, multitudine eorum in corpore coaceruata, grauitas concomitatur. Verum enimuero & sapor ipse influentis humoris ægro specimen sui ostendit. Aut enim amaritudinem, aut salsedinem, aut acedinem sensu perceptat.

Curatio erosorum dẽtium ex Galeno. Cap. XXXIII.

Erosiones & cauernæ dentium ex influxu acrium & erodentis maxime naturæ humorum generantur: quemadmodum etiam ulcera in cute, citra aliquam externam causam. Manifestum igitur hinc erit, quo modo sanandi sint erosi dentes: nimirum per exiccationem influentis uitiosi humoris, qui si paucus

fuerit, localia remedia ex desiccātibus pharmacis cō flata suffecerint: si uero multus fuerit influens humor, totius capitis respectū habere conuenit: contingit autē aliquādo caput affici, ob reliquum corpus affectum, quare in his uniuersi corporis curā nos gerere oportet. Archigenes itaq; ad hos hæc remedia descripsit: Sori resina, terebinthina exceptū, dēti circumlinito, atq; in cauernā indito. Præclare facit & hoc: Sulphur uiuum lycio exceptum cauernæ impone, & prius depurgatum dentē per orbem ex eo intege: aut gallam tritā lycio aut resina terebinthina exceptam ad cauum intrude, similiterq; depurgato dēti appone. In maximis uero dētium doloribus summe prodest hoc: Senectam anguium ustam ac tritā cum oleo in mellis crassitudinem redige, eodemq; modo, ut dictum est, utere. Aut senectam ipsam nō ustam dentibus adfrica: inde enim excident, aut melanthium torrefactum ac tritum cum oleo similiter adhibeto: aut melanthium torrefactum & acri aceto adfuso tritū cauo denti indito ac circumlinito. Sistetur enim erosio, neque quicquam addet ultrà.

Aliud. Melanthij partem unā, allij dimidiam, & salis parum quiddam, simul contrita circumponito. à dolore enim liberat. Proderit autem & ad erosiones dentium uti ea quæ suprà ad motos dētes descripta est collutione, ex succo uidelicet bryoniæ & cortice mori. Aliud. Veratrum nigrum tritū & melle cocto exceptum in cauernam impone, & præmundatū similiter ex eo integito dentem. Aliud. Thuris partem unam, atramēti sutorij partes duas, contere cum passo, donec cerati crassitudo fiat: utere ut dictum est, & cito sedabis dolorē. Aliud. Galbani partes duas, thuris partem unam, contere cum passo ad cerati crassitudinē: utere ut dixi, & eo ipso die sedabitur dolor. Aliud. Alumen scissile in caua intrude, & à dolore liberabit. Aliud. Fel ursi indito, & ab erosione liberabis. Aliud. Rhododaphnes uirgultū exustum & tritum, insperge cauernis, & medeberis. Andromachi compositio, ad dentes molares, quæ eadem hora dolores sedat. Piperis, pyretri, succi tithymalli, galbani, singulorum æquales partes, galbano exceptas, cauernis impone.

Aliud Asclepiadæ. Eo, inquit, usus adseruaui caua dentium citra dolorem. Gingiber in aceto mulso decoctum, & probè tritum, in caua imponito, similiterq; extrinsecus ad dentē admoueto. Præclarè etiā facit ex duobus piperis generibus cōposita antidotus, cauis indita: atq; etiā oleo amygdalino aut nardino aut rosaceo diluta, & in uicinam affecto denti auriculā instillata. Aliud. Ego autem ad caua dētium cum dolore affecta, Esdræ Antidoto utor, quā sapa dilutā, & calefactā ore retinendā exhibeo. Mirum enim quàm dolores ea mitiget. uerum si ad manum non adsit, theriaca Andromachi eodem utor modo. Fomentum etiam affecto denti adhibere conuenit huiusmodi. Origani sicci ramulos feruente oleo imbutos ægro dēti apprime. Aut ricini uirgulto similiter utere: aut staphida syluestrem scalpello probè adaptatam, ac affixā, itemq; pyretrum adhibe similiter: aut cerā super affectum dentem pone, eamq; cum specilli extremo ignito apprime. Id enim continuè facere non ab re est. Est autem & hæc quædam fomenti species: primum optimè præmundato dente, hyoscyami semen suffito, exurgentemq; hinc fumum æger admittat infundibulo adhibito, ad affectum dentem: mirum in modum etiam erosiones dētium mitigat, canis mortui dens, quemadmodū & antè dixi, eodem modo suffitus & exustus in aceto tritus oreq; retentus. probè etiam auxiliantur uermes terreni suffiti. oleum quoq; in quo uermes terreni decocti sunt, in uicinam affecto dēti aurem tepidum infusum, dolorem uehementer lenit. Idem præstat blattæ domesticæ capite detracto adeps, cum rosaceo liquefactus ac auri instillatus. Eodē modo & hederæ albæ acinos quinq; cum rosaceo tritos & in punico cortice calfactos in aurem assiduè instilla. Auxiliatur etiam radicis hastulæ regiæ succus, itēq; nasturtij similiter instillatus. Prodest quoque in uicinam affecto denti narem infundere anagallidis ceruleæ succum, aut radicis betæ succum aut atramentū sutorium cum lacte. Apollonij. Cumini quantum tribus digitis apprehendere potes, myrrhę, magnitudinem fabę, interioris cucumeris syluestris, duplum cum lacte muliebri in collyria redige, eaq; in utramq; narem immitte: atq; ubi tamdiu hæserint, donec quinq; stadia quis cursu cōficere possit, extrahere iube, fortiterq; ipsum pharmacū emungere. Idē etiā ad auriū dolores eodē modo sumptū prodest.

Vt dens citra dolorem, & absq; ferro extrahatur. Cap. XXXIIII.

Quod si dētem tollere animus sit citra dolorem, hocce pharmaco auferendus erit uehementer ad hanc rē congruente. Pyretrum acerrimo aceto in dies quadraginta conditum, deinde tritum, in usum adserua: qui ubi postulauerit, reliquos dentes cera præmunitos custodito: ipsum uero qui dolet circumcirca purgatum hoc pharmaco integito, & post horæ interstitiū digitis extrahito, aut scapello exigito. Aliud. Sori acerrimo aceto, ad dies decem, in sole æstiuo contritum ac exiccatum, præmundato denti imponito, & excidet. Aliud. Sandaracham eodē modo apparatam, imponito. Aliud. Sori & tithymalli succum galbano excepta depurgato prius denti apponito. Aut cucumeris syluestris radicē, ut pyretrum apparatam, eodem adhibe modo. Aliud. Grana cnidia trita ac galbano excepta, circumponito, & excidet. Aliud. Pręclare facit lappæ herbæ radix feruenti cinere calfacta, & denti assiduè apposita: pauca enim mora dētes tollit. Aliud. Cucurbitæ syluestris radicem cauo impone, & dentem eruet. Aut ipsam cucurbitam tusam & cribratā per aliquot dies in aceto macerato, donec ad mellis spissitudinē redigatur: deinde in eo ipso pharmaco scalpro imbuto frequēter dentē circūradito, atq; os claudere parumper iubeto: deinde dentem digitis apprehensum trahe, & sequetur. Aliud. Vermes terrenos in testa exustos, in cineremq; redactos contere, & circumraso prius denti ubertim adsperge, & per diem ac noctem excidet sua sponte. Itaq; eo confidēter utere: ut mysterium enim celebratum est iam sæpe. Poteris autem & citra scalpelli rasionem inspergere, idemq; opus patrabit. Aliud. Corticem radicis mori teneriorem tritum, ad dentem quem erutum cupis, solū impone, & excidet. Aliud. Sori, gallam, staphida syluestrem, alumen scissum, sulphur uiuum, piper longum in puluerem redige, & adiecta cedria subige: deinde ceram modicam liquefactā adfunde, simulq; cōmitte. Vbi uero uti uelis,

ex

ex hoc, quantum opus fuerit emollito, ac depurgato prius denti circumponito. Aliud. Erucam è brassica natā frequētius ad ipsum dentē adhibe, cadetq; sua spōte. Eijcit etiā dentē syluestris oleæ lacryma cauo eius indita. Itēq; rhus qua coria inficiūtur. & lacryma & succus syluestris fici, itemq; tithymalli. Cauernā aūt supnè galbano aut cera obturato.

Smegmata uaria ad denigratos, liuentesq; ac rarefactos dentes. Cap. XXXV.

Liuent aliquando dentes per uniuersam ipsorum substantiā, nō dissimile quiddam inflammationi patiētes, ob influxum uidelicet uitiosorum humorum. Quare consimili cum his qui erosionem passi sunt, indigent curatione: nimirum per desiccantia pharmaca: suntq; smegmata eis conuenientia. Apollonius itaq; ad denigratos dentes hæc præscribit: Sal fossile melle subactum in fictili uase torreto, ac tritū modica myrrha misceto, eoq; dētes cōfricato. Aliud. Pulegij ac salis æquales partes melle subige, ac aceto acerrimo adfuso exure. Aliud, quod gingiuas adstringit. Polentam aceto acerrimo subactam in olla exure, ac contere, cumq; ea dentes confrica. Hoc enim & gingiuas ipsas coërcet. Aliud. Cōmuniter autē ad omnes, eiusmodi dentifricijs utimur: radice aristolochiæ exusta, aut osse ceruino usto & trito, utere: nā & dētium doloribus medetur.

Aliud. Cornu cerui ure, modicaq; mastiche admixta utere. Aliud. Talos ouillos exure, ac cōtritis utere. Ad eadem pollent etiam buccina sale expleta & usta. pumex assatus & uino extinctus, sepięe testa usta, cōchę ustę, cochlea terrestris usta cū melle: his autē singulis odoris cōmendandi gratia parū iridis illyricæ miscetur, aut floris iunci odorati, aut calami Indici, aut spicæ nardi. Optimè autem facit, inquit Archigenes tum ad dētes à dolore præseruandos, tum ad gingiuarū erosionē, atq; etiā decorē dentium pharmacū hoc: Lanas succidas linteolo illigatas ure, & salis torrefacti tertia earū parte admixta contere, & pro dentifricio utere. Aliud. Mel & salem in cerati formā contrita, linteoloq; ligata exure, deinde parū iridis Illyricæ admisce, & dentes ex eo confrica. Aliud dentifricium, Sulphur uiuum tritū dentibus adfricato. Smegma Oribasij. Salis ammoniaci, cyperorum, iridis, singulorū æquales partes aliquandiu adfricato, postea uero gingiuas ex uino odorato colluito. Aliud smegma optimum. Pumicis trientem, testarū sepiæ quadrantem, mastiches, aluminis scissi, foliorū malabathri, cuiusq; unc. I. Aliud. Pumicis usti quadrantē, testarum sepiæ quadrantē, cornu cerui usti sextātem, salis assati sextantē, spicę nardi trientē, cyperorū unciā I. costi scrupu. IIII. Smegma pulchrū. Marmoris drach. IIII. foliorum malabathri unciam I. amomi unc. I. cornu cerui usti sextantem, balaustiorū unc. I. iridis sesqunciā, mastiches drac. IIII. myrrhæ drach. VI. costi drachm. III. Bouis etiam talus ustus optime dētes extergit, motos firmat, affectos à dolore liberat. Aliud dentifricium, quòd oris odorē cōmendat, dentes dealbat, & ab erosione ac labefactatione custodit. Nitri, testarū sepiæ, myrrhæ troglodyticæ, æquales partes cōmitte, ac utere.

Aliud optimū. Aluminis scissi sesqunciā, mastiches unc. I. iridis unc. I. rosarū calyces siccos un. I. cōtritis utere, & aqua calida inde os collue. Aliud dentifriciū. Buccinorū ustorū, salis torrefacti, testarū sepiæ ustarū, scobis marmoris prœconesij, singulorū unc. I. costi scrup. VIII. cōtusis utere. Aliud, Timocratis, q^d^ ad gingiuas humore prægnantes & cruētas, ad putredines, parulidas, hoc est, gingiuarū inflāmationes, motos dētes, dolētesq;, oīa itē oris uitia ꝓdest. Accipe perdicij herbæ foliorū teneriorū modiū Italicū, salis albi & tenuis sextariū I. mellis sextarium I. contunde simul ac in massam molliorē redige, quā in ollā cōiectā luto obtura: ita ut circa os operculi foramē relinquas, per quod cū uirga agitetur. tā diu autē super prunas positā torreto, quousq; fumus inde procedens purus uideatur. tum sanè ab igne ablatā frigefieri finito: atq; piperis longi drach. IIII. accipito, piperis albi drach. V. piperis nigri dra. VI. pyretri dr. VI. aluminis scissilis usti & cū uino austero extincti drac. II. pumicis usti, myrrhæ, hyssopi, pulegij, seminis apij, singulorum drac. II. mentæ siccæ drac. III. iridis drachmas III. hæc omnia in sole prius exiccata, contundito ac cribrato, ijsq; quæ in olla usta sunt admisceto, ac utitor. In aliquibus uero, utpote in frigidis dentium affectionibus, hęc magis conueniunt, siue ex potu frigidæ, aut pomorum frigidorum comestione sint obortæ. Conueniunt etiam his qui à frigido humore afficiuntur, ubi prius per collutiones ac manducationes pituita sufficienter fuerit detracta.

De ancyloglossis, & qui uix loqui possunt.
Cap. XXXVI.

Ancyloglossi quidam fiūt ex natiuitate, quidam uero ex aliqua affectione: Ex natiuitate fiunt, quum membranæ inferiores, quibus lingua innititur, duriores & mutilæ è natura sunt productæ. Ex affectione autem ancylosis & incuruatio linguæ contingit, præcedente ulcere, & cicatrice dura sub lingua relicta. Qui hoc modo affecti sunt, difficulter loquuntur, quare etiam Mogilali à Græcis sunt appellati. Qui uero ex natura anciloglossi existunt, principio quidem tarde in sermonem prorumpunt, ubi uero loqui cœperint, citra obstaculū & satis festinanter loquuntur. Impediuntur tamen in prolatione nominum aut uerborum, quorū aliàs difficilis pronuntiatio existit, ueluti in quibus R, aut L, aut K, literæ, frequenter occurrunt: hos sanè adhibita manu per solam chirurgiam curare oportet. Ad eam itaque perficiendam ægrum desidere oportet, eiusq; linguam sursum ad palatū attollere: & si quidem membranæ ipsæ curuitatis causa existāt, incuruo uncino eas appręhensas & extensas excindere, animaduersione habita ne simul subiacētes uenas discecemus. Si uero cicatrix curuitatis causa fuerit, similiter uncino appræhensa extendatur, & quicquid durum adest, & quod cum naturali carne non consentit excindatur. Ab opere autem patrato aqua frigida aut posca os colluāt: postea inspergatur manna thuris, imponāturq; linamēta conuulsa: sequētibus uero dieb. curetur ulcus collutione aquę mulsæ, aut illitione unguēti Aegyptij, linamentis cōuulsis simul impositis, ut per eorū interstitiū cicatrix diducta, coalescat, neq; rursus eadē cicatrix relinquatur.

Ad ranunculum sub lingua. Cap. XXXVII.

Ad ranunculum sub lingua (est autem tumor earum quæ sub lingua sunt partium, præcipue uenarum) utendum sanè ijsdem remedijs quæ ad aphthas oris ulcera

ulcera describemus, maximè tamē his quæ sunt ex eis fortiora. Proprie autē eis prosunt etiā hæc: æruginis rasæ, chalcitidis, gallæ, æquales partes insperge. Cū passo potes etiā pro collutiōe usurpare. Aliud: Farinam erui cū melle præfrictis locis, illine. Aut etiam gallā tritā cum melle, aut rosarū semen eodē modo. In corporibus autē molliori sensu præditis, rhoēm rubrū cū melle: aut rhois drac. VIII. florū rosarum drac. IIII. croci drac. II. costi drach. II. misyos, æruginis, æquales partes, cōmisce, & cū his locos sub lingua confrica. Decoctum uero foliorum oleæ colluant assiduè. Aliud. Nuces iuglandes ueteres integras, unà cū cortice exustas contere, deinde piperis grana XII. adijce, thuris grana mediocria III. hæc cū melle sufficiēti mixta illinito, & miraberis. Aliud In inueteratis uero & perfectæ ætatis, eas quæ sub lingua sunt uenas dissecato. Extrinsecus uerò mento adhibendū ex ouis pharmacū. Magis autē conuenit id quod Græci uocant Sphærion. Aliud. Artemisiam maximè uiridem cum sale tritam ad locos sub lingua adfricato.

Ad linguam inflammatam, desquamatam, ac tumentem, & ad palatum ac gingiuas. Cap. XXXVIII.

Glaucium in cote cum aqua dilue, eoq; locos illine, & eodem die sedabitur. Aliud, ualens etiā ad linguę exulceratione. Paliuri folia manducēt & expuāt. Vbi uero lingua infletur, doloreq; afficiantur eius partes uicinæ, similiter & mandibula, ita ut loquela præpediatur, folia oleæ tenera trita, & oleo perfusa, illinito, egregie enim auxiliantur. Aut origanum passo decoctum colluendum exhibeto: aut pruni folijs cum melle tritis utere. Ad linguam uero cui superficies instar squamarum aut corticis decedit, optime facit, amurca æreo uase, donec cogatur, decocta, & illita. Ad linguam putrescentem, & fere demortuā. Succum foliorum uitis albæ cū misy permixtum illinito: depurgat enim, et carnē replet. Quidā etiam hic mel adijciunt. Vt uero ad cicatricē perducatur, radicē uitis albæ, contritā et cribratam insperge. Melius autē erit eam melle permiscere, ne dissipetur. Ad linguæ abscessus. Quod si abscessus in lingua fiat, furfures in aqua decoctos donec liquor lubricus fiat, percolato, & huic succo mel adijcito. Simulq; calidū ore detinendum exhibeto. Hoc autē sæpe facere oportet. Aut enim abscessum discutiet, aut rumpet. A ruptura uero florido sicco utendum est.

Ad aphthas, hoc est, oris ulcera, ex Gal. Cap. XXXIX.

Quæ in superficie oris fiunt ulcerationes, Græci aphthas appellant, habentes in se quiddā igneæ caliditatis: fiunt autem ut plurimum infantibus, quum uitiosum existit lac nutricis, aut aliàs puer non probè concoquit: facile autem medelam recipiunt, utpote quæ ex his quæ mediocriter adstringunt, ut plurimum contingit. Aliquādo tamē diuturniores existunt, ob temporis uidelicet tractum, indissolubili quodam marcore emergente, aut etiā ea quæ appellatur Nome, malo nimirum semper ulterius serpente. Fiunt etiam aliquando in his, qui ad perfectā ætatem peruenerunt, tum propter uitiosorum humorū ad os defluxum, tum propter acredinē eorum quæ bibuntur ac comedūtur. Cognitio omnium facilis est, utpote uisui ac tactui subiecta. Ad tactum quidem, calidiores quàm conuenit loci fiūt, tumoresq; excitantur. Visu uero cognoscuntur ob colorem. Quæ enim rubicundiores existunt, sanguinei humoris dominium indicant: flauiores, bilis amarulentæ: albidiores, pituitæ. Liuentes uero & nigrę factæ, bilis atræ. Etenim qui ista probè discreuerit, singulorumq; simplicium uirtutem cognouerit, facile constituet modum utendi tum simplicibus, tum compositis pharmacis: consideratione simul super corporū naturis habita, num'ne molles sint, & humectæ, an duræ, & siccæ. Siquidem fortioribus corporibus, fortiora etiam remedia sunt adhibenda: imbecillioribus autem molliora: infantibus itaque conuenientia sunt, ea quæ in cibis eis offerunt mulieres, uelut est lens cum modico pane, & medulla ceruina, aut uitulina. Oportet autem miscere cibis aliquid ex malis acerbis, pirisq; ac mespilis: aliquando etiam lactucæ quiddam & intubi, ac portulacæ cibo admiscendum est, inflammata uidelicet ulceratione existente. Quòd si infans ipse cibū capere non possit, nutricē eius huiusmodi uictu curare oportet: necnon ora infantium pharmacis conuenientibus illinire. Si quidem enim subrubræ infantium ulcerationes fuerint, à principio cū his quę mediocriter adstringunt & refrigerant: consequenter uero his, quæ citra mordacitatem discutiunt. Si uero subflauę ulcerationes fuerint, ijsdē similiter est utendum, uerū magis frigidis. Si uero subalbæ & pituitosiores fuerint, extergētibus utendū est. Si aut nigræ, his quæ generose discutiunt. Ad maiores uero pueros, pharmacis eiusdem generis facultate prędditis utaris, uiribus tantū ipsorum auctis ac extensis. Ad eos autē qui iam perfectæ ætatis existūt, durioraq; corpora habēt, efficacioribus remedijs utimur. Moderata itaq; remedia ad oris ulcerationes recētes hæc sunt Omphaciū in uino dissolutum aut mulso, rhus culinarius eodē modo. Pro infantibus in principio sufficit flos rosarū, ipsæq; rosæ siccæ cū mulso, aut melle rosaceo. Inueterato autem iam malo, in minoribus quidem pueris admirādam opem contulit hoc, inquit Asclepiades. Remedium Asclepiadæ. Gallas contusas aqua decoque, & cum decocto percolato parem mensuram mellis permisce, rursusq; decoque, donec ad mellis crassioris spissitudinē redigatur: eoq; ut maximo remedio utere, ita ut locis illitū satis diu digitis adfrices, aut tomento lanæ purpureæ digito circumuoluto locis apprimas. In his uero qui perfectioris ætatis sunt, durioraq; corpora habēt, in uniuersum satis mihi fuit crudo misy uti, cū uino adstringēte: quod sanè tū intendit, tū remittit uires suas, iuxta uini uim aut magis, aut minus adstrictoriā, atq; etiā secundū quod densior aut liquidior uini & misyos mixtura apparatur. Si uero sordidū apparuerit ulcus, misy cū uino mulso tero. Alijs autē & qui adhuc fortioribus indigent remedijs, ærugo & cū uino & cum mulso utilis existit. Neq; uero malū pharmacum his chalcitis existit cruda cum oleo trita. Illiniuntur autē ex his pharmacis, solæ particulæ oris affectæ. Quòd si collutiones obtulerimus, siue mediocriter, siue intense adstringētes, ea cautione utemur, ut fortioribus corporib. fortiores, mollioribus imbecilliores exhibeamus. Porrò si in putredinē aphtha uertatur, nō cōuenit amplius aphthā, eā affectionē appellare. Neq; enim ea quę aphthas sanāt pharmaca, his adhibemus,

sed

sed fortiora, qualia quædam in capite De crustis oris paulò pòst dicentur. Atqui si putrescere incipiãt, maximè in infantibus, præclarè facit præscripta ex decocto gallarum & melle illitio, & anthera stomatica cũ melle illita, et id quod ex rosarũ floribus constat: rhoë, croco, et costo, quod ad colũnellas inflãmatas describetur, siccũ pharmacũ: oportet autem id illinire cũ melle. Nec minus egregiè facit centaureæ minoris exustæ cinis illinitus cũ melle, & sphæritis, hoc est, cupressus pilulas ferens, exusta eodem modo. Proprie autẽ, inquit Archigenes, facit cornu ceruinum ustum, tritum, & adfrictũ. Ad aphthas autem quæ proserpunt summè efficax est, fœniculi radix usta, per se, & cũ melle illita. Itemq; amurca in æreo uase, donec in mellis crassitudinẽ cogatur decocta, ac illita. Aliud, quod & ad aphthas & ad reliqua oris ulcera cõducit, Aluminis scissilis sextãtẽ, gallarũ unc. I. cõterito, ac oleo subigito, aut digito in oleo madefacto siccũ excipito, eoq; exulceratos locos quàmplurimũ extergito. Detrahit enim cutẽ, asperitates tollit, ulceraq; ad cicatricem perducit.

De gurgulionis affectionibus, ex Galeno. Cap. XL.

Gurgulionem quidam etiã columnellã appellant, uuę uero nomine accipienda est quædam in eo affectio, quum scilicet uuæ acino simile summum gurgulionis apparet. Lorum uero uocant aliam quandam eius affectionem, quum ex suffitu nimium ignitus gracilescit, & loro similis propẽdet. Verum hæ adfectiones raro circa gurgulionem accidunt: inflammatur autem frequentissime. Euenit etiam aliquando, ut citra inflammationem nimium humectus laxior fiat: uelut in destillationibus continuis contingit: itaq; inflãmatione incipiente repellentibus pharmacis opus erit, quę adstringẽtis facultatis esse oportet. Et si quidẽ moderatus fuerit humorũ influxus, ea quæ moderatè adstringunt sunt adsumenda, ubi uero fortius inualuerit, acerba etiam sunt adiungenda. Collutiones igitur moderatę sunt ex palmis decoctis, aliquando in sola aqua, aliquando etiam adiecto modico melle. Similiter autem & ex rosis, radice dulci, pampinis uitis, rubis, iunco rotũdo odorato, terebintho, rhamno, cypero, & siliquis. Itẽq; ex radice mori, hypocistideq; & malis cotoneis, ac piris austeris. His autẽ fortiores existunt, myrti, & baccarũ eius decoctum, & uirgultorũ molliũ ilicis, & uniuersi quercini generis, similiterq; & glandiũ: itemq; decoctum mespilorũ & cornorum. Præclarissime autem omnium facit decoctum gallarum, rhoïs culinarij, eiusq; quo coriorum infectores utũtur, spinæ Aegyptiæ, myricæ, aut ericæ seminis siue fructus, utriusq; mali punici floris & putaminis. Horum unumquodq; & singulatim & cũ alijs decoctum in aqua, gargarissandum exhibere oportet. Mirum uero quantum eorum mixturæ, simpliciũ & immixtorum usum excedunt. Vtilis est etiã affrictus cochlearij frigidissima aqua repleti, & posca frigida in balneo colluta. Conuenit quoq; arida trita gurgulioni admouere, ita ut submisse & paulatim ad superiorem & extrinsecã regionẽ adferantur, & per cochleare aut specilli cõcauum supra linguã immittantur. Itaq; ex aridis moderata sunt, rosæ siccæ, & flos earum, & prædictarum plãtarum germina exiccata, hypocistis, rheon ponticum, lapis coriariorum quo calceamenta ut resplendeant expoliunt, à Græcis ageratos, uelut non senescens, appellatus, & is quoque qui samius aster appellatur, & omphaciũ siccum. His imbecilliora sunt minorisq; acrimoniæ, gummi, tragacãthus, sarcocolla, & amylũ, quibus utẽdum erit, ubi gurgulio à nimium adstringẽtibus remedijs fuerit compressus, aut à mordẽtibus ac discussorijs iritatus. Fortiora prædictis sunt, lapis hæmatites, necnon phrygius ustus, minium sinopicum, & terra lemnia, quę appellatur sphragis, diphryges, fructus Aegyptię spinę, rhus culinarius. Adstringunt enim hæc euidenter, citra tamen exasperationem. Acerba autem sunt, balaustia, & cytini, & malicorium, ac galla. Adstringunt etiam sufficienter omnia aluminis genera. Atq; hæc quidẽ simplicia sunt huic loco conuenientia. Ex quibus & cõposita fieri possunt, quum uehementi molle & lene quoddam adiungimus, aut discussorio quiddã adstringens admiscemus, iuxta temperaturam corporis cui medemur. Diuturnæ autẽ adfectioni impossibile est per repellentia perfectũ auxilium adferre, maximè ubi ægroti corpus plurimo humore repletum, aut affecta particula natura debilior extiterit. Itaque sæpe in principio statim, aut pauló pòst omnino aliquid ex discutientibus ad adstringẽtia adijcere cogimur. Si uero uehemens adfuerit dolor, etiam ea quæ eum mitigant adnectemus, atq; quum multa omnino sint quæ discussoriã uim obtinẽt, à mollioribus est incipiendũ. Ab acribus enim inflãmata exacerbãtur. Ob eã igitur rẽ cõposita in usum uenerũt, tum ad reliquorũ membrorũ inflammationes, tum ad eas quę fiunt in gurgulione, ueluti quũ alumen miscemus cum iride Illyrica, aut thure, aut myrrha. Tu uero perspecta caloris in ipsa inflammatione magnitudine, considerataq; influxus ad eam multitudine, atq; amplius in toto corpore humorũ quantitate ac copia perpensa, uel eorum quę adstringunt, uel quæ discutiunt, augebis mixturam. Optimum autẽ pharmacum ad inflammatos gurguliones, tum in principio, tum in uigore adhibitum existit hoc: rhois culinarij drac. octo, florũ rosarũ drac. IIII. croci drac. II. costi drac. I. contusa & cribrata in uitro repone. Vsu uero expetẽte dimidium cochleare in duobus aquæ mulsæ aquosioris cyathis dissolutum ad gargarissandum adsumatur. Vtilis est etiã eis pastillus ex croco, qui iris à quibusdam appellatur. Cõplectitur autem myrrhæ dra. VIII. aluminis liquidi drac. II. croci drachm. VIII. dissoluitur in uino. Quidam etiam aloën adijciunt, quam nos reprobamus. Hic itaq; pastillus fluidioribus, & magis humectis inflammationibus summe conuenit, dilutus in uino ac illitus. Miscetur etiã gargarismis. In corporibus durioribus prodest quoq; pastillus Musæ. Prodest etiam efficacissime pastillus Andronis: facit & id quod Asclepiades descripsit, lapidis agerati drach. IIII. floris lapidis asij drach. IIII. terræ samiæ drach. IIII. aluminis scissi drach. II. croci torrefacti drach. II. gallarum drac. II. cõtritis utere. Hoc etiam nos usi sumus, inquit Galenus, optimumq; sæpe sumus experti, præter quàm quod statim à principio, & quum rubicundus & calidus existit inflãmationis tumor, minime adhibẽdũ uidetur. Vbi uero diutinum adest malum, & corpus prius est euacuatum, semel tantum in usum assumptum, magnam statim ostendit utilitatem. Ad laxatam columnellam.

Gallarum

Gallarum drach. XXII. diphrygis drach. XII. illini cum melle. Aliud philosophi. Apparatur tempo ris necessitate instante. Inueteratum enim uires amittit. Nuces uirides accipe & exiccato, & palmarum ossa, atq; de ipsis ubi uelis sufficiẽter exurito, & amborũ æquales partes misceto, ac siccis tritis utitor. Sufficiẽter enim discussoria existunt. At uero quum in alijs adfectiõibus, tum ad columnellas citra inflã mationẽ laxatas, gallę omphacinę, salisammoniaci, amborũ æquales partes, per cochleare admotæ, præter opinionẽ auxiliantur. Præclare facit & in his, cyrenaicus succus tritus adhibitus: qui si non adsit, ipsum laser. Aliud, ad columnellas laxatas. Mellis librã I. florum rosarũ sexuncem, aluminis liquidi bessem, succi hypocystidos quadrantem. Alumen, & mel simul decoquito, deinde reliqua trita adijcito, ac rursus paululum decoquito, eoq; utere aliquãdo aqua calida dissoluto, aliquãdo aqua mulsa ad gargarissandum, aliquando quoq; eius illitu ipsam columnellam reprimes ac eleuabis. Bonũ hoc remedium esse adstruit Galenus, eoq; uti iubet. Aliud, quod & colũnellas iam excidẽdas sanat: facit idẽ & ad ulcera gingiuas depascẽtia, omneq; oris ulcus serpens. Fructus spinæ Aegyptiæ, gallarũ, fructus myricę, balaustiorũ, foliorũ malabatri, aluminis scissi, casiæ, singulorũ æquales partes. Vtere sicco. Aliud, Asclepiadæ. Rosarum siccarum non madefactarũ sextarium Italicũ unum, nardi celticæ cum radicibus ac circumsita ipsis terra, fasciculum manipularem unũ: fimi columbini agrestis sicci ex ipsis nidis detracti drach. III. myrrhæ drac. VIII. gallarum omphacitidũ numero XLV. contusa & cribrata per arundinem insufflato, & per specilli cauum adhibeto. Aliud, siccũ ad ualde laxatas colũnellas, itẽq; tumentes. Piperis drac. I. myrrhæ drach. I. aluminis scissi drach. II. gallarum drach. II. contritis utere: e uestigio enim eas firmant, ac resiccant. Aliud parabile, quod & ad laxatã & suffocantem columnellam ualet. Nitrum tritum digito excipe, & adfrica, destillabit enim inde plurima pituita, eaq; cruẽta, & sanabitur. Aliud naturale, Philumeni. Picem liquidam accipe, eaq; extremum pollicis tui infice, alteraq; manu sincipitis capillos distende, ac picẽ illine. Recurret enim statim uua. Quod si quis omnino ab adflictione uuæ & tonsillarũ securus esse uelit, quotidie per morborum interualla quum lauatur, & à calido lauacro egreditur, modicam frigidã aquam sorbendo deglutiat. Quod ipsum & ad tussim, & lateris dolorem, humidisq; stomachi uitijs multis utile fuit. Per ea itaq; quæ dicta sunt in naturam suam reducere gurgulionem oportet, omni conatu & molimine adhibito, neq; festinandum ad eius excisionem.

De ablatione columnellæ ex Galeno. Cap. XLI.

Quòd si cõtinuè adfligat colũnella, periculumq; sit ne suffocatio aut tabes inde inferatur: aut quum gracilis & loro similis sit, propterea quòd alimẽtum nõ sentit, quod sanè aliquãdo accidere solet: aut quũ resolutionem patitur; fit enim & hoc in aliquibus: tũc sanè refert utrũ excidatur, an non. Optima eius auferendæ oportunitas existit, quum suffocãdo urget, ut tum imminente periculo, ægroto auxilium feramus: itaq; quo manum commodius adferas, æger in splendenti & claro loco collocetur: & tunc quidem os eius diducatur: mox uero immisso forcipe producatur, ita ut uolsellam huic rei idoneã, iuxta mediũ ipsius colũnellæ, aut magis adhuc inferius adhibeamus: atq; ita ꝑducta obtorqueatur. Obtorta enim uelut stupida efficitur, & uelut illaqueata curuatur ac liuescit, citra magnã sanguiniseruptionẽ. Quapropter immorari oportet aliquãdiu, ac eã detinere quousq; æger tolerare possit: tuncq; auferre non supra forcipẽ incisiõe facta, sed ad eius fundũ. Quum enim pelliculis referta sit ipsa colũnella, & ob ꝑductionẽ cedat, ꝓlixa sanè inspiciẽtibus apparet. Vnde multi inexperti medici, siue ꝑ errorẽ, seu per ignorãtiã altius incidẽtes, eam funditus auferũt, maximiq; incõmodi autores ægro existunt. Quare relinquere oportet fundũ eius circa palatum. Ab excisione aũt ægro offerenda est posca diluta, qua leniter os colluat. uehemens enim ipsius allabentis plaga, sanguinis eruptionẽ excitat. Quum aũt hinc morsum perceptat, aquã frigidã colluat, atq; hæc uicissim fiant, donec sanguis sistatur. Sequẽtibus deinde diebus ex radicis dulcis & palmarũ decocto gargarismus exhibeatur. Similiter & illitiones ad tonsillarum inflãmationes descriptæ. Porrò Galenus ait, ab excisione semper diphryge utor, donec cicatrix obducatur. Cicatricem enim tum huius membri, tum reliquorum omnium exulceratorum probè constringit ac committit.

De oris inflammationibus. Cap. XLII.

Quum uniuersum corpus multitudine humorũ redũdat, aut unius tantum alicuius noxij humoris multitudo in corpore augescit, conuenienter utimur incisione uenæ, aut purgatione, aut clysteri, & abstinentia ciborũ. Quod si neutrũ horũ adfuerit, ad localiũ auxiliorum opem statim confugimus, in principio quidẽ reprimendo per ea quæ adstringunt & frigefaciũt: Ex adstringentiũ sylua est atramentum sutoriũ, & similia. Verum adeo fortibus, & quæ simul uim uenenosam complectuntur ac nociuam, minimè conuenit uti ad oris adfectiones sanandas, nisi magna cogente necessitate. Plurimum enim nocumentum infert, si quid ex his ad stomachum ac uentriculum fuerit delapsum, aut ad asperæ arteriæ extremum & pulmonẽ. Inest autem huiuscemodi remedijs & circa gustum insuauitas quædã, quæ quidem usus tempore molestiam infert, & permanet etiam totam diem. De fœminis quid attinet dicere: maximè opulentis, quæ ob delitias in totum pharmacorũ ad os descriptorum adfrictum ęgrè ferunt. Iam & uiros quosdã uideas, qui non ob delitias solum, sed ex natura fastidientẽ stomachũ habent, atq; huiusmodi pharmaca non ferunt. Itaque ea quę ex stomaticis appellatis pharmacis, hoc est, quæ ori cõueniunt, mitiora existũt, crocum cõplectuntur, & myrrhã, & alumen. Cæterum cõfectio ex moris & malis punicis, & similes quędã, cũ solo melle medẽtur, habẽtq; gustũ amplius suauẽ. Quin & cõfectio ex succo nucũ cũ solo melle apparata suauem exhibet saporem. At uero succus mororum pro debiliore habendus est pharmaco. Fortius uero, & quod nulli inferius existit, est succus corticis nucũ. Inter hæc medium tenet, quod ad uim adstrictoriam attinet, succus mororum nascentium in rubo. His singulis admiscere potes, si quidem uehementius efficere uelis pharmacum, succum uuæ acerbæ nondum

nondum maturæ,pari pondere:aut si id non uideatur,eius dimidium. Andromachus conijcit,croci, myrrhæ,succi uuæ acerbæ immaturæ,aluminis scissi,singulorum drachmam unam.

Illitiones stomaticæ ori commodæ. Cap. XLIII.

Confectio ex moris.

Confectio ex moris sic adparatur, queadmodũ docet Eras:succi mororum heminas v.uini austeri heminam I.mellis heminam unã.Succum unà cum uino decoquito,donec ad strigmentitiam crassitudinem redigatur,deinde adiecto melle rursus decoque,donec probè cogatur:deinde in pila eis admisce croci sesquidrachmam,myrrhæ sesquidrachmam,omphacij sicci sesquidrachmam.Optimum autem est omnibus oris illitionibus simul incoquere,radicis dulcis drachm. VIII.ad eiusmodi sanè mensuram,qualem præscripsi.Est enim radix dulcis natura mitis,& ob id asperitatem ex astringentibus illatam lenire potens.Facit,inquit Eras,hęc cõfectio tum ad tõsillas, tum ad inflãmationes oris,illita, & gargarismi modo colluta. Poteris autem succũ mororũ cum solo melle adparatum,in usum recondere, ob dulcedinẽ ori cõmendãdam. Confectio ex malis punicis Galeni. Accipe mala punica in uigore perfecta,matura,& recẽtia,ita ut ex triplici eorũ differẽtia,dulciũ, acidorum,& austerorum,ęquales partes unà cũ corticibus in mortarium coniectas,contundas, & ab eis succum exprimas:deinde confectionem adpares hoc modo. Conijce succi heminas quinque, mellis heminam I.radicis dulcis drach.VIII.Primũ uero succum cũ radice dulci decoquito, ac percolato, deinde adiecto melle simul coagmentato,& utitor. Hæc confectio commodius exhibetur his qui oris inflammationem patiuntur,habentq; simul stomachũ fractũ,& qui cibũ auersatur.Vtilis est etiã bibita ad alui adfectiones Expedit aũt ei,ueluti reliquis oris remedijs adijcere,in principio quidem ea quæ adstringunt circa uigorẽ,ea quæ concoquunt,iuxta inclinationẽ,ea quæ discutiunt. Facit etiam ad oris ulcera,& quæ adpellantur Aphthæ. Cõfectio ex malis punicis,Asclepiadæ. Pharmacũ ad os prospere accommodatũ,quod etiam ad ulcera serpentia cõducit:Succi mali punici Italicos sextarios VI.mellis lib.I.croci drac.IIII.myrrhę drac.IIII.Succũ per se satis diu decoquito:deinde adiecto melle rursus donec probè coagmẽtetur decoquito:postea in mortario crocum & myrrham simul cõmittito,atq; hoc ut maximo remedio,utitor. Remediũ oris ex musto.Andromachi:quo inquit,ut pulcherrimo utor. Galla numero XXX.rhois quo coria inficiũtur choenicẽ I.musti optimi ex uua aminæa alba sextarios sex.gallas contusas unà cũ rhoẽ per diẽ & noctẽ in musto macerato:deinde ad quartas decoquito, & p linteolũ percolato:rursumq; succũ donec mellis speciẽ accipiat,decoquito,& adiecta croci drach.I. aluminis scissi drach.I.myrrhæ drac.I.probe misceto, & in usum recõdito.Facit enim & ad auriũ & sedis quoq; exulcerationes. Cõfectio ex succo uuæ acerbæ,ex ferula medicamẽtario libro. Sorani. Illitio ad os adparata ex succo uuæ acerbæ,incipiẽtibus inflammationibus accõmodata.Valet etiã ad humore prægnãtes gingiuas,& ulcera pura tõsillarum. Succi uuæ acerbæ ad coagmentationẽ decocti sextariũ I.florum rosarũ drac.XII.croci drac.IIII. mellis heminã I.adpara ut prędictũ est. Eodẽ modo etiam adparatur confectio ex succo malorũ cotoneorum & pirorũ,pirastrorũq; & mespilorum, ac mororũ rubi,similiterq; ex aliorũ pomorũ succo, atq; item cornorum:nisi quòd plus mellis inijcitur ad ea quę magis adstringũt.Succus enim pirorũ & reliquorũ pomorũ ac fructuũ aliquãdo æqualẽ portionẽ mellis admittit.Eorũ uero quę plurimũ adstringunt,ueluti est succus corni,aliquãdo duplũ mellis suscipit. Cõfectio ex nucibus,Galeni. Fit etiã ex succo uiridiũ nucũ pharmacũ ori cõmodũ,hoc modo.Extrinsecum corticẽ nucis uiridẽ,quo tinctores utũtur, in pilã coniectũ contunde,succumq; expressum per linteolũ excola:eiusq; heminas v.mellis heminã I.& radicis dulcis drac.VIII.hoc modo cõmitte.Succũ unà cũ radice dulci usquequo cogatur decoque, & percola:deinde adiecto melle simul decoque rursus, ac utere iuxta eã quã describemus methodũ.Est itaque pharmacum ex nucibus omnium efficacissimũ. Verum stomacho utilissimum existit id quod ex malis punicis est confectum.

Summaria doctrinæ de usu omnium illitionum ad os apparatarum. Cap. XLIIII.

In principio inflammationũ,oĩbus oris remedijs utiliter quiddã ammiscetur ex his quæ restrictorię facultatis existũt ac repellũt.Quapropter cõmodũ est solum succũ cũ melle adparare,ac reponere:Sũt autem restringẽtia parabilia quę in principio miscere conuenit:rosæ,flos earũ,baccæ myrti,myrtus ipsa,lentiscus,rubus,omphaciũ.Post hęc cytini et balaustia, mali punici cortices,gallę,fructus spinę ægyptię,omnia aluminis genera,rhus tũ culinarius,tũ quo coria inficiũtur:horũ unũquodq; aqua decoquitur donec probè cogatur,atq; ita pcolatũ decoctũ illitionibus cõmiscetur.Optimus est etiã mali punici succus in principio ammistus.Frãgẽda autẽ sunt ipsa mala ac cõtũdẽda in mortario unà cũ corticibus suis.Deinde exprimẽda ac percolãda decoquẽdaq; donec in totũ cogãtur,atq; sic in præsentes illitiões ex eis ammiscendũ est. Quod si sumptuosius adparare uelis pharmacũ,nẽpe diuitibus utendũ,adijcies corticem casiæ,indicã nardũ aut celticã,aut foliũ malabathri. Post principiũ autẽ ubi constiterit influxus, sufficit confectio ex moris,croco modico ac myrrha adiecto,ad inflãmationis concoctionẽ. Quum uero ad uigorẽ peruenerint inflammationes,parum utendũ est illitionibus oris.Verũ collutionibus & gargarismis mitioribus inflammationem concoquere oportet,uelut est ea quæ ex furfuribus fit, & radice dulci. Aliquãdo etiam remedium oris ipsum decoctũ ex caricis constans gargarissandum exhibere conuenit aqua mulsa permixtũ,aut sapa calefacta, aut cũ sola aqua calida,non præsente melle aut sapa. Optimum cẽsetur circa inflammationum uigorẽ oleum lentiscinum cõduplicato uasculo calefactum,& ore retentum:uerum cauẽdum ne sit inueteratum. Vbi uero iam concocta fuerit inflammatio, & dolorum uehementia quieuerit: tum sanè & discussoria ad oris remedia admiscemus, cuius generis sunt, hyssopum,pulegium, thymus, calamintha, thymbra, menta,in sapa,aut aqua mulsa decocta & percolata, ita ut ex decocto cuiuscunq; tandẽ istorũ oris remedium permisceatur. Ex parabilibus discussorijs est decoctũ caricarũ ad mellis spissitudinẽ redactũ. Nã singula

singula prædicta efficaciora fiũt, si diutius coquantur. Fortius autẽ prędictis existit spuma nitri, & nitrum ipsum maxime Bernicariũ ustũ, atq; nitro adhuc potẽtius est sulphur uiuũ. Porrò ad diuturnas et obduratas inflãmationes adhibẽda sunt ea quæ præclarius discutere possunt: cõtusa uidelicet ac cribrata, de quorũ numero hęc sunt. Si diuites existãt ęgri, costus & amomũ, & quod appellatur macer, perquã calidũ & adstringẽs, & succus sanè cyrenaicus ad discusionẽ obduratarũ inflãmationũ aptisimus, aut aliquis eorũ qui ei successerũt, uelut est laser. Pauperibus autẽ pro sumptuosis illis pharmacis adijcere cõuenit dictamnũ, aut acorũ, aut meon, aut pyretrũ, aut parũ cardamomi, aut sinapis. Sit aũt pondus singulorũ quæ adijciuntur, iuxta eã quã in principio diximus apponderationem. Nimirum ut ad libras quinq; succi, una mellis adijciatur, & annexorũ sint drachmæ quatuor uel quinque.

De tonsillarum inflammationibus ex libris Philumeni. Cap. XLV.

Tonsillæ frequẽtisime inflãmationẽ incurrunt: calidi enim & humidi sunt earũ loci. Verũ hac adfectione magis arripiuntur hi qui plurimo sanguine abũdãt: & pueri, utpote mixturã habentes tenerã & multo cibo se explẽtes: & infantes adhuc lactẽtes ex haustu lactis id malũ cõtrahẽtes. Infertur autẽ hæc adfectio plerũq; à nimia meri potiõe, & à multa ac auidiore deuoratione ciborũ, maxime acriũ & asperorũ: acciditq; ita adfectis difficultas trãsglutiẽdi, & dolor aliquãdo etiã febris. Incipiẽte itaq; inflãmatione, cibũ subtrahere oportet, & aquæ potũ exhibere, præsertim febre simul irruẽte. Exhibẽdi etiã gargarismi adstringẽtes & repellẽtes, uelut est lẽticulę decoctũ cũ rosis, myxis, & palmis: reliquaq; quę in pricipio inflãmati gurgulionis adsumũtur. Cauendũ autem ne mel in principio ad gargarismos cõijciamus, ne per acrimoniã malũ iritemus. Verũ quum uehemẽtius adfectio ipsa inualescit, & periculum suffocationis suspectũ est, uena cubiti incidẽda est, repetita sanguinis detractione: maxime si iuuenis sit æger, & multo sanguine abũdet, cibi autẽ offerendi sunt sorbiles & uentri cõmodi: quòd si uẽter nõ probè egerat, inijciendus est clyster: infantium uero uẽtres glãde immissa, & sedis illitionibus iritare oportet. Post euacuationẽ gargarissent decoctionẽ furfurum calidam aut ptisanæ succum, in quo decoctæ sunt uuę passę, aut sapã tepefactã, aut decoctũ radicis dulcis, aut passum cum decocto ficuum & hyssopi. Hæc omnia tepida exhibenda sunt, frigus enim nõ tolerãt inflãmata, sicut neq; plurimũ calorẽ. multũ autẽ proderit oleũ amygdalinũ auribus infusum. Extrinsecus leniter fouere cõuenit spõgijs expresis, & cataplasmata quoq; imponẽda sunt ex farina ordei aut semine lini, aut fœnigræci, aut his simul mixtis. Remittẽte autẽ iã inflãmatione & decrescẽte, mel in gargarismos admiscere cõuenit: quod in principio & in augmento minime facere oportebat: quo tẽpore etiã calidiores gargarismi prosunt. Extrinsecus aũt lana mollis oleo tincta collo circũponẽda. Quod si ex usu acriorum collutionũ aut illitionum inflãmatio exaspere tur, & mordacitas inde accidat, leniores gargarismi colluendi sunt, quales sunt, succus ptisanæ, aut halicæ, & micarum siliginearũ cremores, qui tepidisimi offerantur: lac etiã tepidũ gargarisandũ. Remittẽte autẽ inflãmatiõe et dolore prædicta oris remedia sunt illinẽda, immisso digito medio, ita ut cum leni adhibita illitione partes tonsillarũ, quę intumuerũt, cõprimãtur, quo contentã in se materiã excludant. Verũtamẽ non uiolenter cõprimere oportet, quẽadmodum quidã faciunt, qui autores ob id fiunt, quo inflãmatio amplius augeatur. Si tamẽ obtigerit aliquis ab eiusmodi curatione læsus, cõcti erimus exhibitione gargarismatũ lenientium, nihil illinentes. Permanẽte uero ac immorante diutius inflãmatiõe, atq; ubi tonsillæ ipsæ subrubri coloris fuerint, neq; melius à prædictorũ remediorum admotione habuerint, permutationẽ in pus expectare oportet: cito enim tonsillæ abscedunt. Abscessu aũt facto, inflãmationis signa augescunt, & exacerbationes ad uesperã fiunt fortiores, cũ horrore & inæqualitate, aliquãdo etiã cum febre. Quare ubi suppurationẽ futuram speramus, coadiuuare oportet ut quàm citisimè fiat. Sint autẽ gargarismi eis exhibẽdi calidiores uelut aqua mulsa calida, & decoctũ caricarũ ac hyssopi. Verũ ad molliendos & maturandos tõsillarũ abscessus, maximopere auxiliatur unguẽtum quod appellatur Aegyptiacũ, quod ex resina therebinthina, & melle & oleo dulcisimo adparatur: & extrinsecus cataplasma impositũ ex ordeacea farina & fœnogræco cũ decocto caricarum & altheæ ac melle. Quũ autẽ pus perfectũ fuerit, dolores minuũtur, et inflãmationis tumor mollior redditus digito cedit: tunc sanè acriores collutiones exhibẽdæ sunt, atque prædictæ quoq; oris illitiones. In cibo accipiat frusta panis aqua macerata quàm maxima, & reliqua similiter quę eis ꝑ cibo offerũtur aceruatim ingerãt. Vehemẽtiore enim ex his circa tõsillas obuolutiõe facta cõsimili modo tumores adficiuntur, ueluti sectionẽ sustineret. A ruptura autẽ aqua mulsa gargarissanda ꝑ se, postea etiam admixta lẽticula & rosis, atq; his sanè immorãdũ est, donec penitus ad cicatricẽ perducatur. Neq; uetat sępe adijcere quiddã ex p̃dictis oris remedijs. Quòd si ruptura eis serius contingat, ob soliditatẽ uidelicet corpusculorũ incũbentiũ, inferatq; inflãmatio ipsa dolorẽ, diducere abscessum cõuenit ad prolicięda puris excretionẽ. Leonidæ. Itaq; si perfectæ ætatis sit æger, eũ desidere facito, postea diducto ore linguã cũ specillo lato, aut instrumẽto linguæ deprimẽdæ apto, deprimito, ipsumq; abscessum cũ scalpello aut acicula penetrãtedi ducito. Si uero puer sit æger, caput eius intra genua eius qui manũ admolitur cõtineatur. Deinde facta abscessus dissectione caput eius inclinetur ad humoris cõmodiorẽ exclusionẽ. Ab opere autẽ patrato aquã lactei teporis frequẽter colluãt. Post multã autẽ intercapedinem ab opere patrato, & in sequẽtibus deinde diebus aquam mulsam gargarissent: adhibeaturq; eis unguẽtũ ad exulceratas tonsillas cõueniẽs: quale est quod ægyptiũ croceũ appellatur, & quę ei similia existũt. Est autẽ Aegyptiũ hoc. Vnguentum ægyptiũ croceũ. Croci dra. III. mellis sesquilibram, olei rosacei sextantẽ, succi fœnigræci & seminis lini decocti quadrantẽ. Crocum in succo dissolue: deinde oleo adiecto, ea simul commisce, et mel prius despumatum conijce, & permixtis utere.

De crustosis & pestilentibus tonsillarum ulceribus. Cap. XLVI.

Crustosa & pestilentia tonsillarũ ulcera ut plurimum nullo

nullo præcedente tonsillarum fluxu incipiunt, aliquando autẽ à consuetis fieri inflãmationibus, maxime efferatis perficiũtur. Fiũt autẽ frequẽtissime pueris, atq; etiã ætate iam perfectis, maxime his qui uitiosis humoribus abundant, in his quæ uere contingere solent pestilentibus constitutionibus. In pueris uero oris ulcere, quod aphtham uocant, præcedente omnino perficiũtur. Sũt aũt partim alba, maculis similia, partim cinereo colore, aut similia crustis, q̃ ferro inurũtur. accidit aũt ægris siccitas in trãsglutiẽdo, & suffocatio coaceruatim incidit, maxime quũ rubor subeat mentũ, aut ubi hæc acrimonia prēterierit. Nome quæ depascitur, locos excipit, succeditq; unà putrefactio. Archigenis. Festinãter itaq; auxiliũ adferre oportet his qui sunt ætatis perfectæ, atq; cõfidẽter uenã brachij incidere, si quidẽ nihil sit, quod id fieri ꝓhibeat. Multæ enim uirgines circa uigoris ætatẽ mẽsiũ purgationẽ appetẽtes, hac affectione appræhendũtur, quę præcipuæ uenæ incisiõe opus habẽt. Incidẽdę aũt sunt in eis tali uenę, & unica sanguinis detractione facta euacuãdæ, nõ autẽ ad usq; animi defectionẽ. Deinde glandulis & sedis illitionib. ac clysteribus utendũ erit: itemq; cucurbitulis iuxta lumbos, ac colligationibus extremitatũ, atq; omnibus modis conandum est, ut diuersio ab affectis partibus fiat. Postea etiã gargarismis uti cõuenit, uelut est lenticulę decoctũ, & myxarũ ac palmarũ cũ melle & ptisanę succo, deinde furfurũ decoctum in decoquẽdo uiscosum factũ, adiecto melle. Potest etiã remediũ oris ex moris, & maxime id quod ex malis punicis cõstat colluendũ exhiberi, hydromelite permixtũ. Philumeni. Infarcitur aũt hydromeliti & costus & iris, ac aristolochia, & similia post principiũ. Probè aũt facit id quod ad columnellas præscriptũ est. siccũ pharmacũ ex rhoẽ, flore rosarũ crocoq; & costo. Foliorũ etiã glaucij siccorũ decoctũ optime facit, quãquam gustus uehemẽter amari existat. Ego aũt & glaucij succo cuius ad collyria usus existit, in aqua mellis meraciore diluto, ꝑ gargarismate utor, aut etiam cũ iridis decocto. At uero fruticis ipsius sicci, glaucij inquã, cõtusi & cribrati optimus usus existit si insuffletur. Conãdũ autẽ est in uniuersum ne digitũ quidẽ locis admoueamus, aut leni saltẽ tactu manũ admoliamur. Etẽm inscij ad quos maxime in rebus dubijs homines cõfugiũt, uehementius illinũt, simulq; inflãmatũ locũ comprimũt, simulq; crustã detrahũt, qđ minime facere conuenit prius quàm eleuatã, & uix innitentẽ crustã cõspiciamus. Quòd si enim adhærentẽ adhuc crustã auellere aggrediamur, ulcerationes magis in profundũ ꝓcedunt, & inflãmationes cõsequũtur, augẽturq; dolores, & in ulcera serpẽtia proficiunt. Itaq; sicca quidẽ remedia insufflare cõuenit: liquida uero cũ pinnula illinire, ita ut quantũ licuerit quàm penitissime pinnulã immittamus. Vtẽdũ est etiã cõpositione ex semine rutæ syluestris ad anginã descripta, & ea quæ ex ustis hirũdinibus cõstat, ita ut cũ melle liquefactas illinamus, & cũ hydromelite permixtas colluẽdas exhibeamus. Profuit etiã aliquibus aristolochia & iris, & chalcitis adhibita cũ melle. Aliquãdo etiã Andronis & Musæ pastilli. Mirabiliter aũt crustas aufert caninũ recrementũ melle illitũ, & ustarũ hirũdinũ cinis, & cẽtaureę minoris ustæ cinis cũ melle, & cochlearũ terrestriũ maxime nudarũ ustarũ cinis cum melle. His uero de quibus medici desperarunt, fel crocodili exiccatũ & tritũ ad crustã insperge, aut illine cũ melle. Oportet autẽ post iritationes à pharmacis eiusmodi factas, lenire cũ radicis dulcis decocto, et qui ex uino scybelite, mastiche chia, myrrha, & croco cõstat gargarismo, deinde cũ amylo & tragacantho. Cohibito aũt iã ulcere pascẽte, lac gargarissandũ, samia terra permixtũ: et febriũ quoq; curã habere cõuenit: uehemẽtes eñ incidere solẽt: atq; in repurgãdis explanandisq; ulceribus maxime sollicitũ esse: cõuulsionẽ enim infantes plurimi passi sunt in ulcerũ repurgatione: aliqui uero uia transglutiendi exiccata, sunt strãgulati. Sunt etiã quibus corroduntur gurguliones, atq; ubi diutius perstiterint ulcerationes, & in ꝓfundũ proserpserint, cicatrice iam inducta, adstrictiorẽ uocẽ edunt, reflecturq; ipsis potus in ipsas nares. Nam et ego puellam noui, quę post quadragesimũ tandẽ diẽ consumpta est, quum se iam à morbo recolligeret. Verũ ad septimũ usq; diem plurimi periclitantur. Vbi uero inflammationes & ulcera serpentia semper amplius extendãtur, forinsecus fomẽtũ adhibere oportet, & cataplasmatis cõmunibus uti, cũ cautione ne refrigeremus. Feliciter enim res procederet, si intrinsecus detentã materiam extrà queant transferre. Contegãtur itaq; semper post cataplasmata, partes circa mentũ, cũ nardino & cyprino cerato, cũ circumpositione lanarum molliũ. Vbi aũt crustæ solutæ fuerint, & ulcera ipsa mundata, antheris, hoc est, floridis remedijs utendũ est. Sanant enim in totũ ulcerationes ipsas, tum siccę adhibitæ, tum illitæ cũ melle. Sunt autẽ crustarum tum oris, tum tonsillarũ, cõposita pharmaca huiuscemodi. Asclepiadæ illitio ad exulceratas inflãmationes. Florũ rosarũ drach. VIII. croci drac. IIII. balaustiorũ drac. I. myrrhæ drac. I. nucũ pinearũ repurgatarũ drac. III. Subactis melle ad illitionem utere. Asclepiadæ, ad oris putredines. Rhois culinarij dra. IIII. acaciæ drac. I. omphacij drac. I. medullæ ceruinæ aut uitulinæ drac. IIII. in uino dulci diluta, melle despumato excipe, & ad illitionem utere. Andromachi remediũ oris odoratũ ac tenerũ, ad inflãmationes ac crustas optimũ. Nucũ pinearũ depuratarũ drac. III. amyli dra. II. aluminis scissillis dra. I. florũ rosarũ drac. I. croci drac. I. mellis quantũ suffecerit.

Aliud, ad omnes tum oris, tum tõsillarũ adfectiones. Rhois culinarij dra. IIII. florũ rosarũ drac. I. croci drac. I. costi drac. I. illine cũ melle, aut cũ aqua mellis gargarissandũ exhibe. Critonis ad crustas. Misy assatum aut crudum illine cum melle: statim eñ eas tollit. Sint aũt misyos drac. III. & libra una mellis, quo modo etiã uti poteris chalcitide. Archigenes autẽ inquit: Ad crustas optime conuenit stercus caninũ cũ melle: quod tum optimũ erit, quũ ossibus canes fuerint nutriti. Magnopere enim auxiliatur, neq; odium sui inducit in cibo oblatũ. Licebit etiam uti plurimis eorũ quę ad anginã descripta sunt auxiliorũ. Aliud Archigenis, ad crustas in ore. Hirũdinũ ustarũ & stercoris humani æquale põdus cũ melle illine. Accipiendũ est stercus nõ quodcũq; obtigerit, uerũ puerũ biduo prænutrire oportet pane & lupinis, ac uino modico, atq; deinde tertia die stercus eius accipere & exiccare, atq; repositũ seruare. Vsu uero expetẽte cõtrito uti. Efficax enim & ad anginas existit. Experti etiam sumus, inquit Galenus,

pharmaca à Sorano descripta praeclare facere, quae sanè ille iuxta dictionũ seriẽ descripsit. Remediũ ad crustas oris cõferẽs & ad gingiuas humore prægnãtes & graueolẽtes. Misyos usti drac. VIII. iridis illyricę drac. IIII. croci drac. I. in puluerẽ redige, ac pyxide lignea repone. Vtere aũt p se uel cũ melle. Florida cõpositio, ad prædicta similiter efficax. Iridis illyricæ drac. IIII. sandarachę dra. IIII. cyperi dr. IIII. aluminis scissi dra. II. myrrhæ dra. II. crocomagmatis dra. II. in puluerẽ redige ac utere. Quidã etiã flores rosarũ, & gallas adijciũt, singulorũ dra. II. Vtere aũt ad putrefacta, et ad abscessus gingiuarũ sicco: ad crustas uero cum melle. Philagrij, ad oris erosiones. Seminis lentisci nõdum denigrati drac. IIII. gallarũ dra. IIII. costi dra. I. folij dra. I. utere. Theodori, ad tonsillarũ ulcera, gingiuarũq; & pudendorũ, ad putrefacta & carbunculos. Aluminis scissilis, sandarachæ, myrrhæ troglodyticæ, singulorũ ęquale pondus accipe, ac utere sicco. Hermi, ad omnes oris adfectiones, ab ulcere quod aphtha adpellatur usq; ad crustas & carcinomata. Ericæ semẽ tritũ, succo hyoscyami excipe, & utere cum melle. Aliud, ad ulcera quæ serpũt in ore, gingiuis, ac lingua. Misy cũ succo foliorũ uitis albæ, quã bryoniam adpellant, dilue, et cõiecto simul melle tere, ac ad illitionẽ utere. Diuinitus extergit ac repurgat. Vbi uero repurgata fuerint & carne expleta, bryonię radicẽ cõtusam & in puluerẽ redactã adhibe. Ea enim ad cicatricẽ perducit. Aliud eiusdẽ, ad oris putrefactiões, ulcerationes, & ulcera quæ serpũt. Foliorũ uitis albę quadrantẽ, aluminis scissilis triẽtẽ, misyos crudi dra. IIII. atramẽti sutorij dra. II. cõtere quousq; arida fiant, & in puluerem redactis utere siccis. Repurgat, explet, reprimit illatũ fluxũ. Ego uero pręcedẽs expertus sum. Collutione aũt utendũ est ad oia oris ulcera, & ea q̃ serpũt, putrefactionesq;, & gingiuas denigratas. Verbenacæ rectę decocto ex uino, quod calidũ ore retinẽdũ exhibe. Aliud diuinũ remediũ. Oleæ uiridis folia aqua decocta colluenda exhibe.

De angina, et eius speciebus, ex Galeno. Cap. XLVII.

Anginæ quatuor differẽtiæ existũt. Vna, quũ fauces fuerint inflãmatæ: fauces aũt pharinga Græcis appellatã, uoco intra os locũ, ubi tũ stomachi, tum asperæ arterię extrema cõueniũt. Altera quũ neq; circa oris regionẽ, neq; iuxta fauces, imò nec forinsecus, quicquã adparet inflãmatũ: & tamẽ suffocationis sensus infestat ægrũ iuxta asperæ arteriæ extremũ. Tertia, quũ exterior gutturis regio unà cum interna fuerit inflãmata iuxta mẽtum. Ad hæc aũt & circa ceruicẽ quędã adfectio oboriri solet, ex luxatione & discessu cuiusdã in collo uerticuli in anteriorẽ regionem: unde cauus apparet locus, & quũ extrà attingitur, dolore adficitur: qđ cõtingit ob distracta intrò uerticula, & cõsistẽtẽ circa musculos faucium, aut extremitatis arteriæ inflãmationẽ. Hęc aũt species ꝓprie cynãche à ueteribus est adpellata. Lingua enim à luxato uerticulo iuxta radicẽ suã impulsa, ex proprijs locis excedit, & difficultas magis circa respirationẽ infestat, unde cogũtur aperto ore semp hiare, atq; aẽrẽ adtrahere. Oẽs autẽ prædictæ adfectiones cõmunẽ habẽt difficultatẽ trãsglutiẽdi: ita tamẽ ut in alia plus, in alia minus hoc malũ augescat. Accidit etiã eis potũ adsumptum ad nares reflecti. Atq; hæ sanè sunt adfectiones: curatio aũt earũ in paucis uariat.

Aretæus autẽ inquit, Anginæ causæ multæ existunt, maxime aũt frigiditas magis quàm ardores, & plagæ, & ossa ex piscibus ad tonsillas impacta, et potus frigidæ, ebrietas, nimia satietas, & quæ spiratione attrahũtur mala. Archigenes aũt ait: Occultæ anginæ causam esse in quibusdã, neruos qui ad stomachũ deferuntur, dum male adficiuntur, et pòst inferioribus mẽbris, pulmoni inquã & cordi, respirandi principiũ inflãmant. Arterijs uero quæ carotides adpellãtur, itemq; alijs adiacentibus inde inflammationẽ trãsmittũt. At uero quòd hi qui sic adficiũtur nõ fiant attoniti, inde est quòd huius adfectionis causa intẽperies sola existit, nõ etiã coartatio locorũ. Cõueniunt igitur, inquit Archigenes, eis ea quæ uomitoriã uim obtinẽt, uelut est elaterium, & squama ęris illita cũ melle. Ego aũt, inquit, ab occulta angina pręhẽsos ex sinapis gargarismo releuo, moxq; in balneũ induco, atq; ita multos à periculo liberaui, quibus adfecta particula, obliuioni tradita fuit, ꝑ distributionem uidelicet in uniuersum corpus sanatos. Aretæus autẽ inquit: Cucurbita accipiatur, primũq; infra umbilicũ adhibeatur, mox ad latera deorsumq; & scapulas, ita ut assiduè à loco uno ad alterũ trãsferatur, & in admotione ex supernis locis deorsum trahatur. Quòd si uehemẽter urgeat suffocatio, sinapi aqua tritũ & uili panniculo exceptũ pectori impone. Ad delingendum uero cõueniunt eis: sinapi, nitrũ, hyssopum, scylla assa, sulphur uiuũ, omnia paribus portionibus cũ mellis cochleario permixta delingenda exhibe. Archigenes. In principio igitur compendiarium & pręceps auxilium omnis angina requirit, quandoquidem autẽ ferè iuuenibus accidit, e uestigio cubiti uenam eis incidere oportet, nisi quiddam maioris periculi impediat: auferre aũt sanguinem parce, non usquequo animi defectio sequatur: citius enim hi animo linquuntur, & aliàs sanè ex refrigerationibus & animi defectione perfacile materia à faucibus ad pulmonẽ defertur, et ineuitabile periculũ infert. Curandũ etiã ut modica fiat diductio uenæ. Nã quum in alijs, tũ in magnis uenę diductióibus aceruatim animi defectus irruit: neq; tamẽ angustiorem facere uenæ incisionem cõuenit, ne sanguis uelut percoletur, & crassior eius pars intus remaneat, quæ caussa huius adfectionis existit. Vtilis est autẽ eis repetita detractio in sequẽti die, nisi prępediat ęgri timor, aut animi deliquiũ. Quòd si quid uenę incisionẽ fieri prohibeat, per clysterem infundendũ est centaureæ, absinthij, calaminthæ, & aristolochiæ decoctũ, admixto melle & plurimo nitro: postea etiã purgatiua danda, quæ magis pituitam ducunt: cõuenientissimum autẽ aliquãdo in angina esse uidetur, elaterium: uerum non oportet nisi cum sero lactis & cnico in sero cocto ipsum propinare. Conuenirent etiam eis ex aloë & colocynthide cataporia, si modo queant ea deglutire. Si uero confidentior contingat medicus, bonum est et hierę Archigenis ex colocynthide drac. III. cum aliqua ex prædictis decoctione per clysterem infundere, ubi prius aliquo stercorum eductiuo euacuauerit. Post uniuersales autẽ euacuationes, cucurbitas adponere oportet, et si quidẽ tumor circa maxillas, aut sub mẽto persistat, in ipsum tumorem, & cũ scarificatione plurimum sanguinem extrahere, saleq; respergere scissuras, & cõfricare. quòd si nullus ex-

trinsecus

trinsecus tumor adpareat, ueluti fieri solet in ea quę occulta adpellatur cynanche, retro sub colli neruo infigenda erit cucurbita iuxta primū uerticulū, et cōstanti adtractione utendū, & frequentius cucurbita auellenda. Ea enim instantia factis uertebrarū discessibus, ac luxationibus probe se opponit. Deinde ubi paulisper à reliquorū remediorū adhibitione quieueris, cataplasmatis utendum, tum eadem die, tū etiā in sequenti. Maiorē uero spem in sequentibus dieb. in illitionibus & gargarismis reponere conuenit. Itaq; ubi initium sit cū multa inflāmatione, ea quæ leniter adstringunt offerēda sunt primū: uelut est rosarum, lentium, palmarumq; decoctum, flos rosarū ex hydromelite, rhus cum hydromelite decoctus, et decoctum myxarum. Quòd si excoriatio contingat corpusculorum, panis cremor exhibendus est calidus, aut furfurum decoctum colluant, aut etiam lac solum. Ego autem, inquit Archigenes, siccū pharmacū in promptu habeo. Ex rhois culinarij drachmas VIII. florum rosarum drachmas IIII. costi autem & croci, cuiusq; drachmas II. Ex quo sanè in aquā mulsam inspergo, & in gargarismate utor, atq; inflammationes & ulcerationes tōsillarum facilime sano, etiamsi contingant quibus illæ ad summū progressum minentur. Quin & illitiones mansuetiores inflammatis cōmodæ sunt, uelut est ea quæ ex moris cōstat, & rhois culinarij cremor in hydromeliti coctus donec cogatur. Oportet autem pręmacerare sufficienter rhoëm ipsum, donec abūde aqua mulsā ex eo colorem accipiat, & in sapore uim eius repræsentet. Probe etiam facit mali punici integri unà cum corticibus fracti ac contusi succus melle permixtus: ita ut ad succi partes tres una mellis cōijciatur, & donec cogatur decoquatur, ac illinatur. Quòd si ad dictorū remediorum malum cedat, sed semper multitudo humorum augescat, uenæ sub lingua incidēdæ sunt, aut quæ sunt in fronte, aut etiam circa magnos angulos oculorum: forinsecus autē assidue lanæ circum collum ponantur oleo calido madefactæ, aut ceratū ex oleo cyprino adparatum adhibeatur, aut si malis ex gleucino siue musteo. Quòd si diutius moram traxerit, abscessum expectare oportet, & tū sanè conuenientius erit ficuum decoctum ad colluēdum: multoq; magis si hyssopū ei conijciatur. Neq; uero incōmodus fuerit in his qui aliquo modo sunt exulcerati, crocus cū aqua mulsa: & decoctū radicis dulcis. In uigore autē omniū utilissimus existit succus ptisanę aut halicæ ore collutus: nā et à multis minis liberat, et abscessus metum eximit cōfestim. Qui si nō adsit, furfures probè cocti ei succedere possunt. Atq; hęc quidē his cōueniunt. At in angina siue inflāmatione ac ulcere, ubi sola multitudine ægri obturati periclitātur, in his quæ acriora sunt periculū est faciēdū. Sunt enim tunc etiā in principio cōuenientiora: post uniuersales tamē euacuationes: itaq; hydromeli meracius ꝓfuerit, si cū eo hyssopū aut origanū decoquatur. Si uero in superioribus partibus, aut iuxta fauces malū persistet, sinapi tritū cū aqua mulsa et percolatū gargarissandū exhibebimus. Cōuenit etiā cassiæ decoctū, & iridis, & radicis panacis, gentianæ, cētaureæ, aristolochię, agarici, & radicis cucumeris agrestis: unūquodq; autē cū hydromelite satis diu decoquatur, donec succulentum reddatur. Vsus sum etiā in occulta angina ex sinapi gargarismo, & sæpe à periculo ægros liberaui. Illitio aūt his ualde cōueniens, his inquā, qui citra exulcerationem anginā patiuntur, est ea quę ex semine rutæ syluestris adparatur: & quæ ex ustis hirundinibus constat: quarum apparatū pauld pòst unà cum alijs remedijs describā. Iuuantur etiā fotu uaporis intra os accepto hoc modo. Origanum, hyssopū, satureiā, fœniculi semē, cum aceto plurimo & nitro feruefacito in olla diligēter operta, operculo foramē habēte in medio, deinde arundine ori ægri & foramini adaptata, sinas foueri. Si uero ex feruore arundinis os aduratur, ouum uacuū paruū utrinq; perforatū ore contineant, & per ipsum arundo immittatur. Mollius autē fomētum fuerit, si pro aceto poscā affuderis, aut aquā. Cæterū magis lancinantia offerre illis oportet, quo rursus insurgat caro, & transmutare queat eam quā in profundo pertulit coarctationem. In dubium enim sæpe uenit & ferè desperationem præ feritate morbus, ut & odiosa exhibere quibusdam necessarium fuerit: si quidem humano stercore quosdā usos esse constat pro illitione, & magnū sanè cōmodum repererunt. Alij autē recenti usi sunt, alij uero exiccato et trito, ita ut cum nardo uel myrrha id permiscētes fœtorem celarēt. Ab acrioribus autē & his quæ dilaniantē uim obtinent, ad mediocria est trāseundum: uelut est Andronis pastillus, et similia. Vtilia etiā his sunt, ea quæ uomitoria uim obtinēt, maxime illis quibus grauitatis sensus circa uentrē hæret. Archigenis remediū, quo utor, inquit, ad occultas anginas, mirabiliter etiam cōducit anhelosis. Elaterij oboli dimidiū, spumæ nitri obolos tres, sinapis drac. I. contere cum aqua et informa. Mouet aūt uomitum elaterium cum oleo aut melle tritum & penitissime illitum. Multò autē efficacius id pręstat, si squama æris ei cōmisceatur, aut ipsum æs ustum, oleo cyprino tritū & illitum. Probè etiā facit fel tauri illitū, & nitrum cum aceto mulso potatum, & cētaureæ succus cum melle, & aselli sub aquario stabulātes uase cū melle delincti. Quidā nasturtij semē tritū bibēdum exhibuerunt quātum cochleari accipi potest cum aqua mulsa. Nec ita lōge post pituitā uomuerunt illi crassissimā & tenacem, statimq; à plurimis molestijs sunt liberati. Aliud. Stercoris gallinacei albi, & colore cerusam referētis bonā copiā exiccatā & repositā adserua. Vbi uero usus postulat, quātū cochleari accipi potest, in aqua aut aqua mulsa dilutum ꝓpina. Etenim desperatos etiā sanat: quod si bibere nequeāt, tritum cū melle q̄ penitissime illini. Aliud, ad idē. Cētaureæ drach. VIII. nitri dra. VIII. salis cōmunis dra. VIII. cōtere et repone siccū. Vsu uero exigēte melle imbue, et cum pinnula illine, aut quomodo uidebitur utere confidēter. Nā periculū eius factū est. Aliud. Absinthiū cōtusum & cribratum, adiecto nitro trito, illine cū melle. Aliud. Elaterium cum felle taurino & melle cōtritum illine. Cōpositio ex semine rutæ syluestris ori cōmoda, Andromachi. Ad anginas & desperatos, inquit, hac utor. Sūme etiā prodest stomachicis, & ad tormina intestinorum, fabę magnitudine exhibita ex frigida: Seminis anisi, seminis apij, floris iunci odorati, ammij, aluminis scissi, iridis illyricæ, seminis rutę syluestris, quod quidā harmala, alij besasa adpellāt, cinnamomi, myrrhę troglodyticæ, aristolochiæ lōgę, singulorum unc. I. cassiæ, cro

comagmatis, rosarũ siccarũ cuiusq; unc. I. costi quadrãtẽ, cineris hirundinũ recẽs ustarũ quadrãtẽ, croci sesqunc. spicę nardi dra. IIII. amomi dra. IIII. gallas omphacitidas numero octo, cõtere & melle excipe ac utere. In principio quidẽ pharmacũ hoc cũ decoctione aliqua mediocriter adstringẽte, quales sæpe diximus, dilue. Iuxta uigorẽ uero cũ ptisanæ succo. Iuxta remissionẽ autẽ & declinationẽ melle aut hydromelite, aut uino mulso. Inueterata autẽ & uelut indurata inflãmatione aceto mulso. Philagrius autẽ inquit, Aliquãdo post prædictas uniuersi corporis euacuationes, & adhibitiones cucurbitularũ, & incisionẽ uenarum sub lingua, miscemus etiã alia q̃dam ad præscriptũ pharmacũ, quæ partim quidẽ irruẽtẽ fluxũ restringunt, partim autẽ oĩa quæ iã incidẽt discutiunt. Cõijciuntur autẽ ex rutæ cõpositione dra. VIII. gallę omphacitidis dr. VIII. & stercoris canini albi, ac humani stercoris sicci, cuiusq; dra. VIII. Verũ quẽadmodũ & antè dictũ est, stercus canũ accipere oportet eorũ, q antea p biduũ ossibus sunt nutriti, humanũ uero ex puero biduò pane & lupinis nutrito. Vomitoriũ Martiani, q̃d & ad opertas & manifestas anginas prodest: præexige, inquit, mercedẽ. Aeris usti dra. XII. atramẽti sutorij drac. XII. myrrhæ dr. I. elaterij dra. I. spumæ nitri drac. I. fellis taurini dr. IIII. excipe melle & cũ pinnula quàm penitissime illine. Archigenes autẽ inquit: Stercus humanũ quale prædiximus accipe & exicca, ac in uili pãniculo ligatũ exure, atq; cũ aqua mulsa dilutum propina. Est eñ remediũ eorũ qui iã suffocãtur. Antonius uero Musa inquit: Stercus caninũ quale prædiximus accipe & exicca, cõtusoq; & cribrato utere ad anginas cum melle, quàm penitissime illinẽs, ut trãsglutire possint. Eo eñ nullũ potẽtius pharmacũ noui, inquit Gale. neq; ex angina laborantibus, neq; ad magnas tonsillarum inflãmationes, neq; ad glandularũ tuberculorumq; gutturis suffocationes iã periculũ minantes, ꝓbè facit etiã cũ aceto mulso & pice liquida illitũ caninũ stercus. Summe etiã auxiliatur ad anginas, cõfectio ex ustis hirũdinibus, cuius cõpositio hęc est. Cõpositio ex hirũdinibus ustis. Cineris hirũdinũ syluestrium ustarũ drac. VIII. croci dra. II. spicę nardi dra. I. excipe melle, & permisce hoc modo ubi iã incubuerint adfectiones. Oportet aũt exurere hirũdines hoc modo: Pullos hirundinũ uiuos nõ deplumes, addito cõgruentis modi sale in fictile uas conijcimus, idq; obturatum super prunas ponimus, donec puluis & cinis fiat, quo cõtrito utimur. Aliud, ex hirũdinibus, itidẽ ualẽs ad anginas. Hirundinũ ustarum numero XI. succi myrti uiridis cyathos XII. myrrhæ obolos III. mellis cyathos II. hirundinũ pullos exure et contere, deinde omnibus simul mixtis utere. Aliud cuius experimentũ constat. Folij, costi, gareophylli, piperis, cuiusq; unc. I. sandarachæ trientem, excipe melle despumato, & illine. Aliud. Cochleas nudas citra testam in hortis repertas in ollula exure ac cõtere, cinereq; melle excepto utere. Est eñ eiusmodi remediũ, quòd pręsentem opem affert. Simili modo etiã cancrorũ ustorũ cinere utendum est cũ melle: & decoctũ quoq; cancrorũ ore collutũ utile existit. Ego autẽ cancrum in aquæ hemina tritũ percolo, ipsamq; aquã calefactã gargarissandã exhibeo: crassa eñ educit multa, & releuatur cõfestim æger. Aliud. Centauream minorem siccatam exure, cineremq; illine cum melle.

Aliud. Maxillæ porcelli ustæ unc. I. stercoris canini albi dra. IIII. malicorij unc. I. gallarũ unci. I. costi drac. IIII. piperis torrefacti scrupulos VI. misce cum melle ac utere. Valde autẽ magna sollicitudine ac cõtẽtione opus est etiam tum quum malum remittere uidetur: eteñ ea quæ iam ex profundo corporũ circa fauces adtracta sunt, ex improuiso in pulmonem transferuntur, si negligantur, atq; ita repẽtina mors ægro infertur.

De glandulis. *Cap.* XLVIII.

Omnibus hominibus carunculæ quædã exiguæ naturales iuxta utrasq; tonsillas extant, antiades Græcis, Latinis glandulæ appellatæ, quæ quũ naturalẽ modũ seruant, nihil molestii inferunt. Verũ ubi iuxta affectionis proprietatẽ augescant, & modi maioris q̃ secundũ naturã suam fiant, tunc sanè & transglutionis & spirationis difficilis causæ existunt. Cõsistunt autẽ ferè in totum citra inflãmationẽ, & paulatim etiã augescunt. Aliquando autẽ & inflãmationẽ patiuntur. Diducto itaq; ore manifeste apparent glandularum tumores maiores, citra quidẽ inflãmationẽ tonsillarum corpusculis cõcolores. Inflãmatæ uero rubicundæ & inferẽtes dolorẽ. Quare quum inflãmatio affuerit, gargarismis & illitionib. ad tonsillas inflãmatas descriptis est utendũ. Quũ uero citra inflãmationẽ cõsistunt, conari oportet ut per cõmoda pharmaca paulatim deprimantur, & per admoti digiti cõpressionẽ. Remedia aũt ad glandulas absq; inflammatione auctas talia conueniunt. Gallæ omphacitidis, salis ammoniaci, aluminis scissi, cuiusq; unc. I. adhibe siccum. Aliud. Myrrhæ sextãtẽ, gallarum drac. VIII. misyos dra. II. salis torrefacti drac. II. utere sicco. Aliud. Gallarum, misyos, myrrhæ, aluminis liquidi æquales partes accipe, & siccis utere, uel cum melle. Aliud, Asclepiadę. Remedium ad glãdulas accõmodatum: gallarum omphacinarum drac. IIII. diphrygis dra. I. myrrhæ dr. III. croci dra. III. mellis quantum suffecerit. Hoc pharmacũ citra ulcerationẽ glandulas reprimit. Aliud, Apolloniadæ. Diphrygis dra. II. chalcitidis assatæ dra. II. gallarum dra. I. croci dra. I. myrrhæ drac. I. excipe melle & utere. Chirurgia. Verum si pharmaca uincantur, excindere glãdulas oportet. Quod ut cõmodius fiat, æger in claro & splẽdido loco collocetur, & diducto ore unaquæq; glandula uncino producatur & excindatur: excinditur autẽ ex ea id quod supereminet, iuxta medium eius, quod præter naturã excreuit. qui eñ dum omnẽ quæ præter naturã accreuit carnẽ excindunt, etiã naturalẽ carnẽ ex fundo auferũt, periculosę sanguinis eruptionis autores fiunt. Post excisionẽ autẽ posca frigida colluẽda detur, ad sanguinis uidelicet inhibitionẽ, & post eã frigidissima aqua. Postquàm autẽ sanguinis eruptio constiterit, satis lõga intercapedine tẽporis facta aqua mulsa tepida exhibeatur. Sequẽtibus uero diebus etiã cũ ea illitiones adferãtur, quales sunt ad ulceratas tonsillas descriptæ. Raro autem, quando uidelicet ulcera eminentiora adparent, florido sicco ipsas tonsillas attingimus. Per hoc enim eminentiæ deprimuntur, & cicatricis inductio perficitur.

De suffocatorum reuocatione. *Cap.* XLIX.

Reuocantur aliquando suffocati ac strangulati, aceto ori infuso cum pipere, & semine urticæ. uerum diffi culter

culter tractari possunt ut admittãt: cogere itaq; oportet ac ori infundere, ad uomitionemq; iritare. Rubore autem circa collum dissoluto, statim respiciunt ac relaxantur: quare oleo multo calido & lana, aut cerato, collum assidue circũ circa est amplectendum. Similiter etiam naufragos reuocare oportet, si quidem respiratio adhuc in eis seruetur. prius autẽ in caput ipsos suspendere conuenit, ac cogere quo absorptã aquam euomant, siue pinnularum, seu digitorũ iritatione, forinsecus uero manuum impositione iuuare oportet uentris firmitatem.

De deuoratis ac fixis in tõsillas spinis, atq; his quæ in asperam arteriam delabuntur. Cap. L.

Si in asperæ arteriæ extremũ, atq; ipsam adeo asperã arteriam, aliquid eorum quæ deglutiuntur præterlapsum fuerit, tussis prouocãda est, per acetosam aliquam qualitatem: & sternutatorium quoq; naribus admouendũ. Ex uehementi enim agitatione, & instantia, & spiritu simul cum uiolentia quadam expulsionẽ adiuuante, eiusmodi consueuerunt excerni. Si uero iuxta tonsillas, aut iuxta principium stomachi seu gulæ spinæ aut ossa fuerint infixa, ita ut oculis subiaceant, atq; plurima sui parte extra tonsillas promineant, uolsella appræhensa extrahere oportet. Quum uero in inferioribus gulæ locis quid adhæserit, hoc modo educatur, Spongiam paruam resina terebinthina madefactam, aut carũculam crudam recentem incisam, unà cũ filo ualido ipsi alligato, deglutire coge, & mox cõpræhensam per alligatum filum rursus extrahe, hoc enim modo sæpe etiã id quod infixum fuit, simul extrahi consueuit. Conuenit etiam panis recentis interioris buccellas degluttiendas exhibere citra commanducationem: aut caricam aliquantisper circummanducatam, non tamen penitus dissolutam. Quum autem ad fundum usq; ipsorum corporũ penetrarit, neq; extrahi potuerit, aqua mulsa gargarissanda exhibeatur, & cibi sorbiles, uelut ptisana cũ melle, aut halica similiter [illegible] micæ aqua mulsa calida maceratæ offerantur, forinsecus uero ceruici atq; uniuerso collo lanam oleo calido imbutam imponere oportet: similiterq; cataplasmate calido laxante ac deprimente collum contegere conuenit: uelut est id quod ex semine lini cũ aqua mulsa adparatur. Hoc enim ductu tũ locus ipse suppuratur, tum spina commota, simul cum his quæ degluttiuntur, deducitur. Aliud, ad eductionẽ eorũ quæ in tõsillas deuorata sunt. Statim te ad ægrũ desidentem conuerte, ipsumq; tibi attẽdere iube; ac dic, Egredere os, si tamẽ os, aut festuca, aut quicquid tandem existit: Quẽadmodum Iesus Christus ex sepulchro Lazarum eduxit, & quẽadmodum Ionam ex ceto. Atq; adprehenso ęgri gutture dic: Blasius martyr & seruus Christi dicit, Aut ascẽde aut descẽde.

De arteriarum pharmacis. Cap. LI.

Asperæ arteriæ extremum & subiacentem ipsi asperam arteriam, cum suis proprijs musculis, pellicula quædã fortiter cõplectitur & ambit. Quãdo igitur adfectio aliqua siue iuxta eã ipsam pelliculam, aut circa extremi ipsius arteriæ musculos contingit: remedia quæ uim medendi eam obtinent, arteriaca cõmuniter adpellantur. Afficitur autem pellicula hæc aut ob nimiam humectationem, aut asperitatẽ, aut ulcerationem. Vocis enim nocumẽta, uidelicet eius interceptio, hoc est non posse loqui, & raucitas in loquendo, ad plures causas consequuntur: aliquando quidem propter diuturnos ex capite defluxus, aliquando uero propter suppurationem thoracis & tabem. Ex uociferatione etiam magna & plurima raucedo uocis oboritur, & ob frigidi & insueti flatus inspirationem, & ob plurimam ac insuetam potionem uini meraciorem. Verum hæ affectiones magnitudine inuicem distant. Etenim uehementius humectis uocis instrumẽtis, uocis interceptio cõtingit: mediocrius aũt rigatis, uox raucosa perficitur. Itaq; qui ex uehementi clamore, amplius uoce uexantur, cõsimile quiddam patiuntur his, qui reliquis corporis particulis fatigatis & ex labore afflictis afficiuntur. Nam & pellicula quæ arteriæ extremum atq; ipsam asperam arteriam ambit, per magnas uociferationes extrà prolato spiritu perculsa, inflãmatur. Et iuxta arteriæ extremum, ultra hanc plagam, musculorũ ipsum mouentium actio offensa, maiorem affectionem operatur. Musculi enim illi uocem operantes, ob magnas uociferationes, non solũ ab erumpente spiritu perculsi læduntur, uerum etiam superextensi uehementer, maximam sustinẽt lassitudinẽ. Curatio autem horum coincidit cum his, qui alias particulas corporis habent fatigatas. Balneũ enim dulcium & bene temperatarum aquarum magnopere iuuat omnes phonascos Græcis appellatos, qui uocis exercitio magno utuntur: citharœdos inquam & præcones, & tragœdos, quum contendendo oblæserint uocem. Quẽadmodum autem oleum forinsecus illitum omne corpus à fatigatione refocillat: sic & cibi mordacitate carentes & deprimentes, ac laxantes, tum affectam arteriæ pelliculã, tum ipsos musculos, et pharmaca arteriaca uim obstruẽdi meatus habentia iuuant. Quum igitur afflictiones ac lassitudines uelut distendentes circa extremi ipsius arteriæ musculos, & ipsam pelliculam generantur: in principio quidem lenissima edulia cõueniunt: pharmaca uero obstructoriam meatuum uim habentia. Sedata autem inflammatione aliquod ex modice repugnantibus est adhibendum: deinde rursum aliud, sed priore præstantius, ut paulatim ad medium repurgantium perueniatur: deinde ab hoc adhuc fortius discussorium adhibeatur, ut hoc modo semper ad uehementius progressus fiat, quãdo uidelicet diutius ueluti indurata adfectio in uocalibus organis perstiterit. Primi itaq; ordinis erit tragacanthus, & gummi, & aster samius, amylumq;, & ex halica ac trago probe decoctis sorbitio: lac etiam conueniens est, & dulciarij panes, oua sorbilia, & nuces pineæ madefactæ, sesama, & sapa quæ sireon quoq; & hepsema adpellatur. Hæc itaq; inflammatis affectionibus circa arteriam arteriæq; extremum conueniũt: quibus utendum donec moderatior inflãmatio fiat. A uini aũt potu abstineant hoc tempore in totum. Postquàm autẽ inflãmatio moderatior reddita est, passum theræum exhibendum est, & sapa: butyrum quoq; conueniens est, & amygdalæ unà cum sorbitionibus decoctę, lac item ac mel diutius cocta, amylo ipsis iniecto, quod si non adsit, panis siligineus siccus contusus & cribro excussus, lacti dum coquitur infarciendus est. Manifestum itaq; est quòd per huiusmodi uictum, tum pellicularum, tum musculorum circa arteriæ extremum atq; ipsam arteriam, inflammatio sedatur. Relinquitur autem humiditas

multa, propter quam impoſsibile eſt uocem eſſe claram, niſi rurſus edulijs utãtur & pharmacis mordacitate carentibus & repurgantibus, uelut eſt faba elixata, & ptiſana, & ſemen lini torrefactum. Hæc em̃ medium obtinent, inter ea quæ mediocri ui prædita ſunt, & ea quę meatus obſtruũt pharmaca. His autẽ amplius repurgat reſina terebinthina, & thus cũ deſpumato melle, amygdalæ amaræ, braſsicaq; & probe decocti porri. His uero adhuc fortiora ſunt, farina erui, hormini ſemen, iridis radix & panacis. Omnibus aũt prędictis maxime mollibus, paſſum creticũ, deinde theræũ & ſcybelites cõuenienter miſcentur: ſapa quoq; quã ſireon & hepſema uocãt, ex muſto ad tertiam partem menſuræ decocto adparata omniũ maxime meatus obſtruit, citra etiã mordacitatẽ meatus lenit. Quod uero ex caricis adparatur decoctũ ad mellis ſpiſsitudinẽ, magis diſcutit ac repurgat. Omniũ itaq; ſimpliciũ pharmacorum uires noſſe oportet, eum qui aliquod compoſitũ eſt facturus. Qui enim eas nouerit, etiã eis quæ ab alijs compoſita ſunt rectè utetur, maximè quum indefinite fuerint deſcripta. His igitur pręexplicatis, arteriacas cõpõſitiones à ueteribus deſcriptas ſubnectemus. Arteriaca ad uocis aſperitates, in principijs exhibita leniſsima: gummi drac. II. tragacanthi drach. I. ſapæ ſextarium I. Gummi & tragacanthum contuſa et cribrata, cũ ſapa contere donec diſſoluantur, deinde ſuper prunas fumum nõ emittẽtes decoque, donec nõ inquinent teſtæ inſtillata. Exhibe autẽ ex ea ſub lingua tenendũ. Alia arteriaca. Gummi quincuncẽ, paſsi ſextarium unum, mellis lib. I. Gummi modica aqua dilue, & ad reliqua cõiectum ſuper prunas nõ fumantes decoque, ut prædictũ eſt. Ante ſomnũ uero delingendum exhibe. Antonij Muſæ, ad uocis interceptiones. Braſsicæ uiridis cauliculos depurgatos manducandos exhibe, & quod inſtar palearum exuccũ eſt expuere iube: ſuccum autẽ ipſum deglutire. Aliud. Succi eryngij aqua decocti heminam I. ſucci ficuum aqua decoctarum tantundem, gummi leuiſsimè triti drac. VIII. decoque ſimul diligenter, donec ad arteriacæ craſsitudinẽ redigatur, & delingendum exhibe ex eo ante ſomnum uſq; ad cyathi menſuram. Alia arteriaca, ad aſperitates, raucitates, tuſſesq; & ſputum ſanguinolentum. Amygdalarum amararũ decorticatarum numero XXV. ſeminis lini torrefacti drach. IIII. tragacanthi drach. II. oui in fermento aſſati uitellum, tragacãthum in modica aqua maceratam, unà cũ reliquis omnibus paſſo excipe. Si uero ſonus uocis ſit fractus, mel ꝓ paſſo ammiſce, maximè ſi ex pectore aliquid educi oportet. Aliud. Braſsicæ ſuccũ cum melle decoctũ delingendum præbe, & confeſtim auxiliabitur.

Ad inueteratas affectiones uariæ arteriacæ. Cap. LII.

Oribaſij ad aſperitates & ſuppreſſam uocem.

Croci drac. VII. radicis dulcis, ſpicæ nardi, cuiuſq; drachmas IIII. myrrhæ drac. III. thuris dra. III. ſeminis hyoſcyami drac. I. mellis deſpumati unc. VI. piperis albi grana L. exhibe ſub lingua tenendam magnitudine fabæ. Alia arteriaca ſub lingua tenenda, ad ſuppreſſam uocem, raucoſos & cruenta reiectantes. Tragacanthi drac. VI. gummi dra. VI. myrrhæ drac. II. obolos II. thuris ſeſquidrachmam, piperis albi grana XX. croci drach. I. ſucci radicis dulcis drach. VI. carnis phœnicobalanorũ numero III. paſsi Cretici quantum ſatis eſt. Gummi & tragacanthus contuſa & cribrata paſſo macerantur cum radicis dulcis ſucco: quòd ſi non adſit ſuccus, radicem tuſam, & donec cogatur decoctam cõijcimus quadruplici põdere. Alia arteriaca, quæ etiam ad tuſsim prodeſt. Seminis lini contuſi & cribrati, uuarum paſſarum pinguium ſine uinaceis nucum pinearum toſtarũ, nucum auellanarum mundatarum, æquales partes in farinam redactas melle cocto ſufficienti excipe, et cochleare exhibe ante ſomnum. Eclegma quo utimur. Vini ſcybelitæ ſextarium I. gummi ſexuncẽ, mellis dodrantem. Gummi pauca aqua præmacera, deinde omnia ſimul contrita in diplomate decoque ac utere. Aliud, Charixeni. Succi radicis dulcis drac. VI. tragacanthi drach. VI. croci drac. II. myrrhę, thuris, cuiuſq; dra. I. ſpicæ nardi drac. I. paſsi protropi chœnices III. decoque donec in mellis modum cogantur, ſiccis probè cõmixtis, ac utere. Eadẽ em̃ poteſtate ualet qua & ſequens. Aliud, ſub lingua tenendum ad ſuppreſſam uocem, ac reliquas circa arteriã affectiones. Tragacanthi drac. XII. gummi drachm. XII. myrrhæ drac. III. thuris drach. III. carnis phœnicobalanorũ numero VI. radicis dulcis drac. VI. paſsi protropi aut theræi quantum excipiendis his ſatis eſt. Sit autẽ paſſum ipſum præcoctum ad mellis craſſitudinẽ. Exhibe fabæ Aegyptiæ magnitudine ſub lingua detinendum, & diſſolutum deglutiendum.

Alia arteriaca faciens ad uocem fractã, raucoſam & ſuppreſſam, inflãmationes tonſillarum: utilis eſt phonaſcis & ante & poſt certamẽ exhibita: iuuat refrigeratos: prodeſt ueteri & recenti tuſsi, ſpuentibus ſanguinẽ, & ſurſum reiectantibus, & cœliacis: cõducit etiam ad anhelitus fœtorem. Croci dra. III. myrrhæ drac. I. ſucci radicis dulcis dra. I. paſsi Cretici ſextarios III. paſſum ad tertias decoque, & cũ eo prædicta excipe ac utere. Aliud, ad ulceratã arteriam, Charixeni: cõuenit etiã phonaſcis, hoc eſt, qui uocis exercitio utũtur ante certamen, & poſt exhibita: facit & ad circũdolentes oculos, extrà impoſita lana ex eo madefacta, & ad interaneorũ adfectiões delincta. Gummi drac. XII. tragacanthi dra. XII. thuris drac. III. myrrhę drac. III. croci dra. II. ſucci hypociſtidis drac. II. paſsi ſcybelitæ ſextarium unũ. Gũmi & tragacanthũ contundito & cribrato unũquodq; ſeorſim, et cũ modico paſſo diluito, reliqua uero fracta & præmacerata ſimiliter cũ modico paſſo conterito. Crocum uero in raro laneo panno ligatũ, in ollam appendito, in qua reliqua coniecta, ac aſsiduè agitata decoquuntur: deinde extracto croco, et probè contrito, reliqua omnia in pilam conijciãtur, & ut cocta ſunt cum croco uniantur, & utitor. Alia arteriaca, ex cuius uſu ſæpe magnam laudẽ adſequutus ſum. Nuces pineas ſexaginta, amygdalas amaras delibratas quadraginta, carnem phœnicobalanorum VI. ſucci radicis dulcis ſcrup. XII. croci ſcrup. I. myrrhæ ſcrup. I. tragacanthi ſcrup. VI. paſsi Cretici quantum ſufficit. Quibus uero eductione ex pectore opus fuerit, mel & ſapã adde. Alia, Andromachi. Pinguedinis gallinæ recentis quadrantem, mellis heminam I. decoque ſimul, & cum rutæ ramulis agita donec cogatur. Exhibe eam ieiunis, & poſt cibũ, & ad noctem. Sorbitio ad ſuppreſſum ſonum maximè ab humore: conuenit etiam phonaſcis. Porros in aqua ad tertias decoque, atque ipſos quidem abijce

abijce, aquę uero halicę succum ammisce, & mel, & ouorum lutea III. quæ ubi commiscueris ad tertias decoque, & excola: deinde adfusa sapæ optimæ sextario uno, rursus donec cogantur decoque, ac ramulis anethi circumagita. Da ex ea mane & uesperi cochleare unum. Arteriaca necessaria, phoracis commoda: expertus sum etiã eius ualorem ad raucescentes ob humiditatem plurimam. Costi, folij, spicę nardi, amomi, piperis, casiæ, mastiches, cuiusque drachmas quinque, opij drachmas duas, mellis & succi mororum æqualiter mixtorum quantum satis fuerit. Excipe pharmacũ cum eis, quo uiscosa coactio reddatur, & utere. Exhibe sub lingua tenendum magnitudine nucis auellanæ: caueto ne nimis solidum facias, ut facilius sub lingua liquescat. Alia arteriaca, ad affectiones asperæ arterię, & pulmonis ad reiectãtes sanguinem, & omnia uitia manifesta: maximè uero prodest crebrum & rectũ anhelitum ducentibus. Scillæ depurgatæ coctæ drac. VI. seminis lini drac. II. seminis urticæ drachmas duas, succi uerbenacę exiccati drachmas duas, thymi drachmã unã, farinæ erui drach. II. pulegij, iridis, betonicæ, anisi, nasturtij, apij, seminis fœniculi, seminis anethi, piperis, fœni græci, cuiusque drac. I. excipe melle Attico, exhibe mane & uesperi quãtum cochleari accipi potest. Alia, ad arteriæ adfectiones, & pulmonis ulcera, reiectiones puris et sanguinis, destillationes ad pectus, & ad eductionem eorum quæ in pulmone coaceruata sunt ualde efficax. Resinæ terebinthinæ, croci, thuris, myrrhæ trogloditicæ, terræ quę Aster appellatur, cinnamomi, nucum pinearum purgatarũ, radicis dulcis, singu. dra. IIII. amomi, tragacãthi, carnis palmarũ pinguiũ cuiusque drac. III. spicæ nardi drachmas duas, casiæ drachmas duas, costi drac. unam, galbani depurati obolos quatuor, mellis Attici libras sex. Mel & terebinthinam in diplomate decoque, atque ubi cõdensari cœperint, galbanũ præmollitum ammisce, ac donec non inquinarint amplius decoque. deinde agitando frigefacito, & cum reliquis cõtusis in pila permisceto. Vsus eius est sub lingua detentæ. Alia, quæ similiter ad omnia prędicta efficax est. Spicæ nardi drach. IIII. croci drach. I. piperis grana triginta, radicis dulcis drach. I. nucũ pinearum depurgatarum numero centum, styracis drach. II. balaustiorum drach. III. tragacanthi drac. I. cinnamomi drac. I. amomi drach. I. thuris drach. I. mellis sesquilibram, aut passi Cretici heminas VIII. passum in duplici uasculo siue diplomate coquitur ad mellis spissitudinem, & ad reliqua arida in pila trita affunditur. Tragacanthus autem tunditur, cribratur, & diluitur unà cum styrace in uino modico dulci, atque ita ammiscetur, exhibe ex eo cochleariũ unum. Expertus enim sum ambo hæc adscripta magna celebritate probari. Compositio ex capitibus papaueris uaria. Capita papaueris centum & uiginti in aquæ sextarios tres coniecta ad dies quinque macerato, deinde ad tertias decoquito, & abiectis capitibus ad aquam mellis sextarium unum ammisceto, quibus simul ad spissitudinem mellis decoctis, ita ut non diffluant, croci, myrrhæ, acaciæ, succi hypocistidis singu. drach. I. infarcito, & ante somnum delingendum exhibeto. Prodest reiectantibus sanguinem, cœliacis ac disentericis. Ego autem ad huiusmodi ex capitibus papaueris compositionem, quãdo scilicet ad libram unam aquæ, decem papaueris, capita inijciuntur, prędicta commisceo, & pro pharmaco fluxiones sistente ac repressiuo utor. Alia, ex libris Asclepiadæ, panacea Mithridatis. His qui uocis exercitio utuntur ante et post certamen utilis, facit ad glandularum inflammationes, columnellã laxatam, & ad gingiuas humore turgentes, & ulcera serpentia oris, ad motos dentes, & destillationem, tussim ueterem & recentem sanguinem spuentes ac sursum reiectantes. Vtor ea aliquãdo citra admixtionem, aliquando autem passo aut scybelite uino, aut aqua calida diluta. Etenim ad tonsillarũ inflammationes atque consimiles adfectiones utendũ est pharmaco hoc diluto: ad eas uero quæ in profundo hærent, immixto & puro. Verum compositio ipsa hoc modo habet. Radices filicis quàm crassissimæ diligenter lauantur, donec terrenæ sordes in totum discedant, deinde refrigerantur, in frusta digitali magnitudine dissectæ: ex quibus lib. III. accipimus, & capita papaueris agrestis mediocria centũ & quinquaginta, radicis symphyti depuratæ, corticis radicis mandragoræ, rhei pontici, rosarum siccarum, iridis illyricæ, radicis dulcis, balaustiorum, singulorum quadrantem, casiæ trientem, nardi celticæ sesquunciam, aquæ pluuialis sextarios quindecim. Omnia prædicta crasso modo contunduntur, & per triduum madescunt, deinde sequenti die in diplomate ad tertias decoquuntur, exprimuntur, & percolãtur: in huius autem decocti parte, subscripta per diem & noctem maceramus. Sunt autem gummi puri libr. I. tragacanthi pellucidi libr. I. myrrhæ trogloditicę sextans, succi radicis dulcis sextans, croci sextans, succi hypocistidis sextans, mastiches uncia una. Sequenti deinde die diligenter, & paulatim hæc trita diluimus, & quod superest ex ipso decocto ac expresso liquore, paulatim adijcimus. Et postea uinum scybelites, aut theræum, aut aliud dulcissimum, sextariorum XXIIII. mensura in uas fictile diffusum decoquimus, donec ad mellis crassitudinem redigatur: deinde adiectis etiam tritis omnibus rursus ad coactionem decoquimus, & ablatis utimur. Datur ex hac quãtum cochleari excipi potest.

Compositio ex capitibus papaueris, ad tusses humidas, dolore adfectam arteriam, & fauces, & ad destillationes à capite ad pectus: utilis est etiã ad uigilias: Capita papaueris Thebaici mediocria unà cum ipso semine decem, aquæ pluuialis sextarium unum, radicis dulcis parum quiddam, per diem unum præmacerato, deinde donec flaccida tactu fiant capita, decoquito, exprimito, & percolato, ac ad decoctum dimidium eius mellis adijcito, & rursus super prunas ad mellis crassitudinem decoquito, ac utitor. Accuratior huius antidoti adparatus, atque etiam partim usus prædictus est Sermone quinto de proprijs ægrorum potionibus, loco. Quòd si magis adstringens alui profluuiorum facere uelis, & sanguinem spuentibus commodum, succi rhois rubri drachmas duas adijce, & acaciæ drachmas duas: hæc autem in passo diluta, tum demum quum ab igne ablaturus es pharmacum, in ollam conijce, & parumper feruefieri sine, ac utere, cochlearium exhibens ante somnum.

De destillatione siue catarrho, & narium muco, ex Galeno. Cap. LIII.

Destillationis & muci causa est cerebrum, quod quidem à frigore ad frigidã intemperiem deducitur, ab æstu uero calefit & repletur. Vinũ quocę ultra modum potatũ caput replet, & balnea calidiora, & largior perfusio capitis ex aqua calida, maximè si aliàs calidius caput existat: & cibus sanè qui in uentre incoctus perseuerat, necę infrà excernitur, in caput impetũ facit. Repletũ itacę caput rursus ad subiecta mẽbra humores demittit: & si quidem ad nares hoc ipsum excrementũ defluat, Coryzan siue mucũ adpellare consueuerũt, & Latini amplius grauedinẽ: si uero ad gurgulionẽ, morbum Vuã appellatũ generat. Est autẽ affectio circa gurgulionẽ consistens, aut aliàs ipsum gurgulionẽ tumidũ facit. Promptissima itacę est ad nares & ad os defluxus delatio, quãuis aliquibus etiã ad oculos, aliquando & ad aures deferatur. Atqui delationem ad os etiã stomachus siue gula excipit, & aspera arteria, atque ipsum adeò arteriæ extremũ. Quod sanè extremũ, ob ipsum ad se delatũ à capite defluxũ superhumectatũ, in principio raucosam uocem producit, & progressu temporis etiã paruã. Quod si amplius augescat malum, uox ipsa in totum perditur. Nam ipsa aspera arteria unà cũ suo extremo permadescit. At si acrior fluxus ipse existat, non tantũ uocis damnũ prædictæ particulæ patiuntur, sed grauissima etiã erosio accedit, talis naturæ, quales circa cutẽ accidere sępe uidemus citra ullã externã caussam, eocę modo etiã pulmo ipsis exulceratur, uocaturcę hæc affectio tabes. Quod si ad gulam & in uentriculum fluxus deferatur, si quidẽ frigidus existat, in frigidã intemperiẽ corpora perducit, calidus uero in intẽperiẽ calidã: exulcerat etiã ea temporis progressu, in principio uero appetitioni nocet & concoctioni. Si itacę frigidus fuerit defluxus, tardas cõcoctiones & cruditates, ac ructus acidos efficit. Si uero calidus fuerit, in corruptionẽ adiget cibos, unde nidorosę, aut fœtentes, aut acidę eructationes ꝓducũtur, aut etiã alterius cuiusdã quæ nominari nõ potest, aut etiã nomẽ habentis qualitatis. Vbi uero altius penetrarit nocumentum, etiã intestinum ieiunum adficit, & ad colũ uscę pertingit, atcę ad mesenterij uenarum uasa, per quæ ad hepar distributio atcę digestio alimenti contingit. aliquibus itacę deiectio appetitus accidit, aliquibus uero appetitiones pręter naturã, quas adpellãt caninas, aut etiã uitiosorum ciborũ cõcupiscentia, qualis mulieribus prægnantibus pica morbo infestatis contingere consueuit. Manifestum autem est & gurgulionem & tonsillas adfici. Quin & parulides & glandulæ, & dentiũ erosiones, ulcerationescę & putredines oris, ad serosas ex capite in ipsum os destillationes sequũtur. Cæterum uulgus Medicorum aut gurgulionẽ resecat, aut pharmaca exhibet quæ per asperam arteriã sputi eiectione in pulmonẽ dilapsa educant. Alij uero uentris curam gerunt, quemadmodum alij dẽtium, & oris, aut etiam affectionum in naribus, aut oculis, aut auribus curam moliuntur. Principium inuentionis Galeni. Melius autem erat, mea quidem opinione, uelut fontem malorũ excindere, sanato uidelicet capite, quod si impossibile sit facere, ob uehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius saluti consulere oportet, indicatione ex figura ipsius accepta quomodo ei subueniri possit: non enim mox, ueluti aliqui Medici omnibus capitibus semper ex thapsia & sinapi cataplasmata adhibent, sic et te facere uolo. Etenim si à calida intẽperie caput uexatur, omnia calida pharmaca nociua existunt. Oportet itacę ipsos balneis multis calidis potabilium & dulcium aquarum consolari, simulcę generatos in capite uapores calidos discutere, & temperaturam omnem in melius mutare. Nociuus autẽ est eis usus aquarum natura sua calidarum. Quæcuncę enim sulphurulentæ sunt, & bitumẽ olent ob caliditatem suam, contrarię sunt capitibus natura calidis. Quæ uero aluminosæ, coarctatione sua caput offendunt: uerũ calidas dulces non adpellamus sua natura calidas: necę enim inuenire est quæ suapte natura calidæ existant, ac non aliqua medicamentaria qualitate participent. Qui uero caput uehementer calidum & perustũ habent, & ob id assiduè à destillationib. uexãtur, his meliusest hora ęstiua ex rosaceo ungi, ex solis rosis et omphacino oleo citra spissamẽtorũ adiectionẽ adparato. Quędã autẽ capita ꝓpter calidiorẽ arteriarum tẽperaturã, tũ uertigine, tum dolore appræhenduntur: in quibus etiã arteriarũ incisione utimur. Quare cõsiderare oportet præcedentẽ destillationis causam, & præhabitã diætã, atcę ita remedia cõtraria afferre: in uniuersum autẽ pauco cibo & quiete utendum est, uitato etiã frigore & calore: si uero cibi incocti amplius in uẽtre innatent, ad uomitũ æger est inhortãdus. Philumeni. Valde utile est his qui destillationẽ patiuntur, si eorũ plantæ pedis cũ pice in oleo plurimo dissoluta cõstanter fricẽtur, ex eadẽcę inguina & sedes perungantur, nares uero ex thure & myrrha cũ uino & oleo cõtritis, ac ad mellis crassitudinẽ redactis illinãtur, & unguentum irinum simul naribus instilletur. Melanthium etiam torrefactũ linteolo illigatum odorent, aut hedychroõ manibus teneant & assiduè odorẽt, aut cyphi eodẽ modo. Cõuenit etiã inflammationẽ arcẽtia emplastra frõti imponere, uelut est Icesię, & emplastrũ oxerũ adpellatũ, itemcę barbarũ cruentis uulnerib. destinatũ, & athena. Gargarissent autẽ assiduè passum scybelites, aut sapã calidã: sorbitionibus uero utantur decocto hyssopi, ficuũ & nucũ pinearũ, atcę iridis, itẽ halica ex passo decocta. Si uero ab his nihil leniatur destillatio, neque tamẽ amplius augescat, sed eodem modo ad plures dies persistat, præsentissimũ auxiliũ capitis irroratio existit, maximè in æstate, & capitis temperatura calidiore. Oportet autem in balneis ex alto frigida aqua delabente caput subdere, ut uiolentum inde sustineat insultũ: euestigiò enim densitatem dissoluit. Animaduersionẽ tamen habere oportet, an thorax inde facilè offendi possit: consueuit enim promptè à capite frigidatem transsumere ac fortissimas uexationes perferre. Porrò diuturnas destillatiões fortis clyster sanat, aut uomitus à raphanis ieiunis factus, aut purgatio exuberãtis humoris, & irrigatio capitis ex unguento irino, aut optimo nardino. His uero qui cõtinua & inueterata iam destillatione adficiuntur, caput radere oportet, & factis scarificationib. bituminosa emplastra imponere: pharmacis autẽ deglutitijs utẽdũ huiuscemodi. Eclegma ad destillationẽ. Mellis sextãtem, butyri recentis unciam unam, decoque, & in duas partes diuisum delingendum exhibe, his qui eductione opus habent. Manducatio ad eandem. Semen hormini, semen papaueris nigri, semen lini torre=

torrefactum æquis portionibus cõtunde, & cribro excute, melleq; cocto excepta commanducandam mane exhibe. Probè etiam ad destillationes facit antidotus ex capitibus papaueris soporifera, ante somnũ exhibita: etenim somnũ dulcẽ infert, & reprimit influxũ. Eius adparatus paulo antè inter arteriacas compositiones dictus est, & in quinto similiter Sermone de proprijs ægrorũ potionibus loco. Catapotiũ ualde celebre ac dolorẽ leuãs. Styracis dra. VI. myrrhæ dra. I. & dimidiã, terebinthinæ drac. II. opopanacis dra. II. iridis dra. II. piperis albi, spicę nardi, nitri, seminis hyoscyami, opij, cuiusq; dra. I. arida cõtundito ac cribrato, reliqua uero in pila citra liquoris admixtionẽ contusa simul committito, & grana in erui magnitudinẽ informata ante somnum deglutiẽda exhibeto, neq; quicquam ultra sorbitiones admittito. Dantur ad summũ grana IIII. medium III. minimum II. Aliud, quod etiam dolorem leuãs, tum tussi, tum destillationi opitulatur. Styracis, drach. IIII. myrrhæ drachmam unam, opij drach. I. galbani drac. I. contunde in pila, & sapa affusa subige, & catapotia erui magnitudine informa, quorũ similiter ad summũ IIII. exhibe, medium III. minimũ II. absorbeant etiã insuper passi calidi diluti cyathos duos. Asclepiadę remedium. Pyrethri, costi, utriusq; drach. II. pyperis albi drach. I. contusa & cribrata repone. Vsu uero expetẽte appręhẽsis naribus pharmacũ adtrahere pręcipe. Aliud. Piperis dra. II. seminis urticę drach. II. croci, myrrhæ, costi, cuiusque drachm. I. Vtere ut dictum est. Caseus autem tener & recens comestus utilis est, & cauliculi brassicæ crudi à ieiunis comesti, similiter & brassica delicatior cocta & comesta. Qui uero calidiori præditi sunt tẽperatura, lactucæ cauliculos parumper feruefactos comedant, in posca uero ipsos intingant.

De tußi. Cap. LIIII.

Tussis causæ uarię sunt. Nam & humor à capite ad asperam arteriã destillans tussim efficit, & asperitas sola pelliculæ asperã arteriã intrinsecus ambientis tussim irritat: qui præterlabũtur etiam cibi ac potus tussim mouẽt, & lumbrici stomachũ infestantes, tussiculas paruas excitant: & acris humor stomachũ perturbans, ac iritatiuam aliquam qualitatem ad fauces demittens, imaginariã tussim producit, quemadmodum etiam in his qui stomachi morsum sentiũt, & saliuæ ad eũ influxu uexantur, euenire solet, quũ nihil molesti iuxta asperam arteriam obuersetur. Intemperies quoq; frigida respirationis instrumentorum, tussis causa existit: uerum hi moderatè ac minimè uiolenter tussiunt, adeò ut non solũ per spiritus compressionẽ, retinere queant & impedire tussim, sed sanare etiam sæpissimè, per respirationis inhibitionẽ frigefactas particulas calefaciẽdo. Signum autẽ ob solam intemperiem frigidã tussientium est, si per crebras inspirationes iritentur, frigiditate uidelicet exinde intensiore facta & aucta. Quãdo igitur hi leniter inspirant ac aërẽ adtrahunt, & in calida domo uersantur, parũ uel omnino nihil tussiunt. Quæ uero cum titillatione partium, ab utraq; palati parte contingunt tusses, palàm ostendunt defluxum à capite ad asperam arteriam deferri, itemq; ad pulmonem. quòd si nihil expuant sic adfecti, tenuẽ esse defluxum indicat, qui expulsione spiritus dissectus, præ tenuitate sua rursus fluxum reflectit, id uero ex humore per sputũ reiecto manifestè apparet: crassiorẽ enim priore habet compagem, etiã si sit à spiritus impulsione reiectum. Manifestum autẽ est, quòd humor in pulmone & thorace detentus, in morbo laterali, inflãmatione pulmonis, & tabe, maxima tussis causa existit. Medemur autẽ tussi à tenui defluxu factæ, per antidotum ex papaueris capitibus inspissantes, aut per alterius cuiusdã pharmaci dolorem leuãtis usum, & per cibos boni succi. Si uero crassus aut uiscosus fuerit affligẽs humor, per ea quæ extenuãt & discindunt medebimur. Instrumentorũ autem respirandi frigiditatem per calefacientia emendamus. Quę uero ab asperitate fit, per lenientia & mordacitatẽ arcentia sanatur, qualia sunt ex arteriacis cõpositionibus simpliciora. His itaq; pręexplicatis, ea quę à ueteribus descripta sunt ad tussim remedia subnectemus. Nos uero ad præscriptã methodum animũ conuertentes, atq; uniuscuiusq; simplicium pharmacorum uires docti, facilè ad quamcunq; affectionem cõuenientia remedia afferemus, etiã si à priscis indefinitè sint descripta. Remedia autẽ hæc sunt. Styrax, nucis auellanæ magnitudine deuoratus, tusses sedat ac destillationes. Vtilis est etiam ad raucedinem.

Aliud. Ficus siccas pingues in uino dulci meraco madefactas, unà cũ uino deuorãdas exhibe, hoc tusses mitigat. Terebinthinã & mel coctum delingẽda prębe, & uinũ dulce dilutũ insuper absorbendũ: hoc enim attenuat, & educit. Aliud. Filicẽ cõtusam & & cribratã passo instar polẽtæ insperge, & absorbẽdã exhibe. Prodest etiam sanguinem reiectantibus.

Aliud, quod ad tusses noctu molestiã exhibentes cõducit. Mẽtæ ramulos tres tritos, affuso aceti cochleari, ante somnũ absorbẽdos præbe. Adiuuat cõctionẽ, stomacho utile est, & crassitiem discindit.

Aliud. Nucũ pinearum torrefactarum, amyli, radicis dulcis, seminis urticæ, seminis lini, cuiusque sextantem, iridis, piperis, hyssopi, seminis nasturtij, amygdalarũ amararum, singulorũ unciam unã. Excipe melle probè despumato, & prębe ex eo cochlearium mediocre. Compositio ex marrubio ad tussim. Marrubij sextãtem, hyssopi unciã I. iridis drac. IIII. pulegij drac. IIII. calaminthæ montanæ drach. IIII. bulborum scillæ scrup. VI. nucem unam pineã bonam & integrã, caricas pingues V. aquæ sextariũ unum & dimidiũ, mellis heminã unã, utere. Eclegma tussientibus aptum. Nucum pinearũ repurgatarũ drach. XII. palmarũ pinguium dra. XVIII. iridis dra. XII. seminis lini torrefacti drac. VIII. tragacanthi drach. XII. amygdalarum dulcium delibratarum drac. XVI. mellis despumati quantum sufficit. Tragacanthum in uino dulci modico maceratam & dilutam, primum cum despumato melle decoquito, atq; ubi semel ebullierit, reliquis in mortario probè contritis affundito, & utitor, cochleariũ exhibens mane & uespere de digito delingendum. Mellis enim tantum adijcere oportet, ut delingibile pharmacũ fiat.

Aliud eclegma ad tusses recentes. Vini dulcis ueteris sextariũ unum, mellis Attici libram unam, decoque, cum rutæ ramulis assiduè agitando, exhibe ex eo mystri I. mensura. Est etiam utile stomacho. Alia remedia ad tussim cõducentia. Coptarium, hoc est, placentula, tussi accomodata. Seminis lini cõtusi & cribrati, uuæ passæ pinguis & exacinatæ, cuiusque sextarium Italicum unum, nucum

pinea

pinearum torrefactarum, nucum auellanarum repurgatarum, singulorum sextarium dimidium, piperis sextantem, myrrhæ unciam unam, croci unciã unam, mellis sextarios quatuor. Semen lini contusum cum melle decoquito, atque ubi coactum fuerit & inspissatum, reliqua optimè contrita ammisceto, & simul unito. Exhibe ex eo magnitudine nucis auellanæ. Ad tussim inueteratam remedium optimum. Cumini, piperis, seminis urticæ, cuiusq; unc. I. mellis despumati sextarium I. contrita cum melle subigito, ac parumper feruefacito, reponito, ac utitor ex eo præbens cochleariũ delingendũ. Aliud admirabile. Piperis, pulegij, hyssopi, calaminthæ, cuiusque sextantem, petroselini unc. I. mellis despumati sextarium I. da cochlearium. Aliud simplicius bonum. Mellis quadrantem, butyri recentis quadrã tem, cumini quàm tenuissimè triti drach. IIII. Melli prius despumato butyrum ammisce, & simul calefactis cuminum insperge, & paulatim delingendum cochlearium unum exhibe. Aliud, ad tusses pituitã repurgans. Hyssopi unc. I. pulegij sextantem, iridis, sinapis, seminis nasturtij, anisi, piperis, singulorum un. I. tusa ac cribrata, melle despumato sufficienti excipe, & cochlearium exhibe. Hyemis autem tẽpore, & febre non infestante accepturum, piperis sextantem adijce, & pro aniso, fœniculum aut cuminum, & pro nasturtio sinapi, ut sit sinapis sextans siue unciæ duæ. Aliud, ad diuturnas tusses. Comæ hyssopi, pulegij, de superiore anno, ammij, piperis, erui rufi decorticati, iridis cuiusque sexuncem, spicæ nardi drac. IIII. terebinthinæ trientẽ, butyri recentis sextantem, mellis despumati sextarios II. Butyrum & terebinthinã cũ melle liquefacito, ac reliquis unito: utere exhibito cochleari paruo. Aliud, thoracis affectionibus cõmodum. Lomẽti fabacei fricti ac tenuissimè triti septuncẽ, seminis lini septuncem, iridis contritæ quadrantẽ, nucũ pinearũ torrefactarũ dra. II. pulegij triti dra. II. seminis urticę dra. I. piperis dra. IIII. mellis despumati chœnicem I. Melli despumato lomentũ insperge, ac parũper decoque: deinde reliquis in mortario ammixtis utere. Aliud, Acholij. Hyssopi, pulegij, ammij, piperis, erui rufi, iridis, cuiusq; dra. VI. terebinthinæ drach. IIII. spicæ nardi dra. III. butyri recentis sextantem, mellis despumati sesquilibrã, utere. Aliud, ad tussim ex styrace. Amomi sextãtẽ, cassię sextantẽ, styracis sesquũciã, spicæ nardi sesquunciã, croci unc. I. piperis unc. I. mellis despumati sextarium I. exhibe cochlearium.

Ad tussim siccã. Siccam tussim sanant etiã paulo antè præscripta pharmaca. Aliquãdo autẽ & aquæ feruefactę sorbitio. Qui enim ob pituitæ crassitudinẽ nihil educere possunt, ab humectãtibus plus emolumenti sentiunt; maximè eo quòd quodammodo simul extenuatoria participent facultate.

De pharmacis dolorem leuantibus & simul conferentibus tussi. Cap. LV.

Hocce pharmacorum dolorem leuantiũ genus, hi qui ante ætatem nostrã fuerunt, cõposuerunt, tussiẽtibus & sanguinẽ reiectantibus præcipuè conducens, atq; etiã his, qui ultra has affectiones tabescũt: itemq; ad alios dolores & affectiones quæcunq; circa pulmonẽ & pectus, ac asperã arteriam, reliquaq; interiora mẽbra cõsistunt, pręterquã quę propriè colicę appellantur. Differunt enim hæc à colicis similiter anodynis, hoc est, dolorem leuantibus appellatis, tũ aromatũ & odoratorũ seminũ, tũ eorũ quæ urinã cient admixtione. Colicę autẽ facultates ac cõpositiones his uehementiores sunt, excellentẽ uim stupefactoriam complexæ, ob multitudinem uidelicet eorum quæ refrigerantis naturæ existunt, uelut est hyoscyami semen, & cicutæ, papaueris succus, & mãdragoræ cortex: quibus sanè ad colicos necessariò ob doloris magnitudinẽ utimur. Atqui in thoracis affectionibus aliqui styracem & crocum ammiscuerunt: aliqui autem calefacientia: alij etiam aromatica, & cum pauca ui adstrictoria exiccantia: quidam etiam nobis familiaria, uelut anisum, apium, fœniculum, daucũ, & seseli, quæ uehementiũ pharmacorum uires & iniucunditatem obtundunt, ampliusq; urinã expellunt: quidã etiam ea quæ asperitates leniunt addidere, uelut est tragacanthus & radix dulcis, ac uinum dulce. Quæcunq; autẽ ex eis de pharmacis stuporem inducentibus, minus participant: ea etiam tabidis exhibemus. Sunt autem à ueteribus cõposita doloris leuamenta huiuscemodi. Catapotium. Pharmacum ad tussim accomodatũ, inueterata maximè existẽte affectione. Efficax est ad diuturnam destillationem, dolorẽ capitis difficulter spirantes, & inflãmationes pulmonis, ad uesicę quoq; ac uuluę affectiões. Inscribitur Panacea, ab alijs etiã Stichus. Myrrhę, opij, piperis, styracis, castorei, galbani, æquales partes cũ sapa dulci subige, & in catapotij figuram redige, ac ciceris magnitudine exhibe: absorbeat autem à sumptione aquæ mulsæ cyathos duos. Harmonia. Aliud pharmacũ uehemẽter efficax quod harmonię adpellatione inscribitur: ualet ad destillatiões, & inexuperabilẽ defluxũ. Styracis, castorei, piperis, cardamomi, cuiusq; drac. III. opij, myrrhę, seminis hyoscyami albi, cuiusq; dra. IIII. passo probè cocto excipe, & catapotia ciceris magnitudine informa, & ante somnũ præbe deuorãda. Alia confectio, ad tusses diuturnas egregiè & cõcinnè ualẽs: itemq; ad humẽtes & ob humoris crassitudinem diu durantes, quæ Symphonos adpellatur, & febrẽ optimè sedat. Ea omnes ueteres celebres usi sunt. Piperis, opij, cardamomi, cuiusq; drac. I. croci, sulphuris uiui, myrrhæ, seminis hyoscyami albi, cuiusq; drac. IIII. mellis cocti cochlearia III. Hoc enim modo nos apparamus: uerũ sunt qui gentianæ, & dauci, cuiusq; drac. II. ammiscẽt. Alia, ad tussim & tabẽ Isostathmos appellata. Folij, petroselini, hyssopi, rosarũ siccarũ, anisi, opij, croci, costi, seminis hyoscyami, myrrhę troglodyticę, spicę nardi, iridis, ęquales partes cũ melle sufficienti subige, datur fabę magnitudine ad noctem.

Alia, isotheos adpellata, ad tussim, tabem, omnes morbos internos, & certo circuitu affligẽtes affectiones. Spicæ nardi dra. II. myrrhæ dra. I. croci, costi, piperis albi, cuiusq; dra. I. galbani dra. I. fecis opobalsami, cinnamomi, mandragoræ succi sicci, castorei, cuiusq; dra. II. seminis dauci sesquidra. casię sesquidra. mellis despumati quãtũ satis erit. Facit ad dolorẽ stomachi, iecoris, pulmonis, oculorũ, sanguinis reiectionẽ, abscessus dysentericos, uoluolũ, renũ ac coxendicũ affectiones, difficulter spirantes, dolores laterũ, unicè tamẽ iliorũ ac pręcordiorũ, profluuiũ muliebre, & muliebres suffocationes. Prodest cõtra letalia uenena ante & post cibũ sumpta, & ad omnẽ sanguinis eruptionẽ cũ frigida, ad uiperę & phalãgij morsus in

sus in uini cyathis III. quartanarijs ante febris accessionẽ dãtur ex ea oboli II.cũ uini cyathis II.sed prælo to tamen antea ægro. Sanat ægrè spirantes, & qui nisi erecti spiritum ducere nõ possunt, & anhelosos, etiam si iam ad multos annos affectio durauit. Sanat quoqꝫ antiquas à capite ad pectus defluxiones.

De suffitionibus. Cap. LVI.

Quanquam antea sufficientissimè de suffitionibus dictum sit, in Sermone De clysteribus & euacuantibus, ac alijs quæ ægris offeruntur, qui sanè tertius huius operis fuit, dicetur tamẽ nũc quoque, sed paucis. Pastillus suffumigabilis tussientibus & orthopnoicis commodus. Abrotoni, sandarachæ, sinapis, cardamomi, æquales partes cõtundito & cribrato, & cũ aqua in pastillos redigito ac suffito, ita ut æger ore fumum suscipiat. Alius pastillus. Sandarachæ sextantẽ, terebinthinæ sextantem, costi scrupulos sex, folij scrupulos VI. mastiches scrup. VI. laseris scrupulos III. piperis grana XL. redige in pastillos ac utere eodẽ modo. Alius. Castorei, sandarachæ, galbani, sulphuris uiui, colophoniæ, propolis, terebinthinę, mastiches, croci, chamæleuces æquales portiones, cũ aqua in collyria redige, & ipsa per infundibulum suffito. Si uero non adsit chamæleuce, his conyzam paruam aut capparis corticem adijce. Aliud bonum suffumigium, per experientiã à nobis inuentum, quatuor speciebus constans. Styracis, terebinthinæ, sandarachæ, mastiches, æquales partes excipe, ac similiter utere. Creditur anhelosos & purulentos sanare: itemqꝫ tussim & laterum adfectiones, quemadmodum etiam ea quę paulo antè hic sunt præscripta, atqꝫ ea quoqꝫ quę tradidimus in tertio Sermone. Epithema ad tussim optimũ, ex sertula campana. Sãpsuci, sertulæ campanæ, prasij, iridis, cuiusque sextãtem, myrrhæ unc. I. thuris quadrantem, resinæ pinus lib. I olei irini lib. I. utere.

De orthopnoicis, anhelosis, ac ægrè spiritũ ducentibus. Ex Galeno. Cap. LVII.

Qui frequenter respirant citra febrem, quemadmodũ solent à uehementi cursu fatigati, eos asthmaticos, hoc est, anhelosos, Medici uocare consueuerunt, ab accidente uidelicet, hoc est, anhelando: eosdem etiam ab altero accidẽte orthopnoicos adpellant: desident enim ac pectus erectum habere uidẽtur, ob timorẽ, ne suffocentur, & stratum quoque iuxta superiores partes, ad quas pectus ipsum reclinatur, erectius sibi adparant, ne dormientes strangulentur. Inspiratio enim minor ipsis contingit, quàm respirationis frequentia expostulat, quamuis pectus plurimũ ipsis diducatur. Ex quo manifestũ fit, coarctationẽ locorũ præter naturã intrinsecus adesse, cuius etiã manifestè ægri sensum perceptant. Fit aũt coarctatio locorũ inspirationis, quum aut crassorum & tenaciũ humorũ multitudo pulmonis bronchia obstruxit, aut tumor quispiã abscessui similis in ipso consistat. Similiter autem difficulter spirant, qui asperã arteriã à multa destillatione habẽt repletã, aut quadam defluxione ex uicinis locis aceruatim in ipsas arterias delabẽte. Distinguuntur autẽ inter se hæ affectiones: nẽpe quod destillatio etiã sanis ex manifesta caussa repente accidit, in totum ferè citra febrem concomitantibus etiam proprijs destillationis signis. Si uero tumor abscessui similis in pulmone fiat, necessariò febris consequitur, neqꝫ ita diu pòst, inflammatione in pus trãsmutata, pus reijcitur cum tussi. Si autem crudum tuberculum gignatur, uelut Antipatro Medico contigit, iuxta leues pulmonis arterias, hi neqꝫ grauitatẽ magnam sentiunt, neqꝫ ab orthopnœa in tantum infestantur. Qui uero propriè orthopnoici & difficulter spirantes adpellantur, in totum febrem non habent: grauitatis autẽ sensus eis contingit, neqꝫ quippiã purulentũ per sputũ reiectant. Porrò curatio prædictarũ affectionum quiddã cõmune habet, quiddã etiam cuiqꝫ proprium. Cõmune quidem ut superflua substantia humoris has affectiones generãtis consumatur, & expẽdatur. Proprium uero, ut si à crassis & tenacibus humoribus fiant, per extenuantia & incisiua pharmaca cõsumptio fiat: si uero à tumoribus abscessui similibus affectiones fiant, per extenuantia & desiccantia consumantur: quæ curatio omnibus in profundo corporis abscessibus cõmunis existit. Vini autem potio ambabus conuenit, tenuis saltẽ temperaturæ, in uniuersum aũt paucus potus conuenit, quibus abscessus alicubi adest, multus uero, quibus brõchia tenacibus & crassis humorib. sunt obstructa. Etenim repurgantia hos humores pharmaca necessariò tusses commouent, uerum non facilè per sputum reijcitur ob crassitudinẽ id quod repurgatum est: humectatione igitur multa indiget, quo facilius efferatur: & ob id sanè largior potus anhelosis est exhibẽdus. Pharmaca uero eis conueniũt incidentia citra uehementem calefactionem. Crassi enim & tenaces humores à uehementi calore uiscosiores redduntur, glutinosiqꝫ, & ut difficulter auelli possint: quapropter maximè prodest eis acetum scillinum, & ipsa quoqꝫ scilla assa cum melle trita & delincta, & acetum mulsum ex ea adparatum. Maximum autem remedium inquit Archigenes, purgatio frequentior existit per pharmaca fortiora: & uomitus à radicibus, per interualla suscepti. Cataplasmata uero ex ficubus & ordeacea farina: magis uero ex loliacea habente resinã & mel ac cerã ammixta, infarciri potest etiam ei iris & manna. Malagmata autem conueniunt, quæcunqꝫ exulcerãt cutem & attrahunt saniem, quale est Cissophontis, & quod constat ex baccis lauri, & quod ex semine rosmarini constat, & emplastrum ex herbis, & quod icesiũ adpellatur, itemqꝫ quod uocatur Thraseæ. Quod uero cyzicenũ emplastrum dicitur, si irini cerati æqualem sibi portionem assumat, & uniuerso pectori imponatur, humiditates cõsumit, & habitum corroborat. Omnium autẽ conuenientissimum huic affectioni hocce est, inquit Archigenes. Emplastrum nigrum Archigenis. Ceræ lib. I. resinæ pinus siccę lib. I. iridis sesquilibram, bituminis lib. I. picis lib. I. æruginis unc. I. myrrhæ sexuncẽ, thuris sexuncẽ, radicis cucumeris syluestris, centaureæ, lapidis asij, styracis, cuiusqꝫ sextantem, misyos crudi sesquiunciã, chalcitidis crudę sesquiũciã, salis ammoniaci unc. I. galbani, terræ cimoliæ, terræ ampelitidis, cuiusqꝫ unc. I. olei lib. II. aceti lib. I. aut ut ego soleo lib. II. styracem cũ modico oleo liquefactũ in mortario ꝓbè cõtere, metallica uero cũ aceto dissolue, herbas autẽ cõtunde, & cribro excute, liquefactis uero quę eliquari possunt, & percolatis, ac ab igne ablatis, cõtrita adijce, atque herbas insperge, omnibus autẽ simul unitis & emollitis utere. Hoc sanè multos occultos abscessus discutit, & in uaporẽ resoluit, alios autẽ aperit: quicunqꝫ

autem

autẽ iã rupti sunt, & fluidi tamen adhuc permanẽt, eos mirabiliter exiccat: eiusmodi enim pharmacis uix aliud præstantius reperiri posśit. Cõueniens est etiam prædictis affectionibus Amythaonis epithema, atq; eo adhuc magis Polyarchion, maximè tempore coarctationis locorũ. Pectus uero cũ urticis cõfricetur ac cędatur, ac scilla decorticata fricetur, dein de lauacro ac oleo calido loci rubefacti curẽtur: asśiduè autẽ lenioribus solutiuis aluum emollire oportet, quale est, cnici acetabula duo optimè contusa, & cum sero lactis decocta, ita ut percolatum serum, & modico melle permixtum bibatur. utendum est etiã ex thymo, lasere, & pipere salis confectionibus, quibus addita est scammonia, aut etiã his quæ fiunt ex rosmarino. Ego uero etiam herbæ sabinę optimum usum expertus sum, si per seipsam drach. pondere trita sumatur, & sequenti die duarum drachmarũ pondere, tertia triũ. In aliquibus autẽ & quarta die usq; ad quartã drachmã pondus auxi. Quòd si bene procedat purgatio, simulq; cruẽta educat, non est quem nõ melius spirãtem in posterũ reddat. Porrò interiectis duobus aut tribus diebus, absinthium potandũ exhibui, maximè si stomacho æger langueat, quod si non contingat stomachum languefieri, irim bibẽdã dedi, aut abrotonũ, aut castorium ex aceto mulso. Mirum in modum autem efficax est, quod ex elaterio cõstat, & octaobolon appellatur. Elaterij æreolos II. spumæ nitri obolos III. sinapis drac. I. hæc in aqua diluta in octo catapotia informo: maneq; duo, tantundemq; uesperi exhibeo. Purgat enim citra molestiã supernè, aliquandiu quidem permanẽs & soluens. His uero qui robustiores sunt, post triũ dierũ spatiũ rursus exhibeo. Atqui quę ex colocynthide cõstat hiera nostra, hoc est, Archigenis, asśiduè præbita mitiorem spirandi difficultatẽ correxit sæpisśimè, atq; id breui & perfectè. Verũ si magis in profundo hæserit, auxiliatur cum aceto mulso scillitico potata. Aliud ad difficulter spirantes, qui etiã asthmatici appellantur. Aristolochiæ clematitidis, abrotoni, sulphuris uiui, seminis rutæ agrestis, cacuminũ thymi, ammoniaci thymiamatis, æquales partes cum aceto tritas in pastillos redige, & ex eis obolos III. exhibe cum aceto mulso ad triduũ. Alia remedia asthmaticis commoda, ex Asclepiade & Dioscoride. Aristolochia rotũda cũ aqua bibita, anhelosis auxiliatur: itẽ centaureæ maioris radix, & minoris succus: & stœchas trita ac cum aqua potata, & sphõdylij semen, & calaminthæ montanæ coma, & hyssopũ, & iris, ac melanthiũ, & radicula & uitis alba, itẽ asellos, qui & millepedæ appellãtur, sub aquario uase stabulãtes, sextarij mensura in fictile uas cõiectos, ad carbones ignitos torrefacito, atq; ubi inalbuerint, terito, ac melle exceptos cocto, ante & post cibum duorum cochleariorũ mensura delingendos exhibeto. Aliud. Scillæ crudæ succũ exprime, & cum eiusdem mẽsuræ melle permixtũ ad prunas decoque, eiusq; cochlearia duo delingenda prębe ante & post cibum. Summè autem hoc prodest, euidensq; eius rei periculum feci, inquit Archigenes.

Aliud, Archigenis. Radicis centaureæ maioris drachmas VI. petroselini drach. VI. ammoniaci thymiamatis drach. III. sulphuris uiui, bituminis, cardamomi, radicis panacis, seminis urticæ, iridis Illyricæ, cuiusque drachm. II. thuris, myrrhæ, castorei, nitri, sagapeni, abrotoni, polij, chamæpityos, saluię, cuiusq; drachm. I. piperis albi drac. III. Hæc omnia trita cum melle miscentur despumato, dantur ex hoc oboli IIII. Etenim asśiduè potatum hoc, quibusdam perfectè medetur, citra molestiã autẽ efficax existit, dato hoc cum hydromelitis calidi cyathis IIII.

Aliud, quo etiam ego utor, ad multos usus cõmodũ. Scillam fuluam manum magnitudine sua implẽtem, fermento obductam, in furnum conijcio, ut quàm optime assetur, deinde ubi mollisśima facta fuerit, superficie eius exusta reiecta, reliquũ optimè contero, atq; ei quantum trimembri sectione facta, duæ assatæ scillæ partes ponderant, tantum farinę erui albi adijcio, & ammoniaci thymiamatis drach. IIII. radicis panacis drac. IIII. iridis, & abrotoni, & acori, cuiusq; drac. II. piperis grana XX. hęc omnia simul trita & unita in orbiculos digero pondere sesquiobolares: ex eis autem drach. I. aut etiam obolos tres, aut duos, cum tribus cyathis lactis asinini recẽs mulcti, aut aquæ mulsæ exhibeo. Pueris uero tantũ unum orbiculum præbeo. Aluum hęc mensura mouet: quod si hac amplius quiddam exhibeas, & urinã cies, & cõpactã ac instantẽ mali iritationẽ dissolues: etenim & comitiales sanat, & uuluã strãgulatã, & lumborũ languidos dolores, & febres debiles ac per circuitum repetentes. Cũ aceto menses ducit per crassitudinem suppressos, ad quos cõsequuntur uertigines, interceptiones uocis, contractiones, dolores articulorũ, pigrities, & spirãdi difficultas. Euestigiò enim sanguinem euellit, & ab omnibus molestijs liberat: quare tenuitatem huius pharmaci ne contemnas, sed abundantem uirium eius supellectilem, quasi per manus à maioribus traditam assumas. Alia potio ad suspiriosos. Polij, abrotoni, castorei, chamæpytios, ammoniaci thymiamatis, ęquales partes melle excipe, & fabæ magnitudine exhibe. Quidam spumæ nitri albi cochleare, in aquæ mulsæ cyathis tribus exhibuerũt. Aut hoc modo. Spumæ nitri drach. IX. piperis drach. I. laseris drachmam unã, da cochleare cum aqua calida. Alia. Castorei drac. VIII. ammoniaci thymiamatis dra. VIII. piperis grana XL. excipe passo, & fabæ magnitudine præbe in aqua mulsa. Alia. Abrotoni drac. II. radicis bryoniæ drach. VIII. rutæ hortẽsis drac. VIII. castorei drachmas quatuor, artemisiæ drachmas IIII. epithymi drac. IIII. dãtur ex ea scrupulus unus & dimidius cũ aceti mulsi cyatho I. Alia. Iridis drach. VIII. ammoniaci thymiamatis drachmas IIII. datur drach. I. cũ hydromelitis cyathis tribus. Alia. Herbæ sabinæ, his qui integra ætate consistunt, scrup. VI. alijs uero scrup. III. butyri scrupulos XII. mellis sextãtẽ. Præbe delingẽdam ad dies III. & intermisśione per triduum facta rursus præbe. Pastillus doloris leuamentũ orthopnoicis & ægrè spirantibus præbens. Opij drac. I. sulphuris uiui, plãtaginis, seminis hyoscyami, succi radicis dulcis, styracis, myrrhę, thuris, terebinthinæ, cuiusq; drac. II. croci drachm. I. cum uino maris experte contere, ac in pastillos triũ scrupulorum digere, quos bibendos exhibe. Porrò si radicis dulcis succus non adsit, ipsam radicem fractam ac tusam satis diu decoquito, atq; hoc totũ cum decocto eius committito. Alius, Andromachi, ad idem. Scillæ assatæ, sulphuris uiui, bituminis, æquales partes, melanthij drachmas II. castorei drach.

drach. II. anisi obol. IIII. cum aqua pastillos informa trium aut quatuor scrupulorum: exhibe ante somnum, cũ aquæ calidæ cyathis duobus. Catapotium, suspiriosis dolorem leuans, Rutæ uiridis sextantem, styracis sextantem, terebinthinæ sextantem, opij drach. IIII. ex his catapotia siliquæ pondere singula informa, triaq; ante somnum exhibe deuoranda, à sumptione autem ebibant aquæ calidę cyathos duos. Remedium pulchrum Philagrij, ad anhelosos. Radicum symphyti in petris nascentis, radicis centaureæ maioris, iridis illyricæ, singulorum sextãtem, aquæ sextariũ I. radices fractas per biduum in aqua macerato, deinde ad tertias decoquito, & percolato, & tantundem mellis decocto adijcito, rursumq; donec cogatur decoquito: deinde rhei pontici contusi ac cribrati unc. I. inspergito ac unito. Exhibe circa primam horam diei cochlearia duo. Quòd si non adsit rheon, centaureæ maioris radicem contusam & cribratam unciæ pondere inijce, aut eodẽ modo radicem symphyti. Hocce pharmacum pulmoni & thoraci firmitatẽ & robur præbet, simulq; humores ad eũ delatos repurgat, desiccat, & expellit. Aliud, ad orthopnoicos. Boli armeniæ dra. I. cum uino diluto bibendam præbe. Ad tusses autẽ inde sequentes antidotum, Isotheũ appellatam, paulò antè inter tussis remedia descriptam, exhibe ante somnum nucis auellanæ magnitudine cũ aqua mulsa. Assiduus enim huius antidoti usus in totum ab hac affectione liberat, etiam si fuerit inueterata: confidenter itaq; ea utaris. Quòd si non adsit, pæoniæ antidotum præbe: quę ipsa quoq; si haberi non possit, eam quæ zopyrios appellatur, quarũ descriptiones in Sermone De colicis habẽtur. Suffitiones etiã eis sunt cõmodissimæ: de his in tertio Sermone plenissimè dictum est, & paulò antè inter remedia tussis. In earum autem usu undiquaq; stragulis contegantur, atq; ore sedulo hiantes fumũ fortiter admittant: mucus enim & lacrymæ multæ sputũq; ubertim ducuntur, & per uehementem tussim pituita uiscosa ex profundo effertur. Verum quod latere te nolim, antequam ad eiusmodi rerum ac lancinationum adhibitionem perueniatur, uentrẽ subducere oportet, uel per clysterem, uel pharmacũ solutiuũ. Prosunt etiam suspiriosis fricationes pectoris, ex pumice cum nitro, fecę uini usta, cum flore iunci odorati. Cuius generis & hoc est. Auripigmenti, pumicis, spumæ nitri, cuiusq; unc. I. alcyonij sextantẽ. hæc contusa & cribrata cum unguẽto aliquo calorifico commisceto, pectusq; & dorsum donec ignescãt cõfricato. ex frequenti enim huiusmodi perfrictionis adhibitione spirandi difficultatẽ & tussim, omnẽq; purulentam pectoris affectionem propulsabis. Cæterũ inueterato malo, & medicina omni frustra adhibita, ad ustionem confugiendũ erit: itaq; iuxta medium commissuræ clauicularum, utrinq; una crusta inuratur, cum cautione tamen admotis manibus & distẽta cute, ne aspera arteria oblædatur. Deinde aliæ duæ paruæ iuxta carotidas colli arterias infligendę paululum sub mento utrinq; una, incumbentis cutis tantum perustione facta. Infligendæ autem adhuc aliæ duæ sub mammillas, inter tertiam ac quartam costam: rursumq; aliæ duæ retrorsum uersus inter quintam ac sextam costas. In medio etiam pectore unam inurere oportet: & iuxta principium ossis pectoris (quod à capitis gladij similitudine xiphoides Græcis appellatur) supra os ipsius uentris, unam simili modo. Et adhuc alias duas inter octauã & nonam costam utrinq; unam. Tres etiam retro inurendæ sunt crustæ, una iuxta medium dorsi, reliquæ duæ ab utraq; uertebrarum parte, paululũ infrà mediam crustam. Omnes autem infra collum inustas, mediocriter latas esse conuenit, neq; ualde in superficie consistentes, neq; rursus nimium profundas. Vlcera autem crustarum satis multo tempore fluida permittere oportet.

De cordis tremoribus, Ex Galeno. *Cap.* LVIII.

Cordis tremor siue palpitatio, multis tum adulescentibus, tũ senibus inculpatè sanis accidisse uisus est. Dolẽt aũt caput ita affecti, citra aliquam alterã externã causam: atque omnes hi ex uenæ incisione opẽ senserunt: aliqui etiam ex eis in totum ab hac accessione sunt liberati per extenuatoriam dietam & pharmaca consimilia, post uenæ incisionem adhibita. Noui autem & ego quẽdam, qui singulis annis, ueris tempore, tremoris accessione afficiebatur. Hunc ubi expertus essem per triennium ex uenæ sectione iuuari: in quarto per uenę sectionẽ euasit, antequàm hoc malo appræhenderetur: atque hoc modo pluribus deinceps is agebat annis, cõsentanea simul utẽs dieta: ueruntamen & is quoque ante senectutem fato functus est, quemadmodum alij omnes. Aliqui quidem in febribus acutis compræhensim animo destituti, similiter mortui sunt: aliqui uero etiã citra animi deliquium, stuporis attoniti modo affecti, repente uitam cum morte commutarunt. Plures autẽ hac affectione laborantes ad ætatem peruenerunt, minorem quidem annis quinquaginta, quadragesimum tamen ætatis annum excesserunt.

De sanguinis reiectatione, ex Galeno. *Cap.* LIX.

Sãguis qui ex pectore & pulmone, aut aspera arteria educitur, omnino cum tussi reijcitur. Si uero ex locis circa fauces, aut gurgulionem sanguis feratur, per excreationes excernitur. Si uero ex aliquo loco oris aut gingiuarum, simpliciter expuitur. Aliquando autem à capite aut partibus gurguliõis delatus sanguis, ad asperæ arteriæ extremum incidit, & tussim commouet, imaginationemq; facit uelut ex pectore educatur. Itaq; si quis pluribus ex ordine diebus sanguinẽ excreet & emungat, neq; capitis dolore, aut grauitate aliqua quæ etiámnum adsit, antegressis, neq; plaga istic illata: cõsiderare oportet diligenter omnẽ narium meatũ, atq; etiam oris locũ illum ubi nares ad palatum sunt perforatæ. Contingit enim aliquãdo hæc accessio, hirudine ad locum hunc affixa. Cæterũ aliqui per uomitũ citra tussim sanguinem ex uentre reiectant, aut ex uenis adiacentibus in ipsum delatum, aut hirudine deuorata. Verũ sanguis uenarũ ex hepate aut splene in uentrẽ delatus grumosus est, nigerq; euomitur: qui uero ex hirudinis præsentia procedit, tenuis est, & saniosus siue ex uẽtre, siue ex naribus, siue ex stomacho proferatur. Atqui & localis dolor qui cõcomitatur, affectam particulã ostẽdet. Si ẽm ex stomacho eductio fiet, non magna sanguinis eruptio continget: graciles enim sunt stomachi uenæ. Sed & cum nausea ac uomitu sanguis effertur, et in deglutiendo mordacitas percipietur, maximè si adstringẽtia, aut acria deglutiantur: si uero ex uentre educatur, nauseæ pluri

mæ comitantur & uomitus, & si à cibo sumpto eductio cōtingat, sanguis cibis permixtus effertur. aliquādo etiā pituita ac bilis simul euomētur. Si uero ex hepate & splene sanguis in uentrē deferatur, aderit tumor. Si uero ex pectore & pulmone, aut aspera arteria sanguis expuatur, impossibile est eum citra tussim per sputum reijci. Fit autem sanguinis eductio ex pectore, aut ob uenæ rupturam, aut oris uenarum apertionem, aut ob corrosionem. Venarū itaq; pulmonis rupturæ cognoscuntur ex eo, quòd post aliquam præcedentē causam manifestā, statim sanguinis eductio consequitur. Præcedentem autem causam dico, delapsionē ex alto, aut si grauius aliquod corpus pectori inciderit. Aliquibus autē ob clamorem magnum, quomodocūq; editū uasis uenarum ruptura accidit: & citra manifestam externā causam copia sanguinis cum crudo ac flatuoso spiritu, distendens pulmonis uasa, rupturam efficit. Cæterum ob sanguinis multitudinem factæ rupturę cognitionē exhibet sanguinis effusio repentè & coaceruatim facta. Magna enim pulmonis uasa existūt, ac arteriarum speciem habentia: sanguis aūt in eis tenuis & calidus est, perq; saltum spiritus ui ac impetu excernitur. De uenarum apertione. Venarū autem ora aperiuntur, si quidem dispositiones præcesserint calidæ: ueluti si calidis balneis plurimis usus sit homo, habitetq; in calida regione, consimili existente maximè anni tēpore, cibis quoq; et portionibus calidis utatur. Etenim multitudo sanguinis calida existens, uenarum pulmoni incūbentiū ora aperit & dilatat, atq; hoc modo coaceruata effusio contingit. De uenarum corrosione. Quibus uero ex corrosione uenarū pulmonis sanguinis euacuatio contingit, his per interualla modica sigillatim cum tussi expuitur. Ipsa autem uasorum corrosio ex acribus contingit humoribus, siue à capite in pulmonē delabentibus, seu in ipso pulmone generatis. Possibile est etiam propter corrosionem, coaceruatā sanguinis eductionem cum tussi fieri. Quum enim pręcedenti tempore per modica interualla sigillatim, ut dictum est, & cum tussi sanguinē expuerit quispiam: & pòst sequentibus dieb. neq; casus, neq; alia quædā externa uiolenta causa acciderit, & tamē sanguinis eruptio multa prodierit, magnā corrosionē factam esse ostendit. Multi autem hoc modo affecti particulas pulmonis simul cum sanguine extulerūt, aut tectoria ulceribus obducta. Impossibile itaque est latere eductionē propter corrosionem uenarum factam. Quare diligentem animaduersionē habere conuenit, númne spumosus sit sanguis: nam & hoc firmissimum signum eductionis ex pulmone existit: deinde númne bronchij particula quædam, aut tuniculæ arteriæ seu uenę simul efferatur. Horū em̄ nihil apparet in his, qui ex succingente thoracē mēbrana sanguinem spuēdo educūt. Maximum etiam signū elationis ex pulmone est, si omnino citra dolorem effertur. De eductione sanguinis ex alijs pectoris partibus. Sanguis autem qui ex alijs pectoris partibus educitur, nigrior est, & iam in grumos coactus, cum tussi etiam & dolore reijcitur particulæ affectæ, ac fœtidum odorē de se præbet: aliquando & pure ammixto effertur. Verū hoc signum cōmune est. Si uero iuxta asperā arteriā ulceratio fiat, paucissimus sanguis expuitur, paucissimo omnino pure permixtus, doloris autem sensum iuxta exulceratam arteriæ partem æger perceptat. De sanguinis à capite eductione. Si uero à capite sanguis deferatur, si quidē plurimus fit, plurima adest capitis grauitas aut dolor: si paucus, pauca. auriū sonitus iuxta proportionem affectionis, rubor faciei: uenæ frontis emicant, & uertigines accedunt. causa autem ista præcedens manifesta est, nimirum plaga, aut frigiditas, aut calor, aut ebrietas. Vini enim potatio larga cumulatim caput replet, & cumulatim etiam ex rupto uenæ uase effundit. In parua autē ebrietate modicum adest sanguinis sputum, & consueta fieri per nares sanguinis excreatio cohibetur: aliquādo etiam ad palatum conuersa, imaginationem exhibet, ueluti ex pectore sanguis ipse educatur. Si itaq; à capite sanguis deferatur, titillatio palati accidit, & frequēs excreatio, atq; hoc modo expuunt: iritantur enim ad tussim, & tamē non ualde tussiunt. Si autē à palato ad asperā arteriā destillat, tum tussiunt, & q̄d delapsum est educunt: & ob id quidā decepti, ex pectore eductionē fieri autumāt. Defluit aūt aliquādo à capite per gulam seu stomachum in uentrem, uomituq; reijcitur, atq; ob id putatur à stomacho prodire. Habet autem & suam figuram sanguis à capite delapsus. Est em̄ nō adeo crassus, colore nigro, leuis, æqualis, immixtus, altero uidelicet aliquo pure uel pituita, & cū excreatione statim se in linguā infert rotundus, facileq; reijcitur per sputum. Si uero palatum consideraueris, densius atq; uelut exulceratum ipsum inuenies, & ut plurimū sanguinolētū, ꝓpter destillantē ad ipsum à capite sanguinē. Curatio autē his qui sanguinē à capite educunt, sufficit simplicior & exigua. Adstringentia enim per collutiones palato adhibita frigida sufficiunt: nā à calidis & rarefacientibus collutionibus plus sanguinis erūpit, quare signum id est adeo à capite prodeuntis eductiōis. Si itaq; à capite feratur, multūq; sit quod defertur, euacuatione opus erit. Quare citius per nares, aut ꝑ uenæ alicuius incisionē euacuare oportet, ne per negligentiam consuetudo fiat sanguini in hos locos delabendi.

Curatio eorum qui ob destillationem sanguinem expuunt. Cap. LX.

Qui ob destillationē sanguinē expuunt, his uenā incidere oportet statim in principio, acri simul clystere adhibito & euacuata aluo: deinde confrictis quàm plurimū manibus, brachijsq; ac cruribus per pharmacū calefactorium ac extenuatorium, extremę eorum partes colligentur, postea uero capiti raso pharmacum ex stercore syluestrium columbarū imponē, & post horarum trium interstitium in balneum deducito, citraq; capitis cum pinguedine contactū lauato: post uero capite mediocri pileo cōtecto sorbitione multa ex solis austeris pomis connutrito: deinde dormire uolenti, theriacen Andromachi ex uiperis recens adparatam exhibeto. Sequēti aūt die omnibus corporis partibus, capite tātum excepto, cōfrictis in quiete adseruato, rursusq; in uesperā theriacen exhibeto. Quod si ex his destillatio sistatur, tertia die mane mel parum coctū præbeto, quiescereq; sinito, ac totū corpus defricato. In cibo exhibe ptisanæ succū, modicūq; panē madefactum. Quarta autē die mane post acceptum ex uiperis pharmacū, rursus plurimū mellis præbeto, capiti simul pharmaco

maco ex stercore columbino imposito. Deinde lotis & mediocriter nutritis, quinta die ea quæ humores qui in pulmonem defluxerunt, uehementer repurgare queant exhibeto. Pòst uero per interualla ad caput cerato ex thapsia apparato utaris. Vniuersam autem curationem renutriendo ac refocillando corpori destinatam impendito.

De his qui ob frigiditatem organorum respirationis sanguinem expuunt, ex Galeno. Caput LXI.

Qui uero ob frigiditatem membrorum respirationis ruptis pulmonis uenis, sanguinem expuunt, his euestigiò uenā secare cōuenit, secūdaria facta detractione eadem die, & postridie similiter, uidelicet ut paulatim euacuationem faciamus, & ut ad contrarium diuersio fiat, quam antispasim Græci appellāt. Eius enim gratia uenæ sectio adhibetur. Deinde fricatione extremarum partium, & ut dictum est, ligatione facta, in uesperam ex seminibus pastillū exhibeto. Sequenti uero die post repetitā sanguinis detractionem, uniuerso pectori ceratū ex thapsia imponito, quod in uesperam rursus ne ulterius quàm cōuenit calefaciat, detrahito, atq; iterum pastillos ex seminibus dato. Tertia autem die ex thapsia ceratū ad horas circiter tres rursus imponito, hominemq; lauato. Cibū autem præbe primis diebus sorbitionem, tertia autē ad succum ptisanæ, pisces qui facilè cōcoquuntur probeq; conditi sunt adde: ante somnū etiā rursus pastillum ex seminibus exhibe. Nam & somnum conciliat, & dolores leuat, & exiccat. Inflammatione autem ruptarum uenarum sedata, & particulis ad bonam temperiem redactis, ea quæ thoracē repurgant præbe, adhibito simul usu theriaces ex uiperis apparatæ. Deinde etiam lactis potu, alijsq; cibis utaris. Hoc modo sanè eos qui se mox eodem die medicandos exhibent, poteris curare, non tamē similiter qui post duos aut tres obueniunt dies. Aliqui enim eorū immedicabile ulcus habēt, maximè qui per uitiosos humores erosionē sunt passi. Quorum aliquibus sputum ipsum salsuginis aut muriæ saporem exhibere referunt.

Curatio eorum qui iuxta alium quemcunq; tandem modum sanguinem ex pulmone reiectant. Cap. LXII.

Difficiliorē autem curam ulcera in pulmone consistētia habent: conari itaq; oportet quēadmodum nos fecimus, ita ut ægro præcipiamus, ne respiret ualde, & ut sileat semper. Incidere aūt statim uenam oportet in cubito internam, ac sanguinis detractionē reiterare, bis, aut etiam ter, paulatim, gratia diuertēdi. Non enim euacuatione indigent tales, nimirum ab affectione ipsa euacuati. Quapropter etiam fricationibus utantur, aut etiam totius corporis membrorum cum latis linteolis constrictione. Posteaquàm uero hæc exacta fuerint, primum quidē poscam dilutam & tepidam bibendam exhibere conuenit: ut si quis sanguinis grumus in uiscere hæreat, inde dissolutus eijciatur, neq; quicquam obstat, bis & ter in tribus horis hanc potionem iterare. Post hæc autē pharmaca inductoria & obstruendi meatus uim habentia, simulq; adstringentia exhibeantur, aut ex posca diluta in prima sanè die, aut ex decocto malorū, aut baccarum myrti, aut alterius cuiusdam adstringentis. In uesperam uero rursus exhibendū est pharmacum: abstineatq; ęger ab omni cibo, si uirium robur adsit: sin minus, satis erit sorbitionem præbere. Optimum autē est & secunda die rursus parum sanguinis detrahere ex eadem quæ prius incisa est cubiti uena, si modo uires ad id tolerandū sufficiant. Cibis etiam & pharmacis similiter utendū usque ad diem quartū, pectore in orbē madefacto, æstate quidem ex uino, oleoq; melino & rosaceo, hyeme uero ex unguento nardino. Si uero emplastris uti uelis, optimum pharmacum nostrum Barbarum appellatum habebis. Conducunt etiam reliqua ex bitumine, aceto & pice apparata, & maxime quod ex salicibus, & quod ex Iolijs cōstat. Maximū em̄ hoc est, cui diligenter attendere animum oportet, ac mox facta uasorum ruptura inde remedium offerre incipere, quo cruentū adhuc uulnus cōcrescat, prius quàm inflammatio appræhēdat: etenim si inflāmatio præuenerit, parū spei est ad huiusmodi uulneris cōglutinationem, quippe quæ se in multum tempus extēdit. Eluere enim oportet, tum pus, tum serosum sanguinem ipsius ulceris posteaquā inflammatio fuerit soluta: reliquam aūt curam, quemadmodum ad tabidos fieri solet, ordinare. Ex Archigene. Porrò si à stomacho aut uentre sanguinis reiectiones cum uomitu procedant, uena incidēda est in cubito superior, humeralis appellata, etiā si ex hepate in ipsum uentrem deferatur. Si uero à splene sanguis feratur, quod ex tumore circa splenem considēte cognosces, incisa uena quę inter paruum & anularem digitum in sinistra manu est, probè ac propriè auxiliaberis. Cæterum & cibos & potus magis adstringētes dare conuenit his, qui ex uētre per uomitum, citra tussim sanguinem reiectant, non tamen uehementer & actu frigidos: Ex uehementi enim frigiditate plagæ inferuntur: Quare suffecerit, si nō calidi existāt, neq; nimiam humectationē inferāt: fontana igitur aqua, nō ualde frigida, neq; multa, in potu exhibeatur: Et cibi pauci similiter mediocriter frigidi, ac naturæ quoq; adstringentis.

Communes methodi exhibendorū auxiliorū in singulis reiectationis sanguinis speciebus post sanguinis inhibitionem. Cap. LXIII.

Ex Galeno. Primum periculū in reiectatione sanguinis est, ne ultra modū eius euacuatio fiat. Curatio autem post eius cohibitionem eiusmodi existit. Reiectatio quidem sanguinis quæ ob apertionem fit uenarum, per obturationē occlusionemq; dilatati oris ipsius uenæ curatur: quæ uero ob uenæ rupturam fit, per conglutinationem sanatur: quæ ob corrosionem, per renutricationem, & ea quæ carne implent corrosa. Obturatur quidem dilatatum & apertū os uenę ab adstringentibus. Conglutinatur autē rupta uena ab ijsdem, & quæcūq; in compositione eis ammixta citra mordacitatem desiccant: ac glutinosum quiddā in se complectūtur, uelut est lemnia terra, et quæ samius aster appellatur, & his similia. Renutritur autem corrosum à cibis boni succi, & pharmacis carne explentibus, siue sarcoticis à Græcis appellatis. Conueniunt igitur adstringentia eis qui non tussiunt, qui corpus boni succi habent, & qui ob apertionem oris uenarum, aut rupturam sanguinem reiectāt. Adstringit autem optime acetum, & portulaca comesta: succus autē eius bibitus efficacior existit: plantaginis succus cyathis tribus, aut sanguinariæ succus eodem modo: Succus uuæ acerbæ in sole probè desiccatus drac. una, rhois aut gallæ decoctū

cyathi mensura, cortex glandis maxime castaneæ drachma I. radicis rubi decoctum mēsura cyathorū trium, mora rubi, & flos balaustiorum drachma I. acacia & hypocisthis eodē modo. Vinacea cochlearij mensura, similiter lapathi acuti semen. Efficacius autem operatur radicis althææ decoctum, radicis symphyti decoctum, atq; ipsa quoq; sicca trita potui inspersa, centaureæ radicis drachmæ duæ, quas febricitantibus cum aqua, febre carentibus cum uino exhibebis: lapidis hæmatitæ drachma una cū mali punici succo, aut corallij lapidis eodem modo, radix equiseti. Mora ualde cruda & immatura. Forinsecus autem pectori irrigatio adhibenda ex uino adstringente cū oleo rosaceo aut myrteo. Si uero multa sanguinis eruptio fiat, maxime in æstate, & citra tussim eius reiectiones contingant, neq; debilis sit æger, sed robustus & carnosus: Acetū pro uino adhibendum est, non in sordidis amplius lanis, sed spongijs exceptū, fasciaq; lata æger conuinciendus. Aliquando aūt acaciam, aloën, aut omphacium aceto permiscere conuenit, & cutem ex oleo myrteo pręillinire, ne mordacitas ex irrigatiōe succedat, aut etiam emplastrum Barbarum, aut ex salicibus, aut aliud simile impone. Quòd si æger ferre nequeat ex irrigatione prouenientem iniucunditatem & molestiam, neq; toleret item emplastrorum incōmoditatem, huiusmodi cataplasma est admouēdum: ex palmis uidelicet & acacia, alumine, malicorio in puluerem redacto, symphyto, polenta aut lentium farina apparatum. Si uero neq; cataplasmatum grauitatē ferre queat, neq; calfieri sustineat, illitionibus utēdū. Loti itaq; aut mespili corticem, & rhoëm culinarium, paucaq; rhamni, aut sanguinarię folia in aceto decoquito: deinde in eo decocto aloës succum, aut acaciæ, aut omphacij, paucumq; gūmi diluito, & pectus ac dorsum ex eo illinito, atq; ubi exiccatū fuerit, rursus inungito, quo crassitudinē accipiat illitio seu unguētum, & ne denudati frigore circūueniantur. Illa uero hora qua arescit illitum, ab ægro multus aër est arcendus. Quòd si inflāmationes succedentes febres inferant: solent enim uehemēter acutæ irruere & periculosę, aliquādo etiam lenes & obtusæ, quum uidelicet in tabē sunt transiturę: tum omnis ueluti in febribus est ordināda diæta: nō tamē aceruatim, sed quiete & paulatim, ut ne rursus rumpantur cōglutinata, abstinendum à uino & sorbitionibus, ammiscenda quæ leniter adstringunt, uelut sunt palmæ, & similia. Cataplasmate utendū pane calido, deinde semine lini. Vbi uero perseueret malum, omnia ut ad tabidos facienda. Exiccatoriā porrò citra mordacitatē uim obtinet succus ocymi: qui si aceto cōmisceatur, cōuenientior fiet, & est quoq; nobis in usu familiaris, citraq; formidinē eū porrexeris. Adstringit autē & desiccat simul rheon ponticum. Assumere autē oportet hanc ipsam pōticam radicē ad recētes ac inueteratas sanguinis reiectationes & ad pectoris fluxiones, in principio quidē ex posca decoctam. Si uero per circuitus redierit reiectatio, omnino parū quiddā bibēdū præbe cum aqua. Quum uero asperitas & tussis molestiā intulerint, passo cretico decoctā, deinde contritam præbe. Magis autē desiccat arefacta in potum inspersa. Exiccat etiā citra mordacitatem samius aster, & minium sinopicum, & terra lemnia bis in die data drachmæ pondere ex aqua. Citra mordacitatem etiam & praeclare omnino desiccat bolus armeniacus, ut nihil eo hac parte præstet: eius itaq; drach. I. exhibere potes cum aqua cōsidēter. Exiccat etiam coagulum hœdi, cerui uero magis inspissat. Quòd si stomachus æger sit, semel exhibe quod adstringit, & semel quod desiccat. Aliquando autem mane adstrictoriū damus, circa sextam autem horā desiccatorium, in uesperā uero q^d inspissat. Quando uero inspissantibus opus fuerit, amylum detur, & gummi, ac tragacanthus, quodlibet per se, atq; etiam inuicē permixta. Simplicia ad sanguinem rejicientes pharmaca. Huius generis, inspissantium uidelicet, est & gluten pisciū, & symphytum manducatum ac deuoratum. Cibos etiam eiusdem cū prædictis pharmacis facultatis exhibere oportet, tum his qui propter apertionem uenarum, tum qui ex stomacho sanguinem rejciunt: nimirum adstringentes, uelut est halica ex posca, aut micæ panis eodem modo, aut oriza, oua mollia, rhoëm culinarium tenuissimè tritum infarctum habentia, plantago cocta, intubū, lens cū prędictis condita, aut lapathum acutum: in quibus uero inspissante materia magis opus est, lac coctū refrigeratur, deturq; tum ob corrosionē, tum à stomacho sanguinē educentibus. Hi enim adstringente materia et carnis expletione opus habent: aliquando autē lacti cocto amylum infarcitur, ac modicum omnino coaguli. Cauere enim oportet immodicum eius usum, neq; statim post eius admixtionem lac ipsum exhibere, sed post aliquantulam dilationē: ualde enim in uentre concretum mortē inferre consueuit. Conducit etiam palmas cum halica decoquere, aut cum similagine. Inspissant autē simulq; adstringūt oua crassiora rhoë infarcta, maxime si sint assata, lens cum ptisana decocta, miliū coctum. Fugienda autē in omnibus uehementer adstringentia, & excellenter inspissantia. Eligenda uero simpliciora & minus molesta ex uniuerso genere eorum quę sunt prædicta. De cōpositis ad sanguinem rejcientes pharmacis, Galeni. Iuxta primam quidē rationem ex adstringentibus & desiccātibus ac inspissantibus pharmaca cōponuntur ad curationem reiectionis sanguinis conuenientia. Quum uero adstrictoria, & tenacia ac desiccantia, uias præcludant, & difficulter per corpora digerantur, ui quadā opus habēt præparante ac aperiēte eis uias ipsas, & ob hoc ipsum calida & tenuiū partium eiusmodi pharmacis miscentur, quæ iuxta omnē ipsorum cōsiderationem cōtraria sunt sanguinis sistendæ reiectioni. Miscentur etiam eis stuporē inducentia, quo profundiorem somnum inducant: quæ sanè cōmodissima sunt his qui à tusse lancinantur omnibus, maxime tamē qui simul sanguinē reiectant. Hi igitur scopi sunt cōpositionis pharmacorū ad sanguinis reiectionē conuenientiū: quæ uero per experientiam cognita sunt à priscis medicis composita pharmaca, deinceps dicētur. Potio hęmoptoicis cōmoda. Lapidis corallij, terrę samię quę aster appellatur, succini, mastiches, cuiusq; drach. VI. amyli, thuris, gūmis, cuiusq; drac. IIII. Exhibe cochlearium unum siccum cum posca, aut cum aliqua prædictarum decoctionum. Alia potio. Terræ samiæ asteris, lapidis agerati, terræ lemniæ, æquales omnium partes accipe, & ex eis cochlearium unū præbe cum cyathis duobus decoctionis plātaginis.

Alia

Alia. Terrae lemniae drachm. XVI. terrae asteris drach. VIII. sarcocollae drach. IIII. gummis drac. II. praebe cochlearium cum decocti palmarum cyathis duobus. Sit autem decoctum ipsum crassum. Alia Andromachi. Coralliȷ̈ torrefacti drac. I. thuris obol. IIII. acaciae drac. I. balaustiorum obolos V. gũmis obol. II. candidum ouorum duorũ. Huius quartam partem cum aquae cyatho uno & dimidio exhibe. Alia, Asclepiadae. Radicis sanguinariae manipulum, radicis symphyti tãtundem, rhois rubri acetabulum, aquae sextarios III. decoque ad tertias, & expressi, ac percolati liquoris cyathum unum praebe, & ad singulas exhibitiones gummis triti drach. I. coniȷ̈ce. Alia ualde praestans, cui testimoniũ praebeo. Thuris, terrae asteris, cuiusq; drac. VIII. croci drach. I. amyli drac. I. succi plantaginis sicci drach. I. contusorum & cribratorum cochleare unũ dato cũ posca. Alia, per experientiam. Coralliȷ̈ drach. VIII. thuris drach. VIII. dato cochlearium cum uino myrtite diluto. Eadem etiam ad fluxum muliebrẽ efficax est. Pastillus ex electro. Prędare facit ad hęmoptoicos undecunque sanguis efferatur, ad tussim ueterem & recentem, tabidos, cruenta reiectãtes, suppuratione pectoris, tormina intestinorum, uesicę fluctiones, & ad inflatos: est etiam auriũ affectionibus cõmodus. Psylliȷ̈ drachmas quadragintaquinq;, ramentorum electri, iridis, mastiches, croci, cuiusq; drac. quatuor, opiȷ̈ drachmas quindecim. Psyllium in aquae calidae sextarios tres cõiectum, parumper macerato: atq; ubi uiscosum ac lubricum factum fuerit, liquorem inde exprimito, eoq; praescripta diluito: terito, ac pastillos informato. Ex his obolos tres cubitum ituris exhibeto. Pastillus Dosithei, ualde celeber. Virgultorum rubi sextantem, radicis symphyti, fructus spinae aegyptiae, succi hypocisthidis, lyciȷ̈, opiȷ̈, thuris, rhei pontici, terrae asteris, singulorũ sextantem, rhois culinariȷ̈ quadrantem, rosarum siccarum drachmas quatuor, baccarum myrti quinquncẽ, croci, terrae lemniae, corticis qui macer appellatur, cuiusq; drachmas duas. Excipe succo plantaginis, aut uino scybelitę, & informa pastillos. Eos cum decocto symphyti aut sanguinariae exhibeto.

Alius pastillus, ex cuius usu magnam nominis famam sum adeptus. Terrae asteris quadrantem, amyli recentis quinquuncem, tragacãthi, sesquiũciã, gummis quadrantem, glutinis piscium unc. I. aceti quantum suffecerit. Gluten more eorũ qui arcus faciunt dissoluito, per triduum in sufficienti aceto maceratum, quarta deinde die exemptis ex eo pelliculis repurgatum paulatim tolle, & in mortario cum pistillo contunde, & quàm diligentissime dissolue, aut super calidum cinerẽ pone. Difficulter enim solubile existit. Vbi uerò solutum fuerit, rursus in aere aut ferro, aut, ut dictum est, cinere calido cum aceto decoque, & sufficienti tẽpore assiduè agita, ut quàm crassissimum fiat, deinde in mortarium coniectum satis diu utere. Atque unumquodque praedictorũ per se contusum ac cribratum in promptu habens, maximè tamen tragacãthum, in mortarium ad dissolutum gluten insperge, omniaq; diligenter unita uitreis lancibus solidis excipe, & exicca, pastillosq; informa mediocres. Durant autem aliquandiu donec formentur. Eos cum posca exhibe, & utere ualde confidenter. Pastillus ex Corallio, qui nunc celebris & in usu apud omnes empiricos existit. Terrae asteris, balaustiorum, coralliȷ̈, succi hypocisthidis, acaciae, myrrhae, rhei pontici, dauci, omphaciȷ̈, tragacanthi cuiusq; unciam unam, thuris sextantem, opiȷ̈ drachmas quatuor, amyli scrupu. sex. aluminis scissi scrupulos duodecim, terrae lemniae scrupu. VI. rhois rubri quadrantem, radicis dulcis sexuncem, symphyti radicis trientem, gummis scrup. XVIII. croci scrupulos sex, fructus spinae Aegyptiae drach. quatuor. Digere in pastillos cum succo plãtaginis, aut uino austero uetere, & exhibe ante somnum obolos tres cum posca. Facit etiam ad tormina intestinorum. Pastillus ex Aegyptia spina, quo plurimum utor. Pharmacum Clidion appellatum, quod prospere omnibus sanguinem reiȷ̈cientibus conducit: itémque coeliacis, intestinorum torminibus, & stomachi fluxionibus. Cytinorum, fructus spinae Aegyptiae, balaustiorum, acaciae, succi hypocisthidis, singulorum drachmas sex, lyciȷ̈, rhei pontici, opiȷ̈, cuiusque drac. quatuor, myrrhae drach. III.

Contusa & cribrata diligenter baccarum myrti, aut rosarum decocto excipito: aut uino myrtite, & in pastillos redigito, & iuxta cuiusque uires cum rosarum, aut baccarum myrti, aut pampinorum uitis, aut palmarum decocto exhibeto, aut cum frigida aqua. Quod si lycio non abundes, hoc modo apparare potes. Rhus, qua coriorum tinctores utuntur in quadrupla aquae portione ad triduum maceratur, uirga frequenter agitata: quarta autem die decoquitur usque quò aqua ipsa rhois comam exaequet. Et tunc quidem rhus expressa abiȷ̈citur: aqua uero percolata, donec in mellis spissitudinem cogatur decoquitur, atq; ita pharmacis adiȷ̈citur. Quum uero bibendum praebes hoc praedictum pharmacum, spongias posca madefactas stomacho aut pectori impone: atque ubi restiterit sanguis, pectus aut locos fluxione laborantes ex omphacio in aceto diluto & aliquantulum tepefacto inunge. Conuenit etiam sanguinem reiȷ̈ciẽtibus pastillus Philippi, qui in tractatu De intestinorum torminibus describetur. Potio ad sanguinem reiectantes. Succi saluiae cyathos duos, mellis unciam unam, exhibe ieiunis in potu, & e uestigio sanguinem sistes. Quae grumos sanguinis concretos dissoluant. Sanguinem in grumos concretum lixiuium ex cinere fici, & uitis, & quercinum dissoluit, similiter etiam thymus & satureia, cum aceto. Coagulum leporis aut hoedi, ciceris magnitudine ex aceto: Itaq; mox ubi quis ex alto ceciderit, ac sanguinem reiecerit, lixiuium per se bibẽdum exhibeto, aut cum modico aceto.

De asperae arteriae ulceribus. Cap. LXIIII.

Quaecunque in aspera arteria ulcera fiunt, iuxta pelliculam eam intus ambiẽtem, & maximè prope eius extremum, aut in ipsa adeò arteriae extremitate, sanabilia omnino existunt: Et nos nõ paucos hoc modo affectos curauimus. Reiȷ̈ciunt autem hi per sputũ purulenta pauca ac cruenta, aliquando etiam tectoria quaedam ulceri obducta, sensusq; doloris ab eis manifeste percipitur iuxta exulceratum locum. Hos itaq; in quiete adseruare oportet supinos reclinatos, atq; ȷ̈s quae capiti subȷ̈ciuntur sublimius instratis. Admonere etiam ut quantum possibile sit renitantur, & ne tussiant: Deinde forinsecus loco affecto desiccantia imponere. Veluti sunt Emplastra Barbarum,

rum. Ex salicibus, & ex loliis adpellata, ac eis similia. Pharmaca aūt eis exhibēda sunt, quæ suprà ad ulcera inter arteriaca, & ad pectore suppuratos sunt descripta: Quæ etiā sub lingua detinere conuenit, ut paulatim liquefacta in asperā arteriā delabantur: tū uero maxime obniti, & non tussire. In potu autem exhibendū est lac quotidie recens mulctum ab adstante adhuc animali, adiiciendum etiā mellis quiddam his qui lac difficulter concoquūt, & quibus in casei modum in uentre concrescit.

De pectore suppuratis, ex Archigene. Cap. LXV.

Empyrici, hoc est, pectore suppurati uocantur, quibus abscessus in succingente costas intrinsecus membrana, aut in aliqua alia pectoris pellicula factus, aceruatim ruptus est, & in uacuum pectoris locum effusus inter pulmonē & mēbranā costas succingētem. Qui si non quàm citissime per sputum reiiciatur, tabidi fiunt. febricitant aūt pectore suppurati indesinenter hecticen, hoc est, habitualem febrē. Rumpuntur autem suppurationes, aliquę quidem sursum uersus, aliquæ uero deorsum. Quæ deorsum rumpuntur, in aluum & intestina, ac uesicam transfunduntur, per uasa quædā transmissione ad ea membra facta. Quęcunq; uero sursum rumpuntur, in uacuum uidelicet thoracis locum, periculosiores existunt. Cognosces autē suppuratos hoc modo. Quū lateris dolor præcesserit, deinde uehemētes febres quieuerint, & ex magna parte quoq; dolor, grauitatis autē sensus remanserit intus in lateribus in ꝓfundo thoracis, simulq; trāsfluere aliquid appareat, iuxta multiplices reclinationis permutationes, & maximè quum ab uno latere in alterum decumbūt, tūc sanè multitudo puris manifestatur, & fluctuationis cuiusdam sonitus sæpe sensibiliter in reclinatiōibus ipsorum auditur. Cognoscitur itaq; suppuratio facta tū ex prædictis, tum quòd nihil relatu dignum per sputū reiectarūt in eo qui præcessit uehementi lateris dolore. Nouiuimus autem quosdam citra febrem suppuratos, ex seroso aut pituitoso humore ex reliquo corpore in uacuum thoracis delapso, isticq; putrefacto. Itaque quibus ex gymnasiorū exercitiis, aut ex casu aliquo sæpe sensibilis conuulsio facta est, quę dolorem circa profundum thoracis intulit, Nitrum, acetum, & oleū cyprinum coniiciantur, his addatur rosmarini semen, Canchry appellatum, large probeq; cōtritū, aut pyrethrū eius loco, seu staphis syluestris: hæc simul calefiāt, deinde excolata ipsis locis ex lana succida repletis irrorentur, aut cū lana imponātur. Vtilis enim hæc irrigatio existit, sæpeq; sola malum omne discussit. In quibus aūt inflammatio præcessit, ultro uenā cubiti incidere oportet, si nihil ꝓhibeat, & mediocriter euacuare, ut alleuatio tātū aliqua cōtingat. Nutrire uero ex ptisanæ succo & aqua mulsa, excretioni cōsulēdo, & in quiete diligēter custodiēdo. Ad primū quidē ex oleo pingui irrigatiōes lana cōuoluta exceptæ ac impositæ cōducūt. Quòd si febris absit, passum etiā moderatū cū multo oleo cōmisceatur, lanaq; succida excipiatur. Hæc em̄ irrigatio in his qui febre carēt, usq; ad tertiā sufficiet diē. Si uero febres simul adsint, & ruptura consequatur ipsius puris, rutaceo, aut anetino oleo, fœniculū aut flos cypri madescāt: Aut quod magis ad hāc rē cōueniet, ipsi oleo incoquātur cū radice maluæ. Conuenientius est aūt oleū cyprinū, cū spissamētis apparatū. Hæc autē calefacta & lana molli excepta imponantur. Post hæc autem cataplasmata adhibere conuenit ad febres quidem sedādas, ex pane in aqua mulsa decocto, uiridi apio, aut fœniculo, simul decoctiōi iniecto, aut apii aut fœniculi semine insperso. Cōmodius autem ad hæc butyrum pro oleo adiicitur. Deinde cataplasma quoque ex semine lini adhibeatur: quòd si maius malum sit, etiam fœnūgræcum addatur. Quòd si frigiditas suppurationis causam præbuit, irionis etiā semen cataplasmatis indatur. Tardātibus autē suppurationibus, ordeaceæ farinæ caricas coctas addere oportet, & althææ radicē, terebinthināq; resinā ac stercus columbinū. Fit etiā ad tardantes rupturas utile cataplasma ex solo stercore caprino, quod & collectionē maturat et discutit. Optimum etiam discussoriū est ex loliis cataplasma, si bitumine permisceatur. Ablatis autē cataplasmatis, ceratis affectæ partes contegātur ex butyro apparatis, & habentibus quoq; admixtam irin, parum de baccis lauri, & rutam. Etenim ad hoc quòd à frigore tutantur, adiuuant etiam reiectationem. Tēpore reiectionis congruit emplastrum ex succis constans, & mnaseæ, & simpliciora melina, postea uero icesii & quod ex loliis apparatur. Si uero fluxus timor immineat, id quod Thraseæ appellatur, erit aptū. Ego uero assiduè eo quod ex syluestri cucumere constat utor, omnium enim efficacissimum existit. præscriptum autē hoc est in anhelosorum tractatu. Adiuuare igitur oportet puris excretionē quocunque repere cognoscatur. Quòd si ad aluum proreptet, magis emollientia sint ea quæ offeruntur: si uero ad uesicā serpat, ea quæ urinam magis cient adhibenda. Si uero per tussim puris repurgatio fiat, nihil conuenientius aut familiarius exhiberi potest quàm ptisana optimo melle permixta. Cæterū ea quæ urinā cient, cibis cōmodè ammiscentur, undecunq; tandem puris excretio contingat. Commoda est etiam faba cocta in omni suppuratorum differentia exhibita, si ei parū ex seminibus erui maceratis, & duplici ex aqua decoctiōe dulcoratis adiiciatur. Allii comestio quoq; utilis ad repurgationē existit. Inter potionū genera simplicissima est aqua mulsa cū iride & plurima radice dulci decocta, utilis est & radicis dulcis succus commanducatus, & cum ammixto sesamo tēperatus. Cōuenit etiam hyssopum aqua mulsa decoctum. Eclegma autem prodest hoc, Nucum pinearum, tum quæ pityides, tum quæ strobili appellantur, amygdalarum amararū, seminis lini, amyli recētis, æquales partes, mellis quantum suffecerit. Optimum aūt est & piperis parū ac seminis irionis addere. Quòd si tussis infestet, butyrum recens tepidū cum melle tepefactum delingendū præbe. Aliud eclegma, internos abscessus repurgans, ut etiā pelliculas maximas educat. Cardamomi drac. VIII. sagapeni drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. opii drach. II. castorei drac. II. piperis dra. I. cū aqua in pastillos duorum obolorum pōdere redige, & cū aqua calida pastillum unū pro una uice exhibe. Thespiana ad internos abscessus. Seminis apii drac. III. opii drac. III. melanthii drac. III. castorei drac. II. seminis dauci, iridis, sinapis, cuiusq; drach. VII. excipe melle cocto, & præbe nucis auellanæ magnitudine ex aqua.

Eclegma ex eruo, suppuratis commodum. Erui madefacti & inde torrefacti, decorticatiq;, & in farinam

nam redacti, drac. VIII. nucum pinearum drachm. VIII. amyli drach. VI. piperis drachmas V. succi rutæ drach. I. mellis cocti quantum suffecerit. Eclegma magnum ex marrubio. Spicæ nardi, piperis, succi marrubij, cuiusque unc. I. mellis libr. III. uini ueteris dulcis libras II. Succum cum uino & melle decoque, atque ubi ea coacta fuerint, sicca cõtusa & cribrata insperge, ac simul unitis utere. Aliud. Amomi sextantem, casiæ quadrantem, styracis calamitæ sesquiunciam, spicæ nardi sesquiunciam, croci unci. I. piperis unc. I. nasturtij drach. IIII. thuris drac. IIII. mellis libras III. utere ut optimo. Antidotus Panchrestus ab omnimoda utilitate appellata. Conducit tussi antiquæ, suppuratis, orthopnoicis, tabidis, præcordiorum distensionibus, & omni inflationi. Mouet mẽses fœminarum, & quæ ex abortu aut partu relinquũtur, secundas etiam ac partus educit, & uesicæ abolet affectiones. Terebinthinæ drachm. VIII. styracis drach. VI. myrrhæ drac. V. croci, iridis, galbani, cuiusque drach. IIII. seminis hyoscyami, corticis mandragoræ, irionis torrefacti, opopanacis, cuiusque drac. II. piperis drach. I. spumæ nitri drah. I. cũ passo coge in pastillos, ex quibus obolos II. cum aquæ mulsæ cyathis III. prębe. Alia antidotus Aristarchi, Paulina appellata. Vim habet admirandã. Prodest tussientibus, reiectãtibus sanguinẽ, tabidis, suppuratis, pulmonis abscessibus, conuulsionibus, & rupturis: ad stomachi subuersiones, bilis per uomitum ac secessum eruptionem, cœliacos, dysentericos, uesicæ affectiones, uteri strangulationes, et ad febres per circuitum repetentes, una hora ante exacerbationẽ exhibita. Facit & ad malũ habitum corporis, & ad eos qui alimentũ nõ sentiunt, ad exitialia pharmaca, & uenenatorũ morsus. Habet autẽ hoc modo: Cinnamomi, costi, galbani, castorei, opij, piperis nigri & longi, styracis, singulorũ unc. I. mellis sextarium I. Sicca contundito ac cribrato: galbanum aũt cum modico melle decoquito ac excolato: deinde omnia simul unita in uase uitreo reponito, ac fabæ Aegyptię magnitudine exhibeto cum aquę mulsæ cyathis duobus irrorato de pollice modico aceto. Vtere etiam his quæ ad tabidos describemus. Exhibe quoque confidenter antidotum Isotheum appellatam, ad tussientes suprà præscriptam. Licebit et pæonia appellata antidoto uti, quæ in Sermone tertio & decimo cum alijs multi usus antidotis describetur. Farinas quoque apparare conuenit ex eruis albis madefactis primum, deinde resiccatis ac decorticatis & mola tritis. Hæc enim farina & lacti dũ decoquitur adijcitur, ammixto etiã melle, et uehementer cõmoda redditur. Admiscetur etiam alijs sorbitionibus: & eclegmata ad difficulter purulenta reijcientes apparata, ex hac confiunt. Commodum est autem & amygdalas amaras delibratas sorbitionibus infarcire. Facilem autem puris reiectionem facit porrum capitatum cum sorbitionibus decoctũ, atque etiam per se aquæ incoctum, & in cibo acceptum. In potu aqua offeratur probe cocta: si uero uino opus habeat, theræum detur, aut aliud dulce paucum. Ab aceto autem & omni alio uinoso genere, et ab aqua quoque frigida abstineant. Tempore uero quo cicatrix obducitur, uinum scyllinum utile est præpotatum, aut absinthites, & œnanthinum in uomentibus & purgatis per uesicam: hyssopites uero & scyllinũ his qui per tussim: pulegiatum, qui per aluũ purgãtur: maximè si nigricantia subeant unà cum purulẽtis, aut grumosæ quædam coactiones. Quoniam autem per interualla colligi solent & rũpi quoque suppurationes, curam adhibere cõuenit ne post factam earum curationem recurrant: id fieri potest per lactis potationem, & hieræ ex colocynthide constantis purgationem. post etiam dropaces locis adhibeãtur, & smegmata seu extersoria acriora cutem rubefacere potẽtia, & epithemata eiusdem usus, uelut est id quod ex euphorbio fit: item quod ex baccis lauri. Assumendæ etiam arenæ ingestiones: & acrium ciborum comestio utilis eis existit per interstitia adhibita, maximè uero alliorum coctorum. Multos autem suppuratos post cicatricis obductionem illæsos conseruauimus per salsamentorum comestionẽ. Assiduè etiam acetum mulsum præbendum est, sit autem ex scylla apparatum. pectus quoque assiduè ex abrotoni decocto repurgandum: item ex centaureæ & hyssopi alijsque consimilibus decoctionibus frequenter potatis. Quòd si sæpe puris collectio cõtingat, securius est crustas per cauteria pectori in orbem inurere: quemadmodum in anhelosis est prædictum.

De peripneumonicis. Cap. LXVI.

Peripneumonia inflammatio est pulmonis, cum febre acuta. Cõsequitur autem affectos thoracis grauitas absque dolore. Quòd si pelliculę ipsius, quæ cum thorace secundum longitudinem ipsius sunt connexæ, sint inflammatæ, etiam dolorem percipiunt, & spirandi difficultas simul irruit, & surrecti sedere uolunt. Pulmo enim cordi incumbens suffocationem infert. Rubicunda eis est facies, & maximè malæ, nasus in summo fit simus, uenæ temporum eleuantur, prostratus est appetitus, respiratio calida, linguæ siccitas, aquæ frigidæ, magis autem aëris frigidi cõcupiscentia, tussis sicca. Si uero quid efferatur, spumosum est ac biliosum, & aliquãdo cruentum & floridum uehementer, quod etiam pessimæ significationis existit. & si quidem mortale malum fuerit, uigiliæ amplius aderunt, aut somni breues stuporem ac delyrium inducentes: & imaginatione mẽtem uicissim perturbante non sentiunt ualde præsentia mala: extremitates frigidę, ungues liuidi incuruãtur, quarta aut summũ septima die hi moriuntur. Verũ si ad salutem permutetur morbus, sanguinis eruptio ex naribus abũdãter sequitur, aut alui exturbatio multis exeuntibus biliosis & spumosis humoribus. Aliquando autẽ inflammatione in pus commutata, per uentrem aut urinam pus excernitur, statimque ab omni molestia liberatur. Quòd si in pulmonẽ irruperit aceruatim, aut suffocat, aut cũ grauibus accessionibus in tabẽ permutatur. Itaque si nihil obstiterit, statim uena secanda est in cubito, & si sustinuerint uires, ex utroque brachio sanguis extrahendus. Primũ quidẽ modicus & non usque ad animi defectionẽ, ut uidelicet adseruetur ad repetendã detractionẽ. Si uero quid prohibeat fieri uenæ incisionem, acri clystere sublu ere oportet ex decocto hyssopi, et colocynthide, & ruta melleque ac oleo plurimo, iniecto etiã nitro ac sale. Eorũ uero qb. uena incisa est, sedẽ illinire oportet his q̃ flatus educũt, & secessum iritant: ueluti est mel cũ cymino & ruta, ac modico nitro. Post uniuersales aũt euacuatiões peripneumonicis aqua

mulsa in potu exhibēda est, in quā decoctum sit hyssopum, aut iris sicca trita, mēsura duorū cochleariū aquae mulsae inspergēda. Quòd si suffocatio urgeat, etiam nitrum inspergere conuenit ad decoctionem hyssopi. Cibus sit extenuatorius, ptisana cum origano aut hyssopo decocta, aut modico pipere trito ad eius succū insperso. Aliquando aūt sal pro nitro cōijciendus est, prout expedierit, & sustinuerint uires. Porrum etiam capitatum bis coctum praebeatur, & halica cocta ex aqua mulsa: quae omnia inflationis sint expertia. Potus exiguus sit quantitate: humiditas eñ noxia pulmoni existit. Sub lingua aūt detinēdum praebe mel in pastillos redactum, cui in decoquēdo inspersa sint hyssopum & calamintha quàm tenuissimè trita. Uti quoq; cōueniet eclegmatis quę in pleuriticis describentur: atq; uniuersa diaeta eorū qui à peripneumonia conualescunt, eadem sit quae pleuriticorū & suppuratorum. Pectus uero lanis cooperiatur cum oleo & nitro. Conueniet etiam cerato cōtegere tum pectus, tum latera, ex oleo rutaceo, aut cyprino apparato, quod habeat simul iridem siccam tritam inspersam, aut epithema ex cera, & terebinthina, medulla ceruina, oesypo liquido, butyro, & iride tenuissimè trita imponatur. Sint autem horum partes aequales.

De phthisicis seu tabidis, ex Galeno. Cap. LXVII.

Phthisis proprie est exulceratio pulmonis, ad sanguinis spuitiones consequēs, quum uidelicet sanguinis eruptione suppressa, ulcus nō fuerit cōglutinatum, neq; cicatrix inducta consequitur etiam phthisis in suppuratis & peripneumonicis, aliquando etiam in adfectionibus pleuriticis, difficilimè aūt curātur ulcera pulmonis, propterea quòd citra tussim non repurgantur: tussientibus autem mutuo ulcus dirūpitur, ipsisq; quasi per circulum reuoluūtur mala. lancinatis namq; à tussi niflammatis, altera rursus maturatione inflammatio opus habet, rursusq; periculose per tussim pus repurgare necesse erit: quare ex omnibus difficilis curatio ipsis subornatur, quòd neq; pharmacorū uires ulcus ptingere ualeāt, prius quàm in uentre permutētur: & quòd iuxta respirationes pulmo semp mouetur, & tussiēdo lācinatur. Progressu uero tēporis cartilagines quoq; asperę in pulmone arteriae adurūtur: quēadmodum in externis ulceribus ossa, quę scalpturam ad squammularū discessum ac detractionē nō admittūt. Diuturna autem pulmonis ulcera etiā si aliquādo curentur, callosas tamen & fistulosas reliquias post se in ipso pulmone relinquūt, quae tēporis progressu ex leui occasione facile refricātur: unde contingit aliquando & tectoriū ulceri obductū, & modicas sanguinis guttas unà cū alijs quae inde per sputum reijciuntur, efferri: ut alio planè principio opus sit ad ulceris curationem. Notae aūt quae ex sputo sumuntur, in tractatu de febribus sunt praescriptae, nimirum quinto huius operis sermone: unde superfluū existimo hic de eis uerba facere. Medicari itaq; pulmonis ulceribus oportet, eo apparatu quo facile sursum efferātur humores, cura simul adhibita ne alij cōgregētur. Itaq; cataplasmata in principio assumenda sunt, ex semine lini & tenuissimo polline, cū decoctione foenigręci & althaeae, oleoq; & melle ammisceri possunt, etiā ipsis althaeae folia trita. Adhibeantur aūt haec omnia statim pòst exacerbationum remissionē. Post temporis deinde intercapedinē, ad cerata transeūdū ex butyro & oleo laurino ac cera apparata. Repurgationis autē tēpore, epithemate utendum est, ex terebinthina, & oleo cyprino, & butyro, & ex medulla ceruina, ac adipe taurino, iridisq; farina, & oesypo, hoc est, lanae succidę sordibus, aequalibus omniū partibus cōmistis. Pòst etiā emplastro Mnaseae, aut aliquo ex simplicioribus melinis utendū. Locis aūt fluxione laborantibus, id quod ex salicibus constat adhibēdū, quod etiam exiccationis tempore conueniens existit. Sicut & hoc quod ex syluestri cucumere apparatur suprà ad anhelosos descriptū, & quod ex lolijs fit eodē modo. Ne autē cutis ipsa distendatur, primum locū ipsum inūgito, atq; ita glutinosa pharmaca imponito: sic enim facilius auellūtur. Optimum aūt ad eos malagma tempore quo cicatrix obducitur, hoc est, Cerae libr. I. picis lib. I. uisci quercini unc. I. ammoniaci thymiamatis trientē, gallę hypocisthidis, aluminis scissilis, acaciae, malicorij, seminis apij, rhois culinarij, cuiusq; unciā I. olei myrtini aut rosacei triētē. In hyeme autē paulò plus. Sicca cū succis in aceto contere, liquefactisq; quae elquari possunt, & ab igne ablatis uiscum inijce: ad quod deinde liquefactum in cacabo etiam reliqua trita cōijce, ac simul unita in pilam transfunde, & emollitis utere. Inter pharmaca uero potabilia simplicissimū est aqua mulsa per se, & cum amylo, aut iride & radice dulci in ea decoctis. Omnium autē conueniētissimū phthisicis est lac asininum potatū: quòd si non adsit, bubulū aut caprinū, & cācri crudi triti cum lacte potati, aut cocti in cibo sumpti, assidue iure eorum insuper absorpto. Conuenit etiam eis adeps ceruinus recens in sorbitionibus eliquatus. Quòd si molesta tussis incubuerit, thymus tritus & hyssopum melle cocto excipiuntur, & sub lingua tenenda exhibentur. Congruit etiam butyrum recens cum mellis & terebinthinae aequalibus partibus decoctis. In his uero qui tolerare possunt, plus butyri accipiatur, si tamen recens existat: optime enim repurgat. De hac itaque mixtura cochlearium unū ieiunis detur. Bonum est et amygdalas amaras maxime cum ptisana decoquere, & porrum capitatum cum ptisana, aut altera sorbitione decoctum, aut etiam per se bis coctum accipere. Uinum autem thereum & scybelites praebeatur, mediocri tamē ualde mensura. Eclegma uero phthisicis congruum tale est. Mellis optimi libram unam, uuarum passarum pinguium exacinatarum sextātem, croci, iridis, seminis hyoscyami, tragacanthi, cuiusque drac. IIII. styracis flaui unc. I. nucum pinearum drach. VI. amyli unc. I. Exhibe ex eo cochleariū ieiunis. Tragacanthus in uino dulci modico teritur: styrax uero in pila dissoluitur reliquis coniectis ac permixtis. Aliud. Foeniculi succum cū pari melle decoquito, & ad sextarij mensuram croci drach. I. rhei pontici drach. II. aliquando etiā hypocisthidis drac. I. adijcito. Quòd si iuxta asperae arteriae extremum asperitas adsit, conijce & radicis dulcis tritae drac. II. detur cochlearis mensura à cibo. Aliud. Scillam optime assato, eiusq; medium siue medullam terito, & ad unam scillae sex mellis partes cōijcito, & ieiunis inde cochlearis exhibeto. Aliud eclegma celebre. Marrubij, hyssopi, iridis, radicis dulcis, pulegij, dictāni, saluiae, caricarū, palmularū passarū, sing. unc. I. crassius cōtūdito, ac in aquae sextarijs tribus

tribus ad triduum madefacito: deinde ad tertias decoquito ac percolato, mellisq́ libra I. adiecta, rursus donec cogatur decoquito, & pòst farinæ orobi scrupulos XII. terebinthinæ unc. I. amyli drac. IIII. mastiches tritæ drac. IIII. tragacanthi unc. I. adijcito. Tragacanthũ primũ in modico decocti madefactũ conterito: deinde adiectis ei reliquis siccis, etiã ea quæ decocta sunt affundito, simulq́ coactis utitor, exhibito ieiunis cochleari. Licebit & ante somnũ exhibere, experimento eius utilitas cognita est. Aliud, ad phthisicos fluxioneq́ thoracis laborãtes. Seminis cucumeris satiui desquamati drach. VIII. amygdalarum delibratarũ dra. IIII. seminis lini drach. II. seminis papaueris albi drac. II. Cõtusa & cribrata cũ tragacanthi cremore cogito, & in pastillos digerito. Iuxta uirium autẽ tolerãtiam alijs drachmã I. alijs obolos II. præbeto: eis qui febre carent, cũ uino dulci & myrti cremore: febricitantibus uero, cũ cremore solo. Aliud, quod & ad phthisicos & suppuratos præclare facit. Farinã erui albi succo scillæ subactã exiccato: aut scillã assatam ac tritã, farinaq́ erui subactã eodem modo exarescere sinito. Vsu autem expetente, pastillos ipsos exiccatos contundito ac cribrato, melleq́ permixtos cochlearis mẽsura ieiunis dato. Optimè em̃ repurgat. Aliud, multo usu cognitum, citra molestiam repurgãs. Farinæ erui unc. I. hyssopi quadrantẽ, seminis urticę quadrantẽ, iridis unc. I. mellis quantum suffecerit. exhibe ieiunis cochleare, ac confidenter utere. Aliud, experimento cognitũ, quod ad phthisicos & suppuratos facit: magis tamẽ frigidis tẽperaturis cõducit. Iridis illyricæ sextãtẽ, farinæ erui albi sextantẽ, hyssopi, pulegij fumo nõ siccati, seminis urticæ, cuiusq́ dra. VIII. piperis gran. XII. Excipe melle, ac prębe cochlearia II. mane unũ, alterũ ad uesperã. Potes et catapotia inde formare, atq; alternis dieb. exhibere. Aliud, phthisicis, & tussi ueteri aptum. Cardamomi torrefacti drac. XVI. thuris, galbani, iridis, piperis, cuiusq́ dra. IIII. casiæ, croci, myrrhæ, cuiusq́ drac. III. opij drachmam I. cõtundito ac cribrato: & cum aquæ cyathis tribus, ac passi duobus, cochleare I. aliquando etiam duo præbeto. Licebit etiã pastillos inde formare cũ passo. Aliud coptarium, siue placenta, ad phthisin, ex eclegmatum materia apparata. Ex amygdalis uidelicet amaris decorticatis, nucibus pineis recentibus, propter oleaginosum in eis saporẽ aqua præmaceratis: semine lini, amylo recẽti hoc modo. Nucum pinearum quæ pityides appellantur sextariũ I. seminis lini sextarij quartã partẽ, amyli quincuncẽ, piperis drac. I. mellis boni cocti & despumati quantum satis erit. In his qui caput quod facile oblęditur habent, pityidas uitare oportet, proq́ eis semẽ urticæ conijcere. Eclegma ex orobis apparatũ Dionysio prætori. Erui albi torrefacti & desquamati, ac triti unc. I. costi trientem, croci sextantẽ, iridis unciam I. nucum pinearũ unc. I. piperis grana L. seminis lini, uuarum passarum à uinaceis depuratarum, terebinthinæ, sing. unc. I. butyri drachm. IIII. mellis quantum his cogendis satis erit. Summe hoc phthisicis auxiliatur. Antidotus ex orobo, ualde celebris, ad phthisicos suppuratos, & inueteratã tussim: optime repurgat, & cicatricem obducit. Amygdalarum amararum delibratarum sextantẽ, farinę erui trientẽ, hyssopi trientem, iridis trientem, amyli sextantem, piperis, panacis radicis, croci, cuiusq́ scrupulos VI. succi omphacij exiccati drac. IIII. nucũ pinearum torrefactarum sextantem, mellis despumati libr. I. aceti unciam I. Farina erui in aceto per diem unum maceretur, postea simul coactis omnibus, ex eis cochleare unum ieiunis præbeatur. Alia antidotus ad phthisicos, quæ etiã ad omnem tussim inueteratam conducit. Amygdalarum amararum decorticatarũ sextãtem, seminis urticę torrefacti dra. IIII. succi radicis dulcis sicci, radicis symphyti, cuiusque sextantem, terræ asteris, nucum pinearũ torrefactarum, seminis lini torrefacti, sesami, uuarum passarũ à uinaceis depuratarũ, singu. sesquunciã, farinę erui albi sextantem, iridis unc. I. terræ lemniæ unc. I. sapæ & mellis quantum suffecerit ad eorũ coactionẽ. Exhibe ieiunis cochlearis mensura: aliquando etiã ante somnum. Vtere & uaria ex capitibus papaueris cõpositione, supra ad destillatiões descripta, exhibẽs ex ea ante somnum. Vtere & his quæ ad suppuratos sunt descripta. itẽ arteriacis remedijs suprà præscriptis conuenientissima etiam eis est cõfectio isotheos appellata, ad tussim descripta: & antidotus pæonia, quæ in Sermone XIII. cum alijs multæ utilitatis antidotis, est relata: ea confidenter utaris. Prodest & Mithridatis confectio, & quæ Esdræ inscribitur, miro modo: itẽ ex uiperis theriace Andromachi, per interualla exhibita: quę omnes in tertio & decimo Sermone sunt descriptæ. Vltra opinionẽ autem efficax est, bolus armeniacus drachmæ pondere ex uino tenui albo. Catapotion phthisicis ualde commodum & bonum, cui nullũ cõparari potest: faciens ad omnẽ tussim inueteratam, & purulentas reiectationes: quod in tribus diebus utilitatẽ suam demonstrat. Styracis flaui, piperis albi, myrrhæ troglodyticæ, castorei, galbani puri, opij Achaici, aut Asiani, omnium æquales partes, cũ galbano & styrace subige, ac catapotia informa erui magnitudine, quorũ tria aut V. ante somnũ exhibe deuorãda: calida aqua insuper ad sorbendũ data, & admirandam uim uidebis. Porrò diutius perseuerante malo, ac iã inueterato, cauteria admouere oportet, pectore in orbem inusto, quẽadmodum in suspiriosorum prædiximus curatione.

De pleuritide siue laterum morbo. Cap. LXVIII.

Pleuritis exquisita & propria, inflãmatio est membranæ intrinsecus latera succingentis, dolorem pungitiuum uehementer inferens cum acutissima febre. Cõsequitur hac affectos spirãdi difficultas, & tussis aliquando quidem sicca, aliquando uero cũ reiectatione, ac primũ quidẽ cruentorũ: inflammatione uero matura facta, purulentorum, pulsus adest durus, & secantis quippiam modo habens. Si itaq; dolor circa mammas innititur ac usq́ ad clauiculam se extendit, citra dilationẽ cõfidenter uena secãda est. Si uero deorsum ad præcordia uergat dolor, corpus purgãdũ. Quòd si mediocris infestet dolor, & nõ pungitiuus: neq; adsit tussis, neq; febris acuta, non opus est magna remedia adhibere. Clyster em̃ efficacior eis primũ infunditur, deinde euacuatione aliquod operæpreciũ faciẽte, adhibetur etiã irrigatio ac fomẽtatio lateris affecti: itẽ sacculi ex furfurib. et pulegio ac mẽta impleti: et dięta ex tenuatoriã uim habẽs. Archigen. In his uero q acuto morbo, ut diximus, infestãtur, si qdẽ circa mãmas ac clauiculã hæreat dolor, uenam

nam incidere oportet, ut dictũ est, in brachio, nõ eo quod rectà ab inflammato latere procedit, sed opposito. Sanguinis autẽ multitudo extrahatur, nõ usq; ad animi deliquium, periculũ enim ne in peripneumoniã morbus permutetur: si quidẽ refrigerato ualde corpore, pulmo rarus & calidus existens laterióq; uicinus prõpte & facilime morbũ susceptat. Itaque modicum extrahere oportet, & post sufficientẽ temporis intercapedinem, rursus repetita incisione modicum auferre. Quòd si animi defectionem timeamus, usq; in sequẽtem diem eius repetita ablatio differenda erit. Deinde clyster aluo adhibeatur, si non ut cõuenit, feratur. Clysteri autem cõfidenter uti oportet ex oleo rutaceo, eliquatis in eo terebinthina & butyro: deinde forinsecus latus ex oleo calido souere, in quo ruta, anethũ, flos cyperi decocta sunt. Lanam item sulphuratam, aut ipsum sulphur inspsum habentem, adhibe calido oleo imbutã, ita ut insperso modico thymo trito imponatur, leniterq; ac prouide colligetur, atq; hac sanè irrigatione utendũ est ad tertiam usq; diem: quarta deinde cataplasma adhibeatur ex polline ac lini semine, melleq; ac oleo rutaceo: sitq; uehemẽter leue ipsum cataplasma. Quòd si liquidior reiectio existat, farina etiam lolij, & seminis irionis ammiscenda, aut fœnumgræcũ ac nitrum inspergendum. Si uero repurgamẽto liquido prodeunte adhuc perseueret dolor, suppuratũ fieri hominẽ spes est. Quare sinapi etiam in cataplasmata commiscendum, & nasturtij semen, ac rosmarini semen canchry appellatum, itemq; pyretrum: aut farinam lolij, ceræ, & bitumini, cũ oleo eliquatis permixtam impone. Cura etiam adhibenda est ut calida permaneant cataplasmata: quod hoc modo fieri potest. Oleo calido uesicam bubulam semiplenã redde, eamq; frequẽter cataplasmati admoue. Post septimum autem diem, si eodem modo dolor persistat: cucurbita lateri affigẽda est, & cutis scarificãda. Manifestißima eñ in pleuriticis utilitas ex cucurbitulæ appositione apparet: uulnuscula aũt scarificati loci sale aut nitro inspergẽda, si quidẽ sustinere queãt: in alijs uero linteolum oleo madefactũ ac sale conspersum imponatur. Sequenti deinde à scarificatione die optimũ est rursus cucurbitã affigere, quo sanguinis saniosus ex impactis uulnusculis extrahatur. Hæc enim detractio priore cõmodior existit: non enim sanguis, sed sanies in secũda detractione aufertur. Tertia uero die post sanguinis detractionẽ, ceratum cyprinum aut rutaceũ tum pertusæ cuti, tũ uniuerso lateri imponendum: neq; unquam affectus locus nudus relinquendus: quòd si permutati in pus humoris signa appareant, & non per exhalationem discutiatur, coadiuuare permutationem oportet, althæa & caricis in complexum cataplasmatum cõiectis. Pòst uero etiam epithematis utendum: reiectionis maxime tempore, huiusmodi mixtura apparatis. Butyri, terebinthinæ, œsypi, id est ex lanæ succidæ sordibus pharmaci, ceræ, medullæ ceruinæ, iridis, omniũ æquales partes conijce, modico oleo cyprino aut rutaceo ammisto. Optimũ est etiã sulphur tenuißime tritũ cerato liquefacto inspergere. Admirabiliter quoq; eis auxiliatur brassicæ radix sicca, unà cum cauliculis exusta, cinere eius axungia ueteri suilla sufficiente excepto, ita ut ne perfluat in corpus, ipsumq; inquinet. Præclare enim discutit, & mitigat dolores. Probè etiã auxiliantur brassicæ, itemq; cupreßi folia tenera trita, & cũ axungia imposita, aut marrubiũ eodẽ modo, aut cinis sarmẽtorũ, aut ficus pingues cũ pari axũgia cõmixtæ. Eundẽ usum præstat stercus caprinũ cũ axungia impositũ. Aliud epithema, pleuriticis ualde cõmodum. Opopanacis unc. I. foliorum rutę sextantẽ, olei cyprini lib. I. ceræ sexũcẽ, terebinthinæ sexuncẽ, galbani sesquiunciam. Opopanax in oleo cyprino dissoluitur: galbanũ autem cũ rutæ folijs conteritur: quæ uero eliquari possunt, liquefiunt, & refrigerata tritis ammiscentur. Aliud, experimẽto cognitũ. Rutæ sextantem, sulphuris uiui unc. I. nitri sesquunciã, adipis suilli trientem, ceræ sexuncẽ, olei cyprini sexuncẽ, butyri, œsypi liquidi utriusq; sextantẽ, terebinthinę unc. unã. Aliud epithema ad pleuriticos, in quibus dolor diu perseuerat. Ceræ, resinæ pini, picis, baccarũ lauri decorticatarũ, singulorũ lib. I. ammoniaci thymiamatis sexuncem, galbani trientem, pyretri sextãtem, æruginis unc. I. nitri sextantem, euphorbij unc. unã, alij tantum dimidiam accipiũt, olei laurini aut communis antiqui trientẽ. Appara & utere. Rubefacit cutem, & grauitatem leuiorem facit. Epithema fœtidũ, pleuriticis commodum. Resinæ pini lib. unã, ceræ sexuncẽ, rutæ uiridis trientem, olei cyprini sexuncem, sulphuris uiui, opopanacis, sagapeni, galbani, cuiusq; drachm. IIII. De potionibus pleuriticorum. Potionibus iuuantur pleuritici in principio quidem aquæ mulsæ, in qua ruta est decocta, post etiam hyssopum, aut calaminthæ, aut origanũ, aut iris, aut radix aristolochiæ. Alia, e uestigio auxiliatur. Radicis phu fasciculũ in tribus aquę sextarijs decoquito: & expresso liquore ad sextarium unum, mellis trientem conijcito, rursusq; decoquito, ac cyathos tres ante cibum exhibeto. Alia. Chamepityos manipulum in tribus aquæ sextarijs appara, & utere, ut dictum est. Alia. Stœchadis tenuißime tritæ drac. I. exhibe ex aqua mulsa, aut simili modo chamedryn, aut chamæpityos modo apparatam præbe in potu. Prodest & dracũculi radix cocta in cibo sumpta, aut ari radix eodẽ modo. Sub lingua uero tessellas ex melle cocto eliquantes deuorent. Eclegma autẽ eis conueniens hoc est. Eclegma ad pleuriticos. Seminis urticæ, seminis lini, nucum pinearum, amyli, singul. cyathum unum, amygdala amara decorticata XXV. piperis grana quinquaginta. Nuces pineas ac lini semen parũper torreto, deinde alia trita ac cribrata simul cum his melle despumato sufficienti excipito, et ieiunis cochleare unum exhibeto. Aliud. Butyrum recẽs cum pari mellis mẽsura decoquito, ac inde cochleare præbeto. In pluritide uero diuturna exhibe seminis balsami drac. I. ex aqua mulsa, aut etiã gẽtianæ dra. I. radicis cẽtaureæ maioris dr. II. ex uino, aut radicis symphyti ex aqua mulsa. Quòd si liquida & cruda reiectet, cõuenit hoc: myrrhę troglodyticę dr. II. croci dra. I. pipis gra. XV. mellis despumati lib. I. cogito simul, ac inde cochleare dimidiũ præbeto. Oribasij antidotus ad pleuriticos & oẽs pectoris fluxiones. Seminis rosmarini, opopanacis, sagapeni, castorij, anisi, seselis, cuiusque drac. VIII. myrrhæ, opij, cuiusq; drac. IIII. bituminis dra. III. & dimidiã, piperis drac. II. thuris sesquidrach. Vtere, araci magnitudine exhibẽs cum hydromelitis cyathis III. Antidotus alia pleuriticis ualde

ualde commoda. Baccarũ lauri dra. VIII. seminis rutæ syluestris drac. octo, aristolochiæ longæ dra. VI. myrrhæ drac. IIII. gentianæ drac. IIII. mellis despumati lib. I. Datur nucis põticæ magnitudine, aut fabæ, aut araci. Prodest suppuratis, cõuulsis, itẽq; ruptis. Cæterũ & antidotus quæ ex quatuor rebus appellatur, præclare facit. habet aũt hoc modo: Gentianæ, myrrhæ, aristolochię, baccarũ lauri, ęquales partes melle cocto excipe, & fabæ magnitudine prębe: his qui febre carẽt ex uini cyathis III. febricitãtibus uero cũ aqua mulsa. Efficax est ad conuulsiones, rupturas, orthopnœã, tormina interaneorũ, et morbũ regiũ, & eos qui uenenũ hauserunt: resistit etiã serpẽtiũ uenenis potata: præstat idẽ & ad morsus locum imposita. Quidã eã mysteriũ appellãt. Alia antidotus ad pleuriticos pharmacũ accõmodatum. Extrahit menses & partus, & quæ à partu relinquũtur secundas. Dictãni, sagapeni, opoponacis, trisaginis, cuiusq; drac. IIII. myrrhæ, seminis rutæ syluestris, herbæ sabinæ, comæ cẽtaureæ minoris, piperis, cuiusq; dra. octo, radicis gẽtianæ drac. VI. baccarũ lauri dr. XVI. aristolochiæ rotundæ drac. II. mellis despumati quãtum cogendis his satis est. Datur nucis auellanæ magnitudine cũ hydromelitis cyatho I. cibi porrò pleuriticis exhibendi sunt sorbiles qui in principio uẽtrẽ subducãt: uelut est ptisanę succus cũ melle, citra salẽ aut alterius rei admistionẽ. Post hęc etiã nõ colata integra ptisana exhibẽda: deinde micę quoq; ex aqua mulsa. quòd si à melle abhorreat æger, oleum optimum in principio ptisanæ affundes, decoquesq; simul capitatũ porrum, deinde modico sale condies, et exhibebis. Remittente uero ac declinante iam malo in petrosis aquis degentes pisces exhibendi, & colũbæ, omnisq; diæta tenuis cõstituẽda. Aluus autẽ assidue subducatur, in maximis præsertim doloribus: sed tamẽ cauendũ ne fortiora solutiua exhibeãtur. Mastichen itaq; tenuissime cõterito, eiusq; scrupulos IX. cũ cum aqua tepida, aut lact ei teporis aqua præbeto. Soluitur eñ à calida aluus. Vbi uero hanc potionẽ obtuleris, amygdalas amaras decorticatas XX. in promptu habe: easq; tritas cum pauco melle delingendas præbe, aquã etiam calidam modicam insuper bibendam. Profectu autẽ ex his consequente, etiã cum subscripta Asclepiadæ hiera purgabis, quo omnes morbi reliquiæ extergantur: quę enim relinquuntur à morbis, recidiuas facere cõsueuerũt: & non pura corpora quo plus nutries, eo amplius lædes. Hiera Asclepiadæ, quę omnes abscessus in profunda corporis parte cõsistentes unà cum tunicułis ipsorum educit, phthisicis ac pleuriticis cõmoda: facit & ad eos qui assidue reuomunt cibũ. Colocynthidis medullæ drac. XXXII. marrubij, stœchadis, trisaginis, cuiusq; drac. XIIII. myrrhæ, spicę nardi, piperis longi, floris iunci odorati, cassiæ, cinnamomi, cuiusq; drac. III. croci drac. IIII. radicis cẽtaureæ maioris drac. IIII. galbani drac. IIII. Excipe melle cocto, & pleuriticis duarum nucum ponticarum magnitudine exhibe ex aquę mulsæ cyatho I. phthisicis uero & suppuratis unius tantum nucis magnitudine itidem ex aqua mulsa.

De ea quæ pleuritis esse putatur, quum tamen non sit. Cap. LXVIII.

Ex cruditatibus plurimis, & cibis humoris crassi ac pituitosis, ueluti sunt bulbi, ac fungi, & consimiles: crudi humores uiscosiq; & tenaces in corpore generantur: qui aliquando repente se in uacuum thoracis locum ingerunt, aut in ipsum etiam pulmonem. Multitudine itaq; sua succingẽtem latera intrinsecus pelliculam distendentes inferunt dolores: ut imaginatio factæ inflammationis in expertis exhibeatur: quin etiam uias spiritus intercipientes uehementem spirãdi difficultatẽ inducunt. Vnde quidã medici errore seducti, uena cubiti incisa, multoq; sanguine euacuato, mortis causam ægris præbuerunt. Quare interrogare oportet, num eo cuius mẽtionẽ feci, usi sint cibo, diligentérque perdiscere formam ipsius respirationis, contingere etiam pulsus, & tactu explorare caloris qualitatem. Etenim in his non ob dolorem respiratio utplurimum intercipitur, sed quòd uiæ spiritus sunt obturatæ, & respirationis forma uelut laqueo collo circundato contingit. Supini autem ferè in totum decumbunt semper, præ impotẽtia etiam, neque probè loqui ualentes. Vtplurimum uero non febricitant hi: aliquando & frigidius solito corpus eorum inuenitur. Quòd si febre afficiãtur aliquando, debilissima ipsis febricula existit, minimeq; sunt siticulosi: & quod ad hæc uel maximum signum est, pulsus difficulter mouetur, minimus & tardissimus præter solitum morem existens. Horũ itaq; curatione suscepta, calefacientia, incisiua, & repurgãtia intrinsecus & extrinsecus offeremus: & primum quidem à simplicioribus incipiemus. Clysteri ergo cõsueto aluum à stercoribus repurgabimus: deinde etiam efficaciori utemur ex decoctione calaminthæ, aliquando centaureæ, melléque plurimo, ac nitro et oleo. Colocynthis autem in his quod ualde stomacho aduersetur deuitanda. Post alui euacuationem rutam & anethum in oleo decoquemus, & ex eis quàm plurimum fouebimus affectos locos: lanas etiam oleo madefactas imponemus. In potu dabimus aquam mulsam, in qua hyssopum, aut pulegium, iris, caricæ plurimæ sint decocta. Succum etiam ptisanæ tenuissimum exhibebimus cum melle, quo inde uenter leniter subducatur. Eclegma autem ipsis commodum huiusmodi est. Seminis urticæ, hyssopi, iridis, nucum pinearum, amygdalarũ amararum, singulorũ æquales partes, modico pipere adiecto, optimo melle despumato excipe, ac inde ad summum cochlearium unũ ieiunis prębe: deinde interstitio facto, exhibe aquã mulsam, ut dictũ est, ac post horas duas succum ptisanæ: tertia deinde die ex farina ordei, ac semine lini, multoq; fœnogræco cataplasma imponatur: adijciamus etiam sinapi tritum, & lauri baccas, ac parum nitri, & ex liquidis oleum rutaceum, aut cyprinũ, aut anethinũ. Apparandum aũt est eo modo, ut thoracem & costas cõprehendat. Ablato autem cataplasmate, thorax cerato ex butyro & terebinthina, œsypoq; liquido, et cera, taurino adipe, ac iride, æqualibus portiõibus acceptis contegatur. Aliquando etiam ex medulla ceruina & oleo cyprino. Sulphur quoque uiuum cerato liquefacto infarciendum. Stomacho uero lanam conuolutam, unguẽto nardino ac modico uino madefactam imponemus, eiq; incumbere semper sinemus. In his uero quibus suffocationis periculum imminet, uomitorijs ad anginam descriptis confidẽter utemur, & maxime eo quod ex elaterio, sinapi ac nitro constat, primum quidem ipsum cũ oleo &

pauco melle quàm penitissimè illinendo: deinde etiam bibendum, quemadmodum illic diximus exhibebimus. Assidue etiam aquam mulsam absorbẽdam præbebimus, in qua hyssopum est decoctum. Porrò humoribus dissolutis reiectare eos incipiẽt, & tussis in eis augescet: quare antidotum isotheum appellatam, tunc eis ante somnum exhibebimus, nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulsa. Sõnũ enim dulcem infert, & humores quo facile sursum efferantur præparat, ac tussim sedat, doloresq; dispergit. Est autem suprà ad tussim descripta. Quando uero etiam uenter eis non bene excernit, mastiche tenuissime trita scrupulorum nouẽ pondere cũ aqua tepida, aut lactei teporis bibenda offeratur, deinde amygdalæ amaræ decorticatæ tritæ ex melle præbeantur delingendæ, & aqua calida post eorũ sumptionem absorbenda. Feliciter autem procedente curatione, & columbarum pullos in cibo offeremus, cum porro capitato cocto, anethoq; & oleo, modico sale & pipere adiecto. Vinum bibant fuluum, uetus, mediocri mensura. Atqui eclegma prædictum ex semine uidelicet urticæ quotidie ieiunis præbebimus. Ante somnum uero isotheum antidotum alternis aut singulis diebus, donec ab omnibus molestijs ægri liberentur. Ceratum autem quod pectori adhibetur, singulis diebus renouetur. Et si quidem uenter adstrictus sit, mastiche cum amygdalis & melle præbeatur. Eclegma Galeni, ad diuturnum pectoris dolorem citra febrem. Fœnumgræcum aqua macerato, deinde decoquito, & prima aqua diffusa, & palmarum pinguium carne adiecta rursus coquito, ac exprimito succum: quem deinde melle largius permixtum rursus ad prunas decoquito, donec ad mediocrem spissitudinem redigatur: & ex hoc multo antè reliquum cibum tempore delingendum exhibeto.

OCTAVI SERMONIS AETII
FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN
NONO SERMONE AETII
HABENTVR.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI TERTIAE SERMO PRIMVS, ET EX ORDINE NONVS.

*

De stomachi, alui, ac interaneorum affectionibus.

De cardiacis. Cap. I.

QVOMODO eos, qui cardiaci appellantur, curare oportet, aut eos etiã qui aliter ob stomachi afflictionem animo linquũtur, iam absolutissimè prædictũ est in quinto huius tractationis sermone, ubi ad febrium curã hæc annexuimus. Nunc uero quum affectionẽ stomachi ac alui remedia opportunè ex ordine describemus, necessariũ uisum est & hic paucis eorũ mentionem facere. Cognoscemus igitur eos qui cardiaci dicuntur, quum acuta febri & maxime æstuosa affliguntur hoc modo. Pulsum si inuenero densum & obscurum, & extremarũ partium frigiditatẽ, sudores circa faciẽ & ad pectus usq; glutinosos, & odorem corporis terrestrem nares percellentem, & pulsus circa ipsum cor uehemẽtiores & magnos, & ad hæc accedant desperatio, angor animi, & corporis iactatio, Hoc modo affectum, cardiacũ esse dico. Os uero uẽtris primũ est quod in ipsis afficitur, per consensum uehementer oblædẽs cor ipsum, propter uicinitatẽ. Porro ueteres os uentris cordis appellatione Cardian uocarũt, ab accessionibus nimirum quæ ex eo accidunt & inferuntur. Aëris itaq; frigidi admissione & uentilatione eis auxiliari oportet, Spõgia igitur ex posca frigida imbuta, facies permadescat, & aqua lactei teporis paulatim absorbẽda præbeatur. Odoramẽta autẽ uaria offerantur, malum cotoneũ, pulegium, cucumer, & similia. Stragula eis incũbentia tollantur: operimenta uero quibus cõteguntur, mollia sint, & usu priore detrita: pauimentũ irroretur, ac folijs consternatur myrti, platani, ac quercus, maximè uero uitis atq; ipsis etiam rosis. Solẽ autẽ domus in qua decumbit nõ admittat, sitq; minimè alta, sed depressior, et nõ ualde lucida. Exudantibus uero partibus myrtus sicca trita inspergatur, aut cimolia, aut œnanthe, aut ordeũ: imprimis uero collo & thoraci, & locis sub alis ac inguinibus ea sunt adhibenda. Eodẽ modo auxiliatur malicorium cũ manna inspersum: aut galla per se, & cũ sulphure uiuo, aut samia terra admixtum habẽs gummi. Illinũtur etiã ad coërcendos sudores, oleũ myrteum, œnãthinũ, rosaceũ, melinum, & lentiscinum. Circũlita autem sudores cohibẽt, manna & amylum cãdido oui excepta, aut bulbus albus, & piper, ac urticæ semẽ, et gũmi, modico cerato myrteo excepta, aut oui candido subacta, quæ sanè crassius inungere conuenit: adglutinantur em̃ & exarescunt, & potissima in eis spes cõsistit naturalis caloris reexuscitandi. Neq; uero pinguefactæ cuti huiusmodi inunctiones sunt adhibẽdæ: uerũ linteolo probè prius extersæ inũgãtur. neq; mox ubi calor apparere incipit, auferãtur, sed postq; sufficiẽter extremę corporis partes fuerint cõcalefactę, quod ubi cõtigerit statim tollãtur, et thorax cooperiatur, atq; sicubi uarosum quippiã aut ulcerosum ex inunctionis adustiõe circa thoracẽ appareat, blãde tractetur, ac aliquo ex his q̃ ad ambustos ab igne descripta sunt, pharmaco locus curetur, maxime uero cõueniet id q^d ex ordeo cõstat. Extremę uero corporis partes, siue ad genua usq; & cubitos, siue usq; ad locũ sub alis & inguina sint refrigeratę, fece usta & sulphure uiuo cõspergẽdæ, aut pyretro, aut piperide, aut bulbis tritis cũ pipere illinẽdę à brachijs usq; ad digitos, & à fœmore usq; ad extremos pedes, gracilibus linteolis simul circũpositis. Idẽ pręstat sinapi & pyretrũ, ac adarce. Porrò mollibus corporib. sufficit aliquando oleũ sicyoniũ aut gleucinũ illitũ, cũ multa fricatione ac cõcalefactiõe partiũ extremarũ: quanq̃ nihil uetet piperis ac ceræ modicũ his ammiscere, quo spissiora fiãt, & melius adhærescant. Fasciculus quoq; ex lana pura in oleo calido madefactus incũbat semp circa uesicę regionẽ. Capitis fomẽta frigida sint, qualia ad phreniticos sunt descripta: frõs spõgia ne madefiat, sed ex acacia, galla, terra samia, ac syluestris punici flore illinatur. Optime facit etiã omphaciũ, & gũmi, uerũ unũquodque eorũ ex rosarũ decocto aut succo, aut aliquo cõsimili diluatur prius, & deinde illinatur. Quod si quis sanitatis tẽpore nimiũ repletus existat, & stercora antiqua recto intestino insideãt, tũc sanè clysteri simpliciore euacuare oportet: ex succo ptisanę, et modico melle, paucissimoq; sale, & oleo quoq; modico adiecto. Illinenda est etiã singulis dieb. sedes ipsa ex cumino, ruta et nitro, cũ modico melle cõmistis, ob inflationũ uidelicet eductionẽ. Si uero nulla stercora in intestino recto subsideãt: neq; alias etiã excremẽtorũ multitudo insit intestinis: ægri aũt cibũ nõ sentiãt & tabescãt, ptisanæ succũ aut halicę p clysterẽ infundere oportet tepefactũ, cõquassato cũ eo ouo crudo. Vltra hoc em̃ quod ea q̃ stomachũ inferne molestia afficiũt, euocat et educit, etiã alimẽtũ optime corpori sufficit ex lãguore ob nõ acceptũ cibũ misere affecto. Auxiliãtur itẽ cardiacis cataplasmatis modo, stomacho, ac sinistræ mãmæ imposita, folia rubi cũ pane, aut myrti folia, ipsæq; myrti baccę, aut pãpini uitis, aut plãtago cũ pane, aut mala cotonea & palmę, aut intubus cerato exceptus. Imbecillioribus polentam cum palmis imponere sufficiet, aut palmas uino madefactas unciæ unius mẽsura contere, deinde adiectis aloës drachmis quatuor, mastiches drac. IIII, simul tere, & affuso eliquatæ ceræ sextãte, & olei, si quidem hyems sit, neq; multus caloris sensus ægrum cõtingat, nardini: in æstate uero rosacei, aut melini triente simul misce, ac utere eodem modo. Quod si ex uisceribus quoddã inflãmatum sit, panẽ cũ modico uino et melle decoctũ impone, admixtis in his qui imbecilliores sunt malis repurgatis, aut œnanthe. Reprimit autem sudores stomachumq; & cor ipsum firmitatis autorem placat ac cohibet cataplasma

taplasma ex palmis, & œnanthe, & acacia, rosis, alumine, hypocisthide & rhoē rubro: ita impositū ut sinistrā mãmam atq; ipsum uentrē cōplectatur: sit etiā tactu molle & leue, ac assidue permutetur. Reuocato aūt ex accessione ægro, si loci quidā circa præcordia sint inflāmati, ꝓuidere oportet ut per cōmunia cataplasmata ab inflāmatiōe liberentur. Cibi offerēdi, panis ex aqua frigida, aut ex uino albo & tenui frigidoq; ac diluto: pedes suilli, taliq;, & rostra: ex uolucribus macræ, & nō fœtidæ, in ptisanę decoctione eliquatæ, aut etiā per se. Frigida autē hæc exhibeantur, si caloris sensus circa stomachū sit, et ęger inflāmatione nō uexetur. Alijs calida exhibenda, similiter autē & potus calidus dãdus, uinū tenue, album, dilutū: immodicam autem uini exhibiti multitudinem pulsus ægroti ostendet. Eo usque enim exhibendum est uinum, donec pulsus subtremulus esse desinat, & robustior fiat.

De his quibus atra bile stomachus infestatur. Cap. 11.

Ex Herodoto. Quibus stomachus ab atra bile in febribus uexatur, similes accessiones cardiacis patiūtur. Accedūt aūt ad hæc, fortis stomachi morsus, cū eius exolutione, & capitis uertigine, ac frigido sudore, paruusq; & obscurus adest pulsus. ꝓgressu uero tēporis augetur morsus, atq; hinc in dolorē q difficulter leniri potest, trãsit. Cæterū manifeste apparēs flauæ bilis uomitus has accessiōes leuiores reddit, atrę aūt bilis soluit. Vomūt autē ferè in totū hoc modo affecti pituitā acidā in uentre coaceruatā ex assidua cruditate, propter uētris ipsius debilitatē. Qui uero citra febrē ab atra bile stomacho infestãtur, his accedit tēpore quo humor ipse generatur et producitur, tristitia, & somnus cū accessione imaginationū alienarū, contractioq; & dolor poplitū ac surarum. Acutius quàm antè consueuerunt, cernūt, & deiectum habent appetitum: ructus autē & excreationes fœtidas & pisces olētes. Coaceruata uero bile cū multa desperatione intolerabiliter ignescunt, ut omnia eis mēbra ardere uideãtur: in primis autē stomachus uelut à palis igne candefactis pūgatur, afficitur. Sudores animi deliquiū inducētes per omne corpus destillãt, & ferè semper sputi influētis reiectione uexãtur, quum morsum sentiūt, multamq; habēt uomendi cupiditatē. Et aliquãdo quidem frustra lãcinãtur, quãdoq; aūt pauca quædã biliosa aut acidã pituitã, quæ in uētrē defluxerūt euomūt, modicoq; tēpore à malo leuati, rursus idē patiūtur, atq; in uniuersum his qui ueratrū sumpserūt similes existūt. Pulsus autē aliquãdo densiores, aliquãdo etiã rariores & minores fiunt. plurimum uigiles permanēt, & si quidē dormierint cū perturbatione æstuosiores exurgūt, ebulliente ut uerisimile est delato in uentrē humore. Sæpe etiã acceptū cibū unà cū atræ bilis humore euomūt: ferè in totū em̄ post duas ab accepto cibo horas accessione appræhēdūtur, maxime quū acrē aliquē aut salsum cibū aut potū ingesserūt. Excremēta alui retinētur, aut pręter naturã incocta excernuntur. Effertur aūt aliquãdo & bilis inferne per aluum, atq; adiuuat affectionis declinationē. Aliq aūt ob retētã bilē, etiam atræ bilis affectionibus, & delyrijs mētē alienantibus sunt appręhensi. Quod si contingat, siue febris adsit, siue nō, si quidē iuuenes sint, sanguineq; abundēt, & reliqui numeri ad uenę incisionē requisiti adsint, uena secanda est, repetita sanguinis detractione, & hoc tamē per infusum clysteris, corpore prius euacuato. Atqui ad animi usq; deliquium id facere nō oportet. ꝓpter stomachi imbecillitatē. Colligãdæ aūt ad strictæ extremæ corporis partes, & ad paucum cibū ægri cogendi, stomachus uero lanis succidis fouendus est ex aceto plurimo, modicoq; rosaceo, aut melino, aut lentiscino. Quòd si amplius permaneat stomachi imbecillitas, ex rosarū succo foueantur, siue intubi aut portulacę cum rosaceo: adstringētia etiã & lenictia cataplasmata imponantur. Qui uero unà cū morsu circa uentrē ac intestina inflantur, ijs cōuenictissimū est acre acetū, in quo pulegiū est decoctū, & cuminū calidum forinsecus uentri per spongiã impositū. Dolore uero perseuerante, alumē liquidū cum atramēto sutorio trito, & aloē melle excepta imponito, & alumine in acetū coniecto & calefacto, stomachū per spōgias foueto, aut aluminis ac aloës æquales partes cerato myrteo exceptas ad os uētris apponito, aut hederę folijs in uino decoctis uentrē integito, aut plantagine cū sale trita, aut marrubio cū pane & rosaceo subacto, aut bulbis rufis cum pari pōdere aluminis cooperito. Optimū em̄ hoc est, inueterato malo remedium: quin & bulbi ipsi cum nitro triti & impositi celerē curationē præstant. Optimè etiã conducit eis gregarij bouis stercus aridum uino decoctum & impositū. Epithema quoq; ex seminibus adhibēdū: itē bulbi cū stercore bouis ac nitro ꝑmixti. Ex Dioscoride. Conueniētissimū omnium his qui atrã bilē generãt, inflatisq;, & morsum sentientibus, pulegij decoctum existit potatū, aut aqua in qua ferrum est extinctum: itē intubi succus potatus: bibant autem aquã, eamq; calidã. Si uero plurimi caloris sensum percipiant, frigida danda, sed modica, & maximè tēpore exacerbationum. Aestuantibus enim & in anxietate existētibus, omniq; miseria afflictis, frigida ad absorbendū cōcedēda, per interualla tamē, & nō ultra cyathi mensurã. Nō enim humectatione opus habent, sed refrigerationis tantū gratia, frigida permittitur, et ut melior intrinsecus tēperatura fiat. Vtilis est ipsis & mentæ succus cū succo mali punici dulcis. Quòd si aquam bibere non possint, parum uini aquosi cōcedendū est inter cibos, calida aqua probè diluti. Cibus maxima ex parte sit frumētaceus, et optimi succi in omnibus: simplicior autē & qui facilius concoqui ac cōmutari possit in febricitantibus. His uero qui febre carēt, adijci possunt ex oleribus, lactucę cauliculi ac maluæ, pisces petrosis aquis degentes, & ex uolucrū genere, nō graue olētes, macrę & mōtanæ: ex ostreis quę testa integūtur, herinacei recētes. A salsis uero & acribus in totum abstineãt. Molestas aūt mordacitates & nauseas, hausta plurima tepida aqua per uomitū soluãt. Si uero id nō bene tolerent, quiescere iubeto, & extēsę manus palma stomachū foueto, quo delatū ad ipsum biliosum infernè per aluū excernatur. Quòd si uenæ incisionē non faciamus, secunda ac tertia die per clysterem euacuandū est, & modico cibo æger cōnutriendus, deinde in potu exhibendū pulegij decoctum ieiunis, reliquaq; suprà dicta. Fomētum etiã ex aceto adhibendū, & cataplasma ex stercore bubulo ammixtis bulbis & nitro. Porrò postquã febris cessauerit, aut ubi etiam in totū nō febricitauerint: & tamē diutius malū molestia afflixerit, & irritationes per longa interualla

terualla repetiuerint, purgãdum est corpus ex hiera Archigenis, aut Rufi. Qui uero sputi multitudine stomacho uexantur, his conyza arida maximè tenuis mãducanda, aut pulegium, & mastiche chia ex aqua potanda. Exhibendũ est etiã lac in potu ijsdem quẽmadmodũ in proprio capite de ipsis ex professo est ostensum. His uero qui stomachũ ualde exolutũ habent, serũ lactis per acetũ mulsum fissi exhibeatur, ita ut ad primũ seri haustũ epithymi tenuissimè triti scrup. IX. & scammoniæ obolum I. aut II. iuxta uirium tolerantiã inspergamus. Deinde serũ ipsum per interualla paulatim bibãt, sitq; eius potati mẽsura ad minimũ quinque cyathorum. Bonũ est & cucurbitulã ad dorsum affigere, aliquando etiã ad stomachi regionẽ, & scarificatione facta, sufficientẽ sanguinem ex fissuris extrahere. Quo uero penitus affectio hæc destruatur, quotidie horã unam ante ciborũ sumptionẽ exerceantur, ac frigida lauẽtur, maximè in mari, & arena sub caniculæ ardoribus obruãtur. Abstineãt autẽ ab omnibus atrã bilem generãtibus, maximè carnibus bubulis, uino nigro, brassicaq; & lẽte. Diligẽtissimè autẽ de ipsorum diæta in sexto Sermone, ubi de atra bile affectis egimus, est prędictũ. Quòd si inflatio eis augescat, rutã & cuminũ in oleo decoquemus: indeq; uentrẽ quàm plurimũ irrigabimus, ex eodẽq; oleo quincuncẽ per clysterẽ infundemus, si tamẽ clysteri stercorũ eductiuo prius ipsos euacuauerimus, in quo decocta sint ruta & cuminũ. Deinde splenium magnum aluo ac uisceribus imponendum ex epithemate quod ex seminibus cõstat. In cibo uero succus ptisanæ detur, qui ex aceto, melle, cumino, & aniso sit conditus. pòst etiã gallina ijsdem cõdimentis apparata exhibeatur, potus uero sit uinum rufum mediocri mensura.

Ad eos qui flauam bilem euomunt. Cap. III.

Ex libris Philumeni. Qui flauam bilem euomunt, siue in febribus, siue citra febres id contingat, eis cõueniunt ea quæ ad nauseã, ac nimiã stomachi humectationẽ describẽtur. Quare omnibus ad illos descriptis odoramentis, manducatorijsq; & fomentis utãtur. Decubitus autẽ eorum, à cibo præsertim & potu supinus adornetur, & spõgia ex posca imbuta ad os uentris imponatur, maximè si non uilis & contemptibilis sit dolor. Fricatio etiã & constrictio iuncturarũ manuum, ubi pulsum exploramus, adhibeatur, & reliquarũ similiter extremarũ corporis partiũ. Cataplasmata autem ex palmis, malicorio, & similibus accipiãtur, quę ex uino quidẽ aut posca sint decocta, cũ pane autem & acacia, & hypocistide permixta ac contrita: quin & rhus & syluestris punici mali flores cõmodè cataplasmati admiscentur. Atq; uniuersi corporis curatio ex oleo fiat, modico nitro ammixto, quo sudorẽ ex cute eliciamus, & fluores transferamus: & ob id etiã alui per inferna excretio plus quàm oportet facta uomitus desiccat, quare ex absinthio & aloë potionẽ cõueniẽter exhibebis. At uero affectione diutius perseuerãte, si ægri uires nõ repugnẽt, etiam hieræ catapotia ex colocynthide ab Archigene descripta apparabimus, deq; eis minimũ drac. I. summum III. dabimus. Et si nihil obstet cataplasmate ex sinapi præcordia rubefaciemus. Præclarè enim sensum ipsum ad cutẽ transfert. Verũ hæc diuturnæ affectioni remedia cõueniunt. Tẽpore autẽ exacerbationis & circa accessionis acumẽ, cucurbitula plurimũ auxiliatur cũ multa flãma ori uẽtris affixa, fortiterq; abstracta, rursusq; secũdo ac tertio adglutinata. Cibos quales uomẽtibus solemus exhibebimus, sæpe & paulatim sumẽdos, & quotiescũq; reuomuerint acceptos, toties alios post modicum interuallũ offeremus. Ante cibum aquã tepidam dabimus, & uomere cogemus: bilioso enim humore circũ circa adhærente unà cũ aqua reiecto, stomachus elotus ac leuior redditus statim retinet oblatum sibi cibũ. Mitigat autẽ dolores & stomachi morsus portulacæ succus tũ per se, tum cũ unguẽto nardino aut melino mixtus. Qui uero stomachũ habẽt uehementer exustũ, eis utile est lapathi acuti semen, triũ obolorũ pondere ex aqua: aut mastiches tenuissimè tritæ cochleare bibendũ præbe ieiunis ex aqua. Maximè omniũ autẽ morsus sedat lac asininũ: aut si hoc non adsit, bubulũ recens mulctum potatũ, absq; dilatione enim auxiliatur: si uero neq; hoc adsit calidũ, quartã eius partẽ aquæ addere oportet, & serue factũ bibendũ præbere. In balneũ quoq; & ad uini potationẽ celerius ducẽdi sunt qui bilẽ uomũt, quo uidelicet ad cutẽ materiã transferamus. Cæterũ & uinũ subadstringẽs firmitatẽ corporibus addit, ac cibos retinere cogit. Vtendũ est etiam aliquando ceratis ex lentiscino aut œnanthino oleo, admixtis absinthio, aut aloë, aut galla, aut œnanthe.

Ad eos qui stomacho exuruntur, & siticulosi sunt. Cap. IIII.

Sitis fit aut ob penuriã humiditatis, aut abundantiam caliditatis: siccitatis remediũ est somnus, caliditatis uigiliæ. Verũ his qui ob multi uini potum sitiunt, frigida aqua potata auxiliatur. Quibus autẽ longo iam tẽpore stomachus ęstuat, eis auxiliatur, simulq; sitim sedat, radicis dulcis succus potatus, atq; ipsa etiã radix ex aqua, pampinorũ uitis cremor, & portulacæ succus. Ab imbecillitate autẽ uires recolligẽtibus sitim sedãt, ficus siccæ cibo acceptę, & symphytum in petris nascens cõmanducatum. In cataplasmatis uero ad stomachi ardores conducunt, sanguinaria, intubum, sonchus, apium hortense, pampini uitis, portulaca, unumquodq; cum polenta aut pane. Qui in superficie uruntur, his ramentorũ cucurbitæ succus opitulatur cum rosaceo, aut omphacij succo. Sitim autẽ quæ in febribus oboritur, lenire solet capitis irrigatio ex frigidissimo oleo, aut rosaceo, ex alto nimirũ sincipite irrorato. Sitim etiã adimit stomacho exustis cucumeris semen cõmanducatum, decorticatũ uero & tritũ ex aqua potatũ ualde ijsdem auxiliatur. Eodẽ modo prodest lactucæ semen manducatũ & potatum: item semen portulacæ. Aliud adipson, sitim optimè tollens. Cucumeris satiui seminis decorticati dra. VIII. tragacanthi dra. IIII. tragacanthum contundito & cribrato, semen uero conterito, eisq; ouorum crudorũ recentium cãdida adijcito, & simul omnibus contritis catapotia informato, ac in umbra exiccato. Ex his deinde unum sub lingua detinendũ præbeto, ut paulatim dissolutũ deglutiatur. Aliud adipson, ad stomachi nimiã humectationẽ commodũ, in his præsertim quibus humida & calida dispositio adest. Rosarum uiridium unguibus earum resectis drachm. VI. radicis dulcis drachm. IIII. spicæ nardi drach. IIII. excipe uino dulci, & redige in catapotiorum formam, indeq; ciceris magnitudine sub lingua detinendum prębe, refrigerat, &

rat, & firmitatem addit. Aliud. Seminis cucumeris, seminis portulacæ uiridis, tragacanthi, cuiusq; drac. IIII. radicis dulcis drach. II. Excipe portulacæ succo, & in catapotia redige magnitudine fabæ, & utere uno pro uice sub linguam exhibito. Absorbeant etiam malorum cotoneorum cremorem, aut pirorum, aut omphacij succum cum aqua. Aliud adipson. Seminis portulacæ uiridis, seminis peponis, succi radicis dulcis, tragacāthi, singulorum ęquales partes, aqua subigito, & ad fabæ magnitudinem reducito, ac utitor.

De singultu. *Cap. V.*

Singultus accessio stomacho accidere solet ob repletionem, aut euacuationē, aut frigiditatē: aliquando etiā ob humorū acrium & medicata qualitate præditorū mordacitatē, quos ubi uomitu reiecerint, statim à plurimo singultu liberantur. Quin & hi qui pharmacū ex tribus piperis generib. biberunt, aut ipsum adeo piper, si statim uinū à sumptione eorū ingesserint, omnino singultiunt. Cibus quoq; in mordacē qualitatē corruptus aliquos singultire facit, & oris uentris frigiditas singultum inducit, maximè uero omniū pueris frequētes singultus accidūt ob stomachi frigiditatē, & alimenti corruptionē. Fit etiā in febribus singultus, stomacho præsertim aut aliquo alio uiscere inflāmato. Frigiditate itaq; singultū pręcedēte, oleū lana exceptū stomacho imponendū, in quo ruta, cuminū, & absinthium sint decocta. In potu etiā ruta cū uino exhibēda, aut apiū in aqua mulsa decoctū, aut cuminū tritū, aut calaminthe, aut asarū, aut pulegiū, aut dictamnum, aut celtica nardus, quodlibet eorū per se aut simul mixta. Vtile est & acetum scyllinum sorbillādo acceptum. Castorium autē eis qui integræ sunt ætatis, tum ob frigiditatem singultiētibus, tum ob humorum multitudinē similiter affectis, drachmæ pōdere ex posca dādum: quin & stomacho forinsecus impositum utrisq; cōmodū existit cum oleo sicyonio aut antiquo. Quando uero ex repletiōe singultus oboritur, quomodo in totū frequētissimè cōsistit, uiolento motu opus habet. Vomitus itaq; remedio fuerit, & extremarum partiū adstrictio, cōpressio spiritus, uociferatio concinna, cū plurimo clamore, deābulatio longa & cōcitata, gestatio atq; adhuc magis equitatio, cucurbitulæ cum plurima flāma pectori, stomacho, & dorso affixæ: sternutatio etiā cōuenienter prouocatur, eis qui ob humorū multitudinē singultiunt. Singultui autē ex euacuatione oborto maximè contraria sternutatio existit: sanantur autē hi per alimēti conuenientis assumptionē, & per ea quę defectum explēt. Singultus in altiore sopore, aut animi deliquio, aut tetanis obortus, mortē nō longè abesse pręsagit. Cæterum & his aquā mulsam assiduè bibendā exhibere cōuenit, aut aquā purā mediocriter ferefactā. Conducit & castoriū ex aqua mulsa potatū pondere triū obolorū. In his uero q à malo uicti sunt, pręclara remedia recusanda sunt. Porrò mordacitate singultū producente, primum sufficiens remediū uomitū ipsum reperiemus: deinde etiā sensus stupefactionē, & morsum inferentium alterationē ac discussionem. Stupefiunt itaq; sensus per refrigerātia. Alteratur aūt mordacitas per obtundētia. Eiusmodi mixtæ facultatis subiectū pharmacū existit, & quæ ei assimilari possunt. Habet autem hoc modo. Asclepiadæ pharmacum, ad eos qui stomacho exuruntur, & ad uehementes singultus, uoluulosasq; stomachi affectiones. Costi, spicæ nardi, chrysobalani, croci, rosarum uiridium, mastiches, cuiusq; drachmas IIII. asari, aloës, cuiusq; drach. II. opij drach. I. subige cum psyllij cremore, & digere in pastillos, quorum tres pro uice dato. Ego uero chrysobalano reprobata, pastillo qui aster appellatur ad hos utor, qui paulò mox ad stomachi subuersiones describetur. Obtundit autem mordacitatem, & ex ea obortum singultum sedat, intubi succus potatus, cucumeris semen decorticatum tritumq; bibitum: lactucæ semen eodem modo, item portulacæ succus potatus, ipsaq; portulaca in cibo sumpta: myxarum decoctum in potu acceptum: maximè omnium tamen præstat lac recens mulctum potatum.

De bulimo, id est, ingenti fame. *Cap. VI.*

Bulimos ex stomachi frigiditate oboritur, indigētiaq; ac uirium imbecillitate, & ab externo frigore ferè in totum initium capit. Vox ipsa Græca est, & à Latinis magna fames interpretatur. Fames em̄ in principio multa adest, quæ tamen non usquequaq; perdurat. Nam postea repente animo linquuntur, cum extremarum partium refrigeratione, & spiritus defectione. Et sanè quidā in locis desertis, aut in balneo in malum istud collapsi, ex instanti perierūt, auxilij facultate destituti. Peregrinationes autē & itinera lōga, maximè per niuem facta, affectionem hanc inducunt. Eos itaq; qui in itinere, aut aliàs fame magna citra febrem infestātur, resouebimus ac reuocabimus aceto aut pulegio ad odorandum exhibito, aut terra quęcunq; tandem obtigerit aceto conspersa: item pomis ac alijs qui inueniri possunt fructibus. Auxiliatur & panis recens naribus admotus, & caseus boni odoris, caro suilla assata aut cocta: & in uniuersum omne quod ualde nutrit, maximè uero quod nidorosum ac probè conditū habet odorē: his enim ut plurimū multi refocillātur. Cæterū & extremæ eorū partes fascijs cōstringendæ sunt, manuumq; ac pedū summitates calidę aquę feruētiori imponēdę, & ipsi quoq; stimulatis eorū maxillis, crinibusq; ac auribus uellicatis excitādi. Reuocatis autē ab exolutione panē ex uino diluto offeremus, aut aliud quiddā eorum quæ aceruatim uires reparare possunt, uelut sunt, oua sorbilia, halica cū uino. Compēdiosissimū enim auxiliū ex cibo sperare possunt, quem etiā si oblatū acceptare nō possint, ori indere oportet uiolēter, cogereq; ut ipsum trāsglutiant. E uestigiò enim & à fame & ab animi deliquio liberātur, & celeriter excitantur. Accedit etiā in febribus, raro tamen, neq; cito, uerum circa uigorē ac declinationē. Si itaq; remissionis ex acerbationū febrilium tēpus, eius accessio irruat, aut circa exacerbationis declinationē, intrepidè eis cibi sunt offerendi. Si uero in principio accessionis febrilis, aut in uigore apparuerit, per prædicta odoramēta conabimur eos primū reuocare, maximè per ea quæ frumētacei generis existunt: uelut est, polēta aqua madefacta, aut posca, aut panis calidus uaporē adhuc emittēs. Fricatio etiā extremarū partiū adhibeatur, & cataplasmata ex palmis, aut malis cotoneis, aut polenta, in uino diluto decoctis, atq; hæc usq; ad remissionē facere oportet, ut oportunè cibum offeramus. Quòd si ex his nihilo melius habeant, audendum est per ciborum ingestionem

auxilium

auxilium adferre. farinæ itaq; crassioris cochleare unum ex aqua mulsa, quæ lactis speciem ac teporẽ in tactu de se præbet exhibeto. Buccellas item unam atq; alterã uino madefactas. His enim refocillati ac respiciẽtes, ex improuiso deinceps usq; ad remissionis tẽpus perueniunt, in quo tũ corporis curationẽ, tũ sufficientẽ ordinabimus cibũ. Vitabimus autem omnino in his qui hac affectione sunt apprẽhẽsi, lõgiorẽ cibi dilationẽ ac inediã, & ne alternis tãtũ diebus cibũ offeramus. Verũ solerti ratiocinatione facta, singulis horis simplicissimum modicumq; cibum dabimus. Assidui enim bulimi & exoluũt & in animi deliquia incidunt, quibus ægrè auxilium reperitur.

De animi deliquio, ex Philumeno. Cap. VII.

Animi deliquium siue in febribus, siue citra febres cõtingat ex præmanifesta causa, uelut est, plurima sanguinis aut uẽtris excretio, aut assidua surrectio, aut motus, aut dolor, aut timor: auxilium fert ex causarũ ablatione, de quibus absolutissimè in febriũ tractatu à nobis est prædictũ, quinto uidelicet Sermone. Dicetur autem summatim, & paucis etiam hoc loco de ijsdem. Frequentes igitur surrectiones eis prohibendæ sunt, & aceruatim facta euacuatio cohibenda, doloresq; mitigandi: causæ etiam quæ timorem inducunt soluendę, siue forinsecus accedant, siue ex humoribus in corpore oboriantur. Extremæ corporis partes animi deliquijs irruentibus constringantur: cucurbitæ etiam aliquando tum posterioribus, tum anterioribus stomachi partibus affigãtur, & in latus etiam apponantur. Caput autem agitatũ leui manus impositione cum coarctatione etiam cõprimatur. Odoramẽta quoq; offerantur, & aperto ori digitus aut penna immittatur, facies uero ac stomachus uehementissimè fricetur. Hoc enim modo præoccupati refocillãtur, uiresq; recolligunt, neq; in periculum animi deliquij incurrunt. Reuocatis autẽ, si quidẽ febre careant, cyathi III. aut IIII. frigidæ aquę in potu exhibendi, quam tamen paulatim & per interualla absorbeant, aut cremorem palmarum, uuarum passarum, malorum cotoneorum, rosarũ, aut pampinorum, aut alicuius consimilis, aut uuæ acerbæ nondũ maturæ succum cum frigida aqua. Aut mentæ ramulos tres tritos cum mali punici dulcis siue acidi succo præbeto absorbendos: aut polentam cum punici succo. Forinsecus autem stomacho ea imponenda sunt quæ suprà ad cardiacos & bilem uomentes sunt descripta.

De his, qui in balneo animo linquuntur. Cap. VIII.

Qui in balneo animo linquuntur, aut magis animo linqui incipiunt, eos celeriter educere oportet, neq; multa aquæ infusione humectare. Qui autem iam inciderunt, celerrimè exportandi sunt: & reliquum quidem corpus leui quopiam uelamine cooperiendum: facies uero spongia frigida imbuta madefiat, aut frigida aspergatur. fricanda etiam facies, stomachusq; & pedes: os quoq; aperiendum pennarũ aut digitorũ immissione, omniq; modo conandũ quo humor ipsius animi deliquij autor euomatur, aqua tepida ori instillata. Etsi enim nihil inde euomant, stomachus tamen iritatione firmatur, quæ animi deliquium soluit: auxiliatur etiam ad oris apertionem auditoriorum meatuum cõpressio, similiterq; ossium quæ à petræ duritia, lithoidea, hoc est, petrosa appellantur. Qui uero uilioris sunt conditionis etiam alapis sunt cædendi, capillorum quoque facta euulsione. Et uociferatio quidem unius, utilis est: multorum autem & simul edita, nocet. Cæterum à uehementi animi deliquio cõualescentibus, tũ in calidam, tum in frigidam aquam demissiones, uelut mortis causæ timendæ. Aut enim laxatis corporibus, calore discusso & resoluto pereunt: aut à frigiditate adstrictis, extinguuntur.

De stomachi imbecillitate, & supinitate, ac subuersione, ex Galeno. Cap. IX.

Quæ supinitas stomachi appellatur, ex intẽperie quacunq; tandem oboritur, nullis humoribus uitiatis. Oboritur etiã ex multitudine humorum, nulla tamen maligna qualitate accedente: stomachus enim à largo humore fortiter madefactus, ad similitudinẽ amplitudinis totius uẽtris laxatur, adeò ut cibis obuolui, eosq; contegere non possit, & propterea circa ipsum humores supernatant, quos ubi uentriculus abrumpere omni impetu annititur, anxietatis accessionem perfert, ac prius quàm cibus præbeatur, extremæ imbecillitatis. Facilimè autem hæc affectio curatur, inter reliquas stomachi affectiones longo tempore perseuerantes. Opus uero habet pharmacis humorem desiccare ualẽtibus, cohibereq; ac adstringere laxatum corpus. Itaq; si in profundum usq; humiditas extendatur, & crassa tenaxq; existat, pharmacum miscere oportet extenuatorium & ueluti consumptiuum, quale est acetum & acetũ mulsum. Si uero eiusmodi humiditas non existat, neq; in profundum usq; corporum extendatur, adstringentia sola ad curationem sufficiunt. Magnum autem signum ad cognoscendum, frigidáne sit an calida hæc affectio, sensus ægri præbet: siquidem aut nullam, aut aliquam sitim perceptet. Supinitates igitur stomachi ex uitiatis humoribus obortę, picra curãtur, quemadmodum paulo pòst dicetur, utpote quæ celerrimè uitiatum humorem repurgat. Subuersiones uero & nauseæ ex imbecillitate stomachi factæ, per intemperiei correctionem sanantur, & per incumbẽtis humiditatis desiccationem. Si quidem autem calida affectio existat, catapotia adipsa & sitim tollentia exhibeantur, quæ ad eos qui stomacho exuruntur sunt descripta, & maximè quod ex rosis, spica nardi, & radice dulci constat. Ad frigidiores uero & humectiores affectiones conueniunt subscripta. Asclepiadæ, ad stomachi subuersiones. Succi acinorum mali punici acidi sextarios III. succi mentæ sextariũ I. conijce in uas fictile, & decoque assiduè agitando, & ubi coacti fuerint ablatos recõdito, & ante cibum mystrum unum aut duo exhibeto. Aliud. Vuam acerbã immaturam arefactã, contusamq; & cribratã in promptu habe, & cochlearij mensura ex aquę frigidę cyathis duobus præbe. Aliud, quod calidioribus dispositionibus magis commodũ est, sicut etiam præcedens: Mala punica matura & in uigore perfecta quinque aut sex numero, integra unà cum putaminibus contunde, & infusis aquæ pluuialis sextarijs tribus usque quo ad tertias omnis liquor redactus fuerit decoque, exprime, ac percola, liquoremq; expressum rursus per se decoque, donec ad mellis spissitudinem redigatur: ac inde cochleare unum aut duo exhibe: his qui febre carent, cum uino: febricantibus uero, ex aqua. Aliud ualde bonum

num. Succo mali punici acidi, ac intubi, æqualibus portionibus permixtis, mentæ siccæ tenuissimè tritæ, parum quiddā insperge, & cyathi mensura bibendum præbe. Idem facit oxylapathi semen tritum ex aqua potatum: similiter & semen portulacæ. Vtere etiam confidenter ad stomachi subuersiones, amazonum pastillo, & eo qui aster appellatur, quorum compositionem paulo pòst in nauseę tractatu describo. Vtere quoq; cataplasmatis & epithematis, quæ mox post sermonem De nausea describentur.

De nausea, ex Galeno. Cap. x.

Nauseæ ex uitioso humore tùm calido, tum frigido gignuntur. Qui in uentre continetur, aut in concauitate ipsius innatat, aut in tuniculis eius infartus instar uisci adhæret, atq; ægrè aualli potest: aut serosior & medicatior existens in ipsis uentriculi tuniculis, uelut aqua in spongia, imbibitur. Atqui eiusmodi humores ex uentris intemperie tum calida tum frigida aliquando generantur. Aliquando autē ex alijs partibus prius affectis in ipsum uentrem, uelut excrementa illarum cōfluunt, utpote ex hepate, aut splene, aut capite, aut ex uniuerso corpore. Quando igitur aliæ partes prius afficiuntur, omni modo uniuscuiusq; propriæ accesiones cōcomitantur: & ipse æger primum affecti membri læsionem sentit: aut enim caloris sensus iuxta affectum membrū ipsi cōtingit, aut frigoris, aut grauitatis, aut etiam tactui nostro durū succūbit. Si uero uniuersum corpus uitiosis humoribus repletū est, idipsum ex colore, & eruptionibus papularū circa cutem cognoscitur, atq; ex ipsa adeo urina. Quòd si nihil horum adsit, certum est uentrē ipsum aliquo modo ęgrotare. Si itaq; cibi in uentre nidorosi fiunt, nullo huiusmodi cibo assumpto, uelut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta, aut alij cōsimiles, necesse est ratiocinari causam calidam esse, quæ hoc in uentre operatur. Si uero acescunt in uentre cibi, nullo huiusmodi cibo sumpto, uelut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta, aut alij cōsimiles, necesse est cōsiderare frigidam causam esse, aut atræ bilis humorē uentrem infestantem. Manifesta autem erit cognitio & scientia causę, quā habes suspectā: frigidis enim pharmacis cibisq; ac potibus statim adiutum hominem uidebis, si quidem calida dispositio extiterit. Si uero frigida, calidis cibis & pharmacis iuuabitur, à frigidis uero lædetur: cæterum & sitis ad calidam affectionem concomitatur: siti autem ferè in totum carent, qui frigidam intemperiē habent, nisi salsa sit pituita. Atqui ex diligenti uomitus inspectione eiusmodi quoq; cognoscūtur affectiones. Si enim intemperie quadam uenter afficitur, assumptos cibos ad intemperiei naturam permutat, ut appareant uomitu redditi cibi, citra alicuius humoris complexū, in nidorē aut acorem permutationem suscepisse. Si uero humor quispiam uitiosus amplitudini uentris innatet, & cibū corrumpat, ipsi cibi manifeste eiusmodi humore madefacti apparent, & in illius naturam permutati. Quum uero cibi amplitudini uētris innatent, humorē ipsum affligentem producunt, qui ubi infartus, aut imbibitus, ut dictum est, in uentris tuniculis fuerit, si quidem calidus sit, siticulosos facit, & ciborum inappetentiam inducit: si uero frigidus sit, ciborum appetentiam excitat, & sitim extinguit. Nauseę autē utrisq; accedūt, & inanes uomendi irritationes, quæ lancinant tantum, & nullū humorem educunt. Prædictum autem & antea est, quòd si tenues humores & ueneriosi existant, quos etiam Græci ἰχῶρας, hoc est, serosos appellant, per profundum solidorum uentris corpusculorum pro cedūt, & uelut aqua in spongia imbibuntur. Si uero tenaces sint, circa internam uentris superficiem uisci modo adhærent. Serosi itaq; humores, utpote tenuium partium existentes, non solum ante cibos, sed & post acceptum cibum, uomitum inducunt, perpetuo nimirum motu uersati. Qui uero superficiei uentris infarti adhęrent, ante cibum magis inanes uomitiones mouent. Diligenter itaq; cōsiderare oportet, num uentris tantum affectio hæc sit, aut alicuius alterius membri. Deinde qualis affectio existat, an calida, aut frigida, humidáue aut sicca. Et si quidem ex alia quadam parte, aut ex uniuerso corpore humores in uentrē confluant, priorem curā membri prius affecti habere oportet: ita tamē ut neq; uentrē ipsum negligamus. Qui enim primum affectam particulā curat, uelut fontem omnium in uentrem influxionū excindit. Ventre autem solo affecto, dispositionis in ipso qualitate cognita medebimur. Calidā itaq; intemperiem semper refrigerare oportet, in quocunq; tandem membro existat, frigidam autem calefacere: eodemq; modo humidā desiccare, & siccā humectare. Innatātes autē amplitudini uentris humores euacuare, siue per uomitum, siue infernè per aluum cōmodius id fiat. Qui uero in tuniculis uentris infartus adhęret, aut imbibitus est uitiosus humor, per repurgantia ipsumq; incidentia ac euacuantia pharmaca est curandus. Intemperaturæ enim in humoribus consistentes pharmacis humores euacuantibus opus habent. Qui uero absq; uitiato humore, ab intemperie sola quacunq; tandē, maximè tamē calida & sicca infestantur, in tabē omnino perueniūt, pharmaco euacuāte purgati, etiā si exhibitū pharmacū imbecillius existat: quale est ex aloë picrū appellatū. Quo modo igitur unāquāq; intēperiē, siue simplicē, siue mixtā curare oportet, iam prędictū est in quarto huius tractationis Sermone: dicetur tamē oportunè & hic de eadē re, sed paucis. *De intēperie frigida.* His itaq; qui ex frigida intemperie afficiūtur, pharmacū ex tribus piperis generibus commodum existit, aut quod ex calamintha cōstat, aut aliud quoddā cōsimile, ex uino tenui aut aqua potatū. Forinsecus aūt stomacho mastichē chia, unguēto nardino dilutā & tritā, purpureaq; exceptā lana imponito. Vinum uero exhibēdū est rufum, subadstringens & uetustius, & consimiles etiā cibi. *De intēperatura calida.* His uero qui à calida intēperatura afficiuntur cū mediocriter adstringentibus & refrigerantibus forinsecus stomacho ac uētri adhibitis, medeberis, ita ut quāto magis calor excellat, eo amplius refrigerantia adaugeas. Cibū autē exhibebis halicā ex uino albo & tenui, & subadstringēte: ex uolucribus, macras & nō fœtidas, ac quæ his cōsimiles existūt. Si autē humor tenuis biliosus aut serosus in uētris amplitudine cōtineatur, tenuissimo ptisanę succo exhibito uomere cogimus, digitis aut pinnis immissis. Aut aloës dra. I. cum aqua tritam potandam damus: calidorum enim in uentre humorum optimum pharmacum est aloē, & in una sæpe die stomachicos sanet: si uero pituitosi aut uiscosi & crassi humores amplitudini uētris innatent, aceto mulso utendum est, in quo ex incidentibus.

cidẽtibus, ac repurgantibus, mediocriterq́ calefaciẽtibus quędam sunt decocta: his uero quibus uitiosus humor intrinsecus circa superficiẽ uẽtris infartus adheret, ut ęgrè auelli posit, ex aloë picra appellata cõpositio utilis existit, quæ uiscosum humorem repurgare cõsueuit, crassumq́ extenuare, per uires eorum quæ cũ aloë sunt cõmixta: quòd si serosa humiditas tuniculis uentris sit imbibita, quæ ut prędictum est, non solum ante cibum, sed post acceptum etiam uomitus mouet, primum Amazonũ pastillus cõueniẽter exhibetur, qui picræ est subscriptus. Mediocriter enim per hunc uomitibus prohibitis, deinde ex aloë picra appellata utimur. Cuius compositio hæc est: Aloës drach. c. xylobalsami, mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinamomi, cuiusq́ drac. vi. cõtere & repone arida, & exhibe perfecto pondere scrupulorũ xii. ex aquæ frigidæ aut calidæ cyathis xii. Andromachus ad prædicta etiam floris iunci odorati drac. vi. adijcit: & aloën lotã conijcere iubet. Verũ quod cognoscere operęprecium est, ad uẽtris subductionẽ illota aloë conuenientior existit: quæ enim lota est, multũ à medicamentaria facultate deponit: quã cõfidentius etiã exhibere quis posit, eis qui nõ ualde febricitãt, & quibus firmitatẽ uentri addere uolumus. Quare scire oportet ex uitiatis humoribus affectiones circa stomachũ & uentrẽ, per pharmaca ex aloë utiliter subduci & euacuari posse: quæ in maximam perniciẽ perueniunt per adstringentiũ eduliorũ, potionũ, ac pharmacorũ exhibitionẽ. Asclepiades autẽ picrã eodem quo Themison modo apparare iubet. Habet autem hoc modo: Aloës dra. c. mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinamomi, cuiusq́ un. i. & pro xylobalsamo carpobalsami unc. i. cõtundito ac peranguſtisimũ cribrum excutito, siccumq́ ne in aërẽ transpiret adseruato, & drac. i. tantũ ex frigida præbeto, nisi menses ciere uelis, nam tum præstat præbere ex uino. Educit mẽstrua fœminarũ: facit & ad uuluæ affectiones: propriè autẽ ad stomachi subuersiones: conducit hepaticis, affectionibus renum atq́ omnino admirandã potentiã habet. Ad refrigeratos autem & qui pituitã crassam & uiscosam in uentre habent, subiectũ pharmacum cõmodum existit. Calefacit enim & extenuat ac dissecat crasitiem, uiscositatemq́ repurgat. Habet autẽ hoc modo: Corticis radicis fœniculi uiridis sexuncẽ, aceti sesquisextariũ, aloës quadrantem. Cortex cum aceto ad tertias decoquitur: deinde percolato aceto mellis attici unc. xv. adijcimus, & ad mellis crasitudinẽ coquẽdo redigimus, & cõtritæ in mortario aloë paulatim hoc ipsum acetũ mulsum coctũ affundimus: postea uero simul unita tollimus, ac utimur. Datur ad summum mensura cochleariorũ trium. Alia cõpositio quæ dulcis appellatur. Aloës septuncẽ, iridis sextantẽ, mastiches sesquunciam, nardi celticę unciã unã, piperis drachmas quatuor, myrrhę dra. iiii. aceti chœnices septẽ, cyathos septẽ, mellis libras tres, sextarium unũ, corticis radicũ fœniculi libras tres. Corticẽ fœniculi in aceto præmaceratum ad tertias decoque & percola, residuoq́ aceto mel adijce, ac rursus decoque usquequo probè cogatur, deinde sicca in mortario simul ammisce, & cochleariũ unũ exhibe. Cõducit frigidioribus temperaturis, & aluũ pituitosiorẽ mediocriter soluit, & caput leuius reddit. Amazonum pastillus. Facit ad uoluulosas stomachi subuersiones. Voluulosas autem fortes stomachi subuersiones appello, quemadmodũ enim in uoluulis uomitus cum uehementi cõtentione fiunt, & stercora reuomunt: ita etiam alios uomitus cõcitatos uoluulosos appellare possumus. Consequuntur autem huiusmodi uomitus, ubi magna molestia affectis membris à serosis medicatisq́ ac uenenosis humoribus est illata: & si aliquo modo imbecillior fuerit uẽter, geminatur malũ ex mordacitate. Quapropter ita instruenda curatio est, ut simul odoras qualitates affectis membris offeramus: quales sunt aromatum quorundam & seminum in ciborum usum uenientiũ: uelut est anisum, & apiũ, & similia. Quemadmodũ enim graueolentia omnia stomachũ subuertere consueuerunt: sic odora corroborant, maximè quæ nobis sunt familiaria, & in cibo accipiuntur. In quibus itaq́ cõiectamus serosos humores in uentris tuniculas imbibitos esse, his hoc pharmacũ magis conueniet. Quibus uero circa superficiem uẽtris tunicularum infarti adhærent, eis picra utilius exhibetur. Quod si exhibitã picrã reuomant, coniectare oportet mixtã esse affectionẽ, & tũ tuniculis imbibitos, tum superficiei infartos humores, in uentre abundare: quare utile fuerit pastillum præbibendum exhibere, ut mediocriter uomitũ prohibeat: deinde autẽ pharmaco picro uti. Est autem pastilli cõpositio hęc: Seminis apij drachmas vi. anisi drachmas vi. comæ absinthij dra. iiii. myrrhæ drach. ii. piperis drac. ii. opij drac. ii. castorij drac. ii. cinamomi drach. vi. in pastillos redigito, & ad summum drach. i. exhibeto. Ego uero, inquit Galenus, præscriptum pharmacũ citra myrrhæ admixtionẽ apparare cõsueui, ob medicamẽtariã eius uim, piperis pro eo conijciens dra. ii. ita ut in uniuersum piperis drach. iiii. accipiatur. Datur stomachicis ex uini diluti cyathis iii. Cholericis autẽ siue bilem effundentibus ex aqua frigida. His autem qui cibum reuomũt, si quidem siticulosi fuerint, & caloris sensus eos circa os uentris infestet, & sanitatis tempore frigidam bibere sint adsueti, similiter ex frigida præbe: si uero non ita habeat, ex calida. Cœliacis, & ad intestinorum tormina ex decocto myrti, splenicis cũ aceti mulsi cyathis tribus.

Asclepiadæ pastillus inexuperabilis, aster appellatus. Pharmacũ quod prosperè accõmodatur, dolorẽ leuans, somnum inducens, multæ omnino utilitatis: etenim morbos circa stomachum mirabiliter sanat, acidos ructus & difficilem concoctionẽ aufert, intestinorum tormina, & uoluulos, inflationesq́ curat. Prodest hic pastillus ad capitis dolores potatus, & aceto dilutus forinsecus frõti illitus. Ad dolores aurium facit perdicij succo liquefactus: facit & ad dentiũ dolorem tritus & galbano exceptus, aut fici succo, & cauernę inditus. Ad oculorũ affectiones & fluxionũ impresiões passo diluitur, & lana ex eo irrigata imponitur. In tonsillarum affectionibus tepefactus ac dilutus ex aqua mulsa præbetur gargarissandus. Vtilis est ad omnẽ sanguinis fluxũ uino myrtite dissolutus. Ad destillationẽ inueteratasq́ & recentes tusis affectiões, uino scybelite aut thereo eliquatus. Prodest suppuratis, & phthisicis marrubij decocto liquefactus, prodest dysentericis, cholericis, & sanguinẽ reiectantibus, sanguinariæ succo dilutus prodest ad omnium reptiliũ plagas ex rutę decocto potatus. Soluit per circuitum repetentes febriles ac-

cessiones, si duabus horis ante aduentantem febrem ex uini diluti cyathis III. exhibeatur. Fœminarum menses ciet artemisiæ succo dilutus ac potatus, facit & ad uesicę affectiones uino mulso solutus, quomodo & ad uuluæ strangulationes prodest potatus, facit ad articulorum dolores & podagram gentianæ decocto dissolutus ac potatus. Compositio autem eius hoc modo habet: Castorei, opij, myrrhæ, cuiusq; drac. IIII. spicæ nardi, casiæ, terræ lemniæ, corticis mandragoræ, cuiusq; drac. IIII. croci drach. VI. dauci, styracis, anisi, seseleos, seminis hyoscyami, cuiusq; dra. VIII. myrrham, styracem & opium in uino odorato dissolue: reliqua autem contusa & cribrata insperge, ac simul unita in pastillos redige, ciceris magnitudinem æquantes, quibus in umbra desiccatis utere. Et de pharmacis quidem quæ in potũ sumuntur hactenus. Decubitus autẽ sursum uergens in omnibus quomodocunq; nauseantibus & uomẽtibus adornetur, in conuenienti & affectioni contraria domo. Quæ frigida quidem sit, affectione existẽte calida. Contrà uero calida, ubi frigida affectio existat. Extremæ corporis partes fricentur, manibusq; calefactis palpentur, quin & uiolentius adstringantur, deinde pedes & manus in aquam solito calidiorem demittantur. Odoramẽta autem admoueantur naribus olfacienda boni odoris: uelut rosæ, mala cotonea, pulegium, menta, malabathrum, spica nardi. Caput uero fomento olei dulcis frequentius irrigetur: in calidioribus uero ex rosaceo. Stomachus absinthij cremore irrigetur, rosaceo in calidioribus ammixto: nardino autẽ in frigidioribus, apio insuper, aut cumino, aut petroselino adiũcto. Ex quibus si nullũ cõmodum sentiatur, ad cataplasmata ex palmis transeundum, quæ paulo pòst dicentur. Conueniunt etiã ea quæ aloẽn, absinthium, & mala cotonea accipiunt, & aliquãdo quoq; alumen. Idem præstant & cerata ex his apparata. Si uero inflammatio circa præcordia existat, communia cataplasmata adhibeãtur. His qui stomacho exuruntur, frigida etiã aqua quàm plurimum decocta, deinde rursus refrigerata absorbẽda præbeatur, ita ut cyathi unius mẽsura, aut duorũ, aut etiam trium, paulatim tamẽ absorbeatur. Colluta etiã & in ore retenta, nauseas tollit, his quibus propter obstaculũ aliquod potus eius negatur. Eodem modo assumitur posca diluta. Portulaca etiã cõmanducata, & ossa myxarum, & cucumeris semẽ cochlearij mensura mirabiliter prodest. Porrò affectione diutius permanente, & cibis præ morbo non retentis, cucurbita ad os uentris cũ plurima flamma affigatur, donec locus rubefiat, atque ipsa adhuc affixa cibus præbeatur. Ad quotidianas autem nauseas, & acescentem cibum, ac uomitus, coriandri semen tenuissimè tritum, cochlearij mẽsura, ueluti farinã aquæ inspersum bibendum prębe, aut mastiches cochleare ex frigida aqua, aut lactucæ albæ semẽ cochlearij mensura ex aqua, præbe his qui stomacho exuruntur.

Cataplasmata & epithemata ad nauseas & uomitus. Cap. XI.

Cataplasmata ad eos qui cibum non retinent, quos ueteres propriè stomachicos appellauerunt. Farina fœni græci, & maluæ semen aridum tritum, melli commisceatur. Si uero præ duritie contundi non posit, maluæ semen, ipsum decoctum & tritum modico oleo adiecto in malagmatis formam reducito, & utitor. Aliud. Lolij & irionis farinam subige cum melle, & pro oleo liquidam picem ammisce. Ceratum autem conuenit ex olei irini fece, ceraq; ac modico castorio. Aliud ceratum. Ceræ quadrantẽ, olei irini sexuncẽ, galbani unc. I. opopanacis dra. IIII. castorij dra. IIII. Opopanax aceto teritur. Manifestũ est autẽ talia in frigidis dispositionibus adhiberi. Cæterũ epithemata hæc ad prædictas affectiones per experientiam, ut Galenus inquit, conducunt: nõ modo eorum qui ea descripserunt, uerum nostro quoq; iudicio comprobata. Asclepiadæ epithema ad stomachi subuersiones & choleras, siue bilis effusiones. Oenanthes, croci, florum rosarum, sertulæ cãpanæ, mastiches, singulorum drach. VIII. cum passis palmis subige, modico rosaceo affuso, & uestis detritæ panniculo excipe, stomachoq;, ac uẽtri impone. Aliud. Oenanthes, omphacij, florum rosarum, mastiches, singulorum drach. IIII. aloës, aluminis scissi, utriusq; drac. IIII. uini dulcis myrtei quod satis est. Trita excipe palmis passis, & utere. Aliud epithema, ad stomachi imbecillitatẽ, & dolorem, & ad eos qui cibum retinere non possunt. Palmarũ passarum sex uncẽ, œnanthes unc. I. thuris unc. I. mastiches unc. I. ceræ lib. I. unguẽti nardini aromatis inspissati libr. II. uini quantũ sufficit. Palmas in uino ueteri maceratas optimè cõtere: deinde mastichen & thus unumquodq; per se optimè tritum adijce, ac rursus simul tere. Liquefactæ autem cum unguento nardino ceræ œnanthen tenuissimè tritã insperge, simulq; unita & refrigerata ad reliqua in mortariũ conijce, & probè remollitis utere. Aliud epithema, ad stomachi subuersiones, & circa ipsum uexationes, facit & ad particulares inflãmationes. Oenanthes bessem, croci, rosarũ siccarum, sertulæ campanę, mastiches, ramentorũ electri, sin. dra. IIII. carnis phœnicobalanorũ quadrantẽ, uini myrtitis quantum sufficit. Arida cõtunde & per angustissimum cribrũ excute, & uino myrtito diluta ad cerati crassitudinem redige: deinde palmarum carnem adijce, simulq; contunde, & cerato ex oleo rosaceo apparato excipe. Pòst uero linteolo infartum ad os uentris impone. Prodest etiam oculorum inflammationi.

De cholera seu bilis effusione. Cap. XII.

Cholera appellatur quum ob multas cruditates uomitus biliosus & nidorosus & acidus oboritur, ad plures horas continuè perseuerans, & uenter infernè eadem excernit, sequiturq; sitis, & exudatio, & impeditus pulsus, musculorũq; manuum ac pedum, maximè uero surarum contractio & tensio. Si quis igitur mox in principio, aut coaceruatim, ea quæ efferuntur cohibere aggrediatur, is maioris mali autor erit: inutilia enim quum sint, euacuatione opus habẽt, quare conuenit si nõ sponte ferantur, oportunè iritare, aqua tepida exhibita, ac ęgro uomere iusso: aqua enim mulsa mordacitatẽ operatur, torsionesq; auget: aqua uero oleo mixta, auget fluxiones. quare aqua tepida potata uomant, quotiescunq; quidẽ cibis nimiũ fuerint expleti, prius quàm illi corrumpantur. Adiuuare etiam oportet per sedem excretionẽ: saluũ enim uelut uenenũ insidens, & uentrem ac intestina rodit, & humores ex uniuerso corpore ad trahit. Per uomitus itaq; oportunã prouocationẽ, uomitus ipse soluitur & cessat. Quũ uero humorũ

excretio

excretio quieuerit: colliquamenti autẽ & tabefactionis signa in excremẽtis ipsis appareant, ueluti si sint rasuræ similia, strigmentitiaq́ & mucosa, & gracilitas per ambitum corporis fiat, & maximè si uenter considat & adstringatur, pulsusq́ imminuatur ac præter modum condenseтur, tunc sanè uentrem cooperire & fouere oportet, membraq́ & artus ac musculosos similiter locos, oleo multo calido impinguare, & uinculis adstringere extremas corporis partes. cataplasma quoq́ uentri imponendũ ex palmis & œnanthe, quibus hypocisthis, & acacia, & rhus ruber, & malicoriũ sint ammixta. In potu uero frigida aqua cyathi mẽsura præbeatur absorbenda: cauendũ tamen ne nimiũ frigida existat. Aceruatim enim exhibita reuomitur: & quæ ualde frigida est, aliquando innatum calorẽ stupore suo extremè offendit, aut inflãmationem stomachi aut uisceris alicuius efficit. Inspergantur autem aliquãdo aquæ sorbendæ pampini uitis, aut mali punici succus modicus instilletur. Si uero & hoc reuomat, crassa etiam sorbitio ipsa faciẽda est, per micarũ intritionem, & per cochleare exhibenda. Etenim si aceruatim deuoretur, aut reuomitur, aut infrà detrahitur. Annitendũ est etiam ut priore sorbitione uomitu reiecta, rursus altera exhibeatur: dandus itẽ mali punici succus cũ mentæ succo absorbendus, micis minutissimè tritis adiectis. Sit autẽ acidi mali punici succus, & multa quantitate mentæ succum excedat. Quòd si acriora sint ea quæ excernuntur, cucumeris semen maceratũ, desquamatũ & tritum ex aquæ cyathis III. prębeatur: datur etiã utiliter cum amylo. Pòst uero somnus procurãdus, & quies omni modo. At uero ubi intolerabilis effusio existat, & pulsus emolliatur, apprehendatq́ frigiditas & exudatio, aliquãdo etiã singultus, ad uinum transeundũ est mediocriter adstringens, neq́ uiribus ualidum, & quod dulce quidẽ sit, non autem odorũ. Interant autẽ in ipsum micas, aut halicã iniiciant, si fieri posit, calidũ, si uero non, frigidũ: atq́ ita paulatim & per interualla cochleare absorbeant. Sitim uero arcet polenta tenuis sine sale uino diluto inspersa & absorpta. Vini multitudo uitanda est, ac omni arte conandũ ut ipsos sopiamus, ex rosis ac myrto domus pauimento cõstrato. Odoramenta quoq́ naribus admoueantur, mala cotonea, & similia. Reliqua autem omnia eo modo adhibeãtur, quo suprà in æstuãtibus febribus est prędictum. Illitiones etiam soporiferæ circa frontẽ assumantur. Aluo autem adhuc egerente, amylum cum decoctione capitum papaueris per clysterem infundatur: simul enim & cohibet & refrigerat, & somnũ inducit. Ad uomitus uero coërcendos cõmanducare cõuenit, succumq́ deuorare, mespilorum, malorũ cotoneorum, pyrorum crustuminorum, & uuæ, maxime quæ uinaceis interpositis seruatur, & pensilẽ quoq́ unà cũ uinaceis expedit manducare. Ad cõtractiones autem in musculis factas, uestis detritæ panniculi oleo calido madefacti conueniunt, contractis musculis impositi: & cerata humida aliquando castoriũ accipientia, & ex sicyonio aut irino oleo facta. Quibusdã eorum etiam maxillares musculi dolent: quos quum lana operire non sit facile (est enim iniucundum, & sudor quoque inde elicitur) illitionibus leniter factis molliores reddere oportet. In cibo exhibendi sunt pedes suilli cocti, pulli columbini & gallinarum, perdices, palumbi, turdi, & consimiles his existentes. Asclepiades autem cholericis eiusmodi electum planè remedium describit, inutilibus tamẽ omnibus prius sufficiẽter euacuatis. Baccarũ myrti nigrarum exacinatarũ Italicum sextarium unum, florũ rosarum tantundẽ, carnis palmarũ numero uiginti, aquæ potabilis sextarios sex. decoque ad tertias, & expressum ac percolatũ liquorẽ rursus per se decoque, donec ad sextarium unũ redigatur: cui deinde passi myrtitæ sextarium unum affunde, rursusq́ decoque donec ad mellis crassitudinem cogatur, & utere. Datur ante & post cibum cochlearii mensura. Vtere etiam ad hos potionibus & epithematibus ad stomachi subuersiones præscriptis.

De stomachi adstrictione. Cap. XIII.

Oboritur aliquibus post cibum acceptum, circa cõcoctionis & digestionis tempus, stomachi adstrictio itemq́ alui. æstuat autẽ uniuersum corpus, maxime uero manuum ac pedum extremitates: & facies ipsa rubescit: pulsus autẽ in densitatem permutatur. Hos multi etiam febricitare existimant. Nocumentũ autem omne circa digerendi alimenti difficultatem cõtingit: consistit enim ut plurimum in aridis & condensatam habentibus carnem, spiritu circa uias concluso & coarctato: utpote qui per uapores ab alimẽto prodeũtes inspissatur, & ob id quod non effletur immodice concalescit. Curantur autem hi in principio quidem constrictione & colligatione extremarum corporis partium, fricationeq́ brachiorũ, cruriumq́ ac coxarum: sæpe etiam extremitatum compressione, ita ut præcipiamus ipsis ut desideant, & decubitus quoque formã erectiorem faciant. Quosdã & lectica gestare expedit, donec alimentũ omnino subductum digeratur. Ante augmenti tempus diligentiore totius corporis curatione utẽdum est, studio adhibito ut carnem mollem & humectam reddamus. Vtilis itaque eis tunc ex oleo inunctio existit parum nitri habens admixtum. Inclinante autẽ morbo & uigore præterito, aquę infusio ad manus pedesq́ lauandos commoda est, quo tempore aliquando & calidæ plurimum potum non improbo: nos enim remittente morbo, & paulo longioribus existentibus interuallis, plurimos ante cibum lauimus, & uehementer iuuimus. Perfectiore autem declinatione apparente, etiam uinum exhibendum est, quo tota affectio corrigatur. Cibi autem sint facile digestibiles, & quibus cõcoquendis corpus sufficit: quos diuidere etiam conuenit, maxime si bis cibum sumere sint adsueti. Quod si in uisceris inflammatione, adstrictionis stomachi accessio contingat, illam ipsam prius curatione aggredi ac demoliri oportet, per fomentorum & cataplasmatum adhibitionem. Cæterum hæc ipsa adstrictionis stomachi accessio frequentius in eis apparet, qui hepar præter naturã dispositum habent.

De humoribus à capite in uentrem destillantibus, ex Galeno. Cap. XIIII.

Capite ex intemperie affecto ut multa generat superuacanea recremẽta, omnibus subiectis organis inde nocumentũ infertur, recrementis uidelicet ad ipsa delatis, & promptissima quidẽ ad os & ad nares delatio existit: deferuntur autẽ & ad thoracẽ, aliquibus etiã ad aures. Delationẽ autem ad os, stomachus excipit atq́ aspera arteria. De aliorũ sanè mẽbrorum nocumento

mento, iam prædictũ est. Quũ uero ad stomachũ fluxus deferatur, & frigidus existat, ad frigidã intẽperiem corpora perducit, calidus cõtrà in calidam: hic exulcerat quoq; tẽporis progressu: in principio uero appetitui nocet & cõcoctioni. Si igitur frigidus fuerit defluxus, tardas cõcoctiones & cruditates efficit: si uero corruptus, in corruptionẽ adiget cibos: unde nidorosæ, aut fœtidæ, aut acidæ eructationes producẽtur, aut etiã alterius cuiusdam quæ nominari non potest, aut etiã nomẽ habentis qualitatis. Vbi uero altius descẽderit nocumentũ, etiam intestinum ieiunũ afficit, & ad colum usq; pertingit, atq; ad uenarũ mesenterij uasa, per quę ad hepar ipsum alimẽti distributio contingit. Et quibusdam quidem deiectio appetitionis accedit: aliquibus uero appetitiones rerum præter naturã, quas appellãt caninas, aut etiã ciborũ uitiosorum cõcupiscẽtiæ. Optimũ itaq; est in his uelut fontẽ malorum excindere: capitis uidelicet sanitati prospiciendo: aut si hoc impossibile sit facere, ob uehemẽtiam naturalis intẽperiei: omnino tamẽ eius saluti consulere oportet: indicatiõe ex figura eius accepta, quomodo ei subueniri possit: non eñ quẽadmodũ aliqui medici, qui ad omnes diuturnas capitis affectiões semper ex thapsia & sinapi cataplasma imponunt, sic & te facere uolo. Lauacris itaq; multis calidis potabiliũ & dulciũ aquarum cõsolari eos oportet, discussis simul calidis in capite uaporibus, & omni tẽperamẽto melius permutato. Nociuus autem est eis usus aquarum natura sua calidarũ; quæcunq; eñ ex eis sulphurulentæ sunt, ac bituminosæ, ob caliditatẽ suã capitibus natura calidis aduersantur. Quę uero aluminosę, coarctatione sua caput offendũt. Solis itaq; dulcibus aquis citra læsionẽ uti poterint. Quicunq; uero ualde calidum ac perustũ habent caput, his melius est ut æstatis tempore ungantur optimo rosaceo, ex solis rosis ac oleo omphacino præparato. Aliquãdo uero caput euaporationes calidas ex uentre suscipiens, dolore ac intemperie afficitur. Et propterea uẽtris curã habere oportet, ipsiq; robur indere, ut biliosus humor aut omnino nõ cõfluat in ipsum, aut quàm celerrime euacuetur, atq; hoc per absinthij, & picræ ex aloẽ cõpositionis potũ. At uero quæ forinsecus adhibẽtur uẽtri in his ungẽta, moderate sint adstringẽtia. Tale autẽ est æstate melinũ, hyeme uero nardinũ. Aut mulierũ ungẽta quę foliata & spicata appellant. Nam & ipsa calefaciunt ac roborant uentrem. Vere aũt idoneum est mastichinũ. Quòd si non solũ caput calidos serosos humores ad uentris locos demittat, sed etiã ipse uenter propriã intẽperiem calidã habeat, refrigerãtibus edulijs ac potibus & illitionibus semper uti conuenit, ita ut plus aut minus permutatio saltẽ in his fiat. Similiter aũt etiã ubi ambæ partes, uenter uidelicet ac caput, frigidam habuerint intemperiem, calidis quidẽ edulijs ac potibus et illitionibus uti oportet, uerum uires ipsorum permutare, iuxta anni tẽpora temperamẽto ipsorũ aucto, aut remisso. Cæterũ grauis mixtura est, quũ aut in uentrẽ calidũ defluxerunt ex capite frigidi ac pituitosi humores, aut in frigidũ calidi. Intractabilior est aũt ea, in qua in calidũ uentrẽ pituitosi ac frigidi humores deferuntur. Pessima uero ubi cũ his etiã uenter supprimitur. Corrũpuntur eñ humores in uentre morã trahẽtes, ut & mordeãt ipsum, & uitiosos uapores ad caput remittãt. Etenim pituita in uentrẽ defluẽs calefacientibus ac attenuantibus opus habet. Os autẽ uentris ubi natura calidum fuerit, à calefacientibus. Quare conari oportet in his, ut pituitã in uentrẽ defluẽtem, per ea quę nõ ualde calfaciunt secemus. Quale est acetum mulsum simplex, cuius præparationem inter concoctoria referemus. Quũ uero pituitosus humor à capite in frigidũ natura uentrẽ defluxerit, huius affectionis medela facilis est, si mane simplex pharmacũ ex tribus piperis generibus cõstans sumatur. Sed & solum piper exactè tritum, aquæ ammixtum bibere licet. At uero absinthij potus ita affectus ualde aduersatur. Pituitosum eñ humorem ipsorum uentri infarcit. Sed neq; aloẽ sola per seipsam his prodest. Biliosi enim humoris attractoriam uim habet, non pituitosi. Et propterea bene inuenta est compositio picra appellata, quę propter aliorũ acrium ac calidorum ammixtionẽ crassos ac uiscosos humores secat. Verũ fieri nõ potest, ut quis hac assiduè utatur, quẽadmodũ ea quæ ex tribus piperis generibus constat, & similiter quę ex calamintha. Etenim si omni hora etiam his utatur, qui frigida uẽtris intemperie laborat, nullum amplius nocumentum experietur.

Diæta conueniens his qui stomachum habent dissolutum, aluum autem adstrictam. Cap. XV.

Grauis & ægre tractabilis cõplexus huiusmodi corporis apparatus ac dispositio existit, in quo dissolutũ, & nauseabũdũ est os uentris, quod stomachi quoq; appellatione uenit: aluus uero est adstricta: quæcũq; enim ipsam ad egerendum impellunt, ea omnia stomachũ subuertũt, utq; & in eo cibi innatent, & nauseabundus sit efficiunt, ad quæ necessario consequitur, cibum quoq; non probe concoqui. Si uero rursus ea quæ stomacho grata sunt edulia eis exhibueris, ad tres aut quatuor dies aluus inde adstringitur. His igitur in tempore diæta cõstituẽda est, ac in principio quidem exhibenda sunt olera ex oleo & garo condita, & alia quæ uentrem emollire consueuerũt. Postquàm uero sufficiens nutrimentum ingesserint, ad extremum aliquid eorum quæ stomachũ corroborant, accipiant: uelut sunt poma et pyra, & aliqua mali punici genera, quæ citra acorem adstringunt. Ipse autem homo affectus, omnibus his partim experimento cognitis, quodcunq; tandem minime nociuum & iucũdissimum repererit, eo deinde utatur: neq; tamen multum ex singulis horũ generibus acceptandum est, sed quantũ imbecillitati stomachi curandæ suffecerit. Facile enim solubilis aluus ita adfectis fit, quando, ut dictum est, à cæteris cibis aliquid eorum quæ stomachũ adstringunt comederint. His enim os stomachi corroboratum, ea quæ uentri innatant, deorsum propellit.

De stomachi inflammatione. Cap. XVI.

Os uentris quemadmodum & ipsum hepar, eorum quæ adstringũt complexu semper quidem opus habent, multò maxime uero ubi fuerint inflammata. Si enim per laxantẽ diętam ac ductũ, citra eorũ quę corroborant admixtionem curentur, periculum uitæ incurrunt. Medici namque qui laxante dięta in eis utuntur, uelut est oleum dulce per se, animi deliquij ipsis autores existunt; neque enim ullum noui stomachicum aut hepaticum, qui in eiusmodi medicum inciderit, seruatum. Oportet itaq; siue oleũ sit, quo

quo inflammationem patientes fouentur, siue cataplasma ipsis imponatur: semper aliquid ex adstringentibus amiscere: uelut est unguentum nardinum, aut melinum, aut ipsum malum cotoneum in oleo decoquere, mastiche simul ammixta. Ceratum autem quo assidue in stomachi inflãmatione utor, hoc est. Ceræ tyrrhenicæ unciam unam, unguẽti nardini tantundem, uel quantũ sufficit, aloës dra. I. mastiches dra. I. Quòd si maiori adstrictione indigeant, tãta nimirũ imbecillitate & dissolutione existente, ut neq; cibos cõtinere possint, omphacij succi sicci dra. I. aut succi absinthij tantundem est ammiscendũ: aliquando etiã ambos addere oportet, & tertiũ quod ipsis conuenit, hypocisthidis succus existit, & œnanthes, & rhois rubri succus, iuxta eam quæ adest uidelicet dispositionẽ. Cerati autem amplitudinem augere oportet iuxta proportionẽ & mensuram reliquorum pharmacorũ: ueluti si quatuor drachmæ aliarũ rerum congregentur, cerati nardini uncias quatuor esse conuenit, duas quidẽ ceræ, duas reliquas unguẽti nardini. Quòd si durius adhuc pharmacũ ipsum appareat, apponendum est unguenti nardini quantum omnino satis erit. Aliud ceratum. Ceræ trientem, rosacei unci. X. gallarum, aluminis scissi, aloës, florũ rosarum, mastiches, singulorum drac. I. Vtere in his qui uehementi adstrictione opus habent. Cataplasmata autem inflammatis conuenientia, fiunt ex hordeo & semine lini, melleq; & unguento nardino, modicoq; uino, adiecta mastiche & absinthij coma. Ad diuturnas autẽ inflammationes & iam induratas, magis uaria pharmaca adhibere oportet: quæ & emolliẽtium generis & discussoriorum existunt: ueluti est quod fit ex sertula campana, seu meliloto. Compositio autem eius multorum modorum est, propterea quòd omnibus iuxta præcordia inflãmatis cõducat: magnaq; differẽtia eius sub alia atq; alia forma apparati existat: alius enim apparatus circa stomachũ inflammationibus, alius inflãmato hepati, aut spleni utilior extat. Epithema stomachi, quod Philagrius composuit, & frequenter apparatur. Ceræ quadrantem, œnanthes unc. I. aloës sextãtem, mastiches sextantem, ammoniaci thymiamatis, bdellij, cuiusq; unciam I. adipis anserini trientem, styracis unc. I. œsypi bessem, olei rosacei libras II. uini quantũ sufficit. Stomachicũ contusum, Andreæ Comitis. Cypheos, styracis, terebinthinæ, cuiusq; quadrantẽ, bdellij, aloës, mastiches, cardamomi, cuiusq; sextantem, comę absinthij unciam I. propolis triẽtem, ammoniaci thymiamatis sexuncem, ceræ unc. X. contunde & utere. Ceratum emolliens & relaxans ad induratas inflãmationes. Olei sestarium I. aquę cyathũ I. adipis suilli recentis sexuncẽ, ceræ trientẽ, chamęmeli quadrantẽ, scillę quadrantẽ, anchusę sesquiũciã. Epithema ex meliloto, Oribasij, meliloti bessem, ammoniaci thymiamatos quadrantẽ, bdellij quadrãtem, myrobalanorum sextantem, œnanthes sextantem, cardamomi unc. I. croci, cyperi, iridis, myrrhæ, zingiberis, aloës, amomi, spicę celticę, cassiæ, cuiusq; unc. I. ceræ librã I. terebinthinæ unc. XVI. melini, aut nardini aut rosacei lib. I. Aliquãdo & succi balsami sextantem, thuris unc. I. Arida contusa & cribrata cũ modico uino in pila conterito: reliqua uero in uino diluito, & liquefactis quæ liquescere possunt, affusisq;, omnia simul unito ac utitor. Aliud ex meliloto, ad omnẽ præcordiorum induratam inflãmationẽ, & ad colicos ac dysentericos, quod & in Alexãdria apparare cõsueuerunt, quo uti soleo, hoc est: Meliloti, cyperorum, myrrhæ, nardi celticę, cuiusq; unc. I. croci drach. VIII. cardamomi drachm. VIII. cypheos drach. XVI. ammoniaci thymiamatis drach. XL. terebinthinæ drac. LXXX. ceræ drachmas CLX. olei cyprini drachmas CXX. uini quantum sufficit. Epithema ex mastiche. Terebinthinæ dodrantẽ, ceræ unc. XVIII. mastiches dodrantem, adipis taurini dodrantem, mellis lib. II. rosacei lib. II. Epithema aliud, ad induratas stomachi inflãmationes, & ad omnem duriciẽ, ac diuturnam in ipso affectionem: in senibus præsertim & qui uergentis sunt ætatis, experimento clarum. Colophoniæ pellucidæ sextãtẽ, ceræ puræ unc. I. mastiches puræ unc. I. olei cõmunis cocleare unũ tantum. Omnia depurata in ollam coniecta super carbones liquefacito, assiduè agitando, donec exploratũ habueris quod in frigidã aquã destillata in pastilli modum emollire ac cogere possis. Vtere, non cõtempta ipsius utilitate. Epithema stomachicum ualde celebre, ad stomachi inflãmationes & duricias, itemq; debilitatẽ. Micarũ siliginearũ quadrãtẽ, carnis palmarũ pinguium unc. I. meliloti unc. I. comæ absinthij drachm. IIII. mastiches unc. I. aloës drach. IIII. adipis anserini recentis sextantem, ceræ quincuncẽ, olei amari præ immaturitate acerbi sexuncẽ, stiracis unc. I. pilularũ chamæmeli unciã I. palmas, melilotum, chamæmela, ad uesperã in sapam maceranda conijcito, & sequẽti die lento igni decoquito, exprimito & percolato, atq; in decocto micas maceratas rursus percoquito ac conterito: styracem uero per se cũ pauco oleo liquefacito, atq; ita solutum micis tritis ammisceto, & ceratũ affundito: pòst uero liquefactis quę liquefieri possunt, aridisq; inspersis simul omnia in mortariũ diffundito, ac subactis & simul unitis utitor. Ante pharmaci impositionẽ stomachum ex oleo et modico uino irrigato, in quibus absinthiũ sit decoctũ. Emplastrũ ex micis emolliẽs, relaxans, ac diffundẽs: facit ad inflãmationes in quocũq; tandẽ loco induratas, emolliẽs, & discutiẽs, ac firmitatẽ addẽs. Radicis althęę lib. II. phœnicobalanorum lib. II. fœni græci lib. I. seminis lini lib. I. chamæmelorũ, melilotorũ, singu. sexuncẽ, uini ueteris odorati adstringentis sextarios octo, spumæ argenti, cerusæ, colophoniæ, cuiusq; libr. II. ceræ lib. I. terebinthinæ lib. I. olei ueteris libr. II. aquæ lib. II. panis siliginei aridi cõtusi & cribrati libr. V. Herbæ uino præmaceratæ, deinde decoctæ exuccãtur, in succo uero panis contusus & cribratus maceratur. Sequẽti deinde die spuma argenti & cerusa in aqua terũtur, & adiecto eis oleo, donec nõ amplius manus inquinent, decoquuntur, eisq; liquefacta inijciuntur: atq; ab igne ablatis, fermentata panis farina emollita paulatim ammiscetur, assiduè tamẽ omnibus cum spatula agitatis: & pòst in mortarium cõiectis, ibiq; primum pistillo, pòst etiam manibus fortiter emollitis utitor. Epithema Nilei, ad induratas tum stomachi, tum hepatis inflammationes. Ceræ libr. I. croci drachm. quatuor. ammoniaci thymiamatis sextantem, rosacei aut nardini libr. I. Crocum & ammoniacum aceto trita diluito: ceratum autem liquefactum & refrigeratum eis affundito, ac counitis utitor.

De stomacho exulcerato. Cap. XVII.

Vlcere in stomacho aut uētre existente, omniū acrium rerum comestione abstinere oportet: succo aūt ptisanæ, aut halicæ uti modico ammixto melle, quo per ipsum ulcera repurgentur & extergantur. In cibis enim exhibere oportet, aliquando quidē ea quę ulcera repurgant, aliquando autē & quæ dolores mitigant, & mordacitatem obtundunt. Post repurgationem uero quæ carne explent, deinde quæ ad cicatricē perducunt: uelut sunt ea quæ adstringunt. Forinsecus autem epithemata his cōueniunt ex palmis & malis cotoneis, ac polenta. Ceratum uero imponendū ex melino aut rosaceo, ammoniaco thymiamate, & thure ammixto. Epithema autē eis conuenit Nilei. Et tempore inductionis cicatricis emplastrum ex salicibus, & quod Iceseum appellatur.

De his qui à stomacho, comitialis morbi modo conuelluntur. Cap. XVIII.

Quidam homines ubi diutius ieiuni permāserint, præsertim cum tristitia interim affecti, aut ira concitati, aut curis anxie torti fuerint, comitialis morbi accessione compræhenduntur, & concidunt cōuulsi. Plures autē eorū qui hoc modo afficiuntur, gracilis habitus sunt, & asiduè bilis in stomacho ipsis efferuescit. His sanè stomachus subtiliore sensu præditus existens, & cerebrum per consensum affectū, uniuersum corpus conuulsionis modo lancinat. Commune autem consilium omnibus hominibus medicinæ quidem ignaris, ratiocinatione aūt nō inexercitatis subijciam, ne quēadmodū pleriq; è uulgo homines rationis expertiū animaliū more uiuāt, eorūq; modo se habeāt: uerū per experiētiam iudicēt, qui cibi ac potus eis noceāt: itē quales ac quāti officiant motus. Similiter aūt et circa rei uenereę usum obseruēt, nū innocuus eis existat, an cōtrà nociuus: multos em̄ noui, qui ex rei uenereæ usu maximū periculū incurrerunt. Oportet itaq; hos ipsos bonā & exquisitā cōcoctionē sibi puidere: & tertia aut quarta diei hora panē diligēter apparatū accipere: solū quidē, si non siticulosi existant: siti uero urgēte, ex uino diluto mediocriter adstringente & albo. Hæc enim uentrem corroborāt, & caput nō percellunt, quēadmodū fortia facere cōsueuerunt. Exhibere etiā eis oportet ex aloē pharmacum, bis aut ter in anno. A superfluis em̄ recremētis totum uentrem repurgat, & ad propria munia obeūda efficaciter corroborat. Vidi aūt & alios in ore uētris comitialis morbi modo cōuulsos, quum uehementi cruditate laborassent, aut uino multo meraciore se ingurgitassent, aut intempestiuius re uenerea fuissent usi. Quosdam etiam in febribus uidi repente conuulsos: qui bilioso uomitu succedente, euestigio ab omnibus afflictionibus sunt liberati. Quidam autem ex ita affectis fusca uomuerunt: quidam uero porri succo consimilia: quidam à multitudine uitiosorum ciborum aggrauati, sensus ac motus priuati munere à sopore grauissimo sunt apprēhēsi ac detensi, quousq; ea quæ os uētris compresserāt, omnia euomuerunt. Multis uero, nō insomnia modò, sed & somni perturbātes, & deliria, ob uitiosum humorē in ore uentris congregatum, accesserunt. De inflatiuo autē & pręcordiali appellato morbo, nullus est qui non uerba fecerit, quomodo uidelicet tristes, et desperātes, & mœsto adspectu reddat, & (ut uniuersum dicam) nulla re ab ijs qui atra bile afficiuntur differētes aut inferiores. Apparet autem & hos uehementius post cruditates prędictis accessionibus appræhendi: plerique autem ex ipsis splenetici sunt: quæ res facit ut æstimemus, & quendam ex splene confluere in uentrē uitiosum ac serosum humorem. Curatio uero his conuenit eadē quæ ad affectos ab atræ bilis delirijs est prædicta, in eo quo de capitis affectiōibus egimus Sermone. Itē ea quę paulò antè est descripta, de his quibus atra bile stomachus infestatur, & qui uentrem habent inflatum.

Viridis iaspidis usus, Galeni. Cap. XIX.

Viridis iaspis lapis stomacho, qui & os uentris appellatur, utilis existit pro amuleto appensus, cuius rei multum experimentum fecimus. Oportet autem filo innexos ex collo suspendere, eo modo ut lapides os uentris contingant.

De appetitus perditione. Cap. XX.

Ventrem natura promptuarium creauit, ueluti terrā plantis: dedit & indigētiæ sensum, cuius impetu animalia ad cibum ac potum concitata, ijs se expleant: & uocatur quidē eiusmodi expletionis desyderiū, Appetitus. Contingit autem ob indigentiæ sensum, quum uenæ ex cibis in uentre ad se attrahunt, uelut emulgentes & exugētes: quam exuctionem quum uenter ferre non possit, sed inde ueluti diuellatur, huius angoris remedium cibum exquirit. Itaque exuctionis sensus, ipsa fames existit, & Appetitus appellatur, naturale opus, non animale existens. Huiusmodi autem appetitum euacuatio præcedit: & contingunt sanè quinque accessiones ordine mutuo sese ipsas consequentes: Quarum prima, Euacuatio est: secunda, Appetitus naturalis membrorum euacuatorum: deinde per uenas ex uentre Exuctio: post, Exuctionis sensus: et quinta, Appetitus animalis, qui omnium postremus existit. Itaq; appetitus perditio contingit, aut ob sensus exuctionis uenarum perditionem, aut quòd exuctio non fiat, aut quòd corpus non euacuetur. Contingit autem sæpe etiam ob immoderatam uentris & intestinorum fluxionem, & ob biliosi humoris in uētrem delationem, tenacisq; & acris, ac porri speciem habentis: & ob pharmaci potionē: & ob sanguinis immoderatam detractionem: & in continuis ac uehementibus febribus, stomachiq; & uentris inflammatione, item hepatis, uesicæ & uuluæ. Contingit etiam in colica & uoluulosa affectione. Maxima autem quòd quis non esuriat, causa caliditas existit, quę solida corpora laxādo exoluit, & ad attractionem imbecilliora reddit: humida autem diffundit, atq; amplius extendit. À plurimis etiam alijs causis appetitus perditio cōtingit. Itaq; si iuxta principium morborum accesserit, aut iuxta uigorem, quum uires adhuc sustinere possunt, nihil molestiarum infert: modico enim alimēto ægri opus habent. Si uero in declinatione totius morbi appetitus perditio accedat, aut in diuturna imbecillitate, aut uiribus debilitatis, aut ex immodica euacuatione, periculo nō uacat. Augetur autē affectio hæc & ab ætate. Incōmode enim hoc malo pueri afficiuntur, utpote qui natura uoraces sunt, & assiduo fomite opus habent. Quare magnus præter naturam excessus significatur, si pueri appetitus perditione fuerint affecti. Siquidem igitur ex uitiatorum humorum præsentia, appetitus perditio contingat: antequam

antequam aliam curam adhibeamus,delatos in uentrem humores, uomitu reijciendos præordinabimus. Quòd si ægre uomant, sorbitiones exhibere oportet,quæ eiusmodi humores infernè expellere cõsueuerunt. Deinde per ea quæ ad hanc rem commoda sunt,corpora ad bonum perducemus temperamentum. Si uero ex uirium imbecillitate appetitus perditio accedat,consyderare oportet qualis intemperies uires exoluit: & per contraria eam ipsam corrigere. Si uero ob inflammationem,aut obturationem alicuius alterius membri, appetitus perditio concomitetur,tum & illius habere curam conuenit. Conandum est etiam ut per odoramenta appetitum reuocemus:per polentam uidelicet posca madefactam,aut uino odoro diluto,aut malorum cotoneorum decocto,aut pyrorum,aut cucumerũ uiridium maturorum cremore. Inunctione item leni & non nimium sedula idem conabimur, ac moderata corporis fricatione,atq; etiam pedũ ac manuũ palpatione ac cõtrectatione accuratiore. Insessus etiã lumbos ac pectinẽ amplectentes adhibendi sunt, & aquæ affusiones,ac gargarissationes: absorbitiones quoq; aquæ frigidę modicę & dulcis. Ab istis enim moliminibus sæpe ad accipiendos cibos profecerũt, quin & digitorum in os immissione stomachus lancinatus sæpe ad accipiendos cibos est conuersus,quare hoc ipsum tum ante curationem, tum post eã est faciendũ:euomuntur enim aliquando biliosa aut pituitosa quædam,quę perditi appetitus in quibusdã sunt causa, atq; ita ab hac accessione eos liberabis. Cibi apparentur plures & uarij ac optimo apparatu, & ultra dulcedinẽ etiã illicientes & appetitũ irritãtes:frumentacei in primis generis,ac multi alimẽti:uelut est halica ex decocto palmarũ,aut prunorũ damascenorũ lota,aut ex aqua mulsa diluta præparata,oua sorbilia,panis ex calida aqua lotus, aut si ita adsueti fuerint,frigida. Diuitibus autem,gallorũ testes exhibẽdi sunt,& ex uolucribus non graueolẽtes,& macræ ac montanæ:pedes suilli in decoctione plurimum eliquati. Eiusmodi enim cibos si gustauerint tantum,sufficiens alimentum deinde corpori offerendũ est. Omnia autem quę exhibentur,eiusmodi esse conuenit,ut facile deuorari possint:quæ enim multa commanducatione indigent, iniucunditatem quandam afferunt,& appetitum auertunt. In his uero qui iam prompti sunt,cupidiq; cibum accipiẽdi, cõiectare oportet ne sufficientem mensuram excedamus. Considerare etiam oportet, num ob naturalẽ infirmitatem,an consuetorum ciborum cupiditatẽ simulent appetitus perditionem:quod si ita contigerit,quantum in nobis est,grauiter obiurgatos admonebimus, ne utilibus negligant obtemperare. Quòd si non obtemperent,sed præ alimenti negligentia contabescant,uicissim contemnere ac negligere eos oportet,ac cibum parum deteriorem exhibere:postq; primos affectionis dies, cataplasma ex palmis,malis,œnanthe,absinthio,& aloẽ stomacho imponere: licebit & ceratis uti ex eadem materia apparatis.

De appetitu canino. Cap. XXI.

Contraria appetitus perditioni affectio est,quæ caninus appetitus appellatur:plures enim cibos appetiũt,atq; quũ appetitũ cohibere nequeant,in ingerendis nimijs cibis modũ excedũt:deinde multitudine eorũ aggrauati,& assumptos citra nocumẽtũ ferre nõ potẽtes,ad uomitum diuertunt:deinde rursus cibo se explentes,rursus ad uomitũ reuertuntur,quẽadmodũ canes:ex hoc autem aliquãdo & ad uomẽdi consuetudinem delabuntur. Sæpeq; etiã alijs affectionibus obnoxij fiunt,cœliacis uidelicet & dysentericis,atq; aquæ inter cutem:propterea quòd prius quàm priores cibi sint cõcocti,alios ingerant. Quòd si huius accessionis causa humor quispiam uitiatus & acidus existat, qui os uentris mordeat & irritet, appetitumq; excitet:frigidus enim humor uitiatus exuctioni consimilem mordacitatem infert, ciborumq; appetitionem exuscitat,& affectionis naturalis,quæ fames appellatur,modo corpora ipsa uacua reddit,tuniculis eorũ coactis & adstrictis:quapropter & egestiones multæ ex ipsorum uentribus procedũt,crudis existẽtibus nimirum cibis,aut semicoctis. Itaq; ubi cognouerimus ab humoribus pituitosis & acidis fieri hanc affectionem,qui in ipsum os uentris impacti,ac uelut aqua in spongiam imbibiti,cogantq; & irritent & ad appetitũ exuscitent, picrũ appellatum pharmacum conuenienter exhibebimus,quod non tantum calefacere potest,sed dissecare,ac repurgare,extrahereq; ex profundo oris uentris imbibitũ humorem,& per aluũ inferne euacuare:quin & robur uẽtri addit,ut ne facile nociuũ humorem suscepter. Exhibeatur autẽ põdere drachmarum quatuor ex uino cum aqua calida diluto:si uero puer hac affectione laboret,& ob amaritudinem bibere nequeat,si quidem possibile fuerit,in catapotia drac. duas huius pharmaci digeremus,melleq; forinsecus oblinentes deuoranda dabimus cũ ouis sorbilibus aut ptisanæ succo: quod si neq; sic tolerare queãt,ea quę dissecare & repurgare calefacereq; possunt,in cibis annectemus:ueluti sunt allia,porri, thymus,satureia,origanum,pulegium,& quæ his similia existunt. Potum autẽ præbebimus ante cibũ multum ac aceruatim bibendum,calidum sanè aut certe tepidiorem. Sorbitiones item appetitum destruentes,ueluti sunt pultes cum melle multo & oleo plurimo,aut adipe anserino,gallinaceo aut suillo:ex oleribus cõuenit malua, cerebella item & pinguiores uolucriũ partes,pisciumq; eodẽ modo,& omnino quæ appetitũ auertunt,ac satietatem inducũt,& quę magno cumulo accepta, modicè alunt. Ammiscere etiã cõuenit panibus dũ fermẽtãtur acriora & urinã ciẽtia,similiter & uino quod in potu sumunt,uelut est cuminum,anisum,petroselinum,& quæ eius generis existunt:ad uinũ etiã piper & mel & spica nardi ultra ea quæ dicta sunt, conijciantur. Panis uero nõ sit recens,neq; ualde bene fermentatus. Vinũ uero quod bibunt,colore fuluum,substãtia tenue,odorumq;,& nõ ualde uetustũ. quod tũ ieiunis,tũ sumpto cibo plurimũ præbeatur,quantũ uidelicet bibere possint. Ventrẽ enim excalfacit,& humorum destruit acorẽ,ut sæpe solum suffecerit cum pinguibus & oleosis cibis ad perfectam curationem. Abstinere autẽ oportet ab omnibus acidis ac adstringẽtibus cibis ac potibus,maxime uero à fructibus. Bellaria eorum sint pistacia,amygdalę,nuces pineæ,colymbades etiã oliuæ exhibendæ ex melle. Conandũ est etiã,ut lac ipsis exhibeamus,tum per se,tũ cũ passo aut melle:ita tamen ut obseruemus ac uitemus in eis, quibus in stomacho acescere consueuit:in his

enim maius nocumentum quàm utilitas consequetur. Probe uero concoctum non solum appetitum obtūdit, sed & aluum obturatam emollit, fluxionesq́ eius sistit, parandæ etiam ex ipsa lacte potiones & placentæ, ueluti sunt dulciaria & oryza. Viscera uero cataplasmate hordeaceę farinæ contegere utilissimum existit. Lauare autē per interualla oportet, cuticulamq́ ipsorum large pinguefacere.

De canino appetitu, qui ex immodica transpiratione, ac cutis exolutione contingit. Cap. XXII.

Est & alia canini appetitus species, quum uniuersum corpus rarius existens, & per obscuram respirationem exhaustum, præter modum in assidua alimenti indigentia cōstituitur. Cōtingit autē id, aut ex facultatis retentiuæ in toto corpore imbecillitate, quæ cibis dominari nō potest: aut ob plurimi caloris fortitudinē, qui instar ignis cibos consumit, & cutē rarefacit, ac exhalationē efficit. His sanè uētris egestiones lōge pauciores procedunt, quàm pro eorū q̄ ingerūtur modo ac proportione. Et stercora quæ egerūt, existunt sicciora. Itaq; pharmacū ex aloē eis infensissimū existit, item extenuatorij generis & discindentes tum potiones, tū cibi. Cutem enim magis rarefaciunt, exhalationē mouēt, ac appetitū augent. Quare eorū qui hoc modo affecti sunt, cutē cōdensare ac spissiorē reddere melius est, cū oleo quopiā ex immaturis oliuis expresso, in quo myrtus, aut rosæ, aut eius generis quippiā ad lentū ignem sint decocta, admixto etiā alumine scisso in aceto acerrimo prius trito, intantū ut ad strigmentitiam formam unguentū reduci possit. Abstineant autē à balneis calidis, consimiliq́ aëre, ac uini potu, & ab omnibus quæ tum intrinsecus calefacere possunt. Ducantur ad lauacra frigida, si quidem nihil id fieri prohibeat: utpote corporis gracilitas, aut membrum aliquod refrigeratum, thorax nimirum, aut aliud quoddam. Cibi eis exhibendi sunt stabiles, & ægre corruptibiles. Eius generis cochleæ existunt, & totum ostreorum quæ testis integuntur genus, si ex duarū aquarū reiterata decoctione apparētur: & polypi eodē modo. Carnes suillæ in uigore existentes: maxime uero uētres & uuluæ. Bubulæ quoque pinguiores, & omnia simpliciter pinguia, & quæ uentri innatant, tardeq́ concoquuntur, ac digeruntur. Ex ouis, ea quæ coquendo sunt indurata, aut sartagine fricta. Et similago absque melle ex pinguibus iusculis apparata, similiter & dulciarij panes, & oryza, & panes nō fermentati. Iuxta proportionem autem quantum accessio imminuitur, tantum ex crassi humoris cibis est detrahendum, & ex adstringentibus forinsecus admotis imminuendum. Aliquando enim sedata uehementis apetitus accessione, in aliud grauius malū transitio contingit: nimirum quum corpus ex crudis & crassis humoribus repletur.

De uitioso appetitu, ex Galeno. Cap. XXIII.

Vitiosas ciborum qualitates concupiscunt, qui in tuniculis uētris superfluum uitiosum recrementū imbibitū habēt: id autē maxime mulierculis uitioso humore repletis euenire solet, quum uterum ferunt, & uocatur hæc affectio pica. Concupiscunt autē in ea maxime quidē acida & acerba, aliquādo etiā acria, quandoq; etiā terram, aut testas, aut extinctos carbones, aut alios quosdam absurdos cibos: atq; hoc affectu plures ex ipsis infestantur usque ad secundū aut tertium mensem completum: in quarto uero quiescere incipit malum, partim quidē uitioso humore per uomitū euacuato, partim uero cōcocto & per tēpus consumpto, utpote quū mulier modico cibo usa sit, propter appetitus ab edulijs nutrientibus auersionē: quin & fœtus in utero auctus plurimū alimenti ad se trahit, adducto simul cū sanguine & uitiato humore. Porrò idē affectus uiros quoq; infestat, quū & ipsis uitiatus humor quispiā ad os uētris fuerit delapsus. Cōueniēs autē eis remediū, Amazonū pastillus potatus existit: pòst uero etiā ex aloē cōfectio picra appellata. Euacuato autē plurimo uitioso humore, exhibēdus est eis mali punici dulcis succus, mēta sicca inspersa, aut aliud quippiam eius generis, quod est ad stomachi subuersiones ac nauseas præscriptū. Cōueniunt etiā muria cōditę oliuæ albæ, & quæ colymbades appellātur. Itē amygdalę amarę à ieiunis acceptæ, & antidoti ad letalia pharmaca aptæ. Quo modo uero à pica appellato morbo mulieres infestatas curare oporteat, in muliebrib9 remedijs dicetur.

De cruditate, Galeni. Cap. XXIIII.

Concoctio, est iuxta qualitatem permutatio, quæ nutrire potest. Contingit autem à uentre sibijpsi cibos assimilante: quapropter manifestum est, quód circa permutationem, offensæ concoctionis accessio continget. si itaq; cibi in totum non permutentur, cruditas ea accessio appellatur, & est perditio & perfecta priuatio actionis: si uero permutentur quidem cibi, uerum non ut oportebat, uitiatam significat concoctionem, non autē ut antea eius priuationē: aut enim tardat, & nunquam propriā transmutationem suscipit, & difficilis cōcoctio appellatur: aut cibos omnino corrumpit, ac transmutat in alienam qualitatem. Atque hæ quidem concoctionis offensiones existūt. Causæ autem ipsarum sunt intemperies uentris, inflammationes, scirrhi, abscessus, & quæcunque eius generis existunt. Aliquando autem uentre nihil male affecto cibi crudi permanent, aut propter immoderatam ciborum ac potuum ingestionē, aut ob uitiosam ipsorum ciborum qualitatem, aut ex intempestiua, aut etiā inordinata sumptione, aut ob recrementum uitiosum, aut ob uigilias. Cæterum ex uitiosis ciborū qualitatibus, & recrementis quæ iuxta uentrem consistunt, cum corruptione cruditas oboritur: aliquando & ex inordinata sumptione, si quidē poma, aut mala punica, aut aliquid aliud tale primum comederint, deinde olera assumant ex oleo & garo, aut etiam alia quæ uentrem emollire consueuerunt. Intempestiuam autem acceptionem appello, si prius quàm prior probe subierit cibus, prādeāt, aut etiam præter consuetam horam. Corruptiones autem fiunt, nidorosæ quidem in calidioribus & biliosioribus: acidæ uero in frigidioribus natura & magis pituitosis. Eodē modo & de excremētis quæ in uentre præexistunt iudicandum erit: quæcūq; enim ex eis pituitosa & frigida sunt, acidas corruptiones efficiunt: quæ uerò calida & amara bile mixta, nidorosas. Ipse quoq; uentriculus aliquo modo affectus, si quidē frigidus morbus existat, acidas permutationes facit, calidus uero nidorosas. Tardas autem cōcoctiones, cibi difficulter corruptibiles faciunt, & si ultrà quàm uires tolerant sumuntur, itemq́ uigiliæ. Quum uero citra corruptionē perfecta cruditas oboritur, ut quales accepti sunt cibi, tales permaneant iuxta omnem

xta omnem suam qualitatem, ex hoc cognoscere datur uictum esse uentriculum, aut ab immoderata ciborum multitudine, aut per uehementem refrigerationem insiti caloris. Vt nequis igitur in cruditatem incidat, cautione in omnibus prædictis est utẽdum, ut neq; in multitudine, neq; in qualitate eorum quę in cibo accipiũtur, neq; in acceptionis oportunitate, neq; in ordine delinquat: & ut quæcunq; concoquere ualeat, ea tantum ingerat, & non quæ appetitus expostulat: mensuræ enim maxime omnium diligẽtem respectum habere oportet, appetitũq; refrenare, & neq; plus quàm uires tolerant accipere, neq; quæ natura difficulter concoquuntur, ueluti sunt carnes natura duræ: natura autem dico, uelut carnes bubulæ, & consimiles: ætate uero, si mactata animalia seniora existant. Cauendum est etiam à partibus carnium multi nutrimenti existentibus, & pinguibus salisq; cõdimento seruatis, ac uetustis. Ex oleribus, quæ igneæ sunt naturæ, ualdeq; frigida: item quę inflationẽ pariũt, incõmoda existunt. Ex piscibus, qui duras carnes habẽt, et repositione arefacti. Abstineat quoq; à cibis corruptis & fœtidis ac graueolẽtibus. Vitent fructus dulces aut flatus generantes & immaturos: bellaria quæ difficulter cõcoquuntur & oleaginosa, & quæ ægre diuidi possunt, uelut est sesamum, quod commanducationem ob paruitatem suam effugit. Non minus autem uitãdi cibi peregrini & inconsueti ac medicamentariam uim habentes, quales frequenter placentis ac panibus immiscẽtur. Iuxta tempus autẽ accipiendi cibi neq; impetuose, neq; aceruatim, neq; solidis partibus aut absque cõmanducatione eos ingerere oportet: neq; etiã potus cibum interpellet: id enim unitionem ciborũ impedit, singulosq; uentri innatare facit. Ex condimentis uero oxyporon quoddam, quod cito penetrat, assumere nõ incommodum neque iniucundum existit: maxime uero huiuscemodi. Caroi drachmas XVI. fœniculi drachmas sex, seminis apij drachmas octo, ligustici drachmas octo, ammij drachmas octo, piperis drachmas decem: aliqui autẽ & zingiberis drachm. tres, in frigidioribus temperaturis, omnia melle excipiantur, & cũ carnibus ac piscibus exhibeantur. Melius autem est cum cibo & piper maxime lõgum exhibere, in his qui magis pituita abundant: uẽtosi enim flatus crassitudinem dissoluit: & quę circa pręcordia consistunt, inferne ad aluum propellit. cõcoctionem etiam omnium maxime piper adiuuat, quod si fortè non adsit, albo utendum erit: quod si neque hoc adsit, nigro. Vtẽdum etiam alijs cõcoctionem iuuantibus pharmacis, quæ ad finem huius capitis sunt subiecta. Post acceptum cibum uexationes inæquales ac conturbantes uitandę. item æstus & refrigeratio: hæc enim concoctioni ciborum resistunt. Adiuuant autem eandem fricatio pedum, calidius cõtuberniũ, & calefactio præcordiorũ. Quòd si grauitas adsit circa uentrem, & ex ea molestia quædam in uniuersum corpus diffundatur, expassa manu os uentris appręhendendum est, aut puerulus carnosus admouendus. Ex his enim sępe alimẽtum corruptioni proximum est conseruatum. Cæterum quum ructus iniucundus proueniens manifeste corruptionẽ factam indicat, citra cunctationem ad uomitũ ueniẽdum est, atq; aqua tepida ingesta, omnia corrupta ad excretionem cogenda. si enim in uentre permanserint, & torsionũ, & dolorũ, & grauitatis capitis caussa existunt: aliquando autem bilis superne ac inferne effusionem, aut profluuium uentris, aut etiam febres inducunt. Quare eos qui difficili cõcoctione appręhendi solent, longo antè tempore adsuefaciemus ut facile uomãt: cõmodissimus enim in plurimis periculis uomitus existit. Quòd si quis natura difficulter uomat, aut ob aliquam aliam incommoditatem uomere impediatur, omni modo conandum est ut cibus subeat, & ex præcordijs deducatur. Ad hęc erectior decubitus apparetur, ut ea quæ capiti subijciũtur sublimius insternantur, & reclinatio ipsa in sinistrũ latus fiat: atq; si quis uigilijs infestetur, citra corporis uexationẽ permaneat, eãdemq; decubitus formã obseruet: frequentes enim agitationes cibos perturbãt, intestinaq; inflata reddunt, flatus autẽ cibum sursum uergere facit. Si uero quis ob nullã causam male dispositus sit ad frigidæ potum, non inconueniẽs erit cyathũ unum aquæ frigidæ puræ absorbere: corroboratus enim inde uenter celerrime quæ in ipso hęrent extrudit, & ad subiectas partes demittit. Sequenti deinde die in quiete æger asseruetur, fricationeq; pedũ utatur, & præcordiorũ concalefactione, donec murmura & flatus circa intestinũ rectum eruperint, eructationesq; cum qualitate mansuetiori recurrerint: & tunc sanè exurgere cõuenit, primũq; aluus ea quæ corrupta sunt egerat: deinde ad deambulationem moderatam æger procedat, atq; otium agat, propter commotos uapores ex corruptione in caput delatos. Post hęc autẽ ad quotidianas actiones mens applicãda est citra perturbationem ac indignationem: deinde rursus uẽter cogendus est ad eorum quæ reliqua sunt excretionem. postea quiescere iubebimus, atq; aqua calidiore pedes perfundere ac fouere: frigida uero pura facie proluta, in lecto quiescere omnibus conatibus somnum illiciendo. post quẽ modica deambulatio, deinde balneum suscipiatur, quod calidius solito existat: cæterum refectis prius uiribus lauetur, corporeq; nitro cõsperso exudet, atq; hoc modo in calidius soliũ descendat: deinde etiã in frigidũ insiliens, largiore oleo uniuersum corpus pinguefaciat. Cõmodissimum est etiã aqua calida in balneo hausta uomere: uelut abluendo ea quæ in stomacho desident biliosa aut pituitosa. absinthij quoq; prælibatio à balneo quod cõuenit facit, & aliena uentri adhęrentia extergit. A lauacro cibum capere conuenit moderatũ, & cui cõcoquendo corpus sufficit. dabimus itaq; herinaceos marinos recentes, aut cancros fluuiatiles, ita ut ab eorũ acceptione, maluam aut oua sorbilia, aut pisces in petrosis aquis degentes adsumant, & ex uolucribus non graueolentes & macras. A reliquis autẽ carnibus abstineant, & à leguminibus ac cepis, salsamẽtisq;, & quę eius generis existunt. A bellarijs item, & omnis generis placentis, & à fructibus dulcibus ac facile acescentibus in uentre. his enim omnibus concoquendis ęgre sufficit uẽter, ampliusq; inflantis naturæ ea ipsa existunt. Non solum autem qualitates eorum quæ in cibo exhibentur permutatas esse conuenit: sed etiã multitudinis adhibere modum. ea enim quæ facile concoquuntur, his quæ non concoquuntur paria fiunt, si præter modum ingerantur. Deinde uero somnus imperturbatus, & æqualis procuretur, illito uẽtre ex unguento nardino. Pharmacum concoctio

nem adiuuans, ex malis cotoneis, Galeni. Pharmacũ ex malis cotoneis conueniens est apparando appeti tui in his qui eum perdiderunt, conuenit & concoctioni, in his qui non probè concoquunt cibum, & ut summatim dicam, uentrem robustiorem reddit, eisq; qui debile habent hepar, utile existit. Manifestum autẽ esse arbitror, quòd ieiunis exhibere hoc oporteat, mystri mediocris mensura, quanquam nihil offendat, etiã si quis à cibo ipsum accepter. Recte etiã exhibetur, si pranso atq; inde cœnare uolẽti præsumendũ detur. Oportunè uero duabus ante cibum horis datur. Apparatur autem hoc modo: Ex malis cotoneis maiora iucundioraq; & minus acerba, quę uidelicet struthia appellantur, eligito, expressiq; eorum succi sextarios Romanos duos accipito, ac mellis quàm optimi parẽ mensurã ammisceto: aceti uero sesquisextariũ affundito, hisq; simul ad prunas ardentes moderatè decoctis ac despumatis, zingiberis quadrantem, piperis sextãtem adijcito: atq; hoc modo rursus ad ardentes prunas, donec ad mellis crassitudinem perueniant, decoquito. Quòd si magis adstringens ipsum facere uelis, etiam ex carne malorũ cotoneorũ appara. His uero qui intemperie uentris calida afficiuntur, & qui quomodocunq; tãdem bile sunt referti, magis cõuenit, zingibere & pipere detractis, succũ malorum cum aceto ac melle solo decoctum præscripta cõmensuratione exhibere. Quando uero mediæ temperaturę fuerit uenter, ut neq; biliosa neq; pituitosa in eo aggregentur recrementa, dimidium prædictæ cõmensurationis tum piperis, tũ zingiberis radicis inijcere expediet, ita ut piperis quidẽ uncia I. zingiberis uero sesquiuncia conijciatur. Si uero frigidioris temperamenti fuerit uenter, zingiberis triẽs, piperis quadrãs, aut unc. II. s. ammisceatur. Licebit etiam iuxta mediam cõmensurationẽ apparare, atq; ubi opus fuerit usus tempore reliquum adijcere. Pharmacũ concoctionẽ adiuuans, Diospoliticũ appellatum. Conuenientior autẽ diospolitici pharmaci usus erit, in his præsertim qui assiduè inflãtur. Duplex autem compositio eius existit: aliquando quidem æqualibus omnium partibus cõiectis, cumini uidelicet & piperis rutæq; & nitri: hoc enim modo magis aluũ subducit. Aliquãdo autem reliqua singula inter se pari pondere miscentur: nitri uero dimidium aut quarta pars adijcitur. Præstat cuminum cõiectum æthiopicũ esse, piper autem longum aut album. Cuminũ in acerrimo aceto maceretur, deinde moderatè torreatur. Sint & rutæ folia prearefacta. Recentia enim superfluo humore abundant. His autẽ omnibus tenuissimè tritis, mel despumatum sufficienti mensura ammiscetur. Aliquãdo tamen sola hęc citra mellis admixtionem trita & exiccata, repositaq; adseruantur, ac ptisanæ succo insperguntur, aut alijs etiam cibarijs, quibuscunq; tandem maximè conuenire uidentur. Ammiscetur etiã ipsum mel usus tempore, exhibeturq; inde cochlearij mediocris mensura ante cibum. Porrò peregrinationis tempore pręstat ipsum pharmacum aceto subactum in pastillos redigere, atque usu expetente similiter cum melle exhibere. Crasso autem modo cõtundere oportet ea quæ ad huiusmodi pharmacorũ compositionem conijciuntur, ea gratia, ut ita uenter melius inde subducatur: tenuissimè enim trita & in puluerẽ redacta, ad emolliendam aluum inepta redduntur. Cæterum urinam nõ modicam cient. Crassiora uero iuxta uentrem persistunt, quum angusta uenarũ ora penetrare non possint. Pharmacũ ex tribus piperis generibus, Galeni. Hoc autem modo dispositis, frigidum uidelicet & pituitosum habitum nactis ac inflatis, ex tribus piperis generibus pharmacum conueniens existit, si quidem nõ nimis medicato ac uario modo appareтur, quemadmodũ multi id cõficere solent: ut satis operosum sit eis, qui hoc accipiunt, ea quę ad eius compositionem ingrediuntur concoquere, uelut est ammium, & seseli, & ligusticum, & quæ eius generis existunt. Talia itaq; ex pharmaco hoc sunt adimenda, ampliusq; & helenium, spicaq; nardi, & cassia. In promptu autem duplicem eis apparatum habere conuenit, quemadmodum nos sumus consueti. Alterum quidem simplicem, his qui nõ concoquunt cõuenientẽ, & qui recẽti circa uentrem frigore, aut pituitoso humore affligũtur. Alterum medicamentarium, quo maximè in defluxionibus à capite ad thoracẽ utimur. Simplex igitur quo etiã ad crudos humores, circa primas & magnas uenas cõsistentes utimur, hoc modo habet. Ad quinquaginta drachmas uniuscuiusque triũ piperis specierum, sufficit ammiscere anisi, cacuminũ thymi, & zingiberis, singulorum drachmas octo, atque hoc sanè simplicius existit pharmacum: quanquam adhuc simplicius apparari possit, si citra zingiberis admixtionem paretur. Alterum autem ex ijsdem cõstat: uerum ad quinquaginta uniuscuiusq; trium piperis specierum drachmas, singulorum ex his tribus, aniso uidelicet, cacuminibus, thymi, & zingibere drachmas XVI. conijcimus. Pharmacum ex calamintha oxyporon, hoc est, citò penetrans, quod polyetes, id est, annosum, appellatur. Prædictorum quidem igitur pharmacorum caliditas circa primas uenas extinguitur, minime per uniuersum corpus se diffundens: quemadmodum id quod ex calamintha constat, solet, & ei similia. Neque enim uolumus ea quæ cum cibo cõcoctionis gratia exhibemus, in uniuersum corpus diffundi, sed tantũ concoctionẽ ciborum in uentre adiuuare, itemq; humorum crudorum in primis ac magnis uenis contentorũ. Quare quemadmodũ in Diospolitico pharmaco dictũ est, nõ nimis in puluerẽ redigere oportet ea quę ad concoctionẽ solam ad iuuandã apparantur. Hoc uero pharmacũ in uniuersum corpus usq; ad cutem ipsam digeritur ac distribuitur: quare ijs ipsum exhibere cõuenit, quibus crudorum humorũ multitudo in solidis animalis partibus consistit. In talibus enim, omnium quæ ego noui optimum, id quod ex calamintha constat, existit. Attenuat enim crassa & uiscosa: discutitq; ea similiter, urinamq; & mẽses ciet. Compositio autem eius talis est. Calaminthę montanæ, seminis petroselini, pulegij, seselis, cuiusq; dra. XII. seminis apij, cacuminum thymi, sing. drach. IIII. ligustici drach. XVI. piperis drach. XLVIII. mellis despumati quãtum sufficerit. Aliqui & zingiberis unciam unam adijciunt. Iucundissimũ autem est quod plurimum mellis ammixtum habet. His uero qui dulcia auersantur, & à mellis usu abhorrent, parũ in compositione ammisceatur. Quidam tamen mellis libras IIII. & dimidiã ammiscẽt. Potest & absq; melle siccum adseruari, eodemq; ut reliqua modo salibus cõmisceri, edulijsq;

ac liqua

ac liquamentis inspergi. A cibo uero nunquã, neq; hoc, neq; aliud quoddam pharmacum, quod uehementem penetrationem facit, accipiatur: distribuitur enim ac digeritur simul cum ipso aliquid crudorũ ciborum, & obturationem operatur. Vsus eius conuenit post matutinam frictionẽ, duabus ante exercitiũ balneumq; horis. Aceti mulsi apparatus ac usus, Galeni. Pituitosis in uentre humoribus etiã acetum mulsum conuenit, quod hoc modo apparare oportet, Melle optimo ad prunas decocto ac despumato, dimidia eius mensura acetum affunditur, atq; ita rursus ad prunas decoquitur, quo ipsorum qualitates optimè permisceantur, & ne appareat gustantibus aceti acor. Ad eos uero qui aceti multitudinẽ auersantur, hoc modo apparato. Aceti pars una accipiatur, despumati mellis duæ, & aquæ partes quatuor. Quod si fortius facere uelis, tantum aceti, quantum mellis conijcies, & absque aqua apparabis. Præstat autem iuxta sensum eorum qui accepturi sunt, mixturę congruentẽ modum iudicare, nõ uero secundum quod nostri sensus perceptant. Quod enim naturę accipientis familiarissimũ est, id iucundissimũ existit, & ob id etiã utile & accõmodatum. Nocentissimũ autem cõtrà est, quod minimè iucundũ. Cæterũ usus tẽpore aqua calida mixtũ, uelut uinum exhibendum est, prout ægro iucundius uisum fuerit. Pharmacũ ex malo citrio, tardè concoquentibus cõmodum. Carnis mali citrij lib. I. hyssopi, rutę, origani, cuiusq; fasciculũ exiguum, aceti heminas III. per quinque dies ac noctes aceto macerata ad tertias decoquito, & expressa reijcito: ad acetum uero mellis sextarium I. ammisceto, rursumq; ad mellis crassitudinẽ decoquito, deinde asari, mei, piperis, cuiusq; sextãtẽ inspergito. Mane & uespere exhibetur. Pharmacum ex uino scybelite, Archigenis. Vini scybellite sextarios IIII. succi rutæ sextariũ I. sisonis, piperis, cuiusq; unc. I. zingiberis sextantem, petroselini unc. I. mellis sextarium I. Liquida ad compagem crassam decoquito, aridaq; inspergito, ac cochleariũ unum aut alterũ exhibeto. Efficax est ad tardas concoctiones, ac inflationes, itemq; colicos. Vinum autem scybelites est, quod sua sponte ex passis uuis destillat, utpote uinum ultro effundentibus uuis. Sales Iamblichi. Salis ammoniaci libram unam, salis cappadocici sexuncem, piperis quadrantem, zingiberis quadrantẽ, seminis cnici scrupulos XVIII. seminis erucæ scrupulos XVI. ammij scrupulos XVIII. hyssopi scrupulos XVIII. silphij scrupulum I. cacuminum thymi, phylli, seminis apij, petroselini, cuiusq; scrupulos XVIII. origani unc. I. Cõtundito ac cribrato, indeq; dimidium cochlearium, cum ouis sorbilibus, aut cum prisana ieiunis exhibeto, potes & cum carnium aut piscium liquamento exhibere, aut quomodocumque tandem uelis. Huius medicamenti auxiliarem facultatem nemo pro dignitate laudare potest. Quare ut breuiter dicam, ad frigidiores temperaturas non reperias aliud pharmacũ, quod conuenientius crudos humores concoquat: unde & colicis prodest, uentrem citra molestiam mediocriter mouens.

Sales Poletis, aluum emollientes, pituitam à capite dissoluentes, per palatum transpirantes, reliquasq; distentiones attenuantes. Salis torrefacti splendidissimi drachmas CXLIIII. floris chamæmeli aridi & cõtusi trientem, conyzæ tenuis trientem, calaminthæ montanæ trientem, radicis eryngij montani, origani, cuiusq; trientem, silphij trientem, piperis trientẽ. Contusis & cribratis utere. Sal dodecatheos, hoc est duodecumanus, seu duodenarius. Hyssopi trientem, pulegij quadrantem, cumini sextantem, ammij unc. I. salis torrefacti uncias triginta. Cõtundito & cribrato, proq; quotidiano sale, utcũq; placet, utitor. Qui enim eo assiduè utitur, nullis morbis per omne uitæ tempus infestatur. Pręcipuè tamen caput alleuat, & uisum acuit, pituitamq; in thorace congregari non sinit: concoctionem bonam operatur, & mesaraicas maximè uenas ab obturatiõe liberat, & renes repurgat. Quidam & origani sextantem adijciunt. Ego uero semper spicæ nardi unc. I. annecto. In hyeme amplius piperis unciam I. addo. Ad eos quibus alimentum in uentre acescit, utiliter hoc remedium adhibetur. Piperis drach. IIII. seminis anethi drach. I. cumini drac. IIII. contere, ac exhibe cochlearium ante somnũ ex uino diluto. Embamma optimum ad intinctus, concoctionem adiuuans. Cumini, piperis, foliorum rutæ, mentæ uiridis, anethi uiridis, cuiusq; drach. IIII. pulegij sesquidrachmam, salis unc. I. gari albi cochleare I. mellis cochlearium I. Vtere, ualde enim cõmodum existit. Posca, cõcoctioni ualde commoda, Cyrilli Archiepiscopi. Pulegij, seminis fœniculi, seminis apij, cuiusque scrupulos sex, caroi sesquiscrupulum, seminis coriandri sesquiscrupulum, baccam lauri unã, cyperi, folij malabathri, costi, cuiusq; scrup. I. salis sexuncem, aceti sextarium I. Sicca contundito & cribrato, acetoq; ammixta ad paucas horas macerato, ac utitor.

De crapula, Philumeni. *Cap.* XXV.

Cruditates ex uino multo obortas, crapulas appellamus, easq; consimili methodo tractamus, quali ad difficultatem concoctionis præscripta uti solemus. Itaq; his qui ad frigidæ potum adsueuerunt, aliasq; stomachum habent æstuosum ac exustum: aquæ frigidæ puræ cyathi duo aut tres per interualla ad absorbendum exhibendi sunt. pòst uero per somnum meridianum turbationibus depulsis, confestim eos in balneũ inducemus, prolixioreq; exudatione procurata, ab aquæ tepidæ haustu ipsos uomitũ facere cogemus, aut digitorum tantum immissione eundẽ lacessemus. Deinde prædictos cibos exhibebimus, dilutiore ac pauciore addito potu, donec caput à grauitate liberetur. Statim uero à principio caput ex olei omphacini fomento irrigetur. Sequenti autem die bonæ concoctioni consulatur. Optimum autem fuerit, si quis uinum absinthites ad plures dies à balneo præbibat, itemq; post matutinas deambulationes. Prodest & acetum scillinum absorbere I. mystri mensura: deinde in quiete breui sanè tempore degere, atq; ita ad reliqua facienda procedere, quemadmodum in capite De cruditate est prædictum.

Quæ cura aluo adstrictæ adhibẽda, Galeni. *Cap.* XXVI.

Recrementorum iuxta uentrem retentio, aut propter acceptos cibos ac potus contingit, aut propter uentrem ac intestina. Et propter cibos quidem, aut ob ciborum ac potuum acceptorum tum qualitatem, tũ quantitatem, aut propter ordinem, & utendi modũ contingit. Ob qualitatem quidem, si acerba & austera ac sicca temperatura & commixtione cõstent ea quæ accipiuntur. Ob quantitatem uero, si plura aut pauciora & citra conuenientem exhibeantur mensuram.

suram. Circa ordinem autem retentio excrementorũ contingit, si arida & acerba prius, humẽtia uero pinguiaq; & dulcia postea ingerantur. Circa modũ uero utendi, si bis cibum accipere cõueniat, & semel omnem assumat. Quæ uero circa uentrem ac intestina consistit recrementorum retentionis causa, ea & ex natura ipsorum, & ob acquisititiã contingit dispositionem. Causæ itaq; circa naturam ipsorũ, sunt uitiosæ corporũ constitutiones. Octo autem existũt uentris acquisititiæ intemperaturæ. Quatuor quidẽ simplices, caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas: reliquæ quatuor commixtæ, caliditas simul cum humiditate, caliditas cum siccitate, frigiditas mixta humiditate, frigiditas mixta siccitate. Oportet autem unamquanq; intemperiem in eam magnitudinem excedere, ut euidenter excretiuã facultatem imbecilliorem reddat, aut in uẽtre solo, aut in gracilibus intestinis, aut etiam crassis, aut simul in omnibus praedictis, quemadmodũ in uoluulis fieri consueuit. Ad hæc amplius & in febribus aliquando aluus adstringitur, ob acrimoniã uidelicet resiccantibus & consumentibus humores: aliquando autem materia ad alios locos diuersa, perq; illos ipsos exclusa. Sudoribus enim multis per cutẽ exclusis aluus coarctatur, & stomacho ex fluxione affecto stercus cohiberi cõtingit: propter inflammationẽ item intestino recto uicinã, ipsumq; deprimentem, uelut est uesicæ, aut uuluę, & propter ulcerationẽ aut dolorem circa eas partes obortã, excremẽta recurrunt. In his uero qui à morbo uires recolligunt, uenter cohibetur, propterea quòd plurima digestio ciborum in corpus fiat, & ob id exiguum & aridũ, & quod difficulter excerni potest, stercus relinquitur. Ad hæc etiã uenter adstringitur ob flauæ bilis cohibitionẽ, quæ ad intestina delabi consueuit: ea ipsa enim in animali, quod secundũ naturã habet, confluens intestina mordet & irritat, & ad excretionẽ excitat recrementorũ. Quapropter etiã semper cibo uacuum ieiunum intestinũ reperitur, in quod procedit meatus, q ex bilis susceptrice uesica bilẽ ad intestina deducit, atq; ob has sanè causas uenter adstringitur. Commune autem in omnibus præceptum est, ut causæ noxam inferenti contrariã curationem opponamus. Propriũ uero ut secundum singulas causas cuiq; quotidie cõtraria remedia exhibeamus. Et si quidem ex pauciorum ciborum acceptione homo aluum habeat adstrictam, plures simulq; humidiores ei offerantur: si uero siccioribus sit usus, humidiores quidẽ dentur, non autẽ multi. Si uero austeri & acerbi cibi retentionis fuerint causę, dulces & pingues exhibeantur. Si uero ob permutatum ordinem adstrictio fiat, in eum qui conuenit, reducatur. Si uero semel cibum accipiẽdo, quum bis id facere oportuerit, uenter cohibeatur: non solũ bis, sed & sæpius conuenientes cibi dentur. Eodem etiam modo recentes intemperaturæ per cõtraria curentur: ita ut exiccata corpora humectemus, humecta uero resiccemus, & calefacta quidem refrigeremus, refrigerata uero calefaciamus, atq; in coniugatis siue mixtis qualitatibus eadẽ iuxta proportionẽ faciamus. Cohibita autem quæ ad intestina defluere consueuit bile, aut ob crassitudinem, aut ob biliosorum meatuũ obturationem, extenuatoria diæta utẽdum est. Similiter autem omni conatu instare & reniti oportet, ad reliquas alui adstrictæ causas tollendas, atq; uiscerum quidem inflammationem soluemus, ubi per ipsam cohibitio contingat, materias uero ad intestina conuersas deducemus, si quidem aliò proreptent: qua autẽ medicinali materia id fieri possit, in simplicium pharmacorum Sermone est prędictum in principio huius tractationis, atq; in eo qui hunc sequitur, De purgantibus pharmacis inscripto. Communis autem omnis quomodocunq; euenerit, adstrictiõis alui curatio talis est. Ex decubitus figuris erectior eis cõuenit, & ad sinistrum latus reclinatio. Et silẽtium quidem ac quies uentrem cohibẽt, motus autem & deambulatio impellunt. Paucus potus, & non præpotare, neq; inter medios cibos potum accipere, uentrem resiccant: præpotatio uero & multa potio stercora humectant. Somnus cõcoquit, & recrementa fluida facit: uigiliæ uero materias distrahunt, & suspensas tenent. Plurimum autem ciborum qualitates possunt, quare eas quæ uentri gratę sunt exhibere oportet, quanquã omnino melius fuerit absinthij succũ dare, aut ex aloẽ catapotia deuorãda. Quibus si nihil proficimus, durisq; adhuc stercoribus insidentibus, & lumbis aggrauatis, circuntensoq; & inflato uentre superiore, humectantibus immorari cibis absurdum. Sæpe enim lapidis modo recrementa indurantur, & in intestino recto cõdensantur, quare accepti cibi stomachũ quidẽ & uentrẽ humectant & effœminãt, ad intestinũ uero rectum peruenire non possunt: ut inde aliæ quædam molestiæ consequantur. Melius igitur in istis fuerit aluo ptisanæ succum per clysterẽ infundere, ammixto oleo & melle, aut maluæ aut fœni græci uel furfurum decoctum similiter cũ oleo & melle: utendum etiam glãdibus ac illitionibus sedis. Alumen autem liquidũ melle tritũ donec indurescat decoquitur, ex eoq; sedes illinitur, & facilè quidẽ plurima stercora prolectat, quanquam inde aliquandiu dolore afficiantur. Optimè autem facit & cyclamini succus cũ melle illitus, & in tomento quoq; appositus. Mercurialis etiã uiridis contrita, & ad glandis modum redacta, exiccatur & supponitur, ualdeq; cõmoda existit. Alia glans, purgatoriã uim habens. Comæ absinthij contusæ ac cribratæ drach. IIII. nitri drach. IIII. elaterij drac. I. melle cocto excipito, glandesq; informato ac subindito: fomento tamen prius ad locum adhibito. De his autem absolutissimè in tertio huius tractationis Sermone est prædictum, ubi etiã pharmaca purgantia quæ circa umbilicũ illinuntur, descripsimus, eorumq; etiam quæ per os exhibentur ac uentrem emolliunt, tum simpliciũ, tum mixtorũ remediorũ mentionẽ fecimus, quare superfluũ existimo hic de eis producere sermonem. Absinthati emollientis utilis apparatus. Costi un. I. spicæ nardi scrupulos IIII. folij scrupulos IIII. mastiches scrupulos II. mellis sextarios duos, uini sextarios decem. Absinthatum bonum, emolliens, & dulce. Sisonos unciam unã, floris iunci odorati scrupulos VI. mastiches scrupulos duodecim, folij scrupulos II. spicæ nardi scrupulos duos, mellis sextarium unum, uini sextarios quinque. Absinthatum amarum pituitosis magis conueniens. Agarici, folij, amomi, spicæ nardi, casiæ, cuiusque scrupulos tres, costi scrupulos II. rosarum siccarũ scrupulos II. aloẽs scrupulos VII. mastiches scrupulos duodecim, mellis sextarium I. uini sextarios V. Aliud, atra bile abundantibus, & pituitosis

tuitosis similiter cõmodum. Folij scrupulos VI. spicæ nardi scrupulos sex, agarici scrupulos quatuor, epithymi scrupulos XII. mastiches scrupulos XII. aloës scrupulos quinque, mellis sextarium unum, uini sextarios V. Aliud optimum. Folij, spicæ nardi, casiæ, amomi, cuiusque scrupulos IIII. costi scrupulos IIII. agarici scrupulos IIII. mastiches scrupulos IX. aloës scrupulos XII. mellis sextarium I. uini sextarios quinque.

De *inflatione, Galeni.* *Cap.* XXVII.

Inflationis principium cibus male concoctus existit. Cõtingit autem flatuũ generatio in uẽtre, ex humorib. in ipso pituitosis, aut ex cibis in uapores per mediocrem caliditatem resolutis. Perfecta enim frigiditas nullum omnino uaporem efficit, propterea quòd neq; omnino attenuat, neq; consumit, neq; dissoluit etiã ipsum cibum: uehemens autẽ caliditas cibum attenuat, si flatuosa natura existat, & tunc sanè nebulosus flatus generatur, uerum paucus, adeò ut per unũ aut alterum ructum euacuetur. Mediocris uero caliditas minoris efficaciæ existens, cibos quidẽ dissoluit, non autem perfectè consumit: unde sanè flatus generatio contingit. Vna autem eademq; ratione quemadmodum extrinsecus frigidissimæ & aquilonares in hyeme constitutiones, & calidissimæ æstatis tempore consistentes, purum aërem reddũt: quæ uero inter has mediæ existunt, nebulas gignũt: sic eodem planè modo, in animalium corporibus, neque in extrema caloris debilitate, neque quum uehementer calor inualescit, sed quum inter hos excessus medio modo habet, flatuosum recrementum generatur, atque hoc ipsum ubi per stomachum excluditur, ructus operatur: per sedem uero aut strepentem, aut absque strepitu flatũ. Quum uero neque per os, neque per sedem excernitur, inflationem appellatam producit. Archigenis. Accedit affectis stomachi grauitas & distentio, multosq; fallit tanquã in ipsum solum dolor innitatur: etenim malũ ipsum aliquando quidem iuxta totum pectus, aliquando uero retro iuxta collum ac dorsum, atq; ipsa uertibula irruit: sæpe autem & utrinq; occupatos tenet: aliquando autem & tumorem circa os uentris efficit, ructusq; inanes fiunt modicè alleuantes, inhibitioq; flatuũ qui per aluum excerni cõsueuerunt. Succumbit autẽ & tumor ipse iuxta uentrẽ, ad manuũ impositiones sublaxus cedens. Quibusdã eorum & dolores accidunt, & appetitus perditiones, ac capitis dolor: si uero ante perfectam restitutionem cibum accipiant, amplius membra ipsa inflantur, & cũ dolore amplius distenduntur, qui sæpe ad clauiculam usque defertur ipsasq; scapulas ac uniuersam spinã, ultra hoc quòd & ructus cohibentur: ut aliqui iam non disimile quiddã suffocationi se perpeti æstimarint. Leuantur autem alimento infernè subeunte, & flatibus siue per ructus, siue per intestina exclusis. Eos igitur qui nõ ita diu antè cibum sumpserũt, primum uomere præcipe: deinde uero fouere oportet cum lana in fasciculum conuoluta & leuiter calido oleo madefacta. Si uero dolor urgeat, fomentũ fiat per uesicam bubulam aqua & oleo calidis semiplenam. Glandes quoque confidenter & citra dilationẽ supponendæ sunt, ex rebus flatus prolectantibus informatæ, uelut est rutæ semen & cuminum æquali pondere cum melle cocto, ac modico nitro coacta. Inedia etiam affectioni necessaria existit, per unam quoque atq; alteram horam tempore iritationis, irrigationes ex oleo conueniunt, in quo absinthium, ruta, & anethum sint decocta. Lanæ uero conuolutæ cuminum tritum, aut apij semen, aut sisonis magis inspergatur. Deinde & cucurbitæ adsumantur inanes multæ, & cum multa etiam flamma admotæ. Perseuerante autem diutius affectione, cataplasmata ex semine lini, ordeaceaq; & loliacea farina imponãtur: ex cumino etiam trito, semineq; anethi, aut apij aut fœniculi, aut chamælæę, aut tragoriganí, aut centaureæ coma, aut eryngij semine, uel radice: ex hydromelite etiam & oleo, in quo ruta, baccæ lauri, & melanthium sint decocta. Ammiscendũ est & bitumen, oleumq; laurinum. Si uero inflãmatio unà cum inflatione adest, pro calefacientibus ea quę relaxant ammiscere oportet, uelut est anethum oleo incoctũ ammixto adipe gallinaceo aut anserino. Cibus uero frumẽtacei generis sit & paucus: post multum etiã assumpti cibi tempus, potus tandem prębeatur: à cibo fricationes extremarũ corporis partium adhibeãtur. Aluus uero tum per cibos, tũ per aloën subducatur. Cerata etiã imponãtur ex oleo apparata, in quo cucumeris syluestris radix sit incocta. Ad finem uero malagmatis utendum, quę ex seminibus aut lauri baccis constant. Marciani irrigatio siue fomẽtum, ad eos qui ex morbo circa septũ transuersum inflationẽ habent, & murmura circa interiora, aut quibus uiscera inflammata sunt, aut inflãtur. Rutæ uiridis trientẽ, fœni gręci sexuncẽ, meliloti trientem, absinthij trientẽ. fœnum græcũ in pauca aqua diem unũ præmacerato: deinde reliquis ei adiectis, atq; olei sextarijs III. affusis, ad non fumantẽ ignem decoquito, percolatoq; ac in eo lanam conuolutam quàm plurimũ madefacito. Si uero dolor intendatur, in solium ex oleo apparatũ eos imponemus, si tamen nihil id fieri præpediat, althææ itaque radicẽ, lauri folia, fœnum græcum, pulegium, rutã, in aqua decoquemus, & oleo ad decoctum affuso, eos inscendere faciemus: quod ubi feliciter processerit, cibum accipiant, panẽ ex aqua, & pisces teneras carnes habentes. Qui uero se iam recolligunt, diæta restituendis uiribus apta utantur: sinapismisq; & cucurbitulis cũ multa flamma post exercitia admotis, uomãt. Si uero fixa perseuerauerit accessio ipsa, tẽpore exacerbationis cataplasma ex sinapi imponendũ est, & paulo pòst aloës drachma una propinãda, aut smyrnij semen ex uino. Aristolochia autem longa siue rotunda drachmæ pondere potata flatum dissoluit, & tarde concoquentes iuuat: quod & calaminthæ decoctum, aut etiam polium decoctum cum melle modico & paucissimo pipere tenuissimè trito, facit. Ouillus autem talus ustus & potatus torminibus ac inflationibus medetur. Aut rhamni folia uiridia trita in pastillos redige, eosq; in umbra exiccatos drachmæ pondere exhibe: non febrientibus, cum uino diluto, febrientibus uero cum hydromelite. Facit & ad uoluulosas affectiones, omnesq; inflatiuos dolores miro modo: per ructus enim ac flatus infernè prodeuntes discusso & resoluto malo sani fiunt, inquit Dioscorides. Vtile etiam eis castorium ex posca bibitum existit, drachmæ pondere acceptum. Idem quoq; forinsecus cum oleo sicyonio impositum, etiam si cum torminibus

& inflationibus prędictę affectiones cõtigerint, eas sanat. Acetum uero scillinum tum ante, tum post cibum absorbeant, aut ante somnum. Apparatur autẽ simplicissimè hoc modo. Scillæ repurgatæ & dissolutæ libras v. aceti sextarios XLVIII. sub caniculæ ardoribus ad dies quadraginta insolato, ac utitor. Oxyporion etiam quod cito penetrat eis conueniẽs est huiuscemodi: foliorum rutæ drach. XXXII. cumini drach. XIII. ligustici, caroi, seminis apij, piperis, zingiberis, helenij, nitri, cuiusque drachmas VIII. exhibe cochlearium quomodocunque uelis congruenter. Exhiberi etiam potest ad noctem ex tribus piperis generibus pharmacum, erui magnitudine: robustioribus uero, Aegyptię fabæ. Aluo autem adstricta citra dilationem clyster infundendus: balneo uero ex interuallis utendum est tempore remissionis. Præfricent autem istis tum dorsum, tum stomachum, conspergantque nitro assato: folijs etiam calidioribus utãtur, & à balneo cibus detur, minimè inflans, & post omnem cibum uinum meracius exhibendum. Cibus autem ipsorum diuidatur, ita ut in prandio tertiam, in cœna uero reliquas duas accipiant partes. Fructuum uero atque olerum humidorum esum semper habeant suspectum. Multum autem potum tanquam infestissimum hostem deuitent.

De uolulo, Archigenis. Cap. XXVIII.

Volulus, adfectio est intestinorum, letalem dolorem inferens, causa adfectionis, continua ciborum corruptio existit, præsertim si multi accipiantur, uarijque, & ad quos non adsueuimus, & maximè ex pinguibus carnibus. Oboritur etiam ex plagis quibusdã, & frigore uehementi, & ex aceruata frigidæ potione, maximè si ab exudantibus accipiatur. Cõtingit & his quibus intestinum in scrotum unà cum stercore delapsum est: indeque uiolẽter retrusum, ex eoque inflammatum existit. Fit etiam ob ueneni potionem, & ob induratum stercus circa tenuia intestina impactum, in uno loco dolore innitente circa tenuia uidelicet intestina, ut admota manu durities tactui succũbat, quam adfectionem chordapsum ueteres uocarũt, hoc est, intestinorum emollitionem. Et multi sanè ex dolore statim intereunt. Alijs uero inflammatio suppuratur, rursumque intestinum ipsum denigratum ac putrefactum excidit, eoque modo deficiunt. Familiaris autem hæc adfectio ætati puerili est, euadunt tamẽ naturalis beneficio humiditatis. Senibus uero nõ ualde familiaris est: si tamẽ ipsi hãc adfectionẽ incidant, ferè nunquã conualescunt. Accedit ęgris dolor circunuolutus, stomachi nimia humectatio, exolutio, ructus inanes nihil alleuãtes, murmura intestinorũ, cohibitio perfecta stercoris & flatuum. Si uero intendatur affectio, omnia sursum feruntur, ob idque & uomitus pituitæ ac bilis accedunt, frigiditas totius corporis, dolorque, plurimis etiã spirandi difficultas. Morituris autẽ amplius sudor frigidus, urinę difficultas, podex ita adstrictus, ut neque specilli extremũ suscipere possit: aliquando & stercus uomitu reijcitur. Si quidem igitur cibus crudus uentri insidere uideatur, aqua mulsa cum nitro exhibita uomere cogemus: deinde rursum aquam calidam puram dabimus, ut mordacitas obtundatur. Si uero nihil crudorũ ciborum in uentre contineatur, omni conatu eniẽdũ est, quo tum flatus tum stercora infrà trahãtur: idque per glãdes illitionesque, & clysteres, magna diligentia in singulis adhibita perficiendum. Glandes itaque conueniunt ex semine rutæ & nitro, cuminoque ac melle. Valent etiam quæ ex brassicæ cauliculis apparantur cũ melle cocto: ex profundo enim attrahunt. Cæterum glandulas longiusculas facere oportet, quæ adstrictiorẽ internam ani partẽ sphinctere Græcis appellatam, trãsire queant. quibus appositis, podex per spongias calidas foueatur, quibus sanè cyclamini succus utilissimè excipitur, quanquã cum melle etiam ac nitro idem illitus efficaciter opitulatur. Idem facit centaurea cum melle & nitro: uerum in his conandũ ut quàm penitissimè illinantur. Per clysterem autẽ oleum infundatur, in quo cuminum, ruta, althæę radix aut folia, fœnum græcum, centaurea, cucumeris syluestris radix, sint decocta: adijciatur autẽ & butyrum, & resina terebinthina, ut inde crassitudo infuso ipsi accedat, per ampliorẽ etiam fistulam largius infundatur, iuxta corporum rationem, aliquando usque ad duarum heminarũ mẽsuram. Quin & clysteres ex prædictis apparentur. Probè facit & syluestris cucumeris radix contusa, & in aqua satis diu decocta absinthio adiecto: si quidẽ ad decoctum ipsum mel & nitrum, oleumque ammisceantur. Si uero stercus durius intestinis insidere cõiectamus, aut inflammationis obstructio adsit, althæam ac fœnum græcum cũ caricis decoquemus, butyroque & anethino oleo plurimo ad decoctũ adiecto, per clysterẽ inijciemus, & quamdiu quidem queãt, retinere præcipiemus. Optimum autem infusum hocce est. Bituminis drach. IIII. nitri drach. I. aloẽs unc. I. olei rutacei dodrãtem. Commodum est etiam cuminum, rutam aut absinthium cum oleo coquere, deinde percolato modicum salis inijcere, aut opopanacis drach. I. aut galbani drach. IIII. Prosunt & caricæ ac ruta in oleo decocta. Eiusmodi autem infusa ante cibum infundere oportet, & maximè quod ex asphalto apparatur: urgente uero malo etiã à cibo. In soliũ etiam aqua & oleo refertum descendere eos conuenit: in aqua uero althęa, ruta, & conyza decoquãtur. Fomẽta quoque adhibenda sunt ex furfuribus, & per pyriateria phacota, id est, uaporatoria uasa lenticulata, & per uesicas bubulas ex oleo semiplenas. Cõueniunt etiam fomenta ex lanis oleo madefactis, in quo cuminũ, anethum, ruta, conyza maximè parua, & nasturtium sint decocta. cuminum quoque per se tritum uentri inspergendum est, deinde lana imponẽda. Cõuenit enim ab irrigationibus incipere, ipsisque etiam inter cataplasmata uti. Cataplasmata uero ex melle sint apparata, aut hydromelite meraciore: assumant autem semen lini, fœnum græcum, pollinem hordeaceum, loliaceã farinam, & fabarum. Infarciendum est etiam ipsis plurimum rutæ & cumini, anethique semen aut apij, aut rutę semen siccũ: inspergantur autem hæc crassa, & post impositionem calefiant, posteaque assiduè permutẽtur. Post hæc cucurbitę affigantur, primum quidem ad remotos locos, inanes: deinde ad ipsos etiam dolore affectos, scarificationesque profundiores fiant, saleque impacta uulnuscula conspergantur, quibus postquam cicatrix fuerit obducta, malagmate ex seminibus utendum, aut eo quod ex lauri baccis constat. Potus eis conueniens est anethi decoctum. Est enim usitatum & accommodum. A potu panem in aquam feruentem conijce, eiusque frusta calida confestim edenda

edenda præbe. Hoc enim modo seruabitur, etiam si iam instet ei suffocationis periculum. Oribasius autem inquit: Anethũ in aqua & oleo decoquatur, atq; ita bibatur, deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeãtur. Mirum in modum enim inde iuuantur, inquit, etiam si iam stercus uomãt. Ruta etiam ac cuminum trita & potui inspersa commoda existũt, & sinapis arida trita inspersa. Commodum est etiam maluæ semen, tritum ac potui inspersum. Balsamũ quoque non adulteratũ, in potu utile existit. Alius potus. Bituminis drachmas quatuor, cum modico nitri contere, & ex aqua bibenda confidenter præbe.

Alius. Radicis panacis drac. II. nitri dra. I. cumini drachmas II. excipe melle, & nucis ponticæ magnitudine ex aqua calida præbe. Alius. Castorij, anisi, piperis, cuiusque æquales partes cõmisce, atq; inde sesquidrachmã ex aceto mulso præbe. Asclepiadæ potus, qui & recremẽta multa soluit. Elateriũ sufficienti terebinthina exceptum, in catapotiaq; redactum, deglutiendum præbe, aquamq; insuper bibendam. Aliud ad uoluulum remedium, quod uentrem soluit: confert etiã anhelosis, splenicis, aquę inter cutem, ex lapide laborantibus, urinæ difficultati, paralyticis, tremoribus, comitialibus, uuluæ strãgulationi, mensesq; ducit. Medullæ scillæ crudæ, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusq; drach. L. galbani drac. XXV. opopanacis drachmas XII. Scillam seorsim cõtere, deinde ammoniacum cum acerrimo aceto tere: postea etiam galbanum & opopanaca, simulq; mixta omnia in catapotia redige: ex quibus drachmam unam deuorandam præbe, & uinum dilutum insuper bibendum, aut aquã mulsam, aut acetũ mulsum. sit autem liquoris mensura cyathorum quatuor. Concoctionẽ adiuuat, si ante cibum deuoretur, ultra hoc quòd aluum facilimè soluit. Feliciter usi sumus, inquit Archigenes, ad uoluulos absque inflãmatione, hiera nostra ex colocynthide pondere drachmarum duarum, aliquando etiam trium in catapotia redacto. Aut enim uomitu rejcitur ipsum pharmacum cum multa bile ac pituita, aut infra ad intestinũ progressum omnes causas adfectionem operantes secum subducit. Doloribus uero perseuerantibus, & maximè quibus infusi clysteres nõ infra rursus prodeunt, etiam ea quæ dolorem leuãt exhibenda, itemq; cõuenientes antidoti ante somnũ. Communissima igitur & optima, ea quæ ex piperibus constat, & Andromachi ex uiperis theriaca existit, post eam uero quę Mithridati nomen debet. Propriè autem in his colicæ antidoti faciunt, qualis est uel in primis quæ Zopyrios, & quæ Pæonia appellatur, quarũ descriptiones in XIII. Sermone cõtinẽtur. Si uero à uenenoso pharmaco quis in uoluulum incidat, aquam tepidam multam bibẽdam dabimus uomereq; cogemus, deinde oleum calidum in potu dandum, aut pinguia iuscula, ut rursum uomant ex moderato eorũ potu. deinde ita parumper quiescãt, & statim postea theriacen accipiant cũ uino dissolutam. Cibi eis exhibeantur boni succi: aluus uero lacte scisso euacuanda. In eo autem uoluuli genere, quod chordapsum appellari diximus, in quo in uno loco dolor innititur, ut admota manu durities & tumor tactui succumbat, circa tenuia uidelicet intestina, subitum periculum instat, ut plurimum tertiam aut quartam horam non excedens: quando uero ad suppurationem inflammatio uergit, aut longior remoratio contingit, neq; ea ferè citra periculum existit, quãquam sint qui ex eis sunt seruati. Venæ igitur sectio ante localia remedia assumenda est, deinde cucurbita, & reliqua cura quemadmodum in inflammatione fiat. Danda uero & his assiduè ex uiperis theriaca ciceris parui magnitudine ex aqua calida infusum, etiam immittendum ex his quæ inflammationibus conducunt, uelut est fœni græci & maluæ decoctum, cum oleo & butyro. In potu exhibeatur rosmarini decoctum, florisq; iunci odorati, mei, fœniculi, & maximè omnium anethi. Probè etiam ad eos facit, foliorum rhamni uiridium tritorum, & in pastillos redactorũ, exiccatorumq; drac. I. ex calida aqua exhibita. porrò ex conuulsione aut ruptura obortos uoluulos uenæ sectione curare oportet, locosq; ubi dolor insignitur profundioribus fissuris impactis scarificare & diducere, lanisq; succidis irrigare: antidotos etiam dolorem leuantes bibendos præbere, uerum clysteres omnino deuitare. Si uero uoluulus propter intestini in scrotum delapsionẽ contingit, confestim tentandũ est, ut decubitu sursum uersus uergẽte adornato, delapsum intestinum ad inguinum partes retrudatur, atq; pòst leniter citra uiolentiam ac compressionẽ, ligamento adhibito contineatur. Si uero iam ex compressione inflammatio oborta sit, torminaq; ac inflationes accedant, etiam hos ipsos uenę sectione curandos censeo, in inediaq; ad tertium usq; diem seruandos. In principio uero lanis succidis ex uino & oleo madefactis irrigandos: adhibito postea etiam cataplasmate crudæ hordeaceæ farinæ. Aliquando autem & inflammatæ partes commodè per ambitum scarificantur, per althæę quoq; ac fœni græci decoctum & oleum utiliter irrorantur ac adsperguntur.

De his qui ab acri humore coli dolore infestantur, Galeni. Cap. XXIX.

Quibus in colo & intestinis acris & mordax insidet humor, hi à calidis cibis ac pharmacis itemq; infusis læduntur, & à cibis abstinẽtes magis irritantur. Melius autem habent ex temperamentum inducentiũ & mordacitate carẽtium usu. Tenues enim & acres humores uehementissimũ inferunt dolorem, aliquãdo uero & conuulsiones, maximè ubi circa os uentris fuerint aggregati. Accedunt quandoq; & animi deliquia, & humiditates sudoris frigidæ. Hoc itaq; modo affecti, calida potata ac uomitu reiecta biliosum humorem excernunt, quiq; etiã ærugini aliquãdo in colore similis existit. hic quidẽ igitur humor ubi in uentre cõstiterit, mordens, & animi deliquia inferens, per uomitũ expurgare ipsum oportet. Vbi uero in intestinis aggregetur, per sedem infundere conuenit ea quæ humores eluere atq; citra mordacitatẽ repurgare possunt, cuiusmodi est ptisanę succus. Cibi uero boni succi & qui non facile corrumpantur eis exhibendi, attenuantibus & calefacientibus uitatis. Oportet enim infestantem humorem aut euacuare, aut temperare. Exempli uero gratia mentionem faciam quorundã à nobis curatorum. Quidam etenim quadraginta annorum, qui colicus esse putabatur, à perfusionibus & fomentis, cataplasmatisq; & acrioribus infusis non modo nõ iuuabatur, uerũ & magis exacerbabatur, & ubi mel cũ pipere accepisset, extremũ dolorem incurrit, & ubi fœni græci

succũ cum melle sumpsisset, plurimum fuit iritatus. Coniectationem igitur feci, mordaces in ipsis intestinorũ tunicis imbibitos esse humores: non facile corruptibiles ei exhibui cibos: deinde ubi uidissem eũ minus à dolore infestari, uitiati humoris purgatione ei opus esse cognoui: cæterum pharmaco ex aloë amaro hominem aceruatim purgare minimè ausus fui: nimirum ob dolorem ac indigentiam, temporisq́ diuturnitatem uiribus attenuatis. per interualla itaq́ mediocria paulatim purgatione per picram ex aloë facta, in paucis diebus ipsum perfectè sanaui, nullo altero remedio admoto. Alter quidam adolescens nõ paululũ antea à colicis doloribus uexatus, accepta scamonia purgatus est: quumq́ pro ratione accepti satis multũ fuisset euacuatus, illa maximè membra quæ prius habuit imbecillia morsu infestata sensit, ut inde quasi fluidã quandã & dolorosam circa intestina haberet affectionẽ. Itaq́ & hũc curaui, colica remedia reijcere iussum, & ex halica cũ aqua calida decocta nutriri, granis mali punici simul incoctis. Quumq́ totã noctẽ absq́ dolore dormijsset, mane exhibuimus ei rhois succũ dilutiorẽ bibendũ: ut si qua ulcerosa adfectio circa intestinũ esset oborta, eã adstringeret, siue quippiã ex superioribus partibus ad affectam influeret, idipsum repelleret. In prandio etiã halica similiter cũ mali punici acinis & aqua decocta uti iussimus. In uesperam uero panẽ ex uino quopiam austero ac ueteri madefactũ dedimus. Cõcessimus etiam ut ex austeris fructibus pro libitu, modicè tamen, caperet. Tertia autem die quũ eodem modo fuisset refectus, in quarta hausta theriaca perfectè sanus euasit. Alium autem quendã similiter affectum æstatis tempore quum plurimũ sitiret, eodem uictu curauimus, ampliúsque frigidũ potum ei indulsimus. Cæterum euacuato humore, & remanente adhuc dolore, ad stupefacientium usum confugere oportet. In huiusmodi enim affectionibus non solum quod sensum stupefacit, sed & quæ humores tenues inspissant, caloremq́ refrigerant, maximè opitulantur.

De his qui à frigidis & pituitosis humoribus coli dolore infestantur. Cap. XXX.

Quum uero crassi & lenti fuerint humores, qui doloris causa existunt, nequaquam stupefacientia erunt offerenda: etenim alleuantur quidem ex eorum usu, ob sensus uidelicet stupefactionẽ: uerũ rursus peius inde habent, quòd amplius per ipsa humores inspissentur, & difficulter omnino excerni possint. Atqui nauseæ unà cum uomitibus magnæq́ & frequentiores illis oboriuntur. Vomuntur autẽ pituitosa & corrupta, retinentur excrementa, adeo ut ne flatus quidem excernatur, neq́ ructus etiam procedat. Sæpe enim ueluti sursum reuoluitur dolor, ac plurimũ occupat locum: aliquando uero ex loco ad locum digressus uehementius augetur. Manifesta uero cognitio coli affecti est, quãdo aliquando quidẽ altius dolor infestat, quàm pro renum situ, aliquando autem longe inferius: si enim iuxta renũ situm dolor innitatur, atq́ id in uno loco cum dolore ac grauitate, renũ affectionem eam esse censendum est. Considerandę autem ad hæc urinæ: aquosæ enim & purę in principio à nephriticis minguntur: quemadmodum in sequenti tempore subsidentiã habentes asperã, deinde exquisitè arenosam. In colicis uero etiam si egerat aliquando uenter, tamen flatuosiora excernit: sæpeq́ stercora aquæ inuehuntur boum stercoribus compage non absimilia. Contingit etiam quandoque humorem aliquem frigidum cum ipsis excerni, quo facto confestim melius habent. Per fomenta autem & cataplasmata nephritici quidem doloris mitigationem accipiunt, laxatis uidelicet iuxta obstructum lapidem corporibus. Colici uero parumper quidem uidẽtur mitiores redditi: paulo pòst uero uehementius intenduntur eis dolores, diffusis uidelicet per adhibitarum fomentationum calorem humoribus, generatisq́ flatibus, qui plurimam distentionẽ operantur. Quomodo igitur oportet dolores ex frigidis in intestinis humoribus obortos curare, ita ut neq́ uehementibus irrigationibus, neq́ cataplasmatis calefiant? A calefacientibus enim diffunduntur & inflantur omnes frigidi ac crassi humores, qui intestina distendendo augent dolores. Conuenit itaq́ ipsos dissecare & concoquere citra uehementem calorem, & per minimè inflantiũ usum. In exacerbationibus igitur consimilis colicorum cura fieri debet, qualis ad uoluulosos est prædicta, irrigationes uidelicet ex oleo rutaceo & sicyonio & anethino, inediæq́ & fomenta ac cataplasmata, infusa item & glandium admotiones, illitionesq́ sedis. Vomitus uero ante cœnã, si quis facilè uomat, præ omnibus auxiliatur. Vbi uero malũ ipsum producitur ad plures dies, insessio in solium ex oleo repletum adsumẽda est: aut si hoc fieri non potest, ex aqua & oleo repleatur, in quibus althæa, pulegium, ac lauri folia, similiaq́ sint decocta. Fomentum uero siue uaporatoriũ adhibeatur ex furfuribus & milio, & cataplasmata quoque ad uoluulosos prædicta. Post dies uero septẽ purgatio ex hiera Archigenis suscipiatur. Licebit tamẽ & nõ purgare, uerum ab acrium ciborum esu inchoare. Quãdo uero allium ipsum omniũ minimè inflat nisi febris adsit, cõfidenter ipsum afferemus. Sitis autem sequitur acrium rerum comestionem. Præalleuetur itaque pręcedente uictu ęger, ubi ad acrium rerum esum procedere uolet: aquæq́ potu utatur. Flatu autem uentoso infestante, egregium remediũ cucurbita sæpius affixa, cum largiore flamma existit: ut incantationi similem effectum pręstare uideatur, & in quacunq́ corporis parte apponatur, confestim à dolore liberare ac perfecte sanare cognoscatur. Quòd si humor quoq́ unà cũ flatu adfuerit, euestigio quidem à dolore leuantur, mox uero rursus redeunt dolores, maximè ubi quippiam peccati circa diætã fuerit admissum: aut si plus quàm oportuit, calefecerint ipsa membra. Maximum autem signũ & hoc tibi fuerit ad affectionis cognitionẽ. Ne calefacito itaque manifeste, sed diæta attenuatoria utaris. Oportet autem & ante infusorum usum, cucurbitam dolẽtibus locis adhibere: indeq́ oleo rutaceo, & huiusmodi cũctis infusis uti. Multi uero accepto clystere uehementer dolent, & uitreo humore excreto statim liberãtur. Febre autem ut plurimum carent, sitiq́ in totum non infestantur. Nascuntur & in colo lapides, sed raro: quare oportet eos urinam cientibus, & stomacho gratis uti, sanitatisq́ tẽpore etiã uenam secare, & catapotijs ex aloë gratia pręseruandi uti. Quandoquidem autem colum ipsum in quibusdam debilitatum ex leui occasione, & per interualla quædam dolores inferre cõsueuit: melius utique

utique fuerit exquisitiore diæta uti, & curã quoque adfectioni conuenientẽ subornare. Qua de causa ubi à somno surrexerit æger, uentrẽ exonerare tentet: deinde ad deambulationẽ procedat. Deambulet autem & hyemis tempore, nisi frigidior sit aër, aut ipsius debilitas hoc nõ permittat: idq; faciat in loco sub dio, aëri exposito, & patenti: primum quidem lentius, pòst uero cõcitatius. Quiescatq; ubi crura incaluerint fuerintq; delassata. Deinde domum reuersus bibat aliquod pharmacum affectioni conueniens, modiceq; quiescat: & ubi quotidianæ alicui ac consuetæ actioni uacauerit, per horam equo uehatur, asiduè ei insidẽdo: quod si facere non posit, in curru: si autem imbecillior sit, per nauigium. Iacens enim uectari poterit, quum omne corpus unà cum nauigio cõmoueatur. Pòst uero ubi molestiam ex uectatione obortam modica deambulatiuncula excluserit, leniter exclamet, aut concinne cum uociferatione procedendo legat: deinde rursus modicè quiescens ad inunctionem ac fricationem exuatur. Exercitatione itaque facta, & cura admota cibum accipiat circa sextam horam, ut & ad cœnam sufficiens interstitium fiat. partiatur autem cibos, maioremq; eorum partem in cœna assumat. Vtilissima enim colicis ciborum partitio existit: præpotato igitur absinthite uino, panem in clibano coctum recentem probe apparatum accipiat cum oliuis colymbadibus muria cõditis, aut paucis uuæ pensilis acinis, aut ficis uiridibus tribus aut quatuor: deinde à potu, nisi ualde urgeatur, abstineat. Si uero siticulosus sit, modico potu uehementiæ sitis medeatur: otioq; & iucunda animi uoluptate fruatur. Deinde per circuitum affectione repetente, deambulet: ciboq; probe disposito, ad cœnam accedat. In cœna si siticulosus sit, modicum præbibat, & post paruum interstitiũ cœnet: ex uarijs quidem pauca, & commoditatibus abunde referta. Potus mediũ cibum non dirimat, sed post ipsum reseruetur, qui sufficit etiam potus exhibeatur: multa enim potatio incõueniens affectioni existit. Non longo deinde à cœna interuallo facto, ad somnum diuertat: & si quidem noctu sitis urgeat, ei parce medeatur, aqua paulatim absorpta. Atque de quotidiana quidem diætæ ordinatione hactenus. Cæterum paucis subnectam etiam commodos adfectioni cibos, potionesq; & pharmaca. In uniuersum igitur omnia quæ colicis exhibentur, attenuatoriæ sint diætæ. Panis itaque neq; sit aridus, neque calidus, in clibano coctus, aut si is nõ adsit, in furno. Olera autem cruda quidem nõ sunt danda, cocta uero conueniũt, cichorium, intubũ, rarius autem cauliculi lactucæ, cucurbita in calido cinere assata, cocta enim stomachum lędit: malua cocta: uerum nihil horum absque pane exhibendum. Dandę etiam colymbades oliuę cum aceto mulso ac ruta præparatę. Ab alijs uero abstinendum. Legumina omnia per se quidem affectioni incommoda sunt. Verum uarietatis gratia aliquãtum adsumatur lenticula cum beta colliquata, optimeq; contrita, aut cum ptisana: aut faba cum ptisana diligenter subacta. Cæterum rarum leguminum usum probo, ptisana excepta: commoda enim hæc est, lapatho cum ea colliquato. Conuenit etiam salsamentum piscium petrosis locis degentiũ: itemq; limaria non inueterata, nec muria condita. Pipere autem & ruta cum aceto mulso condita exhibeantur. Ex carnibus conueniunt in primis uolucrium, secundo loco pisciũ numerãtur, tertium ordinem terrestrium carnes habent. In unoquoq; genere omnia inconsueta reprobanda. Inter ea uero quæ pro consuetudine in cibum nostrum accipimus, uitanda sunt dura, siue natura, siue ætate talia existant: item quæ neruosam ac fibris refertam habent carnẽ, graueolẽtiaq; ac fœtida, & quæ aliàs mali sunt succi, aut grauioris qualitatis, & pinguia, atq; ea etiã quæ omnino macra sunt & infirma, & quæcunq; prę humiditatis multitudine diffluunt. Quapropter ex piscibus, hi qui in fluminibus & stagnis degunt, uitandi sunt. Ex marinis autem, qui in petris degunt, his qui intra pelagi profundum uersantur, sunt præferẽdi. Qui tamen in profundo maris degunt, littoreis præstant: & littorei rursum, potiores sunt his qui in marinis paludibus nutriũtur, etiamq; his qui in magnarum urbium stagnis uictum quærunt. Eligendi autem sunt maxime lupi & aselli mediocri magnitudine: scari autem & turdi ac gobij tenerrimi quidem sunt, & facilime secedunt: alimentum autẽ paucum, roburq; corpori addunt. Scaros autem hic non magnos intelligere oportet. Mulli autem & scorpij & passeres, nutrimenti quidem ac roboris gratia omniũ gratissimi existunt, grauiorem autem omnẽ habitum reddunt, ut ob eam causam frequentiorem eorum usum uitare oporteat. Murenas autem & loligines, sepiasq; & polypodas, omniaq; simpliciter mollia, ut quæ difficulter cõcoquantur, inflationes pariant, noxios humores generent, censeo reprobanda. Ex his uero quæ testa integuntur, squilla omniũ minimũ noxia existit: cancer turbationem inducit: gammaro autem siue astaco pro uoluptate fruatur. Ex ostreorum porrò genere, purpurę, & buccina reliquis præferenda: deinde pelorides præstant: postea herinacei recẽtes: deinde quæ propriè ostrea appellãtur: reliqua uero relinquẽda. Ex uolucrium genere, gallinæ omnibus præstantiores. sint autẽ feræ, & in mõtanis altæ, deinde perdices, & palũbi, debilis nutrimenti gratia exhibẽdi, turturesq; feri ac per agros nutriti & colũbæ. Fugiẽda omnia uolucriũ genera, quæ in aquis degũt, tanquam graueolentia, & quæ superfluitatibus multis abũdent. Ex quadrupedum animantium genere præstant carnes suillæ, tũ cõcoctionis & alimẽti roborisq;, quod inde corpori accedit, gratia, tũ quòd facile secernãtur. secundo loco hœdinæ habendæ: reliquæ uero domesticæ fugiẽdę. Ex syluestribus & feris paucæ, uarietatis tãtum gratia dẽtur. Omnes autem carnes quas exhibere uelis, ad duas dies promptas & paratas habere oportet, in hyeme præsertim, ut friables reddantur: ex aqua etiã omnes coquantur. quę enim in sartagine fricta sunt, quantum fieri potest uitentur. Cauendum etiam à uisceribus omnibus: sunt enim frigida, & turbationẽ mouent: difficulter concoquuntur: grauiaq; sunt, & saniosa, ac fœtida: nimiasq; humectationes ac nauseas producunt: maxime tamen omnium cerebrum. Pulmo sanè hœdinus bis assatus, ac in cibo acceptus superabundans alimentum subtrahere uidetur. Qui uero eum lacte replent, deindeq; coquunt, aut assant, uoluptatis gratia non utilitatis respectu id faciunt: multoq; magis qui eum frustatim concisum in sartagine torrent. Sale conditi arietis pulmo maxime uetusti, difficulter & grauiter à uentre exuperatur. Cochleæ autem terrestres succulentæ in cibo sumptæ,

pte, obluctari & sese opponere colicæ affectioni uidentur. In liquamentis & cõdimentis cõueniunt, cuminum, menta, ruta, sison, fœniculum, origanũ, ammium, thymum, piper, zingiber, daucus, succus silphij, acetum, mel, garum, uinum. Pyrethrũ uero & ligusticum, ac helenium, similiaq; magis medicamẽtaria ui prædita sunt: & ob id in quotidiano usu ac diæta uitãda. In uniuersum autem, ut summatim dicam, unius coniectationem facere oportet, ut scilicet accepti cibi optime cõcoquãtur. Particulatim uero, ut ne siccitas excremẽta apprehendat, neq; fatigetur uẽter in multis cibis cõficiendis: ne uẽter ciborũ qualitatibus obluctetur, ueluti si ægre eas conficiat, & nimiam humectationem ei inferant, ne noxij humores generentur, neq; in uẽtre, neq; in uniuerso corpore. Omnia enim inutilia recremẽta ex leui occasione ad affectũ ac infirmum mẽbrum detruduntur. Quare uitare cõuenit omnia dulciaria & placentas: plurima etiam ex bellarijs ac fructibus: iucunditatis tamẽ & gratificãdi stomacho gratia, uua alba dulcis præ ariditate corrugata cũ pane præbeatur: ficusq; maturæ cuticula auulsa: uua etiã uinaceis exemptis. Reliqua uero omnino sunt fugienda. Vinum sit sub adstringẽs, album, tenue, pellucidũ, mediocri ætate, tẽperatura dilutiore, modiceq; bibatur. Quòd si sitis à cibo accedat, aqua calida præbeatur. Infensissima enim ipsis frigida existit. Dulces autem prælibationes ex uino & melle apparatæ, propomata Græcis appellatæ, eò quòd ante cibos biberentur, omnes deuitandæ. Atq; hoc sanè modo ea quę ad colicorũ diętã pertinent, dijudicantur. Colicum remedium ex stœchade, nephriticis commodum. Hoc omnes ueteres interiorũ membrorũ affectiones curauimus. Datur autem ex ordine diebus XXX. & perfectè ab omnibus affectionibus liberat. Stœchadis drach. XVIII. radicis panacis drach. V. agarici drach. II. cinamomi, myrrhæ, seminis brassicæ syluestris, iridis, mãdragoræ, hyoscyami albi seminis, costi, nardi cretici quod phu appellãt, spicæ nardi, piperis, opij, cuiusq; drac. XII. (accipio autẽ piper longũ) mei drac. XVIII. seminis cicutæ drac. XXIIII. dauci drac. VIII. Cõtusa excipe melle despumato, ac exhibe robustis scrup. II. reliquis obol. III. febre carentibus, ex uino mulso: febrientibus, ex aqua. Infusum quoq; nucis ponticæ magnitudine cum oleo in quo fœnum grecum & ruta cocta sunt, colicorum dolores sedat.

Pharmaca ad colicos. Cap. XXXI.

Conuenientissimum ad colicos pharmacũ uinum absinthites existit, si prælibatione à balneo aut exercitio opus habent: estq; etiam nõ sitientibus ualde cõmodum, si laxiore ac debiliore apprehendẽte aluo, cyathi temperati mensura ante aridorum ciborum comestionem accipiatur. Apparatur autem uinũ absinthites, & pro occasione, uirgis recentis & pleni absinthij quindecim numero, per diem ac noctẽ in fictili uase uini tenuis & adstringẽdis mediocriter uetusti maceratis: mensura autem uini sit sextariorum trium. Decoctũ etiã herbæ ipsius, ubi semel tantum ebullierit, pari modo ad uinum quod aliàs pro consuetudine bibunt, admixtũ, utiliter à balneo ac exercitio præbetur. Melius autem est quod ubi otiũ sit sic præparatur. Selibra absinthij in amphoram uini optimi recẽtis, quod mustũ appellamus, conijcitur, oblinitur, in eaq; permittitur, donec mustum cessauerit feruere: deinde absinthium quidem abijcitur: uinum uero reponitur ac inueterascit. Habet autem omnino amphora sextarios octo & quadraginta. Vinum absinthites aluum corroborat potenter, & quicquid lubricum inferne in aluo ac intestinis hæret, citra animaduersionem detergit: bilis generationem præpedit: flatusq;, alios quidem depellit, alios uero auertit: quodamq; modo spiritum dispensationi præfectum defecat. Aloë etiam optima trium drachmarũ pondere deuorata aptissima est, ubi nõ pro ratione ciborum egestio excrementorum fiat. Quẽadmodum autem optima aloë etiam sola sanitati restituere potest: ita uitiosa medicamẽtaria superfluitate uentrem replet. Intercidentes uero obiter inflationes syluestre cuminum, quod & ęthiopicum appellant, cochlearij mensura ex aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus potatum dissoluit: aut sison simili modo: aut rutæ ramuli in aqua ipsa feruefacti. Castorium etiam assidue potatum totius affectionis apparatum demolitur, omnibusq; medicamentis præstare repertum est: datur eius drachma una in tribus cyathis optimæ aquæ mulsæ. Lupi autẽ stercus maxime album ex aqua, aut uino albo & tenui summe colicis auxiliatur, inquit Galenus: non solum in accessionibus & iritationibus, sed tempore etiam interualli. Aut enim perfecte morbũ sedat, aut ita præparat, ut ad tempus aliquãto mitius adfligat. Melius autem stercus censetur, quòd non in terrã delapsum reperimus, uerum in fruticem aut herbam excretũ. Ossa quoq; in ipso stercore inueniuntur, quæ ipsius animalis concoctionem effugerunt, quæ si trita bibãtur, magnopere colicis auxiliantur: quare mundioribus hominibus repurgatiora exhibenda sunt cum sale ac modico pipere mixta, aut alio quopiam ad commendationem odoris. Mirum in modum etiã manifeste colicos iuuat, instar amuleti alligatũ ilijs ægroti idem lupi stercus: oportet autem filum quo amuletũ colligatur ex oue à lupo discerpta sumere, cum stercoreq; ipso in pelle ceruina excepto, ac filo colligato, ilia præcingere. Si uero non suppetet lana ex ouicula à lupo discerpta, ligamentũ ex ceruina itidẽ pelle accipere oportet. Corydus itẽ passerculus, qui & corydalus, hoc est galerita, appellatur, simplici iure coctus, assidueq; unà cum iure acceptus, summopere colicis prodest. Vtilitatẽ enim ex eo expertus sum, inquit Galenus. Cæterum passerculis, quos pyrgitas à turribus, & troglitas ab antris & cauernis appellant, similis est, qui sanè circa urbium muros uersantur ac degũt: uerum his maior est corydalus ipse: habetq; in capite ueluti cristam siue galeã ex pennis sponte naturæ enatam, & circa uias reperitur hyemis præsertim tempore. Aliud. Talum suillum ustum & tritum, totũ ex aqua bibendũ præbe. Aliud. Thymi cacumina in aqua ad tertias decoquito, & ad percolatum decoctum mel despumatum adijcito, bibendumq; prębeto. Aliud. Radices uerbenacæ rectæ tenuiter concisas in aqua ad tertias decoquito, ieiunisq; per quinq; dies bibendum decoctum hoc præbeto: & colicis medeberis. Vtere, est enim experimento cognitum. Aliud. Hoc itidem experimento constat, eoq; ipse liberatus sum. Mentam uiridem aliquandiu decoquito, decoctũq; bibendum ad dies tres exhibeto, & nunquam dolore adficietur. Cauendum autem ne olla in qua mentam

tam

ram decoquis,per tres dies terram contingat. Remedium uero hoc eiusmodi est,ut præsentem opem ferat:estq; multo usu cognitum. Lauri etiam teneriora uirgulta arefacta comedenda præbe per tres dies, quibus mentæ decoctum potant. Aliud mirabile. Marrubium in uino mulso decoctum bibendum præbe. Liberabiturq; æger à dolore,neq; unquã postea incidet in affectionem. Aliud. Rhamni folia uiridia trita in pastillos informa,& exicca: drachmamq; unam inde exhibe febre carentibus, cum uino: febriẽtibus uero cum hydromelite. Facit & ad uoluulosos,omnemq; dolorẽ flatuosum miro modo. Per ructus enim ac flatus exoluti à malo, sani fiunt. Aliud. Rhamni succum poculi mediocris mẽsura tantundemq; passi cretici misceto: dumq; in solium in balneo descendit,bibendum præbeto: plurimumq; tolerare id iubeto. In frigidæ autem aquæ solium nequaquam conscendat. Experimẽto cognitum est. Ex apparatis uero pharmacis hocce nobis familiare est,inquit Archigenes. Castorium & ammium tenuissime trita duorum cochlearium mensura præbe ex aqua mulsa. Secũdum uero locum hoc habet. Castorei drach. III. ammij,seminis apij,fœniculi,cuiusque drac. I. exhibe eo modo quo præcedẽs. Aliquando autem pro apio panacis radicem adijciens præbeo,assequorq; rite quod uolo. Præstabile est & hoc. Anisi,castorij,æquales partes misceto,indeq; dra. I. ex uino mulso exhibeto. Aliud. Gladiolum unà cum radice exiccatam, contusam, & cribratam cum piperis granis undecim bibendã præbe,diuturno malo hoc medetur. Cæterũ duo efficacissima ex multis omnino coli pharmacis usus approbatione præstantia,inquit Archigenes, unicuiq; cõmunicabo. Sagapeni, piperis,galbani,pyrethri,croci,spondylij,myrrhæ,cuiusq; drach. I. radicis panacis drac. VIII. excipe melle, & ad cerati crassitudinem redige. Vbi uero usus expetat,manipulũ I. chamæleuces aut chamæpityos in uino optimo,leui,anniculo heminarum quindecim mensura,usque ad tertias decoque. In hemina deinde decocti una,ex pharmaco ad fabæ magnitudinem dissolue: idq; semel primo mense bibendum præbe: secundo deinde mense bis: & tertio ter: atq; hoc modo usque quo quinquies exhibueris, secundum menses auctione facta procedes: nisi alui ramenta inde succedant. ea enim leniter detrahere hoc pharmacum consueuit.

Alterum uero ad dissoluendas accessiones, ualde efficax existit. Myrrhæ stactæ, opopanacis, succi cyrenaici, croci, pyrethri,galbani,sagapeni, cuiusque drach. VIII. olei picini drach. I. mellis despumati quantũ suffecerit,ut ad cerati spissitudinẽ redigatur. Ex hoc pharmaco drachma una, in tribus cyathis passi cretici diluti calidi liquefacta exhibetur. Neq; uereor hęc etiã in accessionibus,nisi ex cruditate laboret æger,præbere,atq; etiam in interstitijs per aliquas dies ex his affectionẽ expugnare,ualdeq; mihi ex sentẽtia res procedit. Theriace porrò Andromachi ex uiperis cõstans interualli tẽpore assidue accepta,prohibuit ne facile ab accessionis irritatione rursus impeterentur. Antidotus Zopyrios appellata, præsens auxilium in debilibus doloribus existit: facit ad colicos & alui inflationes,& incipientes aquæ inter cutem suffusiones,maxime eam quæ tympanites appellatur: ualet etiam ad iocineris affectiones: prodestq; his qui uenenum hauserunt. Myrrhæ troglodyticæ drac. V. spicæ nardi drac. V. croci drac. IIII. floris iũci odorati drac. IIII. & dimidiã, cassiæ drac. IIII. cinamomi drac. III. thuris dra. I. piperis albi sesquidrachmã,costi dra. I. Excipe melle despumato,ac nucis põticæ magnitudine præbe ex uini mulsi,aut passi ueteris cyathis duobus,aut ex aqua. Exhibeatur etiã in colica diuturna,habita tamen prius corporis cura,paululũ ante horã cibi sumẽdi,ad dies ex ordine quindecim: deinde ubi ab eius exhibitione per quinq; dies quieueris, rursus exhibe ad dies decẽ: iterumq; post multorũ dierũ intercapedinẽ, parũ præbe,donec ea amplius opus non habeat æger. At qui propria sua efficacia corpus se melius repræsentaturũ promittit,tũ carne,tũ colore,tum sensu, tũ firmitate. Archigenes porrò Zopyriũ antidotũ sic parare iubet. Spicæ nardi drach. VI. floris iunci odorati dra. V. myrrhæ dra. V. croci drac. IIII. cassiæ dra. IIII. cinamomi drac. III. piperis drac. VI. costi obolum, thuris obolum. Cæterum præter opinionẽ colicis conueniens antidotus est,quæ pæonia appellatur. In ipsis enim uehemẽtibus accessionum iritationibus ante somnũ exhibita compescuit dolores, somnumq; dulcem simul produxit,ac morbum dissoluit. Quidam etiam ipsam cum oleo infundentes scopum attigerũt. Descripta autem habetur in tertio decimo De theriacis Sermone huius uidelicet tractatus: quare ea ipsa censeo confidenter esse utendum.

Aliud ualde bonũ oxyporium,cito penetrans, tũ colicis, tum inflatis commodum. Cumini trientem,piperis albi,cacuminum thymi,foliorum rutę, nitri,singulorum unc. I. cõtere cũ aceto,ac redige in pastillos pondere unius aut duarum drachmarum. Exhibe iuxta cuiusq; uires cũ aqua calida. Aliud. Sisonis,cassiæ,foliorum lauri in umbra exiccatorũ,singulorum drach. VIII. petroselini drachm. IIII. spumæ nitri albæ drac. V. excipe melle,ac utere. Aut cochleare eius sicci ex aqua mulsa,in qua ruta decocta est,prębe. Aliud. Cumini syluestris cochlearia III. seminis coriandri,fœniculi,anisi, apij, seminis rutæ, cuiusq; cochleare I. piperis grana IX. uini sextarium I. Hæc tenuissime contrita uino permisce, & quotidie cyathum unum bibendum cũ aquæ cyathis tribus præbe. A potu autem ęger deambulet,& probe concoctionem iuuabit. Poteris & ipsum uinum calefactũ præbere. Aliud Asclepiadæ,quod ab omni affectione penitus liberat. Corticis salicis uiridis drac. V. zingiberis drach. IIII. piperis drach. II. palmas passas III. rutæ uiridis ramulos V. aquæ pluuialis sextarios III. Omnia simul ad tertias decoquito,atq; ad horas siue dies tres pro qualibet uice cyathos duos exhibeto: & post triginta dierum spatiũ idem rursus facito: quo per anni spatium unius, triginta & sex potiones contingant. Hoc enim pharmacũ potatũ hoc modo totam affectionem aufert.

Aliud. Cornu cerui recens enati adhuc capillis obsiti,tenerrimiq; ac usti,cochlearia maioris modi III. piperis albi grana IX. myrrhæ parum quid, ad commendandum odorem. Contere omnia,eisq; cochlearum terrestrium magnarũ unà cum testis suis tritarum,quantum uisum fuerit adijce: omniaq; simul trita,& uino falerno mari mixto trium cyathorum mensura permixta,& ad mites prunas in uase fictili calefacta,ac sedulo,ne quid in fundo resideat,

agitata, præbe bibenda, ita ut nihil reliqui maneat: atq; id maxime tẽpore accessionis, & ieiuno adhuc ægro fiat. Deinde uero cibũ qui facile cõficitur præbe, atq; hoc ex ordine ad dies tres exhibe. His uero qui cochleas sumere nõ possunt, reliqua præbe sicca cũ uino. Potio ad colicos, quæ etiã inflatis, & diffi culter cõcoquentibus, uoluulosisq; est accõmodata.

Absinthij, pulegij, piperis albi, cumini syluestris, baccarũ lauri decorticatarũ, omniũ æquales partes exiccatas ac tritas, cochlearij mẽsura præbe ex aqua calida. Vtereq; eo confidenter. Aliud colicũ reme diũ per experiẽtiam receptũ. Baccas lauri IX. pipe ris grana VII. opopanaca magnitudine ciceris. conijce in aquæ cyathos III. totũq; simul feruefactũ bibendũ præbe, quiescatq; inde æger, & perfectè sanitati restituetur. Oportet autẽ, inquit Galenus, ad uiros masculi, ad fœminas muliebris sexus herinacei internã mẽbranã accipere, exiccareq; ac contundere: eiusq; partes tres prędictis ammiscere. Aliud, ad colicos præclarũ. Colocynthida maximã nõ solũ ferro perforatã, sed & semine eiecto euacuatã, ita tamẽ ut id quod instar tomẽti in ea est relinquas, uino ueteri dulci quantum eius capere potest exple, eãq; per noctẽ integrã repone: mane uero uinum ipsum per panniculum diligenter exprime, ac percola, ut nihil ex medulla eius in ipso potu residuum maneat: uinumq; ipsum calefactum bibendum præbe, quo facto æger deambulet & liberabitur.

De antidotis dolorem leuantibus, infusisq; colicis accommodatis, Galeni. Cap. XXXII.

Pharmacis dolorem leuantibus, medici uti consueuerunt, ubi magnus adest dolor, aut uigiliæ, aut ne ob uiolentã tussim lãcinentur ægri, uelut in sãguinis re iectatiõe, & destillationibus à capite cõtingere solet. Verum in illis mediocria exhibere solemus: quales sunt ex seminibus cõstantes tussi accõmodatæ facultates, quę & ipsę omnino aliquid ex soporẽ inducẽtibus pharmacis admixtum habent: uerũ modicũ id est inter multa adeo semina, quæ & boni odoris sunt, tenuiumq; partiũ, & urinã cient: cuminũ dico, daucumq; & anisum, & quæ his similia existũt. Cæterũ quæ ad colicos apparãtur pharmaca dolorẽ leuãtia eiusdẽ quidẽ generis cũ illis sunt, uerũ lõge ma iori facultate prædita, atq; id ob magnitudinẽ in eis doloris. Opiũ igitur fortissimũ est stupefactiuũ: ammiscere autem ei oportet, ea quæ aut dolorosam affe ctionem cõcoquere possunt, aut humores ab ipso fa ctos discutere, aut secare & attenuare, aut secundum totã ipsorũ substãtiam permutare. Scopus enim nobis in his est, primũ quidẽ ut sensum stupidũ reddamus, deinde ut nihil in posterũ ex stupefactiuo phar maco relinquamus, quod mẽbro nocumẽtum inferre possit. Amplius autem, ut quod maximũ est, affectioni opitulemur. Ad hæc itaq; respectu habito, uidetur mihi debito modo & iuxta rationẽ propositũ componere pharmacũ: ex hyoscyami quidem & opij permixtione, quicũq; altiorẽ somnũ ac soporẽ, sensitiuæq; facultatis stuporẽ inducere uelit: quo uero citius digeratur, omnẽq; profunditatẽ affectorũ corporũ penetret, calefaciẽtia ammiscere oportet, piper uidelicet ac euphorbium & pyrethrũ, quę nocíuos humores discutere possunt, & repurgare uiscosos, secareq; crassos, & flatus uentosos attenuare, con coquereq; & euacuare. Neq; uero parum concocto riæ facultatis frigidorum præsertim humorum in indica nardo existit: quemadmodum autem ex aro maticis nardum cõlecit Philo, sic & hi qui ei successerunt, alij aliud adiecerunt: florem iunci odorati, casfiam, amomum, ac costum. Quemadmodum autem rursus crocum conijcit Philo concoctorium pharmacum ad humorẽ & affectionẽ crudã: ita alij myrrhãq; & castoriũ ammiscuerunt: plurimiq; ex ipsis, neque id male, etiam familiaria nobis semina, apij uidelicet & cumini, anisiq;, ac dauci, & petroselini, & quęcunque eius generis existunt, adiecerunt, quo uidelicet amarorum pharmacorum iniucunditatem lenirent, ad digestionemq; & urinæ expulsionẽ totum pharmacum impellerent atque inhortarentur. Si uero uaporum aut humorum crassitudinem atte nuare oporteat, & hoc ipsum per ea cõtingit. Prima itaq;, ut apparet, ex omnibus uetustioribus prçclara Philonis antidotus existit, de qua ipse hæc scribit.

Philonis antidotus. Philonis Tharsensis medici magnum mortalibus inuentum ad multarum affectionum dolores, siue colum quis doleat semel datum, siue iecur, siue etiam urinæ difficultas, aut calcu laris morbus, aut orthopnœa, aut tabes infestet. Sanat & conuulsionem & pleuritidem, ac sanguinis reiectationem, aduersusq; mortẽ se opponit, omnes uiscerum dolores sedat, tussimq; & suffocationem, singultumq; & destillationem. Hanc etiam Andromachus in suos commentarios retulit, hoc modo de ea scribens: Colica antidotus admirabilis, qua utor & ad uoluulosos, & ad eos qui stercora per uomitũ reijciunt in maximis doloribus: datur magnitudine fabæ ex cyathis tribus aut quatuor aquæ frigidæ. Compositio autem hoc modo habet. Piperis albi drac. XL. opij drac. XX. croci dra. X. seminis hyoscyami albi drac. XL. spicæ nardi, euphorbij, pyrethri, cuiusque drach. II. excipe melle cocto, ac utere. Alia antidotus colica, Nicostrati Isotheos appellata, duobus talentis empta, faciens ad stomachicos qui cibũ continere non possunt, oculorũ affectiones, & magnas uexationes, & dolores uuluæ, ex hydromelite in quo ruta sit incocta. Croci sesquidrachmam, myr rhæ drac. II. spicæ nardi drac. II. costi, piperis albi, pi peris longi, galbani, cuiusq; drac. I. cinamomi, succi mandragoræ, castorij cuiusq; drach. II. seminis dauci sesquidrachmam, alij drach. III. & dimidiam eius conijciunt, opobalsami drachm. IIII. sagapeni drac. III. cassiæ drachm. IIII. excipe melle despumato, & fabæ magnitudine præbe.

Quæ colicis infundantur, & per anum subdantur. Cap. XXXIII.

Huius generis sunt etiam, quæ sedi applicantur, quæq; ad leuandum dolorem per anum, tum subduntur, tum infundũtur. Opium itaq; ex genere eorum est, quæ fortiter sensum stupidum reddunt, ac somnum soporiferum inducunt. Atq; hęc facit tum per se solũ, tum cũ pari castorio in sapa aut oleo rutaceo imbutum, tomentóque exceptum, & ano inditum. Misc ere enim hæc pharmaca oportet quopiam uires ipsius opij mitigante, nocumẽtumq; quod inde mẽbris infertur impediente, ampliusq; affectionem iuuante. Aliud, quod subditur colicis, ad dolorem le uandum. Castorij, croci, opij, myrrhæ, styracis, æquales partes in collyria longa redige cum aqua, & utere. Infusum ad colicos mirabile. Cedriæ quadran

quadrantem,picis liquidæ semissem,castorij sesquiunciam,opij sesquiunciam,piperis grana LX.unito cum digito medio,uel eo qui index appellatur, usque ad primam flexuram uncto,& simul cũ olei rutacei cyatho I.inquinato,ammixtaque butyri unc.I.terebinthinæ sesquiuncia,tepefactum per fistulam ampliorem infundito:subsidet enim & dehiscit, ac ab unione discedit. Aliud infusum,quod ante somnũ acceptum,somnum conciliat,dolorem lenit, concoctionemque probe iuuat: Succi absinthij drachm. IIII.opij drach.IIII.aloës drachm.XII.picis liquidę unc.I.cedriæ unc.I.myrrhæ unciam unam, centaureæ drach.IIII.castorij drach.X.costi drachm.VI.mastiches unc.I.foliorum rutæ unciam unam, styracis unc.I.mellis & terebinthinæ liquidæ quantum ad coactionem sufficit,quo ad mellis crasitudinem redigatur. Vsu uero expetẽte ex pharmaco hoc drachmas plus minus quatuor,iuxta ægri uires ac ætatẽ, in diplomate cum oleo cyprino, gleucino, anethino,telino,in quibus cuminum contusum coctũ est dissolue,modicúmque butyrum ammisce.Et ubi aluum per clysterem stercoris eductiuum prius euacuaueris,deindeque laueris,& cibum exhibueris, ac caput ex anethino aut omphacino illeueris, ante somnum infunde. Vtere, experimento enim constat. Aliud,quod inferne infunditur,quo ego usus magnum nomẽ assequutus sum.Castorij drac. IIII. croci sextantem,allij tamen drac.II.tantum habent, opij trientẽ,myrrhæ drachm.IIII.succi rutæ drach. II.nitri rubri drach.II.quidam uero pro nitro spicã nardi scribunt,excipe melle despumato cocto.Vsus uero tempore nucis auellanæ paruæ magnitudine, aut fabæ tantum accipe,ac in uini mẽsura unà dissolue,affusaque olei rutacei mẽsura una,ut uidelicet duæ mensuræ sint in totum,permisce, ac præloto ægro, ante somnum infunde.Cæterum præscriptas ad dolorem leuandũ antidotos & infusiones uitare oportet,ne in nimis assiduum usum conuertamus:sedant enim cõfestim dolores,causas uero intus reseruant: & aut paulo pòst animi deliquium inferunt,& mortem,aut diuturnas & indissolubiles affectiones reddunt. Aliud infusum mirabile. Butyri quincuncem,adipis anserini,adipis gallinacei,medullę ceruinæ,terebinthinæ, cuiusque sextantem, adipis ursini unc.I.cumini,foliorũ rutæ,castorij, cuiusque quadrãtem,euphorbij recẽtis drach.VI.opobalsami septuncẽ,nardi celticæ trientẽ,unguẽti nardini lib. II. olei rutacei sextarios IIII.Vtere hoc ipso in uehementibus doloribus:euacuatione tamen prius per clysterem facta,& post horæ spatium mensuram unam mediocris poculi tepefactam infunde,quiescereque iube,ac aliquandiu pharmacum retinere:atque ita diuinã eius uidebis facultatẽ. Aliud infusum, quod etiam causas euacuat,ac dolorem leuat, facit & ad diuturnam renũ affectionem,& ad calculosos:eosque qui inuoluntariè urinam eijciunt. Allij capita magna tria,rutę uiridis manipulares fasciculos duos, olei dulcis lib.IIII.Allia decorticato,& cũ ruta ac oleo donec torrefiãt coquito,atque id ad prunas fumũ nõ emittentes facito,ac deinde percolato,ad oleũque butyri lib. I. affundito,picis liquidæ sextarij italici quartam partem,cedriæ tantundem:unito,ac in uitreo uase recondito.Vsu autem expetente, sextantẽ inde,aut minus iuxta ægri uires accipito,oleoque & uino pari mensura acceptis,ita ut totũ hemina una fiat,cõmisceto,tepefactumque infundito. Aliud infusum. Olei cyprini lib.V.castorij sexuncem,antidoti regiæ quæ etiam tetrapharmacum appellatur, sexuncem,emplastri ex succis sexuncem,terebinthinæ sexuncem,butyri sexuncem,baccas lauri centum & unam,baccas allij magnas quinquaginta unam, cumini lati unciam unam,rutæ manipulum unum. Baccas lauri & allia mundato:latum uero cuminũ & rutam in pila tundito,& in hemina una uini ueteris dulcis macerato. Sequenti uero die affuso oleo & butyro,in diplomate decoquito,percolato,ac reliqua ammisceto,pariterque castorium cum oleo tritum. Vtitor. Vbi uero usus postulauerit, pharmaci huius sextantem accipito,& adipis anserini liquefacti itidem sextantem ammisceto,tepefactumque inijcito. Infusum colicum admirandum. Fœni græci ac lini seminis æquales partes,quantum satis uidebitur accipito,& in aqua præmacerata decoquito,atque ubi succus inde prodierit,quantum ad usum satis uidebitur percolato, ac in eo ipso quod percolaueris, lanas succidas eluito, expressisque lanis,ad aquam, salem & oleum moderate adijcito, simulque unito, ac tepefacta infundito.

Cataplasma colicũ,ex libris Seueri. Cap.XXXIIII.

Farinæ cicerum nigrorum,seminis brassicæ,farinę fœni græci,singulorum æquales partes decoque cum melle,oleoque cyprino,modico uino affuso. Est & alterum admirabile remedium,cuius efficaciam experimẽtum ipsum approbauit. Accipit autem fœni græci partes II.baccarum lauri contusarum, mastiches chiæ,& terebinthinæ,singulorum partẽ unã. Coquitur cum uino & melle. Epithema colicis,inflatis. Silphium plurimum cerato cyprino excipe,& impone. Ego uero, inquit Archigenes, etiã castorij paululũ admisceo, efficaciusque redditur ad stomachi præsertim inflationes. Aliud epithema ad colicos,inflatos,coxendicum dolores,pleuriticos,ac stomachicos,& diuturnũ uomitũ cibi:attrahit etiã,ac duritias emollit. Ceræ,picis,resinæ pinus,adipis taurini,baccarum lauri,singulorũ quincuncem,ammoniaci thymiamatis trientem,galbani quadrantem,piperis sesquiunciam.Aliqui etiam cãchryos quadrantem,ammijque tantundem conijciũt.

Aliud. Ceræ libras II.celtici nardi, floris iunci odorati,casiæ,cyperi,cuiusque sextantem, colophoniæ libras II.terebinthinæ sesquilibram,thuris,pyrethri, cuiusque sesquunciam, euphorbij unciam I. costi drachm. XXX. unguenti irini quantum suffecerit.Arida in uino rigata ac exiccata cõtundito & cribrato,atque ita liquefactis inspergito.Ad finẽ etiã opobalsami sextantẽ aut quadrantẽ ammisceto. Facit quæcũque etiã polyarchion:maxime tamẽ inflatis conducit.Vtendũ quoque ad colicos paulo mox subscripto polyarchio appellato,atque eo quod ex baccis lauri constat,quod ad hydropicos describetur,& si qua his similia existunt.Propriè autẽ colicis conuenit,inflãmatisque & inflatis,quod in epistolis Archigenis refertur,ex seminibus constans. Ceræ drachmas centum,terebinthinæ drach. L.ammoniaci thymiamatis dra. L.opopanacis,iridis illyricę,anisi,meliloti,nitri,adipis taurini, fœni græci,seminis apij, cuiusque drach.XXV. mellis sexuncem, aceti cyathos duos.Arida contundito & cribrato: ammoniacum

autem in aceto mulso per noctem unam maceratum reponito, postera die liquescibilia feruefacito, in mortarioq́ cum pistillo tusa commisceto. Hoc epithema hoc modo purum citra aliarum rerũ admixtionem impositum, cutem exasperat, eisq́ qui uitiosis humoribus amplius abundãt, serpiginosum pruritum excitat: quare in his qui teneriores carnes habent, ex cerato rosaceo quantum tibi satis uidebitur pro curandi corporis ratione, ammisceto. Dropax etiam asiduè super omnem uentris amplitudinem iniijciatur, atq́ etiam super dorsum. Cõponatur autem is ex pice & resina, modica cera, sulphure, bitumine, manna, nitro, adarce. Intenditur autem usus eius si calidiori & non pinguefactæ cuticulæ admoueatur, atq́ etiam inter exercitia incumbere sinatur. Aliquando etiam balneum suscipiatur, ex nitro assato toto corpore large consperso. Huiusmodi enim dropacis usus uiolẽtius adfectionẽ destruit, sicut & sinapismus & thapsiæ usus multis q antea exquisita diæta sunt usi, & per aluũ, si quidem adstricta fuerit, sunt euacuati, affectionem omnẽ excidit. Porrò dropacum & sinapismorum apparatus in tertio Sermone sunt descripti. Aliud, Archigenis, uile quidem, uerum ob efficacem ipsius lenitatem in precio habẽdum. Picis liquidæ libras II. ceræ sexũcem, sulphuris uiui, nitri, aluminis scissilis, cuiusq́ quadrantem. Ad picem liquidam prœcoctam usquequo non amplius inquinet manus, ceram iniicito, qua liquefacta ab igne tollito, aridaq́ tenuissime trita inspergito, unito, emollito, ac utitor. Flatus inferne educit, cutẽ uellicãdo iucũde afficit, ac per omnia colicis auxiliatur. Prodest etiam coxendicũ doloribus, & articulis refrigeratis, lieniq́ indurato. Epithema ex baccis lauri, ad colicos. Ceræ, colophoniæ, picis siccę, spumæ nitri albi, ammoniaci, cuiusq́ dextantem, baccarum lauri decorticatarum sesquilibram, piperis sextantem & unciæ dimidium, ammij, canchryos, iridis, cuiusque sesquiunciam, galbani sesquunciã, unguẽti irini librã unam. Quod si cãchrys nõ adsit, pyrethrũ cõijce, & liquefacta cũ siccis permisce. Hoc etiam approbat Oribasius. Polyarchion, quod in Alexandria præparatur. Casiæ, amomi, rosarũ, cyperi, cardamomi, spicæ nardi, nardi celticæ, folij, iridis, œnanthes, cõpositionis hedychroi, mastiches, croci, meliloti, succi absinthij, ammoniaci, thymiamatis, aloës, bdellij, myrrhæ, cuiusque unc. I. xylocinamomi, piperis cõmunis, helenij, styracis, cypheos, thuris, cuiusq́ sequiunciam. Succos cum aridis committito, ammisceto q́ xylobalsami scrup. XII. floris iunci odorati scrupulos XII. terebinthinæ sexuncẽ, unguenti nardini bessem, rosacei lib. I. hederæ unc. XVI. opobalsami sextãtẽ. Succulẽta uino diluta terito. Polyarchion, quod dialemma; id est intermissio, appellatur: quod ipsum & in Alexãdria prœparatur. Castorij unc. I. piperis longi sesquiunciã, myrrhæ, opobalsami, hedychroi, foliorum malabathri, casię, radicis panacis, spicę nardi, cuiusq́ quadrãtẽ, costi sextantẽ, amomi sextantem, cinamomi sesquiunciã, aut pro eo casiæ quadrantẽ, floris iũci odorati triẽtẽ, croci sextantẽ, cyperi, cardamomi, iridis, aristolochiæ lõgæ, aristolochiæ rotundę cuiusq́ sextãtẽ, pyrethri trientẽ, ammoniaci thymiamatis quadrãtẽ, aloës quadrantem, ceræ lib. IIII. terebinthinæ lib. IIII. resinæ trientem, unguenti nardini lib. III. quidam etiam styracis sextantem addunt. uini uero quãtum omnino sufficit. Polyarchion multo experimento cognitum, quo confidenter ad omnes diuturnos frigidiores, prœsertim circa uiscera morbos utaris, ego sanè eius usu semper clarus euasi. Styracis pinguis dextantem, foliorum malabathri sextãtem unciámque dimidiam, malorum cotoneorum repurgatorum uncias XV. masuaphij uncias duas & dimidiam, spicæ nardi, croci, cuiusq́ sextantẽ, dimidiamq́ unciã, micarũ purarũ dextantẽ, cypheos dextantem, œnanthes quincuncem, carpobalsami sequũciam, comę absinthij unc. II. & dimidiam, mastiches unc. II. & dimidiã, chareophylli unc. I. scrupulos VI. ammoniaci thymiamatis unc. XX. colophoniæ unc. XVI. opobalsami unc. XII. & dimidiam, olei gleucini deuncem, nardini dextantem, melini unc. XX. propolis dextantem, rosacei sextantem unciamq́ dimidiam, mellis cochlearia uiginti, terebinthinæ chiæ unc. XX. ceræ unc. XV. uini spathitę quantum sufficit ad reliqua cum eo conterenda, & ad rigandas micas. Arida quidem omnia contundito & cribrato, mala uero cotonea concisa cum uino spathite coquito, ac per se terito, deinde ammoniacum & masticheẽ cum uino conterito. Styracem uero cum opobalsamo in altero mortario dissoluito, atq́ omnia trita ac dissoluta simul unito, liquefactisq́ quæ liquefieri possunt, & ab igne ablatis arida infarcito, ac donec refrigerentur agitato: deindeq́ ad ea quę in mortario trita sunt adijcito, ac unito, adiecto etiã simul melle, pòst uero emollito ac optime subacto, tanquam ualde probato utitor. Aliud epithema præter opinionem efficax ad omnes præcordiorum uetustissimas etiam affectiones, prœsertim in stomacho ac uentre. Quibusdam etiam quibus aqua inter cutem iam suffundi incepit, profuit. Duritias enim in stomacho unice dissoluit, supra hoc quod uisceribus robur & firmitatem addit. Compositio hoc modo habet. Resinę pinus libras XX. cerę libras quinq́, terebinthinę deunces duas, olei lẽtiscini uncias XVI. gleucini uncias XVI. thuris quincuncem, ladani quadrantem, ammoniaci thymiamatis, nardi celticę, succi absinthij, mastiches, bdellij, casiæ, cuiusque quincuncem, cardamomi, floris iunci odorati, iridis, balaustiorum, singulorum triẽtem, carpobalsami quadrãtem, chareophylli quadrantem, herbę sabinę quadrantem, stactæ albæ quadrantem, piperis sextantẽ, suffimentorum subscriptorum libras IIII. œnantharij quantum sufficit. Suffimentorum uero quæ ad huius epithematis compositionem conijciuntur, apparatus hic est. Liliorum alborum depuratorũ lib. II. styracis pinguis libras duas & dimidiam, folij libr. I. careophylli trientem, costi trientem, spicæ nardi trientem, mastiches quincuncem, amomi sexuncem, onychum aromaticorũ ustorũ & extinctorũ, opobalsami, singulorum bessem, carpobalsami sexũcem. Apparato ac redigito in pastillos, eisq́ ad præscriptam compositionem utaris.

Quomodo aluum fluxione laborantẽ curare oporteat: ex libris Philumeni. Cap. XXXV.

Aluus tum in febribus, tum citra febres, fluxione laborat, maiori uero difficultate eorum, qui febricitãt, cura perficitur, coniecturaq́ exquisitiore opus habet. In principio enim aliena à natura salubriter euacuare consueuit, ipsa uidelicet natura undiquaque ad superfluum

perfluum & incommodum reijciẽdum cogẽte, quẽ admodum in febribilibus morbis frequenter fieri uidemus. Conuenit itaque rebus sic stantibus, aut usquequo natura omnem curam suam impenderit expectare, aut ipsius etiam motus adiuuare. Etenim obluctari & excretionis cohibitionem moliri, maiorem morbum facit: siquidem quæ cohibentur sur sum perlata dolores capitis, aut phrenitidas, aut lethargos, aut parotidas inferunt planè perniciosos. Quare in principio ea quæ in corporis commoditatem utiliter excernuntur, minime inhibere oportet. Postquam uero iam diutius perseuerauerint fluxiones, non solum superflua euacuantes, uerum habitũ ueluti colliquantes, uiresq; cõsumentes: tunc sanè resistere eis oportet, tũ per ea quæ per os sumuntur, tũ quæ per anum infunduntur, atq; ea quæ forinsecus imponuntur. Si itaq; biliosa pura recremẽta prodierint, in magis salubria permutare ipsa oportet, non tamen per cohibitionẽ eos curare. Biliosum enim tũ in uentre, tum in ieiuno intestino aggregatum, atq; post coaceruationem retentum maximopere lædet: nam & stomachum subuertit, & uisceribus inflammationes infert, & sitim accẽdit, & febres instaurat, omnesq; prædictas affectiones in capite efficit, atq; in totum grauiorem affectionem reddit. Lac igitur in tali incommoditate bubulum aut caprinum tepidum, recens mulctum ac potatum auxiliatur, aut ad ignẽ decoctum, assidueq; agitatũ, donec ad tertias sit reductũ: quod ipsum & per fluuiales silices, ferriq; laminas igni cãdefactas ac in lacte extinctas fieri potest. Cæterũ in decoquendo superstantẽ concretionẽ siue spumam mystro aut pinna auferre oportet. Hoc enim nullum compendiosius remedium ad fluxiones biliosas reperire possis. Quandoquidem autem febricitãtibus lac ipsum in nidorẽ aut etiã acorẽ con uerti consueuit, maiusq; nocumentũ quàm cõmoditatẽ inferre: tũc sanè in præsens ipsum exhibere uitabimus: aquæ uero quarta parte ad lac ipsum affusa, decoctionẽ faciemus, donec dimidiũ totius cõsumatur, atq; hoc modo exhibebimus. Et hæc quidem ad biliosas fluxiones sufficiant: ad alias uero ubi sufficiens iam euacuatio sit facta, fluxioq; ipsa adhuc per seueret, irrigationes adhibeantur ex oleo omphacino, aut rosaceo, aut melino cum uino: efficacius autẽ his myrteum est, si uehementiori indigeat adstrictione, tertia aut quarta uini parte ei admixta. Quod si robustiora corpora cõtingant, gallæ, malicoriũ, cupressi pilulæ, in ipsa irrigatione incoquantur. Cuminum etiã tritum lanæ cõuolutæ infarciatur, & apij similiter semen pari pondere: urinam enim iritat, fluxionesq; ad intestina eò diuertit. Cæterum & sedes ipsa ex decocto quopiam prædictorum adstringentium foueatur. Perseuerante autem adhuc fluxione, etiam cataplasmatis ex palmis & acacia & alumine erit utendum: ceratis itẽ ex oleo myrteo apparatis. Conueniunt quoque emplastra ex eadem materia apparata. Parabile uero & efficax hocce est. Mora præ immaturitate adhuc acerbiora, & albicantia, septem accipe, probeq; cõtere: deinde ceratum ex oleo omphacino apparatum, ita ut ceræ in eo uncia sit, olei uero sextans, adijce, uni, & utere. Idem faciunt cruda mora exiccata cum ouo trita ac illita. Porrò inueteratæ iam affectioni epithema ex œnanthe conuenit, & ex micis emplastrum in stomachicis descriptum, quod spumam argenti & cerusam admixtam habet: item reliqua quæ in sermone de cœliaca affectione describentur. In potu uero accepta uentris fluxus, post sufficiẽtem inutilium euacuationẽ, sanant: capilli ueneris decoctum, paliuri folia, uinacei uuæ triti, spica nardi, spinæ albæ radix, quin & cœliacis & stomachicis eadem opitulantur. Mora etiam immatura & adhuc acerba ad solem pluribus diebus desiccata, deinde trita & reposita, usuq; expetente bibita, magnum pharmacum alui restrictiuum fiunt, ut ad diuturnas etiam cœliacas affectiones commode exhibeantur, aliasq; omnes quæ fluidæ existunt, atq; etiam dysenterias. Contunduntur quoq; & obsonijs ammiscentur, quemadmodum rhus culinarius consueuit. Magis tamen aluum cohibent rubi mora immatura & acerba eodẽ modo exiccata, & in potu exhibita. Illitione autem optima ad fluidam aluum eiusmodi utaris. Acacię, mastiches, œnãthes, cuiusq; æquales partes accipe, ac unumquodq; per se cõtere, deindeq; permisce, ac sicca adserua. Necessitate uero exigente ouo subacta aluo illinito, fasciculumq; lanæ purpureæ imponito & obligato. Malo uero adhuc perdurante, etiam dorsum inde illinito.

Cura eorum qui ex debilitate alui fluxione laborant: ex libris Galeni. Cap. XXXVI.

Vnumquodq; membrum propria actione perfungitur, quum temperamentum suum iuxta naturam ad seruat. Seruabitur autem temperamentum, si refrigeremus, ubi ad caliditatem fuerit diuersum: contraq;, calefaciamus refrigeratum: humectemus uero exiccatum, & rursus desiccemus humectum. Iuxtaq; eandem proportionem etiam tractemus eos, qui ex harum intemperierum complexu & coniugatione affi ciuntur. Oportet enim semper excessui contrarium opponere, usquequo ad moderationẽ, & in id quod iuxta naturam habet, membrum ipsum reducatur. Ratione igitur edoctus sum etiam octo differentias curationis imbecilli uentris esse. Calidæ intemperiei cura. Vidisti namq; & tu ipse aliquos quidem per diem unam, quosdam autem ampliori spatio, frigidæ potu curatos: quorum aliquibus nõ solum recentem frigidam fontanam exhibui, sed etiam coctã & postea niue adobrutam & refrigeratam. Edulia etiam hoc modo refrigerata eos accipere, uidisti me concedentem: maxime si à plurima caliditate uexarentur. Dedi autem & lactis spumam similiter refrigeratam, & frigida iuxta ipsorum uires poma eodẽ modo refrigerata: ptisanam quoq; citra salis aut alterius rei admixtionem probe coctã, aliaq; eius generis infinita: unicum scopum refrigerãdi propositũ habens. Prohibui autẽ ne absinthium aut aliqua adstringentia contingerent. Frigidæ intemperiei cura. Alios autem ex frigida intemperie laborantes, similiter ab adstringentium usu prohibui, omnibus uero modis calefeci: uino ueteri facultatis plurimũ calidæ exhibito: itemq; cibis calefacientibus cum pipere. Humidę intemperiei curatio. Quibusdam uero humidam uentris intemperiem habentibus, medicationis scopũ in exiccando feci, dediq; eis edulia ex natura sicca: carnes probe assatas, & paucũ potum: omniumq; adstringentiũ usus his cõuenictissimus existit: in quibus enim humiditas multa ac ueluti mador circa affectum membrum adest, citra tamẽ humorum uitiationem, ita ut quantitatis tantum ex

cessu adfligant, ac ueluti perstillantem ipsum uentrē reddant: in his commodissimus existit ciborum ac potuum, itemq́ pharmacorum adstrigentium usus: exoluto nimirum ac languido tunc facto ægroto membro. Cura uentris ob siccitatē immodice flui di. Alium autem siccissimum iam factum, ut tabidis simillimam figuram haberet, in cōtrarium omnino habitum deductum curaui. Huic quum in principio exigua intemperie uexaretur, à siccitate uidelicet hu mectatione indigente, medici qui eum curandum su sceperant, absinthium bibēdum dederunt: malaq́ co tonea, ac similia in cibo, extrinsecusq́ similiter ad- strigentia adhibuerunt, atq; hoc modo totum aridū hominem reddiderunt. Hunc ipsum nos curauimus uniuerso corpore eius omnibus modis humectato. Qualis autem est senectus in sanis, talis est sicca intē- peries in ægris: ut etiam incurabilis existat, ubi per- fectè compleatur. Perfectum autem complementū in hoc est, si solida substantia similarium corporum aridior fiat. Est autem & altera quædam siccitas eo- rum corporum, quæ ex substantia humore compa cta constant, uelut est caro & pinguedo. Alia etiā ter tia siccitas est, quum humiditas ex qua membra con nutriuntur est deperdita. Circunfunditur autem ea ipsa humiditas circa omnes animantis partes, instar roris in ipsis dispersa, quam impossibile est ipsis mē bris apponere citra nutrimentum: quare difficilima omnium huius affectionis cura existit. Alia autem siccitas est, quæ circa paruas arterias ac uenas cuiq́ membro proprias consistit: hæc ipsa ob sanguinis pe nuriam contingit. Omnes uero has siccitatis species extreme offendunt austerorum ciborum ac potuū pharmacorumq́ exhibitiones. Consumunt enim etiam si quid in ipsis innati ac insiti humoris relin- quatur, partim quidem exhaurientes, partim uero exprimentes per meatus in interiorem latitudinem alui, partim etiam ad alia membra depellentes. Curare igitur has siccitates conuenit, tum conclu- sos meatus laxando, tum quod ad circumiacentes partes depulsum est attrahendo, per humectantemq́ cibum unumquodq; similare membrum propria humiditate replendo: quemadmodum nos arefactū penitus à medicis hominē curauimus. Balneū itaq; temperatissimum his conuenit: ita ut æger aliquan- diu in tēperata aqua moretur. Præstat autem prope exteriores balnei fores calidę soliū locari: neq; enim aëre omnino ad ipsos indigemus. Oportet etiam ge stando ipsum in balneum inducere, atq; inde educe- re. Deinde ex oleo antequàm induatur inungere. A balneo uero statim lac asininum recens mulctum ex hibendum, asina in domum in qua decumbit æger deducta: paucissimo enim tēpore in ambiente aëre lac ipsum morari oportet. Parum etiam mellis opti mi tepidi lacti ammiscendum, atq; ita usq; ad secun- dum balneū quiescendum. Postea uero mediocriter & accurate fricatū, secundo lauabimus diligēti con- iectura, tum ex ructib. tum ex uentris tumore facta, an exhibitus cibus sit rite confectus: modicum uero tempus à primo balneo usque ad secundum interce- dat, horarum IIII. aut V. puto, maxime si tertiò etiā ipsum lauare uelis: id si non uelis, non refert etiam plurium. Lauabis autem tertiò, si adsuetus sit bal- neis plurimis uti: & hoc sanè minime negligamus, quo à singulis balneis priusquàm induatur, oleo eū inungamus. Cæterum si lactis usu delectetur, etiam à secundo balneo ipsum propinabimus: si uero non, ptisanam probe decoctam, aut halicam instar ptisa- næ dococtam dabimus, indeq́ statim rursus quiesce re iussum, postea ad tertiū balneum ducemus: aut cō trà, ad cœnam, si lauare nō uelit. Panis ei pręparetur clibanites, purus, recēs, probe assatus, fermentum & salem mediocriter admixta habens. Pro obsonio sit piscium quispiā petrosis aquis degentiū, aut asellus ex iure albo. Atqui & alæ & testiculi gallinaceorū lacte nutritorū conueniunt: perdices item ac auiculę montanę ac molles carnes habentes. Verum quæ in palustribus ac fluminibus degunt uitanda: omniaq́ duras habētia carnes, & graueolentia, pinguiaq́ & fibris referta: &, ut summatim dicā, caput cibi sit ut bene nutriat, & facile concoquatur, minimeq́ uisco sus sit, neq; superfluitatib. abundet. In potu sumat ui num album colore, tenueq́ substantia, & modice omnino adstringens, purūq́ & parum aquę ferens, quo nomine accipi uolo, id quod quum temperatur modicā omnino aquæ admixtionē perferre potest. Scopus autē quātitatis potus in hoc sit propositus, ut nūquàm uentriculo innatet, neq; fluctuationis ali quē sensus faciat. In cibis uero spectetur, ut quantū possibile sit, uentrem non grauent, celeriter conco- quantur, & inflationem non pariant. Atq; hoc sanè modo maxima corporis siccitas curatur. Quū uero mediocris siccitas existit, utpote quū uires nō extre mè sunt collapsæ, pleniorem diætā sufficere expedit. Proponatur autē siccitas similis quidem prædictę, cum qua tamen frigiditas sit coniugata: in tantum igitur prædictis ex calefaciētium sylua miscebimus, quantū membra fuerint refrigerata. Ponatur autem primū mediocriter ipsa esse refrigerata: apponemus itaq; paulo antè dictis, in lactis quidē usu plus mel- lis: in uini uero usu, idē quidē genere dabimus, mi- nus autē priore aquosum, & plurium annorū. Cæ terum & edulia omnia calidiora exhibenda, non so lū ex naturali tēperatura, sed à recenti etiā qualitate. Ex unguēto etiā nardino assidue uētrem inūgemus, ut nunquam aridus fiat: si uero nardinum non adsit, mastichino erit utendū. Sed & ipsam mastichen cū nardino unguento terere licebit, lanāq́ purpureā ex eis imbutā uētri adhibere. Si uero frigiditas multa intemperiei siccę copuletur, ut coget ferè ad uberius calefaciēdū, primū quidē affectionē grauissimā esse scito, & quę difficulter corrigi potest, multaq́ diligē tia opus habet. Vbi uero ijsdē usi fuerimus, quæ ad mediocrē frigiditatē sunt descripta, speramus sanè quanquā longiori temporis tractu nos affectionē sa naturos: ita tamē ut à uehemēter calefaciētibus absti neamus. Demus autē amplius quiddā ex melle des- pumato unà cū lacte, atq; etiā ipsum per se ampliori modo: itemq́ decoctū ac in pastillos redactum. Vi- num uero uetustius eis eligendum. Optimum autē pharmacum in omnibus his quo frequenter picato- res utūtur, existit. Eo itaq; uniuersum uentrē illinire oportet, atq; mox prius quàm refrigescat auellere: uerum hoc non sæpe in die, quorundam more, face- re oportet: Discutit enim hoc modo, non uero bono sanguine membrum ipsum replet: nos autem non discutiendi gratia, sed ob sanguinem bonum ex uici nis partibus attrahendum, eius usum approbamus. Auxiliatur etiā omnibus his puellus carnosus dor- mientibus

mientibus acclinatus, ita ut superiorem uentrem semper contingat. Quod si ex ordine multæ siccitati caliditas non ualde multa misceatur: in hac primam uictus rationẽ seruabimus: ita ut mel prorsum non gustent: uinum uero minime uetus accipiant, quod sit album & tenue, & ætate annum nõ excedat. Edulia etiã tepida exhibebimus quæ lactosa, hoc est lactei teporis appellantur, si hyems adsit: in æstate uero, uelut aquæ fontanæ cõueniunt edulia, quæ nõ summè frigidæ sunt. Ventrẽ quoq; omphacino aut melino oleo illinemus. Si uero maior caliditas adsit, etiã dilutiorem uini temperaturã faciemus, frigidumq; dabimus, quemadmodum fontana aqua in medio uere esse solet. Nosse tamen operæ pretium est febrium similem hanc affectionem esse, atq; si quis contentiosius eos refrigeret, periculo non uacare.

De cœliaca affectione, Archigenis. Cap. XXXVII.

Non omnis uentris fluxus cœliaca affectio proprie appellatur: neq; enim si cibi crudi & incocti infernè prodeunt, neque si corrupti ac in peregrinum habitum mutati sunt, cœliaca affectio uocatur: uerũ tunc solum quum leuia & humecta excrementa egeruntur: uentre prę imbecillitate ea digerere nequeũte. Sequitur autem ipsos asidua egestio, aliquando fœtida cum animi deliquij sensu, aliquando uero etiam sanguis flauus ac tenuis unà cum his quæ egeruntur destillat: & ob eam causam cibũ auersantur, decoloresq; & uehementer graciles fiũt, corrugata insuper eorum uniuersa cute: & uenæ sanè quæ in uentrem deferuntur, liuescunt: & ad magnam omnino desperationem res deuenit, si morbus diutius duret, ægris ad cõuenientem diætam pigrescẽtibus. Si itaq; morbus autumno incipiens ad hyemem usq; se extẽdat, difficilius omnino curatur. Causæ autem affectionis sunt, asiduæ cibi corruptiones, & peregrinorũ eduliorum ingestiones: amplius autem si frigiditas aut uehemens ardor insistat, similiter etiam plagæ uentrem lædunt: & in morbis quoq; longis, uenter male affectus adfectioni huic obnoxius fit. A medicinæ quoq; purgantis potione quidã cœliacam affectionem inciderunt. Nosse tamen oportet, quòd aliquando quidem per circuitus malum hoc adfligit, tẽporibus quibusdam aluo restitante, quibusdam uero ordinate per certas horas fluente: aliquando uero incessanter apparet. Quin & hoc nosse oportet, quòd sæpe non solum permanet appetitus, uerum etiam amplius augescit: & ob id corruptionibus aceruatim perq; uices factis, omnia mala augescunt. Recente igitur morbo, diligenter inuestigandæ sunt ipsius causæ, ut ab eis maxime nos adseruemus. siue igitur corruptiones præcesserint, cauendum ne amplius fiant, simulq; uitiosi humores ex eis generati euacuandi: siue peregrinorum eduliorum ingestio causa existat, ea ipsa auferre oportet: siue labor, aut fatigatio, aut aliud quippiam ex prædictis, ab eis similiter abstinendum est, ægriq; in quiete adseruandi, atq; si ferre queant, in inedia: aut certe omnino modico cibi usu. Aliquando autem etiam larga potione utendum,ægerq; ad reuomendum cogendus, maxime si humores in uẽtre collectos perceperimus. Deinde attente exquisitæ diætæ insistendum, donec affectio in totum tollatur. Consistit autem exquisita diæta in electione qualitatis ciborum. Quòd si tamen in principio difficilis appareat morbus, etiam reliquis præsidijs utendum. Primum igitur media inspicienda sunt, atq; si inflammatio, aut similis inflãmationi dispositio circa uentrem reperiatur, cataplasmatis utẽdum est, quæ ex professo inflammationem soluunt, ac fluxus retrahunt: qua in re, palmę cõmode semini lini ammiscentur. Cæterum cataplasmata ipsa minime calida apponere oportet: sed tepida saltem: atq; si intendere eorum uim uelis, acaciæ quippiam & hypocisthidis, aut malorum cotoneorum, aut aluminis recte ammiscueris. Magnifice autem prosunt lentiscus & rubus simul cocta: acetum quoq; mulsum apposite in cataplasmatum cocturã assumitur. Summe uero commodam utriq; affectioni nouimus loliaceam farinam simul cum eis incoctam. Inflatione autem plurima infestante, cuminũ aceto mulso inspergimus, rutamq; & anethum. Manifestum est autem quòd ad cataplasmatum retentionem, quo contentius inhęreant, etiam rosaceum adhibemus, ac parum uini: ampliusq; lentiscinum, aut œnanthinum, aut myrsininum. Oportet autem lana excepta ipsa imponere. Cæterum optimum ad ipsos tale cataplasma existit: Malis maxime cotoneis & palmis, absinthijq; coma in uino decoctis, uinum ipsum percolatur, ac sapæ creticæ tertia pars ei affunditur: deinde simul calefactis polenta tenuis inspergitur, & absq; oleo decoquitur. Oleum uero quo uenter illinitur sit melinum. Post cataplasmata conuenient cerata ex myrsinino aut lentiscino oleo apparata: quæ tamen ex adstringentibus quædam habeant admixta, ex acacia dico, & quæ eius generis existunt. Aptissimum etiam his ceratum est ex oleo myrsinino apparatum, quod mora immatura ac acerba trita, parumq; sanguinariæ habet admixta. Porrò ubi diuturnum fuerit malum, etiam ad malagmata transeundum est: summopere uero concinnũ eis uidetur, quod ex seminibus constat, & ad colicos est præscriptum: itemq; quod ex lauri baccis, quod ad aquam inter cutem describetur. Postea etiã adhibenda ea quæ uehementer rubefaciunt cutem. Quod si adfectio adhuc intendatur, etiam dropaces adhibẽdi medicamẽtaria ui præcellentes, bitumenq; habentes & adarcen: post dropacem uero, morsum balneo secundum caliditatem mordaciore curare oportet: duabusq; post dropacis amotionem horis sinapismi adhibendi ex sinapi & caricis: ita ut modico tempore impositos sinamus, oleoq; inde ad locũ circumfuso, ad balneum ducamus. Atq; id semel facere non sufficit, sed bis ac ter: neq; enim hoc ipso aliud efficacius remedium in prædicta corporis constitutione apparari potest: & ob hoc non multo tempore inhærere id oportet, ne loco nimium exusto, secunda & tertia huius præsidij admotio prohibeatur. Mirabiliter etiam uomitus efficaces sunt, tum à cœna, tum ieiunio facti, nimirum quæ corrupta sunt euacuantes, & quæ ad intestina dilapsa sunt attrahentes & conuerrentes, ac proprias uentris actiones reuocantes. Si uero liceret ab his ad eos qui à raphanis fiunt transire, maiore compendio affectio ipsa expugnaretur. Quidam etiam ueratri albi purgatione usi sunt: & si subiectæ uires eius auxilij sint capaces, præ omnib. huius usus eligatur. Ego uero ad cœliacos prius quàm uires extreme deficiant, purgatione humori conuenienti utor. Aliquando autem medicati quidam & acres,

acres, aut etiam serosi humores tuniculis uentris aut magis intestinorum infarti aut imbibiti rodunt & iritant, atque ex omni corpore humores ad locos circa uentrẽ & intestina aduocant, diuturnarũque fluxionũ causa fiunt. Cæterum ex egestis recremẽtis & ex cõsequentibus accessionibus, affligentis humoris speciẽ coniectare oportet, atque ita cõuenientẽ exhibere purgationẽ. Præstabilius tamen est picræ ex aloẽ cõpositioni scammoniæ scrupulum I. aut amplius, si uires tolerent, ammiscere, & cum aqua mulsa præbere. Quod si ex atra bile sit humor infestans, epithymũ adiicere oportet, & post affligentis humoris euacuationem, eis uti, quę affectis mẽbris firmitatẽ addere possunt; cuius generis sunt ex malo punico eclegmata, ad stomachi subuersiones descripta. Illud etiã notatu dignũ, quod aliquib. fluxiones ex adstringẽtium usu oboriuntur: uẽtre nimirũ ab ipsis læso propter imbecillitatem aut mollitiẽ sensus. Vtimur autẽ, inquit Archigenes, ad alui fluxiones hiera mea, drac. II. ex ea exhibitis, ad eorũ quę in uentre ac intestinis insident detersionem, ut nullũ enim aliud hæc ipsa quàm rectissime emẽdat & corrigit, deinde theriaca utor. Vtor etiam, inquit, zopyrio mea ad colicos descripta, ad fabæ magnitudinẽ ex ea prębens cũ duobus cyathis passi ueteris, aut aceti mulsi boni paulo ante horã cibi sumendi, ad dies ex ordine XV. deinde ubi ab eius exhibitione per V. dies quieuero, rursus exhibeo ad dies X. atque hoc tãdiu facio donec nõ amplius opus habeat æger. Præstat etiã exhibere quæ ex duob. piperis generibus constat compositionẽ. Omnino igitur simplicia pharmaca & facile digestibiles cibos exhibere oportet debili existente aluo. Si uero febricitent etiã, eo magis adstringẽtium sylua erit uitãda. Quod si tamẽ prędicta remedia circa affectionis solutionem nihil efficiãt, ustio adsumatur. Perurere autẽ superiorẽ uentrẽ oportet, interuallis duorum digitorũ mẽsu aut ampliorib. etiã factis, ulcerationesque seruare ad multum tempus ad fluxionũ in uẽtre transitũ ac deriuationẽ. Licet autẽ & per pharmacũ crustas infligere, si quis ignis admotionẽ formidet. Postremũ quidem igitur locũ inter prædicta remedia ustio habet, propter nimiam seueritatẽ: si quis tamen uirili animo præditus sit, prius quàm cõcidant uires, post præsidiorũ firmitatem addentiũ usum, quodam modo ustione uti potest, quæ sola se affectionis difficultati opponere consueuit. Atque huiusmodi quidẽ est quę forinsecus cœliacis adhibetur cura. Operępretium est autẽ & per adstrigentes potus auxilium ferre, ubi humiditas imbecillitatis causa existat ac fluxionũ. Plantaginis itaque semen siccũ tritum ac potatũ præclare facit, tum per se, tum aliis etiam admixtis. Quidam etiam gallinarum uentriculis utũtur exiccatis ac tritis potui inspersis. Eandẽ efficaciam & struthocamelorũ uentriculi habere creduntur. Proderit & lapathi semen tritum, maxime uero oxylapathi. Cornu item cerui tenerrimũ ustũ cum modica galla præbe bibendum: aut nucum iuglandium corticem quo tinctores utũtur, siccum tritum cochlearii mensura ex aqua præbe: aut quercinam glandẽ contusam ac cribratã cochlearii mẽsura instar farinę uino austero insperge, ac exhibe: aut cãcri marini uel fluuiatilis testam ustã cochlearii mẽsura præbe cum aqua: aut thuris granũ fabæ magnitudine in uini nigri cyatho uno dissolutum, sanguinariæ succo pari mensura ammixto præbe, aut gũmis albi uermiculati unciam unam tritam ex uini nigri cyathis tribus præbe: aut uuarum passarum uinaceos, siue etiam uuarum torrefactos: exhibe cum polenta aut canis stercus siccum, cum quodam odorato: aut plantaginem siccam contusam & cribratam dato: aut bituminis quãtũ satis esse existimas, deglutiendum præbeto. Bonum est etiam corticis quercinæ glandis decoctum: itemque pelliculæ decoctum, quæ sub cortice quercus reperitur. Castaneę corticis decoctum, aspalathi decoctum, radicis pæoniæ decoctum, atque ipsa etiam radix sicca, trita, potui inspersa. Corticis loti arboris decoctum. Calicum item papaueris torrefactorum drachma una ante somnum cum uino diluto potata; quin & semen capitum papaueris tritum exhibitum egregie auxiliatur. Mirabiliter autẽ acerba & immatura mora prosunt sicca trita in potu exhibita, quemadmodum de alui fluxione est prædictum, eodem modo & rubi mora immatura & acerba exhibenda. Vtendum & simplicioribus ad dysentericos descriptis medicamẽtis, maxime his quæ ex pomis sunt adparata. Commoda sunt quoque ea quæ urinam cient, fluxionem sæpe transferentia: uelut est, apium, fœniculum, anisum, adiãthum, acorus, damasonii foliorum dra. I. & quę his potestate assimilantur. Ex compositis prodest pastillus Thrasyandri, & qui ex seminibus constat, ad dysentericos scripti. Pastillus item ex spina, & ex electro, ad sanguinem per sputũ reiicientes descripti. Omnium uero maxime antidotus theriace ex uiperis cõstans prodest: multoque adhuc magis quę Esdrę inscribitur, efficaciter enim auxiliatur. Mirifice quoque cœliacis cõducit antidotus desposynos appellata: cuius cõpositio hæc est. Spicę nardi, cinamomi, piperis, costi, hyoscyami, croci, seminis papaueris, opii, omnia æquali pondere accipito, cõtundito & cribrato, ac cũ melle unito. Datur ex ea duorũ scrupulorũ pondus ex uino. Oribasii, ad cœliacos. Baccarũ myrti nigrarum cochleare unũ & dimidiũ, rosarum siccarũ, œnanthes, singulorum cochleariũ dimidium, palmarũ carne sufficienti excipe, & pastillos informa, ac exhibe drac. I. cũ aqua, aut uino dilutius temperato his qui febribus carẽt. Aliud, ad cœliacos. Lauri uirgulta III. piperis grana XXIIII. cumini grana quinquaginta unũ, contere, ac præbe febre carentibus cum uino, febricitantibus cum aqua: pro una autem uice hęc in potu sumuntur. Cæterum simplicia & antidoti oportune ante cibum exhibentur: pastillus autẽ dolorem leuans, ante somnum. Malagmate uero cõcoctorio in alui fluore per omnia huiusmodi utaris. Bdellii, ammoniaci thymiamatis, cãchryos, cuiusque sesquiunciam, opopanacis drach. VI. styracis drac. VI. myrrhæ sesquidrachmã, piperis grana centum & triginta, galbani drach. VII. terebinthinæ drach. VII. ceræ drach. tredecim & dimidiam, adipis suilli drach. XVI. Siccissima conterito & cribrato: molliora uero in pila tundito, ac sicca inspergito: pila itemque pistillo ex unguento irino illitis, ut molle ad tactum & glutinosum reddatur. Vermes autem terreni in testa ad cinerem exusti, & ieiunis cum uino exhibiti, uentris fluxiones sistunt: eorum itaque tres aut quinque exhibeto. Porrò cognitu dignissimum & hoc est: infinita scilicet remedia hoc nomine prædicata esse, quòd aluum sistere possint: uerum

uerum fieri profectus est omninũ meminisse: & cauẽdum etiam ne nimium largus fiat eorum usus: quanquam plurimi omnino morbi ab aceruata pharmacorũ uicissitudine delentur, qui aliàs non facile hominem relinquant, si diæta solum exquisita utatur. Vna autem tutissima & compendiosissima uia ad affectionis extirpationem diæta existit. Diæta cœliacorũ. Cœliacũ oportet mox ubi à somno surrexerit, faciẽq; proluerit, ad deãbulationẽ prodire, ita ut pro uiribus progrediatur. Deinde fricationẽ simpliciorẽ adhibere, parce uidelicet & minime cõtente fricando maxime uentrẽ, oleo uero quo cõfricatur, canchry & pyretrum incoquãtur, quo postea deterso, corpus ex oleo dulci impinguetur. Balneo autẽ ut plurimum renunciamus, aliquando tamẽ ad lassitudinis uel alicuius alterius rei medelã ipso utimur. In balneo uero smegmate quopiã utatur, quod cutẽ lancinare ac pertundere potest, uelut est nitrum assatum, fex uini usta, & quæ eius generis existunt. Ab inunctionibus & balneo prandendũ est: perspiciendum uero, si quicquam aliud ut cibum diuidamus. Duas itaq; tertias partes cibi in cœnam reseruet, atq; ipsum etiã qui in prandio exhibetur panẽ dimidiatum per se sumat: reliquũ uero cum obsonio simplici. Frumentaceum enim alimentum naturæ homini maxime cõuenientis existit. Oleribus autẽ raro uescatur: inflationes enim pariunt, minime apti sunt etiam omnes arborum fructus, insuauibus humoribus uentrem & stomachum replentes. Cæterum à prandio deambulationibus indulgendum, & animi aliqua laxamenta adhibenda: somni enim diurni nocentissimi sunt, nisi lassationis sensus adsit, aut nox uigilata pręcessit: uesperi autem à cœna dormiat. Ex frumentaceis igitur conueniunt panis clibanites, halica, oryza: uerum sorbitiones ex milio non probo, quum concoctu difficiles & uitiosos humors miliũ producat. Ex leguminibus non inepta est lenticula assata, & cum plantagine cocta, utile est & palmas sorbitionibus incoquere, maláque cotonea, eísque simili ui prædita. Ex oleribus brassica eligatur duabus aquis decocta, cum oleo ac modico garo: paucissimó que aceto: intubus itẽ coctus & cichorium, pastinacáque ualde excocta cum simplici liquamento. Varietatis autem gratia eis etiam carnes exhibendæ, ex gallinis, columbis, aut auiculis montanis, ex pedestribus etiam tenerrimę & friabiliores coctę omnes, concoctis simul quibusdam fructibus, aut pomis, aut myrti baccis. Bellaria modice præbenda, uelut sunt amygdalæ, palmæ, nuces, atq; ea uoluptatis gratia tantum ac dulcoris degustanda. Fructus sint minime inflantes: uua modica pensilis: in pomis ac piris similibusq; mediocritas seruanda, atq; hi ipsi cum pane exhibendi. Vinum conuenit subadstringens. Omnis autem liquor qui in potu exhibetur paucus sit, & post omnem cibũ præbeatur. Multus enim potus uẽtris fluxionibus infensissimus existit. Nosse tamen oportet, quòd in his qui cum mordacitate fluxionibus infestantur, optime facit lactis potus: ita ut in principio calidum ac recẽs mulctum detur: postea uero ad medietatem decoctum aut etiã ad tertias, quemadmodum in alui profluuio est prædictum. Hoc enim modo exhibitum simul sistit ac temperat fluxiones. Cæterum in quibus lac ipsum in nidorosam aut acidam qualitatem permutatur, quartam partem aquæ affundito, prædictóque modo decoquito, ac exhibeto.

De colliquatione. Cap. XXXVIII.

Quum uero per uentrem quiddam excernitur, quod non ab accepto cibo aut potu prodit, sed ab humoribus ex corpore in uentrem defluentibus, assimilaturq; ei quæ tum per uomitum reijcitur, tum infernè procedit, flauę bili: differt autem ab ea tum grauεolentia, tum quòd flauius quodam modo excrementum apparet, strigmentitiamq; crassitudinem habet, aliquãdo uero & oleosum aut adiposum existit. Colliquatio morbus is & syntexis uocatur. Recens enim compacta substantia pinguedinis ac carnis ab ardenti febre resoluitur & colliquatur. Diutius uero perseuerãte malo, ex ipsis etiã solidis partibus aliquid colliquescit. In qua pessima febricula frigidæ purissimę frequẽs potus remedio existit: eiusdem etiam qualitatis cataplasmata & epithemata ad pectus & præcordia adhibere oportet: cibi quoque refrigerantes exhibendi: reliquaq; quemadmodum in ęstuantibus, ac in habitũ conuersis febribus dictũ est, faciẽda. Quòd si in uiscerum inflammatione hoc contingat, ualde periculosa adfectio est, & cum prædictiõe remedijs prædictis uti oportet. Porrò si acre sit ac mordax quod excernitur, intestinaq; inde ignescant, mordacitatem lenire oportet per infusiones, ubi urgeat malum, nullo exacerbationum respectu habito, præter quàm circa initium accessionis. Infundatur autẽ succus oryzæ ad tactum tepidioris, itẽq; lac tepens. Si uero mordacitas cum tormine contingat, ptisanæ succus infundendus est cum ouis crudis ac conquassatis, admixto rosaceo, aliquando uero bituminis etiam dra. I. ammiscenda. Quòd si dolor adhuc perseueret, bis ac ter etiam prædicta infundãtur. Conuenit quoq; his lac potatum, ad quod quarta aquæ pars est affusa, quemadmodum dictum est, decoctione ad tertias facta.

De lumbricis, ex Herodoto. Cap. XXXIX.

Lumbrici & in febribus, & citra febres nascuntur, tũ multitudine, tum magnitudine, tum colore, tum tẽporibus etiam differẽtes. Circa initia enim morborum generati, substantiam suam ex subiacẽte corruptione capiunt: circa uigorem uero ex malitia morbi: circa declinationem autem ex permutatione omnium in melius, qui sanè citius separantur: natura enim ipsos, reliquorum recrementorum instar, foras propellit. Censentur autem peiores ex ipsis, maioris minoribus, paucis multę, & albis rubri. Viuentes etiã mortuis deteriores. In infantibus autem & pueris, atque his qui ad pubertatem accedunt, maxime abundant. Cæterum hoc malo affectos incredibilis morsus stomachi ac uentris cõcomitatur, tussiculæq; tenuissimæ ac frequenter irritantes, quũ tamen nihil reijciatur. In somno tremũt, & præter rationẽ exurgunt. Quidã uero & linguã foras protrudunt, oculosq; claudũt, ac taciturni sunt, excitãtesq; moleste ferunt, ob imbecillitatẽ uigilare nequeuntes. Quidam autem oculos sanguine suffusos habent, & pulsum inæqualem, obscurum, deficientem & recurrentem. Quibusdam etiam appetitus perditio accedit. Pueris insuper dum dormiunt manducatio linguę, cum exertione, cui accedit conformatio oris in modum lactentium aut accipientium cibum: uerum hæc pauco tempore & per interualla fiunt.

Aliqui uero infantes cum clamore pręter rationem exurgunt, citoq́ rursus collabuntur. Aliqui etiam dentibus frēdent: quod contingere uerisimile est, animalculis attrahentibus cibum, mordentibusq́ uentrem ac intestina. Iam uero & ad stomachum quosdam processisse constat, nausearumq́ & morsuum fuisse causas. Sæpe etiam per se sursum reiectantur: aliquando uero cum pituitoso quopiam humore. Quidā etiā infantes neglecti motu pulsus destituuntur, ac refrigerātur, atq́ eorum instar qui animo linquuntur, tenuē quendā ac frigidum sudorē exudāt, & ut plurimū liuescunt. Contingit autē aliquādo faciem fieri rubicundā, maxime circa malas: uerū color hic rursus in pallorē solito maiorem trāsit. Alij autē instar delirantiū peregrina in somnis loquuntur. Alij decubitū transmutant cōtinue dormientes, angoreq́ uexātur, ex locoq́ ad locum sese uicissim proiectant. Verū paucos omnino ex ipsis morsum confiteri constat. Pleriq́ enim in mentis inopia ac taciturnitate degunt. Porrò qui à rotundis lumbricis infestantur, etiā cibū auersantur, & si quid acceperint reuomunt, aut nauseabundi uix deglutire possunt: febres in eos cum uehementi extremarum partium refrigeratione irruūt. Quibusdā autē uēter ad tympani modū inflatur. Ex Hippocrate. Lūbrici circa aluū his signis depręhenduntur: si somnolenti sint non permittente morbo, & extremæ partes frigidæ, & cordis siue oris uentriculi dolor, urinæ conturbatæ, & lingua humectatur. Item qui animalculis in uentriculo abundant, sputo replentur: & si tenuis quispiā prodierit lumbriculus, amplius non spuunt. Quicunq́ igitur in ore uentriculi lūbricos habent, ferè in totū ipsos uomitu reiectant. Quibus uero in intestinis insunt, ipsos inferne excernunt. Omnes autē nauseabundi sunt, uomuntq́ quæcūq́ acceperunt. His qui punguntur similes sunt: totoq́ corpore cōtrahuntur, & repente aceruatimq́ mouētur, ac tormina accusant, interaneorūq́ dolores. Euaporationes quoq́ ad caput delatę, uertigines inducūt. Quin & diæta quæ pręcessit, ostendet tibi lūbricorum generationē: ex crassioribus nimirū & quæ difficulter cōficiuntur, & largius ingestis, & maxime frumētaceis, contingentē: quos itē balneis à cibo usos fuisse cōperies. Cæterū cura ipsorū, alia cōmunis est, & cum ea quæ febricitantibus cōuenit coincidens. Alia uero eis proprie cōducit. Quū igitur ambigua adhuc affectio existit, & rationabilis quidem suspicio adest, incerta tamen, neq́ planè cōperta, mitioribus sanè remedijs uti oportet. Ab acrioribus enim febres magis exacuuntur, si affectionem falsò habuerimus suspectam: ubi uero cōstans ac euidens cognitio contigerit, ad tēpora morbi animū intēdere oportet. Ad eos enim qui circa primas horas nascūtur, acrioribus remedijs est utēdū: & magis utiq́ si iuxta declinationē totius morbi adparuerint: eos uero qui uigēte morbo apparēt, mitius curabimus: atq́ id eo magis, si inflammationes & tensiones uiscerum cōcomitentur. His igitur cataplasmata adhibeantur ex semine lini crassiore lupini farina, pari mensura admixta. In potu pueris ante cibū myxarū decoctum amixta menta præbeatur. Eis autem qui ad integram ętatem peruenerunt, absinthij aut abrotoni cremor. Vtrisq́ uero etiam si febricitent, etsi trimestres tantum infantes existāt: uermes terreni cum cum sapa confidenter exhibeantur: si uero sapam nō admittant, cum hydromelite, aut ut libet, præbeto nihil ueritus, neq́ uilitate contempta septem numero dato. Quòd si nō nuda sit suspicio, sed certa depręhensio lumbricorum, cataplasma ex lupinorum farina, in hydromelite decocta imponendum, cui aliquando etiam bryoniæ radix adijciatur. Vmbilicus autem felle taurino expleatur, aut melāthio cum lacte muliebri trito, aut absinthio, aut abrotono, aut bryonia, pinguibus ficubus admixtis. Spina uero uniuersa ex medulla ceruina inūgatur. In potu etiā his uermes terreni septē cocti ac triti cū sapa præbeātur, aut ut libet aliàs tenuissime triti. Efficax est & abrotonum, & santonicum, & absinthium decoctū, unumquodq́ aut cū ficubus aut palmis exhibitum. Aliquando autē hæc contusa & cribrata, & cū melle in catapotia redacta, deglutienda prębemus. Dari potest etiam chamæmelorum decoctum cum modico rosaceo, uehementer enim efficax existit. Egregie quoq́ facit cretica sapa cū rosaceo potata. Aliud. Nuces pineas in aqua calida macerato, teritoq́, ac rosacei cyathum unum affundito, & cum uino optime temperato tribus horis bibendas præbeto. Inde enim enecati, tum uomitu, tum secessu eijciuntur. Commode quoq́ in cibo sumitur senetio uiridis, ac barba hircina. Eosdem etiam auriculæ muris succus, & calaminthæ ac mentæ decoctum, citra molestiam educit, quod & brassicæ semen ac petroselini facere perhibentur. Superior autē uenter cerato integatur ex absinthio oleoq́ cyprino adparato: aluo autē adstrictæ glans immittēda, præsertim pueris, quę si nihil profecerit, clyster adhibendus morbi uigore remittēte: ex absinthij, aut abrotoni, aut cētaureæ decocto, cum melle ac nitro. Cæterum lumbricos, qui circa uigores febriles nascuntur, quosq́ malignos appellamus, per simpliciora remedia subducere conabimur. In cataplasmata igitur absinthium, abrotonū, ac santonicū miscebimus, aliquādo etiā lupinū. Olei autē omphacini propinabimus eis, qui facile id ferunt, cyathum unum. In sorbitiones uero mellis plurimum conijciendum: & ptisanæ quoque oleū plurimum omphacinum incoquendum, halicam itē in myxarum decocto præbebimus tum per se, tum cum aqua mulsa: præbibitiones uero ex oleo semper augebimus: multæ enim cōmoditates existunt. In uniuersum enim omnia quæ lumbricos educunt aut per acredinem occidendo, aut per amaritiē subducendo, aut ad excretionem irritando, aut per consequentē ad ea quæ exhibentur lubricitatem, efficacia cognoscuntur. Extrahuntur enim simul, ut uerisimile est, per sorbitiones lubricas uias reddētes, aut etiā per innominatam aliquam efficacem qualitatē. Viuentes equidem uicinas intestinorū partes adpręhēdunt: mortuæ uero unà cum stercore euacuantur. Prodeunt autē quędā adhuc uiuæ, uerum uertigine affectæ, & si ita dicere libeat, seminecatę. Prosunt autem & his uermes terreni. Porrò per pharmacorum potiones enecatos lumbricos, citra dilationē per glādulas extrahere oportet: uitiosa enim ex ipsis exhalatio procedit, quæ & appetitū & digestionē lædit. Atqui ad nauseas ex lūbricis obortas, lācinationesq́ stomachi, salis granū in ore detineant, deglutiantq́ liquefactum. Acredo enim, ut apparet, eos statim infrà subsidere cogit. Oboriuntur autem & in alui fluxione

xione lumbrici: eos fluorem inspissando, & concoctioné tum per cibos, tũ per cataplasmata, in melius permutãdo, curare oportet. In quãtum enim fluxiones inualescũt, tantũ etiam lumbricorum generatio augetur: uicissimq; fluxu cessante, lubrici interquiescunt: quare diligenter conabimur ut aluũ adstringamus, firmitatemq; ei adijciamus. Conijcienda itaq; in cataplasmata, aliàs ad fluxiones sistendas cõcinnata, ea quę ad lumbricos sunt prædicta, & quæ fluores non exacerbant: uelut est absinthium, abrotonum, santonicum: iamq; etiã malicorium, acacia, & balaustia, eisq; similia, cum cruda hordeacea farina. Cerata quoq; imponẽda ex his apparata. Vtẽdum & præpotationibus, inter quas reliquis omnibus plãtaginis succus est pręferẽdus. Ad utrãq; enim affectionẽ, ueluti dixi, efficax existit. Licebit autẽ & in hoc casu uermibus terrenis, quemadmodum antea dictum est, uti. Ceratum ad lumbricos. Farinæ lupinorum, absinthij, farinæ hordeaceæ tenuissimę, cuiusq; drac. VII. fellis taurini unc. I. scobis cornu ceruini drach. IIII. ceræ quadrantem unciæq; dimidiũ, olei secundarij sexuncem.

De lato lumbrico. Cap. XL.

Lumbricus qui latus appellatur, in his qui febre carẽt abundat, & in longis ac diuturnis enascitur morbis. Est autem latus lumbricus, si ita dicere libeat, permutatio pelliculæ intrinsecus tenuia intestina ambiẽtis, in corpus quoddam uiuum, quod continuos stomachi morsus infert, & ad cibos incorrigibilẽ appetitum: cæterũ ea quæ accipiuntur non succenturiata digeruntur, sed cito excernuntur. Consequitur affectos corporis gracilitas, & imbecillitas cum tarditate, assiduusq; famis sensus. Quod enim uiuificatũ est in intestinis, ubi recẽs exhibitum cibum cõsumpsit, postea ipsa solida corpora arrodit. Minime uero fallax signum erit, si cũ recrementis quædã cucurbitæ semini similia excernãtur. Porrò cura penitus cum pręcedenti cõcordat: præpotationes enim cõueniũt amaræ & acres, allij item comestiones. Aut enim integræ excernuntur, ut incredibilem magnitudinis de se præbeant adspectũ: aut etiã prodeunt in partes concisæ. Et semel sanè exolutæ non amplius secũdario congregãtur. In potu igitur etiam his uermes terrenos, ut dictũ est, exhibebimus. Proprie autem ad ipsas auriculæ muris succus facit, duorum cyathorũ mensura, cum uno zythi cyatho potatus: celerrime namq; ipsos educit. Aliud, ad latos lũbricos, quos cerias, hoc est institas, uernacula uoce appellant. Nitri, cardamomi seminis, piperis, singulorum æquales partes commisceto, & cochlearij mẽsurã inde prębeto: confestim enim educit. Aliud. Corticis radicis mali punicæ acidæ in suprema parte delibrati, piperis, cuiusq; drac. quatuor, cardamomi drac. sex, marrubij drach. duas, mellis despumati quantũ sufficit, præbe ex eo cochleariũ post allij comestionẽ.

De ascaridibus. Cap. XLI.

Ascarides etiam lumbricorum species sunt, circa extremas intestini recti, ac primam internam adstrictiorẽ ani partem, sphincterem Græcis appellatam, consistentes, uehementemq; pruritum his locis inferentes. Et pueri quidem assidue ad egerendum iritantur, à contraria uero instantia, & aduersus eas contentione, ac ut plurimũ ab excretione melius habent. Qui uero ad integrã ætatem peruenerunt, causarum molestiam inferentium animaduersionem habentes, digitos in anum immittunt, ac procidentes educunt: quin & ignitis lapidibus, aut littoreis calculis à sole perustis fouendo, mordaces pruritus leniunt. Cæterum quum quidam præ pusillanimitate nihil horũ auxiliorum admittant, minime malum ipsum negligere oportet, sed citra dilationẽ curare, atq; his qui falsi diuersum sentiunt causas indicare, ac curandi uiam demonstrare. Porrò causæ huius accessorij mali, cibi sunt, & frigiditates, alimentiq; corruptiones, quas præstat prius uitare. Huius uero signa potissimum ex recrementorum graueolentia sumuntur. Postea pueri quidem acri muria infusa sunt euacuandi, aut absinthij decocto oleo ammixto. Calidiorem quoq; sublutionem esse conuenit, à qua ubi prodierint recrementa, affecti loci illinendi, ex simplicibus quidem acacia & hypocisthidis succo, rhoisq; succo cum alumine liquido. Compositis uero Andronij pastillo, & sphragide polyidæ inscripta, & lanæ succidæ pastillo, ac quæ his similia existunt. Coacta enim ab adstringentibus caro corroboratur, aptitudinemq; ad animalculorum generationem amittit, atq; ascaridas ipsas excludit. Perfectiores etiam ætate similiter euacuandi acrioribus ac calidioribus infusis, uelut est muria & centaureæ decoctum: deinde cedria eis infundenda: ad quam rem corneã fistulam undiquaq; perforatam apparare oportet, circa fundum amplam, ac magnitudine locis conuenientem, quam ultra adstrictiorem ani partem inditam cedria explemus, ita ut cedrię immissio palàm tũ per amplitudinem, tum per transuersa, undiquaq; contingat: pòst uero quiescere iubemus, sæpe eundẽ curationis modum repetentes. Aliud, quod & pueris & qui perfectæ sunt ætatis conuenientissimũ & efficacissimum existit. Carnem ueterem salitam, pinguedine derasa, sublongam & rotundam formabimus, atq; ita adaptatam podici atque adstrictiori ani parti intrudemus, ligamentoq; adhibito, quam diu sustinere possint, inditam sinemus: deinde soluemus, prædictaq; infundemus atq; illinemus: idem etiam remedium sæpe repetemus. Cibi uero frumẽtacei generis, boni succi, ac qui facile concoquuntur, præbeantur.

De abscessu in intestinis. Cap. XLII.

Oboritur aliquãdo abscessus in intestinis, ad cuius eruptionem eliquationes aquosi puris consequuntur: quare ignari ac inexperti hoc uiso decipiuntur, dysenteriam hanc affectionem esse putantes: & sanè ut uerum fatear, si post eruptionem diuturna sit exulceratio & perseueret, eo modo quo dysenteria curatur, uerum in principio neutiquam consimili curatione subducitur. Vnde etiam quosdam ægrotos periclitatos esse cõstat, male ab indoctis medicis tractatos, qui statim in principio dysentericas infusiones adhibuerunt. Pro uiribus itaque affectiones hæ inter se distinguantur. Iudicatu enim faciles existunt. In abscessu enim semper dolor pulsatilis pręcedit iuxta affectum locum innitens: neq; morsus, neq; decursus adsunt, quales in dysentericis præcedere consueuerunt. Deinde mutatione in suppurationem incipiente, rigores inæquales consequuntur, febresq; circa uesperam maxime irruentes: postea ubi perfecta humidi mutatio fuerit facta, omnes molestiæ minores fiunt, uehementesq; dolores remittunt:

deinceps

deinceps eruptionis tempore accedente, rursus dolores intenduntur, aliquando autem perfecta uentris adstrictio adest. Post eruptionem uero humor, qualem prædiximus, excernitur, quũ nihil tale in dysentericis oboriatur. Cataplasmatis igitur ad eos uti oportet ex semine lini, adstringentibus aliquod simul ammixtis: ueluti sunt palmæ, mala cotonea, & similia. Atq; ne fluxus augescat infusis utẽdum erit, ex ptisanę succo aut halicę cũ quodã mediocriter adstringente. Vehementẽ enim adstrictionẽ in his facere ueremur. A cataplasmatis uero ac prædictis infusis inflammationẽ mitigamus. Et si quidem eruptionem suspectam habeamus, epithematis utimur quæ eam adiuuãt, althęam nimirum ac caricas, fimumq; columbinũ admiscentes: si uero discuti posse ac euanescere inflammationem speramus, ea quæ discutere ac digerere prædicantur epithemata adhibemus. Qua in re egregie facit emplastrũ anicetum, hoc est insuperabile appellatum. Si uero eruptio obuiã ueniat, infusis utendum, primum quidem ptisanæ succo: cui deinde modicum mellis, ad ulcerum repurgationem, est ammiscẽdum. Quòd si sordidiora recrementa appareant, etiã lenticulæ decoctum ac malicorij, ad ptisanæ succum & mel affundatur. Repurgatis deinde ulceribus à melle abstinendum, parum uero quiddã ex pastillo de halicacabo ad infusum cõijciendũ, quo ulcera ad cicatricem perducantur. Post hæc autem prospiciendũ, ut corpora instauratione suscepta, subsidant ac molliora reddãtur: sæpe enim identidem humoris collectiones fieri cõsueuerunt. Quòd si uero sinus quispiam relinquatur, rursus eadẽ quę prędicta sunt adhibeãtur: si uero ea quę ex ulceribus promanãt serpẽdo depascant, ad ea quæ ad dysentericos in principio conueniunt, trãseundum.

De dysenteria, hoc est, torminibus intestinorum, ex Archigene. Cap. XLIII.

Dysenteria propriè, exulceratio est intestinorum serpendo depascens, ab externis causis producta, ueluti frigiditate, ardore, uenenatorum pharmacorum potu, & quæ his similia existunt. Iam uero & à cruditatibus, peregrinorumq; & acrium ciborũ acceptione: ab aliqua item acrium humorum impressione, ei consimili quę circa externam cutis superficiem cõtingit, à qua paupulæ quædam feruidæ ac exulcerationes perficiuntur. Primũ uero egestio malum auspicatur cũ rugitibus subpinguibus ac biliosis, pingui nimirũ quod intrinsecus intestinis adhæret paulatim circumliquefacto, & quibusdã quidem cum torminibus, quibusdam absq; his excretiones cõtingunt. Quũ uero superficies intestinorũ perfectè fuerit denudata, exulceratioq; supernè consistit, feculẽta ac cruenta biliosaq; excernuntur. Vbi autẽ altius penetrarit ulceratio, etiam sordes pelliculas admixtas habentes expelluntur, & si non celeriter cohibeatur, compendiò uicinos locos depascitur: saniosa uero quædam excernuntur, qualia ab occisorum corporibus defluere consueuerunt. Atq; hæc sanè est quodãmodo acuta dysenteria. Si igitur ab acribus cibis, aut à flaua bile dysenteria oboriatur, ferè in totum ipsam curamus. Si uero ab atra bile initium sumat, si quidem ratione iudicationis febrilium morborum atra bilis excernatur, transituq; suo intestinum distendat, etiam hanc curare non desperamus. Si uero sua sponte, nullo præcedente febrili morbo, neq; concoctione bona apparente, atra bilis excernatur, immedicabilis dysenteria ex ea oborta existit, nihilq; à cancro exulcerato differt: estq; omnino letalis. Consueuerunt etiam exulcerationes aliquæ diutius perseuerare, serpendo nequaquam depascentes, uerum cauis ulceribus forinsecus consistentibus similes, quibus cicatrix tardè inducitur, labris nimirum ulceris in callum induratis, in huiusmodi etiã infusa infeliciter adhibentur. Atqui in plerisq; dysentericis tenesmus præcedere uidetur. Est autem tenesmus egerendi promptitudo quę differri ac deuitari non potest. Nosse tamen oportet, quòd aliquando quidem aliqua sui parte intestinum rectum in dysentericis exulceratur: aliquando uero totum, & cum ipso etiam superiora. Si quidem igitur circa colum, hoc est, circa intestina crassa ulceratio cõtingat, stercora quæ egeruntur multa sunt, & coaceruata, & cũ flatibus prodeunt, aliquando etiam spumosa. Pinguia quoque & cruenta recrementis ammixta adparent, inexplebilisq; edendi appetitus oboritur. Tenuibus autẽ intestinis exulceratis, dolores circa umbilicum consistunt, biliosaq; & porri colorem habẽtia, atq; omnino uariegata, stercori commixta plurimum excernuntur, citra tamen ramentorum complexum, cum torminibus & mordacitate, desperationeq; ac exolutione, ut non procul ab animi deliquio ægri absint, à sitiq; infestãtur, & febricitãt, stercus quoq; crudius ab eis prodit. Exulceratur autẽ, uerũ raro, & ieiunum intestinũ. quod si contingat, egestiones crudiores apparent, sanguinẽ nigriorem uehementer implicatum habentes, bilemq; abunde flauam, sitis multa itemq; nauseæ affligunt: uomũt etiam aliquando, ac cibos auersantur, dolor quoq; uehemens supra umbilicum considet, quandoq; & febres malignæ oboriuntur. Atq; ita adfecti decolores fiunt, & ad animi deliquium usq; exudant: uires etiam ipsorum cito deficiunt, neq; procul ab interitu absunt. Antylus autem scribit. Tunc equidem ieiunum intestinum exulceratum esse putamus, quũ sanguis qui cum recrementis egeritur, niger ac uetustus apparet: necesse est enim huiusmodi, in omnibus infra ieiunum sitis intestinis decoctum excerni. Pituitosa etiam ac subpinguia simul excernuntur: pituita enim, inquit, in ieiuno abundat, ipsumq; etiã adiposum existit: biliosa item abundanter in his excernuntur, sitisq; infestat, utpote uentriculo ob uicinitatem ex affectione intestini ieiuni concalefacto: quapropter & febriunt & dolent. Cæterum tenui intestino exulcerato, egestiones minus quidem biliosę ac pituitosæ sunt: neq; enim pituita, nec pingue do in hoc uelut in ieiuno abundat, subcruẽta autem magis & rasuræ similia excernunt. Quæ enim deferuntur, pelliculas intestini in superficie radunt, quã obrẽ sanguis etiam in eis minus niger adparet. Si uero circa colũ exulceratio fiat, recremẽta multa erũt, & flatu comitante coaceruata, & aliquando spumosa: quod uero cruentum in ipsis prodit, flauum erit: cibum plurimum expetent, crudioraq; egerent: minus etiam à siti infestabuntur, & non multum febriunt, nisi magnum sit ulcus, aut malignum, & si febricitare eos contingat, difficilius alijs febrem summouent & excludunt. Magnam autẽ causam subesse oportet, si febris ex colo accendatur. Quòd si rectũ intestinum sit exulceratum, concocta erunt recrementa

menta & sanguis floridus, & sordes plurimæ excrementis ammixtæ: tenesmi etiam aderunt uiolenti, sępiusq; ad excretionem incitantur, quum tamen nihil excernant: neq; ualde esuriunt, neq; sitiunt, neq; febriunt, nisi ulcus sit cancerosum. Porrò primum periculum ex ulcere serpente ac depascente dysentericis impendet: secundum uero ex sanguinis eruptione, tertiũ autem ex fluxu à locis ab imbecillitate affectis cõsequenti. Cęterũ ab ulcere serpente ac depascẽte pueros magis opprimi adparet, usq; ad ætatis uigorẽ calidum, namq; & humidũ huic ætati corpus est, quare ad putrescentes morbos perferendos magis sunt parati. A sanguinis autẽ eruptione, magis hi qui in ætatis uigore cõsistunt, infestantur, & qui à natura multo sanguine abundant. A fluxionibus autẽ seniores amplius læduntur, & qui malo corporis habitu sunt præditi. At uero ubi ulcus proserpturum est, dolor concomitatur. Acria enim & liquida cũ torminibus recrementa egeruntur: deinde & odoribus & coloribus uariata unà cum mordacitate. Febres uero quoq; prauæ accedũt, inediæq; ac corporis iactationes cõsequuntur: æstus itẽ cõtinuus ac sitis. Iã uero ulcere serpẽdo ac depascẽdo in peius procedẽte, ramẽta excernẽtur: feculentaq; multa ac nigra efferẽtur, & sordes magnæ intestina ambientiũ pellicularum, si in crassis intestinis exulceratio cõsistat. Quum autem sanguinis eruptio futura est, exolutio totius corporis, animi deliquio similis præcedit, ac grauitas loci. Ea uero quę egeruntur, lenta sunt ac uiscosa, deinde cruenta. Postremum etiam grumi multi excernuntur, primum quidem flaui, ad finem uero nigri & graueolentes. Manifestũ autem est, quòd uires quoq; eorũ subuertentur, sudoresq; effundentur: aliquando autem & conuulsiones ad plurimam euacuationem consequuntur. Atqui fluxione laborantes, curationis tempore compacta stercora excernent, deinde non longè post ulceris tectorium splẽdidum unà cũ stercore effertur. Modicè namq; ab infusis fluxus sistitur, deinde paulo pòst ulceratio excoriatur. Cæterũ si alicubi certe in intestino recto ac colo cõsistens dysenteria facilè curabilis existit: quæ uero in tenuibus intestinis hæret, difficulter curatur, maximè uero in ieiuno. Iã uero & hæ quæ post abscessuum eruptiones fiũt dysenterię, graues sunt, propterea quòd uires deiectę iã sint per coincidentes inflãmationibus febres ac dolores. Graues sunt quoq; quæ cum uehemẽti inflãmatione oboriuntur, quęq; cum febri ac perditione appetitus. Pessimę uero dysenteriæ sunt, in quibus quæ excernũtur porri adspectũ habẽt, suntq; nigra, plurima, uaria, graueolẽtia, & quæ unà cũ excremẽtis sordes pelliculis magnis cõmistis excernunt. Veruntamẽ & mulieres, quàm uiri, senes & pueri, quàm iuuenes & in ętatis uigore cõsistentes, difficilius curã accipiunt. His prædefinitis à tenesmi affectione curã dysenteriæ incipiemus, quum plerisq; inde dysenteria initium sumat.

De tenesmi cura. Cap. XLIIII.

Quemadmodum iam prædictum est, in plerisq; dysentericis tenesmus præcedit. Est autem adfectio hęc ad excernendum promptitudo, quæ differri ac deuitari non potest, nihil tamen præter quàm pauca cruentum adspectum habentia propellens, & post ea quædam mucosa. Vbi uero stercus fuerit excretum, ægri alleuantur. Iam uero & inflammationem cum laxo tumore, ex continuis distentionibus circa locum obortam esse constat, quæ stercoris insidentis suspicionem præbet, quod exitum quærat. Cæterum recrementa in ipsis concocta & compacta ferè in totum excernuntur, pauco sanguine post recrementa destillante, stercori minimè admixto. In principio igitur si grauis distentionis sensus circa imum uentrem fiat, & maximè circa dextram partem, cõiectare oportet stercorum multitudinem in cæco intestino insitam esse, quam furfurum ac fœni græci decocto infuso eluere oportet, melle oleoq; ac modico nitro ammixto. Quod si huiusmodi nihil apparuerit, statim in principio ex oleo myrsinino aut rosaceo, cum uino & cumino, pectinem, inguinaq;, ac inter anum & scrotum intercapedinem, perinæon Gręcis appellatũ, fouere ac irrigare oportet. Deinde lac caprinum recens mulctum heminæ mensura, & nequaquam minus præbendum: uerum non aceruatim, sed sigillatim partitum. Sequenti deinde die lac ipsum ad dimidium decoquatur, ablato eo quod in decoctione concretum superstat, atque ita exhibeatur. Si uero pituita sit quæ ægrum infestet, aut præcesserit frigus, rutam in uino albo decoquito, atq; uinum ipsum calidum meracum bibendum dato, ac assiduè bitumen, picem siccam, coriandri semen & cyperum suffito: undiquaq; autem ægro contecto suffimentum supponatur. Est autẽ & pastillus suffumigabilis ad tenesmos ac intestinorum dolores approbatus, hic. Picis siccę sextãtẽ, bituminis unc. I. sulphuris uiui un. I. bitumẽ ac picem cum modico aceto liquato, sulphur autẽ uiuum tenuissimè tritũ adijcito, hisq; simul unitis pastillos informato. Vsu uero expetente in calidũ cinerem coniectos suffito. Bitumẽ autem in refrigeratis, etiam cum ptisanæ succo infundito. Glande quoq; suppositiția in eis huiuscemodi utendum est. Oleo raphanino si adsit, aut communi, si nõ illud haberi queat, alia decoquito ac conformato: deinde ladanum & ceram paulatim adijcito, quibus liquefactis & ab igne ablatis, modicũ lycij addito, unito, ac tomẽto excipito, sediq; quàm penitissimè indito. Ad imum uero uẽtrem ac lumbos hoc adhibeto. Ladanum & styracem unguento nardino, oleoq; suffumigabili appellato dissoluito, ac lana exceptum imponito, ac colligato. Efficacissima autẽ sunt in tenesmi affectione fomenta sedi admota. Gallas igitur in aceto decoctas cum spongia adhibeto, aut glomis texturæ gynæciorum per successionem foueto. Efficax est & malicorium similiter decoctum, myrtiq; baccæ, ac rubus, quæq; his similia existunt. Furfures quoq; in aceto decocti, ac feruenti ligamẽto excepti, commodè sedi adhibentur. Insessiones etiam ex prædictis utiliter suscipiuntur. Verum cui per nostram experientiam cognito testimonium meritò præbemus, tale est. Later perquàm uetustus & à fumo denigratus unà cum contentis in eo paleis tunditur: deinde feruenti aceto subactus, linteoloq; illigatus sedi subditur. Hæc autem statim ab excretione admoueantur, & maximè si dolor infestet. Iuuantur etiam per spõgitidem herbam sede extersa. Si uero exulcerationis principium oboriatur, inflammatioq; adsit, ptisanæ succus infundatur, paucis rosis simul cum eo decoctis. Quòd si acria sint quæ efferuntur, lac tepidum infundatur. Vehementiori autem inflammatione infestante, oleum ro-

saceum leniter calidum infusum ac pluribus horis detentum, doloris uexationem dissoluit. Si uero laxius intestinum rectum fiat, lentium ac malicorij decoctum infundatur. Similiter autem & si exulcerationis principiũ adsit. Si uero uigiliæ unà cum dolore cõsequantur, sedi collyrium soporiferũ subdetur, quod ad dysenterias est descriptũ. In eis autẽ quibus iã ulcus serpẽdo depascitur, subiecta ad dysentericos cura utemur. *Epithema dysentericis.* Croci, myrrhæ troglodyticæ, cyphij, mastiches, succi absinthij, aloës, palmarũ, acaciæ, masuchæ, ladani, malorũ cotoneorũ, cumini torrefacti, cãdidi ouorum assati, panis usti & in uino macerati, olei melini aut rosacei.

Cura dysentericorum. Cap. XLV.

Principium curationis dysentericorũ à quiete & modico cibo fiat, undecunq; tandem fluor procedat, & mediæ corporis partes lana oleo modico dulci imbuta cõtegantur. Vehementi autem mordacitate infestante, rutaceum sit oleum, & cuminum tritum lanæ conuolutæ inspergatur, maximè ubi inflationes & tormina affligant. Quòd si hæc augescant & intẽdantur, ad cataplasmata confugiendum erit, & hoc maximè si inflãmationis sensus percipiatur. Multis enim non dolorum tantum, uerum etiam totius mali obliterationẽ cataplasmatum cõmoditas induxit: Adparentur autem hæc ex polline in posca usquequo cogatur decocto: quem deinde linteolo complicato illigatũ totis ilijs impones: fluorẽ enim ipsum cocoquit, quandoq; autem & palmas, malaq; cotonea, ac malicorium cum aceto cocta ammiscemus: quòd si ardor adsit, symphyti radicem tritam, aut solanum, aut perdicium, aut plãtaginem adijcimus. Stomacho uero imbecilli & exoluto, polentam cũ œnãthe, aloëq; & omphacio annectemus: inflatione autem simul infestante, anisi, fœniculi, apij, ac irionis semen addimus: & si lumbrici simul cum recrementis excernantur, melanthium, aut cornu ceruini ramenta, aut adeps ceruinus, aut coriandri semen non incommodè admiscentur: quod si dolor uehemens adsit, prædicta cum lini semine commisceantur, & aceto mulso decoquãtur. Si uero sanguis multus efferatur, acacia, hypocisthis, & alumen cum palmis ac malicorio decoctis & tritis aptè concinnantur: si autem liquida & cruda prodeãt, quod eis qui uires debilitatas habent euenire solet, mel coctum per se, aut polenta ammixta, pelle exceptũ imponitur. Aliquando autem & opij parum, aut hyoscyami semẽ, hypocisthidemq; & acaciam ac myrrham, apijq; semen satis largũ, itemq; fœniculi & anisi inspergitur. Quòd si frigoris sensus adsit, pellem agninam leuẽ liquida pice imbuito, calefactamq; aluo imponito. Ego uero, inquit Archigenes, superioribus quidem intestinis adfectis, pastillum aliquem ex eorum genere qui supernè per os exhibentur dissoluo ac melle probè cocto, aut palmarũ pinguium carne exceptum impono. Neq; enim impẽsæ parcendũ est in his qui de uita periclitantur. Inferioribus autem intestinis adfectis, ac mucosis multis infernè prodeuntibus, & eiusmodi etiam occupante madore: ex pastillis qui infernè per anum infunduntur, tres aut quatuor palmarum carne exceptos impono, semperq; mihi iuxta uotum res acta succedit. Mirificè etiam emplastra quæ cruentis uulneribus adaptata sunt, cõducunt, postquàm quieuerint inflammationes, uentri ac lumbis totis usq; ad dorsum imposita: qualia sunt Barbara appellata, & quæ ad fracturas apparantur, uelut est quod Isis uocatur. Atq; de his quidem quæ forinsecus imponuntur hactenus. Dicendum autem deinceps de his quæ intra corpus assumuntur. In principio igitur post tertiam diem permittentibus febribus, lacte recens mulcto adhuc calido utendum est, melle tepido ei ammixto, atq; in eius usu ad tres dies perseuerandum, quantum nutriendo corpori suffecerit exhibendo: sequẽtibus deinde diebus melle adẽpto, & modica aqua (quartæ nimirum lactis partis mensura) affusa, paulum decoquimus ac exhibemus. Deinde post alias tres dies ad dimidium decoquimus, & post alias tres, ad tertias, similiter per tres dies, atq; ita eis præbemus. Primũ enim lac depurgat, simul ea quæ in corpore sunt cõtemperando: postremũ uero aluum sistit. Non scio enim an aliunde grauior molestia dysentericis oboriatur, quàm ex eorum quæ egeruntur acredine contingit. Oportet autem insuper & panem madefactũ à lactis acceptione offerre. Pultes etiam ex lacte apparatæ, tum pharmacum, tum nutrimentũ optimũ præbent: uelut est oryza cum lacte, dulciarij panes, amylum, & oua lacti commista. Quòd si adhuc fluxus perseuerat, inde ad eorum quæ aluum sistunt syluam trãseundum est. Ex quorum genere, alia quidem influentes humores obducunt & inspissant: alia uero, corpora plus iusto rarefacta & laxata adstringunt, alia autẽ resiccant. Pultes igitur ex halica apparentur: nam hæ & probè nutriunt, & aliquo modo obducunt. Cõdiantur autem paucissimo sale, ac modico oleo & anetho, aut pro oleo magis adipe gallinaceo, aut anserino recenti. Quæ uero ex oryza eodem planè modo parantur, præcedentibus magis resiccant. His autem adhuc amplius quæ ex milio fiũt. Quæ autem ex rhoë apparantur pultes, magis adstringunt. Ego uero, inquit Archigenes, eas hoc modo adorno. Rhoẽm culinarium in aqua pluuia per noctem macero, deinde diligenter expressum aquæ cõmitto. *Farris apparatus: ex Archigene.* Quod uero Latinè in regionibus Romæ uicinis far appellant, hoc modo apparatur. Frumentum modico tempore aqua madefacito, indeq; extractum ac in pilam coniectum, ueluti ptisanam à cortice repurgato. Vbi uero corticem exuerit, tollito atque in sole siccato: deinde manibus tritum donec penitus à cortice fuerit mundatum, crassissimè molito, ita ut granum unum in quatuor aut quinq; partes redigatur, & siccum adseruato. Vsus autem tempore halicæ modo coquitur, & à sanis in cibo sumitur. Pro ęgris uero uariè apparatur, & epithematis quoque ammiscetur. Quidam spicas frumenti adhuc uirides tollunt, ex ipsisq; far concinnant, quo modo & suauius & iucundius redditur. *Far quod clusinum appellatur.* Porrò frumẽtum ipsum rursus madefactum, manibus sedulò confrico, atque ita percolatum ipsius succum coquo, anethi ramulis assiduè agitando: coit autem celerrimè uelut glutinum quo ad librorum compactionem utimur: quo facto ipsum sale, ac paucissimo oleo siue adipe condio, fitq; hoc modo non solum commodum, sed etiam iucundum. Apparatur autem puls ex siccis item panibus, quos aliquando quidem posca, aliquando uero palmarum, aut malorum cotoneorum, aut pirorum, aut sili-

aut siliquarum, aut rhois, ut dixi, cremore contusos coquo, eisq; aliquādo ex fauo albo ac optimi mellis pleno aliquid admisceo. Ex adstringentiū numero lēticula quoq; proditur, quae probè assata cū plantagine aut malis punicis cōtusis decoquatur, acetoq; ac modico oleo cōdiatur. Vtiliter etiā lenticulae far dulcinum ammiscetur. Olera quidem non ualde probo, decentē tamē eorū degustationē nō prohibeo, uelut seridis coctae, plantaginis, brassicae bis coctae, ad quā post primam atq; item secundam decoctionē aqua diffusa, poscam feruentem affundimus, rursusq; donec liquescat decoquimus. Intubum quoq; ac sisarū cum liquamēto simplici exhibemus. Damus & ouorum assatorum lutea tantum cum modico aceto ac rhoē, paucissimo oleo ammixto. Carnes autem dysentericis non ualde commodae existunt, dandae tamen eis qui diuturno malo uexantur. Ex his uolucriū eligendae, deinde syluestrium ferarum: uerū ex his omnibus facilè solubiles & non graueolentes, teneramq; carnē habentes ac adstringentē, reliquis praeferendae, uelut est inter uolucres perdix, palumbes, & similes. Ex pedestrib. uero carnes dorcadis, capreę, ac leporis. Ex marinis, aselli, percae, loliginis ac mulli: singulae uero in posca ebulliant, myrti baccis cum eis incoctis, deinde assatę cum familiaribus edulijs praebeantur. Fructibus quoq; parce utantur: si tamen stomachus langueat, pirum coctum, aut cotoneum malum concedemus, aut uuam quae in cado, siue olla, aut etiā interpositis uinaceis adseruatur: mespila item ac punicum malum. In potu à principio quidē aqua pluuia, quę nō sit ex domibus plumbo intectis delapsa, utendum est. Talis enim aqua potata etiam sanis dysenteriā propinat. quod si pluuia optima non adsit, fontana utemur: puteorum aqua semper deuitata, utpote quę subsalsa est, ac uentrē perturbat. Cum aqua autem fructus adstringentes coquere oportet, maximè uero acinos. Pòst uero ubi uires fuerint deiectae, etiam uinum praebendū, quo stomachi sanitas firmetur: sit autem uinum adstringens, & non ualde uetustum. Ante cibum uero corpus inunctionibus, & faciei prolutione, similibusq; curetur, quae in febriū tractatu sunt relata. Atq; hactenus quidem de diaeta. Iam uero ad remedia quae infernè adhibentur transeundum. Magnis igitur intestinis affectis etiam infusa adhibeatur: & si quidem tenesmus infestet, ptisanae succus infundatur, adipe caprino aut hircino admixto. Vbi uero corpora excoriationem incurrant, halicae aut oryzae succus magis appositus erit: triticea etiam ptisana ad tenesmos ac excoriationes accommodata cēsetur. Aliquando in uehemēti tenesmi ad egerendum promptitudine, muriae usu aegrum ab omni dolore liberauimus. sufficiunt autem ex ea drachmae sex, heminae uni calidae aquae illiquatae: si uero succo alicui eam ammiscueris drac. VIII. inijcito. Praestantius tamen oliuarum albarum muria conditarum liquamē censetur, tepidum heminae mensura infusum, & sanè per assiduum eius in tenesmi cura usum optimè successit. Si uero ex ueteri chirurgiae perpessione, aut aliàs subtiliore sensu praedita existant circa sedem ęgroti loca, anus assiduè & maximè ante acrium aut adstringentium pharmacorum infusionem, adipe anserino aut suillo perungatur, & fistula quoq; clysteris crassius illita immittatur. Caeterum post distentionum exolutionem, asperitates quae circa intestinum sunt, quae quidem mediocriores, per muriam resiccantur: quae uero relinquuntur succis magis adstringentibus curantur: ueluti gallae in uino decoctae, aut tritae & uino inspersae, malicorij item ac corticis pinus, & baccarū myrti nigrarum. Quòd si ardor consequatur, oua cruda duo cum uino modico, ac largo rosaceo conquassata infunduntur. Qui uero caput, quod facilè adficitur habēt, in his seminis lini succū recusamus, utpote caput replētem. Portulacam autem cum ptisana (si possibile est) decoctam, aut cum aqua: si id fieri non queat, succo eius cū rosaceo & ouis crudis permixto infundimus, in his praesertim q ardoris adfectionē circa intestina habent, aut qui aliàs à calidorum infusorū ardore sunt lęsi: ex rosaceo uero quarta ipsius succi pars sumatur. Mirificè etiā seminis lini succus facit, cum candidis ouorum, & lacte asinino sesquicochlearij mensura permixtus: pro quo si non adsit, bubulum accipere non incōmodum erit. Porrò inflammationibus erysipelatis, ciborum ac potuum citra mordacitatem adstringentium usu conueniens existit. Infusa uero eis cōueniunt, plantaginis succus, malicorij, perdicij, portulacę, semperuiui: uerum singulis acaciae aut hypocysthidis succum admiscere oportet. Efficacius autem in erysipelatis glauciū infunditur cū aliquo ex praedictis succis, aut Andronis pastillus, aut Musae inscriptus. Quòd si sanguis destillet, sanguinariae succo utēdū aut plantaginis cū acacia, hypocistide, aut balaustio. Si uero sanguinis impetus uehementer urgeat, quemadmodum etiam si maxima inflammatio subest, praesertim in his qui plurimo sanguine abundant, uena incidenda, si uires non resistant, & maximè in quibus consueta sanguinis excretio cohibetur. Auferre autem oportet neq; multū neq; coaceruatum, ab utroq; enim uenter conturbatur. Omnium uero maximè cauebimus ne animi deliquiū fiat, quare desidenti etiā dysenterico uenā secabimus: hac enim desidentes forma dū secatur uena, minus reliquis animo linquūtur. Secare autē oportet in dextro cubito uenam humeralem appellatam: neq; enim similiter hac uena incisa, uires labefactantur, & insensibiliter quodammodo furtimq; sanguis aufertur. Quòd si haec non appareat, necessariò mediā secamus. Inferiorē autem incidere ob subiacentem arteriā uitandum: cęterum fissurā omnino tenuissimam infligemus: nō enim ob multitudinem sanguinis euacuandā sectionem facimus, sed ut materiam quasi per riuos transferamus. Paucus autē sanguis etiā multo tempore emissus, inflammationem mitigat. & sanguinis ad intestina delationē reuellit, innatūq; calorē sensim refrigerans, somnum magis quàm animi deliquiū inducit. Est autem optimū dysentericis remedium somnus. Si uero quid uenę incisionē fieri prohibeat, ex eorū quę sanguinē sistūt ammixtione infusionē facio. Qua in re lanarū succidarū cinis optimè facit, aut ex spongia noua usta. Spōgiam autē ipsam liquida pice imbuere oportet, aut sanguine taurino, cineremq; eius in olla exustae in aliquē ex praedictis succis inspergere, atq; hoc modo infundere. Succi aūt in his ad infusiones apti sunt, ex plātagine, sanguinaria, ac similibus. Quin & linteolū alumine liquido imbutum, deinde ustū, praeclarè sanguinis eruptiones sistit. Sūmè autē conducentē cognouimus asinini stercoris succū, maximè si à pa-

ſtura prodeat animal mõtana & adſtringente: quod ſi non ſufficit ipſe ſuccus, ſtercus plantaginis ſucco madefacito, exprimito ac infundito. Adhibeatur autē ſimul & epithemata, & quę per os accepta ſanguinem ſiſtunt, & qui ſanguinem ſpuentibus commodi ſunt paſtilli. Præter opinionem uero eis proſunt, maceris cortex, & mali punici flores, æquali pondere contuſa & cribrata, ſi inde ſcrupuli duo cum uino adſtringente propinentur. In his etiam frigida, citra offenſionem tamen, infuſa apparentur. In reliquis uero dyſentericis tepidiora, aut leniter calida. Vlceribus enim frigidum infeſtum eſt, niſi ſanguinis eruptio ſimul adſit. Si uero exulceratio abſque fluxione relinquatur, plura ne infundātur, quàm lac bubulum, aut caprinũ, cui lycij drachmæ tres ſint ammixtæ: optimè faciunt & terræ ſamiæ drachmæ IIII. aut amyli drach. IIII. cum plumbi uſti drachmis II. triticeæ ptiſanæ ammixtæ ac infuſæ. Aut ceruſæ drach. II. cũ ſucco iniicito, ęgerq́ ſanatur, ubi uero fluxione adficiatur, & nimium humecta ſit exulceratio, charta uſta, aut lentiſcus uſta, aut cinis põpholygis, aut aridum ex charta cõſtans pharmacum, ſimiliaq́ cum ſucco plantaginis infuſa, aut etiam cum altero conſimili ſucco ægrum, à malo adſeruãt. Quòd ſi uehementior ſit fluxus & humectatio exulcerationis, ea quæ à callis indurata corpora lęuigare ac à callis liberare poſſunt adſumantur: itemq́ ea quę humecta reſiccare & exurere, exolutaq́ adſtringere poſſunt: uelut eſt ſabinæ herbæ decoctum, item ſaluiæ, polij, ac pilularum cupreſſi, ex paſtillis uero Muſæ inſcriptus, & qui ex lanis ſuccidis uſtis conſtat, & cõſimiles. In potu uero Thraſyandri paſtillus, & qui croceus appellatur, conſimilesq́ qui supernè per os ſumũtur, prębeãtur. Cibi etiã magis reſiccantes eis exhibendi. Si uero ſerpẽdo depaſcant ulcera ipſa, ſi quidẽ in inteſtino ieiuno conſiſtant, paruam omnino ſalutis ſpem promittunt. Si uero circa tenuia inteſtina fiant, minus graue malum eſt, attamen periculo non uacat. Si autem in colo fiant, ut plurimum ſanabilia exiſtunt. Verum quemadmodũ in externis ulcerib. depaſcẽtibus: ita & in his ſtatim in principio, ubi depaſtio apparuerit, cruſtas inducẽtia & exurere ualentia adhibere oportet: ſi enim ad magnitudinẽ peruenerit exulceratio, inutilis horũ uſus fuerit, cæterũ ulcera circa ieiunũ ac tenuia inteſtina, per potiones curantur, ea uero quę cruſtas inducũt in potu accipi non poſſunt: quare ſorbitiones & eclegmata extergere ac repurgare potẽtia, his ſunt exhibẽda: eſtq́ ptiſanæ ſuccus cum melle abſorptus his aptus, atq́ ipſum adeò mel per ſe induratum, & in decoquẽdo in paſtillũ coactum, quod comeſtũ ulcera potẽter repurgat. Sorbitiones item ex eruo apparatę, cõuenientiſsimæ ſunt eis qui in ſuperioribus partibus ulcus depaſcens habent. Apparantur autem hoc modo. Eruum in aqua calida ſępe permutata ad horas octo madeſcere ſinitur, deinde donec teſtam omnem abiecerit, manibus in aqua confricatur: pòſt uero coquitur, & prima itemq́ ſecũda, tertiaq́ & quarta aqua diffuſa, ſemper ubi prius decoctum diffunditur, rurſus alia aqua feruens affunditur, quæ ubi poſt quartam tandem decoctionem fuerit diffuſa: acetum mulſum ad ipſum ſufficienter infundatur, & cum quintæ aquæ affuſione ad compagem ſucci ptiſanæ decoquendo reducatur, atq́ hoc modo abſorbeatur. Halica etiam cum lacte bubulo decocta non incommoda efficitur. Maximè uero omnium prodeſt eis lac bubulum recens mulctum ac potatum. Quicquid uero tãdem eis datur, ualde modicum ſit. Hi enim præ alijs dyſentericis pauco cibo indigent, ſitiq́ uexantur. Pharmaci autem loco exhibeantur quęcunq́ ariſtolochia rotũda participãt, radiceq́ panacis, ac iridis, alumine ſciſsili, moris, & mali punici flore. A uino uero abſtineãt, depaſtionem enim dilatat. Quòd ſi circa inteſtina craſſa ulcus ſerpendo depaſcens conſiſtat, ea quæ per ſedem infuſa cruſtas inducunt, adhibeantur: cuius generis ſunt paſtilli Fauſtini, & conſimiles, & maximè qui Nymphodoro eſt inſcriptus, quo etiam nos utimur: itẽ qui ex thallia, id eſt, oleæ ramulis conſtat, quorum omnium compoſitiones paulo pòſt dicemus. Cæterum cum attentione cruſtam inducentibus uti oportet, excellentem ipſorum facultatem reuerendo. Porrò canceroſa & maligna, quę cacoëthe Græci appellant, inteſtinorum ulcera ferè in totum incurabilia exiſtunt, neque tamẽ citra auxilium relinquere oportet, ſed uehementes dolores mitigare: optimum autem & his eſt aſininum lac recens mulctum potatum: ſi quis enim eius uſum ſuſtinere poſsit, nullumq́ aliud nutrimentum accipiat, plurimam ſalutis recuperandæ ſpem habebit. bonum eſt & bubulum ac caprinum recens mulctum, ſi illud non adſit, bonum eſt & ſciſsile lac cum amylo. Præbeantur autem eis & oua cruda, ac iuſcula gallinarum & perdicum. Succi etiam præbeantur omnes qui facultate obtundendi dolores præſtant: infuſa quoque eiuſdem generis ſint: pharmaca item his cõueniunt omnia, quæ ad dyſentericos à uenenatorum acceptione factos, conducunt. Cæterum irrigationibus & cataplaſmatis neque curantur cãceroſa & maligna ulcera, necq́ mitiora fiunt. Vtere autẽ & ad eos infuſis ad canceroſam uuluam deſcribendis, & pharmaco ad cancros mammarum, ex uino adriano & rhoë qua coria tinguntur, apparato. Porrò ſi à uenenati pharmaci potione, ubi mortis periculum fuerit deuitatum, dyſenteria oboriretur, his quæ à uenenorum potu conueniunt, erit utendũ. Triplicis autem modi remedijs in his qui uenenum biberunt utimur, uomitorijs uidelicet, & obtundentibus atq́ extinguentibus: in quorum numero etiã acria compręhenduntur. Vomitoria itaq́ remedia mox à ueneni potu ſunt accepta. Extinguentia uero quæ acria ſunt, tanquam ulceribus minime conuenientia, recuſamus. Alterum igitur tantum genus extinguentium, hoc eſt, aromatica adſumemus: itemq́ ea quæ obtundendi uim habent. Ex cibis itaq́ conueniunt ptiſanæ ſuccus, aut halicæ ſuccus cum anetho decoctus, aut palmis aut mali punici acinis. Itẽ radicis dulcis ſuccus: cum his etiam tum gallinę, tum perdices decoqui poſſunt donec eliqueſcãt: cerebella itẽ ac pedes eliquata præbeantur, & ſorbitiones ex amylo & lacte, quibus anſerinus aut gallinaceus adeps eſt ammixtus. Ex pharmacis autẽ eis cõducunt quę de uenenis referẽtur in tertiodecimo Sermõe. In potu uinũ non inconueniens eſt tenue & album, niſi febris aut inflãmatio adſit. Cæterũ cataplaſmata & fomenta in eis quibus ex bilis acredine dyſenteria oborta eſt, uitabimus Quod enim leue & bene ſucculentũ in inteſtinis eſt, id diſtrahũt ac diripiũt: quod uero nulli uſui eſt, & mordax, in ipſis relinquunt.

Cura

Cura eorum qui aurum, aut æs, aut tale quippiã deglutiuerunt. Cap. XLVI.

Si quis auro, aut ære, aut ferro, aut aliquo alio huius generis deglutito, sanguinem per uentrẽ egerat, malue aut seminis lini succo multo, in potu exhibito, lapsum facies deglutiri, supra hoc quòd & in intestinis obortã lenies asperitatẽ. Ego uerò, inquit Antyllus, quum quidã per iocũ anulum aureum deuorasset, & ramentosa ac cruenta infernè egereret, ob sculpturæ uidelicet asperitatẽ: in ipso enim auro capitellum inerat asperè concinnatum: non sum immoratus his quæ lubricas uias reddunt, sed cõfidenti animo ad ea quæ fortiter purgant pharmaca sum progressus: quare contigit unà cum recremẽtis anulum excidere: quo facto, homo ipse ex ptisanæ succo, ac sorbilibus ouis nutritus, tertia die sanus euasit.

Communia remedia dysentericorum quæ supernè exhibentur. Cap. XLVII.

Porrò ubi memor fueris remediorũ iam antè in unaquaq; dysenteriæ specie dictorum, expeditè inuenies, iuxta eundẽ planè modũ, quomodo & cõmunibus remedijs, quæ nunc dicenda supersunt, utaris. Cõmixta enim reperies hic remedia omnia simpliciter scripta quæ dysentericis cõueniunt: nimirũ adstringentia, obtundentia & resiccantia. Et simplicia quidẽ quæ tum dysentericis, tum cœliacis in potu dantur: alia quidem adstringẽdo, & firmitatẽ addẽdo, humoresq; inspissando, uẽtrem cohibẽt: alia autem obtundendo, alia etiam urinam ciendo, ac fluxionẽ transferendo. Quę itaq; urinã cient, omnibus sunt manifesta, & sæpe in hoc opere descripta, quibus etiã hic uti oportet. Quæ uerò adstringunt commoda eis hęc sunt: lapathi syluestris maximè semen, alterius autẽ lapathi tum semen, tũ radix, trita aquæ inspersa ac potata, siliquæ aridæ comestæ, rhus culinarius, gallæ, spinæ Aegyptiæ semẽ, malicoriũ aridum tritũ, rubi radix, unumquodq; eorũ cum aqua ad tertias decoctum, aut tritum potui inspersum, ladanum cũ uino austero, acaciæ succus, hypocisthidis succus, lysimachia, balaustiũ, sideritidis heracleæ folia & radix, salicis folia, symphyti radix & folia & semen, rheon ponticum, altheæ radix, gnaphalium cum uino austero, hippuridis succus cum passo, loti arboris baccæ, & ligni lotini scobs, potui inspersa & potata præclarè faciunt, cortex thuris tritus potatus, lemnia terra quæ sphragis appellatur, minium sinopicum, œnanthe polentæ modo potata, holoschœni iunci fructus torrefactus, uerbasci radicis drachm. II. mora acerba in sole desiccata, ac trita liquori potando atq; obsonijs inspersa, mora rubi acerba similiter exhibita, acini uuæ, ac uuarum passarum tum aridi triti, tum in cinerem exusti, plantaginis semen aridum tritum, similiter folia & radix, maceris cortex. Ex eorum autem numero quæ aliquo modo adstringunt, uerum magis obtundunt, est aster samius, & amylum. Obtundit autem tragacanthus & gummi. Resiccat coagulum leporis ex aqua, cornu ceruinum ustum, herinaceorum testæ ustæ, itemq; ostreorum, & cancrorum maximè fluuialium, atq; etiam marinorum testæ ustæ ac tritæ: egregiè facit & saluiæ decoctum.

Composita pharmaca quæ supernè exhibentur. Cap. XLVIII.

Vinũ uetus adstringens ad tertias decoquito, mellisq; optimi ęquale pondus adijcito, rursusq; donec in cõpagem cogatur coquito, & ante cibum mystri mensura exhibeto. Aliud Asclepiadæ. Ouum recens in uas quoddam euacuamus, putamineq; eius mel optimum ac uinũ uetus adstringens, malicoriumq; tenuissimè tritũ demetimur, piperisq; granis X. adiectis, hęc simul in sartagine torremus, atq; tertiã inde partẽ ieiunis cũ pane præbemus. Sũmè etiã prodesse quod sequitur scimus. corticis thuris, seminis plantaginis, ęquales partes tritas, uino diluto ad trium cochleariorũ mẽsurã insperge, ac ante cibũ exhibe. Caninũ etiã stercus album, tritũ, lacti scissili & per silices decocto inspersum, summè dysentericis auxiliatur, si lac ipsum in cibo sumatur. Cæterũ canẽ ipsum per pręcedens triduũ, nullo alio cibo quàm ossium comestione nutrire oportet. Aliud ualdè approbatũ, cuius usu scimus multos à morbo liberatos. Gallarum tenuissimè tritarũ, piperis, rhois culinarij, malicorij tenuissimè triti, singulorum æquales partes misce, ac cũ uitellis oui subige, & in mali punici uacuam testã cõijce, ex eodemq; sumpto putamine os testæ contege: deinde totã mali testã fermento forinsecus oblini, & ad prunas assa: post uerò ex hac ipsa mali punici testa repurgata cochleariũ ante cibũ edẽdũ præbe. Aliud quod & cœliacis prodest. Baccarũ myrti nigrarũ cochlearia III. anisi, rosarũ siccarum, œnanthes, acaciæ, singulorũ cochleare unũ. Palmarũ carne subige, ac drachmã unã prębe. Si œnanthe haberi nõ potest, uuas immaturas siccatas cõijce.

Aliud Marciani, ad eos qui neque potum, neq; cibũ accipiunt, sed pro desperatis habẽtur. Baccarum myrti albarũ quincuncẽ, malorũ cotoneorũ mediocrium ac pulchrorum numero duo, aquæ sextarios III. scobis corticis arboris loti sextantem & uncię dimidiũ. Decoquito simul donec sextarij duo reliqui supersint, ac quantum possint bibendũ præbe, idq; etiam per clysterem infundito. Eiusdem facultatis est loti scobes potatus, atque amplius adhuc eo præstat eius decoctum. Quòd si lotus non adsit, cortice pini utaris Aliud Marciani. Aloës ad carbonum formam exustæ unciam I. malicorij usti unciam I. seminis lini usti unciam I. contere & præbe cochlearia duo, his qui febre carent cum uino antiquo. Ego uerò, inquit Marcianus, quotiescunque hoc exhibeo, duorum terrestrium herinaceorum membranam internam, quæ cibum complectitur, desquamatã adijcio. Quare hanc membranam illotam accipito, siccato, ac adseruato. Per se enim huiusmodi pelliculę potatæ uentris fluxiones sistunt. Aliud Marciani, cuius uilitatẽ ne cõtemnas: seminis anethi, apij, fœniculi mõtani, piperis, sing. un. I, in testaceã pilã conijcito, atq; ubi probè cõtriueris, herinaceorum terrestriũ internã membranam illotam, ac per se cõtusam & cribratã unc. I. pondere immisceto. Deinde uinũ purum uetus quantũ satis uidebitur, in nouũ uasculum infundito, & laminã ignitã ex ferro quod stomoma uocant, nõ minorẽ libra in uino extinguito, & adiectis aridorũ drachmis duabus bibẽdum prębeto. Tantũ enim ad summũ datur, atq; hoc medicamine multos ille desperatos seruauit. Aliud multa experiẽtia cognitũ. Cochlearũ terrestriũ maximè montanarũ, ustarum, carnẽ trium drachmarũ põdere accipito, piperis scrupulos VIII. simul cum æreo pistillo in puluerem redigito, & uini ueteris sexun-

cem, tantundemq; gari affundito, ac simul unita omnia in tres partes diuidito, & per tres horas exhibeto. Oribasius autem sic: cochlearũ unà cum testis exustarũ unc. I. alij trientem habẽt, gallę sextantem, piperis unc. I. in puluillũ redige, ac obsonijs insperge, aut cum aqua, aut uino albo tenui præbe. Præclare auxiliatur hoc dysentericis, quibus ulcus nõdum est putrefactum. Aliud Marciani, quod Phemus appellatur. Myrrhæ, opij, balaustij, rhois rubri, cuiusque unciam unã, anisi sesquunciam, spinæ Aegyptiæ quadrantem, lentisci quadrantem. Cum decocto corticis lotini ligni subigito, & nucis põticę magnitudine præbeto, cũ lotini corticis decocto: quòd si lotinus non adsit, mespilino pro eo utaris. Catapotium dysentericum ualdè pulchrum, Asclepiadæ. Radicis symphyti, seminis ericæ, malicorij, gallarum ęquales partes subige, & in catapotia digere, ex quibus obolos tres cum uino, aut aqua deuorãdos præbe. Aliud eiusdem. Gallarum drachmas quatuor, opij asiani drachmas duas, petroselini drachmam unam, aqua subigito, & catapotia formato, exq; eis ad ciceris magnitudinem præbeto, aut quãtum uires tolerare possunt. Aliud. Thuris, acaciæ, opij, gallæ, æquale põdus singulatim cum succo intyborum subige: indeq; ad ciceris magnitudinẽ aut pro uirium tolerantia præbe. Aliud. Florum rosarũ, opij, acaciæ, gummi, succi hypocisthidis, cuiusq; trientem, seminis & succi plantaginis, cuiusque sextantẽ, succi rosarũ unc. I. In catapotia redigito, ex quibus obolos tres dato. Pastillus ex seminibus, qui in Alexandria præparatur. Anisi unc. I. fœniculi unc. I. seminis hyoscyami quadrantem, seminis apij quadrantem, alij tantum drach. III. habent, opij unc. I. dauci unc. I. aqua subigito. Oribasius autem hoc modo: Anisi, ammij, fœniculi seminis, apij seminis cuiusque drachmas tres, petroselini drach. II. opij drachmas duas. Valet cœliacis, dysentericis, cholericis, & tussientibus. Pastillus trigonus, hoc est, triangularis appellatus. Seminis apij sextãtem, seminis hyoscyami unc. I. opij unciã unam, anisi unciã I. aqua subigito. Aliud Andromachi, ad cœliacos & dysentericos. Rhois culinarij drach. IIII. piperis drac. IIII. myrrhæ, croci, acaciæ, scobis corticis loti, ammij, cuiusq; drach. II. spicæ nardi, lycij, gallarum, succi hypocisthidis, opij, aloës, anisi, cuiusque drach. I. cum rubi succo subigito, & ante somnũ III. obolorũ pondus ex aqua prębeto: non febrientibus ex uino frigido. Pastillus Philippi, ad diuturnas dysentericorum affectiones leuãs dolorem, & bibitur & infunditur, & forinsecus quoq; imponitur, melle cocto aut palmis passis subactus. Acaciæ, balaustiorum, hypocisthidis, rhois rubri, opij, thuris, myrrhæ, croci, gallarũ, lycij, aloës, rhei põtici, baccarũ myrti nigrarũ, malicorij, singulorum drach. IIII. uino ueteri adstringente subacta in pastillos digere, & nõ febriẽtibus obolos III. ex uino præbe, febricitãtibus uerò ex hydromelite. Ego autem hoc pastillo utor, & feliciter mihi succedit, omnibus quidem prædictis ad eius compositionem adiectis, præter thus & rhoëm. Ad hæc autem omphacij, floris mali punici, cassiæ, castorij, aluminis scissilis, rosarum repurgatarum & siccarum, singulorum æquale pondus addo. Catapotium bonum. Abrotoni sextantem, sarcocollæ unc. I. gummi parum, ut ex eo cogi ac formari possint. Catapotia ciceris magnitudine formato, & ieiunis unum deuorãdum præbeto, similiter unum ante somnum. Aliud Oribasij, ad dysentericos & hæmoptoicos, fluxumq; muliebrẽ. Succi hypocisthidis, terræ samiæ, gallę omphacinę, acaciæ ruffæ, cuiusq; drach. VIII. cum aqua pluuiali subige, & pastillos forma, ac utere. Ad dysentericos quidem in potu exhibitis, ac per clysterem cum succo oryzæ, aut lentis, aut aliquo cõsimili, infusis. Ad hæmoptoicos uerò, cum aquæ frigidæ sesquicyatho eius drach. I. Ad fluxum autem muliebrem, cum succo solani, aut sanguinariæ, aut plantaginis lana exceptos subde. Aliud parabile. Alumẽ liquidum tritum cum ouo absorbendum præbe, & rursus aqua calida dilutum bibendum exhibe, & admiraberis. Sedat diuturnas dysenterias, & in quibus cruenta excernuntur. Aliud. Pumicem in tenuissimum puluerem redactum, cum ouis sorbilibus, cochlearij mensura præbe, & miraberis. Aliud exquisitum. Fici folia arida contusa cochlearij mensura cum uino austero dato. Aliud. Macer, mali punici florem, æquali pondere contunde, & ex eis scrupulos duos cum uino adstringente præbe. Valdè commodum hoc est in his qui cruenta egerunt.

Pastillus ad dysentericos & cœliacos. Anisi, seminis apij, ammij, balaustiorum, succi hypocisthidis, seminis hyoscyami albi, singulorum drac. VIII. opij drach. IIII. Exhibe his qui integræ sunt ætatis drachm. I. cum aquæ calidæ cyathis tribus. Polyidæ Sphragis, cœliacis, dysentericis, quartanarijs, & oculorum fluxionibus conducens: dolorem enim adimit & resiccat. Hyoscyami albi seminis drach. IIII. seminis apij drach. quatuor, anisi drach. II. opij drac. I. contere cum aqua, & informa pastillos obolares: ex quibus unum cum aqua frigida præbeto.

Quæ infernè dysentericis infundantur. Cap. XLIX.

Pastillus Nymphodoti, ad dysentericos, & ulcera depascendo serpentia omnibus præstantior, quemadmodum experti sumus, inquit Archigenes: compositus quidem ut Faustinus, dissonans autem in auripigmẽti appõderatione: opere uerò longè efficacior eo cognitus. Cuius compositio hęc est. Chartæ ustæ drach. XXX. auripigmẽti drach. VIII. calcis uiuę drachmas X. sandarachę drachmas VI. uini austeri sextarios III. Vinum ipsum per se coquitur, donec tertia pars reliqua fiat, cum qua arida in mortario teruntur, donec in compagem terẽdo redigantur, ex quibus deinde pastilli drac. IIII. aut trium siue duarum etiam formãtur, quorum usus iuxta ægri uires adhibetur: cum uino autem & aqua infunduntur, ita ut cum aqua lenticula, rosæ siccę, ac cortex loti decoquantur: cum uino uerò baccæ myrti, ut ex utrisq; heminæ mensura supersit. In uniuersum autem, non solum in huius pastilli, uerum omnium qui crustas inducunt usu, stomachum hora una ante eorum exhibitionem, ex oleo myrteo ac uino ueteri irrigare oportet, itemq; caput ex oleo largo. Quæ enim crustas inducunt, si infundantur, & stomachum & caput offendere consueuerunt. Ante infusionem autem frusta panis duo aut tria ægro exhibenda, ex aqua frigida aut lactei teporis, si uehemens adsit febris: aut uino diluto, si parua fuerit febris & nullius pẽsi, pane madefacto. Quòd si ab infusione stomachus exuratur aut subuertatur, aquę frigidę cyathi tres

thi tres confidenter in potu præbeantur:exhibendus & lactucæ caulis cum pane & aceto:oliuæ item albę ex aceto. Cæterũ his qui statim ubi infunditur pharmacũ,rursus reijciunt,imò penitus infusum retinere nequeunt,muriam præinfundere oportet:aliquãdo etiam salis ammoniaci cochleare I. aut amplius tritum, pharmaco est ammiscendum, nullo habito mordacitatis respectu. Vtilitas enim omnem dolorem exuperans inde procedet. Vtimur autem frequenter oliuarum albarum muria cõditarum liquamine,hemina nimirũ una ex eo infusa, semihoræq; interstitio facto,aut paulo diutiore, pastillũ ipsum consequenter infundentes, quo modo facilè ipsum continent. Et pharmacum sanè magis efficax fit, ubi nuda ulcera contigerit. Si uerò neq; sic continuerit, iterũ atq; iterum infundito:munitum est enim pharmacum ne crustas inurat. Porrò ubi efficacius fuerit pharmacũ,& uicerit affectionem,multa cũ ipso mucosa ramenta prodibunt, & à multis molestijs, egerendiq; promptitudine, distentionibusq; liberabit. Infusum autem ipsum non ultra duas horas retinendum est,neq; infra unius horæ spatium. Atq; hic canon uniuersalis tibi in omni crustas inducente infusо proponatur,unà cum hoc quòd & stomachus & caput sit præmunitum. Ante infusionem etiam anus ex oleo dulci illinatur, maximè uerò adipe quopiã ipsa fistula crassius perlinatur. Post infusionem cum spongijs aut glomis decocto quopiam adstringenti imbutis,sedes foueatur:adiuuat enim hoc ipsum infusi retentionem. Mirabiliter etiam prodest Andronis pastillus duarũ aut unius drachmæ pondere infusus. Pastillus ad dysentericos,cuius multam experiẽtiam habemus,admirabilis enim in ulceribus serpendo depascentibus existit,nõ solum dysentericis, sed oris etiam gingiuarum,& ad omnem nomen serpentem. Calcis,auripigmenti,chartæ ustæ, squamæ æris,æquales omnium partes ramulorum oleæ decocto seu succo subigito, ac utitor cum oryzæ succo. Exuccatur autem olea hoc modo. Ramulos oleæ contundito,eisq; congruentis mẽsuræ aquam affundito,atque donec quater efferbuerit decoquito, expressoq; succo utitor. Faustini insignes pastilli:quorum alter constat ex chartæ ustæ drachmis XXX. calcis drach. XV. auripigmenti dra. XII. sandarachæ dra. VI. Infunditur duarum drachmarum pondere cum rhois & baccarum myrti decocto. Si uerò diuturna sit affectio,salis etiam drac. II. adijciuntur. Alter uerò constat ex calcis drachmis decem, sandarachæ drach. VI. auripigmenti drachmis octo,chartæ ustæ drachmis triginta,hęc in pastillos redigito,ac utitor, quemadmodum in Nymphodoti pastillo est prædictum. Alter adhuc pastillus Faustinus,qui in Alexandria præparatur. Auripigmenti trientem,sandarachę triẽtẽ,calcis uncias duodecim,acaciæ uncias XII. subige cũ uino. Pastillus Philadelphus,ad dysenterias,& sanguinis eruptiones,& omnes nomas.

Sandarachæ, auripigmenti, cuiusque quadrantem,calcis sexuncem,acacię sexuncem. Excipe plãtaginis succo,aut uino austero, & pastillos drachmarum quatuor, aut trium, aut duarum informa, atque pro ægri uiribus infunde cum uino myrtite.

Eras autẽ hoc modo ipsum pręparat. Auripigmẽti bessem,acacię trientem,calcis trientem. Pastillus alius,dysentericis commodus,qui e uestigiò aluum sistit,quod multo experimento constat. Bituminis,auripigmenti,sandarachę,aluminis scissilis,squamæ æris,cuiusque drachmas quatuor, chartæ ustæ drach. X. calcis drach. VIII. succi hypocisthidis drach. III. balaustiorum drachm. III. opij drachm. II. Cum uino myrtite subige,ac utere ueluti in Nymphodoti pastillo prædixi. Pastillus ex subere appellatus, quo ueluti pręter opinionẽ admirando utor. Gallæ ustæ,chartæ ustæ,suberis ex uase uini ueteri accepti ac usti,panis aridi usti,singulorum drachm. XV. auripigmenti drachm. XX. sandarachæ drach. X. calcis uiuæ drachm. X. acaciæ drach. V. cerusæ drach. V. spumæ argenti drachm. III. omphacij drachm. III. fecis uini ustæ drachm. V. Cum uino adstringente subige,& informa pastillos drachmarum IIII. & III. & II. In principio autem hos cum plantaginis aut sanguinariæ,aut perdicij succo infundito:aut cum aqua tepida,si hęc non adsint:si uerò morbus fortis sit,& in uigore consistat,cum fœni græci aut lini seminis decocto infundito:in declinatione autem cum myrti & rubi decocto ex uino. Et in pueris quidẽ cyathorum duorum mensura:in fœminis, trium: in uiris uerò qui ad perfectam ætatem accesserunt, quatuor infundatur. Pastillus Asclepiadæ, dolorem summouens,somnumq; inducens. Diuturnis dysentericis adfectionibus e uestigiò auxiliatur, si absit febris. Chartæ ustæ drachm. III. auripigmenti, sandarachæ, squamæ æris,aluminis scissi,omphacij, lycij,acaciæ,succi hypocisthidis, calcis uiuæ,cuiusque drachm. V. opij drachm. II. croci drachm. II. Vino myrtite excipe, & in pastillos redige, quatuor & trium & duarum etiam drachmarum. Iuxta ægri uires cum passi cretici cyathis VI. his qui integræ sunt ætatis infundito. Pastillus alius dysentericus.

Auripigmenti sextantem, sandarachæ quadrantem,squamæ æris unciam I. calcis trientem, aluminis scissilis sextantem, chartæ ustæ quincuncem, omphacij sextantem,acaciæ sextantem,succi hypocisthidis sextantem, thuris unciam I. opij quadrantem. Vino myrtite aut aliquo alio austero excepta subigito. Quòd si quis infusum non contineat, sed statim ipsum reiectet, omnino morti propinquum iudicato,quemadmodum sæpe iam sum expertus. Infundito autem ex eo uelut ex præcedente drach. I. tantũ. Pastillus,thronus Marcellius appellatus. Auripigmenti quadrantem,sandarachę triẽtem, lentisci trientem, balaustiorum quadrantem, alij dextãtem,habent,opij sextantem, calcis bessem, omphacij sextantem, succi hypocisthidis quadrantem. Vino austero subige,& utere ut pastillo Nymphodoti. Pastillus Lycos appellatus, ad dysentericos. Sandarachę drachmas sex,auripigmenti drach. XII. calcis uiuæ drac. X. æris usti dra. XX. acaciæ drac. VI. cadmiæ drach. XII. chalcitidis crudæ drach. XII. rhois culinarij aut quo coriarij utuntur, drach. III. succi hypocisthidis drach. III. baccarum myrti nigrarum recentium drach. VI. soreos drach. I. misyos crudi drach. I. gallæ drachmas VIII. omphacij drac. I. lycij drach. VIII. Vino myrtite subigito, affuso etiam plãtaginis succo,& pastillos drachmarũ IIII. & III. & II. formato:cum uino uerò adstringenti infundito,ægri habita cura,uelut in Nymphodoti pastillo est prædictum. Pastillus magnus, dysentericos præclarè & feliciter iuuãs,etiã si extremè sint affecti

ac desperati, utpote in quibus carnosæ & feculentæ prodeunt egestiones. Infunditur autem cum succo oryzæ, ita ut adeps hircinus & myrtus cũ ipso deco quãtur. Cæterũ in his qui retinere non possunt, muria oliuarũ albarum præmittenda, & post horæ interstitium pastillus infundendus, stomacho & capite prҿmunitis, uelut in Nymphodoti pastillo est prҿdictum. anus itẽ ab infusione fomentis integatur. Prodest etiã ad caua ac profunda crustosaq; ulcera, itẽq; nomas pudendorũ. Verum in dysentericis præstat, ut cũ reliquis prædictis remedijs, manus ægri latis & longioribus fascijs constringantur, supernè ex humeris exordio facto, & in summos usq; digitos ligamento protenso: nõ parũ enim hoc ipsum ad fluxus repressionẽ facit. Porrò ipsius pastilli cõpositio hoc modo habet. Balaustiorum recentium, malicorij, rhois quo coria tinguntur, phyllorum, singulorum drach. IIII. isatidis tinctoriҿ drach. III. alij dra. VI. habent, spinæ Aegyptiæ drachmas IIII. seminis hyoscyami drach. III. farinæ lentium drach. VIII. suberis ex uase uini ueteri accepti ac usti drachm. IIII. gallæ omphacinæ à teredinibus nõ corrosæ drach. IIII. rosarum siccarũ drach. VI. floris recentis rosarũ drachmas sex, croci drach. IIII. myrrhæ drachm. VIII. lycij drach. VIII. bituminis drachmas sex, picis siccҿ drachmas sex, acaciæ drachmas octo, hypocisthidis drachmas octo, gummi drac. XXXII. thuris masculi drac. VIII. omphacij succi sicci drach. IIII. opij drachm. II. amyli drach. II. solearum ueterum ustarũ drachmas quatuor, cornu cerui usti drach. IIII. ossiculorũ oliuarum ustorum, ossiculorum palmarum ustorũ, fecis uini ustæ, spongiarum nouarũ liquida pice & cedria imbutarum ac ustarũ, ostreorum ustorum, æris usti, squamҿ æris, sing. drac. III. lapidis gagatæ, coralli, rubiginis ferri, aut scoriæ, cuiusq; dra. IIII. aluminis scissilis in testa exusti drach. II. aluminis quò tinctores coriorum utuntur drac. II. auripigmẽti drac. III. chalcitidis crudæ drac. III. sandarachæ drac. III. gypsi loti drach. III. calcis uiuæ drach. III. minij sinopici sesquidrachmã, atramenti communis drach. II. diphrygis dra. II. & dimidiam, spumæ argẽti drach. II. & dimidiam, ochræ drach. II. & dimidiam, atramenti Indici drac. II. & dimidiã, plumbi drac. III. cerusæ sesquidrachmã, terræ samiæ drach. III. terræ cimoliæ drac. II. pompholygis drachmas duas, succi mandragoræ & plãtaginis quantum ad hæc suffecerit. Compositio quidẽ igitur pastilli hæc est, in qua totus ille simplicium pharmacorũ cumulus, ex quinquaginta quinque rebus constat, præter herbarũ ex aqua decoctionem, quæ ad huius pastilli subactionem accommodatur. Cæterum apparandi modus huiusmodi est. In pilam thebaicam primum æs, & æris squamam, & spumam argenti, calcem, lapidem gagaten, corallium, rubiginem ferri conijcito: ostrea etiam contusa & cribrata probè & contentè terãtur, donec in piluillũ redigantur: deinde adiecta chalcitide, sandaracha, auripigmento, cornu ceruino, oliuarumq; ac palmarum ossiculis, spongiaq; & alumine, rursus terito, affusis etiam spissamentis, quҿ stymmata Grҿci appellant. Alumẽ autem hoc modo uritur. Alumen in ollulam nouam coniectũ super prunas ponito, & ubi diffunditur ac liquescit tollito, & frigefieri sinito, & hoc modo tritum adijcito. His deinde tritis, minium, diphryges, atramentum indicum & cõmune, ochran, plumbum, terram samiã, cimoliam, cerusam, pompholygem, reliquaq; omnia metallica addito, & contentissimè sub caniculҿ æstu conterito, donec ex spissamentis quartam aut quintam addideris partem. Postquam uerò quodam modo ad collyrij formam fuerit redactum, arida contusa & arctissimo cribro excussa adijcito, ueteribus soleis simul cum aridis contusis: deinde additis spissamentis rursus similiter ut priora terito, sæpe instillatis spissamẽtis. Vbi autem trita inaruerint, in altero mortario primum crocum cum duobus succis, mandragorҿ uidelicet & plantaginis, terito: atque ubi tritum fuerit, reliqua adijcito, myrrhã scilicet & thus, omphacium, acaciam, hypocisthidem, gummi, lycium, opium, picem, bitumen, & lentium farinam, quodlibet eorum prius per se aridum in tenuissimũ puluerem redactum. Cæterum ubi optimè in mortario fuerint trita, duobus succis largè affusis, quo etiam ad aliorum exceptionem sufficiant: de cætero iam antè trita metallica sic arida terito ac admisceto: omnibusq; probè permixtis ac subactis, pastillos ad duarum magnarum fabarum magnitudinem formato, & utitor aliquando quidem cum oryzæ succo, aliquando uerò cum uino, aut aliquo conuenien te liquore. Ego uerò ob mandragoræ uiridis succi inopiam, aridi succi drachmas quatuor addo. Porrò spissamenta cum quibus pastillum conteris, hoc modo apparato. Rubi, myrti, florum mali punici, radicis symphyti, radicis capparis, foliorum salicis, comæ cupressi, omnium ҿquales partes cum aqua coquito, & utitor. In his ipsis uerò spissamentis, aut etiam alijs, spongiam aut glomos rigato, cumq; eis sedem foueto, assiduè quidem, maximè uerò à pastilli infusione. Siccum dysentericum. Terræ lemniæ quæ sphragis appellatur, terræ asteris, amyli, gummi, thuris, æquales partes omnium in puluillũ redactas, cochlearij mensura infundito, spissamentis etiam quibusdam adiectis. Indus autem Medicus hoc utitur. Terræ lemniҿ quҿ sphragis, buccinorum ustorum, thuris, singulorum æquales partes commisce, indeq; cochlearia duo cum lotini corticis decocto, aut pinus, aut mespili, infundito. Quæ dysentericis subdantur. Glans quæ dysentericis subditur, Theosebij. Opij drachmas XI. myrrhæ, castorij, croci, thuris, hypocisthidis, cuiusque drachmas sex, styracis drachmas tres, uino excipito. Alia glans, siue collyrium. Opij, croci, myrrhæ, aluminis scissilis, singulorum æquale pondus cũ uino ueteri subige, & collyria drachmҿ unius pondere informa, ex quorum usu & subditione diuinam efficaciam admiraberis. Optimè facit & ad dysentericos opobalsamum tomento exceptum & subditum. Spissamenta, quæ dysentericis cataplasmatis uice imponũtur. Florum mali punici, gallarum, malicorij, myrti siccæ, lẽtisci, mannæ, acaciæ siccæ, æquales omniũ partes in puluerem redigito: quem siccum adseruato ac utitor, ita ut usu expetente cũ uino decoctum imponas: magis uerò mitigatorium fiet, si sapa pro uino accipiatur. Illitio, ad cœliacos & dysentericos.

Acaciæ quadrantem, gallæ, œnanthes, malicorij, balaustiorum, aloës, succi hypocisthidis, mastiches, aluminis rotundi, omphacij, singulorum unciam unam, cum uino subigito, ac formato pastillos: quibus cum uino aut succo aliquo conuenienti utaris.

Epith

Epithemata dysenterica. Cap. L.

Epithema dysentericis commodum, Marciani. Mala cotonea repurgata decem, in uino decoquito, diligenterq́ terito, ac tritis aloës unciam unam, mannę sextantē, myrrhæ siccæ tritę quadrantē infarcito, deinde cerę sexuncē, unguēti nardini librā unā addito. Ceratum ipsum liquefacito, & refrigerato, tritisq́ adijcito, ac utitor. Epithema ex œnãthe, Philumeni, stomachicis, & cœliacis dysentericisq́ in principijs cōmodū. Oenãthę siccę drachmas XXVIII. gallæ, acacię, rosarū siccarū, omphacij, singulorū unciā unā, aluminis rotūdi sextātē, aloës sextātē, rhois syriaci trientē, olei myrtei librā unā, ceræ librā I. picis li. I. Quidā uero singulorū libras duas accipiūt. Arida uino ueteri adstringēte rigato, deinde liquescibilia adijcito, ac simul emollita excipito. Efficaciter auxiliatur ad interaneorū fluxiones, & stomachi fastidia ac exolutiones, & ardores. Aliud, per multā experientiā. Rosarū, œnãthes, acacię, gallę, aluminis scissilis, singulorū quadrātē, aloës sexuncē, rhois culinarij librā unā, ceræ, picis, olei myrtei, cuiusque librā unā, uini quantū sufficit. Epithema ex lixiuio.

Ammoniaci thymiamatis, nardi celtici, croci, cardamomi, bdelij, cyperorū, singulorū unciā I. lixiuij ex cinere lignorū uitis sesquiunciā, ceræ quadrantē, unguēti nardini sexuncē, uini quātū suffecerit. Apparatur autē & hoc modo. Croci unciā I. aloës quadrātem, styracis quadrantē, ceræ sextantē, lixiuij ex cinere lignorū uitis, unguēti nardini, cuiusque uncias XII. uini quod satis est. Illud superius apparaui, & præ œnãthes inopia, folia uitis conieci, in ęstate quidē uiridia, in hyeme uero eiusdem uirgulta, reliquis siccis, cōtusis & cribratis. Epithema, Clidiō appellatū: Cyrilli. Acacię, gallarū, thuris, aluminis scissilis, aloës, rhois culinarij, hypocisthidis, myrrhæ, balaustiorū, œnanthes, rosarū siccarū, singulorū unciā unā, ceræ dodrantem, picis, olei myrtei, cuiusq́ dodrantē, uini spathitæ quantū satis est. Ex libris Philumeni, epithema Mnaseę, clidiō appellatū, ad cœliacos & dysentericos. Gallę omphacinę, succi hypocisthidis, aluminis rotundi, acaciæ, rhois rubri, mali corij aridi, seminis apij, singulorū unciā I. uisci quercini drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis drach. IIII. picis siccæ drachmas XX. ceræ drachmas VIII. olei myrtei aut lentiscini drac. XX. gallas & malicoriū cōtusa ac cribrata in uini cyathis nouē decoquito, assiduè agitando, donec tertia pars relinquatur: deinde in mortarium cōiecta terito, ac reliqua similiter in puluerē redacta inspergito: ammoniacum uero aceto diluito, & uiscum cū modico oleo emollito, pici uero ac ceræ liquefactis cū residuo oleo, & ab igne ablatis, uiscū adijcito, ac unito, & simul tritis affundito, fortiterq́ contundito, ac utitor. Andromachi epithema, ad dysentericos & cœliacos.

Seminis hyoscyami albi, seminis apij, cuiusque drach. IIII. anisi, floris rosarum, succi hypocisthidis, balaustij, rhois rubri, cuiusq́ drach. II. opij drachmā unā, croci drachmam I. contere, ac uino myrtite excipe, informaq́ pastillos, quos in umbra siccabis: usus uero tēpore, ex eis quantū suffecerit contundes ac cribrabis, & subiges, linteoloq́ infartū uentri impones. Dropaces. Dropax ex tertio libro placitorum Sorani. Resinę librā I. picis siccę lib. I. nitri, bituminis, sulphuris uiui, cuiusq́ libras II. pyretri libras II. ueratri sextātem, olei heminam unam. Si uero efficacius reddere uelis, adijce & piperis trientem, adarcæ sextantem, staphidis syluestris sextantem.

Alius dropax. Picis sexūcem, resinæ pinus torrefactæ sexuncem, myrrhæ, sulphuris uiui, nitri, cuiusque unciam unam, pyretri quadrantem, adarcæ unciam unam, euphorbij sextantem, alij drachmas duas tantum habent, adipis taurini sexuncem. Vtendum autem & ad hæc rubefacientib. cutem, phœnigmis à Græcis appellatis, itemq́ sinapismis, in tertio Sermone descriptis, in declinatione præsertim dysenteriæ, quo totum malum penitus destruatur.

De lienteria, seu intestinorum læuore. Cap. LI.

Lienteria, quemadmodū ipsum nomen indicat, leuor quispiam intestinorum est, qualis etiam forinsecus in corporis cuticula, & ex cicatrice contingere solet. Oboritur autem frequenter, dysenteria magna præcedente, & ex profunda ulceratione, cicatrice densa & leui succedente, quæ deinde ob densitatem quidem suam, ciborū per corpus digestionem fieri non permittit, quum sanè uenarum ora sint ueluti obturata: uenarum inquam, quæ alimentum ex intestinis ad se auellunt. Ob lęuorem uero, cibū statim prius quàm permutationem & perfectam cōcoctionem admittat, dilabi sinit. Cæterū lienteria ipsa propriè ex permutantis cibos ac digerentis facultatis debilitate contingit, cuius signum est, quòd cibi crudi & nihil immutati excernuntur, quæ ratio & ex hoc amplius corroboratur, quòd non solum à dysenteria hæc affectio oboritur, sed & post frequentia uoluulosa tormina, & post longum profluuium uentris: aliquando etiam aqua inter cutem per uentrem euacuata, lienteria consequi solet. Ex quacūq́ igitur causa lienteria orta sit, ægri cibum nō sentiūt, & malum corporis habitū acquirunt, quod utrunque malum incorrigibile existit. Succedit enim ægris assidua excretio cruda, colore subalbida, inæqualis, & aquosissima, citra sanguinis ac bilis complexum. Adest autem simul & ardor per tota præcordia se dilatans, quem cibi fastidium concomitatur. Videtur autem bonum & amicum signum in eis ructus acidus esse. Indicat enim iucundi quippiam factum esse, & uentrem ac intestina nō uelut inanima cibum sinere pertransire. Itaq́ quum eiusmodi sit affectio, facilè est intelligere, quòd uim retentiuam, ac concoctoriam facultatem tum uentris, tum intestinorum, omni modo refocillare oportet, quod sanè per ciborum conuenientium exhibitionem fieri potest, perq́ diætam restituendis ac refocillandis uiribus aptam, & ut simpliciter loquar, eodem medicationis ductu utendum est, quem ad cœliacos & dysentericos habes præscriptum. Cæterū quod dignum indicatione hic uisum est nobis: acrium rerum comestiones frequentiores eis aptæ existunt, & maximè quibus cicatricem factam esse coniectamus: acrium enim rerū comestio uelut refricationē quandam cicatricum operatur: quin & insitum calorē reuiuificat, & concoquendi facultatem quodāmodo refocillat. Porrò uomitus à cœna uentrē etiā in melius transmutant, & actionis suę cōmonefaciunt: frequentes quoque dropacū admotiones ad manus ac crura, thoracemq́ & uentrem, itemq́ rubefaciētia ex malagmatis & ex sinapi eis commodæ existunt.

Potiones

Potiones etiam quasdam ad dysenteriacos & cœliacos præscriptas lientericis præpotandas exhibere cõuenit, quale & hoc catapotium existit. Catapotiũ dysentericum, maxime uero lientericis conueniens.

Malicorij, myrrhæ, cuiusq; drachmas octo, alumi nis scissilis drachmas quatuor, succi hypocisthidis drachmas quatuor, cum aqua catapotia ad erui magnitudinem ex his formato, indeq; quinq; aut septem iuxta ægri uires exhibeto.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN DECIMO SERMONE AETII CONTINENTVR.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE TETRABIBLI SIVE QVATERNIONIS TERTII SERMO SECVNDVS ET EX ORDINE DECIMVS.

De dispositionibus iocinoris ac lienis, eorũdemq; affectionibus.

De debilitate iocinoris, & his quibus sanguis per uentrem defertur: Galeni. Cap. I.

INTEMPERIES quidẽ causę sunt, ex quibus iocinoris debilitas producitur, dispositiones autẽ diuersas in ipso faciũt: quũ enim citra inflãmationem aut scirrhũ circa hepar, propter solã debilitatem, sanguinis effluxio cõtingit; tũc sanè propriè hepaticos ipsos ęgros appellãt, quemadmodũ cœliacos & stomachicos uocare cõsueuerũt, eos qui neque inflãmationẽ, neque aliquẽ aliũ pręter naturã tumorem in uisceribus habẽt. Calidę itaque intẽperies, tũ eos qui prius adsunt humores, tũ etiam hos qui per uenas mesenterij ad ipsum hepar deferũtur, adassant ac cõburũt. Frigidę uero intẽperies, humorẽ, qui iã in ipso continetur, crassum & lẽtũ ęgreq; mobilẽ reddũt: eũ uero qui defertur, pituitosum ac crudũ & semicoctũ. Cęterũ sicca intẽperies, sicciores & dẽsiores humores facit. Humida autẽ tenuiores & magis aquosos. Itaq; ubi calida intẽperies circa hepar cõstiterit, colliquationes fiũt, primũ quidẽ humorũ, deinde etiã carnosę ipsius hepatis substãtiæ, bilisq; per uẽtrẽ euacuatur fœtens ac crassa, abundeq; colorata, uelut in pestilẽtibus febribus fieri solet. Vbi uero frigida intẽperies assueuerit, neq; asiduę excretiones, neq; multę fiũt. Diuturnũ autem fit malũ, & per dies aliquot aceruatim eis profluet uẽter: cęterũ egesta nõ similẽ putorẽ habent his quæ per calorẽ sunt colliquata, neq; colorẽ etiã, neq; cõpagẽ, sed speciẽ pręse ferũt sanguinis putrefacti & in grumos congelati: & si quis diligẽter inspiciat, uelut limus & fex sunt sanguinis crasioris: cõsimilia enim atræ bili colore apparẽt, quin & plures & iudicatu difficiles colores iuxta eandẽ dispositionẽ in excremẽtis apparẽt. In ficciore aũt intẽperie, recremẽta adhuc sicciora uidebuntur, ęgriq; magis sitiẽt. In humida uero, humidiora, & plura erũt recremẽta, sitisq; minus infestat. Quãdocũq; igitur egesta uideris loturę carnis recẽs mactati animalis similia, ueluti si quis cum aqua sanguinem confudisset, certissimum signum debilitatis ipsius hepatis habebis: eodem modo, si uelut fecem sanguinis conspexeris per sedem excretam, hepaticum & hocce signum esse scito. Si igitur sanguis tenuis & serosus destillat, ægri uisceris signum iudicato: sin uero uelut fex fuerit, supercalefacti & sanguinem superassantis: incipit enim aliquando etiam citra febrem in frigida scilicet intemperie ipsa adfectio, quo tempore tenue sanguinis serum primum excernitur: temporis autem progressu, corrupto circa uiscus sanguine, leues febres accedunt, quarum

quarum quum inexperti medici negligentes sint, atq; ægrum omnino febri carere putant, quum nihil per uentrem excretum sit, ipsum ægrum lauant, conceduntq; negligentiori diæta uti, atq; ita uenter rursus corruptum sanguinem excernit. In huiusmodi igitur affectionibus primus curationis scopus sit, ut intemperiem ad contrarium deducamus. Calidã enim dispositionem semper refrigerare oportet, frigidam uero calefacere, similiterq; humidam resiccare, & siccam humectare. Cæterum omnibus hepaticis remedijs, tum quæ per os sumuntur, tum quæ foris secus imponuntur, aliquid ex adstringentibus ammiscere oportet, quo firmitas uiscerũ cõseruetur. Atq; in stomachicis idem facere non similiter conducit, quum in ipsis adstrictoria qualitas aliàs dominetur. Fomenta igitur in hepatis debilitate cõuenientia ex oleo fiunt, in calida quidẽ affectione, ex chamæmelino, rosaceo, & lentiscino, absinthio, aut palmis, aut aliquo alio consimili in oleo decoctis. In frigida uero dispositione, ex unguẽto nardino, cui thus & sam sucus sint infarta. In humida autẽ intemperie, ijsdem oleis magis discutientia ac resiccãtia incoquenda: uelut est iris, cuminum, ac ruta. In sicca demum intemperie, balnea sufficiunt dulciũ aquarũ, & humectans diæta cõmoda erit, cerata etiam atq; epithemata fomẽtis similia sint, ex palmis scilicet, malis cotoneis, styrace, mastiche, ac aloë: in frigidioribus etiã polyarchia conducunt, similiterq; in humidioribus. Porrò in potu uti conueniet plerisq; eorum quæ in hepatis inflammatione sunt relata, si quidẽ calida intemperies fuerit: uelut est seridis ac intybi succus, senecionis succus aut decoctũ, perdicij succus, mel rosarũ, & quæ his similia existunt: quin & Philonis antidotus semel tantũ exhibita, omnẽ aliquãdo calidã hepatis intemperiẽ mirabiliter sanauit, quod etiam Philo de ea testatum reliquit. Vbi uero frigida in hepate intemperis fuerit, calefacientibus ac firmitatem addentibus utendũ est, uelut est nardi spica, capnium, quæ & chelidonia herba circa sepes enata, semen pelecini, & quæ his similia existunt. Vtilissimũ & his nardinum unguentũ, quotidie mane cochlearij mensura ieiunis potatũ, & à cœna ante somnum eodẽ modo. In humida autẽ intemperie, simpliciora ex eis quæ ab oppilatione liberãt, exhibenda, & quæ à proprietate totius substãtiæ efficacia existunt, uelut est, lupinũ hepar, quod sanè diligenter tritũ drachmæ unius põdere cum uino dulci aqua calida diluto prębetur. Hoc enim multiplici experimento cognitum omnibus hepatis intemperiebus cõmodum existit: utpote proprietate totius substantiæ hanc efficaciam habens, non calefaciendo, aut refrigerando.

De oppilatione hepatis, in quibus plurima remedia. Cap. II.

A flatibus nebulosis & cõcoctu difficilibus: aliquãdo autem & à crassis humoribus uiscosisq;, in finibus uenarũ ex sima hepatis parte enatarum, per quas ex uentre ac intestinis alimenti digestio ad hepar cõtingit, oppilationes fiunt. Cõsequitur autẽ ad ipsas, grauitatis circa dextrũ ilium cum dolore sensus, aliquãdo quidem obtusæ, aliquando uero uehementis, & quandoq; quidem absq; febre, quandoq; cum febre. Crassa enim & uiscosa ac multa, omnino amplius reliquis oppilãt, & maximè si ægri à cibo uehemẽtiori motu utantur: si uero acria sint & multa quæ in cibo sumũtur, dolor ex oppilatione uehementior fit, quũ obturata corpora simul & tensionẽ perferãt, simulq; pũgãtur. Cæterũ quũ uaporosi & crassi flatus multitudo coaceruetur, quæ exitũ nõ habet, non grauitatis solum, sed & distẽtionis sensus oboritur. Quare attenuantiũ & oppilationem dissoluentium quãmcelerrimus requiritur usus: oppilatio enim inueterata nõ tantũ in hepate, sed in omni membro putrefactionẽ operatur, febrẽq; accendit. Præclarè autẽ & citra molestiã ab oppilatione liberat, simulq; firmitatẽ tũ hepati, tũ stomacho addit, pelecini qui in frumẽtis nascitur semẽ, tritũ cochlearij mẽsura, cum uino aut aqua mulsa in potu acceptũ. capniũ item, quod & chelidoniæ nomen inuenit, succo eius expresso & desiccato: reponitur autẽ is in pastillos redactus, & semel quidem exhibitus dolorẽ omnẽ adimit: ter autẽ prębitus, in totum ab affectione liberat, ultra hoc quòd & firmitatem uisceribus addit: decoctũ quoq; huius herbæ potatũ similẽ efficaciã habet, etiã si ualde febricitent ægri: aliquando autem herba ipsa exiccatur, cõtusaq; & cribrata cochlearij mensura exhibetur. Aliud. Lupi hepar siccum drachmæ pondere, cum piperis granis IX. ac myrrhę magnitudine fabæ, in passo calido datum, confestim auxiliatur. Aestatis autẽ tempore, alternis diebus, ter potandum præbeto. Liberat ab oppilatione etiam eupatorium, simulq; firmitatem addit, similiter quoq; stœchas, tum cocta, tum sicca tritaq; data: plantaginis itẽ radix, & semen, foliaq; sicca trita, siue per se unum quodq;, siue simul exhibeantur. Lauri cortex tritus potatus, spica nardi, fructus pistacij, amygdalæ amaræ, anthemis siue chamæmelum, anagallidis quę cęruleum florẽ habet, succus, radicis acori, eryngij, radicis dulcis decoctũ urinam ciet, & aluũ emollit. Radix dracunculi uiscera omnia repurgat, crassosq; & instar uisci tenaces attenuat humores. Filicis succus cochlearij mensura ex aqua mulsa potatus, hepar repurgat, oraq; meatuum ac uenarum aperit, citra manifestã calefactionẽ. Præscriptũ autem iã antè est de his quæ tum simas, tum gibbosas hepatis partes ab oppilatione uendicant, in tertio nimirum Sermone.

Catapotium hepatis oppilationem remouens.

Radicis chamępityos drachmas IIII. radicis cichorij dra. IIII. contundito, ac melle cocto excipito, nucisq; ponticæ magnitudine præbeto: aquæ etiam calidæ cyathos tres ab eius exhibitione absorbendos dato. Cæterũ non modo radices horũ hepaticis opilantur, sed & succus & decoctum. Pastillus hepaticus, ex amygdalis amaris. Seminis anisi, apij, asari, amygdalarum amararũ decorticatarũ, comę absinthij, singulorum drach. IIII. apparato, & cũ aqua pastillos formato, ex quibus drach. I. febre carentibus cum uini diluti cyathis III. præbeto: febricitantibus autem, cum aqua mulsa. Vrinam ciet, & placidè calefacit. Aliud hepaticum ualde commodum. Seminis pelecini, capnij, costi, cuiusq; drac. V. cõtundito ac cribrato, & cochleare I. ex aqua mulsa dato. Præclarè enim summouet oppilationem. Aliud hepaticum pulchrum, cuius utilitatem ne contemnas.

Lenticulam torrefactam ac probè tritã cochlearij mensura ex uino bibendam præbe. Commodum est hoc & lieni, ex posca, aut aceto mulso. Aliud, experimento constans. Comæ absinthij, piperis, costi, casiæ, radicis gentianæ, amygdalarũ amararũ, singulorum

singulorum unc. I. fœni græci sextantem, seminis pe lecini sextantem. Exhibeto cochlearium quomodocunque uelis. Aliud, ad hepatis oppilationem.

Cacani scrupulos duos, alij octo habẽt, costi scrupulos sex, spicæ nardi, iridis, phylli, lupinorũ siccorum, baccarum lauri, fœni græci, rhei pontici, singulorum scrupulos sex, piperis, phu, asari, cuiusq; drachmas quatuor. quòd si picis siccæ scrupulos tres ammiscueris, efficacius operatur. Aliud simplicius, quo assiduè utimur, ualde admirandum. Cacani sextãtem, fœni græci sesquunciam, piperis unciã unam, cyperi unciam unam, costi unciam unam: cõtundito & cribrato, ac cochlearium unum cum condito præbeto. decumbat autem æger super affectam partem. Aliud. Potamogetonis sicci drach. II. comæ absinthij drachm. I. croci, costi, spicæ nardi, cuiusque drachmas duas, amomi drachmam I. datur cochlearij mensura aridum. Aliud. Piperis drac. IIII. dorcadiadis herbæ, quæ & muscij appellationem habet unc. I. costi trientem, alij drach. IIII. contundito, cribrato, & cochlearium in potu exhibeto.

Aliud Philagrij. Rhei pontici unc. I. castorij scrupulos tres, farinæ lupini scrupulos III. piperis grana VII. contundito, cribrato, & mane cochleariũ unum præbeto ex condito.

De hepatis inflãmatione, & cognoscẽdo utrũ hepar, an musculi eius sint inflammati. Cap. III.

Galeni. Hepar consimiliter ut splen & inflammatur & abscessu suppuratur, uerum raro scirrho, hoc est, abscessu duro afficitur. Inflammato itaq; hepate, dextri ilij tumor consequitur, & maximè si gibbosa parte inflammatũ fuerit, facilius per tactũ cognoscitur tumor, grauitasq; coincidit ilium totum distrahens, & dolor in dextram usq; clauiculam ac scapulam pertingit, ut conuelli penitus æger uideatur; linguæ color in principio quidem rubicũdior fit, postea uero denigrescit: appetitus deiectio, fastidiũq; cibi uehemens, & implacabilis sitis: uomitus quibusdã contingit bilis puræ atq; etiã uitellinæ, post autẽ & æruginosæ: aluus autẽ ipsis est adstricta, nisi sanè cum uisceris debilitate inflammatio est oborta, febris adest acuta, inæqualis, quæ plerunq; ad uesperam & noctẽ exacerbatur: sequitur & spirãdi difficultas, tussiculæq; paruę, ut plurimũ siccæ, per quas nihil omnino reiectatur, Aliquando autẽ per uomitus biliosa pauca quædã reiectantur, quæ res plerosq; decepit, qui ex pleuritide hanc eductionem fieri putauerunt. Cæterũ & costæ nothæ utplurimum cõdolitant, & color corporis subuertitur in arquati morbi speciẽ permutatus: singultus quoque consequuntur, Accessionis autem tempore quidam delirio apprehenduntur, & acre lotiũ excernũt: & sanè inflãmationes quę iuxta simã hepatis partẽ cõtingunt, plus fastidij, & nauseæ, & uomitus biliosos, ac uehemẽtẽ sitim inducunt: quæ uero in gibba parte fiunt, dolores circa respirationem intendunt, tussiculasq; irritãt, clauiculamq; magis cum dolore conuellunt. Quandoquidem autem musculis hepati incumbentibus inflammatis, quidã decepti hepatis eam inflammationẽ esse suspicantur, necessarium fuerit distinguere inter se has affectiones. Hepate etenim inflammato, tumor secundũ lineamenta rotundus, figura uidelicet ipsius hepatis, succumbit, quiq; ad corporis decubitum simul conformatur: maior enim apparet corpore ad sinistrum latus reclinato: minor autem rursus ad dextrum deuoluto: nimirum hepate sub nothas costas cedente, neq; uisui, neq; tactui similiter succumbente. amplius autem in hepatis inflammatione, incumbens cuticula, naturali modo habere conspicitur, musculis autem inflammatis, cutis circuntenditur, ut si quis digitis apprehensam attrahere uelit, ea minimè sequatur. Proprijssimè autẽ tactus discernet siue in alto, siue in superficie inflammatio ipsa cõsistat. Porrò hepate inflammato, sanguinis detractionem experiri oportet à cubito, si nihil id fieri præpediat. Incidenda autem in dextro cubito uena interna, ita ut substratam arteriam obseruemus, quæ si non appareat, media: si uero neq; ipsa appareat, superior. Multitudinem autem extrahendi sanguinis, ex corporis reperies qualitate, ætateq; & natura, horaq; temporis, ac regione, ampliusq; ex uiribus ægri: quæ si id ferre queant, semel quantum satis est, detrahendum, si uero nõ, per uices partitum. Cæterum incisio ipsa oportunè in prima & secunda die contingit: si uero urgeant dolores, & adsint uires: etiã septima uenę incisionem facimus, qua facta post modicum interuallum, simplici clystere euacuamus, maximè si non sponte egerat aluus. Sequenti à uenæ sectione die, cucurbitæ cum scarificatione affigendę, rursumq; post unam diem cucurbita apponenda: non pauci enim à secunda earum adhibitione opem senserunt magis quàm à priore, At uero ante uenæ incisionẽ & post eam, fomentis utendum est ex lanis succidis oleo imbutis & impositis: cõuenit & ex passo cretico fomentũ cum rosaceo aut lentiscino aut melino aut œnanthino. Optimũ autẽ fomentũ hocce est. Chamęmeli, anethi humidi, si adest, rutę uiridis, seminis lini, cuiusq; unc. I. calicũ papaueris numero X. olei sextariũ I. semen lini contusum in linteolo colligato, & cum alijs in cacabum coniectũ ad prunas decoquito donec uires suas distribuat, deinde olla in feruẽti cinere collocata, ex ea multo tẽpore cõfidenter foueto, post fomentorũ irrigationes cataplasmatis uti oportet, ex semine lini & fœni græci, farinaq; hordeacea aut triticea, his uel omnibus uel uno aliquo ex eis, aut quibusdam in aqua mulsa decoctis, ammiscẽdũ etiã absinthiũ & mastiche ac melilotũ. Quòd si uehementior sit ardor, etiam ea quæ astringunt sunt ammiscẽda, uelut sunt mala cotonea. Oleum uero quod additur rosaceũ sit, aut melinũ, aut lentiscinũ. Si uero feruor adhuc perseueret, cotonea mala cum polẽta imponẽda. Remittente autẽ uehemẽti calore ficus optimas & althæę radicẽ decoquito, & decocto eorum semen lini, farinasq; hordei, fœni græci, ac lolij infarcito: quòd si durior inflãmatio succumbat, etiã chamæleonem aut chamæpityn, aut polium, aut asarũ, aut daucum, eryngijq; tũ semẽ, tum radicẽ ammiscere oportet, aliquando autem & ficus cum althæa decoctæ ac tritæ cataplasmati cõnectuntur. Cæterum calidius & magis emolliens reddideris cataplasma, si terebinthinæ, aut resinæ pinus, aut picis quadrantem addas. Brassicæ autem crudæ folia cum melle trita ac imposita, omnes induratas inflammationes dissoluũt. Hinc ad cerata trãseundũ ex oleo cyprino aut glaucino apparata, althæę radicibus simul admixtis. Vtendum etiam ex palmis cerato, hepatis inflãmationibus summè accõmodato, maximè si stomachus per consensum simul sit affectus, & costæ coafflictæ.

coafflictæ. Habet autem hoc modo. Palmas interiore medulla exempta, diligenter contundito, ac cum pari cerato rosaceo in mortario probè cōmittito, ac unito, affusoq; modico oleo rosaceo imponito. Aut myrrhā in uino ueteri adstringente maceratam, palmis ammisceto, & panniculo uestis detritæ excepta imponito. A ceratis ad epithemata ex styrace, & ex meliloto, & ea quæ polyarchia appellantur, & iam antè ad colicos & stomachicos descripta sunt, transeundū. Compositio autem epithematis ex styrace, hęc est. Styracis pinguis, carnis palmarum, costi, mastiches, casiæ, singulorum trientem, sampsuci sextantem, croci semunciam, uuæ passæ semunciā, cerę sexuncem, unguenti nardini bessem. Porrò in inflāmatione hepatis ubi magni circumstent dolores, etiam pharmaca dolorem leuantia in potu eis exhibere cōuenit, ita tamen ut asiduum eorum usum deuitemus: simplicibus autem potionibus frequentius utēdum: senecionis itaque decoctum tāquam maximè commodum, aut succi radicis dulcis obolos duos cum aqua calida exhibeto. Aliud. Picridis seridis, aut intybi succi cyathum unum cum aquæ calidæ cyathis tribus præbeto, mellis etiā cochlearijs duobus affusis. Ad hoc enim quod refrigerat, ac firmitatem uisceri addit, etiam ora uenarum hepatis repurgat, neq; tamen frigidas intemperies magnopere lædit. Potest autem seridum ac intyborum substantia hepati commodare, tum si sine humorum, aut serosi ac uitiati sanguinis complexu, intemperies in ipso fiat, tum si humiditatis cuiuscunq; tandem adsit cū intemperie cōplexus: mellis uero ammixtio humiditatem per urinā excludit. Quapropter etiam exiccata ac contusa utiliter potui insperguntur, eorum quoq; decoctum potatum magnam commoditatē prębet. Quòd si nō infestet calida aliqua intēperies, sed obturatione tantum uiscus ipsum uexetur, ex uino albo, tenui, ac uetusto, cum aliquo urinas ciente pharmaco, potata magnificè auxiliantur. Magni etiam pretij in hepatis inflammatione capnij herbæ, quæ etiam chelidonia appellatur, succus habetur aut eius decoctū. Auxiliatur & præscriptus ex amygdalis amaris pastillus, nisi penitus magna caliditas adsit. Aliud. Cochlearum terrestrium carnem optimè conterito, & uini nigri cyathos tres affundito, calefacito, ac bibendum præbeto. Cæterum hæc iuxta omnem suam substātiam efficacia existunt, quale est hepar lupinū, cuius rei magnum periculum fecimus, inquit Galenus, usus autem eius idem qui cochlearum existit: optimè enim conteritur, & drach. I. cum uino aliquo dulci præbetur. Hæc enim pharmaca omnibus hepatis intemperiebus conuenire uidentur, quum neq; calidas neque frigidas intemperies lædant: febrientibus tamen lupi hepar melius ex aqua, aut seridis succo, aut aliquo consimili exhibetur. Epithema ex styrace. Costi unc. I. croci, thuris, aloës, ammoniaci thymiamatis, mastiches, styracis flaui, spicæ nardi, cuiusq; drach. IIII. terebinthinę unc. I. opobalsami drach. IIII. ceræ trientem. Vtere.

De hepatis abscessu: Archigenis. Cap. IIII.

Quòd si inflammatio ad permutationem aptè se habeat, hoc est, principium permutationis ad suppurationē iam suscepit, omnes prædictæ de inflammatione accesiones augebuntur: dolores (inquam) & febres, & delirium, anxietas, desperatio, cibi fastidiū, & displicentia maximè ab eius acceptione. A rigoribus autem ferè in totum febriles accesiones initiū sumunt, præsertim si ad uesperam exacerbationes fiāt. Adiuuare igitur permutationē ac puris eruptionem oportet, ut quàm celerrime fiat, ne maiora inde corpora corrūpantur, per usum uidelicet cataplasmatū ex semine lini, aut hordeacea & fœni gręci farina apparatorū, admixtis etiā resina, manna, pice, althęæ radice, stercore colūbino, stercore caprino, caricis, & quę his similia existūt: fomentis autē utendū ex cruda hordeacea farina, & spongijs decocto absinthij, abrotoni, cētaureę, similibusq; imbutis ac expresis: neq; uero incōueniēter emplastra quæ puris permutationē iuuare queunt, adhibētur. Quum autē perfecta suppuratio fuerit, dolores remittēt, omnesq; accesiones mitiores apparebunt: cæterū rupturæ tēpore dolor rursum magis augescet, quare etiā tunc rupturam adiuuare oportet, per cataplasmatum ad superficiem attrahentium ac subadstringētium usum, & per potiones calorificas: quales sunt quæ ex pipere & zingibere ac myrrha apparantur. Porrò post eruptionē, aliquando quidē per aluū, aliquando per urinas, puris transsumptio contingit. Quidam etiam per os, puris eductionem factam tradiderunt: uerum periculosior alijs per os transmisio existit: id uero quod excernitur nigrū est, quāquam & album reperiatur, quod sanè salutare iudicatur. Aliquando autē humor qui ex abscessu promanat, inter pelliculā uentrē ac intestina amplectentē, peritonæon Græcis dictam, atq; ipsa intestina colligitur: & facile sanè curatur, si quis diducta citisime cuticula humorem ipsum excludat, ea maxime parte qua tumor attollitur: aliquando autē rursus post factā isthic collectionē, transsumptio per intestina cōtingit. Cęterū in his quibus tumor foras prominet, sectionem obliquam supra inguē infligere oportet, ac per eā ipsam humorē euacuare, atq; etiā ulcus ipsum eluere, & pharmaca liquefacta inijcere, donec perfecte curetur. Neq; uero negligendū, quo & hepati post factā abscessus rupturā, remedia auxiliaria adhibeantur. Primum quidē igitur emplastra emolliētia imponantur, deinde etiam resiccantia, quale est quod Icesium appellatur, quodq; ex salicibus cōstat, & quę his similia existūt. Si itaq; per urinas puris trāssumptio fiat, cōsimilibus epithematibus utēdū est circa totū ile, & iuxta pubē, & tū per cibos tū p pharmaca urinā cientia, repurgatio eius adiuuanda. Pepones igitur in cibo eis conueniunt, & cucumeres cocti, pastinacaq; & sion. Ex pharmacis uero, meon & asarum, spica, casia, cinamomum. Sunt & composita quæ huc pertinēt, quorum compositiones paulo pòst dicemus. Per interualla autem etiā humores ipsos dulcorare oportet, uini scybelite, therei, ac protropi, similiumq; potu. Commoda est etiam ipsis potatio lactis. Si uero per sedem humoris transmisio contingat, epithemata quidem eiusdē materiæ approbamus: uerum prospiciendum est, ne aluus cohibeatur, neq; etiam amplius humectetur: nam hoc ipsum tum per cibos, tū per pharmaca, ac epithemata fieri potest. Vtimur autem & ad hos infusis per clysteres, quo intestina illæsa conseruemus: ad quam rem ptisanæ, ac tragi, & oryzæ succi appositi existunt. Quod si tamen per os puris eductio fiat, maximam ad hoc curam adhibere oportet, ut humores prius euacuentur: deinde

cibus præbendus adstringens & stomacho gratus. Vtendum & uino tenui & odoro. Ventri uero epithemata ex palmis apparata, atq; ex œnanthe, ac eis similia imponenda, de quibus in stomachicorum ac dysentericorum tractatu est prædictum. Ad hepaticos. Folij malabathri, careophylli, spicæ nardi, costi, piperis, lupinorum siccorum, singulorum unciā I. contundito, cribrato, ac scrupulos IIII. præbeto cū uino. Aliud Philosophi: hepatis, inquit, abscessus discutit. Radicis graminis decoctum bis in die potatū, similiter & fœniculi radicū decoctū, & dauci. Myrrhā itē & picē siccā contundito ac cribrato, p̄illitoq; hepati ex oleo cyprino inspergito & lanam puram oleo cyprino calido imbutā superponito, uehemneter prodest hoc: utere confidenter.

Cura hepatis exulcerati, Archigenis. Cap. V.

Si exulceratio ex abscessu circa hepar relinquatur, aut illic ex acribus humoribus ac erodentibus fiat, colliquatio hæc adfectio appellata est. In his sanè uenter crueta, & putrefacta, ac saniosa excernit: atq; omnino consimilia ex hepatis ulceribus promanare solent, his quæ à mortuorum corporibus destillant: quare quidam inexperti decepti, dysenteriam hanc affectionem esse putauerunt. Ructus aūt fœtidi consequuntur, & à ciborū acceptione grauitas præcordiorum: & pulsus eis est depressus ac densus, fiuntq; ægri amarulēti & iracundi: dolor circa locum fit ulcerosus, usq; ad clauiculam ipsam pertingens: multis autē una cū uentris recrementis etiā lotiū excernitur saniosum sandarachę colore: non parū uero frequēter ea quæ in urinis cōtinentur aquæ inter cutē significationem portendunt. Cæterum omniū periculosissima est hæc affectio, & modica omnino ægris est spes salutis: & tamen nihilominus aggredienda est eorū cura, cōsimilibus remedijs, eis quæ paulo antè dicta sunt, etiam his adhibitis, epithematibusq; ex materia leniter adstringente, similibusq; fomentis. Liquoribus autē tum qui ad fomēta, tum qui in catapalasmata adsumuntur, cortex pinus, palmęq; ac cyperi similiaq; sunt incoquenda, proprie autē ulcera repurgat lac scissile sępe acceptum: cui aliquādo parum mellis addere non ab re est. Post repurgationē citissime ad ea quæ carne replent festinandū. præstant autē id cibi moderati et boni succi, ac gestatiōes: quòd si molestiæ id fieri p̄mittant, etiā exercitamenta conueniunt & uinum. Post cataplasmata uero, cerata et emplastra apta erunt, quorū sæpe in præcedentibus fecimus mentionem. Plurima præterea pharmaca quæ ulceribus cōueniunt, in potu sumuntur. Quale & hoc est, Andromachi ad hepaticos cōpositio, cyphoides appellata: quæ etiā ad omnia thoracis uitia cōducit. Vuarū passarū carnis dra. XXV. croci dr. I. calami indici dr. II. bdellij dra. II. et dimidiā, cinamomi dra. X. casię dra. X. floris iūci odorati dra. II. & dimidiā, myrrhę dra. IIII. terebinthinæ dra. IIII. scobis aspalathi dra. II. spicæ nardi drac. III. mellis dra. XVI. uini dulcis quātū sufficit. Adstringit mediocriter & resiccat ac discutit serosos ac uitiatos humores, inquit Galenus, corrigit malitiam humorum & putrefactioni se opponit, intemperies sanat, extergit ac mundos facit, aperitq; meatus, cit urinam, atq; ea propter internas ulcerationes curare consueuit, & eos qui hepatici appellantur. Sunt aūt hepatici proprie, qui ob hepatis debilitatem per sedem cruenta liquidiora excernūt, quales sunt loturæ carnium animalium recens mactatorum, quos ipsos ignarum uulgus dysentericos esse putat. Alia cyphoides Andromachi: facit & ad tusses, & ad liquidorū per os reiectationes. Croci, cinamomi, mirrhæ, cuiusq; dra. I. bdellij dra. IIII. aspalathi obolos IIII. floris iunci odorati dra. III. calami indici dra. II. cassiæ dra. I. spicæ nardi dra. I. terebinthinæ dra. XVI. mellis heminā dimidiam, uuarū passarum pinguiū numero CLX. carne earū optime mundata, uini ueteris adstringentis, quātū ad uuas passas, bdellium ac mirrhā maceranda ac conterēda satis est. Mel autē prius despumato, in eoq; resinam liquefacito: & cum reliquis committito ac utitor, aliquando quidem instar eclegmatis ad nucis ponticæ magnitudinem aut amplius exhibeto: aliquando uero aqua mulsa dilutū bibendum præbeto. Inuenies & inter arteriaca remedia ad tussientes item & phthisicos pharmaca plurima his similia, quibus ipsis & ad ulceratum hepar uti oportet: proderunt etiam ea quæ ad renum ac uesicæ ulcera sunt descripta. Alia cyphoides, qua usus est comes Andreas, & Menas chirurgus. Croci dra. IIII. calami drach. VI. bdellij drach. II. & dimidiam, casiæ scrupulos IIII. spicæ nardi sesquidrachmam, floris iunci odorati scrupulos II. & dimidium, mirrhæ dra. IIII. terebenthinæ drach. IIII. aspalathi scrupulum unum, mellis sextantem, carnis uuarum passarum quadrātem, uini quantum ad hæc satis erit.

De hepate in scirrhū indurato, Galeni. Cap. VI.

Non solum autē à prædictis affectionibus apprehenditur hepar, sed & in scirrhum induratur, inflammatione uidelicet præcedente. Manifestiorem autē cognitionem hepar induratū ex hoc habet, quòd tumor circa ipsum scirrhum multo durior quàm in inflammatione existit, multo etiam minore dolore uexatur. In huiusmodi quoq; dispositiōibus corpuscula hepati insita attenuantur. Cæterum temporis progressu, maiore tumore circa scirrhum facto, difficulter eius cognitio per tactum cognoscitur, propterea quòd iam aquæ inter cutem suffusio sit consequuta: unde his qui negligentius notas perscrutantur, tumor ad tactum laxus succumbit: color autē uniuersi corporis in nigredinē pallore permistam cōmutatur, uenter & pedes intumescunt, supernæ corporis partes gracilescunt, & corpus ipsum tepescit: aliquando autē aluus multa & tenuia excernit: urinæ uero à principio quidē multæ, uerū ubi iam ad aquam inter cutem dilapsi sunt omnino paucæ. Porrò incipientem hepatis scirrhū sæpe curauimus ipsi: eum uero qui tēporis diuturnitate est extensus, neq; ipse curaui, neq; alium quempiam qui curare eū posset uidi: in totum enim sic affectis aqua inter cutem accedit, & in longiori tempore corrūpuntur. Itaq; ad prædicta de inflammatione cataplasmata & fomenta, fortiora quædam (inquit Archigenes) sunt annectenda. Cōstant autē ea quæ inflammatis adhibentur ex absinthij coma, nardoq; tum indica, tum celtica, croco, œnanthe, unguento nardino, lentiscino, & mastichino. His igitur althææ radicem ammiscere oportet, & stercus caprinum, ammoniacum thymiama, bdellium, medullasq; & adipes. hæc enim incipientem in hepate scirrhum, conuenienti simul adhibita diæta, sæpe curauerunt. Post fomenta

menta autem & cataplasmata, cucurbitæ hepati affigendæ cum scarificatione, & emplastra adhibenda: primum quidem simpliciora, uelut est Mnaseæ, & quod ex succis constat, deinde etiam fortiora, uelut est melinū Serapionis, & quæ huic similia ex istunt. Post emplastra malagmatis utendum, ex baccis lauri, aut eo quod polyarchiō appellatur, & similibus, quorum aliqua in colicis præscripta sunt: aliqua uero in splenicis & arthriticis referentur. Quod si nec sic proficias, hirudines admouēdæ: plurimum enim momenti habet ad curationem, sanguis earum suctu extractus. Commodus est eis & dropax & sinapismus: si uero nec hoc modo res succedat, ustio p frequentia interualla adhibeatur: ita ut aut per ferrum, aut per pharmacū crustę infligantur, & post earum casum, ulcera multo tempore fluere sinamus. conferunt etiā potiones coueniētium pharmacorum, ueluti est Zopyros ad colicos præscripta, & quæ eupatorium habēt admixtum. Complectuntur & urinam cientes antidoti aliquam in se cōmoditatem: uelut est quæ Bestiana uocatur. Scirrho enim induratæ particulę ob crassos & uiscosos humores in solidis corporibus imbibitos, necessario frigidā habēt dispositionem: quare & calefacientibus simul & tenuium partium pharmacis opus habent: uerum his, quemadmodum dictū est, emollientia sunt præmittenda. Si enim uehemēter calida, antequam scirrho indurata corpora præmollescant, exhibeantur, statim quidem manifestam diminutionem fecisse apparent, uerum immedicabile fit quod relinquitur, utpote nimiū resiccatum. Quapropter facile est coniectare in hepatis scirrho necessariam esse emollientiū admixtionem. Simplicia igitur quæ ad hepar induratū bibuntur sunt: anagallidis quę cæruleum florē habet succus exiccatus, item liquidus ex aqua mulsa: in moderatis autem febribus, ex aceto mulso: & scillæ assatæ medullæ oboli III. seminis uiticis torrefacti dra. I. radix eupatorij, radix dracunculi, cortex radicis lauri. Aliud, quo Aegyptius curatus est, quum iam aquam inter cutem incidere promptus esset: Herbæ sabinæ, picis siccæ, quæ in fundo doliorum uini reperitur, eorum præsertim in quibus uinum dulce uetustatē est adeptum, utriusq æquales partes singulatim cōtundito & cribrato, atq ex ambobus pariter cochlearij mensuram cū uino diluto præbeto. Aliud. Croci, spicæ nardi, cassiæ, cuiusq drac. II. costi, floris iunci odorati, cinamomi, myrrhæ, stactes cuiusq dra. I. mellis despumati dra. XXV. Ex hoc drac. I. cum uino mulso præbe. Optimū est hoc pharmacū in incipientib. duris scirrhi dispositionibus, cuius rei plurimū periculū feci. Aliud, ad omnes inueteratas hepatis affectiones, atq ipsum etiam scirrhū. Picis siccæ, costi, piperis, æquales partes cōtundito & cribrato, & ex eis cochlearium præbeto. Aliud. Myrrhā troglodyticen optimā, & piper, pari pōdere tundito: indeq scrupulū unū cum uino meraco ueteri calefacto, ad dies tres aut quinq exhibeto. Oribasij ad hepaticos. Glaucij drach. IIII. aloës dra. II. hęc arida cōterito, & cochlearij mēsura statim à balineo exhibeto: febre carētibus cū uino diluto, febrientibus autē cū aqua mulsa. Aliud Oribasij, ad diuturnas hepatis affectiones, & circa sima ipsius dispositiones, in quibus tum stomachus, tum uenter simul affecti sunt. Comę pinus uiridis de coctū ad tertias redactum, cyathorū trium aut quatuor mēsura prębe. Quin & siccæ comæ dra. I. in potu exhibita, simili efficacia præstat. Verū ad multos hæc exhibēda sunt dies. Aliud, Oribasij. Chamępityos, petroselini, cuiusq dra. VIII. baccarum lauri, piperis, costi, singulorum drac. IIII. cyperi, fœni gręci, cuiusq drach. II. præbe cochlearium ex aqua mulsa.

Aliud. Anisi, gentianæ, amygdalarū amararū, absinthij, æquas portiones permisce: indeq cochleariū ex calida præbe. Aliud. Thuris unciam unā, ammij, acori, cuiusq drachmas quatuor, præbe cochleariū ex aqua mulsa. Oribasij antidotus hepatica. Cassiæ drachmas octo, aloës, costi, corticis pinus, cuiusque drachmas quatuor, glycyrrhizes siccæ drachmas octo, spicæ nardi, croci, anisi, hyssopi, rhei pontici, cuiusque drachmas duas, mellis sesquilibrā. Mel decoque ac reliqua eo excipe, & nucis auellanæ magnitudine prębe. Aliud Oribasij, ad hepaticos, ictericos, splenicos, & pręcordia eleuata. Croci drachmas decem, floris iunci odorati drachmas quatuor, cassiæ drachmas duas, spicæ nardi drachmas octo, myrrhæ, cinamomi, costi, cuiusque drachmam unam, mellis cocti quantum his excipiendis sufficit. Præbe ad fabæ ægyptiæ magnitudinem cum uini mulsi cyathis tribus. Facit & ad thoracis dolores, atq eos qui plumbeum colorē habent. Aliud hepaticum pulchrum. Seminis pelecini, capnij herbę, costi, æquale pondus contundito ac cribrato, & drachmam unam ex aqua mulsa præbeto. Aliud. Fœni græci unciā unā, trixaginis sextantē & unciā dimidiam, costi albi quincuncē, petroselini quincuncem, eupatorij quincuncem, mellis despumati quantum satis est. Datur sesquidrachmæ pondere. Eius utilitas experimento constat. Aliud. Castorij, costi, cyperi, amomi, cuiusque drachmas octo, piperis drachmas quatuor, petroselini drachmas quatuor. Datur cochlearij mēsura. Aliud, ad diuturnā uexationē & duriciem. Costi, fœni gręci, piperis, foliorū rutæ uiridis, picis siccæ, æquales partes cōmisce, indéque cochlearium cum aqua mulsa aut uino prębe. Aliud. Ammoniaci thymiamatis drachmas triginta duas, croci drachmas quatuor. Crocum tundito, cribrato, & cum aqua diluito: deinde ammoniacum adijcito, simulq terito, ac in pastillos redigito, ex quibus alijs drachmam unam, alijs duas præbeto. Aliud. Ammoniaci thymiamatis, costi, polij, fœni græci, æquale pondus misceto: indeq cochlearium siccum cum aqua mulsa dato. Aliud. Ammoniaci in tenuissimum puluerem redacti cochlearium unum, mastiches grana decem, præbe ex aqua mulsa, & admiraberis. Efficax est ad hepaticos iam desperatos. Aliud, Asclepiadæ: quo utimur, inquit Philagrius: quod ad hepar scirrho induratū, atque etiam oppilatione obturatum, prospero successu accōmodatur, ad aquæ inter cutem quoque suffusiones incipientes, & ad alias internas affectiones, citra tussim contingentes, optime facit. Habet autem hoc modo. Radicis gentianæ, chamæpityos, marrubij, petroselini, radicis scolopendriæ, radicis panacis, terræ lemniæ quæ sphragis appellatur, sisonis, rubiæ, seminis brassicæ, radicis eringij, baccarum iuniperi, seminis fraxini, trixaginis, seminis dauci, dictamni, cestri siue betonicæ, singulorum drachmas octo, fellis ursi sicci, sinapis, seminis cu-

cumeris, aristolochię, piperis, spicæ nardi, costi, seminis erucę, singulorum drachmas octo, hoc est omniū æquale pōdus, echij, eupatorij, polij, cuiusque similiter drachmas octo. Quidam etiam lupini hepatis, ac helenij tantundem adiecerunt, quod & nos facere solemus. Oribasius autem neque fraxini semen, neque betonicam, neque trixaginem, neque dictamnum, neque daucum adscripsit. Mellis quantum his omnibus excipiendis sufficit. Datur ad nucis auellanæ magnitudinem cum passi cyathis duobus. Pharmacum hoc experimento cognitum est. Semen autem fraxini, arboris est ex qua fraxinea ligna quocunque in opere apta ac operæ obedientissima cæduntur. Epithema ex melilotis ad hepaticos. Meliloti sextantem, croci unciam unam, ammoniaci thymiamatis libram I. ceræ lib. I. terebinthinæ trientem, cyprini, aut nardini, aut gleucini unguenti plus minus quincuncem. Ammoniacum & crocū in aceto dissolue. Porrò in diæta totum situm esse existimandum est, siquidem omnis diuturnus morbus maiorē ex diæta opem sentit. Quare cibi qui facile concoquuntur, eis exhibendi sunt, quiq; & incisoriam uim & repurgantem complectuntur. Neque uero ineptæ eis acrium rerum comestiones sunt, si per interualla, & post exercitia ac gestationes sumūtur. Cæterum pro ratione motuum & exercitiorum, tum quantitatē, tum qualitatem ciborum augere oportet. Vinum eis conuenit tenue, odorum, moderata quantitate acceptum. Dulcia enim omnia nocentissima sunt hepati affecto. Vitandum & uinum mulsum, fructusq; ac bellaria omnia, præter amygdalas & pistacia: ex his enim moderate à reliquis cibis accipiendum. Vitanda etiam crassa & uiscosa edulia, atq; ea quæ difficulter concoquuntur.

De lienis affectionibus cognoscendis, ex libris Philagrij. Cap. VII.

Quibuscunque sub sinistro ilio dolor, aut distēsio, aut tumor subiacet, & dum conuertuntur, uelut aliquid ex illis locis conuellatur, imaginatio contingit, his lien affectus est. Quemadmodum autem reliqua corporis membra iuxta octo intemperierum genera affliguntur, ita & splen afficitur: uerum frequentissime frigidam & humidam sustinet intemperiem, ex cōsimili maxime diæta, atque ex his quæ uoluptatis gratia accipiuntur, ueluti sunt crassi succi placentæ, itemq; potiones. In his igitur omnibus calor tempore debilitatur. Substantia enim splenis laxa & rara est, promptissimaq; ad suscipiendum crassiorem humorem: etenim fecem ac uelut limum sanguinis ex hepate ad sese trahit, hoc modo sanguinem repurgans, ex qua fece confecta & attenuata per maximas in ipso arterias seipsum nutrit. Signum autē certum & compendiosum intemperiei in splene, ea quæ eduntur ac bibuntur exhibent, & quæ forinsecus cuticulæ iuxta sinistrum ilium accedunt. Si enim frigida intemperies iuxta ipsum fuerit oborta, omnis cibus & potus qui efficaciter refrigerare potest, facile & manifeste splenem lædit: pallium item frigidum extrinsecus admotū, maxime si in frigida aëris constitutione amiciantur, uentus etiam & aqua frigida tum in lauando, tum aliàs quoque adhibita, frigidā arguit splenis intemperiem. Eam uero ipsam intemperiem omnia calida consolantur. Quòd si calida fuerit splenis intemperies, à nullis quæ in cibo aut potu exhibentur, aut etiam forinsecus accedunt, dolorem perfert: & si quidem caliditas augescat, nō solum nihil tumori apponitur, sed & contractionē amplius sustinet, præsertim si exurens simul adsit febris. Cæterum & cibi & potus calefacientes, & quæ extrinsecus corpori calorem addunt, calidas etiam intemperies augent & exacerbant. Solatio autem sunt eis omnia refrigerantia. Si enim hi qui calidam habent dispositionem per interualla frigidę potu utantur, statim splen corroboratur, & minuitur, ægrumq; melius spirantem reddit: & uenter aliquādo ex frigidæ potu flauam bilem profundit. Atqui tristitia adfectis, aut ira concitatis splen dolet, si calidam habeant intemperiem. Similiter etiam siccæ intemperiei in splene signa colligere oportet, maxime quum pro magnitudine propriæ naturæ non eminet. Ea item quę forinsecus corpori aduenuint, atque intra ipsum deuorantur, si arefaciendi facultate prędita sunt, splenem exiccant, quemadmodum etiam reliqua animalis mēbra desiccare consueuerunt. Qui enim laboriosam uitam degit, assidueq; circa marinas aquas uersatur, aut bituminosas, aut aluminosas, aut sulphurulentas, quiq; pharmaca assumit hāc habentia naturam, facilime exiccatur. Porrò ubi humida affectione splen fuerit detētus, atq; ea amplius inualuerit, in tantum eius incrementum facit, ut etiā uentrem pertingat ac hepar. Consueuit autem humida dispositio circa ipsum consistere ab immodice humectantibus, diæta, & exercitio, aëreq; & locis. Oboriri solet & his qui circa palustres regiones frequenter uersantur. Amplius autem & humidus morbus præcedens, hanc adfectionem producit: aquæ item largior potus, & holera humectandi ui prædita. Species quoque doloris unà cum prædictis signis infestantem intemperiem demonstrabit. In calida enim & frigida intemperie dolent. Minus uero, aut nihil omnino, in humida: minimum uero in sicca. At uero ex prædictis coniecturam facere licet compositarum in ipso splene intemperierum. Ferè enim in totum ubi calida intemperies fuerit intensa, sicca eam consequitur: & ad frigdam inueteratam humida cōcomitatur. Quandoquidem autem & humores in splenem confluentes, tumores producunt: eorū quoque diligentem considerationem facere oportet, quales nam sint tandem, atque id non solum ex prædictis iam dispositionibus est faciendū, sed ex his quæ iam dicentur. Bilioso enim fluore existente, uniuersum corpus calidius apparebit, etiam si non adsit febris, oculiq; & urinæ per bilem coloratæ: siccitatem semper accusabit æger, & de siti conqueretur ac bili os infestante, cibum fastidit, & uigilijs infestatur, & frigidam desiderat unà cum hoc quod linguam subflauā habet: exacerbationes tertianæ fient: suntq; ipsi ægri moribus iracundi, & qui præcipitanter excandescāt. Si uero atræ bilis sit fluor, materiæ ipsius atræ bilis scilicet, color tum in lingua, tum in reliquo toto corpore apparebit: & appetentia aderit ciborū: mœstiq; ac subtristes ægri sunt, reliquaq; atræ bilis signa eis adsunt: exacerbationes uero quarto quoque die affligent. At uero ubi pituitosus humor in splenem deferatur, consimilis pituitosis aderit color, ægriq; minime sitient, & cibum appetent, nisi salsa fuerit pituita: tunc enim cibū fastidiunt ęgri, poculorumq; magis sunt appetentes; quin & coloris cutis

cutis nitentis species demonstrabit tibi pituitosum esse humorẽ:& quòd singulis diebus exacerbatur, urinæ quoque pituitosæ sunt:ipsi uero ægri secundũ mores pigri sunt & segnes. Quidam uero ex eis qui frigidam affectionem habent, magnum & durum splenem acquirunt,atque ubi parum saltem consuetã edendi horam fuerint transgressi, & impasti manserint, dolore afficiuntur, propterea quòd neque plenum, neque firmantem, neque sustentantem ipsum habeant uentrem, quique amplius ob inediam refrigeratur, & concalefactione opus habet. Quòd si sanguineus existat in splenem confluens humor, possibile est ipsum colorem tum iuxta linguam, tum circa cutem permutari:inter appetentiam autem ciborum & fastidium medio quodam modo habent ægri:reliquisque magis languent, etiam si non parem uisceris tumorem habeant. Venæ autem uniuersi corporis, sanguine plenæ apparent, & urinæ subfuluæ.

Intemperierum splenis cura. Cap. VIII.

In uniuersum quidem igitur splenis intẽperies ferè citra tumorẽ fiunt:eas autẽ tũ per cibos ac potus, tum per simplicissima pharmaca ac fomentorũ irrigationes quę intemperiei contraria sunt corrigere oportet. Calidæ intemperiei cura. Calidam itaque intemperiem curabis per irrigationis usum ex rosaceo, aut melino, & per simplicia ex his composita cerata. Amplius autẽ & per uuæ acerbæ immaturæ succũ & portulacam & pampinos uitis, ac cõsimilia. Cibis uero & potibus utendum, quibus calida intemperies castigatior reddatur, lauacris etiã temperatarum aquarum. Quòd si pharmacorũ usu opus sit, rumicis acuti semen in potu exhibeatur, aut radicum, aut foliorum eius decoctum:aut plantaginis, similiterque limonij, quod cynoglossum appellatur decoctum. Sunt autem hæc in posca diluta coquenda. Frigidæ intemperiei cura. Frigidas in splene intemperies sanant irrigationes, & unguenta, ac cerata, itemque epithemata, quę moderata calefaciẽdi facultate prædita existunt:uelut est unguentũ nardinũ & cyprinum ac gleucinum, & cerata ex eis cõflata. Poteris & epithema pentamœron appellatum, cum modica cera liquefactum adhibere. A balineis in principio abstinẽdum, nisi quid obstet:cibi & potus moderate calefacientes exhibendi. Quòd si medicamentis opus sit, conuenit eis calaminthæ, pulegij, scordij, trifolij, uiticis, ac similiũ decoctũ. Exhibẽda etiã rumicis acuti radix, aut semen. Humidæ intẽperiei medela. In humida splenis intemperie optimum pharmacum habebis salis florem, siue per se solum, siue cum aliquo simplici cerato imponere uelis. Solus enim calefactus & aliqua uesica exceptus, spleni adhibetur. In epithemata quoque ammiscetur, quemadmodũ est prædictum. Quin & salsugo & spuma salis, cum cerato aliquo ac modico aceto permixta, commodũ pharmacum erunt ad humecti splenis affectionem. Proderit & quinquefolij radix, & plantago sicca, & alumen scissile in testa exustum. Poteris etiã ex plantaginis folijs, radicibusque quinquefolij, & spuma ac flore salis, pari uel impari modo permixtis, sufficienti affuso aceto, & pice sicca in posca liquefacta, exceptis, cera itẽ alba, ammoniacoque thymiamate, ac modico rosaceo ammixtis, pharmacum usui reseruare. Melius autem compositionem facies, si & salicis succum addas, hic enim cũ uno aut altero ex prædictis permixtus, efficacius pharmacum reddet. Eius autem collectio facile contingit. Lacrymam enim arbor incisa emittit. Conuenientissimæ autem his sunt fricationes, quæ discutiendi facultatem habent. Siccæ intemperiei remedia. Siccam splenis intemperiem balineum dulcium & calidarum aquarum curat:inunctio item ex oleo dulci. Cibi citra refrigerationem humectantes, uelut est ptisanæ succus, & post eum qui ex halica est acceptus. Irrigationes forinsecus prosunt ex rosaceo, & cerata itidem ex eo apparata.

De splenis inflatione. Cap. IX.

Quum inflatio circa splenem est, tumor loci consequitur, qui imposita manu ad tactum cedit, & distensionem loci infert. Verum inflatio ipsa aut in uentre oborta ad splenem transfertur, aut in ipso adeo splene generatur. Ventosa igitur flatus generatio ex frigiditate membrorum ipsum producentium contingit. Quare tum uentrem, tum splenem concalefacere oportet, præsertim his quibus utrunque membrum est affectum:atque id tum his quæ forinsecus imponũtur, tum cibis ac pharmacis quæ intra corpus deuorantur, perficiendũ est. Vẽtri itaque auxiliabimur, si quidem per consensum sit affectus, diospoliticã confectionem exhibẽdo, atque etiã alias quę huic similes existũt. Panis uero ac edulia, uinumque quod in potu sumit, ex petroselino, aniso, cumino, ac sisone, similibusque cõspergenda sunt. Foris autem epithema ex seminibus quod paulo pòst referetur, imponendum. Hæc enim pariter utrique uisceri auxiliãtur. Proprie autẽ inflationes splenis dissoluere solent, tum ea quę iam dicta sunt, tum uiticis semẽ torrefactum, & melanthium, serpillumque & thymus, pulegium, origanũ, rutæ semen. Pelecini autem semen & stomacho gratissimũ, & omnibus uisceribus aptissimum est:similiter & rheon ponticum, & scordium. Hæc enim unà cum hoc quòd stomachum repurgant, etiam hepati prosunt, neque stomacho molestiam inferunt, cæterum unumquodque horum & per se, & alijs commixtum exhiberi potest, in posca decoctum, aliquãdo autem & mel eis adijciẽdum. Porrò quæ his fortiora sunt, ea uitare oportet in his, in quibus uenter per consensum cum splene est affectus, maxime si inflatio sola infestet:quæ enim his præstantiora sunt, spleni in scirrhum indurato conueniunt, ubi uero solus splen infletur præter uentris læsionem, epithema ex seminibus in principio est imponẽdũ. Postquàm autem flatus crassities fuerit attenuata, ammiscenda sunt ei ea quæ noxam depellere possunt, qualia sunt epithemata ex alumine & sulphure apparata, quorum compositiones paulo pòst dicentur, ubi de splenis in scirrhum indurati tractabimus cura. Epithema ex seminibus: Asclepiadæ. Epithema quod Asclepiades ex seminibus composuit, hoc est, quod ad aquam inter cutem prosperè accommodatum pharmacum existit, & ad omnẽ inflationem conducit. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarum lauri, nardi celtici, samsuci, iridis, radicis panacis, radicis cyperi, nitri, cassiæ, fœni gręci, seminis apij, anisi, thuris, singulorum drachmas XXV. styracis quadrantem, myrrhæ quadrantem, terebinthinæ libras II. ceræ libras II. ammoniaci thymiamatis lib. I. mellis optimi lib. I. olei cyprini lib. I. uini quantum satis est. Facit & ad stomachi & splenis inflatio-

nes, itemq; hepatis: estq; omnino pharmacum magni faciendum.

De splenis inflammatione. Cap. x.

In splenis inflammatione uenæ incisio adhibeatur, si nihil id fieri uetet: uenter etiam per clysterem assidue eluatur, & maxime si uenæ incidendæ medela relinquatur. Quocunq; autem tempore siue per uenā incisam, siue per clysterē euacuamus, semper aliquid ad stringendi facultate præditū spleni imponemus, in principio præsertim, quum differimus euacuationem: quo id quod influit reprimatur, & quod influxiōe sua præuenit, à loco depellatur: atqui & ad splenis firmitatem conseruandam utilis adstringentium sylua existit: quæ quidē robusta sint, ubi fluoris impetus fortis cōtingit: moderata uero, ubi mediocris. Cognosces autē irruentis humoris magnitudinem, ex magnitudine & uelocitate generationis ipsius inflammationis. Itaq; si moderata fuerit inflammatio splenis, uinum uetus ac austerum tenuiumq; partiū oleo dulci permixtū & lana succida exceptum imponemus. Si uero maior sit caliditas, rosaceum sit oleum, aut lentiscinum: quæ si non adsint, oliuæ folia, aut rubi, aut mali arboris in oleo decoquantur, atq; ipsa etiam mala, in decoctione etiam quædā tenuium partium addantur, uelut est absinthium & pulegium. Quod si forti impetu fluxus feratur, acetū pro uino affundēdum est. Post irrigationes ad cataplasmata transeundum. In quorum compositionē hordeacea & loliacea farina assumantur, cum posca & mellis ac olei paucissima omnino mēsura, in quibus absinthium ac pulegium sint decocta: aliquādo & myrobalani infarciēdi. Optimum & hoc est. Hordeaceam farinam & salicis folia cum aceto imponito, adipe caprino in aceto colliquato: uerum melius redditur cataplasma, si caricę adijciantur. Optimum autem est & ex lini semine cataplasma, maxime ubi affuerit dolor. Accipitur autē seminis lini pars una, farinæ loliaceæ pars una, adipis taurini in aceto & sapa liquefacti, cuiq; deinde oleum cyprinū sit affusum, quantum his subigendis satis est. Cęterum cauēdū ne locus post irrigationes & cataplasmata denudetur, sed ubi hæc fuerint ablata, mox ceratum ex cyprino aut nardino unguēto imponatur. Cōmodum est autem feruentibus inflammationibus Nilei aut Nili epithema, cum cerato chamæmelino & aceto emollitum: idoneum est etiam Philagrij stomachicū epithema: sunt autem ea integra ad stomachicos descripta, utimur autem aliquando, ob cataplasmatum penuriam, ad splenem inflammatum, furfuribus in uino, aut posca & oleo decoctis: quibus etiam absinthium, & pulegium, aut thymum, aut origanum, aut lauri folia, aut artemisiam, & reliqua incidendi ac attenuandi ui prædita adijcimus: non feruente uidelicet inflammatione, & corpore præeuacuato. Si enim corpore non euacuato, quis calidioribus utatur, ipse sibi scirrhi autor fiet. Quòd si ad permutationem in suppurationē ipsa splenis inflammatio repat, quod tamen raro cōtingit, adiuuare eam oportet, ne plura corpora putrefiant, per cataplasmata uidelicet quæ pus producunt: de quibus in hepatis abscessu manifeste est prædictum: hepar enim frequentissime abscessum perfert ac exulceratur. Quare ex his quæ de hepate diximus, ad splenis curationem exempla transsumes.

Cura splenis in scirrhum indurati, Galeni. Cap. xi.

Iam antea prædictum est, splenē quàm celerrime solere in scirrhū indurari, sanguine circa splenitides in ipso uenas obturato, ut neq; excerni, neque digeri ob crassitiē facile possit. Quare attenuantiū pharmacorū usu opus habet, citra tamen manifestam caliditatem: ne uehementius inspissetur crassus humor in eo obturatus. Ammiscēdum est autē eis quippiā ex adstringentibus & austeris, quo ipsius actio & robur conseruetur. Si enim præ debilitate feculentū & atræ bilis humorē, ex hepate, quemadmodum consueuit, non attraxerit, uitiosum humorem uniuerso corpori affricabit. Immedicabilia enim ulcera hoc modo affecti habebunt, & maxime circa crura, & colorem corporis uitiatum ad nigredinem uergētem. Diutius autē durante malo etiam aquam inter cutē incurrunt. Ob id igitur in ipso splene naturalem firmitatem custodire oportet, quo conueniens sibi alimētum attrahat, & sanguinem repurget, superfluaq; in ipso generata retrimenta ad uentrem demittere queat, quæ postea cum ciborū recrementis excernūtur. Ad hanc itaq; rem amara ipsi spleni offerimus, quibus aliquādo ex austeris quippiā ammiscemus. Amara quidem ut humoris crassitiem secent ac repurgent: austera autē ut robur & firmitatē eius conseruent. Quale uero pharmacū hepati est absinthiū, tale existit spleni capparis cortex. Et quale est hepati eupatorium, tale spleni est scolopendrium. Similibus enim secundum genus pharmacis utraq; uiscera opus habent. Verum splen tāto fortioribus indiget, quanto crassiore utitur alimento. Cæterum à ueteribus plurima potabilia pharmaca ad induratum lienem sunt descripta. In curando autem animaduersionem habere oportet, num curandi ægri uniuersum corpus frigidius sit, an calidius, nū humidius, an siccius. Eis igitur qui corpora natura habent calidiora, citra molestiam myricæ folia dantur, uirgultaq; & radix: scolopēdrium item, & rumicis syluestris, maxime uero acuti semen, foliaq; & radix: optime autem facit radicis uiridis contusæ succus cyathi unius mensura potatus. Probe facit & lycapsos, quæ & anchusa appellatur: danda autem radicis eius drachma una, aut cacumina hederæ tria, aut folia eius, uel etiā radix: item polytrichon, & capnij, quod chelidoniū uocatur, decoctum ad tertias redactum, folia salicis & cortex, itemq; radix limonij, quod & cynoglossum uocatur: folia & radix, & semen quoque pelecini. Hæc enim neq; uehementem in se habent caliditatem, neque si calidior temperatura adsit, ei molestiam inferre solent: quapropter his tum ad prædictos, tum ad reliquos utēdum in principio adfectionis: à mitioribus enim auspicari oportet. His autem efficaciora sunt, quæ inueteratis scirrhis conducūt, & corporibus agrestiorib. & qui omnē corporis habitū habent frigidiorem: trixago, gentianæ radix, calamintha, pulegiū, & cyclamini radix, scordiū, trifolij bitumen olētis semen, hyperici coma, acori, asari & eryngij radix, uiticis semen torrefactum, centaureæ maxime minoris succus, etiā si sit exiccatus, chamæpitys, polium, lonchitidis radix, anagallidis quæ cæruleum habet florem succus, glycysides aut pæoniæ, itemq; dracunculi radix tum uiridis, tum sicca. Aliud. Caroi ex terra suscepti, radicis rubię, bryoniæ, ammoniaci thymiamatis, cuiusq; drachmam

chmam unã. horum unumquodq; aliquando tritũ ex posca datur, aliquando autem decoctum eorum præbetur: quod si sicca dare uelis, sufficit drach. plus minus unam exhibere. Conducit item hoc. Ammoniaci thymiamatis sextantem, castorij unciam I. con terito, & drachmã I. ex posca aut aceto mulso præbeto. Aliud. Scillæ assatæ drac. I. corticis radicis capparis drach. I. præbe ex posca, uel aceto mulso. Mouet enim crassos & uiscosos humores, inquit Archigenes: aliquando & cruenta non per urinas tantum, sed & per uentrem educit. Aliud. Thuris obolos duos, seminis fœniculi cochlearium unum, præbe ex uino. Aliud Marciani, præsens remediũ: quod etiamsi sit induratus, citra dolorem ipsum laxiorem reddit, ut neq; significationẽ, neq; etiam suspicionem suffusionis aquæ inter cutem relinquat. Seminis uiticis cõtusi & cribrati per angustissimũ cribellum dra. V. his qui perfectæ sunt ætatis ex posca bibẽdas præbe. Aliud eiusdem, ad splenem & hepar indurata, & principium aquę inter cutem, & ad alui, & intestinorum, ac stomachi inflationem, simplex & periculo uacans. Bryoniæ radicem con tusam & cribratam, repositam, ab aëre & uento intactam, ne quid inde transpiret, adserua, & pro uiribus ægri præbe. Perfecta mẽsura exhibitionis est cochlearium unum, hydropicis quidem & splenicis ex posca: hepaticis ex hydromelite aut uini dulcis cyathis tribus. Pastillus ad splenicos, Asclepiadæ: liquefacit splenem, ut multo experimẽto cõstat. Seminis ericæ drac. VIII. piperis albi drach. IIII. spicæ nardi drac. IIII. ammoniaci thymiamatis drac. IIII. scolopendrij drac. II. costi drach. II. cum aceto scillitico subigito, & drac. I. cum aceto mulso aut posca præbeto. Conuenientissimum autẽ spleni in scirrhũ indurato remedium existit ferrum aqua, aut uino, aut posca extinctum. Ea ipsa enim aqua, aut uinũ, aut posca in principio exhibita iucũda & utilissima existunt, & perplures ex ordine dies dantur. Itaque febrientibus aquam, aut poscam dilutã præbeto: eis uero qui teneram carnem habent ac febre carent, uinum. Sit autem ferrum quod in ipsis extinguitur stomoma. Ipsius autem stomomatis ferri squama, (quam in fabrilibus officinis ferrum dum ignitur & malleo tunditur, abijcit) postea agrestioribus hominibus utiliter exhibetur. Præclarè enim hæc splenem liquefacit, utpote quę consumendi facultatem præstat, quare aliarum rerũ complexu opus habet, ne inde stomachus male afficiatur. In calidioribus igitur tẽperaturis, pelecini semen ei ammiscere conuenit: aut si id non adsit, scolopendrium: aut si neq; hoc haberi possit, absinthij comam, aut rumicis acuti radicem aut semen. In frigidioribus autem temperaturis, ad squamam ipsam, cassiam, aut amomum, costum, anisum, aut serpillum mõtanum, & similia addere oportet. Quanquã tum in his, tum in omnibus pelecini semen maxime cõueniat. Omnia autem nũc dicta, itemq; ea quæ paulo antè sunt relata simplicia pharmaca, in principio cum posca diluta coquantur, postea uero etiam meraciore. Progressu uero temporis etiam ipsa contusa & cribrata cum aceto aut aceto mulso exhibentur. Verum certam uniuscuiusq; horũ mensurã definire difficile & periculosum est, quũ diuersæ eorũ qui ea accipiunt sint naturæ: quare in principio parũ quid ex unoquoq; exhibendum, & pro ratione deinde exhibitionis mensura augenda, iuxta ipsius pharmaci, atq; etiam ægri uires. Omnia igitur prædicta quomodocunq; tandem potata, aut semel saltem deglutita permanere solent: uerum glans unguentariorũ, quã myrobalanon appellant, nisi cũ posca bibatur, facile uomitu reijcitur. Licet igitur singulis prædictis simplicibus pharmacis per se uti, & duo item uel tria aut quatuor, permixta æqualiter uel inæqualiter præbere. Ex compositis autem ferè pulcherrimũ est, id quod ex ossibus constat, ad podagricos descriptum Philagrij pharmacum. Efficax enim reperies ipsum, inquit Philagrius, & conuenietissimum ad omnia splenis uitia, præsertim cum tumore magno & duritia oborta. Sensibiliter enim huiusmodi affectionibus auxiliatur: utpote quod ui sua emollit & concoquit, ampliusq; diffundit & purgat, ultra hoc quod paulatim discutit & resiccat. Est autẽ tum gustui, tum odoratui suauissimũ, maxime si plurimo despumato melle mixtum, delingendum præbeatur. Secũdo autẽ loco inter ea quæ ego noui est & hoc, inquit Philagrius, ipso sanè usu probatum. Corticis radicis capparis drach. VI. foliorum myricæ drachm. VI. squamæ stomomatis ferri drach. VI. myrobalani drac. X. aut VI. ammoniaci thymiamatis drachmas VIII. seminis pelecini drach. V. stœchadis drach. III. comæ absinthij drach. III. scolopendrij drach. X. Excipe aceto & informa pastillos, ac exhibe drach. I. ex posca aut aceto mulso aut uino. Hoc itaq; robustũ est pharmacum, ut etiã ad duriora corpora quadret. Aliud eo imbecillius tale est. Pulegij drac. XII. radicis rumicis acuti dra. VI. seminis eiusdem drac. VI. capnij iuxta sepes nascentis sicci drac. VI. pelecini drach. III. scolopendrij drac. III. spicę nardi drac. II. rhei pontici drac. I. corticis capparis drac. II. Excipe aceto ac redige in pastillos, exhibeq; drach. I. quẽadmodum in præcedẽti dictum est. Pastillus ad splenicos, splenẽ liquefaciẽs: Asclepiadæ. Seminis ericæ drach. IIII. piperis, ammoniaci thymiamatis, spicæ nardi, cuiusq; drachm. II. Quidam etiã costi drach. II. & scolopendrij drac. II. Arida contundito & cribrato, ammoniacũ in aceto dissoluito, ac simul in pastillos digerito: ex quibus drachmã unã cum aceti mulsi cyathis III. propinato. Qui huius pharmaci compositionem docuit, per triduũ hoc suis catulo se exhibuisse dixit: postea ubi catulũ dissecuisset, ipsum sine splene repertũ. Aliud, ad spleneticos & hydropicos, quod optime urinam ciet, & uentrẽ emollit: Archigenis. Scillam magnã luto oblitã assato, deinde repurgatę internæ libras II. accipito, dauci unc. I. anisi, seselis, radicis panacis, iridis, cuiusq; unc. I. seminis urticę sextantẽ, cedridum, hoc est, fructuũ cedri sextantẽ, myrrhę dra. IIII. farinę erui unc. XVI. cũ uino informa pastillos, & præbe dra. I. cũ aceti mulsi cyathis III. Aliud, Radicis panacis, ammoniaci thymiamatis, corticis radicis capparis, radiculę, scillæ assatę internę, æquales omniũ partes cõmitte, & obolos tres aut quatuor prębe: cõducit anhelosis & hydropicis. Pastillus sũmæ utilitatis. Cacuminũ hederæ nigrę drac. IX. spicæ nardi drac. V. seminis rutæ syluestris dra. IIII. castorij dra. I. iridis dra. VI. Cũ succo uerbenacæ rectę pastillos iformato, & p qnq; dies mane dra. I. ieiunis ex uino ueteri præbeto. Mouet urinas cruẽtas.

Atque hactenus quidem de pharmacis potabilibus. Cæterum ad splenem in scirrhum induratum etiam sanguinis detractionem commodam esse scimus, quæ inter paruum sinistræ manus digitum, & eum qui medio proximus est, sit facta. Quidam autem uenam retro sinistram auriculam sitam diducunt, inquit Archigenes, & ex profluēte inde sanguine splenem illinunt, ac magnum commodum sentiunt. Idē etiam hepate affecto faciunt, incidentes retro auriculam dextram uenam. Quare neque absurdum fuerit etiam his auxilijs uti: animaduersione tamē habita, ne arteriam pro uena dissecemus. Nos autem in his qui multo sanguine abundāt, inferiorem in sinistro cubito uenam secare consueuimus, uerum & hic cauendum ne subiacentem arteriam simul dissecemus. A uenæ incisione, etiam cucurbitulæ spleni affigendæ sæpe & cū scarificatione, extrahēdusque per ipsas plurimus sanguis: quin & hirudines summa commoditate in ipsum splenis locum affiguntur. Loci etiam amplius per spongiam acida muria imbutam fouendi, furfuribus quoque in aceto decoctis, absinthij coma, ac pulegio, & lauri folijs, similibusque adiectis. Quidam autem lapidem molarem aut gagatē longitudine octo digitorum, & latitudine sex digitorum, secundum crassitudinem leuem, igniunt & & aceto adspergunt, panniculoque in aceto calido madefacto circumposito, locis imponunt, & quàm diu calidus sit, incumbere sinunt, atque huic fomento testimonium præbent, inquit Archigenes, tanquam quod insensibiliter deprimat tumorem. Post fomēta ad cataplasmata transeundum, ex farina ordei ac lolij, absinthij coma, myrobalano & althææ radice, cum aceto mulso. Aut panem aridum cum capparis cortice, & myrobalano contusum, cribratum, & cū aceto mulso decoctum imponito. Optime facit & stercus caprinum cum farina ordeacea ex posca cataplasmate impositum. Lupinorum item farina ex posca, & fabarum eodem modo. Cinis quoque ex officina fabrili, & bryoniæ radix cum caricis, aceto, & cyclamino, eodem modo. Brassica etiam syluestris cū melle imposita auxiliatur. Similiter & folia isatidis, & marrubiū cum ordeacea farina ex posca. Cardamomum cum caricis. Cyclaminus cum caricis ex aceto decocta. Cataplasma optimū. Fœni græci trientem, farinæ ordeaceæ quadrantem, cardamomi unc. I. caricarum pinguium lib. I. uerbenacæ herbæ unc. I. ficus in aceto acerrimo macerato, fortiterque in mortario cōtundito, reliquisque adiectis ac simul unitis utitor. Optimū cataplasma & hoc est. Seminis raphani partes II. foliorum salicis partem I. farinæ araci partes II. seminis pastinacæ partes II. in aceto cū pari sapæ mēsura decoquātur. Aliud, ad inueteratum malum, & corpora dura. Corticis radicis capparis, radicis struthij, sinapis recētis, omniū æquales partes, farinæ tritici duplum ad omnium trium mensuram. Vtere ueluti prædictis. Aliud præclarū ad duritias. Stercus gallinarum album, siccum, cōtusum, ac cribratum cū aceto mulso decoquito, confidenterque imponito. Vnguentum optimū. Ammoniaci thymiamatis, thuris, foliorū rutæ uiridium, sing. ęquales partes cum aceto contere, & quàm crassissime illita exiccari permitte. Aliud, quod antea quàm medeatur non abscedit. Ammoniaci staterem I. thuris staterem I. piperis staterem I. Ammoniacum cum aceto contere, eodemque etiā reliqua modo. Aliud. Ammoniaci staterem I. acaciæ stateres II. aloës staterem I. thuris stateres II. Apparatur autē hoc modo. Ammoniacum & aloēn ac thus in aceto macerato, acaciam autē contundito, cribrato ac prædicta cōtrita omnia ammisceto. Croco magma etiam utiliter cum aceto illinitur: sæpe enim nō abscedit priusquā medeatur. Cęterū epithematū medelę magis fidendū. Pleraque enim eorū quę in medicamētarijs libris referuntur ex alumine & sulphure cōposita, prędominātem habent adstrictoriā facultatem. Quare in eis animaduersionem habere oportet, non modo simpliciter facultatis eorū pharmacorū quæ ammiscentur: uerū etiā quātitatis ipsius mixturæ. Etenim in plagis quæ flatuosum habent tumorē, & maxime in quibus tumor laxus est, nihil peccaris, etiā si plurimum ex aluminosis adieceris. In tumorib. uero in scirrhū induratis emollientem & discussoriā facultatem præcellere oportet, quib. parum quiddā ex adstringēte sit admixtum. Vnū igitur ex simplicibus & naturalib. ac nulla arte apparatis, discussoriæ & adstringentis simul est facultatis, ipse uidelicet salis flos, qui splenē in scirrhum induratū sanat, inquit Galenus, calidus in uesicā bubulam coniectus, & forinsecus impositus. Oportet igitur medicū ad affectionē respicere, & pro eius ratione tum addere, tū adimere ex eis quæ in epithematū cōpositionē cōijciūtur, ueluti exempli gratia, si duriciem emollire uelit, ammoniacū & bdellium pinguē, ac styracē optimū ęqualiter uniuscuiusque drac. III. ammiscere debet. Si uero crassos humores dissecare uelit, opopanacis & costi tantundē addet. Quum autē humores diffundūtur, etiā discussoria ac digerentia sunt ammiscenda: aut stercus caprinū in aceto dilutū addendū. Hoc enim & crassitudinem dissecat, & simul discutiendi uim habet. Quòd si discutere tantum uelit, humoribus uidelicet antea sufficienter attenuatis, nitrū pro stercore caprino ammiscebit. Capparis autē cortex ammixtus ultra hoc quod dissecat & repurgat, etiā splenē corroborat. Habito igitur ad ea quę ubilibet accidūt respectu, aut emollientia augebis, aut attenuantia, aut etiā ea quæ discutiūt & robur addunt. Optimum autē epithema emolliens & discussoriū hocce est. Ceræ quadrantem, propolis sextantem, galbani dra. IIII. opopanacis dra. IIII. Vtere: cōtunditur hoc pharmacū, & strumas recentes, omnemque duriciem recens obortā dissoluit. Aliud malagma Asclepiadæ, quod articulos incuruatos relaxat. Bdellij pinguis, adipis uitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque drac. XVI. opopanacis, galbani, thuris, canchryos, styracis, cuiusque dra. VIII. piperis grana CLX. ceræ dra. XLVIII. fecis olei irini sextantē ac unciæ dimidiū, uini quantū satis est. Arida cōtundito, & cribrato. Ammoniacum, opopanaca, thus, bdelliū in uino dissoluito, liquescibilibus autē liquefactis, adfusis, ac simul emollitis utitor. Extreme emolliēdi facultate præstat hoc, inquit Galenus. neque enim aliud magis eo emolliēs repereris: quòd si irini olei inopia sit, cyprino aut sicyonio eius loco utor. Aliud malagma Amythaonis, ad pręcordiorū distēsiones: cōducit & articulis qui difficulter mouētur, omnemque duritiē dissoluit, & priore quidem minus emollit, magis autem digerit ac discutit. Cōpositio sic habet. Ammoniaci thymiamatis drac.

drach. XXXVI. ceræ dra. XXXVI. terebinthinæ drach. VIII. bdellij dra. VIII. myrrhæ dra. IIII. thuris drac. IIII. galbani drach. VIII. olei cyprini sexuncem. Myrrham, bdellium, thus, uino præmacerata conterito: ammoniacum in aceto dissoluito: liquescibilia autem liquefacito, affundito, ac utitor. Aliud prædicto longe efficacius, & fortius, inquit Philagrius: discindit enim & attenuat inspissatos humores, & uiscosos repurgat. Habet autem hoc modo. Malagma Asclepiadæ. Ammoniaci thymiamatis sexuncem, galbani, myrrhę, cuiusq; sextantem, ceræ sesquilibram, thuris quadrantem, opopanacis quadrantē, radicis panacis sexuncem, propolis quadrantem, aceti sextarios II. stercoris capræ quadrantem. Ammoniacum cum aceto terito, deinde etiam thus, galbanum, opopanaca, & myrrhā. Propolin autem cum modica cera in mortario tundito: ceram uero cum olei triēte liquefacito paulatim donec cogatur decoquendo, & deinde propoli adiecta, ab igne tollito, percolato, ac frigefieri finito, perpolitaq; tritis adijcito, unito, ac utitor. Cæterum epithema quod ego composui, inquit Philagrius, optimū ad diuturnas & frigidiores affectiones existit. Myrobalani drac. XLVIII. ammoniaci thymiamatis dra. XLVIII. bdellij drac. XLVIII. scythicum uero bdellium maxime probo, corticis radicis capparis dra. XLVIII. mannæ dra. XXIIII. opopanacis dra. VIII. styracis drac. IIII. uisci drach. XII. ceræ drach. XXIIII. floris salis drach. XLVIII. Ammoniacum cū salis flore dissolue: capparin uero, myrobalanum ac mannam cum aceto: reliqua autem iuxta ignē emollito & in mortario tūdito, & trita eis adijcito, unito, ac utitor. Hoc pharma cum splenem consumit. Aliud. Verbenacam uiridem cum manna terito, atq; axungia suilla ueteri excepta imponito. Dura enim corpora & diuturno malo affecta quàm maxime inde iuuantur: reliqua uero integre sanat. Prodest etiam uerbenaca per se imposita, itemq; trixago. Aliud epithema Asclepiadæ, ad splenicos, consumit tumores. Foliorum sambuci tenerorum lib. III. aloës pinguis lib. I. cum aceto terito ac lenito, linteoloq; excepta imponito. Verum si malum recens est, uniuscuiusq; par pondus conijcito. Aliud. Seminis ericæ libram I. galbani lib. I. Semen contusum & cribro excussum galbano excipito, rursumq; tundito olei irini fece addita, quo malagmatis formam acquirat, & linteolo inditū imponito. Vniuerso autē uiscere, recrementisq; eius, atq; meatib. oportunis, per emollientia, repurgātia, dissecantia, attenuantiaq; & diffundētia humores, ampliusq; etiā per ea quæ uias dilatant, tum in potu accepta, tum foris imposita pręparatis, efficacius euacuare potētibus est utendū, ac primū quidē simplicioribus, postea uero etiam fortioribus, uelutí exempli gratia: primum quidem epithymi drachmas IIII. cū seri lactis heminis V, præbeto. Dato autem eis epithymi drachmas IIII. tenuissime tritas cū modico sero, atq; ubi uenter operari inceperit, serū per se paulatim absorbendū exhibeto. Cæterū post aliquot dierū interstitiū, ubi uires recollegerint, hieram Archigenis ex colocynthide præbeto, aut quæ Iusti appellatur. Post horum autem omnium usum, farinæ tenuissimæ radicis cyclamini siccæ drac. III. aut IIII. ex aqua mulsa dato, atque quo sudorum exclusionē iuues, ęgrū uelamentis cōtegito, & in lecto cōcalefacito. Epithemata discussoria & resiccātia. Postquam corpus fuerit repurgatum, epithematis quæ digerere siue discutere & resiccare possunt, utēdum, qualia sunt quæ ex auripigmento & alumine componuntur: ex quorum numero est etiam id quo ego, inquit Philagrius, utor. Ceræ tyrrhenicæ drach. XCIII. resinæ pinus siccæ drach. XCVI. resinæ pinus liquidæ drachmas XCVI. auripigmenti drac. XVI. aluminis scissilis drach. XII. Metallica terito, & liquescibilia cum modico oleo liquefacito, ac refrigeratis sicca adijcito, unito, & utitor. Aliud aurei coloris. Asclepiadæ, ualde pulchrum. Ceræ libras duas, resinæ pinus siccæ libras duas, auripigmenti sextantem, aluminis scissilis sextantem, calcis uiuæ unciam unā, olei cyprini uncias sedecim, aceti uncias sedecim. Aliud, ad splenicos & hepaticos. Aluminis liquidi, sulphuris uiui, nitri, ammoniaci thymiamatis, mannæ, radicis capparis corticis, singulorum sexuncem, picis libram unam, resinæ pinus siccæ libram unam, olei cyprini sexuncem, aceti quantum sufficit. Aliud epithema hepaticum, Ipoteriū appellatum. Resinæ pinus siccæ libram unam, ceræ libras duas, picis libras duas, aluminis liquidi, nitri, sulphuris uiui, mannæ, cuiusq; libram unā, aloës sexuncē, pyretri, aristolochiæ longæ, bdellij, ammoniaci thymiamatis, amomi, uisci, cardamomi, olei, cuiusque quadrātem, aceti sesquisextarium. Ammoniacum, alumē, sulphur, nitrum, cum aceto diluta terito: reliqua uero arida quidem contundito, ac tritis admisceto: liquescíblia autē liquefacito, atq; reliqua cum eis excipito. Optime faciunt & ex caprino stercore apparata: item plurima eorum quæ ad hydropicos sunt descripta: & Machærionis emplastrū, & emplastrum ex rumice, quæ in decimo quinto Sermone referentur. Phœnigmi, cutem rubefaciētes. Efficaciter autem in ipsis phœnigmi auxiliantur, tū qui ex sinapi apparantur, tum qui eis cōsimiles existunt. Cæterum corpore prius à superfluis humoribus euacuato, eos adhibere oportet. Pulcherrimus autē phœnigmus talis est. Phœnigmus Asclepiadę authemeros, quasi eodē die auxilians inscriptus: qui sanè ab uniuersa affectione liberat. Pyretri dra. octo, myrobalani, cardamomi, seminis urticæ, piperis, cuiusq; drac. octo, sinapis trientem. Omnia conterito, & aceto subigito, & tepefacta ex interuallo per horas tres imponito, si saltem tamdiu sustinere possit: deinde ablato pharmaco lauari præcipito, in feruentioris solij desessu. A balineo autem cerato ex rosaceo apparato utēdum. Alius. Lepidij folia trita cataplasmatis modo imponito, atque ubi morsum sentiūt, in balneum inducito, & ablato pharmaco, in feruētem aquā immittito & perfundito. Difficulter enim ferunt nimiā mordacitatem. Sani autem exeunt, inquit Archigenes. Idem remedium & ad coxendicum dolores efficacissimum reperitur. Summe etiā auxiliantur myrobalani cortices & nitrum. Nitrum per se terito, & parum aceti ammisceto, deinde resinam ac ceram cum pauco oleo liquefacito, affundito, emollito, ac utitor. Cæterum quod operæprecium est cognosse, fortia pharmaca non nisi corpore prius à superfluis humoribus repurgato, & probe cōcoquēte, adhibere oportet. Smegmata, siue repurgatoria. Oportet autem locum ipsum sensim ad phœnigmorum rubefacientium toleran

tolerātiam irritare: quod per repurgatoria smegmata commode fieri potest. Componantur autem smegmata ex staphide sylvestri, piretro, pipere, ac alcyonio, pari uel impari modo prout uidebitur coniectis. Quod si teneram carnem habeat æger, iridis, & cyperi, & herbæ sabinæ aliquid his ammiscebis: aut farinam aliquam, ueluti erui, aut fabarum, aut cicerū. Quod si etiam odoratum reddere uelis pharmacum, cassiæ quippiam & philli ac amomi adde. Si uero durius contingat curandum corpus, ex pumice addes, atque adarce. Postremū autem phoenigmis ex sinapi cōsimilibúsque uteris: corpore prius uniuerso à superfluis humoribus repurgato: ne uidelicet uehementia caloris alia adtrahat recrementa, durioremq; reddat ipsum locum.

De splenicorum ustione. Cap. XII.

Quòd si prædicta auxilia irrita sint, inefficaciterq; adhibeantur, ad ustionis patrociniū cōfugere oportet: ita ut uel per cauteria, uel pharmaca crustas inuramus, & multo tempore saniem effluere sinamus: corpore tamen prius per uenæ incisionem, & purgationem euacuato. Etenim quum ferè in totum uitiatis humoribus splenici sint referti, & non præeuacuetur uniuersum corpus, maligna ulcera ex crustis fieri cōsueuerunt.

Diæta splenicorum. Cap. XIII.

Porrò diæta ipsorum splenicorum tempore inflammationis simplex sit, & quæ facile concoquatur: uelut est halica lota, & ptisanæ succus, panis madefactus. Si uero inflammatio diutius remoretur, etiam auicularum carnes eis concedēdæ, & pisces petrosis aquis degentes. Vbi uero schirrhus sit perfectus, diæta attenuatoria exhibeatur, & acrium rerum comestiones per interualla. Proprie autem splenicis cōuenit capparis comesta ex aceto mulso. Vinum sit non ualde uetus, quod aqua permisceatur, in qua ferrum sæpe ignitum sit extinctum. Plurimum autem fiduciæ in exercitamentis ponēdum, quibus ante cibum uti cōuenit, corpore superfluitatibus non abundante. Ex eorum autē genere ex superabundanti faciunt deambulationes et cursus: & noui sanè aliquos, qui ex his solis ab omni affectione sint liberati: gestationes etiā omnes conueniunt, proprie autem quæ fit in equo. Manifestum aūt est quòd uociferatiōes quoq; opportunæ & in tēpore assumptæ eis summe opitulantur.

Cura eorum in quibus splen frigida, uenter uero calida affectione laborat. Cap. XIIII.

Cognitu uero necessarium est, quòd in aliquibus splen frigidam intemperiem habet, & ob id calefacientibus opus habet: uenter autem bile agitatur, et cōtrariam spleni sustinet intemperiem: aut etiam citra priuatam affectionem, ex meatu qui bilem susceptat, flauam bilem assumit: & absq; hoc etiā, sæpe ob ægram concoctionem & ciborum in uentre corruptionem splen afficitur: etenim aliquando quū frigiditatis sensus cum grauitate circa splenem percipitur, uenter biliosum uomitū reiectat; tunc equidem difficilis cura nobis instat, & quæ difficulter procedit: nimirū splene caloris fotum expetēte: uentre autē atq; etiam uniuerso corpore refrigeratione indigente, atq; id uno & eodē tempore. Quo igitur quantum possibile est utriusq; mēbri affecti effugiā lęsionē, pro uiribus conabimur ut eos à tristitia & cura, iraq; & uehemētibus motibus, multa item inedia ac cibi auersatione auocemus, simulq; per ea quæ citra molestiā purgāt pharmaca, biliosum humorem euacuemus. Os uero uentris firmemus ac corroboremus, ne quid eorum quę ex reliquo corpore ad ipsum influunt, suscepte. Cæterū corroboratio ipsius per ea quæ difficulter corrumpuntur, contingit, de quibus in secundo mētionem fecimus Sermone. Suffecerit autem ipsis exhibitio modici panis cum oliuis albis aut colymbadibus appellatis, citra potum, si balneum & prandiū differant, ne bilis efferatur. Melius autem est si priusquam bilis efferatur, ieiuni lauent. In prādio cibi eis præbeantur tum quantitatis tum qualitatis moderatę: uerum ut splen illæsus permaneat, conuenit primum boni succi & actu calidos præbere, ac deinde postremum tum actu tum potentia frigida porrigere, ueluti lactucam & frigidum potum, ac similia: non frigida enim frigidis præsubstrata splenem illęsum ab his quæ postea ingeruntur frigidis, conseruant, ex quibus os uentris corroboratur, & calida ipsius intemperies corrigitur. Optimum igitur fuerit postremum omniū mala punica, aut etiam alia, aut pira, aut quędā quę stomacho grata sunt accepta re: atq; eodem omnino modo etiam cœnam instituere. Conuenit etiam per ea quæ forinsecus imponūtur hoc modo affectis opitulari. Refrigerant autem uentrem citra nocumentum forinsecus imposita, oleum melinum & rosaceum: cerata item ex ijsdem apparata, modica mastiche ammixta, aliquādo etiā oleo addito omphacino. Calidus itaq; uenter per prædicta lenitur. Ad splenē autē calefaciētia adhibēda sunt, qualia sunt epithemata poliarchia appellata.

Cura Splenicorum quos tussis infestat. Cap. XV.

Quòd si tussicula splenicum infestet, sintq; eiusdem generis adfectiones circa utraq; uiscera, ueluti si contingat & splenem & pulmonem eodē tempore crassis ac uiscosis humoribus aut aliquo alio frigido morbo detineri, tunc sanè podagricum pharmacum ex ossibus cōstans, uehementer utile tum spleni, tum eo modo tussientibus existit, & antidoti quæ eis similes habentur. Si quidem igitur similes contigerint affectiones, similia remedia adhibere opotet: ubi uero diuersæ erunt affectiones, diuersis pharmacis utēdū est: utpote si splē à crassis & uiscosis humoribus, & frigidis liquoribus adficiatur: tussis autem à tenui & acri destillatione contingat, si modo possibile fuerit, & destillatio non urgeat uehemēter, à pharmacis fluxum cōdensantibus abstinere cōducit, ueluti est quod ex papaueris calicibus constat, itemq; ex seminibus pastillus, & quæ his similia existunt. Vehementiore autem & acriore existente destillatione, & quæ periculum exulcerationis pulmonis minetur, utendum quidem ex papaueris calicibus confectione, uerum spleni epithemata attenuatoria imponantur, atqui nisi magna impendat necessitas, ea quæ stupefaciunt uitanda, capiti autem aliquis ex seminibus pastillus cum aceto rosaceo ad strigmentitiam crassitudinem redactus imponatur: præstat autem ex ipsis in hoc præsertim usu, hi qui crocei appellantur. Cum aceto enim & rosaceo oleo triti, & ad strigmenti spissitudinem redacti, lanaq; conuoluta excepti, ac sincipiti impositi, tenuitatem destillatiōis inspissant, simulq; exurentē & acrē in capite qualitatē refrigerant, tusses sedant, & somnū suauem inducunt. Post hæc aūt theriace per opiū recens

apparata

apparata in potu accepta, tussientibus quibus simul splen affectus est, auxiliatur.

Cura eorum quibus splen in magnitudinem excreuit, simulq́; durus existit. Cap. XVI.

Quidam ex splenicis immodice auctũ splenem habẽt, ut non solum hepar & inguina contingat, sed & ob soliditatem attollatur, uitalesq́; cordis uires maximopere lædat, ac imbecillitatem inducat, utq; ex eo uniuersum refrigeretur corpus, ipsumq́; adeo hepar tenuissimum & aquosissimũ in ipsis fiat, & eiusmodi quoq; sanguis. Horum sanè qui hoc modo sunt affecti curã recusare oportet: quod si cogamur tamẽ, à dubijs & hebetibus remedijs auspicabimur, periculo eis incumbente prædicto. Verũ neq; intra corpus sumendum, neq; forinsecus adhibendum, ullum aliquod uehemẽs pharmacum offeremus: neq; euacuationem etiã coaceruatim faciemus, sed paulatim & per simpliciorum medicaminum usum. Cæterum tum per os exhibitis, tum foris admotis, & quantũ posibile fuerit conuenienti diæta, uirium imbecillitate refocillata, si in melius proficere ipsos uidemus, fortioribus omnino remedijs utemur, ita tamẽ ut sensim aucta ipsa apponamus.

De ictero seu morbo arquato: ex libris Ruffi & Galeni. Cap. XVII.

Ictérus à similitudine ad animalculum, quod ictis, id est, uiuerra appellatur, nominatus est: est autem mustela syluestris, quæ auricolores oculos habet. Verum icterus morbus biliosi humoris circũ corpus effusio est, ob secernentis eum facultatis debilitatẽ, quę eum segregare & ad proprios excretionis locos demittere nõ ualet. Errare autem eos credendum est qui hepatis affectionem in omnibus ictericis adesse putauerunt. Conspicitur enim sæpe, quum hepar nihil male est affectum, flauæ bilis ad cutem effusio facta in iudicationibus morborum. Cõspicitur etiã citra febrem aliquando sanguis in bilem exagitatus per corruptionem uidelicet aliquam peregrinã: qualis quoq; à uenenatarũ bestiarum morsibus contingere consueuit: etenim quũ quispiam à uipera morsus esset, uniuersum corpus prasini siue porracei coloris habuit, & quũ assidue theriacẽ bibisset, celerrime sanatus est: quare nihil mirum est, talem aliquando contingere humorũ in corpore permutationẽ, ut uniuersum corpus ictericum colorem assumat. Quin & fieri potest ut propter naturalis temperiei ipsius hepatis mutationem, eiusmodi humorũ corruptio contingat, ut aliquando herbis pallore albicantibus totum corpus manifeste assimiletur, aliquãdo etiam plumbi colorem induat. Quemadmodum etiam eiusmodi colores nigricantiores fiunt, si ob splenẽ quàm si ob hepar affectum contingãt. Splene scilicet ad attrahendum ad se ex hepate atræ bilis humorem, & ad repurgandum sanguinem pro more suo debilitato. Fit autem aliquando icterus ob imbecillitatẽ uesicę bilis susceptricis, quę biliosum humorem, ueluti cõsueuit, in sese ex hepate non attrahit, & ob id impurum sanguinem relinquit. Possibile est etiam eam nimis repleri, aut repletam propter repletionis multitudinem non posse euacuari: Aliquãdo autem & propter obturationem aut debilitatem uenarum, quarum ora ex ipsa ad hepar deferuntur, biliosum humorem non adtrahit. Quare in ictericis affectionibus recrementorum figura necessario consideratur, quum in aliquibus multum colorata per flauam bilẽ appareant recrementa, quemadmodum etiam in alijs urinæ. In quibus enim ratione iudicationis bonæ in febribus, biliosus humor ad cutem prorumpit, his & recremẽta & urinæ naturali modo se habere uidebuntur. Quibuscunq; uero citra febrẽ, unà cũ grauitatis alicuius aut doloris sensu circa dextrum iliũ, arquatus cõtigit, in his uesicę bilis susceptricis obturationem factam esse putandum est. Quibus autem neq; grauitatis neq; doloris sensus circa ilium adest, in his splenem uitiati humoris causam esse iudicabimus. Si autẽ neq; dolor neq; grauitas circa ilia infestet, neq; febris præcessit, & tamen sanguis in uniuerso corpore in bilem mutetur, atq; ita arquatus contingat, his pruriginosior cutis fiet, & magis etiam arescet. In quibus uero atrę bilis humor unà cum sanguine ad cutẽ est delatus, hi omnino grauius afficiuntur. Consequitur enim ipsos tristitia præter rationem, & mordacitas eorum quæ circa uentrẽ sunt, difficultasq́; spirandi, & cibos auersantur, & nigra lotia excernunt. Aliquando autẽ & per interualla quædam corpora ipsorum tepescunt: stercora uero chalcanthi colorem referunt, & aluus magis his reficcatur. Cæterum eos qui ex pallida bile arquatum contrahunt: nulla mordacitas eorum quę circa uentrẽ sunt cõsequitur, neq; etiam in tantũ auersantur cibos: sed obtusior tamen aliquando fit in eis ciborum appetitus. & stercora quidem albida egeruntur, urinę autẽ crocei coloris, turbatæ tamen & tenebras referentes permanent. Communiter autẽ omnibus ictericis pigrities & tumor grauans ad motum corporis contingit, & ad dulces cibos animum habent alienatum: amaros uero non admodũ auersantur, & uarijs imaginationibus uexãtur. Pruritus etiam uniuersi corporis comitatur, & difficulter exudant. Porrò alba oculorum & partes faciei tẽporib. propinquæ, itemq́; malæ pallorem ostendũt: uenæ etiam sub lingua repletę reperiuntur, & abundantem humorem significant.

Cura arquati. Cap. XVIII.

Arquati igitur qui ratione bonę iudicationis febribus perfecte solutis fiunt, facilime sedantur: si ægri lauacris aquarũ dulcium utantur, ac olei discussorij per frictione, omnibusq́; quæ rarefaciunt cutem: qualia sunt oleum chamæmelinum, anethinum, irinum, gleucinum, amaracinum & rosmarinus herba oleo incocta ipsum plurimum discussorium facit. Diætã quoq; uniuersam humectiorem in his constituere oportet, & ut mediocriter humorum crassitudinem attenuare possit. In reliquis autẽ ictericis duo maxima remedia principatũ obtinent, sectio uenæ, & purgatio. In quib. igitur multitudo sanguinis unà cũ bile in toto corpore abundat, & quos circa hepar aut splenẽ dolor aut distensio infestat, nihil uenæ incisio ne cõmodius fieri potest, si nulla alia re id facere prępediaris: particulatim autẽ & per uices sanguis est detrahendus, ne per coaceruatam euacuationẽ uires ægri prosternantur: neq; uero inepte clyster adhibetur, si uenæ sectio impediatur. A uenæ autẽ incisiõe etiam commode clyster assumitur, qui propter stercorum euacuationem spirandi facilitatem inducit, intestinaq; iritando ac mordendo, humores ad cutis superficiem delatos, ad ipsa retrahit & reuellit. Purgatiões aũt magis proprię & familiares huic morbo existunt,

existunt, inquit Rufus. Cæterum edulijs ac potionibus itemq; pharmacis, humores prius attenuare oportet, obturationesq; deoppilare, atq; deinde pharmacum exhibere quod flauam aut nigrã bilem ducit. Sint aũt purgatiões ictericis exhibendę fortiores: ob uentris enim siccitatẽ, imbecilliores, inefficaces in ipsis cognoscuntur: quare in principio purgare non oportet, priusquàm per deoppilantia bilis attenuetur, & quodam modo ad intestina reducatur, maximi namq; mali causam, purgationes in principio datæ præbuerunt. Itaque conuenit primum deoppilantibus mox dicendis uti, atque ubi attenuatio humorum ac deoppillatio fuerit facta, tum demũ conueniens, & forte (ut dixi) pharmacum purgatiuum est exhibendum. Quòd si primo purgatiuo pharmaco nihil proficias, rursus forte aliquod deoppilatorium pharmacum bibendũ prebę, & post triduum rursus uiolentius pro secunda uice purgato, inquit Rufus, ut etiam ad finem purgatiõis unà cum uehementissima mordacitate bilis excernatur, quæ cærulea magis sit quàm flaua. Ego itaque euphorbium epithymum, aloën, petroselinum, & dauci semen misceo, ac ictericos purgo. Optime etiam ipsos purgat hoc. Piperis longi scrupulos nouem, piperis nigri scrupulos quinque, scammonię scrupulos sex, ammij scrupulos quatuor, seminis fœniculi sesquiscrupulũ, seminis apij scrup. II. & dimidiũ, caroi scrup. IIII. anisi scrup. III. mellis quantum satis est, quo ad strigmentitiam crassitudinem redigatur. Datur, nucis ponticæ magnitudine cum cochleari aceti albi & aquæ calidæ tantundem. In melancholicis autem ad prædictum dimensum farinæ epithymi scrup. III. addere oportet. Vehementer commodum & hoc est. Colocynthidem magnam superne perforato, eiectoq; semine id quod instar tomenti in ea est sinito, ac uinum uetus dulce infundito, & pernoctare in ea permittito: mane uero per panniculum detritæ uestis diligenter percolato, & uinum calefactum his qui flaua bile abundant bibẽdum præbeto. Ad melancholicos autem epithymi scrupuli sex in uino dulci præcoquãtur, id ipsumq; uinum colocynthidi infundatur, ac ut dictum est, bibendum præbeatur. Cyclamini quoq; radix trita potata, post deoppilantia remedia, aptissima est ad uiscera repurganda, & ad bilem in uniuersa cute excludendã per sudorem: quare post eius potionẽ, sudorum exclusionem per uelamenta ac concalefactionem in lecto iuuare oportet. Dantur autem ad summum ex ea drachmæ quatuor ex aqua mulsa. Quòd si inflammatio circa partem aliquam uiscerũ subiaceat, primum irrigationibus & cataplasmatis utendum est, & post ea ceratis & epithematis ad uiscerum inflammationem pręscriptis. Præstat autem farinę ammiscere rosmarinum herbam, florem iũci odorati, absinthium, artemisiam, abrotonum, rutam, cardamomum, chamæpityn, scordium, poliũ, ac chamędryn. Hæc enim singula ammixta urinam cient, quod morbo maxime cõducit, & uisceribus inflammatis prodest. Cucurbitulis etiam utendum, hepate quidem affecto inanibus, & aliquando cum scarificatione: splene autem adfecto omnino cũ scarificatiõe: inanes enim splenẽ nihil iuuãt. Pharmaca autẽ quę in potu accepta ab obturatione ictericos liberãt, maxima ex parte urinã cient, uelut est apij decoctum, & adianti, ac similia: Vtilis est & absinthij cremor per se, & cum nardo indica, ac iunci rotundi odorati flore. Item pulegij decoctum, & calaminthes et uerbenacæ rectæ ac oxallidis. Est autem oxallis rumex acri sapore, fuluis ramulis & folijs, caule quadrangulari eoq; semine referto, pallida radice: hæc sane per se comesta, & radicis decoctum ad tertias redactum ac potatum celerrime auxiliatur. Prodest etiam rumex satiuus, & anchusæ radix, rubiæ radix, chamępityos, rosmarini, & aristolochię. Mirifice etiã prodest, serpillum, hypericõ & eius generis plurima alia. Singula hęc in aqua ad tertias decocta cũ uino dulci bibenda præbeto, aut cõtundito & cribrato, ac singulorum drach. I. dato. Præclare quoq; facit corticis raphani succus, uino meraco dulci permixtus aut uino mulso: ita ut succi cyathi duo, uni uini cyatho contemperentur. Datur item ualde commode cichorij & seridis succus, febrientib. quidem per se, febre carentibus cum uino, brassicæ item succus eodẽ modo, & cornu ceruini ramẽta cochlearij mensura, petroselinum, anisum, asarum, rheon: cõmodissimum autem est chamæmelon, quæ & leucãthemos adpellatur, itemq; buphthalmum. Aliud multi experimenti. Spumæ nitri albæ drachm. duas, in uino ueteri dulci macerato trium cyathorum mensura, & per totam noctem sub diuo ponito, & ad triduum aut quatriduum bibendum præbeto.

Aliud præter opinionem. Vermes terrenos coctos ac cum myrrha troglodytica tritos, in fabæ magnitudinem ex passo aut uino mulso dato, & postera die icterum per lotium eijcient. Idem faciũt & absq; myrrha dati. Exhibeto hoc ad triduũ, ac utere cõfidenter. Pastillus ictericus, qui ictericis, & hepaticis mirabiliter cõducit. Amygdalarũ amararũ repurgatarum drac. IIII. anisi, comæ absinthij, cuiusq; dra. II. spicæ nardi dra. I. asari dra. I. cõtundito & cribrato reliqua, amygdalas autẽ cũ aqua terito, & pastillos informato: ex quibus dra. I. febre carentibus ex uini mulsi cyathis III. prębeto. Cęterũ pharmaca quę in potu accipiuntur, omnia si fieri potest, in balneo exhibeãtur, ubi ægri in calidũ lauacrum cõscendere parant. Plurimum autem diætæ uirium refocillatrici intẽtum esse oportet, per quam uis discretiua reparatur, & si quod membrum læsum sit corroboratur, ac pręsens coloris corruptio repurgatur: quapropter conueniunt exercitamẽta, & gestationes, & inunctiones ac exudationes, ita ut ad pyriateria, hoc est, uaporatoria sicca, & ad solẽ, & in balneis quoq;, corpus nitri puluere usti, ac uini fece arida ustaq; ac tenuissime trita defricemus. Optimũ autẽ & serpyllũ & thus pari modo cũ oleo illita. Rosmarinus itẽ herba in oleo decocta, si oleum illinatur, prodest. Cibi autem omnes incisorij sint & attenuatorij, & quicũq; inter attenuatoria edulia prædicti sunt in secundo Sermone: ex uolucrum quidem genere, mõtanę: ex piscibus uero, q petrosis aquis degũt: ex ostreis, herinacei recẽtes. Olera uero sint quę magis urinam ciẽt, pręsertim seris, intyba, asparagi palustres, smyrnium, carduus, eryngium: ex satiuis autem conuenit brassica & asparagus eius, raphani, allia cruda & cocta. Carnes autẽ ferinæ mansuetis magis sunt aptæ: pro liquamine seu embãmate, ualet acetum in quo, scilla & aristolochia sint macerata. A fructibus abstinendum. Bellaria sint amygdalæ, sed modice sumantur, &

tur, & cicer modicū torrefactum. Ex leguminibus cicer assatum, & maxime decoctum ipsorum assidue potatum. Ieiuni autem citrium comedāt repurgatum. Vinum conuenit album & subadstringens, neq; ualde uetustum: ubiq; autem mediocritas optima censetur. Quòd si quippiā ex ictero circa faciem & oculos relinquatur, urinæ autem appareant puræ, aluusq; cōsueto more egerat, & appetitus in nulla re obstet, neq; infestet sitis: & ut compendio dicā, quum omnes prædictæ accessiones fuerint sedatæ, & tamen circa oculos uitiatus color relinquatur, narium infusis utendum: fortissimū autem omnium est elaterium cum lacte muliebri infusum, facit & cyclamini succus, & melanthium cum aceto: debilior his est anagallidis succus, & succus radicis betę. Depurgat autem cyclaminus crassissimū mucum: elaterium autem pituitam & bilem. Omnium autem efficacissimum ad eos reperi atramentum sutorium lacte muliebri dissolutū ac naribus infusum: inde enim bilem large ex naribus destillantem uidebis. Oportet autē poscam probe dilutam in ore detinere, dum infunditur hocce pharmacum. Præstat tamen primū cyclaminū infundi, quo crassa per eam euacuētur, & postea ipsum sutoriū atramētū.

De malo corporis habitu, Archigenis. Cap. XIX.

Quum corporis habitus in aquositatem diffunditur, cachexia, id est, malus habitus à Græcis appellatur, in quo uniuersa corporis miscella laxior fit ac emollescit, quod maxime ex somno inæqualiter contingente fit manifestum: corpusq; ipsum totum cum uirore albicans redditur ac inualidum, ita ut crura inter eundum uacillent, & in principio quidē concoctiones impediuntur manente etiamdum appetitu: postea uero & fastidium accedit, & respiratio ipsis fit rara ac debilis, quę motibus & actionibus condensatur. Aluus etiam inæqualia recrementa excernit. Hæc affectio ut plurimū ex longo morbo congregatur: iam uero & ex uiscere quopiam in scirrhū indurato cōsequitur, maxime hepate & splene: neque raro in dysenteria diuturna & affectionibus cœliacis contingit, ob consuetam item aliquam cohibitam excretionem. Capiuntur autem hac adfectione maxime senes, qui etiam maxime liberātur: imo & pueri, qui facile pereunt, propter uitalis firmitatis debilitatem, & quòd ob cutis raritatem succi in eis facile transspirant. At uero qui in uigore sunt, raro incidunt, & facile se inde extricant. Quòd si diutius adsit malum, in aquam inter cutem transit. Quod uero ad curam attinet, si quidem ex consuetæ excretionis cohibitione affectio cōtingat, admonere ac iritare eam ipsam excretionem oportet: aut uenā incidere in cubito, si nihil sit quod id fieri præpediat, paulatim ac partitis uicibus per triduū sanguinem detrahendo. Si uero uenæ incisio impediatur, conuenienti medicina depurgante ipsos purgare oportet, & maxime ex hiera Archigenis ex colocynthide apparata. Quòd si hepar sit adfectū aut aliquod aliud ex uisceribus, medelam adhibere his ipsis conuenit, per auxilia ad singula ipsorum suprà pręscripta. A' localibus autem remedijs, ad diætam uiribus reparandis aptam transeundum, per quam spes est eos qui huic malo sunt impliciti ad restitutionem in integrum peruenturos. Diæta autem qua uires resocillantur in moderatis deābulationibus consistit, gestationibus, uociferationibus, & defricationibus siccis per linteola ex lino crudo, deinde per inunctionē ex oleo, cui quædam quæ humorem resiccant sint infarta, ueluti sunt nitrum & sales. Postea uero & exercitamēta moderata conducunt. Ad lassitudinis autē curationem balneum per interualla quædam adhibeatur: quòd si quis ad frigidæ lauacrū adsuefieri possit, compēdio ad omnē mali curationē peruenerit. Aquæ item quædā naturales calidæ robori ac uiribus reparādis conduxerint, quales sunt aluminosę, sulphurulentæ, ac nitrosæ. Mirabiliter autem ipsos iuuat assidua absinthij pręparatio, & adhibiti dropaces. Cibi eorū sint simplices, & qui facile cōcoqui possint, parum conditi olerū uidelicet gratia: si quidē opus sit per ipsa urinam ciere, & aluū submollire. Vinū conuenit eis album, tenue, odorum. Bellaria omnia uitent, omnia item nidorosa, & graueolētia: humoris crassi, & uiscosa, & quæ difficulter concoquuntur, à cibis eorum sint aliena.

De hydrope, siue aqua inter cutem. Cap. XX.

Hydropis differentiæ tres sunt: alius enim ascites, ab utre appellatur: alius tympanites, à tympano: & tertius sarcites, aut iuxta carnē, hoc est, subtercus, à Gręcis etiā leucophlegmatias nominatus. Ascites igitur fit, quū inter pelliculam peritonæū appellatam, & intestina plurima aquosi humoris collectio cōtingit, ut uere utris modo pellicula ipsa repleta esse uideatur: aliquādo uero ubi peius habēt ægri usq; ad fœmora tumor producitur, quando sanè ascitæ & sarcitæ hydropis cōplexus factus apparet: unde aliquando quidem pedes inflantur, aliquādo naturali modo habent. Tympanites uero flatus aëre repleti ac superflui plurimā collectionē in ijsdem uētri incumbentibus locis facit, ut in principio sola inflatio esse uideatur: postea tamen flatus inspissatur, & ueluti nubilus redditur, atq; ita unà cū flatu, quasi nebulosus humor consistit ac congregatur. Infert autē tympanites multā circumtensionē, atq; in ipso etiā usque ad fœmora & pedes tumor procedit. Porrò sarcites per omnē corporis coagmētationem ac miscellam humorē disseminat, ut instar spongiarū aut papyri uniuersa caro permadefacta appareat: atque ob id totum corpus similiter ut ilia intumescit, ac mortuo simile euadit. Cōmuniter autē omnis hydrops spirandi difficultatē, & tumorem, & grauitatem, & uitiatū colorem inducit, ex uirore nimirum albicantibus ægris: fastidiunt etiam cibum, potum autē largiorē plurimi appetūt, maxime qui ex ascite laborāt. Etenim humor qui in locis detinetur, salsus est, & putrefactus, quare & sitis & febris augescit: ferè enim in totū plurimi ex hydropicis febriūt. Cōsequitur autē aqua intercus omnes morbos qui habitū corrumpūt: una est enim ad hydropē aptitudo, coagmentatæ corporis miscellæ demollitio & ruina. Contingit autē hæc aut ob superexcellentē hepatis frigiditatē, aut ob aliqua alia mēbra uehementer refrigerata, quæ hepar in eandē dispositionē deducere ualent: citra enim hepatis refrigerationē impossibile est aquā congelari, et aliquem in hydropē incidere. Coafficitur autē hepar spleni refrigerato, aluoq; & intestinis, maxime his quæ iuxta ieiunū intestinū sunt, pulmoniq; & renibus, ac septo transuerso. Cōgregatur etiā ex immodica hęmorrhoidū

euacuatione, aut ex fluxu muliebri, aut ob menstruorum retentionem, aut ob aliam quãdam magnam uuluæ affectionẽ. In his enim omnibus nullum præter naturã tumorem hepar habere conspicitur, & tamẽ aquæ inter cutem morbo corpus appræhenditur, ex sola refrigeratione hepate in his in principio affecto: pòst uero aliquãdo & durum fit, quod palàm in illis uidere est, qui ex intempestiua frigidæ aquæ potione hepar aceruatim refrigeratũ habent, ut statim aquæ suffusionem operetur, priusquàm ipsum in scirrhosum tumorẽ eleuetur. His autẽ qui ex frigidæ potu aquã inter cutem incurrerunt, uehementes ciborum appetitiones fiunt, propter oris ipsius uẽtris frigiditatẽ. Multi autẽ & à podagra & coxẽdicum dolore uexati, aquã inter cutem inciderũt. Frequentissime autem eos qui cibum nõ sentiunt, & malo corporis habitu præditi sunt, itemq; ab arquato infestatos, hydrops consequitur, cœliacã item affectionẽ & dysenteriã. Nouimus etiã quosdam qui ex recta spiratione quàm orthopnœam uocãt, in aquã inter cutem sunt deducti. Cęterũ huic affectioni nõ minus fœminæ quàm uiri fiũt obnoxij: pueri uero ut plurimũ ab hydrope sarcite appræhenduntur. Est autem tympanites omnino periculosus, minus eo ascites: adhibetur enim in eo pertusio siue punctio, quam paracẽtesin Græci appellãt, & reliquis quoq; remedijs promptius quàm ille obedit. Sarcites quoq; aliquãdo curabilis fit per ea quæ cuti adhibentur humorẽ detrahentia ac resiccantia pharmaca. Omnes autẽ inueterati hydropes & qui iam habitũ corrumpunt, sunt periculosi. Fiunt etiã aliquando bullæ inter peritonęum pelliculam & intestina, figura uesicæ similes, & serosum humorem continentes: hæ ipsæ sanè per fluctuationes quasdã inæquales deprænhenduntur: nimirum proprium locum secundum lineamenta quædam distributum ac uelut circumscriptum, ipso humore tenente.

Ascitæ ac tympanitæ hydropis cura. Cap. XXI.

Quum itaq; difficilis sit, quẽadmodum prædictũ est, aquosę affectionis cura, plurimo artis auxilio opus habet: in his igitur qui febricitant hydropicis febre intermittente curã faciemus: itaq; cataplasmata ex farina ordeacea, altheáque ac caricis ipsis adhibebimus, ita ut in tympanitæ quidẽ magis ex seminibus flatus discutiẽtibus cõmisceamus: in ascite uero magis ea quæ euacuãt humorẽ. Cæterum post principiũ efficaciora sunt cataplasmata quę pro ordeacea, fabaceã farinã suscipiũt, itemq; eruinã, cuiusq; parẽ mensurã, coquuntur autẽ cũ muria, aut aceto mulso. Præstat etiã loliacea farina cũ caricis, & absinthio, hyssopoq; & origano ex aceto mulso: itẽ bulbi cũ melle: aut armentariæ bouis stercus ex posca siue aceto mulso: habeat autẽ quartã partẽ sulphuris uiui inspersam, admirandum hoc est, ac minime prætereundũ. Valet & caprinũ stercus in pueri incorrupti, & uenerẽ nondum experti urina impositum: humorẽ enim per uentrem euacuat. Valet & lupini farina, aut hederę folia trita & uino decocta: aut ficuũ partes duæ cũ cupressi coma, & nitro: aut lens palustris in figulino uase desiccata, trita & imposita, aut cochleæ crudæ cũ carne sua tritæ impositæ: non enim priusquàm humor desiccetur discedũt: aut alumen plurimũ sæuo caprino exceptũ impone: aut caricas, nitrũ, castorium, marrubiũ, aut filicem in pila contundito, & raphanos donec colliquescant coquito, deinde simul terito, & farina ordeacea adiecta, cataplasmatis modo imponito. Cataplasma optimũ ad asciten. Lathyridũ partes III. squamę æris partẽ I. radicis chamęleonis partes III. coquantur in aceto mulso in quo adeps taurinus sit præliquatus. Aliud optimũ ad asciten. Stercoris columbini partẽ I. stercoris caprini tantundem, buphthalmi herbæ tantundẽ aut leucanthemi, hęc tusa in acerrimo aceto ac melle coquãtur. Aliud. Salis fossilis partẽ I. salis cappadocici partem unã, lathyridum contusarũ partes tres, coquantur simul aqua marina aut sulphurulenta. Optimũ est hoc pharmacum. Sensibiliter enim uidebis materiã euacuatam, & tumorẽ discussum. Aliud. Rhois quo tinctores coriorũ utuntur sextariũ I. pollinis frumentacei aut loliacei aut farinæ fabaceæ sextarium I. thuris quadrantẽ, aluminis scissi quadrantẽ, imponito cũ aceto mulso hydropicis, splenicis, dysentericis, ac cœliacis. Aliud. Radicis cucumeris agrestis unc. XVI. ficuũ pinguium unc. XVI. radicis altheæ unc. XVI. Radicem unãquamq; per se tundito ac cribrato: ficus uero cũ uino coquito, ac probe terito, siccaq; trita inspergito. Vtitor, per aluum enim humorem educit. Aliud. Elaterij, staphidis syluestris, succi hyssopi, fellis taurini, ficuũ. Omnia in mortario tundito, subigito, ac utitor. Poteris & prædicta in secundo Sermone cura uti, de diuersis uidelicet terræ differẽtijs. Cataplasmata, quæ magis ad tympaniten faciũt. Farinæ fœnigræci, farinæ ordeacęę, uirgultorũ rubi, comæ absinthij, foliorum rutæ, seminis apij, cumini, sisonis aut ligustici, mellis, & uini, & olei. Aliud, ad hydropicos inflatos. Panis cõtusi sextariũ unum, cumini sextarij quartam partem, samsuci quadrãtem, pyretri sextantẽ, euphorbij unciam unam. Cũ uino mulso uniuersam spinã & aluum usq; ad mamillas & pudẽda cõtegito, alternisq; diebus soluito, atq; id quinquies aut sexies facito. Ego pro euphorbio struthion conieci. Vnguentũ Apollonij. Stercus accipitris cũ syluestris brassicæ succo assidue illinito, mirifice facit: uerum melius fuerit si aquilę stercus ammiscueris. Aliud. Laterem diligẽtissime instar uasis figulini assatum cũ hyoscyami aut plantaginis succo terito, & quàm crassissime ad solem frequenter illinito. Vnguentum ad hydropicos. Radicis cucumeris syluestris, radicis bryoniæ, utriusq; libras duas, staphidis syluestris sexuncẽ, nitri sexuncem, olei libram unam, aquæ marinæ sextarium unum. Quòd si non adsit aqua marina, pro ea muriam conijcito, resinæ à nauibus unà cum cera derasæ, apochyma Græci appellant, libras tres. Radices tenuiter cõtundito, nitrũ & staphidem terito, & per triduũ madefacito, deinde usq; ad aquæ consumptionem coquito, percolato, & apochyma adijcito, quo liquefacto uitor, ex eo sæpe illinens tumorem.

Epithemata hydropica. Cap. XXII.

Asclepiadę. Epithema hydropicis ualde commodum, quod adiacẽtẽ humorẽ absorbet: quo etiã priuatim, inquit Archigenes, utor. Farris clusini appellati mola triti sextarios duos, floris lapidis asij sextarium unũ, alij autẽ duos habẽt, mannæ sextariũ unum, diligẽter terito, & adipe suillo ueteri probe subacto, & per

& per noctem in uino macerato excipito. Eius autem quantitas tanta sit, quanta ad hoc ut ad tactum molle reddatur, pharmacū suffecerit. Aliud. Seminis rutæ syluestris, quod besasa & harmala quidam appellāt, contusi & cribrati sextariū unum, mannæ sextarij dimidiū, adipis suilli ueteris quantū sufficit, ut prædictū est apparato. Aliud, cui testimonium præbet Oribasius. Fœni græci trientē, farinæ ordaceæ quadrātem, stercoris columbini trientē, resinæ pinus siccæ lib. I. picis librā unā, ceræ lib. I. axungię ueteris libras duas: quæ eliquari possunt eliquato, & ad alia in mortario cōtusa & cū aceto trita adfundito. Aliud ex farinis epithema. Picis siccæ libras duas, resinæ pinus libras quatuor, ceræ libras tres, olei ueteris librā I. farinæ tritici, ordei, fœni græci, baccarum lauri, anisi, salis, farinæ radicis chamæleonis nigræ, singulorū bessem, uini austeri sextarium unum, apparato ut prędictum est, ac utitor. Facit & ad hepaticas dispositiones. Ego autē, inquit Asclepiades, & chamelææ quadrantem adieci, & pro triticea farina, irinam admiscui. Pharmacū, quod omnem tumorem generose resiccat. Cimoliæ quadrantem, ceræ quadrantē, olei quadrantem, salis unciam I. resinæ à nauibus cū cera derasæ drach. centū & sexaginta, farinæ fœni græci drachmas uiginti, foliorū brasicæ uiridium quincuncem. Liquefacta reliquis tritis in mortario adfunde. Aliud epithema ualde pulchrum. Stercoris caprini sextantē, stercoris bubuli sextātem, stercoris columbini sextantē, farinæ fabaceæ sexuncem, calaminthæ, salis nitri, seminis apij, seminis daucis, seminis fœniculi, cumini, cuiusq; unc. I. panis aridi quadrantē, mellis sexuncē, terebinthinæ quadrantē. Vtitor. Epithema ex stercore caprino ad hydropicos, qui hepar induratū habent apparatū. Olei cyprini, aut si hoc non adsit uetustissimi lib. III. ceræ lib. II. & dimidiam, stercoris caprini bessem, baccarū lauri decorticatarū bessem, iridis bessē, terebinthinæ lib. I. sinapis, nitri, cyperi, pyretri, seminis raphani, corticis radicis capparis, cuiusq; quadrantem, medullę colocinthidis unciā unā, fœni græci unciā unā. Aliquādo quidē arida liquefactis insperguntur: aliquādo uero aceto prius subigūtur. Ego autem, inquit Asclepiades, colocynthidis sextantem adijcio. Quòd si aluus fluat, omnino colocynthidem amoueto: stercus autē caprinum si quidem aridū sit, tunditur & cribratur; molle autē & recens aceto dilutum teritur. Malagma, quo Eras usus est: quod imponendum est: neq; prius amouendum, quàm sua sponte decidat. Visci lib. I. lapidis asij sexuncem, calcis uiuæ quadrantem, olei cedrini libr. I. Viscum & oleum ad calidum ac feruentem cinerem coquito, inspersisq; aridis tritis, remollito ac utitor. Aliud. Caricarum pinguiū lib. VI. aut. III. spumæ nitri lib. I. origani lib. I. sulphuris uiui quadrantem, cochlearū aphricanarum libram unam. Arida contundito & cribrato, ac ficis cū carne cochlearum contusis excipito, & melle cocto sufficienti adiecto utitor in linteolum infartis. Aliud. Radicum brasicæ tenuissime tritarū libram unam, calcis uiuæ lotæ librā I. elaterij quadrātem, axungiæ ueteris libras tres. Ad formam malagmatis reducito, & in linteolum infarcito, ac per omnem aluum imponito, alternisq; diebus soluito. Vrinam prolicit. Malagma ipoterium inscriptum: pharmacum accommodatum, ac prosperi successus, cuius periculū feci, inquit Philagrius, in hydropicis, splenicis, & affectionibus inueteratis: deprimit enim tumorem. Resinæ pinus torrefactæ lib. IIII. ceræ lib. II. picis lib. II. aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris uiui, mannæ, cuiusq; librā unam, aloës sexuncem, pyretri, aristolochiæ, ammoniaci, bdellij, amomi, cardamomi, uisci, probe subacti, myrrhæ, radicis cucumeris syluestris, succi sycomororū, cuiusq; quadrantē, olei libras tres, aceti sexquisextariū. Quēadmodū moris est apparato. Arida aceto diluūtur. Malagma ex baccis lauri aridis, ad hydropicos & splenicos, omnem duritiā dissoluit, abscessus in profundo sitos absorbet. Ceræ, resinæ pinus, picis brutię siccæ, nitri rubri, baccarum lauri aridarū, ammoniaci thymiamatis, adipis uitulini probe subacti, singulorū lib. unā. Arida cōtundito, ac per tenuissimū cribrū excutito: quę uero eliquari possūt liquefacito, eisq; arida inspergito ac unito, deindeq; ammoniaco cū aceto dissoluto affūdito. Ego etiā nitrū cū aceto dissoluo. Emplastrum Tonsoris appellatū, ad splenicos & hydropicos. Hoc tonsor ex Bythinia usus, multos à coxendicū dolore in totū liberauit. Picis siccæ lib. IIII. ceræ lib. II. resinæ pinus lib. I. farinæ fœni græci, pollinis radicis herbæ chamæleonis nigræ, cuiusq; bessem, cumini tenuissime triti trientē. Apparato, & ut dictū est, utitor. Emplastrū pardalis appellatū: Andreę. Pharmacū inueteratis hydropicis prospere accōmodatum. Grani cnidij depurati, rhois rubri, spumæ nitri, salis ammoniaci, aristolochiæ tenuis maxime corticis, radicis cucumeris syluestris, terebinthinæ, cuiusq; drac. III. piperis cōmunis, piperis longi, ammoniaci thymiamatis, iridis, bdellij, thuris, cardamomi, xylobalsami, casiæ, myrrhæ, amomi, adipis taurini, adipis caprini, resinæ pinus siccæ, cuiusq; drac. X. ceræ sesquilibrā. Visci probe subacti sextantē, unguēti irini aut potius fecis sexuncē, succi sycomororū sextātem, si haberi posit. Cerā, resinā, adipem caprinum, liquefacito, refrigerato, & cerati modo lęuigata ac cōtecta asseruato. Bdelliū autem & ammoniacū & succi sycomororū sextātem, præcedenti die in uini quincunce macerato, sequentiq; in sole terito, & cōiecto in mortariū cerato bdelliū & reliqua cū eo adijcito, & diligēter tundito, deinde arida trita paulatim addito, & per biduum tusa in densam pellē recōdito, ne quid inde transpiret. Quidam autē hyssopi drac. IIII. addunt, & irinū largius affundunt, quo modo usus est Eras Cappadox & Asclepiades. Facit ad multas & uarias affectiones, facit ad hepaticos, splenicos, suppuratos, & arthriticos, podagricos qui à calefactorijs iuuantur, è coxēdicum dolore laborātes, pleuriticos, præcordiorum affectiones, & omnia quæ concalefactione opus habent. Vtere & ad strumosos, emplastro ad strumæ magnitudinem facto & imposito: suppurat enim, perforat, rumpit, eademq; attrahit, & cicatricē inducit. Cōducit & ad ossa contrita, educit spinas, & omnia in profundo fixa: facit & ad suppuratos præclare, & ad omnes duritias internas. Inflāmationes autē internas eadē die soluit. Vtitor & ad tubercula, dissoluit & cancerata & panos. prodest cōuulsis & à scorpio percussis: summe autē hydropicis confert. Quòd si & ad lassitudinē neruorū adq; dolorē leniēdū uti uelis, ad unā emplastri partē, irinum, nardinum,

num,cyprinũ,susinum, butyrum, lentiscinũ,adipẽ, œsypum,mel, singulorum æquales partes misceto, & ad solidi strigmẽti crassitudinem redigito,ac utitor. Epithema hydropicis,splenicis: abscessus & furunculos sanat: humores in profundo & in articulis resiccat:hydrocephalis, hoc est quibus aquosus humor in capite cõsistit, itemq; herniæ quæ hydrocele appellatur,pro glutino existit. prodest & hemicraniæ.tubercula quoq; atheromata ac steatomata Grȩcis à spicarũ,siue ut alij uolunt,pulticulȩ, itemq; pinguitudinis in se complexu appellata, curat. Nitri, chalcanthi,salis, spumæ nitri,cuiusq; quadrantẽ, cerusæ septuncem,ceræ septuncẽ,olei lib.I.in ȩstate autem dextantem. Oleum cum cerusa donec non inquinet,amplius coquito, ceramq; eis adijcito: qua liquefacta,reliqua in mortario terito,ac ad mellis cõpagem redigito:eisq; cocta infundito,ac utitor. Est enim experimento cognitum.

Malagmata quæ euacuant humorem: ex libris Asclepiadæ. *Cap. XXIII.*

Grani cnidij repurgati drac. X. medullæ colocynthidis drac.VIII. succi cyclamini sicci dra. XVI. scámoniæ,elaterij,piperis albi,myrrhæ,cuiusq; drac. IIII. polypodij drach. VIII.absinthij drach.XVI. amurcæ drach.XVI.fellis taurini drach. XVI. sagapeni drach. VIII. cerati cyprini quantũ his excipiendis satis est. Sufficiũt autẽ cerȩ dextãs,olei cyprini unciæ XVIII. hæc linteolo infarta pectini ac lumbis imponito, ita ut os uẽtris custodias illæsum. Summe prodest,inquit Archigenes, adeo ut quidã hoc solo se hydropicos sanaturos cõfidant. Aliud,quod largè cit urinã, totiq; affectioni opitulatur. Radicis cucumeris syluestris,radicis chamȩleonis,aristolochiæ lõgæ,corticis radicis rubi sicci,singulorum librã unam, æruginis uermiculatæ,recrementi plũbi,aluminis scissi, seminis apij,sulphuris,acori,asari,petroselini, nardi celticæ,cardamomi, singulorum trientẽ,ceræ libras duas,terebinthinæ liquidæ,picis brutiæ,adipis taurini, cuiusq; librã unam apparato, & imponito, ut prædictum est. Aliud. Veratri nigri,nitri,piperis,fellis taurini, singulorum æquale pondus melle cocto excipe,& utere ut dictum est.

Epithemata, quæ post euacuatos humores adhibita pro glutino sunt. *Cap.XXIIII.*

Mellis libras duas,myrrhæ sextantẽ, thuris unciã unã. Mel usq; quò uiscosum fiat decoquito; eiq; myrrhã ac thus tenuissime trita adijcito, simulq; subigito,& spongiæ nouæ infarta per omnẽ aluum imponito, colligatoq;,cute quodammodo constricta,& tertio die soluito. Aliud. Thuris drac. VIII. gummi dra. octo,rosmarini herbæ exiccatæ drac.decẽ, mellis libras duas,apparato, ut dictum est: similiterq; utitor post euacuatos humores. Aliud epithema, quod post humorum euacuationem, toti affectioni se opponit. Lapidis asij sextãtem, farris mola triti unciã unam,thuris trientẽ,chamæleæ contusæ & cribratȩ drach.IIII.adipis suilli ueteris quantũ sufficit. Vtere ut dictũ est. Emplastrũ Magus appellatũ:quod quidam etiã Hephestiadis nomine insigniũt: facit ad sinus,& fistulas cõglutinat ac resiccat præter opinionem. Egregiũ censetur & ad hydropicos & ad herniã hydrocelen appellatã. Spumæ argẽti sexuncẽ, lateris furno assati sesquilibrã,scoriæ argẽti,quæ helcysma Græcis appellatur librã unã, olei libras tres, ceræ sesquilibrã,succi coriandri sesquisextarium,alij sextarij dimidiũ accipiunt. Oleum, spumã argenti, helcysma & laterẽ tenuissime tritũ, itemq; succum, donec amplius non inquinet decoquito, deinde cerã liquefacito,& percolatam adijcito, ac unitis utitor. Quæ difficulter aliàs sanantur ad cicatricẽ perducit. Præstat autẽ arida prius cõtundi,& cũ succo in mortario teri,ac deinde decoqui.Quidã autem pro cera, pentatheton pharmacũ coniecerunt,& ad hydropicos usi humorẽ resiccarunt. Epithematis igitur perseuerãtius & prõptius utimur, si absit febris: quod si febres sint cõiunctæ,per interualla quædã assumũtur.Cæterũ ad tumores cruriũ hydropicorum, panem madefacere oportet, tereréq;, ac sale tenuissime trito ammixto, illinire, ac quatuor horis sinere. Quòd si aquosus humor defluat,spongia mundare, ac panniculo uestis detritæ extergere, oleoq; myrteo,aut melino,aut lentiscino inungere.

Aquam ducentia remedia, hydropicis ualde commoda. *Cap. XXV.*

Smilacis quæ iuxta aquas in sepibus reperitur, ac siliquas producit quẽadmodum hortẽsis smilax, quæ lobia appellatur, huius foliorũ succũ sextarij unius mẽsura accipe, & ad tertias decoque, indeq; cyathũ unum bibẽdum præbe. Aliud. Smilacem accipe & donec flaccescat in aqua decoque, deinde unà cũ decocto folia ipsa tere usquequo succus inde exprimatur:& ex eo cyathum quotidie bibẽdum præbe donec sanetur: in his autem qui perfectæ sunt ætatis plus omnino exhibẽdum est. Aliud,quod aquam ducit. Seminis cnici drachm.IIII.aloës unciam unam, grani cnidij scrupulos VI. scammoniæ scrup. tres,cum succo scorpiuri cæruleũ colorẽ habentis catapotia informato, & ex eis his qui iam primũ inciderunt scrupulos III.exhibeto:quibus autẽ in tumorem malum processit,scrupulos VI.ieiunis.

Quæ ad ciendam urinam hydropicis bibuntur. *Cap.XXVI.*

Porrò toto curationis tempore, aliquo istorum potuum utendũ erit. Cancri fluuialis decorticati interioris exiccati,manibus ac pedibus, auulsis libr.I. asari lib.I.In aqua permisce ex ipso flumine unde cãcri sunt extracti,ac bibendum præbe: aliquãdo pro asaro,opobalsami par pondus conijcitur. Aliud. Corallij drachmã unam, aluminis scissi drachmam unam,cum calaminthæ succo aut decocto in pastillos digerito, & ex ipsis obolũ unum,cum calaminthæ decocto bibẽdum prȩbeto.Summe(inquit Archigenes)& nephriticis cõducit. Laueris item decoctum exhibeto, idemq; lauer edẽdum dato, aut trifolij bitumen olentis drachmam unam,ex uino,aut iunci odorati,aut nardi, aut asari, aut phu, aut mei dococtum, aut corticis radicis ari, aut ipsius radicis drachmam unam, ex uino, aut seminis uiticis drachmam unam,ex uino, aut radicis bryoniæ concisȩ decoctum, aut anagallidis cæruleæ succum per se, aut arnoglossum ab aridorum ciborum comestione quotidie paucum comedendum præbe, ita ut inde reliquo cibo utatur: aut seminis hyperici drachmam unam, ex uino, aut cicerum decoctum, aut scillinum acetum assidue sorbeant. Etenim ex eorũ numero quæ citra grauitatem urinam cient, est scilla assata delincta ex melle: aut scillam assatã terito, eiq; farinæ erui albi par pondus ammisceto, siccato, ac drac

ac drachm. I. ex uino dato: aut polium, aut samsuchum ex uino decocta bibēda præbe. Egregie etiam commodam myurum herbam perhibent, quæ folia alimo similia habet, uerum per terrā strata est, ac uelut corymbos in summo oblongos habet: hanc itaq; decoctam assidue bibendam præbeto, experimento cōstat. Aut herinacium terrestrem excoriato, eiusq; carnem in sole exiccato, ac drachmam unam ex uino tritam præbeto. Præter opinionem etiam faciūt uermes terreni cocti triti ex uino potati. Est & compositum pharmacum quod urinam ciet ipsis conuenientissimum, hocce: Carpobalsami, spicæ nardi, cassiæ, cumini, radicis dulcis, hyperici, floris iunci odorati, asari, amomi, dauci, smyrnij, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spondylij, omnium æquale pondus. Conducit etiam unumquodque per se. Orybasij pharmacū aquam ducens. Salis ammoniaci drachmam unam, mastiches drachmas duas, euphorbij drachmam unam. Hæc pro una uice dantur: est autem ex fortissimis remedijs. Potiones aquam ducentes, ex Asclepiade. Cæterum per interualla longiora uti cōuenit pharmacis aquam ducentibus, nam incōmodus est assiduus eorum usus, utpote qui uires ipsas dissoluit. Similiter autem & his quæ urinam cient per modica interstitia utendū est. Ducunt autem aquam, queadmodum conuenit inter Eran, Dioscoridem, Asclepiadem, & Archigenem hæc. Radicis struthij decoctum, polypodij decoctum, corticem radicis tithymalli characitæ appellati contusum & cribratum scrupulorum quatuor pondere in uino per integram noctem macerato, ac mane uinum ipsum bibendum præbeto: euestigio enim aquam educit. Aliud. Radicis cucumeris syluestris contusæ & cribratæ obolos duos in uino adstringente per triduum macerato, ac per dies tres ex ordine præbeto, factoq; interstitio rursus eodem modo, dato quousq; tumor demittatur. Inde enim aquositas leniter secedit: neque stomachum hoc lædit, & uires conseruat. Aliud, quod multam aquā per aluum ducit. Ex solano hortensi succum exprimito, & quotidie donec perfecte curetur, cyathū unum bibendum præbeto. Aliud. Salis fossilis melle subacti & assati drachmas duas, piperis longi drachmas II. conterito, & cum succo ptisanæ totum præbeto. Hæc enim est perfectum dimensum. Aliud. Radicis umbilici ueneris drachmam unam, scillæ repurgatæ drachmam unam, contere, & cum uini mulsi cyathis duobus per horam pro una uice ieiunis bibendum præbe. Aliud. Euphorbij drachmam unam, salis communis drachmas tres, castorij drachmas quatuor, alij drachmam unam habent, contundito & cribrato, dimidiumq; ex aqua calida exhibeto. Aliud. Chamelææ, petroselini, piperis, æquales partes omnium contundito, & cochlearium ex aqua calida dato. Eclegma ad hydropicos. Seminis ricini ex herba quæ cici appellatur depurati numero grana triginta quinque, spumæ nitri cochlearia duo, probe contrita melle excipito, atque id totum delingendū præbeto, & aquæ mulsæ calidæ cyathos tres, ab eius sumptione bibendos porrigito. Euacuat adhærentem humorem, citra læsionem: & purgat aliquādo usq; ad dies aliquot. Oportet autē ante eius sumptionem commodā diæta uti,

Aliud inexuperabile. Grani cnidij repurgati drachm. quatuor, lathyridū mundatarū drac. quatuor, euphorbij drac. duas, aloës drach. II. gūmi drac. tres, aqua subigito, & catapotia erui magnitudine formato, ac perfectis ætate septē præbeto, & uini meri immixti cyathos quatuor inde bibendos dato. Reliquis autē iuxta uirium tolerantiam exhibendum. Aliud Xistici, siue Spiculatoris, ex cuius solius usu sanabatur. Grani cnidij repurgati drachmas octo, probe conterito, squamæ æris drachmas sex, lapidis magnetis drachmas sex, seminis ricini drach. quatuor, succi scillæ mundatæ cyathos duos, mellis cyathos duos. Succum & mel usquequo cogatur coquito, ac reliquis adiectis catapotia ciceris magnitudine formato, eaq; pro uiribus exhibeto: ita ut aqua mulsa ab eorum sumptione bibatur. Pueris autē unicum tantum præbitum sufficit. Aliud. Aeris usti drachmā unam, foliorum rutæ drachmā unam, stercoris columbini drachmam unam, salis communis parum. Hoc totū cum dimidia hemina uini tenuis præbeto. Aliud potabile, lagenium appellatum, cōmodum his quibus uenter plurimū tumet, & reliquum corpus molle est & laxum. Radicis bryoniæ repurgatæ drac. XX. myrrhæ drach. octo, cumini æthiopici drac. VI. anisi drac. VI. seminis capparis drachmas sex, uini adstringentis sextarios II. passi cretici sextarios IIII. Radicem bryoniæ cū reliquis in mortarium cōijcito, atq; citra myrrhæ admixtionem tundito, omniaq; in uas uitreum recondita affusis liquoribus macerato, & post septimum diē percolato, ac myrrhā simul dissoluito: indeq; cyathos quatuor ante cibū exhibeto, & rursū interiecta die cyathos quinque præbeto: ac rursus interposita die, cyathos sex offerito, atq; deinde rursus carnē ferinā assatam edēdam dato, & uinum austerū meracius in potu. Aliud pharmacū, quod prospere accōmodatur, & aquā multam per sedem educit, optime etiā cit urinam: Grani cnidij depurati drac. IIII. radicis bryoniæ drac. IIII. scillæ crudæ mundatæ dra. X. cumini æthiopici drac. III. lathyridū drac. II. myrrhæ drac. IIII. uini adstringētis sextarios III. Arida tusa per dies septē macerato, ita ut quotidie bene circumagites: deinde percolato, ac dissoluta myrrha, prima die cyathos tres præbeto, secunda duos, tertia unū. Facta autem purgatione, uirium refocillatrice diæta utitor. Aliud, urinā ciens, aromaticum, Crunion à torrentis similitudine appellatum, quo usus est Eras & Asclepiades. Oportet autē purgatiuo quod ei præscriptum est præpurgare, atque ita ipsum quod urinā ciet pharmacum exhibere. Purgatiuum autē quod præexhibetur hoc est. Succi tithymalli recentis cyathos II. aloës drachm. IIII. Aloëm in succo dissoluito, & in catapotia magnitudine ciceris redigito, indeq; duo, aut pro uiribus dato. Porrò ubi probe purgaris, ipsam urinā ciens pharmacū propinabis, cibo bis aut ter per diem exhibito. Cū animaduersione autē utaris, & ubi urinā profluam uideris, ne amplius dederis: quod si nō feceris, urinā cohibere nequibis. Cōpositio ipsa hæc est. Seminis apij drach. XI. myrrhę dra. VII. dauci drac. VII. croci dra. VII. mei dra. VII. phu drac. VII. acori drac. IIII. floris iunci odorati drac. IIII. seminis fœniculi drac. IIII. aut VI. asari dra. VI. spicæ nardi, cassiæ, cinamo

 mi,

mi, seselis, sabinæ, singulorũ sesquidrachmam. Excipe uino odorato, & pastillos, quosdã triobolares, quosdam diobolares, alios etiã unius oboli põdere formato, eosq́ pro uiribus præbeto. Facit & ad calculo laborantes cũ uini diluti cyathis tribus. Aliud, urinam ciẽs. Seminis fœniculi, cardamomi, radicis eryngij, corticis radicis capparis, cuiusq́ drachmam unã, stercoris colũbini cochlearia duo, contere, & cũ aqua catapotia ciceris magnitudine informa, & v. ex eis quotidie præbe. Potus hydropicis cõmodus experimẽto constans, qui tũ per urinas, tum per uẽtrem euacuat. Caroi scrupulos uiginti septẽ, fœniculi uncias tredecim & dimidiã, anisi scrupulos XIII. & dimidiũ, cumini lati scrupulos v. mei sesquiscrupulum, iridis siliquas tres, mellis sesquilibrã, uini libras sex, exhibe mensurã mediocrem ieiunis in insessu solij balnei præcalefactam: est & suaue gustui.

Alius potus ciens urinã, ex cuius usu insignem uirum tympanite detentum, seruatũ uidimus, etiã si à multis medicis iam esset detritus. Ammoniaci thymiamatis sextãtem, radicis herbæ lonchitidis sextãtem, petroselini sesquiunciã, calami indici, costi, cinamomi, spicæ nardi, piperis lõgi, myrrhę, stactes singulorum unciã unam, seminis rutę quadrãtem, phu drachmas quatuor, styracis drachm. quatuor, phylli quadrãtem, mellis despumati quãtum sufficit. Excipe melle, & fabæ ægyptiæ magnitudine præbe, cũ calidæ aquę cyathis tribus. Aliud ualde cõmodum, ducit urinam multam, & ad lumborum dolores facit, itemq́ eos quibus pituita in uniuerso corpore abũdat, ad pleuriticos, peripneumonicos, quartanarios, articulorũ morbum, ac tetanicos; quibusdã cum uino, aliquibus cũ aceto mulso, alijs uero cum aqua mulsa. Habet autem hoc modo. Aristolochiæ, myrrhę, absinthij, abrotoni maxime seminis, iridis, canchryos, singulorũ drach. IIII. anisi, cedridum, radicis panacis, pyretri, ammoniaci thymiamatis, cardamomi, singulorum drac. I. cumini drach. II. & obolum I. Digerito in pastillos, quorum aliqui tres, aliqui duos, aliqui unum obolũ habeãt: eosq́ pro uiribus exhibeto. Oribasij ad hydropicos. Amara ex aceto mulso cõfectio, paulatim euacuat, nihil ex uiribus subuertens: est autem in stomachicis relata. Aliud urinam ciens, Oribasij. Aluminis liquidi ad fabæ magnitudinem in aqua dissolue, & per linteum excolatum bibendũ præbe. Aliud. Opobalsami, spicæ nardi, carpobalsami, casiæ, cumini, radicis dulcis, hyperici, floris iunci odorati, asari, amomi, dauci, seminis smyrnij, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spõdylij aut umbilici ueneris, omnium æquale pondus, præbe cochleariũ cum uino mulso. Conducit etiam unumquodq́ per se. Pessus siue talus ad hydropicas mulieres. Anisi, cumini, cardamomi, nitri, aristolochiæ, pulegij, fœnigræci, medullæ ficus, omnium æquales partes cum uino subige, ac utere.

Cura post euacuationes. Cap. XXVII.

Post auxilia quę humores euacuant, ligamentis ægrũ amplecti & constringere oportet, ab extremis autem partibus incipiamus, ac ligamentorum distributionem ad supernas partes faciamus: ita ut sæpe super ipsa ligamenta spongias posca imbutas imponamus iuxta tumefactas maxime partes. Ventri uero uniuerso quædã ex præscriptis epithematis imponantur, quæ post euacuatũ humorem adhibẽtur. Reliquum diætæ concredendum: quæ sane in moderatis deãbulationibus sita est, exercitationibusq́, ac fricationibus. Adhibeantur autẽ & inunctiones & exercitamẽta: si sol adsit, in sole, capite tamen uelato: sin frigus sit, in domibus per subiectũ ignem cõcalefactis: aut iuxta ignem: obuoluendi etiã ægri in pellibus sole ustis, aut in arenã defodiẽdi. Post exercitia extergantur, aliquando etiam lauentur propter fatigationẽ: in balneo autẽ siue inspersione, siue confricatione huiusmodi utantur. Samsuci, nitri, cumini, melanthij, seminis rutæ syluestris, singulorũ unciam I. foliorũ rhododaphnes siccorum, sextantem. Vtendum quoq́ in sole luti oblitione, quemadmodum prædictum est in secundo De terrarum differẽtijs Sermone. Porrò quum res feliciter processerit, & tumor fuerit imminutus, & uires aliquantulum in integrũ restitutæ, præ omnibus ex frigida lauatio fiat. Neq́ uero balneæ sponte naturæ calidæ inepte hoc tempore ipsis exhibentur: ab extersione autem cibi offerẽdi: qui sanè cõmunes sint cum his qui post hydropis subter cutem curam describentur.

Cura hydropis qui proprie subtercus appellatur. Cap. XXVIII.

Hydrops subtercus, qui aliquibus etiã leucophlegmatias appellatur, maximã curãdi rationem in insolationibus habet: itaq́ tumefactæ partes ad solem exponãtur, capite saltem uelato, cauendo etiam ne tumor uehementius supercalefiat. Si enim corpus supercalescat, febres accedunt, unaq́ cum ipsarũ febriũ generatione tumores duplicantur, atq́ id multo magis quum febres remittant, ac tumor refrigerationẽ capiat. Vtendum igitur fricatione prima quidẽ die per modicum oleum moderatè ac molliter facta: in progressu autem & sicca & multa & cum intensione magis appressa: deinde etiam per lintea asperiora. Oleum autem quod ad inunctionem apparatur, scillam mediocri magnitudine ad tres olei sextarios habeat incoctam, aut canchryos uncia una ad heminam olei addatur, & facta percolatione utitor. Ab inunctione autem exercitijs utantur, ac pro uiribus currant: indeq́ sudorem per lintea asperiora extergant, & post hoc oleo dulci ungãtur. Cæterum post dies aliquot nitro tenuissime trito per uniuersum corpus largè cõspergantur, sustineãtq́ ex eius morsu exudationem, deinde rursum sudorem extergãt, ac oleo dulci ungantur. Optime autem facit & fricatio ex sale in aqua aut oleo trito donec uiscosum reddatur, si cum eo in sole aut iuxta ignẽ fricentur. Valde enim celeriter & sudores elicit plurimos, & carnẽ cogit, siue in sole, siue iuxta ignem defricẽtur, modo caput habeãt probe contectũ. Vtendum & in puluere uolutationibus, si aut cimolia tenuissime trita substernatur, aut super asium lapidẽ deuoluãtur. Aliquãdo autẽ & arena probe à sole ignita, aut pellibus similiter à sole feruefactis ægrum occulere oportet, capite tantum uelato, & facie cum spongia assidue extersa. Post hæc autem aqua marina, aut etiam aluminosa aut sulphurulenta lauetur. Aliquibus enim qui ad huiusmodi lauacra adsueuerunt, ea ipsa tum ad deterendum morbum, tum ad habitum ualentiorem reddendum suffecerũt. Adhibenda etiã his oblitio ex luto, ueluti prædictum est in secundo De terrarum differentijs Sermone.

Cataplasmata ex libris Asclepiadæ. Cap. XXIX.

Optime conuenit & his cataplasmatum admolitio, eorum præsertim quæ resiccare simul & uisceribus firmitatem addere possunt, pueris maxime ac alijs qui mollem carnem habent: qualia sunt ex malis cotoneis, myrti baccis, pampinis uitis, malicorio, ac lenticula decocta, aliquando quidem per se, aliquādo inuicem permixtis. Efficacissima sunt etiam corna excinata tenuiter trita: item rhus culinarius cum polentæ flore, & quæ eis similia existunt, & alumen sanè cum duabus adipis caprini partibus subactū. Neq; uero incōueniens ruta ipsa censetur, si per interualla adhibeatur, neq; bulbi cū melle triti. Plurimū etiā cohibent ac adstringunt tumorē origanus, aut thyma, aut absinthiū, aut hyssopū, aut nitrū cum caricis diligenter trita: aliquādo hæc ipsa loliaceæ farinæ in posca decoctę permixta adhibentur. Stercus item bubulum conuenienter resiccatum, non inepte cum posca aut aceto mulso imponitur, infarcta sulphuris quarta parte. Caseus quoq; recens multū coaguli habēs, optime ad omnes tumentes partes impositus facit. Similiter & cochleæ crudæ tritę & impositæ: adglutinātur enim neq; discedūt priusquàm uniuersus humor resiccetur: fermentū etiam sale multo permixtū cōmode locis adhibetur, aut panis cum puluere hyssopi: aut fabacea farina aqua marina & melle cocta, pari absinthij modo adiecto: aut farinam halicæ fermentato, & cum raphani emollito cortice imponito: aut lentem palustrem in figulino uase siccato, ac terito, & cum prædictis cataplasmatis uice imponito. Porrò ex eorum quę tumores cohibent numero, est & id quod byne appellatur: est autē ordeū madefactum, quod germen emisit, & deinde unà cum enatis ligulis tostum est: si tritum pro cataplasmate imponatur. In principio igitur adstringentibus cataplasmatis utendū est, deinde paulatim ad resiccātia transeundum, postremum etiam ea quæ firmitatem addunt adijcienda. Cæterum omnia impinguātia & resinosa, cerata, ac malagmata, similiáque uitanda sunt, ueluti quæ inflent & tumores distendant. Assidue autem & crura, & manus, aliæq; tumefactæ partes in sole aut iuxta ignem, ex his inunguntur. Sulphuris uiui, thuris, aluminis scissi, æquales singulorum partes aceto contere, ac utere. Experiri etiā Herodoti remedium conuenit, neque enim minus quàm ipsa fricatio auxiliari potest: uesicis itaque bubulis aut etiam alijs magnis omnino, ac probe inflatis, & uacuis, tumentes locos pulsato, atque id autoritate tū Archigenis, tū Herodoti facito: inde enim citra molestiam caro condensatur, neque dolore, neque repercussione duriore resultante.

Chirurgia hydropis subter cutem. Cap. XXX.

Omnibus prædictis efficacius auxilium in hac hydropis specie chirurgia præstat, Asclepiade autore. Fissuras aūt circa internū talum infligere oportet in loco quatuor digitorū spatio supra talū eminente, ea profunditate, qua quis in uenæ sectione utatur. Pauco enim sanguine in principio euacuato, per reliquū tēpus indesinenter aquositatis excretio procedit, citra omnem inflāmationē, ut neq; claudi fissura possit, nisi humore omni ante expenso, & homine gracili relicto, atq; id citò cōtingit, nulla inflāmatione scissurā occupāte, sed ipsa in quadam cōgruenti temperie permanente, quo omne alienū per ipsam excoletur, & ut nullo opus sit extrinseco pharmaco. Præterea periculū hic nullum uerendū est, uelut in hydropis ascitæ pertusione: non enim coaceruatim quēadmodū illi euacuātur: at uero si quis uelit, excretione plurima facta, eam cohibere, nihil uetuerit ipsas in talis fissuras linamentis obturare, ligamentisq; cōstringere, atq; ubi rursus prodire quid uelimus, laxatis ligamentis, & ablatis linamentis, gestatoq; ac moto ægro, excretionē iritare. Leonides autem inquit, Quòd si excretio fissurę supra talos tardius prodeat necesse est etiā alias corporis partes findendo diducere: ueluti scrotum tumefactum, fœmora, pudenda, locus supra manuū iuncturas. Quidā enim uulnusculis pluribus ac altioribus incussis, plurimā aquosam substantiā exhauserunt. Et Hippocrates sanè nō supra talos adhibet chirurgiā, sed iuxta scrotum & fœmora uulnuscula infligere iubet, eaq; sale maximè cōfricare: hic enim modus paulatim & incessanter humorē educit, & ualde celerē compressionē tumores ipsos recipere, ipse tradit. Porrò si aliquibus excretionē amplius mouere uelimus, post impacta uulnuscula, & talorum lancinationes, eos ipsos pro deambulatione, ferculo gestamus, aut lectica sublimes circumuectamus. Cęterū Archigenes ita prodit, Nō sunt audiēdi, inquit, q per huiusmodi lancinationes nihil excerni dicunt, quin potius cum fiducia hæ ipsæ incutiendæ: nam & nos, inquit, his cutis fissuris sumus usi, & per ipsas quàm plurimum exclusimus humorem, ut & fœmora, & suræ, & superior uenter euidenter sint demissa ac compressa.

Reliqua prædictorum cura. Cap. XXXI.

Maximum hydropis subter cutem auxilium uomitus pręstāt, quod ipsum difficile est in ętate puerili adhibere, propterea quòd non facile, ut id admittant persuaderi possunt: quare uarias excogitauimus artes, quibus uomitum concitemus: tonsillas uidelicet pinnulis aut digitis oleo illitis iritando: aut ficus assata oleo imbuta & piperis puluere cōspersa, post deābulationes à somno exhibeatur. Butyrū etiā cum melle gustandum præbeatur: aut raphanus coctus adipose cōditus detur, aut salsamētum pingue cum oleo multo offeratur, aliquādo etiā aceto ammixto. Sunt & alia plurima quæ uomitum mouent, relata in tertio Sermone. Amplius autē tum uētrem, tum intestina ligamentis adstringant, itidemq; omnem cutis coërceant tumorē. Fiant aūt ligationes ab extremis partibus incipiēdo, & ad supernas procedēdo. Vinciēdæ etiā partes, manus uidelicet & pedes, oleo cyprino prius illinantur: spongię itē imponātur latę ab acida muria optime expressæ: potest & iuncus odoratus, aut rosmarinus, aut pulegiū, aut calaminthe, & maxime omniū absinthium in ipso aceto decoqui. Post uerò ligamenta ipsis spōgijs circumdētur. A uomitu prospiciendū ut inferior aluus inclinationem ad uomendū permutet: ueteri salsamento crudo ante cibum reliquū accepto. Mercurialis itē cocta saleq; ac oleo cōdita in uino tincta sumatur: aut decocti ipsius sesquicyathū cū sale dato: quędā etiā in ascite dicta his exhibeto. Prębēda & quę urinā cient, uelut est daucus, seseli, cardamomū, radicū asparagi decoctū, trixaginis, radicis trifolij decoctū, aut ipsius radicis dra. I. ex uini cyathis III. radix eryngij sicca cū uino, itē decoctū eius in potu acceptū, seminis uiticis drachma una. Cōmode etiā seminis hyacinthi bulbi

drachma una cum uini cyathis tribus potatur:urinã enim ducit. Quidam autem hyacinthi flore coria tingunt. Inter omnia autem pharmaca quæ omnibus hydropicis, maxime tamen eis qui subtercutaneo dicto laborant, exhibentur: præstantissimi sales theriaci censentur tum cibis ammixti, tum in liquamenta additi eorum qui ad perfectã ætatem peruenerunt. Eorum autem apparatũ in XIII. reperies Sermone.

Communis diæta omnium hydropicorum: Archigenis. Cap. XXXII.

Post quotidiana exercitia communis omnibus hydropicis diæta hæc sit. Ab aridarum rerum comestione initium faciemus: quòd si tamen intensa sitis instet, parum quid delibandum dabimus solatij tantum gratia, & leniendę sitis. Sit autem uniuersus cibus facilis concoctu & sufficienter coactus: exolutus enim aptus est ut in aquositatem commutetur: sit itaq; panis optimus clibanites, qui salem, ammium, & fœniculum habeat admixtum, conueniunt etiam cochleę assatę, oua assata, & auiculę sicciores, uelut perdices, coturnices, turtures. Ex terrestribus, lepus, capra syluestris, dorcades. Ex mansuetis extremæ suum partes: ex aquatilibus, cancri, locustæ, herinacei recẽtes, squillæ: Olerum rarus sit usus: quæ uero ex eis exhibentur acriora sint, & magis syluestria, uelut est coronopus, eryngium, pastinaca, porri capitati, allia cocta. A leguminibus uero abstineant in totum. Pro liquamine utantur aceto cum pipere & lasere, aut quibusdam ex oxyporis cito penetrantibus ad colicos descriptis. Sales sint ex rosmarino, fœniculo, hyssopo, silphio, ligustico, & apij semine compositi. In potu tantũ præbendum quantũ ad infringendã aliquo modo sitim sufficit: incõmodus est enim eis plurimus potus. Porrò maximã ciborum partem in cœna accipiant: omnes autem placentas ex similagine & passo apparatas uitent, plurimos itidem fructus & secundas mensas. Concedendæ tamẽ palmulæ, nuces, amygdalæ, uua pensilis, mala punica, pira cocta, ac caricę, omnia moderate, neq; omnia quotidie. Vinũ autẽ sit tenue, & quod ciet urinã. Dulcia uero uina & uinum mulsum uitanda. Lectus nõ ualde mollis sit, præsertim his qui hydrope subter cutẽ laborant: substernantur autem arundinum folia, & herbæ resiccantes, uelut est uitex, pulegium, calaminthe, & similia. Mirum est enim quãtum huiusmodi per somnum resiccent, ut cõstet iam quosdã frumẽti aceruis obuolutos & abscõditos à somno surrexisse firmos ac resiccatos. Opercula etiam ipsa quibus tegũtur, apparentur duriora. Moderata autem sit & probę temperata ipsa domus secundum anni tẽpus.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN VNDECIMO SERMONE AETII CONTINENTVR.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBUS MEDICINAE TETRABIBLI SIVE QUATERNIONIS TERTII SERMO TERTIUS ET EX ORDINE UNDECIMUS.

De Renum & uesicæ affectionibus: Et de priapismo, ac seminis profluuio, rebusq; uenereis.

De diabete, hoc est profluuio urinæ. Cap. I.

DIABETES diuturna est affectio circa renes cõsistẽs, multũ potũ inducẽs unà cũ hoc quòd quicquid bibitur, simul ut acceptũ est per urinã reijcitur. Quidã autẽ affectionẽ hanc hydropẽ, siue hyderũ, & siphonẽ à fusorij instrumẽti similitudine appellant, alij urinæ leuitatẽ uocant, alij dipsacõ ab inexplebili siti appellauere. Cõcomitatur ægros pertinax sitis, neq; ulla satietas ex alicuius liquoris exhibitione cõtingit. Aliquãdo & sitis supra sitim inexplebiliter ægros urget, hoc est, ut assidue potũ assumere cogantur, neq; tamẽ satiãtur, propterea quòd citissime per lotiũ expellitur potatũ. Cęterũ proprius renũ affectus diabetes existit, q̃ uidelicet immoderate humorẽ appetũt, ipsumq; propter debilitatẽ retentiuæ in eis facultatis cõtinere nõ possunt. Quẽadmodũ enim in appetitionibus caninis, & in quibusdã lięterijs uehemẽtissimę quidẽ appetẽtiæ oboriũtur, quę multos cibos, eosq; affatim accipere cogũt, uerũ nihil ferè ex acceptis retinetur: sed in caninis quidẽ appetitionibus ob grauitatẽ reuomuntur: in lienterijs uero tũ ob grauitatẽ, tũ ob præsentẽ retẽtiuæ facultatis infirmitatẽ, inferne cruda excernũtur. Eodẽ modo etiã in renibus uehementissima serosi humoris appetẽtia cõtingit, propter debilitatẽ autẽ retentiuæ in eis potẽtię, eũ ipsum humorẽ aceruatim in uesicam excernunt. Aretæus etiã hæc addit, Viscera ipsis uri uidentur, anxij sunt ac animo dubij, & non longe pòst moriuntur: igne amplius ardere se putãt, acceditq; sitis & mictio festina: sed quãuis aliquãdo parumper urinã retineant, intumescũt lũbi, testes, & coxę: quòd si adhuc amplius mordẽs caliditas in uisceribus augeatur, superior uẽter corrugatur, & uenæ in ipso eleuãtur, uniuersum habitum gracilẽ habẽt, & tabes totius corporis grauis accedit. Porrò alij sunt qui non mingant, neq; ex eis aliàs potatum trãspirat. Quare ob potus insatietatem, & humoris inundationẽ, & uesicæ circũtensionẽ, aceruatim uentre rũpuntur. Cæterũ humores uitiosi in ipso renum corpore imbibiti, affectionem ipsam inducũt. Scopus igitur in curationibus nobis sit, ut humorũ acredinẽ deleamus, sanguinẽq; ac cũ eo permixtũ serosum humorẽ admotũ tardiorem reddamus, & renũ intẽperiẽ reuocemus. Archigenis. Itaq; mox ubi acceperit malũ, nondum ad perfectionẽ progressum, optimũ est cubiti secare uenam, & moderate sanguinẽ auferre. Vtẽdum etiã mediocriter urinã ciẽtibus, quę uitiatũ in renes imbibitum humorẽ repurgare possunt. Quòd si uero inueteratũ sit malũ, neq; uenæ sectio assumatur, neq; q̃cquã quod urinã ciẽt exhibeatur. Cõcidũt enim in inueteratis uires, & ex uenæ incisione totũ corpus acrius redditur, & urinã ciẽtia in ipsis multiplicant malũ. Maximũ aũt remediũ huic affectioni, ut statim potatũ reuomatur. Sit aũt perquàm frigidus ipse potus, reliqua itẽ dięta conuenit uti frigidiore: quare olera refrigerãtia minimeq; urinã ciẽtia in cibo prosunt, pro sorbitiõe aũt ptisanę succus frigidus probatur. Materia etiã ipsa ad exudationẽ diuertẽda. Optima uero, inq̃t Aretęus, est in dolio facta euaporatio, ad exudãdũ, eo modo ut caput extra doliũ promineat: frigidũq; aẽrẽ attrahat, reliquũ uero corpus oẽ calefiat. De cętero uelut ęstuãtẽ febrẽ, causon Gręci appellant, curare oportet, quo celerrime sitis extinguatur: polẽtæ itaq; florẽ aceto & rosaceo subactũ cataplasmatis modo præcordijs imponito, uitis item folia tenera trita, aut umbilici ueneris, aut portulacæ, aut seridis, & quęcũq; alia cõsimilia: præbibendũ etiam sanguinariæ succũ ex uino nigro assidue præbeto. Symphytum item & palmarũ cremorẽ, baccarũq; myrti & pirorũ. Vermes quoq; terrenos coctos ex aliquo prædictorũ succorũ. Cibi exhibeantur boni succi, mordacitate carẽtes, & qui acredinẽ obtũdere possunt, uelut sunt oua sorbilia, & similago, & halica ad sorbitionis formam apparata, carnes porcinę macrę probe coctæ. Vinũ sit rufum, crassius, frigida amplius dilutũ, ad salsuginosorum humorũ prolutionem, qui sitim inducũt. Vinũ enim corporis miscellã ad dulcorem permutat: neq; uero incõmodè exhibetur eis caseus recẽs cõpactus citra salẽ, & lac per silices aut ferrũ ignitũ scissum, seroso humore adempto. Porrò si prædicta auxilia frustra adhibeantur, affectioq; ipsa augescat, nõ absurdũ fuerit etiã stuporẽ inducẽtibus uti, ita ut soporiferũ antidotũ ex papauerũ capitibus apparatã exhibeamus, aut aliquẽ ex dolores leuãtibus pastillis, infuso etiã soporifero utẽdum, uelut est opium erui magnitudine cũ pari modo castorij, aut etiã maiore: hæc in passo cretico dissoluantur: nõ ut in colicis fieri solet, cũ oleo rutaceo: refrigerare enim in his pręsumimus. Infunditur etiã utiliter oleũ in quo uermes terreni sunt decocti. Forinsecus autẽ retro ad lumbos & ad pectinẽ illitiones & cataplasmata refrigerãtia adhibẽda, qualia sunt quæ ex lactuca, umbilico ueneris, lẽticula palustri, perdicio, & similibus apparãtur. Cerata etiã his locis ex rosaceo adornata imponẽda, aut ex chamæmelino q̃busdã ex pręd ictis succis ammixtis. In quibus aũt uehemẽter stupefacere sensum intẽdim9, etiã mãdragorę succũ in cerata ammiscemus, foliorũ itẽ papaueris succũ, & similia. Per interualla aũt quędã, etiã antidoti ad lethalia uenena destinatę exhibeantur, & maxime theriace ex uiperis cõstãs, Andromachi inuẽto, recẽs apparata, & ea q̃ Esdrę inscribitur.

De renum cruentam urinam excernentium debilitate: ex libris Rufi. Cap. II.

Renum porrò & alia affectio est, in qua tenue sanguinis serũ mingitur, quod ipsum itidẽ propter renum debilitatẽ contingit, quemadmodum in hepate fieri solere diximus, atq; propter amplitudinẽ osculorum ex uena caua urinam ad renes excolantium. Quum enim ampliores meatus sint, quiddam etiam ex sanguine uenæ laxatũ emittũt: aliaq; itidem crassa: adeo

sa:adeo ut postquam ea quæ micta sunt cõstiterint, subsidentia quędã in uase reperiãtur, & superne quędam concreta, marinum maxime pulmonẽ similitudine referentia. Concocto igitur cibo & in uenas distributo, qualia dicta sunt minguntur: recens autẽ ingesto & crudo adhuc cibo, pura & aquosa, quæ nihil subsidens habent, per lotium eijciuntur. Nihil uero dolitant, aut omnino parũ, & eiecto lotio leuati melius habent. Extenuantur autẽ & emaciantur tẽporis progressu omnes, & magis adhuc hi qui plus sanguinis mictu excernunt. A principio itaq; cõuenit his quies, & cibi adstringentes, & uinum nigrũ in potu. Ab his quæ urinã cient, & à coitu omnino abstinendum. In potu autem hæmoptoica pharmaca exhibenda, maxime uero sanguinariæ succus, & radicis symphyti decoctum: & tragacãthus in uino nigro macerata. Sistit uero sanguinis ex renibus eruptiones stratiotæ aquis innatãtis succus potatus, & radicis magnæ crocodiliadis iuxta aquas nascentis, quam Syri orophen appellãt, decoctum, pęoniæ siue glycysides grana fulua XII. ex uino. Cornu ceruini usti drachma una ex uino, folia salicis trita cum uino, lysimachij succus, lapidis hæmatitæ drachma una, ramentorum loti arboris cremor, radicis spinę albæ decoctũ, & similia, quæ in sermone de hæmoptoicis sunt prædicta. Forinsecus autẽ renibus & lũbis imponuntur ea quæ ad muliebrem fluxũ describẽtur epithemata, item ea quæ ad sanguinis per sputum reiectiones sunt descripta: & quæcunque unà cum eo, quòd adstringunt & resiccant, etiam robur addere possunt: qualia sunt rubi folia, & glandes, & myrti ac quercus folia, itemq; myrti baccæ, malicoriũ & balaustia, & perdicij folia, & similia palmis passis excepta, & imposita. Post hæc habitus cibarijs, lacte ac auicularũ carnibus, suillis etiã ac macris reficiẽdus est, quo uniuersum corpus ad pristinas uires reducatur, & renes corroborati propriũ obeant munus. Est autem proprium renum munus, serosum humorem à sanguine secernere & excolare.

De his qui per circuitum quendam sanguinẽ mingunt: Archigenis. *Cap.* III.

Quidam per circuitus quosdam sanguinem è renibus excernunt, simili modo ut ex hæmorrhoidibus in se de fieri consueuit: & in principio quidem propterea quòd citra ullum aliquem dolorẽ excernitur, nihil in totum mali formidant ægri: ubi uero diuturnior fuerit affectio, & aliquando cohibeatur quod pro more excerni consueuit, grauitatẽ inducit, aliorũq; pessimorum morborum causa existit, sanguine nimirũ ad alias particulas dilabente. articulares enim affectiones in aliquibus ex cohibitione accidũt, aut uertigines, aut deliria ex atra bile, & insaniæ, aut oculorum cæcitates, qualia etiam mala hæmorrhoidibus cohibitis contingunt: ut plurimum uero in malum habitum corporis & hydropem delabendi aptitudo inde oboritur. Manifestum autem fit sanguinem è renibus excerni, quòd ipsi ęgri excreti sanguinis transitum iuxta renum locum sæpe sensu percipiunt, & maxime quum urinę ammixtus sanguis reperitur. Contingit affectio hæc magis in ætate uigoris, præsertim iuuenibus qui licẽtius rebus uenereis utuntur. Quidam autem sanguinem ex renibus excernunt, propter uenę rupturam in renibus factã. Quemadmodum contingit his qui graue onus leuarunt, aut ualde saltarunt, aut ex alto ceciderunt, aut aliud quippiam tale uiolentum pertulerunt. Aliquando autem & ob acres ex supernis defluentes humores erosio uenarum contingit. Conandum igitur statim in principio, ut sanguinis impetus cohibeatur, præsertim in his qui eum secundum circuitum excernunt. Si enim ab exercitatione, ut dictum est, excretio contingit, non tuto cohibetur: itaq; uenę sectio in cubito commoda fuerit his qui per circuitũ sanguinem excernunt, paulo ante circuitum adhibita, eis uero quibus ob ruptam uenam promanat, statim in principio. Cæterum sanguinis detractionem partiri melius erit, ut paulatim eius reuulsio ac diuersio fiat. Loci autem circa renes spongijs posca imbutis cooperiantur, aut lanis succidis cum rosaceo & aceto. Post hęc & emplastra imponenda cruẽtis uulneribus glutinandis apta. Commode etiam cucurbita adhibetur, præsertim si suspicio sit inflammationem adesse in his, qui ob uenæ rupturam sanguinem mingunt. Cõueniunt item potiones hæmoptoicis aptæ. Porrò ubi sanguinis excretio cessauerit, diæta utendum est, unde non multus sanguis gignatur, maxime in his qui per circuitum excreuerunt, & supernæ corporis partes assidue exercendæ. In his uero qui ob uenam ruptam sanguinem mingunt, si exulceratio in locis relinquatur, ipsam post sanguinis suppresionem curabimus per ea quæ in loco de exulceratione dicentur. Emplastrum renale. Ceræ sesquiunciam, croci staterem unum, uitellorum ouorum numero duo, palmarum numero decem, aceti & rosacei quantum satis est.

De calculosis renibus: Archigenis & Philagrij. *Cap.* IIII.

Renũ calculis homines prouectæ ætatis magis quàm pueri appręhenduntur: quemadmodum uesicæ calculis pueri frequentius quàm ætate prouecti. Causæ autem generationis horum calculorum assiduæ existunt cruditates, unde materiæ incoctæ ac crudæ multitudo congregatur, & ardor circa renes & uesicam exoritur, qui humores adassans eos cogit, & in lapidem indurat, ad modum toforum qui in aquis reperiuntur, quæ in æreis præsertim balneorum uasis coquuntur. Consistunt autem lapides in renibus iuxta uentriculos ipsorum aut parui, aut maiores: & aliquando quidem pauciores, aliquando autem plures: & magnitudine, & forma, & colore, & asperitate, & multitudine inter se differentes: nigri enim & subalbidi & pallidi reperiũtur. Ex eorũ numero rotũdi & leues facile excernũtur, nõ itẽ qui alia quacũq; forma prędititi sunt, maxime tamẽ oblõgi & asperi difficulter excernũtur. Accedit ęgris loci dolor, tumore nusquã foris apparente, nisi inflãmatio per lapillos producatur: spina ęgre flecti potest, & totũ corpus ad motũ pigrũ est: crura torpẽt, & maxime crus reni affecto propinquũ. Vrinę circa obturationis principiũ paucę, aquosę minguntur: postea uero perfecta earum suppresio cõtingit, aluusq; nihil excernit, uerũ prõpritudines multas ad egerendũ facit. Excernitur autẽ aliquãdo sanguis propter uiolẽtiã calculorũ, præsertim asperiorũ. Cæterũ ubi lapis ex renibus fuerit emotus, & ad uesicam delatus, urinæ multæ prodeunt arenosam subsidentiã habentes, & aluus similiter large egerit. Sensum autem æger percipit, ueluti calculo à renibus ad uesicam transeunte,

Cura

Cura renum calculosorum. Cap. v.

Quum lapis in renibus fuerit obturatus, & uehementissimos intulerit dolores, sanguinis etiam multitudo periculum minitantis materias ad tensione affectam partem aduocat, ob acutos uidelicet dolores. Vena igitur cubiti propinquæ manus in corpore ex repletione affecto secanda est: uerum multo minus euacuandum est quàm ipsa repletionis copia expostulat: neque enim futurum speramus, ut omnino cito è renibus excidat lapis, præsertim si magnus existat: quare seruare oportet sanguinē in eam quę cum tempore futura est in corpore expensam. Itaque qui sanguinis multitudinem congregarunt, eis uenæ sectio commoda existit: qui uero uitioso humore abūdant, eis purgatio apta est, quæ abundanti humori conueniens erit, neq; omittenda hæc est, nisi aliud quidpiam id fieri prohibeat. Post sanguinem euacuatū aut expurgatum humorem, cōmunis ad omnes calculosos curatio quam infrà subiecimus adhibenda. Doloribus igitur repente aut paulatim irruentibus, & per arenularum cū urinis excretionem auctis: deindeq; aquosis urinis excretis, & prędictis signis consequentibus ægri aluo per clysterem infundere oportet furfurum decoctum, caricarumq; ac fœni græci & aristolochiæ: & si quidem decenter euacuentur, sinere: si uero non, etiam bis aut tertiùm infundere, atque id maxime si uenæ sectæ aut purgationis auxilium sit relictum. Cæterum ubi sufficienter excreuerit uenter, quædā infundere oportet, quæ corpusculorum circum lapidem sitorū inflammationes lenire & laxare possunt: id ipsum uero oleū anethinū facere poterit, adipe gallinaceo recenti in eo eliquato, & maxime anserino, & phasiani, aut etiam butyro: quæ si non adsint, etiam fœnum græcum & altheæ radicē oleo decocta infundemus. Insessiones item in balneis assumendæ, ex decocto fœni græci, altheæ, anethi, artemisiæ, caricarum, & oleo. Maxime uero assumēdę sunt insessiōes in balneis, & post hoc statim ægri in solium tepidius demittēdi, atque id assidue facere non ab re est. Fomenta quoque locis admota commodant ex furfuribus, præsertim in prædictis decoctionibus incoctis. Post fomenta conueniunt cataplasmata ex farina tritici, cum semine lini & fœni græci, melleq; & oleo anethino aut gleucino, ita ut in decoquendo etiam altheæ radicem cōtusam & cribratam cataplasmati inserciamus: in fine autem cocturæ terebinthina quoque iniiciatur. Optimum etiam cataplasma fit ex lupinorum farina in passo cocta, peucedani radice quàm tenuissime trita, & chamæmelo in puluerem redacto ad farinam lupinorum ammixtis. Bonum est & panem passo decoctum circa lumbos & uentrem imponere, neque tamē absurdum foret eadem cataplasmata uesicæ ac pectini adhibere. Oportet autem coaceruatim alia super alia cataplasmata adferre, priusquàm primum frigescat: aut si id non libeat, calefactorio alio extrà contegere ne refrigerentur: id quod commode fieri potest per saccellos, aut alia uaporatoria cataplasmati imposita. Multis enim ad lapidis per urinam eiectionem hæc sola suffecerunt: uerum tu etiam ea quæ urinam cient præbibenda dato. Vrinam autē multam ducit, mei athamantici, phu pontici, acori, graminis, & nardi decoctum, calami aromatici, ammij, dauci, oreoselini, hyperici, rosmarini, asari, radicis asphodeli, radicis bryoniæ decoctum, coccus itē tinctorius. Ex his singula eisq; similia tum per se, tū inuicem permixta data, urinam manifeste mouent. Crassa autem lotia ducit, radicis cardui decoctum, radicis rubiæ farina potata, radicis capparis cortex, & similia. Exuscitat autem facultates ad excretionē irritando, alliū, chamædaphne, asparagi uitis albæ, asparagus, tertium scillæ decoctū, primo ac secūdo diffuso. Deducūt aūt ad renes ea quę calculos cōfringūt, peucedani radix, bryonia, apiū, radicula. Cæterū lapides ipsos in renibus cōfringūt, ac atterūt, siō, adiāthū, bdelliū, uiticis semen, oxymyrsines radix, radicis lauri cortex, paliuri semen, tribuli decoctū, sarxiphagi, betonicę, radicis graminis, damasonij radicis, ciceris iusculū, radix cyperi, lithospermō, tecolithō à liquefaciendo lapidē dictum, lappæ, quæ philanthropos & xanthium dicitur, semen quod in spinosis pilulis reperitur, & lithospermo assimilatur: asparagi palustris radices, uitrum combustum tritum, altheæ semen & radix, rumicis domestici radix, pruni arboris gummi, ex spōgijs marinis lapilli, uermes terreni cocti: horum singula partim decocta, partim tenuissime trita, præbeto bibenda. Sunt & composita plurima lapidem frangentia, ex quorum numero utiliora in cura calculosæ uesicæ subiūgam. Porrò ea quę urinam cient ac lapidē frangunt, tunc exhibere conuenit, quum uehementes dolores remittunt. Transmoto enim lapide & ex sede agitato dolores quiescūt. Quòd si obfirmati sint lapides, plurimus potus uitandus, itemq; ea quæ urinam ducunt. fomentis autem & cataplasmatis ac insessionibus membra relaxāda, & uenter per infusa ac insessus euacuandus, ne ureteres meatus urinam ex renibus ad uesicam transmittentes comprimantur. Post hæc autem doloribus aliquantulum lenitis, etiā cucurbitæ utiliter ipsis adhibentur & præsertim pressius affixæ, inflammatione uidelicet id non impediēte. Adeo enim coaceruatim transmouent sæpe cucurbitæ ipsos lapides, ut repente dolores supprimant, lapide nimirum in uesicæ amplitudinem transuecto: quapropter in principio superne à rene cucurbitæ sunt affigendæ, & ad inguina adtrahendæ oblique secundum meatuum qui ureteres appellantur situm. Cæterum si calidius sit ægri corpus, sitisq; uehementer infestet: sit autem uniuersum corpus iā per uenæ sectionem, aut purgationem, & efficacissimos clysteres præeuacuatum, ac nulla superfluitate abundet, si quidem consueti fuerint ad frigidæ potum, & nullum ex uisceribus debile existat, frigidam aquā frequenter & aceruatim ægro bibendam exhibuimus, & confestim corroboratis renibus, obturatum in ipsis lapidem expulerunt. In repletis autem corporibus & abundantibus superfluitatibus, & in his qui uiscera debilia habent, uitare oportet frigidæ potum. Sæpe autem delati ex renibus in uesicam lapides, & præ magnitudine circa collam uesicæ detenti, in extremum periculum ægrum deducunt, tum propter dolorum acumen, tum quòd urinam excernere non permittunt. Decubitus igitur formam in talibus moliri oportet, ita ut supini fiantur, & longe altiores coxarum uertebras habeant: deinde multiformiter eos commouere, quo omnibus machinamentis adhibitis lapidem ex ipso uesicæ meatu excidere faciamus: pòst uero ægros

iubere ut alacriter urinam eiiciant, & electo lotio sinere: at uero ubi lapis non fuerit euacuatus, rursus mouere, atq; hoc ipsum sæpe repetere. Quod si non euacuetur, catheter instrumentum prolectandæ urinæ aptum immittatur, quod pro ægri ætate congruenter sit moderatum: eoq; humor educatur: post uero per potiones lapidem in amplitudine uesicæ existentem confringere ualentes, lapis ipse atteratur. Si uero ex uesica quidem excidat calculus, iuxta medium autem meatuum ipsius pudendi obfirmetur, & uulnerando exulcerationis periculum inducat, decoctum quoddã ex prædictis urinam ducentibus plurimum exhibendum est, iubendusq; æger ut multam urinam congreget, eamq; postea emingat ac diligentius expellat: ita enim detractus lapis celeriter excidere consueuit. Noui autem, inquit Philagrius, quendam in quo quidem aliâs lapis fuit progressus, non penitius autem quàm in summo pudendo fortiter obturatus, & parum abfuit quin homo periret, propter urinæ suppressionẽ, & maximũ dolorem. Angusta igitur uolsella ipsum lapidem extrahere non potuimus, quare sensim & quiete agitauimus perquàm tenui auriculario specillo, quum uero neq; hoc modo eum extrahere possemus, secare statuimus, uulnusculo supernè iuxta glandis magnitudinem incusso. Inferne enim secare non expedit, quandoquidẽ ferè semper in fistulam proficit, ac postea per ipsam fissuram urina excernitur. Porrò ubi per urinam prodierit lapis, lac asininum melle modico mixtum præbeatur, & reliqua etiam diæta cõmodior, ueluti ad ulcera fieri consueuit, cõstituatur, ob uexationem uidelicet in locis ex lapide factam. Inde uero præseruare hominem oportet, ne rursus renes lapide infestentur. Smegma Archigenis, ad uesicam & renes affectos, ut arenam per lotiũ excernant, quo in balneis sudans utaris. Piperis, calcis uiuæ, sinapis, fecis uini ustæ, staphidis syluestris, nitri, adarces, pumicis, aluminis scissi, sulphuris uiui, æqualibus partibus utere. Ex oleo præillitis locis.

Diæta præseruans ne lapides renascantur. Cap. VI.

Maximi ad lapidis generationem præcauendam momenti, moderatus cibus & bonę concoctiones existunt: satietates enim & cruditates nõ solum exasperant morbum, sed etiam quum nõ sit, generant. quare ægros admonere oportet, ut à cœna sæpe uomãt, & absinthium assidue bibant, & per tempus certum conuenienti temperaturæ ipsorum purgatiuo pharmaco se per uentrẽ purgent. Cibos autem deligant è quibus neq; satietates neq; cruditates contingant: urinam etiam cientibus utãtur: pastinacam in dies edentes ualde percoctam, & fœniculũ, sion, carduũ, pulegium, calaminthen. Et ex marinis herinacios recentes, strombos, locustas, gammaros, & cãcros fluuiatiles: atq; hæc quidem quotidiana sint, per plures autem dies radicis eryngij decoctũ bibant, similiterq; trixaginis, & dictamni, ac radicis tribuli, reliquaq; pharmaca lapidem atterentia partim iam prædicta, partim dicenda. Oportet autem ipsam etiam aquam per omnem uictum purissimam esse & percolatam: uinum item tenue, album, urinam ciens: exercitamẽtis uero utendum est mediocribus, & fricationibus in balneis ex nitro assato, & fece uini usta, ac pumice: psilothris item assidue utantur, ac reliqua adseruãte diæta, quæ in calculosæ uesicæ loco dicetur.

Vnguentum renale, Oribasij. Cap. VII.

Cyprini lib. III. ceræ lib. II. terebinthinæ lib. I. unguenti amaracini & laurini cuiusq; lib. I. centaureę, castorij, satyrij, myrrhæ, piperis, euphorbij, cuiusq; quadrantẽ: cyperi, pyretri, pulegij, cuiusq; unciam I. subige, & in fine etiam opobalsami trientem ammisce. Quidam euphorbij sesquunciam tantũ adijciunt.

Aliud malagma: hoc exquisitũ est ad eos quibus renes aut uesica lapide laborant, inquit Archigenes: neq; reperias aliud his affectionibus conuenientius.

Picis liquidę, italicas heminas duas & dimidiam, ceræ, resinę pinus, sulphuris uiui, cuiusque sesquilibram, nitri sesquilibram, pyretri sexũcem, fecis uini ustæ lib. II. nasturtij, italicum sextarium I. staphidis syluestris sextarium unum, galbani sexũcem. Liquescibilibus liquefactis arida trita infarcito. Emplastrũ renale: facit ad colicos & coxendices: est autem Asclepiadę. Ceræ trientẽ, styracis sesquunciã, aloës sesquunciã, croci, pyretri, opopanacis, galbani, thuris, cuiusq; unc. I. ammoniaci thymiamatis sextantẽ, olei ueteris trientẽ. Apparatũ ac pro more subactũ confidenter usurpato, & miraberis, inquit Asclepiades. Aliquãdo uero olei tantum sextãtẽ conijcimus.

Diæta eorum quibus renes è lapide laborant, reliqui uero totius corporis habitus gracilis est: Philagrij. Cap. VIII.

Maligna corporis constitutio est in qua renes quidem lapidẽ generant, uniuersi uero corporis natura gracilis existit. Etenim quum lapide laborantes pharmacis & uictu indigeant attenuatorijs, hæc ipsa gracilibus corporibus maxime contraria existunt. Noui enim quendam qui ob renum ex lapide affectionem huiusmodi diæta usus, proprios digitos ægre mobiles, obtusiq; sensus, & ueluti strepentes ac exarefactos sensit: Medici autem ipsi familiares refrigeratos digitos ipsius rati, & resolutionẽ, quã paralysin Græci uocant, meditati, pharmaca ex euphorbio & adarce adhibuerunt: quorũ usu affectio multo peior reddita est, & accessiones semper ad superiores partes progressæ sunt: unaq; uehemẽtissimos dolores intulerũt. Pòst uero ubi ęger me accessisset, inquit Philagrius, & quæ contigerant circa ipsum declarasset, auxilium meũ implorabat. quare diętam ei inueni, per quam citra omnẽ renum læsionem uniuersam corporis siccitatem sanauit. Ptisanę igitur succũ excogitaui, & ex piscibus in petrosis aquis degẽtes, itemq; maritimos, & quæcunq; alia nihil uiscosum habentia. Simili modo & ex uolucrum genere quæcunq; cõsimilem habẽt carnem, ueluti sunt perdices montanæ, attagenes, sturni, turdi, & merulæ, & deinceps colũbæ in turribus habitãtes, & passerculi itidem in turribus nidos struentes ac habitantes, deinde etiam gallinæ in altioribus locis connutritæ. A lacte autem reliquorum quidem animaliũ abstinere iussimus, solo uero asinino uti indulsimus, & ut compendio dicam, media inter ea quæ impinguant & attenuant esse oportet, quæ his ciborum loco exhibentur.

De calculosa uesica. Cap. IX.

Generantur etiam in uesica lapides, pueris frequentius quàm ætate prouectis. uoraces enim pueri sunt, & perpetui motus, & cibis utcunq; oblatis & nociuis utũtur, & neq; horam cibũ capiendi seruant ordinatam: quinetiam prius quàm prior assumptus cibus concoqua

concoquatur, aliunm ingerunt: & quum uehemẽtius à cibo moueatur, crudus & incoctus in uenas cibus distribuitur. Mollia autem sunt ipsorum corpora, & quæ facile cedant, eiusq; rei gratia obturationem circa renes non perferunt. quum uero crassissima lotia in uesicæ amplitudinem perferantur, ibidem ueluti uini fex, & limus aquæ subsistunt, ac postea ex loci caliditate desiccata lapidescunt. Cæterum aquæ impuræ, & multo limo refertæ, itemq; duriores & uehementer frigidæ, lapidum generationẽ adiuuãt. Lapides igitur in uesica obortos in principio subiectis pharmacis subducere conabimur.

Pharmaca, lapides uesicæ atterentia, itemq; urinam ducentia. Cap. x.

Sunt & pharmaca quæ lapides in uesica atterunt: porri semẽ, fœniculi syluestris radix, artemisia, chamæmelum, amaracus, altheæ radix & semẽ, carpobalsamũ, sion quod circa aquas nascitur, graminis radix, adiantũ, phileterij radix, smyrnij semen, oxymyrsines radix & semẽ, rumicis radix, pæoniæ grana fulua comesta, umbilici ueneris radix, leucanthemũ, lapides spongiarũ, amomũ, tecolithon, lithospermon, scolopendra herba, lapis qui ab ægris per lotiũ eiectus est tritus ac potatus, lappæ herbę, quæ xanthiũ & philanthropos dicitur, semẽ: uermes terreni recẽtes cocti triti cũ uino, aut cõdito, aut alio quopiã potu, ex uino & melle, propomatis nomine Græcis appellato, paliuri semen, amomum, quod ipsum & aquas lapidẽ gignẽtes depurgat, si cũ ipso amygdalę amarę gummi coquatur: uitis lacryma, pruni arboris lacryma, hoc est gũmi, radiculæ radix cum panacis radice & capparis cortice similiter lapidẽ per urinã eijcere facit: thuris granũ cum uino mulso, abrotoni semẽ cum piperis pari modo ex uino. Horũ unũquodq; cum uino albo datur decoctum, aut siccũ inspersum, aut cum melle, aut cum quopiã ex uino & melle potu. Danda etiam in potu ea quæ urinã cient: eis quidẽ qui calidiore habitu præditi sunt, cucumeris semen, apij, petroselini, hyacinthi bulbi semẽ, uiolæ albę semẽ, croci radix, & similia quæ ad calculosos renes sunt prędicta. eis uero qui temperiẽ corporis frigidiorẽ habent, his calidiora præbeto: quale est meon, phu, acorus, carpobalsamum, iris, & similia in renũ affectionibus prędicta. Oribasij, ad calculosos renes & uesicã. Herbæ prosopidis quã scordiã appellãt, & Romana lingua personatã, est aũt folio lato, similis symphyto, huius unc. I. piperis dra. I. iridis unc. I. tritã in uitro reponito. Datur inde cochlearij pleni mensura cũ hydromelite: datur autem quarto quoq; die. Aliud Oribasij. Corticis radicis uerbasci decoctum large per dies quinq; bibendum ex ordine præbe, & interiectis decem diebus, rursus per quinque præbe.

Communia remedia uesicæ & renum calculosorum. Cap. xi.

Acetum mulsum aqua tẽperatum omnibus è calculo siue renum siue uesicæ laborantibus exhibẽdum est, qualicunque tandẽ temperie præditi sunt, & qualẽcunque sanguinẽ gignant: acetum itẽ scillinum. Carduus etiã frequẽter exhibẽdus est. Oportet aũt radices eius recẽs è terra extractas, si tempus ita ferat, aut aridas iuxta aliud anni tẽpus, in uino albo substãtia tenui decoquere, & largius eã potionẽ offerre. Crassę enim urinæ copiosam multitudinẽ ducit, tum ex omnibus uenis, tum ex calculosis partibus detractã. Carduus igitur secundum totius substantiæ suę proprietatem, & pro priuati tẽperamenti facultate, uim crassos humores detrahẽdi habet. Oribasij. Commodæ sunt etiam calculosis, cicadæ aridæ tritæ, potu inspersæ tum per se, tum cum nardi spica: congruenter autem miscetur ad cicadas duas & dimidiam, nardi drac. I. Dato ex eis per dies nouem: primum, cochlearium unum, deinde II, postea III. deinde rursus II. & post I. hoc modo progrediendo, donec nouem ex ordine potiones fiant, I. II. III. II. I. II. III. II. I. De passerculo. Sunt & alia quæ aliam naturam habent, & per hanc ipsam prædicta efficacia prædita sunt: quali sanè præstat passer troglodytes appellatus: est autem passerculus minimus iuxta sepes & muros uictum quæritans, estq; hoc animalculum omnium auicularum minimum, ea excepta quæ regulus appellatur: similis est autem regulo in multis, præterquàm quòd in fronte auricolores pennas non habet. est etiam troglodytes passer regulo paulo maior & nigrior, caudamq; semper sub rectam & albo colore retro interpunctam habet: magis itẽ garrulus quàm regulus est, & sanè iuxta summum alæ lineamẽtum cinerei amplius coloris, breues itẽ uolatus facit: naturalem autem uim omnino admiratione dignam habet. Itaq; sale conditus & crudus in cibo acceptus, morbum perfecte sanat: & noui adeo quosdam ob eius usum nunquã amplius ab affectione uexatos. Conditur autem optime pennis euulsis, atq; inde largo sale adobrutus, & postquam fuerit arefactus comeditur, & affectionẽ perfecte sedat. Melius autem est etiam aliter ipsos edere si plures contigerint, coctos nimirum, eius præsertim generis quod per hyemem ubiq; apparet. Exhibetur autẽ & alio modo. Passerculus non deplumis in ollulam conijcitur, ac deinde operculo addito uritur, animaduersiõe assidua habita, ne fallaris quum in cinerem sit redactus, & in aẽrẽ exhalans per exustionem totus consumatur: consueuit enim hoc contingere tum ipsi, tum alijs quę uruntur: quapropter præstat ollæ operculum non oblinire, ut per interualla quędã operculo adempto ustionis modum intueamur. Exhibendus est autem semel omnis unius passerculi usti cinis per se, aut modico phyllo & pipere ammixto, quo saporis iucunditate ori commẽdetur. Vstus itaq; passerculus peregre proficiscentibus commodus est, licetq; melle cocto exceptum in promptu habere. Melior autẽ mihi uidetur condiendi modus, atq; adhuc dictis prẽstantior, si quis præeuulsis pennis uiuum passerculum sale adobruat. quod & ego facio, inquit Philagrius. Arbitror enim & sanguinis naturam quiddam in se complecti, quod minime uulgariter prosit: cui amplius stercoris efficacia accedit, quam exustione debiliorem reddi planè credo. Proderit etiam eis qui abundant assatos edere integros, ità ut nihil ex eis pręter pẽnas abijciant. Atq; hæc quidem sunt quę secundum proprietatem totius substantiæ efficacia existunt. Cæterum non minus generose etiam compositæ facultates calculi affectionem in renibus & uesica deterunt: prius autem quàm ad eas progrediar, unius simplicis pharmaci mentionẽ faciam ualde celebris, quod perfectam affectionis destructionem promittit, & quodam modo ad ea quæ ex proprietate totius sub

stantiæ operationem faciunt accedere uidetur. Habet autem hoc modo. Pharmacum simplex ad calculosos, cui Marcianus testimonium præbet, medicus Apher. Leporis pellem in ollulam conijce, & in furnum demitte, atq; ubi usta fuerit, ut probe conteri possit, acceptam tere, & ex ipsa cochlearium unum cum uino ieiunis in solij calidæ aquæ inscensu præbe. Si uero uelis experimentũ pharmaci ipsius accipere, ex eo in uinum conijce, & in uinũ item lapidem ex flumine acceptum inijce, & cõtectum per paucas horas sine, & in grumos lapis dissoluetur. Presbyteri Indi pharmacum ad calculosos, quod itidem externum lapidem in grumos resoluere posse quidam aiunt, quemadmodum id quod præcedit.

Acori, phũ, hyperici, cuiusq; drachmas sex, seminis porri drachmas XII. spicæ nardi drachmas decẽ, casiæ, lithospermi, cyperi, cuiusq; drachmas XXV. excipe melle. Datur magnitudine fabę. Aliud, quod lapidem celerrime per urinam expellit. Alliorum unguiculos siue nucleos septem, piperis grana nouem, contere simul quàm tenuissime, & cum uino albo ueteri adstringente, pro una uice in balneo bibendum præbe, ubi ad calidum eius locum fuerit ingressus. A dolore quidem hoc ægrum liberat: aliquando autẽ & lapidẽ post unicã potionem exigit.

Oribasij nephriticis. Acori, mei, phu, asari, sarxiphagi, piperis nigri, seminis rutæ, betonicæ, spicæ, nardi, piperis albi, singulorum æquales partes accipe: & ex eis siccis cochlearium cum uino adstringente aut aqua prębe. Aliud, Oribasij ad affectionẽ renũ, quod & somnũ inducit. Anisi, apij, petroselini, spicæ nardi, piperis albi, nigri, & longi, singulorum drachmas decem, cinamomi drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, opij drachmas quatuor, castorij, sisonis, dauci, cuiusq; drachmas duas, seminis hyoscyami sesquidrachmam, sarxiphagi, rhei, betonicæ, casiæ, cumini, seminis cucumeris decorticati, cuiusque drachmam I. excipe melle, & nucis ponticæ magnitudine præbe ex aqua calida. Facit & ad ulcera. Aliud eiusdem celebre. Piperis nigri, albi, longi, sarxiphagi, betonicæ, petroselini, asari, nardi celticæ, spicæ nardi, omnium æquales partes misce. Dato drach. I. cum condito calido temperatam.

De hircino sanguine. Cap. XII.

Sanguis hircinus tum ad nephriticos, tum ad calculosos præsens remediũ: nam & præexistentes lapides soluit, atq; ita per lotium excerni eos facit, ut etiam alij amplius non gignantur: pręterea & dolorem sedat. Colligitur autem hircinus sanguis hoc modo. Quum uua maturescere cœperit, ollam nouam accipito, & infusa in ipsam aqua, donec terreum deposuerit olla coquito: & accepto è grege hirco ætate matura, plus minus quatuor annorum, eũ mactato, eiusq; sanguinẽ medium olla excipito, ita ut eũ qui primũ effluxit, itemq; postremũ penitus relinquas: medium autem inspissari sinito, & in olla situm per acutam arundinem in multa frusta dissecato: indeq; reticulo denso, aut linteolo raro, aut cribro arctiore cõtectum sub dio exponito ut insoletur & roscidus fiat, cauendo ne hymbre cõmadescat: porrò ubi exiccatus fuerit, eum diligenter terito, & in pyxide adseruato, & remittente malo cochlearium plenum cum passo cretico exhibeto. Cognominatur autem pharmacum hoc Theu chir, hoc est manus dei. Huius & nos, inquit Philagrius, in breui tempore non aspernandum periculum fecimus. Aliquãdo autem odoris commendandi gratia parum folij, aut amomi, aut similium ammiscemus. Ego, inquit, hoc pharmacum cum troglodyte passerculo permixtum, cuidam penitus nihil lotij eijcienti post magnos dolores exhibui, & permagnum lapidẽ attritum ab eo expuli. Antidotus Iuliani diaconi, cuius frequens periculum meo tempore fecit: calculos enim & in renibus & in uesica confringit, & paulatim per lotiũ expellit: facit ad comitiales probe: ducit menses ob densitatem aut frigiditatem restrictos. Ossium cervinorum ustorum quadrantem, castorij, piperis albi, agarici, acori, ammij, casiæ, amomi, sarxiphagi, corticis capparis, radicis panacis, calaminthæ, coaguli leprorini, serpilli, petroselini, singulorum unc. I. mellis quãtum sufficit. Datur nucis ponticæ magnitudine: ad renum affectionem & menstrua purgamenta, cum uino mulso: ad comitiales, cum frigida aqua: ad bestias uirus eiectantes, cum uino. Antidotus ex hircino sanguine. Componitur ex hircino sanguine antidotus huiusmodi. Sisonis scrupulos XII. spicæ nardi scrupul. XII. piperis communis scrup. XII. piperis longi scrupulos XII. cumini ęthiopici scrupulos VI. petroselini, dauci, rhei pontici, croci, caroi, ligustici, myrrhę, acori, cuiusque scrup. XII. sanguinis hircini exiccati, ueluti prædictum est, scrupulos XXXVI. mellis despumati quãtum satis est. Datur auellanæ nucis magnitudine condito calido temperata: datur autem in balneo in calidi solij inscensu. Alia, Archigenis: celebre & clarum est, inquit, ad calculosos & hoc quo utor: hac antidoto inquit, usus est etiam Philotimus & Iustinus. Spicæ nardi drachmas decem, croci drachmas octo, myrrhæ drachmas quinque, castorij drachmas quatuor & obolos totidem, casiæ, floris iunci odorati, cinamomi, cuiusque drachmas quatuor, alij drachmã unã tantum habent, costi drachmas duas, scordij, polij, cuiusque drachmas tres, asari drachmam unã & obolos quatuor, mei drachmam unam, piperis albi & longi, dauci, petroselini, opobalsami, rosarum siccarum, singulorum drachmam unam, carpobalsami obolos quatuor. quidam etiam sanguinis anatis fœminæ drachmas duas, & succi radicis dulcis drachmas duas addunt. Excipe melle despumato, & fabæ magnitudine præbe cum uini mulsi diluti cyathis duobus, aut aqua calida. hanc etiam Oribasius commendat.

Antidoti uariæ ad calculosos. Cap. XIII.

Archigenis. Spicæ nardi, seminis apij, dauci, cuiusque drachm. quatuor, aluminis scissi drachmam unam, cinamomi, casiæ, floris iunci odorati, cuiusque drachmam unam, croci obolos tres, myrrhæ tantundẽ. Trita cum uino œnanthite subige, & cum uino mulso obolum unum præbe. Præclarum, inquit, huius pharmaci experimentum feci, neque præstantius aliud reperias, neque ad huiusmodi affectionem destruendam, neque ad lapidis coactionem prohibendam, neque ad iam compacti attritionem, neque ad defecationem, neque ad eductionem & repurgationem limosæ in urinis fecis; coadiuuante præsertim diæta, quæ potissima præseruatiuæ facultatis pars est existimanda. Philagrij pharmacum ex damasonio constans, quod secũdi ordinis esse dicit.

Dama

Damasonij drachmas decem, seminis dauci drach. sex, radicis dauci drachm. sex, radicis herbæ lanariæ, corticis radicis capparis, cinamomi, cuiusque drachmas sex, casiæ drachmas octo, betonicæ, piperis, cuiusque drachmas octo, nardi celticę, iridis, acori, asari, seminis fœniculi, petroselini, cardamomi, spicæ nardi, cyperi, costi, sarxiphagi, seminis apij, myrrhę, seselis, radicis panacis, zingiberis, piperis albi, cuiusque drachmas quatuor, lapidis syrici masculi drachmas sedecim, lapidis fœminæ drachmas sedecim, seminis smyrnij, lincurij quod succinum itemq; electrum appellant, cuiusque drachm. XVI. seminis erucæ drachm. XVI. mellis quantum sufficit. datur nucis ponticæ magnitudine cum radicis asparagi palustris decocto, aut floris iunci odorati, aut radicis dulcis. Datur à balneo. Aliud Philagrij, ex damasonio pharmacum, quod tertij ordinis esse ait in lapide atterendo. Facit & ad renum affectiones. Damasonij drachm. XXIIII. seminis dauci, radicis herbæ lanariæ, corticis radicis capparis, casiæ, nardi celticæ, cuiusque drachm. VI. alij drachmas XVI. habent, iridis, mei, asari, fœniculi, cardamomi, cyperi, petroselini, costi, seminis apij, myrrhæ, croci, cuiusque drachmas II. seselis drachmas IIII. radicis panacis drach. IIII. quidam & zingiberis drach. IIII. & piperis itē drachm. IIII. addunt, mellis attici quantum satis est, excipe, & utere quemadmodum prędictum est.

Oribasij, ex libris ad Eustathium, antidotus Xenophili. Facit ad uesicā & renes calculosos & exulceratos. Atterit enim lapillos, & ulcera sanat. Casiæ unciam unam, sarxiphagi trientem, betonicæ, cyperi, petroselini, costi, tribuli, seminis uiticis, lithospermi torrefacti, cuiusque sextantem, seminis apij sesquiunciam, phylli, spicæ nardi, asari, dictamni, baccarum lauri, seminis ocymi, singulorum unciam unam, zingiberis drachm. IIII. nucum pinearum quas strobilos Græci uocant sexuncem, mellis lib. II. in balneo exhibeto, aut ante balneum ex uino mulso aut passo chrysatico magnitudine fabæ.

Andromachi antidotus ad calculosos, quæ paulatim confringit & extrudit lapides, donec uesicam perpurget, & pellucidum lotium procedat: & quod maximum est, ita persanat, ut nec in posterum gignātur. Habet autem hoc modo. Seminis dauci, anisi, seminis cucumeris decorticati, seminis apij, petroselini, myrrhæ, cuiusq; sesquidrachmam, casiæ, cinamomi, nardi celticę, cuiusq; drachm. I. trita aqua subigito, & ad paruorū lupinorū formā redigito, ieiunis aūt quotidie per dies triginta cū aquę cyathis tribus exhibeto. Cęterū ad huius pharmaci apparatū religiose, inquit, accedēdū est: in lignea enim pila, & pistillo itē ligneo hęc cōtundēda sunt: oportetq; amplius eum qui hæc contundat neq; annulum ferreum gestare, neq; calciamenta clauis ferreis transfixa, atq; id ut mysterium habe. Asclepiadæ ad calculosos compositio. Carpobalsami, lapidis qui in spōgijs reperitur, pulegij sicci, seminis maluæ syluestris sicci, singulorum ęquales partes contusas & cribratas reponito, indeq; cochlearium unū cum uini diluti cyathis tribus prębeto. Alia compositio celebris. Electri siue succini unc. I. lapidum qui in spōgijs reperiuntur unciam unam, sarxiphagi unc. I. Dantur ex ea scrupuli duo quomodocunq; uelis. Pharmacū ex cardamino ligno ualde celebre. Spicæ nardi, piperis, hyssopi, tecolithi, cuiusque unc. I. piperis albi scrupulos XVIII. casiæ scrupul. IX. helenij siue inulæ scrupulos V. scobis eboris scrupulos XII. ligni cardamini scrupulos XII. mellis quantū sufficit. dātur ex eo oboli tres cum condito, aut aqua mulsa. Aliud laudatum. Seminis brassicæ drachmas VI. cyperorum, petroselini, electri, piperis singulorū unciam unam, mellis quantū satis est. datur nucis ponticæ magnitudine cum condito febre carentibus, aut cum aqua mulsa. Aliud. Cucurbitam aridā exure, & cineris cochlearium unū, ut uelis bibēdum præbe: aut catapotia ex cinere formato ac exhibeto, & celerrime per lotium calculum extrudet. Aliud, quod calidioribus præcipue conducit. Ex portulaca succum exprimito, eumq; resiccatum in catapotia redigito, & drachmam I. exhibeto, ad miraculum usq; lapidem per urinam expellit. Aliud. Cancros III. aut V. aut VII. impari solum numero sub testa uiuos exure, & contriti eorum cineris cochlearium I. cum condito præbe: eoq; calculosos renes sanabis. Aliud. Phu aqua ferue factum bibendum præbe, omnesq; lapides educet: quòd si Mithridatis compositione abūdes, eam quæ scincos admixtos habet, unà cū decocto præbe. Experimento cōstat: utere. Conditum Oribasij. Vini sextarios duodecim, mellis sextarios duos, piperis sesquiunciam, sarxiphagi, betonicæ, mei, phu, spicæ nardi, petroselini, casię, cuiusq; sextantē. Aliud conditum, ad uesicæ lapides accommodatū. Sarxiphagi, spicæ nardi, cuiusq; drach. IIII. piperis unciam I. carpesiæ, zingiberis, mei, asari, casiæ, sisonis, petroselini, acori, dauci, singulorum drach. IIII. mellis sextarium unum, uini sextarios IIII. aut V.

Aliud renale. Spicæ nardi, phu, sarxiphagi, betonicę, asari, lithospermi, petroselini, cuiusque unciā unam, costi unciæ dimidium. Ex hoc arido cochlearium unum in conditum mitte, idq; æger hora ante prādium bibat. lapides atterit, & per urinam expellit, neque amplius cogi lapidem permittit. Aliud Oribasij conditum renale: facit enim ad inueteratos renū dolores, & ad difficultatem emittēdi urinā ex uesica, ad strangulationem item ac urinę suppressionem, ad eorundem etiam membrorum frigiditatē: callosas durities extrudit, lapides confringit, & ad alias affectiones eodem modo probè facit. Sarxiphagi drachmas duas, betonicæ drachmam unam, petroselini scrupul. VI. spicæ nardi scrup. III. phylli scrupul. III. rhei scrupulos III. irionis scrupul. VI. piperis scrupulos XII. mellis sextarium unum, uini boni sextar. IIII. Aliud pharmacum renale. Zador, id est, zeduariæ, galangię, ligustici, seselis, cardamomi, piperis longi, piperis albi, cinamomi, zingiberis, seminis smyrnij, careophylli, phylli, stachyos, myrobalani, phu, costi, scordij, silphij siue laserpitij, rhei barbarici, pæoniæ: alij etiam arboris nucis uiscum & paliuri semen, itemq; sarxiphagum ac casiam addunt. Ex his singulis stateres duos cōmisceto. Datur cū cōdito aut uino uetere ad balneū ituris, & sine balneo, uesperi similiterq; mane. Absinthaton renale, ualde bonum. Petroselini unc. I. sarxiphagi scrupul. XII. betonicæ scrupulos XII. seminis irionis sesquiunciam, spicæ nardi scrupul. VI. phylli scrup. VI. rhei pontici scrupulos VI. calami aromatici scrupulos quinq;, dictamni scrupulos III. mellis

sextarium unũ, uini sextarios quinq; præbe medio cris proculi mensura ieiunis. Pharmacum lapides in renibus atterens, adeo ut in una die commoditatẽ suam ostendat. Abrotoni drachm. VIII. croci dra. VIII. herbæ anthyllidis drachm. XVI. foliorum rutæ uiridium drachmas XXXII. Probe contrita in pastillos digerito, & ex eis drach. I. cum aceto mulso præbeto. Vtere ipso, inquit, assidue: mirum enim quanta utilitate præstet.

Cura eorum in quibus lapis atteri non potest, neq; itẽ per lotium excerni. Cap. XIIII.

Quòd si uesicæ lapides per lotium excerni nõ queant, sed in meatu sint obturati, & urinæ suppressionem inducant: ægrum supinum decumbere, ueluti dictũ est, oportet, ita ut coxarum partes magis sursum uergant: indeq; huc atq; illuc multiformiter cõmouere, quo ex meatu excidat, pòst uero ita adhuc supinum & positu sursum uergentem mingere iubere. si uero neq; sic excernere possit, per catheterem instrumentum urinam prolectare. Quòd si ob lapidis asperitatem uesica incidatur, & ex hoc subcruenta mingant, aliquãdo uero purulenta, & submucida, illis ipsis siue mingant, siue non mingant, plus quàm alijs dolorum adest. cæterum in potu exhibenda sunt his pharmaca quæ lapidem atterere prædicantur, & ulcera ipsa sanãt. quibus uero ulcera nondum sunt oborta, lapides autem in uesica detinentur, hi pellucida & tenuia ac aquosa mingunt: quin & arenã subsidentẽ urinæ habent, & in lotij eiectione dolores augescunt. Quòd si neq; per hæc adhibita pharmaca lapis in uesica atteri possit, ad sectionem trãseundum, quę pro more infernè fiat, atq; ita lapis subtrahatur & fissura quàm diligentissime carne repleatur, cicatrixq; inducatur, ne fistula per successum oboriatur.

Diæta post exactos lapides, adseruans ne alij renascantur: & de affligentis humoris cognitione ex lapidis colore. Cap. XV.

Post exactum lapidem, & cicatricem ulceri obductam diæta constituenda est, ne eos renasci cõtingat. Coniectura etiam facienda tum ex alijs, tum ex exacti lapidis colore, cuius humoris materia in corpore abũdet, ex qua adeo lapides cogantur. alij namq; subalbidi apparent, atq; hi pituitosiorem humorem ostẽdunt: alij uero pallidi sunt, & bilem abundare demõstrant: alij autem coloris testacei sunt, ob superassatam uidelicet à plurimo calore bilem: alij nigri, qui atrę bilis humorem exuperantem declarant. Omnes igitur quomodocunque calculosi à cœna assidue uomant, neq; quicquam feruens in cibo sumant, quod renes & uesicam excalfacere possit. Cauere autem conuenit cibaria substantiæ duræ, & quæ ægre manducatione atteruntur: itemq; ea quæ multam substãtiam habent, plurimumq; similiter nutriunt, & quæ aceruatim digeruntur antequàm perfectè concoquãtur: grauis item qualitatis, & quæ difficulter cõmutantur, ac supernatant, & ęgrè per aluum subeunt, ac inflant: item quę meatus obstruunt, aut aliàs diutius in corporibus insident: ex huiusmodi enim cibis uẽter labore fatigatus, ipsos aut crudos aut semicoctos ad hepar & renes digerit, atq; ita quod crudum cumulatim allatum est, ineptè præterq; naturam excolatur, & cum tumultu ad renes progressum, statim coactum inspissatur ac restitat. Quare omne lac præter asininum eis incommodum existit: hoc enim inquit Archigenes, & substantia tenuissimum est, & facultatis facilimè dissoluctis. igitur mirabiliter articulorum tumores & nodos (quos & callosæ duriciei modum ex uitiosi lactis usu pueri sustinere coguntur) leuigat & delet. unde admonendum duxi, ut ipsum calculosis assiduè heminæ mẽsura exhibeatur, post matutinas deambulationes, atque id adseruandi à lapidis generatione gratia præ omnibus alijs fiat. Potus aliàs sit aqua calida, fontana, pura, defecata, leuis. Vinum autẽ tenue, urinam ciens, nõ ualde uetus. Dulcia enim uina calculosis sunt nociua. Porrò ut compendiò dicam, omnis dięta in frigidiore temperatura præditis, exquisitè attenuatoria sit: in calidioribus uero, inter attenuatoria & impinguãtia media. satietatem uero præ omnibus alijs uitare oportet, dulcium præsertim & ex caseo cõflatorum ciborum: unde & cruditatem infestissimam eis censere oportet: in quam si quando incidant, impastos & absq; cibo manere decet. Frigora quidẽ magis quàm æstus cauenda. In temperatis uero locis degant in quibus anni tempora & horæ nimio feruore non infestent. Assumantur etiã ociosæ deambulationes, & exercitia moderata, segnities enim & ociũ eis nocẽt. Cæterũ uentrem semper probè laxũ habere oportet: hic enim si bene subierit, puriora lotia prodibunt. Vnguentis utantur quæ locos defendere queant, ne facilè grauius oblædantur: epithemata etiã cutem rubefacientia, itemq; lancinantia, dropacesq; & sinapismi adhibeantur. Malagma autem exquisitum hoc est, neq; facilè reperias aliud, inquit Archigenes, ad huiusmodi affectiones magis accommodatũ. Picis liquidæ heminas II. & dimidiã, ceræ sesquilibram, resinæ pinus sesquilibram, sulphuris uiui sesquilibram, staphidis agrestis bessem, galbani sexuncẽ. Liquescibilia eliquantur, & inspersis aridis tritis, simul optimè subacta & unita imponuntur. Varosa asperitas ex hoc inducta mucũ plurimũ ducit, & pruritum non malum facit, adeò etiam ut uolupe sit, si per resolutionem refrigeretur. Quòd si aliquãdo leuis molestia inde oboriatur, cerato eam lenire oportet per unã diẽ, ac deinde rursus eadem imponere. Cõuenientissimũ etiam renibus est, si super uẽtris locum idem malagma imponatur. Sinapismi item calculosis apti sunt, & naturaliũ aquarũ usus: lauent autem non sæpe, ungantur autẽ frequenter. Curiose etiã temporis oportunitas dispicienda est, ut uenam secemus, si quidem sanguis abundare uideatur, aut ut purgationibus conuenientibus utamur in eis quibus uitiosi humores coaceruantur. Bibant autem & ea quæ urinam cient per interualla quædam tum simplicia, tum composita præscripta: in huiusmodi enim omnibus quicquid modicè relictum est, facilè ad debitam commutationem deuenit. Aiunt autem quidam terram ex latere ueteri tritam cum uermibus terrenis, & pectini crassius illitam, præparare ut lapis in uesica aut renibus per lotium eijciatur.

De renum inflammatione Rufi. Cap. XVI.

Ob plurimas causas renes inflammantur. nã & humores corrupti, & plagæ, & attritiones, & pharmacorum potiones inflammationẽ generant, & præsertim equitationes continuæ & uehementes. Accedit ęgris dolor pulsatilis retro iuxta primum dorsi uerticulum, paululum supra spurias costas. distendit autem dolor

tem dolor sursum usque ad hepar, præsertim dextro rene affecto, deorsum uero usq; ad uesicam & pudẽdum, lumbosq; & coxendices, pectinem item ac femora. consequitur etiam stupor propinqui cruris, & neq; rectà erigi possunt, neque pedibus ingredi, & siue sternutatio, siue aliqua alia concussio irruat, uehementi dolore lancinantur. frigent eorum extrema, & magis suræ ac pedes: adest urinæ emittendæ difficultas, minguntq; assiduè ac laboriose, in principio quidem tenuia & aquosa, in quibus nihil subsidet, inflammatione uero in peius proficiẽte, rubicũdiora, deinde etiã crassa & mucosa, adsuntq; febres uehementes. Quòd si adhuc amplius inflammatio augescat, hęc omnia itidem fiunt uehementiora. His accedit nausea, & stomachi morsus, & uomitus bilis. Quidam autẽ ipsorum usq; ad animi deliquium anguntur & exudãt. Sistitur ipsis uenter adeò ut inflentur, & assiduè ructus emittãt. Sequitur fastidiũ uehemens, & quibusdam continuę fiunt exacerbationes: quibusdã uero per interualla, in uniuersum autem uentris egestio, & urinæ multa excretio dolores ipsos præcedunt. Noui autem ego quẽdam, qui post uehementem uexationem animo linquebatur multumq; exudabat: ubi autem restitutus sibi animum recepisset, simul ab omnibus molestijs liber euasit. Renes igitur inflammatos hoc modo curare oportet. Aegrum in lecto mollissimo decumbere oportet, ac primo die à cibo abstinere, non tamen in multos dies inediam extendere. Vrinæ enim puriores & acriores per inediam redditæ, uehementissimos morsus infligunt: itaq; in principio sorbitionibus tenuibus morsus lenietibus connutrire oportet, & aquæ calidę potu. Aquã uero mulsam in principio non laudo, priusquàm concoctæ & consumptæ fuerint inflammationes: neq; item eorum quæ urinam cient usum: oblędunt enim mordaces humores inflammatis partibus inducendo. neq; etiam purgatiuum pharmacum exhibendum, ueluti quidam cõsueuerunt. Per clysterem autem maluæ decoctum, aut seminis lini, & fœni græci, cum oleo infundendum, ammixto etiam melle, aut ptisanæ succus cum oleo & melle. Cæterum copia non multa infundatur, ne repleta intestina comprimant renes: ubi uero stercora prodierint, & intestinum fuerit euacuatũ, oleum injciatur anethinum aut gleucinũ cum butyro, eliquatis in his adipibus quibusdã, anserino uidelicet aut gallinaceo, aut medulla ceruina. Subeunte autẽ uentre, incumbentẽ lanam ex oleo calido assiduè irrigare oportet: melius tamen fuerit si anethũ, ruta, althea, & artemisia, oleo sint incocta. Porrò si adhuc maiori acumine renes affligãtur, & uehemẽtior exurgat dolor, uenam cubiti secare cõuenit, sanguinis detractione repetita, & si post id auxilij aliquid ex inflammatione relinquatur, ad cataplasmata procedendum, primum quidem ex farina in aqua mulsa cocta, aut ex semine lini, postea etiam ex chamæpity, polio, abrotono, trixagine, asaro, iũci odorati flore ammiscendũ, atq; tum nõ amplius in aqua mulsa cataplasmata coquẽda sunt, sed in passo. Mixturæ autẽ modus sit, ut ad farinæ partes IIII. quorũdam ex prædictis pharmacis partes II. cõmisceãtur. Bonum est & hoc cataplasma. Galbani, terebinthinæ, farinæ erui, cuiusq; drachmas quinquaginta, iridis drachmas IIII. cerati ex gleucino, aut amaracino, aut irino, aut cyprino, aut aliquo consimili oleo apparati libram unam, farinæ triticeæ sextantem passi cretici quãtũ satis est. Apparato, ac supra ilia ac lumbos imponito. Facit idem ad uesicam inflammatam, si pectini imponatur. Quòd si per cataplasmata dolor non leniretur, cucurbita lumbis ac ilijs est adhibenda, & fissuris impactis plurimus sanguis attrahendus, deinde spongiarum fotu utendum, & in calidam aquam desidendum, in qua calamus aromaticus, chamæmelum, flos iunci odorati, semen lini, anethum, maluę syluestris radices sint incocta. Prius autem & uesica ingens aqua & oleo semiplena ipsis locis imponatur, fomentis etiam pinguioribus admotis, postq; etiam ceratis: quin & malagmata amplius imponenda. cerata quidem conueniunt ex cyprino aut irino apparata: malagmata autem odoratissima sint, qualia sunt hepatica ex styrace conflata. Cæterum dolore affligente bibenda sunt pharmaca quæ dolorem leuant: eiusmodi sanè. Calicis papaueris tosti oboli dimidium, styracis tantundem, thuris obolum unum, seminis cucumeris grana uiginti, seminis apij quantum tribus digitis comprehendi potest, opij ad erui magnitudinẽ. Hæc omnia quàm tenuissimè terito, ac cum aqua dulci permixta pro uice una exhibeto. Statim enim quiescet dolor, & obdormiet æger. Conferunt item consimiles pastilli dolorem leuantes. At uero ubi perfectè concoctæ fuerint inflammationes, & quieuerint dolores, tunc etiam per urinam cientia purgandum: ueluti sunt acorum, meon, phu, petroselinum, gramen, cassia, chamæpitys, polium. Horũ unumquodq; ex aqua coquendum est, & cum uino & melle bibẽdum. Cibi autem post concoctas & consumptas inflammationes exhibendi, sunt panis optimus, maximè clibanites: ex uolucribus, montanæ: ex marinis, herinacei recentes: ex oleribus, fœniculum, apium, daucus, & syluestria omnia, & cucumis coctus. Hæc enim optimè urinam prolectant: maximè uero id præstant pastinacæ probè percoctæ, & crithma, & scandix, & gingidia. A concoctis inflammationibus urinæ his prodeunt multæ & crassæ, & in quibus bonum est quod subsidet, atq; hæ ipsæ maximè iudicant ac secernunt morbum: aquosę autem mictiones & puræ ac pellucentes, ægrè morbũ secerni indicãt.

De duritie renum. Cap. XVII.

Quæcũq; durities circa renes oboriantur, dolores quidem non amplius inferunt: ęgris autem ex uacuo uẽtris loco ueluti quippiam pẽdere uidetur, & stupor adest coxendicũ, & impotẽtia crurium, minguntq; pauca, & reliquo corporis habitu aqua inter cutem laborantibus maximè similes existunt. Quidam etiam temporis progressu manifestè hydropem incurrunt, ueluti etiam ab alijs uisceribus induratis cõtingit. Hos itaq; ceratis & malagmatis, itemq; fricationibus ac pinguibus fomentis remollire oportet, & urinam ducentia eis exhibere. Ventrem item ex altheæ, fœni græci, & caricarum decocto subluere, melle & nitro ac oleo ijsdem adiectis. Ad noctem item infusa per clysterem conueniunt, oleum anethinum cum butyro & adipe anserino.

De suppuratis renibus, Rufi. Cap. XVIII.

Quibuscunq; renum inflammationes ad puris permutationẽ uertuntur, his omnes in renibus inflammatis prædictæ accessiones extendentur, & febres cum

horrore irruent, atque id maximè circa uesperam. Iam uero & tumor quodammodo circa ilia apparet, & uehementis caloris sensus ipsos circa renes affligit: minguntque ruffa & pura. Vbi uero suppuratio fuerit perfecta, tunc & febrium & dolorum accessiones minores contingent, & grauitatis sensus magis circa affectum renem infestat: tempore rupturæ magis exacerbātur, ad quam etiam humorum excretio cum ipsis urinis consequitur, inuehuntur & sordes quædam ex substantia renum elotæ. ut plurimum enim ad uesicam ex renibus erumpens pus defertur, quod sanè conducibile putandū est. Aliquando autem & ad intestina eruptio deuoluitur, & per sedem pus euacuatur. Quibusdā uero neque in totū suppurata erumpunt, sed circa renes per multū tempus consistunt, donec cautere adhibito aut alio modo forinsecus apertionē & eductionē moliaris. Igitur postquā abscessus signa apparuerint, quàm celerrimè adiuuare oportet tū suppurationē, tum puris eruptionē. Qua in re spongię aqua & oleo, itemque furfuribus imbutæ assiduè proderūt fotus gratia admotę. eundem usum etiā cataplasmata præbēt, ex farina ordeacea cum ficuum & altheæ ex aqua mulsa decocto, aut ex cretico passo. Bonū est & ipsas ficus ammiscere tritas, & absinthij contusam, aut chamelæam, aut irin, & bryoniam: addatur & terebinthina, pix, māna thuris, thus ipsum, columbæ stercus, polium, & quæ similia his existunt, & simpliciter omnia adhibeātur quę in hepatis abscessu suprà approbauimus. In malignis & putrescentibus humoribus, quos ex febrium acrimonia cognosces, etiā rosæ in cataplasmata cōmiscēdæ, & myrti baccæ, eruique ac lentis farinæ. Hęc enim eisque similia humorū putrefactionē sistūt. Post hęc emplastris utendū quæ pus permutare possunt, quemadmodū in hepaticis est prædictū. Quòd si ruptura moretur, acriori infuso aluus est subluenda, ueluti ueratri nigri cremore, raphani itē & allioru ac cucumeris syluestris radicis cremore. Macerare autē hæc in aqua maris aut salsugine uel muria oportet, parumque olei ammiscere, quo infusa lubrica reddantur. Hęc sanè per clysterem infundenda. iubendique ægri quo plurimo tēpore apud se detineant: consueuerunt enim sæpe ipsam suppurationē dirumpere, unà cū hoc quòd uentrē emollire solent. Si uerò uehementiores sunt dolores, ptisanæ succus infundatur & lac recens mulctum: insessus quoque in aquam & oleum apparetur. In potu leniora urinam ducentia exhibeantur, ueluti cucumeris semen decorticatum ex aqua mulsa, palmulis in ipsa incoctis. Dāda etiam iris cum melle despumato delingenda, aut ipsum mel in decoquendo in pastillum redactū. Remorātem item rupturam iuuat cuminum cū passo, ruta cum uino mulso. Si uero ex habitu corporis & doloribus languidioribus coniecturam facias, ob crassitiem pus ipsum non excerni, fœniculi decoctū in potu dato, & chamæpityos, pulegijque & origani. Post rupturam autem carunculæ paruæ oblongæ cū urina excernuntur: & si quidem maligna fuerint ulcera, humores fœtidi, liuidi & mucosi: si uero benigna fuerint, etiam pus ipsum album, & æquale, & leue, absque odore graui, & paucū reperietur. Lac itaque cum melle post puris eruptionem eis præbendum: & primum quidem asininum aut equinum, ad ulcera enim repurganda conducit. quum uero repurgatione amplius opus non habent, & morsus fiunt obtusiores, indigetque æger nutrimento, tunc etiam bubulum lac eis exhibendum II. & III. heminarum mensura. Amplius autem omne lac recens mulctum calidum præbendum est, animali in domum ubi æger decumbit deducto: hoc & aliorum internorum ulcerum optimum est pharmacum, & graui puri maximè amicū, & corpus probè nutrit. Porrò ad uires refocillandas ac restituendas, ægrum decumbentem molliter fricare singulis diebus mane conuenit, & primū bubulo lacte nutrire: postquàm uero concoxerit lac, sorbitionem ex ptisana apparatam præbere, aut amylum, aut similaginem lotam cum lacte coctam. dandum & lac ouis permixtum, & iusculum gallinę pingue. Ex oleribus conueniūt, malua, seris, rumex, portulaca, asparagus palustris, cucumis, lactuca, omnia cocta, neque quicquam crudum uorent. Hæc sanè morsus obtundunt. Ceterum succedentes repletiones uomitu euacuare oportet. Vt uero facile uomant, cucumeris semen tritum ex passo eis præbeatur: aut ptisanæ succus cum passo. Oleo autem cyprino præsertim illinantur pennæ, quibus item ad uomitum irritentur. Non solum autem ad repletiones uomitus laudo, uerum si quis omni mense audenter uomat, forte & renum ulcus, & quicquid inde mali accedere possit, dissoluat. Reliqua diæta eadē sit cum ea quę postea ad uesicę ulcera dicetur. Ex his uero quę urinam ducūt simpliciora iam sępe dicta itemque dicenda, ad repurganda renum ulcera bibantur. Quum uero munda fuerint ulcera (quod inde tibi palàm fiet, si neque tectoriū etiā ulceri obductum cum urinis excretū appareat, neque etiam pus excretum sit feculētum, sed subalbū, & leue, & æquale, & paucum) tunc sanè pro emplastris malagmata assumenda sunt: id quod ex seminibus cōstat: item quod ex baccis lauri: & quod Apollophanium inscribitur: & omnia quæ cutem rubefacere possunt, quale est id quod ad calculi affectionē est præscriptum. Pro his uero quæ urinam cient resiccantia adhibeantur: quare cibus ipse adstringens sit, & pharmaca quę corpora cogant. Conferunt etiā dropaces, & sinapismi, & naturalium aquarum calidarum & frigidarum usus. Porrò ad inueterata renum ulcera, pharmaca sunt assumenda, quę ad exulceratam uesicam describentur. Atqui nosse oportet omnem exulcerationem, & uesicæ, & renum, ægre curabilem esse, præsertim quæ ex erosione sit oborta, adeoque paucos nouimus qui ab ea perfecte sint liberati: si uero extrà suppuratio uertatur, inflāmatio magis tumescit, & ad manum & ad oculum magis euidenter exposita est. His merito medici manū admoliuntur ubi maxime tumor attollitur, curamque adhibent quæ ad communia & caua ulcera requiritur: non ignorandum tamen ea in fistulam abire solere, quare diligentiori omnino indiget tractatione.

De disuria, id est, emittendi urinā difficultate: & stranguria, hoc est, stillicidio urinæ. Cap. XIX.

Disuria dicitur, quum meiere æger cupit, & cum ui urinæ excernuntur. Stranguria autem appellatur, quum paulatim & guttatim urinæ destillant, & assiduam ad mingendum irritationem faciunt. Hæc autem contingunt aut ob acrimoniam urinæ, aut ob exulcerationem uesicæ, aut ob uesicæ debilitatē: aliquando autem & affectis renibus aut hepate, quum

quũ abscessus rũpitur, & pus per uesicã excernitur, assiduam iritationem ad minctionem propter acredinem suam inducit. ex intemperie etiam quadam ægra uesica in propria læditur actione. necessarium igitur est scire causas quæ stranguriam & disuriam præcesserunt, atq; ad ipsas remedia adornare. Si igitur frigiditas has affectiones præcessit, oleo rutaceo calido pectinem fouere oportet, ægrumq; in samsuci aut rutæ decoctũ desidere, ac imum uentrem contegere ac calfacere: aliquando & per sedem oleum rutaceũ calidum infundere, & cibis urinam cientibus uti quæ concalfacere possint: aromatum etiam decoctiones in potu exhibere. potest etiã præberi in potu theriace cum passo aut uino mulso. Sin uero biliosiores sint urinæ, & mordacitas circa uesicam contingat, ac urinæ stillicidium inducat: tum sanè exuperantem uitiosum humorem quàm celerrime purgare oportet, & cibis temperamentum inducẽtibus uti, ita ut ab omnibus acribus ac salsis abstineamus: in potu autem plurima aqua calida dulcis exhibenda, ægerq; assidue ad mictionem cogendus: si enim acre recrementum diutius in uesica moretur, partes ipsas corrodit & exulcerat. Conueniet igitur continuis fomentis uti, & amylum cum lacte decoctum, itemq; cum palmarũ decocto absorbendum præbere. Vinum autem dulcius præbeatur. Optimũ est & ipsum lac calidum potatum. Quòd si acrimonia adhuc augeatur, etiã per colem lac ipsum cum amylo in uesicã iniiciatur, & pastillus ex physsalide cõstans in potu sumatur. Porrò si aliud membrum sit affectum, & idipsum per uesicã expurgetur, manifestum est illi priorem curam deberi, ita tamen, ut neque uesicam negligamus.

De difficultate emittendi urinam in febribus. Cap. XX.

Philumeni: Fit & in febrium malignarum principio urinæ emittendæ difficultas, ut & inde uesica affligatur, & paulatim cum dolore urinam emittat: neq; uero sola molestia hæc est, sed & signum totius neruosæ partis affectæ. Ad imum uentrem igitur & pectinem, inguinaq; & coxendices, lana pura oleo dulci imbuta, in quo ruta, anethum, aut oleum sicyonium sint decocta, imponatur, lanæq; amplius cuminum quàm tenuissimè tritum infarciatur, & si aluus eis sit adstricta fœni græci & maluæ decoctiones infundantur. Insessiones etiam assumantur usq; ad umbilicum & lumbos totos, ex artemisiæ, fœnigræci, rutæ, pulegij, & maximè samsuci decocto, oleo itidem ammixto. Quòd si accessiones urgeant, etiam uenæ sectio adhibenda est, & diæta exquisita, quæ maxima parte ex sorbitionibus cõstet. Vtimur itaq; halica lota cum anetho in aqua mulsa despumata cocta, aut pane loto, aut sorbilibus ouis. Post hæc & malua cõuenit, friabilis cocta, & porrum capitatum in tribus aquis decoctum, & tenerrimi pisces. Post fomenta uero, cataplasmata adhibeatur ex eadem materia apparata. Vrgentibus autẽ doloribus, cucurbitæ cum scarificatione ad imum uentrem affigantur. Ceratum uero ad has affectiones conuenientissimum hoc est: Maluæ syluestris radices in oleo sicyonio cum modica aqua coquuntur, donec aridæ fiant, & ipsæ quidem abijciuntur, oleũ autem cum rutæ succo permiscetur, ut quarta olei pars de succo rutæ addatur: hisq; amplius cera sufficiens & parum castorij adijcitur. Cæterum potus ita affectis cõmodus est cucumeris satiui semen, quod præmaceratum decorticatur, deinde tritũ cochlearium II. mensura ex aquæ cyathis III. præbetur. Lotium enim citra molestiam ducit, & dolores circum locos infestantes euestigiò dissoluit. A` reliquis autem quæ urinã cient, quamdiu febres perstiterint, in totũ abstinendum est. Moti enim ex febrili calore totius corporis humores, per ea quę efficacius urinã cient, ad uesicam prius afflictam deducuntur.

De ischuria, hoc est, urinæ suppreßione. Cap. XXI.

Ischuriæ, hoc est, urinæ suppressæ affectionem, etiam ipsum nomen declarat: ægris enim in totum urina supprimitur ac cohibetur. Atq; id aliquando ob imbecillitatem cõtingit, uesica ea quæ in ipsa continentur arctè cõplecti ac exprimere nõ potente, aliquando autem & inferiore meatũ à crassis humoribus obturato, aut lapide obstructo, quandoque autem ob inflãmationem aut talem quempiam tumorem meatum angustum reddentem, & perfectè obturantem. Sanguis etiam in grumos concretus in uesica, suppressæ urinæ causa existit: pus item crassum per ipsam uesicam à renibus, aut hepate, aut alio quopiã inferiore membro excretum, urinæ suppressionem operatur. Accidit & sanis sæpe urinam ipsorum cohiberi, aut ob negotiorum importunitatem, aut in concionibus, aut foro iudiciario, aut somnis, si diutius continuerint mictionem. Afficitur enim in his comprehensiua & urinam obuoluens uesicæ uis, ex immodica uidelicet repletione & tẽsione: imò quantum amplitudo ipsius uesicæ expleta circumtenditur, tãto angustior seipso fit meatus. Vrinam igitur ob inflammationem suppressam uenæ sectione curabimus, fomẽtis item ac cataplasmatis alijsq; remedijs adhibitis, quæ iam sæpe ad inflãmata sunt prædicta, & in sequentibus describentur. Si uero sanguinis eruptio præcesserit, coniectare oportet sanguinis grumos suppressæ urinæ causam esse: hi itaq; dissoluendi sunt eo modo, qui de eruptione sanguinis ex uesica dicetur. Quòd si lapis sit qui urinã supprimat, & hunc ex loco excutere ac dimouere oportet, quemadmodum de calculosis est prædictum. Si uero crassi humores in causa sint, fomentis & insessionibus ac cataplasmatis cura concredenda est: ab his uero quæ urinam cient in totum abstinendum, ueluti in loco de difficultate emittendi urinam in febribus est relatum. Quibus uero citra inflammationem & eruptionem sanguinis, aut aliam quandam ex prædictis causam, urinæ excretio supprimitur, propter ægrum uesicæ sensum contingit id scilicet, quapropter iritando submonere, ac excitare eius actionem oportet, & per insessus auxiliari, nitroq; ad meatũ admoto, aut nitri spuma, aut cimicibus cõtritis. Quod si ita nõ procedat, ad catheterum usum confugiendũ, perq; hoc ipsum instrumentũ immissum urinæ prolectandæ. Vrinã ducentia nequaquã bibant, ne multitudine eius uesica distendatur. In sanis autem, quũ ut dictum est ob negotiorum importunitatem lotiũ diutius retentũ uesicam debilem reddat, auxiliari oportet ipsi, ambabus manibus supra imum uentrẽ admotis, ac urina lentè expressa. Ad urinam ægrè prodeuntẽ. Cucurbitæ semẽ præmũdatum aqua macerato, quũ uero emollitum fuerit, sufficienter aqua affusa terito, percolato, ac succum bibendum præbeto. Vtere, experimento constat.

De scabiosa uesica. Cap. XXII.

Quibus uesica scabit, his pruritus tum imi uētris, tum pectinis succedit, inq; urinis asperæ & furfuraceæ subsidentiæ deferuntur: progrediente uero morbo, uesica exulceratur, accessionesq; ad ulcera præscriptæ inducuntur. Nosse igitur operępretiū est, quòd non penitus curabile sit malum, conādum tamen ut pro uiribus leniatur. A mordacibus igitur & quæ humores acriores ac salsiores reddunt abstinēdum. Exhibenda autē uina dulcia & lac & gallinę aut hœdorū aut agnellorum carniū iuscula, palmarumq; cremor, similago item & amylum, ac sorbitiones ex his apparatæ, pisces molles carne & omnes coctos: & ex oleribus quæcunq; urinam quidem subducunt, nihil uero mordax in se habent, uelut est pastinaca probè cocta, crithma, fœniculū, apium, hipposelinum, asparagus, cucumis, & quæcunque eius generis existūt: nam & urinā agentibus mitioribus tamē, uesicam subpurgare oportet: periculum enim est ne fortioribus exulceretur, quod omnino peius extat. Vrinam itaque commodè cient cancri, & pinæ, conchæ, & herinacei marini recentes, & herinacei terrestris caro exiccata, & drachmæ pondere potu accepta. Neq; minus cōmodæ cicadę censendæ, & uermes terreni tres ex passo potati. Non inconueniens item fœni gręci succum cum melle sorbere: idipsum enim & intestini morsus obtundit, & si ad uesicam procedat, scabiem eius mitigat. idem etiam tragacanthus facit, iucundus est item baccarum myrti cremor cum uino potatus, aut mali cotonei cremor, aut cuiuscunq; alterius adstringentis fructus. Hæc autem adstringentia, inquam, pruritus quidem mitigant, affectionem uero nō sanant. Diæta porrò optimi succi sit, & per aliquot dies uomant. Sero autem lactis aluus subducatur. Mediocribus etiam exercitijs moderatè utantur. Aliud, quod confestim auxiliatur. Serpillum cum cicere satis diu coquito, percolatumq; decoctū bibendum præbeto. Oribasij, ad ægrè meiētes. Amomi, cardamomi, floris iunci odorati, cuiusq; drach. VI. costi, castorij, myrrhæ, cuiusq; drach. III. casiæ drach. I. mellis quantum satis est, datur fabæ Aegyptiæ magnitudine cum uino tēperatum. Aliud eiusdē. Petroselini, baccarum myrti nigrarū, singulorū drac. XVI. seminis apij drac. XXXII. ammij drac. VIII. nardi celtici dra. IIII. myrrhę drac. II. mellis quantū sufficit, datur drac. I. ex aqua mulsa, aut uino diluto cyathorū III. mensura.

Simplicia remedia ad suppressam ac ægre prodeūtem urinam, si aut eius multitudo, aut craßities in causa sit. Cap. XXIII.

Vrinam difficulter prodeūtem & suppressam, uiscera herinacei terrestris sanāt exiccata ac suffita ægro undiquaq; probè cōtecto. Oportet autem ipsa sale condire ac exiccare. Quin & in potu accepta sicca trita quantū tribus digitis appręhēdi potest ex uino multas urinas cient: carnis item herinacei in sole exiccati drac. I. ex uino datur, & urinā multā citra molestiā educit. Aliud. Aselli qui & millepedæ sub aquario stabulātes uase, egregiè difficultatē emittēdi urinam soluunt, si duo aut tres in modico garo coquantur, ipsumq; garum cum aquę cyathis duobus bibatur.

Aliud. Vermes terrenos tres aut quinq; tritos ex uino mulso aut aqua mulsa præbeto: citò enim urinam ducūt. Forinsecus autē artemisiæ folia cū myrrha trita pectini illini, itemq; imo uentri, & lotium prodibit. Aliud. Perdicium herbā terito, & affuso oleo feruefacito, atq; ita uesicæ imponito. Eandē item herbā cum oleo coquito, ipsaq; proiecta lanam oleo imbuito ac imponito. Aut peponis pulcherrimi pelliculā cum modica ipsius carne imo uētri imponito & colligato, & prodibit urina. Si uero arida sit pellicula, ipsam in aqua macerato, & imponito, ac colligato. Insessus etiam eis ex samsuci maximè decocto apparentur, aut si id non adsit, ex decocto rutæ artemisiæ & altheæ.

De dissoluta per paralysim uesica. Cap. XXIIII.

Ex his qui paralysi exolutā uesicam habent, alij quidē præter uoluntatē urinam emittunt, & quanto plus id eis cōtingit, eo minus periculo sunt obnoxij: alij autem lotiū non excernunt, sed eo suppresso uesica & lumbi eis distenduntur similiterq; pecten: femora autem tumefacta habēt, & quum nō eijciant lotium subiecta mēbra mortificātur, neq; ita longè pòst moriuntur. Quum igitur lædi cōtigerit neruos qui ex spinali medulla ad musculum uesicæ collū claudentem deferuntur, exoluto musculo, inuolūtaria urinæ excretio contingit. Si uero proprij uesicæ nerui fuerint affecti, nerui aut musculi qui ceruicem uesicę cōplectūtur, uires suas conseruātes in actione sua ualidi sunt, urina ipsa cohibetur. Cæterū quum cuidā ob casum spina in anteriorē partem esset luxata, & inflāmatio succesisset, tertia die urinæ suppresio ei accesit: curauimus autē ipsum, inquit Galenus, ueluti contra inflammationem renitētes. Alius autem quū cecidisset, uertebris retro inuersis & luxatis, pręter uoluntatē urina ab eo prodijt, citra tamen uesicæ dolorē, ex quo coniecturam fecimus neruū esse læsum musculi eius qui uesicam claudit, & propterea medelā spinali medullæ adhibuimus, affectis inquā, uertebris. His igitur quibus citra casum urina supprimitur, hoc modo auxiliari oportet. Incessus asidui in fœni græci, seminis lini, altheæ, rutæ, ac artemisię decoctū cū oleo eis apparētur, & loci ex oleo calido rutaceo, aut sicyonio aut gleucino sæpe per diē & noctē, & maximè post insessus irrigentur & perfundantur: cucurbitæ etiā locis affigēdæ, & cataplasmata imponēda ex cruda ordeacea farina, ex uinoq; dulci & uino mulso. In aluū autē per clysterē infundatur centaureæ, & radicis cucumeris agrestis decoctū, addito oleo rutaceo & melle. Post sublutā uero aluum oleum rutaceum sicyonio ammixto infundendum, adiecto aliquando etiam modico castorio. Vnguenta item & medicamēta illitu lassos neruos reficientia, acopa Græci uocant, & supra resolutiones sunt descripta, tum spinæ, tum imo uentri adhibenda. Castorium itemq; theriace in potu propinanda. Modicus autem eis cōuenit potus & uomitus qui pituitam educunt. Post euacuationes sinapismi, tum pectini, tum lumbis cōmodi sunt. A quibus cerata quæ partes mitigent, & malagmata odora imponantur. Porrò urinæ suppresionem quæ ob sauciatam spinam, aut casum, aut uertebræ luxationem, aut ob lethales accesionum concursus, suborta est, imposibile est curare, quare cautè remedia adhibere oportet. Cæterū eos qui præter uoluntatē urinā emittunt, curare conuenit roborādo per mordacia cataplasmata, & malagmata, & per rubefaciētia ex sinapi apparata, & arenæ à sole feruefactæ iniectione,

iniectione, aquisq; naturalibus, primum quidem calidis, postea etiam frigidis & maximè sulphurulentis & bituminosis. Exercendæ etiam ac perfricandæ partes, ueluti in loco de resolutione est prædictum. Vrinam autem ducentia nequaquam exhibeantur. Diæta uero calidior & siccior sit, nisi acriores ac mordaciores appareant urinæ.

Ad eos qui se in somno permingunt. Cap. XXV.

Affectio hæc pueris maximè contingit: ad eam Archigenes hæc descripsit. Pulmo hœdi moderatè assatus, & citra panem largè ad triduum in cibo acceptus, eos qui lectos commingũt, corrigit. Aliud. Leporis cerebellum siccum potatum ex uino lectos permingentes sanat. Aliud. Testiculum leporis siccum in uinum radito, & bibendum dato. Quidam autem leporis cerebrum in uesicam porcinam coniectum & assatum, unà cum uesica edẽdum prębent. Etenim ipsa porcina uesica per se usta, & in potu exhibita, iuuat. Simili modo & ouilla uesica facit: cinerem itaque eius ex posca præbeto. Aliud. Adipem anserinum drachmæ pondere, cum coagulo leporino oboli pondere, & cum polenta subigito, & reclinatis in lectũ præbeto. Aliud. Linguæ anserinæ coctæ per triduum exhibitæ affectionem sanant. Quidam assatas præbent. Aliud item Archigenis. Myrrhæ, calaminthæ, cuiusq; obolum I. terito, & cum uino odoro ante cœnam bibẽda præbeto. Aliud eiusdem. Raphanidem marinam cõtusam urito, eiusq; cinerem totum bibendum præbeto. Aliud. Rutæ præsertim syluestris semen torrefactum duarum drachmarum pondere bibendum præbe. Aliud. Castorij drachm. I. in potu præbe. Quod si acriores & mordaciores sint urinę, lactucæ seminis drachm. I. bibendam dato. Aliud. Galli guttur ustum ac tritum cum aqua tepida ieiunis bibendum porrige. Aliud. Gnaphalium aut anthyllin herbas quibus pro tomẽto & strato usus est ęger, easq; perminxit, siccato, urito, & cum potu exhibeto. Cæterum in somno pudendum illinant ex cimolia cum perdicij succo. Circumligent etiam femora infra inguina, quatuor digitorum distãtia, atque hoc per uiticis uirgas. Porrò ubi sitierint, omnino amplius dormiant: multus enim potus affectioni incommodus existit. Atqui si diuturnum & inueteratum sit malum, uelut eos qui præter uoluntatem ob resolutionem uesicæ urinam emittunt, curato. Differunt autem hi ab illis, in eo, quòd his per somnum saltem hæc accessio cõtingit: illi uero quibus ob musculi colli uesicæ resolutionem hoc accidit, etiam dum uigilant, eodem modo afficiuntur.

De inflammatione uesicæ: Rufi. Cap. XXVI.

Morborũ qui circa uesicam oboriuntur, grauissimus & maximè mortalis inflammatio existit. Consequuntur autem ægros communia inflammationis signa. Febri acuta infestantur, & uigilant, & delirantes aliena loquuntur, & uomunt biliosa pura, & lotium eijcere non possunt: durus fit pecten & pubes cum uehementi dolore, & egerendi appetentiæ uelut in tenesmo fieri solent: quod uero egeritur tenue est, & subsidentiam non habet. aliquando & inflationes sequuntur, & aluus adstricta est, intestino recto ab inflammatione uesicæ compresso. His itaque si nihil aliud prohibeat, uenam citra cunctationem in principio morbi secato, & pauco cibo adseruato, & aquę potu. locos uero oleo in quo anethum, semen lini, aliquãdo etiam ruta & althea incocta sint irrigato. In decoctum item seminis lini & fœni græci insidere facito, odorato aliquo semine, ueluti petroselino, dauco, aniso, simul incocto. Admoneaturq; æger quo in aqua decocti desidens mingat: uesica enim non satis robusta est ad amplectendam & expellendam urinam, igitur ipsum ægrum aut aliquem ex adstãtibus scitè ac placidè pectinẽ premere oportet, neque id ultra modum ne dolor inde intendatur. Est autem inuentum hoc Philumeni, qui hominem hoc modo à se tractatum urinam eiecisse testatur. Cæterum primum omniũ aluus leni infuso subluatur, & post stercorum eductionem, oleũ quo suprà ad irrigationem usus es, in intestinum solatij & leniendi doloris gratia inijciatur. Præstat autem & papaueris calicem simul cum oleo incoquere, & adipem anserinum aut gallinaceum recẽtem in ipso oleo eliquatum simul infundere. Ego uero, inquit Rufus, uehementioribus existentibus doloribus opium magnitudine erui cũ modica myrrha & croco lanæ illitum, in podicem indidi, & statim dolores quieuerunt, confestimq; æger obdormijt. Post clysterem & infusa, insessusq; & irrigationes, etiam cataplasmatis utendum ex cruda ordeacea farina, capitibus papaueris, & hyoscyami folijs, ac modico mandragoræ succo adiectis. Fomenta autẽ fiant per aquam & oleum in uesicis bubulis semiplenis admota, aut polentam calidam in sacculis aut detritæ uestis pãniculis ligato, & pro fotu admoueto. Post cataplasmata, etiam cerata imponantur, ex œsypo, & cera, & sicyonio aut gleucino oleo cum castorio apparata. Quòd si neq; sic mali tumultus cesset, cucurbitam affigemus locis unà cum scarificatione. Cęterum ubi euidens declinatio apparuerit, ad emplastra & malagmata transeundum est. Porrò catheteris immissionem ad inflammatam uesicam in uiro quidem nõ probo: etenim quum laboriose immitti queat, dolores exacuit, & inflammationem auget. uerum mulieri ipsum adhibere nihil absurdum: breuis enim in ipsis urinæ meatus existit, & rectã situs, ut citra dolorem hoc molimen admittãt. Si uero urinæ suppressæ periculum urgeat, necessariò ad catheteris usum confugimus, non quòd affectionis molestiam tollat, sed ut urgentem urinæ suppresionem corrigat, & à præcipiti periculo liberet. Post urinæ prolectationem rursus ad eadem mitigatiua auxilia accedendum, usquequo inflammatio soluatur, aut suppuretur. Solet autem sæpe repente inflammatio solui, erysipelate iuxta cutis superficiem oborto, & permanente, neque rursus intrò recurrente: imò & lotio multo eiecto, sæpe id eadem iudicatione liberum hominem reliquit. nihilo minus tamen etiam si hæc appareant, ijsdem remedijs insistere oportet, quandoquidem ut plurimum tensione aliqua facta ac oborta, continuæ exacerbationes fiunt, & mali constitutio diuturna. At uero ubi periculosæ accessiones cessarint, & morbi constitutio iam fuerit inueterata, ad unguenta quæ humores ex profundo euocant ac transferunt, metasyncritica Græci appellant, & ad malagmata transeundum est, quæ cutem rubefacere possunt.

De sanguinis ex uesica eruptione, & de grumis eiusdem. Cap. XXVII.

Est

Est alius acutus uesicæ morbus, rumpitur autem uena in ipsa, & partim quidem sanguinem foras mittit, partim uero intus cōdensatur. Sanguine autem cōdensato, & grumis coactis, ęger animo linquitur & pallescit, pulsusq́ȝ paruos, obscuros, & dēsos habet, mœrore angitur, refrigeratur, ac uiribus destituitur. quum uero grumus aliquando in urinarū meatum inciderit, is etiā lotij excretionem supprimit. uerum omnino difficilioris curæ cēsenda est eruptio ex erosione facta. Quare quàm celerrimè uelut etiā in alijs sanguinis eruptionibus auxiliū ferre oportet, extremas partes constringēdo, & pectinē ex spongijs posca imbutis irrigando. Quòd si inflāmationē suspectam habes, lanas succidas uino & rosaceo madidas imponito. Cæterū ob prædictum periculū, compendiariam curā facere conuenit, & nequaquā rem differre: & siquidē nihil prohibeat, uenā secare partita sanguinis detractione, ut eo modo sępe & paulatim sanguis detractus reuellatur: ægri uero in decumbēdo sursum uersus collocētur, & coxendicibus ipsorum leuandis & simul refrigerandis spongiæ posca imbutæ subdantur, aut pelles substernantur: summè autē prosunt urgente malo cucurbitulæ ilijs ac lumbis affixæ. Post irrigationes autē cataplasmatis utendum sanguinaria, rubo, plantagine, perdicio, mali punici floribus, lentisci & myrti folijs: horū unumquodq́ȝ cum polentæ flore pro cataplasmate imponendū est, & frequenter priusquàm tepescat, altero imposito, auferendū. Optimè etiā faciunt ex palmis acacia & hypocisthide ac alumine apparata cataplasmata, & quę his similia existunt. Summè autē cinis linteoli usti auxiliatur, si palmis ammisceatur, aut alicui ex epithematis infarciatur. Spongia item pice liquida imbuta, usta & epithematis ammixta mirificè sanguinis eruptiones sistit. Cęterū detritæ uestis panniculus ustus, & spongia usta, non solū forinsecus locis apposita, sed & cū plantaginis, aut sanguinariæ, aut herbæ sideritidis succo uesicæ infusa, maximopere auxiliantur. Oportet autē infusi fistulam aliàs catheteri similem esse, uerū ex summo utriculū aut uesicam adaptatā habere. Quandoq́ȝ & sedi hæc infusa prosunt. Insessus autē conueniunt ex consimili materia constructi: nam & posca & lentisci decoctum, itemq́ȝ rubi & similium eis conuenit. Danda autē & in potu pharmaca eductioni sanguinis apta tum simplicia, tum composita, ueluti sunt rheon pōticum tenuissimè tritum, & loti arboris scobes & ramenta, præsertim corticis eiusdem, & glycysides aut pæoniæ grana rubra XII. terra samia, & lemnia, sphragis appellata, hippuris, centaureæ magnæ radix, thuris cortex, & similia. Optimum uero & hoc est, quo Archigenes usus est. Ad sanguinem mingentes, Archigeni. Aluminis scissilis drachm. I. gummi obolum I, tragacanthæ drach. II. in passo diluito, & in pastillos redigito, & ex eis obol. II. cū passo præbeto. Ad sanguinis è uesica eruptionem Asclepiadæ. Balaustij, acaciæ, succi hypocisthidis, cuiusq́ȝ drac. IIII, aluminis scissi drac. II. in pastillos cum aqua digerito, & obolos III. cū uini myrtitæ cyathis III. exhibeto. Porrò quibus sanguis in uesica in grumos cogitur, primum tentandū est ut pharmacis diffundatur: artemisia igitur in potu præbenda est, & elichrysum, & cyrenaicus succus, aut laser purū, aut conyza præsertim parua, absinthiū, raphani semen, rubi succus, betæ succus, leporis coagulū, aut hœdi, unumquodq́ȝ cū aceto mulso. Ego autem, inquit Galenus, pharmacum eis præbui bibendum quod lapidē confringit ex aceto mulso: imò ipsum per se acetū mulsum exhibui, & quibusdā ipsorum grumi dissoluti paulatim per lotium prodierunt. Quòd si hoc modo nihil proficias, sed urina supprimatur, necessitatē inducet catheteris adhibendi, per quē ubi urinas eduxerimus, rursus prædicta in potu exhibemus præstātia ad grumorū coactorū dissolutionē, si uero neq́ȝ sic grumi dissoluātur, intercapedinem inter anū & pudendū perinæon Græcis dictā infernè dissecare oportet, quēadmodū in calculosa uesica est prædictum, & eductis grumis de cætero uelut ad sanguinis eruptionē uesicæ opitulabimur. ubi uero sanguinis eruptio cessarit, uelut alia ulcera curato. At uero sanguinis ex cole eruptiones, epithemata colem refrigerātia, & quoddam ex prædictis infusum sanant.

Quæ tubercula in uesica maturescere oporteat. Cap. XXVIII.

Optimum quidē est in principio conari quo tubercula dissoluantur, ut ne in pus permutētur: si uero id citò fieri nō possit, auxiliorū usu ea matura facere oportet, quæ suprà renibus cataplasmatis modo dixi imponēda, atq́ȝ amplius adhuc nasturtio cū erui farina & melle, & colūbino stercore cū caricis imposito. Fomētis autē & alijs remedijs utendū, quemadmodū istic est prædictum. Vt plurimum uero circa uesicæ collū suppurantur, quapropter etiā urinæ stillicidium amplius inducūt. suppurātur & in uicinis sedi locis, & magis recremēti egestionē impediunt. Suppurātur etiā circa pectinem utrinq́ȝ: uerum non difficile est ea cōiectare, tum loci dolore, tū grauitate, atque ipso adeò tactu: duriora enim & calidiora sunt corpora quæ suppurationē incurrent. Ex tuberculis etiā quædam foras uertūtur ad sedē, quædam quocūq́ȝ cōtigerit defluxus. Periculosa igitur & hęc sunt ac omnino letalia, periculosiora autem sunt quæ intus rumpuntur.

De *uesicæ ulceribus*, Rufi. Cap. XXIX.

Si uesica sit exulcerata, aut propter abscessū, aut ob tuberculum quod præcessit, aut ex ruptura, aut ob fluxionis erosionē, aut ob aliā quamcunq́ȝ causam: ægros dolor acutus uesicæ omni quidē tempore comitatur, maximè uero tempore mictionis & excretionis puris, & si quidē sordida fuerint ulcera, fecųlenta simul excernūtur, & mucosa, & quæ crassam subsidentiā ad modū farinę habent: aliquādo autē & pelliculæ tenues ad modū foliorū & lamiarum cū urina excernūtur. Si uero serpendo depascāt ulcera, subcruēta ex cernuntur & saniosa ac fœtētia. Ad hęc accedūt urinæ emittendæ difficultas, & pudendi arrectio ac petulātia, & dolor non solū quū urinę meatus fuerit affectus, sed & quum tale quippiā in profundo existit. Cognóscetur autē num in profundo, siue iuxta urinæ meatū sit affectio, ex eo quòd si in amplitudine sua uesica sit affecta, dolor circa pubem cōsequatur: Si uero iuxta collū uesicæ ulcera consistant, tēpore mictionis tantū & maximè ubi mingere inceperint ac cessauerint, dolor sentitur, atq́ȝ id amplius cōtingit, si urinę sint acriores. Omnes quidē igitur assiduè decūbunt & neq́ȝ erecti stare possūt, neq́ȝ reclinati quiescunt. ab indesinente dolore, febribus,

uigilijs, & colliquatione perimuntur: alij quidē citius, alij tardius. Dolores enim acuti sunt & ulcera iniucunda, partim quòd urina asiduè ea contingat, partim quòd urina natura acris existat, neq; quãuis plurima excernatur, uniuersa uesica euacuari posit: sed semper ex urina quippiam in ipsa relinquitur, quòd continuè ulcera contingit: semperq; uesica lotio plena existit. etenim quũ multitudo eius euacuatur, uesica cõtrahitur, & quod in ea relictũ est quãtumuis modicũ, id ipsum omnes eius partes contingit, & quantũ rursus repletur, paulatim simul extenditur. Propter hoc ipsum itaq;, & quòd neruosa est, insanabilia ut plurimũ eius ulcera existũt: periculosiora autẽ sunt quae ex erosione orta sunt, & modica spes est ea restaurãdi. Attamen quum sæpe etiam præter expectationem quædã eueniant, cura est aggrediẽda, per quam si nihil aliud, certe accessorij dolores minuentur. Primum igitur persuadendus est æger ut decumbat, & in lecto quietem toleret, idq; maximè si febres simul adsint: deinde remedia febribus intermittentibus adhibẽda. maximum uero hic fuerit lactis potus, neq; scio an post ullum aliud remedium secundo saltem loco id sit habendum: nam & asperitates lenit, & ulcerationes eluit, aliasq; affectiones extergit: reliqua uero diæta frugi sit & commoda; ut ne urina acris fiẽs, mordeat ac irritet ulcera. Per pharmaca etiã consolari ægrũ oportet, quæ supernè pectinem amplectantur, & si quidem cũ inflãmatione exulceratio cõsistat, cataplasmata ex lini semine, & fœno græco apta erũt, & reliqua quæ inflãmationẽ soluere possunt: insessiones itẽ & fomẽta ex oleo & per spõgias. quin & cerata imponẽda ex œsypo, butyro, adipe anserino, & styrace apparata, & ceratum myrteum, quod pro cerusa, samiam terram, aut lemniam, sphragidem appellatam, aut minium sinopicum, aut diphryges habet ammixtũ. Quòd si loci uiolẽtius coarctentur, nardinum quidem fit ceratum. maluæ autẽ radices probè in aqua mulsa coctæ, deinde tritæ, in ceratum infarciantur, aut cerata ex meliloto & fœno græco similiter adhibeantur, aut quod tetrapharmacum, itemq; quod enneapharmacum inscribitur. laxationem enim mali faciunt, uerum his omnibus aliquid satis amplum de styrace addendum. Porrò si exulceratio pascendo serpat, epithematis subadstringentibus utendum est, atque his quidem calidis, ut ob calorem quidem partes circumdolitantes leniendo iuuent, ob potestatem autem ipsorum nomen uicinos locos appræhẽdere prohibeant. Sylua horum sæpe iam relata est, utpote in palmis, uuis pasis, gallis, malicorio, alumine, acacia, hypocisthide, & similibus sita. ex his singula aut palmis excipiũtur, aut cataplasmatis ex loliacea farina. decoctio autem fit in posca. Vtendum etiam pharmaci per catheterem infusione, ita ut in inflammatis & exasperatis lac recẽs mulctum infundatur, aut rosaceũ optimum recẽs tepefactum. Si uero nihil horum adsit, aqua dulcisima tepida asiduè infundenda, mordacitatis tempore instante: in intestinum quoq; per sedem ptisanæ succus infundendus est, & seminis lini succus, & cucumeris semẽ decorticatum tritum cum lacte, rosaceo oleo ad singula instillato. Cæterum ubi clysterem adhibere uelis ei qui uesicam habeat affectam, non supinum ipsum decumbere oportet: non enim permittunt uesicæ infusum intrà transire, utpote induratæ & graues factæ, & intestino incumbẽtes, uerum in genua pronum reclinare hominem oportet, atque ita infusum adhibere. In hac enim situs figura uesicæ secedunt & intestinum laxant, quo infusum assumere posit. Frequenter autem & in aquam calidam desideant ægri, & in decoctiones relaxantes: nam hæc mitigant dolores. At uero ubi ulcera iam pascendo proserpant, per catheterem inijcienda sunt quae depastionem sistere possunt. Multa autem eius generis sunt, sed plurimis itemq; nobis familiare est, ex charta siccum pharmacum, quod cum rosaceo infundere oportet. Facit & Musæ pastillus, cum passo cretico tepidus infusus. Quòd si uero sordida sint ulcera, pharmaca infundenda sunt, quæ repurgandi uim habent: uelut est Epigoni chlora, siue uiridis compositio: item quæ Isis appellatur, multo rosaceo diluta, aut ea quæ ex herbis constat, aut huiusmodi quæpiam alia. Si uero acrimonia consequatur & mordacitas, lac recens mulctum cum optimo amylo infundatur, aut pompholyx pluribus aquis elota & exiccata, atq; deinde cum lacte diluta, aut collyrium Aster inscriptũ, aut quod Cycnariũ appellatur: aut pastillus ex physsalide, aut panchrestus, à cõmoditate dictus, qui somnũ inducit. Quum uero repurgata fuerint ulcera, adiuuare oportet quo ad cicatricem perducãtur, atq; id per insessus adstringẽtes & eiusdem facultatis epithemata. Emplastrũ igitur ex ouis cõmodè superponitur, & ex hordeo usto, & ex cadmia, tripla eorum parte cum cerato myrteo, aut rosaceo cõtemperata. Si uero magis fluxione affectio infestetur, post repurgationẽ ulcerum, emplastro ex salicibus, aut icesij, aut ex lolio utendũ est, donec in totum ad cicatricem perducantur. Atqui nosse operæpretium est, quòd in quibusdam ob solidam cicatricem inductam, seminis meatus excæcantur, & uis generandi perditur: ita ut appetentiam quidem habeant ad coẽundum, nihil autem in totum seminis emittant, atque hæc affectio penitus incurabilis existit. Cæterum si ad multum tempus exulceratio duret, quẽadmodum in plerisq; fieri consueuit, tunc sanè & exacerbationes & interualla siue remisiones ægros appræhendunt: quare in exacerbationibus quidem cataplasmata, & fomenta & irrigamenta leniendi uim habentia adhibeantur. remisionis uero tempore ductu ad destruendum malum apto utendum est. Pecten igitur iuxta membranæ peritonæi appellatæ, locum per malagmatum ad hãc rem destinatorum impositionem rubefiat: sunt autem huius facultatis, id quod ex lauri baccis constat, & epithema uiride appellatum, & similia, maximè uero quæ ad calculosos renes sunt præscripta, quin & sinapismo utẽdum, & diæta uiribus reparandis apta est constituẽda. Quòd si non mansuescant, & diutius durent affectionis dispositiones, crustas circa pectinem & peritonęum membranam infligere oportet, aut per pharmaca, aut per ferrũ, sinereq; ut per multum tempus ulcera se per effluxionem repurgent. Neque uero ineptè pharmaca dolorem leuantia in potu exhibueris, si uehementes instent dolores. Et sanè quidam iam papaueris succum erui magnitudine cum croco & myrrha lacte dissolutis in podicem indiderũt, aut cerato ex adipe anserino apparato permixtum & lana exceptum eodem modo

intru

intruserunt, scimusq́ eos non uulgarem cōmoditatem inde consequutos. Assumantur etiā quæ per os exhibentur, si quidem urgeat urinæ emittendæ difficultas: ueluti est papaueris albi tosti semen, quod drachmæ pondere tritum in tres cyathos decocti floris iunci odorati, aut calami indici, aut radicis dulcis inspergitur & exhibetur: his fortiora sunt meon, phu, acorum, daucus. Plurimū autem exulcerationis dolorē mitigat hoc. semen cucumeris granorum triginta, nuces pineas duodecim, amygdalas amaras decorticatas quinq́, croci quantum ad colorandum satis est, quotidie ieiunus accipiat cum lacte recens mulcto, aut passo protropo, aut uino, aut sapa, quod si lenius reddere uelis, pro nucibus pineis maluæ semen pari modo recte conieceris. minore item molestia ab ęgro procedet urina, si tragacāthus prędictis cōmisceatur. Probè autē exulcerationē iuuāt uerbenacæ rectæ folia cum passo potata, in duobus cyathis dissoluta, quo facilè potu accipi possint. Ad urinæ difficultatē quidem & ad ipsam exulcerationem pariter cōueniunt, papaueris albi semen, amylum, myrti baccæ nigræ, singulorū drachmæ quatuor, crocei oui assati dimidiū: unito, & drach. I. ex passo dato. Quod si multum pus efferatur, ferulæ ustæ drach. I. ex passo diluto exhibita, ipsum repurgat. Deinde autē singulis diebus cucumeris semē decorticatum, & crocum, obolorum II. pōdere, & nuces pineas pityidas appellatas desquamatas V. & anisi obolos III. simul trita cum uino mulso ex calida aqua temperato, exhibeto. Cyphi item & cyphoides ad hepatis ulcerationes præscripta, in paucis adeò diebus uesicę ulcera persanare possunt. Ego autē, inquit Archigenes, ad uetera ulcera hoc usus sum, neq́ opus fuit mihi pharmaco magis uariegato. Trixaginis, chamæpityos, cuiusque drac. XXI. asari dra. VII. piperis albi drach. VII. cinamomi drac. I. quàm tenuissimē terito, & unita simul reponito. Ego, inquit, ex eo cochlearia II. cum passo diluto præbeo. Quum uero morsus contingit ulcerosus, amyli cochlearijs duobus, & seminis cucumeris granis XV. adiectis, quod uolui sum assequutus. Suffecerint quidem igitur uolentibus bona methodo remedijs uti, hæc à Ruso & Archigene præscripta pharmaca. Apponā tamen & alia cōsimilia itidem à ueteribus tradita. Sint autē præscripta eorum quæ describentur quod ad usum pertinet exēpla. Andromachi, ad ulcera renum & uesicæ. Seminis lini, seminis papaueris albi, seminis cucumeris repurgati, tragacāthi, singulorū drach. II. amyli drach. IIII. cum aqua conterito, & in pastillos nucis ponticæ magnitudine redigito: ex eisq́ drach. I. cū passo diluto dato. Asclepiades autem & Eras hoc modo apparant ad assiduos morsus, & sanguinis ex uesica eruptiones. Seminis lini torrefacti, seminis cucumeris repurgati, seminis papaueris albi, tragacāthi, cuiusq́ drach. VI. passi quantū satis est, apparato, & ponticę nucis magnitudine cum passi diluti cyathis II. præbeto. Ad sanguinis eruptiones, cum aqua dato. Oribasij, ad uesicæ ulcera. Prosunt & his quidē quæ ad renes affectos sunt descripta, propriè autē in potu accepta, portulacæ succus cum passo, graminis decoctū, lac, uinum dulce, cupressi coma cum myrrha, erui magnitudine. Ad uesicæ dolores. Seminis lini cochlearium I. ex passo, sesamum, seminis hormini drac. I. oxyschœni semen, loti arboris bacca, seminis papaueris drac. I. cum aqua mulsa, floris cotoneorum decoctum. Eiusdem, ad renū & uesicæ exulcerationem. Nucum pinearum heminā italicam, physsalidas numero X. nuces iuglandes octo, alij X. habent, croci drachmas VIII. seminis rumicis drachm. VIII. opij drach. III. seminis cucumeris decorticati drach. III. seminis apij drach. III. mellis cocti quantum satis est. Datur obolorum III. pondere. Aliud, Andromachi, ad uesicam exulceratam & urinæ emittendæ difficultatem. Nuces pineas XXX. amygdalas pręmundatas ustas VIII. carnes palmarū XXXV. tragacanthi drachmas quatuor, succi radicis dulcis drachm. II. croci obolum I. myrrhæ tantundem. Excipe passo, ac utere ut dictum est. Aliud, ad uesicæ ulcera & inflammationes. Nuces pineas XX. seminis cucumeris grana XX. amyli obolos III. spicæ nardi drac. I. seminis apij drach. II. Spica & apiū in sextario aquę uno coquūtur, deinde ad decoctū prędicta miscētur. dantur cyathi II. ad uehemētes morsus calefacti. Aliud. Amyli drac. VIII. baccarū myrti nigrarū maturarū carunculæ dra. VIII. seminis papaueris dra. XVI. passi protropi quantū satis est, apparato, & nucis ponticæ magnitudine ex passo dato. Pastillus ex physsalidibus, ut tradit Eras. ualet ad renū & uesicæ affectiones, etiā si pus aut sanguis, aut corpuscula mucosa, aut fibris similia, aut crassa, per urinā exeāt. Facit & ad scabiosas affectiones, & stillicidiū urinæ, & ulcerationes ægrè cicatricē recipiētes: idem & bibitur, & in uesicā inijcitur. Granorū herbę physsalidis numero XXV. sunt autē halicacabo similia, paulo tamē maiora: amygdalarum thasiarū decorticatarum, croci, nucum pinearum tostarum, seminis rumicis hortensis desquamati, singulorum drachm. III. seminis cicutæ, opij, seminis fœniculi cuiusq́ drac. III. seminis hyoscyami albi, seminis apij, cuiusq́ drac. VI. seminis cucumeris satiui desquamati drach. XII. Excipe passo, & drach. I. præbe febre carentibus, cum passi diluti cyathis III. febricitantibus cum aqua. Cæterum si uehementes fuerint dolores, etiam ante somnum præbe. Per catheterē item inijce. Vtere autem ut efficacissimo. Quidam etiā nucis ponticæ tostæ drach. III. addunt. Aliud, ad omnem renum & uesicæ exulcerationem, omnemq́ emittendi urinā difficultatē, & calculi affectionem. Portulacam exuccato, succumq́ resiccato, & in pastillos redigito, drachmamq́ I. cum aqua calida potandam præbeto. Pastillus ex tragematis siue bellarijs, ad renum & uesicæ exulcerationes. Vuarum passarum albarū mundatarum bessem, nucū pinearum sextantem, seminis cucumeris decorticati, baccarū myrti exacinatarū, amygdalarum amararum delibratarū, aut dulcium, amyli, palmarū pinguiū, seminis apij, singulorum sextantem, seminis papaueris albi drach. IIII. tragacanthi, croci, radicis dulcis, cuiusq́ drach. IIII. myrrhæ drac. II. Redige in pastillos cū cretico passo. Exhibe drac. I. cum passi cyathis II. Aliud, experimento constans, Olympij sophistæ, ad exulceratam uesicam. Rhei pontici drachm. IIII. seminis cucumeris decorticati drachm. III. seminis hyoscyami drachm. II. seminis maluæ drachmas quinq́, nucum pinearum tostarum drac. VI. seminis apij drachm. I. amygdalas amaras delibratas LXX. cum sapa subige, & ponticæ nucis magnitudine

gnitudine præbe, cum pafsi diluti cyathis tribus. Asclepiadæ pharmacum accommodatum, ex cuius usu multos renum affectione appræhensos in totum liberatos scimus. Oportet autem ad multos dies pharmaco hoc uti. Sanat etiam uesicæ affectiones: datur & calculosis, remedio est & colicis. Habet autem hoc modo. Nucum ponticarum repurgatarum, amygdalarum amararum mundatarum, seminis cucumeris depurati, seminis caroi, singulorũ drach. III. seminis papaueris albi, aut si non adsit, cicutæ drachm. VI. croci, seminis maluæ, opij, cuiusq; drachm. VI. seminis hyoscyami albi drach. XII. seminis apij drachm. XII. excipe melle cocto & informa pastillos, datoq; obolos III. cum aquæ mulsæ cyathis tribus. Aliud, ad exulcerationes renum & uesicæ. Damasonij drachmas duas, palmarum drach. X. nucum pinearum drach. VIII. seminis cucumeris drach. IIII. anisi drach. II. amygdalarum amararum drachmas II. croci drachmã unam, dato obolos VII. ieiunis cum passo diluto. Quòd si damasonium nõ adsit, eryngium conijce. Vtere etiam Xenophili antidoto ad calculosos capite XIII. præscripta, & similibus quæ ad exulceratam uesicam itemq; renes ualent, unà cum hoc quòd arenulæ minguntur.

Diæta ex libris Archigenis. Cap. XXX.

Vitet æger omnem delassationem, & lõgiorem ac efferuentem gestationem, maximè uero quæ fit in equo, uigiliasq; & omnem uehementem concitationem, & ecõuerso perpetuum ocium, & balneorum asiduitatem: amplius autem & cruditates, & supra quàm conuenit repletiones, & ne quid crudum in cibo accipiat, & neque quod ægrè concoquitur, aut facilè corrumpitur, aut inflationes parit, sumat: maximè tamen uitet quæ facilè acescunt, & quæ crassi humoris sunt, quæ urinam cient, quæ ægrè secernũtur, quæ difficulter infernè excernuntur, & quæ amplius uentrem perturbant. item omnia acria & feruentia, & quæ accepta amplius adstringunt, & magis resiccant, & non nutriunt, & quæ stomacho inimica sunt, & quæcunq; bilem aut pituitam præcipuè gignere possunt, quare & multus potus, & meracior potus, ac ieiunus potus, omnes incommodi existunt, & uice uersa longa sitis, & inedia, & eduliorum uarietates, & superflua condimenta. omne item nidorosum & graueolens & putridum & crudum præsertim olus incommodum. Hæc enim omnia tum renũ, tum uesicæ ulceribus inimica sunt. atqui si quando appetitui gratificari uelimus, lactucæ cauliculos, aut serin, cruda & cocta minore offensione sumere possunt. A placentis uero & alijs pinguibus abstinere oportet, & à plerisq; bellarijs. Vua passa enim non incommoda est, & nuces pineæ recentes duabus aquis maceratæ, & amygdalę uirides quidem, maturæ tamen & probè mũdatæ, siccæ uero non uetustæ, sed præmaceratæ & decorticatæ, licet & pistacium sumere, melius quidem uiride, aut si id nõ adsit, madefactum, minimè uero uetustum. Thebaica autem palma caryotus qui os non habet, siue id à natura, siue arte ei contigit, acerbior est, & stomachi & renũ & uesicæ debilitati conuenit. Cæterũ genera quidem reliquorũ tandem describãtur: speciatim autem panis sit recens clibanites decenter apparatus. Ex uolucribus montanæ & tenerã carnẽ habentes & nõ antiquæ. Ex pedestribus conuenientiores sunt hœdorũ extremitates. Ex aquatilibus ad renum & uesicæ ulcera magis congruunt, apua marina minima asiduè comesta, non inepti sunt etiam aselli parui, & qui gobij appellãtur: extergunt item ulcera gãmarus, locusta, & aliquantulũ etiam squilla, cancer autẽ fluuialis uelut remediũ præbeatur, & herinacius recens familiariter permittatur: ex cõchis uero & peloridibus parũ quiddã uarietatis gratia detur. Pro liquamine autẽ intinctus ac uoluptatis gratia acetũ modicum, & quàm minimũ gari albi & boni concedendũ. Parcè autem utendũ est pipere & laseris succo, nasturtioq; & sinapi, ab eruca uero in totum abstinẽdum, nam & uenerẽ excitat: coitus autẽ omnibus renum & uesicæ affectionibus infensissimus est, & maximè senibus ac natura imbecillioribus. Omnia porrò quæ in cibo sumuntur, mediocris multitudinis sint, etiam si utilia esse ferãtur. Aqua pluuia nõ corrupta omnino melior est: ex alijs uero quę nullam omnino gustanti qualitatẽ exhibet, exquiratur. A' frigidæ potu in totũ abstinendum: frigidum enim ulceribus inimicũ. Balinei uero rarus sit usus: quo uero aliquãdo appetentiæ gratificemur, & lassitudinẽ refoueamus, permittatur. Cæterũ naturales aquas experiri non inutile fuerit: aluminosas uidelicet, sulphurulentas, & consimiles, quales sunt albulæ, & lactei temperamẽti atq; tepores. Frigida etiã lauare ac iritare cõmodissimum est: supra naturam enim ulcerationes ægrè sanabiles, tũ externas, tum internas destruit. De albularũ aquarum potu. Conferent itaq; aquæ albulæ si adsint, & cõsimiles post matutinã deambulationem, trium heminarum mensura prima die potatæ, deinde usq; ad quinq; & sex heminas perueniẽdũ. Ad hoc enim quòd intestinum eluunt, aër etiã ipsarum fuliginosus uesicam ad doloris sensum percipiendũ hebetat, & humoribus segregatis puriorem ac lucidiorẽ sanguinis uaporẽ reddit. quin & ipsæ aquæ ulcera utiliter repurgant, & cum uoluptate infrà subeũt, atq; adeo nihil ægro sanando efficacius depræhendere posis: hora autem calidior ad eas accipiendas apta est. Quòd si nõ adsit huiusmodi aquarum qualitas, adsint autẽ aliæ nullam gustui qualitatem exhibentes, sed latè se ad gustum diffundentes, hæ ipsæ reliquis meliores sunt censendæ, & proximo ab eis loco bituminosæ. Nitrosarum etiã si adsint & salsarũ experimentum sumere prodest: maiorẽ enim quàm credi potest sæpe ex his succedentem uidi effectum. Intercapedine autẽ & distantia à balneo facta, aridarum rerum comestio primum utilis est, nisi sitis simul adsit: tũc enim aqua calida modica sitis extinguẽda est, aut aliquo uino dulciore. Adsit autem & œnanthites & myrtites uinum: nam ea post balnea & exercitia utiliter ad ulcera delabuntur.

De uesicæ fluxione, & his quæ capillorum forma exeunt cum urina, Archigenis. Cap. XXXI.

Fit aliquando & fluxio circa uesicã, ut aliquando quidẽ mucosa, & folijs ac laminis similia, itemq; crassa excernantur, & aut crebro, aut post temporis morã lotia reddantur: aliquando autem aquosa & tenuia. Nouimus autem quosdã etiam pilos per lotium eiecisse, modo inuicem perplexos, modo simplices, & aliquando ualde longos, aliquando breues, atq; eos omnes à fluxione productos. Hæc sanè Archigenes. Galenus autem de hoc ita inquit: Capillis similia

 etiam

etiam Hippocrates cum urina prodijsse uidit, & nos sanè uidimus quandoque palmi longitudine, quandoque etiam lõgiora aut breuiora: ex colore autem & compage persuasus sum, ex crasso & uiscoso humore calefacto & resiccato in uenis eos coactos esse: quare quum primum uidissem, per urinam cientia pharmaca medelam futuram speraui, atque ita ferè omnibus contigit. Cæterum quibus hęc affectio accidit, nulla renalis mali accessione, neq; antea neque postea sunt uexati, postquàm uidelicet per urinam ducẽtia pharmaca sunt curati. Archigenes autem ad hæc inquit, fluxiones ex locis remouere oportet, uniuersiq; corporis habitum, maximè uero circa renes & uesicam locos uendicare atque corroborare.

De priapismo & satyriasi: Galeni. Cap. XXXII.

Priapismus, tentigo est membri pudendi, & auctio in longum & spissum citra rei uenereæ appetẽtiam ex caliditate quadam acquisititia cum inflammatione quadam & dolore locorum consistens. Appellationem autẽ accepit priapismus à Priapo uidelicet Satyro: tale enim à natura habentem pudendum homines fingunt & pingunt. Fit autem affectio aut ob dilatata uenarum ac arteriarũ in pudendo ora, aut flatu uaporoso iuxta antrosum neruũ, ipsum inquam pudendum, oborto. Mihi autẽ, inquit Galenus, propter utrumque fieri uidetur, sæpius tamen ad dilatata uenarum ora consequi. Aliquando autem propter abstinentiam à rebus uenereis: quidam hac affectione appræhenduntur, atq; hoc ipsum eis qui multo semine abundant, simulq; præter consuetudinem se abstinent, euenit, quum non per frequens & multum exercitium sanguinis abundãtiam discusserint. maximè uero hoc illis contingit, qui rebus quidem uenereis opus habent, in imaginationem autem ipsarum perueniunt per uisiones quæ ipsos in rerum uenerearum recordationem impellere possunt. Cæterum dolores eis contingunt, quales tetanici habent, & hi qui reliquis membris distenduntur: inflatum enim & distentum pudendum conuulsionis modo afficitur, & ex præcipiti hoc modo affecti pereunt, nisi confestim eis auxilium feratur. quum uero moriuntur, uentre inflantur, & frigidum exudant, id quod & eis euenit qui alijs conuulsionis modis perimuntur. Propter dolores igitur & inflammationes uenam secare statim à principio conuenit ab affectione pręhensos, & in inedia adseruare usq; ad dies tres, irrigareq; pectinem & coxendices unà cum pudendo ex lanis succidis uino & oleo imbutis: siti itẽ premere, & aluum obturatam euacuare non acri nimium clysteri, ne inflammationes exacerbentur. Cibum autem exhibere frumentaceum paucum atque omnino nihil inflantem, & in aquæ potu continere. Quòd si diutius duret affectio, etiam cucurbitæ cum scarificatione affigendæ sunt: & si amplius sanguinis multitudo adiacere uideatur, hirudines adhibendæ in ipsum locum: cataplasmata uero imponenda sunt ex cruda ordeacea farina. Optimum etiã fuerit aluum submollire per betæ & maluæ decoctum pauco mercurialis succo admixto. Concharum item decoctum in potu exhibendum: ab efficacioribus autem purgantibus pharmacis in totum abstinendum. Cauenda etiam quæ urinæ ciendæ facultatem habent. Vtendum autem cibis frumentacei generis, qui leniter attenuare ualent, citra manifestam calefactionem. Lumbis uero quæ euidenter refrigerant imponenda, uelut est solanum, portulaca, hyoscyamus, & semperuiuum. Necessariò etiam coles & intercapedo inter anum & pudendum ex aliquo leniter refrigerante illinitur, uelut est argenti spuma, cimolia, & cerusa, si aceto, aut posca, aut aqua sint diluta. Optimè autem facit in ipsis ceratum ex rosaceo optimo apparatum, & frigida aqua sæpe elutum, si tum pudendis, tum lumbis imponatur. Porrò in latus decumbere ipsos ex re est, & substernere ea quæ ad seminis profluuium dicentur: in potu amplius prębere quæ ad illos describẽtur. A spectaculis uero & narrationibus, ac commemoratione eorum quæ ad uenerem excitare queant, penitus sunt arcendi.

De seminis profluuio: Galeni. Cap. XXXIII.

Profluuium seminis excretio est eius præter uoluntatem, citra pudendi tentiginem. Nomen autem habet ex eo quòd inuitis profluit semen. Fit autem affectio ipsa ob retentiuæ in uasis seminarijs facultatis imbecillitatem. Quemadmodum enim in his qui secundum naturam integris uiribus præstant, ea quæ in nutrimentum cedunt retinentur, & excrementa excernuntur: sic in his qui præter naturam habent, recrementa aliquando ob expulsiuę facultatis infirmitatem retinentur, & ob retentiuę debilitatem excernũtur, aut etiam ob aliquam aliam affectionem, quæ seminariorum uasorum partes eodem modo quo expulsiua secundũ naturam facultas mouet: ueluti in comitialibus, & alijs uiolentioribus conuulsionibus cõtingit, aliquãdo etiam in his qui ex conuulsione moriuntur, ut uidelicet semen eis excernatur. Profluuiũ igitur seminis uasorũ seminariorum affectio est, non pudẽdi, quæ dolorem quidem non ita ualde inferre solet, molestiã autem nõ uulgarem & pollutionem exhibet ob assiduum & inuitis contingentẽ seminis fluxum. Oboritur autem aliquãdo etiam ex seminariorum uasorũ fluxione: quandoq; etiam satyriasi præcedente profluuiũ seminis succedit. contingit autem affectio maximè pubertatem transgressis citra decimum quartum annum, imò alijs item ætatibus. Est autem semen quod profluit aquosum, tenue, citra appetentiam coëundi, & ut plurimũ quidem citra sensum, quandoq; uero cũ uoluptate quadam promanãs. Corrumpitur affectis sensim uniuersum corpus ac gracilescit præsertim circa lumbos. Consequitur & debilitas multa non ob multitudinem seminis profluentis, sed ob locorum proprietatem. Non solum autem uiris, sed & muliercuslis hoc accidit, & in fœminis sanè ægrè tollitur. Cæterũ cura communis est cũ ea quæ in omni fluxione adhibetur. Primum igitur in quiete, & pauco cibo, ac aquę potu affectos adseruare oportet: deinde etiam lumbos & pubem contegere lanis uino & rosaceo, aut œnanthino, aut melino madefactis. neque uero ineptæ sunt spongiæ posca imbutæ. Sequentibus uero diebus cataplasmatis ex palmis, malis, acacia, hypocisthide, œnanthe, rhoë rubro, & similibus, insessibus item adstringentibus utendum est, ex lentisci, rubi, myrti, & similium in uino austero siue mero siue diluto decocto. Cibis autem utendũ qui ægrè corrumpũtur, & difficulter permutantur, & resiccandi uim habent. Dandum etiã cum potu ac cibis uiticis ac cannabis semẽ præsertim tostũ,

rutæ

rutæ item semen ac folia, lactucæ semen, & caulicu-li, ac nymphææ radix. In potu uero quotidie pro communi aqua, aqua in qua ferrum sæpe extinctū est, præbeatur. Quidam uero corticem radicis halicacabi ex aqua eis bibendum præbuerunt, neque ineptum fuerit huius aliquādo periculum facere. Antidotus etiam hæc magnæ celebritatis, tum ad hoc modo semen profundētes, tum ad assidua in somnis profluuia, commodè exhibetur. Seminis salicis dra. VII. calaminthæ drach. VI. seminis uiticis albæ drac. V. rutæ drachm. IIII. seminis cicutæ drachm. II. cum aqua in pastillos digerito, & ex eis ad ponticæ nucis magnitudinem cum poscæ cyathis tribus præbeto. Omnem uero acrium rerum esum, & multi uini potum, & olerum exhibitionem uitare oportet: diętam uero uniuersam resiccatoriā & adstringentem constituere. Post prima autem mox tempora ad unctiones & exercitatricem diætam transeundum, per quam totum corpus & præsertim affecta ad sanitatem perducantur, & plurimo quidem tempore circa unctiones immorandum: paucies uero lauandū, si aut lassitudini aut cruditati mederi uelimus. Bonum fuerit etiam, si nihil prohibuerit, ad frigidæ lauationem defugere, quæ omnem morbum ex fluxione obortum depellere consueuit, maximè si medicamentaria qualitate aqua prædita sit, uelut sunt in albulis aquæ, quæ etiam in potu acceptæ eis summè prosunt. sunt autem sapore subsalso, & tactu lactei teporis. Conuenit item per interualla quædam, illitionibus & epithematis & malagmatis uti, quæ rubefacere & emollire possint, atq; ea quæ in profundo hærent ad superficiem transferre. Decubitus porrò frequenter in latus fiat, calaminthæ folijs, & rutæ ac uiticis substratis. Epithema autem in eis usu uenit hocce: Capillum ueneris multum, contundito & terito cum aceto, aut apij succo, aut seridis, aut psyllij, eoq; cochlearum carnes coctas excipito, & simul in linteolum infarta coxendicibus imponito. Vtendum uero & præscripto ad priapismū cerato, & his quæ paulo mox ad seminis in somno profluuia dicētur. Omnem autem de rebus uenereis cogitationem excludere oportet.

De seminis in somnis profluuio, Philagrij. Cap. XXXIIII.

Semen in somnis profundere dicuntur, quicunq; dum dormiunt naturæ genitale semen emittunt: quod ipsum eis ut plurimū ob uitiati humoris materiam, aut materiæ multitudinē, aut ob partium seminaliū robur cōtingit. Iam uero quidam & ob animi mœstitiam, aut inediam, per somnos præter consuetudinem semen excreuerunt: atq; id materiæ acrimonia iritati, non ob partium seminaliū robur pertulerūt. Huiusmodi sanè, qui uidelicet animo mœsti fuerūt, aut inediā diutius pertulerunt, in totū ferè nulla imaginatione præcedente, citra sensum etiam, in somnis profluit semen. Reliquis autē non solum cum pudēdi intensione, sed etiā cum quadam proposita imaginatione, quæ in somnis occurrit, inordinatè semen profunditur. Cæterum pessimus corporis habitus hic est, quum semen multum & calidū aliqui generāt, quod eos ad excretionem urget, atq; postquam per coitum eiecerint, exolutionem oris uentris patiuntur, & toto corpore exoluuntur, debilesq; fiunt & sicci, & tenues, & pallidi, oculos etiam cauos habent hoc modo affecti. Quòd si à coitu uenereo abstineant, propterea quòd ita afficiantur, capite discruciantur itemq; stomacho, & æstu fastidioq; anguntur, nihilq; magnopere ex cōtinentia iuuantur: contingit enim eis per somnum semen profundentibus consimilia perpeti offendicula, qualia coeūdo perpessi fuissent. Quidam uero ipsorū mordax, & calidum semen percipiunt in excernendo, ueluti ipsi confitentur. His igitur, inquit Galenus, consulere oportet, quo à cibis semen gignentibus abstineāt: accipiant autem non solum cibos, sed & pharmaca quæ semen extinguant: ueluti est uiticis semen tostū & perfrictum: folia item & flores uenerem cohibere creduntur, non comesta tantū, sed & in potu sumpta & substrata. Lentium uero decoctum etiā membri tentiginem remittere ac sedare aiunt. Portulaca comesta, & lactucæ semen potatum, & nymphææ radix & semen in cibo accepta, semen refrigerando extinguūt: Ruta uero comesta calore suo semen coagulat & corrumpit. Calaminthem autē assiduè edētes generandi potētia priuari dicuntur, id quod similiter & uiolæ albæ semē, & hederæ cacumina nigra faciunt. Cæterū aqua fabrorum ferrariorum in qua ferrū sæpe extinctū est, assiduè potata, citra molestiā imminuit semen. Horū autē omniū sylua uniuersa in secūdo huius tractationis præscripta est Sermone. Compositis porrò ad ipsos utor, tū his quæ ad seminis profluuiū sunt præscripta, tum hoc ipso. Ammij grana VI. fœniculi tantundem, foliorum rutæ parum quiddam cum caricis pinguibus tribus, per mensem semel edito, aut quotiescunq; uelis. Atqui assiduum eorum quæ uehementer refrigerant usum, tum in his quæ per os exhibentur, tum in eis quæ forinsecus apponuntur, uitare oportet: ueluti sunt ea quæ ex papauere & mandragora apparantur unguenta. Illitiones autem à balneo adhibeātur ex mediocriter refrigerantibus. Sunt autem hæc: oleum ex crudis oliuis expressum quod omphacinū appellatur: rosaceum maximè quod ex omphacino est apparatum, & melinum. Componenda autem sunt aliquando unguenta compage crassiora, ne uidelicet facilè defluāt. Compositio uero ipsorum est ex cera, & succo aliquo adstringente aut refrigerāte commissis, hoc modo. Ceræ partem unā cum quadruplici oleo liquefacito, deinde in mortario cū manibus sufficienter emollito, & paulatim ex succo refrigerante quantum expedit instillato, unito, ac utitor. Succi uero ad hanc rem apti sunt, succus sempervíui, solani, umbilici ueneris, psyllij & sanguinarię, tribuli, perdicij, nymphæę & portulacæ: uerum hęc succum non emittit, nisi ad eam contusam in pila, aliquis alius tenuis succus affundatur, uuæ pręsertim immaturæ, & rosarum, qui sanè in æstate facilè parabiles sunt. Alij uero multi etiam alijs temporibus haberi possunt, ueluti lactucæ, seridis, stratiotæq; & lentium quę in aquis nascuntur: semen lini etiam in aqua coctum, succum moderatè refrigerantē reddit: rhamni item foliorum succus, & quæ his similes existunt. Optimum etiam censetur laminā plumbeam lumbis supponere, tum eorum qui in somno, tum qui aliàs semen profundunt: multum enim refrigerare consueuit. In his uero qui plūbi duritiem ferre non possunt, consulere oportet, ut ex prædictis herbis quædā arefactæ substernantur, quibus etiam

uitICis folia & modica ruta ac calaminthe commiſceantur, maximè uero ipſæ roſæ. Proſunt enim hęc citra renum læſionem. Vehementes namque refrigerationes eorum quæ lumbis ſubduntur, renes iniuria afficiũt. Ipſum etiam ſtratum pelliceum ſit, & non ualde molle. Decubitus porrò ut plurimum in latus fiat, uitata forma decubitus ſupina, ne lumborum arteriæ inde ſupercalfiant. Atque hæc quidem communis eſt omniũ quibus ſemen in ſomnis profluit cura. Cæterum eos qui prædictum uitioſum corporis habitum & conſtitutionem habent, de illis dico, quibus ex coitus uſu ſtomachus iniuria afficitur: illos, inquam, obſeruare oportet, quando maximè ſeminis multitudo, quę excretionem expetat, cõgregata appareat: & tunc ſanè in die quadam moderato ac boni ſucci cibo uſi, à cœna quum ad ſomnum uertuntur, coitu utantur: ſequenti uero die quum ſufficienter dormierint, & à ſomno ſurrexerint, linteolo corpus perfricent, donec cutis quendã attrahat ruborem: deindeq́ olei cõfricatione, & intritu moderatè utantur, & aliquãtulo temporis ſpatio interiecto, panem bene fermẽtatum, clibanitem, purum, modicum ex uino diluto accipiant, atq; hoc modo ad conſueta munia obeunda perueniant. Eo uero tempore quod inter olei intritum & panis exhibitionẽ intercedit, ſi locus adſit in uicinia aptus, in eo pauliſper deambulent: ſi uero hyemis tempus inſtet, melius fuerit tamdiu intus deambulare. Abſtineant autem à ſpectaculis & lectionibus quæ uenereæ rei uſum in memoriã reuocare poſſunt. Et quotidie ſanè hoc modo affecti exerceantur his exercitiorum generibus, quæ per ſupernas partes fiunt. At uero corroborationẽ ſtomachi ex eſu panis cõmunem deſignamus in omni homine, cui bilis efferueſcit, & qui ſtomachũ exolutum habet. Quare & hi circa horam tertiam diei modicũ panem ex uino cum calida aqua diluto madefactum accipiant, atq; ita ad conſuetas operas prodeant.

De his qui re uenerea uti non poſſunt. Cap. XXXV.

Qui re uenerea uti cupiunt, ignaua autem & impotentia mẽbra habent, infernas coporis partes exerceant, inguinaq́ & femora his confricent, pipere uidelicet, nitro, & euphorbio cum oleo, unguentisq́ ex huiuſmodi rerum ammixtione apparatis: exempla autem componendi paulo pòſt dicemus. Dormiant in mollibus lectis, legantq́ quæ ad coitum cohortantur, lectionibus itẽ ac ſpectaculis eiuſmodi aſsideãt. Cæterum edulia & pharmaca ipſis conueniunt calefacientia & inflantia, ueluti ſunt, cicer, fabæ, halica, porri, bulbi, paſtinacę radix & ſemen moderatè, nuces pineę, ari radix cocta, colocaſij radix cocta, itẽq́ dracunculi, urticæ ſemen, rapi ſemen, erucæ tum folia, tum ſemẽ, maximè agreſtis, coſtus & piper cum uino mulſo, ſatyrium, ſeſamum, horminũ, amygdalæ moderatè, aniſum, polypodes & concharum genera omnia: perdicis item oua ad coitum excitant, & teſticulus galli. Seminis uero multitudinem augent omnia bono ſucco prædita: teſtes uulpis ſicci triti cochlearij menſura potati innocuam & minimè uanam membri tentiginem faciunt: partes etiam renes ſcinci amplectentes ad tentiginẽ pudendorum excitandam bibuntur. Orchis, herba eſt quæ teſticuli appellationem habet, eius maior bulbus cũ lacte potatus tentiginẽ ciet: minor uero cũ aqua potatus, tentiginem remittit. Compoſitũ tentiginem ciẽs, & faciẽs ad languorem membrorũ, ac reſolutionẽ. Sinapis, radicis panacis, ſeminis erucæ cuiuſq; drach. VIII. ſeminis cardamomi drach. IIII. piperis grana XX. redigito in paſtillos cũ erucę ſucco, & dato dra. I. ieiunis cum uino ueteri adſtringente. Aliud. Seminis hederę nigræ, floris chamęmeli, ſeminis oxyſchœni, cuiuſq; drach. IIII. ſeminis erucæ, piperis albi, ſinapis, cuiuſq; drach. I. pyretri drach. IIII. excipe melle, & ad ſtrigmentorũ ſpiſsitudinem redige, prębe à balneo nucis põticæ magnitudine. Aliud. Pudendum cerui aridum urito, & drachmã unam cum uino meraciore præbe. Experimento conſtat. Aliud, quo & ego utor. Seminis hormini, ſeſami, piperis, ſeminis erucæ, ſinapis, nucum pinearum, caudæ ſcinci, ſatyrij, floris iunci odorati, ſtyracis, ſeminis porri, uuæ paſſæ, ſingulorũ æquales partes, mellis quantum ſatis eſt: præbe drachm. I. Aliud, quo etiam ipſe utor. Salis cõmunis torrefacti ſeſquiſextarium Italicũ, hoc eſt, uncias XXXVI. ſeminis hormini ſcrupulos duodecim, ſpicæ nardi unciam unam, ſalis ſcinci unciã I. caudæ ſcinci drachmas quatuor, ammij ſcrupulos duodecim, ſatyrij ſextantẽ, piperis unciam unam, ſeminis cardamomi unciã unam, ſeminis fœniculi unciam unam, myrrhæ unciam I. ſeminis erucæ drachmas ſex, ſeminis uerbenacæ ſupinæ aridi drachm. tres, ſeminis ſanguinariæ ſicci dra. II. nucum pinearum unciã unam, phyſſalidum drachmas IIII. ſeminis hyperici drach. IIII. contundito, cribrato, & ad ueſperam cochleariũ quomodocũq; uelis exhibeto. Aliud uehemẽter efficax. Myrrhę, piperis, ſpicæ nardi, tragacanthi, cuiuſq; drachmã I. thuris ſeſquidrachmã, croci drach. I. ſtyracis, galbani, dauci, ſeminis hormini, cuiuſq; dra. II. cãchryos, ſeminis fœniculi, ſeminis lini, ſeminis urticæ, ſeſelis, cumini Aethiopici, aniſi, ſeminis erucę, cuiuſq; drachmas VI. erui albi toſti drach. VI. ſeminis apij drac. III. ſeſami non loti drach. X. amygdalas amaras delibratas quindecim, amygdalas dulces triginta, nuces pineas centum, bulbos crudos magnos ſex, mellis quantum ſufficit, ut ad cerati craſsitiem redigatur, præbe drachmã I. ante cœnam, cum uino mulſo maximè, aut uino auſtero. Facit ad tẽtiginẽ, & ſuperabundantem rei uenereæ uſum ciendum, in ſenibus pręſertim & debilitatis. Facit & ad liberorum procreationem. Vnguentũ efficaciſsimũ. Olei uetuſtiſsimi librã I. erucas in tithymallis repertas nonaginta ſex: erucas in æſtate, dum in uigore eſt herba, accipe, & in oleũ coniectas ad ſolem per dies ſeptem expone, & poſtea oleo utere: ani & pudendi intercapedine, itemq́ lumbis ex eo confricatis. Idem etiam pinus erucæ faciunt, & tentiginẽ uehementer cient.

Oribaſij ſatyrica. Zingiberis, radicis ſatyrij ſuperioris, cuiuſq; drac. VIII. caudę ſcinci, mei, aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, cuiuſq; drac. IIII. ſeminis erucæ drac. III. cinamomi drach. III. hormini, piperis, ſeminis urticæ, cuiuſq; drachm. II. floris iunci odorati drac. I. ſpicæ nardi drac. I. ſanguinis hircini ſicci cochleariũ plenum, datur drachma I. cum uino, imbecillioribus uero cum lacte. Oribaſij, ad pudendi lãguorem ac reſolutionem, pręſertim ſenum. Seminis erucæ drachm. II. cumini unc. I. portulacæ unc. I. excipe melle, & mane ac ueſperi cochlearium præbe. Porrò ad coitum concitat paſſer troglo-

dytes

dytes appellatus, in cibo acceptus. Verum his, qui frequentius & suprà quàm conuenit inde coëunt, urinam capræ bibendam præbe. Oribasij, tentiginem ciens. Piperis, petroselini, nucum pinearum, scobis pudendi ceruini aridi, terebinthinæ, æquales omnium partes melle excipe, & cum uino bibēdas præbe. Aliud, Oribasij. Stellionem ustum quàm tenuissimè conterito, deinde oleum affundito, atque ex eo magnum dextri pedis digitum inungito, & coito: ubi uero à coitu cessare uelis digitum ipsum abluito. Aliud eiusdem. Leporis coagulum, aut leonis adipem pudendo illinito: deinde tria piperis genera cum tragacanthi succo testiculis intercapedini inter anum & pudendū, ac lumbis oblinito. Ex Rufi libris unguentū efficax tentiginē ciens. Myrrhæ drachmam unam, sulphuris uiui drachmā unā, cnici interioris drachmā unā, pyretri obolos duos, melanthij drach. II. piperis grana XXX. grana cnidia depurata uiginti, cōtundito, & cū drachma una succi scillæ terito, ceræq; unciam unam, cum olei cicini besse colliquato: mellis item quadrantem adijcito. Vtitor. Post coitū uero cum linteolo loci diligenter extergantur. quidam uero hoc unguento sedem illinunt. Porrò Rufus etiam hæc addit. Facilè est, inquit, & hic remediū reperire, his qui uenere uti non possunt. Adolescens enim quispiam nos accessit, & se uehementer coitū appetere confessus est, uerum ubi commisceretur, semen emittere non posse, sed flatus plurimos sibi per sedem erumpere. In hoc itaq; cōiecturam feci, uasorum seminariorum siccitatem adesse: quod ipsum etiam adepta sanitas demonstrauit. nam postquàm humida & boni succi diæta esset usus, semen emisit. Alius item adolescens domesticus minister, confessus est se, quando cum muliere rem haberet, semen effundere non posse: quum uero dormiret, plurimum ei semen prodire. Visum itaque mihi est, uasa eius seminaria propter multam unà cum frigiditate humiditatem, calfieri non posse: propterea quòd caliditas in coëundo ad corporis superficiem diffunderetur. In somnis uero amplius calefieret, propterea quòd somni interna cālefaciunt, & refrigerant exteriora. Quare hunc ipsum infernas partes exercere iussi, atque id maximè per equitationem. Castorium etiam bibendum præbui, & diætam omnem calidam & siccam constitui.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN DVODECIMO SERMONE AETII CONTINENTVR.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBUS MEDICINAE TETRABIBLI SIVE QVATERNIONIS TERTII SERMO QVARTUS ET EX ORDINE DVODECIMVS.

De ischiadicis siue coxendicum dolore, deq; podagra & articulari morbo, quem Græci arthritidem appellant.

De Ischiadis siue coxendicum dolore. Cap. I.

ARCHIGENIS, Ischiadici, hoc est ex coxẽdicum dolore affecti, propriè dicũtur quibus dolor circa iuncturam quandã uertebrarũ innititur. Antecedit autẽ & quasi auspicatur hoc malum aliquando quidem uicinorum musculorum dolor, & maximè lumborũ: aliquãdo uero ab ipsa iunctura initium fit affectionis. Iam uero quandoq; etiam contingit ut uertebri dolore ferè sublato, circa poplitem solũ afflictio hæreat; alijs autẽ iuxta talũ: quibusdã uero totũ crus ęqualiter dolore affligitur. multis itẽ circa inguina dolor figitur, & tũ sanè uesica ipsa molestiã transsumens, urinæ difficultatẽ inducit: & tũc maxime totũ crus à coxendicibus usq; ad calcaneũ dolorẽ perfert, & non solũ si ipsum crus moueatur conuulsiones infert, uerũ si etiam aliqua alia coporis pars agitetur. Generant autẽ hanc affectionẽ assiduę cruditates, & immodicus rei uenereę usus: aliquando etiã deambulationes concitatiores, & hæmorrhoides suppressæ, & uomendi consuetudo intermissa, & purgationes mẽstruæ, aut etiã aliæ familiares excretiones impeditæ, & exercitiorũ contemptus. Cõmunis quidem igitur ischiadicis, podagræ, & articulari morbo existit ualida alicuius humoris ubertas, quæ affectum articulorum nexũ occupat: quo impleto exporrecta neruosa corpuscula tensione affliguntur, atq; ex his oboritur dolor. Cæterum ad affligentis humoris cognitionem conferet diæta quæ præcessit, & anni tẽpus, & aëris nos ambientis status, ætasq; & habitus, itemq; color corporis: amplius autẽ & doloris specimen, siue feruẽs & pungens, siue stupidum. Initiũ igitur curationis fiat ab affligentis humoris euacuatione, & si quidẽ humoribus ex æquo redundarit corpus, prę omnibus uenæ sectio adsumatur: deinde etiã purgatio: postea uero ea quæ dicentur pharmaca oportune & ordinate adhibeantur: ita ut in manibus quidem & pedibus pharmacis fluxum repellẽtibus utamur, circa coxẽdicum uero iũcturam id facere uitemus: quum enim hic cõnexus in alto situs sit, sanguis ex uicinis & ambientibus uenis ac musculis ad ipsum impellitur: quare lenitiuis in principio opus est pharmacis ad coxendicũ dolorem, atq; ea neq; omnino refrigerent, neq; fortiter calfaciãt. Etenim quę refrigerãt, ad connexum materias impellunt: quæ uero uehementer calefaciunt, aliam amplius materiam ex adiacentibus partibus adtrahunt. A' multitudine itaq; sanguinis coxendicũ dolorem obortum uenę sectio curat, si primũ cubiti uenã secemus: deinde etiã eam quæ iuxta talos est, aut poplitem. In principio enim omnium inflammationum diuulsoriam uenæ sectionem facere oportet, ueluti si pes sit inflammatus, ex uena è directo loci affecti sita sanguinem extrahemus. In affectionibus uero iam inueteratis, maxime quidem ex ipsis locis affectis extrahemus: aut si id fieri non possit, ex uicinis. Post sanguinis uero è cubito detractionem, à talo repetita sectione auferre oportet, secanda est autem interna uena iuxta talos sita: uiriliter enim imbecillis auxiliatur. Et scio, inquit Galenus, coxẽdicum dolores in una die curatos per hanc ex cruribus euacuationem, maxime si non à frigiditate sint oborti, sed ex uasorum sanguinis circa coxendicẽ repletione. In omni equidem coxendicum affectione, præcipue tamen ea quę humoribus ex æquo redũdantibus oboritur, si quis prius quàm corpus euacuet, acribus pharmacis ad affectã particulam utatur, ęgerrimè sanabilem affectionem reddit, utpote multitudine ibidem insolubiliter condẽsata: supra reliqua enim inspissatur & uiscosa redditur, & ob acrium pharmacorum caliditatẽ & siccitatem nõ dissimile quippiam assationi perpetitur. Ab euacuatione igitur totius corporis, ut quæ maxima facultate ad huius affectionis curam præstet, curandi initium faciemus: & non solum à cruribus, sed & à cubito primũ sanguinem extrahemus. Sunt & uomitus ischiadicis cõmodi, atq; adhuc amplius quàm per uentrẽ euacuationes, nimirum retrahẽtes humores infrà repentes. Eos igitur in principio affectionis facere à cibo expedit. Inueterato uero malo etiã à pharmacorum uomitũ cientiũ acceptione, ita ut à mediocribus incipiamus. Porrò quibus iam indissolubilis humorum coactio in ipso articulo à medicis per immodicum acrium pharmacorum usum facta est, his cucurbita quàm maxima cum scarificatione locis affixa auxiliatur, & purgatio per infusa efficaciora. Qui igitur iã dicta prę oculis habuerint, etiã pręscriptis à ueteribus medicis pharmacis iuxta methodũ poterint uti. Itaq; post uenæ in cubito sectionẽ, & à talo itẽ sanguinis detractionem, aut per purgatiuũ euacuationẽ, ubi uidelicet aluus leniori clysteri iniecto excreuerit obturata, irrigare locos oportet, primũ quidẽ ex oleo rutaceo, postea uero etiã efficacior irrigatio adhibenda quę sensim calfactet, & materias ex alto ad superficiẽ attrahere possit, qualis est quæ ex cyprino, aceto, nitro, & cãchry cõstat: ita ut octo quidẽ cyathi olei cyprini, quatuor uero acris aceti, duo autẽ nitri, & unus cãchryos conijciantur, & donec ter aut quater efferueant, coquantur: pòst uerò expressus & in lanis succidis exceptus succus sup affectos locos imponatur, uerũ quotidie renouare hanc irrigationẽ oportet, & tribus uicibus hoc fotu admoto ꝓfectus animaduersionẽ habeto. Multos enĩ, inqt Archigenes, uidi q nullo alio pręsidio op9 habuerũt. ego uero, inquit, post ꝑdicta etiã simpliciorem

simpliciorem clysterẽ infundo, & sequẽti die acriorem, atq; haud scio an ullus tam degener coxendicum dolor reperiatur, qui huic præsidio non cedat: aut si aliquando ad primam adhibitionem non cessit, post alterum eius usum penitus excisus est. Apparatur autem acrior clyster hoc modo. Mellis sesquicyathũ, olei tantũdem, aquæ cyathos II. nitri drach. VIII. terebinthinæ drach. IIII. hæc unita & calefacta infundito, & podici fomentum apponito, quo diutius infusum cõtineatur. nam sic magis operatur. ut plurimũ uero mucosam humiditatem extrahere cõsueuit, aliquando autem & sanguinem, quando etiã maior commoditas resultat. Quòd si adhuc affectio ipsa persistat, paucis diebus interpositis, non tamen ut prioris præsidij utilitatem demoliamur, rursus clysteri utemur pro simplici aqua, cẽtaureę decocto ad prædicta affuso, quo robustius pharmacum reddatur. Suprà opinionem autẽ ipsis commodat cucumeris syluestris radix in tenues partes concisa, dein de paulũ cocta, atq; decocto eius cum solo melle infuso, citra omnem mordacitatem euacuat affligentẽ humorẽ. Optime etiam facit lupinorum amarorum decoctũ cum pari oleo infusum. Sæpe enim, inquit Archigenes, hæc prædicta cura ad omnes ischiadicos mihi suffecit. Quòd si tamẽ affectio adhuc remoretur, cucurbita quàm maxima cum plurima flamma locis affigatur, uulnusculis etiam altioribus per scarificationem impactis. Cæterum & reliquam curam referre operæ pretiũ existimo, ut nota sit, si quãdo usus eius necessario expetatur. In omni enim tempore plurima curationis principia cõstituenda: hoc enim modo facilius affectio destruetur, si assiduæ præsidiorũ permutationes fiant. Itaq; ubi rursus mederi cœperis, uomitib. uteris siue à cœna, siue à raphani acceptione cõcitatis: deinde loci affecti & totũ corpus in balneo per nitrũ extergatur, post balneũ autẽ loci ex unguẽto per adarcẽ & euphorbiũ cõposito illinantur. Deinde rursus aliud medendi initiũ à purgatiõe facies. Solitus autẽ fui, inquit, purgatiuũ ad ischiadicos assumere huiusmodi. Colocynthidas quotquot uelis accipito, & derasa ac proiecta medulla ipsas oleo optimo expleto, & totam noctem finito, deinde oleo per se effuso, cum uacuo colocynthidis calice aquã una & dimidia olei mensura commẽsurato, ac in ollam fundito, atque cum ea ipsa communi aqua colocynthidas ipsas donec flaccescant, coquito: & expressas ipsas quidem abijcito, liquorem autem excolato, & affuso ad ipsum oleo feruefacito, ac panis siliginei contusi & cribrati quantũ satis erit inspergito, manibusq; satis diu emollito, ac pilulas ad nucis ponticæ magnitudinẽ formato, ex eisq; XXIIII. pilulas à balneo exhibeto. Si uero fortius reddere pharmacũ uelis, ad hãc dosim ueratri nigri corticis tenuissime triti obolos tres, & scammoniæ scrupulum unum adijcito. Possum autem idem de hoc præsidio quod suprà de clysteri dixi referre, quod uidelicet solũ aliquando sufficit etiã eam quæ per multũ tempus indurata est coxendicum affectionem extirpare: licet itaq; eo sæpe uti, multitudine tamẽ eius imminuta, & sanè moderatam eius multitudinẽ obseruauimus numerũ XVIII. pilularũ. Eis uero qui pilulas deuorare non possunt, colocynthidis cremorẽ exhibeto hoc modo. Colocynthidẽ quàm maximã perforato, & electo semine, relicto autẽ eo quod instar tomẽti inest in totũ, colocynthidẽ ex uino dulci ueteri expleto, & per totã noctẽ finito, & cũ desecto ex ea operculo cooperito. Mane uero ex colatũ per panniculũ uinũ, & tepefactum bibẽdũ præbeto. Si uero parua fuerit colocynthis, duas pro una uino expleto & exhibeto. Quòd si efficaciorẽ reddere uelis hũc cremorẽ, ueratri nigri obolos tres adijcito, & scammoniæ sesquiobolum. Cæterũ per interualla quædam prædicto clysteri ex cucumeris uidelicet syluestris radice apparato, etiam ad ipsos utaris.

De herba iberide, quæ & cardamine appellatur, eiusq; sinapismo. Cap. II.

Quòd si uestigium quoddã affectionis relinquatur, herbæ iberidis quæ & cardamine appellatur, radix assumenda est: etenim odorem & saporem ac figurã cardami, hoc est, nasturtij, habet. Multa aũt ubiq; nascitur, maxime tamen circa uetera monumenta murosq; & circa uias in incultis locis. folia autem habet nasturtij uere quidẽ uirẽtia, & nasturtio multo maiora: lõgitudo uero caulis cubiti parui est aut paulo amplior: æstate florẽ lacteũ promit, & tũc sanè efficacissima cẽsetur: semẽ fert quàm minimũ, atq; idipsum per totũ caulẽ enascitur. Radix uero acerrimũ habet odorẽ, & maxime omniũ nasturtio similem. Hãc æstate maxime recentẽ effodito (arida enim uires amittit) & diligenter tundito: tunditur autẽ difficulter, & axũgia ueteri modica excipito, ac iũcturæ coxę & uniuerso cruri imponito, adalligato, ac incũbere sinito, mulieribus quidem non infra duas horas, uiris autẽ per quatuor horarũ spatiũ, si possibile sit id perferre, excitat tumores cũ ardore & rubore, ueluti sinapismus facere solet: post uero in balneũ inducito, nullo unguento aut smegmate eis illito. ubi uero modicũ exudauerint, in soliũ ob feruorẽ mordacius desidere iubeto, idq; fortiter perferre cogito. morsum enim cũ ardore in principio inferre cõsueuit: deinde educito. Ferme enim semper, quamuis ab alijs fuerint importati, sua sponte pedibus ingrediẽtes, exibũt. Verũ à balneo ad oleũ multũ paucum admodum uinum ammisceto, & conquassata illinito, ac humore cum aspero panno deterso, crus ipsum cũ leuissimis lanis cooperito. Et sanè cõsueuit hoc ipsum præsidiũ nullo alio inde auxilio opus habere. quòd si tamẽ aliquando uestigiũ affectionis relinquatur, uicenis horis siue diebus interpositis, rursus eodẽ pręsidio utaris. Atq; hic quidẽ sinapismi est modus. Cęterũ pharmacum ipsum plures quàm sperare possis in se cõplectitur cõmoditates, & cũ minori acrimonia eius usus perficitur. Hoc autẽ utendi modo etiã ad inueteratos capitis dolores, omnesq; alios diuturnos dolores, quacũq; tãdẽ corporis parte cõstiterint: ad affectiones itẽ ægre solubiles, & resolutiones persanãdas uti licebit. Ceratũ ad ischiadicos: Archigenis. Porrò interiectis diebus quibus ab exhibitione remediorũ quiescis, ceratũ locis imponatur huiuscemodi. Opopanacis drach. VIII. in aceti cyathis II. dissoluito, deinde cerę trientẽ, cũ besse olei cyprini liquefacito, refrigeratoq; ac leuigato, & ad dissolutũ opopanaca cõijcito, unito, ac utitor.

De ustione. Cap. III.

Veteres, inquit Archigenes, etiam ustione in ischiadicis usi sunt, tũ per cauteres ferreos igni candefactos, tum per struthij & aristolochiæ radices coxæ iun-

ctura in altum perusta, itemq́ crure per interualla quædã, circa dolentes maxime locos cautere admoto. Quidam uero alij ad propinquę cruri affecto manus locum inter magnum digitum & indicem medium, circa infernum magni digiti siue pollicis articulum, caprinum stercus feruēs per forcipem imponunt, stercoraq́ uariant ac permutant, donec sensus ustionis ad locũ affectum perferatur: tunc enim sufficientem ustionem esse dicunt. Dioscorides autē hanc rem ita tradit. Caprinum, inquit, stercus feruefacito, & extenso magno manus digito, cauum locum circa inferni articuli eiusdem digiti finem notato: dein de locũ ipsum ex oleo prælinito, & lana conuoluta oleo imbuta ad cauum locũ substrata, sigillatim caprinum feruefactum imponito, quousq́ sensus per brachiũ ad affectam coxã procedat. Antylus autē, nos, inquit, etiã huiusmodi urēdi modo utimur: stercus caprinum siccum feruefacimus, eoq́ uetrem magni digiti affecti pedis perurimus paulo infra unguē usque ad os ipsum ustione penetrante. Hæc ipsa ustio extremas coxendicum affectiones, & quę nulli alij præsidio cedunt, dissoluit. Cęterum post ustiones porri folia cũ sale trita, aut oliuas nigras cũ sesamo illoto tritas, aut nucum interiora trita, ad locum crustosum imponito. Eis uero qui molles carnes habent, lac cũ melle adhibeto. Tertio autē die ab ustione, lenticulam coctam cũ melle donec crustę penitus excidant, cataplasmatis modo imponito: atq́ deinde de suppuratorio ductu utitor, ulceribus ad plures dies adseruatis, ne cicatrix eis obducatur. Nouimus, inquit Archigenes, plurimos qui ex prædictis ustionibus opem senserunt: uerum nobis, inquit, ad coxarum affectionis demolitionē prędicta remedia suffecerunt, itemq́ malagmata quæ paulo pòst dicentur: apposuimus autē De ustione, ne uidelicet eius usus ignoraretur.

Cura affectionis exacerbatæ. Cap. IIII.

Archigenis. Tempore porrò exacerbationis reliquę partes fascijs circumligandæ sunt, & diligenti fricatione contrectandæ: irrigationes item locos impinguantes, & per uices mutatæ, ex oleo sicyonio calido adhibeantur, & cum lana conuoluta contegantur. Cataplasmata autem ex semine lini ac fœnigręci affectis partibus imponantur. Maxime uero quę ex loliacea farina apparantur, ac quædam calefacientia assumunt, & altheæ radicem. Mitigant etiam uehementes dolores ex oleo fomenta, & ex milio fricto, itemq́ sale in sacculis calfacto. Potiones ad ischiadicos. Succus cyrenaicus exacerbationes diffundit, erui magnitudine potatus, aut deuoratus. Sũme facit & castorij dra. I. cum opopanacis obolis tribus. Alia potio ad ischiadicos. Farinę erui, anisi, fœniculi, singulorũ parem mensuram conijcito, tundito & cribrato, obolosq́ nouē, in dimidia uini hemina dato. Multa crassa per urinam ducit. Vbi uero purum prodire uideris lotiũ, ne amplius præbeto. Alia.

Centaureę minoris ramulos cõtundito & cribrato, ac ieiunis cochleariũ ex aqua calida ad horas tres aut plures dato. Alia. Radicem rubiæ contundito, & cribrato, similiterq́ præbeto, sanguinem per urinam educit, quotidie autē bibētem lauato. Auxiliatur item irionis semen cum uino, & smyrnij semē eodē modo. Seminis nasturtij dra. I. cũ uino: radicis capparis corticis drac. I. cum uino: radicis iridis tritę drach. I. cũ passo: ruta syluestris, & domestica, cum anisi decocto: symphyton in petris nascens, cum uino mulso decoctũ: radicis altheæ decoctum, aut centaureæ minoris: ammoniaci thymiamatis dra. I. ex aqua mulsa: seminis hyperici drac. I. quod ipsum & stercora educit, itemq́ pituitã: Baccæ iuniperi ex uino: Bitumen pro catapotio deuoratũ: carpobalsamũ ex aqua mulsa. Cęterũ & potiones dolorē lenientes, itemq́ soporiferæ, ubi dolores restiterint, cõmode assumi possunt: maxime tamē omniũ antidotus quę pæonia appellatur, in tertio decimo Sermone descripta. Ego autē, inquit Archigenes, etiã in exacerbationibus prędicto clysteri usus sum, eo uidelicet qui ex terebinthina & nitro constat, & euidentem permutationem feci. Poteris autem & cucumeris syluestris decocto in exacerbationibus uti. De reliqua diæta, Archigenis. Subiungemus autē ex ordine & paucis reliquã curam. Prę omnibus igitur adhortor ut contentiones, & exquisitæ negociorũ incommoditates eis exhibeantur, nõ solum à cibo accepto, sed etiã sumēdi cibi tēpore, diæta unctoria & impinguãte cõstituta, quo similiter carnis incremento sit consultũ. Nam si hanc ueluti neruorũ operculũ, acquisierint, tutum simul ad omnē externam causam inuentũ habebimus, simulq́ commodã exercitationem omni unctoria diæta potiorē apponemus. Vngantur autem ab expertis & gymnasijs exerceantur. Minime enim molesti labores fient cũ perito præexercitatore: & manus sanè exercitijs tritæ cõmodiores sunt mollibus ad curationem. At uero significandum est etiã quòd ischiadici ab assiduis flexibus & deambulationibus, & moderato cursu quàm cõmodissime opē ferre possint. Præcedat itaq́ gestatio in equo, deinde naturaliũ aquarum usus, primum quidem calidarũ, deinde etiã frigidarũ, si enim ad frigidæ lauationem adsuescant, sola suffecerit ad incolumitatē acquirendam. Cæterũ diæta tempore quidē exacerbationis sorbilis sit & modica, per interualla uero solidior & reparandis uiribus magis accommodata, habeatq́ acriũ eduliorũ comestiones quasdã per aliquot dies adiunctas. Eorum autē syluam sæpe iã apposuimus, utpote quæ nihil uiscosum, aut crassi succi, aut ægre concoctile, aut quod difficulter digeritur, cõplectitur. Bonæ uero concoctioni in primis consulant, non solum damni quod ex cruditatibus prouenit ratione habita, sed & incremēti carnis, qua prę omnibus ischiadici opus habent. Quin & qualitates eorum quæ ægre concoquũtur fugiendæ sunt, præsertim eorũ quæ urinã ducunt. Aluum autē probe solutã habere expedit: premuntur enim & aggrauãtur articuli, ubi ipsa fit adstricta. Neque uero assidue profluat uenter. Nam id imbecilles reddit, & quod cum purgationis impetu à toto corpore attractũ est, idipsum uicinas partes replet. Contingit tamen etiã aliquando à periculosa dysenteria oborta omnem coxarum mollitiem ac aptitudinem ad affectionem corrigi & emendari. Præstat etiã uomitus per interualla siue à cibo accepto, siue à raphanis. Neque latet nos quosdã ueratro ad ischiadicos usos esse. Scimus item ueratrum efficaciter auxiliari: Verum non suspicamur eius usu opus esse ad hanc affectionē, utpote quæ ab antè tradita cura extirpabitur. Cataplasma ischiadicum. Farinam lupinorum amarorum in aceto mulso aut posca decoctam

ctam imponito. Aliud. Calaminthen præsertim uiridem, aut si haberi nequeat, cum posca locis imponito, est enim præsidium præclarum. Aliud, facit ad uehementes dolores. Papaueris calices in aqua mulsa decoquito, ipsisq; proiectis farinam or deaceã aquę mulsę incoquito ac imponito. Aliud.

Calices papaueris uirides terito, & adspersa polentæ farina, in pastillos redigito, eosq; in umbra resiccato. Vsu uero expetente in sufficienti aceto dissolutos ac calefactos imponito. Aliud Asclepiadæ, ischiadicis, podagricis, & articulorum morbis euestigio auxiliatur. Fœnum græcũ in fictile uas coniectũ & posca sufficiēte affusa per integrã noctem macerato: mane uero ad ignem appositum donec soluatur coquito: deinde in mortario tritum, & sufficiēti melle affuso calefactum, & linteolo exceptũ ad affectos locos apponito, & fasciola adalligatum sinito, idq; per dies duos aut tres facito. Aliud. Radicis symphyti sexuncē rasam & in tenues partes cōcisam in pilam testaceam conijcito & enixe terito, atq; ubi contrita fuerit, mannę quadrantem, & ouorum recentium crudorum candida tria unà cum luteis adijcito, rursumq; enixe terito, & contritis lib. I. adipis suilli ueteris probe subacti addito, unito, ac linteolo excepta imponito. Euestigio dolores mitigat, & pręsertim cum fluxione articulorum obortos. Aliud Asclepiadæ. Fœni græci mola triti, corticis radicis mandragoræ, mannæ, cuiusq; quadrantem, oua cruda recentia X. radicis maluæ lib. I. radicis symphyti lib. I. carnis cochleæ terrestris sexuncem. Vt prædictum est apparato diligenter, & sublatum reponito. Vsus uero tempore pharmaci partem unam, adipis suilli ueteris partes duas accipito.

Epithemata & malagmata ad ischiadicos. Cap. V.

Malagma, inquit Archigenes, quod ualde multo experimento nobis constat, est subscriptum, uerum cucurbitam prius ad dolentes locos affigere oportet: ipsum autem malagma aliquandiu inhærere consueuit, quare expectabis eius utilitatem. Colophoniæ lib. I. baccarum lauri bessem, seminis raphani trientem, corticis capparis libram unam, picis aridę librã unam, pyretri libram I. ceræ libras duas & dimidiã, fœnigræci bessem, iridis libram I. sinapis bessem, nitri libras duas. Nitrum cum aceti libris duabus terito: deinde reliqua arida inspergito, simulq; terito, affusisq; liquefactis, emollito, ac utitor. Hoc quidē igitur malagma eiusmodi est, quod malum penitus extirpat, cutē rubefacit, & materias ex alto ad superficiem educit, quo sanè in principio nō oportet uti. Verũ quod sequitur leuissimum est & multæ commoditatis, quoq; citra formidinē conuenit uti. Ceræ trientem, styracis sesquunciam, satyrij sesquunciam, aloës primariæ sesquunciam, ammoniaci thymiamatis sextantem, croci unciam unam, pyretri unciam I. opopanacis unciam unã, galbani unciam I. thuris unciam unam, olei ueteris libras quatuor, aliquando autem sextantem solum in æstate: Apparato, & utitor. Præter opinionem etiam facit ad ischiadicos emplastrũ pardalis appellatũ, quod ad hydropicos inuenies descriptũ. Leæna emplastrum, malũ penitus extirpans. Olei ueteris libras duas, plumbaginis, salis communis, terebinthinæ, singulorum libram unam, squamæ æris quadrantem, æruginis, herbæ lanariæ radicis, chamæleonis nigri radicis, aristolochiæ, sinapis, singulorũ sextantē, aliquando etiã cāchryos unciã unam, aut pro eo pyretri tantundem. Auxiliatur etiã capiti ad hemicraniam impositum. Hierę, ad ischiadicos, hoc, inquit, usus sum ad Frōtinũ statim ab exacerbationibus imposito. Cerę drachmas centũ, uisci drachmas sedecim, terebinthinę drachmas uiginti quinque, galbani, myrrhæ, iridis, cuiusque drachmas sex, cedriæ heminæ dimidiũ, olei cyprini heminæ dimidiũ. Ceram, cedriam, cũ cyprino oleo liquefacito: deinde resinã & galbanum adijcito, & ablatis ab igne statim uiscum addito: & ubi dissolutum fuerit, irim inspergito & unito, & ad myrrhã in mortario cũ aceto tritã affundito. Quidam etiam nitri drachmas duas adiecerunt. Asclepiades autē ita inquit, Malagma quod ischiadicis statim post exacerbationum remissionem imponitur, facit ad ossa cōtrita ac omnem neruorum per consensum affectionem, omnemq; duritiem dissoluit: facit item ad alias inflammationes, comprimit & cōmittit malignas cicatrices. Prodest luxatis & collisis, & ad omnes malignas mamillarum dispositiones. Est enim ualde generosum. Ceræ, terebinthinæ, uisci, galbani, myrrhæ, iridis siccæ, singulorum drachmas quadraginta octo, olei cyprini quantum sufficit. Galbanum cum cera in mortario contusum & emollitũ cum cyprino liquefacimus, deinde ablatis ab igne uiscũ inijcimus, & ubi dissolutũ fuerit, irim inspergimus, & ad myrrham cum aceto in mortario tritam affundimus. Commodant etiã ipsis emplastra ex sale: quale & hoc est. Salis drachmas centum, picis sexuncem, olei libras quatuor, cerusæ libras duas. Salem per se quàm tenuissime terito, similiter & cerusam, deinde oleum ad ipsa in mortarium affundito, & postquàm sufficienter triueris, excepta usquequo manus non inquinent coquito ad lentum ualde ignem, deinde picem liquefactam & percolatam inijcito, ac rursus ad cōpagem quę manibus nō adhæreat reducito, & utitor. Malagma ex silphio, ischiadicis ualde præclarum. Ammij drachmas duodecim, silphij, seminis rutæ syluestris, baccarum lauri repurgatarum, singulorũ unc. I. medullæ colocynthidis drach. II. nitri, abrotoni, cardamomi, cuiusque drachmas quatuor, ceræ, adipis uitulini, ammoniaci thymiamatis, cuiusq; sesquunciã. Arida liquefactis ab igne ablatis inspergũtur, simulq; in mortarium ad ammoniacum cũ aceto tritũ infunduntur. Quidam uero ammoniacum cum cera liquefaciunt, & ad cōpagem manus nō inquinantem redigunt. Aliud malagma, quo Theodorus proprium patrem curauit, quũ ob dolorem suspicere non posset. Cerę, picis liquidæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe: liquescibilia liquefacito, & ad alumē cum aceto tritũ affundito, emollito, ac utitor. Asclepiadæ, ad ischiadicos: facit & ad colicos: secureq; in exacerbationibus exhibetur: scabiē etiam quam psoram Græci appellant, citra exulcerationē sanat. Ceræ, picis liquidæ, picis aridæ, cuiusq; lib. I. sulphuris uiui, aluminis scissilis, nitri rubri, cuiusq; sexũcē. Quæ eliquari possunt, eliquato, aridaq; quàm tenuissime trita paulatim adspergito, simulq; in mortario posca madefacto cōmisceto, emollito, ac utitor. Quidã picē aridã & resinam pinus, ac cerã, per singulos dextantęs sumunt, oleiq; sextantem addunt, ac reliqua, ueluti prædictũ est. Ischiadicum mirabile.

mirabile. Thuris, euphorbij, ammoniaci thymiamatis, pyretri, picis, ceræ, singulorum quadrantem, resinæ pinus aridæ, sexuncem, olei cyprini sexuncē, fellis taurini quadrantem. Thus, euphorbium, ammoniacum, unumquodque per se quàm tenuissimas in partes unà cū felle terito: liquescibilia uero liquefacito, & pyretrum inspergito, eaque ad trita fundito, unitoque, ac utitor confidenter. Experimento constat. Melius autem apparatur, si ammoniacū quàm tenuissime tritum liquefactis inspergatur, atque eo eliquato thus tritum adijciatur: euphorbium uero cum felle teratur. Vnguenta & acopa, quę neruorū lassitudinem in ischiadicis reficiunt. Ad coxendicum dolorē pæoniæ radicem in oleo ad triduum cōtusam accipito, & quarta die paululum coctam illinito. Cęterū prępurgandos eos scito, ex succi tithymalli guttis quinque tantum cum caricis acceptis, aut ex corticis tithymalli cremore. Corticē autē ipsum contusum & cribratum quatuor scrupulorum pondere in uino per integrā noctem macerato: mane uero excolatum uinum præbeto. Aliud. Nycteridē herbam, quam unguentū Helenes appellant, oleo decoquito, & per diem unam in oleo manere sinito, percolatoque & illinito. Aliud, multo experimē to cōstans. Herinaceum terrestrem uiuum in oleū coniectum donec flaccescat coquito: deinde eo extracto, farinæ adarces sextantē oleo inijcito, & olei cyprini unciā. I. Vtitor autem illito ex eo loco. Cæterum oleū ipsum in quo herinaceus coquitur librarū duarum pondus esto. Aliud ischiadicum, quod isotheon appellatur. Facit & ad resolutiones, & ad omnem neruorum per consensum affectionem. Castorij, opopanacis, euphorbij, œsypi liquidi, ammoniaci thymiamatis, galbani, terebinthinæ, singulorū sextantem, medullæ ceruinæ trientem, styracis unc. I. olei styracini trientem, olei irini sexuncem, piperis unciam unam, ceræ libram unam, olei sicyonij lib. I, olei ueteris librā unam. Ammoniacum, galbanū, opopanaca cū uino terito: liquescibilia uero eliquato, & ab igne ablata reliquis affundito, ac probe unito: styracem uero in pila tūdito, ac paulatim ex pharmaco ei addito: ubi uero dissolutus fuerit, cum reliquis unito, ac utitor. Acopō, ad ischiadicos efficacissimū est, quod inter cōmunia acopa post articularia remedia refertur, & Orchestæ inscribitur: eo itaque confidenter utitor. Vtere, & similibus acopis ac unguentis quæ istic describentur. Inspergimē ad ischiadicos in balneo. Inspergimen ischiadicum efficax. Farinam lupinorum in balneo inspergito, & in exudatoria tabella prostratum sudare facito.

Aliud, facit & ad inueteratas affectiones. Costi, piperis albi, pyretri, cuiusque quadrantem, nitri unc. I. fecis uini ustæ lib. I, contusa in balneo inspergito.

Aliud. Costi quadrantē, pyretri quadrantem, nitri unciam unam, piperis albi, adarces, euphorbij, cuiusque unciam unam, fecis uini ustæ libram unam, samsuci sexuncem, contūdito, cribrato, ac in balneo utitor. Hieræ, ad ischiadicos inspergimen lenitiuum doloris. Picis aridæ partes octo, sulphuris partē unā, terito ac misceto, & prælοto ægro dum corpus adhuc calet inspergito, & cum charta contegito, atque donec sua sponte decidat, sinito: nihil autem uetat ægrum lauare charta adhuc inhærente. Alia inspersio. Adarces, staphidis agrestis, canchryos, sinapis, cardamomi, piperis, euphorbij, sulphuris uiui, cuiusque unciam unam, cōtundito, & cribrato: ægro uero inducto, & in secunda balnei domo reclinato, pallio prius ad tabellam substrato, ad dolentem locum inspergito, & contente adfricato: deinde in calidam desidere facito, & prolutū educito ac extergito, rursusque inspergimen inijcito & adfricato: postea uero dum adhuc calidum corpus habet, eiusmodi malagma imponito. Cineris caulium brassicæ ustorum quadrantem & unciæ dimidium, cineris lignorum ficulnorum agrestium ustorum tātundem, picis aridæ libram unam, cineris lignorum uitis ustorum quadrantem & uncię dimidium, sulphuris uiui quadrantem, axungiæ libram unam. Liberabitur enim æger, atque id breui ab omni dolore, ut incantationi similis facultas uideri possit.

De podagra, & arthritide, siue articulorum morbo. Cap. VI.

Podagrica & arthritica affectio eiusdē speciei inter se existunt. Differt autem podagra ab arthritide nō toto genere, sed affectis locis. In omnibus enim debilitas est articulorum diuturna cū fluxione. Quæ quidem si in pedibus perficitur, Podagra appellatur, si uero in aliquo coxarum uertebro, Ischias, hoc est coxendicū morbus nominatur. Si uero in multis corporis articulis innititur, Arthritis, siue morbus articularis uocatur. Contingit autem aliquando ut repente irruat malum æqualiter per omnes articulos dispersum: quod ipsum euenire consueuit, his qui cōsueta exercitia coaceruatim relinquunt, & licentiore diæta utuntur: ut plurimum uero clanculum & paulatim fluxus irruere solet, alteri enim cuipiam magni digiti pedis articulum dolor inuasit, alijs uero calcanei extremum, rursusque alijs cauum pedis, aut ex calciamenti, aut ex consimilis rei affrictu. Cæterū initio à pedibus sumpto, paulatim ad genua malum procedit, ad coxēdicum item ac fœmorum iuncturas, deinde ad manus, singulis articulis particulatim affectis, quando sane proprie, ueluti prædictum est, arthritis & articularis affectio appellatur. Qui uero extreme ab hac affectione appręhenduntur, his & spinæ, uertebræ & costarum iuncturæ, & genæ dolent, aliquibus autem & iris siue corona pupillam oculi ambiens, neque est aliqua ossium cōnexio, quæ ab hac affectione sit immunis.

Causæ uniuersales. Cap. VII.

Generant autem affectionem cruditates coaceruatæ, & ebrietates, atque his adhuc amplius immoderatus rei uenereæ usus: iam uero & deambulationes concitatiores quàm pro more, & stationes diutius productæ, & familiares excretiones suppressæ, & consuetorum exercitiorum intermissiones. Vt plurimum uero aptitudines à parentibus in filios ac posteros transferuntur. In uniuersum uero amplius omnium crudorum humorum multitudo affectionis causa existit, quòd humorum multitudo affectionem inducit. Quando quidem igitur humorum multitudo in corpus digeritur, hique ipsi ad pedes deferuntur, & in ipsis partes omnes distendunt, inflammationesque & dolores inferunt, manifestissimū sanè id existit. Nam & tumore attolluntur affectæ partes, & uenæ sanguinis in ipsis apparent repletæ, & euacuatis ipsis in naturalē habitum æger reducitur. Verum multitudo influens nō

in omni

in omnibus æqualis existit. Etenim alij ex caliditate ægrotant, alij ex frigiditate, atque exinde etiam refrigerando, aut calefaciendo, aut resiccando opem sentiunt. Quā ob causam membra fluore infestentur.

Posteaquam igitur humorum multitudo in corpore cõgesta, hominē molestia afficit, unumquodque quidem membrum quod primum affectionem percepit, affligentem humorem à se repellit: eum ipsum uero suscipit aliquod ex uicinis membris ac subiectis. Itaque quũ fortiora mēbra eum depellant, & imbecilliora suscipiant, id adeo citra intermissionem cõtingit, donec id quod propellitur ad omnium debilissimum membrum peruenerit, & in ipso permāserit. Vna quidem igitur fluidarum affectionum generatio hæc est, membris uidelicet fortioribus super fluum demittentibus, suscipientibus autem imbecillioribus. Cæterum articuli ipsi ex assiduo motu debiliores redduntur.

Quare in quibusdam magnus sit morbus, in alijs uero paruus. Cap. VIII.

Magnitudo morborum ex fluxionibus obortorũ ad humorum influentium multitudinem consequitur. Si enim plures humores fuerint, maior etiā affectio contingit: si pauciores, minor. Cæterum multorum recrementorum influxus ob multas causas accidit. Etenim & copiam humorum multam esse oportet, & uias latas per quas feruntur, & partem quæ à fluxu infestatur raram, & facultatem in ipsa debilem: & membrorũ eum delegantiũ uires fortes, quo magna affectio fiat. Verum si paruus futurus est morbus, prædictis contraria omnia cõcurrere oportet.

Quare multo tempore aut pauco morbus duret. Cap. IX.

Porrò ut multo tempore aut pauco morbus duret, etiā prædictis sunt causę, tenacitasque insuper & crassitudo humorũ. Etenim sanguis multus & crassus, densa pellicula conclusus, & à uiribus debilibus segniter correctus, tempus auget & producit. Qui uero cõtrario modo habet, minuit & breuius facit. Cęterũ & in alijs corporis affectionibus, siue in superficie sint, uelut erysipelates: siue sub cuticula, ut herpetes: siue in carnosis partibus, uelut inflammationes, recrementa ut plurimum feruntur. In podagricis autem & arthriticis appellatis, usque ad iuncturas per altũ repletio ex fluxione cõtingit, unà cum hoc quòd nerui permadescunt & distenduntur, itemque ligamēta & pelliculæ, omniaque circum circa sita: atque ob id sæpe usque ad quadragesimum diem morbus extenditur. Etenim quum etiam cessauerit fluxus, neque amplius ex supernis feratur, repletæ adhuc multo humore existētes iuncturę, eũ ad circumsita mēbra delegāt. At uero si tenuior sit fluxus, celerrime ægri sanantur, nisi male omnino curentur. Quòd si uero quis ex medicis ueram methodũ ignorātibus per resoluentia semper omnes inflammationes curet, non in quadraginta tantũ dies, sed & in quadringentos, & in omnem reliquam ægri uitam inflammationes extēdet. A mala enim curatione podagricis pleraque mala accidunt, maxime uero calli & artuũ duricies, & articulorũ curuitates ac cõtractiones, propter medicorũ ignorantiam fiunt, qui neque per uenæ sectionem, aut purgationem euacuant, neque redundantem in uniuerso corpore humorē, quique ad iuncturas defertur, & proinde articulorũ morbos producit, per ea quæ moderate adstringāt repellunt. Quidā enim ex ipsis inflammationes immodice resoluunt, tũ per aquæ & olei mixtionem, tum per cataplasmata ex cruda ordeacea farina apparata, attrahuntque per cataplasmatum caliditatē humorũ copiam ex subiectis locis. Quin & ob hanc ipsam inductam laxitatem, affectas partes debiliores, & ad recrementorum susceptionem aptiores reddunt.

Quæ sit incuruatorum articulorum causa. Cap. X.

At uero alij medici immodice refrigerant, alij autē uehementer discutiunt. Ex quo sanè neruosas partes inspissari contingit, incuruarique & distorqueri, ob redundantium uidelicet humorũ susceptionem. Contingit item callosas & calculosas coactiones in ipsis emergere, & neruos spontaneo motu se mouentes congelari, ligamenta item & neruos qui tendines appellantur, qui sanè aptissimi ad hoc perferendum censentur, propterea quòd substantia ipsorum densa & solida existat.

Quæ causa generationis toforũ in artubus. Cap. XI.

Generatio quidem igitur toforum siue callorum in artubus induratorum, materiam quidem habet crassos humores, causam autem efficientem, qualitatem calidam & siccam. Quemadmodum uidere est & in tofis: qui in æreis uasis ex limosæ aquæ incoctione generantur. At uero pharmaca quæ ualde refrigerant, si assidue adhibeantur, nõ solum crassos humores congelant, sed & tenues. Quemadmodum uehementissimum frigus cõgelat aquam. Quę uero aceruatim & immodice discutiunt, id quidem quod tenue in ipso fluxu est, euanescere faciunt: quod uero reliquum est, inspissant & conglutinant: atque id eo amplius, si ad hoc quod discutiũt, etiam immoderate calefactoriam habeant facultatem.

Quæ causa sit cur inflammationes in podagricis non facile suppurentur. Cap. XII.

Causa cur podagricę inflāmationes nõ facile suppurentur, primũ quidem est affectarũ partiũ substantia, tũ natura, tũ pro more ęgre permutabilis existens. Ad hoc enim quòd natura durę sunt neruosæ partes, etiā tolerandi cura angũtur ea quæ molestiā inferre possunt, præsertim tamen pedum & manuũ extrema, quin & carne nudatæ magis hę sunt partes minusque calidę & humectę, & ob id etiā reliquis partibus frigidiores: imò & influentes in podagricis inflāmationibus humores corruptioni minus sunt obnoxij, & pharmaca similiter adhibita inepta sunt ad putrefactionē ac suppurationē. Etenim alia ex eis refrigerāt & repellunt, alia uero discutiunt, alia autem resiccant. Contingit tamen aliquando in quibusdam inflammationē aut suppurari, aut erodi. Quum enim crassus humor uehemēter fuerit cõdensatus, & deinde non ita uehemēter, sed moderate calefactus, necesse est ipsum suppurari. Acri uero & erosiuo humore influente, erosio contingit, quemadmodum & marcor in quibusdam succedit, irruente uidelicet in membrum humore qui putrefacere potest: quanquam raro hæc in podagricis contingant.

Quomodo ex inflammationibus & consequentibus accessionibus, siue symptomatis, adfligens humor cognoscatur. Cap. XIII.

Quomodo quidem uniuersi corporis intemperiem cognoscere & curare oporteat, iam antè in quarto Sermone est præscriptum, huius uidelicet tractationis.

tionis. Quomodo uero quis inflammationes in partibus inflammatis consistentes cognoscere posit, necessariũ & hic paucis referre. Apparet autẽ id ex eis quæ accidunt & consequuntur: quæ si quidem frigida fuerint, frigefaciunt: calida uero calefaciunt: mixta autem mixtas etiam signorum species inducunt. Quo uero manifestior fiat hic sermo, quæ iam dixi, repetam, singulatimq́ue retractabo.

Sanguinei humoris influentis signa. Cap. XIIII.

Humor sanguineus si multus fuerit, & circa summam caliditatem moderatus, repletionem efficit, & tumorem ingentem: non uenarum modo, sed totius membri affecti circa cutem: eumq́ue calidum quidem moderate, uehementer autẽ rubentem, pulsus autẽ adest in alto inflammationis mediocris. Qui hoc modo sunt adfecti, neq; refrigerantia neq; calfactoria ualde præsidia adhiberi sustinent, & assidue ac continue exacerbantur, quandoquidem assidue & æqualiter sanguinis allatio cõtingit, quanquã & per circuitum quidã irritatione uexentur, quum non continue sanguis defertur, & exacerbationũ accessiones omnino quotidie fiunt, uerum non ita durant ueluti hæ quæ ex pituita oboriuntur. Vrinæ uero eorũ qui sanguine redundant, fuluæ sunt, & mediocri crassitudine præditæ: aliquãdo etiam subsidentiã albã, aut nubẽ, aut tale quiddã in medio pẽdens quasi suspẽsum habẽtes. Quòd si magis ad pituitam declinet sanguis, albiores & crassiores: aliquando uero & conturbatæ reperientur urinæ, & multum est quod in eis subsidet. Venæ autem in his ampliore sanguine suscepto replentur, & in tumorem attolluntur. Aetas uero ab adolescentia usque ad ætatem uigoris apta fiet ad multitudinem sanguinis producẽdam. Edulia itẽ boni succi & quæ maxime alunt: & exercitia moderata. Ex temporibus uero, uer, & regio temperata.

Biliosi fluxus signa. Cap. XV.

Quòd si uero biliosus sit fluxus, color cutis inflammati loci, aliquando quidem flauior quàm secundum naturam apparebit: aliquando uero rubore cum flauo permixto, quando uidelicet flaua bilis sanguini est permixta. Caliditas autẽ uehementissima & feruentissima adest, quæ amplius refrigerantibus pharmacis gaudet. Qui enim ita habent, uehementer à refrigerantibus iuuantur medicamentis siue actu siue potentia talia existant. Exacerbationes uero his per tertium quenque diem mouentur, & præcipites quidem irruunt, citius uero uigorem remittunt: per uẽtrem enim & per urinam recrementa superflua his euacuantur: per cutem etiam transpirãt, utpote quæ tenuium partium existant. Lotia eorum subfulua sunt, & subflaua: quandoq; etiam acria, ut in mictione urinarium arrodant meatum. Curæ autem ingẽtes, & iræ, & uigiliæ, & illuuies multæ, & fatigationes, & diæta omnis bilem gignens & attenuatoria, ex acribus uidelicet & salsis eduliis, huius humoris influxum præcedunt. Aetas uero & temperies corporis calida & sicca ad eum apta est. Hora autẽ siue anni tempus æstiuum: consimilis item regio.

Pituitosæ fluxionis signa. Cap. XVI.

At uero si pituitosa sit fluxio, ad digitorum appresionem cauus fit tumor sublaxus existens & moderatus, & color dolentis membri albus. Dolores uero aliquando quidẽ fortes, aliquando uero mediocres, & exacerbationes quotidie paulatim irruunt & augentur, & per plures horas durãt, & breuem intercapedinem habent: imò neque unquam integre remittunt. Aetas autem hoc modo amplius afficitur senilis, & temperamentum humidum & frigidum, & consimilis ambientis nos aëris status, & tempus hybernum. Aliquando autem & frigoris sensum in alto locorum affectorum ægri perceptant. Vita uero ociosa & socordia ad pituitosi humoris generationem plurimum conferunt. Edulia item refrigerantis & humectãtis ac inspissantis facultatis, & balnea à cibo, unde & urinæ crassissimæ ab eis prodeunt, & sæpe conturbatæ reperiuntur. Atque hæc quidem signa sunt pituitæ natura frigidæ prædominantis. Nam & hæc ipsa propriè pituita appellatur.

Salsæ pituitæ signa. Cæterum si salsæ pituitæ fuerit influxus: color membri affecti & tumor eodem modo habent, ueluti de pituita est prædictum. Pruritus autem maximus & mordacitas infestat locos. Vrinæ uero tum his tum prædictis, aliquando quidem tenues & aquosæ, aliquando uero crassum in eis est quod subsidet, suntq́ue conturbatæ.

Bilis atræ influentis signa. Cap. XVII.

Quòd si ex atra bile sit fluxus, qui sane potentia frigidus est & siccus, quod raro tamẽ contingit, frigoris sensus quandoq; affectis adest, & corpora in profundo uelut atterantur aut scalpantur afficiuntur. Colores uero tumorum nigriores sunt, & circuitus exacerbationum per quartum quemq; diem redeunt. Sunt autem exacerbationes tum magnitudine, tum impetu mediocres. Aetas uero quæ magis hunc fluxum generat, est uigore inclinato, & uergente: temperies autẽ frigida & sicca, & natura quidem superfluitates pituitosas generat, non autem atræ bilis. Quæ uero ex degenerãte & mutata caliditate fit, flaua bile superassata & nigram generante oboritur. Præcedit porrò hunc fluxum diæta ex eduliis atrã bilem gignẽtibus, & lassitudines immodicæ. Regio autẽ ei apta est frigida & sicca. Tempus autumni, & cõsimilis aëris status. Vrinæ uero ut plurimum in principio tenues eis sunt & aquosæ propter obturationes: postea uero quàm secundum naturam atriores, & modicè crassæ, & quod subsidet in eis aliquãdo fuscum est, aliquando uero mixtum, subcruentũ uidelicet & fuscum reperitur.

Serosarum fluxionum signa. Cap. XVIII.

Sin uero serosa recrementa influant, dolores non ita magnos inferunt, quemadmodum etiam neque fluxu infestatas partes in tumorem ualde excitant. Secundum speciem uero consimilia perficiunt, qualia humores solent, qui cum eis eiusdem generis existunt. Pituitoso enim sanguine demanante, serosa in ipsa pituita recrementa, consimiles quidem secundũ speciem dolores inferunt, secundum magnitudinem uero multo minores. Vbi uero alij humores defluxerint, consimiles etiam illis serosæ ipsorum superfluitates inferunt dolores.

De his qui ex humorum complexu fluore infestantur. Cap. XIX.

Nosse perrò operæ precium est, quòd aliquando fluxus fluxui cõmiscetur, aut calidus frigido, aut uicissim frigidus calido, & secundũ utriusque horũ qualitatem exacerbationes fiunt, & continget quandoq; ægrum bis in die exacerbationum accessionem sentire.

Diæta

Diæta & cura podagricos præseruans. Cap. XX.

Qualis quidem igitur diæta unicuique prædictarum temperierum côueniens sit, iam antè prædictum est in quarto huius tractationis Sermone: superfluum uero est eadem bis scribere. Cæterũ ad ea quæ istic relata sunt, uomitus in uniuersum ferè omnibus qui podagricam affectionem defugere uolunt, commodi sunt, pręterquàm eis qui thoracem & caput, quæ facile læduntur, habent. Quibuscunque igitur ex exercitijs, aut alijs quibuscunq; motibus, recrementa in uẽtrem cõfluunt, his uomitus ante cibum prodest. Qui uero sanguinis copiam aggregarunt aut humores pituitosos, post acceptum cibum uomant per aliquot dies. Venus uero omnes podagricos extreme lædit, & præsertim si assidue aut intempestiue ea utantur. Etenim uoluptas per se neruosorum corporum robur & firmitatem dissoluit, multo uero magis si cum uehementi motu perficiatur, & ob id mẽbra affecta longe imbecilliora fiunt, & prompte ac expedite confluentia recrementa suscipiunt. Adhibetur tamen eius usus aliquando, propter consuetudinẽ uitiosam semine plurimum iritãte: quum uidelicet multi & noxij fuerit humoris. Generatur autem tale in naturis proprie multi seminis appellatis, & oportet sanè, quo molestiã eius uitemus, prohibere ne eius copia in seminarijs uasis generetur. Quomodo uero seminis generationem prohibere oporteat, iam prædictum est in eo qui hunc præcessit Sermone.

De olei & salis affrictu in podagricis. Cap. XXI.

Operæpretium porrò est nosse, quòd omnes qui se, ne in podagricam affectionem incidant, adseruare uolunt, & præsertim eos qui humecta & frigida natura sunt, magnifice iuuant sales cum oleo quàm tenuissime triti & affricti, nõ quidem tempore inflãmationis & doloribus instãtibus, sed quum hæc remittunt: nisi uehemẽter sicca temperie ægri sint pręditi. Omnibus enim qui hoc modo fricãtur, insitus calor augetur, & quod præter naturã est discutitur, recrementaq; consumũtur, & affecta membra fiunt robustiora, ac aduersus affectionem firmantur, minimeq; ei obnoxia redduntur, maxime si diligenter singulis diebus mane & uespere, ubi dolores, quẽadmodum dictũ est, remiserint, per omnem uitã hoc præsidio utantur. De quo sanè ausim confidenter pronunciare, inquit Philagrius, quòd etiam solum sufficiat his, qui uel maxime circa diætã delinquũt, aut immodice refrigerãtur, aut ægrotant ex labore, aut re uenerea nimiũ sunt usi, aut quęcunq; aliũ fortem excessum admiserũt: quare omnino postquam inflãmationes quieuerint & dolores, eo utẽdum est.

Vniuersalis methodus curationis podagricorum. Cap. XXII.

Itaq; prius dictis rursus in memoriã reuocatis, pronũciamus & membrorũ debilitatem, & humorũ copiam, primas causas omniũ fluidarum affectionum esse, præcipue tamen podagræ & articularis morbi. Quare duplex etiã sanationis scopus nobis præfigetur. Euacuatio redũdãtis humoris & corroboratio partiũ debilitatarũ. Euacuatio itaq; fiet aut per uenę sectionẽ, aut purgationẽ. Post uniuersalem autẽ euacuationẽ, calidi quidem fluxus refrigerationẽ amãt, frigidi uero calefactionẽ: humidi resiccari, sicci humectari gaudent. Et tenaces quidẽ ac uiscosos discindentibus & extergentibus curare conuenit, crassos uero tũ eisdem, tum quæ amplius attenuatoriã uim habẽt, acres uero per ea quæ mordacitatẽ obtundere possunt. Amplius autẽ ea quæ assidue influunt, per repellentia prohibẽda sunt, itemq; per ea quæ resiccant. Quę uero per circuitum iritãt, quum quidẽ influunt impedienda, quũ uero nõ deferuntur, tum sanè ea quæ iam illata sunt, euacuationẽ requirunt, ad quã itidẽ debilitatarũ partiũ corroboratio accedat.

Cura eorũ qui ex sanguinis copia ægrotãt. Ca. XXIII.

Quũ igitur sanguinei humoris fuerit influxus, & dolor mediocris, qui neq; calore suo neq; frigore manifeste infestet, locus inflammatus pharmaco quidem fortiter adstringente, modice autem resiccãte illinatur, eiusmodi autem est id quod ex acacia & utroq; ueratro apparatur. Abstineat autẽ æger ab omni cibo & motu, & uini etiã potu. Et si fluxionis impetus non ualde magnus fuerit, & pharmacum adhibitum cõmoditatem suã ostenderit, rursus cũ passo tenuis substãtiæ aut posca large dilutũ quo strigmẽtosũ reddatur, illinatur. Cæterũ neq; aqua neq; oleũ pedibus adhibeatur, sed & si illitũ abluere oporteat, quo uidelicet aliud illinatur, posca mediocriter tepefacta abluatur, aut cum plãtæ alicuius austerę decocto, usq; quo id quod influxit sedetur. Cataplasma ob id etiam imponendum ex malis maxime cotoneis, aut mespilis, sorbis, cornis, hippuri, sanguinaria, aut folijs quercus tenerioribus, singulis pane permixtis & uino ueteri maceratis. Idẽ uero ipsum & per alia quædam eiusdem materiæ existentia confieri potest. De quibus rursus postea sermonẽ repetemus. Porrò si sanguinis motus in uniuerso corpore uehemẽter inualuerit, utendũ nihilominus prædictis pharmacis, ne uidelicet particula repleatur, & dolores fortes ac diuturnos inducat. Euacuetur autẽ id quod ex sanguine redũdat, quãtum sanè id uires & affectio permittunt, & maxime si qui continetur sanguis bene sit temperatus, & homo ipse ad sanguineas euacuationes sit adsuefactus. Cognosces uero sanguinis impetũ, tum ex tumore præter naturã, tũ ex doloris magnitudine & uelocitate. proportionabiliter enim tũ ad copiã sanguinis, tum ad allationis eius modum, impetus ipse cõtingit. De sectione uenæ. Eos igitur qui multo sanguine abundãt necessario secta uena fortiter euacuabis, non solũ semel, sed iterũ atq; iterũ & pluries detractione paulatim repetita. Si enim uenæ sectione omissa, repulsorijs pharmacis fueris cõfisus, magni mali autor eris. Ex ignobilibus enim mẽbris ad principalia & uitæ necessaria sanguis repulsus, deinde in aliquod horũ irruẽs, uelut in hepar, aut septũ transuersum, aut thoracem, aut pulmonem, aut in ipsum denique cor, pro morbo mortem inducit. Quapropter maxime necessaria est sanguinis ac reliquorum humorum in sanguineis influxionibus euacuatio, præsertim in his qui sanguine redundant, itemq; reliquis humorum recrementis, ac lautiore diæta utuntur. In his enim antequam dolores oboriantur, uenam secare oportet, bis in anno sanguinem large detrahendo, & purgare quoque eosdẽ, si licet modo per singulos menses. Cæterum in omnibus diei horis uenam secare cõuenit his qui uehemẽtibus doloribus sunt appræhensi, adeo ut etiam si quis pransus sit, nihil ueritus tamẽ uenã secare possit, atq; id maxime si ex uẽtris

locis cibus ad intestina fuerit dilapsus. Vbi uero inuentre adhuc cibus detineatur, euacuatione prius per uomitum facta, ita paulatim sanguinem detrahes. Secanda est autem è directo cruris fluxione infestati uena præsertim in brachio inferna, ita tamen ut obseruemus in eius sectione subiectam ipsi arteriam. Si uero hæc non appareat, media, ita ut & in hac obseruemus subiacētem neruum. Quod si uero manus dextra dolore infestetur, uenā in dextro crure secamus, iuxta talos aut poplitem, aut plātam pedis: post sectam uero uenam si dolores adhuc perseuerent, & fortis tensio sit in affecto membro, sæpe in ipso inflammato crure uena incisa, & multo sanguine detracto, hominem ab omni dolore liberaui. Memini itaq, inquit Philagrius, cuidam in quo humores æqualiter omnes & multus in primis sanguis redundabat, bis sanguinem ex secta uena detractum, in quo manifeste cognoui quantam uim habeat uena è directo membri affecti secta. Quū enim dexter pes ei fluxione infestaretur, uena dextrę manus incisa, confestim à molestijs est liberatus: quūq tribus interpositis diebus alterum item crus fluxus infestaret, uena sinistræ manus secta, similiter à dolore liber euasit. & quum inde pharmaco ex croco curaretur, perfectam sanitatem recepit. Verum hic quemadmodum prædictum est, multo sanguine redundabat, & uniuersum corporis habitum eiusmodi habebat, qui non facile posset exolui. In his uero qui contrariam huic corporis dispositionem habēt, parcè sanguinem detrahere oportet.

Quòd eleuatas & incuruas uenas ex mēbris fluxione infestatis, ueluti in uaricibus, auferre oporteat. Cap. XXIIII.

Operæpretium est, inquit Rufus, etiam alios auxiliorum modos excogitare: Ego quidem igitur articulis pedum fluxu infestatis, laudo si quis uenas quæ ex supernis in pedes deferuntur excindat, ueluti uaricosa in suris excindi solent. Etenim partes hæ tempore præsertim inflāmationum apparent in tumorē eleuatæ, & uenæ circū circa rubent, & sanguine repletæ cōspiciuntur, atq qui ita affecti sunt, magis à dolore uruntur, & frigidis gaudēt. Si igitur quis uenas ueluti in uaricibus excindat, multitudo sanguinis non amplius influere & inflāmationem facere, quemadmodū antea consueuit, potest, atq id prǽsertim in sanguinea podagra conducet. In alijs uero articulis, utpote coxendicibus ac cubitibus & similibus fluxu infestatis uenæ non ualde apparēt. Quòd si contrà contingat, etiam in his eas quæ altius eleuatæ sunt, excidere oportet.

De perustione in morbo articulari. Cap. XXV.

Crustas igitur inurere oportet, aliquas quidem paulo altius loco fluore infestato, aliquas uero propius, atque id cauterijs facere præstat, aut si id æger ferre recuset, cum medicamentis. Longe autem præstantior est cauteriorum usus; nam & citius & siccius perurunt. In uniuersum uero pedibus ex fluxu infestatis, loci circa utrumq talum forinsecus & intrinsecus inurendi sunt, cauterijs iuxta magnas ibidem sitas uenas admotis, paulo altius supra talorum locum. Inurendus item locus inter magnum pedis digitum & eum qui ei proximus est, medius, ubi sane uenæ magis tumefactæ conspiciuntur, prǽsertim ex eis maximæ. Quibusdam autē & articulos ipsos perurere expedit, quū submucidi ualde conspiciuntur, priusquàm durities ad modum tosorum in eis generetur. Sciēdum tamē, inquit Rufus, quòd in articulorum submucidorum perustione, ulcera ægre curabilia oboriuntur, uerum ubi cicatrices coaluerint, maximum robur ipsis articulis præbent, ut nō amplius ad suscipiendum influentia recrementa sint apti. Et de his quidem hactenus. Oportunum autem & iam reliquam curam post sanguinis euacuationem aptam describere.

Cura in fluxibus sanguineis post sanguinem euacuatum. Cap. XXVI.

Post sanguinem euacuatū affectam partem aceto ueteri tenuium partium cum rosaceo rigare oportet, & præsertim si in alto hęrere dolorum causa uideatur. Etenim acetum propria sua tenuitate usq in altum progressum, expeditam rosaceo uiā exhibet, quòd natura sua dolores lenire potest. Cæterum si in superficie dolor consistat, per uini & olei usum magnopere iuueris, æstate quidem tepidorum, hyeme uero calidorū. Deinde etiā cataplasmatis utendum quæ inflammationes lenire possunt, citra hoc quòd prouocent & prolectēt fluxiones. Talia autem sunt, farinæ fœni græci & hordei, fabarumq & cicerum tritæ uino coctę, potest etiam aqua modica affundi, ubi uinum nimis forte extet. Quin & passo ac modico rosaceo unaquæque ex prædictis farinis cocta dolorē mitigare cōsueuit. Oportet autē cataplasmata omnino semper calida esse: quod cōmode fieri potest, si assidue permutentur, & lana forinsecus contegantur. De pharmaco ex croco. Quum itaq prędictis præsidijs adhibitis uehemētes compescuerimus dolores, parū quiddam de pharmaco ex croco ammiscebimus & præsertim ad cataplasma ex fabis apparatū, ne uidelicet coaceruatim trāsitus fiat: Deinde etiā amplius quid de pharmaco ammiscendū est. postremum uero pharmacū ipsum cum rosaceo dissolutum, & ad bonam compagem redactū imponemus: diffluit enim celerrime, si liquidius fiat. Hoc itaq pharmaco sępe post euacuatum sanguinem, doloribꝰ ualde imminutis statim usus sum, loco prius ex aceto rosaceo perfuso: multam enim utilitatē & breui ostendit: quare ipso assidue ad podagricos utimur, utpote quod laude dignum experimētum nobis exhibuit, inquit Philagrius. in pluribus enim solum hoc suffecit ad perfectam curationem semper quidem cū rosaceo dissolutum, aliquando uero uino tenui & fuluo ammixto, quantum sanè eius conquassando & excipiendo pharmaco satis fuit. Cæterum hoc ipsum in his faciēdum est, quibus adhuc aliquid ex fluxione ad inflammatū locum defertur. Quandoq autem pro uino acetum addimus, maxime ubi tum quod infertur repellere uolumus, tum discutere iam in loco cōtentum. Passum etiā aliquando pro uino additū mollibus corporibus profuit. Verū enimuero & ad pastillū ex acacijs & ueratris apparatum, adiectū hoc pharmacum sæpe quod influit prohibendo, & quod adest euacuādo, & membrum confortando, non parum iuuit. Solum item post sedatos dolores durius impositum robur partibus addit, ut adstricta & recrementorū influxui minime obnoxia, ac breui fortia reddatur. Hoc quidē igitur medicamento uarie & multiformiter usi sumus, multosq iuuimus, tum instante dolore, tum etiam

etiam eo sedato. Habet enim repulsoriam uim, paucam quidem illam, propter acetum & crocum. Habet & concoctoriã & discussoriam ac moderate resiccantem, rursus ob crocum & galbani thurisq; & ammoniaci thymiatis ammixtionẽ. Discussoria autem tum in his ipsis sita est facultas, tum in pice & aceto. Merito itaq; podagricis inflãmationibus conuenientissimum censetur. Nam & fluxũ moderate repellit, & calfaciendo sensim concoquit, & contentum discutit, & debilitatis membris firmitatem inducit. Cõpositio autem hoc modo habet. Galbani drachmas XXXII. thuris drachm. XXXII. croci drachmas sedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas quadraginta octo, ceræ drachmas nonaginta octo, picis aridę drachmas CCCCCLXXV. olei rosacei drachmas quadraginta octo, aceti albi acerrimi heminã unã. Ceram, picem, rosaceum lento igne liquefacta excolato: galbanum autem & crocum, ammoniacum, thus, cum aceto terito, & ad liquefacta & ab igne ablata in cacabum adijcito: unitaq; in mortariũ quod modicam aquam frigidam habet, diffundito, & sufficienter emollita extrahito, ac quẽadmodum prædictum est utitor. Hoc quidẽ modo Philagrius apparare pharmacũ ipsum præcipit. Quidam uero post eum etiam opij unciã unam, ad hanc cõpositionem adiecerunt, eoq; ad uehementes dolores sedandos usi sunt. Alij autẽ usus tempore instante parum quiddã opij addunt ad maximos cruciatus compescẽdos. Pastillus ex acacijs & ueratris. Porro ex acacia & ueratris pharmacũ hocce est. Pastillus podagricus admirabilis ad podagricos & morbũ articularẽ, inflãmationesq; & omnia pruriginosa: in principio enim illitus manifestã utilitatẽ exhibet, ut eadem etiã die lotus æger deambulet. Vbi uero dolor in uigore est, incõmode adhibetur. Quidã enim in uigore affectionis eo usus, cõfestim quidem sibi inde iuuari uisus est: paulo uero pòst concalefacto & resiccato loco, à maximis doloribus æger apprehensus nos accersiuit, quare quum accessissemus & didicissemus factum, cognouimus quòd membra in superficie posita contusionis modo affecta essent, tum ob inflãmationem, tum ob exortam ex pharmaco adstrictionem & distensionem. Distensæ autẽ erant & in profundo sitæ partes ex cuticulę exterioris ad interna impulsu. Abluto igitur prius cum aqua calida illito pastillo, cataplasma ei imponi iussi ex aqua mulsa dilutiore apparatum, & ex oleo modico dulcissimo, farinisq; fœni græci & fabarũ, atq; hoc ipsum feci propter eam quæ ex ipso pharmaco ei cõtigit oppilationemq; & constrictionem: quum uero dolores euestigio essent sedati, à resoluẽtibus discessi: etenim cataplasmata & irrigationes in fluidis dispositionibus adhibitæ incurabilem reddunt morbum. Verum pastilli ipsius compositio hoc modo habet. Acaciæ nigræ drachmas triginta duas, acaciæ flauæ tãtundem, glutinis fabrilis pellucidi, aut quod magis expedit, glutinis piscium drachmas triginta duas, ammoniaci thymiamatis drachmas sedecim, glaucij drachmas sedecim, aloës drachmas sedecim, thuris masculi drachmas octo, ueratri albi & nigri cuiusque drachm. VIII. Aceto scillitico trita cogito in pastillos. Vsus uero tempore eosdem in aceto eodem liquefactos illinito, & exiccare permittito, ægrumq; in balneum demittito, & ubi inde redierit, similiter utitor. Totũ pastilli pondus drachmarum cẽtum & sexaginta octo est, hoc est unciarum XXI. Hoc pharmacum podagricis inflammationibus inchoantibus cõuenit, & solũ sufficit, si nõ multitudo fluxus redundet: & multo amplius, si per plumbi succum fuerit dissolutum & liquefactum. Fit autem plumbi succus hoc modo. In mortarium plumbeũ succum aliquem refrigerantem simul & adstringentem inijcito, & cum pistillo plumbeo in sole, donec crassior reddatur terito, atq; ita iniectum pastillum & contritum illinito. Sit autem succus ipse plantaginis, aut oxylapathi, aut sanguinariæ, aut uuæ acerbæ immaturæ, aut semperuiui, aut aliquarum consimilium herbarum, quæ & ipsæ commodæ sunt in principijs inflammationum. Hoc ipsum itaque pharmacum ex plumbi succo, non solum in principijs & progressu, sed & in uigore mali aliquando commodum existit. Et Philagrius quidem hoc modo de pastilli usu scripsit. Quidam uero pastilli ex croco ad dysenteriam descripti, atque huius ipsius pares partes aceto aut plumbi succo terunt, & duabus ante balneum horis illinunt, atque ubi lauerint, à balneo rursus similiter illinunt, & egregium testimonium huic usui præbent. Diæta eorum qui ob sanguineum fluxum ægrotant. Inflammationes ex sanguinis influxu obortas, quẽadmodum dictum est, curare oportet. Cæterũ cibos eis exhibere oportet qui minus nutriunt. Quales sunt holera, & spinosæ plantæ: & ex uolucribus, montanæ: ex piscibus uero, qui in petrosis aquis degunt. Aluum uero facile subeuntem habere oportet, & si quidem officio suo non sua sponte fungatur, simpliciori aliquo clysteri seu infuso eluatur.

Cura eorum qui neq; uenæ sectionem, neq; purgationem sustinere possunt. Cap. XXVII.

Quandoquidem uero quidam adeo formidolosi sunt & mollicie fracti, ut neq; nomen uenę sectionis aut purgationis audire sustineant, non melius tantũ, sed & fortunatius est nullũ talem contingere. Et tamen si ad curandos eos cogamur, prædicere oportet diuturnos dolores eis affuturos, & uigilias, articulorumq; torturas & claudicationes, præsertim si crassus & multus sit sanguinis influxus. Abstinẽtia quidem igitur ciborũ illis constituenda est, & clysteres moderate fortes inijciendi, & pharmaca umbilicaria imponenda, epomphalia Græcis appellata, quæ sanè umbilico imposita aluũ ducunt. Vtendũ etiam his quæ sedi apponũtur, glãdulis uidelicet, uelut est cyclamini succus, & elateriũ, & similia, quorum in tertio Sermone feci mentionẽ. Vtendũ & post aluũ exolutã, unguẽtis discussorijs, & fricationibus eiusdem generis, & omnibus quę superfluum euacuare possunt ex locis fluxu infestatis. Etenim repulsoria, si nõ prius uniuerso corpore euacuato assumantur, periculũ inducunt. Cataplasmata igitur eis imponere oportet ex pane, fabaceaq; & fœnigręci, ac cicerũ farina, cũ aqua mulsa aut adipe suillo non ualde ueteri. Scarificationibus itẽ iuxta affectũ locum utendum. Irrigare autẽ assidue oportet ex aqua & oleo, & aliquãdo cataplasmata ex lixiuio apparare, quo per erosam cutẽ, ueluti per riuos malũ euehatur. Huiusmodi hominibus cõueniũt item ceratorũ formã habentia medicamẽta, ex oleo sicyonio, nitroq; & cera apparata, quæ humorẽ ad locũ delatũ discutere possunt.

possunt. Pharmacum ex lixiuio & spuma nitri digerens ac exhauriēs inspissatos humores, est autē pharmacum ipsis cōmodissimum, & facile parabile: excitat bullas, & cutē erodit. Spumæ nitri albæ quam achelesiam appellant, drachmas uigintiquinque, terebinthinæ drach. triginta sex, olei drac. CCCCLXXX. lixiuij ficulnei, hoc est, exustis lignis & aqua extinctis, loturæ eorum percolatæ drachmas octoginta quatuor, ceræ drachmas CCXL. Oleū, ceram, terebinthinam, & lixiuiū, hoc est aquam ipsam, ut prædixi, coquito, & quum pars maxima aquæ fuerit consumpta, spumā nitri prius tenuissime tritam adijcito, unito, ac utitor. Huiusmodi sanè sunt inflammationum podagricarum ex sanguine curationes.

De his qui ob bilis influxum ægrotant. Cap. XXVIII.

Quòd si uero inflāmationes ob biliosum influxū fiāt, tum & in his cōmunis scopus euacuationis adfligētis humoris existit. Fiant autē euacuationes in principio, tum per uomitū, tum per uentrē. Danda itaque pharmaca bilem educētia, ex quorū numero aliqua per utramque uiā bilem exigunt, uelut est thlaspi: hoc enim acetabuli mensura potatū & superne & inferne purgat, atque tantū sanè de eo semine ad summum datur. Constat autē quod & purgatoria medicamēta ex scammonia apparata flauam exagitāt & euacuant bilem: horū uero compositiones iam antè retulimus in tertio Sermone. Faciemus tamen & in hoc Sermone quorundā mentionem, sed paucorum & paulo pòst. Purgare igitur eos oportet confidenter, & secundaria uice, si res ita postularit: confestim enim in euacuationibus subsistunt & sedātur. Quòd si tamen neque hi purgari uelint, neque sustineant, ob quamcunque tandem causam, tum sanè & his, quemadmodū dictum est, mederi conuenit per umbilicariorum purgatiuorū impositionem, & per ea quæ sedi subduntur. Per infusum item aluus ipsorū eluatur. Et cataplasmata adhibeantur ex fabacea & hordeacea farina, adipe suillo recenti & insulso, tenuique chamæmeli farina ac aqua. At uero hæc ipsa posterius imponenda sunt: in principio autē usque ad uigorem ea quæ ex semperuiuo apparātur, & rosis uiridibus, perdicij herba, anchusa, sanguinaria, helxine, sideritide, portulaca, rumice acuto, atriplice, solano, plantagine, hyoscyamo, lēticula, & stratiote palustribus, blito, lactuca, seride, malua satiua, ramentis cucurbitæ, umbilico ueneris, flore uiolarū, mali punici corio. Horum unūquodque cum pane ex farina polentæ impositum dolorē tollit, & maxime psyllij semen aqua feruenti maceratū, & postquam succulentum factū fuerit, pro cataplasmate impositum. Vnguentum itē ex plūbi succo ad sanguineas influxiones præscriptum his cōmodissimum existit. Cōmoda sunt & mala cum pane trita imposita, & quæ his sunt similia. Et cerata Hippiones & Ambrosiæ nomine insignita, & quæcunque ex cera, chamęmelo, & rosaceo apparantur: adijcitur autē succus quispiā ex prædictis refrigerantibus, & ouorum cādidum, & aqua cum modico aceto, quorū compositiones paulo pòst subnectemus. Optimū autem pharmacū pro eis est ceratum ex rosaceo betę succo quantū satis est adiecto. Vidi etiam quendam hac affectione occupatum, qui immissis in frigidam aquā pedibus & aliquandiu in ea detētis pręclaram opem tulit. Alium item uidi qui ostreorum carnibus cum argenti spuma & uiridibus hyoscyami folijs ac oleo ueteri diligenter tritis utebatur, & tum illinēdo eas, tum imponendo probe restitutus est. Licebit autem per ostreorum penuriam, carnibus concharū fluuialium uti. Atque hęc quidem conueniunt, si mediocris inflammatio & ardor adsit. Nam si magna fuerit, ad erysipelatorum modum curationē instituemus. Cicutæ nimirum folijs & papaueris ac mandragoræ & hyoscyami adhibitis, quibusdamque medicamentis compositis stuporem inducentibus, quæ ex papaueris succo & similibus constant. In horum tamen medicamētorum usu immodici caloris deletionem pro scopo habere oportet, quæ sæpe in una contingit hora: post quam statim stupefactiuo ablato, cataplasma ex fabacea farina, adipeque & aqua imponatur. Etenim ubi ea quę uehementer refrigerant, diutius adhæserint, stuporem ægrumque ac languidum sensum corpori inducunt. Quapropter quū in feruentibus doloribus fuerimus ad stupefacientium usum coacti, postea refouebimus partes per ea quæ calefacere possunt.

Parabilia remedia ad inflammationes non ualde feruentes. Cap. XXIX.

Reliqua ex eorum numero quæ facile parantur, quęque doloribus non ualde magnis prosunt. Palmularum glandulæ sunt, & mali medicæ ramuli, citrium autem ipsam appellant & aureum malum. Quin & fructus ipsius medulla sapore acris, pani aut pollini ammixta in cataplasmatis cōmodissima est. Quemadmodum etiam si oleo coquatur & cera sufficienti ad oleum adiecta pedibus imponatur. Cōmodum est & symphytum per se pro cataplasmate impositum, & cum pane aut cerato permixtum. Et malicorium aceto incoctum, aut aridum tritum cum pane subactum. His ergo utaris. Optimum autem cataplasma podagricum & hoc est. Cupressi uirgulta teneriora & pilulas in ollam coniecta cum aqua marina, donec flaccescant, coquito. Deinde in mortariū culinarium transsumpta, ad cerati formam terendo redigito: & linteolo excepta, dolentibus locis imponito. Hoc cataplasmate quotidie ante somnum utitor, etiamsi non adsit dolor, per integrum annum. Nam perfecte ægrum sanat. Mirifice etiam facit cupressi decoctum, si ex eo æger sæpe perfundatur.

Aliud. Cypri, hoc est ligustri folia uiridia trita in pastillos digerito, usus uero tempore aceto dilutos illinito. Barbari autem Indi arida ipsa folia contusa & cribrata reponunt, usu uero expetente aqua feruenti subigunt, modico etiam aceto adsperso, aut rhois culinarij decocto, atque hoc modo inflammato loco imponunt, folijs ricini aut carpasi superstratis, aut si hæc haberi nequeant, brassicæ. Reperies autem mane cataplasma aqua plenum. Sensibilis enim discussio & exhaustio contingit, adeo ut æger exuctionem sensu percepeet, & maxime iuxta ungues. Vitiat tamen colorem, eum ad fuscedinem corrumpens, quapropter aliqui cerato liquido ungues pręlinunt. Aliud cataplasma, quod eadem hora dolores sedat. Cerebrum porci cum amylo & rosaceo tritum, & panniculo infartum imponito, & confestim liberabitur æger, ut deambulare possit. Optime faciunt item maluæ aqua coctæ & tritæ impositæ, celerrime enim dolores sedant.

De stupe

De stupefacientibus medicamentis. Cap. xxx.

Composuerunt medici, quemadmodũ pædictum est, ob excellentes dolores, aut etiam ob ægrorũ mollitiem quos curare cogimur, & neque minimum dolorem tolerare possunt, medicamenta stupefacientia appellata. Hęc enim nequaquam affectiones ipsas in quibus dolores fiunt, curãt: uerum stuporem & sensus hebetationẽ membris inducendo, quietem quandam doloribus obducũt, quapropter si ad huiusmodi pharmacorũ usum, aut ob excellentem dolorum magnitudinem, aut ob immodicam caliditatem erysipelatis cõsimilem, cogamur, utemur quidem modice, quo feruor immodicus refrigeretur, aut sensus oblæsio deleatur. Ad hoc etiam animaduersione habita diligenti, ne quid pòst uehementis caloris & doloris extinctionẽ, ex stupefactiuo pharmaco in mẽbro permaneat. Sunt autem medicamenta stupefactiua huiuscemodi. Asclepiadæ epithema dolorem leuãs, podagricis & articulari morbo commodum: usus eius est in ipsis exacerbationibus & excellentibus feruoribus inflammationum. Opij drach. IIII. croci drachm. I. panis siliginei quantum satis est: unumquodq; per se lacte bubulo maceratũ terito, & unita imponito. Aut hęc ipsa cũ lacte trita cerato rosaceo excipimus & utimur. Aliud, quod confestim à doloribus liberat: oportet autẽ ante pharmaci impositionẽ ægrum lauare, atq; ita extersis locis statim adhibere. Succi absinthij trientem, croci trientem, ceræ tantundẽ, opij unc. I. irini sexuncem. Opiũ & crocum in passo diluito, & affuso cerato unito ac utitor. Asclepiadæ pastillus podagricus, dolorem leuans. Vsus eius competit tempore exacerbationũ. Aloës lib. I. centaureæ sextantem, thuris trientem, myrrhæ trientem, lapidis asij, opij, succi mandragoræ, styracis, aluminis scissi, cuiusq; sextantem: excipe, ac subige passo, & ad pastillorum formam reducito. Vsu uero expetente lacte dissolutos cum pinnulis illinito, supra illitum locum linteolo imposito passo imbuto.

Vnguenta recalfactoria quæ post stupefactiuorum usum adhibentur. Cap. xxxi.

Quum itaq; stupefactiuis usq; ad feruoris inflãmationum deletionem fuerimus usi, pòst calefacere membra cõuenit cataplasmatis ex castorio & thapsia cõpositis: si enim hoc non fecerimus, debilia & intemperata reddita mẽbra perpetuo fluori obnoxia reddemus, & quæ in actionibus facile offendẽtur: quapropter unam atq; alteram unguentorũ recalfactoriorum compositionẽ apponam. Ex quorum numero & hæc est. Succi thapsiæ drac. VIII. piperis drach. XXIIII. adarces, cãchryos, euphorbij recẽtis, cuiusq; dra. XXXII. Si uero recens euphorbiũ desit, duplum eius sume: staphidis syluestris drac. XII. pyretri dra. XII. terebinthinæ drach. XVI. ceræ drachm. XXIIII. olei cyprini libras VI. Altera, eiusdem usus. Pyretri, castorij, helenij, adarces, piperis, euphorbij, zingiberis, nitri, ceræ, singulorum drachmas VIII. irini quantum sufficit. Pro pauperibus autem satis faciunt, allia, thymus, origanum, satureia, sinapi, & similia.

Pharmaca & edulia eorum qui flauæ bilis influxu infestantur. Cap. xxxii.

Exhibenda est autem & cyclaminus à flauæ bilis influxu infestatis. Huius enim radix quàm tenuissime trita cum aqua mulsa aut passo pota, biliosum humorem per sudores excludit. Dandæ autẽ ex ea drachmæ quatuor corporibus magnis & robustis, reliquis uero pro uiriũ tolerantia. Adiuuare uero oportet sudorum exclusionem corpus calefaciendo & fricando, ita tamen ne affectos locos cõtingamus. Prębenda quoq; in potu ea quæ urinã cient, talia enim bilem per lotium euacuare consueuerunt: pastillus itẽ ex seminibus soporifer, & qui à triangulari forma Trigonus appellatur, & consimiles, doloribus infestantibus commode à flaua bile affectis exhibentur. Nam & somnus alti soporis inde oboritur, & fluxiones ab ipsis resiccãtur, atq; id maxime si post corporis per purgatiuũ euacuationem exhibeantur. Edulia autẽ eis apta quæ refrigerant, non tamen humectant: humiditas enim auget fluxiones. Dandum item eis lactucæ semen ob somnum conciliandũ, & papaueris semẽ tum in cibo, tum in potu. Mala etiã & sorba & mespila præbenda, & quæcunq; ad hoc quod refrigerant, fluxus cohibent allationem. Cæterum à uino omnino exacerbationis tempore abstinendũ est. Intercapedine autem pura reddita parum ex eo cõcedendum. Porrò inedia ab amara bile infestatos extreme lædit: nam bilem acriorem reddit.

Cura eorum qui ob pituitæ influxum ægrotant. Cap. xxxiii.

Horum item curationem à pituitæ euacuatione principium sumere oportet. Euacuatur autem humor pituitosus per uomitus quidem, nihilominus tamẽ & inferne per uentrẽ. Vtilis est autem in hac affectione per inferna purgatio, siue iuxta manus, siue iuxta pedes hæreat morbus, & multo adhuc magis si iuxta omnes corporis articulos fluxus fuerit dispersus, familiarior enim pituitæ uia & minus periculosa per intestina existit. Si enim in superiorem uentrem uiolenter adtracta non euacuetur, periculum inducit. Quapropter tutius est ut ad infernam excretionem ducatur. Euacuata enim in una die morbi utcunque inueterati robur contundit, quare in podagra innatum ex pituitoso humore fluxum, & mediocriter affligentem, & qui tum potentia tum actu calidis remedijs delectatur, purgare oportet. Ante purgationem uero modice adstringentibus utendum, atq; id magis adeo circa initium fluxionum. Atqui si euacuatio per purgationes fieri non posit, quę sanè uel sola sæpe sufficit ad affectionum fluidarum curationem: tum inedia & fame utendum est ad plures dies. natura enim pituitosi eam bene tolerare possunt. Vtendum etiã cõfricationibus discussorijs ampliusq; efficacioribus infusis, & pharmacis cientibus urinã. Cæterum quæ ratione nutrimenti præbentur edulia, natura sicciora sint, & minus nutriant, ueluti est oryzæ succus & bromi, qui inter frumentacea refertur. Nuces iuglãdes paucæ, pistaciaq; & nux thasia, & uuæ passæ, & capparis ex aceto mulso. Quãdoq; etiã parui pisciculi in petrosis aquis coaliti, & auiculæ mõtanæ assatę præbeantur. Vinum autẽ præbeatur quàm minimũ interualli tempore, tenue, fuluum & uetus. Cataplasmata autem quæ frigidis fluxionibus cõueniunt imponenda. In principio quidem terebinthi folia uiridia & tenera cũ adipe suillo recẽti, & rosaceo, modica cera adiecta. Apta sunt ipsis & cupresi folia & pilulę uino cocta. Et cyperi radices, & rhamni folia. Post principium uero pi-

tuitosis conuenit ex eruo & lolio ac fœnograeco cataplasma. Quemadmodũ etiam ea quæ ex ciceribus constant, aristolochiæ radice trita ammixta, centaureaq́ & gentiana, & pæonia, & bryoniæ radice ac fructu. Ex amaraci item coma, & artemisia, abrotoniq́ folijs & adianto, uitice, lauro, pulegio, samsuco, menta, brassica, sisymbrio, serpillo, filice, fœniculo, eruca, & reliquis quæ saporis acris, aut salsi, aut amari sunt, & maxime si dolores citra ardorem ex refrigerationis sensu sint oborti. Singula uero ex his cum pane & adipe recentia pro cataplasmate imponito, quanquam nihil uetet unũquodq́ per se adhibere. Optimum est etiam fomẽtum ex passo mari mixto apparatum. At uero quinquefolij radicũ & malicorij æqualibus partibus decoctis perfudi ac foui, inquit Archigenes, circundolẽtes partes. Imò & tritis ipsis magis inflammata loca cataplasmatis modo contexi, atque hoc ipsum multis uelut obluctans & resistẽs remedium dolores expulit, aliquibus autem ut pharmacum nulli inferius ipsos mitigauit, rarissime uero citra commoditatem apparuit. Mansuetissimum uero & hoc est. Altheæ folia cocta trita tum per se, tum cum polline, aut ordeacea farina imponantur. Ceratum item ex radice eius, quæ hibiscum appellatur, cocta in aqua mulsa trita, constet autem ceratum ex gleucino aut irino. Imponatur uero his qui tum uehementer calida, tum ualde frigida auersantur, mediocribus autẽ delectãtur. Pharmacum porrò conueniens noui, inquit Philagrius, podagricis qui unà cũ doloribus frigoris sensu percelluntur, id quod ex laurino componitur. Quum enim & alia eiusdem generis sint cum ipso, tantam tamen cõmoditatem à nullo exhibitam scio. Compositio autem hoc modo habet. Pharmacũ ex oleo laurino. Ceræ, adipis suilli ueteris, resinæ pinus siccæ, terebinthinæ liquidæ, cuiusq́ drach. XCVI. cyprini, laurini, œsypi, butyri, cuiusq́ drach. XLVIII. galbani, medullę ceruinæ, cuiusq́ drach. XVI. Hoc quidem igitur medicamentum confestim à dolore liberat eos qui in dolore frigoris sensum perceptãt. Admirãdum etiam in his pharmacum est, quod ex croco constat & galbano, supraq́ ad sanguineum influxum præscriptum est, & in omni tempore adhibetur. Sunt autem & alia pharmaca his apta. Quemadmodum ea quæ Myracopa appellantur, & quæ ex ipsis cõponuntur cerata, fiunt autem hæc commẽsurata & proportionata cera ad unguenta ipsa ammixta. Pharmacum ex metallicis. Optimum uero & ipsis pharmacũ est ex metallicis ad sauciatos neruos à Galeno apparatum, cuius & nos admirabile periculum fecimus, inquit Philagrius. Quum enim partium quàm tenuissimarum sit, ad profundũ corpusculorũ progreditur, & attenuat, & discutit. Commodum igitur existit in prædicta dispositione post sedatos dolores admotum, aut quũ mediocres existũt, non solũ enim discutit, ut dictũ est, sed & repellit. Cõpositio uero hæc est. Chalcitidis drach. VIII. misyos drachmas XVI. Squamæ æris drac. XXIIII. thuris drac. XXIIII. galbani drach. XII. colophoniæ drac. XCVI. ceræ drach. XCVI. olei drach. CXXVIII. aceti acerrimi quantum satis est. Metallica cum aceto in sole ęstiuo terito ad plures omnino horas: Deinde thus adijcito, rursusq́ diu terito, & liquescibilibus liquefactis, refrigeratis, & erasis admixtis unito, ac utitor. Pharmacum ex uino & oleo, Galeni.

Aliud pharmacũ ex oleo & uino Galenicũ, conueniens in declinationibus inflãmationum, & post easdem omnibus podagricis. Spumæ argenti, drachmas XCVI. olei ueteris drachmas CXCII. ad podagricos uero sufficit, si anniculum sit oleum, uini ueteris fului pellucidi atque leniter dulcis drachmas CXCII. Coquito simul ad compagem manus non inquinantem. hic enim est optimus eius apparatus. Nam qui triplum olei accipit, diutius coquitur, & magis resiccans redditur. Porrò in his qui pòst dolores uehemens frigus percipiunt, aliud Galenicum pharmacum ex euphorbio ad sauciatos neruos descriptum conducit. At uero adhuc pharmacum podagricis commodum, tum in inflammationum remissione, tũ post easdem existit, quod Aegyptium appellatur, & quod ex lanis succidis ustis apparatur. Habetur autem inter multæ commoditatis emplastra in XV. Sermone huius tractationis.

Cura eorum, qui ex atræ bilis influxu ægrotant. Cap. XXXIIII.

Dicatur autem ex ordine & de atræ bilis influxionibus, quæ & ipsæ omnino uniuersali euacuatione præcedente opus habent, hoc est uenæ sectione, aut purgatione. Quando quidem igitur ad atram uergunt bilẽ, euacuatione per ea quæ ipsam repurgant: quãdo uero ad sanguinem atra bile infectum declinant, per uenæ sectionem. Si uero ambo hæc simul per totum hominem redundarint, non unũ aliquod ex prædictis adhibere suffecerit, sed præsecta uena, deinde depurgare cogimur, quod ipsum & in alijs affectionibus duplici euacuatione indigentibus erit faciendum. Priusquàm igitur totum corpus euacuamus, atque in ipso etiam euacuationis tempore, dico sanè in principijs, repulsorijs & sensim simul calefacientibus utendum est. Post euacuationem uero his quæ sensim calefacere, & attenuare, & discutere possunt, utemur. Sunt autem repulsoria quidem simulq́ leniter calefacientia, terebinthi folia & cupressi, cyperi radices, & similia. Calefactoria autem simulq́ attenuatoria & discussoria, bryoniæ radix & cyclamini, syluestrisq́ cucumeris, & raphani, lauri item folia mollia, & pastinacæ, & caucalidis, sinapis, nasturtij, conyzæ, brassicæ, iridisq́ & ocymi & aliorum innumerorum folia. Ammiscenda autem sunt hæc pani aut cuipiam ex prædictis iam sæpe farinis, & adipi anserino aut gallinaceo, butyroq́ & œsypo, atque id maxime in humectis & mollibus corporibus, quo leniora reddãtur. Quin & post huiusmodi pharmacorum impositionem, præscripto ex croco pharmaco, & eo quod ex metallicis constat, uti conuenit, ampliusque quod Machærioni inscribitur, & quod Isis appellatur, similibusq́, quorum compositiones in XV. Sermone traditas reperies. Etenim huiusmodi pharmaca relictum in membris humorẽ concoquunt, eundemq́ attenuãt & discutiũt, ampliusq́ membra debilitata corroborant. Cõmodissimum autem pharmacum per interualla exacerbationum dolore non infestante, ad atræ bilis fluxiones est Corax, quemadmodum etiã pastilli, Andronius inquã, & Musæ, & qui ex centaurea, itemq́ qui ex lanis succidis apparatur, & consimiles in XIIII. Sermone descripti. Illinũtur autem cũ uino dulci. Miscentur etiã ad præscriptum

ex croco pharmacum, & ad id quod ex metallicis constat, ita tamen ut parum quid ex pastillis ad multã pharmaci partem commisceamus, ut uidelicet pastilli XII. pars ad unam pharmaci partẽ addatur, hoc est ad pharmaci lib. I. pastilli uncia una. Aliquando autem minus. Quum enim euacuare & discutere uoluerimus, minus de pastillo adijcimus, corroborare autem & firmitatem addere, plus. Quòd si neq; perfecta, neq; absq; dolore sint exacerbationũ interualla, panem uino maceratum & sufficienter emollitũ ad prædicta medicamenta per interualla ammiscere expedit. Præstans autem est & in his discussoria fricationum species uniuersi corporis, præter affectas partes, tum per interualla, tum tempore exacerbationum uehementius & diutius facta, & maxime si non fuerint præeuacuati.

De his qui ob tenuem fluxum ægrotant. Cap. XXXV.

Si serosi sint humores qui ad articulos influunt, non paruum signum tenuitatis ipsorum est, quòd neq; tumorem magnum habeant inflammationes, neq; diutius durent, imò neq; molestiam aliquam in motibus perpetiuntur ægri, postquàm quieuerint inflammationes. Eorum igitur qui ob tenuem influxum ægrotant, remedium quod eadem die opem eis fert, purgatio est per ea quæ serosos humores euacuare possunt facta. Fluxiones autẽ quę non ita ualidum dolorem inferunt, sæpe in solo irrigationũ fotu substiterunt, ex oleo uidelicet rosaceo & uino dulci suppressæ, modica cera ammixta, ijsdémque lanis succidis exceptis, additur etiam aliquando nitri spuma. Quin & quod ex cote naxia & ferri affrictu deteritur, & in ea cõgregatur, illitum iuuit: Et selinusia terra, & cretica, & samius aster, & lemnia, sphragis appellata, uino & posca, & aceto ac passo diluta, illita eodem modo profuerunt. At uero & caseus recẽs coactus impositus mediocres inflammationes etiã solus iuuat, & cũ polẽta, aut farina præsertim ordeacea. Habet enim in se non modo quid repulsorium, sed & discussorium, per quod & tenues fluxiones repellit, & humores in articulis euacuat. Lentisci etiã ramuli teneri & fructus, similiterq; myrti & terebinthi, & pirorum, ac quercus, oleæ, punicæ, mespilorum, cerasi, pruni, rubi canini, & rubi, cuius etiam fructus & uirgulta idem operantur, & ut simpliciter dicam, quæcunq; res in fructibus, & folijs, & succis, & radicibus aliquid amari, aut acris, aut salsi, aut nitrosi habẽt, simulq; cum amaritudinis, & acoris, omniumq; prædictorum moderata qualitate non adeo excellẽti, adstringũt: hæ mediocres dolores ex fluxione obortos iuuant. Sufficit autem unà cũ his ad perfectam sæpe curam fames ipsa: Quemadmodum etiã clyster omnibus fere podagricis conuenire uidetur, & maxime in quibus uenter assidue cohibetur. Ruta etiam uiridis & pastinaca uiridis utiliter ipsis pro cataplasmate imponũtur, maxime quibus uenter cohibetur, ampliusq; quibus pungitiui sunt dolores & inflãtes. Ammiscere autem omnibus his expedit adipes, quandoque & polentas, & farinas quasdã, quæ haberi possunt: mel item ac passum, & rosaceum, quo humecta & liquida conseruemus. At uero si & fermẽtum modicũ hoc tẽpore ammisceas, nihil peccaris. Hoc igitur modo etiam plurima ex hortensibus tibi commoda fuerint, si ipsa iuxta prædictas qualitates iudicaris, amaram nimirum & salsam, acidamq; & adstringentem atq; acrem, quæ omnes sint mediocres. Inuenies autem aliquãdo & dulcem qualitatem unà cum his permixtã in eadem etiam planta. Ea quoq; quæ in mari nascuntur, plerunque talia sunt, utpote quæ Lactucæ appellantur. Sunt autem germina lata & oblonga ac uiridiora, tenuia & subrugosa, ac ueluti conduplicata ad littora maris per fluctus eiecta. præstantiores autẽ fiunt cum posca decoctæ. Viridia item quæ in fuco siue alga tinctoria ad radices sita sunt. Et ad hæc quæ in petris maris reperiuntur similitudine fungorum, reliquaq; germina mollia commodant eodem modo. Omnia enim huiusmodi apte commiscentur adipibus ac farinis. Quin & torpedo tum marina, tũ fluuialis, iuxta alium quendam modum, non in paruis solum, sed in magnis quoq; inflammationibus congruit. Naturali enim facultate quadam stuporem inducit, & dolores è corporibus tollit. Quapropter ipsam uiuentem assidue admouere inflammatis locis oportet. Cocta item adhuc uiua in oleo, deindeq; extracta, ac modica cera cum oleo eliquata, commodissimum pharmacum omnibus dolore afflictis podagricis redditur. Consimili efficacia uermes terreni appellati præstant, si in oleo coquantur, & cera postea in oleo liquescat.

De fluxionum inter se complexu. Cap. XXXVI.

Quũ itaq; iam simplicũ & immixtarũ inter se fluxionum curatio sit relata, nulla difficultas amplius est, etiam mixtarum curam inuenire. Satis enim manifestum est, quòd ad humorum complexum, consequenter etiam curationes oporteat mixtas esse. Cognitiones autem mixtarum fluxionum ex prædictis simplicibus affectionibus sunt sumendæ.

Cura affectionum ex sanguinis & bilis complexu. Cap. XXXVII.

Si igitur sanguineę & biliosæ affectiones concurrant, & propterea tumor magnus & ruber, & quodam modo flauus ac feruidus, membrum fluxione infestatum apprehendat, & dolores nunquam remittentes incumbãt, & exacerbatio uehementer quidem alternis & tertio quoq; die fiat, benignior autem singulis diebus: omnino sanè manifestum puto, quòd medicationis initium à uenæ sectione primum fiet, consequente exinde biliosi humoris purgatione. Satis constat autem quòd & euacuationũ tempore repulsorijs utemur, quæ uidelicet frigidæ & adstringentis sunt facultatis: Et deinde primũ mitigatorijs & refrigerantibus quidem utendum, nõ autem amplius adstringentibus. Adstrictio enim tumorem in spissat ac cogit, ut ęgre discuti & resolui possit, si diutius ea utamur. postremum uero etiam his quæ concoquere & discutere tumorem possint, utẽdum est. In principio igitur iuxta euacuationum, inquam, tẽpus, utile pharmacum eiusmodi affectionibus est ex acacia & ueratris pastillus in mortario plumbeo cũ semperuiui, aut plantaginis, aut sanguinariæ, aut senecionis, aut umbilici ueneris, aut rumicis acuti, aut solani, aut uuæ acerbæ, aut hyoscyami, aut lactucæ succo dilutus. Atqui iuxta augmẽta & uigores affectionum, etiam ea quæ ad sanguineas affectiones dicta sunt, in cataplasmata ammiscere expedit, succosq; item iam relatarum herbarum, & ipsas adeo herbas tritas. Postquam uero feruor inflammationis cessarit, concoquentibus cataplasmatis & medic

medicamentis utemur:parte etiã affecta uulnusculis impactis scarificata, præsertim si appareat tumefacta.

Cura bilis ad pituitam permixtæ. Cap. XXXVIII.

At uero si pituitosi humores biliosis fluxionibus ammisceantur, si quidem unio & permixtio ipsorum eodem tempore hominem infestet, miscere etiam remedia oportet, eorumq; multitudinem purgare per ea quæ bilẽ simul & pituitã educere possunt: forinsecus aũt cataplasmata imponẽda pari aut impari modo permixtis his quæ pituitosum & biliosum euacuãt fluxũ. Et pari quidẽ modo utraq; conijciemus, quũ affligentiũ humorũ mixtura æqualis fuerit. Impari uero, si alter humorum redundarit. Neq; uero obliuioni tradendum, quòd aliqua ipsorum in principio recte adhibentur: aliqua uero iuxta mali progressum & uigorem. Quædam uero eo remittente & circa declinationem.

Cura humorum atræ bilis alijs permixtorum, Cap. XXXIX.

Eadẽ etiã methodo uteris, si atræ bilis fluxiões reliquis fuerint ammixtæ, tum iuxta exacerbationum circuitus, tum iuxta continuitatem. Neq; enim solum ad affectionum cõplexus est respiciendum, sed & num assidue & citra remissionem, an iuxta circuitum infestẽt. Primũ quidẽ igitur & in illis euacuationibus cõuenientibus utendũ est: Deinde ubi quidẽ assidue infestarint, cataplasmatis dolores sedãtibus uti expedit: Vbi uero per circuitũ moueantur, instãtibus quidẽ doloribus mitigatoria cura, per interualla uero corroboratoria membrorum utemur. Manifestum autẽ quòd quæ magis feruẽt, maiori refrigeratione opus habẽt: quæ minus, minori. Omnia tamẽ feruentia refrigerare oportet. Quæcunq; autem fluxiones pruriginosæ fuerint, obtundentibus & discussorijs curabuntur. Quæcunq; uero mordaces, obtũdẽtibus solis. Et quæ in alto sitæ sunt, per ea quæ tenuium partium existunt: quæ uero in superficie, per simpliciora. Omnium autem horum syluam in fine secũdi huius tractationis Sermonis præscriptam habes.

Cura durorum humorũ qui post inflammationes relinquuntur. Cap. XL.

Duri & reluctantes aliquando tumores post inflammationes relinquũtur, qui ex crassis humoribus generationem habent, in corporibus præsertim durioribus, & quæ ægre per discussoria exoluuntur, & male curatis. Huiusmodi enim non curati statim seipsis peiores fiunt ad uitæ actiones obeundas. Cæterum huiuscemodi tumores sedant, pharmacum Machærionis, & Piscatoris, & Aegyptium, & consimilia, de quibus dicetur XV. Sermone in pharmacorũ multæ commoditatis relatione. Dicetur autem & hic, ubi ex ordine de tumoribus qui ægre concoquũtur tractabimus. Sunt etiam parabilia pharmaca ad hanc affectionem si ruri uiuamus, satiuæ fici, & syluestris quoq; grossi cocti, triti & impositi, tum soli, tum cum quadam ex prædictis farina & adipe. Cyclamini item & cucumeris syluestris radix, & althea bis cocta, & caricæ pingues, adianton, auena, urtica, bryoniæ radix, bulbi anethi, abrotoni, buphthalmi, iridis folia, itemq; marrubij, ita ut singula prædicta cum uisco, pice, & sulphure uiuo permisceantur.

De tumorum crudorum & inconcoctilium cura. Cap. XLI.

Crudi tumores ex materia albidiore ac lentiore congregantur, diuq; durãt, neq; concoquuntur, neq; discuti possunt. Quandoque uero primis quidem discussis loci statim fluxione infestantur: & inæquali magnitudine semper permanent tumores. & in quibusdam sanè penitus absq; dolore fiunt, in alijs uero dolore quodam comitante. Quandoquidem igitur diuturnos uideris tumores citra dolorẽ, per discussoria curato, diligenti animaduersione habita ne quid relinquatur induratum, quod incurabile aut ægre ualde curabile reddatur, & maxime ubi callosarum duricierum generationem uideris in articulis futuram. Si igitur citra dolorẽ uideris crudos tumores, emollientibus ad discussoria ammixtis curato, ne quid penitus induratum relinquatur. Si uero cum dolore contingant tumores, non modo discussorijs, sed etiam quæ unà cum hoc quòd discutiunt, lenire possunt, expedit uti. Manifestum autem est, quòd si fluxus tenuis & modicus cum doloribus quibusdã deferatur, inde tumores post inflammationum remissiones oboriantur & infestent, atq; id maxime in his euenit qui delicatius uiuunt, aut frequenter lauantur, aut plus quàm oporteat inambulant, uel etiã rebus uenereis utuntur. Oportet igitur in his ad tumefacta imponere pharmacum ex salicibus, ita ut adglutinari possit apparatum: aut ex aspidibus constat ad strumosos destinatum, aut aliquod consimile: præsertim quum sensus ægris adest iuxta coxendicem aut femur, tanquam aliquid ad inferiora deferatur: quumq; dicunt se affici uelut formicas repentes sentiant, doletq;, & iam refrigeratur, iam calescit membrum. Quin & lauantes per smegmata ex adarce, alcyonio, & pipere defricare oportet. Adstringentia igitur sunt simulq; discussoria pharmaca, quibus necessario utimur ad crudos & dolẽtes tumores, uelut symphytum petræum, terebinthi uirgulta, scolopendrium uiride, cyperos, & similia, de quibus sæpe dictum est, cum pane multo & rosaceo permixta, præsertim in his qui humido & albo corporis habitu sunt præditi. Ex compositis autem conuenit eis pharmacum ex succis quod cum uino flauo & subadstringente est emollitum, & Galeni phœnicinum cum multo rosaceo liquefactum, & locis liquidius impositum. Cæterum in tumoribus citra dolorem conueniunt adiantum uiride, folia urticæ, altheæ, chamæmelum, uua passa pinguis, fertula campana, melissophillon, lauer, citrij exterior cortex, & similia: Ad quæ singula cicerum & lupinorum farinæ, & panis, & olei ueteris ac sicyonij, & adipis suilli ueteris, tantum ammiscendum est, ut mollis ad tactũ compositio reddatur, & morsum nullum ad membrum accedere permittat. Ex compositis autem pharmacis conueniunt his, id quod ex croco & galbano constat, & quod ex liquescibilibus apparatur, ac mox referetur: Et Machærionis, & Piscatoris, cũ cerato ex oleo sicyonio aut aliquo consimili liquefacta. Atq; hæc quidem in mollioribus corporibus adhibentur. In durioribus autem & quibus tumores non dolitant, conueniunt uiticis folia, præsertim arida, & amaracũ, amarantum ari & arisari radix, smyrnium, altheæ radix, elaphoboscum, ericæ folia, fœniculi folia, filix, sisymbrium, scandix: erucæ folia & sinapis uiridis. Composita autem conueniunt tum prædicta citra cerati ammixtionem, tum Isis, & Aphrodite appellatæ, & alia infinita ijsdem

dem uiribus prædita. Huiusmodi autem pharmaca unà cum hoc quòd tumores exoluunt, etiam fluxiones naturæ suæ aptitudine repellunt: Quod ipsum etiam probe faciunt cupressi pilulæ uirides cum uino coctæ, prædictorum leguminum farinis & suillo adipe ammixtis, quandoq; uero & lauri ramuli, & rubi folia, & similia ammiscentur. Efficaciora autem prædictis sunt, & agrestioribus corporibus ac tumoribus qui ægerrime cõcoquuntur conuenientissima, abrotonum, ammoniacum thymiama, anemonarum radices & hastulę regiæ, bryoniæ radix, pulegiũ, dracunculi radix, bdellium, buphthalmũ, gentianæ radix, & myrobalanus. His autem adhuc fortiora sunt capparis folia, glastum, betonica, cyclamini radix, brassicę ustæ cinis, ruta, panaces uirides, peucedani radix, scilla, fici syluestris fructus, trifoliũ asphaltites, trixago, sulphur, pix. Addatur autem singulis prædictis panis & adeps, aut prædictorum leguminũ farinę, quandoq; etiam caricæ. In quibus omnibus scopum tibi propositum habeas, ut citra partis affectæ combustionem & afflictionem curam facias: quapropter etiam necessaria est prædictarum farinarum, itemq; adipum admixtio. Tantum autẽ commiscere ex eis oportet, quantum uehementem uniuscuiusq; uim obtũdere uolumus. Ammiscẽdus autem est non solum adeps suillus, sed & caprinus, & uitulinus, & taurinus, ceruinus & anserinus: Medullæ item omnes ammiscendæ habito naturæ curãdi corporis respectu. Et cochleæ unà cum testis tritę, & sine alterius rei admixtione, aut caprino stercore cum aceto trito ammixto impositæ, tumores laxos & molles destruunt, & adstringunt, qui sanè ex lentis & crassis humoribus oboriuntur. Porrò operæprecium duxi admonere, diligenti animaduersione opus esse, ne clàm te indurata aliqua tumoris pars relinquatur. quod sanè ubi uideris factum, his quæ fortiter emollire possunt, uteris, respectu simul ad habitũ corporis habito. Ex malagmatibus autẽ fortissimũ est Lucio inscriptum ad articulos distortos.

Malagmata diuersa, in quibus etiã Lucij malagma est, ad articulorũ distortiones destinatũ. Cap. XLII.

Malagma Lucij ad articulos distortos inscriptum, facit ad thoracis affectiones & abscessus in profundo, ad neruos contractos, & articulos stupore occupatos. Latini distortiones, & Græce ancylas appellamus. facit opisthotonicis, & ad omnem neruorum per cõsensum affectionem: Ad neruorum item lassitudinem acopon egregium est irino aut cyprino dissolutum. Bdellij, adipis uitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusq; sextãtem, opopanacis, galbani, canchryos, thuris, styracis, cuiusq; drach. VIII. piperis grana CLX. ceræ sexuncem, terebinthinæ sexuncem, fecis unguẽti irini aut cyprini sextantem & unciæ dimidium, uini quantum sufficit. Ammoniacũ, opopanaca, thus, terito cum aceto, liquescibilia uero liquefacito, & ab igne ablatis sicca inspergito: deinde etiam trita ipsis adijcito, & unita in mortarium diffundito, ac fortiter emollito, extractisq; utitor. Optimum est etiam eis ex pice brutia Galenicum pharmacũ ad rabidi canis morsum descriptum. Habet autẽ hoc modo. Picis brutiæ libram I. opopanacis quadrantẽ, aceti acerrimi drac. I. apparato quẽad modũ de rabidi canis morsu prædictũ est, Sermone sexto. Aliud pharmacũ ex liquescibilibus, Galenicum, quod cõcoquit simul, & attenuat tumores. Quo sanè in mollibus corporibus uel solo utendũ. In durioribus uero ammiscendum est ei id quod ex metallicis cõstat ad sauciatos neruos destinatũ, ita ut mixtura ubilibet iuxta corporum & affectionũ naturã fiat. Habet autẽ hoc modo. Opopanacis unc. I. terebinthinæ chiæ unc. I. propolis teneræ quadrãtem. Si uero propolis tenera non sit, admiscebis terebinthinæ trientem: quòd si neq; in totum propolis haberi possit, conijcito picis brutiæ sexuncem. Opopanaca in aceto albo cõtere. Hoc pharmacum prædictos tumores cõcoquit, & humores in alto sitos adtrahit, dissecat, & repurgat. Cæterũ quod ex metallicis constat, item Galenicum, ad sauciatos neruos destinatum, hoc modo habet. Chalcitidis, misyos, æruginis ustæ, cuiusq; drach. VIII. colophoniæ bessem, squamæ æris drach. XXIIII. ceræ drachm. XCVI. olei drac. CXXVIII. resinæ drach. XVI. galbani drac. XII. aceti quantum sufficit. Chalcitin, misy, æruginẽ, ęris squamã cum aceto in sole æstiuo contere ad plures horas, & liquescibilibus liquefactis & affusis, uni, emolli, ac utere. Aliud Galenicum. Ad eos qui tenerũ corpus habent & neruis saucij sunt descriptũ. Chalcitidis ustæ, misyos ustæ, cuiusq; drachm. VIII. Squamę æris drac. XXXII. thuris drachm. XXXII. ceræ drach. XCVI. olei drach. CXXVIII. resinæ drach. XVI. galbani drach. XII. aceti quod satis est: Apparato ut dictum est. His itaq; pharmacis utemur per se, ubi dolores ex profundo dissoluere uelimus. Miscebimus autem pharmacũ ex liquescibilibus cõstans, ubi tumores fuerint obdurati. Malagma ad podagricos & articulorũ morbos ualde generosum. Liberat à tota affectione, usus eius est per exacerbationum interualla. Cerę lib. I. terebinthinæ lib. I. spumę nitri sexuncem, floris lapidis asij sexuncem. Thuris sexuncem, olei cyprini lib. I. lixiuij coactiliariorum, siue pileariorum, quantum sufficit. Arida contundito, cribrato, & cum lixiuio ad liquidi cerati crassitudinẽ terito, & liquescibilia liquefacta tritis affundito, unito ac utitor. Aliud. Calcis uiuæ, thuris, cuiusq; drach. IIII. terebinthinę drach. IIII. ammoniaci thymiamatis drach. IIII. spumæ nitri drach. IIII. adipis taurini drach. VIII. floris lapidis asij drach. II. cerę trientẽ, olei trientẽ. liquescibilia liquefacito, & cũ siccis unito ac utitor. Valde pręclarum est. Resorbet collectiones circa articulos congregatas, & à doloribus uindicat. Aliud, quod in totum ab omni affectione liberat. Seminis cicutæ, comę cẽtaureæ, iridis illyricę, agarici, cardamomi, fœni gręci, corticis radicis mãdragoræ, singulorũ sextantẽ, terebinthinę lib. I. olei ueteris sexũcẽ, unguẽti syriaci, aut salca appellati, sexuncẽ. Terebinthinã cũ oleo ueteri modice coquito, deinde unguẽtum addito, & ablatis ab igne arida trita inspergito & unito, emollitaq; in uas æreum aut stanneum reponito, uase tamen prius ex unguento malabathrino siue foliato illito. Hoc pharmacum crassos & mucosos humores trahit per obscuros meatus. Aliud ad eos qui à natiuitate articularẽ morbũ cõtraxerunt. Vtpote quibus genua, humeri, cubiti, & reliqui articuli dolẽnt. Ceræ, colophoniæ, resinæ pinus, cuiusq; sexuncem, terebinthines unc. I. fœni græci sicci contusi & cribrati trientẽ. Cyprini trientem aut quãtũ satis est. Eliquatis liquescibilibus fœnum græcũ insperge, & utere.

& utere. Aliud Ceratum ad articularem morbũ pulchrum. Ceræ, adipis porcini, colophoniæ, resinę pinus, cuiusq; lib. II. butyri lib. I. terebinthinę lib. I. galbani trientem, adipis taurini lib. II. œsypi lib. I. Liquefac, percola & adserua. Vsus uero tempore unguento nardino dissolue aut etiã gleucino, & linteolo exceptũ impone. Aliud ad articulorum morbũ & podagricos, ut prae admiratione consterneris. Ceræ drach. C. rosacei drac. CC. foliorum sideritidis tenerorum drach. C. styracis drach. XX. thuris drach. VIII. nitri drach. VIII. mãnæ drach. X. Liquefacta cũ reliquis tritis unito, ac utitor. Sunt autem & alia quàm plurima pharmaca quæ tumores tollere possunt post inflammationes adhibita: Maxime uero omnium quod ex aspidibus cõstat ad strumas descriptũ: facit ad eos quibus laxi tumoris magnitudinẽ detrahere uolumus: Subuertit enim quàm plurimũ tumores laxos, itemq; duros, eosq; simul diffundit. Cõstringit aũt & cõdensat articulos præclare omnino si quod ex salicibus constat ei ammisceatur. Ego autẽ, inquit Philagrius, penuria pharmacorũ ex metallicis præscriptorum, id quod ex salicibus apparatur ammiscui & maximopere profeci articulis inde constrictis, densatisq; ac corroboratis, obfirmato uidelicet fluxionum humore prius euacuato. Licebit autem si quis ruri uiuat, & prædictis pharmacis careat, ex adipe qui ad manum sit, & arida pice cum resina pinus, aut etiam alia resina quæ haberi possit, pharmacum in cerati formam apparare, ipsiq; chalcanthi quantũ ubilibet recte habere uidebitur ammiscere: Salem item ac mysi, auripigmentum, & similia: Quin & uiscum & irin, aristolochias, pæoniam, peucedanum, gentianam, centauream, artemisiam, thymum, origanum, nitrum, nitri spumam, thus, myrrham, styracem, propolin, mastichen, ac alia innumera his consimilia licebit reperire, indeq; pharmaca tumores constringentia componere, quemadmodum nos fecimus non paucies communibus ad podagricos & articulorum morbos pharmacis inde apparatis. Philagrij pharmacũ ex nitro & oleo.

Nitrum accipito friabile & nihil calculosum in se habens, idq; ipsum quàm tenuissime terito, olei tantum ad ipsum in mortariũ affundẽs quo trita simul ad mellis crassitudinem redigãtur: atq; ubi satis diu contriueris cacabo excepta, ad lentum ignem nõ fumantem coquito, assidue agitãdo donec ad bonam compagem reducantur, animaduersione habita ne liquidius pharmacum relinquatur, quod ubi contigerit, pharmacum penitus liquidum euadit, & neque in posterum inspissatur, nisi multam aliam sustineat coctionem, quę uim eius sicciorem, & ob id affectis dolore membris inutilem reddit. Probare autẽ eius compagem tempore coctionis oportet, ad testam aridam ipsum destillãdo, testa nõ prius humectata, quemadmodũ in alijs pharmacis facere solemus. Resoluitur enim nitrũ per aquę cõtactũ. Sit aũt oleum quod nitro affunditur dulcissimũ, tenuiũ partiũ aut rosaceũ, aut chamæmelinũ, aut anethinũ, aut uetus, aut cicinũ, aut sicyoniũ. Quandoq; etiam chamæmeli humidæ siue aridę, aut iridis tenuissime tritæ, aut aristolochiæ, aut alicuius cõsimilis partẽ ammiscere prodest. Si quidem autẽ repellere simul ac discutere uelimus, aut etiã calidos dolores curare, cũ rosaceo ipsum pharmacum coquemus, aceto quãdoq; in coctione aut modico passo affuso. Si uero amplius discutere uelimus cum aliquo alio oleo coquemus, ammixtis etiã quibusdã prẹscriptorũ aridorũ, iuxta habitũ uidelicet curãdi corporis & cõpagem ipsius tumoris. Hoc sanè pharmacũ dolores in alto obortos quàm celerrime sanat, atq; id eo magis si non biliosum sit, neq; multũ calidum quod influit. Neq; uero solũ podagricos dolores ex professo iuuat, uerũ etiã eos qui tales nõ sunt, sed ex fluxionibus cõgregati & discussioni aliàs resistentes. Vtimur itaq; ipso si post sedatas inflammationes dolores in alto permaneant. Pharmacũ ex urina Bordonis, hoc est, muli apparatũ. Attrahit quidẽ hoc priore prẹstãtius. Cõuenit autẽ magis crassis & crudis fluxionibus, præsertim si cũ chamæmelo uiridi uel sola, uel cũ adipe porcino recẽti, fuerint prius cataplasmatis modo cõtectæ: cũ arida uero iidẽ eodẽ adipe ammixto, ampliusq; farina fabacea, aqua & oleo ac modico passo adiectis. Quin & ipsa anthemis, quæ & chamæmelon dicitur, ualde calidos dolores & inflãmationes maximopere ex natura sua iuuat, statim post uigorẽ adhibita. Etenim cutẽ rarefacit & attenuat moderate, & biliosos humores trãspirare facit, adeo ut huiusmodi inflãmationes etiã sola, nihil ex attenuatorijs & incisorijs, ueluti est artẽmisia, & aristolochia, & calaminthe, & alia infinita, admixtũ habẽs, curet. Hoc itaq; pharmacũ ex argẽti spuma & urina apparatũ, de quo sanè sermonẽ institui, scio quosdã circa totius affectionis uigorẽ, nõ modo iuxta particulares exacerbationes, aliquãdo uero & augmẽti tẽpore, ad dolẽtes locos pro cataplasmate imposuisse, humoresq; forinsecus extraxisse, & tumores qdẽ maiores reddidisse, dolores tamẽ omnino sedasse ac extirpasse. Cęterũ odor ipsius intolerabilis est eis q tenero olfactus sensu præditi sunt. Cõpositio uero talis est. Vrinę muli masculi nõ castrati, sextarios Italicos IIII. spumę argẽti lib. II. Spumã argẽti tenuissime tritã in mortario habeto, eiq; urinã affundito, ad solẽ uidelicet æstiuũ expositę paulatim urinã instillato, & postquã ad mellis spissitudinem peruenerit, urina scilicet cõsumpta, olei unc. XXIIII. addito, adipis porcini ueteris unc. XVI. & usq; quo nõ amplius inquinarit manus, coquito. Vsus uero tẽpore linteolo exceptũ imponito. Oribasius autẽ axungiæ lib. I. cõiecit, & medullæ ceruinæ nõ salsæ bessem, & mellis lib. III. reliqua uero eodẽ modo. Scribunt porrò quidã proprij muli urinã accipiendam esse. Resistit enim & obluctatur morbo ex natura sua hoc animal. Efficacius autẽ, aiunt, reddetur, si quis dũ coquitur ipsa semel in cacabũ expuat, & semel in terram. Atq; hęc cum quibusdã barbaris nominibus inueni re licet adscripta, quę sanè curiosam penitus habent scripturã, atq; ob id superfluum & indecorũ mihi uisum est, inquit Philagrius, ea adscribere. Etenim citra eorũ nominum intentionẽ ac nomenclaturam, ipsum pharmacũ apparatũ, eodẽ modo efficax est, sicut id quod cum nominibus præparatur. Hippione Philagrij. Hippione uero hoc modo apparatur. Anethi uiridis unc. XVI. scillę recẽtis sexuncem, olei omphacini septuncem ac uncię dimidium, aquę sextarios III. Anethum & scillã in aqua & oleo ad triduum macerato, deinde donec aqua consumatur coquito, & percolato oleo ceræ nouæ lib. II. adijcito medullæ ceruinæ libram I. aut si hæc non adsit,

adipis

adipis ceruini libram unam, adparato & utitor.

Cerata podagrica. Cap. XLIII.

Ceratum ex succo senecionis ualde pulchrum. Ceræ libram unam, olei chamæmelini dodrantem, adipis porcini recẽtis sexuncem, croci drachmas quatuor. Crocum cum succo senecionis terito, liquescibilia autem liquefacito, percolato, & succi quantum expedit paulatim instillato, fortiterque agitato, atque ubi refrixerint, ad crocum tritum adijcito, & subacta unito, ac utitor. Ceratum dolorem leuans, ad inflammationes in uigore constitutas. Appellatur autem Manus Asclepiadæ. Facit ad excellenter inflammata, eadem hora liberans citra dilationẽ. Succi hastulæ regię cyathos IIII. succi solani cyath. IIII. succi buphthalmi cyath. IIII. succi perdicij cyat. IIII. ceræ, butyri recentis, axungiæ, medullæ uitulinæ, calcis uiuæ, cuiusq; quadrantem, terræ cimoliæ dra. XII. terræ samiæ drac. XII. sandarachæ drach. XII. nitri bernicarij, spumę nitri, cuiusq; drach. XII. fecis uini ustæ drac. XII. glutinis chartarum, hoc est pollinis cocti, drach. XII. olei boni lib. III. appara & utere. Aliud ad præscripta item efficax. Ceræ, colophoniæ, adipis anserini, cerusæ, cuiusque drac. XVI. picis drach. IIII. succi brasicæ, cyathi dimidium, succi fœni græci cyathi dimidium, succi seminis lini cyathi dimidium succi stratiotæ cyathi dimidium, succi sertulæ campanæ cyathi dimidiũ, lactis bubuli cyathi dimidium, oua gallinarum numero IIII. olei libras II. Ex his cerata duo facito, eaq; unà cum eis quę Aegyptia inscribuntur, in promptu habeto, quæ pauci adeo homines habent, apparato confidenter, nulliq; reuelato, & plus quàm hominis nomen assequeris. Podagricum aliud ceratum approbatisimum. Facit ad inflammationes & dolores, etiam in principijs impositum celerrime sanat, & neruos arefactos emollit, adeo ut quidam ei hanc facultatem inesse non credant, dissoluit & pedum nodosos tumores condylomata Græcis appellata. Olei cicini lib. II. succi mandragoræ, drach. XXXII. succi artemisiæ, drac. XXIIII. succi rumicis, drac. XXIIII. resinæ pinus, drachmas XLVIII. terebinthinæ, drac. XLVIII. adipis anserini, drac. XLVIII. succi rubi, dra. XVI. butyri recentis drach. XLVIII. lycij indici drac. XXIIII. sanguinis hircini sicci drach. XVI. lacrymæ hederę drachmas XXXII. galbani drachmas XLVIII. opopanacis drachmas XXXII. Lycium & sanguinẽ hircinum & panacis succum cum modico uino terito, & affusis succis, si quidẽ liquidi affuerint, aut siccis, si illi haberi nequeant, unito. liquescibilia autem liquefacito, eisq; trita adijcito, & ad lentũ ignem coquito, spathula asidue agitãdo donec cogatur. Cæterum ligna quæ ad coctionem eorum suburũtur, arida uitis sarmẽta esse oportet. Ceratũ podagricum ex bryonia. Egregie facit ad omnes inflammationes & dolores articulorũ. Hac usus & in uigore & in remisione successum & gloriam reperi. Reperies enim inflammatas partes corrugatas & citra dolorem. Frequenti experimento nobis cognitum est: nam multos eo seruauimus. Radicis cucumeris syluestris drachmas CCCCCLXVI. scillę mundæ drachmas CCCCLXXX. radicis hastulæ regiæ drachmas CXLIIII. olei raphanini drachmas CCCCCCXCVII. ceræ drachmas CXLIIII. galbani drachmas XLVIII. Herbas omnes in aqua sufficienti per triduum madefacito, singulis diebus bis ipsas sensim agitando. Deinde affuso oleo, coquito, donec oleum solum relinquatur ad lentum omnino ignem. percolato deinde, & ceram ac galbanum in mortario diligenter trita & emollita addito. Quibus omnibus postremũ liquefactis, & ab igne ablatis utitor ad omnes doloris affectiones. Hoc etiam ad uiscerũ diuturnas inflammationes sum usus. Ceratum in multis approbatum, ad inflammationes pedum, discutiens citra dolorem. Vtere eo in uigoribus, & magis in declinationibus. Olei anethini quincuncem, chamæmelini quincuncẽ, butyri quincũcẽ, adipis anserini quadrantẽ, farinæ lupinorũ sextantẽ & dimidiũ unciæ. Liquefacito & agitando refrigerato, in mortariũq; infundito, terito, & ouorum quinq; crocea singulatim inijcito. Deinde & lupinorum farinam inspergito, unito, utitor. Ceratũ Iacobi Psychristę, ad feruẽtes pedũ inflãmationes. Ceræ albæ sexuncẽ, rosacei recẽtis unc. XV. ouorum quinq; candida, aquæ septuncem & unciæ dimidiũ. Ceratum ad prunas liquefacito, & diligenter agitando refrigerato, deinde in mortarium fundito, & adiectis singulatim ouorum candidis terito. postremũ instillata sensim aqua omnia rite unito, & noua olla sufficienter prælota excipito, & infusa aqua pura finito, quotidie aquã permutando.

Vnguenta & acopa diuersa ad podagricos, articulorum dolores, ischiadicos, membris exolutos, & trementes. Cap. XLIIII.

Vnguentum Asclepiadæ. Facit podagricis, articulorum doloribus, & ad omnem neruorum per consensum affectionem. Vini ueteris sextarios duos, lanarum succidarum ex locis sub alis libram unam, spumæ nitri libram unã. Lanas succidas in uino per triduum madefacito, deinde expresso liquore spumam nitri tenuisime tritam inijcito, dissoluitóque, ac olei libras duas addito, & cõquassata in uitreum uas reponito, & uitor, quotidie agitans & ex eo illiniens locos affectos à somno, & ante balneum, & post balneum, & à cœna. Aliud unguentum ex sale: podagricos à tota affectione liberat. Salis sordidi, hoc est ipsius terræ libram unam, aluminis scisi libram unam, fecis uini ueteris sextarium unum, floris lapidis asij triẽtem. Arida sigillatim unumquodque per se diligẽter terito, deinde etiã fecẽ adijcito, simulq; terito, & ad trita demũ olei ueteris sextarios duos affundito, cõquassato, reponito, ac utitor. Quidã etiã mellis librã unam addunt. Aliud itidẽ Asclepiadę. Thuris quadrãtẽ, ammoniaci thymiamatis, zingiberis, piperis, salis sordidi, floris lapidis asij, aluminis scisi, cuiusque unciã unã, galbani unciam unã, opopanacis sesquunciã, terebinthinæ quadrantẽ, olei cyprini, laurini, samsucini, & ceræ, singulorũ sexuncẽ, aceti quantum satis est ad ea quæ dissoluere oportet. Vtere in frigidioribus. Aliud optimum. Spumã nitri albã cum oleo ueteri terito, eoq; locos affricato, & miraberis. Aliud, Asclepiadæ. Vini ueteris sextarios tres, olei ueteris sextarios duos, uirgultorum lauri libram unam, foliorum tenerorũ aut pilularũ cupresi teneriorum libram unam, ceræ libram unam, galbani unciam unam, sanguinis testudinis terrestris satis largam copiam. Herbas in aceto macerato, deinde coquito, & ad decoctum liquefacta reliqua addito ac unito, & sanguinem testu

testudinis recenti affuso cõquassato, & utitor. Olei gleucini præparatio. Oleum gleucinum dolores & lassitudines neruorum quàm maxime sedans. Habet enim uim calefactoriam relaxantem: facit ad affectiones uuluæ, & ad omnem neruorum per consensum affectionem. Facit ad rigores per circuitum repetẽtes, quotidianæ præsertim & quartanæ febris. Omni enim acopo præstantius est. Maxime autem facit ad eos qui tum retro, tum ante distenduntur, opisthotonicos & emprosthotonicos Græcis appellatos, si calidum puris lanis exceptum locis imponatur. Compositio eius hoc modo habet. Olei omphacini primarij libras CCL. uini falerni ueteris odorati sextarios quinquaginta italicos: musti ex uua aminæa, hoc est adstringente alba sextarios italicos centum quinquaginta, olei libras duodecim, aspalathi libras quinque, spathæ unguentariæ quam palmam elaten appellant, libras quinque, hedysari hoc est seminis pelecini sesquilibrã, artemisiæ libras duas & semissem, cyperi libras duas & semissem, piperis sesquilibram, musci qui splanchnon & hypnõ & bryõ Græcis appellatur, libras duas & semissem, xylobalsami libras duas & semissem, asari libras duas & semissem, casiæ nigræ libras duas & semissem, carpobalsami, fœnigræci, cuiusque lib. II. & semissem, foliorũ myrti aridorũ dextantem, rosmarini siccę lib. V. calami aromatici libras quinque, iunci odorati floris libras quinque, thuris libras quinque, crocomagmatis primarij libras, quinque, nardi celtici libras quinque, zingiberis libras tres, quidam uero libram unam & quadrantem, aristolochiæ longæ libram unam & quadrantem, styracis pinguis libram unam & quadrãtem, casiæ fuluę libram unã & quadrãtem, ladani, seminis cardamomi, amomi, radicis panacis, melilothi, samsuci, cuiusque libram unam & quadrantem, bdellij sesquilibram, croci libram I. & bessem, costi libram unam & bessem, rosarum siccarum libram unam & quadrantem, opobalsami uascula parua quinque, hoc est bessem, hoc est heminę tertias partes duas, unguenti malabathrini libram unam. Arida contundito, & rariore cribro excutito, omniaque uino ueteri macerato. Bdellium autem & ladanum pręmacerata in pila terito, & ad arida prius macerata adijcito. Sit autem uas unguentarium stãneum, quod diligenter opertum ad dies & noctes duas sinito. Deinde uuam flaccidam, ita ut nihil roris ei adhæreat accipito, ac pure exprimito, & ex acinis excolato, inque aliud uas stãno illustratum ipsum mustum infundito. Sit autem magnum uas & capax: quo etiam ad ebullitionem musti locus amplius supersit. Deinde omnia in ueteri uino macerata, itémque oleum ipsum in mustum inijcito, & spatha unguentaria bis per diem agitato. uerum spatham diligenter detergere oportet, ne quod adhęret ei acidũ factum pharmacum corrumpat. Cæterum uas ipsum operculo & pallijs pluribus superne contegatur, & diligenter obligetur, supponaturque uasi circulus ex quacunque materia qui ipsum sustentet. Quum uero dies quindecim præterierint, amomũ cõtusum inijciatur, rursumque ut dictũ est agitetur. Trigesima autem die in diplomate coquito, atque ubi ter uel quater efferbuerint ab igne ablatis statim opobalsamũ indito, agitataque & probe cõtecta tepefieri sinito. Deinde totũ oleũ testa excipito: fecem autem, hoc est calida per sportulas primũ manibus, postea etiã prelo exprimito, & abiectis rebus instar fœni exiccatis, unguentum per se curato: malabathrinum uidelicet unguentũ in diplomate in aqua calida prætepefactũ ei adijcito, & cũ spatha agitato, & probe unito, & per biduum cõsistere sinito, ac mũdis testulis excipito: indeque in uasa uitrea transferens reponito. Quidã etiã ammoniaci thymiamatis lib. I. & quadrantẽ adijciunt. Acopon ex abiete apparatum.

Abietis semẽ maxime maturũ circa Septembrem est mensem. Verũ quocunque anni tempore libuerit, ipsum semen oleo inijcere oportet: præstat tamen si prius contusum inijcias, & per dies quadraginta sinas. Nos autem, inquit Galenus, etiã ad tres & quatuor menses permisimus macerari: deinde liquore seminis expresso, ipsum quidẽ semen abiecimus, oleũ uero per linteolum excolauimus. Sit autem oleum dulcissimũ, & ad libras olei uiginti quinque, seminis modius italicus unus inijciatur. Itaque ubi oleum, ut dictũ est, excolaueris, ac semen segregaueris, ceræ libras IIII. terebinthinę chiæ bessem ei adijcito, & modice quo uniãtur calefacito, excipito ac utitor. Hoc pharmacum cõuenientissimum est ad omnes spontaneas lassitudines, itemque nõ spontaneas, & ad neruorum per consensum affectiones. Eo uti conuenit ad eos qui iuxta carnem atque omnem corporis molem crudos humores congregarunt, siue concoctione, siue discussione opus habeant. Acopon ex populo nigra. Bonum est etiam acopum, quod ex populi nigræ floribus componitur. Est'que huiusmodi. Ad florum populi nigræ iam iam prodeuntiũ modium unum, olei dulcissimi libræ uiginti inijciũtur. Melius tamen fuerit, si flos moderate contusus oleo inijciatur. Exponatur autem ad solẽ, & singulis diebus agitetur, & in domum calidã deponatur. Post menses autem tres florem exprimito, ipsumque abijcito. Oleum uero ut acrimoniam arcens, & lenissimũ, & discussorium adseruato: ueluti id quod ex abietis semine est apparatũ. At uero & terebinthinæ sexuncem inijcere licet, aut minus, aliquando item parum ceræ. quidam enim maxime liquidorum medicaminum usu gaudent. quidam uero crassiorum. Hæc autem pharmaca crudos iuxta carnẽ & cutem humores discutere possunt, præsertim non ualde crassos, neque uiscosos. Quod si quis confestim & necessitate moram omnem excludente apparare cogatur, semẽ ipsum in oleum conijcere oportet, & in diplomate coquere. Infundere autẽ ad oleũ in decoquẽdo tantũ aquæ aut uini, quãtũ cõsumi potest, ut tamẽ quadruplũ aut quintuplum oleum extet. Oleũ samsucinũ Sãsucinũ etiam oleum eodẽ modo apparatur. Cõuenit autẽ tẽpore hyberno, & in regione frigida, & cõstitutione aëris frigida. Potest & ad hoc ceræ & resinæ quippiã addi, si corporibus ex eo illitis, diutius ipsum adhærere uelis. Acopon unguentum Marciaton. Vnguentũ Marciaton præclarũ ad articulorũ morbos & corporis lãguores ac resolutiones.

Styracis primarij flaui trientẽ; medullæ ceruinæ sextantem, ceræ albissimæ quadrantẽ, mastiches puræ quadrantem, terebinthinæ chiæ unc. I. œsypi unciam I. opobalsami unc. I. olei omphacini, unguenti nardini cuiusque sexuncem. Styracem in pila cõtunde, opobalsamo paulatim instillato. deinde liquescibilia liquefacito & percolato, eisque styracẽ inijcito: quo lique

quo liquefacto in mortarium omnia transferto, & pistillo donec quàm albissimũ fiat terito, ac utitor.

Vnguentum Orchestæ, siue Saltatoris, dolores remittens ac relaxans, ischiadicis ac arthriticis commodum, multo experimento cognitum. Hoc Saltator quum gymnasiorum consuetudinem reliquisset, & in articularem morbum incidisset, usus sanatus est. Cuius item periculum in multis alijs factum est.

Habet autem hoc modo. Altheæ, seminis lini, fœnigręci, rutæ, fabæ, singulorum libr. II. Hæc in aqua madefacta, & tertio die pòst cocta, ut quàm crassissimus eorũ liquor fiat, percolato: & succi quidem excolati lib. IIII. cõijcito, olei uero ueteris, medullæ ceruinæ, opobalsami, adipis anserini, unguenti nardini, singulorum libras duas, ceræ colophoniæ, & resinæ pinus, singulorum libras III. euphorbij, opopanacis, terebinthinæ, singulorum libr. I. castorei sexuncem, addito, ac utitor confidenter. Pentamœron, hoc est quinquimembre unguentum.

Styracis unciam unam, mastiches sextantem, ceræ albæ quadrantem, opobalsami trientem, unguenti nardini quincuncem. Ceram cũ nardino super prunas liquefacito, styracem uero cum opobalsamo terito, & ad ceratum unà cum mastiche inijcito. Liquefactaq; percolato, ac in mortario diligẽter terito, donec quàm albissima fiant. Vtitor. Decamœron, hoc est decumanum, Oribasij. Spicę nardi, folij, euphorbij, piperis, costi, adarces, singulorum unciam unam, mastiches sesquunciam, opobalsami quadrantem, ceræ sexuncem, unguenti nardini libram unã.

Alia uaria unguenta. Vnguentum ad morbum articularem, & omnem neruorum per consensum affectionem, approbatum. Styracis pinguis unciam unam, ladani pinguis unciam unam, mastiches unciam unam, ceræ sextantem, olei sicyonij quadrãtem, adipis anserini libram unam, utitor. Aliud mirabile. Asphodeli radicem in superficie derasam accipito, & cõtusam cum oleo sufficiente coquito, percolato, & ad oleũ modicũ styracis conijcito, quo eliquato sycomori succum addito, & unitis utitor. pedes autẽ si inde illeueris, confestim dolorẽ sedabis. Aliud, per multã experientiam cõstans, celerrime dolores mitigans. Adipis hircini recẽtis lib. II. heliotropij tria grana habẽtis foliorum uiridium librã I. ouorũ assatorũ lutea quinque, rosacei optimi triẽtẽ. Vtere. Aliud. Olei dulcis sextarios v. fœnigręci sextarios IIII. radicum altheæ, maxime uiridiũ, uerbenacæ foliorum, singulorũ fasciculũ manipularẽ, galbani dra. IIII. fœnũ gręcũ mundatũ & lotum cũ uerbenaca & althea ad biduum in aqua madefacito. tertia uero die infusum oleũ ad lentũ ignẽ coquito, assiduéq; agitato, ne fœnum græcum adhęrescat cacabo. postquàm uero herbę omnem liquorẽ emiserint, eas extrahito, ac oleum percolato, seorsim uero cũ modica olei parte galbanum præmollitum liquefacito, percolato, & ad reliquum oleum adijcito. Vtitor sensim & quàm plurimum inungendo. facit ad omnem neruorum per cõsensum affectionem, & dolores à frigore obortos. Aliud ad idẽ. Medullæ è medio scillæ quadrantem, seminis cucumeris syluestris quadrantem, fœnigræci repurgati sextarium italicum I. anethi uiridis sexuncem, samsuci sextarium italicum I. baccarum lauri sextarium I. sertulæ campanæ lib. I. ceræ lib. I. bulborum cibariorum quadrantem, adipis porcini recentis libr. x. uini ueteris odorati sextarios VI. Omnia in uino ad triduum præmacerato, & deinde adipe liquefacto ad macerata infuso, omnia ad uini consumptionem coquito, exprimito, ac percolato: & reliquis abiectis, ceram ad adipem liquefacito ac ammisceto: atq; hoc ipso, ut præter opinionẽ pręstãti utitor. Smegma podagricum. Ceræ sexuncẽ, colophoniæ sexuncem, succi seminis lini trientem, adipis anserini sextantem, terebinthinæ quadrantem & unciæ dimidium, olei omphacini dextantem, ammoniaci thymiamatis unciam unam, thuris quadrantem, lactis bubuli quadrantem & unciæ dimidium, candida ouorum nouem. Ammoniacum, & thus, cum lacte & succo seminis lini terito, deinde candida ouorum adijcito: liquescibilia autem liquefacito & refrigerato, atq; ad trita ammisceto, & pyxide lignea excipito. Vtitor autẽ tum pro emplastro, tum pro unguento. Vnguentum Castini, ad podagricos & arthriticos, eo sanauit quendam uniuerso corpore languefactatum & exolutum, unice tamen articulorũ morbo prodest. Adipis leonini unc. I. adipis ursini lib. I. adipis equini lib. I. adipis uulpis lib. I. castorij sextantẽ, medullæ taurinæ sexuncẽ, medullæ ceruinæ quadrantem, adipis struthocameli quadrantem, adipis phasiani saginati quadrãtem, euphorbij sexuncẽ, opopanacis trientẽ, mastiches lib. I. styracis triẽtem, myrrhæ trientem, thuris sexuncem, ammoniaci thymiamatis sexuncem, heliotropij tria grana habentis unc. I. pæoniæ sextantẽ, artemisiæ unc. I. phylli sextantẽ, nardi celticę sextantẽ, radicis altheæ cõtusæ & cribratæ unc. I. rutæ uiridis dra. IIII. radicis cucumeris syluestris unciam unam, hippuris herbę unciam unã, aristolochiæ dra. IIII. aloës libr. I. sanguinis dracunculi libram unam, ceræ sexuncẽ, colophoniæ sexuncem, unguenti nardini libras octo, olei suffumigabilis libram unam, opobalsami septuncem. Arida quàm tenuissime trita in mortarium ad styracem cũ opobalsamo & ruta tritum indito, unito, ac utitor sedulo. Vnguentum ex hedera, ad arthriticos, ac omnem musculorum aut neruorum per consensum affectionem. Mirabiliter etiam ischiadicis prodest.

Fœni græci lib. I. baccarum lauri numero centũ, pilularum cupressi numero XX. sabinæ lib. I. rosmarini lib. I. olei dulcis aut ueteris lib. I. ceræ lib. I. resinæ pinus lib. I. terebinthinæ sexuncem, succi hederæ trientem, aquæ sextar. III. Herbas in crassiores partes contusas ad triduum in aqua macerato, deinde adiecto oleo sufficienter coquito, & percolato, liquescibiliaq; liquefacta adfundito. Hederæ autem succũ cum aceto diluito. Refrigeratis deinde liquefactis omnia in mortarium diffundito, & quàm plurimũ diligenter terito, reponito, ac utitor. Acopon ad molestias ex laboribus & fatigationibus obortas, facit & ad neruorum per consensum affectiones, uehementer cõmodum est. Hoc utor, inquit Asclepiades ad fatigatos. Samsucini sextarium I. rosmarini cõtusi sextarium I. fœnigræci sextarium I. cardamomi sextarij dimidium, sabinæ sextarij dimidiũ, uini dulcis sextarios VI. olei optimi sextarios III. ceræ lib. II. Arida in uinum coniecta per triduum macerato, deinde affuso oleo ad prunas assiduè agitando coquito, & quum sæpe ebullierint percolato, ceráq; in eis eliquato, refrigerato, reponito ac utitor, quan-

doque quidem immixtio, aliquãdo uero cũ quodam unguẽto diluto & liquefacto. Aliud arthriticum, Asclepiadę pharmacum prosperi successus, Basso inscribitur, quo usus quũ antea multo tẽpore paralyticus fuisset, ab illa affectiõe liberatus cõualuit. Olei melini, olei cyprini, olei myrtei, cuiusque trientẽ, olei ueteris sesquilibram, cerę libram I. terebinthinæ sex uncę, galbani quadrantẽ, mannæ trientẽ, opopanacis sextantẽ, castorij sextantem, radicis bryoniæ trientem, æruginis sextantẽ, spumę nitri albę trientẽ, piperis sextantẽ, pyretri sextantẽ, euphorbij sextantẽ, adipis hœdini sexuncem, aceti quantũ satis est. Bryoniã & pyretrũ cum aceto coquito & percolato, eoque decocto arida terito, & reliqua liquefacta eis infundito, ac unito. Vtitor aliquando immixto, aliquãdo liquefacto cum quopiã unguẽto. Anthi uiride acopon, ad podagricos & arthriticos multo experimẽto cognitũ, utere & ad ischiadicos cõfidenter. Phu sesquiunciã, mannæ sesquiũciam, œsypi sesquiunciã, ammoniaci thymiamatis sextantem, aluminis scissi drachm. V. æruginis dra. V. terebinthinæ quincuncẽ, spumæ nitri albæ trientem, opopanacis drach. V. galbani drach. II. medullæ ceruinæ drach. V. olei cyprini trientem, olei melini trientẽ, ceræ quincuncẽ, mellis quincuncem, olei ueteris lib. I. Aeruginẽ, ammoniacũ, alumen, mannã, opopanaca, cum modico aceto tere, eisque liquefacta affunde, ac utere ad omnes cũ oleo melino eliquato: in inueteratis uero affectionibus etiã adarces & euphorbij, cuiusque unc. I. adde.

Aliud eiusdem. Opopanacis quadrantem & drach. IIII. terebinthinæ drach. IIII. ammoniaci thymiamatis scrupulos XV. œsypi scrupul. XVIII. æruginis scrup. XVI. propolis scrup. XV. aluminis scissi, ladani, aristolochiæ rotundæ, lacrymæ hederæ, singulorũ scrup. VI. spumæ argenti scrup. III. salis ammoniaci scrup. II. camphoræ unc. I. colophoniæ quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrantem, utere cum unguento quopiam dissoluto. Aliud acopõ unguentum ad paralyticos in principio. Olei gleucini, cyprini, irini, laurini, singulorum libram unã, ceræ trientem, terebinthinæ sextantem, œsypi sextantem, castorij unc. I. euphorbij drachm. IIII. ex hoc tũ affectæ partes, tum eæ quæ facilè affectioni obnoxię fiunt, illinuntur. Aliud acopon ad coxendicum morbum inueteratum, distortiones & resolutiones paralyticas. Est autem, inquit Asclepiades, ualde efficax. Olei ueteris libras II. irini sexũcem, styracini sexuncem, baccarum lauri sexuncem, terebinthinæ, euphorbij, ammoniaci thymiamatis, castorij, piperis, opopanacis, galbani, cuiusque sextantẽ, medullæ ceruinę trientẽ, & drach. IIII. Liquescibilia liquefacito, & ad arida affundito, unito, ac utitor. Aliquãdo quidẽ immixto, quãdoque uero cum rosaceo aut alio quopiã unguẽto liquefacto. Arida uero uino teruntur. Vnguentũ ad opisthotonicos, & quibus canino more os distorquetur, ex melle apparatũ. Olei irini, rosacei, gleucini, cyprini, cuiusque sexuncem, ceræ quadrantem, mellis unciam unam. Aliud, ad eadem. Ceræ drachmas quinquaginta, terebinthinæ drachmas XXV. œsypi, medullæ ceruinæ, galbani, ammoniaci thymiamatis, spumæ nitri albæ, baccarum lauri aridarum, singulorum drachmas VI. olei ueteris sextarios sex, uini heminam unam. Vtitor. Vnguẽtum ad resolutiones, ualde pulchrum. Sphæritidis, hoc est, cupressi pilulas ferentis sextantem, marrubij sextantem, herbæ caucalidis quæ bulborum figuram habet sextantem, stercorum cameli unciam unam, ampeloprasi unciam unam, eryngij unciam unam, cyclamini unciam unam, bituminis unciam unam, peucedani drachmas quatuor, terræ ampelitidis unciam unam, seminis apij, cyperi, lapidis gagatæ, dictamni, cuiusque unciam unam, sulphuris drach. IIII. lactis asinini sextantem, unguenti susini quadrantem, medullæ cameli quadrantem, adipis asinini unciam unam, pilorũ ex cauda simiæ drach. IIII. olei ueteris sextantem, aceti dodrantem. Apparatum reponito: usus uero tempore cum unguento aliquo diluto utitor. Acopon Eræ Cappadocis, ad resolutos, & in uniuersum ad omnem dolorem musculorum & neruorum. Rutæ uiridis, pulegij, cyperi, fœnigręci, mercurialis, marrubij, rosmarini, aristolochiæ, amygdalarum amararum repurgatarum, singulorum libram unam, nitri sextantem, iridis terebinthinæ, baccarum lauri, radicis cucumeris syluestris, ammoniaci thymiamatis, sabinæ cuiusque libras duas, myrti uiridis libras tres, foliorum lauri aridorũ libras tres, ueratri albi sexuncẽ, ceræ libras duas, bdellij libras quatuor, uini cõgios quatuor, olei congios tres. Quę contusione opus habent, crassas in partes contundito, ac modicam aquã, qua cõtusa tantum humectentur, affundito, deinde uinum & oleum adijcito, & per diem unum sinito. Sequenti uero frequenter agitando coquito ac percolato. Postremum ceram & terebinthinam addito, itemque bdellium in modico uino prius tritũ. Acopon ex rubetis quod omnem affectionem tollit. Radicis cucumeris agrestis uiridis libras sex, olei dulcis libras sex, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ceræ, cuiusque sexuncem, ranas rubetas appellatas uiuas numero sex. rubetas traiecto per pedis plãtam filo in oleũ demissas donec flaccescãt coquimus: deinde extractis per plantas filo traiectis ranis, syluestris cucumeris radicẽ uiridẽ cõcisam injicimus, atque donec uires suas in oleum transmittat, coquimus & excolamus: postremum liquefacta, itidem percolata, ad oleum addimus, & in uitro reponimus. Vtere mane & uespere ad podagricos, arthriticos, ischiadicos & resolutos. Per huius usum nouimus homines à podagra & chiragra toto corpore distortos post lauacrum in tantum conualuisse, ut citra omnem offensionem obambularent. Quandoque apparauimus, inquit Asclepiades, hoc pharmacum additis ad hanc descriptionem samsuci libra una, unguenti crocini libra una, opobalsami quadrante, sanguine testudinũ numero decem. Aliud, ad podagram & articularem morbum mirabile. Facit & ad diuturnum capitis dolorem, materiam ad superficiem ducens, & ad frontem ac sinciput. Caniculam paruam probè saginatam uiuam, & mustelam uiuã in olei sextarios nouem, ac butyri libras tres, conijcito, atque donec uieta fiant animalia coquito: deinde in percolatum oleum calidum pedes aut manus per totam diem imponito. Galenus autem ait. Quidam uulpeculas & hyænas oleo incoquunt, eoque articulorum morbos curant, atque alij quidem ipsas uiuas in maximum lebetem injiciunt: alij uero mortuas, ac deinde unã cũ oleo quàm diutissimè coquunt. Solia deinde ac urnas ex oleo calido explent, atque deinde arthriticos

ticos inscendere, ac multo tempore in eo morari iubent. Porrò oleum hoc maximè discussorium redditur, adeo ut etiam ad superficiem extrahat ea quæ in profundo corporum continentur, quã ex re magna commoditas consequitur. Quin & herinacei terrestres uiui oleo incocti ipsum discussorium reddunt. Etenim oleum hoc dolores sedat, tum affectis articulis in ipsum demissis, tum etiam ijsdem ex eo illitis.

Alia unguenta podagrica. Terram nigram, quę præsertim in lenticula reperitur, aut etiam aliam nigrã cũ aceto terito, ac illinito. Sedat dolores & inflãmationes etiam in his qui multa prius experti nihil profecerunt. Aliud. Cypri folia uiridia trita in pastillos redigito, eosq́ usu expetente cum aceto terito ac illinito. Aliud. Croci unciam unam, salis usti unciam unam, spumas nitri numero decem, oui luteum unius in spinæ decocto ad tertias redacto, terito. Aliud. Vitrum in aceto probè tritũ confidẽter illinito. Aliud. Alumen aceto tritum illinito. Aliud, quod ad genuum fluxionẽ solum profuit, multis antea frustra admotis. Marmor, hoc est, crustulam non ustam, contusam, & cum rosaceo tritam illinito. Ego autem scobem & ramenta marmoris lota & resiccata in promptu habui. Vsu uero expetente cũ rosaceo trita adhibui. Aliud, ualde bonum. Tecolithi, glaucij, myrrhę, cuiusque unciam I. aloës drachm. IIII. Terito, ac siccum adseruato. Vsu uero exigente, luteum oui & uinum austerum ammisceto ac illinito, & si circumtendat cum solo uino adhibeto. Aliud. Aëtiten lapidem cum ouo ac modico rosaceo illinito. Aliud. Vrticæ semen & hirundinis nidum cum sapa terito ac illinito. Aliud mirabile, pro diuitibus. Mameram aqua macerato, deinde tritam illinito, & miraberis.

Aliud, multa experientia cognitum, inueteratæ etiam affectioni accommodatum. Stercoris ciconiæ quadrantem, cum pari axungia tritam illinito. Vtere, inquit, neq́ cuipiam patefacito. Multos enim seruauit. Aliud. Caninũ stercus albũ cum aqua calida tritũ, atq́ ita tepefactũ quàm crassissimè illinito, & folia oleris alicuius supra illitionẽ imponito.

Ad durities in artubus instar tosorum. Cap. XLV.

Est & hoc optimum pharmacum ad durities artuum in tosos coactas. Sunt præterea & alia quædam, maximè uero Galenicum, quod ex caseo componitur. Ac nostrum itidẽ ex huiuscemodi rebus apparatũ, inquit Philagrius. Radicis peucedani drachmas II. ammoniaci thymiamatis drachmas II. myrrhæ dra. XXIIII. aristolochiæ drachmas VI. pumicis drachmas VI. castorij drachmas IIII. lanarum succidarum ustarum drachmas VIII. floris lapidis asij drachmas sex, si uero non adsit, salis ammoniaci usti drachmas sex, propolis teneræ drachmas sedecim, stercoris canini sicci drachmas sex, uisci drachmas sedecim, æruginis drachmas sedecim: squamę ęris drachmas XVI. atramenti sutorij drachmas sex, misyos drachmas sex, ceræ drachmas centum, resinæ pinus drachmas CL. picis drachmas CL. olei ueteris quantum sufficit, aceti quod satis est. Hoc quidem igitur nostrum pharmacum spissitudine auctum, & imminutum ac liquefactum prout probè habere uidebitur, iuxta curandorum corporum differentias, extrahit ac eijcit tosos in artubus coactos. Aliud Galenicum, quod omnibus ferè corporibus adhibitum cõgruit. Est autem tale: Caseus bubulus uetustissimus, adeò ut ob acrimoniã edi non possit, cũ porcinæ carnis inueteratę ac salsę decocto teritur, & probè emollitus ad durities artuum imponitur. Est & aliud ab eodem cõpositum. Pinguedinis pernæ porcinæ ueteris librã unã, casei caprini uetustissimi librã I. adipis taurini libram unã, apochymatis, hoc est, resinæ cũ cera ex nauigijs derasæ liquefactæ libram unam, medullæ ceruinę bessem, hyssopi quadrantem, cyprini sexuncem, uini Aegyptij heminæ dimidiũ. Liquescibilia liquefacito, & reliqua ammisceto. Aliter apparatũ emplastrum ex perna. Iusculi pernæ ueteris porcinæ libram unam, œsypi trientem, ammoniaci thymiamatis librã unam, medullæ ceruinæ septuncem, adipis taurini libram unam, ceræ sexuncem, apochymatis è nauibus derasi sesquilibram, cyprini libram unam, casei caprini ueteris libram unã, opopanacis unc. I. Aliud, ad tosos artuum. Granum cnidium desquamatum internum cũ myrrha & aceto terito ac illinito, usque ad excessum mirabile est. Aliud, ad durities artuum muliebrium, & eorum qui teneras carnes habent, experimẽto cognitum. Cadmiam quam tenuissimè tritam ac myrteo cerato exceptam imponito. Aliud. Spumã nitri cum oleo ueteri & modico croco ac aceto tritam illinito. Præstat tamen si nitri spuma cum croco & aceto teratur, & cum cerato liquido illinatur.

Aliud, ad tosos pedum, quod contentum perrumpit & euacuat eadẽ ferme hora, sanatq́ idem ut ne cicatrix quidem relinquatur. Mala mandragoræ accipito, semeńq; euacuato, ac tenuissimã squamam eis obductam detrahito, atq́ carnem ipsam probè terito. Et ceratũ ex adipe suillo & cera factũ adfundito, unito, ac utitor. Hęc tria pari pondere sumuntur, aut adipis plus additur. Vtere, experimento constat.

Aliud. Calcem uiuam, & nitrum, pari pondere axungia excipito ac imponito. Aliud. Dioscoridis. Ammoniacum cum pice arida ad ignẽ emollitum imponito. Aliud. Styracem cum ieiuni hominis saliua emollitum imponito, hoc est, manducando attritum adhibeto. Facit & sesamum non lotum tritum impositum.

De medicamentis purgatiuis ad articularem morbum accommodatis. Cap. XLVI.

Quum plurima sint & uaria medicamenta purgantia à nobis in tertio huius tractationis Sermone tradita: inde sanè repetere oportet quod cuiq́ sit accommodatum. Propriè tamen in podagricis & morbo articulari hæc exhibẽtur. Vniuersale ex hermodactylis, quo assiduè utor. Hermodactyli sicci recentis unciam I. anisi, cumini, piperis cõmunis, croci, piperis lõgi, seminis cnici interni cuiusq́ scrup. II. myrrhæ dra. I. euphorbij recentis scrup. IIII. mastiches scrup. VI. cassiæ scrup. I. moschi siliquam unam. Dantur ex eo scrupul. IIII. cum aqua mulsa, confestim minuit dolores. Quandoquidẽ autem huiuscemodi medicamenta fortem euacuationem facere non possunt: & quod ex ipsis intus relinquitur, condensatũ & resiccatũ tosos in artubus generare consueuit: cõuenit usus tẽpore ad singulos exhibitionis modos scammonię siliquas tres addere. In pituitosis uero lathyridas numero V. & agarici scrupul. I. Si uero humoribus redũdet ęger, post dolores sublatos eũ rursus cũ hiera aut alio forti purgatiuo, temperamneto

corporis apto, purgato. Aliud purgatiuũ podagricum, ad dolore affectos præclarũ. Casiæ scrup. I. euphorbij sesquiscrupulũ, isij, hoc est, chamæleonis nigri scrup. IIII. radicis alypiadis, hoc est, chamælææ scrup, IIII. radicis pæoniæ scrupulos IIII. anisi, zingiberis, cumini, mastiches, floris cnici, piperis, cuiusq; scru. VIII. hermodactyli sextãtẽ. Dãtur ex eo scrup. IIII. cũ uino mulso. Antidotus purgatoria ex betonica finiens febrẽ. Facit summè ad podagricos, ter in mẽse data: facit ad elephãticos & hydropicos, maximè aqua subter cutem laborantes. Est ex ualde laudatis, Comæ absinthij drach. XXIIII. betonicæ drachmas XXIIII. seminis rutæ syluestris drac. XVI. centaureæ minoris drach. XVI. casiæ drach. XXIIII. corticis ueratri nigri drachmas VIII. contundito, cribrato; ac cochlearis unius mensura dato ex aqua calida, animaduersione habita ne pharmacum ultra modũ purget: est enim inexuperabile. Apud alios etiã laudatum reperi, si gentianæ & chamæpityos, ac aristolochiæ longæ, cuiusq; drachmæ VIII. addantur, chamædryos item drachmæ XXIIII. Omnia, inquit, hęc melle excipio, indeq; ad summum cochlearium unũ exhibeo.

Antidoti podagricæ. Cap. XLVII.

Pharmaca quæ podagricis & morbo articulari correptis per os exhibentur, plurima quidem sunt & uaria ac diuersa. Cognita itaq; à me ipsorum multitudine, tum eo quod tetrapharmacũ, à quatuor rebus ipsum constituentibus appellatur, tum quod ex hyperico cõstat, itemq; quod ex gentiana paratur, & similibus, quibus pro consuetudine Medici ad simpliciter podagricos utuntur: ipse sanè propriũ pharmacũ composui, inquit Philagrius, quale iudicaui sufficienter excalfacere posse, non tamen expers facultatis moderatè humectandi, & attenuandi crassos ac uiscosos humores, & quod præclarè omnino potest excretionũ uias dilatare, unà cũ hoc quod uim subducendæ alui & mouẽdæ urinæ complectitur. Quin & naturales actiones excitat, & transpirationem insensilem ac obscurã procurat. Compositio autem hæc est. Radicis pæoniæ recentis drac. I. croci cilicij drach. IIII. rhei pontici drachmas IIII. calaminthæ montanæ, comæ saluiæ, cacuminum stœchadis, seminis thlaspeos, epithymi, centaureæ maioris radicis, cuiusq; drac. IIII. centaureæ minoris succi drac. IIII. succum accipito, quũ in summo uigore herba est ac floribus prægnãs. iridis illyricæ, seminis rutæ syluestris, piperis longi, seminis anethi, cuiusq; drac. IIII. ligustici, seminis apij, petroselini macedonici, seselis massiliẽsis incorrupti, origani, cacuminum thymi, seminis trifolij bitumen olentis, seminis cardamomi medulla priuati, seminis dauci, piperis albi, cuiusq; drac. III. mei athamãtici drac. II. asari drach. II. spicæ nardi, adiãti, casiæ, polypodij, thuris, galbani puri, terebinthinæ chiæ, bdellij scythici nigri, pinguis, ac resinosi, ammoniaci thymiamatis, cuiusq; drac. VI. radicis symphyti recentis siccæ, sabinæ, radicis rubiæ, helenij, agarici, herbæ scordij, seminis paliuri, sarxiphagi, betonicæ, radicis cyclamini siccæ, seminis uiticis tosti, cuiusq; drachm. VIII. mastiches chiæ, radicis bryoniæ recentis siccæ, terræ lemniæ quæ sphragis appellatur, opobalsami, cuiusq; drachm. XVI. succi peucedani, drach. XVI. qui si non adsit, conijciendæ sagapeni drachm. VIII. & radicis peucedani recentis siccæ drachm. XVI. pastilli theriaci drach. XVI. habeant autem pastilli carnium partes duas, panis partem unam: compositio autẽ ipsorum in Sermone de theriaca dicta est: styracis siquidem adsit calamitæ, si uero non, flaui & pinguis drach. XXIIII. niger enim ut uitiosus reprobandus est: aristolochiæ rotundæ non rugosæ & plenæ drach. L. ossium ceruinorum aut bubulorum ex suris recentium, & ut probè conteri queant, ustorum drach. L. mellis attici despumati quãtum satis est, quo ad bonam eclegmatis cõpagem pharmacum reducatur. Arida omnia contundito & cribrato: mastichem autem & thus unũquodq; per se sensim, ne in latas crustulas abeãt, terito & cribrato, deinde prædictum pondus ex eis expendito, & reliquis aridis tritis ammisceto. Bdellium autem & ammoniacum ac galbanum & peucedani succum aut sagapeni, in mortarium coniecta tundito, deinde ad ignem emollito, & postea cum modico melle liquefacito, & in pila optimè terito. Similiter autem & terebinthinam per se cum modico melle dissolutam ad reliqua in pilam conijcito. Styracem uero in mortario constanter tundito, opobalsamo paulatim ad eum infuso ac melle calido, deinde similiter in pila terito. Expedit etiam cũ modico melle styracem liquefacere ac deinde terere. Cæterum ubi hæc sufficienter fuerint unita & dissoluta, paulatim arida trita addito: melle itidem sensim affuso. Ad finem uero centaureæ succum per se cum opo balsamo terito ac reliquis unito. His uero omnibus probè commissis, mellis despumati tantum addatur, quantum suffecerit ad pharmacum delingibile futurum, & quo per dulcorem ægro commendetur. Quare si gustu pharmacũ iudicaueris, nihil peccaris, etiã si piperis augeas modũ. Noui namq; ego ipse quendam qui eo usus plus sibi de pipere ammiscere iussit, itaq; ammiscui sæpe tantum ex ipso post reliquorum omnium mixturam, quantum quisq; pro gustus sui modo expetiuit. Satis uero manifestum est, quòd quando quidem præseruare aliquem à podagrico malo uelimus, tunc sanè plurimum piperis inijcere nõ ab re est, & præsertim in hyeme, & si humores frigidi fuerint ac diuturni. Porrò centaureæ succus tempore ueris, quum in uigore herba est ac florem fert, ex ea uiridi ac contusa exprimitur, deinde percolatus, usque ad mellis solidioris spissitudinem in sole resiccatur. Cæterum in compositione pharmaci, si is qui eo usurus est amaris delectetur, amplius quàm drachmas quatuor ex succo centaureæ ammiscere expedit, atque id maximè si distortiones dissoluere uelimus, si uero æger amara auersetur, quatuor omnino succi drachmas inijcere oportet. Ex hac uero antidoto ad eclegmatis cõpagem redacta ad summum cochlearium I. exhibetur. Dupliciter insuper pharmacũ hoc apparatur. Uno quidem modo pastillis theriacis, ut dictum est, ammixtis, itemq; ossibus ustis. Alio autem modo citra pastillorum & ossium admixtionem præparatur. Licet etiam si quis uelit post sufficientem mellis mixturam, mel ipsum in duas ex æquo partes diuidere, deinde ad unam partem, dimidium præscripti ponderis, tum pastillorum theriacorum, tum ossiũ ustorum infarcire: est autem dimidia pars pastillorum theriacorum drachmarum VIII. Ossium uero ustorum dimidia pars est drach. XXV. Quandoquidem uero

dē uero pastillos theriacos impossibile est per se contundi, si non cum alijs aridis tundātur, oportet eos quantum possibile est in mortario tundere, ac modico uino ueteri dulci madefacere, deinde in pila terere ac cum largo melle dissoluere, atque demum ad reliquam mixturam diligenter coaptare. Cæterum quum humectare oportet & mollire, attenuareq́ & crassa dissecare, repurgare item ac euacuare infartos humores, itéq́ uias dilatare, nihil ex pastillis theriacis, neq́ ex ossium cinere ammiscere oportet. Viperarum enim caro quàm celerrimè ad cutem ac superficiem digeri ac distribui solet. Quapropter ubi recrementorum copia adfuerit, & uiæ fuerint obturatæ, minimè tutò uiperarum caro exhibetur: sed postea quū coniectauerimus humores attenuatos esse, & dilatatas uias. Ossium uero substātia facultatē habet consumendi ac resiccandi, adeò ut etiam sola assiduè & oportunè exhibita inueteratum articularem morbum curet. Vt uero ne quid ex humoribus resiccetur ac lapidescat, incurabileq́ aut ægrè medicabile reddatur, tempore præseruationis eam minimè miscebimus, sed postea, si ita uidebitur. Consumit enim & resiccat humores in ipsis articulorum iūcturis relictos. Forinsecus etiam quādo discutere animus est, pharmacum hoc oleo ueteri aut sicyonio dilutū maximopere profuit, maximè si citra ossium additionem est apparatum. Tunc enim non modo discussoriam, sed etiam coactoriam facultatē acquirit. Quare eis qui non discussione solum, sed & exterarum corporis partium corroboratione opus habent, cōmodissimè hoc modo adhibetur. Hoc pharmaco si & arthriticis & podagricis medeberis, minimè pœnitueris. Hepaticos item ex obturatione affectos, itemq́ splenicos curabis, & à uipera morsos, & qui uenenum hauserunt, & comitiali morbo apprehensos, si eo oportunè utaris: quin & aliorum morborum per ipsum curationem fieri reperias sufficientē, de quibus sermonem producere minimè operæ precium existimo. Theriaca itē ex uiperis, quæ Andromacho inscripta est, de qua plurima tradidit Galenus, utiliter exhibetur frigidioribus & magis humectis corporibus, forinsecus etiam cōmodè illinitur cum oleo ueteri aut sicyonio dissoluta, ut dictū est. Sales quoq́ Theriaci, & ex gentiana pastillus, & qui ex hyperico constat, & similia, his qui ex multo & crasso fluxu ægrotant, utilia existunt. Verum his qui ex biliosa fluxione afficiuntur, & ut simpliciter dicā, omnibus calidiori temperamento prȩditis hæc ipsa nocentissima sunt, & quod suprà relatum est nostrum pharmacū. Ex horū enim pharmacorū potu non solum nihil opis ferunt hi qui calidiori temperatura præditi sunt; sed & resolutionibus immedicabilibus apprȩhēduntur, sępe nimiū resiccati, & in uitiosos humores dilabuntur qui eos erodunt, & in quibus aliquādo pessimè intereunt. Porrò in huiusmodi pharmacorū usu etiam raritatem & densitatē curandi corporis respicere oportet: ampliusq́ & ætatem, & anni tempus, & regionē. Ad hęc itaq́ respectu habito minus aut plus de eo dabis, neq́ uero minus & ad magnitudinem aut paruitatem corporis respiciēdum. De uiperarum esu. Viperarū esus omnibus podagricis & arthriticis plurimum cōmoditatis affert, quemadmodū etiam anhelosis, & elephantiasi correptis: exigit enim per cutem omnia redundantia recremēta, siue calida siue frigida fuerint, quæ morbi ipsius sunt causa. Oportet autem crassa & uiscosa ex ipsis prius attenuare ac euacuare: quod ubi factū est, reliqua facilè per uiperarum esum euacuātur, nimirum ad cutem delata atq́ exclusa. Quapropter etiam in sole ipsarum ferarum comestionē facere iubet, utpote quòd inde iuuentur, atq́ ui caloris humorum delatio foras feratur: curandum tamē ne caput probè cōtegere ab æstu negligamus. Oportet autem recens captas esse uiperas, & iustæ magnitudinis, & non ex maritimis: tales enim siticulosæ existunt. Cæterum ex uipera ipsa tum caput, tum caudam amputare oportet, itemq́ interanea omnia abijcere, ac ex tribus aquis lauare, deinde cum aqua & anetho maximè uiridi, & modi cōgruentis oleo coquere, & post sufficientem coctionem congruenti sale condire, ac uiperam ueluti anguillam comedendam exhibere. Porrò quidam ex harum comestione plurimum exudant, & pediculorum copiam generant. Omnes tamen qui eas comederunt, maximè se alleuatos sentiunt. Quapropter his qui corpus recrementis exundans habent, etiam bis ac ter in anno exhibere conducit: bis quidem ueris tempore, semel autem in autumno. Quòd si uero sint quibus corpus per insensibilem & obscuram trāsspirationem, aut etiam per sudores naturales euacuetur, his omnino uiperarum esu interdicemus. Periculosa enim fit huiusmodi ipsarum comestio propter immodicam per cutem exhalationem. Dicemus autem ex ordine & de alijs antidotis. Antidotus ex quatuor rebus constans. Tetrapharmacum igitur ex quatuor rebus apparatum, & à quibusdā Mysterium appellatum, ex gentiana componitur & aristolochia, baccis lauri, & myrrha, æquali pondere coniectis. Datur autem singulis diebus ex ea cochlearij dimidium ex aqua calida ad præseruationem. Prodest pituitosis: biliosos autem lædit. Antidotus ex hyperico.

Antidotus ex hyperico à quibusdam hoc modo descripta est. Antidotus sanans podagras, coxendicum morbum, & ut in uniuersum dicam, omnes iūcturarū & articulorum morbis implicatos per annum potata. Firmat stomachum, & uisum acutiorē reddit. reliquosq́ item sensus clariores & illustriores facit: euacuans leniter per urinam; unde etiā neq́ aliud ullum membrū offensionem sensit. Neq́ enim materiā ex affectis locis ad aliam corporis regionē depellit, quemadmodum epithemata forinsecus contrahentia & cohibentia facere solent: sed causas morborum tum per uesicæ, tum per alui locos expellit, atq́ uniuersum corpus sanius reddit. Quare etiam comitiali correptis morbo, auxiliatur in potu. Alios item à diuturnis & uehementer grauibus capitis doloribus liberauit, qui etiam de sanitate sua iam desperauerant. Splenem uero & hepar in scirrhum indurata moderatur ac demulcet. Articularem autem morbum adeò efficaciter sanat, ut etiam duricies instar tosorum in articulis quibusdam per uim morbi coactas dissoluat. Compositio autem hoc modo habet: Trixaginis dodrantem, centaureæ bessem, aristolochiæ rotundæ septuncem, radicis gentianæ sexuncem, comæ hyperici quincuncem, petroselini trientem, mei athamantici quadrantem, phu pontici sextantem, agarici sextantem. Mellis despumati lib. III. Hoc autem modo parato. Vnumquodque per

que per se contundito & cribrato: deinde ponderata simul misceto, ac rursus cribrato, quo accurata permixtio fiat. Deinde melli despumato ammisceto, ac pastillos formato pondere drachmæ I. atq; ex eis unum pro uice exhibeto. Vsus eius est circa tertiam horam diei, ubi uenter onus suum pro consuetudine deposuit: pharmacum uero ipsum cum aquæ calidæ sesquicyatho liquefacito. Oportet autem eum qui bibit, si nihil prohibeat, deambulare, quo ex motu euntis pharmacum inferna cõtingat. Porrò pharmacum hoc aliàs quidem præclarè efficax est, utpote ex fortibus simplicibus compositum: amplius autem efficacius redditur per aristolochiam, quæ natura sua articularibus morbis auxiliari solet, & duris corporibus in primis prodest. Ex cancris autẽ pharmacum etiam mollibus corporibus cõducit. Habet autem Antidoti ex cancris compositio hoc modo. Cancrorum magnorum uiuorum ustorum in ęreo uase, trientem, gentianæ incorruptæ quincuncem. Thuris integri & non secti albi unc. I. Datur inde cochlearium unum. Ad cancrorum uero exustionẽ ligna uitis aduruntur. Pharmacum ex fluuialibus cãcris ustis. Describã porrò & aliud pharmacũ corporibus recremẽtis abundãtibus & mollibus cõducens: est autẽ id quod à rabido cane morsis datur, cuius cõpositionem in Sermone de rabidi canis morsu tradidimus, huius inquã operis sexto. Adieci autem ego, inquit Philagrius, ad huius pharmaci apparatum, etiam petroselini drachm. VIII. ut plurimum uero X. quo urinæ ciendæ uim acquirat. & multos sanè arthriticos iuuit, præsertim quibus tenerum & album corpus fuit, mediocris mystri mensura ex eo data, aliquãdo ex aqua sola, aliquando ex aqua mulsa. Quin & melle despumato sæpe ipsum excepi, quo ualidum & citra transpirationem adseruarem, deinde uero ueluti prædictum est, bibendũ exhibui.

Antidotus ex centaureis. Antidotus podagrica ex duobus centaureæ generibus est, ex uehementer laudatis & præter opinionem auxiliantibus, quod ipsum experientia testatur. Nam multos eius usu seruatos noui. Est enim adeò salutaris podagricis, ut quosdã per XV. annos podagra correptos, eius usus ad iter pedibus faciendum præparauerit. Est autem stomacho grata, aluo conferens, & urinam ciens. Habet autem hoc modo. Centaureæ minoris comæ, cẽtaureæ maioris radicis, trixaginis, gentianæ, aristolochiæ rotundæ, singulorum æquale pondus, puta lib. I. cõtundito & cribrato, & drach. I. præbeto per dies XL. ex aqua calida. In sequentibus autẽ ex ordine anni diebus CCCXXV. drachmæ dimidium eodẽ modo prębe. Alia antidotus podagrica usu cognita. Anisi, cumini Aethiopici, piperis communis, piperis longi, seminis cnici interioris, cuiusq; drach. II. euphorbij drach. IIII. mastiches drac. VI. myrrhæ drachm. IIII. moschi siliquam unam, caudæ scinci unius extremũ. Mellis quantũ satis est. Datur nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulsa. Hac amicus quispiã usus bis in hebdomade ex ipsa bibendũ præbuit, & affectos locos ex uiridi unguento Antho inscripto cũ rosaceo aut melino singulis diebus illeuit, multosq; seruauit. Antidotus podagrica experimento constans, accipitur per annum, Anastasij. Agarici unc. I. rhei un. I. petroselini sextantem, phu sesquunciam, gentianæ quadrantem, hyperici sextãtem & unciæ dimidiũ, cẽtaureæ unc. I. Aristolochię longæ sesquunciã, & rotũdæ quadrantẽ & uncię dimidiũ, chamædryos trientẽ & unciæ dimidiũ, cinamomi un. I. folij unc. I. aloës primarię unc. I. mei sextantẽ, aut spicæ nardi duplũ. Alia antidotus podagrica experimẽto cognita, datur per annum. Doari Episcopi. Agarici un. I. rhei Barbarici unc. I. petroselini sextantẽ, phu sesquunciam, gentianę quadrantẽ, hyperici sextantem & unciæ dimidium, centaureæ trientem, mei sextantem, aut spicæ nardi trientem.

Qui podagrici lauãdi sint & quomodo. Cap. XLVIII.

Manifestum quidem existimo quòd post inflammationum remissionẽ omnibus podagricis balneum cõmodissimum existit, quandoq; autem & in uigore utiliter adhibetur, si æger prurigine aut uigilijs uexetur, aut aliàs labore sit fatigatus. Lauare autem oportet tempore remissionis, ita ut spongias aceto & sale permixtis madefactas locis affectis circũponamus, ut à fluxione immunes permaneãt. Amplius aũt linteis siccis & plurimo nitro totũ corpus pfricare, & ut aëri diutius immorẽtur iubere, & moderatè nõ solum calidã, sed frigidã adhibere, & in ipsarũ solijs desidere. Vtile autẽ est balneũ natura siccioribus, & gracilibus, & colore nigrioribus, & qui à tumore in totum sunt liberati. In huiusmodi enim affecta particula nõ intumescit adeò magno tumore excitato, uerũ distrahi, uelut à cane appręhensas, in profundo sitas corporis partes aiunt, & inopinabili tensione distẽdi. Et inhorrescunt sæpe, pellicula quæ os ambit, à fluxiõe salsa aut acri & tenui ualde ac erodẽte uellicata. Hi à balneis opẽ sentiũt, quapropter nõ semel tantũ, sed iterũ atq; iterum os lauare oportet, & in aëre per omnia moderato, citra aliquã pinguedinem adhibitam immorari, hoc enim modo magis euacuabũtur. Deinde oleo dulci cũ aqua cõquassato illitos in aquã calidã demittere, & in eo aliquandiu morari præcipere. In frigidam uero minimè demittãtur, nisi immodici caloris sensus infestet. Vt plurimũ uero tepida aut lactei tẽperamenti aqua perfundatur in prima balnei domo. Si uero cum tumore quodã nõ ualde magno post euacuationes suborto aliqui dolore uexentur, conueniet in aëre balnei reliquũ corpus per sicca lintea usq; ad rubefactionẽ perfricare. Vtendũ autem & extersorijs smegmatis ex adarce, nitro, pipere, euphorbio, staphide agresti, æquali põdere cõiectis, apparatis. Atq; his quidem reliquũ corpus contentè defrictũ excitetur: pedes uero eorũ muria moderatè perfundẽdi sunt, & in calida aqua nõ morandũ, frigida uero ne cõtingẽda quidẽ. Quòd si balneum nõ adsit, eos qui ab acrioribus fluxionibus uellicantur, aqua dulcissima calida perfusos fouere oportet, & totũ corpus ex oleo chamæmelino in ieiunio illinire: alios uero temperamento non calidos, & qui tamen tumorẽ habeant post euacuationes relictum, si balneum non adsit, cucurbitulis admotis curabimus, initio à lumbis facto, sursum usq; ad scapulas progrediendo, fricabimus etiã per sicca linteola & per extersoria smegmata iam dicta. A talibus enim hi tum in balneo, tum citra balneũ opem sentiunt. quale & hoc est ex profundo humores euocãs ac trãsferens, quod metasyncriticõ Gręci uocant. Eo itaq; in balneo utantur, aut si balneũ non admittãt, post exercitia ex eo defricẽtur, deinde spongijs extergatur id quod ex hac arida inspersione cor

ne corporibus adhæret. Cōpositio eius hæc est. Nitri rubri lib. I. sinapis sicci lib. II. sabinæ lib. II. ueratri albi lib. I. sulphuris uiui lib. I. Aliud Andreæ comitis. Nitri, ueratri nigri, piperis æqualibus partibus utere. Præter opinionem autē eis cōducit Siccum Magnum ipsis affectis locis in balneo inspersum. Estq; hoc. Recremēti siue scoriæ ferri, spumæ nitri albæ, cuiusque æquales partes misce, & odoris gratia parum folij & costi adde. Siccum quod psilothro podagricorū inspergitur. Mastiches, thuris, lapidis asij, pumicis assati, alcyonij, staphidis agrestis, cimoliæ, ueratri albi, samsuci, spumæ argenti, amyli, careophylli, spicæ nardi, cyperi, floris iunci odorati, buglossi, singul. lib. I. auripigmenti unc. X. sandarachæ unc. X. saponis quantū satis est. Prædicta omnia, excepto auripigmento, sandaracha & sapone, cōtundito, cribrato, & sicca in promptu habeto. Vsus uero tempore calcis uiuæ unc. X. in oryzæ aut ptisanæ succo dissoluito, & auripigmenti unc. I. sandarachæ unc. I. saponis drac. IIII. & prædicti sicci cochlearia II. magna, omnia quàm tenuissimè trita inspergito, ac unito, eoq; pedes aut etiam alios locos fluxione infestatos illinito. Cæterū qui hoc sicco inspergimine utūtur, hoc modo diætam suam instituant. Thoth, hoc est, septembri, lac & edant & bibant. Phaophi, hoc est, octobri, allia edant. Athyr, hoc est, nouembri, in totum nō lauent. Choiac, hoc est, decembri, brassicam ne edāt. Tybi, id est, ianuario, mane meracum bibāt. Mechir, id est, februario, betam ne edant. Phamenoth, hoc est, martio, dulcia tum in cibo, tum in potu sumant. Pharmuthi, id est, aprili, raphanū ne gustent. Pachon, id est, maio, polypum ne edant. Pauni, hoc est, iunio, mane frigidā aquam sumant. Epiphi, hoc est, iulio, à uenereis abstineant. Mesori, id est, augusto, maluā ne edant. Siccum Maloriani. Aluminis scissi sextantem, pumicis unc. I. terito & in uitro reponito. Vsu uero expetēte, uino adstringēte locos prælauato, & quodammodo extergito, ac siccū ipsum inspergito, tenerisq; manibus affricato, & siccari sinito. Rursusq; idem per diem octies facito, & toties similiter si possibile sit in nocte, & uidebis tumores quàm celerrimè discussos & resolutos. Ego utriusq; & aluminis & pumicis ęquale pondus cōieci, & magis sanè successit.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN DECIMO TERTIO SERMONE AETII CONTINENTVR.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBUS MEDICINAE TETRABIBLI SIVE QVATERNIONIS QVARTI SERMO PRIMVS, ET EX ORDINE XIII.

De noxiorum animalium morsu, & de bestijs uirus eiaculantibus. Et de Elephantiasi, pruritu, scabie, alpho, lepra, leuce. Et de antidotis multæ utilitatis.

De his qui ab homine morsi sunt. Cap. I.

De noxiorum animaliũ morsibus scribere auspicãtes, initiũ ab his qui ab homine morsi sunt faciemus, ut Archigenes inquit, in his igitur quos homo momordit, loco ex oleo prælito, fœniculi radicẽ tritam cũ melle cataplasmatis modo ulceri imponito usq; quo repurgetur, deinde his quę explere possunt utitor. Cuius generis & hocce est. Mellis, terebinthinę, butyri, adipis anserini, medullæ cerui, aut si nõ adsit, uituli, æqualibus partibus liquefactis utitor. Si uero sinus statim in principio fiat, eũ aqua mulsa diligenter eluito, & spongiã nouam Aphricanã melle cocto imbutam imponito, & ligamẽto quod ad sinus referetur obligato, ac tertio die soluito. Aut myrrhã terebinthina exceptã ut malagma imponito. Aut æs tritum melle cocto exceptũ ueluti collyriũ indito, & postquã repurgaris, cõglutinato: uel ossa uitulina ad albedinẽ usta, & pice liquida siue cocto melle, aut utrisq; ex æquo simul excepta, in sinum indito, uel mannam, aut ipsum adeò thus cum myrrha terito, & cum uino ac oleo imponito. Emplastra autem cruentis uulneribus destinata & adglutinatoria eis conueniunt. in expassis quidem & planis ulceribus, uiride ex atractylide. In sinibus uero cruentis emplastrum Piscatoris, ex aceto apparatũ, & Athena, & Nigrum appellatum.

De his quos canis momordit. Cap. II.

In his uero quos canis momordit, statim acetum irrorato, & expassa palma morsum percutito. Deinde nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destillato, & spongiam nouam posca aut aceto imbutam imponito, & ad tres dies obligato, ligamentoq; supernè ex posca aut aceto, prout uisum fuerit, madefacito. Egregiè enim auxiliatur. Post hęc uero ut commune ulcus curato. Aut perdicium herbam cum sale tritã imponito, quotidie eam alterando donec excidat crusta. Deinde ubi ad cicatricẽ perducere uolueris, ipsam per se tritam imponito. Quòd si magnus sit morsus, queadmodum à magnis canibus infligi solet, pręscripta in sexto Sermone methodo curato, ueluti eos qui à rabido cane sunt sauciati.

Si uero cauus & angustus appareat morsus, in principio cum aceto, ut dictum est, irrorato. Deinde nitrum itidem cũ aceto tritum ex alto superstillato, & anetho sicco usto morsum expleto, & linteolum cõuolutum ex aceto madefactum indito, & obligato. Post triduũ uero soluito, & reperies morsum repurgatum. Idem facit & cuminũ tritum morsui inditũ. Postquam uero ulcera fuerint repurgata, prædicto pharmaco utere liquefacto ad hominis morsum relato. Si uero inflammatio succedat, lenticulam cum malicorio coctam & tritam imponito, aut rubi folia contrita. Aut panis medullam in betæ succo madefactam cũ modico rosaceo pro cataplasmate adhibeto. Ad uulnera uero iam suppurata erui farinam cum melle subigito & morsum expleto. Summè enim auxiliatur. Aut irim cum melle & linamentis indito, ac supernè lẽticulam coctam tritam cum modico melle & rosaceo pauco imponito. Repurgatis uero iam ipsis cum prędicto liquido pharmaco expleto, ac deinde his quæ cicatricẽ inducere possunt, utitor. Emplastra autẽ ad demorsos à cane uel urso aut similibus animalibus statim à principio cõmodè adhibentur ex sale & cerusa apparata. Etenim uenenosum humorẽ in morsibus ex dẽtibus relictum expurgant, & callosam ex impactis dentibus concretionem explanant.

Ad leonum, pãtherarũ, ac ursorũ morsus. Cap. III.

Horum animaliũ consimiles sunt morsus: nam robusta sunt hæc & unciunguia, implicantq; quicquid contigerunt unguibus penetrantia, & corpora ipsa dilaniant. Perseuerando autem in manducatione nõ solum carnes dilaniant, sed & ossa aliquando ad polentæ similitudinem confringunt, indeq; & uicini stimulis afficiuntur nerui. Satis uero manifestum est, quòd corpora quæ in eiusmodi ac tantas calamitates inciderunt, non effugiunt periculum abalienationis: nã etsi maneant, putrefactionem suscipiũt, & ulcera serpentia inducunt. Huiusmodi igitur uulnera cum aceto elota & circumrasa, solutis item corporibus ac ossibus extractis, emplastris integere oportet, & post suppurationem partiũ dilaniatarũ, repurgantibus linamentis curare & cicatricem inducere, quẽadmodum in communibus ulceribus solemus. Emplastra autem his cõuenientia sunt, id quod ex salibus constat, & similia, cuiusmodi etiã hoc est.

Asclepiadæ pharmacũ, ad cruenta uulnera accommodatum, & ad intercisos neruos & ad ursorum ac leonum morsus. Aeruginis rasæ drac. VIII. aluminis rotundi drach. VIII. squamæ æris drac. XII. mannæ, galbani, cuiusq; drach. XII. ceræ unc. XVI. resinæ pinus aridæ unc. XXXII. olei lib. I. Arida & galbanum aceto terito, & liquescibilia liquefacta adfundito. Aliud, emplastrũ Venatorum appellatũ, admirabile. Radicis symphyti, comæ dictamni, iridis Illyricę, atramenti Indici, aluminis scissi, misyos, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiusq; sextantẽ, salis cappadocici quincuncem, æris usti trientem, aristolochiæ rotundæ, iridis astragalitidis, gallarum, rosarum siccarũ, squamæ æris, singulorum unciam unam, æruginis quadrantem, picis sesquilibrã, resinæ pinus siccæ libras quatuor, olei triẽtem & dimidium unciæ unius. Metallica in aceto terito. Habeat autem & ceræ sesquilibram. Quòd si marcedo subsequatur & ulcus serpendo depascens, optimè facit subscriptum uiride emplastrum, carnem arrodens, exest usque ad os, & squamas eijcit, ac ulcus serpẽs compescit, & in uniuersum utile est ad omnia inueterata eiusmodi actionis, & maximè in quibus ueneni corruptio est, & corpora sunt abalienata: quibus etiam immixtum pharmacũ adhibere oportet. In alijs uero dissolutum. Habet autem hoc modo. Spumæ argenti unc. I. squamæ æris unc. I. nitri, atramẽti sutorij, salis ammoniaci, ęruginis, singulorum sextantem, cyperi quadrantem, olei sexuncem, aceti scillitici quantum sufficit. Arida aceto terito ut strigmentitiam spissitudinem acquirant, & liquefacta adfundito, & in uitro reponito, aceto acri affuso, ut pharmaco ipsi innatet. Ad confectionem autem & præparationẽ si acetum scilliticum haberi non possit, scillam cum aceto coquito ac utitor.

De suum morsu. Cap. IIII.

Quandoquidẽ uero & in uenationibus à syluestribus suibus læduntur quidam, operæpretiũ est & de his facere mentionem. Vulnera itaq; ab ipsis incussa grauia sunt, propterea quòd non solum profunda, sed & magna existant: adglutinatorio autem medicationis ductu ea curare impossibile est. Nã unà cum contusione labia uulnerum discindunt, imò & adurunt. Mutuò enim dentium inter se attritu, ac ueluti ad cotem affrictu utuntur, ad uindictam eorum qui eis obueniunt currentes. Adusta itaque corpora crustam quandam iuxta uulnerũ labia inducunt. Quare suppuratorium & nõ adglutinatorium curationis modum in eis adhibere oportet.

De his qui à fele morsi sunt. Cap. V.

Omnia ferè quæ ad canis morsum dicta sunt, etiam à fele morsis conducunt. propriè autem eis conuenit, mel, terebinthina, oleum rosaceum, simul eliquato ac utitor. Aut centauream tritam cum melle imponito. Aut galli stercus liquidum cum adipe gallinaceo subigito & imponito.

De morsis à crocodilo. Cap. VI.

Primũ quidẽ eos quos crocodilus momordit, quàm tutissimè custodire oportet, in domo conclusos fenestras non habente: etenim ob contrariã quandam affectionem ferè in totum syluestres maximè feles ad demorsos accedere consueuerunt. Remedia autem his eadem quæ ad morsos à cane ac ad reliquos relata sunt, conueniunt. Propriè autẽ humanum stercus & misy simul trita & imposita ad eos faciunt. Aut piscium garum, aut carnium salsarũ iusculum morsui infunde, aut salem & myrrham æquali pondere in acerrimo aceto quàm tenuissimè contere, & cerato excepta impone. Aliud. Stercoris hyænæ, drachmas IIII. æruginis drachmas IX. adipis anserini drachmas sex, galbani drachmam unam, cerę drachmas octo, olei drachm. XII. Aeruginem & stercus aceto terito, & liquefacta affundito. Quòd si hyænæ stercus non adsit, porcino utitor. Apollonius autem inquit, demorsos locos acri muria aut piscium garo perfusos ac fotos, adipe crocodili eliquato illinito, & linamentis inditis obligato: aut carnium salsarum pinguiores partes tusas indito, aut melanthium cum aceti fece tritum imponito. Hæc enim & ulcus serpens compescunt, & morsus euestigio ab inflammatione uindicant. Post hæc autem lenticulam coctam cum melle tritam cataplasmatis modo adhibeto. Erui uero farina cum melle

melle subacta, aut iride cum melle morsum expleto. De cætero uero ulcera renutrito, & per cõmunia auxilia ad cicatricem perducito.

De bestijs uirus eiaculantibus, & primum quibus artibus adhibitis uenenata animalia tollantur. Cap. VII.

De uenenatis animalibus scripturi, primum præsidia quædã indicabimus, quibus ea tollantur & perimãtur. Perimuntur itaq; ex syluarũ ac materierum exustione, in quibus uitam degunt. Verum in his quæ intra domos reperiuntur, feruentẽ aquam in eorum lustra ac latebras infundere expedit, & acidam muriam feruentem per instrumentum fusoriũ, siphona Græci uocant, immittere. Vespis uero oleum infundatur, & assiduus fumus ipsarum tentorijs ac habitaculis obfundatur. Quæ substrata ab omni uenenata bestia præseruent. Iuxta uias quidẽ igitur & in domibus ab omni uenenato animali præseruãt substrata, abrotonũ, conyza, dictamnũ, uitex, echion, calaminthe, solanum, hastula regia, saluia, peucedanũ, hypericũ, polium, samsucus, gentiana, origanus, ruta syluestris, serpillum, laurus, pulegiũ, cupressi, aut cedri coma, aut ramenta, cardamomũ, lysimachion, melanthium, bitumen. his addatur & gagates lapis.

Suffitiones præseruãtes, quæ incensæ uapore suo uenenatas bestias abigunt. Viticis folia, bitumen, castoriũ, melanthium, cornu ceruinũ aut caprinũ, nasturtium, cardamomũ, galbanũ, propolis, peucedanum, panax, opopanax, conyza, cupressi, aut cedri ramẽta oleo imbuta, gagates lapis, sagapenum, polium, canchryos radix, filix, baccæ lauri, & similia graueolẽtia. Quum enim uenenata animalia omnia angustos habeant meatus, quàm celerrimè replẽtur, & ab huiusmodi odoribus obturãtur ac suffocãtur. Refertur etiã de stercore crocodili, quod per infundibulũ suffitũ, feras ipsas uenenosas ex latibulis suis exigat. Archigenes autẽ, ungulæ caprarũ & pili, inquit, suffitu fugant bestias uenenosas: procul enim per ipsorũ odorẽ relegantur. Stratonis suffumigiũ. Galbani, radicis cãchryos, cornu cerui, melãthij, cuiusq; unciã unam. Omnia terito, & in pastillos cum aceto redigito, atq; ubi uti uelis, oleo madefacito, ac incensa per mediam domũ suffito, aut in ipsum ferarum latibulũ per infundibulum uaporem immittito. Aliud suffimentum, scorpios deturbans, & omne reptile ex ædibus exigens: galbani, sandarachę, butyri, adipis caprini, æquales omniũ partes in pilulas redigito, & ut dictũ est, suffito. Probè facit & pyretrum cũ sulphure suffitum. Mirificè item Beronices suffimentũ facit, quod in hoc ipso Sermone descriptum est, ubi ipsum cyphi etiam reperitur.

Illitiones præseruatiuæ. Cap. VIII.

Illita autem ferarum accessum prohibent, eásque fugant: altheæ semen & acetum cum oleo, baccæ lauri & galbanum oleo trita. Panacis semen & flos & succus cum oleo: uehementer efficax est oleum, in quo cedrina ligna uiridia incoquũtur. baccæ iuniperi cũ oleo, conyza, peucedanum, silphium, saluia, hastula regia, abrotonum, galbanũ. Horum unumquodq; excellenter facit aceto & oleo dilutũ, aut etiam quędam ex his, aut omnia mixta & illita. Aut castorium cum medulla ceruina & unguento narcissino illitum uehementer efficax est. Apollonius autem inquit, Qui ex syluestris rutæ succo oblinuntur, omnibus uenenatis bestijs manus admouẽt, & non mordentur. Dracunculi item succo manibus illitis qui uiperam tenuerit, non mordebitur. Semen autem dracũculi aqua tritum & latibulis ferarum iniectum, ipsas in terram fugat. Probè facit & solani succus illitus. In uniuersum autem omnem feram cuiusque earum adeps illitus fugat.

Quæ apposita uenenata animalia occidant, & de his quæ in edulia & potiones incidũt. Cap. IX.

Venenatas bestias occidit galbanum cum spondylio & oleo appositũ. Cãcri appositi scorpio, ipsum occidunt. Lychnis syluestris scorpios fugat: quod item facit pastinacæ semen. Cæterum & aquarum quas in potu accipimus animaduersionem habere oportet. Non pauci enim perierunt ex quibusdam bestijs in edulia & aquas dum coquuntur collapsis, atq; id maximè in peregrinationibus euenire solet. Quapropter tunc culinæ procul ab arboribus extruendæ sunt, propter feras in eis latibula habentes. quin & salamandræ quandoq; & erucæ calefactæ obsonijs incidunt. Pręcipuè itaq; pinus & picea arbor fugiẽda: in his enim letales sunt erucæ. In obsonia quidem igitur dum coquuntur, illabi cõsueuerunt serpens & salamandra, & erucæ, in uinũ uero uiperæ.

Communia remedia ad omnes uenenum eiaculantium ferarum plagas. Cap. X.

Per prædicta quidem igitur præcauere oportet, ne in malignas bestias incidamus. Si uero cõtingat ab animante quopiam uenenum iaciente percuti, huiusmodi remedijs cõmuniter utemur. Si quidem leuior sit plaga aut morsus, posca calida eum proluemus, deinde uero locum ipsum exugemus. Verum qui exucturus est, prius os oleo colluat, ne inde lędatur, atq; ita ore ad morsum admoto exugat, & expuat uenenum. Cauere etiam oportet, ne exulceratã aliquam internam oris partem habeat exucturus. Post hæc uero cinis aceto subactus pro cataplasmate imponatur. Maximè autem ad hanc rem conducit, ex ficulneis lignis exustus, aut laurinis, aut lignis uitis, qui si non adsint, eo qui haberi potest utendum est, diligentia ad hoc potissimum adhibita, ut inflammatio in loco excitetur, & materiæ ad morsum prouocentur. Quòd si minus nobile sit membrum, & uehementior morsus, cucurbitam cum plurima flamma ad morsum adhibe, & uicinos locos circumcirca impactis uulnusculis scarificato: attrahetur enim unà cũ sanguinis & flatus attractione ipsius bestiæ uenenũ. Deinde à tepidę largę haustu uomere iube: & sic deinceps pharmaca exhibe. Vigilans etiã æger adseruandus est, ac desidẽs per totum curationis tempus, donec euidentem remissionem acceperint molestiæ concomitantes. Venter item adstrictus citra dilationem per infusum eluatur, & uesicæ quoque cura habeatur, quo citra impedimentum lotium excernat. Optimè autem auxiliantur, si statim in principio post cucurbitas plagæ imponantur animalia parua discerpta, & adhuc intus calentia, uelut sunt gallinæ, hœdi, agni, porcelli. uenenum enim exugunt, & dolores leniunt. Apta sunt etiam his cataplasmata dilaniantia, uelut sunt allia cum melle, cepæ cum sale, ruta cum melle, silphium tritum inspersum, laser, piscis salsus maximè uetustus, allium ustum, plantago cum sale, melissophillon, uirgulta fici cũ melle, suillum recrementũ aceto coctum, cala

minthę, stercus caprinum cum aceto. Summè autem facit ad omnem bestiæ uenenatæ plagam, præterquàm aspidis, calx uiua cum oleo & melle crassitudine cerati imposita. At uero & inurere morsus ipsos expedit usque ad crustæ productionem. Aut sinapi largum cum rumice acuto imponere, aut salem tritum liquida pice exceptum. Præter opinionem autem facit ex uiperis theriace Andromachi emplastri modo imposita. Emplastra uero ad omnẽ uenenosi animalis ictum conueniunt, ex dictamno apparatum, omniaq; quæ attrahendi uim habent, qualia sunt & quæ ex sale, & quæ ex chamæleonis radice constant, & aphroditæ appellata. Egregiè autem hoc auxiliatur. Spumæ argenti libram unam, cerusæ libram unam, resinæ pinus librã unam, olei ueteris libras tres, ceræ sexuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani trientem. Cerusam, argenti spumam, & oleum coquito, donec non inquinent manus: deinde liquefacta adijcito, unito, & utitor reposito ad omnem morsum, & ad abscessus, & tubercula mamillarum, panos, sinus, fistulas, parotidas: ad miraculum enim usque discutit ipsas. Vtitor & ad carbunculos. Arcet uehementer inflammationem, & raro citra magnam cõmoditatem & efficaciam adhibetur. Potiones communes. In potu autem citra dilationem in omni uirulenti animalis morsu, theriace Andromachi præbeatur, aut Mithridatica, & consimiles compositiones. Ex simplicibus uero, uiticis semen cum uino tritum bibẽdum præbeto, rutæ syluestris semen cum uino similiter tritum dato, platani pilulas, poliũ, polemonij quod & phileterium appellatur, drachm. I. leporis coagulum aut cerui, allium, trixaginem, dictamnum, saluiam, castorium, ex unoquoq; drach. I. bryoniæ radicem drachmæ pondere: seminis trifolij bitumen olentis drach. I. Prodest & conyza & chamæpitys & scordium, cuiusque drachm. I. ex uino. Auxiliantur autem omnino cancri fluuiales cocti aut assati comesti. Ranæ item elixæ & comestæ. Verum si qui earum esum auersentur, ranas donec uietæ reddantur coquito, & iusculum ipsum ignaris absorbendum præbeto.

De uespis & apibus. Cap. XI.

Quòd si quis ab apibus & uespis illæsus permanere uelit, eum maluæ folia cũ oleo illita, & eruca siue bruchus cum oleo illitus adseruabunt. Quandoquidem uero quidam ab his clãculum percussi, ob dolorem perturbantur, putantq; se à maligno aliquo animante petitos esse, necessarium existimo prius ostendere quæ signa ad horum plagas comitẽtur. Hos itaque qui ab apibus pungũtur, dolor ictus cõsequitur, & rubor loci, cũ tumore partium in ambitu sitarum: stimulus autem omnino in percusso loco reperietur. Eadem etiam hos quos uespa pupugit concomitãtur, sed intensioria: uerum stimulum uespa in percusso loco non relinquit. Auxilium autem utrique ferunt, luto aut stercore bubulo eis illito cum posca, aut maluæ folijs impositis cum posca, aut cimolia cum malua & posca, aut sesamo cum posca. Naturaliter autem opitulatur ueneranda & uiuifica crucis imago in sigillo ferreo exsculpta, & plagę appressa. Non enim permittit amplius inflammationem generari. In potu præterea ipsis foliorum lauri tenerorum drach. II. cum uino austero præbeto.

Ad stellionis morsum. Cap. XII.

Qui à stellione morsi sunt, assiduè & cõtentè dolitant, morsusq; locum liuidum habent. Iuuantur autem euestigio si cæpe & allia cataplasmatis modo eis imponantur. Auxiliantur amplius eadẽ comesta, uino meraco post eorum acceptionem absorpto. Vtiliter etiam sesamum eis imponitur, aut melãthium aqua multa affatim affusa.

Ad salamandræ morsum, & lacertæ chalcidis. Cap. XIII.

Quos salamandra percussit, eos dolor uehemẽs & crustæ productio consequitur. Adhibeatur autem eis cõmunis cura iam prædicta. Qui uero à lacerta chalcide appellata percussi sunt, eos tumor pellucidus cõsequitur, ueluti nigrore in ambitu plagæ relucente. Consequitur autem & putrefactio. Curatio uero eadem illis accommodanda est, quæ ad muris aranei morsum referetur.

De mure araneo. Cap. XIIII.

Mus araneus colore quidem mustelæ similis est, magnitudine autem muri, unde & mygales apud Græcos obtinuit nomen. Os autem sublongum habet & exiguam caudam. Dentes uero tenues, atq; eos duplici ordine sitos in utraque maxilla, quo fit ut quatuor dentium ordines habeat. Qui igitur ab eo morsi sunt, his uulnera manifesta fiunt: quadrifido enim ordine uulnera conspiciẽtur. Et sanguis quidem primum purus promanat, paulo pòst uero saniosus. Animal enim ipsum putrefactione occidit. Consueuerũt etiam bullæ insurgere, quas si quis dirumpat, carnem subiacentem feculentam uidebit, & fissuris disparatam. Inflatio autẽ sequitur demorsos. Cæterum hoc animal frequentius ad testes insilire solet, eosq; uerbere impetere non hominis solum, sed cuiusq; etiã bruti animãtis. Auxiliũ autem ferũt quum ob putrefactionem periclitantur, post prædicta cõmunia remedia adhibita, ab huiuscemodi rebus. Lauri foliorum tenerorũ drach. I. aut. II. cum uino tritas bibendas præbeto. Conueniunt etiam ipsis omnia prædicta cõmunia remedia in potu accepta ex uino dulci. In pecoribus uero & iumentis illa ipsa cum aqua trita naribus infunde. Est enim ipsis præsens remediũ: unde etiam hominibus similiter in potu præbeto. Morsum porrò cum cumino integito & allio, putamine extrinseco non abiecto, eadem etiam cum oleo trita assiduè & diligenter locis circumsitis illinito. Si uero ruptæ fuerint bullæ, & ulcera oborta, acida muria prolue, & ordeum ustum tritum impone: uerũ non rumpẽtur, nisi prægnãs fuerit mus araneus, qui morsum inflixit. Quod si exulcerẽtur, mali punici dulcis coriũ coctum tritũ impone, ulceraq; ex eodem decocto, aut magis myrti decocto, perfusa foue. Strato uero inquit: in muris aranei morsu locum scarificato, ac ipsum murem araneum ustum cum aceto cataplasmatis uice imponito, aut sinapi tritum itidem ex aceto. In potu uero panaca exhibeto, erucam, capparis corticem, gentianæ radicem, & uerbenacam rectã tum cum uino bibendam præbe, tum pro cataplasmate impone: maluæ item folia impone: & antidotos magnas bibendas exhibe.

Ad scolopendræ plagam. Cap. XV.

His qui à scolopendra icti sunt, eadem remedia conueniunt quæ ad muris aranei morsum sunt prædicta, & sales tum liquida pice impositi: & cedria cum

cum melle: & allium cum folijs fici, & cumino, eruoq́ ac uino. In potu uero etiam ea commodant, quæ à mure araneo morsis. Amplius autem & absinthium & menta cum uino.

Ad araneæ ictum. Cap. XVI.

Est & araneæ genus, quod ictu cõtinentes dolores inducit: rubor uero circa præcordia, & urinę emittẽdę difficultas ęgros cõcomitatur: aliquãdo uero & suffocationes. Ab eo percussis rutam syluestrem, & uiticis albæ semen aut folia bibenda præbe. Allium etiam largè edendum, ac uinum insuper meracum absorbendum exhibeto.

De tetragnathis. Cap. XVII.

Tetragnatus, species est phalangij subalbida, pedes scabros habens, & iuxta caput eminentias duas, unam rectam, alteram latã, ut existimes eum ora quidem habere duo, maxillas autem quatuor, & lineam per os æqualem. His qui ab eo percussi sunt, cõmuniter quidem eadẽ accedunt quæ à scorpio percussis. Propriè autem in ipsis plaga cõtentè dolet, & percussus locus subalbicans est: tumor uero faciẽ & caput occupat, & percussæ partes usque ad articulos gracilescunt: cibum item ac alimentum non sentiunt membra, & post adeptam sanitatem uigiliæ intensæ succedunt. Opem autem ferunt ex calaminthę potu, aut trifolij, rutæ, panacis, polij, & his quæ ad percussos à phalangio referentur.

De percussis à phalangio. Cap. XVIII.

Phalangiorum genera quidem plura sunt: quæ uero apud eos qui de noxijs bestijs scripserunt referũtur, ut plurimum sex numero existunt: unum quidẽ ex eis rhagium, alterũ lupus, tertiũ formicarium, quartum cranocolaptes, quintum sclerocephalon, sextũ scolecium appellatum. Ac primum quidẽ rhagium, id est, acineum, figura rotundum est, colore uero nigrum, acini uuæ nigræ similitudine, unde etiam appellationem accepit. Et os quidem iuxta mediũ uentrem habet, pedes uero ex utraq́ parte quàm breuissimos. Alterũ uero lupus appellatũ muscas perdit, eisq́ pascitur: ac corpus quidem habet latum ac uolubile, partes uero circa collũ ipsius incisæ sunt. amplius autẽ & os eius eminentias tres habet. Tertium autem myrmeciũ, hoc est, formicariũ dictum, formicæ maximæ assimilatur: colore est fuliginosum, corpus uero eius uelut astris quibusdam insignitũ est, maximè circa dorsum. Quartum deinde cranocolaptes, sublongum est, & uiride, stimulumq́ iuxta collum habet, atq́ si in quẽ irruat, locos circa caput petit. Quintum sclerocephalum dictum, caput habet saxeum & obduratum: lineamẽta uero per omne corpus similia animalibus illis, quæ circumuolitant noctu lucernas. Sextum autem scolecium, siue uermicularium appellatum, sublongũ est & submaculosum, maximè circa caput. Atque hæ quidem species phalangiorum enumerãtur, quas sanè obseruare oportet. Quæ uero percussos ab eis concomitantur, cõmunia sunt iuxta magnitudinem & paruitatem discreta. Morsus porrò tenuis est, ut uix cõspici possit, tumor autem liuidus, quibusdam etiam rubicundus: frigiditas adest circa genua & lumbos ac scapulas, quandoque uero totum corpus aggrauatur. amplius & dolor assiduus adest, tremor, pallor, uigilię: quibusdam uero pudẽdi tentigo, & circa caput pruritus, aliquando etiã circa suras, oculi humecti & lacrymantes ac caui, & uenter inæqualiter eleuatur. Intumescit autẽ uniuersum corpus, faciesq́, & maximè circa linguã partes, ut impeditum habeant sermonem: quibusdam uero & urinæ emittẽdæ difficultas adest cũ pudendi tentigine & dolore. Si uero minxerint, aquosæ ipsorũ sunt urinæ, quædam aranearũ textis similia in se habẽtes: & uomitus quoq́ consimilis est: aliquando uero per lotiũ, & per uentrem talia excernũtur. Cæterum in calidam aquam demissi à dolore leuati sibi uidentur, post uero contentè dolent pudendũ. Senioribus uero pudendum plurimum laxatur, ac minimè intenditur. Atq́ hæc quidem cõmuniter ad omniũ ictus sequuntur. Si uero cranocolaptes aliquẽ percusserit, caput magis dolet, & uertigines consequũtur, frigus cõtinens, delirium, corporis iactatio, & stomachi puncturæ. Omnes autẽ à phalangijs percussi assiduis balneis iuuantur: plaga etiã ipsa ex trifolij bituminosi decocto cũ oleo proluatur, totũ uero corpus ex cerato liquidissimo pinguefiat. Iuuantur etiã fomento spongiarum in calido aceto tinctarũ, & sæpe ad plagam adhibitarum. Cataplasmata autẽ eis conueniũt, bulbi, sanguinaria, porrũ, furfures aceto cocti, ordeacea farina folijs lauri cũ ea in uino aut melle incoctis, ruta, grossi ficus, caprinum stercus cũ uino, samsucus cum aceto, syluestris ruta cũ aceto, itemq́ cyperus. Asclepiades autem hoc inquit, utere ualde laudato. Seminis rutæ syluestris, seminis erucę, staphidis syluestris, canchryos, seminis uiticis, pilularum aut foliorum cupressi, æquales omniũ partes aceto terito, & melle exceptas imponito. Idem & in potu acceptum auxiliatur. Aliud laudatum, quod similiter & potatũ & impositum iuuat. Sulphuris uiui drac. IIII. galbani drach. IIII. succi cyrenaici drac. II. aut si non adsit, laseris drach. IIII. amygdalarũ amararum repurgatarũ drach. II. in uino diluito, & melle excepta imponito. Bibendũ etiam, ut dictũ est, præbeto. Amplius uero & cupressi folia aut pilulas tritas cũ uini & olei hemina una à phalangio percussis dato. Aut anisum, aut daucũ, aut cuminũ, aut melanthiũ, au piper, aut agaricum, singula drachmæ pondere præbeto. Aut ammij drach. II. aut iridis drach. I. aut hyperici dra. I. aut trifolij bituminosi quantũ tribus digitis appræhẽdi potest. Conueniũt etiã lauri baccæ, scorpiuron, serpillum, silphium, calamintha, chamæpitys per se & cum ruta ac pipere, singula uero ex uino. Aut mentæ fasciculum posca meraciore coquito, & decocti cyathos II. præbeto. Idem & samsuci, & radicis spinæ albæ decoctũ, ac trixaginis & pulegij præstat. Lixiuiũ item & radicis hederæ succus cum aceto. Vtere etiã ad eos remedijs à scorpio percussorum, & ex uiperis theriaca, & cõsimilibus.

Asclepiadæ, ad percussos à phalangio: hac Chariton utebatur, & per hominum conuentus oberrans à phalangijs percussis auxilia promittebat. Seminis spondylij sicci, calaminthæ, æquale põdus simul terito, & ex uini cyathis II. prębeto, atq́ id sæpe per diem facito. Aliud eiusdem. Succi cyrenaici, seminis dauci, mentæ siccæ, spicæ nardi, singulorum æquale pondus coagmentato cum aceto, & drach. I. cum poscæ meracioris cyathis IIII. præbeto, & à potu ægrum in calidam aquam demittito. Quòd si succus cyrenaicus non adsit, pro eo laser purũ conijcito. Aliud ualde præclarum. Canchryos, seminis rutæ,

rutæ,piperis,myrrhæ, staphidis agrestis, singulorũ drachmam unam, radicis cyperi drachmam unam, coagmentato, & drachmam unam, cum uini odorati cyathis IIII.ac mellis cyatho I.exhibeto.Auxiliatur item eis alliȷ esus,balneum, & uinum.

De his quos scorpio percußit. Cap.XIX.

A scorpio percussos uehemẽtisimus plagæ dolor consequitur,frigiditasq́;,ac tensio, & stupor, circaq́; plagam & totum corpus frigidus sudor, & his qui iuxta infernas partes percusi sunt, inguina excitãtur, ac intumescunt,qui uero circa supernas,locus sub alis,& hęc quidem leuiter percusis adsunt. Validius autem ictis, ardor circa plagam adest, quemadmodum in ambustis, & uerrucarũ instar formicarum eruptio,circa labra & totum corpus, ut grandine se impeti putent:facies distorquetur : sordes circa oculos adsunt glutinosæ, & lacrymæ uiscosæ : durities articulorum, anusq́; procidit cum egerendi cupiditate,spuma circa os est, & uomitus largus, singultus,conuulsiones opisthotonicis similes. His igitur serpillum,altheæ radicem, & elaphoboscum bibendum præbeto, Præter opinionem autem facit elaphoboscus tum uiridis comesta, tum sicca potata. Pastinacæ item syluestris semen & nuces ponticæ: hæ enim in zona gestatæ non permittunt aliquem à scorpio lædi. Aliud. Cochleam hortulanam maximè accipito,eamq́; unà cum testa tritam plagę imponito,& confestim sedabis dolorem.Idem etiã uermes terreni facere dicuntur. Aliud. Cãcrum fluuialem cum uino & lasere terito,ac bibendum dato.

Aliud. Verbenacam rectam aut uiridem pro cataplasmate impone, aut siccam tritam bibendam præbe. Aliud. Cumini,melanthiȷ, seminis uiticis, singulorum par pondus tere, ac drac. I. inde ex uino exhibe. Poteris etiam omnibus communibus auxiliȷs prædictis uti. Aliud, hoc & ad phalangiȷ & scorpiȷ ictum facit. Styracis drachm.VI.sulphuris uiui drachmas sex, pyretri drachmas IIII. seminis rutæ syluestris drachmas III, castoriȷ drachmas duas, seminis erucæ drachmas duas, cum sanguine marinæ maximè testudinis subige, aut si non adsit, terrestris,& nucis ponticę magnitudine præbe cum posca aut ex aceto. Alia antidotus, excellenter ad scorpiȷ ictum conducens: qua etiã ad meipsum ægrè affectum usus sum,& seruatus, Habet autẽ hoc modo. Castoriȷ, succi cyrenaici, piperis, cuiusque drach.IIII.costi,spicæ nardi, croci, succi centaureæ, cuiusque drachm,II,mellis despumati quantum sufficit.Datur nucis põticæ magnitudine.Datur autem à scorpio ictis cum uino diluto, ab aspide morsis cum aceto diluto, Detrahendi uim habet, adeò ut digestos etiam in membra ueneni succos eruat : & ob id etiam ad uuluæ strãgulationem utiliter cum hydromelite exhibetur, Aliud. Aristolochiæ longæ, melanthiȷ, radicis panacis, seminis rutæ syluestris, æquales omniũ partes committe, Dantur inde drac.II.cum uini meraci hemina una. Optimè autẽ ad eos facit,similiterq́; ad phalangiȷ morsum antidotus ex quatuor rebus ad podagricos descripta,ex aristolochia uidelicet,gẽtiana,myrrha,& baccis lauri.Dato etiã si abundes ex theriaca. Ad plagam autẽ scorpionẽ ipsum qui percusit,si inueniri queat,imponito, Aut stellionem dissectum plagæ adhibeto. Calaminthe etiam quæ iuxta aquas nascitur imposita, confestim dolores remittit & tollit. Allium quoque aut per se aut cum sale tritum imponatur, aut syluestris ruta, aut scorpiurus herba. Ego uero syluestris rutæ drachmam unam in aceto tero, & ceræ unciam unam, resinæ pinus quadrantem liquefacio,& parum olei affundo, unio, ac impono. Et est mirabile pharmacum. Quin & ouillum stercus uino coctum & impositum,confestim dolore liberat. Vtere item præscriptis communibus emplastris, & eo quod ex dictamno apparatur, & quæ ex salibus quæq́; ex chamæleone constant.

De morsis ab aspide. Cap.XX.

Aspidum apud ferarũ scriptores tres species reperiuntur.Quædã enim ex eis terrestres appellantur.Quędam uero Chelidoniæ, & circa fluuiorum ripas, præsertim Nili,latibula habent. Aliæ uero Ptyades nominãtur. Terrestres quidem igitur maiores sunt, & quandoq́; usq́; ad quinque cubitorum longitudinem reperiuntur. Maximè uero Ptyades bicubitales sunt.Chelidoniæ autem,cubito maiores reperiuntur,& colorem hirundini similem habent.Ptyades uero cinereo sunt colore uiridiq́; & ad auri colorem declinãte. Terrestres uero ut plurimũ & ipsę cinerei sunt coloris, quanquã & subuirides reperiãtur. Cæterum accesiones & signa cõmunia sunt in his quos aspides momorderunt. Vulnera enim in demorso loco ueluti ab acu puncta inueniuntur. Bina quidẽ ex masculi morsu, ex fœmellæ uero quatuor,citra magnum dolorem,à quibus nihil effluit, nisi uiolentum animal sit quod morsum inflixit. Consequitur autem stupor,pallor frontis,refrigeratio,asidui hiatus,palpebrarum nictationes,colli inclinatio,capitis grauitas,segnities, & collapsio in somnum profundũ.Ad finẽ uero & conuulsio.Mors autem in tribus ad summũ horis ex terrestris morsu sequitur.In chelidoniæ uero ictu præsentisima adest.Porrò his qui à ptyade conspuũtur, caligo oculorum succedit,& cordis dolor, faciei tumor,ac auditus corruptio.Tardius autẽ mors consequitur. Auxilium autem ab aspide morsi ferunt, & præsertim quos ptyas momordit, ex acerrimi aceti potu:dandum autẽ est quousque aceti qualitatem circa dextrã præcordiorũ partem percepterint:hepar enim in morsis ab aspide primũ aiunt sensu priuari.Cæterum ad pręnotionẽ an uicturus sit percussus, centaureã cum uino tritam bibendã pręberto:si quidẽ enim euomet pharmacum,morietur:si nõ,uiuet.Quo uero malignitas ueneni distributi & in corpus digesti probè euomatur,allia trita cũ zytho exhibeto, donec nauseabundus reddatur.Aut opopanaca cũ uino diluto dato,& cõfestim uomitionem operabitur,Numius autem inquit: Origanum uiridem aut aridã pro ægri uiribus cum uino dato, Post uomitum antidotis theriacis utẽdum & communibus remediȷs prædictis.Vtiliter autem ad plagam imponuntur, post cucurbitarũ adhibitionem & scarificationẽ, centaurea cũ myrrha & modico opio, Rumex autẽ si cataplasmatis modo imponatur, nihil læditur, Præter opinionẽ uero auxiliatur theriace tum plagæ imposita,tũ potata. Prosunt autẽ & asiduæ excitationes cũ euulsionibus & plagis,& uniuersi corporis motus, & aqua marina calida pro fomento aspersa.

De uiperæ maris & feminæ morsu. Cap.XXI.

Vipera fœmina colore quidem est subflauo, multis

instar rotarum notis exornata, magnitudine cubitali, longissima uero palmos tres æquat. Caudam autem habet aceruatim in tenuitatem desinentem, non paulatim imminutam, estque omnino carne nuda cauda & aspera. Oculi uero subrubri, & caput latius, & angustius collum. Vētrem autem sinuosiorem habet, & in gressu ad summum caudæ nititur, sensim uero inambulat, & quatuor habet caninos dentes. Vipera uero mas eiusdem est coloris: uerum caput angustius, & collum crassius habet, & uniuersum corpus tenuius, & quodammodo prolixius: gressum autem supernè circa uentrem firmat, & alacrius mouetur: dētes autem caninos solum duos habet, paulatim uero cauda ei imminuta est, quemadmodum & reliquo serpentium generi, non aceruatim uelut in uipera fœmina dixi, & per hoc sanè à fœmina differt. Reperiūtur igitur in eis quos uipera mas momordit uulnera in plaga bina: in his uero qui à fœmina demorsi sunt uulnera quatuor. Primū autem ex eis excernitur sanguis, deinde sanies sanguinolēta & oleosa: adest tumor biliosus, feruidus, bullosus, subruber, deinde liuidus & denigratus & proserpens. Os adest exiccatum, ardor, exolutio, & frigidi horroris insultus, aliquando & bilis uomitus, tormina, capitis grauitas, uertigo, pallor, singultus, febris, spiritus & anhelitus celer, color plūbeus, sudor frigidus. Mors in horis septem, aut ut longissimè absit tertia die, in his qui non seruantur, & maximè his qui à uipera fœmina sunt icti. Cōuenit igitur priusquā cruenta prodeant lotia, allij plurimum edere, & uinum meracum multum bibere, ac uomere. Efficacissimum enim in eis remediū est allij esus, ac meracior uini potio, inquit Archigenes: adeò ut si quis multū eius sustineat usum, itemque meri potum, nullo alio auxilio habeat opus. Dato autem citra dilationem theriacen ex uiperis bibēdam, eandemque plagæ superponito. Quin & ipsam uiperam excoriatam & coctam, capite ac cauda & interaneis uisceribus omnibus reiectis, ueluti anguillā edēdam prębeto. Caput autem amputatū diligenter per uolsellam teneto, & morsui imponito ea parte adhuc calente quæ contigit collum: id enim extrahet uenenum. Aut quempiam qui ore plagam exugat adhibeto, qui, ut suprà dictum est in communibus remedijs, os prius habeat ex oleo collutū. Aut gallinam dissecato, & internè adhuc calentem morsui imponito, atque hoc remediū frequēter ac assiduè repetito. Scarificare autē per ambitū oportet demorsum locū, & cucurbitas admouere. Postea uero fraxini folia tundito & exuccato, & succum quidem in potu exhibeto, quod uero ab expresso succo reliquum est ad morsum imponito. Est autem fraxinus arbor ex qua fraxinea appellata ligna cæduntur: est enim ualde efficax ad uiperarum morsus hæc arbor. Melissophylli item folia & succus cum uino potatus & uulneri impositus euidens auxilium confert, etiā si iam moriatur æger. Aiunt autem si quis melanthij drachmas IIII. edat, non moriturum. Similiter etiam melaphroditos herba efficax est. & cancri fluuiales cum lacte triti & potati & plagæ adhibiti. Magnificè etiā prosunt ranæ coctæ comestæ, & iusculum earum bibitū. Præstat & nasturtium plurimū edere, ac tritum quoque cū uino bibendum exhibere. Facit autē mirabiliter testudinis sanguis exiccatus cū syluestri cumino potatus. Vtendum etiā omnibus cōmunibus remedijs suprà relatis: superuacaneū autem fuerit eadē sæpe scribendo repetere. Maximè uero utendū est Anchusæ radice, & heliotropio cum uino. Dandus & hæmatites lapis. Auxiliātur & raphani largè in cibo accepti, deindeque uomitu reiecti. Statim uero à uomitu theriace Andromachi exhibeatur. Post scarificationē & gallinarū impositionē plaga ex trifolij bituminosi decocto calido per multum tēpus proluatur ac foueatur. Nā si pauco id tēpore facias, peius afficiuntur. Deinde porrū & panē cū sale imponito, aut alliū cū aceto, aut cinerē ipsius exustū, aut fraxini cinerē, aut alium quēuis cū aceto, aut hastulæ regiæ folia, aut sycomori folia cū pane, aut lauri folijs teneris coctis & cū oleo tritis locos intege prius quàm claudantur, aut caprinum stercus imponito cū uino. Asclepiadæ epithema, ad uiperæ morsum. Sgapeni, piperis, laseris maximè cyrenaici, opopanacis, cuiusque unc. I. galbani sextātem, sulphuris uiui sextantē. Succos aceto dissoluito & arida trita inspergito, & ad emplastri formam redacta plagæ imponito. Forinsecus autē folijs fici aut urticæ contegito. Aliud. Centaureæ, aristolochię, radicis peucedani, æquales partes contundito, cribrato, & aceto subigito, adiectoque galbano in emplastri formā reducito. Aliud. Canchryos, staphidis syluestris, aristolochiæ, radicis bryoniæ, singulorū partē unā, opopanacis partes duas, aceto subige, & utere ut dictum est. Vtendum & prædictis communibus cataplasmatis & epithematis, maximè uero Andromachi theriaca. Aliud ualde bonum. Cancrorum fluuialium carnes terito, & adiecta iride & calaminthe rursus sufficienter terito, idemque rursus modico sale addito facito, & pastillos informato, quibus in umbra exiccatis utitor, in potu quidem ex aqua mulsa, aut uino: in cataplasmata uero, cum lacte dissoluito.

De dipsade. *Cap. XXII.*

Dipsas à quibusdam causus appellatur, estque uiperę species, quæ in maritimis magis locis reperitur, magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinens. Notas autem habet per omne corpus fuluas & nigras: caput uero angustius. Sequitur autem ab ea morsos, præter ea quæ de uipera dicta sunt, & sitis intolerabilis planè, adeò ut etiam si multus eis potus exhibeatur, sitis non sedetur. Et tamen neque per urinas, neque per uomitum, neque per sudores quicquam excernitur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant: aut ob multam expletionem distentus rumpitur uēter, uel infernè circa inguina, uel circa imum uentrem, quēadmodum in hydropicis fieri consueuit. Cæterum & his ueluti à uipera morsis auxiliamur: propriè autem in his potiones magis urinam cientes exhibeantur. Aluus item per infusum eluatur, & oleo cū decoctionibus exhibito ad uomitum cogantur. Ad plagę uero locum post exuctionem, & scarificationem, & cucurbitularum affixionem, & dissectas gallinas, calcem uiuam cum oleo imponito, & emplastra adtractoria, & theriacen.

De hæmorrho & hæmorrhoide. *Cap. XXIII.*

Animalia hæc colore quidem sunt arenoso, magnitudine autem tres palmos æquant, & in tenuem ac angusta figura caudam paulatim desinūt. Sunt autem

igneo

igneo oculorũ fulgore, rectaq; & tardè prorepant. Per corpus uero multis notis albis & nigris uariegata sunt, & asperioribus squamis obsita, quapropter dum serpũt, sonus auditur. Et fœmina quidem uentri incumbens per terrã reptat, & gressum infernè circa caudam firmat: mas uero circa uentrem in gressu nititur, & collũ in serpendo extendit. Consequitur horũ morsum color icti loci cruentus, mali coloris & nigricãs: ex quo nihil in principio effluit, præterquàm paucum quippiam aquosum. Stomachi adest dolor, & spirandi difficultas. Deinde sanguis ex naribus profluit, & ex foraminibus ipsius morsus. Et quicquid est in toto corpore cicatricum, id rumpitur & sanguinem profundit: atq; hæc quidem in maris hæmorrhi morsu contingunt. A' fœminæ uero hæmorrhoidis morsu ad hæc & anguli oculorum sanguine manant, & gingiuæ dentium, & unguium radices: & ut simpliciter dicam, per omne corpus sanguinẽ efferri contingit. Dentes præterea excidunt, & gingiuæ putrefiunt. Horum porrò curam facere oportet, primum quidem sanguinis eruptioni obluctando ac resistendo per ea quæ aptè sanguinem sistere possunt, deinde cataplasmata plagæ imponendo ex folijs uitis coctis tritis cum melle, & portulacæ folijs cum polenta. Antea uero quàm cruenta prodeat urina, allium multum edant, & uinum multum dilutum bibant, & ad uomitum cogãtur: deinde confestim theriace exhibeatur, & postea pisces multos, allijs tritis, cum oleo tinctos, edant. Sumant item in cibo panem & uuam passam dulcem, & deinde uino diluto largè hausto uomãt. Plaga uero aqua frigida proluatur. Vesica autem spongijs calidis foueatur.

Præparatio sanguinis testudinis marinæ, & usus. Cap. XXIIII.

Testudinem super ligneum aut fictile uas supinam reclinato, eiusq; caput statim amputato, & leuata ipsa sanguinem supposito uase excipito, & congelatum deinde per harundinem in multas partes secato, atq; operculi uice cribrum uasi superponito, & ad solem locato, siccatum uero reponito, ac utitor ad uiperæ morsum drachmis duabus exhibitis, ex poscæ cyatho uno: sequenti deinde die sicci sanguinis drachm. IIII. cum aceti cyathis duobus dato: & tertia deinceps, sanguinis drachmas octo, ex aceti cyathis tribus.

De ammodite, aut cenchria. Cap. XXV.

Ammodites magnitudine quidem cubitalis est: maior enim non pingitur, neque scribitur, colore uero arenosus, per corpus autem maculis nigris insignitur. Caudam autem habet præcdurã supernè discissam. A' quibusdam uero cenchrias, hoc est, miliaris, ob caudæ instar milij duritiem appellatus est. Latiores autem maxillas quàm uipera habet, quumq; in multis aliàs ei similis sit, colore magis discerni potest. uipera enim subflaua est. Cæterum ab Ammodite percussos festina ut plurimum mors sequitur. Qui uero breui non pereunt, his sanguis ex uulnere promanat, & uulnus intumescit, paulo pòst autẽ sanies effertur, sequitúrque capitis grauitas, & animi deliquium. Qui uero optimè dispositi sunt, in triduo intereunt, quanquã aliqui usque ad septimum diem durarint. Celerius uero mors adest his qui à fœmina sauciantur. Auxilium porrò & hi ferunt, primum quidem à cõmunibus remedijs, utpote à cucurbitularum appositione cũ scarificatione per ambitum uulneris locorum, & superiorum partium constrictione, & ad ipsam plagam scalpelli admotione. Propriè autem eis auxiliatur mẽta cum aqua mulsa potata, castorium, cassia, & artemisiæ succus cum aqua. Danda etiã in potu theriace, eadem quoq; plagæ imponenda. Vtendum & emplastris attractorijs: postea uero cataplasmata, quæ ad nomas siue ulcera serpentia conducunt, imponenda.

De sepe. Cap. XXVI.

Serpens qui seps appellatur, lõgitudine quidem duorum cubitorum reperitur, ex crasso autẽ in tenuem abit, rectà uero ac tardè proserpit: caput habet latũ, os acutum: uniuersum autem corpus multis albis notis respersum. Cæterũ his qui ab eo percusi sunt, ex uulneribus manifestus sanguis excernitur, paulo pòst uero sanies graueolens, tumor & dolor languidus est: at affectæ partes putrefactæ dealbantur, ac totum corpus uitiligini (quę alphos appellatur) simili colore inficitur: defluunt capilli toto corpore, atque intra tres aut quatuor dies pereunt. Porrò opem & hi sentiunt ex eisdem rebus quæ in uiperæ & cerastæ & ammoditæ morsu relatæ sunt. Exhibenda est præterea portulaca multa in cibo, & uinum bibendum myrtites meracius. Conueniet item spongiam calido aceto imbutã morsui imponere, & ex butyro cũ melle locum illinire, aut miliũ cum melle, aut paleas unà cum terra eis adhærente exustas illinito.

De cenchrite siue acontia. Cap. XXVII.

Cenchrites serpens est magnitudine duorum cubitorum, figura autem crassa in tenuem abeunte, colore uiridi maxime iuxta aluum, ut milium colore referat: unde & cenchrias, hoc est, miliaris appellatur. Aiunt etiam hunc seipso fortiorem fieri, quum milium floret. Cęterum ubi se ad lædendum parat, extendit seipsum, ac ueluti iaculum uibratum corporibus inuolat, atque hoc modo uerberat. Ab huius morsu omnia quæ de uipera dicta sunt sequuntur, atque etiam grauiora, adeò ut etiam putrefactiones & carnium defluxus consequantur, ac grauior item mors succedat. Cæterũ remedia similiter eadem quę ad uiperæ morsum his conducunt.

De ceraste. Cap. XXVIII.

Cerastes magnitudine cubitalis est, longissimus cubitorum est duorum, corpore uero arenosus est, & iuxta caudam desquamatus: eminentias habet in capite duas, cornuum similitudine. Partes uero circa uẽtrem ex ordine squamis obsitæ sunt, quapropter in serpendo sonum sibilo similem edit, per obliquum autem non rectà proreptat. Cæterum percussis ab eo eleuatio ac tumor plagæ capitis claui similitudine insurgit, & sanies profluit uini colore aut nigricans, & maximè per ambitum, uelut in cruentatis ac sugillatis aliàs fieri consueuit. Reliqua item quæ in uiperæ morsu dicta sunt, etiã his succedunt, cum intensione uehementiori. Vt plurimum uero usque ad nonum diem supersunt. Remedia autem eadem quæ morsis à uipera conferunt.

De dryino. Cap. XXIX.

Serpentes dryini appellati abundant magis iuxta Hellespontum, latibula autem habent in quercuum radicibus. Est autem dryinus fœtidus, unde & si quis eum nõ uideat, fœtore loci cognoscatur. Est autem cubitorum

cubitorum duorum longitudine, & obesus, ac asperrimis squamis circa uniuersum corpus munitus. In his ipsis squamis muscę pennis æreis latibula sua habere dicuntur, quæ tandem ipsos serpentes occidũt. Adeò autẽ malignæ ac nocẽtis naturæ est, ut si quis eum calcet modo, illius pedes excoriet, & tumorem ingẽtem circa crura inducat. Et quod magis mirum uideri potest, aiunt etiã Medici curantis ægrum manus excoriari. Si quis autẽ, inquiunt, animal ipsum occidat, omnia quæ odorat ab eius fœtore corrupta putat. Porrò qui ab eo percutiuntur, his tumor insurgit nigricans, dolor uehemens, nome, delirium, corporis siccitas, singultus, uomitus biliosus, aut omnino uomitus simplex, urinæ suppresio, tremor, interceptio uocis, stupor, scissura & mortificatio percussorum locorum. Plurimi etiã intereunt. Porrò & hi ipsi quoq; ex his quæ in uiperæ morsu dicta sũt, opem sentiũt, itemq; ex cõmunibus remedijs iuxta consequentium accesionũ proportionẽ adhibitis.

De amphisbæna & scytala. Cap. xxx.

Animalia hæc inter se similia sunt: non enim ex crassis in caudam tenuem abeunt, sed æqualis crassitudinis per totum existũt, ut neque cognoscant uidentes ea, iuxta utram partem caput aut cauda sint sita. Differt autem amphisbæna à scytala, in eo quòd ex utraque parte progrediatur: unde & amphisbæna Græcis est appellata. Galenus autẽ amphisbænam animal biceps esse dicit. De hac bestia ferunt, quòd si fœmina uterum ferens ipsam transgrediatur, conceptum malè pariat ac abortiat. Cæterũ ab utroq; animante demorsis, contingit morsum obscurum esse, ac uix apparere, ueluti sunt muscarum puncturæ: quapropter etiamsi mordeant, nõ enecãt tamen, uerum inflammationes inducunt, ueluti contingunt etiam ab apum ac uesparum stimulis. Quare transferãtur ad hos quoq; quæ de illis sunt relata, uerum facultate intensiore. Aiunt autem scytalam chalcidicã eiusmodi accesiones sequi, quales à uipera morsos. Vnde & ijsdem remedijs ad eius morsum utendum, & ut compendiò dicam, ad omnem uenenatæ feræ morsum: cuius speciei hic nõ reperis nomenclaturã, auxilia eadẽ quæ ad uiperæ morsum cõducũt.

De parea & spathiuro. Cap. xxxi.

Pareas serpens in Syriæ locis reperitur, colore autem alij quidem æs referunt, alij uero nigricãt. Morsum autem etiam si inflixerint, nõ enecant: uerum quemadmodum amphisbæna & scytala, ita & hic plaga sua tãtum inflammationẽ inducit. Quare ex ijsdem etiam curentur, & ex his quæ de chersydro referentur. Cæterum spathiurus in locis iuxta chalcidem magis inuenitur. Est autem animal ex crasso in caudam abiens tenuem, latum habens caput, ac mures comedens. Neq; uero hic morsu enecat, sed inflammationes tãtum inducit. Quapropter ab eis percussi itidem consimilibus remedijs curentur.

De peliade & elape. Cap. xxxii.

Signa quidem horum animaliũ apud ueteres non sunt descripta, utpote quæ omnibus sunt manifesta. Contingit à peliade morsis dolor circa locum, & putrefactio, non periculosa tamen, & uexatio ac obfuscatio oculorum, ex ueneni nimirum ad ipsos distributione. Curantur autẽ succo ptisanæ cũ oleo in potu exhibito, & oxylapathi decocto, & simplicioribus remedijs ad ictericos descriptis. Oculi uero lotio pueri uenerem nondum experti proluãtur tum per se, tum muria ammixta. Caput item similiter ex eisdem perfundatur. Post purgationem deinde corporis opobalsamum cũ melle illine, aut collyrium aliquod uisum acuens quod meatus rarefacere potest. Simul enim cum lacrymarum profusione & uenenum excernetur. Si uero dolor consequatur oculorum, eum lenibus collyrijs mitigare oportet, quæ tamen non stupefaciẽt. Elapis porrò morsum tormen uoluulosum consequitur. Aliàs communibus auxilijs curantur. Maximè uero his quæ tormina leniunt, & urinam cient.

De basilisco. Cap. xxxiii.

Hocce animal magnitudine est palmorum trium, subflauũ, & capite acuto. In capite autẽ eminentias tres habet. Vim uero super alia omnia reptilia maximã acquisiuit, ut nulla ex eis queãt uel sibilum saltem ipsius sustinere. Quin & si quod ex reliquis animalibus uenenum iaculantibus ad cibum aut potũ capiendum properet, & basilisci iuxta locum præsentiam persentiscat, retro cedit, necessarij etiã ad uitam nutrimenti negligens. Cæterum percussos ab eo totius corporis ardor comitatur, itemq; liuor: defluũt capilli è corpore confestim, & in instanti omnino tempore mors sequitur. Neque uero corpus ipsius mortui ullũ aliquod animal carniuorum attingit: si uero fame coactũ ipsum contingat, tum & ipsi ilico eodem loci mors instat. Aiunt autem quòd conspectus modo, & sibilãs auditus, eos qui ipsum audierunt, tollat, similiterq; ab ipso conspectos. Quare uanum & superfluũ duximus auxilia cõtra eũ referre.

De draconibus. Cap. xxxiiii.

Animal quidem hoc uenenum non iacit, attractione autem & ui sua enecat. Abundant quidem igitur dracones in Aethiopia & Lycia: colore autem differunt: alij enim nigri sunt, alij rufi, alij cinerei coloris: & rursus alij quidem cubitorum v. sunt, alij uero x. sunt & qui ad xxx. cubitos se extendant: quidam etiam maiores narrantur. Squamis autẽ obsiti sunt per totum corpus asperrimis: magnos oculos habent, & supra oculos præeminentias quasdam similitudine pellium flexibilium superciliorum. In mento autem excrescentiam quãdam habent, quam barbam appellant: maximè hiante sunt oris rictu, lingua exerta, & dẽtibus magnis similitudine syluestrium suum, cum quibus etiam fracturas & collisiones corporum inferunt. Quare curationes ueluti ad mordentia animalia fiunt, non ut in his quæ uenenum iaciunt.

De chersydro. Cap. xxxv.

Serpens hic chersydri appellationem inde habet, quòd in principio quidẽ in aquosis degit locis, & hydrus appellatur ab ipsis aquis, hoc est, Natrix: postea uero siccos incolit locos, & ex compositione locorũ, chersydri, id est, natricis terrestris nomen inuenit. In terra itaq; degens, chersydrus appellatur, & tum sanè seipso sæuior redditur. Equidem in humectis locis ex humido uictu exatiatus, non purum uenenum habet: quũ uero terrestris fit, maximè merum & nocentius id acquirit. Cæterum similitudine est aspidis terrestris paruæ, præterquàm quòd ceruicem non ita latam habet. Hoc enim insigne solum aspides prę his habent. Qui igitur ab his morsi sunt, ęis communiter eadem accedunt, quæ in aliorum serpen

serpentium morsu: ueluti est tumor, continuus dolor arsiuus, liuidus locus & feculentus, uertigo oculorum, exolutio, uomitus biliosi fœtidi. Propriè autem motus totius corporis inordinatus, ut & per uentrem quædam inordinatè ferãtur. Mors autem intra tres dies. Porrò ex cõmunibus remedijs etiam hi opem ferunt, & ex theriacis anditotis. Priuatim uero cupresi pilularum drachm. I. & myrti baccarum itidem I. drach. terito, & cum melle rosaceo aut uino mulso in potu exhibeto. Iuxta affectum autem locum calcem uiuã & similia cum oleo imponito.

De *rana rubeta*. Cap. XXXVI.

Rubeta, ranæ species est, quæ palustris uitæ conditionem in terrestrem mutauit, unde & rubeta appellatur: hac autẽ mutatione, similiter ut chersydrus, ægrè curabilem afflictionẽ eis qui in eam inciderunt, inducit: est enim animal magnitudine nihilo minus testudine parua: exasperat autẽ & uibrat terga dum spiritu expletur, atq; ob idipsum audentius euadit. Ad lædendũ itaq; & manifestè insurgit, & saltibus interpositum spatium cõtrahit: rarò quidẽ morsum infligens, uerum anhelitũ consueuit uehemẽter uirulentum inducere, adeò ut etiam si anhelitu contingat tantũ, eos qui propè sunt lædat. Plura autem de hoc animante historijs relata relinquimus, his tantum quæ cognitu utiliora iudicauimus, appositis. Cæterũ qui ab eis læsi sunt, his omne corpus intumescit, & diffinditur, ac citò omnino pereunt. Porrò quę opem auxiliarẽ his ferre possunt, ex uniuersalibus & communibus antidotis ac epithematis huc transferantur, itemq; & reliquis quæ ad curationem pertinere uidebuntur.

De *turture seu pastinaca marina*. Cap. XXXVII.

Qui à marina pastinaca percusi sunt, his uulneris locus manifestè apparet: sequitur autẽ dolor pertinax, & totius corporis stupor: acutum enim & firmum habet aculeum, quo uehemẽtissima ui in altũ impulso nerui sauciantur. Quapropter in aliquibus mors derepente totũ conuellẽs corpus comitatur. Narrãt quidam, si quis caudã pastinacæ quæ ictũ intulit, auferat, & in arborem, maximè quercũ, suspendat ac figat, ipsam quidem arborẽ arescere, ęgrum autẽ sanari, atq; id iuxta contrariæ affectionis & remedij rationem cõtingere. Cæterum auxiliũ ferunt percusi ab ea, ubi stupor & refrigeratio totius corporis consequatur, ex calidis illitionibus & cõsimilibus cataplasmatis. Propriè autẽ furfures aceto cocti & pro cataplasmate impositi eis auxiliãtur, & ipsum adeò acetũ affusum pro fotu ualde prodest. Magis autem conueniunt eis attractoria, & quæ tenuiũ partium sunt, ac calida, quo nimirum per attractoriã facultatem uenenum ex profundo attrahatur, & per calorem frigiditas mitigetur: & quæ tenuium sunt partium in altũ prorepetent. Ad hãc igitur rem in promptu habebis apta. Sulphur uiuum urina ueteri rigatum, marrubium, lauri folia, echium, radicem panacis, saluiam & similia. at uero si his careas, fermẽtum acidum cum liquida pice emollitum imponito: mirabiliter enim auxiliatur. Cum his concordat emplastrum Piscatoris, & ex bryonia pastillus tum impositus, tum ex uino calido diluto potatus, euestigiò autem utilitatem suam demonstrat: describetur autem in fine huius Sermonis. Dato item & lauri decoctum, aut succum cyrenaicum erui quantitate cum myrrha magnitudine fabæ, ac modico pipere terito, ac dato cum uino: aut silphium, aut laser ex uino: aut succi fici guttas quinque cum tribus serpilli granis bibendas præbe.

De *murena*. Cap. XXXVIII.

Morsis à murena eadem accidunt quæ morsis à uipera: quapropter etiam similia remedia eis adhibenda. Dato autẽ & fici succũ cum serpillo, ut prædictũ est.

De *dracone marino*. Cap. XXXIX.

Ad marini draconis plagam, locum percussum cum plumbo fricato, ipsumq; draconem dissectum plagæ imponito. Serpillum item tritum aut lenticulam coctam pro cataplasmate imponito. In potu uero absinthium cũ uino diluto præbeto, aut saluiam cum passo. Mirè etiam his conducit ex bryonia & eruo pastillus cum uino potatus.

De *scorpio marino*. Cap. XL.

Scorpij marini plagam sanat mullus dissectus & impositus, sulphur uiuum cum aceto illitum. Lauri baccæ tres tritæ in potu acceptæ.

De *culicibus*. Cap. XLI.

Quandoquidem & hi hominũ corpora lædunt, etiam de ipsis pauca dicemus. Culices fugantur cedrinorum lignorum scobe cum atramento sutorio suffito. Idem faciunt cupresi pilulæ, aut coma, aut ramenta: & uini fex sicca, & conyza, & bubulum stercus postquàm contraxerit nigrorem. Aut melanthium uel absinthium oleo coctum illine, & culices non appropinquabunt. Aut melanthium cum absinthio, aut cerusam cum atramento sutorio in bubulo stercore suffito.

De *muscis*. Cap. XLII.

Muscas necat, ueratrum album tritum, lacti, aut aquæ mulsæ inspersum. Aliud. Semen hyoscyami, & ueratrum nigrum, & argenti spuma simul trita, & cum polenta irrigata & subacta, butyroq; aut adipe nidorosa facta, & in massas coacta, & muscis exposita, ipsas occidunt.

Ad *pulices*. Cap. XLIII.

Pulices necat rhododaphnes, aut cumini decoctum respersum. Idem & aqua marina facit.

Ad *cimices*. Cap. XLIIII.

Vt ne cimices gignantur, chamæleonis nigri decoctũ facit, si ex eo lectus proluatur. Deinde sutoriũ atramentum cum felle tauri terito, ex eóque lectum illinito. Aut etiam oleum per se, aut cum atramento sutorio inungito.

De *uenenis*. Cap. XLV.

Ex animalibus exitiosa & letaliter corrumpẽtia, sunt cantharis, buprestis, salamandra, eruca pinorum, rana rubeta, lepus marinus, rana palustris muta, hirudines. Ex seminibus autem, hyoscyamum, coriandrum, cicuta, psyllium. Ex succis, papaueris succus, opocarpasum, succus thapsiæ, elaterium, succus mandragoræ. Ex radicibus, thapsia, aconitum, ixias, ueratrum nigrum, agaricũ ephemeron. Ex oleribus autem, taxus, solanum furiosum, herba sardonia, papauer cornutum, ruta syluestris. In his etiam fungorum genera connumerantur. Ex animalibus uero, sanguis tauri, mel Heraclea Ponti urbe natum, lac coagulatum. Ex metallicis, gypsum, cerusa, calx, auripigmentum, sandaracha, spuma argenti, argentum uiuum. Ex his uero quæ nobis familiaria sunt, uinum multum acer-

uatim à balneo potum: similiter & aqua frigida aceruatim à balneo aut cursu ingesta.

Methodus præseruatiua ne quis à uenenoso pharmaco lædatur. Cap. XLVI.

Quòd si quis uenenum habeat suspectum, præcauere omnino oportet, prima cura ad hoc adhibita, ut corpus ita apparetur, quo læsioni ac ueneni impressioni minimè obnoxium reddatur: quam ad rem bona concoctio uel in primis conducit. Cibi autem ea gratia sumendi sunt boni succi & magis carnosi: animaduersione habita, ne quod obsonium cõsuetum non referat colorem, aut odorem, aut gustum, aut qualitatem. multa enim uenena à prouidis & probè considerantibus facilè cognoscuntur. Qui igitur in potu aut cibo uenenũ suspectum habet, is signis certis quale sit id depræhendat. Ex odore namque & amaritudine potus & cibi, opium cognoscatur. Ex colore autem cerusa, gypsum, calx. Ex his uero quæ in cibo & potu innatant, lac coagulatum, & recens mactati tauri sanguis. Ex fœtore autem & qualitate ac odore, rana rubeta, & lepus marinus. Quin & reliqua ex alijs quibusdam signis noscuntur, de quibus sigillatim amplius dicetur. Cæterum prȩseruantia sunt, quȩ si quis ieiunus præsumat, & pòst sumere uenenũ contingat, minimè ab ipso lȩdatur: suntque huiusmodi. Calaminthe quotidie accepta ex natura sua omni letali pharmaco resistit: & si in ueneni suspicione exhibeatur, destruit iam acceptam exitiosam facultatem. Theodorus autem ita inquit: Antidotus quæ incorrupta manens omnia uenena uincit, hæc est. Nucum iuglãdium unc. I. caricarum pinguium sextantem, sesami unc. I. unumquodque per se tundito, deinde etiam simul pistillo ex oleo optimo madefacto, & pastillos nucis Ponticæ magnitudine formato, ex eisque unum aut tres dato, & non continget ipsum in uniuersum ullum aliquod letale pharmacum. Quidam etiam rutæ trientem ammiscent. Strato autem, commune est, inquit, hoc præsidium ab omni exitioso pharmaco præseruans. Rutæ folia XX. nuces iuglandes II. caricas II, salis grumum I. Hæc ieiuno præsumenda dato, & à nullo letali pharmaco lædetur. Alia antidotus Asclepiadæ, ad exitialia uenena, quæ antè data adseruat: si uero ab accepto ueneno detur, ipsum cognobile facit. Baccarũ iuniperi drac. II. terræ lemniæ quæ sphragis dicitur drachm. II. contere, & melle aut oleo excipe. Vsu uero expetente ad nucis ponticæ magnitudinem ex aquæ mulsæ cyathis II. à balneo bibendum præbe. Hoc quidem igitur pharmacum si nulla letalis adsit uis, sumptum manet, neque per uomitum reijcitur. Si uero quippiam letale haustum sit, nauseam mouet, & uomere cogit, ut acceptum uenenum unà cũ antidoto excernatur. Quidam dimidiam tantũ partem lemniæ terræ, ex iuniperi baccis conijciunt, & cum oleo omphacino subactis, similiter utuntur.

Quomodo cognoscantur qui uenenum sumpserunt. Cap. XLVII.

Cognoscere autem & discernere oportet eos qui tale quippiam sumpserunt ex signis quæ coincidunt & consequuntur. Vbi enim in aliquem placidæ & benè compositæ prius mentis, & bonæ itidem habitudinis, accedente etiam iusta ciborum concoctione, statim & derepente uariæ accessiones irruant, præsertim ab accepto statim cibo aut potu, ueluti si accedat tussis, aut fœtida sanguinis per os reiectio, aut molesta & ægra lotij excretio, aut dolor in alto nitens, aut ardor iuuenilis & uehemens, aut sensus erosionis, aut stuporis perculsio, punctura item, tremor, singultus, contractio, eruptio bullarum, liuor, tumor, coarctatio, quarundam partium putrefactio, uomitus fœtidus & plenus, manifesta alicuius uenenosæ qualitatis apparitio & demonstratio. Ex his omnibus si quid repente ab accepto cibo sano homini accidat, ueneno infectum esse hunc ipsum existimandum est.

Cõmunia remedia & cura omnis ueneni. Cap. XLVIII.

In his igitur qui ignari uenenum sumpserunt, aut quibus circumtectum exhibitum est, communibus remedijs est utendum. Itaque ubi adhuc datum uenenum in uentre est, & ob id morsum & nauseam infert, aut etiã alias accessiones, euestigio ad uomitum infectus cogendus est, aut mox inde à ueneno uidelicet accepto, sua sponte, aut aqua & oleo tepidis in potu datis, aut butyro, si oleum nõ adsit, cum aqua calida dato. Licebit & maluæ decoctum exhibere cum oleo, aut fœni græci, aut seminis lini, aut furfurum, aut ptisanæ succum, aut seminis urticȩ decoctũ: unumquodque ex his oleo ammixto. A' uomitu autem raphanos multos edendos dato, aut cũ aqua tepida tritos absorbendos: aut si hæc non adsint, nitrũ cum aqua præbeto, rursumque uomere iubeto. Post sufficiẽtem uero uomitum communia remedia paulò mox dicẽda in potu exhibeto. Dato etiã id quod ex iuniperi baccis & terra lemnia est præscriptum. Quòd si uenenum antea ad intestina descenderit: & tormina circa umbilicum induxerit, clysteri efficacissimo aluũ euacuare oportet, ex maluæ uidelicet, altheæ, fœni græci, furfurum, centaureæ, aristolochiæ, & similium decocto, melléque & nitro largo, itemque oleo ammixto. In cibo uero exhibeatur raphanus, & salsamentum, alliaque & cepȩ. At in potu, uinum recens mari mixtum. Si uero in uesicam impetum fecerit uenenum, in aquã & oleum utere desessu, ita ut in aqua ipsa fœnum græcum, ac lini semen, malua syluestris & satiua, ammijque semen sint decocta. In potu etiam idem ammij semen præbendum, aut apium, aut fœniculum, aut spicam nardi, & similia odorata, & simpliciora urinam cientia. Si uero uesicam rodat uenenum, cucumeris semen desquamatum & tritum cochlearij mensura ex passo diluto præbeto. Similiter autem & si uentrem uehementer exurat, idem semen dato, ab omni calidiorum rerum adhibitione abstinendo: & his quæ ad cantharidem & buprestim referentur utendo. Cæterum ad cutem iam delato ueneno, irrigationem adhibeto, & illitionẽ ex oleo modico calido, in oleũ item aut aquam & oleum in solio desessum. Cibos autem facilè digestibiles & sorbitiones cũ melle exhibeto: piscibus item recentibus teneris, & uolucribus facilè concoctilibus utitor. In potu deinde uinum album & rufum, uetus & quàm odoratissimũ præbeto. Quòd si ad caput decurrat uenenũ, ut grauitas & sopor consequatur, primum quidem aluus per infusum ex fœni græci, seminis lini, altheæ & cucumeris syluestris maximè radicis decocto subducatur. Deinde sternutatorium ex strutio & pipere adhibeatur, & cyclamini succus aut elaterij naribus infundatur: odoramenta item admoueantur casto-

rium

rium, & similia cum aceto diluta. Praeterea & pręseruantibus praesidijs utendum est, eoq́ꝫ quod ex nucibus & caricis constat, & quod ex iuniperi baccis ac lemnia sphragide apparatur, & theriaca Andromachi ex uiperis, & Mithridatis antidoto, & consimilibus. At uero si composita nō adsint, parabilibus utaris, & cōmuniter ad omnia fermè uenena destinatis. Communiter autem ad omnia letalia uenena facit irionis semen cum uino & oleo. Lemnia sphragis cum uino: egregiè enim & quàm celerrimè uomitum procurat. Aut nuces iuglandes cum caricis & ruta edat, aut hęc ipsa decoquito, & decocto accepto uomat, aut seminis lini, aut maluae, aut foeni graeci decoctum cū oleo sumat. Porrò ad accessiones quae cum frigore incidunt, abrotonum in aceto mulso cū sale dato: item irionis semen, eryngij radicem, spicae celticae radicem, serpillum, bryoniae radicem, castorium, porri succum, laser, sagapenum, opopanaca, succum cyrenaicum, rutae syluestris semen. Polij etiā ac scordij & betonicae, cuiusque drachmam unam cum uino aut aceto mulso.

Ad eos qui cantharidas hauserunt. Cap. XLIX.

Qui cantharidas acceperunt in corpus, his statim uirus eorum in nares distribuitur odore picis. Picis item aut cedriae qualitas linguae inferri uidetur. Sequitur autem & stomachi morsus, uentrisq́ꝫ ac renum, & maximè uesicae. Quandoq́ꝫ & sanguinis excretio per urinam & aluum fortes morsus concomitatur. Vnde sanè locus circa os uentris uehementer dolet, adeò ut ipsum pectoris os, quod chōdrum xiphoidea à capitis gladij figura Gręci appellāt, dolore affici putetur. Inflammatur autem & dextrum ilium: deinde urinae eijciendae difficultas, imò & supresio cōsequitur. Amplius autem & uis uisiua oculorum consumitur, delirantq́ꝫ, & à loco in locum iactatur. Caeterum auxilium sentiunt, si quàm celerrimè uinum dulce eis praebeatur, nucleis pineis recentibus aqua calida praemaceratis ac probè tritis ei ammixtis, aut cucumeris semine decorticato similiter ammixto. Lac etiam assiduè cum melle modico primum exhibendum, postea & per se recens mulctum. Aliquando & adipem anserinum aut gallinaceum liquefactum potui adfundito, aut terrae samiae drachm. I. aut rosmarini drach. I. ex aqua mulsa dato. Dāda etiam iura pinguia porcina, aut ouilla, aut anserina: carnes etiam agninae, gallinarum, porcellorum recens natorum pingues ac probè coctae, & cerebella porcina. amplius autem de iure absorbendum praebeatur, donec affectus ad uomitum concitetur. Bibat insuper uinum dulce tepidum plurimum dilutum, ubi biberit autem, unumquodq́ꝫ uomitu reijciat, rursumq́ꝫ bibens uomat, idemq́ꝫ saepe repetitis uicibus faciat. Post uomitū uero lac recens mulctū, aut ptisanae succus, uel halicae, aut oryzae, aut maluae, aut seminis lini succus cū adipe anserino uel gallinaceo per clysterē infundatur. Quòd si exolutiones & morsus oboriantur, lac bubulum recens mulctum assiduè bibendum & citò reuomendum exhibeto. Aut uitis germina contusa cū passo diluto dato. At uero contrariae affectionis ratione quantum nihil aliud his auxiliātur cantharidū alae & pedes cū passo potata, & scorpij radix trita ex passo potata. quę itidē optimè ad buprestim facit. Dandum & ex uiperarum theriaca parum quid, aut ex Mithridatis antidoto. Porrò ubi accessiones fuerint sedatae, farina hordeacea cū aqua mulsa ilio imponatur, & uniuerso corpore ex oleo gleucino aut cyprino illito, aeger in balneum deducatur, & in solio diutius moretur. Cibis autem facilè concoctilibus, & acrimoniam lenientibus multo tempore utatur. Vinis item dulcibus & lactis potu.

De bupresti. Cap. L.

Bupreſtis species quidem est cantharidis, uerum uirosi tum gustus, tum odoris. Ab eius autem haustu uehemens stomachi & alui dolor consequitur. Intumescit item os uentris, uenterq́ꝫ ipse ac totum corpus attollitur, quemadmodum in hydropicis fieri consueuit, & lotium cohibetur. Caeterum eadem remedia quae ad cantharidas dicta sunt, etiā ad buprestis sumptionē exhibentur. Propriè autē post uomitū à iusculis pinguibus & passo cōcitatū, & post euacuationes per clysterē, ficus aridae pingues in cibo cōueniunt, & decoctū, ipsarū in potu cum uino. Cōmodissimū autē tum his, tum qui cātharidas acceperūt, est muliebre lac ex ipsis mamillis assiduè exuctum.

De eruca pini. Cap. LII.

Eruca pinus potata, statim dolor circa os & palatum oboritur, & lingue inflammatio fortis, & stomachi aluiq́ꝫ ac intestinorū adflictio uehemēs, cum pruriginoso circa interna sensu. Ardor itē per totū corpus, & stomachi fastidiū. Caeterū eadē his auxiliātur quę ad cantharidas sunt relata. Propriè autē oleum melinū pro simplici oleo exhibitū, & uomitu reiectum.

De salamandra. Cap. LII.

Salamandra animal simile est stellioni, asperius & scabrum magis quàm lacerta uenenata. Penetrat autem hoc animal per ignem ardentem, nihil'que laeditur dissecta & discedente ab ipso flamma. Si uero per tēpus aliquod in igne immoretur, consumpto frigido in eo humore, exuritur. Comitatur autem salamandrae acceptionem, inflammatio linguae: mens impedita & turbata: tremor'que cum stupore quodam & exolutione. Quaedam etiam corporis partes per ambitum liuescunt, adeò ut etiam decidant sępius putrefactae: primum equidem maculae albae per corpus apparent, deinde rubrae, postea nigrae cum putrefactione & defluuio capillorum. Danda uero & his quae in cantharide sunt relata, ut inde uomant. Propriè autem resinam pinus cum melle tritam delingendam praebe: aut etiam galbanum cum melle, aut nuces pineas tritas cum chamaepityos decocto: aut urticae folia lilijs incocta cum oleo. Praeter opinionem autem eis auxiliatur ranarum iusculum, si eryngij radices in eo coquantur.

De lepore marino. Cap. LIII.

Lepus marinus reperitur fermè in totum inter loligines, animal paruum, uirosum odorem habens. Concomitatur autem eos qui eum in corpus ingesserūt, sapor in ore similis piscibus uirosus: paulo uero pòst aluum dolitant, & color corporis ad arquati similitudinē permutatur, deinde plumbeus redditur, cum faciei tumore. Incenduntur autem pedis plātae, & pudendum tumefactum cohibet urinae effusionem: progrediente uero malo etiam caerulei coloris lotium emingunt, quandoq́ꝫ etiam sanguinolētum. Deinde nauseabundi facti biliosa uomunt sanguine permixta, & piscium loturam olentia. Exudant itē graueolentia, & omne piscis genus auersantur ac

 odio

odio habent præter cancrum. His igitur lac asininum recens mulctum cum passo assiduè præbeatur, aut si hoc non adsit, bubulum, aut malue decoctum. Indeque confestim uomant, deinde radicis cyclamini tritæ drach. IIII. cum uino diluto dentur. Aut ueratri nigri drachmam unam, aut scammoniæ scrupuli duo cum bubulo lacte aut aqua mulsa. Aut mali punici acini, uel cedrides, hoc est, cedri fructus triti ex uino. Aut picem liquidam, aut cedriam modicam cum passo deligendam dato. Anseris item sanguinem adhuc calentē cū passo bibendū præbeto. Edat & cancros assiduè: piscem enim nullum admittit. Signum porrò salutis iudicabis, si piscem edere possit.

De rana rubeta. Cap. LIIII.

Ranæ rubetæ duæ sunt species: Altera quidem surda est: altera uero non. Surda autem exitiosa censetur. Pascitur autem in arundinibus roris lictu uiuens, ex ea sanè uenenum apparatur. Quod qui acceperint, febris comitatur, extremæ partes incenduntur, frequētique anhelatione ac difficili spiratione anguntur. Tumor autem sequitur corporis cum pallore buxeo intenso, fœtorque oris & singultus. Quandoque etiam seminis inuoluntarium profluuium contingit. Cæterum facilè opem reperiunt, si post aquæ & olei uomitum, uinum meracum multum sumant, aut picē cum uino. Radicem etiam harundinum, in quibus ranæ rubetæ pascuntur, contusam ex uino bibendā dato, aut cyperum ibidem enatam pondere drachmarum duarum ex uino. Aut marinę testudinis sanguinem cum leporis coagulo & cumino ex uino præbeto. Porrò dolium insuper aut furnum igne feruefacito, igneque extracto laterem imponito, & ægrum immitti, multumque ac diu exudare iubeto. Cogatur autem & ad continentem inambulationē, cursumque ac exercitationem, propter contentum in ipsis stuporem. Vehementer enim efficax exercitatio in ipsis existit. Quotidie etiam lauetur.

De rana palustri. Cap. LV.

Qui ranam palustrem acceperunt appetitione priuantur, sequiturque oris humectatio, nausea, uomitus, & oris stomachi leuior morsus. Curantur autem uini multi potu cum omnibus quę calfactoriam uim habēt: uelut est cyrenaicus succus, laser, silphium, cuminum, piper & similia.

De hirudinibus. Cap. LVI.

Hirudines cum aqua deuoratæ faucibus adhærent, aut iuxta quempiam stomachi locum, aut ipsi ori uentris: & primum quidem sensim exugunt sanguinē, expletæ autem his quę deglutimus, uiam obstruunt. Superexpletæ uero etiam sanguinem quem exuxerunt foras profundunt, ut imaginationem inducant tanquam sanguis ex internis locis reiectetur. Cæterum qui affectis contingit exuctionis sensus, is signum sit tibi hirudinem deglutitam esse. Excutit autem ipsas muria continuè & paulatim absorpta, atque id eo magis si acida muria sit, & laser ei ammisceatur. Idē facit & nix aceto dissoluta & assiduè absorpta. Gargarisset insuper nitrum cum aqua, aut aquā marinam, aut atramentum sutorium cum aceto, aut sinapi, aut hyssopum, aut origanum. Si uero infernè circa os uentris hirudo adhæreat, prædicta itidem omnia bibenda dato, præter sutorium atramentum, utendum etiam his quæ aluum soluere possunt, aut medicamento purgatiuo. Cum excrementis enim exire consueuerunt. Nos autem per allij multi esum has eijcientes, nullo ex prædictis opus habemus. Quæ postremum gutturi affixæ sunt, hoc modo excutere oportet. Aegrum in solium calida expletum usque ad collum immittito, & frigidissimam aquam ore tenendam exhibeto, eamque frequenter permutato. Egredietur enim inde hirudo frigidæ appetentia prolecta.

De ephemero. Cap. LVII.

Qui ephemerum quod aliqui colchicum aut bulbum syluestrem adpellant, in corpus adsumpserunt, hos pruritus totius corporis concomitatur, non dissimilis ei qui urticę aut scillæ irritamentis lacessitus excitatur. Circa stomachum insuper acrimoniam sentiunt & uruntur cum multa grauitate. Inualescente autem malo, per aluum cruentum quiddam ramentosam admixtionem habens effertur. His ueluti Salamandra accepta auxiliari oportet, per uomitus uidelicet assiduos & infusorum immissionem. Cæterum antequàm inualescat uenenū, querci foliorum, aut glandium, aut malicorij decoctū cum uino præbeto, aut origanum cum lixiuio, aut uuas passas pingues tritas cum lacte exhibeto. Mirabiliter autē auxiliatur lac bubulum recens mulctum assiduè potatum, & in ore detentum, ut alio auxilio nō sit opus.

De dorycnio aut solano furioso. Cap. LVIII.

Dorycnio siue solano, ut alij appellauerūt, furioso potato, in gustu ueluti lactis quędam qualitas sentitur, singultus adest continuus, humectatio linguæ, & sanguis aceruatim reijcitur, atque per aluum ramentosa quædam feruntur, quemadmodum in dysentericis fieri consueuit. Antè quàm uero quid tale consequatur, post uomitum & clysterem, aqua mulsa, aut lac asininum recens mulctum assiduè potatum auxiliatur, passum item tepidum cum aniso potatum & amygdalis amaris tribus: pectuscula etiam gallinarum probè cocta, & omne cōchyliorum genus crudum & assatum in cibo acceptum, & locustę & gammari, & iusculum ipsorum in potu.

De aconito. Cap. LIX.

Aconitum uero quod quidam irim syluestrem appellant, statim dum potatur linguam edulcorat cum quadam adstrictione, deinde paulo pòst in lingua amarescit, & constrictio mandibularum concomitatur, & oris stomachi morsus, & laterum dolor, pectorisque grauitas ac præcordiorū: materia enim quępiam circa umbilicum innititur, & cum multis flatibus consequentibus corruptio contingit. grauatur item caput & tempora contremiscunt, oculi uero turbatiores fiunt, & subcruenti, ac lacrymas profundunt. Quòd si diutius perseueret malum, etiam tremor ac concussio ac tumor totius corporis sequitur. Cæterum his post uomitus & infusa, origani potu succurrendum est, & rutæ, marrubij, absinthij, erucæ, abrotoni, chamelææ ac trixaginis cū uino. Aut coaguli ceruini, aut hœdi, aut leporis potu ex aceto. Aut ferri recrementū, aut ipsum ferrū, aut aurū siue argētū, aut lapidē molarē omnia igne candefacta in uino extinguito, ipsumque uinū calidū bibendū præbeto, aut lixiuium cū uino dato. Aut pullū gallinaceū tenerū & pinguissimum coquito, & decoquendo eliquato, donec ossa sola relinquantur, & iusculum per se uel cum uino bibendū exhibeto. facit & uitulinū pingue ius potatū, & uomitu

uomitu reiectum. Maximè uero propriè facit trixago potata & castorium, & iris ac ruta. Quanquam aliqui à nullo horum se auxilium sensisse asserant.

De melle quod in Heraclea Pōti nascitur. Cap. LX.

Hoc mel siue in potu siue in cibo acceptum easdem adflictiones infert quas aconitum: in Heraclea enim Ponti urbe aconitū gignitur, ex quo colligitur ibidem istud mellis genus. Conueniunt igitur eadem auxilia in aconito iam relata, & magis uicꝫ rutę folia ex uino mulso potata.

De coriandro. Cap. LXI.

Coriādrum potum ualidam & asperam uocem facit, & delirium furiosum, non dissimile illi quod ab ebrietate proficiscitur inducit, hoc accedente etiam quòd turpia dictu infecti loquantur, & per omne corpus odor coriandri transspiret. Auxiliatur autem eis uomitus ex oleo irino, & uinum meracum cum per se, tum cum absinthio potatum. Oua item in unum uasculum euacuata conquassata & tepefacta ex muriacꝫ absorpta, ius itidem pingue salsum tum anserinum, tum gallinaceum, passum etiam, & anisum in uino acido siue uappa sumptum.

De psyllio. Cap. LXII.

Psylliō potatum totius corporis frigiditatem inducit, & stuporē cum exolutione & mœrore. Auxiliantur autem his eadem quæ coriandro hausto.

De cicuta. Cap. LXIII.

Cicuta potata uertiginem & caliginem oculorum inducit, adeò ut necꝫ minimum cernere possint, singultum insuper ac mentis percussionem & frigiditatem: sequitur deinde suffocatio, & segnities ac liuor, postremum conuulsi spiritu in respiratione supresso strangulantur. In principio igitur per uomitum ex aqua & oleo cicutam excutere oportet. quod uero ad intestinum delapsum est, per euacuationē expurgetur. Deinde tanquam ad maximum remediū ad passi meraci potum perueniendum, ita ut in interuallis meraci potus bubulum lac aut asininum recens mulctum, aut absinthium cum pipere in potu exhibeamus. Rutam item & castoriū ac mentam cū uino. Aut amomi drach. I. aut styracis drach. I. cum semine urticæ ex uino. Aut lauri folia, aut silphium, aut laser, aut succum cyrenaicum, aut apij semen, aut iridis radicem, aut seseli massilense, omnia ex uino dulci, aut nitrum cum aqua larga. Totum præterea corpus calefacere conducit & præsertim præcordia. Ad uehementiorem item motum, ac cursum æger cogatur.

De smilace seu taxo. Cap. LXIIII.

Smilax quæ & Thymion, atcꝫ apud Romanos taxus appellatur, potata frigus totius corporis & suffocationem inducit, & celerem omnino mortem. Cæterum remedia eadem quæ ad cicutæ haustum relata sunt, eis auxiliantur.

De succo carpasi. Cap. LXV.

Carpasi succus potatus soporē grauiorem inducit & sensus hebetat abscꝫ dolore, exudationē etiā facit, & repentinam suffocationem cum exitiosæ saniei reiectatione. Opē uero sentiūt ex his quibus curātur qui cicutam hauserunt, & toxicū, atcꝫ item ephemeron.

De herba sardonia. Cap. LXVI.

Herba quæ Sardonia appellatur, & ranunculi species est, potata furorem & cōuulsiones inducit, malascꝫ contrahit, ut risus imaginem de se præbeat qui eam hausit, à qua dispositione etiam sardonius risus non admodum boni nominis adagio uulgò circumfertur. Est enim accessio grauis omnino quæ falsi risus prætextu pręsentem & insperatam mortem inducit. Cæterum qui eam hauserunt, post uomitum, aquæ mulsæ ac lactis potu iuuantur, fotucꝫ ac irrigatione & pinguefactione totius corporis, per calefactoria unguēta. Immittendi etiam sunt in aquam & oleum calidum, inūgendicꝫ ac fricandi plurima post egressum ex solio perfricatione. in uniuersum enim uelut ad conuulsionem curam moliri oportet: castorio itē cum passo & per se in potu dato, & si qua ei consimilia existunt.

De hyoscyamo. Cap. LXVII.

Hyoscyamus acceptus delirium quali ebrij obnoxij fiunt, inducit, & iactatione corporis cum distortione. his succedit exolutio animi deliquio similis, & oculorum rubor, pruritus: deinde tremor, suntcꝫ omnino deliri, & putant se flagris corpore cædi. Cęterum facile curantur aquæ mulsæ largo & lactis potu, si haberi possit, asinini. Id uero si non adsit, caprinum aut bubulum exhibendum. Facit autem & ad eos uinum salsum, & urticæ semē, similiter & folia cocta ex uino salso. sinapi præterea, & raphanus, nasturtium, cepe, & allia eis conueniunt unūquodcꝫ ex uino salso. At uero quiescere eos conuenit, ut uinum eo melius concoquatur. Auxiliatur etiam eis muliebris lactis exuctio.

De mandragora. Cap. LXVIII.

Mandragoræ radicem nemo latenter exhibere potest. etenim trita quidē liquida grauem quendam & nauseabundum odorem exhibet, & gustui etiam amarulenta est & iniucunda. Certa itidem copia; & mensura ad lædendum exhibetur: de cætero uero molestias quidem facit, interitum autem serius inducit. Cæterum ex his qui radicem hanc hauserunt: alij quidem segnes & languidi tristescꝫ ac exoluti fiunt, & refrigerati in grauem ueternosum soporem delabuntur, & si quis eos excitet uix audiunt, & excitati cito rursus recidunt: Alij uero calidi quidem minime fiunt, uerum mente perturbati tarde in obliuiosum soporem incidūt. Cura itacꝫ adhuc perturbatis adhibenda est post uomitum, coriandri semine aut pulegio tenuissime trito in potu cum aqua calida dato, aut his quæ uentrem inferne exoluere possunt. Eis uero qui graui sopore pressi sunt, post uomitum, origanum ex aqua frigida exhibendum est: ualde enim inde iuuantur. Dandū etiam absinthium in passo diluto. Caput uero ex aceto rosaceo irrigandum est ægro assidue excitato. Odoramenta etiam naribus admouenda, castorium, ruta, pulegium cum aceto. Porrò mandragoræ mala perfectè matura à quibusdam comeduntur citra noxam, semine tamen reiecto: & si plura quàm oporteat edantur, plus somni quàm iuxta naturam conuenit, inducunt. Immatura uero & crudiora & præsertim cum semine comesta, maximum periculum inferunt. Sequitur ab eorum acceptione ardor circa superficiem corporis. Lingua uero & os exiccantur uscꝫ eo, ut necꝫ saliua hæ partes humectentur. Hiant semper, ore citra intermissionem aërem attrahentes. Et si non statim auxilium feratur, conuulsi pereunt. At uero si remedia afferantur, facile curabiles existunt, aquā nanque cum theriaca ex uiperis Andromachi

machi potantes ab omnibus molestijs liberantur. Vehementer autem iuuātur in aqua frigida natatione, maxime si aliquandiu in ipsa immorentur.

De succo papaueris. Cap. LXIX.

Quemadmodum de mandragoræ radice prædictum est, ita neq; papaueris succum quispiam latenter sano homini exhibere posit, propter saporis proprietatem & amaritudinem ac graueolētiam odoris, & quòd certa copia ad interitum inferendum exhibeatur. Quando igitur aliqui uoluntarie hoc pharmacum biberint, siue id manifestare noluerint, siue uolentes dicere non possint, per huiusmodi accessiones cognoscentur. Sequitur enim eos qui eum acceperunt in somnum grauem collapsio, cum frigiditate & pruritu intenso, ut aliquādo ob ipsum excitētur, odorq; opij per totum corpus effertur & exhalat. Inferior maxilla laxatur, tumescunt labra, irruit singultus, distorquetur nasus, adest pallor, liuor unguiū, præcordiorū diuulsio, respiratio parua & frigida, & per interualla fissuræ ad finem etiam cōuulsio. Auxiliatur autē his post uomitionem ex oleo, & acrioris clysteris infusionem, acetum mulsum potatum, & acetum calidum per se, & uinum uetus, rufum, meracum, largum cum absinthio & casia, & nitrum cum aqua. Et origanus cum lixiuio, rutæ syluestris semen, piper & castorium ex aceto mulso, satureiæ & origani decoctum cum uino. Oportet autem & hos odoramentis excitare, & in calidum solium immittere, & fouere ob pruritum. post balneū autem pinguia iuscula, & medulla ceruina exhibenda. Manifestum autem quòd & his & omnibus qui etiam aliud uenenum sumpserunt, dari debeat theriace tum ante tum post uomitum.

De toxico. Cap. LXX.

Toxicum inde appellatum uidetur, quòd Barbari sagittas, quas toxeumata Græci uocant, ex eo illinirēt. Concomitatur autem eos qui toxicum biberunt, labiorum & linguæ inflāmatio, furor adeo uehemens ut ægri uarijs imaginationibus obuersantibus coërceri non possint, atq; ob id adeo etiam ægre curentur, & raro aliquem seruari contingat. Vinculis igitur eos constringere oportet, & cogere ad passi cum rosaceo potum, & uomitum per immissionem pinnularum. Deinde iusculum pulli gallinacei pinguis absorbendum dato. Auxiliatur autem eis rapi semē potatum, magis proprie autem quinquefolij radix, & sanguis hirci uel capræ, & cortex quercinus cum lacte tritus, & mala cotonea comesta, aut decoctum ipsorum potatum, & pulegium potatum, amomumq; & carpobalsamum ex uino. Quod si quis periculum effugiat, multo tamen tempore in lecto decumbet: Stupidus autem & dubiæ ac uacillantis rationis per reliquum uitæ tempus manebit.

De his qui ixiam hauserunt. Cap. LXXI.

Ixia quæ & ulophonō appellatur potata saporem & odorem ocymo similem habet, linguæ autem inflāmationem fortem infert & furorem: recrementorum uias omnes obstruit, murmuraq; ac rugitus intestinorum cū animi deliquio inducit, quum tamen interim nihil excernatur. Auxiliatur autem eis post largam uomitionem & uentris per clysterem subductionem, absinthij cremor cum uino multo aut aceto, aut aceto mulso potatus, aut syluestris rutę semē, aut silphij radix, aut tragorigani decoctū cū aliquo ex prædictis, uel cum lacte. Aut resinæ terebinthinæ & nardi & silphij cuiusq; obol. I. ex uino. Aut castorij & rutæ & terebinthinæ singulorum drac. I.

De chamæleone. Cap. LXXII.

A chamæleonis potu, morsus uentris & lingue tumor cum rugitibus intestinorum sequitur, facies distorquetur, & uomitus spumosus, & tremores, & concussiones, & totius corporis conuulsiones, ac uocis interceptio cōcomitantur. qui uero album chamæleonem hauserunt, etiam strangulantur. Ceterum curantur ex his quę ad fungos sunt relata. Datur eis & thlaspios & betæ succus, & triticeæ ptisanæ succus ex passo, absinthij cremor, & nitrum cum aceto mulso. ubi uero uomuerint, lac recens mulctum sæpe exhibeto, & aluum cum lubricis infusis eluito, uelut est fœni Græci & altheæ decoctū. Præcordijs etiā fomenta ac calfactoria adhibeto.

De fungis. Cap. LXXIII.

Fungorum aliqui genere, aliqui copia noxij sunt. inferunt autem suffocationes strangulationibus non absimiles. quibus confestim prius quàm penitus uincātur, auxiliari oportet, per raphani aut rutæ foliorū largam comestionem. Dandum & nitrum bibendū ex posca tepida aut aceto mulso, ita ut his liquoribus hyssopum, origanum, thymumq; sint incocta, atq; inde ad uomitum cogantur. mirabiliter autem iuuantur lixiuij ex sarmentorum cinere excolati potu, atq; eo amplius si ex pirastri ligno lixiuium sit factum, aceto ac nitro ad cinerem eius adiecto. syluestria uero pira, aut arboris ipsorum, pirastri uidelicet, folia cum fungis cocta strangulādi uim ex eis tollunt, insuperq; ab eorum acceptione comesta, auxiliantur. Bibitur & cōmode aristolochiæ drach. I. aut absinthij ex uino, melissophillō cum nitro, radix panacis cum uino. Nasturtium item uiride edat aut semen bibat. Cæterum Philagrius gallinaceum stercus album inquit, tritū exhibemus ex posca aut aceto mulso, huius enim manifestum habemus experimentum quod ad fungorum strangulationes auxilietur. Oportet autem & acri infuso aluum euacuare. Quando uero quidam fungi à feris uenenum iaculātibus arrosi aut infecti, aut etiā in locis ubi eiusmodi bestiæ latibula sua habent, enati, non modo suffocationem inducunt, sed & intestina exulcerant, absinthij & ficuum decoctum large in potu exhibēdum est, & origanum cum melle, indeq; uomendum, deinde uero theriacē bibat, & in calidam aquā demittatur.

De sanguine tauri. Cap. LXXIIII.

Sāguis tauri recēs mactati potatus in aluo in grumos cogitur, ægram'que spirationem inducit ac suffocationem: comprimit etiam os uentris, & cōtinuas cōuulsiones infert. Inuenitur autem horum lingua rubra & gingiuæ corrosæ, & sanguinis grumi inter dentes. in his itaq; uomitum uitamus, etenim grumi in ore uentris coadunati uomitum impediunt. Damus autem eis quęcūq; grumos dissoluere possunt. grossos igitur ex fico maxime syluestri succi plenos cū posca & nitro dato, aut fici succum eodē modo, aut lixiuium ex cinere lignorum fici, aut ramulos fici tritos cum nitro & posca præbeto. at uero syluestris fici fructus etiā siccus comestus euestigio grumos dissoluit. Datur & silphij radix utiliter ex aceto, & amarantū, & brassicæ semen, & conyzæ folia cum pi

cum pipere & lixiuio. Aluus autem pinguibus & lubricis infusis eluatur.

De lacte in grumos coacto. Cap. LXXV.

Lac coagulatum aut multũ & aceruatim haustum, suffocationẽ aliquando infert in grumos coactum. Auxiliatur autẽ his coagulum omne, maxime uero leporinũ ex aceto potatũ. Etenim coagulũ recẽti lacti iniectũ ipsum cogit & inspissat, id uero quod iã coactũ est, ex natura sua dissoluit. Datur eis & calaminthæ uiridis succus, aut folia arida trita, & iuniperi baccæ. item ea quæ ad sanguinem in grumos densatum sunt prędicta. Vomitum uero etiam in his recusamus, neq; quicquam omnino salsum exhibemus.

De Gypso. Cap. LXXVI.

Gypsum potatum in lapidem induratur, ac strangulationem inducit: quapropter eadem auxilia quæ ad fungos relata sunt, huc transferre oportet, ita tamen ut in his pro oleo, maluæ, aut fœni græci, aut ficuũ decoctum exhibeamus, aut oleum cum aqua mulsa. His item eadem decocta per clysteres infundenda.

De Cerusa. Cap. LXXVII.

Cerusa ob colorẽ suum latere nõ potest, accepta enim palatũ inalbat, linguãq; ac gingiuas, in quibus etiã pars aliqua cerusæ reperietur. Infert autem singultus & tusses, linguæq; ac faucium ariditatem: frigescunt corporis extrema cum delirio & mentis perculsione, & difficili motu siue torpore. His porrò aqua mulsa exhibenda est, aut ficuum & maluæ decoctũ, aut lac calidum, aut sesamum tritum ex passo, aut lixiuium ex cinere sarmentitio, aut oleum irinum. Omnibus enim oleum large ammiscere oportet, ab uno quoq; uero uomant. facit & scammonia cum aqua mulsa potata.

De argenti spuma. Cap. LXXVIII.

Argenti spuma potata grauitatem stomachi inducit, aluiq; ac intestinorum, cum torminibus uoluulosis intensis, quæ citra umbilicum maxime innituntur. Lotium supprimitur, corpus intumescit, liuescit ac plumbi colorem induit, & articuli incenduntur, ac ardent. Ad finẽ uero & suffocatio sequitur. Confert igitur post uomitũ à decoctionibus lubricis factũ, hormini semen, & myrrhæ oboli tres ex uino, aut absinthium, aut apij semen, aut hyssopum, aut piper. Et columbinum stercus cum uino & oleo, aut cum uino mulso & oleo. Si uero nimiũ proflua sit aluus, lauacra calida, & carnes suillæ pingues assatæ cõueniunt, & aquæ potus, & oleum similiter in potu.

De Argento uiuo. Cap. LXXIX.

Argentum uiuum hydrargyros Græcis appellatũ potatum, eadem infert quæ argenti spuma. Consimilem etiam curam expostulat: Auxiliatur autem imprimis lac asininum recẽs mulctum potatum ac uomitu reiectum.

De calce, sandaracha & auripigmẽto. Cap. LXXX.

Calx, sandaracha & auripigmentum potata dolorem uentris & intestinorum cum uehementi morsu inducunt. Iuuantur autem succi maluæ potu, aut seminis lini, aut oryzæ, aut halicæ pinguibus iusculis potatis, aquaq; mulsa, & lacte calido, si ea assiduo uomitu reiectent.

De thapsia, ueratro, elaterio & agarico. Cap. LXXXI.

Ex his quæ homini ob cõmoditatẽ in usum ueniunt, aliquãdo uero pericula inducũt, est thapsia, ueratrũ album & nigrum, elaterium agaricum. Quandoque enim & hæc suffocationem inferunt & purgationem ultrà quàm oportet: Agaricum uero in quibusdam per aluum nõ subductum, tremorem & resolutionem produxit. Suffocationibus igitur, uelu ti in fungis dictum est, nos opponemus, aut uelut de albo ueratro relatum est in tertio Sermone. Purgationes autem ultra modum factas per ea quæ cohibere possunt, sedabimus, & per ea itidem quæ firmitatem corpori addunt, de quibus similiter in tertio Sermone est prædictum.

De rutæ syluestris & melanthij nocumentis. Cap. LXXXII.

Lubricorũ & acrimoniam hebetantium decoctorum potu cum largo oleo opus habent, qui ea hauserũt.

De aceruato frigidæ aquæ potu. Cap. LXXXIII.

Frigida aqua aceruatim pota, aut etiam uinum meracum, aut passum, à balneo maxime, aut cursu, aut concitatioribus exercitamentis morsus & dolores inducunt. Verum in his statim uenam secare oportet, & per clysterem euacuare.

De strangulatis. Cap. LXXXIIII.

Strangulatis, adhuc tamen inspirãtibus, & aërem attrahentibus sternutatorium naribus admotum auxiliatur, & uenæ in cubito sectio. Piper autem ex aceto siue posca bibendum dato, & ad uomitum cogito. coartatis deinde colli locis aquam & oleum calidum adhibeto, aut anethinum calidum, aut adipem anserinum. lanis insuper mollibus collum amplectendũ est ac fouendum.

De his qui ex alto ceciderunt. Cap. LXXXV.

Ex alto præcipitatis e uestigio auxiliantur uitis sarmẽta aquæ incocta, si aqua in potu sumatur. Quòd si æger potam aquam nõ ferat, sed uomitu reijciat, moritur. Si uero is qui cecidit, sanguinẽ expuit, & uenarum ruptura sit suspecta, sarmenta ipsa urito & aqua restinguito, ipsamq; aquam percolatam bibendam dato, quo inde sanguinis grumi dissoluantur. at uero sarmentis non præsentibus cinerem quẽcunq; pelluito, & lixiuio inde utitor.

De præseruantibus & præsagis animalibus. Cap. LXXXVI.

Quando uero & præseruatiua quædã ac præsaga animalia descripta sunt ueteribus, quæ iuxta contrariæ affectionis rationem uenena produnt, ex his etiam magis probata eligemus atq; hic apponemus, quo uniuersus sermo huius tractationis perfectior fiat. Piso itaque in libro de animalibus ait: perdicem qui domi nostræ connutritur uociferari ac clamare circumplicareq;, ac lacerare cortem in qua perdices cõnutriuntur, ubi cognouerit medicamentum quodpiam intra ædes parari aut aliud uenenum. Menelbus autem, aquila, inquit, intra ædes connutrita insilit & arcet eos qui talia moliuntur. Simonides uero pauonem tradit, cognito apparato medicamẽto, ad locũ prodire & clamare, seq; expandere & medicamẽtum ex uasis dispergere, aut etiam effodere, si quidem sit sub terra defossum. Aristodemus porrò ichneumonẽ domi nutritũ medicamenta sub terram defossa præsagire scribit. Pherecydes autem narrat psittacum marem obseruare & arguere ac nominatim deferre eos qui talia faciunt, aut in domum important. Cæterum post præscripta uenena, etiam antidotos multi usus & commoditatis, ex perimentóque cognitas ex ordine subnectemus.

De the=

De theriaca ex uiperis Andromachi. Cap. LXXXVII.

Ordiemur autem à theriaca Andromachi ex uiperis: Cuius admiratione ductus Galenus hæc de ea scribit. Quum multa discordia sit circa theriaces descriptiones, nos Andromachi descriptione ut lõge optima utimur, quæ etiam in regum usus apparatur. Fit autem apparatus eius hoc modo. primum quidẽ scillíticos pastillos apparare oportet, propterea quòd resiccatione per multos dies opus habent. Apparantur autem hoc modo.

Pastillorũ scilliticorũ præparatio. Cap. LXXXVIII.

Scillam accipere oportet recentem, probe coaltam, rufam & non ualde magnam, eamq́ non, ut quidam faciunt, luto, sed fermento mundo integere, & in cacabos in quibus panes assantur inditam in furnũ ut assetur immittere. Deinde extractã per ambitũ purgare, & acceptis internis partibus tenerioribus eas ipsas probe terere, & farinæ eruinæ ex eruo rufo recenti factæ, duas tertias scillæ partes inspergere, ita ut erui quidem libræ sint duæ, scillę uero tres. Quãquam aliquando ex æquo ambo commisceantur. Hæc ipsa inquam, unire ac committere oportet, indeq́ paruos orbiculos formare, rosaceo oleo in his conformandis adhibito, deinde in umbra resiccare, atq; bis per singulos dies uersare.

Hedychroi confectio. Cap. LXXXIX.

Ari, asari, amaraci, aspalathi, opobalsami, floris iunci odorati, calami aromatici, phu pontici, singulorum dra. X. xylobalsami, cinamomi, costi, cuiusque drac. XII. myrrhæ troglodyticæ, folij, spicæ nardi, croci, casiæ, cuiusq; drac. XXX. amomi drac. VII. mastiches drachm. V. uini ueteris odorati dulcis quantum satis est. Arida contundito & cribrato, crocum uero cum uino in pila diligenter terito, deinde myrrha & mastiche adiectis ac probe tritis, opobalsamum adijcito, ac arida inspergito, simulq́ cõmissis omnibus pastillos tenuiores formato, uino in his conformandis adhibito: ipsos deinde pastillos in umbra refrigerato, singulisq́ diebus uersato.

Pastillorum theriacorum præparatio. Cap. XC.

Cæterũ pastillos theriacos hoc modo apparato. Viperas fœminas accipito, nõ quocũq; tẽpore captas, sed desinente uere, nondũ uero inchoata æstate. si uero uer diutius hybernum sit, iuxta æstatis principium, non ita diu post uergiliarum ortum. quęcunq; enim uiperæ prægnantes fiunt, eas uitare oportet, neq; ad confectionem pastillorum adhibere. magis enim exasperatæ seipsis redduntur prægnantes. Ipsas igitur accipito quum in latibulis suis delitescere cessant, & de cætero in locos sub diuo egrediuntur, & non adeo malignum habent uenenum. intus enim delitescentia animalia, & calentis aëris ui minime percutis meatus resoluta, nocentiorem & magis exitiosam ueneni uim in se coaceruant. Sunt autem animalia ipsa subflaua, ingentia, & agilia: oculos subrubros habent, collum angustũ, & latius caput, & caudam aceruatim in tenuitatem abeuntem ac carne penitus nudam, uentrem autẽ sinuosiorem habent, & gressum circa caudæ summum firmant, caudã ipsam non circunuoluentia, sed magis contorquentia, & lẽtius inambulantia. His enim signis fœmina à mare dinoscitur, insuperq́ quòd quatuor habet caninos dentes, quum mas tantum duos habeat, & angustius caput, ac crassius collum, & totum corpus tenuius, caudamq́ paulatim in tenuem desinentem, non aceruatim ut fœmina, neq; omnino carne nudatam. Cauere enim oportet ne mares uiperas in antidoti confectionem assumamus. Neq; uero minus etiam reliqua serpentium genera uiperæ similia uitanda sunt. Similis est autem uiperæ maxime quidem ammodytes, imò & hæmorrhus, & cẽchrias, & seps. Quos omnes ex prędictis in eorum tractatu signis dignoscere oportet, & præcipue ex colore. flauo enim & subfuluo colore uipera est, alia uero genera arenosi sunt coloris, aut fusca, aut nigricantia. Verum non oportet etiam prædicta de unoquoque signa alia negligere. Has sanè uiperas prædicto tempore eadem die aut præcedente omnino captas accipito. ac primum quidem ipsarum capita ac caudas amputato, in tantum sanè, quantum uideris in eis carne nudatum. At uero non amputationis tantum respectum habere oportet, sed & nũ statim exanguia & immobilia ac omnino mortua animalia appareant: talia enim ut inutilia ad antidoti compositionem censenda. Si uero prædictis partibus amputatis, motũ quẽdam uideris in reliquo corpore superstitem, & animalia ipsa cruorem aliquandiu in se conseruent, hæc ipsa ut optima in antidoti confectionem sunt ammiscenda. Post hoc uero ipsorum pellem totam diligẽter excoriato, adipéque ac omnibus pectori insitis ut inutilibus reiectis, carnes ipsas ex duabus aut tribus aquis lauato, posteáque in ollam puram inijcito, & cõgruentem aquę mensuram affundito, ac anethi uiridis fasciculũ addito, subiectis'que lignis uitis coquito. Quòd si efferueat olla, solet enim assidue in decoquendo aqua ebullire & ex olla effundi, quotiescunque hoc ipsum contigerit, frigidam aquã irrorato. Modum autem decoctionis sufficiẽtem iudicabis, ubi carnes à spinis discessisse uidebis, penitus'que separatas, ut ne quid ex ipsis spinis inhærens carnibus te fallat. Ad manum deinde peluim appositã habere oportet mũdam, & ex iusculo cocturę aliquid cõtinentem, atque in eam ipsam depuratas carnes inijcere. facile enim resiccantur, & proinde difficulter conteri possunt. At uero ubi carnes ipsas puras feceris, ac manibus diligenter expresseris, eas põderato, & in pilam culinariam asperiorẽ conijcito, ac fortiter aliquãdiu terito, paulatimq́ iusculum instillato. Vbi autem quàm tenuissime fuerint tritæ, panis purissimi recentis aridi non ex ueteri farina apparati contusi & cribrati, quartam carniũ partem addito, aliquãdo autem quintã solum: & rursus paulatim iusculi quod satis est affundito, ac in cõterendo quàm diligentissime unito: atq; ita pastillos mediocres tenues formato, modico opobalsamo in his formãdis adhibito. eosq́ deinde in umbra siccato in domus superiore cœnaculo, ad meridiem, aut omnino ad septentrionẽ sito. Versare aũt ipsos assidue oportet quo æqualiter resiccentur, & ne aliqua pars diutius humecta permanẽs, putrefactioni obnoxia fiat, & periclitetur. Postquã uero sicciores fuerint facti, eos opobalsamo optimo oblinito, & in uitreo uase adseruato: ac quicquid puluerulẽti & albi ex eis per sitũ productũ est post dies aliquot linteo extergito. perforantur enim, si idipsum eis diutius adhærescat.

De reliquis quæ in antidotũ conijciuntur. Cap. XCI.

Cæterum simplicia pharmaca quæ cum tribus antea præparatis pastillis in antidoti confectionem conijciun

conijciuntur hæc sunt. Pastillorum scilliticorum drachm. XLVIII. pastillorum theriacorum, drachm. XXIIII. massæ hedychroi, drachm. XXIIII. piperis nigri drachm. XXIIII. opij Thebaici recentis, drachm. XXIIII. rosarum siccarum repurgatarum, drac. XII. scordij cretici, seminis buniadis agrestis, cuiusque drach. XII. iridis illyricæ non corrosæ, drachm. XII. agarici pontici albi, drachm. XII. cinamomi, drach. XII. aut casiæ duplum: succi glycyrrhizæ sicci drach. XII. opobalsami optimi, drach. XII. myrrhæ troglodyticæ drach. VI. croci cilicij drach. VI. zingiberis nō perforati, drachm. VI. rhei pontici recentis, drach. VI. radicis quinquefolij, drach. VI. calaminthæ montanæ, drach. VI. comæ marrubij in uigore consistentis, drachm. VI. cacuminum & foliorum stœchadis, drach. VI. petroselini macedonici, drach. VI. costi recētis, drach. VI. piperis albi, drac. VI. aut nigri loco eius drach. IX. piperis longi non corrosi, drach. VI. dictāni cretici, drac. VI. thuris masculi integri & in partes non comminuti, drac. VI. floris iunci odorati, drach. VI. terebinthinę chiæ, drachm. VI. casiæ fistulæ, drac. VI. spicæ nardi, drach. VI. radicis gentianæ, drac. IIII. comæ polij, drach. IIII. styracis calamitæ, drac. IIII. seselis massiliēsis incorrupti, drach. IIII. seminis thlaspios, drach. IIII. seminis ammij, drachm. IIII. comæ chamædryos drach. IIII. chamæpityos, drac. IIII. succi hypocysthidis sicci, drach. IIII. foliorum malabathri, drach. IIII. spicæ celticæ, drach. IIII. anisi helladici, drach. IIII. mei athamantici, drach. IIII. seminis fœniculi, drac. IIII. lemniæ terræ quę sphragis appellatur, drach. IIII. chalcitidis semiassatæ, drachm. IIII. amomi racemi, drach. IIII. radicis acori, drach. IIII. phu pontici, drach. IIII. carpobalsami, drachm. IIII. hyperici in uigore consistentis, drach. IIII. acaciæ liquidæ, drach. IIII. gummi uermiculati, drach. IIII. cardamomi drach. IIII. dauci cretici, drach. II. galbani puri, drach. II. opopanacis, drach. II. sagapeni persici, drach. II. bituminis iudaici, drac. II. comæ centaureæ minoris, drach. II. castorij, drachm. II. aristolochię tenuis, dra. II. uini ueteris dulcis quātum sufficit, mellis attici despumati libras X. aut quod satis est.

Modus conficiendi. Cap. XCII.

Apparatur autem antidotus hoc modo. Sex drachmas casiæ, & aliàs etiam XXIIII. quæ cinamomi loco sunt coniectæ, per se tundito ac cribrato. deinde crocum primum in pilam coniectum cum uino probe terito. atque ubi quàm tenuissimus factus fuerit, ei cribratam casiam addito, ac rursus infuso uino terito. ubi uero casia sufficienter fuerit trita, lemniam terrā cum uino modico in alia parua pila per se terito, & asphaltum siue bitumen similiter dissolutum ad crocum & casiam inijcito, ac rursus aliquandiu terito. Reliqua uero omnia herbacei generis cum tribus pistillis & cum castoreo tundito & per tenuissimum cribrum excutito. succulenta autem omnia, acaciam inquam, myrrhā, opium, thus, hypocysthidis succū, & glycyrrhizam, opopanaca, sagapenum, galbanū & gummi contusa, in competenti uini mensura una die antè macerato. Styracem uero in pilam magnam ac amplam coniectum cum opobalsamo terito, & priuatim unito. deinde & præmacerata succulēta in pilam inijcito ac probe terito, atque si opus fuerit, uinum paulatim affundito. postquam autē & hęc sufficiēter fuerint trita, styracem antea tritum, & casiā, & crocum & quæ cum eis sunt adijcito, & diligenter unito. Chalcitidis deinde bonæ sexuncem aut amplius in ollulam paruam nouam ampli oris inijcito, et supra carbones ardentes imponito, ac chalcitidem assidue cum pura rudicula agitato. Quum uero liquefieri cœperit, & lutosam subsidentiam acquisierit, statim ab igne auferto, positaque in terrā ollula quo uniatur diligēter agitato, coagmētatāque paulisper sinito. Deinde ablato & abiecto eo quod in superficie siccius & rursum apparet, ex medio quod uiridius est & molle apparet, accipito, ac quatuor drachmas ponderato, easque in mediā pilā inijcito, in qua reliqua prius trita habes, cum modicoque uino in uno aliquo pilæ loco dissolutas, cum reliquis cōmittito, ac modico addito melle despumato unito. Postquam uero chalcitis ad reliqua trita fuerit admixta, omniaque nigrum acceperint colorem, tunc addito etiam terebinthinam cum modico melle prius dissolutam. Qua deinde ammixta, arida etiam cōtusa & cribrata adijcito, & reliquum item mellis paulatim ammisceto. postea cum magno pistillo omnibus quàm diligētissime unitis, antidotū ipsam in mortariū transfundito, & pistillis ligneis ex grauissimo ligno & politissimo fabrefactis, eam ad solem expositā in mortario tundito. deinde probe contectā sinito, & rursus post triduū aut quatriduum ad horas tres tundito, atque id donec quadraginta trā sierint dies facito: deinde uasis uitreis modico melle despumato prius imbutis excipito. neque uero uasa ualde expleto, sed locum quendam quo transpirare pharmacum possit relinquito. probeque contectū ac obligatum adseruato. Hæc quidem igitur omnia ad pharmaci uirtutem ac conseruationem sunt descripta. Vt autem nigrum fiat, nō scio quomodo in consuetudinem uenerit, & sanè quisquis hunc colorē in eius apparatu nō adsequitur, is irridetur. Modus uero adsequendi omnibus in promptu est. Nosse tamē operæpretiū est ex colore pharmaci, uim ipsius minime permutari. Quòd uero circa colorem pharmaci offendamus & delinquamus, ob chalcitidem est plus iusto ustam. si enim paruum superuratur rubicundiorem antidoti colorē reddit. Si uero amplius, non rubicundiorem, sed à naturali parum immutatum facit colorē. Per mensem porrò antidotū ipsam uisitare oportet, & rudicula munda agitare, ne id quod in superficie est, & quod uasi cōtiguū adhęret, exarescat. Cæterum tempore ad concoctionem non modico opus habet, quo matura usui antidotus fiat, & iuste concoquatur. Vt plurimum uero per duodecim mēsium tempus coadunatur, & cōcoquitur.

Post quantum tempus ea sit utendum. Cap. XCIII.

Qui uero ipsa magis uigente & ualidiore uti uolunt, etiam post unum mensem ea utuntur, præsertim ad eos qui à uenenatis bestijs demorsi sunt, & à uenenosis pharmacis infecti. hi enim quū grauiore malo urgeantur, potentiore etiam ab antidoto auxilio opus habent.

Quanto tempore efficax sit. Cap. XCIIII.

Est autem pharmacum ualidum inquit Galenus, usque ad XXX. annum in his affectionibus in quibus non tanta est nocentis causa. Quòd si uero per tempus siccior fiat antidotus, eam in mortarium coniectam & pistillo tritam, optimo melle despumato affuso, rursus unire ac excipere oportet, atque id quotiescunque

aridior facta fuerit, faciendum est.

Modus probandi theriacen. Cap. XCV.

Multi igitur ipsius potentiæ probandæ ac cognoscendæ gratia, aliquod purgatiuum pharmacum prius exhibent, deinde ab eius acceptione antidotum bibēdam præbent, atq; hoc modo eius iudicationem per cōparationē quandam faciunt. Si enim ualida & uigore efficax fuerit, purgationē fieri minime permittit, sua ui exuperās pharmaci purgatiui facultatē. Si uero æque purgetur homo, ueluti si antidotū nō accepisset, manifestū fit eam inualidam & exilem esse, ut quæ retinere non potuit purgatiui medicamenti fluxum. Quidam uero papaueris succum duorum scrupulorū pondere aqua dissoluunt, eumq; cani aut gallinæ uel columbæ bibendum præbent. Deinde etiam confestim antidotum dissoluunt, ex eaq; nucis ponticæ magnitudinem ori animalis infundunt, neq; quicquam mali inde comitatur.

De exhibitionis mensura, & utēdi modo, & in quibus conueniat morbis. Cap. XCVI.

Cæterum facultatis eius mensura non eadem in omnibus hominibus existit. Sicut neque liquor idem est, in quo dissolutam ipsam exhibemus. In uenenatis namque pharmacis, aut uenenum iaculantis animalis plaga, nucis ponticæ magnitudine in uini cyathis tribus dissolutam bibendam præbemus. In alijs autem affectionibus tum mensura, tum liquore diuersimodè utimur: Secundum affectionum enim diuersitatem, etiam pharmacorum quantitatem competēter metimur, & conuenientem similiter liquorem eligimus. Non enim solum ad bestiarum morsus & uenena à natura sua auxiliatur, sed & ad alias magnas affectiones auxiliare pharmacū per usus experientiā à nobis inuentum est. Capitis igitur dolores diuturnos & uertigines sanat: Auditū grauem & uisum obtusum potu sedat, quādoque & gustus organū debilitatū emendat, & comitiali morbo auxiliari consueuit. Auxiliatur & suspiriosis, & qui orthopnoici dicūtur ex aqua mulsa potata, dissecās & attenuās ac facile eductiles reddens coactos & uiscosos humores. cōmodat ueteri ac recenti tussi, & quibus pectoris aut laterū partes dolent, magnitudine fabę, febre carentibus ex uino, mulso, febricitantibus ex aqua mulsa. Cōuenit & sanguinē per sputū reijcientibus siue ex pectore, siue è pulmone eductio fiat, siquidē recens sit elatio cū posca, inueterato autē malo ex aquæ cyathis tribus. præstiterit autē aquā ipsam radicis symphyti decoctū esse. Datur autē fabæ ægyptiæ magnitudo ad noctē & mane. Sępe uero & stomachi uitia curauit, & fastidiū eius, ciborūq; inappetentiam in eorum desyderium & appetentiam suauiter commutauit. Quin & uentriculi difficilem concoctionem & imbecillitatem corrigit, similiterq; & stomacho inflatos, & intestinis tortos, aut colum dolentes placat. Aliquando autem & cholericę affectioni præclare auxiliatur, corporis miscellam corroborans, & plerasque cohibens fluxiones. Maxima uero eius efficacia in his qui ex oris stomachi morsu animo linquuntur, cardiacos Græci appellant, apparet. præ multis enim & assiduis sudoribus corpore diffluente, & uiribus exoluto, quum ex uini potu sępe nihil opis sentiant, antidotus ipsa potu sudores sistit, & uires concidentes uelut erigit ac fortiores reddit. Lumbricorum etiam omne genus mirabiliter ex intestinis exigit, & hepaticas omnesq; inueteratas affectiones sæpe curat. Arquatum item morbū ex aliqua hepatis affectione obortū strennue sanat. Quandoq; & induratos lienes liquefacit, sordibus eorū & superflua substātia paulatim cōsumptis, atq; hoc cum aceto mulso data præstabilius facit. Deterit & lapides renū, omnéque terrenum & sordidū ex illis repurgat cū decocto petroselini, difficilem itē mictionem uesicæ compescit, & in ipsa ulcerationes quandoq; persanat. Laudatur & ob id, quòd omnē insultum diuturni rigoris & algorem tollat, bilisq; uomitum accessionis exacerbationum tempore aliquando concomitantem sedet: Maxime uero quartanis cōducit, si quis ea ingeniose utatur. Ego igitur, inquit Galenus, multos quartanarios hoc ductu usus facilime liberaui. primum quidem eos per uomitū à cœna euacuaui: Deinde sequenti die mane absinthij cremorem exhibui, atq; ita duabus horis ante accessionē antidotū ipsam dedi: & mirabiliter adeo sępe successisse noui, ut cōfestim nulla accessione qui accepisset, impeteretur. Verum utendi tempus nō in principio morbi est, sed quum perfecta concoctio in urinis apparet. Etenim si in principio morborum siue ipsa, siue aliud pharmacum præbeatur, congeminat morbum. Datur & hydropicis cum sisari decocto & similibus, & eam præsertim quæ aqua intercutem & Græcis leucophlegmatias appellatur, generose iuuare consueuit, per totū corpus digesta & distributa, atq; undiquaq; ex carnibus exprimens humorē. Quapropter etiā his qui malo corporis habitu præditi sunt, optimum pharmacum existit, & elephantiasim sæpe curare solet, corruptionem corporis fieri prohibens: Et rigore neruorum conuulsis plurimum auxiliatur: Et membrorum resolutiones in potu accepta sæpe persanauit. Credita est & fœminis menstruas purgationes ciere, & immortuos fœtus eijcere, quos natura propter debilitatem expellere non potest. Danda itaq; eis ex passo aut aqua mulsa magnitudine fabæ, ruta tamē aut dictamno in prędictis liquoribus decoctis. Podagra etiā affectis & articulorum omnium fluxione infestatis opitulatur, maxime quum augmēti tempus præterierit, & status acuminis institerit. doloribus enim sedatis per ea quæ eos mitigare possunt, antidotū in potu præbere oportet. Illatos enim fluores consumit, & alios inferri impedit. Maxime autem profuerit si sani adhuc ipsam accipiant. Superfluos enim humores expendit & totam corporis miscellam permutat: Multi igitur in principio podagræ per assiduum eius potum perfecte ab affectione sunt liberati. Admirari porrò subit antidotum, quum ipsam nō modo corpori medentē uidemus, sed & ipsum animum sæpe ab affectibus male dispositum iuuare potentem: Ex atra bile enim obortos animi affectus ipsa sedat: Etenim assidue exhibitum pharmacum ex uenis & uicinis partibus atram bilem uelut exhaurit & consumit, quemadmodum etiam ex ferarum ictu illatum uenenum: Quin & aquæ formidinē pessimum morbū, quo à cane morsi laborāt, sæpe tollere cōsueuit, atq; ita mirifice tantorum malorū cōcursum impugnat. Cognita est præterea nobis antidotus, ut quæ in pestilentibus constitutionibus peste appręhensis unice auxiliari potest: Eos uero qui eā præbiberint pestilenti affectione appręhendi prohibet: Ipsa enim

uelut

uelut temperamentum quoddam & sanam constitutionem corporibus inducit, redundantes humores consumendo, & refrigeratas partes concalefaciendo, insuper & innatam facultatem corroborans, ad naturales actiones probe obeundas. Cæterum in peregrinando maxime cõsulo ut ea utaris, quum frigido existẽte aëre per hyemem iter facis. Est enim ueluti bonum uiscerum indumẽtum, quod plurimam caliditatẽ ipsis exhibere potest. De Mithridate sanè magno illo belli duce referunt, quòd theriacem quidem non biberit, neq; enim adhuc in usu erat: uerũ ex alterius antidoti, quæ postea Mithridatica ab illo appellata est, usu, ita corpus apparauerit, ut nulla ueneni ui lædi posset, & quum etiam letale pharmacũ accepisset, mori non posset. Quum enim ab hostibus uinceretur, seipsum interficere urgebatur, quando plurimo ueneni haustu morẽ sibi cõsciscere nequiuisset: Quapropter uocato quopiam ex amicis ei iugulum præbuit. Quare uides multæ mixturæ pharmaca multam etiam uim habere, quo corpora ex eorũ usu corroborata, nullis ueneni affectionibus uel raro & difficulter admodum obnoxia reddãtur, atque hac facultate uel in primis theriacem præditam esse constat. Porrò tempus exhibitionis commodũ est, quum probe concoxerit, ipsam accepturus, neque ciborum copia sit oneratus. Bibat autẽ ieiunus, quo sufficiens tẽporis interuallum supersit ad ipsius pharmaci concoctionem. Anni præterea tempus, simulq; regionem inspicito, in quibus ipsum es exhibiturus. Aestate enim neque in totum dabis. Quapropter etiam eis qui in ætate uigoris sunt, & plurimum habent naturalem calorem, neque multum, neq; sæpe pharmacũ ipsum exhibere moneo: Quẽadmodum contrà eis qui iam uergente & adfecta ætate sunt, tum plurimũ, tum sæpe cum aqua, quanquam potius cõsulam ut cũ uino accipiatur. In pueris uero pharmaci exhibitionẽ omnino uitare oportet: Maior est enim pharmaci facultas quàm uires eorum tolerare possunt, & corpus sanè facile dissoluit, & insitũ spiritum cito extinguit: Quemadmodum & lucernæ flammam oleum ipsum, si ignem superet, facile extinguit. Atque ego uere id narrare possum, inquit Galenus, puerum quendam ab intempestiuo antidoti usu exolutum esse. Omnẽ naq; ipsius habitum pharmacũ ipsum dissoluit, & uẽtrem fluere cõmouit, atq; ita noctu puer expirauit. Quòd si aliquando calidiorẽ regionẽ inhabites, uitare oportet antidoti usum, sufficiente tibi illius loci aëris calore. Vnde neq; hominibus qui sub primo solis ortu habitantes calidissimi sunt, & multum habent illius regionis calorẽ, antidotum theriacẽ cõuenire puto.

Sales Theriaci ex libris Martiani, cum quibus consentit Galenus. Cap. XCVII.

Sales ex uiperis hoc modo apparantur. faciunt autem & ipsi ad omnia prædicta moderate, per assiduum usum commoditatem exhibentes: quanquam sint qui eorum auxiliarem potentiã penitus negent, per exustionem dissipari affirmantes ferarum facultatẽ. Ego uero dicere ausim, eandem quidem potentiam cum theriaca sales non habere, non tamen eorũ uim per ignem perire, quum multa sint quæ per ignis familiaritatem meliora reddita conspiciantur, uelut est aurum, & calx, & similia. Viperæ enim integræ ustæ intensiorem & malignam uim per exustionem deponunt: Temperamentũ autem auxiliare & symmetriam ab igne sumunt. Proprie autem in affectionibus cutis curandis sales commendantur, cuius generis sunt leuce, lepra, impetigo agrestis, elephantiasis, alphos, scabies agrestis, & raritas ac defluuium capillorum. huiusmodi enim cutis uitia confestim delent, & acria recrementa subter cutem redundantia optime discutiunt. Plerisq; enim ex eorum esu sudor prolicitur, atq; ita per exudationem corrupta substãtia euacuatur, adeo ut quidã in principio pediculos excluserint intra XIIII. ad summum dies: post hos enim nullus in corpore pedũculus apparet. Quidã uero pro pediculis sputa pituitosa reiectãt à saliũ reiectione initium faciẽtes, deinde paulo pòst etiã sputa repurgata sistuntur. Licet autem tum in prandio, tum in cœna eis uti, cum quibuscunque eduliis eos accipere uelis, neque ultra ad eorum acceptionem prouocare oportet. Tanta enim ipsis insita suauitas est, ut magis uoluptatis gratia eos cõfectos quis dicere possit, licet igitur usque ad III. cochlearia per diem ex eis sumere, maxime si cibus prius in uentre sit probe concoctus. Qui enim eos accipiunt, concoquunt melius & cibi appetentiores fiunt, floridius etiam corpus habent, & sensus omnes uegetiores. Suffusiones igitur incipientes & nondum congelatas egregie dissoluũt, neq; plane quis suffusionem incurrat qui eos quotidie accipiat. Purgationes itẽ lunares propter obturationem aliquam aut sanguinis coactionem suppressas cient. Iidẽ etiam largum & impetuosum mensium defluxũ sistunt. Quisquis autem eos præsumpserit omnes uenenorum, & uirus iaculãtium bestiarum insidias euincet: neq; etiã quum infectus fuerit, & postea statim sales acceperit, periculum incurret, maxime si corporis sui tẽperamentum per horum salium usum multo tempore appararit ac ueluti condierit, quemadmodum Mithridatem fecisse dixi. Præstat & pestilenti constitutione instante ad auxiliare hoc & mali depulsorium pharmacũ confugere, præsertim si ei myricæ herbã ammiscueris. Morborum præterea omnium medici sales existunt, maxime tamen eorũ qui in renibus cõsistunt: lapides enim in eis atterunt, & plane marcidos renes restituunt. uertigini uero & dolori capitis inueterato, morboq; comitiali nulla alia consimilis medela exhiberi queat, si quis eos per integrũ annũ ex ordine large sumat. Noui & arquatos diuturnos, & splenicos, ac colicos, qui frequenter hanc affectionẽ inciderunt, per eos sanatos, hydropem etiã maxime subter cutem per eorum usum resiccaui & ingentem famem, bulimon Græci dicũt, dissolui. Vt quis etiã per frigidum aërem iter faciens minus frigore lædatur, comesti faciunt. Rigores autem per circuitum repetentes diuturnos cohibent, & tusses humectas resiccãt. Tabidos uero iam mirabiliter ad bonam corporis habitudinẽ reduxerunt paulatim eduliis adspersi: Exolutos autem à languore perfecte reuiuiscere faciunt. Scio naq; plurimos membris penitus resolutos per ipsos sanatos. Ad podagrã demum maxime incipientem, & omnino ad omnes articulari morbo affectos unicũ hoc edulium cõstructũ esse uidetur. Adhortor igitur eos qui à podagra liberati sunt, ut eis continue utantur. Quidam uero uiperas totas extẽdunt & siccant, posteaq; terunt ac eas in potu contra morbum articulorum exhibent. Cæterum

uix satis dignis uerbis assequi queas, quantũ diuturnas quartanas & deliria ex atra bile oborta dilatent & remorentur, si ante accessiones, & in interuallis quoq; sumãtur. Enecãt itẽ omne lumbricorũ genus. optimum est etiã per ipsos maxime crassiores, dẽtes confricare. Nõ enim albiores tantũ eos reddunt, sed neq; dens postea laxior factus mouebitur, neq; erodetur, neq; stuporem incurret. Extrahũt etiam per caput recrementorũ copiam, ac caput purgant, & oculos leuiores reddunt. Apparãtur autẽ hoc modo. Viperas accipere oportet magnas, eiusmodi qualẽ prædiximus specie eodemq; tẽpore captas, numero quatuor, non ultra biduũ postquam captæ sunt adseruatas: sed si fieri potest, eadẽ qua captæ sunt die, easdem in ollam figulinã puram magnã conijcere oportet, statimq; supra ipsas pro sale ammoniaco, salem cõmunem lotum & exiccatum inijcere. præstiterit quidem ammoniacum salem esse, si uero haberi nõ possit, communis & albi italici modij dimidiũ, hoc est lib. xx. inijcito, atq; id non in meridie facito, sed mane. Tunc enim rigẽtes adhuc bestiæ ad motũ tardiores sunt. Quòd si phagi etiam arboris ramulo uiperas cædas, ad motum ipsas tardiores reddes, & mirabilẽ eis soporẽ induces. Est autẽ phagus species quercus. Quũ igitur uelut dictũ est, uiperas salibus grauaris & opresseris, pastillos insuper ad sales adijce hoc modo apparatos. Radicis gentianę, sesquilibrã, aristolochię rotũdę sesquilibrã, comę cẽtaureę minoris lib. II. seminis cardamomi lib. II. marrubij, scordij, apij, chamędryos, seminis rutæ hortẽsis, singulorũ lib. I. Hęc omnia in crassas partes cõtũdito, & cũ attico melle subacta in v. aut VII. pastillos latiores, quo probe exuri queant, reducito. Hos equidẽ pastillos eo quo dixi modo pręparatos habens ad sales uiperis uiuis iniectos imponito. Deinde scillas electas, magnitudine sua manũ explẽtes, recẽtes v. in tenues partes dissectas pastillis superindito, aliũq; dimidiũ modiũ Italicũ, hoc est xx. libras alias salis supra scillã & pastillos inijcito, & deinde ollã operculo tria foramina habẽte obturato, eamq; forinsecus totã luto figulino, ut si rumpatur, nihil pereat, oblinito. Indeq; sensim igni adhibeto, paulatimq; circumlitum lutum torreto, deinde aucta flamma per ficulneorũ aut uitis lignorum ollæ subiectorum exustionẽ, uaporem inde per foramina elatum obseruato, primũ enim fumus multus caliginosus & turbatus ualde exigens apparebit, significationem perhibens, quòd ignis iã feras ipsas contingit. Quo tempore diligẽter cauere iubeo, ne quid ex illo fumo per respirationẽ haurias, aëre nimirũ per ferarum exhalationem infecto, deinde ubi cessauerit uapor, & flammam quandam exilem per foramina conspexeris egredientẽ, tũc sanè quàm optime assatas putato, atq; ita olla ab igne ablata, perq; diẽ ac noctem refrigerata, usta per apertam ollam eximito, & cum subscriptis tundito. Sunt autem hæc. Seminis rutæ syluestris dodrãtem, hyssopi dodrãtem, nardi celticæ sexuncem, stachyos sexuncem. Est autem marrubio similis, non tamen spinosa planta seu frutex, seminis fœniculi montani sexuncem, petroselini macedonici trientem, comæ origani dodrantem, seminis hormini tosti dodrantem, racemi amomi quadrantem, cacuminum thymi dodrantem. Foliorum malabathri trientem, carnium iuniperorum baccarum lib. II. seminis coriandri sexuncem, piperis longi lib. II. radicis silphij uncias XVII. zingiberis non corrosi lib. II. seminis satyrij quadrantem. Quidam uero radicis satyrij conijciunt sexuncem, pulegij montani sexuncem, seminis mentæ sexuncem. Aut si haberi non possit, herbę siccæ sexuncem, tordylij & casiæ cuiusq; quadrantem, seselis massiliensis sexuncem, cinamomi unc. I. Maximopere autem conandũ est, ut crassiora ueluti sunt lignosa omnia contundendo attenuentur, neq; quicquã ex eis reijciatur. Tusa autẽ per angustissimũ cribrũ excutito, bis & ter p eadẽ cribrella excutiẽdo, quo quàm optime uniãtur, atq; ita omnia in uitreis uasculis reponito, neq; statim utitor, sed post quadragesimũ tandẽ diem. Inueteratum enim pharmacum maiorem cõmoditatem de se prębet, maxime si extra omnẽ humiditatẽ ipsum siccum adseruaris. Cęterũ colore non ualde nigrescit. Ego uero, inquit Galenus, bestias ipsas non exuro, sed pastillos ex eis, quorũ confectionẽ in theriaca docui, reliquis quæ cum bestijs uruntur ammisceo, & simul exuro, quo eam quã in se habẽt amaritudinẽ, per exustionẽ abijciãt, tantã autẽ pastillorum mensurã adijcio, quantã cõiectura assequi possum quatuor numero uiperas habere, & sanè sales uere optimi euaserunt, utpote qui neq; ex ustione cinereũ retulerint saporẽ, neq; nigrũ colorẽ, sed & ob qualitatẽ usui gratissimi sint facti, & qui uim qua eos proprie præstare prædicaui efficaciorẽ haberent. Efficiunt autẽ quatuor uiperæ magnæ, pastillorum siccorum sextantem & unciæ dimidium. Atq; hic quidem est totius confectionis salium theriacorum modus. Oportet autem medicum uarie ipsis uti: utpote si sanguinem spuentibus sales hos exhibiturus sit, radicis symphyti contusæ & cribratæ sextã partem ad salis modum addet, ueluti si quinq; cochlearijs pharmaci unã symphyti addat. In phthisicis autẽ siue tabefactis & pectore suppuratis, iridis tenuissime tritę aut dictãni sextã partẽ salis põderi adijciet. Hepaticis uero chamæpityn, splenecticis cyclamini radicem, aut capparis corticẽ, aut piperis addet sextã partẽ. Quòd si ad podagricos apparare uelis, dimidium pręscripti põderis satyrij auferto, uitando ne rabiosas & membra exoluentes in ipsis excites uoluptates. Cæterum in renibus lapides quàm maxime atterunt sales, si carpobalsamum, aut lithosperma appellatum habuerint ammixtum. Si uero uim cõtra uenena intensiorẽ facere uelis, in salium cõfectione scordiũ & marrubiũ duplicabis, insuperq; anatum sanguinem siccum adijcies. Eis uero qui à rabido cane morsi sunt, amplius conferent, si pæoniæ radicem addas aut cancros exustos. Opisthotonicis autem qui retro neruis conuelluntur, maxime profuerunt, si castorij & opopanacis parum habeant admixtum, in eis sanè qui id tolerare possunt. Visum porrò exacuit malabathri foliũ duplato pondere in cõfectione additum. Concoctionem uero ciborũ iuuant si casiæ & costi eis sufficiens modus addatur. Ad inflationes autẽ cuminũ adijcito. Vrinã amplius ciet dauci semen additum. Quartanas uero amplius soluunt, si uerbenacam rectam, & eupatorium, & succum cyrenaicum, aut ipsum laser adsumant. Verum ut summatim dicam, Omne quod cõmodum & habile noueris affecto membro, idipsum ad sales, siue in ipsorum confectione, siue exhibitionis modo ammisceto. Quin & amariores scio sales apparatos,

tos. Ex his enim quæ cum uiperis urũtur aristolochiam, & scordium, & cardamomum, & dimidium centaureæ detraho, eademq́ postea cũ reliquis quæ tunduntur misceo, imò & stœchadis parẽ scordij mẽsuram addo, atq́ ita gustu amariores sales euaserũt, & in usu sanè ad multa mihi commodiores sunt experti. Porrò cauendum est ne eos prægnantibus & ab ubere lactantibus exhibeamus. Et ne pueris, ac tẽperamento calidioribus, & præsertim tempore æstiuo, & regione calida, & qui acuta & sicca febre laborant, eos quoquo modo præbeamus.

Antidotus Mithridatica. Cap. XCVIII.

Hæc ut Antipater & Cleopater tradũt, ista capit, Myrrhæ drachmas VII. obolos IIII. spicæ nardi tantundem, croci drachm. VII. obolos III. opij drach. IIII. obolos II. & dimidium, styracis drachm. V. castorij drachm. VI. obol. I. cinamomi drachm. XVII. polij drach. V. scordij drach. XVII. zingiberis tantundẽ, costi drachm. XVI. piperis albi drach. V. obol. I. piperis longi drach. XVI. seselis incorrupti drachmas V. obol. II. petroselini drachmas XIIII. seminis dauci drachm. XVI. casiæ drach. XV. thuris drach. XVI. succi hypocisthidis drach. VI. & sesquiobolum. nardi celtici drac. IIII. seminis fœniculi drac. IIII. folij malabathri drac. IIII. acori incorrupti, phu, sagapeni, carpobalsami, hyperici, iridis illyricæ, acaciæ, gummi, seminis cardamomi citra medullã. seminis pelecini, singulorum drach. II. lemniæ sphragidis, confectionis cypheos, partium scinci iuxta renes sitarum, singulorum drach. II. seminis thlaspios drach. XVI. gentianę dra. IIII. anisi drach. III. rosarum siccarum mundarum drac. IIII. mei drach. IIII. florum iunci odorati drach. VI. opopanacis drachm. VI. galbani drach. VI. obol. III. opobalsami drachmas VI. obol. III. aristolochias drachmã I. hyssopi drach. III. marrubij drac. I. chamæpityos drachm. III. rosmarini drach. V. terebinthinæ chiæ drach. VI. obol. III. mellis attici despumati quantũ sufficit. Vinũ ne addas, sed prædissolutis melle calido succis, indeq́ tritis ac adiecta terebinthina, inspergito sicca contusa & angustissimo cribro excussa. Vnitoq́ & reponito omnia. Datur drachmæ pondere, aut ad summum siliquæ XXIIII. ex ea exhibentur.

Confectio Cypheos. Cap. XCIX.

Cæterum Cypheos, quæ in antidotum conijcitur, descriptio hęc est. Vuæ passę tenuis ac pinguissimæ detracta pellicula & uinaceis, hoc est, ipsius carnis drachmas XXIIII. terebinthinæ ustæ drachm. XXIIII. myrrhæ drachm. XII. cinamomi drach. IIII. floris iũci odorati drachm. XIIII. croci drac. I. bdellij drach. VI. onychos, hoc est, unguis aromatici drach. I. aspalathi drach. II. & dimidiam, spicæ nardi drachm. III. casiæ drach. III. cyperi drach. III. & dimidiam. baccarum iuniperi magnarum drac. III. & dimidiam, calami aromatici dra. IX. Mellis quantũ satis est, uini odorati parum. Myrrham, bdelliũ, & terebinthinã ustam contere cum uino ut mellis crassitudinem induant: deinde uuã passam per se probe tritam adijce, simulq́ tritis mellis sufficiẽtem modũ infunde, ac reliqua insperge, pastillisq́ inde formatis utere. Vritur autem terebinthina hoc modo. Terebinthinam conijce in ollam, & triplum aut etiã amplius aquæ infunde, & ad ignem adhibe, nihilq́ omnino mouendo coque. ubi uero consumpta fuerit aqua & terebinthina attenuata ac inualida reddita, ut digitis confringi posit, eam tolle atq́ in antidoti confectionem assume. Si uero insumpta aqua adhuc mollior appareat terebinthina, aliam aquam superfunde, rursusq́ ad ignem adhibe, donec friabilis reddatur. Datur autem cyphi ipsum & per se commode his qui hepar aut pulmonem, aut rhenes, aut aliquod aliud uiscus exulceratum uel obturatum habent.

De antidoti Mithridaticæ usu. Cap. C.

Datur itaq́ ad summum ex præscripta antidoto Mithridatica nucis põticæ magnitudo. Eis uero qui ad integram ætatem peruenerunt Græcæ fabæ. Augetur autẽ & minuitur hæc magnitudo in medijs ætatibus. Atq́ his quidẽ qui febre carent ex uino danda est, aut uino mulso, aut cõdito, si quidẽ hepar habeãt obturatum, febricitantibus uero ex aqua, aut aqua mulsa. Facit enim ad antiquas stomachi fluxiones itemq́ thoracis, & ad omnes inueteratas in profundo corporis exulcerationes aut abscessus: facit ad tabidos, & ad uentris inflationes. Et cœliacis medetur, & reducit obtusum appetitum, & bonum colorem corpori addit. Frangit lapides, sanat urinæ difficultatem & atram bilem congregari uetat: fœtus im mortuos expellit, & ad alias item affectiones conueniens est. Acuit uisum eorũ qui eam accipiunt, plurimam autem præsertim præsumpta uim habet, quòd non permittat quempiã à letali ueneno lędi, qua gratia etiam à Mithridate composita est & appellata.

Antidotus Esdræ aut prophetæ Doctoris. Cap. CI.

Amomi scrup. XII. floris iunci odorati drachmas IX. pyretri drac. VI. croci scrupulos XXXVI. cinamomi scrupulos VI. aut casiæ duplũ, myrrhæ troglodyticę scrup. XII. styracis calamitæ scrupu. XVIII. petroselini scru. III. seminis dauci scru. III. tragacanthi scrup. VI. succi hypocisthidis scrup. IX. iridis illyricæ incor rosæ scrupulos XV. seminis fœniculi scrupulos VI. bdellij scrup. IX. thuris drach. I. sulphuris uiui scrup. VI. seminis hyoscyami albi scrup. XXVII. casiæ scru. IX. seminis papaueris scrup. XXX. spicæ nardi scrup. XII. seminis rutę scrup. III. seminis ocymi scrup. III. rhois culinarij scrupulos LV. seminis anethi scrupulos VI. asari drach. I. seminis cardamomi reiecta medulla scru. VI. opij scrupulos XXVII. euphorbij scru. VI. piperis scrup. XXX. rosarum siccarum scrup. IX. folij scrupulos XII. opobalsami scrupulos XXIIII. uentris mergi scrupulos VI. laccæ scrup. XII. lycij indici scrup. XII. cariophylli scrup. XII. stercoris reperti in aluo mergi scrup. VI. rhei pontici scrup. XII. mei athamantici scrup. VI. floris nerij scrup. IIII. & dimidium, terræ cimoliæ scrup. XII. succi artemisiæ scru. uiginti, foliorum seridis scrup. IX. spicæ celticæ scru. XII. rosarũ rhododaphnes scrup. VI. alij etiam castorij scrup. XII. uerum tu castorij scrup. III. conijcito. costi scrup. duodecim, gentianæ scrup. XII. cõfectionis hedychroi scrup. IX. anisi scrup. VI. sisonis scrup. XVIII. ammoniaci thymiamatis scrup. XII. Quãdoque & foliorum citri scrup. duodecim, uini ueteris odorati quãtũ satis est: mellis despumati primarij libras V. uel VI. Apparatur autem hoc modo. Arida omnia cũ croco & castorio ac hedychroo tũdito & per angustissimum cribrũ excutito. Opium uero, myrrham, hypocisthidem, bdellium, lycium, ammoniacum in uino macerato. Tragacãthum autẽ per se macerato. Sequenti deinde die rosas rhododaphnes

& serin terito ac unito, & tragacantho similiter probe tritæ reliqua trita adijcito, & cum succo artemisiæ unito, mel quoq; despumatum & tepefactum sæpe instillato, ne tragacāthus exarescat. Deinde & arida tusa inspergito, sufficienterq; unita probe cōtegito: in sequentibus uero diebus septem aut nouem in sole terito, & uasis uitreis excipito. Neque tamen uasa expleto, sed locum respirationi reliquum facito. Vsus eius est ad uenenum iaculantium animalium plagas, datur autem fabæ magnitudine ex uini cyathis duobus mane & ante somnum eodem modo. Illinitur & plagę, eamq; à periculo uindicat. Eis uero qui letale uenenum hauserunt post uomitus & ante, nucis ponticæ magnitudine datur, mane & ad somnum cum uino. Præsumpta etiam ueneno uim lædēdi adimit. Ad capitis porrò dolorem eam in sapa dilutā fronti illinito. Dato & ad somnum phasioli magnitudine modica aqua & sapa dissolutam. Furiosis uero ante somnum datur fabæ magnitudine ex sapa diluta: dissoluitur etiā cum sapa, & toti fronti & inter supercilia illinitur, per omnem item foris nasum ante somnum. maxime enim somnum inducit. Cæterū ad oculorū inueteratas fluxiones sapa liquefactā ad frontem usque ad supercilia illinito. Ad molares dentes erosos, itēq; ad dentiū dolores cū sapa liquefactā & calefactā ore detinendā prębe, & confestim quiescet dolor. Ad tussim uero diuturnā & spirādi difficultatē ac orthopnœā datur nucis ponticæ magnitudine nō febricitantibus cū aqua frigida, febricitantibus cū aqua mulsa. Datur autē ex ordine per dies septē ante somnū. Ad tabidos uero subcruenta expuentes & eos qui abscessum internum habent, fabæ magnitudine dato cū sapa modica frigida aqua diluta. Dato autem ad plures dies mane, & ante somnum, & sanabitur affectio quantumuis sit diuturna. utere igitur neque eam cōtemnito. Porrò ad diuturnos stomachi dolores ex frigiditate obortos cum sapæ cyathis tribus, magnitudinē fabæ dato ante somnum: si uero febricitent, cum aqua mulsa. Ad singultum uero ob repletionem aut frigiditatē datur fabę magnitudine ex aqua mulsa ante somnum. Ad hepatis obturationes fabæ magnitudine cum cōdito. Ad durities uero cum aqua mulsa. Ad splenicos ex aceto aut aceto mulso. Arquato infectis ex uino mulso, hydropicis ex aceto mulso aut uino mulso. illinito etiam cum antidoto tumefactas partes, & tumorē resiccabit. è lapide laborātibus datur cum sapa: ad urinæ difficultatē cum apij decocto, aut petroselini aut aliquo consimili. Ad profluuium uētris & cœliacis & dysenteriæ maxime incipienti, nucis ponticæ magnitudine dato, mane & ad somnum ex uino, in febrientibus ex posca diluta confidenter utitor. Ad podagrā fabæ magnitudine præbeto cum aqua mulsa. Eliquatam etiam cum sapa affectis locis illinito. Et si quidem principiū fuerit affectionis, liberabitur ac euadet. Si uero diuturnū fuerit malum. magnopere iuuabitur. Ad coxendices affectos & reliquos articulos corporis fluxione infestatos, eam cum unguēto aliquo, gleucino puta, aut irino, aut sicyonio eliquato, ac articulis illinito. Ad Elephantiasim in principio pręsertim, imò & his qui iā malo oppressi sunt, nucis pōticæ magnitudine ex aqua mulsa bis per diem dato, eliquatam etiam cum uino toto corpori per nouem ex ordine dies in sole illinito: discedit enim paulatim à corpore cutis & ueluti squamulæ decidunt, & tota concretio & corporis miscella renouatur. Ad ægre parientes mulierculas ipsam per se ad imum uentrem illinito, & facile partus prodibit. Ad ulcera postremum maligna, & diuturna in cutis superficie oborta, uestis detritæ panniculo exceptam imponito.

Antidotus pæonia. Cap. CII.

Antidotus Pæonia uere pæonium pharmacum multo usu iudicatum & approbatum. Amomi scrup. XVIII. croci scrupulos XL. radicis pæoniæ scru. XII. seminis pæoniæ scrup. XII. piperis albi scru. IX. piperis cōmunis scru. XII. phylli scru. IX. euphorbij scru. IX. spicæ nardi unc. I. rhei pontici scrup. XII. costi scru. XII. petroselini scrupulos XLII. opij scru. XV. seminis hyoscyami albi scrupu. XII. alij scrupulos XVIII. habēt, styracis primarij scrup. IX. myrrhæ troglodyticæ scrup. XII. casiæ unc. I. pyretri scrup. XII. thuris scru. XVIII. castorij scru. VI. calaminthæ scru. IX. mellis despumati quod satis est, itēq; uini, Opiū, myrrhā, thus, cū uino terito: styracem uero cū modico melle liquefactum similiter probe terito, atq; eis unito: adiectisq; aridis tritis melle excipito ac utitor. Dantur ex ea siliquæ III. cū aqua calida ieiunis, frequenter etiā ante somnū prout res urget. Facit autem ad destillationes è capite, & tusses, purisq; reiectationes, tabidos, peripneumonicos, pleuriticos, præter opinionem enim thoracem extra periculum sistit, tum quod à destillationibus, tum quod ab ulcerationibus imminet, etiamsi sanguinē reiectent. Ad anginam uero uino mulso diluta utere assidue gargarissando, pinnulaq; etiam cum melle illini. Ad colicos autem & ex renum lapide affectos excellenter efficax existit. In exacerbationibus enim colicorū febre carentium exhibita euestigio dolores sedat. Si uero febriāt, remissiones febriles obseruato, atq; ita exhibeto. Frangit enim calculos, & ab urinæ difficultate liberat ea præsertim quæ ex crassis humoribus & propter obturationem est oborta. Infunditur etiā & maxime in ipsis colicis uehemētissimis urgētibus doloribus cū oleo rutaceo, & statim à periculo liberat. Lōgas autē febres maxime quotidianā & quartanā facile soluit duabus ante accessionem horis data. Quin & ægros ad reficienda corpora optime apparatos fecit. Datur autē non in principio morborū, sed quum perfecta cōcoctio apparuerit in urinis. Cęterū ad pestilentes & populariter grassantes morbos ex uitiato aēre obortos in corporibus summe auxiliatur, & in principio sanè data pestilentē prohibuit sępe dispositionē. Pręseruat etiā à dysenterijs & torminibus intestinorū. Inducit & somnos dolori minime obnoxios, neq; soporem ac stuporem infert, ueluti reliqua ad leuandos dolores apparata: uerū somnū tamdiu detinet, quousq; pharmacum penetrarit, & causas dolorum dissoluerit. Et sanè multi ex ægris à somno surrexerunt adeo cōcoquendi facultate præstantes, ut obliti sint an unquam aliquid à principio doluerint. Plura autem his & ultrà promissa ei confidere potes. At uero si uisceris alicuius inflammatio adsit, cauere oportet ne exhibeamus eam priusquàm inflammatio laxetur. Quòd si tamē periculum maximū instet, id ipsum præfatus ac prętestatus dato, quo successurę curationi per ipsam æger adseruetur, eaq; tādē uictoriā obtineat morbi.

Antidotus

Antidotus aromatica optima, Galli. Cap. CIII.

Facit ad omnes, maxime tamē inueteratas circa os uētris, atq; ipsum adeo uentrem affectiones, & ad hepaticos. Est stomacho uehementer grata & efficax. Cinamomi drachmam unam, aut casię duplum, amomi dextantem, spicae nardi trientem, folij trientem, myrrhae troglodyticae drachmam unam, casiae bessem, croci unc. I. floris iunci odorati unc. I. costi unc. I. piperis sexuncem, mellis attici despumati quātum satis est. Ego autem inquit cinamomi modum conduplico, meliorq; antidotus redditur. Datur nucis ponticae magnitudine cū uino, aut uino mulso, aut etiam cum aqua mulsa, si adsit febris.

Antidotus ex duobus piperis generib. Cap. CIIII.

Antidotus ex duobus piperis generibus, quemadmodum eam describit Archigenes, leuans dolorem, finiens febrem, resiccans & concoquens. Facit ad colicos. Hanc etiam Crito apparauit hoc modo. Croci drachmas sex, casiae drach. tres, cinamomi drach. duas, costi drach. IIII. styracis drach. VIII. piperis lōgi drach. IIII. piperis albi drachmas quatuor, galbani drach. IIII. myrrhae drach. quatuor, quidam uero decem sumunt, opij drachmas tres, castorij drachm. V. Succulenta cum uino uetere terito, reliqua uero contūdito & cribrato ac tritis adspergito, & mellis despumati quantū sufficit adijcito, unitoq; ac adseruato. Datur quibusdā magnitudine fabae, alijs magnitudine erui. Colicis uero à cibo praebeto cum uini austeri cyatho uno. In affectionibus autē circa hepar & uesicā ex passo dato. Tabidis & pectore suppuratis fluxioneq; infestatis ex aqua mulsa. Vtitor & ad quartanas & ad alios diuturnos & per circuitū repetentes rigores, duabus ante accessionē horis.

Antidotus Athanasia. Cap. CV.

Athanasia ut nunc apparatur, est autē Aegyptiorum inuentum. Croci, spicae nardi, folij malabathri, costi, foeni gręci, glycyrrhizae, radicis eupatorij, petroselini, styracis, casiae, opij, singulorū aequales partes, mellis quod satis est. Datur ad summū nucis auellanae magnitudine, hepaticis quidē si nō febriant cum uino mulso, febrientibus uero cū aqua mulsa, datur ad dies ex ordine septem. In angina cū melle delingendam dato, in affectionibus pulmonis & pleuriticis cum aqua mulsa. Stomachicis, & qui non cōcoquunt cibum cū posca. In fluxionibus uero stomachi ac alui in catapotia informatā dato, quibus deglutitis aquam frigidam praebe bibendam. Ad exulceratam uesicam & uuluam cum tepida aqua. In morbo arquato, hydrope, & rhenum morbo cū uino mulso exhibeto. Ad febres diuturnas per circuitum redeūtes summe auxiliatur ante accessionē accepta, his qui diuturna oculorū fluxione laborāt ad noctem dato, & frontem ex ea illinito. Haemoptoicis & dysentericis ex posca ante somnum exhibeto.

Oribasij theriaca qua Marcus Imperator usus est quae ante & post infectionem sumitur. Cap. CVI.

Trifolij bitumen olentis seminis, rutae syluestris, farinae erui rufi, aristolochiae rotundae, aequales omniū partes in pastillos redige, & ex eis drachmam unam cum uino & oleo praebe. Alia confectio ualde bona. Farinae erui rufi, drachm. XLVIII. anisi, seminis foeniculi, ammij, seminis apij, singulorum drachmas octo, mei drachmas quatuor, seminis trifolij, opopanacis, serpilli, cuiusq; drach. IIII. cum uino redige in pastillos, & cum uino ter praebe bibēdos.

Oribasij theriaca ex Bryonia. Cap. CVII.

Theriaca ex bryonia ad uenenatorū animalium morsus & ueneni haustum, ad morsos à uipera & à scorpio percussos. Radicis bryoniae, opopanacis, iridis, rosmarini, opij, myrrhae, singulorum drach. IIII. aristolochiae. drac. V. thuris drac. VI. seminis rutae syluestris drachm. VI. cumini drach. XVI. alij tres tantum drac. habent, farinae erui drach. XVI. alij IIII. habēt, cum uino pastillos informato, atque ter cum uino praebeto. Philonis antidotus ad colicos praescripta est. Isotheos antidotus ad tussim relata est.

Antidotus Hadriani. Cap. CVIII.

Piperis drachm. XX. seminis hyoscyami albi drach. XX. opij drachm. X. croci drac. V. spicae nardi, euphorbij, amomi, pyretri, cyperi, cardamomi, folij, rutae siccę, casiae, castorij, seminis dauci, myrrhae, petroselini, cuiusq; drach. I. rosarum siccarum sesquidrach. seminis apij sesquidrachmā, zingiberis drach. II. opobalsami drach. II. mellis quantum satis est. Datur ad summum nucis ponticae magnitudine, minimum uero fabae Aegyptiae modo. Facit ad colicos ante somnū data ex aqua calida: Stomachicis & qui reuomunt cibum ex posca, in urinae stillicidio ex aqua calida, hęmoptoicis ex posca, dysentericis eam in catapotia redigito, & ab eorum deglutitione modicā poscam absorbendam praebeto. Tabidis ad noctem cum hydromelite dato, aride uero tussientibus cum melle delingendā exhibeto. Morsis à phalāgijs & uiperis cum uino mulso. Educit & menses cum uino mulso accepta, in quo pulegiū, aut calaminthe, aut ruta sint incocta. Colicis cum aqua mulsa datur.

Antidotus Acharistos, cui digna gratia referri nō potest. Cap. CIX.

Casiae, myrrhę, piperis albi, piperis nigri, castorij, galbani, styracis, croci, costi, opij, spicae nardi, singulorum par pondus. Mellis quantū satis est. Datur magnitudine fabae. facit ad omnia diuturni temporis purulenta in thorace, & ad hepaticos cum aqua mulsa, & ad colicos eodem modo, ad splenicos cum aceto mulso. Reperias autem ipsam & ad alias plurimas affectiones approbatam.

Philagrij Antidotus ex sulphure uiuo. Cap CX.

Febrem finit, hac, inquit Philagrius, omnino utor ad diuturnos per circuitū repetentes rigores. Sulphuris uiui, seminis hyoscyami albi, seminis cardamomi citra medullam, styracis, opij, myrrhae, cuiusq; drach. VIII. costi drac. X. rutae drac. X. croci drac. IIII. casiae drac. XI. piperis drach. XII. excipe melle attico despumato. Dato hora una ante impetum exacerbationis ex posca dilutiore calida, & post modicū interstitiū dormire iubeto. Somnum enim inducit, atq; omnes diuturnos febrium insultus soluit. Verum nō conuenit eā prius exhibere quàm bona cōcoctio manifestissime ex urinis depraehēdatur. Bene prospicere etiā oportet, quo is qui accepturus est, redūdantibus excremētis nō sit onustus, & maxime si febres quotidianę existāt. Datur ad summū, quum adhuc in uigore est pharmacum, nucis ponticae magnitudine.

Theriaca Democratis. Cap. CXI.

Medetur hęc morsibus animantiū uirus iaculantium, uiperarum, cerastae, aspidum, natricum terrestrium plagis, & paruarum bestiarum puncturis, itemq; uesparum. Et marinae turturis siue pastinacae ac dra-

conis ictibus,phalangiorũ item & scorpionum.Apparatur hoc modo.Iridis illyricæ, zingiberis, opopanacis,opij,herbæ rosmarini,myrrhæ troglodyticæ,seminis trifolij bitumẽ olentis,cuiusq; drachm. VIII.aristolochiæ drach. XI. seminis rutæ syluestris drac.XII.radicis bryoniæ aridæ albissimę dra. XVI. serpilli,castorij,radicis eryngij,seminis apij, cumini æthiopici recẽtis,cuiusq; drac. VI.alij dra.XII.habẽt, farinæ erui rufi,drac.XXIIII.Omnia hæc contundito & cribrato,oppopanaca uero cũ uino dissoluito, eiq; arida inspergito & in pastillos reducito, & ex eis drac.I.cũ uino ueteri meraco bibẽdam præbeto. Statim enim ut potatur cõmoditatem suã ostendit, facit ad coli aut uentris inflationes ex aqua ter potatum,facit & ad eos qui intrinsecus aliqua parte dolent,citra manifestam causam.

Antidotus Theodoretus ex anacardijs. *Cap.* CXII.

Antidotus theodoretos,hoc est,diuinũ munus, ad totum hominẽ utilis est,facit ad uertiginẽ & omnes capitis affectiones, omniaq; pectoris uitia emẽdat,maxime uero suspiriosis,orthopnoicis,tabidis, pleuriticis,hepaticis, splenicis,& quibus exacesit in uẽtre cibus,& omnibus diuturnis circa stomachũ & uentrem affectionibus prodest. His item qui ex longis morbis se ægre reficere possunt, & qui decolores sunt, & quibus corpus in arquati colorẽ mutatur, & quibus aqua subter cutem effundi incipit, renum etiã affectionibus, & eis qui assiduo coli dolore affliguntur,auxiliatur:omnemq; habitũ corporis corroborat. Quin & febribus inordinate ueterascentibus,atq; etiã per certum circuitũ redeũtibus ante accessionẽ data prodest. Mirabiliter utilis est mulierculis,quæ purgationis mẽstruæ stillicidio ac strãgulatu uexãtur,& quę ab utero suffocãtur. Soluit etiã uentrem citra molestiã.Educit enim ea quæ iam longo tempore intestinis inhæserũt, & ut semel dicã,est diuinũ donum. Huius enim usu in omnibus senties successum. Quòd si quis uere & autũno præsertim, semel aut bis ea utatur, neq; circa diætã magnopere delinquat,nullis morbis obnoxius fiet. non solum enim præsentes affectiones sedat, sed quas etiã futuras timemus impedit.Habet autẽ hoc modo.Croci, casiæ,phylli,spicæ nardi,mei,agarici, rhei põtici,floris iunci odorati,acori,epithymi,piperis, sarxiphagi,iridis illyricæ,cariophylli,carpobalsami, myrobalani interni,cuiusq; scrupulos IX. anacardiorum scrupulos X. aloẽs scrupulos XXXVI. mellis despumati lib.III.Datur ad summũ drachmarũ IIII.põdere ex aqua mulsa,aut uino,aut uino mulso, secundũ quod cuiq; affectioni cõmodum fore putas.Cæterũ si scammonię scrupulos IX.adsumpserit, præter opinionem flauã bilem purgat. Si uero epithymi scrupulos IX.acceperit & scammoniæ scrupulum dimidium,atram bilem expurgat.Id quod multo adhuc efficacius præstat, si pro epithymo ueratri nigri corticis drachmam unam assumat. In pituitosis porrò utiliter ad eius exhibitionẽ colocynthidis medulla tusa & tenuissime cribrata ammiscetur.

Theodoretos aliter apparata. *Cap.* CXIII.

Aloẽs drachmas LX. & siliquas LX. agarici drachmas XXIIII.croci drachmas VI.rhei põtici drachmas VI. asari drachmas IIII. costi drachmas VIII. acori drachmas sex, cinamomi drachmas VI. xylobalsami drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas III.casiæ drachmas VI.mei drachm II. chamædryos drachm. IIII. mastiches drachmas VI. piperis albi drachmas IIII.mellis despumati quantum sufficit. Dantur ex ea ad summum drach.IIII. ad emolliendũ uentrem. Quòd si quotidie ea ut antidoto uti uelis, in aliqua ex prædictis affectionibus, nucis ponticæ aut ampliori magnitudine præbebis. Quidam uero & piperis nigri,& albi, & longi, singulorum drachmas II.addunt,item amomi, floris iunci odorati, zingiberis, cuiusque drachmas duas, gentianæ insuper drachmas duas,aliqui adijciunt.

Theodoretus per acetum mulsum apparata.

Cap. CXIIII.

Facit hæc magis ad omnes capitis affectiones, & deliria ex atra bile oborta,itẽq; insaniã,facit stomachicis & colicis,hepaticis, atq; amplius adhuc splenicis & hydropicis.Habet cõpositio hoc modo: Spicæ nardi,folij,croci,mei,casiæ,epithymi,floris iũci odorati,rhei põtici,myrobalani,cariophylli,cuiusq; drac. IIII.aloẽs sextãtẽ,carpobalsami scrupulos XVI.zingiberis scrupulos XVI. mastiches scrupulos IIII.iridis trientẽ,anacardiorũ scrupulos IIII.agarici scrupulos VIII.corticis radicis fœniculi lib. I. aceti acerrimi sesquisextarium,mellis sesquisextarium. Corticem prælotũ in aceto per triduũ macerato, deinde ut dimidium relinquatur coquito, percolato, & ad acetum mel adijcito, rursusq; ad mellis spissitudinem coquito, atque ubi tepuerit ad arida tenuissime trita in mortarium addito, & diligenter unito, reponito ac utitor uelut in prioribus dictum est.

Picra siue amara per acetum mulsum apparata,
Oribasij. *Cap.* CXV.

Facit ad stomachicos,colicos,uuluæ strangulatus,hydropicos. Corticis radicis fœniculi lib.III.aceti acerrimi lib. VI. Radices in aceto ad tertias coquito, & percolato aceto mellis libras IIII.adijcito,& ad mellis spissitudinem coquendo redigito,refrigerato,& paulatim ad subscripta tenuissime trita in mortariũ addito. Sunt autem hæc. Aloẽs bessem,iridis sextantem,mastiches unc.I.zingiberis,casię, nardi celticæ, helenij,singulorũ unc.I.piperis drach. IIII.mei unc. I.aut si nõ adsit,nihil impedit.Datur cochlearij mensura cum aquæ mulsæ cyamis IIII.(Est id poculi genus & Aegyptio uocabulo ciboriũ appellatur) Ab acceptione etiã aquæ calidæ cyamos II.absorbeant,

Cyphi ex rebus XXXVI. *Cap.* CXVI.

Thuris sexuncẽ,styracis pinguis lib. I. myrrhę trientẽ, folij quadrantẽ,costi trientẽ,amomi quadrãtẽ,spicæ nardi quadrãtẽ,casiæ quadrãtẽ,sabinę, cardamomi, ammoniaci thymiamatis,iridis, carpobalsami,singulorũ sextãtem, nardi celticæ,helenij, hypni,floris iunci odorati,aspalathi,cuiusq; unciã unam, mastiches quadrantẽ,ladani quadrantẽ, baccarũ iuniperi magnarum & paruarũ,bdellij, singulorũ sextãtem, seselis unc.I.cyperi unc.I.croci trientem,seminis cupressi unc.I. alij drac.I.habẽt, calami aromatici dra. IIII.rosas uirides numero quingentas,terebinthinæ depuratæ sesquunciam, caricarum pinguium sexuncem, palmarum pinguium quadrantem,carunculæ uuarum passarum quadrantem, nucum pinearum quadrantem, succi hastulæ regiæ unciã unam, mellis sesquilibrã,uini odorati quantum satis est. Arida contusa & cribrata cũ liquidis excipito,palmis,caricis,uuis passis prius in mortario tusis,deinde mastichen

chen tritam eis addito, & bdelliũ ac pineas nuces rosasq; & thus unũquodq; per se tritũ. postea etiã styracẽ adijcito, & ladanũ per se mortario contusa, deinde terebinthinã & mel adfundito, & arida infarcito. Ego uero thus, bdellium, myrrhã, & ladanum cũ uino tero, atq; ita ad tusa in mortarium conijcio, & pastillis inde formatis utor. Facit ad capitis dolorẽ fronti illitum cũ aceto, similiter & ad oculorum lippitudinem cum uino. Ad hepatis & rhenũ exulcerationes cũ passo, ad obturationes eorundẽ cum uino mulso. Tussientibus, tabidis, orthopnoicis cum aqua mulsa, stomachicis, splenicis, ischiadicis cũ aceto mulso. Ad tormina, lunaticos & morbum comitialem cum aqua calida. Datur drachmæ pondere.

Cyphi ex rebus XXVIII. *Cap.* CXVII.

Aspalathi, bdellij, helenij, ladani, styracis, myrrhæ, cuiusque drach. VII. baccarum iuniperi magnarum L. paruarum itidẽ L. succi hastulæ regiæ trientem. Sabinæ trientem, croci sextãtem, costi sextantem, cardamomi quincuncem, cyperorum quincuncem, seminis cupresi quadrantẽ, nardi celtici dextantem. Alij etiam casiæ habent sextantem, sphagni siue hypni quincuncem, amomi sextantẽ, spice nardi sextantem, rosarum siccarum quadrãtem, floris iunci odorati, sextantem, nucum pinearum quadrantem, foliorum malabathri quadrantem, caricarum lib. II. uuarum passarum pinguium sextantem, terebinthinæ chiæ lib. I. palmularum pinguium carũculæ lib. I. mellis lib. V. uini sextarios II. Apparato & utitor ut dictum est. Etenim quæ ex huiusmodi rebus adparantur, ad prædicta optime faciunt.

Masuaphij confectio. *Cap.* CXVIII.

Croci quadrãtẽ, styracis unc. XXX. ladani unc. XXIIII. galbani quadrantem, cariophylli sexuncẽ, rosarum siccarum unc. XII. ferulæ campanæ unc. XVIII. hypni (canalicula id parua est ex arbore quę Damascenea dicitur, itemq; ea quæ Rhodacinea appellatur exorta) bessem, malabathri sexuncem, arnabo unc. XII. costi, unguium aromaticorum, casiæ, zacathij, singulorum sexuncem, asari quadrantem carpobalsami unc. XXIIII. pilularum cupresi quadrantem, foliorum lauri quadrantẽ, chachula quod cachryon est, unc. I. amomi unc. XII. spicæ nardi, gummi, cuiusque sexuncem. Vini lib. VI. cõtere & ad formam quancunque uelis redige.

Thymiama siue suffimẽtum Berenices. *Cap.* CXIX.

Seminis uiticis, melanthij, cornu cerui, samsuci, baccarum lauri, absinthij, sulphuris uiui, bituminis Iudaici, saluiæ, radicis cyclamini, artemisiæ, origani, rutę syluestris, cumini, castorij, lapidis gagatæ, anisi, conyzæ, rosmarini, buccinorum ustorum, resinæ, singulorum unciã unam, cedriæ sextãtem, picis zacynthiæ pinguis lib. I. Quidam etiam radicis pæoniæ unc. I. sed nos eam nõ admittimus. Omnia cõtusa & cribrata, cedria, resina, ac pice excipito, in pastillosq; redigito ac utitor. Facit ad anginam potatum & suffitum, ita ut hiante ore æger uaporem hauriat. Ad omnem uero uigiliarũ speciem uino liquefactũ frõti illinito, atq; ipsi forinsecus naso: quin & intrinsecus nares sublinito, & super prunas proiectũ suffito, & somnũ ægro cõciliabit. Facit & ad ozænas sordidũ & fœtidũ nariũ ulcus, ipsis naribus ex eo illitis cũ aceto. Fugat animalia uenenata, muscasq; & culices suffitu. Et ut quidã tradunt, etiam immũdos spiritus arcet. Porrò de pharmacis dolorem leuantibus scriptum est in precedentibus quaternionibus, Sermonis noni Cap. XXXII. & octaui Cap. LV.

De Elephantiasi. Ex libris Archigenis. *Cap.* CXX.

Elephantiasis à quibusdam leõtiasis, ab alijs satyriasis appellatur. Elephãtiasis quidẽ à magnitudine & diuturnitate affectionis nomen accepit, imò & propter cutis asperitatem, quæ in quibusdam succedere consueuit. Leõtiasis autẽ appellatur, quum frons ægrorum cum quodã tumore laxior redditur, ad similitudinem pellis flexilis superciliorũ leonis. Satyriasis uero dicitur propterea quòd malæ faciei ijsdem cum rubore attollũtur, & musculis maxillaribus ueluti conuulsionẽ patientibus, mentum ipsum dilatatur, quẽadmodum etiam ridentibus euenire solet, similitudine quadã ad picturas satyrorũ: quin & alacritas uehemens ad coitum ipsis adest, quẽadmodũ & de satyris fertur. Est autẽ grauis morbus & propè ex eorũ numero qui incurabiles existunt, & grauis quidem est ipsi ægro, intolerabilis autẽ conspicientibus, utpote qui ipsum omnino auersantur, adeo ut & plerique ex necessarijs & domesticis ægri ipsius cõuersationem deuitent. Etenim suspitionem de se præbet malum tanquam sit contagiosum. Atq; ego sanè malum esse affirmo cum ipsis conuersari: inquinatur enim aẽr quẽ inspirando adtrahimus ex ulcerum fœtore, & ex uitiata spiritus exhalatione. Cæterum affectio ipsa non solum ob id grauis est, quòd indissolubilem ferè habeat structuram & apparatum, sed quòd principia generationis eius fermè sint ignota, quũ enim circa superficiem iam uestigia eius apparent, tunc nõ gignitur, sed perficitur, intus à uisceribus initio facto, & progressu usque ad cutem dilatato: quare non absimile est, tumentes eminentias etiam in internis oboriri. Appræhenduntur autem hac affectione uiri magis quàm fœminæ, atq; inter illos magis qui crassum & uiscosum ac atra bile redundantẽ sanguinem habent, & qui pituitã multam salsam aut acidam gignunt. Amplius uero & qui uictu crasso & ægre cõcoctili utuntur, & qui in otio degunt. Non minus uero his & qui multis exercitijs inordinate utuntur, & per hoc sanguinẽ inspissant. Itéq; hi qui cibos asidue in uentre corrumpunt: quod uero ad ętatem attinet, pueri & iuuenes, maxime quo tempore pubescere incipiunt. Regio uero huius mali inductrix est, tum quę ualde calida est, tum quæ uehemẽter frigida est. Et altera quidem ob id quòd sanguinem adasset: altera quòd frigore suo eundem congelet, & perspirationes prohibeat, ac insitum calorem suffocet. Consequitur eos qui obnoxij futuri sunt malo, segnities, spiratio tarda, spirandi difficultas, motus difficilis, asidua cõstrictio alui, urinarũ, ueluti sunt iumentorũ lotia, excretio, respiratio grauis & fœtida, ructus continui, qui etiã ipsis ægris aliquid molestiæ addunt, appetitus non obtusi quidẽ neq; inflãmati, impetus in uenerẽ intensus. Iam uero ubi ad cutem progressum fuerit malum; malæ primum crasiores fiũt & mentũ, deinde rubescũt, non florido, sed liuido rubore. Et sub lingua uenulę uaricosæ fiunt ac nigrescunt: quod signum est etiam uiscera ipsa in simili cõstitutione esse, eiusmodi plane qualis in porcis quibusdam circa interna uidetur, quæ Grandinis nomine insignitur. Quandoq; uero & per omne corpus eminentiæ apparent,

parent, & præsertim iuxta summã frontem ac mentum. Corpus preterea ipsorum magnũ esse uidetur, & cuiusdam intolerabilis grauitatis sensus eis adest, unde neq; potu neq; cibo admodum suauiter delectantur. Pusillanimes fiunt ad omnia, neq; pre uitæ amore uitam relinquere & cõtemnere possunt, neq; affectionem ipsam generoso animo perferre. Verũ ueluti seipsos cõdemnantes se occultant, & notos homines uitant. Quidam porrò ex eis, ad modum eorum qui suffocantur aut strangulantur, maxime circa somnos afficiuntur. Quẽadmodum igitur perfectè à malo eiusq; diuturnitate uictis frustra manum admouemus, ita & abstinere ab his qui iã affectione corripi & tentari uidentur, planè desperantium hominum est & malignorum. Humanum enim & plenum beneuolentię signum est, in extremis etiam malis usque ad experimentum, procedere ad difficultatem affectionis compescendam.

Cura elephantiasi affectorum. Cap. CXXI.

Quum igitur quædam ex prædictis signa affectionis apparuerint, citra dilationem sanguis auferatur particulatim ex utroq; cubito. Reuiuiscit enim inde aliquo modo insitus calor, ut sensibiliter corpus ipsum alleuetur. Habendus tamen est modus in euacuãdo. In multo enim inutili & uitiato sanguine parum quiddã genuini sanguinis inest. Post sanguinis autem detractionẽ paucis diebus interpositis aluus inferne subducatur, & primũ quidem colocynthidis pulte utẽdum est, ex qua catapotia XVIII. nucũ ponticarum magnitudine exhibeantur. Eius autem apparatus prædictus est in coxendicum morbi tractatu. Sequenti deinde die XII. catapotia præbeantur. Si uero ea accipere recusarit, per hierã nostram purgato. Mirabiliter autem eis cõducit per mensem semel data. Post dies autem aliquot sero lactis scissi utendum, ex eoq; nõ minus tribus heminis, neq; ultra quinq; accipiendũ. Sit autem lac asininum, si haberi potest, ex quo serũ ipsum sumitur. Ammiscendum est etiã ipsi ueratrum nigrũ trium obolorum pondere, & scãmoniæ scrupulus I. ita ut hæc ipsa cũ modico sero ieiunis præbeamus, atq; deinde ipsum serum paulatim per se exhibeamus. Hac enim purgatione frequenter utendũ esse censeo. Omnino nãq; conandũ est, ut omnẽ corporis miscellã ab affectione occupatã liquefaciamus, aliãq; quãdam ueluti ex integro regeneremus. Idipsum uero fiet, si per interualla oportune purgationes adhibeãtur, & cibi apponantur qui facile concoqui, & per corpus distribui possint. Post quorum acceptionẽ uomitus à cibo fiant, deinde etiã à raphanis à ieiunis, postea ad ueratrum perueniẽdum: ac primũ quidem decoctum ueratri exhibẽdum est, deinde & bulbos ipsius contusos, & ad finẽ uirgas optimas ex eo præbebimus. Id uero quomodo fieri debeat, iam antea diligẽtissime traditũ est in tertio huius tractationis Sermone. Post hæc autem uirium refocillatrice diæta utendum est. Ad os uentris & utrinq; ad uiscera cucurbita inanis affigatur. Et primo quidẽ circuitu auxiliorũ hoc modo perfecto, rursus ad principiũ reflectendum est. Et uenæ quidẽ sectio uitetur: ab hiera uero principium purgãdi sumatur, & reliqua consequẽter facienda, uelut prædictũ est, ter & quater in anno eodem ductu repetito. Maligna enim & difficulter cedens affectio est, quapropter plurima cura opus est, ne in peius euadat.

De his qui castrantur. Cap. CXXII.

Nouimus quosdam audaciores qui sibijpsis testes ferro resecarunt: castratis enim non in peius malum ipsum procedet. Neq; enim temere reperias, inquit Archigenes, ullum aliquem castratũ elephantiasi laborantem, neq; item facile mulierem: Quare etiam quidam ex confidentioribus Medicis manum admouerunt, & quotquot sanè ex eis ex sectione periculum euaserunt, per consequentis curationis usum perfecte ab hac maligna affectione liberati sunt. Noui etiam quendam qui ualde correptus esse existimabatur, à tali quopiam pharmaco curatum. Aceti optimi & cedriæ, singulorũ cyamum I. succi brassicæ cyamum I. cõmisceto & ieiunis mane præbeto, deinde ad uesperam ordeaceũ panem modicum exhibeto cum quopiam uolucriũ leuiorum, & per solum hoc maximum curationis sperato successum. Vtere autem ipso per annum, semel in hebdomade ex eo præbens, quandoq; tamen bis, quanquã ad usum eius adsuefactis etiam rigidius procedẽdum sit, nimirum ad duplam pharmaci mensurã. Quum uero & ad comitialem morbum pręclare faciat, eo sanè & ad ipsum utor, & præ omnibus alijs eius profectum laudo. Facit & brassicæ decoctum quotidie potatum, quũ ex cedria pharmacum nõ datur. Multi etiam sideritim herbam laudant; datur autem foliorum eius aridorũ drach. I. ex uino austero. Noui & trifolium herbã bitumen olentem probe huc facientem. Datur autẽ & ipsa drachmæ pondere trita ex uini cyatho uno, aceti uno, mellis una. Eboris etiam & cornu ceruini ramẽta cochlearij mensura sæpe ad prædictã mensuram ammiscentur, nam & per seipsum unumquodq; eorũ potatum utilissimũ existit. In regione Indorũ elephantiasi affectos assidue per sedẽ eluere per urinæ asininæ infusionẽ heminæ mensura calefactæ consueuerunt. Crocodilum item terrestrem accipiunt, eiusq; extremas partes amputant, ac interiora proiectant. deinde fermento obuolutũ assant, deinde ablato fermento, & scabricie eius derasa, carnis ipsius drac. I. quotidie bibendum præbent, & magnum sanè testimoniũ de hoc remedio præbent. Præclare autẽ succus cyrenaicus facit, erui magnitudine deuoratus: simul enim ut acceptus est, per omne corpus diffusus uehitur. Aselli item sub aquario uase stabulantes, qui & millepedæ appellãtur, quinq; aut sex numero cum hydromelitis cyamis III. triti potati præter opinionem tum his, tum suspiriosis, & omnibus suffocatione apprehensis auxiliantur. Multæ commoditatis est & scillæ semen trium obolorum põdere in cyatho mellis semicocti delinctum. Asperam enim arteriam à pituita repurgat, & coarctationem uiarum uocis probe dilatat. Similiter autem & pastillorum scilliticorum, qui in theriaces confectionem conijciuntur drachma una, exhibetur cum uino austero meraco trita. Ex calida autem datur. Theriaca porrò ex uiperis Andromachi compendium totius medicationis existit, si post purgationes per modica interualla præbeatur.

De uiperarum esu, & de pruritibus, Archigenis. Cap. CXXIII.

Mirabile elephantiasis remedium uiperarum esus existit, eas uero hoc modo apparatas edere oportet: primum quidem amputato capite & cauda, & detracta

tracta pelle, exemptisque interioribus uisceribus omnibus caro aqua pura bis ac ter lota, in olla instar anguillarum coquitur, aqua quidem sufficiẽte affusa, & oleo modico cũ anetho & porro, post sufficiẽtem deinde cocturã, iusculum moderato sale condiatur, atque ita ægro in sole desidenti exhibeatur, capite tamen probe uelato. Neque uero semel tãtum aut bis uiperas edere satis est, sed sæpe id fiat, quum extra periculum sit, & insuper commoditatem afferat. Sint autem uiperæ recens captæ, & ex humectioribus locis accipiantur. Nam quæ iuxta mare degunt, uehementer siticulosæ existunt. Vtimur & ad ipsos salibus theriacis eos quotidie pro liquamentis ad intinctus exhibentes unà cum obsonijs. Suntque tum sapore, tum odore gratissimi. Quin & ex betonica antidotus ad podagricos præscripta utiliter purgãs, etiã his cõmode exhibetur. Et ut in uniuersum dicã, propter incidentes ipsis suffocationes, etiã ea quę orthopnoicis præbentur, his utilia sunt, utpote quæ crassos humores nõ modo in thorace, sed & in toto corpore contentos secant & diducunt. At uero ob id quòd ferinus est humor, ea quæ lumbricos enecant, & expellunt, etiam his danda sunt. Forinsecus porrò cuti psilothrum assidue per modica interualla in balneo adhibendũ est, oculis probe cõmunitis, ne quid ex psilothro in ipsos dilapsum eos lædat. Commode item facies ipsa ex eo illinitur, utpote quæ maxime ab affectione fit correpta: multo etiã tempore in eius usu perseuerãdum est, donec cutis ipsa rubefiat, non tamen exulceretur. Quapropter ex ptisanę succo psilothrũ apparetur. Vrsinus autem maxime aut uulpinus adeps, uel si hi haberi nõ possint, taurinus cum sarmentitio cinere emollitus, & cum lixiuio coctus probe attenuat eminẽtes tumores, hoc enim modo etiã sapo præparatur, quem in usum conuertere oportet, si ursinus aut uulpinus adeps nõ adsit. Bona est & portulaca cũ aceto trita, & semperuiuũ minus, quod Romani illecebram uocant, & Mercurialis decoctũ tum per se, tum cũ aridis quibusdam mixtum, & fici syluestris folia arida contusa & cribrata cum aceto illita, & in balneo affricta. Optime facit & decoctum ipsorum, & betæ & ocymo cum aceto tritis aut coctis dignam laudem tribues, si per eorum attritum fueris detersus. Myrobalanus item cum aceto præstat: probe auxiliatur & alumen cum sale, & sandaracha æquis partibus in uino & oleo maxime lentiscino, aut si non adsit, rosaceo tritis. Aridum quoque inspergimen ad alphos siue uitiligine à nobis compositum liberaliter extergit & repurgat. Est autem hoc. Alcyonium, nitrum, sulphur uiuum, myrti folia, & fici agrestis folia sicca, singula pari mensura contundito & cribrato, deinde cum aceto trita oblinito, & in balneo affricato. Cõuenit & alcyonium assatũ cum aceto tritum & affrictum: testæ item ostreorum omniũ ustę, & cum pari melle ac modico aceto tritæ. Et aceti fece arida usta, cum sulphure trita in exudatorio loco commode uteris. Amygdalino autẽ oleo inungito, atque hoc modo corpus forinsecus illinito. Oribasij smegma ad elephantiasin. Pumicis, testæ sepiæ, nitri assati, gallę, cimoliæ, cuiusque sextantem, gummi unciã unam, arida affrica. Aliud optimum smegma. Nitri assati, pumicis usti, testæ sepiæ ustæ, gallæ, cimoliæ, cuiusque sextantem, gummi unciam unam, arido utere in balneo aut lauacro & aqua marina ablue.

Aliud efficax. Spumæ nitri albæ drachm. XX. cimoliæ drachmas XII. melanthij drach. II. radicis bryoniæ drachmas II. alcyonij drachmas VI. sulphuris uiui drachmas IIII. radicis chamæleonis albi siccę drachmas IIII. trita in balneo inspergito, & affricato. Aliud smegma. Ad omnem corporis pruritum & humoris atræ bilis fluxionem celebre. Veratri albi unc. I. ueratri nigri unciam unam, baccarum lauri sextantem, cerusæ, pumicis usti, testarum sepiæ ustarum, pompholygis, rutæ uiridis, singulorum trientẽ, sulphuris uiui bessem, spumæ nitri albę bessem, mellis bessem, aloës quæ in uẽtriculis afferri solet, bessem, aceti quantũ satis est. Vtere in balneo. Remedium ad psoras, Archigenis. Magni nominis est & ad elephantiasi laborãtes, id quod ad psoram feram à nobis priuatim est apparatum. Id ipsum hoc modo habet: Rumicis satiui, & rumicum acutorum radicum, fasciculos manipulares duos in aceto coquito, deinde in mortario tusis, ac postea etiam in pila tritis, acetũ paulatim instillato id ipsum in quo decoctæ sunt radices aut etiam aliud, atque deinde hęc ipsis infarcito. Nitri drachmas XLVIII. sulphuris uiui drachmas XXV. thuris drachmas XV. Omnia ad strigmenti crassitiem reducta unito, ac æstate quidẽ ad solem sæpe illinito, hyeme uero in balneo donec exudarint. Apparatur autem à nobis pharmacũ ad elephantiasim summe cõgruum, huiuscemodi. Rumicis satiui & rumicis acuti radicum fasciculos manipulares duos in aceto coquito, tundito, ac terito, ut prædictum est. Deinde hæc quàm tenuissime trita eis infarcito. Alcyonij lib. I. sulphuris uiui lib. I. spumæ nitri bessem, testarum cochlearum ustarum trientem, radicis chamæleonis nigri sextantem. Omnia simul cõteruntur, donec ad strigmentitiã spissitudinẽ redigantur: & illinuntur æstate quidẽ ad solem sæpe, hyeme uero in balneo, donec exudent.

Illitiones ad tumentes corporis eminentias.
Cap. CXXIIII.

Illinantur autem tumores in cute efferati & inflãmati ex glaucij succo, aut polij, aut lycij, aut hypocisthidis, aut aloës, & similibus succis. Aut halicę uel erui farina cum plantaginis, aut poplygoni, aut perdicij, aut portulacæ, aut brassicæ succo diluta. Quòd si cataplasmatis opus habeant loci inflammati, cum halica cruda poligoni, aut plantaginis, aut marrubij succo ammixto, contegantur. Postquam uero inflãmationes mitigatę, & laxatæ remiserint, herbæ serapiadis tritesticularis uiridis folia tenera aut semina probe terito, & ægrũ ad solem calidum locatum ad horas II. defricato, atque ubi prodierit sudor, uinum meracum uetus odoratum bibẽdum præbeto, rursusque herbam ipsam affricato. Deinde ipsum in aqua marina abluito, & hoc quotidie per dies aliquot facito, & reperies ad sanitatẽ consequendã successum. Optima est & hæc illitio Critonis. Ad tumẽtes eminẽtias, & ad faciei pruritus, ac principium elephantiasis. Gummi albi, spumæ nitri, thuris, sulphuris uiui, singulorum par pondus in aceto dissoluito, & ex probe penitus cõtritis pastillos formato, eosque in umbra reficcato. Vsus uero tẽpore postulante aceto dilutos illinito. Vbi autem exaruerint, subscripta cõfectione defricato. Est autem hæc. Saponis libram unam, ammoniaci thymiamatis libram unã, thuris, quadran

quadrantem, spumæ nitri albæ quadrantem, mastiches quadrantem. Ammoniacũ cum aqua prius tritum, & sapone ei adiecto, in figulino uase coquito, duobus sextarijs aquæ affusis, atque ubi dissolutus fuerit, thus, mastichen, spumam nitri, unumquodq; per se tenuissime tritũ & unitum adijcito. Deinde in mortarium translata & diligenter tusa in uitreum uas reponito ac utitor. Optime faciunt & hæc ad tumores nõ inflãmatos illita. Ammoniacum thymiama ex aceto, aut marrubij succus & thus eodẽ modo, & uerbenaca recta, & fel capræ aut hirci, & flos æris cum melle, & caninum stercus cũ aqua, & aloë cũ thure ex aceto mulso potata & illita. Vtiliter illinitur & dictãni succus melle cocto & cedria permixtus, & sulphur uiuum cum liquida pice, aut sesamum, aut amygdalæ amaræ, aut chamæleonis nigri radix similiter cum liquida pice, & alcyonium cum cedria. Efficacissima uero est cedria cum phocæ adipe aut etiam ursino illita, ita ut simul eliquatis sulphur uiuum infarciatur. Valde efficax & hoc est. Si alumen liquidum linteolo illigatum, & ustum, deinde cum aceto acerrimo & brassicæ, aut ocymi succo tritum, illiniri præceperis. Aliud. Thuris, aluminis scissi, cuiusq; sextantem, sulphuris uiui, ramentorum plumbi, cuiusq; quãtum satis est, unito & leuiter illinito, eminentijs ex pumice pręfricatis.

Aliud. Ammoniacum thymiama, & sulphur uiuum, & columbæ stercus, & uitrum tenuissime tritum, in aqua, aut uino, aut aceto terito, & prout cõmodum æstimaueris illinito. Aliud ualde efficax. Cedriæ sesquilibram, aceti lib. II. foliorum cupressi lib. I. folia tusa ad biduum in aceto macerato, deinde excolato aceto, cyparissum probe terito, eiq; cedriã adijcito ac unito, & cũ uulturis pennis ægro in sole locato illinito. Aliud. Efficacissima est & hæc illitio. Auripigmenti drach. VI. thuris drach. VIII. costi drach. II. calcis drac. IIII. baccarum lauri sextãtem, cedriæ drachmas IIII. Omnia teruntur, & cum foliorum populi albæ arboris decocto in coquendo inspissato illinuntur. Aliud ad faciei eminentes tumores præcipue conducens. Mastiches unc. I. myrrhæ drach. IIII. sulphuris uiui drach. IIII. olei omphacini quantum sufficit, utere. Mirabiliter autem prodest ad faciei tumentes eminẽtias, ex milesia herba remedium. Tundũtur autem folia herbæ uiridia cum axungia ueteri, & imponuntur. Et rubefiunt sanè inde plurimum partes quibus imposita sunt: contrahuntur autem facile pane imposito, aut cerato ex oleo amygdalino, rursusq; in naturalem suum colorem restituuntur. Postquam uero exæquatæ fuerint eminentię, illitionẽ talem parato. Thuris unc. I. gummi albi unc. I. cimolię trientem. Vino ueteri aut aceto trita illini. Emplastrum quod & ipsum ad maiores & liuentes eminentias facit, inquit Archigenes. Terebinthinæ drac. X. radicis aristolochiæ drachm. IIII. radicis capparis, ueratri albi, sulphuris uiui, lapidis pyritæ, cuiusq; drach. II. thuris drach. I. terebinthinam liquefacito, & ab igne ablatę reliqua tenuissime trita infarcito. Optime facit & Andronis pastillus & Musæ pastillus similiter illitus uterq;. Maiores porrò tumores etiam emplastro aliquo discussorio cõtegãtur: efficaciter eis auxiliatur emplastrũ ex asellis ad meliceridas ulcera mellei humoris & strumas descriptũ. Magis proprie autẽ hoc cõuenit. Olei cicini lib. I. spumæ argenti drac. C. picis crudæ heminam I. ad lentũ ignem assidue agitãdo coquito: atq; ubi coacta fuerint, ab igne ablatis chamæleonis nigri radicẽ tenuissime tritam drac. X. pondere inspergito, & ex tithymalli succo parũ. Aliud. Ceram & uiscum cum modico myrteo oleo liquefacito, & diphrygis triti quod satis est inspergito, ac utitor.

Aliud. Radicis panacis drac. IIII. nitri drac. V. calcis drac. I. ceræ drac. II. adipis ursini sextantẽ. Liquefacta aridis affundito, & misceto. Cæterum nigras eminẽtias, aut ualde liuidas, cũ scalpello leuibus uulnusculis impactis incidito, deinde splenio cruentis uulneribus destinato, & quod inflãmationem arcere potest, integito, eius generis est emplastrũ Barbarum appellatũ, aut salem tenuissime tritũ oleo subactum, & lanis succidis exceptũ imponito, & postea radicem maluæ tenerã cataplasmatis uice adhibeto, aut cerato ex diphryge cicatricẽ inducẽte utitor. Audendum autẽ in fortioribus corporibus, præsertim ubi prius corpori robur addideris, etiam excoriatorium ad impetiginẽ feram descriptum illinere, citra tamen cantharidũ ammixtionem apparatum, quod ubi factum fuerit, & bullæ eruperint, eas uiridi Epigoni emplastro, quod Isis à quibusdã appellatur, integito, & per balneas curato: & tunc lac potãdum præbeto. Vlcerationes autẽ obortas, cerato ex diphryge cicatricẽ obducente, aut melino cerato ex uino apparato, sanabis. Facit idem & ex pompholige ceratũ, & quod ex cadmia apparatũ appellatur. Quòd si curationẽ difficulter accipiant, uelut chironia ulcera tractato. Si uero pascendo proserpant ulcera, corace pastillo ex aceto mulso apparato utitor, aut pastillo Andronis. Aliud, ad uitiliginem quæ leuce dicitur, & ad psoras. Calx in uino aut rosaceo fermẽtata cũ aqua illinitur, & post hoc ceratum rosaceũ adhibetur. Aliud celebre ad elephãtiasim. Atramenti sutorij partes IIII. aluminis scissi madefacti partes VI. luto fusco subigito, & ægro nudato ac pręfoto, corpus eius illinito, deinde lauato, ac rursus eodẽ modo foueto, illinito, ac abluito: quod ubi ter feceris, cutẽ rosaceo inungito, ægrũq; per totã noctẽ contegito, & reperies sanũ. Aliud, ad elephãtiasi affectos, carcinomata, podagrã, articularem morbũ, strumas, cõdylomata, & cõuulsiones neruorũ. Vulturis cerebrũ unà cũ capitis ossiculis & reliquis carnibus capitis accipito, & in uino dulci coquito, atq; excolata quidẽ illa proijcito: cum iusculo uero ipso, euphorbij, croci, atramenti indici, piperis albi, castorij, myrrhæ, cuiusq; sextantẽ coquito, & foliorũ rubi, seminis satyrij, cuiusq; quadrantẽ, picis quadrantem, succi mandragoræ, cedriæ, cuiusq; unc. I. fel tauri, aut capræ integrũ, uermes ex lignis putrescẽtibus & marcidis numero tres, addito. Hæc sanè omnia in uini dulcis sextarijs nouem simul coquito. Hoc iuramẽto adstrictus accepi, ne cuipiam reuelarem. Hic apparatus ad illitionem in nouem dies sufficit, & eminentias ipsas exterit. Cæterum cum penna uulturis etiam illinatur. Aliud, ad elephantiasim, abscessus, condylomata, strumas, eminentias corporis, tubercula, pingue quiddam in se collectum habentia Græcis inde steatomata appellata, unguium abscessus paronychias uocatos, & gutturis tumores qui bronchocelæ apellantur: ad omnes item malignas eminentias quacunque corporis parte, multo

experimento

experiméto cognitum. Vulturem uiuum accipito, eumq; in uini dulcis aut sapæ sextarijs nouem aut sex suffocato: aut uulturinum gallum eodem modo tractato, & à uespere usq; ad matutinũ tempus ad uitis ligna coquito. Cæterum ægrũ tenui uictu connutrito, sæpe etiam inediam perferre iubeto, & per subscriptum purgatiuum medicamentũ purgato, perq; dies septem ex marina aqua lauato. Postquàm uero uultur coctus fuerit ac excolatus, ossa ipsius contrita cum ægri sudore, præsertim qui à sole prolectus est, cani edenda proijcito: massas uero septẽ inde formatas cani dato. Vulturem autẽ ipsum per triduum à uespere usque ad matutinum tempus, ne ab aurora conspiciatur, coquito, atq; id similiter tertia die facito, probeq; cõtectum omni die mane in domo tenebricosa reponito. Atq; ubi tandem ita percoctum ac excolatum habueris, ad iusculum in nocte, minime uero in die, sequentia addito. Salis fossilis, algæ siue fuci marini, in petris cõdensati trientem, alij unciam unã habent, galbani, opopanacis, cuiusq; sextantem, colophoniæ, picis, cuiusq; quadrantem, euphorbij, castorij, sanguinis capræ, cuiusq; trientem, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, glutinis aceto dissoluti, picis liquidæ, singulorum sex uncem, rutæ syluestris ramulos septem, catanancæ herbæ scrupulos tres, amiãti scrupulum unum, polypathij herbæ, quæ per contrariam affectionem luna desinente auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ, singulorũ quadrantem, bituminis iudaici sextarium unum, artemisiæ herbæ, chamæleonis herbæ, cuiusq; sextantem. Hæc omnia cum iusculo ut dictũ est apparato, probe trita committito & unito. Cæterũ uulturem primum unà cum pennis usque ad pedes excoriato, atque ita in sapam coniectum suffocato. Pellem autem ipsam cum pennis myrrha conditam, & in fumum suspensam exiccari finito. Pedes uero in oleo coquito, & cum oleo podagricos, per uulturis etiam pennam, illinito. Neruos uero ad pedes podagrici pro amuleto appendito, & ab affectione eum liberabis. Porrò purgatiuum, cuius mentionem feci, hocce est. Aloës unciæ dimidium, gari, aceti, parem mensuram unito, & octauam sextarij partem bibendam præbeto. Ad condylomata in facie elephantiasi affectorum. Thus cum uino austero tritum pinnulis illinito. Illitio alia optima ad elephantiasi laborantes: facit & ad pruritus. Gummi, gallarum, singulorũ drachmas decem, pumicis drachmas uiginti: contundito & cribrato, ac utitor ut optimo. Aliud, etiã ad lepram. Veratri nigri, gũmi, cuiusq; quadrantem, spumæ ptisanæ quantum sufficit: conijce in ollam, & coque donec succulenta fiant, ac tritis utere.

Diæta elephantiasi correptorum. Cap. CXXV.

Diæta elephãticorum talis sit. A somno membra eorum plurimum & leniter manibus cõtrectentur, deinde aluus consueta recrementa deponat, & post hęc ipse æger sub diuo aut in porticu deambulet, mollibus calciamentis subligatis, conficiatq; deambulando usq; ad stadia triginta. Deinde cataplasma ei imponatur primum ex pane, aut faba cocta, aut ptisana, aut aliquo consimili illinatur, uerum ad unumquodq; prædictorum citrij acidi succus ammisceatur si haberi possit, aut si desit, peponũ aqua, & post modicũ interstitiũ aqua pura large abluatur. Postea cerato rosaceo liquidiore facies superne leuiter illinatur. Deinde ubi gestationis genere aliquo fuerit uectus, rursus deambulet concitatiore gressu. Postea uero potione aliqua ex prædictis accepta, quotidiano alicui & consueto muneri uacet. Circa quartam autem horam concitatiore gymnasio exerceatur, & deterso sudore, ursino aut uulpino adipe illinatur, qui si nõ adsint, caprinus aut taurinus, aut equinus, aut aliquis ex uolucrum genere, aut butyrum recens sumatur. Deinde cum fœni græci aut ptisanæ succo, qui parũ ammoniaci cum aceto liquefacti ammixtũ habent, perfundatur, atq; ita lauacro quodam præscripto utatur. Nociuum est enim affectioni, si quis non lauet. Per interualla autem psilothro, ut dictum est, defricetur, & quodam ex prædictis smegmate quotidie expurgetur. Commoda sunt etiã arida fomenta, & post sufficientem ex dictorum usu exudationem, natationes in mari, aut in sulphurulentis & aluminosis aquis, non extreme frigidis, quales sunt aquæ Albulæ in Italia uocatæ. Quòd si tales nõ adsint, frigidæ lauacro assidue utatur, raroq; balneum petat, nisi psilothri gratia, aut altera aliqua urgente necessitate cogatur. Si uero quis ad frigidæ lauacrũ cunctantior sit, eum in balnei aëre plurima aqua frigida perfundi commodius erit. Pręstat item solium ex decocto aliquo eorũ quæ adstringunt apparare, plãtaginis præsertim, aut rumicis, aut perdicij, quanquã efficacius omnino censeatur betæ decoctũ, cui sanè & ex aceto parũ est affundẽdum. Extergatur etiã ueluti prædictũ est, in balneis cum quopiã prædictorum smegmatum, & cum myrobalano assidue ex aceto. Quibus deinde ablutis, ad acrimoniæ & mordacitatis curationem ex oleo lẽtiscino cum aceto & uino austero conquassato, aut ex oleo myrteo & pari uino conquassatis illinatur. Licet etiam aliquãdo parum ammoniaci, aut alumen rotundum in uino conterere. Optimum est & butyrum recens illitum. Post lotionem & extersionẽ per tenera linteola, ad horæ dimidium quiescat: deinde aqua tepida hausta sponte uomat: aut si id facere nequeat, per immissionem digitorũ. Postea modico interuallo temporis interposito, uinum absinthites aut origanites bibat, non infra heminæ mensuram, & paulo pòst cibus ei apponatur. A uino in posterũ omnino abstineat, passoq; & uino mulso, ab omniq; cibo difficulter concoctili, & maxime à frigidæ potu. Cæterum cibi tempore purgationum qui facile secerni queant, sumantur. Panis hordeaceus aut triticeus recens calidus. Ex oleribus beta, & porrum capitatum duabus aquis edulcatum: lactucaq; & capparis ex aceto mulso. Ex mari uero herinacei recẽtes, ostrea, pelorides, pectunculi, tellinæ cum beta coctæ, & salsamentum uetus ex aceto mulso. Vbi uero post purgationes refocillare, & uires restaurare uelimus, acria auferenda sunt, præter condimenta, quorum ut urinam cientium, usus commodus est. Exhibendus est autem panis optime præparatus, oua sorbilia, halica lota, & lac cum melle. Omnia tamen cum pane. Ex oleribus, malua, rumex, sisarum, lactuca, seris, fœniculum, ficus coctæ, à quorum acceptione parum aquę calidæ bibat, in qua decocta sint, quæ urinam moderate cient. De cætero uero abstineat, ut ne potet usque ad cœnam. Bis enim cibum capere præstat, quàm semel se explere: nam, ut dixi, etiam prandium ipsum simplicissime paretur: cœnam magis

M uariam

uariam concedo. In cœnam etiam duæ tertiæ panis partes referuẽtur. Præbeatur item in ea piscis molli carne non graueolens, coctus, simplici iusculo apparatus & ex auiculis mõtanis, extremæ partes & uentres, ex pedestribus, hœdorum carnes, & leporinæ & dorcadum. Pro condimento & embammate ad intinctus, acetum scilliticum, & sales scillitici commodi sunt. Ex leguminibus, ptisana utilissima censetur. Danda tamen & per interualla oryza, porrò in cocturam eius addito. Ex fructibus conueniunt, ficus electæ, uua arefacta, pirum coctũ in aqua mulsa, similiter & cotonea: unumquodq; certo pro coniectura modo. A reliquis fructibus omnino abstineant. Ex dulciarijs mellitis, placẽtam dato ex amygdalis modice tostis, & paucis pineis nucleis, & cnici semine contuso & cribrato, ac modico pipere apparatam. Ex bellarijs, parum ex caricis aridis concedito, & uuas passas pingues, amygdala tosta, pistacia, & terebinthos tostos, & cicer tostum, cnico cum eis torrefacto & muria adstillata. In potu aqua calida eis omnino cõuenientior est: sed uiribus restaurandis, uinum album & tenue, ac nõ ualde uetus in cœna post cibos detur: quàm minimũ tamen potẽt, in sitis tantum expletionẽ. Reliquæ potiones ex uino & melle cõfectæ, propomata Grece peculiariter appellatæ, uitandæ. Acetum autem mulsum non incõmode exhibetur tũ ieiunis, tum inter cibos, si stomachus tolerare posit. Somnus porrò diurnus nociuus elephanticis est: nocturnus autem aptissimus. Post longũ à cœna interstitiũ, deambulatio lenta ac sensim facta cõmoda est, quo cibi eo melius descendant. Matutinarũ uero excitationũ sint studiosi. Coitus affectioni infestissimus est. Etenim non reperias ullum aliquẽ temere, qui exectus ab elephantiasi appræhendatur, neq; etiã facile mulierem. Fortè ob id quòd ab utili ac bono humore seminis emisio prodeat, aut quòd largior generatio ipsius in seminarijs locis ob materiæ spissitudinẽ contingat. Multo itaq; semine elephantiasi correpti abundant. Non tamen absurdũ fuerit puerorũ gignendorum gratia per rariora interualla coire, neq; enim in totũ contagiosæ successiones ipsius affectionis in omnibus fiũt. præsertim si quis optime dispositus, ad uenerem incitetur. Quòd si succedat curatio, etiam ad quotidiana uitæ munia obeunda demittantur, & longis peregrinationibus sanitati uberius cõsulant. Si uero non succedat, procul à mari & urbibus segregentur.

De pruritu, Archigenis. Cap. CXXVI.

In omnibus pruritibus uenæ sectione utendum est, si iuuenes sint, & multo sanguine redundẽt qui ex eo laborant, & nihil aliud impediat eam admittere: particulatim autẽ & paulatim eum detrahere oportet, & quandoq; sequenti die sectione repetita rursus auferre: deinde restauratis uiribus, per purgatiuũ pharmacum aluus subducatur. Lauãdi sunt omnino quidem ieiuni, quandoq; tamen ubi parum quiddã cibi acceperint, à concoctione autem secundario lauentur, ægre enim humectari potest malum. Radenda etiã pilis obsita, & cum maluæ syluestris aut satiuæ, aut betæ, aut fœni græci, aut sesami, aut furfurũ decocto repurganda. Totum uero corpus ex farina fabacea, aut lupinorũ, aut myrobalani conspergatur. Quòd si diutius duret affectio, fomenta quidem & lotiones ex saluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegij, baccarum lauri, radicum cucumeris agrestis decocto adhibeantur: ex lixiuio item & muria acida. Corpus uero nitro tenuissime trito conspergatur, uini fece usta & arida adiecta. Aut cum hac mistura: Spumæ nitri albæ, sulphuris uiui, alcyonij usti, singulorum æquales partes committe, & insperge. Si uero intensiorem uim eius facere uelis, etiã ueratrum album adde. Eaq; simul citra pinguium ammixtionem corpori insperge. Aliud, bonum & mitius. Spumæ nitri librã unam, thuris lib. I. cimoliæ sexuncem. Aliud. Atramenti sutorij, thuris, sulphuris uiui, nitri, æquales singulorum partes in uino terito, & in prima balnei domo illinito, deinde lauato, & cum uino & oleo inungito. Aliud, ad pruritum totius corporis. Plumbaginis, spumæ argenti, nitri, cimoliæ, iridis, chamæleonis nigri radicis, pumicis, aluminis, sulphuris uiui, samsuci, lapidis specularis usti, omniũ æquales partes committito, ac utitor in balneo. Aliud smegma ad pruritus. Nitri librã unam, pumicis usti librã unam, spumæ nitri sexũcem, ostreorum ustorum quadrãtem, baccarum lauri, costi, nardi celticæ, singulorum sextantem, cyperi unc. I. folij malabathri quantum uoles odoris conciliandi gratia: contusis & cribratis utere in balneo. Aliud, faciens & ad psoras. Sulphuris, nitri, spumæ argẽti, pumicis usti, cumini, omnium parem modũ sume & utere. Inungẽdi sunt & aceto ac oleo in quibus staphis syluestris sit contrita, pulegij item ac thuris æquis partibus cũ oleo & uino tritis. Frequẽtius uero cum cimolia in uino madefacta eos expurga, aut cochleas terrestres ustas & tritas cũ melle adfrica. Optimum autẽ est & hoc in balneo. Mellis partes duas, aluminis liquidi partem unã. Coquito ad permutationẽ aliquantulã, ac utitor primũ in sole, deinde in prima balnei domo: atq; ubi parum humectati fuerint, thus cũ sulphure uiuo, & nitro, & gummi, æquali põdere trita arida corporibus eorũ inspergito. Critonis, ad pruritus uehementiores. Foliorũ lauri uiridium fasciculum, salis pinguis cyamũ unum, aceti sextarium unum, olei lib. III. Omnia simul coquito, atque ubi bis aut ter efferbuerint, ab igne auferto, & frigefieri sinito, deinde oleũ segregatum inungito. Aliud, ad ægre tolerabiles pruritus. Fecis uini ustę, nitri assati, cimoliæ, cuiusq; lib. I. staphidis syluestris quincuncẽ, iridis trientem, aceti sextarios quatuor, olei lentiscini sextarios duos. Arida contusa & cribrata humidis excipito. Vsus eius est in sole, aut in balneo. Aliud, Critonis. Radicis rumicis, fœni græci, gummi, singulorum drach. duodecim, sulphuris uiui, aluminis liquidi, cuiusq; drac. IIII. myrobalani, cimoliæ, fecis uini ustę, cuiusq; drac. sedecim, aceti sextarios duos, olei sextariũ unum. Committito ac utere ut dictum est. Efficax est & id quod ex rumicis radicibus ad elephantiasim est præscriptum. Probe facit etiam ad omnem pruritum, inquit, oleum in quo rhododaphne incocta sit illitum. Aliud, ad intolerabilem pruritum, & qui domari non potest. Cæterum quum neque uenæ sectio, neque defricatio aliqua quicquam profuisset, quidam ex huius remedij usu malum exuperarũt. Testudo terrestris uiua in oleo coquitur, & ex oleo corpus inungitur. Sedãt & pruritus ualde egregie, mori folia arida trita affricta, & portulaca trita per se, & perdiciũ, & apium cũ sulphure

phure uiuo & sale. Quũ uero caliditas multa affuerit cum pruritu, ptisanę succus commodissimus est, tum per se, tũ modico aceto ammixto. Quòd si uehemẽter urgeat afflictio, quædã ex prædictis smegmatis ad ptisanæ succũ ammisceto. Vitandæ autẽ sunt insolationes, præsertim in æstiuo sole. Aqua autem marina maxime frigida conuenientissima est prurituí. Quare tentandũ est ut æger bis & ter in die probe perfrictus in ea natet: bis quidẽ ante prãdium, semel uero circa uesperam. Diæta boni succi & uentri commoda eligatur. Etsi aluus adstricta sit, catapotia ex aloẽ sex numero in erui magnitudinem formata post cœnã præbe. Abstineat æger ab omni acriũ ciborum esu, & ab omni salso edulio, & à cunctis oleribus crudis. Ad scabiosos pruritus. Cæterum ad pruritus scabie perplexos, lac scissum assidue adhibitum cõmodum est, & smegmata omnia prædicta utiliter adhibẽtur. Priuatim autẽ hæc. Myrrhã cum aceto & oleo tritam illinendam præbe donec exudẽt. Sinapi item & myrobalanũ cum aceto & oleo eodẽ modo. Aliud. Spumæ nitri, alcyonij usti, sulphuris, singulorũ æquales partes tritas & linteolo exceptas in oleo madefacito, & deinde ex arido accipito, locosq́ donec erodantur defricato, atq; ita aqua abluito. Aliud. Ammoniaci salis, nitri assati, sulphuris uiui, singulorũ unciam unã, myrti aridæ sextantem. Vtere sicco. Aliud celebre. Farina cicerũ cũ caprini stercoris pari modo utitor. Aliud ad psoras, pruritus, uitiligines, & impetigines. Bituminis, sulphuris uiui, thuris, buccinorũ ustorũ, ęquales partes cum aceto & melle tritas adhibe. Optime facit & pulegium cũ mannæ puluisculo ex oleo & uino illitum. Vnguentũ ad psoras. Hederæ folia tenerrima & modicum salẽ cum uino & oleo trita illinito.

Aliud. Oleum amygdalinũ uinumq́ ac butyrum conquassata illinito. Aliud. Aloẽs, cerusæ, spumæ argenti, syrici, plũbaginis, glaucij, recrementi argenti, saponis constãtini, singulorũ æquales partes, aceti & rosacei, quantũ satis est. Vtere in balneo. Aliud, ualde celebre. Nuces rancidas quindecim, sulphuris uiui quadrãtem, gari pontici quantũ usui opus fuerit: tritis utere in balneo. Aliud. Perdiciũ herbam cum sale & sulphure affricato. Aliud, experimento constans. Nuces rancidas quinquaginta, salis manus plenæ mensurã, sulphuris uiui unc. I. tritis utere in balneo ad defricationẽ, oleo nõ adhibito: atq; ubi exudarit, ægrũ in solium calida expletũ demittito, indeq; egressum rursus defricato, & statim rursus in solium demittito. Aliud præsens remediũ. Panis aridi, nucũ iuglandium rancidarũ, æquales partes, sulphuris uiui, paulo plus q̃ pro panis mensura, optime terito uino austero affuso, donec ad strigmentorũ spissitudinẽ redigantur, & absq; oleo in balneo affricãda præbeto. Aliud. Saponis gallici, nitri, pumicis, sulphuris uiui, perdicij herbæ, cuiusq; unc. I. adipis porcini recẽtis unc. XVIII. carpobalsami dra. IIII. Vtere in balneo. Vnguentũ optimũ ad psoras. Picis sexuncẽ, ceræ quadrãtẽ, & unciæ dimidiũ, spumæ nitri sextantẽ, sulphuris uiui sextantẽ, olei myrtei quod satis est, ut ad strigmẽti solidioris crassitudinem redigatur. Vtere in balneo. Aliud. Pyretri drachm. IIII. herbæ lanariæ drachm. IIII. fœni græci drac. VIII. contusa & cribrata reponito. Vsu uero expetẽte quantũ tribus digitis appræhẽdi potest accipito, & cũ aceto acerrimo conquassato: deinde rosaceo sufficiẽti addito unà cũ smegmatis illinito. Aliud. Aluminis scissilis, spumæ nitri, sulphuris uiui, cuiusq; sextãtem, staphidis syluestris sexuncẽ. Aceto & rosaceo diluta illinito. Aliud ad inueteratas psoras. Atramentũ sutorium cũ lacte & rosaceo tritum illini, quidã uero cum adipe suillo utuntur. Aliud. Chalcitidis, misyos, ęquale pondus, tritis cũ uino & rosaceo utitor. Aliud. Nitrũ assatũ, sulphur uiuum, alumen ustũ, æquis partibus cũ oleo circũlinito. Facit & centaurea arida trita adfricta, similiter & chamæpitys. Aliud. Raphani succũ cum ouo in balneo diligẽter illinito, & in paucis diebus curabit ægrum, idẽ & rapi succus cũ ouo probe facit. Aliud, ad psoras. Spumę argẽti trientẽ, oua integra quinq;, aceti lib. V. & dimidiã, olei myrtei sextariũ unum: trita illini. Aliud, ad psoras sanie fluẽtes & fœtidas. Mali punicæ ramulos teneriores aut folia tusa terito, aqua aut posca prout melius iudicaueris affusa: illine assidue, & miraberis. Aliud, ad psoras ægre curabiles, & principiũ elephantiasis. Serapiadis tritesticularis manus plenæ mensurã, radicis altheæ tantundẽ, hyoscyami uiridis tãtundẽ, myrti uiridis tantundẽ, scillam unã mediocris magnitudinis aut paruas duas, olei sextarios tres, aceti sextarios tres, spumæ argenti dodrantẽ, cerusæ trientẽ, croci sesquiunciam, candidũ ouorum decem. Spumã argenti, cerusam, & crocũ cum aceto terito, herbas uero cũ oleo & reliquo aceto coquito, percolato, ac tritis affundito & cãdida ouorũ addito, unito, utitor. Ego uero & perdiciadem herbã adieci, & in magnis affectionibus etiã chamæleonem, & rosmarinum herbam. Aliud ad psoras, quo usus sum in elephantiasis principio. Nitri, aluminis, sulphuris uiui, ceræ, cuiusq; sextantẽ, picis trientẽ, olei in quo rhododaphnæ coctæ sint lib. I. Cæterũ ego sulphuris uiui sexuncẽ cõieci, & pro arida pice liquidã indidi: & corpore ex his illito usq; ad miraculum profeci. Verũ ubi iam ad cicatricẽ perducta essent ulcera, sulphuris sextantem, & picem aridã inieci. Ceratũ ad psoras, ualde celebre. Colophoniæ unc. I. ceræ unc. I. emplastri ex succis sesquunciã, myrti quadrantem. Vsu expetẽte, si quidẽ psoræ fuerint asperiores, ipsũ ut habet adhibe. In exulceratis uero rosaceo liquefacito, ac utitor. Aliud, quo in exulceratis psoris per omnia utimur. Cerę sextantẽ, picis aridæ sextantẽ, emplastri ex succis quadrantem, rosacei trientẽ: liquefacito, ac utitor ueluti eo quod præter opinionẽ auxilietur. Cæterũ si diuturna sit affectio, subscriptis uteris: Epithema præclarũ; facit & ad ulcera cicatricẽ difficulter recipientia. Aeruginis unc. I. atramenti sutorij unc. I. ceræ unciã unam, adipis porcini recentis sextãtem, liquefacta aridis cõmittito & imponito, ac post triduum soluito. Facta uero exulceratione, uelut igne ambusta curato. Aliud epithema. Sandarachæ unc. I. ammoniaci unc. unam: terito, & terebinthina excipito, ut emplastri accipiant formã, & præfricto loco, pellicula excepta imponito, ac post dies quinque soluito. Vbi uero tectoriũ ulceri fuerit inductũ, eodem pharmaco donec tectorium excidat, utitor. Ad exulceratã autem cutẽ his quæ ambustis cõueniunt utendũ est: & maxime emplastro ex hordeo apparato. Porrò ubi in callũ indurauerit affectio, magisq; fuerit exacerbata, sequentibus utendum erit. Epi-

thema ad psoras in callum obturatas, & ad leprosas dispositiones, pharmacum prospere accõmodatum. nam & callos coërcet, & ex profundo extirpat, & ulcerationes ad cicatricẽ perducit, solũ enim ea quæ præter naturã accreuerunt corpora cõtingit. Farinæ lupinorũ tenuissime tritorum, syluestrium quidem malim, si adsint, aut satiuorum, si illi haberi nõ possint, uncias quatuordecim, farinę loliaceæ septuncẽ, nitri rubri sexuncem, picis liquidę italicũ sextarium unum, aceti acerrimi italicũ sextarium unum, terebinthinæ bessem, picem, cũ aceto coquito, & ubi unita fuerint terebinthinã adijcito, & ab igne ablata aliquo modo frigefieri sinito, & inspersis ac infartis farinis, assidue agitato, deinde ad ignẽ lentissimum admotum coquito indesinẽterq; agitato donec pharmacũ à testa in qua coquitur, incipit separari. Quo facto ipsum in mortariũ trãslatum & probe tritum reponito. Vsu uero exigente præfricto ex nitro loco, linteolo exceptum nouo & denso imponito, ac post tertium diẽ soluito, & alia noua splenia cõcinnata imponito, atq; id usq; ad perfectã sanationẽ facito. Oportet autem nõ modo hoc epithema, uerum etiam alia quę ex aceto & pice cruda apparantur, in loco sub diuo apparare. Facile enim dehiscũt & disparãtur. Heraclides in æreo uase coquendũ esse admonet, & terebinthinã postremã conijciẽdam. Oribasij, ad ulceratas & feruidas in suris eruptiones. In balneis quidẽ myrobalanũ & sulphur cum liquido cerato leuiter illinito: postquàm uero frigidæ aquæ solium inscenderit, ex oleo myrteo cũ uino inungito, aut ex rosaceo aut lentiscino eodem modo. Potes & lẽtiscino citra uinũ uti. Ad psoram, Magistriani, ualde necessariũ. Rhododaphnes ramulos in oleo coquito, deinde nuces rancidas & sulphur uiuum in mortario terito, infusoq; ad ea oleo simulq; trito, locos in sole illinito, & post horam lauato, & sanabis. Aliud, præter opinionẽ ad psoras faciens: Cerusæ, spumæ argenti, sulphuris uiui, ceræ, singulorũ sextantẽ, oua numero duo. Oua recẽtia in aceto per tres dies ac noctes macerato, deinde unà cũ putaminibus trita, reliquis probe tritis aridis ammisceto, & cerã cum rosacei libris duabus & dimidia liquefactam cum eis cõmittito, ac utitor in balneo pro unguẽto. Aliud ex ochra, ad psoras cõmodum. Spumæ argenti trientem, cerusæ unc. I. ochræ sextantem, cadmiæ unc I. ceræ trientem, olei myrtei lib. II. arida cum uino terito, & liquefacta affundito, ac utitor.

Ad pruriginosas papularũ eruptiones. *Cap.* CXXVII.

Diphryges cum aceto illinito, & mori radicem ex aceto, plumbaginem, rubiginem ferri, misy, cyclamini radicem, omnia ex aceto: alumen omne melle coctum, rutam cum sale & oleo, cerusam & argẽti spumam ex aceto, rutam cum cerato myrteo quadrupla parte. Aliud, ad psoras, humentes lichenes, pinguesq; & tumentes ac multo humore manantes, mirabile. Cadmiam uino & oleo tritam illinito. Ad omnem psoram ulceratam cum pruritu aut dolore, & ad ulcera capitis manantia, erysipelata, & herpetas. Plumbi usti, cadmiæ, plumbaginis, cuiusque unciam unã, scoriæ argẽti quæ & helcysma sesquunciam, spumæ argenti sesquunciã, uini & olei omphacini aut rosacei quantum sufficit. Vtere ad omne ulcus aut papulam in toto corpore. Pręter opinionem enim facit, præsertim in infantibus. Aliud, ad psorã asperiorẽ & tubercula, optimũ. Cadmiæ, cerusæ, sulphuris uiui, mastiches, cuiusque unc. I. ceræ quincuncem, rosacei dextantem. Vtere, locos ex eo integendo. In balneo autem ex pharmaco unciam unam, & sapone sesquunciam misceto, ac illinenda dato.

Ad pustulas psydracas Græcis appellatas, & ad papulas ex feruore aut sudore obortas.

Cap. CXXVIII.

Fiunt in toto corpore pustulæ, dolorem inducentes citra saniei collectionẽ. Eas eczemata, ab ebulliẽte feruore Græci uulgo appellant. In his plumbago conuenit cum uino aut lentiscino oleo trita, aut cerusa cum uino & oleo myrteo: aut minium sinopicum cum adipe suillo recẽti, aut misy assatum cũ uino & rosaceo. Ad exulceratas pustulas. Vbi uero exulceratæ fuerint pustulæ, subscriptis utendum erit. Scoriam plumbi, & spumã argenti, pari pondere uino & oleo myrteo excepta illine. Aliud. Malicorij, spumę argenti, atramẽti sutorij, singulorũ æquas partes, cum uino & rosaceo illine. Aliud. Baccarum myrti nigrarum, malicorij, atramenti sutorij, spumæ argenti lotæ, singulorũ æquale põdus, cum uino & oleo myrteo illinito. Smegma, ad pustularum eruptiones. Farinæ fabarum, ptisanæ molitræ, radicis polygoni contusæ & cribratę, terræ cimoliæ tostæ, singulorum drach. II. spumæ nitri albæ drachm. I. thuris tenuissime triti tantundem. Vsus eius in balneo est. Ex eo autem quãtum sufficere putaueris accipito, ac cum oui candido subigito: deinde corpus ex eo circumlitũ exudare sinito. A' balneo autem ex rosaceo aut myrteo corpus illinito. Aliud smegma. Cimoliæ drach. II. farinæ erui dra. II. quod ex myrobalano cõtusa & expressa reliquũ est tantundẽ, iridis tusæ drac. II. nitri drach. II. myrti siccæ tusæ drachmæ dimidiũ: tritis utere ut dictũ est. Aliud. Radicis hyoscyami contusæ drac. I. farinæ lupinorum drach. I. cimoliæ drachmæ dimidium, iridis drachm. III. & dimidiã: tritis utere ut dictũ est.

Oribasij, ad nigras cicatrices inalbandas.

Cap. CXXIX.

Spumæ argenti, mentæ, thuris, æquales omnium partes, cum melle utitor. Aliud. Stercoris crocodili drachmas decem, thuris drachmã unam, cerusæ drachmas duas: aut ex aqua, aut cum cerato cyprino mixta illinuntur. Aliud. columbinum stercus ex aqua illinito, ipsumq; cito abluito, ne exulcerationẽ inducat. Aliud. Cimoliæ, stercoris columbini, saponis, thuris, singulorum pares partes cum aceto illinito. Aliud. Hirundinis stercus ex aqua illinito. Aliud. Saponis, stercoris canini albi, ceræ, olei inalbati, æquales omnium partes cõmitte ac utere. Aliud. Nitri, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, sulphuris uiui, singulorũ æquas portiones in aceto albo terito, aut uino & aqua trita modice illinito, ne exulceratio succedat. De impetigine, præscriptũ est Sermone octauo. De herpete, & similibus, in Sermone quarto decimo. De uerrucis, tum quæ myrmeciæ, à formicis, tũ quæ thymi, à similitudine cacuminũ thymi appellantur, item in decimo quarto Sermone scribetur. Ad papulas autẽ infantium, in quarto Sermone tractata sunt remedia.

Ad ulcerosas papularũ eruptiones, tum in tibijs, tum in toto crure obortas. *Cap.* CXXX.

In balneo ex myrobalano & sulphure cerato liquido exceptis

exceptis leuiter illinantur, & in aquam leniter calidam demittantur: postquàm uero frigidæ aquæ solium insederint, loci ex myrteo oleo cum uino, aut rosaceo, aut lentiscino cum uino inungantur. Lentiscino etiã per se utendum. Probe faciunt ad eas & mali punici putamina uino cocta & trita, ac cerato modico liquidiore ex myrteo aut rosaceo oleo apparato excepta, & illita. Facit & myrsinatũ dictum pharmacum, & emplastrũ ex hordeo cum largo rosaceo aut myrteo dilutum & illitũ. Aliud. Valde commodum & hoc est, quod in adolescētulo quopiam sumus experti, qui psoram multam inueteratam iam ac asperrimã circum crura habebat, quæꝗ à genubus usꝗ ad pedum digitos procedebat. Semen lini cum aqua cõtusum quàm crassissime illinito, & assidue tanquam uehemēter approbato utitor. Aliud, ualde efficax. In quodam qui asperrimam psorã circum crura habebat cognitum, in quo adeo affectio ipsa inualuerat, ut elephanticorum corporibus nõ absimilis esset: qui sanè in paucis diebus sanatus est. Sulphur uiuum quàm tenuissime tritum, amurca & oleo exceptum, in balneo ad defricationẽ exhibeto, & post balneũ ex eodẽ illinatur.

Ad cicatrices nigras ex ulceribus relictas,
Cap. CXXXI.

Quandoquidem uero in profundorum ulcerũ curationibus, cicatrices nigræ conflantur, etiam de his dicere operæ pretium fuerit. Differunt autem cicatrices à uitiligine nigra, quæ alphos appellatur, in hoc quòd leue corpus habent. Vitiligo enim tum adspectui, tum tactui aspera subiacet. Ad nigras itaꝗ cicatrices subscriptis utendũ est. Plumbi usti, spumę argenti, æquales partes cum uino tritas, & in cerati crassitiẽ redactas, reponito. Vbi uero usus expetit, uino & rosaceo liquefactas, & ad pinguis emplastri spissitudinẽ deductas, illinito. Aliud. Sulphuris uiui, & myrobalani, æquas partes cum aqua illine, aut terebinthina exceptas, & uestis detritæ panniculo infartas impone. Aliud. Myrobalani unciam unã, stercoris columbini unciã unam, melãthij sextantem, tritis utere pro smegmate, poteris & cũ aceto illinere. Aliud. Myrobalanũ, sulphur uiuum, alcyonium, cum aqua ad strigmentorum spissitudinem redacta illinito. Aliud. Buccinorũ ustorum sextantem, thuris unciã unam: illine cum aceto. Oribasij, ad cicatrices nigras. Radicis cucumeris syluestris uiridis drachmas duodecim, adipis suilli recentis drachmas quindecim, aluminis scissi drachm. II. sulphuris uiui, nitri, cuiusꝗ drachmas duas. Aliud. Spumæ argenti, cerusæ, æquales partes lotas terito, & cum oui candido illinito. Smegma, cicatrices inalbans. Cimoliæ, stercoris columbini, saponis, thuris, æquales omnium partes cum aceto adfricato, & rursus ex eodem illinito. Aliud. Veratri albi drachmas duas, thuris drachmas duas, spumæ nitri drachmam unam, cimoliæ drachmã unam. Vtere cum aceto. Aliud. Bryoniæ radicẽ concisam, in oleo donec succulenta reddatur coquito, & oleũ ipsum assiduè illinito. Aliud. Erucæ semen cũ felle bubulo, aut alio quod haberi possit, illinito. Aliud. Spumæ argenti sextantẽ, sulphuris uiui unc. I. erucæ succo trita illini, ubi uero exaruerint, laua. A balneo uero ex sola argenti spuma cum erucæ succo illine. Aliud. Talum ouillũ ustum cũ uino terito, ac illinito. Pastillus ad cicatrices nigras in quacunꝗ corporis parte. Cornu ceruini usti, buccinorũ ustorũ, spumæ argenti, cerusæ, thuris, alcyonij usti, singulorum unc. I. piperis sesquunciã, sulphuris uiui sesquũciam, gummi unciã I. cum uino pastillos, quẽadmodum nosti, formato. Alius pastillus, per experientiam concolores cicatrices faciens. Lapidis pyritæ, comæ absinthij, lupinorũ amarorum, pompholygis, cimoliæ, stercoris columbini, myrobalani, melanthij, æquales singulorum partes in pastillos cum aceto cogito, similiterꝗ utitor. Ad cubitorum & coxẽdicum nigredines ex cinctura obortas. Alcyonium ustum, si quidem tenera cute prẽditus sit, cum aqua: si uero duriorẽ cutem habeat, cũ aceto statim à balneo illinito. Smegma idemꝗ illitio, ad nigras in toto corpore cicatrices. Farinę fabarum Italicam chœnicem unam, baccarum lauri drach. VIII. ueratri albi drach. VIII. myrobalani drac. IIII. spumæ nitri drach. IIII. contusa reponito. Vsu uero exigente, cũ aqua illinito. Vtere & pro smegmate in balneo. Aliud. Farinæ erui, spumæ nitri albæ, radicis bryonię, alcyonij asperi, myrobalani, singulorum ęquales partes committito, ac utitor, ut dictum est.

De uitiligine, seu alpho. *Cap.* CXXXII.

Vitiliginum, quæ alphi Græcis dicuntur, generatio eiusdem speciei est cũ leuce & lepra, nõ tamen omnino in profundo caro in eis affecta est, sed summa tãtum cutis, & uelut squamulæ quædam uitiligines ipsæ affixæ inhęrent, albæ quidem ex pituita, nigrę uero ex atræ bilis humore obortę. Dictus est autem Græcis alphus, ex eo quòd colorem cutis immutet: immutare enim apud ueteres, ἀλφαίνειν dicebatur. Ad albas igitur uitiligines & nigras cõmuniter faciunt, folia fici, sulphur uiuum, alumen, æqualibus partibus cum aceto illita: quare eis ut præstantissimis utaris. Aliud, ad utraꝗ. Calcem aqua multoties lotam in æstiuo sole desiccato: usus uero tempore cum aqua liquefactam dilutiorem illinito. Ad nigras uitiligines. Ad nigras uero uitiligines priuatim subscriptis utendum est. Veratri nigri, terræ cimoliæ, æquales partes aceto aut aqua dilutas, & ad strigmentitiam spissitudinem redactas in sole illinito, præfricto antea loco. Aliud. Radicis narcissi, seminis urticæ, cuiusque sextantem, nitri rubri unc. I. cum aceto illine. Aliud. Veratri nigri, nitri, æquis partibus ex aceto utere. Aliud. Cochleas terrestres ustas & cum melle tritas, post modicũ temporis interuallum affricato. Ad inueteratas nigras uitiligines, & superficie iam in callũ indurata, subscriptis utendum est. Radicis chamæleonis nigri dodrantem, sulphuris uiui sextantem, spumæ nitri unciam I. Vtere in aceto dissolutis illinendo ad solem. Aliud. Alcyonij sextantẽ, nitri sextantem, staphidis syluestris unc. I. sulphuris uiui unciam I. hæc arida adseruato, primumꝗ psilothro utitor, & interiecta una die corpus in balneo humectũ ex aridis conspergito, & sudorẽ ab eo excludet. Aliud. Alcyonij usti, spumę nitri, sulphuris uiui, ueratri nigri, singulorum ęquas partes cum aceto illinito, & cum eodem etiã in balneo defricando repurgato. Aliud odoratum efficacissimum. Veratri nigri drachm. VIII. iridis, spumæ nitri, costi, cuiusque drachmas quatuor, cum aceto illinito, & in balneo citra pinguitudinis ammixtionem affricato. Optimè facit & ad hæc

ad hæc, id quod ad albas uitiligines apparatur adiaptoton, ex eo quòd citra opem non dilabatur, inscriptum. Smegma ad nigras uitiligines. Radicem cucumeris syluestris contusam & cribratã affricandam exhibeto. Aliud. Foliorum fici in umbra desiccatorum drach. VI. similaginis drach. IIII. nitri drachm. VIII. alcyonij. drach. VIII. contusa, cribrata, reponito. Ante usum autem ad solem exudare affectum oportet, deinde inspergere, & sinere exiccari, deinde citra olei ammixtionem defricare. Hoc in quinque diebus uitiligines curat. Aliud. Melanthij, ueratri albi, costi, singulorum drachm. IIII. nitri drachmas XII. Vtere in balneo citra pinguium admixtionem. Manifestum est autem, etiam si nullus dicam, quòd prius ex hiera Galeni corpora purgare oporteat, aut ex colocynthide & aloë catapotijs. Deinde uero subscriptis uti. Bulbos cum aceto tritos illinito. Poteris item purgatiuis ex ueratro nigro & epithymo uti. Ad uitiligines albas. Hos itidem prius cum Galeni hiera purgare oportet, aut per catapotia ex colocinthide & aloë formata, deinde sequentibus uti. Dracunculi radicem, aut ari radicem, cum farina ordeacea ex aceto illinito. Aliud. Bulbos tritos cum aceto illinito. Aliud. Altheæ semen cum aceto tritũ illinito. Aliud. Bryoniæ radicem concisam cum oleo decoquito, donec oleũ inde succulentũ reddatur, & assiduè illinito. Aliud. Baccarum lauri, cimoliæ, nitri, æqualibus partibus utere cum aceto. Illine autem ad solem, & post paruum interstitium aqua ablue. Aliud. Fœni græci trientem, spumæ nitri sextantem, alcyonij usti unc. I. cum aceto illinito. Eodem etiam pro smegmate in balneo utitor. Aliud ualde efficax. Alcyonij usti, sulphuris uiui, ueratri albi, spumę nitri, æqualibus partibus in balneo ad defricandũ utere: cum aceto item in sole illine. Aliud adiaptoton, quòd citra opem non dilabatur, appellatum. Radicis chamæleonis albi drach. VIII. alcyonij usti, sulphuris uiui, atramenti sutorij, spumæ nitri, cardamomi, pyrethri, foliorũ fici syluestris, aluminis liquidi, pulueris calcis uiuę, qui parietibus adhæret domus, in qua calx reposita est, singulorũ drach. IIII. tere, & in sole cum aceto illine, ęgro prius in balneo ex eo defricto. Facit & ad uitiligines nigras. Aliud ad nigras ac albas uitiligines celeberrimum. Myrrhæ, sulphuris uiui, spumæ nitri, ueratri albi, cuiusque sextantem, alcyonij usti sexuncem. Vtere confidenter pro smegmate in balneo: & in sole item cum aceto illinito.

De leuce uitiligine altius insidente, Galeni.
Cap. CXXXIII.

Pituitosus & lentus ac uiscosus sanguis, & affectorum locorũ debilitas, causę sunt ob quas leuce generatur. Quum enim ex pituitoso simulq́ue uiscoso sanguine caro per multum tempus cõnutritur, facilimè leuce omnis per profundũ ipsius pituitosa oboritur, neq́ue potest amplius delatum ad locum nutrimentum ad propriam naturã in rubedinem transmutare. Accedit his, quòd & ipse qui ad locum influit sanguis pituitosus, ueluti prædictũ est, existit. Qualem igitur locusta, aut cancer fluuialis, & ferè omnia exanguia ostrea ex natura sua carnem habent, talem habent & ex trãsmutatione, ac in aliã speciem degeneratione, hi qui leucis corripiuntur. Etenim hanc carnis affectionẽ ita appellãt ab albo colore nomine accepto. Quum enim in pilo obsitis locis leuce oboritur, pilo locos ipsos non denudat, sed canos omnino facit. Si uero loci pilosi glabri & pilis nudi reddantur, incurabilis leuce censetur. Ad leucas igitur subscriptis remedijs utendum est. Fici syluestris nigræ uirgultorum lib. I. rutæ sexuncem, misyos unc. I. calcis uiuæ unciã I. aceti acerrimi quantum satis est. Contere obnixe & pastillos informa, eosq́ue in umbra resicca. Vsu uero exigente illine in sole, loco prius confricto: & si bullæ oboriantur, eas acicula penetrato, & ceratum imponito. Aliud. Fici nigræ uirgulta in aceto macerato, & quàm tenuissimè terito, eisq́ue spumæ nitri, sulphuris uiui, fructus myricæ, singulorũ ęquales partes ammisceto, & locum cum nitro prius defricato, indeq́ue in sole illinito, diligenter obseruans ne ulceratio ex eis consequatur. Aliud. Fici nigræ folia uiridia in aceto macerato: sit autem aceti tantũ ut ea superet & penitus contegat, deinde contusa & trita cum sufficiẽte calce uiua misceto, & locis prius extersis in sole illinito, usquequo lẽtigini similem imaginem ipsa leuce induat, atq́ue deinde fici succum recentem supra istam illitionem inducito, ipsamq́ue leucen solam aliquandiu confricato, & ne uicinas partes exulceres obseruato. Egregiè enim auxiliatur. Aliud, ad leucen diuinum donum: facit & ad lepram. Sandaracham terito, eiq́ue nucum iuglandium uiridem testam adijcito, ac adfuso aceto, rursus simul probè terito, & loco prius deterso, in sole illinito. Quòd si acre ægro appareat, paucũ panem ammisceto, & assiduè lauato. Aliud, ex cuius usu sæpiculè laudem adeptus sum, citra exulcerationem medetur. Vsus sum eo in muliercula quadam quæ in fronte leucen habebat, & ualde egregiè uires suas declarauit. Seminis cardamomi sesquiunciã, atramenti sutorij sextatẽ, sulphuris uiui drach. IIII. aluminis rotundi & scissi, cuiusq́ue drac. IIII. cũ aceto diligenter terito, locoq́ue ex nitro & aceto præfricto, in sole illinito. In quibusdam sanè bullam quotiescunq́ue illinitur producit, qua sublata leprã ipsam item tollit. Aliud, ad leucas & lepras. Nucum iugladium immaturarum & adhuc acerbarum exteriorem corticem uiridẽ detrahito, & fici nigræ sylstris ramulos amputato, & ad hæc spumam argenti conijcito, ac cum aceto coquito, terito, & ad unguenti formã reducito, idq́ue ipsum in sole illinito. In decoquendo etiam hordei grana septẽ addito. Hinc enim sufficientis decoctionis signum habebis, ubi uidelicet hordei grana cocta uideris. Aliud, Archelai. Veratri nigri, radicis bryoniæ, radicis chamæleonis nigri, sulphuris uiui, atramenti sutorij, misyos, alcyonij, foliorum fici nigræ syluestris, singulorum æquales partes contusas per angustissimũ cribrum excutito, deinde in mortarium conijcito, & aceto affuso diligenter terito, atque ubi ad liquidissimi cerati spissitudinẽ fuerint redacta, in pyxidem plumbeam recondito. Vsu autem expetente, loco prius cum nitro perfricto, ad solem liquidius pharmacũ illinito. Summè etiã ad lepras conducit. Ad leucas quantũuis crassæ existant. Adarces, canchryos, sulphuris uiui, æquales partes: unumquodque per se priuatim contundito & cribrato, deinde simul cum aceto ad multos dies sufficienter in sole terito, & loco prius cõfricto nõ aceruatim illinito, sed dilutius, obseruans etiam in principio ne cutis exulceretur.

In progressu uero temporis parũ quid ex ueratro, tantundemq́ ex gallis, ad tria prædicta ammisceto.

Aliud. Olus est in Syria folia habens seridis angusto folio præditæ. Vocatur autem lepidium, & cum lacte conditum, seruatur: cum radice uero eius lanæ tinguntur, & nigrum induunt colorem. Hoc ipsum olus tritum & impositum, cutem liuidã reddit & attollit, ut excoriatæ similis uideatur. Est autẽ radix eius alba, crassitudine digitali: ex qua in sole siccata corticem detrahere oportet, & per diem unũ in acerrimo aceto macerare, deinde mane probè & cõstanter terere, affusso'que aceto sufficienti ad strigmentitiam crassitudinem redigere, atque ita repositum adseruare. Vbi uero usus exegerit, locum nitro defrictum paulisper transpirare sinito, atq; ita pharmacum ipsum ad calentissimum solem illinito, & quodammodo adfricato, deinde acetum paulatim ad illitum instillato. Quum uero æger uellicationẽ ac morsum perceperit, eum ad tolerantiam inhortato. Bullæ namque succedent, quas acicula penetratas excoriare oportet. Vbi itaque excoriatæ fuerint, si quidem adfectus locus excoriatus concolor appareat, ipsum ut secundum naturam habentem & restitutum sinito, si uero non, rursus ad duos & tres dies idem pharmacum illinito, donec omnino perfectè uideris locum ipsum sanatũ. Aliquibus uero ex hac curatione bullæ non erumpunt, uerum locus ipse excoriatur, hos itaque uelut igne ambusta curare oportet. Aliud. Floris mali punici drachmas VIII. spumæ nitri drachm. V. alcyonij drach. III. sulphuris uiui drachm. II. Vtere cum aceto. Est item Siccũ optimum ad leucas, & inspergitur postquàm exciderint crustæ ex acribus pharmacis obortæ. Cæterum ad cicatricem obducẽdam, & cicatrices reliquo corpori concolores reddendas, aceto excipe, & loco probè præfricto illine. Vbi uero bullæ emerserint, pharmacum ipsum cum melle cataplasmatis modo impone. Efficacius autem fit si pro sulphure, ueratrũ nigrum conijciatur. Smegmatis porrò ad leucen itemq́ lepram plurimis ex præscriptis illitionibus uti oportet. Præclarissimè autem ad ipsos Siccũ magnum facit, quod Indum inscriptum est, quo etiam ad elephantiasim, & omnem cutis scabriciem: ad articularem item morbum, & membrorum resolutiones, & ad hydropicos uti conuenit. Salis ammoniaci, salis communis, salis cappadocici, salis amari, nitri assati, farinę fabaceæ, pumicis usti, spumę nitri, singulorum trientem, uerati albi, ueratri nigri, radicis struthij, radicis bryoniæ, cyperorum, aluminis liquidi, aluminis scissi, floris iunci odorati, gummi, iridis, lapidis specularis usti, testarum sepiæ, seminis lini, costi, baccarum lauri, farinæ lupinorũ, pulegij, thuris, seminis uiticis, singulorum sextantem, ostreorum ustorum, radicis dracunculi, fecis uini ustæ, pyretri, radicis chamæleonis nigri, sulphuris uiui, staphidis syluestris, sinapis, radicis pæoniæ, samsuci, spicæ nardi, comæ marrubij, fœni græci, grani cnidij, phylli, singulorũ unc. I. radicis cucumeris syluestris, cimoliæ, gallarum, singulorum scrupulos XVI.

De lepra Archigenis. Cap. CXXXIIII.

Ex crasso ac uiscoso, & magis atræ bilis humore lepra generatur. Differt autem lepra à leuce & alpho uitiliginis speciebus, in eo quòd lepra aspera est ad contactum, & pruritum locorum inducit. Cutis enim sola est quæ affecta est, unde & excoriata cute, caro subiecta sana reperitur. In leuce uero, ueluti dictum est, subiecta cuti caro tota per profundum transmutata est ad albidiorẽ colorẽ, & superficies affecti loci leuissima est, & confricta citius rubescit, præsertim in his qui facilè curantur. At uero alphos in superficie hæret, & uelut squamæ cuti affixus est. Cæterum à scabie differt lepra, quòd in scabie quidẽ furfuracea quædam cuti inhærentia apparent. In lepra uero quædam uelut magnorum piscium squamæ. Differt autẽ lepra ab impetigine syluestri, eò quòd impetigo orbiculatius semper ad uicinos locos proserpit. Lepra uero non ita eodem modo. Ad lepram igitur faciunt plurima ex his quæ præscripta sunt ad leucẽ, peculiariter aũt talia. Glutinis, saluię, lacrymæ oleæ syluestris, singulorũ dra. VIII. corticis radicis capparis, gũmi, singulorũ drac. XVI. Vtere cũ aceto illinẽs pręfrictis in sole. Aliud. Cardamomi, atramẽti sutorij, aluminis rotũdi, radicis chamæleonis nigri, nitri assati, farinæ lolij, singulorum æquales partes, loco ex nitro præparato, medicamẽtũ hoc in sole impone. Aliud. Atramẽti sutorij drachmas duas, sulphuris uiui drac. II. cardamomi dra. IIII. farinæ lolij, drachmas VIII. foliorum fici drac. VIII. carnis caricarum pinguium drach. VIII. Aceto trita impone, & alternis solue, ac rursus lotis impone. Aliud. Veratri nigri, sulphuris uiui, radicis bryoniæ, nitri, bituminis, foliorum fici, misyos, alcyonij usti, radicis chamæleonis nigri, atramenti sutorij, singulorum æquales partes. Vtere cum aceto ad præfrictos in sole. Aliud ad lepram experimẽto cognitum, tollit eam per dies quinque. Aeruginis drach. IIII. resinæ pinus liquidæ drachm. III. thuris recentis drach. II. Arida cum aceto terito, & adiecta resina liquata, præfrictis imponito, & alternis soluito, & reperies lepram splenio adhærentem. Deinde uero loco per poscam deterso ac confricto, ut cruentus fiat, rursus impone. At si exulceratio facta fuerit, per muriam & lenticulam cum melle depurga. Et postea per ceratũ ad ambusta paratũ curationẽ perfice. Aliud, ad lepras, ipsas excoriãs. Radicis chamæleonis nigri partem unam, succi thapsiæ partem unam, uentrium cantharidum, sulphuris, ęquales singulorũ partes pice liquida excipe, & loco illine, ubi prius ipsum probè confricueris. Postquàm uero bullæ ac pustulę excitatę fuerint, lenticulam cum melle impone. Archigenis ad lepram, Magistriani.

Arietis nigri adipem accipito, & locum ex eo assiduè inungito, & in paucis omnino diebus citra exulcerationem, eam tollit. Aliud. Seminis raphani drachmas quatuor, sandarachę drachmas XVI. lupinorum aridorum decorticatorum, sulphuris uiui, singulorum drachmas XVI. gallarũ omphacinarum, ueratri nigri, gummi, singulorum drachmas octo. Aceto excipe, & pręfricto ex fici nigrę folijs loco, illine in sole. Cum eodem item in balneo citra olei ammixtionem sicco, per dies nouem defricato. Critonis, ad lepram, ueluti Oribasius tradit.

Farinę lolij chœnicem Italicam unam, cardamomi drachmas IIII. spumę nitri drach. IIII. atramenti sutorij drachmas octo, radices hastulæ regiæ medias quatuor, terito omnia & misceto. Vsu uero expetẽte quantũ satis uidebitur accipito, acetoq́ acerrimo coquito, & ubi ad cerati spissitudinem re-

degeris, crassius illinito, loco tamen prius ex nitro confricto: supernè uero linteolum obligato, idq́ tertio quoque die soluito, frigidaq́ abluito, ac rursus illinito. Aliud, ut Oribasius tradit, citra exulcerationem persanat. Radicis rumicis syluestris drachmas XXIIII. gummi drachmas XII. sulphuris uiui drachmas sex, myrrhæ drachmas IIII. gallarum drachmas IIII. Rumicis radices in aceto ad tertias decoquito, eisq́ tritis reliqua ammisceto, ac simul terito, ad finē uero etiam gummi addito. Vsus autem tempore loco prius ex nitro cōfricto, illinito: sequēti uero die lauato ac similiter curato. Vtere eo & ad impetigines ac psoras asperas ac scabras. Oribasij, ad leprosos. Succi radicis hastulæ regiæ sexuncem, sulphuris uiui drachmas quatuor, mannę drachmas decem, nitri drachmas octo, illine cum aceto.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN DECIMO QVARTO SERMONE AETII CONTINENTVR.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBVS MEDICINAE TETRABIBLI SIVE QVATERNIONIS QVARTI SERMO SECVNDVS, ET EX ORDINE XIIII.

De sedis, pudendorum ac scroti affectionibus, & de simplicibus medicamentis quæ in emplastra coniiciuntur. Et de cruentis uulneribus & inflammationibus, abscessibusq; ac ulceribus ueteribus.

De affectionibus sedis, ex Galeno. Cap. I.

AFFECTIONES circa sedẽ ob multas causas difficulter curãtur. Nã & ualde tenero sensu prędita pars est: sæpe uero dictũ est, tales partes facilè ab acrioribus ac austerioribus medicamẽtis iritari. Et ipse superfluitatũ alimenti transitus, tũ per se mordax est, tũ ob id maximè quòd simul cũ ipsis pertransit bilis, & aliquando quidã serosi humores. Et ad hæc accedit, quòd neque præfinitum est Medicis certũ tempus ad medicamenta imponenda: sed aliquando etiam tempore nõ conuenienti, ęgri ad recrementorum excretionẽ progrediuntur. Quin & humiditas ac caliditas locorũ, siccantibus simúlque frigefacientibus opus habens, nõ parum efficit ut ulcera ęgrè curabilia fiant. Mordent enim adstringentia, locus autẽ ferre non potest morsum, quũ subtili sensu præditus existat. Quapropter conueniunt ipsis medicamenta, quæ adstringũt citra asperitatẽ: qualia maximè sunt ex metallicis, ea quæ neque acria, neque acerba ualde sunt. Hęc enim lota, citra mordacitatem faciũt id quo opus est. Horum igitur in summa memores, materiã experimento cognitam consequenter scriptam habete.

De inflammationibus sedis. Cap. II.

Ad inflãmationes ani, siue ex fissuris, siue ex tuberculis, siue ex ulcere fuerint. Palmarum passarum sextãtem, panis siliginei unciam unam, croci drachm. II. Palmas & micas panis sapa præmaceratas terito ac illinito. Quum autem inflammatio cessauerit, immi nuto pane, palmulas & crocum auge, donec curetur. Curata uero inflãmatione, utere sicco hoc ad ulcus. Cerusę & syrici pares portiones siccas tritas insperge. Facit hoc etiã ad tubercula condylomata appellata. Medicamentũ optimũ ad sedẽ, curat fissuras, & tubercula consumit, & dolorẽ confestim eximit. Sanat etiã ulcera depascẽtia, ac maligna, & ęgrè cicatricem accipientia. Deprimit præeminentia, & replet caua. Facit etiã ad tibiarũ ulcera, & ea quę dulcia appellãtur sanat. Mastiches, cerussę, spumę argẽti, succi hyoscyami, singulorũ unciam I. olei myrtei aut lentiscini, quo strigmentosum pharmacum fiat. Quod si etiã amplius quid de hyoscyami succo cõieceris, prodest. Reponitur in plumbea pyxide. Medicamentum ad sedem, Oribasij. Olei myrtei, libram unam, cerussæ trientem, thuris sextantem. Cerussam cum oleo myrteo ad mellis compagem cocțã, ad thus in mortario tritũ affunde, & unitis utere. Phicotyche Oribasij emplastrũ probatũ. Thuris drachmas decem, myrrhę drachmas VII. opij drachm. IIII. butyri drach. IIII. aluminis scissi drac. I. cadmię ustæ ac lotæ, põpholygis, utriusq; drac. VI. ceræ Tyrrhenicæ drachmas IIII. uitellorum ouorum assatorum, numero quatuor, adipis anserini drac. XVI. rosacei drachmas XVI. medullæ ceruinæ drac. XIIII. cerussę drachmas XIIII. plumbi usti & loti drachmas octo, lapidis hæmatitæ drachmam unam, œsypi drach. IIII. & dimidiam. Arida teruntur cum uino. Ambrosia emplastrum Oribasij. Ceræ, mellis, rosacei, spumę argenti, cerussę, adipis caprini, butyri recentis, singulorum quadrantem, thuris unciam unã. Aliud emplastrum sedis dolorem mitigans ac adimens. Spumæ argenti, cerussæ, ceræ, singulorum unciã I. rosacei sexuncem, croci dra. IIII. medullę ceruinæ dra. IIII. amyli dra. IIII. meliloti unc. I. terebinthinę drachmas duas. Aliquando & ouorũ assatorũ uitellos duos aut tres. Spuma argenti & cerussa lotę ac siccatæ miscentur, deinde teruntur passo cum meliloto, croco & amylo. Emplastrum sedis ex cerebellis Andreæ. Adipis Anserini curati, ceræ, thuris, medullæ cerui, floris rosarum, pompholygis lotæ, cadmiæ teneræ lotæ, plumbi usti loti, singulorum drac. IIII. cerusæ drach. VIII. cerebellorum gruum drach. II. opij sesquidrachmam, œsypi drach. V. succi intybi cochlearium I. rosacei sexuncem, præpara & utere uelut dictum est. Ad inflammationem ignis sacri in sede. Emplastri ex succis lib. I. panis siliginei lib. I. croci unc. I. opij drachm. IIII. rosacei lib. II. Crocus & opium passo macerantur, panis uero in aqua, & ad ipsa trita affunduntur liquida. facit etiam ad podagras, in calida intemperie ac fluxione biliosa. Ad eminentias protuberantes. De rumicis agrestis radice humida adhuc corticem detrahe, & ipsam radicem parum cõtusam ut ex proprio succo madescat, statim eminentiæ ipsi affrica post factam alui exonerationem, nimirum ubi aqua ablueris, & linteo deterseris humiditatem. Hoc decrescente luna fiat. Aliud optimum ad omnem sedis inflãmationem. Malicorij sesquiunciam, meliloti unc. I. fœni græci cyathos II. Vini dulcis ueteris heminas quinque. Coquito ad tertias, & abiectis herbis, terito in uino cerusæ lotæ sextantem, pompholygis lotæ unc. I. thuris trientem, plumbi usti unciam I. Et liquefacito ceræ Tyrrhenicæ sextantem, olei myrtei quadrantẽ, rosacei quadrantẽ, butyri recentis insulsi sextantẽ, œsypi unciã I. medullæ ceruinæ unciã unã, adipis anserini trientem: hæc liquefacta, frigefacta ac erasa, ad trita adijcito, & intybi succum paulatim adstillato, & probè unitis utitor. Aliud Andromachi, quo utor inquit, Rosarum uiridium, drachmas VII. capitum papaueris drachmas IIII.

oua

oua cruda integra duo,butyri recentis,œsypi,mali corij leuissimè triti,singul.drach.XVI.mellis dodrātē,rosacei aut myrtei sexuncē,ceræ bessem. Aliud, quo utor ait. Cerusæ drac.V. spumæ argenti lotæ drach.V.thuris drach. VI. aluminis drach. III. croci obolos tres,uini & rosacei quantum satis est.

De fissuris sedis & de tuberculis. Cap. III.

Tuberculum quod condyloma appellatur,in sede fit, ruga aliqua corporum in ano reduplicatorum insurgente,ac præter naturam intumescente.Quum enim sinuosus sit anus,rugas coagmētatas habet.Vbi uero amplius intumuerit ruga,tunc sanè fit condyloma. Et aliquando quidem citra inflammationem fit,& molle est.Quandoque uero cum inflammatione,& durum est ac dolorosum. At uero fissuræ ac rimæ in sede fiunt,quandoque in adstrictiori parte, siue musculo adstringente,quandoque uero in ano. Et aliquando ex influentium acrimonia consistunt. Aliquando autem propter condylomatum inflammationem ac distentionem,partes circumsitæ rupturam sustinent.Curationes autem primum quidem fiunt per medicamenta.Dilata uero curatione, dum & indurantur & callosæ fiunt affectiones,chirurgiā adhibere oportet,ita ut in condylomatis quidem æger cōmodè locetur,& ipsum condyloma uolsella distentum funditus excidatur.In fissuris autem,ut callosa rimæ labia derādantur:quo supina ac recens ulceratio fiat ad facilem curationem. Post chirurgiā consequens curatio primum est suppuratoria, deinde repurgatoria,postea ad cicatricē perducens.Quæ uero in principio adhibētur ipsis auxilia,talia sunt.

Ad condylomata pharmacum,quod contrahit ac consumit ipsa. Misy assatum terebinthina liquida excipe,ut emplastri compagem habeat, & adhibito prius per aquam fomento impone.Vtere uelut admirando. Aliud. Testas ouorum ustas ac tritas lauato, & siccatas inspergito. Aliud Lucij. Ad inflammationes sedis,& rimas,ac condylomata. Facit etiam ad rimas pudendorum inflammatas. Cerusæ quincuncem, spumæ argenti lotæ sextantem & unciæ dimidium,recrementi plumbi loti,aluminis scissi,thuris,singulorum sextantem.Hæc cum uino albo ueteri trita,ad ceratum myrteum ac rosaceū ammisceto ac utitor. Facit ad sordida ulcera sedis, maximè uero circa coronam glandis & præputium consistentia,quæ neq; linamentis repurgantur, & à medicamentis ad depascentia ulcera destinatis exacerbantur.In summa uero perfusiones in condylomatis adstringentes esse oportet, & medicamenta ipsorum adstrictione quadam participare debent.

Aliud ad rimas in sede inflammatas,& ad condylomata. Cadmiæ teneræ ter ustæ ac lotæ, cerusæ lotæ,spumæ argenti lotæ,singulorum sextātem,ceræ quadrantem,ouorum duorū assatorum uitellos, sapæ cyathū I,rosacei cyathū I, Vtere.Est ualde commodū etiā ad antiquata. Ad rimas inflammatas, morsusq; ac feruores,quo ego semper usus, nullo alio opus habui.Collyria asteris aut thuris,aut aliquod consimile,succo hyoscyami & sapa diluito,& rosaceo sufficienti addito,quo strigmentosum pharmacum fiat,ex hoc anum assiduè illinere iubeto. Et primum quidem dolores sedat,Celerrimè uero etiā ulcera sanat.Potes & species collyrij accipere, & cū hyoscyami succo terere, ac pastillos efformare.Et usus tempore cum sapa ac rosaceo diluere. Aliud Andromachi,quo utor,inquit,ad rimas sedis,& cōdylomata inflammata. Lapidis hæmatitæ,ammoniaci thymiamatis,thuris,aluminis rotundi,singulorum drach.XII.In alio exemplari,sextantem, gallarum,croci,singulorum drach.I.terebinthinæ drach. IIII.ceræ tyrrhenicæ drachm. XII. rosacei drach.X. Vtere ad sedem quidem cum rosaceo,ad uterum uero cum unguento Salca appellato. Aliud ad cōdylomata & rimas,quo melius non est. Aluminis scissi drach.III.croci drach.IIII.cerusę drach.II.opobalsami drachm.I.thuris drach.IIII.aloës drach.I.œsypi drachm.VIII.ceræ drachm.VIII.liquabilia liquefacito, & ad arida trita affundito,ac unitis utitor.

Ad rimas in ano ac pudendis. Resinam pinus siccam cum rosaceo terito,donec strigmentosa fiat, & oui assati uitellū ammisceto ac illinito. Ad rimas sedis,inflammationesq; ac condylomata,puluis siccus mitigans ac eximens dolorem.Rhoidarij, Syrici,cerussæ,spumæ argenti,æquales portiones siccas insperge. Aliud.Foliorum hederæ siccorum cinerem cum uino & rosaceo in pila plumbea tere, ac utere. Aliud. Cineris rasuræ linteorum ustæ, & amyli,æquales partes tere, & foliorum oleæ uiridium succum misce,ac illine. Aliud Maię siue obstetricis ad fissuras & condylomata.Gallæ dra.VIII. plumbaginis drac.VIII.myrrhæ drac.IIII. cerussæ drach.IIII.tritis utere.Prodest ad omnia. Pastillus Aretæ Andromachi,pharmacum accommodatum ad rimas & condylomata,in maximis doloribus,citò liberat. Stibij,acaciæ,plumbi usti & loti,singulorum drachmas XVI.cineris siue spodij pompholygis lotæ,drachm.VIII.Fructus ericæ,aluminis scissilis,thuris,atramenti sutorij,myrrhæ, opij, singulorum drachmas VIII.Vino terito uelut collyrium,& excipe ac forma in pastillos,quos usus tempore passo diluito. Pastillus ad sedem & omnia ani ulcera, rimas ac condylomata. Pompholygis lotæ, terræ samiæ,amyli,terræ lemniæ,aloës ustæ & lotæ,thuris,sandicis,plumbi usti & loti,radicis symphyti,cētaureæ,singulorum sextantem,croci,squamæ æris, opij,tragacanthę,singulorum sesquiunciam.Excipe uino,& utere ut uoles. Pastillus ex solano halicacabo,uelut Hieras prodit,qui ad rimas parari solet in sede ac pudendo, & ad ulcera,condylomata, ad uerrucas, thymos ac formicarias appellatas, & ad omnem eminentiam. Facit & ad pustulas nocturnas,papulas,reduuias circa ungues & ignem sacrū. Et ad aures purulentas, & labiorum ac plantarum fissuras. Spumæ argenti drachmas XXIIII.cerussæ drachmas duodecim,corticis radicis halicacabi sicci drachmas VIII.atramēti sutorij drachmas quatuor. Terito uelut collyrium cum aqua,& forma pastillos ac utere,ad ualde inflammata cum lacte muliebri,ad ea quæ cicatrice opus habent cum uino. Andromachus autem hūc pastillum sic præparat. Cerussæ libram unā,spumæ argēti,corticis halicacabi, atramēti sutorij,rubricæ sinopidis,singulorum sextantem:in alio exemplari sexuncē:terito cum aceto, ac formato pastillos. Medicamentum cicatricē inducēs ulceribus in sede. Cadmiæ ustæ & uino extinctæ sextātem,cerusę lotę unc.I.plumbi usti ac loti unc.I.cerę unc.I.olei myrtei lib.I.Sicca cum uino terito ad dies sufficientes, & ceratum liquefactum ac refri

ac refrigeratum adijcito ac utitor unitis. Aliud sic cum, ad rimas præputij ac sedis, inducit cicatricem.

Cadmiæ, cerusæ, thuris, æquales partes. Facit & ad alia ulcera mirabiliter. Aliud cicatricem inducens. Cadmiæ ter ustæ ac lotæ, plumbi usti ac loti, diphrygis, singulorũ unc. I. Vino trita excipe cerato habẽte ceræ quincuncẽ, terebinthinæ drach. XIIII. olei myrtei quincuncem. Et unita ac in massam coacta seruato. Vsus uero tempore, de pharmaco sextantem, ceræ trientem, olei myrtei quantum satis est accipe. Aliud siccum rimas ac ulcera ad cicatricẽ perducens. Seminis spinæ Aegyptiæ sextantem, mastiches unc. I. Singula seorsim trita miscentur, & post sedatas inflammationes inspersa cicatricem inducũt. Aliud. Lapidis phrygij ter usti ac uino extincti, cadmiæ ustæ lotæ, cerusæ lotæ, aloës, thuris, singulorum drachm. IIII. squamæ æris lotæ drach. II. diphrygis drachm. II. diligenter tere ac utere. Aliud. Fructus ericæ, gallarum, thuris, acaciæ, pares portiones siccas insperge.

De thymis in sede ac reliquo corpore nascẽtibus, sycosiq́; ac uerrucis formicarijs, itẽq́; clauis. Cap. IIII.

Thymi appellationis originatio transsumpta est à cacuminibus eiusdem nominis herbæ in montibus nascẽtis. Thymi enim in corpore tuberculosæ sunt eminentiæ, asperæ, subrubræ, oblongæ, preter naturam auctæ, sanguinem effundentes dum auferuntur amplius quàm pro apparente magnitudine. Abundat autem hæc affectio circa sedem & pudenda ac media femora. Quandoq; etiam in facie consistit. Et quidam sanè parui sunt, & uocantur thymi: aliqui uero magnitudine excedunt, & appellãtur ficus: & aliqui mansueti sunt, aliqui uero maligni. Mansueti igitur thymi, carunculæ sunt paruæ quidem, uerum inæquales, obscuris eminentijs exasperatæ, albicantis coloris, aut subrubræ, & doloris expertes. Maligni uero thymi, duriores sunt & asperiores ac maiores, feculenti, ac liuidi coloris, dolorosiq; ac punctorium dolorem inducentes, & exacerbantur maximè ad manuum contactum & medicamentorum adhibitionem. Sunt autem omnes mansueti facile curabiles, maligni uero incurabiles. Curantur autem aliquando hi, non locali exectione, sed cum ablatione totius partis in quo sunt. Ad thymos. Saluiam herbam siccam tusam cum pinguibus caricis præbe edendam, & disparebunt. Verum in pecoribus ordeum rori exponito, & eandem herbam inspergito, & edere sinito, ac miraberis. Ad eminentias. Soleas ueteramentarias humidas urito ac terito, & uino præimbutas imponito. Aliud. Serpẽtis exuuium tritũ carne caricarũ reiectis granis excipito, & emplastri modo imponito. Si uero intra sedem fuerint, glãdulam inde facito, subdito, ac miraberis.

Aliud. Caninum stercus album ustum ac tritum & uino madefactum imponito. Cæterum uerruca acrochordon Græcis dicta, tuberculosa est eminẽtia. Nomen uero inde habet, quòd similis est uertice suo resectæ chordæ iuxta extremitatem. At uerruca formicaria, tuberculosa ac callosa est eminẽtia, nigricantis coloris fundamentum latum habens, & ad cutem residens, ad contactum dolorem exhibens eiusmodi, qualis à morsu formicæ animalis contingit. Vnde etiam nomen habet. Verum in ablatione sanguinẽ fundit, non pro apparentis magnitudinis ratione. Clauus autem callosa est eminentia, capiti claui assimilis, frequens autem est circa manuum extremitates, & circa calcaneum. Appellant porrò etiam in facie orientes magnas eminẽtias, ficus: à magnitudine imposita appellatione. Proinde conandum est ut per pharmaca tum mansuetos, tum malignos thymos curemus, ita ut mansuetis quidem, ea quæ consumere ac contrahere possunt adhibeamus. Malignis autem, ea quæ ad cancerata ulcera describentur, præsertim in mammis ac utero. At ubi uicta fuerint pharmaca & curatio protrahatur, Thymos quidem qui sunt in musculo ani adstrictorio, uolsella attractos radicitus excindere oportet, & siccum medicamẽtum sanguinem sistens inspergere, quale est quod flauum appellatur. Et post chirurgiam, pharmaca resiccantia adhibere, donec perfectè curentur. Nam unctuosa curatio affectionem refricat. Si uero in partibus magis expositis fuerint thymi, post exectionem quum magni fuerint ac multi, ustionẽ adhibere expedit ad sanguinẽ sistendum, & regenerationẽ in posterum prohibendam. Adhibita igitur ustione, curatio decernatur communis ad perusta, primum uidelicet ea quæ crustas amouere potest, deinde repurgatoria, postea resiccatoria. Crustas autem remouere possunt in talibus, lac & mel per linamenta adhibita. Quòd si scalpello solum excisi fuerint thymi, post excisionem siccum sanguinem sistens adhibeatur, & reliquus curationis ductus resiccans, uelut dictũ est.

Pharmaca consumentia ac resiccantia thymos, & uerrucas formicarias atq; acrochordonas. Medicamenta quæ consumunt ac resiccant thymos, sunt ea quæ cõmuniter curãt etiam reliquas uerrucas: Quale est hoc quod facit ad thymos in sede ac pudendo, aut in alio corporis loco obortos. Aluminis scissi, atramenti sutorij usti, glutinis, singulorum unc. I. squamæ æris sextantẽ. Trita glutine excipito cũ aceto prædissoluto, illinito. Ad thymos in sede, & dura ac non inflammata condylomata, & ficus. Squamæ æris drach. I. sandarachæ drach. I. auripigmenti drach. I. aluminis scissi drach. II. Terito per se singula & cum rosaceo, & ad strigmentitiam crassitudinem redacta largè illinito, & rasuram linteoli imponito, atq; bis singulis diebus curato. At uero in alijs corporis partibus aceto diluta illinito. Mirabiliter autẽ contrahit ac deprimit thymos in sede ac condylomata, & inflammata lenit, pastillus superiore capite descriptus, Arete appellatus. Heraclidæ Tarẽtini ad uerrucas formicarias inueteratas. Sulphuris uiui, sandarachæ, atramenti sutorij, singulorum æquales partes, terito cũ aceto, & pastillos formato. Et usus tempore aceto dilutos illine. Nos autem apposuimus his etiam elaterium pari portione, & ad formicarias atq; acutas uerrucas mirabiliter profuit. Verum in formicarijs primum scalpello circumscalpere oportet, atque sic pharmacum illinere. Oribasij ad formicarias uerrucas & acrochordones. Chalcitidis drac. VI. sandarachæ drach. IIII. cadmiæ dra. X. cum aceto assiduè illine, donec exciderint. Aliud melinum siccum, geminæ mixturæ, heliocaës, hoc est, sole ustum appellatum: calcis uiuæ partes duas, auripigmenti partem unam. Auripigmentum aqua prius terito, & calcem adijcito, & in uase aqua repleto siccari sinito. Hoc ubi tertio feceris, in uas fictile procul ab omni humiditate deponito. Facit ad uerrucas

rucas formicarias & instar chordæ apicis acutas, pterygia, callos, nomas, & epulidas. Aliud. Auripigmẽti drachmas VIII. sandarachæ drachmas sex, elaterij drachm. VIII. sulphuris uiui drachmas VI. radicis chamæleonis nigri drachmas IIII. Aceto diluta cogito in pastillos, & utere cũ aceto. Verũ in formicaria uerruca basim prius circũscalpe, uelut dictũ est. Aliud pharmacum accõmodatum. Hoc usus sanaui thymos malignos. Blaterij drachm. VIII. auri pigmenti tantundem, sulphuris uiui drach. VI. glutinis piscium drachm. IIII. trita excipe glutino aceto prædissoluto. Et utere in alijs quidem locis cũ aceto dissolutis, ad sedem uero cum rosaceo. Quomodo uero gluten piscium dissoluere oporteat, dictum est in capite, De sanguinem spuentibus, in pastillo qui gluten piscium recipit, Sermone octauo. Ad Thymos ualde malignos, post exectionem & ustionem exoriẽtes, uerrucas item formicarias, & instar apicis chordæ acutas. Pastillus Pasionis. Squamę æris drachmas XII. æris usti drachmas VIII. salis ammoniaci drachmas VIII. aluminis rotundi drach. VIII. thuris drach. XVI. Omnia terito excepto thure, ad multos dies aceto affuso in sole. Deinde thus adijce, ac rursus probe tere, & pastillos efforma, eosq; assidue cũ aceto illine, donec penitus exciderint. Ad eos uerò qui in sede sunt, um passo diluito. Cæterum ficus ablatos, & thymos ac condylomata curat, & rursus generari non sinit, & iam extantes præclare tollit, cinis lignorum uitis cum aceto illitus, & cinis ex uinaceis ustis, cum aceto.

De Hæmorrhoidibus sedis. *Cap.* V.

Hæmorrhois appellationis originationem habet à sanguinis fluxu. Est autem uelut dilatatio localis in sede facta, uasis quibusdam istic apertis, & progressu tẽporis callosioribus factis. Hæmorrhoidum uero aliæ sunt cæcæ, aliæ apertæ. Cæcæ sunt quæ omni tempore inflatæ sunt, & nihil excernunt: Apertæ uerò sunt, quæ per tempora sanguinem effundunt. Hęc affectio malorum plurimorũ causa hominibus existit. Nam & deformitatem, & miseram uitam hæmorrhoides inducunt. Multos uero etiam uita priuant. Et deformitatẽ quidem, propter coloris totius corporis uitiationem, ex euacuatione succedentem. Miseram uero uitam, propter corporis debilitatem. Quandoq; autem & de uita periclitantur sic affecti, quum ob excedẽtem euacuationem perfrigeratum hepar, aquã inter cutẽ operatur. Conuenit igitur recta diæta ac uenæ sectione præmissa, hæmorrhoidũ extirpationem moliri, & nullam penitus relinquere, quemadmodum quibusdam uisum fuit: possibile est enim incolumes euadere, optimumq; curationis finẽ assequi, post hæmorrhoidum extirpationẽ, eos qui oportuno tempore uenæ sectione & conuenienti diæta semper utantur, quemadmodũ Hippocrati placet. Inquit enim: Hęmorrhoidas sanãti inueteratas, si non adseruetur, periculum est hydropẽ aut tabem succedere. Non enim uelut quidam opinãtur, dixit, si nõ una fuerit seruata hęmorrhois ad sanguinis excretionẽ: Sed dixit, Si non adseruetur, hoc est, si nõ cõuenienti diæta utatur. Quòd autẽ sic uelit Hippocrates, ipsa aphorismi distinctio ostẽdit. Ait enim hic uir, Hæmorrhoidas inueteratas sananti. Est autem Sanatio perfecta liberatio, & legitima curatio. Quare iuxta Hippocratem non oportet aliquã hæmorrhoidem relinquere, sed omnes excindere, & post perfectam ipsarum curationem, per conuenientem, uelut dictum est, diætam, ad naturalem statum corpus curatum reducere, incidereq; cubiti uenam tempore oportuno, quo uidelicet coaceruatus in corpore sanguis euacuetur.

De Hæmorrhoidum chirurgia. *Cap.* VI.

Aegrũ itaq; præparare oportet per modici cibi usum, & aquę potũ, & ut plurimum etiam per clysteris infusum, tum prolectandi stercoris gratia, tum ut sedes irritata promptior ad euersionem fiat. Deinde adhibeatur Chirurgia, quemadmodum in tractatu De chirurgia ostensum est, ita ut singulæ hęmorrhoides uncino distẽdantur, & basis prius circumscalpatur, & per uncinũ obtorqueantur. Deinde paruo interstitio facto obligentur, & resecentur. ipsa enim obtortio adstrictioni correspondens, uasa contrahit ut cõsidant, quo post excisionem sedes minus sanguinis effundat. Quapropter oportet unamquanq; hæmorrhoidem hamulo distendere, deinde fundamentum circumscalpere, postea per hamulum obtorquere, & porrigere hamum tenendum ministro. Postea uero etiam in alijs idem faciendum est. Postquàm uero omnes hamulis distendimus, circumscalptas funiculis obligabimus, & ministro tenendas dabimus. Et tũc primum distentam primam excidimus, & reliquas consequenter ex ordine tollimus. Post exectionem uero, siccum sanguinem sistens apponimus, & spongiam lino obligatam adhibemus, & fili principium foris relinquimus. Postea decernimus consequentem curationem, per linamentorum immisionem, spongiarum appositionem, obligationem sedi conuenientem. Curatio uero postea cõmunis est. Securior itaq; & compendiaria curatio hęmorrhoidum est ipsa chirurgia. Quandoquidem uerò quidam melius esse putant assidue purgari per hęmorrhoidas, uelut mulieres. Quidã uero ob timiditatem, per medicamenta potius aliquas ex his aut omnes tolli cupiunt: cõsequẽter subiũgemus auxilia ad has conuenientia. Extractoria hæmorrhoidũ. Quandoquidem pleræque hæmorrhoides opus habent extractione, ad faciliorem medicamentorum impositionem, necessarium est & talia pharmaca describere. Cyclamini succus illitus, & hæmorrhoidas irritat, & non sinit ipsas contrahi in chirurgia, & sedem extrahit ac euertit. Magni pharmacũ accommodatũ, ad hęmorrhoidas extrahendas. Piperis ac nitri utriusq; pares partes terito, & sedi adhibeto. Aliud. Succum cyclamini cum pari mellis mẽsura ad cõpagẽ mellis coquito. Probè facit. Aliud. Hoc uix prolabentes hæmorrhoidas extrahit. Succi centaurij drach. II. aluminis liquidæ drachm. II. misyos drach. I. staphidis agrestis drach. I. Excipe melle & illine sedem. Aut lanam pharmaco imbutam in sedem inde. Quum autem promptitudinem induxerit, & sedes prolapsa fuerit; & hæmorrhoides apparuerint, imponito ea quæ ad hæmorrhoidum curationem describentur. Quæ aperiant hæmorrhoidas. Aperiunt autẽ has, in his quibus sanguinẽ per ipsas excerni uolumus, amaracinũ unguentũ illitũ, perdicij herbæ folia uiridia assidue affricta, mercurialis trita & uelut glans immissa, fel bubulũ per lanæ tomentũ inditũ. Sistẽtia sanguinis hæmorrhoidum fluxum. Sãguinem qui ex hæmorrhoidibus

nimium

nimium euacuatur, sistunt aloë imposita, squama ferri, plumbum ustum cum posca. Aliud, sanguinem sistens confestim. Acaciæ fuluæ drach. IIII. plūbaginis drach. IIII. tragacanthi drachm. II. Singula seorsim terito, & misceto, & aqua subacta crassius imponito. Si uero penitiores fuerint, in massam coacta indito. Aliud delens hæmorrhoidas & omnē sanguinis eruptionem. Mororum crudissimorū ficorum sesquiunciam, chalcitidis sesquiunciam, lapidis molaris trientem, pennarū corui scrupulos XXI. Extremitates pennarum torreto ac terito, deinde omnia uino subacta ad strigmentitiam spissitudinē redigito. Et in hæmorrhoidibus quidem indito. In extrinsecis uero sanguinis eruptionibus illinito, ac obligato. Asclepiadæ prolutio hæmorrhoidum. Spinæ Aegyptiæ quincuncem, foliorum salicis, artemisiæ, sideritidis herbæ, singulorum trientem, in quatuor aquæ sextarijs coquito ad dimidias, & herbas quidem abijcito, ad aquam uero decocti siccum hoc ammisceto. Melanteriæ à clauis drach. X. aluminis rotundi drach. VIII. spumæ argenti dra. IIII. gallarum dra. III. misyos dra. II. soreos drac. II. Siccum in decocto diluito, & cum eo septies in die perfundito, atq; hoc per triduū facito. Si uero reliquiæ quædam hæmorrhoidum restiterint, eas quarta die acu cōpungito. Et si quidem senserint, aut cruentatæ fuerint, decoctum illud similiter prodest, de sicco uero dimidiam partē misce. Prolutione uero facta, ipsum siccum pharmacū adhibe, ut exacte urantur, propter inflāmationē aūt forinsecus panem impone. Hoc cito urit. Ex cataplasmate uero intra septimū diē excidunt crustæ. Mirabiliter quoq; hæmorrhoidas hoc tollit. Cicutæ siccæ dra. II. succi hyoscyami dra. IIII. aluminis dra. II. ęris usti dra. II. rubricę dra. I. cerato rosaceo excipe & impone, faciūt & mali punici acidi cortices sicci cū aceto impositi. Si uero penitiores fuerint, uelut glādē supposititiā indito. Aliud ualde præclarum. Sandarachæ dra. VIII. auripigmenti dra. VIII. cum lixiuio diluta impone. ægro antea probe collocato. Mortificatur enim hæmorrhois, & decidit in semihora resiccata, & à fundamento deuoluta. Verum circū hæmorrhoidas ceratum illinitur, & fit hoc in sole, aut apud ignem. Debet enim homo in eodem situ permanere, donec pharmacum abluatur. Aliud, ad hæmorrhoidas, quod sedat etiam inflammationes ani. Et illæ mortificatæ resiccantur uelut uuæ passæ, & decidunt in septē diebus citra exulcerationem. Cæterum ad condylomata ac fistulas confert eaq; curat hoc. fecis uini siccæ ustæ quadrantem, misyos sextantem, aut pro misy, soreos sextantem. Vtere uelut optimo, fex autē occulitur in prunas, & uritur, donec albescat. Aliud. Stercus asini siccum accipito, & ex eo ollulam paruam impleto, & mannæ thuris dra. VIII. & tithymalli sicci manipulum unū addito, & accenso stercore bubulo, ad carbonū speciem exurito, eaq; trita imponito, donec excidant. septima enim die citra inflammationem mortificatæ decidunt. Aliud mirabiliter exscindens hæmorrhoidas. Chalcitidis ustæ, misyos usti, atramenti sutorij usti, diphrygis, soreos, singulorū drachmas IIII. squamæ æris ustæ drachmas duas. Vtere ipso sicco, & instar testæ induratæ excident. Est hoc præclarū, & omnem carnis eminentiam cōtrahit. Aliud Hippocratis ad hæmorrhoidas admirandum. Gallarum sextantem, myrrhæ sextantē, aluminis scissi quadrantem, melanteriæ quadrantē. Contundito, cribrato, terito, ac utere sicco. Ego uero in penuria melanteriæ, sori adieci, & fecit mirabiliter. Nam intra paucos dies citra mordacitatem ac ulcerationem, hæmorrhoidas dissipat. Verum uino præeluere oportet, atq; sic inspergere.

Ad anum aut sedem procidentem. *Cap.* VII.

Nos per muriam, aut marinam aquam, prius anū fouere solemus prolapsum, & sæpe nullo alio auxilio opus habuimus. Aliquādo uero salem tritum inspergimus, ęgro commode ad hoc collocato, & sufficiēs tempus expectamus, donec destillantes humiditates extrà processerint. Deinde abluta prolapsa recti intestini parte, illitionibus adstringentibus utimur, nimirum acacia, aut hypocysthide cum uino. Deinde anum retrudimus, & sequenti die insessionem paramus, aut infusum adstrictoriā uim habens, quale est uinum nigrum austerum, in quo decocta est myrtus, aut oleæ folia, aut malicorium. Cæterum in pueris adstringētium usum remittere oportet, & mitiora adhibere. Si uero res urgeat, etiam lumbis adstringentia imponemus cataplasmata ex palmulis ac malis cotoneis & similibus. Item sedi similia adhibebimus. Victus autem sit boni succi, & lactis potus decernatur. Et pultes ex lacte parētur, qualis est oryza cum lacte cocta, & similia. Vinum detur aquosius. pharmaca uero huic affectioni commoda sunt eiusmodi. Gallam coquito, & cum leuigata anum integito, & siquidē fortiore auxilio opus habes, in uino cocturam facito, sin leniore, in aqua. Aliud. Corticis pinus drach. VIII. pilularum cupressi, drac. II. plumbaginis drach. II. prælauato cum uino adstringēte & acerbo, & sicca trita inspergito. Aliud. Recrementi plumbi drach. VIII. thuris drach. II. prælue, & trita insperge. Aliud. Balaustiorum drach. I. malicorij drach. II. seminis hyoscyami drach. VIII. cerusæ drachm. VIII. myrrhæ drachm. II. plumbi loti drach. II. prælue & insperge. Aliud nostrum ad procidentem anum. Fructus ericæ, gallarum, acacię, cerussę, succi hypocisthidis, corticis pini, myrrhę, thuris, ęquales partes siccas insperge, ubi uino austero sedem prius laueris. Aliud. Lentis ustę, panis usti, farinę erui, ęquales partes imponito cum aceto & sapa. Aliud. Sedem uino prę lauato, & picem aridā tritam inspergito, aut ollulas ustas tritas. Aliud. Cupressi decocto perfundito, & stercus caninū siccū inspergito, picem uero siccā, bitumen, & cyperū suffito. Aliud. Coriādri semē, & laser, trita cū uino illinito. Et torpedinem uiuā assidue apponito, & cōtrahet. Aliud. Bitumen & gallā ęquis portionibus tritis siccis sedi inspergito. Valde pręclarum hoc est.

De prolabētis sedis perustione Leonidæ. *Cap.* VIII.

Quum fluxus ęgre curabilis apparuerit, & dięta nihil profecerit, neq; medicamenta contulerint, structura mali iā inueterata, ad ustionem peruenire oportet. Quum enim alia intestina inter partes principales connumerentur, externa extremitas intestini recti principalis non est: Sed & dum uritur & secatur, nullum periculū inducit, uelut ipsa experientia testatur. Inurere autem conuenit per cauteria nucleoformia externam sedis partem extremam, ex moderatis interuallis. Sufficiēs est enim ustio ad fluxionem superandam. Cicatrix autem solida succedēs, anum in am

in ambitu constringit, post ustionem uero, lac cum melle unito, & linamenta ex eo imbuta indito, ac obligato. Postquàm uero elapsæ fuerint crustæ, lentem cum melle imponito. Repurgatis autem ulceribus, utere emplastro ex ordeo, aut aliis cicatricem inducentibus, supra ad sedis affectiones præscriptis.

De abscessibus sedis, Leonidæ. Cap. IX.

Inflammatione prægressa aliquando circa anum abscessus oritur. Quod ubi contingit, plura corpuscula putrescunt, propter locorum humiditatem ac largã caliditatem. Vnde necessarium est in chirurgia ablatione uti, & propterea facile in fistulam trãsire. Proinde in simplicioribus quidem abscessibus facilis est curatio. Verum in magnis affectionibus, ano orbiculatim amputato, plerumque dum cicatrix inducitur, podicis meatus constringitur, & obturatio cõtingit. Quapropter conducit inter curãdum, primis curationis temporibus linamentum parare, idq; in tetrapharmaco, aut alio quodam ad curationem cõmodo, dissoluto intinctum indere in sedem. Tempore uero inducendæ cicatricis, canalem stanneum rotundum sedis meatui conuenientem immittere. Qui foris quidem sit amplus, uerum apposita parte in profundo sita rotũdus ac leuis, habeátque in medio foramen, per quod flatus reddi possunt. Illinatur autem canalis ex medicamento cicatricem inducente, aut samia terra cum uino, aut cerusa, forinsecus autem splenium aut lana incumbat, & commoda obligatio fiat. At uero canalis ipse usq; ad perfectam curationem inditus sinatur.

De ulceribus sedis proserpentibus, ac depascentibus. Cap. X.

Fiunt aliquando in sede ulcera proserpentia & depascẽtia. Si quidem igitur nome depascẽs in adstrictorio musculo fiat, conari oportet ut per sedulam medicationem ad nomas pertinentem affectio curetur. Nã interiores ani partes, ipse inquam adstrictorius musculus, neruosus quum sit, neq; ustionem neq; sectionem sustinet: exciso enim musculo illo, conuulsio sequitur, & nimirum etiam carunculæ imminutio ac decremẽtum: Id quod inde nobis cognoscere datur, quòd sæpe etiam non adhibita chirurgia, ab ipso depascente ulcere musculus ille consumitur, & carunculæ decrementum, Rhœada Græci uocant, cõsequitur. Vtendum igitur est auxiliis ad nomas descriptis, ita ut myrtorum ac malicorii & rubi decocto, ac similibus, assidue irrigemus, & primum quidem corporibus à natura alienis crustam inuramus, per faustinum appellatum pastillum aut consimiles. Deinde utamur eo qui ex usta charta cõstat, postea Isidem emplastrum cum multo rosaceo dissolutũ per linamenta indamus, & sic reliqua deinceps consequentia faciamus. Cæterum phagedænico ulcere proserpẽdo exedente in ano existẽte, audere aliquid oportet, & aliena à sanis excindere. Deinde ustionẽ adhibere. Quum enim carnosus sit podex, tales chirurgias facile sustinet, post chirurgiam autem, consequenter curatio, uelut aliorum ulcerum facienda. Si uero ustio adhibita fuerit, curare conuenit, uelut in prolabente sede prædictum est.

De fistulis ani, Leonidæ. Cap. XI.

Quandoquidem ex mala ulcerum curatione, & præcipue circa sedem, sæpe fistula succedit, consequenter etiam de his dicendum est. Proinde ægro in sella, aut alio quodam plano loco collocato, artifex à dextris magis ipsius ægri desidens chirurgiam perficiat. Cõuenit autem specillum accipere, & caput eius in medium fistulæ immittere, ipsúmque propellere, quousque per inanem meatum progredietur. Deinde medium sinistræ manus digitum in sedem immittẽs, per ipsum specilli caput arripiat, postea reflectẽs specillum, & ambas fistulæ extremitates inter se adæquatas sinistra manu distendat, atque sic omnia corpuscula callosa per ambitum excindat, unico contactu, si id fieri potest. Si uero post sectionem apparuerit callus adhuc insidens circumscalpatur. Manifestus autem est callus, quum sit subalbidus ac renitẽs. Si uero etiam rugæ propinquæ apparuerint, uolsella extentæ resecentur ad ulcerum explanationem, & facilem deinceps curationem, post chirurgiam manna thuris sectionem implebimus, & linamentis inditis conuenienter deligabimus. Et consequenter communi aliorum ulcerum curatione utemur. Cæterum in his qui ob molliciem aut timiditatem rogãt nos, ut per medicamenta curentur, primumconari oportet ut per pharmaca resiccãtia ac fistulas claudẽtia curemus. Quæ si nihil effecerint, ad ea quæ callosa corpuscula erodere ac consumere possunt, transeũdum est, quæ fistularia collyria appellantur: quorum præparationes in uniuersali de fistulis tractatu paulò pòst in hoc Sermone dicemus. At uero medicamenta quæ fistularum resiccationem promittunt, sunt emplastrum ex spuma argenti & aceto ac oleo paratum, & emplastrum sine cera, & fuluum Galeni, & harmonia, & ex salicibus, & ex lolio cõstans, & consimilia: facit & hoc ad fistulas incipientes in sede, rimasq; ac condylomata, pæoniæ radicis ustæ quadrantem, bituminis Iudaici sextantem, sulphuris uiui unc. I. ceræ sextantem, olei myrtei quãtum satis est. Aliud. Mala cotonea ad cinerem exurito, ac trita superne ad osculum fistulæ imponito, & linamento indito, emplastrum ex uino & oleo, aut simile quoddam adhibeto ac deligato, & alternis diebus soluito. Pastillus ad fistulas sedis. Chalcitidis ustæ drach. VIII. æris usti drachm. IIII. cadmiæ drachm. IIII. cretæ terræ drachm. IIII. pompholygis drach. III. Lycii drach. III. aloës drach. II. croci drach. gummi drach. XVI. terito cum succo senecionis, aut serapidis tres testiculos habentis, & formato pastillos, & utitor siccis, & cum aceto & cum cerato. Vtere etiã ad uniuersales fistulas describendis.

Ad intertrigines inter fœmora ex itinere obortas. Cap. XII.

Chalcitis cũ aqua trita ac illita prodest. Et plũbago cũ aceto aut uino. Et spuma argenti per se, & cum myrto sicca trita. Aut alumen in testa ustum tritum insperge. Aut fici folia usta ac trita cũ oleo illine. Aut rosarum capita unà cum flore trita insperge. Aliud quo utor ualde efficax, plumbaginis drac. VIII. gallarum dra. IIII. aluminis drac. I. myrrhæ dra. II. siccum hoc insperge. Aliquando uero cũ oleo myrteo illine. Ego uero uino semper prius lauo, & siccũ inspergo. Aliud, facit & ad papulas feruidas in femoribus ac sub alis, ex sudoribus obortas, præsertim in corpulentis hominibus. Syrici unc. I. fuci tinctorii unc. I. testæ ex clibano antiquo sextantem, prælauato & inspergito, probe quidem facit, uerum lintea inficit, facit & ad ambusta cum cerato.

De

De thymis in pudendis, Leonidæ. Cap. XIII.

Huius affectionis proprietatem in loco de thymis in se de diximus, fiunt autẽ & hic thymi, aut in sola glande, aut in cole, aut in præputio. Aliquando uero in omnibus relatis locis. Antea uero dictum est, quòd mãsueti facile curãtur. Maligni difficulter, & per affectæ partis ablationem sanãtur. Quomodo autem cognoscere oporteat & mãsuetos, & malignos, etiã relatũ est. Si quidẽ igitur mãsueti fuerint thymi ac parui, per uolsellã distẽti excindantur, & aliquo sanguinẽ sistente ac crustã inducente illinãtur, quale est siccũ flauum appellatum, quo per crustã, simile quidã ustioni efficiamus. Quũ uero multi fuerint & magni, tũc post excisionem ustio adhibeatur ad sanguinẽ sistendũ, & affectos locos ad aliũ statũ transmutãdos, & thymorũ regenerationẽ prohibendã. Quum autẽ totum præputiũ thymis fuerit refertũ, tũ iuxta internã, tũ circa externã partẽ, difficile erit ipsum cõseruare. Itaq; necessariũ erit, quãtum eius fieri potest, ad cutis prẹputij sectionem progredi. Quum igitur ustio post excisionem adhibetur, curatio decernatur ad perusta, relata in tractatu de prolabẽte sede. Excisis autẽ thymis, & post excisionẽ sicco crustã inurente adhibito, post crustæ discessum reliqua curatio resiccatoria fiat. Vnctuosa enim pharmaca affectionẽ refricant. Cæterũ in his qui chirurgiam reijciunt, utendum est talibus medicamentis. Medicamentum resiccans thymos xeraphium appellatũ. Chalcitidis crudæ sesquiunciam, misyos crudi sesquiunciã, squamæ æris sextantẽ, aluminis scisi unc. I. Locũ cũ uino prius lauato, & siccũ inspergito. Aliud. Gallã & alumen trita inspergito, & exarescent. Vtere etiã si in alio corporis loco thymi fiunt. Aliud, egregie tollens thymos & carnẽ excrescentem in pudendis. Origanum & rutẹ radicem, paribus partibus urito, terito ac inspergito. Vtere hoc uelut optimo.

De rimis in pudendis, Leonidæ. Cap. XIIII.

Rimẹ ac fissurẹ in præputij summitate fiunt, quãdo angusta ea existens uiolẽter reducitur. Ruptis autẽ corporibus, inflãmationes succedũt & dolores intẽti. In principijs igitur, omnis rima dũ recẽs est cruẽtatur. antiqua uero callosa fit, & rursus quũ uiolenter diseparatur, rupta rursus cruẽtatur, proinde ad curam festinare oportet. Vbi uero antiquatæ fuerint, & callosæ factæ curationem distulerint, nihil proficiẽtibus medicamẽtis, cõfert cutem abducere, & callosa rimarum labia, supino scalpro quantum eius fieri potest, superficiaria sectione diducere. Resupinatæ enim & recentes factæ rimæ ac fissuræ, celerrime sanantur.

Medicamenta ad rimas & reliqua pudendorum ulcera. Cap. XV.

Rimas medicamentis curare conandum est antea, citra chirurgiam, & utendum est plerisq; ad rimas sedis prẹscriptis, & præsertim eo quod Lucio inscribitur: facit enim & ad rimas in præputio, & ad ulcera sordida, & præcipue quũ detrahi ac reduci non potest. Inijcitur autem cum oleo & uino per clysteriolum. Mirabiliter autem facit ad rimas in præputio & recentes, & inueteratas, urina quæ inter mingendum intra præputium ac glandem obiter suscipitur, & celerrime sanat, ut ne opus quidem sit alio auxilio. Aliud ad rimas præputij. Resinam frictam cum rosaceo terito donec strigmentitiam compagem accipiat, & ammixto oui assati uitello utere. Aliud, ad rimas & reliqua ulcera. Colocynthidem siccam urito ac terito, & cũ rosarum flore utere. Idem facit & anethum ustum. Aliud, ad præputij rimas, & glandis ulcera, repurgat, & cicatricem inducit. Lapidis phrygij ter usti & extincti, primum butyro aut rosaceo, deinde melle, postea uino, sextantem, florũ rosarum unc. I. malicorij unc. I. utere. Aliud, ad rimas præputij & ani, & pudendi muliebris. Cerusẹ, plumbaginis, gallarum, myrrhæ, æqualibus partibus utere siccis, aut cum uino & oleo. Aliud, rimas & ulcera ad cicatricem perducens, & acrimonias obtundens. Cadmiæ teneræ ter ustæ sextãtem, rosarum recentium detractis unguibus sexuncem. Cadmiam tundito ac cribrato, & cum rosis terito donec exarescat, & sicca inspergito, ubi prælaueris cum uino. Aliud ad pudenda & sedem. Lapidis phrygij ter usti ac extincti uelut dictum est, cerussæ lotæ, cadmiæ, thuris, aloës, singulorum unc. I. squamæ æris drachm. II. diphrygis drach. IIII. utere sicco. Aliud siccum, ad pudendorum rimas & ulcera spontanea. Aloës unc. I. florum rosarum sextantem, utere confidenter. Aliud ad eadem. Aloẽn solam tritam inspergito. Si uero adstrinxerit, cadmiã ter ustã ammisceto. Mirabiliter efficax est. Aliud. Pastillum ex halicacabo lacte dilutum exhibeto. Habetur eius prẹparatio capite tertio, ubi de fissuris & tuberculis sedis tractatur. Verũ in his qui prẹputiũ reducere non possunt, lacte eundem diluito & tepidum per clysteriorum inijcito. Aliud, ad spontaneas pustulas in pudendis, & maxime in his qui prẹputium reducere non possunt. Glaucium cum uino terito, & ubi prælaueris, per fistulam pus attrahentem, tepidum inijcito. Aliud lene incarnans & cicatricem inducens. Amylum per se tritum inspergito. Aliud. Colophoniam tritam solam inspergito. Aliud. Colophoniam, thus, amylum, paribus portionibus inspergito. Aliud. Aloës primariæ, cerusæ, rosarum siccarum, æqualibus partibus tritis utere. Aliud. Collyrium ex thure tritum siccum insperge, aut cum uino dilutum per linamenta indito, aut cum lacte inijcito, facit & quod Aster appellatur, & quod Cleoni inscribitur, & similia. Oribasij ad præputij ac ani rimas. Inducit cicatricẽ. Cadmiæ lotẹ, cerusæ, thuris, æqualibus portionibus, utere, facit & ad alia ulcera mirabiliter.

Ad inflammationes pudendorum. Cap. XVI.

Inflãmata pudenda rosarũ & meliloti decocto perfundito: Aut betæ folia siue semen tritum, in aqua ferue facito, & calido perfundito, facit ad eos qui præputium retrahere nõ possunt. Cataplasma uero adhibe ex pane cũ palmulis sapa præmaceratis, cũ modico rosaceo. Aut malicoriũ in uino coctũ ac tritum cum pane ac modico rosaceo pro cataplasmate impone.

Ad nomas in pudendis. Cap. XVII.

Si ulcus depascens, nomen Grẹci uocãt, aut erosio fiat, laxa forinsecus apparet pars erodenda. Et si circumprematur, humorem tenuem subcruentum excernit, deinde feculentum. Conuenit itaq; perfusionibus adstringentibus in his uti ex decocto myrti, ruborum, oleæ syluestris, rosarum, malicorij, plantaginis, polygoni, pharmaca uero ad nomas commoda sunt, pastillus corax, id est coruus inscriptus. Habet autem sic, Gallarum sextantem, squamæ æris sesquiunciam, chalcitidis crudæ unc. I. thuris unc. I. terito

 in aceto

in aceto ad sufficientes dies, & ad finem mellis quincuncem addito. Et ex olei myrtei lib. I. ac semisse, adipis taurini recentis besse, ceræ triente, terebinthinæ unc. I. ceratum effice, & in linamentis utere, & per fistulã puris attractoriam inijce, per rosaceum dissolutũ. Et superne spõgiam ex uino expressam impone, aut ceratum habens malicorium aut gallas. Aliud ex charta usta. Chartæ ustæ sesquiunciam, squamæ æris sesquiunciam, auripigmẽti dra. VI. sulphuris ui ui dra. VI. plumbi usti drac. III. Insperge siccum, aut melle & rosaceo dilutum per linamẽta inde. Si uero præputium reducere nõ potest, plurimo rosaceo dilutum, & modico melle addito, inijce. Aliud siccũ, quod sanauit quosdam iam secandos. Chartæ ustæ sextantem, gallarum sextantem. Vtere sicco.

Ad carbunculos pudendorum. Cap. XVIII.

Spumæ argenti dra. IIII. cerusæ dra. II. thuris drach. I. Trita insperge, & rasuras linteorũ impone. Aliud. Adipem caprinum cum uuis passis tritum impone uelut cataplasma. Hoc suppurat, & dolorem eximit, postea eundem adipem cum pice liquida unitũ imponito. Aliud, pilulas stercoris caprini ustas cũ melle imponito.

Ad interna in meatu urinæ ulcera. Cap. XIX.

Lycij dra. II. myrrhę dra. II. atramẽti sutorij dra. I. chalcitidis drach. I. omnia simul trita cum passi hemina una, & uini ueteris odorati cyatho uno, coquito donec uniantur, & reponito in plumbo. Vsus uero tẽpore rosaceo diluta inijce: facit & ad ulcera inter anum & testes. Ego autem cygnaria collyria cum lacte diluta per clysteriolum inijcio, & bonum testimonium ipsis præbeo.

Ad scabiosum scrotum & pruriginosum. Cap. XX.

Contingit etiam circa scrotum assidue scabies & pruritus, ex influxu humorum acrium ulcerantium cutem. Et ubi quidem plures fuerint & acriores allati humores, cutem ipsam exulcerant. Si uero paucio res ac crassiores, squamas generant, & pruritum inducunt. Curatio horum fit per congruam uictus rationem, & per medicamenta. Aliquando & raro per chirurgiam. Itaque ab acrium esu abstinendum est, & præsertim ab oleribus mali succi. Quæ uero exhibentur bono succo prædita sint. Qualis est lactis potus assiduus, ptisana, halica, gallinarum oua, porcellorum extremitates & uentriculi. Vinum tenue dilutius & album. Ex localibus auxilijs, præsertim ubi squamæ ulceri adhærent, & dolor adest, conuenit cataplasma ex fabæ lomento. nam & dolorẽ mitigat, & ulcera repurgat. Sit aũt ex faba Aegyptia lomentum. Idem facit sesamũ crudum, & erui farina melle subacta & imposita. Repurgatione uero ulcerũ facta, prurituq; lenito, ad cicatricẽ inducendã pergemus: probe autẽ facit in his partibus, misy cum sulphure uiuo tritũ, & cerato myrteo exceptũ. Conducit & plumbi recrementũ, & spuma argenti cũ myrteo cerato. Et emplastrum ex cadmia, & emplastrum ex hordeo. Pręclare auxiliatur etiã scroto in superficie tumefacto, terra cimolia cum aqua diluta ac illita, quam illitã exarescere sines, & aqua tepida loco abluto, myrtum siccam tritam modica myrrha addita insperges. Inducta uero cicatrice, nullaq; molestia nec pruritu uexante, curatio transacta est. At si scabie sanata, pruritus restat, aut augetur, aut scrotum humore destillat, Nitrum cũ staphide agresti & alumine liquido, rosaceo & aceto dilutum, in balneo illinere iubemus. Et à balneo oui candidum cum melle imponere. Si uero uehemens & intolerabilis est scroti pruritus, fex aceti sicca cum uino madefacta adhibetur, eodem modo uelut pręcedens medicamentum, illito etiam postea oui albumine. Quòd si adhuc amplius uim eius augere uoles, ustã fecem accipies. Idem pręstat alumen cum melle probe coctum, & reliqua quæ ad pruritus retulimus.

De testium ac scroti inflãmatione, Leonidæ. Cap. XXI.

Quãdoq; testes soli per se inflammantur, quãdoq; testibus nihil affectis, scrotũ inflammatum est. Aliquando uero testes unà cum scroto inflammantur. Sicut autem in alijs corporis partibus, ita etiam in his, uel ex humorum influxu, uel ictu, uel collisione inflammatio contingit. Proinde solo testiculo inflammato, scrotum colorẽ naturalem habet, ipse uero testis tumidior, duriorq; ac amplior tactui occurrit. Adest dolor pulsatiuus usque ad renes pertingẽs. At si scrotum inflammatum est, tumor rubicundus in superficie est, renitens ad tactum ac dolens. Vtrisq; uero inflammatis, testibus uidelicet & scroto, ex signorum augmento magnitudinem inflammationis iudicabimus. Proinde cibi parsimonia, & aquæ potu per totũ curationis tẽpus utendum est. Et si inflãmatio uehemens fuerit, præsertim in iuuene sanguinẽ multũ habẽte, uena cubiti secãda est, si id fieri potest, sin minus, tali. Nã & hanc secare prodest, ubi sanguis non fuerit multus. At pro localibus auxilijs, si testes sunt inflãmati, & maxime ubi nerui à qbus pendẽt simul affecti fuerint: lanã oleo cõmuni aut anethino imbutam adhibebimus ac deligabimus. probe facit et uerbenaca recta in oleo cocta modico uino addito, & scroto imposita, atq; lana superilligata. Cataplasmatis uero ad inflãmationes soluẽdas idoneis utemur. E quorũ numero admirandũ est, ad testiũ præsertim inflãmationẽ, Cataplasma ex faba Aegyptia. Decorticatur autẽ faba cocta, & cũ modico melle trita illinitur. præstat etiam ad testium ac scroti inflammationes, cataplasma ex puro pane, quo ego assidue utor, quandoq; cum oleo & aqua, quandoq; cum mulsa. Egregie facit etiam id quod ex uuis passis cũ cumino torrefacto ac trito, modico melle addito paratur, prodest & asphodeli radix cum polenta in uino cocta. Et lini semen in aqua mulsa coctum. Et senecio cum polenta. Et cupressi folia per se, uel cum panis mica. Ceratum ad testium inflammationes efficax. Ceræ, resinæ pinus, olei anethini & narcissini, singulorum dextantem, cumini sex uncem, fimi asinini pilas tres, fimum arefactum terito & cribrato, & cumino ammisceto, deinde cum cerato liquefacto committito ac imponito. Et lanam narcissino aut rosaceo oleo imbutam superilligato. Confert etiam emplastrum ex succis rosaceo dilutum, durante uero inflammatione, aqua marina calida affundẽda est, & cerata adhibenda inflammationes discutiẽtia: qualia sunt ad mamillas inflammatas descripta. Quòd si non soluatur inflammatio, sed transmutetur, suppurationem cum cataplasmatis adiuuare oportet, perfectoq; iam abscessu chirurgia adhibenda est, & communi curatione utendum. Si uero nome depascens accesserit, eadem curatione etiam hic utendum erit, quam superius ad sedis nomas tradidimus. Oribasij ad testium tumores laxos ac in

ac inflammationes. Olei lib. I. alij habent dextãtem, plumbaginis, cumini, passularum sine uinaceis, farinæ fabarum, singulorũ trientẽ, ceræ sextantẽ, plũbaginem cũ oleo ad cõpagem coquito, deinde cerã cũ colophoniæ dra. VI. adijcito & ad perfrigerata passulas ac farinã ammisceto, ac utitor. Aliquando tamen farinã ad liquefacta inijcio inquit, postquàm feruor ipsorũ quieuit. Aliud eiusdem. Vuarũ passarũ sine uinaceis drac. XXV. cumini acetabulũ I. resinæ pinus quadrãtẽ, mellis quod satis est. Sãguinis porrò euacuatio efficacissimũ auxiliũ est ad testes inflãmatos, inquit Oribasius. Cęterũ ad testiũ duritias, cucumeris syluestris radicẽ terito ac cribrato, & in aqua mulsa coctam cũ loliacea farina imponito. Aut lilij radicem uino coctã, & modico melle subactã imponito.

De Hernia aquosa, Leonidæ. *Cap. XXII.*

Hernia aquosa quandoq; ex occulta, quandoq; ex manifesta causa contingit: Ex occulta quidem, quum aquosus humor circa partes corpusculorum, quæ scrotum cõtexunt ac implicant, sanguini ammixtus collectus fuerit. Ex manifesta uero, quum ex plaga collisis, aut fractis uasis, sanguis afflučs ad aquosam substantiam transmutatur. Vbi igitur sponte cõstiterit aquosus humor collectus, subflauus aut subpallidus is inuenitur. Vbi uero ex plaga, cruentam ac feculẽtam materiam reperies. Humor autem uel intra rubicundam testiculi pelliculam consistit, uel extra ipsam, inter eam & pelliculas adiacentes. Vel in propria pellicula uelut uesica quadã continetur, atq; hoc genus herniam in tunica superagnata uocamus. Aliquando uero duplex hernia oboritur, quum collectio & in rubicunda tunica, & in superagnata consistit. Si quidem igitur in pellicula rubicũda humor collectus fuerit, tumor unius coloris apparet sine dolore, in principio dum adhuc parua est collectio, ad cõtactum cedens. Postea uero aucta collectione, testiculus humore undique circundatus occultatur. At tumor in ambitu extentus ac renitens ad tactum, herniæ carnosæ suspicionem imperitis exhibet. possunt tamen tactu discerni. nam hernia carnosa omnino renititur, sed aquosa digitis cedit. Si uero in superagnata tunica humor colligatur, tumor ipse siue magnus siue paruus fuerit, omnino circumscribetur. At si simul quoq; in rubicunda tunica collectus fuerit, duo tumores depræhendentur, alter in superagnata, alter in rubicundã pellicula. Quòd si extra rubicundam pelliculã collectio fiat, testiculus tactui occurrit. Cæterũ ab hernia aquosa differt hernia intestinorum. Quoniã in aquosa tumor eiusdem penitus magnitudinis semper, & in quolibet corporis situ persistit. Neque enim humores, uelut intestina transferuntur. Inguen præterea in hernia aquosa secundum naturam se habet, qua nota uel maxime aquosa, ab omenti hernia destinguitur. Nam in hernia omenti, semper in scroto omentum persistit, neque unquàm transfertur, id quod etiam in aquosa contingit. Verum in omenti hernia inguen rarefactum depræhẽditur. Tutissima itaq; curatio herniarũ chirurgia & ustione perficitur, si peritus artifex contingat. Potest tamen etiam medicamento scrotum inuri, & consumpto humore ac cicatrice inducta firmari. Ad hunc usum efficax hoc est. Radicis brassicæ ustæ cinerem, cum adipe suillo inueterato liquefacto ad emplastri formam adigito, & imposi-

tum alligato, ægrumq; quiescere sinito, & postridie soluto medicamento fomentum adhibeto, & rursus apponito, idq; tamdiu repetito, donec ustio peracta fuerit. Emplastrum autem angustum & oblongum esse oportet, neq; plus quàm conuenit locus inuratur. Ita ut in magnis tumoribus quatuor digitorum longitudinem & pollicis latitudinem habeat. In paruis duorum digitorum longitudinem, & auricularis digiti latitudinẽ exęquet. At uero ubi tunica per ustionẽ detecta est, scalpello eam diduces, exclusoq; humore fistulare collyrium fissuræ indes, quo uicinæ partes erodantur. Deinde suppurante medicamento uteris, postea dilapsa crusta, repurgatoria ulcerum per linamenta immittes, postremo ad adstringentia progredieris, quale est emplastrum barbarũ appellatum. Poteris etiam pro brassicæ radice, medicamenta erodentia, septica Græcis appellata, adhibere. De quibus sequenti Sermone agetur. Post humoris exclusionem, ne rursus collectio fiat, huiusmodi malagmatis uteris. Ceræ sesquilibram, picis dodrantem, ammoniaci thymiamatis lib. I. & dodrantẽ, aluminis liquidi sesquiunciam aut sextantem. Aliud Asclepiadæ, ad herniã aquosam accõmodatũ, quod peracta erosione, & humoris exclusione adhibitũ, persanat & omnem duriciã resoluit, picis aridę lib. IIII. ceræ terebinthinæ, ammoniaci thymiamatis, galbani, thuris, singulorum lib. I. aceti sextarios III. olei cyprini quantũ satis est. Picem tritã cũ aceti sesquisextario coquito: Deinde ammoniacũ cũ modico aceto tritũ adijcito, & parũ feruere sinito, postea cerã inijcito, eaq; liquefacta, galbanum ac thus aceto trita ammisceto, omniaq; unita & ab igne ablata ad residuum aceti in mortarium mittito, & cyprino ad stillato probe subigito, ac utitor. Præclare facit etiã emplastrum ex lolijs, quod Sermone decimo quinto inter Nigra habetur. Sunt etiã medicamenta quæ citra ustionem ac erosionem, humoris discussionem promittunt. Quale est hoc quod habet. Spumæ argẽti drach. VI. salis fossitij, atramenti sutorij, singulorũ drachm. X. cerusæ drachm. XIIII. terebinthinæ drac. XI. olei libram unam. Spumam argenti, cerusam, sal cum oleo donec non inquinent coquito. Deinde atramentum sutorium cum aceto tritum addito, cauendo ne efferuescat, atque ubi parum ebullierit terebinthinam addito, & ab igne ablata in mortario subigito, & repositis utitor. Aliud, ad quæcunque sine scalpro curare uolueris. Ceræ, spumæ nitri, rubricæ sinopidis, nitri, singulorum sextantem, terebinthinæ, mannę, thuris, mastiches, singulorum drachmas XVIII. olei heminã I. aquæ marinæ siue muriæ sexuncem. Arida cum muria diluito, & liquefacta ammisceto, ac unitis utitor. Aliud. Nasturtij drachmas XXX. nitri drachmas X. fimi columbini drachmas VI. galbani, terebinthinæ singulorum drachmas XX. liquefacta cum aridis committito, ac utitor cõfidenter. Confert & psittacium inscriptum, quod Sermone decimoquinto inter emplastra mollientia ac discutientia habetur. Hoc ego ad hernias aquosas usus sum, & primum tumorem emolliuit & ualde compescuit, ac post paucos dies exudantibus testiculis plurimam aquam extraxit. Aliud ad herniam aquosam, ualde efficax. Carnium uuarum passarũ, ammij, terebinthinæ, singulorum drachm. VIII. nitri rubri drachm. X. mellis optimi sextantem. Arida

seorsim terito ac cribrato. Inde uuas passas probe cõtusas ammisceto ac unito, deinde mel cum terebinthina modice coctum addito, & ad emplastri formam adigito, & linteo excepta adhibeto, ac lata fasciola deligato, ægrumq; quiescere iubeto, & à balneo ac uehementi motu abstinere. Solues autem hoc alternis diebus, & spongia locum fouebis, ac rursus impones. Vtere etiam emplastris discussorijs ac resiccãtibus ad hydropicos suprà descriptis, & pręcipue eo quod Vestæ nomine inscribitur.

De Hernia intestinorum, ex eodem. *Cap. XXIII.*

Hernia intestinorum est intestini aliquando ad inguẽ, aliquando ad scrotum delapsus, qui multarum molestiarum autor est. Nam & deformitatem, & miserã uitã, & mortis periculum inducit, quando intestina duris recrementis distenta, ad scrotum delata condensantur. Inde enim tormina uoluulosa, ac sępe inflãmationes succedunt, ex quibus pernicies consequitur. Generatur hoc malũ aut peritonæo membrana aluum ac intestina amplectente nimium extenta, aut eadem rupta. Si ab extensione fiat, primum quidem laxitas ad inguen procumbit, & summa uentri incumbens pars conuellitur, simulq; pili pubis reuulsi cõspiciuntur. Verum postea tumore aucto scrotum uiolatur ac intumescit. Si uero rupta fuerit peritonæi membrana, quę ad inguen pertingit, intestinum per rupturam delatum rubicundæ tunicæ innititur, & hæc tandem temporis mora oppressa, etiam ipsa inferius prolabitur. Quòd si plaga adeo uiolenta cõtigerit, ut simul & peritonæi membrana, & rubicũda tunica rumpantur, tunc intestina repente nudo testiculo occurrentia ad scrotum præcipitãtur. Cæterum nosse expedit, intestinorũ herniã qualiscunque fuerit, semper aquosa esse deteriorẽ. Quæ uero propter extentionẽ peritonęi mẽbranę fit intestinorũ hernia, difficilius sanatur quàm quæ propter eiusdẽ rupturã. Et sanè intestinorũ hernia extreme mala, sola chirurgia curari potest, eaq; graui ac periculosa.

De Hernia inguinis. *Cap. XXIIII.*

Inguinis hernia propter peritonæi membranæ extensionem facta, in principio adstringẽtibus appositis, aliquando curari potest. Tutior tamen est ustio, si peritus artifex cõtingat. Nunc autem quo pacto hoc malum medicamentis adhibitis ac ligamentis sistamus, ut ne in peius procedat ostendemus, & simul quomodo succedentibus accidentibus sit occurrendum. Proinde delapso ad scrotum intestino, & uoluulosis torminibus diuexantibus, statim conabimur, decliui locato ægro, diductis cruribus intestina sensim ad inguen reducere, ac reducta commodis ligamentis retinere. At si partes scroto uicinæ uehementibus doloribus unà cũ inflãmatione uexentur, tormina itẽ ac flatus adsint, tãdiu differenda est reductio, donec quieuerint. Et interim partes uicinas alternis diebus, primũ lana succida oleo ac uino imbuta, deinde etiam illitionibus rigabimus. Et dolentes partes circũscarificabimus. Neglectæ enim sępe mortificantur. Declinante malo emplastra adhibebimus, quale est Mnascæ inscriptum, & alia huiusmodi. Et ne recidat æger, asseruandi gratia perpetuis ligamentis utatur. Presbyteri Emplastrum ad herniã inguinis. Thuris, myrrhæ, glaucij, opopanacis, sarcocollæ, tragacãthæ, gummi, glutinis taurini, glutinis piscũ, cinnabaris quo fabri ferrarij utuntur, carnis cochlearũ terrestriũ, singulorum sexuncem, fecis uini adstringẽtis ueteris quantũ satis est. gluten utrũq; & quæ macerari possunt in uini fece macerato, atq; aridis tritis ammisceto, & ad emplastri formã reducito, imponito, alligato, & quiescere iubeto, ac septima die soluito. Ad intestina prolapsa. Symphyti libram unam, mannæ thuris quadrantem, candidi ouorũ recentium unà cũ uitello, numero sex. Symphytum tritum ac cribratũ in fictile uas conijcimus, eiq; thuris mannam siue pollinem unà cũ ouis subactũ addimus. Deinde suillo adipe ueteri adiecto ad emplastri formã redigimus, atq; hoc intestino prius reducto adhibemus, & ligamẽto alligamus. Aliud. Folia & teneras cupresi pilulas impone & alliga. Et si sicca fuerint, in uino prius coque. Hoc auxiliũ inquit Galenus, omnibus corporibus nimio humore flaccidis confert. resiccat enim & corroborat. Decimo autẽ die id exoluere ac renouare oportet, ita ut ter repetatur, & puer interim per triginta hos dies in lecto decumbat, & cupresi decoctũ bibat. Aliud celebre. Aloës, malicorij in uino nigro cocti, succi hypocisthidis, thuris, glutinis fabrilis, singulorũ ęquales portiones. Gluten in passo donec dissoluatur, coquito, ac probe terito, & reliqua minutissime trita ammisceto, ac utitor uelut iã sæpe dictũ est. Aliud. Balaustiorum sexuncẽ, thuris, aloës, rhois coriarij, glutinis fabrilis, corallorũ, singulorum quadrantẽ, malicorij, gallarum, singulorũ lib. I. Gallas & malicoriũ in uino nigro è uinaceis expresso coquito, & postea in mortario terito, & ad trita reliqua cũ polygoni succo dissoluta addito, & omnia melle cocto excipito, ac utitor uelut dictũ est. Emplastrum datum cuidam adolescenti ob herniæ intestinalis turpitudinẽ summe anxio, ex quo sanatus est. Resinæ siccæ, ammoniaci thymiamatis, bituminis, sulphuris uiui, æquales portiones. Liquabilia liquato, eisq; ab igne ablatis sulphur adijcito, & in mortario ad emplastri formam redigito, adhibeto ac alligato. Oportet aũt spleniũ in quo adhibetur calfactũ apponere, neq; frequenter amouere, sed sinere donec sponte decidat. Quidam pro ammoniaco picem, quidã alcyonium injiciunt. Aliud. Terebinthinę sesquunciã, cerę, thuris, myrrhæ, glutinis pisciũ, carnis cochlearũ, singulorum unc. I. Glutẽ per triduum aceto maceratur. Deinde in mortario teritur, & ad prunas eliquatur, rursusq; teritur, & ad ipsum reliqua trita ammiscentur. Vtere præterea Iside inscripto emplastro, quod Sermone XV. inter emplastra multi usus habetur. Aliud Theodori, admirãdum ad herniam intestinorum, quod nos experti sumus, & cum multorũ admiratione sanauimus. Curat magnas & diuturnas affectiones. Chartã in aqua frigida ad triduũ madefacito, & ubi humorẽ uelut spõgia imbiberit, ex ea pilã facito, quam reducto prius intestino, inguini adhibeto ac alligato, neq; ante tertiũ diẽ exoluito. Tertio enim die miraberis de efficacia ipsius. At uero ægro minime indicabis quid sit id medicaminis, sed chartã uel pãniculo inuolues, uel atro colore tinges. Neq; uero tu utilitatẽ rei despicias. Aliud, intestinorũ hernias agglutinãs. Chrysocollæ, glutinis pisciũ, lapidis gagatæ, rhois coriarij, acaciæ, symphyti, carnis cochlearũ, singulorũ sesquunciã, ammoniaci thymiamatis, lapidis pyritæ, lapidis magnetis, aluminis scissilis, thuris, sulphuris uiui, alcyonij, picis brutiæ

bruti*, nitri, singulorum unc. I. Gluten piscium in uino nigro austero macerato, postea in pila terito, & ad prunas cum eodem uino eliquato, & rursus terito, & ad ipsum reliqua trita ammisceto, quo solidũ emplastrum fiat, quod inguini adhibebis ac deligabis, ægroq; quiescere iusso septima die solues. Verum ante adhibitionẽ locũ alicuius ualde adstringẽtis decocto rigato. Sunt qui prędicta myrteo cerato excipiũt. Ego uero acaciã, thus, ammoniacum, seorsim in uino macero ac tero, atq; ad gluten pisciũ recte pręparatum ammisceo. Deinde cochlearum carnibus tritis adiectis, itemq; reliquis tritis, ad emplastri cõpagem redigo, quod crasissime inguini impono, & charta imposita deligo. Aliud Oribasij, picis liquidæ, terebinthinę siccæ, singulorũ lib. I. uisci sexuncem, propolis trientem. Quidam etiã colophoniæ sextantẽ, galbani sextantem, picis & colophoniæ liquatis terebinthinam, deinde galbanum & propolim in mortario prius trita ammisceto, statimq; ubi ab igne sustuleris, uiscum adijcito, & rubicula agitato donec frigescat, facit ad strumas, meliceridas ulcera, & inflãmatos sub alis tumores, & ad abscessus colli. Repurgat & agglutinat. Aiũt porrò Aëtiten lapidem gestatũ ut inguen cõtingat, prohibere, ne intestinũ asidue delabatur. Idem etiã tritus recte medicamẽtis quę imponuntur ammiscetur.

De Emplastrorum præparatione ac coctura, & quæ in ipsa conijciuntur, Galeni. Cap. XXV.

Emplastrorum cõpositionis multæ ac uariæ particulares differentię sunt. Quædã enim ipsorũ ad cruenta uulnera commoda sunt, itemq; uulnera agglutinant, atq; fracturis conueniũt, aliqua maturant, aliqua discutiũt, aliqua attrahunt, aliqua sinus explẽt, alia resiccant, alia cicatricem inducunt, alia leniunt, alia pinguia sunt. Quorũ omnium uarietates uaria simpliciũ medicamentorũ natura distinguit. Quapropter prius simplicium uires cognoscere oportet. Ita enim etiã compositorũ facultates & causas, propter quas inter se differunt, dinoscemus, ut nõ solum singulorum naturas intelligamus, sed componendi quoq; artẽ ediscamus: quo si forte liber in quo pharmacorum cõpositiones quibus utimur scriptas habemus, intercidat, ipsi consimilia deperditis componere posimus. Graue enim fuit id quod duobus medicis mihi notis contigit: Quorũ alter ob huiusmodi scriptorum amisionem mœrore contabuit, alter uero medicãdi artẽ desiuit. Adest autem exercitatis, ad hoc quod pharmaca componere possunt, etiam iudicandi facultas de his quæ priores medici descripserunt, ut & his quę ab illis scripta sunt commode uti posis, & his quæ ipse iuxta rectã methodum composuisti, præstat tamen his quæ longo experimento probata sunt uti, quàm noua usurpare. Sed uelut dixi necesitas aliquãdo nos cogit in peregrinationibus, ut noua quædã & experimento non cognita usurpemus. At uero si omnibus præter naturam affectionibus simplici medicina mederi possemus, compositis non opus haberemus. frequenter enim ad certum quendã modũ corpus calfacere uolentes, nullum simplex quod id facere posit reperimus. Nam medicamentũ curandæ affectioni correspondere oportet. Quin & aliqua simplicia citra alterius mixturã in usum deduci non possunt. Velut quando medicamentum meatus obducens adhibere uolumus, nullum simplex ad hanc rem idoneum habemus. Neq; enim bitumen, neque cera, neq; resina, neq; pix, neq; propolis, nec ladanũ, nec ærugo, nec cerussa, nec argẽti spuma, nec alia metallica, talia sũt. Ideoq; qui primo medicamenta emplastica & meatus obducẽtia excogitauerunt, cũ oleo metallica coxerunt, & liquabilia eliquarunt. Deinde herbas siccas tritas ammiscuerunt. Cõtrà in aliquibus affectionibus, unico quidẽ simplici medicamento opus habemus, sed alia quædã illi miscemus, uel ad uirium ipsius uehementiam obtundendam, uel ad saporis asperitatem mitigandam, uelut quum ad purgantia medicamẽta, quicquam ammiscemus ex his quæ stomacho grata sunt. Et ad dolorem sedantia, quædam uim ipsorum lenientia, uelut castoreũ & cætera huiusmodi, ad opium & mãdragoram. Tunc autẽ maxima componendi pharmaca necesitas est, quum morbus contrarias facultates inter se requirit, uelut repellentes simul & extergentes, aut inspissantes & simul attenuãtes, quale est quod ex papaueris capitibus ac melle paratur. papauer enim tenues destillationes à capite inspissat. Mel autẽ humores ad pectus iã delapsos, reiectu faciles facit. Necessariò præterea componũtur medicamẽta, ut idem medicamentum habere posimus ad plures morbos cõgruum, uelut ad uirus eiaculantium bestiarum ictus, & ad uenenosas potiones. De Antidotis ergo & epithematis satis suprà tractatum est. Cæterum eorũ quæ in emplastra inijciuntur, quædam terrea sunt, ueluti metallica, & lapidum ac terræ species, fecesq; ac cineres & testæ. quædam oleosa, quædam lacrymæ, quædã liquores, quædam succi, quędam liquabilia, quædam semina, quædã herbæ, quædam radices. Et rursus quædam qualitatis expertia, quædam acria, quædam adstringentia, quædã calfaciẽtia, quædam extersoria, quædam maturãtia, aliqua diffundentia, aliqua mollientia, aliqua discussoria, & innumeræ aliæ differentiæ reperiũtur. Spuma igitur argenti exiccat, extergit, calefacit ac refrigerat moderate, ad omnia æqualiter efficax. Hæc aliquando in oleo solo, aliquando aqua aut uino, aut aceto ammixto coquitur. Primo autẽ seorsim exactisime terenda est, deinde rursus cũ oleo ad strigmẽtitiam compagem redigenda, atq; ita asidue agitata ad lentũ ignem coquenda. Intumescit primum ac bullas emittit, quum autem sufficiẽti cocturæ propinqua fuerit, colorem fecis induit. Mensuram uero coctutę iustam recipit, quum tumor cõtractus fuerit, neq; amplius inquinat. Similes spumæ argenti uires plumbago habet, ad frigiditatem tãtum magis progressa, nec pariter extergens. Eodem etiam modo coquitur, nisi quòd in eius coctura non solum quæritur ut ne inquinet, sed ut colorẽ quoq; ex igneo rubore, ad fuluum ac ualde floridum trãsmutet. Aes ustum adstrictionis & acrimonię particeps est, cõtrahit, cicatricẽ inducit, & ab inflãmatione tutatur. Quum autem coquitur, nõ statim in principio immittitur, sed emplastro iam semicocto. Mensurã cocturę, nisi ualde modicũ inijciatur, color indicat, ut uidelicet exuberet, & fuluũ emplastrũ faciat. Squama æris carnẽ erodit, adstringit, & ualidius glutinat quàm æs, sed minus discutit. Coquitur sicut æs, & eodem tẽpore inijcitur, eandẽq; cocturæ rationẽ habet. Nisi enim color eius exuberauerit, & fuluũ emplastrũ effecerit,

nondum ad iustã cocturam peruenit. Squama uero ferri, præsertim stomomatis, ampliori adstrictione participat, quapropter ad malefica ulcera illi præfertur. Eodem autẽ tempore inijcitur, & rutilũ colorem inducit. Diphryges mixtas uires habet, adstrictoriam cum acrimonia. Quare ad putrida ac maligna ulcera utilis est. Et hoc medio cocturæ tempore inijcitur, bulliatq; donec color eius exuberet, neque amplius inquinet. Chalcitis adstrictione simul ac acrimonia participat, contrahit, attenuat, discutit, aperit, & amplius superioribus adstringit, ac minus mollit. Vsta uero tenuior euadit, & adstrictionem perdit. Coquitur sicut æs, citius tamen liquefit. Mensura cocturæ est, ut rubicundius, ac punicei coloris emplastrum faciat. Misy similes chalcitidi uires habet, tenuiorũ tamen partium est, & ideo magis attenuat, discutit & aperit. Sed minus mollit ac adstringit. Ad finẽ uero cocturę inijcitur, neq; ullã mensurã exhibet. Sori quoq; similes chalcitidi uires habet, nisi quod magis terreũ ac crassum est, atq; ideo magis adstringit. Inijcitur & ipsum medio cocturæ tẽpore, & tardius liquescit, & nisi quid prohibuerit, atrum colorẽ reddit. Flos æris tenuior est ære usto & squama æris, participat nonnihil abstersoria ui, ideoq; attenuat & agglutinat. Coquitur uelut de ære diximus. Atramentũ sutoriũ ex mixtis facultatibus cõstat. Valde enim adstringit, neq; ingenerosę calefacit. Prę omnibus itaq; humidas carnes siccare, omnẽq; humiditatẽ consumere cogereq; ac adstringere potest. Inijcitur medio cocturæ tempore, & liuidiorem emplastri colorẽ facit. Imò nisi alia obstiterint, atrum eius colorẽ faciet. Auripigmentum & sandaracha ambo urendi facultatem habent. Magis igitur prædictis discutiunt, & usta tenuioris essentiæ sunt. Inijciuntur autẽ ad cocturę finem. Plumbum ustum ex his quæ citra erosionem siccant, efficacissimum est ad maligna, chironiaq; ac cancerosa ulcera, habetq; per se, & cũ alijs mixtum, facultatem inducendi cicatricem. Inijcitur medio cocturæ tempore. Cerussa meatus obducit, & moderate frigida est. Cocta uero siccior seipsa euadit. Hæc in emplastra alba, ad finem cocturæ inijcitur. Sic enim colorem conseruat, & magis inalbat. In nigra uero, aut melina statim in principio inditur. Aerugo æris acrimoniæ particeps est, discutiendi incidendiq; ac consumendi omnẽ carnẽ uim habet, plurimo autem cerato ammixta exterget ac cicatricem inducit. Hæc in emplastra uiridia post cocturã inijcitur. In quibusdam uero ne inijcitur quidẽ in ollam, sed cum aceto in mortario teritur, & reliqua ad ipsam affunduntur. In melina uero emplastra medio cocturæ tempore inditur. At in ea quæ geminã faciem ac colorem præ se ferunt, statim à principio inijcitur. Dũ enim coquitur ęrugo primum melina, deinde bicolor, postremum fulua efficitur. Alumen omne uehementissimam habet adstringẽdi facultatem resiccatoriam & agglutinatoriam. Omnium autem tenuissimum est scissile. Inijcitur plerunq; post cocturam, neq; peculiarem cocturæ mensuram habet, color eius plerunque ad uiriditatem mutatur. Rubrica adstringit, resiccat, agglutinat, inijcitur in fine cocturæ. Cadmia extersoriam uim habet, caliditate & adstrictione temperata. Vsta lota sine erosione exterget ac resiccat, pompholyx quoq; lenissimum pharmacum est, & malignis ac ulcerosis ulceribus congruum. Inijciuntur ambo in cocturæ principio. Sal mixtam facultatem habet extergendi ac adstringendi, magis tamen adstringit, & ualde resiccat. Nitrum autem extergendi incidendíque ac exiccandi uim habet. In attractorijs emplastris sal ipsi misceri solet. Et ambo medio cocturæ tempore induntur. Sulphur omne attractoriam uim habet, calidæ'que ac tenuis essentiæ est. Inijcitur in fine cocturæ. Nigrefacit enim emplastra. Atque hæc quidem metallica sunt quę in emplastra inijciũtur. Terræ uero in ipsa induntur, samia, erethria, cimolia, ampelitis & lemnia. Ex lapidibus autem phrygius, asius, pyrites, hæmatites, magnes, achates, iaspis, gagates, cos. Horum uires superius exposuimus. Inijcitur & pumex, extergendi attenuandiq; ac discutiendi uim habens. Testæ pręterea conchyliorum ustæ, ac crudæ, tanquam attenuantes, extergentes, ac discutientes, & resiccãtes, ad sinus glutinandos ammiscentur. Idem præstant & fictilium testæ, extersoriæ etiam ipsæ ac resiccantis facultatis. Inijcitur item calx tanquam præclare resiccans, & ad cicatricem perducens. Cinis uero præsertim sarmentorum sinus agglutinat, callósque exterit ac resiccat. Hæc omnia terrea in fine cocturæ inijciuntur. At uero in pinguia emplastra oleum recipientia, oleum statim à principio cum metallicis inijcere oportet. Si uero cum resina quadam, aut pice liquida emplastrum paretur, & oleum statim ab initio inieceris, incohærens faciet medicamentum. Quapropter ut compages fiat, resinas liquidas primum indere oportet, deinde in fine oleum superaddere, atq; ita rursus ad bonam compagem coquere. Reliquæ pinguedines, & præsertim adipes recentes tenerrimi, medio cocturæ tempore inijciuntur. Ex unguentis irinum quidem cocturam sustinet, cyprinum uero & rosaceum, minus ferunt, cætera omnino non tolerant. Quapropter hæc in fine cocturæ inijcies. Cera porrò calefacit & moderatè mollit, minusq; glutinat uulnera cruenta. Nunquam coquitur per se, ita enim uratur. Neque cum resina aut pice liquida, ita enim incompacta maneret. Sed inijcitur ad oleum purum, uel aliud cum metallicis coctum, aut ad resinam uel picem præcoctam. Resina omnis multò magis quàm cera calefacit, discutit, mollit, extrahit & aperit, ac cruenta uulnera glutinat. Et arida quidem resina post ceram inijcitur, liquida uero seorsim præ cæteris omnibus coquitur, nisi admodum fuerit modica. Pix uires omnes resinæ habet, sed ualidiores. Inijcitur præ alijs omnibus. Mensura cocturæ liquidæ est, ut cogatur. Siccæ uero, præsertim si cum aceto coquitur, ut non amplius bullas emittat, neque intumescat. Bitumen cruenta uulnera glutinat, & præclare calfacit ac resiccat, & sinus implet. Coquitur statim ab initio iniectum. Verum non minute tritum id inijcere oportet, habet enim asperitates ficuum granis similes. Quare crassius contundendum est, & in aceto coquendum citra agitationem, donec non amplius bullas emittit. Agitatum enim in grumos cogitur. At si absque aceto coquendum est, oleo simul additum facile liquescit. Propolis calfacit, discutit, maturat, extergit & attrahit. Hanc præmollire oportet, atq; ita coquere ab igne ablatis iniectã. Nullã enim

amplio

ampliorem cocturam tolerat. Ammoniacum mollit, discutit, calfacit, putredinem educit, attrahit. Inijcitur medio cocturæ tempore. Et si quidem cōteri ac cribrari potest, leuissimum insperges. Sin minus, cum liquore quopiam læuigatū immittes. Cum aceto quidē aut uino, si ad cruenta uulnera emplastrum paratur. Si uero ad fistulas aut strumas, penitus cū aceto. Si uero molle fuerit emplastrum, qualia sunt quæ ad sedem parantur, cum aqua, ita ut ad reliqua refrigerata infundas, ut ne efferuescant, ac rursus coquas. Opopanax magis calfacit quàm ammoniacū, discutit & resiccat. Inijcitur peracta coctura, qua penitus modica opus habet. Et hunc aceto aut uino prius terere oportet. Galbanum ualde calefacit, concoquit ac discutit. Cocturam autē penitus non tolerat. Itaque ablato ab igne medicamento probe mollitam inijcere oportet. Aut cum aceto uel uino ad strigmentitiam compagem dilutā reliquis ammiscere. Sagapenum uires habet galbano similes, magis tamen discutit & attenuat. Inijcitur in fine aceto aut uino prius tritum, ita ut cum ablato ab igne emplastro emolliatur. Bdellium calfacit, discutit, attrahit, mollit. Inijcitur tritum post peractam cocturam. Si uero pingue fuerit, ac teri non possit, in mortario tusum cum emplastro emolliatur. Thus parum calfacit, præclare maturat, modice attrahit, & sinus glutinat pollen eius, similes uires habet, magis tamē adstringit. Quare medicamētis ad cruenta uulnera cōmode miscetur. Inijcitur utrunque in fine cocturæ. Myrrha calfacit, concoquit, attenuat, discutit, & exiccat, facit ad uulnera cruēta. Inijcitur in fine cocturæ cum aliquo liquore qui emplastris miscetur con trita. Aloē ex uarijs facultatibus constat. Adstringit enim, calfacit, attenuat, discutit, sinus glutinat ac resiccat. Additur post omnem cocturam. Succus papaueris strenuè perfrigerat, dolores ac inflāmationes mitigat, & cruenta uulnera glutinat. Hic pridie in aqua modica maceratur, & in mortario teritur, atque sic emplastrum ad ipsum diffunditur. Thapsia calefacit & rubificat cutem. Inijcitur postrema liquore quodam trita. At uero nulla herba, aut radix, aut semē cocturam tolerat, celerrime enim torrefiunt. Teruntur igitur ac manent in mortario, & liquefacta reliqua ad ipsa diffunduntur. Aliquando tamen herbas aut radices præmaceratas, in oleo coquimus, & expressas abijcimus, & oleum ad medicamenta assumimus.

De cruentorū uulnerū curatione, Galeni. Cap. XXVI.

Parua & superficiaria uulnera, natura sua sponte nullius medicamenti indiga sanare solet: labia solum à nobis contrahantur, & ligamento circundentur, ne pilus, aut arena, aut tale quid illabatur, & ulcus penitus coalescet. At si amplum fuerit uulnus, ut labia contrahi non possint, & sanies congregetur, aut urgeat dolor, tale uulnus sola labiorum contractione agglutinari non potest, sed per medicamēta resiccantia collectam saniem consumere, & affluentem prohibere oportet: talia uero sunt agglutinatoria pharmaca inflammationem arcētia. Si uero uulnus profundius fuerit, & in superficie angustius, scalpello incidatur, ut æqualis amplitudo fiat, & insinuati humores non putrescant, neq; uicinas partes corrumpant: proinde qui cruenta uulnera glutinare uoluerit, hæc consideret, & præ omnibus grumos diligenter ex uulnere educat. Quantulacunq; enim eorum pars in cauitate relicta in pus cōuertitur, & carnes subinde putrefacit. Educemus autē grumos spōgiarum mollium assiduo fotu, atq; hæ nō in omnibus ex aceto exprimantur. Sed si uulnera sine eruptione sanguinis fuerint, aqua solum foueantur, ita enim carnem nihil offendemus, quam adstringens acetum impedit ne cito coalescat. At uero profundiora uulnera penitiores & difficulter extirpabiles grumos in se habētia, aceto rigabimus, quod ex spōgia usq; ad fundum ipsorum exprimemus. Acetum enim ad dissoluendos gumos efficax est, per adstrictoriā facultatē aperta uasa occludens, allationemq; sanguinis cohibens, quibus omnibus à principio intentum esse conuenit, etiamsi aliàs acetum obturando corpora, tardiorem faciat uulneris unionem. Cæterum si in capite uulnus fuerit, suprà relata mēbrana caluariam ambiens considerāda est, an illæsa aut simul pertusa sit: Si enim illæsa permanserit, labia suturis protinus contrahes, & agglutinatorijs uteris: Si uero perforatam aut cōtusam repereris, ad tutiorem curationem membranam dissecabis, & os diligenter derades, linamentaq; cōuulsa indes, & forinsecus splenium inflāmationem arcens impones, & supra id lanam succidā seu spongiam mollissimam, uino aut aceto imbutam ac expressam, sine oleo adhibebis, præcipue si sanguinis eruptio præcessit, postea fasciolam lineam aceto rigatam ac expressam obligabis, uinculi capite in uulneris loco statuto, quemadmodū in artuum fracturis fieri solet. Studio uero habendum est ut ligatura sursum uergat. Verum constrictionem eius moderatā esse cōuenit. Nā uehemētior dolorem excitat, laxior inutilis est, post tertiā diem uulnus fractura carens spongijs foueatur, deinde linamēta medicamēto suppuratorio illita indantur, & reliqua suppuratoria curatio adhibeatur, postea ad repurgandum ac incarnandum progressus fiat, quemadmodū paulò pòst de ulceribus indicabitur. Porrò quoniā rupta caluarię membrana, ubi uulnus negligitur, inflammatio cōsequitur, si in principio inflāmationis uoceris, protinus siccare uulnus conare, & membranā diducere atque os caluæ deradere. uulnere enim diducto, inflāmatio antequàm excandescat, supprimitur: facta dissectione linamēta indes, & ad ea retinenda linteū uino & oleo imbutum, aut splenium inflāmationē arcēs, forinsecus impones, & supra hoc lanā uino & oleo imbutā adhibebis. Et deinde ad suppuratoriū ductū te conuertes. Si uero inflāmationem uehementē nactus fueris, derasis capillis locum aqua moderate calida rigabis, & medicamēta adhibebis inflāmationē sedantia. Inflāmatione uero sedata, mēbrana caluam ambiens suppuratur, & uicinæ partes abscessum patiuntur. Quapropter expedit ut dissecetur uelut dictum est, & pus excernatur, ac caluariæ os deradatur, & postea cōmunis ulcerum curatio fiat. Si uero fractura in capite aut alio loco unà cū uulnere fuerit, emplastrum ad fracturas accommodatum imponatur. De eo uero partem quadrangularem resecare oportet, quo loco uulnus existit, aliudq; paruū splenium uulneri imponere, quale diximus. Atque hoc paruum splenium quotidie tollendum est, & ulcus curandum, ac deligandum. Cæterum agglutinatoria medicamenta Sermone XV. scripta habentur.

De saue

De sauciatis neruis, Galeni. Cap. XXVII.

Neruus uulneratus aut punctus, dolorem & inflammationem uehementissimã habet, propter sensus subtilitatem. Quapropter cutis uulnus inagglutinatum seruare oportet, quo per ipsum saniosi humores effluant. Vbi uero uulneris os latius fuerit, conari ut resiccantibus medicamẽtis labia ipsius cõmittantur ac uniantur. At si per acum aut paxillum, aut tale quiddam, uulnus inflictum fuerit, & in altum progressum, id saltem studio habendũ est, ne inflãmatio sequatur. Essétque longe tutius ut cutis circa uulneris osculum dissecaretur, quo cõmmodius in altum procederent uires medicamentorũ. At uero si uires ualidæ fuerint, & nihil impedierit, uniuersum corpus per uenæ sectionẽ euacuetur. Seruandaq́ est in euacuando locorum affinitas, ut dextra manu sauciata, dexter malleolus siue talus, sinistra sinister incidatur: Et uice uersa dextro crure uulnerato, subalaris uena dextræ manus, sinistro sinistræ, rectitudine seruata secetur. Si uero subalaris non apparuerit, mediã secabimus. Quòd si corpus uitiosis humoribus repletũ fuerit, purgatione per idoneũ pharmacum utemur. Cæterũ aqua calida quæ reliquis inflammationibus commodissima est, his infestissima existit. Ab humectãtibus enim & calfacientibus putrefactio inducitur: prętat igitur neruos sauciatos oleo moderatè calido tenuiq́ ac nihil adstringẽte rigare, tale autem est dulcissimũ, quod melius longe fuerit, si annos duos aut tres habuerit. Nerui enim sauciati curatio medicamẽtis opus habet, quæ tepidam caliditatem habent, ualde uero siccãt, atq; hoc citra molestiã, & quę substãtia tenuissima prædita sunt. Huiusmodi enim sola sine partium distensione ac mordacitate, saniem ex alto euocare possunt. Quapropter oleo in quo anethum & ruta decocta sunt, calido perfundimus. Sæpe etiam ceratum ex Euphorbio, aut emplastrũ Anicetum, aut quoddam ex his quæ ad uulneratos neruos describẽtur, modico oleo liquatum adhibemus. Deinde emplastro aliquo ex prædictis imposito, lanam oleo calido imbutam extrinsecus illigamus, & per singulos dies bis aut ter soluimus. Et si longiores fuerint noctes, noctu quoque, præsertim ubi mordacitas uulnus iritet. Quòd si neque mordacitas, neq; dolor percipiatur, bis tãtum in die, & circa uesperã semel soluemus. Et præterea alas ac collũ oleo calido large rigabimus. Si uero neruus in crure sauciatus fuerit, inguina ac totã spinam & collũ, oleo item calido ubertim perfundimus. At uero si neruorũ uulnera à principio male fuerint curata, maxima inflãmatio ac putrefactio sequi solet. Itaq; farinam ordeaceam, aut fabarum, aut erui in lixiuio cũ aceto mulso coctam imponere oportet. Est enim hoc cataplasma efficax ad ea quæ iam putrescunt. Si uero uehemens inflammatio cum maximo dolore infestauerit, farinam erui aut fabarum cũ optima sapa, modico aceto addito coctam imponito, calido oleo prius affuso. Ceratum uero ex euphorbio ad neruos uulneratos, cuius paulò antè mentionem fecimus, hoc modo pręparatur. Ceræ, terebinthinæ, olei, singulorum trientem, euphorbij recentis sextantẽ, aut biennalis quadrantẽ, aut prorsus antiqui trientem. Et si terebinthina defuerit, colophoniam pro ea accipito. Longe uero præstantius euadet medicamentum, si propolim pinguem ac recentem acceperit, ut sit terebinthinæ quadrans, propolis triens, ceræ uncia I. olei triens, euphorbij sextans. Deficiente uero euphorbio, sulphur, aut castorium, aut cõsimile quiddam calidum ac tenuium partium ammiscebis. Quòd si omnino ab exacta & media pharmacorum ad sauciatos neruos compage aberrãdum sit, præstat ad molliorem compagem declinare, etiãsi ita paratũ inquinet. Optimum præterea ad eundem usum pharmacum est ex brutia pice & oppopanace, quod etiam ad morsus canis rabidi facit, præcipue si corpora contigerint robustiora. Nam in tenerioribus per ceratum ex oleo aliquo discussorio uires eius mitigare potes, quale est irinum, aut amaracinum, aut opobalsamum, aut oleum uetus. Egregie facit & Anicetum, quod sermone XV. inter emollientia medicamenta habetur. Quin & ex metallicis cõstans pharmacum, efficax est ad neruorũ punctiones. Habet id hoc modo. Chalcitidis crudæ drach. VIII. misyos crudi dra. XVI. squamæ æris drach. XXIIII. ceræ drach. XCVI. olei dulcis aut ueteris, æstate quidem drach. CVIII. hyeme uero centum XX. thuris drac. XXIIII. terebinthinæ drac. XVI. galbani drach. XII. aceti acerrimi & antiqui quantũ satis est. Metallica ad solem æstiuum pluribus diebus terito, indéque addito thure rursus conterito, & quæ liquari possunt liquata affundito ac subigito. Hoc medicamentum uulneri appositum inflammationem arcet, uelut sæpe experti sumus. Admirandum præterea ad sauciatos neruos medicamentum est quod è senecione paratur, & habet senecionis succi uncias XXIIII. olei antiqui, olei cyprini, olei dulcis, apochymatis siue picis è nauibus erasæ, singul. trientem, galbani, æruginis, singulorũ drachm. IIII. terebinthinæ drach. VI. adipis ueteris drachm. XI. ceræ drachm. VIII. resinæ pinus siccæ drachm. VI. Succum cum oleis coquito donec propemodum consumatur. Aeruginem uero cum modico succo terito, & quæ liquari possunt liquato ac excolato, iniectaq́ terebinthina cum decoctis unito, postremumq́ omnia ad æruginem tritam affundito ac subigito: facit ad maximas musculorum in uulneribus inflammationes. Et duritias ac recẽtes puerorum strumas dissoluit. Porrò qui sauciatos neruos habent, urgente necessitate post septimam, uel ubi dolor penitus quieuit, lauari possunt. Verum lauandis medicamenta uulneri indimus, & forinsecus multiplicia lintea oleo imbuta imponimus, & fasciam ex linteo obligamus. deinde ęgro in solium descensuro, ligamenta multo oleo rigamus. Et post balneum remotis omnibus quæ applicata fuerant, præscriptam curationem adhibemus. At si uulnus in manu fuerit, admoneatur æger, ne id calidæ siue frigidæ lauacro humectet. Oribasij ad priuatos sauciatorum neruorũ abscessus: priuatos autem uocat, quãdo in proximis puncturæ locis abscessus parui & multi per certa interualla oriũtur. Cerę, colophoniæ, butyri, singulorũ lib. I. picis siccæ, mellis singulorum sexuncẽ, æruginis quadrantẽ, aceti quantũ satis est ad æruginem conterendam ac dissoluendam.

Curatio neruorum denudatorũ ac uulneratorũ in ulceribus. Cap. XXVIII.

Quòd si neruus non fuerit pũctus, sed manifesta dissectione incisus, ita ut etiã cutis præposita sit dissecta, & appareat nudus neruus, secũdũ rectitudinẽ & nõ

transuersim

transuersim dissectus:relata ex euphorbio aut metallicis medicamēta, minime adhibēda sunt. Abstinendum etiā ab emplastro Aniceto, & cęteris tanta acrimonia præditis. Nudus enim neruus uehementem ipsorum uim non feret, proinde calcem assumes lotam plurimo rosaceo dilutā. Sit autē calx in diebus canicularibus ad solem aqua dulcissima sæpe elota ac resiccata. Bonū est & ex pompholyge medicamētum plurimo ac optimo rosaceo dilutum, pompholygem autē itidem lauare uelut calcem oportet. Sed & cera in huiusmodi pharmaca recipienda lauanda est. Per omnē enim denudati nerui curationē, resiccare citra mordacitatem intendimus, quare nihil acre uulneri admouendū est. subtilissimo enim sensu pręditus est neruus, & tēperamento frigidus, ac principalissimo principio cohærēs ac coniunctus. Sed nec oleo tale ulcus rigandū est. sordidum enim inde euadit. Verum lana molli specillo obuoluta sanies detergenda, & ne arida lana uulnus contingat, sapa imbui potest, & ea expressa uulnus detergi, præterea medicamēta quę adhibētur, tepida esse oportet. Quę enim frigida apponūtur conuulsionē inducunt. Ad neruos quoq; denudatos emplastrū Aegyptium efficacissimū est, quod è succida lana paratur, & fuluū piscatoris, ambo rosaceo diluta & linamentis indita. Omnium autem præstantissimū est & nulli comparandum emplastrū Isis appellatū, optimo rosaceo dissolutum, & cū linamento tepidum ulceri inditū. Sedat enim dolores & sordida ulcera cito repurgat, incarnat, & ad cicatricem perducit. At ubi linamēta ulceri immiseris, forinsecus emplastrū è senecione si haberi potest, sin minus, anicetum adhibebis. Cæterum si uulnus nerui transuersum fuerit, maximum cōuulsionis periculū imminet, inflāmatione à dissectis fibris ad integras transeunte. Quòd si integre fibræ couulsæ fuerint, eadem curatio & his, & ulceri adhibetur, parcius tamen hinc ægro sanguis auferendus est, & diæta tenuis constituenda, & quies imperanda, & stratum mollissimum parandum, plurimum item oleum calidum inguinibus, spinæ, axillæ, collo, ac capiti affundendum est. Atq; hæc curatio communis ad omnia neruorum uulnera est.

De neruorum contusione. Cap. XXIX.

Contuso neruo si cutis simul contusa fuerit, & ulceratio fiat, farinam fabaceam cum aceto mulso, aut erui farinam cū sapa & modico aceto impones. Ambæ enim sunt efficaces. Quòd si cum contusione dolor adsit, picem liquidam ad fabaceæ farinæ cataplasma addes, & simul cocta calida adhibebis. Si uero maiori resiccatione opus habueris, parem mensuram farinæ erui ammiscebis, itemq; iridem illyricā, si adhuc fortius resiccare uolueris. Vniuersi uero corporis curatio eadem est cum ea quam paulò antea pręscripsimus. At si neruus fuerit contusus citra manifestam cutis contusionē, oleo calido discussorio, anethino aut rutaceo locus assidue perfundatur, & lana oleo imbuta adhibeatur. Reliqua uero curatio prædictis similis fiat. Porrò si totus neruus fuerit dissectus, nullū quidē periculū imminet. Verū pars mutila fit, præsertim si dissectus neruus magnus fuerit. Curatio uero eadē uelut ad alia ulcera adhibetur.

De glādularū inguinis inflāmatione, Galeni. Cap. XXX.

Quū glandulæ inguinis uniuerso corpore pleno, citra aliam manifestā causam, inflāmatæ intumuerint, humores circa glandulas constipantur. Proinde nisi quid prohibeat, cubiti uenam secabimus, tantumq; sanguinis auferemus, quātum plenitudo ostenderit. Loco uero inflammato & ante sectionē uenæ, & in ipso sectionis tempore, adstringentia ac repellentia medicamenta apponemus. Verum postea euacuato corpore, discutientibus ea quæ affluxerunt utemur. At si ulcus in crure fuerit, & per consensum glandulas inguinis afflixerit, quemadmodū in digitorum pedis offensa fieri solet, glandulā inflāmari incipientem statim à principio lana oleo calido imbuta mitigabimus, non adiecto sale, uelut aliqui faciunt. Sal enim tenuiores humores cōfertim discutiēs, reliquū callosum, ægre curabile, & sæpe immedicabile relinquit, postquàm autē inflāmationis feruor quieuit, mitigatoria relinquemus, & discussorijs utemur, quæ ad cerati compagem redacta glandulis imponi debent. Nam quæ duriora fuerint, eas partes distendunt, & rursus inflāmationes iritant. Atq; hoc quidē modo glandulæ tractentur, ipsum uero crus statim à principio calfaciendū ac humectandum est, ita ut ulceri inflāmationis causæ cataplasma mitigatoriū, autceratū aliquod ad sedis affectiones paratū imponas, totumq; membrum lana oleo calido imbuta foueas, & ægro quietem imperes. Sedato autē ulcere plerunq; etiā glandulę doloris exortes fiunt. Egregie uero glandulis confert psyllium aqua calida madefactū, & panniculo aut brassicæ folio exceptū & impositū. Item ceratū ex butyro paratum, & quod ostrea usta recipit. Confert & discussoriū emplastrum Dionysia appellatum, & quod è buccinis præparatur, quorū omniū præparationes Sermone XV. habētur. Vbi etiam ceratum è psyllio est, aut emplastrum, si ita appellare malueris.

De quacunq; inflāmatione, eiusdem. Cap. XXXI.

Omnis inflāmatio ob sanguinis affluxum, uel à manifesta, uel ab occulta causa generatur. A manifesta, quādo ab offenso pede glandulæ inflāmantur. Ab occulta, quando aliqua parte delegante, aut toto corpore transmittente, & affecta parte ob debilitatē recipiente, humorū copia affluxerit, uelut suprà de podagra ostensum est. Sæpe uero etiā pars quæ inflammatur ob morbosam aliquā & præter naturā caliditatem, materiā ad se trahit. Erit itaq; inflammationis principiū, quum primū pars sanguinea materia repletur. Augmentū uero, quādo affluxus aliūde cessat, & qui in parte cōtinetur putrescere incipit. Atq; eo tempore caloris præter naturā incrementū, & humorum diffusio, & partis distensio longe maior est quàm antea fuit. Vbi uero iam pus cōflatur, maximiq; dolores adsunt, inflāmatio in uigore est. Declinationem autē dicimus, quū allapsus humor discutitur, & tumor ac distentio minuitur, & dolores mitigātur. Inchoante itaq; inflammatione uictus ratio moderāda est, cibusq; contrahendus, & aquæ potus imperādus. Et si inflāmationis magnitudo sāguinis detractionē postulat, & ętas ac corporis habitus, & anni tēpus nō obstat, pręsertim in hominibus sāguine abundātibus, post præstitutā uictus rationē, uenā secabimus, tantūq; euacuabimus, quātū plenitudo, & inflāmationis magnitudo, & ægri uires indicauerint. Verū in pricipio, & ante uenę sectionē, & ipso sectionis tēpore, inflāmatę parti cataplasmata repellētia adhibebimus. In augmēto uero ex discussorijs aliqua

aliqua ad repellentia ammiscebimus. At in uigore dũ uehementissimi sunt dolores, mitigatoria applicabimus, uelut in declinatione ea solũ quæ discussoriam uim habent. Inchoantes itaq; inflãmationes repellunt glauciũ, perdiciũ, stratiotes in aquis nascens, plantago, polygonũ & similia. Mitigant autem & dolori in uigore inflãmationis cõmoda sunt, malua per se, & cũ modico pane ac rosaceo imposita, præstat & melilotũ passo coctum & cum pane impositum. Idẽ præstant palmulæ in passo coctæ, & cum pane ac rosaceo subactæ impositæ. In declinatione uero agrestis malua pollet, & uuæ passæ, uinaceis exẽptis, cũ pane ac modico melle. Item ordei farina cum melle aut oleo adhibita. Quòd si locus affectus nimia materia turgeat, nõ mox ad chirurgiam prorumpere oportet, uelut quidã faciunt, sed conari ut materia collecta per pharmaca discussoria digeratur. Quale est quod è buccinis ustis cõstat Ariobarzanium appellatum, aut Oribasij fuluum, aut quod Dionysias appellatur è misy paratũ, & reliqua eius generis, quæ Sermone xv. habẽtur. At si residuũ ex inflãmatione callosum factum fuerit, uehemẽtioribus medicamentis utendum erit, ita ut singulis diebus bis quantum ea proficiant inspectemus.

De abscessibus. Cap XXXII.

Si inflãmationes producantur, & ad suppurationem conuertantur, adiuuare oportet ut quàm celerrime transmutentur, proinde partẽ affectã altheæ ac ficuũ decocto rigabimus, & farinã ordei aut panem cum aqua & oleo imponemus. Quòd si ęgre suppuretur inflãmatio, hordeum aut panem in pinguiũ caricarum & altheæ decocto coctũ imponemus. At si adhuc diutius perstiterit, fimũ columbinũ, & nitrum, & terebinthinã adijciemus, peracta uero transmutatione in pus, locus aperiatur qua parte maxime eminet. ibi enim tenuissima est cutis. Et si pars aliqua suppurati loci, putrida uidebitur, ea necessario rescindẽda est. Resectio autẽ ad myrtei folij formam fiat, lõga uidelicet & angusta, quod sanè in axillis ac inguinum abscessibus faciendum est. In capite uero & huiusmodi locis simplici sectione utemur, qua facta thuris pollinem tenuissimum ulceris cauitati inspergemus, & linamenta cõuulsa indemus. At uero ubi duæ aut tres sectiones factæ fuerint, limniscos immittere oportet, & postea linamentis conuulsis ulcus replere. Ad tutandum uero locum simplex linteolum uino & oleo imbutum obligabimus. Tertia deinde die ad suppuratorium curationis ductum conuertemur, per tetrapharmacum & similia rosaceo diluta. Si uero post indita linamenta circumsitæ partes adhuc fuerint inflammatæ, cataplasmata adhibebimus, & si nihil amplius urgeat, splenium sedandis inflammationibus aptum imponemus. Cæterum suppuratione facta repurgantibus utendum est, ex quorum numero præstat emplastrum Aegyptium, quod recipit terebinthinæ liquidæ & mellis ac rosacei portiones æquales simul liquatas. Sed in robustioribus corporibus, ac impurioribus ulceribus, terebinthinæ ac mellis par mensura absq; oleo liquatur, & mirifice repurgat. Verum ad ulcera quę difficulter repurgantur, confert Aegyptiũ quod coctum appellatur, colore fuluũ, cum ærugine rasa ac melle coctum, donec fuluum colorẽ susceperit. Sunt & alia huic similia, quæ ad fistulas paulò pòst referentur. Repurgatis ulceribus ad incarnãtia transeundum est, quæ paulò inferius ad caua ulcera describemus. facta uero incarnatione, rhodio emplastro aut psaro cõmittantur, & ubi explanata fuerint ad cicatricem perducantur, per sicca medicamẽta quæ referentur ad ea quæ cicatrice opus habent. Suppuratorium abscessuũ, experimẽto constãs. Maluæ agrestis tritæ ac coctæ, farinæ tritici, stercoris suilli, æquales partes in sapa coquito, ac imponito, & celerrime suppuratio cõtinget. Philosophi. Ad omnes inflãmationes discutiendas, facit priuatim ad mamillas & glandulas inflãmatas. Adipis suilli sexuncem, albumina ouorũ duorum, mel ad ouorũ mensuram, nitri sextantẽ, farinæ polẽtæ quantum satis est. Adipi liquefacto oua ammisceto & mel, deinde nitrũ, postremum etiã polentæ farinam quantũ ad emplastri compagem satis erit. Sunt qui ita præparent. Accipiunt oua unà cum uitellis undecim numero, farinę polentæ libram unã, adipis suilli librã unam, mellis quantum sufficere putant. Nam discutere uolentes, uberius: sedare intendẽtes, parcius ammiscent. Quidam etiam nitrũ addunt. Sed quod nitrũ habet, magis discutit, quod nõ habet, magis sedat. Vtere præterea eo quod ex psyllij succo paratur. Ruptoriũ abscessuum. Nitrum & ammoniacũ aceto subacta impone, quàm diu locũ perrumpi uolueris. Quidam pro ammoniaco thus adijciũt. Abscessus autẽ etiam permutatos discutiũt, Ariobarzanium ex buccinis constans, & quod Dionysias appellatur, ambo in sequẽti Sermone descripta. At quod ad Oribasiũ refertur sic habet, lapidis pyritæ drac. XII. ammoniaci thymiamatis tantundẽ, farinæ fabarum drac. VI. terito ac cribrato & resina excipito. Sitq; resina, si haberi potest terebinthina, sin minus, liquida, quo emplastri forma fiat. Hoc uel discutiet, uel dirumpet, euacuabit, ad cicatricem perducet, & sanabit. Nec uero diutius antea præparandũ est hoc pharmacum, cito enim exarescit. In decimo quinto Sermone etiam aliud discussorium, & aliqua ruptoria reperies. Oribasij Aegyptium repurgans. Mellis despumati libram unam, aceti libras duas, squamæ æris unciã. I. æruginis drach. IIII. Acetum & mel ad mellis compagem coquito, deinde reliqua ammisceto. Aliud, eiusdem, ulcera sordida probe repurgans. Amurcæ coctæ, mellis despumati, aluminis Phorimi appellati, æquales portiones. Aliud ad abscessus, discutiens aut rumpens, & sine dolore euacuans. Spumæ argenti, cerusæ, ammoniaci, singulorum librã unã, olei quantum satis est, resinæ pinus, propolis, opopanacis, singulorum sexuncem, castorei trientem, galbani, myrrhæ, thuris, singulorum sextantem. Aceti quantum sufficit. Spumam argenti & cerusam cum aceto coquito, & terenda cum aceto terito, & quæ liquari possunt liquefacito, & ad cocta ammisceto, & tritis adijcito, refrigerato, ac subigito.

De cauis ulceribus non malignis. Et ratio curandorum ulcerum. *Galeni.* Cap. XXXIII.

Cauum ulcus humidum ac sordidũ est, & ideo pharmacis moderate siccantibus ac extergentibus opus habet. Sæpe uero à nobis dictum est, non omni naturæ eadẽ medicamenta cõuenire, sed debiliori molliorìq; molliora, ualidiori ualidiora esse adhibenda. Neque enim tolerat debilis natura potentiora, proinde quanto humidius fuerit corpus in quo est ulcus,

ulcus, tantum minus resiccãtes medicinas postulat. Quare duobus ulceribus æquali humiditate prædițis, alterũ quod in sicciori temperatura est, maiorem resiccationẽ postulat: alterũ quod in humidiore est, minore resiccatione opus habet, quanto hæc natura alia humidior existit. Carnem enim, quæ ad ulceris nutritionẽ distribuitur, reliquo corpori similẽ esse oportet. Vbi igitur pristina caro siccior est, ibi noua quoq; superueniens siccior fieri debet. Meritò ergo resiccãda est, & quanto prior siccior fuerit, tanto ampliorẽ siccandi facultatẽ medicamentũ habere debet. Et uice uersa, tanto minus resiccãtia medicamẽta conueniũt, quãto minus sicca prior fuerit caro. Thuris itaq; qualitas ad humani corporis naturã comparata cũ temperatis & medijs naturis cõsentit, humidiores autẽ paulo amplius resiccat, quẽadmodũ sanè etiam extreme siccis, aliquãdo humidius existit. Si igitur diligenter obseruaris, comperies thus in humidioribus quidem naturis carnẽ producere. In siccioribus autem minime, sed potius suppurare. Thus ergo sicut moderate calidum est, ita ex omnibus incarnantibus appellatis minime siccat. At hordeacea & fabacea farina magis siccat quàm thus, & nulla caliditate participat. Aristolochia uero & panax omnibus amplius in suo genere resiccãt, & calidioris sunt naturæ. Mediũ uero inter hæc obtinent, farina erui & iris. Et huiusmodi omnia in primo ordine resiccantiũ ac extergentium locantur, & minoris ac maioris discrimine tantũ inter se differunt, & quòd alia uires quibus excellunt simplices habent, alia cõpositas. In libro uero De simplicibus medicamentis ostendimus pompholygem ustã & lotam, & cætera huiusmodi, uelut cadmiã & ostreorum testas, ex eorũ esse ordine quæ sine mordacitate siccant & incarnant. Præterea ad ulcera caua incarnãda emplastrum uiride cõducit, quale est quod Isis appellatur, multo rosaceo dilutum. Qui ergo recta uia medicãdi procedet, ubi ægri naturã considerauit, statim dinoscit, quo medicamento ulcus indiget. Quũ autem medicamentum incarnans adhibuerit, & nihil profecerit, sic quodammodo ad aliud transire oportet. Nam si ampliores sordes fuerint, & humidius ulcus, nosse debet quòd medicamentum minus quàm oportuit resiccauit, quapropter mellis ammixtione uires eius intendet. Si uerò purum & humiditatis exors ulcus cõpererit, plus quàm debuit resiccauit, quare oleũ ammiscebit, & ceratũ liquidũ adhibebit. Atq; in his summa diligentia utendũ est: contingit enim aliquãdo, ut à fortiore medicamẽto ulceris caro colliquetur, & sordidum ac humidũ appareat ulcus, uelut ea quę minus quàm oportuit sunt resiccata. Verũ hoc à peritis facilè dinoscitur; ulcus enĩ eliquatũ cauius seipso efficitur, & labia protuberantia habet, rubet itẽ & inflãmationẽ habet, & æger sæpe manifestè mordacitatẽ percipit. Alterũ autẽ ulcus, quod minus resiccatũ est, tale nihil cõsequens habet.

Medicamenta quæ per linamẽta indũtur, ad suppurandũ, repurgandũ ac incarnãdũ. Cap. XXXIIII.

Sunt & alia multa ad repurgandũ idonea, uelut lens, iris, marrubium, singula cum melle cocta, herinacei marini testa usta, narcissi radix cũ rosaceo & melle. Basilicum uero tetrapharmacũ, & quod ad Azaniten refertur, & Macedonicũ, singula liquefacta suppurandi uim habẽt, & omnia Sermone XV. describentur. Sed & hoc mirificè suppurat, omnẽ quoque duritiam citra dolorẽ emollit, & incarnat, & cauis ulceribus eximiè prodest. Ceræ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis uitulini, anserini, bubuli, butyri recentis, mellis attici, olei rosacei, myrrhæ, singulorũ drac. VIII. Myrrha cũ melle trita ad prunas coquitur, & reliqua liquata affundũtur ac uniũtur. Aliud Aegyptiũ, ad ulcera repurgãda mirãdũ. Mel cũ pari terebinthinæ mẽsura, aut rosaceo, aut si neruosæ fuerint partes affectæ butyro ad prunas colliquamus. Verũ in robustioribus corporibus, & sordidioribus ulceribus, terebinthinã cũ melle adhibemus. Vtere etiã eo quod ex melle, aceto, & liliorum succo constat, quod Galenus ualde approbauit, cuius præparationẽ & utendi modum, in simplicium Sermone, capite De lilijs habes. His omnibus efficacius est quod aliqui Aegyptium uocant, sic habens. Aeruginis drac. IIII. squamæ æris unc. I. aceti trientem, mellis dodrantẽ. Arida cum aceto terito, & adiecto melle ad prunas ad fuluum colorem coquito. Aliud aureũ uocatũ, antiqua & recentia uulnera repurgans & incarnans. Salis cõmunis, cerusæ, atramenti sutorij, spumæ nitri albæ, singulorũ quadrãtem, aristolochiæ longæ & rotũdæ, aluminis scissi, singulorũ unc. I. Arida cũ aceto trita, ceræ sextante & olei dodrãte excipito: deinde usu expetẽte cũ plurimo rosaceo ad olei spissitudinẽ diluito, & admiraberis. Idem capitis quoq; ossibus denudatis per linamenta inditur. Aliud caua ulcera replens. Adipis uitulini recentis, ceræ, terebinthinæ, singulorum drac. IIII. rosacei drac. XVI. para & utere. Aliud Archigenis Nutrix appellatũ, ad cauitates explendas. Rosacei, terebinthinæ, mellis, singulorũ sextantẽ, cerusæ, butyri, singul. unc. I. para & utere. Quidam & thuris unc. I. addunt. Aliud ad caua & pura ulcera explenda, experimento cõstans. Rosacei triẽtem, ceræ sextantẽ, terebinthinæ, butyri, mellis, singulorũ unc. I. Omnibus ad calidũ cinerẽ colliquatis ac simul unitis ad linamenta tingẽda utere. Si uero sordida fuerint ulcera, repurgatis antea uelut dictũ est, adhibeto. Aliud. Cerussæ, spumæ argẽti, pares portiones uino odorato & oleo excipe, & per linamẽta usq; ad cicatricẽ inductã inde. Aliud, ad sordida, cicatricẽ non recipientia, malignaq;, ac callosa ulcera. Marrubij succũ optimo melle exceptũ inde. Aliud siccũ, maligna & profundissima ulcera explẽs. Farinæ erui drachm. XXX. iridis drachm. XX. spumæ argenti drach. XV. aristolochiæ longæ tantundem, mannæ thuris, terræ samiæ, singulorũ drac. X. squamæ æris, cadmiæ, singul. drach. XV. Hoc in sordidis largè, in puris parcissimè linamentis illinito. Exæquatis uero ulceribus & iam cicatrice indigentibus, aridum specilli nucleo inspersum ulceri indito, & postea linamentum uino imbuto immittito.

De siccis repurgãtibus, ac incarnantibus, cephalicis appellatis, Galeni. Cap. XXXV.

Sicca medicamẽta quæ cephalica, hoc est, capitalia appellantur, omnibus quidem totius corporis, maximè tamen capitis ulceribus incarnãdis conueniũt, præsertim ubi ossa in quacunque parte fuerint denudata. Nam ad ossa denudata pinguium & eorum quæ ad tingenda linamenta parantur, usum uitamus, & siccis tãtum utimur. Quin & citra ossium denudationẽ, pinguia non ita frequenter in ulcerum cura-

tione adhibemus. Sunt autẽ sicca cephalica huiusce-modi. Asclepiadis siccum cephalicũ ad Xenocratem relatum, quo fistulas sanabat. Erui farinæ trientem, iridis illyricæ sextantem, aristolochiæ tenuis, squamæ æris, mannæ thuris, singulorũ unc. I. Misce ac utere. Quidam etiam radicis panaceæ unc. I. adijciunt. Et ex melle cocto oblongum quasi collyrium faciunt, quod in fistulã immittunt, & postea siccum inspergunt. Aliud siccum. Erui drach. XX. aristolochiæ tenuis drach. X. squamæ æris, radicis uitis albæ, singulorũ drac. V. Vtere ad repurgandũ cũ melle, ad replendum sicco insperso. Aliud siccũ optimum, tuniculas ulcerum relictas consumens, callos rescindẽs, sordida ulcera purgãs, caua replens. Squamæ æris, resinæ pinus, singulorũ drac. XII. pumicis usti & uino extincti, iridis, aristolochiæ tenuis, silphij, singulorũ drac. VIII. thuris drach. IIII. Misce ac utere sicco, uel cũ melle. Aliud siccum, omne profundũ ulcus incarnans. Farinæ erui drach. XX. thuris drac. XVIII. fuci tinctorij, amyli, singul. drach. VIII. misce & utere. Aliud, ad capitis ulcera replenda. Amyli, halicæ, thuris, lapidis specularis translucidi usti, singulorũ unc. I. Aliud. Colophonia seorsim trita ulcus repleto, & citò sanabitur. Aliud. Colophoniæ, amyli, thuris, cerusæ, æquales portiones para & utere siccis. Aliud admirãdum Seueri, ad ossa præcipuè capitis denudata, deraso ossi inspersum: celerrimè enim incarnat. pollinis tritici, colophoniæ tenuissimè tritæ, pares portiones præpara ac utere, & linamẽto indito, eius retinẽdi gratia emplastrũ quoddã molle cicatricem inducens impone. Aliud, ad ulcera contrahenda. Misyos dra. IIII. gallarum, chalcitidis, atramenti sutorij, aluminis scissi, squamæ æris, singulorũ unc. I. para & utere.

De ulceribus in quibus caro superexcrescit, & quæ depreßione opus habent, & de medicamẽtis siccantibus, Galeni. Cap. XXXVI.

Carnem in ulceribus superexcrescentẽ consumũt medicamenta fortiter siccantia. Qualis est flos asiæ petræ, & testacea omnia usta, & uterq; herinaceus cũ toto corpore exustus, & diphryges inspersum, & æris flos. Verũ ęrugo omnia robore suo uincit. Siccum Herculis. Squamæ æris, misyos, chalcitidis ustæ, atramenti sutorij, aluminis scissi, æquas portiones præpara & utere. Aliud, Rhodium appellatũ, refertur ad Hierã. Sistit itẽ sanguinẽ. Gallarũ drach. IX. squamæ æris drac. V. atramẽti sutorij drach. III. aluminis scissi drac. II. Gallas ex dimidio ustas uino austero extinguito, & reliquis tritis ammisceto. Quidã atramẽti sutorij drac. V. squamæ dra. III. cõijciũt, & gallas omnes cõburunt. Rhodiũ, inquit Heras, ad sanguinẽ sistẽdũ efficax est. Facit & ad sacros ignes, & ulcera proserpendo depascentia, ac nimio humore marcescẽtia contrahit, ac cicatrice includit. Quidã hoc modo Rhodiũ cõficiũt, & ualde laudãt. Chalcitidis crudæ, misyos crudi, singul. dra. X. squamæ ferri drac. XVI. gallarũ dra. VIII. Siccũ Psarum appellatũ. Hoc largè inspersũ contrahit ac deprimit, parcè adhibitũ, ad cicatricẽ ducit. Chalcitidis crudæ lib. I. misyos crudi sexuncẽ, atramẽti sutorij lib. I. æris usti sexũcem, squamæ æris sexuncẽ, præpara & utere. Aliud utilissimũ, deprimendi uim habens. Squamæ æris drac. IIII. æruginis drach. I. Aliud. Squamæ æris, calcis uiuæ, mannæ thuris, æquales partes præpara & utere. Facit ad ulcera maligna, & carnes fungis similes cũ melle repurgat, & cum cerato replet. Aliud. Misyos drac. IIII. chalcitidis dra. II. gallarũ dra. IIII. atramenti sutorij, aluminis scissi, squamæ æris, singulorũ drac. II. terito, & aperto ulcere cum specillo inspergito. Vtere etiã ad maximas carnis superexcrescentias, his quæ ad sedis thymos descripta sunt. Aliud. Lanæ succidæ ustæ ac tritæ inspersæ carnes marcidas ac flaccidas consumunt. Idem faciunt balaustia ubertim inspersa.

De ulceribus nõ malignis cicatrice indigentibus, Galeni. Cap. XXXVII.

In ulceribus quæ cicatrice opus habẽt, caro quidẽ innato operimento munitur, sed cutis enasci non potest. Quapropter in summa carnis superficie simile quiddã cuti efficiẽdum est. Quoniã uero cutis carne siccior est ac densior, si carnẽ siccabimus & adstringemus, cuti persimilem faciemus. Neq; uero satis est hoc docere, quòd resiccãtia & adstringẽtia adhibere oportet: nam & quæ cruenta uulnera agglutinant, siccantia sunt & adstringentia. Verũ in glutinandis uulneribus id tantũ quod influit resiccare conamur, quò pars affecta superfluitatibus careat: in cicatricibus uerò inducendis, non solũ influentẽ, uerum etiã contentũ in carnibus humorem consumere oportet. Itaq; medicamentũ, quod cicatricem inducit, longè siccius esse oportet, eo quòd glutinat, quo nõ solum superfluũ consumat, sed naturalẽ quoq; humorem attingat. Hanc itaq; rem præstant, galla omphacitis, malicorium, spinæ Aegyptiæ fructus, & quæ citra mordacitatẽ uehemẽter adstringunt, qualis est myrtus. Testæ etiã & cadmia, & plumbum, singula usta & lota, citra mordacitatẽ siccant, & ad cicatricẽ perducũt. Sed his ualẽtiora sunt, chalcitis, misy, alumẽ scissum. Et his adhuc potentius est æs ustũ. Omnium autẽ potẽtissima est squama æris, quæ usta lene medicamentũ efficitur ad antiqua ulcera cicatrice includenda. Illitio Tetanica, ab extendẽdo ac explanando appellata, consumens ac deprimens. Adipis suilli, cerę, singulorũ unc. I. terebinthinæ semunciã, nitri unc. I. fellis taurini semunciam, resinæ unc. I. Omnia simul decocta ac excolata ubi tepuerint, manibus subige ac utere. Quidam adijciunt atramenti sutorij drach. V. Et medicamẽto ab igne remoto aceti & saponis singulorũ unc. I. adijciunt, ita ut hæc prius in alio uase simul sint cõtrita ac dissoluta. Obseruandũ est ne pharmacũ hoc in bulliendo efferuescat, & assiduè agitandum, donec ad compagem perueniat.

Sicca ulceribus non malignis cicatricem inducentia. Cap. XXXVIII.

Siccum quod cicatricẽ inducit. Ostreorũ ustorũ drac. XII. mannæ thuris dra. VI. cadmiæ dra. IIII. præpara & utere. Aliud. Spumæ argenti, cerussæ singul. dra. VIII. recremẽti plumbi, myrti siccę, gallarũ omphacitidum, singulorũ dra. IIII. para & utere. Aliud siccũ cicatricẽ inducẽs. Cadmiæ, cerusæ, mannæ thuris, amyli, æquales partes unito ac utitor. Aliud admirãdum. Cerusæ sextãtem, amyli unc. I. spumæ argẽti, thuris, rosacei, singul. sextãtẽ, unito ac utitor. Incarnat enim & ad cicatricẽ ducit. Aliud. Hoc etiã diuturna ad cicatricẽ perducit. Corticis pinus drac. VI. cornu cerui usti dra. IIII. cerusæ dra. IIII. æruginis dra. II. cadmię dra. VIII. mãnę thuris dra. VI. prępara & utere. Aliud. Aristolochiæ dra. VI. corticis pinus

pinus, pumicis usti & uino extincti, colophoniæ, singul. drac. IIII. iridis dra. II. unito ac utere ad incar nandū & cicatricē inducendā. Aliud. Pumicis usti & uino extincti drac. VIII. mannæ thuris, squamæ æris, singul. dra. IIII. præpara & utere. Aliud mirabile. Aluminis scissi dra. IIII. in aqua dissoluito, & in eo diluto linteolū tenue, uetus ac detritū, purum, tingito, & in sole siccato, atq; hoc usus tēpore cōcisum ulceri indito. Verū ad sedis ulcera & diuturna alia, alumē in uino dissolues, & similiter facies: ad auriū uerò affectus, lanam pro linteo accipies. Aliud, plantaginē cum radicibus siccā terito & cribrato, ac utere cōfidenter. Aliud. Cerusæ drac. VIII. gallarū, myrti, recremēti plumbi, singul. dra. IIII, para & utere. Aliud. Ostrea usta, cerusam, cadmiā, mannam thuris, paribus portionibus unito ac utitor. Aliud siccū, ad caua & maligna ulcera replēda, ex pertus loquor. Farinæ erui dra. X. iridis dra. XX. spumę argēti dra. XV. mannæ thuris drac. XV. terræ samię dra. X. squamæ æris, aristolochiæ tenuis, cadmiæ, sing. dra. V. præpara & ad sordida ulcera largè, ad pura parcè adhibe, & hapsum lanæ è uino expressum superimpone. Hoc & chironia ulcera appellata, ad cicatricē ducit. Aliud, quod etiam callos exterit. Chalcitidis crudę, spumę argēti, ladani, singul. dra. X. bituminis dra. VIII. ceræ dra. II. olei myrtei lib. I. uini heminā I. Vsu expetēte spleniū ex eo imponito, & linamēta eo tincta indito. Aliud Andromachi. Spumæ argēti dra. XXXII. atramenti sutorij drac. VIII. aluminis scissi dra. XII. ceræ dra. C. squamæ æris dra. VIII. bituminis, ladani, singul. dra. XXXII. olei myrtei lib. I. & quadrātē. Vini ueteris adstringētis quātum satis est: utere uelut prædicto. Aliud. Bituminis, ladani, singul. dra. VIII. squamę æris, myrti, spumę argēti, singul. dra. IIII. ceræ dra. XXIIII. olei myrtei dra. XXX. Et si hyems fuerit, drachm. XXXVI. Vini quod satis est, præpara & utere uelut dictum est.

Emplastra quæ non maligna ulcera cicatrice includunt. Cap. XXXIX.

Emplastrū è Cadmia pręparatū, rosaceo dilutū repurgat ulcera, incarnatq;, & cicatrices cōcolores cuti efficit: pernionibus itē ac fissuris, & ani affectionib. medetur: habet autē hoc modo: Chalcitidis ustæ lib. II. cadmiæ ustæ & uino extinctæ lib. I. ceræ trientē, terebinthinæ lib. II. olei myrtei lib. III. chalcitidem & cadmiā cū uino sufficiēti diluito ac conterito, & reliqua liquata ammisceto ac utitor. Aliud. Cadmiæ, chalcitidis ustę, sing. dra. XXV. ceræ dra. XLVIII. terebinthinę dra. XXIIII. olei myrtei lib. I. uini quod satis est, præpara & utere. Aliud, ad cicatrices inducēdas efficacissimū. Facit & ad igne ambusta mirificè. Cerusæ, spumę argenti, ordei usti, singul. unc. I. ceræ quadrātē, rosacei aut myrtei olei bessem, cerusam & argēti spumā cum uino terito, cerā uerò cum oleo liquefacito, & ad medicamētum ab igne ablatū, hordeum ustū tritum ac cribratū inijcito atq; unito: & omnia frigefacta in mortariū conjecta subigito, ac utitor. Aliud è ladano, ulcera antiqua ad cicatricem perducens. Spumæ argenti dra. C. picis dra. L. ladani dra. XXV. æruginis dra. VIII. ęris usti dra. VIII. squamæ æris dra. II. olei myrtei lib. VI. Argēti spumā cū oleo coquito, & medio cocturæ tēpore, æruginem, squamā, & ęs adijcito, & coquito donec nō amplius inquinēt. Et postea picē liquefactā ac excolatā coctis ammisceto. His uero unitis & amplius nō inquinātibus, ac ab igne amotis, deposito iam feruore, ladanum cū uino tritū addito, & perfrigerata in mortarium conjecta probè subigito, & ad maligna ulcera ac fistulas utitor. Aliud. Cadmiæ, chalcitidis, sing. trientē, ceræ, colophoniæ, olei myrtei, sing. un. I. uini quātum satis est. Aliud. Aeris usti & crudi, sing. sextātē, cadmiæ sexuncē, chalcitidis ustę sesquilibrā. ceræ lib. I. olei myrtei lib. II. uini quod satis est. Aliud emplastrū candidum, ad cicatricē perducēs, experimento constans, faciens ad tenera corpora, uelut sunt mulierū, eunuchorum, ac puerorum. Conuenit etiā ulceribus spōtaneis. Spumæ argēti lib. I. & trientē, cerusæ lib. I. cerę lib. I. & trientē, thuris & mannę eius, singul. quincuncē, terebinthinæ unc. I. aquę lib. I. olei myrtei lib. II. cerusam & argenti spumam in aqua coquito, & consumpta aqua, ac medicamento non amplius inquinante, ceram primum, deinde resinam addito, & ablato ab igne pharmaco, thus ac mannam siue pollinem eius ammisceto.

De malignis & ægrè recipientibus cicatricē ulceribus. Cap. XL.

Quēadmodū antea diximus, duplex scopus propositus est in curatione partiū, quibus nullus deprauatus habitus inest: alter, repellendi quod influit: alter, discutiēdi quod in affecta parte impactū est, atq; hęc à cōtrarijs qualitatibus fiunt: nā quæcunq; adstringunt, repellere possunt quod influit: quæ uerò adtrahunt, discutiūt id quod in affecto loco cōtinetur. Adstringētia itaq; exasperāt, & ob id dolorē inducunt, attrahētia uero & discutiētia quū acria sint, loca ulcerata mordent. Quare contingit ut ex his quæ exasperāt, & mordent, superflua humiditas ad affectas partes illabatur, quam inflāmatio & erosio ulceris cōsequūtur. Cæterum eius meminisse oportet, quod sæpe à nobis dictū est, quòd corpora plena sanguine, aut uitiosis humoribus referta, & mollia ac subtili sensu prædita, ex mordacitate facilè inflāmātur. Mulieres autē & pueri & eunuchi, itēq; uiri colore albidi & mulierosā uitā degentes, inter molles naturas numerātur: proinde quātū eius fieri potest, medicamētorū materia peruestiganda est, quæ citra mordacitatē ac dolorē ulcus resiccet, quā sanè nunq; inueniet medicus, nisi quid singula medicamēta adhibita peregerint, rectè expenderit. Itaq; cōsiderabit quantū humiditatis primū pharmacū ab ulcere desiccauit, aut si sordidū est, quātum sordium detersit, idq; tertiū ac quartū experietur, donec purū ac siccū ulcus apparuerit: quod ubi deprædhēdet, ad aliud medicamentū, eiusdē qdē generis cū priore, sed debilius, se conuertet: fortiora enim repurgatis iā ulceribus morsum ac dolorē inferunt, & influxiones ac inflammationes pariunt: talia igitur corpora exactè euacuare, & à superfluitatibus asseruare oportet. Alijs itaq; sanguis si redundet, detrahēdus est, alijs purgatio uitiosi humoris, & simul uenæ sectio cōuenit. Quibusdā uaricem excidere ex ulcere oportet, aliquibus iecur aut splenem curandā assumimus, Neq; uerò malignis crurium aut surarū ulceribus, ea curatio debetur; sed manuū quoq; ac reliquarū corporis partium: nā cuidā adolescēti diuturnum ulcus ad radicē manus habēti, uenā ad ulcus supernè allatā excidi, atq; intra paucos dies hominē sanaui, qui per quinquennium ea affectione laborauerat. Sunt

O 2 quibus

quibus loca ulceri uicina scarificare oportet. Quibusdã uero labia ulceris callosa circumcidere. Si uerò nihil ex his fecerimus, humiditatis ac sordiũ quãtitatẽ considerabimus, & inde ad cõgruum medicamentũ transibimus, ita ut diligẽter expẽdamus, quę siccãdi quidem uim habent, non autẽ extergendi: & quæ cõtrà extergent, nõ autẽ fortiter siccãt: suntq; in hoc etiã qualitatis singulorũ gradus expẽdendi. Medicamentũ cicatricẽ inducens. Plumbi usti sexuncẽ, cadmiæ trientẽ, æris sextãtẽ, colophoniæ, olei myrtei, sing. lib. II. Vini ueteris odorati quantũ satis est. Aliud. Cadmiæ, cerusæ, singul. triẽtẽ, ceræ, olei myrtei, singul. sexuncẽ. Aliud. Cadmiæ, spumæ argenti, cerusæ, singul. unc. I. cerę trientẽ, rosacei sexuncẽ. Aliud, è ladano. Squamæ æris un. I. bituminis, terebinthinæ sing. dra. IIII. ceræ, ladani, singulorũ quadrantem, olei myrtei quadrãtem, at si hyems fuerit, amplius de oleo accipies. Cerã cum oleo & bitumine liquefacito, & terebinthinam adijcito, deinde omnia ad squamã ac ladanum prius trita ammisceto.

Simplicia medicamenta quæ citra mordacitatẽ resiccant ulcera maligna. Cap. XLI.

Simplicia porrò medicamẽta sine mordacitate & manifesta exasperatione resiccãtia ulcera, hæc sunt: Lemnia terra, sigillũ appellata, moderatè resiccat. Cadmia item sub caniculæ æstu cum uino trita ac siccata: ubi uero ulcera ualdè sunt maligna, ex aceto terẽda est. Vtranq; superat chalcitis usta, & uelut cadmia trita ac resiccata: nã cruda adeò efficax est, ut etiã crustas inurat. Huic similis est ærugo usta: non usta enim sicut & chalcitis nimis efficax est, nisi quòd chalcitis simul adstringit. Atramẽtum sutoriũ inter omnia metalla summè resiccat. Chalcitidi similia sunt misy & sori, maioris tãtum ac minoris ratione differentia. Stibiũ magis quàm sori siccat & adstringit. Diphryges cõmodè siccat, sed aliquantulũ mordax est. Omnia aluminis genera exactè siccãdi uim habent, uehemẽterq; adstringunt: quapropter alumẽ solum per se ad huiusmodi usus adhibetur. Chrysocolla naturalis & artificialis eandẽ uim habent. Plũbum ustum sori ac stibio prę stat, plumbi recrementum, & squãma ferri præsertim stomomatis, plurimum siccant. Aeris squama præter resiccandi uim, etiã exterget: quare ulcera præ omnibus repurgat, omnia tamen metalla prius lauare oportet, deinde ulceribus admouere: ita enim mirificè siccare citra mordacitatẽ possunt. Siccant etiã buccinorum, purpurarũ, ostreorumq; testæ ustę ac lotæ. Item trãslucidus lapis specularis mollia corpora citra mordacitatẽ siccat. Idẽ facit nitrum ustum, & quod in æneis lebetibus balneorum adhærescens ex aquæ coctura reperitur: æquè enim siccat & adstringit. Præterea gallæ & malicorium usta ac arida trita adhibita, malignis & ægrè recipiẽtibus cicatricẽ ulceribus commodissima sunt. Quin & capparis cortex tritus & siccus inspersus maligno ac putrido ulceri cõmodus est. Polium item tenue siccãdi uim habet, & caries lignorum unà cum extersoria facultate. Item peucedani & pastinacæ, prę sertim agrestis, radix & folia, scordium quoque ac centaurea, & alia huiuscemodi, uel priuatim per se, uel simul composita.

De usu relatorum medicamentorum. Cap. XLII.

Necessariò uerò talia ulcera uitioso humore referta, sordidissima existunt. Quare ubi aliquod ex relatis simplex aut compositum siccum adhibituri sumus, linteolo prius molli puro ac sicco ulcus extergemus, deinde medicamẽto cauitatẽ explemus, & extrinsecus splenium ad ulcerum labia attenuãda imponimus. Et linteolo supra splenium imposito ac ligato, spongiam ex frigida aut uino expressam adhibemus, conamúrque ut per totum tempus spongia frigida permaneat, quod facilè cõtinget, si assiduè illi frigida instilletur, citra uinculi, linteoli, siue fascię obligatæ solutionem.

De ligamenti & curationis ratione. Cap. XLIII.

Ligamentũ ulceri conuenit quod ad fracturas usurpamus. Quòd si unũ tãtum fuerit ligamentũ, principio ipsius ad superiorem ulceris partẽ locato obligabimus, siue sura, siue genu, siue talus, siue cubitus fuerit, pars ipsa affecta. At si duobus ligamẽtis uti malueris, uelut in fracturis fieri solet, primũ ab ulcere ad superiorẽ regionẽ ducatur. Secundum uero initium sumat ab ulcere, & prius infrà obligetur, & postea sursum desinat, & ad eundẽ terminum cũ primo ducatur: nam ad alia cõmoda etiam hoc accedet, quòd ulcera ob rotunditatẽ coalescere nequeuntia oblõga reddẽtur. Solutio autẽ non quotidie, sed alternis fiat, & à solutione aqua ulceri ne aspergatur, sed cũ molli puro ac sicco linteolo sanies detergatur. Quòd si partes ulceri uicinæ inflãmatæ appareant, splenio latiore facto liquidũ medicamẽtum illines, quale est phœnicinũ emplastrũ, aut aliquod simile, ita ut hoc dissoluas uino adstringẽte, sitq; oleũ quod adijcitur melinũ aut myrteũ. At si duricies circa uicinas ulceri partes apparuerit emplastrũ phœnicinũ oleo antiquo aut cicino dissolues. Tutiusq; fuerit superiori regioni aliquod repellẽdi ui præditũ adhibere, præsertim in crurũ ulceribus, & his quæ eminentem uaricẽ habẽt: uena uerò quæ amplior fuerit, & atræ bilis sanguinẽ habuerit, excidenda est, uelut diximus. Aliquãdo tamen eiusmodi uena excisa, ulcus quidẽ protinus coalescit ac sanũ euadit. Sed qua parte uena recisa est, nouũ malignũ succedit, quod cicatricẽ respuit. Præstat igitur in talibus uires ægri perpẽdere, & à uenæ sectione auspicari, deinde pharmaco atræ bilis ac pituitæ humorẽ educente purgare: nã & pituita aliquãdo ad huiusmodi uarices confluit, atq; tunc uaricosam uenã resecare, multaq; sanguinis copia hinc educta, uaricis sectionẽ prius curare, quæ ubi exactè coaluit, tunc demũ maligni ulceris curationẽ aggredi, eo quẽ retulimus modo. Aluus porrò lactis sero in quo cnicus coctus est, aceti mulsi modica mẽsura addita assiduè emolliẽda est. Dabis autẽ ex eo, ab hemina una usq; ad quinq; mẽsuram augens, sic tamen ut æger per multos antea dies aquã biberit. Optimum itẽ est & lac recens mulctum per se, uel cum aqua calida aut modico passo, ante cibum sumptum. Nam & humores contemperat, & uentrem eluit. Confert etiã aloës drach. I. per interualla deuorata. Balnea uero minimè dulcia, sed sulphurea potius & bituminosa adhibenda sunt. Quòd si æger illotus manere non possit citra totius corporis læsionem, lauãdus est ulcere nequaquã denudato. Postremum ab omnibus edulijs ac potibus acribus & ægrè concoctilibus, ac uitiosos humores generantibus, penitus abstinere oportet.

De emplastrorum compositione ad maligna ulcera. Cap. XLIIII.

Quandoquidē in malignis ulceribus quæ difficulter cicatricē recipiunt, is scopus nobis propositus est, ut medicamēto nō mordaci resiccemus, & oleum ac aqua maximè omniū humectāt, ab utrisq; penitus cauere oportet, ipsaq; neq; per se adhibere, neq; cū relatis siccis permiscere: cera igitur recēs pinguis & in sole subacta ac emollita, idonea est ad sicca medicamenta excipiēda. Quòd si caloris ex sole copia non detur, cerā prope ignē molliemus, uel in feruentem aquā iniiciemus: neq; enim illi omnino ammiscetur aqua: at uerò proportio miscendi huiusmodi est, ut si moderatū pharmacū esse uolueris, metallicorum quartā partē ceræ misceas: si ualidius, tertiā. Neq; uerò parua uarietas est pro corporū ratione, anne molliores aut duriores habeāt carnes: quare fieri nō potest, ut omnibus idē medicamentū cōueniat: itaq; his cōsideratis, ubi simpliciū facultates cognoueris, facilè iudicare poteris uniuscuiusq; cōpositi medicamenti facultatē, prout ab antiquis sunt descripta. Emplastrū admirandū è sori, cicatricē inducens, deploratis ulceribus opitulās, quæ à multis frustra fuerūt tentata, cui fidendū est, uelut multo experimēto cognito. Soreos dra. XXIIII. gallarū drac. XXXII. aluminis scissi, calcis uiuæ, malicorij, sing. dra. XVI. thuris dra. XXXII. ceræ dra. CXX. adipis uitulini drach. CLX. olei antiqui lib. I. & si uitulinus adeps non affuerit, porcinus antiquus sine sale ammisceatur: nā taurinus calidior est. arida terito & cribrato: deinde liquata ab igne remota ammisceto: & omnibus probè unitis, alumē, thus, sori, calcē, cū uino adstringēte trita adiicito, ac utitor. Ego, inquit Galenus, dū hoc medicamētū præpararē, oleū & adipē quadraginta annorū adieci, & semper mihi prçter spem successit ad maligna ac diuturna ulcera. Sunt autē talia ulcera, à quibus pars affecta in deprauatū habitum perducta adeò est, ut etiāsi probè coctus sit sanguis, qui ad ipsam alimēti gratia affertur, ipsum transmutet ac corrumpat, & si uitiosus sit humor qui affluit, ab ipso solo erodatur, etiamsi pars ipsa minimè esset affecta. Aliud spleniū optimum. Plumbi usti & loti trientē, cadmiæ sesquiunciā, æris usti unc. I. thuris sesquiunciā, aluminis scissi un. I. æruginis sextātem, ceræ sexuncē, olei myrtei lib. I. Aliud Galeni, ad maligna & chironia. Ceræ, picis, bituminis, sing. lib. I. mannæ thuris, cerussæ, æruginis, sing. sexuncē, malicorij, gallarū, spinæ Aegyptiæ fructus, iridis, aristolochiæ rotūdæ, atramēti sutorij, sing. un. I. aristolochiæ lōgæ, æris usti, sing. sextantem. Olei antiqui aut cicini lib. I. arida in aceto pluribus diebus terito, & liquabilia liquata affūdito ac utitor. Aliud, Oribasij, ad efferata ulcera deprimēda ac cōtrahenda. Ochra attica usta, trita, sicca, utiliter adhibetur. Ego uerò inquit, etiā cypria usus sum. Idē facit & chamæleonis nigri radix, & malicoriū ustum. Et supernè hapsus lanæ uino imbutus illigatur. Aliud Galeni, fuluū. Spumæ argenti lib. III. olei cicini aut antiqui lib. III. aceti acerrimi lib. II. squamç æris, chalcitidis, æruginis, singul. sextantē. Spumā argenti cū oleo coquito, medioq; cocturæ tēpore metallica ad æstiuū solem multis diebus cū aceto trita adiicito, tādiuq; ad ignē sinito, donec non inquinarint. quū autē metallica adiicis, lebes ab igne tollatur, ne efferuescant & superfundatur. Sed & spumā argenti cū aceto & oleo decoquere licet, & medio cocturæ tēpore metallica addere, & simul sinere ut ebulliāt, donec non amplius inquinent. Hoc pharmacū fistulas glutinat, & labia ulcerū callosa resiccās unit ac cōmittit, ita ut non amplius disparentur, si quis recta diæta utatur. Diuturna insuper ulcera & cicatricē respuentia, chironia appellata per se adhibitū, nullo antea puris uestigio apparente, maturat, & suppurat: at nō quotidiè, sed alternis hoc soluendū est. quòd si stomomatis ferri squamā addideris, lōgè præstātius pharmacum euadet. Ego dū hoc præparabā, aliquādo etiam diphrygis unc. I. adieci, aliquādo chrysocollæ sextātem. Sæpe etiā utrunq; ammiscui. Atq; ita prçparatum magna uulnera glutinat. Hactenus Galenus. Nunc uerò hoc modo cōficitur. Spumç argenti lib. III. olei antiqui lib. VI. aceti lib. II. çruginis, squamæ æris, chalcitidis, sing. quadrantē, coquito sicut dictū est. Quidā diphrygis un. I. addūt, asseruntq; efficacissimè strumas discutere. Aliud Galeni, ad chironia ulcera in mollibus corporib. Ceræ lib. I. cerusæ bessem, rosacei lib. I. salis ammoniaci triētem, squamæ æris sextantē, thuris, aluminis, æruginis, malicorij, calcis uiuæ, sing. un. I. quç liquari possunt liquata ac frigefacta ad sicca cum uino trita misceto. Aliud ad maligna & serpēdo depascētia ulcera, præsertim tibiarū. Spumæ argenti, mastiches, adipis caprini, rosacei, singul. sexuncē, ouorū uitellos V. Argenti spumā cum rosaceo & adipe coquito, deinde mastichen adiicito, & ad frigefacta ouorū uitellos ammisceto. Aliud, ad maligna tibiarū ulcera, experimēto cognitum. Lupinos aridos ustos tritos largè inspergito, & hapsum lanæ ex uino expressū superligato. Hoc repurgat, incarnat, & ad cicatricem perducit.

De ulceribus quæ post obductam cicatricem rursus rumpuntur. Cap. XLV.

Quædā ulcera post receptā cicatricē non multo tēpore interposito inflāmantur ac refringuntur. Nā quum substratū os malè sit affectū, uicina quidē caro cicatricem recipit, & exactè sana apparet. Verū postea sanie paulatim ex corrupto in alto osse affluente putrescit, & oborta inflammatione cicatrix rumpitur. Quæ igitur horū curatio instituenda est? nimirū ut hactenus exiccemus, quatenus squama affecti ossis excidat: facilè uerò excident ossiū squamæ, si papaueris syluestris & fici folia cum uino & polenta imposueris. Aut hyoscyami & atramenti sutorij pares portiones adhibueris: sed & peucedani radix trita citissimè ossiū squamas disparat. Vtere etiā siccis capitalibus suprà descriptis, prçsertim eo quod silphiū recipit. Aliud siccū, ad chironia & cicatricē respuentia ulcera mirificū. Squamæ æris, thuris, singulorū sextātem, aluminis, salis ammoniaci, singul. triētem, malicorij, cerusæ, singulorum unc. I. utere sicco, uel si malueris cum cerato. Aliud. Pumicis multifori sexuncem, sulphuris uiui unc. I. terito & cribrato, ac utitor. Facit & pumex per se aridus tritus inspersus. Aliud, ad cicatricem inducendā diuturnis tibiarū ac totius corporis ulceribus. Calcis uiuæ ac lotæ in aqua & siccatæ un. I. cimoliæ tantundē, ceræ, terebinthinæ liquidæ, sing. sextantē, olei myrtei aut rosacei quadrātē: poteris & ostreorū ustorū tritorū un. I. addere. Ad sicca in mortario cū uino trita quæ liquari possunt liquata ammisceto ac unito. Hoc, itemq; reliqua omnia relata, & præcipuè quod è sori fit, chironijs ac malignis ulceribus medentur. Eisdē quoq;

priuatim commodant capparis radix trita inspersa, cẽtaurea minor, scordium, caries lignorũ ueterum, pastinacæ radix, peucedani radix, malicoriũ, oleum in quo scillæ bulbus coctus est, absq; linamẽtis cum penna illitum. Malicorium in uino coctum & rosaceo cerato exceptum: omnium uero efficacissima est theriaca Andromachi è uiperis, rosaceo modico diluta, & emplastri modo adposita. Aliud. Sandaracham tenuissimè tritam ursino adipe exceptam imponito: aut ammoniacum salem eodem modo præparatum, uel per se adhibeto.

Ad extremitatum ulcera. Cap. XLVI.

Myrti baccas cum uino coctas impone: uel peucedani radicem tritã: uel lignorum ueterum cariem insperge: aut brassicæ uel sabinæ folia cum fœni græci farina & aceto subacta impone: aut sideritidem melle exceptã adhibe: aut oleũ in quo scilla cocta est absq; linamentis cum penna illine: ita enim ne musca quidem ulceri appropinquabit.

Ad callos extremarum partium. Cap. XLVII.

Brassicæ folia cum melle terito, & cerato ex sinopica rubrica præparato, excipito, & adhibeto. Aliud. Clibani antiqui testam cum uino austero terito, & cum cerato ex ouis facto, aut cum medicamento ex põpholyge ad sedis affectiones parato, adhibeto.

Ad uermes in ulceribus. Cap. XLVIII.

Vermes in ulceribus generatos enecãt, plantago sicca, ligni ficulni cinis, calaminthæ succus assiduè instillatus. Cerusæ, inquit Theodorus, & polij pares portiones cũ pice liquidã adhibe. Quidã pro cerusa absinthium scribunt. Aliud. Linamentum ex saliua hominis ieiuni illitum adhibeto. Hoc etiam aurium uermes necat, & cicatrices concolores facit.

Ad nomas & putredines ulcerum. Cap. XLIX.

Nomæ, hoc est, proserpendo depascentia ac putrida ulcera appellãtur, quæ uicinas partes erodunt & putrefaciunt. Et sanè uehemẽtissimis medicamentis opus habẽt. Et sæpissimè ustiones requirunt. Siccũ optimum, faciens ad nomas, putredines, polypos, uerrucas, thymos & formicarias appellatas, hæmorrhoidas, citra omnẽ mordacitatẽ. Misyos crudi, chalcitidis crudæ, sing. dra. VIII. ochræ dra. III. sandarachæ dra. IIII. calcis uiuæ dra. II. squamę æris, aluminis, sing. dra. II. diphrygis dra. IIII. Vnito ac utitor.

Sicca crustam inducentia, inter quæ etiam pastilli multi usus. Cap. L.

Melinũ, crustas inducẽs & callos exterens, inspersum, siue cum specilli nucleo adhibitũ, & leuiter saltẽ ulceris superficiei inductum, ut inde coloretur modo, ulcera cõmittit ac sanat, quæ ægrè curantur. Chalcitidis crudæ drac. VIII. cadmiæ drac. IIII. ieiuni hominis saliua excipito ac subigito, & in mortario operta, mali cydonij colorem assumere finito, & cum pistillo leuiter trita in umbra assiccato. Alij tamen aliter præparãt, & à colore quẽ acquirit, fuscum appellant. Sumunt enim chalcitidis drac. XII. cadmiæ drac. VIII. & ad caniculę æstum cũ aceto terunt, atq; ita in umbra siccant. Aliud siccũ, quod item ad solis feruorẽ paratur, & melinum colorem habet. Calcis uiuæ sextantem, auripigmẽti unc. I. Auripigmentũ cum aqua terito, & calcem addito, ac simul probè conterito, deinde in mortariũ aqua plenum conijcito, ut subsideant, & ubi subsederint priore aqua diffusa, nouã affundito, ac diu uersato, & rursus subsidere finito, quo facto rursus priore aqua diffusa, nouam affundito, atq; idẽ tertio repetito. Postremũ uase aqua repleto finito, ac singulis diebus uersato donec arefiat, & cõsumpta aqua aliã affundito. Atq; hoc per dies XL. sub caniculæ æstu facito, & tandem pharmacũ siccatum in fictili uase in superiore parte domus nõ humida seruato. Hoc citra mordacitatem crustas inducit, & ualdè deprimit. Facit & ad gingiuas putridas, & epulidũ eminentias deprimit, dentes inalbat. Potest quoq; in mortario subactum in fictile transferri, atque insolari. Vtere Faustini quoq; pastillo, ac reliquis eiusmodi ad dysenteriam descriptis. Aliud, ad totius corporis putredines & nomas. Calcis uiuæ, chalcitidis, singulorũ drach. II. auripigmenti dra. I. Hoc ad reduuias digitorum, & ad putredines adhibetur, partibus putridis ex eo inspersis. Facit & ad carbunculos splenio resinato exceptum. Confert fistulis melle exceptũ cocto, & uelut collyrium inditum. Oribasij, ad pudendorũ nomas præsertim meliceridas dictas. Gallarum, floris mali punici, satiui, itemq; syluestris, aristolochię rotundæ, squamæ æris, chalcitidis crudæ, singul. drac. VIII. atramenti sutorij dra. VII. aluminis scissi drac. IIII. malicorij dra. I. Adhibetur pudendo cum melle, quemadmodum id quod ex charta præparatur. Facit ad nomas ualdè profundas, sicut etiam pastillus Andronis. Cæterum medicamentum ex charta hoc est: Squamæ æris, chartæ ustæ, singulorum drachmas XXIIII. auripigmenti, sulphuris uiui, singulorũ drac. XII. uel ut alij habẽt, XIIII. plumbi usti drac. IIII. alij drach. VI. Charta primum teritur, deinde metallica leuissimè trita ammiscentur. Facit ad oris ac totius corporis putredines, ad humidiores quidẽ siccum inspersum, adficciores rosaceo imbutum. Additur aliquãdo & mellis modicum. Ego uerò plumbi dra. VI. adijcio. Siccum ad antiquas nomas, & ad gingiuas cruentas. Deprimit etiã carnem excrescentẽ. Chalcitidis ustæ dra. XL. misyos drach. XXX. æris usti drac. X. atramenti sutorij drach. VIII. sandarachæ drach. V. auripigmenti drac. II. unito ac utitor. Aliud, experimento constans. Rhois culinarij drac. X. squamæ æris, aloẽs, foliorum oleastri siccorum, singul. dra. VIII. chalcitidis drac. V. auripigmenti, sandarachę, aluminis scissi, salis tosti, singul. dra. IIII. malicorij sicci drac. VI. chrysocollæ factitiæ drac. IIII. rusci sicci drach. VIII. trita, unito ac utitor. Aliud ad nomas & putredines, Oribasij. Salis fossilis dra. II. aluminis in fictili usti unc. I. squamæ æris, pumicis usti, sing. unc. I. Aliud, eiusdem. Auripigmenti, squamæ æris, misyos, chalcitidis, portiones æquas præpara & utere. Aliud Pasiphilum uocatum. Atramẽti sutorij, sandarachæ, misyos, chalcitidis, pares portiones cõmittito. Siccum aureũ appellatũ. Aufert ossa, reprimit influxiones, fistularũ callos exterit, & contrahit sinus. In fistularũ autẽ & sinuum cõcauitates per specillũ lana obuolutum inditur. Melantheriæ à uetustis clauis derasæ drac. V. malicorij dra. XXV. aluminis scissi dra. III. atramẽti sutorij, misyos, chalcitidis, æris usti, sing. drac. VIII. squamæ æris dra. XVI. gallarũ dra. XV. Aceti quãtũ satis est. Oportet autẽ aceto in uas æneum coniecto clauos quotidie agitare, & deinde acetum excolare: lõgè uerò præstat quod in fundo residet. Aliud siccum, ad nomas, defluxus, gingiuas, columnellas,

& pu

& pudẽda. Ochræ ſeſquilibrã, croci lib. I. putaminũ ouorum uſtorũ ſexuncẽ, gallarũ ſexuncẽ, tritis utere. Gallæ autẽ ſint omphacitides. Paſtillus ad nomas commodus. Sabinę, myrrhæ, ſing. dra. III. ſoreos, miſyos, cyprij, atramenti ſutorij, thuris, aloës, ſingu. dra. II. terito cum uino, & formato paſtillos.

Paſtillus ad nomas & putredines, quo utor, inquit Oribaſius, appellatur Aſclepius ſiue Aeſculapius, & Cyriacus, hoc eſt, dominicus. Gallarũ drac. VIII. florũ mali punici, ariſtolochiæ rotundæ, chalcitidis crudæ, cadmię, ſing. dra. VI. iridis, ſquamæ ęris, ſing. drac. IIII. miſyos crudi, atramẽti ſutorij, aluminis ſciſsi, thuris, nitri, ſingul. drac. III. Terito cũ aceto ad dies ſufficientes, & paſtillos XX. formato. Eosq́ uſus tẽpore aceto mulſo diſſolutos cerato excipito, hoc modo utens: Accipe paſtillorum trientem, ceræ quadrantem, olei myrtei ſexuncem, galbani trientẽ. Et paſtillis aceto diſſolutis ac tritis, liquata ammiſceto. Atq; hoc quidẽ modo præparantur ad ignem ſacrũ, panos, & condylomata. Ad ozęnas uerò, carbũculos, & carnis excreſcẽtias, paſtilli ſicci inſperguntur, uel aceto mulſo triti ac diſſoluti. Paſtillus Corax, id eſt, Coruus appellatus. Ad putridorũ ulcerũ pręſertim pudendorũ nomas. Gallarũ ſextantẽ, ſquamæ æris ſeſquiunciã, chalcitidis crudæ, thuris, ſingulorũ quadrãtẽ, ceræ triẽtẽ, terebinthinæ unc. I. adipis taurini beſſem, olei myrtei dextantẽ. Arida cũ aceto in ſole ad ſufficientes dies terito, & mellis ſexuncem adijcito. Deinde cerato exceptis utitor. Hic paſtillus citra ammixtionẽ per ſe adhibitus, omnibus nomis pręſertim ſiccioribus cõfert, & ubi nerui ſunt denudati. Cũ æquali uerò cerati portione, ſordida ulcera exterget, cum uberiore cerato cicatricẽ inducit. Ego, inquit Aſclepiades, ſic præparaui: Squamę lib. I. gallarũ, adipis taurini, ſing. dodrantẽ, chalcithidis, thuris, ſingulorũ ſexuncẽ, cũ aceto uelut collyria tero, & paſtillos formo. Poſtea uerò ex paſtillis drac. XXII. aceto tero, & mellis drach. X. addo, & cerato quod habet olei myrtei, adipis taurini, ſingulorũ dodrantẽ, ceræ ſextantẽ, terebinthinæ trientẽ, excipio.

Paſtillus è croco. Myrrhę, malicorij, ęruginis, aluminis ſciſsi, ſingulorum ſextãtem, croci unc. I. aloës, ſquamæ æris, thuris, ſing. unc. I. ſulphuris uiui drac. IIII. mellis lib. I. cũ uino adſtringẽte terito. Facit ad nomas, putredines oris, & cuiuſcunq; loci, dẽtes motos firmat, ulcera marcida & flaccida repurgat & adſtringit, purulentas aures, ſinus, fiſtulas, & carbũculos curat, ſquamas oſsiũ reſoluit, & incarnat. Eſt enim ualdè cõmodus ad oſſa carne ueſtiẽda. Cõfert etiã dyſentericis, & adhibetur uel aridus, uel hoc modo coctus. Mellis lib. III. aceti lib. I. paſtilli ſextãs, ſimul ebulliant ad mellis cõpagem. Si uero partibus molli ſenſu pręditis adhibendus eſt, uino tantum diluitur. Paſtillus ex plantis inſcriptus. Malicorij, foliorum myrti ſiccorũ, teſtarum nucum iuglandium ſiccarum, fructus ſpinæ, ſingu. drachm. VIII. gallarum drach. IIII. ſalis foſsilis drac. VIII. omnia tundũtur, & cribrata aceto ſubigũtur, & in uas fictile mittuntur, ac aſſantur. Deinde cũ aceto terũtur, & adijciuntur myrrhæ dra. IIII. thuris dra. II. & formãtur paſtilli. Vſus horũ eſt cũ aceto. Paſtillus ex lanis ſuccidis quem Leonidas ualde laudat. Lanę ſuccidæ uſtæ, ramẽtorũ plũbi, ſquamæ æris, bituminis, ſing. dra. X. aluminis ſciſsi & rotundi, gallarũ, malicorij, miſyos, thuris, chalcitidis, ſingulorũ dra. V. myrrhæ drach. II. amurci ſeſquiheminã, terito cũ aceto, & formato paſtillos, ac utitor. Paſtillus Bithynus, ad nomas, fiſtulas, reduuias edigitorũ, carnẽ excreſcentẽ citra mordacitatẽ deprimit. Cũ cerato aũt facit ad ignẽ ſacrũ & alia huiuſmodi. Malicorij, gallarũ, ariſtolochiæ, chalcitidis, cadmiæ, ſing. drach. VI. iridis, ſquamæ æris, ſing. drac. IIII. miſyos, atramenti ſutorij, aluminis ſciſsi, ſing. dra. III. nitri, thuris, ſing. dra. II. Sub canis æſtu cũ aceto terito, & paſtillos formato. Paſtillus Paſionis. Squamæ æris drac. XII. æris uſti, ſalis ammoniaci, aluminis, ęruginis, thuris, ſing. dra. VIII. Aeruginẽ cũ ære, ſquama & alumine ſub ſole terito, & ad probè trita thus addito, ſimulq́ terito, ac paſtillos formato. Vſus eſt ex aceto. Polyidæ ſphragis ſiue ſigillũ, ut habet Aſclepiades. Aluminis ſciſsi dra. III. thuris dra. IIII. myrrhæ, aloës, fellis taurini, ſing. dra. VIII. floris mali punici ſatiui dra. XII. atramẽti ſutorij dra. III. Excipe uino dulci & utere. Sigillũ Coracinũ. Facit ad tõſillarũ inflãmationes, luxatã columellã, & gingiuas humore flaccidas. Facit & ad nomas, & affectiones ſedis. Ariſtolochiæ rotũdę, florũ mali punici ſatiui, chalcitidis toſtæ, thuris, myrrhæ, atramẽti ſutorij, crocomagmatis, aloës, fellis taurini, æquales portiones paſſo excipe, uelut dictũ eſt. Paſtillus Andronius. Ad ulcera fluida, inflãmatas columellas, tonſillarũ fluxiones, extrinſecus ſub mẽtum illitus. Facit & ad pterygia oculorũ, & glãdularum circa inguina inflãmationes incipiẽtes, & ad ruptos inteſtinorũ abſceſſus, calloſq́ fiſtularum exterit. Florũ mali punici ſatiui drac. X. gallarum, ariſtolochiæ, ſing. dra. VIII. aluminis ſciſsi, atramenti ſutorij, ſingulorum drac. IIII. alij II. tãtum habent. myrrhę, aloës, thuris, croci, ſingu. dra. I. ſingula ſeorſim primũ, deinde ſimul terito, & in paſtillos redigito. Infunditur per clyſterẽ prout uires tolerarint ad ruptos inteſtinorum abſceſſus, ſi febris adſit, cum aquæ cyathis VIII. ſi nõ, cũ uino. Paſtillus Antonij Muſæ. Aluminis ſciſsi, aloës, myrrhę, florum mali punici ſatiui, ſing. dra. VI. atramẽti ſutorij drach. III. croci, crocomagmatis ſingulorũ dra. III. Terito è uino mulſo ex paſſo confecto, & paſtillos formato, quos in umbra exiccabis. Heras q̃dẽ & nos ita præparamus. Aſclepiades autẽ hunc ad Ariſtarchũ Tarſenſem refert. Et cætera quidẽ ſimili modo cõponit. Verùm atramenti ſutorij drach. VI. accipit, & cum uino falerno paſtillos formare iubet. Facit ad ulcera recentia ac uetera, putrida, marcida, efferata, phagedęnica, ac fiſtuloſa, & quę priuatim ceria appellãtur. Ad ozænas diluitur cũ uino. Ad ſuppuratas aures cum ſapa & modico aceto. Ad condylomata item cum ſapa. Ad ulcera genarum carbunculoſa ac maligna cũ ſapa. Ad carnis excreſcentias in naribus, ore, extremitatibus omnibus, uulua, pudendis, omnem eminentiã compeſcit, & digitorum reduuias tollit, ulcera caua replet, ſinus & fiſtulas melle dilutus ac cum lixiuio inſtillatus glutinat. Idẽ ad oris uitia gargariſſatur. Quòd ſi ſemel in menſe fiat, neque dentes dolebunt, neq; aliquid incommodi ori accidet. Facit & ad teſtium ſacrum ignẽ, & articulorum inflãmationes illitus. Et ad hæc omnia utitur eo Aſclepiades. Quòd ſi mollire diſcutereq́ uolueris, quadruplũ ammoniaci miſcebis, & cũ aceto ad mellis ſpiſsitudinem conteres, illinesq́ & alligabis. Si uerò em-

plastri formã malueris, quadruplum terebinthinæ ammiscebis, adiecto etiam oleo si durius pharmacũ apparebit. mollit enim & cicatricẽ inducit, ac glutinat. Idẽ pastillus splenicis, hepaticis, ac dysentericis confert, & uiscerum ulcera sanat, & incipienti tabi auxiliatur. Dantur ex eo oboli tres cum familiari in singulis affectionibus potione. Per aliquot autẽ dies ducit urinas loturæ carnis similes. Itaq; ab eius usu desistendum non est ante sanitatem restitutam. Vino quoq; mulso, & mali punici dulcis succo dilutus, & cum pẽna ilitus, anginis medetur. Verũ interim dũ illinitur, nauseam excitat, & uomitum prouocat. Ceterum crocomagma quod in pastillũ recipitur, & quo ad capitis dolores utimur, ita prẹparatur: Croci dra. C. myrrhæ troglodyticæ, rosarũ recentiũ resectis unguibus, amyli recentis, singulorũ drac. C L. Cũ uino ad collyrij formã terito, & pastillos formato. Porrò pastillus ex solano halicacabo, superius ad fissuras ac tubercula sedis descriptus est.

De sanguinis eruptione, & quæ crustam inurant, Rufi. Cap. LI.

Quãdoquidẽ pleraq; ex his, quẹ ad sanguinis eruptionẽ adhibemus, ad nomas quoq; usurpari solẽt, annectemus etiã de sanguinis eruptione tractationẽ. Ex ea enim præsens aliquãdo periculum incurrimus, exhibetq; ea res imperitis negotiũ turbationemq; ac formidinẽ, ut ne medico quidẽ parua solicitudo impẽdeat. Primum itaque nosse oportet, arterias ad sanguinis eruptionẽ magis q̃ uenas paratas esse. Perpetuò enim pulsant, amplioresq; meatus ac solidiores tunicas habent, ut non facilè cedant. Sanguis quoq; in ipsis cõtentus tenuior est, & plurimo spiritu abũdat. Quin & aliquãdo obducta cicatrice cutis, & arteriæ fissura non obturata, sanguis sub cutem exilit, & efficitur tumor, quem aneurysma, hoc est, arterię dilatationẽ Græci appellãt. Ab arteria igitur aut à uena sanguis manat, uel osculis ipsarũ apertis, uel tunica diuisa, uel per transudationẽ, ut ita dicam. Porrò tunica diuiditur, uel ex uulnere, uel ex contusione, uel ruptione, uel erosione. Oscula uerò aperiũtur, aut ob multitudinẽ cõfertim ad osculũ uasis prorumpentẽ, aut propter acrẽ qualitatẽ extrinsecus allabentẽ, aut propter uasis imbecillitatẽ. Transudatio uerò aut persultatio fit, tunica quidem rarefacta, sanguine uerò attenuato. Potest tamen aliquãdo etiã fieri paruarum uenularũ osculis apertis. Si ergo ex uulnere, aut cõtusione, aut casu, aut clamore, ruptio cõtigit, causa iã prẹterijt. Si uerò ex multitudine, fieri potest ut adhuc nũc etiã uas amplius rumpatur, quum efficiens causa adhuc maneat. In huiusmodi itaque affectione, multitudo quàm citissimè euacuanda est. Deinde sanguis sistendus, postremò ulcus curandũ. In quibus uerò iã cessauit causa efficiẽs, protinus sanguis sistẽdus est, & deinceps ulcus curãdum. At quomodo sanguinẽ sistemus? Nimirum ut ruptum adstringamus ac obturemus, & sanguinem aliò diuertamus. Obturabuntur autem labia uel digitis nostris, si in superficie ulcus fuerit, uel per deligationẽ, & per refrigerantium ac adstringentium pharmacorum adhibitionem. Nonnunquam & grumis concreti sanguinis uasis oscula occluduntur. Cæterum ex his quæ imponuntur, aliqua adstringunt, aliqua meatus obducunt, aliqua crustas inurunt. Quẹ itaq; meatus obstruunt, ad sanguinis eruptionem adhibita, citò occludũt. Quẹ uerò crustã inurũt, crusta excidente ulcus cauum faciunt, & sæpissimè excidẽtibus crustis, sanguinis eruptio curatu difficilima sequitur. Quapropter eiusmodi medicamẽtis nõ nisi cogẽte necessitate utemur, ueluti si à putrida erosione sanguis erũpat. Tunc enim omni putrido exciso, tutius est uel cauterijs mali radicẽ exurere, uel crustã inurẽtia adhibere, præsertim in pudendorum ac sedis affectionibus. Nã tales partes ob redundantem humiditatem, & acrium recrementorum transitum facilimè putrescũt. Proinde in eligẽdis medicamẽtis quẹ crustam inducunt, non tãtum caliditatem, sed etiam adstrictionem considerabimus. Talia uero sunt, misy, chalcitis, atramentum sutorium. Quæ enim ex calce uiua & auripigmento fiunt, uehementiora quidẽ his sunt, sed crustæ inde inductæ citò excidunt, eò quòd nulla adest ipsis adstrictoria facultas. Quæ uerò ab adstringentibus inducuntur crustæ, diutius in corporibus persistunt: quæ res non modicã cõmoditatẽ affert. Priusquã enim excidãt, præuenit incarnatio, ut caro medijs partibus innata, tãquam operculum quoddã uasis fiat. Et hac de causa nõ festinãdum est, uelut multi faciunt, ad crustarum ablationẽ, ubi eruptionis sanguinis periculum imminet. Sed in his tãtum affectionibus, in quibus ob putredinem cauterium adhibere coacti fuimus. Vocatur aũt huiusmodi affectio Nome, quoniã ab affectis partibus proserpens, partes secundum naturã se habentes depascitur, & semper aliquã ipsarum ulterius inuadit. Medicus itaq; his cõsilijs instructus, ad sanguinis eruptiones curãdas accedet, pro locorum natura, & uenarũ magnitudine remedia adhibẽdo. Et statim quidẽ digitis osculum ulceris uasis apprẹhendat, leniter innitens ac citra dolorẽ comprimens. Simul enim & sanguinẽ sistet, & grumũ uulneri infiget. Quòd si uas, unde sanguis manat, in profundo etiã situm fuerit, exactius sanè hinc & sitũ ipsius, & magnitudinẽ dijudicerit, & utrũ uena sit an arteria, cognoscet. Postea uerò immisso uncino extendat, ac moderatè ipsum obtorqueat. Si uerò neq; sic sanguis sistatur, si qdẽ uena fuerit, conãdum est ut citra uinculũ sanguinem supprimat, per aliquod sanguinẽ sistens medicamentũ. Optima aũt ex his sunt quæ meatus obstruũt, cõposita ex resina fricta, & farinæ tritici polline, ac gypso, & alijs huius generis. Si uerò arteria fuerit, ex duobus alterũ facies, aut uinculũ circundas, aut totũ uas præcidens ac dissecãs, sanguinẽ sistes. Cogimur tamẽ aliquãdo etiã magnis uenis uinculũ obligare, atq; etiã aliquãdo totas ipsas dissecare, trãsuersas uidelicet: quẹ necessitas incũbet in his, quẹ rectæ ex alto sursum feruntur, & præsertim per angustiam aliquam aut principales partes. Sic enim utraq; pars utrinq; retrahitur, & ab incumbentibus corporibus uulnus tegitur & occultatur. His aũt peractis, incarnãdum uulnus est, priusquã uinculum uasis excidat. Nisi enim producta caro circumsitũ dissectæ arterię locũ præmunierit, sed uacuus locus inuentus fuerit, affectio sequetur quã Aneurysma appellãt. Quapropter in his potius suadeo, ut sanguinẽ sistẽtibus quæ meatus obstruunt, utaris, quàm his quẹ crustã inurunt. Citius enim ac tutius post illa uulnus incarnatur. Optimũ itaq; omnium quæ ego noui medicamẽtorũ est, quo etiã ad sanguinis è cerebri mẽbranis eruptionẽ tutius utemur, hoc est: Thuris partes II. aloës

aloës partē I.cū oui cādido ad mellis cōpagē subige, & mollissimis leporis pilis excepta, uasi ac toti ulceri ubertim impone, & forinsecus fascia ex linteo deliga, ita ut primas quatuor aut quinq; eius obuolutiones super ipsum uas quod sanguinē fundit facias, & hinc ad radicē eius procedas, deinde alternis diebus soluas, & si quidē adhuc tutò adhęserit ulceri medicamētum, rursus aliud ipsi circūfundas, & linamētū prius ex pilis cōstans, uelut madefacias, ac rursus uelut antea, deliges. Si uerò prius linamentū sua spōte exciderit, sensim per digitū uasis radicē cōprimas, & hoc q̄dē leniter adimas, aliud autē apponas. Atq; eo curationis ductu uteris, donec uas carne impletū fuerit, ęgro in multa quiete seruato. At uerò hoc medicamento uariè utimur, aliquando duplū thuris ad aloën addentes, aliquādo ambo æquali pōdere miscētes. Sed & mannā quandoq; pro thure ammiscui, ut quę uehementius adstringat. Illud porrò constat, in durioribus corporibus ea quæ magis adstringūt, & plus aloës habent adhibēda esse. In mollibus, ea quę plus thuris habent. Sed & ad sanguinis è cerebri mēbranis eruptionē, & ad uulnera in collo, usq; ad ipsas iugulares uenas, medicamento utimur, quod plurimum thuris recipit. In his enim sanguinē citra uinculum sistit. Et quāuis multa sint quæ meatus obstruunt medicamēta, nullum tamen æque incarnat. Optimè etiā obstruunt meatus pharmaca ex pice torrefacta, & colophonia, & puluere molendini parietibus adhærēte, & gūmi, & tragacātha, ac similibus. Quandoq; etiam ex gypso præparata. Et symphyti quoq; radix ad hāc pręstātissima est. Maximè cōuenit, ut Medicus pharmaca sanguini sistendo idonea apud se præparata habeat, quò singulis oportunè opē ferat. Tale est siccū Philagrīj ad sanguinē sistendū ex aloē & thure paratū. Primum aūt digitis dissectæ partes cōmittantur ac cōprimantur donec cohæreant: tunc enim impactū medicamentum sanguinis impetū cohibet, qui amplius adhuc supprimetur, si leporis pilos molles sub uētre repertos ad impactū medicamentū apponemus, & ex eodē sicco superinspergemus. Atq; hoc ita sinēdū est, donec caro excreuerit uelut operculū sectioni obducta. Cōfert ad idē rhodiū suprà inter deprimentia ac cōtrahētia relatū.

Cæterū quędā ex sanguinem sistentibus, uelut diximus, crustā inducunt. Quædā cū siccitate adstringūt, quædā explent & glutināt: quorū aliqua magis parabilia referemus, quò ad singulas causas peculiare medicamentū in promptu habeatur. Ex his igitur quæ crustam inurūt, citra mordacitatē & efficaciter sanguinē sistit hoc. Sandarachæ, auripigmēti, chalcitidis, calcis, singul. drac. IIII. Hoc Ammonius chirurgus utebatur. Eo uero adhuc efficacius est quod habet chalcitidis dra. VIII. atramenti sutorīj drac. X. calcis uiuæ dra. VI. æris usti drac. VI. misyos, diphrygis singu. drac. V. Aliud celebre. Aluminis scissi, atramenti sutorīj, gallarū, singu. dra. VI. misyos dra. VIII. soreos dra. IIII. Hoc optimè facit & ad nomas.

Aliud ex erethria terra. Terræ erethriæ aut cimoliæ, drac. VIII. squamæ æris, aluminis scissi, resinæ aridæ, thuris, myrrhæ, singu. dra. VIII. Aceti quātū satis est. Terito in sole ad cōpagem, & pastillos formato. Aliud. Spongiā nouā liquida pice imbutā bitumine trito insperso, in olla exurito. Deinde eius sextātem accipito, chalcitidis, misyos, singu. un. I. At si mitius facere uolueris: accipe spōgiæ ita ustæ sextātem, plūbi usti & loti unc. I. stibīj unc. I. Hoc crustā nō inducit. Aliud confestim sistens sanguinis eruptionē. Chalcitidis dra. VIII. Thuris siue mānæ eius dra. XVI. resinæ aridæ, gypsi recētis, singu. dra. VIII. Cætera, trita ac cribrata, in pyxide ærea seruato. Gypsum uerò quo tempore medicamento miscendum est, recens terito, & ammisceto. Aliud sanguinem sistens, citra crustæ inustionē. Misyos, succi polygoni sicci, singu. dra. XLII. aluminis scissi dra. XXI. Aridum aceto rigatum spongia excipe, & ulceri appositum deliga. Aliud Oribasīj, facit ad pudendorū & totius corporis nomas. Callos etiam exterit, & strumas sanat. Minīj cū oleo rosaceo subacti, sulphuris uiui, auripigmēti, sandarachę, calcis uiuæ, ęquas portiones unito ac utitor. Aliud, optimum ad sanguinis eruptiones, Galeni. Gypsum & tritici pollinem oui candido excipe, & cum leporis pilis impone.

Aliud. Resinā pinus probè tritā uel per se, uel cum thuris polline adhibe. Qui ergò plura medicamēta expetit, multa in simplicium medicamentorū libris, & in tractatione de singularum partium morbis inueniet. Sed & quæ nunc recensui, sufficere possunt. Omnia enim alia ex ījsdē præparātur, & non longè uiribus inter se differunt. quædā fortiora, quædā debiliora sunt, ut cuiq; cōgruū eligi possit. Etenim quū Eunuchus quidā in summitate manus ulcus haberet, idq; malignum euaderet, & circū circa eroderet, & sanguis ex ipso manaret, medicamētum ex thure & aloē apposui albumine oui exceptum, & hoc magis auxit sanguinis eruptionē. Detracta itaq; aloē, thus ipsum per se cum ouo imposui, & neq; sic sanguis sisti potuit. Cognoui autē quòd ex multa sensus subtilitate hoc pateretur. Quapropter linamenta posca dilutissima imbuta indidi, iussiq; tādē assiduè super linamēta instillare, atq; ita statim sanguinis eruptionē suppressi, neq; ab eodē medicamento usq; ad exactā incarnationē destiti. Aliud, ad arteriā dissectā. Sal cōmune & equi aut asini fimū siccū, pari portione cū lixiuio quercini cineris subactū impone. Aliud. Porrū cū aceto tusum impone. Aliud. Cochleas cum domib9 suis, tū paruas tū magnas, ustas tritas impone.

Exedentia & urentia medicamenta. Cap. LII.

Erodentia & ustoria medicamenta ad columellas adhibemus assidue destillātes ac laxatas, & ad callosas carnis excrescentias, ulceraq; cancerata & strumas, quas erodere uolumus. Item ad coxendicum & articularem morbum, affectiones splenis, pro cauterio. Præterea ad formicarias uerrucas, clauos, ficosos tumores, & alia huiuscemodi. Præcipua uero ipsorū uis est, ad carbunculosa & maligna ulcera. Adhibita enim nomas compescunt, & crustas exterunt. Erosiuum citra mordacitatem. Squamæ æris drach. IIII. sandarachæ dra. II. ueratri nigri, auripigmenti, sing. drac. I. præstantius hoc euadet, si pro auripigmento aluminis scissi par pondus adieceris. Aliud. Squamæ æris, sandarachæ, auripigmenti, ueratri nigri, seminis urticæ tosti, æquales portiones cum rosaceo terito ac utitor. Aliud, citra omnē mordacitatē crustas in altū inducēs. Squamæ æris, sandarachę, sing. dra. III. ueratri nigri dra. I. Ad humida ulcera utere sicco: ad reliqua cū rosaceo. Oribasīj erosiuū efficacissimū, quo utor: Seminis urticæ, squamę æris rubrę, sandarachæ, par pōdus cum rosaceo terito ac utitor.

Aliud

Aliud. Sandarachæ, aluminis scissi, singul. drac. IIII. squamæ æris drach. II. auripigmenti drac. I. Et si quidem nome est, quę adstringi debet, siccum adhibeto. Si uerò struma, aut canceratus tumor curandus est, rosaceo excipe, & quotidie bis impone. Ceratum ustorium, quo ad lippitudines utimur, temporibus adhibito donec rubefiant. facit & ad coxendices, statim enim sedat dolorē. Cantharidū, atramenti sutorij, succi thapsiæ, allij, singu. unc. I. ceræ trientem, olei quincuncē. Aridis ex aceto tritis liquabilia liquata ammisceto. Et ubi locus rubicūdus factus fuerit, illinito ea quę ad ambusta ab igne pręparātur. Aliud cauterium è uisco. Calcis uiuæ, fecis uini ustæ, sing. drach. IIII. uisci drac. II. nitri dra. I. Mitius hoc fiet, si calcis dra. III. solum acceperis, & saponis quantum satis est. At si desit sapo, lixiuij lib. I. ad tertias coquito, atq; hoc modo præparato. Arida leuissimè trita, uisco ad ignē liquato excipies, & rudicula agitabis. Deinde ad frigefacta lixiuiū paulatim instillabis, & emollies, ut medicamentum strigmentitia spissitudine liquidius euadat. Quod in plumbea pyxide solidiore seruabis, & si resiccetur, lixiuium subinde instillabis. Hoc ad menti impetigines ad semihoræ spatium illinito, & postea loco per spōgiam foto, albumen oui, aut emplastrū ex plumbagine, aut hordeo, paratum imponito. Hoc aliqui etiā ad coxendices, & splenis affectiones, ac articularem morbum utuntur, hoc modo applicantes. Linteolo cuidam detrito medicamentum aliquod glutinosum illinunt, & hoc rotundis foraminibus pertusum adhibent, foramina uertētes eò ubi inustionē facere uolunt: Atque istic medicamentū ustoriū ubertim imponunt, quo uidelicet pars requisita tantū inuratur. Tum brassicę aut betæ folia superimponunt, & decē aut pluribus horis sinunt. Et ablato postea medicamento, ad mitigatoria trāseunt, quę ad ambusta parātur. Erosiuū incomparabile. Veratri nigri dra. III. squamæ æris rubræ drac. XII. sandarachæ, auripigmenti, singulorum drac. II. atramenti sutorij drach. IIII. uentrium cantharidū dra. XII. Omnia lixiuio excipito. Cauterium ad columellas, Demosthenis. Calcis uiuæ dra. IIII. fecis uini ustæ dra. II. Sit autem fex nō uetusta, sed duorum mensium, nitri tosti drach. II. minij drac. I. Cum lixiuio ad mellis liquidioris spissitudinem terito, & bis aut ter ebullire sinito, donec cogatur. Deinde in plumbeā pyxidem recōdito, ne exarescat, & ea gratia subinde lixiuiū instillato. Facit ad uerrucas cū alias, tū formicarias appellatas. reduuias digitorū, clauos pedū ac manuum, callos, cicatrices eminentes, & carbunculos. At uerò post columellæ ustionē, oleum gargarissandū & in ore retinēdū exhibeto. Tertia die transacta, ex aqua mulsa, aut lacte cū melle os eluatur, donec excidat crusta. Eodē modo etiā anthero, siue florido, aut phrygio medicamēto uteris. In alijs uero corporis partibus ad locum inustū repurgādum, aluminis liquidi, amurcæ, mellis cocti, ęquales portiones misce & adhibe. Et post repurgata ulcera mitigatorijs medicamentis utere.

De sinibus, Galeni. Cap. LIII.

Omnia sinuosa ulcera modo aqua mulsa, modo uino, modo uino mulso, modo aceto mulso eluimus. Ad extergendam enim saniem aqua mulsa præstat. Ad repurgandum uerò & roborandum uinum mulsum confert. Ad glutinationem, uinum. Ad cruentum ac graueolentem humorem, acetum mulsum. At in diuturnis affectionibus incarnatione opus habentibus, medicamenta meatus obstruētia plurimo rosaceo diluta, per fistulam in directum perforatā, cui uesica alligata est, infundemus. In quem usum probe facit Machærionis emplastrum, & quod Isis, & quod Harmonia appellatur, & pleraq; nigra. Sed & hoc quod subijciemus, probè facit. Primum enim sinus repurgat, deinde incarnat, postea glutinat. Corticem caprifici à teneris ramulis detractum in oleo coquito, & oleo ex colato, ceræ quantum satis est ammisceto, ut liquidum & infusile fiat medicamentum. De quo quantum satis esse uidebitur, tepidum in sinum infundes, & parato ex eodem solidiore cerato, id ipsum impones ac deligabis. Potes & forinsecus imponere emplastrum barbarum, & quæ ex pice ac bitumine præparantur, & quod ex salicibus conficitur, & quod è uino mulso, & quod ex spuma argenti, & Harmonia, & emplastrum Piscatoris, & melinū Pasionis. Ad eos tamē qui uicinas partes teneriores habēt, magis cōueniunt emplastra ex sale parata. Super emplastra uerò spōgia aceto mulso, aut posca, aut uino imbuta imponatur. Deligatio uero à fundo sinus incipiat, & ad osculū ulceris desinat. Et linteorū obuolutiones citra dolorem quidem fundum sinus adstringant, sed inde paulatim remittantur, ac laxius ad osculū ulceris cōnectātur: ita ut emplastrū quod forinsecus sinui adhibitū est, iuxta osculū forpice pręcidatur, quo sanies excerni possit, & aliud paruum recisi loco imponatur ex eodē medicamēto, sit aūt laxius propter eādē saniei excretionē, & alternis diebus auferatur, relicto illo totū sinū ambiente. Deinde ubi sinū agglutinatū cognouerimus, ad cicatricem inducentia pergemus. An aūt probè glutinatus sit sinus in profundo, ex pure effluente cognoscēmus, si modicū effluxerit & cōcoctū: Et si in ipso sinu neq; dolor, neq; tumor percipiatur, sed cōtractus fuerit locus siccusq; ac doloris expers. Illitio ad sinus antiquos. Gallas omphacitidas ad duas horas oleo macerato, & in fictile siue æneum lebetē cōiectas cum oleo coquito ad prunas, donec nigrescant & uelut torrefiant. Deinde ex oleo eximito, ac frigefactarum un. I. accipito, & aluminis scissi, aloës, singu. un. I. addito, & radicum altheę siccarum, arthemisiæ unicaulis siccę, sampsuchi, sing. sextantem adijcito, & singula seorsim terito, ac cribrato, & postea mista simul seruato, & usu expetente, oui luteo excepta illinito. At uero in ipso ulceris osculo paruum emplastrū impones ex pastillo, qui ad Iudęum refertur. Idem medicamentum facit ad fistulas, herniam aquosam, & podagram.

De sinibus attritam cutē habētibus, eiusdē. Cap. LIIII.

Inflāmationibus ad abscessum mutatis si serius incisio fiat, cōtingit aliquādo ut cutis sinui incūbens tenuis, uelut detritum uestimētū reddatur, & propterea huiusmodi ulcera detrita appellantur, quę difficulter coalescunt ac glutinantur, & præsertim si quis compage siccum medicamentum imponat. Ab his enim magis adhuc cutis deteretur, & exarescet uelut pelles attritæ. Ad ea igitur glutinanda utendum est medicamento, compage quidem liquido, facultate uero sicco. Quale est phœnicinum emplastrum Galeni, quod nos ad huiusmodi affectiones præstare cognouimus, si ita paratum fuerit, ut neq; ualde durū sit, neq;

sit, neq; adhuc inquinare desiuerit, ita enim præparatum & cruenta uulnera glutinat, & omnibus ulceribus cicatricem inducit. Ad sinus autem detritos efficacissimũ est, quod tenerũ est & cõpagem mollẽ habet, & cum oleo ueteri ac uino moderate antiquo resolutum est. Nam sicut duriciam ad hos usus improbamus: ita molliciem nimis fluidã reijcimus. Liquidũ enim calido corpori incumbẽs diffluit, & linteolum siccum relinquit, quod nõ solum nihil prodest, sed etiam glutinandæ cuti obest. Sed & mel moderate coctũ ad hanc sinuum affectionem mirifice conducit: Cui myrrhã, uel aloën, uel thus probe trita, seorsim singula, uel simul omnia inspergere prodest, prę ferã si linteolo illitũ mel liquidius appareat. Expertus sum & cẽtaurium tenue mirãdum pharmacũ ad hos usus: Deinde symphytũ, & plantaginis folia cũ radicibus siccata. Conuenit & rumicis radix, oleastri folia: Verbenaca supina cũ radicibus, uitis alba, iris, dictamnũ, saluia, poliũ, sabina, cupressi folia, salicis succus. Et in teneris carnibus erui farina. Quæ omnia prius tũdenda ac cribrãda sunt. Et ex eis tunc melli ammiscendum est quum coctũ ab igne auferatur, ita ut probe cum eis agitatum mel donec tepidũ fiat, imponatur linteo inductum.

De fistulis. *Cap.* LV.

Quandoquidem sinus male curati in fistulas mutari solẽt, de his quoq; ex ordine dicendum est. Appellantur autẽ fistulæ per trãslationẽ à fistulis harundinũ, aut ex alia materia cõfectis. Nã in ipsis cauitas quædam est harundinum cauitatibus similis, & sinus callosus inest, qui citra chirurgiam aut fortius pharmacum rescindi nõ potest. Fistulis itaq; obliquis sub cutem extensis specilli nucleũ immittimus, & eleuata cute totã longitudinẽ una sectione incidimus. Deinde callos uelut fistularum causas, si in superficie fuerint, specillo deradimus: sin in profundum penetrauerint, scalpello rescindimus. Nisi enim rescindãtur, neq; caro produci, neq; ulcus coalescere poterit. At si fistula non fuerit obliqua, sed decliuis & ad profundũ uergens, fistulę ambitũ resecamus, tantũ de carne circũsita auferẽtes, quo calli cõmode resecari possint. Si uero fistula in os desinat, ab osse denudato, squamã deradimus. Cæterũ fistulæ in os desinentes ampliores quidẽ nucleo specilli immisso ex renitentia depręhẽduntur. In angustioribus uero apice specilli pertentamus, & durũ ac osseũ corpus ocurrens cõtingimus, ac sonũ quendã percipimus, uelut assis ęre percussi, qua arte nõ solũ fistulã ossi cõtiguã esse, sed etiã an corruptũ aut illęsum sit, dinoscimus. Inducto enim undiquaq; specillo, si tanquam à leui corpore ipsum semper lapsare percipimus, os incorruptũ est. Si uero specillũ aliquibus partibus inhęserit, inæqualitates ac asperitates subesse indiciũ est, & ex eo os corruptũ esse coniectamus. At in fistulis quæ amplissima habent oscula, sæpe uisu os deprehendimus, ut cõiectura nõ sit opus. Si uero obliquæ fuerint, flexũq; aliquem uel plures habuerint, ut specilli apex progredi nõ possit, uirgulã plumbeã aut stanneã parabimus, qua iter pertentemus. Quũ enim flexilis ualde sit, ad fistulæ figurã facile se accommodabit. Si uero propter nimiã obliquitatẽ, fistula nihil tale admiserit, ex humoris allati natura fistulæ terminũ cognoscemus. Quòd si fistula neruũ attigerit, ex dolore indicabitur, punctionis enim sensum exhibebit, aut stuporis. Deinde motus q ab illo neruo perfici solet, deterior apparebit. Sed & in specilli cõtactu molestus sensus perceptus, indicationem faciet. Humor autem inde allatus tenuior est, similis ei qui ab ossibus defluit, nõ quidẽ oleosus aut pinguis, sed saniosus & glutinosus. Eadẽ uero accidẽtia cõcomitãtur fistulas ad musculos penetrãtes. In his aũt quę carnes tãtũ penetrãt, crassiorẽ ac humectiorẽ saniẽ reperies. Quæ uero uenas occupãt, eadẽ accidẽtia habent q̃ ad neruos sunt relata, sed imbecilliora, dolores itẽ ac pũcturas. Verũ nullus motus impedietur. Idẽ uero etiã de his dicẽdũ est q̃ ad arteriã pertingũt. At uero si fistula locũ erodente uena subierit, plurimus ac crassus sanguis effunditur: Si uero arteria, tenuis & flauus cũ multo spiritu ac stridore exilit. Atq; hactenus de fistularũ signis ac differẽtijs, deinceps autẽ de medicamẽtis ad easdẽ cõferentibus tractãdũ est. Post callosarũ igitur partiũ resectionẽ, carnosis quidẽ partibus suppurãdi ductũ adhibebimus, & desquamata ossa siccare conabimur. Basilicũ itaq; emplastrũ & reliqua huiusmodi inter suppurãtia medicamẽta habentur, sicut etiã quæ capitalia appellãtur desiccãdi uim habẽt. Linamenta quoq; melle illita cõmode induntur. Ad fistulas uerò inchoãtes, nec adeò profundas, quarũ chirurgiã ægri penitus recusant, medicamẽta callos exterẽtia adhibebimus. Deinde remoto callo, curatione reliquis ulceribus cõmuni utemur.

Collyriũ fistulare, ab antiquis fistulis callos exterens. Atramenti sutorij, misyos, chalcitidis crudæ, æruginis, aluminis scissilis, rubricæ sinopicæ, gũmi ęquales portiones aceto excipito. Quòd si pro gummithus adieceris, & duodecuplũ mellis ammiscueris, callosos sinus repurgat. At si uni eiusdem parti, octuplũ mellis adieceris, incarnat & ad cicatricẽ perducit. Aliud, faciens ad fistulas antiquas. Misyos, atramẽti sutorij, aluminis scissi, ammoniaci thymiamatis, ęquales portiones excipe aceto. Aliud siccũ, callos fistularũ exterens. Cadmiæ, chalcitidis crudę, sandarachæ, gummi, singulorũ quadrantẽ, æris usti, misyos crudi, singulorum sesquiunciam. Aliud xyraphium, hoc est, callos deradens, ad capitis ac mẽti ficosas papulas faciens. Misyos, chalcitidis crudæ, singulorum drac. II. aluminis scissi drac. I. præpara, & eloto prius loco, medicamentũ ubertim insperge, & postridie rursus eloto loco & calli ramento spõgia deterso, nouũ medicamẽtũ adhibeto, tamdiu hoc repetẽs donec totus callus fuerit derasus. Et cauẽdũ interim est, ne olei contactu pars curanda inquinetur. Quod si ita uisum fuerit, poteris ammoniaci thymiamatis drac. I. aceto resolutam ad septẽ huius medicamẽti drachmas ammiscere, & collyria efformare. Aliud Collyriũ fistulare. Chalcitidis crudę, mysios crudi, æruginis, soreos, atramẽti sutorij, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones aceto excipito. Aliud philosophi: Brassicę radicẽ, cucurbitã siccatã, os canini capitis, cerui cornu, simul exurito, & ad cinerẽ ipsorum origanũ, & stercus gallinaceũ, utrũq; siccum ac tritũ ammisceto, & arida seruato. Vsu uero expetẽte fistulę osculũ uino humectato, & siccum large inspergito, & linteolo imposito deligato. Hoc abscessus rũpit, & sanat fistulas chirurgia nõ dũ attactas. Aliud eiusdẽ. Cõchas cũ testis exustas & tritas adhibe: Vel carnes cochlearum cũ myrrha, thure & aloë, in fistulam inde, externisq; impone.

Aliud

Aliud, fistulas mirificè resiccans. Facit & ad seminis fluxum, capitis destillationem, aures contusas, ac dysenterias. Consumit omnem humiditatem. Idem pubi & lumbis impositū, muliebrem fluxū & hæmorrhoidas sistit. Cochlearū carnes cum domibus suis, bulbum paruum, bitumen, aloēn, thus, cum aceto terito ac utitor. Aliud ad fistulas optimum. Polygoni folia à ieiuno commansa apponito, & uuas passas unà cum uinaceis tritas superligato. Et ne cōtēpseris medicamenti uilitatem. Aliud siccum Magistriani, fistulas incarnās. Chamæleonis nigri radicem, corticem pinus, thus masculum, aristolochiam lōgā, singula paribus portionibus terito, & fistulæ aqua mulsa elotæ sicca inspergito. Aliud. Aloës sextantē, radicis anchusæ unciam I. Replet & incarnat. Aliud. Scillam in olla ustam ac tritam indito.

Aliud præsentaneū, quod Hercules appellatur. Idē etiā ægilopas radicitus tollit. Pridie uero papyrus in fistulam indatur, deinde collyrium ad fistulæ siue papyri mensuram immittatur, & per triduum sinatur, & in quarta fistulam prorsus sanatum comperies. Cadmiæ ostracitidis drachmas VI. æris usti drachmas V. misyos tosti drachmas IX. chalcitidis crudæ drach. VIII. cantharidas numero septem, libanotidis siccæ drac. I. hermodactyli radicem integrā, gummi drach. X. excipe aceto & collyria formato. Sunt qui atramenti sutorij & æruginis singul. drac. VI. adijciunt. Aliud ad fistulas usque ad os pertingentes. Squamæ æris, æruginis, ammoniaci thymiamatis, singulorum æquas partes aceto subige, & pastillos efforma. Vsu expetente quantum satis est accipito, & ad ignem emollito, & collyria formato fistulæ æqualia, eaque indito. Aliud Oribasij, ad fistulas & uibices, à Dionysio acceptum. Foliorum lepidij herbę in umbra siccatorum, floris cnici, mellis despumati, terebinthinæ, æquales portiones. Arida cum aceto terito, & adiecto modico rosaceo, omnia simul ad emplastri formam subigito. Postea fistulæ ex aceto præfrictæ, lepidij folia sicca trita inspergito, & splenium ex medicamento illitum superimponito. Aliud, experimento cōstans.

Radicum liliorum ustorum cinere fistulam expleto, & callus exteretur, quo sublato smilacem herbā arundinibus se implicantem, flore cādido, folijs hortensi phaselo similibus accipito, eam'que siccam ustam tritā fistulæ indito, & incarnabitur. Aliud. Oleastri radicem ūstam terito, & siccam fistulæ uino calido austero elotæ inspergito, & callus excidet. Aliud fistulas incarnans. Lapidem translucidum specularem appellatum urito, ac tritum fistulæ inspergito. Cæterum post usum eorum quæ callos exterunt, collyrijs repurgātibus utendū est ex ærugine & melle cocto. Medicamentum sinus repurgās & incarnās. Myrrhę, croci, aristolochię, rubricę sinopicæ, singul. unc. I. Fel taurinum integrū, mellis quadrantē. Fel cū melle coquito, deinde reliqua tenuissime trita ammisceto, & rursus coqto, & collyria formato. Aliud. Muscij herbæ quā & dorcadiadē uocāt, misyos torrefacti, singul. drac. VIII. salis communis, aluminis scissi, æruginis, singul. drac. II. chalcitidis dra. X. nitri, terebinthinę, sing. dra. IIII. mellis lib. III. aceti libr. I. Quæ teri possunt terito, & omnia melle excepta coquito, & collyria formato, quæ in sinus ac cauitates indes. Emplastrū Oribasij ad sinus & fistulas, è cedria præparatū. discutit enim strumas: & ad elephātiasis tumores prodest. Ceræ, picis siccę, singul. lib. I. colophonię bessem, cedriæ sexūcē, propolis trientē, uel ut alij habent, sexuncē. Reliqua omnia donec non inquinent coquito, deinde propolim adijcito, unito ac utitor. Aliud. Picis, ceræ, singul. lib. I. colophoniæ, cedriæ, singulorū sexuncē, coquito simul donec non amplius inquinent, & propolis sexuncem adijcito, & sublatis ab igne thuris, aloës, & aliquādo myrrhæ, singul. unc. I. ammisceto. Emplastrū magus uel Hephæstias nuncupatum. Glutinat sinus & fistulas, & alia huiusmodi. Spumę argenti lib. I. scoriæ argenti, quæ helcysma Græcis appellatur, lib. II. testæ clibani antiqui, ceræ, singul. lib. III. olei lib. VI. succi coriādri sextar. I. Simul coquito donec nō amplius inquinēt, deinde cerā adijcito, unito ac utitor. Idem hydropicis confert. Quidā ceræ nihil, quidā quadrantem saltē iniſciunt. Alij uero ita præparāt. Testæ fictiliū lib. II. plūbaginis lib. II. olei sextar. I. Sed hoc modo compagem nō acquirit. Commodū est fistulis etiā nigrū è lolio præparatum, & reliqua eius generis. Tutò etiam adhibetur quod ex argēti spuma paratur, & quod ex aceto & oleo. Vtrumque in proximo sermone habetur. cōmodat quoque fuluum Galeni, quod ad maligna ulcera paulò antè descriptum est.

De Gangræna & sphacelo, Galeni. Cap. LVI.

Gangrænam appellant, quādo ob inflammationis magnitudinē, mortificatio partis imminet. & nisi celerrimè succuratur, pars ita affecta facile mortificatur, & malū ad contiguas partes proserpēs, singulis perniciē impertit. At ubi iam pars mortificata penitus sensum amisit, nō amplius Gangręna, sed sphacelus, id est, caries, malū appellatur. Accidit autē hæc affectio etiam ossibus, quū circumsita caro uitiosos humores generans, per hos illa perrigauerit ac putrefecerit. Proinde partem mortificatam celerrimè resecare oportet, quatenus contingit uicinam sanam, ita ut nihil prorsus putridi ac cariosi relinquatur: Deinde locum inurere, & postea sesamum cū melle, uel siccum capitale item cum melle adhibere, deinde panē exterius, uel farinā ordeaceam aqua & oleo subactā imponere: Sed & iris & panacis radix, & aristolochia ac eruum crustas tollunt, singula cum melle. Itē Machærionis emplastrum, & Isis, cum rosaceo & melle diluta. Vbi uero crustæ exciderint, curationē reliquis ulceribus communem adhibeto. Cæterū priusquàm pars mortificatur, & affectio adhuc gangræna appellatur, sanguinem in loco affecto impactum, quātum eius fieri potest, plurimum euacuabimus: propter quē sanè mortificatio contingit, quum arteriæ ob locorum angustiā distendi non possint: atque sic reliquo perspirationem exhibebimus. Aut igitur si uena magna fuerit in loco affecto, hac dissecta corruptū sanguinē euacuare oportet, & sæpe uelut uaricē uolsella correptum excindere: Aut totā cutem affectæ partis profundis sectionibus diuidere, aut uulnusculis altioribus incussis scarificare, & sanguinem effluere sinere, & postea imponere pharmacum ad putrescentiā commodum. Talia uero sunt, farina erui aut lolij cum aceto mulso, uel si hæ non sunt, fabacea. Quarum uires si intendere uolumus, sale adijcimus, aut aliquē pastillum leuissime tritū, ad nomas suprà descriptū, qualis est Andronis, Pasionis, & Musæ, & noster Asclepius appellatus, quibus omnibus pro ægroti corporis habitu uteris.

Rusticana

Rusticana enim & duriora natura, fortioribus medicamentis opus habent, molliora debilioribus. Prosunt etiam gangrænis nuces ueteres, farina lolij cum raphano & sale, & aliquando aceto. Vuæ passæ dēptis uinaceis cum raphani cortice, urticæ folia, raphani semen cum aceto, quæ etiam crustas tollunt. Item lupinorum amarorum decoctum affusum. Aliud ad Gangrenas. Sordes matulæ adhærentes illinito, & postea urina abluito. Nonnulli cedriam sordibus ammiscent. Aliud. Plurimas lactucas ex emptis fibris cum loliacea farina imponito. Aliqui iridis farinam accipiunt. Aliud, hoc & uitiligines & alia huiusmodi sanat, & inflammationes mitigat. Herbam catanancen urito, eiusq; drachm. VIII. cum gummi drach. XVI. cum aceto terito & imponito. Aliud. Aeruginem, rubricam, alumen scissile, paribus portionibus ex aceto trita adhibeto.

De canceratis tumoribus, eiusdem. Cap. LVII.

Cancerati tumores ex atra bile crassiore efferuente generantur, quæ si etiam acrior fuerit, ulceratos tumores efficit. Quapropter huiusmodi tumores inflāmationibus acriores sunt, citra tantā caliditatē, habentq; uenas plenas & circum circa extentas, ad similitudinem pedum cancri animantis. Quandoquidem uerò è profundo inutilis sanguinis multitudo attrahitur, ideo uaricosæ redduntur uenæ, & insanabilis morbus efficitur, quum ob nimiam crassitudinē, humor neque repelli, neque discuti, neq; per totius corporis purgationē leuari possit. & leniora quidē medicamenta adhibita contemnit, ab acrioribus autem iritatur. Fieri tamen potest ut incipientes cancros, prius quàm in affecta parte cōfirmētur, augeri prohibeamus, atræ bilis humore euacuato. Primū itaq; mitioribus ad hoc utemur, quale est Epithymū cum sero lactis, deinde Hiera Rufi, quæ ueratrum pro uirium robore ammixtum habet. At solani succus forinsecus illitus, ulceratum cācrum mirificè mitigat. Ex eo autem linteolum molle duplicatum madefactum imponendū est, & supra ipsum quoq; lana tenera imponēda eodem succo imbuta, sed & ipse succus assidue his superfundendus est, ut ne hæc exarescant. Vtendum est & medicamento è pompholyge ad cācros ulceratos. Sed & hoc quod subiungam, ad cācerata ac maligna pudēdorum, scroti, sedis, mamillarumq; affectiones, & ad ani ac muliebrium locorū rimas & tubercula efficax est. Oleū rosaceū & hyoscyami, aut solani, aut semperuiuæ, aut umbilici ueneris, aut psylij, aut uuæ acerbę succum, in plumbeo mortario, cum plumbeo pistillo ad strigmentitiā cōpagem terito. Confert & cancri usti cinis cū cadmia lota inspersus, uel cum cerato adhibitus. Idem etiam gangrænis conducit. Aliud. Irionis semen cū melle ad emplastri formam terendo redactum adhibeto, & maligna ulcera in quacunq; corporis parte citò ad cicatricem perducet. Idem facit & malicorium ustum tritum inspersum. Aliud, ad cācerata & maligna. Testudinē terrestrem donec inalbescat urito, & cinerem ad alia cum butyro, ad cancros uerò ulceratos cum oleo dulci ad emplastri formam subactū, splenio illinito ac imponito. Repurgat enim, cōstringit, & ad cicatricem perducit. Et prohibet ne malum reuertatur. Adhibetur idem utiliter & gangrænis. Nec incommoda est Theriace Andromachi cū modico rosaceo diluta. Aeger porrò ptisanæ succo uberrimè alatur, & lactis sero. Et ex oleribus, malua, atriplice, blito, & cucurbita. Piscibus uerò petrosis, & uolucribus omnibus pręterquàm palustribus.

De carbunculis, ex eodem. Cap. LVIII.

Carbunculi à sanguine atrabiliario effruēte, & ad partem aliquam irruente generantur, & sunt sanè ulcera crustosa, plerunq; à pustula incipientia, aliquādo etiam citra hanc. Pruritus certè in principio in parte affecta adest, deinde modo una pustula, modo plures tenues, uelut milij grana, insurgunt, quibus ruptis similiter crustosum ulcus succedit. Quòd si etiā citra pustulas cutis excoriatur, semper tamen crustosum apparet ulcus, uelut ea quę à cauterijs fiunt, crusta iam cinereum, iam nigrum colorem habente, & fundo adhærente, & uelut clauo affixa, comitante etiam noma depascente. At reliqua caro circumsita uehemēter inflāmatur, & nigra fit ac splēdida, instar bituminis & picis. Talis autē est exquisitè atra bilis. Febris aūt ægrotos lōgè uehemētior quàm igne sacro correptos inuadit. At uerò carbunculi qui iuxta carnē cōsistunt, citò abolētur. Qui uerò in mēbranis aut neruis fiunt, diutius permanent, & subiectos locos per cōsensum afficiunt. Nā qui caput occupāt, ad collum aut ceruicem, aut pectus, aut brachia, aut sub alas, cōsensum distribuunt. Qui uerò pudenda inuadunt, crura & inguina simul afficiunt. Aliquæ uerò partes etiā ad suppurationē ueniūt, quę uidelicet magis expositę sunt iniuriæ. Dolores insuper accedunt lōgè maiores q̄ pro paruitatis ratiōe. Sępe etiā in repurgādo ulcere, membrana aut neruus putrefactus, medullæ speciē præ se ferēs eximitur. Carbunculum igitur ubi primū eruperit, statim curare oportet, sanguine usq; ad animi deliquū euacuato. Nisi enim uenæ sectionē quid prohibeat, à nullo auxilio maius emolumentū cōsequitur. Post sectā uenā nō incōueniēs est locū scarificare, uulnusculis profundioribus impactis, ob humoris crassitudinem. Deinde aluus eluenda est, tenuissimaq; uictus ratio cum quiete & trāquillitate imperāda. Ad locū uerò nihil uehemēter repellens aut refrigerās adhibendum est. hinc enim maius dispendiū, quàm cōpendium sequetur. Nō tamē affluxus negligēdus est, sed medicamenta adhibenda quæ cum moderata repulsione etiā discutiunt. Tale aūt est ex plātagine & lenticula cocta cataplasma, cui addita est panis clibano cocti, neq; nimis puri, neq; sordidi medulla. In ipso uerò carbunculi ambitu emplastra imponantur ad ambusta descripta. Super ipsum uerò ulcus fortiora pharmaca imponemus, quale est Andronis, aut Pasionis, aut Polyidæ pastillus, & reliqui huiusmodi ad nomas parati, cū passo ad mellis cōpagē diluti. Carbūculorū aūt crustas mirificè eximūt, & fluxionē ad locū sistunt, uerbenacæ rectæ folia cū adipe trita & apposita. Idem faciunt & cupressi folia ac tenera germina, & pilulæ teneræ cū polenta. Aliud. Gallinaceū stercus siccum cū axungia subactū ipsi solum carbūculo imponito, & bene sperato. Aliud. Nitri & & rutæ pares portiones cū aceto adhibeto. Aliud. Fimi columbini, & seminis lini, æquales portiones cū melle imponito. Aliud. Silphiū, rutā & nitrū, æquis portionibus cū melle soli carbunculo imponito. Sępe etiā erodētia aliqua suprà descripta ulceri imponimus, & per linamēta indimus. In ambitu uerò carbūculi lenticulā coctā circūponimus. Aliud ad car

ad carbũculos mirabile. Liliorum radicẽ recentẽ & humidã ad emplastri formã tritã imponito, & brassicæ foliũ ne exarescat superimponito, & admiraberis. Circũscarificat enim & crustas eximit, repurgat, replet, ad cicatricẽ perducit, ut ne uestigiũ quidẽ eius appareat. Aliud Oribasij, minimè contemnendũ. Saponis partẽ unã, axungiæ tãtundem, salis, cineris sarmẽtorũ uitis, aut lignorũ fici, singulorũ dimidiã partẽ, præpara & adhibe, & forinsecus panẽ illine.

Aliud siccũ, ad carbũculos & nomas. Chalcitidis crudę, misyos crudi, atramẽti sutorij, æris usti, æquales portiones sub sole in aceto terito donec siccentur, & utere sicco. Misy uerò nõ uratur, sed tãtum torreatur. Siccũ Oribasij, ad carbunculos, nomas, gãgrænas, ulcera antiqua & chironia, & ad strumas ac podagras. Spumæ argenti librã I. olei antiqui sesquilibrã, auripigmenti unc. I. Spumã argenti cũ oleo coquito donec non inquinet, & ablatis ab igne, auripigmẽtũ adijcito, ac rursus coqto, donec nigrescat. Deinde manibus refrigeratũ subigito, & utitor, ad strumas quidẽ, tali quale est, ad alia uerò cum oleo diluto, quo linamentis illini posit. Aliud Massilięsis, quod suæ ciuitati cõposuit, quum in ipsa carbunculi sæuirent, & multos occiderent. Bouis armẽtarij fimum siccum ac tritum seruato, usu uerò expetente aqua madefactũ soli carbũculo imponito, & linteũ aqua humectum, aut cataplasma è lenticula superponito. Aliud. Chrysocollæ, nitri tosti, lapidis asij, auripigmẽti, sandarachæ, misyos torrefacti, chalcitidis, aluminis scissi, diphrygis, singul. drach. IIII. terito, & in æreo uase seruato. Usus uerò tempore, cũ specilli nucleo in ipsum carbunculi ulcus indito, & uiride subscriptũ superimponito. Emplastrũ uiride. Thuris, æruginis, singu. drachm. I. squamæ æris, aluminis scissi, salis ammoniaci, singulorum obol. IIII. ceræ drac. VIII. resinæ pinus siccæ dra. XVI. olei lib. I. Arida ad solẽ in aceto terito, & reliqua liquata adijcito, ac utitor. Aliud Asclepiadæ. Nitri torrefacti, succi cyrenensis, singul. drac. III. laseris drac. IIII. s. cerę, colophoniæ, olei, singulorum sesquiunciam, præpara & adhibe. Carbunculi humorem resiccat, & circũsitas partes scarificat. His autẽ scarificatis, utere hoc quod mox describã: Nã post scarificationem carbunculos à uicinis partibus radicitus euellit. Mali punici acidi recẽtis ac maturi corticẽ, exemptis interioribus in aceto coquito, & flaccidum factum tritũ & super linteolum ad emplastri formã extẽsum adhibeto, assidueq; acetum superstillato, ne exarescat. Idẽ etiã in pastillos formari potest, & in umbra siccari, qui deinde usu expetẽte aceto diluti adhibẽtur. Hoc ego frequẽter in principio usus sanitatem restitui. Cæterũ pudendorum carbunculos eodẽ modo curabis, quę in oculorũ carbunculis retulimus. Confert & mel ammixta sapa coctũ, & cum specilli nucleo sæpe præputio impositum. Aliud Oribasij, ad carbũculos. Chalcitidis, atramẽti sutorij, singu. drac. VIII. spumæ nitri drac. I. cũ aqua tere & utere. Probè facit & ouillũ stercus torrefactũ cum melle. Aliud, ad carbunculos, nomas, putredines oris, suppuratas aures, & digitorum reduuias. Aluminis scissi drac. VIII. chalcitidis drach. VI. sandarachæ drach. III. malicorij, misyos, atramẽti sutorij, nitri, omphacij sicci, singul. drac. II. prępara & utere arido, uel cum melle, & lenticulam coctam cum pane superimpone.

De erysipelate, hoc est, igne sacro, Galeni. Cap. LIX.

Flaua bilis tenuior & acrior facta, unà cũ sanguine ad aliquam corporis partem irruens, erysipelas efficit, quod aut exulceratur, aut sine ulcere existit. Si itaq; sanguis dominiũ habuerit, inflãmatio ad erysipelatis naturã uergens exoritur. Si cõtrà, bilis dominatur, erysipelas ad inflammationẽ tendẽs appellatur. Quòd si neuter humor excesserit, affectio inter erysipelas & inflãmationem media uocatur. At uerò erysipelatis tumor feruentior ac flauior quàm inflãmationis percipitur, non tamen dolorem, neq; pulsum, neq; pressionem, neque tensionẽ inflãmationi æqualem inducit. Sæpe enim per cutem tantum diffunditur, carnẽ nulla inuria afficiẽs, atq; hoc est quod exactè Erysipelas nominatur. Grauiora uerò sunt erysipelata circa caput, quare nisi efficacibus auxilijs opẽ feramus, partes tonsillarum per cõsensum afficiunt, inflãmantq; ac suffocant. Ea igitur uenæ sectione curabimus, si sanguis redũdarit: Sin bilis, per medicamentũ bilẽ flauã expurgãs. Vtemur & infusis efficacioribus. Et quod influit repellemus, & feruorẽ refrigerabimus, per ea quę humectãt simulq; frigefaciũt. Sit aũt terminus refrigerãdi, mutatio coloris. At uerò id quod nõ exactè erysipelas est, sed quodãmodo ad inflammationis naturam uergit, liuidam cutem facit, si plus æquo refrigeretur. Et nisi medicus destiterit à refrigerãdo, etiã denigrabit, præsertim si senile fuerit corpus quod curatur, ita ut erysipelata sic refrigerata, ne discussorijs quidẽ medicamentis discuti possint, sed induratum quendã tumorẽ in parte relinquãt, proinde præstat ab humectãtibus ac refrigerãtibus ad discussoria progredi, postquàm mutatus fuerit color, antè quàm niger aut liuidus appareat. Sunt aũt humectantia ac refrigerantia, citra manifestã adstrictionẽ erysipelatis cõmoda, solanum, semperuiuum, portulaca, umbilicus ueneris, psyllium, lenticula palustris, hyoscyamus, & glaucium, et cerata ex frigida aqua præparata. Cera enim cũ oleo optimo, pręsertim rosaceo uel omphacino liquatur, & ceratum liquidum fit, quod frigefactum in mortario aqua frigida paulatim instillata, quãtum imbibere potest, cũ pistillo teritur. Sit autẽ oleum duplũ, aut quadruplũ, ceræ respectu. Si uerò tenuis & albi ac pellucidi aceti modicũ affuderis, medicamentum refrigeratorium magis efficies: potest & succus aliquis herbarum relatarum ammisceri: pastilli quoq; ad erysipelata præparati, nõ affectis modò partibus, sed sanis quoq; uicinis adhibẽdi sunt, & assidue permutãdi, citissimè enim resiccantur ac uires amittunt, prioribus itaq; per spongias ex tepida aqua expressas elotis, recẽtes adhibeãtur. Pastillus Andromachi. Quo utor, inquit, ad erysipelata. Spumæ argẽti lib. II. cerussæ lib. I. opij, sulphuris uiui, croci, singulorũ quadrãtem. Excipe passo & utere cum passo. Oribasius aũt pastillus, inquit, ad erysipelata admirandus ita pręparatur. Spumę argẽti, cerusę, croci, sulphuris uiui, opij, singulorum quadrantem, passo excipito.

Alius. Acacię dra. VIII. misyos dra. IIII. thuris dra. IIII. opij dra. II. præpara & utere, uelut dictũ est. Ad ignes autem sacros aceto dilue. Quidã etiã aloës dra. II. adijciunt. Cæterum ad erysipelata faciei præsertim, hirundinis nidum tritum ac cribratum melle excipito, & cum penna illinito: citò enim discuties: at sedata inflammatione, priusquam pars liuescat,

ſcat, diſcuſſoria adhibẽda ſunt, & aqua calida affundenda, itẽq; marina ac muria. Cataplaſmatis etiam eadẽ ammiſceãtur. cõfert & braſsica per ſe uel cũ polenta adhibita, aut mãdragoræ radix cũ pane & aceto. Aut terra figularis cũ coriãdri ſucco. Aut ceratũ roſaceũ paulò antè deſcriptum cum calce. Quòd ſi liuor aut durities partẽ affectam præoccuparit, ſcarificatio profundior fiat, & marina aqua aut muria affundatur, deinde uerò cataplaſmata adhibeantur.

De Herpete, ex eodem. *Cap.* LX.

Si flaua bilis citra alterius humoris mixturam ſecreta, iuxta partem aliquam cõſtiterit, Herpes appellatur affectio. Si quidem igitur craſſa fuerit cõpage, & magis acris, omnem cutem uſq; ad ſubiectam carnem exulcerat, & uocatur Herpes exedens. Si uerò tenuior fuerit, & minus acris, ſuperficiem ſolum uelut inurit. Atq; hæc ſpecies generis appellationem tulit, ſimpliciterq; ac citra appoſitionẽ, Herpes uocatur. Eſt enim adhuc tertia herpetis ſpecies quæ Miliaris appellatur, eò quòd puſtulas paruas & multas in ſuperficie cutis excitat, milio ſimiles. Oritur autẽ etiã ipſe à bile, uerũ minus acri & calida quàm priores. Alij uerò hunc pituitæ ad bilem flauam ammixtione fieri putant, proinde herpetem curabimus rectè, ſi præeuacuato uniuerſo corpore, localia deinde medicamenta adhibuerimus. Qui uerò cuti ſolidandæ ſtatim à principio intentus eſt, hanc quidem ſanabit, uerùm humorem affluentem non prohibebit, ſed ſemper prioribus ulceribus ſolidatis, contigua cutis rurſus uelut prior in ſuperficie erodetur. Itaq; in herpetibus erodentibus, ſero lactis cum ſcammonia exhibito, totum corpus euacuabimus. In miliaribus uerò pharmacum exhibebimus, quod bilem ſimul ac pituitam educit. At uerò partibus affectis non eadem quæ eryſipelatis adhibetur. Tametſi enim refrigeratione uelut eryſipelata opus habent, nõ tamen item humectatione indigent. His itaq; medicamenta refrigerãtia ac ſimul reſiccantia cũ adſtrictione cõueniũt, ita ut erodẽtibus quidẽ, & in ſuperficie hærentibus, mitiſsima adhibeamus: miliaribus uerò magis diſcuſſoria. Quare neq; lactucã, neq; ſemperuiuũ, neq; quicquã aliud refrigerãs ac humectãs adhibebimus. Sed in principio facta purgatione, pampinos uitis, rubiq; aut polygoni, aut plantaginis folia imponemus, poſtea uerò his etiã lenticulã, & mel, & polentã miſcebimus. Illitiones uerò ad herpetas commodæ ſunt, acacia cũ aceto, plãtaginis ſuccus, glauciũ paſſo dilutũ. Ad puſtuloſum uerò herpetẽ, plũbi recremẽtum è uino auſtero tritũ illinitur, & folia betæ in uino cocta imponũtur. Aliud. Olei myrtei ſexũcẽ, recremẽti plũbi triẽtẽ, cerę triẽtẽ. Recrementũ dilue cũ uino, & liquata cera excipe, & illine. Aliud, ad herpetas uehemẽter erodẽtes. Lanæ ſuccidæ mollis tędę obuolutæ & uſtæ dra. III. malicorij è punico malo dulci, ſpumæ argẽti, ſingulorũ drac. VI. ceræ, adipis caprini, ſingulorũ ſeſquiunciã, olei myrtei trientem aut quincuncẽ. Præpara & utere. Ad herpetem uerò ſub cute extãtem, plumbi recrementũ cum ſucco polygoni tritum illine. Aliud ad herpetas. Lanę mollis ſuccidæ tædæ obuolutæ & uſtæ dra. XII. s. recremẽti plũbi ſeſquiunciã, ceræ dra. XXV. adipis caprini depurati, & frigida loti dra. XXV. olei myrtei quincũcẽ, præpara & utere. Aliud, ad herpetas puſtulaſq; ſuperficiarias inſigne medicamentum. Cornu caprinum uſtum cum aceto tritum illinito. Cornu uerò urendum ſuper flãma detineto, exurgenteſq; bullas excutito, & poſtea in mortario terito. Idem præſtat etiã cornu ouillum & præcipuè arietinum. Poteſt idẽ cinis etiam cerato excipi. Paſtillus ad herpetas. Terræ cimoliæ, rubricæ ſinopicæ, ſingulorũ dra. III. miſyos torrefacti, aluminis rotundi, corticis thuris, ſingulorũ drac. VI. terito ex aqua, & formato paſtillos: Vtere uerò cũ aceto aut uino myrteo. Alius paſtillus. Miſyos drach. VIII. ſalis foſsilis drach. IIII. gummi drach. II. Terito cum uino & formato paſtillos, & utitor cum uino. Alius. Aluminis ſciſsi, atramenti ſutorij, ſalis foſsitij, ſingulorum drac. II. excipe aceto, & utere cũ paſſo. Alius pręclarus. Aluminis rotundi, chalcitidis, melãteriæ, ſoreos, ſingulorũ drachmas duas, miſyos, malicorij, acaciæ, ſingulorum drachm. IIII. calcis uiuæ dra. XVI. aceti ſextar. I. tere & forma paſtillos, & utere cum aqua. Ego uerò his omnibus fortioribus, & Andronio ac Muſæ paſtillo, & reliquis huiuſmodi, ad affectiones diuturnas utor. Quum enim fortiſsimi ſint, ualde reſiccant. quapropter in principio lenioribus utendũ eſt. Eſt & hoc medicamentum ad diuturnas affectiones mirabile. Nitri, chalcitidis, atramenti ſutorij, miſyos, calcis, acaciæ, partes æquales aceto excipe, & utere cum aqua. Ceratum ad herpetas excoriatos. Ceruſæ, ſpumæ argẽti, radicis anchuſæ uſtæ, ſingulorum drachm. II. pollinis thuris, aluminis ſciſsi, ſingulorum drach. I. ceræ drach. XVI. adipis uituli drachmas centum, olei ſexuncem, ouorum candidum duorum. Arida cum uino tere, & liquatis reliquis, ammiſce. Aliud ad excoriatos herpetas. Ceruſſæ, ſpumæ argẽti, radicis anchuſæ crematæ, ſingulorũ dra. IIII. aluminis ſciſsi, miſyos torrefacti, ſingulorũ dra. I. reſinæ pinus dra. VI. ceræ trientẽ, olei myrtei lib. I. & trientẽ, uini heminam unã. Arida cum uino tere, donec fuerit cõſumptũ, deinde cum liquatis cõmitte, & paratũ medicamentum linteolo inductum adhibe. Cõuenit quoq; emplaſtrũ ex hordeo, oleo dilutum ad eoſdẽ herpetas, foueatur itẽ ac rigetur locus aſsiduè per ſpõgiã ex uino, uel ſi id nõ liceat, ex aqua expreſſam. Et humiditas tenui linteo extergatur, & poſtea relata medicamẽta adhibeãtur. Neq; interim ſquamæ ab ulceribus detrahãtur, donec ſpõtè excidãt aut diſcedant: neque ſplenium durum imponatur. Si uerò depaſcendo proſerpentia fuerint ulcera, cataplaſma ex lenticula cum melle adhibeto. At ſi pura & nuda fuerint, & nome ſedata, ſpumã argenti aut plumbaginem, cum uino tritam impone.

Ad Epinyctidas, hoc eſt, puſtulas noctu erumpentes. *Cap.* LXI.

Epinyctides ulcuſcula ſunt ſpontè erumpẽtia, puſtuloſa, ſubrubra, quibus ruptis ſanies ſubcruenta effluit. Hæc interdiu non ualde infeſtant, noctu uerò maiorem dolorem excitãt, quàm pro ulceris magnitudine. His itaq; medentur braſsicæ, uel ſolani, uel hyoſcyami, uel rhamni folia, cum melle impoſita, & plantago trita, & centaurium uiride, & uua paſſa cũ ruta, & cucumeris ſatiui folia, cum aqua, & ſeſamũ cum aceto tritum. Egregiè facit & calx cum oleo ad mellis compagem ſubacta, impoſita, & laſer cum aqua, deſiccat enim abſque mordacitate. Aut ſulphuris uiui, & ſpumæ argenti pares portiones, cum aceto & oleo myrteo ad ſtrigmentitiam formam tritas

adhibe. Ego uerò, inquit Oribasius, oleum nō admitto, & pro aceto potius cum uino tero. Lenticula itē cocta, & emplastrū ex polline tritici, utiliter imponitur. postquàm uero epinyctis excoriata fuerit, emplastris liquidis utere, & caue ne acria, & acida, ac salsa adhibeas. Vitāda sunt itē somēta, balnea, & sol.

De terminthо. Cap. LXII.

Terminthus tuberculi species est. Incumbit autē ipsius pustula nigra supernè ac infernè, qua rupta infernè desquamato similis apparet, hoc autem dissecto, pus inuenitur. At uerò curatio huius similis medelæ pustularum nocturnarum iam relatæ.

De papulis siue pustulis. Cap. LXIII.

Papulæ quibusdam exoriuntur similes hís quæ à feruida aqua ambustis emergunt, non tamen multum dolorem inducētes. Quibus ruptis subflaui humoris copia paulatim effluit, ad biduum aliquando ac triduum durans. Hæ fœminis quibus menstrua defecerunt, aut aliàs non rectè profluunt, sæpe in cruribus oriri solent. Infantibus uerò aliquando in toto corpore. Verum uiris rarissimè accidunt. Quomodo uerò infantium ulcera curare oporteat, iam antea sermone quarto, ostensum est. In fœminis autem mēses oportunè ciere oportet. Virorum uerò corpora congruo medicamento purgare. Vtrisque uerò alimenta aluum emollientia exhibebimus, & urinas proliciemus. Acriaq; ac salsa prohibebimus. Ipsas autem pustulas acu perforare oportet, & humorem excludere, & emplastrum è tritici polline adhibere. Euacuato uerò humore, & non amplius effluente, id quod ex hordeo præparatur, apponendum est.

Ad ambusta ab igne. Cap. LXIIII.

Corpora ab igne aut feruida aqua ambusta, moderatè extergentibus pharmacis opus habent, citra manifestam calfactionem aut refrigerationē. protinus itaq; ad pustularum bullas prohibendas, terra quæcunq; occurrerit, modò leuis sit, in teneris carnibus cum aqua, in durioribus cum posca illinatur, præstat tamen terra cimolia, si haberi potest. Ouum item crudum molli lana exceptum, refrigerat & siccat citra mordacitatem, & thus cum aqua tritum, & betæ folia contusa & cocta ac cum uino imposita. Et alumē omne cum aqua et oui candido. Facit & hoc mirificè. Aeruginis & spumæ argenti pares portiones cū uino & oleo tritas, cum pēna illine. A' manuū enim cōtactu prorsus abstinere oportet, & tenue linteolū superimponere. Quòd si bullę emerserint, eas in principio ne rumpas, si uerò durauerint, rumpe & ceratum impone. potest aūt pastillus præparari, ac in hūc usum seruari. Aluminis drac. IIII. thuris drach. II. cū aqua terito, & pastillos formato, ac utitor cū posca.

Alius. Cimoliæ sextātem, corticis thuris, misyos usti singulorū drac. VI. rubricæ dra. III. cū aqua formato pastillos, & utere cum posca. Cęterum cūctari non oportet, sed statim terram quæcunq; ad manum fuerit cum aqua illinere, eamq; postea tepida posca abluere, & quæ relata sunt adhibere, porrò ad ambusta iam pustulosa, rhoēm & polentam aceto trita impone, aut fel porci coctum, aut hyoscyami uiridis succū assiduè illine, & bullæ marcescēt. Ex folijs quoque hyoscyami uiridibus pastillos forma, & in umbra exicca, & in hyemem reserua, quos usu expetente aqua dilue. Aut calcem uiuam cerato liquido exceptam, & linteo inductam impone. Aut myrrham uino tritam adhibe. Excoriatis uerò & ulceratis, betæ folia in uino cocta ac trita illine. Aut ad ceratum rosaceum liquidum, betæ succum paulatim instilla, quantum imbibere potest. Sint autem olei partes tres, ceræ una, succi quantum satis est. Vtere, & miraberis. Aliud. Fimum columbinum panniculo linteo illigatum exurito, cineremq; cū uino tritum, aut cerato exceptum adhibeto. Aliud. Lupinorum madefactorum & coctorum, quales quotidie comeduntur, cortices in mortario tritos, unciæ pondere accipito, & cum ceræ sextante, ac olei quincunce colliquatis, commisceto ac utitor. Sed & hoc ambusta citò ad cicatricem perducit. Cerussæ, spumæ argenti, hordei usti ac triti, singulorum unc. I. ceræ quadrantem, rosacei aut myrtei dodrantem. Hordeum ad ceratum liquidum ammisce, & postea spumam argenti ac cerussam in mortario cum uino tritas adijce.

Ad flagellatos. Cap. LXV.

Pellem ouillam recens detractam & adhuc calentem flagellatis circūda, omninoq; intra unius diei ac noctis spatium sanabit. Cōfert & brassicæ succus affusus. Est & hæc irrigatio inflammationi arcendæ cōmodissima. Olei partes III. aceti partem I. surculorū anethi fasciculum I. Acetum & oleum assiduè per anethi fasciculum agitata coquuntur, ad aceti cōsumptionem. Deinde adijcitur cera, quanta satis est ad strigmentitiam compagem. potest autem ex hac irrigatione, etiam solidius ceratum præparari. Sed & Sphærium ad irrigationem efficax est, & reliqua quæ sequenti Sermone habentur emplastra, diluta uelut ibi ostendimus. At uerò aurigæ ad ictus flagrorum utuntur calce trita cum ouis crudis soluta, adiecto rosaceo cerato. Accipiunt autem calcis quadrantem, ceræ quadrantem, rosacei sextantem, oua cruda tria. Hoc medicamentum illinunt, & assiduè renouant. Ad uibices uerò flagellorum facit hoc, ceræ, terebinthinæ, spumæ argenti, butyri, thuris, mellis, æquales portiones, loco prius foto impone, & quotidie permuta. Aliud. Calcis uiuæ lotæ, succi solani, olei rosacei, pares portiones cōmitte, illine, & linteolum superimpone.

Ad desquamata. Cap. LXVI.

Desquamata appellantur, quando ex lapsu aut uiolenta aliqua offensa cutis auulsa est. Hæc ab inflammatione tutatur: Rhus ruber cum melle illitus, sideritidis folia trita, stratiotes herba in aquis nascens, cum aceto. Vtere & cerato ad intertrigines subscripto, & cæteris huiusmodi.

Ad intertrigines. Cap. LXVII.

Intertrigines ex calceamentorum attritu obortæ, dum dolorem excitant, pulmone suillo aut agnino calido apposito mitigantur, & ab inflammatione asseruantur. Item calceamento ueteri usto trito insperso. Aut succida lana, aut mali punici satiui flore, singulis ustis tritis inspersis. Aut acacia cum aceto illita. His uerò qui teneras carnes habent, emplastrum ex hordeo ad ambusta descriptum, & alia huiusmodi adhibeto. Sed & ad papularū eruptiones, intertriginesq; ac ambusta, efficacissimum est hoc. Recrementi plumbi quadrantem, ceræ trientem, adipis suilli recentis unc. I. olei myrtei lib. I. Ad cicatricē uerò inducendam absq; adipe præpara. Vtere etiam emplastro è psyllij succo, quod sequenti Sermone habetur, ex spu

ex spuma argenti, cerusa, & amylo paratum.

Ad contusa & sugillata. Cap. LXVIII.

Carne ab aliquo graui illapso contusa, & paruis in ea uenulis disparatis, sanguis per persultationem profunditur, qui sub cute collectus sugillationem appellatam efficit. Scopus igitur est curationis, ut sanguis sub cute cōtētus discutiatur, & hoc citò antequàm locus nigrescat. In principio aūt aliquid ex adstringentibus ad discussoria ammiscēdū est, queādmodū Sermone octauo ad faciei sugillationes docuimus. Tunicæ enim uenarum contusæ, opus habent ut densentur ac firmētur, ne noua materia attracta ad locū allabatur, postea uerò solis discussorijs utemur. Sed & in principio scarificamus sugillata, atq; sic reliquam curationem facimus. Optime autem facit ad contusa, citrij mali pars interna cum oleo illita: aut linteū oleo cicino imbutum imponito, & miraberis.

De ruptione. Cap. LXIX.

Ruptio non in fibrosis, sed carnosis musculorum partibus soluta cōtinuitas existit, nunquam citra sanguinis effusionem contingens. Quæ à sinu differt, eò quòd nullum osculum ad humorum effluxum uelut sinus habet, proinde & in hac discussorijs utemur, ad ea quæ in rupto corpore continentur discutienda. Ad hoc autē idonea sunt medicamēta lassitudinē eximētia, Acopa Græcis appellata. Tale autē est quod ex populo nigra paratur, itemq; quod ex abiete, ac reliqua huiuscemodi. Omnino uerò ubi in profundioribus partibus ruptiones fuerint, acriora ac magis incidentia pharmaca adhibere oportet. Atq; ea de causa cucurbitę quoq; adhiberi debent. Si quidem igitur statim totus sanguis effusus, fuerit discussus, facile caro diducta coalescit. Si uerò diutius perseuerauerit, & sordes subnutrita fuerit, ruptio de cætero coalescere nō potest, labia solū inter se cōponūtur, ut ex leui occasione facile disparētur, & intermedius locus humore quodā repleatur, fiatq; quodam modo assidue sanguinis effusio, similis ei quę ab initio contingit.

De uulsione. Cap. LXX.

Vulsio fit fibris quibusdā distractis, quæ in mēbranis ac musculis cōtinentur. Et sola mitigatione opus habet, ut doloris exors maneat. Neq; enim fieri potest ut huiusmodi fibræ glutinentur, quū è sinuū genere sint, uelut etiā ruptiones. Est & huius affectiōis similis uelut ruptionum prædictarū curatio, ex discussorijs & citra molestiā siccantibus constans. Verū ad ruptiones ac uulsiones in profundo factas, in pectore uidelicet aut intestinis, aristolochia rotunda utiliter potatur, & si quicquam aliud, commoda existit. Similiter etiā centaureæ magnæ radix & succus. Itē rheon, costus, bdelliū, singula cū aceto mulso pota.

Ad luxatos articulos. Cap. LXXI.

Luxationes ex lubrica præsertim emotione factas, mitigat lana succida, aut spōgia noua aceto & oleo imbuta ac imposita, ita ut quies imperetur, & deligationes fiant ad ossium fracturas fieri solitæ, facit etiā ad easdem bulbus coctus cum melle, aut cerato liquido exceptus, & folia uiticis, & sal, ac nitrum assatū cū cerato, aut symphytū cū cerato, & urticæ folia cū sale, & heliotropiū, scorpiurum appellatum, & cinis sarmentorū cum axungia ueteri. Sed nihil præstantius est quàm emplastrū quoddam apponere ex his, quæ ad ossiū fracturas parantur, si eius copia detur.

Ad laxos articulos. Cap. LXXII.

Laxos articulos contrahit ac firmat acaciæ succus aqua dilutus ac affusus. Et spinæ Aegyptiæ fructus, rubi item ac myrti, & malicorij, ac foliorum quercus decoctū, & myrteum ac lentiscinum oleum assidue illitum. Et malicorium coctum & cerato myrteo exceptum, aut per se uino coctum tritū ac impositum.

Ad perniones. Cap. LXXIII.

A pernionibus præseruat sal cū melle tritum, manibus ac pedibus assidue inde perfrictis. Aliud, non modo præseruans, sed genitos etiā perniones curans. Citriorum magnorū internā partem acidam, reiectis seminibus diligēter terito, & cum adipe suillo uetusto ad cerati compagem redigito, & ad hyemis initium quotidie illinēs ex eo digitos, utitor. Aliud Oribasij. Sulphur uiuū cū melle cocto imponito. Aliud, facit etiam ad omnes feruidas eruptiones. Myrrhæ trientē, aluminis liquidi sextantē, aceti quantū satis est, præpara & pernionibus nō ulceratis, ac pruriginosis feruidis eruptionibus imponito. Aliud. Succi uuæ acerbæ lib. I. thuris dra. III. ceræ dra. XVI. coquito simul ad succi ferme cōsumptionē, deinde in mortario subige ac utere. Aliud, ualde insigne, ad reliquas quoq; inflammationes commodum. Cerussæ, spumæ argenti, aluminis liquidi, singulorum lib. I. myrrhæ, thuris, singulorum quadrātem, ouorū assatorum uitellos XVI. adipis suilli ueteris lib. I. Arida cum aceto terito, in quo malicoriū decoctum est, & ubi strigmentitiam compagem habuerint, adipē adijcito, ac simul probe subigito, & in plūbeo uase seruato. Vsu uerò postulante, rosaceo aut myrteo oleo diluito ac illinito. Aliud. Hyoscyami succus assidue illitus, eodē die inflāmationē ac dolorem sedat. Aliud. Alliū in oleo torreto, eoq; abiecto, & cera ad oleū addita, ceratum facito ac imponito. probe facit etiā amurca illita, & rhus coriarius. Cæterū irrigationes circū perniones cōueniunt. Radicis cyclamini decoctū, item rhois coriarij, betæ, ac lupinorū amarorū, marina aqua calida per se. Verū rapi decoctū reliquis omnibus præstat. Aliud, ad ulceratos perniones efficacissimū. Ceratū rosaceū in magno rapo ad ollæ similitudinē excauato, ad feruentē cinerē liquefacito, & adhibeto. Idē ceratū etiā in raphani radice liquefieri potest, faciūt & cācri fluuiatiles usti melle aut cerato excepti. Aliud. Vmbilicum ueneris & malicorium in uino coquito, & cerato rosaceo excipito. Aliud. Rutę, medullæ taurinæ, rosacei, æquas portiones unito. Hoc etiā ad ulcera antiqua facit, & articulorū ossa denudata. Aliud, perniones imminentes arcens. Atramēti sutorij, florum mali punici satiui, singulorum drach. IIII. aluminis scissi drach. IIII. myrrhæ, thuris, singulorum drachm. II. ceræ drachm. IIII. adipis suilli drachm. VIII. olei myrtei quantum satis est. Aliud. Aluminis scissi drachm. X. spumæ argēti drach. IIII. myrrhæ drach. I. ouorū albumina duo. Vino & oleo myrteo excipe ac utere. Aliud. Aluminis rotundi drach. IIII. calcis uiuæ drach. II. ceræ unc. I. rosacei aut myrtei olei trientē, præpara ac utere. Idem & ad attritus facit. Aliud. Spumæ argenti drachm. X. cerusæ drachm. III. ceræ drachm. XII. adipis suilli recentis drachm. XX. ouorum assatorum uitellos duos, pollinis thuris drach. I. Spumam argenti, cerussam, & oua cum aceto terito, deinde ceratum adijcito, ac præparatum seruato.

Vsus autem tempore cum rosaceo dilutũ adhibeto.

Aliud, perniones ac cicatricem ducẽs. Cõfert etiã ad papularum eruptiones, excoriatas intertrigines, & desquamata. Ceræ, adipis suilli, singulorum drach. VIII. spumæ argenti, corticis pinus, singulorum drac. XVI. mannæ thuris drach. VIII. rosacei quantum satis est. Quidam plumbaginem pro argẽti spuma sumũt. Oribasij Hexapharmacum. Ad perniones ulceratos. olei omphacini, taurini adipis, succi hyoscyami, singulorum lib. I. spumæ argenti sexuncem, colophoniæ trientem, mellis sexuncem.

Ad digitorum pterygia siue reduuias. Cap. LXXIIII.

Ferruginem cum aceto illine. Aut aluminis, sandarachæ, calcis uiuæ, diphrygis, æquales portiones impone, & linteolum uino imbutum ac mollem spongiam superimpone. Aliud. Squamę æris, malicorij, caricarum leniter assatarum, æquales partes melle excipe, & loco prius ex spissamẽtorum astringẽtium decocto rigato impone. Et quod de pterygio exarescit depurga. Aliud cito resiccans ac curans. Soreos usti, thuris, singulorum drachm. II. æruginis rasæ drach. I. cum melle tere, & super ipsum pterygium impone, facit & ad reliqua horum locorum ulcera maligna, nigredines & putredines. Oribasij zopyrios ad pterygia. Aluminis rotundi acetabulũ in fictili exurito, & ad tritum aceti cyathum, hoc est, sextantem ammisceto, & mellis quadrãtẽ, & hæc simul pterygijs imponito. Aliud bonum, cimoliæ tostæ drach. VIII. pumicis usti drach. IIII. æris usti, gallarum, singulorũ drach. II. præpara & utere. Aliud ad pterygia putrefacta, & ulcera pudendorum. Thuris drachmas quatuor, squamę æris drachm. II. æruginis rasæ drachmas IIII. Mellis quadrãtem, terito ad solẽ donec flauescant, & loco ex uino prerigato impone, & linteolum ex aqua expressum, ac spongiã superimpone. Ex huius usu magnũ successum habui. Aliud. Hoc per triduũ citra mordacitatem sanat. Caricarũ pinguium tostarũ, ut probe teri possint, drachmas duas, misyos cyprij drachmas duas, squamę æris drachmas duas, mellis quãtum satis est, præpara & utere, ac miraberis. Ego uerò squamam æris per se tritam adhibui, & linteolũ è uino expressum superimposui. Oribasij ad pterygia. Gallarum, auripigmenti, atramenti sutorij, æquales portiones unito ac utitor. Aliud. Aeruginis dra. IIII. mannæ siue pollinis thuris, sulphuris uiui, sing. dra. II. Vtere etiã pastillo Musæ uelut admirãdo, linteũq; è uino expressum superimpone. Aliud ad pterygia experimento constans. Gallam non perforatam cum carie ligni quercini tritam insperge.

Ad paronychias, id est, unguiũ abscessus. Cap. LXXV.

Ad paronychias incipiẽtes priusquã suppurẽtur, siue ĩ manuũ siue pedũ digitis fuerint, lanã ex aqua frigida ĩbutã imponito, aut p linteolũ ex aqua expressũ assidue refrigerato. Aliud. thus & gallã cũ melle trita, simul aut seorsim imponito. Aliud. folia myrti trita inspergito, aut ceratum myrteũ imponito. Aut sordes auriũ assidue illinito, & sanabis. At si fuerint inflãmatę, panẽ aqua madefactũ cũ rosaceo adhibeto. Aliud. Oliuæ folia tenera imponito. Aliud. Cadmiam tritam inspergito. Oportet autem carnem undiquaque ab ungue disparare, linamentis conuulsis, è linteo interpositis, & probe adhibita medicamenta alligare. potest etiam Spodium simili modo inspergi. Aliud, ad paronychias exulceratas. Aeruginis, spumæ argenti, sing. drac. IIII. sarcocollę drach. I. terito & large inspergito. Aut farinam erui adhibeto. Carnem item eodem modo uelut dictum est disparato, & linteum ex uino expressum, itemq; spongiam uino imbutã superimponito. Hoc ego sæpe uti soleo. Aliud, quo utor. Nitri, squamę ęris, pumicis usti, sing. unc. I. cimoliæ quadrantem. Omnia cũ aceto & modico melle terito, & pastillos formato. Vsus aũt tempore aqua diluito, & adhibeto linteo exceptum. Vtor etiam pastillo insigni, quẽ Iridem uocãt, cum uino diluto, qui sic præparatur. Aluminis liquidi drach. centũ, croci, myrrhæ, singulorum dra. VIII. Quidã etiam aloës drach. VIII. adijciunt. Subigito ac formato pastillos, ac utitor cum uino, & linteum ex uino superliga, prodest & Musę pastillus, ac reliqui eius generis. At uerò depascendo iam proserpentes sistes, auripigmẽto usto trito ubertim insperso, & linteo è uino expresso superimposito. Ego uerò sandaracham & auripigmẽtum, æquis portionibus simul trita adhibeo. Et si cicatricem inducere oportet, eadem terebinthina liquida excipio ac adhibeo. Quòd si suppuratæ fuerint paronychię, primum ipsas perforabis, & humorem exprimes, & deinde lenticulam cũ melle impones. Aut rosas uirides, aut siccas aqua madefactas, tritas adhibebis.

Ad contusos ungues. Cap. LXXVI.

Myrtei & mali punicæ folia tenera impone. Aut felle tauri euacuato, in ipsam fellis uesicã unguem indito, ac sinito donec perfecte sanetur. Aliud. Sal fossile cũ aqua & oleo tritũ illinito. Est enim efficacissimũ.

Ad subcruentos ungues. Cap. LXXVII.

Picem siccam liquefacito, & cum farina mixtam apponito, præstat tamen subcruentatum unguem in medio perforare, ac cruorẽ subterlapsum exprimere. Si enim perstiterit, putrescet, & ulceris difficulter curabilis causam exhibebit.

Ad motos ungues. Cap. LXXVIII.

Vngues ex aliqua offensa motos, & pũgitiuo dolore affectos, caricæ cũ melle tritæ mitigant. Quòd si dimidium unguis exciderit, nitrũ aut salem cum pari fellis uitulini mensura misce, adhibe, & sanabis.

Ad scabros ac leprosos ungues. Cap. LXXIX.

Adipem ouillum emollitum, & super linteũ extẽsum adhibeto, ac tertia die soluito, & si mollem unguem repereris deradito, & eundẽ rursus imponito, & tertia die solutũ similiter deradito. Atq; hoc tandiu facito, donec integra sanitas accedat. Aliud. thus tritum adipe ouillo excipe, ac utere uelut dictum est.

Aliud ualde bonũ. Alumẽ scissum anserino adipe excipe ac utere uelut dictũ est. Aliud, ex cuius usu successum sentio. Mastichen chiam in aquam feruẽtem coniectam ac emollitam, ungui imponę ac obliga, & tertia die solue, & deraso ungue rursus impone, atque hoc facito usque ad perfectam restitutionem. Aliud. Hordei farinam cum pice ad emplastri formam coquito ac imponito, uelut dictum est.

Aliud. Gummi drachmas sex, lacrymæ oleastri drachmas quatuor, atramenti sutorij drachmas tres: Gummi & lacrymam aceto diluito, & adiecto atramento sutorio in olla ad prunas ad compagem coquito, & derasis unguibus apponito, & alligato, ac tertia die soluito, & ungue deraso rursus imponito,

ponito, idque tandiu facito donec unguis excidat. Aliud. Auripigmentũ colore aureo, & sandarachã, æquis portionibus probè terito, & terebinthina ad emplastri formam excipito, & imponito, ubi prius per unũ atq; alterum diẽ, farinam ordeaceã cum aceto & syluestris cucumeris radice tritam adhibueris. Tertia uerò die similiter soluito, ac tandiu repetito, donec unguis excidat. Cauendum est autẽ ne locus oleo attingatur. Aliud. Sandarachæ, auripigmenti, chalcitidis, myrrhæ, thuris, singul. drac. II. farinæ lolij dra. VI. terebinthina excipito & adhibeto. Aliud, auferens ungues citra exulcerationẽ. Bituminis dra. II. sulphuris uiui, sandarachæ, auripigmenti, singul. dra. I. Excipe terebinthina & utere, ac per septimum diem solue, derasoq; ungue, rursus nouum impone, atq; ubi unguis exciderit, ceratũ myrteum, cui aliquid eiusdẽ medicamenti admixtum est, applica. Aliud. Calcem uiuã cum oleo, aut masstichen cũ opobalsamo imponito. Postquàm autẽ morbus occalluit, & pręscripta medicamenta nihil proficiunt, excoriatoria nunc referenda statim adhibeantur. Excoriatorium leprosi unguis, callos, uerrucas & clauos auferens. Cantharidas numero XV. sulphuris uiui, chalcitidis, singulorũ drac. I. allij depurgati nucleos IX. omnia probè trita terebinthina excipito. Vsus autẽ tempore partes ungui uicinas miti aliquo medicamẽto munito, & excoriatoriũ hoc pelliculæ uesicæ bubulę illitũ adhibeto, & postridie soluito, bullasq; exortas rũpito, & si subiacentibus locis sordes inhæserint, panẽ cum aqua mulsa, aut lenticulã cum melle illinito. Et deinde ulcera repurgata, cerato ex anserino adipe, thureq; ac cerato parato, curato. Aliud excoriatoriũ. Nasturtij, sinapis, sulphuris uiui, nigellę, cãtharidũ, atramẽti sutorij, æquales portiones ex aceto probè tritas terebinthina excipito, & uelut diximus utitor. Aliud, Oribasij leprosos ungues exterẽs. Propolis, cerę, bituminis, sing. dra. II. sulphuris uiui dra. I. præpara, & oleo, ne inquinetur. Vsu autẽ expetẽte, calefactũ unguibus imponitur. Aliud eiusdẽ. Atramentũ sutoriũ & sulphur uiuũ sufficientẽ uisco excipe, & corio inductũ adhibe. Aliud. Picem liquidã, ceram, colophoniã, ammoniacum thymiama æqualiter misceto ac imponito. Aliud. Ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, sulphuris uiui, staphidis agrestis, nitri, singul. dra. II. sandarachæ, cãtharidum, singulorum. drach. I. cedriæ quantum satis est.

Ad reparandos ungues. Cap. LXXX.

Myrrhæ drach. VIII. aluminis scissi drach. IIII. panis hordeacei sicci drach. I. excipe melle & impone. Aliud, ad ungues ægre orientes. Betæ agrestis semen cum aceto tritũ imponito. Aliud, poliũ cum adipe uitulino & terebinthina tritum adhibeto.

De anulis, digitis impactis. Cap. LXXXI.

Anuli aliquando digitis impinguntur, quum circulus ipsorũ angustior, uiolenter illorũ partibus crassioribus fuerit adactus, atq; hoc tum maxime contingit, quum homo cibo ac potu distẽtus, prona ac pendula manu sopitus decubuerit. Ita enim manuũ extremitates longè magis intumescunt, quàm si erigãtur. Aqua igitur & oleo, aut maluę decocto, manus largè perfundatur. Nam parca perfusio tumorẽ magis auget. Deinde anulus leuiter uersatus detrahatur. Quòd si perfusio nihil effecerit, filum crassius cõtortum accipito, & alterũ eius caput sub anulum ponito, & reliquum totum digito laxe circumligato, & postea caput fili anulo suppositum sursum trahito: filo enim attracto, anulus deorsum procedet. Quòd si neq; sic successerit, specilli partem latiorem sub anulũ submittito, & anulũ utrinq; prope sigillum per spatham incidito, & filo lineo utrinq; circundato anulũ attrahito. Et consequenter lanam uino & oleo imbutam mitigandi gratia adhibeto.

Ad clauos. Cap. LXXXII.

Clauus rotundũ est tuberculum, album, claui capiti simile, plerunq; in calcaneis ac plantis pedũ enascens, & in gradiendo dolorẽ inducens, ad durioris alicuius rei occursum. Sed & in summis manuum digitis sæpissime oriri solet. Huius itaq; tollendi gratia sectionem & ustionẽ recusamus, quoniã hę partes neruosæ sunt ac subtili sensu præditæ. Vtimur autem ustorijs medicamẽtis huiusmodi. Cantharidum pectuscula XV. sulphuris uiui, chalcitidis crudę, ammij, sing. obolos. III. Singula seorsim terito, & pice liquida siue terebinthina ad emplastri formã excipito, atq; utitor hoc modo. Caput claui & circũsitum eius ambitũ deradito, & spleniũ inflãmationi arcẽdæ idoneũ, glutinosum, in medio excisum, quãtum claui totius ambitus patet, adhibeto, & tũc splenium ex relato medicamẽto sup ipsum clauũ, ad glutinosi splenij cæsurã imponito, & forinsecus charta integito, ac rursus aliud linteolũ custodię gratia superligato, atq; ita per biduũ aut triduũ, ægrũ quietũ dimittito, idq; sæpe repetito, donec clauus à subiecta carne prorsus discesserit. Clauo uerò sublato deraditur plãta, & rursus adhibetur emplastrum, donec ulcus fuerit explanatũ. Aliud. Deraso prius ac repurgato loco, sicut diximus, succũ cyrenaicũ, uel si is desit, laser cũ nitro ficus pinguissimę carne, uel terebinthina excipito ac imponito. Aliud. Lupinos crudos ustos melle excipe, & circũraso ac depurgato clauo impone. Aut gallinaceũ stercus ustũ melle exceptũ, aut nigellã cũ aceto tritã, eodẽ modo adhibe. Aliud. Clauum circumcirca repurgato, & succum cyrenaicum probe tritum, aut laser ubertim adhibeto, & deinde splenium è melle eodemq; succo illitum apponito. Hoc etiã ad strumas facit. Aliud. Rpurgato clauo fabam fresam, aut lomentum fabaceũ aceto coctum apponito. Idem ad cicatricem perducit. Aliud. Clauo repurgato atramentum sutorium leuissime tritum inspergito, & linteo alligato. Aliud, clauos è manibus ac pedibus tollẽs. fimum columbinum in acerrimo aceto ad cerati compagem coquito, & clauo repurgato imponito. Et per biduũ aut triduum funditus tollet, aut circumraso ac repurgato clauo, ex erodentibus medicamentis suprà relatis aliquod adhibeto. Aliud, clauos digitorum citra molestiam auferens. Masstichen nigram Aegyptiam in aceto coquito, atque ita calidam adhibeto.

Ad plantarum rimas. Cap. LXXXIII.

In plantis quoque rimæ oriuntur, gradientes magis infestantes. Planta igitur assidue scalpi debet, & hæc medicamenta adhiberi, picem liquidã ammixta cera, ita ut ceræ pars una sit, picis uerò liquidæ duæ, illinito. Aliud. Scillæ medullam in oleo coquito, & cum terebinthina tritam imponito, aut etiam abiecta scilla, terebinthinam in oleo liquato, ac utitor. Aliud. Cancrorum fluuiatilium ustorum cinerem cum melle subactum impone, uel oleo dissolutum

rimis præscalptis instilla. Aliud. Malicorium aceto coctum per dies quinque imponito, indéque purgatis calcem cum oleo adhibeto. Aliud. Cornu caprini usti cinerem liquida pice aut terebinthina excipito ac utitor. Aliud. Amurcæ in æneo uase ad mellis compagem coctæ cyathum unum, aceti cyathum unum, squamæ æris, pollinis thuris, singulorum drachm. duas, lanæ succidæ teneræ manipulum unum. Lanam tædæ obuolutam urito, ac reliquis aridis ammisceto. Amurcam uerò cum aceto ad mellis compagem coquito, & illis adijcito. Vtere hoc ad uulnera quidē cum uino dissoluto, ad plantarum uerò ac pudendorum affectiones cum passo. Aliud ad pedum rimas, porcinum adipem sale inueteratum calidum assiduè instilla. Aliud. Spumam argenti, colophoniam, mel, oleum, æquis portionibus præparato. Hoc etiam ad reliqua caua ulcera facit. Aliud, ad pedum rimas, quod labiorum quoque duritiam emollit. Cerussæ drachm. II. spumę argenti drachm. X. myrrhæ drachm. I. ouorum cādida II. Vino odorato paulatim instillato terito ac utitor. Mihi uerò etiam oleum adijciēdum uidetur, ut pinguis compages fiat. Et ualdè probo commune illud quod è melle paratur, & mellis, ceræ, olei, spumæ argenti, æquales portiones recipit. Nam hoc ad omnes pedum ac manuum exulcerationes facit, siue in uola, siue intra digitos fuerint, & præsertim si propè ungues extiterint. Ad calcaneorum præterea intertrigines ex calceamentorum attritu obortas, & ad attritus ex longo decubitu factos, quales sæpe in cubitis ac coxis uisuntur eorum qui diutino morbo laborauerunt. Hoc medicamento sæpe prosperè usus sum. Neque enim simile habet, præsertim ad os sacrum & femora ex longo decubitu attrita ac ulcerata. Aliud floridum, ad rimas. Calcis uiuæ drachm. X. cerussæ drachm. XX. ceræ drach. XXX. adipis suilli recentis septuncem, colophoniæ dodrantem, succi seminis lini cyathum unum, olei dulcis quincūcem. Cerussam & calcē cum succo terito, & ad ceratum frigefactum ammisceto, & loco prius repurgato adhibeto. Hoc præ omnibus teneram plantam efficit. Ad reliqua uerò ulcera ob fœtorem improbatur. Aliud. Amurcæ, mellis despumati, singulorum drac. II. aluminis phorimi drac. I. Hoc etiam gingiuas purgat ac firmat.

De crurum ac reliquarum partium uaricibus.

Cap. LXXXIIII.

Varices appellātur uenæ dilatatæ, quæ aliquādo circa testes, aliquādo circa crura ampliātur. Sed qui in testibus fiunt, chirurgiā difficulter admittunt. Qui uerò alibi consistunt, hoc modo curari solēt; primum simplex sectio fit cutis uasi adiacentis, deinde uas ab ambiētibus corpusculis separatum cæco uncino attrahitur, ac lineo funiculo supernè deligatur, & non aliter quàm in uenę sectione fieri solet uas inciditur, & euacuato sanguine quantum opus esse uidetur, superior pars cōstringitur, & postea totum quod ampliatum fuerat amputatur, peracto opere sectio polline thuris impletur, & splenio ac linteo imposito deligatur. Aeger autem quiescere iubetur, seruato accliui partis situ, ne si decliuis iaceat, humores ad ipsam confluāt, postea curationis ductus ad puris generationē dirigitur, & reliqua cura ulceribus communis adhibetur. Atque hæc compendiaria ac secura curatio est. Quidam uerò ustionem malunt, & per lati digiti spatiū cauteria uasis adhibent. Et ubi crusta exciderit, ulcusque incarnatum ac cicatrix inducta fuerit, locum roborant. Alij uarices incipientes talibus medicamentis prohibere conantur. Emplastrū citra molestiam resiccans, etiamsi ulcera manantia in ipso uarice fuerint. Bituminis iudaici sesquilibrā, olei uetustissimi bessem, terebinthinę liquidæ septūcem, sulphuris uiui trientem. Bitumen ad cicerum magnitudinem crassius contusum, in oleo donec liquescat, coquito, deinde adiecta terebinthina simul coquito, donec non amplius inquinent, & sublato ab igne medicamēto sulphur tritum inspergito, atque simul omnia in mortariū frigida aqua plenum injicito, & probè subactis utitor.

De brachiorum ac crurum dracunculis, Leonidæ.

Cap. LXXXV.

Qui appellantur dracūculi, lumbricis similes sunt, & aliquando magni, aliquādo parui reperiuntur, frequentius quidem in cruribus, quandoque uerò & in musculosis brachiorū partibus cōsistentes. Nascuntur autē hi in Aethiopia ac India in pueris pręcipuè, estque ipsorum generatio nō dissimilis lumbricis latis uentris. Sub cute enim mouentur nihil molestiæ afferentes, uerum temporis progressu circa dracunculi extremitatem locus suppuratur, & cutis aperitur, ac dracunculi caput exeritur. Quòd si dracunculus attrahatur, uehementem dolorem inducit, præsertim si nimia tractus uiolentia fuerit ruptus. Nam quod relinquitur, molestissimos dolores infert, proinde ut ne recurrat animal, ualido filo brachiū cōstringere oportet, & quotidie hoc molliri, ut dracunculus paulatim progrediens constrictione quidem intercludatur, nequaquam autem abrumpatur. Locus item aqua mulsa, & oleo in quo absinthium aut abrotonum coctum est, aut alio quodam ex his quę ad alui lumbricos descripsimus, irrigandus est. Omnia tamen acria uitanda, propter periculum inflammationis. Cataplasmata quoque laxatoria ac suppuratoria è farinis cum aqua mulsa & oleo præparata adhibeantur. Quòd si dracunculus sponte progrediens facilè extrahi poterit, nihil amplius faciendum est. Sin ad suppurationem uertetur, à cataplasmatis, & aquæ mulsæ ac olei rigatione nō est discedendum. Nos uerò emplastrum è baccis lauri, post cataplasmatum ablationem, imponere solemus; facta uerò suppuratione, cutis per longitudinem dissecetur, & dracunculus denudatus auferatur, & cutis linamentis inditis disparetur, & reliqua curatio suppuratoria adhibeatur, ita ut animali suppurato & extracto, ulcus incarnetur & ad cicatricem perducatur.

FINIS.

INDEX EORUM QUAE IN DECIMO QUINTO SERMONE AETII CONTINENTUR.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBUS MEDICINAE TETRABIBLI SIVE QUATERNIONIS QUARTI SERMO TERTIUS, ET EX ORDINE XV.

De tumoribus laxis itemq; duris, & de strumis, & emplastrorum multi usus compositione.

De tumoribus laxis. Cap.I.

QVEMADMODVM ab influxu bilioso erysipelas, hoc est, ignis sacer, ita à pituitoso tumor laxus, quẽ œdema Græci uocãt, generatur. Est aũt tumor hic citra dolorẽ, flatuosũ spiritũ continẽs, uelut à uaporoso humore pgnatus. Solẽt etiã aliter tumores laxi fieri, circa pedes præcipuè, in hydrope, ac tabe, & malo corporis habitu, q si digitis premãtur, cauus locus fit. Et hi in qbusdã etiã faciẽ occupãt. Verũ hi tumores accessio sunt aliarũ affectionũ, & nullã ppriã ac pręcipuã curã reqrũt. Sufficit eñ ipsis frictio, aliquãdo p acetũ ac oleũ rosaceũ pmixta, aliquando p oleũ & salẽ, potest etiã sal ad acetũ oleo rosaceo permixtũ adijci. At si ob pituitosi humoris influxũ in parte aliqua laxus tumor cõsistit, spõgia posca imbuta ac imposita, & leui adstrictiõe alligata, q̃ ex infernis partib. initiũ sumat, & in supnas desinat, affectionẽ quãdoq; sedauit. Oportet autẽ spongiã esse nouã, si uerò talis nõ adsit, expurgãda est nitro uel spuma nitri, & lixiuio. Quòd si neq; sic tumor deprimatur, parũ aluminis ad poscã adijcies. Aptum est & Tarsicũ ellychniũ, aut aliud mollissimũ, eodẽ humore imbutũ ac impositũ. Cõfert & glauciũ, & collyriũ ex eo paratum. Sordes itẽ lucernarum aqua mulsa dilutæ utiliter adhibẽtur. Cæterũ diuturnos tumores laxos oleo præillitos, & spõgia noua ex lixiuio superimposita uiolẽtius cõstrictos sanabis. Discutit itẽ ac cõpescit laxos tumores terra omnis illita, & pręsertim quæ in lẽtibus reperitur ad salẽ adhibita, uelut Sermone secũdo retulimus. Itẽ isatis hortẽsis ac satiua.

De inflatione. Cap.II.

Flatuosus spiritus aliquando sub cute, aliquando sub pelliculis ossa aut musculos ambiẽtibus, colligitur, & inflationẽ parit. Aliquando etiã circa uiscera uentremq; ac intestina coaceruatur. Si itaq; uiscera inflata fuerint, satis cõstat, ex uitioso uictu malũ esse obortum. In musculis autẽ cõtingit præcedẽte plerũq; contusione. Suntq; huiusmodi musculorũ affectiones curatu difficiles, quoniã in omnes fermè musculi partes flatuosus spiritus dispergitur, constringiturq; ac intercluditur ab ambientibus pelliculis, & plurimis alijs corpusculis usque ad cutem pętensis. Ad uentris ergo ac intestinorum & uiscerum inflationes, oleum tenue efficax est, in quo ruta aut cyminum, aut apij semen, & alia attenuantia ac calefacientia coctum est, si aut irrigetur, aut per clysterem infundatur. Magna etiam cucurbita circa umbilicum absque scarificatione apposita, tam citò hominem à molestia liberat, ut admirabilis sit ea celeritas,

& incantationi similis. At uerò musculis ex contusione inflatis, ex calidorũ & acriũ usu partes exacerbãtur, & auctis inde inflãmationibus musculi magis læduntur, ac dolores intẽduntur. Mixtas itaq; facultates habere oportet ea, quæ inflatis musculis adhibẽtur, præsertim si cõtusio fuerit aliquãtulũ inflãmata. Quapropter in principio mitigatoria augẽda sunt. In declinatione uerò discussoria. Neq; repentè ab alteris ad altera trãseundũ est. Sed paulatim mitigatorijs detractis, discussoria augebimus. Mitigatoria uerò in huiusmodi affectionib. sunt, sapa, & œsypus, modico oleo adiecto. Discussoria autẽ acetũ, nitrum, spuma nitri, & lixiuiũ. Et in principio quidẽ solã sapam cũ modico oleo, & aliquãdo uino adhibemus, ut ne omnino repellendi ui careat, & hæc omnia succida lana excepta. Quę si nõ adsit, œsypũ reliquis quacunq; lana exceptis ammiscemus, præ omnibus uerò curãdum est, ut hæc calida permaneãt, neq; sinãtur donec frigesiãt, forinsecus itaq; calida lana adhibeatur, & ubi calorẽ eius æger amplius non percipit, noua statim applicetur. Mitigato autem ægroto, acetũ ac nitrũ ammiscebimus, copia ipsorum paulatim aucta. At uerò neglectas & antiquatas inflationes, primũ lixiuio fouebimus, deinde emplastrum quoddam molliens ac discutiẽs imponemus. Quale est hoc. Strigmẽta feruefacta excolato ut pura fiant, & rursus in ollam mittito, & calcem uiuam uelut farinam tritã infarcito, ut lutosa cõpages medicamenti euadat, & utitor. Hoc uerò adhuc efficacius est pharmacum ex sycomoris compositum.

De tumoribus induratis. Cap. III.

Indurati tumores laxis opponũtur. Laxorũ enim nota est, ut appresis digitis cedant & cauus locus fiat. Durorũ uerò tumor ꝑtinax est, & ad tactũ renitẽs, & ad sensus difficultatẽ inclinat, ut tandem hi loci in quib. est, sẽsus exortes fiãt, & ad ossis duritiã perueniant, & nullã oĩno curationẽ admittant. Sed & pili in ipsis oriri soliti, minimè nutriũtur, & exactè glabri fiũt. Duri itaq; tumores aliquãdo statim ab initio cõsistũt ac augẽtur. Aliquãdo uerò à medicis inducuntur, ꝙ inflãmationes ac erysipelata uehemẽter ꝑfrigerarũt ac adstrinxerũt, quũ tamen trãsacto principio discussoria adhiberi debeãt. At uerò ꝙ ex erysipelatis fiunt, cutis duritiã saltẽ prę se ferũt. Qui uerò ex inflãmationib. succedunt, subiectas etiã carnes inuadũt, tanto ꝓfundius quãto inflãmationes erysipelatis sunt profũdiores. Inchoãtibus ergo duritijs, & debilẽ aliquẽ sensum adhuc habentibus, medicamenta emolliẽtia adhibebimus, quæ simul moderatè etiã discutiunt, & talia sanè sunt quæ & molliẽdi ac diffundendi uim habẽt. Nã quæ uehemẽter discutiunt, & sine mollitione statim euacuant, manifestè quidẽ tumorẽ imminuũt, reliquias uerò affectionis incurabiles efficiũt. Discussis enim tenuiorib. humoribus quod exactè terreũ ac solidũ est ꝑtinaciter restitat, quapropter in hũc usum medicamẽta adhibẽda sunt, quę molliẽdi simulq; discutiẽdi uires habẽt. Primũ igitur molliẽtib. utemur, deinde ad discussoria ꝓcedem9, eaq; molliẽtib. paulatim miscebimus. Cõsiderãdus tamẽ est & curãdi corporis habit9, & affectionis status quantũ processerit. Hęc uerò si rectè cõsideraueris, cõiecturalẽ qdẽ, non tamẽ penitus arte carẽtem, peritiã acquires. prima eñ die statĩ mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia trãsacta, facilè intelliges an augere aut remittere medicamenti uim oporteat, præstat autẽ tum ad hos usus, tũ ad reliquos, si rectã curationẽ peragere uelimus, opposita medicamenta, ualidissima uidelicet ac mitissima, pręparata adseruare, quò pro affectionũ diuersitate, diuersæ mixturę fieri possint. Ad duros itaq; tumores molliẽdos caprinus bubulusq; adeps cõmodus est. At sicut taurinus ac hircinus ualidiores sunt, ita hœdinus ac uitulinus imbecilliores, & suillus debilissimus. Sed his omnibus præstãt ad discutiendum, non autẽ molliendũ, leoninus, pãtherinus, hyænæq; ac anseris. Gallinaceus autẽ inter suillũ ac anserinum medius est. At inter medullas prima est ceruina, deinde uitulina: Cæterũ resinę odoris nõ acris, his medicamẽtis ammixtæ uiscositatẽ exhibent, nec tamen molliẽdi uim auferunt. Cõmodissima uerò omniũ resinarũ est terebinthina, quæ chia appellatur, & laricis resina, liquoris compage nihil ab illa differens. Deinceps uerò pinea & abietina. Verum sicciores, qualis est resina pinus arida, physema priuatim appellata, nimiũ siccant. Et propterea ad emolliẽtium medicamẽtorũ cõpositionẽ inutiles sunt, sed terebinthina ac laricina eligendæ. Pix quoq; Brutia quum eiusdẽ facultatis sit, in eosdẽ usus recipi potest, sed aridiorẽ reprobamus, sicut etiã bitumen. Habet & mastiche chia uim emolliendi, Aegyptia uerò mastiche nigra emollit qdẽ, sed magis siccat ac discutit. Thus insuper nõ expers est facultatis molliẽdi, itemq; fœni græci semẽ, hoc enim coctũ mollire potest, quanquã thus quoq; in mollitorijs medicamẽtis paululum est coquendũ. Eiusdẽ ordinis sunt & balneorũ strigmẽta, butyrũ, altheæ decoctũ. Media uerò inter lenia & ualidissima propolis est. Validissima autẽ appello, ammoniacũ thymiama, bdelliũ, præsertim Scythicũ resinosum, & colore nigricãs: styracẽ maximè pallidũ, qui calamites uocatur, flauum item ac pinguem. Galbanum enim & opopanax supra uim discussoriam, etiam molliunt. Verum galbanũ molliendo, opopanax discutiendo præstat. Atque huiusmodi sanè molliẽtium medicamentorum materia est. Tu uerò libros adeptus medicamentarios, singulorum compositorum uires ex simplicibus expendes, quò uarias pro maioris ac minoris ratione ipsorum differentias cognoscas, & corporum simul ac affectionum differentias consideres, atq; ita fortia fortibus, & mitia debilibus adhibeas. Inter curandum autem affecta pars oleo calido foueatur, & glutinosa medicamenta apposita antequam sponte decidant, ne remoueantur: imò etiamsi lauandus sit æger, omnino permittẽda sunt. A' balneis tamẽ medicatis abstinentiã cõsulo, præsertim quæ aluminis, aut sulphuris, aut æris qualitatẽ ammixtam habẽt. Hæc enim huiusmodi affectibus aduersantur. Et hęc profectò sufficere possent ingeniosis, & in artis operibus aliquatenus exercitatis uiris. Verùm quum non omnes tales sint, medicamẽta quoq; usu & experimentis cognita explicare oportet, initio sumpto ab his quæ summã molliendi uim obtinent, & paruis etiã inflãmationibus commoda sunt, quę aliqua duritia participãt. Horum autem simplicissimũ est parhygrum appellatum, ex cerę, butyri, & colophoniæ æquis portionibus cõstans. Deinde quod Mnasææ, inscribitur, & reliqua eiusmodi. Item helladicũ mollitoriũ, & quod ex perna præparatur, & quod Lucio inscribitur, ad anchilopas & reliqua quę paulò inferius in hoc Sermone habentur.

Tendinum

Tendinũ ac ligamẽtorũ induratorũ curatio. Cap. IIII.

Tumorum equidẽ induratorũ emollitio ac discussio prædictis medicamentis perficitur, quæ emolliẽtia appellãtur. Quũ uerò partes quędã natura rariores, quædã densiores sint, consequẽs est ut singula proprijs medicamẽtis priuatim opus habeãt. Quapropter ad tendines ac ligamenta præstabilius esse iudico, ut molliẽtibus medicamẽtis aliquid adiungatur, quod incidendi uires habeat, inter quæ pręcipuũ est acetum. Affecta itaq; parte cõmodis medicamentis pręmollita, huiusmodi fomentũ sæpe habuit successum. Acerrimo aceto ignitum lapidẽ pyritẽ, si haberi potest, aut molarem, ex quo molas faciunt, restinguo. Deinde ad excipiẽdum substrati lapidis calidũ uaporẽ ab asperso aceto emergentẽ, ligamẽtum siue tendinem induratum adhibere iubeo ac cõmouere. Hinc enim mirificè opẽ sentit. Et postea rursus medicamẽtum mollitoriũ impono, & paucis interpositis diebus, idẽ fomẽtum rursus repeto. Sæpe enim in hac ligamẽti aut tendinis admotione ac cõmotione, ita ab eleuato uapore duritia resoluta est, ut res incãtationi similis uideretur. In principio tamen affectam partem nõ aqua, sed oleo plurimo quotidie largè perfundo. accipio autẽ oleum dulcissimũ adstrictione penitus carens, in quo interdũ fœnũ græcum, & altheę ac cucumeris syluestris radicẽ, uel alicuius consimilis coquo. Vtor præterea aceto etiam ad alias partes, quæ iam diu medicamẽta alia expertæ sunt. Scio enim esse quædã medicamẽta ex aceto parata, quæ post mollientiũ usum per integrũ diem imponere soleo, deinde rursus mollientia adhibere, & paucis interpositis diebus, rursus ex aceto pręparata imponere. uis enim aceti per interualla locis iã pręmollitis admota, crassos ac uiscosos humores incidit ac dissoluit, & hinc tales affectiones nõ leuiter iuuat. Verũ si quis adeò fortiter discutientibus plus æquo usus fuerit, præsertim in principio, tenuiores quidẽ humores discutiet, residuũ uerò ad lapideam naturã mutatum, loco impactũ persistet, supra hoc quòd nimius etiã eorũ pharmacorũ usus, neruorũ essẽtiã lædit. Quapropter neq; frequẽter, neq; ab initio, neq; duobus cõsequẽter diebus, medicamẽtis cũ aceto pręparatis, ad ligamẽtorũ ac tendinũ duritias, utẽdũ est. Lienis tamen partibus induratis, tutus & cõmodus ipsorum usus est. Et multi sanè indurato lienis tumori, ammoniacũ thymiama cũ aceto subactum adhibẽt, & hoc solũ sæpe ad splenis indurati curationẽ sufficit. Ego uerò etiã carnosarũ partium musculis induratis, inter molliẽtia medicamẽta, ammoniacum cũ aceto adhibere soleo, & summã eius cõmoditatem depræhendo. At hoc etiã hic una tantum aut altera die adhibẽdum est, & deinde ad molliẽtia reuertendũ: et pluribus diebus interiectis rursus ad medicamentũ ex aceto trãseundũ, siue ammoniacum id sit, siue aliud quoddã emolliens cũ aceto præparatũ. Molliẽs autẽ esse oportet, quod cũ aceto paratur: siccãtia enim primũ quidẽ prodesse uidentur, sed residuum postea incurabile efficiunt. Proinde inter emollientia frequẽter hoc cataplasmate uti soleo. Altheæ radicem tritã ac angustissimo cribro excretã, adipe excipio ac appono. est enim medicamẽtum ad huiusmodi affectiones efficax. Sit autem adeps anserinus, si haberi poterit: sin minus, gallinaceus. At si hic quoq; defuerit, suillo utemur. Sed & maluæ agrestis ubique nascentis folia aliquo relato adipe subacta utiliter apponuntur, quæ si moderatè fuerint cocta, crudis erunt præstantiora. Talia enim pharmaca locis iam præmollitis adhibita, citra mordacitatem ac tutò discutiunt.

De strumis, Leonidæ. Cap. V.

Strumas appellant Gręci chœradas, à porcis, in quorũ gutture adenosi quidam tumores reperiũtur, strumis similes. Alij à multiplici partu porcorũ nomen desumptum putant. Sunt autem strumæ carnes subcandidæ, facilè augescentes, in membrana contentæ, & in summa, glandulæ induratæ, quæ in collo, sub alis, ac inguinibus oriuntur, ubi glãdulæ uasis substratæ sunt. Aliquando etiam, sed tamen rarò, ex carne eorundem locorum fiunt, quæ affinitate quadam ad strumarum naturam uertitur, & materiæ accessione augetur. Differunt strumæ inter se, magnitudine, natura, loco, ortu, multitudine, & uasorũ complicatione. Magnitudine, quia aliæ paruæ, aliæ mediæ, aliæ magnæ, aliæ ingentes sunt. Natura, quoniam aliquæ mãsuetæ, aliquæ malignæ cõperiuntur. Mansuetæ citra inflãmationem, citra dolorem, moderatam duritiã habent. Neq; enim molles sunt uelut tubercula adiposa, Steatomata appellata, neq; durę, sicut tumores indurati, sed mediã quandam tactus proprietatẽ habẽt, & tumorẽ circumscriptum, rotundum ac æqualem. Malignæ uerò strumæ inflammationes ac dolores pulsantes inducunt, & tumorem inæqualem præ se ferunt, in quo uasa prominent, & ad manuum cõtactum ac medicamentorum impositionẽ efferantur. Loco autem differunt, quoniam quædam in anteriore colli parte, quędam ab altera ipsius parte, quædam ab utraq; oriuntur. Quædam item statim sub cute superficiem habent, quædam circa magna ac nobilia uasa penitus insident. Ortu, quod quædam uelut eleuatæ, quædã insertæ oriuntur. Et eleuatæ quidem facilè huc & illuc mouentur: insertæ uerò ad contactum renituntur. Multitudine, quia & una, & plures generantur. Vasorum complicatione, quædam enim uenas ac arterias implicatas habent, quædam omnino non habent: paruæ igitur strumæ facilius curantur quàm magnæ, & mansuetæ citius quàm inflammatæ. At uerò malignæ incurabiles sunt. Quum enim omnes huiusmodi strumæ canceratæ ac uasis refertæ sint, si eas per chirurgiam aggrediaris, sanguinis eruptionis periculum imminet supra hoc quòd penitius insidẽtes, rescindi nõ possunt. Vasa enim nobilia, uenas, uidelicet iugulares & arterias carotidas appellatas, maligna struma uelut radices habet. Verùm pro loci ratione superficiarię facilius curãtur quàm profundę, deinde & quæ in collo oriũtur facilius curãtur quàm reliquæ. Vocales tamen neruos in his diligenter uitare oportet. Multi enĩ strumas circa asperã arteriam secantes, uocalibus neruis simul recisis, hominem de cætero uoce priuarunt. Nã supra nerui recisionẽ, uocalia instrumẽta denudata, & inter curãdum perfrigerata, uocis actionẽ amiserunt: pro multitudine uerò, certũ est unã facilius quàm plures curari posse. Sicut quãtũ ad ortũ attinet, lõgè citius curãtur eleuatæ, q̃ insertę. Optima porrò ac cõpendiosissima sanabiliũ strumarũ curatio fit per chirurgiã. Aegrũ igitur prostratũ decumbere oportet. Sedens enim facilè animi deliquium incurret. postq; igitur decubuerit,

decubuerit, cruribus inter se cōpositis caput à ministro detineatur. Deinde cutis tumori incūbens, recta uel obliqua sectione incidatur. Sectio enim trāsuersa collo incōmoda est, quū uasa & nerui recta porrigantur. Neq; uno impetu tota cutis crassitudo dissecetur. nihil enim uiolentè fieri debet. Et in paruis quidē tumoribus simplex sectio fiat, in maioribus autē ad myrtei folij figurā cutim rescindes, tum uasa paulatim denudata sepones, quæ quū naturali carne sint cādidiora, facilè discernes, postea sectionis labia hamulis distendes, & pelliculas de struma tū manu, tum scalpello detrahes. Quòd si incerta fuerit, attētè res peragenda est, ne per incuriam sanguinis eruptio fiat, atq; ea gratia unū tantum sectionis labiū hamulis distendatur, & ita sensim à connexis corporibus per scalpellū separetur. Et ubi ex una parte connexa fuerint disparata, in altera idē fiat. Deinde tota basis diligēter, propter neruos & uasa substrata resecetur. At in strumis circa alas ac inguina ortis, sectio trāsuersa fit ob cutis reduplicationem, peracto opere si sanguis erumpat, medicamēta sanguinē sistentia suprà relata adhibeantur: Sin minus, sectio thuris polline expleatur, & linamenta indantur, & lana uino imbuta adalligetur, postridie permissis ligamentis, locus uino, & oleo profūdatur, & hoc usq; ad tertiā aut quartā diem fiat. Deinde soluatur, & suppuratio procuretur, & curatio reliquis ulceribus communis fiat. Ad repurgādum autē, & incarnandū, ac cicatricem inducendā, theriaca efficacissima est. Cæterum inchoantes strumas, tum in pueris, tū his qui chirurgiam nō admittunt, medicamētis dissoluere ac discutere conabimur, & sanè curatio ipsarum similis est ei, quā ad induratos tumores paulò antè retulimus. Primū enim mollire, postea discutere oportet. Emplastrum ad strumas. Strigmēta à palæstræ parietibus derasa ac probè subacta, super linteolo extendito ac imponito. Aliud. Laser aut calcē uiuam cerato cyprino aut irino exceptā imponito. Aliud. Sulphuris & galbani æquales portiones resina excipito. Aut clibani testā cum aceto terito, & uelut ceratum efficito. Aut corticem radicis mādragoræ cyprino aut irino cerato excipito. Hoc equidē efficacissimum est. Aliud, Strumas erodens. Sandarachā cum adipe caprino aut bubulo, aut calcē cū eodem imponito, aut nasturtiū cū cerato. Aliud. Succum cyrenaicū, aut si haberi non potest, laser cū melle attico ad cerati cōpagem illinito. Aliud, rumpēs strumas. Pumex cū aceto tritus strumas rumpit ac resiccat. Aliud. Semē nasturtij & lomentū aqua subigito, & quotidiè bis imponito. Et post eruptionē eodem usq; ad exactā sanitatē utitor. Aliud. Vrticę semen cum uino tritū, rūpit, repurgat, incarnat, & cicatricē inducit. Aliud. Grossos præsertim caprifici cū axūgia imponito. Omnē enim tumorē discutiūt. Aliud. Recremētū ferri cum oleo, aut bdelliū cū melle, linteolo inducito, ac adhibeto. Et quinq; diebus transactis soluito, & spongij locū foueto, cauens ne oleo inquinetur. Oportet autē bdelliū ad prunas cū melle subactū optimè distēdi, atq; ita applicari. Aliud. Psyllij, lomēti, seminis urticæ, pares portiones, pice liquida excipe ac utere. Aliud. Ostreorū testas ustas ac minutissimè tritas inspergito, loco prius uino ex ore consputo. Atq; hoc frequēter facito. Emplastra etiā adhibeantur, quæ paulò inferius describētur. At quod ex achate lapide præparatur, ad suppurandum, rumpendū, ac persanandū cōmodissimū est. Itē quod pardalis appellatur, superius ad hydropicos relatū. Strumis insuper laborātes uiperarū esu magnoperè iuuantur, quēadmodū de elephātiacis diximus. Itē si laser quotidie ieiuni ciceris magnitudine uorauerint. Aluum etiā facilè solubilem habere oportet, & tenui uictu uti, uomitūq; frequenter ciere, & pituitā per os detrahere, ac caput resiccare. Cataplasmata quoq; sincipiti adhibenda sunt, quæ mediocres pustulas excitare possunt, uelut est capparis radix cum polenta, ac reliqua huiusmodi. Smegmatis item ac puluillis eiusdem facultatis utendum est.

De Bronchocela, hoc est, gutturis tumore. Cap. VI.

Brōchocele appellatur tumor in gutture oriēs. Omnis enim tumor apud antiquos, cele nūcupatur. Nomē igitur cōmune est, sed species tumorū differūt. Quidam enim meliceris à melleo humore, quidā adiposus, quidā pultaceus, quidam canceratus appellatur. Aliquando etiā propter localē uasorum dilatationē oritur, quomodo frequentissimè ex partu cōtingit, quum in uehementissimis doloribus puerpera spiritū uiolenter detinuerit, cōstatq; uasorū huius loci dilatationē incurabilem esse, quēadmodum etiā tumorem in scirrhum induratum, malignumq; ac magnitudine ingentē. Verùm reliqui omnes chirurgię ac medicamētis cedentes facile sanātur. Chirurgia uerò præsenti tumori cōueniens fit, siue meliceris, siue adiposus, siue pultaceus tumór fuerit. At uerò quæ gutturis tumores discutiunt, sunt bdellium cū melle tritum, calx cum axungia, laser cum sulphure, lixiuium cum melle, stercus caninū cum aceto. Aliud. Calcem uiuā, ammoniacū, bdellium, testam clibani ustam, æruginē, sulphur uiuum, paribus portionibus cū aceto terito, & axungia aut terebinthina excipito ac imponito. Aliud, Adamāthij. Gallarū un. I. lapidis pyritæ drac. III. pyrethri drac. II. nitri dra. I. silphij sesquidrachmā, sandarachæ dra. II. terebinthinæ dra. II. ceræ, picis, singul. drach. tres, axungiæ ueteris drach. II. aluminis liquidi unc. I. Arida è uino ac sapa terito, & liquabilia liquefacta ammisceto, ac utitor. Aliud. Spumæ argenti, æris usti, singulorum drac. VIII. olei antiqui drac. centū, resinæ pinus drac. XL. galbani, ammoniaci thymiamatis, singulorū unc. I. aluminis scissilis, mannæ thuris, sing. drac. IIII. oleum cum spuma argēti coquito, & medio cocturæ tempore æs tritum inspergito, & bullire sinito donec non amplius inquinent. Deinde liquabilia liquata adijcito, & ab igne sublatis pollinē thuris ac alumen ammisceto, ac utitor. Aliud. Silphij, similaginis, singulorum drac. VIII. calcis uiuæ drach. XVI. sandarachæ dra. XII. mellis quantū satis est, præpara ac utere. Ad laxos autē tumores qui sub mēto oriuntur, iridem illyricam cum aqua tritam, adiecta modica rubrica, ter singulis diebus illinito. Est enim medicamentum insigne.

De pultacei ac mellei humoris tumoribus, Leonidæ. Cap. VII.

Atheroma est tumor cōcolor, citra dolorem, in tunica neruosa, humorē pulticulę similē, quæ ex farina cocta fit, & athera Græcis appellatur, cōtinēs. Aliquādo autē unà cum pultaceo humore, lapidosa quædā duraq; corpuscula, & alia tanquā sulphuris ramēta reperiūtur. Aliquādo uelut māsa gallinarū ossicula.

Inueni

Inuenimus etiã aliquãdo uelut pilos crassissimo humori cõplicatos. Philoxenus autẽ dicit se aliquando reperisse animalia in humore, culicibus aut muscis paruis similia. Est autẽ atheromatis tumor specie & figura oblõgus, sublatúsque, & ad compressionem digitorũ, ob humoris crassitudinẽ, tardè cedens, & amotis digitis tarde reuertẽs. Meliceris autẽ est pellicula neruosa tenui humore instar mellis referta, similiter citra dolorẽ consistens, differens ab Atheromate figura, & humoris essentia. Nã & figura rotũdior est, & humoris essentia tenuior. Et huius tumor magis extẽditur, & ad digitorũ cõpressionẽ celerius cedit, & amotis digitis pari celeritate reuertitur. Cæterũ ꝓ chirurgiæ ratione nihil refert, siue pultaceus, siue melleus, siue feculentus humor, aut cuiuscunq; essentiæ fuerit cõtẽtus. Vnus enim scopus propositus est, ut tunica siue pellicula humorẽ continens auferatur. Sed id considerandũ est, quòd tumores quidam sunt eleuati, & ad motum ac contactũ expositi, facileque curabiles. Quidã contrà inserti, & ad motũ nõ expositi, & in chirurgiæ aggressione summã diligentiã expetentes, propter imminentes sanguinis eruptiones ac neruorũ puncturas. Pleriq; enim chirurgi ob imperitiã etiam neruos substratos cum huiusmodi tumoribus recidũt. Chirurgiam itaque aggressuri, ægrum in sella locabimus. Et si paruus fuerit tumor, simplicem sectionem faciemus, uelut in strumis diximus. Si uerò maior, ad myrtei folij figurã pro tumoris ratione, cutẽ incumbentẽ rescindemus. Sed neq; hic uno impetu tota sectio fiat, ne pellicula humorẽ cõtinens dissecetur, & humor euacuetur. Si enim euacuatus fuerit, & tumor cõciderit, tunica difficulter excoriari ac curari poterit. Sũma itaq; diligẽtia pellicula paulatim excorianda est, nihilq; de ipsa circa basim relinquendũ, ne malũ regeneretur. Post ablatã pelliculã, labia sectionis cõmittimus, & si plus æquo laxa fuerint, redundantẽ cutem resecamus, deinde suturis labia cõnectimus. Illud porrò animaduersione dignũ est, ut si in capite huiusmodi tumor fuerit, post ablatã pelliculã, membranam os ambientẽ secemus, & caluariam diligenter deradamus. Peracto opere in paruis tumoribus, quũ paruam sectionẽ fecerimus, nulla difficultas imminet, & statim post suturã, splenium glutinatoriũ inflãmationibus arcẽdis idoneum adhibemus. Qui uerò adhuc cruenti sunt, & glutinari non possunt, in his ex maioribus interuallis suturas fieri oportet, ut oblõga sectionis figura fiat: deinde linamẽta indere, & puri generationi studere, quemadmodũ superius de abscessibus docuimus. At uerò ad eos qui chirurgiã recusant, medicamẽtis tumorẽ discutientibus utemur. Emplastrũ ad Meliceridas, passarũ uuarũ uinaceis exẽptis lib. I. cumini leuissime triti sexũcem, nitri quadrãtem. Omnia simul in mortario subacta adhibeto, ac adalligato. At si tẽsiones ex cõstrictione remittere oportet, cerato excipito, ex oleo sicyonio & pauca mastiche præparato. Aliud ad meliceridas, & ceria, id est, fauos appellatos tumores, commodũ. Squamã æris & pollinẽ paribus portionib. ad malagmatis formã subigito ac adhibeto. Aliud, ad meliceridas & steatomata. Ceræ, terebinthinæ, squamæ æris, sing. sextãtẽ, sulphuris uiui, nitri, sing. unc. I. radicũ siccarũ cannabis syluestris dra. XXXV. Et si defuerint, Aristolochiæ tantundẽ, olei antiqui lib. I. Radices per triduum aqua madefactas & contusas in oleo coquito, donec torrefiant. Deinde ipsis abiectis, cætera quæ liquari debẽt liquata ammisceto, & arida ex aceto trita adijcito, ac utitor. Aliud discussoriũ ad Meliceridas. Salis ammoniaci, spumæ argẽti, cerussæ, sing. lib. I. ceræ, terebinthinæ, galbani, opopanacis, sing. unc. I. rubricæ sinopicæ sexuncem, aceti heminã, olei antiqui lib. III. Spumã argenti, cerussã, & sal leuissime trita in oleo coquito, deinde rubricã aceto tritã adijcito, & liquabilia liquata affundito, omnibusq; simul subactis ac perfrigeratis opopanacẽ ac galbanũ aceto dissoluta ammisceto ac utitor. Aliud ex asellis paratũ, ad strumas, & meliceridas, quod etiã cicatricẽ inducit. Asellos sub hydrijs stabulãtes ducẽtos, ostreorum ustorũ drac. IIII. rubricæ sinopicæ drac. VIII. terebinthinæ lib. I. ostrea & rubricã primum seorsim, deinde simul terito, & tũ asellos adhuc uiuos adijcito, ac simul terito, & postea cum terebinthina ad calidũ cinerẽ lente coquito, donec non amplius inquinet. Sublatũq; ab igne medicamẽtum in mortario subigito, ac adhibeto, & quinta die exoluito, potest tamen locus subinde prolui ac rigari aceto.

De steatomatibus, hoc est, tumoribus adiposis.
Cap. VIII.

Steatoma est tumor pręter naturã, adipẽ in se cõtinens, mole cõcolor, & tactu lenis, & in principio quidem pusillus, sed tẽporis progressu ampliatur, pleraq; uerò steatomata basim habẽt ampliorẽ, raroq; contingit, ut basis angustior, & apex amplior reperiatur. Differt à struma, tactus mollitudine, qua nota etiã à meliceride & atheromate discernitur. Curatur & hic ꝑ chirurgiã, sectione ꝓ tumoris magnitudine fiẽte, simplici aut ad myrtei folij similitudinẽ, atq; hic libere cutim incidimus. Nõ enim sicut in atheromate ac meliceride tunicæ sectionẽ formidamus. Nã pinguedo adiposa etiãsi secetur, non effluet. Verũ illud negligendũ non est, quod in strumis quoq; prædiximus: si steatoma eleuatũ fuerit, in circuitu & subter excoriari oportere. In circuitu per scalpellũ, subter uerò, digitis. Insertũ uerò in ambitu & subter incidendũ esse, peracto opere uulneris labia suturis cõstringãtur, ut melius glutinẽtur. Aut linamẽta profunda indantur, & curatio ad puris generationẽ adhibeatur. At uerò si steatomata apicem amplum, & basim angustam habuerint, missis superuacuis, tota à basi rescindemus. Hic enim chirurgiæ modus expeditissimus est, & ulcus paruũ ac planum fiet, & curatio cõpendio transigetur. Cæterum steatomata discutiũtur, floribus buphthalmi, cera & oleo antiquo exceptis. Idem facit & cyclamini radix axungia ueteri excepta, possunt & emplastra ad meliceridas præscripta adhiberi, præsertim quod ex sulphure & nitro paratur, & similia inferius referẽda.

De ganglio, Philagrij. *Cap.* IX.

Gangliũ est nerui nodosa coactio ac tumor, ex plaga aut labore obortus, raroq; spõte proueniẽs, manuũ iuncturas, ac talos frequẽtius occupans, rarius cubitũ & caput. Fit & in alijs partibus. Quantũ ad notas attinet, tumor est inæqualis, paruus, dũ cõprimitur, stupidum sensum exhibẽs. Differtq; à meliceride & atheromate tumoris inęqualitate & renisu, & quòd nõ orbiculatim uelut illa trãsfertur, sed dextrorsum solũ ac sinistrorsum pro nerui situ flectitur. Cæterũ à

gangliorum chirurgia abstinemus, præsertim si in manibus fuerint ac pedibus, & medicamētis tātum curamus. Ad hanc rē ammoniacū iuxta ignē ad emplastri cōpagem emollitū imponitur, & lamina plūbea tumori æqualis supponitur, & ne hinc & inde labet, arctis uinculis media cōstringitur. Transactis aliquot diebus ubi gangliū fuerit emollitū, nulla rei mentione ad ægrū facta, statim dum adhuc calet locus, uincula tollimus, & pollicem dextræ manus ganglio immittimus, ac reliquos quatuor digitos ipsi parti iniectos cōprimimus, & gangliū cōfestim dissoluitur. Vtere etiā mollitorijs emplastris, præsertim eo quod ex psyllio, pice, masticha nigra, stercore columbino, & malua syluestri præparatur. Vtere & Lucij malagmatis ad cōtractos articulos descriptis. Cōmodum est etiā hoc. Cerussę, olei antiqui, resinæ pinus, sing. lib. I. ceræ sextantē, ammoniaci thymiamatis, galbani, sing. unc. I. Cerussam cū oleo coquito, donec non amplius inquinet: deinde ammoniacum tritum, postea resinam & cerā. Postremum galbanum præmollitum adijcito. Alij resinæ quincuncem, ceræ autem trientem conijciunt.

De uasorum dilatatione. Cap. X.

Vasorum dilatatio, quàm aneurysma Græci uocāt, in qualibet corporis parte fit, sed in gutture frequentius, ubi tumorē branchocelā appellatum producit. Accidit sæpissime mulieribus in partu, propter uiolentā spiritus detentionē. Sed & in capite circa arteriarū locos, & in reliquo corpore, ubi arterię uulnerantur. Sicut quādo imperiti medici uenā cubiti secturi, simul subiectā arteriā dissecant. Oritur autē omnino uasorum dilatatio, aut dū sanguis & spiritus ex arterijs persultant, aut dū oscula ipsarum aperiūtur, aut dū rumpuntur. Sanguis autē & spiritus paulatim excreti sub cute colligūtur. Notæ aneurysmatis sunt, tumor paruus, aut magnus, concolor, citra dolorē, ad tactū mollis, spongiosam laxitatē præ se ferens. Et ita ad digitorū cōpresionē cedens, ut propemodū euanescere uideatur, uerū amotis digitis citissimè reuertens, id quod in menti aneurysmate, & reliquis quæ sine uulnere fiunt, præcipue uidere datur. At ubi arteriæ uulnus præcessit, & deinde coalescente cute uasorū dilatatio accessit, tumor non similiter mollis occurrit. Sanguis enim copiosior spiritu est, qui in grumos coit, & tumorē extēdit. Atq; hæ quidē sunt notæ. Quātum uerò ad curationē attinet, sciēdum deplorata esse aneurysmata apud chirurgos, quę gutturi aut capiti accidunt. Simul enim cum aneurysmatis sectione, abundātissima sanguinis eruptio cōtingit, cū qua etiā uitalis spiritus simul erūpit, ut homo sæpe in medicorū manibus deficiat. At uerò quod in cubiti cauitate fit aneurysma, hoc modo per chirurgiā aggredimur. Primū arteriā superne, ab ala ad cubitū, per internā brachij partē delatā signamus: Deinde in eadē interna brachij parte simplicē sectionem, tribus aut quatuor digitis infra alam, per longitudinē facimus, ubi maxime ad tactū arteria occurrit, atque eā paulatim denudata, deinceps incūbentia corpuscula sensim excoriamus ac separamus, & ipsam arteriā cæco uncino attractam, duobus fili uinculis probe adstringimus, mediamq; inter duo uincula dissecamus, & sectionem polline thuris explemus, ac linamētis inditis cōgruas deligationes adhibemus. Postea uerò tumorē in cubiti cauitate siue flexura, securi secamus, nihil amplius uerentes sanguinis eruptionē. Tunc grumis euacuatis, arteriā unde sanguis prodijt perquirimus, & repertam uncino attractam sicut priorē cōstringimus ac dissecamus, rursusq; thuris polline sectione expleta, puris generationē procuramus. Cæterū ad gutturis aneurysmata, emplastrū è cupresso inferius inter discussoria medicamēta describēdū cōmode adhibetur.

De cerijs, hoc est, fauis. Cap. XI.

Ceriū tumor est ulceratus, incumbentē cutē perrodēs, ita ut ex foraminibus melleus humor excernatur: quapropter tū ob foraminū figurā, tum propter excreti humoris speciē, ceriū, hoc est, fauus appellatur, frequēter autē in musculosis locis, in articulis, & plātis pedū oritur. Sæpe etiā sextā colli uertebrā occupat, & aliquādo etiā costas inuadit. Si uerò in capite generatur, primum reliquis partibus, deinde caluæ etiā putredinē transmittit. Proinde in principio subscriptis medicamētis curationē tentabimus. Quibus superatis partes corruptas præsertim in capite resecare oportet, deinde mēbrana caluā ambiente dissecta, os caluæ deradere, tum ferreis cauterijs labia sectionis exurere, ita ut caluā ne attingamus, id quod etiā in alijs diuturnis affectionib. fieri debet. Postea medicamenta ad nomas descripta adhibenda sunt. Quale est siccū ex charta usta præparatū, & pastillus è lana succida, ac reliqua huiusmodi. Lēticulā quoq; coctā, cum malicorio aut oliuæ folijs imponemus. Sedata autē noma, curatio reliquis ulceribus cōmunis fiat. At uerò incipiētibus fauis cōmoda hęc sunt. Sulphur & ordei farinā aqua mulsa coctā imponito: aut adipis suilli, terebinthinę, & mellis pares portiones ad cōgruā compagē coctas adhibeto. At ubi aperti fuerint, sulphure uiuo cū pice liquida utitor. Aut erui farinā cū melle impone. Aut squamę æris, pollinis thuris, passarū uuarū, pares portiones simul tritas adhibe. Ad ampliores autē fauos ficus probè tritas apponito. Ego uerò lenticulā coctā, cum malicorio, ac melle subactā imponere soleo, & si inflāmatio adsit, modicum panis adijcio. Sedata uerò inflamatione, malagma Helladicum, aut emplastrum melinum Serapionis, aut Pasionis, aut Venus appellatū, adhibeo. Molliora autē adhibēda medicamēta esse oportet, propter molestias ex duris orientes. Si itaq; durius fuerit, cū oleo emolliēdum erit.

Emplastra ad crüenta uulnera glutinanda, & ad multos usus commoda. Cap. XII.

Atractylis, quā aliqui Androsæmon uocant, herba est aculeata, humorē sanguineū reddēs, si folia eius cōprimātur. Hāc radicitus euulsam & in umbra siccatā terito, & angustissimo cribro excernito, & de ea accipito trientē, colophoniæ sesquilibrā, olei dulcis trientē, æruginis sextātē, ceræ bessē. Oleū, cerā, & colophoniā liquefacito & excolato, deinde æruginē, & postea herbā tritā ac cribratā adijcito, tū omnia simul in frigidā aquā cōiecta manibus subigito, & in eadē frigida per totā noctē finito, ac deinceps ad cruēta uulnera in quacūq; corporis parte reponito, siue in infantib. siue in adultis fuerint. Facit & ad ulcera antiqua, sectiones, ictus, sugillata, & ex frigore dolores. Exterit crustas & cætera quæ in ulceribus difficulter repurgātur. Lepras itē ac uitiligines curat. Etenim femur cuiusdā ense dissectum, ita ut uulnus usq; ad inguē penitissimè progrederetur, quum per quatuor menses æger decubuisset, neq; glutinationis initium appareret, hoc ego medicamēto agglutina

glutinaui. Tibiam præterea alterius à poplite usque ad talum uulneratã, inflãmatione prius mitigata, cũ cataplasmate ex lomento passo, uino mulso, & rosaceo, intra paucos dies persanaui. Ego uerò inquit Philagrius, cum Iside emplastro antiquos sinus, nõ inflãmatos, & repurgatos, ac uino mulso elotos, ad uires uidelicet excitandas, feliciter curaui. Illud uerò constat, fistularũ sinuumq; ligamẽta, à superioribus partibus ad inferiores moderata cõstrictione ducenda esse, quò humores in cauitatibus delitescentes, ad osculum ulceris exprimãtur. Viride Andromachi hecatõtodrachmõ uocatũ. Ammoniaci thymiamatis drac. VIII. squamæ æris drac. XII. pollinis thuris drac. XVI. resinæ pinus drac. XII. adipis uituli drach. XIIII. terebinthinæ drach. VIII. ceræ drac. XXX. olei drac. VIII. aceti quãtum satis est. Hoc magna uulnera glutinat, sordida ulcera exterget, crassaq; ipsorũ labia deterit, sinus contrahit, discussoriã ac repulsoriam uim habet. Et cũ cerato linamentis illitũ ac inditum caua ulcera incarnat. Viride quod Isis appellatur, à quibusdam Hermoni sacerdoti inscriptum. Hoc ad multos usus cõmodat, & ad omnia uulnera, præcipue capitis unà cum ossibus dissectis. Sanat enim citra destructionẽ ac perforationẽ: facit etiã ad puncturas, aculeos infixos, hominũ ac canum morsus. Ad uiperæ itẽ ac scorpionis, draconisq; marini ac pastinacæ uenena. Et ad artuũ fracturas cum uulnere, citius enim ac securius callũ obducit, facit ad fistulas omnes recentes, & antiquos ipsarũ recessus, sinus, tubercula, parotidas, mammarumq; ac alarũ abscessus, aut ut ne fiant, aut ut facti curẽtur, cõmodum saniei effluxum nobis procurãtibus. Idẽ strumas aufert cum tunicis celerrimè suppurans: fronti uerò impositum fluxiones oculorum sistit. Liuores delet, gangrænas obliterat, putredines repurgat. Et in summa efficax est medicamentũ ad omnia. Ceræ drach. centũ, colophoniæ drac. ducentas, alij centum, squamę æris rubri, ęruginis rasæ, aristolochię rotũdæ, thuris, salis ammoniaci, thymiamatis, æris usti, singul. drac. VIII. aluminis usti dra. VI. aloës, myrrhæ, galbani, singul. drach. XII. olei antiqui lib. I. uel sexuncẽ, aceti quãtum satis est. Atq; hoc quidẽ emplastrum absolutè Isis appellatur. Verùm Isis quæ Epigono inscribitur, etiã radicis dracũculi dra. VIII. recipit: qua Galenus se uti dicit. Sola enim dracũculi radix per se tusa ac probè trita ad puluilli formam, maligna ulcera curat. Metallica igitur cum aceto in mortario terito, & deinde reliqua trita ac cribrata adijcito, & liquabilia liquata ad ipsa in mortarium affundito, subigito, ac unito, & utitor aliquando puro, aliquando mixto ac dissoluto. Ad ulcera enim sordida adhibetur medicamenti pars una, cerati uerò rosacei liquidi partes duæ. Verùm ad ea quæ modica extersione opus habent, medicamenti pars una, cerati partibus tribus ammisceatur. Emplastrum Machærionis celebre, & ad multa cõmodum. Congruit ad relata omnia. Sed & recẽtia uulnera glutinat, & ab inflammatione tutatur, & pręsertim quæ cõtusa sunt, facit & ad canis rabidi morsum spatiosiore loco impositum, & assidue permutatũ, facit ad omnẽ nomen ac ulcera depasc. etia, & ad auriũ ac pudendorũ ulcera. In ossibus autẽ denudatis carnẽ auget. Cõpetit & nariũ ulceribus. Diluitur autẽ rosaceo. Aristolochiæ rotundæ, galbani, æruginis rasæ, opopanacis, iridis illyricæ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ. singul. drac. VIII. terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, singulorũ septũcẽ, & unciæ dimidiũ. Olei dimidium cũ ærugine terito, & reliquũ cũ cera ac terebinthina coquito, opopanacẽ autẽ cum aceto dissoluito, & simul subigito omnia, ac unito. Emplastrũ Cephalicũ ex herbis, sine perforatione: squãmas disparat, & ossa corrupta educit. Verũ ossibus prærasis adhibere oportet. Idẽ ad recẽtia uulnera facit, & nomas linamẽtis indita repurgat. Cũ rosaceo uerò cerato replet, una eius parte, ad duas cerati ammixta, facit & ad carcinomata ac putrida ulcera. Exterit lepras, furunculos dissoluit, strumas suppurat, & expurgat, cõuenit podagricis, & tophaceas ipsorum duritias dissoluit. Anagallidis cæruleum florẽ habẽtis, papaueris corniculati, foliorũ tenerorũ hyoscyami, marrubij uiridis, singulorum drachm. LVI. squamæ æris rubri drach. XXV. mannæ thuris drac. XX. resinæ pinus siccæ drach. XVI. aloës drachm. VI. aluminis scissi, & rotundi, ammoniaci thymiamatis, salis ammoniaci, singulorum drachm. IIII. ceræ drachm. centum, olei ueteris heminas duas, siue uncias XXIIII. aceti quantum satis est. Herbarum folia in pila leuiter tundito, ut succus nõ exprimatur, deinde in mortarium coniecta minutissime terito. Et in alio mortario, squamã, pollinẽ thuris, resinam pinus, alumen, aloën, salem, & ammoniacum thymiama, ad solẽ ad strigmentitiã spissitudinẽ cum aceto terito, & ammixtis herbis, omnia simul terito. Liquabilia deinde liquata frigefactaq; ac erasa adijcito, subigitoq; simul ac utitor. Emplastrum Hestia, id est, Vesta appellatum, quod etiã ex Græci nominis ἑϛία literarum calculo, drachmarũ DXVI. inscribitur, & ad Nechepsonẽ regẽ refertur. Conducit ad omne uulnerũ genus. Ad neruorũ puncturas per se sufficit, omnẽ oculorum destillationẽ pro glutinamẽto appositũ reprimit. Venenũ uirus eiaculantiũ bestiarũ exugit, ita ut emplastro adhærens cõperiatur. Nomas itẽ & fistulas ac ulcera maligna repurgat, & ad cicatricẽ perducit. Nariũ ozænas sanat cũ aceto, facit & ad strumas, & tumores induratos. Aut enim discutit ipsos, aut rũpit, ut admireris. Varices sanat, sagittas & aculeos extrahit. Spumæ argenti, ceræ, singulorũ drach. LXXIIII. terebinthinæ dra. XVI. Aristolochiæ, propolis, galbani, singulorũ dra. XX. æruginis dra. X. gallarũ, radicis chamæleonis nigri, singul. drac. XXIIII. olei sextar. IIII. adipis uitulini dra. XLVIII. aceti dra. XXIIII. succi brassicæ dra. VIII. serapiadis tritesticularis dra. XVI. succi medullæ arundinũ dra. XII. oleũ, spumã argẽti, & adipẽ simul coquito, donec probè uniatur. Deinde cerã, resinã, galbanũ, propolim prius cũ modica cera in mortario tusam adijcito, & ab igne ablatis, aristolochiã, gallã, radicem chamęleonis addito. Aeruginẽ uerò cũ succis & aceto tritã reliquis, ubi iã tepuerint, postremum ammisceto, omniaq; simul in mortariũ cõiecta subigito ac manibus emollito. Et utere tanq; admirãdo. Aliud ad cruẽta uulnera glutinãda, purpura inscriptũ. Spumę argẽti, olei dulcis, sing. lib. II. picis, ceræ, colophoniæ, sing. unc. XVI. radicis symphyti minutissimè tritæ ac cribratæ sextãtem, sanguinis draconis sextãtem, aquæ marinæ un. XX. oleum, spumã argenti, & aquam marinã simul coquito, donec nõ amplius inquinẽt. Deinde liqua-

bilia liquefacta adijcito, & ab igne ablatis draconis sanguinē ac symphytum addito, & perfrigerata manibus subigito, ac in massas efformato. Cæterū sanguis draconis in India ex herba dracunculo appellata colligitur. Phœnicinum, Galeni. Spumæ argēti leuissimè tritę libras tres, adipis suilli insulsi, antiqui, libras duas, olei antiquissimi libras tres, chalcitidis crudæ trientem. Spumā argenti tritam, ac cribratam, rursus cum chalcitide in mortario exquisitissime conteres. Deinde oleum in sole ammiscebis, ut liquidū medicamētum permaneat. Tum adipem exēptis fibris in mortario tusum, quò facile liquescat, ad ignē liquefacito, & excolato, donec purissimus euadat. Atq; eius ita præparati lib. II. in mortario diligenter cū cæteris permisceto. Deinde omnia simul in cacabum transfusa coquito, ac palmę ligno agitato. Sufficiet autem tibi ramus unus magnus, ut crassiore eius parte ad agitationem spathulæ uice utaris. Adherentes autem crassæ eius parti ramulos utrinq; exortos resecabis, & corticē detrahes, & in tenues partes cōcisos in medicamentū cōijcies, ut ibi succus ipsorū excoquatur. Hęc uerò segmēta palmę, tū demū inijcies, ubi medicamentū cerato similē cōpagē habuerit. Si enim à principio inieceris, succus per decoctionē cōsumetur, quē ob uim adstrictoriā permanere uolumus. Sed & ipsius spathæ qua pharmacum uersatur pars infima in coctura aresacta, resecāda, ac abijciēda est, ac residua utēdū, atq; hoc sæpe faciēdū est, ubi fuerit resiccata. Vbi uerò pharmacū non amplius inquinarit, priusquam exarescat, ab igne tollatur, & exemptis omnibus rami segmentis agitetur, donec frigefiat. Deinde in mortariū trāslatum, ac manibus subactū, in massam redigatur. Hoc ad cruenta uulnera, & ulcera ægre cicatricē accipientia utimur, & oleo dilutū in sinus fundimus. Cōuenit partibus omnibus inflāmatis, & podagris, quo tempore dolores nō uehementer urgent, & irrigationibus ac fomentis mitigantibus opus est: facit ad inguinū tumores, tubercula, ambusta, perniones, cōtusa, fracta, & omnes fluidas affectiones. At uerò si chalcitidis sexuncē inieceris, longè efficacius fiet ad ampla uulnera glutinanda, & ad cicatricem inducēdam. Sed non ita inflāmatis conueniet. In dissoluendo uerò pharmaco, hanc proportionem seruabis, ut medicamētum paululum olei quantitatem excedat, præsertim æstatis tempore, ut sit medicamenti quidem dextans, olei uerò dodrās. Emplastrū duplicis coloris. Aeris usti quadrātem, aluminis scissi unc. I. colophoniæ, adipis suilli recentis, ceræ, singulorum lib. I. aceti quantum satis est. Emplastrū ex aqua & oleo. Spumæ argēti, olei sinceri, aquæ puræ, singulorū lib. II. Argēti spumā cum oleo, & aqua in mortario exquisitissimè terito, deinde ad prunas assidue uersata coquito, donec non amplius inquinent. Hoc moderatè refrigerat, & ideo partibus ulceratis nihil influere sinit, & quod iam influxit, repellit. Desiccat etiā ac discutit, & ulcera ad cicatricē perducit. Vtimur eo ad mulierū, infantium, eunuchorū, ac cætera corpora, quæ molles ac albas carnes habēt. Efficitur autem adeò glutinosum, ut ne ablutū quidē detergi possit. Sed ulceribus cicatrice includendis præcipue cōmodum est, ut adhibitū multis diebus adhæreat. Cuius facultatis est, & parhygrum appellatum, & reliqua huiusmodi. Emplastrum ex uino & oleo. Spumæ argenti lib. I. uini & olei, singulorū lib. III. Spumam argenti in mortario sub caniculæ ardore per dies quindecim cum uino antiquo dulci terito, tantum uini instillādo, quantum exiccari potest, & post prædictos dies oleū ac uinum affundito, & coquito simul assidue agitando, donec nō amplius inquinet, & utitor. Hoc ego medicamētum oleo dilutum ad ulceratas affectiones adhibui, & sinus glutinaui. Et femur diu induratū persanaui, & optimum etiam ad uulnera cruēta cognoui. Ad sinus uerò & duritias solidū, prout habet, imposui. Emplastrum ex aceto & oleo. Spumę argenti libram I. olei antiquissimi libras tres, aceti albi acerrimi libras tres. Ad lentum ignem assiduo uersatu coquito, obseruās ne in grumos coēant, & per integrum diē ebullire sinito, donec nigrescat, ac splendeat medicamentum. Enitendum est autē ut reuera non inquinet, facilè enim imperitis imponit. Nam in frigidā aquam diffusum, durissimū statim euadit. Sed postea digitis diutius subactum remollescit, lāguetq; ac rursus inquinat: proinde nō prius ab igne remouebis, donec cōpertum habueris, nō amplius inquinaturum. Habet hoc summas exiccandi uires, & ideo cruenta uulnera glutinat. Vlcera curatu difficilia, & fistulas incipientes sanat. Ego enim cū eo fistulā pueri à parotide exortam sanaui, quæ semestris existens usq; ad mandibulę articulationē progressa fuerat. Sed & mulieres & adolescentulos eodē curaui, & induratos musculos emolliui. Tribus autem diebus trāsactis soluere hoc oportet, & nouum adhibere, ídque rursus post triduum exoluere. Emplastrum Galeni fuluum, Harmonia appellatum, suprà ad maligna ulcera descripsimus. Emplastrū fuluum Piscatoris, ad cruenta uulnera, sinus glutinat, inflammationes sedat, duritias ac strumas discutit, plurimo rosaceo dilutum caua ulcera replet, sordida extergit, & ad cicatricē perducit. Spumæ argenti sesquilib. ceræ lib. II. galbani, œsypi, terebinthinæ, propolis, pollinis thuris, rubricæ, singul. sextantē, olei lib. II. aceti lib. III. Spumā argenti ad æstiuum solē cum aceto terito, quātum imbibere potest. Deinde oleo ac reliquo aceto affusis simul coquito, donec nō amplius inquinent, tum liquabilia liquata & excolata inijcito, & postea ab igne ablatis pollinē thuris, rubricā, ac galbanū ex aceto tritum adijcito, omniaq; simul subigito. Et demū frigefacta ac erasa manibus mollito, ac utitor. Hoc ad sinus glutinādos efficacissimū est, ita ut spōgia ex uino expressa superimponatur. Aliud fuluū piscatoris, facit ad cruēta uulnera, & concisos neruos. Itē ad antiqua ægre recipientia cicatricem ac fluida ulcera, probè etiā emollit, præsertim duritias circa māmas exortas. Vtimur eo & ad hominū & canum morsus. Egregiè facit & ad pastinacarum marinarū, & draconū, & aliorum horrendorum piscium plagas. Et in summa est cōpositio admirāda. Spumæ argēti, ceræ, singul. dra. cētum, terebinthinæ, mannæ thuris, galbani, rubricę sinopicæ, singul. drac. VIII. olei lib. II. præpara sicut diximus, absq; tamen aceto. Aliud piscatoris celebre. Spumę argēti, ceræ, sing. dra. C. terebinthinæ, myrrhę, minij sinopici, æruginis rasæ, squamę æris, sing. dra. VIII. aristolochiæ drac. VIII. thuris drac. XXV. diphrygis dra. VI. ammoniaci thymiamatis, galbani, sing. dra. XII. olei lib. II. Aliud Tyrium. Ad ampla uulnera

& quadrupedũ morsus, furũculos discutit aut rumpit, humorẽ ex crustis inductis extrahit, & ad cicatricẽ ducit, fronti impositũ oculorũ fluxiones reprimit. Hoc post cocturã purpuræ tyriæ colorẽ habet, atq; hinc appellationẽ traxit. Spumæ argẽti, libr. v. æris usti, squamæ æris, æruginis, galbani, sing. trientẽ, ceræ lib. II. resinæ pinus pinguis lib. III. olei lib. VI. Spumã argẽti, & oleũ in mortario simul probè trita, in ollã coniecta coquito, & assidue uersato, donec mellis cõpagem acquirãt. Deinde adiecta ęrugine, & squama ebullire sinito, & postea æs ustũ addito, & simul coquito, donec bonus color euadat, & nõ amplius inquinẽt: tunc cerã, ac resinã excolata adijcito, ac rursus coquito donec non inquinent, & postremũ ab igne ablatis galbanũ ammisceto, manibusq; probè subigito, ac utitor. Emplastrũ ex anemona. Colophoniæ drac. LXXIIII. resinæ pinus liquidæ, ceræ singul. trientẽ, olei dodrantẽ, florũ anemones recẽtium, exẽpto nigro quod in eis reperitur, & recisis unguibus bessem. Colophoniam cum oleo ad lignorum pini ignẽ coquito, & tędacea spathula usq; ad solidã compagẽ agitato, deinde resinã adijcito ac rursus coquito, donec nõ amplius inquinent, & postea cerã addito, qua liquefacta medicamẽtum ab igne tollito, & ad flores in mortario tritas diffundito, manibusq; oleo illitis subigito: est enim glutinosum. Aquã autẽ uitare oportet, facit ad cruẽta uulnera, & carnes contusas, ad maligna antiqua exuberãtia ac ægre cicatricẽ admittẽntia ulcera. Ad uenenũ eiaculãtiũ bestiarũ ictus. Ad tumidos, inflãmatos, dolẽtes ac ęgre mobiles articulos. Ad strumas, fistulas, gãglia, steatomata, furũculos, sinus, nomas, abscessus tũ aliarum partiũ, tum maximè thoracis. Ad eruptionẽ sanguinis nariũ, spleniũ ex eodẽ stomacho imponitur, potest & ad frontẽ imponi. Et in summa, mollit, discutit, contrahit, siccat, ac dolorẽ mitigat. Quòd si cũ aceto præparare malueris hoc medicamentũ, ita facito, flores anemones recisis unguibus purgatos, & ad solẽ siccatos, in uitreo uase seruato, & eorũ postea bessem sumito, & aceti albi acerrimi heminas atticas tres affundito, ac per diẽ ac noctem macerato, deinde manibus subigito, paulatimq; omnẽ succũ exprimito. Et colophoniæ lucidissimæ drac. XLII. resinæ pinus liquidæ, cerę, olei, singul. triẽtẽ, succi anemones heminas Atticas duas, & dimidiã accipito. Et colophoniã cum oleo ad tædæ lignorum ignẽ lẽtum coquito, tędaceaq; spathula assidue agitato, donec solidius pharmacum euaserit. Deinde resinã paulatim adijcito, ne ebulliens extra ollã redundet, & rursus bullire sinito, & ubi iã planè solidũ uideris, cerã addito, eaq; liquata medicamentũ ab igne ablatũ spathula uersato, atq; ubi iã deferbuit, succũ paulatim instillato, diligẽter obseruãdo ne efferuescat. Facilè enim ebullit, ut periculũ sit, ne superfundatur. Postq; autẽ ita paulatim ammixtus fuerit, uariũ purpureũ ac suauẽ colorẽ pharmaco affricat. Omni igitur succo iniecto ac unito, medicamentũ in mortariũ transferatur, atq; frigefactũ manibus subigatur, donec totus succus secedat. Hoc ad eadẽ cõmodũ est, ad quæ illud prius recẽtiũ florũ pharmacũ cõducit. Nisi q; leuius est, ac magis tẽperatũ, & ad canũ morsus, ac uenenatorũ ictus cõmodũ. Idẽ rosaceo dilutũ ad ani ac pudẽdorũ ulcera cõducit, ubi remissiore medicamẽto opus habẽt.

Emplastra Cephalica, & ad fracturas, & ad multa commoda. Et de iusto eorum usu. Cap. XIII.

Cephalica, hoc est, capitalia, emplastra dici solent, quæ uulneribus capitis adhibita, uim penetrãdi in altum habẽt, squamasq; ac ramenta ossiũ disparata, nõ solum in capite, sed etiã reliquo corpore educũt, ac extrahũt. Itaq; acrimoniã quandã ipsis insitã esse oportet, per quã ex profundo extrahũt ad superficiẽ externã, non solũ ossa, sed multò magis crassum uiscosum, aut omnino uitiosum humorem. Quę uerò ad fracturas fiunt, extersoriã ac discussoriã uim habent. Quidã uerò etiã adstringentia ipsis ammiscuerunt, ut quod ad affectas partes influit repellatur, & extersoriorũ uis usq; ad profundũ deducatur. Verũ hoc nosse expedit, quòd si adstringentia nõ ad lanuginẽ minutissimã trita fuerint, atq; hoc cũ aceto, damnũ magis quàm utilitatẽ afferent, si attractorijs fuerint ammixta. Sed & hoc scire oportet, quòd inter emplastra ad fracturas præstantiora sunt, quæ capitalia inscribũtur. Et propterea cũ cerato præsertim rosaceo, incarnare solẽt, linamentis excepta, ac indita. Eiusdẽ porrò generis cũ cephalicis est Isis quoq; superius descriptũ emplastrum, & quod Machærioni inscribitur, & Barbarũ Hierę Cappadocis, quod aliqui Aphrũ appellãt, hoc. Emplastrũ nigrũ, ad insigniores pręsertim capitis dissectiones, fistulas, sinus, fracturas citra inflãmationẽ glutinãdas, ad neruos, chartilagines, ac ossa cõcisa. Facit & ad ulcera profũda, sinusq; magnos glutinat. Adhibetur etiã cõmodè abscessibus dissectis ad saniei eductionẽ. Spleniicis etiã, ac hepaticis cõducit. Et est ad cruenta efficacissimũ uulnera. Ad sanguinẽ reijciẽtes duobus corijs inducitur, quorũ alterũ pectori, ac costis imponitur, alterũ dorso. Sanguinẽ em̃ supra opinionẽ sistit. Facit & ad hominũ, ac canũ morsus. Et omnino inflãmationes arcet. Ceræ, picis, bituminis, resinæ pinus, sing. lib. I. mannæ thuris sexũcẽ, cerussæ, atramẽti sutorij, sing. trientẽ, opopanacis sextãtẽ, olei, aceti, singul. lib. I. Cerã, bitumen, oleũ, acetũ, modico ex eo relicto, omnia simul in ollã nouã indito, ac liquefacito, deinde picẽ, & resinã probè cõtusa adijcito, & omnibus semicoctis, & ab igne remotis, ac excolatis, atramentũ sutoriũ modico aceto residuo tritũ inspergito, & ne efferuescat caueto, atq; iterũ leniter coquito, ac uersato. Vbi uerò nõ amplius inquinat pharmacũ, opopanacẽ residuo aceto maceratũ ac dissolutũ affundito. Et postea cerussam ac mãnã probè trita inspergito, & paululũ tepefacito, ut uniantur, cauens ne opopanax aut manna cõburatur. Atq; ita medicamẽtũ in mortariũ diffundito, ac frigefieri sinito, emollito, reponito, ac utitor. Hoc omnia uulneraria medicamẽta superat, uelut experimento cõstat. Est autẽ hyeme p septẽ dies, æstate per quinq;, aut re ita urgẽte, per tres exoluẽdũ. Nigrum insigne ad multa cõmodũ, Panalethes appellatũ. Olei dulcis dodrãtẽ, bituminis, ceræ, resinæ pinus siccæ, picis, singul. lib. I. spumæ argẽti, cerussæ, æruginis, singul. drac. X. ammoniaci thymiamatis, thuris, aloës, myrrhæ, singul. drac. VIII. opij, succi malorũ mãdragoræ, sing. drach. VI. aluminis scissi, atramẽti sutorij, chalcitidis, croci, singul. dra. IIII. aceti quãtũ satis est. Omnia spuma argenti usq; ad crocũ, probè ad strigmentitiã spissitudinẽ terito. Deinde oleum, & bitumẽ ad fabarum magnitudinem cõtusum, &

ceram simul liquefacito, eisq́ liquatis picē, ac resinam adiicito. Et hæc liquata, ac excolata rursus coquito, & trita adiicito, subigito ac utitor, facit hoc ad uulnera recentia, ad ensium, sagittarū, ac lancearū puncturas, ad fracturas item, ac contusiones, siue cū uulnere, siue sine uulnere fuerint. Vtere & ad neruos uulneratos, ad canum, luporum, ursorū, leonū, aprorum morsus, facit & ad uenenum eiaculātium, & præsertim uiperarum ictus, loco prius scarificato, & inde medicamento imposito. Idem apponitur ad abscessus simplici sectione diductos, & sanie exclusa. Vulnera, ac ulcera repurgat. Et quosdā uertebris, ac talis sauciatos persanauit. Ego uerò manum alicuius ense inter ulnā, & radium uulneratā, eo curaui. Cōfert & ad scrotum cōcisum, & ad hepatis, ac splenis inflāmationes ex febribus obortas. Duobus item coriis illitum, ut alterum pectori, alterū dorso imponatur, sanguinis reiectionem sistit. Ad inflāmationes autem irrigationis uice adhiberi potest, ita ut accipiatur de eo quadrās; ceræ uerò, & resinæ frictę, ac picis, singul. sextans, & olei lib. I. Hæc liquentur, ac colētur, & cum medicamēto, ac farinæ ordeaceæ quadrāte, cum aceto trito imponātur. Sic etiam flagellatis conducit. Aegyptiū Andromachi celebre, ad sinus maximos glutinandos, ad ossa carne nudata, ac cōcisa, ad detortos, ac luxatos articulos, ad abscessus, ad hominū, quadrupedum, ac reptilium bestiarum morsus, fronti impositum oculorū fluxiones sistit, maximas ac profundissimas ensium cæsuras triduo sanat. Eximiam discutiendi uim habet, ut etiam pus, nisi ualdè multum fuerit, sine cutis perforatione discutiat. Membra quomodocunq́ indurata emollit, & maligna ulcera, ad cacatricem perducit. Ceræ, spumę argenti, singulorū drach. CXLIIII. ammoniaci thymiamatis drachm. LXII. terebinthinæ drachmas XXXII. lanæ succidæ ustæ drachmas XVIII. aristolochiæ, thuris, squamæ æris, singulorū drachmas VIII. squamæ ferri stomomatis drachm. VIII. myrrhæ drachmas III. opopanacis drachm. II. olei cicini aut sicyonii, uel antiqui lib. III. Spumam argenti, cum oleo ad cōpagem coquito. Deinde addita squama rursus bullire sinito, donec non inquinet. Tunc cerā primū, deinde ammoniacū tritū adiicito, & his liquatis terebinthinā addito. Et ab igne ablatis, thus tritum, & lanæ cinerem inspergito. Et frigefactum pharmacū manibus subigito, ac utitor aliquando puro, aliquando diluto. Panacęa emplastrū, quod aliqui Trium fratrum uocāt; Hieras Hygieam, id est, sanitatē appellat, facit ad nomas, & omnia ulcera maligna. Coërcet enim nomas, neq́ crustam inducēs, neq́ circumsita corpora indurans, sed omne corruptum rumpēs, ac tabefaciēs, ut nihil differat ab uuis passis humectis. Sanguinis fluxū supprimit, tū alibi, tum ex hæmorrhoidibus erumpentē, sed & ipsas hæmorrhoidas tabefacit, ac consumit, pręterea fistulas sanat, & carbunculos, & ægilopas, & ulcera chironia appellata, & in summa totū ægre curabiliū ac diuturnorū gen⁹, priuatim uerò ad māmarū duritias, earundēq́ cācros, ac nomas cōducit, facit & ad hydropicos, splenicosq́ ac articulorū affectiones. Et ad uteri qdē affectiones oleo cyprino dilutum, ac liquatum iniicitur. Externis autem præstat ita, ut est, imponere, uelut singula alia. Omni uerò ulceri impositum, etiāsi ferū fuerit, statim ipsum mitius efficit, & dolores itidem, ac uigilias mitigat. At uerò rosaceo dilutum, sinus magnos, & fistulas glutinat, prius elotos: recentes autē sinus aqua mulsa eluere oportet, deinde exterius medicamētum adhibere, & debitam ligationē facere. Ad fauos etiam inflāmatos efficacissimum est. Verum Damocrates etiā ad canis rabiosi morsum, & uenenum eiaculantium bestiarum ictus, iam liuescētes ac denigratos, & ad medicatas sagittas facere asserit. Spumæ argenti, bituminis Iudaici, terræ ampelitidis, singulorum drachmas ducentas, thuris, propolis, singul. drac. L. aloës, polii, centaurii, galbani, aluminis scissi, singulorum drac. XXV. chalcitidis ustæ drac. XVI. chamæpityos, symphyti, radicis chamæleonis nigri, marrubii, helenii, aristolochiæ, singulorū drac. XVI. gallarum, myrrhæ, iridis, singul. drach. XII. terebinthinæ dra. XXV. mellis Attici unc. XXV. olei noui lib. VIII. Spumā argenti, terram ampelitidem, bitumen contusum, ad lentum ignē coquito, assiduéq́ uersato, citissimè enim exuritur. Et ad strigmenti spissitudinē redactis, chalcitidē inspergito, bullireq́ sinito. Deinde alumen adiicito, ac rursus coquito, donec non amplius inquinet, in alio uerò uase galbanū, propolim, & terebinthinā cum melle liquefacta habeto, & medicamēto ab igne amoto, hæc ammisceto, & his probè unitis, arida trita adiicito, omniáque simul subigito, & in uase pelle cooperto reponito, ac utitor tanquam admirādo. Poteris etiā Archigenis nigro emplastro uti, quod inter orthopnoica medicamenta sermone octauo habetur. Nigrum Icesii, ad omne ulcus recens ac uetus, ad contusa, luxata, fracta, ad inflāmationem, & omnem dolorem. Statim enim à dolore liberat, facit ad canum, ac hominum morsus, ad furunculos, & duritias, præsertim mammarū, ad tubercula sedis, ad hydropē, & quæ discuti oportet. Est enim attractoriū, ac glutinatorium. Vlcera maligna, strumas, parotidas, perniones, panos, clauos, nigredines, impetigines, fistulas, & hæmorrhoidas inflāmatas sanat, aculeos & infixa extrahit, facit & ad uenenatorū ictus, & quadrupedū morsus. Spumæ argenti, bituminis, terræ ampelitidis, singulorū dra. ducentas, propolis, ceræ, singul. drac. L. terebinthinæ, galbani, aluminis scissi, singulorū dra. XXV. chalcitidis drac. VIII. myrrhæ, iridis, gallarum, singulorū drac. XII. Mellis lib. III. olei omphacini recentis libr. VIII. coquitur uelut panacæa, & spathula tædacea assidue agitatur, ne subsideat, facilimè enim comburitur. Nigrum Asclepiadæ, ad ossium fracturas optimū. Hoc usus sum ad ossium fracturas, in quibus ossa disparata uelut innatabāt, quæ cum cæteri auferenda iudicarent, ita præter opinionem detinuit, ut instar calli coaluerint. Spumę argenti drachm. CCL. bituminis drach. CC. ceræ, picis, singulorum drach. C. resinæ pinus drachm. L. aluminis liquidi, propolis, singulorum drachm. XXX. ammoniaci thymiamatis drachm. XXIIII. æruginis drach. X. olei drach. XLV. Spumam argēti cum oleo coquito, donec non inquinet. Deinde ceram, & bitumē priuatim liquato, & picem adiicito, & omnia colata ad spumā argenti ammisceto, postea ammoniacū tritū addito, & rursus ad bonā compagē coquito. Deinde propolim ac resinā pinus adiicito, & ab igne ablatis alumē & æruginē minutissimè trita ammisceto, postremum medicamētum, in aquā aceto per

to permixtã diffundito, manibus subigito, ac utitor. Emplastrũ Athena inscriptum. Cadmiæ dra. xx. æris usti, malicorij, gallarũ aristolochiæ lõgæ ac rotũdæ, salis ammoniaci, squamæ æris, nitri, aluminis scissi, aluminis rotundi, iridis, misyos, atramẽti sutorij, chalcitidis, æruginis, aloës, myrrhæ, thuris, ammoniaci thymiamatis, galbani, sing. dra. xxx. ceræ, picis, sing. dra. c. uelut alij habẽt cc. colophoniȩ dra. cccc. olei sexũcẽ. Hoc quidẽ modo apud Oribasiũ habetur. Asclepiades aũt habet aloës drac. xii. myrrhæ drac. xii. & ammoniaci thymiamatis dra. xvi. Arida ad solẽ æstiuum sufficiẽtibus diebus terito, & ad ea postea liquabilia liquefacta adijcito ac unito, facit ad sinus, & maxima capitis uulnera citra inflãmationẽ glutinat. Cerato liqdo dilutũ per linamẽta inditur, ad punctos ac uulneratos neruos, ad musculos cõcisos, ad capitis ulcera, ad fistulas & ulcerũ cuniculosos recessus. Ossa corrupta citra perforationẽ educit, facit ad nomas, putredines, cãceratas affectiones, inguinum, alarũ, ac colli nigredines, & ad ulcera ægre recipiẽtia cicatricẽ. Et omnino uires siccãdi habet, quas laudes Asclepiades ipsi adscripsit. Nigrũ ex salicibus, celebre & ad multa commodũ, facit ad cruẽta uulnera, ad resolutos articulos, ad fistulas, madore flaccidas carnes cõstringit, erysipelata & alias affectiones citra osiũ fracturã obortas sanat, pectori ac dorso adhibitũ sanguinis reiectionẽ, tabidosq; ac pectore suppuratos curat. Misyos, chalcitidis, æruginis, cerussæ, gallarũ, aluminis scissi & rotundi, melanteriæ sing. sexuncẽ, malicorij sexuncem, atramenti sutorij sexũcem, cerȩ, resinæ pinus, picis, bituminis, foliorũ salicis uiridium, olei sing. lib. ii. olei rosacei trientẽ, aceti sextarij dimidiũ, uel quantũ satis est, folia salicis cũ aceto ad tertias decoquito, deinde folijs cõtritis ac humore expresso, primũ ȩruginem, cerussam, & melanteriã leuissime trita, & deinde etiã reliqua trita ammisceto. Et postremũ liquabilia liquata affundito, frigefacito, subigito, eradito, ac utitor. Aliud è salicibus, à Critone ad Herodotũ relatũ. Melãteriȩ, gallarum, aluminis scissi & rotũdi, singu. sexuncem, ceræ, bituminis, picis siccȩ, resinæ pinus, foliorũ salicis, singul. lib. ii. olei lib. ii. aceti sextarij dimidiũ, præpara uelut dictũ est. Aliud è succo salicis, ex Oribasio. Hoc Magnus, inqt, inuenit ad destillationes. Salicis folia uiridia ad solem terito, postea in ollã nouã cum sufficiente uino mittito, & apposito operculo, ad lẽtũ ignẽ coqto, & excolato, abiectisq; folijs expressis succũ adseruato, postea uerò sumito colophoniȩ unc. xxiiii. olei sextãtẽ, succi lib. i. Et colophoniã percolatã cũ oleo, ad lẽtum ignẽ coquito, donec in aquam diffusa, & manibus subacta, nõ amplius inquinet. Deinde cerȩ unc. xxiiii. ammisceto, eaq; liquata, ollaq; ab igne amota succũ salicis adijcito. Vinũ uidelicet in quo folia cocta sunt, paulatim instillando ut ne efferuescat, & rusus ad mitissimum ignẽ decoquito donec medicamẽtũ resederit. Et deinde in mortarium trãsfusum eodẽ succo infuso, manibus diligentissime subigito. Emplastrũ Cyzicenum appellatũ, facit ad recẽtia ac uetera uulnera & ulcera cuniculosa. Duritias pȩsertim mãmarũ diffundit, attrahit, repurgat, replet, glutinat, cicatricẽ inducit: facit & ad cãceratas duritias ac fistulas, & ubi scapellũ admoueri non potest, uelut in collo, collyriũ ex hoc medicamẽto inditur. Idẽ minãtes fieri abscessus mitigat, tubercula diffundit, gãglia & collectiones fastigiat ac rumpit. Sagittas, & ossa, & aculeos, & infixa extrahit, crustas citra molestiã exterit. Verũ in ulceribus cuniculosis, magnis splenijs utendum est. Discutit etiã strumas, & ad uesicæ affectiões egregie facit, pectini impositũ sanguinis eruptionẽ, uel ut alij habent, hæmorrhoidas, supprimit, thoraci & dorso adhibitum, tabidis cõfert. Thuris, myrrhȩ, croci, iridis, bdellij, atramẽti sutorij, propolis, aloës, chalcitidis, misyos crudi, aluminis scissi & rotundi, radicis panacis, malicorij, ammoniaci thymiamatis, uisci, opopanacis, æruginis, acaciȩ, florũ rosarũ, sing. dra. viii. ȩris usti dra. xxiiii. Alij pro ære, squamȩ ȩris tantundem adijciunt, aristolochiæ, gallarũ, sing. dra. xvi. terebinthinȩ drach. cxliiii. ceræ unc. xxxii. adipis uitulini unc. xxxii. aceti aut uini antiqui sextarium. Si itaq; pharmacũ acre & discussoriũ habere malueris, acetum eligito: sin adstringẽs ac repulsorium, uinum accipito. Arida & quæ ad succorum naturã accedunt, cum uino aut aceto terito. Deinde ad cerã cum adipe liquatã, ac excolatã, terebinthinã adijcito, simulq; ad cõpagem coquito, postea propolim ac uiscum addito, & spathula uersato, & ad hæc dissoluta, arida antea trita paulatim adijcito, ac fortiter agitato. Et postremũ in mortarium trãslata manibus subigito, ac unito. Ego uerò neq; acetũ, neq; uinũ adhibeo, sed arida omnia solũ cõtero & adijcio. Nã si uinũ aut acetũ aut aqua ammixta fuerit, ad cõpagẽ non peruenit. Emplastrũ Moschionis, ad uulnera recẽtia ac cõcisos neruos, & dissectiões cum cõtusione, facit & ad fracturas cum uulnere. Nã & uulnera sanat, & ossibus callum obducit, cũ debita deligatione impositum, facit & ad inchoãtem hydropẽ, & testes cõtusos. Arefacit etiã eminẽtias sedis. Curat rimas butyro dilutũ, & gutturis tumores sanat: dissoluit omnẽ duritiẽ, facit ad articulos luxatos ac distortos. Callosas manuũ ac pedũ eminẽtias, quas clauos appellamus, aufert citra exulcerationem. Et est omnino pharmacũ ad multa commodum, præparatur sic. Spumæ argẽti, picis siccæ, adipis uitulini, sing. unc. xx. terebinthinæ, mãnæ thuris, singulorũ dextãtẽ, ceræ quincuncẽ, æruginis, opopanacis, galbani, singulorum unc. i. picis liquidȩ selibram, aceti, succi sycomororum, olei cicini, uel sycionij, uel antiqui, singulorum heminã unã, id est, librã i. Spumam argẽti cũ oleo coquito, & ubi ebullierit, adipẽ adijcito, & assidue agitato, & ubi cõpagẽ acceperint, cerã, picem, ac resinam adijcito, & coquito donec non amplius inquinent. Deinde succum sycomororũ, & picem liquidã seorsim cocta, & ad compagem redacta ammisceto, & galbanum, ac æruginem, & mannã thuris inspergito, postremum opopanacem aceto dissolutum addito. Et ad ignem admota rursus coquito, donec nõ amplius inquinẽt. Atq; ita preparatum medicamentum in uinum transferto, & per triduum sinito, postea uerò manibus emollito, ac utitor. Oportet autẽ post impositum medicamẽtum, fasciã uino imbutã exprimere, & circundare. Cæterũ quod statim subijciã, succum sycomororũ nõ habet. Est autẽ medicamentũ ad ossium fracturas commodũ. Ad cruẽta uulnera ad sinus glutinãdos, & pȩsertim capiti aptum. Spumȩ argẽti, adipis taurini, picis siccæ, sing. unc. xx. uelut alij habent xvi. olei cicini aut sycionij, aut antiqui, dextantem, pollinis thuris, terebin

terebinthinæ, sing. bessem, ceræ trientẽ, opopanacis, æruginis, galbani, sing. unc. I. uisci sexuncẽ. Spumã argenti cũ oleo & adipe ad bonã compagem coquito. Deinde cerã, picem, ac resinã adijcito, & mox ab igne tollito, atq; ubi paululũ frigefacta fuerint, reliqua cũ aceto trita paulatim adijcito, ne efferuescant, & rursus ad prunas admota sensim coquito, donec non amplius inquinent. Et demum manibus emollito, ac utitor. Emplastrum insigne, ingentes sinus, ac fistulas sanãs, aculeos & sagittas extrahens, inflammationes ac duritias dissoluens. Coxendicum item ac renum affectionibus cõmodũ est. Spumæ argenti dextantem, olei unc. XV. picis siccæ, colophoniæ, sing. unc. XVI. adipis taurini tantundem, misyos, iridis, calcis uiuæ, singul. quadrantem, atramenti sutorij sesquiunciam. Spumam argenti cum oleo ad bonam compagem coquito. Deinde liquabilibus liquatis ac excolatis adiectis, rursus paulatim coquito, donec non inquinent. Et postea paululum frigefacta ad reliqua in mortario cũ aceto trita ammisceto. Emplastrum theriaca appellatũ, ex centaurio, quod laudat Oribasius, facit ad neruorũ ac musculorum uulnera & puncturas. Ad ferarũ canis rabiosi morsus. Glutinat sinus antiquos, & ad cicatricem perducit, precipue uerò ad reptilium ictus facit. Genuum ulcera fluida & ægre curabilia sanat. Spumæ argenti sexuncẽ, olei antiqui trientem, resinæ pinus siccæ dra. XXXII. ammoniaci thymiamatis, propolis, thuris, singul. drach. XII. cerussæ drac. VIII. ęruginis, squamæ æris, galbani, aristolochiæ rotundæ, centaurij, singulorum drach. III. thuris, aloẽs, iridis, gallarum, chalcitidis, singulorum drac. IIII. Spumã argenti cum oleo ad moderatã compagem coquito. Deinde squamã, æruginẽ, cerussam, & chalcitidem adijcito, & ubi non amplius inquinant, propolim, ammoniacum ac galbanum in mortario prius dissoluta, addito. Et ab igne ablatis ac aliquãtulum frigefactis, reliqua arida minutissime trita ammisceto. Et iam planè frigefacta manibus emollito. Aliud ex dictamno, cuius admiranda uis est. Ad neruos, musculos ac chartilagines cõcisas. Vlcera quoq; antiqua ac ægre curabilia sanat, ossa corrupta, aculeos, & infixa extrahit. Habet uim discussoriam, facit ad capitis dolores. Reprimit oculorũ fluxiones. Est & malagma pleuriticis cõmodũ, & hepaticis, cum emplastro ex siccis parato, facit ad omnium uenenum eiaculãtium reptilium plagas. Spumæ argenti drac. C. colophoniæ drachm. L. ceræ drachmas XXV. ammoniaci thymiamatis, aristolochię, singulorũ drachmas XVI. mannæ thuris, galbani, singulorum drachmas XII. æris usti, ęruginis, dictamni, aloẽs, propolis, singulorũ drachmas VIII. diphrygis, squamæ æris, radicis gentianæ, singulorum drachmas VI. olei antiqui lib. II. Hieras autẽ dictamni & aristolochię, singulorum drachmas X. conijcit, ammoniaci uerò solum drachmas XVI. In reliquis consentit. Hoc pręparatur uelut emplastrum Piscatoris, aut Tyrium, quę suprà retulimus. Verum eius meminisse conuenit, herbas non nisi ablato ab igne pharmaco, minutissime tritas immittendas esse. Sed & Democrates in cæteris similis, dictamni drachmas X. diphrygis uerò VIII. recipit, & ad mammarum, colli ac spinæ ulcera conuenire asserit, quantumuis fuerint diuturna.

Emplastra emollientia ac discußoria, ad multa commoda. Cap. XIIII.

Emplastrum Nigrum Asclepiadis, Achillæ inscriptũ. Mammarum duritias, & testium inflammationes discutit. Hoc medicamentum discussoria ui omnibus alijs præstat, & ad multa commodum est. Locus autem prius abluendus est, deinde medicamentum adhibendum. Spumæ argenti libras sex, picis brutiæ libras quatuor, bituminis, resinæ pinus siccæ, singulorum libras VI. terrę ampeletidis lib. II. ceræ lib. IIII. thuris sesquilibrã, aluminis scissi, aloẽs, myrrhæ, singul. trientem, olei omphacini antiquissimi lib. VIII. succi serapiadis lib. VI. aceti quantum satis est, præpara uelut panacæam. Nigrum è lolio Hieræ, facit ad fistulas, alarumq; ac inguinũ abscessus, ut nihil abscindere opus sit per chirurgiam, sed tãtum perforatione facta ac sanie exclusa, medicamẽtum imponere. Illinendum est autem duobus corijs, altero iuxta alterum locato, neque humor de splenijs detergendus est. Imbibitur enim & fortius fit medicamentum, picis libras duas, resinæ pinus siccę dodrantem, ceræ tyrrhenicæ, ceræ ponticæ, singulorum quadrantem, olei antiqui quincuncem, liquabilibus liquatis ac excolatis loliaceam farinam inspergito, & bitumen in aceti triente dilutum affundito, omniaq; simul in mortario subigito manibus frigida humectatis. Sit autem bituminis sesquiuncia, farinæ loliaceæ unc. XIIII. facit ad malignas mammarũ duritias, parotidas ac perniones. Emplastrũ Essentia appellatũ, desiccandi uim & mitigandi dolores præ omnibus habet, facit ad sanguinis reiectationẽ, ad articulorum ac costarum duritias, ad gãgrænas, sinus, strumas, ulcera chironia, fistulas, ęgilopas. Spicula extrahit, hydropicos intra septimum diem curat. Hepati ac spleni magnopere conducit, pluribus diebus impositum, splenẽ penitus consumit, facit ad podagricos, & coxendicum affectiones. Spumæ argenti drachm. XX. cerussæ, æruginis, singulorum drachm. XX. squamæ æris, thuris, singulorum unc. I. bituminis bessem, resinæ pinus dextantem, & unciæ dimidium, ceræ uncias XVI. picis uncias XXXII. In alio exemplari habetur, ammoniaci thymiamatis drach. VI. galbani drach. VI. Spumam argenti & cerussam ad bonam cõpagem coquito. Aliqui etiam bitumẽ in principio cũ his inijciunt, utũturq; eo ubi magis siccare proposuerunt: deinde reliqua ex ordine imponito, uelut sæpe diximus, at si plus iusto coxeris, duritias non mollit. Emplastrum Ebrietas uocatum. Vim habet discutiendi ac rarefaciendi, duritias inflammatas diffundit, facit ad ossium fracturas, ad uulnera cruenta, cõuulsa, rupta, uulsiones, coxendices, calculos. Ad omnes capitis affectiones utiliter adhibetur, aliquando fronti & temporibus, aliquãdo uertici derasis pilis impositum. Spumę argẽti dodrãtem, olei antiqui sexuncẽ, olei rosacei, ceræ, singulorum sextantem, adipis taurini, terebinthinæ, thuris, singulorum trientem, picis dodrãtem, galbani, opopanacis, æruginis, singulorum quincuncem, aceti sextarium I. præpara, uelut sæpe dictum est. Emplastrum ex succis. Vulnera neruorum ab inflãmatione tutatur, sectiões glutinat, ulcera inflãmata, & musculos uulneratos, citra aliud cataplasma aut fomentũ sanat, facit ad podagricos quocũque tẽpore adhibitum. Ad uteri inflãmationes ueteres ac recentes

recentes in pessis siue talorum formis subditur. Rosaceo, aut myrteo oleo dilutum caua ulcera replet, citoq́ persanat. Et in summa, omnia reliqua cataplasmata ac medicamenta exterius adhiberi ulceribus solita, superuacua sunt, hoc præsente. Duritias quoque mollit ac discutit, cæteris ad hunc usum commodis ammixtum. Spumæ argenti lib. VI. olei recētis æstate quidem libras VII. hyeme uerò libras IX. succi libras IIII. oleum cū succo ad prunas coquito, & ubi feruere & bullas emittere desierint, spumam argenti inijcito, & ad lentum ignem donec non amplius inquinent coquito, & ubi flauum ac bonum colorem acceperit, nondum autem fuluum attigerit, ab igne tollito, frigefacito, manibus subigito, ac in massam cogito. Vsu uerò expetente sumuntur medicamēti partes duæ, olei & ceræ, singulorum pars una, aut plus, prout res postularit. Succus porrò ita præparatur. Aquæ sextarij XX. accipiuntur, radicis altheæ recentis lib. III. seminis lini fœnigræci, singul. sextarij dimidiū. Radices lotas & cōtusas aqua madefacito, & postridie fœnumgræcum purgatum & lotū adijcito, ac madefieri sinito, & tertia die semen lini similiter lotū addito. Et quarta die ad bonā spissitudinē coquito, & percolatū succū ad medicamēti præparationem accipito. Ego uerò, inquit Oribasius, duodecim aquæ sextarijs altheæ lib. IIII. fœnigræci ac lini seminis, sing. sextariū inijcio. Aliud emplastrū è succis, Oribasij. Spumę argēti, olei sing. lib. II. ceræ bessem, fœnigræci, seminis lini, radicū althææ, ptisanæ, sing. ęquales portiones prius madefactas coqto, donec crassissimus succus euadat. Et huius ex colati lib. II. postea coquito, uelut dictum est. Emplastrum ex ptisana. fœnigręci, seminis lini, ptisanæ, singulorum unc. I. meliloti, radicis althęæ, singulorum sextantē. Hęc probe mundata ac lota per biduum in aqua madefacito ac coquito, donec succū reddiderint. Et eius excolati lib. II. sumito, & olei antiqui lib. III. ac simul coquito, donec oleum solum restiterit, & huic postea taurini adipis sexuncem ammisceto, colophoniæ tantundē, galbani unc. I. ceræ lib. I. Hoc ungēto quopiam dissolutum, etiā laxādi uim habet. Emplastrum ex psyllio. Spumę argenti lib. IIII. olei dulcis lib. VII. ceræ lib. I. resinæ pinus lib. VII. succi psyllij lib. III. Succum uerò ita parabis, psyllij quadrātem in aquæ sextarijs quinq́ madefacies, deinde coques, & excolatum succum rursus cum oleo & spuma argenti ad bonam compagē decoques, & liquabilia liquata adijcies. Hoc ad omnes induratas inflāmationes utiliter adhibetur. Aliud è psyllio simplicius, inflāmationibus, intertriginibus, papularū eruptionibus, tuberculis ac podagris cōmodū. Spumę argēti, cerussæ, sing. sextantem, ceræ sexuncem, olei rosacei lib. I. succi psyllij lib. III. præpara & utere crudo. Nō enim coquitur. Aliud è psyllio simplicius, ad inflāmationes podagricas in ipsa pręsertim exacerbatione cōmodum. psyllij trietē in duobus aquę sextarijs madefacito, ac coquito, & ex colato succū, eiq́ ceræ sexuncē, olei lib. I. ammisceto. Emplastrum ex Serapiade, ad tubercula, papulas, & intertrigines. Spumæ argēti lib. I. olei lib. II. succi serapiadis tritesticularis lib. III. Spumā argenti cum oleo & succo ad bonā compagem decoque ac utere. Psittacium. foliorum hyoscyami uiridium, colophoniæ, ceræ, adipis porcini, singul. sexuncem, ad folia trita affundito liquefacta, ac utitor. Emplastrum ex Althea, Polletis. Corticem radicis altheæ herba uigente in pila contundito, deinde in æneum aut fictile uas translatum, uino albo ueteri odorato ac adstringente respergito, ut solum humectetur. Deinde tegito, ac per triduum sinito. Quarta die rursus in pila tundito, & succum fortiter exprimito. Et accipito colophoniæ uncias XXIIII. ceræ trientem, olei, æruginis, singulorum sextantem. Succi heminas Atticas II. præparatur autem hoc modo, colophoniam oleo liquatam ac colatam, ad lentum lignorum pini ignem coquito, & tædacea spathula agitato, donec in aquam instillata solidior euadat, deinde ceram adijcito, eaq́ liquefacta ollam ab igne tollito, & ubi frigefacta fuerint, succum paulatim affundito, ac caueto ne efferuescat: facile enim ebullit ut super effundatur, postquā autem constiterit, rursus igni adhibeto, & ubi incaluerint, æruginem inijcito, & ablata ab igne frigefacito, ac manibus subigito, ut probe uniantur, facit hoc ad noua & antiqua ulcera, ad ferarum ac canum morsus. Virus enim ab ulcere extrahit, panos & strumas aut discutit, aut suppurat, aut rūpit, aut materiam ad superficiē euocat, uelut in sugillatis, ac in uaporē diffundit. Sedat dolores, scabiem ac scabros ungues, lepramq́ ac uitiligines exterit, nec soluendū est in his ante septimum diem. Aculeos & infixa extrahit, podagricas inflammationes in ipsa exacerbatione mitigat, tumores articulorum ac ganglia dissoluit, fauos ac ficus curat, hydrocephalam infantiū, aquosam capitis affectionem sanat. Splenis duritiā mollit, cancros non ulceratos lenit, imminentemq́ erosionē cōpescit, pesso exceptum ac subditū mēses ducit, pectini impositū calculos pellit, urinæ difficultatē corrigit. Aluū suppressam laxat. Rosaceo dilutū, plātarū rimas sanat, ulcera testiū ac pudendorū repurgat & incarnat. Et si absq́ ęrugine pparetur, serpētia ulcera sistit. Ossiū fracturis prodest, irrigatiōis uice adhibitū. Dolores em̄ sedat. fit etiā ex floribus altheæ rosaceis similibus efficacissimum pharmacū, hoc modo. flores illi resectis unguibus tundūtur, & ad puluillum rediguntur: & eius sumuntur partes XII. colophoniæ partes XXXVI. ceræ partes VI. olei partes II. Omnia simul uelut dixi præparata manibus probe subigito ac utitor, priore cōmodius est, & dolores amplius mitigat. Emplastrum ex semine lini, Polletis. facit ad pectoris affectiones. Neruosarū partium inflāmationes discutit, ac dolorē mitigat, facit ad exacerbationes podagricas, & contractos articulos relaxat. Seminis lini partes II. farinæ ordeaceæ partes III. colophoniæ partes IIII. ceræ partes IIII. resinæ pinus liquidæ, uel cupressi, si haberi potest, partes II. seminis thlaspios partē unā, florum chamęmeli, pilularum cupressi clausarum, singulorum partē unā, olei partes duas. Cerā & colophoniā cum oleo ad prunas liquefacito, & assiduè uersato, & ab igne ablatis cupressi pilulas tritas & cribratas adijcito, ac caueto ne efferuescant. Deinde farinā, semen lini, resinam liquidam addito, & rursus ad ignem adhibeto, & paulatim donec uniantur coquito, postea procul ab igne chamæmelum & thlaspim inspergito. Et tandem medicamentum in mortarium frigida semiplenum coniectum diligenter manibus subigito. Emplastrum Elephantinum. De Elephantino Polles libro secundo. Id ego inquit, prius inueneram,

neram, sed postea longo usu ductus immutaui, & quum facilius meliusque ac fortius cognouerim, in hunc secundum librum retuli. Dorycnij siue solani uesicarij dextãtem, radicis mãdragoræ bessem, radicis panacis sexuncem, colophoniæ sextantem, resinę pinus liquidæ trientẽ, opopanacis sextantem, ceræ, terebinthinæ, singul. lib. I. bdellij unc. XX. aceti lib. I. uel amplius. Quidã etiam potamogitonis unc. XX. adijciunt. Verum descriptio non habet. Aliud Elephãtinum, facit ad contractos articulos, mollit ac discutit podagricorum callosas concretiones, & in ossium fracturis inductos callos dissoluit, panos, strumas, & quamlibet duriciam emollit. Quòd si experiri libuerit, eboris aut cornu segmentum ex eo illinito, & ad dies triginta aut quadraginta alligatũ sinito, & deinde soluito. Et nõ reperis eboris aut cornu naturã, sed aliud quid, quod commode flecti possit. paratur autẽ sic. Corticis radicis dorycnij aut solani uesicarij uirentis, siue in umbra siccati, corticis radicis mandragoræ, singulorum bessem, radicis panacis sexuncem, opopanacis bessem, potamogitonis uiridis, bdellij, resinæ pinus liquidæ, singulorũ uncias XX. terebinthinę lib. I. ceræ sextãtẽ, aceti albi bessem. Mandragoræ ac solani corticis uirentes quidẽ, in pila tundito, & postea in mortario terito: siccos uerò cum panacis radice terito ac cribrato, similiter etiam bdellium terito, ac potamogitonem, omniaque simul in mortario mixta terito, aceto paulatim instillato. Et liquefactis quæ liquari debẽt, excolatisque ac ad probã cõpagem coctis, & ad trita ammixtis, medicamẽtũ frigefactũ manibus subigito, & in fictili uase aceto affuso seruato, & ne trãspiret probe cooperito. Emplastrũ ex herba sacra siue uerbenaca, Polletis. Verbenacæ rectæ in uigore cũ radice euulsę ac exiccatæ, tusęque ac cribratæ sexuncem, colophoniæ lib. II. ceræ trientẽ, olei sextantẽ. Liquabilia liquefacito, colato, & ad bonã compagem coquito, & adiecta uerbenaca subigito ac utitor, facit ad omnẽ capitis dolorẽ, ad hemicraneã, ad oculorũ fluxiones, ad dentiũ dolores extrà adhibitũ. Ad scorpionũ ictus. Ad neruosarũ partiũ inflãmationes, & omnino impositũ partes à fluxione tutatur. Emplastrũ Geraniũ, Polletis. facit ad laxatos ac crassos neruos resolutionis periculũ expectãtes. Ad oẽs fluxiones, tumidosque ac inflãmatos articulos, ad gãglia, steatomata, atheromata, strumas, panos, & quęcunque molliri, attenuari, rũpi, ac extergi debẽt. Ramẽta statuæ æreę, ex assidua olei illitione sordidæ ac æruginosæ lib. II. ceræ lib. II. sandycis, sandarachæ, terebinthinæ, singulorũ lib. I. Quòd si statuæ ramenta licciora fuerint, terebinthinæ lib. II. accipito, & cum his omnibus gruis pennas unito. Hoc modo. Gruis pẽnas omnes in ollam nouam conijcito ac operito, argillaque oblinito, & in fornacẽ mittito. Eamque ubi totã exterius ignitã uideris, extrahito, ac frigefieri sinito. Ea deinde aperta pẽnas ustas eximito ac terito, & longo tẽpore antea paratos asseruato, & medicamentum postea sic præparato. Ceræ ac resinæ liquatis ac excolatis, sandicem & sandaracham minutissime tritas adijcito, & uersato donec omnia fuerint probe mixta, & postea ab igne ablatis pennarum cinerem ammisceto, ac simul subigito, frigefacta autẽ aliquatenus medicamento statuæ æruginem cum modico aceto tritã adijcito, atque in mortario probe unito, subigito, ac utitor. Emplastrum ex buglosso, Polletis. Buglossum herbã cum radice euulsam, & in umbra siccatam, terito ac cribrato, & sumito eius pates IIII. colophoniæ, resinę pinus liquidę, cerę, singulorum partes VIII. olei partes V. Colophoniam cum oleo ad lentum ignem coquito, ac spathula agitato: ubi uerò durior apparuerit, resinam liquidã adijcito, ac rursus coquito, donec non amplius inquinet, & postea ceram adijcito. At ubi ab igne amoueris, cribratam herbã addito, & medicamentum in mortarium aqua semiplenum infundito, ac manibus subigito. Facit ad oẽs inflãmationes, strumas, parotidas, panos, plagas, collisiones. Ad antiqua & maligna ulcera, ad ulneratos neruos, sinus, nomas, fistulas. Repurgat, mollit, cõtrahit, attenuat, & quædã discutit, quędã rumpit, replet, & ad cicatricẽ perducit. Dolores ulcerum ueterum ac recentium statim sedat, & liuida abolet. Ego uerò in buglossæ defectu nycteridẽ herbam, ab aliquibus unguentum Helenes appellatam, ad coxendicum affectiones adhibui, & bene successit. Emplastrum ex achate lapide, Polletis. Lapides achates appellatos, leoninæ pelli colore similes, in fornacem fabrilem mittito, & aggestis carbonibus ualde sufflato, & ubi ignitos lapides uideris, forcipe extrahito, refrigeratosque terito ac arctissimo cribro excutito. Deinde accipito colophoniæ drachmas XLVIII. resinæ pinus, ceræ, singulorum bessem, olei trientem, achatum lapidum ustorum quincuncem. Colophoniam cum oleo liquatam coquito donec non amplius inquinet, deinde ceram ac resinam prius liquata & excolata adijcito, & his unitis lapidum cinerem addito, ac rursus ad moderatam compagem coquito: postea medicamentum in frigidam aquam missum frigefieri sinito, & manibus subactum in massam cogito. Vtere hoc ad scorpionum, uiperarum, & uenenum eiaculantium bestiarum ictus, facit ad tumores ægre concoctiles ac sanabiles, ad induratos tumores, ad liuida. Velocem suppurandi uim habet: Strumas aut discutit, aut concoquit & rumpit. Erit autem efficacius ad strumas, si capparis folia uiridia, aut corticem eiusdem probe tritum, ad emplastrum calefactum ac remollitum ammiscueris. Emplastrum parhygrũ, facit ad inflãmationes ad duritiam quãdam inclinantes. Adipis porcini à fibris depurati uncias XLIIII. ceræ uncias XXIIII. spumæ argenti, cerussæ, singulorum sexuncem. Liquida cum aridis permisceto. Manebit quidẽ hoc pharmacum aliquandiu liquidius, sed postea ad bonam compagem perueniet. Emplastrum è buccinis. Hoc Xenocrates malleoli abscessum suppuratum iam discussit. Inflãmationes autem induratas, præsertim parotidas, priusquàm in pus transmutentur, mirifice dissoluit. Spumæ argenti dra. CC. ceræ dra. LII. olei antiqui lib. III. cerussæ drach. VIII. terebinthinæ drach. LII. buccinorum ustorum drach. X. thuris drach. XIX. aquæ sextarium. Spumam argenti & cerussam minutissimè trita, rursus cum aqua terito, & iterum cum oleo, & ex mortario in ollam translata, lẽto igne coquito, assidueque uersato ne subsideant, deinde cerã, & mox thus ac terebinthinam adijcito, & ad bonã compagem, non tamen multam duritiã coquito. Postremum cinerem buccinorum addito, & paululum feruere sinito, & medicamẽtũ ab igne tollito, & in mortariũ aqua humectũ effundito,

dito, & diu manibus subigito, ut glutinosum euadat: nam temporis progressu durius propter buccina efficitur. Emplastrũ Dionysia appellatum. Inflãmationes & abscessus mammarum præsertim, discutit: omnẽ enim humorẽ per cæcos meatus diffundit. Sed & duritias ac parotidas dissoluit. Ceræ, terebinthinæ, spumæ nitri, olei antiqui, singulorũ sexuncẽ, misyos crudi un. I. aquæ coactiliariorũ quantũ sufficit. Spumã nitri & misy cum aqua terito, & cũ oleo coquito, deinde cerã, mox terebinthinã adijcito, & ebullire sinito, donec nõ amplius inquinẽt, nõ tamẽ nimis solida euadãt, & sublatum ab igne medicamẽtũ in mortariũ aqua humectũ diffundito, manibus subigito, ac utitor. Hęc dionysia inter attractoria emplastra rectè descripta habetur, eaq; utaris uelut istic descripta est. Emplastrũ è sapone, discussoriũ præcipuũ ad furunculos. Adipis porcini, picis, ceræ, saponis nigri, æquales portiones liquatas excolato ac utitor: discutit etiã hydropas. Aliud, ad furunculos, parotidas & panos. olei antiqui, ceræ, saponis, nitri, lixiuij, æquales portiones. Cerã cũ oleo liquefacito, nitrum uerò cum lixiuio in mortario terito, & deinde saponẽ simul cõterito, & in ollã cõiecta paulatim coquito ad moderatã compagem, & utitor. Emplastrũ ex Heliotropio. Facit ad percussa, collisa, luxata, uulsa, rupta, stilorũ ac similium rerũ pũcturas, ad dolores in profundo. Neruos ab ictu aut frigore crassefactos, aut aliter affectos curat, firmat, & dolore liberat. Vlceribus antiquis, & uulneribus recentibus confert. Aduersus medicatas sagittas loco affecto imponitur. Ad digitos contusos, etiam si ossiculum collisum sit, ab inflãmatione tutatur, & dolorẽ eximit. Maturat, suppurat, discutit, contrahit, glutinat, repurgat, incarnat, cauitates replet, & ad cicatricem perducit. Heliotropiũ herbã tria grana habẽtẽ, in autumno totã cum radice euulsam & in umbra siccatã terito, ac cribrato, & eius accipito trientẽ, colophoniæ splendidissimę unc. XLVIII. resinę pinus, aut cupressi liquidæ bessem, cerę bessem, olei trientẽ. Resinã, oleum, cerã, simul liquefacito: deinde herba adiecta ad lentũ ignẽ coquito, & tædacea spathula agitato, donec bonã cõpagẽ acquisierit medicamẽtum, & in frigidam diffusum subigito ac utitor. Strumas & duritias suppurat, rumpit, siccat, incarnat, ad cicatricẽ ducit, & dolorẽ sedat. Emplastrum Mnaseæ, secundi mollientiũ ordinis. Spumæ argẽti, adipis porcini, olei, æquales partes simul decoque, donec non amplius inquinant, & si fortius medicamentũ efficere uolueris, adipẽ & oleũ utrunq; uetus accipito: uetustiora enim efficacius reddũt medicamentũ. Quòd si magis emolliens esse uolueris, oleũ minues, & adipẽ augebis. Si uerò magis discussoriũ, adipi detrahe, & oleo adde. Quidã cũ oleo & adipe radicis altheæ cõtusæ sesquilibrã coquunt, donec torrefiat, eaq; abiecta, in oleo ac adipe colatis spumã argenti coquũt, sicut diximus. Atq; sic quidẽ Galenus. Mnaseas autẽ sic. Spumæ argẽti, ceræ, passi, colophoniæ, olei, axũgiæ, sing. lib. I. oleũ & spumã argẽti coquito, donec nõ inquinant, & cerã, colophoniã, axungiã, liquatas & excolatas adijcito, ac rursus ad bonã cõpagẽ coquito: deinde passum affundito, ac fortiter agitato. Et sublatum ab igne pharmacũ sub canis æstu insolato, & quotidie cũ spathula uersato, donec ad debitã soliditatem perueniat. Emplastrum Helladicum mollitorium. Ammoniaci thymiamatis, spumæ argenti, cerussę, olei antiqui, resinæ pinus, ceræ, sing. lib. I. thuris sexuncẽ, galbani sextantẽ, castorij lib. II. propolis, opopanacis, sing. lib. I. aceti quantum satis est. Oleum, spumã argenti & cerussam simul coquito, & medio cocturæ tẽpore ammoniacũ tritũ adijcito, & ebullire sinito, donec nõ amplius inquinent, deinde liquabilibus additis ac probè ammixtis, thus & castoriũ minutissimè trita addito. Et postremum opopanacẽ aceto dissolutũ affundito, & perfrigeratum pharmacũ manibus subigito, ac utitor. Discutit abscessus etiã in pus transmutatos. Aliud, emolliens ac discutiẽs abscessus. Spumę argenti sexuncẽ, cerussę sesquiunciã, ceræ trientẽ, ammoniaci thymiamatis sextãtẽ, galbani, myrrhæ, thuris, singulorũ trientem, olei lib. I. oleũ, spumam argenti, & cerussam coquito, donec nõ amplius inquinet, deinde ammoniacũ, mox cerã & thus ac galbanum adijcito, & ab igne ablatis myrrham addito, subigito ac utitor. Aliud, discutiẽs abscessus, & iã ruptos expurgans ac sanãs. Facit & ad capitis lendes. Colophoniæ sexuncem, ammoniaci thymiamatis sextantẽ, mastiches un. I. ceræ unc. I. galbani scru. IIII. opopanacis scru. III. æruginis scrup. IIII. resinæ pinus lignosæ, olei, singulorum trientem. Aliud è tritici polline. Facit ad abscessus & furũculos, ad herniã aquosam & intestinorum, post chirurgiam inflammationibus sedatis. Ceræ, pollinis tritici, resinæ liquidæ, singulorũ sexuncem, ammoniaci thymiamatis quadrãtem, olei trientem, aceti aut uini quãtum satis est. Pollinẽ pridie in aceto aut uino subiges. Sequẽti die liquatis his quæ liquari debẽt, fermentatũ pollinẽ probè subactũ in mortario ammiscebis, & uteris. Aliud è fermento. Saponis, sandarachæ, singulorũ sextãtẽ, fœni græci un. I. resinæ pinus lib. I. colophoniæ, cerę, sing. sexuncẽ, fermenti sexuncem. Fermentum aqua dilutum cũ liquabilibus liquefactis miscebis, & terẽda trita adijcies, omniaq; simul subiges, ac uteris. Hoc discutiẽdi ac rumpendi uim habet. Aliud è Masticha. Colophoniæ lib. I. ceræ sexuncẽ, ammoniaci thymiamatis triẽtẽ, mastiches, galbani, terebinthinæ, singu. sextantem, omnia liquefacito ac excolato, & in frigidã cõiecta emollito ac utitor. Aliud trium specierum appellatũ. Cerã, colophoniã, terebinthinã liquidam, paribus portionibus simul liquefacito, & in frigidã mittito, subigito ac utitor. Hoc sicut etiã quod proximè pręcedit, ossa capitis denudata incarnat, & squãmas citra molestiã disparat, & solum absq; alterius usu ad cicatricẽ perducit. Quòd si mastichẽ pari portione adijcias, ad ossiũ fracturas admirandũ euadet.

Emplastrũ Iudæi. Colophoniæ lib. I. mastiches un. I. olei trientẽ, omnia simul liquefacta in frigidã mittito, & post ruptos abscessus utitor, ita ut nihil reseces, neq; linamentum indas, sed solum medicamento cauitatem expleas. Ex eodem etiã emplastrum ad hibeto, citissimè repurgat, ac præ cæteris incarnat. Postquã autem ulcus explanatum fuerit, ad cicatricem inducendã alio medicamento opus est. Nã hoc superuacuã carnem efficeret. Emplastrũ reipublicæ præsidis. Resinæ quæ in uasculis ac laguncculis ligneis affertur, excolatę lib. I. ceræ quadrãtem, mastiches tãtundem, olei à Martyreo uel aliunde allati, sesquiunciã. oleum cum resina liquefacito, cẽtaurijq; uiridis, si haberi potest, sin minus, arido fasciculo

agitato,

agitato, & his excolatis reliqua ammisceto, ac manibus subigito. Quidam centaurij sicci un. I. adijciunt: inter liquādū uerò & dū agitas, hæc uerba insusurrato. Deus Abrahā, deus Isaac, deus Iacob, huic pharmaco uires largatur. Hoc sinus & fistulas glutinat, ægilopas siccat. Et si centaurium receperit, duritias ac strumas inchoantes emollit. Emplastrum Mutum appellatum. Ammoniaci thymiamatis, galbani, opopanacis, singulorum unc. I. mastiches, ceræ, colophoniæ, singulorum sexuncem, aquæ marinæ quantum satis est. Aliud. Hoc ad ossium fracturas inflammationibus sedatis facit. Optimè cicatricem inducit. Colophoniæ, resinæ pinus, singulorum lib. I. ceræ sexuncē. Omnia in ollam feruidæ aquę missa liquato ac excolato, deinde in frigidam transfusa emollito, & in massam cogito, ac utitor. Aliud, mirificè molliens. Facit ad stomachi duritiam ac frigidos affectus. Colophoniæ puræ sextantem, ceræ albæ trientem, mastiches puræ unc. I. olei cyathum I. Omnia simul liquata ad probam compagem coquito. Emplastrum Pyxis inscriptum. Confert ad omnes inflammationes, præsertim pedum, egregiè enim emollit. Ceræ, colophoniæ, singul. sexuncem, succi seminis lini trientem, adipis porcini sextātem, terebinthinæ quadrantem, & unciæ dimidium, olei omphacini dextātem, ammoniaci thymiamatis unc. I. thuris quadrantē, lactis bubuli trientē, & unciæ dimidium, ouorū candida nouē. Ammoniacū & thus cū lacte, succo, & ouis terito, & reliquis liquefactis ammisceto. Aliud è melle, mollit ac discutit. Spumæ argēti, olei, singul. lib. II. colophoniæ, ceræ, axūgiæ, mellis, sing. unc. XX. spumā argenti cum oleo & axungia coquito, donec non amplius inquinant: deinde reliqua liquata adijcito, & ab igne ablatis mel affundito, & frigefactum medicamentum manibus emollito. Melinum Serapionis uulnerarium, ad multa cōmodum. Omnes duritias dissoluit, abscessus discutit, humores per occultos meatus diffundit. Sinus glutinat, spicula, ossa corrupta & aculeos extrahit. Rosaceo dilutum caua ulcera replet. Sedat etiam inflammata. Hoc præceptor Lucius utebatur, atq; ipsum dupliciter præparabat, modò glutinosum, modò solidius efficiens: collyria enim ex solidiore formabat, & filum innectebat, & sic ad usum paratos habebat, ac in sinus fistulosos indebat, filo foras propēdente ad cōmodiorem extractionē: quæ enim sine filo induntur, quum duriora sint, sæpe frāguntur, & priuatim abscessus efficiūt. Spumæ argēti drac. CIIII. colophoniæ dra. LXIIII. ceræ drach. XLVIII. ammoniaci thymiamatis dra. XXIIII. æruginis, myrrhæ, galbani, sing. dra. XX. olei æstate unc. XV. hyeme XVIII. spumā argenti cū oleo ad lentum ignē coquito, & ab igne ablatis æruginē inijcito, ac ne efferuescat caueto, & rursus coquito donec nō inquinant, & ad cotonei mali colorē perueniant. Deinde cerā ac resinam liquefactas ac excolatas addito, & ubi parū ebullierint, ammoniacū leuissimè tritū, & aqua aut aceto dilutū ammisceto, & mox galbanū tritum addito, & tandē ab igne amotis myrrhā inspergito. Melinū Pasionis Athanasia inscriptū, ad ueteres sinus, etiā si usq; ad uacua perforati fuerint. Idem puerorū strumas recentes discutit. Facit & ad articulos distortos ac lācinatos, sicut Hieras & Galenus testantur. Spumæ argenti, resinæ pinus siccę, singulorum drach. C. ceræ drac. XII. S. olei, uini ueteris odorati adstringētis, singulorum heminæ dimidiū. Spumam argenti cum uino ad solem æstiuum pluribus diebus terito, donec fuerit exiccata, & postea cum oleo ad lentum ignem coquito, donec non amplius inquinet. Postea ceram ac resinam adijcito, prę parato, ac utitor. Emplastrum Venus appellatum, ad multa cōmodum. Omnem duritiā dissoluit, strumas discutit, spicula & aculeos extrahit. Ad uenenū eiaculantiū bestiarū morsus mirificè cōmodum. Fistulas & sinus glutinat. Podagricis per exacerbationū interualla utiliter imponitur, & coxēdici diuturnæ medetur, spumę argēti unc. XXV. ammoniaci thymiamatis dextantē, colophoniæ un. XVI. æruginis, galbani, sing. sextantē, bdellij, opopanacis, sing. quadrantem, myrrhæ, aristolochię, sin. un. I. olei antiqui lib. II. Oleum cum spuma argenti coquito, & in medio cocturæ tempore æruginē adijcito, & donec nō inquinent bullire finito, deinde colophoniā liquatā & excolatā addito, & ab igne ablatis, aristolochiam ac myrrhā aceto trita, cū galbano, bdellio, ac opopanace ammisceto, & in mortariū transfusa subigito, unito, ac utitor. Aliud emplastrum Venus appellatū. Facit ad eadē uelut præcedens, & est ad podagras per exacerbationū interualla ualde insigne. Olei antiqui lib. III. spumæ argenti lib. II. ammoniaci thymiamatis lib. I. ceræ unc. XXII. colophoniæ dodrantē, galbani, æruginis, singul. quadrātem, resinę pinus unc. XVI. myrrhæ trientē, prępara, uelut dictum est. Emplastrū Panacęa, emolliens ac discussoriū. Ceræ bessem, colophoniæ, terebinthinę, sing. lib. I. ammoniaci thymiamatis sexūcē, galbani, opopanacis, pollinis thuris, olei, sing. un. I. uini quantū satis est. Emplastrum è rumice, ad multa commodum, abscessus discutit ac rūpit, strumas mollit. Cerę, resinę, adipis porcini, foliorū rumicis uiridium probè cōtusorū, spumę nitri, ammoniaci thymiamatis, sin. lib. I. præpara, & usus tempore cum oleo antiquo emolli, ac utere. Emplastrū è perna, omnē duritiā, strumas, gāglia, meliceridas, & reliqua huiusmodi dissoluit, sinus glutinat. Facit ad furunculos, abscessus, neruorū per cōsensum affectiones, confert pleuriticis, coxendicūq; ac articulorū affectionibus. Pinguedinis suillæ è perna antiquissima, spumæ argenti, sin. lib. III. resinæ pinus lib. I. ammoniaci thymiamatis quadrātē, galbani, thuris, euphorbij, sin. un. I. pinguedo uerò de perna sic parāda est. Pernā suis antiquā in olla fictili cū aqua præsertim marina coquito, & eius iusculi excolati ac refrigerati pinguedinē cōcretā, tū supersitantē, tum subsidentē accipito, & expurgatā ad medicamēti præparationē asseruato. Cum hac itaq; liquata spumā argenti ab lentū ignē coquito, donec nō amplius inquinet, deinde ammoniacū adijcito tritū, & postea resinā excolatā, & thus minutissimè tritū: his uerò unitis galbanū pręmollitū addito, & sublato ab igne medicamēto, euphorbiū ammisceto, ac utitor. Emplastrū è perna, Galeni. Callosas instar tophorum concretiones dissoluit. Pinguedinis pernæ suillæ prępparatę, uelut dictū est, lib. I. ammoniaci thymiamatis, casei bubuli aut caprini uetustissimi, adipis taurini, apochymatis, hoc est, resinę cū cera ex nauigijs derasę, sing. lib. I. medullę ceruinę bessem, œsypi quadrantē, opopanacis unc. I. olei cyprini sexuncē, uini quantū satis est: cætera liquato ac excolato.

Caseum

Caseũ uerò cũ uino terito ac liquefactis adijcito, prç parato, & in mortario manibus emollito. Emplastrum mollitorium Lucij præceptoris, ad distortos articulos inscriptum. Facit ad abscessus profundos, neruos & articulos contractos. Prodest opisthotonicis neruorum per consensum affectionibus, eximie lassitudinẽ oleo cyprino aut irino, aut laurino dilutum. Item ad duritias diuturnas ac ægrè curabiles. Bdellij, adipis uitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, sin. dra. XVI. opopanacis dra. L. galbani, canchryos, styracis, thuris, sing. dra. VIII. piperis grana CLX. ceræ, terebinthinæ, singul. sexuncem, olei irini æstate quidem sextantẽ, hyeme uerò quadrantẽ, uini quantũ satis est. Ceram cum oleo liquefacito, & ammoniacũ, bdellium, ac thus trita ammisceto. Et si thus ægrè teri posit, uino madefactũ conteratur: & his omnibus probè unitis, terebinthinã ac styracem addito, deinde ab igne ablatis, iridẽ, cãchry, & piper minutissimè trita adijcito, & postremũ opopanacẽ uino dissolutũ affundito, & probè subigito. Hoc medicamentũ supremi ordinis est emollientiũ: nec facilè reperias quod magis induratas partes molliat, ac duritiã discutiat. Emplastrum è psyllio, experimento cõstans. Strumas resiccat ac discutit, furũculos dissoluit, inguinũ ac alarũ abscessus etiã in pus transmutatos discutit, sinus glutinat, ganglia diffundit, clauos in manibus ac pedibus exterit, carbũculos sanat, uitiligines emẽdat. Radicis althçæ tritæ cribratæ un. I. psyllij triti cribrati sextantem, stercoris columbini minutissimè triti, axungiæ ueteris purgatæ, singulorum quadrãtem. Picis siccæ lib. I. mastiches nigræ Aethiopicç quadrãtem, aut si haberi nõ potest, Chiç tantundem, quæ liquari possunt liquato, & ab igne amotis arida ammisceto, & frigefactũ medicamentũ probè manibus subigito, atq; usus tẽpore, chartç aut corio inducito. Mollitorium ex ruta. Articulos manuum contractos mirificè emollit. Ceræ trientẽ, terebinthinæ sextantem, galbani, opopanacis, œsypi, castorij, singul. unc. I. euphorbij trientem, rutæ sextantem. Liquabilia liquefacito, & euphorbium, castorium, singula seorsim trita, cum opopanace ac rutæ folijs in mortario contritis simul subigito, & ad liquefacta ammisceto. Aliud emolliens.

Strumas, parotidas, furunculos, panos ac melliceridas dissoluit. Ladani mollis, bdellij Scythici resinosi, propolis recẽtis ac mollis, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ, æquales portiones præpara & utere. Aliud molliẽs ac discutiens. Facit ad strumas, parotidas, meliceridas, itemq; atheromata. Vtimur eo etiã ad uasorum dilatationẽ. Spumæ argenti dra. C. colophoniç, adipis caprini, singu. drach. LXXX. ceræ, rubricæ, uisci, singul. drachm. XL. lapidis pyritæ drachm. XVI. picis drac. XXIIII. calcis uiuæ marmoraceæ drach. XXXII. galbani, ammoniaci thymiamatis, bdellij, singul. drach. XVI. cerussæ, aloës, myrrhæ, bituminis, mannæ thuris, dictamni, singulorum drach. XII. olei antiqui lib. III. spumã argenti, oleũ, cerussam, adipem, simul ad bonam compagem coquito: deinde ammoniacum, & bdellium trita adijcito, & his liquatis primum uiscum, deinde lapidẽ pyritẽ, ac calcem, & cætera sicca trita addito, & omnia unita, frigefacta, manibus subigito, ac utitor.

Aliud, abscessus ac strumas discutiens. Candidum canis fimum terebinthina excipe, ac utere. Aliud. Sedat inflammata, strumas, hernias carnosas, & omnẽ duritiam emollit. Caricarũ pinguium, nitri tosti, seminis nasturtij, singulorũ çquales partes cum melle emplastri forma excipito, ac emollito. Emplastrum è buglosso. Duritias dissoluit. Buglossi bessem, spumæ argẽti quadrantẽ, ammoniaci thymiamatis sextãtem, adipis porcini sexuncem. Olei antiqui tantundem. Emplastrũ Persarum è lapidibus, Tyrrhenicũ & Pampathes appellatũ. Vesicæ & rhenum calculos cõfringit impositum. Callos in manibus ac pedibus dissoluit: citra molestiã enim eos suppurat, & est post septimã tãdem diem exoluendum: idem etiam in steatomatis, strumis, gutturis tumore, gãglijs, & similibus facit. Ad çgilopas & fistulas antiquas, prçsertim sedis, sub alis inguinum ac mammarũ, uelut mysteriũ diuinum habetur, in his autem quinta exoluendũ est, & callus fistulæ derasus apparebit, nec desistendũ est ab eius usu, donec callus penitus fuerit excisus. Facit & ad ulcera maligna, & ad ungues manuum ac pedum motos, ut à Deo missum putes. Ad herniam aquosam, hydropem, splenis tumorem, corio pro tumoris magnitudine inductũ imponitur. In hydrope sanè anterius ab alis usq; ad inguina, posterius à ceruice usq; ad lumbos: omnẽ enim aquã uidebis diuino quodã mysterio efferri, eoq; uteris donec res melius habere uidebitur. Ad anhelosos insuper ac erecta ceruice spirantes, tabidos, & deploratos intus delitescentes abscessus, pilulas cum modico melle ex eius pastillis feci, easq; uiris, mulieribus, pueris, senibus, exhibui, & deploratos reuiuiscere uidi. Idem & in pestilentibus constitutionibus feci, & plures à peste liberaui. Verum desino plures alias eiusdẽ uires recensere, ne tantum Dei munus aliquis fabulã putet. Spumæ argẽti lib. I. ceræ un. XVII. ammoniaci thymiamatis quadrantẽ & semunciã, propolis unc. XVI. s. galbani sesquiunciã, squamæ æris unc. I. lapidis phrygij unc. XVIII. resinæ pinus siccæ lib. I. diphrygis sextantẽ & scru. XVIII. æris usti un. I. thuris sextantem, & obo. IIII. radicis aristolochiæ rotundæ un. XL. & scru. XVI. lapidis magnetis uiuentis ac trahẽtis un. I. aloës sextantẽ & semunciã, dictãni quadrãtem. Cinnabaris cõmunis scru. XVIII. adipis struthocameli lib. II. lapidis pyritæ sextantem, lapidis uitæ scythici scrup. XVIII. lapidis hæmatitæ unc. I. cadmiæ ustæ trientem, gentianæ, aristolochiæ longæ, lapidis parciaci, aut pro eo gagatæ, singul. unc. I. betonicæ, radicis chamæleonis nigri, singu. unc. I. in alio exemplari, scrup. XVIII. æruginis un. I. olei antiqui lib. I. in alio lib. II. floris salis, aceti scillitici, singulorũ quantũ satis est. Spumã argẽti & lapides omnes primũ seorsim, deinde simul tritos, ad salis florẽ ammisceto, & ad fecis compagẽ simul cõterito. Deinde æruginem & æs trita adijcito, postea thus, aloën, ammoniacũ, singula seorsim trita addito, & mox galbanũ, & semper florẽ salis addendo cõterito. Postremũ herbas minutissimè tritas ac cribratas immittito, & rursus flore salis addito cõterito ac subigito, & cum aceto scillitico pastillos & massas formato. Quæ uerò liquari debent, priuatim liquefacta seruato, & ubi medicamentum in usum assumere uoles, ammisceto. Cæterũ locus cui adhibẽdum est medicamentũ, oleo ne inquinetur. Aliud, strumas discutiens. Spumæ argenti lib. I. olei antiqui sesquilibram, auripigmenti unc. I. spumã argenti cum

ti cum oleo coquito, donec non amplius inquinet. deinde auripigmentũ prius cum olei sextãte tritum adijcito. Vtere cõfidenter, & ne contempseris utilitatem. Aliud ad strumas. Spumæ argenti sexuncẽ, æruginis ferri sextãtẽ, ammoniaci thymiamatis, olei antiqui, singulorũ bessem. Spumã argenti, æruginẽ, & ammoniacũ, singula seorsim trita coquito, ita ut æruginem & spumã argenti cũ oleo primũ coquas, & ad semicocta ammoniacũ adijcias, sinasq; ebullire donec non amplius inquinent. Aliud è sale, Democratis, omnẽ duritiã discutit. Salis triti, cerussæ, singul. lib. I. galbani, propolis, aristolochiæ, singulorum sextãtem, olei ueteris libras II. & si crassius fuerit pharmacum, aliã adhuc olei librã adijcito. Cerussam & sal cum oleo coquito, donec nõ inquinet. Deinde galbanum & propolim, postremum aristolochiã, singula trita addito, ac præparato. Aliud eiusdem. Discutit strumas, omnem frigidum humorem absorbet, hepatis ac splenis aquosas affectiones sanat, urinã prolectat, coxendices ueteres curat. Ceræ, resinæ pinus, colophoniæ, sing. lib. I. calcis uiuæ, aluminis scissi, auripigmenti, sing. unc. I. liquabilia cum modico oleo liquato ac excolato, deinde ad arida cũ modico aceto trita ammisceto, ac utitor. Posse hoc diuturnas uiscerum duritias dissoluere constat, ita ut multã humiditatem extrahat. Ciet quoq; mẽses diu suppressos. Ego uerò ablata calce, duplum aluminis adijcio, & medicamentũ longè præstãtius cõperio: neq; enim pustulas excitat. Emplastrum Philagrij discussoriũ. Curat gutturis tumores, & duritias discutit. Spumæ argẽti dra. L. resinæ pinus dra. XL. olei antiqui drac. LXXX. æris usti, ammoniaci thymiamatis, sing. drac. VIII. aluminis scissi, mãnæ thuris, sing. dra. IIII. ceræ dra. L. spumã argenti cũ oleo coquito, & ad semicocta æs adijcito, & bullire sinito donec nõ amplius inquinẽt: deinde ammoniacũ tritũ addito, eoq; liquato resinã & cerã liquatas ac excolatas affundito, ac rursus ad cõpagem nõ inquinãtẽ coquito, ac mox galbanũ præmollitum addito, & ab igne ablatis, thuris mannã inspergito, unito, & frigefactũ medicamentũ manibus subigito. Emplastrũ discussoriũ abscessuũ admirãdum: nulla enim ruptione abscessus facta, pus crassissimum in emplastro inuenitur, idq; detergẽdũ est, ac medicamentũ reparatum, rursus imponendũ. Colophoniæ lib. I. ceræ sesquilibrã, olei hyeme cyathũ I. æstate uerò dimidiũ. Nitri berenicarij fului aut albi & friabilis sexuncẽ. Cętera liquefacito ac excolato, nitrũ uerò minutissimè tritum inspergito, & probè uersato, perfrigerataq; manibus emollito, & in massam cogito. Obseruandum est ne medicamentum in aquã transfundamus: aliàs enim nitrũ abolebitur. Aliud. Picis siccæ, ceræ nouæ, sing. lib. II. olei lib. IIII. ad lentum ignẽ coquito, subigito, ac utitor. Facit ad abscessus, strumas, fistulas, & alia huiusmodi. Aliud Oribasij, ad strumas, & alarũ ac inguinum & colli tumores duros. Papaueris corniculati folia cum axungia & propoli pingui terito, & imponito. Aliud ad strumas & omnẽ duritiã. Verbenacæ rectæ foliorum uiridium drac. XLII. hyoscyami uiridis drac. CXLIIII. adipis porcini, resinæ pinus siccæ drachm. XLVI. picis drach. XXIIII. Liquabilia liquata ac excolata cũ herbis tritis committito. Aliud è rumice. Foliorũ rumicis, perdicij, senecionis, resinæ pinus, singu. dra. XLVIII. foliorum hyoscyami, axungiæ antiquæ, singu. drac. XCVI. galbani dra. VIII. liquabilia liquefacito, ac cũ herbis cõmittito. Aliud è rumice. Ad strumam & omnem duritiã, ad alarum ac inguinum abscessus, ad ulcera maligna & fistulas, ad uteri strãgulatus. Facit & ad splenẽ induratũ. Alij nucleos XV. ceræ drac. XCVI. olei drac. XCVI. nitri Alexãdrini dra. XLVIII. æris usti, terebinthinæ sing. dra. XXIIII. thuris drac. VIII. foliorum rumicis in olla uel charta sub calcis cinere resiccatorũ drac. XLVIII. Lquida cũ aridis tritis cõmittito, & in mortario subigito. Alia uerò in oleo fricta terantur. Aliud è scolopendrio, philosophi. Discutit abscessus, furũculos, & ad multa cõmodat. Colophoniæ lib. II. ceræ, axungiæ recẽtis, sing. lib. I. resinæ pinus bessem, olei sexuncem, scolopendrij sextãtem. Vini antiqui sextarios II. pollinis tritici un. XIIII. tritici pollinem cum uino coquito, deinde liquida affundito ac unito, & postremũ scolopendrium addito, ac utitor. Quòd si oleũ reprobas, pro eo axungiæ sexuncem accipito, & magis emolliet: at si oleum receperit, magis discutiet.

De emplastro ex aspidibus. *Cap. XV.*

Emplastrum ex aspidibus, strumas & alias duritias discutit. Facit & ad podagras per exacerbationũ interualla adhibitum. Terebinthinæ, lapidis asij, bituminis, sing. dra. CCCLX. spumę nitri, adipis uituli, cerę, baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, sing. dra. CCCXL. lapidis pyritæ, calcis uiuę, sing. dra. CXX. cineris aspidum uiuarũ ustarũ drac. CXL. olei antiqui lib. II. Oleũ & cerã primã, deinde bitumen tritum liquefacito, & ad hæc adipẽ, mox ammoniacũ, & terebinthinã adijcito. Et his ab igne ablatis, calcem, & lapidẽ asium ammisceto, deinde baccas lauri & nitri spumã. Postremum autẽ aspidum cinerẽ frigefacto medicamẽto inspergito, ut ne pereat, omniaq; simul subige ac utere. Cæterũ ad aspidũ exustionem, ollã totã forinsecus argilla crassius oblinito, & ad solem siccato. Et iniectis aspidibus ollã operito, & probè munito, duobus aut tribus foraminibus relictis, ex quibus cognoscas ubi uapor purus exhalet. Hoc emplastrũ oleo gleucino dilutum & illitum articulorũ affectiones ac coxendicum resolutiones curat, & cũ laurino oleo illitum uitiligines albas exterit.

De emplastro Aniceto, Critonis. *Cap. XVI.*

Emplastrum Anicetum, id est, insuperabile appellatũ, in multo nobis usu est. Attrahit, rumpit, expurgat, glutinat, pus per splenium educit. Collyrium ex eo in sinus inditur. Diffundit duritias, & cõtractis neruis opitulatur impositũ citra irrigationẽ, ut ne perfrigerentur. Vngenti uicẽ explet dissolutũ uelut ungentũ ad lassitudines eximẽdas paratum: sedat enim lassitudines in principijs morborum, & ex obscura causa obortas. Est & extremarũ partiũ mollitoriũ, in magnis splenijs impositum. Glutinat etiã cruenta uulnera, post suturã, aut hamulos impositos, ita ut linteum cõplicatum solo aceto imbutũ splenio superponatur, æstate frigido, hyeme calido. Facit & ad plãtarũ offensas, putredinesq; ac digitorum affectiones, & ad fracturas cum uulneribus, & neq; incarnãte, neq; cicatricẽ inducẽte alio utendũ est, sed ipsi soli fidendũ. Facit etiã ad hominum, canum, ac ferarum morsus. Maxima uerò eius promissio est, quòd nõ sinat fieri abscessus occultos in colo & mẽbrana aluũ ac intestina ambiente, si sanè non fuerint suppurati, aut si

aut si fuerint facti, quod eos attenuet, & ad intestina eorũ ruptionẽ diuertat. Oportet autem spleniũ ad locũ imponere, & hapsum lanæ aut linteum superponere, aceto & oleo calido imbutũ, & irrigare bis per diẽ. Ne solueris autẽ, nisi per tres aut quatuor dies. Deinde fomento ad uaporem adhibito, rursus impone. Appellationem accepit, ab admirãdis ac multis operibus. Squamæ æris drac. LVIII. pyrethri, staphidis syluestris, grani cnidij, seminis sinapis, cãchryos, stercoris columbini, aristolochiæ tenuis, æruginis, misyos cyprij, seminis erucæ, cumini, sing. dra. XVI. nitri, salis ammoniaci, sin. dra. XXXII. mãnæ thuris, baccarũ lauri, iridis, singul. drac. CXX. aceti acerrimi sextarios XVI. caricarũ decocti cyathos V. Decoctũ porrò caricarũ sic paratur. Caricarũ pinguiũ li. V. in aquę sextarijs VI. coquuntur ad tertias. Omnia itaq; cõtusa ac cribrata simul cũ aceto terito sub caniculæ feruore. Vbi uerò siccũ & uiride euasit medicamentũ, affundito caricarũ decoctũ ac cõmollito, & ablatũ in æris rubri pyxide seruato. Vsu autẽ postulãte, medicamẽti partem unã cum aceto ad strigmentitiã spissitudinẽ dilutã, cum ceræ ac colophonię modico oleo liquefactarũ partibus sex cõmittito. quòd si durius efficere uolueris, ceræ & colophoniæ quatuor partes sumito. Sin mollius & magis dilutũ, octo ammisceto. Idem & ad impetigines feras conuenire dicitur, si meracius adhibeatur. Aliud, discutiens abscessus. Ceræ, terebinthinæ, nitri, butyri, æquales portiones committito. Aliud ad abscessus. Verbenacam rectam cum nitro, sulphure, & resina liquida committito, ac utitor.

Emplastra ruptoria. Cap. XVII.

Emplastrũ scalpelli usum explens. Nitri lib. III. propolis, fimi colũbini, salis ammoniaci, ęruginis, sing. sexuncem, aquæ marinæ aut muriæ sesquilib. olei antiqui lib. III. arida seorsim primũ terito, deinde ęruginem, nitrũ, & sal, simul in mortario leuissimè cõterito, & mox affusa aqua rursus probè terito, & mox oleũ quoq; ammisceto, ut strigmẽtitia cõpages fiat, postea simul omnia in fictilẽ ollã cõiecta lento igne ad aquę cõsumptionẽ coquito. postremũ propolim pręmollitã adijcito, & ablato ab igne medicamento ac tepefacto, fimũ columbinũ inspergito, ac cõmisceto, & hoc linteo illitũ, fastigiato ac molliori abscessus loco imponito: sit autẽ spleniũ ex eo illitũ minutũ, & aliud amplũ ipsi superponatur, cui emplastrũ è succis, aut melle, aut melinũ Serapionis, aut Mnasesę, aut aliud mollitoriũ sit inductũ. Aliud perforãs. Ceræ unc. XVI. salis cõmunis, cerussæ, sin. dra. XL. cineris sarmẽtorũ uitis, harundinũ Gręcarũ ustarũ, ęruginis, nitri rubri, sing. dra. X. Singulis seorsim tritis, deinde permixtis aquã affundito, & ad strigmẽtitiã spissitudinẽ cõterito. Postea cerussam cum olei quincunce aliquatenus coquito, & deinde cerã addito, simulq; bullire sinito, donec non amplius inquinent, & ad reliqua trita ammisceto ac utitor. Aliud, perforãs arundines & aculeos, & quęcũq; infixa, ac in profundo hęrẽtia extrahẽs, & ulcera glutinãs. Bituminis, nitri, sing. dra. XXV. aristolochię drach. XII. baccarũ lauri dra. XX. præpara & utere. Aliud. Fimi columbini, nitri, sing. drach. IIII. caricas numero VII. nitrũ & fimum simul terito, & postea cũ caricis cõtusis subigito, & linteo inducito, & si durius uidebitur, mel & axungiã depuratã addito. Hoc eadẽ die dissipat ac rũpit. Oribasij ruptoriũ. Picis liquidę, picis siccę, propolis, portiones æquales unito, & adhibeto: rũpit & ad cicatricẽ perducit. Aliud eiusdẽ, extrahit, rũpit, & glutinat. Ammoniaci thymiamatis, propolis, aluminis, sing. sextãtẽ, thuris sesquidrachmã, galbani, auripigmẽti, sing. dra. I. Emplastrũ ruptoriũ. Succi ranunculi, auripigmenti, chalcitidis, lathyridis, squamę æris rubri, uentriũ cãtharidũ, sing. un. I. calcis uiuæ dra. II. excipe cedria. Vsus tempore spleniũ dimidij digiti latitudine, & longitudine quãta uidebitur, ex eo illinito ac imponito, & emplastrũ ex succis emollitũ superimponito. Sinatur autẽ ad horas III. uel V. & caueatur ne neruus, aut uena, aut arteria attingatur, néue prius adhibeatur quàm maturus fuerit abscessus: hoc etiam strumas rumpit. Aliud, Oxynitrũ appellatum. Cerussæ un. XX. salis fossilis dra. VII. nitri quadrantẽ & semunciã, olei ueteris trientẽ, aceti heminã I. omnia simul coquito donec nõ amplius inquinent. Aliud sine molestia rumpens. Cerę, nitri, sing. dodrãtem & semunciã, fecis uini ustæ un. XIIII. auripigmenti dra. VII. olei antiqui lib. II. liquabilia liquefacito, & ad arida trita ammisceto. Aliud ad strumas, ac omnẽ duritiã: aut enim discutit, aut mollit, & rũpit, purgatq; ac sanat. Succi potamogitonis, stratiotæ, ceparũ acerrimarũ, ceræ, propolis, pollinis tritici, sing. un. XVI. fermẽti acidi, serapiadis tritesticularis, sing. sexuncẽ, tragacanthæ, resinæ pinus, sing. quadrãtem. Aliqui etiã horũ sexuncem adijciunt, galbani, opopanacis, olei antiqui, sing. dodrãtem. Tragacanthã in parte aliqua succorũ madefacito, similiter opopanacẽ, & galbanum seorsim madefacito ac terito. & his postea fermentũ cum succis subactum ammisceto: postea oleo & resinæ liquatis & excolatis, propolim emollitam adijcito, & ad hæc tritici pollinẽ inspergito & unito: postremũ omnia in mortariũ trãslata manibus probè subigito. Aliud, abscessus dissipãs, uel rũpens. Vitrũ, specularis pręsertim lapidis minutissimè tritum, & thus, ęquis partibus cũ aceto probè trita, pęna illinito. Ruptoriũ efficax. Bulbũ Aphricanũ, nasturtiũ, nitrũ, fimũ colũbinũ, ficus aceto pręmaceratas, axungiã depurgatã, æquis portionibus oĩa cũ melle ad emplastri formã subigito, ac imponito pro partis ratione, quã rũpi uoles. Aliud, discutiẽdi ac extrahendi uires habẽs. Ad strumas & gutturis tumorẽ mirũ in modũ cõmodũ: olei ueteris lib. III. plũbi lib. II. coquito simul donec nõ amplius inquinẽt, deinde terebinthinę, galbani, sing. sexũcem, ammoniaci thymiamatis sextãtem ammisceto, ac utitor. Aliud Oribasij. Candidum canis stercus terebinthina excipe, & impone.

Emplastra discussoria & attractoria. Cap. XVIII.

Qui cõpositorũ pharmacorũ facultates descripserunt, quędã emplastra attractoria appellauerũt, sicut quędã discussoria: aliquibus uerò testimonium præbuerunt utriusq; facultatis: sunt eñ uicinæ inter se facultates, attractoria ex profundo, & discussoria attractorũ. Nam quę attrahũt, omnino etiã discutiunt, & quę discutiũt, etiã attrahunt. Et pędominatur in discussorijs quidẽ medicamẽtis facultas discussoria. In attractorijs uerò attractoria: attractoria porrò ex simplicibus cõposita sunt, quæ uim habent humorũ superfluitates ex profundo ad cutem attrahendi. Discussoria autẽ ex his quę uim habẽt discutiendi attracta. Quò itaque emplastri forma fiat, alij spuma ar-

gēti miscetur, alij resina, alij oleum, alij cera, alij pix: quum talia neq; discussoriā memorabilē, neque attractoriā uim habeāt, quemadmodum propolis, galbanū, calx, medullæ, asiæ petræ flos, spuma nitri, acetum, piper, sinapis, herba lanaria, sal cibarius & ammoniacus, & multa huiusmodi quæ in superioribus Sermonibus de simplicibus cōmemorauimus. Cęterū aliqui adstringentia medicamēta attractorijs ammiscuerunt, ueriti id quod fieri solet, in his quibus superflui sunt humores: attrahūt enim aliquādo plus quàm cōuenit, ut ne solū ex parte quæ curatur à profundo attractionē faciāt, sed etiā ex omnibus circūsitis eliciāt. Eius uerò meminisse oportet, quod suprà de incarnātibus medicamētis relatum est, attractoria & discussoria, & quę magis quàm oportet detergēt, omnia fieri incarnātia per cerati ammixtionē, ita ut his quæ fortia sunt, amplius, quæ uerò debilia, minus de cerato ammisceatur. Atq; hac ratione diuturna ulcera cicatricē respuētia, putrida & serpētia, per emplastra ex sale, ac reliqua huiusmodi, cerato ammixto repurgātur, & cicatrice includuntur. At si medicamento attractorio aut discussorio ammixtū fuerit aliquod adstringens, eo pharmaco nō est utendū ad incarnandum, eò quòd facultas adstringendi, ad uulnera quidem glutinanda, & sinus, & ad ulcera cicatrice includenda utilis est, uerum inutilis ad incarnādum: cęterum emplastra attractoria ac discussoria faciunt ad omnes panos, ac inflammationes induratas, ad furunculos, strumas, atheromata, hominum ferarumq; morsus. glutinant etiā sinus, quibus asperi aut flaccidi ac marcidi calli insunt. Podagricis itē ac arthriticis in declinatione auxiliantur. Frigidos enim & crassos humores ab articulis exugunt. Et si discussoria ac attractoria medicamenta in memoriā reuocaueris, tum suprà relata, tum describēda, facilè fuerit eorum utilitatem ac usum comperire. Emplastrum, ad omne panorū genus discutiendū & attrahendum, quod ab abscessu etiā in pus trāsmutato, citra cutis cęsurā, pus uelut per colum exugit. Desiccat etiā sinus forinsecus impositū efficacissimè. Radicū siccarum hyoscyami, & cucumeris syluestris, farinæ ordei, singulorū quincuncem, terito & cribrato, ac hyoscyami succo aspergito, & in pastillos cogito, eosq; in umbra quotidie uersando siccato, & usus tēpore aqua diluito, ac crassius illinito. Ego uerò inquit, etiā corticum radicis capparis dra. II. & succi sycamini dra. I. si habere potui, adieci. Emplastrū attractoriū album. Ad strumas ac parotidas & particulares abscessus. Facit & ad fistulas ac ægilopas, ut citra sectionē liberet. Facit & ad fluida ac ægrè curabilia, & ad hydropicos. Spumæ argenti, cerussæ, salis, singulorum drac. LXXX. olei ueteris libras duas, singula seorsim trita cū oleo in mortario subigito, tum in ollā coniecta, assiduè agitādo coquito, donec nō amplius inquinent, & in mortarium trāslata frigefactaq; probè tundito, mollito, ac utitor. Aliud, occultos abscessus discutiens, rosaceo dilutum duritias dissoluens, uetera ac putrida ulcera repurgans ac incarnans. Cerussæ, ceræ, singulorum lib. II. olei ueteris libras III. atramenti sutorij, salis cōmunis, singulorum sexuncem, nitri lib. I. aceti quantum satis est, cerussam cum oleo ad bonā compagē coquito, deinde ceram adijcito, & hac liquata ad arida trita in mortarium diffundito, & omnia probè subigito, unito, ac utitor. Aliud, attrahens, rumpens, ac cicatricem inducēs. Picis siccæ, picis liquidæ, propolis, æquales portiones cōmittito ac utitor. Aliud attractorium, huic Philagrius testimonium præbet. Iridis, mānæ thuris, spumæ nitri, pumicis, singu. drach. VIII. ammoniaci thymiamatis drach. XXV. galbani drach. VI. cachryos drach. XII. ceræ dra. C. olei lib. II. æstate uerò unc. XV. ceræ cum oleo liquatæ ac excolatæ, ammoniacū tritum adijcito, & eo liquato galbanum præmollitū addito, & ab igne ablata aridis minutissimè tritis ammisceto, ac simul commollito.

Andromachi Melinum, abscessus profundos resorbet, & habet exactam ponderum proportionē. Facit ad strumas, ganglia, meliceridas, atheromata, panos, parotidas, furunculos. Perforat abscessus, fistularum callos atterit, sinus glutinat. Cerussæ, salis fossilis, olei antiqui, sing. lib. I. ceræ, colophoniæ, singulorum quincuncem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, opopanacis, galbani singul. unciam I. Sal tritum, & cribratum, ad minutissimum puluillum redigito: deinde cum aqua marina præsertim probè subigito, & cerussam simul terito: deinde oleum affundito, & omnia probè unita ad bonam compagem coquito, & adiecto ammoniaco bullire sinito, donec non amplius inquinent. Postremum liquabilia liquata cum galbano & opopanace madefactis ac præmollitis ammisceto. Aliud, ad strumas, gangrænas, antiqua, & chironia ulcera.

Spumæ argenti, olei antiqui, auripigmenti, sing. lib. I. Spumā argenti cum oleo coquito, donec nō inquinet, & ab igne ablatis, auripigmentum cum olei sextāte tritum adijcito, & ebullire sinito, donec medicamentū nigrescat, & postea in mortariū translatum primū pistillo, deinde manibus diligēter subigito ac utitor, ad strumas quidē ac duritias sincero & meraco: ad podagras uerò & ulcera, cum oleo diluto. Facit & ad carbunculos. Aliud attractoriū, Oribasij. Spumę argēti, cerussæ, nitri, ceræ colophoniæ, ammoniaci thymiamatis, singulorū trientē, olei ueteris lib. III. spumā argēti, cerussam, nitrū, oleū, cum lixiuij è cinere ficulneo libris duabus coquito, donec nō amplius inquinent, deinde ammoniacum tritū, postea cerā, mox colophoniā adijcito. Præstat tamē pro nitro, spumam nitri inijcere. Aliud, ad strumas, gāglia, parotidas, mammarum abscessus, mirificè efficax: tumores enim dissoluit, & impactum humorē per occultos meatus educit; sinus agglutinat, fistulas & ægilopas citra sectionem curat. Cerę, terebinthinæ, nitri fului, olei ueteris sing. lib. I. aquæ heminā I. Andromachus pro aqua lixiuium ponit. Nitrū tenuissimè terito per se, & mox cū aqua, ut penitus diluatur, & postea in fictili coquito, & coopertū per interualla uersato, & post sedatū feruorē, liquabilia liquefacta affundito, assidueq; agitato donec nō amplius inquinēt, & in mortariū translata, frigefacta probè emollito. Aliud, quo Menecrates utebatur. Ad strumas ac mammarū duritias, peculiare auxiliū: tumores enī discutit, & ferè non rumpit, sed tenuissimas riumulas infert, per quas uelut per colum impactus humor excernitur. Sinus etiā glutinat, & ad cicatricē perducit. Ceræ, terebinthinæ, spumæ nitri, galbani, resinę pinus, olei antiqui, sing. lib. I. cineris quercini ac ficulnei, singulorum sextarium unū. Pēdet autē cineris sextarius unc. X. Liquabilia liqua

ta ac excolata coquito, deinde galbanum præmollitũ adijcito, & ab igne ablatis cineres ammisceto, & probè subigito, & utitor, ita ut primum quinta die, postea tertia exoluas, donec tumor perforetur. Deinde uerò quotidie soluas ac cures. Aliud attractoriũ ac discussoriũ efficax. Abscessuũ humores citra ruptionẽ per cæcos meatus uelut excolat, ac diffundit. Olei antiqui unc. XXII. ceræ albæ uncias XV. aphronitri albi quadrãtem, terebinthinæ librã I. lixiuij è cinere querneo aut ficulneo sextariũ I. spumã nitri, siue aphronitrum cũ lixiuio per pistillum ad strigmẽtitiã compagem terito. Cerã uerò cum oleo liquefacito, & terebinthinã ammisceto, & ab igne ablatis, assiduéq; uersatis ac frigefactis, spumam nitri ammisceto, subigito, ac residuũ lixiuium paulatim adstillato. Aliud, Dionysia inscriptum. Hierę Cappadocis confert ad relatas affectiones, & ad mammarum ac aliarum partium induratas inflammationes præcipuum est. Ceræ, terebinthinæ, mãnæ thuris, spumæ nitri albi, sing. lib. I. olei antiqui lib. II. aquę siue lixiuij coactiliariorum sextariũ I. misyos crudi sextãtẽ. Misy & spumam nitri cum dimidia lixiuij parte terito. Ceræ uerò cum oleo liquatæ terebinthinã adijcito, ac paulatim ad compagem coquito. Et ablatis ab igne, mannam thuris inspergito, & assiduè agitãdo frigefacito, & ad reliqua prius trita ammisceto, residuũ lixiuij paulatim instillãdo, donec totum fuerit absumptum. At ubi inflãmatione discussa, & dolore sublato, durities aliqua restiterit, hoc medicamẽtum remouebis, & pro eo melinũ, aut Venus inscriptum, aut aliud emolliens ac discutiens adhibebis.

Aliud attractoriũ ac discussoriũ, longo usu cognitum. Colophoniæ lib. I. ceræ sesquiunciã, nitri sexuncem. Olei hyeme quidem cyathũ I. æstate uerò dimidiũ. Nitrum cum aqua, uel posca, uel aceto tritum, prout res postulat, cum liquabilibus liquatis cõmisceto, ac manibus subigito, obseruando ne nimia aquę copia ad nitrũ affundatur, & in pastillum cogito. Facit hoc ad carbunculos, furunculos, strumas, abscessus, fistulas, ęgilopas. Humorẽ per cæcos meatus citra ruptionẽ exugit, ut emplastro impactus uideatur. Emplastrũ Piscatorium inscriptũ. Nitri unc. I. salis cõmunis, cerussæ, singulorum drac. VIII. propolis drac. XXIIII. galbani drac. VIII. medullæ ceruinæ lib. I. olei ueteris lib. II. aristolochiæ unc. I. Erit autẽ medicamentum præstãtius, si pro oleo medulla sumatur, ut sint medullæ lib. III. Aliud Piscatoriũ, lõgo usu constans. Nitri dra. XVIII. stercoris columbini, salis cõmunis, cerussæ singulorũ dra. VIII. Aristolochiæ rotundæ drach. XVIII. propolis dra. XXIIII. galbani dra. XXVIII. medullæ taurinæ, olei antiqui, singulorum lib. III. Cerussam, sal, nitrum, singula seorsim trita, ad emplastri compagem simul coquito, & postea propolim ac galbanum adijcito, & ablatis ab igne, stercus columbinum & aristolochiam ammisceto. Aliud, ad strumas, & reliqua huiusmodi usu cognitum. Ceræ libr. I. colophoniæ dextãtem, auripigmenti, galbani, opopanacis, myrrhæ, halcyonij; sing. unc. I. adarcæ sextantem, floris salis, misyos, singul. sesquiunciam; atramenti sutorij, aluminis scissi, singul. sextantem, & scrup. VI. aluminis rotundi, aluminis liquidi, singul. unc. I. & scrup. III. sulphuris uiui sextantem, & scrup. VI. nitri drachm. XVIII. salis communis drachm. XLII. terebinthinæ quadrantem, olei lib. I. aquæ marinæ lib. I. & sextantem. Colophoniam cum oleo dissoluito, deinde ceram, mox terebinthinam adijcito, & simul ebullire sinito, & ab igne ablata, ad arida prius seorsim, & postea simul cũ aqua marina trita ammisceto, subigito ac utitor. At uerò ubi superficiem ignitã, & locum ruptum uideris, infrà scriptum emplastrum adhibeto. Spumæ argenti, plumbaginis, singulorum lib. I. picis siccæ, galbani, chalcitidis crudę, æruginis, squamæ æris rubri, mannæ thuris, singulorũ drac. XXII. salis assati, uisci, singulorum drachm. LXXII. olei lib. II. Spumam argenti, plumbaginem, chalcitidem, squamam, cum oleo coquito donec nõ inquinent, & ad compagem redacta fuerint. Deinde liquabilia ammisceto, simulq; paulatim bullire sinito. Postea uiscum adijcito, & demum arida addito, ac frigefactum medicamentum manibus subigito, ac utitor, usque ad sanationem.

Emplastrum Nechepsonis, è cupresso. Cap. XIX.

Facit ad strumas, tumorem gutturis, parotidas, omnẽ duritiam, & totum laxorum tumorum genus. Cupressi folia uirentia in uigore minutissimè terito, uino insperso quod à uinaceis post primi uini collectionẽ exprimitur, efficitq; solidi strigmenti crassitudinẽ, ac locis affectis imponito: omnem enim tumorem discutit, & si strumis imposueris, tertia die soluito, strumasq; cõtractas, & uicinas ac incũbentes partes desquamatas cõperies. eas itaq; digitis exprimito ac dissoluito, & medicamẽtũ rursus adhibeto, ac tertia die rursus soluito, iterũq; ualidissimè exprimito, & tertio medicamentũ adhibeto, ac similiter exoluito. Intra septẽ enim aut summũ nouem dies, strumæ abolebuntur. Vtere hoc auxilio uelut admirãdo, & tanquã naturalẽ quandã proprietatẽ habente, aduersus hanc affectionem. Nã si aliquid ammiscere, aut aliquo modo ipsum permutare uolueris, magis officies quàm proficies. Facit & ad gutturis tumorẽ extra fauces prominentẽ, & est eodem penitus modo adhibẽdũ cum digitorum pressione, uelut diximus: contrahit enim ac discutit, siccatq; ac tumorem extirpat, & uasa materiã ad affectum locum afferentia cõstringit. Confidenter igitur eo utaris: promissionibus enim nostris experimentum testimoniũ dabit. Emplastrũ è Cappari, Oribasij. Plumbaginis, olei antiqui, sing. lib. II. salis communis lib. I. ceræ sexuncem, resinæ pinus trientem, squamæ æris, corticum radicis capparis, singulorũ quadrãtem. Aristolochię rotundæ sextãtem, propolis tãtundem, galbani unc. I. Squamam & plumbaginem tusas ac cribratas, & sal primum seorsim, deinde simul cum his tritum, cũ oleo in mortario probè subigito, & in ollam coniecta coquito, donec nõ amplius inquinent. Deinde cerã, resinã, propolim, liquatas ac excolatas, & mox galbanum adijcito, & ablatis ab igne aristolochiam ac cortices capparis tritas inspergito, unito, frigefacito, emollito, ac utitor. Facit ad duritias, coxendicum affectiones, hemicraneas, ac hydrocephalam in pueris aquosam capitis affectionẽ: abrasis enim capillis capiti impositum, humorem exugit. Glutinat etiam sinus: aliqui etiam sine cera præparant. Emplastrum ex Agarico, occultos abscessus & omnem humiditatem resorbens. Ceræ, colophoniæ, picis, spumæ nitri, thuris, agarici, singulorũ lib. I. terebinthinæ, uisci quercini, singulorum sexuncem, medullæ

ceruinæ trientem, œsypi quadrantem, grani cnidij, pyrethri, galbani, singulorum sextantem. Liquabilia liquato & excolato, & ab igne amotis uiscum adijcito, eoq; liquefacto, arida ammisceto, subigito, ac utitor.

Apochymatis præparatio, Oribasij. Cap. XX.

Picis aridæ lib. I. picis liquidæ, ceræ, singulorũ trientẽ, resinæ pinus sexuncem. Omnia liquata & excolata in peluim aquæ marinæ siue communis plenã mitti to, & manibus uelut pastillũ subigito ac utitor. Emplastrum eiusdem, ad collisa, mitiganda, irrigationis uicem supplens. Spumæ argenti lib. II. strigmentorum balnei excolatorum lib. VII. aquæ marinæ è pelago haustæ sextarios II. colophoniæ unc. XVI. ceræ sextantem, squamæ æris quincuncem. Spumam argenti, squamam, strigmenta, aquam marinam simul coquito, & arundinibus uirentibus agitato, donec non amplius inquinent. Deinde cerã ac resinã adijcito, & rursus ad bonam compagem coquito, & irrigationis loco utitor. Ego uerò etiam olei libr. II. adijcio. uerum inter emolliẽtia emplastra Oribasij, hac serie reperitur. Strigmentorũ lib. III. s. aquę marinę, olei antiqui, spumę argenti, colophoniæ, sing. lib. II. ceræ lib. I. æris usti, ammoniaci thymiamatis, singulorum sextantem. Facit inquit, ad duritias, & præparatur uelut dictum est.

Cerata utilißima. Cap. XXI.

Basilicũ tetrapharmacũ. Cerę, colophonię, picis, adipis taurini, æquales portiones. Macedonicũ. Cerę, colophoniæ, picis, adipis taurini, thuris, æquales portiones. Liquabilibus liquatis & ab igne amotis, thus inspergito ac infarcito. Macedonicũ Azanitæ, ad multa commodum & insigne. Picis siccæ unciam unã, ceræ quadrantem, adipis suilli antiqui & expurgati sexuncem, adipis taurini, œsypi, singulorum quadrãtem, resinæ pinus siue piceæ quincuncem. Liquefacito ac utitor. Facit ad omnia maligna, ad gãgrænas, fistulas, uulnera recentia, ambusta, perfrigefacta, uelut acopon lassitudini eximendæ destinatum. Est & pessus mollitorius. Conuenit etiam ad uteri ulcera, panos, parotidas. Et ubi caua fuerint ulcera, maiori eius copia utendum est. Vbi uerò propè cicatrix inducta fuerit, pauciore. Aduersatur huic pharmaco oleum, quare hoc uitabis. Maximè autẽ facit in his quibus plaga circa neruos aut musculos est.

Heptapharmacum laxans, suppurans, incarnans. Cap. XXII.

Cerussæ bessem, spumæ argenti triẽtem, ceræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, thuris, singulorum sextantẽ. Liquabilia liquata cum aridis unito, atq; usus tẽpore medicamenti quidem ac ceræ singul. unc. I. olei uerò rosacei trientem accipito ac utitor. Quòd si laxandi uim intendere uolueris, oleum irinũ aut sicyonium, aut gleucinum sit, & maiore copia sumatur.

Enneapharmacum, Hori Mendesij. Cap. XXIII.

Hoc suppurat & laxat, præcipuè neruis per cõsensum affectis. Ex eodẽ fit & pessus, siue pessarium ad sedis affectiones cõmodum. Adipis anserini, uitulini, butyri, medullæ ceruinæ, ceræ, terebinthinæ, olei rosacei, cicini, mellis, singulorum portiones ęquas liquefacito, unito ac utitor.

Emplastrum Philosophi. Cap. XXIIII.

Facit ad calcitratus, uulneraq; tumida. Rũpit, pus educit, cicatricem inducit. Hyoscyami perdicij, & sideritidis folia recentia, æquis portionibus conterito, & panem siligineum tusum ac cribratum, unius herbæ portione adijcito, omnia simul cum axungia subigito, & ad emplastri formam redigito, & utitor uelut admirando.

Oesypi præparatio. Cap. XXV.

Huius quidem optimam præparationẽ in secundo libro descripsimus: ex lanis enim succidis paratur. uerum ubi illud haberi non potest, accipe hoc quod ita parari solet. Meliloti triẽtẽ, cardamomi, hyssopi herbæ, singulorũ sextantem, lanæ succidæ ex alis ouiũ sumptæ trientem, colophoniæ, ceræ, resinæ pinus, singulorum dextantem. Olei dulcis lib. II. aquæ sextarios III. melilotũ, cardamomum, lanam, & hyssopum, per triduum aqua macerato, deinde ad tertias coquito, & excolato. Postea liquabilia liquato ac excolato, & succum ac oleum ammisceto, & omnia simul ad succi consumptionem ebullire sinito.

Emplastrum Manus appellatum. Cap. XXVI.

Hoc emplastrum à quinque rerum speciebus quas recipit, Manus appellatur. Colophoniæ lib. V. ceræ libr. IIII. resinæ pinus lib. III. adipis taurini lib. II. butyri lib. I. liquefacito ac utitor.

Emplastrum Bromium appellatum. Cap. XXVII.

Fœni græci, seminis lini, succi althęæ, singulo. libr. I. simul ad succi consumptionem coquito. Et colophoniæ, resinæ pinus, singulorum quadrantem, cerę sexuncem, galbani trientem, liquefacito & ammisceto ac utitor. Aliud optimũ. Seminis lini, althęæ, fœni græci, singulorũ trientẽ, in duobus aquæ sextarijs macerato, & de expresso succo sumito lib. I. cerę lib. I. resinæ pinus, colophoniæ, singulorũ sexuncẽ, galbani sextantem, opopanacis unc. I. præpara & utere.

Emplastrum ex ouis. Cap. XXVIII.

Spumæ argenti, cerussæ, singulorum trientem, cadmię sextantem, ceræ libram I. rosacei lib. II. ouorum candida X. metallica cum aqua ac uino terito, deinde cũ ouorum candidis subigito, & liquabilibus liquatis ammisceto, unito, ac utitor.

Parhygrum Galeni. Cap. XXIX.

Spumæ argenti, cerussæ, singulor. lib. I. olei purissimi, aquæ, singu. libr. II. Ego uerò, inquit, sæpe olei quidem lib. I. adipis uerò anserini sexuncem ammisceo, aut si is desit gallinacei, aut hoc quoq; deficiente, suillum recentem accipio. Omnia simul ad prunas fumum non edentes citra solidam compagem coquuntur, & in decocturæ fine, aliquãdo etiam amyli sexuncem adijcio. Si itaque adipem receperit hoc medicamentum, maiorem mitigandi uim acquirit, & dolores ex uulnere inflammato obortos sedat. Sed ad cicatricem inducendam inutile est. At uerò aquam addere frigiditatem satis constat.

Emplastrum ex ouis, Oribasij. Cap. XXX.

Ceræ unc. I. spumæ argenti, cerussæ, amyli, singulorũ sextantem, oua numero IIII. rosacei lib. I. oua in pręparatione postremum addantur.

Parhygrum Oribasij. Cap. XXXI.

Facit hoc ad spontanea ulcera in corporibus delicatis. Adipis suilli recentis deuncem, ceræ sexuncem, cerussæ, spumæ argenti, singul. unc. XV. liquida cum aridis committito. Facit & ad ulcera serpentia. Et cum rosaceo dilutum uuluarum ac sedis affectionibus medetur, & malignas faciei pustulas curat.

Emplastrum

Emplastrum Rosaceum inscriptum. Cap. XXXII.

Hoc mammarum duritias discutit, & est ad sedis affectiones efficacissimum, si cum rosaceo, aut myrteo oleo diluatur. Spumæ argenti, cerussæ, adipis suilli recentis, singulorum sexũcem, olei ueteris sesquilibram, myrrhæ drach. IIII. ouorum crudorum uitellos duos. Reliquis ad bonam compagem coctis, ac frigefactis, oua cum uino albo trita ammisceto, & utitor hoc medicamento aliquando sincero, aliquando diluto.

Emplastrum Phycotyche appellatũ. Cap. XXXIII.

Ad omnia ulcera, & præcipuè in sede cõmodum est hoc emplastrũ. Croci unc. I. cerussæ, spumæ argenti, medullæ ceruinæ, adipis anserini, ceræ, singulorum sexuncem, rosacei uncias XXXVI. ouorum candida XXX. uini quantum satis est.

Emplastrum Sphærium appellatũ. Cap. XXXIIII.

Hoc irrigationis uicem supplet. Facit ad desquammata, excoriata, intertrigines, ambusta, ad flagellatos, ad tibias collisas. Spumæ argenti, cerussæ, calcis uiuæ, singulorum quadrantem, ceræ sesquunciã, nitri unc. I. olei rosacei unc. I. Aridis minutissimè tritis liquida ammisceto, & sphæria, hoc est, pilulas formato. Vsu uerò expetente olei sexuncem, rosacei quadrantem, ceræ sextantem, ad prunas liquefacito, & medicamenti sextantem adijcito, spathuláque agitato, & ubi frigefactum fuerit medicamentum, cum aquæ dodrante contundito.

Emplastrum pentatheton. Cap. XXXV.

Ceræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, calcis uiuæ, æquales portiones. Liquabilia liquato, & calcem adijcito. Vsus autem tempore olei sexuncem, ceræ sextantem, olei sicyonij quadrantem, liquefacito uelut proximè dictum est, & medicamenti sextantem adijcito. Facit ad uibices flagellorum, ad cutem excoriatam, & ad collisa, ac cætera huiusmodi.

Emplastrum ex Ochra. Cap. XXXVI.

Easdem cum prædictis uires habet etiam hoc. Ochræ lib. II. cretæ, ceræ, singulorũ libr. I. colophoniæ, picis, resinæ pinus, singulorum libr. I. spumæ argenti, terebinthinæ, singulorũ bessem, olei libr. II. arida cũ uino terito, & liquabilia liquata ammisceto, & in massas efformato. Vsu uerò postulãte, ceræ lib. I. olei ueteris lib III. liquefacito, & excolato, & medicamẽti lib. I. ammisceto, & uino adstillato cõtundito.

Emplastrum Telamonium. Cap. XXXVII.

Hoc carbunculis medetur. Dilutũ sinus siccat, & cicatricem inducit. Spumæ argenti, calcis uiuæ, ceræ, resinæ pinus, singulorũ dodrantẽ, cerussæ un. XXV. olei sesquilibrã. Spumã argenti cum oleo ad compagem coquito: deinde ceram, ac resinã adijcito. Postea calcem, & cerussam minutissimè trita ammisceto, ac utitor. Et ad carbunculos quidẽ linteo inductum imponitur. Ad reliqua uerò, rosaceo aut myrteo oleo ad strigmentitiã compagem dilutum adhibetur.

Pilarium ex recremento argenti. Cap. XXXVIII.

Recrementi argenti sexuncẽ, ceræ, adipis taurini, singulorũ quincuncem, colophoniæ trientẽ, picis, olei, singulorum sextantẽ. Argenti recrementũ uino, aut fœni græci succo teritur. Quòd si non posit haberi argenti recrementũ, plumbaginem pro eo accipimus. Facit ad desquamata, ac excoriata, & his similia.

Emplastrum ex pompholyge. Cap. XXXIX.

Hoc longo usu constat eunuchorum, mulierum, puerorum, ac aliorũ mollium corporum ulceribus cõuenire, ad cicatricem citra dolorẽ inducendam, & ad cancerata ulcera tutò adhibetur. Cerussæ, spumæ argenti, pompholygis, singulorũ sextantem, cadmiæ trientẽ, medullæ ceruinæ quadrantẽ, ceræ, olei rosacei, singul. lib. I. olei myrtei sexuncẽ. Metallica trita, ac cribrata, & cũ uino subacta, liquabilibus liquatis ammisceto, ac utitor. Aliud Archigenis, & Oribasij. Pompholygis, cerussæ, spumæ argenti, singulorum unc. I. ladani sextantẽ, acaciæ trientẽ, ceræ quadrantem, olei myrtei bessem, ouorũ assatorum uitellos IX. uini quod satis est. Aliud Oribasij. Spumæ argenti, cerussæ, singul. sextantẽ, pompholygis unc. I. croci un. I. ceræ un. I. adipis anserini quadrãtẽ, ouorũ assatorũ uitellos IIII. Rosacei, uini, quod satis est.

Emplastrum rutaceum. Cap. XL.

Hoc ad fistulas scabras facit. Cadmiæ, spumæ argenti, recrementi argẽti, sulphuris uiui, singulorum sextãtẽ, aluminis scissi, rutæ uiridis, singulorũ un. I. ceræ bessem, olei myrtei lib. II. uini quantum satis est.

Ceratum è perdicio. Cap. XLI.

Facit ad sinus. Foliorum perdicij lib. II. ceræ, colophoniæ, olei, singulorũ libr. I. Herbã exactissimè terito, & liquida ammisceto, & in mortario unito. Hoc in aliquibus ob nimiam uim repellendi, uicinos locos inflammat, & materiam eò colligit. Quod ubi contigerit, ad locum quidem inflammatum, idem medicamentum imponito: uerùm ad sinus osculum emplastrum è lolio, aut quod Venus inscribitur, aut quoddam attractorium adhibeto.

Ceratum è succo betæ. Cap. XLII.

Facit ad uulnera inflãmata, ad achoras capitis ulcuscula, & ad ambusta. Ceræ libram unam, olei sesquilibram, liquato, ac excolato, & ab igne ablatis, betæ succum quantum imbibere possunt affundito, & in mortario subigito. Præstat autem paulatim succum cerato instillare. Aliud è succo plantaginis, ad inflammationes, & sinus. Ceræ lib. I. olei lib. II. s. succi plãtaginis quantũ satis est. Ceratum liquefactum & in frigidã aquam diffusum, aqua sæpe permutata probè lauatur, & postea in mortario pistillo tunditur, ac subinde plantaginis succus paulatim instillatur, quantũ eius imbibi potest. Ceratũ Myrteum, ad oculorum inflammationem, & cicatricem inducendam, ad intertrigines, ac scabiosas affectiones commodum. Ceræ lib. I. olei myrtei lib. II. plumbi usti sexuncem, cerussæ, spumæ argenti, syrici, singulorum unc. I. uini quantum satis est ad conterendũ. Melinum cicatrices inducens. Chalcitidis crudæ sexuncem, cadmiæ quadrãtem, ceræ lib. I. olei myrtei lib. I. uini quod satis est.

Ceratũ ex sandyce, Homo appellatũ. Cap. XLIII.

Hoc ulcera diuturna, ac maligna, & in tibijs oborta, solum per se adhibitum ad cicatricem perducit. Sandycis lib. I. olei dulcis lib. II. coquito, donec non amplius inquinent, & utere confidenter.

Emplastrum ex allijs. Cap. XLIIII.

Hoc uim attractoriã habet. Facit ad omnẽ duritiã, abscessus, furunculos, strumas, inguinũ tumores, fistulas, impetigines humidas, mammas induratas. Ceræ lib. II. colophoniæ sexuncem, medullæ ceruinæ tãtundẽ, nitri albi bessem, allia uiginti, olei lib. IIII. Allia depurgata in oleo coqto, donec torresiãt, deinde ad oleũ excolatũ liquabilia adijcito, & postea

nitrum tritum adijcito, ac utitor. Nos uerò ita præparamus; Ceræ, colophoniæ, olei, singulorum quincuncem, nitri sexuncem, medullæ ceruinæ sextantē, alliorum nucleos XXX. præpara & utere, præsertim ad fistulas: humorem enim attrahit, quem quotidie crebro detergere oportet. Hoc solū citra alterius opem extrahit, incarnat, & cicatricem inducit. Aliud Oribasij, ad pustulas, intertrigines, ambusta ab igne, perniones non exulceratos, ad bullas nondum apertas, ad cutis tibiarum excoriationem, ad ulcera antiqua, & proserpentia sub cute. Recrementi plumbi trientem, aut quadrantem ad ceratum ammisceto, quod habet ceræ bessem, aut dextantem, adipis suilli recentis, olei myrtei, singulorum sextantem, aut quadrantem. Quòd si cicatrix inducenda est, absque adipe præparetur.

Emplastrum è scilla, Asclepiadæ. Cap. XLV.

Hoc ad fistulas, sinus, nomas, & putredines facit. Vlcerum eminētias contrahit, ad fistulas angusta oscula habentes collyriū ex eo formatū inditur. Si uerò lata ac ampla fuerint oscula, rosaceo dilutum adhibetur, eloto prius sinu siue fistula cum posca, aut uino mulso, iniectum, locusq; emplastro munitur, ac deligatur: hoc enim modo incarnat, ac replet fistulosa capitis ulcera. Cōuenit & nomis, si membrana non fuerit denudata. Idē sincerū ad capitis fracturas adhibetur, & ad anhelosos ac orthopnoicos amplis splenijs inductum pectori imponitur; cōuenitq; omnino ubi ad superficiem materias attrahere uolumus. Scillæ repurgatæ quincuncē, squamę æris, iridis, singulorū quadrantē, myrrhæ drach. XVIII. ammoniaci thymiamatis drach. XII. galbani, picis liquidæ, styracis, æruginis, resinæ pinus siccæ, aristolochiæ, singul. sexuncem, ceræ unc. XX, terebinthinæ triētē, olei ueteris lib. II. aceti acerrimi sextarios IX, aut quod satis est. Scillā ad solem æstiuū tundito, & acetū paulatim instillato, quantū satis ad exactè terendam. In alio autē mortario squamā æris, & ęruginem cū aceto diutissimè terito, & arida trita, ac cribrata adijcito. Postea ammoniacū, styracem, myrrham, galbanū addito, & instillato aceto simul probè cōterito, deinde liquabilia liquefacta, iride ac aristolochia inspersis, frigefacito, & ad reliqua ammisceto, subigito, ac utitor. Ad fistulas quidem & ossa corrupta, collyria ex eo formata indens, uerū ad ulcera repurganda sumito medicamēti trientem, ceræ sextantē, rosacei quadrantem, & pro repurgationis ratione aliquid de medicamēto detrahito, & cerato adijcito, donec cicatrix inducatur, ita ut postremum quū iā absoluēda est cicatrix, medicamenti un. I. olei rosacei, aut myrtei dodrātē, & cerę triētē cōmisceas.

Emplastrum ex pompholyge, Hieræ Cappadocis. Cap. XLVI.

Hoc ad sedandos dolores, ac inflāmationes facit, præcipuè ad ulcera maligna, ac cancerata, antiquaq; ac cicatricem non recipientia. Facit & ad ambusta ab igne. Rosaceo, aut myrteo oleo dilutū cicatricem inducit, & butyro dilutū incarnat. At cum rosaceo ad omnes sedis affectiones cōmodum est. Cadmiæ botryitidis lotæ dra. VIII. pompholygis lotæ dra. VII. plumbi usti, & loti drach. IX. thuris drac. IIII. cerussæ lotæ drac. IX. spumæ argenti lotæ drach. VIII. ceræ albæ drach. C. terebinthinæ chiæ drach. VII. olei myrtei drach. CLXX. Arida trita & cribrata, in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo, cū uini sextarijs IIII. terito: cæterū in uino hoc, infrà scripta polentæ modo contusa, per diem ac noctem præmaduisse oportet. Iridis, meliloti, aristolochiæ, capitulorū papaueris, seminis hyoscyami albi, singulorū drach. VIII. cum hoc itaq; uino excolato, metallica sicut diximus sunt conterenda, usq; ad mellis compagem, & deinde oleum myrteum adijciendum, quo illitionis spissitudo fiat. Postea uerò omnia in ollam nouam coniecta lento igne ad emplastri formam, & terebinthina adiecta medicamentum ab igne tollito, ac frigefacito, subigito, & utitor.

Emplastrū nigrū, Essentia appellatū. Cap. XLVII

Facit hoc ad duritias, ad articulos, & costas fractas, gāglia, strumas, & tumores dissoluit. Tibiarū ulcera chironia & fistulas curat. Facit ad morsus ferarum. Aquæ inter cutem molem delet. Clauos sanat, aculeos extrahit. Splenicis, podagricis, hepaticis prodest. Spumæ argenti, cerussæ, æruginis rasæ, singulorum quadrantem, squamæ æris sextantem, thuris masculi sextantem, & semūciam, bituminis Iudaici bessem, terebinthinæ quadrantem, ceræ flauæ, picis aridæ, singulorum libr. III, olei antiqui lib. I. lapidis gagatæ, lapidis asij, aluminis scissi, magnetis uiui, myrobalanorum, singulorum quandrātem. Spumam argenti, cerussam, squamam, æruginem, bitumen, & thus, omniaq; arida tundito, & in mortario aceto paulatim instillato, ad strigmētitiam spissitudinem terito, deinde ceram, picem, oleum, ac reliqua liquabilia liquata ammisceto, unito, ac utitor.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE IN DECIMOSEXTO SERMONE AETII CONTINENTVR.

Signa

AETII

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE EX VETERIBUS MEDICINAE, TETRABIBLI SIVE QUATERNIONIS QUARTI, SERMO QUARTUS, ET EX ORDINE XVI.

De conceptus, ac partus ratione, & de affectionibus muliebribus uteri præsertim & mammarum. Item de unguentorum pretiosorum, & potionum, ac suffumigiorum præparatione.

De uteri situ, magnitudine, ac forma. Cap. I.

VTERVS Græcis Metra, hoc est, Matrix appellatur, quòd ex ipso omnia animantia, uelut à matre oriãtur. Vocatur eisdem hystera, quòd posterior situ sit omnibus uisceribus. Situs est enim uterus intra peritonæum membranã, aluum, & intestina omnia circũcirca amplectentem, inter uesicã ac rectum intestinum. Atq; huic quidẽ fermè toti incũbit: uesicã uerò iuxta umbilicum, ubi fundũ habet, ut plurimũ supereminet. Iuxta partẽ autem ad pudendũ tendẽtem ipsa uesica uterũ excedit collo. Magnitudo eius nõ in omnibus eadẽ est. Multò enim minor est uterus eius quę prægnans nõ est: maior autẽ prægnantis. Eius uerò quæ nunquam prægnans fuit, longè adhuc minor uterus existit. Et iuxta ætatẽ minimus est his quæ ad uenerem experiendã tempus nondũ attigerunt. Nam & aliàs semper minor est his quæ uenere non utuntur. Longitudo itaq; in moderatè se habẽtibus mulieribus, à fundo circa umbilicũ, usq; ad pudẽdũ, est plerunq; undecim digitorũ, latitudine uerò ad utrũq; latus per cornua sua extenditur. Quantũ uerò ad figurã attinet, totum quidẽ reliquum corpus, & maximè fundũ uesicæ simile est. In quantũ uerò exortus papillares ad lũbos nutãtes habet ab utroq; fundi latere productos, uesicæ similis nõ est: appellãtur autẽ hi exortus cornua, & primum sursum uergũt, postea deorsum tendunt, & paulatim angustiores fiunt, ut postremæ partes uenis similes sint. Hæ itaq; angustę cornuũ partes sinuosis flexibus ad testes inserũtur, qui à lateribus uteri siti sũt, singuli ab utraq; fundi parte propè cornua: & per hos sinuosos cornuũ flexus, in cõgressu uiri uterus semen à testibus attrahit. Sunt autẽ testes mulierũ parui, neq; sicut in uiris rotundi, & oblõgi, ac tenera carne præditi, sed lati, ac glandulosi, & pelliculosi. Appendet porrò uterus uesicæ, & intestino recto, per fibrosa quædam interstitia. Appendet & osi sacro, per robusta quędam ligamenta neruosa, ac musculosa. Sunt & ligamenta, ac appẽdices quæ in ipsum uterũ inseruntur, partim quidem texentia & perplicantia ipsum uteri corpus, quorũ non exigua pars sunt nerui à spinali medulla orientes. Partim uerò incrementi, ac nutrimenti ipsius uteri, itémque fœtus gratia facta, uelut sunt arterię & uenæ. À uena enim caua quę per spinam à gibba hepatis parte fertur, & ab arteria magna quæ illi incumbens simul defertur, duæ uenæ, & duæ arteriæ exoriuntur, utrinque sanè uena & arteria: atq; hæc quatuor uasa ad uterum delata, antequàm in ipsum inseruntur, ramulos ad testes extendũt, & postea in ipsum uteri corpus deferuntur, ipsũq; intertexũt, & per ea mẽstruus sanguis in uterũ deriuatur. Sũt autẽ & alię uenę, ac arteriæ utrinq; utero insertæ, partim ad testes, partim ad ceruicẽ tendentes. At uerò ipsum uteri corpus ex duabus tunicis cõstat, & externa qdẽ neruosior est, interna uerò uenosior. Et externa quidẽ simplex & una est, interna uerò duplex, ut si excoriare uolueris, duo tibi uteri esse uidebuntur, sub una & eadẽ tunica siti. Cæterũ collũ uteri musculosum, ex dura, ac chartilaginosa carne factũ est, & semper durius seipso euadit, & progressu tẽporis chartilaginosum, adeò ut quæ sępius pepererũt, aut iã aniculę sunt, his multũ durũ, ac chartilaginosum collũ sit, ut gutturi sũmo simile existat. Est & in collo uteri foramẽ, ꝑ quod & menses deferũtur, & mulier masculi semẽ suscipit, exitq; per ipsum etiã fœtus: incredibile enim dictu est, quãtũ hic meatus pro tẽpore amplitudinẽ euariat. Nã reliquo tẽpore toto specilli extremũ, aut paulò crassius quiddã suscipit. Prægnãte uerò muliere ita clauditur, ut nihil suscipere possit. At ubi fœtus ab utero exoluitur, dolores partus ipsum quàm plurimũ extendũt, & quod mirũ auditu est, animal totum per ipsum trãsit. Finit autẽ collũ, ac desinit in muliebrẽ sinũ siue pudendũ. Lõgitudo porrò pudendi in mulieribus ætate perfectis sex ferè digitorũ mẽsura est. In partu tamẽ & cõcubitu breuius efficitur, collo nimirũ uteri se extẽdẽte. Est & in puellari ætate pudẽdũ delicatius, ac mollius. In aniculis uerò & his quę sæpius pepererũt, callosius euadit, & chartilagini simile: ex crebro enim cõgressus attritu, & partiũ exeuntiũ collisione callescit. Sed & mẽsium delatione indurescit, nõ aliter quàm ob plurimũ, & acrem humorẽ influentẽ ulcera callosa, ac fistulosa fiũt. At uerò imminẽte mensiũ tẽpore, uterus crassescit, ac intumescit, aliàs tenuior, ac cõtractior existens. Crassior item est, in his quæ sæpius pepererunt. Tenuior autem in his quæ nondũ prægnãtes fuerunt. Idem etiã primis à conceptu diebus crassescit. Vbi uerò fœtus adoleuit, ac iam pariendi tempus adest, tenuissimus euadit. Attenuatur autem uelut uesicæ flatu repletæ solent, crassitudine in longitudinẽ abeunte. Atq; hactenus de situ, figura, ac magnitudine uteri dictũ sit.

Quæ intra prægnantis uterum nascuntur. Cap. II.

Imprægnationis tempore primũ Secũda utero adnascens, & totũ fœtũ ambiens generatur. deinde aliæ duæ pelliculæ, altera farciminalis, à farciminis similitudine appellata, eminẽtibus fœtus partibus duplicata incumbens. Altera agnina, à teneritudine uocata, quæ totum fœtum ambit, ac complectitur.

De secundæ generatione. Cap. III.

Secũda hoc modo generatur. Singula uenarũ, ac arteriarũ oscula, quę intra uterũ ꝑueniũt, in extremitatibus suis nodosas quasdã eminẽtias hæmorrhoidibani similes habẽt, quas aliqui cotyledonas, hoc est, acetabula appellãt. Atq; hę in mulieribus sunt minores, quàm

res, quàm quę in uaccis, capris, ac ceruis, atq; alijs talibus animalibus reperiũtur. Sed & in brutis flaccidiores, ac mucosiores sunt, figura cotyledoni herbę, id est, umbilico ueneris similes. Tales igitur eminentiæ in uteri sinu ubi mulier cõceptura est aperiũtur. Contingit autem hoc tempus, incipientibus fluere menstruis purgationibus, aut desinẽtibus. Et quanquã etiam reliquo toto purgationis tẽpore apertæ sint, tamen nõ cõcipit mulier. Nõ enim potest semẽ in utero manere, quũ influentis sanguinis multitudine eluatur. Quando uerò cessant mẽses, & quum incipiunt, aperta sunt uasa, & purgatio lunaris neq; multa neq; coaceruatim effunditur, ut semẽ ob uteri asperitatẽ facilè adhæreat, & ab allabentis sanguinis paucitate abundè alatur: priusquam enim fluere cœperint menses, mulier non cõceperit, quòd & semen careat alimento, & unde adhærere posit nõ habeat: leuis enim tunc uterus est ob uasorũ conclusionem, ut inde semen tanquã color à leui pariete elabatur. Nã qui parietes illituri sunt, eos primũ exasperant, deinde colores inducunt. Proinde semẽ uiri iniectũ, & in utero detẽtum, acetabulis dextri uel sinistri sinus impingitur, cõtrahitq; seipsum uterus, ac semen undiq; complectitur. Secundæ itaq; generatio ab osculis in uterũ apertis initium sumit, ita ut ab unoquoq; osculo uas generetur, ab osculo arteriæ arteria, à uenæ osculo uena, atq; hæc uasa distinguit ac cõnectit mẽbrana. Et hoc modo Secunda generatur. At uerò hæc uasa per Secũdã dispersa rursus inter se coëunt, & in duos ueluti stipites desinũt, binasq; uenas ac binas arterias perficiunt, quæ ad ipsum fœtũ se ingerũt circa umbilicũ. Nihil enim aliud est umbilicus quàm quatuor hęc uasa, in medio sui uragum, hoc est, lotij ductorẽ appellatũ habẽtia. Hic uerò est principium pelliculæ farciminalis, perforatusq; est ad fundum uesicę ipsius fœtus, ut per ipsum lotium fœtus excernatur, & in pellicula farciminali colligatur. Tum uerò ex duabus uenis una tantũ efficitur, quæ per umbilicum delata, simę parti hepatis ipsius fœtus inseritur, uenaq; caua appellatur. Et per hanc ad fœtus alimentũ sanguis ab utero deriuatur. Postquam enim hepar ipsius fœtus sanguinem allatum suscepit, in omnes corporis partes distribuit. Similiter etiam duæ arteriæ in unam coalescunt, quę circa uesicam firmatur, & magnæ arteriæ inseritur, quæ spinæ eiusdem fœtus adhæret. Et per hanc uitalis spiritus ex uteri arterijs ad fœtum distribuitur. Porrò partus tempore instante, quum magnus perfectusq; infans uterum undiquaque distẽderit, Secunda pro infantis mole angusta efficitur, neque iam sanguis ab utero allatus alimentum sufficiens exhibet. Quapropter concitatus infans exilit, & ambientes pelliculas dirumpit: atque ita arcana quadam ratione uteri hostium aperitur, ac fœtus progreditur. Et hæc quidem de fœtus generatione breuiter, & quàm lucidissimè id fieri potuit explicauimus. At si quis diligẽtius speculari hæc uoluerit, capram aut uaccam, uel ceruam dissecare poterit, ossa pubis remouendo, & cutem aptè resecando. Et uteri cum uicinis partibus unionem apertè uidebit.

Menstruæ mulierum purgationis ratio. Cap. IIII.

Circa quartumdecimũ annum menses in fœminis apparere incipiunt, quo tẽpore, & pubescunt, & mammæ ipsis intumescunt. Non tamen omnibus eodem tempore, eademq; mẽsura, & per totidem dies prodeunt. Sed plerisq; plus minus duarum heminarum mensura, quatuor dierum spatio, interpositis uiginti duobus diebus, aut summũ triginta, singulis mensibus deferuntur. Nec ante trigesimũ quintũ, nec serius quàm quinquagesimo anno desinunt. Rarissimè enim ad sexagesimũ annum mẽstruæ purgationes perueniũt. Citissimè uerò in pinguibus corporibus deficiũt. Cæterũ sãguinis qui profluit copia paulatim usq; ad ætatis uigorẽ augescit. Deinde aliquãdiu æqualitatẽ seruãs, paululum penitus crescit, aut minuitur. At ubi ad finẽ tendit, paulatim rursus minuitur, donec in totum desinat. Vt autẽ ordinem seruent, aut excedãt, & ut multitudine uel paucitate delinquãt, in ætate situm est, ac anni tẽpore, itemq; uictus ratione, & peculiaribus mulierum studijs. Huc faciunt & ciborum qualitates, & morbi accedentes.

Notæ futuræ uirginum purgationis. Cap. V.

Virginibus futurã purgationẽ pręsagiunt mammarũ pruritus, lumborũ, pectinis, & capitis dolor, bilis, aut pituitæ uomitus. Quum hæc circa decimũ quartum annũ apparuerint, Medicũ coniectare oportet, quomodo purgationẽ maturet, & per leniores decoctiones sanguinis delationem adiuuet.

Quãdo semẽ appareat, & cõceptus tẽpus adueniat. VI.

Semen quoque circa decimũ quartum annum, & plerisque in ipso pubertatis tempore apparet: uerum ad generationem aptum efficitur, anno plerũq; decimo octauo, aut uigesimo. Et statim sanè ubi semen comparuerit, coëundi desiderio flagrare incipiunt.

Fœcundarum mulierũ dinotio, Sorani. Cap. VII.

A' decimoquinto ætatis anno ferè usq; ad quadragesimum, mulieres ad cõcipiendum idoneæ sunt, quæ neq; uiragines, neq; corporis habitu denso, aut duro præditæ sunt, neque contrà humecto, ac languido, neque alui fluxione assidua laborant: sed & recta ratione, ac læta mente funguntur, & lumbos habent latos, & uentrem amplum. Et quibus menses non impediuntur, & quæ uteri affectionibus non infestantur. Cæterum conceptura sit an non mulier, hoc modo depræhendi aiunt. Infernas partes uestimentis cõtectas resina suffiũt, ita ut intra pudendum uapor recipiatur. Et si quidẽ odor per corpus ad os, & nares transeat, fœcunditatis signum iudicant: sin minus, sterilitatis. Allia itẽ decorticata, & lanæ inuoluta, mulier dormiẽdi tempore sibijpsi uelut pessum, siue tali formã subdat. Et ex odore an ad os peruenerit aut non, fœcunditatem aut strilitatẽ iudicet.

Quomodo cognoscantur quæ cõceperunt. Cap. VIII.

Mulierem concepisse argumento primum est, si ab obstetrice interrogata respondeat, se post concubitum uiri semen non effudisse, & in ipso coitus opere horrorem quendam percepisse, & moderato dolore circa pudendum, ac umbilicum uexari. Et ad hæc si pudendi sinus & os arida sint. Et uteri osculum non durum, nec inflammatum, sed interius ac exterius occlusum fuerit, & aliquantulum sursum progressum. Et si Veneris appetentia languerit, & menses cõsueto tẽpore non apparuerint. Si uenæ pectoris uirere, & mammæ intumescere inceperint, & progressu tẽporis lac habuerint. Si cauitates oculorũ subpallidæ fiant. Si nigræ maculæ in facie, & aliquibus lẽtigines oriãtur. Si colli pars anterior calidior, ceruix uerò frigidior appareat. Si circa secundũ mensem præter cõsuetudinem salsa, aut acida appetat. Quibusdã etiam os nimio humore madescit, & ad

& ad agendum torpor adest, & aspectus languidus ac planè effœminatus efficitur, & color ad albedinē, ac pallorem mutatur, prægresso plerunque rubore si fœminæ uiriliores fuerint. Circa consueta, item purgationis menstruæ tempora aggrauantur prægnantes, & mammæ intumescunt, lumbi difficulter mouentur, uesica rubens, ac ignitum lotium cum dolore excernit, & suppressorum mensium calor sinum, ac ceruicem uteri accendit.

Notæ fœtus masculi ac fœminæ. *Cap.* IX.

Hippocrates, & alij quidā maris notam esse dixerunt, si prægnans sit bene colorata, & ad motum facilis, & si dextra mamma amplior, & præsertim papilla sit. Contrà uerò pallidus color, sinistraq; mamma, ac papilla tumidior, fœmellæ indicium est. Sed & in masculi conceptu dextræ partis uasa, uenæ, ac arteriæ, magis intumescunt, præsertim sub lingua. At in fœmellæ conceptu contrarium apparet. Aiunt etiam papillas in fœminæ conceptu deorsum nutare, in masculi uerò sursum tendere. Sed & lac prægnantis aquæ instillatum, si fœtus fœmella sit, diuelli, ac detrahi: si uerò masculus, in superficie persistere. Certissimum uerò minimè fallax masculi fœtus signum est, si prægnans dextræ manus pulsum ualidiorem, uelociorem, maioremq;, ac duriorem habuerit: Et uice uersa in fœmella.

De pica, Galeni. *Cap.* X.

Circa secundum mensem affectio quædam prægnantibus accidit, quæ à pica auicula nomen accepit. Alij tamen ab hederæ similitudine, quę cittos Græcis uocatur, hanc affectionem cittam Græcis appellatam esse sentiunt, nam sicut illa uarijs plantis prout occurrunt se implicare solet: ita mulieres ex pica laborantes, uaria edulia appetunt, atq; ea contraria, quæ tum uoluptatē, tum insuauitatem gustāti exhibent. Accidit autē ferè circa quadragesimum diem à conceptu. Et est stomachi languor cum nausea, & auersione ciborū, bilis ac pituitæ uomitū inducens. Cōsequūtur assiduè expuitiones oris, uētris morsus, ac anxietates. Atq; hæc omnia ob humoris sanguinei pręsertim redundātiā fiunt: q enim per uteri uasa singulis mēsibus excerni solebat, à fœtu suppressus, sursum uergit, & stomachū præcipuè, uelut subtiliore sensu præditū infestat; pro uarietate autē uitiosi humoris, uaria ac peregrina edulia appetūt, quædā salsa, aliquę acida, aliquę terrā, aut testas, aut extinctos carbones. Et sæpe usq; ad quartū mensem hæc affectio durat: in principio enim modicus sanguis ad fœtus alimoniā distribuitur. Postea uerò crescente fœtu, plus alimenti attrahitur. Itaq; tum demum uitioso humore partim per uomitum euacuato, partim ad uterū alendi fœtus gratia delato, relata accidentia remittūt. In quibus igitur multus sanguis collectus uidetur, his modicus cibus competit, & exercitia mulieribus cōueniētia, quæ redundātem discutere possunt. Prosunt & fatigationes, ac peregrinationes: quæ uerò citra laborem uiuere consueuerūt, hæ prægnātes ægrè ferunt repentinos aut laboriosiores motus. Quarum uerò stomachus ab acri, acidóue aut salso humore mordetur, hæ ad excitādum uomitum tepidam aquam commodè bibent, ut humor affligēs reuomatur. Abstineant autē à dulcibus obsonijs, & uinum fuluum, odoratum, antiquum, & subastringens bibāt. Sit autē potus moderatus nę alimenta uentriculo innatent. Confert etiam ante cibum oliuas muria conditas cum pane molli exhibere. Aut quinq;, uel septē amygdalas amaras. Aut polentā succo cotoneorum, aut punicorū malorum respersam. Aut seridem siue intubum. Aut asparagū palustrem, aut sisarum. Ex auibus deligendæ sunt, quæ neq; pingues, neq; uirosæ sunt. Cōueniunt etiā pedes, ac rostra & uentriculi porcorum, & herinacei marini recentes. Post cibum uerò uuæ passæ, mala punica, ac pira exhibeantur. Sint tamen omnia quantitate moderata. At quæ cibos auersantur, obsoniorum uarietate, ac iucunditate illectentur. His autē quæ terrā comedunt, nihil ita prodest, uelut amylum recēs pro terra oblatum. Cæterum medicamenta cōtra picam cōmoda sunt, portulacę cremor, & ipsa in cibo sumpta, cucumeris semē decorticatū, & ex aqua potum. Polygoni decoctū potum, similiter etiā anethi. Et rhei pōtici, ac spicę nardi cremor, Itē intubi succus, uel ipsa herba cruda, aut cocta assiduè comesta. At si crassius est quod euomunt, & ob uiscositatem difficulter excernitur, salsamenta & raphanos ex aceto mulso edant, omni studio adhibito, ut infestus humor citra molestiam ac conuulsionem educatur. Forinsecus autē adhibita lāguido stomacho cōferunt hæc, œnanthe, balaustiū, rosæ, cytyni, myrtus, smyrnij coma, fœniculi semen, cū uino cataplasmatis modo adhibita, addita etiā galla, aut cumino, aut absinthio. Palmularū item carnes uino coctas, aut maceratas, tritas pro emplastro imponere prodest. Aut mala cotonea cum posca trita, rosaceo uel nardino cerato excepta, addito croco. Aut lanam succidā, aut linteolum uino, & oleo, aut aceto & oleo, uel rosaceo, & aceto, aut nardino & uino imbuito, & stomacho adhibeto. Morsus enim, & stomachi puncturas mitigant. Pręterea calidā aquā, non tamen feruidam assduè absorbere, & sensim assiduè obambulare, & præcordia molli lana integere, fouere ac inungere, & ante cibum infernas partes pro uiribus exercere, hæc omnia ad sanitatem assequendam mirificè faciunt.

De tumoribus pedum in prægnantibus. *Cap.* XI.

Pedū tumores in prægnātibus, rosaceo & aceto, & sale aliquando addito, perfricato. Prodest & terrā cimoliā cum aceto illinere, aut alumē scissum cum uino. Bonum est, & citriorum malorū decocto pedes lauare. Et anthyllim aceto maceratam obligare, & brassicę folia per latū distēta imponere ac obligare.

Cura prægnantibus adhibenda, Aspasiæ. *Cap.* XII.

Prægnātes quæ recens conceperunt, à timore, tristitia, ac omni forti mentis perturbatione asseruādæ sunt. Prohibendæ etiam gestationes in curribus, & uiolenta exercitia, ac spiritus detensiones, & coxendicū ictus. Neque uerò permittendum est, ut graue onus eleuet, aut saltet, aut duris sellis insideat. Sed nec acria edulia, nec flatuosa, nec clysteres acutos, nec cibi aut potus inopiam, aut superfluitatem concedemus. Sanguinis etiam effluxio, siue è naribus, siue ab hæmorrhoidibus, aut alio quocunq; loco, prægnantibus periculū inducit. Quapropter alimētis utēdum est moderatis, & stomacho cōmodis, lecticæ gestatione, leni deambulatione, molli frictione, & lanificij exercitio. At circa octauū mensem qui omnium molestissimus est, alimentū contrahendū est, & motus uehemētiores præscribendi. Et si aluus suppressa fuerit,

fuerit, ob intestini recti angustias ab utero illatas, edulia exhibeantur uetri subducendo apta, uelut est ptisanæ succus, rumex coctus, malua, lactuca. Cæterum mense nono relaxandi corporis gratia, balneo frequẽter utendũ est, & omni modo prospiciẽdũ, ut paritura futuros partus dolores fortiter ferre posit.

Notæ partus secundum naturã futuri. Cap. XIII.

Parituris pectinis, ac superioris uentris grauitas, pudendiq; ardor adest. Et uterus ad pudendũ procumbit, ut obstetrici facilè sit per contactum tentare. Os quoq; uteri disparatum, ac dilatatum est, & ad tactũ lęue, ac humectum percipitur. Partu autem instante, superior uenter cõtrahitur, & inguina, ac pubes intumescunt, & asidua mingendi cupiditas adest. Deinde plurimus humor prodit, plerisque etiam sanguis tenuioribus secundæ uasis ruptis.

Parientibus facienda. Cap. XIIII.

Quæ præparare oportet, & quomodo secundũ naturam parientibus cõsulendum sit, superuacuũ fuerit scripto prodere, quũ ex longo usu nõ modò obstetrices, sed reliquæ quoq; mulieres ista sciant. De hoc tamen uelut necessariò admonebimus, quòd parientes spiritum detinere oportet, & ad inferiores partes propulsare, nõ uelut imperitæ aliquę faciunt in gutture congregare. Inde enim plerisque gutturis tumor, & uasorum eius loci dilatatio contingit, quæ affectio penitus incurabilis existit.

Cura circa ægrè parientes adhibenda, Aspasiæ. Cap. XV.

Quum partus difficultas instat, & loci pręclusi manẽt, prægnans in balneum ducatur, & in calidæ labrum desideat, sæpeq; perfundatur. Vtaturq; insesionibus, ac illitionibus lubricitatem inducentibus. Quale est oleum tepidum, ouorum candida tusa, maluę, fœni greci, seminis lini decoctum. Aut cerato liquido ex oleo cyprino præparato loci, ac inguina illinãtur. Sed & hirũdinũ nidus oleo dissolutus, & lũbis iuxta spinam affusus, partum accelerat. Ferunt etiam tithymalli maioris radicem linteo illigatam femori utiliter alligari, & similiter styracem, coriandrum uiride, polygoni radicem, halcyonium, cucumeris sylue stris semen, atq; hęc omnia statim à partu amouenda esse. Cæterum si post partum secunda non sequatur, uiolenter ne extrahatur, sed sternutatio excitetur, & spiritus detineatur, & os, ac nares obturentur. Et si adhuc remanserit, extractio fiat uelut postea docebimus.

Quomodo opem ferre oportet his quæ non tutò concipiunt. Cap. XVI.

Quædam mulieres etiamsi concipiant, in partu tamen periclitantur, siue ob uteri paruitatem, ut ob id fœtum perficere non posit, siue ob colli eiusdem angustiam, siue quòd tuberculũ, aut tale quiddã in eiusdẽ ostio exortũ est, quod partũ impedit. Atq; hę sanè optimè fecerint, si à partu omnino cauerint. At si cõceperint, satius est fœtũ corrũpere, quàm excidere. quare ex ordine de corrũpentibus fœtũ, & de inducẽtibus sterilitatẽ agemus. Quòd enim sterilitatẽ inducit, differt ab eo quod fœtũ corrũpit. Illud enim conceptũ fieri prohibet, hoc factũ corrumpit & expellit. Proinde, ut ne mulier cõcipiat, primũ caueat, ne temporibus conceptui idoneis cum uiro coẽat, incipientibus uidelicet, aut desinentibus mensibus. In ipso uerò concubitus tempore, quum uir semen eiecturus est, spiritum detineat, ne in uteri cauitatem semen feratur, statimque exurgat, ac genibus innixa sternutamenta cieat, & pudendum probè detergeat. Ad prohibendum etiam conceptum os uteri cum melle illinere oportet, aut cum opobalsamo, aut cedria per se, uel cum cerussa. Item cum cerato myrteo liquido cerussa ammixta: aut alumine liquido, aut galbano cum uino. Talia enim frigida, meatus obducentia, ac adstringentia, ante coitum os uteri claudunt, & semen in eius cauitatem penetrare nõ sinũt. Calida uerò proritantia, non solum uiri semen ab utero pellunt, sed reliquos etiam eius humores attrahunt, ac exugunt. Sed & ea quæ sequuntur conceptionem prohibent, ac sterilitatem inducunt.

Peßi sterilitatem inducentes. Cap. XVII.

Corticum pinus, rhois coriarij, singulorum æquales portiones cum uino è uinaceis expresso terito, & in lana ante concubitum adhibeto. Et hoc ablato post duas horas mulier cum uiro coẽat. Aliud. Malicorium recens cum aqua tritũ subdito. Aliud. Malicorij partes duas, gallarum partem unam, terito, & glandulas paruas efformato, easq; ubi mẽses desiuerint subdito. Aliud. Gallarum drach. III. myrrhæ drach. II. cum uino uelut erui grana efformato, & in umbra siccato, atque ante coitum pro pessis subdito. Aliud. Caricarum carnes cum uino subactas adhibeto. Aliud. Florum mali punici satiui drachm. II. gallarum tantundem, absinthij drach. I. cum cedria uelut ordei grana formato, & duobus diebus à sedatis mensibus subdito, totoq; die sumãtur, & his amotis tãdem uenere mulier utatur. Hoc non fallit, & longo usu cognitum est. Potio ad idem. Succus cyrenaicus ciceris magnitudine cum duobus uini diluti cyathis potus, cõceptum prohibet, & menses ducit. Aliud. Succi cyrenaici, foliorum rutæ, opopanacis, æquales portiones terito & cera obducito, & fabę magnitudinẽ exhibeto, deinde uinum dilutum propinato. Et hoc menses prolectat. Aliud. Aloẽs drach. I. seminis uiolarum albarum obolos III. myrrhæ drac. III. piperis grana II. Hæc in tres partes diuidito, & tribus uicibus exhibeto, statim ubi mẽses cessarint. Quin & fabrorum aqua in qua ferrum extinguunt, asiduè pota, maximè statim ubi menses cessarint, sterilitatem inducit. Idem facit & populi albæ drachma, ex aqua singulis mensibus semel pota. Aliud. Mustelæ hepar sinistro pedi alligetur. Aut testes eiusdẽ animalis circa umbilicum gestentur. Aliud. Adeps siue pinguedo uuluæ leænæ in uase eburneo gestetur. Est hoc efficacisimum. Aliud. Cerussa cum oleo uelut pessus subdatur. Aliud. Florum mali punici satiui, malicorij, gallarum, succi uuæ acerbæ singulorum drachmas duas, absinthij drachm. I. cedria excipe, & uelut ordei grana efforma. Et mulieri quæ per biduum à uiro secubuit subde. Aliud. Postquàm mulier à uiro secubuit, tot hederæ grana nigra è uino propinato, quot diebus fœminã concipere nolueris. Aliud. Hyoscyami semen antequàm in terram exciderit, ab ipsa herba decerpito, & cum lacte asinino terito, & modica myrrha, ac hederę nigro grano, aut corymbo ammixto, leporis aut muli, aut cerui corio inuolutum, gestandum exhibeto. Obseruandũ est autẽ ne hoc amuletũ terrã contingat: aut fabrorum aquã frigidã ieiunæ

propinato: aut salicis decoctum cum melle, propter eximendã amaritudinẽ, potandum dato. Ferunt etiã dentem infanti elapsum, si terrã nõ attigerit, in anulo à muliere efficaciter gestari. Item lumbricũ lapidicinæ pro amuleto efficaciter appẽdi. Aliud. Hyoscyami semen cũ aquę pullũ alentis lacte subactũ, & ceruino corio illigatũ, sinistro brachio appendito, & ne terram contingat caueto. Aliud. Coriandri semẽ toto anno potũ, sterilitatẽ inducit. Aliud. Vir aliquo adstringẽti illinatur, quale est alumen, malicoriũ, galla ex aceto trita, & ante coitũ muria abluat, & non generabit. Omnia porrò medicamenta spleni conferentia, maxima ex parte conceptionem impediunt. Idem faciunt, & mulorum castratorum testes usti, & cum salicis decocto poti.

Fœtum corrumpentia, ex Aspasia. Cap. XVIII.

Si mulier ad gignendum fœtum inepta, per negligentiam cõceperit, primũ usq; ad trigesimum diem contraria fiãt his quæ suprà de cura prægnãtibus adhibenda diximus, ita ut uehementissimis motibus uti iubeatur, & ut saliat, ac grauissima onera leuet. Et ut decoctionibus urinã, ac menses prolectantibus atq; aluum subducentibus assiduè utatur, & acrioribus infusis uentrem eluat. In balneo item superiorẽ uentrem, pubẽ, ac lumbos quotidie defricet, & in aquæ tepidæ labro diu moretur, insessusq; paret ex fœni græci, althææq;, ac artemisiæ decocto, & cum oleo antiquo per se, uel cum rutæ succo, ac melle perfundatur: & si adhuc perstiterit conceptus, præcordia & lumbos ex lupinorum farina taurino felle subacta integat, & epithemata huiusmodi imponat. Cyclamini, elaterij, artemisiæ, singul. drac. V. absinthij, grani cnidij, singul. drach. X. nitri drach. VIII. radicis cucumeris syluestris drach. V. opopanacis drac. X. Lupinorum amarorũ, radicis chelidonij, seminis aut radicis uiolæ albæ, singulorum drach. VI. olei cyprini quantũ satis est ad emplastri formã. Hoc post perfusionem cum artemisiæ decocto, superiori uentri imponere oportet, deinde caricas cum nitro, aut simile quiddã in pudendi sinum subdere, aut cum oleo trita illinere. Hoc autem simplex insigne est. Cupressi folia cocta trita, post balneum cubitum itura uentri imponat, & tota nocte sinat, & supina iaceat. Præstat & collyriũ ex opopanace subdere, & allij cortices, ac pilos muliebres suffire. Quòd si hęc nihil profecerint, ad ualidiora auxilia pergendum erit, neque tamen temerè hoc faciẽdum est. Omnis enim fœtus corruptio periculosa est, præsertim in muliere robusta, uterumq; duriorem, ac densiorem habente. Quare diligenti animaduersione opus est. Et secundus maximè, ac quartus mensis uitandus: est enim in utroq; naturalis quædam difficultas ac mora, & impares mẽses aptiores sunt ad aggressionem, ac firmitatem. Vnicũ itaq; tertij mensis tempus deligendum est: neque enim prius, neq; posterius cõueniet. Mulier autem à qua fœtus expellendus est, per aliquot dies antea tenuissimo uictu, & assiduis balneis, ac pessis emollientibus subditis utatur, & à uino abstineat. Deinde uena secetur, & sanguis copiose detrahatur: sanguis enim à muliere prægnãte euacuatus abortũ facit, inquit Hippocrates. Tum post biduum, aut triduum, ubi interim à cœna euomuerit, foliorum mercurialis fœminæ decoctum, cum oleo, & garo conditum, ieiuna absorbeat. Aut agaricum cum aqua mulsa bibat. Aut seminis uiolæ albæ drac. I. aut artemisię, aut dictamni, aut gentianæ, aut castorij, singulorũ drac. I. aut ammoniacum thymiama, aut myrrham, aut lauri baccas cum aqua mulsa. Aut cacumina thymi, au fel tauri cõgelatum nucis auellanæ magnitudine ex uino odorato dilutum bibat: hæc enim omnia etiam mortuos fœtus expellunt. Atque hæc quidem conceptum fœtum corrumpunt. si tamen non profecerint, oportet ante potiones, & epithemata quæ adhibentur, sternutamenta ciere cum his quæ ad hoc efficacissima habentur. Pessus corrumpens fœtum. Iridis, galbani, grani cnidij, terebinthinæ, singul. drac. I. cum susino, cyprino, ac rosaceo oleo æquis portionibus efformato, & mulieri prius lotæ subdito, ac per totam noctem sinito. Mane uerò in fœni græci, & artemisiæ decocto sedeat, & si non successerit, idem rursus post balneum fiat. Alius. Seminis uiolæ albæ, nitri, absinthij, myrrhæ, pares portiones cum uino subactas in lana subdito. Alius. Foliorum rutæ, baccarum lauri, myrrhæ, singulorũ drac. II. cum uino subacta subdito. Collyrium citra molestiã trimestrem fœtum expellens. Seminis nasturtij, seminis uiolæ albæ, myrrhæ, absinthij, singul. drach. I. cum aqua efformato, & mulieri prius lotæ subdito, & interim pulegij decoctũ bibendũ dato. Aliud insigne. Abrotonum quantũ uoles in aqua ad totius aquæ consumptionẽ coquito, & exprimito, eumq; liquorem exceptũ lana subdendũ exhibeto. utere etiã auxilijs, ac epithematis, quæ ad retẽtos menses describemus. Tradũt etiã stercus columbinum suffitum fœtũ expellere. Et cucumeris syluestris grana spõte excidentia, panno excepta antequàm terrã attingant, adalligata magnã uim habere ad fœtum corrumpendum.

Signa futurum abortum præcedentia. Cap. XIX.

Futurum abortũ aquosa primum euacuatio, deinde saniosa aut cruenta, & uelut carnium lotura præcedit. Vbi uerò planè exolutio aduenerit, purus sanguis, deinde grumi, ac demũ fœtus ipse formatus, aut informis egreditur, plerisq; etiã lumborum, ac coxarum grauitas adest, & superioris uentris, capitisq;, ac oculorũ dolor, stomachi morsus, extremarũ partiũ frigiditas, animi deliquiũ, horror febrilis: quædã etiã conuulsiones retrorsum, & uelut à comitiali morbo habẽt. Atq; hęc pręcipuè accidũt his quę per medicamentorũ uiolentiã abortũ procurarũt. Nam in his quæ citra medicamẽta abortum faciunt, præcedit, uelut Hippocrates testatur, mammarũ gracilitas præter rationem oborta, femorũ frigiditas, & grauitas, etiam lumbos occupans. At uerò ex abortu minus læduntur, quæ saniores sunt, & aluum natura laxiorem, ac uteri partes humidiores habent. Et quæ frequenter magnos infantes sine molestia pepererunt, & ætate prouectiores, paucumq; sanguinem habentes, & non pingues.

Quomodo abrupti fœtus eiectioni opitulemur. Cap. XX.

Si fœtus abruptus fuerit, & in uteri collo detineatur, oleo cyprino, terebinthina ammixta totũ corpus, & præcipuè partes utero uicinæ perfundantur. Eodem etiã eiecto iã fœtu loci assiduè rigẽtur, & si sic nõ succedat, mulier aromatũ decocto insideat, ac sternutamenta adhibeat. Et ex resina sicca, bitumine, propoli, & cancris fluuialibus, ac galbano suffitus fiat. Hęc

& alia

& alia huiuscemodi facienda sunt, si inflãmatio non obstiterit: nam ea præsente, intra insessus laxandi, ac mitigandi uires habẽtes nos continebimus. at si fœtus detinetur ex eo, quòd uterus citra inflãmationẽ conclusus est, papyrũ & spongias aridas, primũ tenuiores, deinde crassiores, instar pessi subdemus, & extrema opopanace, uel panacis radice, cum melle, ac terebinthina trita illinemus. Porrò eiecto fœtu, si secunda non fuerit sequuta, uiolente extrahenda nõ est. Sed neq; umbilicus incidendus, & secunda relinquenda est. Strangulatus enim, & certa pernicies ex hoc consequeretur. Verũ si res diutius protrahatur, umbilicus incisus fœmori mulieris alligetur, & summum studiũ adhibeatur, ut secunda eximatur, quẽadmodum inferius de fœtus exectione referemus.

De his quæ bimestres aut trimestres fœtus abortiunt. Cap. XXI.

Quæcunq; moderatè corpus habentes, bimestres, aut trimestres abortus faciũt, citra manifestam causam, his acetabula siue cotyledones muco plena sunt, & non possunt præ grauitate fœtũ cõtinere, sed abrumpitur, inquit Hippocrates. Has igitur curare oportet per medicamenta pituitã ducentia, totũ corpus euacuãdo: qui enim ante totius corporis purgationem, & ante prohibitum humorum influxum, statim à principio locos euacuare nititur, simile facit, uelut si quis perennẽ putei aquã exhaurire uelit, dũ interim in exhaustæ locũ assiduè riuuli scaturiunt. Toto uerò corpore euacuato, tandẽ cum his quæ pituitã ducunt, etiam uterũ purgabimus. Quales sunt pessi ex colocynthide præparati, qui cõtra sterilitatẽ ex humorum redundantia contingentem inferius describẽtur. Optima autẽ è lotio purgatoria pituitam ex utero educẽs, sic fit. Colocynthidem magnã supernè incidito, & seminibus eiectis, ac dimissa medulla oleum irinũ infundito, & cum desecta particula colocynthidẽ operito, & per diem, ac noctem madescere sinito, deinde feruẽti cinere coquito, ac oleũ excolato, & hoc tepidum in uuluã iniјcito. Hoc multas steriles fœcundas fecit, educta ex alto pituita, quæ conceptum impediebat. Victus autẽ ratio adhibẽda est calefaciens, ac siccãs, moderata item exercitia, ac frictiones, & omnis perfrigeratio uitanda. At uerò his quæ ob naturalẽ facultatis retẽtiuæ debilitatem abortum faciũt, herinacei terrestris pellis usta, ex aqua, aut uino pota, ex naturali quadã proprietate auxiliatur. Idem facit & pudendi osculo illita. Idem potest & marinus herinaceus, ac conchæ ustæ. Itẽ myrti baccæ cum uino, aut oleo lentiscino siue susino illitę. Rubi quoq;, ac myrti & similium decoctis, loci utiliter irrigantur. Aëtites etiam lapis circa uentrem gestatus, & prægnantes, & fœtus cõseruat, nec sinit uterũ flaccescere. Idẽ facit tritici granũ intra panem repertum, sinistro brachio alligatum. Sardonius quoque lapis prodest superiori uentri appensus, donec dolores partus instant, & tunc ablatus. Lapis itẽ in uulua, aut corde, aut intestinis ceruarum repertus pro amuleto gestetur: est enim ad retinendos fœtus efficacissimus. Iisdem uiribus præditus est lapis qui trunco arboris pro cunei more impingi solet.

Pariendi difficultatis causæ. Cap. XXII.

Pariendi difficultas uarijs de causis cõtingit: aut enim eò quòd puerpera animo, aut corpore, aut utrisque simul imbecilla est, aut ob uteri paruitatẽ, aut propter meatus angustiam. Quæcunq; autẽ propter ætatem staturæ breuioris sunt, hæ ferè uterũ reliquis corporis partibus correspondentẽ habent. Potest & difficultas pariendi contingere: aut ob ceruicis uteri obliquitatem: aut ob carnẽ eidem ceruici, uel osculo eius adnatam: aut ob eiusdẽ loci inflãmationem, uel abscessum, uel duritiã: aut quòd tunicã ambientẽ solidiorem fœtus perrumpere nõ potest: aut quòd humor in utero collectus ante debitũ tempus excretus est, & iuxta partus tẽpus sine humore, ac sicci manẽt loci, quãdo maximè opus est hoc humore, ut qui facilem transitũ fœtui exhibeat: aut quòd puerpera uesicæ calculo laborat, qui dũ uteri collũ comprimit, difficultatẽ pariẽdi inducit: aut ob prægnãtis carnositatẽ, siue pinguitudinẽ. Sed & ossa pubis nimium cõserta, pariendi difficultatẽ faciunt, dũ in partu dilatari nõ possunt: neq; enim uelut in uiris, ita in mulieribus ossa pubis alternatim cõseruntur, sed forti copula cõnectuntur. Contingit itẽ pariendi difficultas ob nimiã lumborum cauitatẽ uterum comprimentem: aut ob excrementorũ copiã, in intestino recto, aut uesica detentã. Aliquæ etiã prouecta ætate debilitate ægrè pariunt. Aliæ quòd primũ parere incipiunt, anguntur, & propter imperitiã corpus aptè præparare ignorãt, aut quòd per ætatẽ nondũ uiriles sunt, nec uires uigores adeptę sunt, sed adhuc puellæ pueriliter agũt. Difficilis præterea fit partus, quũ fœtus totus, aut pars magnitudine excellit: sæpe enim caput, uel thorax, uel uẽter, plus ęquo augescit: aut quum debilior est fœtus, & saltibus, ac motibus suis matrẽ adiuuare nõ potest: aut quũ biceps est, aut tripes: aut quũ gemini prodeunt, & repentè uterq; simul collo uteri illabitur: aut quũ fœtus interijt, & parturiẽti nihil auxilij præbet: aut quũ mortuus intumescit, & pręter naturã iacet: situs enim prodeũtis fœtus naturalis est, ut rectã in caput, manibus ad utrunq; femur extẽtis prodeat. Præter naturã uerò caput in dextrã, uel sinistrã uteri partem declinat: aut altera, aut utraq; manus exeritur, & crura intus inter se diducũtur. Reliquis tamẽ figuris minus suspecta est ea quæ in pedes contingit, præcipuè si manibus super utroq; femore extentis prodeat. Fœtus uerò qui altero pede prodeunt, altero intus detẽto, aut duplicati alicui uuluæ parti innituntur, directione indigent, sicut & qui manus expassas habẽt. Cæterũ qui obliqui prodeũt, minus improbãdi sunt, & hoc tripliciter cõtingere potest: aut enim in alterutrũ latus, aut in uẽtrẽ prodeũt. Sed tutius est in latus progredi: ita enim obstetricis manui locus datur, ut in caput, aut pedes nascentem dirigat. At qui duplicati prodeũt, in pessimã figurã illapsi sunt, maximè si in coxarũ uertebras deferãtur. Tripliciter autẽ duplicari solent: nã uel capite & cruribus, uel uẽtre, uel coxarũ uertebris, osculo uteri incumbũt. uerũ præstat uentrẽ incũbere, eo enim à nobis dissecto, & interaneis exceptis, considẽte corpusculo, facilis est figuræ trãsmutatio. Difficilis item fit partus, si secunda, aut propter crassitudinẽ nõ abrumpitur, aut propter tenuitatẽ antequàm oportet diuellitur. Porrò ab externis causis pariẽdi difficultas oboritur, uelut si anni tẽpus frigidum, & hyemale meatus cõstrinxerit, aut calidũ & æstiuũ exoluerit. Hæc omnia de muliere ægrè pariẽte medicum percũctari ex obstetrice oportet, nec temere ad chirurgiam progredi. Neque

uerò obstetrici permittendum est, ut uterum diutius dilaniet. Si ergo ob lumborū cauitatē pariendi difficultas contigerit, puerpera in sella, prona flexis genibus collocetur, ut uulua delabens ceruicē rectā extendat: eodē modo sistantur etiā pingues, ac carnosę. si uerò propter aliquā angustiam, aut stuporē, aut coarctationē, opem ferre oportet laxationi per insessus calidos, & suffitiones, ita ut etiā aër domus calefiat, & per infusiones oleorum, tum actu, tum potentia calidorū, itemq́ per illitiones, ac cataplasmata eiusdē generis. Adhibēda quoq́ sunt laxamenta à balneis, si non febris, aut aliud quid prohibuerit, & ex gestatione lecticæ in loco calidiore. Quidā etiam concusiones fortes in his adhibuerūt. At uerò eam quæ ob exolutionē imbecilla est, ad partū corroborare oportet cōdensantibus, ac maximè cōstringentibus, & firmitatē inducētibus: qualia sunt respersiones, ac insessiones ex myrto, aut pampinis uitis, aut malis puniceis, aut rosis. Et odoramēta cum aceto, & ungēta ex uino & oleo rosaceo frigidis: si uerò propter figurā præter naturā ipsius fœtus, partus difficultas adest, ad naturalē sitū reducendus est, quātum eius fieri potest. Et si pedē, aut manū protrusit, ne attrahatur per membrū: magis enim impingitur, aut luxatur, aut etiā abrumpitur. Verū per digitos humero aut coxæ fœtus admotos, promissa pars ad cōuenientē locū introducatur. Si uerò unà cū coarctatione, totius fœtus figura mala fuerit, prius ab osculo uteri in sublime eleuetur, & postea rursus ad osculum rectā dirigatur, fiantq́ omnia placidè, leniter, ac citra compressionē, oleo assiduè locis affuso: hoc enim ex salute tū fœtus, tū parientis fuerit, & uterus ita quoq́ illæsus manet. At si uteri osculū clausum permanserit, pinguibus medicamētis emolliatur, ac relaxetur. Quòd si uerò calculus affuerit, eum extra uesicæ collū per catheterē propellemus. & si uesica lotio plena fuerit, eodē catheteris instrumento lotiū educemus. si uerò intestinū rectū excrementis plenū fuerit, per clysterē eluemus. At si ob inflāmationē, abscessum, ulcus, tumorē laxū, aut duritiā, aut simile quiddā mulier parere nequeat, singulis pro affectionum ratione succurremus. Si uerò ob carnem collo uteri adnatā, aut ob tunicā aliquā innatā solidiorē, parturiēdi difficultas eueniat, uelut in nō perforatis mulieribus accidit, quicquid impedimēto fuerit, resecetur. Et si solidior fuerit, membrana fœtū ambiēs quàm ut abrumpi possit, discindatur. Quibus uerò humor in tunicis cōtentus ante debitū tempus effluxit, ita ut loci sint resiccati, eis albumina ouorū cum maluæ aut fœni græci decocto excolato, aut cū ptisanæ cremore tepido infundantur. At si uteri paruitas in causa fuerit, loca pinguedine aliqua inunguntur, ac foueātur, & os uteri digitis dilatetur, & fœtus uiolēter extrahatur. Si uerò nō successerit, dissecetur. Quod tum maximè faciendum est, ubi fœtus fuerit magnus, aut mortuus. Mortuū autem cognoscemus, ex eo quòd ad tactum frigidus occurrit, & motu caret. At si gemini, aut tergemini fuerint, ac collum uteri obsederint, reliqui ad fundū uteri repellantur, & is qui magis paratus uidebitur, prius educatur. Si uerò ob capitis, aut thoracis, aut uentris magnitudinē, partus difficilis fiat, omnino necessariū est fœtū secare. Porrò tēpus collocandi puerperā in sellam, est quum uteri osculo aperto, digitis occurrerit, ac prominuerit id quod prærumpi solet.

De fœtus extractione, ac exectione, Philumeni. XXIII.

Medicū ante exectionis aggresionē spectare oportet, resoluta sit ne mulier aut nō. Et an seruari posit, uel sit deplorata. Et seruari quidem potentem aggredietur, deploratā uerò relinquet. Quæ igitur letaliter affectæ sunt, lethargico sopore premuntur, & resolutæ sunt, ac difficulter reuocari possunt. Et ad maximas inclamationes reuocatæ, debiliter respondentes rursus deferuntur in soporem. Quædam etiā per conuulsionē contrahuntur, aut neruis tremulæ fiūt. Et pulsus fortiter tumidus, uerum obscurus, ac debilis depræhenditur. At uerò seruādæ, nihil tale patiuntur. Mulier itaque supina in lecto decumbat capite decliui, eleuatis cruribus, teneatur q́ utrinq́ à peritis, ac robustis mulieribus. Ac primum duæ, aut tres buccellæ panis uino imbutæ offerantur, ad arcendum animi deliquium. Et in ipso opere assiduè facies uino respergatur. Chirurgus autem difficultatis causam per instrumentum pudendum diducens conspicatus, thymúsne sit, an callosa eminentia, aut aliquid ex his quę retulimus, quicquid id fuerit, uolsella arreptum scalpro amputabit, uelut postea docebimus. Si uerò tunica uteri os obstruxerit, eam quoq́ resecabit, sicut inferius de non perforatis mulieribus trademus. Si uerò velliculæ fœtum ambientis soliditas obstiterit, eam uolsella extentam cultro aculeato incidemus, & incisam digitis dilatabimus, & locum idoneum ad fœtus egressionē parabimus. At si caput fœtus locum obstruxerit, in pedes uertatur, atq́ ita educatur. Quòd si ita impactum fuerit, ut nullo modo retrudi posit, uncinus attractorius oculo, aut ori, aut mento infigatur, & ita infans extrahatur, hoc modo, ut instrumentum tractorium in dextra manu teneatur, uncinus uerò ipsius digitis occultatus, per sinistram manum leniter cointroducatur, & in aliquo ex dictis locis figatur, & deinde alterum instrumentum ex altera parte oppositum similiter immittatur, ac infigatur, ut æqualis, & ad neutram partem declinans attractio fiat, eaq́ tutior, ne fortè unum instrumentum in attrahendo elabatur, ac fœtum dimittat. Atque ita æqualiter non solum in directum, sed etiam ad obliqua trahatur, & digitus pinguedine aliqua illitus, intra uteri os, & impactum corpus immittatur, & circumcirca ducatur. Dimidio autē fœtu extracto, attractorium instrumentum ad superiores partes transferatur, ac infigatur. At uerò si caput, uel natura, uel hydrocephala affectione aquosa, magis tumidū impactum fuerit, scalpro incidendum est, atque ita euacuatum, ac contractum extrahendum. Quòd si neq́ sic prodierit, caluam contundere oportet, & ossa digitis eximere: si uerò ossa eminuerint, per forcipem dentarium, aut ossarium auferre, ac tum demum instrumentum attractorium infigere, ac fœtum extrahere. at si capite progresso, circa thoracem coarctatio fiat, itidem scalpro loci circa clauiculas dissecentur usq́ ad uacua: ut humore euacuato, moles thoracis considat. si uerò nimis uenter inflatus fuerit, mortuo fœtu, aut hydropico existente, eadem methodo utentes uētrem dissecabimus, ac intestina eximemus: si uerò manus protensa fuerit, ab humero resecetur: oportet autem linteo obuolutum, ut ne elabatur, aliquantulum extrahere, quo sic humeri articulus exeratur,

exeratur, & tunc diductis pudendi labijs resectionē facere, & postea sinistram manum immittere, ac caput dirigere, & ita fœtum educere: idem faciendum est etiam ubi ambæ manus fuerint protensæ. similiter etiam pedes protensos reliquo corpore non consequēte, ab inguinibus resecare oportet. At si duplicatus fœtus occurrerit, & dirigi nō poterit, si caput magis expositum fuerit, ossa eius conteremus cute non dissecta, deinde alicui eius parti attractoriū instrumentum infigemus, ac attrahemus, & cruribus directis educemus. Sed si crura magis exposita fuerint, coxæ articulum resecabimus, & ita coxas trāsgrediemur, ut caput fiat contritioni facilè paratū. Si uerò duplicatio pertinacior fuerit pedibus magis expositis, caput circa coarticulationē ad uertebram amputetur, deinde transgresso thorace pedes attrahantur. Si uerò reliquis partibus ablatis, caput recurrēs detineatur, sinistra manus oleo illita in uteri profunditatem immittatur, & caput requiratur, & per digitos ad uteri os deuoluatur, & unū, aut duo attractoria instrumenta infigātur. Cæterum loci ad infigendū instrumentū idonei, in capite sunt oculi, auriū meatus, os, mēti pars inferna. In thorace axillæ, clauiculæ, præcordia, pectus, uertebrarum articuli, iugulū. In cruribus ossa pubis, fœmineū pudendum. at uerò si osculū uteri ob inflāmationem fuerit conclusum, nihil uiolenter agendū est, sed infusionibus pinguibus largè utendū, insessionibusq́, ac irrigationibus, & cataplasmatis, quò inflāmatione aliquatenus sedata, & osculo dilatato, fœtus uelut dictū est educatur. Vbi uerò integrā fœtus sectionē fecerimus, omnes eius partes cōponantur, diligēterq́ obseruemus ne aliqua desit, aut interius clam nobis relinquatur. Deinde Secunda protinus educatur.

De secundæ eductione, Philumeni. Cap. XXIIII.

Si Secunda, quę etiam loculus appellatur, & Secunda quidem dicitur, quòd uelut secundū domicilium, ac receptaculū sit ab utero, & uelut fœtus indumentū. si Secunda inquam detinetur, interdū uteri os clausum, interdum apertū reperitur, & aliquando inflāmatum, aliquando citra inflāmationē. Et modo uteri fundo cōiuncta secunda reperitur, modo seiuncta. si ergo os uuluæ apertū, & secunda seiuncta reperitur, circa aliquā uteri partem instar pilæ conuoluta, facilima est eductio. Sinistrā enim manū calidam & pinguefactā in profundū immittere oportet, & arreptam secundā extrahere. Si uerò uteri fundo connexa fuerit, similiter quidem manum immittemus, uterum apprǣhensam secundam non statim rectà attrahemus, propter prolapsus uuluę timorem, sed sensim nulla uiolentia adhibita, primum in obliquum placidè ducemus, hac & illac obuertētes. Deinde aliquando ualidius attrahemus. Sic enim obedit, & à concretione exoluitur. At si uteri os clausum fuerit, perfusionibus pinguibus utemur, & per sinistrę manus digitos leniter aperire, ac paulatim dilatare conabimur. Et si non successerit, superiorē uentrem ex cruda ordeacea farina aqua calida, ac oleo subacta integere oportet, rursus'que locos perfundere, pinguiaq́ fomenta adhibere. Et si uires non fuerint debiles, etiam sternutatorijs utendum est, ex castorio, ac pipere præparatis, & potionibus mēses cientibus, de quibus postea agemus. Atq́ hæc omnia prima, ac secūda die faciēda sunt. Suffitibus insuper utemur per aromata ex olla, qualia sunt casia, nardus, iunci odorati flos, artemisia, iris, sabina, dictamnum, pulegium, & huiusmodi, ita ut olla sellę supponatur, cui mulier insideat undiq́ uestimentis contecta. Postea uerò tentabimus, & si uteri osculum apertū inuenerimus, manum immittemus, & sicut dictū est, secundā educere conabimur. Si uerò neq́ sic educta fuerit, perturbari non oportet: intra paucos enim dies putrefacta, & in saniem dissoluta excidet. Quandoquidē uerò ob graueolentiam caput replet & obturat, ac stomachū subuertit, odoramenta assiduè suffiantur cōuenientia: & ad hunc usum probata sunt, cardamomum, caricæ, bdelliū, sabina, thus, styrax, lapis gagates, onyx aromaticus, ladanum. Eisdem quoq́ castorij, ac pulegij singul. drac. I. ex aqua mulsa bibenda detur. Conueniunt etiam leniora menses ducentia, artemisiæ decoctū, & baccarum lauri, cum uino mulso. Pessi etiā subditi ad hoc faciunt, myrrha & cyclaminus ungento excepta. Facit item ouis & capræ secunda arefacta, trita, è uino pota. Aut cū ungēto subdita, aut pro amuleto gestata. Alius pessus. Carnium uuarū passarum, cumini, resinæ, terebinthinæ, spumæ nitri, singul. drac. X. excipe melle, ac subde. Idē possunt & insessiones in artemisiæ, baccarum lauri, anethi, ac chamæmeli decoctis.

Cura post fœtus exectionem, Aspasiæ. Cap. XXV.

Postquā secunda siue statim ab educto fœtu, siue postea educta fuerit, neq́ quicquā superuacuum in utero relictum, crura cōponantur ut partes distractę cōueniant. Et si loci satis purgati uidebuntur, maluæ, aut fœni græci decocto eluātur, & oleo calido perfundantur. Eodemq́ lumbi, ac pubes perfundantur, molliq́ lana oleo calido imbuta integantur. Et alimenta sorbilia offerātur, & aquæ potus uitetur. At si purgationes non suffecerint, insessiones ex fœni græci, artemisiæ, altheæ, pulegij decoctis adhibebimus. Pulegij itē, ac fœni græci decoctū propinabimus. Si uerò purgationes nimiū processerint, irrigationes moderatè adstringentes, ac insessiones consimiles adhibeantur, & uenter lōga fascia uinciatur, & cibi adstringentes offerantur. Si uerò inflāmatio superuenerit, inflammationi succurrendum est. Et si copiosa sanguinis eruptio, etiam ipsi medendū est, cum his quæ postea referemus. Si nihil horum acciderit, uteri collum, ac osculum, & pudendum pinguitudine aliqua inungantur, ac foueantur.

Causæ sterilitatis, itemq́; curatio in uiro, ac muliere. Notæ item conceptionis. Cap. XXVI.

Sterilitas aut uiri, aut mulieris, aut utriusque ratione contingit. Et ex uiro quidem est, quum semen eius uel feruidum, & uelut torrefactum, uel frigidum, tenue, aquosum, languidumq́ fuerit, quale est decrepitorum. Vel crassius quàm oportet emittitur. Aut quum uiri semispadones sunt, & penem breuissimū habent, ut semen in uuluæ profunditatem eiaculari non possint. Quod etiam aliquando ob nimiā obesitatem contingit: tales enim præ nimia aqualiculi mole, semen ad uteri recessus non eiaculantur. At uerò mulier non concipit, si uterum habet uel calidum & igneum, uel frigidum & humidum, uel squalidū ac siccum, uel carnosum & pinguem, uel excarnem ac gracilem, aut debilem, aut angustū, aut breuem. Aut quòd uasa eius clausa sunt & obstructa, aut per cicatricem inductā excæcata. Aut quòd membranæ

osculum uteri obturantes, nullum foramen relinquũt. Aut quòd uteri ceruix obliqua est. Aut quòd osculum nimis angustum, uel amplum. Aut quòd alia aliqua affectio ex inferius recensendis uuluam impedit. Sed & inuiti coitus inanes, ac steriles sunt. Amor enim genituram conciliat, & propterea fœminæ amantes crebrò pariunt. Aetas etiam, uel iunior, uel prouectior conceptionem impedit. Quapropter primum pubescentes à uenere prohibendæ sunt, ita ut uir quidem trigesimum annum, mulier uerò decimum octauũ attingat. maximè uerò inepta mulieris forma sterilitatis occasio est: fœcunda enim mulier habere debet proceritatẽ corporis moderatam, lumbos & superiorem uentrẽ latos, nates eminẽtes, pectus angustum, mammas amplas: tales enim mulieres fœcundæ, his autem oppositæ steriliores sunt. Potest & præter enumeratas causas, aliqua magis recõdita esse. Verum tot ferme sunt quæ noscuntur. Viri itaq; qui ob deprauatam uictus rationem semen corrumpunt, ad magis compositũ, ac salubriorem uictum conuersi, seminis fœcunditatem acquirũt. At qui alienis fœminis delectati proprijs uxoribus non cõueniunt, seruata temperantia generabunt. Qui uerò seminis profluuio laborant, curati, fœcundi fiunt. At qui genituræ meatus occæcatos habent, uelut quidã quibus calculi execti sunt, eos pro deploratis habebimus. Sed neq; semispadones, ac nimis angustis meatibus præditi, semen excernunt. At uerò ubi uir, & mulier bene se habent, neq; ætas, neq; corporis habitus, neq; aliqua uteri affectio obstat, tali uictus ratione utemur, ut neq; nimio labore, tum uirũ, tum mulierem defatigemus, neq; prorsus ociosos esse sinamus. Hoc enim superfluitatibus corpus replet. Illud sanguinem siccat, & purgationes cõsumit. Balneis utantur neq; assiduis, neque copiosis. Cibos ac potus concoctu faciles, & quos uenter superare potest sumant. Hoc uerò uelut maximũ negligendum nõ est, ut nec uir, nec mulier pinguem habitũ acquirãt. Tales enim inepti sunt ad pueros gignẽdos: nã neq; pudenda inter se adaptare possunt, & uiri parũ seminis emittũt, & mulieribus menses pauci feruntur, quũ maxima alimenti pars in pinguedinẽ transeat. Cæterũ quomodo pingues se gerere debeant, Sermone quarto de carniũ subuersione diximus. Cõuenit & cibos, ac potus uenerẽ stimulantes, ac semẽ generãtes assumere, atq; tales sunt qui calfaciunt & inflãt. Vinũ igitur aquæ præferendũ est. Et ex oleribus prodest horminum, eruca, & irio, ac similia. A' ruta uerò mentaq;, ac calamintha penitus abstinendũ est: mẽta enim semen quidẽ multum, sed debile, ac languidũ gignit: ruta uerò corrumpit. Illud autẽ obseruandũ est, lunari purgatione appetẽte oportunissimũ concipiendi tempus esse. Tunc ergo mulieri ex uberiore alimẽto aliquid detrahendũ est, & cibus moderatus, attenuans, ac boni succi exhibẽdus. Omnibus tamen alimẽtis ammiscẽda sunt quæ purgationes iritare possunt, uelut sunt olera odorata & acria, scandix, crethmon, fœniculũ, gingidiũ, apiũ, smyrniũ, asparagus palustris, & similia: spes est enim probè purgatã priusquã uterus refrigeretur cõcepturã esse: quòd si à cõcubitu cõceptionis notæ apparuerint, spes rata erit. Cõceptionis notæ sunt, si uteri os clauditur, ac siccũ est, & à pudẽdo recedit. Imò peritiores fœminæ post semẽ immissum, uterũ moueri percipiunt: mouetur enim ad genituræ complexũ. Quibusdã præcordia exiliunt, alijs oris uetris dolor, ac exolutio cũ uoluptate quadã accidit. Est & hoc non exiguũ indicium, si mulier urinæ stillicidio uexatur. quod præcipuè patiuntur, quæ primũ concipiũt, & quæ menstruas purgationes integrè nõ exegerunt, quanquã idem etiam alijs usq; ad septimũ diem aliquatenus accidit. Post septimum autẽ obscura quædã picæ signa oboriuntur, acidorum, ac salsorum desiderium, uertigines, pallor, somni longiores. Eodem etiam tempore menses citra molestiam detinentur. Mas autem uehementius, ac uelocius in dextera parte magis mouetur: fœmella debilius & tardius, atq; in sinistra. Atque hactenus de præseruatione dictum sit. Nunc quomodo singulæ affectiones conceptionem impedientes curandæ sint, dicetur.

Frigidioris uteri signa, ac curatio. Cap. XXVII.

Si mulier ob uteri frigiditatẽ non cõcipit, exercitijs, omniq; fomentorũ genere calorẽ reuocet: neq; incõmodum fuerit castoriũ, cuminũ, anisum, pulegium, & alia huiusmodi bibere, & singulis piper ammiscere. Vtilius tamen hoc medicamento purgabitur. Epithymi, euphorbij, piperis, dauci, petroselini, singulorũ æquales portiones bibat, sit autẽ totũ drac. II. hoc & aluum ducit, & uuluam calefacit, ut multis prius non purgatis hinc menses eruperint. Quòd si purgatio per inferna nõ suffecerit, uomitus quoq; prouocetur origani, aut thymi decocto, ante & post cibum, omni studio adhibito, ut pituita euacuetur. A' uomitu uerò castorium & prædicta semina bibat. Vteri uerò fomẽta fiũt per suffitus & uapores, arundine ollæ operculo perforato inserta, ita ut uapor intra pudendũ excipiatur. fiunt etiã per affusiones aquæ calidæ, in qua decocta est artemisia, saluia, ruta, cuminũ, pulegium, cyperus, acorũ. Possunt & hæc singula pectini imponi cataplasmatis modo. Cõfert & polyarchiũ epithema, & quod Amythaoni inscribitur, & reliqua huiusmodi. Pecten item, ac coxæ irino & amaracino, ac cyprino oleo perfricẽtur. Et pessus ex myrrha, ruta, galbano & castorio paratus uuluæ subdatur. Possunt etiã aliquando ualidiora ammisceri, uelut est piper, sal, fel bubulũ. Validũ est elaterium, sed minimè molestum. Fiãt quoq; ex aqua mulsa, aut marina per se, uel aceto ammixto fomenta. Prædicta tamen medicamenta molli lana excepta adhibeãtur, ut ne corpus mordeant, & exulcerationem faciant: neq; difficile est ipsorum quantitatem metiri: pro affectionũ enim magnitudine, ac diuturnitate, medicamẽta sunt augenda, aut minuenda, mora item lõgioris, aut breuioris temporis trahenda in ipsorum usu. Cæterum uterorum frigiditatem ex mensibus suppressis coniectamus. Neque enim præ nimia crassitudine cõmodè deferũtur. Sed & stupidus sensus circa pectinem, lumbos, ac crura percipitur. Aliquæ etiã penitus crurum impotentes sunt. Quòd si prorsus perfrigeratæ fuerint, ne uenerem quidem appetũt, & uteri osculum contractum habent. Atq; hæc de uteri frigiditate sufficiunt.

Calidioris uteri signa, ac curatio. Cap. XXVIII.

Vterorũ caliditas ex reliqui corporis caliditate coniectatur, & ex mẽsium paucitate cũ dolore prodeuntium, ita ut pudenda mulieris exulcerẽt. Sed & quæ prodeũt nigriora sunt, & ob nimiã puncturã nullũ ordinem

ordinē seruant. Sequitur etiā ad hanc temperaturam insignis salacitas, & totius corporis siccitas. His itaq; cōueniunt humectantia ac frigefaciētia, qualia sunt ex oleribus quidem lactucæ, maluæ, blitum, cucumis, cucurbita, pepo, atriplex, & portulaca. Itē alij consimiles cibi. Vinum uerò tenue sit, & album, ac aquosius. Somnus autem longior, & aquarum dulcium balnea. Ad uesicā uerò, & summum uentrem ac lumbos, frigefacientia adhibenda sunt, uelut est solani aut umbilici ueneris succus rosaceo ammixto lana exceptus. Idem & in pudendum commodè subditur. Mercurialis item lumbis ac pectini imposita, utero calidiori prodest. Spuma quoque argēti & cerussa cum aqua trita. Horum autem omniū quantitatem rectè metieris, si semper singula multum posse arbitratus, perfrigerationis excessum caueris.

Humidioris uteri curatio. Cap. XXIX.

Quæ ob uteri humiditatem non cōcipiunt, eas sicciore diæta uti conuenit, multumq; exerceri ac fricari, & euacuationis ac auersionis gratia aliquando post cibum, aliquando ieiunas uomere, & moderato cibi usu resiccari, & carnes assatas potius uigentium ætate animaliū, ac pisces duriores comedere, & uinū potēs meracum quidē, sed parcius bibere. Sicca etiā fomēta crebro: balnea uerò rarò adhibenda sunt. Cæterū qui statim à principio resiccantia ac adstringentia utero adhibēt, non parū lædunt: cohibita enim materia ad principales partes decurrit. uerum ubi totum corpus purgatū fuerit, tutius deinde utero adstringētia corroborantia adhibētur. Quale est lentisci decoctum, & myrti, ac rosarum, & rubi tenerorum uirgultorum, & polygoni fœminæ decoctū: mas enim gramini magis similis est, flore puniceo, folijs rutæ similibus, semine intra folia pusillo. Poterit tamen etiā huius decoctū ieiunæ cōmodè in potū dari. Ad nimiā quoq; uteri humiditatē huiusmodi potiones cōueniūt. Myrti baccas, aut malicoriū punici dulcis, cū uino terito ac exhibeto: aut auellanas nuces ustas cū uino tritas propinato. Hoc autem epithemate utēdū est. Psylliū tusum, & palmularum carne cū aqua mulsa trita exceptum apponito. Aut mala cotonea similiter palmulis excepta adhibeto.

Siccioris uteri curatio. Cap. XXX.

Mulieri quæ ob uteri siccitatem nō concipit, humidiora alimenta exhibenda sunt, & reliqua uictus ratio humidior constituenda. Toto enim corpore humectato, uterus quoq; eadem qualitate participabit.

Diuersarum affectionum, ob quas mulieres non concipiunt, curatio. Cap. XXXI.

Si propter humorum crassitudinem mulier non concipit, humorē cōsiderare oportet, & mordentem sero lactis purgare, heminis quinq; paulatim exhibitis. Cibos item boni succi offerre, & uomitū per interualla ciere. Pituitosos autē & aquosos humores, laboribus & exudationibus ac uomitibus crebris euacuare oportet. Quādoquidē uerò etiā flatus in utero existentes, cōceptionē impediunt, & flatus ab imperfecta cōcoctione fiunt, primum quidē parcior cibus exhibēdus est, deinde danda quæ flatus expellūt, uelut est ruta, cuminū, anethū, ac reliqua familiaria semina, & pleraq; aromata, quę etiā subdi possunt, prę sertim ruta cum melle ac modico nitro. Possunt ex ijsdem etiā fomēta parari, & cataplasmata ac cerata, ad pubē imponēda. A' leguminibus autē & edulijs dulcibus ac flatuosis omnibus abstinendū est. Si uerò cōclusi fuerint uteri, odoratis perfusionibus, & mollitorijs ex adipe anserino paratis aperiēdi sunt. A' mollioribus tamen insessionibus ac perfusionibus incipiēdū est, ex malua, semine lini, ac fœno græco, & oleo, & aliquādo melle paratis. Deinde ad ualidiora trāseundū, artemisiā, conyzam, calaminthā, pulegium, amaracū & chamæmelum. Atq; his adijciendū est irinum ac cyprinum oleum, ac mel, myrrha uerò troglodytica, terebinthina, nitrū, casia, caricarū carnes, ungentū amaracinū, & huiusmodi subdantur. At uerò his quæ ob uteri os nimium hians non cōcipiunt, conueniunt uictus, & fomenta, ac medicamenta sicciora ac adstringentia. Talia sunt gallarum decoctum, cytini, lentiscus, rubi radix, myrtus, & eiusmodi. Vteros uerò distortos mollientibus fomentis dirigere ac corrigere oportet: fomenta enim ad hoc maximè faciunt, & pessos mollitorios subdere. Quin & specillo & digito correctio eorum faciēda est. Maximè uerò pulegij & artemisiæ decoctū, & castorium è posca potū, utero distorto cōferunt, & tota curatio ad uteri declinationē postea referenda. At si per aliquorū pharmacorū adhibitionē, quę conceptionem prohibent, mulier non concipiat, eius pharmaci facultas consideretur, nunquid humoris attractione semen eluerit, aut flatuum multitudine idem eiecerit, aut per adstrictionem os uteri obturauerit, ac seminis accessum interceperit. Et deinde singulis affectionibus succurratur, perfusionibus ac insessionibus cōgruis. Hę uerò maximè utiles fuerint, si osculum & acetabula uteri fuerint adstricta. Pinguia etiam cuncta ac fomēta adhibenda sunt, & quæ humiditates attrahere possunt. Cæterum medicamēta sterilitatē inducentia, quum uasa uteri excæcent, incurabilem plerunq; affectionem faciunt. Et tamen non statim omnes uires adimunt: quædam enim potiones cæcitatem curabilem inducunt, cui si protinus subuenias, mederi posis. Quemadmodū enim lethalia uenena uomitu, aut clysteri, aut medicamento cōgruo exoluuntur, temporis uerò progressu nullo modo corrigi possunt, sic & quæ ualidam sterilitatē inducunt, aliquando depellere datur, si statim opem feras: si uerò diutius perseuerauerint, incurabilia euadunt. Porrò ulcera & inflammationes uteri quomodo curare oporteat: itē carnis excrescētias, thymosq; ac tunicas auferre, singula suis locis ex ordine dicentur. Superuacuum est enim eadē sæpe dicere. At uerò si nulla re infesta, nec in utero, nec in reliquo corpore apparente, incertum fuerit cur mulier non concipiat, asinino lacte ipsam purgabimus, cibisq; boni succi alemus, & fomentis suffitionibusq; odoratis, & pessis subditis, uteri os aperientibus, & sanguinem attrahentibus utemur, uenerémq; per duos aut tres menses prohibebimus.

Potiones, pessi, & suffitus ad cōceptionē. Cap. XXXII.

Mercurialis cum castorio, item absinthium, tribus aut quatuor diebus consueto mensium tempore in potu exhibeto. Est & hæc potio ad conceptum efficax. Salis ammoniaci drac. II. saluiæ, cumini, sing. dra. I. omnia simul per triduū menstruis desinentibus cum uino præbeto. Alia. Nigellæ, salis ammoniaci, singul. drac. I. cyperi dra. VI. simul terito, & in quatuor partes diuidito, & unam singulis diebus cū uino bibendā dato, mēstruis desinētibus, & postea cū uiro congre

congrediatur. Sed & uirum strenuã operam nauare oportet, interímq; à uenere abstinuisse, & boni succi cibis nutritũ esse. Pessi uerò subscripti cõueniunt, prę sertim si ex humorũ mucositate infœcundæ fuerint, poterísq; ex his, cõgruum singulis affectionibus medicamentum eligere. Pessus Asclepiadæ, utero purgãdo idoneus. Cyperi, nitri, aluminis scissi, myrrhę, thuris, croci, spumę nitri, mellis, æquales portiones cum modico pipere tritas melle excipe, & pessum inde tenui linteo aut lana pura inuolutum ac rosaceo imbutum, mulieri prius elotæ subde. Vtere etiam elotione purgatoria admirãda suprà ad bimestrem aut trimestrem fœtum abortientes descripta, ex colocynthide & oleo irino. Alius pessus purgatorius. Succi cyclamini, medullæ colocynthidis, nitri rubri, mercurialis, singul. drachm. IIII. myrrhæ drac. II. omnia seminis lini decocto excipe, & utere post menses purgatos uelut dictũ est. Alius. Medullæ colocynthidis, myrrhæ, nitri, cumini Aethiopici, singulo. unc. I. excipe carne caricarum, & utere post menstruã purgationem. Alius. Anisi, cardamomi, nitri, aristolochiæ, pulegij, fœni græci, carnis caricarum pinguium, singul. drach. II. arida terito & cribrato. Carnes autẽ caricarũ passo subigito, eisq; arida excipito, & in cornea pyxide seruato. Deinde usu expetente columbini oui magnitudine accipito, & irino oleo madefactum ad uteri osculum subdito. Huiusmodi pessi mucosos humores educunt. Sufficiente uerò purgatione facta, insessiones adhibeantur. At uerò quoniam nõ ea solum quæ uterum purgant, conceptioni conferunt, sed alia etiam medicamenta ad parãdam fœcunditatẽ descripta sunt, ea itidem iuxta ueterum traditionẽ subiungemus. Pessus ad conceptionẽ idoneus. Coaguli leporis partes II. aluminis scissi partem I. melle excipito, & pessum formato, ac utitor ubi prius uterus per prædicta fuerit purgatus. Alius. Seminis satyrij, mellis, singulorum sexuncem in pessum efformato: aut uesicam fellis dorcadis aut hirci euacuato, & ex uiscoso intus reperto pessum formato, & paululũ ante congressum subdito, aut penem ex eo illinito. Aut purpuram ueram hircino felle imbutam, mulieris umbilico per septẽ dies imponito, & deinde crescente luna uiro congrediatur. Alius. Dorcadis, hœdi, leporis coagulũ, & fel, cum sanguine & adipe agnino, & medulla ceruina, post purgationem subdito. Nardini etiam ac rosacei olei aliquid addito. Alius, quo Asclepiades in nobilibus fœminis utebatur. Myrrhæ drac. IIII. iridis, stercoris leporis, singu. drachm. II. cum aqua in collyria efformato, ac subdito mensibus desinentibus. Et postea cum uiro misceatur. Alius. Aluminis scissi, rhois rubri, singu. drach. II. myrrhæ drach. I. croci obol. II. terito, ac melle excipito. Vsu autem postulante, medicamẽti gallæ paruæ quantitatẽ accipito, & hoc molli lana exceptũ ac rosaceo imbutũ, post mensium declinationẽ subdito, & per triduũ sinito, donec purgatio fuerit peracta. Tertia uerò die mulier lauet, & locis rosaceo illitis cum uiro concumbat. Alius. Leonis, aut ursi, aut hyænæ, aut taurini fellis uesicam euacuato, & in ipsam olei rosacei, nardini, irini, mellis, æquales portiones indito, omniaq; simul ad calidũ cinerẽ unita seruato, ac utitor post mẽsium purgationẽ ante cõcubitũ. Alius. Fel piscis per se uel cũ melle subdatur. Aut uerbenacæ rectæ succus cũ butyro, desinẽte lunari purgatione supponatur. Alius lenissimus. Radicis altheę purgatæ ac lotæ quadrantem cõtundito, & in olei sextario torreto. Deinde abiectis radicibus, adipis coturnicis sexuncem, ceræ sextãtem ammisceto. Ego uerò trientem cerę ammisceo, & similiter in pesso subdo.

Amuletum naturale. Ossa quæ in corde cerui reperiuntur, sinistro brachio adalligata, arcana quadã naturæ ui cõceptionem iuuare creduntur. Suffumigium ad cõceptionem efficax. Bitumen, pilos leporis, rutam aridã, simul terito, & cũ cera præmollita in pastillos formato, & super stercore bubulo suffito. Aliud obstetricis. Sãdarachã tritã cum cupressi ramẽtis, sufficiẽti cera in pastillos cogito, eosq; super bubulo stercore statim post mensium purgationem quatuor diebus suffito. Aliud eiusdẽ. Caprini cornu ramẽta oleo cõspersa peractis mẽsibus suffito, & locis adhuc calẽtibus mulier cum uiro cõgrediatur.

Ad mares generãdos. Si uir dextro pede fascia cãdida uincto cũ muliere coëat, marem ut ferunt, generabit. Si uerò sinistrũ pedẽ colorata fascia ligarit, fœmellam. Tradunt etiam satyrij ac serapiadis radicẽ solidiorem salaces facere, & masculis generãdis prodesse, flaccidiorem uerò contrarium efficere.

De lactis defectu. Cap. XXXIII.

Hæc affectio infantibus magis quàm mulieribus grauis est. Quapropter Sermone quarto ubi de pueris tractauimus, conuenientem curationem tradidimus. facit autem naturaliter lapis galactites pro amuleto adalligatus, & aqua dissolutus, ac potatus.

Ne lac in mammis coëat in grumos. Cap. XXXIIII.

Vt ne lac in mammis puerperarum in grumos coëat, ab adultis ac peritis mulieribus leniter exugatur, & mammæ cyprino oleo, cum ouo & croco illinãtur. Aut fœni græci succum, aut cumini decoctum cum modico croco oblinito. Aliud. Ceræ unc. I. portulacæ sesquiunciã, cum oleo sesamino illine, ac utere uelut probato. Lac etiam instar casei coagulari in mammis prohibet cera alba in pilulas redacta, & quotidie magnitudine trium erui granorũ exhibita. Cæterũ Soranus mammas assiduè dolentes, neq; à mulieribus, neq; ab infantibus exugi oportere affirmat, & suctione plus materiæ attrahi asserit. Probè etiã facit terra cimolia cũ aceto aut aqua, & oleo rosaceo imposita. Et cãdidi marmoris aut cãdidorum lapidũ ramenta similiter adhibita. At si amplior fuerit plenitudo, & ob id mulier grauetur, ac doleat: lentes aqua marina aut muria coquito, & cũ decocto quidem mammas abluito, ipsas autem lentes contusas imponito. Confert item apium & mentam, & fel bubulũ præsertim illinere aut imponere.

Aliud. Fucum tinctorium terito, & cerato excipito, & adhibeto, ac singulis diebus bis permutato. Sit autem fuci triens, ceræ quadrãs, olei myrtei dextans. Aliud. Pollinis thuris drach. X. ceræ dextãtem, pumicis unc. XX. olei rosacei unc. XX. utere eodẽ modo. Aliud. Lapidis asij, ceræ, singulorũ sextãtem, olei rosacei, aut cicini bessem, præpara ac utere bis in die permutando. Lac enim abolet, & inflammationes sedat. Quòd si asius lapis defuerit, pyrites succedat pro ipso. Pręstat & aqua marina aut muria assiduè fouere.

De coagulato in mammis lacte, & iisdẽ turgentibus ob lactis redundantiam. Cap. XXXV.

Ad hæc

Ad hæc uitia in principio leniter reprimentibus utendum est, uelut est spongia pura posca imbuta, & palmulę cum pane & posca tritæ, deinde uincire, ac moderatè cōstringere oportet. quòd si lac restinguere malueris, alumē & psyllium cum aceto & coriandri succo: aut lapidē pyriten cū rosaceo & aceto adhibeto. Ad coagulationem uerò lactis priuatim furfures in aceto coctos cum rutę decocto imponito, quū primum lac gignere incipiunt. Idem facit menta polentæ ammixta. & iuglans cum ruta ac melle. & ricini folia trita. & cuminum priuatim, uel cum polenta. & capita papaueris cocta cum melle. & crocus cū lacte. & muriæ fomentum. & apium uiride impositum, quod etiam grumos lactis dissoluit. Vtendum & ceratis ad grumos descriptis.

De uitiato lacte mammas lædente. Cap. XXXVI.

Lac uitiatū aliquando mā marū uasa exulcerat: quēadmodū itaq; in reliquis partibus uitiati humoris peculiares destillationes efficiunt: salsa enim lacryma oculum mordet, & acres excrementitiæ superfluitates intestina erodūt. Ita & lac in mammis uitiatum, scabiem, panos, & papularum eruptiones producit. Vlcera ergo hic enata, simili modo ijsdemq; remedijs, quibus cætera totius corporis ulcera curantur. Ipsi tamē lactis uitiationi primū succurrendū est. cuius improbos colores, subalbidū, nigricantē, flauū, subfuluū, aut uiridē, hac arte depręhēdemus. Tenuia ac cādidissima linteorū frusta eo lacte imbuta, in umbra siccabimus, & in his postea quātum lac à natiuo colore discesserit, speculabimur. At uerò uirosum ne sit, aut aliàs fœtidū: ex olfactu cognoscemus, sicut salsedinē, amaritudinē, acorem, insipiditatem, gustu dignoscimus: tenuitatē uerò ac crassitiem, lubricitatē item ac lentorē ex ungue probabimus: si enim gutta eius ungui instillata non decurret, nec uelut mel aut gluten adhęrebit, lac bonum esse iudicamus. Aliqui pilo probitatē lactis experiūtur. nā si pilus lacte madens suspēdatur, & lac delabitur, aut uni parti guttula adhæret, lac reprobandū est. Si uerò totum pilum circumsidet, optimū esse confitentur. Alij lac per coagulū concretū digitis exprimunt: deinde seri ac casei mensuras expendunt. Postquā igitur cuiusq; lactis uitium cognouerimus, recta uictus ratione id corrigemus, purgationesq; prorsus recusabimus, præsertim si nutrices semper eo uitio laborare nouerimus, quādiu lactauerint. Priuatim itaq; eas quæ salso humore abundant, balneis & uini diluti potione curamus. Deinde copiā lactis uino mulso, & aceto mulso reuocamus, & in cibo exhibemus lac ex alijs animalibus probatissimū, quod forma & similitudine humani lactis speciē refert. Est autē omnino rectæ diætæ eò amplius innitēdum, quòd scimus hoc uitium solo alimēto bono non difficulter curari posse. Neq; negligenda est hæc curandi ratio. Sæpe enim infantes eiusmodi lacte corrupti, ad ultimam perniciem deueniunt. Ad panos & scabiem mammarum, myrrham cum oleo sampsuchino tritam, uelut maximū remedium illinito. Ad coërcendas autem uirginum ac reliquarum mammas, æruginem ferri cum oleo omphacino aut uino subactam adhibeto, aut cicutæ semen cum folijs tritum illinito.

Ad mammas inflāmatas, Philumeni. Cap. XXXVII.

Sesamum tritū butyro ammixto moderatè tepefactū, quotidie bis imponito. At si inflammatio perseuerauerit, medullæ panis aqua madefactæ ac tritæ partes II. perdicij herbæ seorsim tusæ partem I. cerati liquidi partem unā & dimidiā simul subigito, & bis in die adhibeto. Idem etiam post eruptionē abscessus usq; ad perfectā sanitatē conuenit. Vtere etiam hoc, uelut probatissimo. Foliorum hyoscyami recentiū, ceræ, colophoniæ, adipis porcini recentis, olei, ęquales portiones, liquabilia liquefacito, & folijs tritis ammisceto. Pharmacum Iuniadæ, ad omnes inflāmationes, præsertim mammarum. Olei antiqui lib. III. ceræ quadrantē, colophoniæ, adipis suilli, singulorū sesquilibrā, spumæ argenti lib. I. pollinis tritici, seminis lini, cerussæ, singulorū sexuncem, thuris sesquiunciā. Aliud eiusdē. Spumæ argēti, cerussę, sing. drac. VI. thuris sesquiunciā, ceræ, colophoniæ, singulorum sexuncem, adipis gallinacei libr. I. pollinis ordeacei sesquiunciam, succi seminis lini dextantem, olei communis trientē. Spumam argenti, cerussam, & thus cum modico succo terito, deinde cū residuo succo pollinem ordeaceum subigito, & ita per duas aut tres horas sinito, postea omnia ammisceto, & cerato excipito. Aliud, ad inflammationes plurimū prurientes, ac rubicundas. Cerussæ, spumæ argenti, mellis, butyri, ceræ, adipis gallinacei, singulorū sexuncem, thuris sextantem, rosacei unc. I. Spumam argēti & cerussam cum rosaceo coquito, & reliquo liquefacta adijcito, & unitis mel addito, & ab igne amotis thus ammisceto, ac utitor. Aliud ad inflammationes, quo utor. Tenerorum solani foliorum quantum satis esse uidebitur coquito & terito, & mellis sexuncem ammisceto. Postea uerò emplastri parhygri, ceræ, singulorum sexuncem accipito, olei unc. I. omniaq; simul unita reliquis ammisceto, & loco prius eloto apponito. Hoc mammarum inflammationes per exudationes plurimas discutit. Vtere & medicamento ex seride ad sedis affectiones præparato, & alijs huiusmodi. Facit hoc & ad igneas mā marū inflammationes. Ceræ, colophoniæ, olei, sing. lib. I. foliorū papaueris cornuti quadrātē: liquata folijs tritis ammisceto. Tradunt & leporis coagulū cum aqua tritū ac illitū, omnibus tumoribus mā marū, & affectionibus ob lactis redūdantiā obortis, prodesse. Ad profundas mammarū duritias. Sphōdyliū herbā, & asphodeli radices uino coctas imponito: aut terræ intestina cū malis cotoneis: aut cācros fluuiales cum ouo adhibeto, hoc & lac extinguit.

Ad induratas mammarum inflammationes, Philumeni. Cap. XXXVIII.

Semen lini, aut fœnigræci, aceto mulso coctum imponito: aut sesamum illotum modicè tostum cum melle terito, & calidum apponito: aut stercus caninum album terebinthina exceptū adhibeto. Aliud optimum. Spumę argenti lib. II. strigmentorum balnei in quo uiri solum lauantur lib. IIII. colophoniæ, ceræ, singulorum bessem, squamæ æris sextātem & semunciam. Aquę marinæ aut muriæ lib. I. squamam aqua marina sufficientibus diebus terito, & adiecta argēti spuma ac strigmētis, ad probam cōpagem coquito, deinde cerā & colophoniā liquefactas adijcito. & ablatum ab igne medicamentum frigefacito, manibus subigito, ac utitor, inter coquendū autē cū arūdinis radice uersato, donec nō amplius inquinet. Facit & ad collisa, fracta, ulcera antiqua, cōdylomata oleo dilutū & adhibitū. Vtere etiā emplastro dionysia,

nysia, superiori Sermone descripto, quod habet terebinthinã, mannam thuris, spumam nitri, oleum antiquum, cerã, singula ponderibus istic adscriptis. Nec minus conuenit piscatorium.

De mammarum abscessu. Cap. XXXIX.

Inflammatione & duritia perseuerãtibus, & ad abscessum progredientibus, spe discutiendi sublata, maturantibus auxiliabimur. nos tamen mammarum inflammationes iã in pus trãsmutatas, per dionysiam emplastrũ suprà relatũ frequenter discussimus: totus enim humor ab ipso per occultos meatus trãspirat, & durities euanescit. Probè facit & fuluum piscatoris, citra acetum paratũ. Et nigrum Asclepiadæ. Quę omnia si parum profecerint, chirurgia opus erit. Reliquæ igitur mammæ partes tutò incidũtur, si putrida corpora reperiũtur. uerum locus circa papillam lunari sectione exactè incidendus est, ut per sectionem quidem abscessus profunditas denudetur, sed papilla conseruetur, in maribus quidẽ formę gratia, in fœminis uerò præter formam, ut ne lactandi facultas intercipiatur. Peracta chirurgia linamenta sectioni indãtur, & omni modo obseruetur, ne plaga linamentis nimium obturetur, huic enim sæpe fistula inducitur. Postea tertia die suppurationi studendum est, deinde his quæ repurgare possunt, postea resiccantibus ac glutinãtibus. Bene autem facit ad hæc emplastrum fuluum piscatoris, citra acetum paratũ. Et fuluum Galeni, ad maligna ulcera suprà præscriptum. Est autem his spongia ex uino expressa superponenda. Prodest etiam nigrum è lolio præparatũ. Euacuat enim & glutinat. Magistriani ad mammarum abscessus. Intestina terræ cum polenta terito, & imponito.

De mammarum fistulis, Leonidæ. Cap. XL.

Aliquando rupto abscessu si mamma non fuerit rectè curata, fistula consequitur, & sanè fistulæ istic obortæ plerunq; in carnem desinunt, rarissimè ad os, nisi diutius durauerint. Has itaq; congruis primũ medicamentis curare conabimur, quale est quod ex lolio præparatur. Sed & hoc emplastrum peculiariter prodest, quod & in mammarum abscessibus atq; omni tuberculorũ genere, pus per occultos meatus educit, & probè incidendos abscessus discutit, & foris impositũ fistulas efficacissimè desiccat. papillã tamen semper ab eo medicamento adseruare oportet. Spumæ argẽti, olei, sing. lib. I. aquæ sexuncẽ, ammoniaci thymiamatis, pyrethri, singulorũ sexuncem, resinæ pinus trientem, colophoniæ unc. I. spumam argenti, oleum, & aquã simul ad prunas coquito, donec nõ amplius inquinent. Deinde ammoniacum cribratum inspergito, eoq; soluto resinas adijcito, & ablato ab igne pharmaco pyrethrum addito, subigito, ac emollito, & imponito, lana sicca superposita, ita ut papillam uelut diximus non contingat. At si perseuerarit fistula, nucleo specilli attollatur ac incidatur, quatenus in profundum specillum fuerit progressum, & quicquid duri ac callosi inest amputetur. Et facta incisione emplastrum adhibeatur repurgans, deinde resiccans, & ad cicatricem perducens.

De mammarum nomis. Cap. XLI.

Nomæ mãmarũ perfusionibus ac cataplasmatis curantur ad reliquas nomas descriptis. uerũ ad muliebriũ mammarũ ac pudendorum nomas ac putredines, & alia huiusmodi facit hoc medicamentum. Rhois coriarij lib. I. pilularum cupressi recentium tantundẽ, gallæ omphacitidis sesquilibram, uini austeri libr. XX. Hæc solida per triduum macerato, deinde cum uino ad dimidias cóquito, & cupressi ramo uersato. Postea ad horã quiescere sinito, ac deinde excolato, & rursus ad mellis cõpagẽ coquito. Atq; ita paratũ pharmacum in uase uitreo seruato. Vsu uerò expetente, si extersione opus fuerit, melli ammisceto, si uerò uim obducendi meatus augere uolueris, lac adijcito.

De exedentibus mammarum ulceribus. Cap. XLII.

Phagedænicum & exedens ulcus à cancerato differt, eò quòd circumsitas partes non ita duras, neque uenas uaricosas habet, neque ita ad fundum perreptat. Sed & omnis phagedæna medicamentis cedit. Maligna uerò & efferata ulcera medicamentis magis exacerbantur. Ad exedentia itaque ulcera compendiariam curam adhibere oportet, callosorum uidelicet labiorum excisionem, ita ut eadem labia ignitis cauterijs inurantur. Nam sic & sanguinis eruptionem coërcebimus, & tutiorem medicationem peragemus. Postea uerò medicamenta ad mammarum putrefactiones commoda adhibeantur, infrà ad cancros descripta.

De cancris mammarum, Archigenis & Leonidæ. Cap. XLIII.

Cancerati tumores circa mammas frequentissimè generantur, & mulieres magis quàm uiros inuadunt, & ex illis eas quæ amplas ac carnosas mammas habent. Veteres autem ulcus canceratũ, malignũ ac ferum appellabant, & cancerati sanè appellatio à cancro animante transsumpta est: sunt enim ea animantia aspera & dura, & si quid forcipibus suis ceperint, haud facilè auelluntur. his itaq; canceratus tumor similis est. Nam & prominet, & ad tactũ renititur, & difficulter tractabilis est. Maleficum autem & ferũ ulcus à feris ac malignis animalibus cognominatur. Est enim proteruum, & curatione efferatur, & manuum tractatione exacerbatur. Duæ uerò sunt supremæ cancrorum differentiæ. Quidam enim sine ulcere, quidam cum ulcere consistunt. Qui sine ulcere sunt, ab omnibus ferme ueteribus Occulti appellantur. Philoxenus tamẽ cancrum occultũ priuatim nominauit, qui in utero ac intestinis esset. Cancro itaq; non ulcerato in mamma existente, tumor apparet ingens, ad tactũ renitens, inæqualis, instar ferę sæuus, penitissimè pertinaciter insertus, radices longè lateq; extendens, & uenis circumsitus uelut illigatus, quas circum circa uaricosas habet, colore cinericius ad ruborem uergens, & aliquando subliuidus, & uidentibus quidem mollis apparet, tangentibus autem durissimus est, ut uisui hac parte non sit credendum: dolorem autem inducit pungentem latè se extendentẽ, ut sæpe per cõsensum, glandularũ malignas inflãmationes sub alis excitet. Pertingunt etiam dolores usq; ad clauiculã & scapulas. At uerò exulceratus cancer assiduè erodit, & ubi ad profundum perfodit, nec sisti potest, & saniem emittit omni ferarũ ueneno deteriorem, copia & odore abominabilem. Adsunt & huic dolores pungentes. Atque hic præcipuè medicamentis ac manuum tractatione exacerbatur.

Qui cãcri curatu faciles, & qui difficiles. Cap. XLIIII.

Cãcros in pectore obortos oĩno deploratos esse scito, quemad-

quemadmodum & eos qui in capite, collo, humeris, sub alis, & in inguinibus generantur: sunt enim & hi incurabiles. Nam præterquam quod perfectè tolli non possunt, sanguinis eruptionis timor incũbit, ne ex ea æger inter manus pereat. Eos uerò qui papillæ summitatem occupant, affectæ partis amputatione facilè curaueris.

Cancri chirurgia, Leonidæ. *Cap.* XLV.

Ego quidem in cãcris in pectore obortis chirurgia uti soleo, quę sic fit. Aegram supinam decumbere facio. Deinde supra cancrum partem mammæ sanam incido, & incisam cauterijs inuro, donec crusta inducta sanguinis eruptio sistatur. Mox iterum incido & profundum mammæ disseco, ac rursus partes incisas uro, sæpeq; idem repeto, & secans, & sistendi sanguinis gratia inurens. Ita enim sanguinis eruptionis periculum euitatur: post amputationem uerò integrè peractam, rursus partes omnes ad resiccationẽ usq; inuro: et primæ quidẽ inustiones sistendi sanguinis gratia fiunt. Postremæ uerò ad omnes morbi reliquias abolendas. Sæpe uerò etiam citra inustionem opus perfeci, ubi induratus tumor cancri generationem minas in mamma fuit: tali enim affectioni amputatio usq; ad sanam partem sufficit, quum nullum hic periculum eruptionis sanguinis immineat.

Cancri curatio post amputationem, & inustionem. *Cap.* XLVI.

Post amputationem si inustio facta non est, linamenta ulceri indemus, deinde suppurationi studebimus, & deinceps ad reliquã curationẽ resiccatoriam progrediemur. Si uerò post chirurgiam locos inusserimus, aliquãdo solo cataplasmate ex plantagine, aut polygono, aut sesamo trito utimur. Aliquãdo etiã panis medullam alicui ex prædictis ammiscemus, & supra cataplasma linteum aqua madefactum adhibemus. Citra dolorẽ uerò crustas aufert lac melli ammixtũ ac illitũ. Continendæ autẽ sunt ægrotæ in domo calida, omnis enim frigiditas ipsis infesta est, prę cipuè quo tempore ulcera repurgãtur: tunc enim maximè conuulsionis periculũ imminet. Secunda uerò aut tertia die exoluto medicamẽto, tepida aqua locũ perfundimus, & lenticulã coctã cum modico melle imponimus: mellis enim uim exacerbandi formidamus, deinde folijs uitis aut lactucæ foris impositis, deligamentũ adhibemus. Neque ab horũ usu discedimus, donec crustę exciderint, postea linamẽta indimus, atq; in his tum acria, tum pinguia medicamẽta uitamus. Vtraque enim malum renouant. Quapropter soleo muliebri aut asinino lacti rosaceũ ammiscere, & ex eo madefacta linamenta indere, & pro linamenti conseruatione linteum lene ac simplex eodem lacte imbutum forinsecus obligare. Nam plurium linteorum onus graue est in hac affectione. Et suppurationis quidem tempore rosarum amplius sit: dum uerò repurgamus, lac excellere debet. Quòd si res urgeat, melilotum cum rosaceo & aqua aut lacte muliebri cataplasmati exterius adhibẽdo ammisceatur. Cerata enim & nimis elaborata cataplasmata, huiusmodi affectionibus sunt aduersa. At si arido aliquo opus fuerit, spodium pompholygis probè lotum ac siccatũ, aut cadmiã ter ustam & rosaceo extinctã, & postea probè lotam ac resiccatam inspergito. Toto uerò curationis tempore à uino & cibis ægrè concoctilibus, & frigidæ potu abstinendum est. At dũ ulcus ad cicatricem ducitur, diligẽter studebimus ut totius corporis firmus reddatur habitus, & ut bono succo impleatur, id quod bonis alimentis, exercitijs, gestationibus, ac reliquis eiusmodi corpus reficientibus, facere oportet.

Cancrorum curatio citra chirurgiam. *Cap.* XLVII.

Primũ, uelut sępe diximus, ante cuiusque maligni ulceris curationẽ, totũ corpus curare oportet, deinde localia auxilia adhibere. Aluus itaq; cõuenieñtibus alimẽtis, & aloë uel picra ex aloë præparato pharmaco soluatur, & quę uenenis resistũt assiduè exhibeãtur, uelut est theriaca, mithridaticum antidotum, & quod ex sanguinibus constat. Ex simplicioribus autem anseris aut anatis recens iugulatæ sanguis calidus in potu detur. Aut trifolij bitumen olentis cochleare I. aut II. cum aquæ cyathis III. aut seminis rutæ unc. I. aut pulegij ueteris drachmam I. cum maluæ decocto. Prodest etiam cancrorum fluuiatilium decoctum cum lacte asinino per dies quinque exhibitum, ita ut per totidem dies etiam ipsi cancri comedantur: talis enim periodus septeno circuitu peracta, mammarum cancros placidissimos efficit, ut deinceps per simplicium epithematũ usum pristina sanitas restituatur.

Canceratorum tumorum non ulceratorum curatio. *Cap.* XLVIII.

Tumoribus canceratis non ulceratis panem cum modico symphyto imponito, exigua quantitate, ut ne grauet. In exacerbationibus autẽ rosas, melilotum, semen papaueris, omnia cum passo paululũ trita coquito, & cũ uitellis ouorum subacta imponito: aut altheæ folia cocta per se, uel pani ammixta imponito. Est & hoc in exacerbationibus efficax, plantaginis, capitũ papaueris unà cũ seminibus, psyllij, æquales portiones accipito, & reliqua quidẽ terito ac cribrato. Psyllium uerò passo cretico maceratum, cum palmulis pinguibus subactum, aridis ammisceto, & parum adipis anserini adijcito. Hoc medicamentũ securè adhibetur calefactum. Si uerò frigidum potius malum postulauerit, omnia prædicta palmularum carne & modico pane madefacto excipito, ac frigida imponito. Prodest & irionis semen cum œsypo & aqua mulsa calidum impositum. Fraxini item arboris folia mollia, aqua cocta, & trita, per se calida imposita, malignorum ulcerũ dolores mitigant, & assiduus ipsorũ usus mirificè ipsa discutiet. Ego uerò eorũdem foliorũ decocto huiusmodi locos fouere soleo. Arbor ipsa sterilis est, & ad materiã idonea. Postea uerò cataplasma è plãtagine rursus imponatur. Item Icesij emplastrum, aut nigrũ panacæa inscriptum, ad contactũ mollissimum, aut aliud quodam huiusmodi adhibeatur, nisi obstiterit ulcus.

Cancri ulcerati curatio. *Cap.* XLIX.

Vlceratis cancris lenissima epithemata imponantur, quorum uelut fundamẽtum, inquit Archigenes, hoc est: Spumæ argẽti, adipis porcini recentis, cerę albæ, sing. lib. I. olei boni unc. XVI. uitellos ouorum assatorum XII. Spumam argenti cum pauca terito, deinde olei parum affundito, & uitellos ammisceto. Adipem uerò exemptis in mortario terito, & cum cera liquefacito ac excolato. Et his frigefactis residuum olei paulatim affundito, & omnia simul in mortario probè subigito, postremumq; reliqua trita ammisceto. Hoc medicamentum usus tempore rosaceo dissoluito,

dissoluito, & molli lana excepto, pro linamento utitor. Et si dolor aberit ab ulcere, etiã iridis, myrrhæ, aristolochiæ, singul. drach. III. adijcito. Idem etiam non ulceratis cancris adhibitum utile comperies.

Aliud, ulceratis cancris blandè hoc medetur, & non ulceratos egregiè mitigat. Ceræ tyrrhenicæ, terebinthinæ, adipis taurini, medullæ cerui, aut uituli recentis, olei cicini & rosacei recentis, adipis anserini recentis, mellis optimi, thuris, diphrygis, singulorum partem unam, œsypi triplum. Sine thure tamẽ mitius est, & ulceribus commodius. Verum cũ thure magis discutit ac maturat, & non ulceratis magis commodat. Et si absque thure præparabis, diphryges cum uino teres. Si cum thure, utrunque diphryges uidelicet ac thus aridum, liquatis reliquis adijcies, & deinde addito melle securè adhibebis.

Aliud Theodori ad maligna. Spodij cyprij loti & resiccati, plumbi usti & loti, succi rosarum, singulorum drachmas quatuor, præpara & utere cum rosaceo. Hoc quidẽ magis mitigatorium est. At si uerò multa & depascens putrefactio fuerit, ultra quàm credas efficax est hoc ad totum malum extirpandũ. Rhois coriarij sextarios duodecim, pilularum cupressi libram unam, gallarum omphacitidum, cassiæ, singulorum sexuncem. Omnia simul contusa in uini Adriani, id est, adstringentis, odorati & antiqui sextarijs uiginti, per triduũ macerato, & deinde ad tertias coquito, ac cupressi spathula uersato. Posteáque omnibus probè expressis ac reiectis, succũ rursus ad mellis compagem coquito, ac uitreo uase seruato. Hoc medicamento ad nomas sincero utendum est, modico uino aliquãdo addito, si crassius uisum fuerit: uerum si affectio in muliebri pudendo fuerit, exactè diluendum est. Sed & asinino aut muliebri lacte dilutum, mitigatorium est, & reliquas item nomas citra inflammationem curat. Aures diu purulentas, gingiuasq; madore flaccidas resiccat. Vlcera curatu difficilia, & ægrè cicatricem admittentia sanat, si moderatè adhibeatur, ac pro ratione diluatur: quomodo enim ipsi mitia restiterint, cui fera & agrestia cedunt? Cæterum hoc animaduersione dignum est, ut ne ulcera ad cicatricem perducãtur, priusquàm omnis duritia fuerit resoluta, modo linamẽtis maturãtibus, modò splenijs adhibitis, quale est Icesij melinum, aut Serapionis, aut panacæa. Ego uerò declinationis tempore sæpe usus sum theriaca, lacte & rosaceo diluta, & in molli lana ulceri indita. Eandem etiam ex passo bibendam præbeo. Ad huiusmodi enim affectiões efficacissima est, sicut quoq; reliqua antidota ad reptilium ictus, & uenenosas potiones parata, his itaq; cõfidenter utere, ac irrisores contemne, qui mali naturam minimè intelligunt.

De mammis induratis, Leonidæ. Cap. L.

In alijs equidem corporis partibus prius ostendimus, induratum tumorem sine dolore esse. At in mammis non ex affectionis natura, sed detractæ papillæ grauitate dolorem inducit. Si itaque tota mamma indurata fuerit, atque ita scirrhi tumor induratus thoraci annexus, ut citra periculum à sanis partibus amputari non possit, chirurgiam nequaquam attentabimus. Si uerò summitas mammæ solum indurata fuerit, aut ultra dimidium affectio non occupauit, summitas amputãda est citra inustionẽ: neque enim in scirrhi tumore indurato, uelut in cancro, sanguinis eruptionem uereri oportet. Post amputationem uerò linamenta indemus, & reliquam ulcerum curationem adhibebimus.

De menstruis suppreßis, Rufi & Aspasiæ. Cap. LI.

Mulieres aliquas menstrua purgatione omnino carere, uel naturale est, uel præter naturam. Naturale est, si mulier nulla inde molestia uel totius corporis, uel uteri afficitur. Proinde quantum ad ætatem attinet, infra decimumquartum annum, aut ultra quinquagesimum purgationes menstruæ non fiunt. Sed & steriles, & prægnantes, cantrices item ac saltatrices naturaliter non purgantur. Quicquid enim in eis superfluum est, nimia exercitij uehementia consumit. Et in summa: Mulieres calidioris tẽperaturæ, & fortibus exercitijs utentes, & agrestes, parum purgantur. Quãdo igitur mulier plus iusto calida fuerit, siue ob naturalem temperaturam, siue ob exercitiorũ excessum, menstruis purgationibus carebit. Ex multo enim calore corpora sicca euadunt, & calida temperatura cibos optimè cõcoquens, nihil superflui in toto corpore relinquit. Est autem talis mulier omnino uirilis, coloris fusci, corporis probè compacti, neruis robustis, uenosa, lumbos & nates ampliores habens, pectore ac humeris latioribus, mammis solidis, uoce graui, fortior item ac hirsutior. Talis enim aut omnino non, aut modicè purgatur. Aliquando uerò etiã menses uel ob nimiam pinguedinem, uel ob gracilitatẽ supprimi solent. Pingues enim magis exangues reliquis sunt, minimasq; uenulas habent, & sanguis qui in ipsis est paucissimus, ferè in pinguedinẽ transit. Atque huius rei ex eo indicium est, quòd tales minimè omnium concipiunt. Et si aliquando conceperint, fœtus graciles ac ualdè imbecilles pariũt. Quomodo ergo purgabuntur, quę neque sanguinem, neque uenas amplas habent? At uerò graciliores ob diuturnam aliquam ęgritudinem attenuatæ, nihil penitus superflui sanguinis habẽt. Sistũtur præterea mẽses eis quibus sanguis crassus aut uiscosus est, & quibus ad alios locos defertur, uelut per nares aut sedẽ. Quin & ex thorace sanguinẽ reiectantibus, & quibus ex uenæ sectione multus sanguis euacuatus est, menses supprimuntur. Sed & reliqua excretionum genera sæpe faciunt ut menses intercipiantur. Velut est multus sudor, assidui uomitus, alui profluuia, saniei copia alicubi prodiens, pustularum omne genus per cutem erumpens. Sistunt item menses morbi acuti ac magni, & alimenta uel infra uel supra modum ingesta: modicum enim alimentum statim transpirat: multum uerò meatus obturat, & excretionem intercipit. Ad hos itaq; scopos etiam curandi ratio digerẽda est. Quæ enim ob plenitudinem non purgantur, uenæ sectione curantur. Cibi porrò crassi ac pituitosi purgationibus aduersantur, uerum acres sanguinem fluidum efficiunt. Quapropter uina crassa & noua, aquas frigidas & crudas, labores nimios, ocium item sublestũ uitare oportet. Atq; hæc uictus ratio ad totum corpus pertinet. Quantum uerò ad ipsum uterum, conclusiones, ceruicis eiusdem distortiones, duritiес, inflammationes, macies, resolutiones, perfrigerationes, distentiones, atq; aliæ huiusmodi affectiones cõsiderandæ sunt. Et insuper attendendum, an aliquid uteri os obturans, sanguinis exitum impediat. Callositates enim istic exortæ, aut carnis excrescentiæ,

aut pin-

aut pinguedinis copia, sæpe purgationẽ prohibent. Aliquibus etiã statim à principio pellicula quædam circa collum aut osculũ uteri adnascitur, quemadmodũ his accidit, quę imperforatæ appellantur. Et tales curari non possunt, nisi pellicula illa locum obturãs perforetur, aut resecetur. Aliquibus etiam ulcerũ cicatrices, oscula uasorũ in utero excęcarunt, quæ penitus incurabiles sunt. Quibusdam post abortum uteri os exulceratur, ac deinceps ad cicatricẽ perducitur, atq; sic obturatio superuenit, quæ tum alias uuluæ transpirationes impedit, tum sanguinis excretionem prohibet. Quin & curæ asiduæ, & immodicus timor, ac mœror ingens, menses supprimunt.

Mulieribus quæ nõ purgantur accidentia. Cap. LII.

Mulieribus quæ non purgantur cõsueto more, sanguinis reiectationis ac syderationis periculũ imminet. Nam suppresis mensibus molesta accidentia consequuntur. Totius corporis grauitas, nauseæ, fastidia, horridi quidã discursus uelut in his quæ cõceperunt. Non tamen ita sicut his quæ conceperunt uteri osculum clauditur: illis enim occlusio adest cum quadam duritia. Dolores insuper circa lumbos, fœmora, collum, sinciput, & oculorum radices adsunt. Febres itẽ asiduè cõcomitantur, & urinæ nigræ sunt cum rubicundo quodã seroso ac sanioso humore. Difficultatẽ item ac stillicidium urinæ patiuntur. Et quædam in melancholicum atræ bilis morbum, aut insaniam delabuntur. Cutis superficiem dolent, & inflammationes ac ignes sacros diuersimodè sustinent.

Curatio earum quæ ob nimiam caliditatem non purgantur. Cap. LIII.

Præstaret equidem ad integram sanitatis conseruationẽ, uictus rationẽ pręscribere, à qua mulieris corpus ita resiccaretur, ut menstrua purgatione non haberet opus. Verum hoc conceptioni penitus aduersaretur. Non enim concipiunt quæ non purgantur. Proinde cõceptus gratia, & eò quòd omnes ferè mulieres temerè uictitant, purgationes sunt necessariæ. Et propterea curationẽ conscribere cõuenit, per quam menses suppresi euocãtur. calidiores itaq; mulieres & quę plurimum exercẽtur, quàm maximè humectare oportet, aquarũ dulciũ balneis, uberiore humidioreq; cibo ac potu, quales sunt ptisanæ ac alicę sorbitiones, & quæ ex lacte præparãtur. Et ex oleribus lactuca, cucurbita, & eiusmodi. E' carnibus agni, hœdi, ac porcelli recentes, cicures præsertim & fœmellæ. E' piscibus qui teneras carnes habent. Ex auibus teneriores. Ex fructibus ficus recentes, uuæ maturæ, pepones, cucumeres. E' potibus uinum tenue, albũ, dilutum, non uetus.

Frigidæ temperaturæ dinotio ac curatio. Cap. LIIII.

Frigidioris temperaturæ fœminas, tum ex his quæ dicta sunt cognoscemus, tum quòd somnolentiores & ad motum pigriores sunt, & coloris albi siue plumbei, uenis subnigricantibus, urina aquosa, pituitam etiam asiduè exscreant, & aliquando pituitosos humores euomunt. Harum itaq; curationem oppositã esse oportet ei, quam ad calidiores retulimus. Plurimos enim labores imperabimus, & edulia calidiora exhibebimus. Vinum item fuluum, odoratum, uetus, ac minime dulce. Confert etiã uinũ aqua marina dilutum. Medicamenta uerò eligenda sunt, quę calore suo sanguinẽ dissoluunt. Velut est thymi, pulegij, calaminthes, dictamni, abrotoni, iridis, radicũ asphodeli, corticum radicis mori, mercurialis, casiæ, carpesij, floris iunci odorati, spicæ nardi ac celticæ, acori, mei, phu, sabinæ, asari, ac similium decoctum. Hæc enim singula in uino albo ueteri coquũtur, & uinũ ipsum merum excolatũ calidum à balneo ieiunis bibendum datur. Atq; ita menses cientur his quæ frigidam temperaturam habent. Probe facit & succus cyrenaicus erui quantitate potus. Aut opopanacis unc. I. Aut sagapeni tantundem. Aut myrrha magnitudine fabæ. Aut castorij drac. I. Aut nigella pota, & sublita. Idem possunt etiã seminum nobis familiarium decocta, uelut cumini, fœniculi, petroselini, laueris, dauci, ammij, cicerum. Est & hoc efficacisimũ atq; acerrimum. Pulegij, artemisiæ, rutæ, saluiæ, anethi, singulorum manipulum unum, piperis grana uiginti, aquæ sextarios duos, piper contusum & herbis ammixtũ per noctem aqua maceratur. Mane uerò ad dimidias coquitur, & ad excolatũ mellis quantũ satis est adijcitur, indeq; cyathi duo ieiunæ exhibentur. Ipsa uerò sensim inambulare iubeatur, & lectica gestetur. Tempora autem ad talia medicamenta accipienda commoda sunt: alterum appropinquante iam purgationis tempore: alterum ut post unctionem fomentaq; ac balneum statim bibat, ita ut in calidum adhuc & solutum corpus illabens medicamentũ, uires suas efficacius declaret. At uerò si quis omnia auxilia in hunc usum commoda recensere uelit, ei multo ocio opus fuerit. Sufficere tamẽ possunt relata. Si uerò nullum ex his menses euocauerit, alius modus potentior exquiretur. Ego etenim cum hæc medicamenta frustra adhibuissem, mulierem solutiuum pharmacum bibere iusi, atq; ea accepto euphorbio cum petroselino, per aluum purgata, & deinde menstruorum excretio successit. Quòd si redundans humor atræ bilis magis fuerit, epithymi drachm. v. exhibeto, cum aceti mulsi diluti hemina, pauco sale adiecto. Fece enim sanguinis educta, pars subtilior deinceps facilius sequetur. Plerisq; etiam uomitus profuit. Vomant autem accepto prius thymi aut origani, aut hyssopi decocto. Deinde post uomitum cẽtaurij aut absinthij cremorẽ potant. Quin & pessis subdititijs uterus iritãdus est, ut per uictũ quidẽ, sanguis calidus ac tenuis reddatur: per pessos uerò, excretio prouocetur. Fortiores tamen euitabimus, quales sunt qui ex elaterio, cãtharidibus, cyclamino, felle bubulo, & ueratro fiunt. Periculũ enim est, ne ex eiusmodi medicamentorum uehementia, inflammationes, ulcera, ac febres exoriantur.

Peßi menses educentes. Cap. LV.

Mitiora proinde in pesis adhibere oportet, uelut est ruta, baccæ lauri, artemisia, conyza tenuia folia habens, pulegium, mercurialis. Hæc singula cum oleo irino subdantur. Quòd si ualidioribus opus erit, myrrhę drachmam unã, aluminis scisilis drachmas duas, cum uino terito, & rosaceo ammixto subdito. Aut terebinthinam cum myrrha, melle, & croco efformato. Hoc autem ualidius est, pelecini semen cum myrrha & melle. Aut bdellium, uel galbanum, uel styrax, cum absinthio & lupinorum decocto. Aut caricas pingues granulis exemptis, cum thure & nitro, singulis fabæ magnitudine subdito.

Vterus item calido quodã oleo siue ungento perfundatur, uelut est susinum, cyprinum, irinum, sampsuchinum,

psuchinum, laurinum, amaracinũ, narcissinum. Assidui etiam suffitus per styracem, galbanum, ac thus fiant. Probe facit etiam lapis gagates. Suffumigiũ probatissimũ. Radicis aristolochiæ, radicis asphodeli, resinæ siccæ, sandarachæ, atractylidis agrestis, stercoris uulturis, bdellij, sabinæ, cardamomi, artemisiæ, singulorum drach. unam, ossium piscium salsorum minutissime tritorum drachmas tres, nigellæ, styracis, singulorum drachmas quatuor, pastillos cum aqua formato, & usus tempore super bubulo stercore, bis in die, mane ac uesperi suffito. Præcipue uerò odoratis fomentis uterum fouebimus, amaraco uidelicet, serpillo, pulegio, calamintha, cypero, iride, chamæmelo, costo, aniso, ac similibus in aqua coctis. Sit autem fomenti usus talis. Olla operculo perforato operiatur, arundóque foramini inseratur, & undique oblinatur. Et mulier sedẽs excepta intra pudendum arundine fotum admittat. Alius uerò fomenti modus est, ut mulier in aliquo ex relatis decocto usque ad umbilicum insideat, & deinde calida aqua dulci abluatur, & postea pessos prædictos subdat. Pessus optimus menses educens. Carpobalsami, caryophyllorum, olei amaracini aut susini, singulorũ drachmas octo, passarum uuarum pinguiũ exemptis uinaceis libram unam, carnes palmularũ duodecim, salis communis drachmas sedecim, mellis cochlearia tria, efforma ac utere post balneum, aut fomentũ. Cataplasmata insuper adhibebimus ex cruda ordeacea farina, artemisia, amaraco, iride, aut alio quodam ex relatis ammixto. Liquor autẽ cataplasmati ammiscendus sit, uinum odoratũ, mel, amaracinum, irinum, anethinum oleũ. Postea lanam quoq; oleo aliquo ex prædictis imbutam superponemus. Bonum est etiam bdellium cum styrace ac thure tritum, cum uino & unguento quodam relato, imo uentri ac lumbis illinere. Epithema ad sanguinem menstruum euocandum. Elaterij, myrrhæ, galbani, farinæ ordeaceæ, singulorum drach. quatuor, foliorum rutæ recẽtium drach. II. fellis taurini quantum satis est. Reliquis omnibus minutissime tritis & unitis fel ammisceto, & lũbis ac imo uẽtri imponito. Ducit hoc menses, & sedis hæmorrhoidas prouocat. Vtere etiã alijs epithematis Sermone tertio conscriptis. Philosophi ad menses educendos. Cancrum fluuiatilem in uinum coniectũ suffocato. Deinde uinum id meracum, calefacito, ac totũ bibendum dato, & ubi satis sanguinis purgatum uidebitur, cancrum suffocatum cõmedendum dato.

Glans subdititia menses educens, facit ad uteri strangulatus diuturnos. Fellis taurini, succi absinthij, & comæ eiusdem, radicis struthij, myrrhæ, singulorũ drachmas quatuor, castorij, opobalsami, singulorũ drachmam unam, succi cyclamini drachmas decem. Omnia artemisiæ succo excipito, & glandes paruas subdititias formato, probè facit & fex uini antiqui apij succo excepta ac subdita. Aut lilij radix tosta subdita. Aut nigella, aut sesamum, aut rutæ semen & fœnum græcum butyro ac melle exceptũ ac subditum. Pessus eadem die plerunq; sanguinem ducẽs.

Folia artemisiæ & nitrum pari portione oleo irino aut rosaceo excipito, & post balneum subdito.

Curatio earum quæ præ pinguedine non concipiunt. Cap. LVI.

Pinguiores mulieres uictu attenuante curabimus. Dictum est autem in secundo ac quarto sermone de his alimentorum facultatibus, & quomodo macies sit reparãda. Non tamen interim fomenta & potiones prætermittantur. Si enim materia infrà declinabit, haud ægre euacuabitur, & corpus gracilius reddetur. & quanquã purgatio per inferiorem aluum nõ sit ualde tuta, ut quæ corpus tabefaciat, mulieri tamẽ ita habenti hæc quoq; adhibenda est. Sæpe enim sola purgãtis medicamẽti potio ad mẽses educendos sufficit. Ex purgatorijs itaque acerrima & pinguibus maxime idonea sunt, granum cnidium, scammonia, & cortex radicis tithymalli myrsinitæ. Singulis autem petroselinum, aut daucum, aut apium, aut anisum, iucunditatis gratia, & ad sanguinẽ attenuandũ, ammiscere oportet. Pessos quoq; ualidiores his adhibebimus, uelut pulpã colocynthidis, nigellã, myrrhã, simul cũ uino dulci trita ac subdita. Aut nitrum cũ cyclamino, felle bubulo, ac melle. Aut caricarũ carnes cũ nitro, melle, & ruta. Fomenta itẽ ac epithemata ad frigidiores temperaturas relata huc transferantur.

Curatio earum quæ ob plenitudinem non purgantur. Cap. LVII.

Quæ propter plenitudinem non purgantur, congruo menstruorũ tempore magis grauãtur, dolores circa lumbos ac imum uentrẽ percipiũt, flatuq; replẽtur, ad quẽ distẽtiones ac horrores totius corporis cõsequuntur. Sed præcipue insigni uenarum tumore dinoscũtur. Atque hæ quidẽ copiosa sanguinis missione sanantur. Cubiti itaque ac tali uenas secare oportet. Deinde euacuato sanguine cętera facere suprà relata, potiones uidelicet ac fomenta adhibere. Postquã autem menses fluere incœperint, mulieri quies imperanda est, & in lecto eadem detinenda. Ac prima die à balneis ac cibis abstinendum, proxima uerò prisanæ succus cum aceto præparatus in cibo exhibeatur. Deinde olera ad hunc usum idonea. Tertia aũt die lauanda est, & cõsueta uictus ratio repetẽda.

Curatio earum quæ ob maciem non purgantur. Cap. LVIII.

Quæcunq; ob maciem gracilitatemq; non purgantur, siue id ex morbo, siue alia ratione contigerit, eas primum reficere oportet, & corpori carnem congruo exercitio, moderatoq; labore ac uberioribus exercitijs reparare. Vbi enim carnosæ factæ fuerint, maxima spes est menses spõte erupturos esse. At si hoc nõ contigerit, potionibus ac pessis prouocentur.

Curatio earum quæ ob uitiatos humores non purgantur. Cap. LIX.

Biliosos ac pituitosos humores, & quicunque alij sanguini ammixti mensium purgationem impediunt, totius habitus uitiatione cognoscemus, ac reliquis notis sæpe à nobis relatis, & aliquando ex his quæ circa uterum contingere solent. Pauci enim menses qui deferuntur, si biliosi fuerint, uuluam mordent ac rodunt, & coloris sunt abunde fului. Si uerò pituitosi, segnius prodeunt, crassi sunt, albiq; ac subfrigidi, & stuporem inducunt. Quum igitur huiusmodi signa apparuerint, præstãtissimum est totum corpus congruis medicamentis purgare. Deinde muliebres locos colluere ac fouere. Cibos autem dulces ac boni succi exhibere, & in potu uinum mulsum dare.

Exhibeatur etiam lacasininum cum melle. Et aqua in qua pulegium ebullijt cum uino dulci propinetur. Hæc

tur. Hæc & menses prouocat, & nullam superfluitatem in sanguine relinquit. Cibis insuper ac potibus semper aliquid odoratũ ammisceatur. Ex oleribus Crethmũ, gingidiũ, & daucũ, singula ad flacciditatẽ cocta, & fœniculũ eligemus. Neq; interim pessi negligãtur, qui quales esse debeãt, partim relatũ est, partim proxime dicetur. Si enim biliosa ducere uolueris, elateriũ cũ carica pingui, aut cyclaminũ cũ uino subdes. Pituitã uerò subdita trahũt folia anemones, iris cũ melle, loliacea farina lolio prius paululũ tosto, cũ modico pipere & melle, colocynthis cũ carica. Aquositatem autem euocat porrum cum melle. Post pessos uerò mulier in aqua calida desideat, & ungento rosaceo aut cerato, aut adipe gallinaceo, uteri os inungat.

Curatio earum quibus sanguis ad nares, uel sedem defertur. Cap. LX.

In his à quacunq; parte fluxerit sanguis, reprimendus est, & ad uterum congruis auxilijs reuocandus, ne forte inde propulsus ad principalem ac nobilem aliquam partem uertatur. Itaque & sudoribus, & uomitu, & alijs excretionibus corpus euacuetur. Verum hoc sciendum est, non multũ male affici eas quę ob tales causas nõ purgantur: sicut neq; quæ ob maciem, aut laborum excessum. Concipere tamen nequeunt, quum uteri purgationes defecerunt.

Curatio earum quæ ob nimium ocium non purgantur. Cap. LXI.

Certum est eas quæ ob nimium ociũ non purgãtur, laboribus destinãdas esse. Labores aũt mulieribus cõgruẽtes deãbulationes sunt, & gestationes aliquanto uehemẽtiores. De cętero uerò uelut frigidæ ac pituitosę curẽtur, & omnino cõtraria iuxta Hippocratẽ, dẽtur his quę sanguinis delationẽ impediũt. Et si ex aqua frigida cruda pota sit offensa, aliã optimã perquiremus, quã uino albo ac tenui ꝑmiscebimus. Cibos itẽ ꝑ frigidis calidos, ꝑ crassis attenuãtes, ꝑ siccis humidos exhibebimus, & reliqua iuxta rationẽ.

Curatio earum quæ ob aliquam uteri affectionem non purgantur. Cap. LXII.

Si corpus bene se habuerit, uictusq; ratio purgationi congrua fuerit, & tamẽ mulier nõ purgatur, considerandum est an uterus aliqua affectione laboret. Id quod si fuerit, nullũ medicamentũ omnino adhibeatur, neque aliqua potio mẽses ducens detur, ut ne attracto ad uterũ sanguine, dũ loci laxari non possunt, dolores molesti uelut in partu ingruãt. Primũ itaq; affectio curetur, quæ suppressorũ mẽsium causa est. Deinde sanguis prouocetur. Quomodo uerò uteri affectiones curãdæ sint, postea ex ordine referemus.

De mensium stillicidio. Cap. LXIII.

Mẽsium stillicidiũ uocatur, quũ grauissimo dolore intimas partes uexãte sanguis stillatim prodit. Aliqui enim morbi uteri affectionibus uesicæ similes sunt. Nã & in illa aliquãdo urina supprimitur, aliquãdo stillatim prodit, & quandoq; difficulter mingitur. Quinq; uerò sunt stillicidij causę specie diuersę: meatuũ angustia diuersimode cõtingens, uiriũ debilitas, sanguinis multitudo, sanguis pituitosus, & sanguis feculentus. His singulis quoties impedimento fuerint, succurendũ est. ita ut multitudinẽ, euacuemus, crassitudinẽ attenuemus, uires firmemus, & meatus dilatemus. Angustiæ tamen causam inquirere oportet, eamq; auferre. Causis enim sublatis libera purgatio consequitur. Quomodo uerò singulis causis occurrendũ sit, partim de menstruis suppressis diximus, partim deinceps referetur, ubi de uteri morbis agemus. Nũc autẽ explicare instituimus, quomodo graues dolores lenire oportet. Exacerbatione itaq; instante mulier in domicilio locetur, moderate tepido, nõ tamen obscuro. Et manuũ ac pedũ extremitates fascijs deligẽtur, neq; ullus pessus irritatorius interim adhibeatur. Aquæ potus utetur, & omnino ab acribus potionibus ac cibis, præcipuè flatuosis, abstinẽdũ est. Imus autẽ uenter & femora uarijs calefactorijs foueãtur, ita ut aliquãdo lana succida uino & rosaceo calido imbuta imponatur, aliquãdo uesica oleo calido semiplena adhibeatur, aliquãdo uasa uaporatoria lenticulata admoueãtur. Quod si dolor perstiterit, & uires ferre poterint, cubiti uena secetur, & sanguis pro uiriũ ratione auferatur, & deinde rursus eadẽ fomenta repetantur. Et si neque sic successerit, cataplasma è semine lini, pane, & aqua mulsa paratũ adhibebimus, cui aliquãdo terebinthinã liquatã ammiscebimus. Vtemur & insessionibus ex altheæ, seminis lini, fœni græci, anethi, rutæ, ac artemisię decoctis, & spõgijs ex ijsdem expressis pudendũ fouebimus. Rutã item tritã ac melle exceptã & pãno lineo inductã pubi ac pectini imponemus. Aliquãdo eodem cataplasmate etiam pudendum integemus. Prodest & per uteri fusorium instrumentũ infrà scriptũ liquorem infundere. Rutã & fœnum græcũ in oleo coquito, & ad hoc ex colatum butyri, terebinthinæ, œsypi, quantũ ad cerati liquidioris formã satis est ammisceto. Idem etiã in sedem ad trium uel quatuor cyathorum mensurã injci potest. Aliud consimile infusum. Oesypi drach. IIII. cerebella anserum duorũ, adipis anserini, phasiani, gallinacei, singulorũ unc. I. ceræ quadrantem. Misce ac utere uelut priore. Pessi pręterea Libanus & enneapharmacus ac alijs cõsimiles subdãtur, qui inferius ad uteri inflãmationes & induratos tumores describentur. Adhibenda sunt & epithemata, primũ tetrapharmacum, bromium, & quod ex succis constat. deinde polyarchiũ, & quod ex meliloto, & quod è seminibus paratur, prout usus postulauerit. Si uerò adhuc malum nõ quieuerit, sed aut per certos circuitus, aut incerto ordine uexauerit, ad ualidiora pergendũ est auxilia. Et cucurbitæ pectini ac inguinibus apponendæ. Primum quidem tres aut quatuor citra scarificationẽ. Deinde si affectio durauerit, etiam scarificabimus, & moderatã sanguinis quãtitatẽ euacuabimus. Cõferũt & hirudines post cucurbitas admotæ, nihil minus quàm cucurbitæ attrahẽtes. Deinde epithemata ac dropaces adhibeãtur, & cutim rubificãtia, & loci molliter assiduè cũ oleo ac sale cõfricẽtur. Exercitiũ pręterea tẽperatũ imperabimus, ac gestationẽ deãbulationi pręferemus. Postremũ balnea naturalia adhibebimus, & marina aqua frigida iugiter abluemus.

De nimia mensium purgatione. Cap. LXIIII.

Nimiæ mensiũ purgationes mulieribus fiunt, aliquãdo sanguine copiosiore & per plures dies prodeũte, id quod rarius, & in uehemẽtioribus motibus fieri solet. Aliquãdo post partũ, plurimo sanguine fœtũ insequẽte. Sæpe uerò post abortus cõtingunt, & repẽtinũ quãdoq; periculũ inducũt. Primũ itaq; cõsiderãda est erũpentis sanguinis multitudo, & delationis modus. Amplioribus enim uasis ruptis aut apertis,

magna sanguinis copia cõfertim profluit, à minoribus uerò uice uersa. Ab erosione uerò paulatim & cũ maximo dolore prodit. Sequitur autẽ ad redundãtes sanguinis eruptiones decoloratio, ac coloris uitiatio, aliquãdo cũ febre, quãdoq; citra febrẽ, appetitus pstratus, difficilis cõcoctio. Sæpe etiã pedũ ac totius corporis tumores, & omnia quæ ad nimiũ hæmorrhoidũ fluxũ consequi diximus. Artus ergo & extremas partes primũ cõstringere oportet, ab alis & inguinibus exordio facto, & poscã nõ frigidã, sed tepidã propinare, & eadẽ posca locos perfundere, & multam lanã uino & oleo rosaceo, aut melino, aut myrteo imbutã imponere. Nã spongiæ ex posca expressę uterum ac uesicã perfrigerãt, & damnum amplius quàm cõmoditatem afferunt. Imperãdũ est autem unius aut alterius diei ieiuniũ. Quod si tolerare nequeãt, panis micas è posca exhibebimus, aut alicã lotam, aut oryzam ex posca, aut ouum sorbile molle frigefactũ. Dabimus item in potu balaustium ex posca, aut hypocysthidis aut acaciæ succum. Aut lyciũ, aut terrã samiam stellam appellatã, aut uuæ acerbæ succum siccũ. Prodest & sesamum posca macerare, atq; ita molle factũ edendum præbere. Potest idẽ etiã cõteri, ac in potu dari. Exhibebimus & rhei pontici decoctũ, aut idem tritum potioni inspergemus. Aut loti ramenta, & eorundem decoctũ. Aut corallorum drach. II. Aut pæoniæ grana rubra XII. At uerò spongia noua liquida pice imbuta, & in olla exusta, cum aceto aut posca subdita, mirifice auxiliatur. Nã & his quę in uterũ subijciuntur ac induntur, uti debemus. Noui inquit Galenus, per quatuor aliquãdo dies sanguinem ab utero manasse, & ad nullũ auxilium cessisse, & tandem à nobis plantaginis succo supressum esse. Quãtitas aũt eius inijciendi, sit cyathi mensura. Hoc itaq; optimum est medicamentũ ad sanguinis eruptionem ex erosione obortam, cui aliquando fortius aliquod ammiscere soleo, aliàs aliud, pro affectionis respectu. Si igitur uas unde sanguis profluit, magnũ & amplũ fuerit, austeris medicamentis opus erit, balaustio, acacia, hypocysthide, succo uuæ acerbæ, gallis, malicorio, & similibus. Si uerò paruum, id quod facile cognoscemus ex modico sanguine citra dolorem prodeunte, cõferent aloẽ, mãna thuris, cortex pinus, terra lemnia sigillata, spinæ ægyptiæ fructus, crocus, lapis hæmatites, & reliqua huiusmodi cũ succo plantaginis, aut uino nigro austero, aut senecionis succo subdita & iniecta. At si ab erosione sanguis profluxerit, plerunq; uelut diximus nõ cõfertim, sed modicus ac paulatim defertur. Et propterea Andronis, aut Pasionis, aut Polyidæ, aut Musæ pastillo, aut eo qui ex charta paratur, utẽdũ est. Omnes enim tales quum nomen sistant, erosionem curãt, ac sanguinis eruptionẽ reprimũt. Sunt autem quodã liquore ex relatis diluendi. Pessi uerò ad sanguinis ab utero eruptionẽ faciunt huiusmodi. Aluminis scissi, acacię, medullę gallarũ, pollinis thuris, singulorũ dra. I. Hęc plãtaginis succo terũtur, & uitelli ouorũ assatorum quatuor ipsis ammiscẽtur. Vsus autẽ tẽpore pesso lanæ excipiatur, qui rosaceo tinctus subditur. Sunt'que pessi omnes penitius usq; ad uteri os immittendi. Est autẽ pessus lana carpta ac cõuoluta ad digiti figurã, qua medicamẽta excipiuntur. Alius. Medullæ gallarũ, & thuris, pares portiones aqua subactas subdito. Aut è polygono trito pessum formato. Ipsas præterea in hoc decocto assiduè insidere iubeto. Capitulorũ iunci acuti, foliorũ myrti, rosarũ, rhamni, uirgultorũ rubi, æquales portiones in aqua coquito pro insessu. Alius Pessus. Cydonorum, foliorũ cupressi, oleæ, rubi, singulorũ ęquas partes efformato. Forinsecus autẽ imposita prosunt epithemata ac cataplasmata ex palmulis ac malis cotoneis, quæ adsumunt balaustium, acaciam, hypocysthidem, alumen, & similia. Conferunt & emplastra glutinatoria, quale est fuluum Galeni, & Icesij, & quod è salicibus paratur. Et Harmonia, & Pallas siue Athena inscriptum, si lumbis ac pectini imponantur. Tauri itẽ glutinũ aceto maceratur donec dissoluatur, deinde ualido panniculo inductũ lũbis agglutinatur, & efficaciter prodest. Sed & cucurbitæ leues ac magnæ ad mammas utilissime affiguntur.

De fluxu muliebri, Archigenis. Cap. LXV.

Fluxus muliebris est uteri destillatio diuturna, à menstrui sanguinis eruptione differẽs, eò quòd in illa sincerus sanguis prodit. Hic uerò fluxus corruptus apparet, & aliquando ruber est, uelut sanguinis sanies: aliquando albus, uelut ptisanę succus, à pituitoso uidelicet sanguine. Interdũ pallidus, ubi bilis amara redũdarit: interdum aquosus, à serosorũ humorũ superfluitate. Qui itaq; exquisite colorẽ prę se fert aliquẽ, is redundantẽ humorẽ facile indicat. Si uerò obscurũ colorẽ habet, causam eius perscrutabimur. Linteũ eo inquinatũ arefactũ simplici aqua eluemus, & inde à maculę colore redundantis humoris notionẽ capiemus. Hic uerò fluxus plerũq; citra dolorẽ prodit. Aliquando tamẽ ulcere exulcerato etiã cũ dolore promanat. Si itaq; aliqua pars doluerit, & humor profluens planè cruentus fuerit, partis alicuius in utero ruptionẽ aut erosionẽ indicat, id quod maxime in collo uteri contingere solet, & potest hoc digiti immissione percipi. Inferre uerò solet hic fluxus debilitatẽ, coloris uitiationẽ, appetitus subuersionẽ, inenarrabilẽ tristitiã, pedum tumorẽ. Et in aliquibus perpetua destillatio perseuerat. In aliqbus per interualla quędã redit. Et ætate quidẽ uigẽtes, rubra ferè fluxio infestat. Declinãte uerò ætate, alba. Et utraque sanè fluxio si suæ ætati acciderit, facile curatur: si alienę, difficulter. In oĩ uerò defluxu os aperitur ipsius uteri, & uelut relaxatur. Quibusdam etiã uterus ipse pcidit, ut usque ad muliebre pudẽdũ progrediatur.

Curatio rubri uteri fluxus. Cap. LXVI.

Mulieri rubro fluxu uexatæ primũ sanguinẽ euacuabimus per uenę sectionem. Hæc enim nõ solum materiã ad uterũ confluentem diuertit, sed detentionem etiã ac cõstrictionem tutã efficit. Multa enim sequerẽtur incõmoda, si sanguinis uel cuiuscũq; defluxus lationem localibus auxilijs reprimeremus. Nam aliquæ inde in hydropem, aliquæ in neruorũ affectiones, aut oris uentris, aut capitis uexationes collapsæ sunt. Proinde si nihil obstiterit, hoc est, si non ualde magna fuerint obstacula, sanguis mittatur, pręsertim si ætas uenę sectionẽ nõ prohibet, & sanè paulò antè dictum est, iuniores fere rubro fluxu uexari. Detractio uerò sanguinis uelut in his qui sanguinẽ reijciũt partiatur, ut paulatim reuulsio fiat. Et dilata uenę cubiti sectione, à frõte, aut naribus, aut scapulis sanguinem auferemus. At uerò lumbis ac femoribus detrita ac mollia lintea imponantur, frigidis succis imbuta. Locetur autẽ mulier coxis accliuibus, cru-

raq; extendat ac inter se complicet ad uteri partes cõ trahendas. Quòd si copiose sanguis feratur, coxæ, pecten, & lumbi spõgijs posca madefactis integantur. Si uerò modice destillet, lana succida uino & rosaceo imbuta adhibeatur. Et extremę partes deligẽtur, atque hæc non solum in principio fiant, sed etiã post circuitus ante exacerbationem, & in ipsa exacerbatione. Vtatur ægra etiam insessionibus, ex myrti, rubi, malicorij, & similium decoctis, in quibus sępe aceto affuso usque ad umbilicum immergatur. Adhibeat & infusiones adstringentes ac moderate frigefacientes, uelut est plantaginis succus, polygoni, stratiotæ, malorum cotoneorũ, ac mespilorum. Sed & sideritidis herbæ aut parthenij succus eximie cõfert.

Hæc autem singula cum rosaceo aut myrteo oleo infundantur. Vinum item dulce in mali punici cortice calfactum, utilissime tepidum infunditur. Efficacissime uerò fluxum compescit spõgiæ pice liquida imbutæ ac ustæ cinis subditus, itémque leporis pili usti. Solemus & linteum alumine madefactum ac resiccatũ similiter adhibere. Asininũ autem lac, si eius copia fuerit, præsertim asinæ per pascua pratorũ nutritæ, omnibus succis præstat, ubi fluxus cũ dolore defertur. Confert & stercoris eiusdẽ asinæ succus, & alicæ aut ptisanæ succus: & rosaceum uel per se, uel cũ lacte infusum. Cæterũ pessi ad rubrũ fluxũ ijdẽ faciunt, qui ad sanguinis eruptiones sunt relati: sunt autem in aliquo ex prædictis succis madefaciẽdi. Facit & lycium, acacia, hypocysthidis succus, singula lacte bubulo aut sapa diluta. Aut galla cum thure & rosaceo. Aut spodiũ põpholygis cũ rosis & passo. Aut oui testa usta cũ myrto sicca & passo. Aut cinerẽ sarmentorũ linteolo illigatũ, & aliquo prædicto succo tinctũ subdito. Aut senecionẽ herbã tritã subdito, & bibẽdã dato. Galla itẽ usta, & modo uino, modo aceto extincta, ac in pessum efformata subijcitur. Ablatis autẽ his, pedes adstringentibus decoctis moderate frigidis aut tepidis abluãtur. Et ex relatis succis aliquis utero infundatur. In debilioribus tamẽ ac delicatioribus fœminis mitiora adhibebimus. Aliquibus enim occulti uteri meatus à uehemẽtioribus medicamẽtis adeò cõstringũtur, ut ulcus aut duritia oboriatur, & concipiendi facultas tollatur. Ventri quoq; ac lũbis refrigerãtia ac adstringẽtia adhibeantur, uelut est portulaca, perdiciũ, solanum, hyoscyamus, per se & cũ polẽta acetoq; ac palmulis. Aut ordeacea farina cũ palmulis, malis cotoneis, ac mespilis. Cerata itẽ ex ijsdem præparata pectini ac lumbis imponãtur. Cõferunt & cucurbitę dorso & sub alis affixæ. Et quęcũq; potiones sanguinẽ reiectãtibus cõgruunt, his quoq; cõmodæ sunt. Velut est ex simplicibus rheon põticũ, terra samia stella siue aster appellata, terra lemnia sigillũ uocata, cũ plãtaginis aut polygoni succo, & reliqua tum simplicia, tũ cõposita, suo loco relata. Sit porrò & uniuersa uictus ratio adstrictoria, quæ aliquatenus crassefaciat, & potus aqua. Quòd si uires collabãtur, uinum crassius exhibeatur. At si fluxus multitudo reprimatur, paucus autẽ adhuc feratur, pro refrigerãtibus ac adstringẽtibus, media inter hæc adhibeantur, ut ne fluxu repente suppresso, inflammatio aliqua oboriatur. Vtendum est & emplastris ad cruenta uulnera idoneis, uelut est quod è salice paratur, & quod Icesiũ appellatur, & alia huiusmodi.

Albi fluxus curatio. Cap. LXVII.

Si fluxus albus, aut serosus, ac saniosus, aut liuidus insestat, in principio quidem resistendum non est, ut aliena à corpore excernãtur. Post principium uerò oleo susino totũ corpus large illinatur. Gestationes autẽ & uocis exercitationes, frictiones item ac deambulationes, non in hac solum fluxus specie, sed etiam in alijs conueniunt. Ipsis uerò locis moderate adstringentia adhibeantur, quæ simul extergendi uires habent. Et sanies profluens assiduè calida aqua eluatur, & lana detergeatur, ne ab humore transeunte ulcus excitetur. Rosaceum item aut myrteum, aut melinum oleum illinatur. Aqua etiam pura nihil adstringens habens ammixtum, in principio præsertim adhibeatur ob influẽtis humoris acrimoniã: Et ob eandem causam etiam alicæ ac oryzæ succus infundatur. Facit & fœni græci decoctum plurimo oleo susino ammixto. Susinũ enim oleum tũ huic, tum alijs succis utiliter ammiscetur. Atq; hi quidem succi efficaciores erunt, si quid acacię, aut hypocysthidis, aut de alio quopiam ad rubrum fluxum relato, fuerit ammixtum. Possumus etiã pro susino oleo lẽtiscinum aut œnanthinum adhibere. Stercus insuper caprinũ cum myrrha, thure, & aloë, rosaceo & aceto addito cõmode subditur, ita ut his ablatis loci uino nigro austero abluantur. Vbi uerò quæ profluunt fœtida sunt, post relatorum usum tetrapharmacũ rosaceo dilutum adhibebimus, & per certa interualla uicissim tum prædicta auxilia, tum tetrapharmacũ applicabimus. Si uerò fluxus sordidus fuerit, & dolorẽ intulerit, uitellos ouorũ assatos cũ modico croco & rosaceo subdemus. Aut malũ cotoneum assatũ eodẽ modo. Et lẽticulę decoctũ cum plãtaginis succo infundemus. At si quæ profluunt sordida quidẽ fuerint, & feci similia, dolorẽ tamẽ nõ intulerint, infusa ad dysenteriã idonea immittemus. Vbi aũt loci purgati fuerint, adstringẽtibus elotionib[9] cõsidẽter utemur. Locis uerò induratis asininũ lac cũ rosaceo aut susino oleo infundemus, & in pesso subdemus. Et si asininũ defuerit, caprinũ succedat. Lac uerò præstat quod ab animali per prata pascente emulgetur. Aliquãdo etiã amylũ ad crassitudinẽ comparandã, lacti ammiscemus. Pessi insuper ijdem, cataplasmataq; ac emplastra eadẽ quæ ad rubrũ fluxũ retulimus, huc transferãtur. Pręcipuã uerò fiduciã in recta uictus ratione habere oportet. Nec quantitatis solũ, sed etiam qualitatis eduliorum ratio habẽda est. Sitq; alimẽti materia talis, quę & crassefaciat ac uires corroboret. Quales sunt sorbitiones è tritico ac lacte paratæ, nõ aquosæ ac dilutæ, sed probe cõpactæ, quæ pro occasione etiã ex passo cretico parentur. Carnes uerò eligẽdæ sunt siccãdi ui pręditæ, uelut aues mõtanæ, & ferarũ animantiũ. Cęterũ ubi fluxus cessauerit, à ueloci ambulatione, à multis pectinis ac lũborũ frictionibus, ab acriũ esu, à calfacientibus, à flatuosis, & ab his quę urinã prolectãt, diu abstinẽdũ est, & balneis raro utendũ, neq; uẽter mouẽdus est, neq; spiritus retinẽdus. Hęc em̃ omnia malũ reuocant. Partes aũt superiores sensim ac leniter exerceãtur, ac perfricẽtur. Insessiones fiãt in aqua nõ adeò frigida. E pessis aũt subdititijs elaboratiores ac medicamentosi uitẽtur. Verũ post insessiones rosaceũ lana exceptũ subdatur, & in ipso curationis tẽpore ægrotæ bibãt ea quę ad sanguinis per sputũ reiectionẽ retulimus. Faciunt

& pæoniæ grana pallida x v. assiduè pota. Aut coral lorũ dra. i. e uino nigro. Aut uinacea trita cũ uino. Aut leporis siue hœdi coagulum erui magnitudine in posca dilutum. Aut corticis loti arboris decoctũ. Aliud Aspasiæ, ad mulieres quæ sinũ pudendi ual de humectũ habẽt, ut ex eo nõ cõcipiant. Gallas per octo dies aqua macerato, deinde lanã purã ac mollẽ in aqua illa siue cremore gallarũ tingito, & nõ expri mito, sed siccari sinito, & lanã ita subdendã dato. Ex hoc mulier uelut uirgo reddetur, & hoc sæpe repe tat. Aliud. Semẽ rumicis acuti cũ pauca aqua subi giro. Aut si uiride fuerit, per se terito, & subdẽdũ ex hibeto, & fiet pudendum uelut uirginis adstrictum.

De uteri strangulatione. *Cap.* LXVIII.

Vteri strãgulatio ab utero quidem inferne oritur. Ve rũ supernæ partes & principales præsertim, per con sensum afficiuntur. Nam ad cor per arterias: ad cere brum per spinæ mẽbranas ac neruos: ad hepar per uenas affectio trãsit, uideturq; uterus uelut ad super nas partes ascẽdisse. Cõsequitur affectas accedẽte exa cerbatione, mẽtis lãguor, pigritia ad agendũ, debili tas crurum, pallor faciei, tristis aspectus. Instãte uerò strãgulatione, sopor grauis ac profundus, mẽtis ac sen suũ appręhẽsio, cũ uocis interceptiõe. Pulsus aũt par ui ac debiles fiũt, & aliquãdo penitus intercipiũtur. Quibusdã aũt neq; respiratio sensibilis pmanet. Ali quæ uerò alijs actionibus integris manentibus, ma gnã respirationẽ ex hac affectione habẽt. Et hinc ma nifestũ est, quòd nõ circa cor & stomachũ cõpressio, aut morsus, aut perfrigeratio, à partis ascensu fit, sed circa partes respirationis, & pulmonẽ hoc cõtingit. Quapropter neq; animi deliquium his uehemẽs est, quũ cor affectionis exors permãserit. Neq; enim fie ri potest ut animi deliquiũ citra cordis cõsensum in gruat. Cęterũ affectiõis differẽtiæ, pro causæ efficiẽ tis differẽtia ac magnitudine sunt. Et sanè quidã expe riri uolẽtes an aliqua adhuc supersit respiratio, lanã carptã naribus admouẽt, atq; inde ex lanæ motu col ligunt, an aliqua inspiratio aut expiratio restet. Alij poculũ aqua plenũ ad os uentris ponũt, & cõsiderãt an aliquo motu aqua agitetur. Et profectò utriq; ignorãt, aliquãdo sublata penitus oris ac nariũ respi ratione, superesse adhuc eam quę in toto corpore ab arterijs perficitur. Id quod etiã in reptilibus uenena tis cõtingere uidemus. Hęc em per totã hyemẽ mor tuis simillima in cauernis latitant, per arterias tantũ totius corporis respirãtia. Sic etiam in uteri strãgula tione fieri potest, ut toto corpore frigefacto, oris ac nariũ respiratio intercidat, supersit autẽ ea quæ ab ar terijs fit. Sed & oris ac nariũ respiratio adeò parua esse potest, ut sensum lateat. Profundissimo itaq; so pore corripiũtur huiusmodi mulieres, uoce, sensu, ac motu interceptis. Stomachi etiã dolore uexantur, & saliuã uomũt, si in stomacho aut capite humiditas si ta est. Deinde uerò exolutis causis corpus firmari in cipit, & malę rubescũt, & oculi post multã grauitatẽ attollũtur. Et ubi iã malũ ægrã relicturũ est, humidi tas quędã ex locis muliebribus excurrẽs, tactu perci pitur, & intestina murmurant, & ipse uterus paula tim laxatur. Atq; sic exurgens ęgra intellectũ ac sen sum recipit. Accidit hęc affectio omni quidẽ tẽpore, sed hyeme pcipuè ac autũno, iunioribus pręsertim, salacibus, ac sterilibus, maxime si per medicamenta steriles fuerint. Oritur aũt uel utero perfrigerato, dũ mẽses prodeũt, uel propter abortũ, uel sanguinis eru ptione ab utero, ab aliquo repente suppressa. Atque hic morbus ubi inuadere assueuerit, comitialis mo do diuturnus, & p circuitũ repetẽs efficitur, & tutus quidẽ apparet, singulis tamẽ accessionibus præceps periculum affert, ut nõ eadem solũ die, sed intra pau cas horas interimat. Et pulsus quidem primum den siores fiunt, & inordinate mouentur, deinde etiã pe nitus intercipiuntur, & exigua quædã humiditas cu tis superficiem irrorat. Similiter & respiratio pri mũ obscuratur, postea penitus intercidit. Est autẽ hic morbus flatuosa perfrigeratio, nõ inflãmatio, uelut Soranus putat. Semẽ enim in utero paulatim coacer uatum, aut alia quædã materia insita ac putrefacta, perfrigeratur: & ad cerebrum ac cor frigiditatẽ trãs mittit, atque hæ partes principales frigefactæ relata accidentia inferunt. Et ego sanè mulierẽ uidi in hũc morbum collapsam, dum ab obstetrice laxantia ac odorata auxilia adhiberentur, & pudendi sinus digi tis penitius confricaretur, tum ex auxiliorum admo torum caliditate, tum ex digitorum contrectatione, se contraxisse cum dolore quodã uoluptate permix to, deinde excreto multo crasso, uiscosoq; semine, protinus à molestijs ac afflictionibus liberatam esse. Neque mirum uideri debet, uel ex minima humorũ mole tanta accidentia consequi. Si enim paucissima ueneni quãtitas, & tã exiguum uirus reptilium per angustissimum foramen eiectũ, mala longe sæuiora inducit, non absurdum dictu est, semen corruptũ aut menstruum sanguinem suppressum ac detentum, ta lia inuehere accidentia. Sed & ex canum rabie facilis huius rei cõiectura est. Tãta enim inde humorum fit alteratio, ut si eorum canum saliua solum corpus hu manum cõtigerit, cõfestim rabiem inducat. At uerò scire operępretium est, hunc morbum nõ solum ob uteri ascensum fieri, uitioso humore uelut diximus in eo collecto: sed sæpe etiam ex uentris repletione utero affectionem transmitti. Et aliquando hepatis aut splenis causa, uasa ex quibus uterus dependet, re trahi. Quum ergo uterus ex seipso laborat, pro se minis uel menstrui sanguinis coaceruati quantitate, ac qualitate, alia aliàs accidẽtia cõsequentur. Si enim causa efficiens frigefaciendi uires habuerit, ita uniuer sum corpus perfrigerabitur, ut respirationis ac pul suum sensus penitus aboleatur. Si uerò humores af fligentes crassi aut acres fuerint, conuulsio subseque tur, quemadmodũ atrę bilis humores animi tristitia comitatur. At animi deliquia exacerbationum ue hementia, & maxima pfrigeratio, & oris uẽtris affli ctio inducit. Aegra itaq; ceruice ac scapulis accliuius collocetur, femoribus ac inguinibus decliuibus. Et in ipsis exacerbationibus extremę partes deligẽtur, & pedes ac crura fricentur. Naribus aũt odorata ad moueãtur, uelut est galbanũ, aut castorium, aut saga penũ, singula ex aceto trita, ac naribus illita. Aut ace tum acerrimum, in quo pulegium, calaminthe, thy mus, origanum, conyza tenuis, & alia huiusmodi acria decocta sunt, calefactum naribus adhibeatur. Hæc enim crassos uapores cerebri incidere & atte nuare possunt, ac simul frigiditatem depellere, & in spirata thoracem ac pulmonem expurgãt, & stoma chum corroborãt. Excitentur etiã sternutationes, ca storio, pipere, struthio, naribus per specillum admo to. Os autem ægræ aperiatur, ac medius digitus

ad uomi

ad uomitum proliciendũ intromittatur. Nares item castorio, bitumine, galbano, sulphure suffiantur, aut funiculo lucernario recẽs extincto, aut pennis ustis, aut soleis antiquis, aut ceparũ, aut alliorum corticibus, aut capillis ipsius proprijs exustis. Aut cornu caprino incenso, aut pice ad prunas liquescente, cedriaq́; ac ueratro: aut pane recens incenso, & similibus. Quidã etiam matulã urinariam inueteratã, & pannos sulphuratos incensos naribus admouent. Sinapi item tritum cũ aceto, & gagates lapis aqua tinctus & incensus, ac oleo extinctus, naribus adhibeatur. Aut rutam uiridẽ manibus cõtritam suffito. Vterũ uerò inferne per pudendũ odoratis suffito, storace uidelicet, ac sandalis, & aloẽ ac similibus. Illinãtur etiam intra pudendũ ea quæ laxãdi, calfaciendi, ac flatus dissoluẽdi uires habẽt, qualis est pessus Enneapharmacus appellatus, & cæteri eiusmodi ad uteri duritias inferius descripti, amaracino, gleucino, irino, cyprino, aut capnisto oleo diluti, adiecta etiã rutæ aut cumini portione. Atq; hæc digitis excepta obstetrix usq; ad uteri os immittet, ac leniter & diu confricabit, ut hinc iritatus crassus humor qui in utero hæret, prouocetur, ac calefactus excernatur. In ipsum quoq; uterum per uteri fusorium clysterem, amaracinum, aut gleucinũ, aut foliatum unguẽtum inijciatur. Et in sedem glandes indantur, ex ruta, cumino, nitro & melle cum aliquo ex relatis ungentis & butyro præparatæ. Est & cucurbita primũ inguinibus, ac femoribus, deinde utrinq; circa umbilicum, cum plurima flãma citra scarificationem affigenda. Et super hæc omnia mulier magnis uociferationibus excitetur, ac uocetur. Insessiones quoq; parentur in decoctis baccarum, ac foliorũ lauri, pulegij, calaminthes, marrubij, artemisiæ, conyzæ, sabinæ, centaureæ, dictamni, sampsuchi, fœni græci, altheæ, chamæmeli, aristolochiæ, iridis, serpylli. Insessionũ uerò tempore cerebri cura nõ relinquatur, sed rosaceo & aceto caput irrigetur, & in aceto prius serpyllum, sphondyliũ, ruta, baccæ lauri, interdum & castorium coquatur. Et naribus prædicta odoramenta assiduè adhibeantur, præsertim castoriũ cum aceto. Præcordia item fascijs uinciantur, & distentis manibus os uteri comprimatur. At ubi exacerbatio instat, ægra ad uomitũ cogatur. Omnes enim uomitu leuantur, sed præcipuè quę cibo grauantur. Tertia uerò die cucurbitę cum scarificatione pectini, ac lũbis affigantur, deinde loci scarificati sale cõspergantur. Et ubi ab huiusmodi auxilijs discesserimus, ad castorij potionẽ transibimus, quod assiduè potũ sæpe penitus ab hoc morbo liberat. Dandũ est quotidie drachmæ põdere, aliquando cum aqua mulsa, aliquãdo cum artemisiæ decocto, bituminis quoq; scrupulus utiliter ei ammiscetur. Nec parum ijsdem confert acetum scillinum assiduò potum. Atq; hæc curatio in morbi exacerbationibus adhibetur. Vbi uerò diuturnus factus fuerit, plerunq; à uenę sectione initiũ facimus, præsertim si menstruæ purgationes fuerint detentę. Deinde ad alui euacuationẽ progredimur. Ac hiera quidẽ ex colocynthide omniũ efficacissima est. Mulieribus tamen & uteri affectionibus magis conuenit hiera ex aloẽ picra, hoc est, amara appellata, quæ habet aloẽs drachmas centum, asari, croci, cinamomi, mastiches, spicæ nardi, xylobalsami, singulorũ dra. VI. Hoc medicamentũ aridũ seruari debet. Vsus uerò tempore ad integram alui ductionem, drach. IIII. ex eo cum aquæ mulsæ cyathis sex propinentur. At si partitam purgationẽ maluerimus, drac. II. tãtum ex tribus aquæ mulsæ cyathis exhibebimus. Ita enim stomachũ firmat, uires reparat, ac morbum depellit. Neq; post adeptam sanitatem medicamenti usus statim deserendus est, sed quantitas solum paulatim imminuẽda. Peracta euacuatione, cucurbitæ inanes quidẽ, sed cum plurima flãma affigendæ sunt, & uiolenter detrahendæ. Aliquando etiã scarificatio fit, & scarificati loci sale conspergu ntur, deinde cũ cyprino cerato ad cicatricem perducuntur. Deinde emplastrũ siue epithema emolliens pectini adhibeatur, quod è seminibus præparatur, suprà inter splenis auxilia descriptũ, primum cum cerato dilutum, postea cerato paulatim detracto, ipsum solũ per se imponatur, donec pustulæ uelut uari, in cutis superficie excitentur: quæ postquã emplastro albo, aut alio quopiam ad ambusta destinato, fuerint sanatæ, iam locus est sinapismis & dropacismis acopisq́; appellatis, ex euphorbio, pyrethro, adarce, ac piperis paratis. Multũ uerò conferet ad medicamenta etiã recta uiuendi ratio, per deambulationes matutinas, gestationesq́; in curru, uel naui, uel iumento. A' motu uerò gestationis prodest uociferatio, & lectio clara, modulata ac concinna. Item unctio, frictio, & exercitatio per congrua interualla repetita. Balneum autẽ raro, & non nisi sordis detergendæ gratia adhibeatur, & tamen bis, aut ter per totã curationem, ad morbũ expellendum admitti potest. Postremum uerò confugiũ est ad balnea naturalia, tum calida, tum frigida. Recuperata tandem sanitate mulier non omnino negligatur, sed præseruationis gratia per certa interualla, suspectis præsertim temporibus, insessiones suprà relatæ adhibeantur, & saluiæ, pulegij, mercurialis, fœni græci decoctis, loci eluantur. Et pessi calefacientes & emollientes post elotiones subdantur. Philosophus uerò inquit: ad mulierem ex uteri strangulatu collapsam, plurimis remedijs frustra tentatis, duos staminum glomos in oleum anethinum feruens conieccimus: Et alterum probè expressum calidissimum loco adhibuimus, & antequam frigefieret, alterum pro eo subiecimus, hocq́; uicissim tam diu repetiuimus, donec mulier citra dolorem exurgeret. Sed & ceratum ex araneis interdum umbilico imposuimus. Aliud, ad uteri strangulatus, ac dolores. Testudinis terrestris hepar tritum in pesso subdito.

Peßi ad uteri strangulationem idonei. Cap. LXIX.

Pessi ad strangulatum uteri idonei tales sunt. Adipis anserini sexuncem, mastiches, adipis phasiani, styracis, singulorum quadrantem, ceræ quadrãtem. Vngẽti nardini, spicæ nardi, croci, singulorum unciam unam, crocus cum uino odorato ueteri teratur, sitq́; uinũ adstrictionis omnis exors. Alius. Ceræ sexuncem, ammoniaci, mastiches, singulorum unciam unam, opobalsami, olei irini, singulorum quadrantem. Alius. Styracis sextantẽ, ceræ albæ dodrãtem, cassiæ, spicæ nardi, amomi, croci, mastices, singulo. drach. I. adipis porcini, terebinthinæ, singulorũ sexuncẽ, thuris sesquiunciã, adipis anseris & phasiani, singulorum quadrãtem, opobalsami, olei liliorum, amaracini, cyprini, nardini, irini, singulorũ unc. I. Quòd si ualidiorem facere malueris, cardamomi

drachm. quatuor adijce, & seminis rutæ tantundem. Oportet autem aëris constitutionis respectu, ea quæ calefaciunt detrahere, uel addere.

Vnctiones ad uteri suffocationẽ, Philagrij. Cap. LXX.

Vnctiones post balnea præseruationis gratia tales adhibeantur. Olei dulcis lib. I. seminis uiticis, rutæ, cõrusorum singulorũ quadrantẽ, casiæ tritæ quadrantem. Omnia simul misceto, & sub canis æstu per dies quadraginta insolato. Quòd si pro temporis, anni, aut regionis, aut temperaturæ calidioris siue frigidioris ratione, unctionis uim intẽdere, uel minuere uolueris, addito ac detrahito ex medicamentis quantum ex re esse iudicaueris. At si unctio præparata non fuerit, irino ungento rutã, aut casiam, aut amomum, aut quicquam ex his quæ suprà dicta sunt ammisceto, ac utitor. Possunt & citra balneum hæ unctiones pectini, ac lũbis illini. Efficaciores autẽ euadent, si adarcen ustum, uel crudum, aut pyrethrum, aut piper tritum, aut oleũ laurinum, aut cicinum, & reliqua eiusmodi addideris, ita ut unctio crassior fiat. Alia unctio ad eandẽ uteri strangulationẽ. Terebinthinæ, olei laurini, singulorum sex uncem, olei irini, anethini, singulorũ lib. I. seminis cãnabis, adarcæ, singulorũ sextantẽ, piperis, saluiæ, calaminthæ, singulorũ unc. I. Pyrethri sextãtem, nigellæ, casiæ, singulorum unc. I. Arida tenuissimè trita liquabilibus liquatis ammisceto, unito, ac adseruato. Vsus autẽ tempore aliquo oleo calido diluito, pectiniq́, ac lumbis illinito. Suffumigium uteri. Stercoris canini albi, & sabinæ, æquales portiones suffito. Et si torsiones successerint, morbi uexationes quiescent.

Varia auxilia ad uteri strangulationẽ, Philagrij. Cap. LXXI.

Mulieres ad uteri strangulatũ procliues, diospolitico pharmaco assiduè uti debẽt, & eo quod ex tribus piperis generibus cõstat, & quod ex calamintha appellationem habet. Singulis autẽ ammiscenda sunt quę semen minuunt, ac abolent, qualia sunt uiticis, rutæ, cannabis semina, nymphææ radix, ac reliqua huiusmodi, quæ in uenereorum tractatu retulimus. Castorij quoq; drac. I. assiduè potẽt, modico aniso adiecto. At uerò si prægnantibus respiratio intercepta fuerit, foris quidẽ ad corporis temperiem emendandam, auxilia adhibenda sunt, uerũ potiones, & quæ in uterum funduntur, aut subduntur, penitus uitare oportet, sicut etiã clysteres & sanguinis missionem. Ex omnibus enim his abortus periculum imminet. Cæterum meminisse oportet, ut his quę neq; cõtractionem, neq; declinationem uteri patiũtur, pro humiditatis, aut siccitatis ratione medicamenta idonea exhibeantur, & ualidiora: sicut his quæ rarum, ac molle corpus habent imbecilliora, & rursus oppositis fortiora. Itidemq́ iunioribus simpliciora, ætate prouectioribus efficaciora. Et his quidẽ quæ totius corporis distentionem à flatu uẽtoso percipiunt, flatus leuantia exhibenda sunt. Quæ uerò grauitatem perceptant, incidentia ac attenuãtia. His autem quæ humorum acrimonia uexantur, laxãtia, ac pinguia. At si declinatio, aut contractio, aut inflammatio circa uterum fuerit, omnia imbecilliora offerãtur. Fortiora enim morbum exacerbant, & seminis excretionem prohibent. Et contrà quæ pro curandi corporis ratione moderata sunt, tum ipsi affectioni medentur, tum seminis excretionem adiuuant.

De seminis fluxu, Sorani. Cap. LXXII.

Mulieres non aliter quàm uiri è seminis fluxu laborant. Est autẽ hæc affectio seminis citra concitationẽ ac tensionem uenereã profluuium, ad quod uteri laxatio, ac debilitas, & totius corporis tabefactio consequitur. A' toto enim corpore materia paulatim ad uterum cõfluit, atq; isthic modicè uelut in oculis lacryma mutatur. Et sæpe contingit ut affectio hæc diuturna fiat. Quapropter recentẽ adhuc reprimere, ac sedare conabimur, per ea quæ sensim adstringũt, uelut est rosa, myrtus, rubus, lentiscus, & huiusmodi. Pectiniq́, ac inguinibus acaciã, hypocysthidem, & similia cũ uino austero imponemus. Cerata item ac cataplasmata è palmulis, malis cotoneis, ac myrti baccis adhibebimus. Laminam quoq; plumbeã latam, ac tenuem lumbis alligare oportet, & stratum nõ sit delicatũ, sed potius asperum. Vomitus à ieiunis quidem fiat, à cibo tamen admitti quoq; potest. Præterea partes supernę exerceãtur, ac diu cõfricentur. Et cauendũ ne affectæ partes inungãtur, aut calefiant. In potu detur solani radix arefacta, aut uiticis, aut rutę, aut cannabis semẽ ex aqua, singula drachmæ pondere. Cibi uitãdi sunt exoluti, ac sorbiles, & ad seminis generationẽ, ac uenerem excitandam idonei. Vescatur autẽ solidioribus edulijs, & auiculis assatis utatur, ac uinũ fuluum bibat. Et omnia uitet quæ ad uenerem iritare possunt, ita ut neq; picturas, neq; signa formosa spectet, neq; de cõcubitu uerba faciat. Sed tetrica uiuẽdi ratione, lectionibusq́, ac colloquijs seueris utatur. Perseuerãte uerò affectione, exercitia, sudorũ prolectationes, frictiones, & frigida balnea adhibeãtur. Et rosaceũ assiduè pectini, ac lũbis illinatur. Si uerò aliquãdo ob acriorẽ cõstitutionem, ac qualitatẽ irritãs, ac quodãmodo mordens sensum, semen ipsis prodit, contrarijs cibis, ac potibus utatur, balneis item, ac lactis potu, & fructibus, & aquæ potu, ac similibus. Transferantur etiam huc quæ ad seminis profluuium in uiris, & ad seminis in somno effusionem suprà relata sunt.

De uteri debilitate, Sorani. Cap. LXXIII.

Quẽadmodũ aliæ corporis partes, ita etiã uterus aliquãdo debilitatur. Cõsequitur ad hanc affectionẽ, fastidiũ ueneris, flatus uẽtosi excernũtur, menses exuberant, & singulis mensibus bis, aut ter inordinate deferuntur, nigri & aquosi. Neq; semen uiri iniectũ diutius detinetur, sed à concubitu defluit, aliquibus statim, quibusdã post aliquot dies. Quędã abortũ faciunt, aliquæ nõ abortientes gracilẽ, ac imbecillẽ fœtum generãt. Menstruorũ uerò tẽpore pectinis, lumborum, ac crurũ grauitas adest, & stomachus male habet, & hinc uaporibus ad caput eleuatis aliquãdo delyria succedũt, similesq́; sunt harũ uexationes his, quæ ab utero strãgulantur. Quãdoq; etiã uelut atra bile percitæ desipiunt, ac furore aguntur. Oritur hoc malũ ex assiduo partu, ac uteri distẽtione, pręsertim ubi fœt⁹ insignis fuerit magnitudinis. Curatio earũ faciẽda est, ꝑ ea quæ firmãdi, ac debiles partes corroborãdi uires habẽt. Insessiones itaq; adstringẽtes ad tactũ tepidæ, & uteri elotiones conueniunt. Et rosaceum oleũ tepidum, aut narcissinũ, aut melinũ, aut susinum, & huiusmodi, pectini ac lumbis illinãtur. Et mulier per congruos motus assiduè exerceatur, & alimentis utatur paucis quidẽ, sed quæ cum leui quadam adstrictione carnis copiã generant. Vinum

autem

autem fuluũ adstringens parcissimè potet. Est enim sitis huic affectioni commoda. Omnem uerò lactis esum, & obsonia è caseo parata uitare oportet, uniuersas itẽ purgationes, atq; alui ductiones recusare.

De furore uterino, eiusdem. Cap. LXXIIII.

Furor uterinus est uteri intẽperies, ad affectionis cõsensum cerebrũ trahẽs, ad quã rabiosum delyriũ consequitur. Differt ab uteri strangulatione primũ causa. neq; ẽm hic uterus sursum tractus principalẽ aliquã partẽ ad affectionis cõsensum ducit, aut cõpressione, aut morsu, aut uapore, sed eodẽ loco permanẽs: per medullã spinalẽ, aut alias sibi insertas propagines, uitiosam qualitatẽ quãcunq; tandẽ ad cerebrũ mittit. Deinde etiã signis ab uteri strãgulatione differt. Aegrotæ ẽm minimè in hac sicut in illa affectione mutæ, ac sine sensu decũbunt, sed potius garrulæ, iracũdæ, ac inquietæ fiunt. Differt etiã à furore nõ per cõsensum, sed primario cerebrũ impetente. Harũ enim amẽtia tota in uenere uersatur, & nihil aliud imaginantur, aut loquũtur, q̃ de coitu, pruriẽsq; pudendũ habẽt, eiusq; attactu mirũ in modũ delectãtur. Accidit hæc affectio tẽperatura calidis, ætate uigentibus, uirginibusq;, ac castitatẽ seruãtibus, & quę optimis eduliis uescũtur, & in deliciis ac animi uoluptate uersantur, p̃cipue si aliàs libidini, ac ueneri adsuetæ fuerint. Nihil ẽm aliud est hæc affectio q̃ ardor, & feruor uteri, ad cerebrũ & totũ corpus distribut⁹. Proinde q̃ suprà ad calidã uteri intẽperiẽ relata sũt utero adhibẽda, huc transferãtur. Irrigationes aũt capitis, & alia auxilia furori cõgrua, Sermone sexto retulim⁹. Peculiariter aũt huc facit pastillus Trigonus, cũ ęquis portionib. crocomagmatis, ac cypheos aromatici. Facit & hydrorosati potus. Et hoc medicamẽtũ. Smyrnij, croci, spicę nardi, sing. unc. I. excipe diacodio, aut hydrorosato, & dra. II. põdus ieiunis exhibe cũ coriãdri decocto. Quòd si ob corrupti seminis redũdantiã affectio contigerit, nitrũ & cardamomũ cerato excipito, ac pudẽdis subdito. Saliuę ẽm simile qd elicitur, & affectio sedatur. Ruta uerò cũ castorio in myrteo cerato supposita, genituram siue semẽ cõtrahit, & furorẽ mitigat. Sed & diacodium aceto aut solani succo ammixto subditũ ardorẽ extinguit.

De uteri resolutione, eiusdem. Cap. LXXV.

Vterus sæpe etiã ob alias causas, sed maximè ꝑpter frequẽtes abortus resoluitur. Cõsequitur ueneris odiũ, oris uteri frigefactio, eiusdẽq; plenus, pinguis, & uelut infartus habitus, ceruicis itẽ laxitas ac stupiditas. Sæpe etiã mẽses supprimũtur, aut ægre prodeũt. In cõgressu uiri, uel nihil omnino seminis in uterũ immittitur, uel iniectũ uelut ex inanimato loco statĩ effluit. Aliquãdo etiã urina & stercus importune prodit. Curatio aũt similis est ei quã de mẽstruorũ stillicidio dixim⁹: facit & assiduus castorij potus, & pessorũ calefacientiũ, elotionũq; ac unctionũ adhibitio.

De uteri prolapsu, eiusdem. Cap. LXXVI.

Prolabi uterum dicimus, quum ita euertitur, ut foras promineat. Neq; enim totus à suis appẽdicibus exolutus, uelut imperiti putãt, excidit. Nã si ita procideret restitui nõ posset. Quòd autẽ procidit struthocameli ouo simile est, iuxta maioris, ac minoris differẽtiã, prout uiolẽta euersio cõtigit. Sunt autẽ prolapsus causæ multæ. Ab alto enim delapsa mulier, & in coxas delata, diruptis pelliculis, ac ligamentis, quæ uterũ continent, ac uicinis partibus cõnectunt, hoc malo corripitur. Corripitur & ob uiolentã secundæ extractionẽ, quod præcipue in abortibus cõtingit. Præterea inartificiosa fœtus extractio, aut nimia spiritus detẽtio, aut immẽsi oneris eleuatio, aut plaga, uteri prolapsum inducit. Sæpe etiã ob humoris plurimi, ac lenti defluxũ, & ob partuũ frequentiã, appendices ex quibus uterus dependet, laxãtur, ac soluuntur. Quin & ob uehemẽtes animi affectus, uelut si liberorũ amissio, aut hostium incursus nuncietur, aut ob periculosam nauigationẽ, aut eiusmodi quandã causam, mulieres toto corpore exolui solẽt, ita ut uterus simul prolabatur. Aliquãdo etiã citra ullã eiusmodi causam partes debilitãtur, ut propter pellicularũ, ac musculorũ uterũ sustinẽtiũ resolutionẽ, hęc affectio cõtingat, q͛d inclinata ætate maxime fieri solet. In principio itaq; plurimus sanguis erũpit, deinde cõsequitur dolor p̃cordiorũ, lũborũ, imi uẽtris, ac pudẽdorũ, & periculũ est ne ꝑfrigeratis locis cõuulsio inferatur. Vbi uerò tẽporis ꝑgressu affectio inualescit, & loci callosi facti fuerint, neq; conuulsionis periculũ imminet, neq; dolor infestat. Quũ ergo adhuc recẽs est affectio, conari oportet, ut uulua ipsa cõtrahatur. In principio ẽm facile dirigitur, & recte locata ꝑmanet, pręcipue in uigoris ætate. Nã ætate prouectiorib. cõtrahitur qdẽ, sed ex leui occasione rursus ꝓlabitur. Si itaq; durũ stercus in recto intestino esse suspicaberis, per clysterẽ euacuabis. Similiterq; si in uesica lotiũ collectũ fuerit, ꝑ fistulã uesicę adaptatã euocabis. Cõtingit ẽm plerũq;, ut illarũ superfluitatũ detẽtione, uterus inter utrũq;, rectũ inquã intestinũ, ac uesicã situs, cõprimatur ac coarctetur, & impediatur, ne repelli, & ad ꝓpriũ sitũ reduci possit. His aũt peractis ægrã supinã collocabimus, coxis altioribus, reflexis poplitibus, ac cruribus disparatis. Deinde ꝓlapsam uteri partẽ oleo tepido, aut butyro, uel betæ, maluæ, altheę, fœni græci, seminis lini, aut similiũ decocto fouebimus: & lanã cõuolutã figura ac crassitudine muliebri pudẽdo correspõdentẽ accipiem⁹, eãq; linteolo inuoluemus, & acacię, aut hypocysthidis succo uino diluto intingemus, ac utero apponemus, & citra uiolẽtiã totum quod prolapsum est reprimemus, donec tota moles intra sinũ recipiatur. Postea lanã in pudendũ subdemus, & aliũ lanę hapsum uino adstringente imbutũ supponemus, atq; totũ pectinẽ spõgiis ex posca expressis integemus, & mulierem reclinabimus crura extẽsa, ac coaptata habentẽ, ita ut alterũ alteri incumbat. Tutius tamẽ fuerit ꝑ fasciã ad genua usq; cõstringere. Aliqui uterũ recens prolapsum cucurbitæ domesticæ, ac betæ decocto, cum urina graueolẽti, aut acri aceto, aut re aliqua fœtida proluunt. At uerò si prolapsus uterus tẽporis progressu intumuerit, plurimoq; humore refertus fuerit, ut præ tumore reduci nõ possit, betarũ decocto ipsum rigamus, deinde acetũ affundimus, & salẽ tenuissimũ inspergimus, & postea sedato tumore, eodẽ decocto ꝑfusũ retrudimus. Deinde cucurbitas umbilico, & utriq; lateri cum plurima flamma affigimus, & odorata assiduè naribus admouemus. Tertia uerò die lana adhuc intra pudendi sinum existente, mulier in uino nigro austero aliquatenus tepefacto, aut in myrti, lentisci, rubi, ac malicorij decocto insideat. Et post insessionem rursus supina coxis altioribus locetur, & sublata ex pudendo priore lana, alia rursus eodem

dem medicamento imbuta subdatur. Cataplasmata uerò forinsecus imponātur ad imū uentrem, ex palmulis, polenta, lēticula, ac malicorio, cū aceto mulso. Atq; hæc rursus tertia die fiāt, usq; ad perfectā curationem. Porrò uteri crebrò prolabētes posca abluantur, in eademq; mulier diutius insideat. Deinde omnia relata fiant. Sæpe uerò ob locorū sensus subtilitatē, reiecto aceto terram nigrā quā in lentibus reperimus aqua diluimus, & ex ea partē affectam plurimum fouemus, ac postea eadē medendi forma utimur. At uerò si uterus ob humorū lentorem difficulter repellitur, uini fecem ustam, aut nitrū lixiuio permixtum obluimus, & cū decocto aliquo adstringente, aut cum prædicta terra aqua diluta fouemus. Deinde plumbi cremorem oleo myrteo, aut melino ammixto, parti prolapsæ illinemus, ac in sinum pudendi retrudemus. Loci insuper interni, ægra undiquaq; circumtecta rebus fœtidis suffiātur. Naribus autē odoratissima quæq; admoueantur. Et cibi boni succi, & uina odorata tenuia offerātur. Ferūt torpedinis coriū recēs detractū, parti prolapsæ obuolutū, ipsam repellere: atq; idē posse pastinacæ marinæ aculeū cū hyoscyami succo illitū. Illud autē obseruādū est, ne aluus nimiū subducatur. Exoluūtur eñ laxāturq; uicinæ partes, & uterus recidit. Si uerò pars prolapsa tēporis ꝑgressu ꝑ negligentiā cōputruerit, & ex assidua urinæ irrigatione & adhærētibus sordib. exulcerata fuerit, auferatur citra ullius periculi formidinē. Narrāt eñ totū uterū putrefactū aliquādo ablatū esse, & mulierē nihilominus superuixisse.

De reclinatione, auersione, ac recursu uteri, Aspasiæ, *Cap. LXXVII.*

Suppressis mēsibus necesse est uenas, & arterias ad uterum tendētes repleri. Nā sanguis usq; ad uasorum oscula accurrit quidem, uerū intra uterum prodire non potest, aut eò quòd nimia crassitudine osculis impingitur, & grumosus fit: aut quòd ipsa oscula clausa sunt, & transitū impediūt, ita ut uenæ humore refertæ extendātur, & uicinos uteri appēdices humectent, quorū extēsione uterus retrahitur. Si itaq; ex utraq; parte æqualis retractio fiat, reclinatio, aut reuulsio, siue recursus uteri æqualis cōtingit. Si uerò in alteram partem maior retractio fiat, alterum è uisceribus his in causa est, splen uidelicet aut hepar, quorū uenæ superfluo sanguine extentæ à suis partibus uterū retrahunt, hepaticæ uenæ è dextris, splenicæ è sinistris, prout alteræ magis fuerint repletæ. In utram uerò partē uterus declinauerit, digitorum admotione, & signis insequētibus cognoscemus. Si enim in obliquum declinauerit, propinqui femoris distentio, dolor, perfrigeratio, impedimentū, & torpor indicio erit. Aliquando uerò etiā eiusdem arefactio, & ad innitendum, ac ambulandū impotentia consequitur. Si uerò retro, aut infrà inclinat, torpor ac difficilis utriusq; cruris motus sequitur, sæpe etiā motus penitus intercipitur, & ingens uexat dolor. Aluus etiā supprimitur, neq; clysterem admittit, nisi genibus innitatur ægra. Flatus item retinentur, & dolores inter sedendū acuuntur, præsertim si uersus anum reclinatio contigerit. At si ad pubem uergit, imus uenter, ac pecten extēditur, & dolores ibidem percipiuntur, aliquando etiam urina supprimitur. Quomodocunq; igitur uterus retractus, ac inclinatus fuerit, eodē modo uelut inflāmationes in exacerbationibus curare oportet. In remissionibus autem & declinationibus, magis emollientibus utendū est. Perseuerante uerò affectione, his quæ ex alto attrahere, & corporis habitum mutare possunt. At uerò auersionem uersus anum ita curabimus. Primū obstetrici imperabimus, ut digito in anum immisso uterum propellat. Deinde glādem ano subdat quatuor digitorū longitudine, ex galbano & cera paratam, cuius extremitati filum extractionis gratia sit annexum. Aut castoriū aqua dilutum, & lana exceptum similiter subdatur. Aut bitumen aridum, aut pix liquida. Postridie uerò irinū, aut susinū oleum tepidum, in uterum & intestina infundatur. Et loci aromatum, aut marrubij, aut conyzæ decocto foueantur, & ex eodē uterus eluatur. Postea ceratū rosaceum adhibeatur. Si uerò in obliquū retractio inclinat, primū eadem fomenta adhibeantur. Deinde obstetrix specillo cum digito subimmisso, uteri collū dirigat. Aegra uerò in cōtrarium parti affectæ latus, aut supina decumbat. Pessis insuper mollietibus aperiētibusq; utemur, & ex prædictis oleis aliquod infundemus, & pectini lanā uino, & rosaceo imbutam, aut succum seminis lini cerato exceptum imponemus. Et castorium cum aniso, aut cumino, aut nigella, aut pæoniæ radice, aut smyrnij, aut dauci semine, aut aristolochia, aut gentiana, aut helenio, ex aceto mulso propinabimus. Eadem etiā ad repentinos uteri dolores faciunt, nō singula solū per se, sed etiā simul coniūcta. Mulier autē accliui capite decūbat, & si cōpositus rectè uterus rursus retrahatur, fœtida statim naribus admoueantur, & sternutationes prouocentur. Et si urina supprimatur, fistula uesicæ ad hoc destinata proliciatur. Et si ab his exacerbatio fuerit exoluta, quiescendum est. Cæterum pro afflictionis magnitudine, si ægram adolescētem & sanguineam nacti fuerimus, considerabimus an cubiti uena sit secanda. Deinde menses prouocantia propinabimus, & pessis mitioribus utemur.

De uteri inflatione. *Cap. LXXVIII.*

Vterus aliquando ex partu perfrigeratus flatu impletur, osculo ipsius concluso, aut grumo sanguinis in ipso impacto. Flatus autē ipse quandoq; in uteri cauitate cōcluditur, quandoq; in corporis ipsius uteri angustijs cōtinetur. Cōsequitur pectinis, ac imi uentris tumor, uelut in hydrope tympanite, cum dolore pungitiuo, perpungēte usq; ad septum transuersum, & stomachum, & nihilominus utrinq; in lateribus extento, & sæpe ad alterū, sępe ad utrunq; inguen se extēdente. Vmbilicum item lumbosq;, ac pectinem idem infestat, & caput quoq; per consensum afficit. Quandoq; uerò flatus per muliebre pudendū erumpit, ut ægre id percipiāt. Si itaq; flatus in uteri cauitate fuerit conclusus, strepitus, ac sonitus quidam in corporis flexu auditur, qualis in intestinis cōtingit, quæ torminibus uexantur: & ad digitorū pulsationem sonus tympani redditur. Si uerò intra uteri angustias cōtinetur, dolores uehementiores, ac curatu difficiliores infestant. Huiusmodi autē affectiones fame, ac olei dulcis calidi irrigatione, in quo ruta & anethū decocta sūt, curātur. Et nisi ætas, regio, & anni tēpus obstiterint, uena secetur. Insessionesq; in rutę, pulegij, calaminthes, marrubij, thymi, artemisiæ, altheæ, ac caricarū decoctis fiant. Et corpus per hierā Rufi, & Archigenis ex colocynthide euacuetur.

In exacer

In exacerbationibus autem uulua his colluatur, quę laxandi, ac flatus discutiendi uires habēt, quale est oleum gleucinū, & pessus eiusdem facultatis plurimo oleo dilutus, & per uteri fusoriū clysterem immissus. Cataplasmata etiā leuia ex caricis, hyssopo, ruta, ac nitro imponantur. At uerò si flatus ob impactos grumos fuerit cōclusus, postquā ægra in aliqua ex relatis insessionibus diutius cōsedit, obstetrix digitū illitum in pudendi sinum immittat, & grumū sensim dissoluat, ac educat. Perseuerāte uerò inflatione, in exacerbatione efficaciora adhibeantur, interpositoq; temporis spatio, illitionibus calidioribus, crurumq;, ac affectorū locorum frictionibus utemur. Et lumbis ac pectini dropacem adhibebimus. Aut rubefactoriū è sinapi & caricis. Aut farinā ordeaceam cum caricis, ruta, hyssopo, & melle coctā. Aut epithema ex seminibus, aut ex baccis lauri. Aut polyarchiū cerato cyprino exceptū. Aut postea etiam per se solum. Pessi quoq; eiusdem facultatis subdātur, ex terebinthina, galbano, iride, ruta, & œsypo. Et qui ex pulegij, nitri, mellis, fellis taurini, æquis portionibus paratur. Maxime autē cōuenit hic. Caricarum pinguiū probè cōtusarum, ut granula non percipiātur, drachmā unam, cumini drachm. duas, spumæ nitri albę drachmam unam. Verum ad acrimoniam obtundendā, pessum hunc in lac prius immergere oportet. Cucurbitę quoq; affigātur, & uiolenter detrahantur. Aliquādo etiam scarificatio fiat. Vtendumq; est omnibus quæ ex alto materiam attrahere possunt, & balnearū naturalium aquis primum calidis, deinde frigidis ut corpus ad tolerandā frigiditatē sensim alliciatur, & affectæ partes paulatim firmētur. Alimēta quoq; attenuātia, ac flatus discutientia exhibeātur. Et medicamētū diospoliticū, ac ex calamintha cōstans aliquādo exhibeatur. At uerò auxilia amplius medicata, & aromatū suffit⁹, tāquā capiti noxios reprobamus. Sed & epithemata adstringētia, qualia sūt quę ex palmulis, ac malis cotoneis parātur, & similia, ad hāc affectionē inepta sūt.

De uteri hydrope. Cap. LXXIX.

Qvum menses longo tempore fuerint suppresśi, & impregnatio impedita, sæpe humoris copia in uterum confluit, & aliquādo corpuscula quædā uesicæ fellis similima in ipso generātur, in quibus humor colligitur. Sequitur affectionem hanc, tumor circa imū uentrem amplus, laxus, flatuosus, & murmura uelut in intestinis, in ambulando grauitas, & spirandi difficultas, alui recremēta graueolētia sunt, & mēses ac cōceptus impediuntur, & quæ prodeūt nullo ordine seruato deferūtur. Vbi uerò uiolēter excernuntur, ruptis aliquādo paruis illis corpusculis, quæ uesicis similia diximus, uiscosa quędā, ac aquosa erumpunt. In quibus itaq; humorē in utero collectum ex proprijs signis cognoueris, decubitu quieto, mox uomitu, ac ualidis elotionibus utēdum est. Proinde corticis radicis tithymalli myrtei sicci dra. II. per se, uel cū radicis panacææ obolo propinabis. Et in uterum infundes quę mucosos humores attrahūt, qualia sunt, grani cnidij grana decem, cum oleo irino & modico melle. Aut ueratri nigri drach. II. cum irino aut cyprino, aut narcissino oleo, cum modico melle per uteri fusoriū clysterem infundito. Verū ante has elotiones, cardamomū cū sale, aceto mulso, thymo, pulegio, calamintha, aut simili quopiā bibendū dabimus. Deinde humorum copia per aluum excreta, prædictæ elotiones infundantur. Aut pessi eiusdem facultatis subdātur. Et postea sinus pudēdi aqua marina proluatur, primū sola, deinde addito aceto; & aliquo ex prædictis in ipsa cocto. Elotione peracta, ac locis probè detersis, pudēdo ac femoribus oleum cyprinum illinatur. Medicamēta uerò ijsdem cōuenientia hæc sunt. Pulegij drachmā unā, cum modico pipere. Aut gentianę uel origani drachmas duas, cum semine dauci, uel smyrnij, cum uino mulso, aut aqua mulsa in potu dentur. Salis præterea cōmunis loco alimentis inspergatur hoc. Hyssopi trientē, pulegij quadrantem, origani, cumini, singulorū sextantem, seminis ammij, spicę nardi, singulorū unc. unā, salis tosti quadrantē. Trita misce, ac utere. Sed & pudendi sinus resina, myrrha, & amomo suffiatur. Pessis autē huiusmodi utendū est. Nitri, colocynthidis, singulorū quadrātem. Melle excipe, & pessum inde paratū oleo cyprino tinctum subde. Alius. Cumini & nitri ęquales portiones melle excipe. Potest & uiolæ albæ semen addi. Alius. Colocynthidis quadrantē, salis unc. I. pinguiū caricarū carne excipe, ut sit iuglādis magnitudo, & inde pessum paratū subde. Humorē enim fœtidum attrahit, ac mirifice prodest. Idem sedi inditus, stercoris & humorū, ac flatuum copiā elicit, & uterum leuat. Alius. Comæ absinthij, ammoniaci thymiamatis, singulorū dra. I. æris usti, nitri, singulorū drac. III. melle excepta subdito. Hoc autē placidissimè & citra omnē dolorem attrahit. Cicutæ semen, aristolochiā, cuminū, salem, carne caricarū excipe & subde. Cæterū ad aquæ receptacula, eas uidelicet uesicas quas in utero generāri diximus, fomētis utemur ex aromatibus, quę mēses eliciūt, & pessis sanguinē trahētibus. Ex quorum numero hic est. Cneori, quod est grani cnidij radix, aut illo nō præsente, chameleæ, elaterij, casiæ, singul. dra. IIII. aluminis scissi, misyos, sādarachę, myrrhę, costi, croci, singulorū drac. III. melle excipito, atq; aluo pridie euacuata per clysterē, pessum inde paratū subdito, integramq; diē, ac noctem sinito. Et si semel parum eduxerit, rursus subdito. Si uerò mordacitatem induxerit, cētaurij decocto tepido sinus pudēdi foueatur, ac eluatur. Et mitigādi gratia pessus mollitorius subdatur. Aut cicutæ semē cū aristolochia, cumino, sale, ac caricis, uelut paulò antè diximus subijciatur. Mitissimū uerò omniū ad huiusmodi pelliceas & aqua refertas uesicas, est mercurialis masculę semē, cū modica myrrha, sale, ac melle, lana exceptū, & multis diebus subditū. Post harū autē eductionē, exercitijs, sudoris pꝛouocatione, & ualidis totius corporis, & pręcipuè imi uētris frictionibus utēdū est.

De mola uteri. Cap. LXXX.

Quæ mola appellatur, tumor est uteri induratus, aliquādo prægressa inflāmatione succedēs; aliquando post locale ulcus, cui caro superexcreuit. A motus autem difficultate & grauitate, molæ nomē accepit. Cōsequitur hūc tumorē, detractio partiū superincūbentiū, gracilitas, coloris uitiatio, & appetitus prostratus. Et primū sanè cōceptus suspitionē de se præbet. Nā & menses supprimuntur, & mamæ intumescunt, & stomachus subuertitur, & lumbi grauātur, uterq; attollitur, uerū tēporis pꝛogressu discernitur. Molā enī dolor pūctionis sensū inferēs subsequitur: Nec in ea motus ullus, uelut in utero conceptu percipitur

cipitur. Quin & postea toto corpore imminuto, ac uentre ampliato, hydropis imaginē præ se fert. Discernitur tamen ab illo per tumoris duritiā, & quòd tumor hic ad digitorum appreßionē, ac pulsationē non cedit, neq; tympani sonū, uelut in hydrope edit. Et quòd neq; ad manus contactum ulla fluctuatio percipitur. Aliquando tamen temporis progressu hepar perfrigeratur, & hydrops superuenit. Quidā uerò tradunt in quibusdam mulieribus carunculas ad iuglandis nucis magnitudinē per pudendum excretas esse, aliquando singulis mensibus, aliquando bimestres, aut trimestres. Hanc affectionem alij uelut incurabilem penitus reliquerunt. Alij incipientem tantū curari posse confidunt, negligenda tamen non est, sed omnia quę cōuenire uidebuntur, facienda. Cataplasmata igitur laxandi uiribus prædita, fomenta, elotiones mitigatorias, pessos mollitorios, ad duritias infrà descriptos, insessiones eiusdē facultatis, & cerata ex althea & oleo cyprino parata adhibebimus. Et malagma ex succis, & quod Mnaseæ inscribitur imponemus. Deinde cucurbitas cū scarificatione apponemus, & alimenta boni succi offeremus. Atq; hæc quidē in ipsis exacerbationibus adhibere oportet. In interuallis autem corpus reficiendum est per ea quæ id præstant, gestationē uidelicet, deambulationē, balnea, & cibos conuenientes, ac uini potum. Partibus item affectis dropaces adhibebimus, & nitro ac sale inspersis easdē insolabimus. Et per medicamentū ex sinapi, ac caricis rubificabimus. Epithematis insuper mollitorijs ex seminibus, ex baccis lauri, & polyarchio, ac similibus utemur. Suffitum etiā uaporis aquæ marinæ, aut muriæ adhibebimus, aut decocti foliorum, ac baccarū lauri, pulegij, thymi, hyssopi, saluiæ, marrubij, artemisiæ, centaureæ, dictamni, scordij, polij. olla autem operculo perforato arūdine inserta sellę supponatur, atq; inde per arundinem uapor intra pudēdum recipiatur. Pessi item subdātur ex œsypo, butyro, adipe anserino, medulla, aut cerebro ceruino, melle, caricis pinguibus, uuis passis, cum oleo antiquo cyprino, irino, sampsuchino, amaracino, susino. Perseuerante uerò malo, acrium eduliorum esus assumatur, & innatationes aquarum calidarum, & aquæ marinæ. Et ab acceptis raphanis uomendū. Pessos tamē & insessiones acriores uitare oportet, ne loci ex assiduo eorum usu exulcerentur. His autem transactis, sæpe plurima atri ac grumosi sanguinis copia repente excernitur, & affectio dissoluitur. Philosophus uerò detentis inquit uxoris amici cuiusdā mensibus, arbitrabar primū ipsam concepisse. Postea aucto amplius tumore, hydropē suspectū habui, quia totū corpus, ac pedes tumescere uidebā. At ubi tandē id affectionis genus esse depræhēdi, quod alij laterem, alij molā uocāt, rutā & anethū in uino ueteri fuluo odorato coxi, & abiectis herbis, uinū calidū bibendū dedi, & ferme aquæ loco exhibui, statimq; mulier excreta sanguinis copia salutem adepta est.

De tumore uteri laxo, Sorani. Cap. LXXXI.

Vteri tumor laxus pallidus, ac albus est, ad tactū mollis, & digitorū cōpreßioni cedēs, seq; rursus paulatim attollēs, & cutis uētris manu appræhēsa facilè attrahitur. Loci itaq; oleo cōmuni calido, aut irino, aut cyprino rigētur, & pessi subdātur, ac reliqua auxilia adhibeātur, quę suprà de uteri inflatione retulimus.

De Satyriasi, eiusdem. Cap. LXXXII.

Mulieribus quoq; satyriasis & tētigo accidit, qualē uiris fieri suprà retulimus. Cōsequitur ad hanc ingens pudēdorū pruritus cū dolore, ita ut mulier locis assiduè manus admoueat. Atq; ideo intolerabili ueneris desiderio cōtabescit, & salsi humoris effluentis acrimoniā, ac mordacitatē pcipit. Et loci utero uicini inflāmātur. Illud uerò ardēs coēundi desideriū seuiorē reddit affectionē. Quum enim partes affectæ distētæ sint, & semē excerni nō possit, quoniā meatus per inflāmationem obturātur: maior materię copia frustra ad locū attrahitur. Statim igitur à principio uena ipsis secāda est, & alimentū cōtrahendum: Et pubi, ac lumbis illinēda quæ leniter refrigerāt, ac cōtrahūt. Caput aceto & rosaceo irrigetur. Et in potu aqua tepida exhibeatur. Cibi uerò sint sorbiles, omnis prorsus flatus, ac uenereæ cōcitationis exortes. Duobus uerò à uenę sectione diebus, cucurbitæ cū scarificatione affigātur. Reliqua uerò curatio eadē sit cū ea quā ad inflāmationē uteri mox referem⁹.

De uteri inflāmatione, Philumeni. Cap. LXXXIII.

Vteri inflāmatio ob multas causas cōtingit. Nā & ex plaga, & mensiū suppreßione, & abortu, ulceratione, nimio coitu, sellę durioris insessu, longa ac intenta ambulatione, frigiditateq;, ac flatuositate oboritur. Indicāt hanc muliebriū locorū, pubis, imi uentris, ac lumborū dolores ardentes. Et si digitus in os uteri submittatur, occurrit ad contactum durū, clausum, feruēs, ac retractum, præsertim si in ipso, aut in collo fuerit inflāmatio. Nā ubi cauitas, aut fundū uteri inflāmatur, imi uētris dolor ostendit, ut ne cōtactū quidē foris admittat. Et plerunq; uterus ad inflāmatū locū retrahitur, atq; hāc ob causam os, & collū eius auertitur. Differt autē ab ea quā suprà uteri retractionē appellauimus, quia in inflāmatione febris est acuta, & ardor intensus. Si uerò posterior ipsius pars inflāmata fuerit, dolor circa spinā magis hæret, & cōpresso intestino recto stercora detinētur. Anteriore autē parte inflāmata, urinæ difficultas, aut stillicidium cōsequitur ex cōpressa uesica, præsertim si dolor pectinē affligit. At ubi obliquos laterū locos inflāmatio occuparit, inguina distēduntur, & crura grauātur, ac ęgre mouētur. Inualescēte uerò inflāmatione, febres accedunt, dolor capitis, stomachi afflictio per cōsensum, imi uētris tumor, ardor, distēsio, grauitas coxarū, lumborum, præcordiorum, inguinum, femorū, horrores discurrētes, ac pungentes, pedum torpor, genuū perfrigeratio, extremarū partiū exudatio, pulsus parui, ac densi, animi deliquiū, exolutio. In augmento uerò etiam singultus dolor tendinis, colli, maxillarū, sincipitis, oculorū præsertim in fundo. Vrinaq;, ac stercorum recrementa supprimuntur. Et inflāmatione adhuc magis aucta, febres augescunt, delyrant, dentibus frendunt. In principio itaq; curationē aggreßi, ægrotam in domicilio obscuro, & moderate tepido collocabimus, quietem imperātes, & omni crurum motu interdicentes. Deinde artus manuum contrectatione demulcebimus, & pedum, ac manuū iūcturas fouebimus, irrigabimusq;, ac lana pura integemus. Aluum autem eluemus, & molli infuso euacuabimus. In potum uerò & ad oris collutionē, aquam calidā, & ptisanæ succum dabimus. At si uehementior inflāmatio fuerit, & neq; ętas, neq; habitus, neq; anni tēpus obstiterit,

neq;

neq; inflammatio post abortũ, aut nimiam sanguinis euacuationẽ superuenit. Cubiti uena secetur, & sanguis pro uiriũ ratione detrahatur, licet & in secunda die uenam incidere, in tertia uerò detractionẽ repetere. Deinde alica ex aqua mulsa, aut pane loto, aut ouo sorbili, ægra alternis alatur, omnibus his moderatè exhibitis, feruẽte inflãmatione lana succida uino & oleo, aut aceto & rosaceo imbuta, imo uẽtri, ac pubi imponatur. Aut palmulæ uino coctę. Aut mala cydonia in posca cocta, cerato melino, aut rosaceo ammixta. Cataplasma uerò imponatur sic paratũ. Melilotũ in passo coquito, ac terito, & uitellos ouorum assatorũ addito, & cum rosaceo, aut melino, aut crocino imponito. Aut palmulas uino diluto feruefactas, cum polentæ farina, & aliquo ex prædictis ungentis terito, ac imponito. Cæterũ ad inflãmationes erysipelatas igneo ardore cognobiles, utendũ est cataplasmatis ex polenta, & intubo, perdicio, umbilico ueneris, sedo, polygono, pampinis uitis, portulaca, plantagine, & similibus præparatis. Et lana aliquo harũ herbarũ succo, cũ rosaceo, aut melino oleo imbuta, in pudẽdũ subdatur. Quòd si cataplasmatũ onus loci nõ tolerent, aqua rosaceo ammixto ex modicis interuallis affundatur. In exacerbationis declinatione totũ corpus inungatur, & ægra in aqua tepida usq; ad lumbos insidere iubeatur. Deinde pessi subdãtur ex aliquo ungẽto leniter adstringẽte parati, rosaceo uidelicet, melino, lẽtiscino, ac œnanthino, adiectis ouorũ uitellis crudis siue assatis, & croco. Potest & ex prędictis succis aliquis ammisceri. Caput præterea rosaceo cũ modico aceto irrigetur. Mitigata uerò inflãmatione, mulier in aqua oleo ammixto insideat, & pessos ex narcissino, aut susino ungento paratos subdat. Et lanã oleo calido imbutã pectini, ac lũbis adhibeat. Interdum & cucurbitæ lumbis affigantur, & tumore magno existente, etiã scarificatio fiat. Postquam autẽ inflammatio declinare incœperit, ad ea deueniemus quæ laxare, ac discutere possunt. Proinde in fœni græci, altheę, seminis lini, interdum etiã pulegij, marrubij, saluiæ, artemisię decoctis, ægra insideat. Et ad imum uentrẽ, ac pubem, farinã ordeaceã cum fœno græco & lini semine, in aqua mulsa coctã, imponat. Aut caricarũ decoctũ adhibeat. Quæ uerò cataplasmatum grauitatem, ac calorẽ ferre nõ possunt, in aqua tepida insideant, & rosaceo locos illinant, ac pessos subdant moderatè refrigerãtes, ex adipe gallinaceo, rosaceo, ac uino præparatos. At his quæ calorẽ ferunt, ceratum nardinũ adhibeatur, & infusiones injciantur, ac pessi subdantur, ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino, ungento susino, & cera tyrrhenica. ubi uerò curatio processerit, tenuis uictus & ciborũ parsimonia tollatur, & manifesta iã facta declinatione, balneũ ac uinũ concedi possunt, & cibi reficiẽtes exhiberi, malagmataq; adhiberi, uelut est quod ex meliloto paratur, & quod ad Mnaseam, & quod ad Serapionẽ refertur. Pessi porrò ad sedãdos inflãmationũ dolores uteri, tales sunt. Fœnũ græcũ madefacito, & prima ac secũda aqua diffusa, cũ tertia pura, ac dulci coquito, ac excolato, & ad decoctũ adipẽ anserinũ, uel gallinaceũ recẽtem addito, & ad prunas liquari sinito. Et ubi frigefacta fuerint, cõcretũ adipẽ tollito, ac seruato, atq; usus tẽpore spathula in manu subactũ pesso excipito, ac subdito. Alius dolores sedans. Papaueris capita passo coquito, & flaccida facta exprimito, & ad decoctũ excolatum medullã ceruinam liquatã ammisceto, ac utitor: si ceruina medulla defuerit, uitulinã accipito. Alius. Fœni græci aridi triti, ac cribrati drach. IIII. in passo cretico, aut sapa coquito. Et terebinthinæ, adipis anseris, singul. drac. IIII. rosacei sesquiũciã accipito, & omnia simul liquefacito, & fœni gręci decocto ammixta pesso excipito, ac subdẽda dato. Alius pessus soporifer, dolorẽ mitigãs, & oẽm duritiã molliens. Tria papaueris capita magnitudine mediocria in quatuor passi cyathis ꝑ biduũ macerato. Deinde coquito, donec capita flaccescãt, & passum ad tertias redigatur, postea expressis & reiectis capitibus passũ excolato, & galbani, myrrhæ troglodyticæ, thuris, opij, singul. sesquidrachmã, casiæ drach. III. accipito, & singula seorsim primũ, deinde simul probè terito, & capitulorũ papaueris decoctũ paulatim adstillato, donec omnia ad mellis cõpagẽ redigãtur. Tum œsypi, medullæ ceruinæ, adipis anserini, singul. dra. IIII. oĩa simul colliquata ammisceto, ac adseruato. Vsus autẽ tempore medicamẽtũ hoc rosaceo dilutũ pesso excipe, ac subde. Oẽm eñ dolorẽ & uehementes inflãmationes statim mitigat, uteri strãgulationi medetur, duritias mollit, & somnũ conciliat. Alius pessus somnũ inducẽs, ualẽs ad inflãmationes. Musci quẽ etiã hypnõ dicũt, in aqua feruefacti, expressi ac triti, panis aqua mulsa macerati, ac cõtusi, emplastri basilici, emplastri ex succis, ungenti nardini, adipis gallinacei, ęquales partes liquefacito, ac utitor. Facit ad urinariũ meatũ ac uterũ inflãmatũ, & ad uteri declinationes. Ego uerò pro pane fermentũ purissimũ nõ omnino acidũ sine sale, in aqua mulsa macero, ac utor. Pessus aureus appellatus. Ad inflãmationes & uteri retractiões siue declinationes. Ouorũ assatorũ uitellos sex, medullæ ceruinæ dra. IIII. croci dra. II. œsypi dra. II. cerę albę, terebinthinę, adipis anserini, sing. dra. I. Crocũ cum modico uino dulci terito, & oua trita adijcito, & liquabilia liquefacta ammisceto ac adseruato. Vsus autẽ tempore medicamentum oleo nardino dilutũ pesso excipito, ac subdito. Alius pessus. Ceræ tyrrhenicæ drach. XXIIII. adipis anserini, porcini, terebinthinæ, singulorum dra. sex, decocti capitũ papaueris dra. quatuor, rosacei quantũ satis est, aut irini, si calfactione ac discussione opus est. Alius. Adipis anserini trientẽ, cerati rosacei aut susini sextantẽ, uitellorum ouorũ assatorũ, croci, singulorũ unc. I. myrrhæ drach. IIII. opij obolos duos, aut pro opio, capitũ papaueris decoctum. Alius. Ceræ tyrrhenicæ, medullæ ceruinæ, singulorũ drach. C. adipis anserini, terebinthinæ, singul. trientẽ, croci obolos quatuor, opij obolos duos, oui assati uitellũ unum, olei susini, aut telini ex fœno græco parati, quantũ satis est. Pessus Enneapharmacus appellatus, ad inflãmationes. Adipẽ anserinũ, & bubulum, cerã albã, terebinthinam, butyrũ, medullam ceruinã, mel, oleũ rosaceum, & cicinũ. Omnia recentia æquis portionibus liquefacito. Pessus ad feruentiores inflãmationes. Emplastrũ ex succis cũ rosaceo liquatũ succo plãtaginis ammisceto, & pessum formato. Si uerò plãtago defuerit, senecionis aut intubi succũ accipito. At si plurimũ excãduerit, & ad erysipelatis naturã tẽderit inflãmatio, solani folia tenera cũ lacte mulieris trita supponito. Alius pessus ad inflamma

inflammationes. Lilij flores tritos cerato rosaceo liquido excipito, & medullã ceruinã, ac adipem anserinum adijcito. Alius. Ex semine lini, fœno græco & althea, succũ crassissimũ parato, & crocũ illi ammisceto. Deinde adipem anserinũ liquefactũ addito, unito, ac utitor. Cæterũ butyrũ, medullã, & adipẽ, omnia recẽtia ad pessos deligenda sunt. Antiqua emdum liquãtur nidorosa fiunt, ac calidiora euadũt, & inflãmationes exacuunt. At uerò nec in distentionibus, neq; in inflãmationibus uteri, mẽses prouocãdi sunt. Loci enim magis distendũtur, & quũ ob inflãmationẽ cõclusi sint, sanguinis transitũ impediunt. Quin & tetrapharmacũ ad uteri inflãmationes commodè subditur, aut infunditur rosaceo dilutũ. At si inflãmationi ulcus cõiunctũ fuerit, ceratũ rosaceum ex cera alba cũ tertia adipis anserini parte pparatũ, albumine oui quãtũ ei⁹ capere potest ammixto, infundito. Sedata demũ inflãmatiõe, mẽses puocẽtur.

De utero in scirrhi tumorem indurato, Sorani.
Cap. LXXXIIII.

Induratur uterus aliquãdo derepẽte nullo præiudicio facto, plerũq; uerò inflãmatione pręgressa, quę neq; soluta est, neq; in abscessum trãsmutata. Est aũt huius indurationis in scirrhi tumorẽ species, ea duritia quę in uteri ceruice ut plurimũ consistit, & tumorẽ quidem similiter habet, sed minus renitentẽ, & cũ moderato dolore. At uerò ubi in scirrhũ induratus tumor uteri fundum occupat, tumor uehemens, & tactui renitẽs occurrit, cũ grauitate, ac ægro motu, nõ solum crurũ, sed totius corporis: & segnicies ad omnes uitæ functiones. Quòd si nõ recto ductu tractentur, cõsequitur uitiatus corporis habitus, decolor, & ad similitudinẽ hydropis. Duritiæ itaq; circa os & collũ uteri cõsistentes facile curãtur, circa fundum uerò difficulter. In principio itaq; si nihil obstiterit, neq; ætas, aut uires prohibuerint, sanguinis mediocrẽ copiã à cubiti uena secta detrahemus: aut per Hierã Archigenis purgabimus. Insessionibusq; utemur ex fœni græci, seminis lini, pulegij, artemisię, foliorũ sambuci, radicis & foliorũ cucumeris syluestris, decoctis. Et aromatum uapore fomẽta faciemus. Et uterũ oleo susino, narcissino, irino, gleucino, adipe anserino, gallinaceo, suillo recenti, aliquo ungento ammixto. Itẽ lacte bubulo, aut caprino cũ adipe anserino colluemus. Cataplasma quoq; imo uentri apponemus, è caricis, hyssopo, nitro, & absinthio. Et cucurbitas cũ scarificatione affigemus. Malagmate item polyarchio utemur, & eo quod è seminibus cõstat, & quod ex baccis lauri paratur, de quibus paulò pòst agemus. Pessi uerò mitigatorij & aperientes subdãtur. Facit & is quẽ infrà ad uteri condylomata describemus, è lycio, ac œsypo paratus, & quẽ suprà retulimus è tribus papaueris capitibus cõstans. Cui similis est hic. Duo papaueris capita passo per triduũ macerato, deinde ad tertias coquito, & expressis capitibus, ad decoctũ excolatum adijcito, galbani drac. I. casiæ, succi mãdragoræ, singul. drac. tres, myrrhæ, thuris, singul. drac. I. Et postea medullæ ceruinæ, œsypi, adipis anserini, sing. simul liquefactorũ dra. III. ammisceto, ac in plũbeo uase seruato. Vsu uerò postulãte ex hoc medicamento oliuæ magnitudinẽ rosaceo diluito, & bis aut ter quotidie tepidũ subdito. Bene facit & tetrapharmacũ, heptapharmacũ, enneapharmacum, emplastrũ Azanitæ, & emplastrum ex succis. Omnia oleo susino, aut cyprino diluta. Pessus Libanus appellat⁹ mollitorius. Ceræ albæ quadrantẽ, olei nardini, gleucini, susini, medullæ ceruinæ, adipis anserini, singulorũ sextantem, œsypi, butyri, nitri, singulorum drach. IIII. Aliqui oui assati uitellum addũt. Alius pessus Titianus uocatus. Ceræ sexuncem, colophoniæ sesquiunciã, adipis taurini trientẽ, picis, terebinthinæ, singul. quadrãtẽ, medullæ ceruinæ, ammoniaci thymiamatis, singul. unc. I. Ammoniacũ aqua dissoluatur. Alius pessus mollitorius. Ceræ albæ, ungẽti nardini, singul. quadrantẽ, olei irini, gleucini, cyprini, adipis ursi, pinguedinis porci, singulorũ sextãtem, butyri, medullæ ceruinæ, œsypi, terebinthinæ, singul. trientem. Alius pessus ad duritias. Ceræ albæ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis gallinacei, anserini, butyri, ungenti nardini, susini, myrrhę, æquales portiones excipe melle, ac utere. Si susinum oleũ siue ungentum nõ fuerit ad manũ, telinum pro ipso succedat. Pessus aureus uocatus, mollitorius. Ceræ trientem, medullæ ceruinæ, adipis anserini, singulorũ unciam unã, œsypi drac. IIII. croci drac. I. myrrhæ, galbani, singulorum drac. I. olei sũsini quantũ satis est. Alius, ad omnes diuturnas uteri affectiones. Myrrhæ drach. I. bdellij drac. II. spicæ nardi, croci, singul. drac. III. casiæ, ladani, singul. drac. II. meliloti drach. VIII. carnium palmularũ decem, uini dulcis cyathũ, olei susini, rosacei, cyprini, singulorũ trientẽ. Aridis cum uino dulci tritis olea ammisceto, & molli igne coctis utitor. Ad imum uerò uentrẽ epithemata uelut diximus imponãtur, polyarchium, è seminibus, ex baccis lauri, ex meliloto. Bene facit ad duritias, ac uteri inflationes & hoc. Resinæ pinus lib. III, ceræ unc. XX. apochymatis, fermẽti acidi, singulorum lib. I. galbani quadrantẽ, ammoniaci thymiamatis, opopanacis, singul. sextãtem, muriæ acerrimæ quãtum satis est. Opopanacẽ & ammoniacum in muria coquito, & fermentũ adijcito, ac aliquatenus dissoluito. Deinde liquabilia liquata ammisceto, & spathula donec frigefiãt agitato. Et in mortariũ translata probè subigito ac utitor. Aliud Epithema è micis panis, laxãdi ac diffundendi uim habens, faciens ad omnes duritias quocunq; loco fuerint, & inflammationes duriores discutiens. Radicis altheæ, carniũ palmularũ quæ Nicolai appellantur, singul. libr. II. fœni græci, seminis lini, singulorũ lib. I. chamęmeli, meliloti, singul. sexuncẽ, uini antiqui adstringentis sextar. VIII. spumæ argẽti, cerussæ, colophoniæ, singul. lib. II. ceræ, terebinthinæ, singul. lib. I. olei antiqui lib. V. panis siliginei sicci contusi ac cribrati lib. V. Herbæ in uino maceratæ coquãtur, & succus exprimatur. Et in hoc succo panis madescat. postridie uerò spuma argenti, & cerussa conteruntur, & oleo affuso coquuntur, donec nõ amplius inquinẽt. Et ad hæc liquabilia liquata adijciũtur. Et sublato ab igne medicamẽto panis, præmadefactus commollitur, ac paulatim reliquis ammiscetur, & per spathulã agitãdo unitur. Hoc itaq; modo ad duritias stomachi, alui profluuiũ, ac dysenterię principiũ, præparari solet, ad quas omnes affectiões secure adhibetur. Verũ ad uteri, ac cæterorũ locorũ duritias, uisceribus exceptis, ad prædicta hæc addimus. Aeruginis, floris salis, thuris, singul. sexuncẽ, iridis, aristolochiæ, singulorũ quadrãtẽ, terebinthinæ lib. I. Et terebinthina quidem

quidem reliquis liquabilibus ammiſcetur. Arida uerò trita, ac cribrata inſperguntur, medicamento ab igne ablato. Et poſtremum panis madefactus adÿcitur, & omnia probè per ſpathulã agitata uniuntur, frigefacta uerò in mortario primũ piſtillo, deinde manibus ſubigũtur. Peſſus ad uteri duritias. Ceræ, reſinæ pinus, picis, terebinthinæ, butyri, olei roſacei, irini, nardini, mellis, ſingul. lib. I. nitri ſextãtẽ, & ſemunciã. Alius peſſus, molliendo efficax. Ceræ, olei ſuſini, roſacei, adipis anſerini, ſingul. lib. I. iridis, terebinthinæ, adipis leonini, urſini, ſingul. ſexuncẽ, medullæ ceruinæ trientẽ. Habet hic peſſus ex toto libr. VI. & trientẽ. Peſſus ex Archigenis ſcriptis, facit ad duritiã, debilitatẽ, maciẽq; uteri, præ omnibus quos ego noui efficaciſsimè, & ad omnes fermè uteri affectiones, & ad neruos affectos cõmodiſsimus eſt. Et eſt acopon quoq; inſigne. Olei irini, ſuſini, cyprini, ceræ, ſingul. lib. I. mellis Attici quincuncẽ, ungẽti foliati, nardini, ſingul. trientẽ, adipis anſerini quadrantem, medullæ ceruinæ, œſypi, ſing. ſextantẽ, terebinthinæ ſeſquiunciã. Oeſypum & medullã cum melle ſubigito. Deinde cerã cũ oleis liquefacito, & poſtea terebinthinã, & adipẽ, & cõſequẽter precioſa ungenta, nardinũ ac foliatũ addito. Et in mortariũ tranſlata probè unito. Hoc ſi uſq; ad exactã curationem uteris, magnã laudẽ conſequeris. Sed & poſt adeptã ſanitatẽ aliquanto tẽpore poſtea maioris ſecuritatis gratia adhiberi poteſt. Ego uerò etiã pro malagmate forinſecus impono, & ad prædicta ammiſceo thuris, ceræ, ammoniaci thymiamatis, myrrhę, floris iũci odorati ſing. dra. VIII. picis dra. XVI. galbani, opopanacis ſing. drac. III. thus, galbanũ, opopanacẽ, uino odorato adſtringente terito, & ad œſypũ & medullã, ac mel adÿcito, & omnia ſimul rurſus terito, deinde cerã cũ precioſis ungentis liquato, & ammoniacũ tritũ reſinamq;, ac reliqua ammiſceto. Et ablato ab igne medicamẽto ac frigefacto, myrrhã & florem iũci odorati inſpergito, unito ac utitor. Epithema Oribaſÿ è baccis lauri, facit ad duritias. Cerę, reſinæ pinus, picis, nitri, baccarũ lauri, adipis taurini, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones. Ammoniacũ & nitrum & baccas lauri, ſing. ſeorſim terito, ac cribrato, & reliquis liquatis ammiſceto. Ego uerò, inquit Oribaſius, dimidium nitri accipio.

De uteri abſceſſu, Archigenis. Cap. LXXXV.

Abſceſſus in utero uelut in cæteris corporis partibus, præcedẽte inflãmatione generatur: primũ igitur inflãmationis notæ apparebũt: Deinde circa puris generationem dolores augẽtur, febreſq; cum horrore, plerũq; ad ueſperam ingruunt, tumor attollitur, dolor punctorius adeſt, aliquando urina, aliquando ſtercoris recrementa ſupprimuntur, aut utraque ſimul. Dolor autem localis affectum locum indicabit, proinde ſi diſcuti nõn poteſt, citius ſuppurationi auxilium ferẽdum eſt. Itaq; ſemen lini, fœnum græcũ, farinã ordei, caricas coctas, altheæ radicẽ, terebinthinã, in cataplaſmate imponemus. Aliquãdo etiam columbinũ ſtercus cũ oleo, & melle adhibebimus. Hæc autẽ cataplaſmata imo uẽtri, ac lumbis imponãtur. Et pudẽdi ſinus per ſpongiã aſsiduè foueatur, & uapores per arũdinẽ operculo ollæ perforato inſertã intra pudendũ recipiãtur. Inſeſsioneſq; frequentes fiant, decoctis in aqua his quæ uim attractoriam habent, uelut eſt pulegiũ, marrubium, laurus, ſaluia, artemiſia, dictamnus, cẽtaurea. Quòd ſi dolor uehemẽtius infeſtauerit, papaueris capita in aqua coquãtur, & contuſa cataplaſmatis ammiſceantur. Caricæ item crudæ in mortario cũ reſina pinus, terebinthina, ac modico nitro tritæ imponantur, peſsis autem utemur ex terebinthina, myrrha, œſypo, ac butyro paratis. Verũ optimus ad uteri abſceſſus ſic præparatur. Carnis caricarũ pinguium, adipis anſerini, olei irini, ſingul. drac. II. terebinthinę drac. I. rutæ dra. III. myrrhæ, iridis, nitri, ſingul. obol. II. poſſunt etiã pro caricis uuæ paſſæ ammiſceri. Excipiũtur lana in peſſum, qui oleo irino, aut cyprino tepido tinctus ſubditur. Eſt & ad hũc uſum efficaciſsima cõpoſitio, Cyphoides appellata, & ſuprà ad hepatis abſceſſum deſcripta. Itemq; Enneapharmacũ ad duritias paratum. Et Malagma polyarchiũ, & alia huiuſmodi, oleo ſuſino aut telino diluta, & peſſo in uterũ ſubdita. Imus item uenter, ac pecten aſsiduè prædictis decoctis foueatur. At uerò rupto abſceſſu, ſi pus ad ueſicam fuerit delatũ, & cũ urina excernitur, lactis potu utendũ eſt, & cucumeris ſemẽ propinandũ. Et cataplaſmata prædicta adhibenda, cerataq; emollientia, ac odorata. Si uerò ad inteſtinũ rectum progreditur, & cũ ſtercore, uel per ſe egeritur, lentiũ & malicorÿ decoctũ per clyſterẽ infundemus. Si uerò in pudendi ſinum erumpit, & purũ eſt pus, roſaceum, aut tetrapharmacũ cum butyro recẽti, ac roſaceo infundatur. Et loci roſarũ aut lentiũ decocto, aut ptiſanæ ſucco eluatur. Sin tenuis & fœtida deſtillat ſanies, uelut à noma, & ulcere depaſcẽte, magis adſtringens ſit quod infunditur, uelut eſt baccarum myrti, palmularũ, lentium, & malicorÿ decoctũ. Quòd ſi poſt humorũ excretionẽ inflãmatio perſeuerauerit, perſeuerandũ quoq; eſt in cataplaſmatis & inſeſsionibus ſuprà relatis. At ſi inęqualia fuerint quæ prodeunt, fomenta & inſeſsiones ex aqua mulſa fiant, in qua abſinthiũ, marrubiũ, eruum, cẽtauriũ, aut lentes ſunt decoctæ. Loci uerò ptiſanæ ſucco eluantur, addito melle & roſaceo. Vteri uerò os & anus cerato roſaceo, aut butyro inungatur, cui ſpodÿ, aut ſtibÿ, aut plũbaginis, aut ſpumæ argenti aliquid, cũ muliebri lacte ſit ammixtum, facit & plumbi ſuccus. Si uerò proflučs humor fœtidiſsimus fuerit, uino mulſo pudendi ſinus eluatur, & in eo uſque ad exactam curationem perſeuerandum eſt.

Abſceſſus oris uteri chirurgia. Cap. LXXXVI.

Si circa oſculum uteri abſceſſus cõſtiterit, ut ſub chirurgiam duci poſsit, nõ prompte ad ſectionẽ feſtinandum eſt, ſed perfecta affectione, & inflãmatione plurimum aucta, & partibus puri incumbentibus attenuatus. Atq; tũ mulier locetur in ſella ſupina, ut crura habeat ad uentrẽ contracta, & femora inter ſe diſparata. Et cubiti ipſius poplitibus ſubÿciantur, & idoneis uinculis ad ceruicem relingentur. Et hoc ad clarã lucẽ fiat: aſsideatq; è dextris chirurgus & per dioptram inſtrumentũ, pro ętate cõmodum, ad pudendi diductionẽ ſpeculetur, & per ſpecillum ſinus muliebris profunditatẽ dimetiatur, ut ne maior dioptræ tibia uterũ comprimat. Et ſi reperta fuerit tibia eius ſinu maior, lanæ conuolutæ labÿs ſiue alis pudendi imponãtur, ut in ipſis dioptra firmetur: oportet autem tibiam immittere, cochlea ad ſupernã partem uergente, & dioptram quidẽ à chirurgo teneri, cochleam uerò per miniſtrum circũuerti, ut diductis

V 2 tibiæ

tibiæ plicis sinus distendatur, postquam autẽ occurrerit abscessus ad tactum lenis, & tenuis, apex eius scalpello uel acicula dissecetur, & excreto pure limniscus linamentum tenerrimũ rosaceo tinctum in sectionem indatur, aut potius extra sectionẽ in muliebrem sinum citra impulsionem. Extra uerò pudendi labia ad pectinem, & lumbos lanæ succidæ, aut puræ oleo imbutæ imponãtur, tertia deinde die ægra in aqua & oleo calidis insideat, aut in maluæ decocto. Et detersione facta, limniscus tetrapharmaco per se, aut cum melle illitus, in sectionis fissuram leniter indatur. Sit autem tetrapharmacum butyro, aut rosaceo dilutum. Cataplasmata autẽ forinsecus imponantur, donec abscessus ab inflammatione liberi, ac puri fiant. Si uerò difficulter repurgẽtur, per auricularem clysterẽ iridis decocto eluantur. Et per emplastrum ex cadmia, aut ex ladano paratum, aut id quod ex ordeo usto constat, singulis rosaceo dilutis, ad cicatricem perducantur. Quòd si intra uteri os abscessus fuerit, chirurgiam reprobamus, & curationem paulò antè relatam adhibemus.

Abscessus uteri inter intestina, & peritonæum membranam, rupti curatio. Cap. LXXXVII.

Eruptionẽ inter intestina, & peritonæũ membranã aluum, ac intestina ambientẽ, indicat tumor circa illas partes magis hærens. Si uerò intra uterũ rumpitur abscessus, dolor quiescit, & os uteri ad tactũ lenius occurrit. Eruptio itaq; ad superficiẽ tendens adiuuãda est, & cutis postquàm satis fuerit attenuata specillo in summo apice dissecanda, qua parte effluxũ cõmodiorem fore speramus. At si sanguinis eruptionis tumor est, pro specillo siue scalpello, cauterium eminẽtiori loco adhibebimus, & ita pus educemus: plurimũ enim ad totã curationẽ cauterium confert, post excretum autẽ & probè expressum humorem: ægra collocetur ut residuũ cõmode excerni possit, & sectio aqua mulsa eluatur, & postea bis quotidie ac semel in nocte spongijs foueatur. Interdũ & in aqua calida ægra insideat, & uterus oleo cyprino calido eluatur. Reliqua uerò curatio cæteris ulceribus similis fiat. Alimẽta autẽ exhibeantur boni succi, & quæ nõ facilè difflãtur, uelut est lac cũ amylo, alica, oryza, pedes porcini in alica, aut ptisana ad flacciditatẽ cocti, auiculæ & pisces boni succi. Et nisi febris obstiterit, uinũ etiã dulce antiquũ cõcedem⁹. Balnea aũt & alimẽta quę exulcerationes exacerbãt, uitẽtur.

De uteri exulceratione, Archigenis. Cap. LXXXVIII.

Vlceratur uterus sępe ex fluxione erodẽte, aut ab acribus medicamentis, aut ex abscessibus ruptis, aut ob partus difficultatẽ, aut fœtus extractionẽ, aut eiusdẽ corruptionẽ. Aegrotæ uerò in affecta parte dolorẽ punctoriũ perceptant, & ex interuallis fœtidi, ac saniosi humores ab ulcere sordido prodeunt, & cõsequuntur etiã alia utero affecto peculiaria accidentia, uelut est capitis, ac præsertim sincipitis dolor. Ligamentorũ item ac radicis oculorũ dolor, qui ad manus usq; ac digitos se extẽdit, & reliqua suprà de inflãmatione relata. Vlcus itaq; expositũ, per dioptræ usum depręhẽditur. In profundo uerò reconditum, humores qui excernuntur indicant. Non autẽ aliter huiusmodi ulcera curantur, quàm insessionibus, irrigationibus, cataplasmatisq; ac pessis suprà relatis, priuatim tamen cõmodum est hoc medicamentum. Crocus optimus cũ muliebri lacte teritur, & cerato excipitur, ex cera tyrrhenica, & rosaceo, aut susino oleo, cum anserino adipe parato, & in pesso subdi-tur. Hoc autẽ adhuc efficacius est, & ad dolores magis congruũ, quod sequitur, papaueris capita decem in passo diluto, per triduũ macerãtur, deinde donec flaccida fiant coquũtur, & postea expressa teruntur, cum seminis, aut foliorũ rosarũ drac. v. croci drach. III. ammixto etiã inter terẽdũ ipso decocto. Deinde ceratum ex ceræ sextãte, & rosacei aut narcissini olei sextante ad ea affunditur, & medicamentum in stannea pyxide seruatur. Vsu uerò expetente, rosaceo, aut narcissino oleo dilutum, & in pessum exceptum subditur: facit & pessus suprà relatus, ex croco, rosaceo, adipe anserino, & medulla ceruina paratus. talia enim dolores mitigãt, & ulcera sanant. Philosophi medicamentũ. Ad mulieris pudendũ exulceratum, & ob acrium humorum influxum pruriginosum, plumbaginis sextãtem, glaucij unc. I. cum succo hyoscyami terito, & olei myrtei, aut rosacei quantum satis est ammisceto, uterecq; uel manu illinens, uel in passo subdens.

Vlcerũ uteri carbũculosorũ curatio. Cap. LXXXIX.

Carbunculosis uteri ulceribus priuatim prosunt lẽtes, & oleæ folia, sine melle. Lupini in uino austero cocti. Insessiones in eorundem lupinorum decocto.

Ad sordida uteri ulcera, Archigenis. Cap. XC.

Ad sordida uteri ulcera emplastro Aegyptio utẽdum est, citra æruginẽ pręparato. omnia enim mordacia, quemadmodũ & crustas inducentia, utero aduersa sunt. Vtemur etiã eo quod ex melle, terebinthina, rosaceo aut susino oleo & butyro constat, quibus aliqui etiã crocũ addunt. Ad ulcera repurgãda efficax est & iris illyrica cum melle imposita, & aristolochiæ decoctũ per se, uel cum melle infusum. Pessus optimus ad sordida ulcera repurgãda. terebinthinæ drach. IIII. adipis anserini drach. VII. myrrhæ drach. I. croci drac. III. medullæ bubulæ, œsypi, singulorũ drach. II. mellis, olei cyprini, aut irini, singulorum drachm. XVI. thuris, radicis panaceæ, iridis, singulorum drachmas duas, cyperi drachm. IIII.

Ad humorẽ à muliebri pudẽdo profluẽtẽ. Cap. XCI.

Ordei usti, amyli, thuris, singul. unc. I. aluminis scissi drac. IIII. Minutissimè terito, ac cribrato, & asinino lacte diluito, ac in pudendi sinũ per uteri fusoriũ clysterem infundito. Quòd si ulcus dolorẽ intulerit, tale medicamẽtũ adhibeatur. Rosarũ siccarũ tritarũ, capitũ papaueris paululũ torrefactorũ, sing. drac. III. croci, styracis, sing. dra. II. farinę fœni græci, œnanthes, sing. dra. IIII. thuris dra. II. oĩa cũ passo cretico, ac oleo rosaceo paulatĩ affusis, ad mellis cõpagẽ con terendo redigito, & in pessũ excepta calida subdito.

Ad uteri nomas, Aspasiæ. Cap. XCII.

Nomæ uerò & ulcera depascentia, ac efferata, equino aut asinino lacte recẽs mulcto eluatur. Et in utriusq; penuria, quodcunq; haberi potest recens, coctũ accipiatur. Duabus autem lactis heminis mellis hemina dimidia addenda est, & quatuor iridis drachmæ inspergendæ, & tale infusum calidũ sæpe singulis diebus infundẽdum. Idem facit aqua mulsa, in qua absinthium, aut calamus aromaticus, aut leucanthemũ uel chamæmelum, aut buphthalmũ decoctũ est. Et ubi quod infusum est excretum fuerit, loci protinus maluæ decocto eluãtur. Deinde pessus subdatur ex farinæ erui, iridis, singulorũ dra. duabus, cum melle subactis,

subactis, & pesso exceptis. Alius pessus. Melilotum in uino aquæ marinæ experte coctũ terito, & melle ammixto subdito. Alius. Farinã lentium cum melle subdito. Alius. Oleæ folia cum uino trita, & melle ammixto subdito. Alius. Vuarum passarũ carnes tritas cum melle subdito. Alius. Hederæ aureum florem habẽtis folia in uino cocta cũ melle indito. Asclepiadæ medicamentũ in puluilli forma, ad uteri nomas præcipuũ. Lupinos amaros tritos, ac cribratos seruato, & usus tẽpore sine ullo liquore subdito, uel melli ammisceto. Alius pessus optimus. Hederæ aureũ florẽ habentis fasciculũ, in umbra paululum siccatũ in uas fictile cõijcito, idq; undiq; oblinito, ac torreto, & eo cinere utitor. Alius ad humida ulcera. Aristolochiæ longæ tritæ drac. VI. rubricæ sinopicæ hepatis colorẽ referẽtis dra. VIII. misce, & cum melle ad cerati crassitudinẽ redige, & panniculo attrito excepta deliga, & sub prunis exure. Et ubi optime assata fuerint, tere ac utere. Aut panniculum deligatũ in ollã mitte, ac probè opertam, & oblitam in ignẽ pone, donec medicamentũ ad carbonis speciem fuerit exustũ: & deinde tritum serua. Vsu uerò expetente ad nomas subde, & breui contrahentur. Hoc usque ad inductam cicatricem idoneum est. Alius. Seminis tamaricis partẽ unam, nitri rubri tantundem, terito ac cribrato, & simul mixtis aridis utitor, aut rosaceum ammisceto. Vbi uerò nomę fuerint cohibitę, adhibeãtur ea quæ paulò antè ad ulcera repurganda relata sunt.

Quæ ad cicatricem ducũt, Asclepiadæ. *Cap.* XCIII.

Postquam ulcera fuerint repurgata, utendũ est his quę ad cicatricem perducunt, primũ mitioribus, postea efficacioribus. Ceratum cicatricẽ inducens. Ceræ albæ quadrantẽ, rosacei optimi dodrãtem, ad prunas liquefacito, & quadantenus refrigerato. Deinde in mortarium cõijcito, ac lacte muliebri, aut asinino, aut caprino recens mulcto affuso, cũ pistillo subigito, donec totũ inalbescat. Deinde diffuso priore lacte, nouum infundito, ac rursus subigito, & croci ad drac. I. ammisceto. Quòd si magis mitigatorium facere uolueris, rosacei olei septũcem, adipis anserini, & medullæ eiusdẽ sing. unc. I. accipito. potes & pro rosaceo, melinũ, aut susinũ ammiscere. Medicamentũm ex ordeo ad uteri ulcera. Ordei usti, ac triti, spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ, figulorũ lib. I. adipis anserini lib. IIII. adipis caprę recẽtis lib. III. olei myrtei libras II. mellis despumati bessem, terebinthinæ quadrãtẽ siue triẽtem. Hoc etiã ad ardores, & ulcera pudẽdorũ facit. Nec minus utendũ est his quę ad sedis affectiones, ex pompholyge & plũbo usto præparãtur. Itẽq; eo quod ex cadmia & qđ ex ladano pparatur, singulis myrteo aut rosaceo oleo dilutis.

De cancris uteri, Archigenis. *Cap.* XCIIII.

Canceratorũ uteri tumorũ aliqui ulcerati sunt, aliqui nõ ulcerati, quẽadmodum de mammis suprà diximus. Itaq; in nõ exulceratis, tumor circa os uteri reperitur durus, ad tactũ renitens, inæqualis, eminẽs, colore feculentus, ruber aut subliuidus, uehemẽtes dolores inducẽs circa inguina, summũ uentrem, pectinem, ac lumbos: qui ad manuũ contactũ, & medicamentorũ uarietatem exacerbantur. Si uerò ulceratus est cancer, supra dolores duritiasq;, ac tumorem, ulcera corrosa & inæqualia uidentur, plerunq; sordida, eminẽtia, albicãtia. Quę uerò pura putatur, feculenta, liuida, rubicũda, & cruenta apparent. Excernitur autem ab ipsis sanies tenuis, aquosa, nigra, aut fulua graueolẽs. Aliquãdo & sanguis defertur, & alia signa adsunt suprà de uteri inflãmatione relata. Proinde affectio quidẽ hæc incurabilis est, uelut etiã Hippocrates pronũciauit: mitigari tamen ac leniri potest, insessionibus in fœnigræci, ac maluę decocto, & cataplasmatis similibus. In exacerbationibus aũt ualdè mitigat malua, aut althea in aqua mulsa ad flacciditatẽ cocta, & cum modico rosaceo trita ac imposita. Et cataplasma è caricis, meliloto, ac ruta paratum. Et quod ex palmulis paratur in passo coctis, ouorũ uitellis, ac polenta ammixtis. Aut papaueris capita trita & cribrata, cũ polygoni aut intubi, aut coriãdri succo. Aut solani folia tenera cum lacte muliebri imposita. Aut solanũ cerato rosaceo exceptũ, frigida aqua paulatim cerato instillata. Aut maluæ folia cũ lacte muliebri trita, & rosaceo cerato excepta. Atq; hęc omnia in dolorũ uexationibus sunt adhibẽda, postea uerò ceratũ imponatur ex rosaceo, aut myrteo, aut melino, aut œnanthino cũ palmulis in passo coctis, facit & cataplasma ex ouis, & quod ex ordeo paratur, quibus etiã ad ambusta utimur: peculiariter autẽ conuenit id quod ex fece uasorũ æreorũ in quibus aqua coquitur, paratur. Hæc enim fex assata teritur minutissimè, & cerato rosaceo excipitur. Et hæc qdẽ forinsecus. Intrinsecus aũt mitigat locos, ubi ulcerati fuerint, lac muliebre, aut asininũ infusum, & plãtaginis succus tepidus. Si uerò cruentati fuerint, polygoni succus cũ modico thure. Idẽ faciunt etiã pessi ex croco, & lacte muliebri, succoq; papaueris, ac œsypo pręparati. Omnibus autem præstat etiã ad sedis affectiones hoc. Spumæ argenti lotæ sexuncẽ, thuris masculi, œsypi, adipis porcini recẽtis, butyri recẽtis, ceræ tyrrhenicæ, sing. sextantẽ, rosacei trientẽ. Seruatur hoc medicamẽtũ pyxide plũbea, & arefactũ rosaceo diluitur. Ego uerò, inquit Archigenes, spumã argẽti cũ seridis succi hemina diluo, & ubi mellis spissitudinẽ habet, liquatis alijs ammisceo: utere etiã medicamẽtis ad sedis affectiones pręscriptis. Optimũ est & id quod suprà ad mammarũ nomas descripsimus, ex uino, rhoẽ coriario, pilulis cupressi, ac galla pręparatũ, quod muliebri aut asinino lacte dilutũ adhibetur. Philosophi medicamentũ ad cancros uteri. Cancros fluuiatiles tres, aut quinq;, impari numero, sub prunis exurito, & cum oleo cyprino tritos per pennam illinito.

De uteri obturatione. *Cap.* XCV.

Obturatio circa os, aut collũ uteri fit, aut propter ulcerationẽ prægressam, aut ob inflãmationẽ induratã, per quã loci adeò angusti fiunt, ut semẽ nõ amplius admittant, uel admissum non retineant: ob callosam enim duritiã uterus cõtrahi nõ potest. Aliquãdo semen admissum, & intra angustissimũ os cõtentũ fœtus causa est. Verùm hæc cõceptio prægnãti mortis causam inducit, quũ ob nimias locorũ angustias fœtus prodire non possit. Insessiones itaq; ex oleo, & aqua & fœni gręci decocto adhibeãtur, & p cerata, ac pessos emolliẽtes ex œsypo, terebinthina, ac nitro præparatos, laxẽtur. At uerò si loci ad tactũ molles fuerint, spõgiã siccã funiculo appẽso intra locorũ angustias dilatãdi gratia indemus. Et si ea exciderit, aliã crassiorem immittemus. Et ea de causa plures, ac diuersas spongias siccas paratas habere oportet, &

postea tale medicamentũ spongię illinemus. Sandarachæ, aluminis scissi, sing. drac. I. auripigmẽti drac. III. omnia simul cõtrita melle excipito, & spongiæ indendæ illinito. Quòd si sublata spõgia locus non satis apertus uidebitur, inflãmatioq; oborta fuerit, subiectũ medicamẽtũ spongiæ illinatur. Iridis drac. II. adipis anserini, terebinthinæ, thuris, olei irini, ceræ, singul. drac. II. Iridem primũ, deinde thus minutissime terito, ac cribrato, & terebinthinã, adipem, ceram, cũ oleo liquato, ac omnia simul unito. Vbi uerò inflãmatio quieuerit, & locus apertus fuerit, ceratum ex oleo rosaceo, & adipe anserino paratũ spõgiæ illinatur, in quo usq; ad inductã cicatricem persistendum est, ut locus paulatim consolidetur.

De utero non perforato. Cap. XCVI.

Quædã à natiuitate uterũ non perforatũ habẽt, & hoc trifariã contingit. Quibusdã enim in ipsius pudendi alis siue labijs, mẽbrana aut caro obturãs enascitur. Alijs in ipso pudẽdi sinu idem cõtingit. Alijs circa ipsum uteri osculũ eadẽ obturatio fit. Quibus itaq; in pudendi labijs, mẽbrana excreuit, eas curaturi supinas pro more reflexis ac diductis cruribus locabimus, & operientem membranã specillo dissecabimus, donec figura pudẽdi ad naturalẽ dimẽsionem deueniat: postea linamẽtis cõuulsis sectionẽ replebimus, ac deligabimus, & curationẽ suppuratoriã per cataplasmata aliquot diebus adhibebimus. Deinde linamẽtis cerato rosaceo liqdo imbutis utemur. At si post sectionẽ pudendi alas carnosis partibus propinqs unitas esse senserimus, utrinq; excoriabimus, & per linamẽta dilatabimus, eodẽq; curationis modo utemur. Mulier uerò supina puluinar intra femora habẽs, usq; ad cicatricẽ inductã permaneat. Si uerò pudẽdi qdẽ figura externa aperta est, in sinu uerò caro innata locũ obstruit, ut angustũ foramen relinquatur, muliere eodẽ modo collocata, stylũ in uteri ceruicẽ maioris tutelæ gratia immittemus, ne p errorẽ altiorẽ sectionẽ faciamus: atq; ita infra signatũ per stylũ locũ dissecabimus, per specillũ latũ, donec sinus secundũ naturã habere uideatur. Deinde labia dissectæ carnis p uolsellã distẽta ad quadrãgularem figurã circumcidemus. Et erectã mulierẽ diductis cruribus statuemus, ut humor in utero collectus cõmode profluat. Quòd ubi sufficiẽter factũ fuerit, ægrã ad priorem decubitus formã reducemus, & linamentũ uino & oleo imbutũ in sectionẽ indemus, habeat autẽ hoc filum alligatum, quo facile extrahi possit, & loco probè deligato quietẽ imperabimus. Sequentibus uerò diebus locus cũ aqua mulsa eluatur, & pharmacũ suppuratorium linamẽto intorto illitum indatur. Et ubi cicatrix inducẽda est, canalis ex stanno indatur, ac alligetur, donec locus fuerit cõsolidatus. Quòd si partes rursus inter se coiuerint, ac rursus uteri os claudatur, spongiã siccam indito, donec callus fuerit obductus. Si uerò mẽbrana ipsum uteri os obstruxerit, mulier in eodẽ situ locata, dioptra immissa sinus dilatetur, & membrana per uolsellam arrepta, ac extẽta intorqueatur, ut tota simul colligatur, & lato specillo amputetur, & medicamẽtum siccũ floridũ inspergatur, & linamentũ tortum alligato filo indatur, & eadem curatio fiat. Quòd si quid de membrana relictũ fuerit, florido aut psaro appellato medicamẽto cõsumatur. Repurgatis autẽ locis, hoc pharmaco linamẽta tingito. Ceræ, terebinthinæ, adipis anserini, singulorũ dra. II. iridis, thuris singul. drac. I. croci dra. III. olei irini dra XVI. Iridẽ, crocum, & thus cũ passo terito, & liquabilia liquata ammisceto. Dioptra uerò assiduè immittenda est, ac cauendũ ne caro superexcrescat, quæ tali medicamento reprimatur. Squamæ æris, æruginis, corticis thuris, singul. drac. II. terito, unito, ac utitor. Aut æruginẽ, & squamã cũ plumbi succo subige, & adhibe. Sed nec spõgiæ siccę usus omittatur, donec labijs callus obducatur. Stanneus itẽ canalis immittatur.

De Hæmorrhoidibus uteri, Aspasiæ. Cap. XCVII.

Hæmorrhoides quandoq; in osculo uteri, quãdoq; in collo, & aliquãdo in ipso utero, & aliquando, licet raro, in pudendo cõtingunt. Atq; hæ etiã tactu, melius tamen per dioptram depræhẽduntur, & eadem accidentia inducũt, quæ reliquæ in sede ortæ inducere solẽt. Et præterea sterilitatẽ, ac lumborũ grauitatẽ tẽpore purgationis inducũt. Varicosas itaq; ac malignas dimittere oportet: reliquæ uerò non aliter curentur, q̃ quæ in sede sunt, duris quidem ac modicũ sanguinẽ fundẽtibus, necq; uasis annexis, statim amputatis. His uerò quæ multũ sanguinis emittũt, circa fundũ circũcirca scarificatis, & uolsella eleuatis, ac funiculo constrictis, & postea paulatim resectis, atq; hoc facto floridũ medicamentũ siccum inspergatur. At uerò si citra chirurgiam malueris hæmorrhoidas resiccare, ac excæcare, huiusmodi sicca apponito. Spodiũ & rosas siccas terito & inspergito. Aut acaciã uino austero tritã. Aut terrã lemniam sigillũ appellatã, cũ aceto illinito. Aliud. Stibij bessem, rosarũ siccarum, pollinis thuris, singul. sextãtẽ, cytinorũ unc. I. Aliud. Balaustiorũ torrefactorum sexuncẽ, malicorij quadrãtem, florũ rosarũ, spodij, singul. drac. II. Aliud ad hæmorrhoidas efficacius. Succi mandragoræ, aluminis rotũdi, acaciæ, singul. drach. II. cum uino terito, & in pastillos efformato, eosq; uino dilutos illinito. Aliud. Succi cicutæ, succi hyoscyami, aluminis scissi, rubricæ sinopicæ, singulorũ drac. II. sandicis dra. I. cũ uino terito & excipito. Et usus tempore uino item diluito. Aliud. Diphrygis drac. VI. cerussæ, spumæ argẽti, plumbi usti & loti, succi hypocisthidis, singulorũ drac. III. Excipe succo cicutæ, & cũ uino adhibe. Vtere etiã medicamentis ad hæmorrhoidas sedis relatis, & præsertim eo quod Hippocrati inscribitur. Et potiones exhibeto ad sanguinis reiectionẽ descriptas. Insessiones quoq; in decoctis adstringentibus adhibeto.

De calculo uteri. Cap. XCVIII.

Calculi aliquando tofacei in ipso utero generantur, quos si extrahere uolueris, aluum prius per clysterem stercoris eductoriũ euacuato. Deinde fœni græci ac maluæ decocto, rosaceo ammixto, uterũ eluito, & muliere supina disparatis crurib. locata duos longiores sinistræ manus digitos in ani foramẽ immittito: dextra uerò superiorem uentrem comprimito, calculumq; extrorsum cogito, ac propellito, simul per digitos in anum missos deducens, ac extrahẽs. At uerò tofaceam substantiam extra in uteri collo, aut osculo agnatam, muliere rite locata, & locis per dioptram dilatatis, scalpello resecare oportet, & florido medicamento sicco insperso curare.

De calculo uesicæ muliebris. Cap. XCIX.

In uesica muliebri raro oriũtur calculi, latiorem enim & rectiorem urinæ meatum habent. Atque huius extractionem,

extractionem si forte innatus fuerit, ita facias. Mulier supina coxis decliuibus ac cruribus reclinatis locetur, quo facto duos longiores sinistræ manus digitos in pudendũ mittito. Dextra uerò uesicã superne cõprimito, & calculũ uersus uesicæ collũ expellito, & ut extra musculum uesicę collũ adstringẽtem prodeat cogito, & tunc paululũ supra pudendi alas, quo loco calculus occurrit, sectionem facito, & per calcularium forcipem extrahito. postea uerò sectionẽ mãna thuris repleto, & lanam purã oleo calido imbutã uentri ac lumbis imponito ac deligato, & quotidie bis aut ter, & nocte semel exoluito, & oleo calido perfundito, tertia die aridis medicamẽtis lenibus & incarnãtibus usq; ad perfectam incarnationẽ uulnus explemus, & per emplastrum ex aceto & oleo paratum cicatricem inducimus. Optime autẽ huiusmodi locos & omne cauũ ulcus incarnat hoc. Mannæ thuris sextantem, colophoniæ minutissime tritę unc. I. Ex hoc arido totam uulneris cauitatẽ expleto.

De *hernia aquosa mulierum, Aspasiæ.* Cap. C.

Hernia aquosa circa pudendi alas cõsistit, inflationi similis, debili ac molli tumore. Et aliquando alteram tantum, quãdoq; utrãq; partem occupat, ad cõtactũ fluctuationis apparentiã quandã exhibens: primum itaq; discussoria adhibeantur, suprà ad hernias in uiris aquosas relata, præsertim in uirginibus. At si parũ successerit, muliere rite locata sectionẽ rectã tumori congruã faciemus. Dissecta aũt cute, subiectas tunicas paulatim excoriato, & uolsella arreptas distẽdito, & membranam humorẽ continentem dissecato. Excreto humore sectionem membranæ ad myrtei folij figuram facito, & labijs sectionis duabus aut tribus suturis adductis, suppurantia medicamenta adhibeto. Vtere & olei irrigatione, ac reliqua curatione, ad aquosas uirorum hernias suprà tradita.

De *hernia inguinis mulierum.* Cap. CI.

Fiunt & mulieribus herniæ inguinis, circa dextrũ maxime pudendi sinum. prominet his tumor durus immurmurans, ac premens, præcipue ubi mulieres crura dilatauerint, aut supinę decubuerint. Et has quoq; cõgruis deligamẽtis ac medicamẽtis curare oportet, uelut dictũ est in hernia uirorũ intestinali ac inguinali. At si hæc parũ profecerint, ad chirurgiã ueniendũ est. Mulier itaq; supina decliuibus cruribus locetur, & rupulso intestino locus circa inguen oblique secetur, & tunicę cuti subiectę sensim excoriẽtur, atq; ita laxata peritonæi mẽbranę pars attrahatur ac extẽdatur, & intestinũ diligẽter repellatur, & quod superfluum est de peritonęo deligetur, ac cõsuatur, & tũc quod supra suturã extat superuacuum resecetur. Deinde labia sectionis cutis duabus aut tribus suturis adducãtur, & linamẽta indãtur, lanaq; succida uino & oleo imbuta imponatur, & deligamenta congrua fiant, postea medicamẽta suppurantia & repurgãdi ac incarnãdi uim habentia. Irrigationes item ac cataplasmata adhibeãtur, donec inflãmatio quiescat. Et inde ad cicatricem inducentia progressus fiat.

De *hernia uaricosa, Aspasiæ.* Cap. CII.

Hernia quoq; siue ramex uaricosus in pudendi alis nasci solet, & est uenarũ ampliatio, similis uaricibus in cruribus fieri solitis. proinde in huius curatione sectionem rectam in superficie pro uasis figura facias: deinde tunicas uasi adhęrentes sensim excoriato, & denudatum uas cæca uolsella eleuato, & duobus uinculis, altero superne, altero inferne deligato. Deinde uenam secato, uelut in uenæ sectione ad sanguinẽ auferendum fieri solet, & detracto sanguine, mediũ uasis inter duo uincula superuacuũ amputato. Atq; hoc sanè omnibus uasis in uaricum formam transgressis commune est. Deinde linamentis sectioni inditis, spongiam aceto aut posca imbutam adhibeto. Et deinceps ad puris generationem, ac reliquã uelut ulceris curationem progreditor.

De *nymphæ sectione.* Cap. CIII.

Nympha substãtia quædã est musculosa, aut pelliculosa supra alarũ pudẽdi cõmissurã sita, quo loco urinarius est meatus. Hęc in aliquibus mulieribus ad tãtã magnitudinẽ augetur, ut deformitatẽ ac pudorẽ inducat. Quin & à uestimẽtorũ cõtactu assiduo arrigitur, & ad uenerẽ ac coitũ proritat. Quapropter Aegyptijs uisum est, ut antequã exuberet, amputetur: tũc pcipue quũ nubiles uirgines sunt elocãdæ. Amputãdi uerò modũ hunc tradunt. Virgini in sella locatæ retro assideat adolescens robustus, qui brachia sua poplitibus uirginis subijciat, cruraq; eius ac totũ corpus regat. Et tũ chirurgus ante ipsum stans, forcipe ampliori nymphã corripiat, & per sinistrã manũ distendat, per dextrã uerò prope forcipis dẽtes resecet. Mẽsurã aũt resectionis eandẽ quã in columellæ sectione seruare oportet, ut ne funditus ipsam resecemus, sed superuacua tãtum pars amputetur: proinde prope dẽtes forcipis nymphã resecãdã esse diximus, quoniã quum pelliculosa sit, plurimũ extenditur, & nisi quis diligẽter obseruet, facile ultra quàm oportet amputationẽ faciet, atq; hinc carũculæ decrementum, rhœada gręci uocãt, cõsequitur: peracta chirurgia, spõgia ex uino adstringẽte aut aqua frigida expressa uulnus detergeatur, & manna thuris inspergatur, & linamentũ posca madefactũ indatur. Et spongia ex posca expressa superdeligetur. Post septimam uerò, cadmiam minutissime tritã per se, aut cum rosarum floribus insperge. Aut siccum ex lapide phrygio paratum, & ad pudendorum fissuras descriptũ. Aut cinerem ossium palmularum insperge.

De *cauda.* Cap. CIIII.

In quibusdã mulieribus carnosa quædam substantia ab uteri osculo exoritur, & muliebre pudendum replet. Aliquando etiã extrà progreditur instar caudę, unde etiam nomẽ habet. Mulier itaq; uelut in nymphæ amputatione dictum est, locetur, & prominens carũcula forcipe extẽdatur, & tota ex basi resecetur: post chirurgiã curatio uelut in nympha peragatur.

De *thymis, & uerrucis tum alijs, tum formicarijs uteri, Philumeni.* Cap. CV.

Thymus aut in alis pudendi, aut in ipso pudendo, aut in uteri osculo, aut collo generatur. Et est aspera quædam eminentia thymi cacumini similis, in quibusdam mitis, in alijs maligna, rubra, cruenta, præcipue post concubitum aut deambulationes, & sanè moro maturo assimilatur, uisuq; depręhenditur, aliquãdo sine ulla arte, aliquãdo dioptra immissa, oblata. Huiusmodi igitur eminentias in principio curabimus, quemadmodum de reliquis thymis ac uerrucis diximus. Verum ubi diutius perseuerãt, chirurgiã adhibemus. Muliere itaq; recte locata, eminentiam uolsella extentam, totam funditus resecamus, deinde curationem cruentis uulneribus aptam facimus. Thymos autem in abdito reconditos, quum chirurgiæ

subijci non possint, medicamentis curabimus, suprà ad totius corporis thymos & uerrucas formicarias relatis. Ad uerrucas autẽ formicarias pudendorum summè cõfert hoc. Capræ iugulatæ recens oculos cõpungito, & humorẽ inde profluentem assiduè illinito, & intra sex dierum spatium formicariæ uerrucę extirpabuntur. Sed & bubulũ stercus calidum illitum, formicarias in muliebri natura uerrucas sanat.

Aliud, quod ego in uxore mea expertus sum, & ipsas radicitus tollit. Origani festucã ad lucernã accẽdito, & formicariæ uerrucæ admoueto, ut non inde incendatur, sed fumũ solũ suscipiat. Et hoc ter singulis diebus facito. Aliud, ad pudendi ac sedis thymos. Soleas ueteramentarias, & cucurbitam siccatã exurito sigillatim, & minutissime trita paribus portionibus permisceto, & locis uino prius elotis inspergito. Experientia hoc cognitum est. Cęterum malignorũ thymorũ sectionẽ, ob eruptionis sanguinis periculũ reprobare oportet: nõ malignos autẽ tutò resecamus. Necꝗ em̃ hic sanguinis eruptionis timor est. Cauendum tamẽ est ne uterus à scalpri acie lædatur, quod facile uitare est, si thymus distentus prope uolsellæ dentes amputetur, sicut in nymphæ sectione diximus. Resectione uerò facta, ad desiccandos locos pharmacũ quoddã sanguinẽ sistẽs adhibebimus. Humectatio enim causa est ut thymi regenerentur, sicut etiã pinguiũ medicamentorũ usus: proinde per totã curationẽ, laxãtia ac pinguia sunt fugienda. post chirurgiã protinus galla trita, aut alumen scissum, cũ pari thuris pondere admoueantur. Deinde medicamento florido, ex stomomate ferri aut rosarum flore, & cytinis siccis parato utemur. Nã hæc contrahunt, & quadãtenus repurgant, & ulcera ad cicatricẽ ducunt.

De condylomatis, Aspasiæ. Cap. CVI.

Condyloma est rugosa eminẽtia. Rugæ enim circa os uteri existentes, dum inflammantur, attolluntur & indurantur, tumoremꝗ; ac crassitudinem quandam in locis efficiunt: pręcipue uerò dũ mẽses prodeunt, & post partus attolluntur, & ꝑ tactũ facile cognoscũtur. Ad has igitur fomẽta adstringẽtia, & eiusdem facultatis pessi subdantur, quæ omnia suprà ad sedis condylomata sunt relata. facit & pessus è malicorio & butyro pręparatus, & qui ex lycio indico ac œsypo paratur.

De rimis, ac fissuris uteri. Cap. CVII.

Rimę circa os uteri ex uiolentis partubus ob magnitudinẽ capitis infantis fiunt. Sed & ex acriũ humorũ influxu locos rũpente ac corrodente fieri solent. Et primum quidẽ latent, dolore à partu adhuc recente, postea uerò paulatim ad sensum perueniunt. Nã & ad manuũ contactum, & in coitu dolores excitãtur, quãdo sanè ex affrictu cruciãtur, depręhẽduntur aũt dilatato sinu, fissuræ enim circa uteri osculũ per ambitũ uisuntur. In harum itaꝗ; curatione chirurgiã, & omnia mordacia pharmaca reprobare oportet: talia em̃ inflãmationes ac cõuulsiones inducũt: & insessionibus simplicioribus ac pessis uti, & medicamentis ad sedis rimas descriptis, præcipue eo quod è põpholyge, stibio, & plũbo usto paratur. Quòd si callosæ fuerint, medicamento ex charta usta utendũ est plurimo rosaceo diluto: callos enim exterit, & ulcera repurgat. Si uerò nimiam eius acrimoniam nõ ferunt, iridem illyricam terebinthina exceptam inde: postquam autem cicatrix ulceribus inducta est, cõuenit id quod ex cadmia constat, aut quoddam sedi destinatum: uelut est quod ex spuma argenti lota præparatur, paulò antè ad cancros uteri à nobis relatum. Aut hoc quod ad rimas sedis, & muliebrium locorum condylomata præparatur. Stibij, acaciæ, singu. drach. VI. passo excipe ac utere. Sæpe & hoc utimur. Aloës, opij, sing. dra. XVI. stibij dra. VI. myrrhę dra. IIII. thuris, æruginis, sing. dra. II. uino excipe & utere cum passo. Aliud cito conferens. Stibij, acaciæ, plumbi usti, & loti, sing. dra. XVI. spodij, pompholygis lotæ dra. VIII. fructus ericæ, aluminis scissi, atramenti sutorij, thuris, myrrhæ, opij, sing. dra. VIII. cũ uino terito uelut collyrium, ac pastillos formato, & cum passo dilutis utitor. Aliud ad omnes pudendorum muliebriũ ac sedis affectiones. Sistit etiã hęmorrhoidas. Spumæ argẽti lotæ, cerussæ lotæ, plũbi usti & loti, sing. dra. XXV. stibij loti dra. IX. põpholygis lotæ dra. VIII. cadmiæ lotę dra. V. Hęc omnia primũ seorsim, deinde simul terito, & uini ac olei myrtei sing. lib. I. paulatim adstillato, ac probe terito, & unita in plumbea pyxide seruato, & uelut optimo medicamẽto utitor. Nos uerò, inquit Archigenes, ceræ tyrrhenicæ lib. I. & adipis anserini tantundem adijcimus. Quidam etiam plumbaginis drac. XX. addunt.

De tuberculis uteri miliaribus. Cap. CVIII.

Aliquando in collo aut osculo uteri, aut in ipso pudendo, miliares quædam eminentiæ enascuntur, ad tactum quidem occurrentes, uerum certius ad dioptrã patentes. Solentꝗ; ex coitus affrictu, tum menses, tũ conceptionem impedire. In his aluus primum purgãda est. Deinde linteolo locus detergendus, & glãs ex carne caricarum pinguiũ ac alumine scisso subdenda. Aut pessus ex alumine & felle. Aut medicamenta ad concoquenda ac discutienda tubercula cõmoda illinenda. Elotiones quoque ex aqua mulsa, & aliquo aromatum decocto adhibeantur.

De scabris uteri pustulis. Cap. CIX.

In pudendo & uteri osculo scabræ pustulæ oriri solẽt, furfuraceas squamas reijcientes, pruritumꝗ; inducẽtes, & calidæ aquæ affusione gaudentes. In his aluus asinino lacte purgetur. Vomitus à cœna fiat. In balneo exudatio fiat, & in calidam insessus. Et loci uino calido cum nitro eluantur, & post uinum aqua calida infundatur. Et licium indicũ, aut amurca, aut butyrum cum sulphure, aut ceratum myrteum cum spuma argenti, aut alumen rotundum cum melle, aut malicorium cum myrrha & melle illinatur. Squamas autem & furfures exterit, cyclamini radix cum melle illita. Cæterum in cibis omnia acria, salsa, & acida cauenda sunt.

De alarum pudendi muliebris abscessu. Cap. CX.

Si in muliebris pudendi alis siue labijs abscessus ortus fuerit, & uersus sedem declinauerit, sectionem eius uitare oportet. Nam ex eorum locorum sectione, quum rugosi sint, facile fistula generatur. Si uerò sursum ad urinarum meatum uergit, tutò secare licet.

Ad umbilicum prolapsum. Cap. CXI.

Ammoniacum thymiama cum modico cumino ex uino tritum apponito ac deligato. Aut buphthalmum cum succo mori tritum imponito. Aliud. Bituminis drachm. XII. carnium caricarum pinguium tantundem, primum seorsim, deinde simul trita imponito.

Ad rugas

Ad rugas uentris, rimasq́ue, ac nigredines à partu exortas. Cap. CXII.

Adiantum & spumam nitri albam exactissime trita inspergito, & uenter nõ corrugabitur. Hoc & in balneo, & extra balneum utendum est. Aliud. Narcissi bulbos cortice detracto concidito, & in umbra siccato, & de his sumito dra. VIII. radicis struthij contusæ, farinæ ptisanę, farinæ fabarum, maxime Aegyptiarum, singulorũ drac. X. radicis bryoniæ, radicis ari, radicis cucumeris syluestris, costi, singulorũ trientem, terito & cribrato, ac uentri per erui farinam deterso inspergito, & rursus affricando detergito. Nã & rugas & rimas generari non sinit, & genitas tollit. Maculas etiam ac nigredines in quauis corporis superficie exterit. In puerperis igitur uentrem oleo antea probe confricato, & postea chartam medicamẽto cõspersam adhibeto, & fascia deligato, ac post quartum diem exoluito. Deinde totũ corpus in balneo detergito, & omnes nigredines ac rugas abolebis. Aliud, ad uentres à partu nigrefactos. Ostreorum ustorum partem I. farinæ fabarum, maxime Aegyptiarum, partes II. misce ac utere in balneo. Aliud. Nigellæ, nitri, æquas portiones ad strigmẽtitiam spissitudinem cum aqua terito. Aliud. Scillę ustæ drach. VIII. cornu cerui usti, aluminis scissi, salis cappadocici, myrrhę stactes, nigellæ, singulorum drach. II. farinæ ordei drachm. XIIII. Vsus tempore melle excipito, & panniculo detrito infartum uentri adhibeto, & per dies septem sinito. Octaua uerò abluito, ac rursus apponito, & totidem diebus sinito. Smegma faciei ac reliqui corporis. Granorum ricini, bulborũ narcissi decorticatorũ ac resiccatorũ, sing. drach. VIII. similaginis drac. IIII. thuris drac. II. ouorum albumina II. misce ac utere. Smegma aliud efficax. Floris iunci odorati, iridis, sing. drac. II. mastiches dra. I. terito, & ptisanæ succo excipito, ac pastillos formato, quos usus tempore aqua dilutos illinito, et per interuallũ frigida abluito. Aliud smegma ad corporis rugas, Rufi. Caricarũ pinguiũ, radicis bryoniæ, farinæ erui, testarum sepiæ ustarum, singulorũ æquales portiones. Terenda terito, & ad caricas in mortario contusas ammisceto. Hoc in balneo utendum est. Aliud. Vitem albam farinæ erui ammisceto ac utitor. Smegma, ad defricandas nigredines multo usu cognitum. thuris sesquiunciã, cerussæ lotæ, spumæ argenti lotæ, amyli, scobis marmoris præconesij, mastiches, spumæ nitri albæ, testarũ sepiæ, sing. unc. I. saponis gallici unc. XII. ouorum albumina X. omnia sapone excipe, & utere in quacũq́ue corporis parte. Smegma admirandum. Cutis superficiem exterit & illustrat. Farinæ fœni gręci, amyli, tragacanthæ, singulorum trientẽ, terræ samiæ quæ Stella uocatur, ammoniaci thymiamatis, singulorũ quadrantem, mastiches, medullæ ceruinæ recentis, singulorũ trientem. Tragacantham lacte macerato, & reliqua minutissimè trita ammisceto, ac pastillos formato, eosq́ue in umbra exiccato. Vtere etiam smegmatis Sermone octauo relatis, ubi habetur etiã ea quæ ad alarum ac oris fœtorem conferunt.

Præparationes unguentorum siccorum, moschatorum. Item conditorum, œnanthariorum, ac suffumigiorum uariorum. Cap. CXIII.

Xeromyrum, hoc est, ungentũ siccum, Beredrias appellatum. Arnabo, amomi, spicæ nardi, singulorum quadrantem, folij malabathri, styracis, singulorum quadrantem, croci, caryophyllorum, singulorum sesquiunciam, opobalsami sexuncem, rosarum uiridium unc. XXV. misce. Xeromyrum moschatum. Folij malabathri, casiæ, croci, styracis, arnabonis, amomi, spicæ nardi, singulorum sesquunciã, caryophyllorum drachm. IIII. moschi scrup. III. opobalsami unc. I. olei indici aut similis quadrantem, rosarum siccarum sextantem, aut uiridium trientem. Compositio Arabica. Masuaphij, caryophyllorum, costi, singulorum sextantem, spicę, folij, rosarum, sing. scrup. XII. amomi, styracis, singu. unc. I. gummi sextantem. arida terito ac cribrato, gummi uerò madefacito, & ad styracẽ in mortario tritum arida ammisceto, & cũ gummi pilulas rotundas ad ciceris madi di magnitudinem formato, easq́ue acu perforato, ac filum traijcito, & arefactas de collo suspẽdendas praebeto. Xeromyron rosatum. Rosarum aridarum libr. I. costi, folij, caryophyllorum, hypni, cassami odorati, ungulum aromaticorum, styracis, singulorum sextantem. Aliud. Folij, rosarum siccarum, amomi, costi, caryophyllorum, spicæ nardi, arnabo, croci, singulorum unc. I. hypni, styracis, opobalsami, singul. drachm. III. Aliud. Rosarum libras tres, hypni lib. I. styracis flaui & pinguis, unguium aromaticorum, singulorum unciam I. Xeromyrõ leucophyllon appellatum. Cuius usus ad collum & axillas est. Terræ samiæ librã I. styracis, folij, opobalsami, singulorum sextantem. Styracem cum opobalsamo subigito, folium uerò terito ac cribrato. Et ad omnia simul in mortario probè permixta, succi rosarum quantum satis est adijcito ac utitor. Hygromyron, hoc est, liquidum ungentum, quo mulieres ad aures utuntur, folij, spicę nardi, masuaphij, mastiches, caryophyllorũ, singulorũ unc. I. scru. XII. styracis pinguis, opobalsami, singulorũ sextãtem, croci scrup. VI. moschi scrup. I. olei salca electi trientem.

Olei salca præparatio preciosa. Cap. CXIIII.

Olei omphacini sextar. XX. iridis illyricæ lib. I. amomi sexuncem, aspalathi, hypni, sing. lib. I. cassami aromatici lib. II. caryophyllorũ, folij, carpobalsami, singulorum lib. I. xylocasiæ quincuncem, casiæ trientem, costi, styracis pinguis, croci, sing. unc. I. myrrhæ, arnabo, singulorum quadrantem, spicæ nardi trientẽ. omnia in aqua coquito. Modus autem præparandi habetur Sermone primo, ubi etiam aliam olei salca descriptionẽ, & ungẽti nardini pręparationẽ habes. Hygromyri præparatio. Olei salca lib. II. opobalsami libr. I. spicæ nardi, folij, singulorum trientem, carpobalsami, arnabo, amomi, ambræ, ligni aloës, singulo. sextantem, mastiches, moschi, sing. scrup. VI. quòd si caphuræ copia fuerit, sextantem ex ea addito. Hoc ad axillas utũtur, & in aures cum auriculario specillo indunt. Leucophylli siue xeromyri albi præparatio. Lapidis specularis lib. I. folij, spicæ nardi, caryophyllorum, singulorum scrup. VI. succini scrup. XII. moschi siliquas VI.

Olei siue unguenti foliati, ac spicati præparatio. Cap. CXV.

Opobalsami lib. I. styracis, amomi, singulorũ quadrãtem, casiæ trientẽ, lilia XX. simul terito ac utitor, & si crassius fuerit, cum oleo salca diluito. Alia foliati descriptio. Ceræ libr. I. nardini olei cyziceni libr. III. picis brutiæ quincuncem, ladani unc. I. styracis pinguis

pinguis quadrantem, costi, casiæ, singulorum sextantem, cardamomi, folij, sing. unc. I. spicæ nardi semunciam, croci, uini Aminæi, singul. unc. I. opobalsami quadrantẽ. Foliati præparatio ex Oribasio. Casię sexuncem, folij quadrantem, amomi, ladani, singul. unc. I. piperis grana quadraginta, myrrhæ troglodyticę unc. I. ungenti nardini libr. I. Arida terito, & tenuissimo cribro excutito. Deinde nardinum addito, ac rursus probè terito, & ut nigrius reddatur medicamẽtum, iuglandium cortices ustos ac tritos ammisceto, & opobalsami cochlearia III. instillato, ac utitor. Facit etiam eximiè ad resolutiones Spicati præparatio. Amomi sextãtem, myrrhæ troglodyticæ, costi, sing. unc. I. folij, casię, ungenti, foliati aut salca, singulorum quadrantem, spicæ nardi unc. I. spicę celticæ triẽtem, ungenti nardini sexuncem, ceræ albę quantum satis est, & ut compages liquidior fiat, opobalsami quadrantem addito.

Oenanthariorum præparationes. Cap. CXVI.

Costi sextantem, casiæ, carpobalsami, spicę nardi, sing. unc. I. amomi quincuncem, nardi celticæ trientem, ungenti spicati & foliati, aut salca, singulorum quadrantẽ. Ceræ albæ quãtum satis est, & ut compages liquidior euadat, opobalsami quadrantem ammisceto. Alia œnantharij descriptio. Costi sextantem, casiæ, carpobalsami, masuaphij, myrrhæ, sing. unc. I. amomi quincuncem, spicæ nardi, styracis, singulorum trientem, caryophyllorum sesquiunciam, opobalsami sexuncem, lilia XL. uini adstringentis odorati sextar. XII. salis cappadocici sextantem. Folia liliorum croceo ipsorum ac unguibus demptis probè detergito, & in sindone pura inuoluta per diem ac noctem in umbra siccato, donec marcescant. deinde ad myrrhã in mortario cũ uino subactã arida trita ammisceto, & pariter cum uino subigito. Et his postea styracẽ in minutissimas partes contusum addito, & omnia opobalsamo affuso unito. deinde lilia quoque ammisceto, & omnia in uitreũ uas trãsfusa cõcutito, & uino postea in idẽ uas infuso rursus cõcutito, & uas ipsũ moscho aut hypno diligẽter obturato, deligato, luto oblinito, & per dies quadraginta insolato.

Absinthati siue rodabsinthati præparatio salubris. Cap. CXVII.

Spicæ nardi scrupu. II. folij, amomi, singulorũ scrupu. I. mastiches scrupulos III. rosarum siccarum scrupu. VI. mellis sextarium I. uini sextar. IIII. aut ut alij habent, quinque. Quidam pro amomo costum adijciunt. Aliud. Rosarum resectis unguibus, & in sindone per diem ac noctem resiccatarum libr. I. mellis optimi sextarium I. uini antiqui sextarios VI. Rosas in uino ad dies quindecim macerato, & quotidie uas ipsum ad solem exponito. Deinde uino excolato, spicæ nardi scrupul. II. & folij aut casiæ scrup. I. ammisceto. Sint autem hæc prius cum uino trita. Postea uerò mel adijcito, unito, ac utitor. Aliud rosatum. Rosarum exemptis unguibus in umbra siccatarum libr. I. uini antiqui ac splendidi sextar. V. mellis sextar. I. Rosas in uino per diem ac noctem macerato. deinde ad uinum excolatum mel adijcito, & post triduum exhibeto. Quidam mastiches scrupul. VI. addunt, & ita aluum mollit.

Conditi purgatorij præparatio. Cap. CXVIII.

Hoc cõdito ad pituitosos hyemis tẽpore uteris. Mellis sextariũ unũ, uini sextarios V. piperis grana XLVI. styracis calamitæ scrupul. III. Styracem ad prunas cum modico melle diluito, deinde in mortario cum pipere probè terito, & mel paulatim adstillato, ac postea uinum ammisceto. Eius uerò meminisse operæ precium est, quòd mel nisi ualde purum fuerit, non permittit ut potio ex ipso præparata desideat, ac pura & clara fiat. Proinde despumandum est mel, ac purum faciendum; si enim despumatum fuerit, potio eadem die desidebit ac pura euadet. Alia absinthati præparatio. Spicæ nardi scrupulos V. croci siliquas III. absinthij drachm. I. mastiches scrupul. VII. mellis sextarios IIII. uini sextar. XXIIII. Alia conditi præparatio. Piperis scrupulos VI. spicæ nardi scrupul. I. croci si libuerit, siliquam I. uini sextar. V. mellis sextarium unum. Mastichati ac cuminati præparatio. Cumini scrup. XII. mastiches sesquiunciam, uini sextar. V. mellis sextarium unum. Anisati præparatio. Anisi scrupul. VIII. spicæ nardi scrupul. VII. uini sextar. V. mellis sextarium I. Citrati præparatio. Corticis citri electi, uel foliorum eiusdem bessem, uini sextarios VIII. mellis sextar. I. corticem aut folia in uino per dies septem macerato, deinde uino excolato mel ammisceto. Apiati præparatio. Seminis apij scrupul. XII. seminis rutæ scrupul. VI. mellis sextar. I. uini sextar. IIII. aut V. pro abstemijs uini loco, aquam accipito.

Rhodomeli præparatio. Cap. CXIX.

Succi malorum cotoneorum, dempto cortice & granis siue medulla, expressi sextar. II. succi rosarum sextar. I. aquæ ad tertias decoctæ sextar. IIII. mellis sesquisextarium. Succum malorum suo tempore exprimito ac excolato, eique mel ammisceto, & ad rosarum tempus seruato. In uere autem cum aqua ad tertias decocta, & rosarum succo, asseruatum cum melle, malorum succum unito, ac utitor.

Mustati præparatio. Cap. CXX.

Similaginis sextar. XVI. olei omphacini sextar. V. piperis quincuncem, folij malabathri, caryophyllorum, sing. unc. I. musti dulcissimi sextar. III. mellis lib. II. ex his omnibus uelut placentulę paruæ efformãtur.

Gari præparatio pro abstemijs. Cap. CXXI.

Aquæ sextar. XXXI. salis sextar. II. cicerum nigrorum siccorum sextar. IIII. amanitarum libr. II. caricas quinquaginta, præparato, excolato, ac seruato.

Suffumigij moschati præparatio. Cap. CXXII.

Rosarum uiridiũ lib. VI. mellis Attici excolati lib. III. & quadrantem, folij sexuncem, amomi trientem, caryophyllorum sextantem, spicæ nardi trientem, costi bessem, unguium aromaticorum unc. I. carpobalsami trientem, asari sextantem, aloës unc. I. calami indici sexuncẽ, nuces indicas tres, sandalorũ scrupulos XVI. ambræ unc. I. styracis pinguis libr. III. quidam pro styrace, ladani pinguis, & stactes myrrhæ sing. lib. I. aut ut alij habẽt, dextantẽ accipiunt, croci unc. I. mastiches quadrantẽ, moschi scru. IIII. Ad arida trita ac cribrata, ladanum, styracem, stacten, myrrham, & mel in mortario ammisceto, deinde ambrã liquefactam adijcito. Postea moschum aqua calida dissoluito, & partem eius addito, & partẽ ad pastillorũ efformationẽ seruato, deinde manibus omnia probè subigito, ac cum moscho efformato. Suffumigium regium. Styracis calamitæ lib. I. ligni aloës sexuncẽ, ambrę unc. I. moschi scru. IIII. quidã ita pręparant, styracis calamitæ libr. I. ligni aloës triẽtem, ambræ,

ambræ unc.I.moſchi ſcrupul.IIII.& addunt ſucci roſarum quantũ ſatis eſt. Suffumigiũ moſchatũ, Theopompi. Styracis pinguis dextantem, caryophyllorũ, coſti, roſarum ſiccarum, folij, maſtiches, ſing.unc. I.moſchi ſiliquas quatuor. Ego uerò inquit, moſchi ſcrupulos III.& balſami quantum ſatis eſt adijcio.

Aliud ſuffumigium moſchatum. Folij, coſti, roſarum ſiccarum, hypni, ſpicæ nardi, ſingul.unc.I. croci, unguium aromaticorum, caryophyllorum, amomi, caſiæ, ſingul. ſcrup. XII. carpobalſami, bdellij, ſingul.ſcrup.XII.ſtyracis ſcrupulos XX.moſchi ſcrupulos III.Rhodomelitis, hoc eſt, mellis roſacei quantum ſatis eſt. Suffumigium Moſchatum in eccleſia uſurpatum. Coſti libras IIII.& dimidiam, caryophyllorum lib.IX.folij ſeſquilibram, ſpicæ nardi tãtundem, caſſami unc.XIIII.ſtyracis liquidi lib. XVI. aſpri lib.III.croci dextantem, moſchi, ambræ, ſingulorum ſextantem. Cæterum princeps Orientis ſic præparat. Coſti quadrantem, ſpicæ nardi unc.I.folij unc.I.caryophyllorum ſeſquiunciam, caſſami ſemunciam, aſpri ſextãtem, ſtyracis liquidi electi quincuncem, croci ſcrup.II.moſchi, ambræ, ſingul. ſcrup. II. Suffumigium bonum roſatum. Foliorum roſarum aridorum, coſti, maſtiches, ſingulorum ſexuncem, ſpicæ nardi, amomi, opobalſami, ſingulorũ ſeſquiunciam, croci, myrrhæ, ſingul.unciam I. ſtyracis dextantem. Vini odorati antiqui, & mellis, quantũ ſatis eſt. Suffumigij ungentarij præparatio. Coſti ſeſquilibram, elenij, roſarum ſiccarũ, nigellæ, ſingulorum libr.I.carpobalſami, aſpalathi, ſingulorũ lib. II.myrrhæ ſeſquilibram, tari, hoc eſt, ligni aloës, ladani, ſingulorum libr.IIII.amomi libr.I. maſtiches beſſem, ligni caryophyllorum ſexuncem, foliorum ſcylmatis, hypni, ſingulorum libr.XII. myrrhæ ſtactes libras V.bdellij libras II. unguium aromaticorum, croci, ſingulorum trientem. Suffumigium ungentarium inſigne. Coſti ſeſquilibram, caſſami lib. I.ligni caryophyllorum, foliorum ſcylmatis, ſpicæ nardi, ſingulorum ſexuncem, corticis aſpalathi, roſarum ſiccarum, ſingulorum quadrantem, maſtiches chiæ, bdellij, ſingulorum ſextantem, ladani lib.III. ſtactes nigræ lib.VI.croci ſcrupulos VI.ego uerò inquit, pro ſtacte nigra, albæ libr.II.& ſtyracis libras IIII.ammiſceo. Suffumigium ualde amabile. Coſti unc.XIX.caryophyllorum trientem, ladani lib.I. ſpicæ nardi, folij, ſingulorum ſexuncem, ſtyracis lib.III.aſpri unc.XVI.croci ſexuncẽ, moſchi beſſem, mellis quincuncem. Suffumigium dominæ Romulæ. Styracis calamitæ lib.II.coſti, ſtactes albæ, ſingulorum ſexuncem, caryophyllorum, tari, ſingulorũ ſextantem, ſpicæ nardi ſextantem & ſemunciam, croci trientem, ambræ drachm.IIII.ſuccini unciam unam, moſchi ſcrupul. IIII. uel quantum accipere uolueris. Suffumigium roſatum, Embularchi. Caſsiæ, myrrhæ, bdellij, arnabo, calami indici, ſuccini, carpobalſami, ladani pinguis, hypni, folij, ſingulorum quadrãtem, caryophyllorum, unguium aromaticorum magnorum, maſtiches, ſingulorũ trientem, croci ſextantem, ſpicæ nardi, opobalſami, ſingulorum ſexuncem, roſarum ſiccarum, ſtyracis, ſingul. lib.I.roſarum uiridium libr.II.uini odorati ueteris, & mellis Attici, ſingulorum quantum ſatis eſt. Suffumigium Pamphili Epiſcopi. Folij, caryophyllorum, hypni, ladani pinguis, ſingulorum ſextãtem & ſemunciam, calami indici, ſpicæ nardi, unguium aromaticorum magnorũ, bdellij, carpobalſami, croci, caſiæ, ſingulorum quadrantem, amomi, maſtiches, ſingulorum quincuncem, coſti ſeſquiunciã, arnabo tantundem, ſuccini unciam unam, opobalſami quadrantem, ſtyracis pinguis lib.III.roſarum uiridium reſectis unguibus libr. VI. uini mulſi quantum ſatis eſt. Sit autem mel electum, & uinum antiquum odoratum, ex quibus uinum mulſum parari debet.

Myrrhatio ad cadaueris conſeruationem. Cap. CXXIII.

Aloës, myrrhæ, gummi, ſingulo.lib.I.ſarcocollæ libr. II.acaciæ ſeſquilibram, thuris ſexuncem, opobalſami quadrantem.

DECIMISEXTI AC VLTIMI SERMONIS AETII FINIS, IANO CORNARIO MEDICO PHYSICO INTERPRETE.

PONDERA IN AETIO VSVRPATA.

Libra	habet	uncias XII.
Deunx	habet	unc.XI.
Dextans	habet	unc.X.
Dodrans	habet	unc.IX.
Bes	habet	unc.VIII.
Septunx	habet	unc.VII.
Sexunx	habet	unc.VI.
Quincunx	habet	unc.V.
Triens	habet	unc.IIII.
Quadrans	habet	unc.III.
Sextans	habet	unc.II.
Vncia	habet	drach.VIII.
Semuncia uel ſemiſsis	habet	drach.IIII.

Reliqua pondera ac menſuræ iuxta Pauli traditionem uſurpata ſunt.

DE PONDERIBVS AC MENSVRIS, EX PAVLO AEGINETA,

IANO CORNARIO Medico Physico Interprete.

*

PONDVS, grauitatis mensu iudicatur. Mensura autem, uasculi capacitate. Vasculum uerò, tum aridæ, tum liquidæ quantitatis mensura existit. Quare tres omnino dimensæ quantitatis sunt differẽtiæ: una quidẽ ponderis: altera uerò rerum aridarum, utpote quæ uelut in aggerem accumulantur: tertia autem liquidorum. Cæterum quum penè infinita pondera ac mensuræ, tum pro locorum, tum pro eorum qui eis utuntur consuetudine, existant; de his saltem quæ omnibus maximè familiaria sunt, nobis sermo erit.

De ponderum ac mensurarum notis.

VERVM quum quidam non integris literis, sed per notas hæc ipsa pondera ac mensuras significent, pręstiterit fortasis & nos in hac parte ueteres imitari, atque primum characteres ipsos declarare. Primum igitur litera χ ubi α literam habuerit incumbentem, Chalcum, id est, Aereum, significat: hoc modo, $\overset{α}{χ}$. Si uerò ο ipsi χ incubuerit, Choa, id est, Congium, demonstrat: sic $\overset{ο}{χ}$. Si οι Chœnicem, $\overset{οι}{χ}$. Si η Chemam $\overset{η}{χ}$. Κ uerò litera, si incumbens ε habeat, & linea recta inferiorem ipsius apicem per obliquum secet, Ceratium, id est, Siliquam, significat: hoc modo $\overset{ε}{℞}$. Quod si υ ipsi κ incumbat, Cyathũ significat, sic $\overset{υ}{℞}$. Si uerò ο, Cotylã, id est, Heminam, $\overset{ο}{℞}$. Porrò linea circumflexa, quam nihil aliud circũstat, & quæ omnino per obliquum ponitur, Obolum denotat, ⌒. Si uero duæ sunt lineæ, quas nihil circumstat, duos obolos signant, ≈. Qui Gramma, hoc est, scrupulũ, faciunt, quod per literam γ quæ ρ adiectum habet denotatur, recta amplius linea ipsum ρ secante, hoc modo γρ. Duæ autem lineæ iuxta alteram extremitatem consertæ, angulumq́ cõstituentes, ad similitudinem duorum apicum, qui in ipsius K literæ pictura, ad rectam lineam adscribuntur, Drachmam significant, quæ & Holca cognominatur: hoc modo ∠. Propriè autem Holca per λ literam notatur, ο litera medium eius occupante: hoc modo $\overset{ο}{λ}$. Quòd si ι litera ad λ apponatur, libra significatur, λι. Aliqui tamẽ alteram ipsius λ lineam per obliquum alia linea secantes, Libram denotant: sic λ. At uerò litera γ intra angulum suum ο literam habens, Vnciam significat, γο. Μ autem iuxta medium ipsius ν habens, Minam denotat, $\overset{ν}{Μ}$. Si uerò υ habeat, Mystrum, $\overset{υ}{Μ}$. Si ε Medimnum, $\overset{ε}{Μ}$. Si ο Modium, $\overset{ο}{Μ}$. Porrò τ literam ρ complectens, & υ incumbens habens, Tryblių significat, $\overset{υ}{τρ}$. Ξ autẽ supra se ε habens, Xesten, id est, Sextarium, designat, ξε. Si uero ο habeat suprascriptum. Oxybaphum, id est, Acetabulum, ξο. Aliqui tamen Xesten per ξ denotant, recta linea dissectum, hoc modo, ξ. Η autem incumbens μ habens, Heminam indicat, $\overset{μ}{Η}$. Κ uero cum ρ connexum incumbente ipsis litera μ, Ceramium signat, $\overset{μ}{κρ}$.

DE PONDERIBVS.

MNA Attica & Aegyptia habet Vncias		XVI	
Mna Romana	Vncias	XX	
Libra	Vncias	XII	
Vncia	Drachmas	VIII	
Drachma	Scrupulos	III	
Scrupulus	Obolos	II	
Obolus	Siliquas	III	
Siliqua	Aereos	II	duasq́ tertij partes: ita ut obolus æreos octo complectatur.

DE MENSVRIS LIQVIDORVM.

ITALICVM Ceramium habet Choas VIII
Chus siue Congius Sextarios VI
Sextarius Cotulas II. quæ & Tryblia appellantur.
Cotula autem siue Tryblium, Magna Mystra III. Acetabula uero IIII
Magnum enim mystrum continet Acetabulum I. & Drachmas VI
Acetabulum uerò Sesquicyathum habet.
Cyathus Chemas paruas, aut Mystra parua II habet.

Quòd si uelis liquidorum iuxta pondus scire dimensionem: multæ enim rerum liquidarum differentiæ iuxta lancis momentum existunt: idipsum ex olei, uini, & mellis exemplo docebimus. Mel igitur uino grauius est quarta ampliusq́ decima parte, quod ferè totum tertiam eius partem facit: habet enim eadem mellis ad uinũ mensura totum uini pondus, accedente insuper tertia eius ponderis parte. Ad oleum autem mel dimensum, dimidia eius parte ponderosius existit: habet enim totum olei pondus, atq́ insuper dimidiam eius põderis partem. Vinum uerò nona parte oleum excedit: habet enim pondus ipsius totum, ampliusq́ nonã eius ponderis partẽ. Quę res ut magis euidens & manifesta fiat, omnium mẽsurarum pondus sigillatim subiecimus, uelut in tabella depictum: ita ut manifestè constet, quòd per pondera quæ singulis mensuris subiecta sunt, Oleum,

Vinum

Vinum, & Mel, ex ordine demonstrantur.

Olei	Vini	Mellis
	Ceramium Italicum habet.	
libras LXXII	libras LXXX	libras CVIII
	Chus siue Congius habet	
libras IX	libras X	libras XIII & dimidiam
	Sextarius habet	
uncias XVIII	uncias XX	uncias XXVII
	Cotula siue Hemina habet	
uncias IX	uncias X	uncias XIII & dimidiam
	Magnum mystrum habet	
uncias III	uncias III scrupulos VIII	uncias IIII & dimidiam
	Acetabulum habet	
drachmas XVIII	uncias II scrupulos XII	uncias III scrupulos IX
	Cyathus habet	
drachmas XII	sesquunciam scrupulos IIII	uncias II drachmas II
	Paruum mystrum habet	
drachmas VI	scrupulos XX	drachmas IX

Oribasius autem iuxta Adamantium, Sextarium Italicum uini quidem iuxta mensuram Vncias uiginti quatuor habere ait: iuxta pondus uerò Libram unam, Vncias octo. Sextarium autem mellis Librarum duarum & dimidiæ pondus habere tradit.

DE MENSVRIS ARIDORVM.

AEGYPTIA Artaba continet Modios III
Modius Aegyptius & Italicus habet Chœnices VIII
Chœnix, Sextarios II
Sextarius habet Semisextarios II. qui & heminæ appellantur.
Hemina autem habet Cyathos VIII
Atticus Medimnus continet Hemiecta XII
Hemiectũ autem seu Semodius, Chœnices IIII. quo fit ut Medimnus habeat Modios VI. chœnices XLVIII. sextarios XCVI.

Cæterum pondus harum mensurarum non facile est proferre, quòd immensa diuersitas rerum aridarum iuxta lancis inclinationem existat.

FINIS EORVM QVAE PAVLVS AEGINETA de ponderibus & mensuris tradidit, interprete IANO CORNARIO Medico Physico.

QVATVOR AETII TETRABIBLΩN, ID EST SERMONVM XVI. INDEX,

in quo præter cætera ad Medicinam spectantia, Simplicium nomenclaturæ tam Græcè quàm Latinè indicantur, iuxta Alphabeti ordinem.

13
Anethinum

Dionis

Heptap

I

Isatis

Olei

Pulmo

T

FINIS INDICIS.

Lugduni excudebant Godefridus & Marcellus Beringi fratres, M. D. XLIX.

SINE
FRAVDE.